Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XXII
F
20
NAPOLI

XXII
F.
21-27

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSILIORVM
SIVE RESPONSORVM
CAROLI BARDELLONI
IVR. CONS. CELEBERRIMI,
PATRICII MANTVANI,
MAGISTRATVS IN MONTEFERRATO PRAESIDIS,
Et Sereniſſimi Mantuæ Dvcis Ibidem Conſiliarij,

Volumen Primum.

QVO PRAECIPVE EXQVISITIORES IVRIS CONTROVERSIÆ FELICISSIME TERMINANTVR.

Nonnullorumq; primæ claſsis Iuriſconſultorum opiniones eruditiſſimè confutantur.

Acceſſere Index, & Argumenta notabilium luculentiſſima.

AD SERENISSIMVM
FRANCISCVM GONZAGAM
MANTVAE, ET MONTISFERRATI DVCEM.

NAPOLI

VENETIIS, M DC XII.

Apud Io. Guerilium, & Io. Ant. Finatium.
Superiorum permiſſu, & Priuilegijs.

Petri Franciſci Paſſerini Conſiliarij
à Latere Sereniſs. Ducis P. & P.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO

FRANCISCO GONZAGÆ

MANTVAE, ET MONTISFERRATI

DVCI CLEMENTISSIMO.

Carolus Bardellonus P. P. F.

HOC inter cætera naturà nobis inſitum eſt, Dux Sereniſſime, vt debitis eos iugiter proſequamur obſequijs, in quorum clientela omnia noſtra repoſita ſunt, & quibus, Maris ad inſtar, quæ ſub eorum auſpicijs incrementum ſumpſere, iure quaſi naturæ debentur. Nec mirum ſi tibi iamdiù mea omnia ſunt addicta: cùm etenim hærerem adhuc impubes, non minus ac in quadriuio, mecum ipſe cogitans, plures id ſequi, quod aſſequi poſſunt perpauci; huius, quem hactenus ſequor, mihi fuit callis inſtitutor Auus tuus Sereniſſimus nunquàm interituri nominis Gulielmus, auſpice deinde clementiſſimo Genitore tuo Vincentio, immaturi cuius obitus mœrorem ſpes certa de te concepta, iam tandem areſcentibus lacrymis, abſtergit. Regia enim eorum in Aula educatus ab ineunte ætate, mecum indies animi erga eos, teque deuincti magis magisq; creſcentibus igniculis, quibus dum totus penè conflagro deſiderio tibi re ipſa ſignificandi, quibus detinear vinculis, ut hoc modo, ſi maiora per virium tenuitatem non licent, ingrati notam ſaltem effugiam, hæc ſeſe obtulit occaſio: licet diù verſarer in ancipiti, vbi ad eorum editionem animum applicui, quæ Sereniſſimi tui Genitoris iuſſu plerumque de iure reſpondi, nimia perterritus ſcriptorum huiuſce tempeſtatis copia, ex qua inopia penè orta eſt. Sed Auguſtiſſimi tui nominis inſcriptio, quæ meas apud omnes tuebitur partes, quamlibet mihi penitus hæſitationem ademit. Quia vero apud quamplurimos inualuit conſuetudo, eorum de laudibus agendi, quorum nominibus inſigniuntur in operis fronte, hoc vnum, vt alios ſequar, mihi supereſt munus, quod, vt viribus impar, ſilentio amplecti ſatius duco: ea enim eſt moles in te certatim collatarum fortunæ, & animi dotium, vt integris opus ſit voluminibus ad tuorum natalium ex Auguſtis ſplendorem, miramq; morum vix adumbrandam in populis regendis lenitatem, quæ tibi adhuc in ortu, quem nullus ſequatur occaſus, & omnes deuinxit, & maximos quoſque Reipublicæ Chriſtianæ Principes optato neceſſitudinis vinculo coniunxit. Te vnum etenim prudentia ætatem ſuperante in-

Digitized by Google

ter alios conſilio grauem, grauitate comem, comitate munificum, & munificentia omnibus primas præripientem admirantur quotquot Auguſto tuæ maieſtatis fruuntur aſpectu: quæ cum exordium ſumat ab antiquitate, quæ ſuum habet in ſe decus, eſt etiam futurum in æuum perpetuò non minori decore duratura: teſtis eſt Mantuæ tibi credita ditio; id etiam teſtatur Montisferrati iugum, cui eſſe tibi ſub iugo, pars libertatis, & fælicitatis eſt, quodque iure merito ſibi de te humaniſſima quæq; pollicetur, his potiſſimùm aucta ſpe, quibus geſtiebat commodis, dum ſuo amœno te exciperet ſinu. Cæterum Princeps inuictiſſime, maiores mihi indies fient acceſſus ad grauiora pro viribus proferenda, ſi tuum partus hic meus non effugerit aſpectum: quod mihi polliceor; ab eo namque proficiſcitur, quem iugiter humaniſſimè, qua plurimùm polles, foues auctoritate, fouebisque. Deus interim optimus maximus te quàm diutiſſimè ad ſubiectorum populorum commodum ſeruet incolumem. Anno reparatæ ſalutis M. DC. XII. ipſis Kalend. April.

TYPO-

TYPOGRAPHVS LECTORI S.

ADmiraberis fortaſse Lector, me characterum magis, quàm litterarum affluentem Latinè recum agere; ſed noris hæc ſecum afferre quotidianam peritiorum controuerſiam, complures enim, hiquè ex ſapientioribus alienis operibus proprium nomen inſerere odio habent, planèq. deteſtantur; nonnulli verò, ſed illis pauciores nedùm conquirunt, ſed oſtentatas huiuſmodi occaſiones animo non inuito præripiunt, ut ope aliena eam aſſequantur, quos ipſos non maneret immortalitas: priorum, qui mihi è re non ſunt, nequaquam indigeo, poſteriorum, niſi ſe ſe offerant, haud noui facere ſelectionem. Quo fit, ut ſcriptorum aſsidua lectione, quæ meis ſubiiciuntur typis aliquantiſper re litteraria delibutus, hoc ipſe, qua licuerit facultate, munus cogar ſubire. Vtque paucis rem expediam, hoc vnum te monitum velim, in præſentiarum nempe, non ſine induſtria, ſed graui ad tui commodum impenſa, Reſponſa elaboratiſsima proferri Caroli Bardelloni I. C. eminentiſsimi, Patricij Mantuani, Magiſtratus in Monteferrato Præſidis, & Sereniſsimi Mantuæ Ducis ibidem Conſiliarij. Hæc tibi ſat erit hactenus innoteſcere, à te ipſo reliqua, ni graueris, ex lectione cognoſces. Interim ſic recum habeas velim, me nihil prætermiſsurum, ut grauiora indies ex huius Auctoris celeberrimi ſcrinijs depromantur: idipſum enim mihi polliceor, quod viderim hoc volumen ex inſcriptione primum appellari, cui par erit alia ſubnecti, quibus noſtra, quoad fieri poterit, non deerimus ſolertia. Habes Lector perbenigne luculentiſsima Iuriſconſultorum conſultiſsimi ſcripta, in quibus penè omnem veterum Anteceſsorum admireris concinnitatem, fruere tanto bono. Et vale.

GLi Eccellentiſſimi Signori Capi dell'Eccelſo Conſeglio di X. hauuta fede dalli Signori Reformatori del ſtudio di Padoua, per relatione a loro fatta dalli due à queſto deputati, cioè dal Reuerendo padre Inquiſitor, & dal circ. & fedeliſſimo Secretario del Senato Gio. Maraueglia con giuramento, che nel libro intitolato Additiones ad Primam, & Secundam partem Summæ Syluestrinæ auctore Lazaro de Lancellotis presbytero Veronenſe, & nel Trattato de Quarta Funeralium auctore Archangelo Caracia Ripaltenſi, &c. Et nel libro intitolato Conſiliorum ſiue Reſponſorum Iuris D. Guidi Panciroli Liber Secundus, & Tertius; Et nel libro intitolato Conſilia D. Caroli Bardelloni Mantuani, &c. non ſi troua coſa contra le leggi, & ſono degni di ſtampa, concedono licentia che poſſino eſſere ſtampati in queſta Città. Dat. die 12. Septemb. 1611.

D. Coſtantin Rinier
D. Michiel Priuli } Capi dell'Eccelſo Conſeglio di X.
D. Lorenzo Gabriel

Illuſtriſſimi Conſilij X. Secretarius.
Barth. Cominus.

1611. adi 13. Septemb. Regiſtrato in libro a carte 83.
Ioan. Baptiſta Breatto Officij contra Blaſph.

Digitized by Google

INDEX ARGVMENTORVM ET RVBRICARVM.

OMNIVM RESPONSORVM IN HOC VOLVMINE CONTENTORVM.

CONSILIVM I.

EQues Hieroſolymitanus diffamans, tenetur ſequi forum diffamati, & poſt ſententiam vel tranſactionem ſatisdare tenetur de obſeruantia, & de quibus poſſit diſponere.

Maritus quando ſtare tenetur locationi factæ a Socero & vxore in primo matrimonio.

CONSILIVM II.

Eques Hieroſolymitanus quomodo afficiatur in ſententia perpetui ſilentij.

Cedens an poſt ceſſionem agere poſſit contra debitorem ceſſum.

Minor quando reſtituatur aduerſus tranſactionem, & quæ requiratur læſio, ac varia de tranſactione.

CONSILIVM III.

Mater quando ſuccedat filiæ in pupillari ætate defunctæ ſaltem in legitima vel reijciatur, aut totaliter excludatur.

CONSILIVM IV.

Filiæ præteritæ rumpunt teſtamentum matris, non obſtante clauſula codicillari, & ſtatuto excludente filias dotatas, & maritatas, ſi cum effectu non fuerint dotatæ, & copulatæ.

Mater ſecundo nubens non poteſt plus relinquere filijs ſecũdi matrimonij quã filijs ex primo.

Statutum deferens lucrum dotis marito vxore mortua abſque liberis, non derogat l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.

Quando dicatur à matre relictum contemplatione filij, vel mariti.

CONSILIVM V.

Alienatio facta ab vxore & minore, quando ſubſiſtat, forma diſpenſationis a Principe impetratæ ad vnguem non obſeruata, & reſcripti forma quæ & qualiter ſit ſeruanda.

Confutatur deciſio Surdi 268.

CONSILIVM VI.

Hæres grauatus non tenetur ad reſtitutionem pecuniæ, & mobilium hæreditariorum ſine dolo, & culpa per eum conſumptorum.

CONSILIVM VII.

In iure venandi continetur etiam ius incidendi nemora; & venatione prohibita, etiam dicta inciſio, prohibita cenſetur, & ſtatuta ac proclamata ligant etiam immunes.

CONSILIVM VIII.

Emphyteuta nunquam inueſtitus non poteſt prædiũ emphyteuticum fideicõmiſſo ſupponere.

CONSILIVM IX.

Subſtitutio dicitur vniuerſalis nõ obſtante bonorum dinumeratione facta quando teſtator alia bona non poſſidebat præter dinumerata.

Filius hæres inſtitutus non amittit detractionem Trebellianicæ, ob non confectum inuẽtariũ.

Quando hæres præſumatur de proprio ſoluiſſe debita hæreditaria.

CONSILIVM X.

Statutum, ſeu decretum poſterius non tollit primum, vbi ſe inuicem compatiuntur, & conciliari poſſunt, &c.

CONSILIVM XI.

Ex fratrum diuiſione facta clauſulis prægnantibus, ac repetitis, non acquiri ius diſponendi per vltimam voluntatem, de bonis emphyteuticis doctiſſimè demonſtratur.

CONSILIVM XII.

Generalem matris renunciationem factam filio, comprehendere legitimam, optimis allatis rationibus edocetur.

CONSILIVM XIII.

Nepotes Teſtatoris ex fratribus, ſeu deſcendentes fratrum intelliguntur vocati & ſubſtituti dictis fratribus per vulgarem, non autem fideicommiſſariam ſubſtitutionem.

CONSILIVM XIV.

Vaſallus ob pactum expreſſum ex quauis cauſa feudum alienare prohibetur ſine domini conſenſu, Idem & in emphyteuta.

CONSILIVM XV.

Donationem iuratam, factam filio a matre non

ſeruata

Digitized by Google

ſeruata in inſinuatione forma ſtatuti, nullius eſſe roboris; egregium eſt reſponſum, in quo de inſinuatione, ratificatione, ac de ſtatuto annullante contractum iuratum, plura digna ſcitu enucleantur.

CONSILIVM XVI.

Hęredes cohęredis an tueri poſſint aduerſus ſubſtitutos prætendentes integram ſucceſſionem in vniuerſis bonis teſtatoris. Agitur de conſiſtentia contentorum in dec. Sur. 54. & 162.

CONSILIVM XVII.

Ceſſio iurium Principi facta valida eſt, non obſtante alienationis prohibitione per teſtatorem facta.

CONSILIVM XVIII.

Exceptiones incontinenti probandæ implementi non ſequuti, & compenſationis admittuntur contra inſtrumentum guarenrigiatum.

Iuramentum non excludit validas exceptiones, ſed friuolas, & infulſas.

Pactum apprehendēdi poſſeſſionē propria authoritate nequit exerceri ceſsāte mora debitoris.

Terminus, & dilatio ad probandum datur in iudicio poſſeſſorio.

CONSILIVM XIX.

Quando reſtitutio in integrum per vaſallum poſtulata debeat coram Domino feudi peti, &c.

CONSILIVM XX.

Puella non priuatur hęreditate paterna ob inobſeruantiam præcepti, vel conſilij teſtatoris circa matrimonium contrahendum, ſi per eam non ſteterit.

CONSILIVM XXI.

Præteritio matris reddit filij teſtamentum nullum, nec ſufficit ei quid iure legati relinquere, cum opus ſit titulo vniuerſali.

CONSILIVM XXII.

Priuilegium ex cauſa onerofa conceſſum, non poteſt per priuilegiantem reuocari.

CONSILIVM XXIII.

Deuoluta re emphyteutica, an meliorationes ſpectent ad dominum, vel ad ſucceſſores emphyteuræ; & an ſit in facultate domini ſoluere meliorationes, vel pati, quod melioramenta tollantur, & quomodo ſit facienda æſtimatio meliorationum.

CONSILIVM XXIV.

Inſtitutio hæredis facta hac conditione, quatenus capax ſit, non procedit in forenſe acquirere prohibitio ex ſtatuto, licet poſtea a Principe habilitetur. Idem & ſi inſtituantur filij naſcituri, quatenus capaces ſint, niſi. n. naſcantur ante mortem teſtatoris, capaces non dicuntur.

CONSILIVM XXV.

An, & quando fructus percepti ex bonis fideicōmiſſo ſubiectis reſtituēdi ſint fideicōmiſſario, vel fiant proprij eorūdem bonorū poſſeſſoris.

Et an, & quando hæres reſtituere grauatus, excuſetur à mora, ita vt ad aliquam fructuum reſtitutionem non teneatur. Et multa circa probationem teſtium.

Atq; latiſſimè diſcutitur de viribus dec. Sur. 25.

CONSILIVM XXVI.

De differentia conceſſionum, quæ fiunt a Dñis abſolutis, & laicis, & quæ a Prælatis Eccleſię.

An, & quando Prælatus poſſit alterare formam prioris Inueſtituræ, ac noua pacta adijcere rei vtcunque ſolitæ in feudum concedi.

CONSILIVM XXVII.

Qñ conſulens teneatur ſicuti Reus principalis.

Agitur de intellectu ſtatuti Crim. Mant. in Rubrica de Probat.

Quando teſtes criminoſi faciant probationem.

CONSILIVM XXVIII.

Debitor ſoluens præſentanti Chirographum debiti ſine mādato creditoris; an, & qñ liberētur.

CONSILIVM XXIX.

Quis non poteſt de crimine ſortilegiorum puniri, quando ſola cogitatione peccauit &c.

Et de materia ſortilegiorum latiſſimè.

CONSILIVM XXX.

Renunciationem moratoriæ obtentæ a Principe ſe extendere ad moratoriam obtinendam, pulchrè admodum edocetur.

Et quando verba præſentis, vel præteriti temporis ad futurum tempus extendantur.

CONSILIVM XXXI.

Emptores fructuum collectorum ſuper prædijs Eccleſiæ, ac conductores eorumdem prædiorum teneri ad Gabellæ ſolutionem, breuiter, ac doctè reſpondetur.

CONSILIVM XXXII.

Probatio præſumptiua, & quaſi poſſeſſio filiationis, ac legitimitatis, ſufficit, vbi agitur de ſucceſſione, & incidenter cadit quæſtio ſtatus, &c.

CONSILIVM XXXIII.

Stantibus duobus ſtatutis pro eodem delicto di-

ucrſas

uerſas pœnas imponentibus, an, & quando ambo ſeruanda ſint, maximè vno ciuilem, altero criminalem pœnam amplectente.

CONSILIVM XXXIV.

Simulatio ex quibus arguatur, & quæ ipſam ſimulationem excludant.

CONSILIVM XXXV.

Vſusfructus conſtitui non poteſt ſuper feudo, etiamſi fuerit habita licentia, poſſe diſponi de rebus ſuis ex teſtamento, in quamcumque perſonam feudi capacem.

CONSILIVM XXXVI.

Inſtrumentum in parte falſum ob veriſimilem aſſertionem Notarij in totum non redditur falſum, etiam ſi Notarius patiatur plures defectus extra officium tabellionatus, &c.

Diſcutitur de ſubſtantia deciſionis Surdi 135.

CONSILIVM XXXVII.

De ratione adminiſtrationis reddenda à matre tutrice, ac de indebitè dotis ſolutæ repetitione, ſcitè, luculenterque tractatur.

CONSILIVM XXXVIII.

Legi, vel ſtatuto deneganti municipibus habitantibus extra locum, & territorium, vſum, & participationem bonorum vniuerſitatis, non dicitur ſatisfactum per ſimplicem quorumcūque onerum ſolutionem, & ſubiectionem, ſed requiritur realis habitatio cū tota familia, &c.

CONSILIVM XXXIX.

Locatio dacij facta per officiales Principis, non ſeruata forma ab ipſo Principe præſcripta tenet ad fauorem conductoris, præcipuè quando forma fuit per æquipollens impleta, vel ex inadimplemento nullum Cameræ Principis ſequutum fuit damnum.

CONSILIVM XL.

Præſcriptio non currit in delictis, vbi de tempore patrati criminis ſuper eo fuit cognitum, licet propter contumaciam criminoſi fuerit dilata pœna.

Iudex originis poteſt cognoſcere de delicto cōmiſſo in perſonam alterius originarij extra territorium non ſufficienter punito per Iudicem loci commiſſi criminis, præcipuè in delicto proditorio, quod poteſt vbique puniri, &c.

Citatio peremptoria ſuccedit loco trinæ aduerſus contumaces.

CONSILIVM XLI.

Feudum, & emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non continentur in fideicommiſſo generali, nec vniuerſali, niſi de illis indiuidua mentio facta fuerit, & quando promiſſio vendendi importet venditionem perfectam, ac multa alia ſcitu digna.

CONSILIVM XLII.

Domini conſenſus non requiritur in alienatione facta in comprehenſum in inueſtitura, licet remotiorem.

CONSILIVM XLIII.

An ordo Ducalis, quo cauetur, quo forenſibus non ſatisfiat in bonis ſubhaſtatis pro intereſſe Cameræ, militet etiam in creditoribus hypothecarijs.

CONSILIVM XLIV.

Teſtamentum inter liberos habet derogatoriam clauſulam à lege ſubintellectam ad ſequentia teſtamenta etiam inter liberos.

Et quale ex duobus teſtamentis inter liberos præualeat.

CONSILIVM XLV.

Emphyteuta, qui omiſit petere inueſtituræ renouationem, incurrit caducitatem, non obſtante reſtitutione in integrum ex capite minoris ętatis impetrata, quando ad eiuſmodi renouationē ex pacto, uel conſuetudine tenebatur.

CONSILIVM XLVI.

Agnati proximiores petentes inueſtituræ renouationem emphyteuſis eccleſiaſticæ, tenentur fidem facere de antiqua, & primordiali inueſtitura, &c.

Fœmina proximior non admittitur ad ſucceſſionem emphyteuſis eccleſiaſticæ ſtante ſtatuto excludente fęminas, exiſtētibus maſculis, &c.

Quarta debita vxori inopi in bonis mariti diuitis non poteſt detrahi ab amphyteuſi, vel feudo mixto, &c.

Diſcutitur de veritate Deciſ. Surd. 95.

CONSILIVM XLVII.

Præſcriptio immemorabilis non inducitur aduerſus alienationem bonorum Eccleſiæ, ubi conſtat non fuiſſe ſeruatas ſolemnitates in ſimilibus alienationibus requiſitas, &c.

Quando verè dicatur agi de tēpe immemorabili.

CONSILIVM XLVIII.

Præſcriptionis vigore an ſit ſtandum inueſtiturę rēferenti non conſtito de relatis.

CONSILIVM XLIX.

Verba enunciatiua vnius inſtrumenti non probant in antiquis, vbi daretur concurſus pluriumſpecialium, &c.

CON-

CONSILIVM L.

Alienatio bonorum Eccleſiæ nulla eſt, niſi conſtet de eius vtilitate euidenti, niſique ſeruentur ad vnguem ſolennia requiſita, nec tempore conualidatur.

CONSILIVM LI.

Ius decimandi quoſcumque fructus bonorum exiſtentium ſub tali villa alicui conceſſum, cōprehendit ſolum inueſtitos, cum onere ſoluendi decimas, præcipuè ſi in conceſſione ſint appoſitæ dictiones taxatiuæ.

CONSILIVM LII.

Legislator, & calumniator ſuccumbens in cauſa criminali tenetur ad damna, expenſas, & intereſſe, & actione iniuriarum cōuenitur, quod etiam ad eius hæredes extenditur.

CONSILIVM LIII.

Ad damna, & expenſas tenetur inſtigator, & quando Iudex dicatur procedere ex officio.

CONSILIVM LIV.

Rector eccleſiæ non collegiatæ ſolus poteſt remittere caducitatem, & remiſſione ſemel facta, non poteſt amplius pœnitere.

Actor tenetur edere reo librum rationum priuatarum, licet ſecus in reo, qui non tenetur edere actori, &c.

CONSILIVM LV.

Caducitatis emphyteutæ remiſſio non dicitur inducere nouam conceſſionem, nec antiquam renouare, & pro caducitatis incurſu requiritur iudicis declaratoria cū cauſæ cognitione.

CONSILIVM LVI.

Statutum excludens Monachum a ſucceſſione, cum pariat effectum ſuum ante eius profeſſionem, eſt validum, & extenditur etiam ad bona extra territorium.

CONSILIVM LVII.

Hæres Monachus non poteſt in bonorum donatorum poſſeſſionem immitti, ſi donator poſt donationem fecerit teſtamentum, & Donatarius, qui poſſidet ſine vitio, dicitur legitimus contradictor, & plura de legitimatione.

CONSILIVM LVIII.

Minoris contractus nullius eſt valoris, niſi a ſtatuto requiſitis ad vnguem obſeruatis, & ſtatutum generaliter loquens, & fundatum in honeſti ratione, ligat etiam eccleſiam.

CONSILIVM LIX.

Omnes fructus a die actus nulli celebratione, reſtituendi ſunt.

CONSILIVM LX.

In ſucceſſione maioratus quis ſit præferendus; an nepos, vel patruus, & quid dicitur, ſi nondum pater nepotis fuerat adeptus poſſeſſionem maioratus.

CONSILIVM LXI.

Succeſſorem in maioratu non poſſe peruertere ordinem maioratus, doctè ſubtiliterque in caſu ſatis implicito diſcutitur.

CONSILIVM LXII.

Minor quando reſtituendus aduerſus tranſactionem liberationis factæ tutori.

CONSILIVM LXIII.

Fœmina non excluditur ab emphyteuſi, conceſſione facta cum qualitate hæreditaria.

CONSILIVM LXIV.

Fundus emphyteuſi eccleſiaſticæ ſuppoſitus ob lineam legitimam finitam, non deuoluitur, niſi pro rata pecuniæ exburſatæ.

CONSILIVM LXV.

Prohibitio aſſignandi in dotem marito vltra certam ſummam continet conſilium, nec obligat, & prohibitio alienandi an cenſeatur facta contemplatione venientium ab inteſtato; & quid ſi concedatur inſtituto facultas diſponendi ſubſtitutione non obſtante.

CONSILIVM LXVI.

De fideicommiſſo ſimplici, & abſoluto, ac de fideicommiſſo conditionali, & quomodo vtrūque inducatur.

CONSILIVM LXVII.

Trebellianicam deduci à filio, non obſtante patris ſtrictiſſima prohibitione, pluribus medijs, pulcherrimo in caſu, optimè conſulitur.

CONSILIVM LXVIII.

Legitimatio ſubreptitia, nimirum tacita veritate, & expreſſo mendacio (etſi dolus abſit, modo agnatis præiudicet) extorta, maximè in bonis fideicommiſſariis, legitimatum non iuuat; nec viribus ſubſiſtit. Conſilium notabile, & menti tenendum.

CONSILIVM LXIX.

Aggregatio feudi, vel emphyteuſis facta de licentia Domini directi poteſt reuocari per aggre-

gregantem, inuito aggregato, quando effectus diſpoſitionis fuit collatus poſt mortem aggregantis, &c.

CONSILIVM LXX.

Quando non ſit locus compenſationi.
Nouatio quando dicatur inducta, & quid operetur.

CONSILIVM LXXI.

Dotem debenti reſtituere, miſerationis gratia annus datur, quo elapſo, non incurritur mora ſine interpellatione quo ad iuris eligendi priuationem, cum electio ſit debitoris.

CONSILIVM LXXII.

Teſtatore alibi teſtante, & non adhibente teſtes ad formam ſtatuti ſuæ patriæ, an teſtamentum ſuſtineatur.
Cui incumbat probare dictos teſtes fuiſſe, vel non fuiſſe adhibitos.

CONSILIVM LXXIII.

Legatum emphyteuſis, uel feudi factum naturali filio legitimato abſque conſenſu Domini, non deberi, nec legati æſtimationem, non obſtante prohibitione teſtatoris de legatarium non moleſtando aptiſſimè reſpondetur.

CONSILIVM LXXIV.

Indicia, quæ & qualia ad torquendum, & ad condemnandum ſufficiant in materia mandati ad occidendum, vtilis ſit explicatio.

CONSILIVM LXXV.

Locator conductori tenetur ad intereſſe damni paſſi, & lucri amiſſi, quando eſt in culpa non procurans à principe remotionem impedimenti ab eo illati conductori.

CONSILIVM LXXVI.

Contra promittentem, an detur actio perſonalis ad intereſſe ex promiſſione aſſignandi dotem; Bonorum communio, & inſtrumenti ratificatio ex quibus præſumantur; & pacta do talia facta per patrem ad commodum matrimonij filiæ, an ipſum impediant, quin habeat liberam facultatem teſtandi de rebus ſuis.

CONSILIVM LXXVII.

Nepotes conſequi poſſe bona emphyteuſis Eccleſiaſticæ, a quibus a quibus pater eorum exclusus fuerat, a parte, primo acquirente, dilucidè demonſtratur.

CONSILIVM LXXVIII.

Sententia petitioni minime conformis nullius eſt ponderis, & legatum teſtatoris iam promiſſoris augmenti dotis, factum cenſetur animo compenſandi.

CONSILIVM LXXIX.

Nullitas ſententiæ reſultans ex diuerſitate cauſæ, actionis, & perſonarum, impedit illius executionem.
Statutum, vel ordo annullans contractum perfectum, & de rebus perpetuo duraturis, ſine inſtrumento confectum, habet locum etiam in contractu conditionali, & in diem.
Exceptio compenſationis admittitur, vbi cadit identitas perſonarum.
Dotis augmentum non debetur præmortua uxore ante aduentum diei ſolutioni ſtatutæ.

CONSILIVM LXXX.

Ciuis ex decreto in collegium cooptandus ea nihilominus præſtare tenetur, quæ ex collegij ſtatuto diſponuntur.

CONSILIVM LXXXI.

Proneptis facit conditionem ad excluſionem ſubſtituti in fideicommiſſo facto ſi deceſſerit ſine filijs hæredibus, & ſucceſſoribus, etiam non obſtante ſtatuto excludente fęminas propter maſculos, &c.

CONSILIVM LXXXII.

De effectu apochæ nudæ a cauſa debiti, & à promiſſione reſtituendi.

CONSILIVM LXXXIII.

Nepotes ex filia ſpuria non veniunt ſub homine filiorum, nec intrant locum patris in hominis diſpoſitione.

CONSILIVM LXXXIV.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes ex radice ſpuria in diſpoſitione ab aſcendente facta.

CONSILIVM LXXXV.

Venditor emptori denunciare non tenetur vitium per ſe patens rei contractandæ.

CONSILIVM LXXXVI.

Intereſſe damni emergentis cambiorum, & recã biorum, non debetur, niſi aliter fuerit legitimè conuentum.

CONSILIVM LXXXVI.

Teſtamentum fratris inſtituentis Principem, & excludentis fratrem, tenet; & non dicitur per iram, vel odium conditum, quando inſtitutio legitur facta propter amicitiã, amorẽ, & beneuolentiam; vel vbi non probatur, irã & odium teſtantis adfuiſſe tempore inſtitutionis, &c.

CON-

Index Argumentorum.

CONSILIVM LXXXVIII.

Inſtitutio Principis potentioris non poteſt dici facta cauſa litis, & parãdi duriorem aduerſarium, quando nec tempore inſtitutionis, nec viuente teſtatore bona fuerunt in iudicium deducta.

CONSILIVM LXXXIX.

Statutum prohibens alienationem ſtabilium in Forenſes non ligat Dominos, ſeu Principes loci alienantes, ſeu diſponentes de rebus ſuis.

CONSILIVM XC.

Statuto prohibente quamcumque alienationem ſtabilium in forenſes etiam per vltimam volũtatem, derogari poteſt per vnum ex pluribus Dominis diſponendo de rebus ſuis in præiudicium aliorum condominorum; contra opinionem Peregrini, qui in eadem cauſa contrarium bis conſuluit.

CONSILIVM XCI.

Molendina conſtruere in flumine nauigabili abſque principis licentia ſubditis non licere, doctè admodum reſpondetur.

CONSILIVM XCII.

Agnati, & fideicommiſſarij non dicuntur legitimi contradictores ad impediendam immiſſionem in poſſeſſionem bonorum feudalium filię vaſalli hæredis inſtitutæ etiamſi illorum poſſeſſionem vitioſè occupaſſent.

CONSILIVM XCIII.

Fœmina, an & quando admittatur ad ſucceſſionem emphyteuſis, vel feudi Eccleſiæ.

Feudum vel emphyteuſis Eccleſiaſtica mixta, nõ venit in reſtitutionem fideicommiſſi.

Latè tractatur de validitate conſuetudinis Mantuæ circa alienationem bonorum feudalium.

Et de ſcientia aſſenſus Domini directi ſuper alienatione bonorum feudalium & emphyteuticorum.

CONSILIVM XCIV.

In materia immunitatis à datijs contractuum plura non paſſim obuia diſcutiuntur.

CONSILIVM XCV.

Quando fideicommiſſum creatum à teſtatore cum primogenitura, & per verba in tractum temporis ſucceſſiuum perpetuum reſonantia, extinguatur, temporale efficiatur, nec aliter ad tranſuerſales tranſmittatur.

CONSILIVM XCVI.

An, & quando ex conſuetudine, & tempore immemorabili præſcribatur immunitas à ſolutione datij contractuum contra Principem.

CONSILIVM XCVII.

Proprietas quando legata cenſeatur, non eius ſimplex vſusfructus, & ſubſtituto deficiente ante conditionis euentum, an liberum remaneat legatum apud legatarium, excluſis ſubſtituti hæredibus.

CONSILIVM XCVIII.

Percuſſus cum alapa, vel calce, ſi erat male affectus, non præſumitur ex percuſſionibus mortuus, ſed ex antiquo morbo.

CONSILIVM XCIX.

Quando ratio conſeruandæ hæreditatis in deſcendentes, ſeu poſteros non arguat perpetuum ac abſolutum fideicommiſſum optimè declaratur, &c.

CONSILIVM C.

Hæres debitoris ſuccedens in emphyteuſi mixta, non poteſt in ea moleſtari per creditores hæreditatis, non obſtante etiam licentia, ſeu aſſenſu Domini directi poſt mortem tamen ipſius debitoris impetrato, &c.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
QVAE OBSERVATIONE DIGNA SVNT,
in hoc Reſponſorum libro contentorum, ſerie Alphabetica digeſtus.

In quo prior numerus Reſponſa, alter marginales notas indicat.

ABfuiſſe non dicitur, qui diu longè nõ ſtetit. Conſilio 38. num. 76.

Ablatiuus abſolutus affirmatiuè prolatus ab eo, qui poteſt liberè diſponere, non merã conditionem, ſed liberã diſpoſitionem importat, maximè quãdo dirigitur ad perſonã quã diſponens poteſt grauare. 46. 100. Inducit conditionem 80. 89.

Abſurdũ eſt, vt p naturales excludãtur legitimi. 84. 6

Acceptans legatũ ſibi factũ cum honere, ne plus petat ſibi nõ piudicat in lucro ei reſeruato a legis diſpoſitione. 77. 30. Nõ ſibi piudicat in legitima a lege ſibi debita non obſtãte facto de nõ petẽdo. 77. 32.

Acceptatio confeſſionis quando requiratur pulchrè hic diſtinguitur. 8 2 6 Facta ad finẽ renuntiandi non habetur in conſideratione. 1. 33. Fideicommiſſi requiritur ĩ fideicommiſſario vniuerſali ad hoc vt dicatur trãslatũ dominiũ. 25. 86. et rõ nu. ſeq.

Acceſſione prædeceſſorum, ſeu auctorum vti volens ad probandum ius paſcuandi, tenetur probare quiſnam ex præceſſoribus tali iure fuerit vſus, ſeq. eſſe illius hæredem. 38. 53.

Acceſſorium non ſubſiſtit ſine principali. 78. 8.

Accidens non datur ſine ſubiecto. 96. 12

Accidentia valde conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. 26. 26.

Accidentalia feudi quæ ſint. 26. 23. Quæ poſſunt abeſſe, & adeſſe præter feudi corruptionẽ, non ſunt in conſideratione. 26. 35.

Acquirens bona ſubiecta fideicommiſſo non fit malæ fidei, & moroſus niſi ei intimaretur inſtrumentum authenticum fideicõmiſſi. 25. 26. Cũ clauſula ab habita licentia domini, ſi infra annũ, & diẽ inueſtituram non petit re acquiſita priuatur, 14 60. Feudum beneficio concedentis gratis dantis, non poteſt filijs ſuis auferre ius, quod habent ex ipſius acquirentis perſona 93. 63.

Actio ad augmentum dotis non competit viro, vbi illi non fuit promiſſa nec conſtituta dos. 79. 59. Cõditionalis reddi poteſt. 4 74 Perſonalis ad intereſſe, an detur contra promittentẽ ex promiſſione aſſignandi dotẽ, & ex dotis conſtitutione, an detur actio ad bona ipſa. 76. 2. Realis & actio in rẽ ſcripta quoad forum æquiparantur 59. 6.

Actionis definitio. 43. 20.

Actione iniuriarum agitur contra ſuccumbentem in cauſa criminali. 52 2.

Actor debet ſequi forum rei in cauſa reſtitutionis in integrum aduerſus trãſactionem. 59. 54. declarat vi nu. ſeq. Dicitur adminiſtrare ad cõmodũ nõ ad dãnũ minoris. 37. 18. Nõ tenetur edere reo librũ rõnũ priuatarũ vbi agitur de fauore eccleſiæ. 54. 3

Actoris eſt electio vbi quis poteſt conueniri pluribus in locis, vel coram pluribus iudicibus. 19. 17.

Actus adeundi conditionẽ non recipit, nec poteſt ſtare in ſuſpenſo 25. 509. & nu. ſeq. Denũciandi eſt indifferens omni hominũ generi applicabilis. 96. 28. Dicitur imperfectus, qui creſcere poteſt, & cui addi debet, & poteſt. 25. 55. Dicitur perfectus attenta mente partium, & obligatione de præſenti, licet verba ſonent in futurum reſpectu diei. conſilio 79 num. 7. Factus calore iracundiæ regulariter tenet. 87. 29. Geſtus a licentiato præter formã aſſenſus impetrati in totum corruit. 93. 102. Geſtus tempore iræ ſuſtinetur quando actum gerens poſt iracundiam perſeuerauit in eadem voluntate 87. 23. Imperfectus a confirmatione robur, & vires aſſumit. 25. 61. Imperfectus exigens confirmationem, non dicitur antea habere ſuam eſſentiam, & ante confirmationem quis non dicitur habere ius in re 25. 58. & 59. Importatus per verba præteriti vel præſentis temporis. quando cadit ſuper eo quod eſt de futuro, diſpoſitio trahitur ad futurum. 24. 6. Interpretari debet vt valeat, non vt pereat. 62. 22. Negatiuus dicitur, & inde cauſata præſcriptio non ſoluendi, quando contrahentes interpellati ſoluere recuſarunt 96. 25. Negatiuus requirit actum poſitiuum ex quo elicitur negatiua, & latè declaratur 96 21. Nouus efficitur vbi quid actui primo additur. 30. 60. Omnis ſiue per contractum, ſiue per vltimam voluntatem calore iracundiæ geſtus non tenet. 87. 1. & 2 Perfectus dicitur, qui habet executionem, & cui detrahi nil poteſt eod. 56. Per odium, vel iram conceptis fraudẽ ſæpiũs, et ideo non ſuſtinentur potiſſimum ſi fiunt in gratiã potentioris perſonæ. ibid. 2. Per ſilentium non reuocatur 96. 8. Primus prohibitiuus attenditur quando ſunt diuerſi actus, ſecus quando fauores, & priuilegia concurrunt ſuper vno & eodem actu. 44. 5. Proximus ille dicitur in criminibus, quo ſuppoſito delictum continuatiue ſequitur. conſil. 29. num. 55. Quilibet ampliatur, declaratur, & reſtringitur ex proœmio. 38. 7. Quilibet debet ſemper interpretari ne ex illo reſultet abſurdum, vel inconueniens conſ. 45. n 48. Quilibet eodem modo diſſoluitur quo conficitur. 45. 54. Quilibet præſumitur factus in executionem præambuli tractatus. 71. 25. Requirens ſcripturam non cenſetur renouatus ex ſola patientia. 8. 6. Requirens ſcripturam non probatur temporis curſu. 46. 18. Totaliter deſtruitur, ex qualibet minima omiſſione. 51. 14. Vnicus, & indiui-

dum dicitur vbi res, & diuerſa perſonæ vnica verborum oratione continentur. 45. 59. Vnus et idem non poteſt in parte tenere & in parte improbari. 67. 36.

Actus conſummatio neceſſariò ex tractatu non infertur, & quare. 25. 106. De ſubſtantia illud dicitur quo remoto, vel alterato obligatio realis non oritur; & quando actus ſine illo conſiſtere nequit. 26. 16. & 17. Nullitas inducta fauore alterius ab eo tantum poteſt allegari ad cuius fauorem fuit inducta. 72. 4.

Actum facere non valens non poteſt aliquid fateri per quod actus ſibi interdictus efficiatur validus. 49. 31. Nouum arguit forma mutatio. 6. c. 24. Ratum habens dicitur autor actus ratificati. 65. 20. Vel diſpoſitionem impugnanti, datur onus probandi impugnationem. 72. 14.

ex Actu peccante in forma, nec naturalis, nec ciuilis oritur obligatio. 58. 22.

Actus humani voluntate & poteſtate conficiuntur addita ſcientia agentis, iuſta, & honeſta causa, ac modo 77. 9.

in Actibus inter viuos non cenſetur cogitatum de futuris. 30. 5.

Adiectiuum, qualificat ſubſtantiuum, cui adijcitur. 99. 28.

Adiectus poteſt recipere tantum ſolutionem conuentam, non res pro pecunia, niſi de conſenſu creditoris. 28. 14. Valde differt à Procuratore. 28. 8.

Adiecto ſolui poteſt inuito ſtipulatore, ſecus de procuratore 28 9.

Aditio hæreditatis quæ fit animo cedendi incontinenti non cauſat aliquod ius conſiderabile. 2. 32. Per verba aliqualiter dubia non probatur. 25. 1 ει

Additio noua facta in feudi renouatione non dicitur noua conceſſio. 26. 38.

Adiuncti ratione multa fiunt, & conceduntur, quæ aliàs non concederentur. 45 60.

Adminiculum eſt duplex, vehemens, & leue, vehemens eſt ſuppletio defectus probationis per ſe ſolum non operans, ſed cum alia cooperatione; non vehemens verò eſt aliqualis confirmatio rei probabilis. 49. 54.

Aduerſarium habere duriorem nullius intereſt. 88. 4

Aduerſus tranſactionem nemo audiri poteſt, niſi reſtituat habita ni tranſactionis. 62. 7.

Aequalitas in omnibus ſeruanda eſt 82. 33.

Aequitas nulla conſideratur vbi agitur de pœna amiſſionis bonorum, & fructuum. 25. 74.

Aeſtimatio meliorationum debet fieri in tempore quo fit diſſolutio emphyteuſis 23. 33. Debetur quando conſtat ita fuiſſe de voluntate teſtatoris. 73. 39. Non debetur vbi lex reſiſtit perſonæ alienanti ne alienet. 73. 43. Non debetur in impoſſibilibus. ibid. 44 Non debetur ſine feudum ſit hæreditarium ſiue ex pacto & prouidentia ibid. 46. Non debetur vbi Princeps non eſſet legato præſtiturus aſſenſum. ibid. 45. Vbi debetur ea præſtatur a ſucceſſore bonorum allodialium. ibid 49.

Aeſtimatores tanquam iudices eliguntur, eorumque æſtimationi ſtatur, vt a iudicib. emanata. 58. 85.

Aeſtimum patris prodeſt filio etiam viuente patre. 20. 60.

Aetas nubilis in puella reputatur in anno decimo ſexto, ſed ita communiter tenetur in loco, de iure tamen in duodecimo 20. 16.

Affectio & prædilectio teſtatoris arguitur ex ordine litteræ, & proximioritatis. 16. 27. Attenditur magis quam verba in ſubſtitutione facta fratrib. eod. 23. In nepotem procedit ex affectione filij. 84. 23. Teſtatorum diuerſa eſt. & quid in ea ſpectandum. 16. 22.

Affectionem naturalem non curans dicitur habere morbum cerebri. 16. 24.

Affectus in cogitatione tantum conſiſtens in foro contentioſo, ſeu exteriori non punitur licet cogitatio fuerit verbis expreſſa. 29. 10. Sicut effectus punitur in crimine hæreſis. 29. 16. Declara tamen, vt num. ſeq.

Agens ad ſucceſſionem virtute alicuius ſtatuti tenetur probare nedum deſcendentiam, & generationem, ſed etiam generis legitimitatem, præcipue parte opponente 32. 5. Contra de magis comm nu. 11. & plur. ſeq. Contra filium vt hæredem patris, debet illud aſſumptum probare. 97. 19. Nomine alieno non admittitur ſine rati cautione quando dubitatur de mandato, & quando non ſufficiat rati cautio 28. 16.

Agere de damno vitando, & omittere lucrum iam quæſitum paria ſunt. 2 23.

Agnatio per maſculos, & non per fœminas conſeruatur. 81. 1. & 6. Teſtatoris non poteſt verificari in non natis. 24. 25. Verificatur tantummodo in legitimis perſonis. 32. 2.

Agnationis fauore non ſunt addenda, nec multiplicanda ſubſtitutiones vltra teſtatoris diſpoſitionẽ. 95. 17. Qualibet memoratio a teſtatore facta non ſufficit ad conijciendum mentem defuncti directam pro conſeruatione agnationis, ſed requiritur quod ſit diſpoſitiuè facta 85. 34.

Agnatus petens renouationẽ inueſtituræ non tenetur oſtendere primordialem, ſed ſufficit auitã, vel paternam inueſtituram producere, etiamſi in ea ſit relatio antecedentis. 46. 1. Inueſtiendus tenetur probare ſe eſſe de deſcendentia, vel agnatione primi inueſtiti. 46. 3.

Agnatum ſe dicens, debet ſe talem probare. 32. 4.

Agnato inueſtiendo ſat eſt iurare primordialem inueſtituram perquiſiuiſſe, ſed illam non inueniſſe. 46. 2.

Agnati & fideicommiſſarij non ſunt legitimi contradictores ad impediendam filiæ immiſſionem bonorum feudalium, ſeu fideicommiſſo ſuppoſitorum. 92. 5. Spẽ certã habent ſuccedendi in fideicõmiſſo

miſſo

Digitized by Google

miſſo ex ſenio poſſidentis, & vxoris eius ſterilitate. 68 67.
Agnatorum citatio non eſt neceſſaria cum legitimatio fuit facta inſtante & petente patre. 68 10. Conſenſus in contractu minoris quãdo dicatur doloſus. 58 73.
Agnitio fideicommiſſarij ſemper requiritur quoties in eum tranſeunt iura, dominium, & actiones ipſo iure. 25. 43. Fideicommiſſi aliter probari nequit, quàm per actus, qui citrà ius agnitionis fieri nequeunt. 25. 102. Non probatur per admonitionẽ, & quare per tractatum, nec per propoſitum agnoſcendi. 25. 103. 104 & 105. Vel declaratio mẽtis ſuæ facta per fideicommiſſarium non retrotrahitur in præiudicium tertij poſſeſſoris cui ob bonã fidem ius fuit quaſitũ niſi tertio pͣiudicet. 25. 52.
ad Agnitionis probationem quæ requirãtur. 25. 108.
Aggregatio pendente conditione, ſeu actu conditionali reuocari poteſt. 69 30.
Allegare inconueniens non eſt ſoluere argumentum. 48. 10.
Allegans ſtatutum fuiſſe ſublatum per contrarium vſum, debet probare. 38. 75. Teſtamentum nullum, non impugnat voluntatem teſtatoris 73 16.
Alex in l. 1 num. 10 ff ſi cert. pet. reprobatur. 43 25.
Alienandi prohibitio licet non exprimatur, an facta cenſeatur contemplatione venientium ab inteſtato. 65. 2. & 33.
Alienans partem contra pactum expreſſum, cadit a toto. 14. 22. Quæ bona perdat. 61. 45.
Alienare de conſenſu domini, & ſubinueſtire ſub certo canone diuerſa ſunt 42. 11.
Alienatio bonorum eccleſiæ inſolemnis eſt ipſo iure nulla 50. 10. Bonorum facta in potentiorem irritatur. 88 5. Dicitur permiſſa inquiſito domino inter comprehenſos in antiquis inueſtituris. 14. 3. & 52. Emphyteuſis, puta per teſtamentum, a conſtituto in mortis articulo dicitur fraudulẽta. 11. 26. Facta in comprehenſo in inueſtitura licet remotiore, non requirit aſſenſum domini. 42. 3. Feudi facta etiam inter comprehenſos contra pactum expreſſum ſubiacet caducitati. 14. 52. Feudi noui facta per vaſallum tenet, licet conſenſus domini ſuperuenerit poſt mortem vaſalli. 100. 23. & 24. Iam prohibita libera eſt quando nemo ſupereſt ex vocatis ad fideicommiſſum. 65. 14. Licet fiat contra verba prohibitiua, valet, & tenet, dummodo mens teſtatoris non lædatur. 65. 26. Neceſſaria poteſt fieri ſine conſenſu domini directi maxime cauſa dotandæ filiæ. 14. 2. & 22. Rei obnoxiæ non tenet, nec res fit acquirentis ſine domini aſſenſu. 14. 72. Rerum eccleſiæ plures requirit ſolemnitates, præcipuè quando ſunt fructuoſæ. 49. 33. Rerũ facta in potentiorem fraudoloſè iudicatur. 88. 24. Seu deformatio magnorum, & minorum dominorum parificatur. 51. 8. Stabilium minoris ſubſiſtit ex legitima cauſa, & vtilitas dicitur cauſa legitima. 58 11. Vel diſtractio quæ fit in vltimã voluntate non dicitur propria. 66. 9.
Alienatione voluntaria inter viuos prohibita non dicitur prohibita hæredis inſtitutio. 66. 12.
in Alienatione bonorũ Eccleſiæ quæ requirãtur 50. 1
Alienationes factæ in potentiores perſonas tenẽt, quãdo litigatur contra aquè potentes. 88. 21. In potentiores improbantur timore iniuſti patrocinij. ibid. 22.
Allocutio vt faciat inditium quæ requirãtur. 74. 26. Quando faciat plenam probationem. ibid. 27.
Alteratio accidentalis, & noua pacta nouam ſpeciem non conſtituunt 26. 36.
Alternatiua diſiungit tam ſenſum quam verba. 4. 92 Ponitur inter diuerſa ſubſtantia, & ſimilia qualitate. 4 93.
Alternatiuæ ſi pars vna eſt indiuidua, altera pars vniformiter indiuidua reputatur 27. 41.
Alternatiua ſufficit ĩpleri in vna ex particulis. 4. 91
Amiſſo magni lucri .n ducit inſtrumentum. 20. 67.
Auch conſi 27 perpenditur. 95. 41.
Animus adeundi non probatur ex declaratione prætendendi, & volendi in futurum 25 112. Iniuriandi colligitur ex qualitate obiecti. 52. 13. Occidendi an adfuerit, vel abfuerit colligitur ex modo, & inſtrumentis vſis in offendendo 98. 2.
Antiquitatis feudi præſumptio reſultans ex poſſeſſione vaſalli, operatur ſolum in iudicio poſſeſſorio ſecus in petitorio. 48. 18. Vigore omnia præſumuntur ſolemnia. 48. 26.
Appellatione creditoris non venit dominus rei. 43. 7 Fideicõmiſſi in domo alicuius relicti veniunt ẽt fœminæ 66. 12. Ampliatur nu ſeq. Filiorum non veniunt nepotes ex proprietate ſermonis ſed ex interpretatione 83. 14 & 16. Lucri non venit relictum deſcendenti. 20. 65.
Approbatio tacita teſtamenti reſultans ex aditione hæreditatis filio præiudicium non affert, abſque expreſſa teſtamenti approbatione in omnibus, & per omnia. 44. 8.
Approbatum ſemel amplius reprobare non licet. 2. 78 & 58. 18. & 65. 21.
Aqua vſus cõis omnibus fit occupantis 91. 1. Vſus in flumine nauigabili eſt publicus ſicuti alueus 91 10
Arbitrium non attenditur contra iuris ſcripti diſpoſitionem. 58. 75.
Argumentum a fideicommiſſo ad feudum non tenet. 14. 40. A lege ad teſtatorem, & ad pacta valet. 61. 17. A primogenito ad proximitatem non tenet, & quare. 95. 42. A ſimpliciter, ad ſecundum quid, non tenet. 46. 57. A ſtatuto ad teſtatorem valet. 73. 22. Ab emphiteuſi ad feudum, & e contra tenet. 35. 2. De legitima ad Trebellianicam aliquando non procedit. 67 46. De loco ad perſonam rectè procedit. 82. 48. De populo ad principem rectè procedit. 82. 17. Valet de emphyteuſi ad feudum. 14. 5.

Digitized by Google

Argumentum valet a morte ciuili ad mortem naturalem.62.24. Vel ſimilitudo teſtamenti ad conſtitutum non tenet.90.5.

Aſſenſus datus ſuper venditione non ſuper pacto de retrouendendo, facit vtrumque annullari ex indiuiduo voluntatis.93.101. Datus pro celebrando contractu extenditur ad naturalia contractus. 23.20. amplia, vt nu.22. Diſponendi de feudo requirit ſcripturam, & habet vim inueſtituræ 93.108 & nu ſeq Domini ante & poſt diſpoſitionem licet obtineri poßit, id tamen intelligitur viuente diſponente, ſecus poſt mortem, quia agitur de præiudicio tertij cui interim ius fuit quæſitũ. 93.83. Domini superuenientes poſt reuocatam obligationem per vaſallum, nihil operatur ibd. 27. Eſt ſubreptitius ſi non ſit conformis conceßioni feudi, vel ſubfeudi. 93.90 Et licentia domini diſponendi de feudo eſt ſtrictißimi iuris, & debet ſeruari in ſua forma præciſa, non autem extendi ad id quod eſt minus. 35.12. Extenditur ad incognita, nec de caſu ad caſum. 93.98. Impetratio conſiſtit in facto & impetrandi facultas reſidet in faciendo. conſ.100 n.20 Impetratus ſuper venditione cum pacto retrouenditionis ſi fiet retrouenditio ſine aſſenſu, non excuſat a caducitate conſ 23 nu.6 Obtentus poſt mortem alienantis vel obligantis nõ retrotrahitur in præiudicium iuris tertio quæſiti. 100.15. Semper intelligitur conceſſus ſine præiudicio tertij ibid.16. Super alienatione feudi habet certam formam, & ſolemnitatem cum expeditione mandati in forma Cancellariæ 93 95. Seu licentia teſtandi de feudo ad hoc, vt valeat quid requiratur. 93 94 & 96. Validitas non eſt in ſolius domini poteſtate, ſed etiam vaſalli 93 84. Vel licentia abſoluta alienandi per dominum vaſallo data non poteſt extendi, vt poßit liberè diſponere in fœminam. 35.26.

Aſſenſum datum alicui, vt poßit alienare, non facit, vt poßit obligare. 35.10.

Aſſentiens actui, vel diſpoſitioni præiudicat iuribus ſuis. 38.36.

Aſſerenti bona libera pro aßignanda dote non extare incumbit onus probandi. 100.4.

Aſſertio commiſſarij Apoſtolici in inueſtitura nulliter interpoſita, nihil operatur, maximè ſi inueſtiti ſint de colluſione conſcij. 47.28.

Aßignare aliud eſt, aliud promittere de aßignando dotem 76.1.

Atteſtanti de facto proprio creditur vtcũque inhabili quando eius aſſertio alijs præſumptionibus reſidentib in iudicis arbitrio adminiculatur. 36.30.

Auferri ab eo non poteſt ſine eius facto quod alienum eſt. 14 71.

Augmenti dotis conſideratio ceſſat ſi non conſtet de dote. 78.7.

Authoritas Principis dicitur potentior in his, quæ ſũt iuris ciuilis. 17.22. Superioris in qualibet etiam iurata diſpoſitione intelligitur exceptuata. 30.21.

Auxilium ſuperioris licitè implorari poteſt vbi ceſſat fauor imperij. 88.23.

B

BAldi doctrina in l. de quibus, nu.61 ff. de legib. ponderatur 96.7.

Bannitus ex contumacia poteſt impunè occidi, ſi præceſſerit citatio. 40 13.

Bartol. in l. qui duos ff. de vulg declaratur cum rationibus diuerſitatis, 67.16.17.18.19.& 20.

Beneficium nil aliud eſt quam gratia, & liberalitas. 22.27.

Bona fama in genere non tollit delictum vſuræ in ſpeciali, ſed inducit tantum leuem quandam præſumptionem. 14.20. Fama ſi probetur eſt legitima, ſpecialis, & potens, ad tollendam labem ſimulationis, & ſuſpicionis vſurariæ. 14.78. Fides requiritur in præſcriptione libertatis non ſoluendi 94.19. Fides præſumitur in diſponente de rebus ſuis, vel aliquid faciente ſecundum ius naturale, quia bona fide factum dicitur rectè factum 87.22. Indoles, & ſpes virtutis non dicitur ſufficiens cauſa legitimandi 68.32.

Bona emphyteutica antiqua, & mixta applicantur agnatis, non aũt domino directo ad inſtar feudi antiqui miſti ſiue culpa conſiſtat in cõmittendo, ſiue in omittẽdo de com. in cõpr 45.31 & 32. Emphyteutica legata incapaci deuoluũtur domino directo quando nõ adeſt alia pſona in inueſtitura cõprehẽſa 73.26. Feudalia non cõprehenduntur in legato vniuerſali oĩum bonorũ facto vxori 35.9 Illa tãtũ cauunt in reſtitutione fideicõmißi, quæ hæreditario iure capiuntur & ad extraneos ſunt tranſitoria. 93.53. Ampliatur nu ſeq In dotem mulieri aßignata non poſſunt per creditores reuocari, niſi fuerint ipſis creditoribus in ſpecie obligata. 41.14 Matris pro adminiſtratione iũt obligata filio 37.29. Non cõprehendũt res alienas, ſed eas cõprehendit hæreditas 72 24. Obnoxia reſtitutioni fideicommißi paterni non dicũtur eſſe grauati, ſed grauantis. 68. 61. Omnia mobilia, & ſtabilia in fideicommiſſo vniuerſali continentur 6.1 Perpetuo conceſſa ſub annua penſione quoad vtile dominiũ reſeruato directo apud concedentem, arguunt emphyteuſim 93 1. Prohibita alienari, & fideicommiſſo ſuppoſita alienantur ex cauſa dotis reſtituenda. 2.83 amplia, vt infra. Prohibita alienari poſſunt aßignari in dotem, & pro dote alienari. 14.7. Quæ non tranſeunt ad hæredem hæredis, ad eumque perueniunt non vti hæredem, ſed ex alia cauſa, non cadunt in reſtitutione fideicommißi rationalis 93.55. Teſtatoris non dicuntur illa in quibus non habet dominium in tempore mortis. 77.24. Tutoris ſunt tacitè hypothecata pro adminiſtratione tutelæ. 37.27.

Bonis

Bonis ipſo iure publicatis ex cauſa immanis criminis etſi fructus debeantur a die delicti, tamen ſi interim illa bona vendita fuerint, emptor bonæ fidei faciet fructus ſuos.25.51.

in Bonis noſtris eſſe non dicitur, quod noſtrum non durat.69.10.

Borgn.deciſ.45.num.20. in prima parte declaratur. 26.53.

Bulla Pontificio Pij V. excludens illegitimos a ſucceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ in ditione Mantuæ non ſeruatur.64.8.

C

CAdens ab inueſtitura cadit a pacto affrancandi.42.13.

Caducato prima gradu ſubſtitutionis onus reſtituendi remanet apud hæredem ad commodum vlterioris ſubſtituti ſed quando procedat. 95.31.

Caducitas ante declarationem hominis non incurritur.25.89. Ante Iudicis declaratoriam dicitur in fieri non in eſſe.55.52. Cenſetur per præceſſorem non declarantem remiſſa.45.20. Dicitur ſatis declarata ex reſtitutione conceſſa aduerſus tẽporis lapſum.eod.21.& n 25. Antiquitus incurſa declarari poteſt per ſucceſſorem in prælatura per modum exceptionis, licet aliquando ſecus per viã actionis. ibid.22. Cenſetur remiſſa per receptionem canonis,& patientiam domini.45.29. declara.vt num ſeq. Non cenſetur remiſſa per receptionem canonis, & patientiam, ſi dominus ignorabat caducitatem incurſam ibid.3a. Cenſetur remiſſa a rectore litem captam deſtituente, & antiquam inueſtiturã renouante.54.5. Cenſetur remiſſa emphyteuta, qui alienauit irrequiſita domino ſi ex poſt licentiam obtinuit.ibi nu eod Seu fellonia cẽſetur remiſſa quando dominus vaſallum ex poſt admiſſit ad ſeruitia. Cenſetur remiſſa per receptionẽ canonis factam a domino ſciente caducitatem incurſam.ibi nu.eod eſt pœna, ac reſolutio contractus, & quantum fieri poteſt ſtrictè intelligenda, et ex quacũque etiam leui cauſa euitanda 54.14. Etiam ob non acceptam inueſtituram remiſſa videtur a domino id non ignorante, & recipiente canonem ſine contradictione.8.10 & 15. Numquam habet locum in fundo proprio ab altero in emphyteuſim recepta propter alienationem factam irrequiſita domino directi 64 2. Poteſt remitti per ſolum rectorem eccleſiæ non collegiatæ.54 9. Poteſt etiam remitti per ſolum rectorem eccleſiæ collegiatæ habentem adminiſtrationum, & ſolitum recipere canonem, & dare apocham ibid.10. quæ habuit tractum temporis ſucceſſiuum etiam poſt receptionem penſionis non poteſt dici remiſſa. 8.14. Vbi non fuit declarata contra emphyteutam culpoſũ, nec poterit declarari contra eius hæredem culpa carentem.45.24.

Caducitati ſit locus non obſtante reſeruatione, cũ clauſula irritante facta in alienatione rei emphyteuticæ ſi intra certum tempus non fuerit obtentus aſſenſus domini, intra quod cõmode obtineri potuerit. 100.22.

Calculus non facit quem debitorẽ abſque iudicis ſententia, vel approbatione.37.1.

Calumnia euidens dicitur quæ patens eſt, & aperta. 2.62. Non probata arguit dolum.52.18.

Capacitas intelligitur cum effectu. 24.35. Superueniẽs nõ operatur quãdo lex reſiſtit ab initio. e.36.

Capacitatis qualitas enuntiata a teſtatore eadem eſt cum qualitate hæreditaria.24.22.

Capax vtrum quis ſit ſucceſſionis necne attenditur tempus mortis teſtatoris.24.34.

Capitulans non fatetur,& præiudicium ſibi, & alteri non facit.34.24.

Caſum eſſe omiſſum ſat eſt quando agitur de conditione voluntaria licet non poſſit diuinari, cur id actum ſit.95.39

Cauſa amoris & beneuolentiæ declarantis hæreditates, legata, vel fideicommiſſa relinqui propter amicitiam beneuolentiam, vel merita, dicitur iuris diſpoſitioni conſona 87.2a. Appaſita, vt fraus euitetur dicitur impulſiua. 99.21. Eſt cauſa cauſati. 22.29. Delicti quãdo dicatur ꝓbata.74.25. De præterita & cauſa de nouo q̃ dicatur.77.13. De præterito,& de præſenti quando dicatur in fideicommiſſis.68.68. Illa diſponendi attenditur,& non alia, quæ colligitur ex verbis teſtamenti. 87. 18. Inimicitiæ qualis eſſe debeat. 74. 31. Iuſtificari debet per aliud genus probationis, cum non ſit ſtandum propria aſſertioni.58.46. Legitimandi a principe expreſſa ſi nullius ſit ponderis iuſta non præſumitur. 68.43. Magis principalis attendi debet.4.78.

Cauſa morbi anterioris vbi probatur breuitas tpis nihil facit, licet ꝑcuſſus deceſſerit ante triduũ. 98.20

Cauſa non multum remota attenditur æque ac cauſa proxima.4.79.

Cauſa qualibet excuſat a dolo.73.27. vt etiam. excuſat quem ab amiſſione iuris ſui. ibid.28. Reſtitutionis ceſſat vbi quis potuit cõſulere peritiores, & non conſuluit etiam quod agatur de damno vitando.45.18.

Cauſa cognitio,& declarãtis Iudicis ſententia requiritur ꝑ caducitate ĩcurſa reſpectu priuationis.55.5

Cauſam nouã adducens contra ſñiam debet illam probare, nec ſufficit eſſe coloratã ſeu apparẽtẽ.19.25

Cauſa finalis, & impulſiua concurrentibus attenditur ſola finalis 22.28.

ex Cã impulſiua non inducitur fideicõmiſſũ.99 22.

Cauſæ mouentes legitimantem debent eſſe vera, ac rationabiles 68.42.

Cautela abũdans licet regulariter nemini noceat nocet tamen vbi per eam deuenitur ad actum prohibitum,& ſuſpectum.4.60.

Cautio de modo implẽdo requiritur in legatario volente acquirere legatum, ſecus tamẽ in harede ſimpliciter, & pure inſtituto. 20. 71. Non eſt neceſſaria, vbi agitur de modo mixto implendo, licet ſecus in poteſtatiuo negatiuè concepto 2a. 68. Aliqua non eſt neceſſaria quando teſtator vlterius ſpecialiter prouidit in caſum modi deficientis. eodem 70.

Cedens bonis iniuriarum actione experiri nequit. 53. 5. Exigit nomen ceſſum permittente ceſſionario etiam procuratore in rem propriam. 2. 11. Quando habeat actiones directas inanes, & inefficaces 2. 8. Quando poſſit agere, & per indirectum impedire ceſſionarium. eod 9. Poſt ceſſionem an agere poſſit contra debitorem ceſſum. conſil. 2. nu 2 & 3.

Cedula recognita vim inſtrumenti publici habent. c. 78 nu. 1.

Certus licet certificari non debeat, tamen quando vocatio eſt de forma, quilibet certus debet moneri per citationem. 50. 19.

Certum illud dicitur, quod non poteſt deduci in dubitationem, vel aliquo pacto mutari, ſeu cadere in eo fallentia. 49. 20.

Ceſſante cauſa fideiuſſionis ceſſare debet & legis diſpoſitio Conſ. 39. num. 45.

Ceſſio & renuntiatio iurium ſuſtinetur in vim pacti, Conſil. 65. nu 46. Facta viro a muliere cuius commodo facta cenſetur, & quis agat. 2. 10. Reſtituta ad tempus præſens non trahitur ad futurum. c. 11. nu. 34. Seu inſtitutio facta de bonis ſuper quibus non adeſt contentio ab amico ceſſionario, vel inſtituto potentiori valet. 88. 12.

Ceſſione ſimplici facta actiones diuerſæ remanent penes cedentem. 2. 14.

Ceſſiones & inſtitutiones in potentiorem præſumuntur factæ bona fide niſi aliunde probetur fraus. conſil. 88. nu. 16.

Ceſſionarius ſuccedit in ius cedentis 2. 3. Poteſt compellere debitorem inuitum ad id præſtandum, quod cedenti debebat. 2. 4.

Ceſſionario non nocet recognitio facta per cedentem poſt ceſſionem. 2. 3.

Chirographi præſentator adiectus ſolutioni cenſetur, quando partes conuenerunt, vt apocæ præſentatori ſolueretur. 28. 2. Ad habendum tenendum, &c. quid importet. 11. 30. Cum ſcientia alienandi, quid ſignificet. eod. 40 Habere firma, rata, & quomodo intelligenda. eod. 41. Promiſſionis euictionis, quam euictionem comprehendat. eod. 42. Ceſſantes omnes ſcripturas, quomodo interpretanda. eod 43.

Clauſula codicillaris non operatur fideicommiſſum, quando fideicommiſſarij ſuccederent grauatis. conſil. 4. nu 23. Vt operetur fideicommiſſum requiritur, vt mens teſtatoris concurrat. 3. 24. Tendit ad conſeruandam voluntatem teſtatoris, non autẽ ad ampliandam. eod. 25. Vt operetur fideicommiſſum impoſitum venientibus ab inteſtato ad cõmodum hæredis ſcripti, requiritur vt ſit concepta etiam per verba futuri temporis. eod. 26. Non operatur fideicommiſſum ad commodum hæredis ſcripti, ſed ad fauorem ſubſtitutorum quando teſtator expreſſe prouidit de fideicommiſſario. eod. 27. Non operatur fideicommiſſum, quando hæredi ſcripto obſtat aliquod impedimentum, velut incapacitatis eod 28. Appoſita in teſtamento cuius ignari nihil operatur niſi conſtet illius importantiam fuiſſe teſtatori declaratam eod. 29. De æquitate in teſtamento filij præteriti nihil operatur. eod. 30. Operatur vt teſtamentum in quo filius eſt præteritus ſuſtineatur in vim fideicommiſſi etiamſi præceſſiſſet aliud teſtamentum validum & ſolemne. 4 20 contra num ſeq. Non poteſt operari, niſi venientes ab inteſtato adiuerint hæreditatem. 21. 71. Non operatur præter voluntatem, vel deficiente voluntate teſtatoris. 21. 74. Annullatiua (nec aliter) formam præciſam, & limitatum conſenſum inducit eod. 75. Codicillaris, niſi fuerit imperito teſtatori declarata non operatur. eod. 76. Non operatur in teſtamento contra officium pietatis eod. 77. Sanat defectum ſimplicem, non defectum ſubſtantialem eod 78. Efficit, vt teſtamento nullo, venientes ab inteſtato dicantur grauati reſtituere hæredi ſcripto. 21. 68.

Clauſula (& cætera) de ſui virtute includit ea quæ ſunt de natura, & ſubſtantia actus. 21. 30. Et ſic, eſt illatiua 95. 24 & 28. Ex nunc prout ex tunc, non operatur data imbecillitate extremi. 69. 33. Ex nunc prout ex tunc tamquam acceſſoria paribus paſſibus ambulat quibus principalis diſpoſitio, ibid 34. Habens vim iuramenti non operatur idem vt iuramentum 15. 30. Generalis bonorum conſeruatiua non importat ſimplex, & abſolutum fideicommiſſum. ſi alienatio fuerit conceſſa inter cohæredes & facta prohibitio contemplatione familiæ quæ ſit tantum vocata virtute clauſula prædicta 66. 29 generalis non obſtantibus aliquibus legibus ſufficit, quando Princeps derogat iuri poſitiuo 96. 2. Illa & quatenus matrimonium non ſortiatur effectum. interpretari debet in caſum voluntatis non autem impotentia. 20. 73. In infinitum in ſubſtitutione quomodo intelligatur. 13. 11. In infinitum, quando ad ſolos deſcendentes referatur. 13. 16. Nec aliter, nec alio modo. natura. 61. 37. Ipſo iure, & facto, quid importet, ibi. 38. Niſi modis, formis & ordinibus, & quid præſcribat 61. 35. Omnia, & ſingula ſtat diſiunctiuè, & importat ſeparationem. 5. 6. Omni meliori modo tollit vitium præteritionis 21. 3 Omni meliori modo, non extendit diſpoſitionem ad ea ſus non expreſſos. 21. 79. Omni meliori modo, non operatur, quando modus ineptus fuit expreſſus. eod. 80. Codicillaris operatur, quando ſimpliciter

plicitur refertur ad teſtamētum eod 81. Perpetuo firma nata, &c. cuius ſit effectus remiſſiuè, 11 3. Promiſerunt od inuicem numquam mouere litem. eod. 4. Remiſerunt iura competentia eod 5. Caſſauerunt omnes ſcripturas. eod. 6. Ad habendum tenendum. &c. eod 7. Conſtituerunt ſe procuratores in rem propriam. eod. 8. Quod poſſint facere prout poterant ante diuiſionem eod. 9. Promiſſionis euictionis, eod. 10. Quod tot ſint donationes quot res donata nihil operatur. 15.49. Sub quouis alio titulo, comprehēdit maiore expreſſis neq; reſtrictionem patitur. 23. 18. Vocationis generalis dependens a pracedenti non inducit fideicommiſſum niſi principaliter. & de per ſe ponatur. 98 27 Vt ſupra, inducit repetitionem voluntatis 13. 20 Vt ſupra, repetit omnes qualitates pracedentis diſpoſitionis, 99. 32. Vulgariter. pupilloriter. & per fideicommiſſum, eſt omnino inductiua fideicommiſſi 67 8.

Clauſula codicillaris p verba futuri tpis virtus. 25. 4 Et vt infra, virtus eſt limitandi reſtringēdi, ac referendi diſpoſitionem, cui fuit appoſita ad ſequentem particulam. 65. 45. Elotiua vis 21. 33.

Clauſula acceſſoria reſtringuntur ad caſum in quo loquitur principalis diſpoſitio. 94. 26. Appoſita de ſtylo notariorum nō inducunt renunciationē fideicōmiſſi, 15. 33. Pragnantes apponi ſolita de ſtylo Cancellaria, non praiudicant, &c. 08. 69. Quando dicantur appoſita in diſpoſitiuis, quando in executiuis. 11. 29. Pragnantes, non inducunt renunciationem fideicommiſſi de quo diuidens notitiā non habuit eod 30. Salutares inſita in libello continente certum remedium nihil operantur. conſil. 79. num 1.

Clericus continetur in inueſtiture feudi conceſſi pro ſe, & haredibus 93. 27. Declarare tenetur coram iudice laico, an velit ſtare trāſactioni, necne. 5. 11. Poteſt apud Iudicem laicum conueniri ad recognoſcendā ſchedulam. 5. 12 Et Eccleſia ratione feudi conueniri poſſunt coram ſenatu. 1. 5.

Clericus, & Pralatus in acquirendis poſſunt Eccleſia, ſeu religioni praiudicare. 1. 28.

Clerici ratione realium actionum, ſeu in rem ſcriptarum coram laico conueniuntur. 1. 7.

Ciuis ex decreto eſt verus, ac proprius ciuis. conſil. 80 num 1.

Ciues dicūtur ſcire & facere ea, qua faciunt, & ſciūt ciuitatem gubernantes, illaque rata habere tenentur. 39. 4. Tenentur habere ratum factum per conſilium ob eiſdem prapoſitum, cum factum prapoſitorum habeatur pro facto ſingulorum 39 24.

Ciuitas alteri ſubdita licet poſſit condere ſtatuta concernentia adminiſtrationem rerum ſuarum. non tamen pœnam imponere. 38. 17. Poteſt hares inſtitui 88. 9.

Ciuitate donatus includitur in ſtatuto loquente de ciue. 80. 1.

Ciuilitas eſt quid factibile ideo non fit natura, ſed arte 80 3.

Citatio peremptoria per edictum ſuccedit loco trina aduerſus contumaces 40. 16.

Cogitatio aliquo facto extrinſeco a delicti tamen conſummatione remoto in foro exteriori non punitur maximè ſi cogitantem pœnituit antequam ad actus proximiores procederet 29. 53.

Cognitio cauſa in multis verſatur. & dicitur quid magni ponderis. 19. 28. Maleficiorum non ſpectat ad Inquiſitorem, ſed ad alium eccleſiaſticum iudicem ordinarium, maximè quando non ſonant in hareſim manifeſtam 29. 1 Tam petitorij quam poſſeſſorij dicitur mandata delegato ſi fuit mandatum vt cognoſcat de iuribus realibus. 59. 36. Teſtatoris viſibilis tantum requiritur in notorio. 72. 25. Viſibilis teſtatoris requiritur etiam in teſtibus ibid. 22.

Cohares vel coniunctus quando excludat ſubſtitutū. 16. 1. Pradilectus teſtatori excludit ſubſtitutum. 16. 13.

Collatum vni alteri cenſetur ſublatum. 40. 2

Collectarum impoſitionem qua tangunt in ijs non poteſt, quis dicere ſe non teneri, quia non fuit ſolitus ſoluere. 94. 37.

Coloni bonorum Eccleſia non gaudent priuilegijs fori Eccleſiaſtici. 31. 15.

in Commercio qua ſunt, & legantur aut illa praſtantur, aut illorum aſtimatio ex ſecundaria mente diſponentis. 73. 36.

Comminationes ſola non ſunt conſiderabiles quando non conſtat comminantem fuiſſe ſolitum exequi comminationes. 87. 46.

Commiſſio Principis quomodo intelligenda. 74. 40.

Compenſare eſt ſoluere, et qui compenſat non dicitur proprie excipere. 58 8. Non poteſt promittens ſoluere tempore promiſſionis, ſi ſit creditor eius cui promittit 70. 7.

Compēſatio debiti litigioſi intra breue tempus liquidandi non admittitur, cum liquidatio verſetur circa debiti ſubſtantiam, non autem circa quantitatem 70. 3. Non datur niſi inter creditores, & debitores veros & irreuocabiles ibid. 4. Liquidi ad liquidum admittitur ipſo iure ſequuta tamen declaratione hominis. 25. 77 limitatur nu 7. Nō eſt propria exceptio, ſed ſolutio extinctiua actionis ipſo iure. 79. 21. Non habet locum vbi adeſt diuerſitas perſonarum. 79 58. Tollitur ſi pracedat iuramentum promiſſorium ſoluendi. 70. 8.

Compenſationem allegare non poteſt ſoluere promittens omni exceptione remota. 70. 11. Allegans non tam dicitur excipere quam petere, vel agere. 70. 5. Faciendum eſſe colligitur ex ſummarum conuenientia 78. 18 proponens dicitur fateri debitū, & de liquido ad illiquidum non fit compenſatio. 70. 1.

Componens dicitur fateri debitum. 36. 6.

Comprobari ab omnibus debet quod omnes tangit.conſil.77.nu.59.

Compromiſſum ſit de re dubia, & non de re clara. c.90.n 9.

Compromitti nequeunt deciſa per ſententiam, nec etiam ſuper his tranſigi poteſt.2.76.

Communi opinioni eſt inhærendum licet altera videatur verior.52.10.

Commune quod eſt mihi cum alio meum dicitur, & alienari poteſt etiam res aliena.34.70.

mmunio vniuerſalis omnium bonorum ex quibus Coprobetur.76.23.

Communitas, & vniuerſitas ſuperiorem recognoſcens non poteſt condere ſtatuta, nec per ea prohibere, ne ciues habitent extra locum, minus pœnam imponere, vel multare, & nu eod.16.& num.18.ac 28. Poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdiction, & imperium.38.73. Et vniuerſitas hominum inferiorum non habet rempublicam, nec merum imperium.38.15.

Conceſſio emphyteuſis gratuita dicitur aduentitia non profectitia.77.55. In emphyteuſim facta in vtilitatem eccleſiæ non poteſt reuocari, ſed tranſit etiam ad extraneos etiam nulla habita ratione meliorationis factæ per inueſtitos.49.4. In feudum eſt ſtricti iuris ſicut quilibet alius contractus a cõſuetudine introductus, dempto feudo ab Imperatore conceſſis.5 103. Limitata limitatum producit effectum.48.29. Portionis caſtri facta principi, vel ciuitati propinqua per alterum ex fratribus expulſum ab olio non tenet.88.6. Temporalis quando redigitur ad perpetuã an diminuatur affictus vtilis eccleſiæ 50.14.

Concubinatus hodie eſt etiam prohibitus ex iure ciuili.57.44.& ſupra 53.

Condemnatus in contumaciam non poteſt dicere de nullitate ſententia in iudicatum tranſacta aduerſus quam numquam fuerit reclamatum 40.52.

Conditio agnoſcendi per fideicommiſſarium ſub qua pœna priuationis inducitur eſt poteſtatiua. 85. 75. Aliquando retrotrahitur quando extrema ſunt habilia.69.29. Concepta in tẽpus præſens nõ ſuſpendit diſpoſitionem in futurum ſed ſtatim obligat, & operatur.24 37. Debet adimpleri ante quã ſit eum emolumentum. 80.7. Dicitur euentus quidam de futuro.ibid.8. Domini directi redditur deterior per diuiſionem feudi.35.15. Impleri debet per modum excluſionis, modus vero per modũ compulſionis. 20.51. Et modus mixti habentur pro impletis, quando non ſtat per grauatum, quin adimpleantur.20 8 declara vt nu 72. Fundatur in incerto & modus certitudinem importat. 57. 25.. Impleri debet per viam excluſionis, modus autem per viam compulſionis.57.23. Iuris expreſſa ob homine dicitur conditio legis eod 68. Naturalis quæ actui tacite ineſt, actum ipſum non ſuſpendit.24.65. Non minuitur per ſimplicem locationem ad breue tempus. 75.15. Quæ tacitè ineſt, non eſt propriè conditio.54.67. Si quis deceſſerit ſine liberis, extenditur etiam ad naturales 84.15. Suſpendit effectum diſpoſitionis in tẽpus conditionis impleta.24.3. Vbi conſiſtit in faciẽdo, cenſetur ſtatim reuocata per dantem facultatem impetrandi. ſeu per venditorem, vel obligantem, quando tantum tempus præterijt in quo emptor potuit factum expedire, & non expediuit. 100.21. Vel modus impoſſibilis de iure, vel de facto diſpoſitionem nõ vitiat, ſed vitiatur.20.22. Vel modus impoſſibilis, quem teſtator putauit poſſibilem nõ vitiatur, ſed potius vitiat diſpoſitionẽ. eod 23 declara vt nu 24.& 26 Voluntaria, quæ dicatur remiſſiue 95.37.

Conditionis adimplendæ tempus cum non ſit appoſitum ab homine dicitur appoſitum a lege.54.76.

Conditionem extitiſſe dicens eam probare debet.conſil 72 nu 56.

Cõditionale debitum dicitur ſub ſpe probabili.12.20

Condominus, quando habeat imperium contra condominum.3.25. Solus non poteſt exercere iuriſdictionem vbi agitur de præiudicio fratris. 90.1.

Conductor impeditus vti re conducta poteſt petere lucrum totius temporis conductionis.1.47. Non poteſt ſublocare niſi perſona æquè idonea.1.55. Poteſt expelli hypotheca nõ obſtante oblato intereſſe, conſiderato lucro totius locationis. 1. 46.& nu.48. Probare debet nedum ſe fuiſſe diligentem, ſed etiam diligentiſſimum, vt excuſetur ab impedimentis occurſis.75.3. Qui credidit, & fidẽ præſtitit magiſtratui locatori excuſatur ab omni culpa, onere, dolo vel negligentia.39.8. Solum detinere dicitur.34 57.

Conductores rei Eccleſiæ ſoluunt gabellam pro fructibus.31.10.

Confeſſio alicuius ſe eſſe baſtardum, probat & nocet quando profitetur ſe publice. & communiter appellari talem, ſecus vero ſi perfunctoriè 32.33. Authoris, vel patris inducit notorium, & nocet filijs hæredibus ac etiam ſingularibus ſucceſſoribus. 38 31. Authorum officit eorum ſucceſſores vniuerſales.93.5.& num.115. Erronea non nocet ſiue contineat errorem facti, vel errorem iuris 51 24. etiam reſultans ex verbis enuntiatiuis nocet, & inducit probationem inter partes.54.4 declara, vt num.56.& nu.ſeq. Ex actu geſto inter viuos nocet hæredibus, & ſucceſſoribus 58.16. Extraiudicialis ſine cauſa inducit ſemiplenã probationem. 82.3. Facta etiam in inſtrumento nullo præiudicat confitenti.58.9 & nu 76. Facta in inſtrumento nullo ob defectum ſolemnitatum non præiudicat.58.76 Geminata ſub prætextu erroris quandocumque poteſt reuocari.18.78. Non dicitur ficta quando præceſſit obligatio. 37 31. Dotis recepta nocet anterioribus creditoribus, quando præceſſit promiſſio. eod 32. In parte verificata præſumitur

I N D E X.

ſumitur vero. 37.33. Notarij qualificata circa falſitatem inſtrumenti debet in totum, & non in parte tantum acceptari. 36.14. Patris quando praiudicet haredibus. 58.4. Praiudicialis geminata & vera dicitur quæ reſultat ex contumacia inquiſiti de delicto. 40.13. Priuati facta cum Principe ſub arrha fidei iuramentum importare debet, & quare 82.34. Reddita rationis habita ſatisfactione maximè geminata, non poteſt reſcindi. 62.12. Repugnans veritati non praiudicat confitenti. 58.95. & 93.17 & 121. Reſultans ex contumacia delinquentis, admittitur quando agitur de ſolo ipſius præiudicio, & non tertij. 40.14. Sine cauſa facta Eccleſiæ, vel ciuitati, tenet & quare 82.15. Sine cauſa nihil obeſt, quia præſumitur erronea. 51.21. Sola non facit feudum id quod eſt allodium. 93.119. Statim ac conſtat rem aliter ſe habere erronea demonſtratur ibi. 120. Sub fide dicitur iurata, & ratio 82.25. Syndici vniuerſitatis præiudicet ipſi vniuerſitati 38.11. Tunc ſolum nocet quando continet factum dependens a voluntate confitentis conſil. 93 nu 118.

in Confeßione ſi non conſtat de cauſa præſumitur ex cauſa mutui 82.44.

Confitentis aſſertioni quando ſtandum ſit. 58.77.

Confirmatio dicitur pars eſſentialis actus confirmati. 25.57. Expreſſa eſt validior quam tacita. 15.32. Non trahitur ad id quod eſt contra ius. 15.36. Statuti arctantis ciues ad habitandum facta a ſuperiore potius dicitur facta ad decorem, quam ad neceßitatem 38.82.

Coniectura quod teſtator cenſeatur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto ciuitatis fœminas excludente, eſt leuißima, & ab ea de facili recedi ſolet 81.29. Vel præſumptio ſimulationis probari debet ſaltem per duos teſtes 34.35. Vnica non ſufficit ad probandam ſimulationem 34.49.

Coniectura excluſiua ſimulationes dicuntur fortiores, & debent contrarijs præferri. 34.36. Non extrinſecus, ſed ex ſolis expreßis verbis in teſtamento colligi poſſunt, quæ diſpoſitiua eſſe debent. 65.12. Voluntatis teſtatoris ex ſolis verbis teſtamenti colligi debent 99 13.

Cōiunctio ſanguinis elidit ſuſpitionē fraudis. 15.2

Connexorum idem eſt iudicium, cum vnius loco habeantur inſpecta perfectione 45 60.

Conſenſus Domini requiritur in diſpoſitione feudi noui, etiamſi facta fuiſſet inter comprehenſos in inueſtitura, 93 81. & nu ſeq. Domini reſeruatus a contrahentibus non releuat cum ſit reſeruatus a lege. 14 73. Limitatus ſeu adhibitus circa vnam diſpoſitionem, non præiudicat circa aliam. 1.41. Tacitus reſultans ex aliqua actu poſitiuo non operatur niſi quatenus ſit de neceßitate. 76.14. Vbi requiritur expreſſus, non ſufficit tacitus. 76.25.

Conſenſus Domini reſeruatio operatur dummodo ſine mora cum debita oblatione id Domino notificetur. 14 75.

Conſilium cenſetur præceptum reſpiciens eius ſalius vtilitatem, cui præcipitur, & ideo illi poteſt renunciari. 5.25.

Conſolidatio vtilis Dominij cum directo dicitur reintegratio iuris Domini concedentis. 58.5.

Conſtitutum habet vires tempore contractus de ſui natura, teſtamentum vero vires, virtutem, effectū, & habilitationem ſumit poſt mortem teſtatoris. 94.5.

Conſuetudo aduerſus legem, vel ſtatutum in tantum operatur in quantum eſt præſcripta. 96.4. Concedendi bona in emphyteuſim corroborata immemorabili temporis curſu, eccleſiæ damnoſa nihil releuat &c. 49.65. Contra obedientiam, vel vti peccati nutritiua non præſcribitur, etiam centenaria. 96.34. Eatenus operatur, quatenus præſcripta reperitur 38.51. Et ſolitum concedendi in emphyteuſim non requirit probationem actuum, a quibus originem ſumpſerint 49.58. Ex actibus difformibus non inducitur 96.7. Fundata in coactione non eſt laudabilis, nec probabilis. 22 43. Induci, & præſcribi poteſt ex actibus negatiuis, ſeu ex quibus elicitur negatiua. 96.13. In iuribus negatiuis non inducitur niſi præcedente prohibitione, & quod prohibitioni acquieuerint. 96.27. In tantum valet quantum habet de vſu, vel de actu & non vltra, maximè vbi agitur de conſuetudine inducenda contra ſtatutum, 96.10. & 21. Iuri communi contraria in ſuccedenda, & alia faciendo in feudo, vel emphyteuſi, per vnam familiam induci poteſt, quando per talem conſuetudinem iuri alterius nihil detrahitur. 45.35. Non præſcripta nullatenus derogat conſuetudini præſcriptæ 96 5. Non præſumitur niſi probetur, 15.17. Non ſoluendi onera inducitur per tempus immemorabile. 96.1. Ampliatur, nu 2 & 3. Peccati nutritiua licet ſoleat excuſare a pœna temporali, & quo ad iuris effectum non tamen excuſat quoad pœnam æternam, nec quoad Deum. 96.37. Quæ viget Mantuæ quod bona emphyteutica, & feudalia alienari poßint pro libito inueſtitorum inſtar allodialium in agnatorum præiudicium adhibito ſolo conſenſu Domini tenet, & ſeruari debet. 93.64. Ampliatur num. 65.66 & 67. Subinueſtiendi inſcio Domino, à iure communi toleratur. 42.6. Tacita populi conſenſu inducitur. 22.14. Valet quæ introductum eſt fœminas in feudis ſuccedere, cum per eam fiat reditus ad ius commune & naturale. 93.22 Vel ſolitum non arguit conſtitutionem dotis. 78 11.

Conſuetudinem derogatoriam iuris communis, ſtrictißimè interpretari per plura exempla demonſtratur. 51.13 vſque ad nu. 25.

Conſuetudine quæ aguntur tacitè inſunt in ſimilibus

libus cõceſſionibus licet non exprimantur. 93. 70.

Conſuetus delinquere quis dicatur 74. 21.

Conſuetum quod non eſt, nec eſt veriſimile. 36. 28.

Conſulens ad fugam puniri debet vbi eius conſilio fuga fuit accelerata. 27. 10. Alicui ad fugam probare debet, quod ille aliàs fugam erat arrepturus. 27. 7. Arbitrio iudicis plectendus eſt etiam in caſu, quo conſultus aliàs fuiſſet fugiturus. eod. 11. Mitius punitur quando conſultus aliàs erat fugam arrepturus. 27. 1.

Conſulti ad fugam ſi fuiſſent aliàs facturi necnè diſtinctio non attenditur in atrocibus, & enormib. & quando ſtatutum ſpecificè punit conſulentes. 27. 8. & 9.

Contemplatio nil aliud eſt quam tacita mens ſeu coniecturata voluntas diſponentis. 4. 46.

de futuris Contingentibus nulla eſt determinata veritas 58. 37.

Contingere aliquid poſſe ſat eſt ad hoc, vt habeatur in conſideratione. 49. 3.

Contrafaciens teſtamento, & trãſactioni priuari meretur. 61. 40.

Contra inſtrumentum continens obligationis ſubſtantiam, ſtante vera pretij numeratione non admittitur ſimulationis exceptio. 34. 27. Rem iudicatam nemo poteſt venire. 2. 74.

Contrariorum idem eſt ius, eadem ratio, & diſciplina. 83. 31.

Contrauenient teſtamento in parte tantum, officitur indignus quo ad eam ſolam partem. 61. 46.

Contrahens certiorari debet de his, quæ poſſent illum retrahere a contrahendo 1. 45. Contrahens, dicitur in mala fide vera, quæ continet præſumptionem iuris & de iure non recipientem probationem in contrarium. 47. 14. Cum aliquo tenetur ſe informare de qualitate ſecum contrahentis de eius iuribus, ex qualitatibus rei contractanda 85. 7. Cum Principe dicitur habilitatus ab omnibus ſolemnibus. 82. 20. Cum Principe dicitur habilitatus licet aliàs eſſet perſona prohibita, incapax, vel inhabilis ad contrahendum, vel acquirendum. 90. 4.

Contrahentes omnes cuiuſcumque generis ſint, tam debentes ſoluere gabellam, quam immunes, cõtractus denunciare tenentur. 96. 22.

Contractus an & quando arguatur ſimulatus relinquitur iudicis arbitrio 74. 73. Cum clauſula ab habita licentia domini dicitur ſuſpenſus. 14. 59. & 65. Factus de re eccleſiæ eſt nullus, quando ab alijs poteſt haberi maior vtilitas. 50. 7. Frequentatus in regione de ſui natura illicitus, habetur pro licito propter illius frequentiam. 70. 19. Initus cum Principe, alijque actus sũt bonæ fidei. 82. 36. Locationis re pretio, & cõſenſu perficitur. 39. 35. Minorum celebratus ſecundum diſpoſitionem iuris communis abſque tamen interuentu agnatorum debet ſuſtineri alio nõ conſtito, niſi probetur agnatos fuiſſe in loco. 72. 13. Non annullatur niſi clarè conſtet vtramque partem a principio habuiſſe animum ſimulandi. 34. 32. Non poteſt pro parte ſtare, & pro parte non. 23. 16. Declara vt num. ſeq. Non reſoluitur diſſenſu vnius ex contrahentibus in contractibus nominatis. 69. 5. Nuptiarum eſt qualitas, ſeu conditio voluntaria non autem neceſſaria. 20. 76. Quilibet intelligitur rebus ſic ſtantibus. 75. 4. Rerum communium factus nomine plurium pro parte annullatus corruit in totum. 45. 52. & 64. Seu actus reſoluitur in pactum nudum, ex vitio ſeu omiſſione formæ. 39. 37. Talis dicitur, & præſumitur, qualis in ſui figura apparet, & qualis fuit a partibus nominatus. 34. 22. Vt dicatur perfectus attenditur tempus obligationis non autem conditionis 79. 9.

Contractus abſolutio conſiſtit in vltima clauſula, & attenditur ſola concluſio non tractatus. 25. 107. Celebratio cenſetur mandata a domino ſuo magiſtratui, cuius pſumitur electa induſtria perſonarũ. 39. 7. Perfectio in materia dotis triplex datur, conuentionalis, obligatiua, & acquiſitiua. 79. 8.

Contractui quod apponi conſueuit pro expreſſo habetur 82. 45.

Contractum eſſe indiuiduum ſemper in dubio eſt facienda interpretatio. 45. 47.

Contractus, ac cæteri hominum actus variantur ex varietate locorum. 82. 47. Claudicare non debent, nec illorum validitas ab vnius contrahentium tantummodo voluntate pendere. 82. 32. Emptionis, & emphyteuſis quoad indiuiduitatem comparantur. 45. 56. Ex conuentione legem accipiunt. 26. 31. Facti cum Principe, vel per Principẽ habent vim legis, nec alia indigent extrinſeca opitulatione. 82. 23.

Contractus omnes facti cum Principe ſapiunt naturam bonæ fidei. 39. 33. In contractibus bonæ fidei venit quicquid bonum, honeſtum, & æquum eſt. 39. 34. & 82. 37.

Contumacia, & mora iudicialis idem ſunt. 53. 14.

Contumax admiſſus ad nouas defenſiones poteſt nihilominus torqueri. 53. 15. Non poteſt haberi pro confeſſo quando vnica vice tantum fuit citatus. 40. 15. declara, vt nu. ſeq.

Conuentio obligatoria non probatur ex tractatu. 78. 13. Qualibet non amplectitur caſum in quo ceſſat intereſſe. 14. 10. Remuneratoria eſt irreuocabilis. 75. 24.

Conuentus actione iniuriarum ſi aſſumpſerit onus probandi quod dolus nõ interuenerit, non condemnatur in expenſis 52. 20.

Conuictus quis dicatur 74. 1.

Copula (&) quando cadit inter diuerſas, perfectas, & ſeparatas orationes, non ſeruat naturam ſuam copulandi, ſed tantũ continuandi. 71. 27. Et quando ex coniecturis conſtat de voluntate reſoluitur in alternatiuam. 5. 9. & 10. Et vbi copulat qualitates, nec apparet expreſſè, vel tacitè, an illas co-

pulet

pulet reſpectu diuerſorum an eiuſdem potius debet referri ad diuerſa quam ad idem 90.3. Nullam habet particularem naturam ſed ſecundum factorum contingentias diuerſas habet vires. 5.72. Requirit concurſum vtriuſque copulati. 80.15.

Copulata eodem iure, & eodem modo debent determinari.71.26.

Copulatorum concurſus requiritur ad copulæ verificationem & ſubſtitutio reſpiciens plures perſonas debet illas æqualiter determinare.13 18. Concurſus requiritur in diſpoſitione hominis, ſecus tamen in reſcripto principis 5.11.

Correctio in dubio non eſt inducenda 70.70.

Correlatiua eodem iure cenſentur, vt diſpoſitum in vno cenſeatur diſpoſitum in altero.43.21.

Correſpectiui actus dicuntur, qui vnico contextu eadem die, & per eandem celebrantur.58 60.

Correſpectiua, & indiuidua dicuntur quæ incontinenti in vnico actu ſunt 45.45.

Credere quid ſit 43 30.

Creditor allegando cauſam debiti vbi illa non erat expreſſa in apocha, locus eſt iuramento ſuppletiuo ad faciendam plenam probationem 82 4. Emens rem ſibi obligatam, cenſetur potius emere vt ius ſuum conſeruet quam vt dominium acquirat.43.8. Falſus tenetur vtraque pœna ſtatutaria ad euitandam correctionem 33 5. Ille præfertur in re feudali, vel emphyteutica, qui prius a domino directi aſſenſum obtinuit, vtcumque poſterior reſpectu creatæ obligationis. 100.1. Poteſt remittere iuramentum debitori.2.13.

Creditores actione reali dicuntur creditores abuſiuè, & improprij.43.1. Hypothecarij ſaltem large ex communi vſu loquendi creditores appellantur.43.33. Qui ſint.43.15.

Creditur nemini nec etiam notario de mandato ſibi dato, ſeu de voluntate alicuius, niſi de tali conſenſu per aliam ſcripturam, vel teſtes fiat fides.28.11

Creditum compenſandum, an breui ac incontinenti poſſit liquidari iudicis arbitrio 70.2.

Criminis eiuſdem ob cauſam nemo pluribus legibus reus fieri poteſt 33 2.

Culpa & dolus debent probari per allegantem.6.9. Inueſtiti circa renouationem inueſtituræ tota, iter et nocet ſtante vnitate actus. 45.49. Vel dolus emphyteute numquam cenſentur remiſſa, & ideo ſemper caducitas declarari poteſt.45.23.

Curator datus precibus minoris ſeruare debet ea quæ alij ſeruant.37.25.

Curatorem habere vel non habere par eſt in his, in quibus curatoris auctoritas eſt inutilis 5.30.

Curſus longi temporis operatur præſumptionem ſolēnitatum quando agitur de ſolemnitate extrinſeca, ſecus autem vbi agitur de præſumendo actu totaliter ſeparato, & principali. 40.22. Operatur præſumptionem ſolemnitatum vbi oppoſitio ſit à tertio, ſecus tamen ſi fiat a principali.46.20. Operatur præſumptionem ſolemnitatum vbi agitur de modico præiudicio, ſecus autem vbi agitur de graui.46 23. Non operatur præſumptionem ſolemnitatum, quando agitur de præſumendo actu, qui tempore noui actus interuenire non potuit, & cui partes renunciare non potuerunt eod.24.

D

DAmnum pati & lucrum non acquirere inter ſe differunt.2.22. Tunc verè dicitur excedere dimidiam penſionis quando fructus partis dominicalis non æquiualent dimidio affictus conuenti.85.6.

Damna & expenſæ, quæ debentur a ſuccumbente, iure actionis in ſeparato iudicio peti poſſunt.52 4.

Dare velle, & exiſtimare eſſe partes ſuas dare diuerſa ſunt.5.16.

Datium ex contractu nullo non debetur 5. 22. Pro contractibus iuſtum & licitum dicitur ob publicam vtilitatem 96.29.

Datia ſunt conſecutiua contractuum.94 6.

Datiarius exigens ab aliquibus cōſeruat ſibi ius quoad omnes 96.14.

Datiarij facere nequeunt actus in præiudicium domini 96.13. Non præiudicant Principi in non exigendo datio 94 38.

Datio curatoris quæ requirat 37.23.

Datoris iure reſoluto, reſoluitur etiam ius acceptoris. 75.2

Datum ab vxore filio in poteſtate patris, viri contemplatione datum videtur, & non valet.4.52. Alicui præſumitur vnius, & non alterius contemplatione datum.4 35. declara, vt nu 66. Filio contemplatione patris dicitur profectitium, & ipſi patri quæritur. 4. 33. Pro forma cum clauſula annullatiua remitti non poteſt etiam accedente iuramento 13.27.

Datum ſub conditione ſub contraria conditione cenſetur ademptum 76.21.

Data varietate temporū poſteriora ſpectantur.32.28

Debitor creditoris ſoluens non præſumitur creditor recipientis quod declaratur 37.35 & 36. Ex facto alieno non fit moroſus per ſimplicem denunciationem niſi ei oſtendatur, & tradatur inſtrumentum debiti.25.25. Non liberatur per ſolutionem factam præſentandi cedulam ſine mandato.28.7 Non poteſt cogi ad celebrationem inſtrumenti, quando non interuenit mutatio perſonarum, nec aliqua translatio iuris, & eſt probata obligatio per ſcripturam priuatam 79.17 qui dicatur.43 27.

Debito ex apocha probato ſuper eius quantitate ſtatur iuramento creditoris; idem eſt ſuper cauſa debiti. 82.1. & 2.

Debita non comprehenſa in calculo ad commodum tutricis debent addi calculo.37.9.

Declarans ſe velle vti dictis teſtium pro bonis, & ve-

rit,

Digitized by Google

ris.ſi falſitas adſit. cadit ab articulo.72.3.

Declaratio debet eſſe expoſitiua, non correctiua, vel perimens.22.25. Eſt illa, quæ rem obſcuram aperit, & nouam ſubſtantiam non tribuit.51.2. Partis & declaratio iudicis quomodo differant quoad acquiſitionem fructuum.25.501.

Decoctor dicitur infamis, & facilis ad mentiendum, ideo caret priuilegijs conceßis miſerabilibus. conſil.53.nu.3.

Decretum ciuilitatis non eximit ab onere debitæ ſolutionis, nec examinis 80.14. Immunitatis a tranſitu per pontem non comprehendit datia contractuum 94 8. Interpoſitum falſis de cauſis eſt ipſo iure nullum.58 33. Iudicis non poteſt legitimè interponi reſpectu futurorum, & incertorum.58. 38. Obuntus ex cauſis falſitatem corruit in tantum.ibid.34. Præſumitur rectè interpoſitum alio non conſtito in contrarium.58.70. Quod ſapit diſpenſationem eſt ſtricti iuris, & ſtrictè eſt intelligendum.24.45. Vnicum & indiuiduum debet in totum acceptari, aut in totum reſpui.93.47 & nu 87.

Defectus implementi obijci non poteſt nullo damno ſequuto cum nemo agat ſine intereſſe.39.41.

Defuncto vltimo maioratus poſſeſſore ſine liberis in ſucceßione præfertur tranſuerſalis proximior vltimi poſſeſſoris.60.27.

Delegatus a Principe poteſt ſubdelegare, non alius. 15.54. Quilibet dicitur vicarius.15 16.

Delictum commiſſum per vnum ex pluribus dominis vnius caſtri, vel opidi, non poteſt per condominos puniri 89.7. Proditorium poteſt vbique, & in qualibet mundi parte puniri.40.8.

Delicta commiſſa extra officium tabellionatus non reddunt notarium infamem reſpectu fidei inſtrumenti per eum rogati.36.17. Non præſcribuntur quando tempore commißi criminis de maleficio fuit cognitum, licet propter abſentiam, & contumaciam criminoſi fuerit dilata pœna cod.2. Regulariter præſcribuntur ſpacio viginti annorũ. 40.1. declara vt nu 2.

Denominatio agnationis inducit quaſi poſſeßionem veræ agnationis, & familiæ, ita vt transferat onus probandi in aduerſarium.32.53.

Denunciatio comprehendit legitimam, quando non poteſt in alio verificari.30.41. Eſt triplex generalis, ſpecialis, & indiuidua, & ad quam teneatur venditor.85.16.

Denunciatione opus non eſt in vndique notorio. conſil 75 nu.17.

Depoſitio ſocij criminis vix ſufficit ad inquirendũ. 74.11.

Derogans auctoritati ſuperioris non poteſt illius beneficio vti 30.49.

Deſcendentium a primo gradu tranſuerſali probare ſufficit vbi tractatur de ſucceßione.32.51.

Deſcendentes ex filia regulariter non poſſunt eſſe melioris conditionis quam ipſa filia.conſi.83.nu 73. Ex filia non ſunt de agnatione. conſi.83 num.44. Ex filia ſpuria dicuntur perſonæ odioſæ, & exoſæ legibus.84.2. Ex fœminis ſequuntur familiam patris, & non matris.83.45. Ex fratribus vnica, & eadem oratione vocati, an dici poßint ſubſtituti per ſubſtitutionem directam, & fideicommiſſariam.13.8.

Deſcendentium appellatione in inueſtitura feudi non continentur deſcendentes ex fœmina.46.75. Nomen eſt collectiuum plurium perſonarum, & graduum 13.1.

Detentori ſpoliatio non datur reſtitutio per remediũ poſſeſſorium.38.62.

Deuolutio eſt fauorabilior caducitate, cum in caſum commißi non ſit locus renouationi in proximiorẽ, quæ tamen fieri debet in caſum deuolutionis.64.3

Deuoluto feudo emphyteutico eccleſiæ dicitur deuolutum cum meliorationibus.23.5. declara vt n.13.

a Deo prouenientia mutari non poſſunt.84.35.

Dicens aliquid ſibi fuiſſe relictum debet probare talẽ fuiſſe mentem teſtatoris 83.50.

Dictio (aliquorum) importat vniuerſalitatem.43.13 Aut, alternatiua ponitur inter diuerſa in ſubſtantia, ſed tamen ſimilia in qualitate.27.40. Aut, propriè ſumpta indicat, vt prior pars orationis alternatiua debeat intelligi iuxta ſecundam partẽ. 27.43. Dicti, eſt perſonalißima, & importat relationem cum omnibus qualitatibus 83.49. Dummodò, ſtat aduerſatiuè importans exceptionem, atque operatur, vt de neceßitate exiſtat illud cui adiungitur vt actus effectuetur.27.35.& 36. Dum tamen ſtat aduerſatiuè, & omnimodam conditionem, & actum perſeuerantem importat.27. 34. Ipſis, eſt perſonaliſſima, & prius demonſtrata. & alia deſignat, & reſtringitur ad bona cuius intuitu fuit prolata 67.24 & 25. Necnon, importat ſermonis continuationem.21.20. Omnino, nullam patitur reſtrictionem.43.23. Omnino, præciſam neceßitatem ſignificat.66.14. Pariter, importat ſimilitudinem, & identitatem iuris, ac temporis.51.9. Quatenus importat conditionem. 54.23. Quia diſponit.99.20 Quicumque, omnia vniuerſaliter comprehendit, etiã ea quæ aliàs non comprehenderentur, & quæ ſpeciali indigent mentione.43.56.& num.ſequen. Quouis modo quid operetur.61.34. Semper, importat temporum, & caſuum diuerſitatem, & continuationem 95.53. Item iuncta verbo executiuo denotat perpetuationem, & includit omnes caſus, & omnia tempora, item & pluralitatem temporum, & caſuum, ac æqualem diſpoſitionem in omnibus inducit fideicommiſſum, & facit diſpoſitionem perpetuam, & extenſibilem vltra quartum gradum nu.14 & 55 ſed vide nu.44 Si, in hominis diſpoſitione conditionem importat, & illud cui apponitur cenſetur traditum pro forma.conſ 24 n.1.

Tantum excludit omnia non ſpecificata.c.77.n.7. Taxatiua, tantum de ſui natura importat formã. 51.r2. Vniuerſalis geminata nil penitus excludit ſiue appoſita ſit in diſpoſitione hominis, ſiue legen, conſilio 27.numero 25.ampliatur numero 26 & 27.

Dictionis tanquam, efficacia.c.61.nu 31.32.& 33. Quoque virtus 61.26.

Dictum eatenus intelligitur quatenus ſcriptum.conſi. 67 nu 40.

Dicto alicuius deponentis de facto proprio tunc ſtatur in damnum alterius, quando principaliter datum fuit contra ſeipſum, & in conſequentiam contra alium.36.31. Puellæ aſſerenti ſe a tali corruptom eſt ſtandum.83 6r.

Dies incerta adiecta dotis reſtitutioni facit diſpoſitionem conditionalem.71.14.

Diffamatus tenetur ſtare in iudicio fori ipſius rei diffamati.1.2. Non dicitur actor ſed reus, conſil. 2.num.r.

Differt aliquid de nouo fieri, & quod factum eſt creſcere, vel extendere.26.39.

Dignitas inſtituti non vitiat inſtitutionem. 87.16. & 88.7.

Diligens præſumitur vnuſquiſque in ſuis negotijs.conſilio 85. numero 10. Quis dicatur. conſilio 37. num.rr.

Diligitur is cui plus datur.3.18.

Diſpenſatio merè gratioſa inter impoßibilia connumeratur.20.33. Principis circa vnum impedimentum ad aliud non porrigitur.c 80.n.12. Sicut eſt odioſa, ita è conuerſo vera legitimatio eſt fauorabilis.68.4. Super iure prohibitiuo quando ſit non procedit argumentum a maioritate rationis. conſ. 93 nu r1s.

Diſponere de rebus ſuis liberum cuilibet eſſe debet .c. 5 nu 7.

Diſponentis affectio tacita quando colligitur ex aliquo actu, eatenus operatur quatenus ex ipſo actu infertur de neceßitate.84.26.

Diſpoſitio attenditur, non propoſitum diſponendi.65. 11. Collata in vnum tempus, ad aliud trahi non debet.24.19. Conditionalis non inducit formam præciſam.72.55. Contra ius libertatis non tenet. conſ 38.num 22. Corruit in totum ſi tractat de reſtitutione fructuum omnium bonorum filij, quia facta in fraudem legis, 7. 30. Deficit, deficiente qualitate cuius reſpectu aliquid diſponitur. 29 42. Differt a præparatione. 5.r7. Et ſtipulatio qualibet cenſetur facta etiam pro ſuis hæredibus.75.10. Extenditur ad futurum, quando ſecundum præſens nihil operaretur.30 28. & num. 40. Facta in vnum tempus, non extenditur ad aliud. 30.2. Generalis non porrigitur ad caſum in quo quis non habet poteſtatem. conſilio 77. numero 31. Generalis quæ in vno ſolum verificatur habetur pro ſpeciali. conſilio 12. numero 16. Generalis ratione certæ rei non extenditur vltra illam. conſilio 80. numero 26. Hominis ſemper debet interpretari ſecundum affectionem naturalem & legalem conſilio 84 numero 29 Indiſtinctè prolata refertur ad futurum quando vitiaretur ſi ad præſens tantum reſtringeretur. 30 30. In dubio præſumitur modalis, non autem conditionalis.20.r2. & 57.22. In feudo in totum deficit aliquo corruente ratione indiuidua voluntatis domini directi aſſentientis. 93.r00. Laicorum facta ſuper vtili dominio emphyteutarum Eccleſia tenet. 31. 9. Legis non ceſſat vna ex pluribus rationibus ceſſante. conſilio 38. numero 66. L ſi vnquam. C.de reuocand. donatio. non admittitur quando donatio fuit facta perſona coniuncta. conſilio 57.numero 40. Negatiua in vno falſa in totum redditur falſa 69.26. Non autem voluntas diſponendi attenditur. c.83 nu 6. Non reſultat ex declaratione c.2r.nu 63. Non vitiatur quando aut lex, aut natura, aut honeſtas reſiſtit oneri adiecto: quia tunc vitiatur tantum onus. conſilio 20.numero 24. Noua inducitur ex additione ſoliditatis, ſeu iuris accreſcendi, quæ non conuenit priori, & antiquæ conceßioni. conſil. 26. num.8. declara, vt in numero 46. Nulla reſultat ex declaratione, quia declaratum eſt id, quod diſponit, non autem quod declarat. 51.1. Prohibens Trebellianicam habet legem reſiſtentem. conſilio 67. numero 29. Quando nudum factum reſpicere dicatur. conſilio 6r. numero 29. Quæ aliter non poſſet verificari refertur ad ea, quæ aliàs non venirent, licet verba improprientur. c. 30. num 35. Sub duabus conditionibus diſcordantibus dicitur pura, non conditionalis.conſi.24 num.27. Sumitur ſecundum tempus quo effectum ſortitur. c.30. nu.33 & num.36. Teſtatoris facta ex mera voluntate, & non ex aliqua neceßitate, non regulatur ſecundum ſtatuta loci. conſilio 8r. numero 31. Teſtatoris, ne illius verba offendantur, & reducantur ad improprietatem, debet regulari ſecundum ius commune, non autem ſecundum ius municipale. conſilio 8r. numero 37. Teſtatoris non poteſt ad futurum extendi abſque læſione verborum, & voluntatis, quandocunque ſe refert ad certum vel præſens tempus. 24. 33. Vnica non poteſt pro parte adimpleri, & pro parte refutari. conſilio 80. numero 17. Vt operetur, & eluſoria non reddatur multa complectitur, quæ aliàs non complecteretur.conſi 39. num.14.

Diſpoſitioni prima numquam videtur per ſubſequentem derogatum, niſi quatenus reperitur expreſſum.10.r1.

per Diſpoſitionem, quod fieri non poteſt, nec poteſt fieri per priuationem.73.6.

Diſpoſitionum contrarietas eſt euitanda. conſilio 99. nu. 25.

Diſpoſitum in iure communi ſi deducatur in pactum producit actionem, quæ aliàs non præſtabatur. conſil. 14. nu. 26.

Diſtantia loci, & emptorum penuria cum pacto retrouendendi excludit ſimulationis præſumptionem. 34. 53.

Diſtributiuum verbum quando amittat naturam ſuã, c. 16. n. 4.

Diſtributiui natura eſt attribuere actum cuilibet inſolidum ſeparatim, conſilio 16. numero 3.

Diuerſitas ſummarum, & perſonarum inducit diuerſitatem donationum. 15. 9.

Diuiſio an dicatur inducta ex curſu temporis immemorabilis. 48. 19. Facta ex falſa cauſa, irritatur etiam ex vera 2. 68. Formam corrumpit conſil. 45. nu. 38. Supponit communionem conſil. 97. nu 12.

Diuiſionis natura eſt, vt partes fiant æquales. conſi. 58 nu. 91.

Diuiſibilia ex ſui natura indiuidua efficiuntur ex mente contrahentium, conſilio quadrageſimoquinto, nu 46.

Dolus elicitur ex coniecturis, & cauſatur etiam per ſimplicem omiſſionem circa conuenta cum iuramento, conſi 61. numero 18. & 19. & arguitur in eo, qui alienat rem tacitè reſtitutioni ſubiectam, numero 20. Et ſi eius ex facti ſententia cauſatur iuris præſumptione 61. 21. Inſtituentis potentiorem debet probari, vt habeat locum conſideratio potentioris. 88. 15. Re ipſa quando æquiparetur dolo ex propoſito. conſilio 2. numero 43 Re ipſa tantum non vitiat tranſactionem, conſilio 2. numero 66.

Domicilium loci vbi eſt maior pars bonorum præualet. 19. 18. Propria perſona alio transferens incolatum, deſeruiſſe dicitur, & omnia priuilegia loci deſerti amittit. 38. 70. & 84. Quis ibi dicitur habere vbi habet maiorem partem bonorum & patrimonium licet alibi teneat incolatum. conſil. 19 nu 9.

Domicilio originali renuntiare non poteſt habens plura domicilia. 38. 41.

Domicilia plura quilibet habere poteſt, & per ſecundum aſſumptum non amittitur originale. conſilio 38. nu. 23.

Dominium bonorum dicitur probatum per teſtes dicentes aliquem poſſediſſe bona pro ſuis. 72. 25. Bonorum paternorum eſt apud filium etiam patre viuente, quo defuncto dicitur in illum continuari. 4. 5. Bonorum maternorum non continuatur in filios. eod 6. De iure gentium non acquiritur niſi per apprehenſionem, ſed de iure ciuili acquiritur per ſolam animo factam aditionem. 1. 27. De iure gentium non quæritur niſi per bonorum apprehenſionem. 17. 10. De iure ciuili acquiritur per ſolam aditionem animo factam eodem 11. Et poſſeſſio rei in dotem datæ tranſit in maritum. conſi. 14. num. 33. Rei legatæ a morte teſtatoris tranſit in legatarium conſil. 2. num. 25. Rei legatæ ſtatim acquiritur legatario ante acceptationem, & etiam ignoranti non tamen inuito. 25 85. & 88. Rerum fideicommiſſo vniuerſali ſubiectarum non acquiritur ignoranti. conſilio vigeſimoquinto, numero 47.

Dominus attenta conſuetudine Mantuana, tenetur omnino aſſenſum, & licentiam alienandi præſtare vaſallo alienare volenti conſilio 93 num. 68. Concedens licentiam alienandi ſubinueſtitis dicitur renunciaſſe iuri ſuæ prælationis. conſilio 42. numero 17. Directi habet electionem, vel ſoluendi æſtimationem vel faciendi quod melioramenta tollantur, conſilio 23 numero 26 declara, vt numero ſequent 11 numero 31. & 32. Directi non tenetur inueſtire inſtitutum ſine aſſenſu ipſius domini, conſilio 23 numero 25. Diſponendo de melioramentis dicitur renunciaſſe electioni, vt tollantur. conſilio 23 numero 29. Eo ipſo quod apparet caducitatem remittere voluiſſe non poteſt amplius ab ea voluntate diſcedere. conſilio 54. numero 7. Recipiendo canonem non cenſetur ſciuiſſe inueſtituram non fuiſſe petitam. conſil. 14. numero 91. Rerum hæreditariarum nemo fit, niſi præuia aditione. conſi. 17. n. 9. Scientiam habens contractus ac alienationis vaſalli, & tacens, ſibi non præiudicat, conſilio 93 numero 113. Si admitteretur proteſtatio ab habita licentia, fraudaretur debito laudemio, conſilio 34. numero 62. Sicuti non poteſt conſentiendo tertio præiudicare, ita nec concedendo conſilio 100 numero 19. Sylua in qua alius habet ius venandi, non poteſt eam ad culturam reducere. conſilio 7 nu 13. Vel eius delegatus dicitur iudex competens in cauſa feudali conſilio 19. numero 19 & nu. 35.

Domini appellatione venit directus & vtilis. conſil. 42. numero 19. Directi conſenſu non reſeruato a contrahentibus, dicitur tamen a iure reſeruatus, & datur domino ius offerendi. conſilio 14. n. 64. Intereſſe ceſſat in alienatione facta in remotiorem comprehenſum, & in caſu nullitatis ea ſolum poteſt allegari a proximioribus. c. 42. nu. 14. Solius immediati aſſenſus neceſſarius eſt in alienationibus factis a ſubinueſtitis. & an vtriuſque domini aſſenſus mediati. ſcilicet, & immediati requirendus ſit. 42. 1.

Domino directi atteſtanti ſe conceſſiſſe vaſallo licentiam vendendi feudum in præiudicium tertij non creditur. 100. 18. Directi non creditur atteſtanti ſe aliàs licentiam conceſſiſſe vaſallo alienandi in tertij præiudicium. 93. 86.

Dona-

Digitized by Google

I N D E X.

Donatio annullatur ob superuenientiam filij.57.7. Cauſa mortis quando reducitur ad non cauſam, res cum fructibus a die donationis ſunt reſtituenda, conſilio 59.numero 8. Continens pacta commodum donatoris reſpicientia non eſt ſimplex, ſed ob cauſam conſi.57 num.3. Corruit, & habetur pro infecta conditionibus non impletis ex parte donatarij.ibid.4. Dicitur nulla ſi facta ſit de omnibus bonis præſentibus, & futuris abſque reſeruatione.ibid.6. Dicitur reſoluta ex diuturna patientia donatarij ibidem 5. Eſt omnimodè excludenda quando alia coniectura quam donationis capi poteſt, conſilio 64.numero 5. Excedens merita non tenet.conſilio 83.numero 91. Facta a matre filio, parit naturalem, & ciuilem obligationem.15.3. Facta contemplatione patris filijs natis, & naſcituris, poteſt per patrem alienari. conſi.4 numero 34. Facta cõiuncta perſona dicitur fraudulenta.15.20.In dubio non præſumitur reuocata.57.29. Inter viuos a ſolo donatore per teſtamentum reuocari nequit.57.9. Minoris facta cum decreto non ſubſiſtit. conſil.quinquageſimooctauo,nu 26. Non continens bona futura non ſubiacet nullitati quamuis verba ſint prægnantia. 57.11. Non dicitur ob cauſam, ſi ſit adiecta cauſa ſeparatim de per ſe.57.20. Non inſinuata non parit ciuilem neque naturalem obligationem.conſil.15.numero 19. Non reuocatur per ſuperuenientiam filiorum naturalium.57.43. Nullo ob defectum formæ, non poteſt ratificari.15.34. Ob cauſam non requirit inſinuationem.c.15.n.6. Ob cauſam non reuocatur per natiuitatem liberorum.57.38. Ob cauſam quæ dicatur.conſil.15. nu 44. & 45. Potius ob affectionem præſumitur, quam ob merita.22.9. Præſumitur facta ex cauſa remunerationis, præcipuè ſi ſit notabilis quantitatis.83.80. Pro loco facta non poteſt reuocari in euentum modi non ſeruati, quando alio pœnalis, conuentio addita non fuerit.conſilio 57.num.34. Quando in totum vitietur.15.47. Si expreſsè reuocari nequit, multo minus tacitè.57.32. Si fiat præſenti, quamuis nulla fiat mentio hæredum transmittitur ad hæredes, maximè ſi ſit ab initio valida, & perfecta.57.36. Validatur per confirmationem.15.5.

Donationis appoſitione affirmatiuè prolata non continetur propriè donatio cauſa mortis ſecus vero negatiuè.c.69 n 21. Inter viuos natura eſt, vt ſit omnino inexpugnabilis. conſilio 57.numero 8. Reuocatia non admittitur niſi fuerit monitus donatarius, & illius culpa interceſſerit.conſilia 57. num.25.In reuocatione requiritur enixa voluntas donatoris, & petitio iudicialis pro reuocatione declaranda.eodem conſilio quinquageſimo ſeptimo, num.27.

Donatione prius ſimpliciter cum promiſsione iurata de non contraueniendo facta.dicitur adempta facultas donatori eam reuocandi etiam ob cauſam factam.57.26.

Donatarius interpellandus eſt ad hoc, vt cadat ob modum non impletum.57.24.

Donata vxori a conſanguineis mariti præſumuntur donata contemplatione mariti. conſilio 4.numero 69.

Donator reaſſumens bonorum donatorum adminiſtrationem dicitur illa poſſediſſe nomine donatariorum, & iure familiaritatis. conſilio 57.num 31. Si poſt donationem fecerit teſtamentum, hæres nõ poteſt in bonorum donatorum poſſeſsionem immitti, & donatarius dicitur legitimus contradictor. 57.10.& 12.

Dos conſtituitur nudo conſenſu.c.79 n.12. Cum ſit quid facti non præſumitur.78.9. Dicitur aucta etiam per traditionem partis, nec cogitur mulier volens augere dotem, omnia eius bona dare ſub nomine dotis.5.10. Non dicitur aliqua finito matrimonio per mortem vxoris conſil 79.nu.22. Non poteſt negari eo calore quod mater teneatur reddere ratione tutelæ.c.37.nu.37. Non poteſt ſtare ſine matrimonio.76.3. Nuncupatur etiam ante matrimonium.65.31. Probari ſolet ex ſolutione gabellæ.78.12. Soluto matrimonio non dicitur amplius verè dos.71.3. Succedit loco legitimæ.3.9.

Dotis aſsignatio in ſtabilibus ſubſiſtit cortice etiam verborũ decreti ad vnguem minime obſeruato.5.2. Aſsignatio, vel detractio facta ad commodum mulieris potius in ſolutum datum cenſetur quam pignus.41.18. Augmentum promiſſum in certum tempus non debetur mortua vxore ante illius aduentum.79.24. Augmentum regulam ſolet iuxta normam ipſius dotis.78.15. Cauſa diſtrahi permiſſa in ſubſidium tantum alienari poſſunt.c.14. n.39. Conſtitutio & reſtitutio quoad bona prohibita alienari o pari procedunt.14.38. Contractus dicitur quando dos traditur, non quando promittitur.79.6. Danda promiſsio non dicitur dotis conſtitutio 78.14. Fauore vtile per inutile non vitiatur.5.31. Legatum eſt conditionale ſi matrimonium ſequatur 76.4.

Dotem reſtituere debenti datur annus miſerationis gratia.71.1.

Dotandi promiſsio habetur pro dote, & dos deſtinata dicitur dos vera 65.30.

Dotato ab aua dicitur dotato a filio conſilio 3.numero 18.

Dubitans æquiparatur ignoranti.57.15. De viribus teſtamenti, ex illo hæreditatem adire nequit conſil.17.n 4.

Dubitatio omnis ceſſat vbi extat caſus legis, vel publici inſtrumenti.87.13.

Duo non poſſunt ſimul inſolidum vnam rem poſſide-

re.38.64. Imperfecta non efficiunt vnum perfe-ctum.99.39. Vbi requiruntur ad ſubſtantiam actus vnum non ſufficit ſine altero.25.67.& ratio num.ſeq.

Duplex pœna vbi imponitur per diuerſas leges, ex vna tantum punitur.33.2.

E

Eccleſia ciuitas & Princeps æquiparantur.82.16. Dicitur indefenſa ſi nemo compareat in eius alienatione & ob id nulla eſt inueſtitura. conſilio 50. numero 16. Idem etiam, ſi deficiat citatio. ibidem 17. Dicitur vacare viuente prælato negligente conſilio 48. numero 14. Et laici rem ad Eccleſiam ſpectantem contrectantes ſtatuti forma aſtricti non dicuntur. 58.2. Licet poſſit contrahere cum quacũque perſona, id intelligitur ſi illa perſona non ſit prohibita a lege communi, vel municipali.46 96. Ligatur a ſtatuto quoties non contradicit canonibus.7.21. Ligatur ſtatuto ad bonum publicum ordinato. 46.92. Non cenſetur in ſua conceſſione voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti cui non ſubiacet.63.13. Non ſubiacet ſtatutis laicoram. 58.1. Limita vt 47.& n.48. Non tenetur ad reſtitutionem pretij, contractu non ſubſiſtente, niſi appareat illud fuiſſe commutatum in eius vtilitatem. 50.12. Quoad ſolemnia tenetur ex ſtatutis laicorum.58.55. Reſtituitur aduerſus tempus immemorabile, & aduerſus damnum.& præiudicium illi reſultans. 48 7. Si vult laicum obligari ex contractu debet ea ſeruare ſine quibus minoris obligatio non tenet. 58.49. Tunc ligatur ſtatuto laicorum. quando non expreſſe nominat eccleſiam, ſeu eius bona, ſed generaliter, vel indiſtinctè, & eſt fundatum in bona, & honeſta ratione.46.89. Vbi nolit habere illegitimum in emphyteutam, poterit dato contracambio alium habere.64.7.

Eccleſiæ fauendum, ſed laicorum iuriſdictio non turbanda 31.19.

in Eccleſia graue detrimentum loici diſponere non poſſunt de vtili dominio. 58.54. Intereſt pauciores perſonas in inueſtitura comprehendi.conſil. 50.25. Non licet pro parte vti beneficio ſtatutorum, & pro parte non. 58.48. Præiudicium fieri dicitur quando quid ſtatuitur contra eius libertatem.58.56. Quando ſufficiat actum fuiſſe bene geſtum, & vtilem a principio 5 a 5.

Eccleſiæ Lombardæ magis curant de commodo burſali quam armorum, vel ſeruitiorum, perſonalium. 93.38.

Eius eſt nolle qui poteſt & velle 22.3.

Electio eſt in culpa vbi officiales ſunt mali.39.6. In dubio danda eſt debitori dotis reſtituẽdæ.71.29

Eligens vnum contrariorum dicitur aliud repudiaſſe, & maximè quando electio trahit ſecum executionem 23.30.

Emendi animum quando quis præſumatur non habuiſſe.34.8.

Emens contra iura maximè a minore, nedum ad bona, ſed etiam ad fructuum reſtitutionem tenetur. 59.2 vt ſub num ſeq.

Ementes a Principe ſoluunt Gabellam.31.21.

Emphyteuſis acquiſita pro ſe, & filijs, & deſcendentibus, intelligitur acquiſita ſecundum ordinem charitatis.77.1. Conceſſa pro ſe, & hæredibus cuius naturæ ſit.11.12. Conceſſa pro ſe, et hæredibus ſuis ex eo legitimè deſcendentibus dicitur mixta, non autem hæreditaria.46.106. Conceſſa pro ſe, & hæredibus legitimè deſcendentibus dicitur mixta. 1 a o 6. Durat quouſque iudicis authoritate reſcindatur.55.13. Eccleſia de ſui natura non tranſit ad extraneos.41.4 Eccleſiæ regulariter tranſit in fœminas.93 8. Eccleſiaſtica de conſuetudine Mantuana tranſibilis ad extraneos.51.1. Eccleſiaſtica tranſit etiam ad fœminas. conſilio 63. numero 16. Ex pacto, & prouidentia cenſetur ſi eſt habita ratio legitimitatis, & maſculinitatis conſil.41.nu 1. Ex pacto & prouidentia non poteſt a primo acquirente relinqui vni, vel duobus filijs ſuis in alterius præiudicium.41.5. Mixta eius eſt natura, vt non admittat ſuccedere volentes, niſi ſint hæredes ſaltem vltimi inueſtiti.100. numero 8. Mixta in omnibus ſapit emphyteuſim ex pacto, & prouidentia, excepta qualitate hæreditaria. conſil.100.num.8. Non habet certam naturam, ſed tantum eam reſultantem ex partium conuentione 63.11. Perpetua hæreditaria non ſubiacet qualitati maſculinitatis 63.7. Priuata ſeu laicalis poteſt alienari irrequiſito domino. conſil.8. numero 2. Priuata, ſeu laicalis recognita a Principe laico tranſit ad extraneos. 8.1. Quando in fideicommiſſo nõ comprehendatur conſi 41.nu.2. Quando non comprehendatur ſub renuntiatione bonorum vniuerſali conſilio 63. numera 17. Requirit neceſſario ſcripturam c 8 n.3. Sub titulo noua conceſſionis, dicitur noua non antiqua.conſil.58.num. 8. Vbi non debetur hæreditario iure, non poteſt cedere commodo creditorum hæreditariorum in præiudicium vocati, etiam non confecientis inuentarium 100.12.

Emphyteuſis conceſſio facta duobus fratribus ab inſtitori a Principe quid operetur.5 a.26. Conceſſio neceſſario requirit ſcripturam.46.17. Conceſſio per verbum diſtributiuum quid operetur. conſilio 50 nu.30.

in Emphyteuſis eccleſiaſticæ conceſſionibus generatio incipit a primo receptore acquirente, & in eo ſola origo ſpectatur, erroneumque dicitur quod ex ſubſequẽtibus actibus diuerſum apparet a primæua acquiſitione. 48.4. Ex pacto, & prouidentia

in

Digitized by Google

in acquiſitione dicitur quaſita filijs vtilis actio ex ſtipulatione patris. 77. 10. Renouatio requirens ſcripturam tacitè remitti non poteſt ex ſola penſionis receptione 8. 15.

ab Emphyteuſis succeſſione ſemel excluſa ſemper præſumitur excluſa. 63. 1.

Emphyteuſim acceptare non poteſt, & refutare hæreditatem, qui ad talem ſucceſſionem non admittitur ſi non ſit hæres 63. 22.

in Emphyteuſim acquiſita pro ſe, & filijs filij non habent ius niſi poſt mortem patris. 77. 2. Eccleſiaſticam concedens dicitur illam conceſſiſſe, vt poſſit alienari in præiudicium agnatorum ſecundum loci conſuetudinem vel ſtatutum cum quibus partes præſumuntur ſe conformaſſe. 46. 50.

in Emphyteuſi conceſſa pro ſe, & hæredibus ſuis legitimè deſcendentibus non ſucceditur vt hæres, ſed vti deſcendens. 46. 107. Ex pacto non poteſt pater vni filiorum præiudicare abſque conſenſu domini. 77. 17. Finita per lineæ extinctionem, licet vtile cum directo conſolidetur, æſtimatio tamen melioramentorum datur hæredibus. 8. 8. Legata a teſtatore non ignorante eius qualitatem debetur eius æſtimatio. 73. 34.

pro Emphyteuſi quādo quid annuatim ſoluitur in recognitionem dominij tunc talis emphyteuſis dicitur haberi a domino per titulum lucratiuū 77. 16

Emphyteuta alienans rem reſeruato dominio, facit rē cadere in commiſſum, et contractus non tenet. 23. 9. declara vt nu. 15. Contrauenienscuilibet pacto expreſſo in inueſtitura addita iure ſuo. 14. 27. De facto priuatus ſine declaratoria iudicis debet vti ſpoliatus reſtitui nec dicitur commiſſa caducitas. 55. 7. Non cenſetur feciſſe meliorationes animo donandi. 23. 12. Non dicitur priuatus quamdiu dominus patitur illum poſſidere, eſt enim in ſpe purgationis mora 55 14. Non incurrit priuationem ob omiſſam renouationem inueſtituræ, licet ex facto, vel conuentione ad id teneretur, ſi tamen de priuatione non fuerit facta mentio 45. 66. contra, nu. 67. & 68. Ob non ſolutum canonem eccleſia poſt biennium incidit in commiſſum ipſo iure ſequuta domini directi declaratione, & reinueſtitus dicitur de nouo acquirere. 55. 2. Plurimis modis excuſatur aduerſus caducitatem ob non ſolutum canonem. 55. 6. Poteſt alienare ſua melioramenta abſque metu commiſſi. 23. 51. Poteſt fundum emphyteuticum dare in dotem filiæ abſque conſenſu domini directi. 14. 1. & 32. Qui incidit in commiſſum ipſo iure non tenetur ad fructuum perceptorum reſtitutionem, niſi a die declarationis citra. 25. 81.

Emphyteuta noua, & gratioſa conceſſio, vt dicatur non ſufficit ſimplex caducitatis declaratio, & tenuta bonorum, niſi ſubſequuta fuerit ſententia priuatiua, & tenuta bonorum iudicialis confirmatio. 54. 22.

Emphyteutici contractus renuntiatio non aliter fieri poteſt quam per ſcripturam cum non ſufficiat tacita. 8. 5 ſed expreſſa requiratur renouatio etiam in eadem familia, vt nu. 6.

Emphyteutica res non poteſt alienari ſub prætextu damni futuri. 58. 39.

Emphyteuticum, ſeu vtile dominium, & ius meliorarementorum quomodo inter ſe differant, & vnde proueniant. 8. 7.

Emptor quando excuſetur non ſe informans de qualitate damni ex cauſa grandinis. 85. 2. Quilibet præſumitur informatus de qualitatibus rei emendæ. 85. 20.

Enuncianei, vel referenti creditur non probata enunciatione, nec aliter conſtito de relato 49. 13.

Enuntiatio defectiua, vel quæ indiget ſuppletione aliqua non probant. 49. 19. Inſufficiens non nocet ſtante curſu temporis immemorabilis vim tituli habentis. 49. 59. contra num. 60. Non ſe extendit ad ius quod ſuperuenit ex noua cauſa. 30. 19. Reputatur quædam confeſſio extraiudicialis quæ abſente parte facta, & illius nomine non acceptata non probat 49. 15.

Enunciationi non ſtatur quando per enunciationem actus fit licitus qui ſine ea redderetur illicitus, & prohibitus 49. 31.

Epiſcopus alterare non poteſt antiquam cōceſſionem. 46. 10. In noua inueſtitura pluribus facta apponere nequit, vt vnus alteri ſuccedat. 26. 7. declara vt num. 47. Siue Prælatus non poteſt antiquam inueſtituram, vel feudi conceſſionem alterare in ſubſtantialibus, ſecus in accidentalibus. 26 29. & eius ratio num. ſequent. Vel prælatus non poteſt de nouo concedere, alienare, infeudare, & emphyteuticare bona eccleſiæ ſine ſolemnitatibus. conſilio 46. nu. 13.

Epiſcopo, vel prælato infeudanti, & aſſerenti conceſſionem eſſe antiquam, non creditur. conſilio 46. num. 12.

Eques Hieroſolymitanus, ac etiā Epiſcopus, ſeu alius Prælatus diffamantes tenentur ſequi forum diffamati. 1. 3. Eſt difficilis conuentionis maximè in actione perſonali. 1. 56. Quomodo afficiatur a ſententia perpetui ſilentij 2. 1.

Equites Hieroſolymitani, qui non poſſunt contrahere de bonis per eos acquiſitis ſine licentia Magni Magiſtri, poſſunt tamen de acquiſitis per vltimam voluntatem. 1. 24.

Errans non conſentit. 2. 55.

Errare dicitur, qui facit actum, quem facere non poteſt. 61. 6.

Error cauſa, & falſitas cauſa æquiparantur reſpectu nullitatis actus. 73. 49. Impedit conſenſum & eo deficiente corruit obligatio. 71. 19. In cauſa impedit effectum obligationis, & pacti. 15. 18. In corpore vel ſubſtantia, vitiat, ſecus error in qualitate. 85. 9.

Error iuris allegari poteſt aduerſus pactum, vel renunciationem, ſecus autem aduerſus temporis lapſum. 45.16. Iuris nocet emphyteutæ non domino ignoranti 45. 26. Iuris non excuſat vbi lex actui reſiſtit vel diſpoſitio teſtatoris 61.15. & 16. Iuris non nocet quando agitur de damno vitando. 45. 14. Iuris non nocet reſpectu acquiſitionis fructuum. 25.39 & quare num ſeq. Iuris non præſumitur aduerſus curſum temporis. 45. 15. Iuris, vbi lex reſiſtit non validat præſcriptionem, nec excuſat a fructuum reſtitutione 47 7. Non conſideratur vbi adeſt ſcientia 61.10. Non eſt probabilis vbi non cadit obliuio 61.11. Non præſumitur in actibus geminatis. 61.12. Recognitionis poteſt probari per oſtenſionem rei aliter ſe habentis 51.22 & 25. Supinus non excuſat. 61.9.

Erroris emendatio quid contineat. 37.10.

Errorem allegare non ſufficit niſi probetur teſtatorem motum ad taliter diſponendum ſolum ex illomet errore 61.8.

Euentus etiam mali ſunt in conſideratione, & quando 12.23.

Exceptio compenſationis numquam cenſetur reiecta etiam a ſtatuto reijciente omnes exceptiones, & opponi poteſt etiam contra inſtrumentum Camerale. 18.7. & 16. Compenſationis opponi poteſt contra quamcumque executionem etiam inſtrumenti Cameralis. 79 20. Dicitur incōtinenti probata, ſi de ea conſtet per publicum inſtrumentum 18.3. Firmat indefinitam, ac vniuerſalem regulam in caſibus non exceptis 27. 30. Impediens occupationem fundi non admittitur contra pactum exequutiuum apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate 18 13. Iuris tertij non poteſt opponi ſine expreſſo conſenſu illius tertij. 72.3. Non adimplēti contra inſtrumentum opponi poteſt, & numquā cenſetur reiecta, impeditq; litis ingreſſum. 18.4. Nullitatis numquam dicitur excluſa per ſtatutum excludens exceptionem. 58.82. Præſumptæ ſolutionis facta ex bonis hereditarijs competit ſolis legatarijs ſeu fideicommiſſarijs particularibus. nō autem vniuerſalibus contra heredes 9.24. Quæ oritur ex pacto inſtrumentali, opponitur etiam cōtra obligationem Cameralem. 18.6. Requirens altiorem indaginem, quæ ſit, iudicis arbitrio remittitur. 18.1.

Excluſio durat donec durat cauſa finalis ſolutionis. 60.19. Filiæ propria non arguit excluſionem proneptis remotioris quando perſona remotior eſt coniuncta teſtatori non ex perſona excluſa, ſed per aliam 81.43. Filia tunc arguit excluſionem proneptis quando agitur de admiſſione agnati a teſtatore ſubſtituti. ſecus ſi fuerit ſubſtitutus extraneus. ibid. 44. Vbicumque cauſatur ex facto legis vel ſtatuti, & non ex proprio delicto perſonæ excluſæ tunc perpetuatur in poſteros. conſilio 46. num. 85.

Excluſione vnius non inducitur effectus incluſionis, conſilio 93. numero 104.

Excommunicatus non poteſt obijcere compenſationē, licet poſſit excipere 70.6.

Executio contractus prouenit ex quadam neceſſaria conſequentia præcedentis obligationis. 79.10. Sola, & effectus traditionis fuit collata in tempus mortis vbi fuit dictum quod ſequuta morte alicuius talis poſſit inſiſtere in poſſeſſione fundi, conſil. 69. nu. 28.

Exemplis non eſt iudicandum niſi ſimus in ſententia lata a ſupremo magiſtratu Principem repræſentante. 46.87.

Exitus acta probat. 98.3.

Expenſarum ratio non habetur quando proceditur ex officio. 53.1.

Expirata conditione expirat fideicōmiſſum 99.26.

Expreſſa ſubſtitutio facit ceſſare tacitam. 99.24.

Expreſſio eius quod tacitè ineſt nihil operatur. 14.70

Expreſſum quod non eſt a teſtatore dicitur eſſe contra eius voluntatem 65.13.

Extraneus dicitur quilibet, qui non eſt de aſcendentibus, vel deſcendentibus maſculis. 81.32.

Extenſio de caſu ad caſum non admittitur in ſubſtitutione affecta conditione voluntaria. & quare. 95.36. Non datur in pœnalibus. 20.75. Non fit de vno caſu ad alium in actibus, ſeu conditionibus voluntarijs. 20.77.

Extremum ſapit naturam medij 84.20.

F

FAcere quod debet negligens, non recipit, quod oportet. 80 22.

Faciens aliquid iuſſu iudicis excuſatur a dolo & culpa. 38.30.

Factum dependens a Principis voluntate dicitur impoſſibile negligentibus, & quia non poteſt cogi facere non autem reſpectu liberalitatis. 30.45. Debitè non reſcinditur per indebitum modum. 39. 29 Lege permittente pœnam non meretur. 34.59. Non dicitur quod factum non durat. 58.59. Per adminiſtratorē bonorum fiſcalium, ſeu vicarium Regis vltra eius poteſtatem ratū haberi debet per ipſum Regem. ſeu Principem quando factū illud erat vacans, & fuit vtile Cameræ Principis. 39. 21. Præſumitur id, quod ab omnibus fieri ſolet. 78.10. Proprium quis re integra reuocare poteſt, cum non ſit perfectè ius quæſitum alteri. 69.12. Semel & approbatum non poteſt reprobari. 54 6.

Facilius datur repræſentatio quam tranſmiſſio, conſil 60 nu 16.

Facultas aliqua ſi competat alicui, & ea non vtatur etiam per centum annos, quia ſibi non expedit, per talem non vſum non tollitur dicta facultas. 57. 35. Contrahendi matrimonium non cenſetur adempta, ſed tantum in parte reſtricta, ſeu alterata

per

per legem a teſtatore præſcriptam.20.2. Diſponendi filiæ a patre data, intelligitur de expreſſa. 65. 39. Reſidet in arbitrio, & pendet a caſu, ſed pactum eſt firmatũ in expreſſo conuentione. 34 66.

Falſitas aut corruptio extra territorium commiſſa, a territorij iudice puniri nequit.28.17. Præſumpta dicitur, quando nulla concludens probatio adducitur.36.6.

Falſitatis ſuſpicio in vna parte non remouet fidem alterius, in qua ſuſpicio non inuenitur. 36. 10. Suſpicio non dicitur vera falſitas, nec punitur. conſ. 58.nu.104.

Falſi nomen nullo modo applicari poteſt ad bonum finem.52.12. Obiectio eſt grauiſſima iniuria 52. 14. Sola ſuſpicio ſufficit ad infringendum fidem teſtium.58.19. Suſpicio ſola in ciuilibus habetur pro falſitate reſpectu fidei detrahenda inſtrumento, ſecus tamen reſpectu pœna.36.21.

Falſa cauſa vitiat diſpoſitionem.2.56.

Falſificans acta iudicialia, an cadat a cauſa.28.6.& 17.& 18.

Fama, & communis opinio non poteſt probari per vnicum inſtrumentum, nec per vnicum teſtem minus etiam per duo inſtrumenta quoad tertij fauorem. 49.27. Famam elidit.32.28. Præcedere debet defenſionem diffamati. ibid.20. Vana licet publica nulli nocet 74 19.

Familia appellatione in fideicommiſſis veniunt etiã fœminæ deſcendentes ex maſculo & maximè quãdo vocatur familia extranei.66.19.& nu ſeq.

Farinac.quæſt.crim 43.nu.178.confutatur.27.13

Fauor agnationis conſeruandæ militat in maſculis non in fœminis. 65.3. Agnationis reſtringitur ad nominatos, & expreſſos.99.35.

Fauores irrationabiles tanquam odia debent coerceri. 84 5.

Feudum abſolutè hæreditarium, & emphyteuſis abſolutè hæreditaria ſola veniũt in reſtitutione fideicommiſſi, non quando ſunt mixta.93.56. ampliatur, num.ſeq. Ad aliquem perueniens non ex antiqua inueſtitura, ſed ex noua cauſa nouum feudũ non autem antiquum nuncupatur. 26.11. Alienatum inſcio domino, & confeſtim redemptum, non cadit in commiſſum. 42. 9. Antiquum non præſumitur, niſi probetur feudum poſſediſſe tamquam antiquum. 48.17. Antiquum, vt tranſmittatur ſufficit, quod quis ſit hæres primi acquirentis.90.6. Cenſuale, vel conditionatum, & improprium dicitur quando in ſingulos annos ſoluitur magna penſio, nec fidelitas, vel ſeruitium perſonale debetur 93.10 & 13. Conceſſum iure antiqui feudi dicitur antiquum. 48. 27. Conceſſum pro ſe, & hæredibus, ſeu pro ſe & hæredibus deſcendẽtibus dicitur, & nuncupatur feudum, vel emphyteuſis ſecundum quid 93.50. Ampliatur nu. ſeq. Conditionatum, & improprium magis accedit naturæ emphyteuſis quam feudi.93.14. Continuatur in filium ſine inueſtitura.60 6. Dicitur a fide.26.15. Et emphyteuſis æquiparantur 93 62. Et emphyteuſis caduca ob alienationem domino irrequiſito deuoluuntur ad dominum directum excluſis agnatis alienantis. 14. 84. Et emphyteuſis ex conſuetudine Mantuæ adhibito conſenſu domini alienantur in præiudicium agnatorũ eod.85. Et emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non continentur in generali, nec vniuerſali fideicommiſſo, niſi de illis fuerit facta indiuidua mentio 41. 8. Et emphyteuſis in dotem dari non poſſunt etiã lege permittente alijs bonis extantibus ſine domini cõſenſu.14.36. Et emphyteuſis in quibus quid modicum domino perſoluitur, dicuntur haberi titulo lucratiuo 14.79. Et emphyteuſis quando per illicitam alienationem non applicentur agnatis cõprehenſis in inueſtitura.14 80. Et emphyt. pro dotis reſtitutione alienari non poteſt niſi in ſubſidiũ.14.37. Emptũ ex pecunia, & bonis hæreditarijs dicitur hæreditarium.92.16. Etiam filiæ vaſalli ſu dotem dari non poteſt ſine conſenſu domini.14.32. Francum domino ignorante poteſt alteri concedi.42.8. Hæreditarium, & mixtum ex cauſa dotis diſtrahi poteſt 14.6 contra nu.32. Hæreditarium mixtum regulatur ſecundum regulas feudi.14 34. In dubio alio non conſtito præſumitur hæreditarium, & de eo poteſt liberè diſponi 72.31. Inter conuaſallos irrequiſito domino alienari non poteſt aduerſus pactum expreſſum 14 25. Mixtum dicitur quidem repertum in hæreditate, non autem hæreditarium. 35.22. & 46. 128. & 100.10. Mixtum non capit quis vt hæres, ſed quia filius, vel deſcendens vocatus in inueſtitura, ſeu ex pacto, & prouidentia. 93. 52. Non computatur in bonis ſuis. 31. 20. Non dicitur annihilatum niſi vaſallo conuicto de culpa per notorietatem, vel per cauſa cognitionem. 35. 18. Non dicitur emphyteuſis quando pro modico precio fuit acquiſitum, & gratia præponderat. 42.2. Ob delictum ſi eſt ſimpliciter nouum vadit ad dominum ſi cum clauſula iure antiqui, vadit ad deſcendentes.48 31. Refutatum vlteriori poteſt a proximiori reuocari.14 48. Regulariter ob ſeruitia militaria datum intelligitur 93.41 Tũc venit in reſtitutionem fideicommiſſi quando reſtitutio fieri deberet ei, qui alias vti proximior eſſet ſucceſſurus ab inteſtato, & eadem concluſio quando procedat. 93.60. & num.ſeq. Vel emphyteuſis antiqua mixta non imputantur filio in legitimã. 100.11. Vel emphyteuſi legata perſonæ incapaci, abſq; conſenſu domini non debetur, nec eius æſtimatio 73 42. Vel emphyteuſis vbi per diuiſionem ad aliquam lineam deuenit, donec ſupereſt perſona capax ex dicta linea, non fit tranſitus ad aliam. 14.43.

Feudi alienatio ſine domini aſſenſu ex quauis cauſa quantumuis neceſſaria prohibetur.14.35. Anti-

que

quì conceſſionis vtilitas eſt, vt inter inueſtitum, eius deſcendentes, & collaterales licitè fendi, & emphyteuſis fieri poſſit alienatio ſine licentia, non autem vt admittatur ſucceſſio. 48. 30. Et emphyteuſis natura per pacta alteratur. 14. 56. Honorifici conceſſio dicitur gratia. 14. 78. Qualitas ex accidentibus cognoſcitur. 26. 25.

in Feudo diſpoſita regulariter militant in emphyteuſi, niſi diuerſitas ſit in promptu. 63. 3. Legato ſine aſſenſu bona fide aſtimatio debetur. conſ. 73. nu. 35 & 38.

u Feudo peruento ad aliquem donec ſupereſt aliquis de eius linea alij de alia excluduntur. 63. 2.

Feuda & emphyteuſis vigore conſuetudinis Mantuana nequeunt ſupponi fideicommiſſo, & dua afferũtur rationes. 93. 72. Etiam noua non continentur in vniuerſali fideicommiſſo. 35. 21. Hareditaria redacta ad inſtar allodialium, & emphyteuſis hareditaria poſſunt alienari, vel ſubconcedi irrequiſito domino de iure communi. 42. 7.

in Feudis debetur ſeruitium perſonale, in emphyteuſi vero ſeruitium reale. 45. 33.

Feudatarius recognoſcens per dolum, vel culpam alium in dominum directi, quam verũ dominum, in priuationem incidit 55. 23.

Fictio tranſlatiua ab homine induci nequit. 25. 90.

Fides iuramenti ſpecies eſt, maximè inter perſonas nobiles. 82. 26.

Fideiubendi impotentiam ad probandum non ſufficit iuramentum. 1. 23.

Fideiubere non tenetur, qui conditionem in deterius non mutat. 58. 42. Si nequit debitor ad certum tempus, è medio tollitur dictum tempus. 1. 19. Tenetur debitor in loco, in quo fuit facta promiſſio cauendi. 1. 21. & 22.

Fideicommiſſum a teſtatore creatur etiamſi nihil dicat de reſtitutione bonorum, vel de grauamine haredis, et quomodo, ac quando locum habeat. 95. 51. Ante agnitionem tranſmittitur ad haredes maxime ſuos, 25. 99 ſed quando procedat num ſequen. Arguitur ex coniecturis 99. e. Cenſetur perpetuo conſtitutum quando teſtator voluit, quod bona tranſirent de primogenito in primogenitum. 95. 4. Conſtitutum dicitur ex primogenitura erecta, vel conſtituta in teſtamento. 95. 1. Cum ſit quid facti debet probari per pratendentes ſe eſſe vocatos. 65. 10. Dicitur inductum inter honoratos tantum. 65. 15. Dicitur vniuerſale, & non particulare vbi inſtitutus in quota hareditatis eſt grauatus reſtituere illam partem ſub vocabulo bonorum. 9. 8. Eſt de iure ciuili, & inductum ab Auguſto Caſare. 57. 27. Eſt odioſum 99. 16. Fauorabile, & odioſum reputatur ſecundum qualitatem grauatorum. 84. 1. Fauore agnationis, eſt latè interpretandum. 99. 34 Licet fuerit factum ſub nomine bonorum potius vniuerſale quam particulare reputatur, ſi prohibitio contingat maiorem partem bonorum. 9. 7. Non amplectitur emphyteuſim eccleſiaſticam quando poteſt in alijs bonis verificari. 77. 6. Non ampliatur, ex voluntate in mente retenta. 99. 11. Perſonale non extenditur ad alias perſonas vtcumque vocatas. 95. 43. Probatur per confeſſionem haredis 93. 154. Quando factum eſt familia omnes de familia tam nominati quàm non nominati inuitati dicuntur ad illud. 95. 77. & quare num ſeq. Qui allegat probare debet. 99 5. Regulatur à ratione 99. 4. Relictum in pœnam non dicitur purificatum reſpectu tranſmiſſionis, niſi interuenerit agnitio fideicommiſſarij cui applicatur. 25. 90. & ratio numero ſeq. & nu. 100. Relictum primogenito filio, & eius filijs, ac deſcendentibus maſculis non inducit perpetuum fideicommiſſum in tota agnatione. 95. 22. Reſultans ex clauſula perpetuitatem importante, quando ſubſequutum eſt prohibitionem alienationis, dicitur inductum tantummodo in caſum contrauentionis 66. 7. Simplex & abſolutum inducitur per clauſulam perpetuitatem importantem. 66. 1. & quando procedat num. 2. & ſeq. ac de communi nu. 5. ſed contra num. ſequent. Vniuerſale an ſit, vel particulare coniecturis probatur 9. 2.

Fideicommiſſum adeſſe allegans probare debet. 2. 82 Eſſe vniuerſale, & non particulare in dubio eſt pronunciandum 9. 1.

Fideicommiſſo non eſſe renunciatum in dubio pronuntiari debet 11. 32 In ſimplici illo de agnatione gradatim ſuccedere debent prout quiſque alienanti proximior eſt, attenta gradus prarogatiua. 66. 24. Suppoſitorum tantum alienari poteſt quatenus filia congruè dici poſſit dotata. 14. 42.

Fideicommiſſarius apprehẽdens poſſeſſionem, vti vacantem, qua tamen erat occupata, nihil agit. 92. 13. Debet capere fideicommiſſum de manu haredis, & non ſibi ius dicere propria auctoritate. 92. 4. & 9. Fructus tantum conſequitur à die petita reſtitutionis bonorum. 25. 1. Inuitus obligari non debet. 25. 45. Non ignorans caſum fideicommiſſi, & in vita ſua non agnoſcens, non tranſmittit ius agnoſcendi in ſucceſſore, 25. 63. & ratio num ſeq. Poſſeſſionem vitioſam bonorum adeptus non poteſt audiri etiamſi incontinenti vellet edocere de iure ſuo 92. 7. Pro re empta de pecunia hareditaria nomine proprio acquirentis habet ſolam actionem perſonalem, non autem realem 92 17. Qui ſine vitio apprehendit bonorum poſſeſſionem dicitur legitimus contradictor. 57. 17. Sicuti ante reſtitutionem ſibi factam non dicitur habere ius in bonis reſtituendis, ita nec poteſt habere bonorum poſſeſſionem ſeu agere actionibus hareditarijs. 92. 6. Vt dicatur iuſtè poſſidere ſufficit tacita teſtatoris permiſſio. 92. 14.

Fideicommiſſario allegantis pecunias, & mobilia in hareditate extitiſſe, incũbit onus probandi. 9. 26.

Fidei-

I N D E X.

Fideicommiſſarijs datur vendicatio pro bonis in fideicommiſſo contentis 65.9.

de Fideiubendi impotentia conſtare debet ſaltem per iuramentum impotentis. 58 43.

Fideiuſsio dicitur quodammodo de ſubſtantia contractus locationis. 39 44.

Fideiuſsionem qui præſtare non poteſt quomodo admittatur ad cautionem iuratoriam. 1. 16.

Fidelitas iurata dicitur de natura non de ſubſtantia feudi. 26. 20.

Filius dicitur venire ad hereditatem patris, non acquiſitiuè, ſed continuatiuè. 20. 58. Dicitur vna caro cum patre, & pars viſcerum patris. 20. 59. Illegitimus non naturalis, ſed ſpurius præſumitur alio non conſtito. 57. 18 & nu 44. Inueſtiti de fundo eſt dominus fundi ſuper ſola adminiſtratione 60. 4. Matri non acquirit. 83. 82. Naturalis non poteſt ſuccedere in emphyteuſi vel feudo ecleſiæ. 73. 4. Non cenſetur approbaſſe diſpoſitionem patris ei in teſtamento præiudicantis in emphyteuſi eccleſiaſtica etiamſi adierit, & diuiſerit hereditatem, quando eo tempore ignorauit illa bona fuiſſe emphyteutica 77. 33. Non intrat locum patris quando pater erat in humanis tempore mortis teſtatoris, præcipuè ſi adhuc eo tempore non erat natus, vel conceptus. 83. 55. Non priuatur ob inobedientiam patris. 61. 53. Non tenetur ſoluere decimam de hereditate paterna 20. 56. Poſt mortem patris non dicitur percipere hereditatem, ſed tantum bonorum adminiſtrationem. conſ. 20. 63. Quando dubitatur de eius ſtatu, & ex qua matre natus, ſcilicet, an ex coniugata, vel ſoluta præſumitur capax inſtitutionis, & hereditatis 32 n 27. Repræſentat perſonam patris. 60 2. Simpliciter honoratus non debet minus poſſe diſponere quam ſi grauatus eſſet. 67. 12. Viuo patre dicitur vaſallus, & de feudo inueſtitus, iamque feudum habere cenſetur. 20 61. Venit ad feudum continuatiuè non adeptiuè. 60. 5.

Filij intuitu relictum dicitur, quando ipſe filius fuit cauſa immediata licet pater fuerit cauſa remota. 4. 39. Nomen abhorrent nepotes ex radice ſpuria. 84. 34.

Filio dicitur relictum ipſius contemplatione quando commodum relicti ſpectat ad ſolum filium, non autem ad illius patrem 4 37. In legitimam non imputantur, quæ ſibi competunt vti filio, extra tamē prouiſionem paternam. 100. 11. Magis debetur hereditas patris quam matri teſtatoris. 16. 15. Naſcituro dicitur ius quæſitum in ſpe a iure approbata. 4 72. Vt dicatur relictum intuitu patris, debet fieri mentio nedum patris, ſed etiam patriæ poteſtatis. 4 36 contra num 68.

Filij clerici in ſacris conſtituti a ſucceſsione matris excluduntur. 16. 18. Defuncto patre præferuntur patruo in bonis a patre alienatis contra prohibitionem teſtatoris. 61. 50. Dicuntur præteriti quibus in teſtamento parentum nihil relinquitur titulo inſtitutionis, licet titulo legati aliquid relinquatur. 3. 9. In bonis matris aduentitijs, & proprijs, ipſa viuente, nullum ius habent ſaltem probabile. 5. 15. In conditione poſiti negatiuè non cenſentur vocati, ſed tantum faciunt deficere conditionē alterius, maximè in diſpoſitione legati. 4. 86. Iuſti dicuntur ex iuſtis nuptijs procreati. 84. 10. Naſcituri dicuntur vocati quocumque tempore naſcantur, quando ſunt vocati conditionaliter per verba importantia tractum temporis ſucceſsiuum in futurum. 24. 40. Naſcituri diligi poſſunt in genere tamque procreandi ex tali patre non tamen ex eorum propria perſona. 4. 56. Nati ex damnato, & punibili coitu ſunt omni legum beneficio prorſus deſtituti 83 70. Quandocumque inæqualius inſtituuntur in ſecundo teſtamento quam in primo ſecundum non attenditur. 44. 6. Quando nequeant impugnare factum patris. 65. 47. Filij quando vocantur paſsiuè, tunc non veniunt nepotes 83 33. Sacerdotis dicuntur ſpurij, & nefarij 16. 17. Si aliquo pacto priuantur hereditate patris, dicuntur damnum pati, cum illis naturaliter deferatur. 20 62.

Filiorum appellatione non venit nepos ex radice ſpuria 84 7. & 34. Appellatione non veniunt nepotes nondum nati, vel concepti tempore conditi teſtamenti & mortis teſtatoris, licet agatur de diſpoſitione collata in futurum euentum. 83 28. Appellatione quando non continentur nepotes 97. 13. Extenſio fit ad nepotes ex iuſta interpretatione. 84. 9. Nominatio geminata ſpecialis, ac limitata arguit teſtatorem ſenſiſſe de ſolis filijs immediatis, & non de nepotibus. 83 48. Vnus non poteſt impugnare fideicommiſſum erectum ſuper bonis emphyteuticis a patre primo acquirente 77. 5.

Filia a ſtatuto excluſa cum nō dicatur ſua, ſed patris non poteſt ex potentia ſuitatis ius non agnitū trāſmittere 46 65. Antiquitus vocata in inueſtitura, dicitur ſuccedere vt tunc, non vt nunc, vbi agitur de feudo mixto 100. 9. Cui non debetur legitima poteſt a parentibus præteriri. 4 3. Dicitur de familia patris non autem matris. 46. 71. Dotata ab auo non cenſetur dotata contemplatione patris, quando pater, & reſpectiuè ſi auo prædeceſſit. 4. 19. Excluſa a ſucceſsione inteſtati non habet ius dicendi teſtamentum nullum, nec iuuatur præteritione. 4. 1. Facit conditionem ad excluſionem patruorum ſubſtitutorum licet propria teſtatoris filia fuerit excluſa. 81. 45. Illegitima & ſpuria non retinet nomen filiæ, agnationis nec coniunctionis. 83. 46. & nu 69. declara, vt nu. 71. Licet nupta eius vita durante dicitur de agnatione, vel familia patris ſeu teſtatoris, licet eius filij dicantur cognati. 81. 39. Nata ex virgine dicitur nata ex ſtupro & ſic ex damnato, & punibili coitu. conſil. 83. nu. 64.

Filia

INDEX.

Filia non cenſetur excluſa in conceßione cum qualitate hæreditaria 63.14. Non tenetur ſeruare præceptum, ſeu conſilium teſtatoris appoſitum circa matrimonium contrahendum, quando eſt inhoneſtum. 20.30. Poßidens feudum non prohibetur in dotem dare marito ſine domini conſenſu. 14.50. Poſt lucrum hæreditatis iam acquiſitum, & radicatum, in caſu priuationis agit de damno vitando. 20.3. Præterita poteſt dicere teſtamentum nullum, quando ſibi aliquid per ſtatutum eam excludens reſeruatur. 4.11. Si ius prætendit in feudo, allegando aliquam probabilitatem in illius poſſeßionem immittitur. 92.20. Succedit in bonis per patrem relictis 81.10. Vaſalli hæres inſtituta debet mitti in poſſeßionem etiam bonorum feudalium, non obſtante contradictione agnatorum, filiorum, vel domini directi, ſaluis interim iuribus contradictoribus competentibus. 92.1. Vaſalli hæres inſtituta debet mitti in poſſeßionem etiã bonorum feudalium etiamſi agnati illorum poſſeßionem nacti eſſent, maximè quando de illius capacitate edocetur, non obſtante etiam poſſeßione agnati cum titulo noua inueſtitura, ſi articulus ſit dubius. 92.3. Vt dicatur excluſa ab hæreditate parentum, debent concurrere omnes qualitates ſtatuti eam excludentis. 4.13. Vt a ſtatuto excludente dotata dicatur excluſa, non ſufficit dotem eſſe promiſſam, vel deſtinatam, ſed requiritur, quod realiter ſit tradita. 4.17. Vt per ſtatutum excludatur ſufficit ſi pater relinquat centum in dotem. ibid. 16. declara vt nu. ſeq.

Filiæ debetur legitima titulo inſtitutionis, quando ſtatutum excludit dotatam. 8.12. Per ſtatutum excluſæ propter maſculos non debetur legitima. 4.2 declarat nu. 12.

Filij præteriti poſſunt infringere teſtamentum, quando ſibi, & non alijs commodum parant. 8.4.

Filiatio, & conſanguinitas in antiquis eſt difficilis probationis. 32.17. Ex parte matris dicitur facilis probationis, cum mater ſemper ſit certa. 32.7 Non probatur per nominationem alterius parentis, ſed vtriuſque. 32.10.

Filiationis, & agnationis quaſi poſſeßio nedum datur, ſed & fraternitatis, & vlterioris conſanguinitatis. 32.12. Probatio ex parte matris non requiritur vbi tractatur de ſucceßione patris, & non matris 32.31. Quaſi poſſeßio non ſufficit in deciſorijs ſed requiritur vera probatio ſubſtantia matrimonij. 32.6.

Finis regulat intentionem agentis. 22.30.

Fines mandati diligenter ſunt cuſtodiendi conſi. 23. num 23.

Fiſcus reſtituit filijs grauati poſt eius mortem bona confiſcata. 61.49. Succedit priuato vigore teſtamenti. 88.8. Vel reſpublica rei, vel actiones litigioſas oblatas, vel donatas ſuſcipere non poſſunt. 88.3.

Flumina continuo nauigabilia inter regalia Principis connumerantur conſilio 91. numero 6.

Fœmina admittitur ad ſucceßionem bonorũ feudaliũ in dubio fauore priſtini ſtatus quo æqualiter cum maſculis ſuccedebat. 93.19. Admittitur ad ſucceßionem feudi Eccleſiæ conceßi pro ſe, & hæredibus deſcendentibus præſertim a prælato inferiori a Papa 93.31. & nu ſeq. & quare num. 33. & nu. 37. Aliquando non excluditur, & tamen eius deſcendentes excluduntur. 46.74. De ſui natura dicitur capax emphyteuſis, licet naturaliter incapax feudi quia in feudo debetur ſeruitium perſonale, quod præſtari nequit per fœminam, in emphyteuſi vero debetur ſolum ſeruitium reale. 46.101. Dicitur capax emphyteuſis eccleſiaſticæ quãdo expreßè vocatur in inueſtitura, ſecus ſi ſimpliciter, vel per verba indifferentia. 46.104. Eſt capax emphyteuſis eccleſiaſticæ conceſſæ pro ſe, & hæredibus. 93.7. Et clericus in ſucceßione feudorum æqua lance admittuntur, & parificantur. 93.28. & num. 35. Excluditur per exiſtentiam maſculi ſimpliciter non perpetuo 63.9. Excluditur a maſculis etiam in feudo fœmineo conceſſo a domino laico. 46.103. Excluditur a ſucceßione emphyteuſis ob mortem fratris, quando poteſt eſſe hæres, et recuſat. 63.24. Excluſa ab hæreditate paterna nõ dicitur excluſa a fraterna 63.8. Excluſa propter maſculũ dicitur etiam excluſa propter maſculos ab illo deſcendentes. 46.59. Facit deficere conditionem ſi ſine filijs. 81.11. In criminalibus non eſt omni exceptione maior, cum de ſui natura ſit mendax fallax, doloſa, mutabilis, vana, & corruptibilis. 74.17. In dubio continetur in inueſtitura feudi & illius vigore ſuccedere debet. 93.21. Indubitanter ſuccedit in feudo cenſuali vel conditionato, & improprio, ampliatur, etſi integrum regnum contineret. 93.11. & nu ſequen & de communi nu. 15. In feudis non ſuccedit etiam Eccleſiaſticis. 93.16 & num ſeq. Ampliatur remißiuè nu. 18. ſed contra nu. 15. & ſeqq. In poſſeßionem feudi eccleſiaſtici mitti non debet. 92.18. contra nu. 19 Licet regulariter ſit feudi incapax, tamen ſit capax vbi fuit dictum pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus 81.15. Non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & filijs tantum, ſecus tamen vbi eſt conceſſa pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus. ibid. 16. Proximior per maſculum remotiorem excluditur quando agitur de conſeruanda agnatione. 81.21. Quando excluditur propter maſculos, intelligitur data gradus paritate, nõ autem vt per remotiorem agnatum excludatur. 81.24. Quando fuit iniunctum præceptum hæredi aſſumendi cognomen ipſius teſtatoris, excluditur per maſculum. 81.26 declara vt nu. 27. Quod ex natura feudi non admittatur procedit, et dependet à ſeruitijs militaribus quæ vbi non præſtantur, illa à ſucceßione non remouetur. 93.39.

Fœmina

Fœmina regulariter eſt capax emphyteuſis.c.63.n.5. Regulariter non eſt capax feudi. 35.24. Semel excluſa a ſucceſſione emphyteuſis eccleſiaſtica iterato admittitur ad ſucceſſionem in ſubſidiũ deficientibus maſculis,46.86 declara, vt num.88. Semel excluſa perpetuo dcitur excluſa.c.46.n.54. Succedere poteſt in feudo cui non eſt annexa ſeruitij praſtatia.93.44. ampliatur.nu.ſeq. Vbi reperitur excluſa, cenſentur, & omnes ab ea deſcendentes etiam excluſi.46.58 Vnius linea admittitur ad excluſionem linea tranſuerſalis 63.15.

Fœmina admiſſio, ſeu comprehenſio in inueſtitura reddit conditionem deteriorem domini directi. 46.125. Cenſentur excluſa licet proximiores, quando teſtator iuſſit hæredes nominari de eius domo conſ 8c.nu 3. Cenſentur excluſa vbicumque teſtator habuit rationem conſeruanda agnationis.8r.2. Et clerici quoad familia,vel agnationis conſeruationem parificantur. 81.4a.Excluſio perpetuatur etiam cauſa excluſionis deficiente. 63.6. In concurſu maſculorum in fideicommiſſis, ſub nomine damus,quod pro agnatione accipitur non continentur. 8c.9. Non veniunt ſub nomine deſcendentium vigente ſtatuto fœminas excludente. 46.5c. Quæ ex lege non ſuccedunt in feudis,ſi etiam ex pacto expreſſo prohibeãtur,Principis decreta minime adiuuantur.14.23 Recipiuntur in teſtes in teſtamento inter liberos. 72.co. Regulariter non reijciuntur a ſucceſſione feudorum ſecundum conſuetudinem Mantuanam vti incapaces,niſi in feudis maſculinis.conſ. 93 nu.46. Veniunt ſub nomine filiorum, & poſterorum 99.23 Vtcumque forenſes nupta tamen ciuibus,efficiuntur,& ipſa ciues.24 14.

Forenſis inſtitutus a Principe dicitur habilitatus ad ſucceſſionem vbi aliàs erat incapax 90 4.

Forma debet præciſè probari, nec per propriam partis confeſſionem, ſimpliciemque notarij relationem probatur conſilio 48 numero 6. Eſt indiuidua. c.61.num 36. & 80.21. Et materia etiam ex qua actus formatur ſunt de genere indiuiſibilium 45.38. Iuris municipalis in contractibus minorum appoſita non eſt ſeruanda in eccleſia præiudicium.58.4. Non dicitur neceſſitatis,ſed voluntatis,cuius omiſſio per ſuperiorem actum nõ vitiat. 39 32. Non impletur per relationem ad aliud,nec per æquipollens 21.37. Non poteſt probari per partis confeſſionem.46.25. Non probatur præſumptionibus ibid 26. Omiſſa non irritat,quando illius omiſſio eſt ſuperflua.5.27. Per æquipollens impletur vbi magis cogitatur effectus quam modus,& idem ſequitur finis.39.27. Quoad ſui implementum recipit interpretationem a iure communi. 39.31. Reſcripti quotuplex ſit, & quã obſeruantiam requirat.5.29. Scrupuloſa non curatur ad euitandos circuitus.39.31. Seruanda vbi a lege præſcribitur, ſi in celebratione contractus omittatur, actus habetur pro infecto, & illicò inſurgit titulus reprobatus. 47.4. Statuti ad vnguem eſt ſeruanda,aliàs corruit actus.c.58 n.25. Tradita a lege prohibitiue non poteſt adimpleri per æquipollens c 4 74.

Formam diuiſio corrumpit.5c.13. Per errorem negligentis ſuccurrendum eſt.conſilio 29 num.11.

Forma Breuis Pontificij diligentiſſimè non ſeruata, omnia inde emanata ſunt nulla.conſil 50. numero 3c.cõtractui data, & inobſeruantia cenſentur remiſiſſe per actus poſitiuos a principio poſt ipſam inobſeruantiam geſtos 39.20. Non ſeruata actus corruit 69 32 Permiſſiua non ſeruata,ſuccedit forma deſtructiua 41.3 Statuti omiſſa actus ex temporis progreſſu,nec tacitè,nec expreſſè ratificatur.58.23.

In Formalibus ſufficit ſatisfacere menti diſponẽtis, quando non fuit addita clauſula annullans, quia tunc forma non dicitur præciſa, & neceſſitatiua, ſed cauſatiua 39.28.

Forum principale in realibus actionibus, eſt locus rei ſita 19.3.

Fragilitas ætatis,& lubricitas conſilij vltra diſpenſationem tollitur etiam per iuramentum.62.9.

Franchi deciſ.657. reprobata quoad iudicium inter diffamantem,& diffamatum 1.4.

Frater dicitur fere alter, & inter fratres eſt magis vnitas quam dilectio 16.25. Non poteſt ſtipulari emphyteuſim pro fratre 5a.24.

Fratres & eorum deſcendentes ſubſtituti filijs teſtatoris dicuntur vocati ordine ſucceſſiuo, & honorati præſumuntur c 3.2.

Fraus vbi eſt euidentior, ibi cautela eſt abundantior. 58.65. Et color parandi duriorem aduerſarium ceſſant ſi tempore inſtitutionis hæredis lis non ſuberat,nec bona viuente teſtatore fuere in iudicium deducta. 88.18. Legi, & homini quando fieri dicatur 67.32. Non datur ſine dolo c.88 n.17. Semper importat animum deprauatum. 88.17.

Fraudis, & aduerſarij potentioris conſideratio ceſſat ceſſante intereſſe inſtituti 88 cc. Suſpicio colligi nequit ex pactis a lege non reprobatis,& ex ſe licitis.34 62. Suſpicio,& probatio inducitur ex comminationibus factis per fratrem erga fratrem. 87.1c.Suſpicia ex ſola poſſeſſione fundi venditi non poteſt allegari per contrahentes ſimulantes, quando non agitur de præiudicio tertij ex ſtatuto 34.77.

Fraudem fuiſſe commiſſam allegans eam probare debet.72.19. Non committit,qui ſe ipſum plus altero diligit.31.17.

Fructus computantur in ſortem in traditione rei titulo pignoris.41.17. Debentur a die actus geſti, quando actus eſt ipſo iure nullus.59.5. Debentur fideicommiſſario a die agnitionis per ipſum facta,& non ante. 21.80. Fideicommiſſario reſtituuntur tãtum a tempore mora hæredis. 25.82.

Digitized by Google

Fructus non ſunt de bonis teſtatoris. 21. 11. Omnes debentur a die incurſus pœna ante ſententiam declarotoriam. 25.92. Omnes legitimè debentur a die mortis patris quādo conſiſtūt in re certa, ſecus ſi in quantitate. eodem 93. Pars fundi dicuntur. 25. 62. Percepti poſt alienationem cadunt in reſtitutione non obſtante negligentia fideicommiſſarij. 25.13 & quare num ſeq. Res Eccleſiaſtica non ſunt Eccleſiaſtici. 31.4. Re ipſa dominum ſequuntur. 25.11. Sequuntur poſſeſſorem. 16.46. Vt fideicommiſſario reſtituantur requiritur omnino ipſum emptorē in mala fide circa poſitiua verſari. 25.38.

Fructuum collectio pendet a fortuna & ſpe fortuita. c. 21 n. 16.

Fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora. c. 21. nu. 47.

Fuga qua. & quando faciat indicium ad torturam. 74 num. 24.

Fulgoſ conſ. 10 declaratur. 26.47. Opinio reprobatur. 23.14.

Fundans ſe in aliqua lege, ſtatuto, vel conſuetudine, debet probare interueniſſe omnes qualitates ab illis requiſitas. 29.32. Se in Chirographo quando teneatur retroſcriptionem ſolutionis approbare. 28 13. Se in decreto, oſtendere debet ſe omnia adimpleuiſſe aliàs non auditur. 94 39. Se indi mitatione, illam debet probare. 50.34. Se in tempore permiſſo ad vtendum paſcuis id debet probare 38.71.

G

Gabella onus quando ſolui debeat de fructibus rerum Eccleſia. 31.20.

Gabriel. conſ. 8. num 13. in ſ. redarguitur. 43.36.

Geminatio actus omnino inconſiderationem, & inaduertentiam excludit exorbitantem, ac magis exploratam voluntatem loquentis oſtendit, ſpecialem nominationem importat, & omnem interpretationem excludit. 82. 8. 9. 10. & 11. neque ſtare poteſt ſine virtute operandi. nu. 14. Confeſſionis ſuccedit loco cauſa eiuſq; defectum ſupplet. ibid. 7. Limitationis, plus operatur quam ſimplex limitatio 99 36.

Geminationis facta in actu ſucceſſiuo incontinenti abſq; temporis interuallo nulla eſt habenda ratio. Declaratur tamen 82.12 & 13 Virtus eſt, vt contra eam nequeat opponi, maximè ſi fuerit facta ex interuallo 62.1.

Generalis diſpoſitio ratione certa rei non extenditur vltra illam 80 26.

in Generali diſpoſitione teſtatoris non venit emphyteuſis vel feudum. 73.47. Omnium bonorum inſtitutione non cenſetur teſtator voluiſſe comprehendere bona emphyteutica Eccleſia 77.22.

Genus idē operatur quoad omnia, quod ſpecies quoad indiuidua. 80.25.

Generi per ſpeciem derogatur. 26.33.

Geſta coram Principe remouent omnem ſuſpicionem fraudis, & deceptionis laſionem, atque in integrū reſtitutionem impediunt. 82.18. Cum Principe, vel per eum requirunt ſola ſolemnia de iure gentium. 82.22. Per illegitimum curatorem nullius ſunt ponderis. 37.26. Per proceres ciuitatis habentur, ac ſi facta fuiſſent a ſingulis ciuibus. 30.2.

Gratia & Decretum debēt intelligi iuxta preces Principi porrectas 80.27. Gratis data poteſt reuocari. 22.7.

Gratiam poſtulans non fatetur, cum factum ad vnum finem, ad aliud trahi non debeat, & non obtinens in priſtinum debet remitti. 55.17.

Grauaminis impoſiti haredibus filij puberis aut impuberis differentia. 67.55.

H

Habitare in loco dicitur ille, qui pro maiori parte habitat, & vbi maiorem partem bonorum habet. 38.9. In loco non dicitur, qui in illo non moratur comedendo, & bibendo. 38.69. Quis non dicitur cum familia in loco in quo tenet vnum, vel duos ſeruos, ſed vbi tenet vxorem, filios, & familiam. 38.86.

Habilitatio alicuius incapacis à Principe decreta ſuſtineri debet. 24.12 & 44.

Hares adeundo hareditatem ſimpliciter dicitur totaliter approbare voluntatem teſtatoris, vt illi contra uenire nequeat. 31.4. Ad hoc, vt priuetur hareditate per alienationem bonorum prohibitorum ipſo iure fideicommiſſarij requiritur agnitio. 25. 56. & num. 54 & 92. Cum beneficio inuentarij non dicitur verus hares nec adiuiſſe. 1.30. Dans in ſolutum cum proteſtatione non adeundi, non dicitur adiuiſſe. 45.29. Donec incumbit inuentario non poteſt inquietari ab aliquo creditore 58. 31. Feudatarij cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hareditarias, vbi ſumus in feudo mixto 100.13. Grauatus acquirit fructus perceptos ex negligentia fideicommiſſarij. 25.2. ampliatur nu. 3 & quando procedat numero 5. & 6. Grauatus diſtrahens, & in eius vtilitatem conuertens res qua ſeruando ſeruari non poſſunt, tenetur fideicommiſſarijs ad aſtimationem c 6. n. 4 declarat vt nu. 6. & ſeq. Grauatus reſtituere primo fideicommiſſario, vt in mora conſtituatur, debet iudicialiter interpellari vel ſaltem extraiudicialiter, nu. ſeq. 25.7. Haredis puberis in plus teneri non poteſt quam ipſius puberis ſubſtitutus. c. 67. n. 53. Moleſtādo legatarium non excuſatur a pœna quādo teſtator expreſſè moleſtiam prohibuit. 73. 20. Non approbans teſtamentum cadit a commodo hareditatis. 67.54. Non debet eſſe petitor ſua legitima, & Trebellianica 92.9. Non incidit in pœnam priuationis quando allegat teſtamentum non

rite

rite factum.73.8. Non poteſt allegare mendatium defuncti 93.115. Non poteſt venire contra factum defuncti.57.12 Non tenetur approbare factum defuncti extra ius hæreditarium.97.18. Non tenetur conficere ſolemne inuentarium, ſed tantum bonorum omnium deſcriptionem.9 22. Non tenetur ſtare facto defuncti geſto in ſui fraudem. conſil 97.nu.17. Nunquam dicitur moroſus ante reſtitutionem ſaltem verbalem. 5.9. & ratio num.ſeq. Poteſt actui nullo contrauenire ſicut potuiſſet teſtator.35 28. Poteſt cogi conficere inuentarium, non tamen illud facere niſi requiſitus. 9.27. Poteſt dicegere, & reuocare confeſſionem erroneam defuncti, proue defunctus potuiſſet cum vna eodēq; perſona cenſeatur. 93.122. Præſumitur ſoluiſſe debita hæreditaria de proprio non autem de bonis hæreditariȷs, niſi conſtet pecuniā fuiſſe in hæreditate inuentam, vel mobilia in eam cauſam alienata 9.23 Priuatus hæreditate tamquam indignus non repellitur a ſubſtitutione. 61.44. Qui nō confecit inuentarium poteſt nihilominus venire contra factum defuncti inualidum & contra legis prohibitionem 35.27. Qui non confecit inuentarium præſumitur ſibi ſoluiſſe de pecunia, vel bonis hæreditariȷs per eum ſubtractis. 9.23. Quis non dicitur, niſi poſtquam hæreditatem adiuit.17.19. Retinet legatum nullum, non obſtante priuatione comminata a teſtatore in caſum moleſtiæ inferendæ legatorio.73.5. Reuocat feudum cuius alienationi pater conſenſit.77.39. Tenetur cauere de reſtituendo bona hæreditaria eueniente caſu fideicommiſſi.6.3. Tenetur conficere inuentarium omnium bonorum, & de illorum adminiſtrationem rationem reddere 6.2.& 12.

Hæredis extranei capacitas quare ſit neceſſaria tempore teſtamenti, mortis, & aditæ hæreditatis. conſil.24.num.17. Inſtitutio annua non datur conſi. 21.num 13. Inſtitutio poteſt conferri in tempus, quo erit capax acquiſitionis. 24.4. & 5. Nomen quando portatur extenſionem ad hæredes hæredis. conſi.84 nu.22.

Hæredi ſufficit probare quod per curſum tanti temporis mobilia fuiſſent conſumpta.6.8.

Hæredes defuncti malæ fidei tenentur etiam ad fructuum reſtitutionem.59 4. Extranei dicuntur, qui poteſtati patris non ſunt ſuppoſiti. conſil. 83. numero 77.

Hæredum appellatione veniunt hæredes hæredum. cōſil.66.nu.18. Mentio quando ſit in aliqua diſpoſitione, numquam cenſetur electa induſtria perſonæ.93.25.

Hæreditas adiri non poteſt, quomdiu ſperatur, vel dubitatur teſtamentum reſcindi.17.5. Adita non dicitur amplius hæreditas, ſed patrimoniū adeuntis.24.38. Alta eſt opulenta, alta locuples.2.70. Antequam adeatur non dicitur in bonis noſtris. 1.26. Cenſetur locuples, quæ hæredem ad inuenit. 271. Non adita non publicatur.17.17. Parentum nulli aliȷ magis eſt debita quam filȷs. 20 52. Patris etiam eo viuente dicitur quodammodo debita filio.20 49. Filȷ non dicitur debita ſpe conſil 12 num.6. Semel adita per vnum ex ſubſtitutis, non amplius vocatur hæreditas teſtatoris. conſ. 13 nu.19.

Hæreditatis aditio vel quid facti non præſumitur. c.7 n 7. Aditionem inducit actus communicatio quoad ipſum actum factum per hæredem & communicatum 1.31. Amiſſio per filium ob onus certum nuptiarum non impletum adſcribitur damno, & non lucro.20 66. Appellatione non venit feudum, maxime ſi non ſit abſolutè hæreditarium. 35.23. Capaces non ſunt, qui in rerum natura nō ſunt tempore mortis teſtatoris.24.18.

Hæreditatem ſibi ipſi nemo poteſt reſtituere.21.73. Tenuem allegans, debet probare 2.69.

Hæreditarium non dicitur licet in hæreditate repertum, quod alteri deuoluitur 75.18.

Hæreſis dicitur error pertinax contra catholicam veritatem; ſeu deuiatio a fide Chriſti & catholica religione cum pertinacia; vel falſa, & pertinax opinio circa Deum, & eccleſiam 29 3.

Homicida potius ex propria inimicitia quam alterius mandato occidiſſe præſumitur.74.33.

Honor et beneficia parentū deſcendūt in filios.60 10.

Honoratus non offerens cautionem de modo implendo exceptione doli repellitur, 20 7. declara, ve numero 68. & nu. 2. ſeqq.

non Honoratus grauari nequit.66.16.

Hortatus qui eſt imputatum de aliquo crimine, vt ſe non præſentet iudici, non punitur, & idem dicitur de illo qui hortatus eſt carceratum ne delictum fateatur. 27.3 & 4.

Hypotheca non datur in re propria 31.5.

Hypothecans rem ſuam non dicitur debitor, & quare. 43.3. Sed contra. num.29.

I

IDentitas nominis agnationis facit præſumere idētitatem ſubſtantiæ agnationis. 32. 22.

Ignorantia craſſa, vel iniuſta habetur pro ſcientia. cōſil.25 nu.73 Facti antiqui non præſumitur quando eſt factum graue & arduum 61.13 Fideicommiſſi qualificati in fœmina præſumitur maximè ad excluſionem malè fidei. 25.24 Nocet obligato inueſtigare ac debenti eſſe curioſum 85.8 Prælati ſucceſſoris præſumitur circa geſta per anteceſſorem, & illius tempore.46.42. Præſumitur in prælato.45.26.

Ignorans non conſentit. 1.40.

Ignoraſſe dominum caducitatem iura præſumunt. cōſil.8. nu.13.

Digitized by Google

Illatio non ſit de vno tempore ad aliud ad probandam continuationem alicuius vniuerſi. 29. 39. Non ſit ex diuerſis 80 11.

Illegitimitas probatur per famam, ſicut legitimitas. 32 9.

Impedimentis duobus obſtantibus vno ſublato, manet alterum. 14.57.

Imperator, vel Princeps non poteſt tollere ius quaſitũ de iure gentium alijs vocatis in inueſtituris antiquis & vbi poßit de poteſtatis plenitudine id debet intelligi facta debita compenſatione, & illis totaliter reſarcito damno. 90.8.

Imperitia colendi curias non ſufficit ad alienandum in minore. 58.36.

Implementum quando concernit fauorem alicuius, ſi ille non reclamat, non tenetur alter adimplere cõſil 39 nu 42.

Impoßibile dicitur quod fieri poteſt ſolummodo per beneficium extraordinarium 20.34.

Impoßibilia reputantur dependentia a voluntate Põtificis vel Principis præcipuè. quando verſamur in mere gratioſis, & abſtractis a iuris diſpoſitione. 20.32.

Imperſcrutabilia præſcribuntur per tempus immemorabile quod habet vim tituli a Principe habiti. conſil 38 n 3.

Impugnans teſtamentum vti inſolemne non dicitur impugnare voluntatem defuncti, ſed ſolemnitatẽ facti 173.15.

Impunitatis ex promißione teſtis dicitur corruptus, niſi depoſita aliunde probet 74.12.

Imputatio fructuum in Trebellianicam, & eorum reſtitutio in quibus differant 67 23.

Immunis ob omni onere reali & perſonali tenetur ad ſolutionem datij contractuum. 7.24. Ab oneribus non eſt immunis a gabella pro contractu 94. 7. Tenetur ad licentia petitionem ob venationem, et nemorum inciſionem & proclama. 7.25.

Immunes etiam ligantur ab expreßione proclamatũ. 7 19.

Immunitas conceſſa ab omnibus oneribus et angorije non includit à Principe impoſita 7.3. Eſt odioſa, & eſt reſtringenda. 3e.12. In remunerationem conceſſa transit in contractum et ſit irreuocabilis. 22 e 9. Non extendenda 94 3. Non extenditur ad non ſpecificata 94.9. Non præſcribitur abſque titulo. 94 17. Pradij per nobilem alienati non trãſit in ruſticũ emptorem 7.14. Præſumitur perſonalis 31.13 Præſumitur perſonalis non realis. 94.4 Qño acquiratur 94 1. Qño interpretãda ibid. 2. Si ob varietatem temporum grauamen importet, debet reuocari 22.10. Vnı conceſſa quando dicitur alteri grauamen afferre 22.36.

Immunitatis ad probationem quæ requirantur. conſil. 94 nu. 18.

Allegatio negatiua non cadit in tangentibus impoſitionem collectarum. 91.16.

Incapax ex aſſertione Principis, capax redditur. conſil. 39. nu 17.

Incertitudo on noceat quæ in vtraque parte dubietatis, vel alternatiua concludit. 50.15.

Inceſtus non cadit ceſſante contumelia ſanguinis. conſil 83 nu 67

Incluſio vnius eſt excluſio alterius. 10 2. declara, vt nu 3. & ſeq Vnius caſus eſt excluſio alterius penitus contrarij, non autem diuerſi. 10.23. Vnius eſt alterius excluſio, q̃ concluſio militat ẽt in diſpoſitione ſtatutaria. 27.31. & 32 Vnius non eſt alterius excluſio quando caſus excluſi reperiuntur in alio lege incluſi 10.24. Vnius non eſt excluſio alterius quando excluſio tendit ad diminutionem, & incluſio ad augmentum. 10.26. Vnius non eſt excluſio alterius, quando in caſu excluſo militat eadem ratio 10.25.

Incompetentia aliquis non obſtante qualibet renunciatione poteſt allegare 15.13.

Indebitum repetitur quando vna pars ignorat indebitum eſſe 37.40.

Indefinita hominis non æquipollet vniuerſali, niſi negatiuè proferatur. 69.56.

Indicium emanans a conſuetudine delinquendi eſt remotum. 74.22.

Indicia ad torturam præbent excuſationem a calumnia non ab expenſis, & intereſſe 52.7. Ad torturã quæ requirantur 74 5. Aequalia eſſe debent ad cõuincendum ibid 5 In crimine hæreſis & ſortilegiorum debent eſſe concludentia ſicuti in ceteris criminibus 29 22. In crimine hæreſis, & ſortilegiorum debent eſſe magna, & vehementer vrgentia. 29 24 Plura quando coniungantur. 74.34.

Indicijs, & præſumptionibus quando non ſtetur. conſil. 74 nu. 6.

Indiuiduum dicitur quod non offert tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius, etiãſi naturaliter diuidi poſſet. 45 41.

Indiuidua dicuntur ea, quorum vnica fuit origo. conſil 45 nu 42.

in Indiuiduis quando vnum prodeſt, & aliud nocet inſpicitur quod obeſſe poteſt. 45.50. Si concurrunt duæ perſonæ vna prohibita, & altera pmiſſa, actus non valet reſpectu vtriuſque. 45.51. & 57.

Indiuiduitas colligitur etiam quando agitur de contractu vltro citroque obligatorio 45 43.

Inducta ad honeſtãdũ, nõ operãtur diſpoſitionẽ 99.18

Induſtrialia non tranſeunt in hæredes 93 26.

Infamia reſ an excuſet accuſantẽ a doli pſumptione. 53.7. Reſultãs ex teſtis cõfeßione eũ repellit. 74.9

Infamis a muneribus nõ repellitur. 36.16. Ab aliqua approbatus poteſt ipſum approbatorem accuſare, ac contra eum agere. 53 21. Poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare. 53 22. Poteſt nequaquam agere, nec cõuenire ibid. 4.

Infami conceditur ſpecialiter, vt ſuam vel ſuorũ proſequatur iniuriam. 53.23. Non cenſetur remiſſa infamia per emendationem vitæ nec per ſimplicem Principis indulgentiam, niſi expreſſè ad famam ſit reſtitutus. 53.6.

Infantes cum ſocero ob indiuiduitatem obligationis reſtituuntur aduerſus moram in reſtitutione dotium. 71.16.

Inferior non poteſt diſponere de ſuperiore 17.2.

Infirmus vulneratus dicitur ex vulnere deceſſiſſe. 98 7 & 9.

Inhabiles ad ſeruiendum ſi fiunt habiles ad ſuccedendum, poſſunt ſeruire per ſubſtitutum 93.36.

Inhabilitas medij operatur inhabilitatem extremi, quando medium eſt in vſu eius, de quo agitur. conſil. 46. nu. 67.

Inimicitia capitalis ex qua iniuria naſcatur. 30. 74. Non præſumitur. 64.28. Qualis probanda. conſil. 64. nu. 29.

Inimicus etiam præſumitur ille, qui fuit ex facto alterius è domo alicuius expulſus 29.30.

Iniuriæ æſtimatio qualiter arbitranda. 52.25.

Iniuriarum actio competit etiam viliſſimæ perſonæ, moderatur enim ſecundum perſonarum dignitatem & qualitatem. 53.18. In actione continentur omnia damna, & intereſſe, a quo non obſtantibus indicijs non excuſatur ſuccumbens. 52.8.

Iniuriantis iuramento non creditur, quod non fecerit animo iniuriandi. 52.15.

Iniuriandi animus probatur iuris præſumptionibus, & in dubio talis animus præſumitur fuiſſe. 52.11

Iniuriati affinis non poteſt teſtificari contra iniuriantem nec iniuriarum actione experiri reſpectu commodi, vel intereſſe pecuniarij 53 24.

Iniuſtè poſſidens poteſt a poſſeſſione amoueri. 38.61

Inopia debet probari ab allegante 4.81.

Inſinuatio ad quid inuenta. 15.21. Dicitur ratificatio donationis 55.31. Eſt actus voluntariæ iuriſdictionis. 15.7. Requirit ſcripturam 15.39.

in Inſinuatione attenditur non diuerſitas ſummarũ, ſed vnitas temporis & donatoris. 15.48.

Inſtigator ex perſeuerantia dicitur doloſè feciſſe cõſil 52.17 Quando cenſeatur accuſaſſe animo vexandi & calumniandi. 52.17. Qui non probauit quibus de cauſis motus fuerit non excuſatur ab expenſis. 52.25. Seu delator ex quibus dignoſcatur. 52.22.

Inſtigatoris hæredes tenentur pro expenſis, & iniuria. 52.24.

Inſtigatores contra aliquem repertum inculpabilem tenentur ad expenſas 52.25.

Inſtituere Principem cauſa litis, eſt quid odioſum, ſapitque dolum & fraudem 88.13.

Inſtitutio diuerſos effectus operatur à legato. 21.40. Extranei non facta mentione bonorum emphyteuticorum, non nocet ei, ad quem ab inteſtato ſpectatet emphyteuſis. 21.38. Facta a teſtatore dubitante de ſtatu hæredis, an ſit eius filius necne, dicitur nulla 17.16. Facta de filio nato & naſcituro ſicuti reſpectu naſcituri dicitur facta contemplatione patris, ita etiam reſpectu nati. 4.57. Facta de Monacho ſtante eius inhabilitate inducta a ſtatuto, nõ ſubſiſtit. 57.18. Generalis reſtringitur tantum ad ius quod habet inſtituens. 77.27. Hæredis eſt ſpecies alienationis. 21.11. Hæredis non colligitur, nec probatur ex coniecturis. 21.23. Incapacis habetur pro non ſcripta nec prodeſt Principis habilitatio abſque nouo conſenſu teſtatoris, in præiudiciũ tertij cui ius acquiritur. 24.42 Naſciturorum an poſſit quocumque tempore verificari 24.8. Non cadit in legato particulari. 21.26. Præſumitur poſſe in bonis liberis verificari quando ex aduerſo nõ legitur probatum nulla alia bona poſſe comprehendi in inſtitutione. 77.29. Simplex & indefinita poſthumi, quemcumque poſthumum, et quocumque tempore naſciturum comprehendit, niſi ſe ad certũ tempus reſtringat. 24.32.

Inſtitutionis defectus non poteſt ſuppleri per clauſulam codicillarem. 21.67. Expreſſio eſt de forma ſubſtantiali 21. 36.

Inſtitutione facta de eo ad quem de iure ſpectat hæreditas, frater teſtatoris dicitur inſtitutus, alio propinquiore non extante. 16 28.

Inſtitutus in annua penſione dicitur inſtitutus titulo particulari. 21.14.

Inſtituto cum capax erit prodeſt ſuperuenientia habilitationis, ſecus vero inſtituto cum capax ſit. conſil. 24 nu. 39.

Inſtrumentum carere debet omni ſuſpicione, aliàs nõ probat. 36.22. Defectuoſum non dicitur inſtrumentum. 73.13. Inducit notarium. 38 32. In parte falſum, tunc in totum præſumitur falſum quãdo pars concludenter & non præſumptiuè tantum probatur falſa. 36. 11. Præſumitur ſolemne, & verum, & dicitur probatio probata, & ſimulationem continere nõ dicitur, niſi apertis probationibus appareat. 34.21. Quando valere negatur non admittuntur probationes coniecturales quando nõ agitur de præiudicio tertij, maximè aduerſus nobilem. 34.33.

Inſtrumenti approbatio ex productione refertur ad illum ſolum finem ad quem producitur. 58 99. Ex productione reſultat tacita approbatio reſpectu diſpoſitiuè prolatorum. 58. 96. Productio impugnata a parte, eidem non prodeſt. ibid. 100 Productio non operatur quatenus errorem continet extra factum producentis ibid. 10. Productio qualificata non nocet producenti. ibid. 97.

Inſtrumenti ratificatio, & approbatio, an ex educatione præſumitur. 76.24.

Inſtrumento alienationis rei eccleſiaſticæ referenti præceſſiſſe tractatum, & licentiam Epiſcopi non creditur etiamſi agatur inter partes. 46. 8.

in Inſtrumento producto enuntiata quando reſpiciũt

factum antiquum & aliorum perſonarum, non dicuntur omnia confeſſa 58 98.

Inſtrumenta plura in antiquis probant ennunciatum, quia aquiparantur publica voci, & famæ ac communi opinioni 49.29. Plura ſi habent originem a perſonis ſuſpectis, & fuerint confecta inter perſonas inſpectas, non probant communem opinionē, & famam ibid 30.

Inſtrumentis per notarium rogatis ante priuationem officij notariatus, & condemnationem ob delictū priuatum ſequutam ſemper adhibetur fides. conſi. 36.nu 20.

Intellectus ad concluſionem Bartoli in l. quo minus, de fluminibus, in vltima quæſtione. 91.11.

Intentio diſponentis primaria, & ſecundaria quæ. 73.37 Præcedens declaratur ex actu ſubſequenti.12.13.

Intereſſe ſuccedit in obligationibus facti 45.67.

Interpellatio cum ſit quid facti, debet probari 86.11

Interpretatio contraria ſemper fieri debet ad validitatem & obſeruantiam ſtatuti 38.79. Fit vt pœna priuationis excludatur, etiamſi agatur de fauore piæ cauſa 67 60. Illa eſt fienda ne ex vno actu effectuum diuerſitas ſequatur c.45.53. In dubio eſt capienda quæ hæreſim ſapiunt. 29.19. Quæ tendit ad diminutionem pœnæ, eſt omnimodè amplectenda 25.71. Teſtamenti illa eſt admittenda, quo teſtator mētis ſuæ gloſſationem expreſſit. 87.17.

Inteſtatus dicitur tacitè diſpoſuiſſe ad commodum venientium ab inteſtato 65.6.

Inualiditas tituli ſuppletur per temporis curſum cauſantem præſcriptionem 94 22.

Inualidum, & nihil aquiparantur. 25.70.

Inuentio dæmonis ſimplex ſine cultu ad tentandam pudicitiam, & ad amorem ac luxuriam prouocādum non ſapit hæreſim. 29 9.

Inueſtitura carens iuramento fidelitatis arguit emphyteuſim non etiam feudum 93.6. Conceſſa ſub vnica forma ex mente partium contrahentium dicitur indiuidua 45.40. Emphyteuta renouata quando non immutet antiquam conceſſionem, & emphyteuſis adhuc antiqua remaneat. 55.1. Plus probare non poteſt quam eius aſſertio, ſeu ennunciatio 49 63. Pro ſe, & hæredibus ex eo legitimè deſcendentibus excludit tranſuerſales 48.28. Quādo recepta eſt pro ſe & hæredibus in ea, in maſculorum ſubſidium fœmina continetur. 93.24. Quoties renouari debet de nouennio in nouennium contractum emphyteuticum demonſtrat conſil. 93.2. Requiritur ad hoc, vt res dicatur feudalis, nec ſufficit recognitio. 72.32.

Inueſtitura acquiſitionis feudi, inuito inueſtito derogari non poteſt. c.69 3. Prælati referentis aliam inueſtituram non creditur non conſtito de relata. 46 11. Renouatio in emphyteuſi eſt neceſſaria vbi pacto, vel conſuetudine id ſeruatur. 45.34 et 36.

Renouatio ſupponit emphyteuſim antiquam, non autem nouam. 54 21. Reſtauratio dicitur nulla attenta nullitate prima. 50.39.

Inueſtiturarum pluralitas non præſumitur. 49 64.

Inueſtiti acquirentes, & domini directi inueſtientes in inueſtituris, & conceſſionibus cenſentur ſe conformare, diſponere, contrahere et ſtipulari ſecundū conſuetudinem in patria vigentem. 93 69. & 71.

Inuocatio dæmonum in dubio potius præſumitur facta ad tentandum aliquem quam ad impetrādum ab eo aliquid Deo reſeruatum 29 18.

Ira breuis eſt, furor autem ſucceſſiuus. 87.26. Debet eſſe talis, & tanta, vt actum irritet, quòd hominē a mente extrahat, aliàs actus iræ adſcribi nequit. 87.28. Eſt furor breuis. 87.24. & 27 Et odium ex verbis dignoſcitur. 87.10. Et odium non reſultat ex comminatione fratris dicētis nolle aliquid de ſuo relinquere fratri. 87.41. Et odium remiſiſſe præſumitur, qui ſacerdoti peccata confeſſus eſt, & ſanctiſſima Euchariſtia ſacramentum ſuſcepit 87.42. Et odium ſufficit nequaquam probari niſi etiam cauſa probetur. 87.30. Præſumitur ceſſata poſt triginta dies. 87.45.

Iracundia eſt inimica conſilio. 87 9.

Iratus aſſimilatur furioſo. 87.7. Et ebrius æquiparantur, cum iratus cognitionis iudicium amittat. ibid 8 & 27.

Iudex credere poteſt vnicuique teſti pluribus etiam infamia notis labefactato quando ſtatutum illius conſcientia teſtium atteſtationes remittit. 27.28. Eccleſiaſticus debet conuocare iudices laicos de quorum intereſſe agitur. 31. 24. Eccleſiaſticus non cognoſcit quando articulus excedit terminos ſimplicis iuriſdictionis. 31. 23. Ex officio parte non opponente non poteſt repellere agentem ſine iure 72.6. Feudi non dicitur iudex competens vbi agitur de recuperanda poſſeſſione rei feudalis. conſi 19.nu 21. Immoderatè torquens male agit. 74.38. Nulliter iudicando non facit litem ſuam, ſecus tamen illam exequendo. conſilio 78. num 5. Originis non poteſt punire reum in alio dominio condemnatum, maximè non inſtante iudice condemnante conſilio 40 numero 5. declara, vt nume ro ſequen. Originis poteſt punire reum mitius, & non condignè punitum per iudicem loci commiſſi delicti, quando delictum fuit commiſſum in perſonam originarij præcipuè ſi fiat ad inſtantiam offenſi eod 0. Propter liberum, & abſolutum arbitrium à Principe ſibi conceſſum fidem adhibere poteſt teſtibus omnino reprobatis imò vnico tali teſte ad inferendam torturam conſi. 27. nu 29. Si procedat de commiſſione Principis qui cēſetur motus ab inſtigatore, an dicatur procedere ex officio. 53 8. Tam originis quā domicilij vel bonorū poteſt tutorem dare, & decretum pro alienatione bonorum minoris interponere. 19.13. Tenetur ferre ſentētiam magis claram quam ſit petitio. 78.2.

Vnius

Vnius territorij ſub diuerſo Principe poteſt exequi ſententiam banni Iudicis alterius territorij præhabita cauſa cognitione. conſilio. 40. numero 7.

Iudicis decretum nullum ex falſis cauſis ex temporis breuitate dicitur ſine cauſa cognitione. 58. 45. Decretum præſumitur rite interpoſitum. 58. 7. Electio in pœnalibus procedit in pœnis alternatiuè poſitis. 33. 12.

Iudici non creditur circa commiſſionem ſibi datam niſi probet. 74. 41.

Iudices torquentes vigore commiſſionis Principis tacitè inferunt torturam non fuiſſe iuſtè illatam. c. 74. n. 42.

Iudicibus tribus extantibus quibus adhuc nullo fuerat data facultas iudicandi, ſi vni eorum per Principem fuerit dictum: nolo quod te intromittas in tali cauſa, non per hoc cenſetur dato facultas iudicandi alijs duobus. 93. 106.

Iudicium non dicitur fieri ex officio quando conſtat perſequentibus iudicium. 52. 23.

Iuramentum addit robur contractui, ſed non mutat, nec auget ſubſtantiam, obligationē confirmat, ſed non extendit. 1. 52. Appoſitum pacto negatiuo nedum tollit & negat actionem, ſed & quodcumq; aliud remedium. 89. 20. Auget nequaquam obligationem, ſed refertur ad naturā actus, ſuper quo interponitur, & habet tacitam conditionem promiſſionis cui adhæret. 18. 12. Debet habere tres comites. veritatem, iuſtitiam, & iudicium. 18. 3. Debet regulari ſecundum mentem contrahentium. eod. 11. Eſt de requirentibus mentionem indiuiduam. 30. 50. Eſt nequaquam ſeruandum quando importat interitum ſalutis æternæ, & eſt nutritiuum peccati. eod. 10. Eſt quid perſonale 49. 45. Fidelitatis præſtatur nedum pro ſimplici feudo, ſed etiam ratione domeſticitatis, nullitatis, ſubiectionis, vel habitationis. 45. 37. In actibus liberatorijs factis per adultum inducit tacitum pactū de non petendo. 62. 10. In ceſſione operatur quod actiones ceſſas, non quod retentas. 2. 15. Intelligitur apponi et operari rebus ſic ſtantibus. 2. 45. Licet ſit quid perſonale ex parte iurantis, eſt tamē reale ex parte eius, cui iuratur. 22. 22. Locatoris non debet arctare ſucceſſorem voluntarium, extraneum ſingularem qualis eſt maritus. 1. 51. Mulieris etiam minoris renunciantis validat renunciationem. 58. 6. & num. 66. Neceſſitat iurantem, hæres autem qui non iurauit tenetur ad interesse. 1. 53. Non eſt conſiderabile ſi inſtrumentum ſit inualidum. 58. 68. Non officit beneficio reſtitutionis data enormiſſima læſione, quæ numquam excluditur. 2. 41. Non operatur deficiente voluntate. 2. 85. Non probatur per inſtrumentum nullum. 15. 25. Non ſanat ſimulationis vitium, quod clare conſtat. 34. 45. Ob reſiſtentiam ſtatuti non obligat partem parti, nec partem Deo. c. 58. n. 67. Obligat præciſè ad factum, nec poteſt cōpleri per æquipollens c. 37. n. 13. Operatur, ut aliqua fraus, vel ſimulatio non præſumatur. 34. 44. Præſumitur doloſè extortum vbi ſtatutum habet contractū pro ſimulato. 15. 28. Repetitum habet vim clauſulæ derogatoriæ. 22. 23. Sanat defectum inſinuationis quando fuit appoſitum eiuſdem inſinuationis renunciationi. 15. 29. Stricti iuris ideo ad alios non extenditur. 1. 14. Supplet defectum cauſæ debitæ non expreſſæ 82. 24. Supplet defectum inſinuationis. 15. 4. Vaſalli dicitur iuramentum aſſecurationis. 45. 37. Vnicum defectum non autem plures tollit, vel ſanat. 49. 46. Vt quid perſonale non obligat ſucceſſores. 22. 5.

Iuramenti vinculum quando non obligat parti, nec obligat Deo. 2. 12. Ius non permittat antequam conſtet de actu. conſi. 15. nu. 26. Vis eſt roborandi contractum vtiliter geſtum, non ſupplendi conſenſum. 2. 46.

Iuramento non obſtante contractus minoris reſcinditur ex enormi læſione. 58. 69.

Iurare, & per fidem aſſerere idem eſt. 82. 20.

Iuratoria cautio ſemper reijcitur, quando alter poteſt conſuli vtrique parti. 1. 28.

Iuratoriæ cautioni non eſt locus, quando agitur de fideiuſſione neceſſaria præſtanda. 1. 24.

Ius accreſcendi dicitur tacita ſubſtitutio a lege deſcendens ob veriſimilem mentem teſtatoris conſil. 16. nu. 41. In feudo eius ſubſtantiam non reſpicit. 16. 45. Non cadit in diſpoſitionibus limitatis. 16. 33. Non datur inter ſuccedentes diuerſo iure limitato vt infra c. 16. 43. Adeundi cedi non poteſt cū non ſit in bonis cedendis niſi quoad tranſmiſſionem. eod. 16. Dicitur eſſe iuris ciuilis. conſil. 17. nu. 21. Dicitur ius quæſitum. c. 24. n. 43. Non dicitur in bonis noſtris nec ex eo ſolo quis dicitur factus locupletior. 17. 15 & 18. Ad rem habere dicitur qui acceptauit, ſed de præſenti non capit. c. 69. n. 14. Collectandi, & ius datiandi pari paſſu ambulant. 94. 5. Commune ſolum, non ſtatutarium attenditur in teſtamento extraneci. & c. 32. Competens ratione ætatis patre viuente, nec vendi, nec cedi poteſt. 62. 2. Conditionale ad hæredes non tranſmittitur. 97. 8. Conditionale fundatum in cauſa de præterito ſtatim acquiritur irreuocabiliter. 77. 11. Decimandi dicitur conſeruatum quoad omnes, vno vel aliquibus tantum ſoluentibus. c. 50. n. 20. De futuro facilius tollitur quam ius præſens. c. 12. n. 10. Delatum teſtamenti vigore, ſed nondum agnitum tollere poteſt Princeps intereſſatis non vocatis. 17. 13 & 20. Eligendi amittitur per moram. 71. 2. & 8. Emphyteuticum eſt quid diuerſum a iure melioramentorum conſilio 83. numero 10. Ex cauſa de futuro quod non ſit, conſilio 12. numero 3. Idem reddi debet Mantuanis in terra Corrigij, quod Corrigenſibus in Statu Mantuæ reddi ſolet. conſi. 89. n. 10.

In habitu tranſmitti non poteſt.46.64. Legitima quæ debetur matri in qua ſpe conſiſtat 82.17. Libertatis ædificandi molendina præſcribitur tempore immemorabili 91.3. Maioratus non differtur iure hæreditario ſed iure ſanguinis.60.26. Maioratus eſt perſonale & non poteſt verificari in alio quam in primogenito, & in dimidio tempore non poteſt eſſe apud plures.60 7 declara, vt num. ſeq. Non acquiritur vniuerſitati per tenimentum particularium, niſi concurrant requiſita de quibus in hoc numero 91. 44. Non agnitum nunquam tranſmittitur vbi defectus verſatur non in iure agnoſcendi, ſed in iure deferendi.46.66. Parentum in bonis filij conſiſtit in ſpe probabili. 82. 22. Paſcendi ex cauſa per vniuerſitatem ſaltem de facto prohiberi poteſt ſicuti Princeps poteſt prohibere aucupationem, & venationem 38.74 Paſcuandi eſt de iure naturali ſicut ius venandi, & piſcandi 38. 10. Petendi reſtitutionem in integrum tranſmittitur ad hæredes, & ſucceſſores, ac hæredes hæredum.45.7. Petendi reſtitutionem in integrum non tranſmittitur ad hæredes per ſolam mortem; ſed concurrente etiam abſentia tranſmittentis defuncti.eod.8. Prælati defuncti extinguitur morte, & nouum creatur in ſucceſſore. c.46.n.31. Quando expreſſe reſiſtit ſemper poteſt allegari mala fides aduerſus etiam tempus longiſſimum c.50. nu 36 Quæſitum debet fundari in actu præſenti, & puro, non autem in actu conditionali. 69.21. Quæſitum dicitur quando eſt irreuocabiliter quæſitum 76.17. Quæſitum dicitur de præſenti in re ius vero quærendum ad rem, cui facilius quam quæſito derogatur 69.23.& 31. Quæſitum non dicitur niſi ſit reuocabile conſilio 69. numero 9. Quæſitum tunc dicitur eſſe fideicommiſſarijs, quando ſucceſſio auferri non poteſt. conſil 68. numero 65. Quæſitum tunc dicitur quando eſt irreuocabiliter quæſitum. 76. 17. Quæſitum alicui tunc dicitur quod de præſenti quæſitum, ita vt acquirens eo vti poſſit.69 8. Quæſitum tunc dicitur quod per ſtipulationem, ſeu acceptationem recipitur.c.69 n.7. Quæſitum vbicumque alicui eſt ex diſpoſitione iuris naturalis, vel gentium non creditur Principi aſſerenti cauſam ſubeſſe in præiudicium tale ius habentis.;68.40. Quæſitum vni facto alterius ex legis diſpoſitione, etiam in ſpe tantum, non poteſt contrario hominis facto tolli.69 6 Quod habent filij ex perſona alterius non poteſt pater illis auferre.48.6. Quod quiſque in alterum ſtetuit eodem vti debet.82.31. Vbicunque ſine obligatione reperitur, dicitur ius reale, vbi vero ſolummodo reperitur in obligatione dicitur perſonale. 43.28. Vel ſtatutum vbicumque expreſſe reſiſtit ſemper poteſt allegare mala fides aduerſus tempus vtcumque longiſſimum, ita vt non proſit iuris error.38.60.

Iuris error cauſat bonam fidem, vel ſaltem remouet à mala quoad fructuum acquiſitionem.39.1. Error nō excuſat à reſtitutione fructuum, cum ius reſiſtat alienationi inſolemni. 50 40. Error non præſumitur.61.7. Ignorantia non excuſat vbi ius reſiſtit.59.3. Nomen eſt vniuerſale 72.30. Stricti eſt conſuetudo.51.30.

Iuri accreſcendi quando ſit locus.16.11. Quod ignorat nemo renuntiare cenſetur.8.11.

in Iure accreſcendi portio accreſcit portioni, non perſonæ.16.44.

Iure ſibi facto proprio quæſito nemo priuari debet abſque ſui culpa vel conſenſu, licet ſit in ſpe tantum. 69 4 Suo nemo priuari poteſt ſine monitione. conſil 71 nu.7.

Iura diſponentia circa tutorem habent locum in curatore 37.22. Imperij vel Principatus ad dignitatem Imperatoris, vel Principis ſpectantia ſunt inalienabilia.51.7. Prohibentia fœminas in feudis ſuccedere ſunt ſtricte intelligenda. 93 28. Specialium multiplicationem abhorrent.49.23.

Iuriſdictio delegata non poteſt prorogari.15.25. Dicitur vaſallo conceſſa priuatiue 19.31. Feudi competit omnibus non vt ſingulis, ſed vt vniuerſit, quando feudum ab initio vni conceſſum ad plures dominos deſcendit.89.8. Quando ab inſinuare volente poſſit prorogari.15.46. Suprema dicitur reſeruata Principi ſubinfeudanti eodem 32.

Iuriſdictionem habenti contra omnes, ſi cognoſcat contra aliquos, acquiritur poſſeſſio contra omnes. conſil 96 nu.15.

Iuriſdictione deficiente, licitum eſt impune nomen parere.3.27.

Iuſta cauſa dicitur, quæ a lege recipitur 84.18. Cauſa litigandi non excuſat ab expenſis debitis iure actionis 52.5. Cauſa litigandi nec etiam excuſat ab expenſis ſecundum communiorem, iuxta quam in dubio eſt iudicandum 52 9. Cauſa non excuſat iniuriantem, quando eam protulit ad vindictam.52.6.

L

LAeſio ac precij tenuitas non conſideratur, ſi conueniatur de retrouendendo pro eodem precio. c.34.nu.34. Aduerſus laudum tranſitum in iudicatum, & tranſactionem debet per minorem plene probari. 19.23. Enormis non datur ſine dolo 2. 44. Enormis requiritur, vt minor reſtituatur aduerſus tranſactionem 2.47. Enormiſſima quæ dicatur.62.16. Ita deduci debet, vt apparerere poſſit quæ ſit cauſa proxima, & immediata reſtitutionis 19.24. Non conſideratur vbi renuntiatur ius quærendum 12 24 Quomodo reguletur, & dignoſcatur 2.18. Reciproca, alio non concurrente, eſt leuis ponderis.34.60. Si ex ſe ipſa conſtat, ex temporis curſu vlteriori probatione opus non eſt. 48.8 Vltra dimidiam admittit quamlibet aliam conte-

coniecturam. 34.19. *Vltra vel citra dimidiam non attenditur, quando ſunt claræ iura minoris, ſed omnino reſtituitur.* 2.20.

Laicus emphyteuta Eccleſiæ tenetur ad collectas propter ſimilem. 31. 8. *Eſt iudex competens contra ecle recuperando poſſeſſorio recuperanda.* 1.9.

Laudemium de ſucceſſione filii non debetur. 20.57. *Non debetur ſi fundus emphyteuticus ex cauſa neceſſaria alienetur, ſiue æſtimatus, ſiue inæſtimatus.* 14.4.

Legare terram aliud eſt, aliud eius uſumfructum legare. 97.1.

Legato feudo hæreditario eccleſiæ debetur illius æſtimatio ab hærede. 73.31.

Legatarius habet hypothecam in bonis defuncti, & executionem paratam. 2.27.

Legatum datis ex legitima cenſetur factum iure inſtitutionis. 21.31. *Emphyteuſis, vel feudi factum extraneo abſque conſenſu domini non tenet* 73.1. *Quod ampliatur procedere etiam a feudo nouo, numero 2. & etiam ſi legetur comprehenſo in inueſtitura, ſi ulteri ſiat præiudicium nu.* 8. *Ex falſa cauſa factum, habetur pro non ſcripto.* 73.50. *Factum a teſtatore promiſſore augmenti dotis, cenſetur factum anima compenſandi.* 78.16 & 17. *Factum filio dicitur relictum, ut ipſius poſteritate conſulatur.* 4.42. *Factum filiofamilias, regulariter patris contemplatione relictum cenſetur.* 4.48. *Filiæ factum pro ea maritanda dicitur continere legitimam, & ſuccedit loco ipſius.* 8. 8. *Illi quæritur, cuius contemplatione relictum eſt* 83.83. *In dubio dicitur relictum contemplatione filij.* c 83. n. 85. *Quando dicatur perpetuum, & quando temporale.* 97.14. *Res eccleſiæ valet quoad æſtimationē.* 73.33 *Res quæ eſt in communi commercio, ſed nō legatarij abſq; tamen eius delicto valet ſaltem ad hoc ut æſtimatio debeatur.* 73.32.

Legati, & fideicommiſſi materia, reſpectu ſubſtituti dicitur fauorabilis, reſpectu vero grauati dicitur ſtricta, & odioſa. 83.35. *Nomine non venit inſtitutio in re certa* 21.41.

Legata relinquuntur aut ob merita legatarij, aut ob amicitiam, & beneuolentiam inter teſtatorem, & legatarium. 83.80. *Sunt propriè intelligenda, et ſtrictè interpretanda.* 83.11.

Legitima debita aſcendentibus eiſdem regulis gubernatur quibus debita deſcendentibus 21.18. *Debita aſcendentibus tolli poteſt per ſtatutum, ſed debita deſcendentibus non.* 12. 1.2. *Debetur contra patris voluntatem, & prohibitionem, & ex prouidentia legis.* 77.37. *Debetur filio iure naturæ tamquam æs alienum.* 12.11. *Debetur filio purè; & ideo tranſmittitur non autem conditionaliter ſpectatur.* 25.94. *Debet per filium matri relinqui titulo vniuerſali ſeu hæreditario titulo inſtitutionis* 21.15. *Dicitur quid vniuerſale.* 3.12. *Et ſoli debetur, qui poteſt ſuccedere ab inteſtato. conſi.* 3. *num.* 19. *Filiæ nec re, nec ſpe debetur patre viuente.* 12.4. *Grauari nequit.* 3.4. *Licet nullum patiatur onus tamen id limitatur quando filia reperitur honorata a patre vltra legitimam & patris voluntas fuit per eam acceptata.* 76.19. *Matri debita debet relinqui in proprietate, nō in vſufructu* 28.10. *Non relinquenda eſt titulo legati.* 21.8 72. *Non ſubiacet reſtitutioni nec oneri.* 3.33. *Poteſt ſuppleri quando minus ei fuit relictum.* 4.87. *declara, vt nu.* 88. *Quæ ſubiaceat ſubſtitutioni fideicommiſſariæ* 3.31. *Quid, & quo iure debetur num.* 48. & *quando detrahitur.* 67. 47. & 49. & *quanta ſit nu.* 50. *Relicta titulo legati, teſtamentum liberat a præteritionis vitio conſ.* 21. *nu.* 19.

in Legitima fideicommiſſum fieri non poteſt. 3.15.

Legitimandi quempiam cauſa iuſta triplex aſſignatur, quibus deficientibus legitimatio corruit. conſ. 68. *nu.* 30.

Legitimans poteſt declarare qualis fuerit mens ſua tempore conceſſionis. 68.70.

Legitimare nil aliud eſt quam maculam, & defectū natalium abolere. 58.5.

Legitimatio dicitur ſubreptitia quando non fuit legitimanti narratum matrem legitimati rem habuiſſe cum alijs. 68.19. *Eſt gratia, & donum Principis.* 68.72. *Eſt ſubreptitia non narrato legitimanti vxorem patris inſtantis pro legitimatione naturalis eſſe iuuenem, & prægnantem.* 68.31. *Facta a Principe ſi non fuit explicitè certioratus de exiſtentia & qualitate fideicommiſſi, et fideicommiſſarij non fuerunt nominati, non eſt curanda conſilio* 68 *numero* 20. & 21 *ſicut nec compendioſa nominatio, niſi illorum numerus explicitè deſcribatur in petitione nu.* 22 *et eſt neceſſe quod Princeps ſpecifice dicat, quod illis vult omnino præiudicare nu* 23. & 53 *idem quoad feuda. nu.* 57. *Facta legitimato abſente non tenet* 68.34. *Facta per reſcriptum Principis dicitur odioſa.* 68.47. *Per Principem poteſt tolli etiam ſine cauſa.* 68.73. *Per reſcriptum non tollit infamiam.* 68.39. *Principis de incapaci reddit capacem.* 68.58. *Vitiata per ſubreptionem dicitur vitiari ex defectu voluntatis legitimantis.* 68.14. *Vt ſubſiſtat in dubio fieri debet interpretatio, & id tanto magis in caſu in quo agitur de vera legitimatione filij nati ex ſoluto, & ſoluta* 68.2. & 3.

Legitimatione facta inſtante & petente patre nō eſt neceſſaria agnatorum citatio 68.10. *Solum concernente ſucceſſionem bonorum patris citatio non requiritur ſecus de bonis de quibus pater non poteſt diſponere* 68 63.

Legitimatus ad fideicommiſſa intelligitur habilitatus ad futura non ad præterita, & idem in legitimato ad feuda. 68.55.56 & 60 *Dicitur de domo & familia, & per eum conſeruatur agnatio.* 63.21. *Dicitur verè legitimus, à quo non differt*

quo

Digitized by Google

quo ad ſucceſſionem. 68.6. Dicitur verè legitimus, & facit deficere conditionem, ſi legitimatio ſit facta ſeruatis ſeruandis; aliàs ſecus: & intelligitur id quo ad ſe, non quoad præiudicium tertij. 68.48. & 49. Expreſſè ad feuda, in præiudiciū agnatorum, fit feudorum capax. 68.8. Habet intentionem fundatam in legitimationis inſtrumēto, quem impugnaturus grauatur onere probandi. 68.1. In ſpecie ad ſubſtitutiones, omne dubium tollit. 68.9. Non dicitur verè legitimus, nec excludit ſubſtitutum, ſi non fuit legitimatus ſeruatis ſeruandis. 68.46. Non ita conſeruat familiam, ſicut legitimè natus. 68.33. Per Principis reſcriptum non excludit filium teſtatoris ſubſtitutum. 68.45. Per reſcriptum non reuocat donationem. 57.39. Poteſt dici verè legitimus non extantibus alijs legitimis, aliàs ſecus. c. 68 n. 51. Quando alijs filijs teſtatoris fuit ſubſtitutus, non habetur pro vero legitimo, nec facit deficere conditionem. 68.32. Vt legitimè habeatur pro filio legitimantis debet conſtare natum eſſe ex ſoluto, & ſoluta retenta in domo vxoris loco. 68.18.

Legitimatum eſſe legitimum aliud eſt, & aliud eſſe hæredem 68.50. Quo conſtet eſſe filium aſſertio patris non ſufficit nec præiudicat fideicommiſſario 68.15. & 16. Tempore ratificationis habuiſſe claram notitiam legitimationis per lecturam inſtrumenti eſt neceſſarium 68.28.

Legitimato non competit beneficium l. fin. C. de edic. D. Adr. toll. 37.14.

Legitimitas dicitur probata ea ipſa quod fuit probata filiatio niſi contrarium doceatur. 32.26. Idque procedit etiam quando dubitatur ex quibus parentibus quis ſit natus. ibid. nu. eod.

Legitimitatis quaſi poſſeſſio probatur, quando quis fuit admiſſus ad actum, ad quem non admittuntur, niſi legitimè nati. 32.20.

Lex creditores de verb. ſign. ponderatur. 43.18. Debet eſſe vniuerſalis, aliàs ſi contineret perſonalitatem ſaperet monopolium, & non eſſet ſeruanda. 38.13. Expreſſè reſiſtit contractus bonorum ſtabilium eccleſiæ inſolemniter facto. 47.6. Inaqualiter onera diſtribuens ſubditis, vt iniuſta, non eſt ſeruanda. 38.14. & 21. Non ſupplet inſtitutionem hæredis. 21.24. Noua continens clauſulam, non obſtante aliqua lege, non tollit anteriorem legem penitus non contrariam, niſi fuerit dictum non obſtante aliqua lege generaliter, & ſpecialiter in contrarium loquente. c. 10. n. 19. Puniens vnum delictum non includit illud in quo non verificatur. 29 33. Quando dicatur aſſiſtere, vel reſiſtere actui remiſſiuè 61.14. Quando prohibet alienationem, dicitur etiam prohibere præſcriptionē. 19.37. Quando eſt reſiſtens diſpoſitioni, quia turpis, adiecta pœna non valet. 73.18. Reſiſtens, & contractus inſolemnes irritans cauſam præſcribendi tollit. 47.18. Vbi prohibet actum fieri niſi ſub certa ſolemnitate dicitur reſiſtere, vbi verò permittit illum fieri, ſub certo tamen modo, dicitur non aſſiſtere. 47.8. Vel ſtatutum ciuium etiam à Principibus confirmata, perſonas, et bona ipſorum Principum non ligant licet Principes conſiderentur, vt ciues illarum ciuitatum. 89.4. Vel ſtatutum dictans actum debere fieri cum datione fideiuſſoris, aliàs ſit ipſo iure nullus, decet intelligi ſi fideiuſſio fuerit petita aliàs actus ſuſtinebitur. conſil. 39. nu. 43. Vel ſtatutum ob bonum publicum, & ex rationabili cauſa poteſt fieri in præiudicium particularium perſonarum. 38.83.

Legis & hominis diſpoſitione concurrente, vna ſublata remanet alterum. 14.16. Et hominis prohibitione interueniente, dicitur prohibita omnis ſpecies alienationis aliàs licita. 14.14. Ratione ceſſante, non ceſſat diſpoſitio aliàs ratione adhuc militante. 14.18.

Legi hac edictali non dicitur derogatum per ſtatutū, quod mortua vxore ſine liberis maritus ſuccedat, quando ſuperſunt liberi. 4.85.

Legem ſibi imponere & imperare nemo poteſt. 89.5.

Leges punientes non occidentem, ſed mortis cauſam præbentem, procedunt in habente animum occidendi, non leuiter, caſu & leui culpa percutiente. conſil. 98. nu. 21.

Legali in tempore quæ locum obtinent, ſibi in tempore conuento locum vendicant. 45.66.

Liber libellorum rectoris eccleſiæ non eſt publicus, ſed priuatus ſeruiens pro memoria ipſius rectoris. conſil. 54 nu. 1.

Libro rationis continenti rationes diuerſas a rationibus minorum non creditur 37.15.

Librorum amiſſio probari debet per claras probationes. 37.7.

Libris actoris non bene conſtituti non ſtatur in tertij præiudicium 37.20.

Liberatus a redditione rationis nō dicitur liberatus a reſtitutione reliquatus. 37.6.

Libertas eccleſiaſtica vbi in controuerſiam venit de ea cognoſcitur coram iudice eccleſiaſtico. 31.3. Non præſcribitur ab eo, qui ſcire debet ſe eſſe obligatum. 94.16.

Libertati eccleſiaſticæ aduerſum quid ordinari dicatur. 31.18. Eccleſiaſtica per indirectum non eſt derogandum. 30.1.

Licentia alienandi bona emphyteutica non requiritur in dotis conſtitutione. 104.2. De perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, nec de contractu ad contractum extendi poteſt. 35.13. Diſponendi interpretari debet, vt vaſallus diſponere poſſit eo modo quo ipſe poſſidebat. 35.19. Diſponendi non porrigitur ad perſonas prohibitas. 93.99. Eſt ſtricti iuris nec extenditur de caſu ad caſum, nec de tempore ad tempus, nec de perſona ad perſonam, nec de toto ad partem, nec è contra. 93.110. Perſonalis perſonam non egreditur, & cum perſona finitur.

Digitized by Google

ſinitur.38.63. Talis præſumitur data à Principe, qualis per vſum ſubſecutum fuit demonſtrata. 39.12. Teſtandi, feudi naturam, nec emphyteuſis mutare poteſt. 93.89. Teſtatoris quòd bona alienari poßint inter cohæredes, & vocatos quid importet. 66.25. & nu. ſeq. Vbi requiritur, non ſufficit tacitus conſenſus. 93.112. Vendendi data per dominum directum facit dominium tranſire in emptorem. 23.3. Vendendi fundum non trahitur ad conditionem partis fundi. 23.5.

Licentiatus ſimpliciter ad vendendum, alienandũ, vel diſponendum de feudo, dicitur licentiatus de toto feudo in vnam perſonam, non autem diuiſim in plures. 35.14.

Limitata ratio, limitatum producit effectum. 99.27.

Lis incerta dici non poteſt, vbi adeſt caſus legis. conſil. 2. nu. 64.

Litis euentus dubius quomodo probetur. 2.19.

à Lite diſcedens ſatis dicitur lucrari 2.57.

Litteram ſigillans omnia in ea contenta approbat. conſil. 18. nu. 23.

Litteras recipiens abſque contradictione dicitur approbaſſe omnia in eis contenta 86.7.

Liuelli ſoluuntur pro pecunia, non pro redditu fundi fructuoſi locati. 34 12.

Locatio annullatur per inadimplementum locatoris. 39.40. Debet fieri incontinenti ad præſumendam coniecturam ſimulationis & fenoris 34.67.

Locationi facta à ſocero & vxore maritus in ſecundo matrimonio ſtare non tenetur. 1.36. & nu. ſeq.

Locator id prouidere nequit quod euenit ex iuſto facto tertij. 75.5. In culpa dicitur, qui non procurauit à Principe remotionem impedimenti ab eo illati conductori. 75. 11. Operare tenetur, vt conductor perſeueret in locatione, eum defendendo in poſſeßione rei locatæ. 75.8.

Locupletari nemo debet cum alterius iactura. 2.53.

Lucrari ſatis dicitur qui à lite recedit. 2.38.

Lucrum ab alterius arbitrio dependens non poteſt dici radicatum. 2a.5. Ceſſans in conductione, conſideratur deductis expenſis, & parte dominica. conſil 1. n. 48. Ceſſans prætendente mercatore requiritur quod lucrum ſit radicatum in actu, vel quaſi. 1.50. In homine non ſolito negociari dicitur incertum. 1.49. Quæſitum amittere, non eſt damnum, quando reuertitur ad eum à quo proceſſeris. 14 82. Radicatum dicitur, quod fuit relictum ſub modo 2a 48.

de Lucro in ſpe, & lucro veriſimili iudicatur ſicuti de vero damno. 2.24.

M

Maior pars non poteſt diſponere in præiudiciũ vnius diſſentientis in ijs, quæ ſunt pluribus communia 38.59. & 27.

Maiore natu domus vocato onereque fideicommiſſi grauato, & cæteri maiores natu grauati cenſentur. 95.10.

Maioratus eſt dignitas tranſiens de patre in filium, & de auo in nepotem. 60.9. Non tranſit in lineã tranſuerſalem donec extat deſcẽdens à primo ſucceſſore 61.3. Quid ſit ex ſententia Valaſ. 95.3.

Maioratus & primogenitura differentia. 61.1. Ius ſicut eſt ceßibile, ita & tranſmißibile. 60.14.

Maioratum erigens ſicuti prædilexit filium maiorem ita illius deſcendentem. 60.13.

Maluaſ. in conſi. 12. nu. 1. Bero in conſi. 78. in primo vol refelluntur. 60 28.

Mali euentus non ſunt in conſideratione, nec aduerſa fortuna ſperanda. 58 88.

Mala fides arguitur ex legato facto abſque conſenſu domini directi 73.48. Duplex datur, vera & præſumpta, et vera magis officit quam præſumpta. 47.13. Præſumpta auctoris non nocet hæredibus de iure ciuili, ſecus tamen de iure canonico. ibid. 29. Reſultat vbi non adeſt iuſta cauſa, ſed titulus reprobatus, qua ſtante omnes fructus ſunt reſtituẽdi. 59.7. Vera oritur ex contractu ſine requiſitis ſolemnitatibus geſto quæ excludit poteſtatem præſcribendi in perpetuum. 47.9. & num. 12. ac 21. vbi reprobatur. Vera perpetuat excluſiones præſcriptionis etiam quoad hæredes. ibid. 23 Vera oritur ex titulo reprobato. ibid nu eod.

Mandans non punitur ſi mandatarius impunè euadit. 27.5.

Mandatum datum ad agendum cenſetur etiam datum ad acceſſoria. 23.24 Expirat morte mandantis. 28.1a. Is habuiſſe præſumitur apud quem ſcriptura ad cauſam pertinentes reperiuntur. 28.15. Satis ſeruaſſe dicitur, qui præter formam, ſed in vtilitatem mandantis negotium geßit. conſil. 39 nu 22.

Maritata in dubio præſumitur dotata. 65.37.

Maritus dicitur cauſa proxima relinquendi communi filio. 4.50 & 55. Dicitur dominus dotis, non vxor. 65.38. Et vxor ſunt uno in carne vna, ac ſocij diuinæ, & humanæ domus. 4.49. Ignorans ſublocationi ſtare non tenetur. 1.42.

Mariti onus eſt alere & induere vxorem etiam nulla dote ei data. 76.20.

Maſculinitatis expreßio præbet argumentum, vt ſit proſpectum agnationi 95.56. Rationem habitam fuiſſe quomodo dignoſcatur. 13 24.

Maſculinum concipit fœmininum in fideicommiſſis maximè quãdo ſubſtitutus eſt extraneus, etiam non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum 81 12

Mater connumeratur inter perſonas prædilectas, quæ ex præſumpta mente teſtatoris poteſt excludere ſubſtitutos, idem & de fratre eiuſdem teſtatoris. 56.31. Conqueri non poteſt, ſi aliquid ei à filio relinquatur pleno iure de ſubſtantia ſua titulo vniuerſali. 21.66. Cui non eſt relicta integra legitima, agit ad ſupplementum. 21.3. Dicitur præ-

tertia,

terita. cui nil eſt relictum de patrimonio, & ſubſtantia filij 21. 22. Dicitur præterita, quando a filio non fuit ei relicta legitima iure inſtitutionis. 21. 2. Et frater æqualiter ſuccedunt fratri ſine liberis defuncto 16. 29. Excluditur a legitima filia ſi fuerit ſubſtituta perſona magis dilecta. 3. 16. Facit contra pietatis officium prætereundo filios in teſtamento 4 14. Filios ſuos in poteſtate non habet. 83 79. Non poteſt plus relinquere filijs ex ſecundo matrimonio quam ſuſceptis ex primo etiam ſi non conſtet cuius contemplatione reliquerit, 4 31. & 44 Non tenetur dotare filiam, niſi in ſubſidium patre egeno. 100. 5. Si non potuit ſuccedere, ergo nec filia. 46. 81. Sicut non poteſt expreſſè filiam incapillo ſucceſſione priuare, ita nec tacitè per clauſulam codicillarem. 4. 22. Succedit in legitima filio, ſi aliàs ab inteſtato erat ſuccesſura. 3 32. Teſtatoris non excluditur per tacitam vulgarem. 16. 14. Tranſiens ad ſecunda vota excluditur a legitima filij 3 7.

Matris aſſertio probat ſpurietatem, 32. 8. contra numero 14. Præſentia in contractu filiæ enormiſſimè læſa nil operatur. 58. 71. Præteritio reddit teſtamentum filij ipſo iure nullum. 2 1. 1.

Matri, cui aliquid bonorum filij ab inteſtato debetur, competit insdicendi teſtamentum nullum, ſi fuerit præterita. 21 85. Debetur legitima, reſiduum vero ſubſtitutis quando agitur de ſubſtitutione compendioſa impuberi facta verbis communibus matre in medio exiſtente 3. 5.

Matrimonium dependet a ſolo conſenſu contrahentium 76. 6. Præſumptum ſeu per coniecturas probatum, ſufficit ad inducendam legitimitatem. 32 19 Non probat tamen in præiudicium tertij, licet ſecus contra tertium. ibid. nu. eod.

Medico creditur, quando quis dicatur conſtitutus in mortis articulo 11 27.

Melioramenta facta per emphyteutã ſunt illius propria, & ius hæredum quando diſſoluitur emphyteuſis ob lineam finitam. 23 13. Non probantur per confeſſionem rectoris ædificij 23. 36.

Melioramentorum in æſtimatione habetur ratio ædificiorum conſtructorum, & non dirutorum, & ſolus valor meliorationum, et non impenſa debẽtur. 23 35 & num ſeq. Refectio non datur in caſum caducitatis ſecus tamen in caſu deuolutionis. conſil. 64. nu 4.

Meliorationes æſtimantur conſiderato opere, & conſtructione ædificiorum. 23. 34. Alienari poſſunt ab emphyteuta retento vtili dominio. & tranſeũt etiam ad quoſcumque hæredes 8 9.

Mendacium continet præſumptionem doli. conſil. 2. num 57.

Mens & verba contrahentium, non infulſa Notarij inſcriptio atiendi debet 9 1. 4. Et voluntas teſtatoris declarantur ex actu nullo. 4. 62. Præſumpta ceſſat quando ex qualitate verborum mentem teſtatoris denotantium ſumus in claris 81. 30. Statuentium eſt cauſa finalis regulæ & regulantium colligitur ex præfatione ipſius regulæ, vel legis. conſi 38 7.

Mentis humanæ nullum maius eſt teſtimonium, quam verborum inſpecta qualitas 81. 22.

Mentem teſtatoris, qui dicit talem fuiſſe probare debet 99. 15.

Mentio noui tituli ſeu nouæ conceſſionis alio non conſtito, non præiudicat cæteris agnatis vocatis in antiquis inueſtituris 14 24.

Mercatori debetur intereſſe maximè damni emergẽtis cambiorum, & recambiorum. ſi fuerit conuentum. 86. 1.

Mercatorum in foro agitur ex bono, & æquo. 82. 41.

Merita non cadunt in infantes. conſilio 4. numero 53 & conſil 83 numero 87. Non conſiderantur, niſi poſt beneficium acceptum per obligationem ad antidora. 83. 88.

Meritorum cauſa in priuilegijs dicitur cauſa finalis. 22. 31.

Metus reuerentialis non eſt conſiderabilis. niſi præcedentibus verberibus, vel minis. 58. 86. Reuerentialis præſumitur erga ſuperiorem 58. 84.

Milites in feudalibus corã alio iudice, quàm ſuo magiſtro non conueniuntur. 1. 8.

Militia ratione ceſſante pariter excluſio fœminæ ceſſare debet 93 43.

Minor cõtrahens, & recipiens precium, maior factus non reſtituitur 62. 11. Contrahens ſi maior factus per decennium tacuerit, non auditur. 58. 15. Et eccleſia æquiparantur. 50. 11. In diuiſione, non poteſt renunciare iuri fideicommiſſi conditionalis. 11. 28 Iureiurando contrahens præter ſtatuti formam non tenetur ſtare contractui. 58 66. Licet ex diſpoſitione ſtatuti non poſſit ſe obligare ſine ſolẽnitate, poterit tamen ſine ſolemnitate retinere hæreditatem patris. 20. 53. Mulier enormiſſimè læſa non tenetur ex eius renuntiatione cum iuramento. 2 42 & 44. Non auditur aduerſus contractum per eum geſtum, & ratificatum concurrente iudicis confirmatione. 58. 79. Non auditur aduerſus contractum per eum poſtea approbatum. 58. 10. & num 23. Non auditur etiam ex remedio reſtitutionis poſt approbatum contractum. 65. 22. Non poteſt alien. re ſine decreto fundum ſterilem. 58. 29 Non poteſt diſtrahere vtile dominium rei emphyteuticæ eccleſiæ ſine ſolemnitatibus ſtatuti 58. 53. Non reſtituitur aduerſus pactum conuentionale. 14 72. Non reſtituitur quando ſtipulatio habuit originem ex perſona nationis. 14 83. Probare debet cauſam quare petat feuda nouando facti ſeriem. 19. 26. Quo pluries ratificat quod male geſſit, eo magis dicitur læſus. 58 81. Renunciare non poteſt legato ſibi relicto ſine decreto. 2. 26. Reſtituitur aduerſus omiſſionem lucri eius fauore conſtituti. 2. 29. Reſtituitur aduerſus omiſſionem

requi-

INDEX.

requiſitionis domini in alienatione.14.12. Reſtituitur aduerſus renunciationem legati 2 28. Reſtituitur aduerſus tranſactionem per eũ factam ex capite laſionis 2.16 Reſtituitur etiamſi renunciauerit reſtitutionis beneficio. 2.30. Reſtituitur in integrum aduerſus modum non impletum 20 40. Soluens aduerſus priuilegium reſtituitur. conſilio 22 nu.44.

Minoris bona ex cauſa periculi inſolemniter alienari non poſſunt, niſi euidenter periculum ſit in mora 58.40. Contractus tunc dicitur vtilis.quãdo eius cõditionem meliorem facit, ac deteriorem eſſe non ſinit. 58.28. Contractum ſufficit vtilem fuiſſe ab initio.58.13.

Minori approbanti non datur reſtitutio in integrum aduerſus contractum approbatum Principis diſpenſatione circa ætatem 62.3.

Minorum in contractibus requiſita.58.20.

Minoritatis ſexus, & imperitia cauſa non ſufficiunt ad alienationem bonorum minoris.58.35.

Mobilia conſumpta hæredi granato in legitimam, & Trebellianicam imputantur. 6 5 contra nu.10 & 27. Eatenus reſtituuntur quatenus apud hæredem ſunt tempore reſtitutionis, vel ſi prius grauati dolo & culpa fuerint conſumpta. 6. 6. Minoris prius diſtrahi debent quam immobilia 58.32.

Mobilium decrementum damnum, & conſumptio periculo fideicommiſſarij cedit.6.7.

Moderator, & arbiter quilibet eſt in re ſua. 34.57.

Modus eſt quadam ſpecies oneris diſpoſitionem modificans, vel moderatio quædam diſpoſitioni adiecta honoratum grauans in tempus perfectæ diſpoſitionis. 20. 14. & 80.9. Et conditio licet differant in origine, tamen pares ſunt in egreſſu. 76. 28. Et non conditio inducitur vbi aliquid adiungitur perfectæ diſpoſitioni, & per verba futuri temporis.20.13 Habetur pro defecto, & non pro impleto quando teſtator expreſsè prouidit in caſum nõ adimplementi, licet defectus proueniret alterius facto 20 10 In dubio non conditio præſumetur.80.10. Mixtus caſu deficiens diſpoſitionem non irritat ſed irritatur. 20.20 Mixtus dicitur, qui pendet a proprio alieno, vel fortunæ arbitrio. 20.18. Non ſuſpendit, ſed conditio. 80 5. Seu methodus ſuccedendi in feudo eſt de pactis accidẽtalibus feudi.26.43.

Modum adimpleri ſufficit poſt emolumentum quæſitum 80 6.

Molendina in alueo fluminis non infixa ſunt ædificantis.91.2. In fluminibus publicis nemini permiſſum eſt tenere abſque Principis licentia. 91.7.

Moleſtia impugnatiua diſpoſitionis non dicitur incluſa in verbis priuatiuis teſtatoris.73.25. Iuris non intelligitur ſublata per verborum prægnantiam. 73 23.

Monachus ſi ſit capax, bona ſibi delata debent eſſe apud monaſterium capax in communi.57.19.

Monaſterium ſuccedit monacho inſtituto hærede in monaſterio capace abſque eius miniſterio 57.1.

Monaſterio non valenti excludere ſubſtitutum, debetur poſſeſſio bonorum, durante vita naturali inſtituti 57.2.

Monaſteria iure communi arcentur a bonorum ſucceſſione. 56.13.

Mora ceſſat, quando non præceſſit monitio 71.4. Nõ contrahitur abſque interpellatione ſi nulla dies fuerit appoſita 86.2. Non eligentis in tempore poteſt purgari vſque ad litis conteſtationem 71.17. Nõ incurritur ante denunciationem quando tempus ſolutionis eſt incertum.86 5 Sine monitione ſufficit quoad intereſſe præſtandum, ſecus quoad priuationem.71.8.

Mora data paritate melior eſt conditio rei quam actoris.86.10.

Moram non cauſat niſi iudicialis interpellatio 86.3

a Mora excuſat qualibet cauſa.71.15.

Morbus lethalis ſuperueniens ex antiqua cauſa, non imputatur leuiter percutienti. 98.17.

Moroſus non dicitur, qui exceptionis probationem incontinenti offert. 18.17. Non dicitur, qui poteſt ſe aliqua exceptione tueri 18.15.& 86 9

Moratoria nõ prodeſt tacenti ſe obtinuiſſe aliam moratoriam vel dilationem a creditore. 20 63. Reſtringitur ad debita maturata tempore impetrationis. 30.38. Strictè interpretanda vt minus lædat ius commune quam ſit poſsibile. 36.51.52.

Mors ſoluit promiſsionem 76 10.

Mortuus quis nõ præſumitur ex cauſa percuſſionum, ſed ex antiquo morbo quando vulnera, & percuſſiones non erant mortifera 98.19 Quis præſumitur ex vulnere reſpectu irregularitatis, & in foro animæ, ſecus vero reſpectu pœna criminalis. conſil. 98 nu.18.

Mortuo fideicommittente ſtatim omnes fideicommiſſarij dicuntur habuiſſe, & habere ius in ſpe conſiderabili, & quod in tantum eſt conſiderabile, vt recipiat æſtimationem, & vendi ac in contractum deduci poſsit 68.64 & 65.

Mulier ibi ſortitur domicilium. vbi nuptias contraxit.61.33. Inuita non cogitur augere dotem 1.14. Minor curatore carens poteſt bona ſua mobilia quæ ſeruari non poſſunt in dotem dare ſine Decreto.5.1. Secundo nubens potius præſumitur amare ſecundum virum quam filios primi matrimonij 46 1.

Mulierem ab aliquo cognitam & habitam pro concubina virginem ab initio fuiſſe præſumitur. conſil. 83 nu 63

Municeps, & vicinus ille dicitur, qui munera ſubit. conſi 38.nu 8.

Mutatio formæ nouam conceſſionem inducit. 26 9. Qualitatis non inducit rei diuerſitatem. 26.37. Voluntatis trata de facili fit, & præſumitur. conſil.87.nu.25.

Mutatio

Mutatio voluntatis regulariter præſumitur ex mutatione morum. 87.43.

Mutatione perſonæ mutatur priuilegium. 31.6.

Mutus perfectè intelligens ex motu, ſignis, & nutu æquiparatur minori vigintiquinq; annis, & ideo læſus reſtituitur etiam poſt lapſum quadrienny. 97.21.

Mutuatarius non ſubiacet periculo camborum, & recambiorum nulla facta præmonitione 86.6.

N

NArratio ſimplicis facti alieni non probat, nec præiudicat emphyteutæ. 54.19.

Narrationes inſertæ in inſtrumentis quando probent, & quid operentur. 48.35.

Natta conſil. 283 nu 8. reprobatur 49.40. & conſil. 382. declaratur 79.16 & conſi 406 nu. 21. iterum reprobatur 96.20.

Natiuitas primogeniti perpetuo excludit ſecundogenitum & eius deſcendentiam. 60.17.

Natura docet parentes filiorum appellatione etiam eorum deſcendentes comprehendere. 84.8. Feudi accedit naturæ verborum & per conuentionem alteratur 26.32 & 34. Quid ſit 26.22.

Naturalis ſi habeatur ad inſtar legitimorum, id per extenſionem fieri dicitur 84.12.

Naturalia feudi propriaque feudi quæ ſint. 26.19. Feudi ſemper inſunt feudo, niſi per pactum improbentur. 26.21. Vel accidentalia poſſunt mutari ſine rei corruptione non vtique ſubſtantialia. conſil. 26 nu. 42.

Natus ex matre impudica præſumitur vulgo conceptus. 68.17. Ex ſorore mea non dicitur de linea, nec de deſcendentibus patris mei. 46.76. Quilibet præſumitur legitimè, & ex legitimo matrimonio ideo allegans naturalitatem, debet illam probare ſecundum magis com opin. 12.24.

Nati ex damnato coitu non merentur nomen filiorũ, & excluduntur a parentum ſucceſſione. 16.19.

Neceſſitas accipiendi pecuniam ſuper cambijs ob retardationem ſolutionis debitoris, debet conſtare in proceſſu 86.4. Aeris alieni concurrere debet in diſtractione ſtabilium minoris. 28.30. Magna vendendi an arguat ſimulationem. 34.11 & 71.1. Expreſſa quando ponitur affirmatiuè conſiſtit in faciẽdo. 65.43.

Neceſſitatis nomine venit omnis iuſta cauſa alienandi. 58.14.

Negatio per calumniam euidentem facta non facit rẽ dubiam 263.

Negatiua in totum negat. 65 4. Magis negat & deſtruit, quam affirmatiua affirmet. 69.17. & 19. Negat ſemper, & pro ſemper. 69.18. Omnes caſus deſtruit. 69.23. Omne genus, & omnem ſpeciem deſtruit. c. 69. n. 22. Præpoſita verbo (poteſt) quid operetur. 61.30. Vniuerſalis includit omnes caſus, qui aliàs non includerentur, denegatque omnem interpretationem, & reſtrictionem. 69 27.

Negligens facere quod debet, non recipit quod oportet. 80.22. In ſupplicanda non excuſatur a culpa, etiam ſi gratia non ita de facili ſoleret cõcedi, 3a. 47. & 48. Vbi primetur relicto, neceſſaria quæ ſint. 67.59.

Nemo renunciare cenſetur iuri quod ignorat. 14 88.

Nemora & ſaltus dicuntur pars fundi 7.3. Incidendi facultas reſidet apud Præfectum venationum, & reſpicit ius venandi. 7.12. Sunt diuerticula ferarum. 7.9.

Nepos ex naturali filio poteſt ex teſtamento capere vnciam ſtante etiam legitima ſobole 84.13 Ex ſpurio dicitur etiam ſpurius. 84.21. Ex ſpurio non ſuccedit auo ab inteſtato 84.18. Ex ſpurio ſtãte legitima ſobole nil põt capere ab auo teſtante 84.14 Ex ſpuria dicitur prorſus extraneus teſtatori. 84.19. Ex ſpuria ſicut non ſuccedit auo ab inteſtato, ita nec alij deſcendentes vlteriores ex ea, vt prouenientes a radice infecta 83.27 In fideicommiſſo tunc ſubintrat locum patris quando de iure communi ab inteſtato ſuccedit patruo. 83.26. In ſucceſſione maioratus præfertur patruo. 69.1. declara, vt nu 3 & 21 & diſtingui, vt nu. 23.

Non venit appellatione filiorum in fideicommiſſis, ſiue agatur de ſubſtitutione actiua. ſiue de paſſiua, vbi de magis communi. 83 42. Non venit ſub nomine filiorum in his, quæ habent implicitum fauorem, & odium 83.40. Non venit ſub nomine filiorum quando agitur de fideicõmiſſo inducendo, vel extendendo, ſecus vero vbi agitur de remouendo, vel excludendo e 83 n. 41. Præfertur patruo in ſucceſſione feudi etiam antiqui. 60.12.

Nepotes ex filia non ſunt in poteſtate aui ſed tantum in poteſtate eorum patris 83 80. Ex fratribus teſtatoris intelliguntur vocati per vulgarem. 13. 5. Non cẽſentur cõprehenſi in diſpoſitione ſi teſtator de illis mentionem non fecit, etiamſi cogitaſſet alios gradus ſubſtitutionũ facere 83.4. & 5. Non veniunt appellatione filiorũ quãdo aliquid fuit relictum filijs communibus, vel natu maiori. 83.21. Non veniunt appellatione filiorum quando legatũ eſt factum filijs ſuis 83.20. Non veniunt appellatione filiorum quando nominatio filiorum verificari poteſt in filijs ipſis nominatis primi gradus, & immediatis. 83.50. Non veniunt in relicto filijs extraneæ perſonæ. 84 35. Non veniunt ſub nomine filiorum in diſpoſitione hominis niſi quando agnatus, vel teſtator contractus ab extraneo excluderetur. 83. 28. Non veniunt ſub nomine filiorum in teſtamentis niſi quando teſtator ſolebat appellare nepotes filios 83 47. Non veniunt ſub nomine filiorum quando filij ſunt qualificatè vocati. 83.18 Non veniunt ſub nomine filiorum ſi teſtator diſpoſuerit ad fauorem alterius perſonæ, quam filiorum ſuorum. 83.22. & nu. 78.

Non veniunt ſub nomine filiorum quando teſtator loquutus eſt diſcretiue de filijs, & de nepotibus. 83.51. Veniunt filiorum appellatione in diſpoſitione legis etiã odioſa ſecus tamen in diſpoſitione hominis licet principaliter fauorabilis. 83.38. Veniũt filiorũ appellatione quando agitur de cõſeruanda agnatione certis in caſibus. 83.43. Veniunt filiorum appellatione quando filij ſunt poſiti in conditione 84.24. Veniunt ſub nomine filiorum in his tantum caſibus in quibus filius intrat locum patris per repræſentationem 83.24.

Nepotibus ex filia ſpuria relinqui poteſt, præcedentibus meritis. 83 92. Legitimis ex filijs ſpurijs in teſtamento relinqui non poteſt. 83.66. & 64.77. ac 81. declara, vt nu. 92.

Neptis admittitur ex perſona propria quando viuente matre non venit caſus ſucceſſionis, & reſpectu excluſionis ipſius matris, ſecus tamen ſi vixit, & non potuit ſuccedere 46.78. Ex filia non dicitur de genere aut 46.73.

Neptes ex fratre teſtatoris dicuntur agnati facti ipſi teſtatori. 24.13.

Nihil & inualidum æquiparantur. c.21. nu.60 & c.78. n 4.

Nobilis magis debet eſſe diligens in ſuis negotijs peragendis, 85.18.

Nobilitas diuitijs acquiritur, & augetur. 85.19 Excludit ſimulationis præſumptionem. 34.37. Tribuit immunitatem. 7.15.

Nomen filij ex communi vſu loquendi in vulgari idiomate non comprehendit nepotem. 83.36.

Nominandi a facultate non eſt facienda illatio ad ius eligendi. 71, 18.

Nominatio ſola in antiquis probat filiationem, agnationem, & conſanguinitatem. 32 17. Vel recognitio patris erga vnum ex pluribus filijs cæteris prodeſt. 32.42.

Nominationi patris. & non matris ſtatur in probanda legitimitate. 32.34 & 41.

Nõ probat hoc eſſe quod ab hoc cõtingit abeſſe 39.34

Notarius non poteſt rogari niſi de geſtis coram ſeipſo, & in ipſo præciſo tempore actus. 48 21. Poteſt rogari ſolum de geſtis coram ſe, non de geſtis per ſeipſum. 48.22. Referens non poteſt puniri de falſo, ſi verificaretur, aliquem nominatum in inueſtitura per ipſum relata non fuiſſe inueſtitũ 48.23.

Notarij aſſertio facta in mortis articulo, inducit præſumptionem falſitatis. 36.3. Aſſertio inducit ſuſpicionem falſitatis, quando alijs indicijs, cõiecturis, vel pſumptionib cõcomitatur. 36.4 & nu.7. ac 9.

Notario aſſerenti ſe falſitatem commiſiſſe non adhibetur fides quando plures patitur defectus 36.15. & declaratur, vt num. 17. Aſſerenti ſe falſificaſſe inſtrumentum nõ creditur in tertij præiudicium, etiamſi id dixerit in mortis articulo. 36.1.

in Notorijs pœna militat contra heredes. 45.28.

Nouatio habetur pro ſolutione, cum tollat obligationem. 70.17. Inducitur per delegationem 70.14. Oritur quandocumque actus non ſe inuicem compatiuntur 70.15.

Nouationis natura eſt a priori obligatione totaliter recedere, & ea inducitur et ex coniecturis. 70.13.

ex Nouatione pacti exceptio reſultat. 70.20.

Nouus actus quando dicatur. 61.23.

Nullitas ab eo ſolo poteſt opponi, ad cuius fauorẽ fuit inducta. 21.8. Defectu ſolemnium non ſanatur ratificatione. 15.34. Donationis poteſt per ipſam donatricem, & eius heredes allegari 15 10. Omni tempore poteſt allegari. 18.83. Sententiæ ſupremi magiſtratus lata contra formam petitionis nõ valet retardare illius executionem ſtante identitate cauſæ, etſi conſtet de iuſtitia, etiam in iudicijs appellationum. 79 1.

Nullitatis via ſi intentetur omnes fructus debentur a die actus geſti, ſecus intentata via reſciſſionis. 59.6.

Nullum quod eſt, nullum parit effectum. 78.3.

O

Obligatio ab initio adminiſtrationis oritur pro redditione rationis. 37.28. Naturalis oritur ex actu nullo ratione forma data, ſed valida de iure primano. 39.36. Naturalis ſola cauſat ortum obligationis in principe. 75.21.

Obligatione nouante nulla vel inualida exiſtente nõ poteſt induci prioris obligationis nouatio 70.18. Per vaſallum reuocata, aſſenſus domini ſuperueniens nihil operatur 93 85.

Obligatus non dicitur quamdiu poteſt exceptione aliqua ſe tueri. 86.15. Per apocham poteſt compelli de contentis in ea facere publicum inſtrumentum. 79.14.16. & 17.

Obreptio vel ſubreptio vtcũq; modica, vitiat legitimationem, licet tantum fuerit cauſa impulſiua, & dolus abſit modo tertio præiudicet. 68 12. & 13.

Obſeruãtia in quibuſdã ſolet cætera deſtruere. 96 18. Subſecuta attẽditur in caſu dubio nõ in claro 51. 19 Subſecuta declarat qualitatẽ immunitatis conceſſæ 31.14. Subſecuta non curatur quando clarè conſtat de diſpoſitione, & illius validitate 77 40.

Odium, & ira tollunt miſericordiam. et compaſſionẽ. 58.5. Inter fratres conceptum longe grauius eſt quam cum extraneis 87 4. Vendentis feudũ aduerſus agnatos excluſos fraudulentã alienationem indicant. 87.3.

Odio aliquem proſequi eſt delictum 87 15.

Officiales ciuitatũ dicuntur viri boni, & in eis ceſſat oĩs ſiniſtra ſuſpicio, quia pſumuntur idonei frugales, fideles, & vtiles 39.5. Nõ pſumũtur admiſiſſe quẽ in conductorẽ ſine cautione a Principe ordinata, niſi ex iuſſu, & placito ipſius Principis 30.21.

Onus vbi tangit pronepotes, ad eos extenditur fideicommiſſum. 99.3.

Onera ſubire tenetur etiam alibi commorans. 38.65.

Oppoſitum idem operatur in oppoſito quod propoſitum in propoſito 26.52 & 83 32. Idem operatur in oppoſito, quod propoſitum in propoſito. 83.22.

Ordo ibi dicitur aſſignatus vbi datur prius, & poſterius. 80.18.

Oratio illatiua, ſeu qua per modum cuiuſdam futuri euentus a teſtatore profertur non ampliat fideicõmiſſum nec præcedentem diſpoſitionem. 95. 25. Perfecta non indiget ſuppletione 67.38. Reſtricta ſub vnica oratione ſi vitietur in parte intelligitur vitiata in totum. 67.33. Sumpta ex vniuerſo ſi in parte non tenet totaliter ſternitur 67.35. Tota redditur falsa vbicumque ſignificatio deſumitur ex vniuerſo ſi quid falsũ reperitur. 69.25. Vnica dicitur quæ ab vnico verbo regitur 80.16.

Orationis negatiua indefinita natura debet in omnibus caſibus verificari 69.15.

Ordinatio vaſalli morientis in feudo repugnans iuri, vel natura feudorum eſt nulla. 93.92.

Ordo annullans contractum factum ſine inſtrumento, non procedit quando ex priuata cedula conſtat mentem partium fuiſſe de conficiendo inſtrumentum publicum. 79.15.

Ordine deſtructo, deſtruitur, & ordinabile. 40.82.

P

P*Actum adiectum donationi, quod poſt mortem donatarij res donata perueniat ad eccleſiam, poteſt per donantem reuocari in præiudicium eccleſiæ & ad fauorem donatarij 69 5 declara, vt nu. 2. Id non procedit vbi eccleſia fuiſſet donationi præſens ibid nu 2. Affrancandi eſt compatibile, & proprium contractus emphyteutici 42.64. Affrancandi tranſit ad extraneos, & ad quaſcumque perſonas, vtcumque emphyteuſis eccleſiaſtica incapaces. 64 6. De non petendo tollit naturalem obligationem ipſo iure. 65.17. De retrouendendo cum modicitate pretij arguit ſimulationem, & quando tale pactum dicatur pars precij. 34.3. & 55. 2. Expreſſum debet aliquid operari. 14.20. Expreſſum verbis prægnantibus ſæpius repetitis & vniuerſalibus conceptum efficit, vt ſit omnino prohibita diſpoſitio feudi ſine licentia domini, etiam in ſucceſſorum ab inteſtato 64 53. Expreſſum vt feudum, & emphyteuſis poſſint alienari ſine domini conſensu tenet. 54. 55. Liberandi appoſitum in inueſtitura dicitur pars totius cõtractus, et influit vniuersaliter in præcedentem contractum venditionis, & inueſtituræ subſequentis, tanquã primũ in intentione, licet vltimum in executione. 64 8. Nudum coram Principe executioni mandatur 82 38. Nudum inter mercatores actionem producit, 82 40. Nudum propter fidẽ datã producit actionem. 82.27. Reſeruationis dominij ad tempus eſt naturale contractus venditionis. 23.19. Retrouendendi ad tempus ſimulationem excludit. 34.40. Retrouendi tionis importat tertiam partem veri precij. 34.52. Retrouendendi negatiuè conceptum in ſolum fauorem emptoris ſapit iniuſtitiam. 34. 56. Retrouendendi ſimulationem non arguit, cum ſit quid permiſſum a iure 34 55. Seu conſuetudo valet, quod vaſallus poſſit teſtari de feudo ſine licentia. 93.77. Speciale appoſitum in licentia debet aliquid operare vltra diſpoſitionem primordialis inueſtituræ 35.25. Vbi adeſt dicitur receſſum a iure communi. 14.30.*

ex Pacto de retrouendendo iuncta perſeuerantia venditoris colligitur coniectura contractus ſimulati. 72 27. Prohibitiuo, & permiſſiuo alienationis feudi eadem oritur actio. 54 57.

Pacta dant legem contractui 5 8 Dotalia facta per patrem intuitu matrimonij filiæ ipſum non impediunt quin habeat liberam teſtandi facultatem de rebus ſuis c.76 15. Eorum, qui præſunt collegijs, proſunt & nocent collegio. 39. 3. Executiua exerceri poſſunt dota mora debitoris aliàs ſecus. 18. 14. Inſita in contractu nouato non cenſentur repetita in nouante 70.16. Maximè in feudalibus ſunt diligenter cuſtodienda. 14.29. Nouiſſima vbi ſe cum primis compatiuntur omnia ſeruãtur. 20.17. Omnia inſtrumentalia claudicare dicuntur. 34.6. Subſtantialia quæ ſint 26.14. Sunt ſeruanda. 75.20. Vtcumque etiam dura ſunt ſeruanda. 75.28.

Pactorum feudi diſtinctio 26.13. Variatio nouum actum denotat. 61.25.

Papa & Princeps poteſt per mentis ſuæ declarationẽ præiudicare iuribus legitimati. 68.75.

Par eſt non adeſſe curatorem, & adeſſe ſed illegitimum. 37.24 In parem non habet imperium. 3.24. & 22.4 & 44 2 & 89 9.

Paria ſunt donationem non fuiſſe inſinuatam, vel nulliter, vt contra legem. 15.12. Sunt quid fieri coram Principe, & cum principe ipſo. 82.39.

Paritas affectionis tollit omnem fraudis, iræ, & animi peruerſi ſuſpicionem 87 46.

Parentes filijs theſaurizare debent 20 50 Tenentur, & cogi poſſunt competentem dotem filiabus conſtituere 4.94.

Partes ſi conueniant de celebrando inſtrumentum circa cõtenta in capitulis & actus diuerſimodè celebratus appareat error in eo eſſe pſumitur. 71 20.

Participium reſoluitur in relatiuum, & verbum ſui temporis, & importat rem perfectam, & conſummatam. 30.6.7. & 8.

Paſcua, & nemora vniuerſitatis ſunt communia omnibus, & ſingulis. 38.20.

Pater acquiſitor emphyteuſis eccleſiaſticæ ex pacto & prouidentia, non poteſt vni filiorum in ea præiudicare 77 14. Adminiſtrator bonorum filij poteſt tranſigere ſuper bonis aduentitijs ipſius ex iuſta cauſa. 2.31 34. & 39. Agendo in iudicio ad bona

aduen-

Digitized by Google

aduentitia filiorum debet exprimere ſe agere uti eorum legitimum adminiſtratorem, aliàs non auditur.79.4 Generat,& ſeminat mater autem recipit ſemen.46.72.Nominans vnum pro filio ſuo, licet vlterius non progrediatur, intelligitur nominaſſe vti legitimum,& naturalem maximè in antiquis.32.35.Non habet vſumfructum in portione filij, quando in eodem teſtamento diſcretiuè honorantur pater,& filius.4.38. declara, vt nu.76. Non poteſt præiudicare iuri ſemel quaſito filijs, licet ipſius patris ſtipulatione fuerit acquiſitum.c.41.n.7. Per ſimplicem inſtitutionem non intelligitur derogaſſe iuribus filiorum in emphyteuſi.77.25. Poteſt vendere ius in ſpe competens filio, tamquam ipſi realiter quaſitum.4.73. Poteſt vni ex filijs præiudicare in iure in ſpe incerto.77.4. Primus acquirens poteſt pro libito diſponere in perſonas in inueſtituras comprehenſas 77.3. Prohibetur renunciare iuri quaſito filio ſine iuſta causa, et neceſſaria.2 35. Si aliquando nominauit filium pro baſtardo, deinde pro legitimo, ſtatur nominationi legitimitatis.32.28. Si dat filiæ dotem, & filia marito, non datur actio marito aduerſus ſocerum. ſecus ſi dos detur genero immediatè.14.49. Solus nequit auferre filio ius quaſitum ex ipſius patris ſtipulatione, & domini concedentis beneficio 77.20. Tranſigere poteſt de bonis filij, quando cum adminiſtratione habet vſusfructum.2.39. Tranſigit ſuper aduentitijs filij, quādo tamen abeſt eius præiudicium.2.34.

Patris amor in filios eſt inæſtimabilis.2.33.

Patri prohibetur vſusfructus in legato facto filio ſpecificè.2.40.

Patientia circa vnum actum non operatur in actu diuerſo.41.11. Non operatur ſine ſcientia defectus.15.98.

Pauper non dicitur, qui habet bona, vel artem ex qua viuere poſſit 4 82.

Pecunia connumeratur inter ea quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.6.15.& 19. De raro conſeruatur, vt theſaurus.6.25. Deſtinata ad emptionem prædij, seu in ſcrinio recondita ex causa peculij, vel præſidij domus, et familiæ venit in reſtitutione fideicommiſſi 6.23. Fuit inuenta,& deſtinata ad numerationem 6.16. Inuenta in arca teſtatoris, venit in reſtitutione fideicōmiſſi vniuerſalis.6.11.& 14 ſed declara vt n.23. Non deſtinata ad perpetuitatem,& per hæredem ſine dolo.& culpa conſumpta, non venit in reſtitutione fideicōmiſſi.&c. eod.26. Non fructificat niſi accedente miniſterio hominis illam alienantis eod.20. Præſumitur conſumpta ex natura rei cū quotidie expēdatur.6.18. Quæ ſui natura ſemper videtur alienationi parata non dicitur ineſſe in loco 6.22. Recondita ſed nō deſtinata poteſt alienari ſine decreto 6.21. Semper eſt venalis,& ſolutioni parata.eod.17.

Pecuniam fuiſſe deſtinatam ad præſidium domus, uel ad peculium debet conſtare alias præſumitur repoſita, vt conſumatur 6.24.

Peierans impunè ex dictamine vel tolerantia legis, vel Principis non repellitur a teſtificando. conſilio 27 num.45.

Penſio annua quando arguat contractus ſimulationē. 34.4.& 57. Etſi correſpondens ſit fructibus, non dicitur ſufficiens cauſa diſtrahendi 58.41. Iuſta quæ ſit.34.5. Si ſoluitur annuatim locatori, ceſſat ſuſpicio ſimulationis.34 69. Vbi eſt maior arguitur bona fides emptoris locantis.34.58.

Percuſſus leniter in vim correctionis & caſtigationis non dicitur mortiferè percuſſus.98.11.

Percutiens aliquem cum alapa non de homicidio, ſed de ſimplici alapa punitur.98.26. Aliquem cum pugno armato, vel calce, qui deceſſerit tenetur de homicidio culpoſo.98.1.declara, vt nu.18.

Peregr.conſ.22 & 25.in 1.reprobatur.93.48.

Periurus ſemper præſumitur, ſemel periurus.1.17.

Perpetuitas inſita in clauſula bonorum conſeruatiua, reſtringitur ad caſum contrauentionis quando maximè illi ſoli caſui eſt adiecta c.66.30. Reſpectu promiſſionis ex cauſa dotis conſideratur duratura ad vitam hominis tantum 79.13.

Perpetuitatis mentio debet reſtringi ad modum vulgaris ſubſtitutionis.13.17 & 18.

Perſecutio infertur in rem, vel in perſonam rei perſequenda gratia.43.19.

Perſeuerantia arguit deliberationem.52.16.

Perſona interpoſita in emptione, & locatione, an arguat ſimulationem.34.7.& 64. Patris dicitur cauſa non multum remota, relinquendi filio.4.77.

Perſonæ qualitas non inſpicitur ſed natura in excluſione fœminarum ſtatutaria propter maſculorum exiſtentiam, & de ea ita participat filia ſicut mater.46.79.& 81.

Pignus non datur in re propria 41.16.

Plena cauſa cognitio requiritur vbi agitur de reſtitutione aduerſus negotium principale, & de cauſa læſionis.19.27.

Plura vbi copulantur ad vnum effectum habentur loco vnius.45.59.& 63. Vbi obſtant vno ſublato non tollitur alterum. conſil.51.num.10. Veniunt conſideranda in ſucceſſione primogenitorum.60.22.

Pœna ad hoc, vt incurratur, requiritur appoſitio temporis,& adiectio pœnæ.71.11. Adiecta facto negatiuo cum præfixione termini, abſq; interpellatione nō committitur ceſſante miniſterio alterius hominis.20.28.& n 69. Amiſſionis bonorum feudalium, & emphyteuticorum cum ſit realis tranſit ad hæredes emphyteutæ, vel vaſalli.45.27. Appoſita facto negatiuo incurritur abſq; interpellatione vbi fuit p̄fixus termin⁹.20.27. Appoſita facto negatiuo nūquā īcurritur abſq; īterpellatione. 71.12.

Cōmittitur etiā ex facto abſque iuris effectu quā do lex cogitauit etiam de facto 73.21. Committitur ex nudo pacto quando diſpoſitio nudum factum conſiderat 61 28. Contrauentionis contrahitur ex actu vnico 61.27. Dicitur qualibet priuatio vel diſſolutio pacti c.71.n 5. Duplex eſt pro vno delicto, datur iudici optio pœnarum. 33 4.
Et priuatio non incurritur ſine mora. 20 29. Extraordinaria quando locus ſit. 74.39. Inſerta in fraudem legis habetur pro non appoſita. 73 10.
Non committitur per inobſeruationem præcepti teſtatoris, quod de iure nā tenet 67.63. Non incurritur ab eo, qui negando legatarium eſſe teſtatoris filium eum inquietat. 73.11. Numquam dicitur inducta niſi proferatur ore teſtatoris 67.61. Priuationis non incurritur per errorem citra dolum. 61.5. Priuationis non irrogatur niſi expreſſe appoſita reperiatur, & hoc procedit in diſpoſitione teſtatoris 67.55. & 56. quo caſu valet argumentum a ſtatuto ad teſtatarem nu. 57. Priuationis ſtrictiſſimè interpretatur 73 29. Quando dicatur appoſita 67 62. Vel actio dicitur ad vindictam, quando militat ſola vindicta. 33. 10. Vel priuatio numquam habet locum niſi in caſibus a iure expreſſit 71.10.
Pœna impoſitio ipſo iure intelligitur ſequuta declaratoria facti cammiſſi, aliàs pœna non habet locum, nec executionem 55.4.
in Pœna vel priuationis inductiuè ſtrictè procedendum eſt. 71.6. de Pœna vel odio, quando agitur expreſſit cenſetur conſulto omiſſum 67.58.
Pœnæ duæ tunc debentur quando vna eſt ciuilis, altera criminalis. 33 9.
Populus Principi ſubiectus non habet poteſtatem legis condendæ 89.2.
Poſſeſſio fideicommiſſarij accepta ante reſtitutionem realem, vel verbalem dicitur vitioſa. 92.8. Fideicommiſſarij apprehenſa etiam authoritate iudicis hærede tamen non citato, dicitur vitioſa licet præceſſiſſet verbalis, vel legalis reſtitutio. 92 11. Iuris pignorandi probatur per duos teſtes ſecundū receptiorem ſententiam. 38.31. Lignandi & paſcuandi ſiue iuſta, ſiue iniuſta, non poteſt turbari donec poſſidens legitimè conueniatur coram ordinario. 38.5. Occupata per fideicommiſſarium redditur vitioſa, quando hæres prætendit plures detractiones eſſe faciendas. 92.10 Per aliquem de vniuerſitate, lege reſiſtente acquiſita, dicitur nomine vniuerſitatis & non proprio quæſita. 38.59. Probari poteſt per teſtes. 38. 1. Quæ tenetur per colonum, vacare non dicitur, ſed in hæredem continuatur. 92. 12. Rei emphyteuticæ præſumitur in filium continuaſſe 54.28.
Poſſeſſionem ſuam, qui melius probauit obtinere debet. 38.48.
Poſſeſſor an fructus ſibi acquirat cum quæritur non ius, ſed factum dumtaxat inſpicitur. 25.49. In iudicio particulari lucratur fructus conſumptos. 25. 53. Rei prohibitæ alienari in non mala fide vera paſſiua exiſtens ad fructuum conſumptorum reſtitutionem non tenetur. 25.50.
Poſſibilitas in contrarium deſtruit omne probationū genus 29 30 & 48 20 & 87.36.
Poſſidens præſumitur dominus 72 26.
Poſterorum appellatione veniunt omnes deſcendentes in infinitum. 99.2.
Poſteriora derogant prioribus conſilio 10 1 & 22.1 declara vt conſilio 10. nu. 13.17. & ſeq. Prioribus derogant quando ea omnia concurrunt, quæ prioribus inerant 10.18.
Potentia differt ab actu, & facultas diſponendi non operatur niſi facta diſpoſitione, 77.23. Eſt qualitas actiua neceſſitati paſſiua. 5.4.
Potentior electus vel inſtitutus vbi non eſt potens ad terrendum aduerſarium inſtituentis, tunc ceſſat conſideratio litis calumniæ, & maioris potentiæ aduerſarij. 88.19 Ille dicitur, qui habet vel habere poteſt poteſtatem ſupra alium de facto. conſilio 88. nu 20.
Poteſtatis plenitudo in Principe eſt duplex vna in mero facto conſiſtens, altera qua ratione, & cauſa munita eſt, et prima Princeps vti non præſumitur. 24 46.
Præcogitatum præſumitur quod ſit incontinenti. conſil 18 61.
Prædilectus teſtatori eſt frater quando caret liberis, & eorum ſpe c 16 n 20 & 26 Teſtatori etiam dicitur qui aliàs erat ſucceſſurus ab inteſtato. conſil. 16 nu 16.
Præiudicium graue verſatur vbi agitur de acquirendo, vel amittendo dominio vtili rerum eccleſiæ. 49 35 & 37. Principis opera cauſatum, & fundatum ſuper futuro, & incerto euentu iuris diſpoſitioni conſonat. 17.30.
Prælatus cogi poteſt ad renouandam inueſtituram finito ſingulo nouennio, quando illa de nouennio in nouennium eſt facta. 93.3. Cum præſumatur neſcire geſta anteceſſoris, præſumitur etiam ignorare in eis enunciata 49.50. De nouo aliquam rem alieni concedere in feudum non poteſt iure antiqui feudi in quo omnes agnati ſuccedere poſſent non obſtante noua conceſſione. 26.3. Dominus directi conſenſum ſuum iuxta conſuetudinem Mantuæ denegare nequit inueſtito alienare volentī quando acquirentes ſunt habiles, & non inimici domino directi. 26. 58. Eccleſiæ ſua conditionem facere nequit deteriorem per appoſitionem nouorum pactorum. 26.1. In iure prælatura æquiparatur vſufructuario. 46.32. Non habet facultatem alterandi, vel mutandi primæuam conceſſionem. 48.5. Non habet facultatem diſponendi de nouo abſque alia relatione. conſilio 40. num 6.

Non

Non ligat eccleſiã pro facto ſuo niſi egerit aliquid, vel receperit pro ſuo ſuſtentatione. ibid. 46 36. Non poteſt alterare antiquam inueſtituram in præiudicium eccleſiæ. 46. 37. Non poteſt antiquam inueſtiturã alterare, nec in aliquo immutare quod tamen facere poteſt dominus laicus. 46. 14. Non poteſt concedere vni ſoli feuda plura pluribus concedi ſolita. 26. 50. Non poteſt feudum maſculinum fœminis de nouo concedere. 26. 2. Non poteſt feudum, vel emphyteuſim in quartam generationem, vel in perpetuum concedere, quod in tertiam generationem fuit adiudicatum. 26. 4 ſed vide nu. 44. Non poteſt gratis vni conſanguineo feudũ dare, quando duos alios conſimiles vaſallos habere potuiſſet. 26. 51. Non poteſt præiudicare eccleſiæ in quæſitis, licet ſecus in quærendis. 55. 3. Petere poteſt reſtitutionem in integrum ſi eccleſia fuit læſa. 46. 35. Poteſt in acquirendis præiudicare eccleſiæ, non acquirendo vel lucrum omittendo. 54. 8. Si conſenſerit vaſallo teſtanti, & fideicommittenti illius ſucceſſor in prælatura non tenebitur ſtare dicto aſſenſui ſi ſucceſſor in feudo illud voluerit alienare 93. 74. Succeſſor poteſt vindicare bona alienata in præiudiciũ eccleſiæ non obſtante ſcientia prædeceſſoris alienantis. 46. 43. Vel Eccleſia, quod ſuum genus clericorum excludere velit non eſt veriſimile. 93. 34 Vna etiam cum vaſallo alterare nequit naturam & formam antiquioris conceſſionis in præiudicium comprehenſorum non cõſentientium, quibus iam ius antiquitus fuit quæſitum. 93. 92. ampliatur nu ſeq.

Prælati aſſertio per modum voluntariæ iuriſdictionis eccleſiæ non præiudicat. 50. 13. Moderni ſtatur iuramento circa illius iuſtiſſimam ignorantiã de geſtis anteceſſorum 48 15.

Prælato vendicanti rem eccleſiæ non obſtat exceptio, quem de euictione tenet actio. 46. 38.

Præmium quis conſequi non debet ex eo, in quo meruit condemnari. 53. 2.

Præſcriptio allegari non poteſt a non poſſidente, & a tertio a non poſſidentibus cauſam habente. 48. 2. Extenditur ſecundum naturam actus. 48 3. Immunitatis quot annos requirat 94. 11. In criminalibus poſt interruptionem, non currit ad fauorem rei, niſi a tempore impletæ conditionis 42. 3. In iuribus negatiuis præſcribendis currit a die contradictionis. 96. 26. Interrumpitur per diuerſos actus ſolutionum & nihil operatur 96. 18. Non cadit in his q̃ de gratia ſeu ex mera facultate fiunt. 57. 34 Non datur contra liberam facultatem vẽdi, vel non. 22. 39. Non datur vbi non eſt poſſeſſio 91. 13. Non iuuat vbi non conſtat requiſita neceſſaria interueniſſe ibid. 15. & licentia præſumptio purificantur. ibid. 17. Non requiritur circa obſeruantiam ſtatuti, ſed ſolum quod aliquando ita fuerit obſeruatum. c. 38 n. 47. Quoties interrumpitur toties inchoari debet. 96. 19. Si allegari non poteſt a non habentibus cauſam a poſſeſſoribus, nec etiam proſunt adminicula. 48. 16. Sine poſſeſſione non datur. 48. 1.

Præſcriptionem allegans tenetur concludenter probare eam fuiſſe completam ante litem motã. 38. 52.

Præſentia alicuius ſine reclamatione non dicitur confirmare actum illicitum. 58. 72.

Præſidium impijſſimum dicitur quod a ſolo tempore cauſatur. 46 16.

Præſumitur nequaquam pro Principe faciente actum ad inſtantiam partis 68. 44.

Præſumptio ex præſumptione non naſcitur. ſed ex aliquo ſigno certo. 36. 12. Fundatur in dubio & veriſimili. 36. 8. Iuris æquiparatur quaſi poſſeſſioni. & transfert onus probandi contrarium in aduerſarium. 32. 37. Iuris, contraria præſumptione tolli nequit, ſed tantum per validiores probationes. 32. 37. Mala fides attenditur, vbi maior eſt quam bona fidei, vtcumque deſcendentis ex ſpatio longiſſimi temporis. 47. 30. Nulla ex ſilentio, & ex non facto capi poteſt. 96. 9. Potius fit in dexteram quam in ſiniſtram. 29. 14 & 45. Sola non ſufficit vbi agitur de præiudicio tertij, ſed requiritur plena probatio. 46. 28.

Præterita perſona, ante teſtatorem defuncta, teſtamentum reconualeſcit. 21. 6. & nn. ſeq.

Præteritio matris habetur pro exhæredatione. 48.

Præteritionis vitium non poteſt ſuppleri per clauſulam codicillarem. 21. 70.

Præteritus an poſſit approbare teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis in præiudiciũ tertij. 21. 35.

de Præterito non præſumitur in præſens ad continuationem alicuius vniuerſi. 87. 39.

Pretij modicitas arguit ſimulationem. 34. 1. & 50. Realis numeratio excludit ſimulationem. 34. 40. Sola tenuitas non ſufficit ad probandam ſimulationem 34. 50.

Primigenia quid ſint ex ſententia Molinæ 95 2.

Primitiua infecta, vituperatur et deriuatiua 46. 83

Primogenitura cenſetur in rem ſcripta non autem perſonalis, & ad omnes tranſit. 95. 6. Erigi non poteſt in feudo antiquo in præiudicium aliorum vocatorum. 90 7. Non conſtituta in feudis habentibus annexam dignitatem, eſt exorbitans a iure cõmuni, & ſtrictè eſt interpretanda 95. 23 Vel maioratus deficiente expreſſa vocatione non finitur, ſed ad proximiores non noĩatos deuenire dẽt. 95. 5

Primogenitura ad aliorum fauorem per primogenitum renunciari poteſt 90. 10.

Primogenitus ſciẽter patiens alios iure proprio actus iuriſdictionales primogenito conuenientes exercere, ſibi præiudicat in primogenitura 90. 10.

Princeps addendo, vel minuendo, vel aliquid immutando de iuriſdictione ordinaria, illã alterat, et delegatam facit. 26. 10. Aliquid alicui concedens,

dicitur illum diſpenſare, & habilitare, licet non apponat clauſulam diſpenſatiuam. 17.29. Cauſa litis inſtitui non debet. 88.1. Concedendo moratoriam dicitur diminuere debitum 30.53. Conciliando moratoriam venit contra partis contractũ. 30.56. Cũ dicitur voluiſſe fideicõmiſſarijs praiudicare ceſſat omnis quaeſtio. 68.7. Cum poſſit tollere ius ciuile poterit & impedire ne per aditionẽ acquiratur dominium. 17.12. Dicens talia bona eſſe eccleſiae ſancti Antonij dicitur illa ipſi eccleſiae donaſſe 39.16 Dicitur etiam obligatus ex cõtractu lucratiuo 22.34 Dicitur iudex iudicum, ideo eius reſcriptum valet quantum iudicis decretum. 62.4. Dicitur ligatus iuramento, ſi in actu geſto dat fidem ſecum contrahenti. 82.28 Etiam de plenitudine poteſtatis nequit contractum infringere, ſeu illi addere, vel minuere cum in contractibus ſubiaceat iuri communi. 39 39. Ex cauſa publicae vtilitatis poteſt venire contra contractum. 22.10. Habens regalia poteſt prohibere nauigationem priuatis in flumine, vel in lacu. 91 8. vt etiam poteſt imponere vectigalia tranſeuntibus per flumina, vel loca maritima ibid 9 Poteſt & prohibere in fluminibus piſcationes & aedificia ibid. 12. In Commiſſione etiam cum clauſula motu proprio cẽſetur rogatus a parte. 53 10 Infeudatus à Ceſare eſt iudex competens in quibuſcumque cauſis vaſallorum ſiue feudalibus ſiue allodialibus. 19 3u & n 33. Iuſtitiae fines excedens, efficitur indignus nomine Principis 75.13. Licet nõ poſſit impedire incurſum periurij, poteſt tamen impedire ne creditor debitorem conueniat intra certum tempus. 30 26. In reſcriptis aliquando plus, aliquando minus concedit 5.18. Nec ex plenitudine poteſtatis poteſt reuocare contractum. 22.20. Nominando opidũ, Ciuitatem, & aliquem cum titulo dignitatis dicitur illud in Ciuitatem erexiſſe, & illũ ea dignitate decoraſſe 39.15. Non eſt ſub lege, ſed ipſa lex. 82.22 Non poteſt ante, nec poſt aditam haereditatem ex poteſtate abſoluta quempiam habilitare in praeiudicium tertij. 24 44. Non poteſt imponere legem ſucceſſori. 3 26. Non poteſt tollere, ſed differre virtutem iuramenti. 3u 27. Non praeſumitur admiſiſſe moratoriam contra debitum iuratũ 30. 23. Non praeſumitur priuilegium ſemel cõceſſum reuocare voluiſſe. 22 56. Non praeſumitur velle creditores de bono opere lapidare 30 62 Non praeſumitur velle facere actum illuſorium. c. 17 n. 28. Non praeſumitur velle niſi quod iura volunt. 75. 12. Nõ praeſumitur voluiſſe leges ſubuertere, ideo eius reſcripta quoad fieri poteſt ad iuris diſpoſitionem redigenda ſunt 5 8 Non recognoſcens ſuperiorem tantum poteſt in principatu quantum Imperator in Imperio 19 29. Non tenetur dictamine ſtatuti quando ſolus dominatur. 3.23. Numquam velle aliquid dicitur, niſi quod honeſte, & licitè poteſt. 24.47. Obligatur, & tenetur ex ſola naturali obligatione ex qua oritur actio, ob quam Princeps poteſt conueniri, ſiue ex cauſa lucratiua, ſiue onerosa c. 39 n. 38 Poteſt alicui praeiudicare, quando non principaliter, ſed in conſequentiam praeiudicium infertur 17.31. Poteſt ante aditam haereditatem, in praeiudicium ſubſtitutorum, filium ſpurium legitimare 17.24 & 26. Poteſt legitimare ſpurium vel illegitimum filium irrequiſitis agnatis; etiam ſine cauſa legitima 68.11. Poteſt prohibere ius venandi etiã in proprijs fundis. 7.16. Poteſt reuocare priuilegium etiam ſine cauſa quamuis iuratum 22 2. & nu. 5. Praetendens ſe laſum, vel contractum per eius miniſtros geſtum eſſe nullum, debet agere contra miniſtros, & non contra contrahentem 39 10. Priuatorum iure vtitur in haereditate acquirenda. 88.2. Qualiter ex lege vel ſtatuto teneatur. 5.21. Quando habet plenam cognitionem partium, citatio non requiretur. 68.62. Quod non expreſſit dicitur denegaſſe. 94.27. Reuocans conceſſa ſemel dicitur circũuentus. 75 22. Reuocare nequit donationem a ſe perfectè alicui factam. 75.23. Semel conceſſum reuocare non debet. 22 57. Sicut habet ius potentius in legitimando, ita & in interpretando. 68. 74. Sine cauſa poteſt tollere ius fideicommiſſi non cogniti nec quaeſiti. 17.14 & 25 Succeſſor poteſt declinare diſpoſitionem praeceſſorum. 22.6. Succeſſor praeceſſoris conceſſionem manutenere tenetur 22.18. Supremus dicitur nedum iudex ſubditorum, ſed etiam iudex iudicum, denique legatorũ. 19 34 Tenetur ſtare ſuo contractui ad inſtar priuati. 75 9. Tollere poteſt dominium acquiſitũ, per ſententiam illi derogando. 27.22. Vtcumque potẽs, a quocumque priuato ſeu inferiore haeres inſtitui poteſt. 88.7.

Principis commiſſio in dubio praeſumitur emanaſſe ad partis inſtantiam 53.9 Pactum reputatur inter impoſſibilia 30.20. Intentioni derogari non poteſt etiam de conſenſu partium inferiorum a Principe 22 41. Perſona, & auctoritas ſemper intelligitur excepta in qualibet priuatorum diſpoſitione etiam iurata. 17.1. Poteſtati reſiſtere nefas eſt. 24 11. Praeſentia omnes defectus ſupplet. 82.19. Proprium eſt eſſe munificum, & liberalẽ. 5.19. Proprium eſt gratioſum eſſe in honeſtis petitionibus ſubditorum 30.46. Voluntas praeſumitur talis qualis eſt legis diſpoſitio. conſilio 3. numero 22.

Principi Deus leges ſubiecit, non etiam contractus cõſil 68.37.

Principem legitimantem, velle tollere ius quaeſitum tertio ſiue ſit in re, ſiue ad rem, numquam praeſumitur. 68.40.

in Principe non praeſumitur ineſſe ſufficiens cauſa auferendi ius tertio, niſi conſtet. 68.35. & 36. & nu.

nu ſeq. Numquam conſideratur cauſa oneroſa, niſi neceſſitate interueniente 22 8.

Principes donare non ſolent, niſi præcedentibus meritis 83.90. Et vaſalli poſſunt ſubditis venationem interdicere.7.2. In obligationibus vtūtur iuribus priuatorum.22 2c.

Principalis conceſſio eſt attendenda 94.25.

Principale vbi non ſuſtinetur nec ſuſtinetur acceſſorium.73.7.

Principaliter quod agitur attendi debet, non quod in conſequentiam 5.13.& 58.62.

Priuatio eſt eiuſdem naturæ cuius eſt habitus.45.55. Eſt pœna & pœna ſine culpa non irrogatur. 55. 9. Iuris illata emphyteuta, & hæreditatis, hæredi dicitur pœna. 20.46. Procedens a teſtatore ſub modo vel conditione poſtea non ſeruatis non damno paſſo ſed lucro amiſſo adſcribitur. 20.6. Qualibet reſciſſio, diſſolutio, vel annullatio dicitur pœna.20.45. Supponit habitum 84.32. Teſtatoris cauſata ex facto alterius eſt irrationibilis. conſil.65.nu 52.

Priuationis ad eſſentiam grauati reſpectu bonorum, & fructuum duo requiruntur.25.66. Cauſam allegare non ſufficit, niſi fuerit verè probata 55.55. Ius ſtante pacto expreſſo, tranſit ad hæredes domini non conqueſti 14.21.

Priuationi non eſt locus in contractu nullo vel inualido 14.61. Non eſt locus niſi præcedente interpellatione, vbi pœna apponitur facto negatiuo conſil.20 nu 26.

in Priuationem incidens, quale damnum pati dicatur.14 85.

Priuilegium amittit, qui extra eius limites vagatur. 94.50. Amittitur per non vſum decennalem. 22. 32. Conceſſum rebus propter perſonam extinguitur mutata perſona. 35. 7. Eſt de ſui natura perpetuum. 42.37. Ex cauſa oneroſa non amittitur per non vſum 22.38. Non debet continere plura ſpecialia 30.57. Quando modificatur cōtra eius tenorem, pars eſt citanda.22 26.

Priuilegij de intelligentia vbi agitur, recurrendum eſt ad formam petitionis 94.28.

Priuilegio dicitur renunciari per actus contrarios. cōſil.22 13 & 94 32. Strictius vtens, quod latius habet, ſibi præiudicat 94.33.

Priuilegiorum generalis derogatio non tollit iuratū, de quo fieri debet ſpecialis mentio.22.24. Pluriū in concurſu attenditur prohibitiuum 94.34.

Priuilegiatus non gaudet priuilegio aduerſus priuilegiatum 54.80.

Probari debet rationes ſcriptas eſſe tempore adminiſtrata tutela.37.16.

Probatio bona fama diluit quaſcumque ſuſpiciones cōtrarias 98.25. Coniecturalis vel præſumptiua debet colligi ex aliquo ſigno certo, non de incerto. 40.27. Incontinenti fieri dicitur, quæ intra tridunm offertur. 18.2. In contrarium admittitur quando tempus immemorabile non deducitur tamquam cauſa inducens titulum. ſed tamquam cauſa declarans 47.27. Mentis teſtatoris fuiſſe nepotes in ſubſtitutione contineri, debet eſſe veriſimilis, reſultans ex verbis teſtamenti & concludēs per neceſſe, non autem per poſſibile, quod procedit in omni ſubſtitutionum genere 83.8. & nu 51. Præſumptiua admittitur etiam in probanda filiatione ex parte matris.32 32. Temporis anterioris, vel poſterioris indefinita non dat fidem geſtis in præciſo tempore teſtamenti 87 35 Valida nūquam inducitur quando oppoſitum eius, quod allegatur poteſt ſtare cum veritate 87 37.

Probationes exactæ non requiruntur vbi cadit quæſtio ſuper aliquo articulo incidenti, ſed vbi principaliter tractatur 32 55. In criminibus debent concludere per neceſſe, non autem per poſſibile.29. 35 In contrarium non admittuntur in contractibus ſine ſolemnitatibus celebratis, ex quibus mala fides vera reſultat 47.15.

Probationibus exiſtētibus hinc inde paribus, illa præualent, quæ magis fauent legitimitati. c. 32. nu. 25 & nu.38.

Probatum iuridicè dici nequit quod non fuit in actis articulatum.38.85.

Probitas vitæ eſt præſumptionis ſimulationum excluſiua.34.38.

Proclamata modificatiua ligant immunes.7.22.

Procurator ad exigendum canones nō præiudicat domino ſi recipiat penſionem ab eo, qui caducitatem non incurrit, niſi ex ſpeciali mandato.14 90. In rem propriam dicitur ille ad quem pertinet vtilitas, & damnum 2 6. Si eſt ceſſionarius non reuocatur per cedentem.2.7.

Proditor ille dicitur, qui ſine diſfida, vel per inſidias hominem incautum occidit.40.10.

Proditores non gaudent immunitate eccleſiaſtica.cōſil.40 nu.9.

Producens cedulam confeſſionis, omnia in ea contenta approbaſſe cenſetur.86.8.

Producentes falſos teſtes, & eorum atteſtationibus ſcienter vſi, puniuntur ex ſtatuto in amiſſione cauſa.58.505.

Prohibere alienationem extra familiam, & illā permittere inter ipſos hæredes prius nominatim honoratos, ſatis inter ſe differunt.66.28.

Prohibitio alienationis bonorum & non conſeruandi bona in familia, dicuntur acceſſoria principali diſpoſitioni & intelliguntur ſecundum vocationem, & præcedentem ſubſtitutionem.95 18 & 21. Alienādi facta reſpectu certarum perſonarum hæredis inſtitutionem ex teſtamento non comprehendit 66.27. Alienationis poteſt etiam fieri ſuper mobilibus, & pecunia.6.53. Aſſignandi in dotem marito vltra certam ſummam continet conſilium,

&

Digitized by Google

& cum ſit facta reſpectu ſolius perſonæ probibita non obligat.65.16. Duplex aufert omnem alienandi facultatem.14 19. Trebellianica ſolis grauatis conuenit. 13.22. Vniuerſalis comprehendit quamlibet moleſtiam iuris, & facti.73.19.

Probibitione alienandi facta per contractum, nec etiam ex cauſa dotis fieri poteſt alienatio 14 31. Legis ab homine repetita alienare non licet etiam in caſibus exceptis. 14 24.

Probibitus acquirere etiam, ex vltima voluntate, vti forenſis vltra certam ſummam, non poteſt inſtitui vltra dictam ſummam. 24 16. Acquirere, non poteſt quoquo modo præſcribere 47.17.

Probibito vno cenſentur etiam omnia ea probibita, per quæ ad illud peruenitur 7.11.

Promiſſio conditionalis, & qualificata, an ſit obligatoria.76.16. De aliquem inſtituendo hæredem nõ valet, maximè non data perſeuerantia vſque ad mortem, nec accedente iuramento. 25.32. & 33. Devẽdendo, tranſit in venditionem.41.9. Dependens a voluntate alterius, dicitur quid conſiſtens in conditionali, quo in caſu ſola diligentia eſt in obligatione 76 7. Deriuans a cauſa & ipſa dicitur nulla. 25. 34. Ex cauſa dotis reſpectu nexus obligationis, operatur eoſdem effectus, ac ipſa dotis realis conſtitutio, & ſolutio 79.11. Qualibet intelligitur ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, & regulatur ſecundum formam iuris. 76.9 Quando eſt ob cauſam ipſa ceſſante, et promiſſio ceſſat.76.22.

Promiſſione augmenti dotalis facta ſponſæ non competit actio marito ad dictum augmentum 78 6.

in Promiſſione in futurum obligatio generalis bonorum non releuat niſi in tempore conuento, & expreſſo in promiſſione.76.8. Iurata renunciandi non intelligitur renunciatum beneficio moratoria ſibi a Principe dato.3a.22.

Promiſſiones, actus, contractus, & conceſſiones plures ratione contextus habentur pro vnica.45.61.

Promittens in futurum facere, præſumitur de præſenti nolle facere.76 5.

Pronepotes non veniunt appellatione filiorum in caſibus in quibus continentur nepotes.83.23.

Proneptis in conditione poſita a teſtatore nihil recipit ſed tantum illi ex teſtamento dicitur reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato 81.42. In conditione poſita dicitur ad ſucceſſionem admiſſa bene ficto eius patris maſculi.81.41.

Proprietas eſt ius quo plenè, & perfectè res noſtra efficitur. 97.5. Termini dignoſcitur ex indefinito ſermone legiſlatoris 43.10.

Proprietarius non poteſt pendente vſufructu ab vſufructuario aliquid extorquere. conſilio 35. numero 18.

Prorogatio requirit omnimodã ſimilitudinem actus prorogati cum omnibus ſuis qualitatibus. 30.59. Quando non cenſeatur idem actus tempore conceſſo primordialiter, & poſtea prorogato, & quando cenſeatur eadem.3a.58.& 61. Simplex non inducit nouam ſpeciem actus. 30.25.

Proteſtatio ab habita licentia domini non ſaluat a commiſſo ſecuta traditione.14.58. Contraria facto circa actum dependẽtem a voluntate alterius, nihil operatur.41.13. Contraria facto non releuat a pœna priuationis.61.4. Declaratoria animi non directi ad iniuriandum, quando non releuet. 52.19. Pendens non a facto hominis, ſed legis, nihil operatur.14.69. Seu clauſula ab habita licentia domini non iuuat in præiudicialibus. conſilio 14.nu.63.

Proximitas agnationis teſtatoris attenditur tempore illius mortis.24.24.

Puella quæ ſemper ſtetit ſub tutela, & cura matris æquiparatur pupillo 20 35. Vt dicatur nubilis non ſufficit tetigiſſe duodecimum annum, ſed requiritur totale implementum vltimi diei.2a.17.

Pupillus dicitur diſponere velle, & nolle iuxta geſta per tutorem, cuius voluntas dicitur voluntas minoris.24. 23. Quicquid videt ignorat, & ſemper præſumitur ignorans 2a.36 & nu.38.

Pupillaris tacita excludit matrem non ſuccedentem ab inteſtato, vel excluſam per ſtatutum. conſilio 8. num.20.

Q

QVadriennij tempus eſt vtile a principio, nec currit niſi a die ſcientiæ, & poſt illud irrefragabilis inducitur præſcriptio. conſilio 48 numero 11.

Quadriennium conceſſum ad petendam reſtitutionẽ in integrum ex capite minoris ætatis, currit tantummodo die perfectæ ætatis annorum vigintiquinque.45.11.

Quadriennium conceſſum ad petendum reſtitutionẽ in integrum generali clauſula non currit ignoranti.46.47.

Quæſtio incidens dicitur quæ non fuit deducta principaliter propter ſe, ſed propter aliud. c.32.n.16. & num.30.

Qualitas adiecta enti illud reponit in diuerſam ſpeciem. 99.29. Adiuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi.4.15 & 24.21 et 19 23. 87.34. Aliqua vbi requiritur in aliquo actu illius omiſſio impedit actum.79.24. Alterans vel irritans diſpoſitionem debet reduci ad tempus diſpoſitionis 47.32 Appoſita in antecedentibus repetita cenſetur in conſequentibus. 79.25. Commiſſionis non eſt curanda vbi forma fuit impleta per æquipollens & idem effectus subſequutus. 39. num.25. Filiorum primi matrimonij, quæ communem matrem mouere potuerit ad inæqualiter diſpo-

diſponēdi reqſita dēt probari. 4.83. In primo legato inutili nō dicitur repetita in ſecūdo valido 21.61. Nominis determinans verbum, a quo diſpoſitio ſumit effectum, intelligitur adiecta cauſæ limitandæ obligationis. 4.58. Non conſideratur ſine ſubſtantia. 4.9. Non dicitur probata, probato facto, vel actu. 29.43. Perſona confitentis facit valere confeſſionem abſque expreſſione cauſæ. c. 82. num. 43. Poſterior poſſeſſionis declarat quid a principio fuerit intentionis. 38.43. Quando eſt fundamentum intentionis alicuius debet probari maximè ſi eſt cauſa, quod quid fiat, vel omittatur, & agatur de pœna imponenda. 29.41. Quæ ineſt in primogenito, ineſt in eius filio. 60.15. Requiſita a ſtatuto debet eſſe in actu, & cum affectu. 65.29. Seu conditio voluntaria debet impleri in forma ſpecifica, præcipuè vt euitetur pœna priuationis. 20.78. Seu quaſi poſſeſſio quando non repugnat origini transfert onus probandi in aduerſarium ex quo ſatis probat rem ita ſe habere. 32.14. Statuti probare tenetur, qui ex eo agit. conſilio 32. numero 1.

Qualitatis concurſus probari debet vbicūque eſt cauſa agendi, ſeu actionem producendi 87.33.

Qualitatem adyciens diſpoſitioni dicitur eam declarare, qualificare, & in diuerſam ſpeciem transferre, 24.28.

Qualitate negata feudalitatis loci ordinarius iudex eſt. 31.22.

Qualitates humanæ ſunt fragiles cū curſu temporis mutabiles. 87.35.

Quarta quæ debetur vxori inopi in bonis viri, debetur hæreditario titulo 46.109. Quæ debetur vxori inopi non poteſt detrahi de emphyteuſi, vel feudo mixto ſed tantum de hæreditario ibid. 110.

Quaſi poſſeſſio filiationis probatur ex nominatione, tractatu, fama, educatione confeſſione, cognitione & cetera id genus. 32.13. Poſſeſſio filiationis, ſeu præſumptiua probatio in antiquis admittitur etiamſi agatur contra extraneos. 32.17. Poſſeſſio filiationis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium nedum in poſſeſſorio, ſed etiam in deciſorijs, ſeu petitorio. 32.14. vbi de magis cōi & nu. 29. Poſſeſſio legitimitatis probatur per ſolam nominationem patris erga aliquem pro filio legitimo 32.41. Poſſeſſio legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium. 32.19 Seu ius dicendi nullū non præparatum actiuè non trāſmittitur ad hæredes 57.28. Seu ius dicendi nullum præparatum actiuè contra teſtamentum non tranſmittitur. 21.7.

R

Ratificans vbi non poteſt ſupplere defectum nō valet quod geſtum eſt. 15.36.

Ratificatio doloſa non tenet. 58.80. Fieri debet eo in tempore quo actus poſſet denuo fieri ſi ita partes vellent, aliàs non tenet. 76.26. In tertij præiudicium fieri nequit maximè quando defectus prouenit ex parte debentis ratificare. 78.27. Non cadit in incerto 86.14. Non obeſt data ignorantia qualitatis actus ratificati. 77.34. Retrotrahitur tantum ad incommodum eius qui promiſit 76.13 Tacita nō operatur contra diſpoſitionē ſtatuti 58.92. Vt inducatur quid requiratur 15.43. Vt valeat requiritur ſcientia iuris, & facti in ratificante. 15.37.

Ratificatione legitimati facta poſt mortem patris non reconualidatur legitimatio abſentis non conſentientis. quæ vires aſſumit a die ratificationis. 68.25. & 26. quæ ratificatio per conſenſum ſubſequentem non ſufficit ſine publico inſtrumento numero 27.

Ratio conſeruandæ agnationis, & excludendi fœminas propter maſculos, non æquè militat in diſpoſitione hominis, ſicut in ſtatuto, & de vno ad alterum rectè non arguitur. 81.36. Conſeruandi bona in poſteros, limitata cum clauſula vt ſupra non extendit fideicommiſſum vltra perſonas, caſus & terminos, antecedentes. 99.35. Eadem militat in emphyteuſi, quæ militat in feudo 100.7. Eſt illa quæ dat fidem teſtium dictis. 74.15. Et obligatio naturalis in Principe cauſat ortum actionis, & ex ea poteſt conueniri. 22.33. Excluſiua non mutatur in filia, quæ non poteſt venire niſi tamquam matris imago 46.80. Generalis ampliat dictum, & fideicommiſſum, intra tamen terminos, & naturam dicti. conſil. 95. numero 19. & 20. Vbi redditur inſufficienter, locus eſt iuramenta in litem. 37.5. Vbi vnica tantum reddi poteſt, illa habetur pro expreſſa. conſilio 43 numero 12.

Rationem non reddere, & reddere inſufficientem paria ſunt. c. 50 n 22. Reddere eſt quid indiuiduum quod pro parte tantum præſtari nequit. conſil. 37. numero 4.

Recedere a forma cōuenta non poteſt pars altera inulta 70.10.

Recipiens precium ſibi promiſſum in aliqua conuentione dicitur eam conuentionem approbare, & reſciſſionem remittere 65.19.

Rectores non cenſentur habere mandatum a libellarijs ſcribendi librum libellorum. 54.2. declara, vt num. 12.

Recurſus quando fit ad principem manu regia debet exequi facere pactum nudum. 82.42.

Recuſatio ſolutionis datij iuſti, et liciti, continet mortale peccatum. 96.31.

Redimere proprium ſanguinem vnicuique licet quocumque modo. 27.2.

Reditus ad ius commune ſemper fauorabilis reputatur. 93.20.

Redu-

Reductio fundi ſterilis ad culturam quando toleretur. & ſuccedat loco iuſta cauſa alienandi ſeu conuertendi conceſſionem temporalem in perpetuam. c.50.n.6.

Referens diſponit quatenus ſcriptum reperitur in relato. 61 42. Non diſponit de per ſe. conſilio 21, num. 57.

Referenti creditur non conſtito de relato ob ſolam antiquitatem. 48.9. In antiquis ſtandum eſt, ſine relato 46.15. Non creditur etiamſi notarius deſcripſiſſet inſtrumentum referente alio non apparēte. 46.5. Non creditur niſi conſtet de relato. 94.30. Non eſt ſtandum, niſi realiter conſtito de relato, etiamſi relatio ſint ab eodem notario, qui fecit inſtrumentum relatum, & dicente relatum vidiſſe, & legiſſe. 46.4 declara, vt nu. 7. & 9. Non ſtatur, ſed relato vbi referens diſcordat a relato. conſ. 49 num. 21. Tunc creditur in antiquis quando exēplauit tenorē inſtrumēti relati in referente, ſecus tamen exemplatione deficiente, & vbi agitur de praeiudicio tertij. 46.48. Tunc creditur ſine relato, quando inueſtitura conceſſio, vel nouatio fit a Principe, ſeu alio directo domino laico pro libito diſponere valente ſecus tamen in praelato. 46. 7 & 9.

Refutatio dicitur omnis contractus, qui fit per vaſallum in feudalibus cum perſona immediatè ſucceſſura. 14.8. Dicitur ſucceſſionis praeuentio. 14. 45. Emphyteuſis vel feudi fit ſine conſenſu domini 14.9. declara vt nu. 44 & 46. Facta vlteriori agnato, & facto extraneo parificatur. c.14 n.47. Non ſubſiſtit niſi ſit libera, & abſoluta. 14.51. Propria, & dicta licita dicitur. quae fit in proximiorem, alias immediatè ſucceſſurum. 14 44. & 46. Quae fit in perſonam aliàs immediatè ſucceſſuram, permittitur etiam ſine Domini conſenſu. 14.46.

Regalia per tempus immemorabile praeſcribuntur. 38.4 & 91.4.

Regula l. Praetor ff. de iudic. procedit in contrarijs, & repugnantibus, non in diuerſis. conſilio 93. numero 103.

Regula in dubio ſtandum eſt. 49.26.

ex Regula ſemel malus, &c. non colligitur praeſumptio in delictis occultis. 74.23.

Relatio ceſſare debet ad euitandam falſam grammaticam. 21.53. Ceſſat, ubi viget contrarietas. 21. 46. Debet fieri ad caſum magis dubium, & egentem prouiſione. 21.42. Debet fieri ad qualitatem legati, vel temporis. 21.39. Eius, quod non fuit, non tenet. 21 62. Fieri non poteſt ad incompatibilia. 21.44. Non debet fieri ad ea, quae ordo ſcripturae non patitur. 21.52. Non debet fieri ad remota. 21.54. Non debet fieri contra mentem diſponentis 21 45. Non fit ad certam rem quando reſultat abſurdum. 21.48. Non operatur quando relatum eſt non apparens. 21.56. Quando debeat fieri ad proximiora. 21.43. Quando ſimpliciter facta eſt, debet conſtare de relato. conſil. 94. num. 31.

Relationis virtus eſt, vt ſingula ſingulis referri debeant. 13.21.

Relatiuum ſine copula adiectum qualitati, quae non conuenit, quilibet de genere diſpoſitionem reſtringit. 99.30.

Relatiui naturae eſt, vt repetat omnes qualitates, & omnes modos. 99.31.

Relatum dicitur pars referentis. 21.58. & 61.43. Eſt in referente, cum omnibus ſuis qualitatibus. 21.32. & 61.41. Eſt in termino referente. 21. 51. Inefficax nihil operatur. 49.22.

Relato quando ſtandum ſit reiecto referente. conſilio 58. nu 64.

de Relato vbi conſtat, tunc illud attenditur, non autem referens. 99.37.

Relatum alicui, vnius, vel alterius contemplatione poteſt coniecturis probari. 4.47. Filio in dubio dicitur relictum intuitu patris. 4.48. Filio alicuius inſignis amici, vel cōſanguinei, patris intuitu relictū praeſumitur. 4.51 et 80. Filijs praeſumitur relictum cōtemplatione patris quando pater erat magis cognitus, & amicus teſtatori, & filij erant in poteſtate patris, nec fuerit facta fides de emancipatione. 83.93. Sub conditione vel modo contrahendi matrimonium cum certa perſona dicitur mixtum. 20.19.

Relinquens filio non nato dicitur relinquere intuitu eius. 4.54. In teſtamento cenſetur ſolum relinquere ius quod habet. 77.26.

Relinquo eſt verbum commune & adiectum vniuerſitati bonorū importat inſtitutionem, rei certae alio haerede inſtituto, legatum. 21 21.

Remedium, l ſi. C. de edi diui Adria. toll. datur haeredi nedum, vt mittatur in poſſeſſionem bonorū defuncti, ſed etiam, vt in iam adepta manuteneatur. 92.2. L. ſi vnquam tollitur curſu triginta annorum. 57.42. Reſtitutionis in integrum dicitur mixti imperij. 19.12.

Remedia contraria allegari non poſſunt, niſi conditionaliter, & ſubordinatè 34.48. Poſſeſſoria ſunt in rem ſcripta, & afficiunt rerum poſſeſſores. conſilio 19. nu 2.

Remiſſio ira comminata arguitur & ſuſpicio fraudis excluditur per maiorem praeſumptionem. 87.44. Penſionis etiam pro anno ſequenti quando fieri debeat 85.3.

Remotus locus reputatur iudicis arbitrio. 1.22.

Remotior cenſetur extraneus & conceſſio cenſetur noua non ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſecundum quid. 42.15.

Renunctans legatum non agnitum non dicitur minuere patrimonium. 2,21.

Renun-

Digitized by Google

Renunciare gratis, & donare paria ſunt. c. 58. n. 25. Quis non poteſt iuri primogenituræ in præiudicium ſuorum filiorum. 60. 25.

Renunciatio certa, & perſonalis non extenditur vltra caſum expreſſum ad fauorem nominatorum. 61. 47. Dicitur priuatio, & ſupponit habitum. 30. 44. Eſt ſtricti iuris, & in ea fit ſtricta interpretatio. 30. 10. Et non præſumitur num. 10. & ſemper fit interpretatio, quod pars noluerit renunciare num. 12. & reſtringitur ad expreſſa num. 13 & non dicitur facta niſi quatenus ex actu infertur de neceſſitate, num. 14 & declaratur, vt minus præiudicet renuncianti num. 15. & interpretatur contra eum ad cuius commodum fuit facta. num. 16. Eſt ſtricti iuris, & trahitur ſolum ad expreſſa. 44. 9. Eſt ſtricti iuris, & trahitur ſolum ad expreſſa. 67. 52. Extenditur ad caſum exceptum, quando aliter non poteſt verificari. 32. 42. Fideicommiſſi debet eſſe reciproca, aliàs non tenet. 11. 37. Generalis facta per filium patri viuentè ſoluitur ad legitimam. 12. 9. Generalis non trahitur ad legitimam. 12. 1. ſed contra num 7. Generalis trahitur ad fideicommiſſum ſi non poteſt in alio verificari. 12. 8. Generalis trahitur ad legitimam quando non poteſt in alia verificari. 12. 7. Gratuita vtilis dominij rei emphyteuticæ facta a minore non tenet. 58. 27. Intelligitur rebus ſic ſtantibus, & cauſa non ſuperueniente. 63. 19. Iurata trahitur ad legitimam. 12. 14. Iuris emphyteutici per clauſulas prægnantes inducitur ſicuti renunciatio fideicommiſſi. 11. 2. Iuris ſuccedendi in bonis emphyteuticis non inducitur per clauſulas prægnantes. 11. 36. Iurium dicitur prohibitiua litis ingreſſus ſeu impeditiua 65. 18. Non arguitur vbi clauſulæ id non important in neceſſariam conſequentiam. 11. 35. Non extenditur ad ignorata, quando ius eſt ignoratum re, & ſpe. 30. 43 Non extenditur ad ius quod ſuperuenit 12. 2. Sola malam fidem in iam poſſidente non inducit. 25. 29. Specialis in legitima quando requiratur. 12. 15.

Renunciatione facta a filia in patris manibus fratris contemplatione fratre patri præmortuo renunciatio non nocet filiæ. 58 63. Facta intuitu certarũ perſonarum, illis mortuis renuncians non dicitur remiſiſſe ius ſuum tot aliter. 63. 18. Facta ſpeciali beneficio l. ſi vnquam, accedente iuramento non habetur ratio ſuperuenientia liberorum. conſilio 57. num. 40.

Repetita vna ſola conditione, aliæ conſulta videntur omiſſæ. 22. 50.

Repræſentatio non habet locum vbi non agitur de ſucceſſione aui, vel patrui. 83. 54. Tunc tantum admittitur, quando agitur de ſucceſſione aui, vel patrui. 83. 25.

Repræſentationi non eſt locus vbi non adeſt concurſus alterius perſonæ præcedentis in gradu. conſil 83. num. 53.

Requiritur licentia in aſſignatione voluntaria, licet ſecus in neceſſaria. 100. 3.

Res eccleſiæ illicitè alienatæ poſſunt præſcribi a die mortis prælati malè alienantis ſi alienatio fuit facta ſine ſolemnitatibus requiſitis ſecus tamẽ ſi fuere ſeruatæ ſed perperam. 47. 31. & 37. Facile reuertitur ad ſui primæuam naturam quando factus eſt locus reuertendi. 58. 58. Illi acquiritur, cuius contemplatione relinquitur. 4 32. Iudicata, ad hoc, vt præiudicet, tria requiruntur. 2. 77. Permutata cum aſſenſu domini ſequuta euictione reuertitur ad dantem ſine nouo aſſenſu. 23. 21. Propria, ſeu mea, & res mihi debita ſatis inter ſe differunt. 43 37. & ratio nu. 40. Tanti præſumitur valere, quanti vendita reperitur. conſil. 34. numero 55.

Reſpublica non tenetur pro Eccleſia commodis difficultates in rebus proprijs inuenire. 31. 16.

Rei vendicationi ſuppoſita an veniant in generali liberatione. 65. 48.

Res plures ſui natura diuiduæ, vbi in vno tantum capite ſententia comprehenduntur, indiuiduæ cenſentur. 45. 63.

Reſcriptum quod declaretur ex precibus, intelligitur quando adſunt verba dubia 5. 20.

Reſcripti forma an omnino ſeruãda, necne. c. 5. n 21. Forma numquam neceſſario eſt ſeruanda quando reſcriptum non eſt neceſſarium in eo, in quo forma eſt prætermiſſa. 5. 26. Forma quando reſpicit commodum priuatum, illius omiſſio non vitiat, ſecus ſi publicum. 5. 24. & 26. Verba declarantur ex obſeruantia ſubſecuta, an aliquid per impetrantem licuerit fieri necne 5. 23.

Reſcripta legitimationum ſunt ſtrictiſſimè interpretanda. 68. 54.

Reſeruatio contraria facto eſt inutilis. 93. 88. Dominij facit fundum contractatum cadere in commiſſum 23. 2 declara, vt nu 15. Dominij importat obligationem rei emptæ ad commodum venditoris. 23. 7. Dominij ſuſpendit contractum emptionis, & pro pretio non ſoluto contractus tranſit in locationem. 23. 4. Dominij venditori abſque ſpeciali licentia emptoris, non inducit commiſſum in præiudicium emptoris 23. 15. Nullum ius de nouo tribuit, ſed vetus conſeruat. 41. 15. Quale ius tribuat reſeruanti. 97. 20.

Reſignatario fructus reſignati beneficij debentur ſolum poſt illius acceptationem, non ante. conſil. 25. numero 83.

Reſolutionis iuris datoris, & accepteris conſideratio ceſſat in ſuccumbente de facto. 75. 16.

Reſtaurum conueniens dicitur quod conuenit diſpoſitioni iuris, nec ei eſt locus niſi damnum excedat dimidiam penſionis. 85. 5.

Reſtauro

Digitized by Google

Reſtauro non eſt dignum omne dãnum, ſed illud tantum . quod eſt conuentum ab homine, vel a lege. 55.4.

Reſtitutio ad hoc, vt minori concedatur quæ requirantur. 62.14. Aduerſus calculos quando denegetur minori 62.19. Cognitionem cauſæ deſiderat 62. 15. In integrum aduerſus reum peti poteſt in loco contractus. 19.16. In integrum alicui ex capite minoris ætatis conceſſa nulla eſt 45.1. In integrum competit etiam Principi ex clauſula generali. 96.98. In integrum conceditur aduerſus præſumptionem iuris, & de iure, ex clauſula generali: ſi qua mihi iuſta cauſa, abſque alia probatione læſionis. 46.44. In integrum conceditur minori, quando modus ordinatus impleri nequit etiam ſi agatur de lucro captando. 20.44. In integrum datur aduerſus ſententiam de mittendo in poſſeſſionem præcipuè quando concernit rei poſſeſſionem, & non dominium. 19.1. In integrum dicitur actio, & in eius iudicio datur inſtantia. 19.7. In integrum dicitur remedium in rem ſcriptum, & rem ipſam afficit. 19.4 & 38. In integrum, & nullitas ſunt incompatibilia 45.4. In integrum ex clauſula generali non conceditur lapſo quadriennio. 46.46 & nu ſeq. In integrum ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa, cõpetit prælato ſucceſſori, qui præſumitur ignorare geſta prædeceſſoris 46.45. In integrum ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa, conceditur propter ſolam ignorantiam, non autem propter negligentiam 45.12. In integrum licet ſit impoſſibilis reſpectu matrimonij operatur tamen reſpectu pœnæ 20.43. In integrum magis ſapit realem actionem quam perſonalem. 19.5. & 8. In integrum minori non conceditur, quando modus a teſtatore ordinatus amplius impleri nequit. 20.41. contra nu. 42. In integrum nõ conceditur aduerſus iuris errorem, vbi agitur de amiſſione actionis competentis ſi errans potuit conſulere peritiores. & non conſuluit. 45. 19. In integrum non datur aduerſus nullitatem reſtitutionis conceſſa. 45.3. & 6. In integrum non datur minori vti minori, ſed vti læſo. 19 22. In integrum non datur niſi imploranti 45.12. In integrum nulliter etiam à iudice conceſſo nihil valet. 45 2. In integrum numquam dicitur ſublata per quodcumque verborum genus. 19 37. In integrum ſicuti non competiiſſet defuncto lapſo quadriennio a die ſcientiæ ita & denegatur eius hæredibus 45 9. In integrum vbi agitur inter duos vaſallos titulatos, peti debet coram domino feudi, ſiue ſit cauſa petitorij, ſiue poſſeſſorij, etiamſi non agatur ex lege feudi. 19.20. In integrum, vt concedatur aduerſus iuris errorem requiritur iuſtiſſima, & omnino probabilis cauſa 45.17. Legalis ipſo iure fit ex alienatione bonorum reſtitutioni ſubiectorum, adeo vt poſſint bona a tertijs poſſeſſoribus vendicari abſque vlteriori miniſterio. 25.12. declara, vt num. 42. & per plures ſequen. Legalis transfert actiones ipſo iure in fideicommiſſariũ. 92.15. Minori denegatur re non integra. 62. 21. Non datur aduerſus tranſactionem, & pactum de non petendo. 62.2. Supponit validitatem actus, cuius intuitu petitur. 62.6. Tollitur Principe habilitante ſuper ætate, & confirmante contractum 62.5 Vbicumque denegatur aduerſus aliquem actum, denegatur etiam aduerſus alium. 62.18.

in Reſtitutionis petitione requiritur mandatum ſpeciale, vel ſaltem generale cum libera 62.13.

Reſtitutionem in integrũ petens tenetur probare quadriennium lapſum non eſſe. 45.10 Petens dicitur approbare factum aduerſus quod reſtitutio petitur. 45.5.

Retentio facilius datur quàm actio. 20.21.

Retrotractio impeditur propter inhabilitatem extremi. 76.12. Super æquitate fundatur. 25.70.

Retrouenditionis natura repugnat, quod ſola pars pretij numerati reſtituatur. 34.15.

Reuerti eſt verbum commune 3.3.

Reuocatoria ſolemnitas in teſtamento inter liberos non eſt inducta fauore liberorum, ſed fauore conſeruandi iudicij paterni. 44 3.

Reuocatur vbicumque aliquid iam quæſitum alicui in illius pœnam ratione inobſeruantiæ tunc ſi ille cui applicatur talis pœna, viuens & ſciens nihil dicat, remittere cenſetur, nec illius hæres ad tale ius petendum admittitur. 25 64.

Reus conuictus quomodo debeat torqueri ſuper qualitatibus. 74.36. Non tenetur edere actori ad intentionem fundandam. 94.35. Non tenetur edere actori libros priuatos pro ſui inſtructione abſq; mãdato tacito, vel expreſſo conſcriptos. licet ſecus in actore. 54.12. Quando dicatur interrogatus ſuper delicta, & quando ſuper qualitate aggrauante. 74 35.

Rei cauſa fauorabilior eſt quam actoris. 54.13.

Reo magis quam actori fauendum eſt vbi agitur de pœna caducitatis 54.15.

pro Reo in re dubia eſt pronunciandum. 5.79.

Roſent. de feudis, c. 5. concl 46 declaratur. 96.35.

Ruſtico non parcendum reſpectu imperitiæ, quando poteſt adhibere, vel conſulere peritum. 81.17.

S

SAcerdos pro ſe, & hæredibus acquirens comprehendit tranſuerſales. 16.21.

Salic. in l. 1. num. 14. ff. ſi cert petat. reprehenditur. 43.29.

Salutis æternæ immemor nemo præſumitur. conſilio 37. nu. 34.

Sanctis, & ipſe Deus poſſunt hæredes inſtitui, illiſque legari,

Digitized by Google

legari, & per fideicommiſſum relinqui. 88.10.

Sanguinis coniunctio non operatur donationis extenſionem niſi in modica ſumma. 57.12.

Satiſdare tenetur Eques Hieroſolymitanus ſubſecuta ſententia perpetui ſilentij in diffamatione ſeu declaratione de ſtando accordio, de non contrauenẽdo tali ſententia 1.13.

Scholares immunes a ſolutione pedagij debent tamen petere bulletam a gabellino, & res quæ gabellæ non ſubiacet debet denunciari 7.23.

Sciens rem, vel actum, & ignorans eius cauſam, & circumſtantias pro conſentiente non habetur. 25. 10 & quare num ſeq

Scienti etiam fieri debet denũciatio, quando aliquid de nouo facere debet 25.28.

Scienter ſoluens indebitum non repetit. 37.38.

Scientia actus confuſa, & in genere non nocet. conſil. 25. numero 21. declara, vt num ſequen. Actus in genere non ſufficit conſilio 77. numero 3. Aduerſarij in omni præſcriptione requiritur præterquam in immemorabili. conſilio 96. numero 36. Certa Principis præſumitur, vbi agitur de negotio ad ipſum Principem pertinenti. conſilio 39 numero 19 Delationis hæreditatis requiritur in adeunte, niſi ſit hæres ſuus. conſilio 17. numero 6. Et tolerantia officialium inducit ſcientiam, & approbationem domini conſilio 39 numero 1 & numero 13. Factoris non dicitur ſcientia prælati. conſilio 49. numero 51. Fideicommiſſi ſuperuenienti emptori poſt acquiſitionem non nocet conſilio 25. numero 37. Officialium non eſt ſcientia principum. conſilio 94. numero 20. Præſumpta tollitur iuramento. conſilio 29. numero 46. Principis probatur veriſimilitudine. conſilio 39 numero 18. Procuratoris non dicitur ſcientia domini c 8. n. 12 et conſilio 14. numero 89. Qualitatum libri, ſeu inſtrumenti apud ſe retenti. vt inducatur debet conſtare talia fuiſſe ſcripta de mandato retinẽtis, vel eũ legiſſe, ac cognouiſſe 29.47. Superueniens regulariter non nocet. 25. 35. Vbi requiritur in actu, opus eſt quod ſit probata. 11.31 Vera & realis requiritur in minore, & non præſumpta maximè quando agitur de remiſſione iuris ſui 20.37. Vera requiritur vbi agitur de alterius præiudicio. 94.21.

Scientiam habens partis vnius negotij dicitur habere ſcientiam totius. 85.13. In genere probare non ſufficit quando eius qualitas aliquid operatur. 25. 23. Sat non eſt interuenire, quando in certo tempore eſt neceſſaria. 25.36. Totius negotij neceſſe eſt quod quis habeat, vt per ſcientiam obligetur 1.44.

ex Scientia partis non arguitur ad ſcientiam totius. conſilio 1 numero 43.

Scire aliquid quis non putatur niſi id perfectè intelligat. 21 18. Qui ſe exiſtimat quod neſcit pro vero approbat falſum. conſilio 25. numero 17. Quid ſit. conſilio 25. numero 15. Quis propriè dicatur. conſilio 25. num. 16.

Scriptura ſemper dicitur loqui, et obligare c. 82. n. 1. Vbi requiritur non ſufficit præſumptio 46.19.

Scriptum informe, & inſolemne, auditur parte non opponente. 72 7.

Scriptis eius, qui non ſit vir probus, & legalis non creditur 37.21.

Semel approbatum amplius reprobari nequit. 67.51.

Senatus ſucceſſit loco parium curiæ. 1.6. Taurinenſis ſe iudicem competentem declarauit in poſſeſſorio adipiſcendæ contra Equitem Hieroſolymitanum 1.1 a.

Senſus, ſeu intellectus tacitus non attenditur vbi expreſſo locus eſſe poteſt. 83.17.

Sententia ad vnius fauorem lata omnibus prodeſt ius idem habentibus ex eodem inſtrumento. 2. 80. Eſt nulla vbi in proceſſu variatum eſt nedum in cauſa & actione, ſed etiam in perſonis. 70.3. Facit de albo nigrum, & mutat vincula naturalia maximè ſi ſit confirmata. 38.45. Habet præſumptionem pro ſe, non tamen excuſat inſtigatorem ab expenſis data in contumaciam. 53.11. Inducit bonam fidem etiam ſi erratum fuerit in iure. 25.41. Inter alios ia, & ex eadem cauſa lata alijs, & cuilibet tertio præiudicat 38. 57. Inter alios lata inducit ſemiplenam probationem quoad alios. 2.72. Lata ex contumacia, durat quamdiu durat contumacia ideo per comparitionem dicitur reſoluta. 53.16. Lata illico expedita teſtiũ depoſitione non caret fraudis ſuſpitione 5 a. 23 Lata in cõtumaciam, & importans pœnam corporis afflictiuam nullius eſt ponderis, niſi proceſſus contineat indicia apta ad torturam. 53.12. Lata in contumaciam inquiſiti nullam fidem facit in alio iudicio etiam inter eaſdem perſonas 4a. 11. declara, vt num ſeq. Lata non ſeruatis ſeruandis dicitur lata ob contumaciam & ſic non ob delictum. conſil. 53 numero 13. Non conformis petitioni nulla eſt. 78.1. Prodeſt conſocijs quando eadem eſt cauſa defenſionis conſilio 2. numero 81. Super validitate, vel inualiditate inſtrumenti facit ius quo ad omnes 2 78.

pro Sententia non præſumitur dum ab ea pendet appellatio. 54.11.

Sententiæ criminales iamdiu latæ contra reos contumaces poſſunt exequi per ſucceſſores in magiſtratu, vel mutato Principe, captis ipſis reis conſil 4a. numero 4.

Sermo indefinitus æquipollet vniuerſali de proprietate ſermonis in diſpoſitione negatiua conſilio 43. numero 11. Reſtrictiuus, vel limitatus teſtatoris ad filios mediatos non porrigitur conſilio 83. numero 19. Teſtatoris indefinitus, & vniuerſalis omnia bona comprehendit. conſilio 67. nu. 26.

Sermonis vnitas interpretationem diuerſam, vel diuiſam non recipit. 45.59.

in Seruitute incorporali ſuccumbens tenetur ſatiſdare ſe non vſurum 1.14.

Si dicta non ſemper importat conditionem. conſilio 71 nu 24.

Sigillum nedum inducit approbationem, & ratificationem ſigillantis, ſed etiam vim publicæ ſcripturæ. 18.21.

Sigilla Principis plus creditur, quam teſtimonio notarij & probat veluti publicum inſtrumentum. conſil. 18. nu. 22.

Signatum cognoſcitur ex ſignis. 26.27.

Signa etiam ex leniuſculis verberibus reſultant præcipuè in corpore fœtido 98.24. Ex quibus ſurgit præſumptio non per præſumptiones, ſed plene probari debent 36 13.

ex Silentio nulla capi poteſt præſumptio 94.36.

Simpliciter fieri dicitur quod fit ſub conditione quæ tacitè ineſt. 14 66.

Simulate contrahere non dicitur contrahens etiam pro hæredibus. 34 39.

Simulatio an arguatur ex æſtimo, in quo remanet res vendita 34 13 & 74. An arguatur ſi emens non curat videre prædia 34 9 & 69. Antecedens nõ probatur per geſta ex interuallo 34. 63. idem nu. 68. Debet ex neceſſitate nedum allegari ſed probari & quæ ſint probanda. 34.28. Etiam probata nõ poteſt nocere illi qui non interfuit confectioni inſtrumenti 34 65. Excluditur ex contractus approbatione geminata. 34 43. Excluditur ex præſumpta ignorantia. 34. 41. Importat nullitatem contractus ipſo iure et vſurario prauitas ſuppanit exiſtentiam, & veritatem actus licet fraudolenti. 34 47. Non arguitur ex factis ex interuallo. 34. 31 idem nu 63 & 68. Non arguitur ex ſola poſſeſſione cum fructuum perceptione de iure communi 34 76 Non præſumitur ſi contractus fuit notoriè palam geſtus ſecus ſi occultè 34 46. Non probatur ex geſtis poſt contractum. 34.29. Quando non arguatur ex ſola neceſſitate 34.71 Venditoris non arguit ſimulationem emptoris. 34. 75. Vera ac propria in contractibus quæ ſit. 34. 26.

Simulationis coniectura deſumitur, ſi venditor non habuerit animum vendendi, ſed pignorandi. 34. 50 Exceptio in emphyteuſi probari non poteſt niſi per ſcripturam. 8.4 Macula non purgatur ex continuata locatione & ſolutione penſionis 34. 14. Præſumptio non arguitur ex celebratione contractus medio procuratoris 34 64. Probatio deſumi non poteſt ex geſtis poſt controctum ex interuallo. conſilio 34 numero 68. Probatio quando admittitur per coniecturas, recipiuntur tantum coniectura legis probabiles non hominis. conſilio 34 numero 34.

Simulatione annullatur contractus, quando concernit fraudem, & præiudicium tertij conſilio 34. numero 25.

Simulationum aliqua ſunt permiſſa, aliqua a lege reprobata, & opponenda ſunt ſpecificè. 34. 23.

Socij criminis, vel mandatarij quam fidem faciant. c. 74 n 3.

Solemnitas dicitur, quæ accedit actui vltra ſubſtantiam & formam conſilio 46 numero 21. Eadem, & conſenſus requiruntur in reſolutione actus, quæ interuenit in eius creatione. conſilio 77. numero 18. Ex curſu temporis non præſumitur in tertij præiudicium, conſilio 46. numero 27 Monitionis, vel denuntiationis præſumitur interueniſſe ex curſu decennij. 42 16.

Solemnitates minus legitimè appoſita non faciunt præſumi. 47.10 Requiſita in alienatione bonorum eccleſiæ requiruntur etiam in conceſſione infeudum, vel emphyteuſim, & in locatione ad longum tempus licet non ſint nec ſacra, nec religioſa dummodo ſint eccleſiæ 49. 54.

Solemnitatum omiſſio declinat vtilitatis præſumptionem. 58 24.

Solitum in conceſſione in emphyteuſim debet verificari ſaltem in binis conceſſionibus, non in vnica conſil 49 nu 55 In materia emphyteuſis probatur per productionem vnius inueſtituræ, ſeu conceſſionis ſolemnis addito concurſu annorum quadraginta, vel per oſtenſionem duarum inueſtiturarum ſimplicium concomitatarum a curſu annorum quadraginta. 56 & 57.

Soluendo quis dicitur niſi probet ſe pauperem conſilio 2. nu. 72.

Soluens adiecto dicitur ſoluere creditori. 28. 3. Procuratori liberatur. 28.4. Tardius minus ſoluere dicitur. 58. 90.

Soluere non dicitur qui minus re, tempore, vel aliter ſoluit 30.55.

Soluit bis, qui ſoluit cito. 30.54.

Solutio decennalis, ſeu per longum tempus requiritur, vt emphyteuta præſumatur legitimè inueſtitus. 8.16. Ficta non admittitur vbi ex partium conuentione expreſſa vera ſolutio requiritur. conſilio 70. nu 9.

Solutioni adiectus is dicitur, qui ex conuentione ad recipiendam ſolutionem conſtituitur. 28.5.

Solutionem allegans, eam probare debet per veras, & concludentes rationes. 28.12.

Solutiones coactæ non præiudicant. 22.40.

Solutum indebitè ex cauſa tranſactionis non repetitur. 2.48.

Sortilegus dicitur, qui diabolicam religionem profeſſus noxia quæque ſuperſtitioſa, aut eluſoria dæmonis inſtitutione componit 29 5.

Sortilegiorum genus triplex dicitur, nempe diuinatorium, amatorium, & maleficam. 29 6.

Sortilegium dicitur ſuperſtitia quædam illuſoria, ac noxia qua vtitur homo dæmonis miniſterio. 29.4.

Sortilegia aliqua hæreſim ſapiũt, aliqua non hæreſim ſapiunt per quæ diabolo attribuuntur Deo reſeruata. c. 29. num. 7. Non hæreticalia dicuntur quando

per

per eas opera dæmonis vtitur ad id, quod ei potiſſimum conuenit, & cognitioni, ac naturali potentia ipſius diaboli diuino permiſſu conceditur. conſil. 29 nu. 8.

Specialia plura non admittuntur reſpectu probationis reſultantis ex verbis enunciatiuis. conſil. 49. numero 24. Plura non poſſunt multiplicari, & concurrere ad eundem effectum vnico ictu, in eadem perſona. 49 23.

Spes fideicommiſſariæ deuolutionis non conſideratur in caſu quo agitur de ſucceſſione perpetua de ſui natura. 26 54. & rationum ſeq. Filiorum naſciturorum eſt probabilis conſilio 24. numero 10. Fundata in diſpoſitione legis, par eſt ſpei fundatæ in diſpoſitione hominis. conſilio 12. numero 21. Impenſa præmeditare mortem filij ante ſuam conſ. 12. n. 5. Probabilis æquiparatur iuri quæſito, & poteſt recipere æſtimationem. conſil. 77. numero 12. Quotuplex. 12. 18. Vt ſit probabilis debet eſſe fundata in aliqua cauſa exiſtente de præſenti. conſilio 76. numero 18.

Spurius dicitur natus extra matrimonialem coniunctionem, non autem naturalis, niſi contrarium probetur 83. 57. & numero 58. Dicitur quilibet natus ex damnato, & punibili coitu. 83 59. Non excluditur ex proprio delicto ſed ex alia cauſa. 83. 75. Non poteſt dici habere aliquam cognationem ex parte patris excepto iure naturæ. conſil. 83. numero 71. Non poteſt ſepeliri in ſepulchro maiorum ſui patris, vel in capella conſtituta deſcendentibus de familia. 83. 72.

Spurij inſtitutio valet, ſi vel quando legitimabitur, vel cum capax erit. 24. 5. Et eorum deſcendentes ſunt prorſus extranei quoad auum, & patrem reſpectiuè. 84. 16. Non poſſunt ſuccedere in bonis emphyteuticis, vel feudalibus Eccleſiæ vigore Bullæ Pontificiæ editæ de anno 1570. & ampliatæ de anno 1572. excludentis etiam legitimatas. conſi. 93. num 97. Sunt infames infamia facti. 84 4. Vel deſcendentes ex ea non gaudent prærogatiua nominis filiorum, et familia. conſilio 84. numero 28.

Spuriorum genus eſt deteſtabilius quod ex clerico procedit. 84. 25.

Spuria dicitur filia nota ex patre ſacris initiato, & ſic ex damnato, & inceſtuoſo coitu. conſi. 83. 65. Filia. & eius proles non veniunt ſub nomine conſanguinitatis ex latere patris conſilio 84. num. 3. Proles eſt penitus reprobata, nec auus tenetur alimento præſtare ciuili iure 84. 27.

Spurietas non probatur per teſtes de auditu deponentes, quod ita dicebatur. 32. 40 Non probatur etiã per teſtes dicẽtes talem fuiſſe natum tempore, quo eius pater vxorem duxit. ibid. nu eod.

Stabilia, & mobilia in fure a muliere minore diuerſimodè alienantur. 5. 28.

Stare non prohibetur, quod correctum non reperitur. 71. 23.

Statuentes reformando antiquum ſtatutum in aliquibus, in cæteris dicuntur ſe remiſiſſe diſpoſitioni iuris communis. 10. 4.

Statutum admittens quoſcumque teſtes ad accuſandũ virtute illius geminationis indubitotè complectitur omnes vtcumque incogitatos 27. 24. Annullãs iuramentum, ſeu contractum cuius ſit effectus. 15. 23 Arctans ciues ad habitandum dicitur fauore publico editum. 38 81. Auferens ſucceſſionem volentibus ingredi monaſterium non dicitur contra libertotem eccleſiæ 56. 3. Et eſt in viridi obſeruantia ibid n 4. Caſtri a duobus dominis poſſeſſi prohibens extractionem frumẽti ligat ipſos dominos, ſi fuit conditum a ſupremo domino caſtrum concedente ſecus tamen ſi ab ipſis dominis inferioribus fuerit conditum 8 9. 9. Comprehendit caſus priuilegiatos, quando per hoc non infringitur priuilegium 7. 18. Contra ius commune debet ſtrictè interpretari 65. 35. Correctorium complectitur omnes caſus etiam improprios, dum tamen contentos in vſu communi loquendi. 43. 34. Correctorium iuris communis comprehendit omnes caſus etiam vltro expreſſos ratione abſurdi euitandi. & ne diſpoſitio reddatur illuſoria 43 32. Correctoriũ iuris communis debet intelligi, vt minus quam fieri poteſt corrigat ius commune 72. 17. Correctoriũ loquens in vno militat etiam in alio, vbi illa in nomine conueniant, & eadem militet ratio. 43. 35. De ſucceſſionibus ab inteſtato habet locum etiam in ſucceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ 46. 49. De ſucceſſionibus non habet locum in baſtardis. 32. 3 Derogatiuum iuris communis vnum tantum defectum tollere poteſt, ne multiplicentur ſpecialia. 27 6. Dicitur eſſe in viridi obſeruantia, ſemper loqui, ſemper terrere, & in dubio vſu receptũ. 38. 33. Diſponẽs quod de hæreditate acquiſita ſoluatur gabella, non habet locum in filio hærede. 20. 55. Diſponens ſuper fama quomodo intelligendũ. 74 56. Excludens dotatam, & enuncians dotem datam, vt excludatur requiritur dotem eſſe traditam. 4 95. Excludens oxplicitè ingredientem Monaſterium a ſucceſſione non eſt validum 56. 1. Excludens fœminas non ſeruatur in conceſſionibus per inueſtituras 63 10. & nu 12. Excludens fœminas propter maſculos cenſetur fundatum in ratione agnationis conſeruandæ 81. 5. Excludens fœminas propter maſculos, ſicuti non cenſetur fundatum in vnica ratione agnationis conſeruandæ quando vtitur verbis naturalibus, ita & diſpoſitio teſtatoris. conſ. 81. nu 35. Excludens matrem, eodem modo excludit omnes eius deſcendentes. cõſilio 46. numero 84. Excludens Monachum, de ſucceſſione cum pariat effectum ante profeſſionem eſt validum. conſilio 56. nu. 2.

I N D E X.

Statutum exorbitans à iure communi, eſt ſtrictiſſimè interpretandum. 74. 18. Extenditur extra territorium quando non excedit terminos ſimplicis inhabilitationis perſonæ. 65. 34. Generaliter loquens, & fundatum inhoneſta ratione ligat eccleſiam. 58. 47. Generaliter loquens non comprehendit caſus priuilegiatos vt eſt dos 65. 32. Illud eſt attendendum quod eſt fauorabilius ſtatuenti. 33. 12. Incidenter aliquale damnum afferens ecleſia ex honeſta cauſa ſeruandum eſt c. 58 n. 57. Iuris communis correctorium, & natura incuſatiuum tantum diſponit quantum loquitur. 10 3. Laicorum directè tendens in præiudicium clericorum eos non ligat, ſecus ſi concernat alium finem rationabilem. 7. 20. Laicorum licet non liget clericos, vt ſtatutum, ligat tamen vt quid honeſtum. 46. 91. Laicorum reſpectu vtilis dominij apud Laicum reſidentis ſeruandum eſt. 58. 52. Laicorum ſeruatur reſpectu vtilis dominij bonorum emphyteuticorum eccleſiæ 46. 53. & 94. Ligat eccleſiam quoad acquirenda 58. 51. Ligat immunes quando de eis facta eſt ſpecialis mentio 7. 17. Loci in quem collata eſt ſolutio ſemper attenditur, vbi agitur de his, quæ oriuntur poſt contractum ob negligentiam, vel moram 34 18. Loquens de creditoribus & per verba vniuerſalia non comprehendit creditores reales, ſeu hypothecarius 43 5. & ratio, numero ſequen ſed contra numero 9. ac de communi, numero 24. Loquens de creditoribus limitatur in vendicante rem propriam ab alio poſſeſſam conſilio 43 numero 38. Loquens de maritata non procedit in ſponſa. conſilio 65 numero 28. Loquens de occidente non habet locum in vulnerante conſilio 65. numero 23. Loquens de originarijs complectitur etiam ciues ex decreto. conſilio 80. numero 4. Loquens in homicida non extenditur ad cauſantem homicidium. conſilio 98. numero 22. Loquens in materia ſucceſſionis regulatur ſecundum iura loquentia de diſpoſitione teſtatoris. conſilio 56. numero 10 Loquens per ablatiuum abſolutum importat ſuſpenſionem, & temporalitatem. conſilio 46. numero 98. contra numero 99. Mantua de probationibus declaratur conſilio 74. numero 8. Minuens pœnam, dicitur derogare primæ pœnæ conſilio 33. numere 3. Monachos excludens, an extendatur ad bona alterius territorij conſilio 56. numero 11. Huiuſmodi diciturque fauorabile. conſilio 56. numere 12. Non poteſt tolli per ſolam partem populi. conſilio 38 numero 78. Non tollit pœnam alterius ſtatuti, niſi in nouo fiat mentio primi. conſilio 33. numero 7. Obſtans rei petitæ, ſi de eo nulla ſit facta mentio, non dicitur ſublatum. conſilio 80 numero 28. Poſterius magis generale reſtringitur a ſtatuto anteriori ſpeciali conſilio 10. numero 21. Poſterius non tollit prius niſi contineat clauſulam derogatoriam ſpecialem. conſilio 20. numero 13. Poſterius ſeruandum eſt in caſibus ab eo expreſſis, quidquid in antiquiori comprehendatur. conſilio 20 numero 5. Poteſt aliqualiter ligare eccleſiam quoad acquirenda, non quoad acquiſita conſilio 46 numero 97. Poteſt facere, vt contractus certo modo factus præſumatur ſimulatus. conſilio 34. numero 16. Poteſt impedire vim iuramenti. conſil 15 numero 22. Prohibens interpretationem, non tollit interpretationem declaratiuam. conſilio 4 numero 64. Prohibens iura paſcui, vti iuri naturali contrarium, dicitur inutile conſilio 38 numero 10. Prohibens vxori omnes contractus abſque conſenſu duorum proximiorum agnatorum dicitur fauorabile. conſilio 65. numero 5. Quod debeat fieri compromiſſum inter conſanguineos non habet locum in ſpurio. conſilio 84 numero 33. Quod dicitur non valere perinde eſt, ac ſi valeat, cum de facto ſeruatur conſilio 56 numero 5. Reijciens omnes exceptiones contra inſtrumentum non reijcit illam, quæ prouenit ex facto aduerſarij 18. 6. Reijciens omnes exceptiones, non reijcit exceptiones patentes ex inſtrumento conſilio 73 nu. 64. Reprobans teſtes periuros intelligitur de his qui peierarunt in alia diuerſa cauſa, & ſeparata. conſilio 27. num 38 Reſiſtens actui tollit ciuilem, & naturalem obligationem 25. 24 Reſpiciens ſolemnia, & prohibens fieri contractus non ſimpliciter ſed cum certa modificatione, valet etiam reſpectu eccleſiæ conſilio 46 numero 90. Semper præſumitur eſſe in viridi obſeruantia conſilio 12 numero 6. Seu ordinatio quod non habitantes, non fruantur bonis. nec priuilegijs Communitatis vtè concernens publicam vtilitatem, & bonum ordinem viuendi, eſt omnino ſeruandum. ita vt non poſſit adimpleri per æquipollens, vel ſubſtitutum, ſi adſit clauſula irritans. conſilio 38. numero 37. Si admittit omnes teſtes inhabiles, numquam dicitur admittere teſtes periuros niſi id in eo ſpecialiter caueatur. 27. 33. & quare nu 39. Super bonis emphyteuticis eccleſiæ quo ad ordinem ſuccedendi valet reſpectu perſonarum in inueſtitura comprehenſarum, ſecus quo ad non comprehenſos. conſilio 46 numero 52. & numero 93. Tollens remedia intelligitur niſi prouenirent ex capite alterius ſtatuti. conſilio 10. numero 24. Tollit vnam exceptionem non plures. conſilio 74 num. 7. Tollitur per vſum contrarium, deſuetudinem, non vſum, & etiam per vnicum actum contrarium, ad inſtar priuilegij. conſilio 38. numero 12. Vltimum habet locum in caſu in quo loquitur, priora autem in caſibus in vltimo non correctis conſi. 10. nu. 15. Vnum ad aliud trahendum eſt. c. 33 n. 8. Volens ſolus datium de quolibet lucro, non militat in ſucceſſione patris obuenta filio. c. 20. num. 64. Vbi eſt clarum non eſt vlterius inueſtigandum

Digitized by Google

dum de ratione.38.34. Vtcumque inualidum tenet, ſi ita in caſu occurrenti aliquando fuit obſeruatum 38 46.

Statuti forma non ſeruata cauſatur contractus, & ſubinueſtitura nullitas commodo proximiorum vocatorum, quibus debentur terra cum fructibus perceptis a die ſubinueſtitura nulla. conſilio 42. numero 18. Forma ſeruanda eſt aliàs actus corruit.15.11 Modus, & forma impleri debet, ſtante clauſula irritante, nec ſufficit ipſius rationi ſatisfieri 38 68. Superfluitas admittitur quando in diſpoſitione ſuperflua eſt mixtum aliquid noui conſilio 42.numero 4. Verba non debent ſtare ſine virtute 80.13. Virtus prohibitiua, vt operetur, attenditur an perſona prohibita acquirere ſit ſubdita ſtatuentibus 46 95. Virtutem ad dignoſcendam debet inſpici perſona alienans.conſil.58. numero 50.

Statuto imponenti pœnam librarum mille pro aliquo maleficio, non cenſetur derogatum per aliud imponens pœnam librarum quingentorum tantum.10. 12. Non dicitur contrafactum quando neceſſitas, vel ab alia iuſta cauſa recedendi ſubeſt. c.38. nu.77. Prohibenti exceptiones contra inſtrumentum non contrauenit, qui negat illud eſſe inſtrumentum.73.12.

Statutum condere iuriſdictionis eſt.58.3.

per Statutum excludens a ſucceſſione ciues ex priuilegio, & natos ex ciuibus originarijs extra ciuitatem, non dicitur incluſus ad ſuccedendum ciuis originarius alibi domicilium habens. 93.107.

ex Statutũ Mediolanenſe Clericus, vel Monachus nõ ſuccedit parentibus ab inteſtato.56.6. Qui dicit extare habet inuentionem fundatam. 10.9. Non ſeruori dicens tenetur probare.10.8.

Statuto contra non habitantes diſponente, nõ dicitur ſatisfactum per ſubitionem onerum, niſi concurrat etiam ſubeuntium habitatio 38.67. Laicorũ ſancire poteſt quod eccleſia, vel clerici nõ gaudeãt beneficio ſtatutorum.56.7.

in Statuto qui ſe fundat, debet probare omnes illius qualitates 65.36 & 72.18.

Statuta ciuitatis non populi, ſed Principis leges dicũtur de communi.89.1.contr un.3. Condere eſt iuriſdictionis.c.89.1. Conſuetudo dubia & ambiguum priuilegium declarantur ex obſeruantia ſubſequuta etiam vt extendantur contraius. 38. 42 & un.44. Debent interpretari, vt non in totũ lædant ius commune. 58.103. Declarantur, ſupplentur, & interpretantur ſecundum iuris communis diſpoſitionem 42.20. Duos cõtraria ſi reperiuntur, vltimum non tollit primũ ſi ambo poſſint diſtinctione conciliari. 10.14. & 16. Etiam a Principe condita illum non arctant, nec ſucceſſorem. niſi quoad fauorabilia, vel niſi conſtet illum voluiſſe ligari.89.5. Inferiorum non ligant ſuperiores ex defectu iuriſdictionis et verba ſtatuẽtium non referuntur ad perſonas non ſubditas conſil 89 n 4. Laicorum quando non ligent clericos. 31.2. Semper loquuntur, terrent & metum inferunt.10.7. Sunt interpretanda ne ſtatuentes mereantur reprehenſionem, & ſtatuta ſint ludibrio. 43.14.Sunt propriè accipienda.43.2 Vicinorum valde operantur ad interpretationem, & obſeruantiam alterius loci vicini, & illis in dubio ſtatur etiam in oneroſis.38.4.

Statutis ciuitatis derogari nõ poteſt per vnum ex pluribus illius dominis alijs inſcijs vel inuitis. 89.6. diſtingue tamen vt num 9. Semper intelligitur ineſſe clauſula: ſaluo alio ſtatuto compatibili. conſil.10 nu.22.

Sterilitas rerum ab eccleſia in emphyteuſim conceſſarum debet per allegantem probari 49.39.

Stylus illicitum licitum reddit.30.24.

Subiecta talia ſunt qualia prædicata demonſtrant. cõſil.26.n.28.

Submittens emphyteuſi fundum valentem bis mille, pro quingentis receptis cum onere ſoluendi canonem, non cadit a iure ſuo, niſi pro rata pecunia exburſata. 64.1. Se gratia, vel miſericordia alicuius non propterea dicitur renunciare iure ſuo. conſil.55 nu 16.

Subreptio decreti Apoſtolici allegari, & probari poteſt etiam contra Commiſſarios Apoſtolicos nulliter, & non ſeruata forma Breuis decretantis. conſil 47.nu.20.

Subſequens intelligitur antecedens.13 10.

Subſtantia feudi in quo conſiſtat ſecundum aliquos. 26.18. Principalis diſpoſitionis ſublata tollitur omne acceſſorium.21.55. Ob inhabilitatem deficiente, deficit & accidens. 49.62. Ponit rem in quidditate, natura autem, vel accidens in qualitate.26.41.

Subſtantialia ſunt potentiora accidentibus, & qualitatibus 26.40.

Subſtitutio aliàs extenſibilis numquam poteſt trahi ad caſum ſibi oppoſitum, ſed tantum ſibi ſimilem. 95.40. Compendioſa facta etiam in quota bonorum, non continet pupillarem.3 6. Compendioſa facta in re certa per verbum commune, nõ comprehendit pupillarem matre exiſtente in medio. 3 2. Compendioſa facta in re certa per verbum directũ ciuile, ſi nullus alius reperiatur vniuerſaliter ſubſtitutus tempore purificatæ cõditionis trahitur ad vniuerſum 9.12.& 13.Compendioſa non efficitur caduca reſpectu vulgaris per mortem inſtituti ante teſtatorem.16.9 Dicitur vniuerſalis nulla habita ratione bonorum enumeratorũ, vbi teſtator de toto ſuo patrimonio diſpoſuit, & alia bona q̃ enumerata non poſſidebat.9.5 & 6. Eſt quid facti, et debet probari a prætendẽte ſe eſſe ſubſtitutũ. 97.9. Expreſſa facit ceſſare tacitam c.65.n 24.

Facta filio naſcituro, & poſtea decedenti ſine filijs non habet locum ſi filius non naſcatur. c. 92. n. 32. Facta hæredi de antiquiori de domo, illo mortuo non expirat, ſed deuoluitur ad ſequentem antiquiorem in infinitum. c. 95 n 9. Facta in re certa quoad legitimam quando teneat. c. 3. 30. Facta per verbum commune qua. 16. 10. Facta pupillo in re qua aliquo modo dici poteſt vniuerſalis, dicitur pupillaris conſ. 3 numero 13. Facta ſub nomine collectiuo, dicitur facta ordine ſucceſsiuo. conſil. 13. num 4. Fideicommiſſaria facta de filijs, non extenditur ad nepotes 83. 13. In caſum delicti, non ſubſiſtit tamquam factam in odium fiſci. conſilio 99 numero 17. In caſum naſciturorum & poſtea mortentium, comprehendit caſum ſi non naſcantur ſecundum aliquos, quorum ſententia declaratur. conſil 95. numero 34. In dubio præſumitur directa, non autem fideicommiſſaria. conſ. 13 numero 6. In re certa facta pupilla inſtituta pro ſua legitima, neceſſariò continet pupillarem 3 14. Non tranſmittitur ad hæredes ſubſtituti defuncti ante conditionis euentum, & habetur pro non ſcripta conſilio 83. numero 1. & 2. Primogenitis, & ſucceſsiuè primogenitorum, eſt obliqua & ideo ſtrictè intelligenda, neque extendenda, 95. 35. quæ concluſio ampliatur num ſeq. Quando dicatur facta coniunctim, non autem ſeparatim. conſil. 16. numero 5. Reciproca difficilius reſultat ex perſonarum diſparitate. conſi 13. numero 15. Reciproca ſolam vulgarem & pupillarem continet. conſil. 13. numero 12. Relatiua, & ſeu verbis reſtrictiuis concepta, numquam extenditur de caſu ad caſum, quamuis ſubſtitutio aliàs eſſet extenſibilis. conſilio 95. numero 33. Sapit naturam inſtitutionis in cuius locum ſubrogatur c. 9. 3 & 18. Se ita habet ad ſubſtitutum, ſicut inſtitutio ad inſtitutum. conſilio 9. numero 4. Sola agnati non arguit fuiſſe factam gratia conſeruandæ agnationis, cum potuerit cauſari ex mera affectione, vel ob merita, ſeu propter virtutem, aut alia de cauſa conſilio 81. numero 28. Sonans indirectam, obliquatur, vbi non poteſt verificari in pupillari. conſilio 67. numero 6. Tacita non poteſt per aliam tacitam excludi. 16. 40. Vnica in parte vitioſa, corruit in totum. conſilio 67. numero 34. Vulgaris concepta per verbum commune dicitur omnino tacita. conſilio 16. numero 38. Vulgaris contenta in compendioſa, licet dicatur expreſſa verbis generalibus, eſt tamen minoris virtutis ipſa vulgari manifeſta, & verè expreſſa conſilio 56 numero 37. Vulgaris continet caſum mortis hæredis ante teſtatorem. conſilio 16 num 8.

Subſtitutionis compendioſæ complectentis vulgarem, pupillarem, & fideicommiſſariã, exemplum. conſilio 3. numero 10. Ius eſt perſonale conſilio 97. numero 7. Reciproca natura eſt, vt in ea contenti, dicantur ſubſtituti, & grauati inuicem activè & paſſiuè. 13. 14.

Subſtitutionem allegans debet probare ſe vocatum, aliàs poteſt opponi diſpoſitionem non comprehendere eius perſonam, quod procedit in qualibet ſubſtitutione. 83. 3. & nu. 10.

in Subſtitutione tacita inducta a lege attenditur dilectio legis. 16. 42.

Subſtitutiones non debent multiplicari per ſubintelligentias, maximè quando agitur de facienda extenſione de perſona ad perſonam. conſilio 83. numero 7. & numero 12. Non multiplicantur per ſubintelligentias. conſilio 97. numero 10. & 99. 10. Plures ſi extant, & vna dependeat ab alia, vltima locus non eſt, ſi prior non verificatur. conſil. 95. nu. 29.

Subſtitutus quando expectare debeat mortem omniũ inſtitutorum. 16. 6.

Subſtitutum ſe dicens, oſtendere debet conſi. 99 nu. 6

Subſtituto deficiente ante conditionis euentum legatum remanet liberum apud legatarium, excluſis deſcendentibus. 83. 52. Deficiente ante conditionis euentum legatum remanet liberum apud legatarium hæredibus excluſis ſubſtituti prædefuncti. 97. 15. Defuncto ante conditionis euentum ſpes ſubſtitutionis expirat 97. 6.

Subſtituti nominatim, & ſpecificè a teſtatore dicuntur ab eo magis dilecti, quam alij ab eo non nominati. 65. 27.

Subtrahens vel occultans probationes partis an amittat cauſam. 28. 5.

Succedendi ius, qui non habet, nec habet ius reuocandi, ſeu rumpendi. 21. 9.

Succedens in emphyteuſi mixta, non poteſt in ea inquietari per creditores hæreditarios vbi non agitur de ære alieno, vel obligatione contractis ex cauſa ipſius emphyteuſis. 100. 14.

Succeſsio maioratus non eſt ambulatoria de vna linea in aliam. 60. 18. Non habet locum in eccleſiaſticis titulis 46. 32.

Succeſsionis ius prætendens, capax eſſe debet tempore quo ſucceſsio eſt ei delata. 24. 15. Prima cauſa eſt filiorum, nulla habita ſexus differentia. 4 10.

Succeſsionem ſuſpendere aliud eſt, & aliud illam penitus tollere 46. 56.

Succeſſor factũ prædeceſſoris ſeruare tenetur 26. 48. Immediatus tenetur ſe ĩformare de geſtis a prælato præmortuo, ſecus de geſtis à primo prælato, & mediato 48. 13. In beneficia dicitur non habens cauſam a prælato anteceſſore, ſed ab eccleſia & contra illũ non p̃ſumitur ſolẽnitas extrinſeca 46. 39. In beneficio tenetur obſeruare, et pficere cõceſſa a p̃deceſſore ſub noĩe dignitatis, 46 33. declara, vt n ſeq. Id procedit vbi conceſsio ſit facta in eccleſiæ vtilitatem, & cum placeto Pontificis, aliàs ſecus. 46. 34.

Digitized by Google

34. In dignitate tenetur ſtare colono.75.19 In maioratu non tenetur ſtare colono. 75.7.& 59. Neceſſarius tenetur ſtare colono. 75.14. Vigore hypothecæ,& iuramenti tenetur ſtare colono.conſil.1.num.39. & 51. Vniuerſalis ſolus tenetur ſtare colono,non ſingularis.75.6.

Succumbens, eo quod non fuerit in ſententia facta mentio expenſarum non dicitur ab expenſis abſolutus.c.52.nu.3.In cauſa criminali debet in expenſis condemnari & tenetur ad intereſſe,ſiue per accuſationem,ſiue per inquiſitionem procedatur.conſil.52.nu.1.

Sufficit hæredi ſi cedat actiones mulieri pro dote non ſoluta.37.30.

Superſtitiones illæ tantum hæreſim ſapiunt,quæ mala intentione creduntur.29.20.

Supplicans referens verba narratiua partis aduerſæ non dicitur illa fateri.72.29.

Surdi deciſ.25.c.25.n.48 declaratur.

Suſpicio doli ac fraudis ceſſat, vbi cõſtat de iuſta,vel legitima cauſa aliquid faciendi.87.21.

T

TAcens non dicitur conſentire, nec fateri quando ſit ius ſuum durare.54.20.

Taciturnitas, & præſentia in contractibus quando non noceat.41.10. Quinquennij tollit defectum ſolemnitatum inductarum de rigore iuris. 58.93

Talis præſumitur intentio teſtatoris qualem verba demonſtrant. 67.41. Quis eſſe non dicitur, niſi talis eſſe fuerit declaratus, & per verba de præterito,vel de præſenti.27.12.& 14.

Tantum, dictio taxatiua in ſtatuto contenta non inducit correctionem alterius ſtatuti.33 6.

Taxatiua dictio quando ſtet demonſtratiuè,ſeu diuiſiuè.16.35.Excludit ius accreſcendi quando ſubſtitutio eſt expreſſa. 56. 36. Importat excluſionem quando teſtator poteſt de iure prohibere ius accreſcendi.16.34. Tantum quando tollit ius accreſcendi.56.32.& 33.

Tempus agnitionis fideicommiſſarij,non autem alienationis quoad acquiſitionem fructuum eſt attendendum,& quare.25.72. Antiquum dicitur in materia probationis excedens quadraginta, vel quinquaginta annos, vel aliàs remittitur iudicis arbitrio conſilio 32.numero 18. Datum debitori gratia miſerationis non conſtituet in mora reſpectu priuationis ſine interpellatione. conſilio 71. numero 13. Immemorabile dicitur ſpacium centum annorum conſilio 22.numero 42. Immemorabile, & immemorabilis præſcriptio dicitur illa de cuius origine conſtare non poteſt. conſilio 47. numero 1. Immemorabile excedit centenarium. conſilio 96. numero 37. Immemorabile naturaliter caret initio,& memoria.47.1. Immemorabile nil aperatur quando ex lectura inueſtituræ cõſtat de titulo nullo,& vitioſo conſil.50. num.38. Immemorabile non habet vim tituli quando de ipſo titulo vitioſo apparet. conſilio 47. numero 11. 16.22.& 26. Immemorabile non inducit iuſti tituli probationem, ſi conſtet de titulo vitioſo, & iniuſto.conſilio 47 numero 2. Immemorabile regulariter reputatur per ſpatium centum annorum. conſilio 38.numero 58. implendi modum vel conditionem non currit minori grauato ſtante illius ignorantia.conſilio 20. numero 39. Non eſt madus inducendæ, vel tollendæ obligationis. conſilia 57.numero 33. Nullum dari ſi poteſt reo ad ſoluendum, nec etiam dari poteſt ad liquidandum. conſilio 70. num.12. Præſens amplectitur futurum, quando futurum contingit an eodem ſubiecto,de quo eſt diſpoſitum in præſenti. conſilio 30. numero 37.Præſens de ſui natura non comprehendit futurum. conſ.24.num.20. Præſens non comprehendit futurum. conſilio 30 numero 3. & 9. Quo actus geritur inſpicitur,non quo diſpoſitio ſumit effectum 4.70. Teſtamenti inſpicitur ad colligendam teſtatoris voluntatem.conſi 87. numero 40. Vbi eſt fundamentum intentionis alicuius debet præcisè probari c.87.n.35. Vltimum inſpicitur quando agitur do ſtatu perſonæ. conſilio 32. num.28.

Temporis antiquiſſimi ſolus curſus non poteſt tollere plures defectus probationis, nec ſupplere plura requiſita deficientia, & duo ſpecialia operari. conſi. 49.numero 25. Curſus numquam operatur ad validitatem actus, vbi mala fides reſultat ex omiſſione ſolemnium requiſitorum, quo caſu dominiũ, & poſſeſſio numquam tranſeunt in recipientem. 50.35.Diuturnitas facit præſumi licentiam conſtruendi molendina interueniſſe 91.5.Diuturnitas, vt operetur requiritur concurſus ſcientiæ, & patientia prælatorum, vel eccleſiæ contra quos præſumitur ſolemnitas. 46.40. Expreſſio non poteſt extendi ad expreſſionem pœnæ. conſilio 71. numero 9.

Tempus immemorabile probare valens debet articulare de hoc eſſe communem opinionem, & famam nec in contrarium extare hominum memoriam.cõſil.38 nu 51.

Terminus,& dilatio datur in quacumque cauſa ſummaria etiam non requirente iudicis ſeſſionem, & dicitur peremptorius.58.18.

Termini virtus,ad quem fit æquiparatio, transfunditur in æquiparatum.21.59.

Terræ indies creſcunt tam ratione temporis quam bona cultura.58.89.

Terrarum redditus ſunt quinque pro quolibet centenario.58.87.

Tertius in materia probationis in antiquis dicitur ille,qui non habet cauſam a contrahente, vel conce-

dente, ſeu enunciante aliquo titulo vniuerſali, vel ſingulari. 46 29.

Teſtamentum, an valeat in quo minimè conſtat teſtes cognouiſſe teſtatorem. conſilio 72. numero 2. Factum a vaſallo in præiudicium vocatorum etiã de conſenſu domini directi, non valet. 93. 76. ampliatur numero 8 a. Impugnans probare debet vbi deficiat cum in dubio pro teſtamento præſumatur. conſil 72. num. 2a. Inter liberas habet clauſulam derogatoriam a lege ſubintellectam ad teſtamenta ſequentia, niſi teſtator declaret explicitè nolle primum teſtamentum valere. conſi. 44. num. 1. Inter liberos imperfectum ratione ſolemnitatis ſuſtinetur etiam reſpectu extraneorum 72. r. Inter liberos licet imperfectum ratione ſolemnitatis dummodo ſit perfectum ratione voluntatis ſuſtinetur. conſil. 72 num 8. Ne corruat ob præteritionem, neceſſe eſt aliquid filio relinquere iure inſtitutionis, cũ agere poſſit deinde ad legitima ſupplementum. cõſil. 3. numero 10. Non præſumitur per iram, & alterius odium conditum cum ira, et odium nõ præſumantur. 87. 14. Non ſolemne probat voluntatem, ſed non in forma teſtamenti. c 21. num. 64. Primum reuocatum, quod non inferat declarationem ſecundi intelligitur reſpectu principalis diſpoſitionis non autem declarationis voluntatis teſtatoris. 4 63. & 65. Primum validum non dicitur reuocatum per ſecundum nullum c. 21. n. 72. Se referens etiam ad ſcripturam priuatam tenet. conſilio 21. numero 34. Semel approbatum non poteſt amplius reprobari conſilio 44 numero 7. Seu aliud inſtrumentum dicitur probatia probata, & veritas euidens conſil. 87. num. 12. Sic annullatur præteritione filiæ vt præteritione filij. 3. 8 r. Vires aſſumit a ſecundo gradu inſtitutorum, quando defectus contigit ex parte primi inſtituti. conſilio 24. numero 7. Vt ſuſtineatur liberi debent inſtitui, vel exhæredari. conſ. 4. num. 7.

Teſtamenti fauore ea ſemper ſumenda eſt interpretatio, qua ſuſtinetur etiam contra filios c. 44 n. 4. Pars dubia declaratur per aliam claram. 65. 40. Per relationem ad cedulam operatio, reſtringitur ad ſola legata 2 r. 38. Verba debent declarari vt naturalis ratio, & ſanguinis neceſſitudo dictat. conſilio 16. numero 26. Virtus valet ſub nomine codicilli, & vti codicillus 21. 69.

Teſtamentum impugnans probare debet vbi deficiat, cum in dubio pro teſtamento præſumatur 72. 20.

in Teſtamento inter liberas interpretatio fieri debet per quam inducatur æqualitas ad euitandam inuidiam. 44 1 a. Nulla probatur voluntas adimendi legatum, non adimendæ, vel dandæ hæreditatis 21. 65.

Teſtandi modus inſolitus fraudis ſuſpitionem inducit. 4 59.

Teſtator ad perpetuitatem agnationis reſpexit, quando propriam filiam excluſit inſtituendo nepotem maſculum ex ea 81. 7. Aduerſus defectum legitimitatis diſpenſare non potuit, nec pœnam apponere. conſilio 73. numero 17. Aliter diſponit ſi credat mori, aliter ſi superuiuere. 24. 30. Cenſetur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione iuris municipalis 84. 17. Cenſetur ſe voluiſſe conformare, cum ſtatutis ciuitatis vel patriæ. conſi 8 r. n. 4. Cenſetur ſe voluiſſe conformare cum ſtatutis locẽ quoad verba expreſſa, & diſpoſitiua, ſecus quoad conditionalia. c. 81. n 33. Dicitur cogitare, quod lex diſponit. 84. 3a Dicitur voluiſſe conformare diſpoſitionem ſuam intentioni legum. c. 56. 9. Ex ſolo præcepto aſſumendi cognomen domus. non dicitur voluiſſe conſulere perpetuitati agnationis. conſilio 8 r. numero 27. Honorans filium in plus quam releuet legitima poteſt eum, & in legitima grauare, quod procedit etiam in Trebellianica. conſil. 67. numero 42 & 43. ſed contra numero 44. & quando procedat, numero 45. Mandans aliquid dari, vel ſolui filio, patris intuitu non cenſetur feciſſe 4 43. declara. vt numero 84. Non creditur facere inanem ſubſtitutionem. conſil. 24. numero 26. Non excuſatur, qui non adhibuit dilegentiam ad formam ſtatuti in qualitate teſtium. 72. 1. Non intelligitur voluiſſe diſponere de feudo, vel emphyteuſi quando illius voluntas poteſt verificari aliqua pacto in banis liberis. conſilio 77. numera 28. Non poteſt derogare iuris diſpoſitioni. conſilio 73. numero 9. Non poteſt diſponere, vt fructus legitima, et Trebellianica reſtituantur. conſilio 67 numero 27. Non poteſt facere, vt fructus imputentur filia in Trebellianicam, ſed bene poteſt grauare filium, vt fructus perceptos vltra legitimam, & Trebellianicam reſtituat. conſi 67. numero 21. Non poteſt filio ſubſtituere niſi ſupra legitima, & Trebellianicæ portionem. 67 nu 14. Non poteſt in plus grauare hæredem hæredis quã hæredem ipſum. conſilio 67 numero 11. Non præſumitur. quod voluerit comprehendere perſonas non nominatas conſilio 99. numera 7. Non præſumitur quod voluerit ſe incontinenti corrigere. conſilio 99 numero 38. Per verba prægnantia includit iuris, & moleſtiæ iudicialis prohibitionem. conſilio 73 numero 24. Per verba, ſi deceſſerit ſine filijs. hæredibus, & ſucceſſoribus dicitur magis dilexiſſe ſexum quam agnationem. canſi 81. 23. Poteſt a ſucceſſione in bonis ſuis excludere Monachos, & Monaſterium. conſilio 56 numera 8. Poteſt allicere filiam ſpe lucri ad certum matrimonium contrahendum ſub pœna priuationis. 2 a. 1. contra nu. 4. & 47. Poteſt apponere pœnam filio contrauenienti non nepoti ex dicta filia. 6 a. 51. Poteſt diſponere de re hæredis ſicuti de propria. conſilio 77. numero 8. Poteſt facere ne conditio habeatur pro impleta quando non ſtat per implere

Digitized by Google

plere debentem, ſed per alium. conſilio 20. num. 9. Poteſt prohibere Trebellianicam nepotibus ex filio, ſeu venientibus ab inteſtato filiorum ſuorum. conſilio 67. numero 10. Præſumitur habere ſcientiam eorum, quæ enunciantur in teſtamento. conſilio 61 numero 22. Præſumitur regulaſſe voluntatem ſecundum iuris diſpoſitionem. conſilio 16. numero 30. Prohibendo Trebellianicam dicitur grauare filium fideicommiſſo. conſilio 67. num. 9. Quando cenſeatur legaſſe proprietatem. conſilio 97. numero 4. Qui vult prohibere Trebellianicam quibus verbis vti debeat conſilio 67. numero 37. Seipſum declarans, & gloſſans, excludit omnem aliam interpretationem. conſilio 4. numero 40. Sicuti prætulit maſculos propria filia, in inſtitutione, ita etiam eos prædilexiſſe cenſetur in ſubſtitutione 81.8 declara, vt numero 42. & ſequen. Subſtituens plures perſonas per tempus infinitum duraturas filia ſua, cogitauit ipſam filiam potuiſſe prædecedere ipſis ſubſtitutis. conſilio 65. num. 45. Vtens verbis difformibus a verbis ſtatuti, non præſumitur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto, ſed ab illius diſpoſitione receſsiſſe. conſilio 81. nu. 38.

Teſtatoris fratres dicuntur prædilecti. 3. 17. Intentio talis fuiſſe præſumitur qualem verborum proprietas importat. conſil. 77. nu 21. Mentem, qui dicit talem fuiſſe, probare debet 99 15. Prohibitio circa controuerſiam mouẽdam, intelligitur niſi adſit iuſta cauſa. conſi 73 num. 30. Voluntas pro lege ſeruanda eſt 65. 8.

Teſtis de auditu deponens informe, non probat conſi. 32 num. 36. De fama deponere debet ſecundum neceſſaria requiſita. 94 14. De negatiua deponens debet eam coarctare loco & tempori. 94. 15. Examinatus vti criminoſus ob delictum, ſi peierat impunè peierare dicitur, & ſolum Deum habet vltorem. 27. 44. Impugnatus de falſo, & abſolutus, non dicitur falſus. 58. 102. Intereſſatus non probat 94 13. Nequam & periurus non facit fidem contra mandantem. 74. 13. Periurus nullam fidem facit. conſi. 27. numero 37 Sine ratione deponens nullius eſt fidei. 50. 21. Vnicus facit indicium, & præſumptionem ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeſsione legitimitatis. conſilio 32. nu. 21.

Teſtis probatio & auctoritas in fama conſiſtit, ita vt teſtis multipliciter infamis non probet. conſil. 36. numero 19.

Teſti etiam de facto proprio teſtificanti non creditur in his, quæ tendunt ad infamiam 36. 2. Laboranti pluribus defectibus non creditur etiam in caſu vbi veritas aliàs haberi nequit. 36. 18.

Teſtes contra producentem deponentes optimè probãt. 38. 50. De auditu alieno non faciunt indicium ad torturam in crimine hæreſis, præcipuè ſi viuũt ij a quibus dicunt audiuiſſe. 29. 25. & num. 27. Deponentes de fama quando probent, & faciant indicium conſilio 74 numero 14. Deponentes de tempore immemorabili debent eſſe ætatis annorũ quinquaginta quattuor. 38. 54. Deponentes mulierem iudicio ſuo eſſe malam fœminam, & maleficam non probant niſi credulitatis adducant cõcludentem rationem, etiam ſi dicerent ſe pro certo id credere c. 29 n 28. Deponentes ſuper crimine hæreſis, debent eſſe omni exceptione maiores, & quod ſint tales debet articulari, & probari. conſil. 29. numero 26. Dicentes ſe perhibuiſſe falſum teſtimonium probant in proprium præiudicium tantum. conſilio 28. numero 19. Duo non ſufficiunt ad aliquid probandum in crimine hæreſis, & ſortilegiorum, ſed tres requiruntur. conſilio 29 numero 48. Ex officio examinati parte non citata, non probant, nec faciunt indicium ad torturam, etiam in crimine hæreſis. conſilio 29. numero 21. In præſcriptione quomodo deponere debeant conſilio 94. numero 12. In teſtamento inter liberos probant licet non rogati. conſilio 72. numero 9. Inimici etiam in atrociſsimis, & occultis, ac difficilis probationis, ſeu aliter priuilegiatis non probant, nec faciunt aliqualem præſumptionem, licet quod inimicitia fuerit cauſata culpa, & facto illius contra quem deponunt etiam inhoneſto. 29. 29. & latè etiam numero 31. Magis veriſimilia deponentes in concurſu alijs præferuntur conſilio 38. numero 49. Non deponentes per verba capituli ſed dicentes capitulum eſſe verum, non probant conſilio 38. numero 72. Quando cognoſcere debeant contrahentes conſilio 72. numero 23. Quæ & quales requirantur ad conuincendum cõſilio 74 numero 2. Singulares non faciunt indicium in crimine hæreſis conſilio 29 numero 23. Singulares non probant. 25 31.

Teſtium atteſtationes clarè, diuiſim & apertè ſcribi debent. conſilio 50 numero 20. Examen, & ſcriptura non probantis recognitio non admittitur ad retardandum exequutionem. conſilio 18 nu. 59. contra nu. 20.

Teſtes corrumpens non amittit cauſam. conſilio 28. num. 18.

Text. in l. ait. §. ſi debitorem, ff quæ in fraud. credit. procedit etiam in debitore obligato actione reali. 43. 26. In l. Aurelius, §. Mauia ff de lib. leg ponderatur. 43. 39.

Titulus aduerſus non adiuuat præſcriptionem conſil. 94. num. 23. Ex ſententia etiam probatur conſi. 38. num. 56. Pro hærede non habet locum in filio, qui patre viuente, dicitur habere naturalem poſſeſſionem. 20. 54. Reprobatus nedum cenſetur, quando lex ſimpliciter prohibet contractum, ſed etiam quando prohibet illum fieri qualificatè. conſil 47. numero 5. & num. 28 vbi reprobantur Crauet & Peregr. conſil. 19. nu 18. Vitioſus, vel ineptus nil iuuat. ibid. 24.

Tituli

Digitized by Google

Tituli a primordio poſterior formatur euentus. conſ. 95 nu 30.

Titulum habere dicitur, qui habet probabilem credulitatem. 39.9. Infectum allegare peius eſt, quam nihil pro titulo adducere. c.47.n.3. Sua poſſeſſionis probans cæteris prætendentibus eſt præferendus. 38.56.

Tolerantia non præiudicat ſcienti ius ſuum durare. 86.13.

Tortura non poteſt abluere plures maculas. c.74.n.10 Vnius hora cum dimidia aſperrima dicitur. conſi. 74.nu 37.

Tranſactio æquiparatur compromiſſo. conſilio 2. numero 75. Aequiparatur rei iudicatæ. c.2.n.50. Etiam munita auctoritate Principis irritatur ex falſa cauſa. 2.58. Ex falſa cauſa non ſuſtinetur. 2.52. Facta a patre de re filij non tenet in eius præiudicium. ibid. 8. Facta a patre, vel a matre in bonis filiorum non poteſt eis præiudicare. 2.37. Facta de fideicommiſſo irritatur, ſi non ſunt lecta, & cognita verba teſtamenti. conſi. 2. numero 84. Facit de indebito debitum conſil 2 numero 47. Fauore litium finiendarum nec Principis reſcripto reſcindi valet. c.2.n 51. Fit de dubijs & lite incerta. 2.59. Iurata, & ratificata ex interuallo conualidatur vtcumque nulla & doloſa. 62.20. Non fit vbi nulla eſt lis, nec fit de re aliena. conſil. 65.num 7. Super lite ficta non tenet. conſ. 2. 60. Suſtinetur ſi dubietas litis non fuit per calumniam adducta. conſil. 2. numero 61. Vitiata ex falſa cauſa non ſuſtinetur ob veram conſi. 2.n.67. Vt validetur ſufficit fuiſſe dubium futuræ litis. c.2.nu 49.

Tranſactionis continentis liberationem reciprocam læſio non eſt conſiderabilis. conſ 62. numero 23. Inſtrumentum eſt nullum, ſi ſit factum ſine cauſa. c.2 nu.54.

Tranſactioni iuratæ contrauenìens in minimo incidit in pœnam priuationis. conſilio 62. numero 39.

in Tranſactione celebrata medio communium amicorum tollitur omnis fraudis ſuſpicio. conſilio 62. numero 8.

Tranſigens quando dicatur eſſe in dolo ex propoſito, & re ipſa. 2.85.

Tranſigere poteſt, qui habet a lege vel ab homine adminiſtrationem cum libera poteſtate. conſ. 2. numero 32.

Tranſmiſſio ante agnitionem fieri poteſt ex potentia ſuitatis, nedum in filiam, ſed etiam in extraneos. 46.63. Locum habet in legato conditionali paſſiue; ſecus tamen actiuè. 83 56. Non fit mediante fœmina quando datur prærogatiua maſculo. conſ. 46 num. 62. Non habet locum ceſſante medio vti inhabili. 46.68. Non habet locum quando tranſmittens deceſſit durante tempore excluſiuo. 46.60. Quomodo habeat locum in legato conditionali. 97.16.

Tranſmiſſioni, vt ſit locus requiritur actualis delatio. 46.61.

Tranſuerſales primi inueſtiti de feudo antiquo, nullo modo in dicto feudo ſuccedũt quando fecit prius tranſitum in deſcendentes primi inueſtiti. conſil. 48.nu 33.

Tractatus ſimplex non inducit præſumptionem contractus ſimulati 34.30.

Trebellianica debetur filijs ex legis diſpoſitione. 67. 28. Non deducitur a filio vti filio, ſed vti grauato, & quidem tamquam heredi. 67.4. & 5. Non detrahitur de fideicommiſſo particulari. 16.7. Poteſt a patre filio prohiberi, eo magis quando agitur de deductione duarum quartarum. 67.1. et 2. ſed contra num. 3. Reſecat fideicommiſſum ipſo iure. c 67.nu 7.

Trebellianicæ deductioni locus eſſe quando dicatur ad commodum hæredum cohæredis. conſilio 16. numero 45.

Trebellianicam amittit filius teſtatoris hæres inſtitutus ob non confectum inuentarium. 9.19. contra nu. 20. & 21.

Tutor dari poteſt in loco vbi minor habet maiorem partem bonorum. 19.10. Dicitur in mora ſi non reddit rationem finita tutela. 37.12. Non actor rationem reddere tenetur. 37.17. Non præſcribit redditionem rationis. 37.3. Quilibet tenetur reddere rationem. conſilio 37. numero 2. Tenetur reddere rationem etiam non interpellatus. conſil. 37. numero 14.

Tutoris datio eſt mixti imperij, & contentioſæ iuriſdictionis, requiritque cauſæ cognitionem conſ. 19. numero 11.

Tutores, vt plurimum ſunt infideles, & negligentes. nu. 37 nu. 8.

V

Valet argumentum a feudo ad primogenituras. conſi 60. nu. 11.

Valida probatio non inducitur quando oppoſitum illius, quod allegatur poteſt ſtare cum veritate cauſa. 29.37.

Valor iuſtus, & iuſtus redditus dicuntur ſecundum communem loci æſtimationem. 34.61. Terra probatur iuxta valorem venditionum fundi vicini. conſi 34. nu. 2.

Variari quæ poſſunt ex tempore, ad vnum, & idem tẽpus metiri non debent. c.29.38 & numero 40. & c.87.38.

Variatio ſtyli receptionũ an inducat ſimulationem. c.34 nu 72.

Vaſallus cadit a feudo, pacta in inueſtitura extenſa non ſeruans. 14.28. De feudo antiquo teſtari nequit

quit

quit ſine conſenſu domini & idem in feudo eccleſia. 93.75.& 78. Et emphyteuta non poſſunt priuari, niſi ſint notoriè inexcuſabiles, & conuicti c. 55 num. 8. Et emphyteuta proteſtatione praecedente ab habita licētia domini a priuatione defenduntur. 14. 11. contra numero 58 vbi declaratur. Et emphyteuta ſi adſit pactum expreſſum de non alienando domino irrequiſito alienare non poſſunt, etiam in caſibus aliàs permiſſis. 14. 13. Non poteſt legare vxori feudi vſumfructum, nec in eo conſtituere alimentorum perceptionem 31.8. Poſſeſſionem feudi in alium transferre prohibetur. 35. 7. Poteſt alienare feudum nouum adhibito ſolo conſenſu domini directi alijs irrequiſitis, ſecus ſi adeſt clauſula iure antiqui 48. 32. Poteſt diſponere de feudo vel emphyteuſi mixtis, inter comprehenſos in inueſtitura: limitatur quando ſumus in antiquis, & a granato ſit inuentarium. 93. 58. & numero ſequen. Poteſt feudum alteri concedere in emphyteuſim cum licentia domini, & ſine licentia, vni ex comprehenſis in inueſtitura. conſil. 42. num. 10. Regulariter non poteſt conſtituere vſumfructum in re feudali, poteſt tamen accedente domini conſenſu, & citra praeiudicium vocatorum. conſi. 35. numero 1. Vel emphyteuta ex conſuetudine Mantuae poteſt conſentiente domino feudum ſibi ſoli conceſſum, pluribus perſonis diuiſim alienare 26. 56. & eius ratio num ſeq.

Vaſallo non currit tempus ad reuocationem feudi alienati niſi ei fiat intimatio inſtrumenti alienationis. 25. 27.

Vaſallum verum eſſe veriſimile eſt. praeſentantem paternam, vel auitam inueſtituram, ſecus in praeſentante inueſtituram tranſuerſalium conſilio 48. numero 12.

Vaſallo diſponente de feudo per viam vltimae voluntatis ſine licentia domini, an feudum ipſum reuertatur ad dominum, vel applicetur proximioribus, an vero teſtamentum illud ſit nullum, remiſſiuè 93. 79.

Vaſalli omnes milites nuncupantur. conſilio 93. numero 42.

Vectigal, vel datium tamquam de regalibus non praeſcribitur niſi per tempus immemorabile ſine Principis ſcientia 06 34.

Venandi ius eſt ſimplex ſeruitus iuriſdictionalis, & inter regalia computatur, eſt de reſeruatis Principi, nec venit in generali conceſſione 7. 1. & 23. Iuri derogat euellens nemora conſil. 7 numero 10. In iure continetur etiam ius incidendi nemora 7. 5. & 11.

Venatio eſt ſeruitus a ſiluis, & nemoribus plebeiorum iuriſdictioni nobilium debita. 7. 6. Saltuoſa diuiditur in clamoſam, & quietam. 7. 8.

Venationis genus eſt triplex, oppreſſiuum, arenarium, & ſaltuoſum. 7. 7.

Vendens habita fide de pretio abſque reſeruatione dominij in reuendita praefertur caeteris creditoribus etiam anterioribus. 23 8.

Vendicatio dicitur quid incompatibile cum hypothecaria, & quare 43. 41.

Venditor dicitur emptorem decepiſſe ſi reperiatur indebita penſio incluſa in venditione c 85. 1. & numero 6. Non tenetur denunciare vitium patens. 85. 15. Poteſt percipere fructus ex venditione conditionali 25. 84.

Venientes ab inteſtato excluſi dicuntur quando de illis mentionem non fecit teſtator 05. 23.

Venter non eſt in poteſtate patris. conſilio 4. numero 71.

Verbum, aliquantulum, denotat quid minimum. conſil. 24 numero 29. Commune, adiectum certa rei, non trahitur ad vniuerſum conſilio 9 numero 14 Commune, appoſitum ſubſtitutioni directae, tunc habes ſolum ſenſum directum. conſilio 95. numero 15. & 16. Commune eſt ambiguum c 16. n 39. Commune vnitum directo, facit ſubſtitutionem & directam & fideicommiſſariam. 9. 17. Cuilibet, eſt diſtributiuum omnium perſonarum conſideratarum in diſpoſitione. conſilio 13. numero 23. Debet, quid importet. 12. 19 Debitores omnem omnino actionem complectitur. 43. 22. Deſcendentes, vtriuſque ſexus deſcendentium complectitur. 93. 29. Diſponere, debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam 65. 44. Eſt ipſa cogitatio, & vox ſoni; & index cogitationis conſi 29. numero 11. Filius, prolatum ab homine non iuriſperito ſtat appellatiuè, & non comprehendit nepotes. conſilio 83. numero 30. Filij, à teſtatore negatiuè prolatum comprehendit faeminam conſil. 81. num 12. Haeres, eſt commune, indifferens, & applicabile vtrique ſexui. 93. 9 Heredibus eſt indifferens aequè comprehendens maſculos & faeminas, praecipuè appoſitum in diſpoſitione bonorum liberorum, & de ſui natura communicabilium. conſilio 81 numero 13. & 17. Infirmata, quando importet informationem qualitatis rei. conſil 25. num. 30. & dicti verbi natura numero ſequen. Inſtituo eſt verbum directum, eiuſdem conſil. 9 numero 9. Ipſi, eſt perſonaliſſimum & importat identitatem c 97 n 11. Lega, adiectum rei certae, importat legatum conſilio 21 numero 25. Lego, adiectum vniuerſitati bonorum, alio haerede inſtituto, importat tantum fideicommiſſum conſi. 21. numero 29. Lego. adiectum vniuerſitati bonorum, importat inſtitutionem ad ſuſtinendum teſtamentum conſilio 21 numero 27. Lego, de ſui natura eſt aptum ad haeredis inſtitutionem denotandam conſilio 21. numero 23 25. & 29. Omnino importat formam & praeciſam neceſſitatem. conſilio 65. numero 42. Poſſe, ſolam potentiam inducit, sed ſi ponatur in materia neceſſitante

ſitante non impedit,ſed admittit neceſsitatem induci ex alio capite.5.5. Poſsint, eſt de ſui natura extenſiuum & porrigitur ad tempus futurum. 24. 9.& 41. Poſsint,non comprehendit tempus futurum,quando eſt adiectum actui de ſui natura futurum tempus vltra tempus mortis non reſpicienti.24.41. Poſteris, eſt commune, & tam maſculum quam fœminam comprehendit. 39.30. Præmori eſt ſignificatiuum futuri euentus.c.13.nu.7. Quatenus,arguit conditionem. 24.2. Quatenus, denotat conditionem quæ importat formam omnino ſeruandam.conſi 50 num.18. Quilibet.diſtributiuum operatur perinde ac ſi fuiſſent factæ plures diſpoſitiones.c.16.2. Quondam mortuum enunciat, & transfert onus probandi in contrarium.c.78.nu.17. Quoſcumque, omnes comprehendit,qui aliàs non comprehenderentur, & quante ſit virtutis,& efficaciæ. 27.16.& 17.18.19. 20.& 21. Semper, intelligitur pro maiori parte. conſi.72 num 28. Subſtituo, eſt verbum commune.9.10. Subſtituo,in reciproca non importat fideicommiſſariam.13.13. Subſtituo iunctum verbo inſtituo,verbum obliquum & non amplius commune reputatur.conſil.9.numero 11. Subſtituo ſi addatur verbum hæres,remanet directum, & ſolam directam ſubſtitutionem importat. conſilio 13.numero 9. Succeſſoribus, tam fœminas quam maſculos comprehendit in materia fideicommiſsi. 81.14.& 17.

Verbi alienare, & diſtrahere, limitatio, quando ad diſpoſitionem tantum inter viuos reſtringatur.66 8.& nu.10.& ſeq.

Verba contractus debent intelligi, vt minus obligent quam ſit poſsibile. 30.17. Deſcribere debent intentionem loquentis.conſi.94 numero 29. Directa per teſtatorem in perſonam prohibitam grauamen continent, ideo non poſſunt intelligi prolata gratia prohibiti.65.25. Diſponentis circa nubilem ætatem,interpretantur ſecũdum mores ſuæ ciuitatis 24.15. Dubia, & actus ambigui aditionem non probant.conſilio 17.numero 8. Enunciatiuæ ad alium finem poſita non probant.49.11. Enunciatiua ad fauorem tertij abſentis non probant in facto recenti. conſilio 49. numero 14. Enunciatiua cum iuramento non probant in antiquis, vbi principaliter non ſunt prolata propter ſe,ſed propter aliud, & inter alios 49 43.& 44. Enunciatiua dubia, inſufficientia, incerta, vel obſcura etiam in antiquis non probant, nec præſumptiuè. conſilio 49. numero 18. Enunciatiua etiam emiſſa propter aliud in antiquis licet dubitetur de enunciato,inducunt præſumptionẽ transferentem onus probandi in negantem. conſilio 49. numero 7.contra numero 47.48.52. Enunciatiua feudum eſſe antiquum emiſſa in inſtrumento antiquo etiam per Prælatum,alioquin non valentem de nouo diſponere, ſaltem præſumptiuè feudi antiquitatem probant.conſilio 49.numero 9. Enunciatiua imperfecta, & in quibus neceſſaria eſt ſubauditio emiſſa abſente parte nõ probant etiam cum iuramento.conſilio 49 numero 61.Enunciatiua in antiquis probant etiam ad fauorem tertij. conſilio 49.numero 5. Enunciatiua inter diuerſos prolata probant fauore dotis ſi tamen ſint emiſſa per diſponere valentem,& principaliter non dubitetur nunciato. conſilio 49 numero 42. Enuntiatiua non probant contra tertium c.58 nu 44. Enuntiatiua non probant etiam inter partes quando principaliter agitur de enuntiata.c.54.n.16. Licet probent inter partes reſpectu obligationis,& actus principaliter in inſtrumento diſpoſiti, non tamen ſi principaliter dubitetur de enunciato.ibidem 17. Enunciatiua non probant etiam inter partes, vbi diſputatur principaliter de enuntiato. conſi.49 numero 16. Enunciatiua omiſſa propter aliud, & vbi principaliter diſputatur de enunciato etiam in antiquis non probant,ſi agatur de magno,& graui præiudicio. conſilio 49. numero 49. Enunciatiua priuilegij a Papa,vel Principe conceſſi ſeu a perſona ſecundum ſui voluntatem diſponere valente in probando æquipollere. conſi 49.32. Enunciatiua priuilegiorum antiquorum probant, & diſponunt.conſi.51. numero 16. Enunciatiua probant in antiquis,& antiquiſsimis.c 49 nu.1. Enunciatiua probant in antiquis maximè accedente iuramento.ibidem 6.declara.vt num.43. Enunciatiua probant inter partes, licet ex poſt contingat diſputari principaliter de enunciato. conſilio 51.numero 15. Enunciatiua probant quando referens & enuncians poteſt ex integro,& de nouo actum facere, & præcipuè inter ſucceſſores partium enunciantium.conſi.51.nu 17. Enunciatiua probant vbi concurrunt adminicula. 49.53. Enunciatiua probant, vt actus ſuſtineatur, & ne inualidus inducatur.49.8. Enunciatiua prolata a prælato eccleſiæ non valente de nouo diſponere, non probant.49.12. Enunciatiua prolata in contractibus per modum cauſæ non probant,nec fidem faciunt niſi ad liberandum. 54.17. Enunciatiua regulariter non probant. 49.10. Enunciatiua relatiuè prolata non probant etiamſi ſint geminata 49.17. Enunciatiua ſtant demonſtratiuè non diſpoſitiuè. c 80.23. Enunciatiua vbi agitur de graui præiudicio non probant quoad tertium. 49. 36. Enunciatiua vnius inſtrumenti in antiquis probant vbi agitur de modico præiudicio. c.49 2. contra nu.27.40.& 41. Enunciatiua vt probent in antiquis,nedum requiruntur plura inſtrumenta,ſed etiã requiritur quod deriuentur a diuerſis perſonis,& diuerſis notarijs.c.49.28.& 48. Ex quibus eliciuntur coniecturæ debent eſſe diſpoſitiua 99.14. Futuri temporis ad præſens reducuntur

tur

tur quando nihil deſideratur ad actus perfectionem. conſilio 30. numero 32. Generalia non debent ad id referri, ſuper quo fuit ſpecificè diſpoſitum. conſilio 21 numero 49. Generalia ſubſequentia caſum prohibita alienationis importat fideicommiſſum merè conditionale conſilio 66. nu. 13. Hæredibus, & ſucceſſoribus, adiuncta verbo filijs, in materia tranſitoria ad extraneos non ſtant ſimpliciter copulatiuè, ſed augmentatiuè conſilio 81. numero 18. Hæredibus, & ſucceſſoribus, æquipollent dictioni quibuſcumque. 81. 19. Illa dotata, maritata in ſtatuto ſtant disiunctiuè & non copulatiuè conſilio 4 numero 89. contra num. ſequen. Illa (quoſcumque teſtes) in ſtatuto appoſito comprehendunt omnia genera teſtium penitus reprobatorum à iure communi. conſilio 27. numero 15. & numero 22. & quare num. ſequen. Illa, vocatis vocandis, appoſita in Breui Apoſtolico faciunt cenſeri ordinem iudicij eſſe commiſſum etiamſi fuerit adiecta merò exequutori. conſilio 47 numero 19. Impersonaliter concepta, & ſolum effectum reſpicientia, voluntatem, & noluntatem important conſilio 20. numero 74. In contractibus ſunt ſtrictè intelligenda. conſilio 30. numero 4. In ſtrictiori fideicommiſſa, quod leges ponant quid importent. conſilio 95. numero 12. In teſtamento inſerta non debent ſtare ſine virtute operandi. conſilio 97. numero 3. Inueſtitura dant formam contractus, & vim ipſius contractus oſtendunt. conſilio 51. numero 4. Ita quòd bona prædicta numquam exeant de familia, & agnatione poſt præcedentem ſubſtitutionem factam certa perſona deſcendenti, quid importent. conſilio 95. numero 26. Perſonalitatem importantia dicuntur ad oculum demonſtrantia. conſilio 38. numero 87. Poſſit, & valeat, & in contractibus, & in reſcriptis important liberum arbitrium, ac facultatem diſponendi, non neceſſitatem. conſilio 5. numero 3 niſi alia ratione imponatur neceſſitas, vt ſub numero 4. Præſentis temporis trahuntur ad futurum quando nullum debitum purum reperitur. conſilio 30. numero 29. & numero 31. Præteriti temporis trahuntur ad futurum, quando cadunt ſuper eo, quod eſt de futuro. conſilio 30. numero 34. Prohibitoria numquam poſſunt inducere, neque operari conceſſionem. conſilio 93. numero 105. Prolata per modum cauſæ, & confeſſionis probant conſil. 51. numero 18. Semper intelliguntur cum effectu. conſilio 50. numero 29. Statuti debent propriè interpretari. conſilio 38. numero 24. Statuti non debent ſtare ſine virtute. conſilio 80. numero 13. Sunt mentis teſtimonium, & nota earum quæ ſunt in animo paſſionum. conſilio 29 numero 2. & conſilio 51. numero 5. & conſilio 81. num. 21. Sunt ſtrictè intelligenda in materia ſtrictè interpretanda. conſilio 3 a numero 18. Tenere locum, & focum intelliguntur pro tenere familiam. conſilio 38. numero 25. Teſtamenti ex quibus colligatur veriſimilis mens teſtatoris debent eſſe diſpoſitiua. conſilio 83 numero 9. Teſtamenti intelliguntur ſecundum ius commune non ſecundum ius ſpeciale, & naturaliter, & non ciuiliter, nec ficto, vel diſpenſatiuo modo. conſilio 20 numero 30. Teſtatoris, alio non apparente, debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi. conſilio 83. numero 35. Teſtatoris vulgari idiomate prolata ſecundum communem vſum loquendi, & vulgariter ſunt intelligenda. conſilio 83. numero 37. Vbi ſunt clara, eorum proprietas attenditur conſi. 21. numero 28. Vbi ſunt clara non eſt conuolandum ad coniecturas conſilio 30. numero 1. Vniuerſalia licet regulariter omnia includant, tamen reſtringuntur ſecundum qualitatem adiectam per diſponentem. conſilio 51. numero 6. Vniuerſalia limitantur, & reſtringuntur ſecundum naturam actus, & ſunt ciuiliter, & non abuſiuè intelligenda, recipiuntque limitationes, quas diſponens adiecit conſilio 95. numero 43.

Verborum (ipſo iure) ſenſus. 25. 44.

Verbis claris teſtatoris ſtandum eſt. conſilio 87. numero 19.

ex Verbis cauſaliter & enuntiatiuè prolatis non oritur fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum 66. 55.

a Verbis factum narrantibus non licet arguere ad deciſionem cauſæ. 48. 24.

Veriſimilis reſponſio teſtatoris probatur per coniecturas emergentes ex ſcriptura teſtamenti. conſilio 99. numero 12.

Veriſimile non eſt patrem voluiſſe fraudare filium. 36. 29. Non eſt ſcientem actum nullum diu paſſum fuiſſe 46. 41. Quod eſt attenditur, non quod in puro verborum ſonu continetur. c. 82 n 49 Vbi additur alteri veriſimili, inducitur quaſi legis præſumptio. conſilio 36. numero 27.

a Veriſimili, qui arguit dicitur arguere a ratione naturali, & allegat textum legis. 36 25.

Veriſimilitudo attenditur in contractibus conſilio 85. numero 11. Dicitur cognata natura, & ideo inueriſimilitudo habet falſitatis imaginem. conſi. 36. nu. 23. Dicitur veritatis imago 85. 12 Omnium interpretationum caput eſt, & in conijcienda teſtatoris voluntate primum locum obtinet conſil. 36. num. 24. Sola in contractibus attenditur etiamſi verba deberent extorqueri. conſilio 82. num. 54.

Veritas conſiſtit in veriſimili, & index debet illi adhærere, non ſui contrario. 36 26. Sola attenditur non verborum cortex. 58. 74.

Verum illud dicitur quod eſt probatum, non autem, quod eſt in ſe verum, ſed probatum non apparet. conſ. 29. nu. 44.

Viles dicuntur infantes. 53. 19.

Vin-

Vinculum duplex difficilius rumpitur, quia magis ligat.51.11.

duo Vincula magis ligant quam vnum.conſil.14.numero 15.

Virginitas præſumitur niſi probetur defloratio. 83.60.& 62.

Virtus imperfectione conſiſtit.conſil.25.numero 60. Verbi (naſcituros) habet initium a die conditi teſtamenti,& finem a die mortis teſtatoris. conſilio 24 nu 31.

Vitam ducere in territorio in quo eſt oriundus quilibet præſumitur; & dicens aliquem alibi cõmorari debet.72.12.

Vitium in parte ex coniunctione reſultans totum actum declinat.conſil 45.numero 44. Rei venditæ patens dicitur, quando eſt extrinſecum, & in loco. 85.14.

Vnitas inſtrumenti,& conceſſionis vbi adeſt,diuerſitas rerum & perſonarum nihil operatur conſi.45. nu.58.

Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea quæ ſunt eiuſdem generis.c.1.25. Dictionis eſt includere quæ aliàs non includerentur.14.54.

Vniuerſitas dicitur habere mixtum imperium.conſil. 38.numero 80. Habet iuriſdictionem in his, quæ homines habent ſimul facere, licet omnino careat iuriſdictione etiam abſque Principis confirmatione.conſilio 38 numero 38. Habet ius etiam prohibendi viam ex iuſta cauſa. conſilio 38. numero 39. Poteſt facultatem paſcuandi alterare & moderari conſilio 38.numero 88. Pro ſuis neceſſitatibus ſuccurrendis poteſt collectam imponere conſil.22.nu 15.

Vnus dominus ſine alio non poteſt ſtatuto prohibitorio contrauenire.3.28.Ex condominis non poteſt omnimodam iuriſdictionem exercere ſine altorum conſenſu.3.29.

Vna præſumptio tollit aliam,et plures vincunt vnam. c 4.nu.76.

Vocatio cohæredum,vel eorum filiorum in caſum contrauentionis ſuccedit loco cauſæ. conſilio 66. numero 4.

per Vocationem alterius maioris natu in caſum contrauentionis non dicitur derogatum fideicommiſſo in caſum mortis.61.48.

Vocatione lineæ alicuius comprehenduntur omnes deſcendentes vtriuſque ſexus.66.21.

Vocatus in caſum contrauentionis ſi aliunde ſucceſſerit in bonis teſtatoris dicitur etiam tantum grauatus in ſolo caſu contrauentionis. conſilio 66. numero 17.

Vocati per nomen collectiuum,poſt illorum patrem cẽſentur vocati.13.3.

Voluiſſe quis præſumitur quod verbis expreſſit. conſ. 81 nu.20.

Voluntas diſponendi non attenditur. 99.9. Et factum Principis dicitur caſus fortuitus, & inter impoſſibilia computatur. 75.1. Imaginaria non attenditur.67.39 & c.99.8. In mente retenta eſt inſtar poſthumi. 15.42. Potius in contractibus quam ſolus verborum cortex attendendus eſt. 82.46. Quæ colligitur ex actu non extenditur, vltra quam ex ipſo actu infertur de neceſſitate. 1. 35. Quæ colligitur ex actu, quatenus extendatur. 67.53.Tacita quatenus operatur conſilio 15.numero 41. Tacita,quæ ex actu reſultat eatenus operatur quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate.conſilio 41. numero 12. Tacita reſultans ex aliquo actu extendi non poteſt vltra quam infertur de neceſſitate.conſilio 86.numero 12. Teſtatoris colligitur ex coniecturis.conſilio 73 nu 41. Teſtatoris coniecturis probata prævalet ſcripturæ in augmento & diminutione habetur pro expreſſa,& manifeſta conſi.4.numero 67.

Voluntate legitimati nuda declarata poſt mortem patris per aliquem actum poſitiuum ad ratificationem inducendam, non operatur in præiudicium fideicommiſſariorum. conſilio 68. numero 29. Menteq; alicuius quæ dependent, in ijs ſtandum eſt eius declarationi.68.71. Vnuſquiſque præſumitur durare in qua fuit, non eam mutare, abſque expreſſa mutatione prioris.71.22.

Vſusfructus eſt pars integralis dominij c.35.num.6. Eſt pars integralis feudi. 35.16. In feudo conſtitui non poteſt, quia viuente vſufructuario proprietarius nequit ſeruire domino.c.35 numero 17. Matri relictus matri non quæritur conſil 83 numero 84. Per emphyteutam conſtitui poteſt in re emphyteutica eccleſiæ & etiam in feudo citra præiudicium domini. 35.3. Morte finitur. 97.2.

Vſusfructus conſtitutio ſapit expreſſam alienationẽ. conſ.35 nu.5.

Vſufructuarius non dicitur poſſidere 35.7.

Vtilitas eccleſiæ adeſſe non dicitur per retentionem homagij, ſuperioritatis, & quod res in emphyteuſim conceſſa poſſit cadere in commiſſum. 49.38. Euidens dicitur quæ notoriè, & indubitanter eſt profutura. 50. 3. Euidens eccleſiæ in alienatione probanda eſt, vt contractus teneat. 50. 2. Non reſultat per dationem æquiualentis, ſed potius damnum.50.4. Stat in acquirendo, non in repudiando 2.36.

Vtilis verſio in alienatione bonorum eccleſiæ a quo debeat probari 50.9.

Vtile id eſt, quod homini magis placet. conſilio 58. numero 12. Per inutile vitiatur etiam quando actus eſt indiuiduus reſpectu formæ tantum, licet diuiduus reſpectu eſſentiæ. 45.39. Per inutile vitiatur in actu facto in fraudem legis, & hominis. conſilio 67 nu 31. Per inutile vitiatur vbi ſubintrat partis intereſſe ſi ex conuentionis qualitate actus in totum alteratur, & reſultat repugnantia,

ac

ac contrarietas. conſilio 45. numero 65. Regulariter per inutile in indiuiduis vitiatur. conſil. 45. numero 39.

Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere etiamſi deceſſerit poſt dies octo à tempore illati vulneris. conſilio 98 numero 4. Præſumitur mortuus ex vulnere quando deceſſit intra breuius tempus quam octo dierum 98. 5.

Vulneratum deceſſiſſe ex vulnere debet probari ad hoc, vt vulnerans teneatur de occiſione. conſil 98. numero 16.

Vulnus an ſit mortale conijcitur ex qualitate armorũ illati vulneris. conſilio 98. numero 13. Dicitur mortale quando, ſecundum regulas medicinæ, vel magna cum difficultate vulneratus euadere poteſt. conſilio 98. numero 10. Illatum cum baculo ſuper ſpatulis non poteſt dici mortale. conſilio 98. numero 15. In dubio præſumitur mortale. conſilio 98. numero 6. Licet ex ſe non ſit mortale, tamen illatum in corpus ægrotum ſit mortale. conſilio 98. numero 8. Seu percuſſio tunc dicitur mortalis, quando tempore percuſſionis intra paucos dies apparet in percuſſo aliquod ſignum mortale 98. 12.

Vxor ſimpliciter hæres inſtituta in vſufructu abſque temporis præfinititione dicitur legataria, quando alius datus eſt hæres in proprietate. 35. 20.

F I N I S.

Errores aliquot qui irrepſere ſic emendato.

P.2.co.2.l.1.	diffamatus	diffamans
p.5. c.1.l.8.	audien.	audiendum
Ibid. c.2.l.45.	in bonis	in bonis oſis
ibid. c.2.l.52.	negari tamen	negari tamen non poteſt
p.6. c.2.l.26.	cōmoniceetur	cō cetus tunc
p.7. c.2.l.4.	Gerafi.	Seraph qui error aliquoties occurrit.
p.9. c.2.l.32.	neceſſitas	neceſſitat.
p.11.c.2.	Quaritur an	Secundo quæritur an
ibid. lin.ſequ.	factam	factam
p.12. c.1.l.23.	vt	&
ibid. c.2.l.4.	mandatum	procurator
p.19.c.1.l.16.	concordantib.	concordantes
ibid. c.2.l.28.	ratio vel	ratio in vel
ibid. l.38.	Cons. 20.	Cons.conſ.220
ibid. l.43.	iudic.noc.	iud.no nocet
p.20.c.1.l.6.	393.	3.3.
ibid. c.2.l.4.	reſtitutione propter	reſtitutionis donatio. ꝑ
ead. c.2.l.52.	remed.h.n.6.	remed.6.h.9.
p.21 c.2.l.45.	defuncto	defunctæ.
ibi. c.l.& ſeq.	vel recipiat	vel recipiatur, vel totaliter excludatur.
ibid. l.50.	9.illuſtr.ſſimi.	quoniam illi C
p.22.c.1.l.37.	tit.3.D.	tit.3.nu.1.D.
ibid. c.2.l.12.	locum non	locum non
p.22.c.2.l.11.12.	Reg ut ſit	Regula quo tit.ſit
p.23.c.1.l.47.	trahitor.	trahitur.
ibid. l.53.	contra ius Ri.	cōtra ius Rim.
ibid. l.57.	præ de iuſto	prædicta clæ.
ibid. c.2.l.21.	teſtatores	teſtatore.
ibid. l.51.	legati	legati
ibid. l.ſeq.	legatus	legatus
p.24. l.42.	coæqualeum	coæqualium.
ibid. l.57.	excludatur	excludatur
p.25. c.1.l.1.	filiæ 19 &	filiæ &c &
p.27.c.1.l.vl.	haberetius	haberemus
ibid. c.2.l.11.	conſi ſinum.	conſ.51 nu.
ibid. l.26.	conſi.61.	conſ 51.
ibid. l.27.	At filiæ	A filia.
ibid. l.31.	Caſt conſi.	Caſtr.d.conſi.
ibid. l.36.	prædictus q̄ñ	ſ dictus ꝙ q̄ñ
ibid. l.42.	rapturæ	ruptura
ibid. l.49.	quæſtiunm.	quæſt 1 num
p.29. l.35.	Curt.1. pra	Cur. ſuper
ibid. l.vlt.	vel declinarū	vel deſtinarā
ibid.c.2.l.23.	articuli pro certo	articuli illud pro certo
ibid. l.41.	declinata	deſtinata
p.30.c.2.l.8.	n.19 17.	nu.16.17.
ibid. l.21.	pacientis.	pattis
ibid. l.vlt.	ſpirituaba	ſpecialia
p.31 c.1.l.50.	etiamſi	etiamſi
ibid.c.2.l.3.	clite	clare
ibid. l.25.	Mont.	Mantica
ibid. l.22.	parris	patris
p.32 c.1.l.2.	tecifſe	fecifſe
ibid. l.41.	voluerit	voluerit
p.32.c.2.l.4.	dicetur cauſa	dicitur cauſa.
p.33.c.2.l.4.	honorum ex	maiorum ex
ibid.c.2.	Quia modus	Qui modus
p.34.c.2.l.14	prīecſum	prīectum
p.35.c.2.l.57.	ſecundat	ſucceaat
ibid. l.vlt.	aerogatum	derogatum
p.36.c.2.	liberi conditione	liberi ui condi tiōe
p.37.c.2.l.8.	concurrente	concurrente
p.38.c.1.l.30	ſic hactenus	ſu ſe habetib.
p.39.c.1.l.15.	iummancenim	ſu ean enim
p.40.c.2.l.14.	quo ad forma	quo ad ma
p.41.c.1.l.31.	dicitur	dicatur
ibid.c.2.l.13.	in eſſe	ineſſe
ibid. l.40.	præzati	præfati
p.40.c.2. in arg.l.14.	prohibita dictamento	prohibita, & c ia prohibita certa medico.
p.48.c.1.l.35	editus	edictis
ibid. l.40	nullo pecto	nullo pacto
ibid. l.49.	legatur	legatur
ibid.c.2.l.50.	immunitati	immunitati
p.50. l.47.	Do.	Domino
ibid. l.ſeq.	memoria	materia
ibid. l.50.	dominium	dominium
ibid.c.2.l.20.	tradita per	ad tradita per
ibid. l.2.	teuelit	teleuar
ibid. l.37.	dominiū perfecte.	dominium directi.
ibid. l.41.	Guerrena	Guerreria
ibid. l.48.	n.59 quod	o.59.qui
p.51.c.2.l.30	Sic iniuſt.	ſit iniuſt.
p.53.c.1.l.48	præclara	præfata.
p.54.c.1.l.15.	Trebellianica	Trebellianicā
ibid. l.ſeq.	annuntiu promiſſionem	annuit per omiſſionem
ibid. l.22.	ad illam	ac illam
ibid. l.55.	iudicando ab	ſ iudicādo ab
p.55.c.1.l.27	ſi debet	id debere
ibid.c.1.in argum.l.1.	ſeu docretum	ſeu decretum
p.56.c.1.l.1.	bladarum	blada &c.
ibid. l.48.	pacca	præma
ibid. l.53.	caſu	caſus
ibid.c.2. l.5.	puori	priori
p.57. l.2.	affluerunt	affuerunt
ibid. l.4.	Caſtr.	Carcci.
p.58.c.2.l.21	dominum D.	dictum D.
p.59.c.1.l.27.	annexum	annexam
ibid. l.45.	notariæ	notoriæ
ibid.c.2.l.28.	cacendi	extendi
ibid. l.36.	neceſſitatis	neceſſitantis
p.60.c.2.l.48	proficitur	perficitur
p.61.c.1.l.17.	recte Imol.	Laurēt.Imol.
ibid. l.42.	731.n.2.	731.n.20.
ibid c.2.l.15. & 20.	ejecutivus	executivus.
ibid. l.vlt.	Burret.	Beret.
p.62. l.53.	in dividua	individua
ibid. l.vlt.	ab viu	abuſu
p.63.c.2.l.51	renuntiatum	renunciatum
p.66.c.1.l.4.	cium capi.	enim nō capit
p.68.c.2.l.2.	affecti	affecti
p.69.c.1.l.10	63.quando	ſcilicet quādo
ibid. l.29.	nepotis	nepotes
ibid. l.43.	Bart.l.Larius	Bart.l.Lucius
ibid c.1.l.52.	videnda	videndus.
ibi. l.53.	numero 5.6.	numero 5.6.
p.70.c.1.l.2.	Et prima	Et primo
ibid.c.2.l.22.	vocatos	vocatas
p.71.c.2.l.9.	deſcentibus	deſcendentib.
p.72.c.2.l.43	Reſp.tur.et	Reſpondetur
p.73.c.2.l.42.	Comm.datarij	Cōmēdatarij
p.75.c.2.l.43.	expreſſe vt	expreſſo vt
p.77.c.2.l.27.	operari	operare
p.78.c.2.l.43.	ſola	Sola
p.79.c.1.l.4.	Mando.	Mandel.
ibid.c.2.l.40.	ſecernatarum	ſecernatur
p.81.c.1.l.46.	contrarium	contrariam
ibid.c.2. l.7.	habear	habeat
p.85.c.1.l.6.	in pe. ſionis	a penſionis
p.86.c.1.l.35.	ratificata	& ratificata
p.87.c.1.l.4.	Quando	Quod
ibid. l.50.	aditus	cautis
ibid.c.2.l.49.	maximo	maximé
ibid l.vlt.	poteſt	poſſit
p.88.c.1.l.15	litis	legis
ibid.c.2.l.55.	Maluæ	Maluaſ.
p.89.c.1.l.19	nuntio	mentio
ibid. l.53.	Inſtr.	Inſtrumenti
p.90.c.1.l.14.	debetur	deletur
ibid. l.56.	& facta	& facti
ibid. c.2.l.13.	probari idem	ꝓbari nequit idem
p.91.c.1.l.36	ceſoum	ceſſum
ibid. l.55.	fuit	fuerit
ibid. c.2.l.31.	Cynar	Canar.
p.92.c.2.l.32.	Libramonté	Zibramōtem & ſic aliquot locis corrigato pag ſeq.
p.94.c.1.l.16.	eſt hinc	eſt hic
ibid. l.33.	ſubſtitutio	ſubſtituo
p.95.c.1.l.37.	damnabile	damnabili
p.96.c.1.l.vlt.	limitatio	limitatis
ibid.c.2.l.2.	tradit in	tradit Bald.in
p.104.c.1.l.20	tutelum	tutelam
p.106.c.1.l.36	ſententiam	ſententia.

Digitized by Google

CONSILIORVM
SIVE RESPONSORVM
PRAECLARISSIMI
IVRISCONSVLTI,
D. CAROLI BARDELONI
MANTVANI
Præſidis Magiſtratus Montisferrati.

LIBER PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Diffamatus non dicitur actor ſed reus.*
2 *Diffamans tenetur ſtare in iudicio fori ipſius rei diffamati.*
3 *Eques Hieroſolymitanus, ac etiam Epiſcopus, ſeu alius Prælatus diffamantes tenentur ſequi forum diffamati.*
4 *Franchi Dec. 657. reprobata, quoad Iudicium inter diffamantem & diffamatum.*
5 *Clericus & Eccleſia ratione feudi conueniri poſſunt coram ſenatu.*
6 *Senatus ſucceſſit loco parium curiæ.*
7 *Clerici ratione realium actionum, ſeu in rem ſcriptarum coram laico conueniuntur.*
8 *Milites in feudalibus coram alio Iudice, quàm ſuo magiſtro conueniuntur.*
9 *Laicus eſt Iudex competens contra clericum in poſſeſſorio recuperandæ.*
10 *Senatus Taurinenſis ſe Iudicem competentem declarauit in poſſeſſorio adipiſcendæ contra Equitem Hieroſolymitanum.*
11 *Clericus declarare tenetur coram Iudice laico, an velit ſtare tranſactioni necne.*
12 *Clericus poteſt apud Iudicem laicum conueniri ad recognoſcendam ſchedulam.*
13 *Satiſdare tenetur Eques Hieroſolymitanus ſubſecuta ſententia perpetui ſilentij in diffamatione, ſeu declaratione de ſtando accordio, de non contraueniendo tali ſententiæ.*
14 *In ſeruitute incorporali ſuccumbens tenetur ſatiſdare ſe non vſurum.*
15 *Cauere qualiter cogatur reus contumax poſt Iudicis Decretum.*
16 *Fideiuſſionem qui præſtare non poteſt quomodo admittatur ad cautionem iuratoriam.*
17 *Periurus ſemper præſumitur, ſemel periurus.*
18 *Iuratoria cautio ſemper reijcitur quando alter poteſt conſuli vtrique parti.*
19 *Fideiubere ſi nequit debitor ad certum tempus, e medio tollitur dictum tempus.*
20 *Iuratoriæ cautioni non eſt locus, quando agitur de fideiuſſione neceſſario præſtanda.*
21 *Fideiubere tenetur debitor in loco, in quo fuit facta promiſſio cauendi & nu ſeq.*
22 *Remotus locus reputatur Iudicis arbitrio.*
23 *Fideiubendi impotentiam ad probandum non ſufficit iuramentum.*
24 *Equites Hieroſolymitani qui non poſſunt contrahere de bonis per eos acquiſitis ſine licentia magni magiſtri, poſſunt tamen de acquiſitis per vltimam voluntatem.*
25 *Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea quæ ſunt eiuſdem generis.*
26 *Hæreditas antequam adeatur non dicitur in bonis noſtris.*
27 *Dominium de iure gentium non acquiritur niſi*

per apprehenſionem, ſed de iure ciuili acquiritur per ſolam animo factam aditionem.

28 *Clericus & Prælatus in acquirendis poſſunt Eccleſiæ ſeu religioni præiudicare.*

29 *Hæres dans in ſolutum cum proteſtatione non adeundi non dicitur adiuiſſe.*

30 *Hæres cum beneficio inuentarij non dicitur verus hæres, nec adiuiſſe.*

31 *Hæreditatis aditionem inducit actus communicatio quoad ipſum actum factum per hæredem & communicatum.*

32 *Aditio hæreditatis quæ fit animo cedendi incontinenti nō cauſat aliquod ius cōſiderabile.*

33 *Acceptatio facta ad finem renuntiandi non habetur in conſideratione.*

34 *Factum non dicitur, quod factum non durat.*

35 *Voluntas quæ colligitur ex actu non extenditur vltra quā ex ipſo actu infertur de neceſſitate.*

36 *Locationi factæ à ſocero & vxore maritus in ſecūdo matrimonio ſtare non tenetur & n. ſeq.*

37 *Conductor ex natura locationis poteſt ſublocare.*

38 *Scire, vel ſcire debere paria ſunt.*

39 *Succeſſor vigore Hypothecæ & iuramenti tenetur ſtare colono & nu. 51.*

40 *Ignorans non conſentit.*

41 *Conſenſus limitatus ſeu adhibitus circa vnam diſpoſitionem, non præiudicat circa aliam.*

42 *Maritus ignorans ſublocationi ſtare nō tenetur.*

43 *Ex ſciētia partis non arguitur ad ſcientiā totius.*

44 *Scientiam totius negocij neceſſe eſt quod quis habeat vt per ſcientiam obligetur.*

45 *Contrahens certiorari debet de his quæ poſſent illum retrahere a contrahendo.*

46 *Conductor poteſt expelli hypotheca non obſtante oblato intereſſe, conſiderato lucro totius locationis. & n. 48.*

47 *Conductor impeditus vti re conducta poteſt petere lucrum totius temporis conductionis.*

48 *Lucrum ceſſans in conductione, conſideratur deductis expenſis & parte Dominica.*

49 *Lucrū in hōie nō ſolito negociari dicitur incertū.*

50 *Lucrum ceſſans prætendente mercatore, requitur quod lucrum ſit radicatū in actu vel quaſi.*

51 *Iuramentum locatoris non debet arctare ſucceſſorem voluntarium, extraneum, ſingularem, qualis eſt maritus.*

52 *Iuramentum addit robur contractui, ſed non mutat nec auget ſubſtantiam obligationis, cōfirmat ſed non extendit.*

53 *Iuramentum neceſſitat iurantem, hæres autem qui non iurauit tenetur ad intereſſe.*

54 *Iuramentum eſt ſtricti iuris, ideo ad alios non extenditur.*

55 *Conductor non poteſt ſublocare niſi perſonæ æquè idoneæ.*

56 *Eques Hieroſolymitanus eſt difficilis conuentionis maxime in actione perſonali.*

ARGVMENTVM.

Eques Hieroſolymitanus diffamatus tenetur ſequi forum diffamati, & poſt ſententiam vel tranſactionem ſatiſdare tenetur de obſeruantia, & de quibus poſſit diſponere.

Maritus quando ſtare tenetur locationi factæ a Socero & vxore in primo matrimonio.

CONSILIVM I.

Actiones meæ a Domino.

IN cauſa mota aduerſus Dom. Equitem Bellum, per D. Mariam Ardizzonam, plura veniunt diſcutienda, quæ ſigillatim recenſebo, illiſq; reſolutiones proportionabiliter accommodabo.

Primo igitur quæritur; an d. Eques Hieroſolymitanus, qui pluries & coram pluribus diffamauit cum iactatione, ſe nolle ſtare accordio, ſeu tranſactioni per eum initæ cum perilluſtri Domina Maria Ardizzona, poſſit conueniri coram iudice laico, ſeu ſenatu, reſpectu talis diffamationis, & præcipuè ad declarandum, an velit ſtare accordio prædicto necne.

Et reſpondetur, poſſe conueniri, ſeu citari ad declarandum, vt ſupra, coram iudice lai-
1 co, † quia diffamatus non dicitur actor, ſed reus, vt per Gail. lib. 1. obſeru. cap. 9. num. 7. vbi ex hoc infert actorem teneri ſequi forum
2 rei, † & conſequenter diffamantē teneri comparere, & ſtare in iudicio fori ipſius rei diffamati, & teſtatur de communi & de praxi; idē probat poſt multos Mying. obſeruat. centu. 1. cap. 90. nu. 3. & per totam, latè Capic. deciſ. 18. per tot. Cacher. deciſ. 151. n. 3. & per tot. ſequitur Vueſemb. conſ. 96. col. 1. & ſeq. vbi diluit contraria. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 268. n. 3. Scrader. de feud. par. 2. nonæ partis. ſectio. 13. num. 112. & ſeq. Raudenſ. conſ. 21. n. 348. in 1. & plurimos adducit Fab. de Ana. conſ. 58. n. 9. Pacia. de probat. lib. 1. cap. 56. n. 24. verſ. ſed in contrarium, vbi de veriori teſtatur, Contard. ſuper l. diffamari q. 1. C. ingen. & manu Carpan. ſuper ſtatut. Mediol. par. 1. cap. 46. n. 26. & ſeq. Maran. de multipl. alienat. n. 350. & nouiſſime alios adducendo Bernard. Greui. lib. 1. concluſ. pract. cameral. concl. 9. conſid. 1. per totam.

Extenditurq; dictum axioma, etiamſi dif-
3 famans ſit nedum † eques Hieroſolymitanus, ſed etiamſi eſſet epiſcopus, ſeu aliter prælatus

tos,quia poteſt nihilominus trahi coram iudi-
ce Laico, maximè quando res, de qua agitur,
eſt in ditione iudicis diffamati, vt poſt Alex.
& alios notat Capic.d.deciſ.18.n.7.& de ma-
gis communi teſtatur Didac. lib. 1. variar. re-
ſolur. cap. 18. nume. 5. in fin. Gabr. ritu. de
actio. concluſ.6.nume.4.iuncto num.41.Con
tard.d.quæſt.1. & poſt Abb.& alios firmat Ca
cher. deciſ. 151.num.4.in fi.Carpan.ad ſtatut.
Mediol. d.cap.46. num.30. & ſeq. vbi omnes
prædicti de receptiori teſtantur.
4 Ex quibus patet non rectè ſenſiſſe † Franc.
deciſ.657.
Secundo Dominæ Mariæ fuerunt hypo-
thecata omnia bona, etiam feudalia, pro reſti
tutione dotis, & antifati, cui feudo ipſa re-
nuntiauit vigore accordij; Vnde ſtante diffa-
matione equitis, & ſororij ſui reſpectiuè, de
non ſtando accordio, ipſa, ſeu etiam illius ma
ritus in ſecundo matrimonio, & reſpectiuè
ceſſionarius omnium iurium ipſi competen-
tium in bonis primi viri, petijt ſibi adiudi-
cari feudum in caſu negatiuæ reſponſionis
dandæ per equitem, maximè cùm in accor-
dio prædicto fateatur eques omnia bona eſ-
ſe ſuppoſita fideicommiſſo paterno, quo in ca
ſu ipſi Dominæ Mariæ daretur regreſſus ad
feudum non ſuppoſitum dicto fideicommiſ-
5 ſo,& acquiſitum à marito obligante. † Modò
clericus, & eccleſia ratione feudi conueniri
6 poteſt coram paribus curiæ, † & conſequenter
coram ſenatu (qui ſucceſſit loco parium cu-
riæ, Surd. conſ. 193.num. 12.verſ. & non mo-
uet) diffusè Roſent. de feu. cap. 12. concluſ.
2.num.10.11.12.& ſeq. vbi inter cætera mo-
uetur, quòd actiones huiuſmodi ſint reales,
ſeu in rem ſcriptæ, & reſpectu actionum rea-
7 lium, † ſeu in rem ſcriptarum clerici coram
laico conueniuntur, & ibidem nume. 12. plu-
rimos adducit; ſubiungens num. 15. milites,
8 qui † aliàs non niſi coram eorum magiſtro cō
ueniri queunt, rectè tamen in feudalibus con-
trouerſijs coram alio iudice, nempe feudo-
rum, poſſe conueniri. Farin. quæſtione crim.
8.num. 22. vbi extendit, ſiuè agatur petitorio,
nempè de feudi proprietate, ſiue de ſola feu-
di poſſeſſione. Sequitur Intriglio: de feud. cen.
2.art.94. nume.6. vſque 14.
Tertio ante accordium ipſa Domina Ma-
ria accepit poſſeſſionem omnium bonorum
viri, cui poſſeſſioni renuntiauit vigore ac-
cordij; Quo fit, vt, ſi eques non uult ſtare
accordio, debet reintegrari in illius poſſeſ-
ſione, qua fuit ſpoliata,& meritò petijt remit-
ti in poſſeſſionem illorum bonorum in caſu
negatiuæ reſponſionis. At in poſſeſſorio recu
9 perandæ Iudex † laicus eſt competens con-
tra clericum. Gail. lib. 1. obſeruat. 37. num. 5.
Græui, concluſ. 37. conſid. 6. num. 7. Theſaur.
deciſ. 82. nume. 2. Et maxime coram Senatu
Montisferrati ſolet conueniri clericus in poſ-
ſeſſorio recuperandæ, ut eſt notiſſimum,
quæ conſuetudo eſt ſeruanda etiam in caſu
iſto. Theſaur. iun. in addit. ad dictam de-
ciſ. 82. vbi ait attendendam eſſe conſuetudi-
nem, & ſtylum curiæ loci, vbi controuer-
titur. Addantur tradita per Amed. de Pon-
te in titu. quis ſit iudex competens in cauſ.
10 feud. nu. 53. in fin. vbi ait, de anno 1573. † ſe-
natum declaraſſe, ſe iudicem competentem,
in cauſa actitata cum equite Hieroſolymitano
concernente iudicium poſſeſſorium adipiſcē-
dæ, quod eſt fortius. ſequitur Theſaur. dicta
deciſ. 82. in fin. Cacher. conſil. 54. ante fin.
verſ. quod verò pertinet. Crau. conſ. 783. nu
me. 8. vbi ait, ita ſeruari Taurini, & in Marchio
natu Salutiarum.
11 Quarto quòd clericus † teneatur declarare
coram iudice laico, an velit ſtare tranſactio-
ni, necne, cùm ex tali declaratione nulla ſe-
qui poſſit condemnatio; firmatur per Fabr. in
Codi. Fabria. lib. 3. titu. 12. diffinit. 9. & ibi-
dem dicitur in gloſ. 2. quòd nolente clerico
ſtare tranſactioni, eſſet agendum ex integrò
coram laico iudice. Confert alia diffinitio
ſeptimo eiuſdem titu. vbi dicitur, clericum
12 poſſe † apud iudicem laicum conueniri, ad re-
cognoſcendum, ſeu ad denegandam ſchedu-
lam. Qua recognitione facta, ſi inde oriatur
hypotheca, coram eodem ſeculari iudice tra-
ctandum eſt.
Secundo fuit quæſitum, an ſubſecuta ſen-
tentia perpetui ſilentij in tali diffamatione,
ad commodum dictorum iugalium, ſeu ſub-
ſecuta deſiſtentia, vel declaratione D. Equi-
tis, de ſtando accordio prædicto, teneretur
ipſe eques cauere de amplius non diffaman-
do, & deſiſtendo de cæterò ab omni futura
moleſtia.
13 Reſpōdetur quòd tenetur † ſatiſdare. Nam
contraueniēs tali ſentētiæ debet puniri, ideò
debet ſatiſdare de nō contraueniendo, quia ta
li modo fit executio ſententiæ in omnibus fa-
ctis negatiuis ſecundum Bald. in l. diffamari,
num. 4. verſ. nota quomodo fit executio. C. in
gen. & manu. & latius ibidem Gontard. in
princi. num. 41. Hinc dixit Innoc. in c. cum no
ſtris. colum. fin. verſ. ſi autem talia ſunt incor
poralia, de conceſſ. præbend. Quòd quando
imponitur perpetuum ſilentium ſuper re in-
14 corporali, vt putà † de non vtendo amplius
ſeruitute eundi, ſuccumbens cogitur cauere,
quòd de cætero non vtetur illa ſeruitute, ſe-
quitur Anchar. ibi nume. 16. & Flor. in l. Ha-
rum. verſ. ſi igitur, habet talia iura. ff. ſi ſeruit.
vendic. Confert Barto. in l. ſi prius num. 21. ff.

oper. nou. nunt. dicens, quod ſi reus contumax non vult cauere poſt iuſſum, vel decretum iudicis, poteſt cogi ad cauendum captis pignoribus, vel multa in dicta; vel, ſi hæc non poſſunt fieri, vel non ſufficiant, debet iudex declarare, perinde ac ſi cautum fuiſſet, & hoc ſufficit, ſeu loco cautionis pars debet mitti in poſſeſſionem rei, vel iuris, quod petitur, quia talis miſſio loco cautionis ſuccedet, vel tertio remedio poteſt vti contra non cauentem, per iuramentum in litem.

Tertio loco fuit propoſita quæſtio, An dicto equite allegante promptitudinem dandi fideiuſſorem, ſed adducente impoſſibilitatem inueniendi fideiuſſorem, maxime pro ſumma tam egregia, debeat excuſari, vel ſaltem admitti ad iuratoriam cautionem.

Reſpondetur, non conſtare de tali impoſſibilitate, & cum in facto conſiſtat, debet probari. Surd. conſil. 68. num. 22. verſi. quod vero dicebatur.

Reſpondetur ſecundo, quod eques tenetur cauere cauſa, & ratione ſuſpicionis, quæ de nouo poſt accordium ſuperuenit, vigore præcitatæ diffamationis, ideo non poteſt excuſari ſub prætextu difficultatis inueniendi fideiuſſorē: Afflict. deciſ. 108. n. 3. vbi Viſil. nu. 3. dicens, ita fuiſſe iudicatum, alios adducit, & ſequitur Surd. d. conſ. 68. nu. 23.

Reſpondetur tertio nequaquam eſſe locum cautioni iuratoriæ ſub clypeo impoſſibilitatis, ex quo ſemel contrauenit promiſſioni iuratæ, ſeu accordio iurato, quia ſemel periurus ſemper præſumitur periurus. c. paruuli. 22. q. 5. nec admittitur ad iuratoriam cautionem, qui ſemel fidem fefellit Bal. in auth. ei qui. C. bon. auth. iud. poſſid. Plot. de iuram. in litem. §. 50. num. 3. optimè Surd. d. conſ. 58. nu. 23. verſ. minus admittendum. Marſil. de fideiuſſ. nume. 167. late Heringi. de fideiuſſ. cap. 18. nu. 114. & ſequent.

18 Reſpondetur quarto. † Quod ſemper reijcitur cautio iuratoria, quando per aliud remedium poteſt conſuli vtriq; parti, Rolan. conſ. 43. nu. 49. & 50. in 2. Heringi. d. c. 18. nu. 111. deciſ. Mant. 141. nu. 15. Modo in præſenti caſu poteſt ſuccurri creditori diffamato, nempe, vt eques debitor remittat pactum quinquennij de recatando bona inſolutum data, merito non debet audiri, offerendo præfatam cautionem iuratoriam, & de hoc eſt tex. in terminis in l. ſi conſtante. §. quoties. vbi Caſtr. Alex. & alij, ff. ſolu. matrim. vbi nolente, vel non valen

19 te fideiubere debitore dotis ad certum tempus, tollitur de medio dictum tempus, & declarat Rol. d. nu. 49. & ſeq.

20 Reſpondetur quinto ex abundanti, multos doctores magnæ authoritatis opinari non quam eſſe locum cautioni prædictæ, quando agitur de fideiuſſione neceſſario præſtanda, licet allegetur impoſſibilitas, de quibus per Barbos. in l. diuortio. §. interdum, nu. 27. ver. eſt ſi aduerten. ff. ſol. matr. Hering. d. c. 18. n. 112. & ibidē prius. nu. 109. firmat, hoīem, qui propter malos, & corruptos mores, ſeu ob eius doloſitatem inuenire nequit fideiuſſorem non admitti ad cauendum per iuramentum.

Quarto deductum fuit, An volente equite dare fideiuſſorem in ciuitate, vel territorio. M. Iugales prædicti degentes in ciuitate. N. poſtea receſſuri ad libitum Ser. D. in ciuitate. O. teneantur talem fideiuſſorem accipere.

21 Reſpondetur, debitorem, ſeu alias obligatum fideiubere teneri dare fideiuſſorem in loco, in quo fuit facta promiſſio, ſeu obligatio cauendi. Boer. dec. 99. in fi. Rol. conſ. 58. nu. 19. in 1. Franc. de fideiuſſ. c. 4. nu. 48. Hering. de fideiuſſ. cap. 14. nu. 6. & de hominibus eiuſdem loci Franc. & Hering. vbi ſupra, qui plurimos adducunt.

Nec obſtat, ſi dicatur, in caſu iſto agi de fideiuſſione neceſſaria (prouenienti a legis diſpoſitione: Rim. Iu. conſ. 93. nu. 19. Franc. d. c. 4. nu. 52. Hering. d. c. 14. n. 23. & ſeq.) & de illius præſtatione in loco pariter ſubiecto eidē Principi, vnde merito talis fideiuſſor non poteſt recuſari. Iaſ. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi neceſſaria n. 7. 8. ff. qui ſatiſd. cog. Franc. d. n. 52. Rim. Iu. d. conſ. 93. n. 16. 18. & ſeq. Hering. d. c. 14. nu. 33. Anguil. conſ. 82. nu. 26. & ſeq. Coſta de remed. ſubſid. c. 59. nu. 3.

Reſpondetur enim, id procedere, dūmodo locus ille, in quo debitor, ſeu obligatus vult fideiubere non ſit multum diſtans, vel remotus a loco, in quo fuit facta obligatio, vel promiſſio fideiubendi, alias non attenditur, an ambo loci ſint ſub eodem Principe, vel rectore. Ita Bar. in l. ſciēdum. §. 1. & in l. de die. §. iubetur. ff. qui ſatiſd. cog. Alex. conſ. 57. nu. 5. in 3. Hering. d. c. 14. nu. 34. Anguil. conſ. 82. nu. 26. &

22 ſeq. † Remotus autem, diſtans, vel longinquus locus dī, ac reputari debet iudicis arbitrio, qui debet optime conſiderare qualitatem facti, loci, & perſonarum. Alex. d. conſ. 57. nu. 6. in 3. Menoc. de arbit. iud. caſu 222. nu. 26. Hering. d. c. 14. nu. 35. Coſta d. c. 59. nu. 5.

Reſpōdetur ſecundo, iamdiu verſari tractatus de permutandis hinc inde pluribus locis, inter quæ loca adeſt ciuitas. M. cum ſuo territorio, & ita imminet caſus, in quo diſtrictus M. ſit iturus ſub iuriſdictione alterius Principis, & conſequenter ēt eques obligatus fideiubere, eſt breui receſſurus, ſeu trāſiturus ſub aliena iuriſdictione, & in territorio alterius principis, quo in caſu in loco, ſeu ciuitate. N. & de hoīb. in eius territorio exiſtentibus dēt cauere

vt in

ut in terminis aduertit Petrus Heigius quæſt. 36.nume.20.libr.1.quem ſequitur Hering. d. cap. 14.nume.36. & ſeq. ubi conſiderat tali in caſu conditionem creditoris effici deteriorem, Conferunt tradita per Anguil. conſ. 82. num.43.uſque 64.

Reſpondetur tertio non ita ex abrupto fore audien.obligatum fideiubere,dicentem,fore impoſſibile dare fideiuſsorem in loco obligationis, ſed ita demum ipſo prius iurante de calumnia ſe in dicto loco non poſse ſatiſdare, & poſse in ciuitate.M.ſecundum Bart.in l.de die.§.iubetur.ff.qui ſatiſd.cog.Hering.d.cap.
23 14.numer.28. & ſeq. † Quinimo dico, quod cum in caſu dandi fideiuſsorem in loco remoto,non agatur de fideiubendi impotentia, ad effectum obtinendi iuratoriam cautionem, ſed ſimpliciter ad probandam ſolam impotentiam ſeu difficultatem fideiubendi, non ſufficit talis probatio per iuramentum, ſed alijs probationibus opus eſt,ad tradita per Cache. deciſ. 70. numero 6. † Hering. d. cap.18. numero 121.

Quinto fuit deductum per equitem, accordium prædictum factum cum domina Maria fuiſſe & eſſe nullum, ex quo tamquam eques templarius & Hieroſolymitanus non potuit
24 † diſponere nec contrahere de bonis per eum acquiſitis,abſque placito, & licentia Magiſtri eius religionis, vt ex ipſius religionis ritibus & ſtatutis a Summo Pontifice approbatis uidere eſt, in hæc verba, ſub titulo decimoſexto Rubric. Quod fratres non alienent bona acquiſita, nempè: Quicquid Religioſus acquirit, religioni acquirit, Ideo ſancitum eſt, quod fratres ordinis noſtri, qui per emptionem, donationem, aut alia quacunque ratione bona, prędia, cenſus, ſeu annuos redditus, uel iuriſdictionem acquiſiuerunt,& ſibi uendicauerunt nullo pacto abſque Magiſtri & Capituli generalis conſenſu uendere, alienare, impignorare, aut quouis modo diſtrahere poſſint, ſed ea, quæ acquiſiuerunt fratres, uita eorum durante ſibi libera & immunia ſint cenſu,aut alio onere erga quoſcunque dominos eccleſiaſticos vel ſęculares, & illud ſubijcere, ſubmittere, aut pro eo aliquid recognoſcere nullo pacto præſumant.

Reſpondetur tamen, ſtatutum illud procedere & loqui de acquiſitis ex contractu, non autem de acquiſitis per vltimam voluntatem, ſiquidem dicitur ibi, (per emptionem, donationem aut alia quacunque ratione) Modo acquiſitio per venditionem vel donationem procedit ex contractu, non ab ultima uoluntate, & ideo etiam dicendum eſt, verba illa ſubſequentia vniuerſalia ſtare quidem ampliatiuè verborum præcedentium, ſed tamen ad ea,quæ ſunt eiuſdem generis. l. fin. §. cui dulcia.ff.vin.trit.& ole.lega. Natta conſilio 546. numero 18. vnde debent intelligi, aut alia quacunque ratione, per uiam tamen contractus vel contractuum. Hinc poſt multos dixit Bero. conſilio 159. numero 39.40. & ſequen.in 2.quod ſi aliqua ſpecificentur, & poſtea illis adiungantur uerba uniuerſalia prægnantia geminata, ſub illis verbis vniuerſalibus non continentur niſi ea, quæ ſunt eiuſdem generis, ex quo illa uerba intelliguntur
25 de ſimilibus expreſſis ſpecialiter. † Regulare inquam eſt, quod uniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea, quæ ſunt eiuſdem generis. Oldrad.conſilio 297. in 5. dub cum concordantibus per Surd. conſilio 131. numero 21. Quo circa fatendum eſt, quod dicta verba vniuerſalia reſtringantur & verificentur in ſpeciebus comprehenſis in acquiſitionibus per uiam contractus,ut optime docet Idem Surd. conſilio 48. numero 24. & latius conſilio 77. num.23.vſque 28.& conſ.445.num.45.Ceſa. conſi.55.nu.11.& ſeq.

Reſpondetur ſecundo, dictum equitem nunquam acquiſiuiſſe bona iſta inſolutum data Dominæ Mariæ eius ſororiæ, quia ipſa domina, ſtatim mortuo viro, mutando ſibi cauſam poſſeſſionis dictorum bonorum poſseſſionem adepta eſt pro reſtitutione dotium ſuarum & pro conſecutione antifati & legatorum ſibi a marito relictorum, quam poſſeſſionem,mediante accordio prædicto remiſit dicto equiti,qui dedit bona prædicta in ſolutum & in quo accordio ipſe expreſſe proteſtatus eſt, quod per illud inſtrumentum accordij & dationis inſolutum nolebat ſibi præiudicare, quoad alios creditores hæreditarios,reſeruando ſibi ius deliberandi ſeu ius adeũdi hæreditatem cum beneficio inuentarij. Quibus ſic ſtantibus ſequitur, quod tempore accordij non dicitur acquiſiuiſſe aliqua bona hæreditaria fratris præmortui,& conſequenter diſpoſuiſſe de bonis acquiſitis, ſed tantum de bonis acquirendis, quia ius adeundi non dicitur in bonis l.pretia rerum. ubi doctor. ff.ad l. Faleid.Pariſ. conſilio primo numero 60.in 2. Natta conſilio 609. numero quinto verſiculo nam ius adeundi.Sane inquam,hæreditas, an
26 tequam adeatur, † non dicitur in bonis hæredis, nec ex ſolo iure uel facultate adeundi, quis dicitur effectus locupletior. Caſtr. conſilio 34.colum.pen.uerſiculo negari tamen poteſt. in 2. & poſt Bald.tradit Alexandr. conſilio ſecundo numero 13. uerſicul. & caſum noſtrum.in 1.Rimin.conſilio 23.numero 3. in 5. Cephal,conſil.321.numer. 31.& ideo tale dicitur ius in ſpe. Pariſ.d. conſil. 1. nu.34.Hinc dicitur, quod huiuſmodi ius adeũdi cedi non

poteſt,cum non ſit in bonis cedentis. Tiraqu.
& alij, de quibus per Franc.deciſi.60.colum.
1.& deciſio.101.numero 27. Burſat. conſilio
61.nu. 11.Alibi dicitur, hæreditatem non adi
tam non publicari cum dicatur ius quærendum,
& confiſcatio non trahitur ad futura.
Cephal.conſ.321.numer.49.50.51.Gail. ob
ſeruat.libr.2.capitulo 128.numero 6.7.vbi ait
ius adeundi non dici in bonis noſtris, nec red
dere locupletiorem, cum habens tale ius poſ
ſit repudiare, ſeu abſtinere ab hæreditate ſibi
delata.Idem probat Maranta in l.is poteſt.nu
mero 216.ff.de acquir.hæred.Crott.in l.Gallus.§.
& quid ſi tantum.numer. 133.ff de libe.
& poſthu.Rimin.iun.in l.1.numer.358.C. qui
admitti.Quinimo hæres ſcriptus nunquam di
citur hęres,niſi poſtquam adiuit,quia tunc tan
tum incipit apud illum eſſe ius repræſentans
defunctum. Leoni. in l. qui Romæ.§. duo fratres.
numero 39.ff.de uerb.oblig.Ad rem igitur
redeundo, dico, ſtatutum loqui de bonis
per equitem ſeu religioſum acquiſitis, & ſibi
uēdicatis, (id eſt, appropriatis, ut per dictio.iu
ris,in ver.Vendicare, & per Calep.in ver.ven
dico) nā per vendicationem acquiritur domi
nium in re vendicata. l. & ex diuerſo.§. 1. ff.
rei vendic. l.ſicut. §. ſed ſi quæritur. ff. ſi ſer-
27 ui. vendi. & dominium† de iure gentium nō
acquiritur, niſi per bonorum apprehenſionem.
l.traditionibus. C. pact.§. per traditionem.
Inſtit. de rerum diuiſ. Bero.in cap. quæ
in eccleſiarum numero 179.in fin.de conſtit.
Bec.conſ.3.nu.51. De iure autem ciuili domi
nium acquiritur ante bonorum appræhenſionem
per ſolam aditionem animo factam l. cū
hæredes.ff.de acquir.hæred.Natta conſ.619.
nume.4.Confert Alciat. conſ.5. numero 3.4.
in 4.Non igitur poteſt dici tunc temporis acquiſiuiſſe
illa bona, ac illa ſibi appropriaſſe,
ſeu uendicaſſe ante aditionem,quam nondum
fecerat ut ipſemet faſſus eſt. Cum igitur bo
na illa nondum agnouerit, abſque ulteriori ſo
lēnitate potuit illa inſolutū dare ſororiæ, quia
28 clericus & prælatus in quærendis† poteſt ec-
cleſiæ ſeu religioni præiudicare. gloſſ. fin. in
capitulo fin. 16. quæſtione prima; late Rolan.
conſil. 15.numero 23.& per totum in 1.vbi lo
quitur in terminis accordij, Burſa. conſil.50.
numero 32. Anton. lib. 1.reſolut.cap.26. nu.
14.Peguer.dec.143.n.3.Sur.conſ.340.n.19.

Nec dicatur, equitem ſatis adiuiſſe hæreditatem
per actum accordij, & dationis inſolutum,
quia ſunt actus qui fieri nequeunt citra
nomen hæredis, adeo quod vere dicitur adi-
uiſſe licet fuerit proteſtatus, ſe per illū actum
non adire. Rim.ſen.conſ.346.num.17.Socin.
iun.conſ.107.nu.234.in 2.

Reſpondetur enim,contrarium eſſe verius,
29 quia per† dationem inſolutum factam credi-
tori per hæredem ſcriptum,non dicitur hæres
ille adiuiſſe hæreditatem quando proteſtatus
eſt ſe tunc non uoluiſſe adire, illa inquam
proteſtatio vtcunque contraria facto, cum
concernat quid ab animo dependens, vt eſt
hæreditatis aditio,præualet facto cōtrario, vt
in ſpecie tradit Alciat.conſil.92.libr.5.Alios
adducit, & ſequitur Mant.de coniect.vlt.vol.
libr.12.titu.10.numero 15.Gomeſ.ſupra leg.
Tauri.45. numero 44.uerſi. nec obſtat ſi ſub-
tiliter. Craſ.in §.Acquiſitio hæreditatis.quæſ.
10.nu.6.verſi. Attamē illa.Maſcard.de prob.
concluſ.44.nume.4.& ſeq. & concluſ.47.nu-
9.10. & 804. num.11. & late in terminis da-
tionis in ſolutum factæ per illum,qui dicit, ſe
uelle eſſe hæredem cum beneficio inuentarij,
30 † ut non dicatur verus hæres,nec adiuiſſe hæ
reditatem,tuetur Ceph.conſ.203.nu.7. verſ.
non obſtat aſſerta datio in ſolutum. & nu. 8.9.
& 10. ac 11.ad rem faciunt notata per Surd.
conſ.445.nu.11.& ſeq.

Non etiam replicetur, proteſtationem tūc
non inducere voluntatem adeundi, quando
fit actus per hæredem proteſtationi cōtrarius,
& dependens a ſolo facto proteſtantis.Secus,
ſi ille actus cum alia tertia perſona communi-
cetur, Nam tam a proteſtatione dicitur receſ
ſum.Gomeſ.d.l.45. nu. 14. verſ.1.quod quan
do.Maſcar.d.concluſ.48. nu.11. 12. & datio
inſolutum dicitur actus communicatus cum
tertio,ergo dicitur adiuiſſe.

Quia reſpondetur, contrarium verius eſſe,
ex adductis per Alciat.Ceph.& ſequaces, de
quibus ſupra.

31 Reſpondetur ſecundo,† talem communica
tionem actus inducere aditionem hęreditatis
quoad ipſum actum factū per hæredem, & cō
municatum & cōſequenter in caſu noſtro quo
ad validitatem talis dationis inſolutum, non
autem quoad alios creditores hæreditarios;
& ita ex tali actu cauſatur quędam ficta aditio
ad ſolam ſubſiſtentiam illius actus dationis in
ſolutum,Caſt.conſ.252.col.3.ver. non tamen
dico quod iſta in 1.Crau.conſ.200.nu.2. Ma
ſcar.d.concluſ.44.nu.14. valde conferunt re
lata per Soc. conſ.53. n.28.in 4.de quo in ſe
quenti reſponſione.

Reſpondetur tertio, quod datio iſta inſo-
lutum non fuit facta nec ordinata ad adeundum,
nec ad acquirendum, ſed potius ad re-
nuntiandum bona illa pro dote & antifato de
bitis,& incontinenti in eodem & unico inſtru
mento, ideo talis aditio non eſt conſiderabi-
lis,quia dando in ſolutum dicta bona in neceſ
ſarium antecedens dicitur adire in confuſo,
quod non eſt conſiderandum, ut poſt Socin.
& Rotam aduertit Phanuc.de Lucr.dot.gl.8.

nu-

numero 17. cum alijs congeſtis per Peguer. deciſio. 243. numero 3. vbi ait in terminis, non dici ius quæſitum eccleſiæ, uel monaſterio, ob ceſſionem factam alteri per hæredem ſcriptum, quæ fieri per illum non potuit, niſi
32 præuia hæreditatis aditione, † quia illa aditio fuit facta animo cedendi incontinenti & eodem inſtanti, quæ ideo non cauſat aliquod ius conſiderabile, & ante illum idem firmauit Socin. conſil. 53. numer. 28. 29. in 4. ubi dixit,
33 † quod acceptatio facta ad finem renuntiandi alteri perſonę, non eſt in conſideratione, ſed ſolum ipſa renuntiatio, quæ principaliter agitur, quia ius acquiſitum momentaneum non eſt in conſideratione, & non dicitur uer
34 ſum, quod verſum non durat, ſicuti † factum non dicitur quod factum non durat, concludens acquiſitionem factam ad finem renuntiandi debere ſolum regulari ſecundum finem, & plura concordantia adducit in propoſito Fęnutius de moment. tempor. capitu. 31. Addatur, quod uoluntas, quæ colligitur
35 ex aliquo actu uel facto, † non extenditur ultra, quam ex ipſo actu infertur de neceſſitate. Bartol. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ff. itin. actuque priui. late Bec. conſilio 106. numero 46. Surd. conſil. 160. numer. 53. & conſ. 164. num. 47. & conſ. 212. num. 22. & 262. num. 31.

Sexto loco venit nouiſſime diſcutiendum An maritus in 2. matrimonio teneatur ſtare nedum locationi factæ a ſocero & vxore, ante matrimonium, de bonis dotalibus, verum etiam ſublocationi factæ a primo cōductore.

36 † Quo ad caput locationis dicitur, maritum regulariter non teneri ſtare dictæ locationi, niſi ſciens illa per prius locata, ſimpliciter & ſcienter in dotem receperit, ut poſt Roman. & alios tenuit Didac. lib. 2. var. reſolut. cap. 15. num. 5. verſi. quid autem e contrario, late Caroc. de locat. titu. de iure dotium. quæſtio. 7. nume. 22. fol. 66. ubi nu. 23. ſubiungit, talem ſcientiam debere probari per colonū, aliàs ſuccumbet. Conferunt tradita in deciſ. Mantua. 265. numero 29. & per tot. & deciſ. 225. numer. 17. & ſequitur Campeg. de dot. par. 2. q. 23. vbi ait, maritum teneri ſtare colono, quando ſciuit fundum locatum, quaſi videatur conſenſiſſe, & recipere fundum ſecundum eius qualitates.

Reſpectu uero ſecundi capitis uidetur dicendum, quod cum de natura locationis ſit,
37 † vt cōductor poſſit ſublocare, nulla extante conuentione in contrarium. l. nemo C. locar. Mozz. de locat. rubr. de natura locationis. nume. 4. quod maritus teneatur ſtare ſublocationi, & tanto magis cum ſit iuriſperitus, qui præſumitur cogitaſſe, quod talia bona potuerint eſſe ſublocata, cum de natura locationis (cuius expliciram ſcientiam habuit) ſit, ut fieri poſſit ſublocatio, & omni in caſu videtur dicto marito imputādum, ſi de bonorum qualitate non ſe informauit. l. qui cum alio. ubi docto. ff. de reg. iur. Surd. conſil. 150. nu. 24. ubi
38 prius dixit, par eſſe, ſcire, † uel ſcire debere, & ideo dixit Natta conſilio 426. numero 16. quod ſciens locationem, debuit cogitare, quod forte aderit iuramentum, cuius vigore colonus expelli non poterit, deciſio. Mantua. 765. nume. 40. ubi dicitur ſat eſſe, quod dicatur in genere, rem eſſe locatam, abſque eo, quod vlterius exprimatur, ad hoc, ut quis teneatur ſtare colono, & ibidem numero 45. inuehit contra illum, qui ſciuit rem eſſe locatam, quia debuit inquirere pacta locationis, conditiones, & qualitates; quod ſi non fecit, ſibi imputet, quia nedum quis tenetur inquirere qualitates perſonę cum qua contrahit, ſed etiam qualitates rerum & iurium contractorum.

Præterea videtur aduertendum, In inſtrumento locationis adeſſe hypothecam bonorum pro obſeruantia contractus, quo in caſu ſine dubio ſtandum eſt locationi, ut poſt plurimos tradit Caroc. de locatio. titul. de ſucceſſo. quæſtione 25. numero 25. & ſequent. fol. 208. ubi extendit, ſiue hypotheca ſit generalis ſiue ſpecialis. Mozz. de locat. rubr. fin. numero decimoquinto & decimoſexto, ubi
39 fortius dicit, † quod intantum talis ſucceſſor uigore hypothecæ teneatur ſtare colono, quod nec etiam offerendo intereſſe liberetur, quando fuit appoſitum iuramentum in inſtrumento locationis, quia tunc ſucceſſor tenetur præciſè ad factum, hoc eſt ad patientiam vſus & fruitionis, ut in præſenti caſu. Idem probatur in deciſ. Mantuana 225. numero 10. & ſequ. vbi dicitur, ſufficere iuramentum ſine hypotecha ad obligandū ſucceſſorem ſtare colono, Geraſſi. de iuramen. priuileg. 74. numero 34. & priuileg. 158. Marcin. de iurament. part. 4. effectu 152. Adeo quod euitatur controuerſia doctorum partim dicentium, ſufficere hypothecam bonorum, ad obligandum ſucceſſorem ſtare colono, etiamſi offerat intereſſe conductori, & partim atteſtantium conductorem poſſe expelli offerendo ei intereſſe, de qua per Viui. opi. 127. numero ſexto. Caroc. dicta quæſtione 25. numero 25. iuncto nume. 33. deciſ. Man. 265. nume. 4. Quia iuramentum obligans præciſè ad patientiam, tollit omne dubium, ut ſupra dictum eſt.

Quę tamē utcunq; prima facie urgentia, attamē in pñti facti ſpecie de facili tolluntur, ex quorū declinatione ſatis apparebit de bono

iure mariti reluctantis circa perſeuerantiam contractus huiuſmodi ſublocationis.

Ad illud,inquam,quod dicebatur de illius ſcientia, quo ad locationis contractum, ex qua teuebatur ad perſeuerantiam. Reſpondetur,quòd in aſſignatione dotis fuit deſignata certa perſona conductoris nempè, quòd tradebantur in dotem illa bona tunc locata Illuſtriſſimo Domino Comiti Henrico de Sãcto Georgio, in quem conductorem tacitè conſenſit maritus, cui iam ante per multos annos erant cognitæ qualitates dicti Illuſtriſſimi Comitis. Non autem fuit dictum,bona illa fuiſſe ex poſt ſublocata equiti. Quò fit,vt, ſi ratione conſenſus præſumpti vigore ſcientiæ locationis,maritus dicitur approbare contractum, vt ex Didac. Carroc. Surd. & alijs ſupra probauimus, vtique non teneatur ſtare ſublocationi, de qua nullam tunc temporis habuit ſcientiam, & in qua non poteſt dici
40 conſenſiſſe,quia † ignorans non conſentit,& ceſſante conſenſu ceſſat obligatio, iuribus notis. Conſenſus, inquam, non extenditur ad ignorata l.cum Aquiliana.ff.tranſact.l.mater decedens.ff.inoff.teſta. & conſenſum eſſe baſim,& ſubſtantiam omnium obligationum, tradit Surd.conſ.25.nume.10. Limitatus au-
41 tem † conſenſus non extenditur, quia adhibitus circa vnam diſpoſitionem non præiudicat circa aliam.l.iubemus.C.ad Velleia. Roma.conſi.131. in fin.late Surd.conſi.36. num. 28.Hinc in propoſito dixit Fulgos.in l.item quæritur.§.qui impleto.ff.locat.quòd diſpoſitio illius textus non militat in eo, qui ignorat locationem finitam, cùm ignorans non conſentiat. Et voluntas tacita,quæ colligitur ex aliquo actu non extenditur vltra, quam ex illo actu infertur de neceſſitate,vt ſupra notaui in calce quinti capitis. Cùm igitur mari-
42 tus nõ fuerit † certioratus de tali ſublocatione,ſed tãtum de locatione,de qua conſtabat per certum inſtrumentum oſtenſum dicto marito, dubio procul non dicitur obligatus ſtare ſublocationi per eum ignoratæ,a qua ſe ſubtraxiſſet, ſi ſciuiſſet perſonam ſubconducto-
43 ctoris, & ex ſcientia † partis non arguitur ad ſciãm totius,qñ tractatur de contractibus inſtrumẽtalib. Sicuti enim,qui partem inſtrumẽti vidit præſumitur totum vidiſſe, ac eſſe informatum de omnibus in eo contentis, non autem ille, qui poteſt ſcire partem, abſque eo quòd totum videat, & legat, vt quando agitur de ſcriptura non continente totam diſpoſitionem, ita multo magis informatus de vno cõtractu cõtẽto in vno inſtrõ non põt dici habere ſciãm de alia diſpoſitione in diuerſo inſtrumento cõtenta, vt optime poſt alios docet Surd.conſ.150.nu.133.& ſeq.ubi nu.136.
44 ſubiungit, neceſſe eſſe, ad hoc, vt quis per ſciãm obligetur, quod plenam & perfectam habuerit ſcientiam totius negotij, cum omnibus ſuis qualitatibus. Ex his igitur tollitur etiam diſpoſitio l.qui cum alio.ff.reg.iur.tum quia procedit quoad conditionem hominis, cum quo contrahitur,non autem quo ad conditionem rerum,quam quis non tenetur inueſtigare,ſecundum Cepha.conſ.393.num.99. Surd.conſ.13.num.38.& conſ.15c.nu.123. alios adducit & ſequitur Rimin. iun. conſil.
45 640.nu. 63.tùm quia,vt dixi, † maritus debebat certiorari,& lex illa non militat, quando contrahens debet à parte certiorari, & præcipuè de ijs, quæ potuiſſent illum retrahere à contrahendo. Surd. conſ. 150. nume. 124.& ſeqq.vſq 133.

Quatenus verò dicebatur obſtare hypothecam & iuramentum.

Reſpõdetur id poſse fortaſſe militare quo ad primam locationem factam Illuſtriſſimo Comiti, cuius ſcientiam habuit, vt in inſtrumento dotis, non quoad ſublocationem, quam maritus penitus ignorauit.

Reſpondetur ſecundo veriorẽ eſſe ſenten-
46 tiam, † conductorem poſſe expelli non obſtante hypotheca, oblato illi intereſſe per locatorem vel eius ſucceſſorem, vt per Viui. opin. 127.num.6.verſ.ſed aduerte.Carroc.d. quæſtione 25.num.33.34.vbi plures coaceruat,de communi teſtando. Didac.lib.2.var. reſol.cap.15.num.3.verſ. ſecundum hinc deducitur.Quod quidẽ intereſſe,deberet eſſe nedum damni emergentis, ſed etiam lucri ceſſantis.l.ſi fundus. ff. locat.l.ſi in lege. §. colonus.ff.eod.Surd.deciſ.Mant.131.colu.1.Bec. conſ.45.num.20.

Aeſtimari autem debet prima facie tale intereſſe lucri ceſſantis, nedum habita ratione primi anni, ſeu illius anni tantum, in quo expellitur conductor, ſed conſiderato lucro totius temporis locationis. tex. in l.ſed ſi in lege.§.colonus.ibi(totius quinquennij nomine)ff.locat. Veral.deciſ.183. num.3. vbi
47 ait conductorem poſſe † petere tãtum lucrũ quantũ fuerit facturus toto tempore conductionis,quando impeditur vti re conducta, & latè probat Coſta de remed.ſubſid.c. 114. nu. 21.& ſeq. Imo tale lucrum diſtributum in ſingulos annos poſſe ẽt probari per teſtes,firmat Zuchard.conſi.67. in 3. dub. dummodo tamen illud probẽt concludẽter,vt per Turrec. conſi.74.num.41.in 1.Puip.conſi. 282. num. 34.latè Gabr.conſi.147. nu. 3. vol.

Aduertendum tamen eſt,in propoſito caſu agi de intereſſe lucri ceſſantis prætenſi à viro nobili equite Hieroſolymitano fundari in ſolo reditu & fructibus prædiorum illi lo-

catorum

Digitized by Google

eatorum, quod quidem lucrum conſideratur
48 † deductis expenſis & parte dominicali.l.Lu
cius.ff.pro Soc.Bero.conſ.141.nu.2.in 1. Pan
cil.conſil.17.nu.6. Deciſ.Genue.68. num.10.
Et pariter debet perpendi, poſſe multa contin
gere contraria ante tempus finitum loca-
tionis, ex quibus nedum lucrum; ſed dam-
num notabile foret percepturus, ut puta
mors conductoris, carceratio, caſus fortuiti,
grandinis, inundationis, gelu, penuriæ, & cæ
tera id genus. Adeo quod conductor iſte (ma-
xime non ſolitus mercari vel negotiari) non
debet audiri cum ſe fundet in ſolita poſſibili-
tate lucrãdi, vel in ſolita præterita perceptio
ne: niſi adducat veriſimilem certitudinem lu-
cri in actu, vel quaſi, ſeu in potẽtia propinqua,
ut per Caſt.in l.non vtique.§.nunc de officio.
numer.3.ubi Iaſ.numer.8.ff.eo.quod cert.loc.
Afflic.deciſ.20.nume.2.Pancir.conſ.147.nu.
7.Gabr.conſ.147.num.3.in 2.Botta conſ.57.
nume.13.& poſt plurimos de veriori, ac in iu
dican. & conſulendo ſequenda ſententia, fir-
mat Carroc.de locat.tit.de lucr.ceſſ.quæſt.1.
nume.5.fol.39. Honded.conſ.50.numer.30.
in 1.diffuſe Turret.conſ.74.nume.42.in 1.&
conſil.77.num.25.& ſeq.vbi docet requiſita
ad probationem lucri ceſſantis, de quibus e-
tiam per Purp.conſil.282.numer.34.& ſequ.
Burſ.conſ.68.num.21.22.& ſeq.ubi etiam cõ
49 ſiderat, † quod lucrum in homine non ſoli-
to negotiari dicitur incertum, Ideo dixit Ro-
ta Genuen.poſt Salic.deciſ.139.nume.12.&
Burſ.ubi ſupra, quod lucrum dicitur incertum
quod expectatur ab homine non ſolito nego-
tiari, & magis proximum perditioni, quam lu-
cro. Idem probat Pret.conſ.151.num.108.&
ſeq. Modo ſi in mercatore prætendente lucrũ
50 ceſſans, † requiritur, quod lucrum ſit radica-
tum in actu uel quaſi, multo fortius in ſimplici
conductore prædij ruſtici prætendente lucrũ
fortuitum, incertum a futura fortuna proce-
dens, vt dixi, Quibus addo Bald. in terminis
conſ.182.vol.1.Crau.conſ.40.num.10.Soci.
iun.conſ.78.num.25.in 2.

Nec obſt.tex. in d.§.ſi colonus.& adducta
per Veral.& Coſtam, quia intelliguntur. quan
do conſtat de certitudine lucri ut quia ſit in a-
ctu uel quaſi. v. g. quando locator pro 100.
ſublocaſſet pro 200. ut declarat idem Coſta
ibi num.22.& nu.26.aliàs ſecus.

Circa iuramentum, nempe quod indiſtin-
cte obliget ſucceſſorem ad perſeuerantiam lo
cationis, Dico, hoc ſtare non poſſe, ſiquidem
admitto locatorem ipſum teneri ſtare colono,
ita quod illum expellere nequeat vigore iura
menti obligãtis illum præciſè, & taliter, quod
non audiatur etiam offerendo intereſſe, ſed ta
mẽ nego ſucceſſorem extraneum in locum lo
51 catoris teneri ſtare colono ob † iuramentum
prçſtitum in alio contractu inito inter diuerſas
perſonas, Iuramentum inquam locatoris non
debet arctare ſucceſſorem voluntarium ex-
traneum ſingularem, & ita per prædicta ſen-
ſit Didac. lib.2. variarum reſolut. cap.15.
numer.3.verſic.ſecundum hunc deducitur, in
fin.dicens, opinionem Socin.& ſequacium eſ-
ſe erroneam, quia hic non tractatur de vincu-
lo iuramenti reſpectu iurantis ſeu eius ſucceſ
ſoris vniuerſalis, ſed extranei, qui eius conuen
tioni iuratæ ſtare non tenetur ob tale vincu-
lum. Sequitur Viui.opi.127.nu.10.verſ.tamẽ
pace.Carroc.de locat.d.quæſt.25.numer.38.
alios adducit Gabr.conſ.66.num.12.in 1.di-
cens iuramentum locatoris non poſſe affice-
re eius ſucceſſorem, & dixit Surd. conſil.194.
num.27.poſt Bal. & alios, quod iuramentum
vnius alij obeſſe non põt, ſubdens, iuramentũ
nec ratione periurij, nec ratione obſeruantiæ
obligare ſucceſſorem ſingularem, ut eſt mari-
tus, qui dicitur uoluntarius & ſingularis ſuc-
ceſſor, Dicac. d.cap.15.nume.5.verſic. quid
52 autem a contrario † Camp.de dote par.2.qu.
23. Iuramentum inquam, addit robur contra-
ctui, ſed non mutat nec auget ſubſtantiam ob-
ligationis. Oldra.conſ.238.deciſ.Mant.3.nu.
9.& vere iuramentum confirmat contractum
ſed non extendit. Pacia.conſ.132.numer.89.
Quinimo dixit Bal. in proœm.feud.nume.16.
53 quod iuramẽtum † præciſe neceſſitas iurantẽ,
hæres autem qui non iurauit tenetur ad inte-
reſſe. Sequitur Gabr.conſ.66.nu.12.in 1.Surd.
conſ.194.nume.26.& latius conſ.399.nu.18.
ubi plurimos adducit. Alibi cauetur, iuramen
54 tum eſſe ſtricti iuris, † ideo limitatum ad cer
tas perſonas, ad alias non extenditur. Fed.de
ſen.conſ.210.circ.med.Surd.conſ.60.nume.
24.nec unquam iuramentum includit caſus,
quos ipſa diſpoſitio non includit. Moroti con
ſil.24.numero 25.26.ubi ſubiungit, iuramen-
tum non operari ultra conſenſum iurantis.
55 Tandem † pro complemento iurium præ-
fati mariti debet aduerti, quod conductor
non poteſt ſublocare, niſi perſonæ æque ido-
neæ. Mozi. de locatio. rubr. de natur.locat.
nume.4.Gloſſ.Bald.& alij in l.nemo.C.locat.
Caroc.de locat.tit.de iure ſublocan.num.1.ſe
cundum priorem impreſſionem.
56 † At ſubconductor, qui eſt eques Hyeroſo
lymitanus non eſt æquè idoneus, cum ſit diffi-
cilis conuentionis, maximè in actione perſo-
nali, ut prçciſe admonet Heringi.de fideiuſſ.
cap. 8. num.129. iuncto num.135.ubi adducit
concordantes. Laus Deo.

Carolus Bardelonus.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Eques Hieroſolymitanus quomodo aſſiciatur a ſententia perpetui ſilentij.*

2 *Cedens poſt ceſsionem an agere poſsit contra debitorem ceſsum. & nu. ſeq.*

3 *Ceſsionarius ſuccedit in ius cedentis.*

4 *Ceſsionarius poteſt compellere debitorem inuitum ad id præſtandum quod cedenti debebat.*

5 *Ceſsionario non nocet recognitio facta per cedentem poſt ceſsionem.*

6 *Procurator in rē propriam dicitur ille ad quem pertinet vtilitas & damnum.*

7 *Procurator ſi eſt ceſsionarius non reuocatur per cedentem.*

8 *Cedens quando habeat actiones directas inanes & ineſſicaces.*

9 *Cedens quando poſsit agere, & per indirectum impedire ceſsionarium.*

10 *Ceſsio facta viro a muliere cuius commodo facta cenſeatur, & quis agat.*

11 *Cedens exigit nomen ceſſum permittente ceſsionario etiam procuratore in rem propriam.*

12 *Iuramenti uinculum quando non obligat parti, nec obligat Deo.*

13 *Creditor poteſt remittere iuramentum debitori.*

14 *Ceſsione ſimplici facta actiones diuerſæ remanent penès cedentem.*

15 *Iuramentum in ceſsione operatur quoad actiones ceſſas, non quo ad retentas.*

16 *Minor reſtituitur aduerſus tranſactionem per eum factam ex capite læſionis.*

17 *Læſio enormis requiritur, vt minor reſtituatur aduerſus tranſactionem.*

18 *Læſio quomodo reguletur, & dignoſcatur.*

19 *Litis euentus dubius quomodo probetur.*

20 *Læſio vltra vel citra dimidiam non attenditur, quando ſunt clara iura minoris ſed omnino reſtituitur.*

21 *Renuncians legatum non agnitum non dicitur minuere patrimonium.*

22 *Damnum pati, & lucrum non acquirere inter ſe differunt.*

23 *Agere de damno vitando, & omittere lucrum iam quæſitum paria ſunt.*

24 *De lucro in ſpe, & lucro veriſimili iudicatur ſicuti de vero damno.*

25 *Dominium rei legatæ a morte teſtatoris tranſit in legatarium.*

26 *Minor renunciare non poteſt legato ſibi relicto ſine decreto.*

27 *Legatarius habet hypothecam in bonis defuncti & executionem paratam.*

28 *Minor reſtituitur aduerſus renuntiationem legati.*

29 *Minor reſtituitur aduerſus omiſsionem lucri eius fauore conſtituti.*

30 *Minor reſtituitur etiam ſi renuntiauerit reſtitutionis beneficio.*

31 *Pater adminiſtrator bonorum filij poteſt tranſigere ſuper bonis aduentitijs ipſius ex iuſta cauſa. vt nu 34 & 39.*

32 *Tranſigere poteſt, qui habet a lege vel ab homine adminiſtrationem cum libera poteſtate.*

33 *Patris amor in filios eſt ineſtimabilis.*

34 *Pater tranſigit ſuper aduentitijs filij, quando tamen abeſt eius præiudicium.*

35 *Pater prohibetur renunciare iuri quæſito filio ſine iuſta cauſa & neceſſaria.*

36 *Vtilitas ſtat in acquirendo, non in repudiando.*

37 *Tranſactio facta a patre, vel a matre in bonis filiorum non poteſt eis præiudicare.*

38 *Lucrari ſatis dicitur qui a lite recedit.*

39 *Pater tranſigere poteſt de bonis filij, quando cum adminiſtratione habet vſusfructum.*

40 *Patri prohibetur vſusfructus in legato facto filio ſpecificè.*

41 *Iuramentum non officit beneficio reſtitutionis data enormiſsima læſione, quæ nunquam excluditur.*

42 *Minor mulier enormiſsimè læſa non tenetur ex eius renuntiatione cum iuramento & n. 44.*

43 *Dolus reipſa quando æquiparetur dolo ex propoſito.*

44 *Læſio enormis non datur ſine dolo.*

45 *Iuramentum intelligitur apponi, & operari rebus ſic ſtantibus.*

46 *Iuramenti uis eſt roborandi contractum vtiliter geſtum, non ſupplendi conſenſum.*

47 *Tranſactio facit de indebito debitum.*

48 *Solutum indebite ex cauſa tranſactionis non repetitur.*

49 *Tranſactio ut ualidetur ſufficit fuiſſe dubium futuræ litis.*

50 *Tranſactio æquiparatur rei Iudicatæ.*

51 *Tranſactio fauore litium finiendarum nec principis reſcripto reſcindi ualet*

52 *Tranſactio ex falſa cauſa non ſuſtinetur.*

53 *Locupletari nemo debet cum alterius iactura.*

54 *Tranſactionis inſtrumentum eſt nullum, ſi ſit factum ſine cauſa.*

55 *Errans non conſentit.*

56 *Falſa cauſa uitiat diſpoſitionem.*

57 *Mendacium continet præſumptionem doli.*

58 *Tranſactio etiam munita auctoritate Principis irritatur ex falſa cauſa.*

59 *Tranſactio fit de dubijs, & lite incerta.*

60 *Tranſactio ſuper lite ficta non tenet.*

61 *Tranſactio iuſtinetur ſi dubietas litis non fuit per calumniam adducta.*

62 *Calumnia euidens dicitur quæ patens eſt & aperta.*

63 Ne-

63 *Negatio per calumniam euidentem facta non facit rem dubiam.*
64 *Lis incerta dici non poteſt,ubi adeſt caſus legis.*
65 *Tranſigens quando dicatur eſſe in dolo ex propoſito,& re ipſa.*
66 *Dolus re ipſa tantum non uitiat tranſactionem.*
67 *Tranſactio uitiata ex falſa cauſa non ſuſtinetur ob veram.*
68 *Diuiſio facta ex falſa cauſa, irritatur etiam ex uera.*
69 *Hæreditatem tenuem allegans,debet probare.*
70 *Hæreditas alta eſt opulenta,alia locuples.*
71 *Hæreditas cenſetur locuples, quæ hæredem aduenit.*
72 *Soluendo quis dicitur niſi probet ſe pauperem.*
73 *Approbatum ſemel nō poteſt amplius improbari.*
74 *Contra rem iudicatam nemo poteſt venire.*
75 *Tranſactio æquiparatur compromiſſo.*
76 *Compromitti nequeunt deciſa per ſententiam, nec etiam ſuper his tranſigi poteſt.*
77 *Res iudicata ad hoc ut præiudicet, tria requiruntur.*
78 *Sententia ſuper validitate, uel inualiditate inſtrumenti facit Ius quo ad omnes.*
79 *Sententia inter alios lata inducit ſemiplenam probationem quoad alios.*
80 *Sententia ad vnius fauorem lata omnibus prodeſt idem ius habentibus ex eodem Inſtrumento.*
81 *Sententia prodeſt conſocijs quando eadem eſt cauſa defenſionis.*
82 *Fideicommiſſum adeſſe allegans probare debet.*
83 *Bona prohibita alienari,& fideicommiſſo ſuppoſita,alienantur ex cauſa dotis reſtituendæ. ampliа ut infra.*
84 *Tranſactio facta de fideicommiſſo irritatur, ſi non ſunt lecta,& cognita verba teſtamenti.*
85 *Iuramentum non operatur deficiente uoluntate.*

ARGVMENTVM.

Eques Hieroſolymitanus quomodo afficiatur in ſententia perpetui ſilentij, cedens an poſt ceſſionem agere poſſit contra debitorem ceſſum, minor quando reſtituatur aduerſus trāſactionem, & quæ requiratur læſio, ac uaria de tranſactione.

CONSILIVM II.

Actiones meæ a Domino.

Plura in præſenti facto ſe offerunt diſcutienda, & primò, Nunquid eques Hieroſolimitanus teneatur comparere in iudicio proclamatum perpetui ſilentij promulgatorum ſuper ſtabilibus per illum datis in ſolutum eius ſororiæ,pro dotis reſtitutione, & poſtea per dictam eius ſororiam in dotem aſſignatis ſecundo viro, vendendis uel uenditis per ſecundum maritum prædictum, ad cautionem emptorum, adeò quòd ſententia inde emanata per ſenatum afficiat ipſum equitem.

Reſpondetur, hunc articulum alias fuiſſe controuerſum coram Excellentiſſimo Senatu Mantuæ,ut per Surd.deciſ.26.ubi tamen non legitur,qualiter caſus fuerit deciſus, licet ibidem in fine enuntietur, talia iudicia fieri coram illo ſenatu comparentibus clericis,& uerè ita hucuſque fuit ſeruatum.

1 Reſpondetur ſecundò, † quòd imò talis eques tenetur comparere, quando medio ſui conſeruatoris eiuſque iudicis competentis ei taretur,& ab eo moneretur ad comparendum ſi ſua putet intereſſe in dicto iudicio proclamatum, nam tunc talis ſcientia adeò afficit equitem, ut illi poſtea ſententia perpetui ſilentij ad inſtātiam uenditoris ſeu emptoris prolata præiudicium afferat, ſecundum Bal.in c.ſi. num.5.de fid.inſtr.Iaſ.in l.teſtamenta omnia. nume.5. C.teſtam.alios adducit deciſ. Mant. 26.num.5. Quibus addo Afin.de execut. fol. 155.cap.49. nume.18. & ſeq. optimè conferunt trad. per Vrſil. ad Affl. deciſ.380.n.6.7. Confirmaturq. iſta concluſio ex dec.Rot.18. in tit. de ſequeſtr. poſſ. & Fruct. in antiq. ubi dicitur, quòd iſti ſic perſonaliter citato& ſciēti ſuam cauſam agi nec valēti prætendere ignorantiam,ſententia prędicta taliter pręiudicat, ut poſtea non audiatur contra illam ſententiam, ex quo ſciuerit & paſſus fuerit ſuam cauſam agi.Idem probat Veſtr.in praxi.lib.4. cap.4.nume.8.uerſ.fatetur tamen.

Quæritur an uxor, quæ poſt conſtitutionem certè dotis ſadam marito, eidem ceſſit & remiſit omnia & quæcunque alia iura, quouis modo & titulo ei competentia ac competitura in bonis & hæreditate eius primi viri, tàm virtute teſtamenti dicti primi eius uiri, quàm ex alia quacunque cauſa & titulo &c. Ita ut ipſe ſecūdus vir ceſſionarius poſſet agere contra bona dicti primi viri &c.prout ipſa facere potuiſſet ante præſentem ceſſionem &c.Conſtituendo ipſum eius maritum ceſſionarium procuratorem, vt in rem propriā &c. Poſſit, inquam,dicta vxor ex perſona propria agere contra dicta bona eius primi viri, non obſtante præfata ceſſione.

Et uidetur dicendum,quòd cùm vxor ceſſerit uiro omnia & quęcunque iura ad eum ſpectantia, ita quòd poſſit ceſſionarius facere, prout ipſa facere poterat antè præſentem ceſſionem, quòd à ſe abdicauerit omnem facultatem agendi ut plenè not. Surd. conſ.22.nume.35.

me.35. in fi. verſ.tertiò reſpondet. & nu.36.
& iſto in caſu ſecūdus vir ceſſionarius ſucceſ
ſit in ius cedentis, & omnia poteſt, quæ po-
terat cedens antè ceſſionem. Idem Surd. con
4 ſil.82.n.13.14. vbi ſubdit, † ceſſionarium poſ
ſe compellere debitorem inuitum ad ſibi ſol-
uendum id, quod cedenti debebat, & ibidē
nu.24. ait, poſt multos, recognitionem fa-
5 ctam per cedētem † poſt ceſſionem non noce
re ceſſionario, & dixit Caſtr. in l. factam. §. ſi
hæres, n.4. verſ. aduerte. ff. ad Treb. quòd nul
lis exiſtentibus actionibus penes cedentem,
illum nil agere poſse in præiudicium ceſſio-
narij, nec illi poſse rectè ſolui latè ſequitur
Botta conſ.62. nu.8. vſque 14. Hæcque tan-
to magis procedunt, ex quò cedens conſti-
tuerit ceſſionarium procuratorem, vt in rem
propriam, Theſau. deciſ.201. in fi. Ille, inquā,
6 † dicitur procurator in rem propriam, ad quē
pertinet vtilitas vt damnum glo. 2. in l. 1. ff.
procur. Bertaz. de clauſ. inſtr. clauſ.29. glo. 1.
7 † Qui quidem procurator, ſi eſt etiam ceſſio-
narius, nullo pacto poteſt reuocari per ceden
tem illo inuito, Bertaz. d. clau. 29. glo. 2. nu. 2.
vbi de veriori ac receptiori teſtatur, & nu.3.
vbi aliud dicit eſse in tali procuratore ſine
ceſſione, & in ipſum procuratorem ceſsiona
rium dicuntur translatæ & mādatæ actiones
directæ. Idem Bertaz. d. glo. 1. nu.25. & ha-
betur loco domini cedentis. Bertaz. d. clauſ.
29. glo. 10. nu. 1. Quo in caſu, nempe quando
eſt poſitus in locum cedentis, ceſsat prorſus
exactio, & omne exercitium agendi apud ce-
dentem. Surd. conſ.22. n.35. Botta conſ.62.
nu.13. Theſaur. deciſ.201. in fi. quo loco con
ſiderat etiam, ut ſtante iuramento de non con
trauenien. cedens omni actione priuetur.

Contrarium tamen uerius eſt in præſenti
caſu, in quo non interuenit aliquod ex tribus
enuntiatis in l. 3. C. nouatio. vbi dicitur, quòd
ſi ceſſionarius denuntiauerit debitori ceſso,
ne ſoluat alteri quàm ſibi, vel ab ipſo debito-
re partem debiti receperit, aut ſi contra eum
agendo litem fuerit conteſtatus ſtante inquā,
aliquo ex tribus caſibus, cedens non poteſt
aliquo modo agere contra debitorem ceſsū,
quia in illis caſibus cedens habet actiones di
8 rectas inanes & inefficaces. † Sin autem nullū
illorum interuenerit, tunc cedens poteſt age
9 re, † & per indirectum impedire ceſſionariū,
&c. & ita ibi declarant Bart. & alij cum con-
cordātib. per Bertaz. d. clauſ.29. gl.4. n.5. vbi
ēt reprobat Butr. & nonnullos ſequaces atte-
ſtantes, in procuratorem factum in rem pro-
priam mandatas eſse actiones directas, non
autem ceſſas utiles, ſubiungens, hanc intel-
ligentiam non eſſe veram nec communem.
& hāc ſententiam probauit Affl. deciſ.385.
10 n.22.23. & † in puncto uxoris cedentis viro
iure exigendi nomina debitorum tenuit Ca-
che. deciſ.62. nume. 11. & 12. ubi ait, tali in
caſu non fuiſſe datam in dotem illam quantita
tem debitam, ſed ipſam utilem actionem ſeu
ius utile agendi, & conſequenter in reſtitutio
ne dotis non uenire niſi illud tantum, quod
fuit uerè & cum effectu exactum à marito, ac
periculum talis debitoris principaliter perti-
nere ad mulierem, dummodo non imputetur
dolus uel culpa uiro cur non exegerit: quò fit,
ut talis ceſſio dicatur facta ad commodum v-
xoris cedentis, cum principaliter reſpiciat in-
tereſſe mulieris, unde habet locum diſpoſi-
tio. l. 3. C. nouat. ſequitur alios adducendo
Surd. conſ.22. nume.43.44. ſubdens diſpoſi-
tionem d. l. 3. C. nouat. procedere, quando ceſ
ſio facta eſt ad commodum cedentis. Et in
ſimplici iurium ceſſione agi de commodo ce-
dentis, & ad illum etiam periculum ſpectare,
ut in caſu noſtro, ſecus autem quando datio in
ſolutum ſit cum ceſſione iurium. Cacher. de-
ciſ.62. num.7. Surd. conſ.22. nu.33. & ſeq. &
declarat Bec. conſ.105. num.35. Idem Surd.
conſ.269. nume.23. & ſeq.

Et ita ex his declinantur contraria, quia
procedunt, quando actiones etiam directæ
ſeu illarum exercitium fuerunt translatæ, uel
translatum in ceſſionarium, ad cuius ſolum
commodum fuit facta ceſſio, ut quando fuit
facta donatio, uel inſolutum datio cum iu-
rium ceſſione, ſecus quando utiles tantum
actiones ſunt translatæ in ſimplici iurium ceſ-
ſione facta principaliter ad commodum ce-
dentis, quia cedens iſto in caſu poteſt agere
& exigere non obſtante ceſſione, quando non
interuenit unum ex tribus enuntiatis in d. l. 3.
C. nouat. Cacher. Beci. & Surd. ubi ſupra. Ca-
cher. deciſ.45. nume. 8. 9.

11 Addatur, † omni in caſu cedētem poſſe age
re & exigere nomen ceſſum, ita uolente ceſſio
nario etiam conſtituto procuratore, ut in rem
propriam, quia talis procurator irreuocabi-
lis poteſt reuocari de conſenſu partium, & ita
vtroque uolente Bar. in l. ſi procuratori nu. 2.
C. condit. cau. dat. Guzad. conſ. 3. n. 9. Bertaz.
d. clauſ.29. num.3. Anibald. in addit. ad conſ.
Mandel. 226. in litera C. Imo mandatum in
rem ſuam poteſt reuocari, quando non inter-
uenit vnum ſaltem ex tribus enuntiatis in l. 3.
C. nouatio. Bal. in l. 1. nume. 19. C. actio. &
oblig.

Et quod dictum eſt de conſenſu ceſſionarij
ſeruit etiam pro reſponſione traditorum per
Theſau. deciſ.201. num.7. dicens, exercitium
directarum actionum impediri per iuramen-
tum promiſſorium de non contraueniendo,
quia uolente ceſſionario ceſſat contrauentio,

&

& conſequenter ceſſat vinculum obligationis
iuratæ, ſiquidem quoties quis per iuramentum
non obligatur parti, nec ipſi Deo obligatur, nó
inquam vlterius quærit Deus, niſi quod iura-
mentum validum parti obſeruetur, ideo ſub-
lata obligatione quæſita per iuramentum par-
ti, tollitur & Deo. Caſtr. conſil. 210. in fi. in 1.
cum concordantibus per Gabr. conſil. 13. nu-
me. 10. in 1.

Porrò Deus ipſe recipit iuramentum condi
tionaliter, niſi pars remittat, & ſub conditio-
ne; ſi partes in eadem voluntate durauerint.
Glo. But. Abb. & alij in ca. 2. de ſponſal. Surd.
conſi. 364. numero 24. 25. creditor etiam po-
13 teſt † remittere iuramẽtum debitori, Sur. con-
ſil. 424. nu. 2. Quinimo iuramẽtum illud poteſt
operari quoad actiones ceſſas, nempè vtiles,
non autẽ directas non tranſmiſſas, vt in præſen-
ti caſu, in quo fuit facta ſimplex ceſſio, vt ſupra
declarauimus, qua non obſtãte, cedens poteſt
adhuc agere contra debitorem ceſsum, & ab
eo exigere, vt poſt Bar. Cacher. & alios docet
Surd. conſi. 269. nume. 24. cum concordanti-
bus, de quibus ſupra, & ibidem ſubiungit, ra-
14 tionem diuerſitatis eſſe, quia facta † ſimplici
ceſſione, actiones directæ remanent penes ce-
dentem, meritò illarum vigore poteſt agere, &
exigere, at vbi nomen debitoris eſt venditum,
vel delegatum, aut in ſolutum datum, nil rema-
net penes cedentem, ſed omne ius cuiuſcun-
que generis tranſit in ceſſionarium recipien-
15 tem, † & ita iuramentum operatur quoad actio
nes ceſſas, non quoad retentas, quia iuramen-
tum roborat quidem, ſed non extendit obli-
gationem. Surd. conſi. 20. num. 8. & tetigi la-
tius ſupra.

Nec in inſtrumento prædicto ceſſionis legi
tur clauſula (ponens illum in locum ſuum) quo
in caſu dicitur translatum in ceſſionarium etiã
exercitium directarum actionum ſecundum a-
liquos, & ideo ceſſant adducta per Angel. in
l. ſi cum emptor. ver. per hoc iam conſuluit. ff.
pact. & per Crott. conſil. 73. num. 12. 13. 14. &
per Bott. conſi. 62. num. 13. & per Surd. conſi.
22. num. 34. & ſeq.

Tertio poteſt dubitari, an minor poſſit re-
ſtitui in integrum aduerſus tranſactionem per
eum initam ſub prætextu læſionis.

16 Reſpondetur, poſſe reſtitui in integrum ad-
uerſus tranſactionem per eum factam l. 1. & 2.
C. ſi aduer. tranſactio. latè Odd. de reſtit. in in-
tegr. q. 66. art. 4. num. 17. Cald. de reſtit. in inte-
gr. verſ. læſis. nu. 153. ante fin. verſic. ſed prædi
ctis non obſt. Honded. conſi. 34. num. 53. in 2.
Rimin. conſi. 145. nu. 50.

Quarto quæritur, quæ læſio requiratur ad
hoc, vt minor queat reſtitui aduerſus tranſa-
ctionem per eum geſtam.

17 Reſpondetur non quamlibet læſionem ſuf-
ficere (prout ſolet conſiderari in alijs reſtitu-
tionis generibus minoribus conceſſis). ſed e-
normem læſionem requiri, ſecundum Grat.
conſi. 4. nu. 80. in 1. alios adducit, & ſequitur
Oldr. d. q. 66. ar. 4. nu. 20. Honded. d. conſi. 34.
nu. 54. in 2. Cald. de reſtit. in integ. verſ. læſis
num. 154. Botta conſi. 67. num. 60. cum multis
ſequentibus, Mand. conſi. 410. num. 15. Berret.
conſilio 79. num. 12.

Quinto proponitur diſcutiendum quanta,
& qualis cõſideretur, & debeat eſſe talis enor-
mis læſio, apta ad reſtituendum minorem ad-
uerſus tranſactionem.

18 Reſpondetur primò, ad regulandam talem
læſionem debere attendi tempus contractus,
quo fuit celebrata. Botta d. conſi. 67. num. 64.
plures adducit, & ſequitur Noni. conſi. 69. nu.
17. Honded. d. conſi. 34. numer. 56. in 2. Surd.
conſi. 451. nu. 33. & quòd ſaltem ſit vltra dimi
diam, Marchiſel. q. 107. nu. 2. Hond. d. conſil.
34. nu. 54. Imò magnum exceſſum vltra dimi-
diam requiri, poſt multos tradit Surd. conſilio
480. nu. 14. & ſeq. Aeſtimari poſtea debet læ-
ſio non ſecundum verum rei valorem in tran-
ſactionem deductæ, ſed attento dubio litis e-
uentu, habita etiam ratione laborum, & expen
ſarum, vt poſt plurimos aduertit Hond. d. conſ.
34. nu. 55. quibus addo Marchiſel. quæſt. 107.
& propè infinitos allegat nouiſſimè Coſta de
remed. ſubſid. c. 47. col. 1. Surd. d. conſil. 480.
num. 14. Gallia conſ. 39. num. 23. & 24. vbi di-
cit, læſionem in tranſactione fore deducendã,
nedum ex valore rei, vel cauſæ, vel etiam ex
quantitate accepta, ſed etiam addita proba-
tione iuris ſibi competentis. Berett. conſi. 79.
nume. 12. & 14. Idem Gallia conſilio 40. nu-
me. 30. 31.

19 Qui quidẽ dubius litis euentus debet pro-
bari per teſtes peritos ad hoc deputãdos, nem
pè iuriſperitos ſaltem duos, ſi haberi poſſunt
in loco. Marchiſel. d. quæſt. 107. nu. 5. 6. Coſta.
d. cap. 47. nu. 2. vſq; 8. Crau. conſi. 430. nu. 4. &
ſeq. Purp. conſi. 232. num. 3. quos ſequitur Gal
lia conſi. 27. nu. 10. 11. & ſeq. & latius conſi. 40.
nu. 30. 31. Mandel. conſi. 310. nu. 3. & 8.

Qui quidem periti in dilucidatione prædi
cti euentus dubij debent atteſtari, quid, & quã
ti fuiſſet ille dubius euentus litis, vt pura iura
deducta in tranſactionem æſtimantur valere
decem, & fuit tranſactum per quatuor, ſeu mi-
nus quinque, quo in caſu actori datur remediũ
reſtitutionis aduerſus trãſactionem, vel ſi fuiſ-
ſent data viginti, & vltra, reſtitueretur reus, qui
dedit. Ita Purpur. conſilio 231. nume. 3. Gallia
conſilio 40. num. 31. vbi optimè declarat, &
plura aduertenda ponit Marchiſ. d. capit. 107.
nu. 4. & Mandel. d. conſ. 310. nu. 3. 8. 9. & ſeq.

Ali-

Digitized by Google

Aliter etiam probatur dubius litis euentus, ideſt per iudicis officium, nempè implorato auxilio, vt ex officio ſe informet. Marchiſ. d. cap. 107. nume. 5. Coſta d. cap. 47. nume. 5. vbi notabiliter ſubdit, quotidie reſcindi in foro tranſactiones continentes læſionem enormiſſimã abſq; alia probatione dubij litis euentus.

20 Aduertendum tamen eſt in propoſito iſtius læſionis probandæ, quòd quando res eſt clara ad fauorem minoris, & de tali claritate poteſt apparere ex facie proceſſus, & iurium hinc inde deductorum, vt in præſenti caſu, tunc minor poteſt reſtitui abſque eo, quòd conſideretur læſio citra, vel vltra dimidiam, dumtamen non ſit modica, Ratio eſt, quia tunc ceſſat dubietas euẽtus litis, vt poſt Zaſ. perpendit Odd. de reſtit. quæſt. 66. articu. 4. num. 25.

Sexto videtur poſſe dubitari, quòd in tranſactione fuerunt remiſſa legata egregij valoris ad commodum ſororij per ipſam minorem viduam relictam, quæ legata ipſa minor tran-
21 ſigens nondùm adierat † ſeu agnouerat; at renuntians legatum non agnitum non dicitur patrimonium diminuere. Bec. conſil. 260. & conſequenter hoc in caſu dicitur agi de renunciatione lucri, vnde ceſſante damno, tollitur læſio dans cauſam reſtitutioni aduerſus tranſactionem. Aliud inquàm eſt damnum pati,
22 † & aliud lucrum non acquirere, l. fin. §. licentiam C. iur. delib. Natta conſil. 481. nume. 13. vbi ait, grauius eſſe damnum pati, quàm lucrum non ſentire. Quinimò dato, quod minor non reſtitueretur etiam aduerſus lucrum omiſsũ, iuxta, tex. in l. ait prætor. §. fin. vbi doct. ff. minor. Odd. de reſtit. q. 4. art. 8. nu. 52. & ſeq. Attamen id intelligitur abſque damno, & præiudicio tertij, Crau. conſ. 650. nu. 9. Ioſeph Ludo. dec. 54. num. 9. & in terminis tranſactionis ita conſuluit Hond. conſ. 54. nu. 48. in 2. Vnde cum hoc in caſu agatur de præiudicio ſororij, qui in caſu reſtitutionis iſtius damnificaretur, ceſſare debet reſtitutio.

Reſpondetur tamen, mulierem illam ante tranſactionem acceptaſſe legata, & poſſeſsionem bonorum viri præmortui accepiſſe pro conſecutione dotis, & legatorum. Vnde cum tale lucrum fuerit ipſi acquiſitum, de illo iudicatur, ſicut de damno, vt declarat in terminis
23 Mandel. conſ. 310. nume. 14. 15. & ſeq. & paria ſunt agi de damno vitando, & omitti lucrum iam quæſitum, vel radicatum, Alexand. conſil. 89. numer. 13. in 2. Beci. conſil. 42. nume. 23. & conſil. 55. numer. 33. & extenditur concluſio iſta, & ad lucrum, cuius perceptio-
24 nis eſt proxima ſpes, vt poſt Bald. & alios tradit Surd. conſil. 34. nume. 52. Quinimo extenditur etiam nedum ad lucrum certum, ſed etiã ad veriſimile, quia adhuc de illo iudicatur, ſicuti de vero damno. Curt. iun. conſil. 110. nu.
25 13. ver. præterea. Sane † inquam dominium rei legatæ a morte teſtatoris tranſit in legatarium l. à Titio. ff. furt. licet reuocabiliter, ex quo ſi legatarius repudiat legatum, dominium habetur pro nõ tranſlato, l. ſi tibi hnmo. §. cum ſeruus, ff. leg. 1. Surd. conſilio 125. nume. 54. & conſilio 128. numer. 18. quo loci ſubdit, dominium rei legatæ transferri in legatarium, etiam ſi res legata ſit incerta ratione loci, & quotæ, ſubiungens itidem poſt Iaſon. transferri quoque poſſeſſionem rei legatæ in legatarium ex legis diſpoſitione. Idem probat Lamberteng. de contract. mul. glo. 4. numer. 5. & 12. dicens, dominium rei legatæ rectà via tranſire in legatarium, & illi vtcunq; ignoranti acquiri reuo-
26 cabiliter. Pariter † videmus in ſimili, minorem non poſſe renuntiare legato ſibi relicto ſine decreto. Gomeſ. de cont. cap. 14. numer. 14. verſicul. quinta ſit concluſio. Simoncel. de decret. li. 3. tit. 8. inſpect. 9. num. 69. Videmus et
27 † legatarium habere hypothecam in bonis defuncti pro ſatisfactione legati, & etiam executionem paratam Anchar. lun. quæſtione 64. nume. 20. pat. 2. Neguſ. de pignor. memb. 4. ſecundæ par. nume. 157. Surd. conſil. 209. nume.
28 4. Et minorem † reſtitui aduerſus renuntiationem legati diffuſè probat Odd. de reſtitut. q. 85. art. 3. & 4.

Tollitur etiam id, quod dicebatur, non reſtitui aduerſus lucrum, in damnum, & præiudicium tertij; nam id intelligitur de lucro proueniente ex delicto mero, vel iniuria alterius, vel proueniente in alterius meram pœnam, vel odium ex legis diſpoſitione, ſecus ſi agitur de
29 lucro conſtituto mero fauore minoris, † nam tunc aduerſus eius omiſſionem reſtituitur, vt in præſenti caſu pulchrè declarat Odd. de reſtit. q. 4. art. 9. num. 67. & ſeq: vbi concludit, ex hoc minorem reſtitui aduerſus omiſſam hæreditatem, & aduerſus omiſſionem legati, vel fideicommiſſi, non autem reſtitui aduerſus omiſſam pænæ perſecutionem, nec aduerſus omiſſam actionem iniuriarum, nec aduerſus vſuras non petitas, & hãc diſtinctionem latè tuetur deciſ. Mant. 99. nu. 20. vbi plures commemorantur.

Septimo videtur aduertendum, an ſit locus reſtitutioni in integrum, ex quò mulier minor explicitè renuntiauit beneficio ipſius reſtitutionis in integrum, & clarum eſt beneficium in inuitum non conferri, iuribus notis, & qui in legem committit, legis auxilio indignus efficitur, vulg. iurib. Meritò non meretur audiri ſecundum Aret. in §. idem iuris, nume. 51. Inſtit. de exceptio.

30 Reſpondetur tamen, † veritatem eſſe in cõtrarium, vt cenſuit glo. in l. ſi iudex. verſi. vnicuique

cuique

cuique vbi Batt.num.2.& doct.ibi. ff. minor.
Natta conſ.458.num.4. Capic. deciſ.110.in
fin.Alios congerit & ſequitur Odd. de reſtit.
quaſtione 26. art. 4. Nam eadem facilitate,
qua minor contraxit, etiam ex illa fuit indu-
cta ad renuntiandum tali beneficio. Abb. in
c.ſi diligenti num. 12. de for. compet. Odd.d.
art.4.num. 22. & ſeq. vbi num.24. & 29. am-
pliat concluſionem procedere, ét ſi huiuſmo-
di renuntiatio fuerit ſolemniter facta, & præ-
cipuè concurrenre enormi Læſione.

Octauo fortaſſe poſſet dubitari, nullo pa-
cto minorem mulierem poſſe reſtitui aduer-
ſus tranſactionem factam, præſente patre iu-
riſperito conſentiēte, & etiam ſecum filia ex-
preſsè obligante ad illius obſeruationem, cū
promiſſione de non contraueniendo con-
31 tentis in ea. † Siquidem pater legitimus ad-
miniſtrator bonorum filij poteſt tranſigere ſu
per rebus & bonis aduentitijs filij.l.de re.vbi
glo.& doct.ff.tranſactio.Cephal.conſ.24.nu.
22. Aſcan. Clem. de patria poteſt. effectu
12.num. 6. & ſeq. vbi alios adducit, Quibus
addo Surd.conſ.451.nu. 20. & ſeq. vbi poſt
Bald. & alios extendit axioma, etiam ſi filius
ſit minor, & pater tranſigat ſine decreto, nam
ad huc ſuſtinetur tranſactio, & de receptiſſi-
ma ſententia teſtatur.Pinel.in l.1.par.3. num.
20. verſ. ex hoc autem regula. C. bon. ma-
32 ter. † Confirmatur concluſio: nam qui ha-
bet a lege, vel ab homine bonorum admini-
ſtrationem, cum libera poteſtate, is tranſige-
re,& remittere poteſt.l. procurator, cui gene-
raliter. ff.procur. l. præſes.vbi Bal. Sal. & Iaſ.
C. tranſactio, Ar pater habet in bonis aduenti
tijs filij generalem adminiſtrationem, cum li-
bera poteſtate.l.1.C. bon.mater. d.l. Præſes.
vbi Bar.Iaſ.& alij Bal.in l.fin. §. ſin autem. C.
bon.quæ lib.ergò pater poteſt remittere, tran
ſigere, & renuntiare &c.& verè nemo melius
creditur capere conſilium pro liberis quàm
ipſe pater l.pen.C.ſponſal. Pariſ. conſ. 106.
33 num.47.in 4. quia eius amor in filios † eſt inę-
ſtimabilis enixus, & ardentiſſimus, Bald. in l.
precibus.col.6.C.impub.Crau.conſ.1.num.2.
Pariſ.d.conſ.106. num.49. in 4.& ita cenſuit
vltra præcitatos Mandel. conſil. 286. nume.
15.16.

Reſpondetur tamen, omnia admitti & mi-
litare, quando tranſactio a patre facta cautè
ac prudenter geſta fuerit & in vtilitatem non
34 autem præiudicium filij, vt in præſenti caſu,
prout latius dicam in diſcurſu, & ita declarat
Bald.conſ.357.colum.2. in 1. Bner. in ſingul.
verb. decrerum. Alexan. conſi. 176. in fin.
in 2. & optimè aduertit Simoncel. decret.
lib.2.tit.6.inſpeſt.10. num. 14. ante fin. Non
inquàm abſolutè & liberè huiuſmodi bona
aduentitia in tranſactione deducere poteſt
pater, ſed ita vrgente neceſſitate & iuſta cau-
ſa, Bald.d.conſi.357.& in l.ſi pupillorum. §. ſi
pater. ff. reb. eorum qui ſub tut. Aret.in l. fin.
35 §. pupillus. ff. verb. oblig. † Adeo, vt pater
prohibeatur renuntiare iuri quæſito filio, ſi-
nè iuſta & neceſſaria cauſa. Vueſemb. conſi.
52.num. 53.54. Etianſi eſſet princeps, De-
cian.conſi.117.num. 21.in 3.Villalob.In com.
opi.ver.pater non poteſt. Crau.conſi. 74. nu.
36 1. Vtilitas enim † ſtat in acquirendo non in
remittendo vel repudiando, quia iſta dimi-
nuunt, non augent. Decian.d.conſi. 117. nu.
21.Pariſ.conſi. 127.nu. 16. in primo, & hanc
cōcluſionem latiſſimè tuetur Iannes Goedd.
conſi.27.in prima quæſtione per tot. inter va
ria conſilia German. Surd. conſ. 332. nume.
37 7. 8. dicens, † tranſactionem factam a patre
vel à matre de re filiorum, non poſſe filijs præ
iudicare. Videmus etiam in ſimili, compro-
miſſum, & tranſactionem non poſſe fieri per
tutorem, in filij minoris præiudicium. Borgni.
deciſ.27.num.55.56.par.1.

Nec replicetur, ſatis adfuiſſe iuſtam cau-
ſam tranſigendi, ac remittendi legata ob du-
bium litis euentum, cum ſatis lucrari dicatur,
38 qui à lite recedit. † Rube. Vtin. conſil. 75.
nume. 45. in 2. nam huic argumento de du-
bio litis euentu ſatisfiet infra in quæſtione
decima.

Reſpondetur ſecundo, tunc tantum per-
mitti, patrem poſſe tranſigere de bonis filij,
quando illorum bonorum eſt legitimus ad-
miniſtrator, illorumque habet vſumfructum,
& ita in his terminis loquuntur adducta in
contrarium, & præter cæteros declarat Cle.
de patr.poteſt. effectu 12.nume. 11. 12. & ſeq.
Ar parer non haber vſumfructum in legato
mille ducatonorum veſtium & iocalium re-
licto à teſtatore vxori ſuæ, & minori, (cuius
pater poſtea tranſegit) quia legatum illud ip-
ſi fuit relictum, ita & taliter, ꝙ dicta bona
& pecuniæ ſint libera & propria dictæ lega-
tariæ, & de illis diſponere valeat liberè pro
libito ſuæ voluntatis, meritò talis legati vſuſ-
fructus dicitur patri prohibitus, vt poſt glo.
tradit Barto. in l. ſi vſusfructus. §. ſi ita. ff.
39 quand. dies leg. ced. dicens, quòd ſi quid
alicui legetur ita, vt ipſi legatario ſoluatur,
dicitur prohibitus vſusfructus aliàs debitus
patri ipſius legatarij. Sequitur Gabr. con-
ſil. 118.nume. 12. in 1. Becci. conſil. 97.nu-
me. 13. Surd. conſil. 116. nume. 55. & ſeq.
40 vbi probat, tacite prohiberi poſſe † à te-
ſtatore talis vſusfructus acquiſitionem, Caſtil.
de vſufr. cap. 3. nume. 55. & ſeq. Aluar. de
coniect. mente defunc. lib. 2. capitu. 3. nu-
me. 106.

Nono

Nono dici poſſet, non incongruè obſtare
iuramentum de contraueniendo, quod qui-
dem excludit totaliter reſtitutionem in inte-
grum, etiamſi iurans fuerit minor.auth.ſacra-
menta puberum. C. ſi adue.uend.Capel.Tho
loſ.decif.49. Rimin.iun. conſ.484.nume.59.
& ſequen. ibi ait, id procedere, etiamſi de
tali beneficio minor iurans non fuerit cer-
tioratus. Geraph.de iuram.priuileg.96.col.1.
cum alijs adductis per Mancin.de iuram. par.
4.effect.3.nume.1.& ſeq.Surd.conſ.46.n.10.
41 Reſpondetur, quòd data enormi læſione
iuramentum non officit beneficio reſtitutio-
nis in integrum, idque admittitur per Manc.
d. effect.3. nume.2. & nume.8. & 10.ubi ait,
non poſſe dari cautelam excludentem enor-
miſſimã læſionem,& hoc probat Decia.conſ.
25.nume.119. in 1.dicens, nullam eſſe poſſe
renuntiationem tam generalem & tot caute-
lis expreſſam quæ excludit enormen læſio-
nem,& multominus enormiſſimam,& ideo di
xit Hond.conſ.9. nume.20.in 1.poſt alios ab
eo citatos mulierem minorem enormiſſime lę
42 ſam non teneri ex eius renuntiatione,quæ nul
la eſt, uel ſaltem reuocando, utcunque repe-
riatur iuramento uallata: ſequitur plurimos
cumulando Botta conſ.67. nume.65. Rimin.
iun. conſil.203. numero 108. ubi ſubiungit,
43 tali in caſu dolum reipſa æquipatari dolo ex
propoſito, Non inquam, datur enormis læſio
44 ſine dolo, ut in puncto notat Soci. iun. conſ.
144. n.11.12.in 1.& firmat Sola in noua con-
ſtit. Pedemon. tit.de alien. bon. mino. glo.1.
nume.35.& ibidem nume. 14.17.& ſeq. pro-
bar, iuramentum non habere uires data enor
miſſima læſione in renuntiatione mulieris mi-
noris, nec tali in caſu opus eſſe aliqua abſolu-
tione iuramenti. Concordat. Marchiſ.q.107.
nume.3.dicens, quòd interueniente enormiſ
ſima,ineſt dolus ex propoſito & tranſactio re-
ſcinditur, etiamſi in tranſactione ſit renuntia-
tum exceptioni doli mali & enormiſſimę læ-
ſioni, & teſtatur de ueriori ſententia, nec diſ-
ſentit Manci.d.effect.3.n.7.8. loquens etiam
in cauſa ſpecialis renuntiationis enormiſſimę
45 læſionis.Iuramentum, inquam ſemper intelli
gitur apppoſitum & operari, rebus ſic ſtanti-
bus, aliàs rebus repertis ſtare in caſum diuer
ſum ita euaneſcit iuramentum, ſicut contra-
ctus uel conuentio.Miſing. conſ.37. num.17.
18.19.Goedde conſ.17.num.61.int.uar.conſ.
German. Surd. conſil.327.num. 12. & conſ.
418.nume.7.At iurauit mulier minor, ſuppo-
ſita ueritate allegatorum per ſororium tranſi-
gentem ex aduerſo, quæ falſa ſunt & doloſè
46 deducta,ut mox referam in quæſtione duode-
cima, & uis iuramenti eſt roborandi contra-
ctum utiliter geſtum, non autem ſupplendi
conſenſum. Rimin.iun.conſ.77.nu.32.& ſeq.
nec obligandi deficiente cauſa, idem Rimin.
ibi,nu.34.35.& 42.

Decimo videndum eſt, an tranſactio poſſit
reſcindi, ſub prætextu falſæ cauſæ. & ſuſtine
ri non autem reſcindi, ſuadetur ex eo, quòd
47 tranſactio facit † de indebito debitum.l.2.C.
condit.indeb.l.in ſumma.in princ.ff.eo.& ſa-
tis dicitur cauſa ſubeſſe ex quò per tranſactio
nẽ à lite receditur, quo fit, vt ſolutum indebi
48 tè ex cauſa tranſactionis † non repetitur. Gal-
lia conſ.81.nu.10. & conſ.27. nu.80. etiamſi
per errorem ſit ſolutum. Caſtr. in l.eleganter.
in princip.ff.de condit. indeb. latè Bec.conſ.
109.nu.7.8.ſufficit enim, adeſſe dubium futu
49 rę litis, † ſeu ſuſpitionem ad validandam tran
ſactionem, etiamſi fuiſſet facta cum eccleſia.
Decia.conſi.56.nu.29. in 4. vbi ſubdit; imò
ſufficere quòd poſſit exoriri lis, etiam de fa-
cto & extra iudicium. Idem ait Gallia conſ.
27. col. 1. & 2. & æquiparatur tranſactio rei
50 iudicatæ, † quoad lites finiendas, meritò di-
citur exceptio litis finitæ ac impeditiua litis
ingreſſus. l.non minorem. C.tranſ. c.1. de lit.
conteſt. l.eleganter. §. ſi quis poſt. vbi Bar.ff.
condit. indeb. & in tantum eſt fortis tranſa-
ctio fauore litium finiendarum, vt nec princi
51 pis reſcripto † reſcindi valeat. l.cauſas.C.trã
ſa. Soci.iun.conſ.58.nu.12.in 4. & alia plura
in propoſito congerit Crau. conſ.717.nu.26.
Ceph.conſ.631.nu.6.& ſeq.

52 Cæterum, † prædictis non curatis, dicen-
dum eſt, tranſactionem initam ex falſa cauſa
nequaquam ſuſtineri, ſiquidem naturalis æqui
53 tas ſuadet, † vt nemo locupletetur cũ alterius
iactura l.nam natura, cum l.ſeq.ff.cõd.indeb.
Ideò tranſactio imbuta errore vel falſa cauſa
per calumniam irritatur, & datur repetitio ſo
luti indebitè.l.2. l.pen. C.tranſa. Rimi.conſi.
189.nu.9.& 10.latè Botta conſ.67. num.46.
54 & ſequ. dicens inſtrumentum tranſactionis
eſſe nullum ſi ſit factum ſine cauſa vel ex cau-
55 ſa erronea, quia errans non conſentit, & er-
ror probatur, probando rem aliter ſe habere.
Idem repetit ibidem nu.60. & 66. vbi pluri-
mos adducit. Id inquàm eſt regulare, vt falſa
56 cauſa vitiet quancunque diſpoſitionem. l.qui
teſtamento. ff. excuſ.tut. Deci. conſ.403.nu-
mero 20. 21. & ideo tranſactionem vitiari ex
falſa cauſa ſicuti factam nulla ſubſiſtente cau-
ſa, firmat Rube. Vtin.conſil.63. num.41. in 2.
& latiſſimè docet Meno.conſil.91. nume.40.
vſque 50. Decia.conſil.21.num.37.in 2. ſolet
57 enim mendacium continere præſumptionem
doli. Crau.conſ.2.num.13. Imo ex falſa cauſa
58 † irritari tranſactionem munitam authoritate
Principis, tuetur Rimin.iu. conſil.551.col.1.
59 Non inquam poteſt fieri † tranſactio ſuper re

certa

certa, ſed de re dubia & lite incerta, aliàs non tenet l. Præſes. C. tranſ. l. pactum curatoris. C. pact. Bald. in l. 1. ff. tranſ. dicens, tranſactionem fieri non poſſe de re liquida. Mandel. conſi. 751. nume. 31. & conſi. 543. nume. 8. & conſi. 731. nume. 10. vbi ait, nullam eſſe omninò ſi fiat ſuper re certa ſub prætextu dubij. Non ſufficit controuerſia facti vel ficta, ſed requiritur vera, aliàs non tenet. Ang. conſ. 94. & conſi. 215. ſequitur Purp. in l. cum proponas nume. 25. C. tranſactio. Natta conſi. 543. numero 43. Socin. iun. conſilio 144. nume. 16. in 1. Euera. iun. conſil. 24. nume. 87. & in tota quæſtione 7. volum. 2. Peregr. de fideicom. artic. 52. numero 101. Crau. conſi. 720. nume. 7. & poſt plurimos tradit Gallia conſi. 115. nume. 51. & ſeq. dicens, quòd adhoc ut valeat compoſitio facta per tranſactionem, requiritur, quòd ſit lis uel probabilis timor futuræ litis, in tantum quòd nec uerbis notarij nec partium aſſertioni de lite creditur niſi ita ſit in veritate & de lite conſtet, aliàs

60 diceretur † tranſactio ſuper lite ficta, quæ nullatenus tenet, ex quo lex reſiſtit potentiæ tranſigendi. ſequitur Deciſ. Mantu. 185. numero 10. 11. & ſeq. Crau. conſ. 720. num. 7. atteſtans, timorem calumniæ uires tranſactioni non addere, niſi ex iunctis cauſis contrahatur, & negatio facti apparentis non reddit rem dubiam. Corn. conſi. 290. colum. 3. in 1. Surd. conſilio 451. numero 13. Vnde dixit Mandel. conſ. 286. nume. ſecundo quòd licet tranſactio teneat, quando fit ſuper re de qua ſit dubium etiam extra iudicium, id debet intelligi de dubio ex quo poteſt veriſimiliter produci lis, non de illo quod patit ſolam incertitudinem: Modò in præſenti facti ſpecie mulier minor fuit ſeducta ad tranſigendum, doloſè & per calumniam euidentem, cùm illi fuerint adductæ per aduerſarium falſæ cauſæ ac ab omni dubio litis ſemotæ, vt infra probabitur in quæſtione duodecima.

Contraria non obſtant, quia procedunt, quando falſa cauſa non fuit doloſè, ſeu per euidentem calumniam adducta (vt in caſu

61 iſto) † quandocunque enim dubietas litis non fuit adducta per euidentem calumniam, ſubſtinetur accordium, aliàs ſecus, vt probè probat Becci. conſi. 109. numero vndecimo, & firmat Magon. deciſ. Florent. 85. nume. 2. 3. 4. & ſeq. vbi declarat illam dici euidentem

62 calumniam, † quæ patens eſt & aperta & quæ non poteſt cælari vt putà ſi contrarium conſtet euidenter per inſtrumentum publicum, Ideo dixit Natta conſilio 543. numero 28. tranſactionem factam ſuper debito de quo conſtabat per publicum inſtrumentum non tenere, vti factam per euidentem calumniam, ſequitur Rimin. iun. conſi. 614. nume. 74. 75. 76. ubi plures adducit, & nunquam inſpicitur id quod fit de facto quando conſtat de euidenti calumnia agentis, quia negatio per

63 euidentem calumniam † non facit rem dubiam. Surd. conſ. 451. in fin. facit Rimin. iun. dicto conſi. 614. nume. 73. dicens rectè fieri tranſactionem, quando lis de facto non de iu-

64 re mouetur, † dummodo ceſſet fraus & dolus, ſubdens litem dubiam vel incertam dici non poſſe vbi adeſt caſus legis ſed dici factam tali in caſu per euidentem calumniam, & ob id eſſe nullam. Conferunt relata per Bott. conſi. 67. nume. 51. & ſeq. aſſeuerantem, concluſionem illam dicentem, ſat eſſe ad ſuſtinendam tranſactionem vt adſit timor futuræ litis etiam extraiudicialis & de facto, debere intelligi de timore litis quodammodo inſtantis & in potentia propinqua, aliàs vnuſquiſque ſemper poſset dicere, ſe feciſse tranſactionem propter timorem futuræ litis, quod eſt abſonum, cùm nemini fas ſit fingere litem, vel timorem litis futuræ, imò nec quælibet aſsertio partis poſſit dubitationem inducere, ſubdens protſus ceſsare dubium litis, quando de re in dubium deducta conſtat per inſtrumentum. Vnde dixit Decci. conſi. 80. nume. 2. claram & liquidam rem dici de qua conſtat per inſtrumentum, ideo ſuper illa tranſigi non poſse. Ratio autem differentiæ in propoſito iſto inter calumniam euidentem, & calumniam occultam quoad vitium & ſub

65 ſiſtentiam tranſactionis, ea eſt, † Quia tranſigens per calumniam euidentem, vt puta, ſi quis ſciens, ſibi nihil deberi, tranſigat, dicitur eſse in dolo ex propoſito, & re ipſa. Si vero tranſigat per occultam calumniam, excedens ex aliqua probabili cauſa ſe ius fouere, licet ius nullum habeat, dicitur eſse in dolo re ipſa

66 tantum. † At dolus re ipſa tantum non vitiat tranſactionem nec ipſo iure, nec cum effectu. Ita optimè declarat Becci. conſ. 109. nume. 12. vbi nume. 13. extendit concluſionem, vt ſemper tranſactio ſit nulla per calumniam euidentem, nulla habita ratione, an quis ſit actor, vel reus.

In præſenti autem caſu manifeſtam & euidentiſſimã calumniam interueniſse ex parte ſororij, ſatis probabitur in quæſtione 12. ad quam me refero.

Vndecimo loco ſe offert perſcrutanda quęſtio, An, ſi in tranſactione fuerint adductæ plures cauſæ, quarum aliquæ falſæ ſunt, ſuſtineatur tranſactio ex cauſa vera.

Et videtur dicendum ſuſtineri, quia tranſactio æquiparatur rei iudicatæ. l. minorem. C. tranſa. At ſententia ſuſtinetur ex cauſa

uera, cæteris falſis non curatis, l. fin. C. quod
cum eo. Rip. in l. ſi ventri. §. in bonis, num. 13.
ff. priuil. cred. & tradit Bertaz. conſ. ciuil. 53.
nu. 18. 19. Alibi dixit Decia. conſ. 56. nu. 29.
in 4. quod ſi lis eſſet ſuper una re tantum, & ni
hilominus fiat tranſactio generalis ſuper illa
re & ſuper alijs rebus, ſuper quibus nulla exta
ret lis, tranſactio ſuſtinetur ſuper omnibus ra-
tione ueræ litis.

Reſpondetur tamen, quod quando plures
cauſæ referuntur ad celebrationem actus, quæ
cauſæ minimæ ſe contingunt, una nunquam
67 infertur in aliam, & ideo actus uitiatus ob fal
ſam cauſam nequaquam poteſt ſuſtineri ex ue
ra, vt pulchre notat Anchar. conſil. 291. nume
ro 3. in fin. ſequitur Crau. conſil. 26. in fin. aſſe-
68 rentes diuiſionem factam ex falſa † cauſa irri
tari, etiam ex uera. Rimi. conſil. 81. nume. 2.
Alibi poſt Abb. dixit Iaſ. in l. Lucius, numero
18. in fin. ff. vulg. quòd quando quis moue-
tur ex duobus cauſis ſimul conſideratis defi-
ciente altera illarum, deficit diſpoſitio. Et
quotieſcunque aliquid geritur ultra licitum
modum, utile per inutile uitiatur, quia in tali
caſu ſi non ualet quod ago ut ago, nec ualet ut
ualere poteſt. Bald. in l. quæcunque colum. 1.
C. bon. quę liber. & declarat Deci. in authen
qui rem. numero 22. in fin. C. ſacroſanct. ec-
cleſ. At tranſactio iſta fuit omnimodè illici-
ta, & contra legem ut patet ex ſupra & infra
dictis.

Reſpondetur ſecundo, oppoſitum poſſe
fortaſſe admitti, quando cauſa vera eſt, alio-
quin ſufficiens de per ſe ad ſuſtinendam tran
ſactionem, ſecus ſi de per ſe conſiderata eſt in-
efficax, niſi ſit coniuncta, ut pulchre aduertit
Rip. in l. 1. numero 125. ff. ſolut. matrim. & in
terminis Crauet. conſilio 720. numero 10. ver
ſiculo quinto toties, ſed in præſenti caſu nul-
la cauſa eſt uera, & quatenus eſſet illarum ali-
qua vera, adhuc eſt inefficax, ad ſuſtineam
tranſactionem de per ſe, ut latius mox refe-
ram in duodecimo articulo, Et omni in caſu
debet doceri, quænam ſint iſtæ cauſæ habiles
ad ſuſtinendam tranſactionem ſecundum Cra
uet. conſ. 720. nu. 12.

Reſpōdetur tertio, ex decreto iſtius patriæ
Montisferrati edito die 5. Iunij 1596. cautum
legi, minorem non poſſe diſtrahere, uel aliena
re bona ſua ſtabilia, nec mobilia quæ ſeruan-
do ſeruari poſſunt, nec etiam nomina debito
rum & iura incorporalia, niſi ultra interuen-
tum affinium iurantium &c. neceſſaria cauſa
interuenerit & utilitas &c. ac cum iudicis de-
creto &c. & ſub nomine alienationis contine
tur etiam tranſactio in propoſito talis ſtatuti,
ut non poſſit fieri ſine iudicis decreto, diffu-
ſe Simoncel. de decret. libr. titul. 6. inſpect. de
cima, Pariſ. conſil. 85. in tertio. Modo quando
in aliquo actu gerendo requiritur iudicis de-
cretum, ſi ille actus eſt nullus reſpectu unius
cauſæ falſæ, non poteſt ſuſtineri ex uera, quia
decretum illud eſt indiuiduum, merito uitia-
tur in totum, & late poſt Bald. Caſtr. Afflict.
& alios probat Anchar. quæſtio. 14. par. 2. Bor
gni. de vſufr. numero 108. diffuſe Simoncel.
de decr. libr. 1. titul. 1. numero 21. vſque 31.
Moron. de Pace libr. 1. quæſtione 72. numero
18. 19. Pariſien. conſil. 85. numero 43. & ſequ.
in 3. & ita concluditur renūtiationem iurium
ſeu legatorum debitorum mulieri minori non
tenere uti factam ex falſis cauſis.

Duodecimum proponitur elucidatio cau-
ſarum deductarum per ſororium tranſigentem
an ſint veræ uel falſæ, & conſequenter an ſint
efficaces ad ſuſtinendam tranſactionem. Cau-
ſæ inquam adductæ ſunt plures.

Prima eſt, hæreditatis tenuitas.

Secunda eſt prætenſio dimidietatis bono-
rum & hæreditatis D. Siluij ſui fratris ab inte
ſtato defuncti.

Tertia eſt, omnium bonorum ſuppoſito pa-
terno fideicommiſſo.

Singulas igitur cauſas finales adductas per
ſororium enumerando planè uidebimus, an
ſint aptæ ad ſuſtinendam tranſactionem.

Quo igitur ad primam de tenuitate hæredi
tatis, ſatis conſtat ex eſtimatione bonorum hæ
reditariorum facta per Dominum Orſellum,
necnon & per Dominum Cuppam, hæredita-
tem fuiſſe opulentam ad ſummam aureorum
69 duodecim mille & ultra, † Quinimo dicēs hæ
reditatem eſſe tenuem ac debitis oneratam
non autem opulentam, id debet probare ſecū
dum Angel. conſilio 317. ante med. verſiculo
præterea non eſt. Idem Angel. Imol. Caſtr. A-
lexan. & alij in l. mutum. §. fin. ff. acquit. hæred.
& plurimos recenſet, & ſequitur Lambert. de
contrac. mulier. gloſſ. 2. numero 7. & licet nu-
mero 9. diſtinguat, aliud eſſe, hæreditatem di
70 ci opulentam, aliud dici locupletem, Attamen
in propoſito isto talis differentia videtur uer-
balis, non ſubſtantialis, quia utrobique ſiue ſit
opulenta ſiue locuples, ex illa debent dedu-
ci debita hæreditaria, nempe dotis, antiphati,
& legatorum, iuribus notis. Et ad rem redeun
do, dico illam etiā cenſeri hæreditatem locu-
pletem, quæ hæredē adiuuenit. l. Libertus qui
ſoluendo, ff. bon. lib. Mont. de inuent. cap. 1. n.
170. & c. 12. n. 600. Imò quis præſumitur dita-
ri, & conſequenter de nouo quærere. Corn.
conſ. 190. nu. 18. in 1. Paſer. conſ. 81. n. 7. Surd.
conſ. 148. nu. 7. Meno. li. 6. præſump. a 8. & id-
circo quis dicitur ſoluendo, niſi probet ſe
pauperem. l. ſi vero. §. j. ff. qui ſatiſd. cog. Rom.
conſ. 190. Mont. d. cap. 12. num. 600. vbi ait,
præ-

prædicta militare quando hæres non fecit inuentarium (vt in præſenti caſu) & hoc idem prius dixit in cap. 1. nume. 170. concordat Burſat. conſi. 9. nume. 24. vbi dixit, hæreditatem regulariter dici ſoluendo & eſſe lucroſam etiam quod in ea reperiantur debita, adeo quòd dicenti hæreditatem non eſſe ſoluendo incumbit onus probandi maximè quã do hæres inuentarium non confecit, & alios congerit concordantibus. Addatur adhùc hę reditatem cenſeri ſoluendo, licèt in illa non reperiatur pecunia numerata, quando extant bona, ex quorum venditione poſſit ſatisfieri. deciſ. Mant. 318. num. 10. & deciſ. 30. nu. 14. vbi latè declarat & contraria tollit.

Quoad ſecundam cauſam nempè reſpectu medictatis hæreditatis Domini Siluij, aduertendum eſt, quondã D. Vincentiũ ipſius D. Equitis patrem in ſuo vltimo elogio rogato per D. Gulielmum Cuppam die 4. Maij. 1573. iure inſtitutionis reliquiſſe Domino Equiti annuam penſionem aureorum centum & quinquaginta, qua mediante ab omni paterna materna & fraterna ſucceſſione in fauorem aliorum fratrum & ab eis deſcendentium penitus excluderetur, & nihil amplius occaſione legitimæ, ſupplementi, vel alia qualibet de cauſa cogitata vel incogitata conſequeretur. Quæ quidem diſpoſitio paterna fuit ex poſt per ipſum Dominum equitem approbata, vigore, accordij per eum facti, cum Dominis Octauio & Siluio eius fratribus, inſtrumento rogato per D. Gabrielem Buſſium notarium Albæ die 29. Septembris 1584. Inſuper requiſitus D. Comes Octauius ab ipſo Domino Equite coram ſenatu ad declarandũ an eſſet hæres D. Syluij communis fratris præ defuncti reportauit reſponſum a dicto Comite ſe eſſe hæredem ſimpliciter & abſolutè Domini Syluij communis eorum fratris, quo audito per ipſum equitem, egit iudicialiter contra fratrem vti hæredem Syluij, pro conſequẽda dicta prętatione annua, & obtinuit ſententiam fauorabilem contra dictum equitem vti hęredem dicti Syluij latã die 2. Aprilis 1605. in actis D. Io. Franciſci Caſtelli, & contra illum vti hęredem vt ſuper fecit plurima acta executorialia, vt ex proceſſu in dictis actis compilato videre eſt; Quo fit, vt ipſe eques nullo pacto poſſit prætẽdere ad ſe ſpectare iure proprio & ex perſona propria, dimidium hęreditatis dicti Syluij, ſtante ipſius equitis
73 approbatione & ſententia † prędictis. Nam quod fuit ſemel approbatum, non poteſt amplius improbari l. ſi quis teſtibus C. teſtib. l. Pomponius ſcribit. ff. nego. geſt. Cacher. de-
74 ciſ. 62. nu. 18. Becci. conſi. 3. num. 39. † Nec quis poteſt venire contra rem iudicatam quæ facit de albo nigrum, de debito indebitum, & mutat naturalia vincula, ideo pro lege ſeruanda eſt, nec amplius in dubium reuocanda, l. res iudicata. ff. reg. iur. l. ingenuum. ff. ſtat. homi. Surd. conſi. 106. nume. 13. & conſ. 134. nume. 9. & ſeq. Vnde ſequitur, quòd, cum
75 tráſactio ęquipararetur compromiſſo. † Magon. deciſ. Floren. 85. nume. 5. Ang. conſi. 66. num. 3. Pinel. in l. 1. pat. 3. nume. 44. C. bon. mater.
76 Burſ. conſi. 114. nume. 17. & † compromitti nequeant deciſa per ſententiam. Borgni. deciſ. 45. in additione nume. 38. Itance deciſa per ſententiam, & per rem iudicatam; non poſſunt in tranſactionem deduci l. ſi poſt rem ff. tranſact. & declarat Crau. conſi. 425. nume. 65. & 68. vbi ſubdit, quòd tranſactio facta ſuper re iudicata, dicitur extorta per calumniam, quando in tranſactione non fuit facta mentio ſententię iam promulgatæ.

Nec dicatur illam ſententiam ſeu rem iudicatam, non poſſe pręiudicare Domino Equiti ad commodum ſororię, cùm ſit res in-
77 ter alios acta † Tria inquam copulatiuè requiruntur adhoc, vt res iudicata poſſit obſtare. Primum quòd ſit eadem res cum ea, ſuper qua fuit iudicatum, ſecundum quòd fuerit lata inter eaſdem perſonas, tertium quòd eadem ratio vel cauſa petendi. l. cum quæritur, eum duab. ſeq. ff. excep. rei iudic. latè Surd. conſi. 114. nume. 21. & conſ. 189. numero 29.

78 Reſpondetur † enim, ſententiam latam ſuper validitate vel inualiditate inſtrumenti, tenere & facere ius quoad omnes. Alexand. in l. ſæpè num. 67. verſ. ex prædictis omnibus liquet. ff. re iudi. Mandel. conſi. 101. nume. 6. facit dictum Corn. 220. nume. 2. in 4. vbi ait, ſententiam latam contra hęredem ſuper reuiſione teſtamenti nocere legatario. At talis fuit ſententia prolata ſuper validitate inſtrumenti accordij iam initi inter dictos fratres, cuius inſtrumenti vigore omnia bona Syluij peruenerunt ad Octauium exinde condemnatum vti hæredem Syluij.

Reſpondetur ſecundò, ſententiam latam à ſenatu ius facere quoad omnes, ſecundum Bald. in l. 2. nume. 5. C. quibus res iudi. nocet Meno. conſi. 390. num. 39. vbi nume. 37. poſt alios dicit, ſufficere, quod eadem ſit cauſa, & eadem conditio perſonarum ad hoc, vt ſententia faciat ius quoad omnes, & num. 40. ſubiungit, quòd omni in caſu talis ſententia in-
79 ter alios lata inducit † ſemper probationem ſemiplenam quoad alios, vt moueat etiam iudicem ad delationem iuramenti ſuppletiui.

Reſpondetur tertio quòd circũſcripta veritate dogmatis dictantis ſnĩam inter alios latam tertio nocere, vel non nocere, id ſanè eſt

80 indubitatum ſententiam †ad vnius fauorem
latam omnibus alijs prodeſſe idem ius ha-
bentibus ex eodem teſtamento, vel inſtru-
mento, l. Papinianus. §.ſi ex cauſa. l. qui re-
pudiantis. ff.de inoſhe.reſtamen. Crauet.con
ſil.93 r.num. 3.Ar in propoſito idem ius,quod
competebat mariro vigore accordij prædicti
& teſtamenti paterni, idem & mulieri ſeu
vxori competit ad excludendum equitem ab
hæreditate Syluij, ergo &cet. & in propoſi-
to iſto dixit idem Crauet. conſil. 747. nu.37.
quòd ſententia, quæ vt plurimum alijs non
nocet vti res inter alios acta, multoties ta-
men vtcunque res inter alios acta tertio, ſeu
alijs prodeſt, nempè, quando ius idem in
omnibus verſatur, & ab eadem originem du-
cit. l.loci.§. ſi fundo, ff. ſi ſerui. uendic. cum
alijs adductis per Crauet. loco mox cirato,
Idem probauit Alexand. conſil. 186. in fin.
dum dixit ſententiam prodeſſe conſocijs,
81 cum eadem ſit cauſa defenſionis omnium.
At idem ius, eademque cauſa defenſionis
prodeſt vxori quod & quæ competebat ma-
rito viuenti, quia ſemper excipirur illum
fuiſſe hæredem Siluij, & ut talem fuiſſe ap-
probatum & condemnarum à Senatu,ad per-
ſoluendam Domino equiti annuam penſio-
nem quam ſoluebar Siluius, dum eſſet in hu-
manis.

Quoad tertiam cauſam de fideicommiſſo
paterno.

Reſpondetur, ipſum equitem non fuiſſe in
ſtitutum hæredem, ſed explicitè excluſum a
patre, & conſequenter nec honoratũ nec gra
uatum fideicommiſſo. Vnde quo ad ipſius per
ſonam ſororia liberas ædes habet, vt patet
cuique legenti teſtamentum paternum, & qui
82 dicit adeſſe fideicõmiſſum ſcù ſe†eſſe vocatũ
ad fideicommiſſum debet id probare, quia
ſemper poteſt obijci, ſubſtitutionem fidei-
commiſſariam non comprehendere eius per-
ſonam, nec loqui in illo caſu, l. ex tribus, ff.
inoſſic.teſtamen. Rolan. conſil.59. num.15.in
tertio. Maſcar. de probatio. conclu.774. Pe-
regr.de fideicom.art.1.nu.26.
83 Reſpondetur ſecundò, quòd †quando etiã
adeſſet fideicommiſſum paternum adhuc non
obſtaret reſtitutioni dotis habiræ per filium,
cùm bona prohibita alienari ac fideicommiſ-
ſo ſuppoſita poſſint alienari ex cauſa dotis re
ſtituendæ. l.mulier.§.cum proponeretur. ff.ad
Trebel. Auth. res quæ. C. commun. de leg.§.
moriente. §.rurſus. §.quamobrem.auth.de re-
ſtiut. & ea quæ par. Peregr. de fideicomm.
art.42. nu.1. Perra de fideicom. q.8. nu.349.
& 393. Menoch. lib.4. præſump.190.num.1.
vſque 28.& conſ.33.nu.12.vſque ad fi. Eug.
conſ.54.in ſub.Bec.conſ.54.per tot. Crau.
conſ.720.n.2.3.vbi ſubdit, diſpoſitionem au
then.res quæ mulierum non maritorum cauſa
introductam eſſe qua dotes habeant & iungi
matrimonio quærant. deciſ.Mant. 62. nu.1.&
32. Coſta.de remed.ſubſid.cap.6.col.1.
Extenditurq; dicta concluſio, etiamſi expreſ-
sè fuerit à teſtatore prohibitum bona alienari
ex cauſa dotis (quicquid tentauerit Petra de
fideicõ.q.8.n.432.) vt plenè traditur in deci.
Mant.62.Peguer.dec.116.Fachi.lib.4. q.48.

Imò etiam pro augmento dotis datæ marito
Peregr.de fideicom.at.42.nu.84. licèt diuer
ſimodè caueatur, vbi agitur de augenda dote
mulieri nupt. Raud.conſ.22.nu.6.in 2.

Ampliatur etiam tertio, vtcunque etiam
tempore dotis datæ adfuiſſent bona libera,
quæ tempore reſtirutionis reperirentur con-
ſumpta, Menoc.lib.4.præſump.190.nu.44.

Quinetiam procedit præfata concluſio, li-
cèt mulier ſciuerit maritum dilapidare, & ta-
men ſibi non prouiderit vt dos poneretur in
tuto. Curt.iun.conſ.59. Peregr.d.ar.42. n.16.
& hoc tuetur Euge. conſ.54.nu.6.

Quinimo procedit etiam, ſi mulier tempore
contracti matrimonij ſciuerit bona omnia ma
riti fuiſſe ſuppoſita fideicommiſſo Theſau.de-
ciſ.151. Peregr.d.art.42. num.17.

Inſuper ampliatur etiamſi maritus ante ma
trimonium vel etiam durante matrimonio le-
gitimam & Trebellianicam conſumpſiſſet, ſe-
cundum Menoch. conſ.33.nu.38.verſ.ſecun
dus.& verſ.tertius caſus. Petra d.q.8. n.379.
& 458. Peregr.d.ar.42.nu.16. Mandel. conſ
468.n.7.Rol.cõſ.85.n.45. in 1. Cur.iun.cõſ.
59.per tot. Sola in antiq.conſt.Pedem.tir.de.

Quæ omnia indubitanter militant in fidei-
commiſſo facto ab aſcendente maſculo, vt in
præſenti caſu, quicquid aliter dici poſſit in fi-
deicommiſſo materno vel tranſuerſali, de qui
bus Petra d.q.8. nu.411. Pereg. d.ar.42.n.49.

Et nedum talis prohibitio ceſſat in caſum
dotis reſtituendæ, ſed etiam in reſtitutione
propter nuptias, vt clarè percipirur ex d.auth.
res quæ. C.com. de leg. & in §. quamobrem.
auth.de reſti.& ea quæ par. & firmat Petra de
fideicom.q.8.n.355.& 383. Rolan. conſ.20.
nu.6.& 7. in 4. Bec.d.conſ.54.

Daturq; electio mulieri agẽdi ad bona fidei
cõmiſſo ſuppoſita, ſi uelit, potiuſquã cogatur
agere aduerſus tertios poſſeſſores, Peregr. d.
art.42.nume.18. Euge.d.conſ.54.nume.3. &
33. Coſta de remed.b.nu.6. Anch.quæſtione
54.nu.9.par.3. Milanen.deciſ.7.num.87.in 1.

Et ita ſatis patet euidentiſſimè, quam fue-
rit doloſa aſſertio illa adducta per ſororium
nempe quòd obſtaret fideicommiſſum pater-
num prætẽſione mulieris minoris viduæ, pro
conſecutione ſuæ dotis & antiphati, maximè
re-

Digitized by Google

reſpectu ipſius equitis, nedùm non vocati ad fideicommiſſum, ſed expreſsè excluſi, vt in puncto Rolan.conſ.13.nu.29. in 1.

Non inquam fuiſſet facta tranſactio, ſi te-
84 ſtamẽtum † paternum fuiſſet lectum & cognitum, nimirum ſi irritatur omnimodè trãſactio facta de fideicommiſſo & ſuper alijs contentis in teſtamento, quando à tranſigentibus nõ fuerint cognita viſa, nec lecta verba ipſa teſtamenti l. Imperatores §. 1. l. non eſt ferendus l. de his C. tranſactio. Peregr. de fideic. art.52.nume.77. Surd.conſi.395.nume.22. & ſeq. ſubiungens, ad euitandam nullitatem tranſactionis inſerendam eſſe in illam clauſulam (viſis inſpectis, & cognitis verbis teſtamenti) & qui innititur renuntiationi teneri probare ſcientiam renuntiantis, hæcque procedere etiam ſtante iuramento appoſito tranſactioni, quia ceſſante ſcientia, ceſſat conſenſus, & iuramentum non operatur de-
85 ficiente † voluntate, concordat Peregr. d. art. 52. nume. 20. & ſeq. & poſt plures dixit Decia.conſ.52.nume.14. in 1. quòd tranſactio expreſsè facta ſuper fideicommiſſo nihil operatur, niſi in ea fuerit dictum (viſis & cognitis teſtamentis) latiſſimè Beci. conſil. 111.nume.34.Valaſc.conſi.39. nume.13. Rolan.conſi.13.nume. 26. in 1. Rube. Vtin. conſi. 59.nume. 72. & ſeq. in 2. & maximè, cùm ipſa vidua minor non habuerit ſcientiam dicti teſtamenti, vt admonet Beci.conſ. 108.num.28.iunct.num.22.& 37. vbi declarat, quæ ſint perſonæ, quæ præſumuntur habere ſcientiam teſtamenti, ſuper quo tranſegerunt. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Subſtitutionis compendioſa complectentis vulgarem, pupillarem, & fideicommiſſariam exemplum.*
2 *Subſtitutio compendioſa facta in re certa per verbum commune non comprehendit pupillarem matre exiſtente in medio.*
3 *Reuerti eſt verbum commune.*
4 *Legitima grauari nequit.*
5 *Matri debetur legitima, reſiduum vero ſubſtitutis quando agitur de ſubſtitutione compendioſa impuberi facta verbis communibus matre in medio exiſtente.*
6 *Subſtitutio compendioſa facta etiam in quota bonorum non continet pupillarem.*
7 *Mater tranſiens ad ſecunda vota excluditur a legitima filij.*
8 *Legatum filia factum pro ea maritanda dicitur continere legitimam, & ſuccedit loco ipſius.*
9 *Dos ſuccedit loco legitima.*
10 *Teſtamentum ne corruat ob præteritionem neceſſe eſt aliquid filio relinquere iure inſtitutionis, cum agere poſſit deinde ad legitima ſupplementum.*
11 *Teſtamentum ſic annullatur præteritione filia, vt præteritione filij.*
12 *Legitima dicitur quod vniuerſale.*
13 *Subſtitutio facta pupillo in re, quæ aliquo modo dici poteſt vniuerſalis, dicitur pupillaris.*
14 *Subſtitutio in re certa facta pupilla inſtituta pro ſua legitima neceſſario continet pupillarem.*
15 *In legitima fideicommiſſum fieri non poteſt.*
16 *Mater excluditur a legitima filia, ſi fuerit ſubſtituta perſona magis dilecta.*
17 *Teſtatoris fratres dicuntur prædilecti.*
18 *Is magis diligitur cui plus datur.*
19 *Legitima ei ſoli debetur qui poteſt ſuccedere ab inteſtato.*
20 *Pupillaris tacita excludit matrẽ non ſuccedentem ab inteſtato, vel excluſam per ſtatutum.*
21 *Princeps qualiter ex lege vel ſtatuto teneatur.*
22 *Principis voluntas præſumitur talis qualis eſt legis diſpoſitio.*
23 *Princeps non tenetur dictamine ſtatuti quando ſolus dominatur.*
24 *Par in parem non habet imperium.*
25 *Condominus, quando habeat imperium contra condominum.*
26 *Princeps non poteſt imponere legem ſucceſſori*
27 *Iuriſdictione deficiente licitum eſt impune nomen parere.*
28 *Vnus Dominus ſine alio non poteſt ſtatuto prohibitorio contrauenire.*
29 *Vnus ex condominis non põt omnimodam iuriſdictionem exercere ſine aliorum conſenſu.*
30 *Subſtitutio facta in re certa quoad legitimam quando teneat.*
31 *Legitima quæ ſubiaceat ſubſtitutioni fideicommiſſaria.*
32 *Mater ſuccedit in legitima filio, ſi aliàs ab inteſtato erat ſucceſſura.*
33 *Legitima non ſubiacet reſtitutioni nec oneri.*

ARGVMENTVM.

Mater quando ſuccedat filię in pupillari ætate defuncto ſaltem in legitima vel recipiat.

CONSILIVM III.

Actiones meę a Domino.

INter cætera contenta in teſtamento 9. Illuſtriſſimi Principis Domini Pyrrhi Gonzagæ extat legatum factum ſuis filiabus, in quo leguntur talia verba vulgari idiomate deſcripta, nempè.

 Laſcian.

Laſciãdo anco in tal caſo alle dette Signore
ſue figliuole per ragione d'inſtitutione & le-
gato, quindeci milla ſcudi per ciaſcheduna
& altri quindeci milla alla Signora Donna
Giulia parimente ſua figliuola da eſſer dati
per gl'infraſcritti illuſtriſſimi, & Reuerendiſſi
mo ſuoi heredi, alla detta Signora ſua Conſor
te, non hauendo figliuoli maſchi, da laſciar
queſta cura, per tenerli preſſo di lei da mari-
tarle. Et caſo che maneaſſero auanti che ſi ma
ritino, laſcia detto Illuſtriſſimo Signor teſtato
re che li detti denari ritornino a detti Illuſtriſ
ſimi, & Reuerendiſſimo Signori ſuoi heredi.

Deceſſit Illuſtriſſimus teſtator ſuperſtite ex
eo tantum præfata Illuſtriſſima D. Iulia infan-
te, quæ prædeceſſit matri.

Quæritur an Illuſtriſſima D. eius mater ſuc-
cedat ipſi filiæ in pupillari ætate defunctæ, ſal
tem in legitima.

Et videtur dicendum quòd ſuccedere poſ
ſit, quia præfata ſubſtitutio concepta illis ver
bis [& caſo che mancaſſero auanti ſi maritino
laſcia] &c. eſt compendioſa complectens
1 † vulgarem, pupillarem, & fideicommiſſariam
ſubſtitutiones, vt præcipuè tradit Natt. conſi.
68. num. 6. Soc. iun. conſi. 121. nume. 10. in 1.
Rim. iun. conſi. 708. nume. 4. Quæ compen-
2 dioſa tamquam facta in re † certa, ſeu in
quantitate terminata, & per verbum commu-
ne, non autem per verbum merè directum ci-
uile, non comprehendit pupillarem matre exi
ſtente in medio, ſed omni tempore remanet
fideicommiſſaria, Bart. in l. Cogi, in fin. princi
pij ff. ad Trebellia. Rip. in l. Centurio nume.
152. ff. vulga. Crau. conſi. 210. col. 1. verſ. ad-
uertendum tamen, & conſ. 623. nume. 2. Man
tic. de coniect. vltim. vol. lib. 7. tit. 3. D. Surd.
conſ. 229. num. 11. Decia. conſ. 82. nume. 19.
& nu. 35. Ver. non obſtat in 3. Eſt inquam re
gulare, quòd compendioſa facta in re certa
per verbum commune adiectum rei vel quan
titati certæ, numquam trahatur ad inſtitutio-
nem l. Cogi. §. & generaliter ff. ad Trebell. &
conſequenter ad pupillarem, quæ directa eſt
referri nequit, Rip. in dicta l. Centurio nume.
152. Natt. conſ. 68. num. 4. Mantic. de conie.
vlt. volunt. lib. 7. tit. 3. num. 13. Etiam ſi fuiſſet
facta mentio pupillaris ætatis, Craſſ. §. ſubſti-
tutio q. 76. nume. 2. Non inquam ambigitur
3 verbum, † Reuertantur, eſſe verbum com-
mune, Rip. in l. Centurio nu. 194. vbi Bologn.
nume. 316. Trentacinq. de ſubſtit. part. 4. c. 4.
nu. 21. licèt alij directum, alij obliquum enun-
tiauerint, vt plenè per Intrig. de ſubſtit. cent.
3. q. 35. n. 55. & ſeq. idem ait deciſ. Mant. 273.
num. 8. Modò cùm talis ſubſtitutio ſit ſemper
fideicommiſſaria, ſequitur Matri debere ſal-
tem legitimam filiæ pupillæ debitam, cùm
4 in illa pater teſtator † non potuerit apponere
onus fideicommiſſi, quia legitima grauari ne-
quit l. Quoniam in prioribus C. inoff. teſta. &
ita in puncto cenſuit, Bald. conſ. 140. in 1. vbi
loquitur de fratre qui ſubſtituerat filiæ pupil-
læ in illa quantitate certa, quam ei reliquerat
iure inſtitutionis, ſub illa conditione, ſi dece-
deret antequam matrimonium contraheret,
& concludit ſubſtitutionem illam factam in
certa quantitate per verba communia non eſ
ſe pupillarem, & ideò tamquam fideicom-
miſſariam in legitima filię locum non habere,
idē repetit conſ. 121. nu. 3. in 5. latè, Natt. cōſ.
68. nu. 4. ſequitur Mant. de coniect. lib. 5. tit. 7.
nu. 12. Et in propoſito multi dixerunt mediā
5 viam eligendam eſſe, nempè vt matri † debea
tur legitima, reſiduum verò ſubſtitutis, quādo
agitur de ſubſtitutione cōpendioſa impuberi
facta a pagano verbis directis, vel communi-
bus, matre pupilli exiſtente in medio, vt per
Meno. lib. 4. præſumpt. 56. nu. 3. verſ. tertia eſt
opinio eorum. Intrig. d. cen. 3. q. 21. num. 78.
Quinimò fortius nedùm compendioſa facta
6 in re certa, ſed imò etiam facta in quota † bo-
norum non continet pupillarem, ſed ſolam fi-
deicommiſſariam, Aret. conſ. 154. nu. 13. cum
concordantibus per Meno. conſ. 144. nu. 14. &
conſ. 362. nu. 2. & nu. 17.

Contrariū tamen verius arbitror in præſen
ti facti ſpetie, nempè Illuſtriſſimam matrem
penitus excludendam a legitima ex pluribus.

Primò quia dicta mater Illuſtriſſima ad ſe-
7 cunda vota † tranſiuit, quo in caſu cenſetur di
gna omnimoda excluſione, ita in ſpetie poſt
Ang. tradit Aret. in conſ. 154. nu. 7. vbi ſubiū-
git mulierem nubendo contriſtare animā pri-
mi viri, & filios, & ideò non eſſe veriſimile ꝙ
ſi teſtator de ſecundis nuptijs cogitaſſet, vo-
luiſſet eā ſuccedere filiæ ab inteſtato, ſed po-
tiùs illā excludi per ſubſtitutū pupillariter &
directò, idē probat Odd. de compend. par. 5.
art. 3. nu. 16. in decima concl. alios adducit, &
ſequitur. Aquil. in l. Centurio par. 4. nu. 199. ff.
vulg. Meno. lib. 4. præſumpt. 56. nume. 19.
& 20.

Secundò. Quia tale legatum dicitur con-
8 tinere legitimam † debitam ipſi filiæ, fuit
enim relictum pro ea maritanda, & conſe-
quenter pro dote, quæ ſuccedit loco legiti-
9 mæ, † Alexan. conſi. 209. in 6. Deci. conſ. 106.
nume. 3. Tiraq. in l. ſi vnquàm verſ. ſuſceperit
liberos num. 112. C. reuoc. donat. conferunt
tradita per D. Surd. de aliment. tit. 3. q. 1. nu.
39. & ſeq.

Quinimmo tale relictum de neceſſitate ſuc
cedit loco legitimæ & dicitur ipſa legitima
debita filiæ, ſi quidem nil aliud fuit relictum
dictæ pupillæ niſi præfata quindecim mille
ſcuta

Digitized by Google

ſcuta iure inſtitutionis & legati, quod quidē
relictum dicitur ipſa legitima relicta titulo in-
ſtitutionis, licèt de ipſa legitima nulla fuerit
facta mentio, aliàs teſtamentum eſſet nullum
10 ob vitium præteritionis, Sat inquàm † eſt
hoc in caſu aliquid filiæ relinquere ſub titulo
inſtitutionis ad ſuſtinendum teſtamentum,
licèt integra legitima, nec ſub nomine legiti-
mæ, relinquatur cùm poſſit agi ad ſupple-
mentum legitimæ, Clar. §. teſtamētum qu. 38.
verſ. Sed nūquid tota, Cuch. de legit. Regula
tit. Sit relinq. legit. nume. 3. & 14. Clemen.
de patr. poteſt. effect. 16. nu. 44. Craſſ. de ſuc-
ceſ. §. legitima qu. 32. nu. 2. & §. teſtamentum
quæſt. 35. in fin. & q. 43. nu. 1. Vueſemb. conſi.
85. nu. 22. 23. & conſ. 96. nu. 6.
11 Annullatur enim teſtamentum † præteri-
tione filiæ, ſicuti præteritione filij, Corn. conſ.
62. colu 2. in 2. Iaſ. conſ. 113. col. 1. in 1. Clar.
§. teſtamento qu. 42. verſ. Item quæro quid
in alia fæmina. Cum igitur in tali relicto non
excedente legitimam dicatur ipſa pupilla in-
12 ſtituta in ſua legitima, quæ dicitur quid † vni
uerſale, Natt. conſ. 156. num. 8. vtique ſubſti-
tutio facta in dicta legitima valebit iure dire-
cto, quia ſubſtitutio facta pupillo in re, quæ
13 aliquo † modo, & reſpectiuè dici poteſt vni-
uerſalis, dicitur ſubſtitutio pupillaris, ſecun-
dum Corn. conſ. 138. colum. 4. in 3. Rip. in d.
l. Centurio nu. 154. Meno. conſi. 362. nu. 18.
Addatur inſuper in propoſito, quòd ſub-
14 ſtitutio † in re certa facta pupillæ inſtitutæ
in dicta re pro ſua legitima, de neceſſitate
continet pupillarem, ratio eſt in promptu,
15 quia † in legitima non poteſt fieri fideicom-
miſſum l. Quoniam in prioribus ff. inoffi. te-
ſtam. Ergò ſubſtitutio valebit iure directo,
ita Bald. in l. 1. Ex tribus nume. 2. verſ. Ego
ſemper C. inoffic. teſtam. cum alijs concor-
dantibus per Odd. de compend. part. 5. artic.
3. nume. 43. Rimin. iun. conſi. 708. nume. 34.
35. Intrig. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 24. nume.
23. & ſeq. Hocque indubitatè dicendum eſt
in hac facti ſpetie, cùm iſta filia pupilla non
habuerit aliquid aliud in bonis tempore mor-
tis teſtatoris, vnde ſequitur quòd ſubſtitutio
ipſi pupillæ facta illa ſola quantitate ſcu-
torum quindecim mille, trahitur neceſſariò
ad omnia bona pupillæ, & ita iure directo ua-
lere debet, ita Caſtr. in l. 1. nume. 4. ver. mihi
videtur quod ſi pupillus ff. vulg. Odd. d. arti.
3. nume. 43. in fin. verſ. Retenta tamen con-
trario Rim. iun. d. conſi. 708. nu. 37. Intrig. d.
q. 24. nu. 28.
Tertiò Principaliter conſidero, quòd ma-
16 ter omnino † excluditur a ſucceſſione & le-
gitima filiæ pupillæ præ defuncto, &c. quan-
do ipſi pupillæ fuit ſubſtituta perſona magis
dilecta a teſtatore, quàm ſit ipſa mater, tunc
enim huiuſmodi compendioſa excludit ma-
trem, & continet pupillarem, Barto. in dicta
l. Centurio nume. 29. quem cæteri ibid. ſe-
quuntur, Odd. d. artic. 3. nume. 26. Meno. d.
lib. 4. præſumpt. 56. nume. 14. vbi plurimos
adducit, & conſil. 362. num. 11. Rim. iun.
dicto conſil. 708. nume. 40. & ſeq. & com-
munem poſt Crau. enuntiat Craſſ. §. ſubſtitu-
tio quæſt. 74. nume. 9. Trentacinq. de ſub-
ſtit. part. 4. 11. nume. 10. Intrig. dicta quæſt.
17 21. nume. 3. Nimirum igitur ſi in caſu † iſto
debet excludi a fratribus teſtatoris ſubſtitu-
tis, qui dicuntur prædilecti. Crau. conſil. 141.
nume. 7. cum alijs congeſtis per Rim. iun.
conſil. 267. nume. 10. & conſil. 708. num. 42.
Odd. dicto artic. 3. nume. 26. verſic. exem-
plum ſecundum, Meno. de præſumpt. 56.
nume. 17. Intrig. dicta quæſt. 21. nume. 113. Ar-
guitur enim prædilectio ex hoc etiam, quòd
fratres fuerunt, a fratre teſtatoris inſtituti
hæredes vniuerſales, vxor autem fuit ex
quibuſdam legatis tantum honorata, Rim.
iun. d. conſi. 708. nume. 42. 43. vbi ſub un-
18 git quòd ille † impenſiùs diligitur cui plus
datur.
Quarto ſupponitur extare ſtatutum loci cu
ius vigore mater excluditur a ſucceſſione fi-
liæ, a patruis ipſius filiæ, nōideò ipſi matri de-
betur legitima, cùm illi ſoli debeatur legi-
19 tima † qui poteſt ſuccedere ab inteſtato, &
non alteri, Bald. conſil. 329. in 3. Crau. con-
ſil. 11. nume. 13. vbi ait communem, & plu-
res adducit Viui. opin. 590. nume. 3. & 812.
nume. 40. Et in puncto quod tacita pupil-
20 laris excludat matrem † non ſuccedentem
ab inteſtato, vel excluſam per ſtatutum, a
ſucceſſione filiæ, apertè firmat Grat. conſil.
134. nume. 40. in 2. cum alijs congeſtis per
Meno. conſ. 144. nume. 23. & dicta præſumpt.
nume. 13. verſ. Hoc exemplum ego ipſe.
Nèc replicetur Principem non ligari ſta-
tuto cùm ſit legibus ſolutus, & nemò poſſit ſi-
bi ipſi imperare, ex Rol. conſ. 86. nume. 68. in
1. Meno. conſ. 351.
Reſpondetur enim Principē ex lege vel ſta
21 tuto † teneri & legari, vt plenè diſſerit Vaſq.
lib. quæſtionum c. 45. & difusè habetur apud
Scrader. de feud. part. ſecunda nonæ part.
princip. nume. 149. vſque 152. Imò & ſire-
gulariter dici poſſet Principem non legari ſua
lege, attamen rectè dicitur legatus a ſua lege,
vt priuatus quò ad ſuum patrimonium, Bero.
in cap. cùm omnes nume. 28. ext. de conſti-
tu. Scrad. dicto nume. 149. verſ. quinto hanc
Alibi dicitur quòd Princeps eſt equidem
ſolutus legibus, debet tamen viuere le-
gibus, & ſeruare leges l. Digna vox C.

Digitized by Google

legibus. Menoch. conſil. 331. nume. 64.
Hinc dicitur voluntatem Principis præſumi
22 eſſe talem † qualis eſt legis diſpoſitio D.Surd.
conſ.203.nu.33.
Reſpondetur ſecundo Principem non te-
23 neri dictamine † ſtatuti quandò ſolus domina
tur, ſecùs ſi habet pares condominos in exci-
citio & adminiſtratione iuriſdictionis,nã tunc
non poteſt diſponere præter uel contra ſtatu-
ta in præiudiciũ alterius condomini, quia par
24 in parem non habet † impetium l.nam Magi-
ſtratus,ff.arbit.c.innotuit de electio.alios ad-
25 ducit D.Surd.conſ.106.n.12.Tunc † inquam
Dominus loci vel Caſtri poteſt habere impe
rium contra condominum, quãdo iuriſdictio
eſt diuiſa, vel quando habet maiorem iuriſdi-
ctionem altero, aliàs ſecùs, ut plenè not. D.
Surd.conſ.47.nu.9.Hinc in propoſito dicitur
26 principem † non poſſe imponere legem ſuc-
ceſſori, quia par eſt in dignitate gl. in l. digna
vox, C.legib. clarè & latè D.Sur.d.conſ.47.
nu.11.12.omninò videndus, vbi etiam nu.14,
15.16.probat Principem non poſſe vti pleni-
tudine poteſtatis contra non ſubditum, quia
27 vbi deficit † iuriſdictio licitum eſt impunè
non parere, hinc etiam dicitur vnum ex con-
dominis non poſſe ex Caſtro communi extra-
here blada contra decretum, quia territoriũ
commune nõ dicitur proprium, & ideò vnus
28 Dominus ſine alio † non poteſt ſtatuto prohi-
bitorio contrauenire Bal. in l. cætera, §.item
queri aliàs,§.ſi duobus, vbi Alex.n.2.ff.leg.1.
latè Pacian.de probat.lib.2.c.36.nu.20.vſq;
36. & ibidem vſque nu.57.determinans quæ
29 ſtionem, vnum † ex condominis non poſſe
condere ſtatuta, nec edicta promulgare, nec
omnimodam iuriſdictionem exercere, ſine a-
liorum conſenſu, quare dicendũ eſt Illuſtriſs.
teſtatorem non potuiſſe in ſuo vltimo & pri-
uato elogio aliquid diſponere in præiudiciũ
legum editarum a principibus condominis,
ſeu, in ipſorum condominorum coæqualeum
præiudicium.
Nec vim faciunt in oppoſitum adducta,
quia ſatis dicuntur declinata ex præallegatis,
& præcipuè quia quãtitas iſta aureorum quin
decim mille non excedens legitimam debi-
tam Illuſtriſſimæ pupillæ, dicitur Inſtitutio fa
cta in legitima, quæ cum non poſsit fideicom
miſſo grauari, neceſſariò debet dici ſubſtitu-
tionem factam in dicta quantitate valere iu-
re directæ pupillaris, & præcipuè cum pupil
la tempore obitus patris nulla alia bona poſ-
ſederit, quo in caſu ſubſtitutio illa dicitur fa-
cta in vniuerſis bonis pupillæ, & ita iure dire
cto indubitanter valere debet, vt abundan-
ter ſupra deductum eſt.
Nec Bald. in dicto conſil. 140. in 1. & ſe-
quaces poſſunt aliqualiter obeſſe iuribus ex-
cellentiſſimorum hæredum, quia licèt Bald.
30 dicat ſubſtitutionem factam in re † certa quo
ad legitimam non tenere, quia cum ſit ſem-
per fideicommiſſaria non poteſt comprehen-
dere legitimam.
Attamen id non officit quia nos dicimus,
quod ſi ſubſtitutio talis in legitima non valet
uti fideicommiſſaria, neceſſariò debet uale-
re uti pupillaris directa, vt ſupra dixi, maximè
cum aliud non poſſederit filia tempore obi-
tus patris.
Addatur ex abundanti q; imò legitima dēt
cõtineri in fideicomiſſaria ſubſtitutione, quia
onus grauaminis ſeù fideicõmiſſi nõ cenſetur
appoſitum uel iniunctum perſonæ ipſius filiæ
pupillæ, ſed illius hæredibus ab inteſtato, ex
quo talis ſubſtitutio fuit imperſonalis,ibi, (*Ri
tornino*) & grauamen ipſum dicitur imperſo-
naliter iniunctum, undè cenſetur appoſitum,
ut dixi, hæredibus pupillæ, non autem ipſi-
met pupillæ, & conſequenter legitima illa
31 ſubiacet † ſubſtitutioni fideicommiſſariæ, ut
poſt plurimos firmat Ceſa.conſ.294.num.58.
Odd.conſ.63.nume.12 & conſ.69.nume.45.
Gabr. conſ.117.nume.31.Mant.de coniect.
ultim. uolunt lib.8.tit.3, num.4. verſ.ſed con
trarium, & nume. 5. qui de magis communi
teſtantur poſt, Clar. in §.teſtamentum q.72.
verſ. tertius caſus, & verè hoc ſuadet ſenſus
& ratio naturalis, vt in dubio hæredes legiti
mi dicantur grauati, quia cum fideicõmiſſum
ſit relictum poſt mortem filiæ, non eſt uериſi-
mile, ut intelligatur relictum ab ipſo filio,
aliàs onus reſtitutionis diceretur impoſitum
mortuo, prout, elegãter, & diffusè aduertit Mã
tinc.d.nume.5. in fin. & poſt plurimos docet
Intrig. dicta cent.3. q.82. nume.9. clarè Prer.
de interpret.vlt.volunt.fol.305.num.16.ver.
in dando autem poſt mortem pupilli.
Nec huic fundamẽto replicetur illud non
procedere quandò mater eſt in medio, quia
tunc benigna capitur interpretatio pro ma-
tre reſpectu dictæ legitimæ, vt poſt Bero.
conſil. 79. numero 25. in 2. aduertit Zanch.
in l. Hæredes mei §.cum ita, part.6.num.24.
& ideò magis dicitur relictum fideicommiſ-
ſum a filio quàm a matre, nè aliàs mater pri-
uetur, quod eſt impium, & odioſum, vt etiam
tradit Mant. dicto lib.8.tit.3.n.5.ante finem.
verſ. nam ſi Trebellianica.
Quia reſpondetur tunc replicationem pro-
cedere ad commodum matris, quando ma-
32 ter aliàs fuiſſet † ſucceſſura filię ab inteſtato, &
ita loquuntur Doct. in oppoſitũ adducti, ergò
aliàs ſecus, ut in caſu noſtro, in quo uigore ſe-
cũdi matrimonij, & virtute ſtatuti excludatur
a patruis ſeu ſororijs reſpectiue ab hæreditate
filiæ

Digitized by Google

filiæ 19. & ita etiã poſt alios declarat Meno. lib.4.præſumpt.82.num.19. Intrig. d.cent.3. qu.82.num.11.Pereg.conſil.4.nume.31.32.in 2.Raud.decif.Piſa.49.nu.164. Quinimo ſubiunxit Meno. loco mox citato, quod quando mater ſuceeſſibilis ab inteſtato filiæ admitteretur; id debet intelligi ut ſuccedat non in tota legitima filiæ eidem relictæ a patre, ſed in legitima portione bonorum ipſius filiæ, atq; ita in legitima filiæ deducta ex bonis per patrem filiæ relictis,

Reſpondetur ſecundo. Concluſionem ut mater non excludatur hoc in caſu non eſſe tutam, ut colligitur ex Peregr.de fideicom. art. 12, nume.37.

Non etiam tandem dicatur; hoc in caſu expreſſe fuiſſe grauatam pupillam, cum pecunia fuerit danda matri tutrici pro maritanda filia, & reſtitutionem pecuniæ fore, in conſequentiam faciendam a d. tutrice matre, unde ſequitur ipſam filiam fuiſſe grauatam, quia relictum a tutrice dicitur relictum a filia pupilla. l. Peto §. matre ubi Doct. ff. leg. 2.

Reſpondetur. n. obiectum poſſe procedere
in grauamine & reſtitutione addita vltra legi-
33 timam debitam filiæ, quia legitima † non ſub
iacet reſtitutioni nec oneri, vt ſupra probauimus, etiam quatenus cadere poſſet grauamen reſpectu legitimæ debitæ filiæ, tunc cenſetur impoſitum hæredibus ipſius filiæ venientibus ab inteſtato, quo in caſu legitima continetur in fideicommiſſaria, ut pariter demonſtrauimus.

Inſuper aliud adeſt ſtatutum loci prohibens marito relinquere vxori ultra exiguam metam bonorum in eo limitatam, a quo ſtatuto ligatur Illuſtriſſimus teſtator, præcipue cum agatur de præiudicio condominorum iuxta præallegata. Et ita. Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Filia excluſa a ſucceſſione inteſtati non habet ius dicendi teſtamentum nullum nec iuuatur præteritione.

2 Filia per ſtatutum excluſa propter maſculos nõ debetur legitima declara ut numero 12.

3 Filia cui non debetur legitima poteſt a parentibus præteriri.

4 Filiæ præteritæ poſſunt infringere teſtamentum, quando ſibi, & non alijs commodum parant.

5 Dominium bonorum paternorum eſt apud filium etiam patre uiuente, quo defuncto dicitur in illum continuare.

6 Dominium bonorum maternorum non continuat in filios.

7 Teſtamentum ut ſuſtineatur, liberi debent inſtitui, uel exhæredari.

8 Præteritio matris habetur pro exhæredatione.

9 Filij dicuntur præteriti quibus in teſtamento parentum nihil relinquitur. titulo inſtitutionis, licet titulo legati aliquid relinquatur.

10 Succeſſionis prima cauſa eſt filiorum, nulla habita ſexus differentia.

11 Filia præterita poteſt dicere teſtamentum nullum, quando ſibi aliquid per ſtatutum eam excludens reſeruatur.

12 Filiæ debetur legitima titulo inſtitutionis, quando ſtatutum excludit dotatam.

13 Filia ut dicatur excluſa ab hæreditate parentum, debent concurrere omnes qualitates ſtatuti eam excludentis.

14 Mater facit contra pietatis officium prætereundo filios in teſtamento.

15 Qualitas adiuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus uerbi.

16 Filia ut per ſtatutum excludatur ſufficit ſi pater relinquat centum in dotem declara ut numero ſequ.

17 Filia ut a ſtatuto excludente dotatam dicatur excluſa non ſufficit dotem eſſe promiſſam, uel deſtinatam, ſed requiritur, quod realiter ſit tradita.

18 Dotata ab auo dicitur dotata a filio.

19 Filia dotata ab auo non cenſetur dotata contemplatione patris quando pater, & reſpectiue filius auo prædeceſſit.

20 Clauſula codicillaris ſperatur ut teſtamentum in quo filius eſt præteritus ſuſtineatur in uim fideicommiſſi etiamſi præceſſiſſet aliud teſtamentum ualidum, & ſolemne contra num. ſeq.

23 Mater ſicut non poteſt expreſſe filiam in capillo ſucceſſione priuare, ita nec tacite per clauſulam codicillarem.

33 Clauſula codicillaris non operatur fideicommiſſum, quando fideicommiſſarij ſuccederent grauatis.

24 Clauſula codicillaris, ut operetur fideicommiſſum requiritur ut mens teſtatoris concurrat.

25 Clauſula codicillaris tendit ad conſeruandam uoluntatem teſtatoris, non autem ad ampliandam.

26 Clauſula codicillaris ut operetur fideicommiſſum impoſitum uenientibus ab inteſtato ad cõmodum hæredis ſcripti, requiritur ut ſit concepta etiam per uerba futuri temporis.

27 Clauſula codicillaris non operatur fideicommiſſum ad commodum hæredis ſcripti, ſed ad fauorem ſubſtitutorum, quando teſtator expreſſe prouidit de fideicommiſſario.

28 Clauſula codicillaris non operatur fideicommiſſum, quando hæredi ſcripto obſtat aliquod impedimentum, ueluti incapacitatis.

29 Clauſula codicillaris appoſita in teſtamento cu-

ius

ius ignari nihil operatur niſi conſtet illius importantiam fuiſſe teſtatori declaratam.

30 *Clauſula codicillaris de æquitate in teſtamento filij præteriti nihil operatur.*

31 *Mater non poteſt plus relinquere filijs ex ſecundo matrimonio, quam ſuſceptis ex primo, etiam ſi non conſtet cuius contemplatione reliquerit, & numero 44.*

32 *Res illi acquiritur, cuius contemplatione relinquitur.*

33 *Datum filio contemplatione patris dicitur profectitium, & ipſi patri quæritur.*

34 *Donatio facta contemplatione patris filijs natis, & naſcituris poteſt per patrem alienari.*

35 *Datum alicui præſumitur illius & non alterius contemplatione datum declara ut nu. 66.*

36 *Filio ut dicatur relictum intuitu patris, debet fieri mentio nedum patris, ſed etiam patriæ poteſtatis contra num 68.*

37 *Filio dicitur relictum ipſius contemplatione quando commodum relicto ſpectat ad ſolum filium, non autem ad illius patrem.*

38 *Pater non habet uſumfructum in portione filij quando in eodem teſtamento diſcretiue honorantur pater & filius declara ut nu 76.*

39 *Filij intuitu relictum dicitur quando ipſe filius fuit cauſa immediata licet pater fuerit cauſa remota.*

40 *Teſtator ſeipſum declarans. & gloſans excludit omnem aliam interpretationem.*

41 *Verba diſpoſitionis ſunt attendenda: & nō alia.*

42 *Legatum factum filio dicitur relictum, ut ipſius poſteritati conſulatur.*

43 *Teſtator mandans aliquid dari, vel ſolui filio patris intuitu non cenſetur feciſſe, declara ut numero 84.*

45 *Legatum factum filiofamilias regulariter patris contemplatione relictum cenſetur.*

46 *Contemplatio nil aliud eſt quam tacita mens, ſeu coniecturata uoluntas diſponentis.*

47 *Relictum alicui, nuius, vel alterius contemplatione poteſt coniecturis probari.*

48 *Relictum filio in dubio dicitur relictum intuitu patris.*

49 *Maritus & vxor ſunt duo in carne una ac ſocij diuinæ, & humanæ domus.*

50 *Maritus dicitur cauſa proxima relinquendi communi filio & nu. 55.*

51 *Relictum filio alicuius inſignis amici uel conſanguinei patris intuitu relictum præſumitur & numero 80.*

52 *Datum ab vxore filio in poteſtate patris, uiri contemplatione datum uidetur, & non ualet.*

53 *Merita non cadunt in infante.*

54 *Relinquens filio non nato dicitur relinquere intuitu eius patris.*

56 *Filij naſcituri diligi poſſunt in genere tamquā procreandi ex tali patre, non tamen ex eorum propria perſona.*

57 *Inſtitutio facta de filio nato & naſcituro ſicut reſpectu naſcituri dicitur facta contemplatione patris, ita etiam reſpectu nati.*

58 *Qualitas nominis determinans uerbum, a quo diſpoſitio ſumit effectum intelligitur adiecta cauſa limitandæ obligationis.*

59 *Teſtandi modus inſolitus fraudis ſuſpitionem inducit.*

60 *Cautela abundans licet regulariter nemini noceat, nocet tamen ubi per eam deuenitur ad actum prohibitum & ſuſpectum.*

61 *Mulier ſecundo nubens potius præſumitur amare ſecundum uirum quam filios primi matrimonij.*

62 *Mens, & uoluntas teſtatoris declaratur ex actu nullo.*

63 *Teſtamentum primum reuocatum quod non inferat declarationem ſecundi intelligitur reſpectu principalis diſpoſitionis non autem declarationis uoluntatis teſtatoris & nu 65.*

64 *Statutum prohibens interpretationem, non tollit interpretationem declaratiuam.*

67 *Voluntas teſtatoris coniecturis probata præualet ſcripturæ in augmento & diminutione habeturque pro expreſſa, & manifeſta.*

69 *Donata uxori a conſanguineis mariti præſumuntur donata contemplatione mariti.*

70 *Tempus quo actus geritur inſpicitur, non quo diſpoſitio ſumit effectum.*

71 *Venter non eſt in poteſtate patris.*

72 *Filio naſcituro dicituro ius quæſitum in ſpe a iure approbata.*

73 *Pater poteſt uendere ius in ſpe competens filio, tam quam ipſi realiter quæſitum.*

74 *Actio conditionalis redi poteſt.*

75 *Vna præſumptio tollit aliam, & plures uincunt unam.*

76 *Perſona patris dicitur cauſa non multum remota relinquendi filio.*

78 *Cauſa magis principalis attendi debet.*

79 *Cauſa non multum remota attenditur æque ac cauſa proxima.*

81 *Inopia debet probari ab allegante.*

82 *Pauper non dicitur qui habet bona, uel artem ex qua uiuere poſſit.*

83 *Qualitas filiorum primi matrimonij quæ communem matrem mouere potuerit ad inæqualiter diſponendum debet probari.*

85 *Legi hac edictali non dicitur derogatum per ſtatutum, quod mortua uxore ſine liberis maritus ſuccedat, quando ſuperſunt liberi.*

86 *Filij in conditione poſiti negatiue non cenſentur uocati ſed tantum faciunt deficere conditionem alterius, maxime diſpoſitione legali.*

87 *Legitima poteſt ſuppleri quando minus ea fuit*

reli-

Digitized by Google

relictum declara ut numero 88.

89 *Verba illa dotata, maritata in ſtatuto ſtant diſiunctiue, & non copulatiue, contra nu. ſeq.*

91 *Alternatiuam ſufficit impleri in vnam ex particulis.*

92 *Alternatiua diſiungit tam ſenſum quam uerba.*

93 *Alternatiua ponitur inter diuerſa ſubſtantia, & ſimilia qualitate.*

94 *Parentes tenentur, & cogi poſſunt competentem dotem filiabus conſtituere.*

95 *Statutum excludens dotatam, & enuntians dotem datam, ut excludatur requiritur dotem eſſe traditam.*

96 *Qualitas non conſideratur ſine ſubſtantia.*

ARGVMENTVM.

Filiæ præteritæ rumpunt teſtamentum matris, non obſtante clauſula codicil lati & ſtatuto excludente filias dotatas, & maritatas, ſi cum effectu non fuerint dotatæ, & copulatæ.

Mater ſecundo nubens non poteſt plus relinquere filijs ſecundi matrimonij quam filijs ex primo.

Statutum deferens lucrum dotis marito vxore mortua abſque liberis non derogat l. hac edictali, C. de ſecun. nupt.

Quando dicatur à matre relictum contẽplatione filij vel mariti.

CONSILIVM III.

Actiones meæ a Domino.

EX proceſſu mihi exhibito, plura veniunt diſcutienda & primo illa ſe offert quæſtio.

An filiæ præteritę in teſtamento matris, inſtituentis hæredes filios ſecundi matrimonij, relicta certa quantitate pro legitima filijs maſculis primi matrimonij, poſſint querelare, ſeu rumpere dictum teſtamentum, ſtante ſtatuto ciuili Caſalis in rubrica 73. de filiabus dotatis à patre uel à matre, quo cauetur; Quòd ſi filiæ nuptæ, dotatę & maritatæ fuerint à patre vel à matre vel ſimul à parentibus, ipſis parentibus defunctis, nullum amplius habeant regreſſum ad petitionem hæreditatis tam paternæ quàm maternæ &c. ſed ſint tacitæ & contentæ dotis ſibi &c.

Et uidetur dicendum non poſſe dictas fi-
1 lias rumpere tale teſtamentum quia filia † ex-
cluſa à ſuceſſione inteſtati non habet ius di-
cendi nullum, & non habens ius ſuccedendi
nec poteſt habere ius reuocandi uel querelandi. Doct. in l. Gallus. §. & quid tantum. ff. lib. & poſthu. Becci. conſ. 103. num. 19. & ſeq. Bal. in l. poſthumus §. ſi quis ex his. nume. 3. ff. inoffi. teſta Latè Alex. conſil. 125. num. 6. Iaſ. in auth. nouiſſima. nume. 57. C. inoffi. teſta. & fæminam à ſtatuto excluſam propter maſculos à ſucceſſione inteſtati non poſſe iuuari prę teritione, cum ſuccedere non ualeat, tradunt Cepol. conſil. 53. in primo dub, in 1. Petrut. conſ. 146. nume. 12. Bertaz. conſ. ciui. 64. nume. 16. Ruger. conſil. ſi nume. 43. in 1. Rimin. iun. conſ. 116. nume. 19. Rube. Alex. conſ. 122. Gomeſ. variar. reſolu. tom. 1. cap. 11. n. 9. in fi. dicens filiam præteritam non poſſe contratabulare, idem de filia excluſa per ſtatutũ probat diffusè Clar. in §. teſtamentum q. 42. verſ. item quæro. & in terminis iſtius ſtatuti tradit Becci. conſ. 103. nu. 20. Albenſ. con- 656. num. 2.

2 Confirmatur concluſio, quia filiæ † excluſę
per ſtatutum propter maſculos non debetur
legitima, cum illa ſit portio quæ debetur ali-
cui ab inteſtato. Caſtr. conſil. 6. in 2. Rimin.
iun. conſ. 116. nume. 17. 18. cum concordan-
tibus per Bec. d. conſ. 103. nume. 21. Ruger.
conſi. 61. nume. 35. & ſeq. in 1. Borgni. deciſ. 8.
3 nume. 5. in 3. At filiæ † cui non debetur legi-
tima poteſt à parentibus præteriri, nec illius
præteritio reddit teſtamentum nullum. Bar. in
l. fin. ff. ad Tertul. Bal. in maximum vitium. C.
lib. prę t. Caſtr. conſ. 6. Rimin. iun. d. conſ. 116
num. 19. 20. ubi alios adducit, ſubdens poſt
Caſtr. prædicta procedere, etiamſi ſtatutum
mandet dotari filias excluſas, cum non cogat
illas dotari titulo inſtitutionis.

4 Addatur prædictis, quando etiã † filiæ præteritę poſſent rumpere teſtamentum, attamen talis ruptura non eſſet attendenda, ex quo, vigore dictæ excluſionis ſtatutariæ, commodum dictæ rupturæ tenderet ad fauorem fratrum maſculorum tantum, nõ autem etiam ad vtilitatem ipſarum fœminarum præteritarum vt probè docuit Dec. in l. filiæ dotem in fine, C. collat. & in conſ. 296. col. 3. verſ. ſimiliter non obſtat. Crau. conſ. 756. nu. 24. dicens toties ex præteritione filiæ teſtamentum infici, quoties ſibi non alijs locum facit & illorum prius aſſeruit Caſtr. conſil. 323. col. 3. verſic. quidam etiam in ſecundo.

Quinimò fortius videtur dicendum præte
ritionem in teſtamento matris non irritare te
ſtamentum, quicquid dici poſſit in teſtamen-
to patris, cùm militet diuerſa ratio, ſiquidem
præteritio facta in teſtamento patris annullat
teſtamentum patris ipſo iure, quia ratione ſui-
5 tatis † dominium bonorum patris dicitur quo
dammodo eſſe apud filium etiam viuente pa-
tre, & poſt eius mortem illicò dicitur conti-

nuare

nuare in filium ex diſpoſitione legis. l.in ſuis.
ubi doct.ff.lib.& poſthu.& ideo non poteſt pa
ter alium hęredem inſtituere,& in illum bona
transferre, niſi prius priuet filium illa quaſi do
mmio medio exhæredationis, quia alias eſſet
teſtari de rebus alienis. Aliud ergo eſt in ma-
tre non habente ſuitatem, vnde illius teſtamẽ
tum non eſt nullum ob præteritionem filij,
6 quia † dominium bonorum eius non cõtinuat
in filios.Ita Bat. Bald. Imol.Alex.Iaſ.& alij de
qubus per Gomeſ. tom. 1. uar. reſol. cap. 11.
coium. 1.

Cœterum, prædictis non attentis ueritas
eſt,tale matris teſtamentum ob pręteritionem
filiæ poſſe quærelari,& ad nihilũ reduci,quic-
quid iure municipali caueatur. Nam id eſt in
7 iure abſolutum, quod de eſſentia † teſtamen-
torum eſt id potiſſimum,ut liberi inſtituantur,
vel exhæredentur.l.Gallus.ff.lib. & poſthum.
l.1.& tot.tit.ff.iniuſt.rupt.cum concor. per Go
meſ.variar.reſol.tom.1.cap.11.col.1.alias te-
ſtamentum nõ tenet.l.filiusfamilias.l. inter cę
tera.ff.lib.& poſthum.Clar.§.teſtamentum.qu.
38.& 42.in princip.Duran.de at. teſtan.tit.3.
caut.1.Vaſq.de ſucceſ.creat.lib.2.§.18.num.
1.& ſeq.Craſ.§.teſtamentum.q.35.36.43.44.
48.& 52. Prædictaque militant etiamſi filia
prætereatur in teſtamento matris. l.maximum
uitium ubi doct.C.lib.præter.Clar. d. qu.42.
verſ.Item quæro.Craſſ.d.qu.35.nu.6.Cuchus
de legitima.c.11.

Præteritio inquam matris habetur pro ue-
ra exhæredatione ſine cauſa, quia fœminæ nõ
habent filios in poteſtate, merito in eius filios
non poteſt dici continuari aliquod bonorum
8 dominium.Vnde † præteritio matris habetur
pro exhæredatione.§.mater.Inſtit.de exhære.
liber.Burſ.conſ.345.nume.6.Neuiz.conſ. 54.
col.1.Rube.Vtin.conſ.7.nu. 7. in 2.Spin. de
teſta.rub.21.nu.106.Mant.de coniect. ultim.
volun. lib.4.tit.11.nu.10.

9 Et ille dicitur † filius præteritus, ſeu filia
præterita,cui in teſtamento parentis nil relin
quitur expreſſo titulo inſtitutionis,etiamſi ſub
titulo legati relinquatur. Surd. deciſ.293. nu.
4.& conſ.565.nu.12. Clar.§.teſtamentum.q.
38. in prin. per tex.in §. aliud quoque capitu-
lum.auth.ut cum de appel.cognoſ. Gail.lib.2.
obſeruat.112.nu.9.Hartm.Piſtor.lib.1.quæſt.
num.12.13.Magdalen. de numer.teſti.par.1.
cap.16. nu.54.& ſeq. ubi remouet omnia con
traria.Fran.de Ponte.conſ.42.nu.6.& ita ſatis
patet,præfatas dominas filias & ſorores reſpe
ctiue de Tarachia habere fundatam earum in
tentionem in diſpoſitione iuris communis, ſe
10 cundum quam † prima cauſa ſucceſſionis eſt
filiorum nulla habita ratione differentiæ ſe-
xus,ut dixi,& patet ex l.maximum vitium. C.
lib.præter.& in puncto aduertit Sur.conſ. 45.
nu.12.Ceph.conſ.245. num.21.Vis igitur reſi
det in declinatione obiectorum,quę tamen re
cte perpenſa non releuant.

Reſpondetur igitur aduertẽdum eſſe, quod
ſtatutum Caſalis excluſiuum fœminarum non
excludit ſimpliciter & abſolute fœminas, ſed
fœminas dotatas & maritatas, quæ excluſio
11 eſt qualificata ſeu modificatiua. At † quando
a ſtatuto reſeruatur aliqua portio bonorum,
ſeu aliqua res debenda ipſi mulieri excluſæ,
tunc tali filiæ præteritæ competit ius dicendi
nullum(quia tali filię debetur legitima & dos
illi debita ſuccedit loco legitimæ, ut infra re-
feram)Ita clare tradit Grat.conſ.21.nu.10.&
& ſeq.12.13.& ſeq.in 1.Alex. conſ.168.nu-
mero 5. in 7. vbi plures adducit.Alios addu-
cit & ſequitur Lancellot.Gallia.conſ.72. nu.
49.& ſeq.

Et conſequenter ex hoc tollitur, quod di-
cebatur, filiæ excluſæ non deberi legitimam,
quia id procedit, quando ſtatutum ſimplici-
ter excludit fęminam,licet poſtea mandet do
tari,ut in caſu Caſtr.& ſequacium, quia tunc
non debetur legitima,nec dos illis debita ſuc
12 cedit loco legitimæ.ſecus eſt, † quando ſtatu
tum excludit dotatam, nam tunc tali fœminę
debetur legitima titulo inſtitutionis,& dos il-
li debita ſuccedit loco legitimæ, nec filia tali
ter excluſa habetur pro mortua nec pro extra
nea,& eſt de mente eiuſdem Caſtr.conſ.196.
col.1.nu.2. ver. ſed hinc occurreret dubium.
in 1.& clare ita diſtinguit poſt alios Pari.conſ.
25.num.38.39.in 2.late Ceph.conſ.245. per
tot.& maxime nu.26. & ſeq. & nu.39.& ſequ.
vbi alios congerit concordantes Craſſ.in §.le
gitima.quæſt.7.nu.4.Gabr.conſ.11.nu.5. in 1.
Anch.q.51.nu.3.par.2. & clar.Surd.de alim.
tit.3.q.1.nu.39.& ſeq.

Ex his igitur infertur, dominam Ioannam
exiſtentem in capillo tempore mortis matris,
quæ illam in ſuo teſtamento præterijt, poſſe di
cere teſtamentum nullum non obſtante præci
tato ſtatuto;quod quidem ſtatutum cum requi
rat copulatiue,ut filia ſit dotata & maritata ad
hoc,vt dicatur excluſa ab hæreditate paterna
13 uel materna,ſequitur,† ut illæ duæ qualitates
dotis datæ cum effectu, & matrimonij ſecuti
concurrant,alias non poterit excludi propter
maſculos, ut probe ac luculẽter in indiuiduo
conſuluit Surd.conſ.45.n.29.& ſeq. omnino
uidendus Theſau.deciſ. 101.nu.13. licet male
dicat,ſtatutum iſtud loqui diſiunctiue,non au-
tem copulatiue,ut infra referam in 8. quæſt.

Tollitur etiam illud, quod dicebatur de cõ
modo cedente ad utilitatem fratrum non præ
teritorum, non autem filiæ præteritæ. Quia
verè talis irritatio ſeu ruptura teſtamenti ęquè
ſibi

ſibi prodeſt & cæteris, quia cum ſit in capillo tempore mortis matris, & nō concurrant qualitates à ſtatuto excluſiuo requiſitæ, ipſius excluſionis non eſt habenda ratio, ſed præteritionis & querelæ.

Declinatur etiā id, quod dicebatur de dominio bonorum non continuante de matre in filios ſiquidem admittitur preteritionem in teſtamento matris nō irritare teſtamentum ipſo iure prout in teſtamento patris, ſed benè illud irritare per querelā, & ita volentibus filijs uel

14 filiabus præteritis, † cum mater faciat contra officium pietatis prætereundo filios in ſuo teſtamento. Ita Bal. in l. in ſuis. nume. 8. ff. lib. & poſthu. quem omnes ſequuntur & in hoc non eſt difficultas.

Secunda eſt quæſtio, An ex quò Domina Ioanna, & conſequenter omnes filiæ erant dotatæ & maritatæ tempore quærelæ motæ contra ſubſiſtentiam teſtamenti materni, veniant audiendæ.

Breuiter dico, neceſſe eſſe ut ſint dotatę & nuptę tempore mortis matris, alias ſi dotatio & matrimonium ſuperuenerint, nihil operan-

15 tur ad excluſionem, quia † qualitas adiuncta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi vt in puncto docuit Alex. conſ. 83. nu. 10. in 3. Becci. conſ. 11 a. num. 20. Surd. conſ. 45. n. 34. 35. & 41. facit dictū Mazzol. conſ. 19. num. 32. quatenus ait, oblationem factam per fratres eorum ſorori de illam dotando, non illam excludere à ſucceſſione vigore ſtatuti excludentis dotatam, cum non reperiatur dotata tempore mortis patris, & hanc concluſionem probat poſt alios Curt. ſupra Stat. exclu. fæmi. propter maſculos nu. 50. dicens, huiuſmodi ius municipale debere intelligi, dūmodo filia ſit dotata tempore delatę ſucceſſionis & ita tēpore mortis patris uel matris ad hoc ut excludatur.

Tertia reſultat quæſtio, An ſi fuerit dos legata uel deſtinata in teſtamento parentis ipſi filiæ taliter excluſę, dicatur dotata, ita & taliter quod poſſit præteriri & conſequenter excludi.

16 Reſpondetur quòd † licèt Bar. in l. Titio centū §. Titio genero. ff. condit. & demonſtr. quem ſequuntur alij congeſti per Curt. ſuper Stat. exclu. fæmin. num. 64. dicat, quòd ſi pater reliquit centum filiæ in dotem ſufficit ad hoc ut dicatur dotata, & per ſtatutum excludatur.

Attamen tale axioma non poteſt applicari præſenti ſtatuto dictanti, Quòd filia excluſa dotata ſit cōtenta dote ſibi data &c. Quę qui

17 dem † verba important realem effectiuam & conſummatam dotationem nō autem dotem promiſſam uel declinatam, ut in terminis firmat Soci. conſ. 92. nu. 6. in 1. cum alijs congeſtis in indiuiduo per Becci. conſ. 53. nume. 6. quos ſequitur in puncto Surd. d. conſ. 45. nu. 13. vſque 29. qui locus ſufficiat pro omnibus, cùm ſit exuberans, & ex his ſequitur etiam reſolutio ſubſequentis articuli.

Quarta igitur proponitur quæſtio, An ex quo Domina Ioanna non fuit dotata à genitoribus nec, ab eorum altero, ſed ab illius auo paterno, ſatis dicatur dotata ad hoc ut militet præcitata excluſio ſtatutaria, & corruat argumentum præteritionis matris.

Et uidetur, quòd ſit ſufficienter dotata ad

18 finem illam excludendi, nam† dotata ab auo dicitur dotata à filio, quia dotatur contemplatione filij. Anan. conſ. 89. & ibi Bolog. Curt. ſuper dicto Stat. excluſiuo fæmi. nu. 5 a. Surd. conſ. 488. nume. 13. vbi citat Crau. & Bal.

Reſpondetur tamen, quòd circunſcripta ueritate præſentis articuli, procerto eſt, quòd

19 † cum filius & pater reſpectiuè filiæ dotatæ prædeceſſerit auo patri ſuo, non poteſt dici aliquo pacto quòd filia dotata ab auo cenſeatur dotata contemplatione præſentis, cùm intellectus non poſſit capere, ut mulier dicatur verè dotata à perſona prædefuncta, & ſtatutum non recipiat fictionem quando poteſt diſponere in caſu uero. Secus fortaſſe eſſet, quādo auus qui dotauit, ſecundum ordinem naturæ prædeceſſit filio patri filiæ & neptis reſpectiuè dotatæ, nam tunc propriè diceretur dotata à patre ſuo, ſcù ab auo contemplatione patris, quia realitas dotationis ab auo in filium, & à filio in filiam dicitur trāſfuſa, prout in terminis tradit Bal. conſ. 30. in 1. dub. vol. 1. Cra. conſ. 504. nume. 5. & per tot.

Reſpondetur ſecūdò, quòd cum ſtatutum debeat propriè verificari in dote data, ut ſupra in præcedente quæſtione, redditur ſuperflua præſens quæſtio, quia ſtatutum non militat in dote declinata uel promiſſa nec à patre, nec ab auo.

20 Quinta ſuboritur cōtradictio: Nūquid † tale teſtamentum matris ſaluetur à uitio præteritionis filiæ vigore clauſulę codicillaris, & in terminis noſtris dicit Albens. conſ. 646. poſſe teſtamentum ſuſtineri, & regulariter clauſula codicillaris operatur, ut filius præteritus cenſeatur grauatus per fideicōmiſſum reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto, & eſt communis opinio, teſte Clar. §. teſtamentum quæſtione 46. amplè, Craſſ. §. teſtamentum quęſtione 50. nume. 1. Surd. conſ. 55. num. 13. & conſ. 232. nume. 20. Honded. conſ. 74. num. 21. in 1. Turret. de clauſ. codicil. quęſtione. 53. Vnde non videtur curandum de tali prætertione, cum nullum commodum ſit allatura, dempta quarta uel quartis, vt per Rip. obſer. 188. & huius ten-

ſententię fuit etiam Mantic.de coniec.vltim.
volun.lib.1.tit.1.nu.10.& lib.7.tit. 12.nume.
27.Magdal.de numc. teſti.par.1.cap.6.num.
25.& ſeq.Fran.de Ponte conſi.42.num.12.&
13. Quæ quidem opinio extenditur etiamſi
præceſſiſset aliud teſtamentum validum & ſo-
lemne, nam adhuc talis clauſula operatur fi-
deicommiſsum inſtitutis in dicto primo teſta-
mento,ad commodum hæredis ſcripti in vl-
timo teſtō rupto.Pereg.de fideic.art.2. n.17.

21 Reſpondetur tamen, Primò † clauſulam
codicillarem nil admodum operari in teſta-
mento facto contra officium pietatis ad filij
vel filiæ excluſionem, cùm non ſit veriſimile
teſtatorem ſeu teſtatricem filiam, a legitima
ſucceſſione voluiſse excludere,ſed teſtamen-
tum iſtud habetur, ac ſi fuiſset factum a demē-
te.Ita Cur.iun.in auth.ex cauſa nu.74.in fi. C.
lib.præter.Gabr. tit. de conſue.concluſ.4. in
fin.Burſ.conſ.15.num.8.Rimin.iun.conſ.811.
num.62.& ſeq.

Reſpondetur ſecundò virtutem clauſulæ
codicillaris ſolum operari circa formā & ſolē-
nitatē teſtamēti,vt ſi nō valet ſm̄ formā teſta-
menti, valeat ſm̄ formam codicillorum, non
autē operari circa ſubſtantiam diſpoſitionis,
vt nempè reddatur valida,ex quò legibus re-
22 pugnat, vnde † ſicuti mater non poteſt ex-
preſsè priuare filiam in capillo totaliter ſuc-
ceſſione bonorum ipſius matris, ita nec taci-
tè, adhibendo clauſulam codicillarem, vt in
ſpecie aduertit Meno.conſ. 882.nume.14.&
ita in ſimili cenſuit Roma.conſi.517.num.24.
Aret.conſi.24.nu.5.

Reſpondetur tertiò, hæredes teſtamenta-
rios, nempè filios ſecundi matrimonij eſſe de
illis heredibus, qui vigore clauſulæ codicil-
laris dicerentur grauati reſtituere hęredibus
ſcriptis. Quò fit vt cùm nemo poſſit ſibi ip-
ſi hæreditatem reſtituere, cùm actio & paſſio
non poſſint eſſe in eodem ſubiecto in eodem
23 inſtanti,ſequitur † clauſulam codicillarem in
pręſenti caſu non poſſe importare fideicom-
miſſum cùm neceſſariò ſequatur fideicommiſ-
ſarios ſuccedere grauatis, Rui. conſ. 174.nu.
5.in 2.Rim.conſ.19.nu. 7.in 1.

Reſpondetur quartò,quod adhoc, vt præ-
24 fata † clauſula operetur, requiritur, vt mens
teſtatoris concurrat, quia non facit effectum
in his,quæ ſunt contra mentem teſtātis.Doct.
in l.ex ea ſcriptura. § fin.ff. qui teſta fac. poſſ.
Præt.de interpret. vltim. volun. lib.2.inter-
præt.1.ſolut xj.num.11.& ſeq. 13.& ſeq. At
hinc ceſſat omninò voluntas teſtatricis re-
ſpectu inſtitutionis filiarum,quia ante præſens
teſtamentum aliud condiderat in ciuitate
Mantuæ in quo honorauerat dictas filias ſuas,
quod teſtamentum expreſsè ipſa teſtatrix re-
uocauit in iſto vltimo ſuo elogio, in quo etiā
expreſsè declarauit ſe voluiſse facere iſtud
nouiſſimum teſtamentum, quia ſic ſibi facere
placuit &c. Vnde ceſsante prorſus volunta-
te teſtantis, ceſsat & virtus dictæ clauſulæ,
25 † quæ tendit ad conſeruandam voluntatem
teſtatoris,non autem ad ampliandam. Alben.
conſ.463.num.19.17.

Reſpondetur quintò aduertendum eſse,
clauſulam iſtam codicillarem fuiſse conce-
ptam per verba præſentis temporis tantùm,
non autem etiam per verba temporis futuri,
vt ex eius lectura videre eſt. Modò adhoc vt
26 † talis clauſula operetur grauamen fideicom
miſſi impoſiti venientibus ab inteſtato ad
commodum hæredis ſcripti, requiritur vt ſit
concepta etiam per verba futuri temporis,vt
pura (ſi non valet uel valebit &c.) quia ali-
quando teſtamentum eſt ab initio nullum, vt
quando præteritus fuit filius in teſtamento
præſentis, ut ſupra dixi in prima quæſtione,
Aliquando expugnatur ex poſt facto, ut in
præſenti caſu,ubi filia præterita à matre rum-
pit teſtamentum per querelam (ut pariter ſu-
pra probauimus) Ita in ſpecie tradit Alber. in
auth.ex cauſa num.36.ubi Salic.num. 23.24.
25.C.lib.præter.latè Pret.de interpr. ult. uo-
lun.d.interpr.1.ſolut.10. num.80. uſque ad fi.
& ſolutio.11.num.5.6.7. Cùm igitur ex poſt
facto inducatur fideicommiſsum per prędi-
cta, & clauſula illa per tempus præſens tan-
tum extenſa legatur,dubio procul non eſt cu-
randa.

Reſpondetur ſextò,teſtatricem prouidiſse
expreſsè de fideicommiſsarijs cum Domino
Franciſco ſubſtituerit D. Deianiram eius ſo-
rorem & reſpectiuè filiam ipſius teſtatricis ex
ſecundo matrimonio,& illi decedenti ſine fi-
lijs ſubſtituit D. Raymundum eius patrem
& reſpectiuè maritum dictę met teſtatricis.At
27 † quando teſtatrix expreſsè, ac nominatim
prouidit de fideicommiſſario, clauſula codi-
cillaris non operatur grauamen fideicommiſ-
ſi hæredibus ab inteſtato ad commodum hæ-
redis ſcripti, quia prouiſio expreſsa facit ceſ-
ſare tacitam, ſed operatur fideicommiſsum
ad fauorem ſubſtitutorum excluſo hærede
ſcripto.Ita Alex. in d. auth. ex cauſa num.13.
in fin.ubi Salic.num.23.24.25.C.lib. præter
Gulicl. Bened. in d.c. ſi pater. uerſ.in eodem
teſtamento relinquens num. 244. extra de te-
ſta.in 6.Pret.d.Solut.x.nume. 79. Modò filia
& maritus ſubſtituti non ſunt capaces dicti fi-
deicommiſſi uigore l. hac edictali. C. ſecun-
dis nupt.ut latius demonſtrabitur in ſequenti
quæſtione.Cùm igitur non ſint capaces,clau-
ſula codicillaris non operatur effectum, cum
induceret plura ſpiritualia quæ tamen non

debent

debent multipllcari, iuribus notis. Tollere-
tur enim per talem clauſulam vitium præteri
tionis & querelæ & vitium fraudis conſidera
tæ à l.hac edictali. C. ſecundis nupt. & ita in
28 ſimili dicitur, † clauſulam codicillarem ope-
rari fideicommiſſum non obſtante prçteririo-
ne dũmodo aliud impedimentum non obſtet
hæredi ſcripto, vt putà ſi ſit incapax, ex quò
ſit perſona turpis, vt tradit Gabr. tit.de clauſ.
concluſ.7.num.3.4. Diffusè Præt.d.ſolut. 11.
nu.19.vſque 26. videndus omnino.

Reſpondetur ſeptimò hic agi de teſtamen
to cõdito à muliere & terminorum iuris igna
29 ra, vnde † clauſula codicillaris in eo appoſi-
ta cenſetur de ſtylo notariorum nõ autem de
teſtatricis mandato, maximè cùm ex lectura
teſtamenti non pateat importantiã talis clau-
ſulæ fuiſſe teſtatrici apertiſſimè declaratam,
ideo nullius eſt ponderis. Burſ.conſ.18.nu.8.
Honde.conſ.74.nu.46. in 1. Rimin.iun. con
ſil.811.nu.67. Pedro.conſ.16. nu.59. Intriglio
de ſubſtit.cent.2.q.79.nu.32.

Reſpondetur octauò, quicquid dici poſſit
mero rigore iuris attento, id tamen ſummam
30 æquitatem ſapere, quòd † clauſula codicil-
laris in teſtamento filij præteriti nil operetur,
quin omnes filij æquales omnino reddantur,
vt per Rot. Rom. dec. 1061. par.3. in nouiſſi-
mis. ſequitur Polydo. Rip. obſer.187. in fine,
& obſeruat. 188. nu.4.

Sexta principalis quæſtio ſuboritur. Num
mater tranſiens ad ſecunda vota poſſit in ſuo
teſtamento plus relinquere filiis ſuſceptis ex
ſecundo matrimonio, quàm filiis ex primo.

Et verè inter ſeſe diſſentiunt maiores no-
ſtri in diſcuſſione præſentis articuli, Verior ta
men videtur illorum ſententia negatiua, vt
31 † talis facultas competere nequeat matri ex
diſpoſitione l.hac edictali. C.ſecun.nupt. ibi
(omni circunſcriptione per interpoſitam per
ſonam vel alio quocunque modo ceſſante) &
omnium latius tuetur, cõtraria tollendo, The
ſau. deciſ.170. nu.4. vſque 25. vbi in ſpecie
in nu.24. teſtatur de communi veriori, ac æ-
quiore ſententia in iudicando ſequenda, ad-
do Viui. deciſ.396.nu.7. vbi plures adducit,
& ita in regia audientia Apuliæ fuiſse deci-
ſum atteſtatur dicens, hanc eſse communem
opinionem. Quæ quidem opinio extenditur
etiamſi non conſtet, cuius contemplatione
reliquerit mater plura bona talibus filijs ſe-
cundi matrimonij, cum præſumatur ea reli-
quiſse contemplatione viri, licet non viro,
ſed filijs, in fraudem l.hac edictali, ut in ſpe-
cie tradit Theſaur. vbi ſupra nu.27.

Ad tollendum tamen omne dubium, per-
ſcrutandum, An tale relictum, de quo quæri-
tur, ſit factum contemplatione patris, & ſic ſe
cundi uiri, an uero intuitu ipſorum filiorum
inſtitutorum, Quià ſi contemplatione patris,
32 clarè patet de fraude teſtatricis, quia † res il
li acquiritur, cuius contemplatione datur uel
relinquitur. l. profectitia. §. 1. ff. iur. dot. Bar.
Bal. Imol. & alij in l. filiofamiſias. ff. cond. &
demonſtr. Intrigl. de feud. cent.2. art. 1.n.64.
Meno.conſ.81.num.40. & conſ.161.num.12.
33 Vnde ſequitur, quòd † datum filio contem-
platione patris dicitur profectitium, & ipſi pa
tri quæritur. l. profectitia. ff. iur. dot. Clemen.
de patr. poteſt.effect.2.nume.7. Manti.li.16.
nume.1. Peregr.de fideicom. art.36. nu.109.
34 Surd. conſ. 305. nume.63. Ideo † dixit Soc.
conſ. 127. nume. 9. in 2. donationem factam
patris contemplatione ſuis filijs natis & naſci
turis, poſſe liberè per patrem alienari. Cõcor
dat Valas. de iur.emphyt. qųęſtione 49.nu.8.
Surd.conſ.351.nume.27.& ſeq.

Et, filios propriâ contemplatione fuiſſe in-
ſtitutos, non autẽ patris, ſuadetur ex pluribus.
35 Primo quia † omne datum & relictum præ
ſumitur datum & relictum contemplatione il
lius cui datur & relinquitur. Bald. in l.fina.
num.5. C.quib. ad libe.procla.non lic. Mont.
de coniectu. ultim. uolunt. fol.66. num.15.
in fi. & in terminis, quod datum filijs, eorum,
non patris intuitu datum dicatur, probat tex.
in l.fin. in fi. C.uſufruct. ubi glo. & docto. Bar.
in l.ſi filio. la 2. nume.2. ff. condit. cauſa mort.
Surd. conſ.488.nu.3. ubi extendit concluſio
nem etiamſi patris mentio facta fuerit, cum id
factum gratia demonſtrationis exiſtimetur,
Idem probat Mantic. de coniect. ultim. uolũt.
lib.8. tit.16. nu.4. Rui. conſ.194. nume.3. in 2.
36 Secundo ad hòc, † ut dicatur relictum fi-
lio intuitu patris, requiritur, quòd nedum fiat
mentio partis, ſed etiàm patriæ poteſtatis iux
tà tex. in l.filiofamilias ubi Doct. ff. cõd. & de
monſtr. Mant.d.tit.16. nume.5. Pret. de inter-
pret.ult.uolun. fol.66. num.16. verſ.2. fallit.
Rimin.Iun.conſ.31.num.12. At in teſtamen
to matris, ſolius patris non vtique patriæ po
teſtatis mentio facta fuit, ergo &c.
37 Tertiò tunc, † tantum dicitur relictum fi-
lio contemplatione filij, quando commodũ
& vtilitas relicti ad ſolum filium, non autem
ad illius patrem ſpectat. Bald. in l. cum opor-
tet, nu.4. C. bon. quæ liber.

Facit Torniel. in l. Gallus, §. quidam rectè,
nu.14. ff. liber. & poſthum. Modò commodũ
inſtitutionis integrè & totaliter ſpectat ad fi-
lios, nec bonorum ſeu hæreditatis vſusfru-
ctus pertinet ad patrem ſubſtitutum diſcreti-
38 uè vocatum, quia † quando in eodem teſta-
mento diſcretiuè honorantur filius & pater,
pater ipſe non habet vſumfructum in portio-
ne filij. Gloſ. in §. igitur, verſ. vſumfructu in.

In-

Inſtit.per quas perſonas nob.acquir. Affl.de-
ciſ.393.nume.7.Gabr.conſ.118. nume.12. in
1.Roian.conſ.95.nu.49.in 1.Surd.conſ.116.
nume.40. Quando enim teſtator legat patri
& filio, dicitur remouere patrem ab eo, quod
reliquit filio. Pret. d. fol.66. nume.18. facile
enim fuiſſet teſtanti exprimere utilitatem pa-
tris in portione, ſeù relicto filio ſi voluiſſet, ut
arguit Cuma.conſ.73.col.fin.

39 Quarto illud uerè † ſolius filij contempla-
tione relictum dicitur, quando ipſemet filius
fuit cauſa proxima & immediata relinquēdi,
licet pater fuerit cauſa mediata & remota, cū
iſta cauſa potius occaſio quam cauſa dicatur.
Bar.in l.ſed ſi plures.§.in arrogato. nume.3.ff.
uulg.ubi Caſtr.nume.5.Bal.conſ.30. nume.1.
verſ. in contrarium in 1. conferunt citati per
Tiraq.tract.ceſſ.cauſ.limit.20.nume.11.At fi
lij in præſenti caſu fuerunt cauſa proxima in-
ſtitutionis, cū mater expreſſe dicat id feciſſe
quia ſunt pauperes, & alij primi matrimonij
40 ditiores, & † quando teſtator mentis ſuæ gloſ
ſationem exprimit, illi, & non alteri interpre-
tationi inhærendum eſt. Pariſ. conſ.91.n.27.
in 2. Hinc dixit Caſtr.conſ.332.in prin.in 1.
41 quòd † debet attendi cauſa diſponendi quę
colligitur ex verbis ipſius teſtatoris, & non
alia. ſequitur Præt.de interpr. vlt.volun. fol.
385.nu.25. & a claris verbis teſtatoris non
eſſe recedendum, admonet Peregr. de fideic.
art.11.nu.3.

42 Addatur inſuper † dici relictum cauſa filio
rum vt ipſius poſteritati conſulatur, quæ po-
ſteritas cadit in deſcendentes. Cuma. conſ.
73.col. fin. verſ.quis ergo ratione filiationis.
Pręt.ubi ſupra fol.66.nu.17.

Quinto ſtante expreſſione cauſæ relinquē
di, adhoc ut filij iſti ſint ditiores, ſeu quia alij
habent ampliores fortunas, & etiam ſtante
ſubſtitutione diſcretiuè facta de ipſo patre, ſe
quitur quòd mater teſtatoris voluerit iſta bo-
43 na dari pręcisè ipſis filijs inſtitutis, ſed † quā-
do teſtator mandat, vt quid detur uel ſolua-
tur filio, id nunquàm cenſebitur relictum in-
tuitu patris. tex. eſt in l.ſi vſusfructus. §.ſi ita.
ff.quan.dies leg.ced.Mant.d.tit.16.num.10.
Bero.conſ.28.nu.32.in 2.

Verū, iſtis non curatis, veritas eſt, talem in-
ſtitutionem in fraudē legis factā fuiſſe, & con
templatione ipſius patris & mariti reſpectiue.

44 Primo, quia † in dubio, in fraudem leg. hac
edictali id feciſſe matrē teſtantem, præſumi-
tur, vt dixi ſup.ex Theſau.dec.170. n.27.qui
alios adducit dicēs, ex eo fraudem præſumi,
quòd mulier relictis proprijs filijs ad ſecūda
45 migrauit, & † regulariter ea quæ dantur fi-
lijsfamilias intuitu patris elargita cenſentur,
quia ratiu ſanguinis mouiſſe videtur teſtan-
tem ad ita faciendum, vt docet Surd.conſil.
488.nu.17.vbi plurimos congerit.

46 Secundò aduertendū eſt, † nil aliud eſſe
contēplationē, quàm tacitā mentem, ſeu con
iecturatam voluntatem teſtantis, vel diſponē
tis, l.ſi cui legatū, ff.cond.& demon.Bella.de-
ciſ.741.n.1.Pret.de vlt.vol.fo.65.n.2. Meri
47 tò ꝙ † aliquid fuerit relictum cōtemplatione
vnius vel alterius, id poteſt per coniecturas
probari.Pret.vbi ſupra.Hond.conſ.90.nu.9.
in 1. Quo fit, vt tunc dicatur relictum alicuius
contēplatione, quādo teſtator motus fuit vel
ob affectionē, ſeu ob aliquē reſpectum alicu-
48 ius.Pręt.locis pręcit.Dico igitur, † quòd reli
ctum filio, in dubio dicitur relictū intuitu pa-
tris, nec mirum, quia id ſuadet ratio ſangui-
nis, ut ſupra tetigi in prima baſi ex Surd.
conſil.488. nume.17. & licèt filius vel fi-
lia ſit pariter affinis & ſanguine coniuncta, ta-
49 men cum pater ſit proximior, † ſunt enim ma
ritus & uxor duo in carne vna, ac ſocij diuinę
& humanæ domus l.aduerſus.C.crimin.Stel-
lio. Grat. conſ.113.nu.9.in 2. Surd.deciſ.130.
50 nume.20.& ideo † maritus dicetur cauſa pro
ximior & potentior.l.fin. C.verb.ſign. Caſtr.
conſ.99.nu.2. in 2.& in propoſito Surd.conſ.
488.nume.17.verſ. & licet filia. clarè Socin.
conſ.127. nu.9. verſ. ſecunda multa in 3. di-
cens, patrem eſſe cauſam proximam de dona
51 tione facta ſuo filio, ita dicitur, quòd † reli-
ctum filio alicuius inſignis amici præſumitur
relictum cōtemplatione patris, non filij.l.ſed
ſi plures.§.in arrogato. ff.vulga.vbi Iaſ. nu.7.
Mant.d.tit.16.nu.7.Menoc.præſump.28.nu.
11.in 3. Pret.de vlt.volun.fol.66.nu.17.ſicu
ti etiam relictum filio conſanguinei dicitur re
lictum patris contemplatione, quia præſum-
ptio extenditur ad propinquiorem, & memo-
riam retinemus per intermedias perſonas.
Iſern.in c.1.nu.13.de alien.feu.pat.l.liberorū,
in fine.ff.verb.ſig.

52 Tertiò facit, quia † quod dat vxor filio in
poteſtate patris conſtituto vr̄ dare contēpla-
tione viri.l.3.§.verbū, ff.don.int.vir.& iō ta-
lis datio nō valet, quia patri q̄ritur, vt poſt Ca
ſtr.& alios firmat Rim.iu.cōſ.241.n.40.& ſeq.

Quartò hęres inſtitutus erat infans tempo
re teſtamenti, meritò talis inſtitutio dicitur fa
53 cta intuitu mariti eius patris, † quia merita nō
cadunt in infante iuxtà tradita per Menoch.
conſ.161.nu.31. Bal. in l.cum oportet, nu.4.
C.bon.quæ lib.Ioan.de Amic.conſ.4.nu.18.
& ideo dixit Iſer.in c.1.nu.14. de alien.feud.
pater.ꝙ ſi quid fuerit datū filio anniculo eius
etiam nomine expreſſo, nulla etiam facta men
tione patris datum præſumitur contemplatio
ne patris, vtcunque etiam donans expreſſerit
ſe dare propter merita filij, quia cum merita
non

non cadant in anniculo, adhuc creditur da-
tum contemplatione patris. Quinimò fortius
nedùm infanti filio nato ſed naſcituro reli-
quit, ipſum naſciturum æqualiter inſtituen-
do mater ipſa teſtatrix, vnde ceſſat omnis
54 amaritudo, quia † relinquens filio non nato
dicitur relinquere intuitu eius patris Socin.
conſilio 72. numero 11. in 3. & conſi. 127. nu-
mero 9. verſ. ſecunda onera in 3. vbi ait, re-
ſpectu naſcituri filij non conſiderari affectio-
nem, per l. ſi quis in ſuo. C. inoffic. teſta. Me-
no. lib. 3. præſumpt. 29. numero 9. Bar. conſi.
131. in 1. vbi conſiderat, quòd nedum aliqua
merita filij non nati non poſſunt conſiderari,
ſed nec veriſimilis aliqua teſtatoris affectio. l.
qui filiabus. vbi doct. ff. leg. 1. Alex. conſ. 8. nu
mero 8. in 3. & conſ. 89. numero 7. in 4. Hinc
dicitur, quòd relictum nepoti naſcituro ex
filio iam nato quæritur filio, quia dicitur da-
tum contemplatione filij, cum non natus non
poſſit mereri nec demereri, vt latè oſtendit
Surd. conſ. 177. numero 19. confert Corne.
conſilio 82. numero 2. in 3. dicens, non eſſe
veriſimile vxorem voluiſſe priuare filios pri-
mi matrimonij quos præſumitur prædilexiſſe
propter futuros filios naſcituros ex ſecundo
matrimonio, quos veriſimiliter vti ignotos
55 non tantum diligebat. Vnde † ſi quid aliter
fecit, id totum emanaſſe contemplatione ſe-
cundi mariti cenſebitur, & præcipuè concur-
rente etiam prohibitione l. hac edictali. Idem
probauit Caſtr. conſilio 150. colum. fin. in 2.
theſau. deciſ. 170. num. 27. in fi. optimè Viui.
deciſ. 396. per totam. & præcipuè nume. 6. &
ſequ. dicens, tunc conſtare de fraude vxoris
quando relinquit filio naſcituro ex ſecundo
viro, quia cùm vxor præſumatur plus re ipſa
diligere liberos qui ſunt quàm qui ſperantur
eſſe, cum eſſet argumentum de ente ad non
ens, ſequitur, quòd ſi quid fecerit in præ-
iudicium liberorum notorum ex primo matri
monio ad commodum naſciturorum ex ſecun
do, id contemplatione mariti feciſſe omnino
56 dicatur, ſubiungens ita fuiſſe iudicatum. † Poſ
ſunt enim filij naſcituri diligi in genere, tam-
quam ex tali patre procreandi, non tamen ſin
gulariter ex propria eorum perſona, ſecundũ
Butr. inter conſilia Bal. 364. in fi. in 4. Cum igi
57 tur † talis inſtitutio vnico contextu facta filij
nati, & naſcituri dicatur oĩo facta patris cõtẽ
platione quoad naſciturum, ita ẽt dicitur fa-
cta intuitu patris reſpectu iam nati, ne fiat inę-
qualis determinatio iux. l. iã hoc iure. ff. vulg.
& pulchrè aduertit Socin. conſ. 127. nume. 9.
verſ. ſecunda multa vol. 3.

Quintò facit, quòd teſtatrix non ſimplici-
ter inſtituit D. Franciſcum eius filium, ſed
addidit, filiũ ex ſe & Domino Raymõdo &c.
quò fit, vt dicatur illam inſtitutionem feciſſe
contemplatione Domini Raymundi. Nam
58 quando † qualitas nominis determinat ver-
bum, à quo diſpoſitio ſumit effectum, intelli-
tur adiecta cauſa limitandæ obligationis. Bar.
Bal. Imol. in l. ex facto. ff. vulg. Felin. conſ. 25.
numero 23. Ita dicitur in ſimili, quòd quali-
tas ſignificata per nomen appellatiuum, dici-
tur cauſa diſpoſitionis, vt poſt Bal. & alios no-
tat Molina. de Primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 21.
num. 14.

Sextò ſubiunxit teſtatrix, ſe id non facere
vi vel metu coactã, & præcipuè nec metu nec
requiſitam a Domino Raymũdo viro ſuo, ſed
quia facere ſic ſibi placuit ob eius liberam &
enixam voluntatem, prout ita proteſtatur eſſe,
& etiam quia mota fuit ex eo quòd DD. Ta-
rachiæ ſunt diuites, & maiores habent fortu-
59 nas, quam hæres ipſe inſtitutus &c. Quia † mo
dus teſtandi eſt inſolitus, vnde ex illo inſurgit
fraudis ſuſpicio, vt in propoſito tradidit Rim.
iun. conſ. 241. num. 50. & eſt in adagio, excu-
ſatio non petita eſt accuſatio manifeſta. Licet
60 † inquam, abundans cautela non noceat ali-
cui. l. teſtamentum. C. teſtam. Purp. conſi. 601.
nu. 2. l. pen. C. euictio. Attamen id non proce-
dit, quando per talem cautelam abundantem
deuenitur ad actum prohibitum. Soc. in l. 1. §.
ſi quis ſimpliciter in prin. ff. verb. oblig. Corn
conſ. 57. nu. 1. in 1. Fuſci. ſing. 6. in litera A. Et
dici ſolet, quòd abũdãs cautela noceat in ma
teria ſuſpecta. Caſt. in d. l. teſtamentum. nu. 2.
C. teſt. ſicuti ſemper obeſſe ſolet, quando adeſt
ſuſpicio fraudis Decia. conſ. 2. nu. 38. in 1. Ma
ſcar. de probatio. concluſ. 444. nu. 10.

Septimò nõ videtur omittendũ, in antece
denti teſtõ facto Mantuæ, in quo apertè ipſa
teſtatrix dñm virum ſuũ hæredem inſtituerat,
illum vocaſſe maritum dilectiſſimum, nec mi-
rum, quia amor cõiugalis ſuperat oẽs, & idcir
cò cum conſtet de tali dilectione erga virum,
non eſt, cur dubitetur, filiorum inſtitutionem
ob viri amorem & intuitum fuiſſe cælebratã,
vt etiam admonet Rim. iun. conſ 241. nu. 48.
61 & ſeq. vbi ait † mulierem tranſeũtem ad ſcđa
vota præſumi ardere amore ſecundi viri po-
tius, quã amore filiorum primi matrimonij, &
ibidẽ plures adducit Theſau. deciſ. 170. nu.
5. Et licet dictum teſtamentum fuerit reuoca-
62 tum, attamen id nõ officit, quia † ex actu nullo
declaratur mens & voluntas teſtatoris. l. fin.
63 ff. reb. eorum. Quandoquidem † concluſio
illa diſtans, ex teſtamento primo reuocato
non inferri ad declarationem ſecundi. Dec.
conſi. 190. nume. 3. Rui. conſ. 144. nu. 17. in 2.
Clar. in §. teſtamẽtum q. 76. ver. ſed nunquid,
debet intelligi concluſio reſpectu principalis
diſpoſitionis, non autem reſpectu declara-

tionis voluntatis teſtantis, qualis fuerit. Si-
64 cuti in ſimili dicitur, quòd † quando ſtatutum prohibet interpretationem, attamen non dicitur tollere interpretationem declaratiuam Caſtr. conſilio 467. columna 1. in 1. Vndè ſequitur, quòd cùm contemplatio iſta relictꝰ & intuitus mariti colligatur ex con-
65 iecturis, vt ſupra probatur, † id poſſit colligi & declarari etiam ex teſtamento reuocato, vt probè admonet Crau. conſilio 113. in fin. Peregr. de fideicommiſ. artic. 16. numero 51. & indiſtinctè ex actu reuocato declarari voluntatem diſponentis, admittit Decia. conſilio 41. numero 41. in 1. Coſta de fact. ſcien. & ignor. inſpect. 3. num. 6. 7. 15. 16. vbi alios adducit.

Octauò conſidero, hic agi de pluralitate teſtamentorum & geſtorum per mulierem & vxorem Iuriſconſulti viri ocultiſſimi, & in legali paleſtra non mediocriter verſati, Quò fit vt nemini ſani capitis queat perſuaderi, talem diſpoſitionem ſine inſufflatione ſpiritus maritalis conditam fuiſſe, a iudicum arbitrio dependet iſta coniecturalis deciſio, qui tamen debent ſe regulare ſecundum iuris tramites, iuribus notis.

Contraria non obſtant, quæ & ſi ſatis ſublata dicantur ex prænarratis, adhùc tamen placuit illis ſigillatim reſponſiones accommodare.

66 Ad primum igitur reſpondetur, † illud procedere in dubio ſecundum Meno. lib. 3. præſumpt. 28. numero 17. ſecus, vbi aliæ veriſimiles & probabiles coniecturæ in oppoſitum militant; nam ſicuti vna præſumptio vincitur ab alia præſumptione, & præcipuè fortiori, ita vna contemplatio excluditur ab alia contemplatione l. amiciſſimos. vbi Bald. ff. ex cuſtuto. & tanto magis, quando plures præſumptiones aliàs debiliores ſuperant Rimin. iun. conſilio 31. numero 102. facit tex. in l. diuus. ff. in integ. reſti. ſtandum igitur eſt coniecturis ſuadentibus, quid patris contemplatione fuiſſe relictum, prout certo ſtaretur ſi de hoc clare conſtaret per verba teſtatoris expreſſa. Iſer. in cap. 1. numero 12. de alien. feud. par.
67 Ang. in l. fin. numero 2. C. vſufr. Nam † teſtatoris voluntas ſic probata præualet ſcripturæ in augmento & diminutione. l. Pater Seuerinam. ff. cond. & demon. & voluntas teſtatoris tacita ex coniecturis collecta, dicitur expreſſa & manifeſta, l. licet Imperator. ff. leg. 1. Sur. conſ. 294. nu. 21.

Ad ſecundum reſpondetur, non eſſe tutum quòd requiritur mentio patris & patriæ poteſtatis ad inducendam præcitatam contemplationem, quia † verè non requiritur patria poteſtas adhoc vt datum filio patris contemplatione ipſi patri acquiratur; cũ ſola contemplatio ſufficiat ad talem acquiſitionem, etiamſi filius ſui iuris exiſtat, vt poſt alios tradit Valaſ. de iur. emphyt. quæſtione 49. num. 7. in fin. & num. ſeq. Surd. conſ. 177. numero 46. & conſ. 305. numero 62. vbi alios adducit. Et confirmatur reſponſio ex eo, quòd quando filius eſt in poteſtate patris, ſemper & omnino acquirit patri ſine alia difficultate, licet ei non relinquatur patris contemplatione, non tamen per filium acquiritur patri id quod ei datur contemplatione patris, cum datum contemplatione patris cenſeatur à teſtatore traditum patri & à patre perfectum in filium breui manu. Et ideo ſufficit, quòd ex diſpoſitione concedentis acquiratur patri, licet ſine miniſterio filij & quòd huiuſmodi acquiſitio non fundetur in patria poteſtate, ſed in ſola contemplatione ruentur
69 omnes, qui † cenſuerunt donata vxori a conſanguineis mariti, præſumi donata contemplatione mariti, & marito acquiri non autem vxori, & è conuerſo, Ita ut ſoluto matrimonio debeantur marito, vel eius hæredibus, vt per Bartol. conſilium 11. in fi. n ſecundo. Docto. in dicto §. arrogato. Menoc. lib. 3. præſump. 26. numero 13. Surd. decil. 118. numero quinto. Comprobatur ex alio, nam dixi ſupra in quarto fundamento poſſe relinqui filio naſcituro, & probat tex. in l. placet l. poſthumum. ff. lib. poſthu. Surd. conſilio 439. nume. 16. quod tamen dicitur relictum contemplatione patris, vt ibidem probaui. Non igitur ad talis acquiſitionis eſſentiam ex parte patris requiritur patria poteſtas, quia poteſt eſſe, quod futurus filius naſcatur ſui iuris, nempe patre prædefuncto, & tamen dicetur acquiſitio facta patri, quia attenditur hoc in caſu tempus conceptionis filij, non autem tempus conſumatæ diſpoſitionis. Homod. conſilio 159. in fin. Surd. deciſ. 278. numero 26. Quinimò regulariter in
70 propoſitio iſto † inſpicitur tempus quo actus geritur, non autem tempus quo diſpoſitio ſumit effectum. l. prima §. ſi ſeruus. ff. depoſ. Surd. dicto numero 26. Tiraquel. de tetract. lignag. §. primo, gloſ. nona, numero 100. & gloſ. decima, numero 45. Idque extenditur, etiamſi filius naſciturus eſſet
71 in matris vtero, quia † venter non eſt in poteſtate patris l. fin. Cod. collat. bono. Tiraquell. in l. ſi vnquam. verſicu. ſuſceperit liberos. numero 146. C. reuoc. donat.

Ad tertium reſpondetur, Imò ſatis conſtare de commodo & vtilitate patris, quia fuerunt inſtituti filius infans & filius naſciturus, quibus in caſib. cum ceſſent merita & affectio

inſti-

inſtitutio talis dicitur facta eorum patris contemplatione. Reſpectu ergò filij nati pater iam commodum acquiſiuerat, imò etiam re-
72 ſpectu naſcituri, quia † filio naſcituro dicitur ius, quæſitum in ſpe a iure approbata, vigore teſtamenti. Magon. deciſ. Floren. 91. num. 23.
73 in fi. quod † quidem ius in ſpe competeos filio dicitur acquiſitum realiter patri ipſi, taliter quòd illam ſpem potuit in contractum deducere ac illam uendere l. nec emptio. ff. contr. empt. l. pactum in fin. ff. pact. Hinc dicitur,
74 † actionem conditionalem cedi poſse. glo. in l. ſi minoris. verſ. prouocantes. vbi Alber. nu. 5. ff. admin. tuto. quia ius conditionale appellatur ſpes. §. ex conditionali. Inſtit. de uerbo. oblig. l. ſpem. ubi glo. C. donat. & ſpes competens ex relicto conditionali poteſt remitti, & tranſactione finiri l. 1. vbi doct. C. pact. Peregr. de fideicom. artic. 52. nume. 14. optimè Dec. in d. l. 1. nume. 26. C. pact. ubi Cagnol. nume. 282. Gomes. in regul. cancel. tit. de iure quæſi. non toll. quæſtione 4. Confert quod mox retuli in antecedenti reſponſione, quòd in propoſito acquiſitionis factæ per parrem vigore contemplationis ipſius patris inſpicitur tempus euenientis conditionis, aut purificatę diſpoſitionis.

Nec vim facit, quòd pater & filij fuerunt diſcretiuè honorati, quia id procedit, quando aliæ coniecturæ & fortiores in contrarium non militarent, ut in præſenti caſu quia
75 una † præſumptio tollit aliam, & plures uincunt unam, Surd. conſilio 112. numero 72. & ſequ. Præterea illud debet intelligi, quan-
76 do † vigore diſcretionis relictum filio aliàs eſset nullum, ſecus ſi poſſet ſuſtineri, quia tunc non obſtantibus relictis diſcretiue factis habetur ratio paternæ contemplationis, ut docet Ruin. conſilio 72. nume. 3. in 2. Pret. de vlt. uolun. fol. 66. num. 18.

Ad quartum reſpondetur, quòd ſi etiam uerum eſset, Dominum Raymundum patrem non fuiſse cauſam omnino proximam inſtituendi filios, illud tamen etiam eſt veriſſimum, illum non fuiſse cauſam multum remotam ut talis inſtitutio fieret, quia teſtatrix relinquens filio infanti, & filio naſcituro, & conſequenter filijs non benemeritis nec cogniris, dicitur reliquiſse intuitu patris, ut ſupra probaui. Quo in ca-
77 ſu † perſona patris dicitur cauſa non multum remota, ut declarat Aret. conſilio 14.
78 columna ſecunda numero ſeptimo ſed † cau ſa magis principalis debet attendi, non altera. Ita Iaſ. conſilio 147. numero 23. & ſequ. in tertia ſi quidem adhoc ut quid dicatur relictum contemplatione patris, ſufficit patrem fuiſse cauſam relinquendi non multum remotam. Carroc. in cap. cum quid par. ſecunda ampl. 3. numero ſeptimo de regul. iur. in ſexto & probat tex. in §. 1. Inſtit. per quas perſo. nob. acquir. vbi Rimin. iun. nume. 98. & exemplificando docet Purpur. in l. Illud, numero 18. C. collatio. Et hoc eſt gene-
79 rale, † quòd cauſa non multum remota æque attenditur, ac cauſa proxima. Tiraquel. tract. ceſſan. cauſ. lemit. 20. numero 16. Conferunt quæ dixi ſupra in ſecundo fundamento huius partis. Nec obſtat expreſſio cauſæ per teſtatricem dicentem ſe id feciſſe quia filij primi matrimonij, ſunt magis diuites. &c.
80 Quia, † etiam ſupra tetigi, talia relicta non intuitu miſerationis vel pietatis ſeu paupertatis, ſed intuitu ſanguinis relicta præſumuntur, vt colligitur ex Surd. de alim. titu. 8. privil. 1. numero quinto 6. 12. 13. 14. vbi etiam ſubdit, quod ad dignoſcendum, an legatum dicatur factum cauſa pietatis, conſideranda eſt intentio teſtatoris, vnde ſi relinquitur diuiti non cauſa pietatis relictum cenſetur, & & attenditur ſtatus pręſens, non autem quod
81 euenire poteſt. Et in propoſito iſto † debe-ret conſtare de inopia honorati. Becci. conſilio 105. numero 28. Surd. conſilio 145. nume
82 ro 40. & † non dicitur pauper, qui habet bona, vel artem ex qua viuere poſſit. Decia. conſilio 42. in ſecunda Ruger. conſilio 17. numero 19. vſque 30. in ſecunda. Præterea talis cauſa expreſſa a teſtatrice non eſt ſufficiēs ad excluſionem fraudis, tanto magis cum tot coniecturæ in contrarium vigeant, & ipſa fuerit vxor Iuriſconſulti, & alia teſtamenta fecerit antecedentia magis conſonantia legum diſpoſitioni, vt ſupra dictum fuit, nec
83 † conſtet de aliqua qualitate filiorum primi matrimonij, ex qua potuerit moueri communis mater ad talem inęqualem diſpoſitionem, vt conſiderat in terminis iſtis Rim. iun. conſi. 241. num. 52. & ſeq.

Ad vltimum reſpondetur, ſatis dici declinatam ex prænarratis, & quia non expreſsè dixit teſtatrix, vt illi nominatim dentur bona, vel hæreditas, vt loquuntur tex. & doct. in oppoſitum adducti, ſed ſimpliciter illos hæredes inſtituit, & ita ceſſat illa enixa uoluntas perpenſa a doctori-
84 bus citatis in contractum. Præterea † illud procedit in dubio, ſecus concurrentibus tot & talibus coniecturis præcitaris.

Septima quæſtio adeſt, an intentioni filiorum primi matrimonij obſtet ſtatutum Caſalis, rubr. 75. quòd mortua vxore abſque liberis maritus ſecundat, Adeo quod per illud ſtatutum dicatur denegatum diſpoſitioni

l. hac edictali, C. ſecund. nupt.
Breuiter dico, ſtatutum illud nullam uim fa
cere. Dicit inquam. Quod mortua uxore nul-
lis liberis uel hæredibus ex ipſo matrimonio
relictis, vel ſi nati fuerint, & fuerint mortui ſu
perſtite marito, ipſe maritus ſuccedat in do-
85 tem &c. Nam † quo ad lucrum dotis deſe-
rendum marito, ſtatutum non operatur, quia
deficit conditio a ſtatuto perpenſa, cum ex
tent liberi & hæredes ex ipſo ſecundo matri-
monio, & conſequenter hoc in caſu adhuc vi
get diſpoſitio l. hac edictali, ut in indiuiduo
cenſuit Caſtr. conſ 459. col. 1. in 2.
Non etiam vigore dicti ſtatuti, lucrum il-
lud debet adiudicari filijs ſecundi matrimo-
nij. nam per illa uerba (nullis liberis uel hære
dibus,) ipſi filij non ſpecifice & expreſſe vo-
cantur ad lucrum dotis, ſed illorum fit mentio
tantum per verba conditionalia. An modo illi
liberi conditione poſiti dicantur uocati ad di
ctum lucrum dotis, necne. Dico, fore aduer-
86 tendum. Quod † liberi in ſtatuto iſto fuerunt
poſiti in conditione negatiue, non autem affir
matiue, quo in caſu non cenſentur uocati, ſed
faciunt ſimpliciter deficere conditionem al-
terius, id eſt patris ſeu mariti reſpectiuè, idque
tanto magis procedit ex quo tales filij aliter
vocantur a lege ad ſucceſſionem ab inteſtato
ad bona materna. Ita ſingulariter tradit in pun
cto Caſtr. dicto conſilio 359. in 2. Omnino ui
dendus idem Caſtr. in l. 2. §. nunc uidendum,
numero 2. ff. ad Tertul. Menoch. lib. 4. præſum
ptio. cap. 76. nume. 66. 67. Ratio eſt differen-
tiæ, nam quando ponuntur in conditione af-
firmatiue, tunc dicitur extare conditio expreſ
ſa. Quando vero negatiue, tunc dicitur extra-
re conditio contraria expreſsæ. Ita Ruin. con-
ſilio 201. numero 4. in 2. Menoch. de præſum
ptio. 76. numero 66. 67. Mant. de coniectur.
vltim. volunt. lib. 11. titul. 3. numero 17. in fin.
Trentacinq. de ſubſtit. par. 4. cap. 11. numero
21. verſic. hæc reſponſio iudicio meo. Quæ di
ſtinctio dubio procul admittitur in diſpoſitio
ne hominis) ſecundum Anan. conſil. 68. in fin.
cum concordantibus per Tiraquel. in l. ſi un-
quam. verſic. ſuſceperit liberos. numero 106.
in fi. C. reuoc. donat. Zanch. in l. hæredes mei,
§. cum ita par. 7. num. 82. in fi. vbi plures addu
cit. Menoch. d. num. 67.
Denique pro complemento iurium Domi-
narum de Tarachia, non obſtat ſi diceretur, te
ſtatricem reliquiſſe certam quantitatem pro
87 legitima filijs primi matrimonij, quæ † quan-
titas ſi eſſet inſufficiens, poteſt ſuppleri vſque
ad integram legitimam l. ſcimus. l. omnimodo
C. inofficio. teſtamen. Vnde poteſt hoc in caſu
mater teſtans pro reſiduo diſponere pro libi-
to ſecundum non nullorum ſententiam in il-
lorum filiorum præiudicium.
Reſpondetur enim, id procedere poſſe re-
ſpectu filiorum, non autem reſpectu filiarum
omnino & totaliter præteritarum in teſtamen
to, quarum reſpectu corruit diſpoſitio mater-
na ad commodum omnium natorum ex pri-
mo matrimonio, ut ſupra probauimus.
88 Reſpondetur ſecundo, † obiectum proce-
dere poſſe, quantum ad tollendam querelam
inofficioſi teſtamenti, non autem quantum ad
tollendum beneficium. l. hac edictali. Ita colli
gitur ex text. in §. pen. auth. de nupt. & clare
tradit Ripa reſpon. 1. numero 10. tit. de ſecun.
nupt. vbi ſubiungit eam eſſe rationem diffe-
rentiæ, quia iſto in caſu lex noluit ſupplere,
cum præſupponat, quod mater fuerit ſeducta
& ſtimulata ſtimulis & machinationibus ſecū
di mariti ad relinquendum plus filijs ſecun-
dis, ex eo quod non reliquit integram legiti-
mam primis filijs non ingratis, non inquam
lex potuit cogitare talem impietatem hoc in
caſu proceſſiſſe a uiſceribus maternis, ita Rip.
loco pręcitato omnino uidendus.
Octauo audio uim fieri ſuper intellectu pręcitati ſtatuti, rubrica. 73. in illis uerbis, dotata,
maritata. An, inquam, dicta verba ſtēt alterna-
tiue ſiue diſiunctiue, an vero copulatiue adeo
quod illorum concurſus requiratur.
89 Et ſtare † diſiunctiue ſeu alternatiue fir-
mat in terminis dicti ſtatuti Rube. Alexandr.
conſil. 74. numero 3. 4. ubi conſiderat, filiam
poſſe maritari ſine dote, ſubdens, quod ad hoc
ut filia excludatur, ſufficit, quod ſit ſimpliciter
dotata, vel ſimpliciter maritata, Idem ſenſit
Theſau. dec. 101. nu. 13. dicens, tale ſtatutum
ſtare diſiunctiue.
Contrarium eſt verius, ſi recte perpendan-
tur verba ac intentio ſtatuti, ſiquidem ita can-
tat decretum illud, Quod ſi aliqua filia vel fi-
liæ, nupta vel nuptæ, maritata vel maritatæ
fuerint a patre uel a matre uel ſimul a parenti-
bus ipſis nullum amplius habeant regreſſum
ad petitionem hæreditatis &c. ſed ſint tacitæ
& contentæ dotis ſibi datæ cuiuſcunq; quāti-
90 tatis fuerint, niſi &c. adeo quod † illa duo a-
diectiua, dotata, maritata, non leguntur diſiun
ctiuè ſeu alternatiue, prout ſupponit Theſau.
in d. deciſ. 101. nu. 13. ſed ſtant de per ſe ſim-
pliciter ideo dicuntur ſtare copulatiuè, ut late
poſt Bart. & alios tradit in puncto Surd. conſ.
45. numero 29. 30. & ſequen. & illum ſequitur
Cauagnol. ſuper dicto decre. rubrica 73. §. 5.
dicens, prædicta adiectiua ſtare copulati-
ue, ſi non expreſſe, ſaltem tacitè, cum non
poſſint ſtare ſaltem ſine puncto qui eſt loco
copulæ.

Se-

Secundo ego conſidero, ſtatutum cogno-
uiſſe vires dictionis alternatiuæ ſeu diſiuncti-
uæ, illaque fuiſſe vſum, quando uoluit loqui
alternatiuè, vt ibi (quòd ſi aliqua filia vel fi-
liæ maritata vel maritatæ &c.) non igitur di-
cendum eſt voluiſſe intelligi alternatiuè, quã-
do dictione alternatiua vel diſiunctiua vſus
non eſt. Vnde ſequitur, præfata adiectiua ſta-
re copulatiuè, vt perpendit Surd. loco mox
citato.

Tertiò aduertatur, Quòd ſi verba ſeu adie
ctiua illa ſtarent alternatiuè ſequeretur im-
91 pium abſurdum. Nam † ſufficit, quòd locu-
tio alternatiua uerificetur in una ex particulis
alternatiuis. Corne.conſi.128.nume.7.in 1.
Pret.conſ.203.nume.27.Honde.conſ.15.nu.
92 12.in 1.Botta conſil.28.nume.18. Quia † al-
ternatiua diſiungit tam ſenſum quàm verba.
Meno.conſil.348.nume.5. Vnde ſequitur ſuf
ficere ad excluſionem, vt filia ſit ſimpliciter
maritata licet non dotata, vt Rube. ſenſit di-
cto conſilio 74.nume.4. cùm virtus alternati-
uæ ſit concludendi in omni ſui parte Purp.
93 conſ.606.num.31. Ponitur † inquam, alterna-
tiua inter diuerſa quoad ſubſtantiam, & ſimi-
lia quoad qualitatem. Natt.conſi.590.num.
22.Cephal.conſi.126. nume. 5. His ergo ſic
ſtantibus ſequeretur, vt filia maritata ſine do-
te excluderetur totaliter ab hęreditate patris
94 & matris, quod eſt abſonum, quia † lex non pa
titur patrem vel matrem filiam propriam de-
bita portione priuare, ſed bene illi competen
tem dotem conſtituere, vt diffusè proſequitur
Ludo.deciſ. Peruſ.21. nume. 55. 56. 57. vbi
ſubdit, non eſſe nouum aliquos reperiri paren
tes, qui maligno animo & intento odio filias
proſequuntur, Idcirco cogi poſſe patrem,
competenter dotare filiam, mulcta indicta,
pignoribus captis, & ipſo in carcere detruſo.
Quocirca non eſt dicendum, ſtatuentes vo-
luiſſe dare anſam parentibus malignandi con-
tra proprias filias.

Quartò tollitur omne dubium, ex uerbis
ſubſequentibus, ibi (ſed ſint tacitæ & con-
tentæ dotis ſibi datæ cuiuſcunque qualitatis
fuerit) non inquam datur locus huiuſmodi
tacitationi dotis datæ, niſi prius filia fuerit
dotata cum effectu, nec fit quitatio niſi prius
debitum vel receptio præceſſerit, ad tradita
per Eugen.poſt Cyn. & alios conſi.13.num.
95 10. Hinc dicitur in propoſito, † quòd ſtatu-
tum enuntians dotem datam requirit effectua
lem dotis traditionem adhòc ut filia per illud
ſtatutum excludatur, vt poſt Brun. & Socin.
ſentit Ludo.dicta deciſ.Peruſ.21.numero 15.
in tantum quòd in tali caſu non ſufficit dos de
ſtinata nec promiſſa. Natta ſuper ſtatut. ex-
cluſ.fœmin.in quæſtione 2.princ.in limit. 2.
Surd.conſi.45.nume. 31. & prius nume. 23.
24.& ſequ. Cauagnol. ſuper iſto decret. §.5.
Nec dicatur, præcitata verba eſſe appoſita
in executiuis & acceſſorijs, non autem in di-
ſpoſitiuis.

Quia vltra relata per Surd. dicto conſi.45.
nu.20.& ſeq. dico, neceſſariò admittendum
eſſe vnum de duobus, nempe quòd aut con-
currunt illi duo termini dotationis & matri-
monij ibi (dotata maritata) ſimul, quo in caſu
de facili admitti poſſet verba illa ſubſequen-
tia ſtare in executiuis, & quodammodo ſu-
perfluè ſeu expoſitiuè. Aut quòd, ſi illa verba
(dotata maritata) ſtent diſiunctiuè, quòd iſta
ſtent diſpoſitiuè, cum inducant de nouo, im-
portando, quòd non ſufficiat maritare filiam
ſine dote adhoc, vt ſit locus eius excluſioni.

Addidit decretum (cuiuſcunque qualita-
tis fuerit) quæ clauſula importat anteceden-
96 tem realem dotationem, † cum non conſide-
retur qualitas ſine ſubſtantia. Surd. conſilio
34.num.13. Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Mulier minor curatore carẽs poteſt bona ſua mobilia quæ ſeruari non poſſunt in dotem dare ſine Decreto.*

2 *Dotis aſſignatio in ſtabilibus ſubſiſtit cortice et uerborũ decreti ad vnguem minime obſeruato.*

3 *Verba poſſit & valeat, & in contractibus, & in reſcriptis important liberum arbitrium, ac facultatem diſponendi, nõ neceſſitatem niſi alia ratione imponatur neceſſitas vt ſub nu. 4.*

4 *Potentia eſt qualitas actiua, neceſſitas paſſiua.*

5 *Verbum poſſe ſolam potentiam inducit ſed ſi imponatur in materia neceſſitante non impedit, ſed admittit neceſſitatẽ induci ex alio capite.*

6 *Clauſula, omnia & ſingula ſtat diſiunctiuè, & importat ſeparationem.*

7 *Diſponere de rebus ſuis liberum cuilibet eſſe debet.*

8 *Princeps non præſumitur voluiſſe leges ſubuertere ideo eius reſcripta quoad fieri poteſt ad iuris diſpoſitionem redigenda ſunt.*

9 *Copula, &, quando ex coniecturis conſtat de voluntate reſoluitur in alternatiuam, vt nu. 10.*

10 *Dos dicitur aucta etiam per traditionem partis, nec cogitur mulier volens augere dotem, omnia eius bona dare ſub nomine dotis.*

11 *Copulatorum concurſus requiritur in diſpoſitione hominis, ſecus tamen in reſcripto principis.*

12 *Copula nullam habet particularem naturam, ſed ſecundum factorum contingentias diuerſas habet vires.*

14 *Quod principaliter agitur attendi debet, non quod in conſequentiam.*

14 *Mulier inuita non cogitur augere dotem.*

15 *Fily in bonis matris auentitys, & propryſ,ipſa viuente nullum ius habent ſaltem probabile.*

16 *Dare velle, & exiſtimare eſſe partes ſuas dare diuerſa ſunt,*

17 *Diſpoſitio differt a præparatione.*

18 *Princeps in reſcriptis aliquando plus, aliquando minus concedit.*

19 *Principis proprium eſt eſſe munificum, & liberalem.*

20 *Reſcriptum quod declaretur ex precibus, intelligitur quando adſunt verba dubia.*

21 *Reſcripti forma an omnino ſeruanda, necne.*

22 *Datium ex contractu nullo non debetur.*

23 *Reſcripti verba declaraatur ex obſeruantia ſub ſecuta, an aliquid per impetrantem licuerit fieri nec ne.*

24 *Reſcripti forma quando reſpicit commodum priuatum illius omiſſio non vitiat, ſecus ſi publicum & num. 26.*

25 *Conſilium cenſetur præceptum reſpiciens eius ſolus vtilitatem cui præcipitur, & ideo illi poteſt renuntiari.*

26 *Reſcripti forma nunquam neceſſariò eſt ſeruanda, quando reſcriptum non eſt neceſſarium in eo, in quo forma eſt prætermiſſa.*

27 *Forma omiſſa non irritat, quando illius omiſſio eſt ſuperflua.*

28 *Stabilia & mobilia in iure a muliere minore diuerſimodè alienantur.*

29 *Forma reſcripti quotuplex ſit, & quæ obſeruantiam requirat.*

30 *Curatorem habere vel non habere par eſt in his, in quibus curatoris auctoritas eſt inutilis.*

31 *Dotis fauore vtile per inutile non vitiatur.*

ARGVMENTVM.

Alienatio facta ab vxore & minore quando ſubſiſtat, forma diſpenſationis a Principe impetratæ ad vnguem non obſeruata, & reſcripti forma quæ & qualiter ſit ſeruanda.

Confutatur deciſio Surdi 268.

CONSILIVM V.

Actiones meç a Domino,

NOn ſum neſcius me aliàs conſuluiſſe pro filijs Dñæ Violantidis Burgæ ex primo matrimonio, aduerſus heredes ſcđi viri, ita tunc iubente dño, & antequã deciſiones Mãtuanæ typis mandarentur: Nunc iterato requiſitus, an adhuc in eadem perſiſtam ſnĩa, non obſtantib. deductis, & allegatis in deciſ. Mant. 268.

Libentiſſimè a tali munere dignis reſpectibus abſtinuiſſem, non potui tamen replicatis iuſſionibus non obtemperare, tanto magis, vt quid pro mera veritate libere ſentiam, conſultus veniam.

Omnibus igitur perpenſis per me tunc tẽporis allegatis, ac diligenter examinatis omnibus hinc inde deductis in præcitata deciſione, in eadem perſiſto ſententia, quicquid ex aduerſo deciſum legatur.

Mouebar igitur, & moueor ex infraſcriptis prius præmiſſo.

1 Mulierem minorem † curatore carentem, poſse bona ſua mobilia, quæ ſeruari non poſſunt, in dotem dare abſque decreto. l. lex quæ tutores. C. admin. tut. Simon. de decr. lib. 3. ti. 8. inſpect. 13. nu. 88. & illa pro libito diſtrahere poſſe. Doct. in dicta l. ſi curatorem. & in §. nunc admonendi. Inſtit. quib. alien. lic. vel nõ. Idem Simon. dicto titu. 8. inſpect. 2. num. 22. vbi alios adducit. Quinimo poſſe etiam mulierem non obſtante ſtatuto Mantuæ, dotem cõſtituere in bonis mobilibus, quæ ſeruando ſeruari poſsunt, habetur apud deci. Mãt. 278. in prin. & deciſ. 287. nu. 14. & per tot. etiamſi conſiſteret in pecunia numerata, dicta deciſ. 287. nu. 10. & per tot. vbi pariter ſuſtinetur, ſtatutum generaliter loquens non comprendere cauſam dotis.

2 Quibus ſic habentibus ſolebam † dicere, & repeto aſſignationem dotis in ſtabilibus tantum, & prout enuntiatur in exordio præcitatę deciſ. 268. omnino ſubſiſtere, licet cortex verborum decreti Ducalis ad vnguem nõ fuerit ſeruatus, cum decretum illud non arctet, ſed diſpenſet, quo in caſu illius forma non eſt curanda, vt latiùs infra referam.

Primò igitur aduertendũ eſt, Decretum illud, ſeu reſcriptum non induxiſse neceſſitatẽ dandi oĩa bona in dotem totaliter, ſed tantũ diſpenſando tale arbitrium, & talem facultatem dandi omnia bona ipſimet vxori conceſ-
3 ſiſse, prout colligitur ex † uerbis illis, *Poſſit & valeat*, quæ quidem non neceſſitatem, ſed liberum arbitrium ac facultatem ſimplicem diſponendi, ſeu impedimenti remotionem importent, vt diffuſè tradit. Sur. conſ. 98. per totum ſiue in contractibus, ſiue in ſcriptis Principum inſerta legantur. l. ſæpe. ff. de offic. præſid. Natta conſi. 504. nume. 2. & enuntiatur in dicta deciſ. 268. num.

Cui quidem fundamento non acquieuit d. dec. 268. num. 13. dicens, Quod & ſi verbum, *poſſit*, affirmatiuè prolatum nõ importet neceſſitatem præciſam attamen inducit neceſſitatem cauſatiuam, maximè quando apponitur in traditione formæ. Quo fit, ut licet dici poſsit Dominam Violantidem non potuiſse

abini-

Digitized by Google

ab initio cogi virtute decreti ſimpliciter obtenti ante illius vſum, ad dandum in dotem omnia eius bona, Attamen cùm ex poſt dicto decreto vſa fuerit deueniendo ad actum dotandi, ſeruare debuit formam à Principe in reſcripto deſcriptam, ut declarat Iaſ. in l. Gallus, in prin. nu. 15. ff. de lib. & poſthu. cùm Princeps non amouerit ſimpliciter obſtacula ſtatutorum, ſed ſub certa forma.

Reſpondetur tamen, Sereniſſimum non dediſſe formam aliquam obſeruandam per mulierem in dicto decreto, & omni in caſu formam illam non fuiſſe curandam, cùm illius omiſſio non vitiet actum, vt infra dicam, in declinatione fundamento ex aduerſo facti circa formę induiduitatem, & obſeruantiam. Nunc dico, valde erroneum eſſe, vt verbum, *Poſſit*, dicatur ſaltem inducere neceſſitatem cauſatiuam, cũ, attenta illius ethymologia, natura & virtute nullam habeat aptitudinem ad inducendam aliquam neceſſitatem, nec cauſatiuam, nec præciſam, ſed ſolam potentiam, quæ eſt qualitas omnino ſeparata à neceſſita-
4 te. Potentia inquam eſt qualitas actiua, neceſſitas autem qualitas paſſiua, vt per plura iura probat Bologn. in d. l. Gallus, in prin. nu. 114. Quare omninò tenendũ eſt, quod verbum, *Poſſit*, ex ſe, ſolã facultatem & potentiam ſemper importet; ſi tamen apponitur alicui materiæ coactiuæ, ſeu actui ex ſui natura neceſſitatem importanti vigore alicuius alterius diſpoſitionis, nõ inducit, ſed recipit illam neceſſitatem ſic faciendi ratione adiuncti, ſeu ex natura actus, cui adijcitur, & ita id euenit ratione ſubiectæ materiæ, non autem ex vi dicti verbi, *Poſſit*; Dico igitur verbum, *Poſſe*, ſemper ſolam potentiam inducere, ſed ſi apponatur in
5 materia coactiua ſeu neceſſitante, tunc non impedire, ſed admittere, ut inducatur neceſſitas ex alio capite; ut pulchrè omninò videndus exemplificando declarat Bologn. in d. l. Gallus, d. nume. 114. uſque. 118. Concordat ibidem multa congerẽdo Fortun. Garzi. n. 31. 32. 33. concludens, nunquam induci neceſſitatem ex tali verbo, niſi alia ratione imponatur, ſeù niſi potentia deducatur ad actum de ſe importantem aliquam neceſſitatem; quia quando poteſtas habet neceſſitatem in executione non ex vi facultatis, ſed ex re ſubiecta, tunc inducitur neceſſitas cauſatiua. Idem dixit ibidem Socin. iun. n. 30. & talis fuit etiam mens & ſenſus Iaſ. in d. l. Gallus, nu. 15. malè intellectus, in d. deciſ. 268. nu. 13. Nam Iaſ. ibidem perpendendo verba textus dicentis, *nepotes poſthumi poſſe hæredes inſtitui*, & ſupple tionem gloſ. dicentis, *& id eſſe neceſſe*, ſubiungit, Gallum non induxiſſe formam & neceſſitatem, ſed ſolam potentiam & facultatem inſtituendi nepotes poſthumos, & neceſſitatem illos inſtituendi iam antea fuiſſe inductam per aliam legis diſpoſitionem, dictantem, nepotes poſthumos forè inſtituendos, ne teſtamentum rumpatur; adeo quod (inquit Iaſ.) Gallus ſolam potentiam & facultatem poſſendi inſtitue re dictos nepotes induxit, quam cũ homines ex poſt voluerint ad actum deducere neceſſe habent nõ præcisè, ſed cauſatiuè illos inſtituere, ne teſtamentum rumpatur. Hæc Iaſ. qui clarè docuit verbum, *Poſſe*, ſolam potentiam inducere; ſed quãdo apponitur materiæ & actui neceſſitatem importanti vigore alterius diſpoſitionis legis, uel hominis, tunc admittere neceſſitatem cauſatiuam ex natura ipſius actus, cui adijcitur, ideo quòd Iaſ. doctrina cõuenit cum alijs allegatis. Modo in propoſito noſtro verbum, *Poteſt*, additum actui dandi in dotem ſtabilia & mobilia, quoad mobilia non dicitur admittere neceſſitatem cauſatiuam obſeruandi formam diſpenſationis factæ per Principem, quia mulier minor abſque aliqua venia poteſt mobilia in dotem dare, ut dixi ſupra in præmiſſo; & ita hoc in caſu non agitur de materia coactiua, & cõſequenter verbum, *Poſſit*, non fuit additum actui vel materiæ aliquam neceſſitatem importanti: vnde dicendum eſt, ſolam facultatem, ſeu ſimplicem potentiam, ac merum arbitrium importare, non autem aliquam ſpeciem neceſſitatis: Sicuti nec cautum legitur, vxorem volentem augere dotẽ viro, teneri omnia bona in augmentum dare, & ita vndiq; ceſſat, conſideratio neceſſitatis.

6 Secundò, ponderantur alia verba decreti, ibi, *omnia & ſingula*, quæ quidem clauſula ſolet ſtare diſiunctiuè & importare ſeparationẽ; adeò quòd ſenſus decreti ſit, vt Domina Violantes poſſit, & valeat omnia eius bona in dotis augmentum dare, vel illorum partem, ex quo verba illa vniuerſalia ſunt apta cõprehẽdere ſimul, & de per ſe. Bero. q. famil. 99. n. 4. Facit dictum Bal. conſ. 461. nu. 6. in 1. dicentis, talia verba importare, ac ſi fuiſſet dictũ, omnia ſimul & quodlibet de per ſe, ita ut illorũ ſenſus ſit diuiſus non compoſitus; & plures cõcordantes referũtur in præfata deciſ. 268. nu. 4. 5. quibus addo Curr. iun. conſ. 74. nu. 3. vbi ait talem clauſulam addere robur, ita vt promiſſio vendendi verificetur in ſingula petia terræ vendi promiſſa. Et illam inducere ſpecialem expreſſionem & nominationem, necnon habere virtutẽ diuiſiuam, firmat Bec. conſ. 201. nu. 10. Gabr. conſ. 118. in ſecundo, alios adducit Bertaz. de inſtr. clauſ. 4. gloſ. 3. nume. 1. & ſeq.

Non tamen acquieuit tali fundamento dicta deciſ. 268. quia in nu. 14. & ſequen. ait, huiuſmodi uerba non ſemper ſtare diſiunctiuè,

ſ. c aliquando copulatiuè, ita & taliter ꝙ nihil omnino omittatur ex his, quæ poſſunt includi, & ideo requirere concurſum omnium, quæ apta ſunt comprehendi, vt ne quid minimum excludatur. Vnde dicēdum eſt, quòd cũ Princeps conceſſerit mulieri, vt det in dotem omnia & ſingula bona, debeat itelligi, quod nihil omnino excipiatur. citat Oldrad. & alios enũmeratos in dicta deciſ. nu. 14.

Et talem fuiſſe mentem Principis videtur probare ex hoc, quòd Princeps voluerit proſpicere vtilitati filiorum primi matrimonij, & ideo valde interfuiſſe dictorum filiorũ, vt oĩa bona in dotem darētur, & forma reſcripti, ſeu decreti ſeruaretur, ex cuius obſeruantia debita ſucceſſio filiorum in dictis bonis maternis illis data, à iure communi, & municipali ſeruata fuiſſet.

Secundo dicit, ita intellexiſſe Principem verba illa, aliâs diceretur conceſſiſſe vltra petita, & tamen reſcriptum declaratur ex precibus.

Rurſus ſubiungit ibidē nu. 15. quòd qñ ẽt deberẽt intelligi diſiunctiuè præcitata verba, dubio procul omnia bona debuiſſent æſtimari, quod tamen non fuit factum; quinimò nec bona ſtabilia in dotē data fuiſſe æſtimata. Vnde ſequitur formam decreti fuiſſe omiſſam, & conſequenter dotis aſſignationem ex integro fuiſſe nullam.

Reſpondetur tamen præcitata verba in preſenti facti ſpecie, debere intelligi in ſenſu diuiſo, non autem in compoſito, & ſtare diſiunctiuè, non aũt copulatiuè, ſiquidem iam ſupra probauimus, Principem habilitantē dediſſe facultatem arbitrariam mulieri augendi dotem viro ſuo, non autem illam arctaſſe ad augendum. Et idcircò non eſt veriſimile, vt idem Princeps voluerit illam cogere ad traditionē omnium bonorũ, ſed ſolum (retento themate facultatis arbitrariæ) illam habilitaſſe ad dādum in dotem omnia bona, vel eorum partem, ne de bono opere amoris & liberalitatis vxoris illam cogeret ad ſe ſpoliandum de omnibus bonis ſuis, cùm liberum eſſe debeat cui

7 libet diſponere de † rebus ſuis. l. in re mandata. C. mand. & in propoſito deciſ. Mant. 272.

8 nu. 36. Nec præſumendũ eſt † Principem voluiſſe leges ſubuertere, Menoc. de arbitr. iud. q. 7. n. 37. ſed ſibi placere quod iuſtũ eſt, ideo eius reſcripta debent conuenire æquitati, etiã ſi verborum natura id non patiatur, ex quo reſcripta illa quoad fieri poteſt, ad iuris diſpoſitionem redigenda ſunt Meno. lib. 2. præſum. 9. nu. 3. 6. & ſeq. vbi alios adducit; Et ideo illa copula &, non ſtat copulatiuè, ſed ſimpliciter continuatiuè, & alternatiuè; quia quando

9 conſtat † de coniectura voluntatis, copula reſoluitur in alternatiuam. Surd. conſ. 313. nu 54. Honded. conſ. 48. num. 5. in 2. Paſet. conſ. 86. num. 12. Non (inquam) eſt neceſsarium de iure, vt mulier valens augere dotem viro ſuo, cogatur illi dare in dotem omnia eius bona, tam ſtabilia, quàm mobilia, quia dos dicitur

10 aucta etiã per traditionem partis, † erit enim ſemper aucta dos, & ſemper nominabitur augmentum dotis, quia plus & minus non faciũt differre ſpecie. Ceſsante modo tali neceſſitate, ſequitur dictionem, &, ſtare alternatiuè, nõ autem copulatiuè. Quandocunque enim plura copulãtur circa vnum effectum, in quo omnia non ſunt necesſaria de iure, tunc copula reſoluitur in diſiunctam, vt poſt Bar. Bal. Imol. & alios aduertit Rimin. ſen. conſ. 434. num. 7. latè Decian. conſ. 44. num. 52. in 4. Hinc dixit Aret. in l. ſcire debemus, col. 2. verſ. & ad materiam adde. ff. verb. obl. quòd concurſus co-

11 polatorum requiritur ĩ diſpoſitione hominis, at in reſcripto † Principis debet inſpici, an vnum ex numeratis copulatiuis ſufficiat ad inducendum effectum poſitum in reſcripto, nam tunc omnium concurſus non eſt neceſsarius. ſequitur Pręt. de interpret. vlt. volun. ſol. 149. nu. 107. & ſeq. vbi alia adducit in propoſito iſto, Sur. conſ. 512. nu. 2. vbi reddit rationem; Nam copula nullam habet particularem

12 naturam, ſed ſecundum † factorum contingentias, diuerſas habet vires & proprietates Surd. conſ. 313. numero 47. vbi alios adducit Pręt. de interpret. vlt. volun. fol. 149. nu. 118.

Nec releuat conſideratio illa, quòd Princeps voluerit ſtudere vtilitati filiorum primi matrimonij.

Reſpondetur inquã, principale intentum Principis fuiſſe, vt tolleretur obſtaculum ſtatutorum, & habilitaretur vxor minor ad augēdam dotem uiro, quo in caſu reſultat in conſequentiã ẽt vtilitas filiorũ ex aduerſo cõſideratara; ſed huiuſmodi vtilitatis non dẽt haberi ratio, quia debet attendi quod principaliter

13 agitur, † non quod in conſequentiam. l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. pet. l. 1. ff. au hotut. Mandel. conſ. 265. num. 36. cum concordantibus; ideo quòd talis filiorum vtilitas à Principe enuntiata, debet regulari ſecundum votum & arbitrium matris circa aſſignationem dotis in toto, vel in parte bonorum. Confir-

14 matur reſponſio, † nam mulier non poterat inuita cogi ad vtendum tali decreto, nec inuita augere dotem, nec ante vſum reſcripti ius aliquod, viro, nec filijs erat quæſitum. Iaſo. Curr. & alij in l. ſi quis iniquum. ff. quod quiſque iur. Magon. deciſ. Lucan. 52. numero 1. & ſeq. ergo fateri neceſſe eſt decretum dirigi ad actum & arbitrium mulieris, illiuſq; habilitationem, non ad filiorum vtilitatem,

tatem, & ſolius mulieris contemplatione fuiſſe conceſſum, licèt ex ea in conſequentiam filijs aliqua utilitas reſultare poſſet.

15 Nec eſt verum, quod in dictis bonis aduentitijs & proprijs ipſius matris præfati filij aliquam portionem prætendere poſſent, nec in illis ius aliquod ſaltem probabile habere poſſent viuente matre, cum de illis pro libito potuiſſet diſponere, etiam in mari proijcere, nec aliter aliquo iure communi, vel municipali caueatur ſed tantum ſuccedere poſſunt in caſum mortis vna cum ſecundo viro, ſecundum dictamẽ ſtatuti de lucro dotis. Cum igitur potuerit de illis diſponere, remoto impedimento ſtatutorum, ſequitur filiorum utilitatem nullius eſſe roboris tali in caſu ad arctãdam matrem, & vxorem reſpectiue, ut ſe omnibus bonis ſpoliaret, & etiam quaſi facultate teſtandi.

Non etiam vim facit, quod Princeps diceretur concedere ultra petita.

Reſpondetur etenim preces porrectas conſonare cum reſcripto non (inquam) dixit mulier in precibus, ſe velle dare omnia bona, &c. ſed *exiſtimare partes ſuas eſſe dare omnia bona &c.* & ita mulier non fuit locuta deliberate, ſeu diſpoſitiue, ſed cum reſeruatione arbitrij, cum aliud ſit velle dare, aliud exiſtimare eſſe

16 partes ſuas ſe dare. † Primo enim in caſu inducitur deliberatio, in ſecundo cogitatio, ſeu futura quædam voluntas & animus, ſeu præparatio de dando vel diſponendo & hoc probat tex. in l. 1. in fi. C. falſ. cau. adiec. lega. ubi Butrig. & alij, & Quintilianus relatus a Calepino in uerbo exiſtimo, exponit, exiſtimo, id

17 eſt puto, & quaſi æſtimatione ſtatuo, & diſpoſitio ualde differt a preparatione. Morot. conſ. 6. num. 2. Non igitur eſt mirum ſi Princeps annuendo precibus, vſus fuerit verbis & clauſulis, arbitrium & facultatem, non autem neceſſitatem aliquam importantibus.

18 Reſpondetur ſecundo, non eſſe abſonum dicere, quod Princeps in ſuis reſcriptis aliquã do plus, & aliquando minus concedat, quam fuerit petitum, ut per Meno. conſ. 1194. num. 25. dicentem non eſſe abſurdum ut Princeps concedat ultra petita. Nam aliquando minus concedit, & attenditur conceſſio, non petitio; nam ſi plura petuntur, & aliqua conceduntur, cætera denegantur, & habetur ratio reſcripti non autem ſupplicationis. Bertaz. conſ. ciuil. 97. nu. 65. Rimi. iun. conſ. 562. nu. 50. & 82.

19 n. 1. Gabr. conſ. 28. nu. 24. in 2. † Ita e conuerſo, cum Principis proprium ſit eſſe munificum & liberalem. l. pen. C. donat. inter vir. & vxor. C. grandi. de ſupple. neglig. Prælat. Surd. conſil. 203. nu. 37. multoties concedit. vltra peti-

20 ta, vt eſt notiſſimum; & † ideo concluſio illa, quòd reſcriptum declaratur ex precibus, intelligitur quando adſunt verba dubia in reſcripto, non autem quod Princeps non poſſit, vel non ſoleat plus, vel minus concedere, præter petita. Quod vero dicebatur, bona non fuiſſe æſtimata, ſat eſt dicere, contrarium apparere ex facie Inſtrumenti dotalis, quæ tamen æſtimatio quoad mobilia non fuit neceſſaria, ut patet ex ſupra & infraſcriptis.

Et ita undique patet ſuſtineri iura adducta in gratiam Dominorum fratrum de Muſonis.

Quibus non obſtat, quod fuit adductum in præfata deciſ. 268. nu. 28. uſque ad fin. & per

21 totam in diſcurſu, nẽpe quod Princeps in præcitato reſcripto induxerit formam omnino ſeruandam per mulierem, quã cum totaliter non ſeruauerit; actus inde geſtus corruit, quia forma eſt indiuidua, & diuiſio formam corrumpit, ita & taliter, quod defectus in minimo totum contractum irritat, quinimo reſcriptum, ſeu decretum eſſe indiuiduum, ex Rimin. iun. conſ. 474. nume. 38. Adeo quod cum mulier nõ dederit omnia bona in dotem, ſed partem tantum, & etiam illa inæſtimata, funditus tollitur præfata dotis aſſignatio, & habilitatio illa nullius fuit roboris, ac ſi non fuiſſet conceſſa.

Reſpondetur enim, reſcriptum, ſeu decretum illud non induxiſſe formam, nõ (inquam) continet clauſulam irritantem, nec aliquid aliud, quod formam importet; Quinimo dico, quod cum per multum temporis, ſeu annorum ſpatium poſt dictam dotis aſſignationem tantum in ſtabilibus, ſeu in parte bonorum non fuerit reclamatum, ſed ſeruatum reſcriptum, iuxta illius executionem factam per mulierem. Rurſus, cum poſt annos quindecim idem Sereniſſ. approbauerit dictam aſſignationem recipiendi datium debiti, utique non eſt dicen-

22 dum aliter fore intelligendum † dictum decretum; Non, inquam, debetur datium, ex contractu nullo, iuribus notis; Recipiendo igitur datium, dicitur aſſignationem illam pro valida tenuiſſe & approbaſſe, & conſequenter declaratur ex tali actu qualiter debeat intelligi reſcriptũ illud, & qualis fuerit mens ipſius Prin-

23 cipis reſcribentis. Ex obſeruantia enim † ſubſecuta declarantur uerba reſcripti, an aliquid licuerit fieri, uel non fieri per impetrantem reſcriptum, vt poſt Butr. Caſtr. Menoch. & alios admonet Ioſeph. Ludou. concl. 38. illat. 20.

Reſpondetur ſecũdo, & realiter, finem, propter quem mulier petijt diſpenſationem, fuiſſe, vt tolleretur impedimentum minoritatis, & impedimentum contrahendi, ſeu obligãdi inter virum & vxorem, & iſta uere indigebant venia Principis propter obſtacula ſtatutorum Mantuæ, de quibus in dicto decreto, quæ ſtatuta fuerunt condita ob publicam vtilitatem, & conſequenter etiam reſpiciebant publicam ſolemni-

ſolemnitatem, præcipue quoad contractum bonorum ſtabilium: Reliqua vero contenta in dicta diſpenſatione, ſeu habilitationis decreto, nempè quod mulier daret bona ſua in augmentum dotis viro ſuo, vno modo, uel altero (circumſcriptis dictis obſtaculis iuris municipalis) non indigebant placito Principis, maximè quoad mobilia, quia de illis poterat pro libito diſponere, ut dixi in præmiſſis. Quibus ſic ſtantibus, omnino dicendum eſt, quod nullo pacto curanda eſſet forma reſcripti quoad mobilia nō data in dotem, ſiquidem de dictis bonis mobilib. poterat mulier diſponere abſ-
24 que diſpenſatione: vnde ſequitur quod (quando dici poſſet reſcriptum importare formam) cum dicta forma omnino reſpiciat commodum priuatum, & vtilitatem priuatam, illius omiſſio non vitiet actum, cum a tali forma ſit licitum recedere, illiq; poſſint partes & contrahentes pro libito renūtiare, vt pulchrè declarat Abb. in cap. fin. §. is autem, num. 2. de offic. deleg. vbi ait, hoc eſſe menti tenendum, & in hoc ſufficere tacitum partium conſenſum ad inducendam talem renunriationem; ſubdens, quod concluſio dictans, actum factum contra formam reſcripti eſſe nullum, debet intelligi, vt procedat, quando forma reſcripti eſt fundata ſuper vtilitate publica, quæ non eſt remiſſibilis per partes; vel quando partes contradicunt, ſecus vbi conſentirent, quia partes poſſunt renuntiare introductis in eorum fauorem ſequitur Dec. in l. 1. n. 28. ff. off. eius. & in l. pacta quæ contra, n. 11. C. pact. alios adducit Paſer. conſ. 144. n. 3. dicens, formæ, uel ſolemnitati inductæ in fauorem priuatum, renuntiari poſſe; Concordat Rui. conſ. 46. col. fin. in 5. Alios adducit, & de communi teſtatur Rimin. iun. conſil. 206. nu. 53. addo Gabr. conſ. 149. nu. 89. in 2. idem Rimin. conſi. 16. num. 20. 21. Ratio eſt, quia talis forma concernens ſolum commodum priuatum, habet vim conſilij, nō autem præcepti; ideo dicitur, quòd præceptū
25 ſolum reſpiciens vtilitatem, cui præcipitur, in effectu conſiliū cenſetur, & ideo illi poteſt renuntiari. Dec. in c. cum acceſſiſſent, nu. 23. 24. de conſtit. latè Monter. deci. 12. num. 43. Decia. conſ. 2. n. 33. in 5. & in puncto ita conſuluit Mandel. conſ. 365. nu. 3. omnino videndus, quia optimè loquitur, dicens attēdendū eſſe finem, propter quem fuit petita diſpenſatio. Vnde cum principalis intentio fuerit, vt tolleretur obſtaculum ſtatutorum circa minoritatem, & facultatem contrahendi inter patrem & filium, quæ propriè indigent diſpenſatione, & reſpiciunt ſolemnitatem publicam; ideo in reliquis non eſſe curandam formam reſcripti circa aſſignationem faciendam vno modo, vel alio, vel de vna re, vel de alia, cùm hoc reſpiciat vtilitatem ſupplicantium, quibꝰ licet à tali forma recedere. In propoſito igitur tradirio mobilium non egebat reſcripto, meritò omiſſio formæ reſcripti quoad illa nō releuat, cum de illis potuiſſet pro libito mulier diſponere, attenta iuris diſpoſitione; & quando ius ſupplet, vel prouidet, non attenditur ordo reſcripti. Caputaq. deciſ. 3. n. 7. p. 1. Rimi. iun. conſ. 84. num. 44. Afin. in praxi, §. 3. c. 44. Anto. lib. 1. reſol. c. 50. nu. 57.
26 Confirmatur prædictū axioma ex eo, quòd numquàm forma reſcripti neceſſariò debet ſeruari, quando reſcriptum non eſt neceſſarium in eo, in quo ad forma legitur prætermiſſa, vt poſt alios tradit Crauet. conſ. 500. n. 8. Quia ceſſante ratione formæ ceſſat & ipſa forma. Menoch. conſ. 992. nu. 10. in fi. Gabr. conſil. 169. nu. 60. in 1. optimè Bimi. conſ. 92. nu. 20. & ſeq. vbi ait, tunc poſſe renuntiari formæ inductæ ad priuatum commodum, quando forma non eſt de ſubſtantia actus, & tunc formam dici non eſſe de ſubſtantia, quando aliàs actus de per ſe poteſt ſuſtineri. concordat Valaſc. conſ. 132. nu. 15. & ſeq. At diſpoſitio mobilium per mulierem minorem, maiorem annorum xxiiij. (vt in caſu iſto) toleratur à iure abſq; vlteriori uenia Principis, ut dixi; ergo omiſſio talis formæ non vitiat actum. Hinc dicitur formam omiſſam non irritare, quando il-
27 lius † obſeruatio fuiſſet ſuperflua. Gabr. conſ. 118. num. 71. in 2. facit dictum Pariſ. conſ. 32. nu. 16. in 2. atteſtantis, nil releuare, quando iuſta de cauſa forma fuit neglecta: & ideo licet forma in ſuperficie non fuerit totaliter ſeruata, tamen ſufficit, quod fiat actus, qui habeat eandem uim, quam deſiderat ſolemnitas. Bec. conſil. 197. nume. 1. Farina. deciſ. 10. nume. 10. Rimin. iun. conſ. 539. nu. 23. Turret. conſ. 36. nu. 32. in tertio.

Addatur prædictis, decretum iſtud quoad eſſentiam formæ continere facta ſeparata, & diuidua de per ſe, tam de facto, quam de iure; quia in facto aliud eſt mobile, aliud eſt ſtabi-
28 le. In iure autem diuerſimode alienantur a minore muliere bona ſtabilia & mobilia, ut ſæpius dictum eſt; Quo fit, vt omiſſiò formæ quoad vnum cætera non irritet, ut poſt Roma. ſenſit Gabr. conſ. 149. nu. 87. in 2. conferunt
29 tradita per deciſ. Auenio. 27. † Forma igitur neceſſaria tantum vrget ad illius obſeruantiā, non autem forma cauſatiua. Burſ. conſ. 74. nu. 141. Turett. conſ. 97. nu. 46. in 1. Gallia. conſ. 31. nu. 54. & dixit Bologn. in rubr. ff. nou. oper. nunt. Formæ omiſſionem indncere nullitatem actus, quando agitur de forma viuificante, nō de ſimpliciter ſolemnizante, ſequitur Raud. conſ. 21. num. 111. in 1. & omiſſionem formæ modicæ importātiæ tuto omitti poſſe, probat

late

late Valaſe.conſ.52.nu.28.29.30.vbi declarat tunc dici modicæ importantiæ, quando alias actus poteſt ſine dicta forma ſubſiſtere de per ſe. Ad rem facit Cald. de reſtit. in int. verb.contractum feciſti.nu.36. vbi ait, quod in his,in quibus curatoris authoritas eſt inuti-
30 lis,par eſt habere curatorem, uel non habere. In ſimili dicitur quòd pactum de obtinenda licentia faciendi contractum à Principe, uel domino directo non ligat contrahentes, ſi ad id non tenentur, quia tale pactum intelligitur, vt obtineatur licentia, quatenus ſit neceſſaria, & non aliter.ita Gabr. conſ.92.nu.5.6.7. in 1. & conſ.82.nu.19.& ſeq.in 2.Borgnin.deciſ.31. nu.405. in 2.

Satis igitur patet, quòd quatenus decretũ etiam formam induxiſſet, illius inobſeruantiam non officere.

31 Reſpondetur tertio ex abundanti,non eſſe incongruum allegare, quod fauore dotis vtile per inutile non vitiatur, & idcirco partem formæ decretalis obtenti in cauſa dotis totũ contractum non annullare, ſed tãtum tollere, quod eſt inutile. tex. eſt ſing. in ſimilibus terminis caſui noſtro. in l. ſiue generalis. ff. iur. dot. vbi habetur,quod ſi curator mulieris minoris ampliorem dotem ſponſo promiſerit, quàm valeant facultates mulieris, talis promiſſio nõ tenet ipſo iure. Fuit tamen ibi quæſitum, an tota obligatio infirmetur, & fuit deciſum vtilius fore, vt ſuperfluum tantum corruetet. Debet põderari illud verbum *Vtilius*, quod denotat ſpecialitatem fauore dotis, ex l.iuſto,§.eum qui, ff.vſucap. & ità pulchrè docet Crott. videndus in l. 1. §.ſed & ſi mihi. in 2.lect.col.2.verſ.ſecundum fundamentum.ff. verbor.oblig. vbi concludit,vtile per inutile non vitiari ſpeciali fauore dotis,& in contrarium adeſſe ius commune; ſicuti videmus ſtatuta regulariter non comprehendere cauſam dotis,deciſ.Mant.287. Et ita iuris eſſe cenſeo, ſaluo ſemper &c.

Carolus Bardelonus, I.C. & Præſes.

SVMMARIVM.

1 Bona omnia mobilia & ſtabilia in fideicommiſſo uniuerſali continentur.

2 Hæres tenetur conficere inuentarium omnium bonorum,& de illorum adminiſtratione rationem reddere,& num.12.

3 Hæres tenetur cauere de reſtituendo bona hæreditaria eueniente caſu fideicommiſſi.

4 Hæres grauatus diſtrahens, & in eius vtilitatem conuertens res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt tenetur fideicommiſſarijs ad æſtimationem,declara ut nu 6.& ſequ.

5 Mobilia conſumpta hæredi grauato in legitimam,& trebellianicam imputantur contra nu.10.& 27.

6 Mobilia eatenus reſtituuntur quatenus apud hæredem ſunt tempore reſtitutionis, vel ſi prius grauati dolo & culpa fuerint conſumpta.

7 Mobilium decrementum, damnum, & conſumptio periculo fideicommiſſarij cedit.

8 Hæredi ſufficit probare quod per curſum tanti temporis mobilia fuiſſent conſumpta.

9 Culpa, & dolus debent probari per allegantem.

11 Pecunia inuenta in arca teſtatoris uenit in reſtitutione fideicommiſſi uniuerſalis & nu.14. ſed declara ut nu.23.

13 Prohibitio alienationis poteſt etiam fieri ſuper mobilibus & pecunia.

15 Pecunia connumeratur inter ea quæ ſeruando ſeruari non poſſunt & nu.19.

16 Pecunia fuit inuenta, & deſtinata ad numerationem.

17 Pecunia ſemper eſt uenalis, & ſolutioni parata.

18 Pecunia præſumitur conſumpta ex natura rei cum quotidie expendatur.

20 Pecunia nõ fructificat niſi accedente miniſterio hominis illam alienantis.

21 Pecunia recondita, ſed non deſtinata poteſt alienari ſine decreto.

22 Pecunia quæ ſui natura ſemper uidetur alienationi parata non dicitur. ineſſe in loco.

23 Pecunia deſtinata ad emptionem prædij, ſeu in ſcrinio recondita ex cauſa peculij vel præſidij domus & familiæ uenit in reſtitutione fideicommiſſi.

24 Pecuniam fuiſſe deſtinatam ad præſidium domus,vel ad peculium debet conſtare,alias præſumitur repoſita ut conſumatur.

25 Pecunia de raro conſeruatur ut theſaurus.

25 Pecunia non deſtinata ad perpetuitatem, & per hæredem ſine dolo & culpa conſumpta,non uenit in reſtitutione fideicommiſſi,&c.

ARGVMENTVM.

Hæres grauatus non tenetur ad reſtitutionem pecuniæ,& mobilium hereditariorum ſine dolo, & culpa per eum conſumptorum.

CONSILIVM VI.

Actiones meæ a Domino.

HAeres grauatus tenetur ad bonorum mobilium conſumptorum reſtitutionem, uel ſaltem ad illorum pretium, quando hęres ex illis commodum percepit. Quia ſicuti teſtator in inſtitutione uniuerſali hęredum habuit rationem omnium bo

norum

norum mobilium & immobilium cuiuſcun-
1 que generis, ita & † in fideicommiſſo uniuerſali ſubſequente omnia bona mobilia & ſtabilia contineri, non eſt dubitandū ut poſt Capr. Pariſ. & alios cenſuit Burſat. conſ. 71. nu. 17. Decia. conſ. 44. num. 82. in 3. Honded. conſ. 59. nu. 11. in 1. Intrigliol. de ſubſt. cent. 3. quæ
2 ſtione 74. nume. 109. & idcirco † hæres tenetur inſtante maximè fideicommiſſario, inuentarium omnium bonorum hæreditariorum cōficere, & de illorum adminiſtratione rationem reddere l. Cū tale, §. 1. vbi Caſtr. & alij ff. cōdit. & demonſt. latè Rolan. de Inuent. part. 1. c. 19. Cacher. deciſ. 147. nume. 22. Cepha. conſ. 392. nume. 13. & nouiſſimè Moroti. cōſ. 31. nume. 16. & 17. Ios. Lud. deciſ. Peruſ. 63. col. 1. Molin. de primog. lib. 1. c. 28. num. 1. & ſeq. Pret. de vltim. volunt. fol. 103. nume. 53.
3 & ſeq. Quinimò † tenetur etiam cauere & ſatiſdare de reſtituendo bona hæreditaria eueniente caſu fideicommiſſi l. Hæc ſtipulatio ff. ut legat. nom. caue. l. Cum Archimedoram. C. ut in poſſeſ. legat. Bero. quæſtio. 118. Marzar. de fideic. quæſtione 5. Ioſ. Lud. d. deciſ. 63. nume. 2. Odd. conſ. 91. nume. 44. Moroti. d. conſil. 31. nume. 18. Vnde ſequitur; quod ſi
4 † hæres grauatus fuerit culpoſus uel negligēs in diſtractione dictarum rerum quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, ſiuè etiam fuerit diligens in eorum alienatione, & illorum pretium exegerit, dummodo in eius utilitatem & commodum dictas res, uel eorum pretium conuerterit ad illorum æſtimationem, tenetur omnino dè ad hæreditatis ſeù fideicommiſſariorum commodum, & ita ueniunt in omni caſu in reſtitutionem fideicōmiſſi, prout reſoluit Rip. in l. Centurio nume. 40. ff. uulg. ubi Soci. iun. nume. 169. verſic. vel ſecundo, Gallia. nume. 216. Bertaz. conſ. ciuil. 87. num. 23. Morot. d. conſ. 31. nume. 20. in fin. vſque 27. Ita pari-
5 ter uidemus in ſimili, † talium omnium bonorum conſumptionem, uel pretium computari in legitimam, & Trebellianicam debitam hæredi grauato, Morot. ubi ſupra num. 25. Honded. conſ. 59. nume. 14. 15. in 1.

Contrarium tamen eſt verius, quia ſi bona mobilia, & ſe mouentia veriſimiliter de ſui natura morte fuerunt perempta, ac vſu, vel tempore cōſumpta abſque dolo hæredis grauati, vel abſque illius culpa dolo proxima, non reſtituuntur, nec imputantur. Sed id om
6 ne cedit periculo hæreditatis, ex quo † dicta bona eatenùs reſtituuntur, quatenùs apud hæredem ſunt tempore reſtitutionis, vel ſi ipſius grauati dolo, vel culpa fuerunt intercepta vel conſumpta, vt non aliter, rex. eſt in l. mulier. §. ſed enim, l. deducta. §. ante diem. ff. ad Trebel. & id pro regula traditur a Bart. in l. quo ad præſens, nu. 6. verſ. item dicitur. C. Muril. eg. lib. 11. Afflic. deciſ. 13. nu. 27. Deci. conſ. 81. nu. 4. Pariſ. conſ. 55. num. 27. in 2. & conſ. 57. nu. 26. in 3. Borgnin. de vſufruct. nu. 111. in fin. Gabr. conſ. 138. num. 39. in 2. Intrigl. de ſubſtit. cent. 3. qu. 74. nu. 111. Ratio eſt in promptu, quia cum teſtator creauerit fideicommiſſum conditionale habens tractum temporis uſum bonorū hæredi dicitur
7 conceſſiſſe & ideo † decrementum, damnum, & conſumptio in illis contingens fideicommiſſarij periculo cedere, poſt plures tradit Pereg. de fideicom. art. 10. nu. 39. alios addit Burſat. conſ. 71. nu. 17. Decia. conſ. 49. n. 14. in 2. & conſ. 44. num. 82. & ſeq. in 3. Bertaz. conſ. ciuil. 58. nu. 45. Rim. iun. conſ. 459. nu. 18. & ſequen. & latè tuetur Pret. de vlt. volunt. fol. 351. col. 4. num. 12. & ſeq. & ita ſatis paret hanc eſſe communem, æquiorem, & ſaniorem ſententiam.
8 Sufficitque † hæredi in propoſito iſto probare, quòd pro curſu tanti temporis veriſimiliter iſta bona fuiſſent conſumpta, Afflict. deciſ. 13. nu. 27. Pret. dicto nu. 2. Peregr. d. artic. 10. nu. 40.

Et ſi quis dicit id eueniſſe facto hęredis
9 doloſo vel culpoſo † hoc debet probare, Pariſ. conſ. 25. nu. 78. in 2. Bertaz. conſil. 58. nu. 46. Peregr. d. art. 10. nu. 39. & 41.

Et quatenùs dictum fuit de imputatione bonorum conſumptorum in legitimam & Trebellianicam grauati, talis opinio eſt erronea,
10 & † contraria eſt communiter recepta, teſte Peregr. dicto art. 10. nu. 44. Borgni. de vſufr. nu. 111. in fi.

Maior difficultas videtur reſidere in re-
11 ſtitutione pecuniæ hæreditariæ, quia, † illam venire in reſtitutione fideicommiſſi aperto ore profitetur Fulgoſ. conſ. 41. nume. 5. in 6. dub. Pecunia enim numerata reperta in capſa, vel ſcrinio teſtatoris fideicommittentis in vniuerſali bonorum fideicommiſſo continetur, vt tradidit Soc. iun. conſ. 130. nu. 14. in 1. Alciat. conſ. 30. nu. 1. nu. 9. Pariſ. conſ. 29. nume. 69. 70. in 2. Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 6. num. 3. ubi ait, pecuniam inuentam in hæreditate debere reſtitui fideicommiſſario vniuerſali, licèt in fideicommiſſo ſpecialis mentio pecuniæ facta non fuerit extendes excluſionem ad pecuniam redactā ex
12 nominibus debitorum eùm † hæres teneatur generaliter rationem reddere de omnibus rebus inuentis in hæreditate, idem ait poſt prædictos Menoch. lib. 4. præſumpt. 197. num. 2. & ideò dixit Petr. de fideicom. quæſtione 1.
13 num. 16. & ſeq. † prohibitionem alienationis poſſe etiam fieri ſuper mobilius, & pecu-
14 nia. Tandē quod † pecunia reperta in arca teſtatoris

ſtatoris comprehendatur in fideicommiſſo
vniuerſali firmauit Intrig. de ſubſtit. cent.3.
q.74. nu.110. Bertaz.conſ.ciuil.87.nu.24.&
ſeq. Peregr.de fideic.art.10.nu.34.

His tamen non curatis probabiliter dici po
teſt illa non vim facere in præſenti facti ſpe-
tie, in qua non negatur quin pecunia illa non
contineatur in fideicommiſſo vniuerſali, nec
quòd non ſit obnoxia reſtitutioni; ſed con-
trouertitur vt talis pecunia ſimpliciter reper-
ta in ſcrinio teſtatoris, & ſine dolo & culpa
hæredis conſumpta non veniat reſtituenda,
ad inſtar bonorum mobilium, vſu, tempore,
vel natura conſumptorum.

15 † Pecunia enim eſt quid fragile, & eſt res
quæ vſu conſumitur; & connumeratur inter
ea quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. l.Iulia-
nus, vbi Bart.nu.2.ff. petit.hæred. Bart. Rom.
Aret.& alij in l.Si ex legati cauſa, ff.verb.ob.
Tiraq. de retra.Lignag.§.1.glo.7.nu.104.Ro-
der.in l.1.nume.67.in tit.dellas Aras.Cacher.
deciſ.135. nume.11. Copp. quæſt.18.nume.2.
Crau.conſil.497.nu.10. diffusè Rim.iun.in §.
2.num.6.7.& ſeq. Inſtit. quib. alien.licet uel
16 non. Fuit inquàm † pecunia inuenta & deſti
nata ad numerationem, l.1. ff.contrah. empt.
l.igitur, ff.iur.delib. Pariſ. conſ.25. nu.73. in
2.Copp.dicta quæſt.18.nu.3. Rim.iun. dicto
17 §.2.nu.8. Hinc dicitur quòd † pecunia ſem-
per eſt venalis, & parata alienationi, Gabr.
conſ.98.nu.28.in 1.Quo circa in pecunia nõ
conſideratur eius peruentio apud aliquem,
18 quia præſumitur † conſumpta ex natura rei,
cùm quotidie expendatur; idem Gabr. conſ.
35.nu.24.in.2.Sanè etſi dicitur pecuniã in ar
ca ſeruari poſſe per multos annos ſine cõſum-
ptione, Attamen hoc non eſt in conſideratio-
ne, quia etiam taliter conſeruari poſſunt ſup-
pellectilia, & ideò attenditur deſtinatio natu-
ralis, & uſus rei, & ideò quandò pecunia non
fuit a teſtatore principaliter deſtinata ad pe-
culium ſeu præſidium domus, ſimplex recon-
ditio in arca non attenditur cùm pecunia in
capſa recondita nullam afferat utilitatem, ni-
ſi expendatur ſecundum ſui naturam, meritò
numeratio illius attenditur non autem recon
19 ditio, non igitur dici poteſt † eſſe de rebus,
quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ut ex poſt plu-
res aduertit Simoncel.de decre.tit.8. inſpect.
16.nu.116.ubi tradit illam rem dici ſeruando
ſeruari poſſe, quando conſeruata fructus red-
20 dit, ut facit prædium, ſecus ſi non fructat, † pe
cunia autem non fructificat niſi accedente mi
niſterio hominis illã alienantis. Anguill.conſ.
75.nu.7.Colleri.de execut.part.1.c.10.n.57.
21 Nimirum ſi † pecunia recondita ſed non de-
ſtinata poteſt alienari ſine decreto, Simonc.
loco præcitato, cum inter mobilia reputetur
Tiraq. de retract.lignag.§.1.gloſ.7.num.103.
104.& ſeq.ideò dixit Curt. iun.conſ.43.nu-
me.5.in 1.Quòd inter mobilia quæ uſu conſu
muntur nedum uinum, frumentum, oleum, ue-
ſtes, & ſuppellectile continentur ſed etiam pe
cunia numerata, quia uſu & aſſidua permuta-
tione dicitur extingui, nàm qui vult uti pecu-
nia neceſſe habet illam alienare & conſume-
re, cum alioquin nullus ſit pecuniæ uſus, ideò
dicitur eſſe res, quæ ſeruando ſeruari nequit,
22 Alibi dicitur quòd † pecunia quæ ſui natura
ſemper uidetur alienationi parata nõ dicitur
in eſſe in loco, Bal.in l.fin. nu.8. C.compenſ.
Iaſ. in l. Singularia nu.8.ff.ſi cert. pet. Gabr.
conſ.98.nu.28.in 1.

23 Secùs tamen eſt ſi talis † pecunia fuiſſet ex
preſſè deſtinata ad emptionem prędij, quia re
putatur quid ſtabile, & cadit in reſtitutione
Mant.de coniect. ult. volunt lib.9.tit.2.nu.2.
ſeù etiam ſi fuiſſet in ſcrinio recondita ex cau
ſa peculij vel cuiuſdam præſidij domus uel fa
miliæ, nàm tunc conſideratur ut quid perpe-
tuum, & uenit reſtituenda, ut omnes vnanimi-
24 ter concedunt. Sed tamen † debet ſpecificè
conſtare de tali deſtinatione, ſeù reconditio-
ne facta per teſtatorem cauſa præſidij domus
uel peculij, alias præſumetur repoſita ut con-
ſumatur iuxta illius naturalem uſum tex.in l.
Vxorem §. legauerat l.Quæſitum §.1.ff.leg.3.
Pinell.in l.1.part.2.nume.47.C.bon.mar.latè
Gabr.conſ.98.nu.30.in 1. & ita fuit deciſum
in Rota Rom.Cęſar.Graſſ.deciſ.137.& 138.
& eadem Rot.deciſ.34.part.1.in nouiſſim.Et
25 confirmatur concluſio quia † pecunia de ra-
rò conſeruatur ut Theſaurus, Corne.conſ.45.
nu.11.in 3.Pariſ.conſ.25.nume.73. in fin. in
2.Rota in prælatis deciſionibus in princip.&
dixit Ruger.conſ.29.nume.25.in 2.quòd na-
tura pecunię non eſt ut in domo perſiſtat; Qua
26 re non ab re uidetur poſſe ſuſtineri talem † pe
cuniam explicitè non deſtinatam ad aliquam
perpetuitatem a teſtatore, & conſumptam per
hæredem illa non abutentem, ſed ſinè dolo,
& culpa illam expendentem iuxta dignita-
tem & qualitatem ipſius hæredis, non conti-
neri in reſtitutionem fideicõmiſſi, ſed prælati
hæredis commodo cedere ut pulchrè firma-
uit Pariſ.conſ.75.nume.73.uſque ad fin.in 7.
Decia. conſil.44.nume.84. in 3. Pret.de vlt.
volunt.fol.351.col.4.nume.12.Intrigl.d.qu.
74. numero 111. Nec id negat Peregr. lo-
co in oppoſitum citato, quatenùs conſiderat
abuſum pecuniæ, quod & nos admittimus,
quando conſtat de dolo & culpa dolo proxi-
ma ipſius hæredis, ita nec Marzar. d.q.5. re-
probat hanc ſententiam, licèt illam uti no-
uam, & intactam enunciet, imò illam magni-
facit ſi ſit vera, & ratio per illũ adducta, quæ
vide-

Digitized by Google

videtur ſecundum ipſum vim facere, nempè quòd mobilia conſumpta per hæredem, illi imputantur in legitimam, & Trebellianicam,
27 eſt reijcienda, cum communis † ſententia ſit in contrarium, vt annuit Peregr. de fideicō. art. 10. nu. 44. & Borgn. de vſufruct. nu. 111. in fi. Bertaz. autem citat Alex. & Ruin. qui tamen Alexander conſiderat dilapidationem hæredis, & Ruin. conſuluit in caſu ſtabilium emptorum ex pecunia hæreditaria, & ita conſiderant dolum hæredis, & exiſtentiam bonorum emptorum ex pecunia, non autem habent rationē pecuniæ bona fide, ac ſine fraude conſumptæ per virum Illuſtriſſimum ſplēdidum, & integerrimum, ut in caſu Pariſij; & ſequacium, prout etiam in caſu noſtro.
Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Venandi ius eſt ſimplex ſeruitus iuriſdictionalis, & inter Regalia computatus, eſt de reſeruatis Principi, nec venit in generali conceſſione. & nu. 23.

2 Principes, & vaſſalli poſſunt ſubditis venationem interdicere.

3 Nemora & ſaltus dicuntur pars fundi.

4 In re ſua quilibet eſt moderator & arbiter.

5 In iure venandi continentur etiam ius incidendi nemora & nu. 11.

6 Venatio eſt ſeruitus a ſyluis & nemoribus plebeiorum, iuriſdictioni nobilium debita.

7 Venationis genus eſt triplex, oppreſſiua, arenaria, & ſaltuoſa.

8 Venatio ſaltuoſa diuiditur in clamoſam, & quietam.

9 Nemora ſunt diuerticula ferarum.

10 Venandi iuri derogat euellens nemora.

11 Prohibito vno cenſentur etiam omnia ea prohibita, per quæ ad illud peruenitur.

12 Nemora incidendi facultas reſidet apud Præfectum venationum, & reſpicit ius uenandi.

13 Dominus ſyluæ in qua alius habet ius venandi, non poteſt eam ad culturam reducere.

14 Immunitas prædij per nobilem alienati non trāſit in ruſticum emptorem.

15 Nobilitas tribuit immunitatem.

16 Princeps poteſt prohibere ius venandi etiam in proprijs fundis.

17 Statutum ligat immunes quando de eis facta eſt ſpecialis mentio.

18 Statutum comprehendit caſus priuilegiatos, quādo per hoc non infringitur priuilegium.

19 Immunes etiam ligantur ab expreſſione proclamatum.

20 Statutum laicorum directè tendens in præiudicium clericorum eos non ligat, ſecus ſi concernit aliena finem rationabilem.

21 Eccleſia ligatur a ſtatuto quoties non contradicit canonibus.

22 Proclam ita modificatiua ligant immunes.

23 Scholares immunes a ſolutione pedagij debent tamen petere bulletam a gabellino. & res quæ gabellæ non ſubiacet debet denuntiari.

24 Immunis ab omni onere reali & perſonali tenetur ad ſolutionem datij contractuum.

25 Immunis tenetur ad licentiæ petitionem ob venationem & nemorū inciſionem, & proclama.

ARGVMENTVM.

In iure uenandi continetur etiam ius incidendi nemora, & venatione prohibita dicta inciſio, & ſtatuta ac proclamata ligant etiam immunes.

CONSILIVM VII.

Actiones meę a Domino.

EXcuſari nequit Dominus Raſſegatus ab inciſione, ſeù eſtirpatione nemoris & dumetorum de qua in querela aduerſus illum propoſita, ſub prætextu immunitatis amplæ enuntiatę in decreto Sereniſſimi; & per ipſum Raſſegatum in iuditio productæ; quia decretum, & relatio perilluſtris Senatus concernit immunitates reales fundi per Raſſegatum empti, non autem ius venandi, & conſequenter nec ius incidendi, vel excauandi nemora, & dumos,
1 † ius inquàm venandi non eſt quid reale, nec perſonale, ſed ſimplex ſeruitus iuriſdictionalis nuncupatur; & ideò tale ius (maximè hodiernis temporibus) inter regalia computatur & eſſe de reſeruatis Principi paſſim legitur, Quò fit ut in conceſſione vtcumque ampliſſima immunitatum facta alicui per Principem de aliquo Caſtro, vel prædio nunquam intelligitur comprehenſum ius venandi, ita & in terminis tradit Zoanett. de empt. & vendit. & nu. 204. & ſeq. & declarat Sebaſt. Medic. de Venatio. par. 2. quæſt. 2. nu. 3. 4. & ſeq. idem probat Serad. de feud. par. 3. c. 5. n. 47. vbi ait ius venationis hoc in caſu non venire abſque ſpeciali, & expreſſa mentione, ſequitur Roſent. de feud. cap. 15. q. vlt. num. 9. Idque ſupponit D. Surd. conſil. 390. num. 32.
2 Non † inquam ambigitur hodie nedum Principes iura Cæſaris habentes in ſuis Principatibus, ſed etiam vaſſallos ab iſtis Principibus inueſtitos de Caſtro cum venationibus poſſe ſuis ſubditis uenationem interdicere, ut per D. Surd. conſ. 313. num. 104. & latius conſ. 390. per totum, vbi plurimos congerit

con-

concordantes, medic. de venat. par. 2. q. 4. 5. & 7. Roſent. de feud. c. 5. conclu. 24. conſerunt tradita per Franc. deciſ. 158. & per Capiblanc. de iur. Baron. pragmat. 14. num. 27. & ſequent.

An modò in iure venandi ſeu ſub prohibitione venandi intelligatur venire ius incidendi, excauandi, vel extirpandi, nemora, hoc opus, hic labor eſt in hac facti ſpecie.

Et quidem non venire ſuadet ratio, quòd
3 nemora & ſaltus, † ſolo cohærent, & dicuntur pars fundi iuribus notis, & ideò immunitatibus fundi debent gaudere, in re enim ſua quilibet eſt moderator & arbiter, quò fit ut ſi talis incìſio comprehenderetur in prohibitione venationis Princeps diceretur auferre ius quæſitum ſubdito, ut in terminis terminantibus conſuluit Pancirol. conſ. 116. nu. 23. 24. vbi loquens de Sereniſſimo Duce Mantuæ, ait illum non poſſe prohibere de iure talem nemorum incìſionem, cum dicatur ius tertio quæſitum tollere. Vndè ſequitur quòd cum huiuſmodi ſaltuum euulſio ſit odioſa, nullo pacto uideatur contineri in reſeruatione iuris uenandi.

Nihilominus contrarium uerius eſt vt ſcilicet
5 in iure † uenandi contineatur ius incidendi, & euellendi nemora; quod quidē ius uenandi cum dicatur. de reſeruatis Principi, in tali reſeruatione æquè uenit ius iſtud incidendi, & excauandi tanquam annexum & ſubſtantiale neceſſarium uenationis. Non enim in pro-
6 poſito † aliud eſt venatio regulariter, quam ſeruitus a ſyluis, & nemoribus Plebeiorum, iuriſ-dictioni nobilium debita teſte Medic. de uenat. part. 2. quæſt. 2. nume. 5. concordat Ioanet. de dupli. venat. nume. 105. & 111. Et ad Reges, & Principes ſpectare ſyluoſam venationem ait Menoch. loco infractando numer. 12. Ti-
7 raq. † de nobilit. c. 37. nu. 139. Triplex inquā genus uenationis datur in iure noſtro nempe oppreſſiua, Arenaria, & ſaltuoſa Henric. Bohic. in cap. 1. de cleri. uenat. Menoc. de arbitr. iud. caſu 413. nume. 3. & nume. 10. Medic. de
8 uenat. † par. 1. quæſtio. 1. nume. 9. Venatioque ſaltuoſa (de qua in præſentiarum agitur) diuidi ſolet in clamoſa, quæ fit in ſaltu uel nemore hominum, canum, & auium multitudine congregata; Et in quietam ſeu recreatiuam, quæ cum retibus, canibus & laqueis fit cum ſilentio, & modeſtia, ut præter cæteros ſcribit. Medic. de uenat. part. 1. queſt. 3. nu. 11. Et idcirco negari non poteſt nemorum euulſionem
9 vel inciſionem † non contineri in iure uenandi, ſunt enim nemora diuerticula, tutamina, latebræ, fortalitia, & refugia ferarum, auium, & animalium, vnde per dictam inciſionem & extirpationem ualde læditur ius uenandi, quia proſternatis ſaltibus animalia aut recedunt in longinquas regiones, aut vulgi, & ruſticorum temeritati ſe committunt, & diſperduntur, quod non eſt ferendum ut aduertit Medic. vbi ſupra par. 1. quæſt. 5. num. 3. & dixit Pancir. d. conſil. 116. nu. 39. quod ille qui non incidit nemora, dicitur dare occaſionem uenandi, Ita
10 † igitur e conuerſo, tollens nemora iuri uenādi dicitur derogare, Qui igitur? venari non poteſt (in regione in qua fuit inhibita uenatio) non etiam poteſt tollere nemora deſtinata uenationi, & fomentantia uenationem, quia
11 † vno prohibito cenſentur etiam omnia ea prohibita, per quæ ad illud peruenitur. l. Oratio. ff. ſponſal. l. eos in fin. C. de vſur. D. Surd. conſ. 301. nu. 74. vbi ſubiungit quod prohibitum vna via, alia via non cenſetur permiſſum, alias diceretur cuipiam indirecte conceſſum quod illi directe prohibitum reperitur contra l. quod dictum. ff. pact. & l. Aduerſus. ff. arbitr. & notat D. Surd. conſ. 327. nu. 40. fatendum igitur omnino eſt in iure uenandi uenire facultatem ſaltuum demoliendi, quo circa in indiuiduo loquens de Sereniſſimo Duce Mantuæ dixit Pancir. d. conſil. 116. nume. 41. mentem Principis prohibentis nemorum inciſionem, vel extirpationem alio non tendere, niſi
12 propter uſum † venationum, Nimirum ſi licentia, & facultas incidendi nemora, reſider in pectore, & facultate Illuſtr. D. Præfecti Venationum, ut eſt notiſſimum, & notat Pancir. d. conſil. 116. in prin. Imo, & ex toto d. conſil. 116. apertiſſime colligitur excauationem & inciſionem nemorum influere cōtineri, & reſpicere ius, & vſum uenandi, ut expreſſe legitur in principio dicti conſilij, ibi, (faſianos ſeruari non poſſe) & nu. 14. in fin. ibi, (Tres bobulcas cum dimidio cauſa venandi) & nume. 15. ibi, (Nemus erat in finibus venationis, † & nu. 27. ibi, (Sed quoniam erat tale nemus ubi ſeruari non poterant feræ,) & numer. 30. ibi, (Ita ut propter hoc uenationi derogari non poſſit) nemus enim illud erat propè fines venationis, ubi ferè non ſolent degere, & nu. 29. ibi, (Quinimo interim non incidendo arbores dedit occaſionem uenandi) & tandem nume. 41. ibi (Nec alia potuit eſſe mens Principis qui prohibuit nemora extirpari, aut incidi, ob
13 uſum uenationum) Tandem in puncto † non licere Domino fundi nemoris uel ſyluæ, arbores excidere, uel excauere in damnum uenationis debitæ Principi, late tradit Gail. lib. 2. obſeruat. c. 67. Hinc dicitur quod Dominus Syluæ, in qua alius habet ius uenandi non poteſt arboribus ſucciſis illam ad culturam frumenti redigere Fride. Mind. de proceſſ. lib. 2. c. 41. nu. 19. Cum igitur in puncto extent tot & tales deciſiones, non eſt ulterius inueſtigandum,

dum, Quinimò ſi attento iure communi poſſet aliqualiter denegari in iure venandi non contineri prohibitionem, & permiſſionem incidendi nemora, Attamen negari non poteſt quin contineatur attento iure municipali, cum in edicto Sereniſſimi circa uenationem talis prohibitio ſpecificè contineatur. Nec releuat tollerantia Illuſtriſſimi D. Sigiſmundi authoris D. Raffegati, habita per officiales Principis, circa inciſionem nemorum, & cætera id genus; Quia non rectè arguitur a perſona illius æquitis nobilis ad Raffegatum infi-
14 mæ † conditionis hominem, quia ſi nobilis alienat prædium ruſtico de quo non apparet obſeruaſſe onera, ſed ab illis fuiſſe ſeruatum immunem, talis immunitas non tranſit in ruſticum emptorem, ut poſt alios tradit Roma in l. licitatio §. fin. ff. publica. Iaſ. conſ. 20. num. 3. in fine verſic. 2. facit in 1. Purpur. conſ. 547.
15 nume. 7. & prius conſ 327. † nume. 1. ubi ait. quòd immunitatem tribuit nobilitas.

Nec obſtant oppoſita, quia receptior, & ue-
16 rior eſt ſententia † Principem poſſe prohibere ſubditis ius venādi, etiam in proprijs fundis, ut ſupra dictum eſt & conſequenter dicitur ius incidendi nemora uti pars ſubſtantialis & connexa venationi in tali prohibitione cōtineri, maximè. Si nemora ſint poſita in loco in quo omnibus (vtcunque priuilegiatis ex propria natura) reperitur inhibita uenatio, ut in præſenti caſu, in quo agitur de loco in quo expreſſe, & ſpecificè eſt prohibita uenatio, etiam Illuſtriſſimis Marchionibus Gonzagijs, & ſolimet Sereniſſimo reſeruata, ut legitur in editis particularibus, & localibus editis, in Comiſſariatu Marmiroli, & Caſtioni promulgatis, continentibus prohibitionem uenandi, & nemora incidendi, uel euellendi. Qua propter immunitatum conceſſio fundo eô loci ſito nullo pacto extenditur ad ius uenandi, & demoliendi nemora iuxtà præcitata.

17 † Licèt inquàm ſtatutum, uel edictum generale emanatum poſt conceſſionem immunitatum non liget immunes, attamen omnino dicitur illos ligare, quandò ſpecialis mentio de immunibus facta eſt in eo, Bart. in l. Placet, nume. 61. C. ſacroſanſ. eccle. Decia. conſ. 44. nume. 142. & ſequen. in 4. prout in præſenti caſu vbi immunes immunitate ſuprema legantur
18 nempè Marchiones † de Gonzaga. Et alibi cauetur quod ſtatutum etiam generale comprahendit caſus priuilegiatos, quandò per hoc non infringitur priuilegium, Bal. in l. In fraudem, §. fin. ff. teſtamen. milit. ut eſt quandò ſtatutum induit modificationem, nempè ut immunes petant licentiam. Riminal. iun. conſil. 802. nume. 23. & 808. nume. 74. Secùs ſi per ſtatutum priuilegium infringeretur nempè quando caſus eſt in ſpetie priuilegiatus, in terminis ſtatuti generalis. Sed in propoſito non reperitur priuilegiatus immunis immunitate reali vt non debeat petere licentiam, vt latius infra dicetur.

Addatur inſuper prædictis, circumſcripta veritate, ius incidendi nemora concernere immunitatem, vel onus reale prędij; Attamen adhuc D. Raffegatus non poteſt euitare
19 pœnam proclamatum, † quæ non ſimpliciter & abſolutè prohibent & interdicunt omni perſonarum generi nemorum excauationem, ſed tantùm modificatiuè cum certa qualitate, & ſolemnitate, nempè ſine licentia Præfecti venationū quo in caſu ligat etiam immunes, nam cum hoc caueatur expreſsè in proclamatibus, talis licentia debet etiam ab immunibus peti, Rolan. conſ. 79. nu. 89. verſ. quantū ſit, in 3. & numeris ſequentibus, qui multa adducit in propoſito, non inquàm poſſunt immunes ius ſibi dicere propria authoritate, & immunitas non illos eximit ab hoc onere, Rol. vbi ſupra, D. Surd. conſ. 313. nu. 92.

Nam in ſimili videmus ſtatutum laicorum
20 non ligare clericos immunes, quando ſcilicet ſtatutum directò loquitur, & tendit in eorum præiudicium, at ſi ratio ſtatuti concernit ſolemnitatem contractus teſtamenti executionis faciendæ cum certa qualitate, vel ſi concernit alium finem rationabilem, ex illo indubitate ligantur Clerici & Eccleſia licèt incidenter aliquale præiudítium eius reſultet, ut poſt Abb. & alios tradit Mandel. conſ. 8. n. 8. Hinc videmus ſtatutum reſpiciens ſolemnia, & certam formam, non autem abſolutè prohibens contractus minoris cum eccleſia vel clericis, ligare clericos, & valere in præiudicium eccleſiæ, Deci. in ea. eccleſia S. Mariæ, col. pen. n. 255. verſ. ſecundus caſus eſt, extra de conſtit. optimè Natta conſ. 280. nume. 4. Lamberten. de contrac. minor. in fi. queſt. 39. num. 136. latè poſt multos D. Surd. conſil. 2. num. 41. & ſeq. & dixit Bald. in d. c. eccleſia, verſ. nunc verò aliter, quòd licet ſtatutum laicorum non liget clericos vt ſtatutum, ligat tamen vt quid honeſtum, ſequitur Zanc. de priuileg. eccl. c. 111. nu. 15. in fine, & ibidem,
21 nu. 16. ait eccleſiam ligari a ſtatuto quoties non contradicit canonibus, ita igitur cū proclamata non contradicant immunitati prædij, nec prohibeant abſolutè nemorum inciſionem, ſed modificatiuè, ac certo modo, ideſt niſi præuia licentia Præfecti, dubio procul ligant immunes fundos.

Idque etiam comprobatur ex alio, quod licet
23 † ſcholares ſint immunes a ſolutione pedagij pro libris, attamen debent petere buletam a Gabellatio, alias libri incidunt in commiſſum

bart.

Digitized by Google

Bart.in l.fi.§.Diuus. ff.publica.vbi etiam ponit cōcluſionem generalem, quòd licet de re non debeat ſolui gabella, attamen debet denuntiari,aliàs incidit in commiſsum,& ſequitur Berth.de Gabell.par.vlt.q.29. Rol. conſ. 71.num.23.in 4.& conſ.79. num.90. vſq. ad fin.omnino videndus,in 3. Ioſ.Lud. concluſ. 15.illat. 10.verſ.iſti tamen Clerici. in fin.quò loci ſubiungit aliud exemplum Clericorum, qui vtcumque immunes tenentur denuntiare Gabellarijs. Ita pariter videmus obſeruari quòd valentes extrahere blada extrà territorium Mantuæ,vigore immunitatum,nihilominus tenentur accipere licentiam, a per illuſtri Magiſtratu, vigore proclamatum prędictorū circa exactiones, ligantium etiam immunes, quorum priuilegijs non derogatur, per prædicta,quia illa non prohibent abſolutè,& ſimpliciter exactionem bladorum,ſed modificatiuè præhabita nempè licentia. Rol. conſ. 79. nu. 90.& ſeq.in 3.D.Surd. conſ. 313.nu.92. qui dicunt immunes quò ad exactionem bladorum teneri ad acceptionem bulletæ, & ad cōſignationem,aliàs bladæ publicantur,& tenet argumentum a petitione licentiæ,vel bulletæ ob gabellam, vel exactionem,ad petitionem licentiæ cauſa incidendi nomē reſpectu venationis. Nā venatio ſicuti gabella hodie inter regalia,& Principi reſeruata repoſita legitur, vt ſuprà dixi, modò ſicuti immunis immunitate reali, vel perſonali tenetur petere licentiā, vel bulletā propter Datium.Ita talis immunis petere tenetur licētiam reſpectu venationis.

24 Dicitur etiam in ſimili.Immunem ab omni onere reali,& perſonali teneri ad ſolutionem Datij contractuum, quia datium non eſt onus rei,nec perſonę,ſed contractus. Cęph.conſ. 553.in 1.dubio,Surd.conſ.313.nu.91.

25 Ita talis immunis tenetur ad licentiæ petitionem ob venationē,& nemorum inciſionē, quia talis licentia non eſt onus rei,nec pſonæ ſed venationis, quod eſt quid iuriſdictionale & proprium Principis. Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 Emphyteuſis priuata,ſeu laicalis recognita a principe laico tranſit ad extraneos.

2 Emphyteuſis priuata,ſeu laicalis poteſt alienari irrequiſito Domino.

3 Emphyteuſis neceſſario requirit ſcripturam.

4 Simulationis exceptio in emphyteuſi probari non poteſt niſi per ſcripturam.

5 Emphyteutici contractus renouatio non aliter fieri poteſt quā per ſcripturam cum non ſufficiat tacita, ſed expreſſa requiratur renouatio etiā in eadem famelia vt nu. 6.

6 Actus requirens ſcripturam non cenſetur renouatus ex ſola patientia.

7 Emphyteuticum ſeu vtile Dominium, & ius melioramentorum quæ inter ſe differunt, vnde proueniant.

8 Emphyteuſi finita per lineæ extinctionem, licet vtile cum directo conſolidetur, æſtimatio tamen melioramentorum datur hæredibus.

9 Meliorationes alienari poſſunt ab emphyteuta retento vtili dominio.& trāſeunt ēt ad quoſcūque hæredes.

10 Caducitas etiam ob non acceptam inueſtituram remiſſa videtur a domino id non ignorante,et recipiente canonē ſine contradictione & n. 11

11 Iuri quod ignorat nemo renuntiare cenſetur.

12 Scientia procuratoris nō dicitur ſcientia domini.

13 Ignoraſſe dominum caducitatē iura præſumunt.

14 Caducitas quæ habuit tractum temporis ſucceſſiuum etiam poſt receptionem penſionis non poteſt dici remiſſa.

15 Emphyteuſis renouatio requirens ſcripturam tacitè remitti non pōt ex ſola penſionis receptione.

16 Solutio decēnalis ſeu per longū tēpus requiritur, vt emphyteuta pſumatur legitimè inueſtitus.

ARGVMENTVM.

Emphyteuta nunquam inueſtitus non poteſt prædium emphyteuticum fideicōmiſſo ſupponere.

CONSILIVM VIII.

Actiones meę a Domino.

1 EMphyteuſis priuata ſeu laicalis recognita a Principe laico trāſit ad extraneos, quidquid aliàs dicatur de emphyteuſi eccleſiaſtica, vt poſt Imol. & alios tradit Soc.iun.con. 58. nu.8.in 2.Ruin.conſ.83.nu.6.in 3. Clar.in §. emphyteuſis q.28.verſ.tertius eſt caſus. Viui. opin.245.latè Cepha.conſ.400. Gama.Dec. 233.nu.4.Farin.q.crim.25.nu.59.

2 Et conſequēter dicitur illam poſse alienari,& de illa emphyteutam poſse pro libito diſponere irrequiſito Domino directo,ſecundū Calder.conſ.6.tit.de locat.Clar.in d.ver.tertius eſt caſus,Burſat.cōſ.60.n.29.Quò fit vt D.Hier. Guerretius potuerit de prædio Valarſę pro libito diſponere in præiuditium neptis ex filio, irrequiſito Sereniſ. Dño directi.

Reſpondetur tamē D. Hier. nunquā fuiſse emphyteutā,cùm non acceperit inueſtituram infrà menſem, ad formam licentiæ ſibi impar-

3 titæ per Dominū directi, Emphyteuſis enim neceſsario requirit ſcripturā. Maſcar. de probat.concl.602.col. 1.& ſeq.& concl. 604.n. 2.& Valaſ.de iur.emph.q.7.n.2.ver.inter oēs autem,& ver.uerunramen quia religio,vbi de receptiori ac ſequēda opinione teſtaē, & ſequtur,poſt alios dicentes id de conſuetudine ēt ſeruari,Cacher. decil.53.Solon. de laudem.

D pte-

Digitized by Google

prælud. 1. nu. 8. Clar. §. emphyteuſis. q. 4. Burſ.
loquens de cõſuetudine Mant. conſ. 26. n. 16.
vbi de magis communi, & vbique ſeruata te-
ſtatur. Lanc. Gall. conſ. 99. n. 50. Hinc dicitur
exceptionẽ ſimulationis in contractu emphy
teutico nõ poſſe aliter probari, quàm per ſcri
pturam, ex quò contractus ipſemet emphy-
teuticus ſcripturam requirit, vt poſt Boer. Be-
ro. Afflict. Mandel. & alios tradit Graſſ. de ex
cep. c. 12. nu. 34. Pariter igitur dicitur in pro-
poſito noſtro renouationem contractus em-
phyteutici de perſona D. Paſtani primi em-
teutæ in perſonam D. Hieronymi non aliter
fieri potuiſſe, quã per ſcripturã, quia ſimplex
poſseſſio, ſeu perſeuerantia in poſseſſione D.
Hieronymi non arguit renouationẽ emphy-
teuſis ſine interuentu ſcripturæ prout requiri
tur in ipſamet emphyteuſis cõſtitutione, & ita
non ſufficit tacita renouatio, ſed requiritur, ex
preſſa, † in materia iſta, cũ actus requirens ſcri
6 pturã nunquã cenſeatur renouatus ex ſola pa
tientia. Iaſ. in l. 1. n. 66. c. iur. emph. ubi ait, hoc
eſſe ſummè notandum, Soc. iun. conſ. 9. n. 13.
in 3. Bero. conſ. 116. n. 7. 8. in 1. plures alios cõ
gerit, & ſequitur Meno. li. 3. pręſum. 85. n. 29.
& 36. Gall. conſ. 99. n. 49. verſ. nec etiã, opti-
mè Fachin. q. 84. li. 1. Burſ. conſ. 181. n. 50. &
tamquam verius idem probat Valaſc. de iur.
emphy. q. 7. nu. 10. & q. 21. nu. 20. Et ſi prædi
cta procedunt quando agitur de renouatione
in eadem familia, quanto fortius in renouatio
ne facta originaliter in diuerſa familia, cuius
reſpectu dr̃ noua cõceſſio, & noua emphyteu
ſis, vt plenè docet D. Surdus conſ. 440. n. 39.
Roſent. de feud. c. 12. concl. 2. cum D. Hiero-
nymus nõ potuiſſet in d. emphyteuſi ſuccede
re, ex quò in inueſtitura facta D. de Paſsano
non erat cõprehenſus. Non igitur poteſt dici
D. Hieron. fuiſse legitimũ poſseſsorem, nec
emphyteutã, cum de illa poſſeſſione nunq̃ fue
rit inueſtitus, prout colligitur ex tenore inue-
ſtituræ factæ Illuſtr. q. D. Comiti Io. Bapt. eius
filio inueſtito, titulo nouæ conceſſionis ad for
mam inueſtituræ aliàs conceſſæ D. Paſsano.

Nèc dicatur D. Hier. emiſſe prædiũ illud
emphyt. de licẽtia Dñi directi, iõ dici emphy
teutã, maximè cũ illud poſsederit ſciẽte Do.
7 Reſpondetur † enim in hac memoria aduer-
tendũ eſſe, aliud eſſe emphyteuticũ ſeu vtile
dñm, & aliud eſſe ius melioramentorũ. Primũ
inq̃ prouenit ab inueſtitura, & ſic a contractu,
cuius reſpũ poſseſſio naturalis ipſi emphyteu
tæ acquiritur vt ẽt infra dicetur. Secundũ aũt
prouenit a facto accidentali ipſius emphyteu
tæ, qui ſuis ſumptib. & laboribus fundũ melio
rauit, & iõ ſatis conſtat aliud eſſe vendere ius
emphyteuticũ, aliud vendere meliorationes
Bero. in c. potuit n. 49. & n. 126. ext. loc. Garz.
de expen. c. 15. in fi. Valaſc. de iur. emphyt. q.
25. n. 19. Lad. Imo. conſ. 16. n. 1. ideò inferũt
8 † præcitati Patres ꝙ finita, ſeu deuoluta em-
phyteuſi per lineæ extinctionẽ, licèt vtile do-
miniũ conſolidetur cum directo, attñ meliora
mentorũ æſtimatio datur hæredib. vltimi em
phyteutæ, cum non præſumantur fuiſse facta
animo donandi. Modo dico ꝙ in cõtractu ce
lebrato inter dños Paſsanũ, & Hieron. fuiſse
venditũ ius utile, ſeu emphyteuticũ, cũ fuerit
petita, & obtenta licentia à dño directi deſa-
ciendo talẽ contractũ, non aũt fuit venditum
ius meliorationũ, quia illud non requirit licẽ
9 tiam dñi, † poteſt. n. emphyteuta alienare ſuas
meliorationes, & commoditates retento ſibi
vtili dominio, abſq; metu commiſſi Redoa.
de reb. eccl. non alien. q. 79. nu. 20. Et idcirco
cauetur etiam melioramenta facta, vel acqui-
ſita per emphyteutam tranſire ad quoſcunq;
extraneos ipſius emphyteutæ Bero. q. 19. &
q. 96. & conſ. 73. n. 19. in 1. Gabr. conſ. 80. n.
35. in 2. dec. Mant. 78. n. 3. & dec. 300. n. 19. &
n. 20. Decia. cõſ. 63. n. 37. in 4. Garz. de expẽ.
c. 6. n. 20. 21. & c. 15. n. 1. Perſon. de petit. hæ-
red. n. 685. D. Sur. cõ. 155. n. 13. Viui. opi. 495.

Quinimò retenta opinione dicentiũ, ꝙ me
lioramenta nõ poſſunt vendi ſine licẽtia Do-
mini, ẽt reſeruato expreſsè vtili dominio per
emphyteutã cũ fraus inde reſultaret de faci-
li, tradita per Corbul. de caduc. emphyt. ob a-
lienationẽ ampl. 35. n. 13. & ampl. 39. Attñ id
nil reuelat in præſenti caſu, in quo non cõſtat
de quantitate nec qualitate meliorationũ fa-
ctarum per Paſsanũ emphyteutã, & ſatis con-
ſtat ex inſtrumento vtile dominiũ, & ius em-
phyteuticũ vendidiſse D. Hier. qui verè nun
quàm perfectè quò ad Dominium perfectè di
citur illud ac quiſiuiſse, cũ inueſtiturã nõ ac-
ceperit, & conſequẽter Illuſtriſs. Comes eius
filius dicitur verus, & primus emphyteuta de
familia Guerrena, vt conſtat ex inueſtitura.

Nõ ẽt vim facit ꝙ D. Hier. dictum pręḋiũ
poſsederit, & aliqñ ſoluerit canonẽ conuẽtũ
Dño directi illũ beneuole, ac ſine cõtradictio
ne aliqua recipienti, quo in caſu dr̃ fuiſse illi
remiſsa quælibet caducitas ẽt reſultãs ex alio
capite ob inueſtituram nunquã acceptã Rim.
ſen. conſ. 74. n. 15. Rim. iun. conſ. 17. n. 59. qđ
& ad vnguẽ, alios adducit & latè proſeqtur.
Mago. dec. Flor. 145. n. 14. uſq. 20. atteſtãs ita
fuiſse iudicatũ, Ita in ſimili dr̃ qđ vaſsallo pro
feudo penſionẽ ſoluẽti, ſeu certa ſeruitia prę-
ſtanti, dr̃ remiſsa caducitas p Dñm penſionẽ,
vel ſeruitia recipientem, etiam ſi caducitas e-
manauerit ab omiſſione petitionis inueſtitu-
ræ debito tẽpore, ita poſt Bal. Iaſ. & alios ſcri-
bit Meno. conſ. 355. nu. 12. & lib. 3. prę ſump.
112. num. 1. 11. & 15. & ſeq. vbi extendit id
pro-

procedere etiam ſi talis receptio canonis fue
rit facta per Officialem Principis, nam adhuc
dicitur remiſſa caducitas, & cum prædictis
omnibus cõcordat Bert.cõſ.crim.430. Burſ.
conſ.127.nu.90.& ſeq.

Reſpondetur tamen id procedere, quãdo
10 dominus directi recipiens canonẽ tunc tẽpo
ris fuerit informatus,& optimè ſciuerit cadu
citatẽ fuiſſe incurſam per emphyteutã ob nõ
petitã inueſtiturã,& nihilominus canonẽ ſine
proteſtatione receperit, ſecus aũt ſi illã igno-
11 rauit,†quia nemo iuri quod ignorat renuntia
re cenſetur, ita poſt multos declarat Silua.de
recog.feudi.q.82.Bero.conſ.116.n.13.in 1.
clarè Meno. conſ.304.nu.58.& ſeq.vbi poſt
22 Frec.ſubiungit ẽt in propoſito,†quòd ſciẽtia
procuratoris recipientis ſeruitia a vaſallo, nõ
dr̃ ſcientia dñi, quæ non præſumitur, idem
probat Scrade.de feud.p.2.nouæ par.princi
pal.ſect.14.n.25.iuncto n.30.& de cõi teſta-
tur Clar.in §.feudum q. 63. Brocolt. de feud.
c.8.n.24.25.optimè Vulte.de feud.c.11.nu.
64. Roſent.de feud.c.10.concl.39.nu.25.in
gloſ.h.& diffusè habetur in deciſ.Mant.181.
vbi deciditur per receptionem canonis non
dici remiſſam caducitatem,quã dominus cõ-
miſſam ignorabat, & præcipuè quando per
ſimplicem exactorẽ fuit recepta dicta penſio.
13 † Et caducitatem ignoraſſe dñm iura præſu-
munt, vt omnes præcitati notant, addo Burſ.
multos allegantem conſ.181.n.52. & ex pro
ceſſu poſtea compilato inter cameram, & D.
Comitem ſatis conſtat de pręfata ignorantia,
& profectò ex receptione canonis non põt
argui ſciẽtia caducitatis (maximè ex alia cau
ſa,quàm ob non ſolutum canonẽ)quia dñs di
recti recipiendo dictum canonẽ potuit cogi-
tare fundum,pro quo ſoluitur canon eſſe em-
phyteuticũ,ſed per hoc non infertur, ꝙ ſciue
rit inueſtiturã nunquam per ſoluentem fuiſſe
acceptã, cum ſit quid ſeparatũ a ſolutione ca
nonis vt pulchrè conſiderat Deci.conſ.328.
verſ.nec obſtat ꝙ D.prior.Gall.cõſ.99.n.52.

Reſpondetur ſecundo ꝙ D. Hieronymus
poſt ſolutionẽ penſionis cauſantis tacitam re
miſſionem caducitatis perſeuerauit vſq; ad
mortẽ in tali inobedientia, nunquã petendo
24 inueſtiturã, † vnde cũ talis caducitas habue-
rit tractũ tẽporis ſucceſſiuũ, ẽt poſt receptio-
nẽ penſionis factã per Dñm directi, non põt
dici remiſſa,ita in puncto firmauit Caſſan.cõ
ſil.11.n.97.vbi alios adducit,ſequitur.Scrad.
d.ſect.14.n.31.uerſ.22. Butr. conſi.22.nu.3.
verſ.& ſic quamque,Bero.conſ.116.num.12.
in 1.optimè Burſ.conſ.181.nu.51.

Reſpondetur tertio exabundanti, ꝙ cum
15 nouario emphyteuſis† facienda per D. Hie-
ronymum requiſierit ſcripturã, vt ſatis ſupra
dictum eſt,nõ potuit tacitè remitti ex ſola re-
ceptione penſionum, vt in ſpecie poſt Bal. &
alios tradidit Burſ. cõſ.181.n.50.& relati per
Magon. dec.Flor.145.n.16.verſ.verum repli-
cabat.Et tantò magis requirebatur ſcriptura,
quia non agitur de renouatione emphyteuſis
inter perſonas eiuſdem familiæ antiquitùs in
ueſtitæ, ſed de renouatione emphyteuſis per
tranſitum de familia ad familiam diuerſam,
nempè de familia Paſſana ad familiam Guer
reriam nullo pacto contentam in antiquis in-
ueſtituris, ſed talem emphyteuſim acquiren-
tem titulo emptionis, & ideò dicitur noua
emphyteuſis de familia Guerreria, ut diffuſè
probat D.Surd.conſ.440.num.39.& ſeq.vbi
alios adducit Roſent.de feud.c.2. concl.22.
quo in caſu omnimodè requiritur ſcriptura,
ſeù inueſtitura vt ſuprà dictum eſt.

Et ita concludo Illuſtriſſimum Comitem
Io. Baptiſtam fuiſſe primum emphteutam de
familia Guerreria,quò ad prædium iſtud Va-
larſæ, & ideò non potuiſſe D. Hieronymum
emptorem d.prædij,illud fideicõmiſſo ſuppo
nere,cùm non fuerit in eius bonis,ex quò nũ-
quam de illo fuit inueſtitus, nec illud vnquã
legitimè poſſediſſe naturaliter dici poſſit,
quia per inueſtituram inueſtitus corporalem
traditionem, & poſſeſſionem fundi feudalis,
vel emphyteutici acquirit, c.1.in pun. quid.
Sic Inueſt.Scrad.de feud.part.5.c.3.nume.1.
cum alijs adductis per Roſent. de feud. c.8.
concl.1.nume.4.

Non inquàm per biennalem præſtatio-
16 nem canonis, † quis uti emphyteuta præſu-
mitur legitimè inueſtitus, ſed ſaltem requiri-
tur ſolutio decemnalis, ſeù per longum tem-
pus. Iaſ.in l.ſi certis annis nume.9. Cod. pact.
Crau.de antiq.tempe.part.3.ſectio.vlt. n.40.
concordant relati per Maſcard.de probat cõ
cluſ.602.nu.15.& concluſ.603.nu.30. Burſ.
conſ.181.num.49. Bertaz.conſil. crimi.430.
nume.5. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Fideicommiſſum eſſe vniuerſale, & non particu-
lare in dubio eſt pronuntiandum.*

2 *Fideicommiſſum an ſit vniuerſale, vel particu-
lare coniecturis probatur.*

3 *Subſtitutio ſapit naturam inſtitutionis in cuius
locum ſubrogatur & nu.18.*

4 *Subſtitutio ita ſe habet ad ſubſtitutum, ſicut in-
ſtitutio ad inſtitutum.*

5 *Subſtitutio dicitur vniuerſalis nulla habita ratio
ne bonorum enumeratorum vbi teſtator de to
to ſuo patrimonio diſpoſuit, & alia bona quam
enumerata non poſſidebat & nu ſeq.*

7 *Fideicommiſſum licet fuerit factum ſub nomine*

bonorum, potius vniuerſale quam particulare reputatur ſi prohibitio contingat maiorem partem bonorum.

8 *Fideicommiſſum dicitur vniuerſale, & non particulare vbi inſtitutus in quota hæreditatis eſt grauatus reſtituire illam partem ſub vocabulo bonorum.*

9 *Verbum inſtituo eſt verbum directum ciuile.*

10 *Verbum ſubſtituo eſt verbum commune.*

11 *Verbum ſubſtituo iunctum verbo inſtituo. obliquum, & non amplius commune reputatur.*

12 *Subſtitutio compendioſa facta in re certa per verbum directum ciuile ſi nullus alius reperiatur vniuerſaliter ſubſtitutus tempore purificatæ cõditionis trahitur ad vniuerſum & n ſeq.*

14 *Verbum commune adiectum certæ rei non trahitur ad vniuerſum.*

15 *Verbum commune appoſitum ſubſtitutioni directa tunc habet ſolum ſenſum directũ & n ſeq.*

17 *Verbum commune vnitum directo facit ſubſtitutionem, & directam & fideicommiſſariã.*

19 *Trebellianicam amittit filius teſtatoris hæres inſtitutus ob non confectum inuentarium contra nu. 20 & nu 21.*

22 *Hæres non tenetur conficere ſolemne inuentariũ, ſed tantum bonorum omnium deſcriptionem.*

23 *Hæres qui non confecit inuentarium præſumitur ſibi ſoluiſſe de pecunia, vel bonis hæreditarijs, per eum ſubtractis.*

24 *Exceptio præſumptæ ſolutionis factæ ex bonis hæreditarijs competit ſolis legatarijs, ſeu fideicõmiſſarijs particularibus, non autem vniuerſalibus contra hæredes.*

25 *Hæres præſumitur ſoluiſſe debita hæreditaria de proprio, non autem de bonis hæreditarijs, niſi conſtet pecuniam fuiſſe in hæreditate inuentam vel mobilia in eam cauſam alienata.*

26 *Fideicommiſſario allegantis pecunias, & mobilia in hæreditate extitiſſe incumbit onus probandi.*

27 *Hæres poteſt cogi conficere inuentarium, non tamen illud facere niſi requiſitus.*

ARGVMENTVM.

Subſtitutio dicitur vniuerſalis non obſtante bonorum dinumeratione facta quando teſtator alia bona non poſſidebat præter dinumerata.

Filius hæres inſtitutus non amittit detractionem trebellianicæ, ob non confectum inuentarium.

Quando hæres præſumatur de proprio ſoluiſſe debita hæreditaria.

CONSILIVM IX.

Actiones meæ a Domino.

RES eſt apud me clariſſima quòd
fideicommiſſum iſtud eſt vni-
uerſale, non autem particula-
1 re, prout etiam† in dubio pro
nuntiandum eſt eſſe vniuerſa-
le, tex. in l. cogi, §. de ſuc-
ceſſione ibi, in ambiguo tamen magis de ſuc-
ceſſione ſenſum dico, nè intercidat fideicom
miſſum) ff. ad Trebel. Pret. de interpret. vlt.
volun. f. 273. col. 2. n. 2. verſ. & vniuerſale di
citur fideicommiſſum, Crau. conſ. 623. verſ.
2 tertio reſpondetur locum. Cognitio† inquam
fideicom miſſi vniuerſalis a particulari depẽ-
det regulariter a coniecturata mente teſtan-
tis, & ideò in propoſito iſto attenditur mens,
& voluntas diſponentis, ex text. in d. l. co-
gi, §. & generaliter, ibi, (Cęterum ſi de uni-
uerſitate ſenſiſſe teſtatorem appareat) ff. ad
Treb. Pariſ. conſ. 43. nu. 47. in 3. Petr. de fi-
deic. q. 15. nu. 212. verſ. ſed punctus eſt, Pret.
loco p̃citato, & in d. verſ. & vniuerſali dicitur.
Quò circa cum teſtator inſtituerit filium
proprium hæredem vniuerſalem, ita & ſubſti
tutio ipſi filio facta reputatur vniuerſalis, ma-
ximè quando ſubſtitutio immediatè ſubſequi
tur vniuerſalem inſtitutionem, & loco ipſius
ſucceſſionis vniuerſalis ſubrogatur, nam præ-
3 fata † ſubſtitutio vniuerſalis inſtitutionis na-
turam ſapere debet, ut probat Pariſ. d. conſ.
43. nume. 54. 55. & nume. 93. Larè Peregr. de
fideicommiſ. art. 5. nume. 34. & ſeq. vbi ait,
quòd ſubſtitutio facta de eo quòd erat in in-
ſtitutione dicitur vniuerſalis, quando inſtitu-
4 tio ipſa vniuerſalis fuit, quia ſicuti, † ſe habet
inſtitutio ad inſtitutum, ita ſubſtitutio ad ſub-
ſtitutum l. In ratione §. ſi filio ff. ad legem falc.
Pereg. vbi ſupra, & conſ. 43. n. 9. in 2. ubi ait,
inſtitutionẽ præbere intellectũ ſubſtitutioni.
Nec releuat dinumeratio ſpecierum ſeu bo-
5 norũ expreſſa in ſubſtitutione, quia cũ † teſtator
ipſe dẽptis bonis enumeratis, nil aliud poſſe-
derit, & realiter & cũ effectu diſpoſuerit de to
to ſuo patrimonio, ſubſtitutio dr̃ vniuerſalis
nulla rõe habita bonorũ enumeratorũ, vt do-
cet Imo. in d. l. cogi, aliàs in l. ille a quo, §. ſed
& ſi miles rogauerit nu. 18. verſ. aduerte tñ, ff.
6 ad Treb. Qñcumq; enim † in rebus enumera-
tis conſiſtit totum patrimonium teſtatoris, a-
lias relictum hæredi ſub titulo vniuerſalitatis
tunc dicitur factũ fideicõmiſſum vniuerſale.
Alex. in d. §. ſed etſi miles, col. 1. verſ. de vno
plurimũ dubito, & ita poſt Bar. Imo. Alex. &
alios tradit Pariſ. conſ. 43. n. 60. 61. 62. 63. &
ſeq. & in addi. ad d. conſ. per totam, & præci-
puè n. 93. 97. & ſeq. in 3. idem probat Ruin.
conſ. 48. num. 9. in 1. dicens, Quòd diuiditur

ſeu diſtribuitur totum patrimonium inter ſub ſtitutos, licèt fideicommiſſum videatur ſingulare, tamquam factum in certis rebus,re ue ra tamen cenſetur vniuerſale:concordat Pet. d.q.15.num.212. vbi ait, quòd ſi nihil penes hæredem remanet vltra bona reſtitutioni ſubiecta,fideicommiſſum dicetur vniuerſale,ſequitur Peregr. de fideicommiſ. art.5. nu. 28. in fine. & latius conſil.56.in 1. dub. in 2. vbi conſuluit illud dici fideicommiſſum vniuerſale, quando teſtator reliquit certum prædium, in quo omnia bona teſtatoris conſiſtebant. Ideò dixit Matteac.de fideicom.lib. 1. c.2. num.4. illud vniuerſale fideicommiſſum nuncupari, quod habet ſpeciem hæreditatis ſeu ſucceſſionis in vniuerſum ius defuncti,
7 quinimmò dixit fortiùs † Mago. deciſ. Flor. 16. num.51. quòd quando prohibitio continet maiorem partem bonorum immobilium, & fideicōmiſſum fuit factum ſub nomine bonorum, uniuerſale potius quàm particulare reputatur.

Confirmatur concluſio,quia pariter iure ea
8 uetur quòd † inſtitutus in quota hæreditatis & grauatus reſtituere illam partem, ſub vocabulo bonorū, non autem hæreditatis,illud dicetur fideicōmiſſum vniuerſale, quia id totū quod fuit relictū hæredi fuit rogatus reſtitue re,ita Bar.in l.ſi quis ſeruum,§.ſi cui certam,n. 3.ff.legat.2. Ruin. conſ.57. nu.17. in 1.Pret. de vlt.volunt.fol.273.nu.2. verſ.quare Bart. Præterea aduertendum eſt,teſtatorem in ſubſtitutionibus per eum factis vſum fuiſſe verbo directo ciuili, & verbo communi nēpè in-
9 ſtituit, & ſubſtituit,ſi quidem† verbum, inſtituo, eſt verbum directum ciuile. Caſtr. in l. certi iuris nu.4.C.teſta.milit.Pariſ. conſ.73. nu.78.in 2.Crau.conſ.984. n.84. Ceſa.conſ. 401.nu.13.Burſ.conſ.327.nu.4.Rim. iun.con ſil.3.nu.31.Intrigl.de ſubſtit.centur.3. q.3 r.
10 nu.31.Verbum autem,† ſubſtituo,eſt commune, Bart.in l.Centurio,nu.47.ff.de vulg. Zaſ. de ſubſtit.c.5.nu.4.in fi.Honded.conſ.75.nume.32.vbi de communi,Odd.conſ.59.n.48. cum concordantibus per Intrig. d. centur.3.
11 q.35.nu.1.ſi tamen † iungatur cum verbo Inſtituo,non amplius commune, ſed pęnitus obliquum reputatur, ut per eundē Intrigl. prælata qu.35.nume.5.vbi alios adducit.
12 Modo dico, quòd quandò † ſubſtitutio in re certa fit per verbum directum ciuile,& nullus alius reperitur ſubſtitutus uniuerſaliter tēpore purificatæ conditionis, tunc trahitur ad vniuerſum, ut plene poſt alios tradit Roma. conſ.200.nu.1.Iaſ.in l.Quoties nume.1. verſ. quod ultimum ſingulariter intelligitur C.hæred.inſtit.& conſ.72. col.2. verſ. ſecundò ad illud;idem facit in 3. Pereg.de fideic.ar.5.nume.41.Mantic.de coniect.vlti. volunt.lib.5. titu. 7.nume.13. Clarum enim eſt huiuſmodi
13 † ſubſtitutionem reſolutam in vulgarem hærede non adeunte ad totum trahi,& intra tempora pubertatis valere in vim pupillaris, & tandem in vim fideicommiſſariæ, Soci. iun. conſ.121.per totum in 1.Iaſ.in d.conſ.72.Pereg.d.art.5.nu.41.quò fit ut tales ſubſtitutiones rerum certarum factę per verbum directū inſtituo, ſunt aptæ reſolui in directas ſubſtitutiones, & trahuntur ad vniuerſum, ſeu ſubſtitutiones vniuerſales dicuntur.

Nec vim facit quòd verbo inſtituit, fuit additum uerbum obliquum, ſubſtituit, iuxta
14 præcitata,quod quidem verbum,†ſubſtituit, etiam quando eſt commune operatur ut ſubſtitutio in re certa nunquam trahatur ad uniuerſum Roma.conſ.58. ſicuti nec quando eſt obliquum Peregr. d. art.5. nu.36.Mantic.d. lib.5.tit.7.num.13.
15 Reſpondetur enim ex tali † mixtura verborum directi,& communis non alterari natu ram uerbi directi, ſed potiùs è contra Socin. iuriſconſ.121.nu.24.Hinc dicitur quòd quā-
16 dò verbum † commune eſt appoſitum ſubſtitutioni directæ de ſui natura, tunc habet ſolum ſenſum directum Caſtr.in l.1.nume.4. C. pact.inter.empt.alios adducit Intrigl.d.q.35. num.98.& in terminis ita decidit Bero. conſ. 125.nu.27.in 2.ubi ait,trahi ad vniuerſum.
17 Reſpondetur ſecundo quòd quando † uerbum commune vnitur directo in eadem ſubſtitutione, tunc perſona ſubſtituta dicitur uocata per vtramque ſubſtitutionem directam nempè,& fideicōmiſſam, Bart.in l.recuſare §. Titius in fin. ff. ad Trebell. Deciſ.conſ.227. num.5.Odd.de compend.part.4.verſ. ſubſtituo in fi.a.Laderc.Imo. conſ.80. nu. 3. Intrig. d. quæſt.35. nume.5. Ar ſubſtitutio directa in re certa trahitur ad uniuerſum,ut ſuprà probatum eſt, ergò & fideicommiſſaria, nè aliàs dicatur unicam ſubſtitutionem diuerſo iure cenſeri, ut ſcilicet,uti directa trahatur ad uniuerſum,& uti fideicomiſſaria ſemper particularis remaneat.

Reſpondetur tertio tunc ſubſtitutiones rerum certarum factas per verbum obliquum reputari uniuerſales, quandò continent eaſdem res antè contentas in inſtitutione, nam
18 † ſi inſtitutio fuit vniuerſalis, & ſubſtitutiones huiuſmodi dicuntur uniuerſales, ut aduertit Peregr.d. art.5. nume.37.& conferunt adducta in primo fundamento.

Stāte modò quòd ſubſtitutiones,ſeu ſubſtitutio controuerſa fuerit & ſit uniuerſalis, ſequitur alia concluſio,quòd ex fideicōmiſſo vniuerſali indè reſultante poſſit detrahi Trebellianica,iuribus notis.

D 3 Vis

Vis tamen facit, quòd filius teſtatoris inſtitutus hæres vniuerſalis non confecit inuen-
19 tarium, quo in caſu † cenſetur indignus detractione, ſeu beneficio Trebellianicæ, vt poſt plurimos ab eo relatos teſtator Cache, deciſ. 147. numero 8. vbi ait ita fuiſſe iudicatum, alios addit Menoch. conſilio 272. nume. 81. Pancir. conſilio 98. numero 30. vbi teſtatur de magis communi. Cephal. conſi. 392. numero 10. Fanut. de iuram. in lit. part. 2. c. 2. numero 25. enuntians eſſe iſtam receptiorem, & veriorem ſententiam. Monticul. de Inuent. c. 19. num. 366. Maſcar. concl. 851. nu. 5.

Contrarium tamen verius & æquius eſt, & crebior eſt ſententia tenentium Trebellianica
20 † non ammitti promiſſionem inuentarij, maximè non concurrere prohibitione Trebellianicæ facta per teſtatorem, vt hic, vbi nulla legitur prohibitio, vt latiſſime probet Rolan, conſ. 27. in 1. & Fanut. de inuent. par. num. 31. vbi plures rationes ad infinitas authoritates adducit, at illam legendo, conſulendo, & iudicando tenendam profitetur, Laur. de Pinu. conſ. 5. per totum, & ibidem nu. 77. & ſeq. ait, tam de æquitate canonica quàm de rigore, & æquitate curiæ ciuilis illam opinionem eſſe veriorem Euge. conſ. 6. nume. 63. & conſi. 35. nume. 58. & ſeq. & omnium latius hinc inde plura fundamenta deducendo, & contraria declinando firmat Fachine q. 38. lib. 4. & ad latitatem Borgnin. deciſ. 7. par. 3. poſt Rim. iun. conſi. 187. vbi diſputat ad partes, & remouet omnia obſtacula, & ita fuiſſe decitum Neapol. teſtatur Franc. deciſ. 12. num. 22. Turret. conſ. 26. nu. 15. in 3.

In liberis autem primi gradus indubitatum
21 eſt, vt Trebellianicam † non amitiant per inuentarij omiſſionem, prout firmat Euge. dicto conſi. 6. num. 64. vbi enuntiat hanc ſententiã vti indubitatam, & omnes de ſtylo hodie illã ſeruare Burſ. conſi. 13 num. 44. & conſ. 44. nu. 19. Cepha. conſ. 320. num. 29. Gabr. conſ. 138. num. 34. in 2. Menoc. conſ. 178. nu. 29. Craſſ. in §. Trebellianica q. 7. nu. 22. plurimos adducit Peregr. de fideic. art. 3. num. 74. dicens iudicem ab hac ſententia in iudicando recedere non debere, & illam ſæpiſſimè praticaſſe ac praticari vidiſſe, & re vera hodie eſſe magis cõem, & in iudicando, ac cõſulendo cõſuetudineq; ſeruari poſt alios firmat Odd. conſ. 8. nu. 28. idem probat latiſſimè Botta, cõſ. 63. num. 8. vbi ait benigniorem, æquiorem, & magis communem, & per totum mundum ſeruari, & eſſe ſecuriorem, immo fore temerarium iudicando ab illa recedere, & plures alios congerit, & in palatijs, & ſcholis eſſe canonizatam, fatetur, Cleme. de patr. poteſt effect. 16. nume. 32. & nouiſſimè poſt maximam Doctorum cateruam communiorem, receptiorem, & in pratica ſeruatam ſententiam apertè tradit Turret. conſ. 77. nume. 40. in 1. & conſi. 29. nume. 16. in 3. Intrig. de ſubſtit. cent. 3. qu. 71. num. 115. Fabi. de Ana. conſi. 25. nu. 22. & ſeq. Borcl. conſi. 51. nu. 6.

Et ſecundum hanc ſententiam fuit in parlamento Delphinatus iudicatum, teſte Guid. Papę deciſ. 53.

Apud Allobrogos Cachet. deciſ. 147. colum. fin.

Senis Fanut. dicta par. 7. num. 31. Rim. iun. conſil. 187. num. 27.

Ferrarię Bertaz. conſi. 79. nu. 5.

Burgundiæ Bertr. conſ. 209. nu. 10. in 3.

In ciuitate Aſtenſi Neuiz. conſ. 1. in fin.

In Camera Imperiali Miſing. cent. 3. obſer. 60. Gail. lib. 2. obſer. 138.

Romæ Caſſador. deciſ. 3. num. 6. tit. de teſt. Odd. dicto conſ. 8. num. 28. in fin. Fachin. dicta q. 38. verſ. Michi verò perpendenti.

Cremonæ Botta conſ. 63. num. 9.

Paduæ Peregri. dicto art. 3. nu. 74. verſ. & in filijs primi gradus.

Mantuæ per Illuſtriſſimum Senatum, teſte Burſ. conſ. 44. nu. 19. verſ. Nec per eum amittatur.

Et per totum mundum Cagno. in l. Papinianus §. meminiſſe nu. 15. ff. inoff. teſtam. Rim. iun. dicto conſi. 187. num. 30.

Tandem ceſſat omnis amaritudo in præſentĩ caſu, in quo filius grauatus fecit omnium bonorum deſcriptionem licet inſolemnem cuius cauſa ceſſat prorſus omnis fraudis ſuſpitio, ita
22 † poſt Caſt. Ale. Corn. & alios aduertit Pariſ. conſ. 25. n. 52. in 2. optimè Soc. iun. conſ. 132. nu. 4. & ſeq. in 1. vbi ait talem inſolẽnem deſcriptionem ſuccedere loco inuentarij, & per illam ceſſare omnem fraudem, cum ex ea reddi poſſit ratio fideicõmiſſarijs ſequitur Gabr. tit. de Trebell. concl. 10. nu. 5. alios congerit, & ſequitur Peregr. dicto art. 3. nu. 75. & pulchrè Fanut. de iuram. in lit. par. 2. c. 2. num. 25. ver. ſecundò reſpondeas data altera ſententia Intrig. de ſubſtit. cent. 3. q. 31. nu. 116. Turret. conſ. 29. nu. 17. in 3. Quidquid ſibimet contrarius titubauerit Fanut. de inuent. par. 7. nu. 40.

Sed adhuc audio uim fieri contra per Illuſtrem Comitem quòd ipſe non poſſit deducere debita hæreditaria per eum ſoluta creditoribus defunctt, Quia cùm non confecerit
23 † inuentarium præſumitur ſoluiſse de pecunia, vel bonis hæreditarijs per eum ſubtractis, iuxta tex. in §. Sancimus Auth. de hæred. vt falc. & ita in puncto aduertit Bald. In l. filium quem habentem numero 37. C. fam. hercif. alios adducit, & ſequitur Rolan, de Inuent. part. 5. c. 1.

Sed

Sed uerè conſultò omiſſis pluribus quæ di
24 ci poſſent,dico talem præſumptionem † frau
dis & occultationis bonorum, præfatamque
exceptionem præſumptæ ſolutionis factæ ex
bonis hæreditarijs competere ſolis creditori
bus,ac legatarijs, ſeù fideicõmiſſarijs particu
laribus,non autem fideicommiſſarijs uniuerſa
libus ex rationibus deductis in terminis termi
nãtibus per Fulgos.conſ. 81.Pũctũ ſuper quo
col.1.verſ.ſed & magni hoc uiri,iũcta col.fin.
verſ.conſequenter iccircò p̃ſumi, & per totũ
conſ.Caſtr.conſ.214.in fi.in 5.dub.in 2.quos
ſequitur alios congerendo Fanut.de inuent.
part.7.nume.44.
25 Addatur prædictis quod in dubio præſumi
tur † hæredem ſoluiſſe debita hæreditaria de
proprio ære,nõ aũt de bonis hæreditarijs,ma
ximè non conſtito ex aduerſò quòd extiterit
pecunia in hæreditate,uel de diſtractione bo-
norum mobilium hæreditariorum ex quibus
pecunia cõflari potuerit.Rom. cõſ.276.nu.7.
Soci.cõſ.16.in 1.dubio in 3.& reiectis cõtra-
rijs idẽ probat,& pluribus comprobat Pereg.
de fideic.art.35.n. 34.& ſeq. Hinc dicitur fi-
26 deicõmiſſario † allegãte extitiſſe in hæredita-
te defuncti pecunias, mobilia,& cætera id ge
nus, id debet probare, ut per Alex. Ruin. &
Crau.firmat Peregr. dicto art.35.nu.24. Non
obſtante quòd grauatus non confecerit inuẽ-
tarium,quia hæres † benè poteſt cogi ad inuẽ
tarij confectionem, non tamen idcircò te-
netur illud facere non requiſitus,ſed ita inſtan
te fideicomiſſario Rola. de inuẽt.part.1.c.19.
Peregr.d.art.35.nume.25.vbi plures adducit
Cum igitur iſta omnia in præſenti caſu deſide
rentur ceſſat prorſus obiectum.Laus Deo.

Carolus Bardelonus.I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Poſteriora derogant prioribus declara,vt nu.13.17.& ſequen.*

2 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius declara, vt nu.23.& 3.ſeq.*

3 *Statutum iuris communis correctorium & natura incuſatiuum tantum diſponit quantum loquitur.*

4 *Statuentes reformando antiquum ſtatutum in aliquibus, in cæteris dicuntur ſe remiſiſſe diſpoſitioni iuris communis.*

5 *Statutum poſterius ſeruandum eſt in caſibus ab eo expreſſis, quidquid in antiquiori comprehendatur.*

6 *Statutum ſemper præſumitur eſſe in viridi obſeruantia.*

7 *Statuta ſemper loquuntur,terrent & metum inferunt.*

8 *Statutum non ſeruari dicens tenetur probare.*

9 *Statutum qui dicit extare habet intentionem fundatam.*

10 *Correctio in dubio non eſt inducenda.*

11 *Diſpoſitioni primæ nunquam videtur per ſubſequentem derogatum, niſi quatenus reperitur expreſſum.*

12 *Statuto imponenti pœnam librarum mille pro aliquo maleficio non cenſetur derogatum per aliud imponens pœnam librarum quingentorum tantum.*

13 *Statutum poſterius non tollit prius niſi contineat clauſulam derogatoriam ſpecialem.*

14 *Statuta duo ſi cõtraria reperiuntur,vltimum nõ tollit primum ſi ambo poſſint diſtinctione conciliari & nu.16.*

15 *Statutum vltimum habet locum in caſu in quo loquitur, priora autem in caſibus in vltimo non correctis.*

17 *Pacta nouiſſima vbi ſe cum primis compatiuntur omnia ſeruantur.*

18 *Poſteriora prioribus derogant quando ea omnia concurrunt, quæ prioribus inerant.*

19 *Lex noua continens clauſulam, non obſtante aliqua lege, non tollit anteriorem legem penitus non contrariam,niſi fuerit dictum non obſtante aliqua lege generaliter,& ſpecialiter in contrarium loquente.*

20 *Statutum tollens remedia intelligitur niſi proueniant ex capite alterius ſtatuti.*

21 *Statutum poſterius magis generale reſtringitur a ſtatuto anteriori ſpeciali.*

22 *Statutis ſemper intelligitur ineſſe clauſula, ſaluo alio ſtatuto compatibili.*

23 *Incluſio vnius caſus eſt excluſio alterius penitus penitus contrarij, non autem diuerſi.*

24 *Incluſio vnius non eſt alterius excluſio quando caſus excluſi,reperiuntur in alia lege incluſi.*

25 *Incluſio vnius non eſt excluſio alterius, quando in caſu excluſo militat eadem ratio.*

26 *Incluſio vnius non eſt excluſio alterius quando excluſio tendit ad diminutionem, & incluſio ad augmentum.*

ARGVMENTVM.

Statutum, ſeu docretum poſterius non tollit primum,ubi ſe inuicem compatiuntur,& conciliari poſſunt &c.

CONSILIVM X.

Actiones meę a Domino.

EXtant plura decreta prohibitiua extractionem bladorum extrà territorium mulctantia extrahentes,inter quæ unum edictum de anno 1591. in fine, nedùm punit conducentes, uel facientes con

ducere extrà ſtatum Mantuæ bladarum ſed etiam dantes aliquo modo auxilium & fauorem ipſis extrahentibus in pœnam capitis & confiſcationis bonorum.

De anno autem 1600. puniuntur extrahentes, & facientes extrahere nulla mentione habita præſtantium auxilium, & fauorem ipſis sfruſatoribus.

Quæſtio eſt an edictum illud primum cenſeatur correctum, vel ſublatum totaliter per aliud poſterius, ita & taliter ut caſus omiſſi in poſteriori dicantur relicti in diſpoſitione iuris communis.

Et videtur dicendum, nullam fore habendam rationem illius proclamatis anterioris,
1 Quia † poſteriora derogant prioribus, & ultima attenduntur. l. Diui. §. licet. ff. iur. codicill. l. pacta nouiſſima C. pact. latè Pret. de interpr.
2 vlt. volunt. fol. 79. & ſeq. Princeps † inquam includendo nonnullos caſus ex pluribus contentis in priori ſtatuto, cæteros conſulto dicitur omiſiſſe. l. cum Prætor. ff. iudi. & ita cēſuit Honded. conſ. 16. nu. 9. verſ. Quod eo magis,
3 vbi ſubiungit, quod quando † ſtatutum eſt iuris communis correctorium & naturæ incuſatiuum, dicitur tantum diſponere quantum loquitur, & in caſibus omiſſis ceſſat eius diſpoſitio, & illum ſequitur Honded. conſ. 1. nu. 37.
4 in 1. ubi firmat, quod ſtatuentes † reformando antiquum ſtatutum in aliquibus caſibus, cæteros dicitur voluiſſe remanere in diſpoſitione iuris communis, citat Soci. Capt. Bero. Grat. & Rola. & idem repetit conſ. 8. nume. 31. in 1. Quare videtur dicendum in propoſito caſu ſtatutorum corrigentium ius commune ſtatu-
5 tum † poſterius in caſibus ab eo expreſſis tantum fore attendendum, quidquid in antiquiori comprahendatur; prout in terminis noſtris arguit Bertaz. conſ. crim. 115. nu. 9.

Verum prædictis non attentis, arbitror, vtrumque ſtatutum pauca conciliatione fore attendendum, quatenus ſe inuicem compatiun-
6 tur, † ſtatutum inquam ſemper præſumitur in uiridi obſeruantia, l. Ariani ubi Bart. C. hæret. Deci. conſ. 649. nu. 8. & ſeq. Hinc dixit Bal. in
7 l. omnem. C. ad Tertull. ſtatuta † ſemper loqui ſemper terrere, ac continuo metum inferre, & Corne. conſ. 109. nu. 14. in 2. tradit ſtatuta aſtare, & nunquam ſilere, ſequitur alios adducendo Sola. in Prohem. antiq. conſtit. Pedem, gloſſ. 4. num. 46. Ioſ. Lud. concluſ. 54. vbi ſub-
8 iungunt dicentes † ſtatutum non ſeruari id debere probare, nempe quod caſu uenerit, & aliter fuerit ſeruatum, concordat Moroti. conſ.
9 34. nu. 3. & ſeq. Et ideo qui † dicit extare ſtatutum, dicitur habere intentionem fundatam, & alleganti ſtatuti inobſeruantiam incumbit onus probandi, vt poſt Bart. & alios tradit Rola. conſ. 90. nu. 54. in 1. alios adducit, & ſequitur Benint. deciſ. Bonon. 13. nu. 10. Ioſ. Lud. d. concl. 54. ampli. 3. Maſcar. de probat. concl. 1268. num. 7.

10 Contraria non obſtant, quia correctio † in dubio non eſt inducenda l. Præcipimus C. appellat. Viui. opin. 759. Becci. conſ. 1. num. 13. ubi ait, puori ſtatuto per poſterius non cenſeri derogatum, niſi quatenus in poſteriori ex-
11 preſſum legitur, cum ſit generale, quod nunquam primæ diſpoſitioni uidetur per ſubſequentem derogatum, niſi quatenus ſit expreſſum, concordat Honded. conſ. 6. nume. 10. 11. 12. 13. in 2. ubi poſt plurimos ab eo relatos dicit, ſtatutum nunquam cenſeri abrogatum per ſecundum nec per nouam reformationem, niſi id in ſecūdo fuerit expreſſum quia ſicut lex noua, non cenſetur antiquam corrigere, niſi id in lege noua expreſſe dictum fuerit, ita nec ſtatutum nouum dicitur antiquum tollere, niſi id ſpecifice dicatur, ex quo ita ſe habet ſtatutum ad ſtatutum, ſicuti ſe habet ius commune ad ius commune, & in tantum a iure aliena dicitur correctio ſtatutorum. Quod ſi vnum ſtatu-
12 tum † imponat pœnam librarum mille pro vno maleficio, & per aliud ſtatutum pro eodem maleficio imponatur pœna librarum quingentarum tantum, non per hoc cenſetur derogatum ſtatuto imponenti pœnam librarum mille Bart. in l. 3. §. cum Titio. ff. ad im. legat. Viui. opin. 758. Caroz. ſing. 232. ubi poſt multos ait, per dictiones taxatiuas non induci correctionē ſtatuti, ideo in propoſito dixit Marſil. in l.
13 1. §. ſi ſerui, nu. 16. ff. quæſt. ſolam † poſterioritatem non ſufficere ad tollendum priora ſtatuta, niſi ultimum ſtatutum ſpecialiter & expreſſe faciat mentionem de primis cum clauſula derogatoria, & ibidem nu. 17. optime ſubiun-
14 git in propoſito, quod quando † reperiuntur duo ſtatuta contraria, ultimum non tollit primum ſi ambo poſſunt diſtinctione iuuari & ad concordiam reduci, nam ſecundum tollit primum in illa parte tantum in qua explicite contrariantur, in cæteris autem partibus in quibus vnum alteri non contrariatur, primum non dicitur ſublatum. Quare dixit Barba. conſil. 27.
15 omnipotentem num. 13. in 4. vltimum † ſtatutum habere locum in caſu, in quo loquitur priora autem in caſibus in eis contentis & in ultimo non correctis, quia tali in caſu ſtatutum poſterius dicitur ponere exceptionem ab illis primis ſtatutis, & per conſequens firmare regulam in caſibus non exceptis, facit optimè Bero. conſil. 7. numero 31. in 3. quo loci ſcri-
16 ptum reliquit, ſi duo † reperiuntur ſtatuta ſuper eadem materia diuerſimode, & quaſi contrario modo diſponentia, & unum ſit magis generale, & aliud ſpeciale, tunc vltimum non

tollit

tollit primum ſed utrumq;ualet,nempe ut ſpe-
tiale in ſuo caſu ſpetiali,generale in alijs caſi-
bus ſeruetur & illum ſequitur Honde.d. conſ.
9.numero 18.& 19. in 2. ubi alios enumerat.
17 Ita in ſimili dicimus, quoties vltima † pacta
ſe compatiuntur cum primis, omnia obſeruan
tur nec ultima derogant prioribus. l.fin.C.do
nat. Gabr. conſil.79. nume.4. in 1.Ideo dixit
Paleot.de noth.& ſpur.c.25.nume.3.tunc vl-
18 tima † prioribus derogare, quando ea omnia
nouiſſimè concurrunt,quæ initio rei gerendæ
affluerunt, ſecus ſi nō ita omnia conuenerunt.
Quinimò fortius dixit Bar.in extrauag. ad re-
primendum verſ.non obſtantibus nu.6. & ſeq.
19 quod ſi † in noua lege adfuerit clauſula (non
obſtante aliqua lege &c.) non dicitur ſubla-
ta lex anterior,quæ non ſit iſti pęnitus contra-
ria, ſed aliqua conciliatione poteſt ſuſtineri,
niſi in noua lege dicatur (non obſtante aliqua
lege generaliter, & ſpetialiter in contrarium
loquente) quia tunc ceſſaret diſtinctio,& con
ciliatio,citat textum clarum in l. Sed & poſte-
riores ff.legibus, & Bartolum eò loci ſequitur
Honded. dicto conſ.9. nume. 29. Viui. opin.
759.nume.2. &... & in propoſito dixit Socin.
20 conſi.8.num.12.in 4.quòd ſtatutum † tollens
remedia intelligitur niſi proueniant ex capitę
alterius ſtatuti, latè Graſſ.tract.de except.c.3.
21 vbi in ſpetie in num.7. ait ſtatutum†poſterius
magis generale limitari, & reſtringi a ſtatuto
anteriori ſpetiali,& dixit Bald.in c.a nobis in
22 fin.de excep.quòd in ſtatutis† ſemper intel-
ligitur alia clauſula ſaluo alio ſtatuto compa-
tibili,ſequitur.Caſtr.Sing.238.

Nec in propoſito uim facit dicta l.cum Prę
tor ff. de iudi.

Quia illius diſpoſitio militat in cōtrarijs, &
repugnantibus nō autem in diuerſis, nā inclu
23 ſio † vnius caſus excludit alium caſum, peni-
tus contrarium, non autem diuerſum Bald. in
l.1.nume.2.C.diue.reſcript. & in l.1.in fin.C.
adulr.Noni.conſ.65.num.6.

Prætetea illud non procedit, quando ca-
24 ſus † excluſi ſeu non incluſi reperiuntur in-
cluſi in alia legis diſpoſitione Dec. in l. lecta,
vltima lectura num.84.ff.ſi cerr.peta.D.Surd.
conſi.25.nu.35.Meno. conſil. 162. nu.42.Sa-
nè igitur in nouiori proclamare illis duobus
caſibus tantum fuit denuo prouiſum, illique
ſoli fuerunt ibidem expreſſi gratia frequentio
ris uſus,quia magis & frequentius contingere
ſolent, & ita per illorum enumerationem cæ-
teris caſibus in lege prouiſis non dicitur abro
gatum,vt poſt multos aduertit D. Surd. in di-
cto conſil. 25.num.33.Ceſa.conſi.178.nume.
32. Principes inquam noſtri Sereniſſimi ſum-
mopere inſurdarunt per reiterationem edicto
rum plurimorum in materia annonę.pęnis bla
dorum ſfroſatotibus, & ideò non eſt creden-
dum, vt in vltimo edicto duobus caſibus tan-
tum prouidere voluerint, relinquendo cæte-
ros impunes in quibus eadem ratio delicti, &
25 pænæ procedit, tunc inquam incluſio† vnius
non eſt excluſio alterius, quando in caſu ex-
cluſo militat eadem ratio D. Surd.conſi. 36.
numero 20.Becci.conſilio 111.num.36.verſ.
denique, Nec vnquam per incluſionem
26 † vnius alter caſus excluditur quando exclu-
ſio tendet ad diminutionem, & incluſio ſola
ad augumentum vt per Ruin. conſilio 88. in
fin. in 1.

Et ita ex his patet minus rite argumentaſſe in propoſito caſu Noni. conſ.16.nume.9.fundando ſe in regula dictę l.Cum Prætor ff.iudi. Nec doctores adducti in comprobationem per Honde. in locis in oppoſitum adductis aliqualiter dicunt id,ad quod allegantur.

Grat.enim conſ.82.nu.25. in 1. non loquitur de diuerſis ſtatutis, ſed de vnico,dicendo quod omiſſum a ſtatuto dicitur remanere diſpoſitioni iuris communis.

Soci.iun.6.nume.24.in 1.loquitur de ſtatuto vnico decidente caſum, & ait alium caſum cēſeri remiſſum diſpoſitioni iuris communis.

Capra itidem conſi. 137.nume.78. non loquitur in propoſitio duorum ſtatutorum editorum in eadem materia, nec de ſtatutis in quibus poſſit conſiderari derogatio vnius per alterum.

Bero.pariter conſi. 148.num.34.in 2.loquitur de ſtatuto, & ius commune, nos autem de duobus ſtatutis.

Sic etiam in his terminis loquitur Rola. conſi.55.num.27.in 1. nec non & Laur. de Palar.de ſtatut.exclu.fęmin.nume. 172.iſti enim omnes loquūtur de ſtatuto diſponente contra vel præter ius commune, nos autem loquimur de pluribus ſtatutis inuicem compatibilibus. Laus Deo,

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Emphiteuſis eccleſiaſtica de conſuetudine Mantuana tranſibilis ad extraneos.*
2 *Renuntiatio iuris emphitheotici per clauſulas prægnantes inducitur ſicuti renuntiatio fideicommiſſi.*
3 *Clauſula, perpetuo firma rata &c. cuius vt effectus remiſſiue.*
4 *Clauſula promiſerunt ad inuicem nunquam mouere litem.*
5 *Clauſula remiſſerunt iura competentia.*
6 *Clauſula caſſauerunt omnes ſcripturas.*
7 *Clauſula,ad habendum tenendum &c.*

Clau

Digitized by Google

8 *Clauſula, conſtituerunt ſe procuratores in rem propriam.*

9 *Clauſula, quod poſſint facere prout poterant ante diuiſionem.*

10 *Clauſula promiſſionis euictionis.*

11 *Inſtitutio hæredis eſt ſpecies alienationis.*

12 *Emphytheuſis conceſſa, pro ſe & hæredibus cuius natura ſit.*

23 *Conſuetudinē derogatoriam iuris cōmunis ſtrictiſsime interpretari, per plura exempla demonſtratur vſq; ad num 25.*

26 *Alienatio emphyteuſis, puta per teſtamentum, a conſtituto in mortis articulo dicitur fraudulenta.*

27 *Medico creditur, quando quis dicatur conſtitutus in mortis articulo.*

28 *Minor in diuiſione, non poteſt renuntiare iuri fideicommiſſi conditionalis.*

29 *Clauſulæ quando dicantur appoſita in diſpoſitiuis, quando in executiuis.*

30 *Clauſulæ prægnantes, non inducunt renuntiationem fideicommiſſi de quo diuidens notitiam non habuit.*

31 *Scientia ubi requiritur in actu opus eſt quod ſit probata.*

32 *In dubio pronuntiari debet fideicommiſſo non eſſe renuntiatum.*

33 *Clauſulæ appoſitæ de ſtylo notariorum non inducunt renunciationem fideicommiſſi.*

34 *Ceſſio reſtituta ad tempus præſens non trahitur ad futurum.*

35 *Renuntiatio non arguitur ubi clauſulæ id non important in neceſſariam conſequentiam.*

36 *Renuntiatio iuris ſuccedendi in bonis emphytheothicis non inducitur per clauſulas prægnantes.*

37 *Renuntiatio fideicommiſſi debet eſſe reciproca aliàs non tenet.*

38 *Inſtitutio extranei non facta mentione bonorum emphyteuticorum, non nocet ei, ad quem ab inteſtato ſpectaret emphytheuſis.*

39 *Clauſula, ad habendum tenendum &c. quid importet.*

40 *Clauſula, cum ſcientia alienandi, quid ſignificet.*

41 *Clauſula habere firma rata &c. quomodo intelligenda.*

42 *Clauſula, promiſſionis euictionis, quam euictionem comprehendat.*

43 *Clauſula, ceſſantes omnes ſcripturas, quomodo interpretanda.*

ARGVMENTVM.

Ex fratrum diuiſione facta clauſulis prægnantibus, ac repetitis, non acquiri ius diſponendi per ultimam uoluntatem, de bonis emphyteuticis doctiſſime demonſtratur.

CONSILIVM XI.

Actiones meæ a Domino.

NOn minùs doctè quàm luculenter fuit dubitatum aduerſus Illuſtriſsimum Dominum Cæſarem Ferrarium, circa illius prætenſionem in bonis emphyteuticis controuerſis.

1 Primò quòd emphyteuſis eccleſiaſtica, ſtante cōſuetudine Mantuana eſt tranſibilis ad extraneos Soci. iun. conſ. 79. nu. 21. in 4. Meno. lib. 4. præſumpt. nu. 13. & potiſſimum quando fuit conceſſa cum pacto quòd inueſtitus poſſit facere quidquid placuerit ſibi, ſaluo iure Domini, quia tunc cenſetur data facultas inueſtito alienandi tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate, Brun. conſ. 38. nu. 3. Rola. conſ. 55. in 3. Becci. cōſ. 88. Cacher. dec. 164.

2 Secundò quia in diuiſione iam ſequuta inter dominum D. Cęſarem, & q. Illuſtriſ. D. Ioannem Mariam eius fratrem fuit renuntiatum per ampliſſimas infraſcriptas prægnantes & repetitas clauſulas, iuri ſucceſſionis iſtorum bonorum & inueſtituræ, ſicuti per tales clauſulas ſolet dici renuntiatum iuri fideicommiſſi conditionalis Specul. tit. de teſtam. §. in primis, n. 27. vbi Ioan. Andr. in addit. Soci. conſ. 43. nu. 8. in 4. Burſ. conſ. 64. nu. 29.

3 Primò enim dicitur renuntiatum &cet. ex clauſula, Perpetuò, firma, rata, &c. omni tempore, &c. Nam ſi D. Cæſar poſſet petere, &c. non verificatur talis clauſula Perpetuò, &c. Ruin. conſ. 119. in fi. in 2. Maſcar. concluſ. 776. nu. 17.

4 Secundo ex clauſula, promiſerunt inuicem nunquam in futurum mouere litem, &c. ſed perpetuò defendere, &c. Honded. conſ. 33. nu. 25. in 1. Borgn. deciſ. 36. nu. 19. 20. part. 1.

5 Tertio, remiſerunt ſibi inuicem iura competentia, & quæ competere poterant &c. & ita præſentium, & futurorum, ex quo inquam non apparet quod de alio iure debeat intelligi quàm de iſto Noni. conſ. 41. nu. 7.

6 Quarto caſſauerunt omnes ſcripturas, per quas de aliqua obligatione apparere poſſet inter eos, Meno. lib. 3. præſumpt. 115. nume. 73.

7 Quinto dicitur renunciatum &c. uigore clauſulæ ad habendum, tenendum, & quidquid de bonis diuiſis, ipſis fratribus placuerit faciendum, Noni. conſ. 40. nu. 19. Burſ. conſ. 64. nu. 31. Alias non potuiſſent facere quod ſibi placuiſſet ſi non ualeret teſtamentum filij.

8 Sexto Quia fratres diuidentes conſtitue-

runt

runt ſe procuratores in rem propria Borgnin. d.deciſ.36. numer. 18. Ladere. Imo. conſ. 10. 101. num.17.

9 Septimo ex clauſula, quod poſſint facere prout poterant ante diuiſionem Peregr. de fideic.art.52.num.34.

10 Octauo quia in diuiſione fuit promiſſum de euictione, quo in caſu ſaltem eſt locus reſtitutioni pretij, ratione ęqualitatis ſeruandæ, cùm alteri fratri obuenerint bona obnoxia, Cepha.conſ.379.nu.78. poſt Alex. in l. Qui Romæ §.Duo fratres nume.34.ff.uerb.oblig.

11 Nec dicatur † ita demùm dici renunciatum alienatione ſecuta, aliàs ſecùs, Quia alienatio ſatis dicitur uerificata per inſtitutionem hæredis extranei Rimi. conſ.80.nu.40. Peregr.d. art.52.nume.46. in fin. Ceſſatque hoc in caſu pretij reſtitutio Meno. d. præſumpt.115. nu. 55.& ſeq.

12 Cæterum prædictis utcumque urgentibus nō attentis, iuridicè poteſt Dominus Cæſar prætendere prælata bona emphyteotica, agitur enim de emphyteuſi conceſſa pro ſe & hæredibus, quę tamen non dicitur emphyteuſis abſolutè hæreditaria, ſed emphiteuſis mixta, & conſequenter dicitur emphyteuſis ex pacto & prouidentia, habens tamen annexum qualitatem hæreditariam, nempè quòd ad illam quis non admittitur qui recuſat ſe uelle hæredem eſſe, ut poſt plurimos docet D.Surd.cōſ. 395. num.12. Quæ quidem emphyteuſis mixta & eccleſiaſtica de ſui natura non tranſit ad extraneos Clar.§.emphyteuſis quæſt.28. ver. tertius caſus, Meno.conſ.129. num.26. Burſ. conſ.199.nume.41. Gabr. conſ.84. n.51.52. in 2.Borgni.deciſ.30.nu.30.& nu.99.& 100. in 2.Viui.opin.248. Ideò videmus talem emphyteuſim non poſſe alienari in requiſito Domino directi, ſicuti poſſet ſi eſſet abſolutè hæreditaria, ut potè conceſſa alicui pro ſe & hæredibus quibuſcumque uel quibus dederit, nam & hoc in caſu indiſtinctè tranſit ad extraneos Meno.lib.4.præſumpt. 197.nu.13.Burſ. conſ.137.nume.35.& ſequentibus.

Vigore tamen conſuetudinis notariæ Mantuanæ poteſt huiuſmodi emphyteuſis alienari in præiudicium comprehenſorum in inueſtituris, adhibito conſenſu Domini.

13 Quæ quidem conſuetudo vti derogatoria iuris communis, ſtrictiſſimi iuris eſt, & ideò ſtrictiſſimè interpretanda, nempè ut deroget iuri cōmuni minùs quàm ſit poſſibile, & ideo dixit Roſen. de feud.c.9.concl.58.nume.21. conſuetudinem alienandi feuda in præiudicium Domini vel agnatorum iuri communi repugnare & per conſequens non forte extendendum, Quò circa talis conſuetudo Mantuæ circa tales alienationes feudi & emphyteuſis debet reſtringi ad actus inter viuos, non autem ad alienationes factas per viam vltimæ voluntatis, quia, vt dixi, talis conſuetudo eſt odioſa iuri communi ſcripto reſiſtēs, & agnatis ius ſuum auferens, & ideò non extendēda de caſu ad caſum, ut probè poſt multos tradit in puncto Menoc. conſ.226.nu.43. 44.45. idem Roſen. dicta conclu.58.nu.19. & 20. vbi reprobat Burſ. & alios contrarium ſentientes, tamquam grauiter allucinatos, nam eſt regulare vt conſuetudo ſtrictè debeat interpretari, non autē trahi de caſu ad caſum, etiam ex identitate rationis, ut in puncto cenſuit Gabr. conſ.81. num.30. & ſeq. in 2. quia conſuetudo habet tantùm de potentia, quantum de actu, meritò proprios terminos non excedit, ideò non extenditur etiam ex maioritate rationis, latè Dom. Surd. conſil. 138. nume.7.8.& plurimos adducit in terminis noſtris Roſent.d.conclu.58.n.31. Satis inquàm eſt, conſuetudinem correctoriam in aliquo minimo operare, idem Roſent.d.c.9.conclu.41. nume.11.& nu.13.& d.q.58.nu.30.& idem dicitur de ſtatuto iuris communis correctorio, Farin.q.crim.19.nu.4.Ioſ.Lud. deciſ.Luca.38.nu.29.30.

14 Hinc † primo uidemus conſuetudinem alienandi feuda in præiuditium alterius, non extendi ad dationem inſolutum, ſed ad puram venditionem reſtringi, Pariſ. conſ.13.nu.38. & ſeq. in 1. Curt. iun. conſ. 171. in fi. Rolan. conſ.53.nu.39. in 2. Menoch. conſ.1.nu.133. Roſen. d. conclu.58.nu.20.

15 Secundo † videmus conſuetudinem alienandi feuda in caſum neceſſitatis reſtringi ad caſum neceſſitatis, non autem ad neceſſitatem a principio merè uoluntario originem trahentem Crau. in conſ. pro Henero.nume.21. Menoc. de recuper. poſſ. remed.9.nu. 252. & ſeq. Roſen.d.concl.58. nu.22.& 37.

16 Tertio, † conſtat conſuetudinem alienandi emphyteuſim non extendi quando fit alienatio in eccleſiam vel collegium numquam morituros c.1. vbi gloſ.& Doct. de alien. feud.

17 Quarto, † conſuetudo alienandi vtile dominium eccleſiæ certo modo non trahitur ad alium modum, vtcumque vtiliorem eccleſiæ Curt.iun. conſ.158.nu.11.

18 Quinto, † videmus quòd feudum in uno mutatum in cæteris ſuam naturam retinet Roſent. de feud.c.2. concl.54.nu.2.

19 Sexto, † Conſuetudo diuidendi feuda regalia per contractus non extenditur ad inhabiles Nat.conſ.502.nu.39.

20 Septimo, † conſuetudo iſta alienandi non extenditur ad inhabiles Natt. con.600.n.19.

21 Octauo, † videmus licentiam alienandi feuda non extendi ad donationem cauſa mortis

tis D.Surd.de alim.titul.2.quæſt. fin. numero 260.Natt.conſil.502.nu.38.Surd. conſ.382. numero 67.

22 Nono Dicitur conſuetudinem circa feudorũ ſucceſſiones &diſpoſitiones ex teſtamento,& inter deſcendentes non trahi ad ſucceſſionem ab inteſtato,nec ad collaterales Ruin. conſ.208. nu.2.in 1.

23 Decimo conſuetudo alienandi feuda, uel emphyteuſim ſine conſenſu Domini directi, non extenditur ad alienationem in vltima voluntate Ruin.conſ.108. nu.30. in 2.

24 Vndecimo videmus facilius concedi alienationem per contractum, quam per teſtamentum Loffred. conſ.7.nu.36. & conſ.9.nu.21. Neu:z.conſ.9.nu.24.

25 Duodecimo in indiuiduo quod conſuetudo huiuſmodi Mantuæ reſtringatur ad alienationes factas per actus inter viuos, non autem per vltimas voluntates diffuſe(declinatis contrarijs) probat omnino uidendus Gabr. conſ.81.in 1.quæſt.a num. 25.vſque 71. in 2. & conſ.83.nu.58.in 1.Natt.conſ.502.nu.38. Mozi.de feud.Rubr.ex quib. cauſ.feud.amit. nu.171.in fin.vet.adde alium caſum, Roſent. de feud.d.c.9.concluſ.58.num. 43. Curt.iun. conſ.171.n.10.uſq.ad fin.& hanc ſententiam excluſiuam talis extẽſionis,vidiſſe ſimpliciter ſeruari in patria Mantuana,teſtatur Burſ.conſ. 178. nume.26. idem repetit in conſ. 295. nu. 16.ubi ait vidiſse ſenatum reſtringere talem conſuetudinem ad contractus, & præcipue contradicente parte,& uere id tota die etiam in præſentiarum ſeruatur ut eſt notiſſimum, & pro notoria praxi tradir Surd.conſ.382.num. 66.67.68.& conſ.577.num.1.

26 Præterea data ẽt veritate præfatæ extenſionis,vtiq; non põt operare hoc in caſu,quia cõtineret fraudem manifeſtam, ut quia fuerit facta alienatio per conſtitutum in mortis articulo,ut conſtat ex fide Medicorum, quorum aſſertioni ſtatur ad dignoſcendum quãdo quis

27 dicatur in mortis articulo conſtitutus Burſar. conſ.65.nu.23.Turret.conſ.15.n.4.in 1.Polydor.Rip.de act.in mort.artic.cap.1. nu.15.& ſequ. Quandocumque enim emphyteuta, uel vaſallus ualde ægrotans & in periculo mortis conſtitutus teſtando alienat emphyteuſim,vel feudum inſtituendo hęredem perſonam extraneam in antiquis inueſtituris non comprehenſam,talis inſtitutio & alienatio in apertã fraudem agnatorum in inueſtituris comprehenſorum dicitur facta, & nullatenus ſuſtineri poteſt, & cum fraus ſit perſpicua, conſuetudo Mantuana præcitata nullo pacto poteſt operare,ita in indiuiduo tradidit Gabr. conſ.81. in 2.quæſt.nu.71.& ſeq.vſq.79.omnino videndus in 2.una cum Meno.erudite admodum loquente conſ.195.& per Polydor. Rip. de act. in mort.artic.cap.84. Nam D.Cæſar habebat ſpem probabilem fundatam in inueſtituris, ideo pręſumitur D.Vincentium eius nepotem fuiſſe teſtatum in fraudem patrui, & præcipue cum fuerit minor, & inſtituerit matrem perſonam illi coniunctam,quo in caſu dicitur voluiſſe fraudare patruum habentem ius in bonis emphyteuticis,optimè Meno.d.conſ.126.nu. 86.verſic.quartus eſt caſus.iuncto num.89. & ſeq.Idem probat Burſ.conſi. 165 nu. 20. iuncto num. 23.

Quatenus autem in calce primi motiui dicitur pactum additum inueſtituræ,quod inueſtitus poſſit facere quidquid ſibi placuerit,ſaluo iure Domini &c. importare facultatem alienandi inter viuos,& in vltima voluntate,vtique fateor in exemplis inueſtiturarum mihi tranſmiſſarum id non legi,& ideo de tali pacto nullum uerbum faciam.

28 Quo igitur ad ſecundum dubium concernens diuiſionem bonorum amplis clauſulis corroboratam, aduertendum eſt D. Cæſarem tunc temporis fuiſſe minorem, ut etiam patet ex lectura diuiſionis, Minor autem in diuiſione non poteſt renuntiare iuri fideicommiſſi cõditionalis,ut in ſpetie firmat Anguill.conſ.76. nu.122.139.140.& ſeq. ergo nec iuri inueſtiture,vel ſucceſſionis emphyteuticæ, cum iſti caſus parificentur, & licet fuerit habilitatus per ſententiam ſenatoriam prouiſionalem ad contrahendum,diſtrahendum negotiandum, & ſe obligandum, Attamen fuerunt excepti donationis & fideiuſſionis contractus,ut pote quia ex illis apertum damnum,& manifeſtum, nullaq; vtilitas ex illis ipſi minori pro certo euenire poſſet, At renuntiare iuri ſibi competenti in bonis emphyteuticis cõſiſtenti in ſpe probabili,in defectum lineæ capacis alterius inueſtiti,eſt donare;quia renuntiatio & donatio vti paria iudicantur, ex quo ea quæ dicuntur de donatione, procedunt etiam in renuntiatione D.Surd.conſ.290.nu.55.56. Nil inquam aliud eſt renuntiatio quam donatio, & remiſſio proprij iuris ut plene poſt Bald. & alios proſequitur.idem D.Surd.conſ.431. nu. 18.& dixit Anguil.conſ.30.nu.293.quod renuntiatio proficitur conſenſu duorum, & tendit ad obligandum renuntiantem alteri,ac importat dimiſſionem rei, apud eum qui renuntiat & quoddam pactum de non petendo,concordat Rimin.iu.conſ.228.nu.82. Non enim poterat D.Cæſar minor diuidere ſtabilia abſque decreto, quia minor non poteſt diuidere ea quæ ſine decreto alienare prohibetur.l.Nõ ſolum C.pędi.mino.maxime quo ad proprietatem,& dominium.l.ſi pupillorum.ff.reb.co. Lambert.de contract.minor.& mulier. gloſ.1. nu.

nu. 25. & 30. Porro diuiſio uicem permutationis, permutatio autem emptionis uicem obtinet l. vbi gloſ. & Doct. C. commun. utri. iudi. Lambert. d. nu. 25. idem probat Simoncell. de decret. lib. 2. tit. 4. in prin. & ideo habilitatio in propoſito iſto operatur ad ualidandam diuiſionem, non ad renuntiandum iuri ſucceſſionis emphyteuticæ in ipſo actu diuidēdi, quia ut dixi renuntiatio eſt donatio, maxime quando fit gratis l. Contra iuris. §. ſi filius ff. pac. Anguil. d. conſ. 30. nu. 294. Quo fit ut D. Cæſar iuri præfatæ ſucceſſionis ſibi ſpe probabili competenti, & iuri pleno, & efficaci acquirendi bona emphyteutica renuntiauerit, nihil recepto pro tali renuntiatione, quæ reſpectu ſui non fuit reciproca, cum in diuiſione ſibi obuenerint bona libera, vtique talis renuntiatio dicitur donatio, & remiſſio iuris quæſiti ſpe probabili, & non tenet ut in terminis fideicommiſſi aduertit Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. num. 69. & 70. confert Anguil. conſ. 60. nume. 299. & ſeq. ubi ait ius alicui delatum dici proprie ius quæſitum, non autem ius, quærendum, cum ius quærendum dicatur quod non eſt radicatum de pręſenti ſpe probabili, uere inquam dicitur illud ius quęſitum quod competit ex cauſa de præterito recte Imol. conſil. 28. nu. 10. 12. & ſequ. Peregr. de fideic. art. 23. nume. 62. 63. & in terminis iuris competentis ex inueſtitura dici ius quæſitum firmat Cache. conſ. 61. num. 13. & 36. Raud. deciſ. Piſa. 43. nu. 53. & ſeq. & prædictum ius quæſitum ſapere donationem tradit Anguil. loco mox citato, effectus enim renuntiationis eſt vt vno refutante alter acquirat. Rim. conſ. 140. nu. 5. Tandem quod renuntians fideicommiſſo dicatur renũtiare iuri quæſito, & uicem donationis obtineat talis renuntiatio apertè fatetur. Rim. iun. d. conſ. 228. nu. 73. 74. iuncto nu. 82. & renuntiationem iuris quæſiti vere, & proprie dici donationem enuntiat Crau. conſ. 959. num. 5. & dicit Cepha. conſ. 731. nu. 2. Quod minor tempore diuiſionis non poteſt remittere fideicommiſſum ſine ſolemnitate curatoris, pariter Rola. conſ. 51. num. 14. in 4. ait talem remiſſionem fideicommiſſi eſſe donationis ſpeciem, ſequitur Petr. de fideicom. q. 14. nu. 136.

29 Secundo aduertendum eſt. Diuiſionem bonorum inter D. Cæſarem, & q. fratrem ſuum longe ante inſtrumentum diuiſionis fuiſſe celebratam, factam, & concluſam, & inſtrumētum fuiſſe factum ad ſolam perpetuam probationem ipſius diuiſionis antecedentis, ut explicite dicitur in prohemio ipſius inſtrumenti diuiſionis, nec non & in 2. columna d. inſtrumenti, ubi fratres illi fatentur, ſe iam feciſſe diuiſionem bonorum omnium ſuorum illam totaliter recitando, & quidem ſimplicem, & nudam omni, & qualibet renuntiatione, & ſine aliqua clauſula importante renuntiationem inueſtituræ prætenſam. Vnde ſequitur clauſulas omnes memoratas, & in inſtrumento diuiſionis, extenſas dici appoſitas in uerbis executiuis, non autem in diſpoſitiuis, ſi quidem tunc dicuntur appoſitæ in executiuis, quando executionē & obſeruantiam præcedentis actus geſti reſpiciunt, dicuntur autem appoſitæ diſpoſitioni quando immediate & incontinenti sūt additæ ipſi actui, & ipſomet actu dum in eſſe deducitur, verbi gratia, quando in actu diuiſionis bonorum illico ſubiungitur ad habendum tenendum &c. ſecus ſi in inſtrumento ſeparato, & celebrato ad memoriam actus geſti fuerint inſertæ, tunc dicuntur appoſitæ in executiuis, ut optime declarat Cacher. dec. 164. nu. 1. 2. & ſeq. Natt. conſ. 582. col. 1. Franc. deciſ. 6. nu. 7. Modo clauſulæ inſertę in uerbis eſecutiuis non autem in principali diſpoſitione non mutant, nec alterant, ſed ampliant principalem diſpoſitionem Natt. Cacher. locis præcitatis, & in puncto renuntiationis fideicommiſſi uigore talium clauſularum prægnatium in inſtrumento diuiſionis declarat Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 43. in fin. verſic. Item aduertendum ubi plurimos adducit & ideo dixit Amat. dec. 16. nu. 53. renuntiationem poſitam in verbis executiuis inſtrumenti non alterare diſpoſitionem, & hanc eandem concluſionem in terminis poſt alios probat Bec. conſil. 11. nu. 25. Pret. conſ. 137. nu. 158.

30 Tertio in caſibus in quibus aliquando clauſulæ illæ poſſunt operare, neceſſario debet cōſtare de ſcientia renuntiantis circa qualitatem iuris renuntiati tempore ipſius renuntiationis vt tradit Anguil. conſ. 76. num. 123. Pereg. d. art. 52. nu. 20. 21. & 27. & tales clauſulas nullius eſſe ponderis niſi data ſcientia fideicommiſſi renuntiati poſt plurimos tradit Turret. conſ. 165. nu. 2. 3. in 1. D. Surd. conſ. 67. nu. 46. & conſ. 395. num. 23. 24. ac conſil. 418. num. 45. Intrig. de ſubſtit. cent. 3. q. 92. nume. 63. & qui allegat ſcientiam in renuntiante id debet probare D. Surd. conſil. 395. nume. 23. Cur. iun. conſil. 92. numero 4. Rimin. iun. conſil. 204. numero 68. in fin. idem Surd. conſil. 47. numero 49.

31 Scientia autem renuntiantium in propoſito iſto probatur quando ex lectura diuiſionis apparet diuidentes in actu diuiſionis uidiſſe & legiſſe uerba inueſtituræ, ſicuti non dicitur per ſimplicem diuiſionem fideicommiſſo renuntiatum ſi in diuiſione non fuerit dictum, uiſis & cognitis verbis teſtamenti ut poſt plurimos tradit Bec. conſil. 111. nume. 32. 33. Decia. conſ. 3. num. 120. in 1. & conſ. 39. numero 132. in 2. Turret. conſ. 77. num. 31. & conſil. 81.

nu.

nu. 6. vbi poſt alios hanc communem enuntiat D.Surd. conſ.67.num.47.in fin. & latius conſ.395.num.22.optimè Capr.conſ.90.nu. 17.Peregr. de fideic.art. 52.num. 21.vbi de veriori teſtatur. Confirmatur concluſio quia vbi in aliquo actu requiritur, ſcientia, non ſat eſt eam ſimplicem eſſe vel præſumptam, ſed requiritur ſciētia facti, cum omnibus ſuis qualitatibus,adeo quòd res perfectè intelligatur.Cacher. deciſ.176.num.4. Berret. conſil. 21.nu.33. & quando tractatur de præiuditio alicuius non præſumptiua ſed plenaria ſcientia probanda eſt Pret.conſi.299.num.36.Vel ſaltem debet colligi ex diuiſione, quòd tunc temporis habuerunt ſcientiam ipſius inueſtituræ,vt potè quòd fuerit dictum per fratres ſe habere plenam ſcientiam inueſtituræ Rip. in l.Qui Romæ §.duo fratres num.64.& ſeq. ff. verb.oblig. Imò non ſufficit dicere ſe habere notitiam teſtamenti, vel inueſtituræ, niſi fuerit dictum certam notitiam,quia ſcientia debet eſſe certa,& explicitè probari, diffusè Rimin.iun.conſ.670.num.14. vbi plurimos adducit,D.Surd.conſ.413.nu. 6. Quinimo nec ſufficit ſcientia facti, nempè adeſſe inueſtituram & bona diuiſa ſuppoſita eſſe reſtitutioni. Niſi concurrat ſcientia iuris, ideſt quòd non obſtante diuiſione bonorum,ex natura bonorum ipſorum poterat in illis ipſe renuntians ſuccedere in defectum lineæ capacis fratris cui fit renuntiatio, & ita non ſufficit ſcire factum niſi etiā iuris ſcientia interueniat. Crau. conſ.772.nu.6.poſt Bal.conſ.a22.nu.1. verſ. Præterea quod magis, in 2. D. Surd. conſil. 425.num.41.Quo circa nulla teſtamenti continentis fideicommiſſum facta mentione in inſtrumento diuiſionis, nulloque colloquio ac tractatu ab extra apparente de fideicommiſſi refutatione, non poteſt induci concludens iuditium refutationis fideicommiſſi, vt pulchre defendit p iſta uerba formalia Pret. de interpr. vlt. uolunt. fol. 353. num. 11.

32 Quartò in dubio pronuntiandum eſt, fideicommiſſo & pariter inueſtituræ, ſeu emphyteuſi non eſſe renuntiatum, non obſtantibus dictis clauſulis prægnantibus inſitis in ſimplici diuiſione,ut latè probat Rimin.iun.conſil. 204.num.61.& ſeq.Odd.conſil.49.num.23. Peregr.d.art.52.num.24.in fin. Ceſa. conſil. 371.num.6.& num.15.D.Surd.conſ. 67. nu. 44.Turret.conſ.77.nu.25. & latius plurimos adducens conſ.65.num.5.& num. 15. vbi ait id procedere, quando non fuit facta in diuidua mentio fideicommiſſi Becci. conſ. 111. num.25.Intrig.de ſubſt. cent.3.q.92.nu.71.

33 Tanto magis quia tales clauſulæ non de mandato partium, ſed de Notariorum ſtylo, & ab uſu paſſim apponuntur in inſtrumento diuiſionis, merito ex illis non reſultat fideicommiſſi remiſſio, nec alterius iuris conditionalis, ita probe docuit omnino videndus Ioſ. Lud.deciſ.Peruſ.19. num. 6.& ſeq. quem ſequitur, & optimè comprobat Pret. de interp. vlt.vol.fol.373.nu.11.vſque 21. pariter omninò uidendus, & in puncto Nat. conſ. 582. num. 24. & per totum vbi pulchrè loquitur. Odd.conſ.49.num.17.18. vbi ait ſe ſemper ita iudicaturum fore,& ita non valent alterare ipſam diuiſionem bonorum, trahendo illā ad renuntiationem iurium ſibi competentiū, vt apertè profitentur præcitati patres, qui & ipſi alios plurimos adducunt, quibus tamen addo in propoſito iſto Anguil.omnino videndus conſ.76. nu. 144. vſque ad finem vbi ait iſtas clauſulas non dici appoſitas de partium voluntate,ſed de conſuetudine Notariorum, & quatenus dici poſſet illas ſtudioſè, a partibus fuiſſe appoſitas, tūc dicuntur tendere ad confirmationem contractus diuiſionis qui geritur non autem debent operare ut cōtractus ad plus extendatur ultra quam fuit actum & conuentum.At quando partes diuidunt bona tantum,& nil dicunt de fideicommiſſo, non eſt veriſimile, ut velint remittere fideicommiſſum, & ut latius per eum.

34 Quintò fortiſſimum argumētum elicitur, ex ceſſione iurium reciproca facta inter fratres diuidentes,quæ quidem ceſſio fuit reſtricta ad tempus diuiſionis, & conſequenter ad præſens non ad futurum tempus, adeo quod ex tali ceſſione non poteſt dici facta remiſſio fideicommiſſi conditionalis, ſeu ſucceſſionis conditionalis de futuro cedentis in bonis emphyteoticis, vel reſtitutioni ſuppoſitis. Renūtiarunt enim diuidentes iuribus quibuſcumque, &c. quas Domini fratres habebant ante præſentem iurium ceſſionem. Inſuper promiſerunt d.fratres omnia dicere, facere, & exercere prout ante præſentem ceſſionem facere, & exercere poterāt &c. Cū igitur renuntiatio fuerit reſtricta vſq; ad tempus diuiſionis vtique fatendum eſt ius futuri fideicommiſſi,ſeu futuræ ſucceſſionis renuntiatum non fuiſſe, Quia ius ſucceſſionis, erat futurum poſt diuiſionem tempore mortis D.Ioannis Mariæ, & tempore defectus eius lineæ legitimæ, ita docet Anguil.conſ.287.col.3. verſ. non obſtat inſtrumentum diuiſionis, ubi ait numquam intendi remiſſum ius fideicommiſſi, quando partes ſe reſtrinxerunt ad iura quæ illis ante diuiſionē competebant, idem repetit in verſ. ſed cum dies fideicommiſſi, concordat Barbat.conſ.48.incipit, Circa teſtamentum col. 5.num.mihi 4. verſ.modo ueniendo ad verba & effectū diuiſionis,in 1. Deciſ. conſ. 86. col.2.verſ.& maximè iſta concluſio uidetur,

in

In caſu iſto, clare Pret. de interp. vltim. uolun. fol. 374. nume. 21. Bec. conſ. 121. num. 28. D. Surd. conſ. 67. num. 51. Peregr. d. art. 52. num. 28. vſq; 35. vbi diſtinguendo plures caſus ſatis magiſtraliter loquitur, alios congerit, & declarat Turret. conſ. 65. num. 7. 8. in 1. Et uere talis iurium ceſſio debet intelligi de præſentibus, ne alias prius aliquid dicatur renũtiatum antequam ſit natum quia liberatio eſt priuatio, quo circa debet referri ad id quod eſt in habitu, ita Rim. iun. conſ. 204. nu. 79. & ſeq.

35 Sexto plurimum confert, quod ambobus fratribus in diuiſione plurima bona libera obuenerant. Quo fit ut cum talis renuntiatio potuerit verificari in alijs bonis præterquam in reſtitutioni ſuppoſitis, dubio procul non poteſt dici renuntiatum fideicommiſſo, ſeu alteri ſucceſſioni cauſandæ ex natura bonorum. Requiritur inquam neceſſario quod renuntiatio in alio iure verificari non poſſit nec effectum ſortiri, niſi intelligatur de iure fideicommiſſi, ſeu ſucceſſionis futuræ conditionalis. Bartol. & cæteri omnes, in l. qui Romæ, §. duo fratres ff. verb. oblig. plures congerit D. Surd. conſ. 365. num. 24. Pereg. d. art. 52. nu. 32. vbi optime loquitur ideo uidendus, Rim. iun. conſil. 343. num. 12. Turret. d. conſ. 65. num. 14. in 1. Cepha. conſ. 731. nu. 12. Menoch. lib. 3. præſumpt. 115. num. 34. Crau. conſ. 638. nu. 9. Intrig. d. quæſt. 92. nu. 9. Ad hoc inquam ut clauſulæ inſtrumenti diuiſionis operentur fideicommiſſi remiſſionem, debent præfatam remiſſionem expreſſe importare uel in neceſſariam conſequentiam, alias ex illis renuntiatio non arguitur imò in dubio pronuntiatur contra remiſſionem Peregr. d. art. 52. nu. 24. Bec. conſil. 111. nume. 26. & ſeq. vbi poſt Mandell. ſubiungit præſumi adeſſe aliud ius aliaque bona renuntianda, & in quibus poteſt verificari renuntiatio vltra ius fideicommiſſi conditionalis. Iſta tamen vltima aſſertio non videtur tuta ex traditis per Menoc. d. præſumpt. 115. nu. 35. Peregr. d. art. 52. nu. 32. & per Intrig. d. q. 92. nu. 10. Sed tamen in caſu noſtro ſumus in claris extare alia bona vltra obnoxia, & cõſequenter aliam cauſam renuntiandi præter ius fideicommiſſi, vt mihi ſupponitur in facto pro indubitato & notiſſimo.

36 Septimo, quod per diuiſionem bonorum præfatis clauſulis ſuffultam nequaquam dicatur renuntiatum iuri ſucceſſionis in bonis emphyteuticis, in defectum deſcendentium fratris in cuius portionem obuenerant præfata bona expreſſe in indiuiduo conſuluit Iaſ. conſil. 173. in 3. dub. vol. 4. Bec. conſ. 111. num. 25. circa medium, Honde. conſ. 36. nu. 18. 19. in 1. & ratio concluſionis ea videtur eſſe, quia euictio ſeu ſucceſſio illa euenit ex natura rei ſeu bonorum emphyteuticorum, non autem facto ipſorum diuidentium, & ex facto præceſſorum, qui primordialem inueſtituram receperunt, merito illi nunquam dicitur renuntiatum abſque ſpecifica, & expreſſa mentione. Ruin. conſ. 11. nume. 6. & 11. & conſ. 47. nu. 2. in 1. D. Surd. conſ. 15. num. 24. Rola. conſ. 51. nu. 10. in 4. Socin. iu. conſ. 119. nu. 2. in 3. Qui nimo in caſu euictionis ſequutæ ex natura rei, quam ipſe diuidens & poſſidens ſciebat ſubiacere periculo euictionis, nedum de euictione agitur, ſed nec ad pretij actionem vel reſtitutionem, id inquam ſpeciale eſt in tali diuiſionis contractu, ut poſt Curt. & alios firmat Bec. conſ. 24. nu. 38. cum concordantibus per Turret. conſ. 83. nu. 3. in 1. vbi reddunt rationem poſt Caſt. in l. emptorem. §. fin. num. 2. ff. actio. emptio.

37 Octauo, ex abundanti uidetur poſſe deduci, quod remiſſio iuris ſuccedendi ob futurum euentum in bonis emphyteuticis controuerſis nullo pacto poſſit applicari præſenti caſui, in quo omnia bona emphyteutica obuenerunt D. Ioanni Mariæ, & bona libera, & allodialia tantum obuenerunt D. Cæſari actori. Si quidẽ dico tũc poſſe dici inducta remiſſio fideicommiſſi, vel emphyteuſis, quando utriq; fratri in diuiſione fuerunt adiudicata bona iſta obnoxia, adeo quod præfata bona reſtitutioni ſubiecta fuerint diuiſa, nam tali in caſu remiſſio ſuccedendi ſeu remiſſio iurium eſſet reciproca. At quando vni tantum bona obnoxia fuerunt data in diuiſione, & alteri bona libera, remiſſio iurium ſucceſſionis conditionalis ob defectum lineæ alterius fratris non eſſet reciproca, merito in tali caſu non eſt habenda ratio alicuius remiſſionis fideicommiſſi uel emphyteuſis, quia remiſſio huiuſmodi debet eſſe reciproca, alias non tenet, nec dicitur. inducta, ut puta ſi vnus tantum remiſſionem conſequatur alter non, ſicuti videmus in ſimili quod numquam cenſetur facta remiſſio fideicommiſſi inter fratres diuidentes, quando fideicommiſſum non eſt reciprocum, & ideo ſi frater minor ſubſtituatur maiori, vel frater ſorori, frater autem maior, vel ſoror non ſunt econuerſo ſubſtituti fratri maiori, uel fratri minori, tunc fideicommiſsum non eſt reciprocum; quo in caſu ſi inter dictos fratres maiorem, & minorem, vel fratrem & ſororem fieret bonorum diuiſio cum clauſulis ampliſsimis, non dicitur facta remiſsio iuris fideicommiſsi ad commodum fratris unius, cum alter remiſsionem non conſequatur ita Crott. in l. Qui Romæ, §. duo fratres nu. mihi 42. verſ. ſecundus caſus eſt quando iſti hæredes ff. verb. oblig. Meno. lib. 3. præſumpt. 115. num. 23. in fin. Intrig. d. q. 92. nu. 3. in fi. & ita poſt

poſt Bar.& Soc.aduertit Anguil.conſ.66. nu. 162. & ſeq. ubi ait non eſse uerisimile quòd ius fideicommiſsi ab uno ſit remiſsum alteri, quando ipſe remiſsionem non conſequatur optimè Rip.in d.§.duo fratres nu.47.Ceſ.cõſil.296.nu.16.& conſil.731.num. 19. vbi ait, quòd quando facultas alienandi fideicommiſsaria bona non competit ambobus diuidẽtibus, nec poſse dici remiſsum fideicommiſſum in diuiſione,conferunt tradita per Noni. conſ.42.num.23.

Nono. Conſidero ita demum dici renunciatum iuri fideicommiſſi,vel emphyteuſis, alienatione dictorum bonorum ſubſequuta, & non aliter, vt etiam admittitur in motiuis,ſed in caſu noſtro non conſtat de tali alienatione.

Nec uim facit inſtitutio matris hæredis extraneæ ad tradita per Peregr. d.art.52.numero 46.

38 Quia id debet intelligi quando in ipſa inſtitutione hæredis extranei ſit expreſſa ac ſpecifica mentio bonorum fideicommiſſariorũ, vel emphyteuticorum, & in dictis bonis fiat ſpetialis inſtitutio, alias ſecus nec aliquod p̃iudicium affert,vt in ſpetie poſt Cuma.&Alexan. tradit Rim.iun. conſ.204. num. 111.& ſeq.Ceſa.conſ.371.num.27.& ſeq.

Et ita ex his ſatis patet de bono iure D,Cęſaris,cui nil admodum nocent deducta in obiectis,eum abundanter videantur declinata ex præcitatis, fuit inquam virtus dictarũ clauſularum reſtricta ad tempus diuiſionis,& fuerunt poſitæ in executiuis non autem in diſpoſitiuis, ultra quòd dicuntur appoſitæ de Notariorum ſtylo, non autem de partium cõſenſu,& poſsunt uerificari in alia cauſa, vltra remiſſionem fideicõmiſſi vel emphyteuſis, imò etiam non potuiſſe apponi in contractu minoris ad alium effectũ, quàm reſpectu ſimplicis diuiſionis.

39 Placet etiam ex abundanti his clauſulis alia breuia accommodare reſpõſa;Nam reſpectu clauſulæ ad habendũ,tenendũ &c.Reſpõdetur,enim facultatem alienãdi cauſatam vigore dictæ clauſulæ fuiſſe reſtrictam ad perſonas fratrum diuidentium tantum, non autem fuiſſe perpetuam,etiam pro hæredibus,ut patet ex illius lectura,& optimè cõciliando opines contrarias aduertit Peregr. de fideic. art. 52. num.44. verſ. ego autem. Turret. conſil. 83.nu.15.in 1.

40 Præterea dicta licentia alienandi ſe optime compatitur cum fideicommiſſo, quia poteſt cenſeri data licentia alienandi, ſecundũ naturam alienationis bonorum ſubiectorum fideicommiſſo,quarum alienatio permittitur, & durat uſquequo fideicommiſſum fuit purificatum,poſtea ipſo iure reſoluitur, ita in puncto,Ceſa.conſ.731.nu. 16.& ſequ. vbi aliam optimam confirmationem præfatæ concluſionis adducit,quam conſulto omitto,cum apud eum uideri poſſit,breuiter enim concludit ex tali licentia non dici præiudicatum ſucceſſioni in defectum filiorum.

Addatur inſuper ex tali clauſula cenſeri datum arbitrium boni viri, non autem abſolutam licentiam alienandi, quam vir bonus nõ arbitraretur ſtante fideicommiſſo, uel inueſtitura malorum,late Rim.iun.conſ.204. nu.92. vſque 111.omnino videndus.

41 Ad clauſulam promiſſerunt habere firma, rata, &c. Reſpondetur intelligi promiſſionẽ illam reſpectu iurium, & geſtorum uſque ad diem diuiſionis, non autem futurorum. Peregr.dict. art.52.nu.26. prout etiam talis fuit iurium ceſſio,ut ſupra probatum eſt; & ita perpetuo defenſio promiſſa redigi debet ad iura competentia ante diuiſionem, poſſunt enim tales clauſulæ (ſalua ratione recti ſermonis) reſtringi ad iura de præſenti ſpecificata, meri to talis renuntiatio non præſumitur. Peregr. dict.art.52.num.36.& clare in puncto id firmat Capra.conſ.90.nu.17.

42 Circa promiſsionem euictionis iam ſatis dictum eſt nõ dici promiſſam euictionem cauſatam ex natura rei & ex facto præceſſorum, ſed tamen illam uenientem ob factum diuidẽtium & hæredum ſuorum, niſi fuerit facta indiuidua & expreſsa mentio bonorum emphytheoticorum, & reſtitutioni ſubiectorum, ut dixi in 7. fundamento & tradit Rola. conſil. 51.nu.12.in 4.Beui.conſil.24.nu.32. Peregr. d.art.52.nu.66.Turret.conſ.83.nu.11.& 13. in 1.& conſ.65.nu.11.& 15.eod.uol. ubi nu. 12.ait nil releuare dictam clauſulam poſitam in executiuis.

43 Quò ad clauſulam caſsatiuam ſcripturarũ. &c. Reſpondetur dictam caſsationem operare quò ad contractum diuiſionis, non quo ad remiſsionem fideicommiſsi,maximè quando nulla fuit facta ſpetialis caſsatio alicuius particularis ſcripturæ, ut declarat Capra. conſil. 89.nu.17.Boer.decif.147.nu.11. & Menoc. in oppoſitum citatus. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 Renuntiatio generalis non traditur ad legitimam,ſed contra nu. 7.

2 Renuntiatio non extenditur ad ius quod ſuperuenit.

3 Ius ex cauſa de futuro quod non ſit.

4 Legitima filio nec re nec ſpe debetur patre viuente.

5 Spes impenſa præmeditare mortem filij ante ſuam.

Hæ-

6 Hæreditas filij non dicitur debita ſpe.

7 Renuntiatio generalis trahitur ad legitimam quando non poteſt in alia uerificari.

8 Renuntiatio generalis trahitur ad fideicommiſſum ſi non poteſt in alio verificari.

9 Renuntiatio generalis facta per filium patri viuenti ſoluitur ad legitimam.

10 Ius de futuro facilius tollitur quā ius præſens.

11 Legitima debetur filio iure naturæ tamquam æs alienum.

12 Legitima debita aſcendentibus tolli poteſt per ſtatutum ſed debita deſcendentibus non.

13 Intentio præcedens declaratur ex actu ſubſequenti.

14 Renuntiatio iurata trahitur ad legitimam.

15 Renuntiatio ſpecialis in legitima quando requiratur.

16 Diſpoſitio generalis quæ in vno ſolum verificatur habetur pro ſpeciali.

17 Ius legitimæ quæ debetur mari, in qua ſpe conſiſtat.

18 Spes quotuplex.

19 Verbum debet quod importet.

20 Conditionale debitū dicitur ſub ſpe probabili.

21 Spes fundata in diſpoſitione legis, par eſt ſpei fundatæ in diſpoſitione hominis.

22 Ius parentum in bonis filij conſiſtit in ſpe probabili.

23 Euentus etiam mali ſunt in conſideratione, & quando.

24 Læſio non conſideratur ubi renuntiatur ius quærendum.

ARGVMENTVM.

Generalē matris renunciationem factam filio, comprehendere legitimam, optimis allatis rationibus edocetur.

CONSILIVM XII.

Actiones meæ a Domino.

FInem fecit generalem Domina Heliſabeth Manaria Domino Chriſtophoro filio ſuo viuēti præſenti, & acceptāti pro ſe, & hęredibus ſuis in de, ac pro eo omni, & toto quod ipſa D. Heliſabeth vllo vnquam tempore petere, habere ac conſequi poſſet a prædicto D. Chryſtophoro, & in illius bonis, ex quauis ratione, occaſione, & cauſa tam tacita, quam expreſſa, Caſſans &c.

Quæritur, an mater præfata per huiuſmodi finem generalem, dicatur renunciaſſe legitimæ, ſeu illius ſupplemento, alias ſibi debitæ in bonis filij præmortui, & teſtati.

1 Et nō dici renuntiaſſe probatur † ex eo, quod quittatio, ſeu renuntiatio generalis non trahitur ad legitimam, cum ſit ſpeciale in legitima vt ſpecialis, expreſſa, ac indiuidua mentio legitimæ, requiratur, alias non includitur in renuntiatione, textus in l. ſi quando §. generaliter. C. inoffi. teſtam. Aretin. in §. cum autem in fi. Inſt. de inoffic. teſtam. Alex. conſ. 8. nume. 22. in 3. cum concordantibus.

2 Secundo, facit, ꝙ in generali † renuntiatione
non venit ius de futuro. l. ſi ita ſcriptū. §. ſi ſub
conditione. ff. leg. 2. deci. Mant. 317. n. 11. Et
renuntiatio non extenditur ad ius ꝙ ſuperue-
nit, Natt. conſ. 110. n. 16. Cæphal. conſ. 118. n.
31. dec. Mant. 289. n. 13. & præcipue ad ius fu
turū, ex cauſa de futuro, (licet ſecus ad ius fu-
turum, ex cauſa de præterito, uel præſenti) ſm̄
Bar. in l. 1. nu. 3. ver. qn̄q; eſt aliqd̄ ius. C. pact.
& in l. qui cum tutorib. in prin. ff. tranſact. Iaſ.
Dec. Rip. Zuccard. Cagnol. & alij in d. l. 1. C.
pact. Doc. in l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. ver.
oblig. Pacia. conſ. 132. nu. 76. 77. Maſcard. de
3 proba. concl. 1264. n. 13. Ius autem † futurum
ex cauſa de futuro, eſt illud quod tp̄e renuntia
tionis non debetur nec re, nec ſpe probabili,
ſed oīno prouenit ex noua cauſa, & quę tp̄e re
nuntiationis non eſt formata, nec in eſſe dedu
cta, ut declarat Bar. in d. l. 1. quem alij ſequun-
tur, C. pact. optime Sur. cōſ. 267. n. 20. ver. po
ſtremo nō aduerſatur. Reuſner. cōſ. 21. n. 139.
cum multis ſeqq. in 1. At ius legitimæ prætēſæ in bonis alterius adhuc viuentis, dr̄ totali-
ter ius futurum ex cā de futuro, nec aliqualiter
debitū nec re, nec ſpe. Hinc dr̄ legitimā † nō
4 deberi filio in vita patris nec re, nec ſpe, ut tra
dit Bar. in l. 1. §. ſi impuberi. n. 1. ver. vltimo fa
cit. ff. collocatio. bono. Mandel. conſ. 66. n. 2.
3. & latius Pacia. conſ. 132. n. 66. cum plurib.
ſeqq. vbi ait legitimā filio viuente p̄re non dr̄i
nec re, nec ſpe ꝓbabili. ſeu a lege approbata,
& conſequenter nō cōtineri in renuntiatione
generali facta per filium patri viuēti. Quæ oīa
ſicuti procedunt in renūtiatione facta per de
ſcendentem aſcendenti, tanto fortius dicun-
tur procedere in renuntiatione facta a matre
filio ſuo, non inquam credendum eſt matrem
voluiſſe renuntiari iuri conditionali ꝙ nō po-
terat ad effectum deduci niſi per mortem filij,
cum ſit contra cōe votum parentū præmedita
re mortē filij ante ſuam, & ideo hanc † eſſe im
5 probā ſpem, & non conſiderabilem, colligitur
ex l. nam & ſi parentib. ff. inoff. teſtam. & tradit
Bar. in l. ſeruum filij in prin. ff. leg. 1. dicens pa
trem non cenſeri voluiſſe legare rē filij viuen
tis, quæ ad illum non poterat peruenire, niſi fi
lius ſibi prædecederet, ſequitur Rui. conſ. 212.
n. 15. 1. dicens, ꝙ eo in caſu Teſtator non uide
tur legaſſe ius in ſpe, quod pendebat a morte
filij, de qua Teſtator nō præſumitur cogitaſſe,
cum eſſet cōtra eius votum, iuxta d. l. nam & ſi

parentibus; & dixit Rip.in l. 1.nu.25.C.pact.
6 ꝙ hęreditas viuētis nulli dicitur debita ſpe,& pręcipue hęreditas filij, cum parens non ſibi prætendat bonum in morte deſcendentis.

Quæ tamen vtcumq; vrgentia,attamen recte perpenſa non releuant, Cum imò in præfata renuntiatione contineatur ius legitimæ prætenſæ in bonis filij,ſeu eius ſupplementi,ſi qui
7 dem mater renuntiās generaliter filio id oē ꝙ pōt conſequi in eius bonis, nullū ius habet in bonis filij viuentis,& renuntiationē acceptantis,niſi ius legitimæ caſu quo ꝓmoriatur, vt in puncto declarat Sur.conſ.212.n.11.ver.3.vbi alia ceſſarent;At qñ renuntiatio vtcumq;generalis non poteſt in alio verificari,quam in iure legitimæ, hř ac ſi expreſſe fuiſſet renuntiatum in indiuiduo ipſi legitimę,vt in ſpetie poſt plurimos probat Becci.conſ.34. nu. 14. ubi generaliter ſubdit hanc eſſe cōem concluſionem, quod diſpoſitio generalis cenſetur eſſe ſpetialis,qñ non pōt verificari niſi in vna ſpetie,& legitimam tali in caſu comprǽhendi in genera li fine, vel renuntiatione firmat Sur.conſ. 143. nu.32.& latius conſ.267.nu.27.ver.2.reſpon
8 deo,& numeris ſequentib. Sicuti generalis renuntiatio includit fideicōmiſſum, ſi in alio verificari nequit ipſa renuntiatio, idē Sur. conſ. 222.nu,20.vbi alios adducit & conſ.267.nu. 31. Alibi dixit poſt multos Moroti. conſ.9. n. 24. ꝙ cum renuntiatio facta a filia legitimata de bonis patris viuentis nil aliud poſſit importare,quā excluſionem a legitima cum ipſa legitimata nil aliud poſſit prætendere in bonis patris quam ius legitimæ ipſo patre viuente,omnino trahitur ad legitimam,ſequitur Pedroch. conſ.6.nu.21. & ſeq. vbi alios adducit.

9 Præterea ſtat firmiſſimum axioma, ꝙ renuntiatio generalis facta per filium patri viuenti, trahitur ad legitimam,ratio eſt quia cū adhuc legitima non debeatur filio in vita patris, Ius non eſt quæſitum filio,ſed tm̃ ſperatum, ſeu q̃rendum;nimirum ſi tale ius quærendum contineatur in generali renūciatione, quia facilius
10 tollitur ius de futuro,quam ius præſens,& per hoc declarāt text.in d.l.ſi qñ §.& generaliter. C.inoff.teſta.requirens ſpecialem renuntiationem legitimę,vt procedat qñ legitima eſt quę ſita re ipſa poſt mortem, ſecus ſi fiat renuntiatio viuente patre ita Cuma. conſ. 188. ver. & ad rōnes & leges, cum plurimis congeſtis per Burſ.conſ.248.n.16.& conſ.355.n.41.vbi de receptiori, ac veriori teſtat̃ Tiraq. de primog. q.55.n.54.Bec.conſ.34.n.14.Meno.conſ.71. n.5.late Rimi.iu.conſ.164.n.20.21.& ſequentib.Pedroch.conſ.6.n.26.& ſeq.Moroti.conſ. 9.n.21.& 22.apud quos plurimi alij recēſent.

Cum igitur in generali renuntiatione facta a filio viuentibus parentibus contineatur legitima ipſi iure naturæ,& ita validiori, ac fortiori iure debita; quanto certius continebitur in renuntiatione facta a matre filio, cui matri debiliori iure talis legitima debetur, filius enim capit legitimam tamquam lucrum,nec lucratiuo titulo, ſed iure naturæ tamquam æs alienū, & ſibi debitum, & in legitima ipſe filius dicitur quaſi creditor,vt diffuſe probat Surd. conſil.401.nu.9.Turett.conſ.5.nu.27.& ſeq.in 1. Imò æquiparatur vero creditori, vt poſt Imol. notat Quetta.conſ.58.nu.4.& ſicuti (vt dixi) filio debetur legitima in bonis patris iure naturæ,ita debetur patri in bonis filij de iure ciuili tantum, & ita iure debiliori.l.ſcripto. ubi gloſſ.& Doct.C. vnd.lib.latiſſime Surd.conſ. 341.n.17.27.& ſeq. ſubdens ex hoc fieri,quod
11 legitima debita aſcendentibus in totum tolli poteſt per ſtatutum, ſecus legitima debita deſcendentibus.Viui.opinio.813.num.4.Porro dixit Gutierez.in c.quamuis.de pact.in 6. nu. 33.legitimam deberi aſcendentibus gratia miſerationis, deſcendentibus autem iure naturali, & in ſpetie quod legitima matri debeatur de iure poſitiuo, tradit Viui. opin.313.nu.2. Turet.conſ.5.n.15.& nu.25. in 1. vbi conſiderat etiam facilius tolli legitimam debitam matri,quam debitam patri, cum illa debita matri de iure poſitiuo debiliori cōcedatur,quam patri; Quare in propoſito non eſt dubitandum præcitatam renuntiationem matri factam inſtante filio acceptante, comprehendere ius legitimę ei debendæ in caſum filij præmorientis.

Addatur pręd ictis,ſatis conſtare de mente matris renuntiantis tempore renuntiationis, quod ſenſerit de legitima in caſum mortis filij ſibi debenda, ex quo ipſa mater prædefuncto filio legatum ſibi per filium relictum ſimpliciter acceptauit, & ita ex hoc actu ſubſequenti declaratur qualis fuerit eius intentio tempo
13 re renuntiationis, † vt poſt Parif. & alios aduertit Pedro.d.conſ. 6. nu.31. & ſeq. optimè Alban.conſ. 14.nu. 10.

Non etiam videtur omittendum, renuntiationem illam fuiſſe iuramento vallatam,& merito extenditur ad legitimam,ſecundum veriorem,ac receptiorem ſententiam de qua per
14 Becci.conſ.34.n.16.Pedro.d.conſ.6.nu.4.& 5. & hanc partem nouiſſimè tuetur Polidor. Rip.lib. 1.obſeruat.c.36. ubi conſiderat iuramentum communiter ſolitum apponi de ſtylo in talibus renuntiationibus.

Nec obſtant contraria; Ad primum enim reſpondetur, tunc neceſſariam eſſe ſpecialem renuntiationem, quando legitima eſt debita re ipſa,& cum effectu poſt mortem eius in cuius bonis prætenditur, nam ſi tunc temporis fiat renuntiatio generalis non comprehendit legitimam olim,o indubitate quęſitam,ſecus

non-

nondum quæſita legitima effectualiter, & renuntiatione facta adhuc illo viuente, in cuius bonis pôt ſecundũ futurũ euentũ prætendi, vt ſatis ſupra probatũ eſt, & præcipuè concurrente iuro, vt mox dixi; Et quando renuntiatio in alio, quàm in legitima non poteſt habere locum, vt pariter liquet ex præcitatis.

Ad ſecundũ reſpõdetur, quòd dato, citrà veri præiuditium, vt iſtud ius legitimæ cõpetens matri viuente filio, ſed poſt mortem filij dicatur omninò de futuro tàm ratione ſpei, quàm rei; attamẽ cũ ipſa mater renũtiauerit filio viuẽti oẽ eius quod ipſa vllo vnquàm tempore conſequi poſſet in bonis filij ſui ex quauis cauſa, nullumq; tũc tẽporis ius de futuro ſubeſſet cõpetens matri, conſiſtens tamẽ in ſpe de præſenti, vel præterito, in quo renũtiatio ipſa poſſet verificari, niſi illud ſolum ius legitimæ dubio procul ad ius penitùs de futuro tàm ratione ſpei, quã rei, & ſuperueniens prorſus ex noua cauſa debet extendi, vt in pũcto tradit Decij. in l. 1. n. 32. C. pact. ſequitur. Surd. cõſ. 267. nu. 31. in fin. & 32. Et ita optimè quadrat concluſio ſuperius recitata, quòd diſpoſitio generalis quæ in vno tantùm poteſt verificari, hr̃ pro ſpeciali, & indiuidua, & ideo generalis renuntiatio, quæ nõ ſolet trahi ad legitimam, †il-
16 lam tamen includit quando ad aliud non põt referri. Etſi diceretur ex parte matris renuntiãtis tunc temporis ſibi aliud ius competiiſſe ad quod renuntiatio trahi potuiſſet, præter ius illud legitimæ, id debet probari, vt in terminis, conſuratis contrarijs, optimè probat Menoc. conſ. 87. nu. 10. ſequitur Surd. d. conſ. 267. nume. 33. 34. vbi alios adducit.

Præterea & ſecundò reſpondetur, iſtud ius legitimæ matri debẽdæ in caſum filij præmor-
17 tui, † nõ eſſe ius oĩnò de futuro in re & ſpe, ſed eſſe ius in ſpe probabili, ſeu ius in ſpe approba-
18 ta à lege. † Duplex inq̃ reperitur ſpes, ſeu potentia, vna dr̃ ſpes formata conſiſtens in certa diffinitione, & eſt ens, altera dr̃ ſpes vaga, & incertiſſima, quæ aliqualiter ens dici non põt, ſm̃ Bal. in c. 1. n. 9. tit. Imp. Lotar. Surd. d. conſ. 267. n. 23. in fi. vbi poſt alios ſubiungit primũ genus ſpei præcitatæ contineri in generali renuntiatione, ſm̃ nequaquã, & ver è illa dr̃ ſpes quæ ſuper aliquo exiſtente fundamento fundatur, l. 2. ff. ſtat. lib. Rip. in l. qui Romæ. §. duo fratres. n. 75. ff. ver. obl. In propoſito igitur dico, quòd eo ipſo, quòd mater peperit filiũ natũ, illico ei cõpetit ius legitimæ in bonis filij nati eidem datã à lege ſub conditione ſi filius ei prædeceſſerit, tex. clarus, in l. nã & ſi parentibus. in prin. ibi (turbato tamen ordine mortalitatis non minus parentibus, quàm liberis
19 piè relinqui debet.) ff. inoff. teſt. & aduertatur legiſlatorem vſum fuiſſe verbo, Debet, quod importat neceſſitatem iuribus notis, concordat tex. in l. liberi, §. ſin autem mater. ibi (inquiti diligenter iubemus vtrum filius nulla ex iuſta cauſa læſus matrem in nouiſſima læſerit voluntate eo quod neque luctuoſam ei, & legitimam reliquerit portionem) C. inoffi. teſta. Et hoc declarat Caſt. in l. ſeruum filij. in prin. nu. 4. verſ. ſed non obſtat ratio ſua. ff. leg. 1. dicẽs quòd ius patri cõpetens in bonis filij non fundatur principaliter in morte filij, ſed in ſpe ꝓbabili ſundata in diſpoſitione iuris, ſequitur Surd. conſ. 113. nu. 36. Cùm igitur legitima à lege concedatur matri in bonis filij ſi illi prædeceſſerit, ſequitur tale ius legitimæ dici quæſitum matri ſtatim nato filio, & ſub ſpe proba-
20 bili. † quia quod debetur ſub conditione dicitur quæſitum ſpe probabili. l. 1. vbi Caſt. Cag. & alij, C. pact. Surd. conſ. 267. nu. 22. Non in-
21 quàm eſt debilior ſpes illa, † quę eſt fundata in diſpoſitione legis, quàm illa quæ eſt fundata in diſpoſitione hominis, vt pulchrè docet Leoni. in l. qui Romæ. §. duo fratres, n. 106. ff. verb. obl. Nec eſt verum, quòd iſta ſpes legitimæ in bonis filij dicatur ſpes improba & non conſiderabilis à lege, vt dixere Bart. Mand. & Pacian. in contrarium adducti, quia contrariũ eſt verius, ex glo. in l. ſeruum filij, in prin. verſ. conſiſtit. ff. leg. 1. dicens ꝙ pater legans alicui rem peculij Caſtrenſis filij ſui, dr̃ legare ius in ſpe, quod ipſimet patri leganti cõpetit ad illã rem, vbi filius illi prædecederet nulla facta diſpoſitione de illa re, & illam gl. ſequitur ibidẽ Iacob. de Aret. Dyn. Bal. Ang. Imol. Rom. Iaſ. & alij relati per Surd. conſ. 113. n. 16. & n. 35. ver. nec reſiſtit, omninò videndus, cum ex adductis per eum ſatis colligatur ius in ſpe pro-
22 babili, † dici ꝙ prætenditur per parentes in bonis filij caſu quo filius eis præmoriatur, cũ poſſit de iure illo per ipſos parentes diſponi tam inter viuos, quam in vltima voluntate, ſecundũ receptiorem ac veriorem ſententiam; Quia tale ius parentum in bonis filij præmortui dicitur probabile, cum non fundetur principaliter in morte filij, ſed in iuris diſpoſitione, vt dixi ex Caſt. in d. l. ſeruum filij. Surd. d. conſ. 113. nu. 36. vbi poſt Iaſ. optimè aduertit quòd deſiderium mortis filij in patre eſt quidem ſpes improbiſſima a lege, ſed cogitare de morte filij ad effectum vt prouideatur in caſũ mortis, id non legitur a iure improbatum, ſed approbatum, ut in l. gallus. in princ. ff. lib. & poſth. Hinc dixit Bal. in l. ſi idem. §. ſi vnã. n. 3. ff. iuriſd. omn. iud. quod quantũ ad cautionem
23 præſtandam inſpicitur quod euenire poteſt, quia etiã mali euentus ſunt in conſideratione quoad prouidendum. Rip. in l. ex facto, n. 77. ff. vulg. Surd. d. conſ. 113. n. 37. & ita clarè cõſtat obiecta nullã vim facere in præſenti caſu

Tandē ſi diceretur, matrem fuiſſe enormiſſi
me lęſam in tali renuntiatione, iō non tolleiã
dã vtcumq; iuratã. Reſpondetur renuntiatio-
nē fuiſſe factã à matre ſenio affecta filio viuen
ti quo ad bona ipſius filij, in quib. nullũ ius cō
petebat ipſi matri viuēte filio niſi in ſpe, vt di
xi; vnde cũ potuiſſent multa contingere ipſi
matri per quę nihil hře potuiſſet de bonis filij
vtiq; illi nō datur reſtitutio aduerſus renũcia
tionē iuratã, vt nouiter poſt plures confutatis
cōtrarijs tradit Put. conſ. vl. inter conſ. Oddi
n. 54. qui loquitur in fortioribus terminis, nē-
pè in renuntiatione facta per filiã patri viuen
ti, & inter alios citat Crau. dicentē in cōſ. 114.
n. 13. nō conſiderari læſionē enormiſſimã, qñ
in renuntiatione nō fit quittatio alicuius iuris
24 quæſiti, ſed ſolũ ſpei iuris quęrendi in quo iu
re ſperato, ſeu quęrēdo non cadit iō læſionis.
Idem repetit conſ. 661. nu. 9. 10. & conſ. 938.
nu. 5. & conſ. 964. nu. 40. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Deſcendentium nomen eſt collectiuum plurium perſonarum & graduum.*
2 *Fratres & eorum deſcendentes ſubſtituti filijs teſtatoris dicuntur vocati ordine ſucceſſiuo, & honorati præſumuntur.*
3 *Vocati per nomen collectiuum, poſt illorum patrem cenſentur uocati.*
4 *Subſtitutio facta ſub nomine collectiuo dicitur facta ordine ſucceſſiuo.*
5 *Nepotes ex fratribus teſtatoris intelliguntur uocati per vulgarem.*
6 *Subſtitutio in dubio præſumitur directa, non autem fideicommiſſaria.*
7 *Verbum præmori eſt ſignificatiuũ futuri euētus.*
8 *Deſcendentes ex fratribus unica & eadem oratione vocati, an dici poſſint ſubſtituti per ſubſtitutionem directam & fideicommiſſariam.*
9 *Verbum ſubſtituo ſi addatur verbo hæres remanet directum & ſolam directam ſubſtitutionem importat.*
10 *Subſequens intelligitur antecedens.*
11 *Clauſula in infinitum in ſubſtitutione quomodo intelligatur.*
12 *Subſtitutio reciproca ſolam vulgarem & pupillarem continet.*
13 *Verbum ſubſtituo in reciproca non importat fideicommiſſariam.*
14 *Subſtitutioni reciprocæ natura eſt vt in ea contenti, dicantur ſubſtituti & grauati inuicem actiue & paſſiue.*
15 *Subſtitutio reciproca difficilius reſultat ex perſonarum diſparitate.*
16 *Quando Clauſula in infinitum, ad ſolos deſcendentes referatur.*
17 *Perpetuitatis mentio debet reſtringi ad modum vulgaris ſubſtitutionis. & nu. ſeq.*
18 *Copulatorum concurſus requiritur ad copulæ verificationem, & ſubſtitutio reſpiciens plures perſonas debet illas æqualiter determinare.*
19 *Hæreditas ſemel adita per unum ex ſubſtitutis, non amplius vocatur hæreditas teſtatoris.*
20 *Clauſula, vt ſupra, inducit repetitionē volũtatis.*
21 *Relationis virtus eſt ut ſingula ſingulis referri debeant.*
22 *Prohibitio Trebellianicæ ſolis grauatis cōuenit.*
23 *Verbum cuilibet eſt diſtributiuum omnium perſonarum conſideratarum in diſpoſitione.*
24 *Maſculinitatis rationem habitam fuiſſe quomodo dignoſcatur.*

ARGVMENTVM.

Nepotes Teſtatoris ex fratribus, ſeu deſcendentes fratrum intelliguntur uocati & ſubſtituti dictis fratribus per vulgarem, non autem fideicommiſſariam ſubſtitutionem.

CONSILIVM XIII.

Actiones meę a Domino.

PRobabiliter dubitari poteſt Illuſtriſ. Dñs fratres de Guerrerijs non poſſe obtinere bona per eos prætenſa vigore cuiuſdã aſſert fideicōmiſſi aliàs creati per q. D. Ludouicũ. Guerreriũ, qui inſtitutis priùs in eius teſtamento filijs ſuis & deſcendentibus maſculis legitimis & naturalib. illis non natis vel natis & quandocunque penitùs deficientibus, inſtituit vulgariter pupillariter & per fideicommiſſum ac omni meliori modo ſubſtituit hęredes ipſiuſmet Dñi teſtatoris fratres æquis portionibus, ac illis præmortuis eorum deſcendentes maſculos legitimos & naturales &c.

Siquidē quando teſtator filijs proprijs ſub-
1 ſtituit eius fratres† & eorum deſcendentes,
(quod quidem nomen deſcendentiũ eſt colle
ctiuũ plurium perſonarũ & graduum) illi de-
2 ſcendentes ex fratribus dicuntur vocati ordi
ne ſucceſſiuo, quia in caſibus in quibus cadit
ordo ſucceſſionis & affectionis inſtitutio &
ſubſtitutio cenſetur facta ordine ſucceſſiuo,
nempè ut deſcendentes poſt mortem fratrum
teſtatoris & ipſorũ deſcendentium parentum
reſpectiuè mortem dicantur uocati, non autē
vno & eodē tempore cum ipſis fratribus ſeu
eorum patribus, non inquàm tenebatur teſta-
tor ex iuris neceſſitate inſtituere vel vocare
eius fratres, quò fit vt inſtituendo eos & eorũ
deſcendentes ordine ſucceſſiuo non autem
contemporaneè illos honoraſſe præſumatur,
& ita in puncto cenſuit Aretin. in l. Gallus, §.
quidam rectè, in fine, vbi Socin. ſen. nu. 4. ff.

lib.

Digitized by Google

lib.& poſthu.& ibidem Rube.nume.47. Tor-
niell.nume.22.verſic.& cum prædicta, Curt.
iun conſ.2 2.nume.13. & conſ.128. nume.2.
Didac.in c.Raynutius §. 2. nume.9. extra de
teſtam. & ita pariter in terminis noſtris poſt
plurimos tradit Meno.lib.4. præſumpt.70.n.
24. & conſ.640. col.1. cum concordantibus
per Intrigl.de ſubſt.cent.3.quæſt.80.num.19.
3 Hoc inquàm traditur pro regula, † vt vocati
per nomen collectiuum 63.quando ſubſtituū
tur liberi poſteri, deſcendentes ac cæteri id
genus ordine ſucceſſiuo poſt illorum patrem
vocati intelligantur l. Peto §. fratre ff. leg.2.
Ruin.in d.§.quidam rectè num.33. & ſeq. vbi
Socin.iun.nume.35.poſt Iaſ.ibi nume.25.ver
ſic.tertio amplia, Cacher.decis.81. nume.14.
Pret.de interpret. vlt. vol. fol.238.nume.39.
40. Manti.de coniect.vltim.vol.lib.4.tit.7.n.
28. Peregr.de fideic.art.17.nume.33. Decia.
conſ.1.nume.199.in 1.Honded.conſ.65.nu.
4 13.15.in 2. dicens † ſubſtitutionem factam
ſub nomine collectiuo diei factam ordine ſuc
ceſſiuo & verè id eſt indubitatum in præſenti
caſu, in quo ipſi deſcendentes ex fratribus
præmortuis ipſis fratribus fuerunt vocati ex-
preſsè ac ſpecificè, & conſequenter ordine
ſucceſſiuo.

Quibus ſic ſe habentibus exinde ſequitur
5 approbatiſſima concluſio, † vt præfati nepotis
teſtatoris ex fratribus ſeu deſcēdentes fratrū
intelligātur vocati & ſubſtituti dictis fratrib.
per vulgarem non aūt per fideicommiſſariam
ſubſtitutionem, & ita in caſu in quo ipſi fra-
tres teſtatoris noluiſſent vel non potuiſſent
adire hæreditatem eis a fratre teſtante reli-
ctam, non autem ipſi fratres teſtatoris hoc in
caſu cenſentur grauati reſtituere dictam hære
ditatem eorum deſcendentibus; Ratio eſt,
quia in vocatione iſta deſcendentium nō fuit
aditum aliquod verbum importans tractum
futuri temporis ſucceſſiuum, & ob id ſola vul
garis ſubſtitutio dicitur in eſſe deducta, l.iam
hoc iure, ff.vulg.& pup. ſubſt. Bar.l.Latius, q.
pen.ff.eo.tit. Cuma.in d.l.gallus, §.quidam re
ctè, nu.7.vbi Rube.nu.73. verſ. infertur 2. &
ibidem Torniel.nu.56.ff.lib. & poſth. Ceph.
conſ.353.Gabr.conſ.69.n.43.in 2. Rim.iun.
conſ.371.n.148.& ſeq. Pert.de fideic.q.5.n.
157.& q.11.n.162. Pret.de interpr. vlt.vol.
fo.239.n.45.Anguil.cōſ.61.nu.18. Decia.cō
ſi.10.nu.39.vſq; 41.in 3. Matteac. de fideic.
lib.1.c.21.& li.2.c.14. D.Surd.conſ.230.col.
1.& in puncto, quando teſtator ſubſtituit fra-
tres ſuos & eorum deſcendentes tradidere,
Aret.in d.§.quidam rectè nu.4. vbi Soc. ſen.
n.8.verſ.tertius caſus, & Torniel.n.56.Pariſ.
conſ.82.nu.21.in 2.Ceph.conſ.473.Menoc.
6 cōſ.85.n.76.† & ſeq.& li.4.præſump.71.n.8.
vbi ſubiungit In dubio etiam ſubſtitutionem
præſumi directam non autem fideicommiſſa-
riam, & prędictos in terminis noſtris ſequitur
Intrigl.de ſubſtit. centur.3.quæſt.81. num.8.
idem Menoch. conſ.496.nu.9. vbi alios plu-
res commemorat, Peregr.conſil.44. num. 11.
12.in 1. Decia.conſ.1.num.236.verſic.ſecun-
dus caſus eſt in 2. Deci.conſil.374. numero
5.& 6.

Extenditurq; præfatum axioma, etiam ſi te
ſtator expreſſe uocauerit deſcendentes fra-
trum, fratribus pręmortuis ſeu non extantibus
dictis fratribus, quandoquidem illa verba (il-
lis præmortuis) referuntur ad tempus eue-
nientis caſus ſubſtitutionis ob defectum filio
rum teſtatoris primitus inſtitutorum, non aūt
intelliguntur eo ſenſu ut deſcendētes qñcūq;
ſuccedāt poſt mortem dictorum fratrum teſta
toris, & conſequenter adhuc præfati deſcen-
dentes dicuntur uocati per vulgarem non aūt
per fideicommiſſariā, ut probe docuit Anch.
conſ.266.Soc. iun. conſ.180. nume.64.in 2.
Pariſ.conſ.74. num.17. in 2. cum alijs conge
ſtis per Meno.d. præſumpt.71. nu.10. & poſt
multos alios idem Meno.conſ.496. nu.10. ad
do Intrig.l.d.cent.3. q.81. nu.9. Alciat.conſ.
130.n.9.& ideo non ſunt curanda relata per
Pereg.de fideic.art. 18.n.16.& 17.& art.29.
nu.20. quia ſtant contra communes traditio-
nes, vltra quod loquuntur & procedunt in a-
lijs terminis a noſtris ualde diuerſis, quia in ca
ſu iſto deſcendentes fratrum teſtatoris fuerūt
uocati præmortuis ipſis fratribus filijs eiuſdē
teſtatoris primo loco inſtitutis, vnde cum d.
fratres non fuerint præmortui, immo ſuperſti-
tes dictis filijs inſtitutis, ſequitur ipſos deſcen
dentes fratrum fuiſſe excluſos ab hæreditate
7 uel ſucceſſione. Nam illud verbum) præmor
tuis) eſt ſignificatiuum futuri euentus, perin-
de ac ſi teſtator inſtituiſſet deſcendentes fra-
trum, ſi fratres hæredibus primis fuiſſent præ
mortui & ideo cum fratres ſuperuixerint di-
ctis hæredibus, ipſi deſcendentes ob defe-
ctum conditionis dicuntur excluſi, ita in pun
cto cēſuit idem Peregr.conſilio 52.num.3. in
1. & latius alios adducens conſilio 29. nume
ro 4.in 2.omnino uidendus, quia loquitur in
terminis noſtris, & uide conferunt tradita
per Socin.iun.conſilio 10c.numero 33. & ſe
quent. in 3. & vltra prædictos in terminis i-
ſtius uerbi (præmortuis) ita decidit Alexan.
conſilio 170. in 5. & latius omnino uidenda.
Ruin, loquens in puncto conſilio 102. nume-
ro 5.6. & per totum in 2. Anchatan. conſilio
137.late Menoch.conſilio 399. numero 2. 3.
19.& 20.

Stante modo ueritate prędictorū, non vim
aliquam faciunt nonnulla prima facie vr-

Digitized by Google

gentia, quæ tameṇ de facili ſolluntur.

Et prima quòd teſtator in tali vocatione nedum vſus eſt verbo directo ciuili (inſtituit,) ſed etiam verbo communi (ſubſtituit) ibi (ſimiliter inſtituit & ſubſtituit hęredes &c.) quo
8 caſu præfati deſcendentes vnica & eadem oratione uocati dicuntur ſubſtituti per utranque ſubſtitutionem directam ſcilicet & fideicommiſſariam, ſecundum Bart. in l. recuſare, §. Titius in fin. ff. ad Trebelli. & clarè Deci. conſ. 227. nume. 5. Odd. de compend. part. 4. in verbo ſubſtituo in fin. ubi ſubiungit hoc eſſe verum ne aliàs verbum inſtituo, reputetur ſuperfluum, & hos ſequitur Intrigl. dicta cent. 3. q. 35. n. 5. Landerc. Imol. conſ. 80. n. 3.

Reſpondetur enim teſtatorem non fuiſſe contẽtum de præfatis verbis ſimplicibus, ſed addit verbum (hæredes) licèt inquam verbũ ſubſtituo ſit commune valens importare etiã fideicommiſſariam ſubſtitutionem, attamen quando ei adiungitur verbum (hæres) ſemper remanet directum ac ſolam directam ſubſtitutionem importat Alex. in l. iam hoc iure num. 3. & in l. Centurio, nu. 95. verſ. poſſit tamen vbi cæteri recentiores ſequuntur. ff. vulgar. Soc. conſ. 144. nu. 3. verſ. ſecus forte in 1. Cepha. conſ. 303. nu. 16. & ſeq. & conſ. 312. nu. 46. & prius conſ. 259. num. 34. Gabr. qui alios adducit conſ. 130. n. 6. in 1. & conſ. 124. nu. 34. in 2. Intrigl. dicta cent. 3. q. 35. n. 6. addo Rim. iun. pulchrè declarantem conſ. 50. nu. 51. Ladeiz. Imol. conſ. 2. nu. 8.

Non etiam turbat clauſula illa ſubſequens addita per teſtatorem ibi (Quos tres eius fratres & eorum deſcentes legitimos, &c. in infinitum antedictis eius D. teſtatoris filijs ac ſibi ipſis inuicem inſtituit, & ſubſtituit, &c.) ex quibus verbis videtur fuiſſe additus prædictę ſubſtitutioni tractus ſucceſſiuus futuri temporis infiniti.

Reſpondetur inquam, iſtam nouam clauſulã additam præcedenti vulgari ſubſtitutioni
10 †venire illatiuè ad præcedentem & ad illius interpretationem, meritò debet intelligi ſecundum diſpoſitionem antecedentem interpretatam, l. nihil vbi Bald. ff. coniung. cum emancip. lib. Et idcircò erit & eſt ſenſus iſtorum uerborum, vt donec aliquis fratrum teſtatoris vel deſcendentium eorum in infinitũ ſuccederit filijs ipſius teſtatoris primordialiter inſtitutis deficientibus ſubſtitutio uel hæreditas deueniat de vno in alterum mediante tamen vulgari ſubſtitutione præordinata, ſed poſtquam aliquis eorum fuerit admiſſus cæteri remaneant excluſi, ita pulchrè Ruin. cõſ. 102. n. 11. 12. in 2. & declarat Ceph. videndus conſ. 17. num. 9. verſ. tertio igitur, vbi ait clauſulam (in infinitum) intelligi aditam ſub ſtitutis vel deſcendentibus, retento themate vulgaris ſubſtitutionis antecedentis, ita pariter optime docet Gabr. conſil. 69. nume. 43. in 2. ubi ait, quod ſi hæredi inſtituto ſubſtituantur filij & deſcendentes omnes alicuius perſonæ in infinitum, non idcirco ſubſtitutio dicetur fideicommiſſaria, ſed vulgaris, & in ſpecie idem probauit D. Sur d. conſ. 370. nu. 8. 9. dicens clauſulam in infinitum, intelligi debere quò ad uulgarem ita quòd morientibus primis hæredibus ſubſtituti ſuccedant, & illis tunc temporis non extantibus cæteri deſcendentes in infinitum.

Confirmatur iſta interpretatio, quia ad hoc ut tractus temporis operetur neceſſe eſt quod reſpiciat uocatos ordine ſucceſſiuo, & non alios, quia tunc ad eos non extenditur, & maxime quia ſubſtitutio fideicommiſſaria induci non debet tamquam oneroſa, unde ſequitur quod dictum verbum, (in infinitum) dirigatur in perſonas deſcendentium ordine ſucceſſiuo vocatos, non autem in perſonas fratrum teſtatoris qui dicuntur finiti, & illorum perſonis nequaquam conuenit terminus ille infinitatis, ut firmat Crau. conſ. 131. nu. 4. Rim. iun. conſ. 50. nu. 53.

Addatur prædictis, iam ſatis probatum eſſe fratres teſtatoris & eorum deſcendentes vocatos fuiſſe, nempe inſtitutos & ſubſtitutos fuiſſe hæredes per uerba directa, quo *ſit ve* clauſula illa (in infinitum) ſubſequens regulętur, & regatur a prædictis verbis directis, quo in caſu licet alias de ſui natura eſſet apta importare fideicommiſſum, attamen ſecus eſt in præſenti caſu in quo regitur a uerbis, & inſtitutione ſeu ſubſtitutione directis, ita optime declarat Rim. iun. d. conſ. 50. num. 50. 51. & ſeq. omnino uidendus.

Nec dicatur ex dicta oratione teſtatoris prælata, colligi fideicommiſſum reciprocũ inter dictos fratres & eorum deſcendentes, quatenus præuia mentione dictorum fratrum & eorum deſcendentium ſibi ipſis inuicem inſtituit & ſubſtituit, adeo quod uidetur ex hoc tolli omnis amaritudo.

Quia reſpondetur ex dictis uerbis prima facie importantibus reciprocum fideicommiſſum, nullo pacto contineri aliquod fideicommiſſum ſed ſolam reciprocam ſubſtitutionem,
12 quæ ſubſtitutio reciproca ſecundum receptiorem ſententiam, ſolam vulgarem & pupillarę ſubſtitutionem continet, non autem fideicommiſſariam, Bart. & alij in l. Lucius. q. penul. ubi Ial. numero 29. ff. vulg. & Gozadi. conſil. 89. numero 9. Rim. iun. conſ. 204. numer. 6. & ſequen. vbi ait id procedere quando non fuit coniuncta compendioſa, (vt in hac facti ſpecie in quo compendioſa non legitur) & hanc com-

communiorem enunciat & ſequitur Craſſ. §. ſubſtitutio,q.54.n.2.Meno.li.4.præſump.60. nu.67.latè Botta conſ.53.n.29.& ſeq. Intrig. de ſubſtit.cent.2.q.79. nu.1. & ſeq.vbi alios
13 adducit,† & verbum(ſubſtitutio)quod aliàs vt plurimum ſolet eſſe cõmune,tamen in reci proca non importat fideicommiſſariam, Landerc.Imol.58.nu.13.

Reſpondetur ſecundo,quòd ſi continuare tur reciprocum fideicõmiſſum adhuc tamen reſtringi deberet ad ſolos deſcendentes,nem pè ut ipſi ſoli ſibi ipſis viciſſim dicantur ſubſti tuti, non autem vt dicatur reciprocum inter
14 ipſos fratres † & eorum deſcendentes, quia natura ſubſtitutionis reciprocæ eſt, vt omnes in ea contenti dicantur ſubſtitui & reſpectiuè grauati actiuè & paſſiuè inuicẽ & viciſſim Bar.& alij in l.Lutius,ff. vul.Soc.iun. cõſ.78. nu.35.in 3.Gabr.conſ.123.n.18.in 2. Modò ſi deſcendentes fratrum vocantur ſolum ipſis fratribus præmortuis,vt patet ex lectura teſta menti, ſequitur ipſosmet fratres non poſſe di ci reciprocè ſubſtitutos actiuè ſuis deſcendẽ tibus, meritò igitur non poteſt dici fuiſſe con ſtitutum reciprocum fideicõmiſſum inter fratres & eorum deſcendentes, ſed tantùmodo inter ſolos deſcendentes, quòd eo magis dicendum eſt ex quò hic agitur de perſonarum
15 diſparitate,†in quo caſu difficilius reſultat re ciproca ſubſtitutio ad tradita per Craſ. dicta q.54.nu.3.Intrig.d.q.79. n.6. ex quo quidem fideicõmiſſo ſeu ſola ſubſtitutione reciproca inter dictos deſcendentes ex fratribus nequa quam poteſt, argui teſtatorem voluiſſe ſubſtituere per fideicommiſſum filios fratrum ipſis fratribus,vt probe notat Meno.d. lib.4.præſump.71.n.17. verſ. cæterum dubia admodũ Intrig.d.cent.3.q.80.nu.20.Et ita ex his etiã colligitur argumentum quòd dicta clauſula
16 (in infinitum) ad ſolos † deſcendentes refertur, quod etiam comprobatur ex infra dicendis.

Pariter ita debet intelligi alia ſubſequens clauſula in qua teſtator ſubiungit (ſe velle & intendere prædictam eius hæreditatem perpetuò fore & eſſe in dictos eius D. teſtatoris fratres & deſcẽdentes maſculos & ut ſupra,)
17 Quia mentio illa†perpetuitatis debet reſtrin gi ad modum vulgaris ſubſtitutionis iuxta ea quæ dicta ſunt circa clauſulam (in infinitũ) & ideo uidemus quòd ſi teſtator ex parte ſub ſtitutorum uſus fuerit extenſo ſermone illos ſubſtituendo de gradu in gradum, de liberis in liberos in infinitum, tamen talis ſubſtitutio intelligitur facta in caſu quo eueniat conditio primæ ſubſtitutionis per quam vocantur ſubſtituti primi deſcendentes, qua tamen prima ceſſante dicitur omnino ceſſare ſequens illa ſucceſſiua & perpetua vocatio ſubſtitutorum Ruin.conſil.153.num.5.in 2.alios adducit Pret. conſ.167. nume.37.verſ.tertio dicta concluſio & de vlt. vol. fol.293. col.3. verſ.tertio declaratur,idem Ruin. conſ.102. num.11.in 2.

Nèc replicetur perpetuitatem hæreditatis conſeruandæ fuiſſe additam tam ipſis fratribus teſtatoris, quàm eorum deſcentibus in vna & eadem oratione, & conſequenter omnes ibidem nominati omninò cenſentur grauati per fideicommiſſum,fuerunt enim omnes
18 copulatiuè vocati, † & ad uerificationem co pulæ requiritur concurſus copulatorum, & ſubſtitutio reſpiciens plures perſonas debet illas æqualiter determinare l. In teſtamento, vbi Doct. C.teſtam.milit.

Reſpondetur enim ex antecedenti diſpoſitione ſatis conſtare teſtatorem non grauaſſe eius fratres ad reſtituendum hæreditatem eorum deſcendentibus per fideicõmiſſum, ſed ipſimet fratribus dictos deſcendentes fuiſſe ſubſtitutos per uulgarem,inter quos ſolos deſcendentes apparet poſtea factum reciprocũ fideicõmiſsum, Quo circà licèt poſtea teſtator videatur omnes prædictos fratres & eorũ deſcendentes vniformiter & copulariuè grauate ſub prætextu quòd voluerit eius hæredi tatem inter ipſos perpetuò conſeruari, attamen id debet intelligi iuxtà præcedentes orationes & diſpoſitiones ſingula ſingulis referẽdo, nempè ut dicta eius hæreditas perpetuò ſit apud fratres ſi illam adiuerint, ſin minùs apud eorum deſcendentes medio vulgaris ſub ſtitutionis originaliter & ſucceſſiuè in infinitum,medio fideicommiſſariç ſubſtitutionis re ferendo ſingula ſingulis, ut ſuprà dictum eſt, ita Deci.conſ.384.per totum, maximè nu.6. verſic.non obſtant allegata, & conſ.186. per totum præcipuè nume.4. verſic.quarto ſequitur. Craue.conſ.98. nu.11.12.& priùs idem dixit Anchat.conſ.137.quem ſequitur.Men. conſ.399.nume.16.17.& ſeq. confert Guid. Pap.deciſ.533. in fine. cum concordantibus per Pret. de vltim.volunt.fol.173. num.266. verſic. Prætetea aduertendum. Et iſte ſenſus debet omninò accipi ex quò ipſe teſtator apertius declarauit ſe id intellexiſſe per modum vulgaris ſubſtitutionis, quatenùs dicit (prædictam eius hæreditatem perpetuò fore &c.) illa perpetuatio hæreditatis teſtatoris in eius fratres & eorum deſcendentes ne-
19 ceſſariò † ſupponit vulgarẽ ſubſtitutionem, quia hæreditas teſtatoris ſemel & ſtatim adita per vnum ex ſubſtitutis non ampliùs vocatur hæreditas teſtatoris ſed efficitur ac nominatur patrimonium hæredis ſeu ſubſtituti adeuntis gloſ. in l. prima, §. veteres, ff.

acq.poſſ.Bat.in l.3.in prin.ff.bono.poſſ. & cō. munem ait Coras.in l.Poſt additam n. 16. C impu. Curt.iun.conſ. 101.nu.4.Becci.cō.74. nu.8.Rola.cōſ.75.n.22. in 2.alios refert ac ſe quitur.Rim.iun.conſ. 116.nu.34.cum cōcordantibus per Craſſ.§.hæreditas q. 2.num.1.& ſeq.Quò fit vt cùm voluerit dictā eius hęreditatem perpetuo fore in dictos eius fratres & eorum deſcendentes, ſequitur,intellexiſſe de perpetuitate antè aditionem illius, & conſequenter per ſolam vulgarē, nō autē per fideicommiſſariam, nempè vt deueniat perpetuo de vno in alterum donec illorum aliquis adiuerit & ſucceſſerit &c.) vel quod prædictis fratribus nō adeuntibus de cætero perpetuo remaneat apud eorum deſcendentes.

Confirmatur talis interpretatio ex clauſula illa (vt ſupra) ibi dum ait teſtator ſe velle vt eius hæreditas perpetuo ſit in dictos eius D. teſtatoris fratres ac deſcēdētes maſculos &c.
20 & vt ſupra, Nam clauſula illa (vt ſupra) inducit repetitionem voluntatis teſtatoris, Noni. conſ.40.nu. 12. & ad omnia præcedentia refertur ampliando limitando & reſtringendo Gabr.conſ. 175.num.8.Botta.conſ. 27. num. 125. & conſil.47.num. 33. ac cum omnibus ſuis præciſis qualitatibus, Cępha. conſil. 78. numer.1.Berret.conſil. 118.num.57.& conſi. 141.num.3.Pariſ.conſil. 19.num. 68. & ſeq. in 2.Menoch.conſil.114.numer. 11. Et ideò cum ſupra iam vocauerit deſcendentes fratrum per vulgarem vtique voluit etiam eius hæreditatem fore apud eos perpetuò per dictam vulgarem non autem diuerſimodè, Ideo dixit in ſimili Crau.conſil. 98. numer. 11.12. quòd ſi teſtator vltimo gradui ſubſtitutionum addiderit hæc verba (modis præmiſſis) important vt dicta in vltima ſubſtitutione regulentur iuxta præcedentes diſpoſitiones refe-
21 rendo ſingula ſingulis, virtus enim relationis eſt, vt tùm demum ſingula ſingulis referri debeant prout magis & rectiùs conueniunt, congruunt, & adaptari poſſunt, vt poſt alios tradit Pret. de vltim. volunt fol. 173. numer. 266. verſ. Præterea aduertendum idem ait Surd. conſ.336.nu. 20. vbi ait illam eſſe iuridicam intelligentiam per quam ſingula ſingulis referūtur cum relatio fieri debeat vt ſingula ſingulis referantur Crau.conſ.623.nu. 16.

Tandem ſi diceretur teſtatorem prohibuiſſe antedictis inſtitutis & ſubſtitutis ac eorum cuilibet omnem & quamcumque alienationē & detractionem legitimæ falcidiæ ac Trebellianiæ ex qua quidem prohibitione & præcipuè Trebellianicę neceſsario ſupponitur exi-
22 ſtentia fideicommiſſi, cùm huiuſmodi prohibitio ſolis grauatis conueniat, Gabr.cōſ. 123. numero duodecimo, in 2. nec aliquo modo poſſit adaptari ſubſtitutioni directæ, Idem Gabr.conſ. 121.nu.5.in 2. Meno.conſil.424. num.16.& conſ.434. num.3.Borell.conſi.33. num. 15.

Reſpondetur præfatam prohibitionē Trebellianicæ reſtringi debere ad deſcendentes fratrum, non obſtantibus illis verbis (prohibens antedictis inſtitutis, & ſubſtitutis &c.) quibus ſupra teſtator vſus eſt reſpectu dictorum deſcendentium tantùm, Hocque indubitatè verificatur ex clauſula illa ſubſequen-
23 ti (& eorum cuilibet) illud enim verbum, Cuilibet, eſt diſtributiuum omnium perſonarum conſideratarū in diſpoſitione, Iaſ.conſilio 124. colum. penult. in 3. Socin.conſilio 297. colum.2. in 2. Bello.conſilio 20.numer. 2. Rip. in l. Hæredes mei §. cum ita num.3. ff. ad Trebell. Menoch. conſilio 111. numero 63.& conſ.156.numero vigeſimotertio,& tribuit vnicuique onus inſolidum: idem Menoch. conſil.464.numero ſecundo, verſiculo tertio vrgere videtur, & numero decimoſeptimo non obſtat tertium argumentum, ſed deſcendentes non ſunt grauati reſtituere eorum patribus, cùm poſt mortem eorum patrū ſint vocati, nec patres & reſpectiui fratres teſtatoris reperiuntur grauati reſtituere eorum deſcendentibus cum fuerint ſolum vocati per vulgarem, meritò igitur talis prohibitio debet conſiderari reſpectu deſcendentium tantùm, qui etiam ipſi ſoli ſupra, fuerunt grauati reciproco fideicommiſſo, venturo tamen per modum originalem vulgaris ſubſtitutionis, vt ſatis ſupra probatum eſt.

Si etiam vltra pręcitata vis fieret ex aduerſo in conſideratione maſculinitatis, cuius rationem habuit teſtator vocando deſcendentes fratrum maſculos in infinitum, quò fit vt dicitur voluiſſe conſeruare agnationem, quę per ſolam vulgarem ſubſtitutionem conſeruari nequit, & ideò ex hoc colligitur ipſum teſtatorem voluiſſe ercare fideicommiſſariam ſubſtitutionem Ruin.conſil. 164.num.7.in fin. in 3.Mantic.de coniect. vlt. volum.lib.6.tit. 15. num.3.Menoch.lib.4.pręſumpt.81.num.36. Intrigl.de ſubſtit.cent.3.q.81.n.30.D. Surd. conſ.443.num. 16.

Reſpondet. id procedere reſpectu deſcendentium ex fratribus teſtatoris tantùm, non autem reſpectu ipſorum fratrū & eorū deſcēdentium ſimul, Conſiderauit enim maſculinitatem deſcendentium caſu quo ipſi deſcēdētes ſuccedēr, ideſt caſu quo fratres teſtatoris, tēpore venientis conditionis, ſeu ſubſtitutionis factæ filijs proprijs, fuiſſent præmortui, & conſequenter habuit rationem maſculinitatis & agnationis ipſorum deſcendentium, & non aliter, & ità in his terminis loquitur

Ruin.

Digitized by Google

Ruin.& eius Aſſeclæ, Dato igitur quod ipſi deſcendentes iuxta præcedentem teſtatoris diſpoſitionem ſuccedant per vulgarem fratribus præmortuis, dicitur militare ratio agnationis, alias ſecus, ita Alex.conſ.59.nu.21. verſic. non obſtat etiam, in 3.Socin.conſ.62.col.fin. verſic.nec obſtare,& conſ.116.num.4.verſic. quarto ſit fundamentum, iuncto verſic. quæ omnino non habent in 3.Cepha.conſ.17.nu. 28.in fin.Ruin.conſ.143.num.5.in 2.& conſ. 92.nu.9.in 2.& conſ.134.nu.15.16.in 3.Prer. conſ.42.nu.27.& conſ.567.nu.37. ver.tertio d.concluſio,& de interpret.vlt. vol. fol. 293. col.3.verſ.3.declaratur non procedere, Rub. conſ.120.num.9. verſiculo Non obſtant modo, Meno.conſ.243.num.52. & conſ.253.nu. 13.& conſ.328.num.74.79. & conſ.347.nu. 43.& conſ.399.num.10. Pereg.de fideicom. art.28.num.39. Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta poteſt fundum emphyteuticum dare in dotem filiæ abſque conſenſu Domini Directi.& num.32.*

2 *Alienatio neceſſaria poteſt fieri ſine conſenſu Domini directi maxime cauſa dotandæ filiæ. & num.22.*

3 *Alienatio dicitur permiſſa inquiſito Domino inter comprahenſos in antiquis inueſtituris & numero 52.*

4 *Laudemium non debetur ſi fundus emphyteuticus ex cauſa neceſſaria alienatur, ſiue æſtimatus, ſiue inæſtimatus.*

5 *Argumentum valet de emphyteuſi ad feudum.*

6 *Feudum hæreditarium & mixtum ex cauſa dotis diſtrahi poteſt.contra nu 32.*

7 *Bona prohibita alienari poſſunt aſſignari in dotem, & pro dote alienari.*

8 *Refutatio dicitur omnis contractus qui fit per vaſallum in feudalibus cum perſona immediate ſucceſſura.*

9 *Refutatio emphyteuſis vel feudi fit ſine conſenſu Domini.declarant.num.44 & 46.*

10 *Conuentio qualibet non amplectitur caſum in quo ceſſat intereſſe.*

11 *Vaſallus & emphyteuta proteſtatione præcedente ab habita licentia Domini priuatione defenduntur contra nu.58.ubi declaratur.*

12 *Minor reſtituitur aduerſus omiſſionem requiſitionis Domini in alienatione.*

13 *Vaſallus & emphyteuta ſi adſit pactum expreſſum de non alienando Domino irrequiſito, alienare non poſſunt. etiam in caſibus alias permiſſis.*

14 *Legis & hominis prohibitione interueniente, dicitur prohibita omnis ſpecies alienationis alias licita.*

15 *Duo uincula magis ligant quam vnum.*

16 *Legis & hominis diſpoſitione concurrente, una ſublata remanet altera.*

17 *Impedimentis duobus obſtantibus uno ſublato remanet alterum.*

18 *Legis ratione ceſſante non ceſſat diſpoſitio alta ratione adhuc militante.*

19 *Prohibitio duplex aufert omnem alienandi facultatem.*

20 *Pactum expreſſum debet aliquid operari.*

21 *Priuationis ius ſtante pacto expreſſo, tranſit ad hæredes Domini non conqueſti.*

22 *Alienans partem contra pactum expreſſum cadit a toto.*

23 *Fæminæ quæ ex lege non ſuccedunt in feudis, ſi etiam ex pacto expreſſo prohibeantur, Principis Decreto minime adiuuantur.*

24 *Prohibitione legis ab homine repetita alienare non licet etiam in caſibus exceptis.*

25 *Feudum inter conuaſſallos inquiſito Domino alienari non poteſt aduerſus pactum expreſſum.*

26 *Diſpoſitum in iure communi ſi deducatur in pactum producit actionem, quæ alias non præſtabatur.*

27 *Emphyteuta contraueniens cuilibet pacto expreſſo in inueſtitura cadit a iure ſuo.*

28 *Vaſallus cadit a feudo, pacta in inueſtitura extēſa non ſeruans.*

29 *Pacta maxime in feudalibus ſunt diligenter cuſtodienda.*

30 *Pactū ubi adeſt dicitur receſſum a iure cōmuni.*

31 *Prohibitione alienandi facta per contractum nec etiam ex cauſa dotis fieri poteſt alienatio.*

32 *Feudum etiam filiæ vaſalli in dotem dari non poteſt ſine conſenſu Domini.*

33 *Dominium & poſſeſſio rei in dotem datæ tranſit in maritum.*

34 *Feudum hæreditarium mixtum regulatur ſecundum regulas feudi.*

35 *Feudi alienatio ſine Domini aſſenſu ex quauis cauſa quantumuis neceſſaria prohibetur.*

36 *Feudum & emphyteuſis in dotem dari non poſſunt etiam lege permittente alijs bonis extantibus, ſine domini conſenſu.*

37 *Feudum pro dotis reſtitutione alienari non poteſt niſi in ſubſidium.*

38 *Dotis conſtitutio & reſtitutio quoad bona prohibita alienari a pari procedunt.*

39 *Dotis cauſa diſtrahi permiſſa in ſubſidium tantum alienari poſſunt.*

40 *Argumentum a fideicommiſſo ad feudum non tenet.*

41 *Feudum totum alienare non poteſt pater, quando de illius parte congrue filium dotare poteſt.*

42 *Fideicommiſſo ſuppoſitorum tantum alienari poteſt,*

teſt, quatenus filia congrue dici poſſit dotata.

43 Feudum uel emphyteuſis vbi per diuiſionem ad aliquam lineã deuenit, donec supereſt perſona capax ex dicta linea, non fit tranſitus ad aliã.

44 Refutatio propria & dicta licita dicitur, quæ fit in proximiorem, alias immediate ſucceſſurum & nu. 46.

45 Refutatio dicitur ſucceſſionis præuentio.

46 Refutatio quæ fit in perſonam alias immediate ſucceſſuram permittitur etiam ſine Domini conſenſu.

47 Refutatio facta vlteriori agnato, & facta extraneo parificatur.

48 Feudum refutatum vlteriori poteſt a proximiori reuocari.

49 Pater ſi dat filiæ dotem, & filia marito, non datur actio marito aduerſus ſocerum, ſecus ſi dos detur genero immediate.

50 Filia poſſidens feudum non prohibetur in dotem dare marito ſine Domini conſenſu.

51 Refutatio non ſubſiſtit niſi ſit libera & abſoluta.

52 Alienatio feudi facta etiam inter comprehẽſos contra pactum expreſſum ſubiacet caducitati.

53 Pactum expreſſum verbis prægnantibus ſæpius repetitis & vniuerſalibus conceptum efficit ut ſit omnino prohibita diſpoſitio feudi ſine licentia Domini, etiam in ſucceſſurum ab inteſtato.

54 Vniuerſalis dictionis eſt includere quæ alias non includerentur.

55 Pactum expreſſum ut feudum & emphyteuſis poſſint alienari ſine Domini conſenſu tenet.

56 Feudi & emphyteuſis natura p pacta alteratur.

57 Ex pacto prohibitiuo & permiſſiuo alienationis feudi eadem oritur actio.

58 Proteſtatio ab habita licentia Domini non ſaluat a commiſſo ſecuta traditione.

59 Contractus cum clauſula ab habita licentia Domini dicitur ſuſpenſus & nu 65.

60 Acquirens cum clauſula ab habita licentia Domini, ſi infra annum & diem inueſtituram non petit, re acquiſita priuatur.

61 Priuationi non eſt locus in contractu nullo vel inualido.

62 Dominus directi, ſi admitteretur proteſtatio ab habita licentia, fraudaretur debito laudemio.

63 Proteſtatio ſeu clauſula ab habita licentia Domini non iuuat in præiudicialibus.

64 Domini directi conſenſu non reſeruato a contrahentibus, dicitur tamen a iure reſeruatus, & datur Domino ius offerendi.

65 Conditio naturalis quæ actui tacite ineſt, actum ipſum non ſuſpendit.

66 Simpliciter fieri dicitur quod fit ſub conditione quæ tacite ineſt.

67 Cõditio quæ tacite ineſt, nõ eſt proprie conditio.

68 Conditio iuris expreſſa ab homine dicitur conditio legis.

69 Proteſtatio pendens non a facto hominis ſed legis nihil operatur.

70 Expreſſio eius quod tacite ineſt nihil operatur.

71 Auferri ab eo non poteſt ſine eius facta quod alienum eſt.

72 Alienatio rei obnoxiæ non tenet, nec res fit acquirentis ſine Domini aſſenſu.

73 Conſenſus Domini reſeruatus a contrahentibus non releuat cum ſit reſeruatus a lege.

74 Forma tradita a lege prohibitiue non poteſt adimpleri per æquipollens.

76 Conſenſus Domini reſeruatio operatur dummodo ſine mora cum debita oblatione id Domino notificetur.

76 Conditionis adimplendæ tempus cum non ſit appoſitum ab homine, dicitur appoſitum a lege.

77 Minor non reſtituitur aduerſus pactum conuentionale.

78 Feudi Honorifici conceſſio dicitur gratia.

79 Feudum & emphyteuſis in quibus quid modicum Domino perſoluitur, dicuntur haberi titulo lucratiuo.

80 Priuilegiatus non gaudet priuilegio aduerſus priuilegiatum.

81 In priuationem incidens, quale damnum pati dicatur.

82 Lucrum quæſitum amittere, non eſt damnum, quando reuertitur ad eum a quo proceſſerit.

83 Minor non reſtituitur quando ſtipulatio habuit originem ex perſona nationis.

84 Feudum & emphyteuſis caduca ob alienationem Domino irrequiſito deuoluuntur ad Dominum directum excluſis agnatis alienantis.

85 Feudum & emphyteuſis ex conſuetudine Mantuæ adhibito conſenſu Domini alienantur in præiudicium agnatorum.

86 Feudum & emphyteuſis quando per illicitam alienationem non applicentur agnatis compræhenſis in inueſtitura.

87 Quando Dominus ſciens recipiens canonem dicatur remittere pœnam priuationis.

88 Nemo renuntiare cenſetur iuri quod ignorat.

89 Scientia procuratoris non dicitur ſcientia Domini.

90 Procurator ad exigendum canones non præiudicat Domino, ſi recipiat penſionem ab eo qui caducitatẽ non incurrit niſi ex ſpeciali mãdato.

91 Dominus recipiendo canonem non cenſetur ſciuiſſe Inueſtituram non fuiſſe petitam.

ARGVMENTVM.

Vaſallus ob pactum expreſſum ex quauis cauſa feudum alienare prohibetur ſine domini conſenſu, Idem & in emphyteuta.

CON-

CONSILIVM XIV.

Actiones meæ a Domino.

CVria Petræ aliàs per inueſtituram conceſſa Dominis Burſattis partim eſt feudalis, partim emphyteutica.

Feudalis cõtinet iugera ducentum quinquaginta & vltra, emphyteutica autem reſiduum curiæ circa iugera quadraginta.

Pars feudalis reſpectu bobulcarum, quò ad iugera ducentum viginti & vltra ſonat in feudum honorificum, reſiduum verò in feudum cenſuale; cenſus autem conſiſtit in certa minima quantitate. Sicuti etiam pro parte emphyteutica exiguus canon perſoluitur.

Conceſſio quò ad terras feudales eſt promiſcua, nempè communis vtrique ſexui, vtpotè facta inueſtitis pro ſe & hæredibus ſuis vtriuſque ſexus, demptis tamen bobulcis viginti & pedibus ſeptuaginta ſex datis pro maſculis tantùm, Pars etiam emphyteutica vtrique ſexui applicabilis legitur, prout de his omnibus conſtat in calce inueſtituræ, rogatæ ſub die 29. Aprilis 1594. & per quondam egregium virum. D. Franciſcum Petrozannum notarium &c.

De anno 1598. ſub die 3. Iunij, Dominus Iulius Burſattus habita prius & in ſcriptis obtenta licentia à Dominis directis, quatenus requiratur, & non aliter nec alio modo, reſpectu bonorum obnoxiorum, & obligatorum diſponendi ac alia faciendi, prout in capitulis dotalibus in infraſcripto inſtrumento regiſtratis, dedit tradidit & aſſignauit Domino Iacobo Antonio eius pronepri præſenti, ſtipulanti & acceptanti pro ſe & hæredibus ſuis, tantam partem pro indiuiſo terrarum cùm ædificijs curiæ ipſius D. Iulij nominatæ la Preda, quantam capit ſumma ſcutorum quatuor mille à libris ſex parum. Mant. pro ſcuto. & hos in dotem pro dote & dotis nomine D. Margaritæ ipſius D. Iulij filię. Inſuper ad hoc, vt ſequatur matrimoniũ inter præfatos DD. Iacobum Antonium & Margaritam, ſaluis ſẽper omnibus pręmiſſis, per ſe & hæredes ſuos dedit ac renuntiauit, ac renuntiationem liberam fecit dicto D. Iacobo Antonio præſenti & acceptanti de toto & reſiduo curiæ prædictæ nuncupatę la Preda, quotquot ſupererit detractis dictis ſcutis quatuor mille vt ſupra in dotem traditis. Hoc etiam addito pacto. Quòd D. Iacobus Antonius, ſecuto dicto matrimonio teneatur ſoluere dicto D. Iulio ſcutos centum & quinquaginta annuatim eiuſmet Domini Iulij vita durante &c. & ſit obligatus præfatus Dominus Iacobus Antonius, ſi ita D. Iulio videbitur, ipſi Domino Iulio omni & ſingulo anno dare tradere & conſignare ſaccos viginti frumenti recolligendi ſuper dicta curia Petræ per totum menſẽ Iulij, & plauſtros ſex vini boni recolligendi pariter ſuper dicta curia per totum menſem ſeptembris, quorum pretium compenſetur ad ratam cum pręfata annua præſtatione &c. Prout latius de præfatis omnibus videre eſt ex inſtrum. rogato per Dominum Camillum Amigonum notarium tempore præcitato.

Euenit, quod fuit celebratum matrimoniũ præcitatum, & inde fuit ſubſecuta cum effectu realis aſſignatio & traditio curię dictę partim titulo dotis, & partim titulo donationis & renuntiæ factæ per Dominum Iulium præcitato D. Iacobo Antonio abſque aliquo aſſenſu, & ſine licentia Domini directi.

Quæritur, An dicta curia inciderit in commiſſum ad commodum Domini directi ob talem contractum effectualiter executum mediante reali traditione abſque placito domini directi, ſtante maximè pacto & conuentione expreſſa alias inter partes conuenta. & in inueſtitura explicitè inſerta in hæc verba.

Item quòd dicti DD. Inueſtiti non poſſint nec valcant dictas infraſcriptas petias terrę, neque earum partem aliquam vendere nec quoquo modo alienare, nec de eis ſeu earum parte aliqua contractum aliquem facere ſine ſpeciali & expreſſa licentia præfati Illuſtriſſimi Domini Commodatarij ſub dicta pęna.)

Quę quidem pęna paulò ante ſupradictum pactum comminatur eſſe terrarum ſeu feudi amiſſionem.

Et pro maiori dilucidatione præſentis quęſtionis neceſſaria videtur infraſcripti arboris agnationis deſcriptio.

Ambroſius Burſattus.

Baptiſta

Iacobus	Franciſcus	Iulius	Ambroſius
Baptiſta, Hieronymus Franciſcus	Hercules	Simon.	Margarita vxor Iac. Antonij.

Iacobus Antonius maritus Margaritæ.

Videtur

Videtur modò dici poſſe licuiſſe Domino Iulio impunè abſque metu commiſſi tradere partem dictæ curiæ Domino Iacobo Antonio eius pronepoti & reſpectiuè genero, & re ſiduum illi donare abſque vlteriori placito
1 Domini directi, Quia emphyteuta poteſt fundum emphyteuticum dare in dotem filiæ ſuę ſine conſenſu Domini directi abſque metu priuationis. Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua q. 109. num. 133. per tex. in §. emphyteuſim auth. de non alien. aut permut reb. eccle. Alex. conſ. 173. colum. 1. in 2. Iaſ. in l. fin. num. 107. C. iur. emphyt. Burſ. conſ. 80. num. 30. alios plures adducit Corbul. de caduc. emphyt. ob alien. limit. 20. colum. 1. Herad. de feud. par. 8. cap. 1. numer. 31. Roſental. de feud. cap. 9. concluſ. 8. glo. 1. poſt princi. Cum
2 inquam iſta dicatur alienatio neceſſaria poteſt fieri ſine conſenſu domini. Crau. con. 215. num. 5. Caballi. milleloq. 216. num. 2. verſ. & eſt in ſe indubitatum & vbi aliàs alienatio eſt prohibita vel probabilis, permittitur tamen alienatio ex cauſa dotis authent. res quæ. C. commu. delega. & notat Iaſ. in dicto nu. 107. Maximè quando nõ ab extraneo, ſed a patre datur in dotem filiæ ſuæ, quo in caſu dicitur licita etiam realis traditio poſſeſſionis rei in dotem datæ irrequiſito domino, vt poſt Bertradit Caballi. d. milleloq. 216. nu. 5.

Nec refert fundum fuiſſe æſtimatum ea æſtimatione quæ facit emptionem, quia cùm ambo iſti iugales ſint inter compræhenſis in an-
3 tiquis inueſtituris, inter illos dicitur permiſſa omnis alienatio irrequiſito domino. Bar. in l. ſi domus. §. fin. in fi. vbi Alex. num. 7. ff. leg. 1. ſanè inquam dominus directi omnes compræhenſos habet pro emphyteutis reſpectu ipſius, & idcò quoad ipſum dominum non dicitur alienatio, cum non fiat in perſonam in qua ſit opus noua recognitione, nec ipſius domini interſit apud quem res ipſa reperiatur, vt aduertit in puncto Clar. §. emphyteuſis. quæſt. 14. verſ. in hoc enim non agitur. & plurimos adducit Corbul. de caduc. ob alien. limit. 6. Roſent. de feu. cap. 9. concluſ. 52. num. 8. & in terminis noſtris ita firmat Crauet. cõſ. 215. num. 6. vbi ait, quòd cum iſta ſit alienatio neceſſaria, ſiue fundus emphyteuticus detur inę
4 ſtimatus ſiue æſtimatus, †nũquam debetur laudimium. Sequitur Corbul. de caduc. emphyt. ob alien. limit. 20. num. 1. verſ. ampliatur ſupradicta limitatio. & num. 2. vbi diſtinguit, an talis fundus detur in dotem fœminæ compræhenſæ in inueſtituris, aut non nàm primo caſu poteſt dari etiam æſtimatus.

Quæ autem dicta ſunt de bonis emphyteuticis, æquè videntur militare in feudalibus
5 cùm teneat argumentum de emphyteuſi ad feudum. Clar. §. feudum. quæſt. 3. verſ. bene verum eſt quòd vbi non reperitur. Menoch. de adipiſ. poſſeſſ. remed. 4. num. 387. Amad. de laudim. quæſt. 19. circa med. & id proba-
6 uit Burſ. con. 132. num. 22. vbi ait feudum hæreditarium & mixtum ex cauſa dotis diſtrahi poſſe, cùm de illo iudicetur ſicut de re merè hæreditaria. Immo dixit Mari. Anguis conſil. 46. num. 28. poſt Innoc. quòd eſt ſpeciale in dote, vt feudum poſſit in dotem dari. Ita videmus bona regulariter prohibita alienari, ni
7 hilominus in dotem aſſignari poſſe & ob cauſam dotis poſſe alienari, Auth. res quæ. C. cõmu. delega. & id potiſſimum admittitur, quando datur in dotem pro filia immediatè ſucceſſura. Franc. de Ponte conſ. 21. nu. 44. nam
8 tunc talis dotatio non dicitur alienatio, †ſed refutatio, quia omne pactum omnisque contractus qui per vaſſallum in bonis feudalibus ſit cum perſona immediatè ſucceſſura dicitur refutatio. Caſtr. conſ. 342. numer. 8. in 1. latè Vinc. de Anan. ſingul. 569. Bamaca. in c. beneficium, num. 213. tit. ſi de feud. deſun. vbi ait, talem contractum dotis cum immediatè ſucceſſura ſine aſſenſu domini ſubſiſtere, quia quocunque modo feudum alienetur, & ſub quacunque ſpecie alienationis vocetur, dicitur refutatio. Cõcordat Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres. num. 87. verſ. quintò facit. ff. de verb. obligat. vbi ait contractum factum cum compræhenſo in inueſtitura non dici propriã alienationem ſed refutationem, & ideò hoc
9 eſt in iure abſolutum, vt refutatio emphyteuſis vel feudi fiat ſine conſenſu domini, cùm non ſit propria alienatio. Ita Vinc. de Ana. in c. 1. num. 151. de vaſal. decrep. ætat. & num. 297. & ſpeciem licitæ alienationis nuncupat Roſental. de feud. cap. 9. concl. 50. nu. 1. Idem probat Bamaca. in d. c. beneficium, num. 12. 30. 37. Fabi. de Ana. conſ. 8. num. 13. 14. qui omnes dicunt iſto in caſu non requiri aſſenſum domini. Intrigl. de feud. cent. 2. attic. 5. num. 777.

Extenditur inſuper prædictum axioma, etiam ſtante pacto expreſſe vt per inueſtitos non poſſit fieri contractus vel alienatio abſq; licentia domini, vt in ſpecie ſcribit Grat. cõſil. 86. num. 7. & ſeq. in 1. & ea ratione mouetur quia dominus directi non obſtante dicta conuentione tenebatur omnino aſſentire alienationi, ideò non poteſt conqueri de vaſſallo diſponente cùm in nullo lędatur, & quælibet
10 conuentio & ſtipulatio non amplectitur caſum in quo ceſſat intereſſe, cum non ſit etiam veriſimile emphyteutam promiſiſſe ſub pęna non donare vel dare ei qui ſibi ab inteſtato erat ſucceſſurus, Idem firmat Rip. in d. §. duo fratres, numer. 87. verſ. Quintò facit, vbi ait,

hoc

Digitized by Google

hoc pactum debere referri ad alienationem
faciendam in extraneos, ſequitur Corbul. de
caduc. ob alien. limit. 6. num. 5. vbi air, iſtud
pactum non obſtare refutationi, & limit. 13. n.
4. Luderch. Imol. con. 40. num. 14. & deducta
in propoſito dotationis æquè procedunt etiã
in puncto donationis, ſtante identitate ratio-
nis, ex quò cõtractus fuit factus cum perſona
in inueſtitura compræhenſa.

Tandem omni in caſu diſpoſitio prædicta
D. Iulij fuit concomitata à præcedente prote
ſtatione, cùm dotauetit ac donauerit ab habi-
11 ta licentia domini directi, nec aliter nec alio
modo, cuius clauſulæ vigore vaſal lus & em-
phyteuta a priuatione defenduntur. Bald. in
c. 1. §. fin. num. 5. in fin. quæ fuit pri. cau. benef.
amitt. Corbul. de caduc. ob alienat. limit. 37.
vbi teſtatur de communi, & ita fuiſſe iudica-
tum in Rota Mantuana, & dixit Minado. de-
ciſ. 24. quòd in alienatione emphyreuſis facta
cum tali proreſtatione, ipſa proteſtatio dicirur
reperita etiam in traditione ſubſecuta, licet
de tali proteſtatione non appareat tempore
traditionis, nec eſſe locum commiſſo, licèt cõ
tractus non teneat, dicens ita fuiſſe iudicatũ,
& hanc ſententiam latiſſimè tuetur Cioffi. cõ.
9. num. 118. cum plurib. ſeq. vſque ad finem,
& plurimos adducit Roſent. de feud. c. 9. con
cluſ. 61. num. 1.

Demum ſtante minoritate D. Iacobi Anto
nij necnon etiam eius vxoris eſt locus reſtitu
12 tioni in integrum aduerſus talem omiſſionẽ,
vt per Odd. de reſtit. in integ. quæſt. 89. ar. 6.
etiamſi res agatur cum eccleſia pariter priuile
giata, Odd. ubi ſup. 5. q. 18. art. 9. cùm minor
iſto in caſu agat de damno vitando. Odd. d.
quæſt. 18. artic. 4. & numer. 33. latè Cęphal.
conſilio 7.

Veruntamen prædictis nõ curatis, arbitror
locum eſſe caducitati ob aſſenſum nõ petitũ,
& dominus directi habet intentionem ſuam
fundatam in pacto expreſſo in inueſtitura, &
13 ſuperius recitato, cuius vigore tenebatur om
nino D. Iulius obtinere præfatum aſſenſum,
quo omiſſo dignus eſt priuatione. Siquidem
ex tali conuentione concurrit prohibitio le-
14 gis & hominis, & tacita ac expreſſa ſeu con-
uentionalis, & ob talem concurſum dicitur
inhibita omnis ſpecies contractus & aliena-
tionis aliàs licitę & permiſſibilis abſque Do-
mini licentia, adhoc vt pactum illud ſpecifi-
cum & expreſſum aliquid operetur, text. in §.
15 ſanctiſſimus, authen. de non aliena. nam duo
vincula magis ligant l. Baliſta. ff. ad Trebell.
Rolan. conſ. 12. num. 69. in 3. ſunt enim diuer
ſi titulus datus à lege, & titulus datus ab ho-
mine, adeo quòd ſublato vno remanet alter.
Cępha. conſ. 59. num. 18. & 28. Lancel. Gal-
lia ſuper conſuet. Alex. verſ. legare. §. fin. nu.
7. & ideo quando concurrit diſpoſitio homi-
16 nis & legis, vna ſublata remanet altera. Ca-
che. deciſ. 85. num. 14. Petra. de fideicom. q.
6. num. 29. & in tali concurſu ſi adeſt aliquis
caſus exceptus à iure communi, tunc hominis
prohibitio effectũ operatiuum ſortitur. Ruin.
conſ. 34. num. 2. in 1. & quando obſtant duo
17 impedimenta, vno ceſſante remanet alterum.
D. Surd. conſ. 5. num. 50. & conſ. 118. num. 9.
& conſ. 136. numer. 37. Corbul. de caduc. ob
alien. quæſt. 6. num. 9. & nnm. 12. & dici ſolet,
quòd ceſſante vna ratione legis non ceſsat ip
18 ſius legis diſpoſitio alia ratione adhuc mili-
18 tante §. affinitatis. §. ſocrum. Inſtit. de nupt. l.
ſi non lex alia. vbi Bar. ff. hæred. inſtit. Roſen-
tal. de feu. cap. 7. concluſ. 33. num. 10. Quare
ſi quid ex legis & hominis prouiſione aliena-
ri prohibetur. prohibira quoque alienatio in-
telligitur, quæ aliàs aliquo pacto permitteba-
tur. Sola in antiq. conſtit. Pedem. tit. de cenſi.
decret. cenſuum par. 4. glo. vni. numer. 4. cum
19 duplex prohibitio auferat omnem alienandi
facultatem. Rui. conſ. 118. num. 5. in 2. & pro-
prius in terminis prohibitæ alienationis feu-
di ita docuit Bal. in c. 1. §. præterea, nu. 3. vbi
Aluar. num. 4. Præpoſ. Rauen. & Afflic. num.
5. d. capit. Conrad. & mouetur Bald. ex eo,
20 quòd pactum expreſſum debet aliquid ope-
rari, & quando noua prohibitio adijcitur ve-
teri prohibitioni habet virtutem ampliandi,
& hanc concluſionem poſt Curt. Opizo. Iaſ.
Rui. Alex. Neuiz. Iacobin. & alios tuetur Ro-
lan. conſ. 81. num. 18. & ſeq. in 2. Alciat. conſ.
25. num. 12. & 13. lib. 8. & ideò ſcripſit Ripa
conſ. 8. num. 9. 10. 11. inter conſilia feudalia
diuerſorum, quòd licet Baronia aliàs potuiſ-
ſet alienari etiam obſtante prohibitione indu
cta à lege, ſi tamen prohibitio illa geminatur
ab homine nullo pacto permittitur talis alie-
natio. Conferunt tradita per Natt. conſ. 481.
num. 15. vſque 20. Alibi dicitur, quod ſtante
21 dicto pacto expreſſo ius priuationis tranſit
ad hæredes domini etiam in vita ſua non cõ-
queſti, quod aliàs non tranſiret. Decia. conſ.
4. num. 27. in 1. Præterea efficit tale pactum vt
22 alienans partem cadat à toto, quod aliàs cir-
cunſcripto paſto non eueniret. Bero. conſilio
122. num. 6. in 1. Corbul. de caduc. ob alien.
23 ampli. 42. numer. 9. Facit & Confert etiam,
quòd fęminæ prohibentur ſuccedere in feu-
dis ex lege feudorum, quæ lex ex principis
decreto rolli poteſt. At ſi etiam ex conuen-
tione inueſtituræ fœminę ſuccedere prohibẽ
tur, non poteſt princeps illam conuentionem
tollere. Meno. conſ. 20. numer. 35. Roſen. de
feud. cap. 7. concluſ. 19. num. 30. optimè De-
cia. d. conſ. 4. num. 25. in 1. dicens, quòd cum
iſtud

iſtud pactum ſit conforme iuri communi de-
bet aliquid plus operari, ne ſit ſuperfluũ.quia
24 duo vincula magis ſtringunt, & quando legis
prohibitio eſt ab homine repetita, tunc non
licet alienare etiam in caſibus à iure exceptis
concordat Cępha.conſ. 133. num. 64.65. a-
lios congerit Rimin.iun.con.243,num.69.&
25 ſeq. dicens, quod licet aliàs inter con vaſſal-
los feudum poſſit alienari abſque licentia do
mini, tamen ſi prohibitio expreſſa facta fuerit
in eius conceſſione, non poterit etiam inter
conſortes alienatio fieri, quoniam per prohi-
bitionem alienationis expreſſam iuncta taci-
ta legis prohibitione, dicitur fuiſſe ſublata
quælibet alienandi facultas etiam in caſibus
alias permiſſis, Idem repetit in conſ. 882. nu.
128.ſequitur Mozzi.de feud.in rubr.de acci-
dent. feud.num.9.Mandel.conſ.284.numer.
74.Scrad.de feud.par.10. ſectio.3.num.21.
Crau.conſ.739.num.11.& conſ.815.numer.
13.& 856.num.18.& 963.numer.10. latè D.
Surd.conſ.323.num.3. Intriglio de feud.cẽt.
2.art.5.num.546. & plurimos alios recenſet,
& ſequitur Roſent.de fęud.cap.9. concl. 46.
num.8.& nouiſſimè Fabi. de Anani.conſ.38.
26 num. 54. & ſeq. Hinc dicitur, quòd quando
deducitur in pactum id quod erat de iure cō-
muni diſpoſitum, taliter alterat, quòd produ-
cit actionem, quæ alias de iure communi non
præſtabatur.Bart. in l. non impoſſibil.ff.pact.
Franc.de Ponte conſ.2.num.7.& 9.& conſil.
81.num.60.& ſeq.

27 Confirmatur iſtud fundamentum ex regu-
la, quòd emphyteuta veniens contra quodli-
bet pactum expreſſe per ſe promiſſum in inue
ſtitura cadit à iure ſuo, Ita poſt Bart. Bald. Al-
ber. Iaſ.& alios tradit Decia.conſ.4.num.24.
28 in 1.vbi ſubiungit, etiam vaſſallum in feudis
non ſeruantem pacta extenſa in inueſtitura ca
dere à feudo etiam ſi vaſſallus ſit Eccleſia,&
in propoſiio poſt plures ab eo citatos tradi-
dit Milanens.dec.17.num.76.68.in 2.quòd
pacto in contractu emphyteutico adiecto em
phyteuta contraueniens & id non ſeruans ca
dit in commiſſum quomodocunque ſit pactũ,
etiamſi eſſet contra naturam emphyteuſis, fa-
cit dictum Pappon. conſ. 20. num.9. 10. vbi
ait, quòd pacta in diſpoſitionibus & maximè
29 feudalibus ſunt diligenter cuſtodienda, quia
totum negotium facere dicuntur, etiamſi re-
cedant à propria natura rei. Hinc etiam dixit
Peregr.conſ.94.num.64. in 2.quòd emphy-
teuta ceſſans facere id, quòd ex pacti teneba-
tur ob inobſeruãtiam pacti cadit in commiſ-
ſum,& antè omnes id ſcriptum reliquit Bald.
in l.fin.§.fin.colum.fin.num.6.C.commu.de-
legat.& in l.1.§.in primo,numer.12.C. cadu.
toll. quem ſequitur Corbul. de caduc. ob in-
obſeru.pact. num. 1. & ſeq. Cum igitur tene-
retur D. Iulius vigore pacti petere aſſenſum
in caſum cuiuſcunque contractus & aliena-
tionis, illum omittendo dicitur in commiſsũ
30 incidiſse.Nam pactum debet ſemper aliquid
operari. l. ſi quando. ff. leg. 1. Quinimò vbi
adeſt pactum ſemper dicitur receſsum a iure
communi, ſecundum Natt.conſ. 384.numer.
11.Becci.conſ.94.nume.28.Dominus Surd.
conſ.34. numer.27.& ſeq.vbi plura exempla
memorat probantia pactum expreſsum præ-
ter ius commune ſemper operari & nouam a-
ctionem producere. Addatur prædictis, quod
quando ſit prohibitio per contractum non po
teſt fieri alienatio etiam ex cauſa dotis. glo.in
31 l. ancilla vbi Bald.C. iur. dot. alios adducit
Mandel.conſ. 522.num.4. Boer. deciſ. 129.
num.5.6.

Tota igitur vis reſidet in declinatione o-
biectorum, quæ tamen de facili tolluntur, vt
mox referam,

Quatenus ergo dicebatur emphyteuſim &
feudum poſse in dotem dari abſque conſen-
ſu domini directi (quicquid in emphyteuſi di
32 ci ſoleat) id eſt certiſſimum, feudum etiam fi-
liæ ipſiuſmet vaſsalli nequaquàm poſse dari
in dotem ſine aſsenſu domini per tex.in §. do
nare tit. qualiter olim feud. poter. alien. vbi
Bald.Aluar.Præpoſ.Laud.Affl.& alij.Herad.
de feud.par.8. cap. 1. nu.32. 33. & veriorem
ac in camera Imperiali ſeruatam teſtatur My-
ſing.cent.4.obſer.86.num.3.Men. conſ.700.
numer.10.Brocolt.de feud.cap.8.numer.38.
Vulte.de feud.cap.10.num.46.Decia. conſi.
117.num.70.in 3.Clar.§.feudum quæſt.36.&
infinitos penè enumerat Roſent.de feud.c.9.
concluſ. 8.num. 11. vbi ait id fieri non poſſe
citra amiſſionis iacturam etiamſi pater illud
daret pro filia, ſubdens hanc eſse rationem,
33 quia rei in dotem datæ dominium & poſsef-
ſio ab ipſo dante tranſit in maritum. Pręterea
id lege cautum repetitur, vt ſupra dictum eſt,
& tradit ſola in antiq. conſtit. Pedemon. tit.
de feud.decret.yolant.glo.1.2.partis, num.7.
Hinc patet ſententiam contrariantium eſse
erroneam, ſicuti falſa eſt opinio Burſ.cōſ.132.
num.22.cùm dicat, feudum hæreditarium mi
xtum iudicari ſicut res merè hæreditaria, quia
34 etiam feudum hæreditarium mixtum regula-
tur ſecundum regulas feudi, vt per D. Surd.
conſil. 63. & 108. & in ſpecie Burſ. reprobat
Surd.d. conſ.108. nu.23. & Roſental.d.c.9.
concl.8.litera e, in fin.

Nec dicatur hanc dici alienationem ne-
ceſsariam in quo caſu non requiritur aſsen-
35 ſus domini, Quia vaſsallo non etiam permit-
titur alienare feudum ſub quouis titulo etiam
propter neceſſitatem famis, æris alieni, vel ſi-

mi-

milem. Bamacat. in c. ſi vaſsallus culpam. nu. 20. & ſeq. ſi de feud. def. cont. & latè per Sera der. de feud. par. 8. c. 1. nu. 20. vbi id extendit etiam interueniente iudicis authoritate, & hoc citra domini conſenſum neutiquam admitti, latè deducit Roſental. de feud. cap. 9. conclu. 3. nu. 7. vſque ad fin. vbi plurimos adducit, & tantò magis prædicta vigent, ex quo feudum in dotem datum fuit æſtimatum, quod eſt indubitatè prohibitum, vt plenè per Roſent. d. concluſ. 8. in fin. Vult. de feud. c. 10. nu. 46. in fin. Mozi. de feud. rubr. fin. n. 144. in fi. Meno. lib. 4. præſumpt. 189. nu. 173.

Reſpondetur ſecundò nec feudum nec emphyteuſim poſſe aliquo pacto in dotem da
36 ri etiam permittente lege quando pater alia bona poſſidet, cum id dicatur permiſſum in ſubſidium, ſeu in defectum aliorum bonorum, & idcirco cum dominus Iulius alia bona poſſederit, vt eſt notiſſimum & apertè colligitur ex præcitato inſtrumento dotali, non potuit huiuſmodi bona filiæ ſeu genero in dotem tradere ſine conſenſu domini. Crau. conſ. 215. nume. 7. Corbul. de caduc. ob alien. limit. 20. nu. 3. vbi ait, emphyteutam nō poſſe excuſari eo prætextu quòd talis alienatio fuerit neceſſaria. Idem ait Purp. conſ. 119. nu. 21. ſola in d. gloſ. 1. nume. 9. Mozi. alios adducens de feud. rubr. vlt. nume. 144. verſ. vel tertiò poſſet. Meno. d. præſumpt. 189. nume. 173. Ita pariter vi
37 demus † in ſimili feudum nullo pacto poſſe alienari pro dotis reſtitutione, niſi in ſubſidiū, Ioſeph. Ludo. deciſ. Peruſ. 71. nu. 20. 21. Buiſ. conſ. 180. num. 20. Pariſ. conſ. 63. nu. 49. in 2.
38 Rimin. conſ. 44. nume. 30. Dotis enim † conſtitutio ac illius reſtitutio à pari procedunt quoad onus bonorum alienari prohibitorum; ſecundum Pereg. de fideicom. art. 42. nu. 82.
39 Quinimò fortiùs talia † bona in ſubſidiū tantum poſſunt alienari etiā ſtante ſpecifica permiſſione vt ex cauſa dotis diſtrahi poſſint. Mā do. conſ. 355. nu. 16. & diffuſè tradit Menoc. conſ. 704. nu. 17. & conſ. 736. nu. 20. vbi plurimos adducit concordantes.

Nec replicetur, bona alia remanentia apud D. Iulium fuiſſe & eſſe ſuppoſita fideicō miſſo ac alienari prohibita, quo in caſu potuit eligere pro libito ex quibus bonis prohibitis dotari filiam voluerit.

Quia reſpondetur; imò bona illa apud ſe retenta, & præcipuè curiam Curtatoni fuiſſe alienabilem. vt conſtat ab euentu, ex quo illam alienauit vt eſt notiſſimum.

40 Preterea non tenet argumentum † à fideicommiſſo ad feudum in materia iſta, quia diſpoſitio Auth. res quæ. C. commu. de lega. nō militat in bonis feudalibus. Bal. & alij in d. c. 1. §. donare. qual. ol. feud. alien. po. Roland. de lucr. dot. q. 54. nu. 14. Sola in d. glo. 1. nu. 7. verſ. quod attinet ad dotium conſtitutionem, verè in terminis d. auth. res quę. non militat tanta ratio prohibitionis, ut in bonis feudalibus, tùm etiam quia in eo caſu adeſt aperta legis permiſſio, hic autem manifeſta legis prohibitio, vt optimè aduertit Roſent. d. c. 9. conclu. 8. nu. 5. & 6.

Addatur prædictis, Dominum Iulium occaſione dotis conſtituendæ filiæ totam curiā feudalem & emphyteoticam diſtraxiſſe ad commodum generi, partim ſub titulo dotis,
41 † partim ſub titulo donationis. At patri non permittitur totum feudum alienare quando de illius parte congruè filia dotari potuit, ut poſt Pariſ. & Purp. tradidit Pont. de Laudim. q. 29. verſ. argumentum autem procederet. ſequitur Sola in d. glo. 1. nu. 9. verſ. nec permittendum eſt. Nam in tantum eſt alienandū de bonis regulariter vetitis & in caſum neceſſitatis permiſſis, quantum neceſſitas ſuggerit, & vſque admodum congruum & neceſſarium & non vltra. Bal. conſ. 20. in fi. in 2. Menoch.
42 de arbitr. iud. caſu 182. n. 32. & † ita de rebus fideicommiſso ſuppoſitis eatenùs in dotem dari poſse quatenus filia congruè tantum dotata dicatur, tenet Iaſ. in d. auth. res quæ. nu. 3. quomodo igitur poteſt conſiderari neceſſitas in parte donata, & renuntiata in liberalitate conſiſtente?

Non etiam dicatur talem diſpoſitionem D. Iulij ſapere ſimplicem refutationem & conſequenter licitam alienationem abſque conſenſu domini, & non obſtante expreſsa conuentione contrahentium de non valendo contrahere abſque domini placito.

Reſpondetur enim hoc eſſe factū in hac facti ſpecie, in qua illud imprimis aduertendum eſt, vt etiā ex inſpectione ſuprascriptę arboris ſecernitarum proximiores Domini Iulij fuiſſe & eſſe Dominos Herculem & Simonem illius nepotes ex fratre, quam ſit D. Iacobus Anton. illius pronepos. Præterea ſtante qualitate inueſtituræ & conceſſionis feudi & emphyteuſis communi vtrique ſexui, necnon etiam ſtante diuiſione bonorum aliàs facta per Dominum Baptiſtam ſeniorem inter eius filios, de qua in ipſius Domini Baptiſtæ teſtamento rogato per quēdam Dominum Hilarium Maſcoppum ſub die 26. Ianuarij 1566. & ſemper per ipſos filios obſeruata poſt obitum patris, ut patet ex inueſtitura conceſſa quondam Domino Franciſco Burſatto, & conſortibus rogata per quondam D. Cynthium Petrozannum ſub die xj. Iunij 1567. vbi manifeſtè colligitur iſta bona feudalia & emphyteotica obueniſſe & ſemper ſteriſſe medio præfatæ diuiſionis apud Dominos Franciſcum Iulium &

Digitized by Google

Ambroſium ſeniorem fratres de Burſattis,ex-
cluſo ab illis penitus D.Baptiſta iuniore pari-
ter filio dicti teſtatoris diuidentis & reſpecti-
uè patre precitati D. Iacobi Antonij & illius
hæredibus & deſcendentibus. Stante igitur,
vt dixi,tali diuiſione continuo obſeruata poſt
mortem D.Iulij, iſta bona debebantur Domi
næ Margaritæ eius filiæ capaci excluſa peni-
tus linea præfati D.Baptiſtæ iunioris,quia vbi
43 feudum † vel emphyteuſis per diuiſionem
deuenit ad aliquam lineam,nempè fratris,alia
poſtergata,nputà patrui,tunc donec ſupereſt
perſona capax ex dicta linea,bona huiuſmodi
poſſidente,etiamſi ſit fœmina non ſit tranſitus
ad aliam lineam excluſam.Natta conſ.22.per
totum.alios adducit Cacher.deciſ.23.nu.34.
Peregr.conſ.16.numero 11.in 2.Rui.conſ.9.
num.5.verſ.quinimmò uidetur.in 1.Rim.ſen.
conſ.259.nume.23.31.& ſeq.Bero.conſ.93.
num.26.in 1.& conſ.152.nume.35.& ſeq.in
44 2.In propoſito † igitur dico,Quod non po-
teſt aliquo modo conſiderari aliqua ratio ve-
ræ refutationis, quia illa dicitur propria & li-
cita refutatio quæ fit in proximiorem alias im
mediatè ſucceſſurum ab inteſtato ipſi refutan
ti, & cui refutanti mortuo illico ſucceſſio de-
45 uoluitur. Dicitur inquam† refutatio ſucceſ-
ſionis præuentio,ſeu anticipatio,aut accelera
tio ſucceſſionis,& poſt alios tradit Fabi.de A-
na.conſ.39.num.13.14.Bamaca.in c.benefi-
cium.num.15.16.ſi de feu.defun.conte. ſub-
dens,quòd refutans loco cedit eiuſque perſo
nam de medio tollit quæ ſucceſſionem impe-
diebat.Idem ait Franc.de Pont.conſ.12.col.
1.Roſent.de feud.cap.9.concluſ.50. in gloſ.
46 c. Quando † igitur refutatio fit in perſonam
proximè & immediatè ſucceſſuram,tunc tan-
tum dicitur licita alienatio fieri præmiſſa ſine
conſenſu domini,aliàs ſecus. Pont.d.conſ.12.
colum.1.Bamaca. in d.c.beneficium. numer.
214.Vinc.de Ana.in c.1.numer.227.de vaſ-
ſal.decrep.ætat.& num.267.& 278.vbi ſub-
47 dit. † refutationem factam vlteriori agna-
to & factam extraneo parificari. & hoc diffu-
sè tuetur Cancti.in extrauag.volentes. c.54.
incipit.Sed operæ pretium eſt,fol.mihi 161.
Camer.in c.Imperialem.de prohib.alien.per
Feder. fol.mihi 17.107. & 252. Intriglio de
feud.cent.2.art.5.num.400. Hinc dicitur feu
48 dum refutatum ulteriori illico poſſe à proxi-
miore reuocari, vel ſaltem incontinenti poſt
obitum refutantis. Roſent.de feud.c.10.con-
cluſ.39.numero octauo, & cap.9.concluſ.52.
numero decimoquarto. Cum igitur proxi-
miores ſint Domino Iulio refutanti DD.Her
cules & Simon eius nepotes, non poteſt iuri-
dice nuncupari refutatio. Quinimmò adeſt
propria filia Domini Iulij refutantis , cui
non fuit facta à patre vera feudi refutatio
per aſſignationem dotis cantantem in nomi-
ne filiæ, ſed fuit facta explicitè D. Iacobo
Antonio genero ſtipulāti & acceptāti pro ſe,
& hæredibus ſuis, & ita maritus à ſocero non
ab uxore, feudum & emphyteuſim in dotem
accepit, iſti enim caſus valde differunt inter
ſe,quia ſi pater dat dotem filiæ & filia marito,
49 non † datur actio marito aduerſus ſocerum
dotantem pro dotis conſecutione ſed ipſi fi-
liæ, ſecus ſi aſſignatio dotis fiat immediatè a
ſocero ipſi genero. latè Ruin. conſ. 221. in 1.
Conferunt tradita per Bal.Nouel.de dot.p.6.
priuil.71. ita etiam videmus patrem feudum
genero non poſſe ſine domini conſenſu in do
50 tem dare pro dote filiæ,†vt ſupra abūdè pro-
bauimus, filiam autem dominam feudi & poſ
ſeditricem nō prohiberi illud in dotem dare
marito abſque licētia domini, modo non de-
tur æſtimatum, ut diffuſè tradit Roſental. de
feud.cap.9.concluſ.9.num.6.& 7.Clar. §.feu
dum.q.36.Non igitur poteſt aliquo pacto præ
fata Domini Iulij diſpoſitio dici refutatio,
maximè cùm etiam aliam partem Curię vltra
51 dotem pronepoti donauerit,Quinimmo † nō
ſubſiſtit refutatio vera, niſi ſit libera & abſolu
ta, ſecus ſi ſit qualificata ab aliqua reſeruatio-
ne vſusfructus vel alterius annuæ penſionis,
vt poſt Camer. adducit Ponte conſ. 12. per
totum,& conſ.69.nu. 17. vt in præſenti caſu.
52 Reſpondetur ſecundo, † quòd dato (non
tamen admiſſo) quòd talis diſpoſitio veram
refutationem ſaperet, attamen cùm vltra pa-
ctum expreſſum de non alienando ſine licen-
tia fuerit etiam addita pœna caducitatis ſeu
amiſſionis,dubio procul pœnæ conuentiona-
li locus eſt,etiamſi alienatio fiat inter compre
henſos,vt probat Bero.conſ.128.num.12.in
1.Corbul.de caduc. ob alien. limit.6. num.6.
verſ.præſertim ſi in conuentione & limit.13.
num.4.

Et ita ex pręcitatis ſatis conſtat non obſta-
re caſui noſtro adducta per Grat.conſ.86. nu.
7.& ſeq.in 1.& ſequaces, Quia Grat. aliijq; in
oppoſitum adducti loquuntur quando aliena-
tio fuit facta per vaſſallum vel emphyteutam
in proximiorem ſucceſſurum, & ſine additio-
ne pœnæ , quod non fuit factum in præſenti
facti ſpecie.

Præterea dicta per Grat. non ſubſiſtunt,
quia iam ſuperius demōſtrauimus pactum ex-
preſſum additum prohibitioni legis indubita
tè facere actionem & priuationem etiam in
caſibus alias regulariter permiſſis,cum per pa
ctum dicatur receſſum à partibus à iure com-
muni,& vaſſallum ac emphyteutam inobſer-
uantem pacta expreſsè conuenta cadere a
feudo & emphyteuſi etiam ſi pacta deuiarent

à natura

Digitized by Google

à natura feudi vel emphyteuſis, & quòd ceſ-
ſante prohibitione legis adhuc viget & ope-
ratur prohibitio hominis. ſed de his omnibus
ſupra diffusè egimus. Quibus tamen in præ-
ſentiarum addi poteſt, pactũ illud expreſſum
fuiſſe verbis pregnantibus repetitis ſæpius &
vniuerſalibus conceptum ibi (non poſſint
nec valeant partem aliquam vendere, nec
quoquo modo alienare, nec de illis contra-
ctum aliquem facere (quo in caſu etiam di-
ſpoſitio collata in ſucceſſurum ab inteſtato ſi-
ne licentia dicitur omnino prohibita, imò ip-
ſa ſucceſſio ab inteſtato, vt poſt alios firmat
Mandel. conſil. 218. nume. 7. & quancumque
alienationẽ neceſſariam, latè Rolan. conſ. 80.
num. 87. in 3. Peregr. de fideicommiſſ. art. 24.
54 num. 41. & ſeq. ſubdens, † de natura vniuer-
ſalis dictionis eſſe, ut includat, quæ aliàs non
continentur, & ita optimè diſtinguit Petra
inter prohibitionem ſimpliciter factam & pro
hibitionem per verba vniuerſalia geminata
& prægnantia conceptam, in tracta. de fidei-
com. quæſt. 8. nume. 430. Hæc autem deſide-
rabantur in caſu, ſuper quo cõſuluerunt Grat.
& ſequaces.

Addatur, quòd feudum regulariter nec em
phyteuſis poteſt alienari ſine conſenſu domi-
55 ni, iuribus notis. † Modò tenet pactum expreſ
ſum in inueſtitura, vt poſſint alienari ſine di-
cto domini conſenſu. Rolan. conſ. 16. num. 15.
in 3. Anguiſ. conſ. 82. num. 25. & ita per pa-
56 cta alteratur vera natura † feudi & emphyteu
ſis, ſequitur Intriglio de feud. centu. 2. art. 6.
num. 64. Ita igitur è contra poteſt etiam addi
pactum, ut non poſſit alienari ſine conſenſu
domini, quia eadem oritur actio ex dicto pa-
57 cto negatiuo † ſeu prohibitiuo alienationis
feudi, ſicuti ex pacto permiſſiuo, ut in termi-
nis firmat Pont. conſi. 2. num. 7. 8. & conſ. 81.
num. 59. & ſeq.

Tollitur etiam quod dictum fuit de prote-
ſtatione facta per Dominum Iulium vigore
clauſulæ, ab habita licentia domini directi
nec aliter nec alio modo, vt ſe ſaluet à com-
miſſo etiam ſecuta traditione.

58 Reſpondetur enim primò in contrarium
ſententiam deſcendiſſe Bald. & alios addu-
ctos per Rim. iun. conſil. 285. num. 44. vſque
59. Ceph. conſil. 223. nu. 38. Rolan. conſi. 51.
num. 30. In 2. Sylua. conſil. 77. nume. 7. Gabr.
conſ. 92. nume. 7. in 1. & communiorem enun-
tiat Redoa. de reb. eccle. non alien. quæſt. 79.
cap. 9. nume. 42. nàm per traditionem rei hu-
iuſmodi proteſtatio dicitur contraria facto
& non excuſat, quia non ex bona fide res agi-
tur, & idcirco iſta proteſtatio dicitur clande-
ſtina & fraudulenta, meritò non ſaluat alienã
tem & tradentem, & ita multoties vidiſſe pra
cticari ait Burſ. conſ. 181. nu. 12. vbi plurimos
adducit, quibus addo Viui. deciſ. 234. nu. 4.
ita fuiſſe iudicatum in regia audientia Apu-
liæ. & iſta ſententia corroboratur a fortiori
ex eo, quòd ſi per pactum expreſſum fuerit
conuentum per inueſtitum cum domino dire-
cti, ut ipſe inueſtitus habeat poteſtatem & li-
centiam uendendi cuicunque voluerit; tamẽ
non poterit emphyteuta vendens propria au-
thoritate introducere emptorem in poſſeſſio-
nem irrequiſito domino, alias res incidit in cõ
miſſum Guid. Pap. conſ. 46. Socin. iun. conſ.
70. nume. 10. in 3. Imol. & alij de quibus per
Corbul. de caduc. emphyt. ob alienar. amplia.
2. nume. 8. 9. Modò ſi expreſſa domini licen-
tia contrahendi pro libito non ſaluat à com-
miſſo ſequuta traditione abſque nouo placi-
to domini, vtique nec debet excuſare licen-
tia ſuppoſita & reſeruata inſcio domino per
ſolos contrahentes.

Reſpondetur ſecũdò, talem clauſulam nul
lo pacto ſaluare ſecuta traditione, nam contra
59 rium † affirmantes dicunt contractũ per hanc
clauſulam dici ſuſpenſum non autem perfe-
ctum, & contractum taliter clauſulatum po-
tius eſſe nullum non ſecùto aſſenſu, quam vali
dum. Ego autem dico, quòd ſi acquirens rem
60 † vigore huiuſmodi contractus clauſulati nõ
petit inueſtituram intra annum & diem, illa re
priuatur. Cagno. in l. 2. numero 107. C. pact.
int. empt. & vendit. Redoa. d. quęſt. 79. cap. 9.
numero 42. poſt med. Corbul. de caduc. em-
phyt. ob non petit. inueſt. Modò, ſi priuatur,
neceſſariò ſequitur contractum fuiſſe perfe-
ctum, quia in contractu nullo vel inualido nõ
61 eſt locus † commiſſo vel priuationi.

Reſpondetur tertiò, quod ſi contraria opi-
nio vera eſſet, exinde reſultaret maximum ab
ſurdum, nẽpè quòd dñs directi in perpetuum
62 fraudaretur recognitione † & debito laudi-
mio, quia cõtrahens vel acquirens nolẽs reco
gnoſcere dñm ſemper allegaret dictam clau-
ſulam, reddendo fruſtratoriam legis diſpoſi-
tionem abſque metu priuationis, & tuendo ſe
ſub clypeo quòd contractus non eſſet perfe-
ctus ſed conditionalis, quod nullo pacto eſt
ferẽdũ, vt aduertit Bero. in c. potuit. n. 25. ext.
63 locat. Burſ. conſ. 181. n. 19. † cum multis ſeq.
Hinc dr̃ talẽ clauſulã ſeu proteſtationẽ non iu
uare in præiudicia lib. Bal. in c. fi. n. 23. in fi. de
confeſs. Rim. iun. conſi. 285. nu. 30. & ſeq.

Reſpon. quartò, quòd etſi in contractu rei
obnoxiæ non reſeruetur a contrahentib. aſſẽ
ſus domini directi, attñ dr̃ illimet dño reſerua
tus à iure cõi ſcripto & etiam municipali no-
ſtro, cuius vigore præfato dño directi dat̃ ius
offerendi & rei cõparatio, ſi eã velit, ſin minus
cõpetit illi petitio quĩquageſimę ſeu laudimij

ſi malit nouum admittere acquirentem, l. fin. C.iur.emphyt. & ſtatut. Mant.rubr. Qualiter inueſtitus ad affictum.Modò dico, ſi talis aſſenſus reſeruati conditio naturaliter & tacitè ineſt huiuſmodi contractuum generi,ſequitur quòd per illam clauſulam additam contractui
65 contractus non dicitur ſuſpenſus,† nec conditionalis, ex quò conditio naturalis quæ actui tacitè ineſt, actum ipſum non ſuſpendit, ſed purum ac perfectum relinquit, l.conditiones, ff. condit. & demonſtr. Illud inquam dicitur
66 fieri ſimpliciter † quod fit ſub cõditione,quæ tacitè ineſt. Bal.in l.Gallus,§.quidam,nu.7.ff. lib. & poſthum. & ideo dixit Dominus Surd.
67 conſil.110,num.6,quod conditio, quæ tacitè
68 ineſt, non eſt propriè conditio.Imò † dicitur conditionem iuris vtcunque expectam ab homine non dici conditionem hominis ſed legis, & conſequenter non importare conditionem nec dominij translationem impedire, l.3. ubi Bar.Alexan.Iaſ. Rip.Alciat. & alij.ff.
69 leg.1.Hinc dicitur † proteſtationem pendentem non a facto hominis, ſed legis, nihil operare. Iaſ. in l. non ſolum,§. morte, nume.27. ff.noui operis nuntiat.Quare dico in propoſito, quòd ille qui rem emphyteuticam tradit, omne ius ſuum & quantum in ipſo eſt, nempè dominium vtile poſſeſſionem ac fructuum acquiſitionem transfert in acquirentem. Vnde licèt domino directi non conſentiente res tradita acquirentis non efficiatur, non idcirco id contingit ex eo, quod ita dictum eſt a partibus contrahentibus, ſed quia ita iure cautum reperitur. Quo fit, ut concludi debeat
70 expreſſionem eius quod tacitè ineſt, nihil operare, l. non rectè. C.fideiuſſor.l.tertia, ff. lega.primo.

Reſpondetur quintò, quòd lex ipſa non diſponit, vt emphyteuta vel vaſallus alienans rem emphyteuticam vel feudalem excipiat vel reſeruet ius vel aſſenſum domini directi aut illius intereſſe vel præiuditium. Nec mirum, quia nec ipſa conuentio contrahentium partium poteſt ipſi domino præiudicare,
71 cum † id quod eſt alienum, non poſſit ſine illius facto ab eo auferri. l. id quod noſtrum. non debet, ff. regul.iuris.l. debitorem, C. pignor. & ideo id lex non diſpoſuit cum non fuerit neceſſarium cap.erit autem lex. 4. diſt. ſed benè lex expreſsè diſpoſuit (afficiendo
72 contractum ipſum & rem obnoxiam) vt talis alienatio non teneat, nec res efficiatur acquirentis ſine ipſius domini conſenſu. l. fina. C. iure emphyteut. capit.Imperialem. de prohibit.feudor.alien. per Feder.Quibus ſic ſtantibus non poteſt dici ſatisfactum legi per reſeruationem dicti aſſenſus per contrahentes iam
73 a lege † reſeruati, cui partes præiudicare non potuerunt, ſed debet explicitè requiri. Aliud enim eſt reſeruare, aliud requirere. Requiſitio inquam fuit inducta a lege, ne dominus vltro cogeretur petere rem, vel Laudemium, & conſequenter expenſis vexari.

Reſpondetur ſextò, requiſitionem aſſenſus domini directi de qua ſupra fuiſſe inductam à lege per ſermonem prohibitiuum, vt in dicta l.fina. & in dicto cap. Imperialem. in quibus etiam proceditur vlterius ad annullationem actus aliter geſti, & conſequenter dicta requiſitio dicitur a lege inducta pro forma Brun.de forma rubr. quando cenſea.trad.pro forma, concluſ.1.& ſecunda. At forma tradita à lege prohibitiuè, & procedente vlterius annullando actum aliter geſtum, non poteſt adimpleri per æquipollens.l.non dubium. C. legib.l.non poteſt.ff.leg.1.l. fin.C.legit.hære. Tiraq. de retra.lignag.§.j.gl.2.nu.11.Vaſq. de ſucceſ. creat.lib.j.§.4.nu.11.14.& ſeq.

Reſpondetur ſeptimo, dato etiam non tamen ſuppoſito pro vero, quòd per traditionē non cauſetur priuatio virtute talis clauſulæ,
75 attamen id intelligi debet † dummodo ſecuta traditione abſque mora id domino directi notificetur offerendo ei debitam quinquageſimam,& ita dicendum eſt talem clauſulam excuſare vſquequo commodè domini conſenſus requiri poteſt, aliàs ſecus, quia daretur materia fraudandi vt ſupra tetigi in 3.reſponſione. Ita poſt Salic. Bald. Alber. Afflic. & alios probat Burſ.conſ.181.nu.15.16.21. & 22. & conferunt tradita per D. Surd. conſ.372. nume.5. Quando enim conditio conſiſtit in faciendo, ſtatim cenſetur deficere, quando tantum temporis ſpatium præterijt, in quo obligatus factum commodè expedire potuit, vt in terminis requirendi aſſenſus principis ſcribit Burſ.conſ.45.nume.15. quem ſequitur alios adducendo Rol.conſ.63. num.48.verſ. ad ſecundum vol. 4. Cephal.conſil.118. nume.16.latè D.Surd. conſi.num.35. Ratio eſt, quia licet ad implementum talis conditionis non ſit ab homine appoſitum certum tempus, tamen illud dicitur appoſitum a lege, quod quidem tempus eſt quando commodè potuit fieri & adimpleri, vt probè docuit Rimi.iun. conſil.595.num.32.33. & 34. Vnde cum plures anni tranſiuerint in præſenti caſu a die traditionis vſque in hodiernam diem, indubitatè talis negligentia pepetit pœnam in expreſſa conuentione prædicta communicatam.

Poſtremò non obeſt cõſideratio reſtitutionis in integrum.Reſpon.enim,hic non agi de caducitate incurſa per D.Iacobum Antoniū, ſed per D. Iulium alienantem, qui tenebatur aſſenſum domini requirere Burſ.cõſ.56.n.17. & 27.ſequitur Pont.de Laudem.q.9. ante fin.

Reſpon-

Reſpondetur ſecundo, verba pacti & con-
uentionis expreſſę comminantia priuationem
fuiſſe directa in inueſtiros alienantes & con-
trahentes ſeu uendentes,non in acquirentes.
Reſpondetur tertio, quod ſuppoſito (non
tamen admiſſo) quod caducitas ſit conſidera-
bilis etiam reſpectu D. Iacobi Antonij acqui-
rentis minoris, Attamen, ut diximus, per pa-
ctum expreſſum dicitur receſſum a iure com-
muni, vt poſt Natt.& Bec.ait D.Sur. conſ.28.
77 nu.34.& ideo non ſolet † dari minori reſtitu-
tio in integrum aduerſus pactum conuentio-
nale, ſecundum Barb.conſ.40.in fi.in 1.Mazi.
Anguiſ.conſ.212.nu.15.
Reſpondetur quarto aduertendum eſſe, hic
agi de feudo honorifico, dempta quadam mo
dica parte pro qua cenſus minimus ſoluitur, ſi
cuti de parte emphyteutica canon exiguus ſo
78 let erogari, feudi autem, † maxime iſtius, con-
ceſſio dicitur gratia, beneuola conceſſio & be
neficium, ut late uidere eſt apud Intriglio. de
feud.centur.1.quæſt.18.Roſent.de feud.cap.
1.concluſ.2.& ſeq.& beneficium ex amore do
mini procedens ait Fachin.lib.7.cap.58.ver.
79 rationem † hanc adfero. Imo quando pro feu
do uel emphyteuſi quid modicum annua-
tim pro recognitione dominij ſoluitur, tunc
dicitur haberi a domino per titulum lucrati-
uum. Bar.in l.ſi mihi & 1 itio.ff. verbo.obliga.
Natta conſ.312.nu.4. Quo præmiſſo ſic ſtan-
te, dico nequaquam eſſe locum reſtitutioni in
integrum prætenſæ ex perſona D. Iacobi An-
80 tonij minoris aduerſus eccleſiam † cum priui
legiatus non vtatur priuilegio contra aduerſa
rium pariter priuilegiatum Odd. de reſtitu. in
integ.quęſtio.18.art.5. Nec dicatur D. Iaco-
bum Antonium agere de damno vitando,
cum dicatur amittere lucrum iam ſibi quæſi-
tum & radicatum, quia contrauenicns ac ca-
81 dens in pœnam priuationis † poſt bona ade-
pta dicitur damnum pati, cum lucrum iam ra
dicatum amittat.l.reprehendenda vbi Iaſ. nu.
10.C.inſtit.& ſubſtit.Caſtr.in l.2.§.fin.nu.3.ff.
qui ſatid. cog.
Quia replicatur id non procedere in caſu
iſto, in quo agitur de iure quæſito & lucro ra-
dicato proueniente a domino directi, qui
tale lucrum dederat ſub certa conuentione &
certo pacto, quod D. Iacobus Antonius non
ſeruauit, & ita talis priuatio nec damno nec
pœnæ aſcribi poteſt, ut poſt gloſ.Imol.Aretin.
Iaſ.& Lup.optime declarat Didac.in epirom.
de ſponſ.part.3.§.3. numero 8. Padil.in l.ſi e-
mancipata. numero 9. C. iur. & fact. ignor.
Hinc dicitur quod perdere lucrum quæſitum
non eſt damnum, quando reuertitur ad eum
a quo proceſſerat gloſſ. in l. ſi ſtipulatio vbi
Iaſon. in fin. ff. de verborum obligat. Anguiſ.
conſilio 101. numero 62.& conſilio 30. nu-
mero 280.
Reſpondetur quinto, iſta bona feudalia &
emphyteutica fuiſſe acquiſita D. Iacobo An-
83 tonio minori ex ſtipulatione † maiorum, qui
conuenerunt, ne illis liceret alienare quo quo
modo dicta bona vel eorum partem abſque
licentia domini ſub pœna priuationis, prout
latius colligitur ex lectura præcitati pacti. vn-
de ſequitur, quod ſi dominus Iacobus Anto-
nius minor talia bona ex ſtipulatione maio-
rum habuit, licentiam petere omiſit ratione
minoris ætatis & conſequenter ex priuilegio
ſuæ perſonæ non venit in integrum reſtituen-
dus, quia contractus habuit originem ex per-
ſona maioris, & ſtipulatio pęnalis fuit commiſ
ſa propter ſimplex non factum, quo fit vt non
ſit locus reſtitutioni in integrum, quia priuile-
giatus ſuccedens non priuilegiato propter
ſimplex non factum non vtitur ſuo priuilegio,
quia nihil cum eo dicitur geſtum, requiritur
enim quod cum minore aliquid geſtum fue-
rit ad hoc vt ei concedatur reſtitutio in inte-
grum, quod non eſt in caſu iſto, ex quo priua-
tio committitur per ſimplex non factum a cō-
tractu maioris initium trahens, ita Bartol. in l.
cum filiusfamilias §.in hac ſtipulatione. nume
ro 3.ff.verb.obliga. quem cæteri ibidem com
muniter ſequuntur late Maluaſ. conſilio 102.
numero 29.& conſilio 118. numero 2. vbi e-
tiam dixit poſt multos alios, quod ſicuti con-
tra maiorem minoris authorem cucurriſſet pri
uatio, ita etiam aduerſus minorem in eius lo-
cum ſuccedentem, quia ubi contra maiorem
originem ſumpſit obligatio, non conſideratur
perſona minoris. & hanc concluſionem late
declarat Corbul. de caduc. ob non ſolut. ca-
non. amplia. 29. numero 7. 8. vbi plurimos
adducit.
Concludendum igitur eſt, ob talem omiſ-
ſionem ſeu contrauentionem pacto expreſſe
conuento in inueſtitura, locum eſſe priuationi
feudi & emphyteuſis ad commodum domini
directi. Nam & ſi valde inter ſe controuer-
tant doctores, cui deuoluant dicta bona illici-
te alienata abſque conſenſu domini, an ſcili-
cet ad ipſum dominum directi, vel ad deſcen
dentes alienantis, an vero ad illius agnatos,
vt videre eſt ad Clar. §. feudum.qu.66. Intri-
glio.de feud.cent.2.artic. 19.& Roſental. de
feud.c.9.concluſ.68. Attamen nemo quem ui
84 derim, contradicit caſui noſtro, nempe † quan
do inueſtitus contrauenit expreſſe conuentio
ni inueſtituræ nam tunc feudum & emphyteu.
ſis reuertitur ad dominum, penitus excluſis de
ſcendentib.& agnatis ipſius alienantis. Bal. in
c.1.§.hoc quoq; num.9.de ſucceſ. feud. Bolo-
gni. ad Anan. conſilio 32. in 2. dub. Burſat.

conſ.49.num.45. verſ.ſecundò quod dictum
Roſent.d.concl.68. in fi.primæ gloſ.Idem uo
luit Bald.in l fin.§.fin. num.6.verſi.ſi enim res
incideret in commiſſum.C.commun. de lega.
& in l.vnica.§.in primo,n.13.C. caduc. toll.
& in l. fin. nume.1. verſ. ſi autem delinquitur
extra perſonam domini,vbi ait rationem eſſe,
quia quando feudum datur ſub certo modo,
ſi modus ille ſtudioſè non ſeruatur, tunc dici-
tur deficere forma feudi & conſequenter eius
eſſe.
85 Prætereà ex notoria conſuetudine Man-
tuana feudum & emphyteuſis poteſt alienari
in præiudicium agnatorum,adhibito ſolo con
ſenſu dñi directi,ſed quando feudalia, & em-
phyteutica bona talia ſunt, de quibus poſſint
inueſtiti libere diſponere in præiudiciũ agna-
torum, tunc ſemper domino directi aperiun-
tur ob illicitas alienationes. Clar.§.feudum,
q.66.verſi.ergo aliàs. Intriglio de feud.cent.
2.ar.19.nu.4. Hoc enim in caſu dicitur tracta
ri de intereſſe ſolius domini.
Vlterius conſidero feudũ & emphyteuſim
ex pacto & prouidẽtia per illicitam alienatio-
nem applicari agnatis ſeu alijs comprehenſis
in inueſtitura ſi ſit antiqua. latè Men.cõſ.226.
n.204.vſq; ad fi.Roſ.d.concl.68.nu.7.11.&
ſeq.Secùs in emphyteuſi & feudo antiquis in
formib. ſeu mixtis nempè conceſſis pro ſe &
hæredibus Roſen.loco præcitato & c.11.cõ-
clu.5.n.7.& 13.ſicuti pariter emphyteuſis &
feudum antiquum non ex pacto & prouiden-
tia,ſed informe ſeu hęreditarium debetur Do
mino directi ob non petitam inueſtituram,Idẽ
Roſent. parificans iſtos caſus de feud.cap.11.
concluſ.17.num.7.8.15.Quinimmò indiſtin-
ctè,declinatis omnibus contrarijs, talia bona
liberè ipſi Dño aperiri tam ex alienatione pro
hibita,quam ob neglectam inueſtituram,intre
pide defendit Fachi.lib.7. quæſtionum. cap.
24. & 25. & conferunt dicta per eundem ibi
cap.23. omnino videndum.
Quareris etiam exciperetur, D.Iacobum
Anton.ſoluiſſe cenſum & canonem conuen-
tum in inueſtitura domino directi illud bene-
uolè accipienti abſque aliqua contradictio-
ne,& ideò nõ eſſe locum priuationi vel com-
miſſo,cum ex tali receptione dñs directi dica
tur remiſiſſe omnẽ culpam prouenientem ne-
dùm ex ſola cauſa canonis non ſoluti,ſed etiã
ob inueſtituram non acceptam in tempore, &
ob licentiam non petitã, vt probat Rom.ſen.
conſ.74.num.15. Rim.iun. conſ.17.num.19.
verſ.quod & ad vnguem, quos ſequitur alios
adducendo Magon.deciſ.Flor.145.nu.14.vſ
que 20. ubi ait ita fuiſſe iudicatum. ſequitur
Monter.deciſ.5.n.43.& ſeq. ſicuti in ſimili ca
uetur, quod in vaſallo pro feudo cenſum ſol-
uenti ſeu certa ſeruitia præſtanti dicitur remiſ
ſa caducitas per dominum cenſum vel ſerui-
tia recipientem,etiamſi caducitas emanauerit
ob omiſſionem petitionis inueſtituræ tempo-
re debito,vt poſt Bald. Iaſ. & alios tradit Me
no.conſ.255.nu.12.& lib.3. præſumpt.112.
n.11.& 15. vbi extendit id procedere etſi
talis receptio canonis & cenſus fuerit facta p
officialem domini vel Principis, nam adhuc
dicitur remiſſa pæna priuationis,& cum præ-
dictis omnibus concordat.Bertaz. conſ.crim.
430.Burſ.conſ.127.nume.90.& ſeq.
Reſpondetur,obiectum poſſe militare quã
do dominus directi recipiens canonem vel
cẽſum ab emphyteuta vel vaſallo optimè ſci-
uerit ac plenè fuerit informatus de culpa &
incurſu caducitatis & priuationis per emphy-
teutam & vaſallum ob non petitam licentiã
vel inueſtiturã, & nihilominus id ſimpliciter
receperit abſque proteſtatione ſeu reſeruatio-
88 ne. Secùs autem ſi culpam & caſum † incurſi
cõmiſſi ignorauerit,quia nemo iuri quod igno
rat renuntiaſſe cenſetur, ut in terminis poſt a-
lios declarat Sylua.de feud.recogn.q.82.Be-
ro.conſ.116.n.13.in 1.clarè Meno.conſ.304.
nu.58.& ſeq.vbi poſt Frecci. ſubiungit quòd
89 ſcientia procuratoris recipientis ſeruitia à va
ſallo nõ dicitur ſcientia domini,quæ non præ
ſumitur. Idem firmat Scrad.de feud.par.2.no
næ partis principalis ſectio.14. nu.25. iuncto
nu.30.& de communi teſtatur Clar.§.feudum
quæſt.63.Brocolt.de feud.cap.8.num.24.25.
optimè Vulte.de feud.cap.11.nu.64. Roſen.
de feud.c.10. concluſ.39. nu.25.in glo.h. qui
omnes ſubdunt præſumi hoc in caſu domi-
num caducitatẽ ignoraſſe, quibus addo Burſ.
conſ.181.num.52.& latiſſimè omnium deciſ.
Mant.181.per tot.& præcipuè num.7. & ſeq.
vbi in ſpecie dicitur, non præſumi dominum
remittere caducitatem per eum ignoratam,
quam ignorare præſumitur, & ibidem nu.9.&
ſeq. vſque ad fin. diffusè probatur per rece-
ptionem canonis habitam per exactorem ſeu
procuratorem ſeu deputatum à domino dire-
cti exigendum aſſictus, canones, vel penſio-
nes nullatenus dici poſſe remiſsã caducitatẽ,
tùm quia ad talem remiſſionem faciendam re
90 quiritur ſpeciale mandatum, † & idcirco di-
citur quòd procurator ad exigendum cano-
nes non præiudicat domino ſi recipiat ab eo
qui caducitatem incurrerat, niſi id ſpeciali-
ter fuerit ſibi demandatum, tum quia talis
exactor habet authoritatem limitatam, & ibi-
dem plures enumerantur concordantes,quos
non curo referre. Hinc pulchrè in propoſi-
to dixit Deci. conſ.328.col.fin. verſ.nec ob-
ſtat quod Dominus Prior; quòd dominus di-
recti recipiendo canonem ab emphyteuta vel
vaſallo

vaſallo potuit quidem cogitare fundum, pro quo ſoluitur canon, eſſe emphyteoticum vel cenſualem, ſed tamen per hoc non infertur, quòd ipſe dominus ſciuerit inueſtitutam non fuiſſe petitam nec acceptam per ſoluentem, cum id ſit quid ſeparatum in penſionis ſolutione, quæ videtur facta ex eo, quòd prędeceſſores ſoluentis ita ſoluere ſolebant. & Dec. ſequitur Lancell. Gall. conſil. 99. nu. 52.
Laus Deo.

Carolus Bardelonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio ad quid inuenta.*
2 *Cõiunctio ſanguinis elidit ſuſpitionem fraudis.*
3 *Donatio facta a matre filio parit naturalem & ciuilem obligationem.*
4 *Iuramentum ſupplet defectum inſinuationis.*
5 *Donatio validatur per confirmationem.*
6 *Donatio ob cauſam non requirat inſinuationem.*
7 *Inſinuatio eſt actus voluntaria iuriſdictionis.*
8 *Donatio non inſinuata ſuſtinetur vſque ad quingentos aureos legales,*
9 *Diuerſitas ſummarum & perſonarum inducit diuerſitatem donationum.*
10 *Nullitas donationis poteſt per ipſam donationem & eius hæredes allegari.*
11 *Statuti forma ſeruanda eſt alias actus corruit.*
12 *Paria ſunt donationem non fuiſſe inſinuatam, vel nulliter vt contra legem.*
13 *Incompetentia iudicis non obſtante qualibet renuntiatione poteſt allegari.*
14 *Delegatus a principe poteſt ſubdelegare nõ alius.*
15 *Iuriſdictio delegata non poteſt prorogari.*
16 *Delegatus quilibet dicitur vicarius.*
17 *Conſuetudo non præſumitur niſi probetur.*
18 *Error in cauſa impedit effectum obligationis & pacti.*
19 *Donatio non inſinuata non parit ciuilem neque naturalem obligationem.*
20 *Donatio facta coniuncta perſonæ dicitur fraudulenta.*
21 *Inſinuatio ad quid inuenta.*
22 *ſtatutum poteſt impedire uim iuramenti.*
23 *Statutum annullans iuramentum ſeu contractum iuratum cuius ſit effectus.*
24 *Statutum reſiſtens actui tollit ciuilem & naturalem obligationem.*
25 *Iuramentũ non probatur per inſtrumento nullũ.*
36 *Iuramenti ius non permutatur antequam conſtet de actu.*
27 *Patri pro forma cum clauſula annullatiua remitti non poteſt etiam accedente iuramento.*
28 *Iuramentum præſumitur doloſe extortum ubi ſtatutum habet contractum pro ſimulato.*
29 *Iuramẽtum ſanat defectum inſinuationis quando fuit appoſitum renuntiationi.*
31 *Clauſula habens uim iuramenti non operatur idem ut iuramentum.*
32 *Inſinuatio dicitur ratificatio donationis.*
33 *Confirmatio expreſſa eſt ualidior quam tacita.*
34 *Donatio nulla ob defectum formæ, non poteſt ratificari.*
35 *Nullitas defectu ſolemnium non ſanatur ratificatione.*
36 *Confirmatio non trahitur ad id quod eſt cõtra ius.*
36 *Ratificans ubi non poteſt ſupplere defectum non ualet quod geſtum eſt.*
37 *Ratificatio vt valeat requiritur ſcientia iuris & facti in ratificante.*
38 *Patientia non operatur ſine ſcientia defectus.*
39 *Inſinuatio requirit ſcripturam.*
40 *Tollerãtia nil operatur vbi requiritur ſcriptura.*
41 *Voluntas tacita quatenus operetur.*
42 *Voluntas in mente retenta eſt inſtar poſthumi.*
43 *Ratificatio ut inducatur quid requiritur.*
44 *Donatio ob cauſam qua dicatur & nu. 45.*
46 *Iuriſdictio quando ab inſinuare uolente poſſit prorogari.*
47 *Donatio quando in totum vitietur.*
48 *In inſinuatione attenditur non diuerſitas ſummarum ſed unitas temporis & donatoris.*
49 *Clauſula quod tot ſint donationes quot res donatæ nihil operatur.*

ARGVMENTVM.

Donationem iuratam, factam filio a matre, non ſeruata in inſinuatione forma ſtatuti, nullius eſſe roboris; egregium eſt reſponſum, in quo de inſinuatione, ratificatione, ac de ſtatuto annullante contractum iuratum, plura digna ſcitu enucleantur.

CONSILIVM XV.

Actiones meæ a Domino.

PLura fortaſſe ex aduerſo poſsũt obijci aduerſus nullitatem donationis, propoſitam per Illuſtriſſ. Dominam Caſſandram Cheſſam, ob defectum inſinuationis & idcirco non abſonum uiſum fuit illa in medium adducere, ut vnicuiq; pateat nullam vim ex illis reſultare contra præfatam iuridicam petitionem.

1 Primo igitur dici poſſet, inſinuationẽ † fuiſſe inuentam ad fraudes remouendas ob publicũ fauorem. l. data C. donat. Barb. conſilio 2. numero 8. in 3. Rimin. iun. conſilio 295. numero 55. Becci. conſilio 62. numero 9. & conſilio 72. numero 5. & 8. & nedum in gratiam

donantis, ſed etiam ad commodum credito-
rum & aliorum quorumcunque Oldrad. con-
ſilio 253. in fi. Becci, dicto conſi. 72. nu. 5. &
14. Vnde cum hic agatur de donatione facta
per matrem proprio filio dicitur ceſſare fraus,
2 cum per ſanguinis coniunctionē † omnis frau
dis ſuſpitio penitus elidatur. l. cum alienam,
C. legib. Bal. in l. 2. C. iur. dot. ceſſante verſic.
ratione fraudis, corruit & conſideratio defe-
ctus inſinuationis, ut in terminis arguit Rolan.
conſilio 39. numero 43. in 1. Menoch. conſi-
lio 261. numero 17. & 18. Nec ambigitur
matrem potuiſſe donare filio exiſtenti ſui iuris
ob mortem patris cap. Tolo. deciſ. 191. Turet.
conſilio 77. numero 12. in 2. Cum & nullum
patriæ poteſtatis obſtaculum uerſetur inter
matrem, & filium, quo fit ut ex donatione ma
tris facta filio oriatur naturalis & ciuilis obli-
3 gatio, ſicut inter extraneos, vt firmat in termi
nis Decia. conſil. 16. nu. 77. in 1.

Secundo adeſt in Donatione iſta, Clauſula
iuramenti & ultra promiſſionem ibidem aſſe-
ritur omnia in donationis Inſtrumento con-
tenta eſſe uera. At iuramentum ſupplet defe-
4 ctum inſinuationis † Pancir. conſil. 53. nume-
ro 17. Malue. conſil. 77. numero 6. Pret. conſ.
72. numero 3. & de magis communi teſtatur
Clar. in §. Donatio quæſt. 18. in primo uerſic.
contrariam autem, Turett. conſilio 16. nume-
ro 17. in 2. Scraffi. de iuram. Priui. 73. numero
4. Cepha. conſ. 172. nu. 16. Peregri. conſ. 76.
nu. 37. & 40. in 1.

Tertio iſta donatio fuit ex poſt per Dona-
tricem obſeruata & exequuta, & conſequen-
ter iterato approbata ratificata, & etiam per
actus demonſtratiuos quo in caſu defectus in-
ſinuationis non obſtat Cephal. d. conſil. 162.
numero 20. Turett. d. conſ. 16. nume. 14. in 2.
Meno. conſi. 261. num. 20. ſi quidem defectus
inſinuationis non irritat donationem ipſo iu-
re, merito talis defectus poteſt ſemper, & quan
documq; ante oppoſitam nullitatem aboleri, l.
ſancimus C. donatio, & late probat Decian.
conſilio 60. numero 6. & 8. in 1. vbi numero
10. in propoſito ſubiungit, actum non omnino
nullum poſſe confirmari & quod per confir-
mationē † donatio validatur a principio, non
5 ex nunc, ſed vt ex tunc.

Quarto iſta donatio controuerſa non fuit
ſimplex donatio ſed ob cauſam, cum in illa
grauetur Donatarius ad erogationem aureo-
rum trecentum dandorum filiabus donatricis
6 ſed inſinuatio nō † requiritur in donatione ob
cauſam, quia talis donatio eſt impropria, nec
venit ſub nomine donationis Clar. d. §. Dona
tio quæſtio. 16. Viui. opin. 212. nume. 6. Moz
zi. de contract. titulo de donatio. Rubric. de
ſubſtantial. donat. numero 6. Gabr. tit. de do-
natio, concluſ. 1. nu. 65. limit. 15.

Quinto facit, quod inſinuatio, eſt actus uo-
7 luntariæ iuriſdictionis † merito poteſt fieri co
ram quocumque iudice etiam penitus incom
petente tam ratione rei, & perſonarum, late
Rimin. iun. in §. 1. numero 159. 165. inſtit. de
Donat. & nouiſſimè tradit Carozzi. deciſ. 89.
numero 8. & ſequen. Idcirco dixit Alex. con-
ſilio 157. nume. 5. in 2. Notarium Inſtitutæ do
nationis poſſe eſſe iudicem inſinuationis, ſe-
quitur Mandel. conſil. 198. numer. 23. Caroz.
ubi ſupra num. 9. & 11. & hanc concluſionem
approbat Lambert. de contract. mulie. gloſſ.
14. nume. 26. idem Rimin. iun. conſil. 802. nu.
35. & ſeq. Quinimo ſi donator eſſet iudex, poſ
ſet propriam donationem inſinuare Malua.
conſ. 3. nu. 13. Rim. iun. d. §. 1. nu. 518. & ſequ.
ubi alios adducit.

Sexto dico omni in caſu circumſcripta pre
fata nullitate adhuc illam ſuſtineri vſque ad
ſummam aureorum quingentorum legalium,
8 & tantummodo † vitiari in exceſſu Rola. conſ.
39. num. 39. in 1. Rim. iun. in d. §. 1. nu. 220.

Septimo facit uim, quod iſta donatio con-
tinet diuerſas ſummas & diuerſis perſonis ad-
9 iudicādas, ſed facta † diſtributione ſummarum
unaqueque ſumma de per ſe non aſcendit ad
ſcut. 500. legales, & conſequenter, nec requiri
tur inſinuatio, non inquam videtur dubitan-
dum quin ſint diuerſę donationes ſtante diuer
ſitate ſummarum & perſonarum ad quarum
commodum fuerunt ſtipulatæ l. ſcire debe-
mus ff. ver. obli. l. rerum. §. cum ita. ff. duo. reis.

Attamen prædictis non curatis arbitror in
gratiam Dominæ Actricis pronuntiandum eſ
ſe, cum talis donatio ſit ipſo iure nulla ob de-
fectum ſolemnium de neceſſitate requiſitorū
in donationis inſinuatione per ius municipa-
le Mantuæ probatur enim talis omiſſio ſo-
lēnitatis ſtatutariæ requiſitæ in inſinuanda do
natione ex lectura inſtrumenti donationis ut
in puncto poſt alios notat Carpa. ad ſtatut.
Mediolan. lib. 2. cap. 234. nu. 115. Pret. con-
10 ſil. 3. nu. 26. † & nullitas ipſa, & defectus po-
teſt per ipſam donatricem, & illius hæredes
allegari in term. Becci. conſil. 72. num. 14. &
17. quia inſinuatio fuit principaliter inuenta
in fauorem donatoris adhoc vt poſſit delibe-
rare, an ſibi expediat donationem inſinuatio-
ne confirmare Oldr. conſil. 253. in fine. Bec
ci. d. conſil. 72. nu. 4. 12. & 14. & ad tollendā
donationem ſufficit quælibet etiam leuis oc-
caſio Natt. conſ. 73. nu. 49. Gram. conſil. ciuil.
89. nu. 7. 8. Becci. conſ. 52. nu. 30. Rimin. iun.
conſil. 697. nume. 6. Probatur autem nulli-
tas, & defectus allegatus ex quo legitur, ip-
ſam donationem fuiſſe inſinuatam coram
Domina Graminea tamquam locumtenente

Do-

Domini Prætoris Sermedi uigore, vt dicitur,
& falſo in dicto Donationis Inſtrumento, le-
gis municipalis,& inueteratæ conſuetudinis.
Quando tamen eſt euidentiſſime falſum,eum
aliter diſponatur a lege Municipali regiſtrata
in ſtatuti Ven.Collegij DD. Doctorum Man-
tuæ in Rubrica de officio Prioris Collegij
quo loci oculate patet, Principem auuocaſſe
iuriſdictionem Prætori Mantuæ ac alij omni-
Iudicibus circa interpoſitionem Decreti ſoli
ti interponi in caſibus a iure communi diſpoſi
tis,illamq;tribuiſſe Priori Collegij,creando il
lum talibus in caſibus ſolum iudicem compe-
tentem, & ordinarium cum clauſula annulla-
tiua,& irritante,nempe ſi alius iudex contrafe
cerit non valeant actus illi decretati ipſo iure
etiam ſi fuerint iuramento firmati, & etiam
contrahentes puniantur, &c. ſubiungentem
vlterius & declarantem contractus factos
non ſeruata forma dicti ſtatuti haberi pro fi-
ctitijs, ſimulatis, & non veris, & prout latius
ex dicto ſtatuto uidere eſt. Addatur etiam in
eodem volumine ſtatutorum extare Rubri-
cam,QuodPrior per ſeipſum tantum exerceat
officium ſuum,quia cauetur inter cetera quod
Prior ſub pœna ibi cõminata non poſſit face-
re aliquem ſubſtitutum niſi in caſibus conten-
tis in alio pręallegato ſtatuto in §. ſin autem
contingerit &c.mandans inſuper exprimi cau
ſas impedimenti ſecundum contingentias,a-
lias non valeat ipſo iure, & prout diffuſius ibi
cautum legitur,Cum igitur extet lex præciſa,
& ſpecialis dans formam inſinuandæ donatio
ni, & præcipue reſpectu Iudicis competentis
dubio.procul coram iudice illo ibidem deſti-
nuato debet inſinuari, non coram alio, alias
non tenebit donatio vt dicitur in dicto ſtatu-
to,& in indiuiduo ait Anto.de canar.tract.de
inſinuat.quæſt.13.par.1.vt firmat Becci.conſi
lio 62. numero 47. conſilio 66. numero 9. &
ſequen.& conſilio 72. num.31.& formam iu-
ris municipalis donationi præſcriptam omni-
no fore ſeruandam, alias actus erit nullus ſcri
bit Bimi. conſilio 6. numero 14. Rimin. Iun.
conſilio 516.numero 54.& 592. numero 36.
Ideo dixit in propoſito Gabr.conſilio 7. nu-
mero 8. in 1. Per ſimplicem inſinuationem
non tolli omnes fraudes, cum ea non obſtan-
te fraus paſſim adhiberi poſſit, & ideo ſeruari
debere contenta in ſtatutis aditis circa tales
actus,idem tradit Carp.ad ſtatu.Mediola. lib.
2.cap.324. numero 144. Eugeni.conſilio 88.
numero 55. Turret. conſ.26. numero 21.in 1.
Quando enim ſpecialis iudex eſt deputatus
ad faciendas inſinuationes, alia perſona adiri
non poteſt.Roma. in l.Modeſtinus nume. 20.
ff.donat.Rim.iun.in §.1.Inſtit. de donat.num.
174. Caroz.de.iſi.89.numero 16. Hinc in ſi-
mili dixit Bald.in l.1.numero 2.ff.legi.quid ſi
ſtet ſtatutum ut omnes propoſitiones fieri de-
beant a Priore,aliter propoſita non ualeant &
congregato conſilio generali populus vult ali
quid ſtatuere,ſi non prior, ſed alius propoſue-
rit & populus ſtatuat tale decretum non vale-
bit,quia forma ſtatuti non fuit ſeruata, & Bal
dum alios adducendo ſequitur Lancel.Galli.
conſilio 53.numero 46.in fin.& 47.ſatis ergo
patet ex prædictis donationem iſtam inſinua-
tam coram locumtenente D. Prætoris Serme
di ipſo iure nullam eſſe, cum par ſit donatio-
nem non fuiſſe inſinuatam, uel nulliter, aut
12 contra legem Becci.† in term. conſil. 66. nu-
mero 7.facit deciſ.Mant.51.numero 14.dici-
tur enim in pręallegato ſtatuto, actus aliter fa
ctos præter formam ibi deſcriptã haberi pro
ſimulatos,& non veros, Par enim, eſt aliquid
non fieri & ſine ſolemnitate geri Cacher.deci
ſio. 172. numero 26. Lancell. Galli. conſilio
13 53. nume. 23.† Addatur etiam in propoſito
iudicis incompetentia ſemper poſſe allegari
non obſtante quacumque ampla renuntiat. &
excluſione, cum hæc non ſit exceptio,ſed de-
fenſio late, & nouiſſime Graſſ. de exceptio.
cap. 18.numero 1.& 2. immo non obſtante iu
ramento poteſt allegari iuriſdictionis defe-
ctus,idem Graſſ. ubi ſupra capitulo 20.nume-
ro 16. 17.

Nec dicatur quotidie obſeruari vt Dom.
Prior vices ſuas mandet talibus Prætoribus,
ac alijs iuſdicentibus caſtrorum Dominij
Mantuæ pro talibus Decretis interponendis,
& ideo ſtante inueterata cõſuetudine debere
ſuſtineri hanc donationem vtrumque inſinua-
tam extra præſentiam D.Prioris.

Reſpondetur enim,non conſtare quo D.
Prior vices ſuas ceſſerit in præſenti facti ſpe-
tie. Præterea aliud eſt cedere vices Prætori,
aliud eſt quod inſinuatio fiat corã locumtenẽ
te Pręroris,ſiquidem aut Pręror talibus in caſi
bus habetur pro delegato aut pro locumte-
nente. D.Prioris.Primo caſu in quo Vices ge-
rens conſtitutus ab ordinario dicitur delega-
tus Bart.in l.obſeruare ff.offi.proconſ.Gonza
14 loz.libr.1.quæſtio.capitu.27.numero 13. di-
co ſolum delegatum a Principe poſſe delega-
re non autem delegatum ab ordinario etiam
accedente conſenſu partium, maximo alio
non conſtito tex.in l.a iudice. C.iudi. ubi Iaſ.
& cæteri. Marant. de ord. iudi. part.4. nu.25.
partium enim conſenſus nil poteſt operare
maxime in præſenti caſu, ex quo iuriſdictio
15 delegata † non poteſt prorogari Bart.& Ang.
in l.prima ff. iudic. confert Marant. de ordin.
iudi.part.4.diſtinct.4.facit l.mone.ff.iuriſdict.
omnium iudicum. Et licet Vicarius epiſco-
pi poteſt delegare, etiam id prouenit quia

eſt iudex ordinarius,c.tua nobis,de offic.ord. Vanti. de nullita. ex defectu iuriſdictionis, nu.25. Sed talis qualitas iuriſdictionis ordinariæ in talibus caſibus ceſſat in Prætore Caſtri (qui quodammodo ad hos actus videatur
16 Vicarius Dñi Prioris,† ex quo quilibet delegatus dicitur Vicarius cum vicem alterius gerat l.ſolet,ff.iuriſd.omn.iudic.cum aliis deductis Gõzalez.lib.1.q.cap.27.nu.3.& cap.17. n.12.verſ.inſuper huic opinioni.)cui D.prior iudex ordinarius cedere ſolet vices ſuas ex quo ordinarius non poteſt facere alium ordinarium Hoſt.& alij in c.clericos.de offic.Vicar.Rota deciſ.4.tit. de offic. vicar. in nouis. Gonzaleſ.dicta q.27.nu.13. cum nemo inferior à Principe poſſit tribuere ordinariam iuriſdictionem, l.more. vbi Doct.ff.iur.om.iud. Bello in rubr.ff.offic.eius,nu.101.in fi.Secundo caſu dico locumtenentem non poſſe facere alium locumtenentem Bal.in l.1.§.à præfectis verò in fi.ff.leg.3.ne aliàs in infinitũ multiplicentur ſubſtitutiones, & ſpecialia quod abſonum. Præterea conſidero, quòd iſta inſinuatio fuit decreta a locumtenente prætoris ſub prætextu litis municipalis,& conſuetudinis, de conſuetudine non conſtat,& cum non
17 præſumatur † debet probari Mand. conſil. 719. nume. 2. & ex actibus difformibus non inducitur conſuetudo Natt. conſil. 106. nume. 10.Craucr.conſil.96.numero 6. D. Surd. conſ.254.nu.29. Imo quando conſuetudo eſt variaſtatur diſpoſitioni iuris,Mand. cõſ.253. n.16.& quatenus illa variatio non obſeruetur ſtatur vltimę conſuetudini Alex.conſ.5. colu. fin.in 5, Mand.conſ.510. nume.9.Induciturque cõſuetudo ad minus ſpatio decennij Maſcar.de prob.conclu.424. nu.26. Viui. opin. 157.Mand.conſ.556.nume.24. D.Surd.58. num.8.Reſpectu autem legis municipalis clarè patet falſum eſſe vel erroneum quod talis facultas datur locumtenenti Prætoris,imo apertè decidit contrarium vtſupra probatum eſt, vnde ſequitur tale decretũ inſinuationis fuiſſe interpoſitum, ex falſa cauſa, quæ omnẽ actum vitiat,l.ſi per errorem,ff.iuriſd.omn.iudi.l.1.C.cond.indeb.l.cum quis,C.iur.& fac. igno.Dec.conſi.351.col.3. verſ.ad hoc facit. Pret.conſ.71.nu.62. Quod procedit tam reſpectu principalis contractus quam alterius cuiuſcunque actus illi accedentis Rimi. conſ. 151. num.44. Maximè quando falſa cauſa in actu eſſet onetoſa vel obligatoria ſi vera eſſet vt in præſenti caſu, l. in ſumma,vbi Doct. ff. cond.inde.Grat.conſ.54.num.36.in 1.Gabr. conſ.62.nu.12.13.in 2.Proinde ſi ex alia cauſa contractus poſſet ſuſtineri,adhuc diſpoſitio ob falſę cauſæ expreſſionem non tenet Crau. conſ.26.in fi. & conſ.188.n.9.Rimi. conſ.81. numero 2. & par eſt in propoſito cauſam eſſę falſam vel erroneam, quia vniformiter actus annullatur Gabr. d. conſ.62. nume.3. & ſeq.
18 in 2. † Quia error in cauſa impedit effectum obligationis, & pacti,d.l.ſi per errorem Becc. conſ.350. col.2. nu.2. ſiue error cauſæ conſiſtat in facto ſiue in iure Gabr.d.conſi.62.n.8. Rim.conſ.81.nu.2.extenduntur que prędicta etiã ſi dicta cauſa fuerit concomitata iuramento, quia falſa cauſa tolli vires iuramenti Pariſ. conſi.96.nu.24. & conſ.72.nu.60.in 1. Menoc.conſ.91.nu.43.Rim.Iun.conſ.755.n.46.

Concludendum igitur eſt, talem donationem nullius eſse ponderis, & tamquam nullam eſse declarandam ad commodum deluſę donatricis, cum ex donatione non inſinuata,
19 nec naturalis nec ciuilis oriatur obligatio Mago. deciſ.Flor.64. num.55. Rimin.conſ.295. nu.58.Becci.conſ.66.num.13. Quandocumque enim ſtatutum reſiſtit actui præter formã celebrato, ex illo nec ciuilis, nec naturalis oritur obligatio D.Surdus conſ.115. nu.36. Rimin.iun. conſ.260.nu.10.ideo irritatur, tamquam factus dolosè & contra ius vt dicitur in dicto ſtatuto, & notat Boccac.ſupra conſtitut. Marchiæ glo. 6. nu.116.vbi multas congerit concord. Reliquum igitur eſt vt obiecta tollantur.

Ad primum ergò. Reſpõdetur quod in materia donationis arguitur fraus, ex coniunctione ſanguinis, & ideò fraudulenta præſumitur
20 † Donatio facta coniunctæ perſonæ Bart. cõmuniter receptus in l. poſt contractum,ff.donat. Rimin.iun.conſ.98. nu.23.Turrett. conſ. 46.nu.28. in 2.conferunt dicta per Maſcard. de probat.concluſ.815.num.10.& inſinuatio particulariter fuit inuenta ad tollendas fraudes inter coniunctos l. data, C. donat. Dec. conſ.432.nume.14.Becci.conſ.62.num.9. & conſ.72.num.24.& 28. Purp.conſ.396.num. 62. Nimirum ſi donatio facta ab aſcendente deſcendenti debet inſinuari, l. Donationes quas parentes l. data, ubi Bald. C. donat. Caſtr.conſ.90.nume.1.uerſ. Nec habet obſtare in 2.Deci. conſ.432.nu.10.cum concord. per Gabr.tit.de Donatio.concluſ.1.ampliat. 1.num.3. Becci.conſ.72. nume.30. ubi ait talem Donationem,etiam ceſſante fraude non ſuſtineri ob defectum ſolemnium.

Ad ſecundum reſpondetur, ſtatutum expreſse improbare donationem inſinuatã pręter formam ab eo traditam, etiam ſi ſit Iuramento roborata, & ideo donationem non inſinuatam per Iuramentum ſuſtineri non poſſe probat Maluæ.conſ.3.num.41. & numer.58. quia data forma per ſtatutum non ſufficit illam implere per ęquipollens,ita pręcisè in terminis iſtius Iuramenti reſpondet Becci.conſ. 62.

62.num.42.& ſeq. Nec eſt mirum quod tale ſtatutum laicorum impediat vim Iuramenti, Quia licet ſtatutũ non poſſit ſecundum nõnul los vim Iuramenti tollere poteſt tamen iuſta
22 ex cauſa illam impedire ne ſcilicet cõtractus ſub certa modificatione prohibitus confirme tur per Iuramentum, cum præſumatur a ſtatuto quod fuerit per fallacias extortum ſicuti principalis actus Rim.Iun.conſ.5.nume.142. & ſeq.Pedro.conſ.36.num.229.Valde inquã differunt iſti caſus, nempe, vt ſtatutum ex-
23 preſsè annullet Iuramentum aut contractum euratum, vel quod ſtatutum annullet contractum pręter formam ſtatuti celebratum etiam ſi fuerit Iuramento firmatum. Siquidem primo in caſu ſtatutum contendit tollere robur Iuramenti. In ſecundo autem diſponit circa actum temporalem non autem reprobat Iuramentum, ex quo nuntio Iuramenti in iſto ſecũ do caſu, (& in terminis pręallegati ſtatuti,) ſtat ampliatiue, ſeu enunciatiue non autem reprobatiue, & idcirco operatur & tenet ita Abb. in c. Eccleſia S. Marię colum. pen. vbi cæteri ex.conſtit.& hanc diſtinctionem ſequi tur Ruin.conſ.51.nu.22.& ſeq. in primo cum concordantię per Rol.conſ.99.num.19.in 4. Pedro.conſ.36.num.232.Lancel.Galli.conſil.98.nume. 30. In iſto inquam ſecundo caſu conueniente ſtatuto iſto, ſtatutum non irritat obligationem quæſitam Deo ob Iuramẽtum, ſed tantum obligationem quęſitam parti Gozzad.conſ.16.num.15.Aneh.q.20.num.3.p.1. Quo fit vt clarè pateat plurimum intereſſe vt quis ligetur Iuramento, aut quod quis ligetur ex pacto Iuramento roborato, Quia in ſecundo caſu ſtatutum dicitur ab initio reſiſtere actui remouendo obligationem. Rim.Iun.conſil.260.num.9.10. & conſequenter Iuramentum iſto in caſu non obligat partem parti ob reſiſtentiam ſtatuti impedientis ortum obligationis, & ideo nec obligat partem Deo, quia ſi aliqualiter obligatio quæſita parti tolli tur, & Deo, cum Deus vltra non quærat niſi vt Iuramentum obſeruetur parti ut poſt Caſtr. Felin.& alios tradit Gabr.conſ.13.nume.10.
24 in 1.ſtatutum enim reſiſtens actui præter † formam celebrato tollit penitus ciuilem, & naturalem obligationem D.Surd.conſ.115.num. 36.Rim.Iun.conſ.260.nu.10.

Addatur prædictis quod cum ſtatutum prædictum procedat vlterius annullando, ſubiungens, & ſi contrafactum fuerit non valeat ipſo Iure &c. tollit funditus uires Inſt. & probationis, quò fit vt cum Inſtrumentum ſit inualidum pariter Iuramentum non eſt conſiderabile, quia Iuramẽtum probari nequit per
25 Inſtrumentum † nullum Gabr.tit.de ſtatur. concluſ.xj.num.12.Lancell.Galli.conſil.98. num.31.& ſeq. Sola.ad nou.conſt. Pedemon. par. 1.tit.de alienat.bono.mino. glo.4. nume.
26 13. Debet inquam † prius conſtare de actu, antequam perſcrutetur de Iuramento, ſeu de Iuramenti virtute, ſed ſi in caſu iſto ſcriptura Inſtrumenti nullitate laborat non dicitur poſſe conſtare de actu, & conſequenter nec de Iuramento, vt etiam aduertit in propoſito Malua. conſ.3. num.37.& ſeq.& conſilio 77. num.18.

Reſpondetur ſecundo, quod datum pro forma, cum clauſula annullatiua vel irritante
27 ex partium † conſenſu remitti non poteſt etiam accedente Iuramento Cachc.deciſ.72. uum.17.18.Lancell.Galli.conſi.53.num.23. Breui. in terminis conſilio 62. numero 42. & ſeq.

Reſpondetur tertio, ſtatutum prædictum habere contractum præter formam ibi pręſcriptam celebratum pro ſimulato, fictitio, &
28 non vero, † vnde ſequitur quod non poteſt per Iuramentum validari, quia pariter Iuramentum doloſe ac fictitie dicitur extortum Burſat. alios adducens conſilio 82. nu.18.

Reſpondetur quarto, tunc Iuramentum ſanare defectum talis ſolemnitatis quando expreſſe diſtincte ac ſpecifice fuit appoſitum
29 renuntiationi inſinuationis, alias ſecus Pich. conſ.70.num.9.Odd.conſ.24.num... Mozzi. de contract.tit.de donatio. Rub. de ſubſtant. donat.numer.21.Rim.Iun.Inſt.de donat.§.1. num.257.& ſeq.Mago.deciſ. Florentina 64. num. 24.& ſeq. Quod tamen hic factum non legitur.

Reſpondetur quinto, obiectum procedere in vero, & formali Iuramento non autem in clauſula vim Iuramenti habente vigore ſtatu-
30 ti Ducalis, vt in præſenti caſu, † Quia decretũ Ducale dans uires Iuramenti prædictę clauſulæ non debet intelligi vt vim ſortiatur aduerſus ea quæ ſunt ab alio ſtatuto prohibita, tum quia euitatur correctio aliorum ſtatuto rum, tum etiam quia nunquam cenſetur reiecta exceptio reſultans, ex alio ſtatuto ita in terminis deciſ.Mant.154.num.14.verſ.3. dubitatur,& ſeq.

Ad tertium reſpondetur, quod inſinuatio
31 ipſa dicitur confirmatio quædam, † vel ratificatio ipſius donationis. l. ſancimus.§.fi.ibi (conualeſcat) C. donat.Bald.in l.cum multe. C.donatio.Becci.conſ.66.nume.22.Modo ſi donatio per expreſſam ratificationem robora ta, extra tamen ſtatuti formam, nullius eſt roboris cum ſapiat ſimulationem, fictionem, & falſitatem ita dictante ſtatuto, & in terminis declarat Becci.d.conſ.66.nume.7.quomodo poterit validari per tacitam confirmationem cum maioris virentis ſit expreſſa quam tacitã.

Crauet.

Crauet.conſ.193.nu.5. Becci. conſil.39. nume.24. Caball. mill.167. & idcirco alibi ſcriptum legitur, quòd qui non poteſt expreſsè donare præter formam ſtatuti, ita nec tacitè per conſenſum Boccac.conſtit. Marchiæ glo. 8.num.24. Amat.deciſ.March.40.nu.27.28. Et quando donatio eſt a principio nulla ob
33 defectum formæ † nunquam poteſt ratificari cum forma non poſſit à partibus remitti, ita in terminis donationis Celſ. Vgo conſ.108. nume.7. verſ. & poſito quod ratificaſſet, forma enim à ſtatuto pręſcripta dicitur ſubſtantialis, vt in puncto ait Becci. conſ.66. num.10. ſed peccatum in ſubſtantialibus non debetur per ratificationem Natt.conſi.262. nume.10. D. Surd.conſ.183. num.35. Similiter & nullitas
34 ob defectum ſolemnium ratificatione non ſanatur, quia peccatum reſidet in eo ſuper quo partes non poſſunt diſponere vt eſt renuntiatio formæ D.Surd.conſ.28. num.122. & ſeq. Hinc poteſt inferri, quòd confirmatio trahi-
35 tur ad id quod eſt validum † non autem ad id quod eſt nullum vel contra ius, idem D.Surd. conſ.183. num.34. & ſequen. ex quo non habens formale principium ratificari nequit ſecundum Bald. in l. obſeruare, §. poſt hæc, nume.2. ff. offic. procon. vbi nume.4. ſubiungit, quòd quando ratificatio ſupplet ea quæ ſunt omiſſa, tunc valet quod geſtum eſt propter au-
36 thoritatem ratificantis, † ſecus ſi ratificans non poteſt ſupplere defectum, vt in præſenti caſu, in quo cum donatio ab initio non ſit, ex poſt facto effici non poteſt, ut poſt Ruin. teſtatur Gabr. conſ.168.q.4. nu.42. in 1.

Reſpondetur ſecundo, ad hoc vt valeat ra-
37 tificatio requiritur ſcientia Iuris, † & facta in ratificante Bal.conſ.322. num.1. verſ. Præterea quod magis pungitur in 2. Sim.Pret.conſil.3.nu.21. facit D.Surd. conſ.425. num.39. & ideo ratificatio non trahitur ad ignorata idem D.Surd.conſ.183.nume.32. Quò fit vt ignorans defectum actus numquam dicitur illum ratificare Crauet.conſ.226. nu.7. Meno. conſ.27.num.39. Surd. conſ.150. nu.43. vbi num.45. ſubiungit, neminem cenſeri renunciaſſe iuri ſuo etiam accedente iuramento. Cum igitur non conſtet donatricem ſciuiſſe defectum donationis, non poteſt dici illam ratificaſſe & iuris ignorantia præſumitur in donatrice, tum quia fœmina Deciſ. Mantua.62. nu.40. tum quia agit de damno vitando, quia donare eſt perdere iuribus notis, ita D.Surd. conſ.349.nu.15. Hæcque tanto magis procedunt quando agitur de inducenda tacita ratificatione ex patientia, & taciturnitate, ſeu de aliquo actu poſitiuo, de quo tamen actu huc uſque nō conſtat, quia patientia non opera-
38 tur † ſine ſcientia defectus, ignorans inquam non patitur. Petra. de fideicom. quæſt.12. nume.237. & ſeq. D. Surd. conſ.233. num.20. vbi num.17. ait, quòd allegans ſcientiam patientis debet illam probare vna cum tempore determinato ſcientiæ, debetq; probari dicta ſcientia clare & ſpecifice cum ſuis qualitatibus Cepha.conſ.316.num.25.36. Cacher. deciſ.175.n.4. Addatur prædictis quod inſi-
39 nuatio de ſui eſſentia † requirit ſcripturam. Salic. in l. contractus, col.2. verſ. item not. C. fid. inſtr. Meno. conſil.814.nu.35. Malua. conſil. 77.nume.23.39. adeo quod per teſtes probari idem Malua.conſil.3. nume.47.48. & conſil.77. numero 23. ſed vbi requiritur ſcriptu-
40 ra, † patientia, & tollerantia nihil operatur Malua.conſ.17.nu.29.32. D. Surd.conſ.28. nume.108. Nullum igitur reſultauit præiuditium Donatrici tacendo, quia ſciebat ius ſuũ durare D.Surd.conſ.45.nu.46. Cepha. conſ. 689. nume.12. Quinimo etiam ſi interueniret aliquis actus poſitiuus adiunctus taciturnitati adhuc non dicitur inducta ratificatio ex præallegatis, & etiam quia tacita voluntas quæ ex aliquo acta colligitur eatenus opera-
41 tur quatenus ex ipſo actu † infertur de neceſſitate, & non vltra, ita poſt alios D. Surd. conſ. 290.nu.58. In his enim quæ præſumuntur, ex actibus hominum voluntarijs nunquam poteſt præſumi, vltra quam ſe actus extendit Natt.conſil.77.nu.14. Pariſ. conſ.79. nu.12. in 3. Decia.conſ.13.nu.20. in 2. Cum voluntas in mente retenta nō accommodetur actui
42 hominis, † ſed habeatur inſtar poſthumi, qui ſi non naſcitur, nihil eſt. Bal. in l. iuriſgentium, §. pactorum, nu.4. ff. pact. Rimi.iun.conſ.602. nu.11.12. Decia.conſ.2.num.64. in ſecundo. & ideo ratificatio nō inducitur aliquem actũ,
43 niſi actus ſit talis qui fieri non † poſſit niſi neceſſario importat ratificationem D.Surd.conſi.328.nume.24. & 355.nu.28. & dixit Borg. deciſ.21.nume.54. in 1. quod ratificatio tacita, & collecta ex aliquo actu non operatur, niſi quo ad talem actum & quatenus ex illo actu infertur de neceſſitate; At de iſtis requiſitis nequaquam conſtat.

Ad quartum reſpondetur, illam dici in pro-
44 poſito Donationem ob cauſam, † quando cauſa eſt de præterito, ſecus ſi cauſa ſit de futuro, nam tunc dicitur ſimplex donatio vt in præſenti caſu, ideo debuit inſinuari late Rim. iun. inſtit. de donat. §.1.n.485. Becc.conſ.20. nu.14. diffuſe Peregr. conſ.76. nu.26.29. & 36. ſicuti pariter donatio reſpiciens merita de futuro inſinuationē requirunt Laderch. Imol. conſ.101.num.15. Tiraq. in l. ſi vnquam verſ. Donatione largitus nume.109. C. reuo. dona. Carp. ad ſtatu. Mediola. lib.2.c.324.num.58. Rimin.iun.d.§.1.nume.481.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondetur ſecundo, tunc dici donationem ob cauſam quando cauſa continet diminutionem patrimonij donatarij & excludit li-
45 beralitatem † donatricis ac illius commodũ ſolummodo reſpicit ſecus ſi cauſa reſpicit cõmodum donatarij ita Fabi. de Anna, conſilio 73. num. 29. Rim. Iun. d. §. 1. num. 485. & 494. Latiſſime Gabr. conſ. 57. num. 9. 10. & per totum in 2. & conſil. 136. numero 45. eod. vol. Mandel. conſilio 125. numero 17. Quando enim promiſſiones & obligationes reſpiciunt totam rem donatam & nihil cõmodi afferunt donanti, non dicitur donatio ob cauſam Are. conſil. 17. colum. 5. verſ. ſecundę obiectioni. Deci. in l. vt liberis nu. 26. C. collat. Mandel. conſ. 225. num. 23. Crau. conſ. 136. nu. 2. Rip. in l. ſi vnquam nume. 26. C. reuo. dona. Becci. conſ. 20. nu. 7. diffuſè omnium Peregr. d. conſ. 76. nu. 26. vſque 37.

Ad quintum reſpondetur, illud non procedere quando fuit datus certus iudex a ſtatuto ad tales actus tradendo certam formam, vt ſupra deduxi in fundamentis.

Reſpondetur ſecundo ex abundanti tunc, licere inſinuare volẽti iudicis iuriſdictionem
46 prorogare quando prorogatio † fit in iudicẽ alias habentem propriam iuriſdictionẽ, & Tribunal, vel ſaltem habentem Tribunal Becci. conſ. 22. num. 6. & 7. & ante illum Bart. in l. 1. num. 5. 6. & ſeq. & num. 10. ff. iudi. ne aliàs ſit in priuatorum poteſtate iudicem creare contra l. interdum. ff. iudic. & l. priuatorum. C. iuriſd. omn. iudi. At iſte locumtenens Pretoris Caſtri Sermidi non dicitur habere iuriſdictionem nec tribunal certum vel proprium, ſed ceſcum vel mandatum, quia proprium tribunal duorum inſolidum eſſe non poteſt arg. l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum. ff. commod. Gozalez. vbi ſupra cap. 17. nu. 14. & cap. 27. num. 13. & 14. & 16. & cum prorogatio fiat ſolum de his qui ſunt eiuſdem naturæ. Bal. & Sali. in l. per retentionem C. vſur. Mande. conſ. 178. num. 5. ſequitur quod prorogatio iuriſdictionis proprię reſidẽtis apud vnum iudicem nõ poteſt fieri in perſonam nullam propriam, & certam iuriſdictionem habentem, & idcirco locumtenens Pretoris dicitur habere tantum vſum iuriſdictionis ſibi mandatę arg. l. 1. §. qui mandatum, & clare in l. & ſi Pretor. ff. offic. eius cui mand. Bello. in Rub. ff. offi. eius nu. 77. quo fit vt non patiatur prorogationem iuriſdictionis.

Ad ſextum reſpondetur in præſenti caſu nedum in exceſſu ſed in totum vitiari ipſam
47 donationem † cum fuit facta inter perſonas ſuſpectas, & inter quas cadit affectio tex. in l. donationes quas parentes vbi Sali. & alij. C. donat. int. vir. Rim. Iun. conſ. 599. num. 64. & 65. & latius inſtit. de donatio. §. 1. nume. 222. vſque 235. vbi omnia contraria declinat, & in donatione facta ab aſcendente deſcendenti probat etiam Decia. conſ. 32. num. 51. in 3. vbi alios commemorat, addo Caſſan. conſ. 7. num. 23.

Ad ſeptimum reſpondetur, quod in propoſito inſinuationis non attenditur diuerſitas ſummarum vel donatariorum, ſed tantummodo vnitas temporis, & donatoris, ita late pro-
48 bat † poſt Ioa. Andr. Bartolum, & alios, Rom. conſ. 305. num. 1. vſque 6. & ſingul. 721. Pone facta eſt, idem firmat Cremenſ. ſing. 132. facta eſt donatio, Maſuer ad Prattic. Papienſ. in forma libelli pro donatione verſ. ſolemniter, num. 4. Alex. in l. ſi plures num. 2. ff. pact. Rim. Iun. inſtit. de donat. §. 1. num. 299. Hinc dicitur, quòd ſi in donatione inſeritur clauſula
49 quod tot ſint donationes, † quot res donatę, talis clauſula nihil operatur tamquam appoſita in fraudem inſinuationis obſtante temporis identitate Bart. in l. Modeſtinus nume. 10. ff. donat. Ferat. cautel. 33. Iaſ. in l. ſcire debemus num. 7. Clar. §. donatio q. 17. verſ. ſed pone aliquis fecit Mozzi. de contract. tit. de donat. Rub. de ſubſtant. donationis, nu. 5. Ioſ. Ludo. conclu. 17. colum. fin. verſ. in donatione autem facta Becci. conſ. 92. num. 17. & 18. vbi generaliter docet, ſtante actus vnitate nil eſſe curandum de diuerſitate rerum, & perſonarũ, idem probat Ant. de Cęnar. tract. inſinuat. p. 2 q. 25. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Coheres vel coniunctus quando excludat ſubſtitutum.*
2 *Verbum quilibet diſtributiuum operatur perinde ac ſi fuiſſent facta plures diſpoſitiones.*
3 *Diſtributiui natura eſt, attribuere actum cuilibet inſolidum ſeparatim.*
4 *Diſtributiuum verbum quando amittat naturam ſuam.*
5 *Subſtitutio quando dicatur facta coniunctim, non autem ſeparatim.*
6 *Subſtitutus quando expectare debeat mortem omnium inſtitutorum.*
7 *Trebellianica non detrahitur de fideicommiſſo particulari.*
8 *Subſtitutio vulgaris continet caſum mortis hæredis ante teſtatorem.*
9 *Subſtitutio compendioſa non efficitur caduca reſpectu vulgaris per mortem inſtituti ante teſtatorem.*
10 *Subſtitutio facta per verbum commune quæ.*
11 *Iuris accreſcendi quando ſit locus.*

12 Quan-

12 Quando ius accreſcendi excluditur per vulgarem tacitam contentam in compendioſa.

13 Cohæres prædilectus teſtatorȓ excludit ſubſtitutum.

14 Mater teſtatoris non excluditur per tacitam vulgarem.

15 Filio magis debetnr hæreditas patris, quam matri teſtatoris.

16 Prædilectus teſtatori etiam dicitur, qui aliàs ei erat ſucceſſurus ab inteſtato.

17 Filij ſacerdotis dicuntur ſpurij & nefarij.

18 Filij clerici in ſacris conſtituti a ſucceſſione matris excluduntur.

19 Nati ex damnato coitu non merentur nomen filiorum, & excluduntur a parentum ſucceſſione.

20 Prædilectus teſtatori eſt frater quando caret liberis & eorum ſpe & nu. 26.

21 Sacerdos pro ſe & hæredibus acquirens comprehendit tranſuerſales.

22 Affectio teſtatorum diuerſa eſt, & quid in ea ſpectandum.

23 Affectio attenditur magis quam verba in ſubſtitutione facta fratribus.

24 Affectionem naturalem non curans dicitur habere morbum cerebri.

25 Frater dicitur fere alter & inter fratres eſt magis vnitas quam dilectio.

26 Teſtamenti verba debent declarari vt naturalis ratio & ſanguinis neceſſitudo dictat.

27 Affectio & prædilectio teſtatoris arguitur ex ordine literæ & proximioritatis.

28 Inſtitutione facta de eo ad quem de iure ſpectat hæreditas, frater teſtatoris dicitur inſtitutus, alio propinquiore non extante.

29 Mater ex frater æqualiter ſuccedunt fratri ſine liberis defuncto.

30 Teſtator præſumitur regulaſſe voluntatem ſecundum iuris diſpoſitionem.

31 Mater connumeratur inter perſonas prædilectas, quæ ex præſumpta mente teſtatoris poteſt excludere ſubſtitutos, idem & de fratre eiuſdem teſtatoris.

32 Taxatiua tantum quando tollit ius accreſcendi & nu. ſeq.

33 Ius accreſcendi non cadit in diſpoſitionibus limitatis.

34 Taxatiua importat excluſionem quando teſtator poteſt de iure prohibere ius accreſcendi.

35 Taxatiua dictio quando ſtet demonſtratiuè ſen diuiſiue.

36 Taxatiua excludit ius accreſcendi quando ſubſtitutio eſt expreſſa.

37 Subſtitutio vulgaris contenta in compendioſa, licet dicatur expreſſa verbis generalibus, eſt tamen minoris virtutis ipſa vulgari manifeſta, & vere expreſſa.

38 Subſtitutio vulgaris concepta per verbum commune dicitur omnino tacita.

39 Verbum commune eſt ambiguum.

40 Subſtitutio tacita non poteſt per aliam tacitam excludi.

31 Ius accreſcendi dicitur tacita ſubſtitutio a lege deſcendens ob veriſſimilem mentem teſtatoris.

42 In ſubſtitutione tacita inducta a lege attenditur dilectio legis.

43 Ius accreſcendi non datur inter ſuccedentes diuerſo iure, limita vt infra.

44 In iure accreſcendi portio accreſcit portioni, non perſonæ.

45 Trebellianicæ deductioni locus eſſe quando dicatur ad commodum hæredum cohæredis.

46 Fructus ſequuntur poſſeſſorem.

ARGVMENTVM.

Hæredes cohæredis an tueri poſſint aduerſus ſubſtitutos prætendentes integram ſucceſſionem in vniuerſis bonis teſtatoris, agitur de conſiſtentia contentorum in deciſ. Surdi 54. & 162.

CONSILIVM XVI.

Actiones meę a Domino.

RElatio extenſa per Illuſtriſs. Senatum ſub die 7. Februarij 1596. Nec non & aliæ ſcripturæ aduerſus dictam relationem editæ, occaſione teſtamenti iam conditi per Reuerendiſſimum Libramontem olim Epiſcopum Caſalenſem, non poſſunt applicari caſui de quo quæritur reſpectu vniuerſalis ſucceſſionis bonorum præfati Reuerendiſs. prætenſæ per hæredes quondam Domini Ludouici fratris dicti Reuerendiſs. & ab eo hæredis inſtituti, iuxta infraſcriptum diploma.

Cauetur inquàm inter cætera contenta in præcitato teſtamento quatenus ipſemet Reu. (relictis prius nonnullis legatis) in omnibus alijs ipſius Reuer. teſtatoris bonis mobilibus & immobilibus iuribus & actionibus præſentibus & futuris vbicumque ſint & penes quoſcumque eſſe reperiantur ſuos hæredes vniuerſales inſtituit & ore proprio nominauit Dominam Iſabellam Columbam matrem ſuam &c. in bonis ſcilicet allodialibus cũ onere ſatisfaciendi legatis prædictis, Dominũ vero Ludouicum Libramontem eius fratrem in feudalibus tantum, & cuilibet ipſorum quandocumque decedenti ſubſtituit Domi-

num

num Libramontem patruum ſuum, & Domi-
num Carolum de Libramontibus eius patrue-
lem ęquis portionibus.

Siquidem tempore relationis prędictę uer
tebatur quæſtio inter Dominum Ludouicum
cohæredem & Dominos Libramontes ſubſti
tutos circa ſucceſſionem matris teſtatoris ab
eo inſtitutæ in allodialibus, & articulus iuris
tunc temporis in eo reſidebat, an ſtante quali
1 tate dicti teſtamenti † cohæres vel coniūctus
excluderet ſubſtitutos nec ne. Vnde fuit rela-
tum Sereniſſimo Domino, ſubſtitutos ius fo-
uere ad excluſionem D. Ludouici inſtituti in
feudalibus, prout latius etiam vltra præfatam
relationem videre eſt in deciſionibus D. Sur-
di 54. & 152. quæ fuerunt editæ nominatim
& indiuiduo iſtius cauſæ, & in quibus funda-
menta ſubſtitutorum leguntur per extenſum.
Quare dico quòd ſtante morte ſubſequuta D.
Ludouici non eſt amplius quærendum an di-
ctus D. Ludouicus iure accreſcendi excludat
ſubſtitutos nec ne, Sed an hæredes ipſius D.
Ludouici tueri poſſint in aliquo aduerſus di-
ctos ſubſtitutos prætendentes integram & to-
talem ſucceſſionem in vniuerſis bonis præfati
Reuerendiſſimi vigore præcitatæ ſubſtitutio
nis, in cuius quidem controuerſiæ diſcuſſione
virtualiter etiam apparebit de ſubſtantia præ-
fatæ relationis, nec non de veritate dictarum
deciſionum.

Sciendum igitur eſt præfatam ſubſtitutio-
nem fuiſſe conceptam per verbum diſtributi-
2 uum (cuilibet) quod operatur regulariter
perinde, ac ſi fuiſſent factæ plures ſeparatæ
ſubſtitutiones & dinumeratæ diſpoſitiones l.
ſicut in annos, verſ. vñ tractatū. ff. quib. mod.
3 vſufr. amitt. Cum natura † diſtributiui ſit attri
buere actum cuilibet inſolidum ſeparatim l.
Non diſtinguemus. §. cum in plures. ff. arbitr.
& conſequenter in qualibet parte vel perſo-
na diſtributa operatur, & in vno quoque caſu
ſubſtitutionis diſtributæ l. Si ita fuerit. ff. reb.
dub. Bart. in l. Hoc articulo. ff. hæred. inſtit. &
in l. ſi pluribus. ff. legat. 2. Pariſ. conſ. 49. num.
4. in 2. Gabr. conſ. 87. numer. 2. & ſeq. in 1. &
poſt alios in pūcto tradit Trentacinquius de
ſubſtit. par. 1. c. 17. num. 37. vbi de communi,
Peregr. de fideic. art. 13. nu. 31. Quod eo ma-
gis dicēdum videtur in præſenti caſu, in quo
iſtud verbum diſpoſitiuum eſt adiectū diſpo-
ſitioni ſeu verbo diſpoſitiuo (ſubſtituit) non
autem conditioni, vt declarat Rui. in l. hære-
des mei §. cum ita nume. 99. ff. ad Trebell. per
textum in l. huiuſmodi §. quibus. ff. legat. 1. &
in l. vel ſingulis. ff. vulgar.

Nihilominus cum in hac facti ſpecie ſubſti
tutio patrui & patruelis non fuerit facta diſtin
cte in ſeparatis orationibus, ſed in vnica & ea
4 dem oratione ac ſub vnico & eodem verbo,
diſtributiuum amittit naturam ſuam nec po-
teſt operare ac ſi plures ſigillatim diuerſæ ora-
tiones ſeu ſubſtitutiones factæ fuiſſent, pluri-
mum inquam intereſt an dinumeratio fiat ſpe
cifice, an vero per diſtributiuum ſine diſtribu-
ta ſpecificatione l. ſi Stichum §. ſtipulatio vbi
Doctores, iuncta l. Pluribus, in prin. ff. verbor.
oblig. Debemus inquā apprimè inſpicere ſer
monis vnitatem, & ideo ſi actus ſubſtituendi
fuit vnicus, inducitur coniunctio verbalis
propter dictam vnitatem, licet ibi fuerit appo
ſitum verbum diſtributiuum Bart. in l. re con-
iuncti num. 13. ff. legat. 3. Ruin. in d. §. cum ita
num. 100. verſ. ſed pro opinione.

Quo fit etiam vt per diſtributiuum appoſi-
tum in vnica oratione continente ſubſtitutio
nem vnicam factam pluribus perſonis, ſubſti-
tutio non verificari poſſit in perſonam vnius
inſtitutorum, quia hoc in caſu ſubſtitutio dici
4 tur coniunctim † facta non autem ſeparatim,
ita Bal. in l. 1. num. 9. verſ. & prædicta vera C.
condit. inſert. Alex. conſ. 175. numer. 9. & per
totum in 5. Ruin. in d. §. cum ita num. 95. vſq;
102. Zanc. in d. §. cum ita par. 8. numer. 193.
verſ. tu vero & forte melius dicas, Peregr. de
fideic. art. 13. num. 32. in fin. verſ. Nec obſtare
6 quod diſtributiuum. Cum igitur teſtator † &
matri & fratri hæredibus inſtitutis fecerit ſub
ſtitutionem vnica oratione contentam, cuili-
bet eorum quandocumque decedenti ſubſti-
tuendo patruum & patruelem, mors omnium
inſtitutorum debuit expectari, non obſtante
diſtributiua, & ideo cuilibet inſtitutorum di-
uerſis temporibus ſecundum caſum mortis
ſimpliciter & abſolute non dicitur facta ſub-
ſtitutio, ſed cuilibet vltimo decedenti ſeu cui
libet eorum qui vltimo decedet, vt in termi-
nis terminantibus poſt Caſtr. declarat Alexa.
d. conſ. 175. nume. 13. in fin. & num. 16. circa
medium, quem alij præcitati ſequuntur.

Stante igitur veritate præfatæ concluſio-
nis, vt non obſtante diſtributiua mors omniū
Inſtitutorum fuerit expectanda, ſequitur maxi
ma vtilitas ad commodum hæredum Domi-
ni Ludouici vltimo defuncti, tam reſpectu
fructuum perceptorum per ipſum D. Ludoui
cum ex vniuerſis bonis teſtatoris, quam etiam
reſpectu deductionis Trebellianicæ & alia-
rum rerum deducendarum ex dictis omnibus
bonis, vt infra dicetur, non obſtantibus mul-
tis quæ ex aduerſo poſſent deduci, & præci-
pue illis de quibus in præcitatis deciſionibus
D. Surdi 54. & 152. ad fauorem ſubſtitutorū,
qui ſi fuiſſent admittendi ad ſucceſſionem ma
tris teſtatoris prædefunctæ ad excluſionem
coniuncti, non poſſent hodie hæredes Domi-
ni Ludouici cohęredis & coniuncti deduce-

re

re fructus totius hæreditatis teſtatoris, nec etiam Trebellianicam ex vniuerſis bonis,ſed ad reſtitutionem fructuum bonorum allodialium relictorum matri, cui ipſi ſubſtituti ſuccedere de iure tali in caſu debuiſſent, tenentur deducta ſola Trebellianica ex bonis relictis D. Ludouico, quinimmò nec illo in caſu poſſet deduci Trebellianica, cum D.Ludouicus fuiſſet in certis rebus inſtitutus, ideſt in bonis feudalibus tantum, & de fideicommiſ-
7 ſo particulari † non detrahitur Trebellianica Petr.de fideic.q.8.num.454.Pret.de interpr. vlt.volunt.fol.367.nu.25.

Primo igitur ex aduerſo dici poſſet, non eſſe audiendos hæredes D. Ludouici in præiudicium ſubſtitutorum, quia clarum eſt hinc agi de ſubſtitutione compendioſa continente vulgarem expreſſam verbis generalib. Odd. conſ.2.num.17.Rim.iun.conſ.512. num.21. & ſeq.deciſ.Mant.37. num.11. Quæ quidem
8 vulgaris † continet caſum mortis hęredis ante teſtatorem ead. deciſ. Mant. 37. num. 10.
9 Non inquam † efficitur caduca ſubſtitutio compendioſa reſpectu vulgaris per mortem inſtituti ante teſtatorem Oldr. conſ.20. Bart. conſ.40.num.1.in 1.Alex.conſ.188.nume.5. in 2.& late probat Intrig. de ſubſtit.centur.3. q.42. Locus igitur fuit præfatæ ſubſtitutioni maxime cum non fuerit illi addita aliqua voluntaria conditio vt declaratur in dict. deciſ.
10 Mant.37.num.2. Prædictaque † militant vtcumque compendioſa facta fuerit per verbũ commune (vt eſt verbum ſubſtitutio ſimplex & de per ſe abſque aliqua mentione ſeu additione inſtitutionis vel hæredis, vt poſt alios declarat idem Intrig.d.cent.3.q.35.num.4.& ſeq.deciſ.Mant.37.num.13. Crau.conſ.603. num.2.Natt.conſ.68.num.4.Cœph. conſilio 411.num.19.D.Surd.conſ.229.num.8.Cæſ. Graſſ.deciſ.157.num.5. prout firmat Crauet. conſ.856.num.14.D.Surd.conſ.250. nu.12.
11 & deciſ.Mant.37.nu.10.Quibus † ſic ſe habentibus patet non eſſe locum iuri accreſcendi ad commodum Domini Ludouici,ſed præfatæ ſubſtitutioni proficuæ dictorum ſubſtitutorum iuxta dictas deciſ.Mant.54.& 152.

Reſpondetur tamẽ obiectum nequaquam poſſe adaptari præſenti caſui, Nam vt ſupra probatum eſt ſtante qualitate ſubſtitutionis in vnica & eadem oratione contentæ cum diſtributiuo, ſubſtituti dicuntur vocati in caſu mortis cuiuſlibet hæredis vltimo loco morientis, & conſequenter non plures ſeparatas,ſed vnicam ſubſtitutionem apparet vltimo defuncto fuiſſe factam per teſtatorem, Quo fit vt vltimus hæredum deficiens dicatur tantummodo grauatus vniuerſam hæreditatem reſtituere nempe portionem primi & vltimi vt ſupra dictum eſt, etiam infra latius referam, adeo quòd ius accreſcendi hoc in caſu non poteſt dici ſuffocatum a iure inſtitutionis.

Reſpondetur ſecundo obiectum non admitti quando ſupereſt perſona prædilecta,ſeu quæ ex veriſimili mente teſtatoris excludit ſubſtitutum,ex ratione legis cum auus.ff.condit.& demonſtra.& legis cum accutiſſimi. C.
12 fideicomm. Nam etſi ius accreſcendi excludatur regulariter per vulgarem tacitam contentam in compendioſa, vt ſupra dictum eſt, addo nunc Rim.iun.conſ.110.num.5. Zanc. d.§.cum ita par.8.nume.59.Vaſquez lib.2.de ſucceſſ.progreſſ.lib.2.in præfatio. numer. 15. Decia.conſ.83.nume.68.in 4.& magis communem enunciat Burſat.conſ.262.nume.32.
13 Attamen non † procedit quando cohæres vel coniunctus eſt prædilectus teſtatori,nimirum ſi iſte talis coniunctus eſſet filius teſtatoris prorſus excluderet ſubſtitutum Rip.in l.1. num.181.ff.vulg.Alex. conſ.175.num.8.10. & ſeq.in 5.Intrig.de ſubſtit.cent.1.q.25.num. 9.dicens,quod licet ſubſtitutio vincat ius accreſcendi etiam ſi coniunctus fuiſſet filius teſtatoris, attamen id non procedit in vulgari ſubſtitutione tacita, Idque iure optimo comprobatur, ſi quidem videmus per tacitam vul
14 garem † non excludi matrem teſtatoris,merito nec ipſius teſtatoris filius debet excludi cui magis debetur hæreditas patris teſtantis,
15 quam matri ipſiuſmet teſtatoris,Matteaci. de fideic.lib.1.c.8. num.22. Odd.de compend. par.2.in prælud.q.5.ante fin.in 6.effectu ſubſtitutionis vulgaris verſ. ampliatur ſecundo, etiam ſi coniunctus,& in conſ.10.nu.47.48. 49. & intantum operatur huiuſmodi præſumpta dilectio, vt non obſtante diſtributiuo adhuc excludatur ſubſtitutus, Alex.d.conſ.175. num.8.Peregr.de fideicommart.13.num.31. & ſeq.

Nec replicetur prædilectionem in materia iſta conſiderari ſolum in liberis teſtatoris non vtique in tranſuerſalibus, ex quo non omnis ſanguinis coniunctio cauſat perſonam prædilectam teſtatori,taliter quod ex illius præſumpta voluntate ſubſtitutum excludere valeat, ſed requiritur quod illa perſona ſit de liberis teſtatoris,vt poſt plures refert deciſio. Mant. 54.num.2.quibus addo Meno.lib.4.præſumpt.62.num.36.& 186.num.19. cum alijs congeſtis per Intriglio. de ſubſtit.centur.3.q.48. num. 19.

Reſpondetur inquam, illam etiam dici perſonam quæ ex præſumpta mẽte teſtatoris ex-
16 cludit ſubſtitutum, † quæ alias ipſi defuncto fuiſſet ſucceſſura ab inteſtato, vt poſt Imol. Barbat. Socin. Dec. & Curt. iun. concludit Mandel.conſ.121.nu.4. & conſ.765.nu.42.

vbi

Digitized by Google

vbi proprie loquitur in fratre teſtatoris, vt in caſu iſto, idem probat Gozzad.conſ.67.num. 11.in fin. Crau.conſ.109.nu.3. Villalob.commun.opin.litera S.num..58. Hinc dixit Deci.conſ.60.num.4.quod ſubſtitutiones tacitæ nec contra patrem nec contra matrem vel alias coniunctas perſonas admitti non ſolent, conferunt etiam tradita per Decia. conſ. 83. num.68.in 4.quatenus ait, eamdem rationem caritatis & affectionis ita militare in fratrib. ſicuti in filijs, prædictaque concluſio ſine amaritudine videtur admittenda, quando talis perſona alias teſtatori ſucceſſibilis ab inteſtato fuerit nedum nominata in teſtamento, ſed etiam inter hęredes primi gradus connumerata, vt in caſu iſto declarat idem Mandell. d. conſ. 121.nu.4.

Reſpondetur ſecundo quod dato, quod dicta perſona prædilecta debeat neceſſario eſſe de liberis, attamen id debet intelligi quando perſona teſtatoris eſt talis quæ veriſimiliter tempore teſtamenti conditi poſſit habere liberos, ſeu dilectionem verſus liberos, alias ſecus, vt in hac facti ſpetie, in qua agitur de teſtamento & ſubſtitutione factis ab Epiſcopo Sacerdote, in quo non poteſt cadere dilectio
17 nec conſideratio liberorum, † filij inquam Sacerdotis dicuntur ſpurij & nefarij. Bal. in l. ſi quis inceſti num.4. in fin. C.inceſt.nupt. Paleot.de noth.& Spur.c.16.num.14. Bero.inc. in præſentia num.156.ext.probat. Didac.de
18 ſponſ.pat.2.c.8.§.5.nu.13.& 17. Intantum † enim abhorrent leges ptolem clerici in ſacris conſtituti ut etiam a ſucceſſione matris illam prorſus excludant late Spin.de teſtam.gl.16. num.93.& ſeq. immo etiam regulariter filios
19 ex damnabile coitu † ſuſceptos & ex punibili complexu ortos nec matri poſſe ſuccedere nec filiorum nomen mereri, nec illorum genitores dici poſſe parentes, ac prorſus ſpe cuiuſlibet ſucceſſionis paternæ & maternæ tam ab inteſtato quam ex teſtamento omnique legum beneficio penitus & omnino eſſe deſtitutos tradit deciſ. Mant.249. per totam, & nomine filiorum non contineri ait Peregr. de fideicomm.art.22.numer.81.& 83.& art.28. num.44. Honde.conſ.95. num.53.55.& ſeq. in 1.Cœph.conſ.591.num.10. Porro iure naturæ ſolo excepto ſpurius iſte nequit dicere ſe habere aliquam cognationem ex parte patris.l.Si Spurius.ff.vnd.cogn. Dyn.conſ.16. in fin. Spin.d.gl.16.num.25.& 35. Cum igitur præfatus teſtator liberos non habuerit nec ſe habiturum ſaltem ſucceſſibiles ex proprio corpore crediderit nec ſperauerit, non eſt credibile quod ſuam dilectionem direxerit in liberos, ideo voluit prouidere proprijs matri & fratri inſtituendo illos hæredes vniuerſales, & idcirco videtur probabile & conſentaneum vt omnem vim paterni amoris in matrem & fratrem transfuderit & commutauerit, quo circa licet regulariter ratio dictæ legis cum auus, & l. cum accutiſſime non admittatur in fratre vel tranſuerſalibus. Socin.iun. conſ.100.nu.45.in 3. Cęph.conſ.576.nu.10. & 28. Craſſ. de ſucceſſ. §. fideicommiſſum quæſt.28. Menoch. libro 4. præſumpt. 89. numero 55.

20 Nihilominus extenditur † ad fratrem quando teſtator diſponens caret prorſus liberis & ſpe liberorum, & ſolum fratrem germanum habet ſuperſtitem, vt in ſpetie late conſuluit Vueſemb.conſil.94.& præcipue numer.18.50.& ſeq. Hinc in propoſito uidemus quod aliquando tranſuerſales veniunt ſub nomine hære-
21 dum ex ueriſimili mente diſponentis r& ideo ſi ſacerdos acquiſiuerit feudum pro ſe & ſuis hæredibus) quod regularitet intelligitur pro deſcendentibus) tale verbum hæredibus importare debet ut comprehendat tranſuerſales proximiores ipſius ſacerdotis ex manifeſta voluntate diſponentis, quia alio modo eius voluntati ſatisfieri non poteſt, ex quo liberos & deſcendentes habere non poteſt, vt poſt Bal. firmat Socin.iun.conſ.187.nume.3.& 7.in 2. Clar.§.feudum quæſt.79.in fin. Theſſaur. deciſ.146.num.5. Franc.de Pont. conſ.1. nume. 168. conferunt tradita per Menoch. conſil.
22 924.nume.5.& 6. † Barzi.deciſ.Bonon.115. num.13. affectio enim teſtatorum diuerſa eſt, adeo quod certa iuris diffinitione non poſſit comprehendi, ideo licet ſecundum ius aliquã docertæ perſonæ habeantur pro extraneis, attamen in primis ſpectandum quo quiſque loco a teſtatore habitus fuerit l.1.§.Pomponius ff.carbon.edict. Vueſemb.ubi ſupra nu.51. Immo regulariter in ſubſtitutione facta fratribus magis inſpicitur naturalis affectio, quam ſim-
23 plex verborũ poteſtas, † vt poſt Bal.Com.& alios tradit idem Vueſemb.d.conſ.94.nu.18.
24 qui autem non curat naturalem † affectionem dicitur habere morbum cerebri, ſecundum Bal.in auth.ex cauſa col.7.num.33.C.lib.præ-
25 terit. & frater dicitur fere alter, † quo fit vt inter fratres potius videatur ineſſe vnitas quam dilectio uel coniunctio. Quare dici ſolet quod charitas naturalis maxime valet ad interpreta-
26 tionem voluntatis teſtatoris, & † ideo teſtamenti verba debent declarari, prout naturalis ratio & neceſſitudo ſanguinis dictat, vt poſt Bal.& alios tradit Manti.de coniect.vlt. volunt.lib.6.tit.11.nume.5. ideo frater inter perſonas dilectas a teſtatore ſubſtituente reponitur a Rim.iun.conſ.267.nu.10.nimirum ſic Decia. poſt multos ſcripſit conſ.86.n.68. in 4.rationem affectionis ita cõſiderari in fratribus

tribus

Digitized by Google

tribus ſicut in filijs, & hoc dubio procul dici-
tur procedere quando ex qualitate teſtatoris
arguitur illum commenſuraſſe affectionem in
27 perſonam fratris ob carentiam liberorum, † Et
vere affectio & prædilectio teſtatoris arguitur
ex ordine literæ & proximioritatis, Rimin. iu.
conſ. 759. num. 70. latiſſimè Pret. de vltim. vo
lunt. fol. 62. & ſeq. quia primo honoratus cen-
ſetur magis dilectus maximè ſi eſt proximior,
& magis eſt cōiunctus frater germanus quam
patruus & nepos tranſuerſalis, ut patet ad ſen-
ſum & explicitè not. Iacob. Petr. de Cap. con
ſil. 56. nume. 7. inter conſilia diuerſ. ultim. vo-
lunt. Hinc dici ſolet, quod facta institutione
28 de illo ad quem de iure teſtatoris † ſpectat
hæreditas, frater teſtatoris dicitur inſtitutus,
quando alius propinquior non extitit, Guid.
de Areti. conſil. 15. num. 7. inter conſil. ultim.
volunt. diuerſ.

Corroboratur etiam præfatum axioma præ
dilectionis teſtatoris erga fratrem liberis &
ſpe liberorum carentis, ex eo quod deceden-
te aliquo ſine filijs, vel deſcendentibus ſuper
ſtitibus eius matre & fratre, & ipſi defuncto
29 mater & frater æqualiter † ſuccedunt, & ita
attenta pura diſpoſitione iuris ita debetur fra-
tri hæreditas fratris prædefuncti ſine deſcen-
dentibus, ſicuti ipſius defuncti parentibus Au
then. defuncto vbi Doct. ff. ad Tertullia. Sane
igitur uidetur teſtator regulaſſe voluntatem &
30 † ſucceſſionem in ſuis bonis ſecundum diſpo
ſitionem iuris, prout etiam præſumitur Areti.
conſ. 12. Caballi milleloq. 409. In propoſito
modo infero quod prædilectio teſtatoris ca-
rentis liberis & ſpe liberorum fuit æque com-
penſata matri & fratri, & ideo ſicuti mater cō
31 numeratur † inter perſonas prædilectas quæ
ex veriſimili & præſumpta mente teſtatoris ex
cludere poteſt ſubſtitutos Bero. conſ. 119. nu.
16. in 2. Menoch. lib. 4. præſumpt. 186. nume.
19. in fin. Intrig. d. cent. 3. quæſt. 48. num. 19. in
fin. pariformiter id debet extendi ad fratrem
ſtante præcitata qualitate perſonę teſtantis ę-
qualiter in primo gradu matrem & fratrem in
ſtituentis, qui cariores & magis dilectas perſo
nas in hoc ſeculo habere non potuit.

Secundo Principaliter adduci poſſet aduer
ſus hæredes D. Ludouici, quod cum ipſe fue-
rit inſtitutus in bonis feudalibus tantum non
eſt conſiderabile ius accreſcendi in allodiali-
32 bus matri relictis uigore illius taxatiuè, † tan-
tum, quæ tollit ius accreſcendi, tex. in l. Titius
§. quem habebat. ff. ad Trebel. Iaſ. in l. 1. num.
9. ff. ſi quis ius di. & in l. qui quartam §. ſi vnam
ff. leg. 1. Roma. in l. vnica, nu. 37. C. quand. non
pet. part. Purpur. conſ. 158. nume. 31. Berrett.
conſ. 84. nu. 9. Præt. de vltim. vol. 447. nu. 23.
33 In diſpoſitionibus † inquam limitans non ca
dit ius accreſcendi Bal. in l. 1. col. fin. C. ſecun.
nupt. Celſ. Vgo. conſ. 69. num. 3. in fin. Caball.
millel. 45. D. Surd. conſ. 123. n. 3. & in puncto
in deciſ. Mant. 152. nu. 13. 14. Rim. iu. c. 620.
nu. 11. Borell. conſ. 13. n. 14. & ſeq.

Reſpondetur tamen valde controuerti an
taxatiua excludat ius accreſcendi cum cōtra-
rium teneant relati in eadem deciſ. Māt. 152.
num. 11. 12. & licet ibidem num. 14. poſt alios
34 fiat diſtinctio quòd tunc taxatiua † importat
excluſionem quando teſtator poteſt de iure
prohibere ius accreſcendi, vt puta quando
dedit ſubſtitutum, ex quo tunc ceſſat ratio in-
ductiua iuris accreſcendi, ne ſcilicet teſtator
decedat pro parte teſtatus & pro parte inteſta
tus. Attamen in caſu iſto cùm ſubſtituti ne-
queant ad ſucceſſionem matris teſtatoris ad-
mitti per vulgarem ſtante qualitate ſubſtitu-
tionis iſtius, ut dixi, ſequitur neceſſario fuiſſe
locum iuri accreſcendi, alias res fuiſſet reda-
cta ad cauſam inteſtati.

Reſpondetur ſecundo dictionem, tantum,
non fuiſſe appoſitam ad limitandum ſeu ad de
monſtrandum qualitatem bonorum inter in-
35 ſtitutos diſtributorum, † & ita ſtat potius de-
monſtratiue ſeu diuiſiue, quam limitatiue ſeu
excluſiue, ut in propoſito aduertit Duar. de
iur. accreſc. par. 2. c. 15. ante fin. & id in dubio
intelligi debere quando taxatiua fuit appoſi-
ta in inſtitutione hæredum optimè firmat Bo-
lognin. in l. re coniuncti nu. 330. verſ. vnde tu
dicas. ff. leg. 3.

36 Reſpondetur tertio. Tunc † taxatiuam ex-
cludere ius accreſcendi quando ſubſtitutio,
cuius vigore ſubſtituti intendunt excludere
coniunctum & prædilectum teſtatori, eſt ex-
preſſa, ſecus ſi tacita, ut per Doct. in l. quidam
teſtamento & in l. fin. C. inſt. & ſubſtitut. idq;
admittitur in iſto caſu indiuiduo per deciſio.
37 Mant. 54. nu. 3. & ſeq. † & deciſ. 152. quæ ta-
men licet ibidem ſubiungat ſubſtitutionem
vulgarem contentam in compendioſa non eſ-
ſe tacitam ſed expreſſam dici uerbis generali-
bus & eſſe habilem ad huiuſmodi excluſionē.
Attamen aduertendum eſt quod licet vulga-
ris contenta in compendioſa dicatur expreſſa
uerbis generalibus, dicitur tamen tacita ver-
bis ſpecialibus, & idcirco eſt debilior & mino
ris uirtutis ipſa vulgari manifeſta & vere ex-
preſſa argum. l. fin. ff. leg. 2. & declarat Ceph.
conſ. 410. nu. 59. & participare de tacita & ex
preſſa tradit in l. Præcibus nu. 57. C. impub. nō
igitur perſona dilecta teſtatori æqualiter ex-
cluditur per ſubſtitutum debilem ſicuti per ha
bilem explicitam. Hocque tanto magis dicen
38 dum eſt in præſenti caſu † in quo fuit conce-
pta ipſa compendioſa continens vulgarem,
per uerbum cōe, & idcirco illa vulgaris dr̄ om
nino

Digitized by Google

ninò tacita, Mandel. conſ. 165. num. 6. & ratio
39 eſt, quia verbum commune eſt ambiguum, &
poteſt ita verificari in ſubſtitutione obliqua, ſi-
cuti in directa. Rip. in l. Centurio, num. 115.
ff. vulgar. cum concordantibus per Ceſal. cõſ.
429. num. 139. Cùm igitur ſit dubium, non po-
teſt importare directam ſubſtitutionem expreſ
ſam, cùm indigeat interpretatione; & conſe-
quenter non poteſt importare excluſionem
perſonæ dilectæ; & ita pòſt Corn. Socin. Dec.
& alios præclarè firmat Cephal. omninò vidẽ-
dus conſ. 429. num. 129. vſque 161. Nec tacita
40 ſubſtitutio, prout eſt ius accreſcendi, deciſ.
Mant. 152. num. 2. poteſt per aliam tacitam ex-
cludi, quia par in parem, &c. maximè cùm ex
parte iuris accreſcendi militet veriſimilis te-
ſtatoris affectio erga fratrem. Quò fit vt dicta
per deciſ. Mant. 54. nu. 3. ſubſtitutionem iſtam
vulgarem contentam in compendioſa eſſe ex-
preſſam verbis generalibus, nequaquam poſ-
ſint ſuſtineri, ſtante conceptione ſubſtitutio-
nis per verbum commune ſimplex.

41 Reſpondetur quarto, Ius accreſcendi dici
tacitam ſubſtitutionem à lege immediatè de-
ſcendentem ob veriſimilem mentẽ teſtatoris,
nempè, quia ita teſtator feciſſet, ſi de hoc cogi
taſſet, ſeu interrogatus fuiſſet l. Si Titio & Me-
uio §. Iul. ff. legat. 2. Pariſ. in l. 1. num. 175. ff.
vulg. Crau. conſ. 856. num. 19. Meno. conſ.
483. nu. 13. Deciſ. Mant. 152. nu. 2. & 17. Non
igitur dici poteſt perſonam dilectam excludi
à tali tacita ſubſtitutione, & præcipuè, vt dixi
ſupra, per aliam tacitam. Cui concluſioni non
obſtat, non conſtare apertè de tali dilectione
teſtatoris erga fratrem, quia immò conſtat, vt
ſupra dixi. Hoc etiam addito, quòd in ſubſti-
42 tutionibus tacitis inductis à lege attẽditur di-
lectio legis, non autem dilectio teſtatoris, & ita
non curatur an dilexerit teſtator, ſed ſolum an
debuit diligere. Crau. conſ. 326. num. 8. opti-
mè Odd. conſ. 10. num. 41. & num. 53.

Tertiò fortaſsè poſſet excipi, non dari ius
accreſcendi inter ſuccedentes diuerſo iure. l.
43 Sed cũ patrono in prin. ff. bono. poſſeſs. Rim.
iun. conſ. 476. num. 20. & conſ. 781. num. 85.
& ita non datur inter ſuccedentes titulo vni-
uerſali, & titulo particulari.

Reſpondetur enim, hic agi de ſucceſſione
eodem iure hęreditario vniuerſali ex volunta-
te teſtatoris, maximè cùm bona feudalia ſint
noua, & ab ipſomet teſtatore acquiſita, & ve-
rè diuerſitas iuris in ſuccedendo non cadit in
præſenti caſu, quia agitur de vnica ſucceſſione
facienda per ſubſtitutos vltimo hęredi defun-
cto, vt ſuprà dixi.

Reſpondetur ſecundo. Tunc etiam dari ius
accreſcendi inter alias ſuccedentes diuerſo
iure, quando non reperiuntur, nec ſuperextant
perſonæ valentes ſuccedere eodẽ iure; vt poſt
Bart. declarat Rip. in l. Re coniuncti nu. 182.
ff. legat. 3. Cagnol. in l. vnica, nu. 64. verſ. quin-
to & vltimo C. quand. non pet. part. Zanc. in
d. §. cum ita, part. 4. nu. a 73. Alibi dicitur obie-
ctum non procedere, quando teſtator aliàs de-
cederet pro parte inteſtatus. Cagno. vbi ſuprà
verſ. quarto limitatur prædicta concluſio, &c.
vt in caſu iſto iuxta præcitata.

Reſpondetur tertio. Oppoſita limitari, quan
do ſuccedens diuerſo iure ſubrogatur loco il-
lius, qui ſuccedit eodem iure, Bolog. in dicta l.
re coniuncti, num. 259. vt in caſu iſto, ſtante
qualitate ſubſtitutionis, de qua ſupra.

Quarto. Poſſet opponi ad excluſionem to-
talem hæredum D. Ludouici vltimi hæredis
defuncti, quòd ſtante præfatæ ſubſtitutionis
qualitate, adhuc D. Ludouicus tenebatur reſti-
tuere fideicõmiſſarijs portionem ab eo acqui-
ſitam iure accreſcendi, quia in iure accreſcen-
44 di portio accreſcit portioni, nõ † perſonę; qua-
re nil poſſidenti de hęreditate nihil accreſcit
l. Titio. in fin. ff. vſufr. l. Interdum, ff. vſuſt. accr.
Crau. conſ. 766. num. 6. Et ideò portio accre-
ſcens aſſequitur naturam portionis, cui accre-
ſcit, & conſequẽter cadit in reſtitutione fidei-
cõmiſſi vniuerſalis, ſiuè ſpõtè, ſiuè inuito accre
uerit; nàm is cui commodum augumenti cedit
habetur ac ſi fuiſſet ab initio ſcriptus in portio
ne accreſcente l. Papinianus ff. ad Trebellia.
l. Si in teſtamento, iuncta l. Cùm filio, ff. vulg.
& ita decidit in puncto Bart. in l. Marcellus. §.
quidam num. 7. vbi Soc. num. 8. Rui. nu. 15. ff.
ad Trebell. Latè Peregr. de fideic. art. 8. nu. 4.
& art. 10. num. 25.

Reſponderi tamen poteſt, quòd (ſuppoſita
veritate motiui) adhùc dicendum eſſet locum
45 dari deductioni † Trebellianicę de toto aſſe ad
commodum hæredum D. Ludouic. Bal. in l. Ex
tribus num. 6. C. inoff. teſta. & conſ. 41. in 2.
Capr. conſ. 49. num. 7. Bero. conſ. 79. num. 35.
in 2. cum alijs, de quibus per Zanc. in d. §. cum
ita, part. 6. n. 6. Peregr. d. art. n. a. & nu. 5. in fin.

Vlteriùs ceſſat quęſtio circa fructus perce-
ptos ex tota hęreditate per D. Ludouicũ, quia
illos omnes fecit ſuos, ex quò legitimus poſ-
ſeſſor fuit omnium bonorum teſtatoris, dùm
46 vitam duceret, & fructus ſequuntur † poſſeſſo-
rem, iuribus notis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Principis perſona & auctoritas ſemper intelligi tur excepta in qualibet priuatorum diſpoſitione etiam iurata.

2 Inferior non poteſt diſponere de ſuperiore.

3 Immunitatis conceſſa ab omnibus oneribus, &

Digitized by Google

angarijs non includis à Principe impoſita.

4 *Dubitans de viribus teſtamenti, ex illa hæreditatem adire nequit.*

5 *Hæreditas adiri non poteſt, quandiu ſperatur, vel dubitatur teſtamentum reſcindi.*

6 *Scientia delationis hæreditatis requiritur in adeunte, niſi ſit hæres ſuus.*

7 *Hæreditatis aditio vt quid facti nõ præſumitur*

8 *Verba dubia, & actus ambigui aditionem non probant.*

9 *Dominus rerum hæreditariarum nemo fit, niſi præuia aditione.*

10 *Dominium de iure gentium non quæritur niſi per bonorum apprehenſionem.*

11 *Dominium de iure ciuili acquiritur per ſolam aditionem animo factam.*

12 *Princeps cum poſsit tollere ius ciuile, poterit, & impedire ne per aditionẽ acquiratur dominiũ.*

13 *Ius delatum ex teſtamento ſed nõdum agnitum tollere poteſt Princeps intereſsatis non vocatis, & num. 20.*

14 *Princeps ſine cauſa poteſt tollere ius fideicõmiſſi non cogniti nec quæſiti, & num. 25.*

15 *Ius adeundi non dicitur in bonis noſtris, nec ex eo ſolo quis dicitur factus locupletior, et nu. 18*

16 *Ius adeund. cedi non poteſt cum non ſit in bonis cedendis niſi quoad tranſmiſsionem.*

17 *Hæreditas non adita non publicatur.*

19 *Hæres quis non dicitur, niſi poſtquam hæreditatem adiuit.*

21 *Ius adeundi dicitur eſſe iuris ciuilis.*

22 *Authoritas Principis dicitur potentior in his quæ ſunt iuris ciuilis.*

23 *Princeps tollere poteſt dominium acquiſitum, per ſententiam illi derogando.*

24 *Princeps poteſt, ante aditam hæreditatem, in præiudicium ſubſtitutorum, filium ſpurium legitimare. & num 26.*

27 *Fideicommiſſum eſt de iure ciuili, & inductum ab Auguſto Cæſare.*

28 *Princeps non præſumitur velle facere actum illuſorium.*

29 *Princeps aliquid alicui concedens, dicitur illum diſpenſare, & habilitare, licet nõ apponat clauſulam diſpenſatiuam.*

30 *Præiudicium principis opera cauſatum, & fundatum ſuper futuro, & incerto euentu, iuris diſpoſitioni conſonat.*

31 *Princeps poteſt alicui præiudicare, quando non principaliter, ſed in conſequentiam præiudicium infertur.*

ARGVMENTVM.

Ceſſio iurium Principi facta valida eſt, non obſtante alienationis prohibitione per teſtatorem facta.

CONSILIVM. XVII.

Actiones meæ à Domino.

CESSIO iurium facta Sereniſs. Do-
mino per illos de Hyeronimis va-
lida eſt, & debet executioni mãda-
ri, non obſtãte prohibitione aliena
tionis facta p q. Bertolinũ teſtatorẽ ipſis Hye-
ronimis ſubſtitutis. Nã talis prohibitio teſtato-
ris nõ extẽditur ad alienationẽ faciẽdã in Prin
1 cipẽ, ex quò † in qualibet diſpoſitione priuato-
rũ, & præcipuè ſubditorũ sẽper intelligitur ex
cepta authoritas, & perſona Principis, etiam ſi
diſpoſitio fuiſſet iurata. Bart. Iaſ. & alij in l. fin.
ff. qui ſatiſd. cogan. Mandel. conſ. 336. nu. 28.
29. latè Gozad. conſ. 101. num. 15. Caſſan. in
conſuetud. Burg. col. mihi 664. nu. 35. & ideò
dicitur, quòd in generali diſpoſitione nũquam
comprehẽditur caſus, de quo in ſpecie quis di-
ſponere non poteſt l. Lucius §. pen. ff. ad mu-
nicip. c. à nobis, vbi Abb. de ſentent. excom.
At in ſpecie teſtator non potuiſſet prohibere,
ne Princeps iura in bonis teſtatoris acquirere
2 poſſet, quia † inferior non poteſt diſponere de
ſuperiore, c. cum inferior de maior. & obedi.
& ita arguit Gozad. d. n. 15. & in propoſito di-
3 xit Bal. conſ. 112. in 1. quòd † conceſſio immu-
nitatis, ſeu promiſſio indẽnitatis ab oĩbus oneri
bus, grauaminibus, & angarijs non includit im-
poſita à Principe, cùm in oĩ actu ſemper dica-
tur excepta illius perſona, ſequitur Syluã. cõſ.
61. n. 38. & dixit Raud. cõſ. 37. n. 52. in 2. in ge-
nerali diſpoſitione non compræhendi ipſum
Principem, nec eius deſcendentes.

Secundo dico, quòd nemo ex dictis ſubſti-
tutis, & reſpectiuè prohibitis alienare, &c. vn-
quam adiuit hæreditatem præfati Bertolini te-
ſtatoris fideicõmittentis, vt colligitur ex preci
bus ipſi Sereniſs. porrectis per Blaſium, & An-
dreã primũ, & ſecũdũ ſubſtitutos regiſtratis in
calce præcitatæ ceſſionis, in quib. ipſi dixerũt,
ſe dubitare, q teſtamẽtũ Bertolini eſſet falſifica
tũ, & qđ ipſi poterãt prætẽdere hæreditatẽ illã
ad ſeipſos ſpectare; Addatur ẽt ſemp fuiſſe vẽ-
tilatũ, & valdè cõtrouerſum corã Senatu, an il-
lud teſtamẽtũ in parte falsũ in totũ corrueret,
& extabat ẽt Deciſ. Senat. Mant. 135. plurimũ
vrgens contra iſtos de Hyeronimis, in qua con
cludebatur nõ eſſe ſtãdũ aſſertioni notarij atte-
ſtãtis ſe falſificaſſe teſtamẽtũ, qñ ipſe Notarius
alijs defectib. & maculis laborabat. Quo in ca
ſu indubitatè dicendũ eſt, neminẽ vocatorum
ſubſtitutorum in d. teſtamento vnquã adiuiſſe
hæreditatem illã, q aditio licèt conſiſtat in aĩo,
attamẽ debet declarari ex actib. poſitiuis exte
rioribus, iuxta notis, q quidẽ actus totaliter de
4 ſiderantur in iſto caſu, nec mirũ, quia † dubitãs
de viribus teſtamẽti ex illo hæreditatem adire
nequit

Digitized by Google

nequit l.Nec is.l.Hæres §.fin.vbi gloſ.Bart. &
5 alij ff.acquit.hæred.quia † nec etiam poteſt adi
ri hæreditas,quandiu teſtamentũ reſcindi ſpe-
ratur, vel dubitatur l.Illud §.fin. ff. bono. poſſ.
contr.tabu.Deci.in l.Poſthumo.nu.14. C. eo.
tit.Latè poſt alios Craſſ.de ſucceſſio.§.acquiſi-
tio hæreditatis q.4.nu.14.15.Crau.conſ.898.
n.24.Et ideò nõ erant certi præfati ſubſtituti,
an illis hæreditas fuiſſet delata, nec nè, vt etiã
ipſi fatẽtur in dictis præcibus, & inſtrumento,
quatenus rogãt Sereniſſimũ, vt velit cõmittere
cognitionẽ ſubſiſtẽtiæ, vel falſitatis d.teſtamen
6 ti. Modò † de eſſentia aditionis requiritur ne-
ceſſariò ſciẽtia delationis,niſi hæres ſit ſuus, vt
optimè declarat Craſſ. d.q.4. nu.9.10. Et du-
biũ circa validitatem, & veritatem teſtamenti
efficit, vt prætenſus hæres nõ poſſit ſcire,an ex
teſtamẽto ſuccedat, & ideo nõ põt iſte talis a-
dire; quia volens adire hæreditatem,debet ſci
re, quo iure ſuccedat, an ſcilicet ex teſtamẽto,
vel aliquo alio iure.l. Si is,ad quem.ff.acq. hæ-
red.l.Pater.ff.eo,Doct.in l.Is poteſt ff.eo.tit.&
plures authoritates adducit, & ſequitur Craſſ.
7 d.q.4.nu.12.Alibi dicitur † aditionem hæredi
tatis eſſe quid facti,ideò nõ præſumi,& propte
rea,etiã ſi hæreditas ſit opulenta, plenè,ac con
cludenter debere probari idẽ Craſs.in d.§. ac-
8 quiſitio hæreditatis q.5. per totã, quia † verba
dubia,& actus ambigui aditionem non probãt
Craſs.ibid.q.6.nu.3.Vndè ſequitur ꝑ ceſſionẽ
illã iuriũ factam Sereniſſimo nullo pacto dici
aditã hæreditatem; Nã etſi regulariter per do-
nationem bonorum hæreditariorũ certò indu
catur aditio,cum fieri nequeat citra ius, & no-
men hæredis, quia nemo donat niſi dominus,
9 † & dominus rerum hæreditariarum nemo fit,
niſi præuia aditione,Craſs.d.§.acquiſitio hære
ditatis q.10.nu.22. Attamen iſta nõ fuit dona-
tio,ſed ceſſio iurium dubiorum,& depẽdentiũ
a futuro cuẽtu,& incerto;& ex actibus dubijs,
& ambiguis non dicitur adita hæreditas, vt ſu-
pra dictum eſt.

Stante igitur ꝙ illi ſubſtituti ẽnuntiãti in te-
ſtamẽto Bertolini non adiuerunt hæreditatẽ,ſe
quitur ceſſionem iurium in d.hæreditate omni
modè ſubſtineri ad cõmodum Sereniſſimi Ceſ
ſionarij, qui tali iuri quærendo per ſubſtitutos
maximè in vlterioribꝰ ſubſtitutionibus fideicõ
miſsarijs vocatos, de ordinaria poteſtate po-
tuit præiudicare,non inquã antè aditionem di
cuntur tales ſubſtituti habuiſse ius aliquod,ſeu
dominium aliquod quæſitum de iure gentium,
10 ex quò † dominium de iure gentiũ non acquiri
tur,niſi per bonorum apprehenſionem,l.Tradi
tionib.C.pact.§.per traditionẽ, Inſt.de rer.di-
uiſ.Bero.in c.quæ in eccleſiarum.nu.179. in fi.
11 de cõſtit.Beci.conſi.3.nu.51. † dominium au-
tem de iure ciuili ipſo iure acquiritur antè ap-
prehenſionem bonorum per ſolã aditionem a-
nimo factã l.Cum hæredes ff.acq.hæred.gloſ.
in l.1.ff.acq.rer.domi.& tradit Natt.conſ.619.
12 nu.4.Cum igitur poſſit † Princeps tollere, ſeu
impedire ea,quæ ſunt iuris ciuilis, licet nõ ea,
quę ſunt de iure gentium, ſequitur potuiſse tol
lere, ac impedire effectus teſtamenti ciuiles,
nempè vt per aditionem nõ acquiratur domi-
nium acceptãdo ceſſionem iurium ſibi factã a
ſubſtitutis incertis de uiribus teſtamenti, vt in
ſpecie poſt Caſtr. & Corne. declarat Natt. d.
conſ.619.nu.4.5.Poſito igitur,ꝙ præfati ſubſti-
tuti habuiſſent aliqđ ius ſibi delatum, ſeu cõpe
tens, vel prętenſum, non tñ habuerunt vnquam
13 ius agnitũ, vt ſupra dixi, † & iuri delato ex teſta
mento, ſed nondum agnito põt Princeps ꝓro
gare,illudq; tollere, intereſſatis nõ citatis, Maz
zo.conſ.117.nu.37.& poſt Alex.Deci. & alios
in ſpecie dixit Pret.de vlt.volunt. fol. 26. nu.
14 15. † quòd Princeps etiã ſine cauſa põt aufer-
re ius fideicõmiſſi non cogniti,& quæſiti,alios
addit,& ſequitur Beci.conſil.165.nu. 71. Vn-
dè reſpectu ſolius iuris delati agiť de iure quæ
15 rendo,ac reuocabili pro libito Principis † cum
ius adeũdi nõ dicatur in bonis noſtris l.Prætia
rerum,vbi Doct.ff.ad l.Falc.Pariſ. conſ.1. nu.
60.in 2.Natt.d.conſ.619.nu.5.verſi. nã ius a-
deũdi.Sanè inquã antequã hæreditas adeatur
nõ dicitur in bonis,nec ex ſolo iure,ſeu facul-
tate adeundi dicitur quis factus locupletior
Caſtr.conſ.34.col.pen.verſ.negari tñ non põt
in 2.& poſt Bal.tradit Alex.conſ.2.nu.14. verſ.
& caſum noſtrũ in 1.Ruin.conſil.23.nu.3. in 5.
Cæpha.conſ.321. num. 31. & ideo tale dicitur
ius in ſpe,Pariſ.d.conſil.1.nu.34.Hinc dicitur
16 † huiuſmodi ius adeundi cedi non poſſe, cum
nõ ſit in bonis cedẽtis, Tiraq.& alij, de quibus
per Franc.deciſ.60.nu.1.& 2.& deciſ.101. nu.
27. vbi ait non eſſe in bonis,niſi quò ad tranſ-
miſſionem,Burſ.conſ.61.nu. 11. Alibi dicitur
17 † hæreditatẽ non aditam non publicari,cũ di-
catur ius quærendũ, confiſcatio aũt non trahi-
tur ad futura,Cepha.d.conſ.321.nu.49.50.51.
idẽ ait Gail.lib.2.obſer.c.128.num.6.7. dicẽs
18 † ius adeũdi non dici in bonis noſtris, nec ef-
ficere locupletiorẽ, cum habens tale ius poſſit
repudiare, ſeu abſtinere ab hæreditate ſibi de-
19 lata,imò † hæres nõ dicitur hæres, niſi poſtquã
adiuit, quia tũc tantũ incipit apud eum eſſe ius
repræſentãs defunctũ,Leon.in l.Qui Romæ §.
duo fratres.nu.39.ff.verb.oblig.Marant. poſt
Bart.in l.Is poteſt nu.216.ff.acq.hæred.Crott.
in l.Gallus §.& quid ſi tantum.num.133.ff. lib.
& poſth.Rim.iun.in l.1.nu.358.C.qui admitt.
20 † Põt igitur vt dixi,Princeps tollere ius quæ-
rendum, & præcipuè quærendum vigore a-
ctus, vel modi ciuilis,ſecũdum crebriorem, &
ſaniorem ſententiam,de qua per Gabr. titu.de

Digitized by Google

iur.quæſ.non tollen.concl.1.nu.18.facit Gail.
lib.2.obſeruat.c.127.nu.7. vbi ait Principem
iure poſitiuo nõ obligari, & ei licitè poſſe de-
rogare, Burſ.conſ.410.nu.24.& conſequenter
poteſt tollere, & impedire aditionẽ, quæ eſt iu-
ris ciuilis poſitiui, iuxta præcitata, addo Ruin.
conſ.21.nu.8.in fin.in 5.Pariſ. alios adducẽtẽ
conſ.1.nu.60.64.126.127.137.& 138.in 2. &
21 † ius adeũdi eſſe iuris ciuilis profitetur Alex.
conſi.2.nu.14.verſ. ſed ſi eſſet adita hæreditas
22 in 1.Natt.d.conſ.619.n.4.5.& † in his, quæ ſunt
iuris ciuilis, potentior eſt authoritas Principis,
Bal.in l.fin.num.10.C.ſenten.reſcin. non poſſ.
Ruin.conſi.21.nu.8.in 5. Scrad. de feud. part.
10.ſectio 6.num.85.

23 Confirmatur cõcluſio, quia videmus † Prin-
cipem poſſe tollere dominium acquiſitum per
ſententiam, derogando ſententiæ, nã licet do-
minium ſit de iure gentium, attamen quando
dominium venit conſecutiuè ad ſententiam,
reſciſſo principali, tollitur & acceſſorium Bal.
in d.l.fin.nu.11.C.ſent.reſcin.non poſs. ſequi-
tur Deci.in c. quæ in Eccleſiarum nu. 121. de
conſtit.vbi Bero.nu.174.iuncto nu.180.dicẽs
id procedere antè traditionem, quia cum poſ-
ſit Princeps tollere ſententiam, tollit etiam do
minium reſultans ex ſententia, & conſequẽter
competẽs de iure ciuili, dummodò antè tradi
tionem, Mago deciſ.Flor.73.nu.1.Rim.iun.in
Rubrica. C.qui admitt.nu.219. optimè Ruin.
conſ.21.nu.8.in 5.ſubdens poſt Inno.& alios,
quod etſi Papa non tollat alteri ſine cauſa ius
quæſitum de iure naturali, tamen vbi illud ius
venit tamquam acceſſorium ad ius eccleſiaſti-
cum, in quo Papa habet plenitudinem poteſta-
tis, poteſt, ſublato principali, ſolo verbo tollere
acceſſorium, quod alias per ſe non tolleret.

24 Addatur † Principem antè aditam hæredita
tem poſse in præiudicium ſubſtitutorum, & fi-
deicõmiſſariorum, ſpurium filium legitimare,
vt latiſſimè poſt plurimos firmat Beci.conſilio
56.nu. 38. & ſeq.cum illorum reſpectu agatur
de iure quærendo, Natt.conſ.506.nu. 50. 51.
Burſ.conſi.410.nu.25.27.Alciat.conſ.5.nu.5.
in 4.Peregr.de fideic.art.52. nu.151. Roſent.
de feud.c.7.q.19.nu.24.vſq; 28.

25 Tandem in puncto † Papam vel Principem
ſupremum poſse tollere, & auferre ſine cauſa
actionem datam fideicõmiſſario ex teſtamen-
to aduerſus hæredem, ſeu ius futuri fidei-
comiſſi nondum agnitum, cum id ſit quid iuris
ciuilis ante apprehenſionẽ, tradit Alex.viden-
dus, conſ.2.col.pen.nu.19.verſ.non obſtat qđ
vltimo dicebatur, vſq; ad finem d.numeri in 1.
& concordãt oẽs adducti per Pariſ.conſ.1.nu.
61.64. & ſeq. in 2. & Pret. de vlt. volunt. fol.
26. numer. 15. ubi alios adducit, Beci. & ſe-
quaces d.conſi.56.nu.38.quatenus ibidem re-
26 cenſet plures atteſtantes † Principem poſse le
gitimare ſpurium in præiudicium fideicõmiſ-
ſariorum antè aditam hæreditatem, alios ad-
ducit in terminis Peregr.d.art.52.nu.153.di-
cens quod cum in hoc caſu non agatur de iu-
re realiter quæſito, videtur vt illud Princeps,
tollere poſſit, cum facilius præiudicetur iuri
quærendo, quam quæſito. Et licet Peregr.
ibidem recenſet nonnullos contrariantes, atta
men ſatis conſtat ex præcitatis, hanc eſſe rece
ptiorem, & tutiorem ſentẽtiam, conſiderando
ius competens ad fideicommiſſum ante aditio
nem, ſeu apprenſionẽ, quod dicitur ius ad rem,
& ius competens poſt adeptionem, quod dici
tur ius in re, iuxta præcitatos patres.

Nec ambigitur Principem poſse tollere, &
pro libito impedire vſum fideicommiſſi, cum
27 † fideicommiſſum ſit de iure ciuili poſitiuo
ſaltem quo ad vſum, & effectum operatiuum,
ac iuris vinculum inductum iuſſu Auguſti Cę-
ſaris, cum antea fideicommiſſa in ſolo pudore
rogatorum conſiſtentia, fuiſsent penitus infir-
ma abſq; efficacia, & ſine aliquo obligationis
vinculo, tex.in §.1 Inſtit.de fideic.hæred.vbi
Doct.Peregr.de fidei.art.1.nu.6.Matteaci.de
fideic.lib.1.c.1.nu.7.Latè Pariſ. conſi.1.nu.61.
& ſeq.& nu.137.in 2.vbi ait, certiſſimum eſse,
fideicommiſſa, & illorum validitatem origina
liter inducta fuiſse iure poſitiuo, & antè fidei-
comiſſi diẽ, & purificationem, ius fideicõmiſſi
non dici quæſitũ, ſed in ſola ſpe conſiſtere, & il
lorũ, quæ ſunt iuris poſitiui, Imperatorẽ habere
liberam poteſtatem diſponendi, & immutandi.

Nec prædictis obſtat, ſi dicatur non conſta-
re de voluntate Principis, quòd voluerit im-
pedire, ſeu tollere ius illud quærendum dictis
ſubſtitutis medio dictæ ceſſionis.

28 Quia reſpõdetur, quod † cum Princeps por-
rectas præces acceptauerit, illaſquæ tradiderit
notario ad effectum illius futuræ ceſſionis, du-
bio procul dicitur voluiſse remouere omne
impedimentum, nè alias faceret actum illuſo-
rium, Crau.conſ.958.nu.3.Rim.iun.conſ.655.
29 nu.4.Alibi dicitur † tunc Principem diſpenſa-
re, & habilitare inhabilem, quando aliquid illi
concedit, licet non apponat clauſulã diſpenſa
tiuã, cũ ſufficiat, vt de illa appareat, licet nõ ex
primatur, vt latè per Rim.iun.d.conſ.655.n.3.

Tertio Aduertendũ eſt, ſtãte qualitate ceſ-
ſionis iurium dubiorũ, Princeps non certitudi
naliter, ſed occaſionatiuè dicitur abſtuliſse ius,
& dominium talibus ſubſtitutis, ex lectura in-
quam præcum, & inſtrumẽti ceſſionis colligi-
tur fuiſse factam quandam diſpoſitionem, ſeu
remiſſionem iurium in Principem, caſu quò
res detegeretur ad remittentium fauorem,
patefacta falſitate teſtamenti dubii, quo
30 in caſu ſequitur † tale præiudicium opera

Prin-

Principis cauſatum, & fundatum in futuro, & incerto euentu, iuris diſpoſitioni conſonare, vt poſt Gemin. tradit Felin. in c. quæ in eccleſiarũ nu. 45. extra de cõſtit. vbi Deci. nu. 115. 118. vbi conſiderat longam litem, & ibidem Bero. num. 172. & ſeq. Gabr. tit. de iur. quæſi. non toll. concl. 1. nume. 25.

Quarto, Talis ceſſio continet renũtiam iurium dubiorũ ad finẽ, vt falſitas detegatur; vndè licet ex tali ceſſione in conſequentiã ius fi-
31 deicõmiſſariorũ lędatur, id nõ releuat † cũ tale ius non fuerit principaliter in medium adductum, vt tolleretur a Principe, vt poſt Inno. aduertit Ruin. cõſ. 38. nu. 22. in 1. Cagno. in l. Id quod noſtrum nu. 18. ff. reg. iur. Gabr. tit. de iur. quæſi. non tollen. concluſ. 1. num. 33. ſequitur; Roſent. de feud. c. 7. q. 19. num. 7. in gloſ. d. in fin. dicẽs Principẽ ſine cauſa alicui poſſe præiudicare, quando præiudicium non principaliter, ſed in conſequentiam tantum infertur.

Laus Deo. Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Exceptio requirens altiorem indaginem qua ſit Iudicis arbitrio remittitur.

2 Probatio incontinenti fieri dicitur, qua intra triduum offertur.

3 Exceptio dicitur incontinenti probata, ſi de ea conſtet per publicum inſtrumentum.

4 Exceptio non adimpleti cõtra inſtrumẽtum opponi poteſt, & nunquam cenſetur reiecta, impeditq; litis ingreſſum.

5 Exceptio, qua oritur ex pacto inſtrumentali opponitur etiam contra obligationem Cameralem.

6 Statutum reyciens omnes exceptiones contra inſtrumentum non reÿcit illam, qua prouenit ex facto aduerſarÿ.

7 Exceptio compenſationis nunquam cenſetur reiecta, etiam a ſtatuto reÿciẽte omnes exceptiones, & opponi poteſt etiam contra inſtrumentum camerale, & num. 16.

8 Compenſare eſt ſoluere, & qui compenſat non dicitur proprie excipere.

9 Iuramentum debet habere tres comites, veritatem, iuſtitiam, & iuditium.

10 Iuramentum non eſt ſeruandum, quando importat interitum ſalutis aeterna, & eſt nutritiuum peccati.

11 Iuramentum regulari debet ſecundum mentem contrahentium.

12 Iuramentum non auget obligationem, ſed refertur ad naturam actus, ſuper quo interponitur, & habet tacitam conditionem promiſſionis, cui adhaeret.

13 Exceptio impediens occupationem fundi non admittitur contra pactum exequtiuum apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate.

14 Pacta exequtiuua exerceri poſſunt data mora debitoris alias ſecus.

15 Moroſus non dicitur qui poteſt ſe aliqua exceptione tueri.

17 Moroſus non dicitur, qui exceptionis probationem incontinenti offert.

18 Terminus. & dilatio datur in quacunque cauſa ſummaria etiam non requirente Iudicis ſeſſionem, & dicitur peremptorius.

19 Teſtium examen, & ſcriptura non probantis recognitio non admittitur ad retardandum exequtionem contra nu. 20.

21 Sigillum nedum inducit approbationem, & ratificationem ſigillantis, ſed etiam vim publica ſcriptura.

22 Sigillo principis plus creditur, quam teſtimonio notarÿ, & probat veluti publicum inſtrumentum.

23 Literam ſigillans omnia in ea contenta approbat.

ARGVMENTVM.

Exceptiones incontinenti probandæ implementi non ſequti, & compenſationis admittuntur contra inſtrumentum guarentigiatum.

Iuramẽtum non excludit validas exceptiones, ſed friuolas, & inſulſas.

Pactum apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate nequit exerceri ceſſante mora debitoris.

Terminus, & dilatio ad probandum datur in iudicio poſſeſſorio.

CONSILIVM. XVIII.

Actiones meæ a Domino.

PLVRA fuerũt ꝓpoſita aduerſus Illuſtriſſimum Dominum Burgonũ, quę tamen de facili poſſunt ſuperari. Illa igitur ſigillatim referẽdo, vnicuiq; reſolutiones accõmodabimus.

Primo igitur fuit motiuatum. Non admitti exceptionem requirentem altiorem indaginem cõtra inſtrumentum guarentigiatum, habẽs paratam executionem, Aſin. de execut. c. 3. nu. 2. Capic. deciſ. 10. num. 19.

1 Reſpõdetur tñ † ſtari Iudicis arbitrio ad dignoſcendũ quæ ſit talis exceptio requirens altiorem indaginẽ, Meno. de arb. iudic. caſu. 20. Aſin. in Praxi §. 19. c. 4. Arbitrari tamen debet
2 † illã dici probationẽ incontinenti factã, quando quis offert, ſe illam probaturũ infra triduũ Bal. in l. Petens nu. 54. C. error. aduoc. & om-

iur.quæſ.non tollen.concl.1.nu.18.facit Gail.
lib.2.obſeruat.c.127.nu.7. vbi air Principem
iure poſitiuo nõ obligari, & ei licitè poſſe de-
rogare,Burſ.conſ.410.nu.24.& conſequenter
poteſt tollete,& impedire aditionẽ,quæ eſt iu-
ris ciuilis poſiriui, iuxta præcitata, addo Ruin.
conſ.21.nu.8.in fin.in 5.Pariſ. alios adducẽtẽ
conſ.1.nu.60.64.126.127.137.& 138.in 2.&
21 † ius adeũdi eſſe iuris ciuilis profitetur Alex.
conſi.2.nu.14.verſ. ſed ſi eſſet adita hæreditas
22 in 1.Natt.d.conſ.619.n.4.5.& † in his,quæ ſunt
iuris ciuilis,potentior eſt authoritas Principis,
Bal.in l.fin.num.10.C.ſenten.reſcin. non poſſ.
Ruin.conſi.21.nu.8.in 5. Scrad. de feud. part.
10.ſectio 6.num.85.
23 Confirmatur cõcluſio,quia videmus † Prin-
cipem poſſe tollere dominium acquiſitum per
ſententiam,derogando ſententiæ,nã licet do-
minium ſit de iure gentium, attamen quando
dominium venit conſecutiuè ad ſententiam,
reſciſſo principali, tollitur & acceſſorium Bal.
in d.l.fin.nu.11.C.ſent.reſcin.non poſs. ſequi-
tur Deci.in c. quæ in Eccleſiarum nu. 121. de
conſtit.vbi Bero.nu.174.iuncto nu.180.dicẽs
id procedere antè tradirionem,quia cum poſ-
ſit Princeps tollere ſententiam,tollit etiam do
minium reſultans ex ſententia, & conſequẽter
competẽs de iure ciuili, dummodò antè tradi
tionem,Mago deciſ.Flor.73.nu.1.Rim.iun.in
Rubrica. C.qui admitt.nu.219. optimè Ruin.
conſ.21.nu.8.in 5.ſubdens poſt Inno.& alios,
quod etſi Papa non tollat alteri ſine cauſa ius
quæſitum de iure naturali, tamen vbi illud ius
venit tamquam acceſsorium ad ius eccleſiaſti-
cum,in quo Papa habet plenitudinem poteſta-
tis,poteſt,ſublato principali,ſolo verbo tollere
acceſsorium,quod alias per ſe non tolleret.
24 Addatur † Principem antè aditam hæredita
tem poſse in præiudicium ſubſtitutorum,& fi-
deicõmiſsariorum,ſpurium filium legitimare,
vt latiſſimè poſt plurimos firmat Beci.conſilio
56.nu. 38. & ſeq.cum illorum reſpectu agatur
de iure quærendo,Natt.conſ.506.nu. 50. 51.
Burſ.conſi.410.nu.25.27.Alciat.conſ.5.nu.5.
in 4.Peregr.de fideic.art.52. nu. 151. Roſent.
de feud.c.7.q.19.nu.24.vſq; 28.
25 Tandem in puncto † Papam vel Principem
ſupremum poſse tollere, & auferre ſine cauſa
actiooem datam fideicõmiſsario ex teſtamen-
to aduerſus hæredem, ſeu ius futuri fidei-
comiſſi nondum agnitum,cum id ſit quid iuris
ciuilis ante apprehenſionẽ,tradit Alex.viden-
dus,conſ.2.col.pen.nu.19.verſ.non obſtat qđ
vltimo dicebarut,vſq; ad finem d.numeri in 1.
& concordãt oẽs adducti per Pariſ.conſ.1.nu.
61.64. & ſeq. in a. & Pret. de vlt. volunt. fol.
26. numer. 15. ubi alios adducit, Beci. & ſe-
quaces d.conſi.56.nu.38.quatenus ibidem re-
26 cenſet plures atteſtantes † Principem poſse le
gitimare ſpurium in præiudicium fideicõmiſ-
ſariorum antè aditam hæreditatem, alios ad-
ducit in terminis Peregr.d.art.52.nu.153.di-
cens quod cum in hoc caſu non agatur de iu-
re realiter quæſito, videtur vt illud Princeps,
tollere poſſit, cum facilius præiudicetur iuri
quærendo, quam quæſito. Et licet Peregr.
ibidem recenſet nonnullos contrariantes,atta
men ſatis conſtat ex præcitatis, hanc eſſe rece
ptiorem, & tutiorem ſentẽtiam, conſiderando
ius competens ad fideicommiſsum ante aditio
nem,ſeu apprehenſionẽ,quod dicitur ius ad rem,
& ius competens poſt adeptionem, quod dici
tur ius in re,iuxta præcitaros patres.

Nec ambigitur Principem poſse tollere, &
pro libito impedire vſum fideicommiſſi, cum
27 † fideicommiſsum ſit de iure ciuili poſitiuo
ſaltem quo ad vſum, & effectum operatiuum,
ac iuris vinculum inductum iuſsu Auguſti Cę-
ſaris, cum antea fideicommiſsa in ſolo pudore
rogatorum conſiſtentia, fuiſsent penitus infir-
ma abſq; efficacia, & ſine aliquo obligationis
vinculo,tex.in §.1.Inſtit.de fideic.hæred.vbi
Doct.Peregr.de fidei.art.1.nu.6.Matteaci.de
fideic.lib.1.c.1.nu.7.Latè Pariſ. conſi.1.nu.61.
& ſeq.& nu.137.in 2.vbi ait, certiſſimum eſse,
fideicommiſsa,& illorum validitatem origina
liter inducta fuiſse iure poſitiuo, & antè fidei-
comiſſi diẽ,& purificationem, ius fideicõmiſſi
non dici quæſitũ,ſed in ſola ſpe conſiſtere,& il
lorũ,quæ ſunt iuris poſitiui,Imperatorẽ habere
liberam poteſtatem diſponendi,& immutandi.

Nec prædictis obſtat, ſi dicatur non conſta-
re de voluntate Principis, quòd voluerit im-
pedire,ſeu tollere ius illud quærendum dictis
ſubſtitutis medio dictæ ceſſionis.
28 Quia reſpõdetur,quod † cum Princeps por-
rectas præces acceptauerit,illaſquæ tradiderit
notario ad effectum illius futuræ ceſſionis, du-
bio procul dicitur voluiſse remouere omne
impedimentum, nè alias faceret actum illuſo-
rium,Crau.conſ.958.nu.3.Rim.iun.conſ.655.
29 nu.4.Alibi dicitur † tunc Principem diſpenſa-
re,& habilitare inhabilem, quando aliquid illi
concedit, licet non apponat clauſulã diſpenſa
tiuã,cũ ſufficiat,vt de illa appareat, licet nõ ex
primatur,vt latè per Rim.iun.d.conſ.655.n.3.

Tertio Aduertendũ eſt, ſtãte qualitate ceſ-
ſionis iurium dubiorũ, Princeps non certitudi
naliter,ſed occaſionatiuè dicitur abſtuliſse ius,
& dominium talibus ſubſtitutis, ex lectura in-
quam præcum, & inſtrumẽti ceſſionis colligi-
tur fuiſse factam quandam diſpoſitionem, ſeu
remiſſionem iurium in Principem, caſu quò
res detegeretur ad remittentium fauorem,
patefacta falſitate teſtamenti dubii, quo
30 in caſu ſequitur † tale præiudicium opera

Prin-

Principis cauſatum, & fundatum in futuro, & in certo euentu, iuris diſpoſitioni conſonare, vt poſt Gemin. tradit Felin. in c. quæ in eccleſiarũ nu. 45. extra de cõſtit. vbi Deci. nu. 115. 118. vbi conſiderat longam litem, & ibidem Bero. num. 172. & ſeq. Gabr. tit. de iur. quæſi. non toll. concl. 1. nume. 25.

Quarto, Talis ceſſio continet renũtiam iurium dubiorũ ad finẽ, vt falſitas detegatur; vndè licet ex tali ceſſione in conſequentiã ius fi-
31 deicõmiſſariorũ lędatur, id nõ releuat † cũ tale ius non fuerit principaliter in medium adductum, vt tolleretur a Principe, vt poſt Inno. aduertit Ruin. cõſ. 38. nu. 22. in 1. Cagno. in l. Id quod noſtrum nu. 18. ff. reg. iur. Gabr. tit. de iur. quæſi. non tollen. concluſ. 1. num. 33. ſequitur. Roſent. de feud. c. 7. q. 19. num. 7. in gloſ. d. in fin. dicẽs Principẽ ſine cauſa alicui poſſe præiudicare, quando præiuditium non principaliter, ſed in conſequentiam tantum infertur. Laus Deo. Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Exceptio requirens altiorem indaginem quæ ſit Iudicis arbitrio remittitur.

2 Probatio incontinenti fieri dicitur, quæ intra triduum offertur.

3 Exceptio dicitur incontinenti probata, ſi de ea conſtet per publicum inſtrumentum.

4 Exceptio non adimpleti cõtra inſtrumẽtum opponi poteſt, & nunquam cenſetur reiecta, impeditq; litis ingreſſum.

5 Exceptio, quæ oritur ex pacto inſtrumentali opponitur etiam contra obligationem Cameralem.

6 Statutum reijciens omnes exceptiones contra inſtrumentum non reijcit illam, quæ prouenit ex facto aduerſarij.

7 Exceptio compenſationis nunquam cenſetur reiecta, etiam a ſtatuto reijciẽte omnes exceptiones, & opponi poteſt etiam contra inſtrumentum camerale, & num. 56.

8 Compenſare eſt ſoluere, & qui compenſat non dicitur proprie excipere.

9 Iuramentum debet habere tres comites, veritatem, iuſtitiam, & iuditium.

10 Iuramentum non eſt ſeruandum, quando importat interitum ſalutis æternæ, & eſt nutritiuum peccati.

11 Iuramentum regulari debet ſecundum mentem contrahentium.

12 Iuramentum non auget obligationem, ſed refertur ad naturam actus, ſuper quo interponitur, & habet tacitam conditionem promiſſionis, cui adhæret.

13 Exceptio impediens occupationem fundi non admittitur contra pactum exequtiuum apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate.

14 Pacta exequtiuua exerceri poſſunt data mora debitoris alias ſecus.

15 Moroſus non dicitur qui poteſt ſe aliqua exceptione tueri.

17 Moroſus non dicitur, qui exceptionis probationem incontinenti offert.

18 Terminus. & dilatio datur in quacunque cauſa ſummaria etiam non requirente Iudicis ſeſſionem, & dicitur peremptorius.

19 Teſtium examen, & ſcripturæ non probantis recognitio non admittitur ad retardandum exequtionem contra nn. 20.

21 Sigillum nedum inducit approbationem, & ratificationem ſigillantis, ſed etiam vim publicæ ſcripturæ.

22 Sigillo principis plus creditur, quam teſtimonio notarij. & probat veluti publicum inſtrumentum.

23 Literam ſigillans omnia in ea contenta approbat.

ARGVMENTVM.

Exceptiones incontinenti probandæ implementi non ſequti, & compenſationis admittuntur contra inſtrumentum guarentigiatum.

Iuramẽtum non excludit validas exceptiones, ſed friuolas, & inſulſas.

Pactum apprehendendi poſſeſſionem propria auctoritate nequit exerceri ceſſante mora debitoris.

Terminus, & dilatio ad probandum datur in iudicio poſſeſſorio.

CONSILIVM. XVIII.

Actiones meæ a Domino.

PLVRA fuerũt ꝓpoſita aduerſus Illuſtriſſimum Dominum Burgonũ, quę tamen de facili poſſunt ſuperari. Illa igitur ſigillatim referẽdo, vnicuiq; reſolutiones accõmodabimus.

Primo igitur fuit motiuatum. Non admitti exceptionem requirentem altiorem indaginem cõtra inſtrumentum guarentigiatum, habẽs paratam executionem, Aſin. de execut. c. 3. nu. 2. Capic. deciſ. 10. num. 19.

1 Reſpõdetur iñ † ſtari Iudicis arbitrio ad dignoſcendũ quæ ſit talis exceptio requirens altiorem indaginẽ, Meno. de arb. iudic. caſu. 20. Aſin. in Praxi §. 19. c. 4. Arbitrari tamen debet
2 † illã dici probationẽ incontinenti factã, quando quis offert, ſe illam probaturũ infra triduũ Bal. in l. Petens nu. 54. C. error. aduoc. & om-

nes ita vnanimiter teſtantur, vt tradit Viui.de
ciſ.107.nu.1.& ſeq.Brun.conſ.167.nu.10. Tri
uiſa.dec.2.nu.4.Pret.cōſi.151.nu.69.Turret.
conſil.67.nu.4.in 1.alios congerit,& ſequitur
Graſſ.de except.c.7.nu.4. At D. Burgonus in
termino vnius diei, imò citius poteſt probare
comprobationem ſcripturæ, de qua in actis.
Tantò magis cùm talis ſcriptura dicatur pu-
blicum inſtrumentum, vt latius referam in de
3 clinatione vltimi obiecti. † Dicitur enim in-
continenti probata exceptio oppoſita, ſi de il-
la conſtat per publicum inſtrumētum, Benint.
deciſ.Bono.77.nu.16.Borg.deciſ.28.nu.40.
in 2.Milanenſ.deciſ.8.nu.21.in 2.Graſſ.d.ca.
7.nu.6. Rota diuerſ.deciſ.619.nu.2.part.1.
4 Reſpondetur 2.† Exceptionem implementi
non facti poſſe opponi aduerſus inſtrumenti
executionē; Crau. & alij quos refert, & ſequi
tur.Meno.conſ.1.nu.366.& ſeq. vbi ſubiun-
git hanc exceptionem numq; cenſeri reiectā,
imò per illam impedire litis ingreſſum, idē la-
tè probat Ioſ.Lud.concl.24.illatio.94.per to
tam, quo loci recenſet plures virtutes huiuſ-
modi exceptionis,quarum multæ aprimè con
ueniunt præſenti diſceptationi, concordat
Graſſ.de exceptio.c.13.num.37.& ſeq. Con-
tenta namq; in cedula producta per D.Burgo
num nil aliud concernūt, quàm exceptionem
implementi non ſequuti ex parte Illuſtriſſimi
q.D.Comitis Hyeronimi locatoris,ſeu vendi
toris,ex cuius parte non fuerunt manutenti a-
quarum ductus ad formam inſtrumenti, & id-
eò refectionem damnorū promiſit, & illamet
damna reſarcire voluit, Oritur inquam huiuſ-
modi exceptio ex pacto inſtrumēti,in quo fun
5 datur actio Illuſtriſſimi aduerſarij,merito † ad-
mitti debet etiam cōtra obligationem Came
ralem,Turret.conſ.74.nu.38.in 1.Graſſ.d.ca.
13.nu.37.vbi etiam nu.41.extendit conclu-
ſionem, vt nedum procedat quādo conſtat a-
ctorem non adimpleuiſſe ex parte ſua,ſed etiā
ſi eſt dubiū;vtrum adimpleuerit,Corne.conſ.
345.col.2.in 1.Mandel.conſ.591.nu.6. Alibi
6 dicitur in propoſito † ſtatutum reiciens omnes
exceptiones aduerſus executionem publici in
ſtrumenti,non tamen reiecere illam,quæ proue
nit ex facto aduerſarij, etiam ſi inſtrumentum
ſit guarentigiatum,diffuſe Graſſ. in præcitato
tract.c.37.poſt Rom.conſi.472.

7 Reſpondetur 3.Iſtam eſſe † exceptionē cō-
penſationis,quæ numq; cenſetur reiecta etiā a
ſtatuto reiciente oē genus exceptionū,Guid.
Pap.dec.171.Medic.de cōpenſat.part.2.q.20,
& pōt opponi aduerſus inſtrumentū Camera-
le,Boer.ſuper conſuet.Bitturic.tit.2.§.7. alios
cōgerit Graſſ.de except.c.16.nu.1.& ſeq. Nā
8 cōpenſare eſt ſoluere,ideò qui cōpenſat nō di
citur propriè excipere l.Amplius nō peti vbi
gloſ.Bar.& alij ff.except.Graſſ.d.c.16.num.6.

Secundò. Fuit dictum adeſſe pactum iura-
tum in inſtrumento ad cōmodum Illuſtriſſimi
Domini Comitis Hieronimi, vt nulla exce-
ptio poſſit opponi ad retardandā executionē.

9 Reſpondetur tamē † iuramentū non debe
re eſſe vinculū iniquitatis,ſed debere a tribus
cōcomitari,nēpe a Veritate,Iuditio,et Iuſtitia;
10 Purpur.cōſ.394.nu.15.& conſ.294.nu.6.† me
ritò non eſt ſeruandū, quando importat interi
tū ſalutis æternæ,& eſt peccati nutritiuū, idē
11 Purpur.conſ.394.nu.14.Quò fit vt † iuramen
tum regulari debeat ſecundū mentē contrahē
tiū l.fin.vbi Doct.C.nō num.pec. Idcircò ca-
12 uetur, quod † iuramētum non auget obligatio
nē, ſed refertur ad naturā actus, ſuper quo in-
terponitur l.ſi.ff.qui ſatiſd.coga.Bart.in l. Sed
ſi quis §. quæſitū. ff. ſi quis caut. & dicitur ha-
bere illam tacitam conditionem, quam habet
promiſſio,cui adhæret,nec vlterius extēditur,
Purp.conſ.402.nu. 105. Non igitur dicēdum
eſt iuramētū excludere validas,& iuſtas exce-
ptiones,ſed friuolas,& inſulſas,& ideò proba
uimus exceptionē implementi non ſequuti, &
compenſationis admitti aduerſus inſtrumen-
tum Cameralis obligationis, & conſequenter
aduerſus inſtrumentum iuratum.

Tertiò Videtur obſtare pactum executiuū
apprehendendi poſſeſſionem propria authori
13 tate,cōtra quod † non admittitur exceptio im
pediens occupationem fundi, ad tradita per
Neguſ.de Pignor.part.4.nu.8.& ſeq. Meno.
de adipiſc.remed.6.per totum.
14 Reſpondetur tamē.Vtiq; † talis pacti exerci-
tiū admitti data mora debitoris nō dantis,vel
ſoluētis,nec faciētis quod dare,ſoluere,vel fa
cere debet,aliàs ſecus,vt declarat idē Neguſ.
d.nu.8.Colleri.de execut.part.1.c.5.nu.1.&
15 ſeq.D.Surd.conſi.221.nu.8. Sed † non dicitur
moroſus,qui pōt ſe aliqua exceptione tueri,de
ciſ.Genu.4.nu.14.deciſ.Mant.179.nu.15.Cor
naz.deciſ.Luc.73.nu.7.Non igitur D.Burgo-
nus pōt dici in mora taliter,quod exerceat ta-
le pactū in eius bonis, eum exceptionem com
penſationis,& implemēti nō facti propoſuerit,
ſeu exceptionē cōfeſſionis, & debiti Illuſtriſ-
ſimi aduerſantis,ſeu eius genitoris, vt tradunt
16 † Doct.mox citati,quibus addo Pedro.conſ.
17 1.nu.233.& 235.Addatur † nō dici moroſum,
qui probationē exceptionis oppoſitæ inconti
nēti offert, quia factū incontinenti cenſetur in
eſſe l.Petens C.de pact.& par eſt q.d fieri,vel
breui tempore,Crau.conſi.156.col.pen.Late
Viui.deciſ.107.nu.13.& ſeq. per totam.

Quarto, Opponitur terminū,et dilationē ad
probandū nō dari in iuditio poſſeſſorio, ſed in
petitorio,& prius terminādū fore poſſeſſoriū.

Reſpōdetur contrariū eſſe verius, quia vi-
demus

demus in poſseſsorio aſsumi informationes
ſubminiſtratas a partib. aliàs daretur occaſio
denegatæ defenſionis, qn̄ vna partiū produce
ret inſtrumentū executiuum ſi aduerſarius non
poſſet iura ſua ſaltem ſummariè, & incontinē-
ti deducere ad ſui tutelam, & ideò videmus
18 † terminum & delationem dari in quacum-
que cauſa ſummaria etiam non requirente Iu
eis ſeſſionem, ſecundum ſpec. tit. de delatio.
§. fin. verſ. ſed eum procedente. Hinc dicitur
terminum datum in cauſis ſummarijs eſſe pe-
remptorium D. Surd. conſ. 97. nume. 19. & id
tota die vbique ſeruatur in praxi.
19 Quinto fuit deductum † examen teſtium
& ſcripturæ non probantis recognitionē non
admitti ad retardandam executionem ex Me
no. de arbit, iudic. caſ. 12. in fine.
20 Reſpondetur imò † admitti recognitionē
ſeù iuſtificationem ſcripturæ aliàs de per ſe
non probantis, dummodò fiat incontinenti
intrà triduum ſaltem, vt dixi ad primum mo-
tiuum.
Reſpondetur ſecūdo Iſtam ſcripturam pro
ductam fuiſſe & eſſe ſigillatam proprio ſigillo
21 Illuſtriſſimi D. Comitis Hyeronimi, † Sigil-
lum autem nedùm importat approbationem
& ratiſicationē ſigillantis, ex Roma. con. 303.
in fin. ſed etiam inducit vim & fidem publicè
ſcripturæ, Bal. Sali. & alij in l. ſi qua. C. epiſc.
audi. Inno. in c. 1. de fid. Inſtrum. Lanfran. in c.
quoniam verſ. inſtrumentorum num. 2. de pro
bat, optimè Vueſemb. conſ. 42. nu. 78. & ſeq.
22 vbi ſubiungit, † ſigillo appoſitò ſcripturæ
Principis illimet credi pluſquam teſtimonio
Notarij, & præſumi tale ſigillum fuiſſe appoſi
tum de voluntate ipſius Principis, ita vt inte-
grè probet velut inſtrumentum publicum, &
dixit Fuſci. ſingul. 39. litera S. poſt Aret. &
23 alios † quòd ſigillans literam dicitur appro-
bare omnia in ea contenta. Laus Deo.

Carolus Bardelonus I. V. D.

SVMMARIVM.

*1 Reſtitutio in integrum datur aduerſus ſenten-
tiam de mittendo in poſſeſſionem præcipue
quando concernit rei poſſeſſionem, & non do-
minium.*
*2 Remedia poſſeſſoria ſunt in rem ſcripta, & affi-
ciunt rerum poſſeſſores.*
*3 Forum principale in realibus actionibus, eſt lo-
cus rei ſitæ.*
*4 Reſtitutio in integrum dicitur remedium in rem
ſc. iptum & rem ipſam afficit & nu 38.*
*5 Reſtitutio in integrum magis ſapit realem actio
nem quam perſonalem & num. 8.*
*6 Actio realis, & actio in rem ſcripta quoad fo-
rum æquiparantur.*
*7 Reſtitutio in integrum dicitur actio, & in eius
iuditio datur inſtantia.*
*9 Domicilium quis ibi dicitur habere ubi habet
maiorem partem bonorum & patrimonium
licet alibi teneat incolatum.*
*10 Tutor dari poteſt in loco vbi minor habet maio-
rem partem bonorum.*
*11 Tutoris datio eſt mixti imperij, & contentioſæ iu
riſdictionis, requiritque cauſæ cognitionem.*
*12 Remedium reſtitutionis in integrum dicitur
mixti imperij.*
*13 Iudex tam originis quam domicilij vel bonorum
poteſt tutorem dare & decretum pro alienatio
ne bonorum minoris interponere.*
*14 Actor debet ſequi forum rei in cauſa reſtitutio
nis in integrum aduerſus tranſactionem decla
ra ut num ſeq.*
*16 Reſtitutio in integrum aduerſus reum peti po-
teſt in loco contractus.*
*17 Actoris eſt electio vbi quis poteſt conueniri plu
ribus in locis, vel coram pluribus iudicibus.*
*18 Domicilium loci ubi eſt maior pars bonorum præ
ualet.*
*19 Dominus directi vel eius delegatus dicitur iu-
dex competens in cauſa feudali & nu. 35.*
*20 Reſtitutio in integrum vbi agitur inter duos ua
ſallos titulatos peti debet coram Domino feudi
ſiue ſit cauſa petitorij ſiue poſſeſſor, etiam ſi non
agatur ex lege feudi.*
*21 Iudex feudi non ditur iudex competens ubi agi
tur de recuperanda poſſeſſione rei feudalis.*
*22 Reſtitutio in integrum non datur minori utì
minori, ſed uti læſo.*
*23 Læſio aduerſus laudum tranſitum in iudicatum
& tranſactionem debet per minorem plene
probari.*
*24 Læſio ita deduci debet, ut apparere poſſit quæ ſit
cauſa proxima & immediata reſtitutioni.*
*25 Cauſam non adducens contra ſententiam debet
illam probare, nec ſufficit eſſe coloratam ſeu ap
parentem.*
*26 Minor probare debet cauſam quare petat feuda
nouando facti ſeriem.*
*27 Plena cauſæ cognitio requiritur ubi agitur de re
ſtitutione aduerſus negotium principale, & de
cauſa læſionis.*
*28 Cognitio cauſæ in multis verſatur, & dicitur
quid magni ponderis.*
*29 Princips non recognoſcens ſuperiorem tantum
poteſt in principatu quantum Imperator in
Imperio.*
*30 Princeps infeudatus a Cæſare eſt iudex compe-
tens in quibuſcunq; cauſis vaſallorum ſiue feu-
dalibus ſiue allodialibus & num. 33.*
31 Iuriſdictio dicitur uaſallo conceſſa priuatiue.
*32 Iuriſdictio ſuprema dicitur reſeruata Principi
ſubinfeudanti.*

Digitized by Google

34 *Princeps ſupremus dicitur nedum index ſubditorum, ſed etiam index iudicum, denique legatum.*
36 *Cognitio tam petitorij quam poſſeſſorij dicitur mandata de egato ſi fuit mandatum vt cognoſcat de iuribus realibus.*
37 *Reſtitutio in integrum nunquam dicitur ſublata per quodcunque verborum genus.*

ARGVMENTVM.

Quando reſtitutio in integrum per vaſallum poſtulata debet coram Domino feudi peti, &c.

CONSILIVM XIX.

Actiones meæ a Domino.

TOt, & talia fuere deducta in iu-
tis allegationibus a pluribus
pręſtantibus Aduocatis in gra
tiam Illuſtriſſimi Domini Co-
mitis Io. Baptiſtæ Gattinariæ
ad tutelum ſententiæ pro eo latæ per Illuſtriſſi
mum Dom. Præſidem Senatus Montisferrati
delegatum a Sereniſſimo Domino noſtro, re-
ſpectu Reſtitutionis in integrum poſtulatæ, &
obtentæ per præfatum D. Comitem, ut vere
ſufficiant ad victoriam, quicquid ex aduerſo
fuerit dictum ſcriptum, & inficiatum, nõ ideo
prædicta ſæpius repetita referam, ſed omiſſa
ſuperfluitate, nonnulla alia in medium profe-
ram ex quibus (vt opinor) contrariantes co-
rum ſententiam in melius forталſſe commuta-
bunt & ſententiam doctiſſimi, & integerrimi
Domini Præſidis vti iuridicã, ac rite & recte
latam fœlicius ac maturius approbabunt.

Dico igitur, Reſtitutionem in integrũ eſſe
1 remedium poſſeſſorium, & ideo † a ſententia
lata de mittendo in poſſeſſionem datur in in-
tegrum reſtitutio, quæ negaretur quando con
cerneret Petitorium iuditium, ut plene Meno.
de adipi. poſſ. remed. 4. num. 906. & de retin.
remed. 3. n. 851. vbi de veriori ac receptiori
teſtatur, & pręcipue quando concernit rei poſ
ſeſſionem, non autem dominium ut in præſen-
ti caſu. Odd. de reſt. in integ. quęſt. 34. art. 2. &
q. 68. art. 6.

2 Interdicta aũt ſeu remedia poſſeſſoria ſunt
in rem ſcripta l. 1. §. Interdicta. ff. interdi. Me-
noch. de recep. poſſ. remed. 15. num. 65. Scap.
de Saluian. Interd. lib. 1. q. 4. n. 3. facit Roſen.
de feud. cap. 12. concl. 14. nu. 14. & ſeq. Et af
ficiunt poſſeſſores rerum & conſequenter ha-
bentur ad inſtar realium actionum cum debẽ
tur contra quoſcunque rerum poſſeſſores vt di
xi, Eugen. conſ. 63. num. 50. & ſeq. Scapuci. de
Saluia. lib. 1. quæſt. 4. Franc. deciſ. 389. nu. 4.
poſt Tiraq. de retra. ſign. §. 8. gloſſ. 5. numer. 6.
8. 9. optime Anguil. conſ. 69. nume. 76. vſque
3 85. vbi ſubdit † in realibus actionibus fo-
rum principale eſſe locum rei ſitæ, idemque
eſſe in omnibus interdictis poſſeſſorijs, quia
in actionibus in rem ſcriptis proceditur ad in
ſtar realium, prædictaq; procedere etiam ubi
de poſſeſſione ageretur.

4 Vnde ſequitur, quòd † reſtitutio in integrum
ſit in rem ſcripta, & ex ea agatur contra tertiũ
poſſeſſorẽ & per conſequens detur etiam cõ
tra quos agi non poteſt actione perſonali. l. in
cauſæ, §. interdum, ff. minor. ut etiam declarat
Bart. in l. Emilius, nu. 4. ff. minor. alios adducit
Cald. de reſtit. in integr. verſ. Implorandum
in integrum, nu. 15. verſ. addens pro hac parte
facere, vbi precise dicit, hoc remedium eſſe
in rem ſcriptum, remque ipſam afficere & il-
lam ſequi ad quemcumque tranſeat Gomeſ.
lib. 2. variar. reſol. cap. 14. nu. 7. Pinell. in l. 2.
cap. 1. num. 33. C. reſcind. vend. poſt Alexan.
conſil. 6. n. 6. 7. in 5. Odd. de reſtit. in integr.
quæſt. 31. art. 17. & quæſt. 50. nu. 4. 6. Lauren.
5 de iudi. ſuſpe. cap. 15. nu. 24. vbi latè, & † re-
ſtitutionem in integrum magis ſapere realem
actionem quã perſonalem probat Miſing. ob-
ſeruat. cent. 4. c. 18.

Ex prædictis idcirco infertur, ut reſtitutio
in integrum peti poſſit coram iudice rerum ſi-
tarum. Quia licet regulariter actor forum rei
conuenti ſequatur, attamen quando intenta-
tur iuditium mixtum, ſeu actio perſonalis in
rem ſcripta rectè intentatur coràm iudice rei
6 ſitæ quia † quo ad forum æquiparantur actio
realis, & actio in rem ſcripta, vt probe tradit
7 Franc. deciſ. 389. Nec ambigitur quin † re-
ſtitutio in integrum dicatur actio, & in eius
iuditio detur inſtantia, ut per Paſett. conſ. 64.
col. penul.

Erronea igitur illorum eſt ſententia opinan
tium, reſtitutionem in integrum eſſe perſona-
le beneficium; & ob hoc non extendi ad fide-
8 iuſſorem; quia ſatis patet ex prædictis † eſſe
beneficium mixtũ, & magis reale, quàm perſo
nale, quò fit vt rei poſſeſſorẽ feriat, & ad hæ-
redes tranſmittatur, & optime huic argumen
to ſatisfacit Scapac in. d. li. 1. q 4. n. 6. 7. Odd.
de reſtit. in integr. q. 50. ar. 1.

9 Secundo aduertatur † illum dici ibi habere
domicilium, quo ad forum, vbi habet maio-
rem partem bonorum l. ∴ èt alio teneat incola
tum Bart. in l. 1. C. vbi pet. tuto. Caſt. in l. 2. nu
me. 2. C. vbi ſenat. vel Clariſs. clare Socin. in
c. licet. il 2. nume. 21. in fin. & nume. 22. verſ. ſi
autem, & verſic. l. em ubi habet patrimonium,
ex for. compet. Tiraq. d. retra. lign. § 36. glo. 3.
numero 7. Gutier. de Tutel. par. 1. cap. 16. nu.
18.

18. Cum igitur D. Comes Mercurinus maio-
rem ſuorum bonorum partem,& pręcipue oĩa
bona & feuda controuerſa detineat in ſtatu
Montis Ferrati , vt eſt omnibus notiſſimum
vtique aduerſus illum poterat peti reſtitutio
in integrum in eodemmet ſtatu Montisferra-
10 ti,ſicuti videmus † tutoris dationem poſſe da
ri in loco vbi minor habet maiorem partem
bonorum optime Gutier. d.cap.16. num.17.
11 & ſeq. licet † Dario Tutoris ſit mixti Impe-
rij,& requirat cauſę cognitionem,ſitque con-
tentioſæ iuriſdictionis vt per eũdem Gutier.
d.cap.16.num.9.17.& ſeq. Vnde idem dicen
12 dum eſt. † Quo ad remedium reſtitutionis in
integrum, quod pariter eſt mixti imperij, late
Menoch. conſ. 509. in primo dubio & dixit
13 † Montan.de Tutor.c.20.nu.2.3.4. Iudicem
tam originis quàm domicilij vel bonorum
poſſe tutorem dare,& unumquemque iſtorum
poſſe interponere decretum pro alienatione
bonorum minoris tradit Boccaci. in conſtit.
March.glo.4. num.89. Gutier. d.c.16. nume.
29. Cur igitur idem non debet determina-
ri quoad reſtitutionem in integrum dandam
minoris.

14 Nec prædictis obſtat † text. in l.2. C. vbi,
& apud quem reſtit. in integrum vbi dicitur
Actorem debere ſequi forum rei in cauſa re-
ſtitutionis in integrum aduerſus tranſactionẽ.

15 Reſpondetur enim † textum illum dicere
quod petens reſtitutionem in integrum aduer
ſus tranſactionem debet reum conuenire in
loco in quo habet domicilium, vt per Marſil.
ſing.404.& præcipue vbi tenet maiorem par-
tem bonorum vt etiam ſupra probatum eſt,
merito tex. ille non prohibet, quin poſſit peti
reſtitutio in loco vbi bona omnia controuer-
ſa ſita ſunt. Sicuti in ſimili videmus. Quod
16 † non obſtante diſpoſitione dictæ legis ſecũ-
dæ poteſt quis petere reſtitutionem in inte-
grum aduerſus reum in loco contractus , vt
diffuſe probat Rolan. conſ.26. in 2.cap.vol.
17 2. At † quando quis poteſt conueniri plurib.
in locis, vel coram pluribus iudicibus electio
eſt actoris Balb. deciſ. 161. & 316. vbi alios
18 adducit. Immo † dato concurſu plurium do-
miciliorum præualet hoc in caſu domicilium
loci vbi adeſt maior pars bonorum ſecundum
Socin. in c. licet il 2. numero 23. in fin. de for.
competen.

Tertio adducitur quod in præſenti facti
19 ſpecie dubio procul † Dominus directi ſeu
Dominus feudorum controuerſorum,& con-
ſequenter illius delegatus eſt competens Iu-
dex, cum agatur de cauſa feudali, Siquidem
cauſa feudalis illa dicitur quando agitur de
inueſtitura facta vel facienda, vel de poſſeſſio
ne ablata vel turbata per Vaſſallum vaſſallo,
vel vbicumque ſit mentio feudi ad fundandã
intentionem, coadiuuandam, vel repellẽdam,
ſiue in petitorio iuditio agatur, ſiue in poſſeſſo
rio, iſta ſunt verba Bald. in ſua gloſ. ſup. tit. de
Pace Conſtant. §. ſi qui ex parte noſtra, in ver
ſic. conſuetudinem, alias adducit, & ſequitur
Intrigl. de feud. centur. 2. art. 94. num. 83. fa-
cit Brocol. de feud. cap. 10. num. 18. vbi ait,
quod nedum quando eſt contentio inter Vaſ-
ſallos de feudi proprietate Dominus feudi iu
dex illorum eſt, ſed etiam ſi de ſola poſſeſſio-
ne , & concordationes plurimos enuntiat
Vulct. de feud. lib. 2. cap. 2. num. 40. verſ. ſed
pluribus, ſubdens ab hac ſententia in iudican
do vel conſulendo non eſſe recedẽdum, ideo
poſt alios dixit Anch. in c. cæterum n. 3. verſ.
2. caſus eſt ext. de iud. quod ſi ambo conten-
dentes recognoſcunt eundem Dominum, &
quilibet affirmet feudum ad ſe ſpectare ex
ſucceſſione vel aliter , Domini eſt cognitio
etiam ſi ageretur actione perſonali dummodo
ambo eundem Dominum recognoſcant,& a-
gatur de re feudali , ſecus ſi cauſa totaliter a
feudo ſit remota, vt puta ſi agatur mutui vel
commodati, ſeu de re non feudali,& ibidem
Felin. numer. 14. ſcribit quod quando agitur
poſſeſſorio cuius victoria adminiculatur pro-
prietati tunc cognitio ſpectat ad Dominum,
ſecus ſi ageretur ad intereſſe vel criminaliter
ſeu ad iniuriam , & conferunt late congeſta
per Milane. deciſ. 6. quem etiam citarunt
20 Domini Aduocati,& in puncto quod † reſti-
tutio in integrum inter duos Vaſſallos reſpe-
ctu feudi peti debeat coram Domino feudi
probat Roſent. de feud. cap. 12. q. 14. nu. 103.
Siue ſit cauſa petitorij ſiue poſſeſſorij Fachin.
lib. 7. controuerſ. iur. cap. 100. Serad. de feud.
par. 10. ſect. 1. nu. 77. Dua. de feud. cap. 20.
numero 7.

21 Nec prædictis obſtat ſi dicatur. Tunc † Do
minum feudi eſse tantummodo iudicem in
cauſa feudi controuerſa inter vaſsallos, quan
do agitur de feudo uti feudo,& de quæſtione
decidenda ex ſola lege feudali, non autem de
lite ſimpliciter concernente feudum in conſe
quentiam, uel de lite decidenda ex lege com-
muni & iure ordinario, ut per Alexa. conſ. 79.
colum. 1. in 2. ubi ait, quod ſi agatur de recupe
randa poſseſſione rei feudalis non debet agi
coram iudice feudi , cum agens nitatur iure
communi non ex iure feudali Serad de feud.
par. 10. ſectio. 2. num. 31. Hartm. Piſto. lib. 1.
q. 15. nu. 28. Roſent. de feud. c. 12. q. 14. num.
105. 106. & ſeq.

Reſpondetur enim primo, hic agi de cau-
22 ſa decidenda, ex lege feudi, Nam † reſtitutio
in integrum non datur minori uti minori, ſed
uti læſo, non inquam in tali iuditio conſidera-
tur

tur perſona minoris ſed læſio contingens pro
pter minoris facilitatem vel aduerſarij dolum
l.quod ſi minorum §.non ſemper.ff.minor.Bar
boſ.in l.14.nu.48.ff.ſolut.matrim.Magon. de
ciſ.Flor.10.num.22.vbi dicunt, neceſſario re
quiri concurſum minoritatis, & læſionis ad ob
tinendum tale beneficium reſtitutionis Odd.
de reſt.in integr.q.36.num.13. Laurentius de
iudi.ſuſpect.cap.15.nu.24.

23 Læſio autẽ in propoſito iſto, † conſiderata
aduerſus laudum tranſitum in iudicatum,& ad
uerſus tranſactionem inde ſequutam debet ex
parte minoris plene probari, late Benint.dec.
Bonon.85.nu.4.maxime quando per ipſum re
medium reſtitutionis nedum reſcinditur obie
ctum lędens,ſed etiam quando quis in eodem
met libello agit ad rem conſequendam, ut in
præſenti caſu,Contard.in l.unic, C.ſi de mo-
men.poſſeſſ. limitat. 8. num.30.& ſeq.& num.
41.in fin.& ſeq.Magon.deciſ. Florent.10.nu.
22. vbi ait debere eſſe grandem talem læſio-
nis probationem,& concordat Laurent. d.ca.
15.n.20.Hinc dixit Miſing.centur.4. obſeru.
18. nu.5. in libello reſtitutionis concipiendo
24 neceſſario † læſionem apponi debere, & rem
ita narrari atq; deduci vt apparere poſſit quæ
ſit cauſa immediata & proxima reſtitutioni, &
hanc eſſe ueram, & receptiorem ſententiam
tradit Maſtrill.deciſ.45. vbi plus addit in nu.
25 8. † debere etiam conſtare de noua cauſa ſu-
peruenienre,quæ ſi fuiſſet allegata ante prola-
tionem ſententiæ, & per conſequens in caſu
iſto ante laudum & tranſactionem, non ita
fuiſſet terminatũ,ſequitur Mago. d. deciſ.10.
num.23. Quæ quidem noua cauſa non ſufficit
eſse coloratã,ſed apparentem cum pro ſi.Iam
& conſequenter pro laudo tranſito in iudica-
tum præſumatur Maſtrill. dicta deciſ. 45.nu
me.11.Sola in nouel.conſtitu.Pedemon.titu.
de mod.& form. ſuppl.glo. 2.Modò ſi totali-
ter debet probari læſio circa feuda minori a-
blata, ac per ipſum minorem prætenſa, non-
26 ne † debet probare ipſe minor in iuditio iſto
feuda illa ad ſe ſpectare, & non ad poſſeſſorẽ
contra quem petitur reſtitutio in integrum,
dictorumq; feudorum fuiſse & eſse capacem
tempore mortis patris, vel delatæ hæredita-
tis,ac eſse de comprenſis in inueſtitura,ac cæ
tera id genus? vt per Roſent. de feud. cap.7.
q.60. Debet inquam minor (vt dixi) proba-
re cauſam quare petat feuda Odd. de reſtit.q.
36. nu.14. narrando totalem facti ſeriem, ac
circumſcriptionem ex ſui facilitate vel aduer
ſarij dolo cauſatam, vt pariter ſupra deduxi,
27 addo,Odd.vbi ſup.q.35. art.2.3.quo fit.† vt
in tali negotio plena cauſæ cognitio requira-
ratur cum agatur de reſtitutione ad negotium
principale, & de læſionis cauſa,idem Odd.de
reſtitut.34.art.5.6. Non igitur poteſt negari
quin talis cognitio mereatur decidi ex lege
feudali, cum tangat feuda prætenſa per mi-
norem vti feuda.

28 Siquidem † cognitio cauſę in multis ver-
ſatur, & dicitur eſse quid magni ponderis,
nam in illa requiruntur. Citatio, exauditio iu
rium partium, obſeruatio ordinis iuditiarij
abſque feſtinantia & in maturo iuditio funda-
ta,aſſignatio terminorum inter quos partes de
ducant iura ſua,deductio exceptionum,& re-
plicationum hinc inde adducendorum,vt do
cet abundanter Menoc. de arbit. iudi. lib. 1.
quæſt.19. Quibus ſic ſit habentibus, quomo-
do negari poteſt, quin in tali iuditio reſtituto
rio feudi non agatur de feudo nec de feuda-
lis legis deciſione?

Reſpondetur ſecũdo,& in hoc ſummopere
aduertendum eſt quia ex hoc tollitur omnis
amaritudo per aduerſantes propoſita: ſanè
29 † inquam agitur de feudis conceſſis per Sere
niſſimum Dominum Ducem Mantuę & Mon
tisferrati, ſupremum dominum dicti ſtatus
Montisferrati, qui habet ceſsa ſibi omnia iura
Cæſaris, ac vniuerſa Imperialia priuilegia in
dicto ſtatu in quo omnia poteſt ſicuti impera-
tor in terris Imperij. Natt.conſ.179. nume.9.
Becci. conſ.56.in fin. Surd.conſ.1.nu.12. &
conſ.127.nu.4.5. & ita fuit abſolutè inueſti-
tus & infeudatus à Cæſare de præfato Duca-
tu, nedum de bonis & Caſtris feudalibus ſim
pliciter,ſed etiam de totali ac omnimoda iu-
riſdictione in vniuerſo ducatu tam reſpectu
bonorum quàm perſonarum in ipſomet ſtatu
degentium, vt eſt notiſſimum & ex Imperiali
conceſſione pluries a me viſa lecta apertiſſi-
me, & ampliſſime dignoſcitur & experientia
30 docet, Modò † quando Princeps vel Domi-
nus directi eſt infeudatus à Cęſare nedum de
bonis feudalibus, ſed etiam de iuriſdictione
loci in quo dicta bona feudalia ſita ſunt, tunc
indiſtinctè eſt ſemper iudex cõpetens de om-
nibus & quibuſcunque controuerſiis verten-
tibus inter eius vaſallos ſubinfeudatos, ſiue
concernant feuda ſiue allodia, & generaliter
in omnibus actionibus cuiuſcunque generis ſi
ue decernendis ſeu decidendis ex lege com-
muni, quicquid aliter diſtinguatur quando
Princeps, vel Dominus feudorum non habet
iuriſdictionem infeudatam, non quidem iure
dominij, ſed iure ordinario vigore infeudatæ
iuriſdictionis,ita pulchre Innoc.in c.cęterum,
col. 2. verſ.quod ſi iuriſdictio ſit infeudata
extra de iudici.& ibi Abb.nu.13.verſ.ſi verò
eſt quæſtio inter vaſallum Bellam. nu. 9.10.
11.& 16.Barb.num.66.Butr.num.9.Anchar.
num.3.verſ.ſi verò alia de cauſa, & Fel.nu.8.
in 6.fallent.& ita declarat Bal.in c.1.nu.4. de
inueſt.

inueſt, in mari fact. vbi ait hoc eſſe verum So-
cin.in c.ex tranſmiſſa, nu.26.de iudic. dicens
hoc in caſu Dominum feudi dici iudicem ordi
narium, Scrad.de feud.part.10.ſect.2.nu.163.
& poſt Iſern.tradit Afflict.in c.Imperialem, §.
Praeterea inter duos numero mihi 7. verſi.Igi-
tur concludendum eſt de prohib. feud.alien.
per Frider.Curt. de feudis par.7.num.9. opti-
me Hartm.Piſtor.q.15.n.33.par.1. diffuſe om
nino videndũ Collir.de proceſſ.execut.par.2.
cap.3.nu.314. & ſeq. Duare, de feud.in c.20.
num.5. vbi ait ceſſare diſtinctionem, an Vaſ-
ſalli controuertant de feudo, vel de allodio
quando vaſſalli ſunt inueſtiti a Rege, vel a
Principe,& ideo dixit Vueſimb.conſil.41.nu.
43.Principem territorij,in quo feuda litigioſa
ſita ſunt, ſemper eſſe iudicem ordinarium, &
debere fieri petitiones in loco feudorum;ſub-
deos Principes Germaniæ nõ diſtinguere ma-
teriam feudalem ab ordinaria,quoad forum.

Nec replicetur Sereniſſimum inueſtiuiſſe di
ctos Dominos Comites de feudis controuerſis
31 vna cum iuriſdictione, quæ † iuriſdictio dici-
tur illis conceſſa priuatiuè,ex Bero,conſ.74.n.
7.8.& conſ.76. nu.6. in 1.adeo quod non po-
teſt amplius haberi ratio dictæ iuriſdictionis in
feudaræ à Cæſare præfato Sereniſſimo; Quia
32 reſpondetur, hoc eſſe falſum, quia † imo non
obſtante tali ſubinfeudatione,adhuc ipſi Sere-
niſſimo dicitur reſeruata ſuprema iuriſdictio,
& maxime cum ſibi reſeruauerit, vt fieri ſolet
in omnibus inueſtituris, altum Dominium, &
ſuperioritatẽ, vt lueulenter probat Surd.conſ.
210. vbi reprobat contrarium ſentientes Ca-
piblanc.de iure Baron.in pragmat.1. num.35.
Menoch.conſil.604.nu.14. Non igitur eſt cur
ab aliquo dubitetur, nunquid in ſtatu Montiſ-
ferrati coram delegato Sereniſſimi iuridicè
fuerit petita reſtitutio in integrum.

Reſpondetur tertio ex abundanti, præcita-
tam diſtinctionem, an agatur de feudo, vti feu
do, vel non, ſeu an agatur de deciſione facien-
da ex lege feudali, vel communi, poſſe milita-
re, quando vertitur quæſtio inter vaſſallos in
inferiores ſine titulo, & dignitate inueſtitos à
Domino directi priuato, vt puta ſi quis dat in
feudum alicui prædium aliquod ruſticum, vel
33 vrbanum. Secùs † quando controuerſia ver-
titur inter Magnates, ſeu vaſſallos inueſtitos de
Caſtris cum titulis Comitatus, vel Marchiona
tus, nam tunc ſemper decidenda eſt a Princi-
pe ſupremo infeudante, nempe ab Imperato-
re, vel a Rege, vel a Principe, qui feuda illa ti-
tulata conceſſit, ſiue concernat feudum, ſiue a-
liam materiam, ita Iacob.de Beluiſ. in c.1.§.il
lud tamen ſciendum, verſ.oppono quod Impe
rator, vel Rex, de inueſt. in marit.fact. vbi Bal.
num.6. optimè Imol. in c.cæterum, nu.6. vbi
ait id procedere in omnibus vaſſallis à Princi-
pe inueſtitis,& ibi Bellamer. nu.16. late ibidẽ
Aret.num.31. vbi poſt Bald. Imol.& alios fir-
mat, quòd ſi eſt quæſtio inter principales vaſ-
ſallos, ut puta Capitaneos, Duces, vel Comi-
tes,& tunc inter ipſos cognoſcit Princeps,qui
illis inueſtituram conceſſit,ratio eſt ſecundum
illum, quia etiam remota qualitate feudi, Prin
ceps eſt iudex omnium ſuorum ſubiectorum,
vnde facilius permittitur, quod in omni caſu
cognoſcat inter vaſſallos etiam vt Dominus
feudi, & hanc concluſionem ponit Sonslech.
de feud.par.14.num.19.Mozzi.de feud.tit.de
natur.feud.num.114.Hanetto.de feud. lib.4.
cap.1.in princ.Henrich. Boich.in c.2. col.fin.
verſ. aut eſt contentio inter eos, qui dicuntur
Capitanei extra, de feud.Curt.de feud.par.7.
num.2.Ardiz.de feud.c.138.col...verſ.ſi ve-
ro contentio. Zaſi.de feud.par.11.n.6.Roſint.
de feud.cap.12.concluſ.1. nu.24. alibi habe-
34 tur, † ſupremum Principem nedum eſſe iudi-
cem omnium ſuorum ſubditorum, & in omni
caſu, ſed etiam eſſe iudicem iudicum,ordina-
riumq; omnium, Deique legatum, & illi ſoli
ſubiectum Crauet. conſil.373. nume.45. &
conſil. 425. nume. 22. & conſil.514. nu-
me.11. Hinc colligitur male ſenſiſse. Menoch.
de retinen. poſseſ.remed.3. num.388. vbi ait
concluſionem iſtam militare, quando contro-
uertunt inter ſeſe vaſsalli a ſolo Imperatore in
ueſtiti,ſecùs ſi ab alio Principe.

Nam, ut dixi, imò procedit in vaſsallis titu
latis a quolibet ſupremo Principe inueſtitis,ut
ſupra ex pluribus probatum eſt, quibus addo
Clar. §. feudum q. 90. verſ. ſi vero ſit quæſtio
Vulte.de feud.li.2.c.2. nu.9. & omnes feudi-
ſtas ita terminare fatentur Curt. iun. de feud.
part.7.num.2. ſequitur Sixtin. de Regal.lib.1.
cap.fin.nu.41.

Quibus omnibus ſic ſe habentibus, fateri
neceſse eſt, ſententiam latam ab Illuſtriſſimo
Domino Præſide Senatus Montisferrati a Se-
reniſſimo Domino Duce illius ſtatus delegato
iuri conſonam eſse, quatenus iudicium reſtitu-
tionis in integrum coram illo motum ab Illu-
ſtriſſimo Domino Comite Ioan. Battiſta Gatti
35 naria cognouerit,ac terminauerit; quia † ſicu-
ti ipſe Sereniſſimus Dominus eſt iudex compe
tens in caſu iſto, ita, & illius delegatus, ut per
Roſent.de feud. cap.12.q.2.nu.45.46. vbi in
glo.ibidem plures adducit Balzar.in c.1.n.12.
verſ.qua ſtante.de inueſt. in mari. fact. Serad
de feud.par.10.ſect.4.nu.21.

36 Cui quidem † delegato ſi fuit mandatum de
iuribus realibus &c. cognoſcat, cognitio tam
petitorij,quam poſseſſorij dicitur mandata,ut
tradit Felin.in rubr.de reſcrip.num.7.Crott.in
l.1.nu.21.ff.acq.poſ. Roſent.de feud. cap.12.

quæ.

Digitized by Google

quæſt. 15.num.56.66.& 71.omnino videntur
37 Nec † vnquã dicitur ſublata per quodcumq; verborum genus reſtitutio in integrum Becci. conſ.12.nu.69.& ſeq.Odd.de reſtit.in integr. quæſt.15.art.5.& quæſt.90.articul.pen. Vltra
38 quod abundanter probaui † reſtitutionẽ in integrũ ſapere actionem realem, ſeu in rem ſumptam, & ideo comprehendi in mentione facta de iure reali Eugen.conſi.21. numero 38. Surd.deciſ.174.num.17.18. Laus Deo

Carolus Bardellonus. I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Teſtator poteſt allicere filiam ſpe lucri ad certum motrimoninm cõtrahendum ſub pœna priuatio nis contra nu 4. & 47.

2 Facultas contrahendi motrimonium non cenſetur adempta, ſed tantum in parte reſtricta, ſeu alterata per legem a teſtatore præſcriptam.

3 Filia poſt lucrum hæreditatis iam acquiſitum, & radicatum, in caſum priuationis, agit de damno uitando.

5 Lucrum ab alterius arbitrio dependens non poteſt dici radicatum.

6 Priuatio procedens a teſtatore ſub modo, vel conditione poſtea non ſeruatis, non damno paſſo, ſed lucro amiſſo adſcribitur.

7 Honoratus non offerens cautionem de modo implendo exceptione doli repellitur, declara vt nu.68.num.2 ſeq.

8 Conditio, & modus mixti habentur pro impletis quando non ſtat per grauatum, quin adimpleantur, declara vt nu.72.

9 Teſtator poteſt facere, ne conditio habeatur pro impleta, quando non ſtat per implere debentem, ſed per alium.

10 Modus habetur pro defecto, & non pro impleto quando teſtator expreſſe prouidit in caſum ĩnadimplementi, licet defectus proueniret alterius facto.

11 Conditio impleri debet per modum excluſionis, modus vero per modum compulſionis.

12 Diſpoſitio in dubio præſumitur modalis, non autem conditionalis.

13 Modus, & non conditio inducitur vbi aliquid adiungitur perfectæ diſpoſitioni, & per verba futuri temporis.

14 Modus eſt quædam ſpecies oneris diſpoſitionem modificans, vel moderatio quædam diſpoſitioni adiecta honoratum grauans in tempus perfectæ diſpoſitionis.

15 Verba diſponentis circa nubilem ætatem interpretantur ſecundum mores ſuæ ciuitatis.

16 Aetas nubilis in puella reputatur in anno decimo ſexto, ſed ita communiter tenetur in loco, de iure tamen in duodecimo.

17 Puella vt dicatur nubilis non ſufficit tetigiſſe duodecimum annum, ſed requiritur totale implementum vltimi diei.

18 Modus mixtus dicitur, qui pendet a proprio, alieno, vel fortunæ arbitrio.

19 Relictum ſub conditione, vel modo contrahendi matrimoniũ cum certa perſona dicitur mixtũ.

20 Modus mixtus caſu deficiens diſpoſitionem non irritat ſed irritatur.

21 Retentio facilius datur, quàm actio.

22 Conditio, vel modus impoſſibilis de iure, vel de facto diſpoſitionem non vitiat, ſed vitiatur.

23 Conditio vel modus impoſſibilis, quem teſtator putauit poſſibilem, nõ vitiatur, ſed potius vitiat diſpoſitionem, declara vt nu. 24. & 26.

24 Diſpoſitio non vitiatur quando aut lex, aut natura, aut honeſtas reſiſtit oneri adiecto, quia tunc vitiatur tantum onus.

26 Priuationi non eſt locus, niſi præcedente interpellatione, vbi pœna apponitur facto negatiuo.

27 Pœna appoſita facto negatiuo incurritur abſq; interpellatione, vbi fuit præfixus terminus.

28 Pœna adiecta facto negatiuo cum præfixione termini, abſq; interpellatione non committitur ceſſante miniſterio alterius hominis, & numero 69.

29 Pœna, & priuatio non incurritur ſine mora.

30 Filia non tenetur ſeruare præceptum, ſeu conſilium teſtatoris appoſitum circa matrimonium contrahendum, quando eſt inhoneſtum.

31 Verba teſtamenti intelliguntur ſecundum Ius commune, non ſecundum ius ſpeciale & naturaliter, & non ciuiliter, nec ficto, vel diſpenſatiuo modo.

32 Impoſſibilia reputantur dependentia a voluntate Pontificis, vel Principis, præcipue quando verſamur in mere gratioſis, & abſtractis a Iuris diſpoſitione.

33 Diſpenſatio merè gratioſa inter impoſſibilia connumeratur.

34 Impoſſibile dicitur quod fieri poteſt ſolummodo per beneficium extraordinarium.

35 Puella quæ ſemper ſtetit ſub tutela, & cura matris æquiparatur pupillo.

36 Pupillus quicquid videt ignorat, & ſemper præſumitur ignorans, & nu. 38.

37 Scientia vera & realis requiritur in minore, & non præſumpta, maximè quando agitur de remiſſione iuris ſui.

39 Tempus implendi modum, vel conditionem non currit minori grauato ſtante illius ignorantia.

40 Minor reſtituitur in integrum aduerſus modum non impletum.

41 Reſtitutio in integrum minori non conceditur quando modus a teſtatore ordinatus amplius impleri nequit. contra nu.42.

43 Reſtitutio in integrum licet ſit impoſſibilis reſpe-

reſpectu matrimonij, operatur tamen reſpectu pœna.

44 *Reſtitutio in integrum conceditur minori quando modus ordinatus impleri nequit etiam ſi agatur de lucro captando.*

45 *Priuatio qualibet, reſciſsio, diſsolutio, vel annullatio dicitur pœna.*

46 *Priuatio iuris illata emphiteuta, & hareditatis, haredi dicitur pœna.*

48 *Lucrum radicatum dicitur, quod fuit relictum ſub modo.*

49 *Hareditas patris etiam eo viuente dicitur quodammodo debita filio.*

50 *Parentes filijs theſaurizare debent.*

51 *Filius Regis dicitur Rex.*

52 *Hareditas parentum nulli alij magis eſt debita, quam filijs.*

53 *Minor licet ex diſpoſitione ſtatuti non poſsit ſe obligare ſine ſolennitate. poterit tamē ſine ſolennitate retinere hareditatem patris.*

54 *Titulus pro harede non habet locum in filio, qui patre viuente, dicitur habere naturalem poſſeſsionem.*

55 *Statutū diſponens quod de hareditate acquiſita ſoluatur gabella, non habet locū in filio harede.*

56 *Filius non tenetur ſoluere decimam de hareditate paterna.*

57 *Laudemium de ſucceſsione filij non debetur.*

58 *Filius dicitur venire ad hareditatē patris, non acquiſitiuè, ſed continuatiue.*

59 *Filius dicitur vna caro cum patre, & pars viſcerum patris.*

60 *Aeſtimum patris prodeſt filio etiam viuente patre.*

61 *Filius viuo patre dicitur vaſſallus, & de feudo inueſtitus, iamque feudum habere cenſetur.*

62 *Filij, ſi aliquo pacto priuātur hareditate patris, dicuntur damnum pati, cum illis naturaliter deferatur.*

63 *Filius poſt mortem patris non dicitur percipere hareditatem, ſed tantum bonorum adminiſtrationem.*

64 *Statutum volens ſolui datium de quolibet lucrò, non militat in ſucceſsione patris obuenta filio.*

65 *Appellatione lucri non venit relictum deſcendenti.*

66 *Hareditatis amiſsio per filium ob onus certum nuptiarum non impletum adſcribitur damno, & non lucro.*

67 *Amiſsio magni lucri inducit iuſtum metum.*

68 *Cautio non eſt neceſſaria, vbi agitur de modo mixto implendo, licet ſecus in poteſtatiuo negatiuè concepto.*

70 *Cautio aliqua non eſt neceſſaria quando teſtator vlterius ſpecialiter prouidit in caſum modi deficientis.*

71 *Cautio de modo implendo requiritur in legatario, volente acquirere legatum, ſecus tamen in harede ſimpliciter, & pure inſtituto.*

73 *Clauſula illa, & quatenus matrimonium non ſortiatur effectum, interpretari debet in caſum voluntatis non autem impotentia.*

74 *Verba imperſonaliter concepta, & ſolum effectū reſpicientia, voluntatem, & noluntatem important.*

75 *Extenſio non datur in pœnalibus.*

76 *Contractus nuptiarum eſt qualitas, ſeu conditio voluntaria non autem neceſſaria.*

77 *Extenſio non fit de vno caſu ad alium in actibus, ſeu conditionibus voluntarijs.*

78 *Qualitas, ſeu conditio voluntaria debet impleri in forma ſpecifica, pracipuè vt euitetur pœna priuationis.*

ARGVMENTVM.

Puella nō priuatur hæreditate paterna ob inobſeruantiam præcepti, vel conſilij teſtatoris circa matrimonium contrahendum, ſi per eam non ſteterit.

CONSILIVM. XX.

Actiones meæ a Domino.

ILLVSTRIS D. Heliſab.
Groſſa videtur poſſe vexari,
& fortaſſe nō immeritò ab Illu
ſtri Domino Marſilio ob matri
moniū non ſecutum inter ip-
ſoſmet prænominatos, iuxta di-
ſpoſitionē teſtatoris, & patris reſpectiuè D. He-
1 liſabet. Quia † licitū eſt teſtanti allicere puellā
ad certum matrimonium contrahendum ſub
ſpe lucri, & ad illud illam certa lege inuitare,
qua lege, ſeu conditione non impleta effectualiter,
habetur pro defectu, & locus eſt priuationi
a teſtatore comminatæ. Tex. in l. Titio centum.
§. Titio centum, il primo, ff. condit. & demonſtr.
vbi Bar. Latè Oldra. conſi. 16. quæſt. 1.
Crau. conſi. 1. nu. 3. Eman. à Coſta in l. ſi arbitratu.
§. cum tale. limit. 6. ff. cōdit. & demonſtr. D.
Surd. conſi. 215. num. 20. & ſequentibus. Quia
2 † ex hoc non cenſetur adempta, ſed in parte
tantùm reſtricta, ſeu alterata facultas contrahendi
matrimonium, quod eſt à iure permiſſum.
Sin. Pret. de interpret. vlt. volun. fol. 137.
colum. 1. num. 107. & ſeq. Mantic. de coniect.
vlt. volun. lib. 11. titu. 18. nu. 1. 3. & ſeq. diffuſe
Molin. de Primogen. Hiſpan. lib. 2. capitu. 13
numer. 30.

Nec prædictis obſtat, quod concluſio iſta poſſet procedere in diſpoſitione teſtatoris cō-

cepta

Digitized by Google

cepta per modum conditionis adimplendæ ante emolumentum quæſitum, non autem in diſpoſitione concepta per modum modi effe-ctuandi poſt aditam hæreditatem, vt in præſen
3 ti caſu, in quo dicendum eſt † ipſam filiã in caſu priuationis, agere de damno vitando, ſtante lucro hæreditatis iam acquiſito, & radicato Alex.conſ.89.num.13.in 2.Beci.conſi.42.nu.
4 23.& conſ.55.nu.33.& conſequenter † eſſe inuitatam ad tale matrimoniũ metu pœnæ, quod eſt abſonum, cum libertas matrimonij pœnæ timore impediri nequeat, cap.gemma, extr. de ſponſ.l.Titia in prin.ff. verbo.oblig.glo.in cap. de puellis 36.quæſt.2.Deci.in l.1.num.4.in 3. not.C.inſtit.& ſubſtit.Purp.conſi.407.numer. 31.& ſeq.

Quia poteſt reſponderi, quòd tale lucrũ dependebat à voluntate, & arbitrio D. Marſilij, cum quo D. Heliſabet erat aſtricta ad matrimonium contrahẽdum, nam ipſo conſentiente præfatæ copulæ, locus erat plenimodæ inſtitutioni, & lucri veræ ac irreuocabili acquiſitioni, Diſſentiente autem, & matrimonio non ſecuto, locus erat pęnæ, ſeu priuationi, vt col-
5 ligitur ex tenore diſpoſitionis. At † lucrũ ab alterius arbitrio dependens non poteſt dici radicatum, l.Inde Neratius, §.1. verſi. quod ſi vno iunct. gloſſ. ff. ad leg. aquil. Latè Rimin. iun. conſilio 498.num.15.

6 Præterea, & ſecundo reſpondetur, q † cum talis priuatio procedat à teſtatore, qui lucrum dedit ſub modo aliquo, vel conditione poſtea non ſeruatis, nõ dãno paſſo, ſed lucro ammiſſo adſcribitur.Ita gloſ.in verb. Conſtat.C. inutil. ſtipul. Didac. in epitom.de ſponſal.par.2. cap. 3.§.3.nu.8.Padil.in l.ſi emãcipata, nu.9.C. iur. & fact.ignor.ſequitur Molin.de primogen.lib. 2.ca.13.nu.4.Roderi. Aluar.de coniect. ment. defun.lib.2.cap.1.§.1.num.19.Non igitur poteſt dici filia impedita contrahere metu pęnæ, ſed inuitata ſub ſpe lucri ad certas nuptias contrahendas.

Secundo non debet gaudere integra hæreditate præfata domina, cum non præſtiterit, & obtulerit ſpontaneã cautionẽ de modo implẽ-
7 do ſibi à teſtatore impoſito, quia † adhoc, vt honoratus poſſit gaudere relicto ſibi ſub modo, debet realiter offerre cautionem de modo implendo, aliàs exceptione doli repellitur, l.quibus diebus, §.Termilius, vbi doct.ff.condit. & demonſt.D.Surd.de alimen.tit.fin. quæſt. 16. num.41.Craſſ.de ſucceſſ.§. legatum q. 58. nu. 1.Peregr.de fideicom.art.11.nu.115.Id.n.requiritur a lege, ne alias circũueniatur voluntas teſtatoris, vt in terminis nuptiarum Sim.Pręt.de interpræt.vlt.volun.fol.501, col.3.nu. 22.

Tertio ſiue talis diſpoſitio ſit cõditionalis, ſiue modalis, dhuc etiam ex alio locus eſt priuationi prætenſæ per D. aduerſarium, etiamſi non ſteterit per ipſam Dominam Heliſabet, quin modum, & conditionem adimpleuerit, ſtãte vlteriori abſoluta diſpoſitione patris priuatiua, ſeu prouiſione per eum facta in caſum matrimonij per eum deſtinati, & non ſecuti;
8 Siquidem † etſi regulariter cõditio, vel modus mixti habeantur pro impletis, quando non ſtat per grauatum, quin adimpleatur, ſed id prouenit facto, vel defectu eius, ad cuius commodũ debent adimpleri, l.in teſtamento, ff.condit.& demonſtr.Vaſq.lib.3.quæſt.illuſtr.cap. 93. nu. 15.Bimi.conſil.64.num.7.Craſſ. de ſucceſſ. §. Legatum, quæſt.46.nu.13.14.& ſeq.Mant.de coniect.d.titu.18.nu.37.Peregr. de fideicom. art.16.nu.154.Attamen id non procedit, quã do conſtat de ſpeciali contraria mente diſpo-
9 nentis, cum † teſtator poſſit facere, quod conditio non habeatur pro impleta, etiam quando defectus prouenit ab altero, nec ſtat per implere debentem, Bar.in l.vter ex fratribus, ff.condit.inſtit. Alberi.in l.1.col.3.in fin. verſ.ſi vero conditio pendet.C.inſtit.& ſubſtit. Iaſ. in l. 3. num.35.ff.leg.1.Quare in propoſito cum teſtator ſimpliciter expreſsè, & ſpecialiter proui-
10 derit etiã in caſum matrimonij nõ ſecuti † talis modus habetur pro defecto, non autem pro adimpleto, etiãſi defectus prouenerit ex facto D.Marſilij.Ita Cuma.conſi.38.col.1.verſic. & quamuis conditio ſtandi, ſequitur Dec. in l. 1. nu.5.verſ.& notandum eſt. C. inſtit.& ſubſtit. Latè Meno.conſi.261.num.15.& ſeq.& lib.4. præſumpt.183.nu.36. & in puncto Coſta in d. l.ſi arbitratu.§.cum tale.limit. 6. nu. 23. Bimi. conſi.52.num.7.Peregr.de fideicom.artic.16. nume.136.

Attamen, prædictis non attentis, deſcendo in contrariam ſententiam, & ideo pro maiori dilucidatione negotij, nonnulla ſunt præmittenda.

Primò, aliud eſſe, aliquem inſtituere ſub cõditione, aliud eſſe inſtituere ſub modo, Quia in conditionali inſtitutione nunquam dicitur acquiſita hæreditas, vel actio aliqua ante conditionis euentum, vel implementum, quia conditio nil ponit in eſſe, & talis inſtitutio dicitur imperfecta ante conditionis executionem. In modali autem inſtitutione diſpoſitio dicitur pura, & ſtatim hæreditas poteſt adiri, & incontinenti acquiritur hæreditas, licet expoſt aliquod onus, vel grauamen per hæredem adimplendum adijciatur, adeo quod modus non ſuſpendit acquiſitionem, vel actionem, ſed ſolam executionem. Valdè igitur in ſui creatione, & origine differunt prædicti termini, quia conditio præmittitur, modus autem adiungitur diſpoſitioni, conditio reſpicit originem, & principium in acquirendo, modus autem per-

Digitized by Google

ſeuerantiam in acquiſito, cum conditio ſuſpen
dat, modus autem actum reſoluat. Imo condi-
ctio ſtat in incerto. modus autẽ certitudinem
11 importat, ſicuti, & † cõditio impleri debet per
modum excluſionis, modus autem per modũ
compulſionis, prout declarant Meno. li. 4. præ-
ſumpt. 175. num. 11. 12. Craſſ. de ſucceſ. §. Le-
gatum queſt. 46. & queſt. 58. Molin. de primo-
gen. cap. 12. num. 4. Idem Menoch. conſ. 131.
num. 11. & conſi. 494. nu. 10. Peregr. de fidei-
com. art. 16. num. 160. & art. 33. nu. 64. Gabr.
conſi. 5. nu. 9. in 1. Lancel. Galli. conſi. 2. nume.
25. 26. Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 88.
num. 49.
12 † In dubio autem diſpoſitio præſumitur mo
dalis, non autem conditionalis. Pret. de inter-
pr. vlt. volun. fol. 501. col. 3. nu. 20. Gabr. conſ.
5. num. 4. in 1. Mant. de coniect. vlt. volun. lib.
10. titu. 5. num. 12. Peregr. de fideicom. art. 11.
nu. 114. Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 88.
numer. 55.

Præſens autem inſtitutio eſt modalis, non
autem conditionalis, quia grauamen contra-
hendi certas nuptias fuit adiectũ purę, ac ſim-
plici inſtitutioni in ſe perfectæ, & poſt aditam
hæreditatem, & emolumẽtum quæſitum; nam
Domina Heliſabet pupilla fuit ſimpliciter hæ-
res inſtituta, hac lege adiecta, quod, cũ in æta-
te nubili erit, ſe copulet in matrimonio cum
Domino Marſilio, & idcirco dicitur modalis,
cum onus ſit adiectũ poſt emolumentum, quæ-
13 ſitum: nam † quando aliquid adiungitur perfe-
ctæ diſpoſitioni etiam per verba futuri tempo
ris, non inducitur conditio, ſed modus. Bero.
conſi. 66. nu. 5. in 2. Amat. deciſ. Marchiæ 29.
14 nu. 42. nimirum ſi modus definitur † quod ſit
quædam ſpecies oneris diſpoſitionem modifi-
cans, vt poſt Bar. Aret. & alios tradit Lancel.
Galli. conſi. 2. nu. 28. & alibi dicunt, modũ eſſe
moderationem quandam diſpoſitioni adiectã
honoratum grauãtem in tempus perfectæ diſ-
poſitionis. Gomeſ. tom. 1. var. reſol. cap. 2. nu.
70. Meno. conſi. 131. num. 1. Lancel. Galli. con-
ſilio 2. nu. 25.

Secundo præmitto, ętatem nubilem dici, ac
reputari ſecundum morem regionis, & conſue-
15 tudinem ciuitatis, & ideo † verba teſtantis, &
aliquid diſponentis circa nubilem ętatem in-
terpretantur ſecundum mores ſuæ ciuitatis, in
terminis Alex. conſi. 20. num. 8. in 2. Pret. de
interpr. vlt. volun. fol. 440. colum. 4. nume. 61.
16 dicentes † ætatem nubilem in puella reputari
in anno decimo ſexto eius ætatis, ſi ita cõmu-
niter teneretur in loco. Et ſecundum iuris diſ-
poſitionem ætas nubilis dicitur in puella inte-
graliter completo anno duodecimo, l. minorẽ
ff. tit. nupt. Alex. conſ. 77. nu. 1. in 5. Inſtit. de
nupt. in princ. vbi gloſ. Pret. d. fol. 440. n. 61.
17 † Nec ſufficit puellam tetigiſſe annum duo-
decimum, ſed requiritur totale implementum
vltimi diei ipſius anni, aliàs non dicitur æta-
tis nubilis, text. in §. & ideo noſtra ſanctione.
Inſtit. quib. mod. tut. fini. Angel. de Caſtr. conſ.
27. num. 3. inter conſilia matrimonialia diuerſ.
Alex. de Neu. conſi. 38. per tot. eod. volumine
conſiliorũ matrimonialium diuerſ. vbi in ſpe-
cie conſuluit, ætatem nubilem non dici, requi-
ſito trimeſtre ad complementum anni duode
cimi, vt in præſenti caſu.

Quibus ſic ſe habentibus, dico, Dominam
Heliſabeth non poſſe priuari hæreditate pa-
terna, de qua in cauſa ex pluribus.

Primò quia præſens diſpoſitio fuit conce-
18 pta ſub modo mixto, † modus enim mixtus di-
citur, qui pendet a proprio, & ab alieno, vel
fortunæ arbitrio. Craſſ. de ſucceſſ. §. legatum q.
46. num. 13. Peregr. de fideicom. art. 16. num.
19 137. Et in ſpecie † relictum ſub conditione,
vel modo cõtrahendi matrimonium cum cer-
ta perſona, mixtum dici tradit Cepha. conſilio
319. nume. 35. Burſ. conſil. 363. num. 26. Odd.
conſilio 37. nume. 3. Bero. conſi. 45. nume. 5. in
2. & conſequenter in propoſito dicitur modus
poteſtatiuus reſpectu puellæ grauatæ, & caſua
lis reſpectu Domini Marſilij. Odd. d. conſi. 73.
num. 7. cum talis mixtura participet de vtraq;
20 poteſtatiua nempe, & caſuali † At modus mix-
tus deficiens caſu, diſpoſitionem non irritat,
ſed irritatur (licet aliter ſtatutum legatur in cõ
ditione, & ratio eſt differentiæ, quia actio, &
ius eſt quæſitum in adiectione modi, non au-
21 tem in adiectione conditionis, † & idcirco fa-
cilius datur retentio, quam actio) Late Vaſq.
quæſt. illuſt. lib. 3. cap. 93. nume. 25. Craſſ. d. §.
Legatum, queſt. 58. nume. 4. Meno. conſi. 146.
nu. 22. Peregr. de fideicom. art. 16. nu. 160. D.
Surd. de alimen. tit. 8. priuil. 24. nu. 9. vbi plu-
res adducit, & alios congerit Intrigliol. d. queſ-
ſtio. 88. num. 53. Meno. conſ. 261. num. 14.

Secundò implementum modi adiecti per
teſtatorem, ſtante matrimonio contracto per
D. Marſilium ante ætatem nubilem D. Heliſa-
beth, fuit & eſt impoſſibile, cum mulier non
poſſit matrimonium cõtrahere cum uiro con-
22 iugato, ſed † conditio, vel modus impoſſi-
bilis de iure, vel de facto non vitiat, ſed vitia-
tur, & hæreditas apud hæredes ſub tali onere
impoſſibili grauatos remanet. Gomeſ. tom. 1.
var. reſol. cap. 12. nu. 67. & in puncto optime
tradit Plot. omninò videndus conſ. 87. nu. 18.
inter conſilia matrimonialia diuerſ. Pret. de in-
terpr. vlt. volun. fol. 441. num. 69. & fol. 306.
num. 26. Tale inquam onus inſpecto ſtatu Do-
mini Marſilij, eſſet inhoneſtum, & impoſſibile,
ideò pro non ſcripto habetur. Peregr. de Fi-
deicom. art. 11. num. 116. & in terminis noſtris
Meno.

Digitized by Google

Meno. conſ. 425. numero 8. Molin. de primo-
gen. lib. 2. cap. 13. num. 5.

23 Nec dicatur † impoſſibilẽ conditionem, vel
modum, quem teſtator putauit poſſibilem, non
vitiari, ſed potius vitiare diſpoſitionem teſta-
mentariam, l. nec apud, C. hæred. inſtit. l. eam
quam, C. fideicom. diffusè Pret. de vlt. vo-
lun. fol. 137. n. 121. & ſequentibus, & fol. 134.
col. 3. nu. 6. & ideo cum teſtator putauerit poſ-
ſibilem eſſe modum iſtum, vt Domina Heliſa-
beth dictas nuptias contraheret, ſi tamen ex
poſt fuit effectus impoſſibilis, non debet ha-
beri pro non ſcripto.

24 Reſpondetur enim † obiectum procedere
in impoſſibilitate erronea, ſeu ab errore teſta-
toris cauſata, quæ potius dicitur diſpoſitio fal-
ſa, quàm impoſſibilis; Nos autem loqui de im-
poſſibilitate iuris, vel facti, vt quia nec de iure,
nec de facto fieri poteſt, & ita primæ diſpoſi-
tioni impoſſibili obſtat intentio teſtatoris, & il
lius conſenſus, ac voluntas: quia vbi adeſt er-
25 ror, deeſt conſenſus † Secundæ autem reſi-
ſtit aut natura, aut lex, aut Honeſtas, quæ reſi-
ſtentia non abolet diſpoſitionem in vltimis
voluntatibus, ſed tantummodò onus adiectum
impoſſibile, vt optimè probat per plura iura
Peregr. d. art. 11. nu. 116. & alij præcitati. Bart.
26 Bal. & alij in l. 1. ff. condit. inſtit. † Prima im-
poſſibilitas deſtruit ſubſtantiam, ſecũda autem
tollit ſolùm accidens, & onus, reddẽdo diſpo-
ſitionem ſimplicem, & puram. Peregr. & alij,
de quibus ſupra.

Tertio iſta diſpoſitio habet principium fun
datum in facto affirmatiuo (nempè vt cum D.
Heliſabeth in ætate nubili erit, matrimonio ſe
copulet) finem autem in facto negatiuo (nem-
pè vt quatenus matrimonium non ſequatur,
tunc, &c.) & ita vltimo facto negatiuo fuit
adiecta pœna, vel priuatio, vt etiam in ſimili
materia conſiderat Anguil. conſ. 36. num. 81.
27 & ſeq. Sed † quando pœna apponitur facto
negatiuo, numquam eſt locus priuationi, vel
pœnæ, niſi præceſſerit interpellatio. Inno. &
alij in c. extirpandæ, §. qui vero, extr. de præ-
ben. & de communi teſtatur Alex. in l. ita ſti-
pulatus, la grande, num. 13. ff. verb. oblig. Vi-
ui. opin. 611. Rim. iun. conſ. 579. num. 11. An-
guil. d. num. 81. & ſeq. & num. 114. & ſeq. ſed
de interpellatione non conſtat, nec conſtare
poteſt, ſtante ſequela facti, ergo, &c.

Nec dicatur tali facto negatiuo fuiſſe ap-
27 poſitam pœnam, & diem ætatis nubilis † quo
in caſu dato tali concurſu, terminus præfixus
facto negatiuo operatur curſum pœnæ abſque
monitione. Bal. in l. 2. num. 5. C. ſponſal. Ge-
min. in c. licet canon. §. 1. de electio. in 6. Doct.
in c. potuit extr. loc. Crau. conſ. 59. num. 7.
Gozad. conſ. 34. num. 6. 7. & tetigit Anguil. d.
conſ. 36. num. 99. Idem ait expreſsè Mandel.
conſ. 48. num. 14.

Quia reſpondetur, oppoſitum poſſe habere
locum in tempore appoſito certo facto conſi-
ſtenti in ſolo arbitrio, ac poteſtate facere, vel
non facere debentis, & conſequenter in actu
à ſola poteſtate grauati deriuante, ſecus vbi eſt
appoſitum facto exequendo cum miniſterio al-
terius: nam tunc ceſſat pœna dato tali concur-
ſu, etiam in tali facto negatiuo, ſi non præceſ-
28 ſerit monitio, quia † ceſſante miniſterio alte-
rius hominis, neceſſariò ceſſabit & pœna, vt
poſt Abb. & Ang. ſingulariter tradit Felin. in
c. 2. num. 4. verſ. ſed in hac limitatione, extr. de
Magiſtr. Conferunt quæ dicam infra in decli-
natione ſecundi motiui.

29 Præterea † quomodo poteſt eſſe locus pœ-
næ, ac priuationi, ſi D. Heliſabeth nunquam
fuit in mora? Anguil. d. conſ. 36. nu. 105. ſtante
matrimonio iam contracto per D. Marſilium
cum alia vxore, antè nubilem ætatem ipſius
D. Heliſabeth?

Quartò conſidero, quod D. Marſilius eſt
coniunctus D. Heliſabeth in quarto gradu, quo
in caſu non licet fidelibus Chriſti matrimoniũ
contrahere, & conſequenter præceptum, ſeu
conſilium teſtatoris, ſtãte matrimonio D. Mar-
30 ſilij eſt inhoneſtum, ideò † non eſt ſeruandum
à grauata; cum illi non teneatur obedire: quia
non poſſumus, quod non honeſte poſſumus.
Ita in terminis Plot. conſ. 87. num. 9. inter conſ.
matrim. diuerſ. Sim. Pret. vlt. volun. fol. 441.
num. 69. Menoch. conſ. 425. num. 8. vbi alios
enumerat.

Nec dicatur, D. Heliſabeth potuiſſe petere
diſpenſationẽ à ſummo Pontifice, quod etiam
videtur fuiſſe de mente teſtantis, vt ſcilicet pe
teretur talis diſpenſatio ibi (Deo fauente totis
viribus matrimonio copulari cum D. Marſi-
lio) Reſpondetur enim, hãc conſiderationem
ceſſare, ſtante matrimonio iam contracto per
D. Marſilium ante viripotentiam D. Heliſa-
beth, cum Papa non diſpenſet, vt quis ducat
duas vxores.

Reſpondetur ſecundo talem interpretatio-
nem non eſſe recipiendam, quia talis diſpen-
31 ſatio non videtur in cõſideratione † cum ver-
ba teſtamenti intelligantur ſecundum ius com
mune, non ſecundum ius ſpeciale, & natura-
liter, non ciuiliter, nec ficto, vel diſpenſatiuo
modo, cum ea, quę ſunt de iure ſpeciali, non
ſint conſiderabilia, ex quo, requirentia diſpen-
ſationem, non poſſe fieri dicantur; vt optimè
probat Dec. conſ. 541. num. 14. & in puncto
Plot. d. conſ. 87. nu. 9. Cur. iun. conſ. 54. nu. 13.
14. Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 11. tit.
18. num. 7. Pret. de vlt. volunt. fol. 443. num. 7.
32 Siquidem † dependentia à voluntate Pon-

tificis

Digitized by Google

tificis , vel Principis reputantur impoſſibi-
lia l.apud.§. fin. ff. leg. 1. Tiraq. de retr. lignag.
§.32.glo. 1.nu.56.& in terminis noſtris ita cō-
ſideat Plot.d.conſ.87.nu.9. Manti.d. num. 7.
Pret.d.fol.443.nu. 8.& potiſſimum quando di
ſpenſatio eſt merè gratioſa , & abſtracta à iuris
diſpoſitione, vt eſſet in pręsēti caſu. Latè Soc.
in l. quidam.nu. 11.verſ.ſecūda limitatio eſt.ff.
reb. dub. vbi inferius in verſ.(circa ſecundum
quod voluntas)ait, id maximè procedere,quā
do diſpenſatio requiritur in implemento con-
ditionis adiectæ diſpoſitioni,non autem in di-
ſpoſitione ipſa , prout in hac facti ſpecie , &
33 quod † diſpenſatio merè gratioſa inter impoſ-
ſibilia connumeretur poſt multos aſſerit Me-
dic. de caſib. fort. par. 1. quæſt. 5.nu. 12. in fin.
34 nam † quod poteſt fieri ſolummodo per be-
neficium extraordinarium impoſſibile dicitur,
Innoc. in c. Paſtoralis. extr. de cauſ. poſſ. & pro-
pr. Medic. vbi ſupra.nu. 10.

35 Quinto conſidero † Dominam Heliſabet
hucuſque ſtetiſſe, & maximè vſque ad tempus
matrimonij contracti per D. Marſilium ſub tu-
tela,& cura matris,ideo æquiparatur pupillo. l.
ſi curatorem habens. C. in integr. reſtit. mino.
36 † Pupillus autem quicquid videt , ignorat , &
ſemper pręſumitur ignorans. Curt. iun. conſ. 8.
37 nu. 4.5. Imo † in minore requiritur vera ſcien-
tia,& realis,nec ſufficit præſumpta,maximè cū
agatur de remiſſione iuris ſui , vt poſt Bal. &
alios firmat Bec. conſ. 111.nu. 15. Meno. in pun
38 cto conſ. 425.nume. 17. & † minorem præſu-
mi ignorare cæteris cognita probat. l. ſi quis
patrem, ff. ad Macedo. Crau. conſ. 193.num. 6.
39 vnde ſequitur quod † tempus implendi mo-
dum, vel conditionem non potuit currere Do
minæ Heliſabet minori grauatæ , ſtante illius
ignorantia, & per conſequens debet excuſari
à pęna , vel priuatione, de qua in cauſa. Rui.
conſ. 184.num. 10.in 2. Crau. conſ. 6.num. 73.
Cepha. conſ. 390.n. 11. Lariſſimè in propoſito
Meno. d. conſ. 425.nu. 14.& pluribus ſequenti
bus, vbi ait id maximè procedere, cum agatur
de ignorantia filiæ circa diſpoſita in teſtamen-
to patris,cum filius magis præſumatur ignora-
re diſpoſita à patre in teſtamento,q̄ extraneus.

Sexto ex abundanti conſidero,omni in ca-
40 ſu † ipſam Dominam Heliſabet eſſe dignam
reſtitutione in integrum aduerſus talem mo-
dum hucuſque per eam non impletum. l. 3. §. &
ſi hæres ſic inſtitutus. ff. Mino. & in materia no
ſtra id conſuluit Aret. conſ. 67.nu. 8.& 9.quem
ſequitur , ac multis comprobat in puncto Me-
no. d. conſ. 425.nu. 17.verſ. ſeptimò & nu. 18.

41 Nec dicatur † ceſſare prorſus conſideratio-
nem talis reſtitutionis in integrum in hac ſpe-
cie facti , ex quo modus ordinatus à teſtatore
amplius impleri nequit , ſtāte matrimonio iam
contracto per D. Marſilium, vt in terminis ad-
uertit Fulgoſ. conſ. 61.n. 7. col. pen. verſ. quod
autem nouiſſimè dicebatur.

42 Reſpondetur enim, id ſatis in iure abſolutū
eſſe † quod minor reſtituitur aduerſus condi-
tionem, ſeu præceptum teſtatoris non ſerua-
tum, vel impletum . l. 3. §. & ſi hæreſ. ff. mino.
Aret. conſ. 67. in 4. dub. latè Odd. de reſtit. in
integr. q. 84. art. 2. & diffuſius Cald. de reſtit.
in integr. verſ. vel aduerſarij dolo.n. 79.& 80.
vbi multos adducit & concludit id potiſſimū
procedere,quando defectus proceſſit ab omiſ-
ſione, non autem a recuſatione . Idem probat
Pret. de interpret. vlt. volun. fol. 443. col. 1.n.
3.verſ. & hoc poſſet procedere . Quæ quidem
firmiſſima concluſio æquè procedit,etiam ſi ta
lis conditio nullo modo poſſit reſtaurari , vel
impleri. tex. eſt ſingul. in l. Iulianus. §. fin. ff. qui-
bus ex cauſ. maio. & ita declarat in terminis
iſtis,& firmat Aret. conſ. 67. in 4. dub. verſ. ſe-
cundò hoc probatur , & latè comprobat Rui.
conſ. 199.nu. 3.4.& 5.in j. & conſ. 33. num. 8.
in 3. Meno. d. conſ. 425.nu. 17.verſ. nec obſtat
quod textus. vbi in ſpecie ait ex hoc conſtare
veram ſententiam ſtare contra Fulgoſ. loco
43 præcitat. Conferunt † tradita per Rimin. ſen.
cōſ. 27.n. 49.50.vbi ait,quod licet reſtitutio ſit
impoſſibilis reſpectu matrimonij, operatur ta-
44 men reſpectu pænæ . Quinimo extenditur iſta
ſententia, † vt procedat etiam ſi minor ageret
de lucro conſequendo. Rui. d. conſ. 199.nu. 5.
multo fortius igitur ſi de damno vitando, vt in
præſenti caſu, vt inferius probabitur.

Nec obſtant modo in oppoſitum adducta ,
quia verè nullam vim faciunt. Ad primū enim
reſpondetur in præſenti caſu agi de pęna, nem
45 pe de priuatione, quia † qualibet priuatio, re-
ſciſſio, diſſolutio, vel annullatio dicitur pœna
l. Senatus. ff. contr. empt. Mandel. conſ. 18. nu.
1.& 220.nu. 2.& 697. nu. 2. Ideo hinc dicitur
pœna caducitatis priuatio iuris ſui illata em-
phiteutæ, iuribus notiſſimis, ſicuti etiam paſſim
46 habetur , quod † hæreditatis priuatio dicitur
pęna, vt paret ex Rui. conſ. 44. in 2. Socin. iun.
conſ. 129. in 3. Decian. conſ. 57. in 1. Rui. cōſ.
47.nu. 48. in 2. Didac. in c. Raynaldus. §. 1. nu.
7. de teſta. Pret. de vlt. vol. fol. 416.num. 83. &
ſequentibus. Decian. conſ. 4.nu. 25. in 2. vbi in
ſpecie ait , quod quandocunque teſtator man-
dat aliquid fieri, & ſi non fiat, aliquid diſponit,
illa diſpoſitio dicitur pęna , eſto quod non ex-
primatur à teſtatore, Idem probat Cephal. cōſ.
47 196.nu. 27. Ideo ſupra dixi , quod † non licet
alicui inuitare, ſeu arctare puellam ad certum
matrimonium metu pænę. cap. gemma. extr. de
ſponſ. glo. Dec. & Purpur . in locis memoratis
in 1. obiecto. Cui axiomati non obſtat , ſi dica-
tur, lucrum iſtud non poſſe dici radicatum , cū
dependeat ab alieno arbitrio : præterea hic
agi de lucro acquirendo , non autem de metu

pænæ vel damno patiendo,cum hæreditas di-
catur ablata ab eo, qui illam dedit. Nam dico
48 †,imo dici radicarum,cum fuerit relictum ſub
modo, & D. Marſilius non fuerit vocatus niſi
in caſum modi non impleti in ætate nubili D.
Heliſabet; oppoſitum nanque procedit in lu-
cro futuro,cuius ſpes totaliter pendet à libito
alterius,& ita nos ſumus in caſu lucri acquiſiti
retinendi, obiectum autem loquitur de lucro
increato ab incertitudine volũtatis alienę de-
pendente, vt optimè colligitur ex allegatis in
motiuo,& declarat Ripa in l. quo minus num.
82.ff. flumin. Quo autẽ ad illud,quod.ſ. priua-
tio ꝓcedat à datore,dico id nullã vim facere.
Quia id poſſet fortaſſe procedere,quando hæ-
reditas fuit conceſſa,& poſtea ablata alicui ex-
traneo inſtituto, & grauato à teſtatore; ſecus
quando hæreditas fuit data filiæ,& vnigenitę,
ac in poteſtate patris teſtantis exiſtenti, tunc
enim ſi in caſum modi non impleti illi hę redi-
tas aufertur, dicitur damnum,& pęnã pati (&
conſequenter non tenet talis diſpoſitio impe-
ditiua libertatis matrimonij ſub metu pænæ)
ex quo dictæ filiæ paterna hæreditas naturali
49 debito peruenire debet,nimirum † ſi hæredi-
tas patris eo etiam viuente dicitur quodam-
modo debita filio. tex. eſt in l.in ſuis. vbi Iaſ.
50 in 2.not. ff.liber.& poſthu.Hinc dixit † Apo-
ſtolus, Parẽtes theſaurizate filijs veſtris, Alibi
51 dicitur, † qđ filius Regis dicitur Rex. Neuiz.
conſ. 1.nu. 6. & filij ſunt domini bonorum pa-
tris, ideo eorum dominio priuari non debent,
52 cum † talis hæreditas nullis alijs ſit magis de-
bita,quam filijs,l.ſcripto hærede. ff. vnd. libe.
Amat. deciſ. 10. nu.5.& 6.& idcirco ſtante ſta
53 tuto † quod minor non poſſit ſe obligare ſine
ſolemnitate,poterit tamen ſine ſolemnitate hæ
reditatem patris retinere, illique non poteſt
opponi, quod hæreditas non fuerit legitimata
l.more.in prin.iuncto verb.de ea autem. ff. ac-
quir. hæred. Ang.in auth. de hæred. & falcid.
54 in fin. Alibi dicitur † quod titulus pro hærede
non habet locum in filio,quia viuente patre di
citur habere naturalem poſſeſſionem l.2. §.fin.
ff.pro hæred.l.cum miles. in prin. ff. ex quibus
55 cauſ.maio.Ita pariter † ſi vigore ſtatuti eſt ſoluẽ
da gabella de hæreditate acquiſita, non habet
locum in filio hærede,quia non dicitur de no-
uo acquirere hęreditatem patris,ſed illam con
tinuare. Ang.Imol. Cuma. & alij in d. l. in ſuis,
ff.lib. & poſthu. Tiraq. in præfat. l. ſi vnquam.
56 num.19.C.reuoc.donat.Hùc confert † glo.in
ca.paſtoralis.verb.quaſi de lucro.extr. decim.
dicens quod filius non tenetur ſoluere decimã
de paterna hæreditate, cum illam acquirere
nõ dicatur,& de his latè tractat Mont.de tuto.
57 c.33.n.443.& ſeq.Ita † nec laudimiũ debetur
ex ſucceſſione filij.Amede.de laudẽ.q... quia
filius ipſo iure dicitur hęres patris.§.ſui.Inſtit.
de hæred.qual.& diff.Rube.Vtin.conſ.17.nu.
58 2.Quo fit,vt filius dicatur † venire ad hęredita
tem patris non acquiſitiuè, ſed continuatiuè.c.
1.de ſucceſſ.feud.§. ergo ſciendum.Auth.qui-
bus mod.natur.effic.ſui.Brun.conſ.114.n. 138
Tiraq.de primogen.q.40.n.96.& in d. præfar.
59 l.ſi vnquam.n. 15.vbi ait † quod filius dicitur
vna caro cum patre.Sequitur Mazzol.conſ. 5.
n.77.& pars viſcerum patris dicitur,à l.1.§.ex
hoc reſcripto. ff. uentr. inſpic. Idem Mazzol.
conſ.88.nu.45.& ideo dixit Bal.in l.fin.in fin.
60 C. lib. præter.quod † æſtimum patris prodeſt
filio etiã viuente patre, quia quod vnus habet
alter habere videtur.Idem ait Afflic.ſuper con
ſtit.Regni lib. 1.rubr.9.cap.intentionis.nu.25.
61 Ita in ſimili † filius,viuo patre dicitur vaſallus,
& de feudo inueſtitus, imò iam habere & poſ-
ſidere feudũ cenſetur. Scrad. de feud.par.10.
ſeſſ.5.n.221. Quibus ſic ſtantibus,ſequitur, vt
62 † cum hæreditas patris deferatur filijs natura
liter,ſi illa aliquo pacto priuantur, dicuntur dã
num pati,vt explicitè ſcribit Rube.Vtin.conſ.
2.n.44. & ſeq. Ratio colligitur ex præallega-
63 tis,& etiam quia † filius poſt mortem patris nõ
dicitur percipere hæreditatem,ſed ſolũ liberã
bonorum adminiſtrationem. Affl.d.c.intentio
nis n.25.diffusè Tiraq.dicta præfat.n. 19. vbi
64 multos adducit,ſubiungens † ſtatutum volens
ſolui datiũ de quolibet lucro nõ militare in ſuc
ceſſione patris obuenta filio.Ideo dixit Bar.in
65 l.1.C.impoſit.luc. diſ.quod † appellatione lu-
cri non venit relictum deſcendenti,cum illud
potius dicatur debitum.Sequitur Aret.cõſ.2.
col.1.Pro iſta conditione tandem in terminis,
66 † quod amiſſio hæreditatis per filium ob onus
certarum nuptiarum contrahendarum nõ im-
pletũ proprie adſcribatur damno,non autẽ lu-
cro amiſſo,decidit Bar.in l.ſi quis in teſtamen-
to. verſ.quid dicemus,poſſum dicere.C.cõdit.
inſtit. & hoc idem poſt Bar. & Aret. explicitè
firmat Rui.in l.Titio centum.§.1.n.3.ff. cõdit.
& demon.& in filia vnigenita ſic vt ſupra gra-
uata,tradit Calcan.conſ.3.nu.24.col. 7. verſ.
Dico tamẽ quod cũ Domina Paula:& in qua-
dã puella vnigenita nomine Heliſabet conſul
uit optimè in puncto Cepha.cõſ.319.n.29.30
Crott.conſ.475.n.13.in 2.Meno.conſ.245.n.
2.3. & 4.& per tot. vbi declinando contraria
de veriori ſententia teſtatur. Quinimo fortius
ſubiungit Meno.ibid.n.7.quod quãdo filia di-
ceretur inuitata ad matrimoniũ ſub ſpe magni
lucri (vt eſſet in caſu noſtro) adhuc diceretur
cõtrahere metu pænæ,& ob damnum euitan-
67 dũ,quia † amiſſio magni lucri inducit iuſtũ me
tũ,vt poſt Cin.& Anch.aduertit Iaſ.in l.Titia.
n.10.verſ.ſecundo notabiliter.ff. verb. oblig.
68 Ad ſecundum reſpondetur † obiectum nõ
procedere in modo mixto, ſed tantum in pote
ſtatiuo negatiuè cõcepto. Ita Bal. in auth. cui

reli-

Digitized by Google

relictum nu. 15. C. indi. vidui. toll. Emil. Conſ.
16. nu. 2. Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 61. nu. 42. in fi.
69 Ratio differentiæ eſt, †quia in actu dependen-
te à voluntate vnius, ſeu implere debẽtis, dies,
& pęna ſufficiunt abſque alia expreſſa & vlte-
riori interpellatione; in actu autem dependen-
te ab arbitrio, & miniſterio plurium, mora & pę
na vnius non incurritur abſque facto, ſeu defe-
ctu omnium interuenientium in actu, vt per Fe
lin. in cap. 2. nu. 4. verſ. ſed in hac limitatione
extr. de Magiſtr. & tetigi ſupra in calce tertij
fundamenti.

70 Reſpondetur ſecundo, †quod quando teſta
tor vlterius ſpecialiter prouidet in caſum mo-
di deficientis, & nõ impleri, tunc cautio aliqua
non eſt neceſſaria, quia ſat eſt, quod in pęnam
modi non impleti grauatus hæres cadat ab hę-
reditate, vt ſingulariter aduertit Ioſ. Ludo. de-
ciſ. Peruſ. 61. nu. 43. Licet ſtante ſequela facti,
& culpa D. Marſilij talis caducitas, & priuatio
nequaquam obſit D. Heliſabeth, vt ſupra pro-
batum eſt, & etiam deducetur in remotione
tertij obiecti.

71 Reſpondetur tertio †contrarium procedere,
& loqui in legatario volente acquirere lega-
tum relictum ſibi ſub modo, qui tenetur hęrædi
cauere, & cautionem offerre de modo implen-
do, aliàs exceptione doli repellitur. Secus au-
tem eſt in hærede ſimpliciter, & purè inſtituto,
qui hęreditatem adiuit, & acquiſiuit, qui non te
netur offerre cautionem prædictam non peti-
tam. Ratio differentiæ eſt, quia quando oblatio
requiritur, & ordinatur ad originem petitionis,
tunc requiritur oblatio, quia ipſa parit actio-
nem. Quando autem oblatio ordinatur ad coa-
diuuandam, ſeu adminiculãdam actionem iam
natam, vt eſt in hærede purè, & ſub modo inſti-
tuto, & tunc illa non requiritur, nec eſt neceſſa-
ria niſi parte opponente, & interpellatione præ
cedente; cum oblatio iſto in caſu ſuccedat loco
replicationis. Ita Bal. in l. 1. nu. 3. C. his, qui ſub
mod. Rui. conſ. 33. nu. 7. in tertio Gabr. Conſ.
5. num. 13. in 1. Ceph. Conſ. 207. nu. 48. & ſeq.
Non igitur fuit neceſſaria aliqua cautionis ob-
latio in D. Heliſabet purè hęrede inſtituta, cum
ad id non fuiſſet interpellata, vt etiam tradit
Crau. conſ. 59. nu. 7. ſequitur Meno. conſ. 494.
nu. 14.

72 Ad tertium reſpondetur, † illud procedere
in ſimplici diſpoſitione merè prouiſionali, in
præſenti autem caſu agitur de diſpoſitione me
rè, & principaliter pænali, addita nempè in pę-
nam hęredis non implentis mentem teſtatoris,
hæc inquam ſummoperè differunt. Soci. conſ.
259. col. 2. verſ. ex quo fundamento tolluntur
omnia. Dec. conſ. 273. col. fin. verſ. non obſtant
allegata in contrarium. Ideo in propoſito dico,
73 † quod clauſula illa (& quatenus matrimonium
non ſortiatur effectum) interpretari debet in ſo
lum caſum noluntatis, non etiam in caſum im-
potentiæ, ne alias fiat extenſio in pænalibus de
caſu ad caſum. Siquidem verba illa debent ex-
poni taliter, nempe (& quatenus matrimonium
culpa, ſeu mora, ſeu voluntate vel recuſatione
D. Heliſabet non ſortiatur effectum) vt potè
quod viripotens facta, & interpellata, matrimo-
nij copulam cum dicto D. Marſilio reſpuerit.
tex. eſt manifeſtus in l. ſi pęnam. ff. condit. & de
mon. & in l. 1. §. item ſi ita. ff. ad leg. Falcid. & in
propoſito ita declarat Bar. conſ. 7. factum tale.
n. 1. in 1. Ruin. conſ. 185. nu. 8. verſ. & ideo quã-
uis in conditione. in 2. Dec. conſ. 273. num. 3.
verſ. & illa conditio, ſi non poterit. Et ſi inquam
teſtator expreſſerit verba matrimonij effectum
importantia, non autem in noluntatem, vel vo-
luntatem filiæ reſonantia, attamen id non rele-
uat, quia in illis virtualiter, & neceſſariò conti-
netur arbitrium filiæ grauatæ: cum enim teſta-
tor dixerit (cum in ætate nubili erit, totis viri-
bus matrimonio copulari &c.) poſtea ſubiun-
gat (& quatenus matrimonium non ſortiatur ef
fectum) de neceſſitate ſuppoſuit potentiam, &
aptitudinem copulæ (alias ſequeretur, quod
onus, modum, vel conditionem impoſſibilem
adieciſſet, quæ non vitiaret diſpoſitionem, ſed
vitiaretur, vt ſupra deduxi) Conſequenter igi-
74 tur important voluntatem, & noluntatẽ puellæ
nubilis. tex. eſt in terminis, qui non poteſt cauil-
lari, in l. pater Seuerinam in prin. ff. condit. & de
mon. vbi verba quodammodo imperſonaliter
concepta, & ſolum effectum reſpicientia, vo-
luntatem, & noluntatem important, ibi (ſi Aelio
Philippo nupſiſſet) & paulo inferius ibi (ſi non
nupſiſſet) Quæ verba effectum importantia in-
terpretantur à legislatore, vt in arbitrium reſol
uantur, & voluntatem importent mulieris, iux-
ta deſtinationem teſtatoris, nubendę ibi (Aelio
Philippo fideicommiſum ita datum videri, ſi ei
Procula defuncti filia nubere voluiſſet) & ita
etiam illum tex. optimè declarando ponderat
Decian. videndus conſ. 4. nu. 27. in 2. Quare in
propoſito dico, quod cum D. Marſilius antè nu
bilem ætatem, & plenimodam viripotentiam
D. Heliſabet aliam vxorem duxerit, & conſe-
quenter dictam Dominam iam nubilis ætatis
effectam non interpellauerit ad copulam, non
eſt locus priuationi hæreditatis, ceſſante pror-
ſus fraude, & culpa D. Heliſabet, ex quo non da
tur priuatio, & pęna abſque culpa, vt in puncto
dicunt infracitati patres. Et cum diſpoſitio te-
ſtatoris intelligatur in caſum culpæ, moræ, vel
recuſationis, vel noluntatis filiæ, ad caſum im-
75 potentiæ non debet extendi, cum † talis ex-
tenſio non detur in pęnalibus, & quia non dici-
tur nolle, qui non poteſt. leg. eius eſt nolle. ff.
reg. iur. & de hoc eſt text. ineuitabilis in d. l.

Digitized by Google

pater Seuerinam.in prin.vbi id notat Bar.verſ.
dic ergo quod hic, quem omnes alij ibidem
ſequuntur, & Soci. conſilio. 259. columna. 2.
verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus, & conſ.
5. columna. j. verſ. 2. principaliter in tertio
76 ex cuius Soc.doctrina colligitur,† quòd con-
tractus nuptiarum eſt qualitas, ſeu conditio vo
luntaria, non autem neceſſaria ad integræ
77 hæreditatis retentionem. At † in actibus, ſeu
conditionibus voluntarijs non ſit extenſio de
78 vno caſu ad alium. † Crau.conſi.361.num. 7.
cum qualitas, vel conditio voluntaria debeat
impleri in forma ſpecifica. Et hoc dictum poſt
Socin.& alios in puncto ſequitur Decia.conſ.
3.nu.26.in 2.& hoc maximè procedit ad hoc,
vt euitetur pœna priuationis. Idem Decia.cõſ.
4.num.29.30.in ſecundo. & Bart.in d. l. pater
Seuerinam.plenè ſequitur vltra relatos in ter-
minis controuerſis. Dec.conſ.273.col.2.verſ.
ſed tamen prædictis. & verſ.non obſtat quòd
peremptio vſq;ad fin.conſilij; ipſemet Decia.
in loc.præcitat.& præcipuè in d.cõſ.4. nu.23.
verſ.non obſtant modo.& n.24.& 27.latè Frã
ciſ. de Ponte conſ. 4. nu. 46. & ſequentibus,

Quare à tali moleſtia omnimodè venit libe
randa dicta Domina Heliſabet. Laus Deo.

Ita fuit iudicatum à Perill. Senatu die 27.
Martij. 1602. in actis D. Ritij.

Carolus Bardell. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Matris præteritio reddit teſtamentum filij ipſo iure nullum.*

2 *Mater dicitur præterita. quando a filio non fuit ei relicta legitima iure Inſtitutionis.*

3 *Mater, cui non eſt relicta integra legitima, agit ad ſupplementum.*

4 *Clauſula codicillaris per verba futuri temporis virtus.*

5 *Clauſula (omni meliori modo) tollit vitium præteritionis.*

6 *Præterita perſona, ante teſtatorem defuncta, teſtamentum reconualeſcit & n. ſeq.*

7 *Querela, ſeu ius dicendi nullum præparatum actiuè contra teſtamentum non tranſmittitur.*

8 *Nullitas ab eo ſolo poteſt opponi, ad cuius fauorem fuit inducta.*

9 *Succedendi ius qui non habet, nec habet ius reuocandi ſeu rumpendi.*

10 *Legitima matri debita debet relinqui in proprietate, non in vſufructu.*

11 *Fructus non ſunt de bonis teſtatoris.*

12 *Mater dicitur præterita, cui nil eſt relictum de patrimonia. & ſubſtantia filij.*

13 *Hæredis inſtitutio annua non datur.*

14 *Inſtitutus in annua penſione dicitur inſtitutus titulo particulari.*

15 *Legitima debet per filium matri relinqui titulo uniuerſali ſeu hæreditario titulo inſtitutionis.*

16 *Fructuum collectio pendet a fortuna, & ſpe fortuita.*

17 *Legitima non relinquenda eſt titulo legati.*

18 *Legitima debita aſcendentibus eiſdem regulis gubernatur quibus debita deſcendentibus.*

19 *Legitima relicta titulo legati, teſtamentum laborat præteritionis vitio.*

20 *Dictio (nec non) importat ſermonis continuationem.*

21 *Relinquo eſt verbum commune, & adiectum vniuerſitati bonorum importat inſtitutionem, rei certæ alio hærede inſtituto, legatum.*

22 *Verbũ (lego) de ſui natura eſt aptum ad hæredis inſtitutionem denotandam & nu. 25. & 29.*

23 *Inſtitutio hæredis non colligitur, nec probatur ex coniecturis.*

24 *Lex non ſupplet inſtitutionem hæredis.*

25 *Verbum (lego) adiectum rei certæ importat legatum.*

26 *Inſtitutio non cadit in legato particulari.*

27 *Verbum (lego) adiectum vniuerſitati bonorum importat inſtitutionem ad ſuſtinendum teſtamentum,*

28 *Verba vbi ſunt clara, eorum proprietas attenditur.*

29 *Verbum (lego) adiectum vniuerſitati bonorum, alio hærede inſtituto, importat tantum fideicommiſſum.*

30 *Clauſula (& cætera) de ſui virtute includit ea, quæ ſunt de natura, & ſubſtantia actus.*

31 *Legatum dotis, & legitimæ, cenſetur factum iure inſtitutionis.*

32 *Relatum eſt in referente cum ſuis qualitatibus.*

33 *Clauſula relatiua vis.*

34 *Teſtamentum ſe referens etiam ad ſcripturam priuatam tenet.*

35 *Præteritus an poſſit approbare teſtamentum nullum ex cauſa præteritionis in præiudiciũ tertij.*

36 *Inſtitutionis expreſſio eſt de forma ſubſtantiali.*

37 *Farma non impletur per relationem ad aliud, nec per æquipollens.*

38 *Teſtamenti per relatianem ad cedulam operatio, reſtringitur ad ſola legata.*

39 *Relatio debet fieri ad qualitatem legati, vel temporis.*

40 *Inſtitutio diuerſos effectus operatur à legato.*

41 *Legati nomine non venit Inſtitutio in re certa.*

42 *Relatio debet fieri ad caſum magis dubium, & egentem prouiſione.*

43 *Relatio quando debeat fieri ad proximiora.*

44 *Relatio fieri non poteſt ad incompatibilia.*

45 *Relatio non debet fieri contra mentem diſponentis.*

46 *Relatio ceſſat, vbi viget contrarietas.*

Fruſtra

47 *Fruſtra fit per plura quod poteſt fieri ꝑ pauciora.*

48 *Relatio non fit ad certam rem, quando reſultat abſurdum.*

49 *Verba generalia non debent ad id referri, ſuper quo fuit ſpecificè diſpoſitum.*

50 *Repetita vna ſola conditione, alia conſultò videntur omiſſa.*

51 *Relatum eſt in termino referente.*

52 *Relatio non debet fieri ad ea, quæ ordo ſcripturæ non patitur.*

53 *Relatio ceſſare debet ad euitandam falſam grammaticam.*

54 *Relatio non debet fieri ad remota.*

55 *Subſtantia principalis diſpoſitionis ſublata, tollitur omne acceſſorium.*

56 *Relatio non operatur quando relatum eſt non apparens.*

57 *Referens non diſponit de per ſe.*

58 *Relatum dicitur pars referentis.*

59 *Termini virtus, ad quem fit æquiparatio, transfunditur in æquiparatum.*

60 *Nihil, & inualidum æquiparantur.*

61 *Qualitas in primo legato inutili non dicitur repetita in ſecundo valido.*

62 *Relatio eius, quod non fuit, non tenet.*

63 *Diſpoſitio non reſultat ex declaratione.*

64 *Teſtamentum non ſolenne probat voluntatem, ſed non in forma teſtamenti.*

65 *Teſtamento nullo probatur voluntas adimendi legatum. nō adimendæ, vel dandæ hæreditatis.*

66 *Mater conqueri non poteſt, ſi aliquid ei a filio relinquatur pleno iure de ſubſtantia ſua titulo vniuerſali.*

67 *Inſtitutionis defectus non poteſt ſuppleri per clauſulam codicillarem.*

68 *Clauſula codicillaris efficit, vt teſtamēto nullo, venientes ab inteſtato dicātur grauati reſtituere hæredi ſcripto.*

69 *Teſtamenti virtus valet ſub nomine codicilli, & vti codicillus.*

70 *Præteritionis vitium non poteſt ſuppleri per clauſulam codicillarem.*

71 *Clauſula codicillaris non poteſt operari, niſi venientes ab inteſtato adiuerint hæreditatem.*

72 *Teſtamentum primum validum non dicitur reuocatum per ſecundum nullum.*

73 *Hæreditatem ſibi ipſi nemo poteſt reſtituere.*

74 *Clauſula codicillaris non operatur præter voluntatem, vel deficiente voluntate teſtatoris.*

75 *Clauſula annullatiua (nec aliter) formam præciſam, & limitatum conſenſum inducit.*

76 *Clauſula codicillaris, niſi fuerit imperito teſtatori declarata non operatur.*

77 *Clauſula codicillaris non operatur in teſtamento contra officium pietatis.*

78 *Clauſula codicillaris ſanat defectum ſimplicem, non defectum ſubſtantialem.*

79 *Clauſula (omni meliori modo) non extendit diſpoſitionem ad caſus non expreſſos.*

80 *Clauſula (omni meliori modo) non operatur, quādo modus ineptus fuit expreſſus.*

81 *Clauſula codicillaris operatur, quando ſimpliciter refertur ad teſtamentum,*

82 *Teſtamentum reconualeſcit ob mortem præteriti, ante teſtatoris obitum, poſthumo ignoranter præterito.*

83 *Tranſmiſſio querelæ, vel Iuris dicendi nullum teſtamentum, quando locum habeat.*

84 *Nepos præteritus viuo Auo mortuus rumpit teſtamentum.*

85 *Matri, cui aliquid bonorum filij ab inteſtato debetur, competit Ius dicendi teſtamentum nullum, ſi fuerit præterita.*

ARGVMENTVM.

Præteritio matris reddit filij teſtamentum nullum, nec ſufficit ei quid iure legati relinquere, cùm opus ſit titulo vniuerſali.

CONSILIVM XXI.

Actiones meæ a Domino.

PArs teſtamenti taliter cantat. Item iure inſtitutionis, & legati reliquit, & legauit Dominæ Angelicæ Torniellæ eiuſdem Do. teſtatoris matri ſcutos centum auri à libris ſex paruarum Mant. pro ſcuto, anno quolibet, eius tamen D. Angelicæ vita durante, & non aliter, nec vltra, ſoluendos ex fructibus, & introitibus bonorum ipſius. D. teſtatoris, Necnon & eidem D. Angelicæ reliquit, & legauit, vt ſupra, dimidium bonorum mobilium eiuſdem D. teſtatoris.

Quæritur an ſtante qualitate præfati teſtamenti, mater teſtatoris dicatur præterita, & conſequenter teſtamentum nullum, necne.

Quo in caſu videtur dicendum, quòd non dicatur præterita, quia etſi præteritio matris
1 †reddat teſtamentum filij ipſo iure nullum, §. ſiue autem hæc obſeruata. authen. vt cum de appel. cognoſ. Bald. in auth. ex cauſa numero 12. C. lib. præter. cum concordantibus per Peregrin. conſilio 81. numero 1. & ſequen. in 1. Meno. conſilio 961. numer. 5. addo Gomeſ. variar. reſol. tom. j. capitu. 11. numero 36. Craſſ. de ſucceſ. §. teſtamentum. quæſtione 45. numero 3. & quæſtione 51. in fin. Lancel. Gall. conſ. 72. nu. 45. & 46. Vueſemb. conſil. 17. nume. 4. & præterita dicatur, quando illi à filio teſtante non fuit relicta legitima titulo inſtitutionis. Clari. in §. teſtamentum. quæſtione 38. verſicu. ſed quæro tu ſcis. Cuch. de

legit. rubrica. quo titulo parentibus numero
36.Spin.de teſtam.glo.17.num.46.Vueſemb.
conſi. 17.num. 36. Dom.Surd. conſil. 341.
nume.29.& ſeq.Rimi. iun.conſi. 78.num. 11.
12.& conſi.765. num.28. & ſeq.& conſ.742.
num.47.& conſi.793.num.4. Attamen in præ
ſenti facti ſpecie teſtamentum illud tali labe
nullitatis affectum non eſſe ex pluribus proba-
biliter videtur poſſe ſuſtineri.

Primò,quia cùm matri fuerit iure inſtitutio
nis relicta annua penſio ſcutorum centum &c.
necnòn & dimidium bonorum mobilium ip-
ſius teſtatoris, dubio procul dicitur ſatisfa-
ctum formę, ſeu ſolemnitati requiſitę à iure in
teſtamento filij, cùm ſat ſit filio relinquere ma
tri quid minimum titulo inſtitutionis ad ſuſti-
3 nendũ teſtamentum, licèt † eidem integra le-
gitima non relinquatur, cùm poſſit agere ad
ſupplementum. Clar.d.quæſtione 38. verſic.
ſed nunquid tota. Cuch. de legit. rubr. quo ti
tulo ſit relinquenda legitima num. 3. & nume.
14.Clemen.de patria poteſt. effectu 16.num.
44.Craſſ.de ſucceſſ.§. legitima.quæſtione 32.
num.2.& §.teſtamentum. quæſtione 35.in fin.
& quæſtione 43.nume.j. Vueſemb. conſi.96.
num.6.& conſi.85.num.22.& 23.non obſtan-
te clauſula prohibitiua de vlterius, vel aliter
non perendo,vt in præſenti caſu. Craſſ. d. §.
legitima.quæſtione 32.num.3. & nulla ratione
habita grauaminis ſuper impoſiti dictæ portio
ni, quia onus reijcitur, & habetur pro non
adiecto, & teſtamentum ſuſtinetur. Craſſ. d.
§.legitima.quæſt.38.nu. 10. & §. teſtamentum
quæſtione 43.in fin.

4 Secundo,quia in præſenti † teſtamento ad-
eſt clauſula codicillaris concepta per verba
etiam futuri temporis, cuius eſt virtus, vt, da
to vitio præteritionis, dicantur vocati venien
tes ab inteſtato, & grauati per fideicommiſ-
ſum reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto.
Clar. §.teſtamentum quæſtione 46.Craſſ.§.te-
ſtamentum.quæſt.50.num.j.D.Surd.conſi.55.
num.13.& conſi.232.num.20.Honded. conſ.
74.num.21.in j.Turret.de clauſ. codicil. quæ
ſtione 53.Vnde ſequitur, quod cum hæres te-
ſtamentarius fuiſſet aliàs proximior agnatus
teſtatoris, & conſequenter ſucceſſibilis ab in-
teſtato,nil releuet huiuſmodi allegatio nullita
tis,cùm præteritio matris tali in caſu opponēti
ipſam pręteritionē nullũ cōmodũ ſit allatura.

Tertio,adeſt etiã clauſula (omni meliori mo
5 do &c.)quæ fortius operatur,cùm tollat † vitiũ
præteritionis,& efficiat, vt vnumquodq; reli-
ctum,ſimpliciter titulo valido inſtitutionis,teli
ctũ dicatur ad ſuſtinēdũ teſtamentum. Bal.in l.
quoties.nu.9.10.C.hær.inſtit.Magdale. de nu.
teſt.teſtam.par.j.c. 16.nu.8. vſq; 136. Meno.
cōſ.453.n. 5. Huiuſmodi inquã clauſula facit,
vt nō intelligatur facta reſtrictio ad modũ ſpe
cificatum per teſtatorē,ſed etiã ad quemcunq;
alium modũ aptiorē, & validiorē. Crau. conſi.
326.nu.15.Rim.iun.conſ.23.num. 147.diffusè
Turret.de clauſ.codicil.q.122.nu.5.& q.133.
vbi extēdit, id ꝓcedere ẽt ſi præfata clauſula
ſit adiuncta, & appoſita in calce clauſulæ codi
cillaris,nō aũt ſeparatī de ꝑ ſe,& principaliter.

Quarto:mater iſta prædeceſſit filio teſtato-
ri,& per conſequens non allegauit vitium præ
teritionis,deducendo nullitatē teſtamēti,quo-
6 fit,vt teſtamentũ dicatur † recōualeſcere, quia
prædefuncta perſona præterita ipſi teſtatori te
ſtamentum reconualeſcit.tex. in l. poſthumus.
vbi Doct.ff.iniuſt.rupt.Clemen.de pat.poteſt.
effect.14.n.8.cũ concordãtib. per Daut de te-
ſta.n.350.Clar.in §.teſtamētũ q. 45. verſi. ſed
pone.Craſſ.§.teſtamentum. q.46.n.18.& 19.&
7 ideo infertur,querelã,† ſeù ẽt ius dicendi nul-
lum præparatũ actiuè contra teſtamentũ, non
tranſmitti.l.poſthumus §. ſi quis inſtituta. vbi
doct.ff.inoff.teſta.Iaſ.in l.ſi hęredem.a. not.C.
inoff.teſta.Gozad.conſi.85.nu.2. Alex. conſi.
125.nu.5.in 6.Pedro.conſ.15.nu. 21. Panci-
rol.conſ.123.n.28. cùm requiratur declaratio
volũtatis ſaltē tacita ipſius præteriti,aliàs teſta
mētũ nō irritarur,ſed ſuſtinetur. Quòd eo for-
tius,& indubitatè dicitur ꝓcedere, quãdo sũt
inſtituti hęredes veniētes ab inteſtato. ex tex.
in d.l.poſthumus.verſ.idem & circa.Bar.in l.ſi
duobus.§.ſi prius.ff.cont.tab. Nã præteritus ta
cens,vel abſtinens ſe ab hæreditate,dicitur ap
probare teſtamētũ in ꝑiudiciũ aliorũ non inſti
tutorũ,maximè quãdo hæredes in teſtamento
ſcripti alias fuiſſent ſucceſſuri ab inteſtato, vt
poſt alios tradit Meno.conſ.504. nu.25.Con
8 firmatur argumētũ ex eo, ꝙ nullitas ab eo † ſo-
lo poteſt opponi, ad cuius fauorem fuit indu-
cta.Tiraq.in l.ſi vnquam verb.reuertatur. num.
11.12.13.C.reuoc.donat.

Quintò,cùm mater excludatur à ſucceſſio-
ne filij inteſtati, nō pōt habere ius dicendi nul
9 lũ,quia nō habēs † ius ſuccedēdi,nec habet ius
reuocãdi,vel rũpendi.Bal.in l.poſthumus. §. ſi
quis ex his.n.3.ff.inoffi.teſta. late Alex. conſi.
125.in 6.Iaſ.in Auth.nouiſſima.n.57. C.inoffi.
teſta.Cagno.in l.j.n.3.ff.inoff.teſta. qui omnes
affirmãt,matrē, ſeu fæminã excluſã à ſtatuto ꝓ
pter maſculos,nō poſſe allegare teſtamentum
nullũ ſub clypeo pręteritionis,cùm ius dicēdi
nullũ ſolùm cōpetat valenti ſuccedere ab inte
ſtato. Addo Afl.deciſ.158.n.6. Gabr. conſi.
11.nu.18.in j.Noni.conſ.19.n. 5. At ſtatutum
noſtrũ Rubr.de ſucceſſ.ab inteſtato, excludit
matrem à ſucceſſione filij inteſtati,extantibus
agnatis intra quartum gradum perſonæ defun-
ctę,vt in præſenti caſu,ergo &c.

Deſcēdo tñ in cōtrariũ ſententiã, nō obſtan
tibus

Digitized by Google

tibus prædictis, attenta præſentis facti ſpecie, vt ſcilicet mater prædicti Domini teſtatoris dicatur præterita, & teſtamentum iſtud ſit ipſo iure penitus, & omnino nullum, adeo quòd ex illo nemo hæres exiſtere poſſit, nec aliquo pacto dicatur poſſe reconualeſcere, vel ſubſtineri. Duo enim fuerunt facta legata, quæ ſeparatim veniunt examinanda pro maiori veritatis elucidatione.

Quò (inquam) ad primum caput penſionis annuę ſoluendæ ex fructibus, quæ dicitur ſuccedere loco legitimę matris debitę, dico tale relictum, vtcunque etiam honorabili titulo inſtitutionis relictum, eſſe funditus nullum, nec poſſe operari ſuſtentationem teſtamenti. Quia
10 legitima matri debita † debet relinqui, & præſtari ex patrimonio, & ſubſtantia bonorum teſtatoris filij plenè, ac liberè cum proprietate, non autem in vſufructu, & multominus in fructibus, & ita ex corporibus hęreditarijs debuit relinqui, non ex fructibus hęreditatis;
11 quia fructus iſti non † ſunt, nec dici poſſunt de bonis teſtatoris. tex. in l. ſcimus. §. repletionē. C. inoffi. teſta. D. Surd. conſ. 128. nu. 6. & in terminis noſtris conſ. 341. nu. 31. 33. & ſeq. & optimè conſ. 388. n. 15. 16. & deciſ. Mant. 21. nu. 2. Port. Imol. conſ. 97. num. 4. Bimi. conſ. 71. nu. 20. Craſſ. de ſucceſſ. §. legitima. quæſt. 15. nu. 6. Rim. iun. conſ. 510. n. 33. & conſ. 742.
12 nu. 40. & ſeq. Rube. Vtin. conſ. 5. num. 8. Cum igitur mater ex tali relicto nil dicatur capere de patrimonio, vel ſubſtantia filij teſtatoris, ſequitur illam ex hoc capite dici præteritam, & conſequenter teſtamentum eſſe nullum, vt tradit Anchar. conſ. 128. nu. 2. Rim. iun. d. cōſ. 742. num. 40. Iaſ. conſ. 160. col. 1. in 2. & omnium latius in puncto controuerſo Meno. videndus conſ. 882. num. 8. vſq. ad fin.

Secundò, cum legitima debeat relinqui titulo hęreditario ipſi matri, ſequitur, quod cū fuerit deſignata ſuper annua penſione, nullius
13 omnino ponderis ſit, quia non datur † hæreditas annua, nec inſtitutio hęredis annua. Euge. conſ. 25. nu. 32. & nu. 46. in fin. Meritò in-
14 ſtitutus in annua penſione dicitur † inſtitutus titulo particulari, non titulo vniuerſali, quia non poteſt dari vera inſtitutio hęredis pro primo anno pura, & pro ſequentibus conditionalis (vt eſt relictum annuum. l. ſi in ſingulos. ff. an. legat.) ex quo tali in caſu diceretur data hæreditas ad diem contra leg. hæreditas ex die. ff. acquirend. hæred. Nam, excepto primo anno, diceretur ablata hæreditas ſub contraria conditione. l. ſi legatum purè. ff. adimen. leg. Vnde ex his dico, quòd cum
15 legitima debeat per filium teſtantem † relinqui titulo vniuerſali, ſeu hæreditario, ſcilicet inſtitutionis, ſequitur tale relictum in annua penſione cōſiſtens in propoſito iſto eſſe nullum, vti in titulo particulari fundatum. Ita Ruin. conſil. vltimo, nume. 22. in fin. in 2. cum concordantibus per Odd. conſil. 91. nu. 33. & ſequentibus.

Tertiò videtur etiam ex abundanti conſiderandum, quòd iſta ſolutio annua dicatur
16 incerta, cùm recollectio fructuum dependeat à fortuna, & ſpe fortuita, vt declarat Burſ. conſil. 68. num. 24. Nam fructus colligendi, ſeu expectandi ex prædijs ruſticis, plurimis caſibus fortuitis ſunt indies ſuppoſiti, vt puta gelu, peruinę, immoderatę pluuię, grandini, hoſtium incurſui, & fluminum inundationi. Ex pręd ijs autem vrbanis, incendio, ruinę, defraudatę penſioni per conductores, ac cęteris id genus, & ita vndique anguſtiæ. Quò fit, vt talis penſio dicatur fortuita, & conditionalis, non autem abſoluta, & liberè dependens à voluntate, & poteſtate teſtatoris, vel inſtitutę matris, & ita in hoc caſu mater dicitur inſtituta ſub conditione caſuali, Adeò quòd, cum ipſa in defectum dictæ conditionis non fuerit exhæredata, vel aliter firmiter inſtituta, teſtamentum filij dicitur nullum ratione præteritionis matris. Gloſ. in l. ſi pater. vbi Caſt. num. 5. C. inſtit. & ſubſtit. optimè & latè Rimin. iun. conſil. 742. nume. 29. 30.

Quo ad ſecundum legatum dimidij bonorum mobilium, dicitur & illud nullius eſſe ponderis reſpectu validitatis teſtamenti, vtpotè titulo inſtitutionis, vel hæreditario iure deſtitutum, ſiquidem ſub ſolo titulo legati ſimplicis fuit relictum, vt patet intuenti, merito non abolet defectum pręteritionis, & teſtamenti nullitatem, cum omnino de forma ne-
17 ceſſaria à lege † inducta ſit, vt legitima, vel illius portio titulo inſtitutionis relinquatur, non autem titulo legati, tex. in §. aliud quoque capitulum. Auth. Vt cum de appel. cognoſ. glo. in auth. nouiſſima. vbi Iaſ. num. 13. C. inoff. teſta. Clar. in §. teſtamentum, quęſtione 38. verſ. ſed quęro, tu ſcis quòd iure hodierno: vbi loquitur de legitima matri relinquenda. Cuch. de legit. Rubr. Quo titu. parentibus. Peregr. de fideicom. articu. 49. nume. 48. diffusè in terminis D. Surd. conſil. 341. nume. 29. & conſil.
18 388. nume. 3. Nam eiſdem † regulis gubernatur legitima debita aſcendentibus, ſicuti debita deſcendentibus, niſi expreſsè, & ſpecificè contrarium à lege deciſum appareat; quia ſtatutum in vna habet locum in alia. Vaſq. de ſucceſſ. creat. §. 10. numero 266. & nume. 368. & §. 20. numero 284. Gabr. conſilio 101, numero 9. in j. Roder. Suar. in le. quoniam prioribus, amplia. 16. numero 2. C. inoff. teſta. Petra de fideicomiſſ. quæſt. 15. nu. 74. D. Surd. con. 388. nu. 14. Cum igitur

matri legatum iſtud ſolo titulo legati fuerit relictum,teſtamentum dicitur nullum ex præteritionis vitio. Clar. d. quæſt.38. verſ. quid ſi vero ſi pater,& verſ.Præterea quarto, ac luculenter Magdal. de numer. teſti. par. 1. cap. 16. num.54. & ſequentibus, ſed de hoc etiam infra latius.

Quod autem iſtud ſecundum legatum nullo pacto dicatur relictũ explicitè, nec implicitè, ſeu etiã virtualiter titulo inſtitutionis, ſed mero titulo legati, id ſatis ſuadetur ex eius lectura, Idcirco illius verba ſigillatim recẽſebimus, & illorum virtutem, ac importantiam ponderabimus.

Primò igitur teſtator dixit (necnon) quæ quidem dictio operatur, ac ſi fuiſſet dictum,
20 (Item reliquit,&c.) quæ † quidem dictio (Itẽ) poſita inter orationes perfectas, vt ſunt iſtæ, de quibus agitur,ſolam ſermonis continuationem,non autem præcedentium qualitatum repetitionem importat, vt poſt laſ. Curt. Rolan. & alios aſſerit Vulpel. de aduerb. ver. Item; verſ. non tamen eſt præcedentium repetitiua, & in propoſito noſtro notat Meno. conſ. 86. num.81.& ſeq. Burſ.conſ. 97. nume. 10. Odd. conſ.47.nume.17. 18. & ſeq. Lancel. Gall. in conſuet. Alexan. ver. item quod, num.4.& 5. Bertaz. de inſtrum.clauſul. 20. gloſs. 1. per totam,& in terminis quod dictio(necnon)ſtet ſolùm continuatiuè, non autem repetitiuè, Magon.deciſ.Floren.117.num. 34. & ſeq.

Secundò ſubſequitur legatum hoc modo (necnon eidem, &c. reliquit) Iſtud verbum,
21 Relinquo, eſt † commune, Rim. iun.conſ.50. num.38. Menoch. conſ.637. num.4. Treutacinq. de ſubſtit. par.4.cap.4. nu.26. Intriglio, de ſubſtit. cent.3.quæſt.35.num.51. & conſequenter aptum eſt importare hæredis inſtitutionem,& ſimplex legatum.Idcircò diſtinguũt doctores, Aut tale verbum eſt adiectum vniuerſitati bonorum, vel quotæ hæreditatis, & tunc importat inſtitutionem, & titulum vniuerſalem,Aut eſt additum rei certæ,vel quotæ bonorum, alio hærede vniuerſali inſtituto, vt in præſenti caſu,& tunc innuit legatum,in tantùm quod per tale relictum nõ ſuſtinetur teſtamentum laborans vitio præteritionis, vt benè explicat Clar. d. quæſt. 38. verſ. quid vero ſi pater in teſtamento. Cuch. de legit. rubr. quo titu. ſit relinquenda legit. num. 47. Suarez. in l.quoniam in prioribus, quæſt. 7. num. 2. in repet.C. inoff. teſta. Didac. in c. Raynutius, §. 1. num.5.extr.de teſta. Rim.iun.conſ.748.nume. 12. Eman. à Coſta in cap. ſi pater, verſ. Bonis ſuis, num. 14. de teſta. in 6.Spin.de teſta. gloſ. 17.num.38.& ſequ.Craſſ. de ſucceſſ.§. Inſtitutio.quæſt. 14.num.2.& 3. & per tot. Rol.conſ. 34. nume. 19.20. in 4. D. Surd. conſ. 229.nu. 6.& ita in indiuiduo caſus noſtri terminauit Rota Roma. deciſ. 691. par. 1. in nouiſſimis.

Nec dicatur verbum,(Relinquo,) importare inſtitutionem hæredis, quando refertur ad perſonam, quæ neceſſariò debuit inſtitui, nè alias teſtator dicatur feciſſe actum nullum, adeo quod huiuſmodi verbum debet trahi ad inſtitutionem ad hoc, vt teſtamentum valeat. Abb. & alij relati per Didac. in c. Raynutius, §. 1.num.5. in princ.de teſta.

Quia talis opinio falſa eſt ex text.ineuitabili in d.§.aliud quoq; capitulum. Auth. vt cum de appel. cognoſ. vbi filio neceſſario inſtituendo non ſat eſt ſub aliquo titulo particulari relinquere aliquid, niſi ex ſolo honorabili titulo inſtitutionis, adeò vt verbum(Relinquo)non trahitur ad inſtitutionem,ad actus validitatẽ,ſi rei certæ, vel quotæ bonorum adiungatur, vt hic, & ideo contrarium expreſsè poſt multos firmat Didac.d.§.1. num. 5. Guliel. Bened. in d.c. Raynutius,ver.in eodem teſtamento relinquens,il 1.num.57.Clar.d.quæſt.38.verſ.quid vero ſi pater; Spin.alios commemorans d.gloſ. 17.num.38.39.Sed de hoc etiam infrà tractabimus in perſcrutatione verbi (legauit.)

Tertiò igitur ſubiunxit teſtator hoc modo (necnon eidem,&c. reliquit,& legauit.)Quod quidem verbum (Lego,)appoſitum relicto matri, videtur importare inſtitutionem, ne aliàs teſtamentum corruat ſub prætextu præteritionis.l.at è Theſau. deciſ.58.per totam. Stringitur argumentum,ex eo quòd in præcedenti legato teſtator vſus eſt verbo legauit, ad importandam hæredis inſtitutionem, cùm dixerit, Item iure inſtitutionis reliquit, & legauit, &c. Quo in caſu verbum(legauit), importat inſtitutionem hæredis, & vna pars teſtamenti declarat aliam, maximè cũ de ſui natura verbum
22 (lego,)ſit aptũ † ad hæredis inſtitutionem denotandam: Patiſ.conſ.54.nu.6.7.in 2.& conſ. 21.num.51.in 3.

23 Sed aliter dicendum eſt in præſenti † caſu, ſi quidem inſtitutio hæredis non colligitur, nec probatur ex coniecturis. l. vnic. ff. ſi tab. teſta. null. extã. Sed verbis claris, expreſſis, ac indubitatis fieri debet. l.hæredes palã, ff. hæred. inſtit. l. iubemus, C. teſta. Lancel. Gall. conſ. 72.num.10. & ſeq. Mant. de coniect. vlt. vol.
24 lib.4.tit.1.nu.3.vbi ſubiungit,legem † nõ ſupplere inſtitutionem hæredis, cùm ſit ſolemnitas actus neceſſaria, & ad inducendam inſtitutionem ſola voluntas non ſufficit. l. quidam cum filium,ff.hæred. inſtit.Quia in actu,in quo vltra voluntatem requiritur expreſſa diſpoſitio, & ſolemnis, non ſubauditur illud eſſe factum quod verè factum non fuit, licèt ſit neceſſarium ad illud conſequens, quod factum eſt, cùm per voluntatem conſequentis intelligatur

gatur

gatur adeſſe voluntas antecedentis, quando
ſola voluntas ſufficit ad eum actum inducen-
25 dum Mant. d. tit. 1. nu. 16. Modò † verbum,
(lego) ſecũdum veram, & propriam ſignifica-
tionem indiſtinctè apportat legatum, quãdo eſt
adiectum rei certæ, vt latè probat videndus
Bologni. in rubr.ff.lega. 1. nu. 87.92.93. Craſſ.
26 §.inſtitutio.quæſt. 15. n. 1. Nam in legato † par-
ticulari non cadit inſtitutio. Soc. iun. in l. Centu
rio. nu. 7. ff. vulg. Intriglio. de ſubſtit. centur. 1.
quæſt. 2. num. 23. eſt inquam verbum iſtud merè
obliquum, & ideo ſi apponitur rei certæ, nequa
quam poteſt arguere inſtitutionem, Maluas. cõſ.
103. nu. 59. Craſſ. d. §. inſtitutio. quæſt. 22. nu.
9. Hæcque procedunt etiamſi verbum (lego) re
feratur ad perſonam neceſſariò inſtituendam,
& vbi alias teſtamentum corrueret, tex. in d. §.
aliud quoque capitulum, Auth. vt cũ de appel.
cognoſ. vbi expreſſè dicitur, oportere filium ti-
tulo honorabili inſtitutionis à teſtatore vocari,
non autem titulo legati, & in ſpecie id aduertit
Bologn. d. n. 93. verſ. Item ampliatur procede-
re, & hoc latè probat Alex. in l. humanitatis. nu.
2. verſ. & iſtud videtur procedere, etiamſi nul-
lus alius eſſet C. impub. Lancel. Galli, conſ. 72.
num. 18. Hinc dixit Menoch. lib. 4. præſumpt.
141. nu. 34. quòd verbum (lego,) nunquam tra-
hitur ad inſtitutionem, quando eſt adiectum rei
ſingulari, & ideo alibi dicitur, tunc tantummo-
27 do tale verbum trahi ad inſtitutionem † ad ſu-
ſtinendum teſtamentum, quando eſt adiectum
bonorum vniuerſitati, & nõ aliter; Ita poſt alios
tradit Clemen. de patr. poteſt. effectu 16. nu. 2.
& nu. 6. Strach. ad Crau. cõſ. 75. n. 2. & 3. Rim.
iun. conſ. 742. num. 52. & id procedere indiſtin
ctè ait idem Rim. iun. Inſtit. de donat. §. 1. num.
17.18. facit Bal. in l. quoties. nu. 11. C. hæred. in
ſtit. dicens, quod ſi teſtator expreſsè dixerit (re-
linquo iure legati decem filio meo) tunc filius
eſt præteritus. Ratio eſt, vt dixi, quia legitima
debet relinqui deſcendenti, vel aſcendenti
ſolo titulo inſtitutionis per d. §. aliud quoque,
Auth. vt cum de appel. cognoſ. Si igitur teſtator
expreſsè legauit, non poteſt dici, quod voluerit
inſtituere hæredem ad ſuſtinendum teſtamen-
28 tum, quia vbi verba ſunt clara, eorũ † proprie-
tas attenditur, etiamſi actus reddatur nullus. So
ci. in l. vbi eſt, in 5. notab. ff. cond. & demon.
Crau. conſ. 288. col. 2. nimirum ſi teſtatore cla-
rè dicente ſe legare, dicitur intellexiſſe de lega-
to, non autem de hæredis inſtitutione, vt præci
sè firmat Meno. conſ. 86. nu. 75. & ſequentibus
vbi optimè loquitur.

Præterea, vt dixi ſupra, verbum (relinquo),
quod eſt cõmune, ſi reperitur adiectum rei par-
ticulari, nunquam importat inſtitutionem, etiãſi
referatur ad perſonam de neceſſitate inſtituen-
dam, ex Didac. Clar. Spin. & alijs præcitatis,
quibus addo Magon. deciſ. Lucan. 32. num. 18.
vbi additus in littera, g. Rota Roma. deciſ. 691
par. 1. in nouiſſimis, multò minus id importare
poteſt verbum (lego) quod eſt merè obliquum,
vt pariter ſupra probaui.

29 Quinimo quãdo iſtud † verbum (lego,) repe
ritur adiectum vniuerſitati bonorum, alio tamẽ
hærede inſtituto vniuerſali, nunquam importat
inſtitutionem, ſed tantummodò fideicõmiſſum,
vt poſt Iaſ. Crott. & alios de communi teſtan-
do ſcribit Craſſ. §. Inſtitutio, quæſt. 15. n. 2. alios
congerit, & ſequitur, & veriorem opinionem
enunciat Spin. de teſta. gl. 17. nu. 39. & de com
muni fidem facit etiam Menoch. conſ. 86.
nu. 78.

Et ita ſatis patet allegata per Theſau. d. de-
ciſ. 58. nullam vim facere in præſenti caſu, cum
contra eum verior, ac receptior extet docto-
rum opinio, & præcipuè cũ maius fundamentũ.
30 Theſa. ibidem reſideat in dictione † illa (&
cætera) immediate adiecta verbo (legauit)
quæ clauſula de ſui virtute includit ea, quæ sũt
de natura, & ſubſtantia actus. Bar. & alij in l. Gal
lus. §. idem videndum. ff. lib. & poſthu. Bertaz.
in l. ſi quis maior num. 533. C. tranſ. Ideo dixit
Rui. conſ. 159. nu. 11. in 4. clauſulam cæteratam
comprehendere perfectionem teſtamenti, etiã
quoad rogitum, nomẽ, & publicationem nota-
rij, ſequitur Pret. de vlt. vol. fol. 101. num. 69. &
per dictam clauſulam cenſeri notarium roga-
tum à teſtatore, vt apponat, & extendat omnes
clauſulas in pleniſſima forma pro validitate te-
ſtamenti, & prout plenius, & melius notarius ro
gari poteſt, aſſerit Soci. iun. conſ. 124. nu. 43. &
ſeq. in 1. ſequitur Pret. d. fol. 101. num. 70. & in
illis terminis verbi (legauit) cum clauſula, & cæ
tera, loquitur Raud. de analog. in loco citato
per ipſum Theſaurum, cuius cætera fundamen-
ta per eum allegata in propoſito iſto nil admo-
dum releuant. Nam quod verbum (lego) in ma
teria fauorabili importet hęredis inſtitutionem
ad teſtamenti validitatem, eſt contra tex. aper-
tum in d. §. aliud quoque capitulum, & contra
tot doctrinas præallegatas patrum, apud quos
aliud probatur. Et in quantum etiam adducit
31 Idem Theſa. legatum dotis, & legitimæ † cẽſe-
ri factum iure inſtitutionis, id admittitur, tum
quia verbum (lego,) eſt adiectum rei vniuerſa-
li, tum per alias rationes congeſtas per Clar. in
§. teſtamentum. quæſt. 38. verſ. ſed quid ſi dicat.
& verſ. 15. ſequentibus Vaſq. de ſucceſ. creat.
lib. 2. §. 20. nu. 254. & ſequentibus Craſſ. d. §. In-
ſtitutio. quæſt. 14. num. 8.9. & §. teſtamentum
quæſt. 35. n. 14. & ſeq. & etiam diffusè per Mag-
dal. de nume. teſti. par. 1. cap. 16. nu. 111. Nega-
tur tamen verbum (lego) denotare ex ſe titu-
lum inſtitutionis, quando eſt adiectum rei cer-
tæ, vel quotæ bonorum, etiamſi agatur de vali-
ditate

Digitized by Google

ditate actus, vt ſupra ſatis deductum eſt, ma-
ximè quando illi non eſt addita clauſula, &
cæterata.

Quartò igitur reliquum eſt diſcutere de vi,
& importantia clauſulę relatiuę (vt ſupra) ſta
tim addita verbo (legauit) quę clauſula, cum
habeat relationem ad orationem anteceden-
tem, in qua clarè fuit expreſſus titulus inſtitu-
tionis, talis qualitas tituli hęreditarij dicitur
repetita in oratione, ſeu legato referente, cùm
32 relatum ſit in referente † verè, & propriè cùm
ſuis qualitatibus. Anch. quęſt. 63. num. 5. in 2.
Paſci. conſi. 129. num. 4. Beci. conſi. 78. nu. 37.
Imo, cùm agatur de ſuſtinendo teſtamentum
33 vigore iſtius clauſulę relatiuę, dubio † procul
refertur ad omnia contenta in oratione relata,
& conſequenter ad qualitatem hæreditariam,
ſeu titulum inſtitutionis. Dec. conſi. 14. num.
5. verſ. confirmatur hoc. Crau. conſi. 88. num.
3. Inducit enim repetitionem voluntatis teſta
toris. Noni. conſi. 40. num. 12. etiam ſi agatur
de inducenda hæredis inſtitutione, quia licèt
de forma, & eſſentia requiratur ſpecifica ex-
preſſio oris proprij teſtatoris circa nomen hæ-
redis, & tituli inſtitutionis. l. hæredes palam.
ff. teſta. l. iubemus. C. eod. titu. Attamen tali.
formæ poteſt ſatisfieri per æquipollens, & per
conſequens etiam per relationem ad aliud, &
Idcò videmus tenere teſtamentum referens ſe
34 ad aliam ſcripturam etiam priuatam, & inſo-
lemnem, cùm omnia contenta in dicta ſcri-
ptura relata cenſeantur diſpoſita in teſtamen-
to referente. Craue. conſi. 143. num. 6. Ioſeph.
Ludo. concluſ. 66. col. j. & per tot. Pret. de vlt.
volun. fol. 187. col. j. nu. 12. Amat. decis. 15.
num. 31.

Reſpondetur tamen primò, in pręſenti ca-
ſu nullo pacto per dictam claululam (vt ſupra)
cenſeri repetitam qualitatē inſtitutionis; nam
clarum eſt, legitimam, vel illius partem expreſ
ſo titulo inſtitutionis relinqui debere aſcen-
denti, & deſcendenti ex forma à lege ſubſtan-
tialiter inducta, vt tradit Alex. in l. humanita-
tis. num. 2. verſ. Item dicunt, quod iſta verba
fuerunt. C. impuber, & conſil. 70. num. 10. in
2. Ioan. Fab. Aret. Porti. Bello. Opeci. Noni. Pi-
cenard. & Rizzard. Inſtit. de exhæred. liber. in
prin. Hinc dicunt doctores in quæſt. controuer
ſa, an ſcilicet præteritus poſſit approbare te-
ſtamentum nullum ex cauſa præteritionis in
præiudicium tertij. Tuentes affirmatiuam mo-
uentur, Quòd præteritus poteſt approbare ea
ratione, quia forma introducta in alicuius fa-
uorem ab eo ſolo poteſt allegari, non ab alio.
Negatiuam verò tuentes adducunt, Quòd
forma à lege introducta non ſeruata, corruit a-
ctus ipſo iure abſque hominis miniſterio, & ita
ſatis patet talem expreſſionem tituli inſtitutio
36 nis, vel hęreditarij eſſe de forma iuxta pręfi-
cta, de quibus per Iaſ. in l. poſthumo num. 25.
vbi Rim. iun. num. 391. & num. 406. Modo
37 infero, quòd forma non poteſt impleri per re
lationem ad aliud, & ideo quando expreſſio
eſt de forma non impletur per æquipolens,
Bal. in l. minoribus. C. his quib. vt indign. Iaſ.
in le. certum. col. j. ff. ſi cer. pet. Brun. de for.
tit. de adimpl. form. col. 12. verſ. & ex hoc &
verſ. & quod vbi requiritur. Relatio inquàm
non implet formam. Cattoc. deciſ. 51. nume.
12. Medic. de reg. iur. reg. 10. num. 46. & 49.
Idcircò forma debet ſeruari ad litteram ſecun
dum Bal. in le. 2. col. 3. C. patr. qui fil. diſtra. De
ciſ. Mant. 268. num. 18. & tunc ſolum modo
forma impletur per ęquipollens, quando ne-
ceſſitas vrget, alias pręciſè debet ſeruari. De-
ciſ. Mant. 68. num. 18. & forma eſt indiuidua:
Bec. conſi. 12. num. 30. Quo fit, vt teſtamen-
tum ratione formę dicatur indiuiduum, ideo
imperfectè factum non dicitur factum. glo. in
l. furioſum vbi doct. C. qui teſta. fac. poſſ.

Nec releuat factura teſtamenti per relatio-
38 nem ad cædulam, quia illius teſtamenti opera
tio reſtringitur ad ſola legata, non ad hęredis
inſtitutionem ſecūdum plures memoratos per
Didac. in c. cum tibi num. 5. extr. de teſta. Clar.
in §. teſtamentum quæſt. 4. verſ. ſed pone ali-
quis. Et dato quod extendatur ad hęredis in-
ſtitutionem, attamen id procedit, dummodo
relatio illa ſit certiſſima, & de cuius fide nul-
lum ſit dubium, etiam apparens, ſitque prof-
ſus indubitata, taliter quod in controuerſiam
nullo medio deduci queat. Didac. d. c. cum ti
bi num. 5. Clar. d. verſ. ſed pone. in quęſtio. 4.
Pret. de vult. volun. fol. 187. col. j. num. 12. Io-
ſeph. Ludo. concluſ. 66. ſi (inquam,) talis rela
tio ad cędulam aliquam incertitudinem pate-
retur, vtique omnes vno ore concludunt, hu-
iſmodi diſpoſitionem nullius eſſe momenti, vt
etiam probat Mant. de coniect. vlt. vol. lib.
j. titu. 7. n. 7. & lib. 4. tit. 3. nu. 11. Bimi. con. 19.
num. 16. At in pręſenti caſu talis relatio ne-
dùm eſt totaliter incerta, an referri poſſit ad
pręcedentem titulum inſtitutionis, ſed clariſ-
ſimum eſt ad aliam qualitatem proximiorem,
& veriſimiliorem eſſe referendam, vt etiam
clarius patebit ex infracitatis. Plures enim, &
diuerſę qualitates enuntiātur in anteriore ora-
tione, ad quam ſit relatio, nempè qualitas ti-
tuli, & qualitas legati, ſeu qualitas temporis
adiecti legato, vt ex eius lectura videre eſt.
39 Reſpondetur igitur ſecundò, relationem
debere fieri ad qualitatem legati, vel tempo-
ris, quia cum teſtator reiteratò per verbum,
(Reliquit,) adiectum certę rei, & per ver-
bum, (Legauit,) certum titulum meri legati
importatiuum expreſſerit, non eſt veriſimilę,
quod

1 quod voluerit incontinenti referre, & addere
titulum inſtitutionis potentius, ac ſuffoeatiuũ
tituli legati debilius, vt declarat Meno.conſi.
86.num.78.Rolan.conſ.34.num.23.& ſeq. in
4.vbi dicunt, iſtos titulos eſſe ineompatibi-
les, eùm vnum, ideſt dignius eomprimat aliũ,
40 & inſtitutio †diuerſiſſimos effectus operatur à
legato,& vnus non poteſt eſſe legatarius à ſe
ipſo hærede inſtituto. Meno.d.conſi.86.num.
84. Rol.d.conſi. 34.num.41.Hine etiam diei-
41 tur, quòd ſub nomine relicti, †vel legati non
venit inſtitutio in re eerta. Soci. conſi.76.nu.
3.& 4.in 3. Laneel. Gall. in conſuet. Alex.
ver.legare, quæſt.4.num.5.vnde veriſimilius
eſt teſtatorem voluiſſe habere relationem ad
qualitatem legati, nempè, vt mater gauderet
legato mobilium, eius vita durante, & non
aliter, nec vltra, prout ſupra ſe declarauit in
legato annuæ penſionis. Fecit enim teſtator
prouiſionem tituli in ſecundo legato, non au-
tem prouiſionem temporis, ſeu perſeuerantię,
& ideo relatio debet fieri ad eaſum magis du-
42 bium, & egentem †prouiſione. Ita poſt Dyn.
Abb.& alios tradit D. Surd.conſi.379.nume.
4.ſubiungens, relationem debere fieri ad id,
quod magis conuenit poſt Crau.conſi. 762. n.
20.Hine dieitur, quòd relatio tunc tantum de
43 bet fieri ad proximiora, quando in omnibus
non eſt par ratio, ſed in aliquibus maior vel di
uerſa. Bal. in l. actionibus not. 3. ff. in lit. iur.
Crau.conſi.70.nume. 10. Ceph. conſi. 23.nu.
102.D.Surd.conſi.431.num.64.Carroc. dec.
104.num.12.& ad euitandam eorrectionem,
& cõtrarietatem sẽper fit relatio ad proximio-
ra. Malua. conſi.90.num. 53. & fit ad ea, ad
quæ probabilius adaptatur, & ſi eſt dubium,
refertur ad dicta in vltimo loeo. Rui. conſilio
123.num.12.in 3.

Reſpondetur tertiò, teſtatorem diſcretiuè
locutum fuiſſe in ſuis relictis, & nouiſſe diffe-
rentiam tituli inſtitutionis a titulo legati, vt pa
tet ex lectura legatorum partim qualificatorũ
à titulo inſtitutionis, partim ſimplicium, qui ti-
tuli ſunt incompatibiles, vt dixi in præceden
ti reſponſione, cùm vnus tollat alium. Igitur
cùm teſtator in vltimo legato expreſſerit ver-
ba geminata, ſimplex legatum importantia, ſe
quitur dictionem (vt ſupra) ad titulum inſti-
44 tutionis haud poſſe referri, cùm relatio† fieri
non poſſit ad incompatibilia, ſed tantum ad
ea, in quibus cadit commoda, & amicabilis
relatio.Purp.conſi.18.nu.40. Carroc. d. deciſ.
104.num.13. Nec eſt facienda relatio impli-
cans contradictionem, ideo dieitur, quòd ad
euitandam contrarietatem relatio debet fieri
ad proximiora. Ceph.conſi.147.num.6.7.Bot
ta: conſ.47.num.34.vſq. 40.quia ceſſat rela-
tio, vbi ſermonis proprietas repugnat.Pret.de
vlt.volun.fol.152.num.208. Porrò relatio nõ
45 debet fieri contra mentem† diſponentis. Ol-
dra.conſi.152.colu.2.Purp. conſi. 599. num.
5.D.Surd.conſi.431.num. 66.prout fieret in
præſenti caſu, ſi dirigeretur ad titulum inſtitu
tionis, declinans titulum legati expreſſum à
46 teſtatore; nam ceſſat relatio,† vbi viget contra
rietas, vt dixi: addo Dec.conſ. 63.nume.21.
Medic.de reg.iur.reg.10.num.52.& num.55.
vbi etiam ait, relationem non poſſe fieri ad di
uerſa, ſed tantum fieri debet ad id, quod con-
gruit. Ceph. conſi. 153. num.58. nec ſuffraga
tur relatio in his, quæ narratis ſunt contraria.
Rot.Roma.deciſ.529.num.3.par.j.in nouiſſ.

Reſpondetur quartò, quod ſi mens teſtato-
ris fuiſſet relinquendi ſecundum legatum ſub
titulo inſtitutionis, ei fuiſſet de facili dicere,&
ſubiungere poſt primum legatum, talia verba
(necnon & dimidiũ bonorum mobilium) Vn
de cùm voluerit in oratione ſeparata titulum
diuerſum à præcedenti exprimere, ne videa-
tur ſuperflua verba protuliſſe, dicitur voluiſ-
ſe facere ſimplex legatum, & relationem fieri
47 ad tempus, non ad titulum, quia fruſtra† fit per
plura, quod poteſt fieri per pauciora. l. j. ff. qđ
met. cauſ. l.ampliorem.§.in refutatione.C.ap
pel.& exprimendo nouum titulum, & incom-
patibilem cùm primo, dicitur voluiſſe abro-
gare, ſeu derogare titulo inſtitutionis appoſi-
to primo legato, & in iſto ſecundo titulum al-
terare, ſed relatio non fit ad abrogata, vel alte-
rata, latè poſt alios Dominus Surd.conſi.341.
num.54.& ſequentibus.

Reſpondetur quintò, ſi dicta clauſula repe
teret in hoc ſecundo legato titulum inſtitutio-
nis, ſequeretur abſurdum, quòd ſcilicet teſta
tor ſe incontinenti corrigeret, quia expreſſio
legati nihil operaretur, ſi militaret ſubintelli-
gentia inſtitutionis ſuffocantis titulum legati.
48 At relatio nũquàm fit †ad certam rem, vel ad
certum caſum, quando ex tali relatione poſſet
reſultare abſurdum, vt ſcilicet teſtator ſe incõ
tinenti corrigeret. Roma. conſi. 112. in fin.
Dec. in c. ſecundò requiris num.15. de appel-
lat. Vbicunque enim effectus vnius cauſę in-
troductę effectum contrarium ageret, ſi per re
latiuam dictionem fieret relatio ad omnia an-
tecedentia, tũc relatio ad omnia non trahitur.
Ita poſt Roma.& Aret.tradit Maizar. conſi. 5.
num.62. ſi igitur præfata clauſula haberet rela
tionem ad titulum inſtitutionis, effectum con-
trarium expreſſo legato,& geminato operare-
tur, ergo. Confert Nattę conſi.403. nume.7.
49 dicentis verba generalia †non debere referri
ad id, ſuper quo fuit ſpecificè diſpoſitum, ne
diſponens videatur ſe incontinenti voluiſſe
corrigere. Idem probat Medic.d.reg.10.num.
57.58.Dom.Surd.conſ.160.num.74. 75.

Reſpon-

Reſpondetur ſextò, teſtatorem in titulo primi legati expreſſiſſe qualitatem inſtitutionis,& legati, in ſecundo autem qualitatem ſolam le-
50 gati, vnde ſequitur concluſio,† quòd quando ex pluribus conditionibus, vel qualitatibus in præcedenti diſpoſitione poſitis,vnam ſolam teſtator repetit in ſequenti, alias conſultò omiſiſſe cenſeatur. D. Surd.conſ.200.nu.6.iuncto num.23.& 26.Quò fit, vt in præſenti caſu dictio illa (vt ſupra) non dicatur ſtare diſpoſitiuè, ſeù relatiuè, vel repetitiuè,ſed tantummodo demonſtratiuè, ſeu qualificatiuè.

Reſpondetur ſeptimò, Quòd teſtator non dixit (Reliquit,& legauit,& vt ſupra) ſed immediatè verbo(Legauit,)incontinenti adiccit (vt ſupra,) abſque copula. Modo dico, quod
51 relatum †eſt in termino referente, iuribus not. Adeo quòd ſi clauſula (vt ſupra.) repeteret titulum inſtitutionis,in eodem loco,vbi legitur, (vt ſupra) deberet legi,(iure inſtitutionis)hoc modo videlicet (necnon & eidē &c. reliquit & legauit iure inſtitutionis dimidiū &c.) Qui quidem modus loquendi eſt adeò ineptus, ac inuſitatus à teſtatoribus, & notarijs,vt nequid amplius, Quia ſemper contrarium ſeruatur, anteponendo mentionem inſtitutionis mentioni legati, vt patet in antecedenti legato, vbi fuit ſeruatus rectus ordo ſcripturæ anteponen-
52 do digniorem titulum. Vnde ſequitur,†relationem non debere fieri ad ea, quæ ordo ſcripturæ non patitur. l. quoties. ff. vſufru. Medic. d. reg.x.nu.65. Non inquam ſolet fieri legatum iure legati,& inſtitutionis, ſed è conuerſo iure inſtitutionis,& legati, quia iſte modus reſonat, ſed alter diſſonat auribus. Cōfert aliud ſimile, nempe relationem non fieri ad omnia antecedentia, quando inde reſultaret mala latinitas. Rui. conſ. 182.nume.17. in fin.in j. & ceſſare
53 debet †relatio, quando euitatur falſa grammatica; cum in inſtrumento aliquid ineptum non ſit præſumendum, vt poſt multos probat Purp. conſ.601.num.10.11.

54 Reſpōdetur octauò,relationem †debere fieri ad proxima, non ad remota, l.talis ſcriptura. §.fin.ff.leg.j.Burſ. conſ. 228.num.22. D.Surd. conſ.160.num.24.Pedro:conſ.17. nume.105. Purp.conſ. 101. num. 21.& præcipuè quando id fieri poteſt ſalua ratione recti ſermonis, Bero.conſ.176.num.68.in 2. vbi num.69.ſubiungit,debere fieri relationem ſecundum ordinē ſcripturæ, & fit ad proximiora ad euitandam contrarietatem. Iaſ.in l.j.C.lib.præter. Purpu. conſ. 599.num.11.Nec debet fieri ad omnia relatio,quando recti ſermonis ratio id non expoſtulat. Iaſ.in l.admonendi. prima lect. num. 40.ff.iureiur. Pariſ.conſ.80.num.5.in 2. Boſta. conſ.47.num. 34. Nec quando relatio fit contra intentionem loquentis &,cōtra rectum ſermonem. Felin.in c.cauſam quæ.col.4. in limit. 5.extr.de reſcript. Pret.de vlt.volum.fol.152. num.209.& tāto fortius ad proximiora ſolum, & non ad omnia debet fieri relatio, cum militet ratio diuerſitatis, cur magis ad proxima tātùm ſit facienda, iuxta not.per Dec.in c. ſecūdo requiris. col.2.num.10. 11. de appel. Pret. de vlt.vol.fol.151.nume.181.etiamſi illa plura, quæ videntur poſſe referri, ſint contenta in eodem, & vnico verborum contextu.Purp. conſ. 599.num.1.Nam ad hoc,vt relatio fiat ad omnia, requiritur identitas rationis referendi, & quòd verba relationi non repugnēt. Aret. cōſ. 116.col.1.Purp. dicto conſ. 599.num. 11. ſed hic ceſſat rationis identitas, ſi referretur titulus inſtitutionis, qui aduerſatur titulo legati. Ceſſat etiam conſonantia verborum: quia, vt dixi, malus ſonus reſultaret, & verba legati expreſſi, & geminati repugnant mentioni inſtitutionis. Dicendum igitur eſt, relationem fieri ad tempus,non ad titulum, quem expreſſiſſet teſtator in ſecūdo legato,ſicuti fecit in primo, ſi id voluiſſet. Ita in terminis Abb. conſi. 97. col.j. verſi. & primo quia verba in 2. Purp. d. conſ.599.num.11.in fin. Soci. conſ. 10. colupen. verſ.& ſic poteſt ex dictis verbis,in 1.

Reſpondetur nonò, nullum eſſe locum relationi nec ad proxima, nec ad remota, nec ad omnia,nec ad aliqua particularia contenta in antecedenti legato, adeo quòd illa clauſula (vt ſupra)totaliter ſeruit de vento,& hoc meo iudicio ineuitabiliter probatur; ſiquidem primum legatum cōtinens hæreditatem annuam, & relictum legitimæ in fructibus, eſt omnino nullum, vt ſupra probatum eſt. & ſtante illius nullitate, ſequitur nullius etiam virtutis eſſe illam expreſſionem tituli hæreditarij,quia ſubla-
55 ta ſubſtantia principalis diſpoſitionis, †tollitur etiam acceſſorium. Si igitur omnia in dicto primo relicto ſunt nulla, qualitas inſtitutionis nō poteſt dici repetita in ſecūdo legato,vt in propoſito arguit optimè Rim.iun. videndus conſ. 78.num.18.verſ.Ad illud vero.vſq; num.22. Cuius doctrina confirmatur ex eo, quod rela-
56 tio nunquam operatur,†quādo relatum eſt inualidum, vel non apparens. Fel.in c.ex parte.ij.nume. 14. extr. de reſcrip. Hinc dixit Bimi. conſ.185.num.50. ꝙ relatio facta ad id, quod eſt mutilum, vel mancum, non tenet; quia referens nihil agit, niſi conſtet de relato valido. Idem tradit Dec.conſ.463.num.14.Ratio eſt, quia tanta,& talis eſt obligatio, virtus, & potentia in termino referente, quanta, & qualis in termino,ad quem fit relatio.Bald. in l.ſi prior.ff.ſolut.matr. & ideo ſi ſententia refertur ad ſtatutum, quod ſit nullum, erit etiam nulla ipſa ſentētia.Bal.in c.cum cauſa. de re iudic. Lanar.conſ.76.num.2.3. Prædictaq; militare dicuntur,

cuntur, etſi relatum ſit nullum ob defectum
ſolemnium, vt declarat Roma.conſi. 294. nu.
2.3.& ſequitur Dec.in c.cum venerabilis.col.
14.num. 114. & ſeq.verſ. Quarta concluſio, ſi
inſtrumentum reprobatur extr.de except. Ma-
gon.deciſ.Lucan.25.n.51.& ſeq.
57 Ratio prædictorũ eſt, quia referens † non di
ſponit de per ſe.Pariſ.conſ.35.n.6. in j.cùm in
relatione non conſideretur referẽs, ſed relatũ,
idem Pariſ. conſi.94. num.21.in j. Bimi. conſ.
34.num.6.Non eſt igitur mirum,ſi relatio non
probat, quando fit ad aliquid ineſſicax. Dec.
58 d.conſ.463.nu.14. Si inquam relatum † dici-
tur pars referentis.Alex.conſ.35.num. 8. in 4.
& dicitur ineſſe referenti verè,& propriè.Do.
Surd.conſ.104.num.30.quomodo poteſt dici
facta operatiua relatio actus nulli,& à lege re-
probati? cùm referens nil diſponat, niſi quate
nus in relato ſcriptum reperitur Dec. conſi.
63.col.3.in fin.Bimi.conſ.34. num.6.extat in-
59 quàm regula, quòd virtus termini,ad † quem
fit æquiparatio, trãsfunditur in æquiparatum,
vt poſt Bar.& alios tradit Soci.conſ. 68. num.
34.in j.Lanar.d.conſ.76.num.3.ſi igitur relatũ
60 eſt nullũ, nullum & põt parere effectum,†quia
nihil, & inualidum æquiparantur l.ſi aut nullũ.
C.legit.hæredi.Hondede.conſ.32.nume. 85.
in j.Nec poteſt dari relatio ſine ſubiecto, vel
termino relato ad quem.Soc.iun.conſ.100.nu
me.37.in tertio. Addatur dictum Caſtr. conſi.
275.in vlt.dub.verſ. tertia ratio in 2.dicentis,
61 quòd qualitas appoſita† in primo legato inuti
li non poteſt dici repetita in ſecundo valido;
mouetur inter cætera ex eo, quòd ſi primum le
gatum eſt nullum, ita & qualitas ei annexa,vn-
de perinde eſt, ac ſi legatum non fuiſſet factũ,
62 nec qualitas ibi appoſita,& conſequenter† nõ
poteſt dici facta relatio eius, quod non fuit,
vel non fuiſſe præſumitur, ſequitur Natta cõſ.
459.num.4.Peregr.de fideicom.art. 16.n.50.

Nec dicatur, ex actu nullo declarari volũ-
tatem teſtatoris.l.fin.ff.reb.eorum.Adeò quod
dicitur ſufficere in propoſito conſtare de men
te diſponentis, quod voluerit vti titulo hære-
ditario, licet id expreſſerit in relicto inualido,
63 Reſpõdetur enim, aliud eſſe declarare,†&
aliud diſponere, quia diſpoſitio non reſultat
ex declaratione. Quod inquàm declaratur eſt
id,quod diſponit, non autem id, quod decla-
rat. Ceph.conſ.540.n.82.Beci. conſ. 3.n.18.
Surd.conſ.288.n. 10.ſi ergo primum legatum,
ſeu relictũ eſt nullũ, ex illo poteſt elici decla-
tio meræ,& ſimplicis voluntatis, nõ autem ali
qua valida diſpoſitio, pro vt fieret, ſi relatio
operaretur vigore relati inualidi. Hinc dixit
64 Bal. in l.2.C.confir.tuto.quod† teſtamentum
inſolemne probat ſimplicem voluntatem, ſed
non talem, quæ debeat eſſe teſtamentum, &
ita probat voluntatem, ſed non in forma teſta
menti. Alibi notat idem Bal.in l.fin.nume.17.
65 C.fideicom.ex teſtamento nullo† probari vo-
luntatem ſufficientem pro adimendis legatis,
quæ nuda voluntate tolluntur, non tamen ta-
lis, quæ ſufficiat pro danda, vel adimenda hę-
reditate. ſequitur Pier. de vlt. volun. fol. 19.
col.4.nume. 54.non ergo relatio iſta ad actum
nullum poteſt operari ſubſiſtentiam teſtamen-
ti, & dationem hęreditatis. Confert Dec.
conſ. 176.num.4.dicens, declarationem vo-
luntatis non ſufficere, niſi valeat teſtamentũ,
quia voluntas recipit fomentum à teſtamento.
ſequitur Pier.d.num.54. Mant. de coniect.vlt.
volun.lib.3.titu. 20.nume. 6.& ideò dixit Iaſ.
in l. Dominus num.2.in 3. notab.ff. condit.in-
deb. quòd ex teſtamento inualido nihil diſpo-
nitur, ſed ſolùm probatur voluntas circa id,
quod ibi voluit diſponere. ſequitur Manti. d.
nume.6.Patet ergo aliud eſſe declarare, aliud
diſponere, vel dare; quia declaratio non dat,
ſed relatio benè dat, & diſponit vigore relati,
dummodo ſit validum, aliàs ſecus; quia inua-
lidum, & nihil paria ſunt,& non entium nullæ
ſunt qualitates.

Reſpondetur decimò ex abundanti, dictio-
nem (vt ſupra) ad grauamen temporis refer-
ri, non ad titulum relicti, cùm grauamen ſit
proximum relationi, & magis conforme, vt cõ
ſiderat Lancel. Galli. conſ. 106.num.56.

Nec obſtãt contraria. Nam ad primum re-
ſpondetur id admitti, vt ſcilicet ſat ſit filio ali-
66 quid relinquere matri, dum tamẽ id fiat †ſub
titulo inſtitutionis, vel ſub nomine legitimæ,
aut ſub aliquo titulo vniuerſali, pleno tamen
iure, liberè, & abſolutè, de patrimonio,& ſub-
ſtantia bonorum teſtatoris, non autem in fru-
ctibus hęreditaris. At horum legatorum vnum
reſidet in fructibus, alterum autem ſub titulo
legati, ergo.

Ad ſecundum reſpondetur, in præſenti quę-
ſtione agi de nullitate teſtamenti ob matris
præteritionem, cui legitima, vel ſaltem illius
portio titulo hæreditario, & pleno iure, tàm
in proprietate, quàm in fructibus, erat relin-
67 quenda. At per clauſulam codicillarem †non
poteſt ſuppleri defectus inſtitutionis ad ſuſti-
nendum teſtamentum, cùm titulus hæredita-
rius non poſſit dari in codicillo. Nam virtus
clauſulæ codicillaris tunc tantummodo opera
tur, quando teſtamentum non valet, vt teſta-
mentum, ſed ſuſtinetur, vt codicillus, vt pa-
tet ad ſenſum, & late docet Cephal.conſ.519.
68 quo in caſu cenſentur vocati† venientes ab
inteſtato, & grauati reſtituere hæredi ſcripto.
latè Turret. de clauſ. codic.quæſtione 119.&
ita pręfata clauſula eatenùs operatur, quatenùs
apparet voluntas teſtatoris, & non vltra, cùm

tendat

tendat ad conſeruandam voluntatem teſtatoris,non autem ad ampliandam.Bal.in l.fin.eolum.3.verſ.nunc aliqua.C.Codicill.Mandel.conſi.463.num.16.& conſequenter non ſuſtinet teſtamentum, niſi vti voluntas ab inteſtato eontinens fideicommiſſum ad commodum hæredis ſcripti,nõ tamen ſupplet voluntatem teſtatoris defectiuam. Mandel. vbi ſupra numero 17.Franc.de Ponte conſi.41.nu.11.12.

69 Adeo quòd teſtamenti virtus valet ſub nomine codicilli,& vti codicillus.Idem Turret.de clauſ.codicil.quæſtio.119.& 122.Modo ſi teſtamentum ſuſtinetur iure codicilli grauans venientes ab inteſtato,vt dixi, ſequitur,quòd

70 vitium præteritionis nõ poteſt ſanari,vel ſuppleri per dictam clauſulam vigore ſubintellecti tituli hæreditarij ad validitatem teſtamenti,cùm hoc eſſet dare hæreditatem,& titulum hæreditatium in codicillo,quod eſt abſonum: Ita Clar.in §.teſtamentum,quæſtio.53.optimè ideo videndus.Gabr.conſ.129.num.21.& ſeq. in 2.vbi loquitur in terminis noſtris,quem ſequitur in puncto Borgn.deciſ.28.num.5.verſ. ſecundo quia, & num.15.& 22.26. & 27.par. 4.Franc.de Ponte,conſ.42.num.12.Turret.d. q.122.nu.5.in fi.& q.123.nu.5.

Reſpondetur ſecundò, clauſulam codicillarem non poſſe operari, niſi per uenientes ab inteſtato fuerit adita hæreditas. Alex.in auth.

71 ex cauſa,num.14.C.liber.præter.Pret. de vlt. volun.fol.105.colum.3.num.26.& ſeq. Quæ tamen aditio prorſus ceſſat in præſenti caſu, ſtante priori teſtamento rectè,ritè,& ſolemniter condito per eundem teſtatorem.Nam pri-

72 mum teſtamentum validum non dicitur reuocatum per ſecundum nullum ob peccatũ præteritionis; & cauſa teſtati facit ſilere cauſam inteſtati, adeo quòd ſecundum teſtamentum, de quo in cauſa,funditus corruit,nec poteſt aliquo pacto ſuſtineri, cùm clauſula codicillaris nullius ſit ponderis,ſtante alio præcedente valido; Ita Alexand.poſt alios. in Authent.ex cauſa, num.21. verſ. vltimò quæro, C. liber. præter.per tex.in l.ſi filius,qui in poteſtate,vbi Bal.in vltimis verbis ff.lib. & poſthum.Noni. conſ.19.num.23.Bimi.conſ.19.nu.3.10.& 13. latè Borgni. deciſio. 28. numero 4.22. & 28. in quarto.

Reſpondetur tertiò,quòd hæres teſtamentarius eſt idem,qui aliàs fuiſſet vẽturus ab inteſtato,ac vigore clauſulæ codicillaris grauatus reſtituere, &c. Vnde ſequitur, quòd cùm

73 nemo ſibi ipſi hæreditatem poſſit reſtituere, talis clauſula non poſſit in præſenti caſu importare ius fideicommiſſi,cùm oporteat neceſſariò fideicommiſſarios ſuccedere grauatis. Ruin.conſil.174.num.5.in 2. Bimin.conſil.19. numero 7.

74 Reſpondetur quartò, clauſulam codicillarem non poſſe aliquid operari contra,vel præter voluntatem teſtatoris,ſeu teſtatoris voluntate deficiente. Pret. de vlti.volunt. fol. 104. col.3.num.11.& ſeq.D.Surd.conſ.211. num. 20.& conſ.232.nu.36. Quinimò nedùm nullius eſt ponderis quando ſumus certi de defectu voluntatis, ſed etiam quando dubitamus, & veriſimile eſt eam deficere, vt poſt Soc.ait Mandel.conſ.463.num.19. Quia clauſula iſta nõ ſupplet conſenſum,ſicuti nec clauſula,(omni meliori modo) vt poſt Socin. Didac. Burſ. & alios teſtatur Menoch.conſil.415. num.22. Modo teſtator in primo legato annuæ penſionis addidit clauſulam annullatiuam (nec aliter, nec vltra) quæ clauſula annullatiua dicitur repetita in ſecundo legato, cùm ſit adiecta tempori legati duraturi, (dummodo tamen ſit locus repetitioni, ꝗ negatur, vt dixi) vigore

75 dictionis, vt ſupra. Quæ quidem clauſula annullatiua formam præciſam, ac limitatum conſenſum inducit. Ruin.conſ.92.nu.25. in Pret. de vlt.volun.fol.157. col.4. num.11.12. Magon.deciſ.Florent.49.nume.9.Bimi.conſ.91. num.4.D.Surd.conſ.268.nume.9. qui omnes vno ore affirmant, vt nec quid minimum poſſit dari,fieri,vel concedi vltra expreſsè nominata, nec alia datur modificatio ſeparata vltra expreſſam diſpoſitionem. Quo fit, vt per clauſulam codicillarem nullus defectus tituli, temporis,vel modi poſſit ſuppleri,ſtante limitata, ac formali diſpoſitione teſtatoris modo prædicto.

76 Reſpondetur quintò ex abundanti, clauſulam codicillarem nequaquã operari in teſtamento condito per imperitum,ac ignarum ter minorum iuris; quia tali in caſu præſumitur appoſita de ſtylo notariorum,non autem teſtatoris mandato, niſi aperte ex lectura teſtamenti pateat, importantiam talis clauſulæ ei fuiſſe clariſſimè declaratam.Burſ.conſil.18.num.18. Honded.conſ.74.nu.46.in 1.Rimin.iun.conſil.811. nume.67.Pedro.conſ.16.num.59.Intriglio.de ſubſtit.cent.2.q.79.num.32.

77 Reſpondetur etiam ſextò, non eſſe curandum de clauſula codicillari in teſtamento facto contra officium pietatis: vnde ſicuti non acceptatur iſta clauſula in teſtamento, in quo filius natus fuit ſcienter præteritus, prout ſingulariter notat Cur.iun.in auth.ex cauſa,num. 74.vbi ait, hoc eſſe perpetuo notandum, cùm ſit maximi effectus, & ibidem ſequitur Igne. num.193.C.liber.præter.Burſ.conſ.15. nu.8. Gabr.tit.de conſuetud.concluſ.4. in fin. Rum. iun.conſ.811.num.62. Ita nec in teſtamento, vbi ſcienter fuit præteritus aſcendens. Idem Rimin.iun. dicto conſilio 811. numero 62. & ſequen.

Re-

78 Reſpõdetur ſeptimò,præfatam †clauſulam ſanare defectum ſolemnitatis ſimplicis, non autem peccatum ſubſtantiæ, vt eſt relictum legitimæ in fructibus annuatim percipiendis, cũ id repugnet legi. Roman. conſ.5 17. num. 24. Aret.conſ.24.num.5.& in indiuiduo Menoc. conſ.882.num.14.15. vbi ait idem procedere in clauſula (omni meliori modo.)

79 Ad tertium reſpondetur,clauſulam†(omni meliori modo) non extendere diſpoſitionem ad caſus non expreſſos, ſed ſolum caſus expreſſos, & ſpecificatos omni meliori modo validare, & conſeruare; Vnde non poteſt omiſſum ampliare, & non expreſſum inducere,latè Ioſ.Ludouic.deciſ.Peruſ.117.num.22. & 28.ſicuti nec poteſt ſupplere defectum ſubſtantiæ,ſed tantùm qualitatis.Menoch.conſil. 415.num.20.At in præſenti caſu teſtator peccauit in primo legato in ſubſtantia, relinquendo legitimam in fructibus contra legis præceptum,merito talis diſpoſitio vitioſa non ſanatur per clauſulam iſtam. Menoch. in terminis d.conſ.882.num.14.15. In ſecundo autem legato teſtator fecit expreſſum legatum,vt patet ex præallegatis; Idcirco per hanc clauſulam non inſertur titulus inſtitutionis ratione repugnantiæ,vt in puncto Rim.iun.videndus conſil.742. numero 40. vſque ad fin. Alibi dicitur iſtam clauſulam nõ ſupplere defectum conſenſus,vt per Menoch.alios adducentem,conſil.415. nu.22.

80 Reſpondetur ſecundò,iſtam clauſulam nõ† operari,quando modus ineptus fuit expreſſus, & ex illo modus aptus deſcendere nequit, Vant. de nullit.ex defect. iuris ordin. nu.174. Menoc.d.conſi.415.num.27.ſed legare bona mobilia eſt modus ineptus ad arguendam inſtitutionem, maximè in propoſito noſtro, cũ inſtitutio ſit re,& nomine diuerſa à legato, meritò non poteſt deſcendere è legato. Vnde dicendum eſt, aut dictam clauſulam eſſe referendam ad relicta ſub ſuo titulo legati, aut eſſe vacantem,vel abundantem; Ita in puncto videndus Rim.iun.conſ.742.num.46.& ſequentib. vſque 53. vbi declarat doctrinam Bald. in l. quoties adductam in obiecto. Confirmatur iſta reſponſio; quia talis clauſula operatur ſolummodo,quando ſumus in dubio, ſecus ſi diſpoſitio teſtatoris ſit clara, & prorſus difformis,quia non poteſt tollere vitium contrarietatis.Capic.deciſ.98.num.9. Perſonal.de petit.hæred.num.560.Borgni.de vſufr. nu.107. optimè Menoc.conſil.415.nu.25.ſed eſt expreſsè difforme, ac contrarium dicere, quod expreſſum legatum ſimplex reſoluatur in inſtitutionem, vt iàm ſupra probatum eſt. ergo.

81 Reſpondetur tertiò,tunc clauſulam †codicillarem poſſe operari,quando ſimpliciter refertur ad teſtamentum; Tunc enim eſt apta importare titulum inſtitutionis,vìputa ſi fuerit dictum (volo teſtamentum valere omni meliori modo,&c. vel,relinquo omni meliori modo) At in præſenti caſu refertur ad alias voluntates,quia fuit dictum,quod ſi teſtamentum non valebit iure teſtamenti, valeat iure codicillorum,&c. omnique alio meliori modo, &c. & ita clauſula iſta refertur ad alias volũtates extra teſtamentum; Quo fit, vt nullo medio dici poſſit, illam importare inſtitutionem hæredis, per quam teſtamentum conſeruatur in vim teſtamenti. Aliàs ſi diceretur importare inſtitutionem, validaret teſtamentum, vt teſtamentum,& tamen teſtator voluit illam operari dũtaxat in caſu, in quo teſtamentum non valet. Ita Cuma. in l.his verbis. col.2. ff.hæred.inſt. Ruin.conſil.37.num.7.in 1.Bero.conſil.118. num.29.in 2.diffusè. Rimin.iun.conſil.78. numero 31. verſi. ad hanc verò clauſulam vſque num.36.& conſil.742.num.53. & ſequen.vbi alios adducit. Stringitur reſponſio, ex quo talis clauſula eſt concepta negatiuè,ibi (etſi eodem iure non valet,vel valebit, &c.) quæ exponitur,id eſt,ſi,& quatenus non poterit valere iure teſtamenti, valeat,&c. Adeo quòd operatur ſolummodo facta excluſione teſtamenti, vt poſt Socin. & alios perpendit Rim. iun.d. conſil.78.numero 36.& ſequen.& conſi.742. numero 36.

82 Ad quartum reſpõdetur,tunc †teſtamentum reconualeſcere ob mortem præteriti ante teſtatoris obitum, quando teſtamentum valuit ab initio, vìputà, ſi fuit factum teſtamentum poſthumo ignoranter præterito: nam nato poſthumo irritatur teſtamentum, & poſtea reconualeſcit, ipſo præmoriente patri teſtanti, quo in caſu procedit obiectum, ſecus ſi perſona inſtituenda iam nata fuerit præterita; nam licet ipſa ex poſt prædecedat teſtatori, teſtamentum non poteſt reconualeſcere: quia fuit ab initio ipſo iure nullum, tàm de iure ciuili, quã de iure prætorio, taliter quod tale teſtamentum eſt penitus inutile vſque in ſui principio, & ædificatione, & ex illo nemo hæres exiſtere poteſt. Iſta ſunt uerba tex. Inſt. de exhæred. liber. in princ.ubi Ioan.Fab. Aret. Bell. Oreci. Non. Picenard. Port. & Rizzard. concordac tex.in l.ſi filius,qui in poteſtate. ff. lib.& poſth. Forcatul.in necyoman.iur.dialog.10. Dec. in l.poſthumo.prima lectura in 2.not.& in 3.lec. num.9. C.contr.tabul. Vaſqu.de ſucceſ. crea. lib.2.§.15.num.34.& ſeq.Burſ.conſi.15.num. 20.Socin.in l.ſi filius,qui in poteſtate, num.4. ff.lib.& poſthum.Spin.de teſt.gloſ.2 1.nu.96. & 101. Craſ. in §. teſtamentum.q.36.nu.16.

83 & ſeq.Hinc declinatur,quod fu.† allegatum in motiuo circa tranſmiſſionem querelæ, vel

iuris

iuris dicendi nullum actiuè,non autem pręparati,quia tale teſtamentum , in quo perſona viua inſtituenda fuit præterita,eſt totaliter nullũ ipſo iure,abſque eo,quod nullum dicatur à pręterito, quia ab initio teſtamentum fuit ſemper nullum ob formam non ſeruatã à teſtatore , nõ tãtum in fauorem præteriti,ſed magis in odiũ teſtãtis inobſeruãtis legis pręceptũ,ſecũdũ verã, ac cõmunẽ ſententiam,de qua per Iaſ.in l. poſthumo.nu.25.C.contr.tab.vbi Bologn. nu. 44.& 47.& Rim.iun.nu.389.& ſeq. & n. 543. & 547. Doct. in Inſtit. de exhæred. liber. in prin.& præcipuè Bello. in 3. not.& in num. 5. Opeci.n.5.& ſeq. Noni.nu.10.11. Pizzenard. in 3.notab. & ſuper gloſ. in verb. præterit,ac omnium diffuſius ibidem nouiſſimè Rizzard. nu.29.30.& nu.46.vſque 53.& nu. 69. & nu. 86.omnino videndus , quia latè diſputat ad partes,ac omnia contraria tollit,alios adducit, & ſequitur de communi teſtando , ac ab ea in praxi non recedẽdo, Clar.§.teſtamẽtum,quæſtion.43.verſ.ſucceſſiuè quęro,& verſ.ſed pone. Vaſq.de ſucceſ. creat.§.30.num.109. Cuch.de legit. rubr. quo tit.ſit relinq.legit.nu.49. & veriorẽ , ac magis communem , & nullo pacto conſulendo,vel iudicando ab ea recedendum Trentacinq. de ſubſtit.par. 1. cap. 19. nu. 4.& ab illa non eſſe recedendum ait Craſſ.§.teſtamentum.quæſt.48.num.3.& ab hac communi non recedendum poſt longam diſputationem ſcribit Rui.in l.ſi filius,qui in poteſtate.n. 1.& 9.& ſeq.ff.lib.& poſthu.vbi nu.11. & ipſe ait ab initio eſſe nullum etiam de iure prętorio.Iaſ.in d.l.poſthumo.n.28.& 30. & ibidem latiſſimè Rim.iun.n.621.vſq; 635. poſt Alex. Deci.Cur.Zuccha.& alios atteſtantes de communi . Tunc enim locus eſt articulo negatiuo tranſmiſſionis prædictæ,quando præteritus ſuperuixit teſtatori , & potuit dicere nullum , & non dixit , vt quia tacuit, vel ſe abſtinuit,ac nõ præparauit : quo in caſu dicitur ſaltem tacite approbaſſe teſtamentum , ac ſuam voluntatem declaraſſe, ſecus ergo quando præteritus prædeceſſit teſtatori; nam tunc non dixit nullum , quia non potuit,& ex hoc nullum reſurgit pręiudicium. Alber. in l. filio præterito. in fin.ff. iniuſt.rupt.Ioan.Fab.Inſtit. de exhær. liber. in prin.verſ.ad hæc poteſt dici, & poſt Bar. ibidẽ comprobat Opeci. nu.3.& nu.11.omnino videndus,& latè Noni.nu.10.in fin. & num. 11. Rizzard.pariter ibidem n.68.verſ.Quare Aretinus. Addatur qđ licet de iure digeſtorum nõ fiebat dicta tranſmiſſio antè præparationem, hodie tamen ſecus eſt.l.ſi quis filium. C. inoff. teſta.Spin.de teſta.glo.21.nu.95.

Non etiã vim facit,quod fuerit ſcriptus hæres ab inteſtato, vt fuit dictum in dubio. Quia reſpondetur,opin. Bar. in d. §. ſi prius, ibidem citati,eſſe erroneam ex tex.in l.filio præterito. ff. iniuſt. rupt. vbi proponitur fuiſſe inſtitutos venientes ab inteſtato , & in pari gradu cum præterito,& tamen teſtamentum illud iure ciuili eſt nullum, licet de æquitate prætoria ſuſtineatur ex eo , quod filius præteritus illud approbauit, ſe abſtinendo ad hæreditate . Idem probatur in l.Gallus.§.idem credendum.ff.lib.
84 & poſthu.vbi † nepos præteritus, & viuo auo mortuus rumpit teſtamentum , & tamẽ ibi erat inſtitutus pronepos proximus venientium ab inteſtato , & ideo talis opinio communiter reprobatur,vt per Alex.in l.poſthumo nu.14. C. bon.poſſ.cont.tab.vbi Zucchard.n.104. Rim. iun.nu.571.iuncto nu.572.Bologn.nu.51.Idẽ teſtatur Non.inſtit.de ex hæred.lib.in prin.nu. 11.& ibi diffusè Rizzard.num.53. 54. vbi rñdet contrarijs.Craſſ. in §. teſtamentum. quæſt. 48.num.3. optimè Forcatul. videndus necyomant.iur.dialog.10.Alciat.lib.3.paradox. ca. 8.antè finem.

Ad vltimum reſpondetur,matrem non eſſe ſimpliciter,indiſtinctè, ac abſoluiè excluſam à ſtatuto rubr.de ſucceſſ. ab inteſt. ſed cum modificatione , reſeruata ei tertia parte portionis eidem obuenturæ ab inteſtato, & ita ipſi matri non tollitur legitima in bonis filij inteſtati, licet ei diminuatur . Vnde ſequitur, quod cum
85 matri certa portio bonorum † filij ab inteſtato debeatur,illi competat ius dicendi nullum teſtamentum filij,ſi fuerit præterita,illique præfata portio legitimæ non fuerit relicta inſtitutionis titulo,ac pleno iure . Nam ratio excludendi matrem excluſam à ſtatuto à iure dicendi nullum eſt ex eo , quia illi legitima non debetur, quæ ratio ceſſat in pręſenti caſu , in quo matri debetur legitima , licet diminuta , & ita in terminis poſt Dec. & alios declarat Grat. conſ.21.nu.6.7.9.& 10.in 1.Alex.conſ.168.n. 5.verſ.ſed ſi ſibi deberetur legitima.& nu.ſeq. in 7.optime Lancel.Galli.cõſ.72.n.49.& ſeq. conferunt dicta per eundem Alex. conſ. 19. num.4.in.6. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Poſteriora derogant prioribus.*
2 *Princeps poteſt reuocare priuilegium etiam ſine cauſa,quamuis iuratum. & nu.5.*
3 *Eius eſt nolle,qui poteſt,& velle.*
4 *Par in parem non habet imperium.*
5 *Iuramentum vt quid perſonale non obligat ſucceſſores.*
6 *Princeps ſucceſſor poteſt declinare diſpoſitionẽ præceſſorum.*
7 *Gratia gratis data poteſt reuocari.*
8 *In Principe nunquam cõſideratur cauſa onerosa, niſi neceſsitate interueniente.*

Donatio

9 *Donatio potius ob affectionem præſumitur, quam ob merita.*

10 *Immunitas, ſi ob varietatem temporum grauamen importet, debet reuocari.*

11 *Princeps ex cauſa publica vtilitatis poteſt venire contra contractum.*

12 *Priuilegium amittitur per non vſum decennalem.*

13 *Priuilegio dicitur renuntiari per actus contrarios.*

14 *Conſuetudo tacito populi conſenſu inducitur.*

15 *Vniuerſitas pro ſuis neceſſitatibus ſuccurrendis poteſt collectam imponere.*

16 *Princeps non præſumitur priuilegium ſemel conceſſum reuocare voluiſſe.*

17 *Princeps ſemel conceſſum reuocare non debet.*

18 *Princeps ſucceſſor præceſſoris conceſſionem manutenere tenetur.*

19 *Immunnitas in remunerationem conceſſa tranſit in contractum, & ſit irreuocabilis.*

20 *Princeps nec ex plenitudine poteſtatis poteſt reuocare contractum.*

21 *Principes in obligationibus vtuntur iuribus priuatorum.*

22 *Iuramentum, licet ſit quid perſonale ex parte iurantis, eſt tamen reale ex parte eius, cui iuratur.*

23 *Iuramentum repetitum habet vim clauſulæ derogatoriæ.*

24 *Priuilegiorum generalis derogatio non tollit iuratum, de quo fieri debet ſpecialis mentio.*

25 *Declaratio debet eſſe expoſitiua, non correctiua, vel perimens.*

26 *Priuilegium quando modificatur contra eius tenorem, pars eſt citanda.*

27 *Beneficium nil aliud eſt, quam gratia, & liberalitas.*

28 *Cauſa finali, & impulſiua concurrentibus, attenditur ſola finalis.*

29 *Cauſa Cauſæ eſt cauſa cauſati.*

30 *Finis regulat intentionem agentis.*

31 *Meritorum cauſa in priuilegijs dicitur cauſa finalis.*

32 *Remuneratio dicitur debiti permutatio.*

33 *Ratio, & obligatio naturalis in principe cauſas ortum actionis, & ex ea poteſt conueniri.*

34 *Princeps dicitur etiam obligatus ex contractu lucratiuo.*

35. *Ex Generali remunerantis aſſertione in principe ſupremo merita dicuntur ſatis probata.*

36 *Immunitas vni conceſſa quando dicitur alteri grauamen afferre.*

37 *Priuilegium eſt de ſui natura perpetuum.*

38 *Priuilegium ex cauſa oneroſa non amittitur per non vſum.*

39 *Præſcriptio non datur contra liberam facultatem vtendi, vel non.*

40 *Solutiones coacta non præiudicant.*

41 *Principis intentioni derogari non poteſt etiam de conſenſu partium inferiorum à principe.*

42 *Tempus immemorabile dicitur ſpacium centum annorum.*

43 *Conſuetudo fundata in coactione non eſt laudabilis, nec probabilis.*

44 *Minor ſoluens aduerſus priuilegium reſtituitur.*

ARGVMENTVM.

Priuilegium ex cauſa oneroſa conceſſum non poteſt per priuilegiantem reuocari.

CONSILIVM XXII.

Actiones meæ a Domino.

PLura, & quidem vrgentia prima facie videntur obſtare intentioni colonorum Pillalochi, de quibus in cauſa, aduerſus commune Caſtioni Mantuani.

Primò, quòd priuilegio, ſeu decreto immunitatis aliàs conceſſo Domino Comiti Albertino, ac ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, necnon & eius colonis omnibus, & laboratoribus tam præſentibus, quàm qui pro tẽpore fuerint in perpetuũ, ab omnibus, & ſingulis oneribus, factionibus, ſchuffis, & grauaminibus realibus, perſonalibus, & mixtis, & prout latius in dicto decreto à quondã Illuſtriſ. & Excell. Mantuæ Marchione Franciſco emanato videre eſt, & pro fundamento intentionis ſuæ a dictis colonis producto, apertè fuerit ab Illuſtriſ. & Excell. D. Duce Federico derogatum de anno 1530. ut apertè colligitur ex lectura ordinis editi in dicto anno. Quò fit, ut ipſius anterioris priuilegij nulla amplius ſit habenda ratio; quia
1 poſteriora † derogant prioribus, & ultima ſunt
attendenda. l. Diui. §. licet. ff. iur. cod. l. pacta
nouiſſima. C. pact, latè Sim. Pret. de interpr.
2 vl. vol. fol. 79. & ſeq. Nec ambigitur † principẽ
poſſe reuocare priuilegium ſubdito conceſſũ,
etiam ſine cauſa. Aret. in c. nouit, n. 22. extr. de
iudic. Caſt. conſ. 46. col. fin. in 2. & de cõi teſta
tur Cur. iun. conſ. 1. n. 34. & ex ſola ipſius principis
voluntate, inuito priuilegiato. Rui. conſ.
130. numer. 23. in 5. & in terminis priuilegij
immunitatis tradit Viui. deciſ. 207. numer.
6. etiam ſi princeps concedens promiſerit
3 non reuocare, † nam eius eſt nolle, qui poteſt
& velle. l. eius. ff. regul. iur. Nec quis
poteſt ſibi legem imponere, à qua recedere
non liceat, ideo non tenet conuentio de non

reuocando actum de ſui natura reuocabilem.
glo. in c. ſi. de procur. in 6.& gaudens aliquo
ex priuilegio, dicitur illud tenere præcario:
vnde ſicuti non tenet conuentio de non reuo-
cando precarium, tamquam facta contra natu
ram contractus. l. cum precario. ff. precar. Ita
nec pollicitatio de non reuocando priuile-
gium, vt in terminis Natt. conſ.411.nu.4. De-
cia.conſ.51.nu.30.in 3. Addatur gratioſam cõ
ceſſionem ex ſolo principis motu poſſe reuoca
ri, ſaltem quoad tempus futurum. l. qui fundos.
C. omn.agr.deſert.li.11. Doct.in c.nouit. extr.
jud. Cur.iun.d.conſ.1.num.34. Ratio eſt, quia
priuilegium, ſeu gratioſa conceſſio ſtans in fini
bus meræ gratiæ, & priuilegij habetur vt lex
quoad ſubditos; lex autem non ligat concedẽ
tem. Natt.conſ.511.nu.3. Meno.conſ.350. nu.
11.& idcirco in principe tali in caſu ſatis dici-
tur adeſſe iuſta cauſa reuocationis, eo quia cõ
ceſſit. Ang. in l. Anthiochenſium. ff. priuil. cre-
dit. quia ad eſſentiam perpetuæ, ac irreuocabi
lis conceſſionis immunitatis, requiritur factum
reciprocum, non ſola principis liberalitas, Iaſ.
conſ.56.col.2.verſ.ſecundò principaliter. in
1. Modò ſi talis reuocatio fieri potuit à princi
pe gratiante, multò magis à ſucceſſore, qui nõ
conceſſit. Nam ſicuti ſibi ipſi Principes non
poteſt legem imponere, ita nec eius ſucceſſo-
4 ri, † quia par in parem non habet imperium. I-
ta in propoſito Natta conſ.657.nu.5.& nu.13.
Gramm.voto 28.nu.19. Hæcq; procedunt, e-
tiam ſi princeps dans priuilegium iurauerit nõ
5 reuocare; † nam iuramentum tamquam quid
perſonale non obligat ſucceſſores, qui non te-
nentur ad illius obſeruantiam. Bal. in proœm.
feudo.nu.16.cum concordantib.per D. Surd.
conſ.331.nu.31. Seraphi.de iuram. priu.74. n.
141. Quare cum dictus Ordo editus de anno
1530. comprehendat expreſsè omnia immu-
nitatum priuilegia ſub quibuſcunq; prægnan-
tib. clauſulis etiam derogatorijs concepta, &
ſpecialem, ac expreſſam mentionem, ſeu nomi
nationem requirentia, dicitur comprehende-
re etiam priuilegia iurata, quæ ſpeciali dero-
gatione indigent, quia clauſula (volens haberi
pro expreſſis omnia ea, quæ expreſſa indigent
nominatione) compræhendit etiam actus iu
ratos indiuiduam mentionem requirentes. la-
tè Soc.conſ.121.nu.19.in 4. Gabr.tit.de clauſ.
concluſ. 5. nu. 7.

Secundo, quia dictus Ordo non eſt deroga-
torium, ſeu reuocatorium, ſed declaratorium,
ſeu interpretatiuum priuilegiorum anteceden
tium ibi (perche per l'vtilità publica dichia-
riamo tutti li priuilegij &c. di tal ſorte douer
eſſere interpretati &c. & coſi interpretiamo,
& dichiariamo &c.) quo in caſu non eſt locus
reclamationi priuilegiorum, cum nemini du-
6 bium ſit, † Principem ſucceſſorem poſſe decla
rare legem, cõceſſionem, diſpoſitionem, & pri-
uilegium præceſſorum ſuorum. Bal. in l. fin. C.
legi. Rui.conſ.38.nu.9. ver. ſed tamen in caſu.
in 1. Meno.conſ.501, nu.22.

Tertiò præfata immunitas deriuat à cauſa
lucratiua, ibi (de vberiori quoq; gratiæ noſtrę
dono colonos omnes &c.) & in pluribus lo-
cis priuilegij prædicti fit mentio gratiæ, dona
tionis, liberalitatis, munificentiæ, ac cætera id
genus, meritò poteſt reuocari à principe; quia
7 gratia gratis data † poteſt reuocari, vt poſt Ca
ſtren. tradit Rol.conſ.13.n.6. in 3. Tunc enim
dicitur gratioſè agi, quando liberalitas exerce
tur; quo fit, vt etiam principis ſucceſſor poſſit
reuocare talem gratiam. Idem Rol. vbi ſupra,
vbi alios recenſet. Idq; procedit ẽtſi in huiuſ-
modi priuilegijs immiſceatur mentio remune
rationis, ſeu meritorum; quia remuneratio om
nis deriuans à principe dicitur ex titulo lucra
tiuo: nam princeps non poteſt cogi ad remune
8 randum, & † idcircò nunquam in principe cõ
ſideratur cauſa oneroſa, niſi interueniente ali
qua neceſſitate, vel contractu, vel alia ſimili o-
neroſa cauſa, vt poſt glo. Bar. & alios in termi
nis firmat Boſſ.tit.de principe. nu.152. Adda-
tur, iſtam conceſſionem fuiſſe ſimplicem dona
tionem, non autem ob cauſam, ſeu remunerato
riam, quia aliter ob cauſam dici non poteſt,
quàm ſi reciprocum fauorem priuilegiati re-
ſpiciat, penitus donatoris, ſeu concedentis li-
beralitate excluſa; ſecus ſi cauſa non impedit
omnino liberalitatis exercitium. Bec.conſ.20.
nu.7. quia tunc ſimplex donatio dicitur, quan
do conceſſio aliquid donãtis liberalitatis par
ticipat. Crau.conſ.85.nu.2. Theſau. dec.270.
n.20.& quando aliquid datur per gratiam, do
nationem, ſeu liberalitatem, tunc meritorum
ſubſequens enũtiatio arguit merita fuiſſe cau-
ſam impulſiuam, ex quo merita cum liberalita
te concurrunt, Bero.conſ.65.nu.15.in 1. Ang.
de Gamb. conſ. 100.nu.6. Grat. conſ.50. nu.
56.in 1.& affectio, ac liberalitas dicitur cau-
9 ſa finalis, † cum donatio potius ob affectionẽ
præſumatur, quam ob merita. D. Sur.conſ.143.
nu. 51. Modò cauſa impulſiua non attenditur
in donatione. Idem Sur. vbi ſupra nu. 52. quia
dicitur ſimplex donatio, non remuneratoria.
Meno.conſ.112.nu.42. Honded.conſ.47.nu.
10. & ſequ. quia, quando militat liberalitas,
non cadit conſideratio alicuius cauſæ indu-
centis ad donandum. Bertaz.conſil. ciuil. 84.
nume. 33. Poteſt ergò pro libito reuocari tale
priuilegium, vt dixi, maximè cùm non con-
ſtet de meritis priuilegiati aliter, quàm ex
ſola aſſertione principis priuilegiantis, quæ tñ
generalis aſſertio, alio de meritis non cõſtito,
non reddit priuilegium remuneratorium, & ir

reuo-

Digitized by Google

reuocabile Menoc. conſ.350. n.25. vbi alios adducit, & magis communem enuntiat Rim. iun.conſ.556.nu.138.

Quartò, ſuppoſito dictam conceſſionem ſapere cām oneroſam, attñ adhuc eſt locus reuocationi, cum ſit damnoſa vniuerſitati hoīum;
10 & cōſequenter Reipublicæ; quandoquidē immunitas perpetua, vel ſucceſſiua cōprehēdēs futura tempora, ſi tempore conceſſionis enormem læſionem conciuium, vel Vniuerſitatis non contineat, & poſtmodum ob varietatem temporum grauamen non leue cōſubditis importet, debet per principem reuocari. tex. in c.ſuggeſtũ, extr.decim. Abb.in c.cumadhæc. extr.cleric.non reſid.Boſſ.tit. de princ.n.165. Rolan.conſ.1.nu.158.170.& ſeq.in 2. Meno. conſ.350.nu.27.Lancel.Gall.conſ.25.nu.64. & ſeq.nimirũ ſi in dicto ordine ſit mentio priuilegiorum ex cauſa oneroſa ratione publicæ vtilitatis. Hoc inquã eſt regulare in quolibet actu ſucceſſiuo futura tempora reſpiciente; nã ſi tempore creationis enormem læſionem nō contineat, & poſtea mutatis temporibus enormem læſionem continere cœperit, ſecundum temporũ qualitatem debet regulari, & attenditur tempus præſens, non aũt præteritũ circa læſionis inſpectionem. Mandel.conſ.34.n.16. Maſcar.de probat.concl.960.num.8. At taliter operatur præfata immunitatis conceſſio: ergo. nã ex cauſa publicæ vtilitatis princeps
11 poteſt venire † contra contractum. Bal. in l.fi. ff.Senat. Rim.iun. conſ.601.nu.116. prout in dicto ordine ibi (perche per l'vtilità publica dichiariamo, &c.)

Quinto illud priuilegium nunquam ab alijs principibus in ſtatu ſuccedentibus fuit confirmatum, & ideo cum par in parem non habeat imperium c.innotuit.de electio. cum concordantibus, ſucceſſor non dicitur obligatus à lege anteceſſoris; diffusè D.Surd. conſ. 47. nu.10.& ſeq. ergo ſequitur, quod non ſuſtinetur ſine confirmatione.

12 Sexto tacuerunt iſti coloni per† decenniũ, & priuilegium amittitur per non vſum decennalem. glo.& Bar.in l.1.ff.nundi. Decia. conſ. 25.nu.106.in 1. Turret.conſ.9.nu.5.in 2.

Septimò, cùm à promulgatione dicti ordinis de anno 1530. citra, dicti coloni ſoluerint, ſeu contribuerint factiones controuerſas, ſibi
13 valdè præiudicaſſe cenſentur, † quia per tales actus contrarios dicuntur priuilegio renuntiaſſe.c.ſi de torta. vbi glo.& doct.de priuil. Quinimo per vnicum actum, ac per ſolam contributionem vna die factã perditur immunitas. Bar. in l.1.C.his, qui ſpon.mun.ſuſci. Gozad.conſ. 23.nu.7. Cacher.dec.91.nu.5. Quanto fortius igitur, ſi per ſexaginta annos, & vltra, ſoluerũt? nã priuilegium immunitatis tollitur omnimodè per continuam ſolutionem factã per annos triginta. latè D.Surd.conſ.262.nu.79. Maximè cum ſoluerint tamquã priuilegiati, nempè ſolã dimidiam taxarũ cæteris integraliter impoſitarum ad formam d. Ordinis anni 1530.

Octauò, ſaltē Vniuerſitas Caſtioni dicitur induxiſſe conſuetudinē collectandi dictos colonos, vt teneantur factionibus contribuere, q̃ conſuetudo tenet. Bello.conſ.12.nu.14. Con
14 ſuetudo † inquã tacito populi conſenſu inducitur. l.de quib. vbi doct.ff.legi.& dr̃ ius quoddam, quod pro lege ſeruatur. D.Sur.conſ.382. nu.126.& paris eſt potentiæ cum priuilegio. l. iã hoc iure. §.ductus aquæ.ff.aq.quot.& æſtiu. c.cum contingat.de for.comp. D.Surd. conſ. 262.nu.19. nec ignorantia excuſat à conſuetudine, cùm conſuetudo nequeat ignorari. dec. Mant.223. nu.16.& inducitur decennio. D. Surd.conſ.335.nu.57. ēt ſi eſſet præter ius, ac ēt contra ius. Fabi.de Ana. conſ.40.nu.4. maximè q̃ō verſatur circa actus diſcontinuos requirentes factum hominis. Borel.conſ.3. n.14.15. vel ſaltem dicitur præſcripta per annos 40. vtcunq; ēt ageretur contrà ius canonicum, & in Eccleſiæ præiudicium. Rim.iun.conſ.716.nu. 38.39.& conſuetudinem quadragenariã poſſe annuas inducere præſtationes poſt alios teſtatur Borel.conſ.32.nu.71. etiam ſi inducatur
15 ab vniuerſitate, cùm vniuerſitas † pro ſuis neceſſitatibus ſuccurrendis poſſit collectam imponere. Lanc.Galli.conſ.3.nu.33.

Cæterum, prædictis non attentis, vr̃ debere ſuſtineri prędictũ immunitatis priuilegium, cùm nullibi pateat de voluntate principis, q̃ illud voluerit reuocare, vel alterare, & huculq; colonorum intentio fundata reperitur ex authentico, & amplo principis decreto, quod dr̃ probatio probata, vlteriori non indigens probatione, prout dici ſolet de illo, qui producit authenticũ inſtrũm. Spanoch.de ope.no. nũt. li.9.nu.4.& ſeq. Bec.conſ.14.n.28. Purp.conſ. 492. D.Sur.conſ.53.n.6. Nec ambigitur, principē maximè iura imperij habentem poſſe immunitatem concedere. Bar. & alij, in l.vacuatis.C.decur.li.10. Feſtas de collect.par.4. c.5. n.37. maximè cum legibus contrarijs derogauerit in priuilegio, prout in caſu iſto, vt poſt alios tradit nouiſsimè D.Sur.conſ.419. n.17. & ſeq. vbi ſubiungit, in talib.conceſsionib. propter merita factis, & conſequenter ex cauſa legitima, non opus eſſe derogatione iurium, &
16 multos ibi congerit cōcordantes. Nec † præſumitur, Principem priuilegiũ ſemel conceſsũ reuocare voluiſſe. Rim.iu.conſ.628.nu.39. ne aliàs contra eius promiſſionem venire dicatur. l.digna vox. C. legib. Socio.iun. conſil.76. num.114.& ſequen.in 1. vnde ſequitur, quod
17 ſemel conceſſum reuocare non debet, † aliàs

inconſtantia notaretur, cum Princeps dicatùr habere vnum calamum, & vnam linguã, & nominetur lapis angularis, ac conſtans, ſicut polus in cælo, illique conueniat illud; ſemel locutus eſt Deus, & quod ſcripſi, ſcripſi. latè Dec. conſ. 287. num. 8. Gail. libr. 2. obſeru. cap. 55. num. 4. D. Surd. conſil. 281. num. 15. Mandel. conſil. 185. num. 14. Meno. conſil. 331. nume. 64. meritò præſumitur circumuentus, ac malè informatus princeps reuocans ſemel conceſſa. Boſſ. tit. de Princip. nume. 19. 20. Bertaz. conſ. ciuil. 124. nu. 11. vbi alios adducit, etiam ſi conceſſio ſit munifica, cum principis ſit liberalitatem exercere. D. Surd. conſil. 203. num. 36. & nedùm propriam conceſſionem conſeruare te

18 netur princeps, † ſed etiam in dignitate, ac in principatu ſucceſſor præceſſoris conceſſionem manutenere tenetur. Docto. in l. digna vox. C. legib. & in cap. 1. de probatio. clare Iacob. de Leonard. Socin. iun. Natt. & alij de quibus per Meno. conſ. 181. num. 60. & conſil. 331. nume. 65. latè Rimin. iun. conſ. 548. nume. 23. & ſequentibus; quia cenſetur vna, & eadem perſona cum præceſſore. Idem Menoc. conſil. 1. nume. 228. Idem tuetur Borel. conſ. 1. num. 92. & num. 103. vbi ait id potiſſimum militare ſemota culpa priuilegiatorum, Idq; optimè honeſtati conuenit: nam ſicuti princeps regnans cupit mandata, ac geſta ſua à ſuis ſucceſſoribus obſeruari, ita conueniens eſt, vt ſuorum præceſſorum mandatis præſtet venerationem, ne per illius inobſeruantiam det ſuis ſucceſſorib. materiam, ac exemplum diſſoluendi eius iuſſiones, vt in puncto aduertit Rol. conſ. 13. nume. 36. in 3. vbi nume. 39. ſubiungit, principes inobſeruantes geſta maiorũ, non conſtructores, ſed euerſores rectè nuncupari, & ſibimet ipſis contrauenire, cum ſemper vnum ſit imperium; Alios in propoſito recenſet Burſ. conſ. 16. nume. 45. 46. & principem eſſe obligatum ad cõceſſiones factas per eius anteceſſores, maximè ſi per ſucceſſionem fuerit admiſſus ad Principatum, non autem per electionem, in terminis poſt multos nouiter aſſerit D. Surd. conſil. 419. num. 27. & nume. 46. vbi ait, Principem non debere vti plenitudine poteſtatis in tali reuocatione, ſed via iuris ordinaria, & honeſtate, cum omnibus ſit graue fidem fallere, ſed principi grauiſſimum, alias diceretur vti plenitudine tempeſtatis. Hæcq; ſine ſcrupulo procedunt in conceſſionibus onerosis, ſeu remuneratorijs, quæ in contractum tranſierunt, vt infrà dicam in declinatione obiectorum.

Ad primum igitur reſpondetur, dictam conceſſionem fuiſſe remuneratoriam, vt apertè cantat decretum: fuit enim conceſſum priuilegium illud in remunerationem obſequiorũ à dicto Comite ipſi Illuſtriſſimo, & Excellentiſſimo Domino Marchioni præſtitorum, & affectionis, ac perfectæ integritatis, & fidelitatis ſedulo exhibitæ verſus dictum Dominũ Marchionem, & prout latius exprimitur in d. pri-

19 uilegio; quo in caſu efficitur † irreuocabile. Nam immunitas conceſſa ob merita, vel in remunerationem, dicitur tranſire in contractum, & redditur irreuocabilis reſpectu concedentis, vt probat Ruin. cõſ. a 17. n. 7. in 1. latè de cõceſſione principis loquens Tiraq. in l. ſi vnquã verb. donatione largitus. nu. 14. C. reuo. donat. alios congerit, & ſequitur Meno. conſ. 331. n. 66. Quando enim priuilegium tranſit in contractum, vt eſt, qñ datur ex cauſa meritorũ, nõ eſt amplius locus reuocationi, quia recipiens immunitatẽ dicitur habere cauſam onerosam, quia ſibi ſoluitur merces laboris, l. ſi pater. §. 1. l. Aquilius regulus. ff. donat. latè Turrer. conſ. 9. nu. 7. vſq; 13. in 2. D. Surd. conſ. 419. nu. 51. Caſtr. in l. digna vox. C. legib. vbi ait, princi-

20 pem † nec ex plenitudine poteſtatis poſſe reuocare contractum, & conſ. 317. col. fin. diffusè Rolan. conſ. 66. nu. 33. in 2. Beci. conſ. 56. nu. 8. Pereg. de iur. fiſci lib. 1. tit. 3. nu. 44. vbi ampliat in ſucceſſore; & lib. 6. tit. 1. nu. 10. cõtractus enim ſunt de iure gentium, quod eſt immutabile. Idem in propoſito poſt multos affirmat D. Surd. conſ. 419. nu. 55. & ſeq. Aliàs habemus, conceſſionem ob cauſam meritorum tranſire in beneficium, ac nomen amittere priuilegij, ideo latè eſt interpretandum, Soc. iun. conſ. 37. nu. 18. in 1. Paſet. conſ. 18. num. 39. D. Surd. conſ. 140. nu. 53. & d. conſ. 419. n. 52. At beneficium pro libito à principe nequit reuocari, quia non eſt cõtra, ſed præter ius commune tantùm, ideo fauorabile. l. fin. ff. conſt. Princip. Ceph. conſ. 342. n. 42. D. Surd. conſ. 419. nu. 52. & ſeq. vbi copioſè infinitos adducit, & ample loquitur in materia. Quinimo etiam ſi dicta conceſſio fuiſſet priuilegiũ, cùm tamen fuerit facta in meritorum remunerationem, trãſiuit in contractum, & fuit redditum irreuocabile, Rim. iun. conſ. 556. nu. 107. Facit & Peregri. de iur. fiſc. li. 1. tit. 3. nu. 44. & ſeq. vbi poſt Bertaz. & alios ait, principem ſucceſſorem teneri approbare obligationem præceſſoris ex conuentione contractam, cum omnib. ſuis qualitatibus, et ſi ſit ex cauſa donationis, & liberalitatis, ſiue ſucceſſerit in ſtatu per electioné, ſiue per ſucceſſionem, & potiſſimùm in caſu iſto, in quo princeps fecit contractum cum non ſubdito, quem nec ex ſuprema poteſtate poteſt alterare. Crauet. conſillo 702. numero 18. in fi. quia tali in caſu non creditur aſſertioni priuilegiantis (circa alterationem contractus) ex cauſa publicæ vtilitatis, vt diffuſè poſt multos teſtatur Rauden. videndus conſ. 2. nu. 269. vſq; 273. Crau. d. conſ. 702. num. 23.

Vn-

Vnde id tãto magis ſeruandũ eſt ẽt in caſu no
ſtro, vbi interuenit expreſſa, ac iurata hypothe
ca, & obligatio bonorũ ipſius principis, q̃ hy-
potheca ligat quoſcunq; dictorũ bonorũ prin
cipis poſſeſſores, iurib. notis. Quia ĩ obligatio-
21 nibus, & contractibus † principes vtuntur iu-
ribus priuatorum, & ex promiſſione obligan-
tur. l. Benè à Zenone. C. quad. præſcript. Doct.
in l. 2. C. legib. quia fides debet in princi-
pe exuberare. Dec. conſ. 45. nu. 2. 3. Cum etiã
Deus obligetur ex promiſſione, diffusè Pere-
gr. de iur. fiſci lib. 6. tit. 1. nu. 8. & ſeq. & ſi ali-
ter ſeruaretur, dubio procul princeps eſſet cæ-
teris omnibus deterioris conditionis, quia ne
mo cũ illo contraheret: & ideo non ſolũ ſuum,
ſed anteceſſoris etiam contractum ſeruare te-
netur. D. Surd. d. conſ. 419. nu. 55. in fi. & ſeq.
Rim. iun. conſ. 834. nu. 20. 21. vnde dicendũ
eſt, quod ſtante dicta obligatione, promiſſione,
& hypotheca, tenetur princeps rependere de
ſuo dictis priuilegiatis in caſum alterationis di
ctæ conceſſionis, ſtante iure quæſito ipſis priui-
legiatis: latè Honded. conſ. 86. num. 5. & ſeq.
Berret. conſ. 14. nu. 11. Confert optimè in pro-
poſito, quod aliàs dicitur de donatione, quæ
incipiens à traditione non continet obligatio
nem de euictione, nihilominus id non proce-
dit in donatione remuneratoria. Ratio eſt, quia
intereſt donantis, ſuam rem donatam non fuiſ-
ſe euictã ad hoc, vt ſit obligatus ab antidora-
li obligatione. Bart. & alij in l. Iulianus. §. j. ff.
verb. oblig. cum alijs relatis à Caballi. de eui-
ctio. par. 4. num. 4. non igitur veriſimile eſt, tale
priuilegium tantis, & talibus qualitatibus, &
obligationibus roboratum voluiſſe à principe
modificari, tolli, vel alterari. Nec obſtat id, q
dicitur de iuramento, tamquam quid perſona-
le non ligare ſucceſſores. Reſpondetur enim,
ex prædictis ſatis liquere, ſucceſſorem in Du-
catu teneri ad obſeruantiam contractus præ-
ceſſoris initi ſimpliciter, fortius ergo à iuramẽ
22 to roborati. † Et licet iuramẽtum ſit quid per
ſonale ex parte iurantis, eſt tamen reale ex par
te eius, cui iuratur. Innoc. & alij in c. veritatis.
de iureiur. & ideo hæredes illius, cui fuit con-
trauentum, poſſunt agere contra contrauenien
tem vigore iuramenti: latè D. Surd. conſ. 424.
nu. 20. & etiam perpetuatur reſpectu obſeruã-
tiæ contractus cõtra ſucceſſores iurantis; quia
quoad dandum robur contractui, iuramentum
habet realem effectum taliter quod hæredes
tenentur illud omnino ſeruare. l. quod obtinet.
C. probatio. Rimin. iun. conſil. 551. nume. 5.
& conſil. 570. num. 2. & ſequentibus, vbi ſub-
iungit, quod iuramentum præcisè obligat, &
neceſſitat. Seraphi. de iuramen. priuil. 74. nu-
me. 141. Idem Riminal. iun. conſilio 814.
nume. 62. vbi alios commemorat, & con-
ſilio 124. nume. 4. & ſequen.

Pariter tollitur, quod dicitur de expreſſa
mentione iurati contractus, vel priuilegij in
clauſulis ordinis prædicti derogatorij editi
de anno 1530. ſiquidem iam dixi, principem
ſucceſſorem teneri ſeruare contractum, ſeu pri
uilegium cauſam oneroſam, ſeu remunerato-
riam continens, ſiue ſimplex, ſiue iuratum, nec
dari locum reuocationi ſaltem de honeſtate,
vel de ordinaria principis poteſtate, ſed ex a-
23 bundanti placet ſpecialiter reſpondere, † iu-
ramentum maximè repetitum in præambulo
priuilegij ampliſſimi immunitatis habere vim
clauſulæ derogatoriæ. Bartol. in l. ſi quis in
principio teſtamenti. ff. leg. 3. Salic. in l. San-
cimus, in 8. quæſt. C. teſtamen. vbi Alexan.
Iaſ. & alij, & eſt communis opinio teſte Caſſa.
conſ. 39. nume. 91. & ſequitur Seraphi. de iu-
ra. priuil. 75. nu. 6. At clauſula derogatoria ad
ſequentia, & futura, futuram tollit diſpoſitio-
nem. Ratio eſt, quia præſumitur abeſſe volun
tas in ſecunda. l. ſi mihi, & tibi. ff. leg. 1. Go-
zad. conſil. 9. numer. 26. Meno. conſil. 294. nu.
24 16. Vnde ſequitur, † quod generalis deroga-
tio priuilegiorum non continet priuilegium iu
ratum, de quo fieri debet ſpecialis, ac indiui-
dua mẽtio: latè Caſſ. d. conſil. 39. num. 91. etiam
ſi in dicto ordine dicatur contineri etiam ea,
de quibus deberet fieri mentio ſpetialis, vt
latè poſt multos probat Gozad. videndus om
nino dicto conſilio 9. numero 26. ſequitur Se
raph. de iuramen. priuil. 22. numero 24. Vnde
adhoc, vt dici poſſet aſſũm ordinem contine-
re, & alterare priuilegia iurata, non ſuffieit di-
cere (non obſtantibus verbis derogatorijs,
vel ſpecialem mentionem requirentibus) ſed
in indiuiduo debuiſſet dici, (non obſtantib.
iuramentis in dictis prioribus priuilegijs ap-
poſitis) vt explicitè declarat Caſſan. d. conſ.
39. num. 91. verſic. & ita ſanè credendum eſt.
Ratio prędictorum eſt, quia talia verba, vel hu
iuſmodi clauſula, quod ſcilicet, comprehen-
dantur ea, quæ ſpeciali indigent expreſſione,
eſt captioſa, & iuri contraria. Roma. conſil.
327. colum. pen. Gozad. dicto conſilio 9. nu-
me. 27. Seraphi. dicto priuil. 22. numero 24.
vbi de communi teſtantur, & verè non vide-
tur veriſimile, quod princeps ſucceſſor alte-
raſſet iſtam conceſſionem, ſi fuiſſet certioratus
de illius pergrata amplitudine, roborata à
triplicato iuramento, & bonorum omnium hy-
potheca, quo in caſu tenetur reſarcire de pro-
prijs bonis.

Ad ſecundum reſpondetur, admitti poſſe
principem declarare, ac interpretari men
tem præceſſoris; econuerſo autem apertè ne-
gari dictum ordinem ſtare in finibus decla-
rationis, cùm apertè limitet, ac reſtringat om-

nia priuilegia antea conceſſa, ibi (douet eſſe-
re interpretati, & riſtretti, & coſi interpretia-
25 mo, dichiariamo, & reſtringiamo.) † Declara-
tio enim debet eſſe expoſitiua, non autem cor
rectiua, vel limitatiua, nec perimens, vel an-
nullans, vt poſt Bald. declarat Marcabr. conſ.
37. num. 189. & ſequen. & conſil. 35. num. 49.
Tiraq. in l. ſi vnquam. verb. Libertis. num. 14.
C. reuoc. donat. cùm verè illa declaratio di-
catur, quæ verba dubia dilucidat, ſeu rem ob-
ſcuram aperit, & nouam ſubſtantiam non tri-
buit. Meno. conſil. 160. num. 48. 49. & conſil.
191. num. 49. aliàs ſi non ſtat in terminis decla-
rationis, dicitur noua diſpoſitio. Mandel. cõſ.
561. num. 97. & noua diſpoſitio dicitur, quæ
circa ſubſtantiam verſatur. Meno. dicto conſ.
160. num. 49. vbi alios adducit. Vnde illa di-
citur vera interpretatio, ac declaratio, quæ
verſatur circa verbi dubij intelligentiã. Caſt.
conſ. 338. num. 2. in 1. In propoſito igitur, cum
ordo ille nedum declaret, ſed etiam reſtrin-
gat aperte præambulas conceſſiones, ſuppo-
nit priuilegia eſſe clara, & certa, quibus tamen
modificationem imponit. Vnde cum in dicti
ordinis corrigentis, vel modificantis editione
non fuerint citati iſti priuilegiati, ex illo ne-
26 quaquam teneri poſſunt; † quia quando priui-
legium modificatur contra apertum eius teno
rem, pars eſt citanda, aliàs non dicitur ligata,
vt optimè Caſtr. conſil. 338. num. 2. in 1. Rui.
conſil. 38. numer. 10. in 1. aliàs talis declaratio
principis non dicitur interpretatio, ſed deſtru
ctio cõſiſtens in mutatione, & alteratione con
ceſſionis ante actæ. Latè Meno. conſilio 331.
num. 100. & conſil. 501. num. 23. & ſeq. & eò
fortius excluditur iſte terminus declarationis
ſimplicis in dicto ordine reſpectu prędicti de-
creti, cùm fuerit editus ordo per annos 120.
poſt diem dicti decreti; Vnde cum obliuio
præſumatur, præſertim in principe, non poteſt
dici ſimplex ordo declaratiuus, ſtante dicto
temporis longiſſimo interuallo, vt poſt Ang.
Crau. & alios firmat idem Meno. d. conſ. 331.
num. 103. & conſil. 501. num. 26.

Ad tertium; Quòd priuilegium iſtud fun-
detur in cauſa lucratiua; Reſpondetur, prout
& ſupra dictum eſt, priuilegium remunerato-
rium tranſire in contractum, ac reddi irreuo-
cabile, idque fuit ex pluribus confirmatum, &
potiſſimum ex eo, quòd tali in caſu priuilegiũ
tranſit in beneficium, ideo latiſſimè interpre-
tandum ex Rol. conſ. 13. nu. 44. in 3. D. Surd.
conſil. 140. num. 52. & ſeq. Addo nunc etiam
vltra meritorum mentionem prædictam con-
ceſſionem ſapere beneficiũ, ex quo princeps
27 vſus fuit termino gratiæ, † & liberalitatis; nil
enim aliud eſt beneficium, quàm gratia, & li-
beralitas. Bero. conſil. 15. num. 1. in 1. Remune-
ratio autem, & beneficium conferuntur per
obligatum ad antidora. Corn. conſil. fin. num.
15. in 1. Ideo nec etiam obſtat mixtura meri-
torum, & munificentię, prout in obiecto; Quia
quando etiam decretum illud eſſet mere gra-
tioſum, certè princeps, etſi poſſit, attamen nõ
debet illud reuocare, cum id honeſtati repu-
gnet, & ea non poſſe fieri dicimus, quæ ſine
honeſtate fieri nequeũt, vt in terminis Rolan.
conſil. 13. nu. 52. & ſequen. in 3. & vere dicta
enuntiatio gratię, & donationis facta per prin
cipem (quicquid dici poſſet in priuato, vt in
obiecto) non excludit cauſam meritorũ; nam
in propoſito caſu principis munificentia fuit
cauſa impulſiua concedendi immunitatem, fi-
delitas autem ſedulo exhibita fuit cauſa fina-
lis, necnon etiam multorum obſequiorum præ
ſtatio verſus D. Marchionem concedentem,
ac perfecta integritas, & affectio Comitis pri
28 uilegiati, vt infra dicam. Modo quando † con
currunt cauſa finalis, & impulſiua, attenditur
finalis, nulla impulſiuæ ratione habita, vt poſt
Bald. & alios aſſeuerat Meno. conſil. 41. num.
16. Ratio eſt, quia finalis eſt cauſa cauſarum
29 Tiraq. ceſſan. cauſ. limit. 1. nu. 5. & cauſa † cau
ſæ eſt cauſa cauſati. Bart. in l. 4. §. actor. num. 2.
ff. re iudic. D. Surd. conſil. 196. num. 13. quia
30 finis regulat † intentionem agentis, licet ſit vl
timus in executione. Bald. in l. auia. col. fin.
C. iur. dot. At regulata ad vnum finem ſem-
per regulantur ſecundum naturam finis. Idem
Bald. conſil. 115. col. 2. in 1. cùm vnaquæque
diſpoſitio interpretetur ſecundum finem ad
quem tendit. Bellam. deciſ. 108. & latè exor-
nat D. Surd. d. conſil. 196. num. 12. & ſequent.
Quòd autem expreſſio fidelitatis, affectionis,
& obſequiorum ipſius priuilegiati dicatur iu-
ſta, ac vera cauſa meritorum, & ratio probabi-
lis remunerandi, decidit Anan. conſil. 81. nu.
4. verſ. & eſt aduertendum. Idem ait Gozad.
conſil. 5. nume. 10. Mandel. conſil. 67. num. 4.
Rol. conſil. 13. nume. 29. verſ. quibus conclu-
ſionibus. in 3. Quòd etiam talis meritorum
enuntiatio fuerit ſcopus, ac finis conceſſionis,
colligitur, Primò, quia de illis fit mentio in
proœmio decreti. l. 1. vbi Bart. ff. ad Macedo.
Crau. conſil. 192. num. 21.

Secundò, quia ſi nõ præceſſiſſent merita in-
concuſſę fidei, ac ſedulitatis obſequiorũ, prin-
ceps nõ conceſſiſſet priuilegiũ, vel ſaltẽ nõ eo
modo, igitur dñr cauſa finalis. Rol. cõſ. 69. nu.
32. in 4. Bec. cõſ. 45. nu. 2. & 30. Quia raro, vel
nunquàm principes concedunt immunitates,
niſi precedente præmio, vel merito, teſte Rol.
conſ. 13. nu. 62. in 3. vbi alios commemorat.

Tertiò, quia dicta cauſa finalis meritorum
influit, & reſpicit totam diſpoſitionem gene-
raliter. Crau. d. conſ. 192. nu. 21. verſ. Quintò.

Beci.

Beci.d.conſ.45.num.30.Rolan.conſil.69.nu.
38.in 4.

Quartò, quia cauſa meritorum, fidei, affe-
ctionis, & ſeruitiorum reſpicit commodum
principis concedẽtis, quo commodo circun-
ſcripto, talis conceſſio facta non fuiſſet, ideo
dicitur cauſa finalis. Crau.d.conſ.192.nu.21.
verſ. quarto, & conſequenter non dicitur ſim
plex donatio, vel gratia, ſed remuneratoria
conceſſio.Idem Crau. conſ.85.nu.2. Theſau.
deciſ.270.num.20.

31 Quintò in terminis, quòd cauſa meritorum
ſit finalis, & p̃ualeat motiuo liberalitatis enun
tiatæ à principe priuilegiante in decreto pri-
uatæ perſonæ conceſſo, poſt multos probat
Meno.conſ.331.num.72.& ſeq.& regulariter
donatio ob cauſam licet in ſui partem ſonet
in liberalitate, attamen liberalitatis exercitiũ
penitus excludit; Iaſ.in l.inter eos.2. not.ff.re
iudic. Crau.d. conſ.85.nu.2. Confirmatur ex
eo, quòd quilibet actus procedens ab homine
duplici de cauſa deriuatur, volũtatis ſcilicet,
vel neceſſitatis; In dubio autem ex cauſa ne-
ceſſitatis.D.Surd.conſ.164.nume. 26.Meno.
in propoſito conſ.331.num.72.& ſeq.& con-
ſequenter ex cauſa meritorum, cùm remune-
ratio ſupponat cauſam neceſſariam. Dicitur
32 enim remuneratio † quædam debiti permuta-
tio.Malua. conſ.3.nu.16.contractuſq; onero-
ſus nuncupatur. Magon.deciſ. Floren.77.nu.
21.& dicitur naturalis debiti ſolutio. Idem
Magon.deciſ.Lucan.87.num.3. cùm fiat poſt
beneficium acceptum per obligatum ad anti-
dora.Corn.conſ.fin.num.15.in 1. Quæ omnia
non conueniunt actui merè gratioſo, ac ſpon-
taneo ab amore naturali cauſato.l.ſi quis teſti-
bus.vbi Bal.col.fin.verſ.nota quòd ille.C.te-
ſtib.Addatur prędictis, quòd etſi agatur de re-
munerando, attamen vt plurimum interponi-
tur etiam mentio liberalitatis, & idcirco do-
ctores paſſim denominant donationem remu-
neratoriam. Hinc dixit Innoc. in c.grandi.de
ſuppl. negli. Prælat. proprium eſſe principum
aduerſus benemerentes elargiri, ac liberalita-
te vti. Sequitur Bero.conſil.65. num.11.in 1.
Alibi dicitur, quemcumque poſſe donare be-
nemerenti. c. Quicunque ſuffragio.12.quæſt.
2.& validam eſſe liberalitatem, ac remiſſionẽ
principum in fideles ſubditos teſtatur Mand.
conſ.67.nu.4.& ita videmus ad inuicem com
pati meritorum,& liberalitatis denominatio-
nem, nec meritorum cauſam per enuntiationẽ
munificentiæ ſuffocari. Idque ſine amaritudi-
ne procedit in principe, quia ea, quæ dantur
ſubditis à principe, ſemper dicuntur gratio-
ſa, cùm cogi non poſſit ad rependendum me-
rita, ac ſeruitia à ſubditis, vel priuatis recepta;
quare rependendo dicitur gratiam, ac libera-
litatem exercere, licèt debitum remuneratio-
nis non excludatur, vt in terminis optimè cõ-
ſiderat Meno. conſ.331.nu.68. Vnde dicen-
dum eſt remunerationem in principe ſapere
cauſam oneroſam; nam ex quò princeps non
poteſt cogi, ſat eſt, quòd dicatur naturaliter
obligatus, ad hoc, vt illius actus trãſeat in con
33 tractũ. Ratio enim, & obligatio † naturalis in
principe cauſant ortum actionis, & ex illa na-
turali obligatione poteſt cõueniri, vt optimè,
& latè probat Deci. in c.1.col.1.& ſeq.maxi-
mè nu.12.15.25.& ſeq.de probatio.Sequitur
Pariſ.conſ.2.nu.134.& ſeq.in 4.cum concor-
dantibus per Rol.d.conſ.13.nu.59.60.& ſeq.
in 3. vſque nu.64.vbi in ſpecie reprobat Boſſ.
34 in oppoſitũ adductũ. Quinimò fortius † prin-
ceps etiam dicitur obligatus ex actu, ſeu con-
tractu lucratiuo, adeo quod obligatio natura-
lis in principe effectum producit, vtcunq; etiã
à cauſa lucratiua proueniẽs, vt amplè per De-
ci. d.c.1.nu.34.vſque 39. Pariſ. & Rol. locis
pręcitat. Quare ſi id procedit in ratione natu-
rali cauſata ex lucratiuo titulo, multò magis ſi
ex cauſa oneroſa meritorum, ſeu recompenſa-
tiua, vt arguit in ſpecie Pariſ. dic.loco nume-
ro 124.

35 Ad illud autem, quod merita † nõ dicuntur
ſufficienter probata ex ſola generali remune-
rantis aſſertione, rñdetur id nequaquàm pro-
cedere in principe ſupremo, cuius proprium
eſt liberalitatẽ maximè in benemeritos exer-
cere.cap.1.de donat. ſed tantùm militat inter
priuatos, & inferiores à principe.Ita Iaſ.conſ.
127.col.8. verſ.decimò.in 2.& conſ.103.nu.
3.in 4.Maſcar.de probat.concluſ.184.nu.34.
& ita præcisè notat Meno.conſ.307.num.12.
Sufficit enim in propoſito, principẽ ſemel con
ceſſionem meritis cõmenſuraſſe, ac vnica vi-
ce merita liberalitati paria iudicaſſe. Meno.in
terminis conſ. 331.nu.75.& ſeq.quia inſpici-
tur qualitas dantis, vel remunerãtis ad digno-
ſcendum, num res data æquetur meritis dona-
tarij, ex quò exceſſus non attenditur in nobi-
libus perſonis, maximè in principe ſupremo.
latè Tiraq.in l.ſi vnquam. verb.donatione lar
gitus.nu.84.C.reuoc.donat.& ideo ſi cuilibet
poſt ſeruitium acceptum plus reddere licet,
quàm acceperit, Tiraq. vbi ſupra nu.85.mul-
tò fortius in principe id procedere debet, cu-
ius proprium eſt munificum eſſe.Meno.conſil.
307.nu.11. Et cuius animi gratitudo non po-
teſt cum re nummaria cõpenſari. Idem Meno.
de arbitr.iudic.caſ.88. numer.54. & ſtandum
eſſe principis aſſertioni reſpectu meritorum in
ſui, ac ſuorum hæredum præiudicium, poſt
Sali.& Iaſ.teſtatur Rim.iun.conſil.556.nume-
ro 108.

36 Ad quartum reſpondetur, non conſtare de

ſuperuenientia grauaminis occaſione talis im munitatis, & quòd aſſerta immunitas ex progreſſu temporis euaſerit damnoſa Communitati, de qua in cauſa i meritò igitur, cùm non conſtet de veritate talis querimoniæ Communitatis, non poteſt dici reuocatum iuridicè præallegatum priuilegium, quinimò nec conſtare poteſt, ſi quidem iſti homines, & coloni priuilegiati ante dictam conceſſionem nunquam contribuerunt factionibus, & oneribus controuerſis. non inquam de hoc conſtat, nec conſtare poteſt, cùm fuerint forenſes, vt patet ex confirmatione decreti, de qua in proceſſu fol. 13. & ſeq. & id Communitas fatetur in reſponſione data poſitionibus. Modo cum dicti coloni ante priuilegium, & ante promulgationem ordinis prædicti de anno 1530. nunquam concurrerint ad talia onera ſubeunda, ſequitur, quòd Communitas tentans illos arctare ad contributionem, agit de lucro quærendo, non de damno vitando, quod ſecus eſſet, ſi ſemel contribuiſſent, & poſtea immunes redditi fuiſſent, quo in caſu, ſcilicet lucri acquirendi, non ſuccedit conſluſio damni reſultantis ob temporum varietatem, & conſequenter princeps tali in caſu poteſt indiſtinctè certos homines immunes reddere abſque alio periculo reuocationis immunitatis, cum nunquam dici poſſit illam immunitatem tendere in læſionem aliorum conciuium, vel aliorum hominum ſubditorum. Ita Cephal. conſ. 58. n. 61. & in terminis noſtris Rol. conſ. 13. nu. 66. in 3. optimè D. Surd. cõſ. 34. nu. 39. & verè id ſatis quadrat naturali rationi.

Reſpondetur ſecundò, obiectum procedere in conceſſione immunitatis merè gratioſa, ac ſimpliciter priuilegiata, ſecus in ea, quæ ſapit oneroſum titulum, prout in præſenti caſu, iuxta præallegata; non enim tunc attenditur læſio ſuperueniens, ſed immunitas remanet perpetuò ſui natura illæſa, ac irreuocabilis ſecundum Natt. conſ. 397. nu. 13 & ſeq. Meno. alios adducens conſ. 156. nu. 34. Rol. d. conſ. 13. nu. 69. in 3. Theſau. lib. j. quæſt. forenſ. 8. nu. 13. 15. Rim. iun. conſ. 323. nu. 3.

Ad quintum reſpondetur, nullo iure caueri, quod validitas priuilegij conceſſi à præceſſore principis conſiſtat in confirmatione ſucceſſoris; Quod ergo lex non dicit, nec nos di-
37 cere debemus. Priuilegium † enim eſt de ſui natura perpetuum. c. decet. de reg. iur. in 6. & ita latè probat Paſet. conſ. 18. nu. 8. & quod princeps teneatur ſeruare priuilegia præceſſorum abſque alia cõfirmatione, latè tuetur D. Surd. conſ. 419. nu. 26. & ſeq. vbi alios adducit, & nos iam ſupra abundanter demonſtrauimus.

38 Ad ſextum de non vſu priuilegij; Reſpondetur, aliquando amitti priuilegium per non vſum, id tamen non procedit in conceſſione remuneratoria, quæ tranſiuit in contractum; nam cùm cauſam contineat oneroſam, perpetuò durare non ambigitur; Ita Gabr. conſ. 151. nu. 11. in 2. Berett. conſ. 13. nu. 10. D. Surd. d. conſ. 419. nu. 30.

Reſpondetur ſecundò ex abũdanti, dictos priuilegiatos habuiſſe, & habere intentionem fundatam in ſuo decreto, cuius vigore, & ſtante illius qualitate erat in eorum facultate vti dicta immunitate pro eorum libito. at contra
36 talem liberam facultatem † non præſcribitur, ſecundum Dec. conſ. 271. nu. 18. verſ. tertiò etiam, & in c. cum acceſſiſſent. nu. mihi 68. 69. de conſtit.

Reſpondetur tertiò, quòd in dicto priuilegio adeſt decretum irritans, vt in proceſſu fol. 12. & ſeq. Igitur non amittitur, per non vſum. Ita Gabr. d. conſ. 151. nu. 16. Fel. in c. cum acceſſiſſent. nu. 30. verſ. 4. limita. de conſtit.

Ad ſeptimum de abuſu, ſeu contrario vſu; Reſpondetur non ſponte, ſed coactè ſoluiſſe. Nam in reſponſione data per Commune poſitionibus colonorum, de quibus fol. 30. aſſeritur in caſum retardatæ ſolutionis factionum,
40 & collectarum † Commune dictos colonos coegiſſe. At ſolutiones coactæ non præiudicant, quia non dicitur velle, qui obſequitur imperio cogentis, & id probat præciſè tex. in l. cura. ff. mun. & hono. & quis potius præſumitur voluiſſe obedire ſuperioribus, quam renunciare ſuo priuilegio, cum renuntiatio ſit donatio, quæ non præſumitur, & hoc latiſſimè tuetur D. Sur. conſ. 419. nu. 35. omnino videndus.

Reſpondetur ſecundò, quòd in dicto priuilegio adeſt decretum irritans, vt etiam ſupra dixi, & clauſula prohibitiua, ſeu annullariua (non obſtantibus quibuſcunque in cõtrarium facientibus) vt in proceſſu fol. 11. à tergo, & fol. ſeq. vſque ad fin. vbi legitur ampliſſima derogatio omnium obſtaculorum contrafacientium. At tali in caſu priuilegiatus abutens priuilegio, vel contra dictum ſuum priuilegium veniens, non ſibi præiudicat; quia tali
41 principis intentioni † non poteſt derogari, etiam de conſenſu partium inferiorum à principe. Archid. in c. cum beneficio. de præben. in 6. Nam ſatis conſtat de intentione principis nolentis poſſe patrari præiudicium tali in caſu. Rota deciſ. 3. nota qualiter veniens. tit. de priuil. in antiq. Latè Fel. in d. c. cum acceſſiſſent. n. 30. verſ. quartò limita. ſequitur alios adducendo Rim. iun. conſ. 716. nu. 73. & ſeq. vbi. nu. 75. poſt Inno. & alios ſubiungit, nec tacitè, nec expreſsè potuiſſe per contrauentionem tali priuilegio renuntiari, facit Rui. conſ. 228. nu. 11. in fine verſ. & vbi etiam contineè per annos quadraginta in. j. ſciebant enim iſti coloni

coloni ius ſuum durare, meritò per ſolutiones ſibi non præiudicarunt ad tradita per Dominum Surd.conſ.45.num.46.Ceph.conſ.689. num.12.& ſequent. & conſil.466. num.16.& & conſil.235.num.29.30.

Ad octauum reſidetur nec vigore conſuetudinis audiri poſſe dictum Commune. Nam ad hoc, vt dicatur inducta conſuetudo in propoſito caſu habente cauſam diſcontinuam, requiritur, quòd ſit immemorabilis, aliàs nõ dicitur inducta in breuiori tempore. Crau.conſ. 96.num.8.Paſet.conſil.102.num.5.quod quidem tempus nedùm fuit probatum, ſed nec articulatum, vel deductum, prout erat neceſſe. Crau.d.num.8. & tempus immemorabile, cuius ſcilicet memoria non extat in contrarium,
42 dicitur ſpatium centũ † annorum ſecundùm communem, de qua Cur.iun.conſi.90.num.2. Maſcar. de probat. concluſ.1214.num.53.& concluſ.429.nu.5. Borgni.deciſ.29.num.27. in 2. vbi licet adducãt alios aſſerẽtes tempus 80. vel etiam 70. annorum hodiernis diebus dici tempus immemorabile, attamen in præſenti caſu, ceſſat quæſtio, cùm nec ad annos 70. fuerit continuatã dicta conſuetudo, & ſatis conſtat de illius initio; ergo nõ dicitur immemorabilis. De qua etiam conſuetudine iuridicè non conſtat ex actis, cùm de illa tantùm conſtet ex fide libri, in quo annotantur onera, & factiones Communis, de qua in proceſſu fol.27. & licet aliquando probetur conſuetudo per ſcripturam, Attamen id procedit, quãdo agitur de probatione antiquiſſimæ conſuetudinis, cuius initij memoria non extat in contrariũ, ſecus ſi de recentiori, vt poſt Crau. & alios declarat Maſcar.de probatio. cõcluſ. 425.num.6.9.& ſeq.vbi numer.11.ſubiungit, tali in caſu etiam requiri probationem, quòd aliàs ab omnibus fuerit ſolitum præſtari fidem dictis libris: idem repetit in concluſ. 429.nu. 7.& quatenus dixi cõſuetudinem habere vim priuilegij, procedit in conſuetudine immemorabili excedẽte hominum memoriam: latè D. Surd.conſil.262.num.21.& ſequen. Addatur
43 conſuetudinem † fundatam in coactione non eſſe laudabilem, nec probabilem. Idem D. Surd.conſil.254.num.28. Præterea cum dicta exactio, & ſolutio fuerit facta, vel extorta vigore ordinis Ducalis, non poteſt dici facta animo inducendi conſuetudinem, & conſequenter nõ obligat pro futuro tempore. Dec. conſil.215.nu.4.D.Surd.conſil.254.nu.30.

Prædictis omnibus pro complemento iurium dictorum colonorum additur, etiam ta-
44 les præſtationes non poſſe † afficere minores, qui ſoluerunt (& conſequenter non poſſe ligare in futurum alios futuros colonos) quibus competit reſtitutio in integrum, vtcunq; etiam ſciẽter tamquàm priuilegiati ſoluerint, vt latè probat D.Surd.d.conſil.419.num.42. & ſequentibus: qui locus ſufficiat pro alijs, qui poſſent allegari. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Deuoluto feudo emphyteutico eccleſia dicitur deuolutum cum meliorationibus, declara vt numero 13.*

2 *Reſeruatio dominij facit fundum contractatum cadere in commiſſum, declara vt nu.15.*

3 *Licentia vẽdendi data per dominum directum facit dominium tranſire in emptorem.*

4 *Reſeruatio dominij ſuſpendit contractum emptionis, & pro pretio non ſoluto contractus tranſit in locutionem.*

5 *Licentia vendendi fundum non trahitur ad venditionem partis fundi,*

6 *Aſſenſus impetratus ſuper vẽditione cum pacto retrouenditionis ſi fiet retrouenditio ſine aſſenſu non excuſat a caducitate.*

7 *Reſeruatio dominij importat obligationem rei empta ad commodum venditoris.*

8 *Vendens habita fide di pretio abſque reſeruatione dominij in revendita præfertur cæteris creditoribus etiam anterioribus.*

9 *Emphiteuta alienans rem reſeruato dominio facit rem cadere in commiſſum & cõtractus non tenet declara vt num 15.*

10 *Ius emphiteuticum eſt quid diuerſum a iure meliorامentorum.*

11 *Emphiteuta poteſt alienare ſua melioramenta abſque metu commiſſi.*

12 *Emphiteuta non cenſetur feciſſe meliorationes animo donandi.*

13 *Melioramenta facta per emphiteutã ſunt illius propria, & ius hæredum quãdo diſſoluitur emphiteuſis ob lineam finitam.*

14 *Fulgoſi opinio reprobatur.*

15 *Reſeruatio dominij venditori abſque ſpeciali licentia emptoris nã inducit commiſſum in præiuditium emptoris.*

16 *Contractus non poteſt pro parte ſtare & pro parte non, declara vt num ſeq.*

18 *Clauſula (ſub quouis alio titulo) comprehendit maiora expreſſis, neque reſtrictionem patitur.*

19 *Pactum reſeruationis dominij ad tempus eſt naturalis contractus venditionis.*

20 *Aſſenſus datus pro celebrando contractu extenditur ad naturalia contractus amplia vt numero 22.*

21 *Res permutata cum aſſenſu domini ſequta euictione reuertitur ad dantem ſine nouo aſſenſu.*

23 *Fines mandati diligenter ſunt cuſtodiendi.*

24 *Mandatum datum ad agendum cenſetur etiam datum ad acceſſoria.*

25 Do-

25 *Dominus directi non tenetur inueſtire inſtitutum ſine aſſenſu ipſius domini.*

26 *Dominus directi habet electionem vel ſoluendi æſtimationem vel paciendi quod melioramenta tollantur declara vt num. ſeq. 11.num.31. & 32.*

29 *Dominus directi diſponendo de melioramentis dicitur renunciaſſe electioni vt tollantur.*

30 *Eligens vnum contrariorum dicitur aliud repudiaſſe & maximè quando electio trahis ſecum executionem.*

33 *Aeſtimatio meliorationum debet fieri in tempre quo fit diſſolutio emphiteuſis.*

34 *Meliorationes æſtimantur conſiderato opere, & conſtructione ædificiorum.*

35 *In æſtimatione melioramentorum habetur ratio ædificiorum conſtructorum, & nō dirutorum, & ſolus valor meliorationum & non impenſa debentur & num ſeq.*

36 *Melioramenta non probantur per confeſſionem rectoris ædificij.*

ARGVMENTVM.

Deuoluta re emphiteutica, an meliorationes ſpectent ad dominum, vel ad ſucceſſores emphyteutæ, & an ſit in facultate domini ſoluere meliorationes, vel pati, quod melioramenta tollantur, & quomodo ſit facienda ęſtimatio meliorationum.

CONSILIVM XXIII.

Actiones meæ à Domino.

DENEGANDA videtur ſatisfactio prætenſa per Dominum Paulum ab Eccleſia ſuper melioramentis emptis per quōdam Dominum Boldrinum, factis ſuper feudo emphyteutico venerabilis Hoſpitalis, ex quò præfatæ meliorationes dicuntur cedere Domino directi, ſtante obitu Domini emptoris inueſtiti ſine deſcendentibus, & ob illius li-
1 neam finitam; quia deuoluto feudo emphyteotico Eccleſię, dicitur deuolutum cum omnibus meliorationibus, Fulgoſ. conſ.9. Abbas monaſterij ſanctę Mariæ. Deci. in authen. Qui tem num.14. in fin. C. ſacroſanc. eccle. Gabr. conſil.73. num.36.37. in 2.

Præterea in contractu venditionis fuit reſeruatum fundi dominium per venditorem ad ratam partis terrarum vēditarum non ſolutarum, vſquequò fuerit integrè ſatisfactus pro reſiduo pretij terrarum, ſiquidem per huiuſ-
2 modi pactum reſeruatiuū † fundus contractatus cecidit in commiſſum, ſtante maximè qualitate licentiæ datæ per Hoſpitale dominum directi Penatio venditori, nempè vendendi, aut ſub quouis alio titulo cōtrahendi cum Domino Boldrino &c. Nā per licentiam de vendendo ſupponitur ex parte domini directi, vt
3 per venditionem dominium † transferatur in emptorem, iuxtà naturam, & eſſentiam venditionis, l. Cum manu ſata. ff. contr. empt. maximè quando venditor eſt dominus, & præcipuè accedente conſtituto, vt in præſenti caſu, Decis. Mant. 305. num.2. & ideò cùm Dominus emptor partem pretij ſoluerit, habita fide de reſiduo per venditorem, fundus dicitur tantùm venditus pro parte ad ratam pretij non ſoluti, quia reſeruatio dominij prædicta ſuſpendit cōtractum emptionis, & pro pretio
4 non ſoluto facit tranſire † cōtractum illum in locationem, nec aliter quò ad hoc dicitur dominium tranſlatum, vt latè poſt Bald. & alios probat Magon. decis. Florent. 91. nu.9. & 11. & deciſ.92. num.14.17.18.22. & 26. & deciſ. Lucan.31. num.10. Pro parte enim pretij ſoluti nil operatur talis reſeruatio, ſtante veritate contractus emptionis, ſed tantummodò reſpectu reſidui debiti, Soci. iun. conſil. 86. in 4.
5 At licentia vendendi fundū † non trahitur ad venditionem partis fundi, vt poſt alios firmat Frecci. de Subfeud. & alij, de quibus per Corbul. de caducit. emphyt. ob. alien. ampl.3. Ita
6 ī ſimili habetur quod impetrato † aſſenſu ſuper venditione celebrata cum pacto retrouenditę, ſi fiat retrouenditio, ſuper qua non fuerit ſpecificè pręſtitus aſſenſus, locus eſt caducitati, Corb. de caducit. ob alien. ampliat.27. meritò in puncto dixit Afflict. ſup. conſtit. Regn. lib.3. rub.5. c. conſtitutionem Diuæ memorię num.16. quòd conſenſus præſtitus per dominum directi in venditione non extenditur ad obligationem dictæ rei venditæ factam per emptorem venditori in caſum pretij non ſoluti, niſi aſſenſus interponatur ſuper dicta obligatione; idem probat Pinell. in l.1. part.3. num.52. C. boni. matr. Verè inquam nil aliud importat huiuſmodi reſeruatio, niſi quandā vē-
7 ditoris cautionē, & obligationē † emptoris de re empta ad venditoris cōmodum pro ſatisfactione pretij conuenti, vt etiam declarat Magon. dicta deciſ. Lucan.17. num.14. Hinc fuit cautum ordine, & ſententia Excellentiſſimi Senatus edita ſub die 27. Martij 1541. vt vē-
8 ditor, qui rem † vēdidit, habita fide de pretio, abſque aliqua reſeruatione directi in re vendita, cęteris omnibus creditoribus, etiam anterioribus, præferatur, vt etiam aſſerit Gomeſ.

var.

var.reſſol.tom. 2.cap.2.num.26. & conferunt
dicta Cepha.conſ.131.num.2.Gail.lib.2.ob-
ſeruat.12.num.4.limit.2. Pariter in propoſito
dixit Molin.de primog.lib.1.cap.21.num.25.
quòd ſi emphyteuta rem alienat, & tradat, re-
ſeruato dominio,contractus non tenet, & res
in commiſſum incidit.

Nihilominus prædictis non attentis,in contra
rium eſt veritas ex vtroq; capite attenta,præ-
10 ſertim hac facti ſpetie;Aliud enim eſt † ius em
phyteuticum, & aliud eſt ius melioramento-
rum, Bero.in cap. potuit num.49. extra.locat.
Valas.de iur. emphyt.q.25.num. 19.Garſi.de
expen.c.15.in fin.Hinc dicitur emphyteutam
tutè poſſe alienare ſua melioramenta, retento
11 ſibi vtili dominio,abſq; † metu commiſſi, Re-
doa.de reb.Eccleſ.quæſt.79.num.20. Simili-
12 ter dicitur emphyteutam † non cenſeri feciſſe
meliorationes animo donandi, Bald.in l.2.C.
rei.vendi.Valas.dicto num.19. Garſi.dicto c.
15.in fin. Quare dico in propoſito Dominum
13 Paulum ius fouere; Nam reſpectu † deuolutio
nis emphyteuſis ob lineam finitam, & ita fa-
cto naturæ abſque dolo,& culpa emphyteutę,
melioramenta facta,vel acquiſita per emphy-
teutam prædefunctum ſunt illius propria, &
quid hæreditarium cenſentur,& ad quoſcum-
que hæredes extraneos indiſtinctè tranſeunt,
latè Bero.q.19.& q.96.Clar.in §.emphyteuſis
q.45.verſ.adde quòd huiuſmodi, Vinc.Fran.
14 deciſ.191.(vbi poſt alios reprobat Fulgoſ.in
oppoſitum adductū,& Gabr.in præcitato con
ſil.73.loquitur ita ſtante pacto expreſſo, quod
ceſſat in præſenti caſu) idem probat Valaſc.
de iur.emphyt.q.25.num.6.& num.10. Cor-
bul.de caducit.emphyt.ob mort.ciuil.nu.20.
in fin.Borgnin. deciſ.28.in addit.num.7.in 1.
& deciſ.39.nu.15.in 3. Garzi. de expen. c.6.
num.20.Perſonal.de petit.hæred. nume.685.
D.Surd.conſil.155.nu.13.& deciſ.Mant.78.
num.3.& 300.num.19.20.Molin.de primog.
lib.1.c.26.num.11.Decia.conſil.63.num.37.
in 4.Gabr.conſil.80.num.35.in 2.vbi decla-
rat procedere ſiue fuerint facta à primo, vel
ab alijs inueſtitis, etiam ſi ſint facta de fructi-
bus ipſius rei emphyteoticæ, Valas.dict.q.25.
num.6. Raude.deciſ. Piſa.42.num.54. & ſeq.
Et conſequenter etiam cedunt commodo cre
ditorum ipſius vltimi emphyteutæ, Brun.con-
ſil.106.num. 2.Bero. conſil.73.num.39. in 1.
Ruin.conſ. 176.num. 17.in 1.Iatrig.de feud.
centur.1.q.59.num.8. Coller.de proceſſ.exe-
cut.part.2.c.3.num.304. Roſental.de feud.c.
10.q.43.nu.56.vbi gloſ.littera V. adeo quòd
ſatis patet hanc eſſe verā, & communiter ap-
probatam diſtinctionem, quidquid ſolus Ful-
goſ.tētauerit ſimpliciter relatus à Decio; nam
Gabr. vt dixi, loquitur in alijs terminis.

Quo verò ad caput caducitatis ob reſerua-
tionem directi abſque indiuidua licentia, pa-
riter dico, nequaquàm eſſe locum commiſſo
ex pluribus.

Primo, quia licentia fuit petita à ſolo ven-
ditore,& ab ipſo ſolo impetrata abſque facto,
vel miniſterio D. Boldrini emptoris, quò fit,
15 vt contractus † vēditionis debeat conſiſtere in
ſui robore, (ſaltem ad euitādum commiſſum,
quò ad præiuditium emptoris, & illius credi-
torum) licet reſeruatio ſit nulla, nulliuſque mo
menti; Siquidem emptor nil petijt,& nil pec-
cauit,meritò dānum debet eſſe peculiare ven
ditoris,non autem emptoris,prout in propoſi-
to poſt longam diſputationem concordando
opiniones diſtinguit Frecci.de ſubfeud.lib.2.
q.41.num.10.uerſic. pro ſolutione autem tan-
tæ difficultatis, vbi ſingulariter loquitur.

16 Nec dicatur contractum † eſſe indiuiduum,
& idcircò non poſſe pro parte ſtare,& pro par
te non.

Quia reſpōdetur,id procedere in contractu
17 rei liberæ, ſecus in cōtractu † requirente iuris
diſpenſationem,vel relaxationem, Frecci.di-
cta q.41.num.12. conferunt dicta Bald.in l.1.
§.fin.ff.reb.dub.per illum textum, Alciat.con
ſil.21.num.7.lib.8.Pinell.in l.1.num.52.verſ.
ego ingenuè fateor numer. 52.part.2. C.bon.
matr.Afflict.dicto c.conſtitutionem diuæ me-
moriæ nu.16.Simone.de decret. tit.1.nu.95.

Secundo, quia licentia non ſe reſtringit ad
puram venditionem, ſed ſubiungit (aut ſub
18 quouis alio titulo cōtrahendi) illa enim † clau
ſula (ſub quouis alio titulo) admittit contra-
ctum nedum conſentaneum venditioni, ſed
magis latum, & in aliquo ipſi venditioni diſ-
ſimilem, cùm natura præfatæ dictionis ſit co-
pulandi maiora expreſſis, gloſ.in Clem. 1.de
re iudic.latè Barbat.conſil.31.In hac quęſtio-
ne facti propoſita num.2.& ſequen.in 2. Vnde
concedit, & admittit venditionem conditio-
nalem vigore pacti reſeruatiui, ſufficit inquā,
vt contractus aliquando reſoluatur in condi-
tionem virtute præfatæ dictionis, quæ de ſui
natura nullam reſtrictionem, vel limitationem
patitur, quando eſt appoſita in aliquo decre-
to, ſed omnes, modo etiam latiores expreſſis;
complectitur, vt poſt alios probat Iaſ. conſil.
147.num.3.in 4.

19 Tertio,& realiter aduertendum eſt, † huiuſ
modi pactum reſeruatiuum dominij eſſe natu
rale ipſius contractus venditionis, Fabian.de
Mont.de empt. q.5.nu.37. Magon. vbi infra,
maximè quando eſt temporale; nam ſicuti pa-
ctum tale ſimplex, & perpetuum non ſe com-
patitur cum contractu venditionis, cùm ven-
ditio requirat dominij tranſlationem in em-
ptorem, vt ſuprà dictum eſt, ita pactum iſtud

certo

Digitized by Google

certo tempore limitatum, naturæ venditionis
optimè conſonat, Bald. in rubrica, C. de con-
trahen.empt.quæſt.13. Magon.deciſ. Florent.
92.nume.14.deciſ. Mant.220.nume.11.12.&
ſequ. ac per totam; ſed aſſenſus datus pro con-
tractu celebrando, dicitur etiam accommoda
tus cæteris naturalibus contractus, & extendi-
20 tur, ac accommodatur † ſecundum naturam
contractus. Paris.de Pute.de reintegra.feudi.
c.236.nume.2. cum concordantibus per dec.
Mant.182.nume.4.& ſequen.& per totam, vbi
deciditur, rem permutatam cum aſſenſu Do-
21 mini, † ſecuta illius euictione, redire ad dan-
tem abſq; alio nouo ipſius domini conſenſu:
Ratio eſt, quia talis facultas redeundi eſt de
22 natura contractus; Alibi dicitur, † quod aſ-
ſenſus præſtitus actui trahitur ad omnia conſe
cutiua actus, & ad omnia illi annexa, Bald. in
l.3.§. ſufficit ff.contr.iud.tut.cum congeſtis in
deciſ.Mant.62.num.15. Ita in ſimili videmus,
23 † quod fines mandati ſunt diligenter cuſto-
diendi, l.diligenter, ff.mandat.ideo irritum ne
dum dicitur, quod fit contra, ſed etiam quod
fit præter mandatum, Iaſ.in l.Non ſolum num.
16.ff.ſolut.matr. Caſſan.in conſuet. Burgund.
col.mihi 42.in princ.& tamen quando ſpetia-
le mandatum datur expreſſe alicui ad aliquid
agendum, dicitur etiam datum ad acceſſoria,
24 & ad ſequentia naturam actus, † ſine quibus
ille actus principalis expediri integrè non po-
teſt, Doct.in c.præterea de off. delegat.& poſt
plures probat Mozzi, de contract.tit.de man-
dat.rubrica de naturalibus mandati.num. 14.
15.& ſequen. Tandem diffusè declinatis om-
nibus contrarijs fuit in terminis ita deciſum
in præcitata deciſ.Mant. 220. per totam, qui
locus tamquam abundans ſufficiat pro om-
nibus.

Nec dicatur dominum directi non teneri
in caſu iſto inueſtire ſucceſſorem ſingularem,
25 nec legatarium meliorationum, † vel hære-
dem extraneum vltimi emphyteutæ ab eo in-
ſtitutum ſine aſſenſu ipſius domini directi, Ga
br.conſ.83.numer.31.in 1.Corbul. de caduc.
ob alienat.limit.14.nu.4.

Quia hic non agitur de inueſtitura conce-
denda, & reſpectiuè ſuſcipienda præfatæ em-
phyteuſis, ſed tantummodo de conſequenda
æſtimatione, ſeu prætio melioramentorũ, quæ
à fundo nequeunt ſaparari, ad cuius ſolutionẽ
tenetur ipſe dominus directi, Guid.Pap.deciſ.
169. vbi ait ita ſeruari conſuetudine, ſequitur.
Alcia.conſil.13.nume.16.in 3.Cephal. conſil.
183.nu.43. vſq; 48. Amede. de laudim.quęſt.
8.colum.2.verſic.& licet melioramenta, & ac-
ceſſiones.

Nõ etiam vim facit, quod datur electio do-
mino directi ſoluendi æſtimationem, vel pa-
tiendi, vt melioramenta tollantur; adeo quod
26 non videtur poſſe † cogi inuitus ad ſolutionẽ
valoris eorum, Redo.de reb.eccleſ.non alien.
quæſt.72.c.3.num.10. Valaſc. de iur.emphyt.
quæſt.25.nume.16. vbi plures adducit, Curt.
iun.conſil.165.numero 11. deciſ. Mantu. 78.
numero 18.

Reſpondetur enim talem electionem ceſ-
ſare in præſenti caſu, ex quò iſta melioramen-
ta fuerunt facta de voluntate, & permiſſione
dicti Hoſpitalis domini directi, l.In fũdo ff.de
27 rei vendi.& declarat † Caſtr.conſ.270. num.
4.verſic.& ſi dicatur, quare non datur in 2. Ro
ſent.de feud.c.10.concluſ.43.nume.98. 157.
& 160. fuerunt enim facta à poſſidente fun-
dum bona fide, meritò dominus ſoli pretium
illorum ſoluere tenetur, text.in §. certæ. Inſtit.
de rer.diuiſ.Ceph.conſ.183.nu.47.

Prætereà cum Hoſpitale illa conceſſerit al-
teri, dicitur (reſpectu hęredis vltimi emphy-
teutæ) voluiſſe pro ſe illa met retinere, nec ali
28 ter pati, † vt per ipſum hæredem tollantur, vel
abradantur, quo in caſu pretium illorum debet
reſarciri c.1.§. ſi vaſſallus, vbi Doct.tit. Hìc fi-
nitur lex, Viui. dicta opin.495. in princip. &
29 omnes præcitati; † ex quo enim dominus di
recti diſponit de illis melioramentis pro ſui li
bito, dicitur ren[…]nciaſſe electioni, vt tollãtur, cũ
hæc ſint incompatibilia; nàm eligens vnum
contrarium, dicitur alterum refutaſſe, Eugen.
conſ.34. num.22. Semel inquam eligens non
poteſt variare iterum eligendo, præcipuè quã
30 do electio traxit ſecum executionem, † l. a-
pud Aufidium, ff.optio.leg. Rim.iu.conſ.693.
nume.23. nec quando per primam electionem
ius fuit alteri quæſitum, latè D.Sur. conſ.264.
num.33.34. idem Rimin.iun.conſ.670.nume.
97.& in puncto Roſent.de feud.cap.10. con-
cluſ.44.num.151.& 163. vbi etiam. num.158.
circa melioramenta in ędificando dari electio
nem prædictam domino directi, ſi ędificium
31 ſit mobile, & † auferri poſſit, aliàs ſecùs, & nõ
licere variare hoc in caſu probat Borgn.deciſ.
32.num.50.in 2.Carpan. ad ſtatut.Mediolan.
part.2.c.400.num. 207. Addatur quod tolli-
tur electio iſta aliàs conceſſa domino directi,
32 quando agitur de prædio vrbano; † nam ad e-
uitandam vrbis deformitatem non datur ope-
ris deſtructio, ſed locus eſt ſolutioni meliora-
mentorum, Bart. Bal. Ang. in l.Senatus §. Mar-
cellus ff.legat.1. Ruin. conſil. 24. numero 10.
colum.4. verſiculo quæritur.in 1.Franc.deciſ.
110.nume.2. 3.Garzi. de expen. capitulo 12.
numero 85.

33 Qui quidem valor, † ſeù æſtimatio melio-
rationum debet fieri attento tempore præſen-
ti, ſcilicet emphyteuſis apertè, vt poſt pluri-
mos probat Roſent.de feud.cap.10. concluſ.

43.nu. 90. quibus addo Peregr. de fideicommiſſ. artic.5 o.part.3,nume.72. Roland. conſil. 28. nume.14.in 1.per text. in l. Domos hæreditarias,ff.leg.1.qui procedit etiam in empyteuta, & vaſſallo,ac omni perſona meliorante,Caſtr. Alexand.& alij in d.l. Domos, Burſat. conſil. 85.nume.34.& ſequen. Menoch.libr.3. præſumpt.32.nume.6.Roſent.vbi ſupra & numero 169.Scrad.de feud.part.9.part.2. ſectio.2. numero 102. verſiculo decimonono, Molin. de primogen.libr.1.capitulo 26.num.13.Maſcard.concluſ.1037.nume.19. Carol. vbi infrà nume.22.

Nec vel rudera,ac ſimplex materia æſtimantur,nec vti ædificium dirutum, ſed conſiderato opere, & conſtructione ædificiorum, & ita ſeruat conſuetudo,& verior eſt ſententia,teſte Burſat.conſil.85.nu.35.Clar.§.feudum.quæſt. 88.verſic.ſed quæro, Pancir. conſil.5.nume. 92.Et præſertim in æſtimatione meliorationũ factarũ ab emphyteuta(quidquid aliàs in feudo controuertatur.)vt per Bero.in cap.1.num. 36.de reſtit.in integr. Viui.opin.495.nume.4. & indiſtinctè tàm in feudo, quàm in emphyteuſi,ſicù tàm in vaſſallo,quam in emphyteuta meliorantibus,& in quacunq; perſona habente cauſam ab agente, poſt multos ait ſeruandũ eſſe Claud.ad conſil.Bertaz.crim.514.in verſ. verum in hoc puncto, facit Peregr. de fideic.
35 art.50.num.78. dicens, † æſtimationem fieri ædificiorum conſtructorum non dirutorum, quandò dominus directi tenetur ad melioramẽtorum ſolutionem,vt quia ſi bona fide, vel vtiliter facta ſint, & dominus ſit ſoluendo. & veram,ac iuſtam æſtimationem deberi probat Molin.d.c.26.num.14.Garzi. de expenſ.cap. 12.num.85.Maſcar.de probat.concluſ.1037. num.21.Intrig.de feud.cent.1.quęſt.59. num. 13.Scrad.de feud.part.2.part.9.ſectio.2.num. 94. Roſent. de feud.c.10.concl.43.nu.147. 149.150.& ſequ. adeo quod conſtat etiam in feudo,& in quacumq; materia hanc eſſe receptiorem,& æquiorem ſententiam, vt aſſerunt omnes præcitati, qui multos alios adducunt; addo Borg.deciſ.32.nume.50.in 2. vbi ait id eſſe potiſſimè ſeruandum,quando melioramẽta non ſunt omninò exceſſiua,& vtilia, vel neceſſaria,Mago.deciſ.Luca.33.num.27.& ſequen.Caroz.de locat.Rubrica melioramenta quæſt.2.nume.26.Pręterea cùm monaſterium alteri conceſſerit fundum melioratum, habita ratione ædificiorum conſtructorum,dicitur elegiſſe ſolutionem iuſtam ędificiorum, ideò non debet ex poſt audiri, ſi vellet illa ſoluere vti rudera, vel cęmenta, Rolan.conſil.28.numero 30.in 1.

36 Haberiq; † debet ratio in præfata ęſtimatione facienda non quanti fuit impenſum in re meliorata, ſed quanti res fuit verè meliorata, quia ſi plus impenſum,quàm melioratum, ſolus valor meliorationis debetur, vel ſi minus impenſum,quàm melioratum, ſolæ impenſæ debentur; adeò quòd id, quod minus eſt, perſoluitur à domino directi, Roſent. dicto c. 10. concluſ.43. numero 88.90.& 168. Peregrin.d.articu.50.numero 70. qui plures alios commemorat.

Reſpectu autem probationis dictorum melioramentorum nulla reſtat amaritudo, cùm probata fuerint omnia neceſſaria,& de quibus per Maſcard.concluſ.1037.& per Roſent. d. concluſ.43. nume. 164. & pluribus ſequentibus,ac per Caroz. de locat. Rubrica melioramenta quæſt.2. fol. mihi 214. fuit enim actor
37 iſte optimè † conſcius tali in caſu, nec ſtari cõfeſſioni Rectoris Eccleſiæ circa probationem melioramentorum, vt diffuſè per Caroz. d.q. 2.num.45.Borg.dec.44.nu.58.59.part.1.Carpa.ad ſtatut.Medio.part.2.cap.400. num.44. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Dictio (ſi) in hominis diſpoſitione conditionem importat, & illud cui apponitur cenſetur traditum pro forma.

2 Verbum (quatenus) arguit conditionem.

3 Conditio ſuſpendit effectum diſpoſitionis in tempus conditionis impleta.

4 Hæredis inſtitutio poteſt conferri in tempus, quo erit capax acquiſitionis. & nu. 5.

5 Spurij Inſtitutio valet, ſi vel quando legitimabitur, vel cum capax erit.

6 Actus Importatus per verba præteriti, vel præſentis temporis, quando cadit ſuper eo quod eſt de futuro, diſpoſitio trahitur ad futurum.

7 Teſtamentum vires aſſumit a ſecundo gradu inſtiturorum, quando defectus contigit ex parte primi inſtituti.

8 Inſtitutio naſciturorum an poſſit quocunq; tempore verificari.

9 Verbum (poſſint) eſt de ſui natura extenſiuum, & porrigitur ad tempus futurum & nu.41.

10 Spes filiorum naſciturorum eſt probabilis.

11 Principis poteſtati reſiſtere nefas eſt.

12 Habilitatio alicuius incapacis a principe decreta ſuſtineri debet. & num 44.

13 Nepotes ex fratre teſtatoris dicuntur agnata ipſi teſtatori.

14 Fœmina vtcunq; forenſes, nupta tamen ciuibus, efficiuntur & ipſa Ciues.

15 Succeſſionis ius prætendens capax eſſe debet tempore quo ſucceſſio eſt ei delata.

16 Prohibitus acquirere etiam, ex vltima voluntate vti forenſis vltra certam ſummam, non po-

teſt

Digitized by Google

teſt inſtitui vltra dictam ſummam.

17 *Hæredis extranei capacitas quare ſit neceſſaria tempore teſtamenti mortis, & adita hæreditatis.*

18 *Hæreditatis capaces non ſunt, qui in rerum natura non ſunt tempore mortis teſtatoris.*

19 *Diſpoſitio collata in vnum tempus, ad aliud trahi non debet.*

20 *Tempus præſens de ſui natura non comprehendit futurum.*

21 *Qualitas adiecta verbo debet regi ſecundum tempus verbi.*

22 *Capacitatis qualitas enuntiata a teſtatore eadem eſt cum qualitate hæreditaria.*

23 *Pupillus dicitur diſponere, velle, & nolle iuxta geſta per tutorem, cuius voluntas dicitur voluntas minoris.*

24 *Proximitas agnationis teſtatoris attenditur tempore illius mortis.*

25 *Agnatio teſtatoris non poteſt verificari in non natis.*

26 *Teſtator non creditur facere inanem ſubſtitutionem.*

27 *Diſpoſitio ſub duabus conditionibus diſcordantibus dicitur pura non conditionalis.*

28 *Qualitatem adijciens diſpoſitioni dicitur eam declarare, qualificare & in diuerſam ſpeciem transferre.*

29 *Verbum aliquantulum denotat quid minimum.*

30 *Teſtator aliter diſponit ſi credat mori, aliter ſi ſuperuiuere.*

31 *Virtus verbi (naſcituros) habet initium a die conditi teſtamenti, & finem a die mortis teſtatoris.*

32 *Inſtitutio ſimplex & indefinita poſthumi quemcunque poſthumum & quocunque tempore naſciturum comprehendit, niſi ſe ad certum tempus reſtringat.*

33 *Diſpoſitio teſtatoris non poteſt ad futurum extendi abſque læſione verborum & voluntatis, quandocunque ſe refert ad certum vel præſens tempus.*

34 *Capax vtrum quis ſit ſucceſſionis necne attenditur tempus mortis teſtatoris.*

35 *Capacitas intelligitur cum effectu.*

36 *Capacitas ſuperueniens non operatur quando lex reſiſtit ab initio.*

37 *Conditio concepta in tempus præſens non ſuſpendit diſpoſitionem in futurum, ſed ſtatim obligat & operatur.*

38 *Hæreditas adita non dicitur amplius hæreditas, ſed patrimonium adeuntis.*

39 *Inſtituto cum capax erit prodeſt ſuperuenientia habilitationis, ſecus vero inſtituto cum capax ſit.*

41 *Filij naſcituri dicuntur vocati quocunque tempore naſcantur, quando ſunt vocati conditionaliter per verba importantia tractum temporis ſucceſſiuum in futurum.*

45 *Verbum (poſſint) non comprehendit tempus futurum, quando eſt adiectum actui de ſui natura futurum tempus vltra tempus mortis non reſpicienti.*

42 *Inſtitutio incapacis habetur pro non ſcripta, nec prodeſt principis habilitatio abſque nouo conſenſu teſtatoris, in præiudicium tertij cui ius acquiritur.*

43 *Ius adeundi dicitur ius quæſitum.*

44 *Princeps non poteſt ante nec poſt aditam hæreditatem ex poteſtate abſoluta quempiam habilitare in præiudicium tertij.*

45 *Decretum quod ſapit diſpenſationem eſt ſtricti iuris & ſtricte eſt intelligendum.*

46 *Poteſtatis plenitudo in principe eſt Duplex vna in mero facto conſiſtens, altera quæ ratione & cauſa munita eſt. & prima princeps vti non præſumitur.*

47 *Princeps nunquam velle aliquid dicitur, niſi quod honeſtè & licitè poteſt.*

48 *Princeps vtens plenitudine poteſtatis non poteſt tollere ius tertij niſi iuſta & rationabili de cauſa, teneturque tertio Damnum reſarcire, numer. 49.*

ARGVMENTVM.

Inſtitutio hæredis facta hac conditione, quatenus capax ſit, non procedit in forenſe acquirere prohibito ex ſtatuto, licet poſtea a principe habilitetur. Idem etiam ſi inſtituantur filij naſcituri, quatenus capaces ſint; niſi enim naſcantur ante mortem teſtatoris, capaces non dicuntur.

CONSILIVM XXIV.

Actiones meæ à Domino.

DVo principaliter videntur obſtare intentioni Dominarum ſororum de Venturis circa ſucceſſionē bonorum quōdā D. Gabrielis Venturæ, ſcilicet factum teſtatoris, & factum Principis; Primo enim videtur reſiſtere teſtamentum præfati D. Gabrielis; Secundo vim non exiguam cominatur decretum ciuilitatis nouiſſimè obtentum per dominum Alexandrum, de quo in cauſa.

Quò inquàm ad teſtamentum, plura reſultant: nam teſtator inſtituit hæredem Dñum Alexandrum Venturam eius nepotem, ſi, &

qua-

quatenùs ſit capax hæreditatis, vndè dicta in-
ſtitutio eſt conditionalis,quia dictio (ſi) in ho
minis diſpoſitione conditionem importat, &
illud, cui apponitur cenſetur traditum pro for
ma,Plott.de iuram.in lit.§.2. nume.1.2.3.Pe-
2 dro.conſil.36.num.186. † ſicuti etiam dictio
(quatenùs) arguit conditionem, l. Stichum
qui meus erit,ff.leg.1.D.Sur.conſil.186.num.
3 10.Pedro.conſil.25.nume.29.At conditio ſu-
ſpendit effectum diſpoſitionis in tempus con-
ditionis impletæ,Bartol.in l.quibus diebus. §.
Termilius num.1.ff.cond.& demonſtr.cum a-
lijs relatis per Molin.de primog.libr.2.cap.12.
nume.4.facta enim purificatione conditionis
tũc cedit dies diſpoſitionis,& tunc incipit de
beri hæreditas, l.Cedere diem,ff. verb.ſignifi.
Paſett.conſil.133.num.4. Cùm igitur attenda
tur tempus conditionis impletæ,ſequitur ſuffi-
cere aliquando hæredem fore capacem, licèt
4 tempore teſtamenti, † vel mortis teſtatoris nõ
fuerit capax:Quia inſtitutio hæredis poteſt cõ
ferri in tempus, quo erit capax acquiſitionis,
tex.in l.in tempus, vbi Docto.ff.hæred.inſtit.
maximè quandò incapacitas procedit ex vi-
tio ſolius hæredis,vt conſiderat Craſſ.de ſuc-
ceſſio.§.inſtitutio.quæſt.24. num.7. ſi quidem
in materia capacitatis non attenditur tempus
diſpoſitionis, licèt fuerit facta per verba præ-
ſentis,vel præteriti temporis,ſed debet haberi
ratio temporis,in quo materia debet applicari
perſonæ,cùm tali in caſu ſuſpenſa dicatur vo-
luntas ad tempus, quo debet applicari ad per-
ſonam vocatam,c.ei cui,de præbend.in 6.per
quem ita tradit,vt ſuprà, Imol. in Clem. litte-
ras nu.26.verſic.ſexto fallit de reſcript. Brun.
de reb.dubijs tit.de dub. diſpoſit. circà temp.
Rubr.ad quod temp.diſpoſit. ſit referend.col.
mihi.10.verſi.nono limitatur,eſt inquã capaci
tas conditio intrinſeca neceſſaria hæredis in-
ſtituti, quò fit, vt in conditionali inſtitutione
non requiratur capacitas trium temporum, nẽ
pè teſtamenti,mortis teſtatoris ,& aditæ hære
ditatis, ſed tantummodò requiritur capacitas
tempore acquiſitionis,vt declarat Iaſ.in l. Cæ
tera nu.22.ff.leg. 1.Vaſq. de ſucceſſ. progreſſ.
lib.1.§.3.nu.29. & 32.
5 Confirmatur fundamentum ex eo, † quod
dicitur valere inſtitutionem ſpurij, ſi vel quan
do legitimabitur, vel cùm capax erit, Doct.in
l.Gallus in princ.ff.lib.& poſth.Peregr.de iur.
fiſc.lib.3.titu.18.nume.84.& ſeq.Natt.conſil.
246.nume.7. dicens interim pendente condi
tione dandam eſſe bonorum poſſeſſionem ſe-
cundum tabulas ipſi inſtituto, & erit vti cura-
tor bonis datus, & poterit omnia facere,quæ
conceduntur tali curatori, ſecuta poſtea legi-
timatione admittetur plenariè.Peregr.de iur.
fiſc.lib.3.tit.18.num.88.Nec in præſenti facti
ſpetie releuat,quòd inſtitutio,& mentio capa-
citatis ſit concepta per verba præſentis tem-
poris,ibi (quatenùs ſit capax) quia vt dixi,di
ſpoſitio conditionalis debet trahi ad futurum
6 tempus capacitatis, † vltrà quòd,quãdo actus
importatus per verba præteriti, vel præſentis
temporis cadit ſuper eo,quod eſt de futuro,di
ſpoſitio trahitur ad futurum, l. Talis ſcriptura
§.fin.& l.ſeq.ff.leg.1.Roma.conſ.333.num.3.
Meno.conſ.494.num.26.

Secundo, Data incapacitate patris, atten-
ta diſpoſitione teſtamentaria, adhùc dicitur
inſurgere inſtitutio filiorum naſciturorum ex
dicto Domino Alexandro, & vocatorum in
caſum incapacitatis eorum patris. Nec ambi-
7 gitur † teſtamentum vires aſſumere à ſecundo
gradu inſtitutorum, quando defectus conti-
git ex parte primi inſtituti,Bart. & alij, de qui-
8 bus † per Natt.conſ.246.num.8. Quæ inſtitu-
tio naſciturorum poteſt quorumque tempore
verificari, & ita nedũ nati poſt teſtamentũ, &
nati tempore conditionis,ſed etiam illi,qui po
ſtea naſcentur, includuntur in inſtitutione, dũ
modò aliquo tempore naſcantur poſt mortem
teſtatoris,larè Soci.iun. conſ.172. nume.9.13.
14.17.21.22.24.26.& 30. in 2.Pariſ. conſ.71.
in 4.Gabr.conſ.134.num.1.& 3.in 2.Pret. de
interpret.vlt.vol.fol.515.num.104. Peregr.de
fidcicom.art.22.nu.76.Iſta enim inſtitutio na
ſciturorũ, eſt pariter conditionalis l.1.ff.cond.
& demonſtr.Alciat.conſ.43.num.5. lib.9. Me
ritò ſat eſt illos reperiri in humanis tempore
purificatæ conditionis, & conſequenter poſt
mortem teſtatoris,Deci.conſil. 253. colu.fin.
verſicu. nàm ſi conditionalis fuiſſet, vt clarè
in terminis Ruin.conſ.160.num.10.11.13. in
2. Nàm etſi diſpoſitio morientis nequeat ſtare
in pendenti l.fin.in fin.ff.commun.prædio.vbi
Doct. Attamen id militat in diſpoſitione pu-
ra,non in conditionali, cùm natura conditio-
nis ſit ſuſpendendi actum,vt declarat Bar. Ca-
ſtr.& Floria.in d.l.fin. Prætereà id intelligitur
reſpectu ſubſtantiæ diſpoſitionis,quæ in actib.
morientium non poteſt ſtare in pendẽti, ſecùs
reſpectu effectus ſucceſſionis, Oldrad. conſil.
23.in princ.Bart. in d.l.fin.nume.5.Quia licèt
valentia actus, quæ ſumit primordium in cau-
ſa efficienti,non poſſit ſtare in pendenti, id ta-
men debet intelligi reſpectu potentiæ actiuæ,
ideſt diſponentis; non autem reſpectu poten-
tiæ paſſiuæ,nempè ſuccedentium,Bal.in l.eam
quam nume.4. C. fideicomm. larè Molin. de
primogen.libr.3.cap.10. num.27. & ſequ.vbi
adducit alias declarationes optimè ad rem i-
ſtam facientes.

Stringitur fundamentum, ex quò teſtator
poſt inſtitutionem naſciturorum ſubiunxit (&
quatenùs nec ipſi poſſent eſſe capaces &c.)
nàm

Digitized by Google

9 nàm illud † verbum (poſſint) eſt de ſui natura
extenſiuum,& porrigitur ad tempus futurum,
l.ſi ita quis teſtamento ff.leg. 2. Imol. in d.cle-
men.litteras.nu.26.verſic.fallit primo,Strach
de mercatur.titu.de Decoctor. part.6.numer.
26.in fin.D.Surd. conſ.267. numer.25.Adeo
quod ſufficit aliquo tempore naſci poſſe etiam
poſt teſtatoris mortem;quia donec ſpes eſt, vt
quid eſſe poſſit,tunc durante ſpe effectus di-
ſpoſitionis protrahitur in longum, Caſtr.conſ.
24.col.6. in 1.Molin.d.c.10.num.32. Non e-
nim dici poteſt Dominum Alexandrum non
eſſe habiturum filios,niſi incommutabiliter ve
rum ſit illum non poſſe amplius habere, l.quid
quid aſtringendæ in fin.ff.verb.obl.ſpes enim
10 filiorum naſciturorum † eſt probabilis, ſicu-
ti ſpes, quòd quis ab hoſtibus redeat, Mo-
roti.conſ.50.nu.23.

Quò autem ad Principis factum,nempè re-
ſpectu decreti ciuilitatis nouiſſimè obtenti,ſa-
tis conſtat Sereniſſimum Dominum ex ſuæ po
teſtatis plenitudine habilitaſſe Dominum Ale
xandrum ad valendum capere hæreditatem
iſtam controuerſam, vt latiùs ex ampliſſimi de
11 creti lectura videre eſt, † Et poteſtati Princi-
pis reſiſtere nequimus,nec debemus, in tantũ
quòd etiam Principi diſſoluto debetur obe-
dientia c.ſolitæ,de maior.& obed.Nimirum ſi
habetur inſtar ſacrilegij diſputare de Princi-
pis poteſtate,l. Diſputare C. crim. ſacril. Ber-
rett.conſil.134.nume.36.dicens,Principis po
teſtatem in controuerſiam duci non debere,
& ideò Principi vtenti poteſtate abſoluta ne-
mo poteſt dicere,cur ita facis,cùm ſtet pro ra-
tione voluntas, ſecundum Iaſ. in l. Reſcripta
nume.2.C.precio.Imp.offer.& conſ. 107. co-
lum.2.in 4. Dec.conſ.43. nume.9.& ſeq. quia
Princeps poteſt diſpenſare poteſtatem ſui ple
nariam ſuprà ius, & etiam contrà ius,exceptis
fidei articulis, Rube.Alexand.conſil.147.num.
12 6.Quare in propoſito dicitur,† ſuſtineri,ac ſer
uari debere habilitationem alicuius incapa-
cis à Principe decretam, auferendo etiam ius
quæſitum, & hæreditatem alteri delatam & iã
aditam,vt poſt multos probat Dec. conſ.269.
num.10.ver.imò quòd plus eſt, latè Gozadi.
conſ.85.num.14.Curt.iun.conſ.157.nume.17.
Crauet.conſil.135.nume.18.& ſequent. Mul-
tò igitur fortiùs potuit Sereniſſimus reddere
capacem, vt poſſit adire,vt in præſenti caſu.

Prædictis tamen non curatis, in eam deue-
nio ſententiam, vt dictæ Sorores admitti de-
beant ad ſucceſſionem prædictam, tamquam
proximiores agnatæ teſtatoris,& præcipuè ſtã
te morte vxoris ipſius teſtatoris grauatæ reſti-
tuere hæreditatem dictis ſororibus in caſum
incapacitatis hæredum inſtitutorum, & proùt
latiùs ex dicto teſtamento dignoſcitur.

Præmitto igitur pro maiori dilucidatione,
iſtas ſorores neptes ex fratre teſtatoris dici a-
13 gnatas † ipſi teſtatori, l. voluntas, vbi Caſtr.
& alij.C. fideicomm. & latè poſt alios probat
Gephal.conſil.53.nume.84.& ſequent. Gabr.
conſil. 195. numer. 3. in 1. cum alijs, de qui-
bus per Honded. conſil. 12. n.23. & ſeq. in 1.

Secundo Præmitto,fœminas vtcumque fo
renſes, nuptas tamen ciuibus Mantuanis effi-
14 ci veras ciues, & † ſubditas Mantuæ ratione
mariti, Socin.conſil.81. in 3.Plott.conſil.19.
num.117. diffusè Rim.iun. conſ.746.num.23.
& ſequent.

Tertio Præmitto, hæreditatem iſtam con-
trouerſam iam fuiſſe verè aditam expreſsè, &
ſpecificè per vxorem teſtatoris grauatam reſti
tuere pręfatis ſororibus, vt dixi,antequàm Do
minus Alexander per gratiam Sereniſſimi Do
mini fuiſſet habilitatus, & capax redditus ad
formam Decreti.

15 Quibus ſic ſe habentibus,cõſidero, † quod
vnuſquiſq; prætendens ius ſucceſſionis, eum
capacem eſſe oportet tempore, quo ſucceſſio
eſt ei delata, ſeù tempore, quo dies relicti cæ-
dit, nec ſufficit ſuperuiuentia iuris capiendi,l.
Cùm ita §.fin. l. Cùm pater §. hæreditatem in
fin.ff.leg.2.& poſt Fulgoſ. Alex. & alios affir-
16 mat Crau. conſil.925.nu.2. quò ſit, vt † cùm
Dominus Alexander primo loco vocatus tem
pore mortis,ac delatæ ſucceſſionis,fuerit inca
pax tantæ hæreditatis, vti forenſis prohibitus
acquirere etiam per vltimam voluntatem, ex
ſtatuto Mãtuæ ſaltem vltrà ducentum aureos,
vt in primo decreto eidem conceſſo, non po-
tuit inſtitui vltrà dictam ſummam, Soc. iun.in
terminis conſ.3.num.19.in 3.Bimi. conſ.102.
nume.45.Pret.de vltim.volunt.fol.190.ſolut.
4.per totam,Peregr.conſil.91.nu.6. & de iur.
17 fiſc.lib.3.tit.1.nu.7.† Quinimò cùm hæredes
inſtituti ſint tranſuerſales, & conſequenter hæ
redes extranei teſtatori, illorum capacitas tri-
plici tempore eſt neceſſaria, nempè tempore
teſtamenti conditi,tempore mortis,& tempo-
re aditæ hæreditatis, l. ſi alienum §. in extra-
neis. ff. hæred. inſtitu. §. extraneis. Inſtit. de
hæred. qualit. & differ. Roderi. Aluarad. de
coniect. ment. deffu. lib. 2. cap. 3. nume. 12.
Pret.de interpret.vlt.vol. fol.192.nu.12. Ra-
tio autem requiſitionis iſtius triplicis capaci-
tatis eſt, quia requiritur tempore teſtamenti,
adhòc vt teſtamentum conſiſtat, cùm aſſumat
vires ad hæredis inſtitutionẽ, & ſinè illa non
poteſt appellari teſtamentum l.fi.ff. iur. codic.
Tempore mortis,quia tunc confirmatur teſta-
mentum,quod antè erat reuocabile,l.3.§. fin.
ff. adim. leg. Tempore aditionis hæreditatis,
quia per ipſum incipit effectuari diſpoſitio,l.ſi
nemo ff. teſtamen. tutell. & ita declarat Bald.

in

in d.l.frallenum §.extraneis.Leoni. de ſubſtit.
tit. de pupillar.numer.135. Sed nullo iſtorum
temporum fuerunt capaces præfati hæredes,
non inquàm capax apparet Dominus Alexan
18 der, cùm ſit forenſis,nec etiam † dicuntur ca-
paces,qui in rerum natura non ſunt, & conſe-
quenter filij naſcituri ex dicto Domino Ale-
xandro, Meritò illorum reſpectu nequaquàm
poteſt ſuſtineri teſtatoris diſpoſitio,prout e-
tiam infrà clariùs,& latiùs apparebit.

Siquidem attenta teſtatoris diſpoſitione
quo ad Dominum Alexandrum,nulla conſide
ratur capacitas, cùm ſit forenſis, & prohibi-
tus acquirere, vt ſuprà dictum eſt, meritò
implorauit habilitationem per decretum, de
quo infrà ſuo loco;Et in hoc nulla poteſt cade
re dubitatio.

Quo autem ad filios naſcituros ex dicto Do
mino Alexandro, adhuc dico,quod cum tem-
pore mortis teſtatoris non fuerint nati,illorum
nulla ſit habenda ratio,vtcumq; etiam naſcan-
tur in futurum,ex pluribus.

Primò,quia mens teſtatoris fuit,vt naſcitu-
ri ex Domino Alexandro fuerint in rerum na-
tura tempore illius mortis, & conſequenter
tunc temporis eſſent capaces, aliàs noluit il-
lius ſucceſſionem ſtare in pendenti; nàm teſta
tor non inſtituit hæredes dictos naſcituros,
per verba habentia tractum in futurum, ſed
per verba temporis præſentis, non enim dixit
(filios naſcituros, cùm, vel quando erunt ca-
paces) ſed dixit (dũ tamen ſint capaces) illud
enim verbum (ſint) eſt præſentis temporis, vt
eſt notiſſimum, vndè ſequitur,quòd conſidera
19 uit illos eſſe natos,& capaces † tempore mor-
tis; quia diſpoſitio collata in vnum tempus ad
aliud trahi non debet.Bal.in l.ſi ita quis ff.vul-
ga.Socin.conſil.76.num.5.in 3.D.Surd.con-
20 ſil.362.num.5.† & tempus præſens de ſui na-
tura non comprehendit futurum, Ang.conſil.
261.colum.2.verſic.contrarium credo. Igitur
mentio capacitatis debet intelligi ſecundum
21 tempus mortis; quia qualitas adiecta † verbo
debet regi ſecundum tempus verbi, l.In deli-
ctis §.ſi damnum ff. noxa. Mandel. conſil. 60.
num.12.Meno.conſil.269.nu.24.25.D.Surd.
conſil.23.nume.10.Hond.conſil.71.nume.34.
in 2.& omnis diſpoſitio intelligitur de præſen
tibus,non de futuris,Meno.conſil.97.num.71,
latè D.Surd.conſil.216.nume.3.Borgn. de v-
ſufru.nume.85. Ita & qualitas expreſſa in vno
caſu non refertur ad alium diuerſum, maximè
militante rationis diuerſitate, idem D. Surd.
22 conſil.213.num.13. Qualitas enim capacita-
tis enunciata à teſtatore eadem eſt cum qualita
te hæreditaria; Nàm cùm dixerit (Dum tamẽ
ſint capaces) intellexit dùm tamen ſint, vel
eſſe poſſint hæredes, ſed qualitas hæredis de-
bet verificari ſecundum tempus, cui adhæret,
Alexand.conſil.1.num.4.verſic. nàm præſup-
pono in 1.& latiùs declarat Decia.conſil.32.
num.4.in 1.Rimin.iun.conſil.617.numer.25.
Vnde cùm tempore mortis non poſſit dari ca-
pacitas in non ente, ſicuti nec hæres quis eſſe
poſſit, qui non poteſt apparere, ceſſat prorſus
conſideratio capacitatis,vt conſiderat Rimin.
iun.d.num.25.

Secundò,quia teſtator expreſsè ſanciuit, ſe
velle tumulari cum pompa, quæ videbitur hæ
redi,& vlteriùs reliquit nonnulla legata pura,
& etiam annua diſpenſanda ſecundum arbi-
trium, & regulanda ſecundum voluntatem
hæredis, vel eius vxoris vſufructuariæ, vnde
ſequitur, quòd neceſſariò intellexit de hęrede
nato tempore mortis, quia illa funeralia, & le-
gata pura non patiebantur dilationem, & qui
non eſt natus tunc temporis non habet velle,
nec nolle,dicendum igitur eſt teſtatorem intel
lexiſſe de natis tempore mortis.

Nec dicatur teſtatorem intellexiſſe de Do-
mino Alexandro hærede, non autem de eius
filijs.

Quia imo conſiderauit Dominum Ale-
xandrum non poſſe capere hæreditatem, i-
deò in caſum eius incapacitatis alium hære-
dem,ſeù alios hæredes inſtituit,meritò non de
bet dici teſtatorem ſe reſtrinxiſſe ad hæredem
primo loco nominatum.

Nec replicetur, teſtatorem inſtituendo,ſeù
ſubſtituendo naſcituros,potuiſſe cogitare na-
ſcituros tempore illius obitus eſſe infantes,
non habentes velle, nec nolle, & conſequen-
ter nominationem hæredis debere reſtringi
ad primum hæredem.

Quia reſpondetur,quòd potuit etiam pręco
gitare dictos naſcituros tempore illius obitus
fore adultos,& tales,qui poſſent diſponere, &
conſenſum præſtare, maximè cũ teſtator tem-
pore teſtamenti non fuerit moribundus, vt e-
tiam infrà dicetur.

23 Præterea ſi pupillo datur tutor, † pupillus
dicitur diſponere, velle, & nolle iuxtà geſta
per tutorem, cuius voluntas dicitur voluntas
minoris,iuribus vulgaribus.

Tertio, Teſtator in caſu incapacitatis naſci
turorum vocauit eius vxorem,grauando illam
reſtituere hæreditatem proximioribus agnatis
ipſius teſtatoris,vnde ſequitur, quòd ſenſit de
naſcituris poſt teſtamentum, ſed tamen natis
tempore mortis,quia proximitas agnationis te
24 ſtatoris † attenditur tempore illius mortis,A-
liàs ẽt ſequeretur,quod ſi intellexiſſet de naſci
turis quocumq; tẽpore,poſſet eſſe,quod tẽpore
eorũ natiuitatis, in quo caderet cognitio capa

K cita-

citatis (vt etiam infrà dicetur) agnatio capax
teſtatoris eſſet prorſùs extincta; Patet enim ibi
teſtatorem expreſsè ſenſiſſe de capacitate a-
gnatorum exiſtentium in rerum natura tempo-
re eius mortis, ergò idem dicitur ſenſiſſe de na
tis ex Domino Alexandro, & capacibus tem-
pore mortis, cùm vna pars teſtamenti decla-
ret aliam.

Stringitur argumentum, quia cùm teſtator
dixerit (proximioribus agnatis ipſius teſtato-
ris, qui ſint capaces) dubio procul dicitur
25 ſenſiſſe de agnatis natis tempore eius mortis,
cùm teſtatoris agnatio non poſſit verificari in
non natis, maximè cùm fuerit dictum (ipſius
teſtatoris) vt poſt alios declarat Alciat. con-
ſil. 76. nu. 2. 3. lib. 9. cùm nulla agnatio, vel pro
ximitas admittatur cum non natis, uel nondum
conceptis tempore mortis teſtatoris, Peregr.
de fideicomm. art. 22. num. 71. Vnde cùm qua
litas capacitatis requiſita per teſtatorem in per
ſonas agnatorum debeat verificari in tempore
mortis, maximè cùm ſit concepta per verbum
præſentis temporis, ita pariter & in anteriori
particula teſtamenti reſpiciente perſonas filio
rum D. Alexandri.

Quartò, Cùm teſtator in caſum incapacita-
tis naſciturorum vocauerit eius vxorem malè
valentem, ac quinquagenariam, non eſt credē-
dum voluiſſe cogitare, vt ipſa tamdiù viueret,
quouſq; aliqua ſpes eſſet dictos filios naſcitu-
ros quocumque longiori tempore, poſt ipſius
26 teſtatoris mortem, & facere inanem † ſubſti-
tutionem contra l. ſi quando ff. legat. 1. & in ſi-
mili conſiderat Noni. conſil. 25. numer. 4. in fi.
facit Bald. in l. 4. §. quæſitum. numer. 6. verſicu.
veniebat ff. ſi qui. caut. Quare potiùs cenſen-
dum eſt mentem teſtatoris fuiſſe circà natos
tempore eius mortis, cùm tunc eius diſpoſitio
(maximè concepta per verba de præſenti) ef
fectum, & perfectionem recipiat, l. 1. ff. teſtam.
l. 1. C. ſacroſ. Eccl. §. poſteriore Inſt. quib. mod.
teſtam. infirm.

Quintò, Ex tenore inſtitutionis duo repu-
gnantia videtur reſultare; nàm vocando filios
naſcituros, ſi id intelligi debet de naſcituris
quocumque tempore, dicitur inſtitutio ſuſpen-
ſa, & conditionalis, quando autem dicit, ſi ſint
capaces, dicitur vocatio, ſeù inſtitutio pura; At
27 relictum ſub duabus † conditionibus diſcor-
dantibus, ac repugnantibus, dicitur diſpoſitio,
ac voluntas pura, non autem in futurum ſuſpen
ſa, vel conditionalis, Iaſ. alios adducens in l.
Iulianus verum debitorem numero 4. ff. con-
ditio. indebit. Bertaz. conſil. ciuil. 84. nume-
ro 6.

Sextò, Nomen (naſcituros) alteratur per
qualitatem capacitatis adiectam, & ideò licèt
dictum verbum, ſeù participium tractum tem-
poris importet, attamen ob qualitatem capa-
citatis eſſentis, & conceptæ in tempus præſens
regulat, & declarat importantiam verbi (na-
ſcituros) vt ſcilicet intelligatur ad tempus
28 mortis iuxta verbum, in quo † concipitur capa
citas: quia adiciens qualitatem diſpoſitioni
dicitur declarare diſpoſitionem; Marſil. ſing.
520. Gomeſ. in §. in perſonam numer. 16. Inſt.
de actio. D. Surd. conſil. 379. numer. 16. vbi
ſubiungit, quòd qualitas adiecta declarat, & re
ſtringit diſpoſitionem, Alibi dicitur, quòd ex
adiecta qualitate cognoſcimus quid, & quan-
tum veniat in diſpoſitione, Barto. in l. 4. §. quo-
ties ff. damn. infect. Cepha. conſil. 149. numer.
14. Quia qualitas adeò actum qualificat, vt il-
lum in diuerſam ſpeciem transferat, Barto. in l.
Si quis poſthumo §. ſi filium in fin. vbi Iaſ. nu-
mer. 51. ff. liber. & poſthum. Natt. conſil. 362.
nume. 18. D. Surd. conſil. 366. nume. 23. Et v-
bi qualitas eſt adiecta contra virtutem, & ſub-
ſtantiam diſpoſitionis, cui adijcitur, tunc diſpo
ſitio tranſit in aliam ſpeciem, quæ admittat
eam qualitatem, Bartol. in l. Vbi ita donatur, v-
bi Doct. ff. donat. cauſ. mort. Cagnol. in l. Con-
tractus numer. 70. ff. regul. iur. idem Dom. Sur.
conſil. 243. numer. 31. & conſil. 348. numer. 9.
10. Ita pariter qualitas nominis determinans
verbum adeò limitat diſpoſitionem, vt illa
non habeat effectum deficiente ipſa qualita-
te, l. Titia ff. teſtam. milit. l. 2. ff. aur. & arg. lega.
Felin. conſ. 25. numer. 23. Socin. conſ. 34. in
fin. in 3.

Septimò, & profundiùs, ac propiùs acce-
dendo indiuiduitati quæſtionis, conſidero,
quòd tempore teſtamenti teſtator non erat
moribundus, nec graui morbo affectus, ſed ali-
quantulum corpore infirmus, dictio enim (A-
29 liquantulum) † denotat quid minimum, l. fin.
C. ad Turpillia. Pariſ. conſil. 58. numer. 34. in
4. Vulpell. de aduerb. in verſic. aliquatenus, (le
uiter enim vexabatur à podagra) vt dicitur
in principio teſtamenti, & conſequenter po-
tuit cogitare ſe diù, & per multos annos ſuper
victurum, prout verè per quinquennium, & vl-
trà ſuperuixit factioni teſtamenti, & ideò ver-
bum (naſcituros) qualificatum ab eſſente ca-
pacitate concepta per verba præſentis tempo
ris, debet intelligi de naſcituris poſt teſtamen-
tum, natis tamen, & capacibus tempore mortis
30 teſtatoris, † Teſtator enim diuerſimodè ſolet
diſponere, ac per verba diuerſa inſtituere hæ-
redes quandò credit mori, ab eo modo quan-
do credit ſuperuiuere, quia ſi videt ſe gra-
uiter laborare, & ſe velle inſtituere naſcitu-
ros verbis extenſiuis, ac tempus futurum poſt
eius mortem importantibus, vtitur, ſecùs
ſi

ſi credit ſuperuiuere, optimè declarar Caſtr. conſil.409.nume. 3. in fin.in 2.ſequitur Bero. conſil.17.nume.16.& 19.in 2.Mandell.conſil. 85. numer. 10. D.Surd. conſil. 55.numer.8. verſicul.quinto hæc opinio, & numet.16.verſic.confirmatur hæc ſententia, & nu.17. verſic. cum igitur teſtator crederet, & hanc differentiam teſtatoris leuiter grauati, vel valdè grauati infirmitate circà interpretationem illius voluntatis conſiderat etiam Purpu. conſil. 518. numer.1. in fin. verſicu.& iſta opinio & Boer. deciſ.148.nume.1.in fin.Quare dicendum eſt, illum voluiſſe intelligere de naſcituris poſt tẽpus teſtamenti, ſuperſtitibus tamen tempore mortis illius, licèt ſciret D. Alexandrum tempore teſtamenti non habere filios, maximè cũ
31 preciſa virtus iſtius verbi † (naſcituros) habear initium à die condiri teſtamenti, & finem à die mortis teſtatoris, l.fin.C.poſthum.hæred. inſtit.optimè ac ſingulariter Alciat.conſil.47. nume.1.3.& 4.lib.9.confirmatur iſtud fundamento ex deductis in ſequenti.

Octauo igitur adduco optimum ſimile, ſiquidem clarum eſt, quòd inſtitutio ſimplex, &
32 indefinita poſthumi † quemcumq; poſthumũ, & quocumque tempore naſciturum comprehendit, l.Placet, l.ſeq.vbi Doct.ff.lib.& poſth. Menoc.lib.4.præſumptio.21.nume.4. optimè Bero.conſil.17.numer.13.in 2. Si tamen teſtator adiecerit talia verba, quæ importent certum tempus, & natiuitatem poſthumi ad certum tempus reſtringat, vtique de poſthumis natis illomet tempore tantùm ſenſiſſe dicetur, non de vlteriori tempore natis, Bartol. in d.l. placet numer. 1. Hinc dicitur optimè in propoſito, quòd ſi teſtator inſtituerit ventrem vxoris, vel poſthumum, ſi eius vxor prægnans eſſet, tunc venit omnis poſthumus quandocumq; naſciturus, ſi autem dixerit (ſi prægnans eſt) per verbum temporis præſentis, tunc dicitur inſtitutus ſolus ille poſthumus, qui eſt in vtero, ratione adiuncti temporis præſentis, ita Bald.conſil. 128.in 1.& 113. in 5.& 14. in 3. & ita fuiſſe iudicatum teſtatur Boer. deciſio. 148. Iaſ. in dicta l. Placet numero 21.Mandel.conſil.85.numer.7. latè D. Surd. conſil.55.num.14.verſicul.& quamuis filiam, & numeris ſequen.Meno.libr.4. præſump. 21.
33 nume.11.& numer.21.qui & † ipſi alios adducunt. Quandocumque enim teſtator ſe refert ad certum, vel præſens tempus, illius diſpoſitio non poteſt ad futurum extendi abſque læſione verborum, & voluntatis, idem D.Surd. d.conſil.55.nu.15. verſic. cùm enim teſtator, & nume.22.verſicu. & non obſtat quòd teſtator, & numer.23.verſicul. Remouetur quoque quartum, & numer.24.Cùm ergo etiam in præſenti caſu teſtator inſtituerit naſcituros ex Domino Alexandro, (ſi ſint capaces) ſequitur intellexiſſe de capacibus tempore mortis, non de quocumque tempore poſt eius mortem naſcituris; Euentus enim conditionis non attenditur circà futura naſcimenta filiorum, quando ex verbis teſtamenti colligitur, teſtatorem ſenſiſſe de tempore præſenti, Pariſ. conſil.39. num.16. in 2.& latè comprobat Hond.conſil. 63.num.70.in 1.

Nono facit in terminis Cornc. conſil. 304. numer. 14. verſicul. ſed licèt comprehendat
34 in 3. vbi expreſsè dicit. † Attendi tempus mortis teſtatoris ad dignoſcendum vtrum quis capax ſit ſucceſſionis, nec nè, & ideò qui tunc temporis non eſt in rerum natura, non poteſt dici capax, quia non entium nullæ ſunt cauſæ. Quocircà capax ſucceſſionis non habetur, qui inter homines adhùc non eſt, quando ſucceſſionis caſus venit, vt explicitè poſt Corne.& alios plures firmat Crau.conſil.361. numer. 8. facit text.in l. Si cognatis ff. reb. dub. & confert Ruin.conſil.112.numer.12. in 2.dicens, quòd ſubſtituti poſt mortem nominatorum non dicuntur vocati, ſi non ſunt nati, vel concepti tempore mortis teſtatoris, etiam ſi fuerint vocati ſub conditione, vel in aliquem futurum euentum, confert Cuman.conſil.177. numer.2.dicens, quòd vbi lex certo tempore aliquid defert perſonæ, habilitas eo tempore inſpiciẽda eſt, quo lex defert commodum, nec ſuperueniens habilitas attenditur. Ideò in ſuitate, & proximitate ab inteſtato habilitas tempore mortis inſpicitur, nec habilitas ſuperueniens patrocinatur.

Decimo. Ex abundanti dicitur quòd teſtator non vocauit ſimpliciter vxorem in caſum inhabilitatis filiorum naſciturorum ex Domino Alexandro, ſed verbis extraordinarijs vſus eſt dicendo (loco ipſorum inſtituit) id inquàm denotat, mentem teſtatoris ſenſiſſe de natis tempore teſtamenti, in quo tempore vocat vxorem, & agnatos prædicti teſtatoris, quia verè non nati non habent locum, nec aliquam eſſentiam, nec etiam qualitatem, & ideò cùm teſtator dixerit (ſi ſint capaces) quod intelligitur cum effectu l.Aliud eſt capere ff. verbor.ſignific.ſequitur ſenſiſſe de natis tempore mortis, quia tunc effectuatur diſpoſitio teſtatoris.

Tota igitur uis reſidet in declinatione obiectorum, quæ tamen attenta præſenti facti ſpetie, nullam vim facere videntur.

Ad primum igitur reſpondetur, admitti inſtitutionem Domini Alexandri fuiſſe conditionalem, ſed illa conditio collata in tempus mortis teſtatoris non potuit purificari, tunc temporis ſtante incapacitate hæredis forenſis prohibiti acquirere; dixit enim teſtator (ſi, &

K 2 qua-

quatenùs ſit capax &c.) per verbum præſen-
tis temporis verificandi tempore mortis teſta
toris, adeò quòd etſi ex poſt Dominus Alexan
36 der fuerit redditus capax, † attamen talis ca-
pacitas ſuperueniens non potuit confirmare
inſtitutionem; quia ſtatutum prohibens alie-
nationem in forenſem etiam per vltimam vo-
luntatem reſiſtit initio, & origini inſtitutionis;
nàm prohibitus acquirere, tali in caſu vti inca
pax non poteſt inſtitui hæres, Pret. de vltim.
volunta. folio 190. & ſequent. per totam illam
quartam ſolutionem, Bimi. conſil. 102. numer.
45. Socin. iun. conſil. 3. numer. 19. in 3. Peregr.
conſil. 91. numer. 6. & in terminis declarat De
ci. conſil. 661. numer. 13. 14. At quando lex
reſiſtit ab initio, capacitas ſuperueniens non
operatur, nec tali in caſu poteſt militare diſpo
ſitio, l. In tempus ff. hæred. inſtitu. ita Bartol. in
l. ſi conſtante §. quoties numer. 7. ff. ſolut. ma-
trim. Deci. in l. Pactum, quod dotali in prin-
cip. verſicul. ſecundo quia pactum C. pact. fa-
cit Pret. vbi ſuprà numer. 16. verſicul. ſed a-
liter videtur dicendum, Pariſ. conſil. 100. nu.
36. in 4.

Reſpondetur ſecundo, Conditionem illam
fuiſſe impropriam, vti conceptam in tempus
37 præſens, vt dixi, † cuius conditionis natura
non ſuſpendit diſpoſitionem in futurum, ſed
ſtatim obligat, & operatur, & ſupponit diſpo
ſitionem incontinenti reduci ad effectum de-
ſideratum, vt poſt alios declarat Craſſ. in §. in-
ſtitutio. quæſtio. 26. numer. 1. & in §. legatum
quęſtio. 46. in princip. Hinc in propoſito dici-
tur, diſpoſitionem dictæ legis, in tempus. pro-
cedere, & ſatis eſſe ſuperuenire capacitatem
quocumque tempore, quando diſpoſitio eſt
concepta per verba ſonantia in tractum tem-
poris futuri, aliàs ſecùs, vt optimè declarat
Crau. conſil. 515. numer. 15. & 16. latè Decia.
conſil. 86. numer. 60. & ſequen. in 3. & exem-
plificat Pret. de vltim. volunt. fol. 194. colum.
1. numer. 25. verſicu. cæterum ſi demum, Bald.
conſil. 134. numer. 2. in 4. confert dictum Bar-
to. in l. Alia cauſa §. eleganter numer. 4. ff. ſolut.
matrim. dicens, Regulam dictantem, quòd pa-
ria ſint aliquid fieri certo tempore, vel fieri in
alio, & conferri in illud, non admitti, quando
habilitas requiritur adeſſe in certo tempore,
proùt in præſenti caſu, vbi fuit requiſita capa-
citas tempore mortis teſtatoris per verbum
(ſit) temporis præſentis, & qualitas adiuncta
verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, l.
In delictis §. ſi extraneus ff. noxa, Mandell.
conſil. 60. numer. 12. Berterr. conſil. 134. nu-
mero 23.

Confirmatur reſponſio ex eo, quòd teſtator
dixit (quatenùs ſit capax hæreditatis prædi-
ctæ) & conſequenter tempore mortis incon-
38 tinenti, antequam hæreditas † fuerit adita;
quia per aditionem confunditur, & non dici-
tur ampliùs hæreditas, ſed patrimonium a-
deuntis, ſecundum communem, de qua per Be
ci. conſi. 74. num. 7. 8. Craſſ. §. hæreditas quæſt.
2. nume. 1. & ſequen. Et quandò teſtator retu-
lit diſpoſitionis effectum ad tempus mortis,
ceſſat prorſùs omnis quęſtio, Soc. in l. ſi cogna
tis num. 5. verſic. quod videtur falſum ex quo
ad tempus mortis. ff. reb. dub.

Reſpondetur tertio, quòd cùm à principio
talis inſtitutio fuerit nulla non potuit ex poſt
reconualeſcere abſque nouo conſenſu teſtato
ris ſaltem dicētis, quòd quatenùs ſit incapax,
& aliquo tempore reddatur capax, dicatur ite
ra'ò inſtitutus, debet enim conſtare, quod in
caſu ſuperuenientis capacitatis voluerit illum
teſtator inſtituere; ſi quidem cum teſtator non
inſtituerit ſimpliciter Dominum Alexandrum,
39 cum, † vel quando capax erit, quo in caſu ſola
ſuperuenientia habilitatis ſufficit, d. l. In tem-
pus & tradit Peregr. de iur. fiſc. lib. 3. titul. 18.
numer. 88. ſed dixerit, & inſtituerit præfatum
Dominum Alexandrum, ſi capax ſit, quo in ca
ſu inſtitutio dicitur nulla ob eius incapacita-
tem, quia inſtitutio non fuit ſuſpenſa in tem-
pus capacitatis, vtique ex quo à principio di-
citur nulla, per ſolam ſuperuenientiam habilita
tionis non reconualidatur, cùm non cōſtet de
nouo conſenſu teſtatoris poſt actus, ſeù diſpoſi
tionis reconualidationem, ita ſingulariter fir-
mat Roma. conſ. 509. in 5. dub. num. 19. & 21.
verſic. aliquando verò ceſſat perſonæ, Marſil.
in praxi §. diligenter nume. 187. & latiùs in l.
pen. num. 30. 35. ff. quæſtio. optimè in propoſi-
to Dec. conſil. 661. num. 13. 14. Peregr. d. libr.
3. tit. 18. nume. 86. facit in ſimili text. in cap. ad
id, quod de ſponſal. & c. litteras de deſpo. im-
pu. vbi matrimonium nullum ratione inhabili-
tatis, ſuperueniente habilitate, non confirma-
tur, ſed opus eſt nouo conſenſu, & latè probat
Decia. conſil. 13. num. 43. in 5. Duo igitur tali
in caſu requiruntur, quòd ſcilicet ceſſet cauſa
impediens, & quòd ſuperadſit cauſa confir-
mans, Pret. de vltim. volunt. fol. 193. num. 11.
verſicu. & ſic in ſubſtantialibus, & quòd in d.
l. In tempus ſupponatur, quod, ſi inſtitutio ex-
preſsè non conferatur in tempus capacitatis,
nullo pacto reconualeſcat per ſolam ſuperue-
nientiam capacitatis, docet Gallia. in l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum numero 61. ff. liber. &
poſthum.

Ad ſecundum de filijs naſcituris ex Domi-
no Alexandro reſpondetur, ſatis conſtare ex
iam deductis, teſtatorem ſenſiſſe de naſcituris
poſt teſtamentum, natis tamen tempore eius
mortis: Hoc in præſentiarum addito, quòd etſi
donec durat ſpes, & quouſq; poteſt dari caſus
filio-

Digitized by Google

filiorum naſciturorum, non poſſit dici filios
non eſse naſcituros, & conſequenter illos di-
ci vocatos quocumque tempore naſcantur;
Attamen illud procedit, quandò ſunt vocati
conditionaliter per verba importantia tractũ
temporis ſucceſſiuum in futurum, ſecùs ſi per
verba præſentis temporis, vt in caſu iſto, vbi
ſe reſtrinxit ad certum tempus per verbum
(ſint) temporis præſentis; tunc etenim intelli-
gitur de naſcituris poſt teſtamentum, ſed ta-
men natis tempore mortis teſtatoris, quo in
tempore cedit dies inſtitutionis, ſeù ſubſtitu-
tionis, cùm per talem ſermonem teſtator non
dicatur voluiſse eius diſpoſitionem ſtare in pẽ
denti, ita ſingulariter in terminis ſcribit Ca-
ſtr. conſ. 16. in 4. dub. in 2. Molin. de primog. li.
3. cap. 10. nu. 41. & ſequitur Crau. d. conſ. 361.
nume. 8.

Quatenùs autẽ dicebatur verbum (poſſint)
comprehendere tempus futurum. Reſponde-
41 tur, id non procedere, † quando eſt additum
actui de ſui natura futurum tempus vltrà tem-
pus mortis non reſpicienti, Rip. in l. qui Ro-
mæ §. duo fratres nume. 76. ff. verbor. obligat.
At iſte actus eſt talis ratione adiuncti tempo-
ris præſentis, vt conſtat ex præallegatis, & i-
deò ſubiunxit Rip. vbi ſuprà, obiectum non
militare, quandò verbum (Poſſint) venit ad
determinationẽ temporis præſentis, Hinc e-
tiam dixit Brun. de reb. dub. rubrica de diſpo-
ſitione circa tempus, §. ad quod tempus diſpo
ſitio ſit referenda colum. 6. verſicu. quarum li-
mitationum prima eſt, quòd verbum (Poteſt)
eſt extenſiuum, quando non refertur ad cer-
tam cauſam, & militat in futuro caſu eadem
ratio, quæ ponitur in diſpoſitione de præ-
ſenti.

Ad tertium autem concernens factum Prin
cipis reſpectu ampli decreti ciuilitatis, & ha-
bilitationis conceſsæ Domino Alexandro.

Reſpondetur primo, vt etiam ſuprà fuit ta-
ctum, non ſufficere hoc in caſu ſuperuenien-
tiam habilitationis abſque nouo conſenſu, &
noua approbatione teſtatoris, ex quò inſtitu-
42 tio fuit à principio † nulla: & vltrà ibi dicta
confirmatur reſponſio, quia inſtitutio incapa-
cis habetur pro non ſcripta, l. 3. ff. his qui pro
non ſcript. l. vnica §. & cum triplici C. cadu-
cit. tollen. cùm incapax habeatur pro mortuo,
l. 1. §. ſed ſi patronus ff. coniug. cum emancip.
lib. Et idcircò, primo inſtituto exiſtente inca
pace; illicò ſine temporis interuallo fit locus
alteri vocato, ac ſi primus nunquam fuiſset in
ſtitutus, l. 1. §. qui habebat, vbi Bartol. ff. con-
tr. tab. Molin. de primog. lib. 1. cap. 19. nume.
28. & ſequent. Socin. iun. conſil. 3. numer. 12.
in 3. Pereg. de iur. fiſc. libr. 3. titul. 1. numer. 2.
& ſequent. vbi poſt alios dicit tales incapa-
ces ipſo iure repelli, & capacibus deferri, &
incapacem minus iuris habere, quàm indi-
gnum, quia indignus capit, & fiſcus rapit,
ſed incapax ab initio repellitur. Ideò ſucce-
dit concluſio, quòd quando hæreditas fuit al-
teri delata tempore incapacitatis, tunc reſtitu
tio, vel capacitas ſuperueniens nihil opera-
tur, ex quo nunquàm fuerit facta aliqua acqui
ſitio ab initio ab inſtituto incapace; cùm e-
nim tempore delatæ hæreditatis fuerit inca-
pax, nunquàm dicitur acquiſiuiſse, & conſe-
quenter in præiudicium tertij nil operatur ſu-
peruenientia capacitatis, ità Aret. in l. ſi quis
mihi bona §. 1. colum. 3. verſicu. & ſi quis vel-
let reſpondere ad illum textum ff. acquiren.
hæred. latè Ruin. in l. Gallus. §. & quid ſi tan-
tum 2. lectura numer. 63. ff. liber. & poſth. Ro-
ta. deciſio. 515. numer. 3. part. 1. in nouiſſi-
mis, alios adducit Menoc. conſil. 186. numer.
13. & veriorem, ac communiorem enuntiat
Gabr. conſil. 134. numer. 49. in 2. Coſt. in d. §.
& quid ſi tantum part. 2. nume. 180. vbi Aqui-
lin. numer. 208. Addatur hoc eſse valde repu-
gnans, vt vno, & eodem tempore hæreditas
dicatur delata incapaci à Principe per decre-
tum, quod eſt abſonum, l. vbi repugnantia, ff.
regul. iur.

Reſpondetur ſecundo, Decretũ illud fuiſſe
ſubreptitiũ, & conſequenter nullius ponderis,
non inquàm fuit expoſitum Sereniſsimo hære
ditatem controuerſam fuiſse alteri delatam
(immo, & aditam cum effectu) ex hoc enim
Princeps difficilior fuiſset redditus ad decre-
tandum, cùm mens Principis intelligatur non
fuiſse, vt voluerit derogare iuri tertij, cap.
quamuis de reſcript. in 6. l. Nec auus C. eman-
cip. lib. Siquidem ius delationis eſt fortiùs,
quàm ius ſuccedendi patri competens filio,
Aret. in dicto §. Et quid ſi tantum, colum. 14.
in princip. verſicu. nec etiam placet diſtin-
ctio, quam ipſe facit; quem ſequitur Paril. ibi
nume. 135. Sed in impetratione Principis de-
bet fieri expreſsa mentio filiorum, ergò & de-
buit à fortiori fieri mentio iuris delati agna-
ris, vt in ſpecie poſt Aret. declarat Pariſi. dicto
numer. 135. & ſequen. maximè cùm ius dela-
43 tum, † ſeù ius adeundi dicatur ius quæſitum,
ſeù ius in bonis noſtris, Barto. in d. §. & quid ſi
44 tantum nume. 14. & ideò Princeps † non po-
teſt nec antè, nec poſt aditam hæreditatem
ex poteſtate abſoluta habilitare in præiudi-
cium tertij, Garzi. in dicto §. & quid ſi tan-
tum numer. 287. & ſequent. Didac. in 4. de-
cretal. part. 2. capitu. 8. §. 9. verſicu. ſecunda
principalis concluſio in fin. Sarmient. libro
1. ſelecta. interpretat. capitu. 8. numer. 16.
Aquilin. in dicto §. & quid ſi tantum nume-
ro 214.

Digitized by Google

Reſpondetur tertio, Decretum habilitare
ad adeundum, ideò eſt nullius valoris, quia iã
hæreditas fuit à ſubſtitutis adita, & conſequen
ter ius plenimodè illis quæſitum, cui non appa
45 ret Principem voluiſse derogare, † & cùm ta-
le decretum ſit ſtricti iuris, cùm ſapiat diſpen-
ſationem, Iaſ. conſ. 127. antè finem in 4. Odd.
conſ. 1. num. 62. debet ſtrictè, & ſtrictiſſimè in
terpretari. Quocirca nil releuat, quòd Prin-
ceps in decreto dixerit, ſe vti plenitudine po
teſtatis, quia limitauit poteſtatem, & gratiam
conceſsã ad valendum adire non ad hæredita
tem iam aditam per alterum capacem reuoca-
re, & ita voluit regulare abſolutam poteſta-
46 tem ſecundum † iuris tramites, Duplex in-
quàm eſt plenitudo poteſtatis Principis, vna
in mero facto conſiſtens, altera, quæ ratione,
& cauſa munita eſt, Cyn. in l. Reſcripta co-
lum. fin. C. precib. Imp. offer. Rim. iun. conſil.
45. numer. 58. Quò ad primam nemo poteſt
dicere Principi cur ita facis, & tali in caſu
procedunt oppoſita, ſed tali poteſtate ab-
ſoluta de facto Principem vti voluiſse non
præſumitur, Ruin. conſil. 56. numer. 5. in 5.
Cioff. conſil. 1. numer. 81. in 1. Berret. con-
ſil. 14. nume. 12. cùm hoc ſapiat tyrannidem
teſte Didac. lib. 3. varia. reſolut. cap. 6. nu-
mer. 8. Maluaſ. conſil. 94. numer. 17. Teſ-
ſaur. deciſio. 91. numer. 1. & per totam; Ve-
rus enim Princeps † nunquam velle aliquid
47 dicitur, niſi quod honeſtè, ac licitè poteſt, l.
Nepos Proculo, ff. verbor. ſignific. Teſsaur.
d. numer. 1. Quapropter ſanciuit Imperator,
litteras, Commiſſiones, ſcripturas, & reſcripta
ab eo emanata contra publicam vtilitatem,
vel ius gentium, nequaquam in publicum pro-
ferri debere, nec à Iudicibus recipi, ſed peni-
tùs refutari, l. Reſcripta. C. precib. Imp. offer.
l. fina. iunctis dictis per Gloſ. ibi & Doct. C.
ſi contra ius, Deci. conſil. 3. numer. 81. Vue-
ſemb. conſil. 43. numer. 34. & ſequent. Ber-
48 rett. conſil. 76. numer. 13. & † ideò dicitur,
Principem vtentem plenitudine poteſtatis
non poſse tollere ius tertij, niſi iuſta, & ratio-
nabili de cauſa, Deci. conſil. 537. numer. 5.
à fortiori. & numer. 6. Socin. iun. conſil. 65.
numer. 5. 6. in 2. Crauet. conſil. 5. numer. 5.
Bello. conſil. 2. numer. 9. Rolan. conſil. 69. nu-
mer. 23. in 2. Deci. conſil. 3. numer. 50. verſi.
quod procedit; Quandocumque enim Prin-
ceps non poteſt aliquid facere ſine iuſta cau-
ſa, æquiparatur priuato, Deci. in l. Mutare con
ſilium in fin. ff. regul. iur. Menoc. libr. 2. præ-
ſumpt. 10. numer. 54. Nec iuſta cauſa præſu-
mitur in Principe vtente poteſtate abſoluta,
niſi probetur. Ruin. conſil. 80. nume. 10. & 95.
nume. 9. in 3. Socin. iun. conſil. 65. numer. 6.
in 2. maximè in his, quæ ſunt iuris diuini, vel
gentium, Menoc. libr. 2. præſumpt. 10. nume.
34. & 52. Berrett. conſil. 14. numer. 10. Vue-
ſemb. conſil. 48. numer. 43. vt in caſu iſto, v-
bi agitur de ſucceſſione, vel hæreditate dela-
ta ex teſtamento, quod eſt de iure gentium, im
mo etiam de iure diuino ſecundum Alexandr.
conſil. 2. numer. 19. in fin. verſicu. ex his patet
quòd ſatis in 1. Quæ quidem iuſta cauſa mo-
uens Principem tali in caſu etiam debet eſſe
talis, vt reſpiciat publicam vtilitatem princi-
paliter, non autem priuatam (vt in caſu iſto)
l. Lucius §. euiction. & poſt multos declarat
Deci. conſil. 3. numer. 50. in fin. & conſil. 56.
numer. 33. Pret. de interpret. vltim. volunt.
fol. 25. colum. 3. numer. 7. Theſaur. deciſ. 91.
numer. 1. in fin. Honded. conſil. 86. numer. 5.
49 in 1. Quinimò data & iuſta cauſa in † Prin-
cipe, attamen adhuc tenetur de ſuo reſarcire
damnum illi tertio, cuius iuri voluit derogare
ex poteſtate abſoluta, Deci. dicto conſil. 357.
numer. 6. verſicu. poſtremo, Socin. dicto con-
ſil. 120. colum. 7. Pinell. in rubrica. C. reſcind.
vendit. part. 1. numer. 24. verſicu. in quo ſcri-
bentes, Berret. conſil. 14. numer. 11. Eugen.
conſil. 50. numer. 9. Honded. dicto conſil. 86.
numer. 6. Quibus ſic ſe habentibus, non eſt di
cendum aliquo modo iuſtiſſimum Principem
voluiſse de facto, & ſine cauſa tollere ius de-
latùm, imò & aditum, & conſequenter acqui-
ſitum tertio non minùs fideli ſubdito ſuæ Cel-
ſitudinis, quàm ſit dominus Alexander decre
tatus. Et ita conſulo &c. Saluo ſemper, &c.
Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Fideicommiſſarius fructus tantum conſequitur à die petitæ reſtitutionis bonorum.

2 Hæres grauatus acquirit fructus perceptos ex negligentia fideicommiſſarij. Ampliatur nu. 3. & quando procedat nu. 5. & 6.

7 Hæres grauatus reſtituere primo fideicommiſſario ut in mora conſtituatur debet iudicialiter interpellari vel ſaltem extraiudicialiter, numero ſequ.

9 Hæres nunquam dicitur moroſus ante reſtitutionem ſaltem verbalem & ratio nu. ſeq.

11 Fructus re ipſa dominium ſequuntur.

12 Reſtitutio legalis ipſo iure fit ex alienatione bonorum reſtitutioni ſubiectorum, adeovt poßint bona a tertijs poßeßoribus vendicari abſq; vlteriori miniſterio, declara vt nu. 42. & per plures ſequen.

13 Fructus percepti poſt alienationem cadunt in reſtitutione non obſtante negligentia fideicommiſſarij & quare num. ſeq.

15 Stire quid ſit.

Sci-

16 *Scire quis propriè dicatur.*

17 *Scire qui ſe exiſtimat quod neſcit, pro vero approbat falſum.*

18 *Scire aliquid quis non putatur niſi id perfectè intelligat.*

19 *Sciens rem vel actum & ignorans eius cauſam & circumſtantias, pro conſentiente non habetur. & quarè num. ſequ.*

21 *Scientia actus confuſa & in genere non nocet, declara vt nume. ſeq.*

23 *Scientiam in genere probare non ſufficit quando eius qualitas aliquid operatur.*

24 *Ignorantia fideicommiſſi qualificati in fœmina præſumitur maximè ad excluſionem malè fidei.*

25 *Debitor ex facto alieno non ſit moroſus per ſimplicem denuntiationem, niſi ei oſtendatur, & tradatur inſtrumentum debiti.*

26 *Acquirens bona ſubiecta fideicommiſſo non ſit mala fidei & moroſus, niſi ei initiaretur Inſtrumentum authenticum fideicommiſſi.*

27 *Vaſallo non currit tempus ad reuocationem feudi alienati niſi ei fiat intimatio Inſtrumenti alienationis.*

28 *Scienti etiam fieri debet denunciatio, quando aliquid de nouo facere debet.*

29 *Renunciatio ſola malam fidem in iam poſſidente non inducit.*

30 *Verbum (informata) quando importet informationem qualitatis rei, & dicti verbi natura, numero ſequen.*

31 *Teſtes ſingulares non probant.*

32 *Promiſſio de aliquem inſtituendo heredem non ualet, maximè non data perſeuerantia vſque ad mortem, nec accedente iuramento, numero 33.*

34 *Promiſſio deriuans a cauſa, & ipſa dicitur nulla.*

35 *Scientia ſuperueniens regulariter non nocet.*

36 *Scientiã ſat non eſt interuenire, quando in certo tempore eſt neceſſaria.*

37 *Scientia fideicommiſſi ſuperueniens emptori poſt acquiſitionem non nocet.*

38 *Fructus ut fideicommiſſario reſtituantur requiritur omnino ipſum emptorem in mala fide etiã ea poſitiua verſari.*

39 *Error iuris non nocet reſpectu acquiſitionis fructuum, & quare num. ſeq.*

41 *Sententia inducit bonam fidem etiam ſi erratum fuerit in iure.*

43 *Agnitio fideicommiſſarij ſemper requiritur quoties in eum transeunt iura dominium, & actiones ipſo iure.*

44 *Verborum (ipſo iure) ſenſus.*

45 *Fideicõmiſſarius inuitus obligari non debet.*

46 *Hæres ad hoc ut priuetur hæreditate per alienationem bonorum prohibitorum ipſi iure fideicõmiſſarij requiritur agnitio & n. 54 & 92.*

47 *Dominium rerum fideicommiſſo vniuerſali ſubiectorum non acquiritur ignoranti.*

48 *Surdi Deciſ. 25 declaratur.*

49 *Poſſeſſor an fructus ſibi acquirat cum quæritur non ius. ſed factum duntaxat inſpicitur.*

50 *Poſſeſſor rei prohibitæ alienari in non mala fide vera poſitiua exiſtens, ad fructuum conſumptorum reſtitutionem non tenetur.*

51 *Bonis ipſo iure publicatis ex cauſa immanis criminis etſi fructus debeantur a die delicti, tamen ſi interim illa bona vendita fuerint, emptor bonæ fidei faciet fructus ſuos.*

52 *Agnitio vel declaratio mentis ſua facta per fideicommiſſarium non retrotrahitur in præiudicium tertij poſſeſſoris cui ob bonam fidem ius fuit quæſitum, niſi tertio præiudicet.*

53 *Poſſeſſor in iudicio particulari lucratur fructus conſumptos.*

55 *Actus dicitur imperfectus, qui creſcere poteſt & cui addi debet & poteſt.*

56 *Actus autem perfectus dicitur qui habet executionem, & cui nil detrahi poteſt.*

57 *Confirmatio dicitur pars eſſentialis actus confirmati.*

58 *Actus imperfectus exigens confirmationem, non dicitur antea habere ſuam eſſentiam & ante confirmationem quis non dicitur habere ius in re nu. ſeq.*

60 *Virtus in perfectione conſiſtit.*

61 *Actus imperfectus à confirmatione robur & vires aſſumit.*

62 *Fructus pars fundi dicuntur.*

63 *Fideicommiſſarius non ignorans, caſum fideicommiſſi & in vita ſua non agnoſcens non tranſmittit ius agnoſcendi in ſucceſſore & ratio nu. ſeq.*

65 *Vbicunque reuocatur aliquid iam quæſitum alicui in illius pœnam ratione inobſeruantiæ tunc ſi ille cui applicatur talis pœna, viuens & ſciens nihil dicat, remittere cenſetur, nec illius hæres ad tale ius petendum admittitur.*

66 *Ad eſſentiam priuationis grauati reſpectu bonorum, & fructuum duo requiruntur.*

67 *Duo vbi requiruntur ad ſubſtantiam actus, unũ non ſufficit ſine altero, & ratio nu ſeq.*

69 *Quod nullum eſt, nullum producit effectum.*

70 *Inualidum & nihil æquiparantur.*

71 *Interpretatio quæ tendit ad diminutionem pœnæ eſt omnimodè amplectenda.*

72 *Tempus agnitionis fideicommiſſarij, non autem alienationis quoad acquiſitionem fructuum eſt attendendum & quare.*

73 *Ignorantia craſſa vel iniuſta habetur pro ſcientia.*

74 *Aequitas nulla conſideratur vbi agitur de pœna amiſſionis bonorum & fructuum.*

Digitized by Google

75 Conditio agnoſcendi per fideicomiſſarium ſub qua pœna priuationis inducitur eſt poteſtatiua.

76 Retrotractio ſuper æquitate fundatur.

77 Compenſatio liquidi ad liquidum admittitur ipſo iure ſequuta tamen declaratione hominis limitatur, num ſeq.

79 In re dubia pro reo eſt pronuntiandum.

80 Fructus debẽtur fideicommiſſario a die agnitionis per ipſum facta & non ante.

81 Emphyteuta qui incidit in commiſſum ipſo iure non tenetur ad fructuum perceptorum reſtitutionem, niſi a die declarationis citra.

82 Fructus fideicommiſſario reſtituuntur tantum à tempore moræ hæredis.

83 Reſignatario fructus reſignati beneficij debentur ſolum poſt illius acceptationem, non ante.

84 Venditor poteſt percipere fructus ex venditione conditionali.

85 Dominium rei legatæ ſtatim acquiritur legatario ante acceptationem & etiam ignoranti non tamen inuito. nu 88.

86 Acceptatio fideicommiſſi requiritur in fideicommiſſario vniuerſali adhoc vt dicatur translatum dominium & ratio nu ſeq.

89 Caducitas ante declarationem hominis non incurritur.

90 Fictio translatiua ab homine induci nequit.

91 Fructus omnes debentur a die incurſus pœna ante ſententiam declaratoriam.

93 Fructus omnes legitimæ debentur a die mortis patris quando conſiſtit in re certa, ſecus ſi in quantitate.

94 Legitima debetur filio purè & ideo transmittitur non autem conditionaliter ſi petatur.

96 Fideicommiſſum ante agnitionem transmittitur ad hæredes maximè ſuos, ſed quando procedat num ſeq.

98 Fideicommiſſum relictum in pœnam non dicitur purificatum reſpectu tranſmiſſionis, niſi interuenerit agnitio fideicommiſſarij cui applicatur & ratio num ſeq & nn. 100.

101 Declaratio partis & declaratio Iudicis quomodo differant quoad acquiſitionem fructuum.

102 Agnitio fideicommiſſi aliter probari nequitquàm per actus qui citra sui agnitionis fieri nequeunt.

103 Agnitio non probatur per admonitionem, & quare nec per tractatum, nec per propoſitum agnoſcendi nu, 104 & 105.

106 Actus conſummatio neceſſariò ex tractatu non infertur & quare.

107 Contractus abſolutio conſiſtit in vltima clauſula & attenditur ſola concluſio non tractatus.

108 Ad agnitionis probationem quæ requirantur.

109 Actus adeundi conditionem non recipit nec poteſt ſtare in ſuſpenſo nu ſeq.

111 Aditio per verba aliqualiter dubia non probatur.

112 Animus adeundi non probatur ex declaratione prætendendi & volendi in futurum.

ARGVMENTVM.

An, & quando fructus percepti ex bonis fideicommiſſo ſubiectis reſtituẽdi ſint fideicommiſſario, uel fiant proprij eorundem bonorum poſſeſſoris.

Et an, & quando hæres reſtituere grauatus excuſetur à mora, ita vt ad aliquam fructuum reſtitutionem non teneatur.

Et multa circa probationem teſtium.

Atque latiſſimè diſcutitur de viribus deciſ. Surd. 25.

CONSILIVM XXV.

Actiones meæ à Domino.

FRuctus percepti per Dominos
fratres de Piperarijs non ſunt
reſtituendi, ſed poſſeſſoris ter
rarum fuerunt, & ſunt proprij.
1 Nàm † fideicommiſſarius non
poteſt fructus bonorum ex fideicommiſſo re-
ſtituendorum conſequi, niſi à die petitæ reſti-
2 tutionis bonorum, & ideò fructus † à grauato
hærede percepti, vel ab eius ſucceſſore, ex ne
gligentia fideicommiſſarij non petentis reſti-
tutionem fideicommiſſi, acquiruntur grauato,
vel eius ſucceſſori, tex. in l. Mulier §. ſi hæres,
& in l. in fideicõmiſſariam, vbi Doct. ff. ad Tre
bell. Bero. conſ. 100. num. 14. in 2. Peregr. de fi
deicom. art. 49. num. 79 & 85. Burſ. conſ. 44.
num. 11. & conſil. 71. num. 25. Craſſ. in §. fidei
commiſſum quæſt. 49. nu. 4. Raude. deciſ. Piſa.
3 22. num. 61. & ſeq. vbi ait, idem dici † in purè
grauato, qui non tenetur ad fructus per eum
perceptos negligentia petere debentis, maxi-
4 mè † ſi fideicommiſſarius negligens fuerit ma
ior ætate viginti quinque annorum, & præci-
5 puè cùm agatur de † reuocatione bonorũ è ma
nibus bonæ fidei ſucceſſoris ſingularis, qui ea
6 acquiſiuit ab hærede grauato, & † verſemur in
iudicio particulari. Bal. in l. Non eſt ambiguũ,
C. famil. hercil. Cepha. conſ. 215. nume. 51. &
7 infrà dicetur. Quinimo † quando agitur de re
ſtitutione facienda à grauato hærede primo fi
deicommiſſario, ipſe hæres non dicitur in mo-
ra, & conſequenter facit fructus ſuos antè li-
tem ſibi motam, & conteſtatam, ideò requiri
tur interpellatio iudicialis ſecundum Ang. &
Caſtr. in l. 1. §. de illo ff. ad Trebell. vbi Rip. nu
me-

me.7.Pret.conſ.126. nu. 15. nec improbat Pe-
regr.d.art.49.nume. 86. facit optimè Magon.
decіſ.Luca. 33. nume. 37. & latè tuetur Viui.
deciſi.262.nume.26. vſque ad fin. Vel ſaltem
8 † fideicommiſſarius debet omnimodè inter-
pellare extraiudicialiter ipſum hæredem,aliàs
non dicitur moroſus,Petr.Ant. Angui. conſil.
29.numer.7.in 6. Bero.conſ.116.nume.13. in
2.Gabr.conſil.121.num.58.in 1.Burſat. dicto
conſ.44.nu.11.Pret.de vltim.volunt.fol.348.
num.12. & ſequen.vſq; 26. Marzat.de fideic.
quæſt.63.Alibi dicitur in propoſito,hæredem
9 † nunquàm dici moroſum antè reſtitutionem
10 ſaltem verbalem, quia † cùm ſit Dominus re-
rum reſtituendarum ratione dominij , fructus
ſuos facit l.Herenius ff.vſur. Sal.in l.in fideicō
miſſarij ff.eodem, & declarat Soc.conſil.142.
num.5. in 3.Marzar.d.quæſt.63. Rip.in l.in fi-
deicommiſſariam nume.13. 14. ff. ad Trebell.
Purpur.conſil.442.in fin.Gomeſ.vari. reſolut.
tom.1.cap.5.num.15.Gabr.d.conſil.121. nu-
me.58. Cepha. conſil.49. in fin. & conſ. 50.
Pret. loco præcitato , Raude. d. deciſ. 22.
num.64.Cùm itaq; hæres non teneatur ad fru
ctus niſi poſt moram, ita nec habentes cauſam
11 ab eo,quia fructus † re ipſa dominium ſequun
tur.d.l.Herenius,& optimè firmat Viui. deciſ.
262.nu.28.dicens etiam non deberi , niſi poſt
litis conteſtationem.

Quibus ſic ſe habentibus, cùm non conſtet
Dominam Liuiam acquirentem bona ſuppoſi
ta aſſerto fideicommiſſo aliqualiter fuiſſe inter
pellatam,nec illius hæredem, vtiq; in bona fi-
de dicuntur,& ad prætenſam fructuum reſtitu
tionem non tenetur.

Nec dicatur , Dominam Liuiam non fuiſſe
ignaram,bona per eam acquiſita à Domino
Vincentio Piperario eius fratre fuiſſe ſuppoſi-
ta fideicommiſſo paterno,cùm ipſius fideicom
miſſi ſciētiam habuerit,& indè promiſerit Do
minis fideicommiſſarijs de inſtituendo illos
hæredes vniuerſales omnium eius bonorum,
ſi ipſam non moleſtarent eius vita durante re-
ſpectu dictorum bonorum eis vigore dicti fi-
deicommiſſi reſtituendorum,proùt de tali ſciē
tia,& promiſſione videtur atteſtari duo teſtes,
quorū dicta inferiùs examinabimus,quinimò,
12 ex quo grauatus † bona reſtitutioni ſubiecta
alienauit,ipſo iure dicitur facta reſtitutio lega
lis ad commodum fideicōmiſſarij, adeò quòd
nulla alia reſtitutio realis,nec verbalis requira
tur,ſed bona alienata poſſunt vindicari à ter-
tijs poſſeſſoribus abſque vlteriori miniſterio,
Bec.conſ.97.nume.10.Pret. de vltim.volunt.
fol.347.nume.11.verſi.at ſi caſus,Hond. conſ.
26.num.16.in 1.Pereg. de fideicomm. art. 2.
nu.60. Borſ.conſ.55.num.30.& conſequenter
13 † hoc in caſu fructus percepti poſt alienatio-
nem cadunt in reſtitutione nulla ratione habi-
ta negligentiæ fideicommiſſarij, ex quò domi
14 nium † tranſiuit ipſo iure in fideicommiſſa-
rium,& iura hæreditaria directa remanent in-
utilia apud hæredem, Pret. in præcitato num.
11.verſic.& conſequenter his caſibus, Craſſ.§.
fideicommiſſum quæſt.42.num.6.& quæſt.47.
nume.5. Meno.de arbitr.Iud.caſ.256. numer.
28.Manti.de vlt.volunt.lib.7.tit.10.num. 30.
Raude.deciſ.Piſa.22.numer.66. qui alios ad-
ducunt poſt Capr.conſil.32.num.16.17.Burſ.
conſil. 55.num.30. latè deciſ. Mant.25.num.
19.& ſeq.

Reſpondetur enim , negandum D. Liuiam
habuiſſe ſcientiam præfati fideicommiſſi , ſal-
tem talem,quōd conſtituerit illam in mora . &
illam reddiderit malæ fidei poſſeſſorem;ſiqui-
15 dem ſcire † eſt rem per cauſas cognoſcere, &
ex eo quod quis vidit , vel per ſenſum perce-
pit Rim. iun. conſ.339.num. 112. Et ideò ille
16 propriè dicitur † ſcire, dùm falli non poteſt.
gloſ.in l. Scire leges ff.legi.Viui.dec.417.num.
17 16. Quare † quiſquis ſe exiſtimat ſcire quod
neſcit,pro vero approbat falſum, quod eſt er-
roris proprium.c.quiſquis. 38.diſt.idem Viui.
18 deciſ.467.num.48. Sanè ille † non putatur a-
liquid ſcire , niſi habeat plenam ſcientiam rei,
ſeù actus cum omnibus circumſtantijs, & qua-
litatibus exploratam, adeò quòd perfectè res
intelligatur,Crau.conſil.197.nume.14.Cach.
19 deciſ.176.nu.4. Hinc dicitur , † quod ſciens
rem,vel actum,& ignorans eius cauſam, & cir
cumſtantias rei,vel actui conuenientes , nō ha
betur pro conſentiente,ſed ignorante, & eius
20 cōſenſus nihil ei obeſt,quia † in totum omnia
quæ animi deſtinatione agenda ſunt , non niſi
vera,ac certa ſcientia perfici poſſunt , vt poſt
alios ait Vueſem.conſ.74.nu.69.meritò ſcien
21 tia † actus cōfuſa,& in genere non nocet , ſed
debet eſſe certa,ſpecifica,ac determinata,Bec
ci.conſ.37.num.23.D.Surd.conſil.413.num.
6.& conſil.189.num.43.Rim. iun. conſil.635.
nume.40.& 636.in fin.aliàs dicitur neſcire, i-
dem Rim.iun.conſil.821.nume.17. & diffuſiùs
conſil.619.num.91.cum pluribus ſequentibus ,
deciſ.Mant.265. num.19. Maximè in actibus
22 † præiudicialibus , in quibus requiritur ſcien-
tia exquiſita cum omnibus ſuis qualitatibus, li
cèt ſecùs in fauorabilibus , in quibus ſimplex
ſcientia in genere ſufficit,idem Rim.iun.conſ.
23 234. num.334. & quando † qualitas ſcientiæ
aliquid operatur , non ſatis eſt probare ſcien-
tiam in genere, Felin.in cap.à nobis colum.1.
extra de exceptio. Vueſemb.dicto conſil.74.
nume. 69. Quare in propoſito non poteſt di-
ci quòd D.Liuia fuerit plenè certificata de fi-
deicommiſſo controuerſo, cum illius qualita-
24 tes ignorauerit , prout verè talis † ignorantia
in

in ſœmina præſumitur, Menoch.lib.6.præſum
pt.23.nu.27. maximè ad exclusionem malæ fi
dei, vt ait C tau.conſ.419.num.,3. Meno. vbi
ſuprà numer. 29. Tanto magis, quia agitur de
ſcientia facti alieni, & ideò firmatur in iure no
25 ſtro, quòd ſi quis † ab aliquo prætenditur de
bitor ex facto alieno, non dicitur ſcire, & con-
ſequenter non dicitur moroſus per ſimplicem
denunciationem, ſed tantummodò per oſten-
ſionem inſtrumenti ipſius debiti, & per ipſius
inſtrumenti traditionem, ad finem, vt per debi
torem legatur, Barto.in l. quod te. nume. 15.
quem alij paſſim ſequuntur, ff. ſi cert.pet. & in
l.ſi quis inficiatus ff.depo.Dec.in l.qui in alte-
rius nume.6.ff.reg.iur.Rip. in d. l. quod te nu-
me.62.vbi Purpu.nume.79.81. & ſeq.quò fit
vt cùm non conſtet D. Liuiam vidiſse, ac le-
giſse teſtamentum continens aſsertum fideicō
miſsum, non dicitur illud ſciuiſse, nec reputa-
ri pōt poſseſsor malæ fidei, & moroſa adhoc,
vt teneatur ad prætenſam fructuum reſtitutio-
nem perceptorum ex bonis per eam ignoran-
ter acquiſitis à fratre, & ſuppoſitis fideicom-
26 miſso, non enim † tenebatur credere aſsertio
ni fideicommiſsarij prætenſi, dicentis adeſse
fideicommiſsum ſuper dictis bonis, niſi illi-
met D. Liuiæ intimaſset inſtrumentum authē-
ticum fideicommiſſi, vt in terminis omninò
videndus cenſuit Mandel. conſ. 502. numer.
26. & ſequen. & conſil.503.nume.33.& ſequ.
& latè probat Pret.de vlt.volunt.fol.349. co
lum.3.in princ.verſic.benè verum eſt.Ita in ſi-
22 mili dr̄, vaſsallo † non currere tēpus ad reuo-
cationem feudi alienati, quando non habuit
certam, ac ſpecificam ſcientiam refutationis,
vel alienationis feudi per intimationem ſibi
factam de inſtrumento alienationis, Iaſ.conſi.
159.col.pen. ver. quarto principaliter confir-
mando in 2.Berret.conſ.21.num.33. Conue-
28 nit id, quod dicitur, nempè quòd quando † re
quiritur ſcientia alicuius non ad illum ſolum
finem ſimpliciter, vt ſciat, ſed ad hoc, vt ſciens
poſtea aliquid faciat de nouo, debet ei fieri de
nuntiatio, licèt ſcienti, vt poſt plures firmat
Rimin.iun.conſil.1.nume.47.& conſ.25.num.
29 24. Quinimò ſola † denuntiatio non inducit
malam fidem in iam poſſidente, Bart.in l.pen.
ff.pro empt.Mandel.conſil.503. nu.37. Cùm
igitur ſola denuntiatio, & ſimplex ſcientia fi-
deicommiſſi, quo ad fructuum reſtitutionem,
non releuet, fruſtrà prætenditur talis reſtitu-
tio ſub prætextu informis ſcientiæ dictæ Do-
minæ Liuiæ.

Nec vim faciunt dicta teſtium ſuper ſcien-
tia examinatorum; quia Gardus primus teſtis
ait, quòd dum D. Piperarius de Paperarijs ſer
monem haberet cum D. Liuia (Che vdì lui
teſtimonio preſente vna volta, che vēne riſpo
ſto a detto Signor Piperario da eſsa Signora
Liuia, che molto ben era informata, che tali
terre erano ſottopoſte al fideicommiſso pre-
detto, poiche di ciò era ſtata informata dall'Il
luſtre Signor Dottor Croce, ilquale non ha-
ueua voluto cōperare tal poſseſſione &c. per
eſserui tal fideicommiſso) ex tali inquam at-
teſtatione non probatur ſufficiens ſcientia aſ-
29 ſerti fideicommiſſi; Nàm confeſſio † D. Li-
uiæ, quòd fuerit informata de fideicommiſso
non infert eſse informatam de qualitatibus, &
circumſtantijs fideicommiſſii, vt ſupra dictum
30 eſt, & in terminis † iſtius verbi (informata) de
clarat Corn.conſ.153.num.4.in 4.quem ſequi
tur Crau.conſ.193.num.8.verſi. rurſus inquā-
tum, Maſcar.de probat.concl.1293. num.12.
dicens, ex mentione inſtrumenti non conſtare
quòd quis perfectam notitiam habuerit ipſius
inſtrumenti, & ideò requiritur ad talem ſcien-
tiam pręiuditialem, quod Excellentiſſimus D.
Cruceus tenorem, & continentiam teſtamen-
ti, & fideicommiſſi vulgari ſermone, cum clara
verborum cognitione, & declaratione legiſ-
31 ſet, aliàs † non dicitur informata de fideicō-
miſſo, vt in terminis terminantibus omnino vi
dendus declarat Pret.conſ.162. nu.1.& ſeq.v-
bi propriè loquitur de muliere, quæ dicebatur
informata de fideicommiſſo à Iuriſperito, &
ſatis notum eſt, fideicommiſſa etiam fieri tran-
ſitoria ad fœminas, & etiam alienabilia in re-
motiorem vocatum, quibus in caſibus ipſa D.
Liuia, vti filia fideicommittentis, potuit veriſi-
militer credere, & ipſam fuiſſe de comprehen
ſis, ſaltem aliquo tempore, & caſu, vt eſt notiſ-
ſimum.

Secundus etiam teſtis, ſcilicèt D. Strotius
ait (che più e più volte in diuerſe occaſioni
ſi è trouato preſente lui teſtimonio, che il Si-
gnor Peueraro hà trattato con detta Signora
circa il particolare della poſſeſſione, &c. nar-
randoli il particolare del fideicommiſſo, che
era sù tal poſſeſſione, &c. nelle quali occaſio-
ni vdiua alle volte dalla detta Sig. Liuia; que-
ſte, ò ſimili parole, cioè, che non la doueſſe ſtur
bare in vita ſua circa tal fideicommiſſo, &c.
che dopò la lei morte ogni coſa ſaria ſtata ſua,
nō hauēdo altri, a chi laſciarla &c. & che nō è
dubio, che, ſe detta Signora Liuia non haueſſe
dato intentione ferma a detto Signor Peuera
ro di laſciarli il ſuo dopò la morte in ricompē
ſa del godimento, che faceua di tal poſſeſſio-
ne &c. mà allettato dalle promeſse di detta Si
gnora Liuia non ſi curò mai &c.) Cuius teſtis
aſsertio non probat ſcientiam D. Liuiæ ſuffi-
cientem de tali fideicommiſso iuxta prœalle
gata, maximè cùm ſuper interrogatorijs ſub-
iungat (Che non sà poi, ſe tra eſſi Signori Pe
ueraro, & Liuia paſsaſse certificatione di tal
fidei-

ſideicōmiſſo per via di ſcritture, o teſtimonij
baſta che in voce fù certificata, come ſopra)
ſed ſuprà conſtat inter præfatos Dominos in-
teruenìſſe ſermocinationes, & tractatus de ip-
ſo fideicommiſſo, non tamen de aliqua certifi-
catione, vt probatum eſt.

Addatur prædictis, iſtos teſtes variè depo-
nere. Nam primus deponit de quadam confeſ
ſione extraiudiciali D.Liuię circa ſui informa
tionem de tali fideicommiſſo; Alter verò de
tractatu circà tale fideicommiſſum, & ita vnus
aſſerit factum quoddam, alter confeſſionem, &
31 conſequentet ſunt † ſingulares, ideò non pro-
bant, ita in puncto cenſuit Corn. videndus
conſ. 153. num. 4. in 4. quem ſequuntur Crau.
& Maſcar. vt ſuprà dixi. Proindè primus teſtis
deponit de ſui auditu per vnicam vicem tan-
tùm, poſteà dat conteſtes Fōtaninum, & Stro
tium, tandem immemor, & mendax ſuper in-
terrogatorijs partis aduerſæ, ait (che non sà ſe
vi foſſero preſenti altre perſone, quando eſſa
Signora Liuia, & eſſo Signor Peuerato tratta-
uano inſieme circa il particolare di detto fidei
commiſſo &c.) non igitur eſt danda fides, ſed
potiùs pœna præfato teſti.

32 Conſequenter igitur promiſſio D.Liuiæ fa
cta D.Piperario, de qua per dictos teſtes, nul-
lius eſt ponderis, tùm quia non probata per
plures teſtes integros integros, vt requiritur,
tùm quia per talem promiſſionem abſtuliſſet fa
cultatem teſtandi, quod facere nō potuit, quia
tale pactum improbatur à lege, tùm etiam quia
in illa non perſeuerauit vſq; ad mortem, quia
alium hæredem inſtituit, hæc habentur in l.
fin. vbi Doct. C. pact. & in l. pactum quod, eo
33 tit. maximè cùm non acceſſerit † iuramentum,
Vueſem. conſ. 71. n. 12. facit latè Cache. deciſ.
100. Gail. lib. 2. obſeru. c. 126. nu. 7. Pechi. de
teſtam. coniugat. c. 8. nu. 2. & ſeq. Præterea cū
34 † talis promiſſio deriuet à cauſa nulla, & inu-
tili, nempè ſub prætextu ſcientię extantis fidei
commiſſi, de qua non conſtat, dicitur protſùs
vana talis promiſſio, & bonorum renuntiatio,
Iaſ. in l. Naturaliter §. nihil commune. num. 79.
ff. acqu. poſſeſs. Crau. conſ. 880. num. 11. Rim.
iun. conſil. 613. num. 39. Tandem aduertatur
primum teſtem dicere (che dopò la ſua morte
hauria hauuto tutta la ſua robba in vna volta,
affermando d'hauer fatto teſtamenro, & che
l'hauria inſtituito herede di tutto il ſuo) & ita
deponit diſcrepantia circà teſtamentum con-
ditum, & fututam inſtitutionem hæredis; Pari
ter ſecundus teſtis ait (che dopò la lei morte
poi ogni coſa ſaria ſtata ſua, non hauendo altri
a chi laſciarla) videatur ergò inſulſa promiſ-
ſio, quia poſtea fecit validum teſtamentum, &
alium hæredem potuit habere, & habuit.

Proindè teſtes concorditer atteſtantur ſer-
mones, & tractatus factos inter D. Piperarium,
& D. Liuiam ſuper aſſerto fideicommiſſo inter-
ueniſſe poſt contractum, & acquiſitionem præ-
dij factam per ipſam D. Liuiam à D. Vincen-
tio eius fratre, & grauato reſtituere &c. quæ
quidem ſcientia reſultans ex dictis atteſtatio-
nibus vti ſuperueniens poſt contractum, nul-
lum patrat præiudicium, quia regulariter ſcien
35 tia † ſuperueniens non nocet, latè D. Surd.
conſ. 189. nume. 50. & ſeq. non inquàm ſat eſt
36 ſcientiam † ſuperuenire, quando in certo tem
pore eſt neceſſaria, l. Matrem. C. probat. Purp.
conſ. 34. nume. 9. & in puncto, quò ad acquiſi-
tionem fructuum per poſſeſſorem, ſeù empto-
rem fundi ſuppoſiti fideicommiſſo, ſcientiam
37 † præſati fideicommiſſi ſuperuenientem em-
ptori poſt acquiſitionem non nocere tradit
Mandel. conſ. 502. num. 19. Qninimò fortiùs
38 quò ad fructuum reſtitutionem † non ſufficit
bonam fidem, ſeù dubitationem adeſſe in poſ
ſidente bona reſtitutioni obnoxia, ſed requiri
tur omninò ipſum poſſeſſorem in mala fide ve
ra poſitiua verſari, Bart. in l. Sed etſi lege §. ſci-
re ff. petitio. hæred. Alexan. Iaſ. & alij in l. 3. §.
fin. ff. acquir. poſſeſs. Beci. alios adducens con-
ſil. 95. nume. 15. & in terminis noſtris Mandel.
d. conſ. 502. num. 28. ſequitur D. Surd. conſil.
340. numer. 12. Idcircò dicitur in propoſito,
39 † errorem iuris non nocere reſpectu acquiſi-
40 tionis fructuum, quia ad talem † acquiſitionē
ſufficit qualis qualis occaſio poſſidendi, & qđ
vera mala fides abſit, d. l. Sed & ſi lege §. ſcite,
vbi Docto. ff. petit. hæredit. & ideò ſententia
41 † in propoſito inducit bonam fidem, etiam ſi
fuerit erratum in iure, Bal. in l. 1. nu. 23. C. furt.
Deci. conſ. 282. nu. 9. D. Surd. conſ. 249. num.
14. & dixit Mandel. conſil. 503. numer. 37.
quòd quandò aliquis poſſidet, non ſufficit
ſimplex denuntiatio ad inducendam malam
fidem.

Nec reſiſtit, quòd in caſum alienationis bo
norū ſuppoſitorum fideicommiſſo transfertur
dominium dictorum bonorum à lege ipſo iu-
re in fideicommiſſarium vocatum in caſu con
trauentionis ſinè aliqua reſtitutione reali, vel
verbali, quò in caſu cùm fructus tranſeant cū
dominio, & dominium ipſum ſequantur, ſequi
tur fructus omninò deberi à die euenientis cō
ditionis, dec. Surd. 25. num. 19. cum alijs con-
cordantibus, de quibus ſupra in motiuo, quib.
addo Veggi. conſ. 68. num. 127. Hoc inquàm
42 † eſt regulare, vt in omnibus caſibus, in quib
rerum dominia, iura, & actiones recta via tran-
ſeunt in fideicōmiſſarium (de quibus in l. pen.
§. fi. iuncta gloſ. ibi. C. ad Treb. enumerati per
Honded. conſ. 16. nume. 1. & Peregr. de fidei-
com. art. 2. num. 56. vſque 65.) in omnibus in-
quam illis caſibus ex vi illius tranſlationis le-
galis

galis illicò fructus fideicõmiſſo debentur non
obſtante negligentia fideicommiſſarij in pe-
tendo reſtitutionem realem bonorum ſibi eum
effectu tradendorum, ut ſupra dixi, & tradit
Ceph.conſ.49.num.18. & ſeq.& conſ.50. &
conſ.215.nu.50. Peregr. de fideicom. art.49.
n.89. Nec ambigitur inter dictos caſus enume
rati alienationẽ bonorum prohibitorum factã
per grauatum, Peregr.d.art.2.num.60. deciſ.
Surdi 25.nu.19. & ſeq. Raud.deci. Piſa.22.n.
65. & latiùs ſuprà dictum eſt, addo Rim.iun.
conſ.190.nu.31. & ſeq.

43 Reſpondetur enim, quòd in omnibus † ca-
ſibus prædictis, in quibus iura, dominium, &
actiones ipſo iure tranſeunt in fideicommiſſa-
rium, ſemper requiritur agnitio ipſius fideicõ
miſſarij, nempè vt ipſe declaret ſuam volunta-
tem eſſe, ſe velle agnoſcere fideicõmiſſum, &
conſequenter ſecuta acceptatione fideicom-
miſſi, aliàs iura, & dominium non tranſeunt
44 in ipſum fideicommiſſarium; quia verba † (ip
ſo iure) intelliguntur, ita parte volẽte, ſcù de-
clarante, l.vniuerſa, vbi Docto. C.præc.Imp.
offer. Iaſ. in l.ſi quis maior, nu.25.C.tranſ. Ra-
tio eſt in propoſito iſto, quia agitur de obligan
45 do eam, cui acquiri debet, & ita † ne fidei-
cõmiſſarius obligetur inuitus, tex.in l.1.§.ſed
& quoties, ibi (ſi velit) vbi Socin.nu.5. ff.ad
Trebel. Rip. in l.1.nu.50. ff.legat.1. Cephal.
conſ.318.num.94. Berret. conſ.27.num.10.&
antè iſtos idem probauit Caſtr.in l.cogi §.Me
tianus nume.3.in fin.ff.ad Trebell.dicens, re-
ſtitutionem iuris fieri ipſo iure ſtatim quod fi-
deicommiſſarius declaret ſe velle &c. ſequi-
tur Peregr. alios adducens de fideicomm. ar-
tic.2.num.63.& 64.& hoc ſupponit Rim.iun.
conſil.190. num. 28. addo optimè loquentem
in puncto Rim.ſen.conſ.269.nume.15. vſque
ad finem, vbi ait, quòd in caſu, in quo hæres
priuatur & patitur pœnam ademptionis, talis
pœna non dicitur facta niſi volente illo, cui
venit applicanda, & ideò cùm ſit pœna, vide
tur de facile remitti per taciturnitatem, Vnde
46 ſequitur, quòd † ſi hæres priuatur hæreditate
per alienationem bonorum prohibitorum ipſo
iure, abſq; ſententia, requiritur agnitio fideicõ-
miſſarij, aliàs bona remanent apud hæredem,
mouetur per tex.in l.ſi ſeruus plurium §. ſi quis
antè.ff.leg.1. vbi hæreditas ablata indigno fi-
ſco applicatur, ita demùm ſi fiſcus agnoſcat, a-
liàs ſecùs, & plura alia etiam adducit per to-
tum conſilium, illumq; ſequitur Burſ. conſ.44.
num.12.& de iſtis facit mentionem Surd. de-
ciſ.84.in princ. vſque nume. 11. Hinc dicitur
47 dominium † rerum, & bonorum ſubiectorum
fideicommiſſo vniuerſali non acquiri ignoran
ti, Rip.per illum tex.in l.1.§.ſed & quoties nu.
7. ff.ad Trebell. quia ad hanc fructuũ acquiſi-
tionem ſufficit hæredem non eſſe in mora, Ga-
br.conſ.121.num.58. antè finem in 1. & con-
cordant Viui.deciſ. 262. num.27. vſque ad fi-
nem, nec non adducti per deciſ. Mantu.25.nu.
7.8. Sed iſtud caput fideicomiſſarij ignorantis
non eſt præſentis ſpeculationis, ex quò ſatis
conſtat fideicommiſſarios iàm per plures an-
nos optimè fuiſſe informatos de exiſtentia, &
qualitatibus iſtius fideicommiſſi; Quo in caſu
reliquum eſt videre, an ſit neceſſaria agnitio fi-
deicommiſſi ad iurium, & dominij translatio-
nẽ, & an agnouerint illud ſufficienter, & decla
rauerint taliter, quòd dominium ipſo iure dica
tur translatum, de quo vltimo puncto inferiùs
tractabimus opportunè; Dico ergò neceſſa-
riam eſſe declarationem, & agnitionem ex pr
citatis.

Nec huic concluſioni in hac facti ſpetie i-
48 ta firmata obſtat Surd. deciſ. 25. † quia præ-
fata deciſ. ex alijs in ea adductis iure opti-
mè ſuſtinetur, & præcipuè quia fideicommiſſa
rij vocati in pœnam contrauenientis hæredis
erant minores, & conſequenter ſemoti ab om
ni culpa, & negligentia, vt ibi.num.13.& ſeq.
& num.32. Prætereà illi fideicommiſſarij peni
tùs ignorabant fideicommiſſum, quo in caſu
non videtur conſiderabilis negligentia, quia
ignorans non negligit, vt ibidem. numer. 29.
verſicul. quod vero dicebatur, & numer. 30.
At in præſenti caſu omnes ſunt maiores, &
optimè informati de viribus iſtius fideicom-
miſſi.

Solum vrget præfata deciſ.num. 26.& ſeq.
quatenùs ait, quòd etſi fructus, non debeantur
antè agnitionem, & declarationem voluntatis
fideicommiſſarij, attamen ſequuta ex poſt ipſa
declaratione retrotrahitur, & omnes fructus
percepti antè declarationem totaliter deben-
tur iuxta exempla ibidem enumerata, & cõcor
dant tradita per Scrad. de feud.2. part.9. par-
tis, lectio.3.nume.30.& ſequ. vſque ad nume-
rum. 46.

Reſponditur tamen, adducta per dictam de
ciſionem militare aduerſus hæredem graua-
tum alienantẽ; quia ſcilicet tenetur ad fructuũ
reſtitutionẽ perceptorũ à die conditionis, ſeu
cõtrauẽtionis, vel alienationis per eum factæ,
vt patet ex lectura dictę deciſionis à principio
vſq; ad finem, Nos aũt agimus de tertio poſſeſ
ſore bonæ fidei ſcientiam ſaltem præiudicia-
lem fideicommiſſi non habente, Quandoqui-
49 dem cum quæritur, an † poſſeſſor fructus ſibi
acquirat, nec nè, non ius, ſed factum dumtaxat
inſpicitur, nempè bona, an mala fide poſſideat,
Reuſner.conſ.10. nume.38.in 3. quia hic non
petitur fructuum reſtitutio facienda à graua-
to, ſed ab emptrice fundi prohibiti alienari,
quo in caſu D. Liuia in bona fide, vel ſaltem
in

50 in non mala fide vera poſitiua exiſtens, † fru-
ctus perceptos, & conſumptos reſtituere non
tenetur, nec etiam illorum æſtimationem, ita
poſt Bald. Salic. Coin. Cepol. & Socin. firmat
in terminis Peregr. de fideicomm. art. 49. nu.
109. & ſeq.

Comprobatur concluſio, quia etiam vide-
51 mus, quòd licet † in bonorum publicatione
ipſo iure facta ex cauſa immanis criminis fru-
ctus debeantur à die delicti, attamē ſi interim
bona criminoſi fuerint vendita, emptor bonæ
fidei fructus ſuos faciet, vt poſt Pich. & Burſa.
notat Peregr. de iur. fiſc. libr. 5. titul. 1. numer.
174. & 185. verſicu. cum autem reuocatoria
52 agitur. Et ideò agnitio, † vel declaratio men-
tis ſuæ facta per fideicommiſſarium non retro-
trahitur in præiudicium tertij poſſeſſorijs, cui
ob ſui bonam fidē ius in perceptione fructuum
fuit quæſitum, niſi tertio præiudicet, Caſtr. con
ſil. 338. nume. 9. in 1. D. Surd. conſ. 192. num.
31. & de aliment. titul. 6. quæſt. 15. numer. 69.
Rimin. iun. conſil. 131. nume. 9. Beci. conſil. 3.
num. 44. & ita in optimo ſimili declarat deciſ.
Mant. 29. nume. 7. Idque potiſſimùm ſecurum
eſt in præſenti caſu, vbi agitur de rei vendica-
tione, ſeù de vendicando fundum alienatum è
manibus emptoris, ſeù tertij poſſeſſoris, & con
ſequenter ſumus in iudicio particulari, vbi poſ
ſeſſor † lucratur fructus cōſumptos, vt dixi ex
53 Bald. in l. Non eſt ambiguum numer. 1. C. fa-
mil. herciſcun. & in l. 1. numer. 13. C. vſur. &
fruct. legat. Cephal. conſ. 215. num. 51.

Reſp. ſecūdò ex abūdanti quicquid quòd di
catur in d. deciſione, veriùs eſſe in præſenti ca
ſu arbitror, fructus nequaquàm deberi antè de
clarationem) non obſtantibus exemplis ibi-
dem enumeratis, quibus ſuis locis dabitur con
grua reſponſio) & hoc ex pluribus rationibus
in ſimili caſu perpenſis à Benint. deciſ. Bonon.
37. numer. 15. vſque 25. & vſque ad finem,
quæ apprimè caſui noſtro applicantur, ni
fallor.

54 Et primo, quia † priuatio reſultans ex alie-
natione facta per hæredem antè agnitionem,
ſeù mentis declarationem per fideicommiſſa-
rium, non eſt in facto eſſe, ſed in potentia fieri
fideicommiſſario agnoſcente, vt ſupra dictum
eſt. Ergò antè agnitionem fideicommiſſarij
priuatio non eſt conſiderabilis; quod confir-
55 matur; nàm ille dicitur † actus imperfectus,
qui poteſt creſcere, & cui addi debet, vel po-
teſt, Bald. in tract. ſciſmat. colum. pen. Aret. in
l. Poſthumo, C. bono. poſſeſſ. contr. tab. Sicuti
56 è conuerſo ille dicitur actus † perfectus, qui
habet executionem, & cui nil poteſt detrahi, l.
Metum, §. quod Pretor, ff. quod met. cau. Bald.
in auth. hoc ampliùs colum. 3. C. fideicomm.
Cum igitur priuationi hæredis in præſenti ca-
ſu, nec non translationi dominij, vel iurium in
fideicommiſſarium quò ad effectum operati-
uum requiratur ipſius fideicommiſſarij agni-
tio, vt latiùs ſupra probauimus, vtiq; talis agni-
tio dicitur pars eſſentialis priuationis, & trans
lationis prædictæ, ſicuti in ſimili dicitur, con-
57 firmationem † dici partem ſubſtātialem actus
confirmati. §. interim Auth. de defenſ. Ciuit. &
ita declarat Soc. in l. More. num. 32. ff. iuriſd.
58 omn. iudic. nàm actus † imperfectus exigens
confirmationem non dicitur anteà habere ſuā
eſſentiam, Bal. in l. Caius. ff. excuſ. tuto. Aret. in
l. per epiſtolam, colum. fin. ff. acquiren. hæred.
Deci. in cap. 1. num. 37. ex. de confirm. vtil. vel
inutil. Purpur. in d. l. More, ff. iuriſd. omn. iudic.
59 nume. 75. & antè confirmationem † actus im-
perfecti quis non dicitur habere ius in re, vel
in actu confirmationem deſiderante, vt poſt
Bart. declarat Dec. in d. l. More. nume. 25. & in
d. c. 1. num. 38. Quare idem in propoſito dicen
dum eſt, quod talis priuatio, & translatio nihil
operentur antè agnitionem, ſed tantum à tem
60 pore agnitionis citrà, quia virtus † in perfe-
61 ctione conſiſtit, & actus † imperfectus à con-
firmatione robur, & vires accipit, vt poſt Bart.
Bal. Alexan. Iaſ. Abb. & alios tradit Vueſemb.
conſ. 4. num. 113.

Secūdo, donec ficicommiſſarius agnoſcat,
hęres grauatus retinet poſſeſſionem, & ius ſuū,
ac dominium quodammodo ſaltem vtile, ergò
& fructus conſequitur, quia fructus ſunt quid
proprium poſſidentis, & ad dominum ſpe-
ctant, vt ſupra dixi, & facit text. in l. ex diuer-
62 ſo. §. 1. ff. rei vendi. Hinc dicitur fructus † di-
ci partem fundi eſſe iuribus notis, & notat Pe-
regr. de fideic. art. 49. num. 93.

Tertio, in caſu iſto duo tempora conſide-
rantur, ſcilicet priuationis, ſeù translationis iu
rium, & tempus agnitionis fideicommiſſi; Mo-
dò ſi tempus prædictum attenderetur; ſeque-
retur quod hæres, vel ſucceſſor fideicommiſſa
rij non agnoſcentis poſſet ipſe agnoſcere, & i-
tà retrotraheretur agnitio ad tempus alienatio
nis, vel conditionis, ſeù caſus fideicommiſſi
per contrauentionem, ſed conſequens eſt fal-
63 ſum, ergo &c. Quòd ſit falſum patet, quia † fi-
deicommiſſario non ignorante caſum fideicō-
miſſi, & in vita ſua non agnoſcente non tranſ-
mittitur ius agnoſcendi in ſucceſſorem: Ratio
64 eſt, quia hic agitur † de pœna priuationis er-
gà grauatum hæredem, qui alienauit, quo in ca
65 ſu ſuccedit concluſio; Quod † vbicumque re
uocatur aliquid iàm quæſitum alicui in illius
pœnam ratione in obſeruantiæ alicuius oneris
ei iniuncti, & annexi ipſi acquiſitioni, tunc ſi il
le, cui applicatur talis pœna viuens, & ſciens
nihil dicat, dicitur remittere, nec illius hæres
admittitur ad petendum tale ius, l. fi. C. reuoc.
donat.

donat. & ita ſingulariter in puncto conſuluit Rim.ſen.conſil.269.per totum,maximè nu. 7. 8.& ſeq.num.15. & 17.

66 Quarto,ad † eſſentiam talis priuationis gra uati reſpectu bonorum,& fructuum, duo requi runtur,nempè alienatio, ſeù ipſa dominij,& iu rium translatiò illicò ex ipſo actu alienationis reſultans, & agnitio, ſeù declaratio,vel acce-ptatio fideicommiſſarij, vt ſuprà dixi; At vbi
67 duo † requiruntur ad ſubſtantiam actus, vnum
68 non ſufficit ſine altero, quia † defectus vnius totum actum irritat §. pretium Inſtit. empt. & vend. cũ concordantibus,donèc igitur alterũ requiſitorũ deficit, actus tamquam nullus non
69 eſt cõſiderabilis, quia quod eſt nullũ † nullum parit effectum,l.4.§. condemnatum vbi Doct. ff.re iudi.c.non præſtat de reg.iur.in 6. ſed habetur proinde ac ſi nunquàm factum fuiſſet,ex
70 quò inualidum, † & nihil æquiparantur l.ſi aut nullum C.legit.hæred.Hond. conſ.32. nu. 87. in 1. Modò ſola alienatio cauſans dominij translationem ipſo iure in fideicommiſſarium initium dat priuationi hæredis,& acquiſitioni fideicommiſſarij, igitur non eſt conſiderabilis, ſed effectus in perfectione conſiſtens, & conſequenter non debet attendi tempus alienationis, & priuationis,ſed tempus declarationis, in quo acquiſitio perficitur, nè aliàs in ducatur peruerſio,quòd ſcilicèt priùs detur ef fectus acquiſitionis,quam ipſa acquiſitio, quò fit, vt quicquid commodi ex bonis alienatis prouenerit,antè declarationem fideicommiſſa rij ad hæredem ſpectet,nè aliàs inducatur pr̨ citata peruerſio,quòd eſt abſonum,& huiuſmo
71 di interpretatio † eſt omnimodè amplectenda,quia tendit ad pœnæ diminutionem, l. factum §.in pœnalibus ff.reg. iur.

Quinto, ſi attenderetur hoc in caſu tempus
72 † alienationis,non autem agnitionis, neceſſariò ſequeretur,quòd agnitio fideicommiſſarij poſt longum tempus retrotraheretur ad tempus contrauentionis,quod fieri non poteſt, niſi ex ęquitate,quia id fieri nequit,niſi per viam fictionis,Bart.& alij in l.ſi is, qui pro emptore ff.vſucap.At in præſenti caſu ceſſat prorſùs æquitas, ſiquidem aut fideicommiſſarius ſciuit alienationem, & tunc cum ei licuerit ſtatim agnoſcere fideicommiſſum, & diſtulerit,illi eſt imputandum,cum potuerit acquiſitionem bonorum perficere,& non curauerit ex ſui culpa, vel negligentia, & idcircò ei non eſt ſuccurrẽ dum,Aut verò cõtrauentionem hæredis igno
73 rauit,& tunc ſi ignorantia † fuit craſſa,vel iniu ſta,habetur pro ſciente,l.quod te ff.ſi cert.pet. Si vero fuit ignorantia iuſta,& tollerabilis, & tunc etiam nulla reſultat æquitas, vt talis fi-
74 ctio inducatur; quia cùm agatur † de incurſu pœnæ amiſſionis bonorum, & fructuum inde perceptorum,& iàm conſumptorum,nulla poteſt ęquitas conſiderari,l.Sciendum §.ex quib.
75 cau.maio. Si quidem,cùm iſta † conditio agnoſcendi per fideicommiſſarium, ſub qua pę na priuationis inducitur, non ſit cauſalis,nec mixta,ſed poteſtatiua, cùm ab eius poteſtate, & voluntate dependeat, ſi per illius voluntariam agnitionem impleretur, non trahitur retrò, ratio eſt quia cùm fuerit in poteſtate fidei commiſſarij agnoſcendi, ac conſumandi priuationem,ſi eam ceſſauit perficere,et eſt imputandum, & tunc in conſequentiam ceſſat æqui-
76 tas,† ſuper qua fundatur retrotractio,vt latiùs declarat Benint. dicta deciſio. 37. numer. 21. & 29.

77 Sextò confert ſimile,quòd compenſatio † liquidi ad liquidum admittitur ipſo iure, ſecuta tamen declaratione hominis,l.ſi. C. compenſ.
76 ſed quandò homo declarat, talis † compenſatio non retrotrahitur ad diem debiti reciproci, ſed tantummodò conſideratur vti inducta tempore ſolius declarationis,l.Verum ff.compenſat.

Septimò negari non poteſt, quin articulus iſte non ſit dubius,& controuerſus, ergò iudi-
79 candum † pro reo,& contrà pœnam, ac ad pę næ diminutionem iuribus notis.

Ex quibus fundamentis ſatis patet fructus
80 † deberi tantùm à die agnitionis,& non antè, ſicuti in ſimili caſu latè probauit Benint. d.deciſ.37.nu.15.& per totam, vbi ſuſtinet ex præ-
81 dictis,quòd † emphyteuta,qui incidit in com miſſum ipſo iure ob non ſolutum canonem, (quod intelligitur ita volente domino directi) non tenetur ad reſtitutionem fructuũ per ceptorum,niſi à die declarationis citra; ſequitur Burſ.alios adducens conſ.26.num.8. Corbul.de caduc.ob non ſolu.can.ampli.38.num. 2.& ſequen.Borgn.deciſ.43.num.47.in 1.Carozzi.deciſ.9.in fin. num.15. Et in puncto no-
82 ſtro fructus † reſtitui tantum à tempore moræ hæredis tradit Leonard. de Datiol. conſilio 87.numero 8.int.conſil.diuerſ.vltim. voluntat.

83 Confirmatur concluſio, quòd † in reſignatione beneficij fructus illius tantùm debentur reſignatario poſt illius acceptationem, non an te, Gloſſ.Butr.Abb. & alij in cap.cum pridem ext.de pact. Sarnet.ſ.de triennal.quæſt.27.nume.34.in fine. Idem videmus licere venditori
84 † percipere fructus ex venditione conditionali,Alex. conſ.75. in 2. Pariſ. conſil.59. nume. 35.in 1.

Nec uim faciunt exempla ſimilia adducta in dicta Surdi deciſione loco præcitato. Quò enim ad primum,de legato, Reſpondetur tale exemplum non conuenire præſenti quæſtioni,
85 quia † dominium tei legatæ ſtatim acquiritur legata-

legatario ante acceptationem,& ipſi legatario
ignoranti,l.cum pater §.Surdo ff.leg.2.Acce-
86 ptatio † tamen requiritur in fideicommiſſario
vniuerſali,ita Rip.in l.1.§.ſed & quoties num.
7.ff.ad Trebell.quia † dominium recta via trã
ſit in legatarium à morte teſtatoris,l. à Titio ff.
furt. & antè agnitionem tranſmittitur perfectè
dempto caſu repudiationis,quia licèt ignoran
88 ti legatario acquiratur,† non tamen Inuito, vt
diffusè poſt alios aduertit D.Surd.conſil.253.
numero 24.& ſequent. facit Socin. in l. 1.§.
ſed & quoties n.5.ff.ad Trebell.

Ad ſecundum exemplum de emphyteuta
cadente ipſo iure ob non ſolutum canonem,
Reſpondetur id non eſſe tutum ſtantibus præ-
89 allegatis: Nàm caducitas † antè declarationē
Domini non dicitur incurſa, & ideò non de-
bentur fructus,immo caducitas, quæ nunc per
declarationem domini ſuam recipit perfectio-
nem, non poteſt vti incurſa retrodici per plu
90 res annos, niſi per fictionem † translatiuam,
quæ ab homine induci non poteſt, Benint. de-
cis.37.nume.26.antè finem,& Doctores addu
cti in præfata deciſione Surdi. 25.numer. 27.
ad comprobationem exempli, non dicunt id,
ad quod allegantur,& loquuntur in alijs termi
nis,vt conſtat ex lectura Spec.Ang.& Corbul.
ibi citatorum,vt etiam aduertit Benint.d.dec.
37.nume.25.verſ.quam partem tenendo,& e-
91 go admitto fructus † omnea deberi à die in-
curſus pœnæ,& antè ſententiam declaratoriã,
vt per Veggi.d.conſ.68.num.127.nego tamē
fuiſſe verè incurſam caducitatem operatiuam
antè declarationem Domini , ſicuti in caſu
92 noſtro requiritur agnitio † fideicommiſſarij
ad hoc, vt hæres cenſeatur priuatus, Rimin.
conſ.269.num. 17. verſ. requiritur ergò agni-
tio,& verſ.ſeq.

Ad tertium exemplum de legitima, Reſpō
93 detur quòd † tunc omnes fructus debentur à
die mortis patris, quando conſiſtit in re certa,
ſecùs ſi in quantitate,nàm tantum à die petitio
nis debentur, Ang. conſil. 101. verſiculo vel
dic quod interdum legitima eſt in dominio.

Reſpondetur ſecundo in caſu legitimæ il-
lam deberi ipſo iure abſque declaratione, li-
cèt commutabiliter adeò quòd declaratio pe
tentis legitimam operatur reſpectu incommu-
tabilitatis tantùm,quod quidem ex eo colligi-
94 tur,quòd † legitima debetur filio purè,& ideò
tranſmittitur,non autem conditionaliter, ſi pe
tatur,prout in caſu emphyteutæ,& in illius pę
nam,in quo caſu dicitur incurſa caducitas con
ditionaliter,ſi Dominus voluerit,ideò talis fa
95 cultas † declarandi non tranſmittitur ad hære
des,idem Benit.d.deciſ.37.num.26. ſequitur
Magon.deciſ.16.num.49.in fine, Et id paſſim
apud omnes legitur, & id etiam procedit in
præſenti caſu,in quo declarandi,ſeù agnoſcen
di facultas non tranſit ad ſucceſſorem fideicõ-
miſſarij,cum agitur de pœna incurrenda,vt la
tè probat Rim.ſen.conſ.269. & ideò talis pri
uatio hæreditatis requirit agnitionem condi-
tionaliter,ſi fideicommiſſarius agnouerit. Nec
96 dicatur, imò fideicommiſſum † ante agnitio-
nem tranſmitti ad hæredes, maximè ad hære-
des ſuos,vt per Rim.iun.conſ.190.num.28.&
ſequen.Quia procedit,& loquitur in fideicom
97 miſſo † puro,vel purificato,ſecùs in condicio-
nali, quia pendente conditione,non tranſmit-
titur ad hæredes, vt poſt plures firmat Rolan.
conſ.46.num.6.in 3.Ceph. conſ.132.num.8.
Peregr.de fideicomm.art.31.num. 6. & ſequ.
98 At fideicommiſſum † relictum in pœnam non
dicitur purificatum reſpectu trãſmiſſionis, niſi
interuenerit agnitio fideicõmiſſarij,cui appli-
99 catur,quia † eo non agnoſcente, bona rema-
nent apud hæredem,Rim. d.conſ.269.per to-
tum,maximè num.15.& meliùs num.17.Con
100 firmatur ex eo quod † ſi antè declarationem
fideicõmiſſarij, in quem debent actiones tran
ſire ipſo iure,hæres vel alius vellet agere in iu
dicio,ipſemet agens non poſſet repelli,quia ip
ſe non eſſet priuatus ipſo iure, ſed ita demum,
ſi fideicommiſſarius voluerit, Soc. latè in d.l.
1.§.ſed & quoties numer.5.ff.ad Trebell.

Ad quartum de Vaſſallo priuato per fello-
niam, replicari poſſunt ea, quæ ſunt dicta de
emphyteuta,Hoc inſuper addito, quòd quate
nùs ibidem in d.dec.25.nu.29.dicitur, quòd
ſi requiratur certia in caſibus tantùm ſententia
declaratoria,non autem condemnatoria,vt eſt
quãdo quis priuatur ipſo iure,tunc fructus per
cepti antè declarationem veniunt. Nàm tunc
101 reſpondetur, † admitti omnes fructus perce
ptos antè declarationem,ſeù magis declarato
riam Iudicis deberi,non tamen perceptos an-
te declarationem partis, adeo quod ſolum de-
bentur percepti intra tempus vtriuſque decla
rationis,quia declaratio partis inducit, & cau
ſat priuationem effectualē, & operatiuam, de-
claratio verò iudicis comprobando declara-
tionem partis, declarat iuridicē fuiſſe declara
tionem partis, & verè eueniſſe caſum priua-
tionis.

Tandem vim aliquam non facit, ſi dica-
tur,in hac facti ſpecie fideicommiſſarios agno
uiſſe fideicommiſſum, ac mentem eorum de-
claraſſe circa acceptationem fideicommiſſi,ut
per teſtes prænominatos. Nã aduertēdū eſt te
ſtes mentionem facere de ſolo dño Piperario,
non autem de alijs fratribus fideicõmiſſarijs.

Prætereà præfata agnitio, & mentis decla
ratio facta ex interuallo per fideicommiſſa-
rium non præiudicat D. Liuiæ bonæ fidei em
ptrici, nec alij tertio poſſeſſori, ut ſupra di-
ctum

ctum eſt, ſed ſolùm poſſet præiudicare ipſi hæ
redi contrauenienti, vt etiam ſuprà dictum eſt,
& ideò nimis tarda fuit prǽfata agnitio quo ad
intereſſe tertij poſſeſſoris.

102 Addatur, quòd agnitio † non poteſt aliter
probari, niſi per actus, qui citrà ius agnitionis
fieri nequeunt, Bart. in l. Gerit. ff. acqu. hæred.
D. Surd. conſil. 128. num. 23. Sed de talibus a-
ctibus non conſtat, teſtes enim prædicti exami
nati circà ſcientiam D. Liuiæ, & promiſſionē
factam D. Pipetario, non probant agnitionem
fideicōmiſſi ipſius D. Pipatarij, quia deponūt
potiùs de quadam monitione facta per D. Pi-
petarium D. Liuiæ, ſeù de ſermone, vel tracta
tu inter eos de dicto fideicommiſſo, At per ad-
103 monitionem † non probatur agnitio, quia
monens poteſt contradicere, nec per monitio
nem quis obligatur, tex. cum gloſ. ibi in l. ſi fi-
lius familias in fin. ff. tutell. vbi Docto. & in l.
Idemque §. ſi quis ea, ff. mand. per agnitionem
inquam fideicommiſſarius obligatur, Rip. in l.
1. nume. 50. ff. leg. 1. Berret. conſil. 27. num. 10.
104 Nec etiam per ſermocinationes, † & per tra-
ctatus poteſt dici probata agnitio, quia multa
tractantur, quæ non perficiuntur, & tractatus
105 non infert acceptationem, ſed nec † etiam
propoſitum agnoſcendi, quia vt dixi, ex tracta
106 tu † non infertur neceſſario actus conſum-
matio, & perfectio, cùm multa tractentur, quæ
non concluduntur. Alex. conſ. 13. num. 17. in 1.
Purpur. conſ. 183. nu. 15. Viui. deciſ. 143. nu. 5.
107 & ſeq. Abſolutio † enim contractus conſi-
ſtit in vltima clauſula, & attenditur ſola cōclu-
ſio, non tractatus, Natt. conſil. 164. num. 26. D.
Surd. conſil. 207. numer. 11. Ad probationem
108 † igitur agnitionis, & aditionis, ſeù accepta-
tionis requiruntur verba libera, pura, & abſo-
luta actum de prǽſenti continentia, non autem
verba conditionalia futuram conſummatio-
nē, vel perfectionē importantia, & ideò actus
109 † adeundi conditionem non recipit, l. Actus
legitimi ff. reg. iur. l. Cùm quis ff. acquir. hæred.
Bart. in l. Gerit num. 15. ff. acquir. hæred. actus
110 † enim aditionis, ſeù agnitionis eſt legiti-
mus, ideò non poteſt ſtare in ſuſpenſo, Iaſ. in
l. qui in aliena nume. 44. ff. acquir. hæred. Ioſ.
Lud. concl. 16. fol. mihi 52. colum. 1. verſicul.
item ſciendum in materia aditionis, & in adi-
tione requiritur animus certus, & non anceps,
111 & † conſequenter per verba aliqualiter du-
bia non probatur aditio, l. Is qui hæres §. 1. l. ſi
is ad quem, l. hæres inſtitutus ff. acquir. hæred.
Maſcar. de probat. concluſ. 41. num. 14. & ſeq.
Non igitur poteſt dici probata agnitio fideicō
miſſi per verba D. Pipetarij atteſtata per te-
ſtes prædictos actum futurum poſt mortem D.
Liuiæ importantia, & tantummodò denotan-
tia, prædium ab ea emptum ad ſemetipſum
ſpectare iure fideicommiſſi, & illud velle ſibi
adiudicari poſt mortem D. Liuiæ, vt patet le-
genti, ex qua declaratione prætendendi, & vo
112 lendi in futurum, non probatur † animus a-
deundi, Bal. conſil. 17. nu. 1. in 3. Maſcar. d. con
cluſ. 41. num. 16.

Demum aduertendum eſt, quòd inſpecta
ſimplici perſona D. Vincentij alienantis, ac cō
ſiderato ſolo facto ipſius in alienando prædiū
D. Liuiæ ſorori, fructus ex dicto prædio perce
pti reſtitutioni non ſubiacent, quia D. Vincen
tius primus hæres grauatus, & reſpectiuè pro-
hibitus alienare potuit alienare ſuam legitimā,
& etiam legitimam fratrum ei obuētam, prout
etiam expreſſè promiſit teſtator, quæ legitima
excedit ſummam aureorum nonaginta milliū,
& vltrà, nec adhuc conſtat, an prædium aliena
tum cadat in portionem legitimæ prædictæ,
qua illiquidatione ſtante, talis alienatio nō po-
teſt reputari doloſa, & facta animo peruerten-
di fideicommiſſum; quia non præſumitur gra-
uatum alienare animo peruertendi fideicom-
miſſum, ſed tantum ſub bona fide, & conſequē
ter poſſidens prædium iſtud dicitur bona fide
poſſidere, vel ſaltem ſine mala fide vera poſiti
ua, quo fit, vt fructus illi ipſius poſſeſsoris de-
beant eſse præcipui, Sed de qualitate iſtius a-
lienationis aliàs tractabimus opportunè in arti
culo, An venerit caſus fideicommiſſi prætenſi
relicti in pœnam alienantis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Prælatus Eccleſiæ ſua conditionem facere nequit deteriorem per appoſitionem nouorum pacto-rum.*

2 *Prælatus non poteſt feudum maſculinum fœmi-nis de nouo concedere.*

3 *Prælatus de nouo aliquam rem alicui concedere in feudum non poteſt iure antiqui feudi in quo omnes agnati ſuccedere poſſent non obſtante no-ua conceſsione.*

4 *Prælatus non poteſt feudum vel emphyteuſim in quartam generationem, vel in perpetuum conce-dere, quod in tertiam generationem fuit adiu-dicatum, ſed vide num. 44.*

5 *Inueſtitura non tenet quæ prorogat ſucceſsionem ad alias perſonas, per quas feudum tardius ad Eccleſiam redire poſsit.*

6 *Inueſtitura vltra ſolitum extenſa non valet in præiudicium ſucceſſorum, & ratio, nu. ſeq. ſed contra num. 49. & 53.*

7 *Epiſcopus in noua inueſtitura pluribus facta ap-ponere nequit, vt vnus alteri ſuccedat, declara vt in nume. 47.*

8 *Diſpoſitio noua inducitur ex additione ſoliditatis, ſeu iuris accreſcendi, quæ non conuenit prio*

ri &

ri & antiquæ conceſſioni declara, vt in numero 46.

9 *Mutatio formæ nouam conceſſionem inducit.*

10 *Princeps addendo vel minuendo vel aliquid im mutando de iuriſdictione ordinaria illa alterat & delegatam facit.*

11 *Feudum ad aliquem peruentum non ex antiqua inueſtitura, ſed ex noua cauſa nouum feudum non autem antiquum nuncupatur.*

12 *Feudum nouum indicatur ex noua perſona inueſtitea ſeu ex noua cauſa habendi declara, vt in numero 59.*

13 *Pactorum feudi diſtinctio.*

14 *Pacta ſubſtantialia quæ ſint.*

15 *Feudum dicitur a fide.*

16 *Illud dicitur de ſubſtantia actus quo remoto vel alterato obligatio rationalis non oritur & quando actus ſine illo conſiſtere nequit, nu. ſeq.*

18 *Subſtantia feudi in quo conſiſtat ſecundum aliquos.*

18 *Naturalia feudi & ſeu propria feudi quæ ſint.*

20 *Fidelitas iurata dicitur de natura non de ſubſtantia feudi.*

21 *Naturalia feudi ſemper inſunt feudo, niſi per pactum improbentur.*

22 *Natura quid ſit.*

23 *Accidentalia feudi quæ ſint.*

24 *Quilibet habens poteſtatem infeudandi conditionem, & pactum in inueſtitura apponere poteſt.*

25 *Feudi qualitas ex accidentibus cognoſcitur.*

26 *Accidentia valde conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt.*

27 *Signatum cognoſcitur ex ſignis.*

28 *Talia ſunt ſubiecta qualia prædicata demonſtrant.*

29 *Epiſcopus ſiue Prælatus non poteſt antiquam inueſtituram, vel feudi conceſſionem alterare in ſubſtantialibus. ſecus in accidentalibus & eius ratio nu. ſequ.*

31 *Contractus ex conuentionem lege accipiunt.*

32 *Natura feudi accedit natura verborum & per conuentionem alteratur. num. 34.*

33 *Generi per ſpeciem derogatur.*

35 *Accidentalia quæ poſſunt abeſſe, & adeſſe præter feudi corruptionem nō ſunt in conſideratione.*

36 *Alteratio accidentalis & noua pacta nouam ſpeciem non conſtituunt.*

37 *Mutatio qualitatis non inducit rei diuerſitatem.*

38 *Additio noua facta in feudi renouatione non dicitur noua conceſſio.*

39 *Aliud eſt aliquid de nouo fieri, & quod factum eſt creſcere vel extendere.*

40 *Subſtantialia ſunt potentiora accidentibus, & qualitatibus.*

41 *Subſtantia ponit rem in quidditate, natura autem vel accidens in qualitatem.*

42 *Naturalia vel accidentalia poſſunt mutari ſine rei corruptione non vtique ſubſtantialia.*

43 *Modus ſeu methodus ſuccedendi in feudo eſt de pactis accidentalibus feudi.*

45 *Ius accreſcendi in feudo eius ſubſtantiam non reſpicit.*

47 *Fulgoſ. conſil. 10. declaratur.*

48 *Succeſſor factum prædeceſſoris ſeruare tenetur.*

50 *Prælatus non poteſt concedere vni ſoli feuda plura pluribus concedi ſolita.*

51 *Prælatus non poteſt gratis uni conſanguineo feudum dare quando duos alios conſimiles vaſallos habere potuiſſet.*

52 *Oppoſitum idem operatur in oppoſito quod propoſitum in propoſito.*

53 *Borgn deciſ. 45. nume. 20. in prima parte declaratur.*

54 *Spes facilioris deuolutionis non conſideratur in caſu quo agitur de ſucceſſione perpetua de ſui natura & ratio num. ſeq.*

56 *Vaſallus vel emphyteuta ex conſuetudine Mantuæ poteſt conſentiente Domino fundum ſibi ſoli conceſſum pluribus perſonis diuiſim alienare, & eius ratio, num. ſeq.*

58 *Prælatus Dominus directi conſenſum ſuum iuxta conſuetudinem Mantuæ denegare nequit inueſtito alienare uolenti quando acquirentes ſunt habiles & non inimici domino directi.*

ARGVMENTVM.

De differentia conceſſionum, quæ fiunt a Dominis abſolutis, & laicis, & quæ a Prælatis Eccleſiæ.

An, & quando Prælatus poſſit alterare formam prioris Inueſtituræ, ac noua pacta adijcere rei vtcunque ſolitę in feudum concedi.

CONSILIVM XXVI.

Actiones meæ a Domino.

NOn videtur poſſe ſuſtineri, quod Inueſtitura feudi aliàs conceſſi Illuſtriſſimæ Dominæ Marchioniſſæ Ancisæ pro ſe, & ſuis hæredibus vtriuſque ſexus ex ea legitimè deſcendentibus, ac eccleſię deuoluti per obitū dictæ Dominæ Marchioniſſæ, potuerit renouari per Reuerendiſſimum Epiſcopum in perſo-

L nam

nam Illuſtriſſ.DD. fratrum Ferrantis,& Emilij
de Gonzagæ,& Maximiliani ſerræ,& vniuſcu
iuſque eorum inſolidum acceptantium, & ſti-
pulantium pro ſe, & eorum, & cuiuslibet eo-
rum hæredibus vtriuſque ſexus,ex eis,& vno-
quoque eorum legitimè deſcendentibus;Quia
non licuit epiſcopo alterare formam prioris in
ueſtituræ in detrimentum Eccleſiæ,ac noua pa
cta adijcere rei vtcunque ſolitę in feudum cō-
cedi,ex quo (quicquid poſſint facere domini
1 abſoluti,& laici) in Prælato † non legitur da-
ta facultas faciendi eccleſiæ ſuæ conditionem
deteriorem per appoſitionem nouorum pacto
rum,& conuentionum (prout in caſu iſto, vbi
ſucceſſio reciproca, ac ius accreſcendi pluri-
bus Inueſtitis de nouo ab Epiſcopo fuit attri-
buta præter formam antiquioris Inueſtituræ)
capitul.1.vbi Iacob.de Beluiſ.Aluaro.& Præ-
poſ.de his,qui feud.dar.poſſ.Zaſ.de feud.part.
2 5.numer.59.vbi ait,prælatum † non poſſe feu-
dum maſculinum fœminis de nouo concede-
re; ſequitur alios adducendo Scrad.de feud.
part.4.capitu.2.numer.22.ſicuti in ſimili dici-
3 tur, Prælatum † non poſſe de nouo aliquam
rem alicui concedere in feudum iure antiqui
feudi.in quo omnes agnati ſuccedere poſſent,
non obſtante noua conceſſione, Roſent. de
feud.capitu.2.concluſ.14. numer.4.& pariter
4 videmus non poſſe † Prælatum concedere feu
dum,vel emphyteuſim in quartam generatio-
nem,vel in perpetuum, quod in tertiam gene-
rationem fuit adiudicatum. Iaſ.in l. 2. numero
169.C.iur.emphit.Clar.§.emphyteuſis.quæſt.
6.verſicul.ſcias tamen. Diffusè Brun. conſil.
221.nume.4. & ſequentibus. Intrigl. de feud.
centur.1.quæſt. 53. numer.64. & ſequentibus
Burſat.conſil.150.numer.16.Roſent.de feud.
capitu.4.concluſ.37.num.5.& ſequen. Scrad.
d.nume.22. diffusè pluribus comprobans Bor
gnin.deciſ.31.numer.352.poſt Pret. conſilio
43.numer.17.& ſequen.vbi in ſpecie poſt Cu
5 ma.tradit,Inueſtituram † prorogantem ſucceſ
ſionem ad alias perſonas, per quas feudum tar
dius ad eccleſiam redire poſſet, fieri non poſ-
6 ſe,ſubiungens, Inueſtituram † extenſam vltra
ſolitum non valere in præiudicium ſucceſſo-
rum. Intereſt inquam eccleſiæ, vt pauciores
comprehendantur in inueſtitura,& ſit facta ad
modicum tempus,vt citius bona ad eccleſiam
reuertantur. Borgnin. deciſio.45.numero 20.
in 1.Bero.conſilio 95.numero 51.in 1.& in ter
7 minis, quòd † epiſcopus non poſſit in noua
inueſtitura pluribus facta apponere, vt vnus al
teri ſuccedat,tradit Fulgoſ.conſ.10.

8 Præterea ex † tali additione ſoliditatis ſeu
iuris accreſcendi, quæ non conuenit priori,&
antiquæ conceſſioni,epiſcopus dicitur nouam
feciſſe diſpoſitionem,Bald.in l.Titius. in prin-
cip.ff.excuſa.tuto.Felin.& Dec.in capitul. de
9 cauſis. de offic.delegat.quia † mutatio formæ
nouam conceſſionem inducit.Bero.conſil.93.
numero 12. & 52.in 1. Ita in ſimili videmus
10 Principem † addendo,vel minuendo, vel ali
quid immutando de iuriſdictione ordinaria di
ci eam alterare,ac delegatam facere.Brun.con
11 ſil.47. numer.4. Ita pariter dicitur † feudum
ad aliquem peruentum non ex antiqua inueſti-
tura, ſed ex noua cauſa, nouum feudum, non
autem antiquum nuncupari. D. Surd. conſilio
12 308. numer. 21.ſicuti † etiam iudicatur feu-
dum nouum ex noua perſona inueſtita, ſeù ex
noua cauſa habendi. Idem D. Surd. conſilio
353.numer.9. 10. Modò talis noua conceſſio
non potuit fieri ab epiſcopo abſque ſolennita-
tibus requiſitis in alienatione rerum eccleſiæ,
vt in feudo collato per Prælatum diffusè ad-
monet Roſent. de feud. capitulo 4. conclu-
ſio.18.

Prædicta tamen,etiamſi fortiter vrgeant,at
tamen non videntur officere prætenſioni di-
ctorum dominorum fratrum fundatæ in in-
ueſtituris,de quibus in actis,tanto magis, quia
non omnis alteratio inueſtituræ, vel pactorum
irritat feudi conceſſionem factam à Prælato,
ſed illa tantùm, quæ reſpicit ſubſtantiam feu-
di, non autem feudi accidens,vel qualitatem
ſecundum receptiorem ſententiam, de qua
infrà.

13 Præmitto igitur, feudi † pacta aliqua eſſe
ſubſtantialia, alia naturalia, & alia accidenta-
14 lia,ſeu qualificatiua. ſubſtantialia † ſunt, quæ
meram fidelitatem à vaſallo domino directi
15 præſtandam concernunt,& ideò † feudū dici
tur à fide,nimirum quia ſubſtantia feudi in ſola
fidelitate conſiſtit.Præpoſ.in capitu.1.§. eſt &
alia. numero 1.vbi Aluar.quæ fuit prima cauſ.
Scrad.de feud.par.2.capitul.2. numero 25. &
part.10.ſectio.7. numer.161. Idem poſt multos
teſtatur Rolan.conſil. 50.numer.8.in 3. & con
ſil.85. numer.6.& 7.in 4. dicens non in cenſi-
bus,vel ſeruitijs, ſed in ſola fide ſubſtantiam
feudi reſidere. Idem ait Decia.conſil. 19. nu-
mer.202. in 3. Roſent. alios allegans de feud.
16 capitu.2.concluſi.57. Illud † inquàm dicitur
de ſubſtantia actus, quo remoto, vel alterato
obligatio naturalis non oritur. Bal.in l.ad exa-
17 ctionem,numer.9.C.dot.promiſ.& illud † di-
citur de ſubſtantia, quando actus ſine illo non
poteſt conſiſtere, vt poſt Abb. Caſtr. & alios
ſcribit Intriglio. de feud. quæſtione 10. nu-
mero 28. 29. Centur. prima, illaque dicitur
ſubſtantia, qua ſublata corruit actus, & ſine
qua actus non poteſt conſiſtere. Menoch.
conſilio 37.numero ſexto & ſequentibus.Ali-

qui-

quibus tamen placet, vt de ſubſtantia feu-
18 di ſit † quod concedatur in re ſtabili, ſecun-
dum relatos à Roſent. dicto cap. 2. in gloſ. 1.
quod tamen non placet Scrad.d.part.2.capit.
2.num.29. ſed hoc non eſt præſentis ſpecula-
19 tionis. Naturalia † autem feudi, ſeu propria
feudi ſunt, quæ ipſo iure feudo inſunt à natu-
ra, nempè vt ſit conſtitutum ſuper re immobi-
li, vel ęquipollente, quòd directum dominium
remaneat apud dominum, vtile autem penes
vaſallum; vt fidelitas iurata præſtetur (non au
tem iuramentum eſt de ſabſtantia feudi, ſed ſo
la fidelitas, quæ poteſt præſtari ſine iuramen-
20 to, ideo † fidelitas iurata dicitur de natura,
non de ſubſtantia feudi. Decia.d.conſil.19.nu-
mer.203. in 3. Roſent.dicto capit.2. concluſ.
53.in gloſ.2.in fin.vbi alios adducit) quodque
ſeruitium perſonale indeterminatum debea-
tur; quòd conceſſio fiat gratis; & ſit inaliena-
bile ſine conſenſu; ne auferatur vaſallo ſine cul
pa, de quibus omnibus, ac alijs ſimilibus diffu-
sè habetur apud Scrad.de feud. part.2.capitu.
2.nume.42.& ſequen. Roſent.d.capitu.2. con
cluſ.52.Vulter.de feud.libr.1.capitu.8.nume.
37.verſicu.ſunt autem quæ ad feudorum natu-
ram. Mozi.de feud. Rubrica de natur. feud. &
21 naturalia † feudi ſemper inſunt feudo, niſi per
pactum improbentur. Præpoſ. in prælud.feud.
numer.35.Curt.de feud.part.1.quæſtio.6.nu-
mer.25.26.Balzar.in Rubrica de natur.feud.
22 numer.3. Hinc dicitur, naturam † nil aliud eſ-
ſe, quàm qualitatem innatam à principio gene
rationis, ex qua virtus contractus proficiſcitur,
& ſemper ineſſe videtur, niſi per pactum impro
prietur, vt poſt Bal.tradit Intrigl.de feud. quæ
ſtio. 37. numer. 23. & ſequent. Accidentalia
23 † verò feudi ſunt pacta ad feudum extrinſe-
cus appoſita. Zaſ. de feud. part. 1. numer. 9. ver
ſicul. aliqua ſunt, & illa dici accidentalia, quæ
neque de ſubſtantia ſunt, neque de ſolemnita-
te contractus feudalis, neque in contractu feu-
dali tacitè veniunt, ſed ita demum vaſallus ob
ligatur, ſi de illis expreſſè actum fuerit, notat
Scrad. dicto capitu.2.numer.49. & quod ſi vl-
tra prænarrata reſpicientia ſubſtantiam, & na-
turam feudi, aliquid accidat per pacta, ac con-
uentiones, id quicquid erit, inter accidentalia
referendum eſſe poſt Hanneton. Claud.de Sci
ſello. Zaſ.& Scrad. firmat generaliter Roſent.
dicto capitu.2.concluſ.53.numer.3. ſiquidem
illa dicuntur accidentalia, quæ poſſunt adeſſe,
& abeſſe ad feudi contractum, veluti pacta ex-
trinſeca, & conditiones præter ſubiecti, ſeu
ſubſtantiæ corruptionem. Mozi.de feud. rubri
ca accident. feud. in princip. & ſi talia pacta
ſint etiam contraria propriæ naturæ feudi, di-
cuntur accidentalia, & ſuſtinentur, ac valent,
quia pactum, & tenor inueſtituræ derogat om-
ni naturæ feudorum. capitul. 1. vbi Bald. de
duob. fratr. à capitul. inueſtit. & de communi
teſtatur Roland. conſil. 16. nume.8. in 3. Moz-
zi. dicta rubrica de accident. feud. numer. 2. 3.
Vulte. de feud. libr. 1. capitu. 7. numer. 55. ver-
ſicu. pacta autem circa adminicula, ubi ait; in
contractu feudi poſſe pacta extranea contra
naturam feudi adhiberi, dummodò non ſint
contra ſubſtantialia, ſubiungens talia pacta ac-
cidentalia non reperiri ſingulariter definita,
ſed ex voluntate, & conuentione contrahen-
24 tium cauſari, quia quilibet † habens poteſta-
tem infeudandi, poteſt apponere conditio-
nem, & pactum in inueſtitura. Afflict. in præ-
lud. feudo. numer. 4. Mozzi. Rubrica de acci-
25 dent. feud. numer. 1. & † ex accidentibus co-
26 gnoſcitur qualitas feudi. Hinc dicitur, † ac-
cidentia valdè conferre ad cognoſcendum
quod quid eſt. Cagnol. in l. omnis definitio. nu-
mer. 25. ff. reg. iur. D. Surd. conſil. 179. numer.
27 59. quia ſignatum † cognoſcitur ex ſignis. l.
28 ſtigmata. C. de fabricens. libr. 11. & talia † ſunt
ſubiecta, qualia prædicata demonſtrant. capi-
tul. inter dilectos. de fid. inſtrumen. Oldrad.
conſilio 80. D. Surd. conſ. 106. num. 31.

Quibus ſic ſe habentibus in propoſito inſe-
29 ro, quòd † epiſcopus, vel Prælatus nequa-
quam poteſt antiquam inueſtituram, vel feudi
conceſſionem alterare in ſubſtantialibus feudi
secùs in accidentalibus, vnde poteſt mutare
antiquam formam feudi aliquid addendo, ſer-
uata forma ſubſtantiali, nempè dum res non de
ſinat eſſe feudalis; quicquid enim additur, ſu-
ſtinetur, dummodò non ſit contra feudi ſub-
ſtantiam, maximè ſi additum ſit quid acciden-
tale, vt ſingulariter probat Calder. conſil. 11.
col. 1. verſic. ad cuius declarationem eſt ſcien-
dum, in titul. de feud. quem ſequuntur teſtando
de communi Alexan. conſil. 9. nu. 2. in 3. Dec.
in auth. qui rem. num. 22. verſic. & hoc intelli-
gitur. C. ſacroſ. eccleſ. Zaſ. conſil. 17. num. 7. in
1. Natta conſil. 467. num. 20. 21. Corbul. de ca
duc. ob non ſolut. cano. ampl. 12. num. 13. latè
Magon. dec. Lucan. 14. nu. 30. 39. vbi additio-
nes in littera E, & G, Duen. in reg. 323. limita.
2. in fin. Burſat. conſil. 356. numer. 17. in fin. &
conſil. 127. nume. 125. & omnium diffuſius, i-
deo videndus Rimin. iun. conſil. 32. nume. 24.
& ſequentibus & per totum. Petra ad Redoa.
de reb. eccleſ. non alienan. in quæſt. 54. colum.
pen. verſicul. & pro hoc ſtat. Carſ. Maſtrill. ad
Petr. Greg. de conceſſ. feud. part. 3. quæſtio. 1.
verſicul. vnde pacta etiam inſolita, & nouiſſi-
mè Menoch. conſilio 933. numero 11. vbi
ait, Epiſcopum poſſe rem infeudatam denuo
in feudum concedere mutatis accidentibus,
& qualitatibus, non autem forma ſubſtantiali.
30 Ratio eſt, † quia ſtante diuerſitate motum, &

Digitized by Google

conſuetudinum regionum,& diuerſitate pacto
rum, & conuentionum non poteſt dari certa
regula, vnde ſuccedit concluſio, quòd pacta
31 ſunt ſeruanda, & contractus † ex conuentio-
ne legem accipiunt. l. contractus. ff. regul.iur.
Calder.vbi ſupra, ac omnes ſequaces. Hinc
32 dicitur, quòd † natura feudi accedit naturæ
verborum Bal.conſil.330.in 3.quia natura feu
di eſt genus, forma autem eſt ſpecies, generi
33 † autem per ſpeciem derogatur, vt tradit idẽ
Bald.conſil.70.colum.2.in 1.Afflict.dec.263.
num.102.Petr.Gregor.d.quæſtio.1.numer.8.
34 & quod † natura feudi per conuentionem al-
teretur tradit Soc.conſ.165.colum.2. verſic.
tertiò,in 2.Nec eſt mirum, quòd Prælatus poſ
ſit mutare accidentalia feudi,licet non ſubſtan
35 tialia,quia cùm † accidentalia poſſint abeſſe,
& adeſſe præter feudi corruptionem, non ſunt
in conſideratione.l.pacta conuenta. ff. cõtrah.
empt.Brun.de form.in princip.colum. 3. ver-
ſicu.habemus quinto accidentia, & cum acci-
dentalia non arguant neceſſitatem, quòd non
debeant attendi poſt Barbat. & Purp. firmat
Rimin.iun.conſil.754.numer.43.Ideò in pro-
36 poſito infertur † noua pacta, & alterationem
accidentalem nouam feudi ſpeciem non con-
ſtituere,nec operari,quominus feudum in ſub-
ſtantia ſolita remaneat. Rimin.iun. dicto con-
ſil.32.nume.36.37.Additiones ad Magon. v-
37 bi ſupra in littera E, quia † mutatio qualitatis
non inducit rei diuerſitatem. Bello. conſil.8.
38 numer.4.& noua † additio facta in feudi re-
nouatione non dicitur noua conceſſio. Fe-
lin.in cap.quod ſuper his.column.4. cir. med.
verſicul.ſed per hoc. de maior. & obedien. a-
39 liud enim eſt aliquid † de nouo fieri, & aliud
quod factum eſt creſcere, vel extendere, vt
poſt Caſtr.tradit Petra ad Redoan.loco præci
tato. Videtur igitur concludendum, licere epi
ſcopo pro libito mutare accidentalia feudi in
renouatione,licèt non ſubſtantialia,iuxta præ-
40 dicta,quia ſubſtantialia † ſunt potentiora acci
dentibus, & qualitatibus. Scrader. de feud.
part.10. ſectio.7. numer. 162. cùm ſubſtantia
41 † ponat rem in quidditate,naturã autẽ, vel ac-
cidens in qualitate. Idem Scrader. d. par. 10.
42 in præambulo numer.7.& † naturalia, vel ac-
cidentalia poſſunt mutari ſine rei corruptio-
ne,non vtique ſubſtantialia.l.Lucius.l.dies. ff.
depo.Gloſſ.Bald. & alij in l.pacta conuenta ff.
pact. Roſent.de feud.cap.2.concluſ.58.gloſſ.
1. in fin.

Ad rem igitur redeundo dico, quod metho
43 dus † iſte reciprocus ſuccedendi in feudo di-
citur de accidentalibus feudi iuxta prædicta,
cùm non legatur inter ſubſtãtialia, nec etiã in
ter naturalia, ergo Prælatus poteſt illum altera
re, quia inueſtitura non dicitur de feudi ſub-
ſtantia, ſed modus acquirendi, vt poſt Afflict.
Laud.& Seyſel.notat Roſen.de feud. capit.2.
concluſ.53. in fin.& ideo modum, ſeu metho-
dum ſuccedendi in feudo inter pacta acciden
talia feudi deſcribi conſuluit Calder. d.conſi.
11.& illius ſequaces, maximè Magon.d. deciſ.
14.Rim.iun.d.conſil.32. Vulte.de feud. vbi la
tè, libr.1.in cap.7.num.55.verſic. ſolent autem
pacta.

Contraria non obſtant, quia militant in alte
ratione circa ſubſtantialia, ſeu circa formam
ſubſtantialem, vel naturalem, non circa acci-
44 dentalia, quia, quòd † conceſſio in tertiam ge-
nerationem extendatur, vel perpetuetur, eſt
contra antiquam naturam feudi, vt ex præalle
gatis; & ſuppoſito quod nec etiam natura, vel
forma feudi poſſit per Prçlatum alterari, id ta-
men abſolutum eſt, accidentia, ac conuentio-
nes extraneas à feudo poſſe mutari, apponi, le
uari, & alterari, vt dixi ex Calder. & ſequaci-
45 bus, vnde † ius accreſcendi non reſpicit ſub-
ſtantiam, quia nil habet agere cum fidelitate,
nec naturam, vel formam, quia forma eſt pro
ſe, & hæredibus vtriuſq; ſexus ex eis legitimè
46 deſcendentibus,& cum pluribus † inſolidum
ſub talibus verbis conceditur per ſoliditatem
conceſſionis non alteratur natura, vel forma,
ſed reſpicit merum accidens in feudo, cùm ſit
pactum extraneum à ſubſtantia, & forma. & i-
deo in terminis noſtris contra Fulgoſ. conſu-
luit Caſtr.conſil.245.in 2.vbi præciſe, ac ver-
baliter ait, valere pactum factum ab Epiſcopo
in noua inueſtitura pluribus conceſſa, vt ſucce
dant adinuicem, etiamſi inueſtiti non fuerint
fratres. Ratio eſt, quia vigore talis conceſſio-
nis D. Gonzagæ non dicuntur venire iure ſuc
ceſſionis, ſed vigore pacti, quia non dicuntur
DD. Gonzagæ inueſtiti de portione Serræ,
ſed fuit factum quodammodo certum pactum
ordinatum ad futuram inueſtituram de portio-
ne Serræ poſt mortem ipſius Serę iuxta.l.quo
ties.C.donat.quæ ſub mod. vbi in ſpecie Bal.
num.2.in fin. & in propoſito conſiderat Caſtr.
d.conſi.245.ante fin.verſic.reſpondetur tripli
citer, Roſent.de feud.cap.7.quæſt.58.numer.
13.& Caſtr. ſequitur Burſat. (contra Fulgoſ.)
in conſilio 356. numero 16. verſicul. Reſtat
modò iunct.numer.22.verſicul. non repugnat
modò.

Addatur, caſum † Fulgoſ. eſſe diuerſum à
47 noſtro, quia ibi plures fuerunt ſeparatim, &
viriliter inueſtiti de feudo, addito pacto, vt
vnus ſuccederet alteri, & in caſu noſtro plu-
res vniformiter,& coniunctim inſolidum fue-
runt inueſtiri. Hæc inquàm valdè differunt,
quia primo in caſu tale pactum non ordinat
validam ſucceſſionem, maximè præcedente
Prælato ille, de cuius ſucceſſione agebatur,
quia

Digitized by Google

quia ſubſtitutis non fuerat acquiſitum ius ef-
ficax , & conſummatum in toto feudo , &
quia ſi eo in caſu vno decedente alter ſuc-
ceſſiſſet , feudi portio viſa fuiſſet ad extra-
neum pertranſire , quod eſſet contra formam
inueſtituræ. At in 2. caſu noſtro , in quo plures
ſcientes, & conſentientes coniunctim fuerunt
inſolidum inueſtiti ſecus eſt, quia omnibus in-
ueſtitis æquè principaliter vnico ictu fuit ius
efficax , & conſummatum acquiſitum in toto
feudo , quo in caſu etiam conceſſio prædicta
non expirat per obitum inueſtientis , ſed ſuc-
48 ceſſor † tenetur factum prædeceſſoris ſeruare,
idque probat text.in ca.vnic.qui ſucceſſ.feud.
dar.tene. vbi Bal.videndus nume.4.& verè id
fuit de mente Fulgoſ.d.conſil. 10. col.2. verſ.
confirmantur hæc,ibi(alij concedere, quod a-
lius detinet) & ibi (niſi qui fuiſſet inueſtitus
conſenſu detinentis &c.) & ibi (multò itaque
minus poteſt facere , vt feudum vni collatum
poſt mortem vnius ad alterum tranſeat,qui nõ
inueſtiatur , &c.) & in primo caſu agitur de
pluribus inueſtituris in ſecundo de vnica inue
ſtitura ſimultanea facta de omnium conſenſu ,
de qua diffusè tractat Hartma.lib.3. quæſt. feu
dal. cap. 20. vbi etiam tractat de differentia i-
ſtorum caſuum,& in conſilio impreſſo poſt di-
ctam quæſtionem in num. 19.dicitur, inueſtitu
ram ſimultaneam habere eandem vim , ſicut
feudum antiquum, nimirum igitur ſi omnes in-
ueſtiti reciprocè ſuccedunt .

49 Nec vim facit in propoſito, † quòd interſit
habere pauciores vaſallos ob ſpem facilioris
deuolutionis, quia ſi hoc eſſet verum ſequere-
50 tur vana concluſio atteſtantium , quod † Præ-
latus non poteſt concedere vni ſoli feuda plu
ra pluribus concedi ſolita, & tamen hoc eſt ve
rum.Bal.quē ſequitur Claud. Aquen. de feud.
titu. qui feud. dar.poſſ.colum.7.verſicu.ſecun
do principaliter.Brun.conſil.114.numer. 117.
Redoan.de reb.eccleſ.non alienan.quæſt.61.
numer.11.ſequitur Roſen.de feud.cap.4.con
cluſ.38.numer.3.dicens,Prælatum non debe-
re vni concedere, quod duobus , vel pluribus
concedi ſolebat.& dixit Beluiſ.quem ſequitur
Bald.in c.1.in princip. num.9. de his qui feud.
51 dar.poſſ.quòd † Prælatus non poteſt gratis v-
ni conſanguineo feudum dare , quando duos
alios conſimiles vaſallos habere potuiſſet , ſe-
quitur alios adducendo Roſent.d.cap.4. con-
cluſ.23.num. 8.Quinimo ſequitur ex tali con-
cluſione aliud axioma,ergo eccleſia poteſt vni
52 cum feudum pluribus concedere,adeo vt †op
poſitum operetur in oppoſito , ſicuti propoſitũ
in propoſito. Addatur prædictis vtilius eſſe ec
cleſiæ plures habere vaſallos , nam multoties
vaſalli tenentur præſtare operas corporales do
minis,& alia plura ſeruitia corporalia, vt plenè
habetur apud Brun. de augment. concluſ. 11.
princ.nu.3.quibus careret, ſi modicos,ſeu pau
cos vaſallos haberet.

Pariter non eſt conſiderabilis ſpes facilio-
ris deuolutionis ob paucitatem vaſallorum, vt
53 per Borgnin.deciſ.45.num.20.quia † id faci-
le procedit ſi conceſſio feudi temporalis (vt
putà in tertiam , vel quartam generationem)
fieret extenſior , vel perpetua;nam ex tali alte-
ratione diceretur læſa eccleſia , quia etiam mu
54 taretur feudi natura, vt iam dixi.Secus† quan
do agitur de conceſſione perpetua de ſui natu
ra,vt in caſu iſto : nam tali in caſu non conſide
ratur talis ſpes facilioris deuolutionis, vt opti-
mè declarat Calder.conſil. 11.colum.fin.verſi-
cu.nec releuat quod dicitur de extraneis.Quia
55 in tali caſu eccleſia † non dicitur habere ius
formatum in huiuſmodi deuolutione, meritò
præfata ſpes non eſt conſiderabilis, quo ad ec-
cleſię vtilitatem Burſ.conſil.30. numer. 49. in
56 1. Præterea ex notoria † conſuetudine Man-
tuæ vaſallus , vel emphyteuta poteſt conſen-
tiente domino fundum ſibi ſoli conceſſum ,
ſeu ab ipſo ſolo poſſeſſum pluribus perſonis di
uiſim , & interpolatis vicibus , & temporibus
57 alienare , quia dicta † conſuetudo militat,ſiue
fundus in totum alienetur,ſiue in parte tantùm
Mandel. conſil.61. num.6.Burſat.conſil.49.
56 numer.23. Nec poteſt Prælatus † dominus
directum conſenſum iſtum denegare inueſtito
alienare volenti , quando acquirentes ſunt ha-
biles , & non inimici Domini directi deciſio.
Mant.182.numer.12.& 220. numer.54. Mo-
do ſi vnicus fundus vnico vaſallo, & ſuis de-
ſcendentibus prius conceſſus poteſt pluribus
perſonis vtcunque habentibus plures deſcen
dentium lineas copioſas alienari , idque tene-
tur pati Prælatus dominus directi,illiſque om-
nibus vtcunque numeroſis inueſtituram conce
dere, non obſtante quòd dicti acquirentes ſint
penitus inter ſe extranei , ſtante diuerſitate li-
nearum,& agnationum . Quare non etiam po-
teſt feudum, vel emphyteuſim vni perſonæ, &
eius deſcendentibus conceſſum,illudq; aliena
re volenti , integrum pluribus fratribus inſoli-
dum illud acquirentibus, vel etiam duobus ex
traneis emptoribus inſolidum &c.concedere,
illoſq; inſolidum inueſtire?

Declinatur etiam id , quod dicebatur , hoc
59 dici feudum nouum† ex additione nouæ clau
ſulæ , & nouarum perſonarum , ſiquidem talis
additio ſoliditatis reſpicit accidens feudi , vt
dixi, ideo non conſideratur , nec aliquod ex
ſe de nouo inducit , vt pariter probaui ex Ri-
min. iunio. Bello. Felin. Petra, & alijs recen-
tioribus .

Non etiam videtur omittendũ ex abundan
ti, quòd Illuſtr. Ep̃us nunc poteſt confirmare ,

ſi uult, inueſtituram prædictam Dñis fratribus de Gonzagis reis conuentis, non obſtante dicto pacto reciprocæ ſucceſſionis, ſeu ſimultaneæ conceſſionis, ergò non dicitur mutaſſe formam, vel naturam feudi, quia ſi id verum eſſet, ei eſſet interdicta talis confirmatio, vt arguit Burſat. conſil. 29. numer. 47. & ita concludo in fauorem dictorum Dominorum fratrum. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Conſulens mitius punitur quando conſultus aliàs erat fugam arrepturus.*

2 *Redimere proprium ſanguinem unicuique licet quocumque modo.*

3 *Hortatus qui eſt imputatum de aliquo crimine vt ſe non preſentet Iudici, non punitur & idem dicitur de illo qui hortatus eſt carceratum ne delictum fateatur num ſeq.*

5 *Mandans non punitur ſi mandatarius impunè euadit.*

6 *Statutum derogatiuum iuris communis vnum tantum defectum tollere poteſt, ne multiplicentur ſpecialia.*

7 *Conſulens alicui ad fugam probare debet, quod ille alias fugam erat arrepturus.*

8 *Conſults ad fugam fuiſſent aliàs facturi necnè diſtinctio non attenditur in atrocibus & enormibus, & quando ſtatutum ſpecificè punit conſulentes num. ſeq.*

10 *Conſulens ad fugam puniri debet vbi eius conſilio fuga fuit accelerata.*

11 *Conſulens arbitrio iudicis plectendus eſt etiam in caſu, quo conſultus aliàs fuiſſet fugiturus.*

12 *Talis quis eſſe non dicitur, niſi talis eſſe fuerit declaratus, & per verba de præterito, vel de præſenti, num 14.*

13 *Farinac quæſt crim. 43. nu. 178. confutatur.*

15 *Verba illa (quoſcunque teſtes) in ſtatuto appoſito comprehendunt omnia genera teſtium penitus reprobatorum à iure communi, & num. 22. & quare num ſequen.*

16 *Verbum (quoſcunque) omnes comprehendit, qui aliàs non comprehenderentur & quanta ſit virtutis & efficacia, nu. 17 18. 19 20 & 21.*

24 *Statutum admittens quoſcunque teſtes ad accuſandum virtute illius geminationis indubitatè complectitur omnes vtcunq; incogitatos.*

25 *Dictio vniuerſalis geminata nil penitus excludit ſiue appoſita ſit in diſpoſitione hominis ſiue legis. Ampl nu. 26. & 27.*

28 *Iudex credere poteſt vniuſcuique teſti pluribus etiam infamia notis labefactato quando ſtatutum illius conſcientia teſtium atteſtationes remittit.*

29 *Iudex propter liberum & abſolutum arbitrium à Principe ſibi conceſſum fidem adhibere poteſt teſtibus omnino reprobatis, imò vnico tali teſti ad inferendam torturam.*

30 *Exceptio firmat indefinitam, ac uniuerſalem regulam in caſibus non exceptis.*

31 *Incluſio vnius eſt alterius excluſio, quæ concluſio militat etiam in diſpoſitione ſtatutaria. nume. ſequen.*

33 *Statutum ſi admittit omnes teſtes inhabiles, nunquam dicitur admittere teſtes periuros, niſi id in eo ſpecialiter caueatur. & quare nu. 39.*

34 *Dictio (dumtamen) ſtat aduerſatiuè & omnimodam conditionem & actum perſeuerantem importat.*

35 *Dictio (dummodò) ſtat aduerſatiuè importans exceptionem, atque operatur vt de neceſſitate exiſtat illud cui adiungitur vt actus effectuetur, num. ſeq.*

37 *Teſtis periurus nullam fidem facit.*

38 *Statutum reprobans teſtes periuros intelligitur de his qui peierarunt in alia diuerſa cauſa & ſeparata.*

40 *Dictio (Aut) alternatiua ponitur inter diuerſa in ſubſtantia, ſed tamen ſimilia in qualitate.*

41 *Alternatiuæ ſi pars vna eſt indiuidua, altera pars vniformiter indiuidua reputatur.*

42 *Alternatiua ponitur inter ea inter quæ aut æqualitas, aut modica differentia uertitur.*

43 *Dictio (Aut) propriè ſumpta indicat vt prior pars orationis alternatiuè debeat intelligi iuxta ſecundam partem.*

44 *Teſtis examinatus vti criminoſus ob delictum ſi perierat impunè peierare dicitur, & ſolum Deum habet vltorem.*

45 *Peierans impunè ex dictamine vel tolerantia legis vel Principis non repellitur a teſtificando ſuum locum.*

ARGVMENTVM.

Quando conſulens teneatur ſicuti Reus principalis.

Agitur de Intellectu ſtatuti Crimin. Mantuæ in rubrica de Probat.

Quando teſtes criminoſi faciant probationem.

CONSILIVM XXVII.

Actiones meæ a Domino.

FVit animaduerſum in cauſa criminali mota aduerſus perilluſt. D. N. ipſum nullo pacto teneri de conſilio præſtitò homicidiarijs quondã Domini Vicarij iuſtitiæ ad euadendum extra terri-

Digitized by Google

territorium Mantuæ ad formam edicti Duca-
lis promulgati de anno 1580. ex quo ipſi crimi
1 noſi aliàs erant fugam arrepturi: nam † talis cõ
ſulens mitius punitur. Dec. in l. conſilij nu. 4. ff.
2 reg. iu. Quinimo ſicuti vnicuiq; † impunè licet
proprium ſanguinem redimere quocumque
modo. l. 1. ff. bon. eo. qui ſib. mort. conſci. Barto.
Roma. & alij in l. lege Cornelia. numer. 2. ff. ad
Sylla. Ita multo minus debet puniri, qui hor-
tatus eſt illos ad fugam. ſicuti videmus non
3 eſſe dignum aliqua pœna, qui † hortatus eſt
imputatum de aliquo crimine, vt ſe non præ
ſentet iudici, ſed alium loci ſui ſupponat ſe-
cundum Socin. iun. conſil. 38. in 2. & ille
4 † qui hortatus eſt carceratum, ne fateatur de-
lictum. Lader. Imol. conſil. 203. Ita pariter vi-
5 demus non † puniri mandantem, ſi mandata-
rius impunè euadit. Ang. in l. non ideo minus.
num. 3. C. accuſ.

Præterea fuit dictum, teſtes ſocios criminis
alios defectus, & aliam infamiam patientes, nõ
habilitari ad teſtificandum aduerſus ſocium
6 imputatum, cùm ſufficiat † ſtatutum derogati-
uum iuris communis vnum defectum tollere,
ne aliàs dicatur multiplicare ſpecialia, quod
eſt abſonum, ſecundum Natt. conſil. 298. num.
6. & ſequen. & poſt Cat. Meno. Burſa. & alios
tradit in puncto ſtatuti Mant. criminalis. rubri-
ca. de prob. Farin. q. crim. 43. nu. 121. & 178.

Quæ tamen etſi prima facie vrgentia, nihi-
lominus tanti ponderis non ſunt, vt D. N. poſ-
ſit euadere impunè ab inquiſitione contra il-
lum formata.

Quo igitur ad caput conſilij, aduertendum
eſt, in dubio præſumi iſtos ſceleſtes aufugiſſe
ob conſilium eis datum nomine D. Comitis, vt
notat Bal. quem ſequitur Alexand. conſil. 103.
num. 7. in 1. Dec. in l. conſilij num. 9. ff. reg. iur.
Teggi. in praxi. part. 11. num. 27. 28. vbi ait par
7 tes † fore conſulentis probare, quòd etiam ſi-
ne conſilio aliàs fuiſſent euaſuri. Baiar. ad Cla.
q. 88. nu. 4. in. fin. & ſeq.

Reſpondetur ſecundò, hic agi de crimine
læſę maieſtatis, vt cantat dictum proclama an
8 ni 1580. ſed † in atrocibus delictis non atten-
ditur diſtinctio illa, an conſulti fuiſſent aliàs fa
cturi necne, quia cõſulens tali in caſu punitur,
ſicut principales rei. Ita poſt Bald. tradit Dec.
in d. l. conſilij. num. 5. in fin. ff. reg. iur. cum con
cordantibus per Marſil. ſingul. 665. in fin. verſ.
Iſtud tamen fallit in enormibus.

9 Reſpondetur tertiò, proclama † præcitatum
ſpecificè punire conſulentes, meritò indiſtin-
ctè D. Comes debet puniri, nulla ratione habi-
ta præfatæ diſtinctionis, an ſcilicet eſſent eua-
ſuri &c. Ita Dec. d. l. conſilij num. 6. Menoc. de
arbitr. iudic. caſu 351. num. 9.

10 Reſpondetur quartò ſatis colligi ex Actis,
tale conſilium N. malitiam reorum auxiſſe ad
maiorem celeritatem fugæ, quo in caſu æquè
cum illis debet puniri conſulens. Dec. in ca. 1.
num. mihi 45. extr. de offic. de leg.

Reſpondetur quintò ex abundanti, conſu-
11 lentem † etiam in caſu, quo conſulti fuiſſent
aliàs fugituri, pœna iudicis arbitranda ſaltem
plecti debere. Menoch. de arbitr. iudic. caſu
351. nu. 22. quod non negant tuentes iura D.
N. quatenus admittunt hoc in caſu conſulen-
tem mitius puniri.

Quo verò ad ſecundum caput. Reſponde-
tur primo, quòd circumſcripta veritate motiui,
attamen dicitur debere conſtare de defectib.
& infamia allegatis per confeſſionem ipſius ſo
cij criminis, vel per ſentẽtiam iudicis, adeo q;
non ſufficit aliam infamiam, alioſque defectus
12 probatos apparere per teſtes, quia † quis talis
non dicitur eſſe, niſi eſſe talis fuerit declaratus,
& ita in ſpecie firmat Ioan. Andr. in capitu. ſi
qui. de præſcript. in 6. quem ſequitur Anchar.
conſilio 189. numero 3. Marſ. in praxi. §. ag-
gredior. numero 11. & conſilio 52. numer. 17.
& ſequen. Gram. conſ. crimin. 45. nume. 32. &
voto 30. nume. 26. omnino videndus. Carer.
in prax. titu. de indic. in §. octauum indicium
numer. 23. vbi ait, hoc in caſu facti probatio-
nem non ſufficere. ex quibus patet malè ſenſiſ-
13 ſe † Farin. quæſt. crimin. 43. numer. 178. per-
functoriè allegando Natt. conſil. 298. numer.
6. in contrariam ſententiam; quia Natt. hoc
non dicit in meo libro, immo nuncupatim ſe-
quitur Gramm. locis præmemoratis maximè
14 in voto 30. Quinimo fortius quælibet † ſen-
tentia non ſufficit ad probandum quem eſſe ta
lem per verba de futuro, ſed debet explicitè
declarari pro tali per verba de præterito, vel
de præſenti, vt optimè aduertit idem Marſ.
ſing. 200.

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum noſtrum
non ſimpliciter admittere ſocios criminis ad
probanda crimina occulta, ſed vltra ſocios ad
mittere quoſcunque teſtes, etiam non omni ex
ceptione maiores, & vlterius admittere quo-
ſcunque teſtes, qui notitiam veram habent de
talibus criminibus occultis, quorum teſtimo-
nijs credi mandat, prout iuſdicenti videbitur
fides adhibenda, conſideratis eorum dictis, &
uerisimilitudinibus eorum, quę teſtificantur,
dumtamen non forent alias periurij, aut aliter
de falſo teſtimonio condemnati, quos ad teſti
monium non admittit. Iſta ſunt verba præciſa
ſtatuti, quæ cum ſint vniuerſalia ibi (quoſ-
15 cunque teſtes) dicuntur † comprehendere
omnia genera teſtium, vtcunque penitus aliàs
reprobatorum à iure communi, & qui alias re
gulariter à iure omnino arcentur à teſtifican-
do. Dec. conſilio 529. numero 2. & conſilio

Digitized by Google

16 599.num.2.vbi ait huiuſmodi verbum †(quo
ſcunque) omnes comprehendere, quis aliàs
non comprehenderentur, ſequitur Decia. con
ſil.3.nume.134.in 1.& In terminis iſtius verbi
poſiti in ſtatuto tradit Pedroch.conſil.6. num.
50.ſanè inquam iſtud verbum vniuerſale (quo
17 ſcunque) ex ſui † amplitudine nihil excludit,
Burſa.conſil.9.nume.3.& in conſil.138.nume.
18 27.vbi ait, quod in quacũq; diſpoſitione, † e-
tiam ſtricta, nullam patitur reſtrictionem de ha
bilitate. Idem reperit conſil.225.num.3.& plu
ribus comprobat Pedro.conſil.32. nume.133.
19 & ſequ.vbi ait in ſpecie, iſtud verbum † nun-
quam reſtringi ad habilitatem, ſed in eo com-
prehendi omnes perſonas habiles, & inhabiles
& nu. 138.ſubiungit, talis eſſe naturæ, vt com-
20 prehendat, † quod aliàs ſub diſpoſitione cõti
neri nullo modo poterat, immo etiã continere
oẽm ipſiuſmet verbi ſignificationem, cui adij-
citur, vtcumque improprijſſimam, & in ſimili
tradidit Grat.conſil.90.num.16.17.& ſequ.in
21 2.quod † in diſpoſitione admittente proba-
tionem ex quibuſcumque indicijs comprehen
duntur teſtes plenè non probantes, cùm ſuffi-
ciat, vt quibuſcumque indicijs demonſtrent.
ſequitur Ajin.in praxi in princ.cap.7. nume.8.
9.pluresque operationes ampliſſimas huiuſmo
di verbi inſerti in ſtatuto enumerat Marſil. in
l.vnius.§.cogniturum. num. 19. vſque 35. vbi
22 in ſpecie numer.34.probat ſtatutum † admit-
tens quoſcumq; teſtes ad accuſandum compre
hendere omnes, vtcunque inhabiles, & defe-
ctuoſos. Idque ratione naturali comprobatur.
23 ſiquidẽ † ſi verum eſſet, quòd teſtes plures de
fectus patientes non admitterentur à ſtatuto,
non eſſet verũ, vt per tale ſtatutum crimina oc
culta poſſent probari per quoſcunque teſtes
(maximè informatos de veritate facti) ita ar-
guit in propoſito dictionis vniuerſalis poſt
Dec.& alios D.Surd.conſ.73.num.63.& ſeq.
Quæ omnia eò fortiùs procedunt in caſu præ-
ſentis ſtatuti geminantis, & reiterantis dictum
verbum vniuerſale (quoſcunque teſtes) cu-
24 ius geminationis vigore † indubitatè om-
nes omninò veniunt vtcunq; incogitati. De-
cia.d.conſil.3.num.134.& conſil.23.num.64.
in 1.Pedro.conſ.6.n.50.Quocirca tradidit D.
25 Sur.conſil.73.nume.64.& ſeq.q † talis dictio
vniuerſalis geminata nil penitus excludit, ſiue
ſit appoſita in diſpoſitione hominis, ſiue in di-
26 ſpoſitione legis. Porò in materia odioſa, † &
pęnali talia verba intelliguntur ad litteram, &
ſecundum communem vſum loquendi. Crau.
conſil.308.num.3.Rim.iun. conſil.399. num.
27 92.93.vbi ait nullam † pati limitationem, nec
reſtrictionem, adeo quòd ſenſus genuinus ſta-
tuti illius eſt, vt quilibet teſtis, vtcunq; plurib.
defectibus implicitus, admitti debeat ad pro-
bationem criminis occulti.

Confirmatur concluſio ex eo, quòd ſtatutũ
non remittit talium teſtium atteſtationes diſpo
ſitioni iuris, ſed in pectore iudicis, cuius con-
ſcientię relaxat qualis ſit illis fides adhibenda.
Quo fit, vt per talem ampliſſimam facultatem,
brachium regium importantem, poſſit iudex
28 credere † cuicunque teſti pluribus etiam inſa
miæ notis labefactato, dummodò informato
de veritate criminis, adhoc ne delictum occul
tum remaneat impunitum, vt pulchrè aduertit
Caualcan.de Brach.reg.par.3.nume.74.& 75.
& ante illum firmarunt Alexand.conſil.65.nu.
9.verſicu.& attento arbitrio in 1. dicens, pro-
29 pter liberum, † & abſolutum arbitrium datũ
iudici per Principem, poſſe iudicem reiecta iu
ris diſpoſitione adhibere fidem teſtibus omni
no reprobatis, immo vnico tali teſti ad inferen
dam torturam. optimè Deci.conſil. 363. num.
6.Meno.de arbitr.iud.quæſt.84. nu.4. Bertaz.
loquens de iudice Mutinæ vigore commiſſio-
nis ducalis.conſil.crim.213.nume.8. Baiar.ad
Clar.quæſt.64.num.59.Addo Carer.in praxi,
tit.de indic. §. quæ autem ſint iſta indicia. nu.
12.Meno.lib.1.præſumpt.89.num.13.

Addatur etiam pro corroboratione præfati
axiomatis, Quòd ſtatutum poſt vniuerſalem, &
geminatam habilitationem teſtium aliàs repro
batorum excipit tantùm teſtes aliàs periuros,
30 aut aliter de falſo condemnatos. Quæ † exce-
ptio firmat indefinitam, ac vniuerſalem regu-
lam in caſibus non exceptis. l.generaliter. §. v-
xori.ff.vſufr.leg.l.quęſitum.§.denique.ff.fund.
inſtr.Mandel.conſil.205.nu.13.& conſi. 782.
num.51.Qui enim de vno patitur, de alio vi-
detur denegare. l.etſi ſine.§.ſed quod Papinia-
nus.ff.mino.Soc.in l.frater à fratre.in 2.not.ff.
31 cond.indeb. Alibi dicitur, quòd † incluſio v-
nius eſt excluſio alterius. l.cum prætor. ff. iud.
Deci.conſil.74.num.32.& idcirco ſtatutum in
cludẽs, & reprobans ſolos teſtes periuros, vel
falſos, omnes alios defectuoſos dicitur admit-
32 tere. Procedit inquam iſtud † thema incluſio
nis, & excluſionis etiam in diſpoſitione ſtatuta
ria ſecundum Bero. conſil.147. nume.8. in 2.
Sicuti militat in diſpoſitione legis Decia.
conſ.44. nume. 44. in 3. & profecto talis di
ſpoſitio ſtatuti excludentis huiuſmodi teſtes
periuros, & falſos æquè conſonat diſpoſi-
33 tioni iuris communis dictantis, quòd † ſi ſta-
tutum admittit omnes teſtes inhabiles, nun-
quam dicitur admittere teſtes periuros niſi id
in eo ſpecialiter caueatur, vt poſt plures no-
tat Maſcard. de probat. concluſ.1168.nume.
20.Farin.de teſtibus quæſt.56.num.195. Pro
inde in propoſito noſtro aduertatur, ſtatutum
non ſimpliciter reprobare periuros, & de falſo
condemnatos, ſed aduerſando antecedẽti ora
tioni

tioni vniuerſali reijcere periuros,& falſos per
34 dictionem illam (dumtamen) quæ † ſtat aduer
ſatiuè. Gozad. conſil.87.nu.5.& omnimodam
conditionem & actum perſeuerantem impor-
tat. Burſ.conſ.44.num.27.eiuſdem inquam vir
35 tutis eſt,ac dictio † (dummodo) quæ ſtat ad-
uerſatiuè importans exceptionem. Pariſ.conſ.
57.nu.16. in 3. Sola in antiq. conſtit. Pedem.
titu.de form. compet. decret.ſubditos.gloſ.2.
36 num.16.& operatur, † vt de neceſſitate exiſtat
illud, cui adiungitur, adhoc vt actus effectue-
tur. Menoc.conſ.86.num.28.& ita ſatis patet
iſtam ſpecificam reprobationem aduerſatiuè
conceptam antecedenti orationi vniuerſali o-
perari totalem admiſſionem teſtium cuiuſcun-
que generis, vt ſupra dictum eſt, & conſequen
ter Burſ.contrarium ſentientem malè loqui. &
ſi Farin.& alij, qui illum ſequuntur, vidiſſent
tenorem ſtatuti, fortaſſe aliud determinaſſent,
quia ſimpliciter ſupponunt ſtatutum iſtud ad-
mittere ſocios criminum,non autem quoſcun-
que teſtes iuxta prænarrata.

Nec replicetur teſtes deponentes contra
D.N.eſſe periuros, vt patet ex illorum conſti-
37 tutis,quo.in caſu nullam † fidem merentur, vt
in ſpecie tradit Burſat.conſil.239. numer. 18.
iunct.nume.34.

38 Quia reſpondetur, quòd † ſtatutum non re
probat periuros in eadem cauſa, in qua depo-
nunt contra ſocium criminis, ſed reprobat il-
los tantum,qui peierarunt in alia diuerſa cauſa
ſeparata, vt explicitè tradit Natta conſil.298.
n.6.Gramm.conſ.crim.70.nu.7.8.& voto 34.
num.9.10.Bertax.conſ.crim.61.num. 17.& cõ
ſil.157.nu.2.vbi plures adducit.Rolan. conſ.
16.num.20.& conſil.73. num. 24. in 1. & ideo
ſtatutum ait (dumtamen non forent alias periu
ri,aut aliter de falſo condemnati (vnde ſequi
tur,quòd omnino requiritur diuerſa cauſa, &
diuerſum factũ,& cõprobatur ex eo,ꝙ tõ, qua
re ſtatutũ admittẽs oẽs teſtes inhabiles non dr̃
39 comprehendere periuros,ea eſt, † quia ſemel
malus ſemper præſumitur malus in eodem ge-
nere mali,ex quò qui ſemel violauit iuramen-
tum, habet ſemper ſecum periurij ſuſpicionẽ,
& quòd ſit iteratò peieraturus,quam rationem
adducunt Lanfr.de teſtib.num.77.Rolan.con
ſil.98.num.14. & ſeq.in 4. Maſcar. de probat.
concluſ.1168.num.3.4.Farin.de teſtib.quæſt.
56.num.186.in fine. Quæ quidem ratio de ne
ceſſitate ſupponit teſtem reprobatum ſub præ
textu periurij fuiſſe per anteactum tempus per
iurum, quia aliàs non poſſet dici ſemel malus,
nec habere ſecum præſumptionem periurij.

Confirmatur iſta declaratio ex eo,quòd ſta
tutum loquitur alternatiuè ibi (dumtamen nõ
forent aliàs periurij,aut aliter de falſo condẽ-
nati) ſicuti ergo teſtis debet eſſe condemna-
tus de falſo,adhoc vt reijciatur à teſtificando,
ita pariter debet conſtare,quod aliàs fuerit de
claratus periurus, adhoc, vt ſub prætextu per
iurij arceatur à fide facienda, tùm quia quis
non dicitur eſſe talis,niſi fuerit per verba con-
ſummatum,& preteritum factum importantia,
pronũtiatus, vt ſit talis,vt ſupra dixi,tùm quia
40 dictio illa † (aut) alternatiua ſolet poni in-
ter diuerſa in ſubſtantia, ſed tñ ſimilia in quali
tate.Natt.conſ.590.nu.12.Cephal. conſ. 126.
num.5.Hinc dicitur, quòd pars dubia oratio-
nis alternatiuè declaratur per alteram. Ruin.
conſil.173.num.20.in 2.Anguil.conſ.2. num.
57.Purp.conſil.416. numer.8.Mandel.conſil.
234.num.23,& conſil.526.nume.3.& conſil.
765.num. 39. & in ſimili ſcripſit Iaſ. in l. ſi ex
toto.§. ſi ita legatum.num.6.ff. lega. 1. quod ſi
41 vna pars † alternatiuæ eſt indiuidua, altera
pars vniformiter indiuidua reputatur: Ponitur
42 enim alternatiua † inter ea, inter quæ aut æ-
qualitas,aut modica differentia vertitur.l.1.v-
bi Socin.in 2.not.ff.reb.dub.Crau. conſi.899.
num.6.& alibi dixit Mandel.poſt Bart. conſil.
43 531.num.46.quòd dictio † (aut) propriè ſum-
pta indicat vt prior pars orationis alternatiuæ
debeat intelligi iuxta ſecundam partem. Qua-
re dicendum eſt, quòd ſicuti in ſecunda parte
iſtius orationis alternatiuæ requiritur factum
diuerſum,& condemnatio,ita in caſu enuncla-
tò in prima parte dictæ orationis.

Vlterius in hac facti ſpecie dico, nullo pa-
cto fore habendam rationem iſtius periurij,
quia iſti teſtes fuerunt examinati nedùm vti te
ſtes,ſed etiam vti rei,& criminoſi ob delictum
capitaliſſimum,ac ſanguinis pœnam importãs,
quo in caſu licet in eorum conſtitutis peieraue
rint,attamen cum ageretur de illorum intereſ-
ſe pro ſanguinis proprij redemptione † impu
45 nè dicũtur peieraſſe,& ſolùm Deum vltorem
habere dicuntur abſque metu alicuius pœnæ
temporalis in foro fori, vt in terminis firmat
Bertaz.conſil.crimin.124.& conſil.323. Clar.
quæſt.46.verſic.Quid ergo.vbi Baiar. num.6.
Ghirlan.de relaxat.carcer.tit.de fuga,necarce
rati.num.9.latè Cartar.de interrog.reorum. li.
46 3.cap.3.num.16.At peierans impunè † ex di-
ctamine,vel tolerantia legis,vel Principis, nõ
repellitur à teſtificando; diffusè Farin. de te-
ſtib.quæſt.56.nu.202.Maſcar.de probat.con-
cluſ.1168.num.22. vbi teſtatur de communi,
& conſequenter hoc in caſu debet conſtare
iſtos tales fuiſſe aliàs periuros in diuerſo
facto.

Tandem pro complemento iurium fiſci ad-
uerſus dictum D.N.non videtur omittendum,
ſatis conſtare ex actis,& præcipuè ex dictis te
ſtium,de quibus in proceſſu,necnon & ex pro
pria confeſſione D.N.in proceſſu fol.56. iſtos
cri-

criminoſos, ac publicè diffamatos de tali crimine attrociſſimo, ſciente ipſo Domino N. moram traxiſſe in Orizaria' ipſiuſmet D. N. ac ſuper illa laboraſſe, immo & mercedem operum accepiſſe, & tamen D. N. illos ſpontè non obtulit, ſeu non denuntiauit iudici, prout tenebatur, & tanto magis cùm ad id fuerit à iudice requiſitus, vt patet ex actis. Vnde ſequitur, qđ ſaltem omni in caſu debet priuari dominio fun di præfatæ oryzariæ ad commodum fiſci Sereniſſimi Domini. tex. eſt apertus in l. 2. C. his, qui latro. vbi Bart. Ioan. Fab. & Salic. & tradit Gandin. in praxi. tit. de receptat. nu. 9. & tali in caſu cum non imponatur pęna corporalis, ſed realis in amiſſione oryzariæ, ſufficit ſcientia per famam, vel ſuſpicionem, aut dictum alterius. Sicuti dicitur in ſimili huiuſmodi ſcien t am circa bannum ſufficere adhoc, ut receptator banniti non corporaliter, ſed mitius puniatur. Bald. in l. 1. num. a. vbi Salic. in fi. C. his qui latro. conferunt tradita per Maſcard. de probat. concluſ. 1293. nu. a. 3. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Solutioni adiectus is dicitur, qui ex conuentiotione ad recipiendam ſolutionem conſtituitur.*

2 *Chirographi præſentator adiectus ſolutioni cenſetur, quando partes conuenerunt vt Apoca præſentatori ſolueretur.*

3 *Soluens adiecto dicitur ſoluere creditori.*

4 *Soluens Procuratori liberatur.*

5 *Subtrahens uel occultans probationes partis an amittat cauſam.*

6 *Falſificans actu iudicialia an cadat a cauſa, & num. 17. & 18.*

7 *Debitor non liberatur per ſolutionem factam præſentandi cedulam ſine mandato.*

8 *Adiectus valde differt à Procuratore.*

9 *Adiecto ſolui poteſt inuito ſtipulatore, ſecus de procuratore.*

10 *Mandatum expirat morte mandantis.*

11 *Nemini creditur nec etiam notario de mandato ſibi dato, ſeu de voluntate alicuius, niſi de tali conſenſu per aliam ſcripturam vel teſtes fiat fides.*

12 *Solutionem allegans, eam probare debet per veras, & concludentes rationes.*

13 *Fundans ſe in Chirographo quando teneatur retroſcriptionem ſolutionis approbare.*

14 *Adiectus poteſt recipere tantum ſolutionem conuentam, non res pro pecunia, niſi de conſenſu creditoris.*

15 *Mandatum is habuiſſe præſumitur, apud quem ſcriptura ad cauſam pertinentes repertuntur.*

16 *Agens nomine alieno non admittitur ſine ratì cautione quando dubitatur de mandato, & quando non ſufficiat rati cautio.*

17 *Falſitas vel corruptio extra territorium commiſſa, a territorij iudice puniri nequit.*

18 *Teſtes corrumpens non amittit cauſam.*

19 *Teſtes dicentes ſe perhibuiſſe falſum teſtimonium probant in proprium præiudicium tantum.*

ARGVMENTVM.

Debitor ſoluens præſentanti Chirographum debiti ſine mandato creditoris an, & quando liberatur.

CONSILIVM XXVIII.

Actiones meæ à Domino.

IN chirographo controuerſo legitur talis ꝓmiſſio nẽpè (li quali ſcudi mille in denari cõ ranti, & non in altra coſa, obligando miei beni per me, & miei heredi, prometto dare, reſtituire & con effetto rilaſciare alli detti Signori Marco Tullio, ò à ſuoi heredi, ouero à chi per lui preſenterà il preſente ſcritto &c.

Quibus ſic ſe habentibus, videtur dicendũ, hebræos hęredes q. Ioſeph de Fano promiſſoris, & mutuatatij obligati, tutè ac rectè contractaſſe, & ſoluiſſe debitum illud Cerbellono exhibitori dicti chirographi, tanquam ſolutioni
1 adiecto. † ſiquidem ille dicitur ſolutioni adie
ctus, qui ex conuentione ad recipiendam ſolu
tionem creditoris, vel debitoris promittentis
commodo conſtituitur. Strach. de adiect. par.
1. nume. 15. in fin. & nume. 31. & ſequen. deciſ.
2 Genuæ. 54. nume. 4. & in terminis, præſentato
rem chirographi adiectum ſolutioni cenſeri,
quando in eo legitur partes conueniſſe, vt ſti
pulatori, vel apochæ præſentatori ſoluatur, la
tè probat Strach. vbi ſupra par. 4. in quæſtio. 8.
per tot. Magon. deciſ. Floren. 106. in princ. &
per tot. Decia. conſ. 68. num. 6. in 3. Burſat. con
ſil. 242. colum. 1. Addit. ad Magon. dec. Lucan.
34. littera B. verſic. & in terminis quòd exhi-
bitor. At adiecto ſolutioni tutè, & rectè ſolui-
tur. l. ſi ita ſtipulatus ſim mihi. l. vero procurato
3 ri in princ. ff. ſolut. † Quia ſoluens adiecto dici
tur ſoluere creditori. l. ſed ſi §. ſi mihi ff. conſtit.
pecun. Magon. d. deciſ. Floren. 106. numer. 1.
Strach. de adiect. part. 3. numer. 2. cum adie-
ctus poſſit ſolutionem recipere à ſponte ſoluẽ-
te. gloſ. pen. in fin. ff. nego. geſt. Rui. & alij, de
quibus per Magon. deciſ. Luca. 34. num. 1. vbi
Addit. etiam creditore ignorante, vel inuito. l.
aliud. ff. ſolut. Strach. & Magon. locis præcit.

Idem

Digitized by Google

Idem Strach.de Adiect.par.3.numer.82. quo fit, vt per talem ſolutionem factā adiecto,libe retur debitor ipſo iure. §.ſi quis alij.Inſt. inut. ſtipul.Strach.d.par.3.num.2. dec. Mant.239. num. 18.vtcunque etiam fuerit facta poſt mor tem ſtipulatoris.l.Gaius verſicu.ſed dicendū, vbi Cuma.num.9.ff.ſolut.matrim.cum alijs cō geſtis per.Strac.d.par.3.num.87.& delatori lit terarum obligatoriarum ſine ſcrupulo ſolui in regno Galliarum abſque vlteriori probatione teſtatur Boer.deciſ.159.nume.9. & deciſ.281. nume.6.in fin. Confirmantur prædicta ex eo, quòd,ſi deponens pecuniam apud aliquem cō uenerit cum depoſitario,vt ille depoſitum red dat cuicunque portanti litteras ſcriptas manu ipſius deponentis,ipſe depoſitarius poteſt tutè reddere depoſitum talium litterarum aſporta tori,licet ipſi gerenti litteras actio non acquira tur aduerſus depoſitarium ſecundum Petr.què refert,ac ſequitur Cyn. in l.ad probationem la 1.verſic.iuxta legem iſtam queritur.C.probat. Petraſanc.alios adducendo ſingul.87. Nota ſi quis dixerit. verſicu. adde notabilem deciſio nem.

Secundo etſi Cerbellonus non probauerit, cędulam illam ſibi fuiſſe traditam à Monte cre ditore,attamen cùm non ſit affinis,nec ſangui ne coniunctus ipſi Monti,præſentando cædu lam,præſumitur illā recepiſſe per manum Mon tis,& ab illo mādatum habuiſſe,ſeu ab illo fuiſ ſe procuratorem conſtitutum, Maximè cùm ipſe Cerbellonus aſſeruerit contractaſſe,& exe giſſe de conſenſu præfati Montis creditoris.I ta Bal.Ang.Imol.Caſtr.& Alex. de quibus per Ruin.conſ.107.num.6.in 4.Crau.conſ.80.nu. 5.cum concordantibus per Meno.libr.2.præ-
4 ſum.34.nu.6. Modò ſoluens procuratori libe ratur.l.vero procuratori.vbi Caſt.& alij ff. ſol. & potiſſimum cum in cædula dicatur,poſſe ſol ui illius exhibitori,vt ſupra dictum eſt.

Tertiò aduertatur, Montem creditorem ſti pulantē produxiſſe tres teſtes ab eo corruptos ad deponendum falſum in cauſa ad finem pro bādi præambulam colluſionem, vel tractatum per hebræos cum Cerbellono,vt ille furto ſub traheret chirographum Monti, certa ſolutione vel promiſſione conuenta,quo in caſu ipſe cor rumpens dicitur à cauſa cecidiſſe,ac ius ſuum, & creditum amiſiſſe. Nam per tales falſas pro bationes dicitur ipſe Mons ſubtraxiſſe, ac con culcaſſe probationes hebræorum, qui contre ctarunt,ac bona fide ſoluerunt ; nam ſuppoſita participatione, ac ſcientia illorum circa furtū, non poterant audiri circa allegatam ſolutionē,
5 ſed ſubtrahens,† vel occultās probationes par tis amittit cauſam.Caſt.in l.prouidendum.nu. 4.C.poſtul.latè Hond.conſil.19.nu.24.& ſeq. in 1.vbi ſubiungit etiam cadere à cauſa falſifi-
6 cātem acta iudicialia, & † apertè deciditur in ſtatuto noſtro crim. Rubr.de crim.& pœn. falſ. §.ſi verò falſum commiſerit. Quod producens falſos teſtes cadat à iure ſuo,& articulo, ſuper quo dictis teſtibus vſus fuerit.Qua ſtatuti deci ſione ſtante, non eſt vlterius inueſtigandum.

His tamen non obſtantibus arbitror in hac facti ſpecie,ipſum Montem creditorem itera to ab hebræis creditum ſuum chirographariū aureorum mille poſſe petere,& exigere, ſtante maxime natura apochæ nō ſimplicem, ſed qua lificatam præſentationem requirētis;ſiquidem in illa non dicitur, vt fiat ſolutio præſentato ri cædulæ,ſed præſentatori nomine Mōtis, ibi (ouero à chi per lui appreſentarà il preſente ſcritto) nam illa verba (Per lui) exponuntur ideſt (nomine eius,vel nomine ſuo) Rui.con ſil.209.num.2.in fin.in 1.Pariſ.conſil. 107.nu- me.12. in 3.Ripa in cap.cum M. Ferrarienſis. num.7.extr.conſtit.Rimin.iun.conſ.641.num.
7 27.At debenti† ſoluere præſentanti cædulam nomine ſtipulatoris nō oritur liberatio per ſim plicem ſolutionem, non conſtito de mandato creditoris, quia ſine mandato nequaquam con ſtare poteſt de nomine,ſeu voluntate credito ris, meritò igitur cùm hebræi tranſcuratè ſol uerint Cerbellono ſimplici exhibitori cædulę, ſine mandato Montis,ſibi imputent,cùm ſuum negotium,non Montis incautè geſſerint. text. eſt ſingularis, vnicus, ac digito ligandus in l. ſi quis vxori.§.apud Labeonem.ff.fur.vbi ſi quis emēs ſiliginem a fonticherio,illi dixerit, vt fac cum ſiliginis ab eo emptum daret cuicunque il lius nomine d.ſaccum petenti,& fuerit auditus talia verba proferre à quodam tranſeūte,ſi fon ticherius, vel ſiliginarius dicto tranſeunti ſup petenti ſiliginem emptoris nomine, dederit,di cto ſiliginario aduerſus ſuppetitorem datur a ctio furti,non autem emptori, quia tradendo ſi liginem ſine mandato,negotium ſuum, & pro prium geſſit ſiliginarius,non emptoris.& ita in propoſito per illum tex. dixit Petraſancta ſing. 87. Quod ſi quis vni dixerit, vt centum daret cuicunq; illa eius nomine petenti,& vnus pe rat nomine eiuſdem,non debet illa ei dari,niſi expreſſe conſtet de mandato illius,cuius nomi ne fuerunt petita, aliàs imputabitur danti,ſi po ſtea aliquid mali accidat. Ita etiam dicendum eſt in caſu noſtro,quia truffa Cerbelloni debet nocere incautis hebræis debitoribus generis, quod nunquam moritur, vnde non fuerunt per talem traditionem liberati, vt optimè præter alios declarat Ang.in d.§.apud Labeonem. & ibidem cæteri.Et ita ex prædictis infertur,non fuiſſe aliquem adiectum ſolutioni in dicto chi
8 rographo,ſed bene procuratorem † præſentan tem. Valdè enim differt adiectus a procurato re,vt patet ex pdictis, & probat tex. vbi Ang Caſtr.

Caſtr.& alij in l.vero procuratori.ff.ſolut.Ad-
datur,adiecto ſolui poſſe inuito ſtipulatore, vt
dixi, ſecus procuratori,quia reuocato manda-
to, & aliunde conſtiro de contraria voluntate
creditoris non rectè debitore ſoluit ptocurato
ri.Strach.de adiect.part.2.num.6.& adiectus,
maximè ad debitoris commodum, non poteſt
reuocari,ſecus ſi procurator. Strach. vbi ſupra
part.vlt.num.11.in fin.Pariter adiectus regula
riter poteſt exigere poſt mortem creditoris,vt
dixi,ſecus in procuratore, cùm mandatum ex-
10 piret morte † mandantis.l.inter cauſas.ff.man
da.Mozi.de manda.rubr.fin.num.19.& ſeq.v-
bi latè,& realiter loquendo hebręi non habue
runt Cerbellonum pro adiecto, quia ipſi faſſi
ſunt petijſſe à Cerbellono, an id tractabat de
conſenſu Montis, ipſeque de illius conſenſu
tractaſſe dicebat, quod non eſt neceſſarium in
adiecto,qui inuito,vel ignorante creditore po
teſt exigere,vt dixi.

Nec vim facit, Cerbellonum dixiſſe,quòd
tracrabat,& id peragebar de cōſenſu Montis,
quia hebręi non debebant ſtare verbis Cerbel
loni mentientis, aliunde non conſtito de con-
ſenſu creditoris, aliàs Cerbellonus diceretur
11 teſtis† in facto proprio.vnde iure optimo cau
tum fuit non eſſe eredendum alicui,nec etiam
notario de mãdato ſibi dato, vel conſenſu,aut
voluntate alicuius ſibi data, vel accommoda-
ta,niſi de tali conſenſu fiat fides per aliam ſcri
pturam,vel reſtes,aliàs tales aſſertores diceren
tur reſtes in cauſa propria,quibus nō ereditur,
maximè quando agitur de præiudicio tertij,
vel agitur de eauſa ardua, Ita poſt Bartol. & a-
lias aduertit Anan.conſil.49.num.6. vbi Bolo
gn.in fin.alios congerit, & ſequitur Iaſ. conſil.
155.colum.pen.numer.4.verſicu.primo quod
iſtud, in 4.

Secundò adhuc non conſtat de legitima ſo
lutione afferta,per hebræos,& tamen allegans
ſolutionem debet illam probare per veras, &
12 concludentes rationes.Bald. conſil.220. in 1.
Bimi.conſil.50. numer. 106. Odd. conſil. 23.
numer.16.17.Bec.conſil.105.num.11,12. Ri-
min.iun.conſil.503.nu.56.Borgn. decis.1.nu.
68. in 3.

Nec dicatur extare rerroſcriptionem ſolu-
tionis factam ipſi chirographo,quo in caſu fun
dans ſe in chirographo renetur rerroſcriptio-
nem ſolutionis † approbare ſecundum An-
13 gel.conſil.132.numer.4.verſic.ex quibus om-
nibus.

Quia dictum Ang. militat in retroſcriptio-
ne facta manu creditoris recipientis, vel ſaltē
alterius,ſed de mandato creditoris. At iſta ſup
poſita retroſeripto non eſt de manu credito-
ris, vel ſcribentis de illius mandato. Imo. nec
adhuc conſtat illam fuiſſe inſcriptam manu
Cerbelloni, licet etiam id nil præiudicaret
Monti creditori iuxtà ſupra, & infra allegata.

Tertiò ſuppoſito,non tamen admiſſo, quod
Cerbellonus dici poſſit Adiectus ſolutioni,at-
tamen non tenet conuentio inita inter ipſum,
& hebræos debitores: Quia Cerbellonus (vt
in facto ſupponitur) accepta modica pecunia
pro reſiduo debiri,vel conuentionis ſuæ tot ra
dios,ſeu periſtromata loco denariorum acce-
pit in ſolutum,quod tamen facere non potuit,
nec ex hoc hebræi dicuntur à debito liberati,
14 quia † adiectus poteſt tantummodo recipere
ſolutionem formaliter conuentam inter credi
torem,& debitorem, non autem res pro pecu-
nia ſine expreſſo ipſius ereditoris conſenſu.A-
lex.conſil.95.num.7.in 3.Pariſ.conſil.107.nu.
132.in 3.Decia.conſil.68.numer.3.Addit.ad
Magon.deciſ.Luca.34.littera B.Strach. de a-
diecr.par.1.num.50.vbi poſt alios declarat id
potiſſimum procedere,quando ſolutio princi-
palis fuit conuenta in numeratis,vt in præſen-
ti caſu.Et ſicuti adiectus non poteſt vnam rem
pro alia ignorante,vel inuito creditore,accipe
re,ita nec poteſt accepto ferre,nec nouare, de
legare,confiteri,remittere,nec donare,fideiuſ
ſorem accipere,nec cætera id genus.Alex. Pa
riſ.Decia.Strach. & alij præcitati.

Contraria tolluntur ex ſupradictis. Ad pri-
mum enim reſpondetur negando aliquem fuiſ
ſe adiectum ſolutioni,ſed tantummodo procu
ratorem,cùm non ſimplici cędulæ debuerit fie
ri ſolutio,ſed exhibitori nomine crediroris,vt
dixi per rex.in d.§.apud Labconē.Petraſanct.
ſingul.87.& ideò exemplum præſentantis de-
poſitario litteras ſcriptas manu deponentis nō
contrariatur, ſed approbat ius Montis eredi-
toris,quia eo in caſu fuit ſeruata,& ad vnguem
adimpleta conuentio, & tanto magis illo in ca
ſu debuit reſtitui depoſitum,ex quo probatum
fuit mandatum deponētis per epiſtolas manu
proprias inſcriptas, & tradendas depoſitario
ab ipſomet præſentatore in litteris nomina-
to. Salic. in l.ſi quis per ealumniam in fin. C.
epiſcop.& cleric.Strach.de adiect.part.4. nu-
mero 10.

Ad ſecundum reſpondetur, illud procede-
re ad effectum agendi:nam tali in caſu manda-
15 tum habuiſſe † pręſumitur ille,apud quem ſcri
pturæ ad cauſam pertinentes reperiuntur. Et
ita loquitur Roma.conſ.446. num.10. & ſequ.
Alciat.Rui.& alij relati per Meno.d.lib.2.præ
ſumpt.34.num.6.in oppoſitum adducti. & di-
cta per Maſcar.de probat.concluſ.1007. ſecùs
autem ad effectum illicò exigendi creditum à
debitore,quia (excepto vero adiecto ſolutio-
ni) debitor alicui cautè non ſoluit non conſti
to ſibi de expreſſo, & indiuiduo mandato illi
dato à creditore ad exigendum. l.hoc iure vti
mur.

Digitized by Google

mur.vbi doct.C.ſolut.Mozi.de contract.titul.
de mandat.Rubr.de diuiſ.manda. nu. 32. Ioſ.
Ludo.concluſ.30.illat. 18.vbi ait, de tali man
dato debere conſtare per publicum inſtrumen
tum.Idem poſt alios tradit Pret.conſil.83.nu-
mero 7.

Reſpondetur ſecundo, quod ſtante natura
cædulæ,nequaquam debebant debitores audi
re Cerbellonum abſque cautione rati, cum a-
16 gens nomine alieno non admittatur ſine † rati
cautione,quando dubitatur de mandato. l.nõ
ſolum.§.qui alienum.ff.procur.l.1.C.ſatiſda. l.
1.C.procur. & omiſſa quæſt.an iſte Cerbello-
nus fuerit domeſticus creditoris, vel cohabi-
tans, an verò illi totaliter extraneus,& conſe-
quenter,an admitti debuerit eum, vel ſine cau
tione rati, ad trad. per Roman. d. conſil. 446.
num. 10.& ſeq.Maſcar.d.concluſ. 1007. Me-
no. d.præſumpt. 34. Id in propoſito caſu cer-
tum eſt, quòd cum creditor fuerit in eadem
ciuitate Ferrariæ, cuius præſentia de facili ha-
beri potuit cum declaratione eius voluntaris,
dubio procul hebræi nullo pacto ſunt excuſan
di,ſi non viſo mandato voluntatem propinqui
creditoris non fuerunt perſcrutati,& falſo pro
curatori perſoluerint. Nam tali in caſu, nec e-
tiam cum cautione illum audire debebant,pro
ut ſingulariter notat Ang.per illum tex.in l.Mu
tus.§.is qui curatorem,vbi Caſtr.in princip.ff.
procur.latè Marſil.ſingul. 228. Agens in iudi-
cio, ſed verè, vt dixi prima reſponſio eſt rea-
lis,quia obiectum militat ad effectum agendi,
non autem exigendi, vt in præſenti facto.

Ad tertium reſpondetur, corruptionem te-
ſtium (abſque veritatis præiudicio) fuiſſe fa-
ctam Ferrariæ,& coram iudice ordinario illius
loci,meritò non poteſt puniri, nec illius ratio
haberi Mantuæ,vbi nulla corruptio fuit perpe
trata.Id inquàm poſſet admitti, ſi de mandato
iudicis Mantuani fuiſſet remiſſum examen iu-
dici Ferrariæ. At cùm ſimus in cauſa non com
miſſa à iudice Mantuæ, iuramentum non refer
tur ad iudicem Mantuanum,ſed ad iudicem il
lius loci,vbi cauſa fuit agitata, & conſequen-
17 ter falſitas, vel corruptio † extra territorium
Mantuæ commiſſa à iudice Mantuano puniri
nequit.Ita Bal.in l.non dubium. nume.9.10.C.
teſtib.Affl.in conſtit.Regni tit.de periu.c.eos
qui ſcienter.nu.25.latè, & optimè omnino vi-
dendus Carauit. ſuper pragmat. falſorum te-
ſtium quæſt. 16.num.161.vſque 166.vbi alios
adducit.

18 Reſpondetur ſecundo, falſum eſſe, † quod
iure communi inſpecto corrumpens teſtes a-
mittat cauſam,cùm contrarium ſit verius.l.di-
uus.vbi doctor.ff.re iudic.Soc.cõſ.60.in prin-
cip. in 4. & communem firmat Tuzan.opin.
81.Capic.deciſ.67.in princ.Boer. deciſ. 191.
num.23.Villalob.comm.opin.littera T. nume.
104.Rimin.iun.conſ.345.num.22.Bertaz.con
ſil.crim.218.nu.17.vbi additus littera B.Farin.
de teſtib.quæſt.67.nume.282. Cum igitur ius
commune non puniat corrumpentem in cau-
ſæ amiſſione, nec vigore Mantuani ſtatuti po-
teſt puniri ob corruptionem,vel ob falſitatem
commiſſam extra territorium, ex quo ſtatutum
reſpiciens litis deciſionem vires ſuas extra ter
ritorium non extendat.C.vt animatum. de cõ
ſtit.in 6.Anchar.in cap.poſtulaſti.in quint. op-
poſit. ext.for.compet.cum concordantibus in
indiuiduo per Carauit.loco præcit.num. 163.

Alias reſponſiones, quæ poſſent dari d. ſta-
tuto,ne videar prolixus, ſcienter prætereo, &
conſultò illas omitto.

Reſpondetur tertio exabundanti, quòd ex
primis atteſtationibus iuratis dictorum teſtiũ
fuit quæſitum ius ipſi Monti creditori, cui nõ
habet obſtare noua teſtium contradictio, ſecũ
dum Didac.lib.2.var.reſol.cap.13.num.8. an
te fin.vbi de communi, & magis receptam fa-
tetur Meno.de arbitr.iudic.caſu 108.nume.9.
19 & 10.& teſtes dicentes,ſe perhibuiſſe † falſum
teſtimonium probare falſitatem quoad ſe tan-
tùm ad proprium præiudicium, non alterius.
Dec.conſil.189.num.5.in fin.alios congerit,&
ſequitur Hond.conſil.106.num.23.& ſeq. in 1.
& id indubitatè procedit, quãdo de ipſo prin
cipali delicto falſitatis hucuſq;non conſtat, ut
in præſenti caſu.l.ſi is qui rem,la ſeconda.§.ſi
tu Titium.vbi Bar.& Alex.in addit.ff. furt. la-
tè Burſ.conſ.311.num.94.Honde.d.conſ.106.
nu.24.vbi nu.ſequen.ſubiungit,id debere con
ſtare,& probari ex proceſſu formato contra im
putatum de mandato, vel ſubornatione, non
ex propria corruptorum confeſſione, de quo
tamen in præſenti caſu fuiſſe tactum nullibi
patet.Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

S V M M A R I V M.

*1 Cognitio maleficiorum non ſpectat ad Inquiſito-
rem,ſed ad alium eccleſiaſticum Iudicem ordi-
narium maximè quando non ſonant in hære-
ſim manifeſtam.*

*2 Contrarium tamen ſeruatur ex diſpoſitione Bul
læ ſanctiſſimi Pontificis Sixti Quinti.*

*3 Hæreſis dicitur error pertinax contra catholicam
veritatem, ſeu deuiatio a fide Chriſti,& catho
lica religione cum pertinacia, vel falſa,& per-
tinax opinio circa Deum, & eccleſiam.*

*4 Sortilegium dicitur ſuperſtitio quædam illuſo-
ria, ac noxia qua utitur homo dæmonis mini-
ſterio.*

*5 Sortilegus dicitur qui diabolicam religionem
profeſſus noxia quæque ſuperſtitioſa,aut eluſo-
ria dæmonis inſtitutione componit.*

Sor-

6 *Sortilegiorum genus triplex dicitur, nempe diuinatorium, amatorium & maleficum.*

7 *Sortilegia aliqua hereſim ſapiunt, aliqua non, hereſim ſapiunt per quæ diabolo attribuuntur Deo reſeruata.*

8 *Sortilegia non hæreticalia dicuntur quando per ea opera demonis utitur ad id quod ei potiſſimum conuenit & cognitioni, ac naturali potentia ipſius diaboli diuino per miſſu concedtur.*

9 *Inuentio demonis ſimplex ſine cultu ad tentandam pudicitium, & amorem ac luxuriam prouocandum non ſapit hæreſim.*

10 *Affectus in cogitatione tantum conſiſtens in foro contentioſo ſeu eſteriori non punitur licet cogitatio fuerit verbis expreſſa.*

11 *Verbum eſt ipſa cogitatio, & vox ſonus, & Iudex cogitationis.*

12 *Verba ſunt mentis teſtimonium, & notæ earum quæ ſunt in animo paſſionum.*

13 *Cogitatio aliquo facto extrinſeco a delicti tamen conſummatione remoto in foro exteriori non punitur, maxime ſi cogitauit em penituit antequam ad actus proximiores procederet.*

14 *Præſumptio potius ſit in dexteram, quam in ſiniſtram & num. 45.*

15 *Actus proximus ille dicitur in criminibus, quo ſuppoſito delictum continuatiue ſequitur.*

16 *Affectus ſicut effectus punitur in crimine hæreſis, declara tamen vt nu ſeq.*

18 *Inuocatio dæmonum in dubio potius præſumitur facta ad tentandum aliquem, quam ad impetrandum ab eo aliquid Deo reſeruatum.*

19 *Interpretatio in dubio eſt capienda quæ hæreſim ſapiunt.*

20 *Superſtitiones illæ tantum hæreſim ſapiunt, quæ mala intentione creduntur.*

21 *Teſtes ex officio examinati parte non citata non probant nec faciunt inditium ad torturam etiam in crimine hæreſis.*

22 *Inditia in crimine hæreſis, & ſortilegiorum debent eſſe concludentia ſicuti in cæteris criminibus.*

23 *Teſtes ſingulares non faciunt inditium in crimine hæreſis.*

24 *Indicia in crimine hæreſis, & ſortilegiorum debent eſſe magna & vehementer vrgentia.*

25 *Teſtes de auditu alieno non faciunt inditium ad torturam in crimine hæreſis, præcipue ſi viuunt ij, a quibus dicunt audiuiſſe & num. 27.*

26 *Teſtes deponentes ſuper crimine hæreſis debent eſſe omni exceptione maiores, & quod ſint tales debet articulari, & probari.*

28 *Teſtes deponentes mulierem iudicio ſuo eſſe malam fæminam & maleficam non probant, niſi credulitatis adducant concludentem rationem etiam ſi dicerent ſe pro certo id credere.*

29 *Teſtes inimici etiam in atrociſſimis, & occultis, ac difficilis probationis, ſeu aliter priuilegiatis non probant nec faciunt aliqualem præſumptionem licet quod inimicitia fuerit cauſata culpa & facto illius, contra quem deponunt etiam inhoneſto. & late etiam num. 31.*

30 *Inimicus etiam præſumitur ille, qui fuit ex facto alterius è domo alicuius expulſus.*

32 *Fundans ſe in aliqua lege ſtatuto, vel conſuetudine debet probare interueniſſe omnes qualitates ab illis requiſitas.*

33 *Lex puniens vnum delictum, non includit illud in quo non verſiatur.*

34 *Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.*

35 *Probationes in criminibus debent concludere per neceſſe non autem per poſſibile.*

36 *Poſſibilitas in contrarium deſtruit omne probationum genus.*

37 *Valida probatio non inducitur, quando oppoſitum illius quod allegatur poteſt ſtare cum veritate cauſæ.*

38 *Quæ poſſunt ex tempore variari, ad vnũ, & idẽ tempus metiri non debent, & num. 40.*

39 *De vno tempore ad aliud non infertur ad probandam continuationem alicuius vniuerſi.*

41 *Qualitas quando eſt fundamentum intentionis alicuius dẽt probari, maxime ſi eſt cauſa, quod quid fiat, vel omittatur & agatur de pœna imponenda.*

42 *Diſpoſitio deficit. deficiente qualitate, cuius reſpectu aliquid diſponitur.*

43 *Qualitas non dicitur probata, probato facto, vel actu.*

44 *Verum illud dicitur quod eſt probatum, non autem quod eſt in ſe verum ſed probatum non apparet.*

46 *Scientia præſumpta tollitur iuramento.*

47 *Scientia qualitatum libri, ſeu inſtruminti apud ſe retenti vt inducatur debet cõſtare talia fuiſſe ſcripta de mandato retinentis, vel ea legiſſe, ac cognouiſſe.*

48 *Teſtes duo non ſufficiunt ad aliquid probandum in crimine hæreſis, & ſortilegiorum. ſed tres requiruntur.*

ARGVMENTVM.

Quis non poteſt de crimine ſortilegiorum puniri, quando ſola cogitatione peccauit &c.

Et de materia ſortilegiorum latiſſimè.

CONSILIVM XXIX.

Actiones meæ à Domino.

SAnctiſſimum Inquiſitionis officium vndecim teſtes examinauit aduerſus Dominam Aureliam Triuultiam vigore cuiuſdam denuntiationis in actis dicti officij ſanctiſſimi produ-

ctæ,

ctæ,ſub prætextu, quòd præfata Domina ſit
mulier malefica,ac ſortilega, & plura ſortile-
giorum genera exercuerit in perniciem animę
ſuæ,& in proximi detrimentum.
1 Et licèt prima facie videatur dici poſſe † co
gnitionem iſtorum maleficiorum non ſpectare
ad Reuerendiſſimum Inquiſitorem, maximè
quando non ſonãt in hæreſim manifeſtam,ſed
ad alium eccleſiaſticum iudicem ordinarium.
text.in c.accuſatus.§.ſanè,de hæretic.in 6.Co
menſ.in Lucer.Inquiſit.rubrica. ſortilegia. nu.
1.verſi.ſecus autem vbi iſta,vel ſimilia. Carer.
de hæret.§.de cuius Inquiſitoris officio.nume.
20.Decian.tract.criminali tom.1.li.5.cap.23.
num.3.Affl.in conſtit.regni Inconſutilem.nu-
me.17.libr.1.Clar.§. hæreſis. verſicu.ſucceſſi-
2 uè quæro. Attamen † hodie ex Bulla ſanctiſſi-
mi D.N.Sixti Quinti lata Nonis Ianua.1585.
talis cognitio ſortilegiorum,incantatorum, di
uinatorum indiſtinctè,& tenentium ſcienter li
bros, ſeu illos legentes,qui dicta ſortilegia cõ
tinent, Reuerendiſſimis Inquiſitoribus eſt de-
mandata,prout etiam aduertit Farin.lib.1.quæ
ſtio. crimin.20.nu.112.& Scacia in ſuo tract.
criminali,& hæret.cap.12.num.22.& numer.
51.tom.1.

Scopus igitur reſidet, an ex informationib.
prædictis aſſumptis per ſanctiſſimum Officium
dicta Domina labe ſortilega affecta ſit,necne
& qualiter ſit plectenda,ſeu potius an ſit in ca-
ſu abſolutionis.

Pro maiori igitur declaratione præmitten-
dum eſt,aliud eſſe hæreſim, aliudque ſortile-
3 gium,cùm † hæreſis dicatur error pertinax cõ
tra catholicam veritatem. D. Thom. 2.2.quæ-
ſtio.11.Simanc.in enchirid.iudic.violat.Reli
gio.tit.2.num.3.ſeu eſt deuiatio à fide Chri-
ſti, & catholica religione cum pertinacia, vt
probat Carer.de hæret.in prin.nume.1.Alibi
enim dicitur,hæreſim eſſe falſam,ac pertinacẽ
opinionem circa Deum,& eccleſiam Chriſti.
Decia.tract.criminali tom.1.lib.5.cap.17.nu-
4 me.1.Clar.in §.hæreſis.in prin. † Sortilegium
vero dicitur ſuperſtitio quædam illuſoria, ac
noxia, qua vtitur homo dæmonis miniſterio,
prout elicitur ex tex.in cap.in ſumma. 26.quæ
ſtio.5.& ex cap.1.& 2.de ſortileg.& ex Diuo
Thom.2.2.q.95.art.4.tit. de ſuperſtitio. Hinc
5 † ſortilegus dicitur, qui diabolicam religionẽ
profeſſus noxia quæque ſuperſtitioſa, aut elu-
ſoria dæmonis inſtructione componit, vt poſt
Grilla.& alios teſtatur Farin.d.quæſt.20.num.
73.Scacia.d.c.12.nu.20.
6 Secundò præmittendum eſt † triplex regu-
lariter dari ſortilegiorum genus, huc inquam
tendunt omnium ſortilegiorum exercitia,nem
pè Diuinatorium, per quod ſortilegus futura
quædam,præſentia,vel præterita nobis igno-
ta vaticinari conatur;Amatorium,quod ſit pro
pter libidinoſum amorem, & vt plurimum ad
flectendum pudicos animos ad libidinem tã
mulierum quàm virorum, & Maleficium cæ-
teris alijs magis pernicioſum, per quod diuer
ſæ fabricantur infirmitates,morbi, & calamita
tes in humanis,ac brutorũ corporibus, ex qui-
bus mors ſæpius cauſatur,aliquando ſtatim, &
aliquando poſt longam corporis contritionẽ,
& virtutis vitalis debilitationem, longaſq; ac
luctuoſas querelas, & lachrymabiles fletus,
prout de his latè Grill. q. 2. col. 1. & ſeq. Fa-
rin.d.q.20.num.74.& ſeq.
7 Tertiò neceſſario præmittendum eſt,† ſorti
legia aliqua hęreſim ſapere,aliqua non. In hæ-
reſim manifeſtam ſonantia ſunt, per quę Dia-
bolo attribuuntur ſummo Deo reſeruata, vt pu
tà uentura pręſcire, naturalem hominem crea-
re,mortuum ſuſcitare,cęli motum ſiſtere,ſecre
ta cordis humani, cuius ſolus Deus eſt ſcruta-
tor,rimari,ac cætera id genus, vt poſt D. Tho.
& alios diffusè tradit Grilla.de ſortileg.q.10.
colum.1.Clar.d.§.hæreſis.verſ.ſucceſſiuè quæ
ro, cum multis cõcordantibus per Farin.dicta
quæſt.20.num.79.& ſeq.quibus in locis præci
8 tati patres † illa dici ſortilegia non hæretica-
lia deſcribũt, quæ per ea opera Dæmonis vtitur
ſortilegus ad id,quod ei potiſſimũ conuenit,&
cognitioni, ac naturali potentiæ ipſius diaboli
diuino permiſſu conceduntur, vt eſt tentare ali
quem,alterius animum flectere ad amandum,
ad libidinem prouocare, naturalium, ac ſupe-
riorum virtutes cognoſcere,mirabilia medica
menta ad ſanandum, & atrocia veneficia ad
infirmitates cauſandas fabricare, præſentia,
ac pręterita nobis occulta reuelare, & ſimi-
lia, ex quibus nil dæmoni tribuitur,quòd ip-
ſe (Deo non reprimente) agere non valeat.Et
potiſſimum ſortilegia ex cauſa amoris non eſſe
hæreticalia poſt Abb.& alios teſtatur Farin.d.
nume.80.referens ita Romæ iudicatum,dum-
modo tamen exerceantur ſine honore, vel cul
9 tu Latrię, vel Dulię;nã † ſimplex inuocatio dę
monis ſine cultu ad tentandam pudicitiam, &
amorem,ac luxuriam prouocandam, non ſapit
hæreſim,dempta mixtura rerum ſacrarum; vt
etiam poſt prædictos latè firmat. Scacia.d.cap.
12.num.33.& ſeq.& num.39.& 41.Farin. vbi
ſupra num.83.& num.85.vbi multos adducũt
concordantes. Hæc tamen declarantur dum
modo ab illis ſortilegis,qui non ſunt de expreſ
ſa profeſſione cum proprio dæmone,facta ſint,
nam aliàs ſemper ſunt hæreticalia, vtcunque
etiam in illis diabolus inuocetur reſpectu eorũ
quæ facere poteſt. Old.ad.conſ.210.Grilla.de
ſortileg.q.3.num.1.2.& ſeq.Farin.d.quæſ.20.
nume.81.

Quibus ſic ſe habẽtibus,arbitror (ſalua ſem-
per

per cenſura,ac determinatione Sanctæ Matris
Eccleſiæ, ac ſuperiorum rectius ſentientium,
quibus hæc, ac cætera omnia iam dicta,& per
me ſemper dicenda reuerenter ſubmitto) ipsã
Dominã Aureliam iuridicè fore abſoluẽdam,
vel ſaltem leuiſſimè ſalutari quadam pœna ſim
pliciter caſtigandam. Siquidem conſidero,ip-
ſam Dominam ſola cogitatione peccaſſe,cùm
nullus ex dictis teſtibus aſſeueret,ipſam ſortile
gia,ſeu ſuperſtitiones exercuiſſe, nec ad actum
conſummatum, vel conſummationi,vel execu
tioni proximum deueniſſe,immo expreſſè atte
10 ſtantur,ſe neſcire,an ipſa exercuerit. At † affe
ctus in puris terminis cogitationis conſiſtens
nullatenus in foro contentioſo, ſeu exteriori
puniri meretur. C. cogitatio non meretur pœ-
nam.de pœn.diſtinct.1.l.cogitationis.ff. pœn.
latè Menoch.de arbitr.iud.caſu.360.num.25.
& ſeq.Farin.quæſt.28.num.3. etiamſi cogita-
tio fuerit verbis expreſſa,ſeu patefacta cũ cer-
tis alijs perſonis;nam per hoc non dicitur quis
11 exceſſiſſe terminos cogitationis,quia † verbũ
eſt ipſa cogitatio,& vox ſonus,& iudex cogita
tionis,ſecundum Diuum Auguſtin.in ſerm. de
Piçcurſore, quem ſequitur.Iſer.in ca.1.§.ſi ve
ro voluerit.colum.1.verſic.lex autem facta di-
cit,vbi etiam Balzar.num.8.de capit.qui curiã
vendi.Baiar.ad Clar.in praxi quæſt.91. nume.
12 1. Hinc † dicitur, quòd verba ſunt mentis te-
ſtiinonium,Bal.in cap.ſuper litteris.extr.reſcri
pt. & verba ſunt earum, quæ ſunt in animo
paſſionum notæ.latè D.Surd.conſil. 82. nume.
13 33.Quinimo fortius etiam † ſi cogitatio con-
deretur cum aliquo facto extrinſeco,tamen ab
ipſius delicti conſummatione remoto, in foro
exteriori non punitur,maximè ſi eum pœnituit
antequàm ad actus proximiores procederet,
vt poſt Salicet.Martil.Gramm.Alciat. & alios
perpendit Menoc.de arbitr.iud.caſu 360. nu-
me.9.Baiar.ad Clar.quæſt.91.nu.4.& talis pœ
nitentia præſumitur in caſu iſto,in quo crimen
ſortilegij,vel ſuperſtitionum nõ eſt manifeſtũ:
nam in occultis ſine probatione quis præſumi-
tur pœnituiſſe,cum quis præſumatur memor ſa
14 lutis æternæ, & † potius fiat præſumptio in
dexteram,quam in ſiniſtram. Ita optimè deci-
dit ſpecul.tit.de teſte num. 24. Baiar.d.quæſt.
15 91.num.5.& † in criminibus,ſeu maleficijs il
le dicitur actus proximus, quo ſuppoſito deli-
ctum ſequitur continuatiuè, v.g.ſi tentans vio-
lare puellam,illam in terram proiecit,& nil re-
ſtat, niſi quòd reſerentur clauſtra pudoris,
vt declarat Bald. conſ.356. ante finem, ver-
ſicu.& ego expono in 1.& in l.ſi quis non dicã
rapere.nu.5.in 6.oppoſ.C.epiſ. & cler. Royas
deciſ.Lituan.3.nu.586.in fin.& ſeq.Pet. Fon-
ta.conſil.87.num.18.volu.2. crim. diuerſ. vbi
dat exemplum in volente homicidium perpe-
trare,ſi viatorem aggreſſus eſt, & percuſſit, &
alia exempla ponit Bal.conſil.443.nume.2.in
3.Bertaz.conſil.crim.243.nu.4.& ſeq. In pro-
poſito igitur,cùm nullus teſtium concludat ip-
ſam Dominam Aureliam realiter aliquod ſor-
tilegiorum genus perpetraſſe, ſeù exercuiſſe,
imò nec ad aliquem actum proximũ conſum-
mationi ſortilegij deueniſſe, ſed tantùm corũ
aliqui de cogitatione mulieris,& de ſolo iudi-
cio ſuo,vel de auditu alieno deponant; vtique
nulla eis fides danda eſt,maximè cùm ſui iudi-
cij,ſeu credulitatis nullam rationabilem affe-
rant rationem,vt etiam latius infra dicetur.

Nec vim facit, ſi dicatur, per ſolam cogita
tionem hæreſis crimen conſummari, ac ſolo
mentis iudicio perfici,& conſequenter non re
quiri aliquem actum proximiorẽ adhoc, vt lo-
16 cus ſit pœnæ iſtius delicti, in quo affectus pu
nitur ſicut effectus, vt poſt Bal.ſentit Clar.§. fi.
quæſt.91.in fine principij.

17 Reſpondetur enim, † id procedere quoad
Dei vltionem,non autem in foro contentioſo,
vel exteriori,in quo requiritur hęreſim innote
ſcere verbis, vel facto criminoſi, alias puniri
nequit. vt poſt plures declarat Meno.de arbit.
iudic.caſu 369.num.8.

Reſpondetur ſecundo, hic non agi de hęre
ſi,ſed de ſortilegijs,quæ valdè differunt ab hæ
retica prauitate,vt ſupra probauimus,nec talia
ſunt ſortilegia iſta,de quibus in cauſa,quòd hę
reſim ſapiant manifeſtam, cum nullibi conſtet
Dominam Aureliam inuocaſſe dæmonem per
modum cultus,vel honoris,adorationis,vel la
triæ,ac alia exercuiſſe ad talia hæreticalia ſor-
tilegia neceſſaria, de quibus ſupra verba feci-
18 mus. Et † in dubio dæmonum inuocatio præ-
ſumitur potius facta ad tentandum aliquem,
quàm ad impetrandum ab eo aliquid Deo om
nipotenti reſeruatum. Gemin.conſil.54.col.2.
19 num.4.5.& ſequent.vbi ait † in dubio capien
dam interpretationem, quæ hæreſim non ſa-
piat;ſequitur Decian.in ſuo tract. crim. tom. 1.
lib.5.cap.18.verſicu.quadrageſimo primo, &
20 verſic. ſeq. & realiter dici ſolet, † ſuperſtitio-
nes hæreſim non ſapere, niſi illæ tantum, quæ
mala intentione credũtur, vt putà quandoquis
illis magis tribuit, quàm Deo, vel verbo Dei.
Idem Decia.d.cap.18. verſicu. quadrageſimo
quinto, vbi alios memorat. Modo in caſu iſto
nec de tali ſola ſuperſtitioſa diaboli inuoca-
tione probabiliter conſtat,cũ nullus teſtiũ de-
ponat, ipſam ſortilegia aliqua exercuiſſe, vel
aliqualiter dęmonem nominaſſe in actu ſortile
gij, vel inuocationis, Tantummodò (inquam)
deponunt teſtes,ipſam procuraſſe pipionem al
bum à puero lacerandum;Quod dederit vni fi
lum in acu ad perforandum cadauer hominis
defuncti ſibi poſtea reſtituendum pro ſecretis
ad

Digitized by Google

ad amorem; q perquiſierit linguam ranæ pro reuelandis ſecretis à dormienteiquòd ſe iactauerit habere ſpiritum in annulo, & habere ſecretum ad conſtringendum dæmonem, vt more eremitæ compareat; quòd dixerit habere alia ſecreta ad amorem, quòd iactauerit ſe habere chartam futura prænunciantē. Quæ omnia rectè ruminata non excedunt terminos cogitationis punibiles in foro fori, cùm ad actum proximum crimini non fuerint deducta, vt ſupra diximus, & meritò illarum omnium iactationū pœnituiſſe credendum eſt, cùm ita pœnituiſſe, alio non conſtito, præſumatur, vt pariter ſupra probauimus. Quod autem fabas cum candela accenſa ſuperſtitioſè iecerit, id nequaquā probatum apparet, cùm teſtes ſint in hoc nedum ſingulares, ſed contrarij, vt mox referam, imo nec eorum vnus id concludenter deponit. Vnde res cò reducitur, quòd tenuerit apud ſe librum plenum diabolicis, ac ſuperſtitioſis ſecretis, ſed nec in hoc fundanda eſt alicuius pęnæ promulgatio, quicquid duo teſtes illi de viſu videantur atteſtari; nil enim probabiliter, ac neceſſariò concludit eorum dictum, ſaltem ad hoc, vt pœna ſortilegiorum puniri mereatur iſta miſeranda iuuenis, quæ, ni fallor, militat in aperto caſu abſolutionis, imò nec aliquale faciunt indicium ad torturam.

Ad teſtes igitur redeamus. Num ſcilicet illis ſit danda fides aliqua ad pœnam infligendam, vel condemnationem indicendam, vel ſaltem torturam inferendam.

Primò igitur ſciendum eſt, eorum neminē fateri, ipſam Dominam exercuiſſe ſortilegia, ideo nec indicium aliquod faciunt reſpectu conſummationis delicti.

21 Secundò aduertendum eſt, † dictos teſtes fuiſſe examinatos ex officio, parte non citata, meritò illis non repetitis haud eſt credēdum, cùm nec indicium faciant ad torturam, etiam in crimine hæreſis, Simanc. in enchirid. violat. religion. tit. 35. num. 10. Gabr. conſil. 178. nu. 7. in 1.

Tertiò omnes teſtes (duobus exceptis, nempè ſecundo, & tertio) ſunt ſingulares, ideo nedum probant ad condemnationem, ſed nec indicium faciunt ad torturam (tantò magis, cum de ſola cogitatione, ſeu iactatione deponant,
22 vt ſupra dictum eſt) ſiquidem † in criminè hæreſis, & multò magis in crimine ſortilegiorum indicia debent eſſe concludentia, ſicut in cæteris criminibus, vt poſt plures tradit Bertaz.
23 conſ. crim. 92. nu. 3. ideircò † per teſtes ſingulares nō probatur indicium in hæreſi, latè Burſat. conſ. 369. nume. 1. Bertaz. d. conſ. 92. nu. 8. Gabr. d. conſ. 178. num. 3. & 4. & ideo ſingula indicia plenè probanda tradit Simanc. in enchir. viol. relig. tit. 52. nu. 6. & 7. vbi ſubiungit
24 etiam † tali in caſu indicia debere eſſe magna, ac uehementer vrgentia, aliàs non ſunt curanda, quia leuia non ſufficiunt.

Quartò, multi ex dictis teſtibus deū pont de
25 auditu alieno, quò fit, † vt illis non credatur, vt in terminis torturæ pro hæreſis ſuſpicione alios adducendo tradit Bertaz. d. conſ. 92. nu. 9. idq; fortius procedit, ſi illi, à quibus dicunt, ſe audiuiſſe, ſunt viui: nam ex quo illi poſſunt examinari, iſtis nulla fides datur, cum nec indicium faciant, nec præſumptionē, vt poſt Crau. tradit Meno. conſil. 98. nu. 56. Hond. conſ. 17. nu. 46. in 1. Rim. iu. conſ. 360. nu. 51. Maximè
26 cùm † tales teſtes de auditu alieno deponentes ſint ſingulares, nec ſint omni exceptione maiores, prout requiritur in tali extraordinaria probatione: latè Rim. iu. conſilio 222. numero 30. & ſequent. Cephal. conſilio 250. nu. 26. 27. vbi ſubiungit, talem qualitatem teſtium eſſe articulandam, & probandam, quod tamen hic factum non apparet. quinimo aliqui iſtorum teſtium deponunt de auditu alieno, & tamen illi poſtea examinati in repetitione aſſerunt, id non dixiſſe, & in ſpecie circa iactationem fabarum, & appoſitarum lucernæ, ac more auium cantantium, nam ſibi inuicem contrariantur in hoc quartus, quintus, nonus, & decimus teſtes, vt ex eorū lectura videre eſt, quo
27 fit † vt illis taliter de auditu atteſtantibus non ſit credendum, tamquam ſuſpectis Cephal. conſil. 233. nume. 24. & ſequen. Burſ. conſ. 88. numer. 7.

Quinto, nec quidquam probant nonnulli ex dictis teſtibus deponentibus de iudicio ſuo, iſtam eſſe malam fœminam, & maleficam; quia
28 † talibus teſtibus nulla fides adhibetur, niſi qñ concludentem rationem adducunt ſuæ credulitatis. Barb. conſil. 30. num. 3. in 1. Iaſ. conſ. 61. numer. 4. in 1. etiamſi dixiſſent ſe pro certo id credere. Alexand. conſil. 134. numer. 6. in 2. nam tales teſtes non dicuntur deponere, ſed iudicare, meritò non probant, nec in cauſa hæreſis. Gabr. dicto conſilio 178. numero 10. in 1.

Sexto, nec videtur omittendum ipſam Dominam Aureliam multos, tamquam ſuos inimicos allegare, & illos pro ſuis inimicis nominare, & aliquos nec beneuolos, nec inimicos. Vnde partes erunt Reuerendiſſimi, & oculatiſſimi Patris Inquiſitoris diligenter perſcrutari, an teſtes, ſeu eorum aliqui ſint de illis nominatis à dicta domina: tanto magis cum adſint aliqui teſtes prætendentes, ſe fuiſſe offenſos ab ipſa, tamquam quod eius cauſa orta fuerit diſcordia inter eos, & aliàs perſonas.
29 Nam † inimici etiam in atrociſſimis caſibus, & occultis difficilis probationis, ac aliter priuilegiatis nunq̄ admittuntur ad teſtificādum.

Auffre.de reprob.teſt.num.56.verſic.Item ve-
tum etiam.Gomeſ.varia.reſolut.tom.3.ca.12.
numer.21.in fin.Burſ.conſil.346.num.12.& in
tãtũm reijcitur inimicus à teſtificando,vt nec
faciat indicium,vel aliqualem præſumptionẽ,
Bal.conſil.36.colum.1.in 4.etiam ſi depoſuiſ-
ſet cum tortura,Bertaz.conſ.crim.8.nume.44.
vbi conſiderat inimicitiam exortam ex ſolis
verbis minatorijs, & alios congerit concor-
dantes, vtcunque etiam inimicitia fuerit cau-
ſata culpa,& facto iſtius nobilis mulieris, non
tamen affectatè procurata.Auffre. d.nume.56.
Cotta.memorab.Inimicitiæ,ante fin. Decian.
tract.crim.tom.1.libr.3.cap.25. nume.16.e-
tiamſi diceretur exorta ex cauſa,ſeu facto inho
neſto.l.1. vbi Doct.ff.his,quib. vt indign. Fa-
30 rin.de teſtib. quæſt.54. numer.20. & † inimi-
cum etiam præſumi, qui è domo alicuius ex fa
cto alterius fuit expulſus,tradit Maſcar.de pro
31 bat.concluſ.898.numer.38. Ideo † concluſio
prædicta militat nedùm in vero inimico, ſed
etiam in præſumpto,vel ſuſpecto. Gig.de cri-
min.læſ.maieſt.tit.quomodo, & per quos cri-
min.læſ.maieſt.proba.quæſt.2.numer.32.Ma-
ſcar.concluſ.899.nume.3. Quinimò extendi-
tur etiam in teſte nedum inimico, ſed etiam
odioſo,ſeu non amico,vel non beneuolo, latè
Farin.d.quæſt.53. num.30. vbi num. 36. poſt
multos id extendit etiam in amico inimici,
vel ſocio,ac domeſtico inimici.

Et ita optimè liquet,dictos teſtes omnes,&
ſingulos, exceptiones tales pati, vt nullam fi-
dem faciant, nec etiam indicium probabile
contra dictam Dominam ream.

Reliquum eſt perſcrutari dicta duorum il-
lorum teſtium conteſtium atteſtantium, ſe vi-
diſse librum profanum, ac ſuperſtitioſum in
capſula (vulgo,nel tamburo) ipſius dominæ,
quo fit,vt uigore Bullæ Pontificiæ, de qua ſu-
pra,talis domina veniat plectenda. Authori-
zantur (inquã) Reuerendiſſimi Inquiſitores in
dicta Bulla,vt poſſint procedere,ac pœnis con
dignis punire ſcienter legentes,aut retinentes
libros, in quibus ſortilegia, ac cætera ſimilia
continentur.

Reſpondetur tamen, nulli coertioni, vel
punitioni locum eſse in perſonam iſtius nobi-
32 lis fœminæ,maximè alio non conſtito. † Qui
enim ſe fundat in aliqua lege,ſtatuto, vel con-
ſtitutione,debet probare interueniſse omnes
qualitates requiſitas à tali conſtitutione, vel
ſtatuto, alias à limine iudicij arcetur: latè Ioſ.
Ludo.deciſ. Luca.2. numer. 14. & ſequent. &
33 numero 17. & ſequen. Hinc dicitur, † quòd
lex puniens vnum delictum, non includit il-
lud, in quo non verificatur delictum præſup-
poſitum. Roman. ſingu. 495. Ioſ. Ludo.deciſ.
Luca. 17. numero 39. Non igitur conſtat ip-
ſam mulierem ſcienter tenuiſse librum talem
in cophano, licet fuerit viſus à dictis teſtibus,
vt ipſi aſserunt. Aduertendum enim in hoc
ſummopere eſt,quòd iſti teſtes dicunt, ſeipſos
exiſſe cum vno clauo dictum tamburum, in
quo aiunt fuiſse librum,clauſiſse, & reſeraſse,
vnde ſequitur, quòd ſicuti ipſi clauſerunt, &
reſerarunt tamburum, idem potuit fieri per a-
lios, qui de facili librum illum ſupponere ibi
potuiſsent ad damnum iſtius mulieris.Si igitur
id potuit contingere,ergo non ſequitur,q̃d ip-
ſamet mulier illum ibi ſcienter tenuerit: quia
34 † non probat hoc eſse, quod ab hoc contin-
git abeſse,l.non hoc.C. vnde cogna. capitul.
35 in præſentia,extr. probat. quia † probationes
in criminibus, & in àtrocibus debent conclu-
dere per neceſse,non autem per poſſibile,l.ne
que natales,vbi Salicet.& alij. C. probatio.&
36 † poſſibilitas in contrarium deſtruit omne ge-
nus probationum.l.4. §.puto. ff. hæred. inſti-
37 tuen. † quando enim oppoſitum illius, quod
allegatur poteſt ſtare cum veritate cauſæ, nun
quam inducitur valida probatio. Bald. in l.
conuenticulam.C.epiſcop. & cleric. Alexan.
conſilio 24. numero 24. in 2. Hinc dicitur,
38 † quod ea, quæ poſſunt ex tempore variari,
metiri non debent ad vnum,& idem tempus,
l.pretia rerum.ff.ad l.Falcid.Angel.de Vbald.
int.conſil.matrim.diuerſ.44.nume.5. & ideir-
co non ſequitur neceſſario, tempore, quo mu-
lier iſta degebat in domo, vbi reſidebat tam-
burum,dictum librum ibidem fuiſſe incluſum,
39 quia † de vno tempore non infertur ad aliud
tempus ad probandam continuationem alicu-
ius vniuerſi.deciſ. Genu. 16. numero 20. Ga-
br.titul. de præſumptio. concluſio. 10. nume-
40 ro 29.nec † de tempore præſenti præſumitur
in præteritum, maximè in ijs, quæ ex tempo-
re variationẽ recipere poſſunt.Idem Gabr.d.
concluſio.10. numero 20. 21. Hocque etiam
confirmatur ex eo, quòd ex poſt non fuit in-
uentus ille liber in dicto tamburo, vnde ſequi
tur, quòd ſi clandeſtinè fuit ſubreptus, ita de
facili clandeſtinè potuit ſupponi à maleuolis.
Cum igitur iſta qualitas ſcientiæ mulieris
non fuerit probata, dubio procul non de-
bet puniri vigore dictæ conſtitutionis, quia
41 quando † qualitas eſt fundamentum in-
tentionis alicuius, debet probari, aliàs ſuc-
cumbit, maximè quando qualitas eſt cauſa,
quod aliquid fiat, vel omittatur. Ioſ. Ludo.
deciſio. Luca. 2. numero 13. 14. præſertim
vbi agitur de pœna imponenda, Magon. de-
42 ciſ.Luca.24.numero 6.nam † deficiente qua-
litate, cuius reſpectu aliquid diſponitur, defi-
cit diſpoſitio.Ioſ.Ludo. d.deciſio.2. num. 20.
Ideò ſi qualitas requiritur in aliquo actu, non
ſufficit actum eſſe ſine illa, nec illam ſine illo,

nec

Digitized by Google

43 nec † probato facto, vel actu dicitur probatã
qualiras, Mago. deciſ. Luca. 2. numer. 19. 20.
44 Quapropter † illud dicitur eſſe verum, quod
eſt probatum, non autem quod in ſe verum eſt,
ſed probatum non apparet. Archid. in cap. iu-
dieantem. 3. quæſt. 5. Bal. in cap. 1. in princ. ex-
tr. conſtit. Alciat. in l. 1. §. fin. num. 6. ff. verbor.
oblig. Addatur etiam (ſalua ſemper veritate,)
non conſtare per quantum temporis ſpatium
retinuerit librum, vnde ad euitandum delictũ
45 † iuxtà l. meritò. ff. pro ſoc. dato quod ſciuiſſet
habere librum, cùm poſtea non fuerit inuen-
tus, prę ſumitur ab ea igni mandatum fuiſſe, vel
aliter diſperſum pœnirentia ducta, cũ aliunde
nõ cõſtito de delicto pęnitẽtia præſumatur, vt
dixi. Quinimo ſuppoſito (ſine tamẽ præiudicio
veritatis) quòd verè liber ille fuerit apud mu-
lierem, attamen adhuc non apparet illam ſci-
uiſſe illius libri qualitatem; nã etſi quãdo liber
reperitur apud aliquẽ, ſeu ẽt inſtrũm, ille, apud
quẽ reperitur, præſumarur ſciuiſſe illius qualira
46 tes, ac in eo contenta, attamen † talis ſcientia
præſumpta tollitur iuramento mulieris, quæ in
terrogata iurauit, ſe neſcire, & hoc modo pro-
batur huiuſmodi ignorantia. Crau. conſ. 207.
num. 31. Magon. deciſ. Luca. 77. nume. 16. &
47 adhoc vt † quis præſumatur habere ſcientiam
qualitatum libri, ſeu inſtrumenti apud ſe reper
ti, debet neceſſario conſtare talem librum, ſeu
tale inſtrumentum fuiſſe ſcriptos ad inſtan-
tiam, vel mandatum ipſius, ſeu ipſum illos le-
giſſe, aut cognouiſſe; Aret. in l. qui Romæ. §.
duo fratres. numer. 26. verſic. ſecundo; adde
quod vbicunque ff. verbor. oblig. vbi id maxi-
mè admittit procedere in minore 25. annis, o-
ptimè Soc. iun. conſil. 128. nume. 125. in 1. latè
Anchar. quæſt. 63. numer. 4. in 1. vſque ad fin.
quæſt. ſequitur Magon. d. deciſ. Luca. 77. num.
17. Hocq; haud dubiè procedit in muliere mi
nore, quæ ignorare præſumitur, & agere quic-
quid agit ex ſimplicitate, & fragilitare, vt poſt
Rui. Soci. Iaſ. Dec. & alios admonet Cephal.
conſ. 62. num. 36. non etiam videtur omitten-
dum, quòd, cum in talibus iudicijs non edan-
48 tur nomina teſtium, † duo non ſufficiunt ad a-
liquod probandum, ſed ſaltem tres requirun-
tur, & ita practicari teſtatur Arnal. de agnoſ.
aſſert. cathol. q. 34. nu. 3. Gabr. conſ. 178. nu.
31. in 1.

Cætera de annulo inciſo cum verbis incognitis repetitis ſuper officio Beatæ Virginis, conſulto omitto, quia meo iudicio, alio non edocto, vim aliquam non faciunt, ſtantibus actis, prout ſtant.

Quare ex prædictis arbitror abſoluendam eſſe dominam illam, ex abundan ti illi impoſita quadam leui pœna ſalutari, ſaluo ſemper iudicio rectius ſentientis, & cenſura Reuerendiſſimi Patris. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Vbi verba ſunt clara non eſt conuolandum ad coniecturas.

2 Diſpoſitio facta in unum tempus, non extenditur ad aliud.

3 Tempus præſens non comprehendit futurum. & nume. 9.

4 Verba in contractibus ſunt ſtrictè intelligenda.

5 In actibus inter uiuos non cenſetur cogitatum de futuris.

6 Participium reſoluitur in relatiuum & verbum ſui temporis, & importat rem perfectam & conſummatam, nu 7. & 8.

10 Renuntiatio eſt ſtricti iuris & in ea fit ſtricta interpretatio & non præſumitur numer. 11. & ſemper fit interpretatio quod pars noluerit renuntiare, numer 12. & reſtringitur ad expreſſa numer. 13. & non dicitur facta niſi quatenus ex actu infertur de neceſſitate numer. 14. & declaratur vt minus præiudicet renuntianti, n. 15. & interpretatur contra eum ad cuius commodum fuit facta nu 16.

17 Verba contractus debent intelligi ut minus obligent quam ſit poſſibile.

18 Verba ſunt ſtrictè intelligenda in materia ſtrictè interpretanda.

19 enuntiatio non ſe extendit ad ius quod ſuperuenit ex noua cauſa.

20 Principis factum reputatur inter impoſſibilia.

21 Auctoritas ſuperioris in qualibet etiam iurata diſpoſitione intelligitur exceptuata.

22 In promiſſione iurata renuntiandi non intelligitur renuntiatum beneficio moratoriæ ſibi a principe dato.

23 Princeps non præſumitur amiſiſſe moratoriam contra debitum iuratum.

24 Stylus illicitum licitum reddit.

25 Prorogatio ſimplex non inducit nouam ſpeciem actus.

26 Princeps licet non poſſit impedire incurſum periurij, poteſt, tamen impedire ne creditor debitorem conueniat intra certum tempus.

27 Princeps nõ poteſt tollere, ſed differre virtutem iuramenti.

28 Diſpoſitio extenditur ad futurum, quando ſecundum præſens nihil operaretur. & nu 40.

29 Verba præſentis temporis trahuntur ad futurum quando nullum debitum purum reperitur, & nume. 31.

Digitized by Google

30 *Diſpoſitio indiſtincte prolata refertur ad futurum quando vitiaretur ſi ad præſens tantum reſtringeretur.*

32 *Verba futuri temporis ad præſens reducuntur quando nihil deſideratur ad actus perfectionem.*

33 *Diſpoſitio ſumitur ſecundum tempus, quo effectum ſortitur & nu 36.*

34 *Verba præteriti temporis trahuntur ad futurum, quando cadunt ſuper eo quod eſt de futuro.*

35 *Diſpoſitio quæ aliter non poſſet verificari refertur ad ea. quæ aliàs non venirent licet verba improprientur.*

37 *Tempus præſens amplectitur futurum, quando futurum contingit in eodem ſubiecto, de quo eſt diſpoſitum in præſenti.*

38 *Moratoria reſtringitur ad debita maturata tempore impetrationis.*

39 *Verba in contractibus non ſtant ſine effectu.*

41 *Denuntiatio comprehendit legitimam, quando non poteſt in alio verificari.*

42 *Renuntiatio extenditur ad caſum exceptum, quando aliter non poteſt verificari.*

43 *Renuntiatio non extenditur ad ignorata, quando ineſt ignoratum re & ſpe.*

44 *Renuntiatio dicitur priuatio, & ſupponit habitum.*

45 *Factum dependens a principis voluntate dicitur impoſsibile negligentibus, & quia non poteſt cogi facere, non autem reſpectu liberalitatis.*

46 *Principis proprium eſt gratioſum eſſe in honeſtis petitionibus ſubditorum.*

47 *Negligens in ſupplicando non excuſatur a culpa etiam ſi gratia non ita de facili ſoleret concedi num. 48.*

49 *Derogans auctoritati ſuperioris nõ poteſt illius beneficio vti*

50 *Iuramentum eſt de requirentibus mentionem in diuiduam.*

51 *Moratoria ſtricte interpretanda, vt minus lædat ius commune, quam ſit poſsibile, nu. 52.*

53 *Princeps concedendo moratoriam, dicitur diminuere debitum.*

54 *Soluit bis qui ſoluit cito.*

55 *Soluere non dicitur qui minus re, tempore, vel aliter ſoluit.*

56 *Princeps concedendo moratoriam venit contra partis contractum.*

57 *Priuilegium non debet cõtinere plura ſpecialia.*

58 *Prorogatio quando non cenſeatur idem actus nõ tempore conceſſo, primordialiter, & poſtea prorogatio, & quando cenſeatur eadem. num 61.*

59 *Prorogatio requirit omnimodam ſimilitudinem actus prorogati cum omnibus ſuis qualitatib.*

60 *Actus nouus efficitur vbi quid actui primo additur.*

62 *Princeps non præſumitur velle crediteres de bono opere lapidare.*

63 *Moratoria non prodeſt tacenti ſe obtinuiſſe aliam moratoriam, vel dilationem a creditore.*

ARGVMENTVM.

Renuntiationem moratoriæ obtentæ a Principe ſe extendere ad moratoriam obtinendam, pulchre admodum edocetur.

Et quando uerba præſentis, uel præteriti temporis ad futurum tempus extendantur.

CONSILIVM XXX.

Actiones meæ à Domino.

DOmini Martellini conuenerunt cum Morbiolis eorum debitoribus de ſcutis mille, & vltra in hæc verba (Quali promettono pagare fra ſei meſi, cioè la metà frà tre meſi, & l'altra metà fra altri tre meſi liberamẽte, & ſenza eccettione alcuna, & obligano li Morbioli in virtù di queſto ſcritto, loro perſone, beni præſenti, & futuri, renonciando ad ogni legge, & ſtatuto, che foſſe in loro fauore, & in particolare à ogni saluocondotto hauuto da S. A. Sereniſſima, ò da qual ſi voglia altro, annullandolo. Volendo, che il preſente ſcritto habbi la medema forza, come ſe foſſe inſtromento rogato in forma Cameræ &c.

Fuit lapſus ſemeſtris cõuentus, & vltra, creditores petunt creditum, Morbioli excipiunt de moratoria annali obtenta a Sereniſſimo Domino, cuius beneficio vti poſſe prætendunt aduerſus omnes eorum creditores: Replicant creditores de renũtiatione ſaluicõductus, de qua in chirographo; quam replicationem non curant debitores, allegantes præfatam renuntiationem non comprehendere moratoriam obtentam poſt tempus apochæ celebratæ, ſed tantum præteritam, vel præſentem, nempè habitam tempore conuentionis. Quæritur quid iuris.

Et videtur dicendum Morbiolos ius fouere, & Martellinos debuiſſe cautius negotiari, quia renuntiatio ſe refert ad ſaluosconductus habitos, nõ autem ad habendos, ibi (à ogni ſaluocondotto hauuto) & vbi verba contractus

ſunt

1 ſunt clara, † non eſt conuolandum ad conie-
cturas.Crau.conſil.47.n.2.D.Surd.conſ.438.
2 nume. 11. quia diſpoſitio facta in vnũ † caſum,
& vnum tempus,non extenditur ad aliud. Bar
tol.in l.ſi ita quis.ff.vulga.Socin. conſ.76. nu-
me.5.in 3.cum alijs adductis per D.Surd.con
3 ſil.362.nu.5.& tempus † præſens de ſui natura
non comprehendit futurum.l.cum ſtipulamur.
ff.verbor.obligat.Ang.conſ.261. col.2. verſi.
contrarium credo,maximè in contractibus. &
ſtipulationibus,in quibus verba ſtrictè intelli-
4 guntur,& omiſſum habetur † pro omiſſo.Idem
5 D.Surd.conſ.313.nu.2.† cùm in actibus inter
viuos non cenſeatur cogitatum de futuris. l. ſi
mandauero.§.is cuius.ff.mand.Crau. cõſ.252.
col.3.verſ.tertio ex alia videntur.

Secundo, quia participium illud (hauuto)
reſoluitur in relatiuum,& verbum.gloſ.in cle-
men.1.ver.dignitatib.de præben.latè D.Surd.
conſ.127.num.46.& ita exponitur,ideſt, (qui
fuerit habitus, vel qui fuerint habiti,aut obten
ti à Sereniſſimo Domino) quia reſoluitur par-
6 ticipium in relatiuum,& verbum ſui temporis,
Crau.conſ.836.num.2.& conſi.880. num.16.
D.Surd.d.conſ.127.num.46.& conſ.449.nu.
7 23.& ſeq.& † idcircò illud participium rẽ per
fectam,ac conſummatam importat, quia talis
eſt ſignificatio temporis perfecti, vel præteri-
ti.l.1.§.hæc verba.ff.quod quiſq.iur.Bar.in l.ſi
cui.in princ.ff.leg.1.Sim.Prer.de interpre.vlt.
volunt.fol.18.col.3.nu.37.& in ſpecie, quod
8 participium temporis † præteriti rem, & actũ
perfectum, & conſummatum denotet, probat
Cephal.conſil.15.nu.2. D.Surd. conſ.375.nu.
35. Hinc fortius in ſimili dicitur, tempus præ-
9 ſens non trahi ad futurũ,& diſpoſitionem † cõ
ceptam per participium præſentis temporis ne
quaquam futurum comprehendere, vt exem-
plificando declarat Bald.in l.ſi ita ſcripſiſſet.ff.
leg.2.& in l.fin.nu.8.C.hæred. vel actio.ven-
di.Ripa in l.qui Romæ.§.duo fratres.nu.65.ff.
ver.obl.Rui.conſ.73.n.1.in 5.& in conſ.226.
n.6.in 1.& conſ.39.nu.2.in 5.Crauet.in rep.l.
1.n.28.ff.leg.1. Vnde dicendum eſt in tali ſer
monum genere non cõtineri futuras inducias.

10 Tertio, renuntiatio eſt ſtricti iuris,& † in ea
ſemper fit ſtrictiſſima interpretatio.Cald.con-
ſil.5.tit.de præben.Gozad.conſ.1.n.7. Decia.
conſ.45.num.11.in 2. Beret. conſil.125.nu.3.
Gabr.conſ.69.nu.6.in 1.D.Surd.conſ.431.nu.
11 20. † Ideo alibi dicitur, renuntiationem non
præſumi.c.cum ſuper.de renunt.Tiraq.in præ-
fat.l.ſi vnquam.nu.128.C.reuoc.donat. Beci.
conſ.106.num.45.Idem D.Surd.conſ.290. n.
56.vbi ait,quod ea,quæ dicuntur de donatio-
12 ne, procedunt in renuntiatione. † Meritò di-
cendum eſt, quòd,quando poteſt capi alia con
iectura,ſemper fit interpretatio, quod pars no-
luerit renuntiare. Bec. d.conſ.206.nu.46. D.
13 Surd.conſil.431.nu.21.† Hinc fit,quòd ſem-
per renũtiatio reſtringitur ad expreſſa, nec po
teſt ad alia trahi. Natta conſ.78.n.6. Rim.cõſ.
434.n.33.optimè Purp.cõſ.372.n.4.5. Idem
D.Surd.conſ.431.nu.15.Quapropter nunquã
14 dicitur facta renuntiatio,† niſi quatenus ex a-
ctu illa inferatur de neceſſitate, Anchar.conſil.
106.Bar.in l.1.§.ſi quis hoc interdicto. ff. itin.
actuque priu.diffusè D.Surd.d.conſil.290.nu.
58.& 431. num.22. Quo fit, vt ſemper renun-
15 tiatio declaretur, † vt ſemper minus præiudi-
cet renuntianti,quam ſit poſſibile,& èconuer-
ſo ſemper interpretari debet contra ſe fundan
16 tem in verbis contractus, & contra eum,† ad
cuius commodum fuit facta renũtiatio, vt poſt
plurimos ab eo citatos, docet Dominus Surd.
d.conſ.451.nu.32.33.34.& conſ.449. nu.20.
In propoſito igitur non eſt dicendum,renuntia
tionem cantantem in tempus præteritum,& in
actum conſummatum extendi debere ad tem-
pus,& actum futurum,Bald.in l.pactum.quæſt.
6.C.collar. D.Surd.conſil.70.nu.7.cum & vl-
17 tra præallegata, † verba contractus debeant
intelligi, vt minus obligent, quam ſit poſſibile.
l. ſi quid venditor. in fin. ff. ædil. edic. Deci.
conſ.423.nume.3.D.Surd.conſ.321.nu.9. &
18 ſeq.& vbi verbum aliquod largè, & ſtrictè po
teſt intelligi, debet capi ſtricto modo, vbi agi-
tur de materia ſtricta, ac ſtrictè interpretanda.
c.Rodulphus,de reſcript. Soc. in l.non ſolum.
num.5.in fin.verſ.Puto tamen.ff.ſolut.matrim.
Beci.conſ. 21. num.33. cum alijs congeſtis per
D.Surd.conſ.313.nu.13.& ſeq.

19 Quarto facit, quòd renuntiatio non exten-
ditur ad ius, quod ſibi ſuperuenit ex noua cau-
ſa,& quod ignorat ſibi poſſe competere.l.ma-
ter.vbi Bar.ff.inoff.teſtam. maximè cùm ius,&
fauor ſuperueniens ſibi procedat à Principe;
20 cùm factum Principis reputetur inter † impoſ
ſibilia,Pariſ.conſ.5.n.54.in 4. & dicitur caſus
fortuitus; Meno.conſ.27. nu.29. non igitur de
illo firmiter potuit cogitari, vnde ſequitur, qđ
in tali renuntiatione non poteſt dici compre-
henſa futura moratoria à Principis voluntate
dependens.

21 Quinto addatur, † quòd in qualibet priua-
torum diſpoſitione ſemper intelligitur exce-
ptuata authoritas ſuperioris, etiamſi diſpoſitio
fuerit iurata.ca.venientes.de iureiur.l. fin. vbi
22 Bartol. ff.ad municip. † Oldrad. conſil. 97.&
ideo in promiſſione iurata renuntiandi omni-
bus beneficijs non intelligitur renuntiatum be
neficio moratoriæ ſibi à Principe dato. Cyn.
& Salic.in l.fin. in fin.C.ſi contr.ius Caſtr.in l.
fin.numer.3. ff. qui ſatiſd.cog. Quare videtur

concludendum huiuſmodi renunciationem, nequaquàm obeſſe poſſe debitoribus renunciantibus.

Nec prædictis obſtat, ſi dicatur, talem
23 conuentionem, & debitum fuiſſe † iuratum, & ideo non præſumi Principem intellexiſſe de conceſſione moratoriæ contra debitum iuratum, cum ſit veriſimile, quod non fuiſſet conceſſurus, ſi de iuramenti religione fuiſſet certioratus. Doct. in l. fin. C. ſi contr. ius, Rolan. conſ. 31. numer. 8. 9. in 2. latè Cuch. de morator. nume. 57. quia id non ſeruatur de conſuetudine,
24 & ſtilo, quorum vigore illicitum licitum reddir, vt in ſpecie firmat Theſaur. dec. 186. numer. 6. D. Surd. conſil. 299. nu. 14. & 15.

Addatur, quod in tempore conceſſo debitori ad ſoluendum, debitor poteſt quidem ſoluere, & non ſoluere, non tamen eſt obligatus vigore iuramenti ad ſoluendum, & ita patet iuramentum non militare in tempore dilato, vel conceſſo debitori à creditore ad ſoluendum, & ideo ſi Princeps tale tempus proroger per moratoriam, non dicitur apponere manus ad actum iuratum, & conſequenter non dicitur Princeps laicus voluiſſe iuramentum rollere, vel annullare, quia per prorogationem ſimpli-
25 cem non dicitur † inducta noua ſpecies actus. Dom. Surd. conſilio 202. numero 8. ſed actus prorogatus dicitur idem actus cum actu primi temporis. Ita Gabr. titul. de dilat. concluſ. 2. numer. 21. Addatur, quod etſi Princeps non poſſit diſponere ſuper viribus iuramenti, nec per ſaluum conductum impedire, quin de biror à ſolutione ceſſans incurrat periurium,
26 benè † tamen poteſt impedire, ne creditor agat, vel debitorem conueniat intra certum tẽpus, iſta (inquàm) eſt diſpoſitio ſuper re merè prophana, non autem ſuper ſpirituali, iuxta illud adagium, (meum non tuum tibi denego auxilium,) vt in ſimili tradit Caſtr. in authent. de cerminus. C. arbitr. & in puncto. D. Surd. conſ. 299. num. 18. vbi etiam num. 17. poſt alios di
27 xit, Principem non poſſe tollere virtutem iuramenti, ſed benè differre, & ad tempus debilitare.

Concurro tamen in contrariam ſententiam in præſenti caſu, nempè dictam renunciationem cuiuſcunque ſaluiconductus ad futuras moratorias trah, ſobrentas per debitores poſt dictam conuentionem.

Primò, quia DD. Martellini, vt rem gratam facerent Dominis Morbiolis, illis fidem ſolutionis habuerunt, ſeu accommodarunt per futurum ſemeſtre, adeò quòd tempore dictæ cõuentionis, & renunciationis, creditum illud prætenſum per Martellinos non purum, ſed in diem vigore præſtitæ fidei reputabatur; vnde ſequitur, quòd ſi renuncia moratoriæ, de qua ſupra, deberet reſtringi ad tempus conuẽtionis, & renunciationis, talis renunciatio ſeruiret de vento, ludibriò ſtaret, & nihil operata eſſet, ac prorſus remaneret ſine aliquo effectu operandi. At quando diſpoſitio concepta per verba præteriti temporis, vel præſentis, nihil operatur, ſi ſcd'm meum verborũ ſonũ capitur, tunc extẽditur ad tempus futurũ, adhoc, ut aliquid operetur. Ita Bal. Imol. Caſtr. & alij in l. ſi ita ſcripſiſſet. ff. legat. 2. Iaſ. in l. ſi quis ini quum. §. illud. in fi. ff. quod quiſq. iur. & in l. ſi ſtipulatus. §. cum ſtipulamur. numer. 4. ff. verbor. obligatio. vbi in ſpecie dixit, verba præ-
29 ſentis † temporis extendi ad futurum, quando nullum debitum purum reperitur, ſed tantùm in diem, vel ſub conditione. Idem Iaſ. in l. talis ſcriptura numero 32. & ſequent. ff. legat. 1. Hinc dixit Alexand. conſil. 170. column. 1. in 5. quòd diſpoſitio indiſtinctè prolata, ad fu-
30 turum non refertur, † niſi vitiaretur, ſi ad præſens tempus tantum reſtringeretur, & futurum non comprehenderet, ſequitur Crau. conſilio 252. column. 3. verſicul. ex alia, Burſa. conſil.
31 347. numer. 40. † & quòd nullo exiſtente debito puro, veniat tempus futurum in verbis præſentis temporis, vltra prædictos tradit Socin. in ſuis regul. littera V. regul. 1. limita. 3. Crau. in repet. l. 1. numer. 39. ff. leg. 1. ſicuti è conuerſo verba futuri temporis ad tempus
32 præſens reducuntur, † quando nihil deſideratur ad contractus perfectionem. deciſ. Mant. 114. num. 9.

Secundo conſidero, quòd quælibet diſpoſitio tàm in contractibus, quàm in vltimis vo-
33 luntatibus, debet † ſumi ſecundum tempus, quo ipſa diſpoſitio applicatur, ſeu reducitur, ad actum, & effectum ſortitur l. 1. C. ſacroſan. eccleſ. l. 1. ff. reſtam. l. 3. ff. adim. leg. & ita verbaliter tradit Matſil. de Bannit. verſiculo expectatur. numer. 11. vnde ſequitur, quòd dicta renunriatio debet referri ad tempus ſolutionis exequendæ per Dominos Morbiolos,
34 quia ante non potuerunt conueniri, & idcirco dicitur, quod, quãdo † actus importatus per verbum præteriti tẽporis, cadit ſuper eo, quod eſt de futuro, tunc diſpoſitio trahitur ad futurum. l. talis ſcriptura. iuncto §. fin. & l. ſequen. ff. legat. 1. & explicitè notat Roma. conſi. 333. numer. 3. ſequitur Menoch. conſil. 494. numero 26. maximè quando aliter non poteſt verificari, niſi ad futurum tempus trahatur, vnde
35 ſequitur † concluſio, quòd diſpoſitio, quæ aliter non poteſt verificari, refertur ad ea, quæ aliàs non venirent, licet verba improprientur. Bart. l. in l. fundus, qui locatus. ff. fund. inſtruct. Anguil. conſilio 66. numero 340. &

ideò

36 ideò † quando effectus verbi præſentis tem-
poris differtur in futurum, tunc tale verbum ſe
cundum futurum tempus iudicatur.l.filiam ver
ſic.reſeruentur.ff.aur.& arg.leg.quem text. ad
hoc citat Ang.conſ.261.col.1.Crau.in.l.1.nu.
33.ff.leg.1.

Tertiò addatur,quòd cum DD. Martellini
diſpoſuerint, ſeu ſibi prouiderint circa debitũ
Morbiolorum per verba prima facie in tẽpus
præteritum,vel præſens reſonantia,& ſuper ea
demmet ſolutione, & eorum credito per ver-
ba futuri temporis potuiſſent veriſimiliter ſibi
prouidere, tunc præſens ibidem deſignatum
comprehendit futurum,cùm ſit regulare,quòd
ſi fututum cõtingit in eodem ſubiecto, de quo
37 eſt † diſpoſitum in præſenti, quando ſuper fu-
turo potuit veriſimiliter diſponens prouide-
re, & cogitare, tunc tempus præſens ample-
ctitur futurum. Ita habetur in l.ſi ſeruitus.ff.
ſerui. vrba. & declarat Ang. conſ. 261. col.3.
num.3.in fin.Bal.conſ.112.nu.4. in 1.Crau. in
d.l.1.num.34.

Quartò neceſſariò dicendum eſt, præfatam
renuntiationem ad futuras moratorias militan
tes tempore ſolutionis referendam eſſe, aliàs
fuiſſet ſuperflue poſita. ſiquidem tempore con
uentæ renuntiationis,in quo fuit etiam data di
latio ſemeſtralis debitoribus ad ſoluendum,
moratoria non potuit nocere creditoribus pro
tali debito maturando poſt ſemeſtre,quia mo-
38 ratoria reſtringitur ad debita † contracta, &
maturata tempore impetrationis ipſius mora-
toriæ,non autem ad debita poſt impetrationẽ
maturanda,nec quando debitor incipit debe-
re poſt conceſſionem,argum. l.Aurelius.§. Ti-
tius Seio.& l.fin.§.Caio.ff.liber.leg. per quem
tex.ita decidit Guid.Pap.deciſ.109.quem ſe-
quitur Cuch.de morator.num. 101.diffusè D.
Surd.conſil.298.num.17.& ſeq.ſi igitur mora
toria obtenta non poterat nocere credito con
trouerſo,ſequitur creditores intellexiſſe de ob
tinenda,aliàs de ſuperflua cautione,& renun-
tiatione ſibi prouidiſſent, quod non eſt dicen-
39 dum, quia verba in contractibus † non debẽt
ſtare ſine effectu operandi. l.ſi quando.ff.lega.
1.c.ſi Papa.de priuil.in 6. & quòd in conuen-
tionibus ne Syllaba quidem ſtare debeat abſq;
virtute operandi. latè probat D. Surd. conſil.
243.numer.17.& hic ſeruit, quod dixi in pri-
mo fundamento ſcilicet, quod verba trahun-
tur ad tempus futurum, quando intellecta,
& redacta ad tempus præſens nihil operãtur.

Contraria de facili ſolluntur. Ad primum
enim reſpondetur illud procedere regulariter,
quando verba temporis præteriti, vel præſen-
tis in dicto tempore ſuum ſortiuntur effectum,
aliàs ſecus,quia ad futurum tempus extendun-
tur ad vitandam ſuperfluitatem,& inanitatem
actus, vel diſpoſitionis, & quando concurrit
veriſimilis mens creditoris diſponentis,& ip-
ſe actus, & diſpoſitio cadit ſuper eo, quod eſt
de futuro, ſeu effectus diſpoſitionis in ſolo fu-
turo tempore ſortitur effectum, vt ſupra latè
fuit probatum.

Ad ſecundum reſpondetur, admitti partici
pium præteriti temporis regulari ſecundum
verbum ſui temporis,& actum conſummatum
importare regulariter de ſui natura, ſed tamen
obſtant prædicta rememorata in reſponſione
primi obiecti, quæ adaptantur & huic ſecun-
do; ideo aliter non repetam.

Ad tertium pariter reſpõdetur,renuntiatio-
nem ſtricti iuris eſſe,nec factam dici,niſi quate
nus ex ipſo actu infertur de neceſſitate, & in-
terpretandam eſſe contra creditorem, ſed ta-
men hucuſque vigent præallegata, quia renun
tiatio non debet ſeruire deuento, & conſequẽ
40 ter debet extendi ad actum futurum, † quan-
do alio in tempore non poteſt aliqualiter o-
perari,& cadit ſuper eo,quod eſt de futuro,ex
cauſa tamen de præſenti, & ſuper actu in ſolo
futuro tempore effectum ſortiente,& vt latius
ſupra ex præallegatis videre eſt, & confirma-
tur,quia generalis renuntiato non comprehen
dit legitimam requirentem indiuiduam men-
tionem.l.ſi quando.§.& generaliter.C.inoffic.
teſtamen.D.Surd. conſil.215. numer. 5. atta-
men quando renuntiatio non poteſt in alio ve
41 tificari, comprehendit † legitimam Soci. iun.
conſil.136.numer.18.in 1. cum multis relatis
per D. Surd. conſil. 299. numer. 12. & 13.&
prius conſil.143.numer.32. & ita patet renun-
42 tiationem,vtcumque ſtricti iuris,† extendi ad
caſum exceptum,quando alio in caſu non po-
teſt verificari.

Ad quartum reſpondetur, ad ignorata non
extendi renuntiationem, quando illud ius eſt
43 penitus abſconditum, & † ignoratum ipſi re-
nuntianti re, & ſpe, vt putà ſi ſit ius ſuperue-
niens de futuro,& ex cauſa de futuro, aliàs ſe-
cus,vt in præſenti caſu.nam Morbioli cogita-
runt poſſe obtinere ſaluum conductum à Prin
cipe reſpectu præſentis debiti, cùm illi ſpeci-
fice renuntiauerint,& ideo dicuntur renuntiaſ
ſe iuri ſibi competenti in ſpe,licèt non re, vel
effectualiter, & merito dicta renuntiatio inclu
dit futurum ius in ſpe ſuper cauſa de præſenti,
cum de illo fuerit facta indiuidua mentio Bar.
in l.1.numer.3. verſic. quandoque eſt aliquod
ius,quod non competit.C.pact.D.Surd.conſ.
267.num.5.

Nec replicetur nullam ſpem probabi-
lem conſiderari in gratia dependente à Prin-
cipe, cuius factum ab eius voluntate depen-
dens reputatur inter impoſſibilia, & inter for-
tuitos caſus.

Quia reſpondetur, quod tale factum Princi
pis conſonat iuris diſpoſitioni ſancientis, Prin
cipem poſſe tales annales, imò & quinquenna
les, ac vlteriores dilationes debitoribus con-
cedere pro eorum tutela aduerſus creditores,
l. quoties. l. vniuerſa. C. precib. Imperat. offer.
latè Cuch. de morator. per tot. Theſaur. deciſ.
186. D. Surd. conſil. 299. & ideo Morbioli pu
tarũt, tales dilationes potuiſſe veriſimiliter ob
tinere, cùm illi expreſsè renuntiarunt, quia re-
44 nuntiatio; † quæ dicitur priuatio, ſupponit
habitum. Soci. conſi. 189. col. 1. Modo factum
dependens a Principis voluntate dr̃ impoſſi-
bile culpoſis, negligentibus, ac nõ recurrentib.
ſeu non quærentibus grãm à Principe, ſecus re
45 currentibus, ac implorantibus † gratiã, nam
iſtis talibus non adſcribitur Principis volun-
tas, vt quid impoſſibile, maximè petentibus
gratiam iuri conſentaneam, quam veriſimili-
ter Princeps eſt conceſſurus, & quam Prin-
ceps ſolet alijs indulgere ſecundum Rip. in l.
in quartam, num. 164. ff. ad l. falcid. Paleot. de
noth. & ſpur. cap. 28. nume. 4. Medic. de caſib.
fortuit, par. 1. quæſtio. 5. nu. 12. Dicitur inquam
impoſſibile factum Principis, quia non poteſt
à priuatis cogi ad faciendum implorata, vel
petita, Boſſ. tit. de Principe, num. 152. non au-
tem in eo conſideratur impoſſibilitas reſpe-
ctu indultus gratiæ, & liberalitatis, cum pro-
prium ſit Principis gratioſum eſſe in honeſtis
46 petitionibus † ſubditorum, & illis eſse muni-
ficum. D. Surd. conſi. 199. num. 22. 23. ca. 1. de
donat. Iaſ. conſil. 103. nume. 3. in 4. Maſcar. de
probat. concluſ. 184. nu. 34. Meno. conſil. 307.
num. 12. Et ideo non excuſatur à culpa, qui eſt
47 negligens in recurrendo, † vel ſupplicando
Principi, ſed illi imputatur, qui licentiam,
vel gratiam non petierit, cum vnuſquiſque
debeat vti omni ſuo poſſe ad obtinendam gra-
tiam à Principe ſibi proficuam, vel alteri per-
miſsam, alias culpa notatur. Ita Bald. conſil.
395. colu. 1. in 2. Caſtr. conſil. 433. col. 3. in 1.
Roma, conſil. 332. col. 2. Crau. conſi. 64. in fin.
Rimin. iun. conſil. 115. num. 54. Medic. dict. q.
5. nume. 12. & ſeq. Meno. conſil. 531. numer. 6.
48 etiamſi † talis gratia non ita de facili ſoleret
concedi. Idem Crau. conſil. 121. num. 10. Vn-
de in propoſitio infero, quòd cum debitores
verbatim renuntiauerint ſecuritati, tenet talis
renuntiatio vtcumque dependens a Principis
libito, vt in indiuiduo tradit Deci. conſi. 352.
num. 8. ſequitur, D. Surd. conſi. 299. nume. 16.

Ad quintum reſpondetur, concedi, quòd in
qualibet diſpoſitione dicitur reſeruata autho-
ritas ſuperioris; At hic non fuit reſeruata, ſed
49 derogata vigore renuntiationis ſpecificæ, &
merito non poteſt vti tali beneficio morato-
riæ ipſe renuntians, vt dixi, ex Deci. conſ. 352.
numer. 8. Surd. conſil. 299. numero 16. quia in
inuitum beneficium non confertur.

Ad illud autem, quod dicebatur, nempe,
Principem poſse de ſtilo, & conſuetudine
concedere ſecuritatem aduerſus debitum iu-
ratum, maximè non tollendo, ſed debilitan-
do ad tempus vires iuramenti, ſeu impedien-
do actionis exercitium creditori, & potiſſimũ
cùm per prorogationem nouam diſpoſitionẽ
non inducentem nõ dicatur Princeps manus
imponere ad actum iuratum.

Reſpondetur primò, id nequaquam admit-
ti, quia cum iuramentum ſit de requirentibus
mentionem indiuiduam, Princeps non dicitur
50 illi † voluiſse derogare, & ſi id voluiſset, illud
expreſſiſset, vnde ſequitur cenſeri neglectum,
vel omiſsum in moratoria non contentum. l.
vnic. §. ſin autem. C. caduc. tollẽ. l. apud Labeo
nem. §. hoc edictum. ff. iniur. Affl. dec. 111. nu.
9. Continet enim moratoria præiudicium cre-
51 ditorum, ideo ſtricti iuris eſt, & † ſtrictè inter-
pretandum. Bello. conſil. 52. nume. 3. & conſe-
52 quenter intelligi debet, † vt minus lædat ius
commune, quam ſit poſſibile, Bal. in l. non ſine.
C. bon. quæ liber. Nam Princeps concedendo
53 dilationem debitori † ad ſoluendum, dicitur
diminuere debitum, l. circa legem. l. in quanti-
tate. §. in diem. ff. ad l. Falc. nam ſicuti citò ſol-
54 uens bis ſoluere dicitur † Caſtr. in l. qui ſoli-
dum. ff. ſolut. ita tardius ſoluens minus ſoluere
dicitur Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſs. 18.
55 num. 34. Bertaz. conſil. ciuil 114. nume. 25. Imò
non dicitur vere ſoluere, qui minus re, tempo-
re, vel aliter ſoluit. Burſa. conſi. 113. nu. 30. Ad-
datur, Principem per talem moratoriam dici
56 venire contra partium contractum, quod fa-
cere non debet, nec iuridicè poteſt, Natta con
ſil. 591. nu. 9. modò cùm moratoria contineat
vnum quid contra diſpoſitionem iuris commu
nis, nempè dilationem debiti contra partium
conuentionem, non debet aliud inconueniens
continere, nempè vt in generali ſermone con
tineatur iuramentum, aliás priuilegium conti-
neret plura † ſpecialia. Ita in ſpecie firmat Se-
57 raphi. de iura. priuil. 22. n. 59. Farin. q. 59. n. 12.

Reſpondetur etiam ſecundò, vnico verbo,
prædicta poſse procedere, quando in ſpecie
prorogationi, ſeu ſecuritati à Principe emanan
ti non fuit expreſsè derogatum, vt in caſu no-
ſtro, vt dixi ex Dec. & Surd. locis proximè ci-
tatis, quibus addo in propoſito moratoriæ vi-
dendum Cagnol. in l. 2. num. 143. ante fin. ver
ſic. & ideò ſis cautus. Nec eſt verum in præſen
ti facti ſpecie, quòd talis prorogatio dicatur v-
nus, & idem actus cum tempore conceſso pri-
mordialiter, & prorogato. Quia ſecuritas fuit
impetrata per nonnullos menſes poſt finitum
ſemeſtre, adeo quod ſecuritas non ſapit proro-
gatio-

1 gationem,& conſequenter nec actus vnitatē,
ſed nouam,ac ſeparatam diſpoſitionem.Ita Ga
br.titul. de dilat.concluſ.3. Caballi.milleloq.
127.& 161.Soc.iun.conſil.39.in 1. Quinimò
cum moratoria ſit annalis, non ſapit proroga-
tionem ſemeſtris,quia prorogatio requirit om
59 nimodam ſimilitudinem actus, † vel temporis
prorogati cum omnibus ſuis qualitatibus, Idē
Gabr.de dilat. concluſ. 2. nume.4. vbi alios
60 adducit, † quia, quando primo actui aliquid
additur, noua res efficitur, & nouus actus in-
ducitur, latè D. Surd. conſil. 202. nume. 8.
& 9. vbi ſubiungit, prorogationem dici idem
cum prorogato,quādo eſt eiuſdem formæ, ſed
61 ſi mutatur, † eſt quid diuerſum. Vel ſaltem nō
poteſt dici prorogatio,ſi fit in plus,ſed tantùm
ſi fit in minus,vel tantundem.Bald. conſi. 101.
colum fin.verſi.venio ad quintum,in 3.diffusè
Gabr.d.tit.de dilatio.concluſ.4.vbi numer.2,
poſt Cuman. ait, quòd ad maius tempus dici-
tur protelatio, ad minus,vel tantundem reno-
uatio.

Tandem ex abundanti pro complemento
iurium Dominorum de Martellinis non vide-
tur omittendum, quod debitores iſti non de-
bent ex alio gaudere beneficio dicti ſaluicon-
ductus, tamquam cōtinentis vitium cuiuſdam
ſubreptionis.ſiquidem vltra ſemeſtre conuen-
tionale,aliud ſemeſtre gratis condonarunt cre
ditores iſti ſuis debitoribus, cùm dies ſoluen-
di ceſſerit die 11.Martij proximè præteriti. Vn
de veriſimile non eſt,quod Princeps voluiſſet
62 grauare † creditores duplici onere, illoſmet
de bono opere lapidando, ſi ſciuiſſet debi-
tores aliam dilationem à creditoribus gra-
tis habuiſſe. ſicuti igitur non prodeſt morato-
63 ria debitori tacenti † impetrationem alterius
dilationis ſibi datæ à Principe,ſed irritatur ob
vitium ſubreptionis, vt poſt Rebuff. aduertit
Meno.de arbitr.iud.caſu 203.num. 28. Farin.
d.quæſt.29.num.31.ita idem dicendum eſt ob
taciturnitatem dilationis obtentæ à debitore,
quia vtrobique militat eadem ratio grauami-
nis creditoris, & indiſcretionis debitoris.
Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Libertati Eccleſiaſticha per indirectum non eſt derogandum.*
2 *Statuta laicorum quando non ligent clericos.*
3 *Vbi agitur de libertate Eccleſia, cognoſcitur cauſa coram Iudice Eccleſiaſtico.*
4 *Fructus rei Eccleſiaſticha non ſunt Eccleſiaſtici*
5 *Hipotheca non datur in re propria.*
6 *Mutatione perſona mutatur priuilegium;*
7 *Priuilegium conceſſum rebus propter perſonam extinguitur mutata perſona.*
8 *Laicus emphyteuta Eccleſia tenetur ad collectas propter fructus.*
9 *Diſpoſitio laicorum facta ſuper utili dominio emphyteutarum Eccleſia tenet.*
10 *Conductores rei Eccleſia ſoluunt gabellam pro fructibus.*
11 *Coloni bonorum Eccleſia non gaudent priuilegij fori Eccleſiaſtici.*
12 *Immunitas eſt odioſa & eſt reſtringenda.*
13 *Immunitas præſumitur perſonalis.*
14 *Obſeruantia ſubſecuta declarat qualitatem immunitatis conceſſa.*
15 *Non dicitur damnificata Eccleſia quando per indirectum lucrum amittit.*
16 *Reſpublica non tenetur pro Eccleſia commodis difficultates in rebus proprijs inuenire.*
17 *Fraudem non committit qui ſe ipſum plus altero diligit.*
18 *Contra libertatem Eccleſia quando quid ordinatum dicatur.*
19 *Eccleſia fauendum, ſed laicorum iuriſdictio non turbanda.*
20 *Onus Gabella quando ſolui debeat de fructibus rerum Eccleſia.*
21 *Ementes a Principe ſoluent Gabellam.*
22 *Negata qualitate feudalitatis loci ordinarius Iudex eſt.*
23 *Iudex Eccleſiaſticus non cognoſcit quando articulus excedit terminos ſimplicis iuriſdictionis.*
24 *Iudex Eccleſiaſticus debet conuocare Iudices laicos de quorum intereſſe agitur.*
25 *Qui eſt in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis in ea eſt manutenendus.*

ARGVMENTVM.

Emptores fructuum collectorum ſuper prædijs Eccleſiæ, ac conductores eorundem prædiorum teneri ad Gabellæ ſolutionem, breuiter, ac doctè reſpondetur.

CONSILIVM XXXI.

Actiones meæ à Domino.

VErtitur quæſtio, An emptores fructuum collectorum ſuper Curijs, ſeu prædijs Epiſcopatus Mantuæ, necnon & conductores dictarum curiarum, teneantur ſoluere gabellam, vectigal, datium, & pedagiū pro exportatione, ſeu abductione dictorum fructuum intra, vel extra ciuitatem.

Ex

Ex parte conductorum, & emptorum fuit
dictum, ad tale onus gabellæ &c. non teneri.
Quia ex hoc dicitur per indirectum derogatū
Eccleſiaſticæ libertati, & inferri uiolationem
reali immunitati Eccleſiaſticę, vt in puncto cō
1 ſuluit † Burſ. conſil. 25. & conſil. 42. & conſil.
452. ex quo per ſolutionem datij vilius ven-
duntur fructus, & vilius locantur prædia, ſicu-
ti per immunitatē vtilius, ac maiori pretio ven
duntur, & locantur. Vnde ſequitur tale onus
ſoluendi gabellam eccleſiæ damno cedere. de
ciſ. Mant. 101. numer. 10. D. Surd. conſil. 301.
numero 30. & conſequenter id non debet to-
lerari.

Secundò nullum ſtatutum, ordo, vel procla
ma laicorum ligat clericorum perſonas, vel bo
2 na, quando directè, † vel indirectè eos, vel ea
afficiunt reddendo, clericos, vel illorum bono
rum adminiſtratores timidiores, cùm id tandē
redundet contra eccleſiæ libertatem, vt colli-
gitur ex Gram. deciſ. 61. Neuiz. conſil. 39. nu.
2. Rolan. conſil. 29. n. 16. in 2. deciſ. Mant. 26.

Tertiò allegatur, quòd iſtius articuli cogni
tio, & deciſio debet ventilari, & terminari in
3 foro, & coram iudice eccleſiaſtico, † cùm aga
tur de violatione eccleſiaſticæ libertatis. Dec.
conſ. 171. num. 3. Rolan. conſ. 2. num. 37. in 2.
Bart. in l. Titia. nu. 4. & ſeq. ff. ſol. matr. Bal. in l.
generaliter. num. 2. & verſi. & per hoc. C. epiſ.
& cler. Didac. pract. q. c. 33. col. 1.

Ego tamen arbitror præfatos conductores,
& emptores ad prætenſam gabellæ datij &c.
ſolutionem teneri. Quia fructus à ſolo ſepa-
4 rari non dicuntur † pars rei, ſoli, ſeu fundi.
l. fructus. ff. rei vend. Cepha. conſ. 131. nu-
me. 15. dec. Mant. 97. numero decimo. Aliud
ergo eſt curia eccleſiæ, aliud fructus à curia ſe
parati. Ideo etſi curia ſapit eccleſiæ immunita-
tem, non vtique id dicendum eſt de fructibus
inde à cōductore perceptis, cùm fructus è fun-
do eccleſiæ percepti nullo modo dicantur q̄d
eccleſiaſticum, maximè recollecti à conducto
re, cùm ſub dominio eccleſiæ non ſubſiſtant,
idem dico de emptore talium fructuum, vt in
terminis poſt alios tradit Rolan. conſ. 61. num.
15. in 4. Ratio eſt, quia fructus percepti è fun-
do locato dicuntur tacitè obligati locatori
pro penſione. l. in prædijs. ff. quib. mod. pigno.
ergò ſunt proprij ipſius conductoris, non au-
tem domini locatoris, quia nō datur hypothe
5 ca in re propria, † vt in terminis arguit deciſio.
Mant. 97. num. 4. & ſeq. ac per totam. vbi deci
ditur in generali obligatione locatoris non cō
tineri fructus prædij locati à conductore per-
ceptos, tamquam conductoris præcipuos. Mo
dò ſi tales fructus à ſolo eccleſiæ ſeparati ſunt
conductoris, ſequitur illos ſub clypeo eccle-
ſiæ non militare, nec illius immunitate gaude-
6 re poſſe, † quia mutatione perſonæ mutatur rei
ſtatus, & extinguitur priuilegium Eugen. conſ.
92. num. 4. & 5. latè in puncto Rolan. conſ. 61.
num. 5. vſque 10. in 4. D. Surd. conſil. 301. nu.
90. & ideo emptores, & conductores prædicto
rum fructuum ad talem gabellæ ſolutionem te
nentur Rolan. d. conſil. 61. per tot. Surd. dicto
conſil. 301. num. 89. 90. latè Ripa de Peſte, ti-
tul. de remed. ad conſerua. vberta. nume. 128.
& ſeq. Gabr. tit. de reg. iur. concluſ. 2. num. 65.
& ſeq. cùm priuilegium conceſſum rebus pro-
7 pter perſonam extinguatur † mutatione perſo-
nę, vt in puncto ſcribit Natta conſil. 218. num.
7. 8. Hinc in ſimili dicitur, laicum emphyteutā
8 eccleſiæ teneri ad collectas propter † fructus
è fundo eccleſiæ perceptos, licet ad eas eccle
ſia non teneretur. Ratio diuerſitatis eſt, quia ec
cleſia de ſui natura eſt exempta, & emphyteu-
ta colligit fructus iure ſuo proprio, non eccle-
ſiæ. Natta conſil. 114. num. 19. Pariter dicitur,
9 quòd diſpoſitio laicorum facta ſuper vtili † do
minio emphyteutarum eccleſiæ & ſuper fructi
bus pro tempore, quo dictum dominium, & fru
ctus erant apud laicos, tenet, & nullum fit ec-
cleſiæ pręiudicium, cui ſoluitur canon pro tem
pore, quo res apud laicum exiſtit, Putp. conſil.
332. num. 9. verſic. tertiò contingit, nec mīrū,
quia verè tale vtile dominium, & fructuū per
ceptio eſt quid laicale, deciſ. Mant. 160. num.
16. & ſeq. Concludendum igitur eſt, tales em-
ptores & conductores, pro dictis fructuum
exportationibus ad gabellæ ſolutionem adſtri
ctos eſſe, quòd etiam vltra prędicta non negat,
imò admittit Burſat. in dicto conſil. 25. nu-
mer. 3. & dicto conſil. 42. numer. 14. in op-
poſitum adductus. Idem repetit in conſil.
258. numer. 25. 26. & 30. vbi etiam poſt Bero.
ſubiungit, conceſſionem alicui datam extrahē
di fructus non extendi ad colonos. Idem repe
tit. conſil. 452. num. 17. dicens, abſolutum eſſe,
tales fructuum emptores ad gabellam teneri.
& ideò dicendum eſt eo ipſo, quod fructus e-
xeunt è manibus clericorum, effici bona priua
torum, & oneribus gabellæ Datij &c. ſubia-
cere.

Addatur etiam ex abundanti colonos dicta
rum curiarum, emptores fructuum, & condu-
10 ctores prædictos † nō gaudere priuilegio fori
eccleſiaſtici. Gabr. conſil. 37. n. 4. in 2. Theſau.
de. 22. Meritò igitur ad ſolutionem gabellæ de
bitæ vigore ordinum, & ſtatutorum Ducalium
tenentur, cum par ſit forum ſortiri, & ſtatutis li
gari, vt in ſimili docet poſt alios Meno. conſil.
1000. num. 46. & ſeq.

Nec obſtant in contrarium adducta. Ad pri
mum enim reſpondetur, quòd immunitas com
petens epiſcopatui non eſt realis reſpectu fru-
ctuum, & conductorum, vel fructuum empto-
rum,

Digitized by Google

rum,nec id dicit Burſ.in locis præmemoratis,
cùm agat de immunitate à factionibus, & bri-
ghis impoſitis ratione prędiorum,& ſuper ter-
ris,ad quas non tenetur eccleſia.Id inquam eſt
diuerſum a caſu præſenti controuerſo, vt ſatis
patet ex ſupra,&infraſcriptis.Immunitas enim
11 eſt odioſa ſtricti iuris, † ac ſtrictè interpretan-
da, & ideo immunis ab vna re, vel pro parte
rei,non dicitur immunis pro alijs,vel pro toto,
Cepha.conſ.553.nume. 12,13.& 14.D.Surd.
conſ.278. num. 2. cùm id ſit contra publicam
vtilitatem,idem Ceph.vbi ſupra.num.15.Me
ritò alio non conſtito, immunitas præſumitur
12 perſonalis, & † conſequenter ad ſingulares
ſucceſſores non tranſit.l.ſemper. §. immunita-
tis.ff.iur.immu.Eugen.conſ.92.num.6.D.Sur.
conſ.262.nume.6.& in terminis noſtris Natta
conſ.218.num.9.Gabr.titu.de regul.iur.con-
cluſ.2.num.66.verſicu. declara quia in dubio,
Burſa.d.conſ.258.per diſcurſum.ſi enim appa
rere poſſet,immunitatem epiſcopatus compre
hendere fructus,& illorum emptores, & præ-
diorũ cõductores, vtique de realitate immuni
tatis non eſſet ambigendum, ſed de hoc non
conſtat,ſed benè potius contrarium. ſiquidem
patet ex priuilegijs à Sereniſſimis Ducib.præ-
deceſſoribus conceſſis Reuerẽdiſſimis epiſco
pis Boldrino de anno 1568. & Epiſcopo Mar
co Gonzagæ de anno 1575. ſub nominibus
proprijs,non autem dignitatis ipſorum epiſco
porum,& ob eorum qualitates,virtutes,ac me
rita nullam realem immunitatem pro fructibus
13 epiſcopatui vnquam competijſſe, † ergo nec
in præſentiarum dicendum eſt, quia ex ſeque-
la facti, & ex ſubſecuta obſeruãtia declaratur,
& dignoſcitur qualitas immunitatis conceſſæ,
vt etiam in propoſito aduertit Burſat. dicto
conſilio 258.numer.19. D.Surd. conſil.262.
numer.46.

Nec eſt verum, quod dicatur violata liber-
tas eccleſiæ per indirectum, ex quò per ſolu-
tionem gabellæ vilius venduntur fructus,ac vi
lius locantur prædia,cùm plus vendatur,ac lo
cetur res libera,quàm onerata.l.ſi venditor. §.
fin.ff.ſeru.export.

Reſpondetur enim,tale grauamen eccleſiæ
non eſſe conſiderabile in pręſenti caſu,cũ con
ſiſtat in maiori lucro,nõ autem in damno,ſi (in
quàm) tales fructus non eſſent ſuppoſiti peda-
gio,vel gabellæ,pinguior merces,ac altius pre
tium ſolueretur eccleſiæ, non autem ex peda-
gio,& gabella damnificatur eccleſia, quia nil
habet commune gabella fructuum iſtorum cũ
eccleſia,vnde ſequitur,quòd tantummodo de
14 bet haberi ratio, † quando eccleſia per indire
ctum damnum patitur, non autem ſi per indire
ctum lucrum amittit, vt in pręſenti caſu, ita in
terminis tradit Bal.conſi.496.nu.3.& 4.vſque
ad fin.in 4.Ripa de Peſt.tit.de remed. ad con-
ſer.vbert.num.128.verſicu.ad rationem verò
ſupra allegatam,vbi ſubiungit ciuitatẽ,& Rem
publicam non teneri pro eccleſiæ commodis
15 difficultates † in rebus proprijs inuenire per
l.2.C.ſerui.& aq.Hinc dicitur valere ſtatutum
laicorum in eccleſiæ præiudicium in quæren-
dis,licet non in quæſitis.Bal.in rubr.ext.de cõ
ſtitut.colum.2.verſic.Quæro an valeat ſtatutũ.
Anch.conſ.11.vbi inter cætera dicit in propo
ſito, quod fraudem non dicitur committere il
16 le,† qui ſeipſum plus altero diligit. Idem poſt
alios probauit Barbat.conſ.41.colum.2c.in 1.
Deci. conſ.269.nume.9.Baiar.ad Clar.quæſt.
77.nume.37.Nam tunc dicitur ordinatum cõ
17 tra libertatem eccleſiæ, † quando illi, vel ec-
cleſiaſticis perſonis auferuntur ea,quæ ipſi,vel
ipſis aliàs fuerunt conceſſa à iure communi,
vel ſpeciali.c.quæ in eccleſiarum.ext. de con-
ſtitut.cap.fin.de immun.eccleſ.in 6.& ita poſt
Cyn.Barto.Bald.Salic. Fulgoſ. & alios firmat
Natta conſil.280.nume.2.Neuiz.conſ.39.nu-
me. 6. ſed iſta ſolutio gabellæ per emptorem
fructuum,& conductorem prædiorum ab ec-
cleſia reſpectu fructuum collectorum,non cõ
18 cernit intereſſe eccleſiæ,cum nullibi pateat ali
quo iure talem immunitatem eccleſiæ fuiſſe re
ſpectu iſtorum fructuum venditorum,& loca-
torum,conceſſam,ſed intereſſe priuatorum, &
eſt materia prorſus diuidua ab eccleſia, ideo
de vno caſu ad alium non infertur. Quo fit,vt
licet eccleſiæ ſit fauendum, non tamen per
19 hoc laicorum iuriſdictio turbari debet, capit.
nouit.de iudic. Ita Natta d.conſil.280. nume.
3.& 4.

Reſpondetur etiam ſecundo modo, taliter
diſtinguendo. Aut onus gabellæ eſt annexum
immediatè contractui geſto per laicum cum
20 eccleſia,vel clerico, † & tunc procedit obie-
ctum,quia ſi contrahens cum eccleſia,vel cle-
rico tenetur ad datium contractus,dicitur ec-
cleſia per indirectum damnificata, ex quo tan
to vilius venderet,& locaret. Aut onus gabel-
læ eſt adiectum actui ſeparato à cõtractu iam
geſto cum eccleſia, vt eſt,quando emptor, vel
conductor ab eccleſia vult fructus emptos, &
recollectos aliunde in ciuitate, vel extra ex-
portare, cuius exportationis cauſa gabella pe-
titur,& tunc omnimodè ſolui debet, quia tale
factum exportationis emptoris, vel conducto
ris nil habet commune cum eccleſia, Ita ſin-
gulariter Bald.conſil.31.nume.2.verſicu.nam
aut onus gabellæ eſt annexum, in 1. Ioan. de
Amic.conſ.18.num.13.Sylua. conſ.9. nu. 19.
verſic. & hanc concluſionem noſtram,clarè &
optimè declarans Meno. conſil.136. nume.19.
20.Rolan.conſil.61.numer.18.19.in 4.Gabr.
conſil.161.per totum in 2.Rim.iun.conſ.724.
nu-

num.48.49.D.Surd.conſ.307.nu.8. & 9. Laderch.Imol.conſ.103.num.14.

Reſpondetur tertio, quod ſicuti ementes à fiſco, vel à Principe tenentur ad datia pro ex-
21 portatione talium rerum emptarum.† Peregr. de iur.fiſci lib.6.titul.5.num.26. vbi ait,tali in caſu ſtandum eſſe formæ priuilegiorum. Idem ergo in emptore ab eccleſia, cui fiſcus æquiparatur.

Ad ſecundum reſpondetur, per talem ſolutionem gabellæ præſtandam ab emptore fructuum,vel conductore, nequaquam inferri timiditatem eccleſiaſticis perſonis. Fateor enim tunc id dici factum contra libertatem eccleſiæ, quando eccleſiæ priuilegio derogat, vel quando clericos opprimit,laicos audaciores, & clericos timidiores reddẽdo, vt ſcribit Bal. in rubr.extr.de conſtit.num.3.Socin. in c. nouerit.nu.4.ver.& ex prædictis.de ſent.excom. At tale onus ſoluendi nil participat cum eccleſia, vel clericis, nec illorum derogat priuilegijs,vt ſupra dictum eſt,ergo.

Ad tertium reſpondetur,hic agi de re merè profana,cùm fructus iſti per contractum venditionis, & locationis efficiātur proprij ipſorum emptoris,& locatoris, adeo quod talis exemptio,vel onus gabellæ reſpectu dictorum fructuum nil habet in ſe eccleſiaſtici;vnde ſequitur,cognitionem puncti,ac deciſionem ſpectare ad iudicem ordinarium loci, vel ciuitatis, non ad iudicem eccleſiaſticum. ſicuti in ſimili dicimus, quod negata qualitate feudalitatis,
22 prętenſus dominus directi non eſt iudex,†ſed ordinarius loci.latiſſimè D. Surd. conſil. 286. nu. 8. & ſeq.

Reſpondetur ſecundò, tunc iudicem eccleſiaſticum debere cognoſcere, quæſtionem vertentem inter ſe,& iudicem laicum,quando pũctus conſiſtit in ſola iuriſdictione, vt putà an delinquens ſit clericus, necne, & ita procedit obiectum,nam tunc propter maiorem authoritatem iudex eccleſiaſticus debet cognoſcere, vt etiam vltra allegatos in oppoſitum diffusè notat Farin.lib.1.quæſt.crim.8.num.33. At ſe-
23 cus † quando articulus excedit terminos ſimplicis iuriſdictionis,& concernit intereſſe, ac commodum Eccleſiæ: Tunc etenim non poteſt iudex eccleſiaſticus cognoſcere de ſua iuriſdictione, vt hic, vbi talis cognitio concernit immunitatem prætenſam ab ipſa Eccleſia reſpectu maioris lucri conſequendi à ſuorum fructuum emptoribus; & prædiorum conductoribus.Ita optimè poſt Innoc. & alios firmat Alex.conſ.1.nu.9. 10. & ſeq. in 5. aliòs congerit,& ſequitur D.Surd. conſ.286.nu.14.& ſeq. Meritò præfata cognitio ad ordinarios iudices ciuitatis pertinet, qui non poſſunt dici iudices in cauſa propria, vt eſſet epiſcopatus, ſi de tali articulo cognitionem haberet.

Reſpondetur tertio ex abundanti,quod ſuppoſito (nequaquam tamen conceſſo) talem cognitionem ob reuerentiam ſpectare ad iudicẽ Epiſcopatus,attamen deberet conuocare iudices laicos prætendentes talem cognitionem
24 ad ſe pertinere, † cum agatur de eorum intereſſe.tex.in c.ſi iudex laicus.de ſent. excomm. in 6. Mille.in prax.§.fori præſcriptio.fol.mihi 94.num.10.Boſſ.tit.de for.compet.nu.151.& 155.Farin.d.quæſt.crim.8.nu.37.

Reſpondetur quartò, tale controuerſiarum genus ſemper a Magiſtratibus laicis, & ſupremis ciuitatis Mantuæ fuiſſe cognitum, & deciſum,non autem coram, vel à iudice Epiſcopa-
25 tus,ergo & iſta† eſt ab illis decidẽda, in termi nis Gabr.conſil.37.nu.12.in 2.quia quaſi poſſeſſio iuriſdictiònis probatur ex ſententijs condemnatorijs,& abſolutorijs,ſicuti etiam probatur per exactiones gabellarum.Ita poſt multos nouiſſimè tradit Meno.conſ.1000. nume.7.8. & ita concludo in gratiam Cameræ Ducalis. ſaluo ſemper &c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 *Qualitates ſtatuti probare tenetur qui ex eo agit.*
2 *Agnatio verificatur tantummodo in legitimis perſonis.*
3 *Statutum de ſucceſsionibus non habet locum in baſtardis.*
4 *Agnatum ſe dicens debet ſe talem probare.*
5 *Agens ad ſucceſsionem virtute alicuius ſtatuti tenetur probare nedum deſcendentiam,& generationem,ſed etiam generis legitimitatem præcipue parte opponente contra de magis com.nu. 11.& plur. ſeq.*
6 *Filiationis quaſi poſſeſsio non ſufficit in deciſorijs,ſed requiritur vera probatio ſubſtantia matrimonij.*
7 *Filiatio ex parte matris dicitur facilis probationis,cum mater ſemper ſit certa.*
8 *Matris aſſertio probat ſpurietatem, contra numero 34.*
9 *Illegitimitas probatur per famam, ſicut legitimitas.*
10 *Filiatio non probatur per nominationem alterius parentis, ſed vtriuſque.*
11 *Deſcendentiam a primo gradu tranſuerſali probare ſufficit vbi tractatur de ſucceſsione.*
12 *Filiationis,& agnationis quaſi poſſeſsio nedum datur,ſed & fraternitatis,& vlterioris conſanguinitatis.*
13 *Quaſi poſſeſsio filiationis probatur ex nominatione,tractatu,fama,educatione confeſsione, cognitione,& cetera id genus.*

Qua-

14 *Quaſi poſſeßio filiationis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium nedum in poſſeſſorio, ſed etiam in deciſorÿs, ſeu petitorio vbi de magis com & num 29.*

Qualitas ſeu quaſi poſſeßio quando non repugnat origini transfert onus probandi in aduerſarium, ex quo ſatis probat rem ita ſe habere.

15 *Probationes exactæ non requiruntur ubi cadit quæſtio ſuper aliquo articulo incidenti, ſed vbi principaliter tractatur.*

16 *Quæſtio incidens dicitur quæ non fuit deducta prĩcipaliter propter ſe ſed ꝑpter aliud & n. 30.*

17 *Quaſi poſſeßio filiationis ſeu præſumptiua probatio in antiquis admittitur etiamſi agatur contra extraneos.*

Filiatio, & conſanguinitas in antiquis eſt difficilis probationis.

Nominatio ſola in antiquis probat filiationem, agnationem & conſanguinitatem.

18 *Tempus antiquum dicitur in materia probationis excedens quadraginta vel quinquaginta annos, vel aliàs remittitur iudicis arbitrio.*

19 *Quaſi poſſeßio legitimitatis transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*

20 *Legitimitatis quaſi poſſeßio probatur, quando quis fuit admiſſus ad actum ad quem non admittuntur, niſi legitime nati.*

21 *Teſtis vnicus facit indicium, & præſumptionem ad conſtituendum aliquem in quaſi poſſeßiore legitimitatis.*

22 *Identitas nominis agnationis facit præſumere identitatem ſubſtantiæ agnationis.*

23 *Denominatio agnationis inducit quaſi poſſeßionem veræ agnationis & familiæ, ita ut transferat onus probandi in aduerſarium.*

24 *Quilibet præſumitur legitime natus, & ex legitimo matrimonio, ideo allegans naturalitatem, debet illam probare ſecundum magis com. opin.*

25 *Probationibus exiſtentibus hinc inde paribus illæ præualent, quæ magis fauent legitimitati, & num 38.*

26 *Legitimitas dicitur probata eo ipſo quod fuit probata filiatio, niſi contrarium doceatur.*

Idque procedit etiam quando dubitatur ex quibus parentibus quis ſit natus.

27 *Filius quando dubitatur de eius ſtatu, & ex qua matre natus ſcilicet an ex coniugata uel ſoluta præſumitur capax inſtitutionis & hæreditatis.*

28 *Tempus vltimum inſpicitur quando agitur de ſtatu perſonæ.*

Data uarietate temporum poſteriora ſpectantur.

Fama famam elidit.

Pater ſi aliquando noĩauit filiũ pro baſtardo, deinde pro legitimo ſtatur noĩationi legitimitatis.

31 *Filiationis probatio ex parte matris non requiritur vbi tractatur de ſucceſſione patris, & non matris.*

32 *Probatio præſumptiua admittitur etiam in probanda filiatione ex parte matris.*

33 *Confeſſio alicuius ſe eße baſtardum, probat & nocet quando profitetur ſe publice & communiter appellari talem ſecus uero ſi perfunctoriè.*

34 *Nominationi patris, & non matris ſtatur in probanda legitimitate, & num. 41.*

35 *Pater nominans unum pro filio ſuo, licet vlterius non progrediatur, intelligitur nominaſſe vti legitimum & naturalem maximè in antiquis.*

36 *Teſtis deponens de auditu informi non probat.*

37 *Præſumptio iuris æquiparatur quaſi poſſeßioni, & transfert onus probandi contrarium in aduerſarium.*

Preſumptio iuris, contraria præſumptione tolli nequit ſed tantum per validiores probationes.

39 *Matrimonium præſumptum, ſeu per coniecturas probatum ſufficit ad inducendam legitimitatẽ*

Non probat tamen in præiudicium tertÿ, licet ſecus contra tertium.

40 *Spurietas non probatur per teſtes de auditu deponentes quod ita dicebatur.*

Non probatur etiam per teſtes dicentes talem fuiſſe natum tempore, quo eius pater vxorem duxit.

41 *Quaſi poſſeſsio legitimitatis probatur per ſolam nominationem patris erga aliquem pro filio legitimo.*

42 *Nominatio vel recognitio patris erga unum ex pluribus filÿs cæteris prodeſt.*

ARGVMENTVM.

Probatio præſumptiua, & quaſi poſſeſſio filiationis, ac legitimitatis ſufficit, ubi agitur de ſucceſſione, & incidenter cadit quæſtio ſtatus &c.

CONSILIVM XXXII.

Actiones meæ a Domino.

PRO Domino Paulo a Turre, & aſſerto ceſſionario quarumdã mulierum, ut dicitur, cognominatarum de Caſſetis, plura faciunt.

Primo, quòd actores de Caſſetis venientes vigore ſtatuti ſub rubrica de ſucceſſ. ab inteſtat. tamquam agnati ad excluſionem fœmi-
1 narum † debent probare omnes qualitates a ſtatuto requiſitas: latè Beci. conſ. 53. num. 9. & conſequenter ſe eſſe de familia, ſeu agnatione
2 Caſſetorum. Nam † agnatio verificatur tantummodò in legitimis perſonis, §. ſi aduerſus,
3 Inſtit. de nupt. & ideò † tale ſtatutum non procedit in baſtardis, Rolan. conſil. 10. n. 24. in 3.
4 Cum igitur † dicens ſe agnatum, debeat ſe talem

lem probare, diffuſè poſt Deci.& plures alios
Rugger.conſ.37.nu.21.& ſeq.in 1.ſequitur,
q. Caſſeti actores defecerint in ſalutari ſuo,
5 † cum ſolam generationem,& deſcendentiam
probauerint, non autem generis legitimitatē,
Ceph.conſ.540. nu.101.& in propoſito ſtatu
ti, Paſet.conſ.109.nu.5.& 110. num.4.& ſeq.
ſtante maximè partis exceptione circa illegi-
timitatem, Maſcar.de pròbat.cōcl.799.n.14.

Secundo,ſuppoſito, quòd ſola probatio ge
neris ſufficeret,attamen requiritur plena,ac cō
cludens probatio,non autem cōiecturalis, vel
præſumptiua, ſiquidem ſumus in iudicio peti-
tionis hæreditatis auferendæ à tertio: at in pe
titorio iudicio non ſufficit præſumptiua pro-
batio, & conſequenter quaſi poſſeſſio filiatio-
6 nis Iacobi,de quo in capitulis; quia † in deciſo
rijs non ſufficit quaſi poſſeſſio, vt poſt Bal.& a-
lios tradit Rolan.conſil.49.nume.48.in 4. ſed
requiritur vera probatio ſubſtantiæ matrimo-
nij.Boſſi.tit.de parte ſuppo.nu.27. Maſcar.de
probat.concl.789.num.19. Paſett.conſ.152.
nume.4.Stringitur argumentum ex quo ſumus
in re facilis probationis, quia conſtat de patre
Iacobi, & difficultas reſidet ex parte matris,
7 † quæ cum ſemper ſit certa, facilis probatio-
nis eſſe dicitur,Salic. in l.quoties,in fin.ff.pro-
bat.Soci.iu.conſ.67.num.6.in 4. ſed in re non
difficilis probationis ſola vera,ac concludens
probatio admittitur,non autem præſumptiua,
ergo, &c.

Tertiò,Ipſemet Iacobus faſſus eſt eius ille-
gitimitatem,vt deponit primus teſtis D. Pauli
fol.3.& 8.& ſecūdus teſtis ſol.18.&c. ſed ſic
eſt,quòd nulla eſt maior probatio, quàm oris
proprij confeſſio,iuribus notis.

Quarto, Angela Caballa nominauit Iaco-
8 bum pro ſui filio, quæ † matris aſsertio probat
ſpurietatem, Ceph.conſil.48.nu.12.& 15.ma-
ximè cùm ipſa nunquam habuerit maritum,vt
per teſtes.

Quinto, Dicebatur in loco Guidizioli ip-
ſum Iacobum eſſe baſtardum, & quòd fratres
Annæ Gallinæ recuſabant illi Iacobo date ſo-
rorem in matrimonio, quia erat baſtardus; ſi-
9 cuti ergo † fama probat legitimitatem,ita & è
conuerſo illegitimitatem, cum eiſdem modis
reciprocè contrarijs hæc duo probentur,Nat.
conſil.473.nume.44.Maſcar.de probat. con-
cluſ.882.num.18.19.

Sexto, licet ex parte Caſſetorum fuerit pro
bata nominatio Ioannis erga Iacobum,vt Iaco
10 bus fuerit eius filius, attamen † nominatio v-
nius parentis non probat filiationem, niſi pro-
cedat ab vtroque parente, idem Natt. conſil.
473.num.24.

Contrarium verius exiſtimo, nempè Acto-
res de Caſſetis iuſtitiam fouere, & ſufficienter
ipſos ſuum incumbens probaſſe,quo in caſu in
11 eorum gratiam pronuntiandum eſt;Nā † pro-
barunt eorum deſcendentiam a primo gradu
tranſuerſali,ſeu a primis fratribus vſque ad eo
rū perſonas,& D.Caſtilij, de cuius agitur ſuc-
ceſſione,quod ſufficit,Doct.in c.tua nos, ext.
conſangui.Burſ.conſ.98.num.9. Pereg. de fi-
deicomm.art.43.nu.64.& 79.Et quidem pro-
barunt omnes gradus diſtinctè, & ſigillatim,
prout requiritur,idem Peregr. vbi ſupra num.
63.& 67.in fi. ex quorum graduum diſtinctio-
ne fuit probata quaſi poſſeſſio filiationis præ-
fati Iacobi,nec non & quaſi poſſeſſio agnatio-
nis, ſeù conſanguinitatis dictorum Actorum,
12 cùm † nedum detur quaſi poſſeſſio filiationis,
ſed etiam fraternitatis,& vlterioris conſangui
nitatis, vt poſt plures notat Berret. conſil.39.
colum.3. verſicu. poſthæc,& colum.4. verſic.
huic difficultati,Peregr.de fideicomm.art.43.
num.67.& 68.in fin.Menoch.lib.6.præſumpt.
53.num.25.

13 Probatur † enim quaſi poſſeſſio ſupradicta
ex nominatione,tractatu,fama,educatione,cō
feſſione, cognitione, ac cæteris id genus, de
quibus latè deponunt teſtes omnes examinati
14 pro Caſſetis actoribus, † & optimè aduertunt
Berret.vbi ſupra, D. Surd.conſ.1.nume.46. &
pluribus ſequentibus, Peregr. dicto art.43.
num.62.& ſeq. Vuelenb. conſil.44.num.62.
vbi loquitur de natiuitate, & educatione in
domo patris.

Ex tali autem quaſi poſſeſſione oritur præ-
15 ſumptio, † quę transfert onus probandi con-
trarium in aduerſarium,glo.in l.Non nudis C.
probat.vbi Barr.Bal.& alij Bero.q.90.per tot.
Meno.de arbit.iudic.caſ.89.num.69.& ſequ.
Cephal.conſil.435.nu.51.vbi plurimos addu-
cit,D.Surd. conſ.1. numer.43. Pret.de inter-
pret.vlt.voluntat.fol.550. nume. 260. & ma-
gis communem enuntiat Anguil. conſil. 24.
nume. 10.

Nedùm in poſseſsorio,ſed etiam in petito-
rio iudicio, cùm talis quaſi poſſeſſio ſufficien-
ter probet etiam in deciſorijs,ſeù in petitorio
iudicio,niſi validioribus probationibus cōtra-
rium ex aduerſo probetur.Rō eſt,quia qſi qua-
litas,ſeù quaſi poſſeſſio non repugnat origini,
transferr onus probandi in aduerſarium, ex
quò ſatis probat rem ita ſe habere, vt poſt a-
lios hanc rationem aſſignarunt Menoc. de ar-
bitr.iud.caſ.89.num.71.Peregr.d.art.43.num.
69.Hanc igitur opinionem communem,& ve
riorem tenuerunt Gloſ.Fulgoſ. Caſtr. Calcan.
Felin.Alex. Dec.Parl. Crau.Mandel.Rolan.
Vaſq.Ceph.& Menoc.quos refert,& ſequitur
D.Surd.conſil.1.num.62.63.addo Peregr. d.
art.43.nume.68. qui vltra prædictos adduit ita
tenentes Bald.Iaſ.Curt.iun.Alban.Socin. iun.

Pa-

Digitized by Google

Palçott. Boſſi. & Pacian.& de veriori opinio-
ne teſtatur,idem ait Meno.li.6.præſumpt. 53.
num.22.addo etiam Petr.de fideicomm.q.11.
num.283.qui & ipſe prædictis adiungit Albe-
ri.Salic.Soc.ſen.& Grat.ſubiungens,id proce
dere etiam vbi tractaretur de graui præiudi-
tio;addo etiam prædictis Rugger.conſil.6.nu
me.8.in.,vbi declarat hoc procedere,ſiue iſte
probans quaſi poſſeſſionem petitorium iudiiū
propoſuerit,ſiue in petitorio conuentus fuerit,
ſubiungens ibidem num.9.poſt Angel.& Ale-
xan.id fortiùs militare , quando talis quaſi poſ
ſeſſio filiationis &c. cōtinuauit etiam poſt mor
tem patris,vt in caſu noſtro,idem etiam proba
uit Ferret.conſi.49.num.6.Burſat.conſil.268.
nume.28.qui & ipſe adiungit Paſett.Rim.iun.
& Magon.ſed & præcitatis addo Bettet.conſ.
39.num.3.Cornaz.deciſ.Lucan.45.nu.17.Ca
priol.de ſucceſſ.ab inteſt.in praxi num.63.71.
& ſeq.Fabi.de Ana.conſi.88.nume.15.& ſeq.
Tandem in indiuiduo iudiiij petitionis hære-
ditatis ſufficere probationem quaſi poſſeſſio-
nis fraternitatis, vel ſororietatis,& ita conſan-
guinitatis.Itaque fuiſſe taliter omnium Conſi-
liariorum voto deciſum teſtatur Afflict. deciſ.
25. nu. 1. vbi vltra prænominatos addit Cyn.
& Florian. & ibidem id firmat , ac corroborat
Vrſil.& prędictos in terminis ſequitur Monal.
conſil. 123. numer. 11. vbi optime loquitur.
Adeo quod ſatis clarum eſt iſtam eſſe rece-
ptiorem ſententiam a. 42. Doctoribus appro-
batam.

Quæ quidem concluſio indubitatè proce-
dit in caſu noſtro,in quo quæſtio legitimitatis
cadit,& diſcutitur incidenter, non autem prin
cipaliter ; ſiquidem etſi aliqui minus rectè te-
neant talem quaſi poſſeſſionem non ſufficere
in petitorio,vtique in hoc omnes conueniunt,
tunc ſatis ſufficere,quando incidenter diſpu-
tatur,& quæritur de legitimitate, non autem ſi
15 principaliter:quia,quando † incidenter cadit
quæſtio ſuper aliquo articulo,non requiruntur
exactæ probationes, quæ ſunt neceſſariæ vbi-
cunq; de eo principaliter tractatur, vt patet in
dominij probationibus, l.ſicuti, §.ſi quæratur.
ff.ſi ſeru.vind.& diffuſè docet D.Surd.d.con-
ſil.1.num.65. ver.tertio reſpondeo, & nu.66.
& de alimen.tit. 1.quæſt. 112.numer. 13. opti-
mè omninò uidendus Pret.de interpret.vltim.
vol.fol.550.num.255.& ſeq.& num.259. vbi
de communi vſque nume.263. Idem latè poſt
alios declarat Ceph.conſ.435.numer.52. 76.
77.Pacia.de oner.proba.libr.2.cap.6. numer.
18.19.Petr.de fideicomm.quæſt.11.num.478.
& ſeq. & nu.485.Maſcar.de probat.concluſ.
799. nume.27.

Quòd autem iſta quæſtio illegitimitatis ſit
incidens,non autem principalis,clare colligi-
tur ex eo,quòd Caſſeti non petierunt declara-
ri,ſe eſſe agnatos, vel legitimos , ſed petierunt
hæreditatem indebitè occupatam a D.Turre.
ſub ficto prætextu curæ ventris prægnantis ,
Qui dictus Turris excipiendo oppoſuit defe-
ctum legitimitatis Iacobi filij Ioannis , adeò
quod nemo inficiari poteſt , quin talis articu-
lus diſputetur,ac proponatur incidenter:Agūt
enim Caſſeti contra Dominum Turrem pro
obtinenda hæreditate,& conſequenter fuit ex
poſt deducta quæſtio ſtatus ob cauſam hære di
16 tatis,ideò dicitur quæſtio incidens,quia † nō
fuit deducta principaliter propter ſe, ſed pro-
pter aliud,ergo incidenter, vt declarat Sali. in
l.quidam , nu.3. verſic.ego autem licet hoc di
ctum.ff.probat.optimè,& clarè Barto.in l.vbi-
cumque §.interdum , verſic.ſed poſſes dicere
ff.ventr.in poſſ.miſt.vbi expreſſe ait , quæſtio-
nem agnationis dici motam incidēter,quæſtio
nem autem hæreditatis principaliter,ita decla
rando aſſerit Ceph.conſil.435.nu.52. 76. 77.
latè Pacian.de oner.proband.lib.2.cap.6. nu.
18. 19. & in terminis etiam exemplificat D.
Surd.conſil. 1.nume.65.verſicu.tertio reſpon-
deo.& de aliment.tit. 1.quæſt. 112.num. 13.&
omnium diffuſius teſtando de communi, & cō
traria declinando Pret.de interpret.vlt.volūt.
fol.550.num.255.259.vſque 263. conferunt
tradita per Meno.conſi.490.num.6.vbi etiam
ſequitur Salic.loco præcitato,& latè,ac diffu-
ſè in terminis noſtris Vueſemb. conſil. 44. nu.
58. &60.

Ceſſat etiam ex alio omnis amaritudo , ex
17 quo † ſumus in antiquis,quo in caſu indiſtin-
ctè admittitur talis quaſi poſſeſſio,ſeù præſum-
ptiua probatio in deciſorijs,ſeu in petitorio iu
dicio, Ruin.conſi.52.nume.4.in 5.& poſt mul-
tos idem tradit Ceph. conſ. 137.num.45. Ma-
ſcar.de probat.concl.799.num.25.verſic. vel
niſi ſumus in antiquis,Peregr.de fideicom.art.
43.num.71.verſic.& horum patrum ſententiā,
vbi ait ita vidiſſe in praxi ſeruatum,Pret.de in
terpret.vlt.vol.fol.550.num.260.Meno.con-
ſil.816. num.34.39.Cornaz.deciſ. Lucan. 45.
num.7.& 17.Pancir. conſ. 189. nu. 12. vbi ait
id procedere , ac ſeruari etiam contra extra-
neos,cùm in antiquis filiatio, & conſanguini-
tas ſit difficilis probationis,& ideò alibi dixit
Meno.poſt alios ſolam nominationem in anti-
quis plene probare filiationem , agnationem ,
& conſanguinitatem, de arbitr. iudic. caſ.89.
num. 84.& lib.6.præſump.53.num.42.& con
ſil.816.num.33.34. cum alijs relatis per Petr.
de fideicomm.quæſt.11.nume.284.Maſcard.
quæſt.790.numer.5.6.vbi id ait etiam quo ad
extraneos porrigi ,& procedere , idem tradit
Vaſq.quæſt.illuſt.cap.85.num.20.verſ.deniq;
quem & alios adducendo ſequitur D. Surd.
conſ.

18 conſil. 1.num.67. † Antiquum autem tempus
dicitur in propoſito iſto exeedens annos 40.
vel 50.vt poſt Alexand. & alios ſcribit Man-
del.conſ.83.num.9. 10.Berret.conſ.39.nu.7.
Peteg.de fideicom.art.44.num.18. vbi etiam
id remittit iudicis arbitrio,Pret.de vlt.volun.
fol.549.nu.243.& ſeq.Anguil.conſ. 24.nu.8.
verſic. præterea concurrit, ideo dixit Pute. in
terminis noſtris, quòd antiqua filiatio proban
da dicitur,quando ſumus in tempore, in quo
cum difficultate memoria poteſt haberi, vt eſt
in caſu iſto, vbi agitur de tempore excedente
annos 80.& generaliter in materia probatio-
num ſpatium annorum 40. antiquum dici no-
tat Caſſen. conſil. 15.nume. 19.alios adducit,
& ſequitur Cornaz.dicta deciſio.45. num. 12.
vbi etiam declarat, id in Iudicis arbitrio re-
ſidere.

Quinimò addendum eſt (dubio procul) ta-
lem præſumptiuam probationem ſufficere,cũ
vltra quaſi poſſeſſionem filiationis, ſeu conſan
19 guinitatis † concurrat etiam quaſi poſſeſſio le
gitimitatis ipſius Iacobi; tũc etenim ceſſat om
nis controuerſia,quia tunc volens aliquem ex-
cludere ab hæreditate, vti ſpurium,debet pro
bare illegitimitatem,Soc.conſ.39.col.1. verſi.
quo ad primam in 1.Pret. d. fol.550. nu.260.
Ceph.conſ.435.nu.51.& ſeq.optimè alios ad
ducens Pacian.de oner.proban.lib.2.cap.16.
numer.73.Petr.d.quæſt.11.numer.472. Bur-
ſat.conſil.268.numer.23. Bero. conſil.19.nu-
me.7. in 2.

De quaſi poſſeſſione legitimitatis conſtat,
cùm ipſe Iacobus ſemper eius vita durante,&
poſt litem ei motam,ab vniuerſitate circa eius
ſtatum participauerit,& in eius perſonam fue-
rint collata munera, & officia dari ſolita ſolis
iuſtis,& legitimis perſonis, ex legitimo matri-
monio natis,& baſtardis omnimodè denega-
ta. De qua quidem participatione officiorum
communis per ipſum Iacobum,& quòd baſtar
di ab illis arceantur, deponunt teſtes; Cum igi
tur participauerit,& exercuerit talia officia,di
20 citur in quaſi poſſeſſione legitimitatis,cũ † hu
iuſmodi quaſi poſſeſſio probetur,quando quis
fuit admiſſus ad actum,ad quem non admittun
tur niſi legitimè nati,Bero. conſil. 19. nume.7.
in 2.& poſt Pariſ.& Gozad. idem affirmat Me
no.lib.6.præſumpt.54. nu.38. Pacia. de oner.
proban.lib.2.c.16.nu.77. Addatur,eſſe vnum
teſtem pro Caſſetis examinatum clarè, & con-
cludenter probantem, dictum Iacobum fuiſſe
ab omnibus communiter,& publicè habitum,
tractatum,reputatum, & nominatum pro filio
21 vero, & legitimo Ioannis eius patris,qui † te-
ſtis,etſi fortaſſe vnicus in tali diſpoſitione, at-
tamen facit inditium tale,& præſumptionem,
vt præſumatur legitimus,& conſequenter etiã
dicatur conſtitutus in quaſi poſſeſſione legiti-
mitatis, vt aduertit Bero.d.conſil.19.nume.11.
verſic.& ideò quamuis aliàs,in 2.Concurrit e-
tiam identitas cognominis Caſſetorũ, cùm &
dictus Iacobus,& iſti actores ſemper etiam ab
aduerſario fuerint nuncupati de Caſſetis,vt pa
tet ex teſtibus hinc inde examinatis, & etiam
22 ex Actis,quæ quidem † identitas nominis a-
gnationis facit præſumere identitatem ſubſtã
tiæ, & veritatis agnationis, vt ſanè ſit eadem
agnatio, & conſanguinitas, vt optimè probat
Ceph.loquens in materia feudi, ad quod non
admittuntur niſi legitimè nati in conſil.90.nu
23 16. & ſeq. adeo quod ex tali † denominatio-
ne indicitur quaſi poſſeſſio verè agnationis, &
familiæ, vt transferat onus probandi in aduer
ſarium.optimè & clarè Calcan. conſ.8. nu.2.
& 3.& conſ.9.num.2.Meno.lib.6. præſumpt.
15.numer.48.& conſil.815. nu. 34. vbi alios
adducit.

Secundo loco, prædictis omninò addatur
etiam ſecũdum veriorem, & receptiorem ſen
24 tentiam, quòd quilibet † præſumitur legitimè
natus,& ex legitimo matrimonio,ideo allegãs
naturalitatem debet illam probare, & hãc ſen
tentiam vti veriorem,ac magis receptam poſt
Bal.Io.Fabr.Cepol.Ruin. Socin. Galia. Bero.
Corr.Paleot.& Natt. teſtatur,& ſequitur. Me-
noch.lib.6.præſumpt.54.num.20. & ſeq. qui-
bus adhæret Peregr.de fideic.art.43.num.70.
verſic.ſed contra,qui vltra prænominatos ad-
ducit in hanc ſententiam Alexand. Iaſ. Deci.
Afflict.Ceph.& Burſ.ſubiungens,quòd iſta eſt
melior præſumptio,cùm ex illa oriatur poſſibi
le honeſtum ad exeluſionem poſſibilis inhone
ſti fauore legitimitatis:idem latè probat Rola.
conſil.11.num.9.in 4.vbi ait,id nedum proce-
dere fauore filiationis,ſed etiam matrimonij,
Meno.de arbitr.iud caſ.89.nu. 25. Paleot. de
25 ſpur. ca.24.in 1.Ideo † exiſtentibus hinc indè
paribus probationibus,præualent illæ,quæ fa-
uent legitimitati, Pute.deciſ.2.libr.3.Peregr.
d.art.43.num.71.ver. imò concurrente fama,
& hanc concluſionem prçclarã, indubitatam,
& expeditam in ſucceſſionibus affirmat Ceph.
conſ.435.nu.81.quem ſequitur omnimodè te
ſtando de magis recepta Burſ.conſil.268. nu.
17. vbi vltra præcitatos addit Corn. Alciat.
Capr.Roma.Sard.Caſſan. Grat. Soc.iun.Ber-
tran.Marza.Gabr.Paſett.& Rim.iun. addo e-
go Vueſemb.id latiſſimè probantem conſi.44.
num.56.& ſeq.Prępo.in c.liber num.6.qui fil.
ſint legit. vbi ait, quemlibet legitimum cenſe-
ri,& qui contrarium aſſerit, id debet probare,
Caprio.de ſucceſſ. ab inteſt.in praxi nu.73. &
26 ſeq.quo fit, vt probata † filiatione,eo ipſo dici
tur probata legitimitas,niſi contrarium apertè
doceatur,Palett.conſil.216.numer.20.Rimin.
iun.

Digitized by Google

um.& alij,de quibus per Burſ.d.conſil.268. n.
18.Vueſemb.conſil.44.nu. 59.60.61.63.65.
addo Borgn.deciſ.12.num.14.15.22.& ſequ.
in 1.& hoc etiam procedit, quando omnino
dubium eſt,ex quibus parentibus quis ſit natus
ratione delicti euitandi, vt præcisè firmat Me
no.conſ.199.num.55.verſic. ſecundus eſt ca-
ſus,ſequitur Burſ.d. num.18. Confirmatur hoc
27 fundamentum,quia quando † dubitatur de ſta
tu alicuius, & ex qua matre ſit ortus,vt puta an
coniugata,vel ſoluta, præſumitur ille talis ca-
pax inſtitutionis,& hæreditatis,Bal.conſ.448.
in 3.dub.num.4.Natt.conſi.421.nu.10.Alcia.
conſil.51.numc.2.tom.2.lib.5.Noni.conſ.28.
num.13.Mant.de conlect.vlt. volunt.li.4. tit.
3.num.31.& lib.6.tit.11.num.33. Meno.conſ.
164.Ceph.conſ.608.num.10.

Tertio pro victoria Caſſetorum, vltra om-
nia præallegata, ſummoperè aduertendum eſt,
quod Iacobus, de cuius ſtatu controuertitur,
fuit Maſſarius, & Conſul, vt deponunt teſtes
Caſſetorum, & etiam teſtes D. Pauli, ad quæ
quidem officia Maſſariatus,& Conſulatus non
admittuntur baſtardi,ſed tantummodo legiti-
mi,vt dicunt teſtes D.Pauli,& alibi, quod Ia-
cobus fuerit indiſtinctè admiſſus ad officia cō-
munis illegitimis perſonis denegata, & tandē,
quod Iacobus donec vixit, non obſtante li-
te ei mota,fuerit ſemper admiſſus ad dicta offi
tia. Data ergo veritate prædictorum affirmato
rum etiam per teſtes aduerſarij,ſequitur, quod
ipſe Iacobus tempore eius mortis fuit habitus,
tractatus, & reputatus pro legitimo; vnde ſe-
quitur concluſio, quòd,licet aliquando Iaco-
bus fuerit eo viuente reputatus, & diffamatus
pro illegitimo, attamen illius præcedentis re-
putationis, & diffamationis nulla penitus eſt
habenda ratio,ſed tantummodo vltimæ repu-
tationis,& vltimi,ac poſterioris tractatus;quia
38 quando † agitur de ſtatu perſonæ, inſpicitur
vltimum tempus, tex. expreſsus omnino pon-
derandus in l.ſi mater,vbi Bal.& Salı.C.ne de
ſtat.defunct.vbi in ſpetie notat Bal.finem vitę
hominis ſpectari debere,non autem principia,
vel media,iuxta illud adagiū, In fine laudabi-
61 tur,vel vituperabitur opus; quia data varieta-
te temporum,poſteriora ſpectātur, ſicuti etiam
fama famam elidit,id etiam probatur ex textu
in cap.cum eccleſia.vbi glo.1.& Doct. ex.de
cauſ.poſſ.& propriet.& in c.cum de benefitio,
de præbend.in 6.tradit etiam Maſcar. de pro
bat.concluſ.534.nu.35.Hinc dixit Vueſemb.
conſ.44.nu.67. quod ſi pater aliquando nomi
nauit filium pro baſtardo, & tandem pro legiti
mo,ſtatur vltimæ nominationi fauore legitimi
tatis,imò ſubiungit, quòd,ſi vltima nominatio
patris ſonaret in naturalitatem, ſtatur primæ,
cuius vigore iam fuit quæſitum ius filio, & vlti
mum tractatum vltimam famam, & vltimam
opinionem viciniæ attēdi in quæſtione ſtatus
filiationis latè probat Pariſ.conſ.10. nu.89.&
ſeq.in 2.& n.99.& 100.Paſet.conſ.216.nu.16

Quibus ſic ſe habentibus,liquidò patet,Caſ
ſetos actores bonum ius fouere, maximè cùm
ex aduerſo nil fuerit probatum, quod releuet,
vt patebit in ſolutione contrariorum.

Ad primum ergo reſpondetur, ſatis ſupra
fuiſſe probatum, vnumquemque præſumi legi
timè natum,niſi aliter in contrarium doceatur,
& ideo licet agens vti filius, vel agnatus de-
beat ſe talem probare,attamē dicitur ſatis pro
batum,oſtenſa quaſi poſſeſſione filiationis, vel
agnationis,& præcipuè quando quæſtio ſtatus
incidenter mouetur propter aliud, non autem
principaliter de per ſe, maximè cùm ſimus in
antiquis,& etiam concurrat quaſi poſseſſio le-
29 gitimitatis, in his † (inquàm)terminis omnes
concorditer admittūt,tales præſumptiuas pro
bationes,etiam in decíſorijs, & petitorio iudi
cio,vt diffusè conſtat ex præallegatis, & in ter
minis terminantibus ſtatuti admittentis agna-
tos diffusè ſcribit Borgnin.deciſ.12.nu.7. iun
ctis num.14.15.22.& ſeq.in 1.quem ſequitur,
& comprobat Carpan.ad ſtatut. Mediol. cap.
417.num.178. Adeò quod non eſt curandum
de Paſeto in oppoſitum adducto, tùm quia
contra illum adeſt communis Doctorum ſen-
tentia,tum quia ſupponit quæſtionem legitimi
tatis ſtate principaliter,non autem incidenter,
quod eſt erroneum,tum etiam quia nominatim
tamquam fauentem clientulo illum reprobat
Sim.Pret.de interpr. vlt.vol.f.550.nu.253.&
ſeq.vbi latè, & profundè loquitur. Addatur,
quod ſentētia tenentium oppoſitum procedit
non conſtito de filiatione, nec de poſseſſione
filiationis: tunc.n.legitimatio non pſumitur in
agēte,ſecus cōſtito de illis,vel earū altera, Vue
ſemb.conſ.44.nu.72. ver.his itaq; ſic firmatis.

Reſpondetur ſecundo, Caſsetos non dire-
xiſse iudicium, ſeu libellum ſuæ petitionis cō
tra ſorores Dom. Caſtilij (quæ poſtea iura ceſ
ſerunt D. Turri) ſed contra Turrem occupa-
torem bonorum Caſtilij ſub clypeo ventris
prægnantis,& durante tali iudicio Dom. Tur-
ris excepit de illegitimitate, & ita non vene-
runt tamquàm agnati vigore ſtatuti ad exclu-
ſionem fœminarum, ſeu tamquam proximio-
res Caſtilij defuncti,vnde etſi poſtea ipſo Tur
ri deducenti,ſe eſse ceſſionarium dictarum fœ
minarum, fuerit replicatum de diſpoſitione iu
ris municipalis, attamen certiſſimum eſt, ex
30 hoc ſatis liquere, quæſtionem † agnationis,
& legitimitatis incidenter conſiderari, non
autem principaliter, cùm fuerit deducta in
exceptione, & replicatione, & in progreſsu
proceſsus iam antea cępti ſub alio prætextu,
vt patet ex iàm deductis, & probatur ex tra-
ditis per Maſcard. de probatio.concluſ.539.

num. 8. Caſtr. in l. prima num. 2. C. ord. iudic.
Ad ſecundum reſpondetur ut ſupra, nempè
talem præſumptiuam admitti in petitorio iudi
tio, non repeto.
Nec releuat, quòd dubium uerſatur ex par-
te matris, cùm ſatis cõſtare dicatur de Ioanne
patre Iacobi, quæ cum ſemper ſit certa, ſequi-
tur hic non agi de re difficilis probationis, quo
in caſu vera, & concludens probatio requiri-
tur, non autem præſumptiua.
Reſpondetur enim, hic non agi ad ſucceſſio
nem vigore cognationis habitę à matre, ſed vi
gore agnationis habitæ à patre, ſeu a Ioanne
31 patre Iacobi, & ideo † non eſt diſputandum,
quodnam genus probationis ex parte matris
requiratur, vt ſingulariter admonet Salic. in l.
quoties in fi. ff. prob. Pute. deciſ. 518. n. 5. in 2.
Reſpondetur ſecundo, quod etiam ex parte
32 matris † admittitur probatio præſumptiua, vt
latiſſimè probat Bero. q. 90. & hãc opinionem
(reprobato Gulielm. Bened.) poſt Grat. ſequi
tur Maſcar. de probat. concl. 787. nu. 7. & 8.
Reſpondetur tertio, obiectum poſſe aliquã
do militare in facto recenti, in quo de facili ca
dit hominum memoria, ſecus in antiquis, quia
eadem ratio difficilis probationis æquè pro-
cedit ex parte utriuſque parentis, & hoc patet
ad ſenſum, cùm in antiquis vtrobique vigeat
ratio incertitudinis, ceſſante cognitione homi
num circa identitatem parentum.
Ad tertium reſpondetur, De tali aſſertione
conſtare per duos teſtes ſingulares, qui nõ pro
bant confeſſionem extraiuditialem, maximè
cum etiam ſint ſingulares in dictis ſuis, vltra
quòd primus teſtis (non carens ſuſpitione fal
ſitatis, cùm deponat inueriſimilia, ex quò atte-
ſtatur de formalitate verborum prolatorum iã
quadraginta annis, & vltra) ait Iacobum dixiſ
ſe cuidã Stephano, (Tu ſei anco tu un mullo,)
& Stephanum reſpondiſſe, (ſe mi ſon mullo, tù
ſei mullo, & baſtardo,) Quæ verba Iacobi non
inferũt ipſum uoluiſſe fateri, ſe eſſe baſtardum
quia illa dictio (anco) non comprehendit de
neceſſitate perſonam loquentis, ſed aliarum
perſonarum, cũ virtus illius dictionis ſtet aug-
mẽtatiuè, non tñ incluſiuè perſonæ loquentis.
Vlterius idẽ teſtis ait (hauer vdito M. Iacomo
dire, che haurebbe pagato cento ſcudi, & non
eſſer baſtardo) quæ verba non inferunt illum
faſſum fuiſſe, ſe eſſe baſtardum, nam ſi illa uer-
ba (& non eſſer baſtardo) intelliguntur reſpe
ctu veræ naturalitatis, nõ poſſunt applicari co
gnitioni Iacobi, cũ ipſe de tali origine per pro
priã certitudinẽ non potuerit teſtari, ſi autẽ in-
telliguntur relatiuè, vt quia voluerit dicere (&
non eſſer tenuto baſtardo) per hoc non dr̃ fa-
teri, ſe eſſe baſtardum, cùm aliud ſit eſſe, aliud
haberi, & ideò nil releuant alia uerba dicti te-
ſtis dicentis audiuiſſe (che meſſer Vincenzo,
& Nicola Gallini ricuſauano di dar l'Anna p
moglier al d. M. Iacomo per eſſer tenuto ba
ſtardo.) Nam vt dixi, ex hoc non infertur Iaco
bũ fuiſſe cõfeſſum, ſe eſſe baſtardũ, cum diuer
ſa ſint hæc, fateri ſe eſſe baſtardum, & ab alijs
teneri pro baſtardo. Adeſt ẽt ſecundus teſtis di
cens (& perciò eſſer la verità hauer inteſo dal
l'iſteſſo meſſer Iacomo, qualmente egli era ba
ſtardo di meſſer Giouãni Caſſetti figliolo del
la capitolata Angela Caualla) ſed ex tali aſſer
tione non ſequitur confeſſio Caſſeti, tum quia
teſtis eſt ſingularis, tũ quia non conſtat, an Iaco
bus id dixerit ſedato animo, uel perfunctoriè,
& etiam quia tale dictum non releuat, ut latius
infra mox referam.
Reſpondetur igitur ſecundo, Oppoſitũ pro
cedere, qñ quis profitetur ſe publicè, & cõiter
tractari, & appellari filiũ baſtardũ talis, ex quo
hmõi confeſſio eſt frequẽs, continuata, & mul-
toties repetita, tranſit in notorium, & cauſat pu
blicã vocem, & famam, & idcirco dr̃ inducere
33 † cõfeſſionem validam ẽt abſente parte, ſecus
ſi perfunctoriè id fuerit dictum, vt in caſu no-
ſtro, ita in terminis declarat Caſtr. conſ. 115. n.
5. 6. in 1. Alciat. de præſumpt. reg. 3. c. 37. n. 11.
Maſcar. de probat. concl. 788. nu. 19.
Ad quartũ reſpõdetur. Non ſtari aſſertioni,
ſeu noſationi fœminæ, ſeu mulieris ad proban
34 dam filiationẽ, ſed tantũmodo aſſertioni, † ſeu
noſationi patris, ſeu vtriuſq; parentis, ut aduer
tit poſt alios Maſcar. de prob. concl. 790. n. 11.
& Ceph. ĩ oppoſitũ adductus loquitur de aſſer
tione patris, non mulieris; & Doctores loquen
tes de legitimatione reſultãte ex noſatione te
ſtamentaria, loquuntur de noſatione patris: la-
te Duen. reg. 348. filius naturalis, Eugen. conſ.
15. col. pen. & ſeq. Hinc in ſimili dicitur, nullã
eſſe dandam fidem aſſertioni matris circa legi
timitatem, uel ſpurietatem filiorum: diffuſe Vi-
ui. opin. 485. Meno. li. 6. præſump. 53. n. 7. Rol.
conſ. 1. nu. 10. in 4. Turr. conſ. 85. nu. 10. in 2.
Præterea, ſi ẽt nominaſſet Iacobum in ſui fi-
liũ, non per hoc ſequitur illum eſſe baſtardum,
cũ tale nomẽ amoris ſit indifferens, & applica
bile filio legitimo, & ſpurio, ut paſſim notant
35 Doct. Imò alibi dr̃, q̃ ſi pater † nominat vnũ
pro filio ſuo, licet vlterius nõ progrediatur, in-
telligitur illũ nominaſſe vti legitimũ, & natura
lẽ, Bal. conſ. 437. n. 4. in 5. Natt. cõſ. 537. n. 40.
Ruin. conſi. 109. num. 38. in 3. ſequitur & com
probat Maſcar. de probat. concluſ. 798. nu. 14.
& poſt Bero. Ceph. & alios tradit Pacia. de o-
ner. prob. lib. 2. cap. 16. nume. 85. verſic. vide.
Monal. conſil. 154. num. 30. in 2. maximè in an
tiquis, quia tunc nominatio filij intelligitur
de legitimo. Alex. conſil. 51. in fin. numer. 1. &
poſt Natt. & Ceph. firmat Maſcar. concl. 799.
nu.

nu. 15. Ideo non eſt curandum de ſingulari opi
nione, Natt. conſ. 473. num. 29.

Nec dicatur, ipſam Angelam nunquam ha-
buiſſe maritum, non inquam id probant teſtes,
ſiquidē primus ille teſtis, de quo in obiecto, de
36 ponit de auditu informi, non enim † dicit a
quo, nec id publicè dici, nec ait ſe ita credere
iuxta ſui auditum, ideo non probat, latè Ceph.
conſi. 250. n. 25. Pacia. de oner. proba. libr. 1.
c. 9. n. 40. Lancell. Gall. conſ. 15. nu. 68. & ſeq.
Quartus autem teſtis ait, nunquam audiuiſſe il
lam fuiſſe maritatā, ideò nil releuat, ulrra quod
talis negatiua non coarctata, dicitur improba-
bilis, maximè cum viuente Angela, & Ioanne
antè Concilium Tridentinum matrimonia e-
tiam ſecreto contrahebantur.

Ad quintum aduertendū eſt, quòd dicta mox
referenda influunt contra omnes probationes
D. Pauli. Reſpondetur ergo, quod ex probatio
37 nibus † factis per actores circa filiationem, &
legitimitatem, de quibus ſupra, fuit translatum
onus probandi contrarium, nempè illegitimi-
tatem, & conſequenter dicuntur habere præ-
ſumptionem iuris pro ſe, quæ æquiparātur qua
ſi poſſeſſioni, Menoch. lib. 1. præſumpt. q. 33. n.
24. & ſeq. Quæ quidem iuris præſumptio tol
li non poteſt per D. Paulum per aliam præſum
ptionem ſimilem, ſed tantummodo per ualidio
res probationes l. fin. in prin. vbi Bart. ff. quod
met. cauſ. l. ſi chyrographum, l. eum indebito ff.
probat. Alex. conſ. 99. in fin. in 3. Mol. li. 3. pri-
mogen. cap. 4. num. 33. Meno. de præſumpt. q.
31. num. 8. ver. erit tamen obſeruandum, Cra-
uet. conſ. 129. num. 13. Lancil. Galli. conſ. 15.
38 nu. 77. Maximè cum † data paritate probatio
num, preualeant illæ, quæ ſtant pro legitimita-
te, Pute. decіſ. 2. lib. 3. Peregr. de fideic. art. 43.
nu. 71. ver. imò concurrente, Cum ergò Domi
nus Turris adduxerit tantum probationes præ
ſumptiuas, & coniecturales, nulla illarum ratio
habenda eſt, quia probationes alię pro legiti-
mitate iſtas ſuffocant, & idcirco infero, quod
39 etſi matrimonium † præſumptum, ſeu proba-
tum per coniecturas ſufficiat, quo ad legitimi-
tatem. Sali. in l. quidam col. 2. ver. ſecundo ca-
ſu ff. probat. cùm agatur de fauore legitimita-
tis, Meno. conſ. 490. col. 6. & 18. Attamen tale
matrimonium præſumptum nil releuat in præ
iudicium tertij, ſecus contra tertium, ut poſt a-
lios tradit. Maſcard. de probat. concl. 1021.
nu. 6. & concluſ. 1025. nu. 6. Lancil. Gall. con-
ſil. 15. nu. 5. Mandel. conſ. 180. num. 2. & 788.
nu. 7. Nec probatur per teſtes de auditu, Ceph.
82. nu. 43. Gall. conſ. 15. nu. 68. Hinc dicitur
non præſumi pro matrimonio præſumpto, aut
probato ſemiplenè, ſed tantum pro vero, ac le
gitimè probato, Maſc. de probat. concl. 1023.
numero 4.

40 Reſpondetur ſecundo, quod ſpurietas † nō
probatur per teſtes de auditu deponentes,
quod ita dicebatur, vt in indiuiduo probat
omnino uidendus Purp. conſ. 559. nu. 6. in fin.
& num. 7.

Nec vim faciunt teſtes atteſtantes, Iacobū
fuiſſe natum tempore, quo eius pater duxit v-
xorem Falzonam.

Siquidem non fuit probatum matrimoniū
ſufficienter, vt dixi; Prętetea potuit naſci ex a-
lia vxore præmortua, ut explicitè tradit Purp.
conſ. 559. num. 7. tanto magis, quia tertius te-
ſtis D. Pauli ſuper ſecundo capitulo ait, Ioan-
nem habuiſſe duas vxores, nimirum ſi D. Pau-
lus dixit, ſe nolle vti dicta atteſtatione.

Ad ſextum reſpondetur, ſufficere † nomina
tionem patris, vt etiam tetigi in declinatione
quarti motiui, & vltra prædictos id tradit Præ
poſit. Iaſ. Aleiat. Boer. Grat. & Deci. quos ſe-
quitur Maſca. concl. 790. nu. 12. Hinc in ſimili
41 dicitur, quod quaſi poſſeſſio † legitimitatis pro
batur per ſolam nominationem patris erga ali
quem pro filio ſuo legitimo, Natt. conſil. 537.
nu. 40. ... s adducit Meno. conſ. 490. nu. 12.
& lib. 6. præſumpt. 54. nu. 35. 37. Petr. de fidei
com. q. 11. num. 290. Alciat. conſ. 130. nu. 3. libr.
5. tom. 2. latiſſimè Vueſemb. conſ. 44. Imò re-
42 cognitio † vel nominatio patris erga unum ex
pluribus filijs, cæteris prodeſt, §. ad hoc autem
in fin. Auth. vt lice. matr. & aui. Didac. Roder.
Aluarad. de coniect. ment. defunct. lib. 2. ca. 3.
nu. 77. in fin. & eodem. c. §. 1. n. 25. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Nemo ob idem Crimen pluribus legibus reus fie
ri poteſt.*
2 *Duplex pœna vbi imponitur per diuerſas leges,
ex una tantum punitur.*
3 *Statutum minuens pœnam, dicitur derogare pri
ma pœna.*
4 *Vbi duplex pœna eſt pro uno delicto, datur iudici
optio pœnarum.*
5 *Creditor falſus tenetur utraque pœna ſtatutaria
ad euitandam correctionem.*
6 *Tantum dictio taxatiua in ſtatuto contenta non
inducit correctionem alterius ſtatuti.*
7 *Statutum non tollit pœnam alterius ſtatuti, niſi
in nouo fiat mentio primi.*
8 *Statutum unum ad aliud trahendum eſt.*
9 *Pœnæ duæ tunc debentur, quando vna eſt Ciuilis,
altera Criminalis.*
10 *Pœna uel actio dicitur ad uindictam, quando mi
litat ſola uindicta.*
11 *Iudicis electio in pœnalibus procedit in pœnis al
ternatiue poſitis.*
12 *Statutum illud eſt attendendum quod eſt fauo-
rabilius ſtatuenti.*

ARGVMENTVM.

Stantibus duobus ſtatutis pro eodem de
licto diuerſas pęnas imponentibus, an,
& quando ambo ſeruanda ſint, maxi-
me vno Ciuilem, altero Criminalem
pœnam amplectente.

CONSILIVM XXXIII.

Actiones meæ à Domino.

STatuto criminali Rubr. de pœ
na plus debito petentium, ſeu
&c. cauetur, quòd petens de-
bitum ſibi, ſeu anteceſſori ſuo
ſolutum, abſq; iuſta, & rationa-
bili cauſa ignorãtiæ, in pęnam petentis, eadat
ipſe à iure ſuo, & cõdemnetur in duplum eius
quod petijt, Communi Mantuæ applicãdum.

Pariter alio ſtatuto ciuili Rubrica de modo
procedendi, quando de debito appatet publi-
cum inſtrumentum, ſancitum legitur, quòd ſi
conuentus ad ſoluendum probauerit debitum
eſſe ſolutum, vel illius partẽ, abſoluatur à quan
titate petita, & condemnetur petitor in expen
ſis, & in tantundem ei cui factum fuit præce-
ptum ad ſoluendum, &c.

Quæritur, an falſus, & irrationabilis credi-
tor, in cuius faciẽ fuit à prætenſo debitore pro
bata ſolutio debiti iniuſtè petiti, debeat puni
ri utraq; pęna ſtatutorum, nempè in duplum fi-
ſco, & tantundem, ſeu ſimplum parti, an vero
earum altera, & quali.

Et uidetur dicendum vnica pœna, & quidẽ
leuiori fore plectendum, quia nemo ob idẽ cri
1 men † pluribus legib. reus fieri poteſt, hęc ſunt
verba, l. ſenatus. ff. accuſ. ſicuti nec veriſimile
eſt, delictum vnũ eadem lege varijs æſtimatio
nibus coerceri. l. ſanctio legum. in fin. vbi doct.
ff. pęn. Quare dicendum eſt, quod vbi duplex
2 pœna pro vnico facto, vel delicto per leges di
uerſas, nõ quidem copulatiuè, ſed ſimpliciter,
& abſolutè imponitur, debet ex vna tantũ pu-
niri; quinimo ſumi etiam benignior interpreta
tio ſecũdũ Bar. in l. quid ergo. §. pœna grauior
nu. 3. ff his, qui not. infa. & dixit Bal. in l. cũctos
populos. n. 45. C. ſum. Trin. quod ſi vnicum de
lictum diuerſis legibus abſolutè punitur, ſi vna
lex nõ derogat alteri, & inter illas nulla cadat
diſtinctio, iudicis eſt electio pœnæ pro ſui libi
3 to. Alibi legitur, † quod ſtatutũ minuens pęnã
dicitur derogare primæ pœnæ. Bal. in l. 2. in fi.
C. ſi cer. pet. quia adhoc, vt vtraq; pęna legum
quis coerceri poſſit, requiritur, vt vna lex aliã
confirmet. Bar. in l. fin. ff. aqu. duc. libr. 11. cùm
vnicum factum pœnæ duplicitatẽ cauſare pro
inueriſimili habeatur. Bertaz. conſ. crim. 64. n.
2. Pic. conſ. 2. nu. 25. & per tot. Maximè quan-
do pœnæ illæ concernunt meram vindictam,
ſeu fuerunt impoſitę à ſtatutis ad vindictã, pro
ut in pñti caſu, vbi tales pęnæ non concernunt
intereſſe rei conuenti, qui probauit ſolutionẽ,
cum ex tali petitione actoris nullum damnum
ſenſerit in ſuo patrimonio, & conſequenter
dicuntur ad meram vindictam limitatæ, ſed ta
li in caſu vna pęna tollitur per alteram. l. quod
ſenatuſconſultum. ff. iniur. l. prætor edixit. §. 1.
vbi Bar. ff. eod. tit. Lap. allegat. 30. nu. 8. ver. I-
tem quando iura tendunt ad meram vindictã.
Bar. in l. 1. in fin. ff. vi bono. rapt. & in l. vnica.
§. fin. in fin. ff. ad l. Iuli. de ambi. Afflic. ſuper cõ
ſtit. regni lib. 1. rub. 2. tit. de Pactaren. c. Pacta-
renorum. nu. 29. verſi. tertio fallit. Cum igitur
4 ſit locus vnicæ pœnæ, & † detur iudici pœna-
rum optio, debet inclinare ipſe iudex in beni-
gniorem partem, & ita leuiorem pęnam impo-
nere. l. interpretatione. ff. pęn. Gallin. de verb.
ſignif. li. 7. c. 17. nu. 15. & c. 18. nu. 2. & nume. 5.
Fel. in c. inter cæteras. nu. 15. ext. de reſcr. Al-
ciat. de præſumpt. reg. 2. c. 28. nu. 9. Franc. dec.
324. nu. 3. Baiard. ad Clar. §. fin. quæſt. 85. n. 7.
quare videtur concludendum dictas pœnas
municipales concurrere origine, non autem
cum effectu, vel executiuè.

Contrariũ tamẽ verius arbitror in præſenti
5 facti ſpecie, nẽpè † quod falſus creditor vtra-
que pœna teneatur ad commodum fiſci, & par
tis, ne ſtatutorum correctio inducatur, quæ
ſummoperè vitanda eſt; ideo ſi ob vnicum ma
leficiũ per vnũ ſtatutũ imponatur pęna librarũ
mille, & per aliud ſtatutum imponatur pœna li
brarum quingentarum tantũ, talis taxatiua nõ
6 inducit correctionem alterius † ſtatuti grauio-
rem pęnam imponentis; Quanto igitur fortius
hoc dicendum eſt in ſtatutis prædictis non ta
xatiuè, ſed abſolutè loquentibus? Ita Bar. in l. ſi
quis ita. §. cum Titio. ff. adim. legat. Imol. in l. ſi
vero. §. de viro. num. 14. ff. ſolut. matri. Alexan.
in l. ſi conſtante num. 6. vbi Crott. num. 58. in
1. lect. ff. eo. tit. Aret. conſ. 27. colum. fi. verſic.
Præterea per tacitos. Corn. conſ. 172. n. 4. in 4.
Dec. conſ. 110. nu. 4. & per tot videndus, quia
dicta per eum decidunt præſentem quæſtio-
nem, & eſt communis opinio, à qua in practica
difficile eſſet obtinere contrarium, vt poſt Iaſ.
teſtatur Viu. opin. 758. ſtatutum vnum ſi pro
maleficio, vbi etiam poſt Dec. prædicta exten
dit etiam ſi verba ſtatuti taxatiua eſſent ge-
minata.

Secundò facit text. in l. quoties. ff. actio.
& obligat. vbi per nouam obligationem à le-
ge introductam non tollitur antiquior, niſi
id ſpecialiter caueatur, per quem textum ibi-
dem not. Alber. quod vnum ſtatutum non tol-
lit

lit pœnam antiquam delicti alia lege cautam,
quatenus dictæ pœnæ ſint diuerſæ, & vna ma-
ior altera. Idem ait Fel. in cap. quod olim nu-
mer. 2. extr. de iudæ. Quinimò non intelligitur
derogatum antiquo ſtatuto per nouum, niſi in
nouo fiat mentio primi, & ſpecificè ſecundum
Alexand. conſil. 122. in 4. cum pluribus addu-
ctis per Marſil. in praxi. §. quæritur. nume. 10. &
ſeq. vel ſaltem in nouo fiat derogatio genera-
lis antiquorũ, vt poſt multos tradit idem Mar-
ſil. in d. §. quæritur. nume. 16. ſi igitur id proce-
dit in ſtatutis ſucceſſiuis, quanto fortius in ſta-
tutis coætaneis, quorum prioritas nõ dignoſci
tur? Vnde dicẽdum eſt, ſtatutum vnumquodq;
ex prædictis ſtare cumulatiuè, ſeu conſeruati-
uè ad aliud, non autem deſtructiuè, ſeu corre-
ctiuè, maximè cũ nullibi pateat à diuerſis prin-
cipibus fuiſſe cumulatos, vel ſancitos, vt ad-
uertit Roma. conſ. 399. num. 7. Dec. conſ. 110.
num. 2. & conſequenter ſicuti vna lex trahitur
8 ad aliam, † ita vnum ſtatutum ad aliud trahen-
dum eſt. Anch. conſ. 94. num. 3. verſ. non obſtat
quod iſtud. Dec. vbi ſupra d. num. 2. Non (in-
quam) erit incõueniens, vt vnum ſtatutum (e-
tiamſi eſſet nouum) non tollat alterum diſpo-
nens ſuper eodem facto, maximè quando vnũ
altero pinguius prouidet, vt diffuſè tradit Hõ-
ded. conſil. 9. per tot. in 2. & præcipuè quan-
do prouiſio dictorum ſtatutorum tendit ad cõ-
modum diuerſorum, medio diuerſarum actio-
num, vt in præſenti caſu, vbi ex vno oritur a-
ctio criminalis ad vtilitatem fiſci, ex altero ci-
uilis actio ad commodum rei priuati indebitè
vexati. Tali enim in caſu vna actio, vel proui-
ſio non cõfundit alteram. tex. in l. vni. C. quan.
act. ciui. crim. præiud. vbi doctor. l. qui ſepul-
chra. C. ſepul. viol. l. 3. ff. lib. homi. exhib. iuncta
l. 1. ff. ad l. Flaui. de plag. confert tex. in c. feli-
cis. §. per hoc. de pęn. in 6.

Ad obiecta reſpondetur, d. l. ſenatus, & do-
ctrinam Barto. in d. §. pœna grauior, & ſequa-
cium procedere, quando diuerſæ pœnæ cor-
porales, ſeu criminales à diuerſis legibus im-
ponuntur; ſecus in pœnis ciuilibus, vel ſaltem
earum altera ciuili exiſtente, vt declarat Bald.
in d. §. pœna grauior. nu. 5. & ibidem clarè Ful
goſ. num. 5. verſic. quod primum membrum. o-
ptimè Capra. in reg. 69. nume. 12. vbi præciſè
9 ait, tunc duas pœnas deberi, † quando vna ten
dit ad priuatum intereſſe, & altera ad vindictã,
ſeu vna eſt ciuilis, & altera criminalis. Idem vo
luit Bar. in l. vni. num. 2. verſ. hoc præmiſſo. C.
quand. ciuil. actio. Meno. de recuper. poſſeſ. re-
med. 9. nu. 374. & ſeq.

Nec admittitur in propoſito noſtro, actio-
nes iſtas pœnales ad meram vindictam eſſe di
10 rectas: Quia tunc pœna, † vel actio dicitur ad
vindictam, quando militat ſola vindicta, ſecus
cõcurrente intereſſe rei familiaris, & ita quan
do habetur ratio ſolius affectionis perſonalis,
ceſſante prorſus intereſſe bonorum, vt eſt in a-
ctione iniuriarum, in qua ſolius contumeliæ ra
tio viget, & nil obeſt agenti. Dicitur aũt actio
competere ad rem familiarem, vel concerne-
re priuatum intereſſe, quãdo aliquid abeſt, vel
abeſſe poterat agẽti, v. g. in actione furti, quæ li
cèt ſit pœnalis, tamen non dicitur dari ad vin-
dictam, ſed propter rem famialiarem, quia ali-
quid abfuit agenti, & ita dato concurſu rei fa
miliaris, ſeu intereſſe bonorum, non dicitur a-
ctio, vel pœna directa ad meram vindictam,
ſed ad rem familiarem, licet aliqualiter vindi-
ctam ſapiat. Ita gl. in l. 2. §. magis enim in verb.
magis. ff. collar. bono. & optimè declarat Imo.
in l. pro hærede. §. fi. in glo. fi. ff. acq. hær. & in l.
interdũ. n. 1. in prin. ff. pub. iudi. & ante eũ Sal.
in l. qui ſepulchra. nu. 6. C. ſepul. viol. quem ſe-
quitur Affl. d. rub. de Pactaren. & d. c. Pactare-
norum. n. 29. ver. quando autem dicatur. Idem
virtualiter tradit Bar. in l. prætor edixit. §. ſi di-
catur. n. 3. ff. iniur. & in l. vnic. C. quand. ciuil. a-
ctio. & in l. 1. in vltimis verbis. ff. vi. bono. rapt.
Meno. d. remed. 9. n. 374. & ſeq. Cum igitur in
caſu noſtro agatur de abſentia rei familiaris ip-
ſius debitoris, caſu, quo nõ probaſſet ſolutionẽ
debiti, non dicitur directa pęna ad vindictam
merè, ſed etiam pro intereſſe rei familiaris, &
per conſequens vna pęna per alteram non tol
litur, tantò magis, quia vna criminaliter, altera
ciuiliter intentatur: vnde ſe compatiuntur, nec
vna confundit aliam, vt ſupra dixi.

11 Circa iudicis electionem in pęnalibus, dici
tur, id procedere in pęnis alternatiuè poſitis,
vel ab vnico ſtatuto ſancitis, iuxta d. l. ſanctio
legum. & l. interpretatione. ff. pęn. ſeu quando
agitur de plurib. pęnis corporalib. vt per Clar.
in praxi, q. 99. ver. vltimò quæro, vel criminali
bus, vt per Bal. & Fulg. d. §. pęna grauior. nu. 5.
vel verba ſtatuti ad iudicem referũtur, ſeu om
nes pęnæ meram vindictam important, vt di-
xi, & hæc eſt communis declaratio, vt poſt a-
lios teſtatur Suarez. Theſaur. recept. ſent. in lit
tera P. nu. 149. & ſeq. Bonacoſſ. commun. opi-
nio. littera P. verb. pœnæ, quæ ex varijs.

Tandem non videtur omittẽdum, quòd da
to (non tamen admiſſo) alterum ex dictis ſtatu
tis † ſolummodo fore ſeruandum, illud eſſe at-
12 tendendum, quod eſt fauorabilius principi, ſeu
reipublicæ ſtatuẽti, ex quo ſtantib. plurib. ſtatu
tis diuerſis ſimplicibus, & abſolutis, attenditur
illud, quod eſt vtilius, ac fauorabilius principi
ſtatuenti, vt poſt plurimos docuit Iaſ. in l. Gal-
lus. §. quidam recte. nu. 53. & ſeq. ff. lib. & poſt-
hum. cum alijs adductis per Marſil. in d. §. quę-
ritur. num. 7. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Precij modicitas arguis ſimulationem, & numero 50.*

2 *Valor terræ probatur iuxta ualorem venditionum fundi uicini.*

3 *Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij arguit ſimulationem & quando tale pactum dicatur pars precij & nu. 55.*

4 *Penſio annua quando arguat contractus ſimulationem, & num 57.*

5 *Penſio iuſta quæ ſit.*

6 *Pacta omnia instrumentalia claudicare dicuntur.*

7 *Interpoſita perſona in emptione & locatione an arguat ſimulationem & num. 64.*

8 *Emendi animum quando quis præſumatur non habuiſſe.*

9 *Simulatio an arguatur ſi emens non curat videre prædia, & nu. 69.*

10 *Simulationis coniectura deſumitur, ſi venditor non habuerit animum vendendi, ſed pignorandi.*

11 *Neceſſitas magna vendendi an arguat ſimulationem & num. 71.*

12 *Liuelli ſoluuntur pro pecunia, non pro reddituu fundi fructuoſi locati.*

13 *Simulatio an arguatur ex æſtimo, in quo remanet res vendita. & nu 74.*

14 *Simulationis macula non purgatur ex continuata locatione & ſolutione penſionis.*

15 *Retrouenditionis natura repugnat, quod ſola pars precij numerati reſtituatur.*

16 *Statutum poteſt facere vt contractus certo modo factus præſumatur ſimulatus.*

17 *Conductor ſolum detinere dicitur.*

18 *Statutum loci in quem collata eſt ſolutio ſemper attenditur, vbi agitur de his quæ oriuntur poſt contractum ob negligentiam, vel moram.*

19 *Læſio vltra dimidiam admittit quamlibet aliam coniecturam.*

20 *Bona fama in genere non tollit delictum vſuræ in ſpeciali ſed inducit tantum leuem quandam præſumptionem.*

21 *Inſtrumentum præſumitur ſolenne & verum, & dicitur probatio probata, & ſimulationem continere non dicitur, niſi apertis probationib. appareat.*

22 *Contractus talis dicitur & præſumitur, qualis in ſua figura apparet, & qualis fuit a partibus nominatus.*

23 *Simulationum aliquæ ſunt permiſſæ, aliquæ a lege reprobatæ & opponendæ ſunt ſpecifice.*

24 *Capitulans non facitur, & præiudicium ſibi & alteri non facit.*

25. *Simulatione annullatur contractus, quando concernit fraudem & præiudicium tertij.*

26 *Simulatio vera ac propria in contractibus quæ ſit.*

27 *Contra Inſtrumentum continens obligationis ſubſtantiam, ſtante vera pretij numeratione non admittitur ſimulationis exceptio.*

28 *Simulatio debet ex neceſſitate nedum allegari, ſed probari & quæ ſint probanda.*

29 *Simulatio non probatur ex geſtis poſt contractum.*

30 *Tractatus ſimplex non inducit præſumptionem contractus ſimulati*

31 *Simulatio non arguitur ex factis ex internallo idem num. 63. & 68.*

32 *Contractus non annullatur niſi clarè conſtet vtramque partem a principio habuiſſe animum ſimulandi.*

33 *Inſtrumentum quando valere negatur non admittuntur probationes coniecturales quando non agitur de præiudicio tertij, maximè aduerſus nobilem.*

34 *Simulationis probatio quando admittitur per coniecturas recipiuntur tantum coniecturæ legis probabiles, non hominꝭ.*

35 *Coniectura, vel præſumptio ſimulationis probari debet ſaltem per duos teſtes.*

36 *Coniectura excluſiua ſimulationes dicuntur fortiores, & debent contrarijs præferri.*

37 *Nobilitas excludit ſimulationis præſumptionem.*

38 *Probitas vitæ eſt præſumptionis ſimulationum excluſiua.*

39 *Simulatè contrahere non dicitur contrahens etiam pro hæredibus.*

40 *Precij realis numeratio excludit ſimulationem.*

41 *Simulatio excluditur ex præſumpta ignorantia*

42 *Pactum retrouendendi ad tempus ſimulationem excludit.*

43 *Simulatio excluditur ex contractus approbatione geminata.*

44 *Iuramentum operatur, vt aliqua fraus, vel ſimulatio non præſumatur.*

45 *Iuramentum non ſanat ſimulationis vitium, quod clare conſtat.*

46 *Simulatio non præſumitur ſi contractus fuit notoriè palam geſtus, ſecus ſi occultè.*

47 *Simulatio importat nullitatem contractus ipſo iure, & vſuraria prauitas ſupponit exiſtentiam & ueritatem actus licet fraudulenti.*

48 *Remedia contraria allegarì non poſſunt, niſi conditionaliter & ſubordinatè.*

49 *Coniectura vnica non ſufficit ad probandam ſimulationem.*

Pre-

50 *Precij ſola tenuitas non ſufficiēt ad probandam ſimulationem.*

51 *Res tanti præſumitur ualere, quanti uendita reperitur.*

52 *Pactum retrouenditionis importat tertiam partem veri precij.*

53 *Diſtantia loci, & emptorum penuria cum pacto retrouendendi excludit ſimulationis præſumptionem.*

54 *Læſio ac precij tenuitas non conſideratur, ſi conueniatur de retrouendeudo pro eodem precio.*

55 *Pactum retrouendendi ſimulationem non arguit, cum ſit quid permiſſum a Iure.*

56 *Pactum retrouendendi negatiuè conceptum in ſolum fauorem emptoris ſapit iniuſtitiam.*

57 *Quilibet in re ſua eſt moderator & arbiter.*

58 *Penſio vbi eſt maior arguitur bona fides emptoris locantis.*

59 *Factum lege permittente pœnam non meretur.*

60 *Læſio reciproca, alio non concurrente, eſt leuis ponderis.*

61 *Valor iuſtus, & iuſtus redditus dicuntur ſecundum communem loci æſtimationem.*

62 *Fraudis ſuſpicio colligi nequit ex pactis a lege non reprobatis, & ex ſe licitis.*

63 *Simulatio antecedens nou probatur per geſta ex interuallo idem nu. 68.*

64 *Simulationis præſumptio non arguitur ex celebratione contractus medio procuratoris.*

65 *Simulatio etiā probata non poteſt nocere illi, qui non interfuit confectioni inſtrumenti.*

66 *Facultas reſidet in arbitrio, & pendet a caſu, ſed pactum eſt firmatum in expreſſa conuentione.*

67 *Locatio debet fieri incontinenti ad præſumendam coniecturam ſimulationis & fœnoris.*

68 *Simulationis probatio deſumi non poteſt ex geſtis poſt contractum ex internallo.*

69 *Penſio ſi ſoluitur annuatim locatori ceſſat ſuſpicio ſimulationis.*

70 *Quod commune eſt mihi cum alio meum dicitur, & alienari poteſt etiam res aliena.*

61 *Simulatio quando non arguatur ex ſola neceßitate.*

72 *Variatio ſtili receptionum an inducat ſimulationem.*

73 *Contractus an & quando arguatur ſimulatus relinquitur iudicis arbitrio.*

74 *Per æſtimum non probatur Dominium contra eos, qui ſcriptura cataſtri non conſenſerunt.*

75 *Simulatio venditoris non arguit ſimulationem emptoris.*

76 *Simulatio non arguitur ex ſola poſſeßione cum fructuum perceptione de iure communi.*

77 *Fraudis ſuſpicio ex ſola poſſeßione fundi venditi non poteſt allegari per contrahentes ſimulantes, quando non agitur de præiudicio tertij ex ſtatuto.*

78 *Bona famæ probatio eſt legitima, ſpecialis, & potens, ad tollendam labem ſimulationis, & ſuſpicionis uſurariæ.*

ARGVMENTVM.

Simulatio ex quibus arguatur, & quæ ipſam ſimulationem excludant.

CONSILIVM XXXIV.

Actiones meæ a Domino.

EXceptio ſimulationis, & fœnoris fuit propoſita aduerſus prætenſionem perilluſtris Domini Dionyſij de Pretis, fundatam in inſtrumento contractus emptionis celebratæ per quondam Illuſtrem Dominum Baldaſſarem eius patruum, de quo in actis.

Ad cuius exceptionis probationem fuerūt (vt audio) adductæ per Dominos Zappaleos aduerſantes plures coniecturæ iuribus, & doctrinis roboratæ, vt infra.

1 Prima eſt, vilitas, † ſeu modicitas pretij fundi venditi per quondam Dominum Alphonſum Zappaleum Domino Magreto procuratori præfati Dom. emptoris, quæ importat læſionem vltra dimidiam iuſti pretij probatam per plures teſtes, & etiam per nonnulla inſtrumenta venditionum terrarum in confi-
2 nibus dicti fundi. † taliter enim probatur communis valor terræ, ſeu fundi vicini ex Cagnol. in l. 2. numero 233. C. reſcinden. vendit. Maſcard. de probat. concluſ. 657. numero 9.

3 Secunda conſiſtit in pacto de retrouendendo, quod quidem iunctum cum modicitate pretij arguit ſimulationem. Maſcard. de probat. concluſ. 447. numero 1. Gabr. conſilio 74. numero 3. & 9. in 1. Decian. conſilio 105. in 2. Menoch. libr. 4. præſumptio. 122. numero 3. in fin. Nec obſtare dicitur tale pactum retrouenditionis dici partem pretij, & rei pretium minuere ex Deci. conſilio 648. Quia immo pactum iſtud non dicitur pars pretij ſtante læſione vltra dimidium. Gabr. dicto conſilio 74. nume. 21. Immo cum tale pactum non ſit liberum, ſed ſeruile, concurrentibus alijs coniecturis, non minuit pretium rei venditæ. Borgnin. deciſio. 1. numero 29. in 2.

Digitized by Google

Tertia fuit deducta ex eo, q; pretiũ fundi venditi eſt aureorum 1550.& locatio ex poſt ſubſecuta affictus eſt ſcutorum 124. in annos ſingulos, quæ quidem annua penſio calculata in ratione octo pro quolibet centenario, æquipollet redditui capitalis dictorum ſcutorum 1550. adeo quod affictus iſte valde excedit verũ;& realem redditũ fundi;merito octo pro centum ſolere erogari, pro contractu vſuratio tradit Anch.conſ.257.num.4. Grat. conſ. 11, nu.29. in 2.Rolan.conſ.40,nu,27.in 2, Natta conſ.198.num.14.

Quarta colligitur, quia vtrobique concurrit læſio in prędicta ſubſecuta locatione:ſiqui dem ex parte conductoris fuit ei impoſita pen ſio ad ratam octo pro quolibet centenario, cũ
5 tamen iuſta penſio reguletur in ratione quinq; pro centum reſpectu pretij erogati Cepol. de ſimul.contract.caſu 1,num.56.Grat. d.conſ.at. n.18. Meno. d.præſumpt. 122.n.5.& ex latere locatoris notatur læſio,eo quia fundus eſt cõis ualoris aureo.60. pro quolibet iugere, adeo q affictus dẽt aſcẽdere ad ſeutos tres pro qualibet bobulca, cùm tamen vix aſcendat ad libras 13. & ſolidos.7. pro vnoquoque iugere. Hæc inquam duo cõtractum fęneratitium ſupponere ait Cepol.Grat.Meno. vbi ſupra. Nec eſt eredendum locatorem incongruo pretio loeare voluiſſe.Vnde ſequitur,quod eum con tractus verè fuerit pignus,& penſio vſura, non dicitur curaſſe de maiori affictu, quam eſſent vſuræ.Bald.conſ.435.in 4.Cepol.d.tract. præ ſumpt.17.numer.63.& præſumpt.3.numer.32. Natta conſil.198.nu.13.Menoc.d. præſumpt. 122.num.51.

6 Quinta eſt, quia omnia pacta† inſtrumentalia claudicant, & ſunt vndequaque damnoſa conductori, ſeu venditori reſpectiuè.Cepol. quem ſequitur Menoe.d.præſump.122.n.79.

7 Sexta,emptio, & locatio fuerunt† factę per interpoſitam perſonam, nempè medio procuratoris, & intra tempus quadrimeſtre decurſum inter emptionem,& locationem potuit veriſimiliter Dominus Baldaſſar interuenire perſonaliter ad celebrandam locationem, quam tamen in fraudem per aliam perſonam facere voluit.Crau.conſil.156.num.11.Meno.d.præſumpt.122. nu.105.

Septima,in mandato procuræ factæ Magreto D. Baldaſſar dedit ei facultatem exigendi pecuniam,illamq; inueſtiendi, eum pacto libe randi,affraneandi, & retrouendendi, necnon & locandi. Quæ omnia fecit procurator. non
8 igitur † diei poteſt D. Pretũ habuiſſe ab initio animum emendi.Cepol. vbi ſupra præſump. 1. num. 16.Meno. vbi ſupra d.præſumpt. 122. in 4.ſign. nun .46. Quinimo cautelosè fuit expectatum quadrimeſtre ad locandum, quod eo magis detegit fraudem. Natta conſilio 198. numer. 11.

9 Octaua,ex amplitudine mandati conſtat D. Baldaſſarem† nõ curaſſe videre prædia.Natta dicto conſilio 198.num.9.Meno.d.præſumpt. 122.num.85.

Nona deſumitur ſimulationis coniectura,
10 quod ſcilicet vẽditor† non habuit animum vẽdendi, ſed tantummodo pignorandi,eum prædium non fuerit ipſius D.Alphonſi proprium, ſed commune cum fratribus,vt fuit probatum per teſtes,vnde non præſumitur ad huiuſmodi contractum deueniſſe,maximè eum alia prędia remotiora,ac magis incommoda, minuſq; chara habuerit ipſe aſſertus venditor, quorum emptores de facili inueniſſet, & ad quorum alienationem facilius dcueniſſet, quàm iſtius fundi vicinioris, & communis cum fratribus. Barbat.conſil.22,numer.8.in 4.Maſcard.concluſ.443.

11 Decima reſultat ex magna neceſſitate, † in qua aderat D. Alphonſus cauſa ſoluendi compoſitionem vnam factam eum fiſco, & ita fuit coactus reperire pecuniam omnimodè. Crau. conſ.156.nu.13.& conſ.491. nu.19. Maſcar. concluſ.442.nu.5.

Vndecimò, Dom.Baldaſſar multas fecit receptiones venditori, ſeu conductori ſub no-
12 mine affictus,† poſtca ſub nomine liuellorum, qui liuelli ſoluuntur pro pecunia, non pro reditu fundi fructuoſi locati. Natta conſil.198. numer. 14.

13 Duodecimò,terræ illæ venditæ,† ac ad affictum conductæ, ſemper remanſerunt in æſtimo Dominorum de Zappaleis, vt per teſtes. Corn.conſ.135. in 1.Pariſ.conſ.55.nu.54.in... Rolan.conſil.40.nu.36.in 2.Borgnin.deciſ.2. num.8.in 2.

Tertiodecimò,Zappalei ſemper tenuerunt dictas terras pro indiuiſo vſque ad mortem D.Alphonſi venditoris,& etiam ex poſt vſque ad totalem bonorum diuiſionem inter eos, vt per teſtes: ergo venditio dicitur ſimulata, nec
14 talis macula purgatur† ex locatione,& ſolutione penſionis continuata, cum talis exactio fuerit impoſita, & exacta reſpectu pecuniæ datæ ex cauſa vſurarum. Natta conſ.198.numc.23. Crau. conſ. 156.nu. 10. Maſcar. concluſ.439. numer. 24.

Quartodecimò, Do. Baldaſſar recepit ſcu. 400. ad computum ſortis abſque nouo contractu retrouenditionis.Cepol.præſumpt. 26.nu. 79.Meno.d.præſumpt. 122.num.115. Affl. in rubr.de feud.dat.in vic.leg.commiſ. num.70.

15 Tanto magis, † quia ſola pars pretij numerati fuit reſtituta,quod totaliter repugnat naturæ retrouenditionis. Pariſ. conſilio 55.numero 1.in 1.

Quin-

Quintodecimò, & vrgens fundamentum fuit allegatum, ex ſtatuto oppidi Medularum, ſub cuius iuriſdictione, & territorio fundus iſte ſitus eſt, quo cauetur: Quod quælibet venditio de re immobili facta intelligatur, & præſumatur fictiria, & ſimulata, ſi vendens tenuerit, vel poſſederit rem venditam, vel eam laborauerit, vel fructus ex ea perceperit poſt dictũ cõtractum, & emens perdat pretium: ſtatutum inquam poteſt facere, vt contractus certo mo-
16 do † factus præſumatur ſimulatus. Afflict. in rubric. de feud. dat. in vic. leg. commiſ. numero 76.

Nec obſtat, ſi dicatur poſſeſſionem eueniſſe vigore locationis. Quia ſtatutum conſiderat & ſolam detentationem, dum loquitur alternatiuè ibi (ſi vendens tenuerit, vel poſſederit,
17 vel fructus ex † ea perceperit) quia conductor ſolum detinet. l. ſi pignus. ff. pigno. iuncta l. officium. ff. rei vendic. Bartol. in l. 1. ff. acquir. poſſeſ.

Non etiam dicatur, ſtatutum illud non comprehendere contractum factum Mantuæ; quia
18 in deciſiuis, & vbi agitur de his, † quæ oriuntur poſt contractum propter negligentiam, vel moram, ſemper attenditur ſtatutũ loci, in quem collata eſt ſolutio, in terminis Barb. conſ. 53. num. 24. in 2.

Quibus ſic ſe habentibus, non releuat, ſi dicatur non fuiſſe probatum Dominum Pretum
19 non fuiſſe ſolitum fœnerari, † quia ſtante læſione vltra dimidium, de qua ſupra, ſufficit, vt loco illius accedat quęlibet alia coniectura. Cepol. vbi ſupra in 6. caſu. Natta conſ. 198. num. 20. Gram. deciſ. 76. numer. 15. Borgn. deciſ. 1. num. 14. in 2.

20 Sicuti nec releuat † probatio bonæ famæ D. Baldaſſaris, quia bona fama in genere non tollit delictum vſuræ in ſpecie. Borgn. d. dec. 1. num. 84. & in ſpecie id ait Burſ. conſil. 321. num. 10. verſic. duodecimò. & talis fama inducit tantum leuem quandam præſumptionem, quæ non elidit præſumptionem iuris, & de iure reſultantem ex diſpoſitione dicti ſtatuti vltra quod vna præſumptio plures alias vincere non poteſt. Menoch. lib. 1. præſumpt. 30.

Hæc tamen omnia primo aſpectu colorata, imò & vrgentia nil nocent iuridicæ prætenſioni per Illuſt. D. Dionyſij ex pluribus.

Primo quia clarum, & nitidum adeſt inſtrumentum contractus uenditionis terrarum eon trouerſarum factę iam inter præcitatas partes
21 quod quidem inſtrumentum pręſumitur † ſolẽne, & verum, & dicitur probatio probata, ſides indubitata, aliqua fori diſceptatione nõ indigens veritas apparens, notoria, & manifeſta. Id circo habens inſtrumentum pro ſe, caſum legis fauorabilem habere dicitur, ex quò probat ea, quæ cantat. Spanoch. de oper. nou. nunt. libr. 9. nu. 4. & ſeq. Beci. conſil. 14. nu. 28. D. Surd. conſil. 53. nu. 6. Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 82. nu. 3. Botta conſ. 29. num. 4. & conſil. 58. num. 16. 17. Purp. conſ. 492. Maſcar. de probat. concl. 906. Vnde ſequitur, quod inſtrumentum venditionis ſimulationem contractus continere nequaquam dicendum eſt, niſi id apertis doceatur probationibus. Caſtr. conſ. 261. colu. 1. verſic. Illud enim certum eſt. in 2. Rolan. conſil. 47. nu. 25. & ſeq. in 4. Cephal. conſ. 325. nu. 16. & 29. cum alijs relatis per Menoch. conſil. 576. num. 27. Nec vnquam alio non conſtito, contractus dici ſolet ſimulatus, nec quòd inſtrumentum contractus contineat fraudem, vel ſimulationem, Beci. conſil. 52. colum. 1. Anchar. quæſt. 80. nu. 1. & ſeq. in... diffuſè Rimin. iun. conſ. 816. nu. 39. Meno. d. præſumpt. 122. num. 3. & ſeq. & num. 33. & ſeq. cum concordantibus nouiſſimè per Graſſ. de except. cap. 12. num. 10. 11. Burſ. conſil. 175. nu. 9. & 10. & latiſſimè conſil. 320. nume. 26. vſque 32. Con-
22 tractus † inquam talis dicitur, & præſumitur, qualis in ſui figura apparet. Bart. conſil. 65. nume. 2. in 1. Crau. conſ. 666. nu. 6. Decia. conſ. 92. num. 7. in 3. Rimin. iun. d. conſil. 816. num. 12. vſque 21. nume. 31. vſque 36. & talem eſſe contractum, qualis fuit à partibus nominatus, maximè cum illius effectus non fuerit incompatibilis cum verbis tradit Decia. conſilio 75. numer. 7. in 5. & latius conſilio 1. numero 61. & ſequentibus.

23 Secundò, plura ſunt genera, † ſeu plures reperiuntur ſpecies ſimulationis, aliquæ permiſſæ, aliquæ à lege reprobatæ, & conſequenter non omnes, ſed aliqua illarum tantummodò reddit contractum nullum. Bart. Bald. Caſtr. & alij in Rubr. C. plus valc. quod agit. l. ſi ex pretio. vbi Bar. Bal. & alij C. ſi cert. pet. latè Mandel. conſil. 9. nume. 2. 3. & conſil. 97. nume. 25. Honde. conſ. 46. num. 7. verſi. prætermitto etiam. in 1. conſil. 41. num. 25. in 2. Hinc inferunt præcitati patres, quod opponens ſimulationem, debet illam ſpecificè nominando deducere cum ſui cauſa, & illius ſpeciem in indiuiduo deſignare; alias non debet audiri. Bero. conſ. 147. numer. 31. in 2. Natta conſ. 537. num. 33. Pret. conſ. 120. num. 42. Burſ. conſ. 175. num. 13. Paſet. conſ. 145. num. 15. & potiſſimum ita inſtante parte. Graſſ. de excepr. cap. 12. numer. 12. 13. 14. Rolan. conſ. 47. nu. 28. in 4. Honde. d. conſ. 41. nu. 26. 27. Burſ. conſil. 175. nume. 14. Ratio eſt, quia niſi ſpecies ſimulationis exprimatur, non poteſt altera pars reddi certior, quibus de ſenſionibus vti oporteat. Deci. conſ. 36. num. 6. cum relatis per Crau. conſil. 665. numer. 6. Affl. in rubr. de feud. dat. in vic. leg. commiſ. numer. 113. & ſeq. At exceptio ſimulationis in

præ-

Digitized by Google

præſenti caſu fuit vaga,dubia,& incerta, ideo nulla eſt illius habenda ratio. Licet in articulis,& maximè in ſeptimo,& octauo,per verborum circumlocutionem innuatur contractum fuiſſe pignoris,non autem venditionis,quia talis allegatio nil releuat, cùm capitulans non
24 fateatur,nec præiudicium ſibi,† vel alteri vnquam faciat. Alex.conſ.80.num.10.in 2.Cotta memorabili confeſſio poteſt.verſ.& hæc contraria.Scacia.in tractat.crimin.tom.1.cap.60. numer.7.

Modò in propoſito dico ex abundanti, hic
25 non agi † de ſimulatione reprobata,& annullatiua contractus, quia dicitur tunc per ſimulationem contractum annullari,quando illa cõcernit fraudem, & continet præiudicium tertij.Dec.conſil.543.nume.29.Bertaz.conſ.crimin.230.num.5.verſicu. eorum tamen opinio non eſt recipienda, quod non militat in præſenti caſu. Quinimo illa ſola ſpecies ſimulationis infringit contractum, quando partes ſimulant facere aliquid, & tamen in veritate nihil
26 faciunt.Illa enim ſola eſt vera, † ac propria ſimulatio,cùm contractus fiat apparenter,& tamen de mente partium eſt,vt nihil agatur,totaliter enim deficit conſenſus, qui eſt fundamentum contractus.l.imaginaria.ff.regu.iut. Caſtr. in l.precibus.num.5.C.probat.Beci.conſil.52. num.29.alios adducit Honde.conſil.46.num. 9.10.in 1. At hic verè fuit factus contractus venditionis cum reali numeratione pretij aureorum ſcilicet 1550.quam numerationem etiam indubitanter admittunt aduerſantes, & conſequenter inſtrumentum continet ſubſtan-
27 tiam obligationis.Cum ergo † inſtrumentum obligationis ſubſtantiam contineat, ſtante vera pretij numeratione,talis exceptio ſimulationis non debet admitti.l.ſi ex pretio. vbi Barto. in fin.& Bal.num.2.C.ſi cert.petat.Cioffi.conſil.18.num.15.in 2.Crau.conſ.710.num.4.5. Pret.conſ.101.num.1.& conſil.120.nume.63. Alibi dixit in ſimili Bald.conſ.268.nume.1.& 2.in 3.quod quando debitum verè pendet ex vna cauſa,licet in inſtrumento alia adijciatur, inſtrumentum non poteſt dici ſimulatum, ſed poteſt agi ex illa ſtipulatione, ſequitur Cioffi. d.num.15.non igitur eſt curanda præfata propoſitio actus ſimulati.

28 Tertiò † aduertendum eſt, ſimulationem nedum debere allegari in actis, ſed etiam debere ex neceſſitate plenè probari, Bartol.conſ. 65.num.2.in 1.Mandel.conſ.9.numer.8.cum alijs, de quibus per Crau.conſil.665.nume.7. Rolan.conſil.47.num.29. in 4. Bertaz. conſil. crim.230.nume.7. & quidem legitimè, Corn. conſil.241.in fin.in 1.Graſſ.de except. ca.12. num.15.& ſeq.& infra latius dicetur.

Inter cætera autem requiritur,plura copulatiuè probari ad eſſentiam ſimulationis.Primò; quòd ab initio contractus fuerit pactum inter partes contrahere volentes de faciendo futurum contractum ſimulatum, & ita conuenerint de ſimulando,antequam cõtractus fieret (quia
29 non probatur † ſimulatio ex geſtis poſt contractum) & quòd tale pactum futuræ ſimulationis fuerit poſtea executum.l.4. §.ſi ab ignoto. ff. manumiſſ.Bal.in l.1.col.fin.verſ.Illud tamẽ tene menti.C.ſi ſeru.exter.optimè Alex.conſ. 29.num.19.in 7.Caſtr.conſ.261. colum.1.verſicu.ad idem etiam quod notat in 2. Maſcard. concluſ.441.num.11.Natta conſ.628. nume. 20.Franc.de Ponte.conſil.2.num.128.Decia. conſ.11.num.51.in 4.Crau.conſ.665.num.6. verſic.à dubitatione porrò vacua.Bertaz.conſil.crim.230.num.5.Graſſ.d.cap.12.nume.17. Peregr.conſil.75. num.8. vbi ſubiungit,talem probationem iſtius pacti præambuli eſſe neceſſariam allegantí ſimulationem,alioquin contractus non imaginarius,ſed verus,prout in inſtrumento patet,præſumeretur.Idem probat Burſ. conſ.320.num.37.

30 Secundo requiritur, † vt probetur tale pactum ſimulandi fuiſſe appoſitatè, & concludenter firmatum,& præordinatum, non autem ſimpliciter tractatum per ſimplicem ſermocinationem,cùm multa tractentur,quæ non firmātur, vt poſt Innoc.aduertit Bal.in l.cum allegas.numer.13.C.vſur.Afflict. in rubr.de feud. dat.in vic.leg.commiſſ.nu.148. Quæ probatio debet fieri ſaltem per duos teſtes.Alex. conſ.13. nu. 17.in 1.Ruin.conſ.198.num.14.verſic.tertiò principaliter in 1.& id innuit Barbat.in terminis conſ.65.col.3. in princ. verſic. non tamen ſufficit niſi à principio illud fuerit actum in 4. Affl.in rubr.de feud.dat.in vic.leg. commiſſo. nume.128.& 148.

Tertio requiritur etiam,vt probetur tale pactum ſimulandi prœordinatum contractui fuiſſe incontinenti executum,non autē ex interuallo,quia ſimulatio non arguitur ex factis ex interuallo, Ita Alex.conſ.28. nu.6.7. in 5.Iaſ.in §.item ſi quis il 1.num.8. Inſtit. de actio.Crau. conſil.491.numer. 29. optimè ideo videndus Franc.de Ponte.conſ.2.nume.16.& ſeq.& nu. 129. Non (inquã) in caſu iſto ſufficit probare tractatum,& pactum ſimulandi, data diſtantia temporis,quia partes poſſent videri pœnituiſſe.Bar.Bal.Ang.Salic.& Caſtr.in l.pacta nouiſſima.C.pact.Pont.d.conſil.2.nu.17.Peregr.d. conſil.75.nu.9.& hoc idem probat Afflict.in rubr.de feud.dat.in vic.leg. commiſſ.nu.134.

Quarto requiritur clarè conſtare,quòd ambę partes contrahentes conſenſerint dicto pacto cum animo expreſſo ſimulandi,quia ſi vna pars tantùm habuiſſet animum ſimulandi, & non altera, non annullatur contractus, ſed eſt

in

in electione non ſimulantis de ſtando contra-
ctui.l.eleganter.vbi glo.& Doct. ff. dol. Pont.
d.conſ.2.num.82.vſque 86.& nu. 113. Cioffi.
conſ.38.num.2,in 2. Graſſ.de except.cap.12.
num.17.Maſcat.concluſ.441.num.11. Hinc di
citur, quòd declaratio vnius partis aſſerentis
contractum eſſe ſimulatum, alteri non obeſt,a-
lio non edocto.Alex.conſil.29.in 2.dub.in 7.
Ponte d.conſil.2,nume.86.Debet ergo,vt di-
32 xi,† concludenter probari, vtrãque partem à
principio habuiſſe animum ſimulandi,aliàs nõ
annullatur contractus. addo Bero. conſ. 147.
nume.40. in 2.& ſimulatio ex parte vnius non
annullat contractum ex parte alterius non par
ticipis. Paſer.conſil. 74.nu.10.An modò hæc
fuerint probata,vnuſquiſque etiam mediocri-
ter eruditus audacter negare poteſt.

Quartò principaliter cõſidero,contra iſtud
inſtrumentum publicum non debere admitti
probationem coniecturalem, quia non ſumus
in caſu veræ, & propriæ ſimulationis, ſiquidẽ
nõ negatur per Dominos Zappaleos,inſtrumẽ
tum venditionis fundi non fuiſſe confectum
eo modo,quo producitur,ſed tantum illud fuiſ
ſe factum ob aliã cauſam (nempè pignoris) er
go iſta cauſa debet perfectè, & concludenter
probari, non per coniecturas,præſumptiones
33 † ſeu veriſimilitudines, quia quando inſtru-
mentum non negatur valere, non admittuntur
tales probationes. Caſtr.conſ.261.column. 2.
verſic.& etiam ſi rectè conſideretur.in 2.Ber-
taz.d.conſ.crim.230.nume.5.verſicu.& quod
quando non negatur. Alibi dixit Boer. in pro-
poſito iſto in conſ.11,num.14.in fin.contra pu
blicum inſtrumentum non ſufficere probatio-
nes coniecturales,quãdo non agitur de præiu
dicio tertij, vt in præſenti caſu, vbi quæſtio
vertitur inter ſolos inſtrumentantes. Idem tra
dit.Bald.in l.emptione.numer.3. C.plus vale.
quod agit.Burſ. alios adducens conſ.320.nu-
me.76. maior enim eſt præſumptio pro verita
te actus aduerſus contrahentem, quam aduer-
ſus tertium.Maſcard.de probat.concluſ. 439.
nume.32. Quinimo talem coniecturalem non
recipi in materia iſta aduerſus virum nobilem,
vita,fama,& nomine integerrimum,firmat De
cia.conſil.2.numer.162. Burſat. conſilio 320.
numero 117.

34 Quintò aduertatur, † quòd in caſibus, in
quibus ſecundum nonnullos ſolet admitti pro
batio ſimulationis per coniecturas, non om-
nes coniecturæ recipiuntur, ſed tantummodo
coniecturæ,ſeu prçſumptiones iuris, vel legis,
non hominis, adeo quod ſolæ coniecturæ à le
ge approbatæ recipiuntur, non autem iudicio
hominis inductæ,Bald.conſ.464.num.4.in 3.
Crau.conſ.145.num.2.Cephal.conſ.325.nu-
me.21.Burſ.conſ.175.num.13. Paſer. conſ. 74.
num.5.Veral.deciſ.163.num.2.par.3.latiſſimè
Meno.conſ.576.nume.32.& ſeq.vbi declarat
etiam quæ dicantur coniecturæ legis, & quæ
hominis. Idem latè firmat Rimin. iun. conſil.
816.num.23. & ſequ. vbi poſt Cephal.conſil.
325.num.24. ſubiungit, hominis præſumptio-
nes, & veriſimilitudines non inducere iudicẽ
ad pronunciandum, nec hoc in caſu ſufficere
imaginationem,etiam eum prudenti conſidera
tione,& ideo probabiles, ac concludentes eſ-
ſe debere tales coniecturas tradit Decia.con-
ſilio 75.numero 6.in 5.& coniecturas,ac præ-
ſumptiones hominis reijci, & illas legis tan-
tum recipi contra publicum inſtrumentum, il-
laſque etiam debere liquidas eſſe, ac euiden-
tiſſimas, & neceſſariò concludentes,late poſt
alios ſcribit Peregr.conſ.75.num.16. in 1.Ra-
tio ea eſt,quia ſi iuris prçſumptio eſt pro inſtru
mento,& veritate contractus,fortiores,& ma-
nifeſtæ probationes requiruntur aduerſus il-
lud.Cephal.d.conſil.325.nume.18. & ſequen.
Rimin.iun.conſ.134.num.28.& ſequen.& con
ſil.816.num.41.& ſequ.Prætcrea ſigna, ex qui-
bus poteſt colligi aliqua præſumptio, non per
alias præſumptiones,ſed plenè probari debẽt.
Paſet.conſ.73.num.6.vbi poſt Alciat.ſubiun-
git,quod præſumptio debet naſci ex ſigno cer
to,ergò nõ poteſt naſci ex aliquo præſumpto,
quia præſumptio eſt ſuper incerto.Idèm repe-
tit ibi nume.23. ſed de tali requiſitarum pro-
bationum genere non conſtat in hac facti
ſpecie.

35 Sexto, † vnaquæque coniectura, vel præ-
ſumptio in materia iſta plenè probari debet ſal
tem per duos teſtes. Glo. Bar.& alij in l.fin. C.
famil.herciſc. Ang. in l. fin.in princip.ff.quod
met.cauſ.Franc.de Pont.d.conſ.2.num.91.&
ſeq. vbi etiã latè, & doctè admodum probat,
non admitti hoc in caſu teſtes ſingulares, vt e-
tiam aduertit poſt alios Peregr.d.conſ.75. nu-
me.24.& 25.& 27.Bertaz.conſil.crimin. 230.
num.4.verſ.ſic etiam,& teſtes debere eſſe con
teſtes poſt Gabr.& Menoch. teſtatur Burſat.
conſ.320.num.39.& 116.& conſ.321.num.54.
verſ.Becius.Paſet.conſ.74. nume.5. & conſil.
73.num.25. Quinimò quando quis nititur pro
bare ſimulationum cõiecturas medio teſtium,
non inſtrumentariorum, illi teſtes debent eſſe
omni exceptione maiores,in gradu ſuperlati-
uo,nulla macula,quantumcunque leuiſſima, vi
tiati,ſicuti in puncto plures allegando teſtatur
Rim.iu.d.conſ.816.numer.47.49.& ſequ. Pe
regr.d. conſ.75.numer.17. Quæ quidem qua-
litas in ſuperlatiuo gradu requiſita in huiuſmo
di teſtibus debuit articulari, & probari, cùm
non præſumatur.Idem Rimin.iu. d.conſ.816.
num.50.Farin.de teſtib.quæſt.62.num.6.vſq;
15.Peregr.d.conſil.75.numer.17.vbi ait,hæc
eſſe

Digitized by Google

eſſe rationem, quia iuris pæſumptio ſtat pro in
ſtrumento,& illius veritate. Ideo in propoſito
teſtes de auditu informi, non allegando autho
res eorum dicti, nec teſtes de credulitate,imo
nec teſtes ſingulares recipi tradidere, Rim.iu.
d.conſ.816.num.51.& ſeq.Peregr.d.conſ.75.
nu.11.12. & 24.

Septimo additur,quod ſicuti certis in caſib.
ſecundum aliquos ſolent admitti præſumptio
nes,& coniecturæ ad probandam ſimulationẽ,
multò fortius debẽt recipi ad ipſius ſimulatio-
36 nis excluſionem. Imò coniecturæ † excluſiuę
dicuntur fortiores, & debent alijs contrarijs
præferri,vt in ſpecie tradit Barb.conſ.65.col.
3.in fin. verſi.quinimò plus dico.in 4.Cephal.
conſ.325.num.46,& ſeq.Rim.iu.conſ.816.nu
mer.37.38. vbi ſubiungunt,quod coniecturæ
excludentes ſimulationem, dicuntur actum va
lidare;ideo cæteris contrarijs præferuntur.Al
ciat.de præſumpt.reg.3.præſump.34. & hanc
concluſionem in puncto poſt alios plures pro-
bat Bertaz.conſ.crim.230.num.15. Burſ. conſ.
175.numer.18.Paſet. conſil.73. numer.10. At
in præſenti facti ſpecie plures validiſſimæ con
iecturæ declinantes ſimulationem concur-
runt, quarum

37 Prima eſt, † Nobilitas D.Baldeſſaris patri-
cij Mantuani,qui ſemper apud Principes Sere
niſſimos in gradu, & dignitatis,ac honoris cul
mine ab omnibus habitus inſeruiuit,& hoc eſt
omnibus notorium, & pro notorio allegatur.
Vir autem nobilis, maximè non ſolitus talia a-
gere, non præſumitur ſimulatè, nec in vſurarũ
fraudem cõtrahere voluiſſe, Barb. in terminis
conſ.65.col.3. verſ. & etiam quia d.Dñs Pe-
trus.in 4.ſequitur Ceph.cõſ.325. n.32.& ſeq.
Rim.iu.conſ.816.num.36.Decia. conſ.2. nu-
mer.84.in 2.cum alijs congeſtis per Menoch.
conſil.576.nume.28.Burſa.conſil.320. nume.
33. & tanto magis militat iſta coniectura nobi
litatis, cùm etiã ex parte Dominorum de Zap
paleis ſit cõſiderabilis. Quò fit,vt tantò magis
talis præſumptio ſimulationis excludatur. Ce-
phal.d.conſ.325.nu.31.

Secunda eſt(vltra nobilitatem)coniectura,
ipſius D.probitas vitæ, & morum integritas,
& Chriſtianæ religionis zelus inuulnerabilis,
vt fuit probatum per teſtes,& id ego ſcio,quia
optimè noui hominem,& eſt notiſſimum. Vl-
tra quod pater pauperum vocabatur,& quoti-
dianis eleemoſynis ad pauperum ſubuentio-
38 nem in dies vacabat. Si ergo probitas † vitæ,
morumq; integritas excludit præſumptionem
delicti, & falſitatis, ergò & ſimulationis. Ita
Crau.conſil.56.numer.14.Socin. conſil.248.
ante fin. verſ. & in hanc partem inclino. in 2.
Corn.conſil.224.colum.pen.in 1.Meno.conſ.
358.num.24.Rolan. conſ.38. num.34. & 35.
in 1.Idem Meno.conſil.576.num.28. Cephal.
conſ.325.num.34.& ſequen.Quæ quidem pro
bitas fuit etiam in perſona venditoris conſide
rata per teſtes,cùm dixerunt illum ſemper fuiſ
ſe virum probum, ac non ſolitum facere, niſi
contractus veros, & reales, adeo quòd teſtes
ipſi probant contra ſimulationem. Addo præ-
dictis Burſ.conſ.320.nu.33.Decia.conſ.1.nu
me.83. verſic. Quintò confirmantur in 1.vbi
ait,non eſſe veriſimile,hominem catholicum,
& ſolitum volitare per ora virorum, famam
ſuam vſura polluere.

39 Tertia colligitur ex eo,quod ambo contra-
hentes, venditor ſcilicet,& emptor contractũ
celebrarunt nedum nomine eorum proprio,
ſed etiam nomine eorum hæredum: ſi enim ſi-
mulate egiſſent non contraxiſſent pro eorum
hæredibus. Ita Barb.conſ.65.colum. 4. in fin.
verſic.& etiam facit, quia in dicto inſtrumen-
to dicitur.in 4.Cephal.conſil.325. numer.44.
Bertaz.conſ.crim.230.n.15.verſic.Quinta eſt.

40 Quarta deſumitur ex vera,† & reali nume-
ratione pretij,nempe aureorũ 1550.& de hoc
nemo dubitat (ſecus fortaſſe eſſet, ſi de dupli
ci confeſſione recepti conſtaret) ita Bal.conſ.
66.num.1.verſic.quærentibus in primis, in 2.
& conſil.438.colum.2. verſic.vel diſtingue.in
5.Affl.in præcitata rubr.num.78.in præſumpt.
22.& vbi conſtat de veritate actus, tollitur ſi-
mulationis præſumptio.Paſet.conſ.45. nume.
12.& cùm ex reali numeratione conſtet in par
te de veritate contractus, in reliquis omnibus
verus etiam debet præſumi, vt per eundem Pa
ſet.conſ.73.num.9.10.

41 Quinta, Dominus Baldaſſar toto tempore
vitæ ſuæ ſtetit in curia Sereniſſimorum Princi
pum, & Ducum Mantuæ, vt per teſtes, & eſt
notiſſimum,& erat vir ſimplex, & præcipuè in
materia negotiorum, & contractuum, vt pari-
ter per teſtes, & eſt omnibus pluſquam noto-
rium. Modo ſi minori, mulieri, ac ruſtico ad-
ſcribitur ſimplicitas excluſiua ſimulationis ob
eorum præſumptam ignorantiam. Bal.Fulg. &
alij in l.cum allegas.C.vſur.Cur.iun.in l.ſi quis
maior. colum. 4. C.tranſact. Natt.conſil.586.
Affl.in d.rubr.num.106.Meno.libr.3.præſum-
pt.122. num.40. & ſequ. vbi id remittit iudi-
cis arbitrio. Sola in antiq. conſtit. Pedemon.
tit.de pact.inter empt.& vendit.decret. ex fre
quentibus par.1.gloſ.vnic.numer.65. Pariter
idem eſt firmandum in viro curiali omnimodè
probo,& ſimpliciſſimo,& non ſagace, cum v-
trobique militet eadem puritatis ratio, maxi-
me in præſenti materia celebrandi contractus.
ſicuti etiam idem ſtatutum legitur in contractu
facto cum religioſo timoratæ conſcientiæ,vel
cum mercatore bonæ famæ non ſolito facere
contractus illicitos,vt poſt Alciat. & Dec. fir-

mat

mat Sola.in d.glo.vnic.nume.55.Burſa.conſ. 175.num.11.

42 Sexta colligitur ex pacto, † retrouendendi ad tempus,quia per illud tẽpus apparet, quod venditor habuit animum vendendi. ſicuti,ſi fuiſſet econtra pactum perpetuum reuendendi,non vendendi,ſed pignorandi animus præſumeretur,& ſtante pacto prædicto temporali,poſſibile eſt,quòd venditor in tempore non reemat,quo in caſu res vendita erit penes emptorem pleno iure,& ſine onere.Ita Affl.in rubr.de feud.dat.in uic.leg.commiſſ.nu.80.ver. ſed non eſt ſic,ſi promiſſio de reuendendo.ſequitur Sola in antiq.conſtit.Pedemon.titu.de pact.int.empt.& vendit.decret.ex frequentibus.par.1.glo.vnic.nume.65.verſic.vigeſimo ex pacto redimendi.Meno.d.præſumpt.122. numer.76.

43 Septima coniectura excluſiua ſimulationis patet, ex approbatione dicti contractus pluries facta,reiterata,& approbata ex interuallo. ſiquidem poſt curriculum quatuor menſium à die uenditionis ipſemet Zappaleus venditor memorando qualitates dicti cõtractus,ipſummet fundum venditum conduxit ad affictum, poſtea pluries in annos ſingulos affictus annuos D.locatori ſoluit,tamquã vero domino fundi. Imo ut dicunt aduerſantes,partem pretij ſoluti per D. Baldaſſarem in primo contractu eidem in executionem illius primi contractus,& pacti redimendi in eo appoſiti,reſtituerunt,adeo quod ipſe primus contractus venditionis pluries ex interuallo fuit ab aduerſantibus,& ab ipſomet venditore approbatus,& ratificatus per plures actus poſitiuos ſolutionum factarum.Vnde ſequitur,dicendum eſſe illum fuiſſe contractum realem, & verum,nulla ſimulatione vel fraude ſuffultum.Ita Roma. conſil. 304.num.4.in fin.conſil.ſ;optimè Ruin.conſil. 16.num.12.in 4.Paſet.conſ.45.num.14. Sola in d.gloſ.vnic.nume.57.Nam geminatæ comprobationes arguunt deliberationem,& certitudinem volũtatis,& quod nullus adſit ſcrupulus ſimulationis, vel fraudis, vt docet Decia. conſ.2.nu.157.in1.& hanc concluſionem latè comprobat Meno.conſ.576.nu.31. qui etiam in conſ.561.nume.12.in 3.dub.declarat contractum ratificatum per ſolutiones non poſſe allegari nullum.& conſ,358.nume.36.vbi ait contractum approbari per tranſactionem, vel per locationem,vel per prorogationem termini ad redimendum,& tali in caſu non poſſe amplius opponi de ſimulatione. Imo cum venditor, & reſpectiuè conductor fructus percepe-rit è fundo locato ſibi vigore contractus venditionis antecedentis, & conſtituentis Dominum Baldaſſarem verum dominum, dicitur ex hoc approbaſſe contractum illum. Peregrin. conſilio 60.numero 8.9.in 1.

Octaua coniectura deſumitur,quia partes, & ita venditor iuramẽto aſſertorio iurauit omnia, ac ſingula in inſtrumento illo venditionis

44 fuiſſe,& eſſe vera,&c.Quod quidem † iuramẽtum operatur,vt aliqua fraus,vel ſimulatio non præſumatur.Doct.in l.nemo poteſt.ff.leg.1.& ita fuiſſe deciſum Neapoli teſtatur Affl.deciſ. 60.Menoc.conſ.576.num.29.& 358.nu.34. Brun.conſ.38.nume.12.Seraph.de iuram.priuil.59.num.1.Burſ.conſ.149.nume.18.cum cõcordantibus per Mancin.de iuram.par.4.effect.1.quæſt.11.num.5.Graſſ.de except.cap. 12.nume.25. Nec dicatur,contractum ſimulatum non poſſe validari iuramento ſecundum aliquos,de quibus Seraphi.d.priu.59.& præcipuè quoad hæredes iurantis, qui non obſtante dicto iuramento aſſertorio præceſſoris poſſunt excipere de ſimulatione. Honde. conſ.46.nu. 39.in 1.D.Sur.conſ.165.num.9.Graſſ.d.c.12. numer.26. Quinimo nec ipſe iurans repellitur ab opponendo,quando agit de damno vitando,& excipit contra participem turpitudinis, & ſimulationis.idem Graſſ. dicto cap. 12. numero 31.32.

45 Quia reſpondetur id procedere, † quando clarè conſtat de ſimulatione, tũc enim vitium ſimulationis non ſanatur per iuramentum, vt tradunt Abb.in cap.ad noſtram.3.not.de emptio.& vendit.vbi Bero.num.13.Gram.deciſ. 76.num.21. ſecus autem quando res eſt in dubio,& non eſt clarum aperte conſtare de ſimulatione,quia ſtante controuerſia,an adſit ſimulatio,uel fraus,tunc iuramentum tollit præſumptionem ſimulationis, & ita in ſpecie diſtinguit Decia.conſil.2.num.53.in 1.Meno. conſi. 576.num.29.

46 Nona colligitur coniectura, † ex quo contractus fuit notoriè palam geſtus per notarium coram teſtibus, non autem clam, uel occultè, Decia.conſ.2.numer.92.in 1.ubi latè.ſequitur Meno.d.præſumpt.122.nu.94.

Octauo principaliter cõſidero, in exceptione aduerſantium,de qua fol.11.à tergo, fuiſſe petitum pronuntiari contractum iſtum controuerſum fuiſſe ſimulatum, & fictitium, & etiam uſurarium, ac in vſurariæ prauitatis fraudem geſtum; & ęquè principaliter unica uerborum ſtructura, & ſub eodem verbo id fuit pronuntiari petitum. Hæc tamen duo ſunt incompatibilia ĩ vnica iudiciali petitione,quia ſimulatio

47 importat nullitatem † contractus ipſo iure,vſuraria autem prauitas ſupponit exiſtentiam,& veritatem actus, licet frauduloſi. Roger. in l. poſt contractum.nume.30.ff.donat.Rota dec. 1.tit.de donat.in nouis,num.4.Affl.in rubr.de feud.dat. in vic.leg.commiſ. nu.73. Ideo non

48 tenet iſta petitio quia contraria † remedia nõ poſ-

poſſunt allegari,niſi conditionaliter, & ſubordinatè.Iaſ.in l.1.C.furt.Minad.deciſ.31.Vueſembr.conſil.6.num.225.Quinimo in propoſito iſto dico ex abundanti, non etiam habendā eſſe rationem talis exceptionis,ſeu petitionis, ex quo ex parte Dominorū de Zappaleis fuit petitum pronuntiari, contractum nedum ſimulatum,ſed etiam in fraudem vſurarum geſtum, quod excipi, & peti non potuit, quia licet aliquando permittatur venditori, vt poſſit allegare ſimulationem, attamen non illi conceditur allegare,contractum fuiſſe in fraudem geſtum, allegando propriam turpitudinem, vt probat Bar.in l.poſt contractum. num.6. ff.donat. vbi Roger.num.36. ait id eſſe menti tenendum. l. cum profitearis. vbi Bal. nume.2.C.reuoc.donat.optimè Affl.in ſæpius citata.Rubr. nu.53. & num.110.

49 Nono non videtur omittendum, † vnicam coniecturam non ſufficere ad probandam ſimulationem.Soci.conſ.262.colum.3.verſicu. nec vna clauſula in 3.Immo nec duæ,ſed ſaltē tres requiruntur, vt de magis communi teſtatur Burſ.conſ.117.num.12.Rolan.conſ.58. nume.10.& num.21.& conſ.47.num. 30.in 4.& conſil.96.nu.19.in 2.Meno.de arbitr.iud. caſu 217.num.3.Cachet.dec.42. alios plurimos congerit,& ſequitur Decia.conſ.2.nume.176. in 1.ſicuti etiam alios congerit Sola.in d. decret.ex frequentibus.gl.vnic.num.5. Maſcar. de probat.concluſ.447.num.1.& ſeq. & num. 19.vbi ait, opinionem tenentium duas coniecturas ſufficere,non procedere in emptore bonæ conditionis,& famę,ac timoratæ conſcientiæ, vt in præſenti caſu. idem probat Maluaſ. conſ.107.n.24. Sola d.gloſ.vnic.num.55.quæ tamen non fuerunt probatæ,quia nec verè probari potuerunt.

Reliquum igitur eſt, vt contraria tollantur, quæ licet reuera ex præcitatis fundamentis ſufficienter dicantur ſublata,attamen placuit illis ſigillatim reſpondere.

50 Ad primum ergo reſpondetur,† ſolam pretij tenuitatem nō ſufficere ad ſimulationis probationem,tùm quia vnica coniectura non ſufficit, tum quia id in ſpecie tradidere text. in l. dolus.& in l.ad reſcindendam.C.reſcind.vendit.Ang. in l. interpoſitas. C. tranſact. Affl. in præcitata rubr.nume.82.Menoch.libr.3. præſumpt.122.num.37.38.& conſ.576.num.38. in fin.

51 Reſpondetur ſecundò, † rem tanti valere, quanti vendi poteſt,& non vltra, & ideo præſumitur rem tanti valere,quanti vendita reperitur Bal.in l.cum fundus.§.quamquam num.1. in fin.ff.reb.eorum.& in puncto ita cenſuit Meno.conſ.358.num.23.vbi ſubiungit,hanc præſumptionem iuſti precij ad excludendam ſimulationem,coadiuuari ex qualitate,& probitate emptoris,illiuſque nobilitate,& ſatis clarè deponunt teſtes pro de Zappaleis, quod D. Alphunſus nullo pacto potuit reperire d.pecunię quantitatem,qua ipſe tunc temporis egebat,in loco Medularum.Deponunt etiam nobiles viros continuo habitantes Mantuæ longe vilioris pretij fuiſſe,& eſſe empturos terras in territorio Medulatum,quam empturi eſſent habitātes in dicto loco met Medularum. Adeo quod non eſt mirum, ſi Dominus Baldaſſar non numerauit iuſtum pretium terrarum emptarum depoſitum per teſtes,ſed longè vilius, tum ratione diſtantiæ locorum, & incommoditatis, quæ dicitur pars pretij diminuti,Iaſ.in l. 1. nu. 90.ff.leg.1.Botta.conſ.81.nume.4.5.11.& 27. tum etiam quia in loco nemo erat erogaturus tantam pecuniæ quantitatem vnico ictu, vt dicunt teſtes, ideo exteri debuerunt requiri in loco remoto habitantes, vnde ſequitur, quod iuſto pretio dicitur facta fuiſſe venditio, ſicuti dicitur, quod facta requiſitione plurium emptorum, & nullo comparente præter vnum, qui emit, tunc ceſſare prorſus iniuſtitiam pretij ad præſumendam ſimulationem, quia ex qualitate venditionis, & tractatus conſtat, nullam fraudem interueniſſe. Ita Grat.conſ.157.num.6.& nume.10.in 2.ſequitur Cala.de modo proban.§.2.num.208. Addatur omnimodè prædictis,nullam fuiſſe habitam rationem per teſtes de pacto retrouenditionis,quod dicitur pars pretij, cùm nemo ſit, qui non cupiat habere potius rem irreuocabiliter ſuam,quàm reuocabiliter, vt per Menoc. lib.3.præſumpt.122.num.9.Idque latè probat Decia.conſ.2.num.169.in 1.& latius conſ.23.

52 num.18.in 5. vbi in ſpecie poſt Soc. † & alios ait,tale pactum importare tertiam partem veri pretij.Cala. de mod.proban. §.2. num. 209. diffusè Maſcar.de probat.concluſ.447.nume. 10.vſque 16. optimè Socin.conſ.248.in fin.in 2.Affl.in præcitata Rubr.num.80. optimè Rolan.conſ.58.num.11. vſque 18.in 4.omnino videndus.Borgnin.deciſ.1.numer.25. in 2.Quò

53 fit,vt concurrentibus † in præſenti caſu loci incommoditate,ſeu diſtantia,penuria emptorum,ſeu erogantium tantam pecuniæ quantitatem, necnon etiam pacto reuendendi, dubio procul non cadit læſio iniuſtiſſima pretij, valens arguere contractum de labe ſimulationis, vel fęnoris, & præcipuè ſtante qualitate pacti reuenditionis affirmatiuè concepti, de quo infra latius,& clarè perpendit Rolā. d.conſ. 58. nume. 16. & ſeq.

54 Reſpondetur tertiò, non poſſe conſiderari læſionem aliquam, ac pretij tenuitatem, cùm emptor conuenerit de reuendēdo pro eodem pretio, vt ſatis patet ad ſenſum, & perpendit

Corn.

Corn.conſil.241.in fin.in 1.Sola.d.gloſ.vnic. numero 51.

55. Ad ſecundum reſpondetur, † nec iſtud pactum de ſui natura arguere poſſe ſimulationẽ, cum ſit quid a iure permiſſum.l.2. C. pact.inr. empt.& vendit.Rolan.conſ.58.num.9.in 4.& præcipuè cùm non concurrat iniuſtitia pretij, ut ſupra dictum eſt,imo nec aliqua alia probabilis coniectura,ut infra probabitur.

56. Reſpondetur ſecundo oppoſita, militare in pacto retrouendendi negatiuè concepto in ſolum fauorem emptoris,ut puta ſi dicatur, cum pacto, quòd uenditor nõ poſſit fundum retroemere, niſi poſt ſeptennium a die contractus tunc enim clarè cõſtat emptorem uoluiſſe certè, & prauè lucrari fructus illorum ſeptem annorum. Secus autem in caſu iſto, in quo pactũ reemendi fuit purum,ac ſimplex,ac plenè conceptum affirmatiuè in gratiam venditoris, vt ſcilicet illi liceret ſtatim, & ſemper durante ſeptennio illud prædium retrohabere pro eodẽ prætio.Hoc (inquam) in caſu ſatis conſtat,emptorem non habuiſſe animum lucrandi fructus alicuius medij temporis,& conſequenter ceſſat quælibet fraudis ſuſpicio. Ita poſt Bald. & plures alios aduertit Crau.conſ.156.num.5.latè Decia.conſ.2.n.135.& ſeq.in 1.& conſ.23. num.17. verſic.nec obſtat,quod aliqui videantur,in 5.vbi optimè loquitur, & in his terminis nempe in pacto reemendi poſt certum tempus loquitur Gabr. in oppoſitum adductus conſil. 74.num.4.& ſeq.& nume.18.in 1.prout etiam declarat Maſcard.de probat.concluſ.447.nu. 14.dicens in tali caſu,nempe primi pacti negatiui,quando adeſt iniuſtitia pretij,pactum reemendi non cenſeri partem pretij, citat etiam Tiraqu.hanc diſtinctionem facientem de retract.conuent.in præfat.nu.26.& de tali pacto negatiuo poſt multos loquitur Sola.in d.gl. vnic.num.10.Mandel. conſ. 791.nume.11. & prius numero 4. Menoch. d. pręſumptio. 122. numero 69.

Ad tertiũ reſpondetur,quod celebrato contractu emptionis per D. Preiũ,illicò fuit effectus verus dominus prædij empti. Vnde cùm ex poſt à die emptionis per quadrimeſtre idẽ dominus prædium emptum locauerit uenditori,cõſtituto annuo affictu ſcutorum 124. id nõ arguit vſuram, nec pactionem illicitam, ſed à iure permiſſam,quia quilibet in re ſua eſt mo-
57 derator,& arbiter,† ut in terminis tradit Burſ. conſ.117.num.10.verſic tollitur,& ſecundum obiectum, & nu. ſequen. Adeo quod adducta in oppoſitum poſſent militare, quando unico ictu ſit emptio, & locatio, & venditor vigore conductionis in poſſeſſione fundi continuat, & conſequenter conſtituitur auida penſio annua ratione affictus,antequam emptor fuerit effectus verus dominus rei emptæ.

Præterea dico, quod ex affictu ſubſecuto ſub maiori reditu,quam percepiſſet emptor,habita rõne pecuniæ erogatæ in emptione prædij,arguitur veram emptionem præceſſiſſe. Sicuti ſimulata præſumeretur, ſi emptor pro modico affictu locaſſet, cum diceretur non curaſſe maiorem penſionem percipere, quam computo inito vſura æquipolleret pecuniæ traditæ,& ita ex maiori affictu maior ſinceritas emẽtis comprehenditur, & conſequenter argumẽtum retorquetur, quod ſcilicet imo ex maiori
58 affictu arguatur bona † fides emptoris locãtis Cepol.de ſimul.contract.nu.63.in 17.præſumpt. Bald.conſ.311.nume.11.in 5. Crau. conſ. 356.num.12.Maſcar.de probat.concluſ.442. num.1.in fin.Burſ.conſ.153.nume.42. Præterea, ſi licitum eſt emptori vendere rem maiori pretiò,quam emerit. l.ſi voluntate. C. reſcinden. vendit. l. qui inſulam. ff. locat. Cagnol. in l. 2. numero 61. C. pact.int. empt.& vend. verſiculo ſed veritas. Quare igitur non poterit plus locare? maximè cùm omnia pacta, & conuentiones dicantur permiſſa,niſi in ſpecie reperiantur à iure prohibita, & ideo quando plura pacta apponuntur in inſtrumento, ſi ſingula de per ſe a iure permittuntur, ex cõcur-
59 ſu illorũ ſimulatio,& fraus † non arguitur,quia factum lege permittente pęnam non meretur, vt in puncto optimè docet Decia.conſ. 2. nu. 128. verſicu. nono conſiderando in 1.omnino videndus ſequitur Burſ.conſil.321.num.62.in fin.& conſil.320.num.77.Hinc dixit in propoſito Rimin.ſen.conſ.318.nume.36. quod ſi reuera fuit factus contractus venditionis, contractus erit validus, nec fructus computabuntur in ſortem, non obſtante quod in dicto contractu interuenerint modicitas pretij, pactum retrouendendi, & quod emptor eſſet alioquin vſurarius. ſequitur Sola. dicta gloſſ. vnic. numero 64.

60 Ad quartum reſpondetur, dictum † reciprocam lęſionem eſſe leuis ponderis, alio non concurrente, vt poſt Gabr.tradit Meno.d.præſumpt.122.nu.51.in fine.

Reſpondetur ſecundo, læſionem aliquam non adeſſe reſpectu cõductoris, quia licuit emptori vero dño rei emptæ, illã locare pro ea, & maiori pẽſione annua,qua potuerit,cùm fuerit rei ſuæ abſolutus moderator, imo, vt dixi, maior bonæ fidei exuberãtia colligitur ex prædicta affictus quantitate. Non etiam reſpectu locatoris cadit læſio,quia in ſui animo, & voluntate dicitur emiſſe rem pro iuſto pretio, & illam iuſta penſione à lege permiſſa locaſſe.Addatur prædictis, nedum iuſtum fundi pretium conſiderari, quod reddat in ratione quinque pro ſingulo centenario, nec redditum, & fru-

ctuum

Digitized by Google

ctuum æſtimationem illam dici iuſtam, quæ in uiginti annis ſortem æquat. §.quia vero. auth. de non alien.Borgni.deciſ.2.num.10.in 2. ſed etiam iuſtus valor,& iuſtus redditus dicitur ſecundum communem loci æſtimationem, licet fructus minus,vel plus valeant. Didac.libr.3. var.reſolut.cap.9.num.7.deciſ.Genu. 194.nume.3.Meno.d.præſumpt.122.num.5 1. verſic. verum Didacus. Præterea ex præfatis dubijs magna elicitur contrarietas,quia aliquando arguunt ſimulationem,& fraudem ob magnitudinem penſionis, & aliquando ob illius tenuitatem,& ita neſciunt quid ſibi velint.

62 Ad quintum reſpondetur,† quòd,cum pacta non ſint à lege reprobata ex ſe, ſed ſint licita,ex illis ſuſpicio fraudis colligi nequit, Decia.conſil.2.num.129.in 1.Burſat.conſil.321. numer.62.in fin. & numer. 80. & conſil. 320. numero 77.

Reſpondetur ſecundo, iſtam ſolam coniecturam non ſufficere. Menoc. dicta præſumpt. 122.num.80.

Reſpondetur tertiò, quicquid dicatur in motiuo,in inſtrumento emptionis nullum irrationabile pactũ legi,quod ſit præiudiciale uenditori,& non poſſum non mirari,quod tale fundamentum allegetur ex aduerſo.Nec pacta facta in inſtrumento locaitonis poſt quatuor mẽſes à die emptionis poſſunt arguere ſimulatio-

63 nem,quia per geſta ex interuallo † non probatur ſimulatio antecedens, maximè cum pacta locationis ſimplicem locationem concernant. Prætcrea ſi ex locatione ipſa ſubſecuta pars aduerſa deſumere nititur præſumptionem ſimulationis,ſequeretur abſurdum, ſi ex pactis locationis argueretur fraus, & ſimulatio primi contractus venditionis, nempè ſequeretur, quod præſumptio probaretur per præſumptionem, & ſtaret ſuper incerto contra dicta per Paſet. conſ. 73.nu.6.& num.23.& dixi ſupra in quinto fundamento.

64 Ad ſextũ reſpondetur, nullo iure probari, vt ex celebratione contractus medio procuratoris arguatur præſumptio ſimulationis, vel fraudis.ſecus eſt ſi fiat ſubcontractus,vt puta,ſi fiat locatio per emptorẽ tertio,qui tertius exinde illam locet venditori,vt tradit Bald. conſi. 311.in fin.in 5.Crau.conſ.156.num. 11. Non igitur dicendum eſt, quando ſit vnicus contractus per procuratorem,cùm id non ſit de genere prohibitorum, ſed permiſſorum à lege,& præcipuè attenta qualitate Domini Baldaſſaris, qui ſeruitio ſereniſſimi Domini continuè inuigilabat,nec perſonaliter proprijs negotijs operam nauare poterat.

Reſpondetur ſecundo, obiectum militare, quando is,qui mediante altero contrahit, potuit contrahere,& quodammodo latitando nõ contraxit, aliàs ſequeretur, quod pro abſente per notarium, vel procuratorem contrahi non poſſet,& in puncto ita declarat Menoc.conſil. 576. num.36. vbi oſtendit,Doctores aliter opinionem contrariam firmantes, loqui in contractu geſto per perſonam ſuſpectam, vt entem medio interpoſitæ perſonæ.Quinimo alibi dixit Idem Meno.conſ.714.nume.29.ſimulatio-

65 nem etiam † probatam nil poſſe nocere illi, qui non interfuit confectioni illius inſtrumẽti.

Ad ſeptimum reſpondetur,non tenere conſequentiam de facultate data procuratori ad valendum locare rem emptam ad pactum expreſsè conuentum cum venditore de illi locãdo fundum emptum. Nam facultas reſidet in

66 arbitrio, & † pendet à caſu,ſed pactum eſt firmatum in expreſſa conuentione danre cauſam primo contractui venditionis,& eſt in neceſſitate fundatum.Quo fit,vt in primo caſu nõ poſſit colligi animus ſimulandi, vel fęnerandi, ſicut in ſecundo,in quo ſecundo caſu loquuntur adducti in obiecto.

Nec ex tempore quadrimeſtris curſi inter venditionem, & locationem colligi poteſt in caſu iſto cautela tegendæ ſimulationis, & fraudis, vt cenſuit Natta conſilio 198. numero 11.

Quia reſpondetur, contra Natt.extare communem ſententiam, nempe quod locatio debet

67 fieri incontinenti † ad præſumendam coniecturã ſimulationis,& fęnoris,vt per Butr.Imol. Anchar.& alios in c.illo vos.de pignor. Alex. conſ.54.in 6.Pariſ. conſil.54.numer.76.in 2. Abb.conſil.12.colum.1.in fin.in 2. Quia tali in caſu contractus cenſentur correſpectiui.Nimirum ſi ex locatione facta ex interuallo deſumitur approbatio primi contractus venditionis excludens exceptionem ſimulationis. Ruin. conſil.16.nume.11.&12.in 4.Sola in præcitata gloſ.vnic.num.57. Ad hoc confert concluſio

68 ſupra communi calculo firmata,† quod ex geſtis poſt contractum ex interuallo non poteſt deſumi probatio ſimulationis,vt dixi in tertio fundamento.

Reſpondetur ſecundo, oppoſita admitti, quando ſubſtantialia primi contractus venditionis nondum fuerunt conſummata,& tamen ſit locatio, ſecus quando fuit numeratum pretium realiter in primo contractu,nam tunc ſubſtantialia uenditionis fuerunt conſummata, & conſequenter ex locatione ſubſecuta ex interuallo non poteſt argui fraus. Ita Roman. conſil.304.num. 3.verſic. primo, quia ille loquitur.Purp.conſi.358.nu.7.

Reſpondetur tertio, hanc coniecturam nil operari, alijs non concurrentibus in præſenti materia. Roland. conſilio 40.in fin.in 2. ſed hic non concurrerunt aliqua releuantia,

tia, vt ſupra & infra probatum legitur.
69 Reſpondetur quarto, † ex ſubſecuta locatiõ
ne, imo nec etiam ex continuata poſſeſſione
ſub clypeo conductionis ſuſpicionem aliquã
colligi poſſe, quando per conductorem fuit
annuatim ſoluta penſio pro affictu emptori lo-
canti, quia tali in caſu ipſe emptor locans dici-
tur poſſidere, ac commodum locationis perce
piſſe. Ruin. d. conſ. 16. num. 11. in fin. in 4. Ce-
phal. poſt Bart. & alios conſ. 289. nu. 38. Crau.
conſ. 638. num. 20. Sola in d. gloſ. vnic. nume-
ro 12. in fin. Cala. de mod. proban. §. 2. nu-
mero 207.

Ad octauum reſpondetur, quod ex eo, quod
emptor non curauit videre prædia, nulla frau-
dis ſuſpicio poteſt colligi, quicquid dicatur in
motiuo, quia contrarium tenuit declinando
contraria Affl. in rubr. de feud. dat. in vic. leg.
commiſſ. num. 77. ſequitur Meno. in loco cita-
to in motiuo, nempe dicta præſumpt. 122. nu-
mero 86. vbi etiam ſubiungit, hanc ſolam con
iecturam, vtcumq; etiam veram, ac probatam
legitime, non ſufficere in materia præſumendę
ſimulationis.

Reſpondetur ſecundo, obiectum procede-
re quando emptor non eſt informatus de qua-
litate rei, & eius pretio. Meno. in terminis con
ſil. 576. num. 37. & onus ſpectat alleganti frau
dem probare negatiuam, quod emptor non
fuerit informatus. Ita in puncto Affl. d. nu. 77.

Ad nonum reſpondetur, quod ſicuti res a-
liena vendi poteſt, vt luculenter probat Moz-
zi. de contract. tit. de vend. rubr. quæ res vend.
poſſ. nume. 10. & ſeq. multo magis res commu-
nis, † quia quod commune eſt mihi cum alio,
70 meum dicitur. l. illud. ff. tit. nupt. & verè ac pro
priè Aret. in l. ſerui electione. §. labeo. ff. leg. 1.
& præcipuè reſpectu partis ipſius diſponẽtis,
Bal. Angel. & alij in l. 1. C. qui teſta. fac. poſſ.
late Caball. milleloq. 11.

Ad illud autem, quod dicitur, ipſum D. ven
ditorem multas terras poſſediſſe, & meliores
ſterilioribus retentis alienaſſe. Reſpondetur id
non arguere fraudem, ex quo erat in neceſſita-
te vendendi, vt ex pretio inde extracto ſolue-
ret compoſitionem factam cum fiſco, vt ad-
mittunt aduerſantes, obiectum autem proce-
dit, quando ſponte nulla neceſſitate cogente
prædia meliora venduntur, & viliora retinen
tur, & ita loquitur Barb. d. conſ. 22. nume. 8. in
4. & Affl. in præcitata rubr. num. 68. quos ſe-
quitur Maſcar. citatus in dubio. Vltra quod ob
iectum non poteſt adaptari emptori non habi
tanti in loco rei venditæ, quia ille meliora, ac
commodiora tantum emere voluiſſe præſumi
tur, vt facilius illius fructus, & affictus percipe-
re valeat.

Ad decimum reſpondetur, retorquendo ar
gumentum, quod imo neceſſitate cogente ven
didit, ideo meliora prædia vẽdidit, vt ſolueret
compoſitionem fiſco: adeo quod dr̃ vere ven-
didiſſe, non autem vendere ſimulaſſe, vt dixi
in antecedenti reſpõſione ad nonum obiectũ.
71 Reſpondetur ſecundo, † oppoſitum admit-
ti poſſe, qñ neceſſitatus quærebat pecunias in
mutuũ pro ſubueniendo neceſſitati. Ita loquũ-
tur Calcan. Crau. & alij, de quib. Maſcar. con-
cluſ. 443. nu. 5. Ita etiam loquitur Crau. conſil.
491. nu. 19. Anna. vbi Bologn. nu. 58. De qua
tñ requiſitione mutui nemo teſtiũ deponit, niſi
vnus ſub verborum duplici inuolucro, & per
verba duplicem ſenſum habentia: eſt. n. 4 teſtis
D. Cophanus, & eſt vnicus, ideo nil releuat, vt
dixi in ſexto fundamento. Cum igitur non cõ
ſtet D. venditorẽ quæſiuiſſe de creãdo mutuũ,
non arguitur ſimulatio ex ſola neceſſitate, quia
ita neceſſitati ſubuenitur per realem venditio
nem bonorum propriorum, ſicuti ex mutua pe
cunia aliunde gratis accepta.

Reſpondetur tertio, ſatis conſtare de reali
numeratione pretij ſub titulo venditionis, cu-
ius ſubſtantialia fuerunt conſummata, ideo om
nem ſuſpicionem ceſſare.

Reſpõ. quarto debere conſtare, quod quæſie
rit accipere pecunias mutuo ſuper tali prædio
poſtea per eum vendito pro quantitate, quam
quærebat, vt poſt plures declarat Sola. in d. gl.
vnic. nu. 36. ſed de hoc nullibi patet.
72 Ad vndecimum reſpõdetur, variationẽ ſty-
li receptionũ, de qua in caſu Nattæ inducere
ſuſpicionẽ, quia vltimus modus diuerſus à pri
mo eſt excuſatorius à delicto, & primus eſt in-
ductiuus ſuſpicionis delicti. At in caſu nòſtro
primus eſt realis, & delicti excluſiuus, ſecũdus
aũt eſſet ſuſpectus de delicto, & idcirco talis
variatio p̃ſumitur erronea ad delicti excluſio-
nẽ, & in caſu Nattæ non potuit cadere error,
quia interuenerat declaratio cauſæ ipſius varia
tionis, quæ non eſt in p̃nti caſu, in quo non eſt
veriſimile D. emptorẽ locantem, alioquin vi-
rũ nobilẽ, probũ, optimæ indolis, ac timoratę
conſciæ, ſummæ religionis, & perſpicuæ inte-
gritatis voluiſſe contractum ſui noĩe realiter
contractũ, ſorditate ſimulationis, & labe ſęno-
ris maculare per inſcriptionẽ vnius verbi inſi-
ti in receptionib. annuorũ affictuũ. Quo fit, vt
talis variatio debeat adſcribi errori, nõ aũt vi-
tio, & delicto, de quo aliunde non conſtiterat.
Nimirũ ſi iudicis arbitrio relinquitur, an & qñ
73 cõtractus arguatur ſimulatus, vel ſuſpectus ex
coniecturis, vt poſt Bal. Crau. Pariſ. & alios tra
dit Sola. in d. gl. vnic. nu. 30. Maſcard. concluſ.
442. num. 6. & ſeq.

Ad duodecimũ de æſtimo r̃ndetur, talẽ ſuſpi
cionẽ, ſeu coniecturã eſſe vanã (quicquid non-
nulli ſenſerint) ex quo emptor terras põt à ven

Digitized by Google

ditore vendicare, vt in puncto poſt Caſtr. probat Sola in d. glo. vnic. nume. 18. in fin.

Reſpondetur ſecundo, per eſtimum non probari dominium vel poſſeſſionem contra eos qui ſcripturæ cataſtri, vel æſtimi non conſenſerunt, ſeu non interfuerunt, ideo ex hoc non poteſt deſumi probabilis ſuſpicio in eorum præiudicium, vt in puncto poſt Bal. Lanfr. Pariſ. & alios firmat Cioffi. conſ. 45. nume. 8. in 1. Vltra quod ex tali ſola poſſeſſione non arguitur ſimulatio, vt infra latius in vltimi obiecti ſolutione.

Ad decimumtertium reſpondetur, vt etiam fuit tactum in declinatione noni dubij, ne dum rem communem, ſed etiam rem totaliter alienam poſſe alienari, non repeto.

Reſpondetur ſecundo non conſtare de ſcientia D. emptoris circa dictorum bonorum

75 communionem, & ſimulatio † venditoris non arguit ſimulationem emptoris, vt dixi in quarto requiſito tertij fundamenti.

Ad illud autem, quod ex locatione, & ſolutione penſionis non deleatur talis ſuſpicio oriens ex dicta communione, ex quo fuit impoſita cauſa vſurarum, id negatur, & de hoc abundanter dixi in reſolutione tertij obiecti.

Ad decimumquartum reſpondetur, non cōſtare, quod Dominus emptor ſimpliciter receſſerit à contractu ex illa ſolutione particulari, nec vnquam vllo tempore, quinimo cōtractus ſterit ſemper in ſui robore, & de hoc non eſt dubium, non enim conſtat de annullatione, ſeu derogatione, vel reſciſſione inſtrumenti primi contractus, prout loquuntur Doctores in oppoſitum allegati, & ideo miror, quod ad hoc propoſitū fuerint citati, ſicuti nec ad rē faciunt adducta per Pariſ. conſ. 54. col. 1. in 1. vt patet vnicuiq; etiam mediocriter erudito.

Ad vltimum in quo audio aduerſarios, ſe totaliter fundare, & ſpem omnem ſuæ victoriæ reponere, Reſpondetur ſtatutum illud arguens ſimulationem ex ſola poſſeſſionis continuatione, nullam vim facere in præſenti facti ſpecie ex pluribus.

76 Primo quia de iure communi † ex ſola poſſeſſione cum fructuum perceptione non arguitur ſimulatio. Bar. conſ. 65. num. 5. in 1. Pancir. conſ. 80. nu. 11. 12. Natta conſ. 628. num. 15. Bero. conſ. 170. nu. 5. in 1. Crau. conſ. 843. nu. 6. Cioffi. conſ. 45. num. 8. in 1. Ideo debet limitari ſtatutum, quando adeſt conſtitutum venditoris de poſſidendo nomine emptoris. Ita poſt Barr. Rui. Cepol. Cum. & alios probat Menoc. conſ. 714. nu. 29. & præcipue ſi venditor poſſidens reſpondet emptori de fructibus fundi, vel de penſione annua vigore locationis. Bartol. in l. ſicut. §. ſuperuacuam. ff. quib. mod. pignor. cum concordantibus per Crauet. conſil. 638. nu. 20. Sola in dicta gloſ. vnic. nu. 62.

77 Secundò, † quia ſtatutum illud debet intelligi quoad tertium, non quoad contrahentes, adeo quod quando non agitur de præiudicio tertij, non poteſt allegari per contrahentes ſimulantes ſuſpicio fraudis ex ſola poſſeſſione fundi venditi. Bal. in l. emptione C. plus vale. quod agit Mandel. conſ. 388. num. 3. Bart. conſil. 65. nume. 5. in 1. Purp. conſil. 358. numer. 7. optimè Pancir. d. conſ. 80. num. 11. 12. clare & diffuſe alios congerens Crau. conſ. 943. nu. 7. Sola d. glo. vni. num. 61.

Tertio, quia tale ſtatutum non admittitur in caſu, in quo ſubſtantialia contractus fuerunt conſummata, vt hic, vbi fuit numeratum verum pretium ratione prædij venditi: non igitur per ſolam poſſeſſionis continuationem argui poteſt ſimulatio. Ita poſt Bal. Caſtr. Roma. Rui. Soci. & alios tradit Crau. conſ. 943. nu. 8.

Nec releuant inſtantiæ appoſitæ in motiuo, quia non poſſunt obeſſe ſtante veritate prædictorum.

Hoc tantummodo addam, negādo bonam famam & integritatem, religionem, & cæteras qualitates luculenter probatas per teſtes reſpectu perſonæ D. Baldaſſaris tamquam probationem generalem non tollere delictum ſimulationis, & fraudis in ſpecie, quia imo talis

78 probatio eſt legitima, ſpecialis & † potens ad tollendam labem ſuſpicionis vſurariæ, & ſimulatæ, vt latè admonet Decia. conſ. 2. n. 84. 86. 87. & 90. in 2. Burſa. plures cumulans in terminis conſ. 135. nume. 30. 31. & conſ. 321. nu. 56. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Vaſallus regulariter nō poteſt conſtituere vſumfructum in re feudali, poteſt tamen accedente Domini conſenſu, & citra præiudicium vocatorum.*

2 *Argumentum ab emphiteuſi ad feudum, & è contra tenet.*

3 *Vſusfructus per emphiteutam conſtitui poteſt in re emphiteutica eccleſiæ, & etiam in feudo citra præiudicium domini.*

4 *Hæres adeundo hæreditatem ſimpliciter dicitur totaliter approbare voluntatem teſtatoris, vt illi contrauenire nequeat.*

5 *Vſusfructus conſtitutio ſapit expreſſam alienationem.*

6 *Vſusfructus eſt pars integralis dominij.*

7 *Vaſallus poſſeſſionem feudi in alium transferre prohibetur.*

Vſufructuarius non dicitur poſſidere.

Va-

8 *Vaſallus non poteſt legare uxori feudi vſumfructum, nec in eo conſtituere alimentorum perceptionem.*

9 *Bona feudalia non comprehenduntur in legato vniuerſali omninm bonorum facto vxori.*

10 *Vxor ſimpliciter hæres inſtituta in vſufructu abſque temporis præfinitiua dicitur legataria, quando alius datus eſt hæres in proprietate.*

11 *Aſſenſus, & licentia domini diſponendi de feudo eſt ſtrictiſsimi iuris, & debet ſeruari in ſua forma præciſa, non autem extendi ad id quod eſt minus.*

12 *Aſſenſum datum alieni vt poßit alienare, non facit, vt poßit obligare.*

13 *Licentia de perſona ad perſonam, nec de caſu ad caſum, nec de contractu ad contractum extendi poteſt.*

14 *Licentiatus ſimpliciter ad vendendum, alienandum, vel diſponendum de feudo dicitur licentiatus de toto feudo in vnam perſonam, non autem diuiſim in plures.*

15 *Conditio domini directi redditur deterior per diuiſionem feudi.*

16 *Vſusfructus eſt pars integralis feudi.*

17 *Vſusfructus in feudo conſtitui non poteſt, quia viuente vſufructuario proprietarius nequit ſeruire domino.*

18 *Proprietarius non poteſt pendente vſufructu ab vſufructuario aliquid extorquere.*

19 *Licentia diſponendi interpretari debet, vt vaſallus diſponere poßit eo modo quo ipſe poßidebat.*

20 *Feudum non computatur in bonis ſuis.*

21 *Feuda etiam noua non continentur in vniuerſali fideicommiſſo.*

22 *Feudum mixtum non eſt quid hæreditarium, licet in hæreditate repertum.*

23 *Hæreditatis appellatione non venit feudum, maxime ſi non ſit abſolute hæreditarium.*

24 *Fœmina regulariter non eſt capax feudi.*

25 *Pactum ſpeciale appoſitum in licentia debet aliquid operare vltra diſpoſitionem primordialis inueſtituræ.*

26 *Aſſenſus, vel licentia abſoluta alienandi per dominum vaſallo data non poteſt extendi, vt poſſit liberè diſponere in fæminam.*

27 *Hæres qui non confecit inuentarium poteſt nihilominus venire contra factum defuncti inualidum, & contra legis prohibitionem.*

28 *Hæres poteſt actui nullo contrauenire ſicut potuiſſet teſtator.*

A R G V M E N T V M.

Vſusfructus conſtitui non poteſt ſuper feudo, etiam ſi fuerit habita licentia, poſſe diſponi de rebus ſuis ex teſtamento, in quamcumque perſonam feudi capacem.

CONSILIVM XXXV.

Actiones meæ a Domino.

NOn minus doctè, quam acutè fuit dubitatum; Dominam Lucretiam Botturam non poſſe moleſtari in vſufructu eidem relicto à quondam Domino Annibale eius viro ex infraſcriptis.

1 Siquidem etſi regulariter vaſallus † non poſſit conſtituere vſumfructum in re feudali, quia cenſeretur impoſita ſeruitus, ex Clar. §. feudum. quæſtione 37. Attamen id non procedit interueniente Domini conſenſu, & citra præiudicium vocatorum in antiqua inueſtitura, vt per Clar. loco præcitato, vt in præſenti caſu.

2 Præterea tenet argumentum † ab emphyteuſi ad feudum, & econtra, Euerar. in ſua cen
3 tur. capitulo 12. At emphyteuta † eccleſiæ poteſt conſtituere vſumfructum in re emphyteotica. Bald. in l. 1. §. ſi in fundo. ff. quibus mod. vſufruct. amitt. Alexand. conſil. 120. in fin. in primo Ruin. conſilio 220. in princip. in 1. Roland. conſilio 59. numero 12. in ſecundo, qui etiam loquitur in feudo, dicens, vſumfructum etiam in feudo conſtitui poſſe citra tamen domini præiudicium, vt in caſu iſto, in quo dominus conſenſit teſtatori ad diſponendum pro libito de petia terræ obnoxia.

Cui concluſioni non obſtat, ſi dicatur, licentiam eſſe qualificatam, nempè, vt diſponatur in perſonas capaces; Quia vt ſupra dictum eſt, vxor dicitur capax dicti vſusfructus ceſſante domini præiudicio. Quinimo cum feudum iſtud fuerit conceſſum pro vtroq; ſexu, præfata fœmina dicitur omnino capax.

Accedat tandem, hæredes Domini Anni-
4 balis adiuiſſe † hæreditatem ſimpliciter ſine beneficio inuentarij, & conſequenter dicuntur totaliter approbaſſe teſtatoris voluntatem, adeo quod illi amplius nequeant contrauenire, ex Borgn. de vſufr. nu. 98.

Quæ quidem omnia, & ſingula adeo ſtringere videntur, vt nullus ſit amplius locus dubitandi. Nihilominus adhuc videtur, & quidem iuridicè poſſe ſuſtineri, præfatam Dominam Lucretiam haud poſſe gaudere beneficio dicti legati vſusfructus. Nam, vt etiam ſupponitur in motiuis, vaſallus non

poteſt relinquere vſumfructũ feudi poſt illius
mortẽ alteri perſonæ ſine cõſenſu domini dire
5 cti,& ratio eſt, quia tale relictum† vſusfructus
ſapit expreſſam alienationem.l.fin.C. reb. ec-
cleſ.non alien.Marc.deciſ. 872. in 1. Menoc.
6 lib.4.præſumpt.142.num.6.eſt † enim vſusfru
ctus pars integralis dominij. l.4.ff.vſufr. Clar.
d.quæſt.37.in fin. Maſcar. de probat.concluſ.
1214.num.72.Confert alia ratio,quia vaſallo
7 †prohibetur poſſeſſionem feudi in alium trãſ-
ferre, vſufructuarius autem dicitur poſſidere.
l.3.§. vnde vi. ff. vi & vi arma. l.naturaliter.ff.
acquiren.poſſeſ.& infra dicetur.Ita poſt pluri-
mos firmat Intrigliol.de feud. part. 2. artic. 5.
nume.2.Menoch.dicta præſumpt.142. nume.
6.& ſequentibus. Peregr.de fideicom. art.40.
num.116.Mandel.conſ.442.nume.26.& ſeq.
cum alijs congeſtis per Roſent. de feud. cap.
8 9. concluſ.10.Hinc dicitur, vaſallum † nõ poſ
ſe legare vxori feudi vſumfructum, nec in feu
do illi conſtituere alimentorum perceptionẽ,
vt poſt alios tradit Craſſ.de ſucceſs.§.legatum
quæſt.14.num.23.Roſent.d.concluſ.10.in gl.
1.in fin.& dixit Mandel.d.conſ.442.num.27.
9 quod in legato† vniuerſali facto vxori,per vi-
rum omnium bonorum ſuorum non compre-
henduntur bona feudalia.Idem probat nouiſ-
ſimè Bamac.in c.in generali.num.97.titu.ſi de
feud.defunct.

Vis igitur in eo reſidet, an in præſenti facti
ſpecie dicatur interueniſse licentia domini,
ſaltem talis, vt ex illa ſe tueri poſſit dicta vſu-
fructuaria,& verba licentiæ taliter cantant(di
poter teſtare,& diſporre p teſtamento de ſuoi
beni &c.ĩ qualunq;perſona capace di feudo.)

At talis aſsenſus domini non comprehen-
dit legatum vſusfructus,ſeu facultatem legan-
di vſumfructum feudi vxori: præmitto enim
pro maiori dilucidatione præſentis articuli,
præcitatam Dominam Lucretiam fuiſse ſim-
plicem legatariam, quia eodem tempore fuit
datus,& conſtitutus hæres in proprietate,quan
10 do inquam vxor † ſimpliciter abſque tempo-
ris præfinitione inſtituitur hæres in vſufructu,
& alius hæres in proprietate,ipſa dicitur lega-
taria, & proprietarius dicitur verus hæres, &
ambo dicuntur honorati vnico ictu,& eodem
tempore,ſeparatim tamen, & pro parte. Dec.
conſ.278.nu.2.3. Menoc.conſ.500.colum.1.
Barzi.dec.Bonon.73.numer.30.31. Modo in
propoſito conſidero,aſsenſum, † vel licẽtiam
11 domini diſponendi de feudo ſtrictiſſimi iuris
eſse,& idcirco debet ſeruari in ſua forma præ
ciſa, non autem extendi etiam ad id, quod eſt
minus.deciſ.Mant.203. nume. 5. & dec.254.
nu.27.Roſent.de feud. c.9. concluſ.33. Hinc
12 dicitur aſſenſum † datum alicui,ut poſſit uen-
dere, non facere ut poſſit obligare, quia cum
diſpenſatio fit ſuper iure prohibitiuo, argumẽ-
tum à maioritate rationis non procedit,Frecc.
de ſubfeud.libr.2.quæſt.9. Corbul. de caduc.
ob alien. ampliat.3. in fine Lanar. conſ.18. nu.
6.verſi. ſecundo ſi præmittitur, vbi alia ſimilia
exempla recenſet, ſubiungens, q; aſſenſus iſte
habet vim inueſtituræ, ſed inueſtitura facta v-
no modo,ad alium modũ nequaquam extendi
13 tur,& ideo licentia † nec de perſona ad perſo
nam, nec de caſu ad caſum,nec de contractu
ad contractum poteſt extendi, vt etiam ſenſit
Roſent.d.c.9.concl.33. & verè extenſio licẽ-
tiæ induceret tacitam licentiam, quæ non ope
ratur. Quare in præſenti caſu licentia diſponẽ
di de bonis ſuis non poteſt adaptari ad legatũ
vſusfructus feudi vxori factum,dato pariter a-
14 lio hærede in proprietate; Quia † licentiatus
ſimpliciter ad vendendum,alienandum,vel di
ſponẽdum de feudo,dicitur licentiatus de to-
to feudo in vnicam perſonam, non autem viri
liter,vel diuiſim,ſeu pro parte in plures perſo
nas.Frecc.d.li.2.q.6.& 8.Franc.de Ponte cõſ.
57.nu.31.Corbul.de caduc.emphyt.ob alien.
ampliat.3.& 5.Canet.in extrauag.volentes.c.
52.incip.ſed quia permittit iſta lex.n.10. vſq;
ad fin.vbi optimè loquitur in materia, Mozzi.
de feud.Rubr.ex quib.cauſ.feud.amitt.n.168.
ver.ſed iterum.Scrad.de feud.par.8.c.4.n.15
16.Roſen.de feu.c.9.cõcl.33.n.9.& ſeq. vſq;
ad fin.Intrigl.de feud.cent.2.art.5.n.35.& n.
80. haberet enim dñs tali in caſu plures vaſal
los,& obligationem diuiſam, & ipſius domini
15 conditio† deterior redderetur ob tardiorem,
& difficiliorẽ feudi deuolutionẽ, vel caducita
tẽ.Frec.locis p̃citatis. ſanè,vt dixi, vſusfructus
16 † eſt pars integralis feudi.Im. Soc.& alij ĩ l.q.
vſumfructũ,ff.verb.oblig.Paſer.conſ.63.n.9.
Bamacar.in c.beneficium,n.48.ſi de feud.de-
func.vbi in propoſito ſubiũgit, quẽ non poſſe
refutare feudum retento vſufructu, quia hoc
eſſet feudũ diuidere, ex quo integrũ feudũ fit
ex vſufructu,& proprietate,& dixit Franc. de
Ponte conſ.34.n.14.in puncto vſusfructus feu
di legati,dominiũ feudi continere ſub ſe pro-
prietatẽ nudam,& vſumfructũ,& ob hoc dici,
uſumfructum eſse partem dñij. Non igitur po-
tuit Dñs Bottura diuidendo feudũ relinquere
eodem t pe vſumfructum vxori, & alteri perſo
næ proprietatem,maximè cum tali in caſu dñs
diceretur habere vnum vaſallũ penitus ſibi in-
17 vtilem ex duob. vaſallis;quia pendente † vſu-
fructu in vita vxoris,proprietarius non põt ſer
uire dño,cum non viuat ex fructibus feudi, &
ideo hac ratione non poteſt conſtitui vſusfru-
ctus ſuper feudo ſecundum Bologn. in l. 1. §.è
contrario.num.142.ff.acquir.poſſeſ.Canet.d.
cap.52.nu.13.14.& ſeq. non (inquam) poteſt
18 † ab vſufructuaria pẽdente vſufructu aliquid
extor-

Digitized by Google

extorqueri.Morot.conſ.98.nu.6. Quocirca fa
19 tendum eſt,licentiam† diſponendi interpreta
ri debere,vt vaſallus diſpenſatus poſſit diſpo-
nere eo modo,prout ipſemet vaſallus poſſide-
bat,non autem diuerſimodè, vt aduertit Frec.
d.quæſt.8. col.1. Roſent. d.cap.9. concluſ.33.
num.9. 10.

Ex prædictis igitur interpretanda eſt mens
teſtatoris,vt in tali legato, vſusfructus bono-
rum ſuorum relicti vxori, non ſenſerit de vſu-
fructu feudi,cũ non præſumatur voluiſſe,quod
20 non potuit, ex quo feudum † non computatur
in bonis ſuis,vt clarè docet Menoch.li.4. præ
ſumpt.142. nu.6.7.8.9. Mandel.d.conſ.442.
nume.27.28. & 32. cum alijs præcitatis.Hinc
21 dicitur,feuda † etiam noua non contineri in
vniuerſali fideicommiſſo, vt per Cephal.poſt
Soc.& alios conſil.523.num.56. & ſeq. Pere-
grin.de fideicomm.art.6.num.24.in fine, & in
propoſito teſtator nedum reliquit vxori vſum
fructum omnium bonorum ſuorum, ſed etiam
22 hæreditatis. At feudum mixtum, † prout eſt
iſtud,non eſt quid hæreditarium. licet in hære
ditate repertum.D.Surd.conſ.151. numer.104.
23 Appellatione inquam hæreditatis † feuda nõ
ventre,maximè ſi non ſunt abſolutè hæredita-
ria,tradit Roſent. de feud. cap.7. concluſ.22.
& cap.9.concluſ.13.& 40.nume.11. Imo nec
etiam appellatione bonorum teſtatoris,ſecun-
dum Ceph.conſ.523.nu.32.Gozad. conſ.26.
Affl. dec.14.

Addatur inſuper ex abundanti, licentiam
debere verificari in perſonam capacem feudi,
24 At fęmina † regulariter non eſt capax feudi iu
ribus notiſſimis.

Nec releuat feudum iſtud eſſe applicabile
vtrique ſexui.

25 Reſpondetur enim,pactum† ſpeciale appo
ſitum in licentia debere aliquid operari vltra
diſpoſitionem primordialis inueſtituræ, ad tra
dita per D.Surd.conſil.34.num.27.& ſequ.&
ideo venit interpretãdum,vt diſponatur prius
in maſculum, & poſtea ſeruetur natura feudi,
nempe, vt etiam fœmina admittatur in ſubſi-
dium deficientibus maſculis ex ipſo inueſtito
deſcendentibus,ſeu in inueſtitura compræhen
ſis.ſi inquam dominus directi nõ ignorauit,feu
dum iſtud eſſe pro vtroq; ſexu,ad quid appone
re in licentia, vt illo diſponatur in perſonam
capacem,niſi voluerit excludere primordiali-
ter fęminã à tali diſpoſitione,vti feudi incapa-
cem? Idq; tãto magis dicendũ eſt,cum talis in
terpretatio cõueniat diſpoſitioni iuris dictãtis,
26 vt in cõceſſione,† aſſenſu,vel licentia abſolu-
ta alienandi data per dñum ipſi vaſallo, nullo
pacto dicatur excẽdi,vt liberè poſſit diſponi in
fęminã.Garz.de fęm.ad feud.admitt.&c. lim.
18,Roſent.de feud.cap.9.concluſ. 33. nume.
5.& concluſ.40.nu.7. Intriglio. de feud.cent.
2.art.2.nu.283.

Et ita ex his ſatis patet,non obſtare doctiſſi-
ma motiua, quæ ex præcitatis luculenter vi-
dentur declinata.

Quibus tandem non obeſt aditio hæredita-
tis abſq; inuentario.nam talis diſpoſitio teſtato
ris, quoad legatum vxoris de vſufructu feudi,
27 eſt omnino nulla,ſed hæres † per omiſſionẽ in-
uentarij non arctatur, quin poſſit venire cõtra
factũ defuncti inualidum,vel celebratũ contra
legis prohibitionem.Gram.dec.93.n.8. Gabr.
conſ.125.n.6.7. in 1.cum concordantib. per
Ioſ.Lud.concl.16.illat.82.ver.quinto limitatur
d.l.à matre.Sur.conſ.91.n.6.& conſ.143.n.58.
28 Potuiſſet enim † ipſe teſtator tali actui nullo
contrauenire,ita igitur & illius hæres.idem D.
Surd.conſ.107. nu. 18. Gabr.loco præcitato.
Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 Notario aſſerenti ſe falſificaſſe inſtrumentum non creditur in tertij præiudicium, etiamſi id dixerit in mortis articulo.

2 Teſti etiam de facto proprio teſtificanti non creditur in his quæ tendunt ad infamiam.

3 Notarij aſſertio facta in mortis articulo inducit præſumptionem falſitatis.

4 Notarij aſſertio inducit ſuſpicionem falſitatis, quando alijs indicijs, coniecturis,vel præſumptionibus concomitatur & nu.7.ac 9.

5 Falſitas vbi eſt probanda per teſtes, requiruntur ſaltem tres teſtes & non pauciores.

6 Falſitas præſumpta dicitur quando nulla concludens probatio adducitur.

8 Præſumptio fundatur in dubio,& veriſimili.

10 Falſitatis ſuſpicio in vna parte non remouet fidẽ alterius,in qua ſuſpicio non inuenitur.

11 Inſtrumentum in parte falſum, tunc in totum præſumitur falſum, quando pars concludẽter & non præſumptiue tantum probatur falſa.

12 Præſumptio ex præſumptione non naſcitur, ſed ex aliquo ſigno certo.

13 Signa ex quibus ſurgit præſumptio non per præſumptiones, ſed plene probari debent.

14 Confeſſio Notarij qualificata circa falſitatem inſtrumenti debet in totum,& non in parte tantum acceptari.

15 Notario aſſerenti ſe falſitatem commiſiſſe non adhibetur fides quando plures patitur defectus declara,vt nu.17.

16 Infamis a muneribus non repellitur.

17 Delicta commiſſa extra officium tabelionatus nõ reddunt Notarium infamem reſpectu fidei inſtrumenti per eum rogati.

18 *Teſti laboranti pluribus defectibus non creditur etiã in caſu vbi veritas alias haberi nequit.*

19 *Teſtis probatio & auctoritas in fama conſiſtit, ita vt teſtis multipliciter infamis non probet.*

20 *Inſtrumentis per Notarium rogatis ante priuationem officij notariatus, & condemnationem ob delictum priuatum ſequutam ſemper adhibetur fides.*

21 *Falſi ſuſpicio ſola in ciuilibus habetur pro falſitate reſpectu fidei detrahendæ inſtrumento ſecus tamen reſpectu pœnæ.*

22 *Inſtrumentum carere debet omni ſuſpicione, alias non probat.*

23 *Veriſimilitudo dicitur cognata naturæ, & ideo inueriſimilitudo habet falſitatis imaginem.*

24 *Veriſimilitudo omnium interpretationum caput eſt. & in coniicienda teſtatoris voluntate primum locum obtinet.*

25 *Qui arguit a veriſimili dicitur arguere a ratione naturali. & allegat textum legis.*

26 *Veritas conſiſtit in ueriſimili, & Iudex debet illi adhærere; non ſui contrario.*

27 *Veriſimile ubi additur alteri veriſimili, inducitur quaſi legis præſumptio.*

28 *Conſuetum quod non eſt, nec eſt veriſimile.*

29 *Veriſimile non eſt patrem voluiſſe fraudare filium.*

30 *Atteſtanti de facto proprio creditur, vtcunque inhabili quando eius aſſertio alijs præſumptionibus reſidentibus in iudicis arbitrio adminiculatur.*

31 *Dicto alicuius deponentis de facto proprio tunc ſtatur in damnum alterius quando principaliter datum fuit contra ſeipſum, & in conſequentiam contra alium.*

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum in parte falſum ob ueriſimilem aſſertionem Notarij in totum non redditur falſum, etiam ſi Notarius patiatur plures defectus extra officium tabellionatus, &c.

Diſcutitur de ſubſtantia deciſionis Surdi 135.

CONSILIVM XXXVI.

Actiones meæ a Domino.

NOtario aſſerẽti, ſe falſificaſſe inſtrumentum, non creditur in tertij præiudicium, etiamſi dictus Notarius id fuerit atteſta-
1 tus in mortis articulo, † vt
post Specul. & alios tradit D. Surd. conſi. 173. nu. 80. & ſeq. & in deciſ. Mantuæ 107. num. 1. addo Burſat. conſ. 311. nu. 96. & conſ. 314. nu. 11. & per totum, Morot. conſ. 17. num. 12. Sola. in antiq. conſtit. Pedem. tit. de falſis gloſſ. 4. num. 4. Borell. conſ. 66. num. 41. Polidor. Rip. de actis in mort. artic. cap. 66. vbi ait, talem cõ feſſionem præiudicare tantum Notario, & ſuis
2 hæredibus, & in ſimili dicitur, † quod in his,
quæ tendunt ad infamiam, vt eſt falſum committere, non etiam creditur teſti teſtificanti de facto proprio, Anchar. conſil. 43. Cephal. con-
3 ſil. 741. num. 4. † Inducit tamen huiuſmodi No
tarij aſſertio facta in mortis articulo præſumptionem falſitatis, ſecundum Mandel. conſil. 485. n. 4. Craſſ. de except. c. 29. nu. 6.

Quando autem huiuſmodi aſſertio fuerit cũ comitata ab alijs inditijs, coniecturis, vel præ
4 ſumptionibus, tũc inducit † ſuſpitionem falſita
tis, ob quam poteſt Iudex moueri ad non adhibendam fidem inſtrumento, per ipſummet notarium improbato, ſecundum Bal. conſ. 252. in 4. prout ita fuit concluſum in deciſ. ptolata Mantuæ 107. num. 7. & per totam.

Vis modò eſt, an Inſtrumentum in parte falſum ob talem ſuſpitionem falſi orientem ex huiuſmodi veriſimili aſſertione Notarij, dicatur, ſeu præſumatur in totum falſum, nec ne. Quo in caſu aduertendum eſt, dupliciter conſiderari falſitatẽ inſtrumenti, nempè verè, & præſumptiuè; Tunc (inquam) dicitur vera falſitas, quã do cõcludenter, & per veras probationes probatur, rem aliter ſe habere, quam in inſtrumen
5 to legitur, & quãdo † agitur de probanda falſi
tate per teſtes, requiruntur ſaltẽ tres teſtes, non
6 pauciores, Bal. in conſil. 403. nu. 1. vol. 5. † Præ
ſumptiua autem, ſeu ſuſpecta, vel præſumpta falſitas dr̃, quando nulla concludens probatio falſitatis adducitur, ita Gandi. quem ſequitur Mandel. conſ. 99. nu. 4. Maſcar. de prob. cõcl. 740. nu. 2. & 3. In præſenti aũt facti ſpecie, vbi agitur de falſitate fundata in aſſertione veriſimili Notarij, dr̃ adeſſe falſitas præſumpta in ve
7 riſimilitudine fundata, quia vt dixi, † ſimplex
aſſertio Notarij, quo ad tertiũ, nõ probat falſitatem per eum commiſſam, niſi fuerit adminicu
8 lata, vt per D. Sur. in d. dec. Mant. 107. & † pręſumptio fundatur in dubio, & veriſimili, Euerat. in loco a veriſimili ante fi. verſ. vlt. volo te
9 ſcire, quo fit, † vt iſta dicatur falſitas præſum-
pta fundata in veriſimilitudine, vt poſt Bald. Crau. & alios probat Mandel. conſ. 99. nu. 6. & 7. vbi ait, ex tali falſitate ſuſpecta ſuſpitione hominis iudicem pro ſui arbitrio poſſe moueri ad non adhibendam fidem tali inſtrumento; Nimirum ſi perilluſtris Senatus in præcitata deciſ. Mantuæ non reprobauit abſolutè illud inſtrumentum, vti falſum, ſed ſimpliciter pronunciauit, non eſſe adhibendam fidem illi teſtamento in parte, ſeu verbis vitiatis, vel falſo additis.

Cum

Cum igitur talis pars teſtamenti falſa, ſit pręſumptiuè falſa, non autem verè, & concludenter falſa, ſequitur ex illa non poſſe argui teſta-
10 mentum totum falſum, quia † ratione ſuſpitionis in parte non remouetur fides alterius partis, in qua non inuenitur ſuſpitio, Bal. in l. ſcripturæ. nu. 17. C. de fide inſtrum. Quocirca con-
11 cluſio dictans † Inſtrumentum in parte falſum in totum præſumi falſum, militat quando pars illa falſa concludenter probatur, & apparet vere falſa, non ſi præſumptiuè tantum, ita Bartol. Bal. Alex. quos ſequitur ibidem Iaſ. nu. 11. in l. ſi ex falſis C. tranſact. vbi optimè. Aret. col. fin. ver. Primo caſu. diſtingue, cum concordantib. per Gabriel. tit. de maleſi. concluſ. 2. numer. 4. Maſcard. de probat. concluſ. 742. n. 17. Diaz. reg. 348. lim. 1. Foller. in prax. rubr. Item quod commiſit falſitatem. nu. 98. Menoc. lib. 5. præſumpt. 21. nu. 12. Non enim datur præſumptio
12 præſumptionis, cum † præſumptio ex præſumptione non naſcatur, ſed ex aliquo ſigno certo
13 Paſet. cons. 191. nu. 14. & ideo † ſigna, ex quibus immediatè debet ſurgere pręſumptio, non per præſumptiones, ſed plenè probari debent, idem Paſet. conſ. 73. n. 6. vbi alios adducit.

Addatur ex abundanti, notarium improbantem Inſtrumentum, in illa parte vnico contextu verborum ſubiungete, illud met inſtrumentum in reliquis eſſe verum, legale, & legitimū.
14 Vnde ſequitur, quod cum † huiuſmodi falſitas in lucem prodierit ex ſola cōfeſſione Notarij, quæ aliunde probari nō potuiſſet, In totum debet acceptari talis confeſſio, non autem ſcindi & acceptari in parte tantum, ad tradita per Maſcard. de probat. concl. 867. nu. 7. Hieron. de monte q. 16. nu. 18. & ſeq.

Supereſt etiam in propoſito caſu alia difficultas nō modica ex eo, quod Notarius, qui detexit falſitatem veriſimilem, pluribus defectibus laborat; quia facit ſe infamem fatendo cōmiſiſſe falſitatem; fuit etiam condemnatus de mandato per aſsaſſinium ad committendū homicidium, poſtea executum; Nec non & perius apparet, ex quo examinatus, vt reus, primo per iuramentum aſſeruit, teſtamentum controuerſum fuiſse verum, licet poſtea dixerit eſse
15 falſum. Vnde cum tot defectus patiatur, † non eſt ei in aliquo dāda fides; quia perinde eſt, ac ſi id nō propalaſſet, nec veriſimilitudo eius aſſertionis pōt aliquo pacto ſupplere talem inhabilitatē ex pluribus defectibus prouenietem, vt in puncto hr̄ apud Sur. dec. Mant. 135. quo loci tamen in fine dicitur, hanc quæſtionem remanſiſſe indeciſam, & conſeqūter videtur dicendum, tale teſtamentum debere exequi pro ut iacet in omnibus, & per omnia, nulla habita ratione illius partis de falſo notatæ, cum pro ucra debeat reputari.

Reſpondetur tamen, articulum male remāſiſſe indeciſum, cū potuerit decidi ex infraſcriptis, licet ex contentis in ea iure meritò remāſerit indeciſus, quia aduertēdum eſt in pręſenti puncto agi de adhibenda, vel tollenda fide Inſtrumento per publicum Notarium rogato, quo in caſu infamia, & defectus concernentes perſonam Notarij extra officiū notariatus non alterant fidem Inſtrumenti rogati per Notariū facinoroſum, & ideo videmus, Notarium homicidam, ac furem, & adulterum, poſſe ſe rogare de Inſtrumentis, quibus paſſim fides adhibetur; quia Notariatus non eſt dignitas, ſed offi-
16 cium, vel munus, † Infamis autem à munerib. non repellitur l. nec infamis C. decurio. li. 10.
17 & ita † delicta commiſſa extra officium tabellionatus non reddunt infamem Notarium reſpectu fidei Inſtrumenti per eum rogati. Barto. in l. eadem, §. hac lege. nu. 2. ver. quæro ſimpl. ff. ad l. Iul. repetund. Franc. Mar. deciſio. 300. part. 2. Bald. in l. 2. §. miles ff. his qui nota. infam. & in l. exercendis nume. 22. 23. C. fid. Inſtrum. cum pluribus congeſtis per Pacian. de probatio. lib. 2. c. 21. nu. 110. & 114. cum pluribus ſequen. Multiplicitas igitur delictorum, & concurſus plurium defectuum conſideratorū in perſonam Notarij non tollunt fidem aſſertioni veriſimili ipſius Notarij, falſitatem Inſtrumenti proprij detegentis, eo quia ſit pluries infamis, cum tales infamiæ fuerint commiſſæ extra officium Notariatus, & conſequenter in oppoſitum enuntiata in d. deciſ. Mant. 135. difficillimè applicari poſſunt caſui controuerſo, quia procedunt quando agitur de fide adhi-
18 benda teſti, † cui laboranti ex pluribus defectibus numquam credi debet, etiam in caſu, vbi alirer veritas haberi nequit, vt per Farinac. de teſtib. q. 62. num. 80. Secus autem quoad tabellionem, cuius authoritas non conſiſtit in fa-
19 ma, ſed in decreto ſuperioris, † teſtis autē probatio, & authoritas in fama cōſiſtit, ideo teſtis multipliciter infamis non auditur, ita Bald. in d. l. in exercendis nume. 22. Pacian. d. cap. 21.
20 nume. 114. vbi alios enumerat; Quinimò † ante ſententiam condemnatoriam, & priuatiuam officij Notariatus, ob delictum priuatum perpetratum per Notarium, ſemper adhibetur fides Inſtrumentis per eum ante ſententiam prædictam rogatis. Caſtrenſ. conſilio 168. numero 4. in primo, & conſilio 103. numero 1. in 2. Pacian. loco præcitato numero 119. Quare concludo aſſertionem veriſimilem Notarij atteſtantis ſe falſificaſse Inſtrumentum, non labefactari ſub prætextu, quod Notarius ſit pluribus infamibus delictis irretitus, quia tales infamiæ non concernunt officium Notariatus, nec fidem Inſtrumentorum per eum antea rogatorum.

Reſpondetur ſecundo, quod ad dādam, vel
detrahendam fidem inſtrumento in propoſito
iſto, non attenditur aſſertio notarij, vel infa-
mia, ſed veriſimilitudo, ex qua oritur falſi ſu-
ſpicio, mouens Iudicem ad non adhibendā fi
dē Inſtrō, & ideo licet in præfatis dec. Mantuæ
107. & 135. cōſideretē aſſertio, & qualitas No
tarij, vna cū veriſimilitudine concomitante il
lius confeſſionem, attamen ſola veriſimilitudo
eſt illa, quę operatur, & dat robur aſſertioni, nō
e contra; quia veriſimilitudo induceit ſuſpitio
21 nem, non ipſa aſſertio, † Sola enim falſi ſuſpi-
tio in ciuilibus habetur pro falſitate reſpectu
fidei detrahendæ Inſtrumento, licet reſpectu
pœnæ non ſufficiat l. iubemus. C. de probatio.
Crau. conſ. 641. nu. 3. vbi plurimos adducit, &
conſ. 827. nu. 5. verſicu. conſequenter, & prius
22 conſ. 56. num. 19. 20. quia † vacuum eſſe de-
bet Inſtrumentum ab omni ſuſpitione, alias nō
probat, Anan. conſ. 58. in fin. Præfata autem
ſuſpitio falſi oritur ex veriſimilitudine, & inue
23 riſimilitudine, ex quo † veriſimilitudo dicitur
cognata naturæ, & ideo inueriſimile habet fal
ſitatis imaginem, Bal. in l. ſi extraneus ff. cond.
cauſ. dat. vbi laſ. nu. 6. latè Menoc. conſ. 230.
num. 89. & conſ. 248. num. 21. Rimin. iun. con-
24 ſil. 274. num. 41. & ſeq. & dixit † Maſcard. de
probat. concluſ. 1402. nume. 2. omnium inter-
pretationum caput eſſe veriſimilitudinem, &
in conijcienda teſtatoris voluntate principalē
locum obtinere, & ibidem nume. 6. ſubiungit,
25 quod † qui arguit à veriſimili, dicitur argue-
re à ratione naturali, & dicitur allegare textū
legis, cum veriſimilitudo habeatur pro lege,
26 iuenit ait Rimin. iun. conſil. 493. num. 24. † ve-
ritas, inquam, conſiſtit in veriſimili, meritò illi
debet Iudex adhętere, non autem ſui contra-
rio, Paril. conſ. 139. num. 7. in 4. Bertran. con
ſil. 57. num. 4. in 2. Rimin. iun. conſ. 483. nume.
33. & ſeq. & conſ. 509. n. 89. & ſeq. Prędictaq;
omnia indubitate procedunt, quando non vni
ca, ſed plures veriſimilitudines concurrunt (ut
in præſenti caſu ex congeſtis in præcitata de-
27 ciſ. Mant. 107.) quia † vbi vnum veriſimile
additur alteri veriſimili, tunc inducitur quaſi
legis præſumptio, Bal. in l. ſi creditoris C. fidei
com. Rimin. conſ. 84. nume. 13. & ſeq. Rim. iu.
28 conſ. 379. num. 29. & † quod non eſt conſue-
tum, non eſt veriſimile, Crau. conſ. 630. nu. 11.
29 ſicuti in puncto iſto controuerſo, † nec veriſi-
mile eſt, patrem voluiſſe fraudere filium ſuum,
Crau. conſ. 44. nu. 4. Rimin. iun. conſ. 239. nume.
96. Quare fatendum eſt in huiuſmodi contro-
uerſia, ſtari debere veriſimili mouenti animum
Iudicis ad non adhibendam fidem inſtrumen-
to de falſo ſuſpecto, non autem qualitati, & in
famiæ ſimplici Notarij præfatum Inſtrumen-
tum de falſo accuſantis.

30 Addatur inſuper, quod ſicuti † alicui atte-
ſtanti de facto proprio, vtcumque inhabili, cre
ditur, quando eius aſſertio alijs præſumptioni
bus adminiculatur reſidentibus in iudicis ar-
bitrio, vt per Farinac. de teſtib. quæſt. 63. num.
221. & ſeq. Ita etiam Notario de propria falſi
tate atteſtanti credi debet, quando eſt veriſimi
lis, maximè cum nō fecerit talem aſſertionem
principaliter contra Proſperum filium ſuum,
ſed principaliter contra ſe ipſum, accuſando
proprium ſcelus, licet id in conſequentiam no
31 ceat proprio filio. † Tunc enim ſtatur dicto ali-
cuius deponentis de facto proprio, alijs con-
currentibus in alterius præiudicium, quando
principaliter dictum fuit contra ſeipſum, & in
conſequentiam cum damno alterius: ſecus ta-
men ſi principaliter in damnum alterius fuiſſet
interrogatus, vt optime declarat Ceph. uiden-
dus conſ. 438. nu. 56. Laus Deo.

Et ita ut ſupra fuit iudicatum a Senatu Man
tuę ſub die 14. Nouemb. 1605. in actis D. Chia
carelli, &c.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Calculus non facit quem debitorem abſque Iudi*
cis ſententia, uel approbatione.
2 *Quilibet tutor tenetur reddere rationem.*
3 *Tutor non præſcribit reditionem rationis.*
4 *Rationem reddere eſt quid indiuiduum quod*
pro parte tantum præſtari nequit.
5 *Vbi ratio redditur inſufficienter, locus eſt iura-*
menta in litem.
6 *Liberatus a redditione rationis non dicitur libe*
ratus a reſtitutione reliquatus.
7 *Librorum amiſſio probari debet per claras pro-*
bationes.
8 *Tutores ut plurimum ſunt infideles, & negli-*
gentes.
9 *Debita non comprehenſa in calculo ad commo-*
dum tutricis debent addi calculo.
10 *Erroris emendatio quid contineat.*
11 *Diligens quis dicatur.*
12 *Tutor dicitur in mora ſi non reddit rationem*
finita tutela.
13 *Iuramentum obligat præcisè ad factum, nec po-*
teſt compleri per æquipollons.
14 *Tutor tenetur reddere rationem etiam non inter*
pellatus.
15 *Non creditur libro rationis continenti rationes*
diuerſas a rationibus minorum.
16 *Probari debet rationes ſcriptas eſſe tempore ad-*
miniſtrata Tutela.
17 *Tutor non actor rationem reddere tenetur.*
18 *Actor dicitur adminiſtrare ad commodum non*
ad damnum minoris.
19 *Actor commodo conſtituatur.*

Li.

20 *Libris actoris non bene conſtituti non ſtatur in tertij præiudicium.*
21 *Non creditur ſcriptis eius, qui non ſit vir probus & legalis.*
22 *Iura diſponentia circa tutorem habent locum in curatore.*
23 *Datio curatoris quæ requirat.*
24 *Par eſt non adeſſe curatorem, & adeſſe ſed illegitimum.*
25 *Curator datus precibus minoris ſeruare debet ea quæ alij ſeruant.*
26 *Geſta per illegitimum curatorem nullius ſunt ponderis.*
27 *Bona tutoris ſunt tacitè hypothecata pro adminiſtratione tutelæ.*
28 *Ab initio adminiſtrationis oritur obligatio pro redditione rationis.*
29 *Bona matris pro adminiſtratione ſunt obligata filio.*
30 *Sufficit heredi ſi cedat actiones mulieri pro dote non ſoluta.*
31 *Confeſſio non dicitur ficta quando preceſſit obligatio.*
32 *Confeſſio dotis receptæ nocet anterioribus creditoribus, quando preceſſit promiſſio.*
33 *Confeſſio in parte uerificata præſumitur uera.*
34 *Nemo præſumitur immemor ſalutis æternæ.*
35 *Debitor creditoris ſoluens non præſumitur creditor recipientis quod declaratur, nu. 36.*
37 *Dos non poteſt negari eo colore quod mater teneatur reddere ratione tutelæ.*
38 *Scienter ſoluens indebitum non repetit.*
39 *Donatio non præſumitur.*
40 *Indebitum repetitur quando una pars ignorat indebitum eſſe.*

ARGVMENTVM.

De ratione adminiſtrationis reddenda a matre tutrice, aç de indebitè dotis ſolutæ repetitione, ſcite, luculenterque tractatur.

CONSILIVM XXXVII.

Actiones meæ à Domino.

PLura fuerunt allegata in proceſſu aduerſus Illuſtrem Dominum Suardum, quæ tamen haud aliquam vim faciunt, quin ipſe audiri poſſit in ſua prætenſione, & ut clarius conſtet de illius bono iure, ſingula obiecta referam, illis ſigillatim reſponſa accommodando.

Primò igitur fuit deductum, ſtandum eſſe calculo Bruſchi relati in actis ex parte tutricis, cum calculus Caſappi tertio loco electi, pluribus ſcateat erroribus, de quibus in ſeriptura ex aduerſo producta.

Reſpondetur, quòd quãdo fuit electus Bruſcus per tutricem fuit etiam electus per D. Suardum eius filium Aſcẽdus, qui cum in ſuis relatis calculis valde diſcreparent, fuit a perilluſtri Senatu electus pro tertio calculatore D. Caſappus, cuius calculus fuit confirmatus iudicialiter, cæteris reiectis; non igitur poteſt fieri fundamentum in calculo Bruſchi, maximè cum non fuerit confirmatus, quia calcu-
1 lus non releuat, † nec aliquem facit debitorem abſque iudicis ſententia, vel approbatione, l. 2. vbi Bart. Ang. & alij. C. iur. fiſci lib. 10. Gabr. conſ. 43. n. 3. in 1. Rimin. iun. conſ. 338. nu. 47. & 52. Sola in antiq. conſt. Pudemon. tit. de Minor. decret. Quitationem par. 1. glo. 3. nu. 32. & gloſ. 5. num. 40. decil. Man. 116. nume. 47.

Secundò dicitur, non eſſe aliqualiter imputandum tutrici, vel eius ſucceſſoribus, ſi hodie libri rationẽ non producuntur, vel non reperiuntur, quia cum conſtet ex actis dictos libros ſemel fuiſſe exhibitos, & præſentatos, hoc debet ſufficere abſque vlteriori onere exhibendi.

2 Reſpondetur, clarum eſſe, quemlibet tutorem teneri reddere rationem adminiſtratæ tutelæ. cap. qualiter & quando. il 2. de accuſat. etiãſi mater ſit tutrix. Soc. conſ. 2. in 1. Plott. de iura. in lit. §. 9. num. 8. Cepha. conſ. 466. nume. 11. & conſ. 678. num. 27. & nedum de geſtis durante tutela, ſeu pupillari ætate filij, ſed etiam de geſtis poſt tutelã filio effecto pubere, ſi conſtet in adminiſtratione continuaſſe Corn. conſil. 255. num. 2. 3. 6. 7. & 8. in 1. Montan. de tutor. cap. 38. nu. 96. Nec ſemel, ſed ſæpius conſtito de errore. l. vnic. C. error. calcul. Noni. conſ. 63. num. 17. latè Monta. de tuto. cap. 38. num. 145. & ſeq. Sola in d. glo. 5. num. 12. quia
3 nec vnquam per temporis, † vtcunque longiſſimi curſum poteſt præſcribi per tutorem redditio rationis, vt plenè tradit D. Surd. conſil. 296. Pleneq; exactè, ac perfectè debet reddi dicta ratio, non autem confusè, imperfectè, vel in folle; latè Montan. de tutelis cap. 38. num. 4. & ſequ. Sola in d. decret. quitationem, glo. 3. per totam. ex quibus locis diffusè, & clarè colligitur, in quibus conſiſtat talis redditio rationis probè, & legaliter facta. Hoc etiam
4 addito, quod rationem reddere † tali in caſu eſt quid indiuiduum, ideo pro parte tantũ præſtari non poteſt. Bal. in l. ſi plures num. 17. C. cõdit. infer. Monta. d. cap. 38. num. 93. & ſeq. deciſ. Genu. 165. num. 8. in propoſito igitur infero, adhuc non conſtare de redditione rationis perfectè facta per tutricem. Quinimo quatenus

nus dici poſſet, rationem reddidiſſe, non tamē
excuſatur à noua librorum productione, nam
ex quo libri non reperiuntur, ſatis apparere di
citur inſufficienter rationem reddidiſſe, & con
ſequentèr locus eſt iuramento in litem contra
5 tutricem, † vt poſt Bal. & alios firmat Noni. d.
conſ. 63. n. 15. 16. & redditio ipſa rationis non
implicat librorum traditionem, & relaxationē
(quicquid dixerit Ruin. conſ. 90. nume. 7. 9. in
6 5.) cum etiam liberatus à redditione † ratio-
nis non dicatur liberatus à reſtitutione reliqua
tus, in qua continetur librorum relaxatio ſecū
dum Socin. conſ. 190. nu. 6. in 2. & conſ. 149.
nume. 5. verſic. quinimo in 1. Quo fit, vt debeat
7 probari huiuſmodi † librorum amiſſio per te-
ſtes, & claras, ac perſpicuas probationes, alias
nō excuſatur tutrix, ſed præſumitur doloſa oc
cultatio. Anch. conſ. 317. cum concordantib.
per Solam. d. gl. 3. num. 12. & d. glo. 5. nume. 9.
& 11. Plot. de iuram. in lit. §. 5. nume. 36. Bero.
conſ. 191. nume. 18. 19. in 1. Borgni. de tuto. nu
me. 204. Monta. de tuto. cap. 32. reg. 6. n. 9. 10.
& reg. 8. n. 8. & ſeq. vbi poſt Grat. Soc. & alios
ait, quod dicenti ſe confeciſſe libros, & poſtea
perdidiſſe, non creditur, etiamſi iurauerit, ſed
aliter debet illorum amiſſio probari. Tutores
8 enim vt plurimum in ſuo munere ſunt infide-
les, aut negligentes. §. quoniam autem. Authen.
vt ij. qui oblig. ſe habe. p erhib. res mino. Mon
ta. de tuto. c. 32. reg. 7. num. 3.

Tertio allegatur, tutricem obtuliſſe reddi-
tionem rationis, & Dominum Suardum illam
neglexiſſe, quo in caſu mater tutrix dicitur li-
berata, nec illius hæredes, & ſucceſſores non
informati poſſunt moleſtari ex Cephal. conſil.
8. & conſ. 466. num. 24.

Reſpondetur, imo conſtare, quod fuit Do.
Suardus filius, qui inſtitit, ac cępit iudicium
contra tutricem, vt redderet rationem admini
ſtratæ tutelæ, vt conſtat ex proceſſu reprodu-
cto per Illuſtriſſimum D. Guidum ſub die 22.
Nouembris 1602. Vnde cum mater viuens nō
reddiderit perfectam rationem, vel erroneam,
debet impræſentiarum reddi, & perfectè ſub-
latis erroribus compleri, quia debita, quæ
non fuerunt comprehenſa in calculo, in
damnum minoris, & ad commodum tutri-
cis, non excluduntur, † ſed debent addi calcu
9 lo, vt poſt Caſtr. & alios tradit Monta. d. cap.
38. num. 145. & ſeq. nam erroris emendatio in
computis continet, vt appoſita indebitè deleā
tur, & † apponenda non appoſita apponātur.
10 Hond. conſ. 109. num. 34. in 1. & ita non ſumus
in caſu Cepha. maximè cum pateat cunctis ex
actorum inſpectione, D. Suardum fuiſſe cauſā,
vt iudicium inchoaretur, & conſequenter fuiſ
ſe diligentem: quia ille dicitur diligens, quan-
11 do per eum non ſtetit, † quin redderetur ratio
Boer. deciſ. 294. Sola in nou. conſtitut. Pedē
mon. part. 2. titul. de articu. probato. gloſſ. 14.
numero 3.

Reſpondetur ſecundo, conſultationem Ce
pha. nedùm tutam, ſed valde periculoſam ap-
parere, vtcunque etiam D. Suardus fuiſſet ne-
gligens, quia mater tutrix poterat illum iuris
medio cogere ad ſuſcipiendam redditionem
rationis, & ideo nuncupatim reprobatur a de-
ciſ. Mant. 184. num. 13.

Reſpondetur tertio, quod tutor in aſſum-
ptione tutelæ ſolemniter iurat rationem reddi
turum adminiſtrationis tutelæ, reliquatum re-
ſtituere, ac alia facere, vt eſt notiſſimum, & cla
12 rè conſtat in præſenti facti ſpecie, & † ideo pa
tet, tutorem dici in mora, ſi non reddit ratio
nem finita tutela, nec per aliquod tēporis cur-
ſum poteſt præſcribere talem redditionem: la-
te D. Surd. conſil. 296. Modo dico, quod iura-
13 mentum † obligat præcisè ad factum, nec lo-
cus eſt implemento per æquipollens. Seraphi.
de iuram. priuil. 74. Fachin. libr. 3. quæſt. capi-
tul. 17. Non igitur releuatur tutrix ab onere
reddendi rationem per ſolam illius obla-
tionem.

Reſpondetur quarto, tutorem teneri ad red-
dendam rationem etiam non interpellatum.
14 Doct. in clem. † quia contingit. de relig. doml.
& eſt communis opinio teſte Socin. conſ. 97.
num. 17. in 4. Rolan. conſ. 49. num. 16. in 1. So-
la in antiq. conſtit. titul. de minor. decret. Qui-
rationem. glo. 2. numer. 5. Monta. de tuto. cap.
38. nume. 44. 45. D. Surd. conſ. 296. nume. 25
vſque ad fin. conſilij. Quæ redditio rationis eſt
indiuidua, & debet eſſe perfecta, vt ſupra di-
ctum eſt. Non igitur ſufficit oblatio reddendi.
Quò fit, vt etiam ego non poſſim aſſentire con
ſult. Ceph.

Quartò dicitur, omni in caſu ſtandum eſſe
libris D. Lanfranchi Graſſeti patris præfatę tu
tricis, & mercatoris Mantuæ circa quaſdam
parcelas extractas è dictis libris, concernentes
adminiſtrationem bonorum D. Suardi factam
per ipſum Dom. Graſſetum, cuius libris indu-
bitata fides dari ſolet, tum ex commiſſione du
cali, tum ex ſigno Virgilij, quo bullati repe-
riuntur.

Reſpondetur tamen, quod reſpectu admini
ſtrationis tutelæ nequaquam creditur dictis li-
bris habentibus mixtas, & implicitas alias ra-
tiones & alia diuerſa negotia mercaturæ, ex
15 quo in damnum minoris non creditur † libro
tutoris continēti rationes diuerſas a rationib.
minoris. Soc. conſ. 159. colum. 4. in 2. Rolan.
conſ. 49. num. 31. in 1. D. Surd. conſ. 296. nu-
me. 20. vbi alios adducit. Idcircò quoad nego
tia tantum ſpectantia ad mercaturam, ſeu mer-
caturæ exercitium, dictis libris credi ſolet. Ro
ma.

Digitized by Google

ma.conſ.204.col.2.verſ.Primo probo.Meno. de arbitr.iudi.Ioſ.Ludo.concluſ.29.colum.4. ver.ſeptimo requiritur.Mandel.conſ.719.nu. 7.& tanto magis cum non conſtet legaliter ipſum Graſſetum ſcripſiſſe parcelas tempore ad-
16 miniſtratæ tutelæ † ſecundum caſuum contingentias,& quotidianas erogationes,cum poſſet eſſe,quod ex poſt vnico ictu illas ſcripſiſſet Rom.conſ.205.nu.3.Purp.in l. admonendi.n. 200.in fin.ff.iureiur.

Reſpõdetur ſecundo, ipſum Graſſetum nil vnquam habuiſſe agere cum Do. Suardo,quia ſuppoſito,quod appareret ipſum adminiſtraſſe bona D.Suardi,attamen id egit durãte tutela, & adminiſtratione tutricis,& conſequenter dicitur adminiſtraſſe actorio nomine,quia tutrix adminiſtrauit per annos 20. & vltra, & filio adulto, merito ipſa tutrix poteſt conueniri à D. Suardo filio, quia ipſa tenetur filio reddere ra-
17 tionem,non autem † D. Graſſetus actor. l. ita autem.§.quod ſi quis.ff.admin.tut.l.curator.C. qui.da.tuto.Monta.de tuto.cap.39.nu.70.etſi actor adminiſtrauit,id egit nomine,& periculo tutricis,non minoris.§.fin. Inſtit. de curato.
18 Nam regulariter actor † dicitur adminiſtrare ad commodum minoris tantum,non autem ad illius damnum.Barb.conſ.fin.num.6.in 3. Quinimo dico D. Graſsetum ſe intruſiſſe in dicta adminiſtratione, nec fuiſſe legitimum actorẽ, ſed tantum de facto ſe ingeſſiſſe in bonis minoris,ita tutrice, & perperam tolerante,cũ nõ conſtet ipſam tutricem conſtituiſſe illum in a-
19 ctorem cum iudicis † decreto,uel authoritate ,put requiritur.§.fi.Inſtit.de curat.ubi Doct.& verè ſi D. Graſsetus fuiſset verus adminiſtrator bonorum D.Suardi,tutrix non comparuiſſet in iudicio, nec onus ſuſcepiſset reddendi rationem pro toto tempore annorum viginti & vltra,vt patet ex actis.

Quibus ſic ſtantibus dico, ſtandum eſse libris Graſseti reſpectu negotiorum geſtorum inter ſeipſum ſcribentem, & debitorem ſcri-
20 ptum tantummodo,†non autem in præiudiciũ tertij,cum tes ſit inter alios acta. Crau. de antiq.tempo.par.1.ſectio.quarto limitatur. num. 71.Menoch.de arb. iudic.caſu.91.num.25.& ideo debet credi dictis parcelis quo ad tutricem,cuius nomine,& periculo adminiſtrauit, non quoad minorem,qui reputatur tertius hoc in caſu. Hinc dicitur, credi debere talibus libris, quoad quantitatem debiti tantum, non quoad ſubſtantiam,quia debet conſtare, debitorem eſſe debitorem,aliàs nulla fides ei datur Crau.de antiq.temp.par.1.ſectio.vidimus.nu. 9.Ioſ.Ludo.vbi ſupra ver. decimò requiritur. Mand.conſ.719.nume.6.

Reſpondetur tertiò, requiri de neceſſitate, vt mercator ille, qui libros ſcripſit, ſit vir pro-
21 bus,& legalis, † aliàs non creditur illius ſcriptis.Guid.Pap.deciſ.44.Rolan.conſ.92.num. 6.in 3.cum concordantibus per Ioſ.Ludo.con cluſ.29.col.2.verſ.primo requiritur quod mercator:& ideo dicitur,ſtandum eſſe iudicis arbitrio, qui ex rationabilibus cauſis poteſt recedere à fide talium librorum, non obſtante decreto Principis, vt illis credatur. Mandel. conſil. 95.col.1.Plura(inquam)requiruntur ad hoc,vt libris iſtis credatur vigore decreti,ſtatuti,ordinis,vel conſuetudinis,de quibus per Ioſ. Lud. d. concluſ. 29. An autem Do.Graſſetus fuerit vir legalis,patet ex actis,& infra dicendis.

Quinto opponitur, quod Illuſtr. quondam Dom. Conſtantius de Preris adminiſtrauit vti curator Domini Suardi illius bona per nonnullos annos, quo in caſu aduerſus illius bona agendum eſt pro rata temporis, quo adminiſtrauit,non autem contra tutricem.

Reſpondetur enim, D. Conſtantium fuiſſe vitricum D.Suardi,& non potuiſſe illi dari in curatorem.Nam ſicuti non poterat eſſe tutor, ita vetante ſtatuto Rubr. de tutor. in §. ita nec curator. quia iura diſponentia circa tutorem,
22 æquè, imò fortius militant in †curatore.l.2.v. bi gloſ.fin.ff.tuto.& cura.dat.Bart.in l.tutores. §.1.ver.ſed ibi benè ff.admi.tuto.latè Rot. deciſ.89. nume. 14.15.par.2. in nouiſſ.Addatur, quod in aſſumptione curæ, ſeu illa aſſumpta, non fecit reddere rationem ipſi tutrici de adminiſtrata tutela,merito male geſſit,nec in hoc potuit præiudicare minori, & illegitimus curator reputatur.

Reſpondetur ſecundo, quod ipſe Do. Pretus in aſſumptione curę iurauit tantum vtilia facere,& inutilia prætermittere,non autem expreſse promiſit defendere minorem,illumque indefenſum nullo pacto fore paſſurum, prout
23 requirebatur ad eſſentiam, & validitatẽ ipſius curæ. Nam ſine tali promiſſione non ſuſtinetur datio curatoris.Bar.in l.legitimos.ff.legit.tuto. & in l.fin.§.omnem. C.admi. dicens ex tali omiſſione vidiſſe caſſari, & irritari plures tutelas,& curas: ſequitur Iaſ.in l.prætor.num.9.ff. oper.nou.nunt. latè videndus Rim. iun. conſ. 247.num.10.vſque 17.& conſ.437. nume.72. & ſeq.& conſ.656.num.17.& conſ. 809. nu. 89.Anguil.conſ.46.num.18. maximè cum dictus D. Pretus non ſe obligauerit cum iuramẽto ad faciendum omnia, ad quæ de iure tenetur ſecundum Rotam deciſ.373. nume.3.par. 1.in nouiſſ. Non igitur habenda eſt ratio talis
24 curatoris,† quia par eſt nõ adeſse curatorem, & adeſſe, ſed illegitimum. Rimin.iun.d.conſ. 247.num.16.Anguil.conſ.19.nume. 15. Bero. conſ.23.nume.5. in 3. & quando in aliqua diſpoſitione ſit mentio de curatore, intelligitur de legitimo,Idem Rim.iun.d.conſ.247.nu.8.

Pi æ.

Prædiſtaque procedunt,etiam ſi curator fuerit
decretus ad inſtãtiam, & petitionem minoris,
quia nihilominus talis curator diſpenſatus,vel
25 datus precibus minoris, † debet ea omnia ſer-
uare,quæ debet ſeruare quilibet alius curator.
l.ſi quando.C.inoffi.teſta.& in ſpecie notat An
guil.conſ.42.n.25. Cum igitur præfatus D. cu
rator fuerit illegitimè decretus,geſta per eum
26 nullius ſunt ponderis. † l.1.ff.quod falſ.tuto.au
tho.Bald.conſil.173.num.1.in 2.Rolan.conſi.
48.numer.18.in 1.Morot.conſil.85.colum.1.
Adeo quod nil aliud concludendùm eſt in pręſenti articulo reſpectu Domini Preti vitrici
D. Suardi, niſi quod ipſius vitrici bona ſunt
obligata D.Suardo priuigno pro mala admini
ſtratione Dominæ Eleonoræ tutricis eius vxo
ris,& matris reſpectiuè præfati D. Suardi eius
ex primo matrimonio filij,ex tex. in l. pen. C.
in quib.cauſ.pign.vel hypoth. Socin. conſilio
180. in 2.Montan.de tuto.capit.31.effectu 2.
numero 35.

Et ita ex prædictis ſatis patet, nullam vim
facere adducta ex aduerſo pro Illuſtriſſimo D.
Guido, qui tenetur ad relaxationem terrarum
controuerſarum, & per eum detentarum,cùm
fuerint in bonis D.tutricis, à qua ipſemet Illu-
ſtriſſimus Dominus cauſam habere prætendit.
quia bona tutoris ſunt(vltra expreſſam obliga
tionẽ,de qua in aſſumptione tutelæ)etiam taci
27 tè hypothecata pupillo,vel minori pro admi-
niſtratione tutelæ.l.pro officio.C.admin.tuto.
Quæ hypotheca incipit ab initio adminiſtra-
tionis,& pro toto tempore dictę adminiſtratio
nis,non autem naſcitur obligatio ſecundum tẽ
porum varietatem circa malam adminiſtratio-
nem.Decia.conſ.11. num.103. & ſeq.in 1.Ri-
min.iun.conſil.587. nu.5.6. & ſeq. Licet (in-
quam) durante tutela non ſit nata actio aduer-
ſùs tutorẽ,nihilominus eſt nata obligatio, quæ
eſt mater actionis. Nam ab initio adminiſtra-
tionis tunc oritur obligatio generalis pro red-
28 ditione rõnis,& reſtitutionis † reliquatus,&c.
ſpecialis autem obligatio naſcitur,quando in-
cipit malè adminiſtrare.glo.Cyn.Bal.Salic. &
alij in d.l.pro officio cũ congeſtis per D.Surd.
conſil.296.nu.14.15.Quinimo dicta hypothe-
ca etiamſi tutor nil adminiſtrauit de bonis mi-
noris;nam per hoc non excuſatur.Decia.con-
ſil.85.num.3.in 5. & in ſpecie quod bona ma-
tris pro adminiſtratione ſint † obligata filio,
29 probat tex.in l.ſi mater, C. in quib. cauſ. pign.
Dec.conſ.591.

Pro maiori autem dilucidatione iurium D.
Suardi,dico, iuridicam eſſe additionem illam
nouiter per eum petitam faciendam calculo
Domini Caſappi. Nam clarum eſt non fuiſſe
numeratam totam dotem promiſſam quõdam
Dom. Vincentio patri D.Suardi per Dominũ
Graſſetum eius ſocerum, ſed tantummodo du
catos ducentum cum promiſſione reſidui,aſcẽ
dentis ad ſummam ducatorum trium millium
inueſtiendi in tot ſtabilibus,vel in extinctionẽ
æris alieni, & perſoluendi infra terminum v-
nius anni à die inſtrumenti dotalis,vt ex dicto
inſtrumento videre eſt:qui Dominus Vincen-
tius deceſſit uix anno finito,in quo debebat e-
rogari dictum reſiduum dotis, vt colligitur ex
actis,adeo quod non conſtat fuiſſe numeratum
dictum reſiduum. Imo in calce inuentarij facti
à tutrice dicitur fuiſſe ſolutum, vt in liſta infe-
rius regiſtranda, de qua non apparet, & non
creditur ralato non conſtito de referente, iuri
bus notis.Quo fit, vt non ſit habenda ratio do
tis promiſsæ, & non ſolutæ, ſed ſolum illorum
ducatorũ 200. adeo quod ſufficit Dom.Suar-
do, vt cedat actiones matri ſuę, maximè cum
30 nec ipſi D.Vincentio,nec D. Federico † eius
filio aliqua culpa, vel negligentia poſſit impu
tari circa dotis exactionem, vt reſoluit Pariſ.
conſ.95.nu.6. in 2.Maximè cum non conſtet,
D. Vincentium vnquam confeſsum fuiſse, ſe
dotem totam recepiſse, iuxta tradita per Ga-
br.conſ.146.nu.9.& ſequ.in 2.Conferunt ad-
ducta per Boer.deciſ.309.

Male igitur ſe geſſit Do.Graſsetus, quando
numerauit totam ſummam ducatorum trium
mille Dominæ Eleonoræ eius filiæ tranſeunti
ad ſecunda vota,ſeu D.Conſtantio eius ſecun
do viro, recipiendo a filia iurium ceſſionẽ pro
recuperatione dictæ quantitatis in bonis Do.
Federici minoris. Nam ex quo non fuerunt in
prima dote numerati niſi ducati ducentum,ip
ſe minor non erat debitor in maiori ſumma.
Quinimo cum in calce inuentarij prædicti le-
gatur, Dominum Graſsetum recepiſse ſcutos
centum & triginta ſeptẽ in tot veſtibus, ſequi
tur fuiſse ſatisfactum de ipſis ducatis ducẽtũ.
Nimirũ ſi ipſe Graſsetus noluit cõparere in iu
dicio ſecũdi decreti bonorũ dicti minoris, vt
cõſtat ex ſententia generali ꝓmulgata in dicto
iudicio,ſibi optimè conſcius, quod non pote-
rat probare ſolutionem dicti reſidui dotis, ſed
bene è conuerſo ſatisfactionem ducatorum il
lorum 200.per eum habitam in tot veſtibus,vt
dixi. Fuit igitur excluſus Dominus Graſſetus,
cum non comparuerit in dicto iudicio.

Et ſicuti male ſe geſſit Do. Graſſetus pater,
ita peſſimè ſe geſſit Domina Eleonora filia,qua
tenus in calculo Biuſchi petijt dotem ſemel
habitam à patre, vt in inſtrumento dotis Do-
mini Conſtantij eius viri,cuius inſtrumenti,&
ſolutionis dotis optimam habuit ſcientiam ip
ſa Domina Eleonora tutrix, quia fuit præſens
inſtrumẽto,& ceſſit iura patri in bonis minoris
pro dote integre recepta, ac ſibi perſoluta.
Adeo quod ex his optimè dignoſcitur qua-
litas

litas perſonarum præfatorum patris, & filiæ
erga Dominum Federicum, tunc minorem,
indefenſum, & ab omnibus deſtitutum.

Ex quibus apertiſſimè conſtat, audiendum
eſse Dominum Suardum petentem, quod ad-
datur calculo Caſappi dos bis ſoluta matri, nã
fuit illi ſemel ſoluta à Domino Graſſeto, vt in
inſtrumento dotis Domini Conſtantij, & ite-
rum per D. Federicum, vt in inſtrumento finis
ſibi factæ à matre per paucos dies ante illius
obitum, de quo in actis.

Nec dicatur dictam finem eſſe confeſſiona
tam, & conſequenter non poſse præiudicare
creditoribus ipſius confitentis.

Reſpondetur enim, quod D. Federicus eius
filius ignorabat Dominam Eleonoram habuiſ-
ſe dotem, quando ad ſecundą vota conuola-
uit, & ideo ſi iterum ſoluit, verè ſuluiſſe præſu
mitur, ſed ignoranter, quia in inſtrumento pri-
mæ dotis datæ Domino Vincentio enuntia-
tur cõſtitutio dotis duc. 3000. & obligatio, ac
promiſſio mariti de reſtituẽdo d. dotem in om-
nem caſum dotis reſtituendæ. Quo fit, vt cum
præceſſerit obligatio, & promiſſio patris præ-
defuncti, & mariti reſpectiuè, ſequitur confeſ-
ſionem illam matris fuiſse veram, liberatoriã,
31 ac præiudicialem, † non autem fictam, vel ſi-
mulatam. l. in contractibus. C. non nume. pecu.
& veriorem ait Ruin. conſil. 183. colum. fi. ver.
Quinimo verius in... Ioſ. Lud. decіſ. Peruſ. 66.
num. 25. Maſcar. concluſ. 566. nu. 7. Rim. iun.
conſ. 779. num. 34. & clare dixit D. Surd. con-
ſil. 397. num. 34. 56. confeſſionem dotis rece-
32 ptę nocere anterioribus creditoiibus, † quan-
do præceſſit promiſſio. Idem probat Magon.
deciſ. Floren. 68. num. 10. & præcipuè concur
rente lapſu temporis opponẽdi exceptionem
dotis non habitæ, vel reſtitutæ: Ioſ. Ludo. d. de
ciſ. Peruſ. 66. nu. 37. & de communi Burſ. con-
ſil. 32. num. 42. 44. Rimin. iun. conſ. 180. num.
15. & ſeq. & tanto fortius prædicta militant in
præiudicium poſteriorum creditorum, & cau
ſam habẽtium ab ipſa confitente, maximè poſt
tempus opponendi exceptionem non numera
tæ dotis, vt in præſenti caſu, in quo etiam con
currit veriſimilitudo. Ita Anch. quæſt. 32. nu.
7. & ſeq. in 2. Ioſ. Ludo. d. dec. 66. nu. 39. 40. de
ciſ. Mant. 116. nu. 2.

Reſpondetur ſecundo, dictum Inſtrumentũ
continere confeſſionem habitæ dotis, & dona
tionis propter nuptias vna cum liuellis. Modo
ex teſtibus illis duobus examinatis fuit proba-
ta veritas confeſſionis in parte, nempè ipſam
D. Eleonoram plures denariorum quantitates
recepiſſe à quondam D. Graſſeto, nomine ta-
men Domini Federici, & ab ipſomet Domino
Federico ad computum crediti ſui confeſſati.
33 Vnde ſequitur concluſio, † quod confeſſio in
parte verificata præſumitur vera. Ioſ. Ludo. d.
deciſ. 66. numer. 24. Rimin. iun. conſil. 180.
numer. 6. D. Surd. conſil. 151. num. 90. & conſ.
397. num. 7.

Reſpondetur tertio, quod tempore celebra
tæ confeſſionis ipſa Domina Eleonora decli-
nabat ad occaſum, & paucis diebus ſuperuixit
non igitur eſt veriſimile, quod voluerit confi-
cere, & confectum relinquere inſtrumentum
fictum, & ſimulatum in perniciẽ animæ ſuæ, &
immemorem fuiſſe ſalutis æternæ. latè Rimin.
34 iun. conſilio 39. numero 24. 25. † vbi alios
adducit.

Nec vim facit, ſi dicatur, prout etiam dedu-
ctum fuit ab Illuſtriſſimo aduerſario, non eſſe
veriſimile, quod Dominus Federicus dotem,
& nuptialem donationem ſoluerit matri, cùm
ipſiuſmet matris, & tutricis ſuæ fuerit creditor
ratione adminiſtratę tutelæ; ſed potius dotem,
& donationem prædictam retinuiſſe, ſeu com-
penſaſſe. Ideo debitor ex vna cauſa creditori
ſoluens non præſumitur econuerſo creditor
35 recipientis, quia ſi fuiſſet, non ſoluiſſet, ſed il-
lud debitum ad computum ſui crediti retinuiſ
ſet. l. ſi cum dos. ff. rerum amot. Maſcar. conclu.
1318. num. 29. Bimi. conſ. 172. num. 25. & pręe
cipuè ex eademmet cauſa, vt declarat Bertaz.
conſ. ciuil. 118. nu. 17.

Reſpondetur enim id procedere, quando
ſcienter ſoluit, ſecus ſi ignoranter, & erroneè,
vt præſumitur, & patet ex præcitatis, & infra
referam.

Reſpondetur ſecundo, oppoſitum militare,
concurrentibus tamen alijs coniecturis cum
36 dicta præſumptione, † alias ſecus. Bald. in l. ſi-
quidem nu. 3. C. tranſ. vbi Sali. nu. 2. in fin. Iaſ.
num. 3. in fine. Hond. conſ. 47. num. 34. in 1. At
hic potius colliguntur coniecturæ contrariæ.

Reſpondetur tertio, nõ potuiſſe Dominum
Suardum negare dictam ſolutionem dotis, &
donationis petitam à matre. ſiquidem tempo-
re ſolutionũ, & finis celebratæ de anno 1594.
in quo tempore pendebat redditio rationis,
D. Suardus filius nondum erat creditor matris
occaſione adminiſtratæ tutelæ, quia fuit decla
ratus creditor tantummodo de anno 1599. vi
gore calculi Caſappi tertij calculatoris, & con
firmati à perilluſtri Senatu, quia, vt dixi, ſola
cõfirmatio iudicialis calculi facit aliquem cre
ditorem, & debitorem, non calculus ipſe: adeo
quod tempore dictarum ſolutionum, & finis,
creditum D. Suardi erat illiquidum, vnde li-
cet penderet redditio rationis, non poterat D.
Suardus negare matri tutrici dotis ſuæ reſtitu
tionem, & ſolutionem donationis propter nu-
ptias, licet ipſa dos eſſet affecta onere hy-
pothecæ pro redditione rationis adminiſtra-
tæ tutelæ, vt late probat Neguſ. de pignor. 1.

tum,

Digitized by Google

37 memb.5.par.num.36.& ſeq. Borgni. de tuto.
nume. 219. vbi ait ita Florentiæ fuiſſe iudica-
rum,& plures adducit,& ſequitur Peregr. con
ſil. 100.col.1.in 1.

Tandem ſi replicaretur, quod ſcienter ſol-
uens indebitum,non poteſt illud repetere l. 1.
38 ff.cond.inde.l.campanus.ff.ope.liber. l.qui ſe
debere.C.cond.indeb. l.lex cum de indebito.
ff. probatio. Vnde cum ſemel dotem accepe-
rit ipſa mater,quando ſecundas nuptias contra
xit,non debuit illam D. Federicus iterato ſol-
uere, & ſoluendo ſibi præiudicauit.

Reſpondetur enim D. Suardum ignoraſſe
tunc temporis celebratæ finis, & ſolutionum
factarum dotem iã ipſi matri fuiſſe ſolutã,quæ
39 ignorantia D.Federici præſumitur, † cum do
natio non præſumatur, vt in terminis tradit Pa
ſet.conſ.111.num.50. Glo.Barro.& alij in d.l.
cum de indebito.ff. probat. & ſufficit ad indu-
cendam repetitionem indebitè ſoluti, vt vna
40 patrium ignoret indebitum eſſe, † quod ſolui
tur,& credat eſſe verum debitum. l. ſi ego.vbi
Caſtr.& alij ff.ſi cer.petat.Iaſ.in l.1.nume.12.
verſ.prædictam regulam.ff.cond. indeb. Dec.
Maine.& Cagnol.in l.cuius per errorem.ff.re-
gul.iur.Meno.lib.3.præſumpt.31. num.8. Imo
& Domina Eleonora tutrix (fortaſſe oblita do
tis ſemel acceptæ ob curriculum multorum an
norum cum memoria hominis ſit labilis) exe-
git dotem tamquam ſibi verè debitam,& ideo
vti verum debitum curauit apponi in calculo
Bruſchi, merito datur repetitio Dom. Suardo
eius filio.

Quò autem ad errores calculi D. Caſappi
ſcatentes ex inſtrumentis, & parcelis produ-
ctis per Illuſtriſſimum D. Guidum, ſatis patet
ex prædictis de illis non eſſe curandum,& præ
cipuè cum illis omnibus detur accomodatum
reſponſum in ſcriptura vulgari idiomate ſcri-
pra,& producta per dictum Dominum Federi
cum,ad quam me refero, ne ſemel dicta re-
petam. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio probari poteſt per teſtes.*

2 *Poſſeßio antiqua uim habet inſtrumenti.*

3 *Imperſcriptibilia præſcribuntur per tempus immemorabili, quod habet vim tituli a Principe habiti.*

4 *Regalia preſcribũtur per tempus immemorabile.*

5 *Poſſeßio lignandi, & paſcuandi, ſiue iuſta ſiue iniuſta non poteſt turbari donec poßidens legitime conueniatur coram ordinario.*

6 *Accuſatio damni dati duo copulatiue requirit, quod accuſans ſit in poſſeßione rei accuſatæ tẽpore accuſationis, & ꝙ accuſatus nõ poßideat.*

7 *Mens ſtatuentium, & cauſa finalis regulæ, & regulantium colligitur ex prefatione ipſius regulæ, vel legis.*

Actus quilibet ampliatur, declaratur, & reſtringitur ex proemio.

8 *Municeps, & uicinus ille dicitur, qui munera ſubit.*

9 *Habitare in loco dicitur ille, qui pro maiori parte habitat, & vbi maiorem partem bonorum habet.*

10 *Ius paſcuandi eſt de iure naturali, ſicut ius venandi, & piſcandi.*

Statutum prohibens iura paſcui, uti iuri naturali contrarium, dicitur inutile.

11 *Confeßio ſindici uniuerſitatis præiudicat ipſi uniuerſitati.*

12 *Statutum tollitur per uſum contrarium, deſuetudinem, non vſum, & etiam per vnicum actum contrarium, ad inſtar priuilegij.*

13 *Lex debet eſſe vniuerſalis, alias ſi contineret perſonalitatem ſaperet monopolium, & non eſſet ſeruanda.*

14 *Lex inæqualiter onera diſtribuens ſubditis, ut iniuſta, non eſt ſeruanda & nu. 21.*

15 *Communitas, & uniuerſitas hominum inferiarum non habet rempublicam, nec merum imperium.*

16 *Communitas, & vniuerſitas ſuperiorem recognoſcens non poteſt condere ſtatuta, nec per ea prohibere ne ciues habitent extra locum, minus pœnam imponere, uel mulctare & nu 18. ac 28.*

17 *Ciuitas alteri ſubdita licet poßit condere ſtatuta concernentia adminiſtrationem rerum ſuarum, non tamen pœnam imponere.*

Pœnam imponere eſt quid iuriſdictionis, & regale quod præſcribi nequit.

19 *Maior pars non poteſt diſponere in præiudicium unius diſſẽtientis in ijs quæ ſunt pluribus communia & nu. 27.*

20 *Paſcua, & nemora uniuerſitatis ſunt communia omnibus, & ſingulis.*

22 *Diſpoſitio contra ius libertatis non tenet.*

23 *Domicilia plura quilibet habere poteſt, & per ſecundum aſſumptum non amittitur originale.*

24 *Cauſa naturalis in concurſu præualet accidentali.*

25 *Priuilegia naturalia non amittuntur ubi non amittitur domicilium naturale.*

26 *Verba ſtatuti debent proprie interpretari.*

29 *Verba tenere locum, & focum intelliguntur, pro tenere familiam.*

30 *Faciens aliquid iuſſu Iudicis excuſatur a dolo & culpa.*

31 *Poſſeßio iuris pignorandi probatur per duos teſtes ſecundum receptiorem ſententiam.*

32 *Inſtrumentum inducit notorium.*

33 *Statutum dicitur eſſe in uiridi obſeruantia, ſem*

per

per loqui, ſemper tertere, & in dubio vſu receptum.

34 Statutum vbi eſt clarum non eſt vlterius inueſtigandum de ratione.

35 Confeſſio authoris, vel patris inducit notorium, & nocet filijs heredibus, ac etiam ſingularibus ſucceſſoribus.

36 Aſſentions actui, vel diſpoſitioni præiudicat iuribus ſub.

37 Statutum, ſeu ordinatio quod non habitantes non fruantur bonis, nec priuilegijs Communitatis vti concernens publicam vtilitatem, & bonum ordinem uiuendi, eſt omnino ſeruandum, ita ut non poſſit adimpleri per æquipollens, vel ſubſtitutum, ſi adſit clauſula irritans.

38 Vniuerſitas habet iuriſdictionem in his quæ homines habent ſimul facere, licet omnino careat iuriſdictione etiam abſque principis confirmatione.

39 Vniuerſitas habet ius etiam prohibendi uiam ex iuſta cauſa.

40 Statuta uicinorum valde operantur ad interpretationem & obſeruantiam alterius loci vicini, & illis in dubio ſtatur etiam in oneroſis.

41 Domicilio originali renuntiare non poteſt habens plura domicilia.

42 Statuta, conſuetudo dubia, & ambiguum priuilegium declarantur ex obſeruantia ſubſequuta, etiam ut extendantur contra ius, & numero 44.

43 Qualitas poſterior poſſeſſionis declarat quid a principio fuerit intentionis.

45 Sententia facit de albo nigrum, & mutat vincula naturalia maxime ſi ſit confirmata.

46 Statutum ut cunque inualidum tenet, ſi ita in caſu occurenti aliquando fuit obſeruatum.

47 Præſcriptio non requiritur circa obſeruantiam ſtatuti, ſed ſolum quod aliquando ita fuerit obſeruatum.

48 Poſſeſſionem ſuam qui melius probauit obtinere debet.

49 Teſtes magis veriſimilia deponentes in concurſu alijs præferuntur.

50 Teſtes contra producentem deponentes optimè probant.

51 Conſuetudo eatenus operatur, quatenus præſcripta reperitur.

52 Præſcriptionem allegans tenetur concludenter probare eam fuiſſe completam ante litem motam.

53 Acceſſione prædeceſſorum, ſeu auctorum uti volens ad probandum ius paſcuandi, tenetur probare, quiſuam ex præceſſoribus tali iure fuerit vſus, ſeq; eſſe illius hæredem.

54 Teſtes deponentes de tempore immemorabili debent eſſe ætatis annorum quinquaginta quatuor.

55 Tempus immemorabile probare volens debet articulare de hoc eſſe communem opinionem, & famam, nec in contrarium extare hominum memoriam.

56 Titulum ſuæ poſſeſſionis probans cæteris pretendentibus eſt præferendus.

Titulus probatur etiam ex ſententia.

57 Sententia inter alios, in, & ex eadem cauſa lata alijs, & cuilibet tertio præiudicat.

58 Tempus immemorabile regulariter reputatur per ſpatium centum annorum.

59 Poſſeſſio per aliquem de vniuerſitate, lege reſiſtente, acquiſita dicitur nomine vniuerſitatis, & non proprio queſita.

60 Ius vel ſtatutum ubicunque expreſſe reſiſtit ſemper poteſt allegari mala fides aduerſus tempus vtcunque longiſſimum, ita ut non proſit iuris error.

61 Iniuſtè poſſidens poteſt a poſſeſſione amoueri.

62 Detentori ſpoliato non datur reſtitutio per remedium poſſeſſorium.

63 Licentia perſonalis perſonam non egreditur, & cum perſona finitur.

64 Duo non poſſunt ſimul inſolidum vnam rem poſſidere.

65 Onera ſubire tenetur etiam alibi commorans.

66 Diſpoſitio legis non ceſſat vna ex pluribus rationibus ceſſante.

67 Statuto contra non habitantes diſponente non dicitur ſatisfactum per ſubiectionem onerum, niſi concurrat etiam ſubeuntium habitatio.

68 Statuti modus, & forma impleri debet, ſtante clauſula irritante, nec ſufficit ipſius rationi ſatisfieri.

69 Habitare in loco non dicitur qui in illo non moratur comedendo, & bibendo.

70 Domicilium propria perſona alio transferens incolatum deſeruiſſe dicitur & omnia priuilegia loci deſerti amittit, & nu 84.

71 Fundans ſe in tempore permiſſo ad utendum paſcuis id debet probare.

72 Teſtes non deponentes per uerba capituli ſed dicentes capitulum eſſe verum non probant.

73 Communitas poteſt ex conſuetudine acquirere iuriſdictionem, & imperium.

74 Ius paſcendi ex cauſa per uniuerſitatem ſaltem de facto prohiberi poteſt, ſicuti Princeps poteſt prohibere occupationem, & venationem.

75 Allegans ſtatutum fuiſſe ſublatum per contrarium vſum debet probare.

76 Abfuiſſe non dicitur qui diu longe non ſtetit.

77 Statuto non dicitur contrafactum quando neceſſitas, vel ab alia iuſta cauſa recedendi ſubeſt.

78 Statutum non poteſt tolli per ſolam partem populi.

79 Interpretio contraria ſemper fieri debet ad ualiditatem, & obſeruantiam ſtatuti.

Vni-

80 Vniuerſitas dicitur habere mixtum imperium.

81 Statutum arctans ciues ad habitandum dicitur fauore publico editum.

82 Confirmatio ſtatuti arctantis ciues ad habitandum facta à ſuperiore potius dicitur facta ad decorem, quam ad neceſsitatem.

83 Lex, uel ſtatutum ob bonum publicum, & ex rationabili cauſa poteſt fieri in præiudicium particularium perſonarum.

85 Probatum iuridice dici nequit quod non fuit in actis articulatum.

86 Habitare quis non dicitur cum familia in loco in quo tenet vnum vel duos ſeruos, ſed vbi tenet vxorem, filios & familiam.

87 Verba perſonalitatem importantia dicuntur ad oculum demonſtrantia.

88 Vniuerſitas poteſt facultatem paſcuandi alterare, & moderari.

ARGVMENTVM.

Legi, vel ſtatuto deneganti municipibus habitantibus extra locum; & territorium, vſum, & participationem bonorum uniuerſitatis, non dicitur ſatisfactum per ſimplicem quorumcunq; onerum ſolutionem, & ſubiectionem, ſed requiritur realis habitatio cum tota familia, &c.

CONSILIVM XXXVIII.

Actiones meæ à Domino.

REquiſitus pro conſilio deciſiuo in cauſa vertēte inter Vniuerſitatem hominum Vallis Plebis Teſini ex vna, & Dominos fratres de Buſſis ex altera, diligenter inſpecta magna mole proceſſus, optimeque ruminatis hinc inde tam in actis, quam in iuris allegationibus doctiſſimè deductis, & allegatis, reſecatis ſuperfluis, iura partium referam, & declinatis contrarijs, meum in præſenti controuerſia votum propalabo, eo breuiori calamo, quo fieri poterit. Et omiſſa diſceptatione inſtantię, de qua in principio proceſſus, quæ reſpicit iuris apices, ad merita cauſæ viriliter deueniendo, prout vumquenque bonum, & oculatum iudicem decet, partium vrgentia fundamenta deducam.

Et primo, pro Dominis fratribus de Buſſis facit, quod pignorationes cōtrouerſę nequeāt confirmari ex eo, quod ipſimet fratres, & illorum maiores a tempore immemorabili citra ſemper fuerunt in pacifica poſſeſſione vtendi
bonis communibus Vniuerſitatis, prout faciūt
cæteri vicini, vt per teſtes ipſorum de Buſſis
ſuper primo, & ſecundo capitulis, nempe Granellum fol. 777. & ſeq. Oliuerium fol. 785. Bieram fol. 791. Buſſam. fol. 797. Marchetum fol. 800. Rizzam fol. 807. Roſam fol. 816. Fabrū fol. 833. Oliuerium fol. 822. Durum fol. 827. Textorem fol. 846. Collam fol. 856. Qui omnes fere de viſu, & certa ſcientia ipſorum deponunt.
1 Nec ambigitur, † poſſeſſionem poſse probari per teſtes, Rolan. conſ. 90. num. 6. in 2.
2 Poſseſſio † autem antiqua vim habet inſtrumēti. Idem Rolan. conſil. 3. num. 96. & ſequ. in 1.
3 & per † tempus immemorabile impræſcriptibilia præſcribuntur, cùm habeat vim tituli à Principe habiti. l. 3. §. ductus. ff. aq. quotid. Cepha. conſ. 342. num. 38.
4 Ideo per † tempus immemorabile præſcribuntur regalia. cap. ſuper quibuſdam. §. præterea de verbo. ſignific. Hening. Gode. conſil. 3. nu. 24. Brocholt. de feud. titul. de regal. numer. 15. Hinc fit, quod poſseſ-
5 ſio † lignandi, & paſcuandi ſiue iuſta, ſiue iniuſta, non poteſt moleſtari, nec inquietari, donec legitimè conueniatur poſſidens coram ordinario. l. 2. ff. vti poſſid. Borgn. deciſ. 13. nume. 15. in 1. Vana igitur redditur accuſatio præfatorū fratrum ſub prætextu damni dati, quia ad talē
6 accuſationem † duo requiruntur per concurſum. Primum vt accuſans ſit in poſseſſione rei accuſatæ tempore accuſationis. Secundum quod accuſatus non poſſideat. l. 1. ff. vti poſſid. Bocacc. de manutent. cap. 14. nume. 2. quilibet enim etiam prædo manutenendus eſt in ſua poſseſſione, iuribus notis.

Secundo, iſti fratres omnia muneta realia, perſonalia, & mixta perſoluerunt, & ſubierūt, vt per eorum teſtes ſuper cap. 5. 13. & 14. exercendo officium iurati maſsarij, & alia onera ſuſtinendo à ſolis vicinis, & habitantibus ſolita ſuſtineri. Quod etiam elicitur ex libris maſsariorum, & iuratorum, vt in proceſsu fol. 563. & ſeq. idem aſseuerat Petrus Gaſſi. teſtis Vniuerſitatis fol. 765. Quo fit, vt ordinatio, ſeu lex non ſit curanda. Cagno. in l. ſi quis maior. nu. 218. C. tranſac. Scrad. de feud. par. 10. ſectio. 20. num. 262. & 339. Imo dicitur, quod lex illa, de qua cōtrouertitur in proceſsu, cuius verba inferius recitabo, cum loquatur de habitantibus in regionibus longinquis, ac onera publica non ſubeuntibus, vt in exordio d. regulæ, ſeu ordinationis, de qua in proceſsu fo. 28. & fol. 462. & alibi ſępe, non valeat compreh ē-
7 dere Dominos Buſſas. ex † pręfatione (inquā) dictę legis, vel regulę colligitur qualis fuerit mens ſtatuentium, & cauſa finalis ipſius regulę, & regulantium. Caballi. milleloq. 681. Caſſan. in conſuet. Burgun. in princ. colum. 9. Sola in antiq. conſt. Pedem. titul. de feud. decret.

vo-

Digitized by Google

Yolant.par.2.glo.1.num.16.& ſeq. Ideo quilli bet actus ampliatur, declaratur, & reſtringitur ex proœmio.Gabr. conſil. 155. colum. 1. in 2.
8 Modo in propoſito ille † dicitur vicinus, & municeps, qui munera ſubit.Bartol.in l.1.ff.ad municip.

Tertio videtur facienda præfata pignoris reuocatio, ex quo aduerſus regulæ metas videatur emanata. Nam tenentes locum, & focũ in Teſino debent participare de bonis communalibus, taliter inquam cantant verba regulæ; ſed fratres de Buſſis ſemper tenuerunt domum apertam, & fumantem in pago Plebis, vt per eorum teſtes, de quibus in proceſſu f. 780. 797.808.817.& per duos teſtes ipſius Vniuer
9 ſitatis, de quibus fol.747.& 751. & ille † dicitur habitare in loco, qui pro maiori parte habitat. Bartol.in l.eius qui. §. ſi quis negotia. ff. ad municip.& vbi habet maiorem bonorum partem. Decia.conſ.97.nu.7.8.in 2.

Quarto incongruo, ac intempeſtiuo tempore fuit relaxata præfata pignoratio, quando ſcilicet omnibus permiſſum eſt, vti quibuſcunq; paſcuis, & præcipuè Prædalen, & Boualen, vt per teſtes, de quibus in proceſſu fol.783.804. 819. Quo in tempore fratres prædicti, & eorũ maiores ſemper pacificè dictis paſcuis vſi ſunt ad commodum ſuorum animalium, vt per dictos teſtes; ſed factum tempore, & lege permittente pœnam non meretur.

10 Quinto ius † paſcendi, ſeu paſcuandi eſt de iure naturali, ſicuti ius venandi, & piſcandi: ergo inutile ſtatutum dicitur prohibens iura paſcui vti iuri naturali contrarium, Crau.conſil. 643.num.4.

Sexto huiuſmodi regulæ fuit derogatum per cõtrarium vſum, vt etiam fatetur ſindicus
11 Vniuerſitatis fol.281.& 355.cuius † confeſſio præiudicat vniuerſitati. Natta conſil. 142. nu.21.Cache.dec.39.nu.36.& clarum eſt, ſtatu
12 tum † tolli per contrarium vſum ad inſtar priuilegij. Decia.conſ.24.n.129.in 1.Imo fortius per deſuetudinẽ, & non vſum.Rol.conſ.99.n. 5.6.in 2.Brun.conſ.207.col.1.Quinimo etiam per vnicum actum contrarium, teſte Bal.in ca. cum acceſſiſſent.nu.19.extr. de conſtit.

Nec dicatur, quod abſentantes (quorum vigore deducitur cõtrarius vſus prædictus) id fecerunt cogente paupertate, vel neceſſitate, vt videtur innuere præfatus ſindicus, prout in actis.

Quia reſpõdetur, legem, & regulam omnes, & ſingulos vicinos ſubditos, & habitantes cõ
13 prahendere indiſtinctè, quia lex † debet eſſe vniuerſalis, alias ſi contineret perſonalitatem, ſaperet monopolium, & non eſſet ſeruanda. Bal.in c.cùm omnes.num.11.de conſtit.Anch. in repet.cap.1. de conſtit. Hinc dicitur legem
14 † non æqualiter ſubditis onera diſtribuentẽ, vti iniuſtam, non fore ſeruandam, ex ea in c.canonum ſtatuta.nu.326.& ſeq.de conſtit.

15 Septimo Communitas † hominum inferiorum, & illorum vniuerſitas non habet rempublicam.gl.in l.reſpublica.C.qui ex cauſ.maio. nec merum imperium.l.1.ff.dam.inf.Bal.in d. c.cum omnes.num.22.& ſeq. Ideò non poteſt
16 ſtatuta † condere, & conſequenter nec per ſtatutum prohibere, ne ciues habitent extra locũ, cùm ſit quid competens ciuitati ſuperiorem non recognoſcenti, ideo nõ potuit pœnam imponere, nec mulctare.Iaſ.in l.1.nu.15.ff.ſi quis
17 iuſdi.non obtemp.& licet ciuitas † alteri ſubdita poſſit ſtatuta condere concernentia adminiſtrationem rerum ſuarum, non tamen poteſt pœnam imponere, cùm id ſit quid iuriſdictionis, & quid regulæ, quod præſcribit nequit vllo tempore.brun.conſ.120.colu.3.& 4.& de-
18 putatos, † vel conſiliarios villarum non poſſe pœnas indicere probat poſt Barto. idem Brun. conſ.85.num.4. & ciuitatem non poſſe condere ſtatutum priuatiuũ iuris alicuius tradit Exea in d.capit.cum omnes.numero 20. vbi ſubiungit etiam, quod ſi omnes de villa volunt acquirere nouum dominium in alia villa, & vnus ſolus vult permanere in villa priori, vel antiqua, plus valet vna vox contradicendo pro ſe, quam aliorum contra ſe. Ratio eſt in
19 promptu; quia in ijs, quę † ſunt communia pluribus, vt ſingulis, maior pars non poteſt diſponere in præiudicium iurium vnius contra illius conſenſum. Antonius Burg. in dicto capitulo cum omnes. numero 157.& 197. Modo
20 in propoſito paſcua, † & nemora Vniuerſitatis ſunt communia omnibus, vt ſingulis. Loſe. de iur.Vniuerſ.part.3.capitulo 1.Borel. conſilio 9.numero 9. 10. 11.& 19. vbi poſt multos affirmat, Communitatem non poſſe diminuere iura paſcui in præiudicium eorum, qui illis liberè potiti ſunt. Et ſtatutum factum in odium particularium perſonarum non tenet, vt in caſu iſto, in quo videtur data opera factum in odium fratrum de Buſſis, & Syndicus Vniuerſitatis in proceſſu folio 281.& 355. ait regulam controuerſam non ligare pauperes, ergò lex diceretur ſpecialiter contra diui
21 tes promulgata, quò ſit, † vt nullius ſit ponderis, Borel. dicto conſilio 9. numero 6. cum lex debeat æqualiter ſubuenire pauperibus, & diuitibus.Barto.in l.1.numero 4. C. apoch. libro 10.

Addatur inſuper, confirmationem ordinũ factam de anno 1598. continere verba excedẽtia diſpoſitionem dictorũ ordinum: ſiquidẽ in ordinib. dr, quod volentes participare de bonis cõibus, debeant tenere locum, & focũ. At in confirmatione dicitur, quod in dicta villa debeant habitare cum tota familia, &

ſemper interuenire publicis congregationi-
22 bus. Quæ diſpoſitio † tamquam contra ius li-
bertatis non tenet. l. Titio centum. §. Titio cen
tum, ff. condit. & demon.

23 Octauo quilibet † poteſt habere, & tenere
plura domicilia. l. 1. C. mun. & orig. lib. 10. &
per ſecundum domicilium aſſumptum non a-
mittitur originale. l. aſſumptio. ff. ad municip.
24 & dici ſolet, quòd in concurſu † cauſæ natura
lis, & accidentalis præualet naturalis. l. qui ha-
25 bet. vbi Barto. ff. tut. ſi igitur non amittitur † do
micilium naturale, ergo nec naturalia priuile-
gia, ad trad. per Bart. in l. fi. §. item reſcriſperũt.
ff. ad municip. & vnuſquiſq; poteſt duobus in
locis onera ſubire, in vno perſonaliter, in alte-
ro per ſubſtitututum. Adeo quòd non videtur
obſtare dicta ordinatio, quia etiam faciens per
alium, dicitur facere per ſeipſum, utcunque ver
26 ſetur in materia ſtatutaria, in qua verba † de-
bent propriè interpretari. Ang. de malef. ver.
Sempronium mandatorem. nu. 14.

Nono, quando quis, non obſtante abſentia
à loco originis, aliquando participauerit de bo
nis communibus, ſciente vniuerſitate, non po-
teſt exinde vniuerſitas illud ius quæſitum per
nouam legem auferre, ex quo præfata partici-
patio eſt communis oĩbus, vt ſingulis; & conſe
27 quenter maior pars † populi nequit aliquid
ſtatuere in vnius etiam ſolius præiudicium abſ
que illius conſenſu. l. per fundum. ff. ſeru. ruſt.
Fel. in c. cùm omnes num. 18. de conſtit. facit
Oldr. conſ. 36. Maxime cum condere legem ſit
meri imperij. Quò fit, vt cum villa Teſini ca-
28 reat iuriſdictione, non potuit † legem conde-
re, maximè inſcio Principe. Bal. in l. humanum
4. notab. C. legib.

Econuerſo pro vniuerſitate plura poſſunt in
medium adduci: ſed prius pro maiori dilucida
tione, verba ordinis referam, de quib. in quin-
to capitulo nouarum regularum, & ordinatio-
num factarum per dictam venerabilem vniuer
ſitatem, ac in proceſſu regiſtrato fol. 467. à ter
go nempè.

Item hanno ſtatuito, & vogliono, che tutti
quelli, che ſono, & prætendono eſſere vicini
della Villa, & habitano fuor della Villa di Pie
ue, debbano in caſa ſua far, & tener fuoco, &
luoco. Altrimente mentre ch'eſſi ſtaranno fuo-
ra della villa, hanno ſtatuito, & deliberato,
che non habbino à goder delli beni commu-
ni, nè in ben nè in male; nè debbano ſentir vti
le nè danno fin tanto, che ritorneranno à ſtar
con eſſi; & in quel caſo ritornando à ripatriar,
ſiano vicini come gli altri, & come erano pri-
ma; & debbano goder, come gli altri vicini.

Præterea aduertendum eſt, quod terminus
ille (far & tener luogo, & fuoco) intelligitur
29 † ideſt habere, & tenere familiam, vt colligi-
tur ex trad. per Antibol. de munerib. §. 2. num.
45. & ſeq. & hoc ſatis patet ad ſenſum.

Vlterius præmitto, planum eſſe in proceſſu,
fratres de Buſſis habitaſſe cum familia in vil-
la Cynthi, vt per eorum confeſſionem in pro-
ceſſu fol. 258. & per teſtes fol. 747. 754. 759.
777. & 833. Quodq; regulæ Cynthi ſunt om-
nino ſeparatæ à regulis villæ Plebis, vt in eo-
dem proceſſu fol. 349. & 663. & de authorita-
te vniuerſitatis Teſini circa ius pignorandi, &
regulãdi, vt in proceſſu f. 354. & per teſtes de
facto proprio f. 765. 767. 659. vbi etiam con-
ſtat de compoſitione inita cum vniuerſitate.

Primo igitur pro vniuerſitate adducitur, q
præfata pignoratio fuit facta iuſſu iudicis, qui
de anno 1593. dedit licentiam indefinitam pi
gnorandi damnificantes, & paſcuantes bona
communalia contra tenorem regulæ, de qua
30 ſupra. Modo faciens † aliquod iuſſu iudicis,
excuſatur à dolo, & à culpa. l. non videntur
data. §. qui iuſſu. ff. reg. iur. gloſ. in l. ait prætor.
§. 1. ver. quid tamen, ff. mino. Ruin. conſ. 167.
nu. 7. in 4. deciſ. Genu. 33. nu. 6.

Secundo, vniuerſitas dr̃ in quaſi poſſeſſione
iuris pignorandi ex teſtibus per eam exămina
tis, nempe Granel. fol. 777. Oliuer. 785. Mar-
31 chet. 800. & iſta poſſeſſio † ſecundũ receptio-
rem ſententiã probatur per duos teſtes. diffusè
Contard. in l. 1. C. ſi de moment. poſſeſ. in 1.
ratione decidẽdi n. 8. Quæ quidẽ poſſeſſionis
probatio confirmatur ex inſtrumento compo-
ſitionis factæ cum Blenis. vt fol. 713. vt cũ Fa-
32 bro, vt fol. 390. ex quibus dicitur † inductum
notorium. l. intereſt. vbi Ang. vlt. notab, C. ſo
lut. Rolan. conſ. 79. nu. 47. in 1.

Tertio, admodum vrget pro dicta vniuerſi
tate capitulum regulæ præmemoratũ, editum
de anno 1558. quæ regula dedit cauſã edicto
33 pignorationum, quodq; ſtatutũ † dr̃ eſſe in vi-
ridi obſeruantia. l. Arriani, vbi doct. C. hæret.
Meritò dicitur ſtatutum ſemper loqui, ſemper
terrere, & continuò metum inferre. Bald. in l.
oẽm. C. ad Tert. Hinc dixit Corn. conſ. 109.
nu. 14. in 2. ſtatutum ſemper arctare, ac num-
quam ſilere, & in dubio præſumitur vſu rece
ptum. Quò fit, vt allegans ſtatutum, dicatur ha
bere intentionẽ fundatã, Bar. in l. in illa. col. 2.
ff. verb. obl. ſoſ. Lud. concl. 54. verſ. in dubio
aũt cenſetur: proinde tale ſtatutum fuit ſerua-
tum contra Grauellos de anno 1564. prout ẽt
ex eadẽ cauſa fuit pronunciatum pro vniuer-
ſitate, vt ex conſilio D. Gualdi de anno 1593.
34 Quando igitur ſtatutum † eſt clarum, non eſt
vlterius inueſtigandum de ratione. Bald. in l.
ſi infant. C. iur. delib. Caballi. millcloq. 23.
Quinimmo Gaſparinus pater iſtorum fratrum
de Buſſis approbat, & fatetur ipſius ſtatuti ordi
nationẽ in eius compoſitione facta cum dicta
vni-

Vniuerſitate de anno 1593. in proceſſu f.476.
vbi & obtulit Vniuerſitati, ſe velle committe-
re Balthaſſari filio, vt debeat commorari in vil
35 la Plebis, quæ † confeſſio inducit notorium.c.
veſtra.c.tua nos.c.fin.de cohabitat. cleric. A-
ret.conſ.68.in fin.latè Farin.quæſt.crim.li.1.c.
21.nu.31.& ſequ.& confeſſio authoris, vel pa-
tris nocet hęredib. filijs, ac & ſingularibus ſue
ceſſoribus, qui contra illā venire non poſſunt.
Soc.conſ.50.nu.8.& conſ.68. nu.5. in 4. Ripa
in l.ſi rem aliquam.nu.42.ff.acq. poſſeſ. Crau.
in conſ.pro genero nu.21.& accedente ēt con
feſſione ipſorum filiorum,vt in proceſſu f.349.
36 vnde ſequitur,quod aſſentiens † actui, vel di-
ſpoſitioni,præiudicat iuribus ſuis. l. ſi conſen-
ſerit.l.ſicut.§.ſi debitori. ff. quib. mod.pignor.
cum concordantibus.

Quarto tale ſtatutum, ſeu ordinatio publicā
concernit vtilitatem,ac bonum ordinem viuē
di,& vt villæ reipub.indemnitas conſeruetur,
atq; vt villa hominum caterua continuo reple
ta maneat,non autē à proprijs hominibus deſe
ratur,& alijs varijs de cauſis epilogatis in ipſo
rum ſtatutorum,& regularū exordio,ac in pro-
ceſſu regiſtrato f.462.& ſeq.ideo debet † om
37 nino ſeruari.l.cū ratio.§.ſed diuus.ff.bon.dam.
Meno.li.5.præſumpt.52.nu.4.l.3.§. præſes.ff.
muner.& hon. lib. 10. l.vnic.vbi Luc.de Pen.
C. ſi curia reli. lib. 10. Nec ſufficit adimplere
iſtud ſtatutum per æquipollens, vel per ſubſti-
tutum, quia in eo fuit habita ratio perſonalita-
tis vicinorum habitare debentium,cum clauſu
la irritante, ibi (Altrimente mentre ſtaranno,
&c.) tex.in auth.hoc amplius. C.fideicom. v-
bi laſ.col.2. Brun. de form. Rubr.de implem.
form.col.mihi 3.in fi.verſ. & generalis eſt do-
ctrina.Tantò magis,quia plures ex actibus enu
meratis in dictis ſtatutis,& in illorum præfatio
ne,requirunt induſtriam perſonæ, nempè ſup-
portationem onerum perſonalium,vtpote maſ
ſarij munus,& iurati, ac cætera id genus, quæ
munera non poſſunt per alios explicari, cùm
dicatur electa induſtria perſonę iurib. not. &
patet ſenſui.

Quinto Vniuerſitas † habet iuriſdictionē in
38 his,quæ homines habent ſimul facere.Bar.in l.
fin.nu.20.C.colleg.illic.Ceph.conſ.38.n.25.
Loſe.de iur.vniuerſ.par.1.nu.67.etiamſi omni
no careat iuriſdictione,& etiam nulla acceden
te Principis confirmatione,& eſt communis o-
pinio ſecundum Crott.conſ.64.nu.26.in 1.la-
tè D.Sur.conſ.59.nu.14. & ſeq. quo fit,vt du-
bio procul poſſit Vniuerſitas legem cōdere cir
ca rerum ſuarum adminiſtrationem,accedente
maximè Principis aſſenſu,& confirmatione,vt
in eaſu iſto,prout ex proceſſu fol. 385. videre
eſt.Prædictaq; eo fortius ſtringunt , ex quo a-
liæ Vniuerſitates circumuicinæ, ac limitaneæ
ſimiles regulas,ac ordinationes,circumſcripta
omni controuerſia,pacifice, & vnanimiter cō-
diderunt, vt in loco Stringhi, vt in proceſſu
fol. 585. in loco ſcutelarum. fol. 570. Bleni.
fol.545. Sauini fol.623.Idq;etiam fuit proba-
tum per teſtes ſuper nono capitulo examina-
tos,atteſtantes de obſeruantia ſimilium regula
rum, & inhibitionum, nempè circa prohibitio
nem cantuum,& tripudiorum, & ſaltationum,
vt per Franciſchinū in proceſſu fol.747.Rena
tum fol. 754. Boſſium 757. Franciſcum 763.
Veronenſem 764. Cauaſſetum 761. Zottam
773.Poletum 774.Zauagnolū 775.qui in ſpe-
cie dicūt, Vniuerſitatem in prædictorum pro
hibitione mulctaſſe inobedientes ad libras no
uē.& tamen iſtud eſt meri imperij.gl. in Rubr.
39 C.modo mulct.Hinc dr † Vniuerſitatem ius ha
bere etiam prohibendi tranſitum per viam ex
iuſta cauſa. Vueſemb.conſ.33.nu.54. & valde
40 † operari ſtatuta vicinorum ad interpretatio-
nem, & obſeruātiam alterius loci vicini, & in
dubio ad conuicina loca confugiēdum tali in
caſu,etiam in onerofis,tradit Crau. conſ.94.n.
5.& conſ.183.Meno.conſ.109.nu.22. Dom.
Surd.conſ.105.nu.15.in fine. Mandel. de Al-
ba.conſ.744.nu.15.& 186.nu.15.

Sexto adeſt ſententia, de qua in proceſſu f.
679.lata de anno 1593.inter iſtam Vniuerſita
tem,& Dominū Caſtri Iuani,cōfirmata Oeno-
ponti de anno 1594. vt fol. 701. qua cauetur,
caſtrum Iuani eſſe quid ſegregatum à villa Te
ſini,& Dominum Iuani non poſſe gaudere iure
lignandi, nec paſcendi,niſi habitet in dicta vil
la,&c.Addatur etiam conſtare ex literis Pręfe
cti Caſtri Iuani directis Vniuerſitati, de quib.
fol.375.387.& ſeq.& f.682. in quib.obſeruat
Vniuerſitatem per modum gratitudinis con-
tentari,ac pati,vt animalia domini ſui paſcuis
illius vtantur.

Septimo,non ab re facere videtur,quod ha
41 bens † plura domicilia,non poſſit originali do
micilio renunciare,Roma.conſ.59. colu.1. ſed
melius.

Octauo, apprimè conſonat pro Vniuerſita-
te,ob ſeruātia ſubſecuta,quæ tollit omnē dubi-
42 tationem.Porrò (inquam) ſtatuta † declaran-
tur ſecundum ſubſecutam obſeruantiam.Dec.
conſ.11.nu.9.Alex.conſ.22.nu.5. in 4.Meno.
conſ.192.nu.12.Ad hoc etiam vt extendantur
contra ius.Soc.conſ.145.nu.3.in l.Ita pariter
interpretatur ex obſeruantia ſubſecuta dubia
conſuetudo, & ambiguum priuilegium. Cra-
uet.conſil. 118.nume.3.Soc.conſil.3. nume.4.
& 5.in ... Menoch.conſ.75.num.56.Ita etiam
43 poſterior qualitas † poſſeſſionis declarat,quid
à principio fuerit intentionis.Bal.conſ.245.in
44 fin.in 3.Beci.conſ.101.nu.49.& ex † conſue-
tudine utēdi tolli oēm ambiguitatem aſſeuerat

Rimin.conſ.256.num.31. & pariter alibi legi-
tur in ſolutione collectarum, & talearum val-
de operari obſeruantiam ſubſecutam, vt per
Bertr.conſ.125.numer.1.in 1.Decia.conſil.14.
num.45.in 1.Bero.conſil.81.num.15. in 1. Ni-
mirum igitur ſi etiam in actibus, & diſpoſitioni
bus Vniuerſitatis operetur. & habeat locū ob-
ſeruantia ipſa ſubſecuta, vt in ſpecie docuit
Sim.Pret.conſ.79.nu.38. De qua quidem ob-
ſeruantia ſtatuti controuerſi conſtat ex ſenten
tia excellentiſſimi Domini Gualdi, de qua in
45 proceſſu fol.476.quę † facit de albo nigrum,
& mutat naturalia vincula, vt per D.Sur.deciſ.
Mant.170.nu.15. maximè cum fuerit confir-
mata ſecundum Cephal. conſ.317. numer.21.
46 Imo ſtatutum, † vtcunq; inualidum tenet, ſi ita
in caſu occurrenti fuit obſeruatum aliquando,
Decia.conſ.15.n.59.in 2.Meno. conſ.344. n.
47 11. nec † requiritur præſcriptio aliqua circa
talem obſeruantiam ſubſecutã, ſed ſolum quod
ita fuerit aliquando ſeruatum. Crauet. conſ.18.
nu.4.Beci.conſ.101.nu.50. etiamſi obſeruan-
tia non eſſet bona.Rui.conſ.104.nu.3.in 5.dif
fusè Bec.d.conſ.101.nu.49.
48 Nono, illud eſt tritū dogma, quòd, qui † me-
lius probauit ſuam poſſeſſionem, debet obtine
re, Affl.deciſ.383.latè Boccac.de manutent.c.
10.merito igitur Vniuerſitas debet præferri, cu
ius teſtes ſuper primo capitulo dicunt, alios vi
cinos regularum inobſeruatores fuiſſe pignora
tos. Quorum teſtium dicta cōueniunt cum ſen
tentia Domini Gualdi præcitata, & ideo cum
49 magis † veriſimilia deponant, quam teſtes fra
trum de Buffis, ſunt etiam illis præferendi cir-
ca vim probationis, vt poſt alios admonet Bur
ſat.conſ.70.numer.16.tanto magis cùm iſti de
Vniuerſitate deponant de facto proprio. Quini
mo teſtes ipſorum de Buffis ſuper primo capitu
lo fol.775.& 804.& 819.ſuper 10.capitulo di
cūt, ipſoſmet Buffas alias fuiſſe pignoratos, ex
quo non tenebant locum, & focum, &c. & con
ſequenter ſatis conſtat, ipſos de Buffis non fuiſ
ſe in poſseſſione pacifica vtendi paſcuis, & bo
nis communalibus, prout ex eorum parte ſup-
50 ponitur, maximè cùm teſtes † per ipſos produ
cti, & in illorum odium deponentes, optimè
contra ipſos probare dicantur. Ceph. alios ad
ducens conſ.82. nu.47.

Sanè cùm ipſi fratres de Buffis fundent ſe
in eorum allegata antiqua poſſeſſione vtendi
bonis cōmunalibus, & ideo ex hoc reputari ve
ros vicinos, dicuntur ſe fundaſſe in quadam
51 præſcriptione, quia † eatenus operatur conſue
tudo, quatenus præſcripta reperitur, & non
aliter. Alex.conſ.173.nu.2.in 6. Sed pręſcri-
ptionem iſtam nequaquam iuridicè probarūt,
debet enim probari præſcriptio completa an
te litem motam, & conſequenter debet conſta
re de initio temporis, & de fine dictæ præſcri-
52 ptionis; nam allegans † præſcriptionem de-
bet concludenter probare eam fuiſſe comple-
tam ante litem motam. Bart. & alij in l. ſi poſt
acceptum. ff. rei vendic. Balb.in repet. l. Cel-
ſus, nu.12.ff.de vſucap. Honded. conſ.82.nu.
45. in 1. Præterea ſuppoſito, quòd ipſi de Buf
fis aliquando vſi fuerint dictis paſcuis, non ob
id dicuntur ius aliquod præſcripſiſſe, Nam
ſi prætendunt habere ius paſcendi, vti ſinguli,
non tamen docuerunt ipſos tanto tempore
fuiſſe vſos, vt ius paſcendi præſcribere potue-
rint. Sin autem illud prætendunt ex coniun-
ctione temporum ſuorum prædeceſſorum, ſeu
53 authorum, & non ſufficienter † probarunt, qui-
nam ex illorum præceſſoribus fuerint verè vſi
dictis paſcuis, & quòd ipſi ſint eorum hęredes.
Iſtis enim non cōcludenter probatis, non poſ-
ſunt vti acceſſione temporis ad præſcribendū.
Ita Corn.conſ.293.nu.17.verſ.& inſuper.in 3.
Honde.conſ.84.n.27.in 2. Demum aduerten
dum eſt, teſtes ipſorum de Buffis, quatenus il-
los produxerunt ad probandum tempus imme
54 morabile, non eſſe legitimos, quia † debent
eſſe ætatis ſaltem annorum 54, ad probandum
tale genus probationis. glo. Franc.& alij in c.1.
in verb. memoriæ. de præſumpt. in 6. Gui.Pap.
dec.573. Quinimo non fuit ſufficienter articu-
55 latum tēpus immemorabile, † cum debeat di-
ci de hoc eſſe cōem opinionem, & famam, nec
in contrarium extare hominum memoriam. Corn.
conſ.268.nu.21.in 4. & formam tradit Maſc.
de probat.concl.1308.& clarius Cala. de mo
do articulandi.in §.2.gl.vnica.n.370. & verè
quomodo id probari potuit ex parte ipſorum
fratrum, ſi iam eorum pater fuit hac de cauſa
pignoratus, & fecit compoſitionem cum Vni-
uerſitate, vt ſupra dictum eſt?

Vlterius vniuerſitas probauit etiam titulum
56 ſuæ poſseſſionis, † ideo alijs prætendentibus
eſt anteponenda, & in poſseſsione manutenen
da: latè Boccac.de manuten. c.10. Titulus aūt
oritur ex ſnīa ad ſui fauorem alias lata, de qua
ſupra l.2.in fi.ff.publ.iud. Ceph.conſ.3.n.126.
57 Quæ ſnīa † licet inter alios lata, attamen cum
adſit, & ſit fundata in eadem cauſa, & in eadē
rōne, & fuerit eadem ex cauſa, & rōne in con-
tradictorio iudicio obtenta, & alijs, & cuilibet
tertio pꝛiudicat, vt optimè pōderat Meno. cōſ.
390.n.37. maximè cum ſit lata de antiquo per
annos 30. Rauden.conſ.21.nu.154.in 1.

Quibus prænarratis ſic ſe habentibus, non
eſt habēda ratio allegatorum ex parte fratrum
de Buffis, quæ de facili tolluntur ex deductis
pro Vniuerſitate, quibus tamen placuit ſigilla-
tim reſpondere.

58 Ad primum ergo reſpondetur, tempus † im
memorabile regulariter reputari per ſpatium
anno-

annorum centum. Caballi.milleloq. 314. dif-
fuſiſſimè teſtans de communiſſima opinione.
Borgni. deciſ.29. nu.27.in 2.vbi reprobat di-
centes, ſufficere tempus annorum octuaginta
facit Burſ.conſ.150.n.27. Cacher. dec.171.n.
81.addo Maſcar.de prob.concluſ.1214.n.53.
At nullibi conſtat de tali diuturna pacifica poſ
ſeſſione allegata per dictos fratres. Imo clare
patet ex actis, Gaſparinum eorum patrem fuiſ-
ſe hac de cauſa pignoratum, & cōueniſſe cum
Vniuerſitate, vt ſupra dictum eſt in tertio fun-
damento adducto pro Vniuerſitate. Et ita ne-
gari nequit, quin fuerit interrupta ipſa præſcri-
ptio pacificæ poſſeſſionis ex aduerſo allegatæ.
Præterea ſtante legis reſiſtentia nulla potuit ad
uerſus eam induci valida pſcriptio. Siquidem
nedum dictum capitulum quintum regularum
præmemoratarum non aſſiſtit habitantibus ex-
tra villam Plebis reſpectu participationis bo-
norum communalium, ſed expreſſè reſiſtit cum
clauſula irritante. Vnde ſequitur, quod per cur
ſum temporis, vtcunque longiſſimum, etiam an
norū mille, non potuit induci aliqua valida prę
ſcriptio ob ipſius legis, ſeu regulæ reſiſtentiam
59 Quo fit, vt poſſeſſio † accepta, & acquiſita, ſi
quæ ſit, per ipſos Buffas nomine Vniuerſitatis
acquiſita dicatur, non autem illorum nomine
proprio. Soci.conſ.29.num.21.& ſeq.in 1.Ma
ri.Anguiſ.conſ.17.& conſ.32.Borgn. dec.45.
nu.58.in 1.& deciſ.29.n.37.38.in 2.Qñcunq;
60 enim † ius, vel ſtatutum nedum non aſſiſtit, ſed
expreſſe reſiſtit, ſemper poteſt allegari mala fi-
des aduerſus tempus vtcunque longiſſimum,
latè D.Sur.conſ.115.nume.21.& ſeq. & conſ.
276.n.18.19.& 22.ſubiungens tali in caſu nō
excuſare iuris errorem. Idem ait Mazzol.conſ.
159.nu.37. & n.41. Porrò cùm regula expreſſe
prohibeat participationem bonorum commu-
nalium, & ius paſcuorum habitantib. extra vil
lam, vtiq; dr̃ & prohibuiſſe ipſius iuris acquiſi-
tionē, & illius præſcriptionem.gl.in l.2. C.pro
empt.Mari.Anguiſ.conſ.79.nu.40.& ſeq. Di-
cendum igitur eſt, quòd cùm ipſi Buffę ſuppo-
61 ſuerint eſſe in aliqua poſſeſſione, q; ab ea † tā-
quam notoriè iniuſta potuerunt amoueri. Affl.
vbi Vrſil.dec.403.Crau.conſ.248.& detento
62 ri † ſpoliato non datur ſuccurſus per remediū
poſſeſſorium, cùm non poſſederit. Contard.in
l.vnic.C.ſi de momen.poſſ.limit.20.n.8.& 12.
Quinimo nec illis poteſt opitulari licentia da-
ta per vniuerſitatem eorum patri de habitan-
do aliunde. Nam, vt dixi, ex hoc conſtat, ipſos
nequaquam iure aliquo proprio poſſediſſe, vl-
63 tra quod licentia † fuit perſonalis, & eorū pa-
tris perſonam non egreditur, merito illo defun
cto expirauit. Gab.conſ.83.n.1.ī 1.Bal.in l.me
cos.C.profeſſ.lib.10. Imo illi fuit data qualifi-
cate, nempe vti ſeni, & ægroto, quæ cauſa im-

præſentiarum ceſſat omnimodè. Tandem dico
meliorem poſſeſſionem fuiſſe probatam ex par
te Vniuerſitatis, vt ſupra in vltimo fundamen-
64 to ipſius Vniuerſitatis, & duo † non poſſunt in
ſimul inſolidum vnam rem poſſidere.l.ſi vt cer
to.§.fin.vbi gl.ff.commod.

Ad ſecundum reſpondetur; quod per ſolam
onerum, cuiuſcunque generis ſint, ſupportatio
nem, non dicitur ſatisfactum regulæ requirenti
manutentionem loci, & foci, ex quo etiam ali-
65 bi † commorans onera illa ſubire tenetur. l.in
cola l.a 1.ff.ad municip. cum alijs congeſtis per
Ceph.conſ.451.num.110.

Reſpondetur ſecundo, tūc dici ſatisfactum
ſtatutum per onerum ſupportationem, quando
de tali ſupportatione fuit contentum, ſecus ſi
66 alia requiſiuit, vt hic: nam vna † ratione ex plu
ribus ceſſante, non idcirco dicitur ceſſare legis
diſpoſitio. Tiraq.in præfat.l.ſi vnquam. nu.91.
C.reuoc.donat.D.Sur.conſ. 116.n.72. Ideo di-
67 citur, ſtatuto † nequaquā poſſe dici ſatisfactū
eſſe per ſubiectionem onerum, niſi concurrat
hominum ſubeuntium habitatio in loco, vt per
pendit Burſ.conſ.36.nu.15.

Reſpondetur tertio, quod ſtante clauſula ir-
ritante ipſius ſtatuti ibi (Altrimente &c.) non
68 ſufficit, † quod ſatisfiat rationi ſtatuti, niſi im-
pleatur ſonus, & forma ipſius ſtatuti. Burſ.conſ.
307.nu.81. & nu.112.vbi alios memorat con-
cordantes, & ſtatutum verificatur in ſolis habi
tantibus, non in diuerſo loco commorantibus,
alias contineret incompatibilia. Imol.in l.Seia
in bonis.in fin.prin.ff.donat.cauſ.mor. Dec. in
l.pacta nouiſſima.C.pact.

Ad tertium reſpondetur, quod regula requi
rit habitationem corporalem perſonarū, vt ſu-
69 pra ſatis in diſcurſu relatum eſt. Habitare † au
tem in loco non dicitur, qui in illomet loco nō
moratur comedendo, & bibendo, & poſt De-
ci.tradit Crau.conſ.909.num.12. Imo domici
70 lium † propriæ perſonæ alio transferens, inco
latum deſeruiſſe dicitur, & oīa priuilegia loci
deſerti amittere. Affl.dec.384.n.14.Gail.li.2.
obſeru.36.nu.7. Honde. conſ.5.n.29.in 1.non
enim dicitur ſatisfactum ordinationi abſente
perſona vicini, vt pariter ſupra diximus.

Ad quartum reſpondetur, fratres de Buf-
fis nō perſiſtere in temporis incongruitate, ſed
in nullitate cauſata a iure per eos habito, & ēt
pro futuro tempore in perpetuum quæſito cir-
ca vſum paſcuorum, & participationē bonorū
communalium, vtcunq; alio in loco habitent,
cum hoc non obſtante velint haberi, & teneri
pro veris vicinis, participare in poſterum va-
lentibus, vt veri habitantes, & ita in hoc ſe va
de defatigauerunt, vt conſtat ex actis.

Præterea ex lectura teſtium non conſtat de
allegata temporis incōgruitate, cùm ſolum de

Digitized by Google

ponant de pignoratione ſecuta ob inobſeruan
71 tiam regularum; & fundans † ſe in tempore
permiſſo ad vtendum paſcuis, id debet proba-
re, vt in puncto cenſuit Loſe. de iur. vniuer. c. 1.
in fi. p. 3. Quinimo teſtes ex aduerſo allegati ꝑ
Buffis penè in oībus interrogati reſpōdent capi
tulum, ſuper quo examinantur, eſſe verum, nec
aliter legitur eorum examen extenſum per ver
72 ba explicita, quo in caſu † nullius omnino fi-
dei eſſe reputantur, vt latiſſimè omnium tra-
dit Farin. de teſtibus quæſtio. 80. n. 99. & ſeq.

Ad quintum reſpondetur, non eſſe mirum, ſi
etiam ſuppoſita iuri naturali ex conſuetudine,
& lege acquiruntur, & cæteris prohibentur.
Poteſt enim communitas † ex conſuetudine
73 acquirere iuriſdictionem, & imperium. Man-
del. conſ. 186. numer. 36. Ideo ſicuti Princeps
† poteſt ſecundum receptiſſimam ſententiam
74 aucupationem, & venationem prohibere, Me-
dic. de venatio. par. 1. quæſt. 5. & part. 2. quæ-
ſtio. 4. Ita & ius paſcendi poteſt ex cauſa prohi
beri. Quod etiam poteſt competere vniuerſita
ti, ſicuti Principi, vt mox dictum eſt, ſaltem de
facto. Natta conſ. 375. nume. 2. vbi ait, valere
huiuſmodi ſtatuta prohibitiua, maximè acce-
dente conſenſu hominum, vel ſubditorum (vt
in caſu iſto, vt patet ex proemio ipſarum re-
gularum) ſubiungēs, de facto debere timeri pę
nam hac de cauſa impoſitam, ſequitur Medic.
d. part. 2. quæſt. 4.

Ad ſextum reſpōdetur, quod cum ſtatutum
præſumatur eſſe in viridi obſeruantia, vt ſupra
in tertio fundamento Vniuerſitatis, qui allegat
† illud fuiſſe ſublatum per contrarium vſum,
75 id debet probare, alioquin ſtatuto eſt inhæren
dum. Dec. conſ. 534 Gozad. conſ. 16. num. 16.
latè Sola in proœm. ad antiq. conſtitut. Pedem.
glo. 4. nume. 46. Imo ſatis conſtat ex actis, & ex
præallegatis, ſtatutum iſtud fuiſſe plenmodè
ſeruatum contra patrem iſtorum de Buffis, &
contra alios atteſtantes in actis de facto pro-
prio, & etiam contra dominum Iuani, vt ſupra
dictum eſt. Etſi contra quoſdam abſentes non
fuit ſeruatum, attamen illi dicuntur abfuiſſe
animo redeundi, vt per teſtes Vniuerſitatis, &
per confeſſionem ipſorum de Buffis ad 17. po
ſitionem, vt conſtat in proceſſu fol. 755. 760.
840. 866. & ſuper 20. poſitione in proceſſu fo
lio 820. & 795. & 434. & alibi ſæpe: non enim
iſti tales dicuntur abfuiſſe, nec contraueniſſe
76 ſtatuto reſidentiam requirenti, quia † non di-
citur abfuiſſe, qui diu non longè ſtetit. Roman.
conſ. 263. colum. 1. Ange. conſil. 27. Corn. con-
ſil. 244. num. 19. in 2. Gram. decil. 87. nume. 3.
77 & quando † neceſſitas, vel alia iuſta cauſa rece
dendi ſubeſt, non dicitur contrafactum formę
ſtatuti. Burſ. conſil. 74. num. 155. Bal. in l. vnica.
verſic. Poſitio. C. vt quæ deſ. aduo. Non enim
dicitur contrarius vſus ſtatuto, quando nō fuit
paſſim admiſſus à populo. Burſ. conſil. 222. nu-
78 mer. 22. & ideo † ſtatutum non poteſt tolli per
ſolam partem populi, Scrader. de feud. par. 10.
ſectio. 20. nu. 153. & 156. nec poteſt aliquo pa
cto dici, maiorem partem populi Vniuerſitatis
ſeruaſſe contrarium vſum, cùm de hoc legiti-
79 mè non conſtet, & ſemper contraria † inter-
pretatio fieri debet ad ſtatuti validitatem, &
obſeruantiam. cap. Abbate. de verb. ſignif. Ce-
phal. conſil. 531. nu. 40. & ſi aliter appareret ex
actis, id omne erroneum reputatur, ſtantibus a-
lijs apertis ſignis, & probationibus ſtatutorum
illorum obſeruantiam continentibus, confe-
runt ad hoc allegata ſupra in octauo fundamē
to pro Vniuerſitate, & in tertio fundamento
pariter ipſius Vniuerſitatis.

Ad ſeptimum reſpondetur, contrarium ve-
rius eſſe, nempe Vniuerſitatem habere faculta-
tem, & imperium condendi huiuſmodi leges,
ēt pęnales, adminiſtrationem, & bonū regimen
rerum ſuarum continentes, vt ſupra latè dixi-
mus in quinta baſi adducta pro Vniuerſitate, &
ſicuti per teſtes, & confeſſiones partis, de quib.
fol. 349. 357. & 769. patet, vniuerſitatem poſ-
ſe choreas prohibere, & alia peragere, vt di-
xi loco mox citato, & illis de cauſis pignorib.
80 captis mulctaſſe inobedientes, vtique † dici-
tur habere mixtum imperium, quia talia nō per
tinent ad priuatum. l. quintus. ff. ad l. Aquil. Caſ
ſan. in conſuet. Burgun. tit. De Iuſtizies. nu. 97.
& vt dixi ex Principis confirmatione, tollitur
omnis amaritudo.

Reſpondetur etiam, quod dato, quod Vni-
uerſitas totaliter careret iuriſdictione, attamē
iure optimo potuit cōdere æquitati, ac iuri cōi
conformia, cùm ſint coercitiua hoīum ad habi
81 tandum in loco. Ideo † fauore publico edita
cenſentur, vt clarè notat Meno. lib. 5. præſum-
pt. 12. num. 4. & ſeq. maximè quando totus po-
pulus in erectione ſtatuti ſe ſuppoſuit illius ob
ſeruationi. Crott. in l. oēs populi. nu. 25. ff. iuſt.
& iur. & de tali obligatione ipſorum de Buffis
conſtat ex actis fol. 254. & per eorum confeſ-
82 ſionem fol. 349. Ideo ſuperioris † confirmatio
tali in caſu magis reputatur ad decorem, quam
ad neceſſitatem. Ceph. conſ. 38. num. 24. & ob
ſeruantia ſubſecuta ſatis operatur, vt ſupra ta-
ctum eſt.

Nec eſt verum, quod dictum ſtatutum dica
tur particulare contra certas perſonas, quia im
mo eſt vniuerſale omnibus, vt patet ex illius
lectura. Quinimo non eſt abſonum dicere,
83 quod lex † vel ſtatutum ob bonum publicum,
& ex rationabili cauſa poteſt fieri in præiudi-
cium particularium perſonarum. Rol. conſ. 99.
numero 40. & ſequent. in 2. vt in caſu iſto, ſi
rectè intueantur. Idem probat Loſe. de iur. Vni
uerſ.

Digitized by Google

uerſ. part.3. capit. 15. numero 13.

84 Ad octauum reſpondetur, quod † ſponte alio loco diuerſo à loco originis habitans, locum originis deſeruiſſe dicitur. Rolan. conſil. 79. nume. 32. in 3. Rimin. iun. conſil. 353. numer. 50. Honde. conſil. 5. numer. 28. in 1. & iſte talis omnia priuilegia loci prioris deſerti dubio procul amittit. latiſſimè multa iura, & authoritates adducens Honde. d. conſil. 5. nume. 28. & 29. vbi nuncupatim reprobat Cephal. conſ. 451. nume. 107. contrarium atteſtantem, & maximè attenta facti ſpecie controuerſa, in qua apparet fratres de Buffis tenuiſſe domicilium apertum in loco Cynthi, nam tunc non habetur ratio loci originis. Affl. deciſ. 384. colum. pen. Rim. iun. conſ. 353. num. 146. Honde. d. conſ. 5. num. 29.

Nec releuat, quod tenuerit domum apertam per ſubſtitutum. nam ſeruiunt pro reſponſione iam illata in quarto fundamento Vniuer-
85 ſitatis. Hoc inſuper addito, non fuiſſe † per Buffas articulatum in actis ipſos habitaſſe per ſubſtitutum, ideo non poteſt dici iuridicè probatum. Pariſ. conſil. 104. num. 121. in 1. Crau. conſil. 152. numer. 2. ad fin. Præterea quis non
86 dicitur † habitare cum familia (quod idem eſt, ac ſi dicatur tenere, & facere locum, & focum, vt ſupra tetigi) quando in aliquo loco tenet vnum, vel duos famulos, ſed tantum vbi tenet vxorem, filios, & familiam. Rimin. iun. conſil. 15. num. 181. cum concordantibus per Carpan. ad ſtatut. Mediol. par. 1. cap. 311. nume. 51. Addatur ſtatutum requirere habitationem propriam perſonarum, non autem permittere ſub-
87 rogationem, quia vtitur † verbis perſonalitatem importantibus ibi (mentre che eſſi ſtaranno) & ibi (ſin tanto che ritorneranno) ſunt enim verba ad oculum demonſtrantia. Cephal. conſ. 302. num. 29.

Ad nonum & vltimum reſpondetur, quod licet paſcua iſta ſint communia hominibus Vniuerſitatis, vt ſingulis, attamen Vniuerſitas poteſt diſponere circa vſum illorum permiſſiuè, & prohibitiuè, quia illi homines ſingulares nõ dicuntur habere in paſcuis vſum, nec vſumfructum, ſed ſolam facultatem quandam vtendi,
88 nimirum ſi corpus † Vniuerſitatis poteſt talem facultatem alterare, & moderare, vt per Franc. Marc. dec. 223. nu. 4. in 1. optimè Loſe. d. part. 3. c. 1. num. 8. & 9.

Reſpondetur ſecundo, a principio legis cõditæ omnes de populo conſenſiſſe; & ideo ex poſt non licuit particularibus ex interuallo diſſentire, & vt ſupra dictum eſt, poteſt vniuerſitas etiam ſingularibus perſonis præiudicare ex iuſta, & rationabili cauſa, & maximè pro publica vtilitate, vt ſupra in declinatione ſepti mi obiecti.

Stante igitur veritate prędictorum ego ſum huius voti.

Ieſu Chriſti nomine inuocato.

Conſulo partes peregregij, ac ſpectabilis Domini Vicarij iuriſdictionis Iuani Teſini, & Giugni domini mei honoratiſſimi eſſe in cõfirmando pignorationes commiſſas, & executas in bonis Baldaſſaris, & Fratrum de Buffis, de quibus in actis, ad commodum Vniuerſitatis Villæ Plebis Teſini, de qua pariter in actis, victoſq; victori in expenſis condemnando, &c. & ita iuris eſse cenſeo. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Scientia & tolerantia officialium inducit ſcientiam, & approbationem domini & num. 13.*

2 *Geſta per proceres Ciuitatis habentur ac ſi facta fuiſſent a ſingulis ciuibus.*

3 *Pacta eorum, qui præſunt collegijs, proſunt, & nocent collegio.*

4 *Ciues dicuntur ſcire, & facere ea, quæ faciunt, & ſciunt ciuitatem gubernantes, illaque rata habere tenentur.*

5 *Officiales ciuitatum dicuntur viri boni, & in eis ceſſat omnis ſiniſtra ſuſpicio, quia præſumuntur idonei frugales, fideles, & vtiles.*

6 *Electio eſt in culpa vbi officiales ſunt mali.*

7 *Contractus celebratio conſetur mandata a domino ſuo magiſtratui, cuius præſumitur electa induſtria perſonarum.*

8 *Conductor qui credidit, & fidem præſtitit magiſtratui locatori excuſatur ab omni culpa, enere, dolo, vel negligentia.*

9 *Titulum habere dicitur, qui habet probabilem credulitatem.*

10 *Princeps prætendens ſe leſum, vel contractum per eius miniſtres geſtum eſſe nullum debet agere contra miniſtros, & non contra contrahentem.*

11 *Formam per errorem negligenti ſuccurrendũ eſt.*

12 *Licentia talis præſumitur data a Principe, qualis per vſum ſubſecutum fuit demonſtrata.*

14 *Diſpoſitio, vt operetur, & clauſoria non reddatur multa complectitur, quæ alias non complecteretur.*

15 *Princeps nominando oppidum, Ciuitatem, & aliquem cum titulo dignitatis dicitur illud in Ciuitatem creaſſe, & illum ea dignitate decoraſſe.*

16 *Princeps dicens talia bona eſſe eccleſiæ Sancti Antonij dicitur illa ipſi eccleſiæ donaſſe.*

17 *Incapax, ex aſſertione Principis, capax redditur.*

18 *Scientia Principis probatur ueriſimilitudine.*

19 *Scientia certa Principis præſumitur, vbi agitur de negotio ad ipſum Principem pertinente.*

P 4 For-

Digitized by Google

20 *Forma contractui data, & inobſeruantia cenſentur remiſſe per actus poſitiuos a Principio poſt ipſam inobſeruantiam geſtos.*

21 *Officiales non præſumuntur admiſiſſe quem in conductorem ſine cautione a Principe ordinata, niſi ex iuſſu, & placito ipſius Principis.*

22 *Mandatum ſatis ſeruaſſe dicitur, qui preter formam, ſed in utilitatem mandantis negotium geſſit.*

23 *Factum per adminiſtratorem, bonorum fiſcaliũ, ſeu uicarium Regis ultra eius poteſtatem ratũ haberi debet per ipſum Regem, ſeu Principem quando factum illud erat uacans & fuit utile Cameræ Principis.*

24 *Ciues tenentur habere ratum factum per Conſilium ab eiſdem præpoſitum cum factum præpoſitorum habeatur pro facto ſingulorum.*

25 *Qualitas commiſſionis non eſt curanda ubi forma fuit impleta per æquipollens, & idem effectus ſubſequutus.*

26 *Quæ ſunt ad finem, ceſſant adempto fine.*

27 *Forma per æquipollens impletur, ubi magis cogitatur effectus quam modus, & idem ſequitur finis.*

28 *Forma in formalibus ſufficit ſatisfacere menti diſponentis, quando non fuit addita clauſula annullans, quia tunc forma non dicitur præciſa, & neceſſitatiua, ſed cauſatiua.*

29 *Factum debitè non reſcinditur per indebitum modum.*

30 *Forma ſcrupuloſa non curatur ad euitandos circuitus.*

31 *Forma quoad ſui implementum recipit interpretationem a iure communi.*

32 *Forma non neceſſitatis, ſed uoluntatis, ducitur cuius omiſſio per ſuperiorum actum non uitiat.*

33 *Contractus omnes facti cum Principe ſapiunt naturam bonæ fidei.*

34 *Contractus. In contractibus bonæ fidei uenit quicquid bonum & honeſtum eſt.*

35 *Contractus locationis re pretio, & conſenſu perficitur.*

36 *Obligatio naturalis oritur ex actu nulla ratione formæ data ſed ualida de iure primæuo.*

37 *Contractus ſeu actus reſoluitur in pactum nudum, ex uitio, ſeu omiſſione formæ.*

38 *Princeps obligatur, & tenetur ex ſola naturali obligatione ex qua oritur actio ob quam Princeps poteſt conueniri ſiue ſit ex cauſa lucratiua ſiue oneroſa.*

39 *Princeps etiam de plenitudine poteſtatis nequit contractum infringere ſeu illi addere, uel minuere cum in contractibus ſubiaceat iuri communi.*

40 *Locatio annullatur per inadimplementum locatoris.*

41 *Defectus implementi obijci non poteſt nullo damno ſequuto cum nemo agat ſine intereſſe.*

42 *Implementum quando concernit fauorem alicuius, ſi ille non reclamat, non tenetur alter adimplere.*

43 *Lex, vel ſtatutum dictans actum debere fieri cũ datione fideiuſſoris, alias ſit ipſo iure nullus, debet intelligi ſi fideiuſſio fuerit petita alias actus ſuſtinebitur.*

44 *Fideiuſſio dicitur quodammodo de ſubſtantia contractus locationis.*

45 *Ceſſante cauſa fideiuſſionis ceſſare debet, & legis diſpoſitio.*

ARGVMENTVM.

Locatio dacij facta per officiales Principis, non ſeruata forma ab ipſo Principe præſcripta, tenet ad fauorem conductoris, præcipue quando forma fuit per æquipollens impleta, vel ex inadimplemento nullum Cameræ Principis ſequutum fuit damnum.

CONSILIVM XXXIX.

Diuino implorato auxilio.

IN præſenti cauſa arbitror, ſententiam prolatam cõtra prouidum virum Dominum Valerium, ipſum nullo pacto afficere poſſe. Quia ex deductis in proceſſu ſatis omnibus liquet, ipſum fuiſſe verum, & realem conductorem dacij, non autem ſimplicem ipſius dacij adminiſtratorem, & audacter affirmo, excellentiſſimum Dominum Marchionem Principem Chriſtianiſſimum, & æquiſſimum nequaquam eſſe paſſurum, vt præfata ſententia ita rigoroſe contra dictum Valerium exequatur, quin prius, ac maturius iterato ſe informet de ipſius ſententiæ veritate nullo iuris fundamento ſubſiſtentis, vt ex infraſcriptis apertè dignoſcitur.

Primò, quia dictus factor introituum marchionalium, necnon & alij conſocij, vel coniudices in dicto Magiſtratu in eorum litteris, ac commiſſionibus ipſum Valerium uocant, nominant, & approbant, vt conductorem dacij controuerſi, & vt conductor ipſemet dacia ſoluit, & in publicis libris illius officij pro vero conductore fuit deſcriptus per totum tempus quadriennij locationis durantis, abſq; eo, quod ipſe Valerius fideiuſſoriam cautionem præſtiterit enuntiatam in commiſſione Excellentiſſ. Marchionis data die 24. Ianuarij 1595.

Quo

Quo in caſu dum totus cætus Magiſtratus, & ita ſuperiores, Officiales, ac Miniſtri Marchionales, quibus ſpectabat, hanc cautionem accipere, ac locationem dacij celebrare, ſciue rint, ac paſſi ſint, Dominum Valerium perſeuerare in conductione abſque fideiuſſionis præſtatione, & illum tolerauerint pro toto tempore affictus, ac nominauerint, & deſcripſerint ſcienter, vt conductorem, ſequitur illum fuiſſe verum conductorem, & non adminiſtratorem,
1 cum † eorum ſcientia, ac tolerantia dicatur ipſius Marchionis ſcientia, & approbatio, adeo quod tali in caſu non eſt neceſſe ipſi conductori alioquin probare ipſius Excellentiſſimi Marchionis ſcientiam, vt in materia dacij ſcribit Bart. in l. ſi publicanus. §. fin. nume. 2. ff. publ. & eſt communis opinio. Balb. de præſcripi. part. 5. quæſt. 3. num. 8. & quæſt. 4. num. 4. Crau. reſpondens contrarijs, de antiq. tempo. par. 4. ſectio. Abſolutis num. 23. & ſeq. vbi loquitur de miniſtris fiſci, & Regis. Cabr. titu. de præſcrip. concluſ. 1. num. 61. Couarru. in reg. Poſſeſſor. in 2. part. relect. in princ. nume. 8. verſic. tertio ſupraſcripta. in fin. Mandel. de Alba. conſ. 64. num. 51. Bertaz. conſi. 1. num. 93. in ciuil. Burſ. Mantuan. conſ. 152. nu. 35. dicens, ſcientiam Principis, & officialium in idem reſidere: ſequitur Rimin. iun. conſil. 640. nume. 20. & 29. Io. Petr. Surd. conſ. 429. num. 54. & in puncto dacij locati per Principem idem Burſ. conſ. 104. numero 10.

Confirmatur præſens fundamentum, quia
2 videmus, quod † Proceres ciuitatis, quibus gubernatio rerum ciuitatis commiſſa eſt, ſi quid faciunt, habetur ac ſi ſinguli ciues feciſſent, & eſt communis opinio Bologn. in l. ciuitas. num.
3 15. ante fin. ff. ſi cert. pet. & † pacta eorum, qui præſunt collegijs, proſunt, & nocent collegio.
4 l. item magiſtri. ff. pact. & ciues † dicuntur ſciuiſſe, & ſcire, ac feciſſe, & facere, quod ſciunt, & faciunt illi, quibus corporis ciuitatis gubernatio credita eſt. l. municipes. ff. ad municip. l. 2. ff. iur. immun. necnon ciues vniuerſi, & ſinguli tenentur habere ratum factum a ſupremis officialibus per eos deputatis. Alex. Iaſ. Bologn.
5 Zaſi. & alij in d. l. ciuitas. Quia iſti † tales deputati dicuntur boni viri, & in eos ceſſare omnē ſiniſtram ſuſpicionem. cap. niſi eſſent. de præb. cum præſumantur illi, qui fuerunt electi ad Magiſtratum, vt ſint idonei frugales, fideles, & vti
6 les. Bologn. d. l. ciuitas. num. 35. & ſi † aliquando mali eſſent, imputandum eſt Principi, vel ciuitati eligenti, non autem contrahentibus cum dictis electis. quia electio eſt in culpa. l. fin. ubi glo. verbo. Præiudicium. C. acquir. poſſeſſ. l. 1. §. inde quærit Offilius. ff. exercit. actio. Coller. de proceſ. execut. par. 2. cap. 3. numer. 354. Non igitur ex his dici poteſt, Dominum Valerium fuiſſe intruſum, & non verum conductorem, ſeu merum dacij adminiſtratorem.

Secundo, Excellentiſſimus Marchio non fecit contractum cum Domino Valerio, ſed il-
7 lius † celebrationem mandauit ſuo Magiſtratui eligendo ipſorum Dominorum, ſeu iudicij induſtriam, prout etiam præſumitur. Oldra. cōſil. 4. Alex. conſ. 105. num. 22. in 5. per l. fideicom. §. ſi. vbi Bar. ff. leg. 3. Si ergo Magiſtratus non adimpleuit mentem Principis iuxta mandarum, id non debet nocere conductori, qui recte ſe geſſit in contractu, ſoluendo in tempore integros affictus in executionem contractus ſibi facti à factore, & toto Magiſtratu Marchionali, cuius muneri ſpectabat p̄ fati contractus celebratio. Ideo cum D. Valerius contraxerit cum Magiſtratu abſque cautione fideiuſſoria, ex tali omiſſione non cauſatur nullitas contractus, quia ex parte conductoris nulla culpa, vel dolus verſari dicitur. Credidit enim ipſe conductor, ac fidem præſtitit Magiſtratui locato-
8 ri, cui veriſimiliter credere debebat: ideo † excuſatur ab omni culpa, onere, dolo, vel negligentia. l. Theopompus. vbi glo. & Doct. ff. dot. præleg. Iaſ. in l. 1. col. pen. ff. eo per quem fa. erit. Gram. conſ. crim. 31. num. 16. Mandel. con
9 ſil. 451. num. 25. & † habens probabilem credulitatem, verū titulum habere dicitur. Areſ. conſ. 42. in fin. Mandel. de Alba conſil. 64. nu. 59. Maſcar. de probat. concluſ. 1374. numero 16. & ſequ. Si igitur Princeps ſe læſum prætendit ex tali contractu inito ſine fideiuſſione conductoris, vel alias illum eſſe nullum alia ex cauſa prætendit, debet experiri iura ſua contra officiales Magiſtratus, qui præter mandatum negotium Principis geſſerunt, non contra conductorem, qui contractum realem iuxta ſolitum cum ſupremis Marchionalibus Miniſtris celebrauit, & a quibus per plures actus poſitiuos pro vero cōductore ſæpius fuit approbatus. &
10 quod † Princeps tali in caſu debeat agere cōtra Miniſtros, & non contra conductores, adducitur rex. in terminis. in l. ſi. §. idem eo. lib. & §. ſeq. ff. admin. rerum ad ciuit pertin. & aperte ſcribit Nicolaus Loſeus in ſuo nouo tracta. de iur. vniuerſ. par. 3. cap. 7. num. 3. in fin. & num. 4. omnino legendus. Alias ſequeretur abſurdū, vt ſcilicet ſubditus, vel priuatus deciperetur ſub fide publica, ſeu publicorum officialium
11 Principis, & † ſuccurrendum eſt formam negligenti per errorem. And. Alc. conſ. 31. num. 6. libr. 2.

Tertio, ex proceſſu tranſlato ſatis colligitur, ipſum D. Valerium ab ipſo Excellentiſſimo Marchione non ſemel, ſed pluries fuiſſe, vt verum conductorem approbatum, & idcirco dicitur, ipſum Principem ex hoc renuntiaſſe

præ-

præteņſæ cautioni ab eo iam antea petitæ. Nã
Dom. Valerius perſeuerauit per integrum qua
driennium in locatione ſine datione fideiuſſo
rum, ſciente ipſo Principe, vt patet ex comn iſ
ſionibus eius viuæ vocis oraculo datis, & ex
pluribus delegationibus factis de ipſomet Va
lerio diuerſis creditoribus ipſius Excellentiſ-
12 ſimi Marchionis. ſed † talis præſumitur licen-
tia data a Principe, qualis per vſum ſubſecutũ
fuit demonſtrata, Bal. in cap. 1. num. 3. tit. Quid
iur. ſi poſt alien. ſi poſt alien. vaſal. Crau. conſ.
701. numer. 36. Rimin. iun. loquens de Duce
Mantuæ conſ. 640. nu. 26. 27. Vnde concludi
debet, quod cum Dom. Valerius fuerit abſq;
dicta cautione fideiuſſoria à Principe ipſo vt
conductor nominatus, habitus, & reputatus, id
præſumatur factum ex Principis ſcientia, men
te, & voluntate, non obſtante quacunque alia
præcedente diſpoſitione contraria, acceden-
13 te maximè † ſcientia, toleratione, & reputatio
ne officialiũ ſuperioris Magiſtratus dicti Prin
cipis, vt explicitè notat Rim. iun. d. conſ. 640.
num. 26. & ſeq.

Quarto in inſtrumento delegationis factæ
per Excellentiſſimum Marchionem Illuſtriſſi-
mo Domino Comiti ſatis colligitur ipſum D.
Valerium fuiſſe verum conductorem dacij. nã
Dom. Comes expreſsè ſibi cauit, vt poſſit co-
gere conductorem in forma Cameræ ad ſoluẽ
dum ſibi, prout poterat Dominus Marchio, &
vbi dacium in futurum non eſſet locatum, poſ
ſit deputare exactorem, &c. Qui Valerius in di
cto inſtrumento promittit per ſe, & hæredes
ſuos ſoluere, eius locatione durante, &c. Qua
obligatione Valerij ſtante in eodem inſtrumẽ-
to d. factor introituum, & procurator Excellẽ-
tiſſimi Marchionis liberat ipſum Valerium à
quacunq; obligatione ſoluendi dacium Came
ræ. De qua quidem ſerie inſtrumenti fatetur ip
ſe excellentiſſimus in inſtrumento procuræ ha
buiſse certam ſcientiam, plenã, & claram. Mo-
do ſi Valerius fuiſset purus adminiſtrator, obli
gatio debuiſset fieri in perſonã Principis cum
pecunia exigẽda ex datio fuiſſet Principis pro
pria. Et ſi Valerius fuiſset adminiſtrator, non
debuiſset obligare ſe, & hæredes ad ſoluen-
dum, & conſequi liberationem pro tali actu,
ſed debuiſset obligari Marchio ipſe, q. a admi-
niſtrator fungitur vice, & perſona Principis,
non autem conductor. Ne ergo dicatur Ex-
cellentiſſimum Marchionem voluiſſe facere
actum eluſorium, dicendum eſt, Valerium fuiſ-
14 ſe verum conductorem. Nam videmus † mul
ta venire in diſpoſitione, quæ alias non veni-
rent, vt diſpoſitio operetur, & eluſoria non red
datur. Oldra. conſil. 390. Abb. conſ. 14. col. 3.
in a. Rimin. iun. conſil. 332. numer. 12. & 640.
numer. 30.

Quinto etiamſi ob defectum datæ fideiuſſio
nis alias dici poſſet Dominum Valerium non
potuiſſe dici conductorem, attamen cum ex
poſt ipſe Excellentiſſimus Marchio tum voce,
tum ſcriptis illum conductorem nominauerit,
fatendum eſt, ipſum in verum conductorem e-
giſſe, & approbaſſe, quia nominatio Principis
15 talis eſt virtutis. Ideo videmus, † quod ſi Prin-
ceps nominat oppidum in ciuitatem, & aliquẽ
cum titulo dignitatis, quam non habet, dicitur
illud oppidum in ciuitatem creaſſe, & illum no
minatum ea dignitate decoraſſe, & quod ille
fiat, & ſit talis. Innoc. in cap. cum ab eccleſiarũ.
col. 2. verſic. Item hoc ipſo. de off. ord. Ancha.
in cap. ſtatutum. colum. 2. verſ. ſed quid dices.
de reſcr. in 6. Ita & per aſſertionem Principis
16 † dicentis aliqua bona eſſe eccleſiæ Sancti
Antonij, dicitur donaſſe dicta bona illi eccle-
ſiæ, Soc. conſil. 187. colu. 3. cum multis addu-
ctis per Mandel. de Alba. conſ. 64. numer. 38.
17 39. vbi etiam † dicit ex aſſertione Principis in
capacem capacem reddi, & ſequitur Rim. iun.
conſ. 640. n. 33. & ſeq. & licet huiuſmodi in ca
ſib. aſſertiuis requiratur ſcientia Principis attã
18 † illius ſcĩa ſatis dr̃ probata ex veriſimilitudi-
ne. Bart. in l. 2. n. 2. C. ſi ſeru. vel lib. ad decur.
lib. 10. Quæ veriſimilitudo probatur ſufficien-
ter ex eo, quod agitur de negotio ad ipsũ Prin
19 cipem pertinente, & ideo † eius certa ſcientia
præſumitur. Ang. Aret. in §. fin. Inſtit. de adopt.
Mandel. d. conſ. 64. nume. 40. Crau. conſ. 958.
num. 20. Rimin. iun. d. conſ. 640. num. 37. Dico
igitur, quod Excellentiſſimus Marchio re, &
20 nomine Pius, per tot, † & tales eius commiſſio
nes, & actus poſitiuos poſt inobſeruantiam
mandati, vel formæ datæ contractui, ipſum D.
Valerium vti conductorem approbando, dici-
tur ipſam formam, & inobſeruantiam remiſiſ-
ſe. Cephal. conſ. 24. nume. 22. & 32. Quia tunc
ceſſat regula dictans actum peccantẽ in forma
eſſe nullum, quando per partes, quas tangit ne-
gotium, actus inſolemnis fuit approbatus. Bru.
tractat. de forma tit. de poteſt. formæ lim. 28.

Sextò, cum Dominus factor, & caput totius
Magiſtratus Marchionalis optimè conſcius de
qualitate contractus iſtius, & perſeuerantiæ in
eo per D. Valerium conductorem abſq; fide-
iuſſoria cautione, ſæpe ſæpius & in caſibus ma-
gni ponderis ex poſt egerit, & tractauerit cum
Excellentiſſimo Principe de tali conductione
dacij per Valearium, vt patet ex proceſsu, &
præcipuè ex inſtrumento conſeruationis indẽ-
nitatis ad commodum Illuſtriſſimi Comitis, nõ
eſt veriſimile, quod tacuerit ipſi Principi quali
tatem ipſius contractus locationis, ipſumq; Do
minum Valearium perſeuerare in conductione
abſq; præſtatione fideiuſſoris, cum hoc tendat,
ſeu tendere potuiſſet in graue damnum Princi

pis,

21 pis, vt non ſit etiam veriſimile, † ipſum Domi
num factorem auſum fuiſse admittere illum in
conductorem ſine cautione ordinata à Princi
pe, niſi iuſſus, ac placitum ipſius Principis ac-
ceſſiſset, vt poſt Rot. perbellè conſuluit Bero.
conſ. 118. num. 23. in 3. vbi ad rem iſtam appri
mè loquitur. ſequitur Lancell. in tract. de atten.
par. 1. cap. 1. num. 81. Surd. Caſalen. conſ. 429.
numero 54.

Septimo, quando Domino Valeario fuit fa
cta locatio dacij, ipſum dacium erat vacans, &
ipſe conductor omnes affictus debitos com-
modo Cameræ, & commodo Dom. Marchio-
nis vſque ad obolum, & opportunè erogauit.
Quo in caſu intrepidè fatendum eſt, quod da-
to, ſed pro nunc non conceſso, quod Magiſtra-
tus Marchionalis non diceretur habuiſse pote
ſtatem locandi dacium præter formam adſcri-
ptam in Principis commiſſione, Attamen talis
contractus ſtante Principis vtilitate, & com-
modo, ab ipſomet Principe ratus haberi de-
22 buit, quia † ille ſatis dicitur ſeruaſse manda-
tum, qui præter formam, ſed in vtilitatem man
dantis negotium geſſit. l. diligenter. §. melior.
ff. mand. §. is qui exequitur. Inſtit. eod. tit. & in
23 indiuiduo quod factum † per adminiſtratorē
rerum fiſcalium, ſeu vicarium Regis vltra eius
poteſtatem, ratum debeat haberi à Principe,
vel Rege, quando factum illud expeditum e-
rat vacans, & fuit vtile Cameræ Principis, poſt
Andr. de Iſer. probat ſingulariter Tho. Minad.
conſ. 32. num. 3. & 4. qui eſt omni modo viden
dus. adducit etiam tex. in l. 1. ibi (ſi quod exolu
rum eſt rationi Reipublicæ perfeciſse docea-
tur) C. de ſolut. libr. 11. Confirmatur iſta con-
24 cluſio, quia † etiam vniuerſi, ac ſinguli ciues co
guntur ratum habere, & præſtare quod fecit cō
ſilium ciuitatis, & ab eiſdem præpoſitus ciui-
tati, cùm factum præpoſitorum habeatur pro fa
cto ſingulorum ciuium. Alex. in l. ciuitas nu. 3.
4. 5. ff. ſi cer. pet. vbi Iaſ. num. 16. Bologn. n. 35.
& 36. Coller. de proceſs. execut. par. 2. c. 3. nu.
351. Ita in hoc caſu factum per Magiſtratum
dicitur factum Principis, ideo debet ab eo ha-
beri ratum, maximè reſpectu conductoris, vt
ſupra probatum eſt.

Octauo Dom. Valcarius alias dictum daciū
conduxit, & fuit repertus vigilans, & idoneus,
ac prouidus vir, & negotiator magni nominis,
& crediti, quique ſemper penſiones, ſeu affi-
ctus omnimode ſoluit abſque damno, & ſtrido
re Cameræ, vel alterius perſonæ, ſine alterius
moleſtia, & eſt poſseſsor, ac dominus multorū
bonorum ſtabilium; Qui etiam in reiterato, &
nouo contractu in dies affictus debitos, ac con
uentos numerauit eodem modo, ac ſi effectua
liter iuxta normam Commiſſionis Marchiona
lis fideiuſsores præſtitiſset. Nimirum ſi Magi-
ſtratus conſcius mentis Principis curantis in e-
ius commiſſione, vt affictus ſecurè ſoluerentur,
admiſit cōductorem aliàs ſecurum, & idoneū,
& pro tali optimè ab ipſo Magiſtratu cognitū,
locationem dacij illi demandarunt abſq; alia
cautione, cùm abſq; cautione Principis inten-
tio fuiſſet, prout verè fuit impleta, & executa
per totalem, & integram affictuum numeratio-
nem. Vnde ſequitur, quòd forma data à Princi
pe in eius commiſſione non fuit præciſa, & ne
ceſſitatiua, ſed cauſatiua, quæ potuit impleri
per æquipollens. Quādo enim per actum æqui
pollentem idem effectus ipſo iure reſultat, &
nil intereſt Principis magis fuiſſe ſecurum per
veram ſolutionem affictuum, quam per cautio-
nem fideiuſſoriam, cū illius finalis intentio fue
rit penitus effectuata per æquipollens, nempè
25 per realem ſolutionem, dubio procul † non eſt
curandum de qualitate commiſſionis Marchio
nalis, requirētis cautionem fideiuſſoriam, cùm
forma fuerit rectè impleta per æquipollens, ac
idem effectus ſubſecutus. ita Andr. Alciat. con
ſil. 31. nume. 4. libr. 2. Cacher. in deciſ. Pedem.
92. num. 15. Franc. Burſat. conſil. 307. num. 51.
26 ea † enim, quæ ſunt ad finem, ceſſant adempto
fine. c. euidentia de accuſ. Neuiz. conſ. 70. nu.
27 14. & vbi magis † cogitatur effectus, quam mo
dus, forma per æquipollens adimpletur. Ruin.
conſ. 137. num. 9. in 1. Paul. Pariſ. conſ. 32. in 2.
Aymo Crauet. conſ. 500. nu. 3. Mandel. de Al-
ba. conſ. 77. num. 29. Rimin. iun. conſ. 539. nu-
mero 23. quia forma inducta ad finem, impleri
poteſt per æquipollens, dummodo ſequatur fi-
nis. Beret. inter conſ. Burſ. conſ. 74. num. 145. &
147. vbi ſubiungit, formam datam poſſe ſper-
ni, vel omitti, quando modus ſeruatus ſufficit,
& virtualiter ineſt. Hinc dicunt aliqui, quòd
28 † in formalibus ſufficit ſatisfacere menti diſpo
nentis. Neuiz. d. conſil. 70. num. 19. Burſ. conſ.
297. nu. 9. Brun. de form. tit. de implem. form.
colum. 15. limit. 1. Aſin. in prax. §. 3. cap. 40. Præ
dictaq; ſine dubio procedunt, quando formæ
datæ non fuit addita clauſula irritans, vel an-
nullans. Abb. Felin. & alij in c. cum dilecta. nu.
6. de reſcript. quia tali in caſu forma non dici-
tur præciſa, & neceſſitatiua, ſed cauſatiua, ideo
impletur per æquipolleus, & per effectum ſub-
ſecutum. Neuiz. d. conſ. 70. nume. 34. 35. Brun.
de form. tit. de poten. form. limit. 39. Burſ. d. cō
ſil. 74. nume. 145. Lancel. Galli. Alex. conſ. 31.
29 num. 54. & ſeq. tunc † enim debitè factum non
reſcinditur per indebitū modū. Bal. in l. fin. §. fi.
in 2. lect. ff. quod met. cau. confert regula, quòd
non curamus de modo, dummodo ſequatur ef-
30 fectus, & non curatur ſcrupuloſa forma ad cir-
cuitus euitandos. Zabar. conſ. 105. Non eſt
31 igitur mirum, ſi † forma quoad ſui implemen-
tum recipit interpretationem à iure commu-
ni.

ni.l.cum hi.§.eadem.ff.tranſact.Neuiz.d.conſ.
70.num.21.Franc.Burſ.d.conſ.74.num.55.&
32 forma † tunc non dicitur neceſſitatis, ſed vo-
luntatis,cuius omiſſio per ſuperiorem actum nō
vitiat.l.humanum.vbi Doctor. C.legib. Idem
Franc.Burſ.conſ.325.num.136. prout videtur
omiſſa per Magiſtratum Marchionalem in pręſenti quæſtione.

33 Nono † omnes contractus facti cum Princi
pe ſapiunt naturam bonæ fidei. Iaſ. in l. cum
fundus.num.2.in fi.ff.ſi cer.per.Boſſ.in ſua pra
xi in rubr.de Princip.num.12.Rimin.iun.conſ.
34 642.nume.5. At † in contractibus bonæ fidei
venit omne quicquid bonum eſt,& honeſtum.
l.bona fides.ff.depoſ.§.actionum autem.Inſtit.
de actio. Mandel. de Alba.conſ.351.nu.2. ſed
æquitas,& honeſtas non patitur,vt Princeps in
dānū ſubditi conductoris contractū celebratū
per ſuum ſupremum Magiſtratum ſub prætex-
tu inſolemnitatis,ac mandati non ſeruati, reuo
care,& annullare contendat, cum ex omiſſio-
ne leuis formæ nulla contractus alteratio fue-
rit ſubſecuta,ſed mens,& intētio Principis, ac
illius ſecuritas,& vtilitas fuerit penitus, & om
nino adimpleta, & ſubſecuta.Nec coram Prin
cipe,vel cum Principe,vel per Principem, cō
tendendum eſt de apicibus iuris, ne alias ſe-
quatur, vt cōtrahens bona fide cum eius ſupre
mis officialibus,eorum verbo,& facto deluda-
tur,quod eſt valde abſonum.

35 Decimo † contractus locationis re, pretio,
& conſenſu perficitur.Inſtit.de locat. in princ.
adeo quod circunſcripta cōmiſſione Marchio
nali,certè valuiſſet de iure talis cōtractus; ſed
36 † ex actu nullo ratione formæ datæ, ſed vali-
do de iure primæuo,oritur naturalis obligatio.
37 glo.Bar.& alij in l.1.ff.cond.indeb.Cum † ex
vitio, ſeu omiſſione formæ contractus, vel a-
ctus reſoluatur in pactum nudum, ex quo ori-
tur naturalis obligatio.l.1.vbi Do.ff.pact.Mo-
38 do † Princeps obligatur, & tenetur ex obliga
tione ſola naturali, ex qua oritur actio, ob quā
Princeps poteſt conueniri.Dec. in c. 1.nu.12.
15.& 25. de probat. Rolan. à Valle conſ. 13.
num. 59.60. in 3. etiam ex cauſa merè lucrati-
ua,multò fortius ex contractu oneroſo, & vl-
tro citroque obligatorio.Pariſ.conſ.2. numer.
134.in 4.Non igitur dici debet,ex parte Prin-
cipis defectum formæ poſſe allegari ad euitan
dam obligationem,& firmitatem contractus i-
39 ſtius, cùm † Princeps etiam de plenitudine
poteſtatis nequeat contractum infringere, ſeu
illi addere,vel minuere.Marcus Antonius Pe-
regr.in ſuo tract.de iur.fiſci,lib.6.titul.1.num.
10. 11. vbi etiam dicit, Principem in contra-
ctu ſubiacere iuri communi.

40 Vndecimo † talis nullitas locationis allega
ta fuit ſub prætextu implementi non ſecuti ex
parte conductoris,iuxtà tradita per Franc.Bec.
Caſalen.in conſ.45.& Rolan. à Vall. in conſ.
69. in 4. Quo in caſu ſciendum eſt, quod cùm
conductor abſq; dicto implemento toto tem-
pore contractus integros affictus conuentos,
ſoluerit, & ſatisfecerit formæ implementi per
realem ſolutionem in vtilitatem Cameræ Mar
41 chionalis,ſequitur concluſio, † quod nullo dā
no ſecuto Cameræ ob defectum implementi,
ille defectus amplius obijci non poſſit. Aymō
Crau.conſ.59.nu.2.Io.Pet.Surd.deciſ.Mant.
265.n.39.& cōſ.101.n.24.Nemo (inquā) pōt
agere ſine intereſse.Ang. in l.ſi patroni. §. qui
fideicommiſſum. ff. ad Trebel. Idem Io. Petr.
Surd.conſ.213.num.15.& in d.dec.265.num.
42 38.Imo quando † implementum concernit fa
uorem alicuius, ſi ille non reclamat, non tene-
tur alter adimplere.Rimin. iun. conſ.552. nu.
45. non igitur poteſt allegari nullitas locatio-
nis in præſenti caſu.

Duodecimo adducitur,quod attenta forma
commiſſionis Marchionalis, nō tenebatur Do
minus Valearius conductor præſtare cautio-
nem fideiuſsoriam nō interpellatus; Quia ver
ba cautionis referuntur ad Magiſtratum man-
datarium Principis ibi (pigliādo le ſolite cau
tioni) non autem ſunt directa in perſonam fu
turi cōductoris,ideo requirebatur petitio cau-
43 tionis,tanto magis, quia etiam † in diſpoſitio-
ne legis, vel ſtatuti dictantis, debere fieri actū
cum datione fideiuſsoris,alias ſit ipſo iure nul-
lus,adhuc talis diſpoſitiò intelligitur,ſi fideiuſ-
ſio fuerit petita,aliàs actus ſuſtinebitur, vt latiſ
ſimè ſcribit Iaſ.in l.vniuerſa. C.præcib.Imper.
offer. quo loci pulchrè id comprobat plurimis
fundamentis, & authoritatib. Alex. conſ.96.
n.1.in 4.Marſil.in praxi.§.nunc videndum.nu.
4.& in l. vnius. §.cogniturum.nu. 2.& ſequen.
ff.quæſtio.Gail.libr.2. obſer.46. numer.9. Ri-
pa in l. 4. §. hoc autem.col.1. ff. damn.infect.

Non ergo dicatur non tenere locationem
44 dacij ſine datione fideiuſsoris, cùm † fideiuſ-
ſio dicatur quodāmodo de ſubſtantia talis con
tractus.l.licitatio aliàs locatio.in prin. ff.publi
ca.l.4.vbi gl.C.vectigal.

Quia reſpondetur, id intelligi,ſi petatur, vt
patet ex præallegatis. Præterea id procedit in
caſum licitationis,& conſequenter in concur-
ſu plurium conductorum, nam plus offerenti
adiudicatur dacium cum promiſſione fideiuſ-
ſionis,& hoc ideo requiritur, ne oblatio dica-
tur facta ex calore, non autem ſedato animo,
vt ibi declaratur. Hæc tamen ceſsant in præ-
ſenti caſu,vbi dacium vacans fuit locatum Do
mino Valeario abſque aliorum concurſu,& ex
45 tra caſum, & tempus licitationis. † Ceſsante
ergo cauſa fideiuſsoriæ cautionis, ceſsare de-
bet & legis diſpoſitio. Idem ait Aſin. de
exe-

execut. §. 5. capitulo 11. numero 9.

Addatur tali cautioni fuiſse renunciatum, ſtante maximè ſcientia Principis, & Magiſtratus Marchionalis, vt ſupra demonſtratum eſt, vbi etiam diximus, talem omiſſionem non poſſe quoquo modo obeſſe cōductori. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Delicta regulariter præſcribuntur ſpacio viginti annorum declara vt num. 2.*

2 *Delicta non præſcribuntur quando tempore commiſſi criminis de maleficio fuit cognitum licet propter abſentiam, & contumaciam criminoſi fuerit dilata pœna.*

3 *Præſcriptio in criminalibus poſt interruptionem, non currit ad fauorem rei, niſi a tempore impletæ conditionis.*

4 *Sententiæ criminales iamdiu lata contra reos contumaces poſſunt exequi per ſucceſſores in magiſtratu, vel mutato Principe, captis ipſis reis.*

5 *Iudex originis non poteſt punire reum in alio dominio condemnatum, maxime non inſtante iudice condemnante. declara vt num. ſeq.*

6 *Iudex originis poteſt punire reum, mitius, & nō condigne punitum per Iudicem loci commiſſi delicti, quando delictum fuit commiſſum in perſonam originarij præcipue ſi fiat ad inſtantiam offenſi.*

7 *Iudex vnius territorij ſub diuerſo Principe poteſt exequi ſententiam banni Iudicis alterius territorij præhabita cauſa cognitione.*

8 *Delictum proditorium poteſt vbiq; & in qualibet mundi parte puniri.*

9 *Proditores non gaudent immunitate eccleſiaſtica.*

10 *Proditor ille dicitur qui ſine disfida, vel per inſidias hominem incautum occidit.*

11 *Sententia lata in contumaciam inquiſiti nullam fidem facit in alio iudicio etiam inter eaſdem perſonas, declara vt num. ſeq.*

12 *Condemnatus in contumaciam non poteſt dicere de nullitate ſententiæ in iudicatum tranſactæ aduerſus quam nunquam fuerit reclamatum.*

13 *Bannitus ex contumacia poteſt impune occidi, ſi præceſſerit citatio.*

Confeſſio vera, & præiudicialis dicitur, quæ reſultat ex contumacia inquiſiti de delicto.

14 *Confeſſio reſultans ex contumacia delinquentis admittitur quando agitur de ſolo ipſius præiudicio, & non tertij.*

15 *Contumax non poteſt haberi pro confeſſo, quando vnica vice tantum fuit citatus declara, vt numer. ſequen.*

16 *Citatio peremptoria per edictum ſuccedit loco trinæ aduerſus contumaces.*

A R G V M E N T V M.

Præſcriptio non currit in delictis, vbi de tẽpore patrati criminis ſuper eo fuit cognitum, licet propter contumaciam criminoſi fuerit dilata pœna.

Iudex originis poteſt cognoſcere de delicto commiſſo in perſonam alterius originarij extra territorium non ſufficienter punito per Iudicem loci commiſſi criminis, præcipue in delicto proditorio, quod poteſt vbiq; puniri, &c.

Citatio peremptoria ſuccedit loco trinæ aduerſus contumaces.

C O N S I L I V M XL.

Actiones meæ à Domino.

ETſi delicta regulariter præſcribātur ſpatio viginti annorum,
1 adeo quod elapſo † dicto tempore quilibet excluditur ab accuſando, vel querelando. l. querela. vbi Doct. C. falſ. Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 37. Farin. lib. 1. quæſt. crim. cap. 1. num. 68. & quæſt. 10. nume. 1. & ſequ. & alibi dicitur, quod ex diuturnitate temporis minuuntur pęnę delinquentium. l. ſi diutino. ff. pęn. Marſ. ſingul. 454. latè Theſau. deciſ. 76.

Attamen id procedit, ſi tempore commiſſi criminis de ipſo maleficio non fuit cognitum;
2 ſecus ſi tunc temporis fuerit cognitum, & propter abſentiam, & contumaciam criminoſi pœna fuerit dilata: tunc enim per diuturnitatem temporis pęna non alleuiatur, vt declarat Bar. in d. l. ſi diutino. verſic. quod intellige ſi tempore recentis: ſequitur Theſau d. deciſ. 76. num. 4. & ideo in propoſitó dixit Bal. in l. data opera. num. 58. C. his qui accuſ. poſſ. quod ſi fuerit lata ſententia conditionalis bannitoria contra reum, cum hoc, quod ſi aliquo tempore venerit in fortijs, decapitetur, vel ad triremes mittatur (vt in præſenti caſu) & demum reus alias contumax capiatur, ſi per eum oppoſita fuerit præſcriptio præcitata, illius nulla erit ha
3 benda ratio, quia per ſententiam, † & impoſitionem banni modo ſupradicto, dicitur omnino interrupta præſcriptio, quæ aliquo pacto nō poteſt currere ad fauorem delinquentis, niſi à tempore impletæ conditionis, ideſt poſtquam venerit in fortijs. & Bal. ſequitur Nell. de bannit. 2. par. 2. tempo. quęſt. 64. Boſſ. tit. quomo.

per

Digitized by Google

per actio.proced.in delict.nu.19.Foller.in pra-
xi.crim.tit.de rapt.foriudic.nu.7.optimè Rim.
iun.in l.1.nu.250.ff.quod quiſq.iur.vbi ſubiun
4 git,ſententias † criminales,mulctas,& alias cō
demnationes iamdiu promulgatas contra reos
tunc abſentes,& contumaces, exequi per ſuc-
ceſſores in magiſtratu, vel mutato Principe,
ſub quo latę fuerunt,dictis reis poſt dudum tē-
poris captis,& carceratis,& illum ſequitur Car
tari.de execut.ſenten.capto bannit. num.314.
Farin.d.quæſt.10.num.28.verſic.amplia hanc
limitationem. Hæcque ſine dubio procedunt
in præſenti facti ſpecie, cum conſtet ex actis,
& ex propria confeſſione rei, ipſos in longin-
quis regionibus per plures annos commoraſſe,
vt declarat.Igne.in l.Caius Seius.nu.29.ff.ad
Syllan.Cartar.vbi ſupra.

Nec dicatur ex aduerſo,concluſionem mili
tare,quando agitur de pęna infligenda reo per
eundem iudicem, qui illum condemnauit, ſe-
cus ſi per alium iudicem diuerſi territorij,adeo
5 quod † iudex originis,ſeu Mantuæ non poteſt
punire reum Aſolę condemnatum,vt per Clar.
§.fin.quæſt.54.verſicu. ſed pone & quæſt. 56.
verſicul. item quæro nunquid iudex, maxime
ita non inſtante iudice condemnante, vt per
Clar. ibidem. Farin. quæſtione criminali 11.
numero 61.

Reſpondetur enim,quod delictum commiſ
ſum extra territorium Mantuæ in perſonam
Mantuani poteſt Mantuæ puniri ex diſpoſitio-
ne iuris municipalis,Rubr.de off. Domini Po-
teſta.in fin. Adeo quod potuit reus † Aſolæ, &
6 Mantuæ puniri ab initio tempore criminis per
petrati:Imo ſtantibus diuerſis territorijs,& ſub
diuerſis Principibus, condemnatio vnius non
tollit punitionem coram alio ex notoria con-
ſuetudine Italiæ,vt poſt Bal. Alex. & alios tra-
dit idem Clar.quæſt.57.ver. ſcias etiam quod
licet prædicta.Farin.quæſt.criminali 7.numer.
26.verſicu,quod ſi territoria,& iuriſdictiones.
ſi (inquā)in loco Aſulæ,vbi deliquit iſte reus,
non fuiſſet condignè,ſed mitius punitus, poſ-
ſet debita, & ordinaria pœna puniri Mantuæ.
Farin.loco mox citato.verſ.benè aūt crederē.
Fortius igitur poterit Mantuæ puniri reus ſim-
pliciter condemnatus Aſulę,& nunquam in a-
liquo punitus,& prędicta probantur etiam per
Brun.à Sole.quæſt.17.num.52.& ſeq. vbi ait,
ita ſeruari in praxi. & verè hoc ſine ſcrupulo
debet admitti,quādo id fit ad inſtantiam offen
ſi,ad tradita per Theſau.dec.90.num.5. quem
ſequitur Farin.d.quæſt.7.nu.22.qui & ipſi plu-
rimos adducunt.

7 Reſpondetur ſecundo,quòd iudex † vnius
territorij ſub diuerſo Principe poteſt exequi
ſententiam banni latam per iudicem alterius
territorij,præhabita cauſæ cognitione,ideſt vi
ſo proceſſu,& indicijs,ex quibus pateat,an cō
demnatio fuerit ritè lata necne,vt in caſu iſto,
in quo nedum ſententia condemnatoria, ſed
totus proceſſus Aſulæ compilatus fuit produ-
ctus,vt poſt Clar.& alios aduertit. Farin. quæ-
ſtione criminali 11.numero 61. verſicu. limita
rurſus præcedentem ſublimitationem,vbi plu
rimos adducit.

Reſpondetur tertio, iſtum de Gradu reum
cōuentum vna cum Antonio de Berris ſub cly
peo amicitiæ,& ſub prætextu laſſitudinis aſſo-
ciaſse,& reſpectiuè conduxiſse ipſum D. Ale-
xandrum de Lazaris in alieno territorio, fingē
do ſe eſse defatigatos in itinere,& valdè indi-
gere quiete,& idcirco in via publica ſimulaſse
ſe dormire velle, & ipſum Lazarum verè dor-
mientem mortaliter exploſo tormento,& eua-
ginatis piſtorienſibus vulneraſse, nec per ſe ſte
tiſse,quin illum totaliter necarent. Quò fit, vt
8 † ex tali delicto proditorio poſſint vbique lo-
corum puniri,cum aſsaſſinus,& proditor nulli-
bi tutus commorari queat, ſed in vno loco con
demnatus, vbique poteſt puniri, ac in qualibet
mundi parte,ad latè congeſta per Plot. conſil.
133.volum.1.crim. diuerſ. Cartar. de execut.
ſent.capt.bannit.cap.1.num.242.Farin.quæſt.
criminali 7.num.18.limit.11.Nec mirum,quia
9 † proditores non etiam gaudent immunitate
eccleſiaſtica.Anan.Felin.& alij in c.1.extr.de
homicid. Decia.tract.crimin.tom.2.lib.7.cap.
30.num.6.Non (inquā) ambigitur hoc in caſu
militare proditionem, quæ potiſſimum ſolet re
ſidere in amicitia ſimulata, & inimicitia diſſi-
mulata, nempè vnum actu oſtendere, & aliud
in mente gerere. Bart. in l.reſpiciendum §.de-
linquunt.in princ.ff. pęn. cum alijs, de quibus
nouiſſimè per Moſcatel.de cogni.delict. titul.
de homicid.median.manda.&c.num.66. ſicu-
10 ti etiā ille † proditor dicitur, qui ſine diſfida,
vel per inſidias hominem incautum occidit.
Farin.quæſt.criminali.18.nu.75.& pluribus ſe
quentibus.

Non etiam dicatur, ſententiam latam con-
tra præfatum de Gradu in opido Aſulæ vti la-
tam in cōtumaciam nullo pacto afficere ipſum
de Gradu in iſto iudicio cępto Mantuæ, quia
11 ſtat concluſio,quod † ſententia lata in contu-
maciam inquiſiti nullam fidem facit in alio iu-
dicio,etiam inter eaſdem perſonas,vt per Rui.
conſ.19.nume.8.in 5.ſequitur D.Surd. conſil.
173.numero 100.facit Rolan.conſ.94. nu.26.
in 3.vbi ait,confeſſionem reſultantem ex con-
tumacia non præiudicare.

Reſpondetur enim in præſenti caſu nedum
ſententiam fuiſſe productam,ſed totum proceſ
ſum continentem citationes iſtius rei condem
nati,& conſequenter ſatis liquet legitime,ac ri-
tè, & rectè fuiſſe promulgatam præfatam ſen-
ten-

Digitized by Google

tentiam condemnatoriam. Quo fit, vt de illius
12 † nullitate non poſſit in præſentiarum excipere condemnatus, cum ipſa iam tranſierit in iudicatum, & per ſpatium annorum 20. aduerſus eam nunquàm fuerit reclamatum, vt in puncto cenſuit Gram. decif. 24. Andreas de Marco, Foller. in praxi crim. verſic. captis foriudicatis numero 8.

Reſpondetur, ſecundo, obiectum procedere, quando ſententia producitur in diuerſo iudicio. At hic fuit producta in eodem iudicio, nêpe executiuo prioris iudicij præparantis condênationem. Hic (inquam) Mantuæ agitur de exequenda pœna comminata in ſententia lata in oppido Aſulæ, quam executionem poteſt facere iudex Mantuę, cum illi inſolidum competat cognitio iſtius criminis perpetrati in perſonam ciuis Mantuani, vt ſupra dictum fuit.

Reſpondetur tertio, concluſionem illam atteſtantem, confeſſionem reſultantem ex contumacia non nocere, quia ficta, non autem vera confeſſio nuncupatur, procedere, quando quis propter ſolam contumaciam, ſeu inobedientiã fuerit bannitus, vel mulctatus, ſeu condemnatus; ſecus tamen quando delictum dat cauſam banno, & condemnationi; vt puta, ſi reus inquiſitus de delicto, fuerit pro ipſo delicto citatus, & fuerit contumax: iſta (inquam) confeſſio inde reſultans dicitur vera confeſſio, & præiudicialis, & veræ confeſſioni iudiciali æquipollet,
13 quia taliter † bannitus ex huiuſmodi contumacia poteſt impunè occidi, ergo dicitur vera cõfeſſio. Ita poſt alios declarat Cotta, memorabili ſtatuto, quod bannitus. in fin. verſicu. & ideo uidetur modificanda. Bertaz. conſ. crim. 83. n. 15. cum alijs, de quibus per Carrar. de execut. ſent. capt. bannit. c. 1. nu. 38. iuncto n. 43. ſequitur Farin. quæſt. criminali 11. nu. 97. in fin. & per totum numerum; & hæc præcipuè admittuntur, quando † agitur de ſolo præiudicio ipſius confeſſi, uel contumacis, non autem tertij. Idem Farin. quæſtione criminali 24. numero 174.

Tandem, ſi dicatur iſtum reum cõtumacem non fuiſſe niſi vnica vice citatum, & conſequẽter non fuiſſe legitimè citatum, quo in caſu totus proceſſus, & bannum ſunt omnino nulli, &
15 talis † contumax non poteſt haberi pro confeſſo: vt latè per Carrar. d. tract. c. ſi. n. 154. & ſeq. conferunt tradita per Farin. quæſt. criminali 58, num. 44.

Reſpondetur enim, ſatis conſtare ex actis, vt in proceſſu fol. 97. fuiſſe ſono tubæ citatum vnica vice peremptoriè ad ſe præſentandum
16 infra octo dies &c. Quæ quidem † peremptoria, & vnica citatio ſuccedit loco trinæ citationis aduerſus contumaces ſe abſentantes; & ita de conſuetudine ſeruatur, vt poſt glo. Ange. & alios tradit Mille. in praxi crim. in forma denũtiationis. 76. fol. mihi 12. à tergo. Clar. §. fin. verſicu. item quæro nunquid reus contumax; & ideo præſumitur ſententia legitimè emanata in loco Aſulæ, ſtante maximè cum tranſierit in iudicatum per tanti temporis curſum, vt ſupra dixi: & regulariter ſemper præſumitur pro ſentẽtia lapſo biennio, iuribus notis. Quæ ſententia probat in hoc iudicio connexo, & dependenti a primo iudicio actitato in loco Aſulæ, cum illud dicatur illius primi executiuum, & fuerit factum coram iudice, qui habet parem cognitionem iſtius delicti, ſicuti ipſemet prior iudex Aſulæ; vt abundè ſupra deduximus. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis ex pacto, & prouidentia cenſetur ſi eſt habita ratio legitimitatis, & maſculinitatis.*

2 *Emphyteuſis quando in fideicommiſſo non comprehendatur.*

3 *Forma permiſſiua non ſeruata, ſuccedit forma deſtructiua.*

4 *Emphyteuſis eccleſiæ de ſui natura non tranſit ad extraneos.*

5 *Emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non poteſt a primo acquirente relinqui vni, vel duobus filijs ſuis in alterius præiudicium.*

6 *Ius quod habent filij ex perſona alterius non poteſt pater illis auferre.*

7 *Pater non poteſt præiudicare iuri ſemel quæſito filijs, licet ipſius patris ſtipulatione fuerit acquiſitum.*

8 *Feudum, & emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non continentur in generali, nec vniuerſali fideicommiſſo, niſi de illis fuerit facta indiuiduamentio.*

9 *Promiſſio de vendendo tranſit in venditionem.*

10 *Taciturnitas, & præſẽtia in contractibus quando non noceat.*

11 *Patientia circa vnum actum non operatur in actu diuerſo.*

12 *Voluntas tacita, quæ ex actu reſultat eatenus operatur, quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate.*

13 *Proteſtatio contraria facto circa actum dependentem à voluntate alterius nihil operatur.*

14 *Bona in dotem mulieri aſſignata non poſſunt per creditores reuocari, niſi fuerint ipſis creditoribus in ſpecie obligata.*

15 *Reſeruatio nullum ius de nouo tribuit, ſed netus conſeruat.*

16 *Pignus non datur in re propria.*

17 *Fructus computantur in ſortem in traditione rei titulo pignoris.*

Do-

18 *Dotis aſſignatio, uel detractio facta ad commodum mulieris potius in ſolutum datum cenſetur, quam pignus.*

ARGVMENTVM.

Feudum, & emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non continentur in fideicommiſſio generali, nec uniuerſali, niſi de illis indiuidua mẽtio facta fuerit, & quando promiſſio vendendi importet venditionem perfectam. ac multa alia ſcitu digna.

CONSILIVM XLI.

Actiones meæ à Domino.

ANrequam deueniam ad ſolutionem motiuorum in præſenti cauſa non minus doctè, quam ſubtiliter excitatorum, non abre viſum eſt diſcutere de viribus fideicõmiſſi, in cuius reſtitutione fuit ſuppoſitum cadere prædium Fangaleæ tandiu cõtrouerſum, & cuius vigore ipſius prædij euictionem ſecutam fuiſſe aliquando prænuntiatum legitur.

Aduertendum igitur eſt, tale prædium fuiſſe, & eſſe emphyteoticum, vt potè conceſſum
ab Eccleſia, ſeu eius Rectore in emphyteuſim
quondam Domino Angelo de Philippis, vt in
inueſtitura regiſtrata in proceſſu A. fol. *96.* &
ſeq. Qui quidem Angelus obtulit ſuſcipere in-
ueſtituram pro ſe, & deſcendentibus ab eo in
perpetuum per lineam maſculinam legitimam
& naturalem, vt in eadem inueſtitura, & pro-
ceſſu fol. 103. fac. 1. & cui Angelo per domi-
nos iudices delegatos ſuper cognitione con-
tractus in euidentem eccleſiæ vtilitatem ce-
dentis, fuit impartita facultas ſuſcipiendi inue
ſtituram ſub prædicta forma, nempè: Pro ſe, &
filijs ſuis maſculis legitimis, & naturalibus de-
ſcendentibus ab eo in perpetuum per lineam
maſculinam legitimam, & naturalem, vt in eiſ-
dem inueſtitura, & proceſſu fo. 107. Ex huius au
1 tem oblatione, & facultate inueſtiendi oritur
conceſſio emphyteuſis ex pacto, & prouiden-
tia, quia in ea nulla fuit facta mentio hæredum
ipſius Angeli inueſtiti, ſed tantummodò ipſius
deſcendentium maſculorum, vt optimè decla
rat D. Surd. conſ. 108. num. 10. Valaſc. de iur.
emphyt. quæſt. 43. numer. 2. Clar. in §. feudum.
quæſt. *9.* verſicu. quandoque vera, & ſecundo
cum multis congeſtis per Intrigliol. de feud.
centur. 1. quęſt. 47. num. 12. 33. & 38. Roſent.
dę feud. cap. 2. quæſt. 4. num. 2. & quando fuit
in ſpecie dictum, pro ſe, & filijs, & deſcenden-
tibus, eſſe ex pacto, & prouidentia, tradit Ri-
min. iun. conſ. 5. num. 42. Intrigl. vbi ſupra nu-
me. 44. Maximè cum fuerit habita ratio legitĩ
mitatis, & maſculinitatis: ceſſat enim tunc om-
nis amaritudo, & emphyteuſis omnino cenſe-
tur ex pacto, & prouidẽtia, vt poſt alios firmat
Bertaz. conſ. ciuil. 114. nume. *6.* & ſeq. Rimin.
iun. conſ. 18. nu. *56.*

2 Quibus ſic ſe habentibus, dico, talem em-
phyteuſim non poſſe comprehendi in prædi-
cto fideicommiſſo, licet in actu inueſtiendi fue
rint addita uerba illa (& cui, vel quibus iura,
& melioramenta ſua dederit, vel dabit) vt in
eodem proceſſu fol. *96.* ex qua clauſula vide-
tur prima facie emphyteuſis hæreditaria abſo
lutè: Nam talis clauſula ſeruit de vento, ſtanti
bus præcitatis oblatione inueſtiti, & ſententia,
ſeu forma data, & præſcripta à delegatis. Non
enim potuit alterari forma prædicta, ex cuius
alteratione reſultat diuerſa natura conceſſio-
nis, & emphyteuſis: nam attenta forma, & fa-
cultate conceſſa à Iudicibus, emphyteuſis iſta
eſt ab omni onere libera ad commodũ ſolius
deſcendentiæ legitimæ, & maſculinæ ipſius
primi inueſtiti. Inſpecta autem ipſamet conceſ
ſione notabile reſultat præiudicium eccleſiæ
concedenti, & deſcendentibus inueſtiti: quia
eſſet tranſibilis ad extraneos, & in fideicom-
miſſi reſtitutionem caderet, vt latius ex infra-
ſcriptis apparebit, & tradit poſt alios Craſſ. de
ſucceſſ. §. legatum. quæſt. 14. Attendenda ta-
men eſt forma oblationis, & ſententiæ, quic-
quid fuerit dictum in conceſſione ipſa, quæ re
ſpectu dictæ clauſulæ nullius eſt põderis: quia
3 non ſeruata forma permiſſiua, illico, & imme-
diatè ſuccedit forma deſtructiua. Bal. in l. ſciẽ-
dum. §. ſiue autem. ff. ope. nou. nunt. & dixit Si-
gnorol. conſ. 87. num. 5. quod diſpoſitio dans
formam alicui actui, infert annullationem il-
lius actus à contrario, ſi apparet defectus for-
mæ. ſequitur Borgni. dec. 21. numer. 20. in 3. &
eſt regulare, quod forma non ſeruata, ſed alte-
rata, vel omiſſa in qualibet minima parte, cor-
ruit actus: diffusè Beci. conſ. 12. num. 15. & plu
ribus ſequentibus: facultas enim data circa pri
mordialem conceſſionem emphyteuſis eſt ad
vnguem obſeruanda, aliàs fit actus nullus. Idẽ
Borgn. dec. 31. num. 4. in 2. & cum interſit ec-
cleſiæ pauciores perſonas comprehendi in in-
ueſtitura, vigore dictæ clauſulę maximũ præiu
dicium reſultauit eccleſiæ, quia in facultate, &
oblatione prædictis ſoli deſcendentes inueſti
ti comprehenduntur: in inueſtitura autem etiã
extranei venirent, ideo tale præiudicium non
eſt curandum, vt apertè poſt plures aſſeuerat
Borgni. dec. 45. num. 20. & 43. par. 1. Imo non
eſt veriſimile eccleſiam fuiſſe conceſſuram em

phyteu-

phyteuſim abſolutè hæreditariam ad quoſcū-
que tranſitoriam:quia de ſui natura emphyteu
ſis eccleſiæ non tranſit ad extraneos,vt eſt om
nibus notiſſimum, etiamſi fuerit in conceſſio-
ne facta mentio hæredum, vt aduertit in ſpe-
cie Bertaz.conſ.ciuil. 114.num.6.& ſeq. & ali
bi ſępe. Addatur reſultare repugnantiam ex di
cta conceſſione.nam primo cōceditur pro de-
ſcendentibus maſculis, & legitimis inueſtiti.
& poſtea ex dicta clauſula,& fœminæ, & ſpu-
rij comprehenduntur: ac omnes ſucceſſores
ſingulares cuiuſcunq; generis. Ad quid enim
reſtringere facultatem inueſtiendi ſolos ma-
ſculos,ſolos deſcendentes,& ſolos legitimos,
ſi poſtea ipſe inueſtiens excedendo mādatam
facultatem,& fęminas,& extraneos,& manſe-
res in inueſtitura comprehendit? Adeo quod
ſatis patet,dicta verba nullo pacto poſſe com-
mutare formam præſcriptam emphyteuſis
ex pacto, & prouidentia, ſed tantum po-
tuiſſe concedi iuxta limites oblationis inue-
ſtiti, & facultatis datæ à iudicibus de conce-
dendo.

5 Modo emphyteuſis ex pacto, & prouiden-
tia, vtcunque noua, non poteſt etiam à primò
acquirente relinqui vni, vel duobus filijs ſuis
in alterius præiudicium, vt fuit factum in præ-
ſenti caſu, vbi Angelus reliquit ſolam legiti-
mam Cæſari, cæteris autem filijs omnia bona
reliquit,& ad ipſorum ſolum commodum præ
dictum fideicommiſſum,excluſo Cæſare, crea
uit,quod tamen facere non potuit, maximè ſi-
ne conſenſu domini directi,quia ſemoto placi
to domini directi primus acquirens non po-
teſt diſponere de feudo,vel emphyteuſi ex pa
cto,& prouidentia in præiudicium maximè v-
nius ex filijs ipſiuſmet inueſtiri, vt poſt Bald.
Soc.& alios firmat Curt.iun.de feud.par.4.nu
me.83.Menoch.qui de receptiori teſtatur, &
loquitur de emphyteuſi, & feudo, ac infinitos
enumerat conſil.161.nume.15.verſic.negati-
uam tamen,& magis communem. & num. 52.
& conſ.401.nume.47. clarè & optimè Ce-
phal.conſ.152.numer.51.& ſeq.& conſil.389.
num.29.Bertaz.conſi.ciuil.114.num.16.Burſ.
conſ.158.num.12.Sola in antiq.conſtit.Pede
mon.tit.de feud.decret.Yolant.part.2. glo. 4.
num.18.idem tam in feudo, quam emphyteu
ſi prædictis luculenter Probat Peregr.de fidei
com.art.6.numer.20.21.22.23.24.25.& 28.
Mozzi.de feud.tit.de natural.feud.nume.87.
& veriſſimam ſententiam enuntiat Craſſ. de
ſucceſſ.§.legatum quæſt.14.num.20.vbi pluri
mos enumerat,& ita dictam ſententiam debe-
re ſequi in conſulendo, & iudicando, aduer-
tit, & omnino neceſſarium domini conſenſum
nouiſſimè ad nauſeam quamplures allegando
docet Roſſent. de feud.cap.7. concluſ.7. nu-
mero 5.in gloſ. D.vbi etiam de veriori,ac fre-
quentiori teſtatur.Prædictaque concluſio mi-
litat etiamſi primus ipſe acquirens diſpoſuerit
de ipſo feudo, vel emphyteuſi inter ipſos vo-
catos in inueſtitura, dummodo alicui eorum
fiat præiudicium. Curt.iun. dicto numero 83.
Peregr.d.artic.6.numero 25. Rugger.conſ.2.
numer.103.& ſequen.& numer.115.in 2.om-
nino videndus,quia optimè loquitur in propo
ſito iſto.Hartma.Piſtor.quæſt. feud.2. numer.
81.& 83.alios adducit,& ſequitur Roſent. d.
capitu.7.numer.5. in gloſſ.E,vbi id ampliat e-
tiam in feudo nouo hæreditario, & præcipuè
admittitur præfatum axioma in hac facti ſpe-
cie,in qua primus acquirens fuit gratis inueſti
tus abſque aliqua erogatione pecuniæ,& con-
ſequenter non dicitur quid profectitium, cùm
à liberalitate concedentis proueniat, vt in pū-
cto conſuluit Turett. alios congerens conſilio
61.numero 45.& ſequen.& numero 66. in 1.
vbi latè docet, patrem non poſſe præiudica-
re filio in emphyteuſi per pecuniam non ac-
quiſita.facit Menoch.conſilio 409.numer.18.
19.Gozad. conſilio 75. numero 14. quia in ſi-
mili gratuita conceſſione filij, & deſcenden-
tes primi inueſtiti non dicuntur illi ſuccedere
ex donatione paterna, ſed ex mortis cauſa ca-
pione (in qua capione cauſa mortis hoc a-
ctum fuiſſe à principio intelligitur, vt domi-
nus dicatur donaſſe patri, & pater filijs. Bar-
tol.in l.qui pretio.ff. donatio. cauſ. mort. Ce-
pol.conſilio ciui. 15.numero 26.in 2.) & ideo
filijs taliter ſuccedētibus non poteſt pater be-
neficium auferre,cum nihil habeant à patre,li
6 cet miniſterio patris,quo fit, vt ius, quod ha-
bent filij ex perſona alterius, non poſſit pater
illis auferre.Bal.in propoſito in l.1.in fi.C.per
quas perſo.nob.acq. Aret.in l.cum ſimus. §. ſi
quis alicui.column.fina. verſiculo prima con-
cluſio ſit. ff. leg. 1.Corn.conſilio 51. column.
2.verſiculo & hanc concluſionem, & conſilio
37.numero 13. verſiculo ad idem optimè in
3.Socin.iun.conſil.103. nu.30. in 2. Cephal.
conſilio 617.nume.171. Id (inquam) eſt e-
tiam regulare, vt pater non poſſit præiudica-
re iuri ſemel quæſito filijs, nec illud tollere,
7 vel immutare, licet ipſius patris ſtipulatione
fuerit acquiſitum, vt ex communi tradit Sua-
rez.theſau. recept.ſent. littera P. numero 24.
& ſequent. cum id pariter certum ſit, ius ali-
cui quæſitum, etiam in contractu feudi, abſ-
que eius voluntate illi auferri non poſſe, nec
etiam ab eo, cuius facto illud ius fuit ac-
quiſitum, l. fina. vbi Iaſo. ff. pact. Scrad. de
feud. parte decima ſectio. 12. numero 97. &
107. Quare ex prædictis concludendum
eſt, talem emphyteuſim nullo pacto potuiſ-
ſe ſupponi fideicommiſſo, maximè, cum fue-

rit præiudiciale Domino Cæſari vni ex filijs ipſius Angeli acquirentis ſine domini conſenſu. Tanto magis, quia non expreſsè, & ſpecifice dicta emphyteuſis fuit inſita in dicto fideicommiſſo, ſed tacitè ſuppoſitum fuit in præſato fideicommiſſo comprehendi, quod tamen eſt omnino erroneum, vt per Turcet. conſ. 61. num. 67. & ſeq. in 1. & mox referam.

8 Quia feudum, & emphyteuſis ex pacto, & prouidentia non continentur in generali, nec in vniuerſali fideicommiſſo, niſi de illis fuerit facta indiuidua mentio: latè Peregr. d. artic. 6. numer. 22. 24. & ſequen. diffusè Cephal. conſil. 523. nume. 22. & ſequentibus vſque ad fin. Quandocumque enim feudum, vel emphyteuſis non ſe conueniunt cum allodijs, vt puta, ſi non ſunt hæreditaria, ſed ex pacto, & prouidẽtia, nõ cadunt ſub fideicommiſſo generali, quia militat diuerſa ratio, & talia bona inter ſe minimè conueniunt, vt amplè Peregr. d. artic. 6. nume. 18. & 29. Scrader. de feud. par. 7. cap. 7. nume. 59. Gabr. conſ. 85. num. 1. in 1. facit decil. Mant. 93. per totam. Hæcque ſine dubio procedunt, ex quo dictus Angelus teſtator alia bona libera, & allodialia poſſidebat, in quibus potuit diſpoſitio, & fideicommiſſum verificari, adeo quod euitatur doctrina Bal. in l. liberti, libertæque. num. 34. verſic. tu dic, quam ſequitur Cotta memorabili emphyteuſis nõ venit. in tertia declaratione, & hoc latè tuetur Borgni. de vſufruct. nu. 114. Meno. conſ. 129. num. 16. & ſeq. & conſ. 337. nu. 30. vſque 34.

Ex his igitur patet, iudicium euictionis actitatum per Dominos actores de Philippis, fundatum in fideicommiſſo præfati Angeli nullius ponderis eſſe, vti erroneum, & in falſa cauſa fundatum.

Reliquum igitur eſt, vt ex abundanti ſatisfaciam elegantiſſimis motiuis perilluſtris Domini Auditoris, quæ taliter cantant.

Primo, quod contractus vẽditionis, de qua in chyrographo in proceſſu E. ſol. 54. non fuit perfectus, ſed promiſſio de vendendo. Quod etiam colligitur ex dicto Carratij iurato, & iudiciali in iudicio proclamatum atteſtantis, ſe poſſediſſe prædium illud nomine proprio, vt in principio proceſſus fo. 4. cuius aſſertioni ſtãdum eſt, licet contrarium dixerit cum iuramẽto; non (inquam) eſt in illius poteſtate partibus præiudicare. Quod etiam comprobatur ex eo, quod tempore dationis tenutæ Dominis Philippis actoribus in executionem ſententiæ fideicommiſſi D. Delphinus fuit præſens, & vt teſtis vocatus, nec contradixit, quo in caſu dicitur conſenſiſſe, maximè cum contradicendo potuerit impedire.

Addatur, dictum contractum fuiſſe conditionalem, nempè donec fuiſset obtenta licentia à domino directi, nec conſtat hucuſq; fuiſſe obtentam, niſi ex aſſertione dicti Delphini, cui non creditur, tum quia vnico, tum quia intereſſato; & dato quod fuerit conceſſa, non cõſtat legitimè, ac ſolemniter fuiſse conceſſam ab haben. authoritatem; & tamen par eſt non extare, & minus legitimè, vel ſaltem dicendum eſt, probationem reddi dubiam, quæ non releuat probantem.

Quibus ſic ſe habentibus, videtur dicendũ, illos de Philippis rectè egiſſe cõtra Caratium, & Caratium contra Philippos filios Cæſaris, qui modo agendo pro euictione ſecuta contra eos per Caratium ſucceſſorem emptoris, dubitatur, quod iuridice nequeant excludi a Domina Camilla Bonuicina, quin ab ea, vel à poſſeſſoribus conſequantur terras eiſdem hypothecatas vigore ceſſionis habitæ à Caratio. Quia, cum terræ iſtæ eſſent in bonis Io. Antonij venditoris, dicuntur veniſſe ſub generali hypotheca bonorum, de qua in inſtrumento venditionis, cum in ea omnia venditoris bona, etiam futura comprehendantur.

Secundo dubitatur, quod nedum vti ceſſionarij præfati Caratij, ſed etiã vti hæredes Curtij, ſeu dicti Io. Antonij terras iſtas à D. Bonuicina conſequi poſſint, tum vigore iurium reſeruatorum dictorum hæredum de Philippis in calce ſententiæ D. Moneſij Prætoris, quæ reſeruatio eſſet ſuperflua, ſi illis non liceret repetere dicta bona, tum vigore verborum inſitorum in dicta ſententia, de qua in proceſſu fol. 58. dicentium (licere D. Farinæ negotiorum geſtori D. Camillę retinere dictas terras, &c. & conſequenter dicitur licuiſſe retinere iure pignoris tantum, vel cuſtodiæ, non autem iure dationis in ſolutum, requirentis dominij tranſlationem, ex quo in ſententia illa nullum adeſt verbum dominij tranſlatiuum.

Tertio, quod attẽto reſcripto Excell. D. mãdãtis, quòd procedatur ſummarie, ſimpliciter, de plano, ſola facti veritate inſpecta, reiectiſq; cauillationibus, potuit iudex proferre ſententiam non conformem libello, & ideo dr̃ rectè iudicaſſe. Quo fit, vt ceſſet oppoſitio, nempè ꝙ fuerit extra petita iudicatum, ſtantib. deductis per D. Pecorellum in iſto nouiſſimo proceſſu, necnon & attenta qualitate petitionis D. Altauillæ in eius vltima ſcriptura inſtantis, aduerſarium condemnari nedum in oĩbus & per oĩa, prout in petitione iudicij poſſeſſorij, ſed etiã ex reſultantibus ex actis per viam petitorij.

Ad primum tamen reſpondetur, quod imo venditio fuit perfecta: quia in dicta cõuentione chyrographaria omnia ſubſtantialia contractus venditionis interuenerunt, quo in caſu etiam promiſſio de vendendo tranſit in venditionem: quandocunque enim partes non

ſtete-

Reterunt in terminis ſimplicis conuentionis de vendendo,ſeu actus in futurum faciendi,adeoquod intentio,& verba partium diſpoſitiua ad actum de futuro non trahuntur,ſed mẽs, & verba obligatiua ad actum præſentem diriguntur,& omnia ſubſtantialia ad actum requiſita ſunt in promptu,nempè conſenſus, res, & precium,tunc venditio dicitur abſoluta, licet inſerantur verba in futurum actum reſonantia, prout in præſenti caſu, in quo fuit conuentum de certo ac limitato pretio in ſingulo iugere diſtributo,& fuit conuentum,vt ipſius venditionis inſtrumentum ad omnem emptoris requiſitionem celebraretur, & in ſexto capitulo expreſsè nuncupatur cõtractus de præſenti: fuit etiam facta ampla promiſſio obſeruandi contractum illum ſincere fideliter, &c. Quæ omnia arguunt perfectionem contractus, vt in pũcto tradit Rubè.Alex. conſ. 29. nu. 5. vſq; ad fin. omnino videndus,Caballi. milleloq.201. num.5.& 487.Nam promittens facere contractum,in quo voluntas contrahentium ſufficit, & tempore promiſſionis nil repugnat,quin cõtractus poſſit celebrari,talis promiſſio perfectũ contractum importat. Aret. in l.1.ff. pignor. actio.latè pariter videndus Alciat.conſ.18. nu. 5.& num.8.lib.8.tom.3.vbi etiam ſubiungit, quod promiſſio vendendi,& promiſſio emendi pro tanto pretio facit venditionem, idque per totum conſilium ex pluribus comprobat, quem ſequitur alios congerendo Burſ. conſil. 100.numer. 10.Carroc.de locat. titul. de promiſſ.locan.quæſt.1. numer. 10. & ſeq.fol. mihi 49.dicentes,quod ſi venditor non eſt impeditus,& habet facultatem rei tradendæ, dicitur vendidiſſe,non promiſiſſe:facit Meno.conſil.147.nu.10.Addatur,quod in calce dicti chirographi dicitur,partes fuiſſe,d'accordo,ergo fuit facta perfecta venditio,quia promiſſio arguit tractatum,non accordium; & accordium conſiſtit in contractus concluſione, quia tunc dicuntur eſſe in accordio, quando habent actum pro abſoluto.l.ſi voluntate.C.reſcin.vendit.vbi Bal.& alij.D.Surd.conſ.202.nu. 5.6. & 217.num.11.fuit etiam vigore dictæ cędulę ſoluta pars pretij,ac alia interuenere,de quib. in priorib. allegationibus, ad quæ me refero. Vnde non eſt ambigendum de contractus perfectione,tantò magis,quia aduerſantes ipſi, & illorum authores ſępius in actis, & etiam in actibus extraiudicialibus vocarunt,& nominarunt Caratium emptorem.

10 Nec præſentia,& taciturnitas D. Delphini aliquod patrauit præiudiciũ,quia ſat eſt,quod fuerit contractus ille verè perfectus, qui ex vnius contrahentis actu, vel libito, altero inuito,vel abſente,non poteſt diſſolui iurib. notis, & veritas eſt vna,nec ex alterius facto, vel taciturnitate,nec negando, vel affirmando poteſt immutari.Alber.in l.Labeo.ff.ad municip. Rolan.conſ.4.nu.19.in 4.

Præterea,ſi tacuit non alteri nocuit,quia ipſe tacens habebat regreſſum contra ſuum authorem,meritò talis taciturnitas alteri non ob
11 eſt,ſicuti nec patientia circa vnum actum non operatur in actu diuerſo,Ceph.conſ.148.n.24.
24 Vltra quod ipſe Delphinus tacens, † ſciebat ius ſuum durare,& Idcircò nil releuat dicta taciturnitas.Cepha.conſ.689.num.12. D.Surd. 45.num.46.& conſ.173.num.99. Quinimo in his,quæ ſunt magni præiodicij,non ſufficit taciturnitas, vtcunq; a diuturna patientia concomitata.Meno.conſ.158.nu.84. Petra de fideicom.quæſt.11.nume.119.& ſeq. Addatur, quod ſi fuit adhibitus in teſtem, talis conſenſus inde emanãs nil releuat.tex. clarus in l.Caius.ff.pignor.actio.Soc. conſ.43. nu.20. in 4. Gabr.tit. de rer.alien.conclu.2.n.2.Lambert. de contr.mino.glo.10.n.33. Ioſ. Ludo.concl. 7.in prima fall.Hinc dicitur,quod voluntas ta
12 cita,quæ ex actu reſultat, † eatenus operatur, quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate, & nõ vltra.Bar. in l.1.§.hoc interdicto ff.itin. actuq; priu.D.Surd.conſ.52. num.73. & 385 num.26.ſi igitur fuit adhibitus in teſtem, conſenſum præiudicialem alicui intuliſſe non eſt dicendum.

Quatenus autem fuit oppoſitum de licentia non obtenta a domino directi,dico, quod non obſtante dicta clauſula, contractus fuit perfe
13 ctus;fuit enim ibi facta † proteſtatio contraria facto circa actum dependentem à voluntate alterius, & ideo nihil operatur reſpectu ſuſpenſionis ipſius cõtractus, qui etiam ſine licentia, quoad ipſas partes fuit validus, & abſolutus, vt latè probat omnino videndus Corb.de caduc.emphy.ob alie.ampl.31.& per totã.(Maximè cum ibi non fuerit addita clauſula reſolutiua,vel irritans (nec aliter,nec alio modo) vt per eundem Corbul.vbi ſup. limit.37. latè Roſen.de feud.c.9.concluſ.61.

Stantib. igitur prædictis, ceſſat illatio facta in obiecto,nempè illos de Philippis rectè potuiſſe agere contra Caratium,&c.Hoc ẽt addito,q̃ licet terræ iſtæ tempore obligationis generalis Io.Antonij fuiſſent in eius bonis; Attñ cùm peruenerint ad manus D. Camillæ titulo dotis tam maternæ,quam aliarũ perſonarũ,
14 non ſubiacent commodo creditorum Io. Antonij, quia bona in dotẽ mulieri aſſignata, ſeu titulo dotis ad mulierem peruenta, non poſſunt per creditores reuocati, niſi fuerint ipſis creditoribus in ſpecie obligata à debitore obligante,& tunc temporis dicta bona poſſidente. Tali (inquam) in caſu generalis obligatio creditoribus nõ opitulatur, ſed requiritur

ſpecialis hypotheca,& hoc fauore dotis,text. inſignis in l.2.vbi gl.ver.non ſufficientibus.C. reuoc.his quæ in frau.credit. vbi doct.

Ad ſecundum reſpondetur, nil obſtare dictam iuriū reſeruationem, quia reſeruatio nullum ius de nouo tribuit, ſed vetus conſeruat, quale quale ſit.Pariſ.conſ.102. in fi.in 3.Paſet. conſ.178.n.15.& ideo nullius momenti eſt iurium reſeruatio, quando ille, cuius intuitu facta fuit, nullum ius validum habet, in quo fundetur reſeruatio. l. ſi in vēditione.in fi.ff.com. præd.Natta conſ.636.nu.197.Bec.conſi.34.n. 23.D.Sur.conſ.180.nu.14. Pedro.conſ.36.n. 146. non (inquàm) ius tribuit reſeruatio, niſi aliunde conſtet competere. Idem Surd. conſ. 377. nu.21. Hinc dicitur, quo impoſſibilis reſeruatio nullius eſt ponderis. Becci.conſ.34. n. 23.& conſ.74.nu.6.& non probanti reſeruata nil affert reſeruatio.Mazzol.conſ.4.num.114. Burſ.conſ.329.nu.25.Alibi dicitur, quod quādo ius reſeruatum deficit, vel ad nihil redactū eſt,non eſt vſquequaque curandū. Botta conſ. 21.nu.19.ex prædictis igitur ſatis conſtat,nullum ius competere actoribus in pręſenti diſceptatione,& conſequenter non illos iuuat dicta reſeruatio alio non conſtito.

Nec eſt verum, quod pręcitata verba ſententiæ titulum pignoris importent,ſed ius proprium D.Camillæ ſupponunt,quæ cum ante litē iſtā terras illas iure,& titulo dominij libero, & abſoluto poſſideret,nec tempore promulgationis ſententiæ, per Dominum Moneſium dictarū terrarum poſſeſſio eſſet vacans,vtique retentio in dicta ſententia enunciata titulum pi-
16 gnoris non denotat:quia pignus non datur in re propria.l.neque pignus.vbi doct.ff. reg.iur. D.Surd.conſ.184.nu.3.adeo quod retentio illa importat antiquum titulum,& preambulum, non nouū: cùm (vt dixi,)poſſeſſio fuerit,& dominium illarum apud Dominam Camillam. Idque corroboratur ex verbis inſitis in libello aduerſariorum in proceſſu,D.fol.6.vbi petunt condemnari D.Farinam negotiorum geſtorē, & procuratorē mulierum, à quibus cauſam habet D.Camilla, ad dimittēdum,& relaxandū, ac reſtituendum bona,& hæreditatem,&c. detractis tamen de iure detrahendis, & prout ibidem latius videre eſt. Quo fit, vt cum in dicta ſententia dicatur, dicta bona,& hæreditatem pertinere ad dictos agentes, & poſtea tribuatur facultas D.Farinæ retinendi terras,&c.vtique illa retentio refertur ad detractionem oblatam in libello actorum,in quo libello non fit mentio pignoris, ſed fit illatio detractionis indefinitæ,& conſequenter fundatæ in præcedentibus iuribus tunc temporis competentib. illis mulieribus conuentis:adeo quod,cum mulieres tunc temporis iure proprio poſſiderent dicta bona,non eſt veriſimile, quod D. iudex voluerit titulum liberæ poſſeſſionis in titulum pignoris tranſmutare.

Præterea,datur in dicta ſententia retentio terrarum pro iuribus ſpectantibus ad Dominam Camillam ſuper dote Dominę Oliuæ eius matris,& pro legitima ad eam ſpectante in bonis Curtij eius patris, tam pro ſorte, quam pro fructibus à die mortis eius parentum. Mo
17 dò, ſi in traditione rei titulo pignoris, † fructus computantur in ſortem iuribus notis, ſequitur,nullam fuiſſe habitam rationem tituli pignoris in dicta ſententia concedente ſortem, & fructus:optimè Decia. conſilio 35. numero 43.in 2.vltra quod dos,& legitima non alicui cōceduntur iure pignoris, ſed pleno iure tamquam debita naturalia nulli oneri ad alterius commodum ſuppoſita, vt eſt notiſſimum: & i-
18 deo fauore dotis aſſignatio, † vel detractio facta ad commodum mulieris potius in ſolutum datio cenſetur, quam pignus, maximè in in caſu, in quo habilis cauſa pręcedit, vt poſt Bar. & alios firmat Natta conſ.496.n.5.Iaſ.cō ſilio 92. colum. 2. verſiculo tertio principaliter, in 1. cum alijs enumeratis per Menoch. conſilio 201. in 1.dub.& maximè,n.18.

Non igitur elaborandum eſt circa declinationem tertij motiui, ſtante veritate prædictorum,quia ſuperuacanea eſt illius ſolutio concernens cumulum poſſeſſorij,& petitorij,præcitatis in iure ſubſiſtentibus, prout iuridicè ſubſiſtere non ambigitur, ſaluo ſemper,&c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Domini ſolius immediati aſſenſus neceſſarius eſt in alienationibus factis a ſubinueſtitis, & an vtriuſque Domini aſſenſus mediati ſcilicet & immediati requirendus ſit.*

2 *Feudum non dicitur emphyteuſis, quando pro modico precio fuit acquiſitum & gratia præponderat.*

3 *Alienatio facta in comprehenſo in inueſtitura licet remotiore non requirit aſſenſum Domini.*

4 *Statuti ſuperfluitas admittitur, quando in diſpoſitione ſuperflua eſt mixtum aliquid noui.*

5 *Subinfeudatio inſcio Domino à iure conceditur.*

6 *Conſuetudo ſubinueſtiendi inſcio Domino a iure communi toleratur.*

7 *Feuda hæreditaria redacta ad inſtar allodialium & emphyteuſis hæreditaria poſſunt alienari vel ſubconcedi irrequiſito Domino de iure communi.*

8 *Feudum francum Domino ignorante poteſt alteri concedi.*

9 *Feudum alienatum inſcio Domino, & confe-* *ſtim*

ſtim redemptum non cadit in commiſſum.

20 *Vaſſallus poteſt feudum alteri concedere in emphyteuſim cum licentia Domini, & ſine licentia uni ex comprehenſis in inueſtitura.*

21 *Alienare de conſenſu Domini, & ſubinueſtire ſub certo canone diuerſa ſunt.*

22 *Pactum affrancãdi eſt compatibile, & proprium contractus emphyteutici.*

23 *Cadens ab Inueſtitura cadit a pacto affrãcandi.*

24 *Domini intereſſe ceſſat in alienatione facta in remotiorem comprehenſum, & in caſu nullitatis ea ſolum poteſt allegari a proximioribus.*

25 *Remotior cenſetur extraneus, & conceſſio cenſetur noua non ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſecundum quid.*

26 *Solennitas monitionis, vel denuntiationis praſumitur interueniſſe ex curſu Decennij.*

27 *Dominus directs concedens licentiam alienandi ſubinueſtitis dicitur renunciaſſe iuri ſua pralationis.*

28 *Statuti forma non ſeruata cauſatur contractus & ſubinueſtitura nullitas commodo proximiorum vocatorum, quibus debentur terra cum fructibus perceptis a die ſubinueſtitura nulla.*

29 *Domini appellatione venit Directus & vtilis.*

30 *Statuta declarantur, ſupplentur, & interpretantur ſecundum Iuris communis diſpoſitionem.*

ARGVMENTVM.

Domini Conſenſus non requiritur in alienatione facta in comprehenſum in Inueſtitura, licet remotiorem.

CONSILIVM XLII.

Actiones meæ a Domino.

LOnga ſeries motiuorum editorum aduerſus D. Fratres de Auanzinis, etſi prima facie non mediocriter vrgeat, non tamen tanti eſt ponderis, quin valeat ſuperari.

Primò igitur fuit oppoſitum de receptiori ſententia, quod domini mediati tantùm licentia requiratur in alienationibus factis à ſubinueſtitis, vt colligitur ex relatis per Roſent. de feud. c. 9. concluſ. 32. in glo. 1.

Sed reſpondetur, veriorem eſſe aſſertionem ſuſtinentium, quod ſolius immediati domini aſſenſus ſit neceſſarius in huiuſmodi alienationum genere: prout latè declinatis optimè contrarijs concludit Hartma. Piſtor. lib. 3. quæſtionum feudal. capit. 45. numer. 13. 17. & per totam; & hanc, poſt longam diſputationem approbat ipſemet Roſent. in præcitata concluſ. 32. Menoch. lib. 3. præſumpt. 102. numer. 10. & ſequen. vbi leuem opinionem contrariam enuntiat.

Non etiam deſunt tuentes, vtriuſque domini aſſenſum requirendum, vt ex Meno. conſil. 226. in 4. dub. Vulte. de feud. lib. 1. cap. 10. numer. 63. verſicul. ſanè vt hoc poſtremum; vbi hanc tutiorem appellat. Adeo quod iſtæ duæ ſententiæ poſtremæ, vna verior, altera tutior, militant pro Dominis fratribus Auanzinis; & præcipuè ex quo Dom. Cęſar eorum pater ſub inueſtiens fratrem in emphyteuſim, reliquias emphyteuſis, ac ius in re apud ſe retinuerit, vt latius in declinatione tertij motiui ſatis probabitur.

Nec releuat, quod Illuſtriſſimis Dominis Curiæ Podij fuerit oneroſo titulo conceſſa facultas concedendi licentias, & percipiendi laudemia, vna etiam cum bonis deuolutis ſecundum caſuum contingentias: ex quo planè argui debet, quod circumſcripta dicta facultate, vel priuilegio, prędicta ſpectaſſent ad Epiſcopatum primęuum dominum direct., ex traditis per Burſ. conſil. 91. num. 2.

Reſpondetur enim, non conſtare de tali oneroſo titulo, ſed benè de gratioſa inueſtitura cũ onere minimo & puſillo ſoluendi libras 25. annuas pro recognitione; & hoc dicit Burſat. loco præcitato, & in ſimili dicitur, feudum nõ
2 dici emptitium, † quando pro modico pretio
fuit acquiſitum, & gratia præponderat. Rolan. conſil. 41. num. 13. & 14. in 4. Nec tenet conſequentia, In inueſtitura, talis facultas fuit data primo vaſallo inueſtito à primordiali domino in caſu ſubinueſtiturarum, ergo de iure alias ei non competebat: quia hoc eſt falſum, vt colligitur ex præcitatis.

Secundo loco excitatur; Quòd ceſſante iuris communis diſpoſitione, ſubinueſtitura facta per Do. Cæſarem in perſonam fratris fuit nulla ex iure municipali in Rubr. qualiter inueſtitus ad affictum, verſ. Item non poſſit, iuncto verſ. ſi. quo loci cauetur, inueſtitum, inſcio dño, de re recognita non poſſe contractum facere, nec alterum inueſtire, ſub pęna nullitatis: vnde ſi nulla fuit ſubinueſtitura, fruſtra requirebatur licentia ſubinueſtientis.

Reſpondetur ſtatutum procedere in ſubinueſtitura facta extraneo non comprehenſo in inueſtitura, ſecus in comprehenſo, vtcunque
3 remotiori: nam alienatio etiam facta tali in ca-
ſu nõ requirit aſſenſum domini: latè Dominus Surd. conſilio 38. numero 35. Cephal. conſilio 307. Hinc dicitur, quod per alienationem feudi in remotiorem comprehenſum in inueſtitura feudum non amittitur: vt poſt alios Menoc. conſ. 2. num. 281. & in ſpecie in alienatione facta per fratrem fratri ſine conſenſu do-

mini Vulte.de feud.cap.10.lib.1.num.87.Ratio enim prohibitę alienationis ea eſt,quia acquirens non eſt obligatus domino actione perſonali,quæ ratio ceſſat, quando alienatio fit in vnum ex contentis in inueſtitura.Cephal.conſil.307.numer.29. ſequitur Intriglio. de feud. cent.2.articu.5.numer.1022.Non (inquam) per alienationem in remotiorem reſultat contemptus domini, cum ſit de comprehenſis in inueſtitura, ſed ſolummodo agitur de intereſſe proximiorum vocatorū:quo fit, vt talis nullitas à ſolis proximioribus valeat allegari,non à domino, vel ab alijs,quorum non intereſt,vt probè firmat Cephal.conſil.27.num.9.10. 14. & 15.poſt Affl.Brun. & alios ibidem comme moraros.Vulte.de feud.cap.10.numė.87.vbi ait, quod reſpectu domini indiſtinctè tenet alienatio,tam in remotiores, quam in proximiores,ſecus reſpectu agnatorum, & ibidem plures concordantes Dominus Surd.conſil.108, numer.20.

Nec dicatur,ſtatutum comprehendere vniverſaliter oē genus ſubinueſtiturarum, etiam incomprehenſos,aliàs ſeruiret de vento:& idcirco faciēda eſt talis interpretatio,vt ſcilicet aliquid operetur, vtcunq; agatur de correctione iuris communis.Scrad.de feud.part.7.cap.2.nume.53.

4 Reſpondetur enim,non eſſe inconueniens, quod aliquando toleretur ſtatutum, vti ſuper fluum ad hoc, vt nihil operetur contra ius cōmune,Ioſ.Ludo.deciſ.Luca.38.nu.30.& omni in caſu ſat eſt,vt aliquid etiam in minimo operetur præter ius commune,ſi non in qualitate,ſaltem in modo procedendi. Ioſ. Ludo. dec.38.num.29.30. Farin.li.1.quæſt.crim.19. nume.4. At in præſenti materia plura de nouo operatur ſtatutum.

5 Et primo, prohibet ſubinfeudationem inſcio domino, quæ tamen à iure conceditur.gl. in c.1.§.præterea.de cap.Conrad.Cur.iun.de feud.par.4.num.83.Rolan.conſ.57.nu.62. in 3.Clar.§.feudum quæſt.32. cum pluribus, de quibus Intriglio.de feud.centur.2.art.5.n.34. & nu.522.& ſeq.

6 Secundo operatur, non poſſe introduci cōſuetudinem contrariam ſubinueſtiendi inſcio domino, ſtante legis municipalis reſiſtentia, quod tamen à iure communi toleratur, Beci. conſ.18.nu.9.Burſ.conſ.127.nu.59.diffusè In triglio.d.art.5.num.804.

7 Tertio,inducit de nouo, † quòd nec feuda hæreditaria redacta ad inſtar allodialium, nec emphyteuſis hæreditaria poſſit alienari, vel ſubconcedi irrequiſito domino, quod tamen ius commune paſſim admittit. Salice. in Auth. Ar qui.C.bon.auth.iud.poſſid.Rim.iun. conſ. 55.num.11.Intriglio. vbi ſupra nu. 1020.

8 Quarto facit,vt nec feudum francum, domino ignotante,poſſit alteri concedi, quod tamen ſecus eſt iure communi attento, Gramm. dec.103.nu.174.Gabr.conſ.83.nu.7.in 1.Intriglio.vbi ſup.nu.1017.

9 Quinto,fortaſſe dici poſſet,emphyteſim, & feudum alienatum inſcio domino, ac cōfeſtim redemptum, cadere in commiſſum, vel talem conceſſionem non tenere, contradicente iure communi,Tiraq. in l.ſi vnquam.verſ.ſuſceperit liberos.num.171.C.reuoc.donat.Intriglio. vbi ſup.num.1019.

Tertio excipitur,ex qualitate ſubinueſtituræ apparere, D.Cæſarē omne ius,& omne dominium à ſe prorſus abdicaſſe;quod quidē ſua detur ex pacto affrancandi ibidem appoſito, & interim ſoluendi certam annuam penſionē, quę conceſſio reuera dicitur venditio,ex dec. Mant.198.n.28.adeo quod liuellus ille debetur ratione precij ſoluendi tempore affrancationis, non autem intuitu alicuius iuris realis. Hocq; comprobatur ēt;quia onus ſoluendi decimas fuit impoſitū ſubinueſtito. Hoc inſuper addito,quod filij D.Federici ſubinueſtiti,tam quam vaſalli domini mediati,medio D.Cæſaris inueſtientis eorum patrui, & tutoris inueſtituram terrarum controuerſarum a domino directi ſuſceperunt; quæ omnia indicare videndentur nullas reliquias iuris realis remanſiſſe apud primum inueſtitum ſubinueſtientem ex Soc.conſ.256.in 2.& conſ.96. in 3. & conſequenter nulla licentia requirebatur ipſius D. Cæſaris, &c.

10 Reſpondetur tamen,hoc eſſe abſolutum,quę pè dari caſum in iure communi, quo vaſallus poteſt feudum concedere alteri in emphyteuſim,cum licentia dñi,vt per Roſen.de feud. c, 9.concluſ.7.Intriglio.de feud.centur.2.art.5 nu.30.& ſeq.& ſine licentia vni ex comprehēſis in inueſtitura, vt ſupra dictum eſt.Quo fit,vt reliquum ſit videre,an iſtud tertium motiuum procedat in præſenti facti ſpecie, & breuiter dico,quod non:quia D.Cęſar vaſallus,& inueſtitus de feudo non alienauit abſolutè,& explicitè feudum,ſed illud in emphyteuſim conceſſit fratri;quo in caſu, ſicut D.Cæſar recognoſcebat Ill.D. Curię ſoluendo ei decimam con ſuetam,ita D.Federicus ſubinueſtitus recognouit D.Cæſarē primum inueſtitum, & illi ſoluit penſionem conuentam; & ſicuti Illuſtr. Dom. Curiæ dicebatur dominus primi inueſtiti, ita primus inueſtitus dicitur dominus reſpectu ſubinueſtiti, ab eo. Quo fit, vt licet Dominus Cæſar primus inueſtitus tranſtulerit vtile dominiū in ſecūdum, attamen adhuc penes eum remanſerunt reliquiæ quædam ipſius vtilis dominij, & conſequenter ſecundus tenebatur requirere aſſenſum primi inueſtiti in alienatione

per

Digitized by Google

per eum facta de re in emphyteuſim accepta, vt clare poſt Socin. & alios luculenter declarat Menoch.conſil.226.num.184.verſic.non obſtat quintum argumentum,vſq; nu.188.vbi optimè diſtinguit caſum alienationis, in quo acquirens recognoſcit in dominum primū do minum directi, non autem vaſallum alienantē à caſū ſubinueſtituræ factæ per ipſum vaſallū ſubemphyteuticando feudum alteri ſub certo canone ſibi ſoluendo:quia in hoc ſecundo caſu ſubinueſtiens habet ius expellendi ſubinueſtitum,in caſum canonis non ſoluti, & ita retinet reliquias iuris realis apud ſe,quæ nominantur dominium ſubalternum, vt poſt Ioā. Fabr. & alios clarè diſtinguit Corbul. de caduc. ob non ſolut.cano. ampliat.20. & ampliat. 24. in rubr.de caduc.ob alien. quibus in locis colli-

11 gitur, † aliud eſſe, quod inueſtitus alienet de conſenſu domini directi;aliud eſſe, quod ſubinueſtiat alterum ſub certo canone.Idem Menoch.libr.3.præſumpt.102.num.22.cum quibus concordat Amad. de Ponte de Laudem. quæſt.24.colum.mihi 9.verſic.ad rem redeundo ; idem videmus in vaſallo ſubinfeudante feudum alteri, quod ſcilicet apud ſubinfeudātem remanet dominium ſubalternum, & reliquæ prioris vtilis dominij,vt diffusè docet D. Sur.conſ.210.n.43.& ſeq. quia reperitur dominium vtile ſuperius,& inferius : late Meno. d.conſil.226.nume. 179.& ſequ.Prędictaque eo fortius militant in præſenti caſu,in quo ſub conceſſio in emphyteuſim fuit facta in perſonam comprehenſam in antiqua inueſtitura ; vt aduertit Amade.d.quæſt.24. col.11. in princ. verſic.nunquid autem,& colum.12. verſic. in his igitur caſibus.

Nec quicquam facit pactum affrancandi,
12 cum ſit compatibile,& proprium ipſius contractus emphyteotici : vt latis colligitur ex traditis per Corbul.de caduc.ob non ſolut.cano. limit. 38. nam contractus emphyteuſis propriè dicitur, quamuis ſit reſolubilis per Francationem cum pecunijs, ante tamen ſecutam affrancationem , licet ſecuta affrancatione tranſeat in emptionem.Peregr.conſ.12.num.3.4. in 2. & tota die celebrantur contractus emphyteuſis cum pacto affrancandi,& cōuenitur de certa penſione ſoluenda inueſtienti , & tamen locus eſt commiſso in caſum non ſoluti canonis alienationis ſine licentia , & cætera id genus : vnde ſequitur per tale pactum affrancandi , & ſoluendi annuam penſionem,non excludi qualitatem emphyteuticariam,ſicuti nec quicquā alterat onus ſoluendi decimas: quia pacta ſunt ſeruanda, & hoc pactum eſt accidentale , non mutans naturam , nec ſubſtantiam contractus emphyteotici,& hoc in iure eſt clariſſimum.

Quarto dubitabatur ex eo,quod cadens ab inueſtitura,nō cadit à pacto affrancandi. Burſ. conſ.60.n.30. Ideo poteſt emptor nouiſſimus vna cum filio ſubinueſtiri per affrancationem ſe liberare à prætenſo commiſſo.

13 Reſpondetur, quod ſtante correſpectiuitate pacti cum ipſomet contractu emphyteuſis , cadens ab vno,dicitur excluſus ab alio: videatur Corbul.de caduc.ob non ſolu.cano.limit. 38.qui luculenter ſatisfacit obiecto, Concordant D.Surd.conſ.106.nume.35.& Mandel. conſ.212.nu.3.

Quintò loco dicebatur,terras iſtas dici deuolutas Illuſtr. Domino directi , non conſtito de licentia ab ipſo Illuſtriſſimo obtenta per D.Cæſarem ſubinueſtientem fratrem.

Reſpondetur enim , vt ſupra dictum eſt in reſponſione ſecundi dubij, licitum fuiſſe Domino Cæſari ſubinueſtire fratrem comprehenſum in antiqua inueſtitura,inſcio domino:quia hoc in caſu ceſſat ratio prohibitiua alienationis, ibi dixi , non tepeto : hoc ſolum addito,
14 quod per alienationem factam in remotiorem comprehenſum , ceſſat intereſſe domini, & ideo caſu , quo nulla fortaſſe reputetur dicta ſubinueſtitura , attamen talis nullitas pō teſt ſolum allegari à proximioribus, non à domino primo directi, nec ab alia perſona : quia bona conceſſa tali in caſu ſpectant ad proximiores, non ad dominum ; vt abundè probat Cephal.conſilio 27.numero 9. 10. 14. 15. ſicuti etiam per caducitatem incurſam a ſubinueſtito , bona ipſa vadunt ad dominum mediatum ſubinueſtientem . Burſat. conſilio 91. numero 2. Menoch. in puncto conſilio 226. in quinto dubio; & conſilio 338. numero 14. Quinimo, ſi alienatio fiat in extraneum , feudum paternum non aperitur domino , ſed agnatis . Dominus Surdus conſilio 351. numero 50.

Sexto conſiderabatur, quod ſtatutum noſtrum præcitatum fuit introductum ad fauorem domini directi , vt commoneretur reſpectu prælationis in caſum alienationis ; quæ ratio æque militat, quando fit tranſlatio bonorum titulo oneroſo in remotiorem comprehenſum, cum remotior cenſeatur extraneus. Dominus Surd. conſilio 308. numero 20. vbi conſiderat, quod remotior dicitur habere feudum ex noua cauſa, non autem ex ordine , & cauſa inueſtituræ, & feudum nouum dici .

15 Reſpondetur tamen,remotiorem cēſeri extraneum,& conceſſionem nouam non ſimpliciter,& abſolutè,ſed ſecundum,quid,ac in parte tantum:nō (inquam) eſt inconueniens,vt vnū, & idem feudum,quoad aliqua,ſit nouum,& in cæteris remaneat antiquū , ſicuti quoad certas perſonas habeatur pro nouo , & quoad alias

antiquum perſiſtat. Quo fit, vt in pręſenti caſu licentia domini non fuerit neceſſaria in alienatione facta io comprehẽſum remotiorem, quia agitur de feudo antiquo applicabili ſaltem in potentia ipſi remotiori comprehenſo, licet reſpectu ſucceſſionis cauſatę ex noua cauſa, & conceſſione, nouum reputetur, adeo quod in parte retinet antiquam ſuam naturam, & in parte nouam, vt diffusè declarat idem Dominus Surd. in pręcitato conſil. 308. nume. 33. vſque 36. & conſil. 427. numer. 50. & conſil. 426. numero 12.

Reſpondetur ſecundo, ſtatutum illud non poſſe procedere in ſubinueſtiente, quia ſaperet incompatibilitatem, & quandam indecentiam, ſeu confuſionem: ſiquidem abſonum eſſet, quod vaſallus, qui recognoſcit dominum directi, ab eodem de eademmet re recognoſceretur; & vtrobique deberetur reuerentia reciproca, & priuatio hinc inde poſſet cauſari vnico ictu.

16 Reſpondetur tertio, ex curſu decennij pręſumi interueniſſe ſolemnitatem monitionis, vel denunciationis. Magon. deciſ. Floren. 26. num. 15. Multo fortius igitur per curſum annorum 30. & vltra, vt in hac facti ſpecie.

17 Reſpondetur quarto, † quod cum Illuſtriſſimus dominus directi cõceſſerit licentiam ſubinueſtitis in emphyteuſim de feudo per ipſumet Illuſtriſſimum dominum alias cõceſſo ſubinueſtienti, alienandi dictum feudum ſubemphyteuticatum, dicitur renũtiaſſe iuri ſuæ prælationis; ſicuti diceretur etiam illi renuntiaſſe, ac conſenſum præſtitiſſe, ſi canonem, vel decimam annualem recepiſſet. Grat. conſ. 121. nu. 10. 11. in 2.

18 Reſpondetur quinto, ſtatuti forma non ſeruata, illico cauſari contractus, & ſubinueſtituræ nullitatem, vt dicitur in fine ſtatuti, & concordat Sola in antiq. conſtit. Pedemon. titulo de feud. decret. Blancæ. par. 3. gloſſ. vnic. num. 11. 12. Quæ nullitas cedit commodo proximiorum vocatorum, quibus debent hoc in caſu reſtitui terræ vna cum fructibus perceptis à die ſubinueſtituræ nullæ citra, prout fieri ſolet in iudicio nullitatis. Rimin. iun. conſ. 233. nu. 64. & ſeq. & 333. numer. 19. Borgni. deciſ. 27. numer. 67. & deciſ. 45. numer. 69. & ſequent. part. 1.

19 Tollitur etiam illud, nempe appellatione domini intelligi tantum de directo, ratione potioris ſignificatus. dec. Mant. 288. num. 15. Quia imo contrarium eſt verius, vt veniat etiam vtilis, vt in d. deciſ. num. 16. & præcipuè in materia ſtatuti Rubr. Qualiter inueſtitus ad affictum, & io præſenti caſu, vbi in vtroque militat eadem ratio, & in puncto ita cenſuit Menoch. conſil. 226. num. 176. & ſeq. Nec eſt no-

20 uum, ſtatuta declarari, ſuppleri, & interpretari ſecundum iuris communis diſpoſitionem, iuribus notis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Creditores actione reali dicuntur creditores abuſiui & improprij.

2 Statuta ſunt proprie accipienda.

3 Hypothecans rem ſuam, non dicitur debitor, & quare ſed contra, num. 29.

4 Ordo quis eſt odioſus, & iuris communis correctorius ſtrictè eſt interpretandus.

5 Statutum loquens de creditoribus. et per verba vniuerſalia non comprehendit creditores reales, ſeu hypothecarios. & ratio num. ſeq. ſed contra, num. 9. ac de communi num. 24.

7 Appellatione creditoris non venit dominus rei

8 Creditor emens rem ſibi obligatam, cenſetur potius emere vt ius ſuum conſeruet quam vt dominium acquirat.

10 Proprietas terminis dignoſcitur ex indefinito ſermone legislatoris.

11 Sermo indefinitus æquipollet vniuerſali de proprietate ſermonis in diſpoſitione negatiua.

12 Ratio vbi vnica tantum reddi poteſt, illa habetur pro expreſſa, & num. 31.

13 Dictio (Aliquorum) importat vniuerſalitatem.

14 Statuta ſunt interpretanda ne ſtatuentes mereantur reprehenſionem, & ſtatuta ſunt ludibrio.

15 Creditores qui ſint.

16 Dictio (quacunque) omnia vniuerſaliter comprehendit, etiam ea, quæ alias non comprehenderentur, & quæ ſpeciali indigent mentione, numer ſequen.

18 l. Creditores de verb ſignif. ponderatur.

19 Perſecutio infertur in rem, vel in perſonam rei perſequendæ gratia.

20 Actionis definitio.

21 Correlatiua eodem iure cenſentur vt diſpoſitum in vno cenſeatur diſpoſitum in altero.

22 Verbum (debitores) omnem omnino actionem complectitur.

23 Dictio (omnino) nullam patitur reſtrictionem.

25 Alex. in l. 1. numer. 50. ff. ſi cert. petat. reprobatur.

26 Text. in l. Ait. §. ſi debitorem ff. Quæ in fraud. credit. procedit etiam in debitore obligato actione reali.

27 Debitor qui dicatur.

28 Ius vbicunque ſine obligatione reperitur, dicitur ius reale, vbi vero ſolummodo reperitur in obligatione dicitur perſonale.

Sa-

29 *Salic in l. 1. num. 14 ff ſi cert. petat. reprehenditur.*
30 *Credere quid ſit.*
32 *Statutum correctorium iuris communis comprehendit omnes caſus etiam vltra expreſſos ratione abſurdi euitandi, & ne diſpoſitio reddatur illuſoria*
33 *Creditores hypothecarij ſaltem large ex communi vſu loquendi creditores appellantur.*
34 *Statutum correctorium complectitur omnes caſus etiam improprios, dum tamen contentos in vſu communi loquendi.*
35 *Statutum correctorium loquens in vno, militat etiam in alio vbi illa in nomine conueniant & eadem militet ratio.*
36 *Gabriel. conſ. 8. nu. 13. in 1. redarguitur.*
37 *Res propria, ſeu mea, & res mihi debita ſatis inter ſe differunt & ratio num. 40.*
38 *Statutum loquens de creditoribus limitatur in vendicante rem propriam ab alio poſſeſſam.*
39 *Tex. in l. Aurelius §. Mauia. ff. de lib. leg. ponderatur.*
41 *Vendicatio dicitur quid incompatibile cum hypothecaria, & quare.*

ARGVMENTVM.

An Ordo Ducalis, quo cauetur, quod forenſibus non ſatisfiat in bonis ſubhaſtatis pro intereſſe Cameræ, militet etiam in creditoribus hypothecarijs.

CONSILIVM XLIII.

Actiones meæ a Domino.

FVit propoſita quęſtio, An ordo ducalis dictans, quod forenſibus non ſatisfiat in bonis ſubhaſtatis pro intereſſe Cameræ, militet in creditoribus hypothecarijs.

Et non militare plura ſuadent, Primo, quia
1 † creditores actione reali nõ ſunt proprij, ſed abuſiui creditores §. 1. Inſt. de actio. ibi † qui nullo iure obligatus eſt) vbi glo. Iaſ. & alij, & notant Doct. in l. 1. ff. ſi cert. petat. Ergo non comprehenduntur in ſtatuto, vel ordine propriè, (non autem impropriè intelligendo) ex
2 quo ſtatuta † ſunt propriè accipienda, iuribus vulgaribus.

3 Secundo facit, quod hypothecans † rem ſuam debitor dici nõ poteſt, ex quo reali actione tenetur. Salic. in l. 1. nume. 14. ff. ſi cert. pet. idem ait Corn. conſil. 238. numero 13. in 4. dum vult, quod ille, qui poteſt conuenire, vel conueniri actione reali, vt eſt petitio hæreditatis, creditor, & debitor propriè non ſit.

4 Tertio, talis ordo † eſt odioſus, ac damnoſus creditoribus exteris, ac correctorius iuris communis, & conſequenter ſtrictè interpretãdus, vnde ſufficit, vt in aliquo etiam minimo deroget iuri communi; merito igitur debet intelligi, vt liget ſolos creditores perſonales, ꝓprios creditores, ac ſub verborũ proprietate, & communi vſu comprehenſos, non autem creditores improprios, vt in ſpecie arguit in materia Gabr. conſ. 8. num. 7. 8. in 1.

5 Quarto, quod ſtatutum † loquens de creditoribus, etiam per verba vniuerſalia, non comprehendat creditores reales, ſeu hypothecarios, poſt Bal. Alex. Calcan. Feli. Balb. & alios firmat Gabr. d. conſ. 8. num. 13. in 1. & de communi teſtatur. Alex. in l. 1. nu. 50. ff. ſi cert. pet.
6 Ratio † eſt, ſecundum Gabr. d. nu. 13. quia conuentus actione reali non conuenitur vt debitor, ſed vt poſſeſſor, nec actor petit, vt creditor, ſed tanquam dominus rem ſuam. Hinc di-
7 citur quòd † appellatione creditoris non venit dominus rei, Magon. dec. Flor. 79. nume. 1.
8 Alibi habetur, creditorem † ementem rem ſibi obligatam cẽſeri potius emere, vt ius ſuum conſeruet, quàm vt dominium acquirat. Fran. dec. 450. num. 3.

Contrarium tamen verius arbitror ex pluribus.

9 Primo, quia ordo † indefinitè loquitur de creditoribus: ergo etiam comprehendit hypothecarios, vt probatur ex l. 1. in princ. ff. pigno. & in §. creditor. vbi glo. Inſt. quib. mod. re con
10 trah. oblig. nam proprietas ſermonis † dignoſcitur ex indefinito ſermone legiſlatoris: ideò cum ſtatuentes indefinitè mentionem fecerint de creditoribus, omnes creditores, etiam hypothecarios, vti proprios creditores comprehendiſſe dicuntur, vt in terminis tradit videndus Mandel. conſil. 585. numer. 25. & ve-
11 rè, † cum ſimus in diſpoſitione negatiua, ibi (nullo modo &c.) ſermo indefinitus æquipollet vniuerſali de proprietate ſermonis, gloſ. & Fulgoſ. in l. Iuriſgentium §. ſed ſi fraudandi ff. pact. Dec. conſil. 3. numer. 5. Rubr. Alex. conſil. 51. numer. 5. Gom. Inſt. de actio. in princip. numero 71.

Secundo cõſidero, præfatum ordinem fuiſſe promulgatum pro vtilitate Cameræ Principis, ne exteri creditores in illius pręiudiciũ bona in ſtatu degentia detineant, & iſta fuit
12 † vnica, ac ſingularis ratio Principis ordinantis, ad quam fuit motus ad ordinis editionem, quę ratio ęquè conuenit creditoribus hypothecarijs, ſicut & perſonalibus, cùm diuerſa ratio inter eos reddi nequeat, ergo, &c. ita Mandel. dicto conſ. 585. n. 28. verſi. item tertio ad hoc facit, & numer. 36. verſicu. & mouentur

pręー

Digitized by Google

prædicti Doctores. Boui.de ſtatut. verb. præ-
ſcript.glo.23.num.11.

Tertio, Aduertendum eſt, ordinem iſtum
fore ſeruandum in quibuſcumque cauſis ſub-
haſtationum bonorum aliquorum debitorum
Principis, tam vigore condemnationis, quàm
etiam ex quacunque alia cauſa, etiam confi-
ſcationis &c. Modò cum ordo in omnib. præ
dictis iuditijs, & omnium debitorum, (quia il
13 la dictio † (aliquorum) importat vniuerſali-
tatem, Beci.conſil.12. numer.65. Pedro. con-
ſil.39.num.51.) debeat ſeruari, ergo etiam in
iuditijs, & creditorib. hypothecarijs, quia in
huiuſmodi iudicijs, etiam hypothecarij credi-
tores ſolent comparere: quinimo poteſt dari
caſus, quòd in aliquo ſimili iudicio omnes cõ
parentes ſint creditores hypothecarij: quo in
caſu, ſi non comprehenderentur in ordine, vti
que ipſi ordini non diceretur ſatisfactum; & eſ
ſet diſpoſitio imperfecta, & ordo perplexus re
14 maneret: at ſtatuta † debent taliter interpre-
tari, ne ſtatuentes mereanter reprehenſionem,
& ſtatuta ſtent ludibrio. Socin.conſ.63.nume.
13.colum. penultima, in primo. Mandel. di-
cto conſil.585.numer.34. & 36. verſicu. po-
ſtremo pro iſta opinione: addo in propoſito
iſto Boui.de ſtatut.vrb.præſcript. gloſ.23.nu-
mero 11. videndus, quia optimè loquitur in
materia.

Quarto, Reſoluitur quæſtio ex eo, quod iu-
15 re cauetur; creditores † accipiendos eſſe eos,
quibus debetur ex quacumq; actione, vel per-
ſecutione: iſta ſunt verba formalia tex.in l.Cre
ditores ff. verb.ſignific. Pondero enim dictio-
16 nem illam † (quacumq;) omnia comprehẽ-
dentem vniuerſaliter, etiam ea, quæ alias non
comprehenderentur, Dec.conſ.529. nume.2.
& conſil.599.num.2. Decia conſ.3.nu.134. in
1. Pedro.conſil.6.num.50. & conſ.32. nu.133.
17 & quæ † ſpeciali indigent mentione. Socin.
conſil.3.nume.23.in 3. Aſin.in praxi in princi
pio.§.7.nu.10. ergò etiam comprehendit cre-
ditores reales, Hocq; indubitate probatur ex
18 dicta l.Creditores, † quatenus in ea non dici
tur ſolum, creditores eos dici, quibus debetur
ex quacumq; actione; ſed ſubiungitur, vel per
ſecutione, ergo etiam actione reali: quia perſe
29 cutio † infertur in rem, vel in perſonã rei per-
ſequendæ gratia, tex. apertus in l.Actio in per
ſonam ff.actio.& oblig. Confirmatur hoc, quia
20 actio † definitur, vt ſit ius perſequendi in iu-
ditio, quod ſibi debetur. Inſt.de actio.in princ.
Modò ſi perſecutio rem concernit, vel perſo-
nam intuitu rei, vt dixi, ſequitur, actionem æ-
què propriè conuenire reali ſicuti perſonali,
& applicari æqualiter omnibus creditoribus,
iuxta dictam l.Creditores, qua diſponitur, il-
los dici creditores, quib. debetur ex quacũq;
actione, vel perſecutione; Addatur etiam pro
corroboratione prædictorum, quod correlati-
21 ua † eodem iure cenſentur taliter, quod diſpo
ſitum in vno, cenſetur diſpoſitum in altero, l.
fin.ff.acceptil.l.emptor ff.reſcind.vendit. Ca-
ball.millel.354. Gabr.tit.de legib. concluſ.3.
Magon.dec.Luca.58.n.7. Sed habetur, quod
22 verbum † (debitores) omnem omnino actio
nem comprehendit: iſta ſunt verba tex.in l.Pe
cuniæ §.hoc verbum ff. verb.ſignif.& ponde-
ro, quod vltra verbum (omnem) adeſt dictio
23 illa † (omninò) quæ nullam patitur reſtrictio
nem. Meno.conſ.2.nu.256. & omnem caſum
comprehendit. Ceph.conſ.153.n.33. Cũ ergo
verbum (debitores,) indiſtinctè omnes com-
prehendat, merito idem dicendum in verbo,
(Creditores.)

Quinto, ita in terminis ſtatuti loquentis de
24 creditoribus, † vt etiam reales creditores con
tineat, diffusè declinando contraria, probat
Niger.in l.1.num.84.ff.ſi cert.pet. Aſin.de exe
cut.fol.160.c.62. Alciat.in dicta l.Creditores
ff.verb.ſignific. Boui.de ſtatut. vrb. præſcript.
gloſ.23.nume.11. latè Gomeſ.Inſt. de actio. in
princ.nume.69. Mandel. dicto conſil.585. ex
quibus videtur, iſtam eſſe communem ſenten
25 tiam, quicquid dixerit † Alexan. in dicta l.1.
nume.50.ff.ſi cert.pet. Quinimo ipſemet Ale-
xand. approbauit ſententiam iſtam in conſilio
26 64.num.3.in 3. quatenus † concludit, tex.in l.
Ait.§.ſi debitorem.ff.quæ in fraud.credit. pro
cedere etiam in debitore obligato actione
reali.

Contraria non obſtant, quia ex præalle-
gatis ſatis conſtat, nullam vim facere, ſed ta
men placet etiam illis ſigillatim reſpondere.

Ad primum ergo reſpondetur, tex.in §.1.In
ſtit.de actio.non obſtare, quia conceditur, de-
bitorem hypothecarium non eſſe obligatum,
non tamen per hoc ſequitur, quin dicatur de-
bitor, ex quo res ab illo inuito auferri poteſt,
27 quia † debitor dicitur is, a quo inuito res po-
teſt extorqueri, dec.Mant.283.nume.2.tex.in
l.Debitor ff.verb.ſignif. Et ita non dicitur ob
ligatus reſpectu perſonæ, ſed reſpectu rei, vel
bonorum: ita Niger.in dicta l.1.num.84. Aſin.
dicto cap.62.num.10. latè Neguſ.de pignor.
1. membr. primæ partis num.3. hic conuenit,
quod dixi, nempè perſecutionem dari in rem,
vel in perſonam rei gratia; & ita probatur in
actione reali, nullam haberi rationem perſo-
næ, niſi contemplatione, ac intuitu rei debitæ,
vnde negari nequit, quin debitor realis non
dicatur debitor reſpectu rei, quæ ab illo inui-
to per creditorem auferri poteſt; & conſequẽ-
ter dicitur verus, non abuſiuus creditor: quia
nulla ratio improprietatis creditori reali ap-
plicari nequit, vt patet ex ſupra, & infra dictis,

Con-

Conuenit etiam prædictis dictum Bal. in l. Si
certis annis col. 1. C. pact. dicentis, quod vbi-
28 cumq; † reperitur ius ſinè obligatione, dici-
tur ius reale, vbi verò ius ſolummodo reperi-
tur in obligatione, dicitur perſonale, ſequitur
Iaſ. in Rubrica. C. inoffi. teſtam. num. 1. & in §.
omnium. nume. 4. Inſt. de actio. Gomeſ. in §. 1.
num. 13. 14. Inſtit. eo. tit.
29 Ad ſecundum reſpondetur, Salicetum po-
tuiſſe melius loqui, ſiquidem cum res à debi-
tore hypothecaria actione inuito exigi poteſt
merito debitor reputatur. Niger. d. numer. 84.
Aſin. d. cap. 62. nume. 11. Addatur quod credi-
tor dicitur ſequi fidem ſui debitoris hypothe-
30 carij: nam cuicumque † rei aſſentiamur alie-
nam fidem ſequuti, mox recepturi, credere di
cimur, l. 1. ante fin. ff. ſi cert. pet. ergò ille dici-
tur verus creditor, & iſte eſt verus debitor, vt
aduertit in ſpecie contra Salicetum Bologni.
in rubrica. ff. ſi cert. petat. num. 23. Aſin. d. cap.
62. nume. 11.
Ad tertium reſpondetur, negari credito-
res reales nuncupari improprios creditores,
imò proprios eſſe ſupra probauimus, maxi-
mè in propoſito d. ordinis; ergo in illo com-
prehenduntur.
31 Reſpondetur ſecundò, imò † ſtatutum cor
rectorium comprehendere alios caſus, quan-
do ratio expreſſa in ſtatuto, vel tacita, quæ ta
men in ſtatuto vnicè poteſt aſſignari, æquè mi-
litat in caſu comprehenſo, ſicut in expreſſo, ita
poſt alios habetur per Gallin. de verb. ſignific.
libr. 6. cap. 8. & 9. prout in caſu iſto, vbi ratio
vtilitatis Cameræ in omnibus creditoribus
forenſibus cuiuſcumque generis æqualiter
procedit.
32 Reſpondetur tertio, † ratione abſurdi vitā-
di, & ne diſpoſitio reddatur illuſoria, ſtatutum
correctorium iuris communis comprehende-
re omnes caſus, etiam vltra expreſſos, idem
Gallin. d. lib. 6. nu. 1. vſq; 10. Sed ſic eſt, quòd
ſequeretur abſurdum, & illuſio ordinis, niſi cre
ditores exteri hypothecarij comprehenderen
tur, vt dixi, ergo, &c.
33 Reſpondetur quarto, Creditores † hypo-
thecarios ſaltem largè ex communi vſu loquē
di appellari creditores, Niger. & Aſin. vbi ſu-
pra. Docto. in l. 1. ff. ſi cer. petat. nec hoc negat
Gabr. d. conſil. 8. quia creditor ille dicitur, qui
ab alio inuito creditum, ſeu debitum reſpecti
34 uè poteſt extorquere: At ſtatutum † correcto-
rium comprehendit omnes caſus, etiam impro
prios, dùm tamen contentos in vſu communi
loquendi, Gallin. d. libr. 6. cap. 20. & quando
35 duo † conueniunt in nomine, ſaltem latè, &
impropriè ſumpto vocabulo, ſi in vtroque mi
litat eadem ratio, tunc ſtatutum etiam corre-
ctorium, loquens in vno, militat in alio, Negu.
de pignor. 1. membr. 2. part. numer. 9. vbi alios
adducit. vnde ſequitur, quod cum creditor hy
pothecarius (ſaltem impropriè largo ſumpto
vocabulo) dicatur creditor, nec detur ratio di
uerſitatis in propoſito noſtro inter illum, & cre
ditorem perſonalem, ſtatutum loquens de cre
ditore, comprehendit hypothecarium.
36 Ad quartum reſpondetur, Gabrielem † cō-
fundere terminos, (dictum ſit pace tanti viri:)
37 Quia † aliud eſt res propria, ſeù mea, aliud eſt
res mihi debita, gloſſ. in Clement. Auditor
verſicul. debitum de reſcript. Roman. conſil.
195. numero 2. & conſil. 201. numer. 3. Boui.
dicta gloſſ. 23. numero 10. Statutum igitur
38 prædictum † non procedit in petente rem
ſuam, ſed benè in petente rem ſibi debi-
tam; & conſequenter limitatur in vendicante
rem propriam ab alio poſſeſſam, non in credi-
tore petente rem ſibi obligatam: vnde & ſi
ſtatutum non militet in rei vendicatione, atta-
men non ſequitur, quod non procedat in alia
actione reali, in qua non ſuum, ſed ſibi debitū
petitur; Si quidem Gabr. & omnes per eum
39 allegati, fundant ſe in tex. l. † Aurelius §. me-
uia ff. lib. leg. vbi colligitur, quod in generali
liberatione non continentur ea, quæ poſſunt
vendicari, per ea verba ibi (quę pupillæ eſſet)
ſed benè in tali liberatione venit res ſibimet
teſtatori debita, vt exponit glo. ibi, verſic. pu-
pillæ, meritò Bal. à Gabr. citatus in l. cùm ne-
ceſſitatem num. 2. C. fideicom. dixit, teſtatore
legante liberationem omnibus creditoribus,
non intelligi legatam liberationem poſſidenti
bus res teſtatoris: & ita tex. gloſ. Bald. & ſequa
ces, nempè Felin. & Balb. de quibus infra lo-
quuntur in vendicante rem ſuam, non in petē
te rem ſibi debitam, Hæc inquàm valdè diffe-
40 runt, † quia in primo caſu competit rei vendi
catio, in 2. actio hypothecaria: quia nil aliud
eſt hypotheca, quam rerum obligatio, Neguſ.
de pignor. 1. membr. 1. part. num. 2. 3. & 4. & in
primo actor dicitur dominus, in ſecundo dici
tur creditor; in primo reus dicitur poſſeſſor, in
ſecundo reus debitor appellatur; Quinimo vē
41 dicatio † dicitur quid incompatibile cum hy
pothecaria: quia uendicatio ſupponit domi-
nium rei, quod eſt totaliter alienum ab hypo-
theca: quia hypotheca nō cadit in re propria,
dec. Mant. 97. num. 6. cum res mea non poſſit
mihi hypothecari. l. Neque pignus ff. regu. iur.
nec res aliena poteſt obligari, l. Rem alienam
ff. contrah. empr. & hoc vltra Neguſ. conſide-
rat. Franc. dec. 506. num. 12. 13. Quare conclu
dendum eſt ſtatutum loquens de creditorib.
non procedere in petente rem propriam, ſed
bene habere locum in petente rem ſibi debi-
tam, vel hypothecatā, & ita procedere in cre-
ditoribus realibus, non in dominis rerum, &
con-

conſequenter militare contra debitores actio
ne reali,licet non contra poſſeſſores rei alienę
conuentos rei uendicatione, quia aliud eſt eſ-
ſe meum,aliud eſt eſſe mihi debitum, vt etiam
poſt prædictos in terminis ſimilis ſtatuti aduer
tit Felin.citatus à Gabr.in c.quoniam.n.6. ex.
de præſcript.Bal.de præſcript.in a.part.tertię
part.prin.q.14.nu.10.Boui.d.glo.23.num.10.
& 11. Laus Deo.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum inter liberos habet clauſulam dero
gatoriam a lege ſubintellectum ad teſtamenta
ſequentia, niſi teſtator declaret explicite nolle
primum teſtamentum valere.*

2 *Par in parem non habet priuilegium.*

3 *Reuocatoria ſolennitas in teſtamento inter libe-
ros non eſt inducta fauore liberorum,ſed fauo-
re conſeruandi iudicij paterni.*

4 *Teſtamenti fauore ea ſemper ſumenda eſt inter-
pretatio,qua ſuſtinetur etiam contra filios.*

5 *Actus primus prohibitiuus attenditur quando
ſunt diuerſi actus,ſecus quando fauores & pri
uilegia concurrunt ſuper vno, & eodem actu.*

6 *Filij quandocunque inæqualius inſtituuntur in
ſecundo teſtamento quam in primo, ſecundum
non attenditur.*

7 *Teſtamentum ſemel approbatum non poteſt am-
plius reprobari.*

8 *Approbatio tacita teſtamenti reſultans ex aditio
ne hereditatis filio præiudicium non affert abſ-
que expreſſa teſtamenti approbatione in omni-
bus, & per omnia.*

9 *Renuntiatio eſt ſtricti iuris,& trahitur ſolum ad
expreſſa.*

10 *In teſtamento inter liberos interpretatio fieri de
bet per quam inducatur æqualitas ad euitan-
dam inuidiam.*

ARGVMENTVM.

Teſtamentum inter liberos habet dero-
gatoriam clauſulam à lege ſubintelle-
ctam ad ſequentia teſtamenta etiam
inter liberos.

Et quale ex duobus teſtamentis inter
liberos præualcat.

CONSILIVM XLIV.

Actiones meæ à Domino.

IN propoſito articulo arbitror ſtan-
dum eſſe teſtamento ſolemni aliàs
inter liberos condito per quõdam
Dominum Gabrielem Galiardum,
nulla habita ratione ſcedulæ in actis produ-
ctæ,iuxta cuius ſeriem, abundatiori tamen cor
de,nonnulli teſtes depoſuerunt,etiam extra ar
ticulata.

Siquidem nullibi patet,nec in ſcedula,nec
in teſtium diſpoſitionibus, ipſum teſtatorem
reuocaſſe primum teſtamentum conditum in-
1 ter liberos,quod erat neceſſarium, quia teſta-
mentum inter liberos habet clauſulam dero-
gatoriam à lege ſubintellectam ad teſtamenta
ſequentia,& idcirco iure fuit cautum,vt teſta-
mentum ſubſequens ſimpliciter celebratum
nequaquam antecedenti teſtamento inter libe
ros dicatur derogaſſe,niſi teſtator declaret, ſe
nolle primum teſtamẽtum valere: tex.in auth.
hoc inter liberos, ibi (declaret,ſe nolle teſta-
mentum valere.) C. teſta. quæ declaratio non
debet eſſe implicita, vel virtualiter inſerta in
verbis generalibus,vel indefinitis,ſed requiri
tur,vt ſit ſpecifica,& explicita,aperta, & ver-
bis claris concepta,vt dicitur in auth.de teſta.
Imperfect.§.& ſiquidem.ibi (hoc enim conce
dimus ei agere hoc ipſum expreſſim ſignifican
tem ſub præſentia teſtium) & ita declarat glo.
in d.auth.hoc inter liberos,verb.valere,dicẽs,
non ſufficere vt fiat ſecundum teſtamentum,
niſi in ipſo ſecundo dicatur (non obſtante pri
mo, quod nolo valere) & ideo dixit ibidem
Bal.quod talis declaratio reuocatoria antece-
dentis teſtamenti inter liberos adeo debet no
tificari per diſponentem,quòd intellectus non
laboret in intelligendo,ſed ſpecificè pateat ex
verbis(omni dubitatione remota) & ita com-
muniter tradunt Caſtr,Corn.Iaſ.& alij in d.au
then.hoc inter liberos.Natta ibidem.q.15.nu.
21.ſequitur Franc.dec.204.nu.33.& 34.Sim.
Pret.de interpret.vlt.volun.fol.462. num.28.
29.vbi plures adducit optimè hanc concluſio
nem firmantes, quibus addo Burſ. conſil.307.
numer.66.qui & ipſe plures alios commemo-
rat:late Rimin.iun.conſil.235.num.13. & nu-
me.85.& 86.& poſt alios idem tuetur Borgni.
dec.27.num.66.par.1.Hinc dicunt Doct.teſta
torem debere dicere,non obſtante quocumq;
alio teſtamento per me facto,etiam inter libe-
ros,vt docet Caſtr.in d.auth. hoc inter, quem
alij ſequuntur ibidem.Ruin.conſ.86.num.13.
in 3.Rimin.iun.conſ.235.n.19. Pret.d.f.362.
nu.28.Idq; confirmatur ex eo, quod ſi in prio
ri teſtamẽto inter liberos fuerit inſerta expreſ
ſa clauſula derogatoria ad ſequentia, debet e-
tiam fieri mentio ipſius clauſulæ,nec ſat eſt ta-
li in caſu dicere) non obſtante teſtamento in-
ter liberos antea condito) niſi etiam addatur
(nec etiam obſtante clauſula derogatoria) vt
poſt plurimos tradit Viui.dec.292.num.3. Ri
min.iun.conſ.278.num.68.Meno.diffusè con
ſil.170.num.2.Franc.dec.349.colum.1.Botta
conſ.104.num.35.& ſeq.vbi loquitur de duo
con-

Digitized by Google

bus teſtamentis inter liberos conditis.

Nec dicatur, præfatam concluſionem mili-
tare tantummodo, quando in ſecundo teſtamẽ
to fuerunt inſtituti extranei: Tunc enim requi-
ritur ſpecifica derogatio præcedentis teſtamẽ
ti inter liberos, ſecus ſi in ſecundo fuerint etiã
filij ipſius teſtatoris inſtituti: tunc enim non re
quiritur talis ſolemnitas reuocatoria, quia mi-
litat eadem, & par dilectio patris, & fauor filio
rum, quo in caſu poſterius teſtamentum dero-
gat priori. Daretur (inquam) hoc in caſu diſce
2 patio inter pariter priuilegiatos, ſed par in pa
rem non habet priuilegium, immo fit reductio
ad ius commune, nempè, vt poſteriora dero-
gent primis; & ita decidit glo. in d. §. & ſiqui-
dem. verb. perfectam, quam communiter ſe-
quuntur Doct. teſte Clar. in §. teſtamentum. q.
98. verſi. hoc tamen intellige, cum alijs addu-
ctis per Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 6. titu.
2. num. 19. & nouiſſimè Rizzar. in rubr. Inſt. de
teſtamen. num. 116. & in propoſito dixit Aret.
in l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. C. teſta-
men. hoc argumentum decidere hanc quæ-
ſtionem.

Reſpondetur enim, dictam gl. in d. verſ. per
fectam, eſſe communiter reprobatam ſecundũ
Rimin. conſ. 110. num. 16. Odd. conſ. 89. nu. 6.
& ſeq. & illam improbat Meno. li. 4. præſumpt.
166. num. 62.

Reſpondetur ſecundo, falſam omnino eſſe
aſſertionem d. glo. præſupponentis dictam ſo-
lemnitatem reuocatoriam, de qua in d. §. & ſi-
quidem fuiſſe inductam fauore † liberorum co
3 ſub prætextu, quod lex non præſumat, patrem
non habuiſſe voluntatem mutandi ordinatam
diſpoſitionem fauore liberorum; adeo quod
creditur in ſecundo teſtamento abeſſe volun-
tatem patris, niſi expreſsè conſtet, parẽtem ex-
preſſe pœnituiſſe teſtamenti antea inter liberos
conditi, propter clauſulam derogatoriam à le-
ge præſumptam: Nam etſi hæc ratio videatur
receptiori doctorum calculo recepta, attamen
diligenter inſpecta ſanctione d. §. & ſiquidem
liquido patebit, illam non intuitu fauoris libe
rorum, ſed rectius in fauorem conſeruandi iu-
dicij paterni fuiſſe inductam. Non (inquam) in
d. §. fit aliqua mentio de extraneis inſtitutis in
ſecundo teſtamento paterno, merito æque pro
cedit etiam in ſecundo teſtamento condito in
ter liberos. Cum enim ſimpliciter loquatur, nõ
magis de extraneis, quam de filijs eſt intelligẽ
dus, & ita expreſſim contra illam glo. tenuere
alia glo. in d. auth. hoc niſi verb. valere, vbi ait
d. auth. fuiſſe introductam ob præcedentem ſo
lemnitatem, & ibidem Iacob. de Raue. Cyn.
Alber. & Ang. in d. auth. hoc inter. Alex. conſ.
163. nu. 8. in 7. latè Natta in d. auth. hoc inter
in 3. præmiſſo, & in 1. in 5. & in 8. quæſt. Sicu-
ti etiam pariter videmus, quod cõſeruatio im-
perfecti teſtamenti paterni inter liberos fuit
inducta à iure, ac multis priuilegijs fulcita, nõ
fauore liberorum, ſed ipſorum parẽtum, vt pro
bat Mantic. de coniect. vlt. volun. lib. 6. titu. 2.
num. 12. Confirmatur vlterius concluſio, quia
videmus, magis faueri teſtamento ad excluſio
nem filiorum, qam ipſorum filiorum admiſſio-
ni. Bal. in l. ſi pars. C. inoff. teſtam. Fulg. conſil.
90. Grat. conſ. 30. nu. 26. in 2. Eugen. conſ. 87.
4 numer. 55. dicentes, † eam ſemper ſumendam
interpretationem, qua paternum teſtamentum
etiam ſuſtineatur contra filios. Addatur inſu-
per alia conſideratio. Quid enim ſi in teſtamẽ-
to inter liberos adſit magna inæqualitas, tunc
dubio procul illa diſpoſitio eſſet partim fauo-
rabilis, & partim odioſa ipſis filijs, merito ex
hac ratione dici non poteſt fauorem liberorũ
principaliter, & in vniuerſum fuiſſe in materia
iſta conſiderabilem.

Tertio, aliter etiam reſpondet Gomeſ. in c.
1. numer. 171. de conſtit. in 6. vbi ait, quod ra-
tio requiſita expreſsæ clauſulæ derogatoriæ in
ſecundo teſtamento fuit propter defectum cõ
ſenſus, quod conſideratur in ſecundo actu; quæ
ratio æquè militat in ſecundo teſtamento inter
liberos, ſicuti in condito inter extraneos, vt pa
tet ad ſenſum. Cui rationi vim aliquam non fa
cit paritas fauoris, & dilectionis, ſeu priuilegio
rum, quia id procedit, quando fauores, & priui
legia concurrunt ſuper vno, & eodem actu. Se
cus quando ſunt diuerſi actus; nam tunc atten-
ditur primus actus prohibitiuus ex reg. l. tutor.
§. liberti. ff. ſuſpect. tuto. quam ad hoc citat
Alexand. in l. ſi conuenerit. numero 4. ff. re
iudica.

Reſpondetur quarto, quòd data veritate aſ
ſertionis, glo. in d. verſic. perfectam, vt ſcilicet
in ſecundo teſtamento inter liberos non requi
ratur expreſſa derogatio primi, attamen id ha-
bet locum, quando ſecundum eſt æquè, ac pro
portionabiliter in totũ fauorabilius filijs, ſe-
cus ſi vni filiorum eſt magis fauorabile, & alte
ri magis damnoſum, & grauoſum, vt quia vni
magis damnum, & alteri magis lucrũ tribuat;
nam tali in caſu ſtatur primo teſtamento æqua
lius diſponenti inter ipſos filios. Quando-
6 cunq; enim filij inæqualius inſtituuntur in ſe
cundo teſtamento, quam in primo, iſtud ſecun
dum non attenditur; quia non dicitur nedum
fauorabilius, ſed minus fauorabile, quam pri-
mum. Ita poſt Roma. & alios optimè declarat.
Rui. conſ. 9. nu. 5. 6. in 2. Rimin. ſen. conſ. 110.
nu. 13. Soc. iu. conſ. 127. nu. 11. & 19. in 1. Di-
dac. in rubr. de teſta. par. 2. num. 19. verſ. ſexto
deducitur, & declarat Rimin. iun. conſil. 235.
nu. 23. 24. & conſ. 278. nu. 65. Odd. conſil. 89.
nu. 10. Pret. de interpr. vlt. volun. fol. 460. n. 5.

cum

cum alijs congeſtis per Burſ.conſ.307. n.121.
Craſſ.§.teſtamentum.quæſt.86.num.7.Decia.
conſ.81.nu.52.in 5.Perſon.de petit. hæred.n.
578.eſt enim approbata ab omnib. reſolutio,
quod ex duobus teſtamentis inter liberos il-
lud ſeruatur,quod filijs eſt magis fauorabile,ſi
ue illud ſit primum,ſiue ſecũdum,teſte D.Sur.
conſ.350. numer.11. Iſtud enim eſt in iure fir-
miſſimum axioma, quod vbicunq; inter filios
maior æqualiras ſeruatur,ſemper,& omninò il
lud teſtamentum præualet,quando in poſterio
ri non legitur expreſſa derogatio, & potiſſimũ
quando nulla cauſa mutandi primum teſtamẽ-
tum ſuperuenerit.Iſta.n. eſt æquior,receptior,
ac naturalior opinio. Perſon. loco præcitato.
Meno.lib.4.præſumpt.166. num.62. verſicu.
tertia eſt opinio. Magon.dec.Floren.4.nu.13.
Rim.iun.d.conſ.278.numer.59 63.vſque 67.
Decia. d.conſ.81.n.52.& ſeq.Roder.Aluarez:
de coniect.mente defun.ad method.redig. li.
2.c.3.§.1.num.17.Prędictaq; indubitatè paſ-
ſim admittuntur,quando inter filios non modi
ca inæqualitas in poſteriori teſtamento reperi
tur,vt in præſenti caſu,vt voluit Roma.conſi.
179.& conſil. 385. vbi Mandoſ. Dec. conſil.
105.in fine. Rim.iun.conſil.296.numero 5. &
numero 18.

Nec dicatur, filium grauatum approbaſſe
vltimum teſtamẽtum paternum hæreditatem
adeundo,legata ſoluendo, ac cætera id genus
abſque aliqua reſeruatione, ſed ſimpliciter,&
7 abſolutè, & ideo non poſſe amplius dare ter-
ga: quia teſtamentum ſemel approbatum non
poteſt amplius improbari. l.parentibus. §. qui
autem.C.inoff.teſtam.l.fin.ff.eod.titul.Meno.
conſil.164.nume.29.in 2.Rimin.iun. conſilio
379.nume.109.& ſequ. Decia.conſil.59. num.
17.& ſequen.in 2.Hinc dixit Alex.conſil.12.
in 5. quod diſpoſitio patris in teſtamento, vt
ſolus primogenitus ſuccedat in feudo, corro-
borata per aditionem hæreditatis ex dicto te-
ſtamento adeo tenet, & valet, vt illi amplius
contrauenire nequeat per ipſos hæredes.

8 Reſpõdetur enim,imò verius eſſe, tacitam
approbationem teſtamenti reſultantem ex adi
tione hæreditatis nequaquam pręiudicium pa
traſſe filio grauato in præſenti caſu,abſque ex-
preſſa ipſius teſtamenti approbatione in om-
nibus & per omnia; ſicuti in ſimili videmus,
quod filius adeũdo hæreditatem non ſibi præ-
iudicat quo ad trebellianicæ, ſeu etiam legiti-
mæ detractionem, niſi ſpecificè teſtamentum
patris totaliter approbauerit: ratio eſt, quia
hæreditatis aditio,ac alia ſimilia inducentia ta
citam teſtamenti approbationem, poſſunt ten
dere ad alium finem,quam ad approbationem
teſtamenti,& ad renunciationem iuris ſibi cõ-
9 petentis;renũciatio enim ſtricti iuris eſt, & tra
hitur ſolum ad expreſſa,vt poſt Calder. Alex.
& alios firmat D.Surd.conſ.262.num.72. ſa-
nè (inquã) dici ſolet,quod volũtas tacita,quæ
ex aliquo actu colligitur, nõ extenditur vltra
quam ex ipſo actu infertur de neceſſitate. Do.
Surd.d.conſ.262.num.71.Quinimo fortius di
co,nec expreſſam approbationẽ potuiſſe hoc
in caſu aliquid operari in præiudicium filij ap
probantis: quia teſtamentum publici iuris eſt,
nec priuatorum arbitrio poteſt ſubiacere;me-
ritò ſecundum teſtamentum patris inter libe-
ros omnino nullum non poteſt quoquo modo
conſenſu filiorum validari,taliter quod primo
teſtamento valido deroget, vt in puncto cen
ſuit Corn.conſ.31.num.17.in 2.latè Vaſq. de
ſucceſſ.reſolut.libr. 1. §. 1.numero 14.in fin.
& ſequen.

Vlterius dicitur ex abundanti,ſatis liquere
ex teſtibus examinatis pro Domino Carolo
de mente Domini teſtatoris circa æqualitatẽ
10 ſeruandam inter filios: Imo ſemper debet fie-
ri interpretatio,per quam inducatur æqualitas
inter filios,ne inter eos naſcatur inuidia,ac diſ
ſenſio.latè D.Surd.conſ.31.num. 16.& conſ.
291.num.17.& quod plus eſt,Ludouicus Va-
larſa vnus ex teſtibus neceſſarijs, & teſtamen-
tarijs,& etiam primo loco examinatus pro Do
mino Hippolito,expreſſe ait,in ſecunda depo
ſitione,intentionem teſtatoris fuiſſe,vt filij to-
taliter æquales forent in bonis, & hæreditate
ipſius teſtatoris;qui teſtis facit omnimode va-
cillare teſtamentum, ſeu dicta aliorum conte-
ſtium:nam in pręſenti caſu reuocationis primi
teſtamenti inter liberos requiruntur ſeptem te
ſtes.d.§. & ſiquidem. vnde ſtante atteſtatione
dicti Valarſæ, remanent ſolum ſex teſtes
pro Domino Hippolyto, ſeu pro ſecundo te-
ſtamento,qui tamen non ſufficiunt,& eſt com-
munis opinio. Didac.lib.2.variar.reſolut.cap.
13.num.11.verſic. ſecunda concluſio. Soc.iu.
conſ.147.num.18.in 2.Mazzol. conſ. 89. nu.
48.Vaſq.de ſucceſſ.reſolut.lib.1.§.9. in prin-
cip. &c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Reſtitutio in integrum alicui ex capite minoris etatis conceſſa nulla eſt.*

2 *Reſtitutio in integrum nulliter etiam a Iudice conceſſa nihil valet.*

3 *Reſtitutio in integrum non datur aduerſus nullitatem reſtitutionis conceſſa,& nu 6.*

4 *Reſtitutio in integrum, & nullitas ſunt incompatibilia.*

5 *Reſtitutionem petens dicitur approbare factum aduerſus quod reſtitutio petitur.*

7 *Ius petendi reſtitutionem in integrum tranſmittitur*

Digitized by Google

ſitur ad hæredes, & ſucceſſores ac hæredes hæredum.

8 *Ius petendi reſtitutionem in integrum non tranſmittitur ad hæredes per ſolam mortem, ſed concurrente etiam abſentia tranſmittentis defuncti.*

9 *Reſtitutio in integrum ſicuti non competijſſet defuncto lapſo quadriennio a die ſcientiæ, ita & denegatur eius hæredibus.*

10 *Reſtitutionem in integrum petens tenetur probare quadriennium lapſum non eſſe.*

11 *Quadriennium conceſſum ad petendam reſtitutionem in integrum ex capite minoris ætatis currit tantummodo a die perfectæ ætatis annorum vigintiquinque.*

12 *Reſtitutio in integrum ex clauſula, ſi qua mihi iuſta cauſa conceditur propter ſolam ignorantiam, non autem propter negligentiam.*

13 *Reſtitutio in integrum non datur niſi implorantı.*

14 *Error iuris non nocet quando agitur de damno vitando.*

15 *Error iuris non præſumitur aduerſus curſum temporis.*

16 *Error iuris allegari poteſt aduerſus pactum, vel renunciationem, ſecus autem aduerſus temporis lapſum.*

17 *Reſtitutio in integrum ut concedatur aduerſus iuris errorem requiritur iuſtiſſima, & omnino probabilis cauſa.*

18 *Cauſa reſtitutionis ceſſat vbi quis potuit conſulere peritiores, & non conſuluit etiam quod agatur de damno vitando.*

19 *Reſtitutio in integrum non conceditur aduerſus iuris errorem, vbi agitur de amiſſione actionis competentis ſi errans potuit conſulere peritiores & non conſuluit.*

20 *Caducitas cenſetur per præceſſorem non declarantem remiſſa.*

21 *Caducitas dicitur ſatis declarata ex reſtitutione conceſſa aduerſus temporis lapſum, & numero 25.*

22 *Caducitas antiquitus incurſa declarari poteſt per ſucceſſorem in prælatura per modum exceptionis, licet aliquando ſecus per uiam actionis.*

23 *Culpa, vel dolus emphyteutæ nunquam cenſetur remiſſa, & ideo ſemper caducitas declarari poteſt.*

24 *Caducitas ubi non fuit declarata contra emphyteutam culpoſum, nec poterit declarari contra eius hæredem culpa carentem.*

26 *Error iuris nocet emphyteutæ, non domino ignorante.*

Ignorantia præſumitur in prælato.

27 *Pœna amiſſionis bonorum feudalium, & emphyteuticorum cum ſit realis tranſit ad hæredes emphyteutæ, vel vaſalli.*

28 *In notorijs pœna militat contra hæredes.*

29 *Caducitas cenſetur remiſſa per receptionem canonis & patientiam domini declara vt nume. ſequen.*

30 *Caducitas non cenſetur remiſſa per receptionem canonis, & patientiam, ſi dominus ignorabat caducitatem incurſam.*

31 *Bona emphyteutica antiqua, & mixta applicantur agnatis, non autem domino directi ad inſtar feudi antiqui miſti. ſiue culpa conſiſtat in committendo, ſiue in omittendo de com. in compr. num. ſeq.*

33 *In feudis debetur ſeruitium perſonale, in emphyteuſi vero ſeruitium reale.*

34 *Inueſtituræ renouatio in emphyteuſi eſt neceſſaria vbi pacto, vel conſuetudine id ſeruatur, & numer. 36.*

35 *Conſuetudo iuri communi contraria in ſuccedendo, & alia faciendo in feudo, uel emphyteuſi per unam familiam induci poteſt, quando per talem conſuetudinem iuri alterius nihil detrahitur.*

37 *Iuramentum fidelitatis præſtatur nedum pro ſimplici feudo, ſed etiam ratione domeſticitatis, ciuilitatis, ſubiectionis, vel habitationis.*

Iuramentum uaſalli dicitur iuramentum aſſecurationis.

38 *Forma, & materia etiam ex qua actus formatur ſunt de genere indiuiſibilium.*

Diuiſio formam corrumpit.

39 *Vtile per inutile vitiatur etiam quando actus eſt indiuiduus reſpectu formæ tantum, licet diuiduus reſpectu eſſentiæ.*

Vtile regulariter per inutile in indiuiduis vitiatur.

40 *Inueſtitura conceſſa ſub vnica forma ex mente partium contrahentium dicitur indiuidua.*

41 *Indiuiduum dicitur quod non affert tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius, etiamſi naturaliter diuidi poſſet.*

42 *Indiuidua dicuntur ea, quorum vnica fuit origo.*

43 *Indiuiduitas colligitur etiam quando agitur de contractu vltro citroque obligatorio.*

44 *Vitium in parte ex coniunctione reſultans totum actum declinat.*

45 *Quæ incontinenti in vnico actu fiunt, dicuntur correſpectiua, & indiuidua.*

46 *Diuiſibilia ex ſui natura indiuidua efficiuntur ex mente contrahentium.*

47 *Contractum eſſe indiuiduum ſemper in dubio eſt facienda interpretatio.*

48 *Actus quilibet debet ſemper interpretari ne ex illo reſultet abſurdum, vel inconueniens.*

Cul-

49 *Culpa inueſtiti circa renouationem inueſtituræ totaliter ei nocet ſtante vnitate actus.*

50 *In indiuiduis quando vnum prodeſt, & aliud nocet inſpicitur quod obeſſe poteſt.*

51 *In indiuiduis ſi concurrunt duæ perſonæ vna prohibita, & altera permiſſa, actus non valet reſpectu utrinſque, & nu. 57.*

52 *Contractus rerum communium factus nomine plurium pro parte annullatus corruit in totum, & num. 64.*

53 *Interpretatio illa eſt fienda ne ex vno actu effectuum diuerſitas ſequatur.*

54 *Actus quilibet eodem modo diſſoluitur quo conficitur.*

55 *Priuatio eſt eiuſdem naturæ cuius eſt habitus.*

56 *Contractus emptionis & emphyteuſis quoad indiuiduitatem comparantur.*

58 *Vnitas inſtrumenti, & conceſſionis vbi adeſt, diuerſitas rerum, & perſonarum nihil operatur.*

59 *Actus vnicus, & indiuiduus dicitur vbi res, & diuerſa perſona vnica uerborum oratione continentur.*

Sermonis vnitas interpretationem diuerſam, vel diuiſam non recipit.

Plura vbi copulantur ad vnum effectum habentur loco unius, & nu. 62.

60 *Multa fiunt, & conceduntur ratione adiuncti, quæ alias non concederentur.*

Connexorum idem eſt iudicium, cum vnius loco habeantur inſpecta perfectione.

61 *Promiſſiones, actus, contractus, & conceſſiones plures ratione contextus habentur pro unica.*

63 *Res plures ſui natura diuiduæ, vbi in vno tantum capite ſententia comprehenduntur, indiuiduæ cenſentur.*

56 *Vtile per inutile vitiatur vbi ſubintrat partis intereſſe ſi ex conuentionis qualitate actus in totum alteratur, & reſultat repugnantia, ac contrarietas.*

6 *Emphyteuta non incurrit priuationem ob omiſſam renouationem inueſtituræ licet ex facto, uel conuentione ad id teneretur, ſi tamen de priuatione non fuerit facta mentio contra, nume. 67. & 68.*

Quæ in tempore legali locum obtinent, ſibi in tempore conuento locum vendicat.

Intereſſe ſuccedit in obligationibus facti.

ARGVMENTVM.

Emphyteuta, qui omiſit petere inueſtituræ renouationem, incurrit caducitatem, non obſtante reſtitutione in integrum ex c. pite minoris ætatis impetrata, quando ad eiuſmodi renouationem ex pacto, uel conſuetudine tenebatur, &c.

CONSILIVM XLV.

Actiones meæ à Domino.

LOcus eſt caducitati declaratæ, prout in actis nedum ex omiſſione, & culpa quõdam Domini Adriani Nuuoloni ob non renouatam inueſtituram emphyteuſis, & feudi cõtrouerſorum tempore obitus eius patris, & dominorum directi, verum etiam ex culpa Domini Camilli fratris præfati Adriani patris, & patrui reſpectiuè Domini Galeotti iunioris, de cuius agitur ſucceſſione.

Quo (inquã) ad Dominum Camillum ſatis liquet ex inueſtitura renouata ſub die 14. Decembris 1565. & de qua in proceſſu fol. 88. & ſeq. ipſummet aperto ore faſſum fuiſſe, nõ renouaſſe dictam Inueſtituram propter mortem ſui genitoris, nec propter obitum domini directi, & ideo ex capite minoritatis fuiſſe in integrum reſtitutum aduerſus omiſſas renouationes dictæ Inueſtituræ, cum uti minor aduerſum omne tempus lapſum ad dictas renouationes petendas in integrum reſtitui petierit pro dimidio &c. Quæ quidem renouatio, & reſtitutio nullius vnquam fuit ponderis; ſiquidem agebatur de emphyteuſi, & ſeudo antiquis, iam per plurimos annos ſuis anteceſſoribus, medio plurium inueſtiturarũ renouatarum, ſucceſſiuè conceſſis, in quorum loco pro dimidio ſuccedere, & inueſtiri prætendebat ipſe Camillus, tamquam in antiquis Inueſtituris comprehenſus, & conſequenter reſpectu conceſſionis prædictę nil vnquam fuit geſtum cum ipſo Camillo: quo fit, vt per illius ſimplex non factum non debuit reſtitui, & audiri ex capite minoritatis, cum ſuccedens in locum alterius audiatur tantum ex capite ignorantiæ, ex clauſula, ſi
1 qua miihi, &c. Adeo quod † ipſa reſtitutio illi
met conceſſa, vti minori, nulla eſt, & nullius effectus, ita Bart. in l. cũ filiusfamilias. §. in hac ſtipulatione. num. 3. 4. vbi communiter cæteri ſcribentes ff. uerbor. oblig. Ruin. conſ. 119. numer. 7. & 17. in 5. latè Corbul. de caduc. ob non ſolut. canon. ampliat. 29. numero 7. & 8. Maluaſ. conſil. 102. numero 29. & eſt communis opinio, de qua per D. Surd. conſil. 226. numer. 1. & 13. Eugen. conſil. 95. nu. 32. Anch. Regi.
2 quæſt. 59. par. 1. & † reſtitutio in integrum nulliter conceſſa, etiam à iudice, nil admodum valet. Iaſ. Inſtit. de actio. §. rurſus. nu. 70. Lancel. Galli. conſil. 47. num. 45. Rube. Vtin. conſ. 44.
3 numer. 100. in 1. Vnde † nec aduerſus talem nulli-

nullitatem amplius concedi poteſt iterata re-
ſtitutio in integrum, quia quod nullum eſt, re-
ſtitutione non indiget. Odd.de reſtit. in integ.
quæſt.17.art.2.nu.62.Rimin.iun.conſ.593.n.
4 19.† Sunt enim incompatibilia nullitas, & hu
iuſmodi reſtitutio. D.Surd.conſ.160. n.58. &
& ſeq. Odd. vbi ſupra q.15.nu.81.& quæſt.31.
num.50.& quæſt.41.nu.25.Pancir.conſ.107.
num.7.Mazzol.conſ.120.nu.35.Cioffi.conſ.
134.n.15.Hond.conſ.34.n.31.& ſeq. in 2. Ni
5 mirum † ſi petens reſtitutionem dicatur appro
bare factum, aduerſus quod reſtitutio petitur.
Idem Odd. vbi ſupra quæſt.25.nu.17.

Stante igitur nullitate præfatę reſtitutionis
6 fruſtrà quęreretur, an † tale beneficium pro-
deſſe potuerit Domino Adriano fratri maiori,
& culpoſo (vt in dicta inueſtitura) ſub pętex
tu negotij indiuidui, vt pręter alios explicitè
in puncto aduertit Maluaſ.d.conſ.102.nu.29.
ſed cōcludendum eſt, caducitatem ſemper vi
guiſſe, & hucuſque vigere, non obſtante fal-
ſa reſtitutione prædicta, & omninò nulla, cum
non entis nullæ ſint qualitates, iuribus notis.

Nec dicatur, ſtante nullitate reſtitutionis
Camilli ex capite minoritatis, illum fuiſse re-
ſtituendum ex capite ignorantiæ, quam etſi nō
7 petierit, attamen † tranſmiſit ius illam petendi
in eius hæredes, & ſucceſsores, & hæredes hę
redum. Rube. Alex.conſ.56.nu.2.Odd. de re-
ſtit. in integr. quæſt.50.art.1.maxinè nu.15.&
art.17.Cepha.conſil.52. num.17. Petra de fi-
deicom.quęſt.14.num.283. Caldaſ. de reſtit.
in integr. verſ. Minoribus, nu.42. D.Sur.conſ.
232.num.42.& ſeq.

8 Reſpondetur enim, † ſolam mortē nō tranſ
mittere beneficium reſtitutionis in integrum
ad hęredes, niſi dato concurſu abſentiæ defun
cti tranſmittentis, vt poſt plures cenſuit Burſa.
conſ.60.n.5.& conſ.61.n.12.ver.tertio dico.

Reſpondetur ſecundo, quod cum a die ſciē
tiæ qualitatis bonorum emphyteoticorum, ip-
ſe Camillus paſsus fuerit labi quadriennium,
cucurrit præſcriptio aduerſus talem tranſmiſ-
ſionem, cum per eius taciturnitatem dicatur re
nuntiaſse dicto beneficio reſtitutionis. Qua-
propter † ſicuti a die ſciētiæ decurſo quadriē
9 nio fuiſſet ipſi defuncto denegata reſtitutio,
non eſt, cur dicatur, illam concedi poſſe illius
hæredibus, Bero.conſ.56.num.51.& ſeq. in 3.
Lancel. Galli.conſ.47.num.46. Cald. de reſt.
in integr. ver. minoribus. nu.52. Honded.con
ſil.42.nu.33.in 1. Conſtat (inquam) apertè de
tali curſu quadriennij, vltra quod † partes ſūt
10 petentis reſtitutionem in integrum probare il
lud lapſum non fuiſſe ex trad. per D.Surd.con
ſil.287.n.7.8. nec ambigitur, quadrienniū iſto
in caſu currere à die ſcientiæ, & ceſsa impe-
11 dimenti, licet † in capite minoritatis currat tā
tummodo à die perfectę ætatis annorum 25.l.
ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter, in fine. ff.
ex quib.cauſ.maio. Mandel.conſ.229. nu.23.

Nec etiam dicatur, Prępoſitum, vel illius vi
cegerētem debuiſse agnoſcere bonam fidem
ipſius Camilli, & illius negligētiā excuſare, re-
ſtituendo illum ex capite ignorantiæ, quod
quidem ſaltem vr̄ concedendum per Reuer.
modernum Præpoſitum ipſius Camilli hęredi
bus, tamquam valde conſonans æquitati.

Reſpondetur enim, reſtitutionem iſtam ſub
clypeo ignorantię ex clauſula, ſi qua mihi, &c.
12 † concedi poſse propter ſolam ignorantiam,
non aūt propter negligentiā. l.nec enim.ff.ex
quib.cau.maio.Odd.de reſt.in integr.q.73.ar.
2.nu.5.Hond.conſ.61.n.15.in 1.Rim.iu.conſ.
409.nu.18. Imputandum eſt ergo Camillo, ſi
illam non petijt, cum Præpoſitus ex ſui officio
13 ei illam impartiri non teneretur, cum † reſtitu
tio in integrum non detur niſi imploranti. Ro-
ma. Singu.462.cum concordantibus per Do.
Surd.conſ.351.nu.62.Decia.conſ.18. n.232.
in 1.& conſ.13.n.84.in 2.Sim.Pret.conſ.109.
nu.26.Botta conſ.83.nu.18. Cum igitur illam
non petierit, non poteſt exinde lapſo quadriē
nio vlterius per modernum Præpoſitum illius
hæredibus concedi in præiudicium iuris quæ
ſiti eccleſiæ, vt dixi.

Nec vim facit, ſi replicaretur, Camillum er
raſse in iure petēdo vnā reſtitutionē pro alia,
14 merito excuſandum: quia † iuris error non no
cet, maximè qn̄ agitur de damno vitando. l.er
ror.in fin.C.iur.fact.ignor. Lamberteng. de cō
tract.mino.gl.1.n.138.Meno.conſ.124.n.122
Beci.conſ.90.nu.14.Anguil.conſ.2.nu.28.&
conſ.14.nu.137. Veriſimile (inquam) eſt, quod
ſicuti ipſe Camillus petijt, ſe reſtitui, vti mi-
nor; petijſset etiam reſtitui, vti ignorans, cum
vtrobique illam obtinuiſset.

Reſpōdetur.n. ipſum Camillum ſibi optimè
conſcium petijſse reſtitutionē ex capite mino
ritatis, cum optimè iam antea ſciuiſset qualita
tem emphyteuſis, & qualitatē oneris renouādi
inueſtituram, & tn̄ fuerat negligens ad renouā
dum, & meritò, cū ex capite ignorantiæ in fo-
ro conſcīæ iuſtè obtinere non poſset, ad aliud
caput minoritatis conuolauit, licet nulliter, &
ideo probandum eſset ex aduerſo, ipſum Ca-
millum tacuiſse, & non petijſse ex capite igno
rantiæ ob prædictū iuris errorem, quia in du-
bio non præſumitur tacuiſse ea de cauſa, nec
15 † aduerſus curſum temporis præſumitur iuris
error; Ita in ſpecie docuit D.Surd. conſ.349.
n.62.ver.ſecundo reſpondeo etiam admiſſo.
16 Reſpondetur ſecundo, † errorem iuris tunc
quidem allegari poſſe, quando agitur de renū
ciatione, vel pacto: quia tunc, circumſcripto
conſenſu, deſtruitur pactum, cum per errorem

R iuris

iuris tollatur conſenſus dans uires conuentio-
ni,ſed diuerſum eſt in caſu iſto, in quo reſultat
excluſio per lapſum temporis,tunc enim, quia
excluſio non fundatur ſuper conſenſu, nil re-
fert,quod Camillus errauerit,vel non errauc-
rit.Idem D.Surd.d.conſ.349.num.62.verſic.
Quarto reſpondeo.

Reſpondetur tertio, iuris errorem maximè
in hac facti ſpecie non eſſe iuſtam cauſam reſti
tuendi, quia Camillus omni in caſu fuit culpo
ſus,& tamen † requiritur iuſtiſſima,& omnino
probabilis cauſa aduerſus iuris errorem. De-
cia.conſi.46.num. 147.in 2.alios congerit D.
Surd.d.conſ.249.numer.60.Potuit(inquam)
conſulere peritiores, quos ſi non conſuluit,
18 † dicitur in culpa, & per conſequens ceſſat iu
ſtiſſima cauſa reſtitutionis,etiamſi ageretur de
damno vitando,vt poſt plurimos firmat Burſ.
conſ.181.num.55.& 56.Quinimo cum Camil
lus tunc temporis prætenderet, ſe eſſe vocatũ
ad emphyteuſim ex inueſtituris antiquis,dici-
tur egiſſe de lucro captando, nempe de amiſ-
ſione actionis,quod ei competebat, nõ autem
de damno,cum nil ſibi fuerit ablatum,vel de-
19 perditum, † quo in caſu dubio procul ceſſare
debuit reſtitutio, cùm valens non conſuluerit
peritiores.Ita in terminis Odd.de reſtit.in in-
tegr.quæſt.8.art.11.num.88.& 93.optimè D.
Sur.conſ.249.n.60.ver.nec dicatur, & n.ſeq.

Pariter non refragatur, ſi diceretur, talem
caducitatem non fuiſſe declaratam per ante-
ceſſores Prælatos, & ideo per modernum prę
latum nequaquam potuiſſe declarari, cum
20 † præceſſor non declarando, cenſeatur illã re
miſiſſe.Rui.cõſ.10.n.4.& conſ.35.n.28.in 1.

Reſpondetur enim,quod cum Camillus pe
tierit reſtitutionem in integrum,& conſequen
ter faſſus fuerit, ſe incidiſſe in commiſſum, il-
lumque Præpoſitus aduerſus temporis lapſum
21 caducitatem inducentem reſtituerit,† ſatis di
citur fuiſſe declarata caducitas,& priuatio,illo
rumq; bonorum deuolutio ad eccleſiam, vt in
ſpecie tradit Decia. conſ.24. nu.81.in 1.Vn-
de ſtante nullitate reſtitutionis prædictæ, ad-
huc durat conſideratio priuationis,& ita dici-
tur potius rememorata caducitas,quam de no
uo inſtituta.

Reſpondetur ſecundò, Præpoſituram eſſe
in poſseſſione bonorum cõtrouerſorum,cuius
poſſeſſionis auocationem pretendunt aduer-
ſantes, petentes ſe inueſtiri,contra quos exci-
piendo ex parte Præpoſituræ allegatur cadu-
22 citas,† quo in caſu per ſucceſſorem in Præpo
ſitura ſemper poteſt declarari caducitas anti-
quitus incurſa per modum exceptionis, li-
cet aliquando ſecus dicatur, agendo id fieri
poſſe.Cacher.deciſ.29.numer.13.verſicu.ve-
rumtamen.Hondedeconſil.51.nume.33. in 1.

Gabr.tit.de malef.concluſ.35.num.19.

Reſpõdetur tertio,culpam,& pertinaciã an
tiquam emphyteutæ,qui omiſit petere reſtitu-
tionem in integrum ſecundum iuridicas diſpo
ſitiones,habere tractum ſucceſſiuum,& durati
uum vſq; in hodiernum diem,cum ſemper ue-
rum ſit, in dies durare commiſſum, & nũquam
uere,& legaliter emphyteutam culpoſum fuiſ-
ſe aduerſus illud reſtitutum,& per conſequens
23 † illius culpam,vel dolum numquam fuiſſe re
miſſum;ſequitur ergo ſemper potuiſse & poſ-
ſe declarari huiuſmodi caducitatem. Burri.cõ
ſil.22.nu.31.ver.niſi non inſubtiliter diceretur.
Bero.conſ.116.n.12.in 1.Burſ.conſ.181. n.15 1.

Nec obſtat,ſi etiam diceretur,caducitatem
nõ fuiſſe declaratam cõtra emphyteutam cul-
poſum, & illo viuente dominum de illo non
24 fuiſſe conqueſtum, vnde † iure merito nequit
moleſtari illius hæres,qui nullam culpam com
miſit.Clar.§.feudum. q. 65. cum pęna debeat
tenere ſuos authores tantum.

Reſpondetur,quod cum Prẹlatus tunc tpis
adminiſtrans conceſſerit reſtitutionem in inte
gr1 (licet nulliter)ipſi Camillo culpoſo, ſatis
25 dr † declaraſſe,quod voluerit,eũ eſse priuatũ
bonis emphyteoticis,& feudalibus,vt dixi ex
Decia.conſ.24.n.81.in 1.contra quam decla-
rationem nunquã fuit facta ſufficiens remiſſio.

Reſpondetur ſecundo,quod ſi per cõceſſio
nem reſtitutionis in integrum,de qua ſupra,ip
ſe Præpoſitus non diceretur declaraſſe caduci
tatem irremiſſibilem,id prouenit ex eius igno-
rantia,quę præſumitur:nam ſicuti referuauit in
ra eccleſiæ pro parte Adriani culpoſi, vtiq; ẽt
reſeruaſset eadem iura reſpectu portionis Ca-
milli,quam tñ non reſeruauit,quia ignorauit ip
ſum irremiſſibiliter cecidiſse,Quo fit, vt cum
Prẹlatus illum, vti minorem reſtituerit,dicatur
26 erraſse in iure, † qui error nocet emphiteutæ,
non domino ignoranti, vt dixi, & ignorantia
præſumitur in prælato, vt in terminis Corbul.
de caduc.ob non petit.inueſtit.n.33.in fi.Hon
de.conſ.51.num.29.& 31.in 1.

Rñdetur tertio ex abũdanti, in pñti caſu a-
gi de pęna reali, nc̃pè de amiſſione bonorum
feudaliũ,& emphyteuticorũ,† quę merito trã
27 ſit contra hæredes emphyteutę, vel vaſalli, vt
poſt Sylua.teſtatur Meno.conſ.304.nu.54.

Reſpondetur ẽt quarto,notorium eſse,ipſũ
Camillũ nõ renouaſſe inueſtiturã ſufficiẽter,&
28 debito modo. vt dixi. At † in notorijs pœna
militat contra hæredes, vt aducnit in materia
iſta Meno.d.conſ.304.nu.55.maximè cum ta
lis notorietas, & ocularis culpa dicti Camilli,
duret ſucceſſiuè vſq; impræſentiarum, vt pari
ter ſupra probatum eſt.

Nec refragatur,ſi denuo diceretur, Præ-
poſitum modernum renouaſse inueſtituram

Ga-

Digitized by Google

Galeotto iun. qui ſucceſſit dictis Camillo, &
Adriano culpoſis, recipiẽdo annuos canones,
& patiendo illum dicta bona poſſediſse, adeo
29 vt † dicatur per talem patientiam caducita-
tem remiſiſſe. Iacobi. de Sancto Georg. de
feud. verſic. Qui quidem inueſtiti. num. 38.
Sylua. de feud. quæſt. 80. Curt. iun. conſil. 142.
numero 14.

Reſpondetur (inquam,) prædicta non mili-
tare, data ignorantia Præpoſiti circa præcedẽ
tem caducitatem incurſam tempore anteceſ-
ſorum, cui non obeſt canonis acceptio, & taci
turnitas circa poſſeſſionem, ſeu mauis inuaſio
nem emphyteutæ. Aliàs enim diximus maxi-
mè in prioribus allegationibus, talem ignoran
30 tiã prælati ſucceſsoris præſumi, idcirco † per
tales actus, & patientiam non dicitur renuntiaſ
ſe iuri ſuo, vel eccleſiæ, quod ignorauit ſibi,
vel eccleſię competere. Grat. conſ. 2. num. 75.
in 1. Bero. conſ. 116. num. 13. in 1. cum concor
dantibus in puncto per Meno. conſ. 304. num.
58. 59. Nec dicta taciturnitas ex alio obeſt
Prælato tacenti circa poſseſſionem bonorum
emphyteutæ, niſi ſciuerit illũ cecidiſse, & po-
ſtea notoriè armata manu bona illa inuaſiſſe
publicè, & notoriè, & ita ageretur de facto no
torio arduo, & notabili, vt puta de inuaſione
caſtri, tali (inquã) caſu deberet diſputari, an ta
lis taciturnitas obeſſet, ſecus data ignorantia
Prælati circa cõmiſſum incurſum reſpectu ter
rarum, quę non tranſeunt in factum publicum,
notorium, & arduum. Ita poſt alios rectè admo
net Burſ. conſ. 181. num. 56. vbi alios congerit
concordantes.

Si etiam obijceretur, vanam eſſe iſtam præten
ſionem venerabilis Præpoſituræ, cum omni in
31 caſu † talia bona antiqua, & mixta applicen-
tur agnatis, non autem domino directi, etiamſi
culpa conſiſteret in committendo, multo for-
tius ergo cùm conſiſtat in omittendo, vt in feu
do antiquo mixto teſtatur. Meno. d. conſ. 304.
nu. 42. in fi. Burſ. conſ. 91. nu. 14.

Reſpondetur enim, in feudo contrarium eſ-
ſe verius per textus ineuitabiles in ca. Imperia
lem. de prohib. feud. alien. per Feder. & in c. 1.
quæ fuit prima cauſ. benef. omitt. quia per o-
miſſionem renouationis inueſtituræ contemni
tur dominus directi, & † per contemptum do
32 mini feudum domino redit, non agnatis, ſe-
cundum receptiorem ſententiam, de qua poſt
alios teſtatur Brocholt. de feud. cap. 8. numer.
141. latè Hartm. Piſtor. lib. 2. quæſt. 18. vbi om
nia contraria declinat (licet nu. 8. diſtinguat,
& malè, vt per Fachin. lib. 7. quæſt. cap. 22. &
25.) & hanc receptiorem ſententiam tuetur
Vulte. de feud. lib. 1. cap. 11. nume. 71. Decia.
conſ. 24. nu. 80. in 1. ac plures relati, & de com
muni atteſtantes. per Roſent. de feud. cap. 11.
concluſ. 17. nu. 6. & 7. in glo. H. Quæ quidem
ratio culpæ, & contemptus ęquè militat in em
phyteuſi, ob quam, ſi res deuoluat prælato, po
teſt illam pro ſe retinere, non autem cogitur il
lam culpoſi proximioribus concedere. ita Ro
ma. conſ. 212. Soc. iun. conſ. 9. num. 13. 14. in
3. Gabr. tit. de iur. emphyt. concluſ. 1. num. 8.
alios refert & ſequitur Honde. conſ. 51. nume.
49. in 1. Sola in antiq. Conſtit. Pedemon. titul.
de iur. emphyt. decret. licet. par. 3. glo. 2. num.
5. verſic. inter quas ſi eius culpa. Mandoſ. con
ſil. 83. num. 10. Bero. conſ. 102. nume. 32. in 1.
Corſet. ad Abb. in cap. bonæ. il 2. verb. reno-
uationem in 7. limit. extr. poſtul. prælat. Iaſ. in
l. 2. num. 22. C. iur. emphyt. Viui. opinio. 244.
numero 6.

Tandem nil releuat, ſi replicaretur, in præ-
ſenti caſu nullam adeſſe culpam emphyteu-
tę, quicquid dici poſſet in vaſallo reſpectu feu
di, quia vaſallus tenetur renouare inueſtiturã,
non vtique emphyteuta vocatus ad perpe-
tuam emphyteuſim; Ratio differentiæ eſt in
33 promptu, quia † in feudo debetur ſeruitium
perſonale, & ideo deſcendentes, & vocati in
antiquis inueſtituris debent de nouo recogno
ſcere dñm; cum iuramentũ fidelitatis à vaſallo
prædefuncto præſtitum ſit perſonale, nec liget
ſucceſſores; non ſic in emphyteuta, qui ad ſo-
lum ſeruitium reale tenetur, abſque vinculo iu
ramenti fidelitatis. Ita gloſ. in auth. ſi quas rui-
nas. C. ſacroſ. eccleſ. Sali. in l. 3. col. 5. vbi Iaſ.
num. 41. C. iur. emphyt. Purp. conſ. 484. nume.
17. 18. Sola d. titul. de iur. emphyt. in Rubrica
decret. Rempublicam. glo. 4. num. 3. & in gloſ.
fin. primæ part. dicti decret. num. 4. Burſ. conſ.
137. nume. 48. 49. Maximè cum in oppoſitum
adducta loquantur de culpa emphyteutæ in
committendo per alienationem rei emphy-
teuticæ, irrequiſito domino, & in omittendo
canonis ſolutionem, quibus in caſibus vertitur
vera culpa emphyteutę, nõ in omiſſione reno
uationis Inueſtiturę, ad quam nullo pacto tene
tur vocatus ad perpetuam emphyteuſim, vt di
cunt patres præallegati.

Reſpondetur enim, circumſcripto iure cõ-
34 muni, † aliud eſſe, ſi pacto, vel conſuetudine
aliud fuerit ſeruatum; tunc etenim renouatio
eſt neceſſaria. Bero. conſil. 116. num. 4. & 117.
num. 6. in 1. Burſ. conſ. 253. num. 61. At in ca-
ſu noſtro conſtat, id ſemper antiquitus fuiſse
per anteceſsores emphyteutas ſeruatum, vt o-
culatè legitur ex plurimis inueſtituris produ-
ctis in actis; & fuiſse neceſsariam talem re-
nouationem faſsus eſt ipſemet Camillus,
qui petijt reſtitui in integrum aduerſus o-
miſsam renouationem, quæ omiſſio ſi non
fuiſset neceſsaria, non petijſset aduerſus
illam reſtitui, cum reſtitutio ſupponat

R 2 con-

Digitized by Google

contrauentionem, vel omiſſionem eſſe validam, operatiuam, & lędibilem, vt ſupra probatum eſt, cum aduerſus actum, vel omiſſionem friuolam, vel nullam non ſit neceſſaria reſtitutio.

Quæ quidem conſuetudo renouandi ſufficit in propoſito, quod fuerit inducta, vel ſerua
35 ta a familia de Nuuolonis, † cum vnica progenies, & familia poſſit inducere conſuetudinem in ſuccedendo, & alia faciendo contra, & præter commune ius ſuccedendi in feudo, vel emphyteuſi, quando per talem conſuetudinē iuri alterius nihil detrahatur: ita Iaſ. in l. omnes populi. num. 42. in 2. lect. ff. de iuſt. & iur. Ruin. conſ. 108. num. 30. verſic. & poteſt eſſe. in 2. Gabr. tit. de conſuet. concluſ. 5. num. 1. & 5. Sola in antiq. conſtit. Pedem. tit. de feud. de erct. quia. par. 2. glo. 1. nume. 5. Bertaz. conſ. ciuil. 124. numer. 30. diffusè Intriglio. de feud. centur. 2. art. 2. num. 243. & 257. Sed verè ceſſat amaritudo, ex quo ſatis conſtat ex actis de antiquiſſima, & inueterata conſuetudine Cu
36 riæ iſtius Præpoſituræ, † vt omnes emphyteutæ teneantur renouare eorum Inueſtituras tempore ſucceſſionis nouorum prælatorum, ſub pœna caducitatis, iuxta diſpoſitionem iuris municipalis. Rubrica. Qualiter inueſtitus ad affictum; & latè loquens de eccleſia tradit Magon. dec. Floren. 2. nu. 10. optimè. Rolan. conſ. 18. num. 12. vſque 17. in 1. quo in caſu per negligentiam renouandi incurritur commiſſum, Rolan. vbi ſupr. Burſ. conſ. 49. num. 10. & ſeq. Intriglio. de feud. cent. 1. quæſt. 69. num. 4. 5. Iacobi. de feud. verſ. dictique vaſalli promiſerunt recognoſcere. nu. 17.

Reſpondetur ſecundo, ceſſare differentiā, vt ſupra in motiuo conſideratam: quia in antiquis conceſſionibus, & etiam in inueſtitura Camilli, & in poſterioribus vbique legitur, fuiſſe præſtitum iuramentum fidelitatis, vnde ſumus in claris, quam fuit neceſſaria renouatio.

Præterea ſi iterato exciperetur, iuramentum fidelitatis referri ad partem terrarum feudalem tantum, cum pro emphyteuſi tale iuramentum non præſtetur, quo fit, vt talis omiſſio nocere debeat tantum reſpectu feudi, non autem reſpectu emphyteuſis.

Reſpondetur, quod ſtante conſuetudine familię indefinita renouādi inueſtituram de omnibus terris, non ad ſolam partem feudalem coangustanda eſt, & referenda.

Reſpondetur ſecundo, † iuramentū fidelita
37 tis nedum pro ſimplici feudo, & per purum vaſallum domino ſuo præſtari, ſed etiam ratione domeſticitatis, ciuilitatis, ſubiectionis, vel habitationis, quod quidem iuramentum propriè aſſecurationis iuramentum nuncupatur, ut latè per Iacobi. de feud. verſicul. qui quidem inueſtiti nume. 4. 5. 6. & ſeq. Natta. conſ. 367. num. 19. & conſil. 598. num. 15. diffusè D. Sur. conſ. 172. col. 1. & 2. Quo fit, vt tale iuramentum iuncta dicta conſuetudine induxerit neceſſitatem renouationis.

Reſpondetur tertio, vnicam ſemper fuiſſe conceſſam inueſtituram pro terris iſtis emphyteoticis, & feudalibus, vt patet intuentibus, quæ vnica oratione, quæ ſub eodem verbo regitur, dicta bona in titulum diuerſum reſonantia cōtinet: vnde ſequitur, talem inueſtituram fuiſſe, & eſſe indiuiduam, quia ſi ſub vnica forma facta fuit omnium terrarum conceſſio, vt liquido patet, ſequitur fuiſſe, & eſſe indiuiduā;
38 quia † forma eſt de genere indiuiſibilium, cū diuiſio formam corrūpat. Beci. conſi. 12. n. 30. Turett. conſ. 47. num. 15. in 1. Anguil. conſ. 32. nu. 45. & nedum ſimplex forma dicitur indiuidua, ſed etiam materia, ex qua formam actus recipit, quia altero carere neutrum poteſt. Crauet. pro Gener. n. 137. & conſ. 1000. n. 137. Por
39 ro † quādo actus eſt indiuiduus tantum reſpectu formæ, licet ſit diuiduus reſpectu eſſentiæ, habet locum regula, quod vtile per inutile vitiatur. Boui. de ſtatut. præſcript. gl. 19. nu. a 84. & in indiuiduis regulariter vtile per inutile vitiatur. l. 1. §. illud, ff. aqu. quot. Beci. conſil. 12.
40 nu. 30. Turett. conſ. 47. nu. 15. 16. in 1. † Dicitur etiam indiuidua talis inueſtitura, & conceſſio ex mente partium contrahentium, iuxta l. Pedius. ff. arbitr. Natt. conſ. 479. nu. 30. Crau. conſ. 356. num. 4. & 7. Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mi
41 hi, num. 22. ff. verb. obliga. † Dicitur etiam inducta indiuiduitas contractus iſtius, vel cōceſſionis, quia non affert tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius. idem Natta d. conſil. 479. nu. 23. Odd. de reſtit. in integr. quæſt. 46. art. 4. nu. 13. etiamſi ſecundum aptitudinem naturalem diuidi poſſet. Ripa. in l. 4. §. Cato. numer. 77. vbi Bologn. numero 27. ff. verbor. obligatio. quia ſi ob non ſolutionem totius canonis, vel ob non petitam inueſtituram non induceretur caducitas in totum, non militaret eadem ratio vtili-
42 tatis in toto, ſicuti in parte. Quinimo † illa dicuntur etiam indiuidua, quorum vnica fuit origo, vt in præſenti caſu. Crauer. conſil. 936. numero 27. & conſilio 990. numero 4. ſicuti
43 etiam † colligitur indiuiduitas, cum agatur de conceſſione, vel contractu vltro citroque obligatorio. Ita Alexand. conſil. 7. numer. 11. in 7. vbi ait, tales actus eſſe indiuiduos ex mente partium, ideo vtile per inutile vitiatur. ſequitur Crauet. conſilio 239. numer. 5. & conſilio 356. numero 3. addo Bald. conſilio 32. in 2. continet (inquam) bonorum connexitatē præfata conceſſio, & plurium terrarum coniūctam conceſſionē, idcirco dicitur cōceſſio indiui-

diuidua rõne voluntatis, quo in caſu † vitium
in parte ex coniunctione reſultans, totum a-
ctum declinat. Ang.conſ. 176.Rui.conſ.65.nu
mer.3.in 4.Purp.in l.fin.nu.227.C.pact. Rim.
iun.conſ.671.num. 19.Burſ.conſ.432.nume.
50.optimè Alciat.conſ.11.nume.27.lib.4. ea
40 (inquam) † quæ fiunt incontinenti,in vnico
actu dicuntur correſpectiua,& pro vno,& eo-
dem habentur.Crau.conſ.239.num.6. verſic.
rurſus,& conſequenter indiuidua,quia indiui-
dua iudicantur ea,quæ ſunt correſpectiua.Ri-
min.iun.conſ.662.num.18.& conſ.807.num.
46 5. & † diuiſibilia ex ſui natura indiuidua effi-
ciuntur ex mente contrahentium,vt poſt alios
47 Burſ.conſ.176.num.32.vltra quod † in dubio
ſemper fit interpretatio,contractum eſſe indi-
uiduũ.Grat.conſ.82.num.20. in 2.Burſ.conſ.
340. num.7. nec aliquem fuiſſe contracturum
pro parte tantum.Roncheg. in l. eandem.nu.
84.in fin.ff.duob.reis.Rimin.iun.conſ.671.nu
48 me.19.20.Imo † quilibet actus debet ſemper
interpretari, ne ex illo reſultet abſurdum, vel
inconueniens.Cacher.dec.90.num.13.& 17.
At abſurdum,& inconueniens eſſet, ſi ex cul-
pa inueſtiti in parte tantum caſtigaretur, & nõ
liceret concedenti a tota conceſſione recede-
re.Mazzol.conſ.12.nume.9. Decia. conſ.62.
49 num.76.in 3.Quare in propoſito† ſtante vni-
tate actus,ſequitur, quod culpa inueſtiti circà
renouationem inueſtituræ totaliter ei noceat,
cum culpa ſit indiuidua.l.ſi vt certo.§.ſi duob.
in fin.ff.commod.Ruin.conſ.86.in 1.Crau.in
reſponſo pro gener. numer.138.183.& conſ.
1000.num.138.Bologn.in l.4.§.Caro.numer.
38.ff.verb.oblig.& vbi quis damnum ſentit,ſi
actus in parte tantum valet, veriſimile eſt, qđ
voluerit vtile per inutile vitiari,ſi per hoc dã-
num euitatur.Ita ergo idem dicendum eſt in
concedente huiuſmodi inueſtituram in caſum
culpæ inueſtiti. Ruin.conſil. 109.num.27. vet.
50 Præterea. vbi quis in 4.quandocunq; † enim
in materia indiuidua vnum prodeſt, & aliud
obeſt,inſpicitur quod obeſſe poteſt. l.3. §.fin.
vbi gloſſ.ff.ad Syllan. Mandel.conſ.20. num.
9.Neuiz.conſil.34.nu.38.Alibi dicitur, quod
51 † ſi in indiuiduis concurrunt duæ perſonæ,v-
na ſcilicet prohibita,altera permiſſa,non valet
actus reſpectu vtriuſque, Lambert. de contr.
52 mino.in fin.quæſt.78.num.239.ſimiliter † re-
rum communium contractus factus nomine
pluriũ,pro parte annullatus,corruit in totum.
Borgn.dec.8.nume.3.in 2.talis (inquam) eſt
virtus actus indiuidui, vt ex illo effectus dif-
formis oriri nequeat.l.Lucius Titius Sempro
nius.ff.depoſ.Soc.iun.in rubr.ff. verb.obliga.
num.217.Bald.in l.non ſolum.ff.iur.dot.Ale-
53 xand. conſ. 5.nu.2. in 5.† ſit igitur tali in ca-
ſu interpretatio, ne ex vno actu effectuum di-
uerſitas ſequatur.Ruin.conſ.134.num.3.in 4.
Paſer.conſ.34.num.10.in fin. ſicuti igitur fuit
vnica conceſſio, & vnica inueſtitura, ita eſſe
debet vnica illius diſſolutio, quia quilibet
54 † actus eodem modo diſſoluitur,quo conficit-
tur,Burſa.conſ.307.num.141.Surd.conſ.136.
55 cum † priuatio ſit eiuſdem naturæ, cuius eſt
habitus.Bal.Caſtr.& alij in l.1. C. quand.lice.
56 ab empt. diſced. & † contractus emptionis,
& emphyteuſis æquiparantur, quo ad indiui-
duitatẽ. Pret.conſ.19.n.34.facit Natta conſ.
57 479.num.27. & verè † contractus eſt indiui-
duus,ideo aut in totum agnoſcendus,aut in to
tum reſpuendus.l.cum quæritur in fi. ff.admi.
tuto.Curt.iun.conſ.147.num.10. Paſer. conſ.
17.num.6. & reſoluta parte,contractus totali-
ter diſſoluitur,Brun.de deminur.concluſ.4.nu
me.167. Prædictaque omnia procedunt ſtan-
te rerum,ſeu bonorum,imo etiam perſonarum
58 pluralitate,& diuerſitate,quia† vbi adeſt vni-
citas inſtrumenti,& conceſſionis,diuerſitas re
rum,& perſonarum nil admodum operatur.la-
tè Bec.conſ.92.num.17.18.nam rerum diuer-
ſitas non conſideratur in his, quæ ſunt indiui-
dua ex mente contrahentium.Barb. conſ. 36.
nume.15. verſicu.pro certo.in 2.Roncheg.de
duob.reis in l.eandem.nume.85.verſic.ſed di
eas,& ſtante actus vnitate Fel. in c.quæ in ec-
cleſiarum.num.87.de conſtit.Bec.d. num.17.
59 † Maximè ſi illæ res,imo etiam perſonæ diuer
ſæ vnica oratione verborum cõtinentur, vt in
præſenti caſu,tũc etenim dicetur vnicus actus
indiuiduus.Bar.in l.re coniuncti.n.11.vbi Iaſ.
n.74. Ripa n.2.ff.lega.3. quia interpretationẽ
diuerſam, vel diuiſam nõ recipit ſermonis vni
tas.Grat.conſ.64.n.3.in 1.nam qñ plura copu-
lantur ad vnicũ effectum,hñr loco vnius.Bart.
in l.ſcire debemus.n.a.ff.ver.obl. Huc cõfert,
60 ꝙ dici ſolet,† rõne adiuncti multa fieri,ac con
cedi, quæ aliàs non concederentur.l.3.§.pla-
nè.l.non putauit.§.ſed etſi. ff.contra tab. Quia
de connexis idem eſt iudicium Affl.dec.213.
n.3. cum vnius loco habeantur inſpecta perfe
ctione,cuius omnium eſt finis. Magon. deciſ.
61 Floren.89.nume.11. & † plures promiſſiones
ratione contextus habentur pro vnica promiſ
ſione,& de illis vti de vnica iudicatur. Idem
dicitur de pluribus actibus, contractibus, &
conceſſionibus.Bec.conſ.92.num.8.Crau.cõ
62 ſilio 298.numero 13. & vt dixi, † ſtante actus
vnitate, rerum dinumeratio nullius eſt pon-
deris.l.ſancimus.§.ſi quis autem. C.donatio.
Bald.in l.illud.numero 10.C.ſacroſan.eccleſ.
ſicuti etiam videmus, quòd † vbi plures res
63 ſui natura diuiduæ in vno tantum capite ſen-
tentiæ cõprehenduntur, indiuiduæ cenſentur,
Roma.in l.1.§.pen.num.34.ff.verb.oblig.Ri-
min.iun.conſ.71.num.4. Gabr.conſ.56.nu.1.

contrauentionem, vel omiſſionem eſſe vali-
dam, operatiuam, & lędibilem, vt ſupra pro-
batum eſt, cum aduerſus actum, vel omiſſio-
nem friuolam, vel nullam non ſit neceſſaria re-
ſtitutio.

Quæ quidem conſuetudo renouandi ſuffi-
cit in propoſito, quod fuerit inducta, vel ſerua
35 ta a familia de Nuuolonis, † cum vnica proge
nies, & familia poſſit inducere conſuetudi-
nem in ſuccedendo, & alia faciendo contra,
& præter commune ius ſuccedendi in feudo,
vel emphyteuſi, quando per talem conſuetu-
dinē iuri alterius nihil detrahatur: ita Iaſ. in l.
omnes populi.num.42.in 2.lect.ff. iuſt. & iur.
Ruin.conſ.108.num.30.verſic.& poteſt eſſe.
in 2. Gabr.tit.de conſuet.concluſ.5.num.1.&
5. Sola in antiq.conſtit.Pedem.tit. de feud.de
cret.quia.par.2.glo.1.nume.5.Bertaz.conſ.ci-
uil.124.numer. 30. diffuſè Intriglio. de feud.
centur.2.art.2.num.243.& 257. Sed verè ceſ
ſat amaritudo, ex quo ſatis conſtat ex actis de
antiquiſſima, & inueterata conſuetudine Cu-
36 riæ iſtius Præpoſituræ, † vt omnes emphyteu
iæ teneantur renouare eorum Inueſtituras tem
pore ſucceſſionis nouorum prælatorum, ſub
pœna caducitatis, iuxta diſpoſitionem iuris
municipalis. Rubrica. Qualiter inueſtitus ad
affictum; & latè loquens de eccleſia tradit Ma
gon.dec.Floren.2.nu.10.optimè.Rolan.conſ.
18.num.12.vſque 17.in 1. quo in caſu per ne-
gligentiam renouandi incurritur commiſſum,
Rolan.vbi ſupr.Burſ.conſ.49.num.10.& ſeq.
Intriglio.de feud.cent.1.quæſt.69.num.4.5.
Iacobi.de feud. verſ.dictique vaſalli promiſe
runt recognoſcere.nu.17.

Reſpondetur ſecundo, ceſſare differentiā,
vt ſupra in motiuo conſideratam: quia in anti-
quis conceſſionibus, & etiam in inueſtitura Ca
milli, & in poſterioribus vbique legitur, fuiſſe
præſtitum iuramentum fidelitatis, vnde ſumus
in claris, quam fuit neceſſaria renouatio.

Præterea ſi iterato exciperetur, iuramen-
tum fidelitatis referri ad partem terrarum feu
dalem tantum, cum pro emphyteuſi tale iura-
mentum non præſtetur, quo fit, vt talis omiſſio
nocere debeat tantum reſpectu feudi, non au
tem reſpectu emphyteuſis.

Reſpondetur, quod ſtante conſuetudine fa
milię indefinita renouādi inueſtituram de om-
nibus terris, non ad ſolam partem feudalem
coanguſtanda eſt, & referenda.

Reſpondetur ſecundo, † iuramentū fidelita
37 tis nedum pro ſimplici feudo, & per purum va
ſallum domino ſuo præſtari, ſed etiam ratione
domeſticitatis, ciuilitatis, ſubiectionis, vel ha-
bitationis, quod quidem iuramentum propriè
aſſecurationis iuramentum nuncupatur, ut la-
tè per Iacobi, de feud. verſicul. qui quidem
inueſtiti nume.4.5.6.& ſeq. Natta. conſ.367.
num.19.& conſil.598.num.11.diffuſè D. Sur.
conſ.172.col.1.& 2. Quo fit, vt tale iuramen-
tum iuncta dicta conſuetudine induxerit ne-
ceſſitatem renouationis.

Reſpondetur tertio, vnicam ſemper fuiſſe
conceſſam inueſtituram pro terris iſtis emphy
teoticis, & feudalibus, vt patet intuentibus,
quæ vnica oratione, quæ ſub eodem verbo re
gitur, dicta bona in titulum diuerſum reſonan-
tia cōtinet: vnde ſequitur, talem inueſtituram
fuiſſe, & eſſe indiuiduam, quia ſi ſub vnica for
ma facta fuit omnium terrarum conceſſio, vt li
quido patet, ſequitur fuiſſe, & eſſe indiuiduā;
38 quia † forma eſt de genere indiuiſibilium, cū
diuiſio formam corrūpat. Beci.conſi.12.n.30.
Turett.conſ.47.num.15.in 1.Anguil.conſ.32.
nu.45. & nedum ſimplex forma dicitur indiui
dua, ſed etiam materia, ex qua formam actus
recipit, quia altero cadente neutrum poteſt. Cra
uet.pro Gener.n.137.& conſ.1000.n.137.Por
39 ro † quādo actus eſt indiuiduus tantum reſpe
ctu formæ, licet ſit diuiduus reſpectu eſſentiæ,
habet locum regula, quod vtile per inutile vi-
tiatur. Boui.de ſtatut.præſcript.gl.19.nu.284.
& in indiuiduis regulariter vtile per inutile vi
tiatur.l.1.§.illud, ff.aqu.quot. Beci.conſil.12.
40 nu.30.Turett.conſ.47.nu.15.16.in 1. † Dici-
tur etiam indiuidua talis inueſtitura, & conceſ
ſio ex mente partium contrahentium, iuxta l.
Pedius.ff.arbitr.Natt.conſ.479.nu.30. Crau.
conſ.356.num.4.& 7.Aleiat.in l.1.§.ſed ſi mi
41 hi, num.22.ff.verb.obliga. † Dicitur etiam in-
ducta indiuiduitas contractus iſtius, vel cōceſ
ſionis, quia non affert tantam vtilitatem in par
te reſpectu partis, quantam in toto reſpectu to
tius. idem Natta d.conſil.479.nu.23.Odd.de
reſtit.in integr. quæſt.46.art.4.nu.13. etiamſi
ſecundum aptitudinem naturalem diuidi poſ-
ſet. Ripa.in l.4.§.Cato.numer.77.vbi Bologn.
numero 27. ff. verbor. obligatio. quia ſi ob
non ſolutionem totius canonis, vel ob non pe-
titam inueſtituram non induceretur caduci-
tas in totum, non militaret eadem ratio vtili-
42 tatis in toto, ſicuti in parte. Quinimo † illa di-
cuntur etiam indiuidua, quorum vnica fuit
origo, vt in præſenti caſu. Crauet.conſil. 936.
numero 27.& conſilio 990. numero 42. ſicuti
43 etiam † colligitur indiuiduitas, cum agatur
de conceſſione, vel contractu vltro citroque
obligatorio. Ita Alexand. conſil.7. numer.11.
in 7. vbi ait, tales actus eſſe indiuiduos ex men
te partium, ideo vtile per inutile vitiatur. ſe-
quitur Crauet.conſilio 239.numer.5. & con-
ſilio 356.numero 3.addo Bald.conſilio 32.in
2.continet (inquam) bonorum connexitatē
præfata conceſſio, & plurium terrarum coniū
ctam conceſſionē, idcirco dicitur cōceſſio in-
diui-

diuidua rõne voluntatis, quo in caſu † vitium
in parte ex coniunctione reſultans, totum a-
ctum declinat. Ang.conſ.176.Rui.conſ.65.nu
mer.3.in 4.Purp.in l.fin.nu.227.C.pact. Rim.
iun.conſ.671.num.19.Burſ.conſ.432.nume.
50.optimè Alciat.conſ.11.nume.27.lib.4. ea
40 (inquam) † quæ fiunt incontinenti, in vnico
actu dicuntur correſpectiua,& pro vno,& eo-
dem habentur. Crau.conſ.239.num.6. verſic.
rurſus,& conſequenter indiuidua, quia indiui-
dua iudicantur ea, quæ ſunt correſpectiua. Ri-
min.iun.conſ.662.num.18.& conſ.807.num.
46 5. & † diuiſibilia ex ſui natura indiuidua effi-
ciuntur ex mente contrahentium, vt poſt alios
47 Burſ.conſ.176.num.32.vltra quod † in dubio
ſemper fit interpretatio, contractum eſſe indi-
uiduũ. Grat.conſ.82.num.20. in 2.Burſ.conſ.
340. num.7. nec aliquem fuiſſe contracturum
pro parte tantum. Roncheg. in l. eandem. nu.
84.in fin.ff. duob.reis. Rimin.iun.conſ.671.nu
48 me.19.20.Imo † quilibet actus debet ſemper
interpretari, ne ex illo reſultet abſurdum, vel
inconueniens. Cacher.dec.90.num.13.& 17.
At abſurdum,& inconueniens eſſet, ſi ex cul-
pa inueſtiti in parte tantum caſtigaretur, & nõ
liceret concedenti a tota conceſſione recede-
re. Mazzol.conſ.12.nume.9. Decia. conſ.62.
49 num.76.in 3. Quare in propoſito † ſtante vni-
tate actus, ſequitur, quod culpa inueſtiti circà
renouationem inueſtituræ totaliter ei noceat,
cum culpa ſit indiuidua. l.ſi vt certo.§.ſi duob.
in fin.ff.commod. Ruin.conſ.86. in 1. Crau.in
reſponſo pro gener. numer.138.183. & conſ.
1000.num.138. Bologn.in l.4.§.Cato.numer.
38.ff.verb.oblig. & vbi quis damnum ſentit, ſi
actus in parte tantum valet, veriſimile eſt, qđ
voluerit vtile per inutile vitiari, ſi per hoc dã-
num euitatur. Ita ergo idem dicendum eſt in
concedente huiuſmodi inueſtituram in caſum
culpæ inueſtiti. Ruin.conſil.109.num.27.ver.
50 Præterea. vbi quis in 4. quandocunq; † enim
in materia indiuidua vnum prodeſt, & aliud
obeſt, inſpicitur quod obeſſe poteſt. l.3.§.fin.
vbi gloſſ.ff.ad Syllan. Mandel.conſ.20. num.
9. Neuiz.conſil.34.nu.38. Alibi dicitur, quod
51 † ſi in indiuiduis concurrunt duæ perſonæ, v-
na ſcilicet prohibita, altera permiſſa, non valet
actus reſpectu vtriuſque, Lambert. de contr.
52 mino.in fin.quæſt.78.num.239. ſimiliter † re-
rum communium contractus factus nomine
pluriũ, pro parte annullatus, corruit in totum.
Borgn.dec.8.nume.3.in 2. talis (inquam) eſt
virtus actus indiuidui, vt ex illo effectus dif-
formis oriri nequeat. l.Lucius Titius Sempro
nius.ff.depoſ. Soc.iun.in rubr.ff. verb.obliga.
num.217. Bald.in l.non ſolum.ff.iur.dot. Ale-
53 xand. conſ.5.nu.2. in 5. † fit igitur tali in ca-
ſu interpretatio, ne ex vno actu effectuum di-
uerſitas ſequatur. Ruin.conſ.134.num.3.in 4.
Paſer.conſ.34.num.10.in fin. ſicuti igitur fuit
vnica conceſſio, & vnica inueſtitura, ita eſſe
debet vnica illius diſſolutio, quia quilibet
54 † actus eodem modo diſſoluitur, quo confici-
tur, Burſa. conſ.307.num.141. Surd.conſ.136.
55 cum † priuatio ſit eiuſdem naturæ, cuius eſt
habitus. Bal. Caſtr. & alij in l.1. C. quand.lice.
56 ab empt. diſced. & † contractus emptionis,
& emphyteuſis æquiparantur, quo ad indiui-
duitatẽ. Pret.conſ.19.n.34. facit Natta conſ.
57 479.num.27. & verè † contractus eſt indiui-
duus, ideo aut in totum agnoſcendus, aut in to
tum reſpuendus. l.cum quæritur in fi. ff. admi.
tuto. Curt.iun.conſ.147.num.10. Paſet. conſ.
17.num.6. & reſoluta parte, contractus totali-
ter diſſoluitur, Brun.de deminut.concluſ.4.nu
me.167. Prædictaque omnia procedunt ſtan-
te rerum, ſeu bonorum, imo etiam perſonarum
58 pluralitate,& diuerſitate, quia † vbi adeſt vni-
citas inſtrumenti,& conceſſionis, diuerſitas re
rum,& perſonarum nil admodum operatur. la-
tè Bec.conſ.92.num.17.18. nam rerum diuer-
ſitas non conſideratur in his, quæ ſunt indiui-
dua ex mente contrahentium. Barb. conſ. 36.
nume.15. verſicu. pro certo.in 2. Roncheg. de
duob.reis in l.eandem.nume.85. verſic. ſed di
cas,& ſtante actus vnitate Fel. in c.quæ in ec-
cleſiarum.num.87.de conſtit. Bec.d. num.17.
59 † Maximè ſi illæ res, imo etiam perſonæ diuer
ſæ vnica oratione verborum cõtinentur, vt in
præſenti caſu, tũc etenim dicetur vnicus actus
indiuiduus. Bar.in l.re coniuncti.n.11. vbi Iaſ.
n.74. Ripa n.2.ff.lega.3. quia interpretationẽ
diuerſam, vel diuiſam nõ recipit ſermonis vni
tas. Grat.conſ.64.n.3.in 1. nam qñ plura copu-
lantur ad vnicũ effectum, hñr loco vnius. Bart.
in l.ſcire debemus.n.2.ff.ver.obl. Huc cõfert,
60 ꝙ dici ſolet, † rõne adiuncti multa fieri, ac con
cedi, quæ aliàs non concederentur. l.3.§.pla-
nè. l.non putauit.§.ſed etſi. ff.contra tab. Quia
de connexis idem eſt iudicium Affi.dec.213.
n.3. cum vnius loco habeantur inſpecta perfe
ctione, cuius omnium eſt finis. Magon. deciſ.
61 Floren.89.nume.11. & † plures promiſſiones
ratione contextus habentur pro vnica promiſ
ſione,& de illis vti de vnica iudicatur. Idem
dicitur de pluribus actibus, contractibus, &
conceſſionibus. Bec.conſ.92.num.8. Crau.cõ
62 ſilio 298.numero 13. & vt dixi, † ſtante actus
vnitate, rerum dinumeratio nullius eſt pon-
deris. l. ſancimus.§.ſi quis autem. C.donatio.
Bald.in l.illud.numero 10.C.ſacroſan.eccleſ.
63 ſicuti etiam videmus, quòd † vbi plures res
ſui natura diuiduæ in vno tantum capite ſen-
tentiæ cõprehenduntur, indiuiduæ cenſentur,
Roma.in l.1.§.pen.num.34.ff. verb.oblig. Ri-
min.iun.conſ.71.num.4. Gabr.conſ.56.nu.1.

& 9. in 1. Burſ.conſ.219.num.9.& ſeq. Culpa
igitur dicti Camilli in parte nocibilis influit in
totam conceſſionem ad ſui præiudicium ſtan-
64 te vnitate & indiuiduitate inueſtituræ, † quæ
non pōt pro parte irritari,& pro parte ſuſtine-
ri, vt ex p̄dictis,& firmat Didac.li.2.variar.re
ſol.c.16.n.5.verſ.ſed quod locatio,& verſ.iā-
65 dem vt liberè ſentiam. Nam † vbi ſubintrat
partis intereſſe vtile per inutile vitiatur vbi-
cumque ex conuentionis qualitate actus in to
tum alteratur. Viui.dec.369.num.22.maximè
quando reſultat repugnātia & incōpatibilitas,
vt eſſet hic ſi pro parte tantum vnica iſta con-
ceſſio ſuſtineretur,& pro parte corrueret, tunc
enim abſque amaritudine vtile per inutile vi-
tiatur. Bal.in l. certi conditio. §. quoniam. nu-
mer. 8.verſicul. ſeptimus.& numer.9. in fin.ff.
ſi cert. petat.

Poſtremò non aduerſatur, ſi exciperetur,
quod cum inſpecto iure communi emphyteu-
ta non teneatur ad renouationem inueſtituræ,
66 † ſi tamen ex facto, vel conuentione hominis
ad talem renouationem teneretur, per illius
omiſſionem non incurritur pęna priuationis,
cum de tali priuatione nulla fuerit facta men-
tio, quæ tamen erat neceſſaria: quia quæ in tē-
pore legali locum obtinent, non ſibi locū ven
dicant in tempore conuento, vt poſt Iſern. &
alios in terminis aſſeuerat Burſ.conſ.253. nu.
62.& ſeq. Rolan.conſ.18.nu.14. in t.

67 Reſpondetur enim † imo priuationi locum
eſſe in caſu iſto licet reuocabili; ſiquidem quā
do priuatio inueſtiti cauſatur ex diſpoſitione
legis, tunc redditur irreuocabilis, quando au-
tem aliunde, ſeu ex cōſuetudine; & ita ex lege
non ſcripta, uel cōuentione inducitur talis pri
uatio, Dominus directi mittitur in poſſeſſione
bonorum; quæ bona deinde æſtimabuntur, &
ſi inueſtitus priuatus illa volet recuperare, ad
æſtimationem condemnabitur, quia in obliga
tionibus facti ſuccedit intereſſe. l. ſi quis ab a-
lio. in fi.ff. de re iudic. Ita decidit Iſern. in c.1.
nume.12. verſicu. poſſet dici. quo temp. miles.
Thom. Marin. de feud. ritu.2. de feud. ex pact.
& prouid. num.55. verſicu. qua autem pęna af-
ficiatur.

Reſpondetur ſecundo iam dictis inue-
ſtitis pœnam fuiſſe ſatis explicite comminatam
in proclamatibus, & ſtatuto ſupra me-
moratis.

Reſpondetur tertio, quod cum ex præalle-
gatis ſatis colligatur, inueſtitum fuiſſe obliga-
tum ad talem renouationem vigore iuramen-
68 ti fidelitatis, prout à iure diſponitur, † talem
priuationem effici irreuocabilem, vt per Iſer.
& Marin. vbi ſupra, nec opus erat indiuidua
expreſſione pœnæ, cum id ſit de natura actus,
vt pariter ſupra probauimus.

Et hæc quoad perſonam Camilli.

Quo autem ad perſonam, & partem bonorum Adriani, ſatis liquido paret, ipſum incidiſſe in commiſſum, nec opus eſſe vlteriori indagatione. Quia ſtāte nullitate reſtitutionis in integrum petitæ per Camillum, nullum beneficium inde reſultauit ratione indiuiduitatis ad commodum Adriani fratris, Maluaſ.conſ.102. nume.29. vbi concordantes adducit. Et ipſe erat in eadem naui, & obligatione renouandi inueſtituram, prout erat Camillus eius frater, cùm inter eos nulla militet ratio diuerſitatis, quo fit, vt penè omnia præallegata æquè procedant contra ipſummet Adrianum, & licet fuerit Galeottus iunior inueſtitus ab Illuſtriſſimo,& Reuerendiſſimo moderno Prępoſito, attamen id nil releuat, cum fuerit inueſtitus ad formam antiquarum Inueſtiturarum, nil noui illi concedendo. Vnde ſequitur, quod eum in inueſtitura Illuſtriſſimi,& Reuerendiſſimi Præpoſiti anteceſſoris fuerit perita gratia a dicto Galeotto de parte feudali abſque mentione caducitatis aliorum bonorum caducatorum, & in indiuidua conceſſione contentorum, talis gratia ſit ſubreptitia, & omni in caſu non operatur, niſi reſpectu portionis bonorum gratuitorum, ſed verius nullius eſt momēti, ſtantibus vt ſupra deductis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Agnatus petens renouationem inueſtituræ non tenetur oſtendere primordialem, ſed ſufficit auitam, uel paternam inueſtituram producere, etiamſi in ea ſit relatio antecedentis.*

2 *Agnato inueſtiendo ſat eſt iurare primordialem inueſtituram perquiſiuiſſe ſed illam non inueniſſe.*

3 *Agnatus inueſtiendus tenetur probare ſe eſſe de deſcendentia, uel agnatione primi inueſtiti.*

4 *Referenti non eſt ſtandum, niſi realiter conſtito de relato, etiamſi relatio fiat ab eodem notario qui fecit inſtrumentum relatum, & dicente relatum uidiſſe, & legiſſe, declara, vt nu. 7. & 9.*

5 *Referenti non creditur etiamſi notarius deſcripſiſſet inſtrumētum referente alio non apparente.*

6 *Prælatus non habet facultatem diſponendi de nouo abſque alia relatione.*

7 *Referenti tunc creditur ſine relato, quando inueſtitura conceſſio, vel renouatio fit a Principe, ſeu alio directo domino laico pro libito diſponere ualente, ſecus tamen in prælato & nu. 9.*

8 *Inſtrumento alienationis rei eccleſiaſticæ referenti præceſſiſſe tractatum, & licentiam epiſcopi non creditur etiamſi agatur inter partes.*

10 *Epiſcopus alterare non poteſt antiquam conceſſionem.*

Inue-

11 Inueſtitura prælati referenti aliam inueſtituram non creditur non conſtito de relata.

12 Epiſcopo, uel prælato infeudanti, & aſſerenti conceſſionem eſſe antiquam non creditur.

13 Epiſcopus, vel prælatus non poteſt de nouo concedere, alienare, infeudare, & emphyteuticare bona eccleſiæ ſine ſolennitatibus.

14 Prælatus non poteſt antiquam inueſtituram alterare, nec in aliquo immutare quod tamen facere poteſt dominus laicus.

15 Referenti in antiquis ſtandum eſt ſine relato.

16 Præſidium impijſſimum dicitur quod a ſolo tempore cauſatur.

17 Emphiteoſis conceſſio neceſſario requirit ſcripturam.

18 Actus requirens ſcripturam non probatur temporis curſu.

19 Scriptura vbi requiritur non ſufficit præſumptio.

20 Curſus longi temporis operatur præſumptionem ſolennitatum vbi oppoſitio fit à tertio, ſecus tamen ſi fiat a principali.

21 Solennitas dicitur. quæ accedit actui vltra ſubſtantiam, & formam,

22 Curſus longi temporis operatur præſumptionem ſolennitatum quando agitur de ſolennitate extrinſeca ſecus autem vbi agitur de præſumendo actu totaliter ſeparato & principali.

23 Curſus longi temporis operatur præſumptionem ſolennitatum vbi agitur de modico præiuditio, ſecus autem ubi agitur de graui.

24 Curſus longi temporis non operatur præſumptionem ſolennitatum quando agitur de præſumendo actu, qui tempore noui actus interuenire non potuit, & cui partes renuntiare non potuerunt.

25 Forma non poteſt probari per partis confeſſionem.

26 Forma non probatur præſumptionibus.

27 Solennitas ex curſu temporis non præſumitur in tertij præiudicium.

28 Præſumptio ſola non ſufficit vbi agitur de præiudicio tertij, ſed requiritur plena probatio.

29 Tertius in materia probationis in antiquis dicitur ille qui non habet cauſam a contrahente, vel concedente, ſeu enuntiante aliquo titulo vniuerſali, vel ſingulari.

30 Succeſſio non habet locum in eccleſiaſticis titulis.

31 Ius prælati defuncti extinguitur morte, & nouum creatur in ſucceſſore.

32 Prælatus in iure prælaturæ æquiparatur vſufructuario.

33 Succeſſor in beneficio tenetur obſeruare, & perſiſtere conceſſa a præceſſore ſub nomine dignitatis, declara, vt nume. ſeq.

33 Id procedit vbi conceſſio ſit facta in eccleſiæ vtilitatem, & cum placito Pontificis, alias ſecus.

35 Prælatus petere poteſt reſtitutionem in integrum ſi eccleſia fuit læſa.

36 Prælatus non ligat eccleſiam pro facto, ſuo niſi egerit aliquid, vel receperit pro ſui ſuſtentatione.

37 Prælatus non poteſt alterare antiquam inueſtituram in præiudicium eccleſiæ.

38 Prælato vendicanti rem eccleſiæ non obſtat exceptio, quem de euictione tenet actio.

39 Succeſſor in beneficio dicitur non habens cauſam à prælato anteceſſore, ſed ab eccleſia, & contra illum non præſumitur ſolennitas extrinſeca.

40 Temporis diuturnitas, vt operetur requiritur concurſus ſcientiæ, & patientiæ prælatorum, vel eccleſiæ contra quos præſumitur ſolennitas.

41 Veriſimile non eſt ſcientem actum nullum diu paſſum fuiſſe.

42 Ignorantia prælati ſucceſſoris præſumitur circa geſta per anteceſſorem, & illius tempore.

43 Prælatus ſucceſſor poteſt vindicare bona alienata in præiudicium eccleſiæ non obſtante ſcientia prædeceſſoris alienantis.

44 Reſtitutio in integrum conceditur aduerſus præſumptionem iuris & de iure ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa abſque alia probatione læſionis.

45 Reſtitutio in integrum ex clauſula generali. ſi qua mihi iuſta cauſa, competit prælato ſucceſſori, qui præſumitur ignorare geſta prædeceſſoris.

46 Reſtitutio in integrum ex clauſula generali non conceditur lapſo quadriennio, declara vt numer. ſequen.

47 Quadriennium conceſſum ad petendum reſtitutionem in integrum generali clauſula non currit ignoranti.

48 Referenti tunc creditur in antiquis quãdo notarius exemplauis tenorem inſtrumenti relati in referente, ſecus tamen exemplatione deficiente, & vbi agitur de præiudicio tertij.

49 Statutum de ſucceſſionibus ab inteſtato habet locum etiam in ſucceſſione emphyteuſis eccleſiaſtica.

50 Emphyteuſim eccleſiaſticam concedens dicitur illam conceſſiſſe vt poſſit alienari in præiudiciũ agnatorum ſecundum loci conſuetudinem, vel ſtatutum, cum quibus parte præſumuntur ſe confirmaſſe.

51 Fœminæ non ueniunt ſub nomine deſcendentium vigante ſtatuto fœminas excludente.

52 Statutum ſuper bonis emphyteoticis eccleſiæ quo ad ordinem ſuccedendi valet reſpectu perſonarum in inueſtitura comprehenſarum, ſecus quo ad non comprehenſos, & num. 93.

53 Statutũ laicorum ſeruatur reſpectu vtilis dominij bonorum emphyteuticorũ eccleſiæ, & n. 94.

54 Fœmina ſemel excluſa perpetuo dicitur excluſa.

55 Fœmina a ſtatuto excluſa habetur pro mortua.

56 Aliud eſt ſuſpendere ſucceſsionem, & aliud illam penitus tollere.

57 Argumentum a ſimpliciter, ad ſecundum quid non tenet.

58 Fœmina vbi reperitur excluſa, cenſentur, & omnes ab ea deſcendentes etiam excluſi.

59 Fœmina excluſa propter maſculum dicitur etiam excluſa propter maſculos ab illo deſcendentes.

60 Tranſmiſsio non habet locum quando tranſmittens deceſſit durante tempore excluſiuo.

61 Tranſmiſsioni vt ſit locus requiritur actualis delatio.

62 Tranſmiſsio non fit mediante fœmina quando datur prærogatiua maſculo.

63 Tranſmiſsio ante agnitionem fieri poteſt ex potentia ſuitatis, nedum in filiam ſed etiam in extraneos.

64 Ius in habitu tranſmitti non poteſt.

65 Filia a ſtatuto excluſa cum non dicatur ſua ſed patris non poteſt ex potentia ſuitatis ius non agnitum tranſmittere.

66 Ius non agnitum nunquam tranſmittitur vbi defectus verſatur non in iure agnoſcendi, ſed in iure deferendi.

67 Inhabilitas medij operatur inhabilitatem extremi, quando medium eſt in vſu eius, de quo agitur.

68 Tranſmiſsio non habet locum ceſſante medio uti inhabili.

69 Ius transmiſſum conſideratur ut opus tranſmittentis, non vti ius proueniens a primo defuncto.

70 Fœmina dicitur finis vnius familiæ, & principium alterius.

71 Filia dicitur de familia patris non autem matris.

72 Pater generat, & ſeminat, mater autem recipit ſemen.

73 Neptis ex filia non dicitur de genere aui.

74 Fœmina aliquando non excluditur, & tamen eius deſcendentes excluduntur.

75 Deſcendentium appoſitione in inueſtitura feudi non continentur deſcendentes ex fœmina.

76 Natus ex ſorore mea non dicitur de linea, nec de deſcendentibus patris mei.

78 Neptis admittitur ex perſona propria quando viuente matre non venit caſus ſucceſsionis. & reſpectu excluſionis ipſius matris, ſecus tamen ſi vixit & non potuit ſuccedere.

79 Perſonæ qualitas non inſpicitur, ſed natura in excluſione fœminarum ſtatutaria propter maſculorum exiſtentiam, & de ea ita participat filia ſicut mater, & num. 85.

80 Ratio excluſiua non mutatur in filia, quæ non poteſt venire niſi tamquam matris imago.

81 Mater ſi non potuit ſuccedere, ergo nec filia.

82 Ordine deſtructo, deſtruitur, & ordinabile.

83 Primitiua infecta, vituperatur, & deriuatiua.

84 Statutum excludens matrem, eodem modo excludit omnes eius deſcendentes.

85 Excluſio vbicunque cauſatur ex facto legis vel ſtatuti & non ex proprio delicto perſonæ excluſa, tunc perpetuatur in poſteros.

86 Fœmina ſemel excluſa a ſucceſsione emphyteuſis eccleſiaſtica, iterato admittitur ad ſucceſsionem in ſubſidium deficientibus maſculis, declara, vt num. 88.

87 Exemplis non eſt iudicandum, niſi ſimus in ſententia lata a ſupremo magiſtratu Principem repreſentante.

88 Fœmina excluſa ab hæreditate patris non dicitur excluſa ab hæreditate fratris.

89 Eccleſia tunc ligatur ſtatuto laicorum, quando non expreſſe nominat eccleſiam, ſeu eius bona, ſed generaliter, vel indiſtincte, & eſt fundatum in bona, & honeſta ratione.

90 Statutum reſpiciens ſolemnia, & prohibens fieri contractus non ſimpliciter, ſed cum certa modificatione, vales etiam reſpectu eccleſiæ.

91 Statutum laicorum licet non liget clericos, vt ſtatutum, ligat tamen vt quid honeſtum.

92 Eccleſia ligatur ſtatuto ad bonum publicum ordinato.

95 Statuti virtus prohibitiua ut operetur, attenditur an perſona prohibita acquirere ſit ſubdita ſtatuentibus.

96 Eccleſia licet poſsit contrahere cum quacunq; perſona, id intelligitur ſi illa perſona non ſit prohibita a lege communi, vel municipali.

97 Statutum poteſt aliqualiter ligare eccleſiam quoad acquirenda, non quoad acquiſita.

98 Statutum loquens per ablatiuum abſolutum importat ſuſpenſionem, & temporalitatem contra, nume 99.

100 Ablatiuus abſolutus affirmatiue prolatus ab eo qui poteſt libere diſponere, non meram conditionem sed liberam diſpoſitionem importat maximè quando dirigitur ad perſonam, quam diſponens poteſt grauare.

101 Fœmina de sui natura dicitur capax emphyteuſis, licet naturaliter incapax feudi, quia in feudo debetur ſeruitium perſonale, quod præſtari nequit per fœminam, in emphyteuſi vero debetur ſolum ſeruitium reale.

102 Fœmina vbi in inueſtitura poſtponuntur maſculis tunc cenſetur per partes proſpectum conſeruationi agnationis.

103 Fœmina excluditur a maſculis etiam in feudo fœmineo conceſſo a domino laico.

104 Fœmina dicitur capax emphyteuſis eccleſiaſticæ

Digitized by Google

ſtica quando expreſſe vocatur in inueſtitura ſecus ſi ſimpliciter, uel per verba indifferentia.

105 *Fœmina admiſſio, ſeu comprehenſio in inueſtitura reddit conditionem deteriorem domini directi.*

106 *Emphyteoſis conceſſa pro se, & hæredibus ſuis ex eo legitime deſcendentibus dicitur mixtu, non autem hæreditaria.*

107 *In emphyteuſi conceſſa pro se, & hæredibus ſuis legitimè deſcendentibus non ſucceditur vt hæres, ſed vti deſcendens.*

108 *Feudum mixtum dicitur quidem repertum in hæreditate, non autem hæreditarium.*

109 *Quarta quæ debetur vxori inopi in bonis uiri, debetur hæreditario titulo.*

110 *Quarta quæ debetur vxori inopi non poteſt detrahi de emphyteuſi vel feudo mixto, ſed tantum de hæreditario.*

ARGVMENTVM.

Agnati proximiores petentes inueſtituræ renouationem emphyteuſis eccleſiaſticæ tenentur fidem facere de antiqua, & primordiali inueſtitura, &c.

Fœmina proximior non admittitur ad ſucceſſionem emphyteuſis eccleſiaſticæ, ſtante ſtatuto excludente fœminas, exiſtentibus maſculis, &c.

Quarta debita vxori inopi in bonis mariti diuitis non poteſt detrahi ab emphyteuſi, vel feudo mixto, &c.

Diſcutitur de veritate Deciſ. Surd. 95.

CONSILIVM XLVI.

Actiones meæ à Domino.

TRiplici ex capite (immeritò quidem) vexatur Illuſtriſſimus & Reuerendiſſimus modernus Præpoſitus Sancti Benedicti Ciuitatis Mantuæ in ſua pacifica poſſeſſione terrarum Venerabili Præpoſituræ deuolutarū ob lineam finitam quondam Domini Galeotti Nuuoloni nuper defuncti. Siquidem Domini fratres de Nuuolonis, de quibus in actis, prætendunt, ſe eſſe comprehenſos in antiquis Inueſtituris, tamquam agnatos, & deriuātes à quondam Domino Galeotto ſeniore enuntiato in inueſtitura per dictos fratres producta, iam conceſſa cuidam Domino Federico aſſerto filio præfati Galeotti ſenioris pro ſe, & ſuis hæredibus ex eo legitimè deſcendentibus. Vtriuſq; ſexus.

Ex ſecundo capite Domina Laura Striggia Amigona petit ſibi concedi inueſtituram dictarum terrarum, vti patrueli, & proximiori Domini Galeotti iunioris, de cuius agitur ſucceſſione.

Tandem tertio loco comparuit Domina Liuia Lipella, tamquam præfati Dom. Galeotti iunioris vxor, & prætendit, ad ſui commodum extrahendam eſſe quartam vxori inopi debitam ex bonis emphyteoticis controuerſis.

Plures ergo ſunt concertantes, ſed eorum nullus accipiet brauium, cùm tenuta ſit omnimodè confirmāda Venerabili Præpoſituræ.

Quo (inquam) ad caput fratrum de Nuuolonis, dico, non conſtare Dominum Galeottum ſeniorem (a quo dicti fratres mediantibus eorum auo, & patre originem ducere ſupponunt) fuiſſe inueſtitum de terris, de quibus in cauſa. & conſequenter dico, ipſos fratres defeciſſe in ſalutari ſuo.
1 Quia † etſi ſufficiat agnato petenti renouationem inueſtituræ producere inueſtituram auitam, vel paternam, abſq; onere oſtendendi antiquiorem, ſeu primordialem inueſtituram. Oldra. conſi. 121. in 2. dub. Frecc. de ſubfeud. lib. 3. tit. de author. baron. author. 3. numer. 13. Rolan. conſ. 66. numer. 14. in 3. Burſ. conſil. 150. nume. 9. Sola in antiq. conſtit. Pedemon. titu. de iure emphyt. Decret. Rempublicam. par. 2. glo. 4. num. 7. & num. 13. diffusè multos adducens Roſent. de feud. cap. 6. concluſ. 24. nume. 3. & concluſ. 69. numer. 10. & 11. Etiamſi in dicta poſteriori inueſtitura fiat relatio alterius antecedentis, Bello. conſ. 10. nume. 11. quem ſequitur Rol. d. conſ. 66. num. 14. Burſar. conſil. 49. numero 10. Sola vbi infra numero 7. Scrad. de feud. part. 9. capitulo
2 6. num. 58. cum † ſat ſit agnato inueſtiendo iurare, ſe illam diligenter perquiſiuiſſe, & illam non inueniſſe; tunc etenim excuſabitur, Sola d. glo. 4. num. 8. Surd. conſil. 151. num. 60. 61.
3 Burſ. conſ. 150. nume. 12. † dummodo probet illius deſcendentiam, vel agnationem, cuius vigore aſſerit, ſe eſſe de antiquitus comprehēſis. Idem Sola alios congerens d. glo. 4. nu. 14. Frecci. d. author. 3. nu. 13.

Attamen in præſenti facti ſpecie, vbi agitur de conceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ facta à Prælato, arbitror partes eſſe dictorum fratrum oſtendere dictam relatam inueſtiturā Galeotti antiquioris, à quo deſcēdentiam trahunt, aliàs non debent audiri, quicquid enuntietur, vel referatur in Inueſtitura Federici aſ-
4 ſerti filij dicti Galeotti, cùm tali in caſu † non ſit ſtandū referenti aliunde; & realiter nō conſtito de relato, auth. ſi quis in aliquo. C. de edē. etiamſi relatio fiat ab eodem notario, qui dicitur feciſſe inſtrumentum, vel inueſtituram relatam,

tam,& dicente illammet relatam uidiſſe, & le-
giſse,Dec.in d.authen.ſi quis in aliquo.nume.
33.vbi Purp.nume.40.Beci.conſil.5.nume.5.
Bertaz.conſil.ciuil.113.nume.17.& in tracta.de
clauſ.inſtrum.clauſ.5.glo.4.vbi extendit con-
cluſionē etiamſi talis atteſtatio fieret a cētum
notarijs,dicentibus, vidiſse inſtrūmentum re-
latum,ac illius originale non vitiatum,ſubiun-
5 gēs,idem procedere † etiamſi ille notarius de
ſcripſiſset inſtrumentum relatum in ipſo in-
ſtrumento referente, alio non conſtito: Cùm
6 † Prælatus non habeat facultatem diſponen-
di de nouo abſque alia relatione,Rim.ſen.cō-
ſil.583.numer.12.Bertaz.de clauſ.inſtr.clauſ.
5.glo.4.verſic.ſaluatur tamen dictum Specul.
7 vbi alios adducit. Tunc † enim creditur refe-
renti ſine relato in hac materia, quando con-
ceſſio,ſeu etiā renouatio Inueſtituræ fit à Prin-
cipe,vel ab alio directi domino laico valente
pro libito diſponere de re cōceſsa, etiam tem-
pore nouæ,vel renouatæ conceſſionis, & ha-
bente facultatem ſibi præiudicandi,fatendo,
dando,concedendo,& obligando de nouo,ſe
eus ergo in prælato,qui non poteſt de nouo di
ſponere ſecundum ſui votum de bonis eccle-
ſiæ,illa emphyteuticando, vel infeudādo ſine
debitis, & requiſitis ſolemnitatibus adhiberi
ſolitis in alienationem bonorum eccleſiæ iux-
ta c.2.extr.de feud. Alexan.conſil.10. nume.
5.in fin.in 3.Borgni.deciſ.45. numer.19.in 1.
8 Hinc dicitur † non eſse credendum inſtrumē-
to alienationis rei eccleſiæ referenti præceſ-
ſiſse tractatum, & licentiam epiſcopi, etiamſi
agatur inter partes,quia qua facilitate fit ven-
ditio,eadem & talis aſsertio,& relatio. Bartol.
in d.auth.ſi quis in aliquo.numer.12.vbi Alex.
nume.11.Iaſ.nume.9.Dec.nume.36.Purp.nu-
mer.48.verſicu.ſecundò principaliter regula.
Cagno.num.79.in fin.num.89.Bologn.nume.
43.in fin.Zoannet.num.51.& ſequen.C. eden.
facit Maſcar.de probat.concluſ.75.nume.15.
& clare Ruin.conſil.26.num.9.in 1.Ratio eſt,
quia † in non dependentibus à libera volunta
9 te partium non creditur referenti, vt ſupra di-
ctum eſt,& declarat Bertaz.d.clauſ.5. gloſſ.4.
verſiculo Saluatur tamen dictum Specul.cum
poſſit eſse, quod in relato adeſsent qualitates
alterantes,limitantes, vel minuentes conceſ-
ſionem.Bologn.vbi ſupra num.60.optimè ibi-
dem Sali.num.3.Caſtr.nume.5. addo Alexan.
conſil.17.nume.6.in 4.Brun.de forma.Rubri-
ca de probatio.form.fol.mihi 88. column.41.
verſicu.Item iſtud eſt intelligendum, vt puta
quod antiqua, & relata conceſſio fuiſset ſim-
plex,ſeu temporalis vſque ad tertiam genera-
tionem,vel cum alia modificatione, & iſta in-
ueſtitura referens contineret,prout in hoc ca-
10 ſu continet,perpetuam conceſſionem, † quod
Epiſcopus facere non poteſt, alterando anti-
quam conceſſionem, vt poſt Bal. Aluar.& alios
tradit Sim.Pret.conſil.43.num.17.18.19.21.
& per tot.Quare in propoſito dico,quod cum
tempore Inueſtituræ Federici in actis produ-
ctæ per actores nō potuerit Prælatus inueſtiēs
ſecundum ſui liberam voluntatem de nouo di
ſponere de bonis illis conceſſis, vt potuiſset
11 Dominus Laicus abſolutus, † non creditur in
ueſtituræ referenti,aliam inueſtituram præceſ
ſiſse, non conſtito de relata, vt in puncto poſt
Guliel.de Perno.affirmat Th.Marin. de feud.
titu.1.Rubrica de feud.ex pact.& prouid. nu-
me.71.72.Sylua.de feud.recognit.quæſt.37.
12 verſic.ex quibus infertur.ſiquidem † nec etiā
creditur Epiſcopo,vel Prælato infeudanti, quod
conceſſio facta per illum ſit antiqua,& pręde-
ceſsoribus Vaſalli alias conceſsa, & hoc quia
epiſcopus non habet poteſtatem infeudandi
de nouo,vt poſt Bald. & alios declarat Iaſ. in
prælud.feud.num.89.& conſ.1.colum.3.ver-
ſic.eandem opinionem,in 3.& conſil.136.co-
lum.3.verſicul.eandem opinionem ſi bene,in
4.& hanc differentiam inter dominū laicum,
& eccleſiaſticum inueſtientes, latè aduertit
Natta.conſ.467.num.9.Clar.§.feudum.quęſt.
8.verſicu.ſed hic occurrit.in fi.Sola.in proœm.
ad antiq.conſtit.Pedemon.num.20.Franc.de
Ponte.conſil.95.num.17.Confirmatur diſtin-
13 ctio,quod † epiſcopus, vel Prælatus non pōt
de nouo concedere,alienare,infeudare,& em
phyteuticare bona eccleſię ſine ſolemnitatib.
requiſitis in cap.1.& 2.de non alien.reb.eccl.
Didac.lib.2.var.reſol.cap.17.numer.5.verſic.
Quarta concluſio.Maſcar.de probat. concluſ.
75.numero 6.Roſent.de feud.cap.4.concluſ.
14 18.num.1.2.3.ſicuti etiam † non poteſt inue-
ſtiturā antiquam alterare, vel in aliquo immu-
tare;quod tamen eſt permiſſum domino laico,
qui poteſt in ſui, & ſucceſſorum præiudicium
mutare,addere,& minuere primordialem con
ceſſionem & inueſtituram: latè Burſar. conſil.
150.num.16.17.19.Natta d.conſil.467.num.
11.Tenet (inquam) conſequentia,quod ſicuti
non poteſt epiſcopus,vel Prælatus ſine ſolem
nitatibus prædictis infeudare, vel emphyteu-
ticare bona eccleſiæ,maximè in perpetuā em-
phyteuſim,ita nec primam inueſtituram in ali-
quo alterare.Clar.§.feudum.quæſt.13.verſicu.
ſcias tamen.Iaſ.in prælud.feudo.nu.92.Moz-
zi.de feud.tit.de his qui feud.dar.poſſ.numer.
9.Intriglio.de feud.centur.1.quæſt.53.nume.
64.latiſſimè Sim.Pret.conſi.43.maximè.num.
17.vſque ad fi.Quare negari non poteſt, quin
aſſertioni,de qua in præfata inueſtitura conceſ
ſa Federico, quòd ſcilicet aliàs ſimilis conceſ
ſio fuerat facta Galeotto eius patri,nulla fides
ſit pręſtanda,cùm enuntiatio procedat à perſo
na

na non valente de nouo diſponere, vel etiam
alterare anteriorem conceſſionem.

15 Nec dicatur. † in antiquis ſtandum eſſe refe
renti ſine relato, cum temporis diuturnitas fa-
ciat præſumi omnia ſolemniter acta, & conſe-
quenter omnes extrinſecas ſolemnitates inter
ueniſſe. diffusè D. Surd. conſ. 245. nume. 27. &
conſ. 249. nume. 25. & in terminis inueſtituræ
Antiquæ Curt. iun. de feud. par. 1. quæſt. 8. nu.
11. verſic. iſtam opinionem Purpur. d. authen.
ſi quis. num. 48.

16 Reſpondetur enim, † impijſſimum præſidiũ
illud eſſe, quod à ſolo tẽpore cauſatur, ex quo
defendens ſe tempore, circumuentione vti di
catur §. nolumus. Auth. de his, qui ingred. ad
appel. Meritò talis præſumptio reſultans ex
antiquitate, vti friuola, & fragilis apud æquos
iudices non recipitur, vt poſt Iſern. tradit
Natta conſil. 162. num. 29. in 1. Borgni. deciſ.
46. nume. 21. in 1. Maſcard. de proba. concluſ.
1316. numero 42. Houded. conſil. 80. numero
26. in 2.

Reſpondetur ſecundo in tali relatione agi
17 de conceſſione emphyteuſis, † quę neceſſario
de ſui natura requirit ſcripturam. tex. in l. 1. v-
bi Iaſ. numer. 61. & ſequ. C. iur. emphyt. & de
communi teſtatur Clar. §. empyteuſis. quæſtio.
4. Magon. deciſ. Floren. 145. num. 16. & de ma
gis communi teſtatur Burſ. conſ. 26. nume. 16.
& conſil. 143. num. 39. Maſcar. de probat. con
cluſ. 604. num. 2. & 4. Borgni. dec. 30. nu. 109.
in Mandel. conſ. 141. num. 35. & receptiorem,
ac in iudicando ſequẽdã firmat Valaſc. de iur.
emphyt. quæſt. 7. num. 2. verſic. inter omnes, &
verſic. verumtamen. Raud. conſil. 19. colum. 1.
18 in 2. At † actus requirens ſcripturam non pro
batur ex temporis curſu, cùm actus ſcripturan
dus temporis diuturnitate nõ probetur. Abb.
in cap. ſicut. num. 22. 23. vbi Felin. numer. 3. de
19 re iudic. † vbi (inquam) deſideratur ſcriptura,
non ſufficit præſumptio: latè Ceph. conſ. 171.
nu. 5. & ſeq. Maſca. de probatio. concluſ. 1316.
nume. 41. Bero. conſ. 48. nume. 20. in 3. ſubiũ-
gens, ex tali præſumptione duplex ſpeciale o-
riri. Primum, quod ſolemnitas præſumeretur.
Secundum quod etiam ſcriptura præſumere-
tur. Sequitur Aſin. de execut. §. 5. cap. 13. num.
6. Eug. conſ. 8. num. 17. 18. D. Surd. conſil. 28.
nu. 108. & deciſ. Mant. 231. nu. 7. Non igitur
aliquo pacto deferendum eſt tali relationi nõ
conſtito de relato.

20 Reſpondetur tertio † curſum lõginqui tem
poris operari talem præſumptionem contro-
uerſia vertente inter inueſtitum & alium priua
tum, & ita quando oppoſitio fieret à tertio; ſe-
cus ſi oppoſitio fiat à principali domino dire-
cti: quia ipſo domino negante interuentum re-
quiſitorum, curſus temporis diurni nihil opera
tur. Alexan. conſ. 9. numer. 10. in 3. Afflic. dec.
107. in fin. & 345. nume. 5. vbi ait, ita fuiſſe iu-
dicatum in Conſilio. ſequitur Non. conſil. 58.
num. 13. Vant. de nullit. titul. quib. mod. ſent.
defe. num. 92. Cacher. dec. 173. num. 3. Burſa.
conſil. 424. num. 6. Simoncel. de decret. lib. 3.
titul. 7. inſpect. 3. numer. 35. Aſin. d. §. 5. capit.
10. Bimi. conſil. 58. numer. 37. Honde. conſ. 8.
num. 26. in 1.

Reſpondetur quarto, & realiter, oppoſitum
militare, quando agitur de præſumenda ſolem
21 nitate actus extrinſecæ: ſiquidem † ſolemnitas
dicitur, quæ accedit actui vltra ſubſtantiam, &
formam, vt per Bertaz. de clauſ. inſtrum. clauſ.
4. glo. 29. num. 1. & ſequ. ſecus autem in præſen
ti caſu, vbi non agitur de præſumenda ſolem-
nitate inueſtituræ productæ, ſed de præſumen
do alio actu totaliter ſeparato, & in diuerſo in-
ſtrumento principaliter, & de per ſe celebra-
to, à quo actu fundamentum totale controuer
ſiæ pendet. Nam ſi Galeottus ille ſenior, cuius
Inueſtitura negatur, non fuit inueſtitus, vel ſal
tem diuerſimodè à forma inueſtituræ Federi-
ci, actum eſt reſpectu iſtorum fratrum: ſubſtan
tia igitur totius negotij pendet à lectura talis
conceſſionis, & conſequenter in pręſentiarum
non agitur de præſumenda ſolemnitate extrin
ſeca formali, ſed agitur de præſumenda iuſti-
tia tituli, & etiam de præſumenda ſolemnita-
te ſubſtantiali, non formali, & ita de præſumẽ-
do diuerſo, & integro actu principali, & ſub-
22 ſtantiali, † quod non præſumitur ex temporis
curſu, vtcunq; longiſſimo. Cacher. d. dec. 173.
num. 3. 4. Natt. conſ. 162. nu. 24. optimè deciſ.
Mant. 231. num. 8. Maſcar. d. concluſ. 1316. nu.
28. Aſin. d. §. 5. capit. 20. Hond. conſ. 82. num.
27. in 1.

Reſpondetur quinto, oppoſitum non ad-
23 mitti, † quando agitur de graui præiudicio,
ſed tantum de re modica. Maſcard. dicta con-
cluſ. 1316. num. 27. Eugen. conſ. 8. num. 16.

Reſpondetur ſexto, præſumptionem longi
tẽporis operari reſpectu actus, ſeu ſolẽnitatis,
quæ de ſui natura potuit interuenire tempore
actus geſti, & conſequenter tempore actus re-
ferentis, vel enunciantis, & cui actui, vel ſolem
nitati relatis partes ipſæ potuerunt pro libito
renuntiare. At in præſenti caſu agitur de præ-
ſumendo actu per multos annos antea, & cum
diuerſa perſona celebrato, & qui tempore no
ui actus referentis interuenire nõ potuit (cum
inueſtitura facta Galeotto defuncto non po-
tuerit interuenire in renouatione dictæ inueſti
turæ facta Federico filio) nec dicto actui, ſeu
inueſtituræ primordiali Galeotti partes in in-
ueſtitura renouata potuerunt renuntiare, cum
Pręlatus non habeat hanc poteſtatem, vt dixi.
24 Non igitur dicendum eſt, † temporis curſum
quid-

quidquam operari in hac facti ſpecie. Ita Bart.
in l.ſciendum.num.3.4.& ſeq.ff. verb.obligat.
vbi Crott.num.8.optimè Socin.conſ.29.col.
5.verſi.Quinimo, etiamſi fuiſſet facta mentio'.
in l.ſequitur.Rolan.conſil.90.num.31.in 1. vbi
ait, nunquam fieri talem præſumptionem hoc
in caſu, Cacher.d.dec.173.num.6.Meno. lib.
3.præſumpt.132.num.95.& conſil.726.num.
35.vbi citat ſeipſum in d.præſumpt.dicēs, per
curſum temporis immemorabilis nūquam præ
ſumi anteriorem actum, qui non potuit interue
nire tempore nouę diſpoſitionis, quando actui
illi anteriori non potuit renunciari per agen-
tes. Idem probat Honde.conſ.31.nume.37.in
2.D.Surd.de alimen.tit.8. quæſt.56. nu.111.
Purp.conſ.408.num.7.Eugen.conſi.8. nu.22.
Aſin.d.§.5.c.13.numer.6.latè Brun. de form.
Rubr.de probat.form.colum.41.ſol.88. verſ.
item iſtud eſt intelligendum.

Reſpondetur ſeptimo, hic agi de probatio-
ne formæ, quia ab inueſtitura primordiali di-
gnoſcitur forma conceſſionis feudi, & emphy
teuſis, & in dubio ſtatur formæ adſcriptæ in o-
riginali inueſtitura, quando poſteriores diſcre
pant à prima, vt eſt notiſſimum. Cum igitur for
ma debeat impleri, & plenè probari, ne aliàs
25 fiat fraus; quo fit, † vt forma non etiam poſſit
probari per partis confeſſionem, Ioan. Faber.
Inſt.de donat.§.cum retro.colum.1.verſic.ſed
quid ſi in littera. multo minus igitur dicetur
probata per ſimplicem notarij aſſertionem, me
26 ritò † non ſufficit probatio pręſumptiua in for
malibus. Eugen.conſ.7.num.39.40.& conſ.8.
nume. 30. 31.

27 Reſpondetur octauo ex abundanti, † obie-
ctum non militare in tertij præiudicium ex la-
tè trad.per Borgni.dec.46.num.17.& ſeq.in 1.
Decia.conſil.45.num.48.in 5.Maſcard.dicta
28 concluſ.1316. nu.26. quia † vbicunq; agitur
de pręiudicio tertij, nunquam ſufficit ſola prę-
ſumptio, ſed requiritur plena probatio Affl.de
ciſ.345.nume.6.Ceph.conſil.441.numer.98.
& conſ.601.num.60.

Tertius autem in propoſito probationis † in
29 antiquis dicitur ille, qui non habet cauſam à
contrahente, vel concedente, ſeu enuntiante
aliquo titulo vniuerſali, vel ſingulari. Crauet.
multos adducens de antiq.tempo.part.1. ſect.
Ampliatur. numer.22.

At Illuſtr.moder. Præpoſitus non dicitur ha
bere cauſam, vel titulum aliquem à ſuis ante-
30 ceſſoribus, quia † in eccleſiaſticis titulis non
habet locum ſucceſſio.c.ex trāſmiſſa.de fil.preſ-
31 bit. Roma.conſil.374. nume.5.cum † ius Prę
lati defuncti extinguatur morte, & ius nouum
erigetur in ſucceſſore. Pariſ.de reſign. benef.li.
32 13.quæſt.5.num.81. cum † illius ius morte fi
niatur, & æquiparetur vſufructuario. Borgnin.
dec.44.num.5.in 1.Burſ.conſ.178.nu.19. Rē
doan.de reb.eccleſ.non alien.q.52. nume.17.
Hinc controuertunt doctores, an ſuccedens in
beneficio teneatur ſtare colono.

33 Et licet † ſucceſſor teneatur perficere, & ob
ſeruare conceſſa à Præceſſore ſub nomine di-
gnitatis.capitul.quoniam Abbas.de offic. de-
legat.capitul.ſi gratioſè.de præſcript.in 6.vbi
Doctor.

34 Id tamen procedit, dummodo id ſit factum
in eccleſiæ vtilitatem, & cum placito Pontifi-
cis, alias non ligat ſucceſſorem, Docto. in cap.
pen.de confir. vtil.vel inutil. Pariſ. de reſign.
benef.lib.1.quæſt.16.nume.70.Burſ. conſ.30.
35 num.23.Hinc dicitur, † Prælatum poſſe pete-
re reſtitutionem in integrum, ſi eccleſia fuit læ
ſa facto præceſſoris. Odd. de reſtit. in integr.
36 quæſt.19.Alibi dicitur, † quod Prælatus non
ligat eccleſiā pro facto ſuo, niſi egerit aliquid,
vel receperit pro ſui ſuſtentatione. Abb.in ca.
2.in 2. not. de ſolutio. Redoan.de reb.eccleſ.
non alien.quæſt.56.num.43.& quęſt.57.nu.7.
37 † non tamen poteſt alterare antiquam inue-
ſtituram in præiudicium eccleſiæ. Redoan.v-
38 bi ſupra, quæſt.61.num.5. ſimiliter ſi † Præla-
tus nomine eccleſiæ vult rem vendicare, non
illi obſtat exceptio, quem de euictione tenet
actio, &c. Idem Redoan. quæſt.77. cap.6. nu.
39 2.& in terminis, quod † ſucceſſor in benefi-
cio dicatur tertius nō habens cauſam à Præla
to anteceſſore, ſed ab eccleſia, & per conſe-
quens, quod contra illum non præſumatur ſo-
lemnitas extrinſeca ex longinquitate tempo-
ris, tradit Crot.conſ.19.num.7.in 1.Borgnin.
deciſ.46.num.17.& 18.in 1. vbi alios conge-
rit concordantes. Quare in propoſito inſero,
quod talis præſumptiua probatio, alio non cō
ſtito, non operatur in præiudicium Prælati ſuc
ceſſoris, vel eccleſiæ.

Reſpondetur nono, quod adhoc, vt tempo-
40 ris diuturnitas operetur, † requiritur etiam cō
curſus ſcientiæ, & patientiæ Prælatorum, vel
eccleſiæ, contra quos præſumitur talis ſolem-
nitas. Ioſ.Lud.deciſ.Luca.52.nume.33. vſque
38.Maſcar.d.concluſ.316.nume.29.D Surd.
conſil.28.num.99.Gabr.conſil.36.num.er.52.
in 1.Honded.conſ.80.nu.30.in 2. De qua qui
dem ſcientia nequaquam poſſe conſtare dici-
tur, niſi etiam vniformiter conſtet, Prælatos,
vel eccleſiam ſciuiſſe defectum ſolemnitatis,
& nihilominus tacuiſſe, ſiquidem eum defe-
ctus ignoretur, non poteſt alicui imputari, cur
non egerit, meritò ceſſat ratio, propter quam
41 volunt doctores, ſolemnitatem præſumi, † cū
haud veriſimile ſit, ſcientem actum nullum tan
diu paſſum fuiſſe, vt eleganter probat Gabr.
conſ.36.num.52.in 1.Honde.conſ.80.nume.
30. in 2. Modo in præſenti caſu nullibi patet,

Præ-

Prælatos ſucceſſores Prçlato, qui inueſtiuit Fe
dericum, referendo aliam inueſtituram, habuiſ
ſe notitiã iſtius defectus, nec id ex alijs ſequen
42 tibus inueſtituris colligitur. Quinimo † igno-
rantia Prælati ſucceſſoris præſumitur circa ge
ſta per prælatum eius anteceſſorem, & circa ge
ſta tempore illius. l. qui in alterius. ff. reg. iur. in
terminis Rui. conſ. 68. numer. 24. & conſ. 167.
numer. 27. in 1. Honded. d. conſ. 80. nume. 32.
& ſeq. Borgnin. deciſ. 46. nu. 19. in 1. Non igi-
tur nocere poteſt dictis Prælatis ſucceſſoribus
talis præſumptio ex ſolo temporis curſu de-
ſumpta.

Nec dicatur, factum, & ſcientiam primi Prç
lati influere in ſucceſſores.

Quia hoc tollitur ex deductis in octaua ri-
ſione: quibus addatur, quod pro tempore vitæ
prælati alienantis, ſeu præiudicantis eccleſiæ,
nullum tempus currit, illiuſque ſcientia non no
cet, cum eccleſia, quoad hunc effectum, dica-
43 tur vacare: quo fit, † vt Illius ſcientia, & factũ
non ſint in conſideratione, quo minus Præla-
tus ſucceſſor poſſit vindicare bona eccleſię a-
lienata in eius præiudicium. latè Borgn. deciſ.
46. num. 95. 96. & nu. 24. in 1. niſi & ipſe ſciens
tacuerit per annos 40. Borgn. dicta deciſ. 46.
numero 20.

Reſpondetur decimo, ſuppoſito (non tamẽ
admiſſo) quod dici poſſet ex curſu temporis
inductam fuiſſe aliquam præſumptionem, non
44 id propterea illi poteſt obeſſe † ſed aduerſus
dictam præſumptionem, & aduerſus præiudi-
cium eccleſiæ inde illatum concedenda eſt il-
li in integrum reſtitutio ex clauſula generali, ſi
qua mihi, &c. abſque vlteriori probatione læ-
ſionis, quia ſatis dicitur conſtare de ipſa læſio-
ne, eo ipſo, quod cõſtat de temporis lapſu, per
quem inducitur prçſumptio iuris contra eccle
ſiam, cuius prçſumptionis vigore poſſet ipſi ec
cleſiæ auferri res controuerſa, & quam rem ip
ſa eccleſia potuiſſet recuperare ante dicti tem
poris curſum, & conſequenter ante dictam prç
ſumptionem inde emanatam. ita in terminis
Ruin. conſ. 68. num. 20. in 1. Gabr. conſ. 36. nu
me. 53. in 1. Meno. lib. 1. prçſumpt. 70. nu. 1. &
conſ. 726. nume. 36. Borgn. dec. 46. num. 205.
45 in 1. Hond. d. conſ. 80. num. 37. in 2. † Quç qui
dem reſtitutio competit moderno Prçpoſito,
qui prçſumitur ignorare geſta prçdeceſſoris,
vt dixi, & tradit etiam Caſſan. conſilio 4. nu-
mero 10. 11.

46 Nec dicatur expiraſſe † quadriennium, & id
circo denegandam eſſe dictam reſtitutionem.
l. fin. C. temp. reſt. in integr. pet.

47 Quia quadriennium illud † currit tantum à
die ſcientiæ: eſt enim tempus vtile, ideo non
currit ignoranti. Menoch. lib. 1. prçſumpt. 71.
num. 2. Hond. d. conſil. 80. num. 84. & alibi ſç-
pe, ſed ſcientia Prælati ſucceſſoris circa geſta
prçceſſoris non prçſumitur, vt dixi, vltra quod
talis ſcientia, & patientia præiudicialis nouo
prælato debet eſſe quadragenaria, vt pariter
ſupra probaui.

48 Reſpondetur vndecimo, tunc † in antiquis
ſtari relationi notarij, quando exemplauit te-
norem inſtrumenti relati in ipſo inſtrumento
referente. Tunc etenim propter antiquitatem
temporis præſumitur verè fuiſſe celebratum,
& ſolemniter dictum inſtrumentum relatum,
ſecus deficiente exemplatione prædicta, etſi
agatur de præiudicio tertij, ita Bettaz. d. gl. 4.
verſic. ſed ſi mandatum.

Vnde concludendum eſt, dictos fratres à
petitis arcendos eſſe, ſtantibus maximè rebus,
prout ſtant, quicquid etiam enuncietur in quo
dam inſtrumento diuiſionis bonorum inter di
ctum Galeottum ſeniorem, & alios eius fra-
tres, quia illa enuntiatio emphyteuſis, & feu-
di nil releuat quo ad eccleſiam, & modernum
prælatum, vt ſatis colligitur ex prçcedentibus
reſponſionibus.

Quoad ſecundum caput Dominæ Lau-
ræ, dico, illam nullum ius fouere. vt mox refe-
ram nonnullis præmiſſis.

49 Primo igitur præmitto, † ſtatutum Mantuæ
ciuile Rubrica. de ſucceſſionibus ab inteſt. pro
cedere, & ſeruari etiam in ſucceſſione emphy
teuſis eccleſiæ; quia tam inueſtiens, quam inue
ſtitus censẽtur, ſe voluiſſe conformare cum di-
ſpoſitione iuris municipalis. Oldr. conſil. 159.
in 2. dub. Brun. conſ. 81. numer. 6. & conſ. 137.
colum. 3. verſicul. nec obſtant tenores; ſubiun-
gens etiam, quod ea. quæ ex conſuetudine a-
guntur, tacitè inſunt in ſimilibus conceſſionib.
50 licet non exprimantur. Idcirco † concedens
emphyteuſim eccleſiaſticam dicitur illam con
ceſſiſſe, vt poſſit alienari in præiudicium agna-
torum, adhibito conſenſu domini ſecundum
loci cõſuetudinem, & prçcipuè Mantuanam,
vt poſt alios in ſpecie tradit. Meno. conſ. 545.
num. 19. Quo fit, vt dicendum ſit, partes ipſas,
nempè prçlatum, & emphyteutam voluiſſe in-
ueſtituram, & conceſſionem regulari ſecũdum
dictum ſtatutum ciuitatis, excludens fœminas
propter maſculos, vt in puncto plures addu-
cens aſſeuerat. Rim. iun. conſil. 38. num. 33. Ga
br. conſ. 86. num. 5. 9. & 15. in 1. Ioſ. Lud. deciſ.
Lucan. 29. num. 25. Plurimos adducit, & ſequi
tur Hond. conſ. 13. num. 28. in 1. Clar. loquens
de emphyteuſi eccleſiæ. §. emphyteuſis, quæſt.
32. ver. ſed pone ſtat ſtatutum, diffusè Magon.
deciſ. Luca. 7. num. 15. 16. 17. 25. & 35. vbi ait,
quod, etſi vigore verbi indifferentis, & conti-
nentis tam maſculum, quam fœminam in em-
phyteuſi eccleſiæ, veniat fœmina æquè, ac ma
ſculus: aliud tñ eſt ſtante ſtatuto loci excludẽ-
tis

tis fœminas propter maſculos. Alibi dicitur
51 † ſub nomine deſcendentium non venire fœ
minas, vigente tali ſtatuto fœminarum excluſi
uo. dec. Mant. 66. num. 11. & in puncto ſtatuti
prædicti Mantuæ, & emphyteuſis eccleſiæ tra
dit Soc. iun. conſ. 79. & 82. in 4. Rim. iu. conſi.
764. num. 27. vbi loquitur in ſtatuto Mantuæ
militante in emphyteuſi Abbatiæ Fellonicæ.
Ratio eſt, quia per excluſionem fœminarum
propter maſculos nullum fit præiudicium ec-
cleſię, ſed agitur de ſolo præiudicio laicorum,
52 & idcirco † quoad ordinem ſuccedendi re-
ſpectu perſonarum comprehenſarum in inue-
ſtitura, valet ſtatutum ſuper bonis emphyteo-
ticis eccleſię, ſecus quoad non comprehẽſos,
Ita Ruin. conſ. 109. num. 35. in 3. Beci. conſ. 3.
nume. 62. Confirmatur concluſio ex eo, quod
53 † ſtatutum laicorum ſeruatur reſpectu vtilis
dominij bonorum emphyteuticorum eccle-
ſiæ, cum ſit ius merè laicale, & laicas perſonas
concernente, abſque lęſione directi, vel eccle
ſiæ. Beci. d. conſ. 3. num. 49. dec. Mant. 164. nu
me. 14. 16. & 17. Burſ. conſ. 66. num. 12. & 18.
num. 30. Borgn. dec. 28. in addit. nume. 7. Sola
in antiq. conſtitut. Pedemon. tit. de iur. emph.
decret. licet. glo. vnic. primæ partis numer. 3.
& ſequent.

Secundo præmitto, præfatum ſtatutum ex-
cludere fœminas ſimpliciter, & abſolute, extã
tibus maſculis, non autem temporaliter, vel ſu
ſpenſiue per verba tp̃s limitatum importantia.
54 Quo in caſu ſequitur axioma, † vt fœmina ſe-
mel excluſa, dicatur perpetuo excluſa. Pariſ.
conſ. 25. num. 38. in 2. Soc. iun. in puncto ſtatu
ti Mantuæ conſ. 79. nume. 2. in 4. Cepha. conſ.
30. nu. 53. verſicu. ſecundo reſpondetur. Craſſ.
de ſucceſſ. §. legitima. quęſt. 7. nu. 4. verſi. quid
dicendum. Rim. iu. conſ. 82. num. 8. Honded.
conſ. 65. num. 56. in 1. & conſ. 9. nume. 8. in 2.
Intrigliol. de feud. centur. 2. art. 2. num. 108. &
55 ſequ. Quia † fœmina tali in caſu habetur pro
mortua, cum non ſit ſucceſſibilis. l. fin. §. 1. ff. cõ
tra tab. Honded. conſ. 6. num. 12. in 1. Rim. iu.
56 conſ. 47. num. 43. † Aliud (inquam) eſt ſuſpen
dere ſucceſſionem, & aliud illam penitus tol-
57 lere. l. ſi vnus, §. 1. ff. pact. † cum non teneat ar-
gumentum à ſimpliciter ad ſecundum quid. l.
1. ff. donatio. Rimin. iun. conſilio 455. nu-
mero 34.

Tertio pręmitto, quod fœmina excluſa ſim
pliciter à ſtatuto (& conſequenter perpetuo)
decedens ante caſum admiſsionis, & fatis ce-
dens, viuentibus, & extantibus maſculis, non
poteſt tranſmittere ius ſuccedendi in eius fi-
58 lios, vel poſteros, † ſed ipſa excluſa, & omnes
ab ea deſcendentes excluſi cenſentur. Alb.
conſ. 38. nume. 3. Sim. Pret. de interpr. vlt. vo-
lunt. fol. 211. nu. 13. 14. Cephal. conſ. 404. nu.
34. Rim. iun. conſ. 455. nu. 33. & ſeq. Honded.
conſil. 14. numer. 13. 14. in 2. Intrigliol. d. art. 2.
numero 113.

Quibus ſic ſe habentibus, dico, quod aut
Domina Laura prętendit inueſtituram, & ſuc-
ceſſionẽ ex perſona Dominæ Iſabellæ Strig-
giæ ſuæ matris, aut ex perſona propria.

Primo caſu conſidero, quod cum Domina
Iſabella fuerit ſemel excluſa à ſucceſſione pa-
tris propter fratres maſculos, dicitur perpetuo
excluſa, vigore ſtatuti ſimpliciter, & perpetuo
excludentis. Quinimo fuit etiam iterato exclu
ſa à ſucceſſione fratrum per ſuperexiſtentiam
Domini Galeotti nuper defuncti, & filij quon
dam D. Adriani fratris dictæ Dominæ Iſabel-
59 læ; quia † excluſa propter maſculum, dicitur
etiam excluſa propter maſculos à dicto maſcu
lo deſcendentes. latè in terminis Curt. iun. con
ſil. 5. num. 33. & ſeq. Molin. de Primogen. Hi-
60 ſpa. lib. 3. cap. 5. nu. 44. Quare † cum dicta Do
mina Iſabella deceſſerit durante tempore ex-
cluſiuo, & etiam vigore perpetuæ excluſionis,
adhuc etiam viuentibus maſculis excludenti-
bus, non eſt locus tranſmiſſioni. Affl. in c. 1. nu.
mihi 48. de ſucceſſ. feud. quem in propoſito re
fert, & ſequitur Menoch. conſ. 400. nume. 16.
& nume. 28. in fin. Intriglio. d. cent. 2. art. 2. nu.
116. Collegium Bonon. inter conſ. Hond. 14.
61 numer. 66. in 2. Ad hoc igitur, † vt ſit locus
tranſmiſſioni, requiritur actualis delatio, ne a-
liàs ſequatur abſurda prępoſteratio, vt ſcilicet
tranſmittatur, quod non habetur ſecundum
Raudenſ. conſ. 2. num. 28. in 2. & ideo Domi-
na Iſabella fuit medium inhabile ad tranſmit-
tendum, ſtante prærogatiua ſucceſſionis adiu-
62 dicata maſculis à ſtatuto. † Quia tranſmiſsio
fit mediante fœmina, quando datur prærogati
ua maſculo. Idem Raudenſ. alios adducens
conſ. 2. num. 118. in 1.

63 Nec vim facit, † quod ante agnitionem fie
ri potuerit per Dominam Iſabellam tranſmiſ-
ſio ex potentia ſuitatis nedum in filiam, ſed e-
tiam in extraneos. Anguil. conſil. 83. num. 34.
Lancel. Galli. conſ. 19. nume. 32. Purpur. conſ.
325. nu. 9. Gomeſ. varia. reſol. tom. 1. cap. 9. nu.
12. verſic. octauo. vltra quod non eſt abſonum
64 dicere, † ius in habitu poſſe transferri. l. ſi fi-
lium. C. inoff. teſtam.

Quia reſpondetur, filiam non temporaliter
ſed ſimpliciter, ac perpetuo excluſam à ſtatu-
to per ſuperexiſtentiam filiorum, ſeu fratrũ re
ſpectiuè maſculorum, non dici eſſe ſuã patri, &
65 conſequenter † non poſſe ex potentia ſuita-
tis ius non agnitum tranſmittere: quia tali in
caſu filia dicitur exhæredata, maximè cum nõ
excludatur dotata, ſed ſimpliciter cum dotis
præſeruatione, eidem poſtea competenter a
fratribus excludentib. danda, Ita Iaſ. conſ. 105.

colum.

Digitized by Google

colum.fin. verſic.quarto facit in 4.quem alios
congerendo ſequitur Menoch.conſ. 105.nu-
me.78.Intrigliol.d.ar.2.num.113.& ſeq.Ce-
phal.conſil.304.num.34.& ſeq.Rim.iun.con
ſil.455.num.37.38.& conſ.244.num.189.&
ſeq.optimè Hond.conſ.16.num.45.in fin.in 1.
66 † quandocunque enim defectus verſatur non
in iure agnoſcendi, ſed in iure deferendi, ius
non agnitum nunquam tranſmittitur,ut in præ
ſenti caſu, in quo virtute dicti ſtatuti defectus
reſidet in delatione,non in agnitione, ſeu peti
tione. Anch.conſ.220.col.fin.nume.5.Rim.iu.
conſ.244.num.222.Menoch.d.conſ.105.nu-
me.83.& conſ.473.nume.10.Hond.conſ.16.
num.3.iunct.nu.42.in 1.& conſ.14.nu.56.57.
65.& 74.in 2.

Non poteſt ergo audiri Domina Laura ex
iure ſibi tranſmiſſo, ob defectum medij tranſ-
67 mittentis, † cum inhabilitas medij operetur
inhabilitatem extremi, quando medium eſt in
vſu eius,de quo agitur. l.si ſia prædia.ff. ſeruit.
68 ruſt.& † quando extremum non venit de per
ſe, ſed per repræſentationem medij, ceſſante
medio,vti inhabili,corruit trāſmiſſio, quia coſ
ſat ordinata,ac iuridica conſequentia,vt in pū
cto docet Bal.conſ.40.num.2.verſicu.Item ex
cluſo in 2.Soc.iu.conſ.2.num.25.in 3. Meno.
69 conſ.400.nu.37.† Ius (inquam) tranſmiſſum
conſideratur, vt opus tranſmittentis, non vti
ius proueniens à primo defuncto.l.fin. C. hæ-
red.inſtit.deciſ.Mant.148.nu.10.& 140.nu.
16.Burſ.conſ.61,num.15.Concludendum igi
tur eſt, Do. Lauram non poſſe inueſtiri ex iure
tranſmiſſo.

Secundo,etiam in caſu ipſa non meretur au
diri, vtcunque veniens ex perſona propria, ſi-
quidem Inueſtitura antiqua cantat, (pro ſe,&
hæredibus ſuis ex eo legitimè deſcendentib.)
&,ita debet intelligi de deſcendentibus agna
tis, ideſt ex maſculis, non etiam de cognatis,
ideſt ex fęminis. Quia Domina Iſabella fuit
70 quidem de vera deſcendētia agnatorū, † ſed
tamen reſpectu ſui fuit etiam finis agnationis,
licet fuerit principium agnationis Dom.Strig
gij eius mariti.Barto.in l.pronuntiatio.ad fi.ff.
verb.ſignific.Tiraqu.de retr.lignag.§.1.glo.9.
71 numer.195.Idcircò † Domina Laura dicitur
de familia eius patris,non de familia matris. l.
familiæ.§.1.ff.verbo. ſignific.facit l.immunita
tes.ff.iur.immun.Pariſ. conſ.23.num.45. in 1.
Decia.conſ.33.num.2.& conſ.37.numer.88.
in 3.Ceph.conſ.134.num.48.& denominatio
ſemper fit à virili ſexu,quo fit, vt deſcenden-
tes ex fęmina propriè, & ſecundum commu-
nem vſum loquendi, dicantur deſcendere ex
eorum linea paterna,non materna; quia † pa-
72 ter generat, & ſeminat, fœmina autem ſemen
recipit,vt in propoſito aduertit Bal.conſ.40.

73 colum.2. verſic.ſed iſti nepotes in 3.† neptis
ergo ex filia non dicitur de generatione aui.
74 Menoch.conſ.400.num.52.Nimirum † ſi pri-
ma fœmina aliquando non excluditur, & ta-
men eius deſcendentes omnino reijciuntur.
Lup.de donat.int.vir. & vxo.§.69.numer.24.
Meno.d.conſ.400.numer.48.& ſequ.vbi latè
75 probat, † appellatione deſcēdentium in inue-
ſtitura feudi non contineri deſcendentes ex
fœmina;ita pariter poſt Bar. & alios dixit Pe-
76 regr.de fideicom.art.26.nu.31.† natum ex ſo
rore mea non dici de linea,nec de deſcenden
tibus fratris mei.

Prætetea, etſi filia aliquando ſuccedit ex
77 perſona propria;attamē † id intelligitur,quan-
do eius mater non fuit illi impedimento,vt in
præſenti caſu. vbi Domina Iſabella nō ſemel,
ſed bis fuit excluſa, & deceſſit in perpetua ex
78 cluſione:vnde ſequitur, quod † excluſio ma-
tris tūc tantum admittitur ex perſona propria,
quando viuente matre non venit caſus ſucceſ
ſionis,& reſpectiuè excluſionis ipſius matris,
ſecus ſi vixit,& non potuit ſuccedere :ita poſt
Ruin.aſſerit Socin.iun.conſil.2.num.25.in 3.
Menoch.d.conſ.400.num.50.vbi etiam citat
Ang. & Caſtren.

Tertio conſidero (& hoc venit etiam ad
79 roborationem prædictorum) quod † in ex-
cluſione fœminarum ſtatutaria propter maſcu
lorum exiſtentiam,non inſpicitur perſonę qua
litas,ſed natura.l.maximum vitium,ibi (quaſi
naturæ accuſatores exiſtunt) vbi Bal. nume.4.
C.liber.præter.At de tali natura ita participat
80 filia,ſicut mater.l.fin.C.natur.libe.† Non igi
tur mutatur ratio excluſiua in filia,quæ non po
teſt venire, niſi tamquam matris imago, quia
niſi in capite principium ſumat ipſa linea,non
poteſt vlterius produci.l.quęcunque gerimus.
ff.actio.& oblig. Bal.in d.l.maximum uitium.
81 num.4. verſicu.non obſtat. Alibi ſcribit idem
Bald.quod matris natura à filia non ſeparatur,
vnde ſi mater tollitur de medio,non poteſt in
telligi quod iſta ſit filia; quia quando aliquid
deducitur,vel deriuatur ab aliquo, ſapit natu-
82 ram eius,à quo deducitur.Quo fit, † vt ſi ma-
ter non potuit ſuccedere,ergo nec filia. Bald.
(inquam) in conſ.40.ver.itē mater.& filius in
3. Nam iſta filia ſumit à matre formam ſucce-
dendi,ſicut originem naſcendi, & proinde, ſi
mater eſt inhabilis,filia quoq; remouetur. Bal.
d.l.maximum vitium.num. 9. vbi Salic.nu.5.
ſucceſſio (inquam) non vadit per ſaltus, ſed
per gradus, merito quis non poteſt admitti
ad ſucceſſionem, niſi præcedens gradus ſit ſuc
83 ceſſibilis, quia † ordine deſtructo, deſtruitur
& ordinabile.Bal.in c.1.§.quia vidimus. num.
12.verſicul.Item gloſ.qui feud.dar. poſſ. Me-
noch.conſ.823.numero 11.& ſequent. Curt.
iun.

Digitized by Google

83 iun.conſil.5.n.34.& † infecta primitiua, ideſt matre, vituperatur & deriuatiua, ideſt filia. Idē Bal. in l.fin. in fin. C. verbor.ſignif.& poſt Affl. notat Meno.conſ.400.n.56.non igitur poteſt aſſignari aliqua ratio in excluſione matris, quæ
84 non æquè procedat in filia, & ideo † ſtatutum excludens matrem, dicitur eodem modo excludere omnes eius deſcendentes, vt per prædicta, & alia pluta diffuſè tradit D. Surd. conſ. 85. num. 11. & ſeq. & per tot. Menoc. d. conſil. 400. in 2. cap. & conſ. 940. num. 25. 27. & ſeq. Quia, vt etiam ſupradixi, excluſa matre, dicuntur etiam excluſi omnes ab ea procedentes, vti à radice infecta. Addo Scrader. de feu. par. 7. cap. 4. nume. 83. Molin. de Primog. Hiſpan. lib. 3. cap. 5. nu. 41. & ſeq. Peregr. de fideicom. art. 27. num. 16. & 18. & in terminis noſtris D. Surd. conſ. 85. num. 11. facit optimè. Bero. conſil. 105. num. 4. in 1. & Peregr. de fideicom. art.
85 26. nu. 6. 7. † Quandocunq; enim excluſio cauſatur ex facto legis, vel ſtatuti, non autem ex proprio delicto perſonæ excluſæ, perpetuatur excluſio in poſteros perſonæ excluſæ, cum eadem ratio ſemper militet. Ang. in §. reliquum. verſus fin. auth. de hæred. ab inteſta. Rim. iun. conſ. 564. nu. 69. cum concordantibus per Peregr. d. art. 27. nu. 18. in fin.

Nec prædictis reſiſtit dec. Surd. 95. vbi di-
86 cit fuiſſe deciſum, quod † fœmina ſemel excluſa à ſucceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ iterato admittitur ad ſucceſſionem in ſubſidium, deficientibus maſculis.

87 Reſpondetur enim, † exemplis non eſſe iudicandum. l. nemo. C. ſent. Ceph. conſ. 176. nu. 32. & licet id non procedat in ſententia lata à ſupremo Magiſtratu Principem repræſentante, idem Cephal. conſ. 121. nume. 12. Attamen dico diuerſimodè fuiſſe in hoc foro per ſupremum Magiſtratum iudicialiter deciſum, teſte Burſ. conſ. 80. nu. 21. vbi ait, talem opinionem contrariam in ciuitate Mantuę pro manifeſta veritate haberi, & in practica ſeruari, illamq; attendi indiſtinctè.

Reſpondetur ſecundo, potiſſimum fundamentum deciſionis prædictæ reſidere in eo, quod fœmina ſemel excluſa ab hæreditate patris, propter exiſtentiam fratris, ſuperuixit deinde ipſi fratri mortuo ab inte-
88 ſtato, † quo in caſu licet dici poſſit, excluſam fuiſſe ab hęreditate patris, non tamen fuit excluſa ab hæreditate fratris, vt ibidem legitur nu. 24. & nu. 27. & 31. Et hanc ſententiā probat etiam Intrigliol. infinitos allegans d. art. 2. nume. 132. & ſeq. At diuerſum legitur in caſu iſto, in quo fœmina deceſſit durante perpetua excluſione ab hæreditate patris, & fratris, ob ſuperexiſtentiam nepotis nuper defuncti, & conſequenter inhabilitas fęminæ prædefunctæ nocuit eius filię, vt latè ſupra probauimus: ex hoc enim dignoſcitur valdè differre caſum dictæ deciſionis a præſenti caſu.

Cætera autem fundamenta in dicta deciſione enunciata, quæ primo aſpectu videntur aliqualiter vrgere, nullam vim faciunt; ſiquidem eum ibidem num. 20. & ſeq. dicatur, ſtatutum laicorum excluſiuum fœminarum non ligare eccleſiam reſpectu emphyteuſis eccleſiaſticæ, vnde cum eccleſia nō ligetur, non eſt veriſimile, quod partes ſecundum illud ſtatutum voluerint contrahendo ſe conformare.

Reſpondetur, iam ſupra fuiſſe probatum cōtrarium eſſe verius, quod ſcilicet ſtatutum illud procedat etiam in emphyteuſi eccleſiæ, ſe eundum quod partes cenſentur ſe voluiſſe cō-
89 formare; & ideo in propoſito, † an eccleſia ligetur ſtatuto laicorum, ſolet diſtingui: Aut ſtatutum expreſſe nominat eccleſiam, ſeu eius bona, & tunc eccleſia ex illo non tenetur; Aut verò ſtatutum generaliter, vel indiſtinctè loquitur, & eſt fundatum in bona, & honeſta ratione, vt puta quod reſpiciat publicam vtilitatē, & illius forma poteſt de facili ſeruari, nec eſt directa ad eccleſię pręiudicium, & tunc etiam ab eccleſia, & eccleſiaſticis ſeruari debet, vt poſt plures optimè declarat Mandel. conſ. 8.
90 nu. 8. Hinc dicitur, quod † ſtatutum reſpiciens ſolemnia, & prohibens fieri contractus nō ſimpliciter, ſed cum certa modificatione, valet etiam reſpectu eccleſiæ. Dec. in c. eccleſiæ Sanctæ Mariæ. col. penult. num. 255. verſic. ſecundus caſus eſt extr. de conſtit. Natta conſil. 280. num. 4. Lambert. de contract. mulier. in fin. q. 39. num. 136. latè Dom. Surd. conſ. 2. num. 41.
91 & ſequ. Quia † licet ſtatutum laicorum non liget clericos, vt ſtatutum, ligat tamen, vt quid honeſtum. Bald. in d. cap. eccleſia Sanctæ Mariæ. verſic. nunc vero aliter. ſequitur Zanch. de
92 priuileg. eccleſ. c. 11. nu. 15. in fin. & † eccleſiam ligari à ſtatuto ad bonum publicum ordinato tradit Burſ. conſ. 59. numer. 31. Quo fit, vt etiam ſtatutum dans ordinem ſuccedendi in bonis emphyteuticis eccleſiæ, quoad compræhenſos in inueſtitura, ſit ſeruādum, cum ex illo nullum præiudicium eccleſiæ oriatur, ſed in honeſta ratione agnationis conſeruandæ ſit fundatum, vt poſt Bartol. & alios tradit Ruin. conſ. 109. num. 35. in 3. Becci. conſ. 3. nume. 60. 62. Rimin. iun. conſil. 447. numero 20. & ſequ.
94 † cum reſpiciat quid laicale, non autem quid eccleſiaſticum, vt ſupra probaui, & notat Sola in antiq. Conſtit. Pedemon. tit. de iur. emphyt. decret. licet. gloſ. vnic. 1. & 2. partis nu. 3.

Reſpondetur ſecundo, quod ſtatutum taliter cantat (In aſcendentium bonis maſculis ex linea maſculina deſcendentibus extantibus, &c. fœminæ non ſuccedant) quod quidem

dem ſtatutum inhabilitat fęminas ſubiectas iu
riſdictioni ſtatuentium, auferẽdo illis titulum
95 ſucceſſionis,& ideo † ad dignoſcendum pro-
hibitiuam virtutem ſtatuti,quatenus ſe exten-
dat,attẽditur an perſona prohibita acquirere,
ſit ſubdita ſtatuentibus, vt optimè docet Rui.
conſ.39.nu.16.in 1.Ceph.conſ.53.n.37.& ſe
quent.Hond.conſ.3.nu.28.in 1.Hinc dicitur,
96 quod licet † eccleſia poſſit contrahere cum
quacumq; perſona,attamen id intelligitur, dũ
modo illa perſona non ſit prohibita à lege cõi,
vel municipali.Fed.de ſen.conſ.85.colu. pen.
ver.nam licet eccleſia:ſequitur Alex.conſ.93.
97 nu.4.in 2. quia † ſtatutum poteſt aliqualiter li
gare eccleſiam, quoad acquirenda, licet non
quoad acquiſita.Iaſ.in l. filiusfamilias. §. diui.
n.75.ff.leg.1.Gail.li.2.obſeruat.c.32. nu.8.9.
D.Surd. conſ.2. num.9. Quapropter infero,
quod cum ſtatutum loquatur in perſonam,red
dendo fœminas inſucceſſibiles, militat etiam
reſpectu bonorum emphyteoticorũ eccleſiæ.

Ad illud autem, quod ſtatutum noſtrum lo-
quatur per ablatiuum abſolutum ibi (extantib.
98 maſculis deſcendentibus) † quod importat
ſuſpenſionem,& temporalitatem, ac ſi fuiſſet
dictum (donec extant maſculi) ut ibidem nu.
28.verſ.tertio,& nu.29.

Reſpondetur,adducta per D.Sur.in d.loco
id non probare,ſi legantur, Vltra quod poſſu-
99 mus fateri, † ablatiuum abſolutum ibidem in-
ducere quidem conditionem, non tamen tem
poralẽ,vel ſuſpenſiuã,ſed excluſiuã perpetuo,
cum ſimpliciter loquatur ſtatutum.Ita Bar.in l.
fin.nu.2.verſ.ſed ſi poneremus. ff. ad Tertull.
optimè Corn.conſ.160.nu.9. in 4.Pariſ. conſ.
85.nu.32.in 2.& eſt communis opinio.Pereg.
100 de fideic.art.29.n.20.Quandocumq;.n. † ab
ſolutus ablatiuus affirmatiuè profertur ab eo,
qui libere poteſt diſponere,non meram condi
tionem, ſed liberam diſpoſitionem importat,
maximè quando refertur, & dirigitur in perſo
nam,quam ipſe ſtatuens, uel diſponens poteſt
grauare. Bar.in l.à teſtatore.ff.cond.& demon.
& in l.fideicommiſſa.§.cum eſſet.ff.leg.3.Syl-
ua.conſ.53.nu.4. Meno.conſ.152.n.9.Decia.
conſ.41.nu.48. in 1.alios adducit, & ſequitur
Rim.iun.conſ.661.nu.47.48.

Quatenus etiam dicitur in dicta deciſione,
101 † fęminam de ſui natura eſſe capacẽ emphy-
teuſis, licet ſit naturaliter incapax feudi, cum
in feudo debeatur ſeruitium perſonale, quod
non poteſt pręſtari per fęminam; in emphyteu
ſi autem debetur ſolum ſeruitium, vel onus rea
le, vt ibidem.nu.12. & 26.

Rñdetur per hoc non effici, quin fęmina ex
cludatur pp maſculos vigore iuris municipa-
lis,quia in quacũq; inueſtitura cõcepta per ver
ba explicita, vel implicita fęminarũ, ſemper fę
minę excludũtur à maſculis,& tpaliter, & per
petuo iuxta localis ſtatuti normã, niſi aliter ex
102 preſſè in inueſtitura cautũ legatur.Quia † qñ
in inueſtitura fęminæ poſtponuntur maſculis,
tũc cenſentur partes voluiſſe proſpicere agna
tionis conſeruationi.Pich.cõſ.100.n.109.vbi
103 alios adducit: vltra q † videmus & in feudo
fęmineo, & in conceſſo à dño laico inferiori,
cui non dẽtur ſeruitiũ perſonale, fœminã ex-
cludi a maſculis.Intriglio.d.art.2.num.124.&
181.& 285. adeo quod ſolum ſeruitium perſo
nale non eſt cauſatiuũ excluſionis fęminarum,
ſed qualitas inueſtituræ, & ſtatutorum.

104 Rñdetur ſecundo ex abundanti,q † fęmina
eſt capax emphyteuſis eccleſiaſticæ,qñ expreſ
ſè vocaȓ in inueſtitura, vt in caſu nr̃o, iuxta iũ
normã iuris municipalis, vt dixi;ſecus in ſim-
plici inueſtitura, vel facta implicitè per verba
indifferentia,& apta cõprehẽdere fęminas, ſi-
cuti maſculos:nec id probatur ex tex.in §. em
phyteuſim.auth.de non alien.reb.eccl.vt ſup-
ponitur in deciſione,quia tex.ille procedit, &
loquiȓ in ſpeciali,& indiuidua mentione fęmi
næ,vt declarat ibi Bat.& hãc ſn̄iam plurimos
adducendo probat Corb.de cadu.emph.ob li
ne.ſi.n.6.& ſeq.addo Zoannet optimè loquẽ-
tem li.rerũ quotid.c.3.& inter rõnes,quæ poſ-
105 ſunt adduci,illa ſanè vȓ arridere,q † per ad-
miſſionẽ, ſeu cõprehẽſionem fęminæ redditur
deterior conditio dñi directi nolẽtis declara-
re caducitatẽ ob nõ ſolutũ canonẽ,caſu quo fę
mina ſibi non ſolueret debitũ canonẽ, ex quo
mulier pro debito nõ põt carcerari.Imo.ĩ c.po
tuit.n.25.de loca.ſequitur Rim.iu.cõſ.764. n.
9.& 10.& per tot.vbi probat hanc concluſio-
nẽ & diffusè vidẽdus Angu.conſ.100.per tot.

Et ita ſatis patet ex præallegatis,dictam de
ciſ.95.D.Sur.non obſtare intentioni, vel iuri-
bus Illuſt.D.Præpoſiti.

Quoad tertiũ caput D.Lipellæ,breuib. me
expediã,cùm ſimus in claris meo iudicio,quia
106 † inueſtitura non cõprehendit extraneos hæ
redes,ſed tãtummodo deſcendentes inueſtiti,
& ideo dȓ mixta emphyteuſis,non aũt hæredi
taria,ſicuti dȓ de ſimili inueſtitura feudi. Burſ.
conſ.199.n.15.Corb.de caduc.ob mort. ciuil.
107 nu.5.Meno.conſ.200.nu.61.& † in tali em
phyteuſi non ſucceditur, vt hæres,ſed vti de-
ſcendens,& ita ſucceditur iure ſanguinis, non
iure hæreditatis, vel bonorũ, licet requiratur
qualitas hęreditaria reſpectu acceptationis hę
reditatis,vt per D.Sur.conſ.63.n.13.& 18.v-
bi ait, ad talem inueſtituram feudi admitti ex
pacto,non hęreditario iure. Idem tradit Rim.
iun.conſ.18.nume.61,62. Hine dicitur,quod
108 † feudum mixtum dicitur quidem repertũ
in hæreditate, non per hoc tñ dicitur hæredi-
tarium.Ang.& Caſtr.in l.item veniunt. §. fi.in

S fin.

Digitized by Google

fin.ff.petit.hæred. Domin. Surd. conſil. 151.
109 nu.104. Modò † ſi quarta debita vxori inopi
illimet debetur, vti hæredi mariti, & hæredita
rio iure, ſeu hęreditario titulo per ſucceſſionē,
tex.in §.quoniam vero ad clementiam. verſic.
hæc itaq; dicimus. Auth.de exhib.reis.& poſt
Bal.& alios decidit dec.Mant.8.nume.1.ad-
do Ioſ.Ludo.concluſ.35.limit.3. in fin. ſequi-
tur, quod de tali emphyteuſi ad ſolos inueſtiri
deſcendentes tranſitoria nulla debeatur quar
ta vxori, cum in illa nō ſuccedat tamquam hæ
110 res, vel hæreditario titulo; ſicuti † nec illi de
betur de feudo mixto, ſed tantum de feudo ab
ſolutè hæreditario, nempe ad extraneos hære
des tranſitorio. Dec.in Rubr. C. vnde vir. &
vx.nu.13.vbi Curt.iun.num.16.& ibidem Pe
puſ.nu.4.Burſ.conſ.92.nu.22.& in indiuiduo
illam haud detrahi poſſe ab emphyteuſi eccle
ſiæ aſſeuerat Ioſ.Ludo.d.limit.3.Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 *Tempus immemorabile, & immemorabilis præſcriptio dicitur illa de cuius origine conſtare non poteſt.*

Tempus immemorabile naturaliter caret initio, & memoria.

2 *Tempus immemorabile non inducit iuſti tituli probationem, ſi conſtet de titulo vitioſo, & iniuſto.*

3 *Titulum infectum allegare peius eſt, quam nihil pro titulo adducere.*

4 *Forma ſeruanda vbi a lege præſcribitur, ſi in celebratione contractus omittatur, actus habetur pro īfecto & illico inſurgit titulus reprobatus.*

5 *Titulus reprobatus nedum cenſetur quando lex ſimpliciter prohibet contractum, ſed etiam quādo prohibet illum fieri qualificate, & nu. 25. vbi reprobantur Crauet. & Peregr.conſil. 19. numero 18.*

6 *Lex expreſſe reſiſtit contractui bonorum ſtabilium eccleſiæ inſolenniter facto.*

7 *Error iuris, vbi lex reſiſtit non validat præſcriptionem, nec excuſat a fructuum reſtitutione, & nu.24.*

8 *Lex ubi prohibet actum fieri niſi ſub certa ſolennitate dicitur reſiſtere, vbi vero permittit illum fieri, ſub certo tamen modo, dicitur non aſſiſtere.*

9 *Mala fides vera oritur ex contractu ſine requiſitis ſolēnitatibus geſto, quæ excludit poteſtatem præſcribendi in perpetuum, & num.12.ac 21, vbi reprobatur.*

10 *Solennitates minus legitime appoſita non faciunt præſumi.*

11 *Tempus immemorabile nō habet vim tituli quando de ipſo titulo vitioſo apparet, & n.16.22.26.*

13 *Mala fides duplex datur, vera, & præſumpta, & vera magis efficit quam præſumpta.*

14 *Contrahens contra ius dicitur in mala fide vera, quæ continet præſumptionem iuris, & de iure non recipientem probationem in cōtrarium.*

15 *Probationes in contrarium non admittuntur in contractibus ſine ſolemnitatib. celebratis, ex quibus mala fides vera reſultat.*

17 *Prohibitus acquirere non poteſt quoquo modo præſcribere.*

18 *Lex reſiſtens, & contractus inſolemnes irritans cauſam præſcribendi tollit.*

19 *Verba illa, vocatis vocandis, appoſita in breui Apoſtolico, faciunt cenſeri ordinem iudicij eſſe commiſſum etiamſi fuerit adiecta mero executori.*

20 *Subreptio decreti Apoſtolici allegari, & probari poteſt etiam contra Commiſſarios Apoſtolicos nulliter, & nō ſeruata forma Breuis decretātis.*

23 *Mala fides vera perpetuat excluſiones præſcriptionis etiam quoad heredes.*

Mala fides vera oritur ex titulo reprobato.

27 *Probatio in contrarium admittitur quando tempus immemorabile non deducitur tamquam cauſa inducens titulum ſed tamquam cauſa declarans.*

28 *Aſſertio commiſſarij Apoſtolici in inueſtitura nulliter interpoſita nihil operatur, maxime ſi inueſtiti ſint de colluſione conſcij.*

29 *Mala fides præſumpta auctoris non nocet heredibus de iure ciuili, ſecus tamē de iure canonico.*

30 *Præſumptio malæ fidei attenditur ubi maior eſt quam bonæ fidei, vtcunque deſcendentis ex ſpatio longiſſimi temporis.*

31 *Res eccleſiæ illicite alienatæ poſſunt præſcribi a die mortis prælati male alienantis, ſi alienatio fuit facta ſine ſolemnitatibus requiſitis, ſecus tamen ſi fuere ſeruata, ſed perperam, & ſeq.*

ARGVMENTVM.

Præſcriptio immemorabilis non inducitur aduerſus alienationem bonorum Eccleſiæ, vbi conſtat non fuiſſe ſeruatas ſolemnitates in ſimilibus alienationibus requiſitas, &c.

Quando vere dicatur agi de tempore immemorabili.

CONSILIVM XLVII.

Actiones meæ à Domino.

TEmpus immemorabile hoc eſt annorum 130. allegatum per Dominos de Nuulono nō eſt conſiderabile in præſenti caſu, cùm ex inueſtitura originali producta per eos apertiſſimè conſtet de alle

gati

gati temporis initio. Et ideo dicitur, illud eſſe
1 † tempus immemorabile, illamque immemo-
rabilem præſcriptionem nuncupari, de cuius
origine conſtare non poteſt, aliàs diceretur tẽ
pus memorabile, conſtito de illius initio me-
moriam extantem demonſtrante, vt declarat
Molin. de Primog. lib. 2. cap. 6. num. 61. & nu.
64. in fin. & ideo in propoſito dixit Oldr. con-
ſil. 244. nu. 13. quod in præſcriptione tempo-
ris, cuius contrarij memoria hominum non exi
ſtit, non debent quęri actus conſuetudinem in
ducentes, cum ſit impoſſibile eos inuenire. Ni
hil (inquam) eſt aliud hoc in caſu quærere a-
ctus conſuetudinem inducentes, quam quære-
re actus, in quibus, vel à quibus conſuetudo,
vel præſcriptio ſumpſit exordium, quod qui-
dem ſapit impoſſibilitatem, ex quo contrarij
memoria non exiſtit fruſtra igitur quæritur, ꝙ
inueniri natura prohibetur; & ideo in materia
immemorabilitatis ſufficit allegare negatiuã,
nempè allegare; nullum extare ſenſum viſus,
vel auditus, qui viderit, vel audiuerit viden-
tem, vel audiẽtem contrarium obſeruari. Hęc
dicit Oldradus adeo quod naturaliter tempus
immemorabile caret initio, & memoria, & Ol-
dr. ſequitur Crauet. de antiq. tempo. par. 4. ſe-
ctio. materia iſta. nume. 23. Maſcar. de probat.
concluſ. 429. numer. 2. cum quibus concordat
Bellame. dec. 64. in fin. dicens, quod allegare
principiũ temporis, & præſcriptionis, de quo
non eſt memoria, eſt allegare contrariam me-
moriam, & contra id, quod eſſet probandum.
2 Hinc in propoſito dixit † Didac. in cap. poſſeſ
ſor malæfidei. par. 2. §. 8. nu. 4. verſic. vult equi
dem Dinus quod tempus immemorabile non
inducit iuſti tituli probationem, ſi conſtet de
titulo vitioſo, & iniuſto, & inutilem eſſe præ-
ſcriptionem immemorabilem, apparente ma-
la fide præſcribentis, & ideo ait, cenſere, quod
vbi de initio, & primo titulo conſtat, eo caſu
non de præſcriptione immemorabili, ſed de ti
tulo, eiuſq; viribus, quas habuit, vel ex curſu tã
ti temporis habere iure poteſt, agẽdum eſt. Di-
co igitur in propoſito, Dominos Nuuolonos
nequaquam iuuari poſſe ex præſcriptione, ſeu
tempore immemorabili, cum iam præſcriptio
nis, & temporis iſtius memoriam, & initium
probauerint, & in iudicio produxerint.

Quod quidem temporis, & præſcriptionis
initium cum ſit omnimodè vitioſum, & à legi
bus reprobatum melius feciſſent præfati fra-
tres illud omittere, ac occultare, quam in me-
dium deducere, ac pro eorum defenſione pro
ducere, quia peius † eſt titulum infectum alle-
3 gare, quam nihil pro titulo adducere Bellame.
dec. 287. & dec. 393. ſequitur Creſcent. dec.
21. num. 3. Brun. a Sole quæſt. 39. nu. 57. vbi
ſubfugit, titulum infectum vtcunq; probatum
non valere, nec prodeſſe. Idem ait Burſa. conſ.
424. nu. 30. quatenus ſcriptum reliquit, quod
vbi facies inſtrumenti repugnat, præſumptio
in temporis longinquitate ceſſat, maximè quã
do actus enunciatus eſt prorſus contrarius, &
incompatibilis cũ eo, de quo agitur, quia tunc
peius eſt, titulum infectum omnino allegare,
quam nihil deducere, & prius ibidem nu. 28.
declarando concluſionem illam dictantem, ſo
lẽnitates interueniſſe non præſumi, qñ ex lectu
ra documẽti, & ex actus inſpectione de illis nõ
cõſtat, ait (inquã) id debere intelligi, ſi ex ipſo
inſtro, & actu apparet, partes voluiſſe illas adhi
bere, ſed minus legitimè, perfectè, ſeu inepte
eas appoſuerunt, vt in caſu iſto, non aũt qñ pe-
nitus de illis non apparet, nec apparere poteſt.

Quod autẽ titulus iſte allegatus ſit vitioſus
prorſus, & reprobatus, ſatis ex eo liquet, quia
continet alienationẽ prædij eccleſiæ ſine ſolẽ
nitatib. requiſitis, ac ſine eccleſiæ vtilitate ſa-
ne (inquam) clarum eſt, quod ſi in celebratio
4 ne † contractus certa forma obſeruanda datur
à lege, illa non ſeruata, actus habetur perinde,
ac ſi factus nõ fuiſſet, ideo non põt aliquem ef
fectum operari. D. Sur. conſ. 28. n. 88. & ſeq. &
illico inſurgit titulus reprobatus. Balb. in l. Cel
ſus. 4. not. nu. 19. ver. quod procedit ſecũdum
Canoniſtas. ſequitur Achil. Graſſ. dec. 329. n.
3. Crau. conſ. 789. n. 1. Plures adducit, & ſequi
tur Meno. li. 3. præſump. 130. n. 33. 35. ſanè (in
5 quam) nedum titulus † reprobatus cenſetur il
le, quando lex ſimpliciter prohibet cõtractum
fieri, nempè ſœneratitium, vel ſimulatum, ſed
etiam quando lex prohibet, contractum fieri
qualificatè, & puta ſine certis ſolemnitatibus,
nam (quicquid dixerit Crau. de antiq. tempo.
ſectio. materia iſta. num. 6. & 12. quem ſequitur
Peregr. conſ. 19. num. 18. in 1. verior, ac rece-
ptior eſt ſententia, vtroq; caſu titulum reproba
tum cenſeri, vt in terminis contra Crau. conſu
luit. Meno. conſ. 726. nu. 42. vſq; 46. vbi de ve
riori, ac receptiori teſtat̃, & poſt plures firmat
Galli. conſ. 105. n. 29. 30. & equidem in caſu
6 iſto lex † expreſſe reſiſtit cõtractui bonorum
ſtabilium eccleſiæ inſolemniter facto, quo in
caſu titulus reprobatus exorit̃. text. in d. c. hoc
conſultiſſimo, ex. de reb. eccle. non alie. vbi in
ſpecie id notant Doct. & legem tali in caſu ne
dum non aſſiſtere contractui inſolemni, ſed il-
limet penitus, & apertè reſiſtere extra dentes
decidit Felin. in ca. cum cauſam. nu. 27. verſic.
& in hac materia. tenetur concluſio. extr. de
ſenten. & re iudic. Didac. li. 1. vari. reſol. c. 3.
nu. 8. verſi. cæterum opinio præcedens Anch.
in d. c. hoc. conſultiſſimo. nu. 5. D. Surd. conſi.
28. nu. 76. & 115. nu. 24. & ſeq. & præcipuè nu.
32. & nu. 36. vſque ad fin. conſilij pleniſſimè
docet, quod quando lex, vel ſtatutum loqui-

tur pro hibitiuè, tunc licet non prohibeat ſim-
pliciter,ſed ſub certis formis, vt putà, ſi prohi
beat minorem, vel mulierem contrahere ſine
certa ſolemnitate: nam tali in caſu lex dicitur
reſiſtere venditioni, taliter quod nec ciuilis,
nec naturalis oritur obligatio. quinimo nec ta
7 li in caſu error † iuris validat longiſſimam pręſcriptionem, nec etiam excuſat a fructuum re
ſtitutione, & cum prædictis conſonant dicta
per Didac.in d.verſicu.cæterum, & poſt pluri
mos idem tuetur Meno. d.conſ.726. num.45.
8 Aliud enim eſt, vt lex † loquatur prohibitiuè,
ſeu prohibendo actum aliter fieri,niſi ſub cer-
ta ſolemnitate, aliud quod permittat actum
fieri,dummodo fiat certo modo: nã primo ca-
ſu lex reſiſtit apertè, in ſecundo dicitur non aſ
ſiſtere. D.Surd.vbi ſupra verſic. & hoc quoq;
modo reſpondetur,vbi ſubiungit, quod etiam
in caſu,in quo lex loquitur permiſſiuè,ſi tamen
etiam irritet,ac nullum faciat contractum nul-
liter celebratum,dicitur nihilominus reſiſtere.
At in caſu iſto lex nedum expreſsè prohibet,
ſed irritat,& annullat, vt patet ex d.c.hoc con
ſultiſſimo,ergo.

Stante igitur tituli vitio, & reprobatione,
necnon & legis reſiſtentia, ſequitur, quod per
9 contractum † aliter factum, ſine ſolemnitatib.
requiſitis, incontinenti oritur mala fides omni
no, & perpetuo excludens poteſtatem præſcri
bendi. Molin.d.c.6.n.65. in fin. & ſeq. etiamſi
eſſet annorum mille, quia conſtito à principio
de mala fide vera in perpetuũ excluditur præ-
ſcriptic. Peregr. de iur.fiſc.lib.6.tit.8.num.11.
12.vbi ait, contrarium aſſerentes malè loqui.
Hond.conſ.80.nu.77.in 2.D.Surd.conſ.276.
nu.17.& iam latè deduxi in allegationibus edi
tis,incipientib. Audio magnam vim fieri. Ad-
do nunc. Meno.plures adducẽtem conſ. 726.
nume.30.Alciat.conſ.18.nu.13.14.in 5.Gall.
conſil.105. numer.29.30.nam tali in caſu non
10 † præſumitur pro decreto ex apparentia ſolẽ-
nitatum minus legitimatum. Meno.lib.2.præſ.
75.n.26.& 40.vbi reprobat Cor. cõtrariantẽ,
& li.3.præſũ. 131.n.49.vbi loquitur de curſu
11 † tp'is immemorabilis, vt ſcilicet vim tituli nõ
habeat,quando de ipſo titulo vitioſo apparet,
& præſumpt. 132.num.79.quo loci poſt pluri-
mos ait,quod ſi ex inſpectione inſtrumenti ap-
paret,ſolemnitatem non fuiſſe adhibitam, tũc
ex quouis temporis curſu ſolemnitas non præ
ſumitur;& egregiè tradit Caſtr. conſ.81.num.
3.in 2.Gozad.conſ.73.nu.28.Rim.iun.conſil.
384.nu.28. & ſequentibus, vbi ait, quod cùm
ſimus certi ab initio de ineptitudine ſolemni-
tatum, & quod tunc temporis actus nõ tenuit,
non potuit poſtea conualeſcere, & præcipuè
vigore præſumptionis fundatæ in tẽporis diu-
turnitate. ſequitur Raud. de Analog. c. 39. nu.
140.D.Surd.infinitos congerens conſ.28.nu.
110.113.& ſeq.& optimè declarat Crau. de an
tiq.temp.part.4.ſectio.Abſolutis.num.60. vbi
ait,non curari tempus immemorabile, produ-
cto titulo vitioſo,ſeu conſtito vitioſo initio,&
in ſectio.materia iſta.nu.1.in fin.dicens, quod
tollitur iuris pręſumptio in re clara,& ideo qñ
producuntur acta ſolemnitatis actus, vel ſentẽ
tiæ,per quæ apparet de veritate,ideſt rem mi-
nus ſolemniter fuiſſe geſtam, tunc ceſſat fictus
titulus legis,in ſola temporis diuturnitate fun-
datus; & ibidem num.3. ait,titulum tacitum re
ſultantẽ ex tempore,cuius initij memoria non
extat in contrarium,qui dicitur titulus legalis,
collatus ex curſu tanti temporis ceſſante titu-
lo hominis,non eſſe curandum, vbi fuit produ
ctus titulus hominis:nam tunc hominis proui-
ſio facit ceſſare legis prouiſionem, & lex dici-
tur cõferre titulum propter bonam fidem præ
ſumptam ex lapſu tanti temporis, quæ tamen,
apparẽte titulo vitioſo, & inualido,ſuffocatur
à mala fide vera præſcribentis:quia titulus re-
probatus non dat iuſtam cauſam præſcribẽdi,
12 ſubiungens num.5.illum dici † verſari in ma-
la fide,qui cum pupillo, vel eccleſia,ſeu præla
to contrahit ſine iuris ſolemnitatibus. Idem re
petit ibidem num.13.14.18.& 19.20.21.om-
13 nino videndus. Duplex † inquam mala fides
reperitur, vera, & præſumpta. Vera autem ma-
gis officit,& operatur, quam præſumpta. Dom.
Sur.conſ.276.nume.2.Rim.iun.conſ.248.nu.
14 32. Qui autem † contra ius reſiſtens mercatur,
vel contrahit,dicitur in mala fide vera,quę cõ
tinet præſumptionem iuris,& de iure non reci
pientem probationem in contrarium.D.Surd.
conſ.115.num.11.12.& conſ.276.num.22. &
conſ.28.nume.72.ſi enim non admittitur pro-
batio contraria, dubio procul mala fides vera
reſultat,& dicit Pic.conſ.97.nume.135.quod
initio vitioſo apparente,agitur de vera mala fi
15 de, non de præſumpta, & non dari † pro-
bationem contrariam in contractu celebrato
ſine iuris ſolemnitatibus. Maſcar.concl.1004.
num.22. & hoc in caſu reſultare malam fidem
veram probat Monal.conſ.115.num.7.& 10.
in 1.Molin.de Primogen.lib.2. cap.6. numer.
68.in princ.iuncto verſicu.Cæterum quamuis
quæſtio hæc. Conferunt tradita per eundem
Molin.d.capitu.6.numer.65.in fin. dicentem.
16 † Quòd aut titulus allegatus dat cauſam, &
initium præſcriptioni, & tunc ſi eſt vitioſus,
tollitur præſcriptio ob malam fidem, concor-
dat. Maſcard.concluſ.1371.numer.39. diſtin-
guens, Aut allegatur tempus immemorabile,
tamquam cauſa inducens, & non recipit pro-
bationem in contrarium; Aut tamquam cauſa
declarans,& tunc acceptatur contraria proba
tio,ſequitur Rauden.conſil.17.par.2.num.80.

Digitized by Google

Modo in caſu iſto tempus iſtud immemorabi-
le non poteſt ſtare inductiuè, quia conſtat de
vero initio temporis, & præſcriptionis. Vnde
cum ſtet declaratiuè, admittitur probatio con-
traria, & præcipuè ex lectura inueſtituræ ſub-
reptitiæ, de qua controuertitur. Quæ inueſtitu
ra, ſicuti non iuuat acquirentes, vel inueſtitos
tempore contractus, ita nec potuit illos iuuare
17 ad præſcribendum: cum prohibitus † acqui-
rere non poſſit quoquo modo præſcribere, An
gui. conſil. 79. num. 40. D. Sur. conſ. 276. num.
18 11. & maximè cum in hac facti ſpecie lex † ip
ſa reſiſtens, ac contractus inſolemnes irritans
cauſam præſcribendi tollat. d. cap. hoc conſul
tiſſimo. §. contractus. in fin. vbi Franc. in 3. not.
& ſuper gloſ. in verb. præſcribendi, & ibidem
Gemin. ante fin. dicentes, per illum text. titu-
lum iniuſtum non ſufficere ad pręſcribendum,
& text. illum procedere etiam non obſtante
tempore immemorabili: not. Mol. d. c. 6. n. 68

Contendunt etiam præfati fratres, clauſu-
lam (vocatis vocandis) inſertam in Breui A-
poſtolico, non arctare Commiſſarios ad aſſu-
mendam viam iudicialem, ſed ad extraiudicia
lem informationem aſſumendam tantum.

Sed verè contrarium firmat Zabar. conſil.
92. verſicu. ad hoc reſpondeo, quod indulgen
19 tia, dicens, talia † verba eſſe tāti vigoris, quod,
etiamſi adijciantur mero executori, faciunt, vt
ille teneatur aſſumere partes iudicis. ſequitur
Raud. d. conſil. 17. par. 1. num. 126. & latè tue
tur Bero. conſ. 14. num. 13. in 1. vbi ait, id maxi
me procedere quando fuerunt appoſita à Pa-
pa reſpectu actus nondum facti, nec antea ab
eo cogniti, ſuper quo antea non diſpoſuit, nec
prouidit, &c. & ordinem iudicij cenſeri com-
miſſum tradit Redoan. de reb. eccl. non alien.
quæſt. 23. nu. 4. & præcipuè cum in Breui mā-
datur etiam fieri diligens inquiſitio à commiſ-
ſarijs, ſi in euidentem, &c. nam tunc talis for-
ma Breuis ad vnguem eſt omnino ſeruanda, vt
per Rednan. ibidem num. 6. ſequitur Maſcar.
concl. 75. nu. 19. & ſeq.

Adducitur etiam pro eorum tutela Beretr.
conſ. 92. ſed vere Beretr. ſtat pro præpoſitura:
nam ibidem. n. 8. 9. ait, formam Breuis Apoſto-
lici eſſe ſeruandam, & eo in caſu fuiſſe ad vn-
guem adimpletam, quod tamen negatur in ca-
ſu noſtro, vt in anterioribus ſcriptis probatum
20 eſt. Quinimo † nu. 11. ait, non adeo in tantum
præſumi pro decreto Commiſſariorum Apo-
ſtolicorum, quin poſſit probari contrarium, &
ſubreptio allegari, & probari, prout etiam in
puncto contra tales commiſſarios decretantes
nulliter, & non ſeruata forma Breuis diffusè
ſcribit Gram. deciſ. 79. per totam. Ceſſat enim
præſūptio quælibet, data veritate in cōtrariū.

Fuit etiam allegatus Peregr. conſ. 19. num.
14. vſq; 19. in 1. quo loci ait, mercantem con-
tra iura contrahere malam fidem pręſumptam
cauſatam ab errore iuris circa titulū nullo pa-
cto nocentem hęredibus, & ſucceſſoribus, nec
legis reſiſtentiam vim aliquam facere præſcri
ptioni longiſſimi temporis, quando agitur de
contractu inſolemni, ſed ſolummodo in caſum
contractus omnino à iure reprobati, vt puta fę
neratitij, vel ſimulati.

Sed reſpondetur, iam ſatis ſupra fuiſſe pro-
21 batum, ex † contractu inſolemni bonorum ſta
bilium eccleſiæ reſultare veram malam fidem,
non præſumptam (quicquid Peregr. ibidem di
22 xerit n. 14. & 16.) maximè quando lex † actui
reſiſtit, vt in præſenti caſu. nam ex quo militat
pſumptio iuris, & de iure in contrariū, talis nul
litas tituli impedit pręſcriptionem immemo-
rabilem. D. Sur. conſ. 28. n. 72. iuncto. n. 76. &
conſ. 276. nu. 22. vbi ait, quod legis reſiſtentia
23 cauſat veram malam fidem (quæ † vera mala
fides perpetuat excluſionem præſcriptionis,
ēt quoad hæredes. Pereg. de iur. fiſc. li. 6. tit. 8.
n. 12. Hond. conſ. 80. n. 73. in 2. Paſet. conſ. 1.
nu. 19. Copp. dec. 57. n. 41.) & veram malam fi
dem oriri ex titulo reprobato Maſcar. conc.
225. n. 24. vt eſt quando contractus fit contra
expreſſam iuris prohibitionem. Maſc. ibidem
n. 26. ſequitur Copp. d. dec. 57. n. 21. Vueſem.
conſ. 8. n. 28. & ſeq. conferunt tradita per Col
ler. in c. quoniam. n. 9. de præſcrip. & expreſſe
id etiam tradit Menoch. conſ. 726. nume. 47.
in fin. vbi ait, malā fidem veram colligi ex fal-
lacijs, vt in caſu iſto, prout infra referam. Dicē
24 dum igitur omnino eſt, quod, quando † lex re
ſiſtit actui, tūc inducit malam fidem veram, &
titulum reprobatum, & ideo dixit Mandoſ. cō
ſil. 3. nu. 8. quod ſi ius apertè reſiſtit, ignorantia
nō prodeſt, nec errans facit fructus ſuos, quod
etiam probauit diffusè D. Surd. conſ. 28. n. 21.
& ſeq. Hinc pariter conſtat, malè ſenſiſſe Crau.
ſecutum à Peregr. ibidem. n. 18. dicentem titu-
25 lum † reprobatum non dici reſultare ex defe-
ctu ſolemnium, ſed tantummodo ex cōtractu
ſimpliciter reprobato, vt puta fęneratitio, vel
ſimulato. Nā verior, ac receptior ſententia eſt
in cōtrarium, teſte Meno. conſ. 726. n. 42. vſq;
46. vbi nominatim reprobat Crauet. nam nihil
intereſt, an contractus ſit ſimpliciter prohibi-
tus, vel qualificate, i. ſine certa ſolemnitate, nā
vtroq; caſu titulus dicitur reprobatus, quando
lex loquitur prohibitiuè, & irritatiuè, & conſe
quenter actui expreſſe reſiſtit, Meno. vbi ſupra
nu. 45. & latius D. Surd. conſ. 115. n. 21. & ſeq.
quo loci plures adducit.

Tandem adducebantur collecta per Raud.
de analog. c. 39. num. 14. & conſ. 17. vol. 1. per
diſcurſum.

Sed reuera diligenter perpēſis traditis per

cum, non diſcrepat à conclusione ſupra firma
ta pro Venerabili Præpoſitura. Nam in d. ca.
39.n.139. & ſeq. admittit cum Caſtr. Gozad.
26 Rimin. iun. & alijs, quod quando † in inſtru-
mento expreſſa eſt ſolemnitas ineptè, tunc ve
rum eſt, ex illius inſpectione probari negatiuã,
& in præfato conſil. 17. par. 1. num. 126. con-
cedit, clauſulã (vocatis vocandis,) importare
ordinem iudicij, & par. 2. numer. 5. ait, in caſu
ſuo ſolemnitates fuiſſe ſolummodo enuntia-
tas, nõ autem ineptè appoſitas, vt in caſu iſto,
& ibidem nu. 7. & 8. ſequendo Gabr. ait, tunc
legem creare nouum titulum vigore tempo-
tis diuturni, quando ex lectura inſtrumenti ap
paret de titulo ſimpliciter nullo ob ſolemnita-
tum defectum: ſecus ſi apparenter conſtat de
titulo infecto, ac vitioſo, vt in caſu iſto. & ibi-
dem numer. 80. concedit cum Maſcar. quod
27 quando † tempus immemorabile non dedu-
citur tamquam cauſa inducens titulum, vt in
caſu iſto, vbi conſtat de titulo expreſſo, ſed tã-
quam cauſa declarans, tunc admittitur tãtum
probatio in contrarium, & num. 84. ait, in caſu
ſuo agi de titulo legali, & conſequenter funda
to in ſolo temporis curſu, aliunde non conſti-
to de vitioſo initio, vt in caſu iſto, & quatenus
par. 3. nu. 25. ait, malam fidem ceſſare ob aſſer
tionem commiſſariorum, attamen in caſu no-
28 ſtro talis † aſſertio nulliter interpoſita nihil o-
peratur. Gram. dec. 79. maximè quando inue-
ſtiti participarunt, & fuerunt optimè conſcij
de colluſione, & fraude decreti ipſorum com
miſſariorum, & in caſu Rauden. ſubſecuta fuit
confirmatio contractus, vt patet ibidem num.
50. quæ ceſſat in præſenti facti ſpecie, vlterius
in parte 4. num. 22. & par. 6. num. 14. ſupponit
in caſu ſuo cõſtare de aperta eccleſię vtilitate.
Vltimo videtur obſtare doctrina Vaſq. q.
Illuſtr. c. 81. num. 11. vſque 18.
Sed eius opinio eſt ſingularis, vltra quod
non procedit in nullitate tituli, cui ius aperte
reſiſtit, vt aduertit D. Surd. conſ. 28. nu. 76.
Quinimo fortius dico, quod etiam ſi agere-
tur in præſenti caſu de ſola mala fide præſum-
pta, adhuc obſtat perpetuo, vt nullo tempore
poſſit induci præſcriptio, attento iure canoni-
co, quod vbique hodierno tempore in mate-
ria præſcriptionis attenditur, & ita concluſio
29 dictans, malam fidem † præſumptam autho-
ris non nocere hæredibus, procedit iure ciui-
li inſpecto, non de iure canonico, ſecundum
cuius diſpoſitionem hæres tenetur exonerare
conſcientiam defuncti, & dicitur in authoris
vitio ſuccedere, & conſequenter vllo tempo-
re non poteſt etiam immemorabili præſcribe-
re, niſi dato ab initio concurſu bonæ fidei poſi
tiuè. latè D. Surd. conſ. 28. numer. 79. & ſeq. &
diffuſius poſt plurimos firmat Honded. conſil.
82. nu. 38. cum pluribus ſequentibus in 1. om-
nino videndus.
Addatur etiam, quod in caſu, in quo malæ
30 fidei † aliqua maior eſſet præſumptio, quã bo
næ fidei, tunc attenditur ſola præſumptio ma-
læ fidei, nulla habita ratione præsũptionis bo
næ fidei, vtcunq; emanantis ex ſpatio longiſſi
mi temporis, vt poſt Felin. Boer. & alios notat
Paſet. conſ. 11. num. 19. & 20.
Deueniendo igitur ad applicationem præ-
dictorum præſenti facti ſpeciei, dicimus, ex fa
cie inueſtituræ conſtare de defectu ſolemnita
tum requiſitarum, & colluſiuè, ac in fraudem,
vel ineptè appoſitarum, vt dixi in primæuis iu
ris allegationibus in hoc articulo editis. His
inſuper impræſentiarum additis, quod com-
miſſarij bis in inueſtitura profitentur, ſe proce
dere ſecundum formam, & ordinem iuris, nec
aliter, nec alio modo, vt in inueſtitura fol. 168.
& fol. 172. à tergo. Nimirum, ſi Illuſtriſſimus
Cardinalis in pręſentatione Breuis coram Cõ
miſſarijs dixit, ſe præſentare litteras apoſtoli-
cas cum clauſula, (vocatis vocandis,) quæ im
portat, vt iuridicè procedatur, tanto magis
quia Papa in principio Breuis declarat, ſe non
eſſe informatum de petitis in precibus, nam
tunc per dictam clauſulam dicitur commiſiſſe
ordinem iudicij, vt ſupra plenè diximus, & ita
ſumus extra caſum deciſ. Rotæ 636. part. 1. in
nouiſſimis, quæ deciſio patitur etiam alias re-
ſponſiones, vt oretenus coram perilluſtri Se-
natu dictum fuit. Qui ordo iudicij non fuit ſer
uatus, quia nec Præpoſitus, nec eccleſia fuerũt
citati ad deducendum iura ſua, nec ad dãdum
interrogatoria, nec ad opponendum, ne præ-
dium daretur Nuuolonibus pro affictu oblato.
Vlterius bis profitentur delegati, quod edi
cta publicentur Mantuæ, Gonzagæ, Quiſtelli
& Caſali, vt fol. 164. tergo & fol. 169. & tamẽ
in ſolo loco Gõzagæ fuerunt publicata. Qui-
nimo fortius in edicto publicato non deſcri-
buntur quantitas, nec qualitas, nec ſitus, nec
confinia terrarũ decernendatũ plus offerẽti,
adeo q; nihil operata eſt talis promulgatio.
Fraus etiam manifeſta ipſorum inueſtitorũ,
necnon & iudicum aliundè oculatè colligi-
tur, quando Nuuoloni offerunt ſimpliciter ſol
uere 4. ſolidos pro augmẽto affictus terrarum,
& in edicto regulato ex tenore litterarum trãſ
miſſarum Commiſſario Gonzagæ, legitur, ob-
lationem cantare in augmento affictus de ſoli
dis 4. pro ſingulo iugere. Quod fuit factum, ne
videntes edictum offerant aliquid commiſſa-
rijs de ſoluendo in ſingulo iugere pro inueſti-
tura obtinenda; palam enim quid obtulerunt,
quod clandeſtinè negarunt.
Et ita ex his liquidiſsimè patet, conceſsio-
nem illam nedum fuiſse inſolemnem, ſed om-
ninò

nino damnoſam eccleſiæ, quia vnum offerunt apertè, quod poſtea colludendo elam negarunt: adeo quod ſiue talis diuerſitas oblationum fuerit doloſa, ſiue erronea, vtrobique redundauit in eeelcſię perniciem, quia cæteri ſe abſtinuerunt veriſimiliter ab offerendo per inſpectionem edicti non modieum augmentum affictus continentis, lieet ex poſt non execeutum.

Quæ læſio etiã colligitur, ex quo ſpreta forma Breuis mandantis fieri diligentem inquiſitionem terrarum eum vniuerſis eircunſtantijs, ipſi iudices commiſerunt, Nuuolonos inueſtiri de certis petijs terrarum in ealee inueſtituræ deſcriptarum, hoc addito, vt ad ipſorum inueſtitorum eommodum, & vtilitatem eedat plus & minus, quod erit illarum terrarum, ſiue in magna, ſiue in parua quãtitate fuerit. Adeo quod ſatis patet, iudiees, ſeu Rectorem habuiſſe præ oculis vtilitatem inueſtitorum, non eccleſiæ, nee diligentem inquiſitionem feciſse, prout mandauit forma Breuis.

Fuit etiam notabiliter læſa eecleſia eirea qualitatem eoncesſionis, quia Nuuoloni offerunt, ſe paratos recipere inueſtituram pro ſe, & eorum hæredibus, quod intelligitur pro virili, & tamen coneesſio fuit facta inſolidum, vt plenius dixi in prioribus ſcriptis.

Poſt hæc ſcripta relatum fuit, ex parte aduerſariorum adduci tex. in e. poſt quingentos. & c. ſeq. in e lp. ſi ſacerdotes. & ibi gl. 16. quęſt.
31 3. vbi probatur, quod † res eccleſiæ illieitè alienatę poſsunt præſcribi à die mortis Prælati malè alienantis.

Reſpondetur, id procedere, quando alienatio fuit facta ſine ſolemnitatibus requiſitis: nã
32 tunc † præſcriptio incipit poſt mortem malè alienantis, & ita declarant expreſsè Archid. & Bellam. nam quando non conſtat de ſolemnitatum obſeruatione, temporis diuturnitas operatur præſumptam bonam fidem cauſantem præſcriptionem, vt ſupra dictum eſt. At ſecus quando perperam fuerunt ſeruatæ dictæ ſolẽnitates, & talis inobſeruantia vitioſa oculatè legitur, tunc enim ex quo verè conſtat de vitioſo initio temporis, ſolus curſus eentenarius non operatur præſcriptionem, vt ſatis ſupra probatum eſt. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio ſine poſſeſſione non datur.*
2 *Præſcriptio allegari non poteſt a non poſſidente, & a tertio a non poſſidentibus cauſam habente.*
3 *Præſcriptio extenditur ſecundum naturã actus.*
4 *In conceſſionibus emphyteuſis eccleſiaſtica generatio incipit a primo receptore acquirente, & in eos ſola origo ſpectatur, erroneumq; dicitur quod ex ſubſequentibus actibus diuerſum apparet a primæua acquiſitione.*
5 *Prælatus non habet facultatem alterandi vel mutandi primæuam conceſſionem.*
6 *Forma debet præciſè probari, nec per propriam partis confeſſionem ſimplicemque Notarij relationem probatur.*
7 *Eccleſia reſtituitur aduerſus tempus immemorabile, & aduerſus damnum & præiudicium illi reſultans.*
8 *Læſio ſi ex ſe ipſa conſtat ex temporis curſu vlteriori probatione opus non eſt.*
9 *Referenti creditur non conſtito de relato ob ſolam antiquitatem.*
10 *Allegare inconueniens non eſt ſoluere argumentum.*
11 *Quadriennij tempus eſt vtile a principio, nec currit niſi a die ſcientiæ, & poſt illud irrefragabilis inducitur præſcriptio.*
12 *Vaſallum verum eſſe veriſimile eſt præſentantem paternam, vel auitam inueſtituram, ſecus in præſentante inueſtituram transuerſalium.*
13 *Succeſſor immediatus tenetur ſe informare de geſtis a prælato præmortuo ſecus de geſtis à primo prælato & mediato.*
14 *Eccleſia dicitur vacare viuente prælato negligente.*
15 *Prælati moderni ſtatur iuramento circa illius iuſtiſſimam ignorantiam de geſtis anteceſſorũ.*
16 *Præſcriptio ſi allegari non poteſt a non habentibus cauſam a poſſeſſoribus, nec etiam proſunt adminicula.*
17 *Feudum antiquum non præſumitur niſi probetur feudum poſſediſſe tanquam antiquum.*
18 *Antiquitatis feudi præſumptio reſultans ex poſſeſſione vaſalli operatur ſolum in iudicio poſſeſſorio, ſecus in petitorio.*
19 *Diuiſio an dicatur inducta ex curſu temporis immemorabilis.*
20 *Poſſibilitas in contrarium deſtruit omne genus probationum.*
21 *Notarius non poteſt rogari niſi de geſtis coram ſe ipſo & in ipſo præciſo tempore actus.*
22 *Notarius poteſt rogari ſolum de geſtis coram ſe, non de geſtis per ſeipſum.*
23 *Notarius referens non poteſt puniri de falſo, ſi verificaretur, aliquem nominatum in inueſtitura per ipſum relata non fuiſſe inueſtitum.*
24 *A verbis factum narrantibus non licet arguere ad deciſionem cauſæ.*
25 *Narrationes inſertæ in inſtrumentis quando probent & quid operentur.*
26 *Antiquitatis vigore omnia præſumuntur ſolemnia.*
27 *Feudum conceſſum iure antiqui feudi dicitur antiquum.*

28 *Inueſtitura pro ſe, & hæredibus ex eo legitimè deſcendentibus excludit tranſuerſales.*

29 *Conceſſio limitata limitatum producit effectũ.*

30 *Feudi antiqui conceſſionis vtilitas eſt, vt inter inueſtitum, eius deſcendentes & collaterales licite feudi & emphyteuſis fieri poſſit alienatio, ſine licentia, non autem, vt admittatur ſucceſſio.*

31 *Feudum ob delictum ſi eſt ſimpliciter nouum uadit ad Dominum, ſi cum clauſula iure antiqui, uadit ad deſcendentes.*

32 *Vaſallus poteſt alienare feudum nouum adhibito ſolo conſenſu Domini directi alijs irrequiſitis. ſecus ſi adeſt clauſula iure antiqui.*

33 *Tranuerſales primi inueſtiti de feudo antiquo, nullo modo in dicta feudo ſuccedunt, quãdo fecit prius tranſitum in deſcendentes primi inueſtiti.*

ARGVMENTVM.

Præſcriptionis vigore an ſit ſtandum Inueſtituræ referenti nõ conſtito de relatis.

CONSILIVM XLVIII.

Actiones meæ à Domino.

Etſi curſus temporis immemorabilis annorum centum inducat præſcriptionem, omnem ſecuritatem præbentem, vim tituli habentem, necnon operetur præſumptionem iuris, & de iure, contra quam nõ ſolet admitti probatio in contrariũ, cum huiuſmodi præſcriptio dicatur habere ſecum iuſtitiam permanentem, vt paſſim tradunt Doctores, adeoquod nullus ſit dubitandi locus, an vigore talis præſcriptionis ſit ſtandum necne inueſtituræ referenti, non conſtito de relatis, attamen in præſenti facti ſpecie aliud omnimodè dicendum eſt ex pluribus.

1 Primo, quia non datur præſcriptio † ſine poſſeſſione, quia in tantum dicitur præſcriptum, quantum dicitur poſſeſſum, & non vltra, l. ſine poſſeſſione ff. vſucap. c. ſine poſſeſſione de reg. iur. in 6. & in terminis præſcribentis vigore inueſtituræ tradit Mandel. conſ. 244. num. 31. & ſeq. quia ſine reali poſſeſſione in corporalibus, & quaſi poſſeſſione in incorporalibus, præſcriptio non procedit, etiam per mille annos: latè alios adducens Hond. conſ. 79. nume. 25. Meno. lib. 3. præſumpt. 108. Redoa. de reb. eccle. non alien. quæſt. 48. num. 19. & in materia probat tex. in c. 1. §. ſi quis per triginta, ſi de feud. fuer. contr. & dicitur tantum acquiſitum ex præſcriptione, quantum fuit in vſu, Bal. in c. 1. circa fin. qui feud. dar. poſſ. D. Surd. conſ. 234. nu. 26. At cõſortes de Nuuolonis prætendentes in cauſa, nunquam poſſederunt terras controuerſas, meritò nõ poſſunt iuuari præſcriptione inducta ex præfato temporis curſu: Quinimo non poſſunt allegare præſcriptionem cauſatam ex poſſeſſione Federici, de quo in inueſtitura celebrata de anno 1484. & continuata in perſonam Galeotti iunioris vltimo defuncti; quia Federicus tunc temporis poſſidens fuit inueſtitus pro ſe, & ſuis deſcendentibus, qui poſtea continuarunt in poſſeſſione prædicta, & Galeottus iunior non inſtituit hæredes præfatos conſortes, ſed vxorem, & conſequenter dicti conſortes tranſuerſales nullam vnquã habuerũt cauſam à d. Federico primo, nec Galeotto iuniore poſſeſſoribus præſcribentibus; quo fit, vt nequaquam gaudere, vel vti poſſint beneficio temporis, & præſcriptionis eorum, à quibus cauſam non habent, Bart. in l. Pomponius, §. præterea ne vitioſe, per illum textum, vbi Doct. ff. acq. poſſ. optimè Mandel. conſil. 222. num. 16. Noni. conſ. 84. nume. 10. Hond. alios adducens conſ. 79. num. 24. in 1. Non igi-

2 tur poteſt præſcriptio † allegari à non poſſidẽte, vel à tertio à non poſſidentibus cauſam nõ habẽte; Hinc in ſimili dicitur, præſcriptionem longiſſimi temporis non poſſe allegari ab incapace, Rim. iun. conſ. 76. nu. 14.

Secundo, Conſidero, quod titulus emphyteuſis, & feudi reſpectu Galeotti antiquioris, à quo deſcendentiam trahere aſſerunt dicti conſortes, cum in ſola relatione inueſtituræ Federici conſiſtat (cui relationi ob temporis ſolam antiquitatem videtur eſſe ſtandum) dicitur titulus præſumptus, & acquiſitus ex ſola præſcriptione, temporis curſu: Modo præſcriptio extenditur † ſecundum naturam actus, vnde ſe-

3 quitur, quod cum emphyteuſis eccleſiaſtica de ſui natura non extendatur vltra tertiam generationem, huiuſmodi titulus præſcriptus ad tertiã generationem Galeotti ſenioris reſtringatur, ita Bal. in l. 2. colum. 2. vbi Iaſ. num. 160. ver. iſtam concluſionem, C. iur. emphyt. Ruin. conſ. 3. num. 9. in 1. Iaſ. in l. ſi is, qui temporali, §. item ſi iurauero. n. 34. ff. iureiur. Crau. de antiq. temp. par. 4. in princ. num. 70. cum concordantibus per Meno. lib. 3. præſump. 109. num. 15. Meritò ad illam non poſſunt aſpirare dicti conſortes, aſſerentes, ſe eſſe pronepores prædicti Galeotti, cuius perſona connumeratur in dictis tribus generationibus, quia ex inueterata eccleſiæ conſuetudine in talibus † conceſſio-

4 nibus generatio incipit à primo receptore acquirente, teſte Gabr. conſ. 88. num. 4. in 1. & Iaſius conſ. 68. col. 1. in 2. vbi ait, hanc eſſe veram, & communem ſententiam.

Nec dicatur; conſtare ex inueſtituris ſucceſſi-

ceſſiuis, eccleſiam extendiſſe conceſſionem ad pronepotes dicti Galeotti.

Quia reſpondetur id fuiſſe per errorem, ex quo in huiuſmodi conceſſionibus emphyteuſis, vel feudi ſola origo ſpectatur, & quando ex ſubſequẽtibus actibus apparet quid diuerſum à conceſſione originali, ſeu à primæua acquiſitione, id debet tolli tãquam erroneum, & ideo ſequentes inueſtituræ non attenduntur, Bal. in l. 1. quæſt. 4. ff. ter. diuiſ. latiſſimè Paſet. conſil. 113. colum. 1. & 2. Burſ. conſ. 150. num. 3. & 4.

5 Quinimo Prelatus † non habet facultatem alterandi, vel mutandi primæuam conceſſionẽ, Natt. conſ. 467. num. 11. Burſ. conſ. 150. num. 16. 17. 19. nec rem conceſſam temporaliter in perpetuum dare, & extendere, vt probat Sim. Pret. conſ. 43. num. 17. & ſeq. Cum igitur in caſu iſto prima conceſſio, ac originalis acquiſitio ſit fundata in tempore, & præſcriptione, non potuit extẽdi vltra eius naturam per actus ſubſequentes, & factos à perſona non valente, pro libito diſponere, & alterare naturam primæ acquiſitionis.

Reſpondetur ſecundo, quod iſtos conſortes non iuuant dictæ inueſtituræ conceſſæ diuerſis perſonis poſſidentibus.

Tertio, Aduertendum eſt etiam ex abundãti, ibidem non fieri ſimplicem relationem inueſtituræ præcedentis, ſed fieri expreſſam relationem formę, & conſequenter agitur de probatione formæ per temporis curſum, ſed forma requirit veras, & oculatas probationes,

6 non autem præſumptiuas, † quia forma debet probari pręciſè, nec ei modo aliquo derogetur, & fiat fraus, & ideo nec per propriam partis confeſſionem probatur forma, multo minus per ſimplicem notarij relationem, vt optimè tradit Euge. conſ. 7. num. 38. 39. 40. & conſ. 8. num. 28. & ſeq. Borgn. dec. 45. num. 81. & deci 46. n. 28. in 1. ſi ergo non ſufficit probatio præſumptiua, ſequitur; quod non poteſt probari per temporis curſum.

7 Quarto, Dico, omni in caſu † venerabilem Præpoſituram eſſe reſtituendam in integrum aduerſus tempus immemorabile, & aduerſus damnum, ac pręiudicium inde illi reſultans, vt etiam tetigi in prioribus ſcriptis, vt in puncto Ruin. conſil. 68. nu. 20. vſque ad fin. in 1. quem ſequitur Gabr. conſ. 36. nume... in 1. & declarat Borgnin. deciſ. 46. nume. 205. & 207. in 1. Honded. videndus conſ. 80. num. 37. in 2. Vilagut. dec. 52. num. 135. facit Odd. de reſtit. in integr. q. 90. art. 7.

8 Nec eccleſiæ reſtitutæ iſto in caſu opus † eſt vlteriori aliqua probatione, cùm læſio ex ſe ipſa conſtet ex temporis curſu, Ruin. d. num. 20. Mynſing. cent. 4. obſer. 16. num. 5. Odd. de reſtit. q. 36. art. 4. & verè in caſu noſtro data reſtitutione aduerſus antiquitatem temporis, dicitur

9 probata læſio ex ſe, † quia ob ſolã antiquitatẽ creditur referenti, non conſtito de relato.

Non etiam dicatur, nunquam fore tutum agere, vel contrahere cum eccleſia, ſi daretur iſta perpetua reſtitutio, cum poſſet de facili ex aduerſo euenire, vt per temporis lõgiſſimi curſum vaſalli non eſſent informati de antiquis inueſtituris, & ob eorum ignorantiam prædarentur bonis ſuis ab eccleſia recognitis, ſi originalem inueſtituram non exhiberent, & tamen alibi dicitur, ſufficere inueſtito oſtendere inueſtituram paternam, vel auitam, ad hoc, vt inueſtiantur de nouo, maximè probata ignorantia antiquarum per eorum iuramentum, vt tetigi in prioribus allegationibus in principio.

10 Reſpondetur, † quod dare inſtantiam, vel allegare inconueniens non eſt ſoluere argumentum, & ita in ſpecie reſpondit Odd. dicta quæſt. 90. artic. 6. numero 26. verſic. ego breuiter puto.

11 Reſpondetur ſecundo, † quod cum tempus quadriennij ſit vtile à principio, nec currat niſi à die ſcientię, etiam ſi per centũ annos ſcientia non ſuperuenit Prælato, Hond. d. conſ. 80. n. 84. in 2. ſequitur, concluſionem ſupra firmatã in his terminis eſſe veram, ſi autem durãte quadriennio ſuperueniret ſcientia Prelato, & taceret poſtea per annos quadraginta, tunc irrefragabilis induceretur præſcriptio ad fauorem præſcribentis; nec hoc in caſu eccleſia audiretur amplius, & ita tutiſſimè in eccleſia ageretur, vt diſtinguit Grat. conſ. 125. in fin. in 1. ſequitur Odd. d. art. 6. nu. 27. Borgn. deciſ. 46. num. 20. in 1.

Reſpondetur tertio, ceſſare controuerſiam in præſenti caſu, vbi nec paterna, nec auita inueſtitura fuit producta per dictos cõſortes prætendentes, ſed tantum produxerunt inueſtituras tranſuerſalium, continentes conceſſiones pro ſe, & eorum deſcendentibus: adeo quod

12 in illa ceſſat ratio † conſiderata a Doctoribus in præſentantibus paternam, vel auitam inueſtituram, nempe quod ſit credibile, & veriſimile, quod deſcendens ab anteceſſoribus inueſtitis, & poſſidens feudum, dicatur verus vaſallus, cum hic eſſet illorum poſſeſſio, & inueſtiturarum ſuorum anteceſſorum exhibitio, & in ſpecie ita conſiderauit Frecc. de ſubfeud. libr. 2. tit. de author. Baron. auth. 3. nu. 13. & hoc patet ad ſenſum, & in his terminis loquuntur omnes atteſtãtes, ſufficere exhibere inueſtituram paternam, vel auitam, quia talis poſſidens feudum dicitur poſſidere iure antiqui feudi.

Pariter non dicatur, non dari probabilem, & iuſtam ignorantiam in Prælato ſucceſſore, qui ex ſui munere tenetur ſe informare de iuribus eccleſiæ, & de geſtis à ſuo anteceſſore,

Odd.

Odd. de reſtit. in integr. q. 19. art. 9. nu. 79.
13 Reſpondetur enim, Odd. ibi loqui de † ſuc
ceſſore immediato, qui tenetur ſe informare
de geſtis à Prælato præmortuo, ſecùs de geſtis
à primo Prælato, & mediato, cùm hoc ſapiat
impoſſibilitatem, vt benè aduertit. Hond. d.
conſ. 80. nu. 84. iuncto nu. 90. Borg. deciſ. 45.
nu. 54. in addit. part. 1. Ideò conceditur reſti-
tutio moderno Prælato nedũ ex perſona pro-
pria, ſed etiam ex perſona præceſſorũ, in quo-
rum locum ſucceſſit, Rim. ſen. conſil. 388. nu.
24. Hond. d. conſ. 80. nu. 85. quia eccleſiæ nõ
currit tempus quandiù viuit Prælatus negli-
14 gens, imò eccleſia dicitur vacare † per dictum
tempus, nimirum, ſi illi non currit tempus, niſi
mortuo Rectore, vel Prælato, & poſt nouum
Prælatum ſcientem, & patientem per quadra-
ginta annos, ſecùs ſi ignorantem, Bolog. conſ.
133. nu. 16. cùm concordantibus per Borgn.
deciſ. 45. nu. 57. 59. & 61. & in additione nu.
54. & deciſ. 46. nu. 20. & nu. 204. in 1. Quini-
mò ſtatur iuramento moderni Prælati circà il-
lius iuſtiſſimam ignorantiam circà geſta an-
teceſſorum, vt latiſſimè probat videndus
Hond. conſ. 55. nu. 62. vſque 75. in 1. & d. cõſ.
80. in fin. in 2. vbi citat, id fuiſſe deciſum per
Rotam Romanam, & talem ignorantiam præ-
ſumi poſt alios aſſerit idem Borgn. d. deciſ. 46.
num. 19.

Nec prędictis omnibus obſtat, ſi diceretur,
in præſenti caſu vltrà tempus immemorabile,
concurrere alia adminicula, & cõiecturas, quo
in caſu ſine dubio præſumitur veritas inducta
ex curſu talis temporis antiquiſſimi; ſiquidem
vltrà relationem inueſtituræ Galeotti aderat
poſſeſſio feudi, vel emphyteuſis apud Federi-
cum. Pręterea fuit facta diuiſio bonorum inter
dictum Federicum, & Frãciſcum eius fratrem,
à quo Franciſco deriuant conſortes iſti prætẽ-
dẽtes, in qua dicitur, iſta bona controuerſa ob
noxia prępoſituræ obueniſſe in portionem Fe-
derici; Adeſt & diuiſio bonorum antiqua Ga-
leotti, & Georgij fratris ſui, in qua aſſeritur,
talia bona, ſic vt ſuprà qualificata, enunciari;
16 Quia cùm præſcriptio temporis † immemo
rabilis; & conſequenter tẽporis antiquitas non
poſſit allegari à dictis conſortibus non haben-
tibus cauſam à poſſeſſoribus terrarum contro
uerſarum, fruſtrà quæritur de adminiculis, &
cùm principalis actus non iuuet, pariter cor-
ruunt acceſſoria. Præterea particulariter etiã
dicitur, quòd quò ad poſſeſſionem Federici,
ſatis probatum eſt, illam nihil prodeſſe dictis
conſortibus; Vlteriùs non ſufficit allegare ſim-
plicem poſſeſſionem inueſtiti ad præſumendũ
17 feudum antiquum, † niſi probetur, quod poſſe-
derit feudum, tamquam antiquum, Iſern. in c.
1. in prin. verſ. vndè ſine ſcropulo ponitur, ſi
de feud. defunct. fuer. contr. vbi Afflict. col. 2.
nu. 1. verſ. quærunt hic Doctores; Imò requiri-
tur, quod ſteterit in poſſeſſione ſaltem per an-
num, Aluar. in c. 1. col. 1. verſic. ibi poſſeſſo-
ris, in qua poſſeſſione ſteterit de contr. inueſt.
inter domi. Addatur quòd præſumptio anti-
quitatis feudi reſultans ex poſſeſſione vaſſalli,
18 operatur ſolum in iudicio poſſeſſorio, † nõ au
tem in petitorio, vt in præſenti caſu, Scrad. de
feud. part. 2. c. 3. num. 42. Roſent. de feud. c. 2.
q. 31. quinimò dico, Venerabilem præpoſitu-
ram hodie poſſidere terras iſtas controuerſas,
& èconuerſo iſti conſortes aduerſantes, nec
aliqui eorum anteceſſorum vnquam poſſede-
runt illas; ideò ſi iſti conſortes agnati præten-
dunt, ſe admitti ad emphyteuſim, vel feudum,
quod non poſſident, ſub prętextu, quòd ſit an-
tiquum, id debent probare, Iaſ. in vſib. feud.
num. 97. verſ. limita tu prædicta, Curt. iun. de
feud. par. 1. q. 8. nu. 17. verſ. illud tamen, quod
dixi, Alex. conſ. 10. nu. 2. in 3. Ruger. conſ. 13.
nu. 53. in 2. Purpur. conſ. 582. nu. 27.
19 Quò autem ad diuiſionem † bonorum Fede
rici, & Franciſci, dico, de illa non conſtare, &
ex curſu tẽporis immemorabilis non dicitur in
ducta ex præfata relatione aliqua diuiſio ope-
ratiua in præſenti caſu; quia non conſtat verè
de diuiſione, ſeu de titulo diuiſionis, & ideò
ſi ex curſu tẽporis probaretur diuiſio, & quòd
exindè bona feudalia, & emphyteotica con-
trouerſa obuenerint in portionem Federici, &
conſequenter probaretur titulus, & qualitas
diuiſionis, duæ præſumptiones, & duo ſpecia-
lia eodem ictu reſultarent contrà. l. 1. C. dot.
promiſſ. & optimè probat in propoſito Ruin.
conſ. 29. nu. 4. in 4. facit dictum Paſert. conſ. 7.
nu. 4. Deci. conſ. 442. nu. 21. & nu. 17. Nec ali
quid releuat concordium initum inter dictos
Federicum, & Franciſcum fratres, quia in eo
non fit mentio aliqua iſtorum bonorum feuda
lium, & emphyteuticorum.

Reſpectu verò diuiſionis bonorũ inter Ga-
leottum ſeniorem, & Georgiũ eius fratrem, de
qua fit relatio in pręfata inueſtitura Federici,
dico, de illa non cõſtare in proceſſu, ſed tñ de
quadam diuiſione bonorũ facta de menſe Mar
tij anni 1544. tres partes continente, quarũ v-
na fuit aſſignata Carolo, ſecunda aũt fuit adiu-
dicata pręfatis Galeotto, & Georgio ſimul, in
qua memoratur adeſſe quędã poſſeſſio mona-
ſterij S. Benedicti, tertia aũt fuit applicata Pe-
tro Blanco, & ita in dicta diuiſione non proba
tur, terras iſtas controuerſas fuiſſe particulari-
ter obuentas Galeotto ſeniori enunciato in in
ueſtitura Federici, cum potuerint obuenire in
portionem Georgij, qui reliquit deſcenden-
tes, vt in fide, de qua in proceſſu, & non pro-
bat hoc eſſe, quod ab hoc contigit abeſſe,

l. Non

l. Non hoc ff. vnd. cogn. quia poſſibilitas in
20 contrarium† deſtruit omne genus probationum,l.4.§. puto ff. hæredib. inſtit. Vltra quod dicta poſſeſſio,ſeu prędium de iure monaſterij Sancti Benedicti non dicitur eſſe eadem cum iſta controuerſa de iurib. Prępoſituræ,quæ(vt eſt oĩb.notiſſimum)non eſt eadem cũ monaſterio prędicto, imò conſtat eſſe diverſã ab iſtis cõtrouerſis reſpectu domini directi,cum aliud ſit monaſterium, & aliud Præpoſitura Sancti Benedicti, & reſpectu quantitatis bobulcarũ, quia ibi dicuntur eſſe centum ſexaginta,& iſtę controuerſæ non aſcendunt ad centum;Adeo quod iſta enuntiatio diuiſionis inter Galeotũ, & Georgium, de qua verè nullibi conſtat, laborat eodem morbo, qua reperitur infecta altera diuiſio enuntiata inter Federicum, & Frãciſcum,de qua ſupra dictum eſt, & ideo maxima ſuſpicione,& falſitatis labe dicitur notata ipſa inueſtitura Federici, quatenus in ea fit relatio trium inſtrumentorum antecedentium, & nullum illorum reperitur, & tamen fuit productum in proceſſu inſtrumentum celebratum de anno 1444. per eaſdem perſonas enũtiatas in dictis relationib. de quo tamen non fit mentio in dicta inueſtitura, & tamen alia nouiora, & recentiora ibi relata non reperiuntur, quod equidem non eſt ſine magno ſcrupulo falſitatis.

Quatenus vero diceretur; in præſenti atteſtatione Notarij facta in inueſtitura Federici non agi de ſimplici relatione alterius inueſtituræ,ſed agi de exhibitione reali inueſtituræ,cũ Notarius dicat,illam fuiſſe exhibitam, & per eum lectam, & in calce inueſtituræ referentis ipſemet Notarius atteſtatur, ſe fuiſſe rogatum de prædictis omnibus,& ſingulis, quo in caſu dicitur rogatus de omnibus factis, & contentis in dicta inueſtitura.

Aduertendum eſt,rogitum illum referri ad actum ſimplicem exhibitionis, non autem ad qualitatem,& formam,ſeù tenorem inueſtituræ exhibitæ,ſiquidem ille actus exhibendi,ſeu exhibitio ipſa fuit facta coram ipſo Notario tunc temporis; merito de illo potuit rogari, ſed cum inueſtitura relata,& ibi in parte exemplata fuerit facta de præterito,& contineat a-
21 ctum de præterito,Notarius non poteſt † dici de tali exempli veritate rogatus,cum non poſſit rogari,niſi de geſtis coram ſe ipſo, & in ipſo præciſo tempore actus, latè Beci. conſ. 6. num.21.23.& ſequ.non (inquam) datur fides Notario,niſi in his,quæ potuerunt interuenire tempore confectionis inſtrumenti, Mandel. conſ.195.num.3.Ratio eſt, quia Tabellioni nõ creditur ſine teſtibus,& ſcriptura, Rimin.ſen. conſ.430.num.37.in 3. cum concordantibus per Bimi.conſ.112.nume.4.ſicuti nec illi creditur,niſi in his,de quibus rogatur à partibus, Hond.conſ.31.nu.24.in 2.& quemadmodum fides non adhibetur Notario referenti, qualiter contrahentes ita ſibi dicebant,reſpectu veritatis talis aſſertionis à partibus atteſtatæ ipſi Notario,Alciat.conſ.4.nume.10.in 1. ita nec referenti Notarius,ita contineri in tali inſtrumento ſeparato, & per eum lecto, & exempla-
22 to, † (quia vt dixi,) Notarius poteſt rogari ſolum de geſtis coram ſe, non de geſtis per ſe ipſum, Maſcard. de probat. conclu.1096. numero duodecimo, nõ de ante geſtis,nec de his, quæ teſtatur narratiuè de perſonis,vel factis alijs præcedentibus,Hond.d.conſ.31. nume.26.27.& ſeq.qui plures adducit, & vbi in puncto docet, non credendum eſſe Notario referenti,rem aliàs fuiſſe conceſſam per eccleſiam in emphyteuſim,cum hæc ſint verba mere enunciatiua;Poſſibile (inquam) eſſet,quod exemplum per eum extenſum in relatione diſſonaret ab inueſtitura relata, ideo illi non creditur,quando non poteſt fieri comparatio pro ueritatis dilucidatione, & quia hoc in caſu illi Notario non creditur,cum de hoc non ſit rogatus,vt optimè declarat Salic.in auth. ſi quis in aliquo nu.3. C. edend.

23 Cõfirmantur prędicta:nam ſi verificaretur, Galeottum,vel alium nominatum in inueſtitura relata, & per Notarium referẽtem exemplata,non fuiſſe verè inueſtitum, vt puta,quod nũquam fuerit in humanis, vel perpetuo bannitus,vel furioſus,ac cętera id genus, certè dictus Notarius non poſſet puniri de falſo, ex quo non fuit rogatus uti Notarius de veritate relationis, ſed illo in caſu dicitur ſimplex teſtis, ſecundum Dec. in dicta authent. ſi quis in aliquo num.39. vbi etiam ait,ad Notarium non ſpectare de veritate actus, ſed tantũ modo ſcribere id,de quo eſt rogatus, conferunt tradita per Felin.in c.fin.num.13.extr.de
24 fid.inſtrum.Hinc dicitur,†quod à verbis narrantibus factum non eſt licitum arguere ad deciſionem cauſæ,glo.in c.1.verſic.collationem ex.de rer.permut.Gemin.in c. eum qui in glo. verſic. non teneris de dol. & contum. in 6.&
25 narrationes inſertę in inſtrumentis reſpicientes acta pręterita non probant ex ſe,ſed ſumũt robur ab ipſis actibus,ſeu inſtrumentis principalibus,à quibus dependent, vt poſt Deci.aduertit Mandel.conſ.265.nu.38.& 39.& conſil.739.num.22.23.& tunc tantum ſtatur aſſertioni,& narrationi,quando ipſa narratio reſpicit factum ipſius narrantis,Calder.conſil.2.in fin.tit.de priuil. & multo minus dicuntur operari iſta uerba narratiua,ex quo fuerunt prolata per modum demonſtrationis,gloſ. & Doct. in l.ſi ſocer.§.Lurius ff.ſolut.matrim. quinimo etiam ſi fuiſſent prolata per modum cauſę, attamen

Digitized by Google

men ex quo ſunt prolata in contractu, non ope
rantur niſi quo ad actionem perſonalem, ſecus
quo ad realem, vt hic, Peregr. de fideic. art. 5 t.
numero 60. ex quibus fatendum eſt, rogitum
comprehendere exhibitionem, non exempla-
tionem, & reſtringi ad productionem conti-
nentis, non ad narratiuam, & veritarem con-
tentorum.

Tandem pro maiori dilucidatione, & com
plemento iurium venerabilis Præpoſituræ, cõ
ſidero, quod ſi ex parte dictorum conſortum
allegaretur, ex verbis enuntiatiuis nouam con
ceſſionem ſubſtantiari, etiam ſi non ſit in pote-
ſtate enuntiantis, nouum actum formare, vt eſt
Prælatus, quando ſumus in antiquis, ex quo vi
26 gore antiquiratis † omnia præſumuntur ſolem
nia, & vera, & ideo ſi in inſtrumento antiquo
appareat, Prælatum conceſſiſſe alicui feudum
27 iure antiqui feudi, † feudum dicetur antiquum
Bal. Marti. Laud. & alij, de quibus Iaſ. in vſib.
feud. num. 89. verſic. ſubdit tamen, ſe non ne-
gare cum alijs relatis per Purpu. in auth. ſi quis
in aliquo num. 48. verſic. & illud, quod dictum
eſt C. edend. & alibi plures. Pariter ergo dicẽ
dum eſt etiam in præſenti caſu, vbi fuit facta
conceſſio Federico iuxta formam inueſtituræ
præcedentis, cum memoratio antorioris inue-
ſtituræ ſupponat feudum eſſe antiquum, Brun.
conſil. 78. num. 8. & conſ. 79. nu. 5. Pich. conſ.
100. numer. 78. Parificantur (inquam) iſti duo
modi concedendi feudum, Petr. de Greg. de
conceſſ. feud. par. 5. q. 3. nu. 11. 12. Natt. conſ.
468. num. 10.

28 Nam dico, aduertẽdum eſſe, † inueſtituram
conceſſam Federico fuiſſe datam illi pro ſe, &
eius hæredibus ex eo legitimè deſcendentib.
quo in caſu licet per relationem paternæ inue-
ſtituræ feudum cenſeretur paternum, attamen
per hoc non ſequitur, quod Franciſcus frater
Federici, ſic vt ſuprà inueſtiti, poſſit vel illius
linea ſuccedete in dicto feudo, ſed talis rela-
tio, & enunciatio operatur tantum quo ad de-
ſcendentes Federici, ita in ſpecie declarat Ri
min. ſen. conſ. 96. num. 31. & 34. optimè Curt.
iun. conſil. 1. num. 13. ver. nec obſtat præmiſſæ
concluſioni, & verſicu. ſed retento quod com-
munis opinio, ſi (inquam) tali in caſu admitte
rentur tranſuerſales, fruſtra fuiſſet expreſſa cõ
ceſſio pro ſolis deſcendentibus, ideo limitata
29 conceſſio limitatum producit effectum: † ita
in puncto Iaſ. conſ. 180. col. pen. ver. ſecundo
reſpondetur, quod etiam dato in 2. latè Panci.
multos adducens conſ. 105. nu. 20. pulchrè in
propoſito videndus Rui. conſ. 5. nume. 3. in 1.
vbi alias adducit rationes, quas nõ repeto, ne
ſim prolixus, & plures alios concordantes ci-
tat, & ſequitur Menoc. videndus conſil. 523.
num. 8. & 9. Cepha. conſ. 133. nume. 22. 23. &
28. verſic. & hæc concluſio redditur clara, la-
tè Rim. iun. conſ. 513. nume. 90. vſq; 100. Soc.
inter conſilia Brun. conſ. 10. nu. 16. & ſequent.
Crau. de antiq. temp. part. vlt. nu. 20. Magon.
deciſ. Florent. 54. nu. 34. verſicu. quinimo nec
frater, latiſſimè Mandel. ſeu Ruin. inter conſi-
lia Mandelli. 774. per totũ, ſubſcriptum a Go
zad. Bero. Cepol. conſ. 24. per totum maximè
in 2. dub. nume. 20. volum. 2. idem conſ. 31. in
1. Intrig. de feud. cent. 1. quæſt. 24. nu. 65. Ru-
be. conſ. 10. num. 6. Talis ergo enuntiationis,
30 & cõceſſionis iure antiqui † feudi vtilitas eſt,
quantum ad effectum alienationis, vt ſcilicet
inter inueſtitum, & eius deſcendentes ex vna,
& eorum collaterales ex altera licite feudi,
vel emphyteuſis (ſic vt ſupra conceſſi) fieri
poſſit alienatio, quæ alias fieri non poſſet ſine
expreſſa licentia, non autem vt inter illos ad-
mittatur ſucceſſio, Iaſ. d. conſ. 180. col. 6. verſic.
non obſtat deciſio Baldi in 2. Pancir. d. conſ.
105. n. 20. verſ. quarto reſpondetur. Menoc. d.
conſ. 523. in fine.

31 Secundus effectus hinc reſultat, † quod ſi va
ſallus commiſerit culpam, vel delictum non
reſpiciens directo perſonam Domini, & priue
tur, ſi feudum eſt ſimpliciter nouum redit
ad Dominum, ſi cum clauſula, iure antiqui, va-
dit ad deſcendentes, Clar. §. feudum quæſtio.
8. verſic. ſed circa hanc, Rimin. iun. conſil. 96.
numero 31.

32 Tertius eſt, quod (circumſcripta † conſuetu
dine regionis) vaſallus poteſt alienare feudũ
nouum adhibito ſolo conſenſu Domini dire-
cti, irrequiſitis alijs vocatis in inueſtitura, ſe-
cus ſi adeſt dicta clauſula, Clar. ubi ſupra, A-
liũ effectum adducit Petr. Greg. de conceſſ.
feud. par. 5. quæſt. 4. Cepol. conſ. ciuil. 31. co-
lum. 4. num. 7. verſicu. reſpondeo, quod tribus
de cauſis in 1.

Reſpondetur ſecundo (dato, non tamen ad-
miſſo) quod dici poſſet, collaterales primi in-
ueſtiti de feudo, iure antiqui feudi admitti ad
ſucceſſionem huiuſmodi feudi, attamen id nõ
poteſt militare in præſenti caſu, in quo dictum
feudum ſemel fecit tranſitum in deſcendẽtes
33 primi inueſtiti, quia ſtat concluſio: † Quod
tranſuerſales primi inueſtiti de feudo antiquo
nullo modo ſuccedunt in dicto feudo, quan-
do fecit primordialiter tranſitum in deſcen-
dentes primi inueſtiti, ita Iacob. de Beluiſ. in
c. 1. in fin. ver. aut feudum de acquirente fecit
tranſitum de feud. Marchi. vbi Bald. nume. 6.
ver. ſed poteſt ſaluari, gloſ. & ibi Aluar. in §. ſi
capitanei, num. 2. verſic. ſed tu dic melius &
latius, vbi etiam Petr. de Rauen. verſic. & no-
ta gloſ. quod collaterales, Dec. conſi. 85. num.
3. verſic. & iſta dicta ſequitur Natt. conſi. 634.
num. 5. verſicu. mihi videtur diſtinctio Baldi
latè

latè D. Surd. conſil. 5. nu. 25. in fin. verſic. quia communiter concludunt Doctores, & nume. 27. verſi. & ratio diuerſitatis inter collaterales & num. 31. in fin. verſi. non obſtat igitur quod in feudo, & nu. 32. & 59. Intrig. de feud. cent. 1. quæſt. 46. nu. 52. & ſequen. & q. 45. num. 29. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Verba enunciatiua probant in antiquis, & antiquiſſimis.*

2 *Verba enunciatiua vnius inſtrumenti in antiquis probant ubi agitur de modico præiudicio, contra, nu. 27. 40 41.*

3 *Contingere aliquid poſſe ſat eſt adhoc vt habeatur in conſideratione.*

4 *Conceſſio in emphyteuſim facta in vtilitatem eccleſiæ non poteſt reuocari ſed tranſit etiam ad extraneos etiam nulla habita ratione meliorationis factæ per inueſtitos.*

5 *Verba enunciatiua in antiquis probant etiam ad fauorem tertij.*

6 *Verba enunciatiua probant in antiquis maxime accedente iuramento declara, vt num 43.*

7 *Verba enunciatiua etiam emiſſa propter aliud in antiquis licet dubitetur de enunciato, inducũt præſumptionem transferentem onus probandi in negantem, contra num. 47. 48. 52.*

8 *Verba enunciatiua probant, vt actus ſuſtineatur, & ne inualidus inducatur.*

9 *Verbo enunciatiua feudum eſſe antiquum emiſſa in inſtrumento antiquo etiam per Prælatum alioquin non valentem de nouo diſponere ſaltem præſumptiue feudi antiquitatem probant.*

10 *Verba enunciatiua regulariter non probant.*

11 *Verba enunciatiua ad alium finem poſita non probant.*

12 *Verba enunciatiua prolata a prælato eccleſiæ non valente de nouo diſponere non probant.*

13 *Enuncianti, vel referenti creditur non probata enunciatione nec aliter conſtito de relato.*

14 *Verba enunciatiua ad fauorem tertij abſentis non probant in facto recenti.*

15 *Enunciatio reputatur quædam confeſſio extraiudicialis quæ abſente parte facta, & illius nomine non acceptata non probat.*

16 *Verba enunciatiua non probant etiam inter partes ubi diſputatur principaliter de enuntiato.*

17 *Verba enunciatiua relatiue prolata non probant etiamſi ſint geminata.*

18 *Verba enunciatiua dubia, inſufficientia, incerta, uel obſcura etiam in antiquis non probant, nec præſumptiue.*

19 *Enuntiatio defectiua, vel quæ indiget ſuppletione aliqua non probant.*

20 *Certum illud dicitur, quod non poteſt deduci in dubitationem vel aliquo pacto mutari, ſeu cadere in eo fallentia.*

21 *Referenti non ſtatur, ſed relato ubi referens diſcordat a relato.*

22 *Relatum inefficax nihil operatur.*

23 *Specialia plura non poſſunt multiplicari, & concurrere ad eundem effectum unico ictu, in eadem perſona.*

Iura ſpecialium multiplicationem abhorrent.

24 *Specialia plura non admittuntur reſpectu probationis reſultantis ex verbis enunciatiuis.*

25 *Temporis antiquiſſimi ſolus curſus nõ poteſt tollere plures defectus probationis, nec ſupplere plura requiſita deficientia, & duo ſpecialia operari.*

26 *Regulæ in dubium ſtandum eſt.*

27 *Fama, & communis opinio non poteſt probari per vnicum inſtrumentum nec per unicum teſtem minus etiam per duo inſtrumenta quoad tertij fauorem.*

28 *Verba enunciatiua vt probent in antiquis nedum requiruntur plura inſtrumenta ſed etiam requiritur quod deriuent a diuerſis perſonis, & diuerſis notarijs, & nu. 48.*

29 *Inſtrumenta plura in antiquis probant enunciatum quia æquiparantur publicæ voci, & famæ ac communi opinioni.*

30 *Inſtrumenta plura ſi habent originem a perſonis ſuſpectis, & fuerint confecta inter perſonas ſuſpectas non probant communem opinionem, & famam.*

31 *Enunciationi non ſtatur quando per enunciationem actus fit licitus qui ſine ea redderetur illicitus & prohibitus.*

Actum facere non valens non poteſt aliquid fateri per quod actus ſibi interdictus efficiatur validus.

32 *Verba enunciatiua priuilegij a Papa, uel Principe conceſsi ſeu a perſona ſecundum ſui uoluntatem diſponere ualente in probando æquipollere.*

33 *Alienatio rerum eccleſiæ plures requirit ſolemnitates, præcipuè quando ſunt fructuoſæ.*

34 *Solemnitates requiſitæ in alienatione bonorum eccleſiæ requiruntur etiam in conceſſione in feudum vel emphyteuſim, & in locatione ad lõgum tempus licet non ſint nec ſacra, nec religioſa dummodo ſint eccleſiæ.*

35 *Præiudicium graue verſatur ubi agitur de acquirendo, vel amittendo dominio utili rerum eccleſiæ, & 37.*

36 *Verba enunciatiua ubi agitur de graui præiudicio non probant quoad tertium.*

38 *Vtilitas eccleſiæ adeſſe non dicitur per retentionem homagij, ſuperioritatis, & quod res in emphyteuſim conceſſa poſſit cadere in commiſſum.*

Steri-

39 *Sterilitas rerum ab eccleſia in emphyteuſim conceſſarum debet per allegantem probari.*

40 *Natt.conſ.283 num.8.reprobatur.*

42 *Verba enuntiatiua inter diuerſos prolata probant fauore dotis. ſi tamen ſint emiſſa per diſponere valentem, & principaliter non dubitetur nunciato.*

43 *Verba enunciatiua cum iuramento non probant in antiquis, vbi principaliter non ſunt prolata propter ſe ſed propter aliud, & inter alios, & nume. 44.*

45 *Iuramentum eſt quid perſonale.*

46 *Iuramentum unicum defectum non autem plures tollit uel ſanat.*

49 *Verba enunciatiua omiſſa propter aliud & vbi principaliter diſputatur de enunciato etiam in antiquis non proban. ſi agatur de magno & graui praiudicio.*

50 *Pralatus cum præſumatur neſcire geſta anteceſſoris, præſumitur etiam ignorare in eis enunciata.*

51 *Scientia factoris non dicitur ſcientia prelati.*

53 *Verba enunciatiua probant vbi concurrunt adminicula.*

54 *Admini.ulum eſt duplex, vehemens, & leue, vehemens eſt ſuppletio defectus probationis per ſe ſolum non operans, ſed cum alia cooperatione; non vehemens vero eſt aliqualis confirmatio rei probabilis.*

55 *Solitum in conceßione in emphyteuſim debet uerificari ſaltem in binis conceßionibus, non in vnica.*

56 *Solitum in materia emphyteuſis probatur per productionem vnius inueſtituræ ſeu conceßionis ſolemnis, addito concurſu annorum quadraginta, vel per oſtenſionem duarum inueſtiturarum ſimplicium concomitatarum a curſu annorum quadraginta & nu 57.*

58 *Conſuetudo, & ſolitum concedendi in emphyteuſim non requirit probationem actuum, a quibus originem ſumpſerint.*

59 *Enunciatio inſufficiens non nocet ſtante curſu temporis immemorabilis uim tituli habentis contra num. 60.*

61 *Verba enunciatiua imperfecta, & in quibus neceſſaria eſt ſubauditio emiſſa abſente parte non probant etiam cum iuramento.*

62 *Subſtantia ob inhabilitatem deficiente deficit, & accidens.*

63 *Inueſtitura plus probare non poteſt quam eius aſſertio, ſeu enunciatio.*

64 *Inueſtiturarum pluralitas non præſumitur.*

65 *Conſuetudo concedendi bona in emphyteuſim corroborata immemorabili temporis curſu eccleſiæ damnoſa nihil releuat, &c.*

ARGVMENTVM.

Verba enunciatiua vnius inſtrumenti non probant in antiquis, vbi daretur concurſus plurium ſpecialium, &c.

CONSILIVM XLIX.

Actiones meæ à Domino.

CIrca articulum nouiſſimè propoſitum in cauſa Nuuolone vnuſquiſque prima fronte reſponderet affirmatiuè, nempe; Quod verba enunciatiua emiſſa in vnico antiquiſſimo inſtrumento probant ad fauorem tertij, ex infraſcriptis.

1 Quia verba † enunciatiua probant in antiquis. l. non nudis. l. non epiſtolis. C. probat. Iaſ. in l. ex his verbis nu. 9. in 4. limit. C. teſtam. milit. Franc. de Ponte conſ. 95. num. 14. Mazzol. conſ. 4. nu. 120. Magon. dec. Floren. 2. nu. 20. Ceph. conſ. 152. nu. 33. Decia. conſ. 24. nu. 28. in 1. & præcipuè in antiquiſſimis. Rim. iun. conſil. 501. num. 21.

2 Licet fuerint enunciata † in vnico inſtrumento, maximè qñ agitur de re leui, ac modico pręiudicio. Iaſ. conſ. 65. col. 2. in 3. Crau. de antiq. tempo. part. 1. ſectio. ampliatur. nume. 8. in fine. Decia. conſ. 32. nu. 92. in 1. Idque etiã tuetur. Natta conſ. 283. num. 8. Rim. iun. conſ. 137. nume. 26. & ſeq. Cum enim hic agatur de re conceſſa per eccleſiam in emphyteuſim perſonis priuatis, dicitur agi de modico præiudicio, cum ipſa eccleſia recognoſcatur in dominam directam, & adſit ſpes deuolutionis, & caducitatis, ſat † (inquam) eſt aliquid contingere
3 poſſe ad hoc, vt habeatur in conſideratione l. 1. in fin. ff. mino. Mandel. conſil. 494. num. 12. Quinimo credendum eſt, tempore primæuæ conceſſionis perpetuę, terras controuerſas fuiſſe ſteriles, ac incultas, ipſamque cõceſſionem fuiſſe factã in ipſius Præpoſituræ † euidentem
4 vtilitatem, quo in caſu talis conceſſio nullo pacto poteſt reuocari, ſed tranſit etiam ad extraneos. c. ſine exceptione. c. terullas. 12. q. 2. Bero. conſ. 83. in 1. Beci. conſ. 3. nu. 28. nulla habita ratione meliorationis factę per inueſtitos cum per talia melioramenta non iuſtè reuocetur inueſtitura, ex quo eccleſia non fuit reddita pauperior, nec debeat locupletari cum alterius iactura, latè in propoſito Decia. conſil. 14. nu. 34. in 2. Meno. conſ. 114. in 2. Ioſ. Ludo. deciſ. Peruſ. 34. num. 11. & ſeq.

Prædictaque militant etiam ad fauorem, &
5 commodum tertij, † vt poſt alios aduertit Menoch.

Digitized by Google

noch.conſ.207.num.9.10.dicens,verba enun
ciatiua in antiquis probare etiam ad fauorem
tertij.
Et tanto fortius dicuntur probare,ſtante iu
ramento in calce inueſtituræ appoſito, aſſeren
te,omnia in inſtrumento illo eſſe vera, quo in
6 † caſu datur fides enunciationi. Laur.de Pinu
conſ.26.num.4.Rimin.iun.conſil.42.num.10.
& conſil.53.numero 19. Maluaſ. conſil. 120.
numero18.
Etiamſi principaliter diſputetur de enun-
ciato;nam in antiquis verba enũciatiua,etiam
7 emiſſa propter aliud,& quãdo dubitatur† prin
cipaliter de enunciato, ſaltem inducunt præ-
ſumptionem transferentem onus probandi in
aduerſatium negantem veritatem enunciati,
vt luculenter probare nititur Crau. de antiq.
tempo.part.1.ſectio.propoſitum.num.52.iun-
cto.num.55.cum pluribus ſequentibus Decia.
conſ.32.num.80.& ſeq.in 2.latè Rim.iun.con
ſil.42.num.11.12. & ſeq.
8 Alibi dicitur,verba † enunciatiua probare
adhoc,vt actus ſuſtineatur,& ne illius inualidi
tas inducatur. Ruger.conſ.27.num.31.in 2.Id
igitur videtur etiam dicendũ in caſu iſto quod
ſcilicet verba enunciantia antecedentem in-
ueſtituram patris Federici inueſtiti dicuntur
probare dictam inueſtituram verè proceſſiſſe,
adhoc vt altera ſubſequens non irritetur,tam-
quam primordialis,& inſolemnis; quia verba
9 † enunciantia,feudum eſſe antiquum,emiſſa in
inſtrumento antiquo etiam per Prælatum alio
quin non valentẽ diſponere de nouo,probant
antiquitatem feudi ſaltem præſumptiuè, vt
transferant onus probandi in aduerſarium. Ita
poſt multos declarat Iaſ.in prælud.feud.num.
90.& fidem adhiberi enunciationi factæ in in
ueſtitura,quod feudum fuerit anteceſſori inue
ſtiti conceſſum, & illius maiores feudum te-
nuiſſe,etiam ſi poſtea dubitetur de enunciato,
tradit Roſent.de feud. capitu. 6. quæſtio. 24.
numer. 11.
Cæterum prędictis non attentis, audacter
affirmo talia verba enunciatiua nullo pacto
probare,nec etiam præſumptiuè, in hac facti
ſpecie ad fauorem tertij, ſtante concurſu tot
ſpecialium ad numerum ſeptem,& vltra, quæ
ex vnica enunciatione vnico ictu multiplica-
rentur,quod eſt abſonum.
Primum enim ſpeciale reſultans ex benefi-
cio temporis in caſu iſto controuerſo eſt,quod
credatur verbis enunciatiuis; quia ſtat regula,
10 & firma concluſio,quod † verba enunciatiua
non probant l.ex his verbis.C.teſtam. milit.l.
optimam.C.contr.ſtipul.Pariſ.conſ.81.nume.
59.in 2.& conſ.77.num.30.in 3. Grat.conſil.
90.num.22.in 1.Pancir.conſi.96.num.8.Me-
no.conſ.260.nu.11.& conſi.372.num.16.qui
omnes conſtituunt hanc regulam negatiuam
prout etiã facit Franc. de Pont.conſ.95.num.
14.Vnde ſequitur,quod ſi probant in antiquis,
id procedit ex ſpeciali beneficio,& priuilegio
temporis.
Secundum ſpeciale,ſeu priuilegiũ eſt, quod
iſta verba enũtiatiua ſunt emiſſa propter aliud
non autem principaliter de per ſe;ſiquidem di
cuntur emiſſa propter aliud,quia reſpiciunt a-
lium finem,quam ſeſe, narrando actum de præ
11 terito,& enunciatio† fuit poſita in exordio in
ueſtituræ ad effectum alterius diſpoſitionis,
Bal.conſ.263.num.3.in 1.Crau.de antiq. tem
po.par.1.ſectio.Propoſitum.nu.17.dec.Mant.
250.num.8.9.Iaſ.in l.ex his verbis.in prin. C.
teſtam.milit.Cephal.conſ.443.nume.5. Grat.
conſ.143.num.15.in 2.Fabi.de Ana.conſ.44.
num.43.vſque 47.Modo talia verba enuntia-
tiua emiſſa propter aliud nullam fidem faciunt
c.ſi Papa.vbi glo.de Priuil.in 6.latè Aret. plu
ra iura deducens.conſil.23.col.3.verſ.verum
tamen his non obſtantibus.& diffuſius Fab.de
Ana.d.conſ.44.num.41.& prius num.30.& ſe
quentibus Franc.de Ponte conſ.95.nume.13.
Quo fit,vt ſi illorum ſit habenda ratio in an
tiquis,id euenit ex ſpeciali temporis indulto.
Tertium ſpeciale colligitur ex eo,quod fue
runt prolata à Prælato eccleſiæ non valente
diſponere de nouo, & circa actum non depen
dentem a libito,ſeu voluntate Prælati,vel par
12 rium contrahentium,nam talis enunciatio† fa
cta a Prælato nil releuat,cum ſit circa rem, de
qua non potuit ex ſui voto ſimplici diſponere.
Dec.in c.quoniam contra.num.182.de prob.
Noni.conſ.58.nu.5.Franc.de Pont. conſ. 95.
num.17.Purp.conſ.301.nu.11.Mazzol. conſ.
31.num.49.Menoch conſ.260.num.21. De-
cia.conſil.35.nu.29.in 3.& in terminis noſtris
Noni.conſ.58.nu.5.Imo nec faciunt præſum-
ptionem,nec indicium,vt poſt multos teſtatur
Hond.conſil.31.num.28.29.in 2.Vnde dico,
quod ſi in antiquis credendum eſt præfatæ e-
nunciationi emanatæ a prælato inueſtiente,vt
dixi in motiuo ex Iaſ. in prælud. feud. & alijs
ibidem memoratis,id dicitur obuenire ex ſpe
ciali temporis curſu.
Quartum exoritur ſpecialiſſimum, quod v-
nico inſtrumento enuncianti non eſt aliquali-
ter danda fides,quia non creditur enuncianti,
13 nec referenti † non probata enunciatione,
nec aliter conſtito de relato. Auth.ſi quis in a-
liquo.vbi Doct.C.edend.Non enim vnica aſ-
ſertio inducit publicam vocem,& famam,quę
dat fidem enunciatis, vt infra tangam in decli
natione obiectorum, & idcirco ſi in antiquis,
vel ſaltem antiquiſſimis illi aliqualiter eſt de-
ferendum, ſpeciale temporis beneficium re-
putatur.

Quin-

Quintum adeſt ſpeciale, non probant enim
14 verba † enuntiatiua ad fauorem tertij abſen-
tis. Butr. in c. fin. num. 30. verſi. ſi aliquid enun-
tiet. de ſucceſſ. ab inteſt. Pariſ. conſ. 4. num. 18.
in 4. Maluaſ. conſ. 91. num. 42. Franç. de Pont.
d. conſ. 95. num. 13. clarè Dec. conſ. 407. num.
4. & latiſſimè Decia. conſ. 52. num. 4. & ſeq. in
3. Veral. dec. 19. numer. 3. 4. par. 2. Quare cum
commodum reportêt in antiquis tertio abſen-
ti, vt ſupra dixi in dubio, id vtique emanat a
ſolo temporis priuilegio, quia in facto recenti
non fidem faciunt ad commodum tertij. Hie-
ron. de Mont. de fini. regen. c. 60. num. 6. Talis
15 enim † enuntiatio reputatur quædam confeſ-
ſio extraiudicialis, quæ abſente parte facta, &
non accepta illius nomine, non probat. Bal. &
alij in l. optimam. C. contr. ſtipul. Deci. conſil.
407. nume. 4. Pancir. conſ. 195. nu. 8. Mandel.
conſ. 739. num. 22. Fab. de Ana. conſ. 59. num.
41. verſic. talia verba.

Sextum deducitur ſpeciale in hac contro-
uerſia, nempè, quòd dubitatur, & diſputatur
16 principaliter de enuntiato, quo in caſu † ver-
ba enuntiatiua non etiam probant inter ipſas
partes. Dec. conſ. 213. nu. 12. Cacher. dec. 76.
num. 12. Bimi. conſ. 70. nu. 4. & 81. num. 7. vbi
de magis communi. Decia. conſ. 120. num. 18.
19. in 3. Meno. conſ. 372. num. 17. Ceph. con
265. num. 2. Mazzol. conſ. 89. num. 3. D. Surd.
conſ. 5. nu. 6. & 33. Pancir. conſ. 195. num. 33.
Franc. de Ponte. conſ. 95. num. 15. qui & alios
plurimos recenſent. Vnde ſi in antiquis illis
credatur, etiam hoc in caſu euenire ex tempo-
re ſolo non ambigitur.

Septimum ſcatet priuilegium, ex quo enun
tiatio non ſtetit intra ſimplices terminos enun
tiationis, ſed fuit fundata, & concomitata a re
latione. cum non fuerit ſimpliciter dictum, pa-
trem Federici aliàs fuiſſe inueſtitum de terris
controuerſis, ſed fuit additum, de hoc conſta-
re in certa alia inueſtitura ibidem relata, quæ
17 nondum fuit producta. Modò verba † enun-
tiatiua relatiuè prolata non probant, etiamſi eſ
ſent geminata; nam nil vtique probant, niſi qua
tenus loquitur diſpoſitio relata, cap. ſi Papa. de
priuil. in 6. clem. 1. de probat. & clarè decla-
rat Bero. conſ. 171. numer. 35. & ſeq. in 2. ſi igi
tur in caſu noſtro illis eſſet attribuenda aliqua
probatio, id eueniret ob temporis antiquitatē,
& conſequenter ex temporis curſu beneficia-
18 li. Confirmatur hoc ſpeciale ex eo, quod † enũ
tiatio dubia, inſufficiens, incerta, vel obſcura
non probat (etiam in antiquis) nec plenè, nec
ſemiplenè, nec etiam præſumptiuè. Oldra. con
ſil. 262. nu. 4. Crau. de antiq. tempo. par. 1. ſe-
ctio. ampliatur. num. 27. Maſcar. concluſ. 106.
nume. 6. Mazzol. conſ. 107. nu. 45. Rimin. iun.
19 conſ. 578. n. 64. ſicuti nec † aliquo pacto atten
ditur enuntiatio defectiua, vel quæ indiget
ſuppletione aliqua. Grat. conſ. 143. num. 6. &
nume. 18. & ſeq. in 2. ſequitur Seraphi. de iu-
ram. priuil. 92. num. 13. & latius infra probabi
tur. Cum igitur iſta enuntiatio pendeat à rela-
tione, & de relato probatiuo, & deciſiuo non
conſtet, dubio procul dicitur dubia, & incer-
ta, non autem clara, certa, & indubitata; cum il
20 lud certum † dicatur, quod non poteſt deduci
in dubitationem, vel aliquo pacto mutari. l. or
namentorum. ff. aur. & argen. lega. & verè dici
tur certum illud, in quo non poteſt cadere fal-
lentia. l. quoties in ſtipulationibus. vbi Docto.
ff. verb. obliga. Bal. in l. hac conſultiſſima. nu. 9.
C. qui teſta. fac. poſſ. ſi igitur poteſt eſſe, quod
relatum nunquam fuerit deductum in eſſe, uel
quod diſcrepet a referente (& idcirco dici-
21 tur, quod ſi referẽs † diſcordat à relato, ſtatur
relato, non referenti. Dec. conſ. 63. col. 3. & in
auth. ſi quis in aliquo num. 40. vbi Purp. n. 42.
Cagnol. nu. 90. C. eden. Decia. conſ. 62. nu. 5.
in 2. Magon. dec. Luca. 25. num. 51. in fin.) du
bio procul poteſt cadere fallentia, ſicuti etiam
22 ſi relatum † eſſet quid inefficax, nam tunc rela
tio non operatur. Dec. conſ. 463. num. 14. & i-
deo ſi etiam in tali caſu enuntiationis incertę,
vel defectiuæ deberet aliqua dari fides in anti
quis, ſolius temporis ſpeciali benignitati uenit
adiudicandum.

Dato ergo concurſu tot ſpecialium, vtique
fatendum eſt, impoſſibilitatem ſapere, vt ver-
ba enuntiatiua in articulo iſto controuerſo e-
miſſa aliquo modo probent ad fauorem tertij.
23 Plura enim † ſpecialia non poſſunt multipli-
cari, & concurrere ad eundem effectum, vni-
co ictu, in eadem perſona. l. 1. vbi gloſ. C. dot.
promiſſ. Bero. conſil. 107. numer. 9. in 2. Eugen.
conſil. 97. nu. 33. 34. quia iura ſpecialium mul-
tiplicationem abhorrent. l. cum poſt. §. gener.
ff. iur. dot. D. Surd. conſ. 372. nu. 19. 34. 46. &
24 in terminis, quod plura † ſpecialia non admit
tantur reſpectu probationis reſultantis ex ver
bis enuntiatiuis firmat Grat. conſ. 143. numer.
25 15. vſq; ad fin. in 2. Quinimo ſolum † curſum
antiquiſſimi temporis non poſſe tollere plures
defectus probationis, ac plura requiſita defi-
cientia supplere, tradit Corn. conſ. 142. nume.
7. & conſil. 304. nume. 13. in 3. & conſ. 24. nu.
16. in 4. Crau. conſ. 6. nume. 56. ſicuti nec po-
teſt ſimplex vſus longi temporis operari duo
ſpecialia. addit. ad Guid. Pap. deciſio. 408.
littera, A.

Præterea ſatis ſupra probaui, concluſionẽ,
& regulam negatiuam ſtare, quod verba iſta e-
nuntiatiua non probant de per ſe in vnoquoq;
ſingulo ſpeciali, ſeu in vnoquoque præallega-
torum ſeptem caſuum concurrentium in præ-
ſenti quæſtione; & ideo ſi quis aſſerit propter
ſolam

ſolam temporis antiquitatem vnico ictu præfatis omnibus caſibus hic concurrentibus fidem eſſe adhibendam,id debet probare, tam quam fundamentum ſuæ intentionis conſiſtēs
26 in exceptionibus,cum in dubio † ſtandum ſit regulæ. l. omnis diffinitio. ff. regu. iur. l. 1. C. prædi.cur.lib.10.latè Beci.conſ.42.nu.13.vbi alios adducit.

Ad hoc tamen, vt iura Venerabilis Præpoſiturç magis innoteſcant,placuit ſingulis in oppoſitum adductis accomodare reſpōſa, ex quibus liquido patebit, nullo pacto dari poſſe talem probationem, nec etiam præſumptiuam ad fauorem tertij.

Ad primum igitur reſpondetur,admitti, qđ verba enuntiatiua probent in antiquis,ſed qđ. fidem faciant ad fauorem tertij, quando fuerunt prolata in vnico inſtrumento,id apertiſſimè negatur, & præcipuè a Prælato non valente diſponere ad ſui libitum in re grauis ponderis; ſiquidem probatio inſtrumentaria reſultās ex antiquitate, operatur ex eo, quia ex inſtrumentis antiquiſſimis dicitur probata communis opinio, & fama, quæ ſufficit in antiquiſſi-
27 mis,ſed probatio † famæ, & communis opinionis non poteſt probari per vnicum inſtrumentum,nec per vnicum teſtem Felin.in cap. cum cauſam.numer.4.extr. probat. & latè Farin.quæſt.crim.lib. 1.cap.47. nu.208. & ſequ. & in puncto ita firmat Bald.in l.optimam. numer.9.C.contr.ſtipul.& latius Aret.in ca.cum cauſam.num.21.verſicu.ſed tamen aduerte,& num.22.vbi Felin.num.4.verſic. & per hoc infertur ad id, quod not. Bald. extr. de probat. optimè.Soc.conſil.194.colum.pen.verſic.ſed contra duo prima.in 2.& ita fuit deciſum à Rota Romana teſte Verall.dec.337. num.6.part. 3.Pute.dec.209.nume. 1.par.2.ſequitur Honded.conſil.31.nume.31.in 2.Rimin.inn.conſil.578.numer.6. addo Pariſ. viden. conſil. 4. nume.18.19.20.21.in 4.Maſcard.de probat. concluſ.621.num.18.Quinimo nec duo inſtrumenta ſufficere quoad fauorem tertij probat Soc.d.conſil.194.col.fin.verſic. quinimo nec
28 duo,& nedum plura † inſtrumenta ſimpliciter requiruntur tali caſu, ſed etiam requiritur, vt deriuent a diuerſis perſonis, & diuerſis notarijs,alias ſi procederent ab vno pro vnico reputarentur, non obſtante illorum pluralitate, Aret.d.c.cū cauſam.nu.21.& ſeq.vbi latè Felin.nume.4.Socin.d.conſil.194.colum.fin. verſicu.ſed ad primum.Crott. conſil. 34. numer. 27.Verall.d. deciſ.337. numer.6. Hieron. de Montr.de fin.cap.60.numer. 10.Bertaz.conſil. ciuil. 1.nume.94.Mazzol. conſ.61. nume. 12. Honded.conſil.31.nume.31.in 2.Ratio enim eſt, vt etiam ſupra tetigi, ex quo plura inſtru-
29 menta † probant in antiquis, quia æquiparantur publicæ voci,& famæ,ac communi opinioni.Aret.Felin. Veral. & alij mox allegati, ſed per vnicum authorem, ſeu per vnius ſolius aſſertionem non probatur talis fama, & opinio communis.Aret.& alij de quibus ſupra.

Addatur & fortius, requiri etiam in propoſito iſto, quod dicta inſtrumenta, vtcunque celebrata per diuerſos, careant penitus omni
30 ſuſpicione, & ideo ſi habent originem † a perſonis ſuſpectis, & fuerint celebrata inter perſonas ſuſpectas,non probant communem opinionem, & famam. Ita Soc.d.conſil. 194.colum.fin.verſicul.præterea dico quod ad dicta. Hieron.de Monr.de finib.d.cap.60.limita. 5. num. 11.latè Viral.de Camb.in tractat.clauſu. in rubr.de verbis enuntiatiuis in contractibus nume.1.& ſequ.& nume.9.& 10.Maſcard.de probat.concluſ.621.num.18.Bertaz.conſ.ciuil.1.num.95.Bimi.conſil.95.nume.37.Quod autem hic agatur de perſonis ſuſpectis, colligitur ex hoc, quia terræ iſtæ controuerſæ non leguntur datæ in emphyteuſim Federico cum requiſitis ſolemnitatibus, nec a perſona valente diſponere ſecundum ſui voluntatem, & ideo enuntiatio facta in dicta inueſtitura, dicitur facta inter perſonas ſuſpectas, & prohibitas facere tales conceſſiones de per ſe, quo in caſu nil releuat alio non conſtito.nam quando
31 per enuntiationem † actus ſit licitus, qui ſine enuntiatione redderetur illicitus, & prohibitus,tunc non ſtatur enuntiationi.Cacher. dec. 172.num.2.& ſeq.& nume. 17. optimè in puncto Cepol.conſ.ciuil.24.num.24.25.in 2. Ioſ. Ludou. concluſ.14. illat.17. & 18. quia non valens facere actum, non poteſt etiam aliquid fateri,per quod actus interdictus ſibi efficiatur validus.Pute.dec.7.nu.1.par.3.Hond.conſ.31. nu.29.in 2.Agitur ergo de enuntiatione facta inter perſonas ſuſpectas, & ideo ſi aliqualiter illi eſſet ad fauorem tertij credendum in antiquis, de tali enuntiatione debet conſtare ex plurib. legalib. inſtrumentis a diuerſis rogatis, & vt ſupra probatum eſt. Hinc infertur, quod
32 etſi vnico † antiquiſſimo priuilegio verba enuntiatiua continenti credatur,tamen id procedit, quia priuilegium emanat a Papa, vel à Principe, vel perſona ſecundum ſui voluntatem diſponere valente, & ideo in probando æquipollet famæ,aliàs ſecus.Aret.in d.c.cum cauſam, nu.26.ubi Fel.n.5.optimè Hieron.de Mont.de finib.cap.61.nu.2. verſ.quç tamen ſunt intelligenda.

Vlterius ex abundanti conſidero,in hac facti ſpecie agi de re ardua, & graui prçiudicio eccleſię,quo in caſu nec unico inſtrumento enuntianti aliqua fides adhibetur ſecun-

T dum

dnm deducta in dubijs. Nam hoc eſt clariſſi-
33 mum, ac omnibus notum, quod † plures ſo-
lemnitates requiruntur in alienatione rerum
eccleſię, nempè vtilitas euidens, neceſſitas, cō
ſenſus Capituli, æſtimatio, cauſæ cognitio, &
alia relata per Borgn. dec. 45. part. 1. & per Ro
ſen. de feud. cap. 4. quæſt. 18. maximè quando
ſunt fructuoſa, vt in caſu iſto. Borgnin. deciſio.
34 29. numer. 23. in 2. quæ omnes † æqualiter, ac
formaliter requiruntur etiam in conceſſione
in feudum, etiamſi non ſint nec ſacra, nec reli-
gioſa, dummodo ſint eccleſiæ. cap. 1. de his qui
feu. dar. poſ. Clar. §. feudum. quæſt. 13. Roſen.
de feud. cap. 4. quæſt. 15. ſicuti etiam omnes
ſunt neceſſariæ in conceſſione in perpetuam
emphyteuſim: latiſſime uidendus Borgn. dicta
deciſ. 45. par. 1. Honded. conſil. 31. nume. 15.
in 2. Redoan. de reb. eccle. non alienan. quęſt.
51. cap. 6. numer. 5. & ſequ. & per totum. Dec.
conſil. 143. nume. 2. & ſequentibus. Imo idem
in locatione ad longum tempus. Soc. iun. con-
ſil. 9. nume. 17. in 3. vtcunque etiam eſſent bo
na ſterilia, quia adhuc requiruntur ſolemnita-
tes, Bero. conſil. 83. numer. 12. & ſequen. in 1.
35 Quo ſit, vt dicendum ſit, hic agi † de graui prę
iudicio, & de ſumma rerum. nempe de domi-
nio terrarum controuerſarum, vt per Maſcar.
de probat. concluſ. 753. nume. 8. Farin. quæſt.
criminali 47. nume. 106. & ſequen. & ita in ter
minis noſtris, vbi agitur de acquirendo, vel a-
mittendo vtili dominio, quod ſcilicet agatur
de graui præiudicio. Videatur omnino Borgn.
36 dec. 30. num. 81. in 2. parte. ſed vbi † agitur de
graui præiudicio, non probant quoad ter-
tium. Pich. conſil. 97. num. 12. Menoch. con-
ſil. 672. num. 8. idque concedunt aduerſantes,
37 idem, de † magno præiudicio agi, quando a-
gitur de vtili dominio, firmat Soc. iun. conſ. 9.
num. 16. in fin. in 3. Nam licet apud eccleſiam
38 † retineatur homagium, & recognitio ſuperio
ritatis, reſque conceſſa poſſit cadere in com-
miſſum, & deuolui, attamen per hoc non dici-
tur adeſſe vtilitas aliqua eccleſiæ, cum non at
tendatur aduerſa fortuna, vt in propoſito poſt
alios aduertit Redoa. de reb. eccle. non alien.
quæſt. 20. numer. 58. & ſequent. vtilitas etiam
non præſumitur. Redoan. d. quæſt. 20. numer.
39 65. & 67. & conceſſionem † eccleſiæ in em-
phyteuſim alteri factam fuiſſe de rebus ſteril-
bus ſi quis dicit, id debet probare, Borgn. d. de
ciſ. 34. num. 56. & per totam. Menoch. libr. 3.
præſumpt. 133. numer. 18. optimè in propoſito
Burſ. conſil. 151. num. 91. & ſeq. Dec. conſ. 143.
num. 4. vbi reddit rationem. Præterea cum ſi-
mus in claris, tempore inueſtituræ Federici
terras illas ei conceſſas fuiſſe aratiuas, arbori-
uas, vineatas, pratiuas, & caſamentiuas, & con
ſequenter bonæ frugis, non autem ſteriles, ceſ
ſat prorſus omnis quæſtio, cum de damno ec-
cleſiæ aperto pateat, alio non edocto; & ita ſa
tis colligitur in dicta conceſſione Federici
(circumſcripta inueſtitura Galeotti patris) ec
cleſiæ fuiſſe damnoſam, & grauem, & penitus
nullam, & conſequenter vnico inſtrumento e-
nuncianti non eſſe credendum ſub prætextu
modici præiudicij.
40 Non etiam releuat † dictum Natt. conſilio
283. nume. 8. dicentis, concurſum plurium in-
ſtrumentorum requiri tantum in probatione
confinium, quia ratio, per quam datur fides an
tiquitati, militat tam in probatione confinium,
quam & aliorum actuum, & ideo contra illum
ſtat communis opinio, de qua ſupra.
Reſpondetur ſecundo principaliter, obie-
ctū procedere quoad partes contrahentes tan
tum; nam in antiquis verba enuntiatiua, quo
41 ad illos probant, non autem † quoad tertium,
maximè quando diſputatur principaliter de
enuntiato, vt in caſu iſto, & ſupra tetigi in pri-
ma reſponſione, & ita loquitur Crau. in oppoſi
tum allegatus, de antiq. temp. par. 1. ſectio. pro
poſitum. numero 55. & ſequentibus, quem alij
ſequuntur. & ſi aliter dicit, eſt erroneum, vt e-
tiam infra patebit, & quoad contrahentes tan
tum loquitur Decia. ſequens Crauet. vt dixi in
dubitationibus, ſicuti etiam Roſent. de feud.
cap. 6. quæſt. 24. nume. 11. loquitur in puncto,
quod ſcilicet verba enuntiantia, maiores inue
ſtiti fuiſſe aliàs inueſtitos de feudo, fidem fa-
ciunt tantummodo quoad ipſas partes, & opti
mè quadrat dictum Alex. conſil. 27. numer. 6.
verſic. nec habet obſtare. & num. 7. verſi. Præ-
terea videtur, quod dicta. in 5. vbi ait, qđ iſta
verba enuntiatiua cōtrouerſa prolata inter par
tes contrahentes non proſunt abſenti, Dec.
conſi. 407. num. 4. vbi optimè loquitur. Hocq;
confirmatur ex cōcluſione per me aliàs firma-
ta in antecedentib. ultimis allegationibus, vbi
dixi, verba illa enūtiatiua (iure antiqui feudi)
inſita in conceſſione, reſtringi ad inueſtitum,
& illius deſcendentes, non aūt quoad tertium
collateralē non cōprehenſum expreſſe in inue
ſtitura, & pręcipuè quando conceſſio ſemel fe
cit tranſitum in deſcendentes inueſtiti. Præte-
rea, ſi, vt dixi ſupra in textu ſpeciali, verba e-
nuntiatiua non probant etiam inter partes,
quando dubitatur principaliter de enuntiato,
ſequitur quod ſi illis detur aliqua fides in anti-
quis, id debet limitari quoad ipſas partes, a-
liàs ſi etiam quoad tertium, plura ſpecialia
inde vnico ictu reſultarent, cum ſtet alia di-
uerſa concluſio, quod verba enuntiatiua non
probent ad fauorem tertij. Pariſ. conſ. 4. n. 18.
& ſeq. in 4. Maluaſ. conſil. 91. nume. 42. & dixi
in

in quinto ſpeciali.Hinc in ſimili dicitur,verba
42 † enuntiatiua etiam inter diuerſas prolata fi-
dem facere fauore ſpeciali dotis.Veral.deciſ.
338.part.3. Rimin.iun.conſilio 42.numero 2.
Maluaſ.conſ.126.num.60.ſed tamen id limita
tur procedere,quando ſunt emiſſa per habentē
facultatem diſponendi tantum,aliàs ſecus.Caſ
ſan.conſ.5.nu.2.iuncto num.5. Rim.iun.conſ.
42.oum.9.Imo nec probant, quando principa
liter dubitatur de enuntiato.Maluaſ. d.conſil.
126.nu.62.Rim.iun.conſ.31.ou.38. Menoc.
conſ.81.nu.22.23.& ita ſatis patet in caſibus
etiam fauorabilibus,enuntiatiua verba non cu
randa eſſe,quando plura ſpecialia reſultant,&
præcipuè tot,& talia,de quibus in præſenti ca
ſu,ptout etiam ex abundanti liquebit ex infra-
ſcriptis.

Ad illud autem,quod dicebatur,iuramentū
dare fidem enuntiationi;Reſpondetur,id pro-
43 cedere in verbis † enuntiatiuis principaliter
prolatis propter ſe, ſecus ſi propter aliud,tunc
etenim iuramcotum nihil operatur:latè Veral,
alios congerens dec.336.part.3.vbi loquitur
etiam in fortioribus terminis, nempè quando
cū iuſo concurrit ēt geminatio enuntiationis.

Reſpondetur ſecundo,procedere,& opera
44 ri inter partes † non quoad tertium. Maſc.de
prob.concl.360.nu.3.nec mirum,quia iuramē
45 tum† eſt quid perſonale,vt notū eſt.& decla-
rat Beto.conſ.92.nu.15.in....Præterea iuramē
46 tum vnicum defectum,†non aūt plures tollit,
vel ſanat, quia pluribus impedimentis plures
debent dari remotiones.Roma.conſ.326.nu.
3.Gram.dec.66.nu.13.Dec. conſ.239.col.2.
Meno.conſ.84.nu.48. latiſſimè Simoncel. de
decret.lib.3.c.8.& ita patet,concurſum pluriū
ſpecialium non etiam tolli per iuramentum in
materia iſta.

Circa aliud etiā prima facie ſtringens,quod
per enuntiatiua verba in antiquis ſaltem indu
citur probatio præſumptiua, transferens onus
probandi contrarium in negantem veritatem
enuntiati.

Reſpoodetur procedere, quando ſumus in
puris terminis enuntiationis antiquæ, ſecus ſi
concurrunt alia ſpecialia iam præmemorata,
& ideo dr̄ in ſpecie, non procedere, quando
47 † principaliter diſputatur de enuntiato. Butr.
& alij,de quibus per Rim.iu.conſ.42.n.12.vbi
nu.13.fatetur,opinionem Crau. in contrarium
adducti eſſe nimis animoſam, ac contra eūdem,
illāq; dr̄e omitti,& obiecto dr̄e accommodari
ſaniorem reſponſionem, & contra Crau. vltra
præcitatos audacter poſt Socin.latè conſuluit
Meno.omnino videndus conſ.260.nu.11. vſ-
que 21. vbi recenſendo ſingulas authoritates
allegatas per Crau. oſtendit,illius aſſertionem
multum deuiare ab allegatis per eum, & fal-
ſum eſſe, vt inducatur præſumptio transferens
onus probandi in aduerſarium,ſed vix induci
leuem hominis præſumptionem, quæ tamen
non eſt tanti ponderis, vt transferat onus pro-
bādi in aduerſarium, videatur igitur omnino,
quia ſuperfluum cenſeo illius dicta tranſcribe
re,cum apud eum uideri poſſint.

Reſpondetur ſecundo,non probare quo-
quomodo,nec etiam præſumptiuè in præſenti
caſu, ſtante vnitate inſtrumenti enuntiantis,
cum ut dixi, requirantur plura inſtrumenta ad
inducendam hanc præſumptionem reſultan-
tem ex fama, & communi opinione, cui anti-
quitas temporis ex illis reſultans æquiparatur,
& id præcipuè militat reſpectu tertij abſentis,
48 nam talis † enuntiatio dicitur quædam con-
feſſio extraiudicialis facta abſente parte (vt di
xi ſupra in quinto ſpeciali) quæ ad minimum
debet probari per duos teſtes,aliàs ſi per vni-
cum,nec etiam indicium facit reſpectu tertij,
vt poſt alios tradit Maſcard. de probat. con-
cluſ.347. nu. 29. ergo nec per enuntiationem
vnius ſolius inſtrumenti vnius tantum teſtis vi
cem gerentis,vt dixi ſupra, & in terminis latè
tradit Pariſ.video.conſ.4.nu.18. vſque 21. in
4. vbi loquitur in caſu controuerſo iſtius Ve-
nerabilis Præpoſituræ.

Reſpondetur tertio,dato (non tamen con-
ceſſo) quod aliquo in caſu obiectum poſſet mi
49 litare,attamen id non † procedit quando agi-
tur de re graui, & de magno præiudicio: latè
Put.deciſ.61.par.2.& maximè alijs concurren
tibus,de quibus ſupra,& præcipuè quando fue
runt emiſſa propter aliud,& diſputatur princi-
paliter de enuntiato,vt dixi, & addo Menoc.
conſil.260.num.24.& ſeq. vbi ait, falſam eſſe
aſſertionem dicentium, tali in caſu induci præ
ſumptionem, maximè concurrente qualita-
50 te perſonæ inueſtientis,nempè Prælati, † qui
(cum præſumatur neſcire geſta anteceſſoris,
vt latiſſimè probaui in prioribus ſcriptis) non
præſumitur ſcire ea,quæ fuerunt enuntiata.la-
tè Rimin.iun.conſilio 42. numero 14. & præ-
cipuè quando enuntiatio fuit facta coram
factore Prælati, non autem coram Prælato,
51 vt in præſenti caſu, cuius factoris † ſcientia
non etiam dicitur ſcientia prælati, Dominus
Sur.conſ.183.n.33. Præterea cum vltra enun
tiationem concurrat etiam relatio,quæ non ve
rificatur, certè nō prodeſt tertio,vt dixi in ſe-
ptimo ſpeciali: & verè ſi conſideremus verba
enuntiatiua inueſtituratum,nempe (iure anti-
qui feudi,vel, prout parentes tui fuerunt in-
ueſtiti) non ſunt concomitata à relatione,
ſed ſtant in ſimplicibus terminis enūtiationis.
Addatur,quod dixi ſupra in ſecunda reſpōſio
ne ad primum obiectum,nempè,illud non pro
cedere quoad tertium,ſed tantum quoad par-

tes,non repeto; & tandem affirmo, nunquam
poſſe dari caſum, vt prædicta omnia ſpecialia
concurrentia in præſenti caſu poſſint adimple
ti ad finem probandi.

Et quatenus fuit etiam dictum in motiuo,
verba enuntiatiua probare, ne actus reddatur
nullus. Reſpondetur, id admitti in caſibus, in
quibus poſſunt probare,non autem vbi cōcur-
52 tunt tot ſpecialia, vt dixi. Præterea † nō nega-
tur,quin probent ad validitatem actus enuntiā
tis, & reſpectu ipſius actus,ſed benè negatur,
vt probent, quando extra illum actum diſputa
tur principaliter de per ſe de ipſa enuntiatio-
ne in iudicio etiam inter partes, vt poſt mul-
tos in ſpecie declarat Viui.dec.283.num.17.

Nec prædictis omnibus obſtat, ſi dicatur,
53 tunc dari fidem† verbis enuntiatiuis,quando
concurrunt adminicula. Rim.iun.conſ.12.nu.
12.Decia.conſ.68.nu.11. in 2.Fab. de Anan.
conſil. 88.nu.31.

Quia reſpondetur, vt dixi,non poſſe id ad-
mitti, dato concurſu tot ſpecialium ſuffocan-
tium adminicula.

Reſpondetur ſecundo,in caſu iſto non con
currere adminicula, quia nullum adminicu-
lum reſultat,niſi ex alijs verbis enuntiatiuis,&
ex alijs relationibus, quæ non fuerunt proba-
tæ.Imo ex tot relationibus reſultat ſuſpicio fal
ſitatis, cum nulla earum verificetur. Imo ſicuti
ſcriptura falſa ſuſpicatur, quando deſcribūtur
in ea teſtes, qui reperiuntur omnes mortui, ita
quando continet plures relationes,quarum ali
qua non fuit verificata;nec ex inſtrumento di-
uiſionis bonorum facto de anno 1444.nec ex
illo accordio facto inter Federicum,& Franci
ſcū fratres,de quibus in actis,aliquod deſumi-
tur adminiculum, vt latè probaui in alijs vlti-
mis ſcriptis,quib. addatur; quod adminiculū
54 † eſt duplex, vehemens,& leue,ſeu non vehe-
mens. Vehemens eſt ſuppletio defectus proba
tionis non operans per ſe ſolum, ſed cum alia
cooporatione cooperans. Non vehemens eſt
aliqualis confirmatio rei probabilis. Meno.li.
1.præſumpt.7.n.68. Primum adminiculi genus
non concurrit in caſu iſto,quia inſtrumenta il-
la diuiſionis,&concordij,de quib. nulla hr̄ mē
tio in inueſtitura Federici, & in quib. nulla fit
mentio probabilis, imo nec mentio extranea
iſtorum bonorum controuerſorum, vt probaui
in dictis vltimis allegationibus,non poſſunt di
ci cooperatiua. Non etiam concurrit ſecundū
genus, quia ſtante multiplicatione ſpecialium
prænominatorum, verba enuntiatiua contro-
uerſa non ſapiunt rem probabilem.

Et ita ex his patet,adducta in dubijs nullam
vim facere aduerſus prętenſionem Venerabi-
lis Præpoſituræ.

Sed quia extra motiua aliud fundamētum,
meo iudicio iconuincibile,reſultat ex iſtis ver
bis enuntiatiuis,de quibus diſputatur, non ab
re viſum fuit illud in medium adducere, maxi
mè cum verſetur circa propoſitam materiam
verborum enuntiatiuorum.

Aduertendum igitur eſt, Dños conſortes a-
ctores de Nuuolonis conſtituere fundamentū
ſuper enuntiatione illa, quod.ſ. Galeottus pa-
ter Federici inueſtiti fuerit & ipſe antea inue-
ſtitus. Vnde cum ipſimet conſortes originē du
cant a d. Galeotto, mediante perſona Franci-
ſci fratris Federici filiorum ipſius Galeotti, al
legant, ſe debere inueſtiri ob defectum lineæ
Federici,ſed verè talis prętenſio nullius eſt pō
deris,ēt data veritate inueſtituræ enuntiatæ. ſi
quidem dico,eſto quod verba enuntiatiua in-
ueſtituræ Galeotti eſſent vera,attamen non o-
perantur ſufficienter ad fauorem dictorum cō
ſortum;quia clarum eſt, vt etiam ſupra tetigi,
ꝙ bona eccleſię non poſſunt dari in emphyteu
ſim,niſi interuenientib. ſolemnitatibus requiſi
tis in eorū alienatione, vel niſi dicta bona ſint
ſolita concedi. At conceſſio facta Federico
fuit inſolemnis, vt patet ad oculum, merito ex
hoc capite non pōt ſubſiſtere. Non ēt pōt ſuſti
neri ſub prętextu ſoliti, ſeu ſub prętextu, ꝙ illa
bona fuerint ſolita concedi in emphyteuſim.
Requiritur.n.de neceſſitate ad ſuſtinendam in
ueſtituram Federici tunc tpis, nempè tempore
dictæ inueſtituræ, ꝙ.ſ. terræ iſtæ, ſeu bona iſta
potuerint concedi in emphyteuſim,aliàs ſi tūc
tpis non fuiſſent ſolita concedi, dubio procul
iſti conſortes non poſſunt adiuuari ex inueſti-
tura Federici inſolēniter celebrata, & hoc eſt
indubitatum. Modo per enuntiationem illam,
quod fuerit Galeottus inueſtitus, non proba-
55 tur,bona † fuiſſe ſolita cōcedi,quia ſolitū dēt
verificari in binis conceſſionib.ſaltem,non in
vnica, vt in terminis terminantib. probat No-
ni.conſ.58.nu.5.ver.præterea reſpondetur,&
de communiori teſtatur Brocholt.de feud.c.6.
nu.25. (& patet ad ſenſum,quia aliàs daretur
materia committendi fraudes.)

Nec dicatur, ex dicta enuntiatione expreſ-
ſe allegari, Galeottum fuiſſe bis inueſtitum, ex
duobus inſtrumentis, vno de anno 1464. alio
de anno 1473.

Quia id nihil releuat. Nā ſolitū † in materia
56 iſta probař altero de duob. modis. Primo per
productionē vnius inueſtiturę, vel cōceſſionis
ſolemnis, addito curſu annorum quadraginta
Gabr.conſ.82.col.1.in 2. & latè Hond. conſ.
55.numer.42.in 1.& conſil.31.colum.1.in 2.
ſed nulla inueſtiturarum enuntiatarum fuit ſo-
lemnis, quia dicitur fuiſſe factas in ſimili for-
ma, at formę inueſtituræ Federici eſt inſolem-
nis,ergo. (ſimilia enim dicuntur, quæ plenam
ſimilitudinem continent Paſet.conſil.131.nu-
me.

me.14.Sola in nou.conſtit.Pedemon.titul. de
mod.obſeruan.in deciſ.cauſa.arbitr.num.1.in
fin.Ideo illa dicuntur ſimilia, quæ regulantur
per vnius,& eiuſdem rationis identitatem.An
cha.conſ.350.num.2.Cotta memorabili ſimi-
lia.Corn.conſil.335.col.pen.verſi. nam ſimile
in 1.Purp.in l.vinum.num.4.ff.ſi cert.pet.cum
igitur inueſtitura referens ſimilitudine ſit in-
ſolemnis, ſequitur & relatas eiuſdem fuiſſe
generis.)

Secundo modo probatur ſolitum, vel con-
57 ſuetudo † in propoſito iſto per duarum inue-
ſtiturarum ſimpliciũ oſtenſionem concomita-
tarum à curſu annorũ quadraginta,adeo quod
non ſufficit inueſtiturarum geminatio, nec bi-
nus actus,niſi a prima conceſſione vſq;ad tem
pus præſumendi ſolitum ſpatium quadragena
rium interceſſerit, quia tanto tempore ſolum
præſcribitur aduerſus eccleſiam.Iacob.de Bel
uiſ.in c.1.col.4.verſicu. quæritur ergo quanto
tempore, & verſic. ergo eſt neceſſarium, vel
quod idem Prælatus. de his qui feu. dat. poſſ.
& declarat.Ruin.conſil.34.num. 4. in 1.Clar.
in §.feudum.quæſt.13.verſicu.nunc pro intel-
ligentia.latè Anchar.quæſt.13.num.14.par.3.
optimè Dec.conſil.143.num.4.in fin.& ſequ.
optimè Alexan.conſ.9.num.6.in 3.Iacobi. de
feud.verſic.in feudum. nu.37.circa medium.
Brocholt.de feud.cap.6.n.23.Burſ.conſ.127.
num.118.latiſſimè multos adducens,& tutio-
rem ſententiam,& tenendam atteſtans Hond.
conſ.55.nu.41.in 1.& conſ.31.nu.3.& nu.22.
in 2.quibus addo Roſent.de feud. c.4. concl.
29.Borgni.plurimos allegantem dec.30.num.
80.in 2.Brocholt.de feud.c.6.n.23.ſed prima
inueſtitura enunciata fuit facta de anno 1464.
ſecunda vero de anno 1473.& inueſtitura Fe-
derici continens enuntiationem,& in qua de-
bet cadere, & conſiderari præſumptio ſoliti,
fuit facta de anno 1484.& ideo a prima inue-
ſtitura vſque ad vltimam vix annorum vigin-
ti curriculum interceſſit, merito enuntiatio il-
la eſt inoperatiua,inutilis,ac inſufficiens, vt e-
tiam latius infra patebit.

Nec replicetur,ab inueſtitura Federici e-
nuntiante vſq;ad hodiernum diem tempus im
memorabile annorum cẽtum,& vltra interceſ
ſiſſe,quod tempus habet vim conceſſionis pri
uilegij,tituli,confirmationis,& ſimilium,vt di
58 xi in anterioribus ſcriptis,& idcirco † tali in
caſu ſatis dicitur probata conſuetudo, & ſoli-
tum concedendi abſq;onere quærendi de acti
bus,a quibus originem habuit,ſolitum, vel cõ
ſuetudo:quia allegare principium tale,eſſet al-
legare contrariam memoriam, merito ſufficit
allegare certos actus teſtantes,& quod non ſit
hominum memoria in contrarium. Nam,ut di
xi,ſi eſſet neceſſe quærere de actibus illis, ſe-
quæretur,quod aduerſus tempus immemorabi
le daretur probatio actus per memoriã homi-
num,quod eſt repugnans, vt ſingulariter decla
rat Bellamer.dec.64.in fi. Old.cõſ.244.n.13.
Crau.de antiq.temp.par.4.ſectio.Materia iſta.
n.23.Maſcar.de prob.concl.429.n.1.Nec tali
in caſu tranſacti temporis immemorabilis ali-
quid releuat dicta enũtiatio defectiua,quæ nõ
probat ſolitũ ſufficienter,quaſi quod per illius
inſpectionẽ cõſtare dicatur de titulo, ſeu prin
cipio vitioſo,ac de origine malæ fidei,quia di
cta enuntiatio non fuit neceſſaria, ſtante curſu
temporis immemorabilis habentis vim tituli,
ac omnium ſolemnitatum requiſitarum. vnde
59 ſequitur,quod † interuentus inſufficientis e-
nuntiationis non nocet, cuius omnino defe-
ctus nocere non poteſt, ut poſt alios aduertit
Burſ.conſ.150.num.32.

Reſpõdetur.n. aſſumendo prius ultimã par
tem inſtantiæ:qđ imo prędicta enuntiatio erat
neceſſariſſima quoad dictos cõſortes non ali-
ter comprehenſos in inueſtitura cõceſſa Fede
rico,& ſuis deſcendentibus,& fundamentum
iſtorum actorum tranſuerſalium totaliter reſi-
det in enuntiatione inueſtiturę Galeotti, non
igitur diſceptãdum eſt,an dicta enuntiatio fue-
rit neceſſaria,vel abundans, cum verſemur in
claris,fuiſſe.ſ.neceſſariſſimam,quo ſtãte dico,
ꝙ cũ enũtiatio illa inueſtiturarũ Galeotti ſit in
ſufficiens,& defectiua,ſeu imperfecta,non cõ
tinẽs curſum annorũ quadraginta a die primæ
conceſſionis,ut ſupra dixi,dr̃ conſtare de titu-
lo uitioſo,& de initio malę fidei excludẽtis uir
tutem tp̃is immemorabilis.Licet.n.in propo-
ſito iſto curſus tp̃is immemorabilis inducat va
liditatem inueſtiturę, & tollat defectũ ſolem-
nitatum non apparentium, cum pręſumptiuè
oĩa dicantur interueniſſe neceſſaria; Attñ qñ
titulus, uel ſolemnitatum requiſitarum interuẽ
tus allegatur,ſed nulliter, defectiuè aut inſuffi
cienter,talis enuntiatio nocet ẽt illis, qui per
tp̃s immemorabile vſi fuerunt cõceſſione;mul
to magis ergo alijs perſonis in ſola enuntiatio
ne fundamentum conſtituẽtibus.Tali (inquã)
60 in caſu hm̃õi defectiua enũtiatio † irritat inue-
ſtituram,non obſtante antiquiſſimo, ac uix me
morabili tp̃e. Ita optimè declarat Fel. in cap.
ſicut.n.33.in fi.ver.benè ẽt fateor,quod qñ ap
paret ext.de re iud.ſequitur Cur.iu. conſ.130.
num.4.Veral.alios adducens dec.304.& de-
ciſ.314.par.3.clare Ceph.conſ.316.num.30.
iuncto numer.105.latè Crau.de antiq.tempo.
part.4.ſectio.Abſolutis.num.60.61.vſq;ad fi.
Maſcar. diffusè de probat.concl.1371.nu.66.
vſq; 83.vidẽdus.& plurimos adducit,& ſequi
tur Borgn.dec.29.nume.24.verſ.tamen quan-
do in 2. Hinc dixit Grat.conſilio 143. nume.
61 28.in 2.quod verba † enuntiatiua imperfecta,

& in quibus neceſſaria eſt ſubauditio emiſſa ab
ſente parte,non probant, quia ſpecialia multi-
plicarentur . ſequitur Seraph. de iuram.priuil.
92.num.13.vbi ait,tali in caſu nil operari iura
mentum,quia deficit conſenſus. Si igitur ex in
ſufficienti enũtiãtione,& ex verbis defectiuis,
ſeu quid defectiuũ enuntiantibus , ſolitum , &
conſuetudo cõcedendi non probatur inducta,
vtique non potuit effici immemorabilis ex cur
ſu tpis antiquiſſimi. Cum.n.ex enũtiatione illa
non potuerit induci conſuetudo,non etiam fie
62 ri potuit immemorabilis,quia deficiẽte † ſub-
ſtantia ob inhabilitatẽ,deficit etiam accidens,
quod non poteſt eſſe ſine ſubiecto,vt in propo
ſito conſuetudinis perpendit D. Surd. conſil.
127.n.83. & ita ex his patet,hic agi de caſu di
uerſo a caſu Oldr.d.cõſ.244.& Bellame.ac ſe
quaciũ,de quibus ſupra.Quia hic cõſtat de ori
gine,& de actibus cauſantibus, ſeu inducenti-
bus,ac initium dantibus tẽpori immemorabili,
de quo in cauſa , reſpectu dictorum conſortũ,
ſed tamen nullius ſunt momenti ex præallega-
tis:quibus breuiter addo ex abundanti , quod
non eſt pręſumendum,cucurriſſe integrum ſpa
tium annorum 40. cum poſſit eſſe , quod præ-
ceſſerit alia inueſtitura vltra enuntiatas , quia
multiplicarentur ſpecialia , & ſubauditiones ,
quod eſt abſonum,vt dixi,vltra quod ex dicta
63 inueſtitura Federici † non plus poteſt proba-
ri,quam ipſa aſſertio,ſeu enuntiatio probet,vt
in terminis Honde.conſil.31.num.23. verſic.
64 ſed quod aſſertio in 2.nec etiam pluralitas † in
ueſtiturarum præſumitur. Borgn.dec.29. num.
13.in 2. Daretur enim præſumptio pręſumptio
nis,quod eſt abſonum.

Tandem nec videtur omittendum, ex inue
ſtitura Federici conſtare,eccleſiæ bona,& ter-
ras conceſſas in emphyteuſim ad numerum iu
gerum 150.in circa fuiſſe bonæ frugis, ac fru-
ctus plurimos reddentes etiam tempore ante-
cedentium inueſtiturarum enuntiatarum, cum
fuerint ſimiles inueſtituræ enuntiãti,& ſub mo
dica, & quaſi ridicula annua præſtatione libra
rum duodecim ceræ albæ , & ſolidorum qua-
tuor,quæ conceſſio,fuit valde damnoſa eccle-
ſię alio non conſtito. Vnde ſequitur,quod(ſup
65 poſito etiam, ſed nõ conceſſo) quod dici † poſ
ſet,illa bona fuiſſe ſolita concedi, & conſuetu
do fuerit corroborata per curſum tẽporis im-
memorabilis,nil releuat, tamquam redundans
io damnum eccleſiæ vſque ab initio . text. eſt
in cap.1.de conſuetu.in 6. & declarat Iacob.
de Beluiſ.in cap. 1.colum.4. verſicu.quæritur ,
an ſit neceſſarium,vt poſſit induci,vbi Pręposſ.
num. 25.Laudenſ.num.75.de his,qui feu. dar.
poſſ.Zaſ.de feud.dar.par.5.nume.52. Mozzi.
de feud. Rubr. qui feud. poſſ. nume. 7. in fin.
& latiſſimè omnium Iacob. de feud. verſicu.in
feudum.nume. 37. verſicu.ſed in veritate pri-
mum membrum.& verſ. ſed iſta conſuetudo.
non enim debet vllo tempore acceptari con-
ſuetudo reprobata,ſed pia,& laudabilis.ſed i-
ſta eſt damnoſa , merito non curanda. cum ſit
oneroſa eccleſiæ.Idem probat Borgnin.deciſ.
31.numer.162.in 2.facit Ruin.conſil.155.nu
mer.12.15.in 4.Socin.conſil.7.numer.8.in 1.
Laus Deo .

Carolus Bardellonus I. V.D.

S V M M A R I V M.

1 *In alienatione bonorum eccleſiæ quæ requirãtur.*

2 *Vtilitas euidens eccleſiæ in alienatione probanda eſt,vt contractus teneat.*

3 *Vtilitas euidens dicitur,quæ notoriè,& indubitanter eſt profutura .*

4 *Vtilitas euidens non reſultat per dationem æquiualentis , ſed potius damnum .*

5 *Eccleſiæ quando ſufficiat actum fuiſſe benegeſtum,& vtilem a principio.*

6 *Reductio fundi ſterilis ad culturam quando tolleretur,& ſuccedat loco iuſtæ cauſæ alienandi, ſeu conuertendi conceſſionem temporalem in perpetuam .*

7 *Contractus factus de re eccleſiæ eſt nullus, quando ab alijs poteſt haberi maior utilitas .*

8 *Pacta dant legem contractui .*

9 *Vtilis verſio in alienatione bonorum eccleſiæ a quo debeat probari .*

10 *Alienatio bonorum eccleſiæ inſolennis eſt ipſo iure nulla .*

11 *Minor & eccleſia æquiparantur .*

12 *Eccleſia non tenetur ad reſtitutionem precij contractu non ſubſiſtente niſi opporeat illud fuiſſe commutatum in eius utilitatem .*

13 *Prælati aſſertio per modum uoluntariæ iuriſdictionis eccleſiæ non præiudicat .*

14 *Conceſſio temporalis quando redigitur ad perpetuã an diminuatur officitus vtiliter eccleſiæ.*

15 *Incertitudo an noceat quæ in utraque parte dubietatis vel alternatiua concludit .*

16 *Eccleſia dicitur indefenſa ſi nemo compareat in eius alienatione,& ob id nulla eſt inueſtitura.*

17 *Idem etiam,ſi deficiat citatio .*

18 *Verbum quatenus denotat conditionem,quæ importat formam omnino ſeruandam .*

19 *Certus licet certificari non debeat, tamen quando uocatio eſt de forma quilibet certus debet moneri per citationem.*

20 *Teſtium atteſtationes clare , diuiſim , & aperte ſcribi debent.*

21 *Teſtis ſine ratione deponens nullius eſt fidei.*

22 *Rationem non reddere , & reddere inſufficientem poria ſunt.*

23 *Sententia lata illico expedita teſtium depoſitione,non caret fraudis ſuſpitione .*

Fra-

Digitized by Google

24 *Frater non poteſt ſtipulari emphyteuſim pro fratre.*
25 *Eccleſiæ intereſt pauciores perſonas in inueſtitura comprehendi.*
26 *Emphyteuſis conceſſio facta duobus fratribus ab inferiori à principe quid operetur.*
27 *Probatio coniecturalis vel præſumptiua debet colligi ex aliquo ſigno certo, non de incerto.*
28 *Poſſeſſio rei emphyteuticæ præſumitur in filium continuaſſe.*
29 *Verba ſemper intelliguntur cum effectu.*
30 *Emphyteuſis conceſſio per verbum diſtributiuum quid operetur.*
31 *Forma Breuis Pontificij diligentiſſime non ſeruata, omnia inde emanata ſunt nulla.*
32 *Quando conſcientiæ alicuius aliquid committitur, poteſt nihilominus ex aduerſo illiuſmet indiſcretio probari.*
33 *Pro inſtrumento vel conceſſione nunquam præſumitur, quando continet contractum de ſui natura prohibitum.*
34 *Fundans ſe in limitatione illam debet probare.*
35 *Temporis curſus nunquam operatur ad validitatem actus, vbi mala fides reſultat, ex omiſſione ſolennium requiſitorum, quo caſu Dominium, & poſſeſſio nunquam tranſeunt in recipientē.*
36 *Ius quando expreſsè reſiſtit ſemper poteſt allegari mala fides aduerſus ēt tempus longiſſimum.*
37 *Lex quando prohibet alienationem, dicitur etiam prohibere præſcriptionem.*
38 *Tempus immemorabile nil operatur quando ex lectura inueſtituræ conſtat de titulo nullo, & vitioſo.*
39 *Inueſtituræ reiteratio dicitur nulla attenta nullitate primæ.*
40 *Iuris error non excuſat à reſtitutione fructuum, cum ius reſiſtat alienationi inſolenni.*

ARGVMENTVM.

Alienatio bonorum Eccleſiæ nulla eſt, niſi conſtet de eius vtilitate euidenti, niſique ſeruentur ad unguem ſolennia requiſita, nec tempore conualidatur.

CONSILIVM L.

Actiones meæ à Domino.

Tot, & talibus ſcatet vitijs ſerioſa inueſtitura per Dominos fratres de Nuuolono nouiſſimè producta, vt illius nequaquam ſit habenda ratio, tamquam peccantis in cauſa, & forma, & conſequenter ipſo iure omnino nulla.

Siquidem ad eſſentiam validę alienationis bonorum eccleſiæ (ſub cuius titulo continetur etiam conceſſio in emphyteuſim perpetuā c. nulli de reb. eccleſ. non alien. §. alienationis. auth. de non alie. Dec. conſ. 142. col. 1. Redoa. de reb. eccleſ. non alien. q. 1. cap. 22. Rim. iun. conſ. 233. nu. 58. Roſent. de feud. cap. 4. concluſ. 18.) duo per concurſum requiruntur de neceſſitate, cauſa ſcilicet neceſſitatis, vel vtilitatis, & interuentus ſolemnitatum requiſitarum in tali contractuum genere, adeoquod non ſufficit, contractum, ſeu alienationem rei eccleſiæ eſſe vtilem, niſi etiam ſit ſolemnis, quia adhuc eſſet nullus ipſo iure. c. ſine exceptione. 12. q. 1. Cacher. dec. 171. nu. 8. 9. & ſeq. Meno. conſ. 817. col. 1. Rim. iu. conſ. 233. n. 66. & ſeq. Bertaz. conſ. ciuil. 46. nu. 29. Pret. conſil. 38. nu. 2. Burſ. conſ. 151. nu. 111. Honde. conſ. 31. nu. 34. in 2. Turett. conſ. 28. n. 56. in 2. diffusè Borgn. dec. 45. nu. 28. 29. & 51. & deciſ. 46. nu. 4. 33. 43. 56. 60. 61. 63. 200. & ſequentibus in 1. & veriorem, ac receptiorem enuntiat Maſcard. de probat. concluſ. 75. num. 6. & 9. Roſent. de feud. d. concluſ. 18. numer. 2. & ſequen. Idem Borgnin. deciſio. 29. numer. 23. 39. & 69. in 2. vbi ait, id procedere non obſtante delegatione facta commiſſarijs per Breue Apoſtolicum. Quinimo huiuſmodi alienatio facta ſine interuentu omnium prænominatorum, pro infecta, & pro non ſcripta habetur, vt firmat Burſ. alios commemorans dicto conſ. 151. num. 121. Rimin. iun. conſ. 233. num. 61. & 67. Quia titulus talis inueſtituræ, & conceſſionis inſolemnis, & ſine cauſa reducitur ad non titulum, & dicitur eſſe ſine colore, & ſine ſapore. Gomeſ. ſuper Regul. cancell. in reg. de triennal. poſſeſ. q. 18. Bertaz. dicto conſ. 46. nu. 60. Adeoquod omne augmentum, & quæcunq; melioramenta cedunt rei ipſi ad commodum eccleſiæ. Rimin. iun. d. conſ. 233. nu. 61. uſq; 67.

Videndum igitur eſt, an requiſitorum concurſus interuenerit in præfata inueſtitura continente primordialem conceſſionem perpetuam emphyteuſis controuerſæ, & primo quo ad cauſam, deinde quo ad ſolemnitates.

Quo igitur ad cauſam, aduertendum eſt, pręfatam conceſſionem fuiſſe celebratā ſub prætextu euidentis vtilitatis eccleſiæ, non autem ſub clypeo neceſſitatis; quo in caſu militat cōcluſio, quod non præſumitur, alienationē fuiſſe eccleſiæ vtilem. Rebuff. in compen. de reb. eccl. non alie. n. 75. Redoan. de reb. eccle. non
2 alien. q. 20. nu. 65. & 67. Borgn. dec. 46. n. 14. & nu. 122. in 1. Ratio eſt, quia aliàs alienatio non tenet, & ideo dicens, contractum valere, quia vtilem eccleſiæ, id debet probare. Rota deciſ. 607. nume. 1. part. 1. in nouiſſ. Maſcar. d. concluſ. 75. nu. 2. & ſeq. Lambert. de contrac.

mulier.in fin.nume.172. Imo nec creditur ipſi
Prçlato atteſtanti,alienationem eſſe vtilem ec
cleſiæ.Maſcar.d.concluſ.75.num. 16. Rimin.
iun.conſ.233.nu.117.Burſ.conſ.151.numer.
119.Bertaz.conſ.ciuil.46.nu.15.Borgn.d.de-
ciſ.46.nume.447.Ruin.conſ.157.nu.11.in 1.
Deci.conſ.142.nu.6.Ioan.Bapt.Ferret. conſi.
248.nu.10.Redoan.de reb. eccleſ. non alien.
quæſt.23.num.38.

Soletq; conſiderari vtilitas in præſenti ma
teria,nedum ex æſtimatione,ſiue qualitate rei,
ſed etiam ex fructuum quantitate.l.ſi quos, C.
reſcin.vend.Redoan.de reb.eccl.q.20.n.170.
Rimin.iun.conſ.233.nu.50.Meno. conſ.872.
numero 4.

Nec ſufficit hoc in caſu quælibet,ſeu qualis
qualis vtilitas, ſed requiritur euidens vtilitas.
tex.in cap.ſine exceptione.ibi(niſi vt meliora
proſpiciat.) 12.quæſt.2. Redoan.d.quæſt. 20.
num.169.& ſeq. Rim.iun.d.conſ.233.numer.
109.Borgn.d.dec.45.num.36.& 52.in 1.& de
ciſ. 29. nume.31. & nume.60. in 2. illa enim
qualitas euidentiæ vtilitatis importat vtilita-
tem magnam, ſucceſſiuam, & in annos ſingu-
los futuros perpetuo eccleſiæ profuturam, nõ
autem exiguam, tranſitoriam, vel momenta-
neam.Doct.in d.ca. ſine exceptione.Borgnin.
3 d.dec.45.num.36.in 1.& † dec.29.nume.31.
in 2.Dicitur etiam euidens vtilitas, quæ noto
rie,& indubitanter eſt pro futura,& quæ aliter
apparet per ſcripturam, & nulla poteſt tergi-
uerſatione cælari.Redoan.d.quæſt.20. nume.
129.& ſeq.& nume.136.in fin. Burſ.d.conſil.
151.num.117.& ſequ.Meno.conſ. 872.nu.4.
Turret.conſi.28.num.57.in 2. Quia per datio
4 nem † æquiualentis ſimpliciter non reſultat e-
uidẽs vtilitas,ſed potius damnũ,& præiudiciũ
eccleſiæ.Deci.conſ.142.n.5.Redoan.d.q. 20.
nu.172.Rim.iun.d.conſ.233.num.50. & ſeq.
Meno.conſ.872.num.5.

5 Nec obſtat,ſi dicatur,† imo ſufficere actum
à principio fuiſſe bene geſtum,& vtilem eccle
ſiæ per augmentum canonis, & erogationem
ducatorum 160.abſque alia vlteriori, ſeu ſuc-
ceſſiua vtilitate eccleſiæ,cum vtilitas, & læſio
eccleſiæ in propoſito iſto attendatur tempore
contractus, nulla habita ratione futuri, cuius
non eſt determinata ſcientia,vel veritas, ſecũ
dum glo.in cap.tua, verb.dubium. de his,quæ
fiunt à Prælat.quam ſequitur ibi Innoc.& An-
char.facit tex.in c.hoc ius. 12.quæſt.2.vbi di-
citur, ſatis eſſe eccleſiæ, vt non deterioretur,
vel depauperetur ex contractu per eam geſto.
Quo fit, vt per meliorationes cauſatas tempo-
ris curſu tam quoad valorem,quam quoad fru
ctus,huiuſmodi contractus nequeant reſcindi.
Calder.conſ.5.tit.de rerum permutat.Redoa.
d.quæſt.20.num.139.Lauren.de Rodulph. in
d.cap. ſine exceptione.quæſt.1. Brun. de aug-
men.limit.3.concluſ.14.Pariſ.conſil.16.num.
85. in 2.

Reſpondetur enim, obiectum procedere,
quando alienatio, ſeu perpetua conceſſio fuit
facta ex cauſa neceſſitatis; tunc enim ſufficit à
principio,actum fuiſſe vtiliter geſtum: ſecus ſi
fiat ex ſola cauſa euidentis vtilitatis,& intuitu
ſolius meliorationis, vt in præſenti caſu, quia
tunc requiritur vtilitas ſucceſſiua, & oculata
indies profutura,Burſ.conſ.151.num.117.latè
Rimin.iun.conſ.233.num.130.& ſeq.Borgni.
d.deciſ.45.num.55.in fin.& d.dec.46.nu.26.
in fin.& num.139.& nume.372.in 1.& dec.31.
num.12.in 2.optimè Lanar.conſ.50.numer.6.
& ſequent.

Reſpondetur ſecundo,oppoſita procede-
re, quando totus contractus, illiuſque ſubſtan-
tia fuit totaliter collata in tempus celebratio-
nis ipſius contractus.v.g. quando fit permuta-
tio, vt in obiecto, ſecus vbi partes habuerunt
reſpectum etiam ad futurum,vt hic. Rim. iun.
conſ.233.num.126.& 128.vbi etiam ſubiun-
git, adducta in motiuo poſſe habere locum in
caſu dubio,nempè quando poteſt dubitari, an
prædium ſit plus,vel minus valiturum:ſed nos
ſumus in caſu certo, quia indies terræ illæ ad
maiorem frugem redactæ fuerunt de ſui natu-
ra,vt etiam colligitur ex ipſa inueſtitura.

Non etiam vim facit,ſi opponeretur, quod
terræ iſtæ controuerſæ fuerunt opera, labore,
ſumptibus,& induſtria ipſorum inueſtitorum,
ſeu eorum anteceſſorum ad culturam,& ferti-
litatem redactæ,quæ antea erant valiuæ, ſteri-
les,& infęcundæ, vt patet ex dictis teſtium,de
quibus in dicta inueſtitura, adeoquod ipſiſmet
inueſtitis debuerunt abſque vlteriori indaga-
tione cauſæ vtilitatis in perpetuum concedi,
etiam ſemoto maioris afflictus grauamine, per
tex. in c.ad aures.vbi Hoſt.& Abb.de reb.ec-
cle.non alien.ne alias ipſorum ſumptibus pro
prio ſudore effuſis defraudentur, vt per Re-
doan.de reb.eccle.non alien.quęſt.51.cap.19.
n.1.vbi nominat iſtam conceſſionem æquam,
& nullas ſolemnitates requirere. Quinimo rẽ
ſterilem ad culturam per aliquem redactam il-
li fore perpetuo concedẽdam cum hoc, quod
etiam tranſeat ad extraneos,firmat Barto.in l.
quicunque.C.omn.agr.deſert.lib. 11.Hinc di-
citur,quod licet emphyteuſis non poſſit regu-
lariter concedi vltra tertiam generationem,
attamen ſi res conceſſa fuerit ſterilis, & deſer-
ta, ſed opera ſumptu, & cultura conducentis
fuerit reddita melior,& fructuoſa,talis conceſ
ſio temporalis debet effici perpetua, & etiam
ad extraneos trãſitoria.Marſil.de bannit.verb.
eccleſiæ.nu.39.latè Beci.conſ.3.num. 29. 30.
& ſequent.

Re-

Reſpondetur enim, non conſtare in præſenti caſu, quod prædium iſtud controuerſum fuerit ad culturam redactum. vti antea infructuoſum per ipſos inueſtitos, & ideo debet hoc ex parte ipſorum probari, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis, & agamus de alienatione regulariter prohibita, & id apertè decidit tex. in d.c. ad aures ibi (conſtiterit) & in puncto tradit Caſtr. conſil. 142. num. 2. in fin. Rota in deciſ. Cæſar. Graff. 135. nu. 10. Beci. d. conſ. 3. nu. 33. ſed de hoc non conſtat in præſenti caſu, quicquid enuntiauerint teſtes, de quibus in præfata inueſtitura, quibus nulla omnino fides danda eſt, vt infra dicetur.

6 Reſpōdetur ſecundo, † reductionem fundi ſterilis ad culturam aliquando tolerari, & ſuccedere loco iuſtæ cauſæ alienandi, ſeu conuertendi conceſſionem temporalem in perpetuā, vt in d.c. ad aures, non tamen ex abrupto, ſine requiſitione, vel interuentu ſolemnium, & cauſæ cognitione, maximè ſi res non ſit modica, vt per Capic. deciſ. 105. numc. 3. verſic. dubium noſtrum eſt. Guid. Pap. dec. 158. optimè Curt. iun. in l. 2. num. 12. ff. iuriſd. omn. iud. vbi ait, redactionem ad culturam eſſe iuſtam cauſam cōcedendi, ſed tamē cum ſolemnitate. idem probat Borgnin. deciſ. 36. numer. 442. in 3. & clarè. Bero. conſil. 83. numer. 13. 16. 17. & conſil. 89. num. 14. 15. in 1. Honded. conſ. 31. nu. 21. in fin. in 2.

Reſpondetur tertio, nos non verſari in caſu iſto, quia perpetua inueſtitura non fuit petita à Georgio Nuuolono in prēmium laborum, & culturæ, ſed fuit procurata a Reuerendiſſimo Præpoſito in euidentem vtilitatem Præpoſituræ. Adeo quod vigore Breuis Pontificij debuit Præpoſitus prædium illud concedere plus offerenti, cùm id etiam conſonet iuri communi dictanti, vt contractus † factus de

7 re eccleſiæ ſit nullus, quando ab alijs poteſt haberi maior vtilitas. Rota dec. 360. numer. 5. par. 1. in nouiſſ. & ideo fuerunt hac de cauſa promulgata proclamata, de quibus in præcitata inueſtitura. Idque etiam erat ſatis iuri conſonum, quia text. in d. cap. ad aures diſpenſat, ſed non neceſſitat, ibi (poteris concedere) & conſequenter poteſt quidem Prælatus concedere rem cultiuatam ipſi cultiuanti in perpetuum, ſed tamen cæteris paribus. Vnde ſi alius comparet offerendo meliorem conditionem eccleſiæ, illi ſoli plus offerenti debet concedi, vt explicitè notat Abb. in d. cap. ad aures. in fin. Rimin. iun. conſ. 233. nu. 134. & optimè declarat Henri. Boie. in c. nulli. colum. 3. verſic. quarto cauſa æquitatis. de reb. eccle. non alie. diffusè. Rota in deciſ. Cæſar. Graff. 135. numer. 5. 6. 7. & in dec. 360. numc. 4. & ſeq. part. 1. in nouiſſ. omnino viden. facit Redoa. d. quæſt. 51. c. 19. in fin. verſicu. ſatis tamen videtur de æquitate vbi ait, fertilitatem eſſe cauſam concedendi, accedente tamen voluntate domini. Et verè in præſenti caſu non eſt locus præſenti inſpectioni, ſtante expreſſo pacto pluries iterato de concedendo in ſolam euidentem vtilitatem eccleſiç, Quo ſit, vt inueſtiti dicantur omnino de receſſiſſe à ſuo iure reductionis ad culturā, quia pacta dant legem contractui. Borgnin. in materia. dec. 36. n. 445. in 3. vltra quod taliter cantat forma Breuis Apoſtolici.

Vlterius in propoſito iſtius cauſæ vtilitatis euidentis eccleſiæ, nullibi conſtat de verſione illorum ducatorum 160. in vtilitatem eccleſiæ, nec in cauſam in litteris Apoſtolicis determinatam, & vt ſupra dixi, vtilitas eccleſię non prçſumitur in caſu iſto; cum enim eccleſia non obligetur, niſi verſio vtilis probetur, merito debet de illa conſtare. auth. hoc ius porrectum. vbi Bal. colum. 4. C. ſacroſ. eccleſ. Iaſ. in l. ciuitas. nu. 13. ff. ſi cert. per. Crauet. conſil. 404. num. 21. Innocen. Abb. & Imo. in c. 1. de depoſ. Didac. lib. 2. variar. reſol. ca. 17. numc. 3. Rimin. iun. conſil. 233. numer. 44. cum concordantibus per Borgnin. deciſ. 46. nu. 129. & nu. 395. verſic. Duodecimo pactum fuit. in 1.

9 Nec replicetur, obiectum procedere in creditore agente contra eccleſiam, quia ille debet probare vtilem verſionem, ſed in præſenti caſu eccleſiam ipſam eſſe actricem ad reſciſſionem, ſeu reuocationem contractus, & rei alienatæ, ſub prætextu, quod pecunia perierit, & illi incumbere probare, pecuniā non fuiſſe uerſam, ſed deperditā, vel aliunde conſumptam ſine illius vtilitate. Soc. conſ. 15. n. 26. verſ. verū cum in terminis noſtris in 1. laiè Crauet. conſilio 813. numero 2. vbi etiam ait, generaliter tale onus probandi ſpectare ad actorem. Maſcard. de probatio. concluſio. 160. in fin. vbi loquitur in propoſito iſto. Dom. Surd. conſi. 181. nume. 44.

Reſpondetur tamen, motiuum procedere, quādo eccleſia agit ad reſciſſionem contractus ob ſimplicem læſionem, ſeu ob puram non verſionem pecuniæ (aliàs peremptæ) in ipſius vtilitatem, ſecus ſi agit ad nullitatem contractus ob dolum Prælati, vel partis, vigore contractus inſolemnis, & ipſo iure nulli, nam tūc uerſio debet omnimode, ac plenè ex aduerſo pro

10 obari, cum id ſit fundamentum aduerſantis, ex quo † alienatio bonorum eccleſiæ inſolemnis eſt ipſo iure nulla. ita Bar. in l. 1. num. 2. C. ſi aduer. credit. quem ſequitur Socin. conſ. 115. num. 13. in 1. Ruin. conſil. 113. num. 5. in 5. laiè Rimin. iun. in §. fin. num. 61. & ſeq. Inſtit. quib. alien. lic. vel non. Barto. Bal. & alij in l. prædiorum. C. prædi. mino. cum alijs congeſtis per

Lam-

Lambert. de contrac. mulier. gloſ. 24. num. 18.
11 Qui licet loquantur in† minore agente ad nullitatem contractus, attamen id pariter procedit in eccleſia, cum in hac materia æquiparentur. Redoan. de reb. eccleſ. non alie. quæſt. 23. numer. 67. Maſcard. de probat. conſil. 1160.
12 num. 26. 27. & ſeq.† Rim. iun. conſil. 233. nu. 114. Hinc dicitur, quod quoties contractus factus de re eccleſiæ non valet, tunc eccleſia nō tenetur ad reſtitutionem pretij, niſi appareat, pretium fuiſſe commutatum in eius vtilitatem. Alex. conſil. 4. num. 4. in 3. ſequitur Prob. Monach. in c. 1. n. 27. de reb. eccle. non alien. in 6.

Reſpondetur ſecundo ex abundanti, tunc tale onus probandi verſionem ſpectare ad eccleſiam, quando apparet de vera, & reali numeratione pretij, vel pecuniæ. At ſecus, vbi apparet (vt in caſu iſto) de ſola confeſſione receptionis pecuniæ facta per Prælatum; quia nunquam dicitur translatum dominium terrarum, antequam conſtet de vera numeratione. Nimirum ſi tali in caſu aduerſarius eccleſiæ, debet probare verſionem in ipſius eccleſiæ vtilitatē, vt conſuluit Abb. conſil. 41. in 1. ſequitur Redoan. vbi ſupra q. 23. num. 4. Confirmatut reſponſio ex eo, quod dixi, nempe, non ſtari con
13 feſſioni Prælati circa vtilitatem eccleſiæ,† ex quo Prælati aſſertio facta per modum voluntariæ iuriſdictionis nullo pacto eccleſiæ poteſt prȩiudicare, ne detur materia ipſi Prȩlato fraudandi, decipiendi, vel fingendi, vt in puncto docuit Berraz. d. conſ. 46. nume. 15. & ſeq. Maſcar. concluſio. 75. numero 15. 16. & ſequent. & concluſ. 1161. num. 19. Rimin. iun. conſi. 233. num. 117. & ſeq. Conferr dictum Card. in clemen. 1. 30. quæſt. de reb. eccle. non alien. vbi ait, verſionem non probari per confeſſionem Prælati, niſi legitimè doceatur per teſtes, vel inſtrumenta.

Reſpondetur tertio, dictos ducatos fuiſſe oblatos, & per Pontificem deſtinatos ad certam cauſam, quæ cauſa non habuit effectum, quia expeditio contra Turcas non fuit executa. prout dicitur in ipſa inueſtitura.

Quo in caſu partes ſunt aduerſariorum probare verſionem in aliam cauſam vtilem eccleſiæ, vt poſt Butr. declarat Meno. de arbitr. iud. caſu 432. num. 14. in fin. Maſcar. concl. 1160. num. 24. & ſeq.

14 Pariter non obeſt, ſi dicatur, quod quando conceſſio temporalis redigitur ad perpetuam, tunc diminuitur aſſictus in ſexta parte ob certitudinem aſſictus ſecuri ex parte domini, & in compenſationem futuri periculi contingere valentis in damnum inueſtiri, etiam ſi fuerit cōceſſa res bonæ frugis, & culturæ, vel redditus. Auth. prætereà. C. ſacroſ. eccle. optimè Ferett. conſilio 248. in fin. in 2. Borgnin. deciſio. 46. numero 5. & numero 24. in 1. & deciſio. 29. numero 19. in 2. Rota deciſio. 723. numero 3. 5. & ſequent. part. 1. in nouiſſ. & conſequenter dicitur corruere præfata conſideratio euidentis, ac maioris, ſeu etiam ſucceſſiuȩ vtilitatis, de qua ſupra.

Reſpondetur enim, id non procedere attēto iure canonico, quando expreſsè fit conceſſio perpetua in euidentem vtilitatem eccleſiȩ: tunc enim debet conſtare de euidenti vtilitate, aliàs conceſſio eſt penitus nulla, vt probat Borgn. d. dec. 46. num. 24. Imo alio non conſtito, damnum reputatur eccleſiæ, vt temporalis conceſſio tranſeat in perpetuitatem. Dec. conſil. 142. verſic. non obſtat ſucceſſiuè. Borgnin. d. deciſ. 46. numer. 251. & prius. numero 245. & ſequent.

Reſpondetur ſecundo, in præſenti caſu, attento tenore Breuis Pontificij, & oblationis inueſtitorum, fuiſſe actum de augēdo aſſictum antiquum, nō de diminuendo, & idcirco cum pacta dent legem cōtractui, ceſſat prorſus hic diſpoſitio d. auth. Prȩtereà. Alias reſponſiones in medium affert Borgn. d. dec. 46. nu. 245. & ſequ. quas conſulto omitto, cum apud eum videri poſſint.

Tandem non videtur omittendum, præfatam conceſſionem fuiſſe apertiſſimè damnoſam Venerabili Præpoſituræ, prout ineuitabiliter colligitur ex facie inueſtituræ, & præcipuè quatenus teſtes ibidem examinati aſſeuerant, tempore primordialium conceſſionum temporalium fuiſſe ſolutos pro aſſictu ſolidos quadraginta pro ſingulo iugere, tempore quo erant ſteriles, & infructuoſæ. Vnde ſequitur pro bobulcis 147. penſionē fuiſſe de libris. 294. aſcēdētibus ad ſummam aureorum 49. à libris ſex paruis in annos ſingulos. & tamen in illa noua, & primordiali perpetua conceſſione, ſub clypeo aſſictus aucti, & vtilitatis euidentis ipſe aſſictus fuit reſtrictus, non obſtante terrarum aratiuarum, prariuarum, vinearum, & caramentiuarum frugalitate, ad erogationem librarum decemocto candelarum ceræ albæ, & ſolidorum duodecim pro dictis omnibus bobulcis 147. ad culturam redactis. Quo in caſu, cum eccleſia fuerit priuata redditu annuo prædicto, dubio procul dicitur damnificata, vt patet ad ſenſum, & firmat. Rimin. iun. conſ. 233. num. 45. Borgnin. dec. 29. nume. 31. in 2. Quid plus? in calce ipſius inueſtituræ explicitè legitur, & verbis extenſis, conceſſionem illam fuiſſe factam ad commodum, & vtilitatem inueſtitorum, non autem eccleſiæ, quatenus ipſi iudices delegati non contenti de reductione annuæ penſionis librarum 294. ad exiguam candelarum, & nonnullorum ſolidorum præſtationem, nulla habita ratione menſuræ terrarum,

nec

nec cognitione circa illarum quantitatem,ſed
ex abrupto proprio marte, ſpreta forma Bre-
uis Pontificij, donarunt, & conceſſerunt præ-
fatis inueſtitis omne illud plus terrarum, vltra
quam in inueſtitura ſcriptū reperitur,ita quod
illud plus cedat in vtilitatem, & commodum
inueſtitorum,taliter (inquam) cantant nouiſſi
ma verba conceſſionis. Nec releuat,ſi dicatur
in dictis vltimis verbis fuiſſe conſideratam in
certitudinem quantitatis terrarum,quæ potuiſ
ſet etiam importare vtilitatem eccleſiæ,& dā-
num inueſtitorum, cum fuerit dictum, plus &
15 minus quam ſcriptum eſt.† vnde ſequitur con
cluſio,quod incertitudo non nocet, quæ in v-
traque parte dubietatis, vel alternatiue con-
cludit.l.quod ſi dubitet. vbi Bar.ff. acquir.hæ-
red.Caball.milleloq.132. Quia reſpondetur,
talem incertitudinem concludere ſolum in v-
na parte,nempe vtilitatis inueſtitorum,non e-
tiam in illorum incommodum, ibi (illud plus
& minus in vtilitatem,& commodum ipſorum
inueſtitorum cedat) & ita habita fuit ſola ra-
tio illorum vtilitatis,non damni. Præterea in-
certitudo vitiat contractus, quicquid dicatur
in cæteris actibus.l.cum duo. vbi gl.ff. in dicm
adiect.& in terminis,quod incertitudo quanti
tatis bonorum vitiet contractum emphyteoti-
cum eccleſiæ decidit Specul.titul. de locat.§.
nunc aliqua.num.74.in q.74.vbi ait,ob talem
incertitudinem,nullam fuiſſe obligationem in
ter eccleſiam,& emphyteutam.ſequitur.Marſ.
in rubr. de probat.nu.387.

Addatur prædictis, ex hoc liquido conſta-
re non fuiſſe adhibitam diligentem inquiſitio-
nem ad formam Breuis, per ipſos delegatos,
quo in caſu conceſſio illa fuit nulla, tamquam
peccans in ſubſtantialibus.

Quibus ſic ſe habentibus, clarè patet, cau-
ſam finalem vtilitatis euidentis eccleſiæ non
fuiſſe adimpletam iuxta formam, & dictamen
literarum Papalium,& per conſequens,Inueſti
turam eſſe omnino,& ipſo iure nullam,vt dixi.

Quo vero ad ſolemnia,indubitatè affirmo,
dictam inueſtituram eſſe prorſus, & omnino
nullam ex pluribus, &

16 Primo, quia eccleſia fuit totaliter † indefen
ſa,cum nullus procurator,nec aliquis alius pro
ea comparuerit in iudicio illo proclamatum:
nam,vt dixi,minor, & eccleſia æquiparantur,
& ideo ſicuti nemine comparēte pro pupillo,
vel minore relicto totaliter indefenſo, omnia
acta contra eum facta ſapiunt nullitatem, l. a-
cta.§.fin.l.contra populum.ff.re iudic.l.ſi præ-
ſes. vbi Doct.C.quom.& quan. iud.latè Beci.
conſ.12.nu.36.& ſeq.vbi ait,indefenſum mi-
norem dici, & ipſo iure acta nulla,quando nō
habet tutorem,vel curatorem, vel ſi habet, &
non comparuerunt. Ita pariter nemine compa
rente pro eccleſia in alienatione eius bonorū,
nec ad deducendum iura ſua,nec ad danda in
terrogatoria,nec ad perpendēda dicta,& qua-
litates teſtium,ſententia, & declaratio Com-
miſſariorum delegatorum dicitur omnino nul
la,nec aliquod parrat eccleſię præiudicium,vt
in indiuiduo firmat Rim.iun.conſ.233.nu.114.
& poſt Felin.tradit Borgnin.deciſio.46.nume.
274.verſicu. & diligenter erant examinandi.
facit tex.in c.1.§.quia vero.de reb.eccleſ.non
alien. in 6.

17 Secundo,ob defectū citationis,non † enim
fuit citata ipſa eccleſia, & tamen attenta for-
ma Breuis Papalis debuit citari,ibi,(quatenus
vocatis vocandis)quæ clauſula importat,ut iu
dices delegati debuerint iudicialiter procede
re, ac iuris ordine ſeruato. Bero.conſ.14.num.
13.in 1.Redoan.vbi ſupra queſt.23.num.69.
verſi.facit clauſula (vocatis vocandis) Guid.
Pap.deciſ.70.num.3.diffuſè Borgni.alios con
gerens dec.46.num.415.& ſeq.nume.434.&
num.449.& 451.in 1.ſubiungens,id fieri, quia
non agitur de intereſſe ſolius Prælati, ſed etiā
ipſius eccleſiæ, quæ tamquam tertius debet ci
tari,nam,vt dixi,non creditur aſſertioni Præla
ti circa vtilitatem contractus alienationis ad
commodum eccleſiæ. Quinimo ipſe Prælatus
tenetur probare veritatem cōtentorum in pre
cibus per eum porrectis ſummo Pontifici, nec
non cōtentorum in reſcripto, vel Breui Papa-
li,aliàs impetratio,& conceſſio eſt nulla. Rim.
iun.conſ.233.num.117.& ſeq. Quo fit,vt ne-
gari nō poſſit,quin eccleſia ipſa, vel illius pro-
curator debuerit citari, tanto magis,quia Bre-
ue Apoſtolicum fuit conditionale,ſeu conce-
ptum per verba conditionem importantia, ibi
(quatenus vocatis vocandis)nam dictio(qua
18 tenus)conditionē † denotat.Pedro.conſ.35.
nume.49.cum alijs adductis per D.Sur. conſ.
186.nume.11. necnon & conditio reſultat ex
ablatiuis abſolutis, ibi (vocatis vocandis) &
ibi (in euidentem vtilitatem Præpoſituræ ce-
dere repertis) D.Surd.conſ.371.num. 68.&
ſeq. vbi ſubiungit,conditionem importare for
mam,qua non ſeruata corruit actus, imo debet
adimpleri in forma ſpecifica,non autem per æ-
quipollens.Idem D.Surd.conſ.186. num. 12.
Ruin.conſ.56.nume.22.in 3. & ita in propoſi-
to notat Affl.dec.355.num.3. Vant.de nullit.
ex defect.iuriſd.deleg.num.91. Borgn.d.dec.
46. num.413. cum duobus ſequen. vbi plures
alios memorat.

Nec dicatur, eccleſiam ſatis fuiſſe citatam
per proclama,vel per edictum triplicatū; quia
id non releuat,ex quo agebatur de re graui, &
magni ponderis,& eccleſia erat certa.ſicuti pa
riter certum erat de illius intereſſe agi. Socin.
de citat.art.7.caſu 27.& numer.67. nume.22.
Bor-

Digitized by Google

Borgnin.in puncto dicta dec.46.num.413. &
ſeq.in 1.Imo licet certus non debeat certifica
ri,attamen quando vocatio eſt de forma,quili
bet certus debet moneri per citationem, licet
quoad eum actus reputetur ſuperfluus. Bal.de
iur.protomiſ.colum.5.verſicu. ſed pone iure.
Alexan.conſil. 77. in 6. cum concordantibus
per Dom.Surd.conſ.371.nume.73. & de ſtilo
omnes intereſſatos huiuſmodi in caſibus ſole-
re citari, & ita in praxi ſeruari teſtatur Ferett.
conſ.294.nume.14.in 2.Addatur,in literis A-
poſtolicis adeſſe clauſulam (diligenter infor-
metis)quæ importat, vt iudices ſubtili infor-
matione vti debeant, & denotat præceptum
exquiſitæ diligentiæ circa illam conceſſionē,
de qua in dictis litteris,& punitionem negligē
tiæ circa cognitionem cauſæ commiſsæ. Re-
doan.dicta quæſt.23.num.58. & ſeq. quæ ta-
men Commiſſariorum negligentia fuit taliter
ſupina,& craſſa,vt ne quid magis, prout etiam
clarius apparebit ex infraſcriptis. Hoc etiam
addito,ſcilicet,naturam proclamatum non po
tuiſse afficere,vel citare eccleſiam; quia in il-
lis citabantur plus offerentes,& volentes ſubi
re inueſtituram,vt patet ex illorum tenore;ſed
eccleſia non potuit offerre, nec inueſtiri de re
propria.

Tertio igitur apparet nullitas dictæ conceſ
ſionis?ex qualitate informationum, quatenus
legitur, fuiſſe examinatos tres teſtes tantum à
ſolis aduerſarijs productos, quorum dicta vni
co, & eodem verborum contextu emanata,
& ſcripta leguntur, & conſequenter nullius fi-
20 dei ſunt, † cum teſtium atteſtationes clarè,di-
uiſim,aperte,& extenſe ſcribi debeant,adhoc,
vt illorum variatio,contrarietas, & affectata,
vel animoſa depoſitio ſecernatur, alias nō pro
bant,vt luculenter poſt alios probat Sciatic.in
praxi.cap.16.nume.42.vſque 65. omnino vi-
dendus.Franc.Marc.dec.900.num.2.3.& nu.
7.in 1.vbi ait,id verum,niſi contrarium ſerue-
tur de conſuetudine.Viui.opin.962.Farin.de
teſtib.quæſt.80.num.99.& nume.103.Prædi-
ctaq; concluſio indubitatè procedit in depoſi
tionibus teſtium ruſticorum, quia ſi deponunt
per eundem præmeditatum ſermonem,ſuſpe-
cti de falſo, & corruptione reputantur. Ma-
ſcar.de probat.concluſ.1340.nu.2.3. Petr.de
fideicomm.quæſt.12.nu.111.& ſeq.qui & ip
ſi alios adducunt. Addatur,teſtes illos non fuiſ
ſe legaliter, nec ſufficienter examinatos, quia
parte incitata,ideo non releuant.Maſcar. con
cluſ.1366.Farin.de teſtib.quæſt. 72. Imo nec
conſtat de illorum ætate,& tamen depoſuerūt
de geſtis ab annis 40. citra,quo in caſu debuiſ
ſent eſſe ſaltem ſexagenarij,iuribus notis. Præ
terea nec fuerunt examinati ſuper interrogato
rijs dandis per eccleſiam,& conſequenter nō
fuerunt examinati ad formam Breuis Apoſtoli
ci ibi (omnibus,ac ſingulis, & eorum circun-
ſtantijs vniuerſis) prout ita etiam à iure com-
muni diſponitur.Felin.in cap.cum cauſam.nu-
mero 1.de teſtibus Borgn.in terminis noſtris.
deciſ.46.numero 274.in 1.Maſcard.concluſ.
75.num.20.

Quarto redditur nulla,attenta ſubſtantia,&
eſſentia depoſitionum ipſorum teſtium ſine a-
liqua rōne decenti,vel iuridica deponentium.
Nam in concernentibus perpetuam conceſſio
nem faciendam illis de Nuuolonis,ex qua eui
dens vtilitas eccleſiæ foret euaſura.

21 Primo deponunt de eorum†iudicio,& arbi
trio,qui tamen cum non fuerint examinati, vti
iudices,vel arbitri,ſed vti teſtes, illis non eſt fi
des adhibenda, maxime cum nullam propor-
tionabilem rationem dicti ſui reddiderint. c.
quoties.de teſtib.c.relatum.5.q.2.l.teſtium.C.
teſtib.Maſcar.concl.1363.col.1.vbi ait,teſtes
debere deponere, ſic eſſe, vel non eſſe,non au
tem credere,uel non credere;idq; potiſſimum
militat, vt dixi,quando non reddunt ſufficien-
tem rationem ſui iudicij,vel credulitatis, quā
tamen reddere debent tales teſtes etiam non
interrogati,quando examinantur ſuper æſtima
tione,qualitate,vel valore alicuius fundi,& ſu
mus in caſu, in quo requiritur diligens inquiſi
tio ex parte iudicis examinantis, vt in caſu i-
ſto,ſicuti probè aduertit Farin. de teſtibus q.
70.num.62.& ſeq.Ratio enim eſt illa,quæ dat
fidem teſti; nimirum ſi teſtis ſine ratione depo
nens nullius eſt fidei.Farin.d.quæſt.70. nume.
13.Quæ quidem ratio teſtis debet conuenire
ſenſui apto,& congruenti rei, & ſubiecto, de
quo deponunt, alias non eſt curanda, cum par
ſit non reddere rationem, & reddere inſuffi-
cientem, & non bonam. Farin. d. quæſtio. 70.
numero 10.

Ratio autem adducta per teſtes prædictos
conſiſtit in pluribus; Primo,quia terræ illæ fue
runt ab anteceſſoribus illorum de Nuuolonis
ad culturam, & fertilitatem redactæ. ſed hoc
nihil ad rem, vt ſupra latè deductum eſt: nam
illa redactio ad fertilitatē nil habet agere cum
euidenti vtilitate eccleſiæ reſultatura ex noua
illa conceſſione perpetua.

Secundo dicunt,affictum augmentatum,ſed
id pariter nil operatur, quia non deponunt de
quantitate, vel qualitate affictus, & iam ſupra
abunde probatum eſt,non augmentum,ſed de
crementum interueniſſe.

Tertio ſe fundant in exburſatione ducato-
rum 160. de qua non conſtat, vltra quod fuit
quid exiguum talis denariorum erogatio, cum
præcipuè nullibi pateat, illam æquipolluiſſe
redditui prædij,nec vtilitati eccleſiæ inde re-
ſultanti, cum debuiſſent calculari fructus ter-
rarum,

Digitized by Google

rarum, & augmentum, & illa erogatio, quęnam
illorum eſſet maioris vtilitatis eccleſię. Borgn.
d.dec.45.num.34.36.& ſequen.in 1. & deciſ.
46.num.389. Redoa.dicta quęſt.23.nu.57. &
ſequen.& pariter de his omnibus ſupra fuit ha
bita ratio.& ita patet, ſatis inſulſas fuiſſe dictas
atteſtationes.

23 Quinto loco igitur patet de nullitate† dictæ
cōceſſionis ex declaratione iudicū præcipitā
ter lata, illico expedita teſtium illorum depoſi
tione, & in ipſorum teſtium pręſentia, cum ma
xima feſtinantia, ſine aliqua vlteriori cognitio
ne, vel ruminatione, ex qua quidem præcipiti
celeritate pronuntiandi, non modica fraudis
ſuſpicio aduerſus tales iudices colligi ſolet,
quinimo tales ſententias, vti negotio indiſcuſ
ſo latas, ac non bene intellecto promulgatas,
nullius omnino momenti eſſe firmant Redoa.
d.quæſt.23.num.66.& ſequ. optimè Borgnin.
d.dec.46.nu.162.& ſeq.& nume.283.in 1.&
ibidem etiam num.460. & deciſ.31.nu.41.in
2.vbi loquitur in terminis noſtris terminantib.
Vant.de nullit.ex defect.proceſſ.nu.34.& per
tot nu.30.vſque 37. & de nullitate talium pro
nuntiarum agit Barto.in l.2.numer.5.C.eden.
quem communiter alij ſequuntur. Fel.in c.ec-
cleſia Sanctæ Mariæ.num.36.verſ.vltimo no-
ta.de conſt. Maximè cum Breue Apoſtolicum
requirat diligentem cognitionem.

Sexto conſidero, nullitatem ſapere dictam
inueſtituram, etiam ex eo, quod Georgius ſti-
pulatus eſt emphyteuſim pro Galeotto fratre
24 cum promiſſione rati, & tamen† frater non po
teſt ſtipulari emphyteuſim ꝓ fratre (quicquid
aliter controuertatur in feudo) Ratio eſt dif-
ferentiæ, quia in feudo frater poteſt acquirere
fratri non ex regula, nec ex natura contractus,
ſed beneficio domini, quod tamē ceſſat in iſta
emphyteuſi, vt probat Curt.iun.conſil.55.co-
lum.1. vbi multas alias diuerſitatis rationes ad
ducit. Iaſ.in l.quod dicitur.numer.41. ff.verb.
obligat. & præcipuè non ſecuta ratificatione
fratris, de qua tamen hucuſq; non conſtat, Ma-
gon.deciſio. Floren.117. numer. 10. Idem ait
Meno.conſil.371.numer.15. & latius Peregr.
de fideicom.art.51.numer. 10. & 11. omnino
videndus.

Septimo loco patet de nullitate, ex quo in
Breui Apoſtolico datur facultas concedendi
dictam emphyteuſim perpetuam antiquitus in
ueſtitis, vel alijs in proclamate comparentib.
& plus offerentibus. Quæ facultas debuit in-
terpretari, & vt illo maiori, ac ſtrictiori modo,
25 quo fieri poſſet in fauorem eccleſiæ, † cuius
potiſſimum intereſt, pauciores perſonas in in-
ueſtitura comprehendi, quam fieri poſſit, vt ci
tius bona ad eccleſiam reuertantur, Grat. con
ſil.132.nume.10.in 1.Pret.conſil.345.nu.23.
& ſequent. Borgn.dec.45.nume.20. & numer.
43.in 1. Hinc dixit Pret. conſil.108.numer.5.
quod ſi cōceditur emphyteuſis alicui pro ſuis
deſcendentib. maſculis ex vna fœmina in de-
fectum maſculorum, dandam eſſe emphyteu-
ſim fœminæ ſeniori, vt citius finiatur ad eccle
ſiæ commodum, & cōſequenter debuit reſtrin
gi ad deſcendentes inueſtitorum maſculos, vt
optimè poſt Menoch.& alios aduertit Rimin.
iun.conſil.764.numer.22.& ſequen. Non (in-
quam) ex natura emphyteuſis eccleſiaſticæ
eſt, vt in ea contineantur fœminæ, niſi in inue-
ſtitura appoſitè, & conſulto inſerantur verba
indifferentia, & communia, ac de ſui natura, &
proprietate apta comprehendere tam maſcu-
los, quam fœminas, vt poſt Bero. tenet Clar.§.
emphyteuſis.quæſt.32.verſic. Hæc tamen con
cluſio. D.Sur. plures enumerans conſ.100.nu-
mer.15.16.& conſil.140.nume.21. & ſequen.
Anguil.conſil.100.numero 43.& ſequen.dec.
Mant.95.numer.12.& 13. Quo fit, vt non de-
buerit in ea fieri mentio deſcendentium v-
triuſque ſexus.

26 Octauo, & non incongruè† aduertendū eſt,
præfatam conceſſionem emphyteuſis fuiſſe fa
ctam duobus fratribus (citra præiudicium nul
litatis dictæ inueſtituræ) ab inferiori à Princi
pe pro ſe, & cuiuslibet eorum hæredibus v-
triuſque ſexus, &c. quo in caſu illa dicitur em-
phyteuſis fraterna mixta, conceſſa de nouo di
ctis fratribus pro virili, adeo quod alter fratrū
in alterius portione nō debuit ſuccedere, nec
iure accreſcendi, vel non decreſcendi, nec ali
quo alio titulo inueſtituræ c.1.§. ſin autem de
his qui feud.dar.poſſ.c.1. de fratribus de nou.
benef.inueſt. vbi Bald. Aluar. Aff.& alij. Do-
cto.in l.vnic.C.quan. non pet.part. vbi Bald.
numer.12. Salicet.quæſt.11. Clar. §.feudum,
quæſt.77. Intriglio.de feud.cent.2.art.27.nu-
me.35.& ſeq. Crau.conſil.465.in fin. latiſſime
Menoch.conſ.464.per totum, & maxime nu-
mer.4.5.9.10.22. & ſequen.& de emphyteuſi
loquens Gabr.conſil.70.nume.8.& ſequen.in
2.cum alijs, de quibus per Corbul. de caduc.
emphyt.ob line.finit.numer.83.& ſequ. vnde
ex hoc ſequitur, quod cum in inueſtitura Fede
rici, de qua in proceſſu fol.28. aſſerti filij præ-
fati Galeotti, pro quo Georgius eius frater em
phyteuſim fuiſſe ſtipulatus legitur, affirmetur,
iſtas omnes terras controuerſas obueniſſe di-
cto Galotto in diuiſione bonorum inter ipſoſ-
met fratres facta, vtique fatendum eſt, partem
Georgij cecidiſſe in commiſſum, quia pars v-
nius fratris non potuit per ſimplicem diuiſio-
nem alteri fratri adiudicari abſque metu com-
miſſi, non accedente conſenſu domini directi.
Nimirum ſi pro tali diuiſione debetur laudi-
mium, quia reſpectu Galeotti, quoad portionē
Geor-

Digitized by Google

Georgij, dicitur noua acquiſitio, vt latè tradit Amad. de Pont. de Laude. quæſt. 25. colum. 2. verſicu. limitatur tamen hæc deciſio. Quia talis adiudicatio reperitur prohibita, ac ſi fuiſſet alienario facta in perſonam non compræhenſam in inueſtitura, vt de veriori, ac crebriori teſtatur Burſat. conſ. 18. nume. 8. Bero. conſil. 124. nume. 11. in 1. Cephal. conſil. 195. nume. 20. 25. & 26. Maxime cum nõ conſtet, Galeottum accepiſſe poſſeſſionem dictę portionis domino directi requiſito, Cephal. d. conſil. 195. numer. 28. Corbul. de caduc. ob alien. limit. 7. nume. 7. & ſequen. Quę quidem aſſenſus requiſitio non præſumitur ex tempore vtcunque antiquiſſimo interueniſſe, quia cum talis diuiſio ſimpliciter enuntietur in dicta inueſtitura Federici, poteſt tantummodo admitti ex priuilegio tẽporis veritas præſumpta tituli ipſius diuiſionis, non autem præſumi ex eodem temporis curſu interuentus ſolemnitatis, ſeu requiſitionis aſſenſus debentis concomitari diuiſionem ante tenutam acceptam terrarum, alias daretur concurſus plurium ſpecialium, vt in terminis tradit Ruin. conſil. 29. num. 4. in 4. non (inquam) poteſt præſumi una præſumptio, vel coniectura ex alia pręſumptione, vel coniectu

27 ra; quia probatio cõiecturalis, vel †pręſumptiua debet colligi ex aliquo ſigno certo, non de incerto. Paſet. conſi. 7. in 4. Nec ambigitur, Galeottum omnium illarum terrarum poſſeſſionẽ adeptum fuiſſe, quia in Federicum eius filium poſt eius patris mortem deuenerunt vigore Inueſtituræ dicto eorum patri conceſſæ, & vigore dictę diuiſionis, quo in caſu eſſet pręſumendum, Galeottum poſſediſse, †cuius poſ

28 ſeſſio rei emphyteoticæ præſumitur in filium continuaſſe. Natta conſ. 135. num. 18. Peregr. de fideicom. art. 44. num. 4. Maſcar. de proba. concluſ. 778. num. 33. vſque 38. Quod etiam ſuadetur ex illa clauſula, de qua in pręcitata inueſtitura Federici, ibi (quæ petię terræ obuentæ fuerunt dicto Galeotto in diuiſione facta) & ita patet, obuentionem terrarum fuiſſe executam poſt factam diuiſionem, & quia verbum illud (obuentæ) debet intelligi cum effectu. text. in l. 2. ff. ad l. Iul. de ui publi. Vltra quod verba ſemper intelligũtur cum effectu, †iuribus

29 vulg. Quinimo natura verbi (obuenire) eſt ipſo iure ad aliquem, & ſua ſponte diſponente lege peruenire. l. lege obuenire. ff. verb. ſignif. Hotom. de verb. iur. ver. deferri hæreditatem. Quo fit, ut dicti fratres putauerint, inter ſeſe dari legitimam, & reciprocam ſucceſſionem in dicta emphyteuſi ipſo iure tamquam inſolidũ inueſtiti, quod eſt falſum, & conſequenter colligitur, ipſos fratres nullum aſſenſum a domino directi in præcitata diuiſione, & adeptione requiſiuiſſe.

30 Nec obſtat, quod in inueſtitura legatur, emphyteuſim fuiſſe conceſſam per verbum diſtributiuum, ibi (& cuiuslibet eorum hæredibus) & naturam verbi diſtributiui eſse inducendi ſoliditatem conceſſionis, & ius accreſcendi reciprocum inter comprehenſos, nec eſt veriſimile, vt voluerint prouidere hæredibus ſuis de reciproca ſucceſſione, niſi & prius reſpectu ipſorum acquirentium impetraſſent, quia alias nihil operaretur reſpectu deſcendentium, ſi quoad ipſos primos acquirentes nullius roboris eſſet, vt ſupra dictum eſt.

Quia reſpondetur, omiſsa diſceptatione, an illud verbum (cuiuslibet) ſit collectiuum, vel diſtributiuum, prout diſtributiuum tribuens vtrique actum inſolidum, poſt multos nominat Menoch. conſil. 111. num. 63. & conſil. 156. numer. 23. Gabr. conſil. 87. numero 3. in 1. Attamen non nocet, quando eſt appoſitum ſolis deſcendentibus, non autem perſonis primorum acquirentium. non (inquam) fuit dictum in inueſtitura (pro ipſis, & quolibet ipſorum) quo in caſu cenſetur facta conceſſio unicuique eorum inſolidum. Soc. conſil. 50. in 1. ſed fuit facta dictis fratribus pro ſe, ſeu pro eorum, & cuiuslibet eorum hæredibus. & ita verbum illud diſtributiuum, non determinat primos acquirentes, ſed eorum filios, vel deſcendentes, quo in caſu vno acquirentium decedente ſine filijs alter non poteſt ſuccedere, quia ceſſat ius accreſcendi, non decreſcendi aliud quodcunq; ius dictæ inueſtituræ, ſed illius portio redit ad eccleſiam. Anchar. conſil. 245. Alexan. conſil. 13. column. fin. in 5. Ruin. conſil. 47. num. 5. in 1. Bello. conſil. 20. num. 4. Ripa in l. re coniuncti. numer. 165. ff. legat. 3. Ronchegal. in l. tandem in princip. numer. 132. ff. duob. reis. Magon. dec. Luc. 8. numer. 8. optimè Gabr. conſil. 87. numero 3. in 1. & conſil. 70. numer. 8. in 2. Cepha. conſil. 345. numer. 19. Menoch. conſil. 464. nume. 17. Corbul. de caduc. ob line. finit. nume. 88. Roſent. de feud. cap. 6. concluſ. 75. numer. 2. & ſequen. Quinimo colligitur, voluntatem, & mentem inueſtitorum non fuiſse, ut inter dictos ſuos deſcendentes adeſset promiſcua ſucceſſio, & ſoliditas inueſtituræ, ex quo non curarunt ſibi ipſis inſolidum talem conceſſionem acquiri, vt poſt Soc. admonet Gabr. conſ. 70. numer. 8. verſic. Ratio enim a Socin. in 2.

Nec pręd ictis vim aliquam facit, ſi dicatur, ſummum Pontificem in illius Breui remiſiſſe talem conceſſionem arbitrio, & conſcientiæ Dominorum iudicum, ibi (ſuper quo veſtras conſcientias oneramus) & ibi (diſcretioni veſtræ committimus). Quo in caſu cenſentur remiſſæ exquiſitæ ſolemnitates, ac alia requiſita in ſimilibus conceſſionibus, ac ſtrepitus partium,

Digitized by Google

rium,ſed tantummodo conſideratur arbitrium
boni viri abſq; vlteriori cauſæ cognitione,ma
ximè cum in dependentibus à voluntate Com
miſſariorum non ſit locus querelæ alicuius, ut
in terminis notat Lap.allegat.61.

Reſpondetur enim, in Breui prædicto non
ineſſe ſolam remiſſionem, & facultatem con-
tractus in pectore iudicum,ſed etiã ineſſe for-
mam procedendi, & cognoſcendi ibi (voca-
ris uocandis) & ibi (diligenter informetis)
Redoan. de reb.eccleſ.non alienan. quæſt. 23.
nume. 55.& 64.Bero.conſ. 14.nume. 13. in 1.
& ideo cum agatur de caſu, in quo poteſt præ-
iudicari alicui, nec Breue importet ſolam mo-
nitionem,ſed formam,& conditionem, intelli
gitur de arbitrio,& conſcientia iudicum infor
mata à iure cap.ne innitaris.de conſtit.Borgn.
31 dec.46.nu.420.& † forma Breuis diligentiſ-
ſimè nõ ſeruata,omnia inde emanata ſunt nul-
la.Idem Borgn.alios cumulans dec.31. nume.
32.& ſeq.in 2.Maſcar.d.concluſ.75.num. 19.
& ſeq. & ideo vbi negotium requirit diligen-
tem perquiſitionem, iudices non debent ſtare
informationi ſimplici deriuatę ab ore ruſtico-
rum,ſed debent res, & bona,de quibus agitur
proprijs oculis ſubijcere, & cum peritis conſi
lium habere.Felin. in cap. quia indicante. co-
lumn. 1. verſicu. & non eſt neceſſaria.de præ-
ſcript. Borgnin. in puncto d. deciſio. 46. nu-
mero 301.

Reſpondetur & ſecundo † ex abundanti,
32 quod quando committitur aliquid conſcien-
tiæ alicuius, poteſt nihilominus exaduerſo il-
liuſmet indiſcretio probari.Idem Borgn.d.de
ciſ.46.num.421.& ſeq.vbi etiam ſubiungit,ta
li in caſu,ipſos Commiſſarios teneri iurare ta-
lem eſſe ſuam conſcientiam in eorum determi
natione, quod tamen iuramentum in præſenti
caſu deſideratur.

Tandem non obeſt, ſi dicatur,pro inſtrumẽ
to, & conceſſione præſumi, quod fuerit rectè
factum,& conceſſa,ſtante maximè tot annorũ,
nempe centum & vltra,curriculo, vt amplius
non ſit locus dubitationi de illius ualore, &
ſubſiſtentia.

33 Quia reſpondetur † nunquam præſumi pro
inſtrumento, vel conceſſione, quando conti-
net contractum de ſui natura regulariter pro-
34 hibitum,licet aliquo caſu toleratum,† vel per
miſſum,quia fundans ſe in limitatione,vel fal-
lentia,illam debet probare.Ceph.conſil. 207.
num. 25.& ſeq. & in puncto poſt plures tradit
Borgn.d.dec.46.nu.13.vltra quod nunquam,
nec etiam per mille annos præſumitur pro in-
ſtrumento,quando ex illius facie apparet con
trarium.Idem Borgn.d.dec.46. num.229. Be-
rer. in puncto.conſil.92.num.11.

35 Cõfirmatur reſponſio:†nam vbi mala fides
reſultat ex omiſſione ſolemnium requiſitorum
ad validitatem actus,nunquam aliquid opera-
tur curſus temporis,vtcunq; immemorabilis;
quia inde nõ poteſt cauſari aliqua præſcriptio
ob legis reſiſtentiam.Poſſidens enim tali in ca
ſu ſemper dicitur in mala fide, quia lex reſiſtit
initio contractus,& conceſſionis. text. in cap.
1.& 2.de reb.eccleſ. non alien. in 6. cap. ſine
exceptione.12.quæſt.2.Quo fit,vt poſſidentes
dictas terras, dicantur ſemper poſſediſſe nomi
ne eccleſiæ,non autem proprio,vt in terminis
tradit Soc.conſil.29.num.21. & ſeq. in 1. vbi
ait, hoc in caſu nunquam cenſeri translatum
dominium,nec poſſeſſionem rei in recipientẽ.
Idem probat Mar.Anguiſ.conſil. 17. & conſil.
32. cum concordantibus per Borgn. dec. 45.
num.58.in 1.& latius dec.29.num.37.38.in 2.
36 Quandocunq; † enim ius nedum non aſſiſtit,
ſed expreſsè reſiſtit,ſemper poteſt allegari ma
la fides aduerſus tempus, vtcunque longiſſi-
mum:latè D.Surd.conſil. 115.num.21.& ſeq.
& conſ.276.num.18.19.22.& 276.nume.17.
vſque 24.& ſequ. ſubiungens,tali in caſu iuris
errorem non excuſare. Idem probat Mazzol.
conſ. 109.numer.37.& ſequen.& nume.41.&
ſequ.faciunt tradita per Fel. in c. accedentes.
colum.4.num.6.verſicu.fallit tertio extr. præ-
ſcript.Balb.de præſcript.5.part.5.partis prin-
cipalis.num.5.Molin.de primogen. lib.2.cap.
37 6.nu.67.68.Addatur,quod quando† lex,vel
canon prohibet alienationem, dicitur etiam
prohibere præſcriptionem,gloſ.in l. 2. C. pro
empt. cum concordantibus per Anguiſ. con-
ſil. 79.numer.40. & ſequent. Surd. conſil. 76.
numero 11.

38 Confert etiam,quod cum ex lectura† dictæ
antiquiſſimæ inueſtiturę conſtet de titulo nul-
lo,& vitioſo,tempus immemorabile nil opera
tur,nec aliquam iuris pręſumptionem inducit,
ſed omnino inueſtitura, & conceſſio dicitur ir
rita,& nullius ponderis.Felin.in c.ſicut.nume.
33.in fi.verſ.benè etiam fateor,ꝙ quando. ex-
tr.de re iudic.Curt.iun.conſil. 130.num.4. Ve
ral. dec.304.& 314.par.3.Ceph.conſ.316.nu
me.30.iuncto.num. 105.Crau.de antiq.temp.
par.4.ſectio.Abſoluris.num.60.61.& ſeq.latè
Maſcard.concluſ.1371.num.66.uſq;83.Bor-
gn.dec.29.num.24. verſicu.tamen quando in
39 2.& ita ex his infertur, † non eſſe habendam
rationẽ renouationis dictæ inueſtiturę toties,
& per tot annos reiteratæ, quia data nullitate
primæ,cæteræ dicuntur erroneæ, vel falſæ, &
merito ex repetitis renouationibus nulla inde
emanauit valida approbatio, vel ratificatio.
Bertaz. d.conſil.46. numer.22.23.& numero
51.in fin.& nume.56.Borgni.deciſ.29. nume.
38. in 2.

Ex quibus concludendum eſt,inueſtituram
illam

Digitized by Google

illam nouiſſimè productam nullam eſſe, tamquam factam per colluſionem Prælati, iudicũ, & inueſtitorum, vt dicit Borgn. dec. 46. nume. 363. in 1. qui graui pœna fuiſſent plectendi, de qua in extrau. Ambitioſe. & relata p Borgn. d. dec. 394. in 1. necnõ & ipſos inueſtitos, illorũq; ſucceſſores teneri ad reſtitutionem omnium
16 fructuum ex dictis terris perceptorum a die dictæ conceſſionis citra, † quia nec tali in caſu iuris error excuſat à reſtitutione fructuum, cum ius reſiſtat alienationi inſolemni. Surd. conſil. 115. num. 31. 32. Caballi. milleloq 315. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio nulla reſultat ex declaratione, quia declaratum eſt id quod diſponit, non autem quod declarat.*

2 *Declaratio eſt illa, qua rem obſcuram aperit, & nouam ſubſtantiam non tribuit.*

3 *Conceſſio in feudum eſt ſtricti iuris ſicut quilibet alius contractus a conſuetudine introductus, demptis feudis ab Imperatore conceſſis.*

Conſuetudo eſt ſtricti iuris.

4 *Verba inueſtitura dant formam contractui, & vim ipſius contractus oſtendunt.*

5 *Verba ſunt mentis teſtimonium & animi paſſionum nota.*

6 *Verba uniuerſalia licet regulariter omnia includant, tamen reſtringuntur ſecundum qualitatem adiectam per diſponentem.*

7 *Iura imperij, vel Principatus ad dignitatem Imperatoris, vel Principis ſpectantia ſunt inalienabilia.*

8 *Alienatio ſeu deformatio magnorum, & minorum dominorum partificatur.*

9 *Dictio pariter importat ſimilitudinem, & identitatem iuris ac temporis.*

10 *Plura vbi obſtant uno ſublato nõ tollitur alterũ.*

11 *Vinculum duplex difficilius rumpitur, quia magis ligat.*

12 *Dictio taxatiua, tantum, de ſui natura importat formam.*

13 *Forma eſt indiuidua, & diuiſio formam corrumpit.*

14 *Actus totaliter deſtruitur, ex qualibet minima omiſſione.*

15 *Verba enuntiatiua probant inter partes, licet ex poſt contingat diſputari principaliter de enuntiato.*

16 *Verba enuntiatiua priuilegiorum antiquorum probant, & diſponunt.*

17 *Verba enuntiatiua probant quando referens, & enuntians poteſt ex integro, & de nouo actum facere & præcipue inter ſucceſſores partium enuntiantium.*

18 *Verba prolata per modum cauſa, & confeſſionis probant.*

19 *Obſeruantia ſubſecuta attenditur in caſu dubio non in claro.*

20 *Ius decimandi dicitur conſeruatum quoad omnes, vno vel aliquibus tantum ſoluentibus.*

31 *Confeſſio ſine cauſa, nihil obeſt, quia præſumitur erronea.*

32 *Error recognitionis poteſt probari per oſtenſionem rei aliter ſe habentis, & num. 25.*

33 *Feudatarius recognoſcens per dolum, vel culpam alium in dominum directi, quam verum dominum in priuationem incidit.*

Confeſſio erronea non nocet, ſiue contineat errorem facti, vel errorem iuris.

ARGVMENTVM.

Ius decimandi quoſcunque fructus bonorum exiſtentium ſub tali uilla alicui conceſſum, comprehendit ſolum inueſtitos, cum onere ſoluendi decimas, præcipuè ſi in conceſſione ſint appoſitæ dictiones taxatiuæ.

CONSILIVM LI.

Actiones meæ à Domino.

TOta vis præſentis controuerſiæ, meo iudicio, reſidet in intelligentia declarationis, ſeu potius conceſſionis alias factæ per Illuſtriſſimum Fel. recordationis Dominum Maximilianum Gonzagam Marchionem, & cæt. ad commodum Domini Antonij Paueſij de anno 1560. & de qua in proceſſu fol. 12. & ſeq. & idcirco pro illius interpretatione multa fuere hinc inde deducta, quæ tamen iterato non referam, ne rem actam agam, ſed tantum illis omiſſis, nonnulla adducam apprimè ad rem hanc facientia, ex quibus iura ſororum de Bottazarijs, & conſequenter Illuſtriſſimi Domini Curiæ Podij dilucida, & plana remanebunt, quicquid ex aduerſo per Dom. Pauſium prætendatur.

Taliter igitur cãtat præfata declaratio, qualiter ſcilicet quondam Dom. Antonius de Paueſijs fuit inueſtitus in feudum ab Illuſtriſſimo Domino Maximiliano, &c. de iure exigendi decimas quorumcunque fructuum, ac prouentuum, qui percipiuntur ex terris, & poſſeſſionibus quibuſcunque poſitis, & exiſtentibus ſub villa Zelli, &c. vt conſtat ex inueſtitura rogata, &c. & poſſeſſores dictarum terrarum ſunt pariter inueſtiti in feudum de prædictis terris

ab

Digitized by Google

ab eodẽ Illuſtriſs. D. Maximiliano ad dictas tã
tum decimas ſoluendum, vt ſupra dicto D.
Antonio, ita quod earundem terrarum deuolu
tiones, & caducitates hucuſq; conſecutus eſt
Illuſtriſſimus Dominus.

Stante igitur tenore præfatæ declarationis,
valde controuertitur, an ex illa dicatur conceſ
ſum Dominis Paueſijs ſucceſſoribus præcitati
D. Antonij ius decimãdi vniuerſaliter omnes,
& quaſcunque terras ſitas in villa zilli cuiuſ-
cunq; generis; an vero illas tantummodo, qua
rum poſſeſſores leguntur ſpecificè inueſtiti, &
grauati ad talem decimarum præſtationem.

Et concluſiuè loquẽdo in eam deuenio ſen
tentiam, quod tale ius decimandi comprahen
dat ſolum inueſtitos cum onere ſoluendi deci
mas D. Paueſijs, non autem omnes terras zilli
indefinitè, vel vniuerſaliter.

Primo, quia, etſi illa conceſſio Illuſtriſs. D.
Maximiliani tituletur declaratio, attamen non
eſt uerè declaratio, ſed cõceſſio, ſeu ſubinueſti
tura, aut ſubinfeudatio in iure exigendi deci-
mas a vaſallis poſſidentibus feuda decimalia
in villa zilli, alias medio decimarum inter cæ-
tera recognoſcentibus Illuſtr. D. Maximilianũ
verum dominum directum Curię Podij, tanto
magis, quia in diſcurſu dictæ declarationis di
citur præfatum Illuſtr. Dominum conceſſiſse
dicta emolumenta, &c. & inferius ceſſiſse, &
tranſtuliſse omnia iura ad ſe ſpectãtia in dictis
terris (iuramento fidelitatis excepto) in dictũ
D. Antonium. Adeo quod ſatis patet, illudmet
inſtrumentum oculatè militãs ſub titulo decla
rationis realiter continere nouam diſpoſitio-
nem in parte, & veterem diſpoſitionem ſimili-
1 ter in parte enuntiare, nulla † enim diſpoſitio
reſultat ex declaratione, quia quod declaratur
eſt id, quod diſponit, non autem id quod de-
clarat. Cephal. conſ. 540. nume. 82. Bec. con-
ſil. 3. num. 18. D. Surd. conſ. 288. num. 10. Me-
no. conſ. 360. num. 5. Illa (inquam) dicitur de
2 claratio, † quæ rem obſcuram aperit, & nouam
ſubſtantiam non tribuit. Idem Meno. cõſ. 160.
num. 48. 49. & conſ. 191. nu. 49. alias non dici
tur declaratio, ſed noua diſpoſitio. Mandel.
conſil. 561. num. 97. & ideo dicitur, quod de-
claratio debet eſſe ex poſitiua, non autem di-
ſpoſitiua, vel extranea. Anguil. conſ. 37. nume.
189. & conſ. 5. num. 49. Tiraq. in l. ſi vnquam.
verb. Libertis. nu. 14. C. reuoc. donat. Soc. con
ſil. 214. nu. 8. in 2. Quare cum, vt dixi, in dicto
inſtrumento conceſſionis non agatur de expo
ſitione aliqua, ſed de reali noua diſpoſitione
ampliatiua alterius diſpoſitionis præcedentis,
conceſſio, ac ſubinfeudatio uel ſubinueſtitura
dicitur, non autem declaratio.

Cũ igitur ſatis liqueat, hic agi de interpreta-
tione ſubinfeudationis, vel ſubinueſtituræ iu-
ris exigendi decimas &c. aduertendum eſt, cõ
3 ceſſionem † in feudum eſſe ſtricti iuris, ſicuti
quilibet alius contractus à conſuetudine intro
ductus, nec mirum, quia & ipſamet conſuetu-
do ſtricti iuris eſt. Ita Beluiſ. Rauen. Bald. Affl.
& alij in cap. 1. de feud. cogn. Clar. de feud.
quæſt. 6. Suar. theſau. recept. ſenten. litera
F. num. 53. Demptis enim feudis ab Imperato
re conceſſis, cætera omnia ſtricti iuris eſſe fir-
mat etiam Setad. de feud. par. 2. cap. 2. num. 1.
& 4. & hanc communem teſtatur quoad feuda
priuata poſt Zaſi. & alios Intrigl ol. de feud.
cent. 1. quæſt. 16. Roſent. de feud. cap. 1. quæſt.
5. & conſequenter inueſtituram eſſe iuris ſtri-
cti, ac ſtrictè interpretandam ad commodum
inueſtiti tradit Vueſembr. conſ. 4. num. 108. &
conſ. 60. nu. 11. Quo fit, vt verbis conceſſionis,
& inueſtituræ ſit tenaciter inhærendum, cum
4 verba † inueſtituræ dent formam cõtractui, &
vim ipſius contractus oſtendant. Rol. conſ. 79.
nu. 17. in 2. Intrigl. d. cent. 1. q. 10. nu. 72. ſunt
5 † enim verba mẽtis teſtimoniũ, & animi paſſio
num notæ. D. Sur. conſ. 82. nu. 33. & conſ. 106.
nu. 30. Quare dicendũ eſt, quod verba conceſ
ſionis factæ D. Paueſio concernentis ius deci-
mãdi quaſcunq; terras ſitas in villa zilli, vtcũq;
prima facie vniuerſalia reſtringantur, & decla
rentur per verba ſubſequentia, nempè poſſeſ-
ſas ab inueſtitis ad ſoluendas dictas decimas
D. Paueſio, aliàs præfata verba ſubſequẽtia ſta
rent ludibrio, & otiosè, ac ſeruirent de vento,
q; eſt abſonum, iurib. notis, quia nullum verbũ
debet ſtare in contractib. ſine virtute operati-
ua, & præcipuè qñ agitur de materia ſtricta, vt
6 in præſenti caſu, in quo, licet regulariter † ver-
ba vniuerſalia omnia includant. Bec. conſ. 94.
n. 31. D. Surd. conſ. 283. nu. 7. & conſ. 77. n. 10.
tamen ſolent reſtringi ſecũdum qualitatem a-
diectam per diſponentem, latè idem D. Surd.
conſ. 77. nu. 26. & conſ. 131. nu. 24. & conſ. 48.
n. 25. & conſ. 135. n. 104. Quocirca fatendum
eſt in hac facti ſpecie, non dari ius decimandi
abſq; lectura oneris iniuncti poſſeſſoribus ter-
rarum de ſoluendo decimas illas.

Secundo conſidero, quod, ſi ex dicta con-
ceſſione intelligeretur donata facultas exigen
di decimas è quibuſcunq; poſſeſſionibus exi-
ſtentibus in villa zilli, nulla excepta, talis con
ceſſio (circumſcripta confirmatione Illuſtriſ.
D. Caroli Principis, ac moderni Domini Cu-
riæ Podij) nullo pacto ſubſiſteret in illius præ-
iudiciũ, ſeu in præiudiciũ ſucceſſorum in d. Cu
ria; quia ex huiuſmodi alienatione iuris exi-
gendi à tota villa zilli, magna reſultaret læ-
ſio, & notabilis detrimento Curiæ Podij, quo
in caſu non poſſit ſubſiſtere in præiudicium

ſucceſſorum in dicta curia.ſicuti in ſimili dici-
tur, quod Imperator, vel Princeps non poteſt
infeudare,nec alienare vnum territorium, vel
vnam ciuitatem,vel vnum caſtrum, quando iu
ra Imperij, vel Principatus non modicè læde
rentur,aut deformarentur.Ratio eſt, quia iura
7 † imperij, vel Principatus ad dignitatem Im-
peratoris,vel Principis ſpectantia ſunt inalie-
nabilia, ex quo potius ſunt iura imperij, vel
principatus,quam ipſius Imperatoris, vel Prin
cipis, vt præter cæteros aduertit Seraphi. de
iuram.priuil.75.num.45.& ſeq.Peregr.de iur.
fiſci lib.1.tit.3.num.74.Rolan. conſil.2. num.
95. & ſequ. in 2. Roſent. plures adducens de
feud.cap.5. concluſ. 10. & cap.9. concluſ.48.
nume.11.& ſequ. Idem igitur dicendum eſset
in hoc caſu, alienationem decimarum vnius
integræ villæ, vel pagi zilli magnam iurium.
Curiæ Podij deformationem continentem
(circumſcripta confirmatione Illuſtriſſimi Do
mini Moderni)nullo pacto ſubſiſtere in ſucceſ
8 ſoris præiudicium; tali enim † in caſu parifica
tur alienatio,ſeu deformatio magnorum & mi
norum dominorum. nam ſicuti in Principe ſu-
periore,& magno deformatio conſiſtit in alie-
natione vnius ciuitatis, vel vnius ſtatus inte-
gri,ita in minore,vt eſt Comes,deformatio ve
rificatur in vno pago, vt in ſpecie tradit Ro-
ſent.de feud.d.concluſ.48.numer.11.ex præ-
dictis igitur in propoſito infero, quod, ſicuti
talis alienatio iuris competentis in vna vil-
la,non tenet,vt dixi, ita debet interpretari,vt
quam minimum præiudicium inferat alienan-
ti,& ſucceſſoribus,quam ſit poſſibile; & conſe
quenter præfata conceſſio omnimodè debeat
reſtringi, vt referatur ad ſolos inueſtitos cum
onere ſoluendi Dominis Paueſijs, non autem
vniuerſaliter ad omnes terras ſitas in dicta
villa.

Tertio aduertendum eſt,quod in dicta con
ceſſione facta mentione iuris decimandi, illi-
co ſubiungitur (& poſseſsores dictarum terra
rum ſint pariter inueſtiti in feudum &c.ad ſol-
uendum vt ſupra Domino Antonio &c.) Illa
9 † dictio (pariter) quę propriè importat ſimi-
litudinem,& identitatem iuris,& temporis.ca.
venerabilem.§.quod autem de electio. Caſtr.
in l.operis.ff.locat.optimè Gabr.conſ.6.num.
4.in 1.& ita ſatis colligitur,quod eodem tem-
pore, & eodem iure, quibus fuit conceſſum
ius decimādi Domino Paueſio, eiſdem & fue
runt ſubuaſalli,vel poſſeſſores terrarum inue-
ſtiti ad ſoluendum præfato Domino Antonio,
& dixit Barto.in l.ſi fundus.§. ſi duo.ff.pignor.
vocabulum (Pariter,) importare celebratio-
nem actus facti eadem die,licet in diuerſo mo
mento,confert Alciat.conſil.131.num.6.libr.
9. vbi ait, præallegatam dictionem repetere
qualitates præcedentes, & iuris identitatem,
adeo quod dicta conceſſio duorum cōcurſum
requirit,ius decimandi ex parte D.Paueſij, &
inueſtiturā grauātē poſseſsores ad ſoluendū,
10 nec vnum ſufficit ſine altero,quia quādo † plu
ra obſtant, vno ſublato non tollitur alterum.l.
ſi quando.C.inoff.teſtam.l.ſi non lex.ff.hæred.
inſtit.Natta conſ.74.nu.7.D.Surd. conſ.510.
num.27. & ex pluribus rationibus non ſufficit
vnam ceſsare.§.affinitatis. Inſtit.de nupt.Do.
11 Surd.conſ.368.nume.22.& duplex † vincu-
lum difficilius rumpitur,quia magis ligat. cap.
1.de treg.& pac.Natta d.conſ.74.numer.7.&
quando plura requiruntur, & appoſita legun-
tur ad actus conceſſionem, & perfectionem,
ſeu ſolemnitatem,non ſufficit cōſtare,de vno;
ſed requiritur omnium implementum; quia
fundans ſe in aliquo inſtrumento,conceſſione,
vel diſpoſitione,debet probare cōcurſum om
nium qualitatum enunciatarum, vel requiſita-
rum in dicta diſpoſitione, vel inſtrumento.

Quarto,ex actis ſatis conſtat,plures terras ſi
tas in villa zilli eſse feuda honorifica.Modo ſi
conceſſio iſta controuerſa amplecteretur om-
nes terras dictæ villæ,ſequeretur,illaſmet om-
nes nulla excepta fore feuda decimalia, quod
eſt falſum,ergo.

Quinto dicitur in præfata conceſſione, poſ
ſeſsores dictarum terrarum fuiſse pariter inue-
ſtitos in feudum de prædictis terris ab eodem
Illuſtriſſimo Domino ad dictas tantum deci-
mas ſoluēdum,&c. ex quo quidem genere ſer
monis recitatur forma conceſſionis præambu
læ iam factæ ad commodum D.Antonij Paue
ſij,vt patet ad ſenſum,& præcipuè ex illa taxa
12 tiua (tantum) quę † de ſui natura importat for
mam.Brun.de forma.Rubr.Quan. aliquid cen
ſe.trad.pro forma.colu.9. concluſ.4.Cum igi-
tur ibidem recitetur forma, ſub qua fuit con-
ceſsa facultas illa decimandi,ſequitur, quod,
qui vult vti tali facultate, debeat oſtendere
totale implementum,& fundamentum formæ
ibidem traditæ, abſque aliquo defectu, quia
13 † forma eſt indiuidua, & diuiſio formam cor-
rumpit. Bal. in l.ſi ſeruus. ff. ſi quis caut. Beci.
14 conſil. 12. numero 30.& ideo † quælibet mi-
nima omiſſio totaliter deſtruit actum, Bec. vbi
ſupra numero 29. & vt dixi ſupra, fundans ſe
in aliquo actu, debet probare omnes qua-
litates requiſitas in illo actu,alias non auditur.

Nec prædictis vim faciunt allegata ex ad-
uerſo,& præcipuè,quod mentio illa, quod poſ
ſeſsores dictarum terrarum ſint pariter inueſti
ti &c.ſit facta per verba enunciatiua.

15 Reſpondetur enim, † verba enunciatiua pro
bare inter partes,licet ex poſt contingat prin-
cipa-

Digitized by Google

cipaliter diſputari de enuntiato iurib. notis.
16 Reſpondetur ſecundo, quod verba † enun-
tiariua inſita in priuilegijs antiquis dubio pro-
cul probant, & diſponunt. Hieron. de Mont.
de finib. capitu. 61. Decia. conſilio 66. nume-
ro 15. in 3.
17 Reſpondetur tertio, talia † verba enuntiati
ua optimè probare, quando referens, & enun-
tians poteſt ex integro, & de nouo actum face-
re, Odd. conſ. 64. num. 77. & præcipuè contra
ſucceſſores partium enunriantium, ſeu par-
tium, inter quas fuit enuntiatum. Fuſci. ſingu.
16. litrera V. Crauet. conſil. 464. numero 13.
Cephal. conſil. 90. numer. 52. Maluaſ. conſilio
129. num. 20.
18 Reſpondetur quarto, talia † verba fuiſſe pro
lata per modum cauſæ, vt parer ſenſui, & do-
cet Roſent. de feud. cap. 6. concluſ. 24. numer.
11. & ideo diſponunr, & probant Magon. dec.
Floren. 57. numer. 8. 9. Mandel. conſil. 223. nu-
mer. 45. Roland. conſil. 23. nume. 15. in 4. tan-
to magis, quia fuerunt appoſita etiam per mo-
dum confeſſionis, quo in caſu ſine dubio pro-
bant. Pariſ. conſil. 77. nu. 38. in 3.
Non etiam obſtat obſeruantia ſubſecuta, in
qua ſe fundant tuentes iura D. Paueſij.
Reſpondetur enim, quod cum clarè cōſtet
de conceſſione certa, & indubitata decernen
te, vt perſonæ decimandæ pro terris debeant
eſſe inueſtiri ad ſoluendas decimas, non atten
ditur obſeruantia ſubſecuta in contrarium;
19 quia attenditur † obſeruantia in caſu dubio,
non in claro. Ita Aret. conſilio 115. Bero. con-
ſilio 34. numero 9. in 3. Natta conſilio 318.
in 1. D. Surd. conſ. 426. nu. 44.
Reſpondetur ſecundo, ex proceſſu conſta-
re, Illuſtriſſimum Dominum Curię Podij a plu
ribus poſſeſſoribus terrarum in villa Zeli exe-
giſſe decimas, & ideo licet non ab omnibus e-
xegerit, attamen id nil releuat, quia talis omiſ-
ſio nullum ſibi præiudicium attulit, ex quo ius
exigendi decimas eſt vnicum, & indiuiduum
reſpectu Illuſtriſſimi Domini Curiæ, quoad
omnes vaſallos, & contra omnes (demptis
particulariter inueſtitis ad ſoluendum Do-
mino Paueſio) non diuerſum contra ſingulos,
20 & idcirco vno † vel aliquibus ſoluentibus,
dicitur conſeruatum ius decimandi, quoad
omnes. Roland. conſ. 5. nume. 77. in 1. Pe-
regr. de iur. fiſci. lib. 6. titul. 8. nume. 30. Ro-
ſen. de feud. cap. 5. concluſ. 46. Alibi dici-
tur, quod habens iuriſdictionem quoad om-
nes, vtendo illa quoad aliquos conſtituitur in
quaſi poſſeſſione quoad omnes. Barto. in l. 1. §.
ſi quis hoc interdicto. ff. itin. actuq; priu. Dom.
Surd. conſ. 323. num. 44. & ſeq. Quo fit, vt licet
DD. Paueſij a nonnullis non inueſtitis ad ſol-
uendum decimas ipſis de Paueſijs decimas e-
xegerint, non tamen dicuntur præiudicaſſe Il-
luſtriſſimo Domino Curiæ reſpectu talis exa-
ctionis decimarum, maximè cum exegerit ab
aliquibus, vt ſupra dictum eſt. Quinimo nec ta
lis exactio nocuit ipſis poſſeſſoribus terrarum
indebitè ſoluentibus, vt mox referam.
Reſpondetur igitur tertio, nequaquam cu-
randam eſſe huiuſmodi obſeruantiam exactio-
nis decimarum ex parte illorum de Paueſijs;
quia ſtante qualitate præfatæ conceſſionis Illu
ſtriſſimi Domini Maximiliani, talis ſolutio de-
cimarum reſonās in quandam recognitionem
illorum de Paueſijs, eſt nuda, & ſine cauſa, &
per conſeques non nocuit, nec nocet. Talis (in
quam) recognitio medio decimarum ſolutarū
dicitur quædam cōfeſſio extraiudicialis, quod
ſcilicet terræ illæ ſint de iuribus Dominorum
21 de Paueſijs. At † confeſſio ſine cauſa nil obeſt,
quia præſumitur erronea, ita in puncto docuit
Dominus Surd. conſil. 135. num. 113. & ſequ.
22 & † poteſt probari error recognitionis, quan-
do oſtenditur rem aliter ſe habere. Idem Do.
Surd. d. conſil. 135. nume. 120. & tanto magis
præſumitur erronea talis ſolutio, vel recogni-
23 tio, ex quo † ſi ſcienter per dolum, vel culpam
alium in dominum directi recognouiſſent præ
ter Illuſtriſſimum Dominum verum patronum
Curiæ, & terrarum illarum ſitarum in loco Ze-
li, in feudi priuationem incidiſſent. Roſent. de
feud. ca. 10. concluſ. 31. Schrad. de feud. par. 9.
c. 6. nu. 12. 13. & ſeq.
Tandem non obeſt confeſſio Ordelaphi
procuratoris iſtarum ſororum, aſſerentis in iu-
dicio, terras iſtas eſſe de iuribus Dominorum
de Paueſijs.
Quia reſpondetur, ſatis conſtare ex prædi-
24 ctis, illam † confeſſionem eſſe erroneam, ideo
non nocet, ſiue confeſſio contineat errorem fa
cti, vel errorem iuris, vt diffusè ſcribit Honde.
conſ. 66. nu. 66. & ſeq. in 1. vbi ſubiungit, tunc
25 † liquere de errore, quando apparet, rem ali-
ter ſe habere. ſequitur Amar. deciſ. 61. nu. 64.
Imo vna iſtarum ſororum eſt minor, cui non
nocuit talis confeſſio, & beneficium compe-
tens minori in re iſta indiuidua prodeſt ſorori
maiori. & omni in caſu talis confeſſio non no-
cet Illuſtriſſimo Domino, cum ſit res inter alios
acta. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 *Succumbens in cauſa criminali debet in expen-
ſis condemnari, & tenetur ad intereſſe, ſiue per
accuſationem, ſiue per inquiſitionem proce-
datur.*
2 *Actione Iniuriarum agitur contra ſuccumben-
tem in cauſa Criminali.*

3 *Succumbens, eo quod non fuerit in ſententia facta mentio expenſarum, non dicitur ab expenſis abſolutus.*

4 *Damna & expenſæ, quæ debentur a ſuccumbente, iure actionis in ſeparato iudicio peti poſſunt.*

5 *Iuſta cauſa litigandi non excuſat ab expenſis debitis iure actionis.*

6 *Iuſta cauſa non excuſat iniuriantem, quando eam protulit ad uindictam.*

7 *Indicia ad torturam præbent excuſationem a calumnia, non ab expenſis & intereſſe.*

8 *In actione iniuriarum continentur omnia damna & intereſſe, a quo non obſtantibus indicijs non excuſatur ſuccumbens.*

9 *Iuſta cauſa litigandi nec etiam excuſat ab expenſis ſecundum communiorem, iuxta quam in dubio eſt iudicandum.*

10 *Communi opinioni eſt inhærendum licet altera videatur uerior.*

11 *Iniuriandi animus probatur iuris præſumptionibus, & in dubio talis animus præſumitur fuiſſe.*

12 *Falſi nomen nullo modo applicari poteſt ad bonum finem.*

13 *Animus iniuriandi colligitur ex qualitate obiecti.*

14 *Falſi obiectio eſt grauiſſima iniuria.*

15 *Iniuriantis iuramento non creditur quod non fecerit animo iniuriandi.*

16 *Perſeuerantia arguit deliberationem.*

17 *Inſtigator quando cenſeatur accuſaſſe animo vexandi & calumniandi.*

18 *Calumnia non probata arguit dolum.*

19 *Proteſtatio declaratoria animi non directi ad iniuriandum, quando non releuet.*

20 *Conuentus actione iniuriarum ſi aſſumpſerit onus probandi quod dolus non interuenerit non condemnatur in expenſis.*

21 *Inſtigatores contra aliquem repertum inculpabilem tenentur ad expenſas.*

22 *Inſtigator ſeu delator ex quibus dignoſcatur.*

23 *Iudicium non dicitur fieri ex officio quando cõſtat de perſequentibus iudicium.*

24 *Inſtigatoris hæredes tenentur pro expenſis & iniuria.*

25 *Iniuriæ æſtimatio qualiter arbitranda.*

ARGVMENTVM.

Inſtigator, & calumniator ſuccumbens in cauſa criminali tenetur ad damna, expenſas, & intereſſe, & actione iniuriarum conuenitur, quod etiam ad eius hæredes extenditur.

CONSILIVM LII.

Actiones meæ à Domino.

FVit dubitatum à Perilluſtri Senatu aduerſus Do. Miniatum circa illius prætenſionem contra hæredes quondam D. Mei de Neris, nempe illum non fore audiendum in petitis ex pluribus.

Primo, quia ex quo in ſententia lata ad fauorem Dom. Miniati non fuit factum verbum de intereſſe, damnis, & expenſis per eum prætenſis, aduerſarius eorum reſpectu dicitur abſolutus.

Secundo, quia D. Miniatus fuit condemnatus in contumaciam à Domino Capitaneo Iuſtitiæ, contra quem aderant indicia ad torturã, & idcirco Dom. Meus dicitur habuiſſe iuſtam cauſam litigandi, & conſequenter excuſatur ab expenſis,

Tertio, iudicium contra Do. Miniatum fuit factum ex officio iudicis, non ad inſtantiam ipſius de Neris, ergo, &c.

Reor tamen, ipſum Do. Miniatum iuſtitiam fouere, ac iuxta per eum petita, & inſtita fore
1 pronuntiandum; quia ſuccumbens in † cauſa criminali debet in expenſis condemnari. Bar. in §. deinde nume. 3. auth. de mand. Princip. & in l. 1. circa fin. ff. ad Turp. Socin. iun. conſi. 36. num. 14. in 2. Farin. lib. 1. quæſt. crim. 16. num. 8. diffuſe Rimin. iun. conſilio 303. numero 5. & 6. vbi etiam poſt Marſil. & alios ſubiungit, ſuccumbentem in cauſa criminali teneri ad intereſſe parti abſolutæ cum refectione etiam aliarum expenſarum; de quibus omnibus eſt habenda ratio, ſiue fuerit proceſſum à iudice per accuſationem, ſiue per inquiſitionem, & quan-
2 do criminale † iudicium eſt etiam terminatum, agi poteſt actione iniuriarum contra iniuriantem l. iniuriarum. §. ſi per iniuriam. ff. iniur. Bartol. in l. item apud Labeonem. §. ait Prætor. numero 3. in fin. ff. eod. titul. Gomeſ. lib. 3. variar. reſolut. cap. 6. numero 7. Menoch. de arbitr. iud. caſu 265. numero 7. cum pluribus adductis per Tennin. caut. 15. numero 2. & ſequ. Baiard. ad Clar. quæſt. 62. numer. 34. cum alijs congeſtis per Turett. conſil. 21. num. 8. in 2. In qua actione iniuriarum nedum iniuriæ æſtimatio continetur, ſed etiam omnia damna, expenſæ, & intereſſe paſſa per iniuriatũ. text. in l. item apud Labeonem. §. ſi quis ſeruo. ff. iniur. Gomeſ. d. cap. 6. numero 9. Didac. lib. 2. var. reſolut. cap. 10. nume. 7. verſic. tenetur item is, qui alteri iniuriam, & verſic. ſic iniuriam paſſus poterit agere. Alexand. conſil. 11. numero 4. in 1. quos ſequitur Baiard. ad Clar. in §. iniuria.

nume.44.vetſicu.Item adde,quod iniuriatus.
Reliquum igitur eſt, vt contraria decli-
nentur.
3 Ad primum igitur reſpondetur; † non tene
re conſequentiam; In ſenrẽtia non fuit factum
vetbum de damnis,vel expẽſis,ergo pars,quæ
ſuccubuir ab eorum præſtatione fuit abſoluta,
Id (inquam) eſſet arguere ab omiſſione ad fa-
ctum,quod eſt abſonum; ſed benè tenet argu-
mentum: Non fuit facta mentio expenſarum,
ergo pars ſuccumbens ad earum refectionem
non fuit condemnata,vt in propoſito aduertit
Corn.conſ.49.nu.17.in 2.Crau.conſ.320.co-
lum.1.dec.Genu.87.num.6. Hocq; ſine ſcru-
pulo dicendum eſt in præſenti caſu,quia nunq̃
fuit petitum rale intereſſe,vel damnum,nec ſu
per illis fuit vnquã ab aliquo iudice habita co
gnitio ante prædictam ſententiam, & ideo nõ
eſt, cur dicatur, ex tali omiſſione colligi poſſe
abſolutionem partis ſuccumbentis, vt diffusè
traditur in dec.Mant.69.nu.3.vſq; ad fin.Qua
re omnino dicendum eſt,quod terminato iudi
cio criminali, in quo accuſatus fuit abſolutus
ſimpliciter,nullo facto verbo de expenſis, in-
ſtigator,vel promotor iudicis ad inquirendũ,
ſeu calumniator in ſeparatis iudicio,& ſenten
tia inſtante abſoluto iam accuſato, & damnifi-
cato,põt in expenſis condemnari,cum per illã
præcedẽtem ſimplicem ſenrentiam nequaquã
dicatur abſolutus,vt in terminis firmat Bart.in
l.athletas.§.calumniator.verſicu.quæro quali-
ter.ff.his qui not.infa.Bal.in l.terminato.n.14.
15.vbi Salic.n.2.Caſtr.n.2.C.fruct.& lit.exp.
Conra.in praxi tit.de accuſ.n.16.cum concor
dantib.per Far.li.1.q.crim.16.n.30.Quinimo
cum hic agatur nedum de expenſis iudicialib.
ſed ẽt de damnis,& intereſſe paſſis extra iudi-
cium,nõ mero iudicis officio mercenario,ſed
iure actionis debentur, & inſeparato iudicio
peti poſſunt, & ſuper illis iudicari poteſt, ter-
minato iudicio criminali principali,vt poſt In
noc.& alios optimè conſiderat Rim.iun.conſ.
præallegato 303.nu.32.vſq; 37.
Ad ſecundum reſpõdetur, † iuſtam cauſam
5 litigandi non excuſare ab intereſſe,& expenſis
debitis iure actionis.gl.in l.3.§.ſi rem.ff.leg.3.
& in l.non ſolũ.ff.rei vendic. Natta conſ.108.
nu.10.Bald.Sal.Alex.Iaſ.& alij in l.properan-
dum.§.ſin autem alterutra.C.iudic.Conferunt
tradita per Do.Surd.conſ.142.col.1. & dec.
Mant.274.nu.6.debentur enim iure actionis,
vt dixi,quia agitur de intereſſe, & damnis ex-
traiudicialibus, tum etiam quia fuit intentata
actio iniuriarum, in qua & huiuſmodi damna,
& intereſſe continentur, vt pariter ſupra pro-
bauimus.
6 Reſpondetur ſecundo,†iuſtam cauſam non
excuſare iniuriantem, quando illam impixit,
vel protulit ad vindictam,vt per ſcribentes in
l.vt vim.ff.iuſt.& iur.Menoch.alios adducens
conſ.41.n.23.quem ſequitur Turett. conſ.21.
n.24.in 2.ſiquidẽ D.Meus non inſtigauit iſtud
iudicium falſi ad ſui defenſam,ergo illud impi
xit ad offenſam,quo in caſu iuſta cauſa non ex-
cuſat ſecundum præcitatos patres.
Reſpondetur tertio,ſuccumbentem in iudi
cio criminali in expenſis fore condemnãdum
vt ſupra dictum eſt.Vnde iure merito D.Meus
(vel illius hæredes, vt infra dicam) ad peti-
tam refectionem tenentur,nil releuantibus in-
dicijs ad torturam militantibus contra D.Mi-
7 niatum quia talia indicia † præbent excuſatio
nem à calumnia,non autem ab expenſis, & in-
tereſſe; quia aduerſantes perſeuerarunt in in-
ſtigatione temeraria,& quærelis vſque ad ſen-
tentiam; & prius debuiſſent melius diſcurrere
iura ſua conſulendo peritiores,an ſcilicet ſuffi-
cerent ad veram probationem impicti crimi-
nis,quod cum non fecerint inconſulto ſe fun-
dantes in quibuſdam indicijs, tandem in pro-
barionibus defecerunt: Quo fit, vt ſibi impu-
tent, ſi à ſola calumnia, non autem à prædicta
refectione excuſari mereantur, vt in terminis
decidit Abb.conſil. 78. in 2. & 3. dubio in 1.
Boſſ.in tit.de accuſ.n.29.Meno.de arbitr.iud.
caſu 321.n.34.Maſcar. de probat. concl.254.
num.15.& omnium latius Rim.iun.conſ.303.
nu.8.12.23.& per totum,omnino videndus.
Reſpondetur quarto,omni in caſu talia indi
cia nõ excuſare Neros,quin poſſint a D.Minia
to conueniri ciuiliter iniuriarum actione,licet
8 à calumnia excuſentur † (in qua actione om-
nia damna, & intereſſe illius continentur, vt
dixi) l.apud.§.ſi quis libello.ff.iniur.& in ter-
minis torturam paſſim poſtea abſoluti tradit
Alex.conſ.11.num.4.in 1.latè Soc.conſ.118.
col.fi.in 1.Anch.conſ.325.optimè Boſſ.tit.de
accuſ.n.20.Meno.d.caſu 321.nu.33.Maſcar.
d.concluſ.254.numer.16.& 17.& ita pariter
in accuſato,& torturam paſſo loquitur Rimin.
iun.dicto conſil.303.numero 13.& hanc ſen-
tentiam latè tuetur Tenni.caut.15.Baiard.
ad Clar.quæſtio.62.numero 34.latè de tor-
turam paſſo, & abſoluto Bertaz. conſilio cri-
min.362.
Nec prædictis vim faciunt tradita per Far.
lib.1.quæſt.crim.16.nu.67.& ſeq.& nu.71.v-
bi nititur probare, iuſtam cauſam excuſare
accuſatorem nedum a calumnia, ſed etiam
ab expenſis, & ab actione iniuriarum, motus
maximè ea ratione, quia iniuria non fit ſine
dolo,& animo iniuriãdi,a quo dolo excuſatur
nedum habens iuſtam cauſam, ſed etiam iniu-
ſtam,Idem traditur dec.Mant.89.
9 Reſpondetur etenim, † ex præallegatis ſa-
tis conſtare, communem doctorum ſentẽtiam

eſſe in contrarium,ſecūdum quam in dubio eſt
iudicandum.Anch.quæſt.6.num.8.par.1. late
10 Sylu.Nupt.titul.quomo.iudican.num.1.†ubi
num.61.ait etiam, communi opinioni fore in-
hærendum, licet altera videatur verior,& hoc
pluribus corroborat.

Reſpondetur ſecundo, quicquid dicatur à
Far.& in d.dec.89.ſatis eſse nobis in præſenti
facti ſpecie nequaquam fore excuſandos dela
11 tores, ſeu detractores iſtos a tali † iniuriarum
actione; ſiquidem animus iniuriandi probatur
iuris præſumptionibus, & in dubio talem ani-
mum præſumi adfuiſſe probat Soc.cõſ.146.n.
7.in 1.& de communi teſtatur Pariſ.conſ.149.
num.9.in 4.Clar.§.iniuria verſi. quæro nunc.
Maſcar.de prob.concl.902.n.6.Turett. conſ.
21.nu.9.in 2.Meno.li.5.præſ.3.n.47.Maxime
qũ acta,& geſta per promotorē,ſeu per iniuriā
tem,vel calumniantem om̃n ſunt ma'·,& peni
tus ſonãt in malũ, taliter ꝙ nõ niſi ad malũ ſunt
referenda, & alia coniectura capi non põt; nã
tunc abſque dubio prçſumuntur geſta malo a-
nimo totaliter ad iniuriandum directo. Ruin.
conſ.81.col.1.in 4.& conſ.145.n.16.in 5.Ro
lan.conſ.11.nu.16.in 3.Magon.dec.Luca.26.
nu.16.17.Rim.iu.conſ.730.n.14.prout in ca-
ſu iſto,vbi fuit obiectum crimē falſi ſub expreſ
12 ſo nomine falſi,quod nullo pacto † indifferen
ter poteſt applicari ad bonum, nec ad bonum
finem aliqualiter influi,ſed ſolummodo ad ma
lum,vt in terminis declarat Laderch.Imo.cõſ.
183.nu.7.ver.neq; his obſtat. Nam ex qualita
13 te facti,† vel obiecti colligitur animus iniuriã
di.Maſcar.d.concl.902.n.8.& falſi crimen cę
teris famam hominis grauius labefactat.Caſtr.
conſ.130.col.1.in 1.Mant.ſingul.16. cum di-
catur maius veneficio,& qui incidit in tale cri
men dicitur homo nullius numeri,ſine fide, &
boni omnis expers.Ang.in auth.de nupt.§.mi
norem.Imo.iun.d.conſ.183.n.2.& licet ex ſe
14 obiectio falſi ſit grauiſſima iniuria,†augetur e-
tiam quando fuit iudicialis,ideo acrius detra-
ctor dēt puniri.Anch.conſ.325.col.1.Sicard.
d.conſ.2.nu.17.Quinimo etiam fortius aſpera
tur iniuria,quando coram Principe, vel Prin-
cipi in precib.vel aliter fuit narrata, vt in præ-
ſenti caſu. Imo. iun. dicto conſ.183. num. 7.
Turett.conſ.21.nu.30.in 2.Rim.iu. conſ.730.
n.12.Purpur.conſ.514.Bertaz.conſ.crim.391.
Vnde cũ geſta, vel obiecta neceſſario inſiuãt
in malum,doloſè dicuntur obiecta,non autem
ex aliqua cauſa. Aret.conſ.80.col.1.pro his fa
cit Ruin.conſ.33.col.6. verſ. nec dici poteſt.
in 4.& communem nunciat Bonacos.quçſt.cri
min.part.1.verſicu.dolus.ante fin.Idque tanto
magis ſuadetur,ex quo nullibi patet de aliqua
proteſtatione declaratoria animi gerentis non
directi ad iniuriandum,prout requiritur,vt de
clarat Boer.conſ.4.num.23. Magon.dec.Flo-
15 ren.25.nu.5.Ioſ.Ludo.dec.Luca.4.†num.14.
& 21.Quinimo nec creditur iuramento infi-
ciantis (maxime iniuria obiecta non probata)
quod non fecerit animo iniuriandi.Alexan.de
Neu.conſ.82.num.6.cum iniuria non poſſit re
uocari. Sali.in l.ſi non conuitij.col.2.C.iniur.
Fel.in c.cum te.nume.8.extr.de re iudic. dec.
Tholoſ.409. & de veriori teſtatur Claud.ad
conſil.Bertaz. crim.307.quem ſequitur Baiar.
ad Clar.§.iniuria.nu.60.cum igitur in præſen-
ti caſu ſatis conſtet de animo iniuriãdi, & con
ſequenter de dolo, ceſſant adducta per Farin.
de quibus ſupra.

Addatur, aduerſantes non ſemel, ſed ſæpe
ſçpius,nec in vno,ſed in diuerſis iudicijs,& in
ſtantijs vſq; ad ſentētiã pertinaciter,ſed imper
tinenter omnino perſeueraſſe, mala malis ad-
dendo,ac crimina falſitatum contra D.Minia-
tum impingendo,ac illum multis conuitijs, &
maledictis obiurgando,vnde prorſus ceſſat a-
maritudo dubitandi, an id fecerint animo in-
iuriandi,quia ex tali perſeuerantia omnino do
loſe, ac iniuriandi animo talia obieciſſe nõ am
bigitur, cum perſeuerantia arguat deliberatio
16 nem,†teſte Anch.in terminis conſil.325. col.
1.Soc.conſ.118.col.fin.verſ.quarto calor ira-
cundiæ.Turett.conſ.21.num.10.& ſequ.in 2.
vbi plures alios adducit, addo etiam in termi-
nis Paſet.conſ.183.nume.22. At pertinaciter
perſeueranti in criminum obiectione, illis nõ
probatis, nullo pacto eſt ignoſcēdum.l.qui cũ
maior. § accuſaſſe. l.ſeruitutem. §. petijſſe. ff.
bon.lib.& clarè Sicard.conſ.2.nu.16. part.2.
Turett.d.conſ.21.nu.11.& 12. Ratio eſt,quia
ſi detractor cognoſcit cauſam iniuſtam ex pro
bationibus accuſari, vel ex alia ratione, & nihi
lominus in ea perſeuerauit, tunc in ea perſeue
rando,& non deſiſtendo ab ea,dicitur in dolo
verſari,nec aliqualiter a pœnis legalibus excu
ſatur, vt verbatim poſt Bar Bal. & alios admo-
net Iaſ.conſ.179.col.fi.verſ.Reſpondetur no-
tabiliter in 2.Gabr.tit.de maleſ.conclu.8.nu.
81.Sicard.d.conſ.2.nu.15.

Hinc ex prædictis in puncto † dixit Ol-
17 drad.conſil.53.nu.10.(citatus a Far.in oppo
ſitum adducto) quod licet à principio militet
præſumptio pro inſtigatore, quod fuerit mo-
tus ex cauſa ad inſtigandum,querelandum,vel
crimina obijciendum pro tutela iurium ſuo-
rum, attamen ex fine, & exitu iudicij fauora-
bilis accuſato ob defectum probationum inſti
gantis,inſurgit alia validior præſumptio cõtra
eum, vt omnia fecerit doloſè,& animo vexan
di,& calumniandi,vnde iure merito poteſt de
inde iniuriarum actione conueniri; quia calum
nia non probata neceſſario arguit dolum,& ita
Oldradus loquitur in terminis contra iſtos ad
uer-

Digitized by Google

uerſantes,quem ſequitur,ac latè comprobat Si card.d.conſil.2.num.19.20.par.2.omnino videndus.Natta conſil.29.numer.12. Claud.ad Bertaz.conſil.crim.214. in litteta B. Rim.iun. conſil.730.num.18.cum infinitis congeſtis in puncto per Turett.d.conſ.21.num.8.in 2. quibus addo Bertaz.conſil.crim.391. num.13.14. vbi declarando iura,& doctores,ait,actionem iniuriarum ceſſare, quando fuit probata iniuria,aliàs præſumitur animum adfuiſſe iniuriandi, quia ſemper præſumitur dolus, quando iniuria non fuit probata,& teſtatur de communi, prout etiam facit Turett.d.conſil.21.num.28.

19 qui optimè loquitur. † Quinimo nec tali in caſu iniuriæ non probatæ aliquid releuat proteſtatio declaratoria præambula animi non directi ad iniuriandum, cum illa non obſtante ſemper præſumatur calumnia,& dolus, & inde in ſurgat iniuriarum actionis experimentum. Oldrad.d.conſi.53.cum pluribus concordantib. per Ladetch.Imol.conſil.182.num.10.verſic. præterea hæc excuſatio. Idem poſt Roma,& alios probat Rim.iun.conſil.730.numer.15.& 18.& 20.Boſſ.tit.de iniur.col.5.verſ. Communis,latè Paſet.conſil.183.num.23.Purp.conſi. 514.num.7.Quare ſtantibus prædictis,clarum eſt,locum eſſe actioni iniuriarum intentatæ,nõ obſtante apparente cauſa, ob quam poſſet ſuſpicari fuiſſe motos aduerſarios,cum ex ſequela iudicij,& facti de illorum malitia,calumnia, & dolo liquidiſſimè pateat.

20 Reſpondetur,quarto,contenta in dec.Mantu.89. procedere, quando conuentus actione iniuriarum aſſumpſit onus probandi,quod dolus non interuenit. At quando nulla facta fuit probatio declinãs doli præſumptionem, ſecus eſt,vt clarè diſtinguitur in dicta dec.nume.27. verſicul.Benè verum eſt,& num.28.Claud.ad Bertaz. conſil. 214. littera C.& quando obiecta contra Imputatum non ſunt de genere malorum,at ſecus ſi obiecta ſunt de genere malorum,& non fuerunt probata,nam tunc datur talis conuentio,vt in dicta dec.89.num.28.verſic.Reſpondetur ſecundo.ſed in præſenti caſu nulla fuit facta, nec tentata probatio contraria dolo, & fuit obiectum crimen falſi de ſui natura omnium peſſimum, vt ſupra latè probauimus.

Ad tertium reſpondetur,ſupra fuiſſe proba-

21 tum,calumniatores † iudicis promotores ad in quirendum,inſtigatores, ſeu alias ſubminiſtratores criminum obiectorum in iudicio contra aliquem ex poſt repertum inculpabilem, quos ſuſurrones nominat Angel.in l.ob hæc verba. ff.his qui not.infa. in expenſis deberi condemnari ac iniuriarum actione poſſe conueniri. Quod autem Neri aduerſarres fuerint promotores,inſtigatores,ſeu calumniatores,& apertiſſimi,ac notorij perſecutores D.Miniati ſatis ciuitati notiſſimum eſt,& ex actis pluríb.in locis manifeſte colligitur. Quo fit,vt dubio procul ſit concludendum, iudicium iſtud criminale non fuiſſe ex mero iudicis officio motum,& actitatum,ſed ad inſtantiam,calumniam, & notoriam malignitatem aduerſantium.

22 Siquidem ex proceſſu † criminali in actis D.Iuliani apparet,ipſos Neros fuiſſe delatores ex qualitate criminis impicti, cum de illorum tantum intereſſe agebatur, non Principis, vel alterius.

Secundo ex qualitate litterarum productarum in proceſſu fol.1.vſq; 7.& fol.13.vſq;19. & fol.31.vſq; 41.& fol.52.vſq; 56.& fol.88. vſq; 117.directatum ipſis Neris.vnde non eſt veriſimile,quod exierint ex eorum manibus niſi per eorum ſpontaneam oblationem, cum in illis de illorum etiam præcipuo intereſſe agatur,licet per ſuppoſitas perſonas illas præſentari curarint.

Tertio palam,& aperto Marte D.Meus perſonaliter præſentauit in actis contra Dominũ Miniatum literas datas per Do.Miniatum Samueli Leuitico,vt fol.277.

Quarto, præſentauit ſcripturam contra D. Miniatum,fol.384.

Quinto produxit in actis preces per eum porrectas Sereniſſimo, quarum vigore nitebatur turbare commiſſionem reuiſionis, grauando nomẽ ipſius D.Miniati,vt proceſſu f. 289.

Sexto,dedit ſcripturam inſtructionis,ſeu articulorum pro teſtib. examinandis contra præfatum D.Miniatum,fol.409. eod. proceſſu,in quo etiam fo.413.liberculum vnum produxit, & fol.428.ſchedulam vnam,omnia tendentia contra innocentem, ac probum virum carceribus indebite mancipatum.

Septimo,curauit ſibi publicari, ac tradi pro ceſſum ex poſt ei realiter traditum fo.455. vbi etiam increpauit preces porrectas ſereniſ. per Do.Miniatum de ſubreptionẽ,& obreptione, præſentando ordinem editum contra dictos ſubripientes,vel obripientes reſcripta.

Octauo, tentauit impedire examen teſtium D. Miniati pro habenda facultate illos ſubornandi,vt fol. 461.

Nono,præſentauit ad eundem finem increpandi fol. 546. fidem ſyndicatus Dom. Miniati extractam ex libris conſulum Mercaturæ Floren.

Decimo, iudices oculati pertinaciam, ac perfidam indolem Neri abhorrentes, illimet ſtatuerunt terminum ſex dierum ad producendum quicquid vellet contra D.Miniatum, ad hoc vt poneretur modus tot calumnijs perſecutoris, vt fol.561.

Vndecimo, ipſe Meus dat ſcripturam aper

Digitized by Google

to ore petendo, D. Miniatum condemnari, vti falſificatorem litterarum, de quibus in actis, vt fol. 593. notiſſimam D. Miniato, cui dedit reſponſum, fol. 596.

Duodecimo, fuit a Chriſtianis iudicibus Meo calumniatori ſtatutus terminus ad allegandum, fol. 596.

Tertiodecimo, Aduerſarius de prædictis non contentus, ſed inſtigando iudicium, alium librum, & alias litteras ſimiles præcedentibus preſentauit fol. 610. necnon & fol. 629. dedit ſcripturam ad impediendam comparitionem litterarũ a dominis iudicib. decretam. f. 629.

Quattrodecimo, aperta fronte oppoſuit, cauſam non fore expediendam, fol. 639.

Quintodecimo, in proceſſu D. Menini Domini iudices dederũt dubia aduerſarijs in termino afferendi reſolutiones. f. 50. & D. Meus petijt longiorem dilationem ei conceſſam per menſem. fol. 106.

Sextodecimo, citatus ad ſententiam rurſus ſe oppoſuit, vt fol. 98. curando tradi aliam ſcripturam, & alias litteras, fol. 99.

Decimoſeptimo, mortuo Meo inſurrexit D. Colonellus eius frater, qui citatus ad ſententiam, produxit ſcripturam, petendo aliam dilationem ad afferendum reſolutiones dubiorum fol. 117. inſtando etiam fol. 118. pro recognitione quarundam ſcripturarum nil releuantiũ, & multa alia gerendo, quæ longum eſſet recenſere, & quæ ex lectura proceſſus de facili cognoſcuntur.

Quibus ſic ſe habentibus, liquido patet, iudicium iſtud non ex mero iudicis officio, 23 ſed inſtigantibus Neris † fuiſſe compilatum; quia quando conſtat de perſequentibus iudicium, vel de parte habente intereſſe in cauſa, tunc non dicitur iudex procedere ex officio; ſed cauſa dicitur fieri inter actorem, & reum, vt optimè poſt alios, declarat D. Surd. conſil. 118. n. 22. facit Boſſ. tit. de public. proceſſ. nu-
24 me. 3. vnde † iuxta petita ſunt condemnandi. Nam ad præfatã conuentionem tenentur nedũ D. Meus occiſus, & inſtigator, ſed etiam illius hæredes, & ſucceſſores vniuerſales. clarè Sal. in l. fin. ff. contrah. empt. Rimin. iun. conſil. 303. numer. 37. vſque ad fin. diffuſè Berta z. conſil. crim. 362.

25 Nec opus eſt alia iudicis taxatione † arbitrando iniuriæ æſtimationem inſpecta qualitate perſonæ agentis, ex quo certitudinariè talis æſtimatio fuit per teſtes legales probata: nam huiuſmodi in caſu iudex debet iudicare ſecundum allegata, & probata tantum: latè Maſcar. de probat. concluſ. 903. numer. 1. verſicu. intelligenda tamen erit concluſio, quem ſequitur comprobando Turet. d. conſil. 21. num. 34. & ſequ. in 2.

Non etiam videtur conſiderabile, D. Miniatum non poſſidere bona æquiualentia æſtimationi iniuriæ, vnde non videtur poſſe dicere, quod maluiſſet amittere decem mille aureos, cum bona æquipollentia non poſſideat, & nemo poſſit amittere, quod non habet. cùm priuatio præſupponat habitum.

Quia reſpondetur, adhuc ſuſtineri illius petitionem, cum intelligatur, ipſum potius voluiſſe perdere decem mille aureos, ſi eos habuiſſet, vt poſt Roffre. & Azo. declarat Affl. libr. 2. ſuper conſtit. Neapol. Rubr. 32. cap. varietates pœnarum. num. 3. Baiard. ad Clar. §. iniuria. ou. 46. vbi poſt Gram. ait ita pluries in regno fuiſſe iudicatum. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Expenſarum ratio non habetur quando proceditur ex officio.*

2 *Premium quis conſequi non debet ex eo, in quo meruit condemnari.*

3 *Decoctor dicitur infamis & facilis ad mentiendum, ideo caret priuilegijs conceſſis miſerabilibus.*

4 *Infamis non poteſt agere, nec conueniri.*

5 *Cedens bonis iniuriarum actione experiri nequit.*

6 *Infami non cenſetur remiſſa infamia per emendationem vitæ, nec per ſimplicem principis indulgentiam, niſi expreſsè ad famam ſit reſtitutus.*

7 *Infamia rei an excuſet accuſãtẽ a doli pſũptione.*

8 *Index ſi procedat de commiſſione Principis, qui cenſetur motus ab Inſtigatore, an dicatur procedere ex officio.*

9 *Principis commiſſio in dubio præſumitur emanaſſe ad partis inſtantiam.*

10 *Princeps in commiſſione etiam cum clauſula motu proprio cenſetur rogatus a parte.*

11 *Sententia habet præſumptionem pro ſe non tamẽ excuſat inſtigatorem ab expenſis datam contumaciam.*

12 *Sententia lata in contumaciam & importans pœnam corporis afflictiuam nullius eſt ponderis, niſi Proceſſus contineat Indicia apta ad torturam.*

13 *Sententia lata non ſeruatis ſeruandis dicitur lata ob contumaciam, & ſic non ob delictum.*

14 *Contumacia & mora Iudicialis idem ſunt.*

15 *Contumax admiſſus ad nouas defenſiones poteſt nihilominus torqueri.*

16 *Sententia lata ex contumacia, durat quandiu durat contumacia, ideo per comparitionem dicitur reſoluta.*

17 *Inſtigator ex perſeuerantia dicitur doloſe feciſſe.*

ſona

Digitized by Google

18 Iniuriarum actio competit etiam viliſſimæ perſonæ, moderatur enim ſecundum perſonarum dignitatem & qualitatem.

19 Viles dicuntur infames.

20 Quilibet præſumitur aptus ad accuſandum niſi probetur contrarium.

21 Infames ab aliquo approbatus poteſt ipſum approbatorem accuſare ac contra eum agere.

22 Infamis poteſt ſuum accuſatorem reaccuſare.

23 Infami conceditur ſpecialiter vt ſuam vel ſuorum proſequatur iniuriam.

24 Iniuriati affinis non poteſt teſtificari contra iniuriantem, nec iniuriarum actione experiri reſpectu commodi uel intereſſe pecuniarÿ.

25 Inſtigator, qui non probauit quibus de cauſis motus fuerit non excuſatur ab expenſis.

ARGVMENTVM.

Ad damna, & expenſas tenetur inſtigator, & quando Iudex dicatur procedere ex officio.

CONSILIVM LIII.

Actiones meæ à Domino.

ADhuc fuerunt excitata motiua aduerſus Dom. Miniatum, elicita ex allegationibus Aduocati Dominorum de Neris, quæ in infraſcriptis virtualiter conſiſtunt.

Primo, quod proceſſus, & acta criminalia actirata aduerſus Dominum Miniatum fuerunt facta ex officio D. Capitanei Iuſtitiæ, ex mandato Principis, ideo Neri non tenentur ad expenſas, adduco ego Guliel. Bened. in c. Raynutius. verſ. mortuo teſtatore. il 1. nu. 169. de te-
1 ſta. Baiar. ad Clar. quæſt. 64. nu. 37. in fin. dicentes, non haberi rationem expenſarum, quando proceditur ex officio.

Secundo, quod etſi quædam acta fuerint facta ad inſtantiam de Neris, attamen ipſi habuerunt iuſtam cauſam agendi, & procedendi, ſtantibus indicijs aſſumptis contra Dominum Miniatum, & ſententia contra eum lata, priuſquam ipſi Neri comparerent pro ſuo intereſſe, quare cum præſumatur pro ſententia, Bal. conſil. 492. in 3. nec damna, vel intereſſe debentur. Crau. conſil. 178. numero 10. maximè cum nec accuſator ad tales expenſas teneatur. Crau. d. nu. 10.

Tertio, Dom. Miniatus fuit etiam in expenſis condemnatus in dicto iudicio ob iuſtam cauſam, ex qua fuit contra ipſum formatus proceſſus, ergo non poteſt prætendere damna, ne ex eodem facto pœnam, & præmium conſe-
2 quatur, Crauet. dicto numero 10. non enim debet quis conſequi præmium ex eo, in quo meruit condemnari.

3 Quarto, cum Domin. Miniatus ruperit † ſeu decoxerit, dicitur infamis, ideo facilis ad mentiendum. Burſ. conſ. 119. num. 12. deciſ. Genu. 2. num. 34. & dicitur ruptus in fraudem, & ex vitio, aduerſa fortuna non probata, dec. Genu. 17. num. 14. Brun. de ceſſ. bono. quæſt. 5. quartæ par. principalis vnde tamquam infamis omnibus caret priuilegijs conceſſis miſerabilib. perſonis, Brun. vbi ſupra. Burſ. conſ. 119. num. 13. Ruin. conſ. 90. nu. 13. in 1. Bertaz. in addit. ad conſ. Burſ. 74. nu. 139.

4 Et valde ſtringitur hoc fundamentum † vltra allegata per Dom. Aduocatum, quia infamis non poteſt agere, nec conueniri, & idcirco cedēs bonis propter infamiam iniuriarum
5 actione † experiri nequit. tex. in l. item ſi vnus. in prin. ff. arbit. dec. Tholoſ. 249.

6 Quæ quidem infamia adeo remanet † affixa infamato, vt nec etiam per emendationem vitæ abolita dicatur. ca. teſtimonium. extr. teſtib. Alexā. in l. prætor. §. is etiam. ff. eden. Baiar. ad Clar. quæſt. 72. num. 14. Quo fit, ut licet ipſi Neri ex poſt conſtituerint pluries in ſuum procuratorem, ac negotiorum grauium geſtorem ipſum Do. Miniatum, non dicuntur illum taliter approbaſſe, vt per tales actus illius infamiam declinauerint, cum nec etiam per ſimplicem Principis indulgentiam factam alicui de delicto, dicatur remiſſa infamia, niſi expreſsè criminoſum gratiatum ad famam reſtituerit. Gram. vot. 34. num. 7. Odd. de reſtitur. in integr. q. 93. & ſeq. Baiar. d. quæſt. 72. num. 15.

Quinto, Rumor, fama, mitræ affixio in loco publico pro executione ſententiæ latæ contra D. Miniatum abſentem, & contumacem præceſſerunt, quorum ratione motus fuit D. Meus Nerus, & expoſt illius hæredes addicenda, & facienda ea, quæ dixerunt, & fecerunt, vnde ad damna, & intereſſe petita non tenentur, cū prædicta excuſent a doli præſumptione, † tex.
7 in terminis, vbi Bar. nu. 6. 7. ff. hæred. inſtit. optimè Boer. conſ. 4. num. 43. & 45.

Ex his tamen non deuio à prima ſententia ex pluribus approbata in prioribus allegationibus editis pro D. Miniato iuſtitiam fouente, ac iuridicè prætendente refectionem ſuorum damnorum, ac intereſſe, & iniuriæ æſtimationem iuxta probationes per eum facta., & pro ut larius dixi in præfatis allegationibus, ad quæ, &c. Reliquum igitur eſt, vt contraria tollantur, quæ etſi apparenter videantur urgere, attamen patiuntur reſponſiones ſecundum iuris terminos, vt infra.

8 Ad primum igitur reſpondetur, quod etſi

Sere-

Sereniſſimus Dominus commiſerit ex officio procedi aduerſus D. Miniatum, attamen talis commiſſio non fuit ſpontanea, ſed ad inſtantiã Domini Mei de Neris, idq; optimè dignoſcitur ex qualitate cauſæ, cum fuerit actum de delicto priuato, & ſecreto, quod non potuiſſet ad aures Principis deuenire, niſi per calumniam, & iſtigationem Do. Neri, qui litteras poſtea in tali iudicio produxit iudici, quas iudex, vel Princeps non habuiſſet, nec vidiſſet, niſi ex facto delatoris, & merito dicitur, † cõceſſionem

9 Principis in dubio præſumi emanaſſe ad partis inſtantiam, vt probat Bero. conſil. 70. in 1. Odd. conſil. 11. num. 14. vbi dicunt, id potiſſimum procedere, ſi in commiſſione non adeſt clauſula, ex certa ſcientia, vel motu proprio.

10 Quinimo fortius etiamſi in commiſſione, † vel conceſſione adſit clauſula motus proprij, adhuc dicitur facta inſtante parte, cum ſtent ſimul, quod Princeps fuerit rogatus à parte oretenus, vel per nuntios, amicos, preces, vel litteras, & tamen commiſerit agi ex officio ex ſui motu proprio, cum non ſit nouum in Principe iſta duo motiua cadere eodem inſtanti. Ita præciſe Bal. in c. niſi. num. 4. in fin. & num. 5. de off. deleg. Zabatel. conſ. 142. in fin. Vital. de clauſul. verſic. motu proprio. late Fel. in cap. ſi quando. nu. 15. de reſcr. Sylua. conſ. 50. n. 20. verſi. & quamuis in ipſa gratia exprimatur, & reſcriptũ cum dicta clauſula non tollere, quin dicatur factum ad partis inſtigationem, tradit Soc. iun. conſil. 65. nume. 13. in 2. Non igitur viget excuſatio ab expenſis, & ab iniuriarum actione ſub prætextu proceſſus facti ex officio de Principis commiſſione, cum id non releuet, quin talis commiſſio fuerit data inſtante Nero, quod etiam ex qualitate facti optimè elicitur, & declarat Felin. vbi ſupra.

11 Ad ſecundum reſpondetur, † ſententiam habere præſumptionem pro ſe, non tamen excuſare inſtigatorem ab expenſis, & actione Iniuriarum, cum fuerit data in contumaciam inſtãte calumniatore, qui ſub prætextu iuſtæ cauſæ litigandi non releuatur ab expenſis, vt iam probaui in prioribus ſcriptis.

12 Reſpondetur ſecundo, ſentẽtiam † latam in contumaciam, ac importantem pœnam corporis afflictiuam, nullius eſſe ponderis, nec pro ea præſumi, niſi fuerit fundata ſuper proceſſu continente indicia apta ad torturam ſecundum ſtatut. ctimin. Rubric. de mod. proced. in cauſ. crimin. §. qui quidem reus contumax. concordat Natta conſil. 594. nume. 14. Beci. conſil. 11. num. 7. 8. Farin. lib. 1. quæſt. crimin. 11. nume. 16. verſic. a quibus omnibus. At de talibus indicijs non conſtat, & conſequenter ſententia illa eſt nulla, nec pro ea præſumitur, cum cõſtet de errore, vel vitio viſibili. Marſ. ſing. 438. in fin. Alciat. de præſumpt. reg. 1. cap. 7. numer. 11. Gabr. titu de ſenten. concluſ. 6. numer. 25.

13 Meno. libr. 2. præſumpt. 67. num. 32. † & ſequ. Addatur, quod cum talis ſententia fuerit lata non ſeruatis ſeruandis à ſtatuto requiſitis, dicitur lata ob cõtumaciam, non autem ob malam cauſam, vel delictum, diffuſè poſt alios Meno. lib. 2. præſump. 70. nume. 1. & num. 15. meritò nõ præſumitur pro ſentẽtia reſpectu delicti impicti contumaci, cum aliud ſit inobedientia, ſeu inobſeruantia præcepti iudicis (contuma-

14 cia enim, & † mora iudicialis idem ſunt. Cart. de execut. ſent. cap. ban. c. 1. nume. 142.) aliud delicti perpetratio, & ex diuerſis non infertur, iuribus notis, cum contumacia non ſit delictũ, Farin. quæſt. crim. 18. num. 28. vbi diffuſè probat, quod licet contumacia nuncupetur delictum, attamen condemnatus ob contumaciam non dicitur damnatus ex delicto, nec contumacia certitudinem delicti operatur, nec facit, vt dicatur conſtare. de delicto. Cart. de execut. ſent. capt. ban. cap. fin. nume. 142. nec habetur pro vera probatione, nec operatur pluſquam probatio, Idem Cart. vbi ſupra, & in c. 3. n. 25.

15 Confirmantur prædicta; nam † contumax admiſſus ad nouas defenſiones (vt fuit Dominus Miniatus) poteſt nihilominus torqueri. Farin. multos adducens, quæſt. crimin. 11. num. 70. & 72. maximè ſubſecuta ſententia condemnatoria. Farin. ibidem. num. 73. in fin. non obſtante, quod Princeps illum remiſerit ad nouas defenſiones, cum reſcriptum ſit qualificatum à clauſula (ſaluo manente iudicato) & ideo nõ poteſt dici, quod contumacia fuerit remiſſa, merito potuit torqueri Farin. d. quæſt. 11. num. 82. limit. 8. Cum igitur non obſtantibus prædictis, Do. Miniatus comparens nunquam fuerit tortus, ſed plenimodè abſolutus, ſequitur dictã ſententiam nõ fuiſſe latam ob delictum, ſed ob meram contumaciam, & reſpectu delicti dici nullam, vti latam ſine probationibus, ac ſufficientibus indicijs, vt per Farin. lib. 1. quæſtio. crim. 1. num. 40. & quæſt. 11. nume. 16. & clarè num. 78. Quo fit, vt pro illa non ſit præſumendum, ſaltem reſpectu delicti, cum nullo modo, ſtantibus prædictis, dici poſſit fuiſſe promulgata ob delictum, ſed ſatius ob meram contumaciam, quæ fuit purgata per ſpontaneam cõparitionem, & præſentationẽ ſui in ſtricto carceres;

16 † quia tandiu durat ſententia lata ex contumacia, quandiu durat ipſa contumacia: Ideo dicitur reſoluta per comparitionem. Farin. quæſtio. crim. 11. num. 90. tunc (inquam) dicitur lata ob contumaciam, non autem ob delictum, quando ex præcedentibus probationibus, & indicijs à ſtatuto requiſitis non fuit lata, vt dixi. Idem Farin. d. quæſt. 11. num. 97. non eſt ergo, cur dicatur ſub prætextu ſententiæ prædictæ

Ne-

Neros excuſari ab actione iniuriarum, cum ex illa non potuerit præſumi delictum verum, ſed ſolam contumaciam.

17 Reſpondetur tertio, † ſuppoſito (non tamen admiſſo) quod ex dicta ſententia ipſi Neri potuerint habere aliquam iuſtam cauſam litigandi, attamen talis iuſta cauſa excuſat a tentatione, non à pertinacia; potuit igitur Do. Nerus comparere pro ſuo intereſſe, ſed viſis probationibus factis per Dom. Miniatum falſo imputatum de tali crimine, debebat palinodiam canere, non autem pertinaciter pluries, & pluries falſas, & friuolas oppoſitiones, & ſcripturas adducere, & producere, quia licet ab initio militet præſumptio pro inſtigatore, vt fuerit motus ex iuſta cauſa ad inſtigandum, & crimina obijciendum pro tutela iurium ſuorum, attamen ſi in talibus obiectionibus perſeuerauerit, & reus fuerit poſtea abſolutus, alia cõtraria inſurgit præſumptio contra inſtigantem, vt omnia fecerit ob liuorem, doloſè, & animo calumniandi, vt poſt Oldrad. & alios latè probaui in prioribus allegationibus (quicquid dixerit Crau. conſil. 178.) cum contra eum extet receptior, & verior doctorum ſententia, maximè attenta præſenti facti ſpecie, vt plenè dixi in dictis allegationibus, non repeto, vbi etiam ſuſtinui, aliud eſſe, quod quis excuſetur ab expenſis, aliud ad iniuriæ æſtimationem, licet in tali actione expenſæ contineantur.

Ad tertium aliter non reſpondetur, cum dicatur ſublatum ex deductis in præcedente reſponſione ſecundi motiui.

Ad quartum reſpondetur, non ſufficienter conſtare de ruptura, ſeu decoctione Dom. Miniati, ſed admiſſo ſine præiudicio veritatis, quod apparenter dici poſſit, conſtare de ruptura, attamen ex infamia (quæque ſit) inde reſultan-

18 te non tollitur † iniuriarum actio, quæ modetur ſecundum perſonarum dignitatem, & qualitatem, & idcirco etiam viliſſimæ perſonę competit iniuriarum actio. text. in §. pœna verſicu. nam ſi ſecundum gradum. Inſtit. iniur. ſi igitur

18 talis actio datur vili perſonæ, ergo & † infami, quia viles dicuntur infames, vt probat Decia. tract. crim. tom. 1. lib. 3. cap. 22. nume. 25. ſiquidem decoctus non prohibetur accuſare, Id (in quam) prohibitum in iure non legitur, vnde quilibet præſumitur aptus ad accuſandum, &

20 querelandum, niſi † contrarium probetur. Decia. d. tom. 2. & d. li. 3. c. 6. nu. 1. & ſeq.

Reſpondetur ſecundo, quod D. Nerus optimè conſcius rupturæ, ex poſt ipſum D. Miniatum in ſuis maximis negotijs expertus eſt, illũ non ſemel, ſed ſæpius ſuum procuratorem, & negotiorum geſtorem conſtituit, illius mores approbando, & ad ſui familiaritatem, & diuturnam, ac continuam conuerſationem, & ſocietatem admiſit, vnde ſequitur dictum iuriſconſulti quod ſero accuſat mores eius, quos primo

21 approbando confirmauit. † l. ſi vxor in fin. ff. adult. & ideo infamis ab aliquo approbatus poteſt ipſum approbatorem accuſare, ac contra illum agere, vt aduertit Decian. d. li. 3. c. 17. n. 9. per text. in cap. nulli. vbi doct. extr. accuſa.

22 Reſpondetur tertio, † licet aliquando infamis non poſſit agere, attamen dubio procul ſuum accuſatorem poteſt reaccuſare, ac illum conuenire, maxime calumnioſum, ut in preſenti caſu. Bart. in l. is qui reus. num. 6. ff. publ. iud. Bal. in l. 1. nume. 20. C. his qui accuſ. non poſſ. cum lex diſpenſet contra communis iuris regulas, quando quis vult ſe vlciſci contra ſuum delatorem (maximè calumnioſum,) tunc enim admittit accuſationem. l. deferre. §. 1. ff. iur. fiſc. Decia. d. lib. 3. cap. 17. nu. 10. & cap. 24. nu. 25. vſque 28.

23 Reſpondetur quarto, † infamiam alicui non obſtare, quin ſuam, vel ſuorum proſequatur iniuriam, id (inquam) infami à lege ſpeciali cõceditur indultu. l. qui accuſare. §. alij propter delictum, iunct. l. hi tamen, ff. accuſ. l. neganda. C. his qui accuſ. non poſſ. c. omnibus. 4. quæſt. 6. Plaza. in epitom. delict. cap. 41. nu. 28. Clar. in praxi. quæſt. 14. verſicu. quintus caſus; alios congerit Far. quæſt. crim. 12. nume. 19. Decia. d. lib. 3. cap. 5. num. 3. & cap. 17. nume. 5. & numer. 10. in fin. & numer. 25. Volenti (inquam) propriam iniuriam proſequi datur actio iniuriarum, & exactio pœnæ pecuniariæ, ſeu etiam conuentionalis, licet talis actio non detur pro ſequenti iniuriam ſuorum; quia reſpectu ſuorũ conſideratur ſolus animi affectus, non autem

24 aliquod commodum, † vel intereſſe, & ideo affinis iniuriati, vel illius conſanguineus non poteſt teſtificati contra iniuriantem, non etiam poteſt iniuriarum actione experiri reſpectu commodi, uel intereſse pecuniarij. At ſecus, vt dixi, in proſequente iniuriam propriam, vt poſt Bar. Bal. Alex. & alios tradit Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus. num. 52. 53. ff. verb. obligat. Gram. conſ. crim. 12. num. 27. optimè Menoch. de arbitr. iudic. caſu 262. numero 4. Baiar. ad Clar. quæſtio. 14. numero 12. & ita ex prædictis ſatis liquet, non aliquam vim facere allegatã in 4. dubio, attenta qualitate caſus iſtius controuerſi.

Ad quintum reſpondetur, quod licet rumor, fama, ac alia id genus excuſent a primis motibus, & tentationibus iurium ſuorum, attamen non excuſant a pertinacia, & ab aperta calumnia.

Reſpondetur ſecundo, illa omnia originem duxiſſe ab inſtantia, & delatione Neri calumniantis, merito ex illis ipſi non poteſt aliqua excuſatio reſultare.

Reſpon-

Reſpondetur tertio, ea omnia deueniſſe à ſententia vel nulla, vel non nocente, quia, vt dixi, ſi fundat ſe Nerus in ſententia reſpectu criminis probati, nil releuat, quia lata ſine indicijs ſufficientibus ad præſumendum delictum, ut ſupra dixi. ſi reſpectu contumaciæ, pariter probaui ex illa non inferri delictum, & potius præſumi fuiſſe latam ex mera contumacia, non autem ob malam cauſam, vt ſupra probatum eſt.

25 Reſpondetur quarto,† non conſtare in proceſſu, vt ex talibus cauſis fuerit motus D. Nerus ad comparendum in iudicio, licet id ſupponatur in motiuo; nō enim articulauit, ſe motum fuiſſe iſtis de cauſis ad comparendum pro ſuo intereſſe, nec alio modo talem cauſam motus animi ſui probauit, merito igitur non eſt excuſandus, & ita declarant Bart. & Boer. in oppoſitum adducti, vnde cenſetur comparuiſſe doloſe animo calumniandi vt ſupra dixi, & in prioribus ſcriptis diffuſius videre eſt ad quæ, &c. Laus Deo.

Et ita fuit iudicatum die 6. Aprilis 1601. a Perill. Senatu in actis D. Rizzij.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Liber liuellorum rectoris eccleſiæ non eſt publicus, ſed priuatus ſeruiens pro memoria ipſius rectoris.*

2 *Rectores non cenſentur habere mandatum a liuellarijs ſcribendi librum liuellorum, declara ut num. 12.*

3 *Actor non tenetur edere reo librum rationum priuatarum ubi agitur de fauore eccleſiæ.*

4 *Confeſſio etiam reſultans ex uerbis enuntiatiuis nocet, et inducit probationem inter partes, declara ut num. 16. & nu. ſeq.*

5 *Caducitas cenſetur remiſſa a rectore litem ceptā deſtituente, & antiquam inueſtituram renouante.*

Cenſetur remiſſa embyteuta, qui alienauit irrequiſito domino ſi ex poſt licentiam obtinuit.

Seu fellonia cenſetur remiſſa quando dominus uaſſallum ex poſt admiſit ad ſeruitia.

Cenſetur remiſſa per receptionem canonis factam a domino ſciente caducitatem incurſam.

6 *Factum ſemel, & approbatum non poteſt reprobari.*

7 *Dominus eo ipſo quod apparet caducitatem remittere voluiſſe non poteſt amplius ab ea voluntate diſcedere.*

8 *Prælatus poteſt in acquirendis præiudicare eccleſiæ, non acquirendo vel lucrum omittendo.*

9 *Caducitas poteſt remitti per ſolum rectorem eccleſiæ non collegiatæ.*

10 *Poteſt etiam remitti per ſolum rectorem eccleſiæ collegiatæ habentem adminiſtrationem, & ſolitum recipere canonem, & dare apocham.*

11 *Pro ſententia non præſumitur dum ab ea pendet appellatio.*

12 *Reus non tenetur edere actori libros priuatos pro ſui inſtructione abſque mandato tacito, vel expreſſo conſcriptos, licet ſecus in actore.*

13 *Rei cauſa fauorabilior eſt quam actoris.*

14 *Caducitas eſt pena, ac reſolutio contractus, & quantum fieri poteſt ſtrictè intelligenda, & ex quacunque etiam leui cauſa euitanda.*

15 *Reo magis quam actori fauendum eſt vbi agitur de pœna caducitatis.*

16 *Verba enunciatiua non probant etiam inter partes quando principaliter agitur de enuntiato.*

17 *Licet probent inter partes reſpectu obligationis, & actus principaliter in inſtrumento diſpoſiti, non tamen ſi principaliter dubitetur de enunciato.*

18 *Verba enunciatiua prolata in contractibus per modum cauſæ non probant, nec fidem faciunt niſi ad liberandum.*

19 *Narratio ſimplicis facti alieni non probat, nec præiudicat emphyteutæ.*

20 *Tacens non dicitur conſentire, nec fateri quando ſit ius ſuum durare.*

21 *Inueſtituræ renouatio ſupponit emphyteuſim antiquam non autem nouam.*

22 *Emphyteuta noua, & gratioſa conceſſio vt dicatur non ſufficit ſimplex caducitatis declaratio, & tenuta bonorum, niſi ſubſequuta fuerit ſententia priuatiua, & tenutæ bonorum iudicialis confirmatio.*

23 *Dictio quatenus importat conditionem.*

24 *Mentio noui tituli, ſeu nouæ conceſſionis, alio non conſtito non præiudicat cæteris agnatis vocatis in antiquis inueſtituris.*

ARGVMENTVM.

Rector eccleſiæ non collegiatæ ſolus poteſt remittere caducitatem, & remiſſione ſemel facta, non poteſt amplius pœnitere.

Actor tenetur edere reo librum rationū priuatarum, licet ſecus in reo, qui non tenetur edere actori, &c.

CONSILIVM LIV.

Actiones meæ à Domino.

FVit dubitatum per Illuſtriſſimum Dominum Delegatum aduerſus Dominum Seraphinum locum eſſe caducitati iam declaratæ per Reuerendum Recto-

rem

rem eccleſiæ Coriani, ſub die 13. Nouembris
1592. vigore Inueſtiturę celebratę ſub die 20.
Aprilis 1583. ex quo calculatis calculandis ſa
tis apparet de lapſu biennij, a die Inueſtitu-
ræ connumerati abſque debiti canonis præ-
ſtatione.

Vlterius non eſſe locum prætenſæ editioni
libri faciendæ per dictum Rectorem, ex plu-
ribus.

1 Primo, quia ille liber † non eſt publicus, ſed
priuatus, ſeruiens pro memoria, & inſtructio-
ne Rectoris, Card. in clem. 1. §. cæterum opp.
5. de vſur. Dec. in cap. 1. numero 126. extr. dę
probatio.

2 Secundo, quia † Rectores iſti non cenſen-
tur habere mandatum ſcribendi librum iſtum
a ſuis liuellarijs. Docto. in d. c. 1. & in l. quędam
§. nummularios ff. de eden.

Tertio, quia agitur de fauore eccleſiæ, & in
3 † cauſa fauorabili non militat aſſerta editio, ex
quo cauſæ fauor præponderat fauori rei con-
uenti, qui alias cogere poſſet actorem ad eden
dum, Dec. d. c. 1. nu. 89.

Quarto, quia in exordio Inueſtituræ con-
ceſſæ quondam Domino Ioan. Mariæ ſub
die 23. Nouembris 1592. conſtat, ipſum-
met confeſſum fuiſſe caducitatem ob non ſo-
4 lutum canonem, quæ † confeſſio, vtcunque
reſultans ex verbis enuntiatiuis, nocet, & indu
cit probationem inter partes. l. optimam. C. de
contrah. ſtipul. Bart. in l. 1. num. 5. C. de fide in-
ſtrum. & ver. haſt. lib. 10. & taliter, quod nec ad
mittit probationem in contrarium. Soc. conſil.
213. num. 8. in 2.

Quæ etſi prima facie videantur vrge-
re, attamen de facili tolluntur ex infra-
ſcriptis.

Ad primum enim reſpondetur, nullo pacto
locum eſſe commiſſu prætenſo per Rectorem;
ſiquidem ſuppoſito (non tamen admiſſo) quod
Dominus Io. Maria ob non ſolutum canonem,
5 caducitatem incurrerit, attamen Rector, † opti
mè informatus de tali cõmiſſo a lite cępta de-
ſtitit, ac inueſtituram antiquam D. Io. Mariæ re
nouauit, quo in caſu ille dicitur caducitatem
remiſiſſe, Caſtrenſ. conſil. 425. in 2. dub. in 2. &
tradit Alexan. conſil. 146. num. 8. in 5. ſicuti in
ſimili dicitur, quod ſi emphyteuta alienauerit
emphyteuſim, irrequiſito domino, ſi ex poſt li-
centiam obtinuerit, illi dicitur remiſſa caduci-
tas, Dec. conſil. 185. nume. 10. Honded. conſi.
55. num. 14. in 1. Ita & pariter cenſetur remiſſa
felonia, vel caducitas ob non petitam Inueſti-
turam vaſallo, quando dominus illum ex poſt
admiſit ad ſeruitia, Bald. in cap. 1. column. 2.
quo temp. mil. Menoch. conſil. 355. nume. 12.
& lib. 3. præſumpt. 112. numer. 14. dec. Mant.
148. nume. 3. Alibi paſſim hetur per receptio-
nem canonis a Domino ſciente caducitatem
incurſam, dici remiſſam dictam caducitatem,
Menoch. & alij vbi ſupra; Cum igitur Rector
ſemel remiſerit caducitatem, non poteſt inprę
6 ſentiarum pœnitere; quia † ſemel factum, &
approbatum, non poteſt reprobari l. ſi quis te-
ſtibus. C. teſtib. latè Bec. conſi. 3. num. 39. & eo
7 † ipſo, quod apparet, Dominum voluiſſe remit
tere caducitatem, vel quod emphyteuta non
cadat a iure ſuo, non poteſt amplius ab ea vo-
luntate diſcedere. l. apud Aufidium. ff. opt. leg.
per quem text. ita in puncto poſt Specul. & a-
lios trad. Alexan. conſil. 113. numer. 3. 4. ſequi
tur alios adducendo. Corbull. de caduc. ob nõ
ſolut. canon. lim. 21. numero 13. Poteſt enim
8 † Prælatus in acquirendis præiudicare eccle-
ſiæ non acquirendo, vel lucrum omittendo,
Bero. conſ. 122. nu. 9. in 1. late Burſ. conſ. 127.
nu. 126. in fin. & ſeq.

9 Nec ambigitur, ipſum Rectorem † ſolum po
tuiſſe tale cõmiſſum remittere, ex quo illius ec-
cleſia non eſt collegiata, gl. in c. potuit verſic.
expelli de locat. diffusè Gabr. tit. de legat. con
cluſ. 3. num. 6. Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 10.
verſic. ſed numquid ea, quæ dicta, vbi de com-
muni teſtatur, Borgn. dec. 46. num. 56. in 1. Me-
noch. lib. 3. præſump. 112. nume. 17. Corbul. de
caduc. ob non ſolut. can. lim. 21. num. 5. Sola in
antiq. conſtit. Pedemon. tit. de iur. emphyt. de-
cre. licet par. 3. glo. 1. num. 24. verſic. vigeſimo
quando tranſact. Redoan. de reb. eccleſ. non
10 alien. q. 75. nu. 15. quinimo † etiam ſolus Præ-
latus eccleſiæ collegiatæ, habens tamen admi
niſtrationem, & qui ſit ſolitus recipere cano-
nem, & apocham dare, poteſt ſolus abſque con
ſenſu capituli remittere caducitatem ſecundũ
Corn. conſi. 187. num. 8. in 1. quem ſequitur a-
lios adducendo Caballin. milleloq. 135. Sola
d. verſicu. vigeſimo in fin. Sed in præſenti caſu
ceſsat omnis amaritudo, ex quo agitur de re-
miſſione facta per Prælatum eccleſiæ non col
legiatæ, vt ſupra dictum eſt.

Quibus non reſiſtit ſententia Domini Vica
rij arctantis Dominum Seraphinum ad edo-
cendum Domin. Ioan. Mariam non cecidiſse
in commiſsum ob cauſam, & declarationem
prædictam.

Quia pace ſua in hoc peſſime iudicauit, vt
patet ex ſupra, & infraſcriptis, Vltra quod de
tali ſententia non eſt curandum, cum ab illa
fuerit appellatum. l. 1. ff. ad Turpillia. nec præ-
11 ſumitur † pro ſententia, dum ab ea pendet ap-
pellatio, Abb. & alij in cap. quoniam contra
de probatio. cap. inter fin. de re iudic D. Surd.
conſil. 246. column. 1. quare pronuntiandum
eſse dicitur, nequaquã locũ eſſe prætenſæ ca-
ducitati ob canonem nõ ſolutum, ſtante illius
remiſſione, etiam ad abundantem cautelam
con-

condonata, præſente, & decretante Domi-
no Vicario epiſcopali, vt aperte legitur in cal
ce dictæ Inueſtituræ celebratæ ſub die 23. No
uembris 1592.

Quo fit, vt videatur ſuperfluum reſponde-
re ſecundo obiecto circa libri ęditionem; ſed
tamen vt amico ſatisfaciam, adhuc placet hęc
pauca infraſcripta prodere.

Ad ſecundum igitur reſpondetur, obiectũ
procedere in reo, verbi gratia mercatore reo
12 conuento, qui † non tenetur memorialia, vel
codices priuatos pro ſui inſtructione, abſque
mandato tacito, vel expreſſo conſcriptos, acto
ri petenti edere, vt etiam apertè declarat Dec.
in d.c.1.num.126. Purpur. in l.1.num.13.15.&
ſeq. vbi Rip. nume.8.& Cagnol. num.78. C.e-
dend. idem Purpur. in l.fin. nume.8. in fin. eod.
tit. Secus tamen eſt in Actore, qui cogi poteſt
a reo ad edẽdum codices priuatos, & ſuas pri-
uatas rationes ſeriptas, & factas, reo non man-
dante, alias nihil ſpeciale eſſet in reo, cum acto
ri rationes eo mandante factæ edantur a reo,
iuxta l.primam vbi Docto. C. eden. Quare di-
cendũ eſt, actorem teneri edere reo librũ ratio
num ſuarum, vtcumque priuatum, & ſcriptum
ipſo reo non mandante. l. non eſt nouum, vbi
optimè Purpur. videndus C. de edend. idem
Purp. in l.fin. num.8. verſic. & maximè, quia
13 dicta lex. C. eod. tit. nec mirum, quia † fauora-
bilior eſt cauſa rei, quam actoris. vt in propoſi-
to editionis aduertit Dec. d.cap.1. numer.88.
de probat.

Nec eſt verum, hic agi de cauſa fauorabili,
ſub prætextu, quod contendatur de intereſſe
eccleſiæ, quia imo agitur de re odioſa, cum ca
14 ducitas † ſit pœna, & reſolutio contractus, &
merito ſtrictè intelligenda, & quãtum fieri po-
teſt ex quacunque etiam leui cauſa euitanda,
Mandel. conſil. 118. col.1. & alibi paſſim, &
15 ideo cum agens † ad caducitatem agat ad pœ
nam, & lucrum captandum, conuentus autem
agat de damno vitando, reo magis fauendum
eſt, quam actori, vt poſt Alex. & Fel. in termi-
nis Rectoris eccleſiæ caducitatem tentantis
decidit Magon. dec. Floren. 70. nu. 8.

Tollitur etiam id, quod dicebatur de con-
feſſione Dom. Ioan. Mariæ reſultantis ex ver-
bis enuntiatiuis, de quibus in exordio Inue-
ſtituræ.

16 Reſpondetur enim, quod verba † enuntia-
tiua non etiam inter partes probant, vel diſpo-
nunt, quando principaliter agitur, vel diſpu-
tatur de enuntiato Dominus Surd. conſilio 5.
numero 33.

17 Reſpondetur ſecundo, quod etſi verba † e-
nuntiatiua probent inter partes d. l. optimam,
id tamen procedit reſpectu obligationis, & a-
ctus principaliter diſpoſiti in Inſtrumento, nõ
alias ſi principaliter dubitaretur de enuntiato.
Mareſilan. ſing. 79. late poſt plures alios Cabal
lin. milleloq. 485.

18 Reſpondetur tertio, quod verba † enuntia
tiua prolata in contractibus per modum cau-
ſæ non probant, nec fidem faciunt, niſi ad libe
randum ſecundum Caſtren. conſil. 324. nume-
ro 3. in 1.

Reſpondetur quarto, quod mentio caduci-
tatis fuit facta a ſolo Rectore abſq; aliquo mi-
niſterio emphyteutæ, cum ſimpliciter fiat nar-
ratiua deſiſtentiæ litis per eum motæ contra
emphyteutam ob non ſolutum canonem, non
enim fit abſoluta mentio caducitatis ob non
ſolutum canonem, ſed litis motæ per Recto-
rem ob non ſolutum canonem, at talis narra-
19 tio † ſimplicis facti alieni non probat, nec præ
iudicat emphyteutæ, Gabriel. titu. de confeſs.
20 concluſ. 4. nu. 27. Addatur, quod pręſens, † &
tacens, tali in caſu non dicitur fateri l. qui ta-
cet. ff. regu. iur. cap. is qui tacet de reg. iur. in 6.
& tacens non dicitur conſentire, quando ſcit
ius ſuum durare, & ſaluum fore, D. Surd. conſ.
45. num. 46. & conſ. 290. nu. 59. Cepha. conſ.
689. num. 12. vt in pręſenti caſu; ſiquidem non
obſtante tali narratiua Rectoris, conceſſit Do.
Ioan. Mariæ renouationem Inueſtituræ, faten-
do Inueſtitum habuiſſe, & tenuiſſe apud ſe te-
nutam bonorum controuerſorum, quam ei ple
nimodè confirmauit, quo in caſu nõ poteſt cõ-
ſiderari aliquod pręiudicium Inueſtiti ſub præ
textu dictæ narratiuæ, & Inueſtituræ renouatę,
cum ex illa conſtet, nullum ius fuiſſe acquiſitũ
Rectori, nec fuiſſe inductum aliquid noui, re-
21 ſpectu bonorum emphyteoticorum; quia † re
nouatio Inueſtituræ ſupponit emphyteuſim an
tiquam, non autem nouam, Alexan. conſil. 30.
num. 2. in 1. Mandel. conſ. 382. num. 21. ſi ergo
renouata fuit Inueſtitura, non poteſt dici, Inue
ſtitum ſub tali forma incidiſſe in commiſſum,
ex quo poſt caducitatẽ Inueſtitus de gratia di
citur admiſſus ad nouam emphyteuſim vigore
nouæ conceſſionis, non autem ad veterem em
phyteuſim renouatam, vt tradunt omnes in-
22 fra citandi; Adhoc enim † vt dicatur inducta
vera caducitas, cuius vigore inducatur noua
conceſſio gratioſa emphyteutæ, nõ ſufficit ſim
plex declaratio caducitatis, & ſimplex bono-
rum tenuta, niſi etiam ſubſequuta fuerit ſenten
tia priuatiua, ac tenutæ bonorum confirmatio
iudicialis, & conſequenter bonorum contro-
uerſorum incorporatio facta eccleſiæ, Caſtrẽ.
conſi. 425. in 2. dub. in 2. idem poſt Iſern. & a-
lios firmat Iacob. de Franch. in prælud. feud.
num. 89. Gozad. conſil. 84. num. 10. Bero. con-
ſi. 109. n. 27. in 1. Bec. conſ. 56. nu. 25. Amed.
de laudem. quęſt. 12. colum. 1. verſic. aut domi
nus remittit Borgn. dec. 30. nume. 89. 90. in 2.

Schra-

Schrader.de feud.par.2.cap.3.num.50.Bruno a Sole quæſt.19.nu.33. & ſeq.Menoc.conſi.104.num.56.Iaſ.conſil.64.column.2.verſicu. ſecundo poſſunt in 3.facit Crau.conſt. de antiq.tempo.part.vltima.nume.21.& 22.Iacob. de feud. verſiculo & dicti vaſalli promiſerunt non committere Fellon.num.64.vbi alios adducit,Odd.de reſtit.in integr.quæſt.98. artic.2.nu.23.ex his igitur patet, nil fuiſſe præiudicatum, & nil noui fuiſſe inductum ad incommodum emphyteutæ,vigore verborum inſertorum in præcitata Inueſtitura.

Nec aliqua ratio eſt habenda clauſulæ (& quatenus opus ſit nouę conceſſionis,&c.)quia fuit ibi appoſita ſub conditione,ſi opus fuerit;
23 cum † dictio (quatenus) importet conditionem,Pedroch.conſil.25.num.49. Dom.Surd.conſ.186.num.10.& in terminis Burſa.conſil.251.num.14. Sed verè non opus erat noua cōceſſione quia ſimplex declaratio caducitatis cum ſola rediali tenuta bonorum accepta,ſine alia confirmatione per ſententiam, non nocebat emphyteutæ,nec egebat noua, vel gratioſa conceſſione vt dixi. Quinimo dicta mentio
24 † noui tituli, ſeu nouæ conceſſionis, alio non conſtito, non potuit præiudicare cæteris agnatis contentis, ac vocatis in antiquis Inueſtituris,vt in terminis Caſtrenſ.d.conſ.425.in 1. & 2.dub.facit Ceph.conſ.173.num.9.

Concludo igitur, partes Illuſtris domini delegati fore, vt pro eius pronunciatione D. Seraphinus minor conuocatus abſoluatur à petitis indebitè per R.Rectorem. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Inueſtitura emphyteutæ renouata quando non immutet antiquam conceſſionem,& emphyteuſis adhuc antiqua remaneat.

2 Emphyteuta ob nō ſolutum canonem eccleſiæ poſt biennium incidit in commiſſum ipſo iure ſequuta Domini directi declaratione, & reinueſtitus dicitur de nouo acquirere.

3 Prælatus non poteſt præiudicare eccleſiæ in quæſitis,licet ſecus in quærendis.

4 Pœna impoſitio ipſo iure intelligitur ſequuta declaratoria facti commiſſi, alias pœna non habet locum nec executionem.

5 Cauſæ cognitio & declarantis Iudicis ſententia requiritur pro caducitate incurſa reſpectu priuationis.

6 Emphyteuta plurimis modis excuſatur aduerſus caducitatem ob non ſolutum Canonem.

7 Emphyteuta de facto priuatus ſine declaratoria Iudicis,debet uti ſpoliatus reſtitui,nec dicitur commiſſa caducitas.

8 Vaſallus & emphyteuta non poſſunt priuari, niſi ſint notorie inexcuſabiles & conuicti.

9 Priuatio eſt pœna, & pœna ſine culpa non irrogatur.

10 Ius quæſitum dicitur,quando eſt irreuocabiliter quæſitum.

11 Ius non dicitur acquiri ex actu ſuſpenſo, & non perfecto,& a quo poteſt recedi.

12 Caducitas ante Iudicis declaratoriam dicitur in fieri,non in eſſe.

13 Emphyteuſis durat quouſque Iudicis autoritate reſcinditur.

14 Emphyteuta non dicitur priuatus quandiu Dominus patitur illum poſſidere, eſt enim in ſpe purgationis moræ.

15 Priuationis cauſam allegare non ſufficit,niſi fuerit uerè probata.

16 Submittens ſe gratiæ,vel miſericordiæ alicuius, non propterea dicitur renuntiare iuri ſuo.

17 Gratiam poſtulans non fatetur, cum factum ad unum finem ad aliud trahi non debeat, & non obtinens in priſtinum debet remitti.

18 Feudum non dicitur anihilatum niſi uaſallo conuicto de culpa per notorietatem, uel per cauſæ cognitionem.

ARGVMENTVM.

Caducitatis emphyteutæ remiſſio non dicitur inducere nouam conceſſionem, nec antiquam renouare,& pro caducitatis incurſu requiritur Iudicis declaratoria cum cauſæ cognitione.

CONSILIO LV.

Actiones meæ à Domino.

MEmini me alias ſcripſiſſe in gratiam Domini Seraphini, ac firmaſſe concluſionem, quod remiſſio caducitatis controuerſæ ſuſtinebatur,ex quo bona emphyteotica, de quibus in cauſa, non erant adhuc incorporata eccleſiæ,nec emphyteuta illorum poſſeſſione vnquam fuit priuatus per ſententiam iudicis declaratoriam,ſed fuit tantummodo declarata caducitas a Rectore, & per eum accepta tenuta redialis terrarum, poſt quam tenutam, ipſe Rector tranſmiſit præceptum emphyteotæ ad eligendum domicilium,& ad opponendum,ne tenuta confirmetur, & deinde poſt octo dies ſponte a lite deſiſtēdo Rector ipſe emphyteotam inueſtiuit titulo renouatæ conceſſionis,vt apertè de his omnibus patet in Inueſtitura, & actis per ſolum Rectorem actitatis,

quo

Digitized by Google

1 quo in caſu probaui, † Inueſtituram dicto em-
phyteotæ renouatam nõ immutaſse antiquam
conceſſionem,& emphyteuſim adhuc antiquã
remanſiſse, non autem inde nouam inductam
fuiſſe,adduxi inter cetera fundamenta Caſtrẽ.
conſil.425.in 2. dub. in 2. Iacob.de Franc. in
prælud.feud.num.99.Gozad.conſil.84. num.
10.Bero.conſi.109.num.27.in 1.Bec.conſ.56.
num.25.Amed.de laude.q.12.col. 1.verſic.aut
dominus.Borgnin.dec.30.nu.89.& 90.Schra
der.de feud.par.2.cap.3.nume.50.addo nunc
Bruno,a Sole quæſt.19.num.33.& 34.Iaſ. con
ſil.64.colum.2.verſ.ſecundo poſſunt in 3.Cra
uet.de antiq.tempo.par.vlt.num.21.& 22.Ia-
cobin.de feud.verſic. & dicti vaſalli promiſe-
runt non committere Fellon.num.64.Odd.de
reſtit.in integr.q.98.art.2.nu.23.

Contra quam,& ſic vt ſupra firmatam con-
cluſionem inſurrexit Perexcellens Do. Strata
in ſuis allegationibus, loco motiuorum tradi-
tis,in quibus nititur ſubuertere iura D.Seraphi
ni,ſub prætextu nullitatis dictæ remiſſionis ca
ducitatis iam factæ per Reuerendum Recto-
rem eccleſiæ Coriani, non obſtante, quod re-
miſſio illa fuerit facta ante ſententiam Iudicis,
& bonorum incorporationem, vt ſupra di-
ctum eſt.

2 Mouetur (inquam) † ex hoc, quod clarum
eſt, emphyteutam ob non ſolutum canonem
eccleſiæ poſt biennium incidere in commiſ-
ſum ipſo iure, ſequuta Domini directi declara
tione, Alexan.conſ.6.num.19.in 3. Clar.§.em
phyteuſis quæſt.9. At priuatus ipſo iure,& con
ſequenter per ſententiam legis,ſi reinueſtitur,
dicitur de nouo acquirere, cum talis cõceſſio,
noua,non autem antiqua dicatur, quod tamen
ſecus eſſet,ſi non ipſo iure, ſed per ſententiam
Iudicis emphyteuta foret priuandus; tunc ete-
nim remiſſio facta ante ſententiam non mutat
naturam antiquę conceſſionis,ita Bald.in cap.
1.§.inſuper nume.8. de prohib.feud.alien.per
Fed.Alex.conſil.34.nume.6.in 5.Clar.teſtans
de communi in §.feudum q.8.in fin. Iacob. d.
verſic.dictiq; vaſalli,nu.64.Zaſi.conſil.13.nu-
mero 12.& 14.in 1.Gozad.conſilio 46.nume-
ro 16.& 17.

Cui non obſtat,ſi dicatur, aliud eſſe, con-
ſtito de contraria mente Domini remitten-
tis,ex Crauet. tract. de antiqu. tempor. parte
vltima numero 22.& 26. Amed. in loco præ-
citato.

Quia id poteſt militare in Domino abſolu-
to laico, valẽte remittere,& diſponere de feu-
do, vel emphyteuſi,pro ſui libito; Secus igitur
in Prælato, puro adminiſtratore bonorum ec-
cleſiæ, Crau.vbi ſupra num.17. Aleiat.de præ
ſumpt.reg.3.præſumpt.28.num.3.Gabriel. ti-
tul.de feud.concluſ.1.num.4. Natt. conſ.467.
num.8.& 9.Berret.conſil.132.num.8. Clar.in
§.feudum.q.8.poſt princi. Ratio eſt, quia Præ
3 latus non poteſt † pręiudicare eccleſiæ in quę
ſitis, licet aliter in quærendis, Bero. in cap.po
tuit num.67.extr.locat. Si (inquam) caducita
tem ipſo iure incurſam,& per eum declaratam
remiſiſſet Rector; diceretur præiudicare eccle
ſiæ in iure quæſito,ut per dictum excell. Domi
num Stratam ſupponere dicitur Gabr. conſ.
66.num.56.in 3.

Quare ex prædictis videtur dicendum, nul
lius eſſe ponderis præfatam remiſſionem, vt-
cumq; factam ante Iudicis ſententiam, & ante
bonorum controuerſorum incorporationem
factam eccleſiæ.

Quibus tamen ingenioſè excitatis non ob-
ſtantibus, adhuc perſiſto in priori ſententia, at
tenta maximè præſenti facti ſpecie, in qua ſta-
tim caducitate declarata per Reuerendum Re
ctorem, abſq; alia vlteriori cauſæ, ſeu culpæ ip
ſius emphyteutę cognitione, ipſam caducitatẽ
remiſit, vt liquido conſtat ex actis; ſiquidem
omnibus in caſibus, in quibus pœna incurri-
tur aliqua, ipſo iure, vel ex canone latæ ſenten
tiæ, ſemper requiritur declaratoria Iudicis cir
ca culpam, vel delictum commiſſum, quæ qui-
dem Iudicis ſententia non quidem dicitur pri
uatiua, vel condemnatoria (ex quo iam priua
tio in potentia inducta fuit ipſo iure) ſed dici
tur ſententia declaratoria pœnę, vel facti com
4 miſſi: Hoc (inquam) volunt omnia iura † mũdi,
vt ſcilicet impoſitio pœnæ ipſo iure intelliga-
tur ſequuta declaratoria facti commiſſi, alias
pœna illa non habet locum, nec executionem
l.eius qui delatorem, vbi Bart. ff.iur.fiſc. & ita
verbatim poſt Bal.& alios trad.Iaſ. in l. ſi quis
maior.numer.25.vbi Curt.ſen.nume.38.C.de
tranſac.Crauet.conſil.212.colum. 1. Curt.iun.
conſ.149.nu.2.optimè Soc.iun.conſ.130. nu
me.29.verſic.ſi vero dicimus in 3.latè Meno.
conſil.99.num.169.& ſeq.Cephal. conſ. 223.
num.29. Decia.conſ.4.num.10.& 12.in 4.&
latius conſ.29. in 5. & de crebriori in materia
teſtatur Ronchegal.de duob.reis in l.2.nume.
34. In propoſito igitur dico, quod facta decla-
ratione commiſſi per Rectorem, licet non re-
quiratur hoc in caſu alia ſententia Iudicis, an
ſcilicet adſit caſus declarandæ caducitatis, at
5 tamen bene requiritur cauſæ cognitio, & ſen-
tentia Iudicis, declarantis caducitatem fuiſse
incurſam reſpectu priuationis, alias ſequeretur
abſurdum, quod facta declaratione Rectoris,
emphyteuta expelli poſset,& de facto priuari
poſſeſſione bonorum emphyteuticorum ſine
cauſæ cognitione, abſque eo, quod poſset ad-
ducere iura ſua,& ſuas excuſationes, cum em-
phyteuta plurimis modis excuſetur aduerſus
caducitatem ob non ſolutum canonem, re-

cenſi-

cenſitis à Corbol.de caducit.ob non ſolut.ca
non.limitat. 1.vſque ad fin.vbi enumerat qua-
draginta modos excuſandi,& vltra, & quam-
plures deſcribit Sola in antiq. conſtitut. Pe-
demon. titulo de iure emphyteu. Decret. li-
cet,par.3. glo. 1. numero 24. & ſequentibus.
Vnde dicendum eſt, ſufficere declarationem
Domini incommiſſo incurſo ipſo iure abſq;
alia iudicis ſententia reſpectu quęſtionis iuris
non reſpectu quæſtionis facti, & ita non requi
ritur ad effectũ quærelę, vel cominationis ca
ſus caducitatis,ſed ad effectum priuationis bo
norum; quia iſto in caſu requiritur cauſæ co-
7 gnitio, ac declaratoria † Iudicis facti commiſ
ſi, aliàs emphyteuta de facto priuatus, & non
auditus in ſuis exceptionibus excuſatorijs,
deberet vti ſpoliatus reſtitui, Afflict. deciſ.
97.verſiculo,& pro deciſione huius principa-
lis dubij.Guid.pap.deciſ.107. & ita ante de-
clarationem Iudicis, emphyteuta non amit-
tit nomen, & Ius emphyteutæ, nec dicitur
commiſſa caducitas operatiua,& cum effectu,
Crau. conſ.a 12. numero.1. 2.4. & 9. & præ-
dictos ſequitur Ioſeph Lud. deciſ. Peruſ. 17.
numero 5.& deciſ.Lucan.9. numero 9.& ſeq.
Menoch.de recuper. poſſeſſ. remed.1. nume-
ro 78. & ſeq. ubi de veriori, & æquiori reſta-
tur optimè. Sola d. glo.1. numero 18.& 19.
8 Quò fit,† vt dicendum ſit, vaſallum, ſeù em-
phyteutam numquam poſſe priuari,niſi ſit no-
toriè inexcuſabilis, & totaliter de culpa con-
uictus, aliàs debet cognoſci cauſa, & expe-
ctari Iudicis ſententia declaratoria pœnæ,
vel culpæ, vel facti commiſſi, vt dixi; addo
optime, & clarè loquentem Natt. conſ. 93.
vbi ait poſt Bal.quòd facta declaratione Do-
mini circa commiſſum, nondum illi eſt aper-
ta naturalis poſſeſſio feudi, vt illam alteri tra-
dere queat, cum adhuc non conſtet de deli-
cto, vel culpa pœnam priuationis irrogante,
cum priuatio ſit pœna, & pœna ſine culpa
9 non irrogetur, † tex. in c.1. de feud. ſine cul
pa non amitt. meritò, ut dixi, requiritur iudi-
cis declaratoria, præcedente tamen cauſæ co
gnitione, prout etiam aduertit Menoch.con-
ſil. 104.nu.49. cum pluribus concordantibus
per Vultet.de feud. lib.1. cap.11.num.55.&
56. Hinc dixit Quetta conſi.7.nu.7.hanc eſse
regulam,quòd in pœnis inflictis ipſo iure, de-
bet prius declarari crimen fuiſse commiſsum
parte rea criminis audita, ſi vllas habet de-
fenſiones: Debet ergo ordinatim declarari
caducitas, & poſtea cauſa caducitatis excuti,
exinde vaſallus culpa conuinci, & poſtea
priuari, Natt. d.conſil.93. num.3. Grammat.
deciſ. 104. numero 63. Curt. ſen. conſil. 49.
numero 89. Vulte. dicto numero 55. & ſeq.
Roſsental. de feud.cap.2.concluſ.18. nume-
ro 5.& in puncto ita cēſuit nouiſſime Fachin.
libr. 1.quæſtionũ.cap.93. verſiculo, hanc po-
ſteriorem; Hæc tamen deſiderantur in præ-
ſenti caſu,igitur non eſt dicendum,emphyteu
tam fuiſſe priuatum taliter, quod caducitatis
remiſſio dicatur inducere nouam conceſſio-
nem, non autem antiquam renouare; Cum ex
prædicta ſimplici declaratione caducitatis
nullum ius dicatur quæſitum eccleſiæ, impe-
diens remiſſionem commiſſi ſimpliciter de-
clarati; potuiſſet (inquàm) emphyteuta, cir-
cumſcripta ſpontanea litis deſiſtentia per Re-
ctorem, in cauſæ cognitione deducere iu-
ra ſua, & ſe taliter excuſare, quod euitaſſet
commiſſum, & pœnam priuationis ei comi-
natæ; nequaquam igitur dicendum, ius quæ-
ſitum fuiſſe eccleſiæ, & conſequenter Recto-
rem non potuiſſe in quæſitis eccleſiæ præiudi
care, cum nullum ius fuerit quæſitum eccle-
ſiæ in bonis illis emphyteoticis per puram
10 declarationem caducitatis. Nam ius† quæſi-
tum dicitur, quando eſt irreuocabiliter quæſi-
tum, taliter quod de illo poſſit eccleſia pro li-
bito diſponere, aliàs non dicitur ius quæſitũ,
§.ſingulorum Inſtit. de rerum diuiſ. Pariſ.con
ſil.9. num.91. in 2. Et ſicuti id non dicitur in
bonis noſtris, quod noſtrum non durat, ita
non dicitur ius quæſitum, niſi ſit irreuocabile,
vt poſt alios not. Cephal.conſ.301. n.43.Me
noch. conſ.157. num.27. alibi dixit Decian.
conſil. 11. nume.91. in 1. Quod illud dicitur
ius quæſitum, cui nemo poteſt præiudicare.
Cum igitur contra declaratam caducitatem
plura ſoleāt adduci declinantia talem decla-
rationem, vt tota die videmus, haud dici po-
teſt, ius aliquod fuiſse in præſenti caſu quęſi-
11 tum eccleſiæ, † quia ex actu ſuſpenſo, & non
perfecto, & à quo poteſt aliquando recedi,
non dicitur ius acquiri, l. ſed & ſi quis, §. 1.
ff. vſufruct.l.cum plures, §.lege, ff.locat.Pret.
conſil.151. nume.62. non poteſt ergo quo-
quomodo dici ius acquiſitum eccleſiæ ex pu-
ra declaratione caducitatis, alio non conſti-
12 to, cum caducitas ante declaratoriam † Iudi
cis dicatur in fieri, non in eſſe, idem Decian.
conſil.4.numero 12. in quarto.Hinc dixit In-
nocent. in cap. potuit, verſic. ſed quæ res ext.
13 locat.† quod ſemper durat emphyteuſis, quo-
uſque authoritate Iudicis reſcindatur.

Confirmantur prædicta, ex quò emphy-
teuta ſemper ſtetit, & ſtat in pacifica bonorũ
controuerſorũ poſſeſſione actuali, & naturali,
qua durante rector caducitatem remiſit, vnde
ſuccedit concluſio, quod emphyteuta non
14 dr̃ priuatus re, & nomine emphyteuſis, † quan
diu Dominus paſſus eſt illum poſſidere, & ſta-

ſe in re emphyteotica; quia licet dicatur pri-
uatus ipſo iure ob non ſolutum canonem, acce
dente tamen declaratoria Domini, vt dixi, ad
do Burſat. conſ. 253. num. 13. Attamen non di
citur in totum priuatus, quinimo dicitur habe
re ſpem, vt contractus iuxta priſtinum ſtatum
reuiuiſcat, ipſo ſoluente canonem, & illum do-
mino recipiente, adeoquod admittitur moræ
purgatio, etiam poſt executionem legis, ante
tamen executionem hominis, prout euenit in
præſenti caſu, ita Innoc. in cap. potuit verſicu.
ſed quæ res, quem ſequitur ibi Butr. & Imol.
extr. locat. Rimin. iun. conſil. 17. nume. 19. & ſe
quen. vbi alios adducit, Magon. deciſ. Floren.
145. num. 19. Suſtinetur ergo præfata remiſſio
caducitatis, non obſtantibus oppoſitis, quæ ali
quando poſſunt militare, quando clare conſtat
de vera culpa emphyteutæ, ac inexcuſa-
bili, aliàs nullum dicitur ius quæſitum ec-
cleſiæ impediens remiſſionem commiſſi fact
a prælato.

Nec vim facit præallegatis, ſi dicatur, ex In
ueſtitura continente remiſſionem, enunciari ca
ſum caducitatis, & ibidem emphyteutam acce
ptare gratiam, quo in caſu cenſeretur fateri de
lictum, ſeu culpam caducitatis.

Quia, vt etiam tetigi in prioribus allegatio-
nibus, ibidem narratur ſimplex, & ſpontanea
deſiſtentia litis facta a Rectore, quæ narratiua
non præiudicat emphyteutæ. Gabr. titul. de
confeſſ. concluſ. 4. numer. 27. Addo nunc, non
ſtãdum eſſe dicto, vel aſſertioni Rectoris, imo
nec etiam Imperatoris circa culpam, dolum,
vel delictum vaſalli, ad finem priuandi illum
feudo, vel emphyteuſi, ſed de illo debet con-
ſtare legitimè, & cum cauſæ cognitione, alias
non nocet, Curt. ſen. conſil. 49. num. 89. Meno
ch. conſil. 104. nume. 50. & magis communem
teſtatur Gabr. titul. de probat. concluſ. 2. num.
15 29. & 30. & non ſufficere allegare † cauſam pri
uationis, niſi fuerit verè probata, probat De-
cian. conſilio 23. numer. 5. in primo. plures me
morat Roſſental. de feud. cap. 10. concluſ. 11.
numero 18. Vulte. de feud. libr. 1. capitu. 11.
numero 55.

Quinimo ex abundanti dico, quod etiamſi
conſtare poſſet, emphyteutam petijſſe, ac im-
plorasse remiſſionem caducitatis, Attamen ex
16 hoc non dicitur fateri culpam, vel delictum,
quia ſubmittens ſe gratiæ, vel miſericordiæ ali
cuius, non propterea dicitur renunciare iuri
ſuo, cap. ſanè cap. veniens, extr. de renunciat.
17 Franc. Marc. dec. 389. nume. 2. in 2. & † gra-
tiam poſtulans, non fatetur, cum factum ad v-
num finem, ad aliud trahi non debeat gloſſa in
cap. exhibita verſicul. poſtulauit extr. homi.
Alciat. conſil. 108. numer. 10. in 5. Hinc dixit
Alexan. poſt Angel. & alios conſil. 70. numer.
10. in 1. quod ſubmittens ſe miſericordiæ ali-
cuius, ex tali remiſſione non poteſt puniri ſub
prætextu confeſſionis delicti, quia talis remiſ-
ſio importat iudicium, & arbitrium boni viri,
& diſcretionem perſonæ, in quam fit remiſſio,
& idcirco ſi ille talis non remittit, vel non con
cedit gratiam petitam, debet ſubmittentem re
mittere in priſtino ſtatu, idẽ latè probat Guid.
Pap. deciſ. 495. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1.
quæſt. 8. num. 36. & 37. Idque potiſſimum pro-
cedit, quando gratiæ petitio, & remiſſio fa-
cta apparet extraiudicialiter, ut in præſenti ca-
ſu, Gig. de crimin. læſ. maieſt. libr. 2. quæſt. 23.
num. 3. Roman. in l. ſi quis in graui §. 1. ad Syl-
lani. latè Maſcard. de probat. concluſio. 501.
numero 3.

Non obſtant ergo contraria, quia ex prædi-
ctis ſatis apparet, illa nullam vim facere, cum
procedant in caſu claro, conſtito legitimè de
culpa emphyteutæ inexcuſabili, & ideo Bald.
in d. §. inſuper dicit, obiectum procedere in
feudo anichilato, non in anichilando, At feu-
18 dum † non dicitur anichilatum, niſi vaſallo
conuicto de culpa per notorietatẽ, vel per cau-
ſæ cognitionem, vt dixi: Similiter & Gabr. di
cto conſil. 66. numero 55. 56. in 2. rectè loqui-
tur in ſuis terminis, nempe, quod præuia decla
ratione Prælati, cuius vigore fuit acquiſitum
eccleſiæ ius expellendi, & utile dominium,
tunc poteſt diſputari de ualiditate remiſſionis
caducitatis; At in caſu iſto per illam ſimplicem
caducitatis declarationem factam per Recto-
rem, non fuit eccleſiæ acquiſita conſolidatio
utilis dominij, ſed ius experiendi circa priua-
tionem emphyteutę, & ita agebatur tunc tem
poris de acquirendo vtili dominio, non de ac-
quiſito, vt in caſu Gabriel, vbi per acquiſitio-
nem vtilis dominij inſurgit nouus titulus, quæ
acquiſitio negatur in hac facti ſpecie, vt abun-
de probauimus. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Statutum excludens explicite ingredientem Mo naſterium a ſucceſſione non eſt validum.*

2 *Statutum excludens Monachum a ſucceſſione cum pariat effectum ante profeſſionem eſt ualidum.*

3 *Statutum auferens ſucceſſionem uolentibus ingredi monaſterium non dicitur contra libertatem eccleſiæ.*

4 *Statutum huiuſmodi eſt in viridi obſeruantia.*

Statu-

5 *Statutum quod dicitur non valere perinde eſt, ac ſi valeat, cum de facto ſeruatur.*

6 *Ex ſtatuto Mediolanẽſi Clericus, vel Monachus non ſuccedit parentibus ab inteſtato.*

7 *Statuto laicorum ſanciri poteſt quod eccleſia, uel Clerici non gaudeant beneficio ſtatutorum.*

8 *Teſtator poteſt a ſucceßione in bonis ſuis excludere Monachos, & Monaſterium.*

9 *Teſtator dicitur voluiſſe conformare diſpoſitionem ſuam intentioni legum.*

10 *Statutum loquens in materia ſucceßionis regulatur ſecundum iura loquentia de diſpoſitione teſtatoris.*

11 *Statutum excludens Monachos an extendatur ad bona alterius territorij.*

12 *Statutum huiuſmodi dicitur fauorabile.*

13 *Monaſteria iure communi arcentur a bonorum ſucceßione.*

ARGVMENTVM.

Statutum excludens Monachum a ſucceſſione, cum pariat effectum ſuum ante eius profeſſionem, eſt validum, & extenditur etiam ad bona extra territorium.

CONSILIVM LVI.

Actiones meæ à Domino.

DOminus Flaminius Gambaloyta in ſuo vltimo elogio inſtituit ſibi hęredem vniuerſalem Dom. Carolum Antonium eius filium, &c. & caſu quo præfatus illius hæres decederet abſque filijs, ei ſubſtituit in dicta eius hæreditate Dominum Syluium ipſius teſtatoris fratrem, & in eius defectum eiuſdem Dom. Syluij filios, quo in caſu voluit, quod D. Syluius vnus ex filijs Dom. Syluij habeat aureos mille, &c. cum onere ipſis fratri, vel eius filijs ſoluendi libras quattuor mille imperiales Monialibus S. Antonini ad effectum, vt ex illarum reditu poſſit miſſa quotidiana celebrari, &c. & quas libras quattuor mille legauit dictis Monialibus, &cæt. & vlterius alias libras quattuor mille Reuerendis Fratribus Sanctæ Mariæ de Paradiſo ad effectum celebrandi aliam miſſam, vt ſupra, &c. quas ipſis fratribus legauit, &c.

Viuente adhuc teſtatore, præfatus filius, & hæres Monaſterium præfatorum fratrum S. Mariæ de Paradiſo ingreſſus eſt, & in ea Religione profeſſionem emiſit, poſt quam profeſſionem deceſſit teſtator, ad cuius Teſtatoris hæreditatem concurrunt præfatus D. Fuluius ſubſtitutus, necnon & monaſterium prædictũ.

D. Fuluius ſubſtitutus ad excluſionem monaſterij inter cætera producit ſtatutum Mediolani taliter cantans, ſub c. 284. nempè.

Illa perſona, quæ de iure communi pro mortua ciuiliter reputatur, in ſucceſſione nõ admittatur ad partem, nec faciat partem, & quo ad ſucceſſionem, tam eius, quã alterius in omnib. & per omnia habeatur, & reputetur, ut mortua, ac ſi naturaliter, & vere eſſet mortua, antequam reputari poſſit pro mortua, vt ſupra.

Et prædicta non habeant locum in illa perſona, quę ciuiliter habetur pro mortua propter aliquod delictum, vel occaſione alicuius delicti, & hoc ſtatutum locum habeat in caſibus præſentibus, & futuris.

Quod quidem ſtatutum, dubio procul, intelligi neceſſario debet de volẽtibus ingredi monaſteria, quia excludit, & loquitur præcisè in alio capite de mortuis ciuiliter ob delicta, vt aduertit Carp. ad d. ſtatu. Mediol. in littera B. & in terminis eiuſdem ſtatuti Anton. li. 1. reſolutio. c. 83. nu. 23. verſ. & corroboratur.

Controuertunt tamen Maiores noſtri circa ſubſiſtentiam pręfati ſtatuti in pręiudiitium Re-
1 ligioſorum; †Quo circa, ſtatutum excludẽs ingredientem Monaſterium a ſucceſſione nõ eſſe validum poſt plurimos firmat Maſcar. iu. de interpr. ſtat. cõcl. 1. n. 54. & ſeq. & in indiuiduo huius ſtatuti Ant. d. li. 1. reſol. c. 83. nu. 58. vſq; ad fi. vltra relatos per Carp. ſuper dicto ſtatuto nu. 3. & ſeq. quib. addo Bimi. conſ. 88. nu. 5. ver. minus obeſt aliud ſtatutum, & per Rim. iu. conſ. 85. nu. 5. vſq; 12. Vulpel. de libert. eccleſiaſt. par. 3. num. 3.

2 E conuerſo huiuſmodi ſtatutum† tenere, & fore ſeruandum, ſuadent verba illa (antequam reputari poſſit pro mortua) quorum vigore ſtatutum ligat, & effectum ſuum parit ante profeſſionem Monachi, & conſequenter antequam perſona poſſit haberi pro mortua, ſecus tamen eſſet, ſi ſtatutum explicitè excluderet à ſucceſſione Monaſterium, Monachum, vel Religioſam perſonam, ſeu dirigeret effectum ſuum in tempus ſucceſſionis delatæ præfatis profeſſis, vel Monaſterio: ita diſtinguẽdo declarat poſt alios Ruin. conſil. 200. numer. 9. in 2. Cephal. conſil. 95. num. 15. Burſ. conſil. 93. num. 38. Coſta. conſil. 28. num. 6. 7. Honded. conſil. 11. nume. 15. & nume. 37. in 2. vbi teſtatur de veriori, ac receptiori, ac in iudicando, & conſulendo ſequenda opinione Vrſil. ad Afflict. deciſ. 310. nume. 11. alios addit Cotta in memorab. Clerici ligantur in fine, verſic. ſecundo limitatur; optime Torniol. conſil. 30. num. 47. & in indiuiduo huius ſtatuti ſequitur Carp. vbi ſupra

num.3. verſicul. quod autem ſtatutum hoc va-
leat,& num.14.ſed de talibus verbis infideli-
ter referendo,ſeu recitando ſtatutum iſtud mẽ
tionem non facit Antoni.in d.c.83.nu.18.nec
Bimi.in d.conſil.88. licet ibidem in propoſito
alterius ſtatuti prędictam diſtinctionem appro
bet in nume.3.Quinimo poſt Bal.dixit Rimin.
iun.conſil.351.num.32.& ſequ.quod ſtatutum
3 auferens ſucceſſionem † volentibus ingredi
monaſterium, non dicitur eſſe contra liberta-
tem Eccleſiæ,cum principaliter concernat pu
blicam vtilitatem Ciuium,licet incidẽter, vel
ſecundario tãgat Eccleſiæ damnoſitatem,imò
nec certè damnoſitatem,ſed melius non acqui
ſitionem de nouo, iuxta illud, Alpibus ille ca-
dit,qui ſe plus diligit vllum,cum ordinata cha
ritas incipiat à ſeipſo, alios concordantes con
gerit Maſcard.de interpret.ſtatut.concl.6.nu-
me.122.Hinc dixit Rip.de peſt.tit.de remed.
ad conſer.vbert.num.28.Ciuitatem,vel Rem
publicam non teneri pro Eccleſiæ commodis
difficultates in reb. proprijs inuenire, per tex.
in l.2.C.ſeruit.& aq.facit dictum Natt. conſil.
280.num.3.4.dicens,quod etſi Eccleſię ſit fa-
uendum,non tamen per hoc iuriſdictio laico-
rum turbari debet.

4 Præterea, circũſcripta validitate,†vel nulli-
tate præſati ſtatuti, attenta mera iuris diſpo-
ſitione, id tamen eſt abſolutum,ſemper tale ſta
tutum fuiſſe obſeruatum aduerſus monachos
profeſſos, teſte Alciat.inter conſ.Mandel.32,
nu.10. & tale ſtatutum de conſuetudine obſer
uari ait Carp. vbi ſupra nu.4. & Statutum eſſe
in viridi obſeruantia,ſemper loqui,ſemper ter
rere, ſemper arctare, & numquam ſilere poſt
plurimos probat Sola in antiq.Pede.in procœ.
gloſ.4. num.46. & ſeq. & latè Maſcar. de in-
terpret.ſtatut.conclu.6. num.96.& ſeq.vbi re
probat Menoch. & alios contrariantes, latè
Surd.conſ.460. num.79. & ſeq. vbi etiam re-
cenſet requiſita ad probandum, quòd ſtatutũ
in vſu nunquam fuerit,Odd. conſ. vlt. nu.92.
vſque 96. & ſecundum illius diſpoſitionem
contra Reuerendos fratres Gratiarum fuiſſe
iudicatum firmat idem Carp. vbi ſupra nu.7.
Quò fit, vt perindè ſit, ac ſi valeret tale ſtatu-
tum, cum de facto ſeruetur, vt præciſè tradit
Pret.conſ.39.num.9.& 10. dicens,in Domi-
nio Veneto non acquiri Monaſterio bona lai-
5 corũ per legem ſancitam ab illo Senatu,†quæ
ſi diceretur non valere, perindè eſt, ac ſi va-
leat, cum de facto ſeruetur, & ideò ſubiungit,
vanam & ſuperfluam eſſe diſputationem in di
cto Dominio, numquid Monaſterium exclu-
dat ſubſtitutum, idem in omnibus repetit, &
probat Peregr. de fideicom. art.28. num.92.
93. dicens id Paduæ ſeruari vigore legis eò
loci vigentis, & licèt contrarium aſſeueret Ce
pha. conſ.526. nu.58. vbi loquens de ſtatuto
excludente Monaſterium dicit,quòd conclu-
ſio illa dictans, par eſſe ſtatutum de iure vale-
re, vel de facto ſeruari, procedit tantùm quò
ad ſubditos ſtatuentium, & non quò ad Eccle-
ſiaſticos, Attamen Cepha. reprobato illi ſatis-
facit Rim.iun. conſ.351. num.105. iunct. nu.
116.& ſequ.dicens, quemlibet eſſe ſubditum
Laicorum ante ingreſſum, & ante profeſſionẽ
factam in Monaſterio, & quod ſtatutum laica-
le poteſt in quærendis præiudicare Eccleſiæ,
vt ſupra id tetigi in primo fundamento, addo
nunc Barb.conſil.41.col.20. in 1. Deci. con-
ſil.269.nume.9.Baiard.ad Clar.quæſt.77.nu-
mero 37. Bald. in rubr. extr. de conſtitut. co-
lumn.2. verſic. quæro an valeat ſtatutum An-
char. conſil. 11. quo loci inter cætera dicit in
propoſito iſto, fraudem illum non committe-
re,qui ſe plus altero diligit, alia in materia ad-
ducit Gail.lib.2.obſeruat.c.32. nu.6.7. vſque
ad fin.omnino videndus.

Et idem ſeruari in Regno Francię,& talem
quęſtionem ibidem eſſe ſuperfluam poſt Boer.
& Crau.ſcribit idem Pret.ibidem. num.10.

6 Confirmatur iſta concluſio obſeruantiæ †ta
lis ſtatuti,quia videmus, valere conſuetudinẽ
patriæ teſtatoris, quod Clerici, vel Monachi
non ſuccedãt parentib. ſuis ab inteſtato,Boer.
dec.314.nu.8.9.Mant.de coniect.vlt.volunt.
lib.11.tit.7.num.9.Menoc.li.4.præſumpt.83.
nu.53. in fin. Intrigl.de ſubſtit.cent.3. qu.63.
num.57.Ita etiam dicitur, quoad conſuetudi
nem Alexandrinam,dictantem, quod maritus
non poſſit legare vxori ſuæ vltra ſolidos vigin
ti,quod liget Clericos, vt non poſſint legare
eorum concubinis, aut illegitimis vxoribus vl
tra dictam metam,vt per Galli.ſuper dicta con
ſuetud.q.4.n.9. & tenet argumentum à ſtatuto
ad conſuetudinem, Abb.conſilio 26. n.5.in 2.

Proinde habetur in alio ſtatuto Mediolani,
vt qui non parent Dom. Prætori Mediolani,
habeãtur extorres a beneficio ſtatutorum,&c.
Rurſus extat aliud ſtatutum, vt maritus vxori
relinquere nequeat vltra quartam.Et fuit quæ
ſitum, an Sacerdos frater Teſtatoris poſſit vti
bñficio iſtius vltimi ſtatuti aduerſus Sororiam,
ſtante ſanctione alterius ſtatuti prohibentis le
gare,&cæt. & fuit dictum,non poſſe gaudere,
quia iſtud ſtatutum excludit perſonas Eccleſia
ſticas,non parentes Dom.Prætori a beneficio
ſtatutorum, ita Alciat. conſ.77. num.8.lib.9.
vbi ait, Decium conſulentem in contrarium
non potuiſſe obtinere, idem repetit conſil.27.
num.6. lib.1. Galli. ſuper dicta conſuet. Ale-
xand. quæſt.4.num.15.Nec ambigitur, quin-
per ſtatutum laicorum poſſit ſanciri,quòd Ec-
cleſia, vel Clerici non gaudeant beneficio ſta
tutorum ſecũdum Bal.cõſ.270.in 3.latè Gail.
lib.

lib.1.obſeruat.c.32.num.6. & ſeq.vſq; ad fin.
8 Addatur, † quemlibet priuatum teſtantem in rerum ſuarum diſpoſitione poſſe à ſucceſſio ne in bonis ſuis excludere Monachos, & Monaſterium, vt plenè diſputat Menoch.li.4.præ ſumpt.83.nu.2.& pluribus ſequentibus, Odd. de compend.par.6.in ver.an legitimi tantū n. 24.plurimos adducit Turret.conſ.4. num.20. in 3.vbi teſtatur de magis communi, & in praxi ſeruata ſent. Rim.iun.conſ.270.nu.13.Pac. conſ.36.num.130. vbi ait, hanc eſſe ſaniorem, magis receptam, ac probabiliorem ſententiā, Borell.conſ.17.num.36.& ſeq.Pret. conſ.83. num.27.Peregr.de fideicom.art.28.num. 30. 78.Burſ.conſ.199.num.20.Intrigl. de ſubſtit. cent.3.q.63.nume.55.Maſtril.dec.63.nu.2.3. qui omnes alios propè infinitos adducunt, addo Odd.conſ.29.num.12.Galgan. de condit. part.1.cap.8.num.45. & hanc opinionem ſeruari de conſuetudine poſt Mantic.& alios tradit Sola in nou.conſtit.Pedem. tit. de alienat. minor.gloſ.2.num.23.in fin.Modo tenet argu mentum à diſpoſitione teſtatoris ad diſpoſitio nem ſtatuti, vt poſt Aret. Curt. & alios docet Beci. conſil. 112.nu.15. Si igitur teſtator, quo ad particularia bona poteſt excludere Eccleſiam,& perſonas Eccleſiaſticas, quare non etiā id poteſt facere lex vniuerſalis, maximę cum hoc tendat ad conſeruandam agnationem, & nobilitatem ſubditorum? Quinimo hoc magis dicendum eſt, dato concurſu diſpoſitionis teſtatoris,& ſtatuti ad idem tendentium, vt omnino debeat Monaſterium excludi: quia teſtator cenſetur uoluiſſe conformare diſpoſitionē
9 ſuam ſecundum ſtatuti deciſionem, † ac illius obſeruantiam, cum clarum ſit in iure, Vt teſtator dicatur omninò voluiſſe conformare ſuam diſpoſitionem intentioni legum, ac morib. ſui temporis, Aret.conſ.12.Caball.milleloq.409. & potius diſpoſitioni ſtatutorum, quam iuris communis, Anch.iun.q.65.nu.3.in 2. Maximè quando ſtatutum fauet diſpoſitioni ab inteſtato, Alex.conſ.15.num.3.in 4.Soc. conſ.90.co lum.2.ver.item ratione in 1.Pret.de interpret. vlt.volunt.f.287.col.1.in fi.vbi ſubiungit, hāc eſſe rationē, quia generaliter teſtatores habent affectionem ad agnatos, vt per eos bona non exeant extra nationem, vel domum ſuam.

Quibus ſtantibus, dicendum eſt, quod cum teſtator cenſeatur voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti ſuæ Ciuitatis, & ſtatutum excludat Monaſteriū à ſucceſſione teſtatoris, vtiq; concludendum ſit, Monaſterium dici ex cluſum non à mera ſtatuti diſpoſitione, ſed à voluntate, & diſpoſitione teſtatoris iuri municipali conforme; quia teſtator ita facere, ac diſponere potuit, vt ſupra dictum eſt, & in puncto ita admonet Meno.dicta præſumpt.83. nume.53.Peregr.de fideicom.art.28.num.92.& illorum prius Alciat.conſil.53.num.4.lib.4. In trigl. dicta quæſt.63.numer. 56. Hinc dicitur,
10 quod ſtatutum loquens † in materia ſucceſſionis, regulatur ſecundum iura loquentia de diſpoſitione teſtatoris, vt per Dec.conſil.90.nume.3.Crau.conſ.777.num.6. Surd.conſ.393. num. 19. Et quod teſtator uoluerit in caſu iſto ſe conformare cum præfati ſtatuti diſpoſitione, excludendo Monaſterium ad commodum ſubſtituti, vltra præcitatam iuris præſumptionem, ſatis abundè probauimus in alijs iuris allegationibus ſuper iſto articulo promulgatis.

Et ita ſatis patet ex præcitatis, nullam vim facere in oppoſitum adducta, quæ millitare nō poſſunt, quando ſtatutum effectum ſuum dirigit aduerſus perſonam ſubditam ſtatuentibus, & conſequenter ante Monachi profeſſionem, nec quando tendit ad fauorem publicum, licet incidenter, vel ſecundario tollit lucrum Eccleſiæ, & præcipuè ſtante huiuſmodi ſtatuti obſeruantia, accedente maximè voluntate teſtatoris directa ad Monachi, vel Monaſterij excluſionem.

11 Vis modo in eo reſidet, † an diſpoſitio talis ſtatuti Mediolani extēdatur ad bona ſita in ſta tu Montisferrati, adeout illius vigore Monaſte riū excludatur, ſeu volens ingredi Religionē.

Et uidetur non extendi, quia bona, & facultates cuiuſcumq; loci iuribus, aut ſtatutis territorij illius dicuntur ſubiacere, in quo ſita ſunt, nullo habitu reſpectu ad perſonam petētis hę reditatem, ita ut nō ſecundum legem, & con ditionem perſonæ, ſed ſecundum iura, & leges cuiuſcumq; Prouinciæ, in qua bona ſita ſunt iudicare oporteat, Alex. conſ.16.nu.28. in 1.& poſt Bal.ac plurimos per eum allegatos tradit Reuſner.dec.3.lib.2. Si quidem in ſucceſſionibus hæreditatum admittitur is ſecundum cuiuſque loci ſtatutum, vel conſuetudinem, Bart.in l.1.nume.41.vbi Bald. nume.17. C.ſumm.Trinit.Socin.conſil.36. numero 25. & ſequen.in 1.Reuſner.d.deciſio.3.numer.6. latè Gail.libr.2.obſeruat.cap.124.numero 8. Purpur.conſil.320.nume.10.Surd.conſil.343. numer.20.Rolan.conſil.80.in 4. Maſcard.de ſtatut.concl.6.num.100.cum pluribus ſequentibus, idem Surd.conſi.63.nu.30.Pedro. conſil.33.num.4. latè Beci. conſ.154.nume.7. Et in ſimili habetur, quod quo ad perſonas ſubditorum, extra iuriſdictionem ſtatuentium cōtrahentium, quis non ligatur ſtatuto propriæ Ciuitatis, diſponente circa certas ſolemnitates ſeruandas in contrahendo, Maſcar.de ſtatut. con cl.6.num.119.vbi concordantes adducit, quo circa dixit Bertaz.conſ.crim.19.num.4. quòd ſubditi aliquem actum facientes extra Territorium, etiam in deciſorijs, non ligantur ſtatutis

ſuæ patriæ,ſequitur Maſcar.d.concl.6.numer.
138.& alio ſimili ſtatuto Mediolani,quòd non
extendat vires in Territorio Papiæ conſuluit
Mandel. conſ.323.

Veritas tamen aliter ſe habet in pręſenti ne
gotio,in quo agitur de ſtatuto explicitè inhabi
litante perſonam ſubditam ad non valendum
ſuccedere in hæreditate,&c. nec in toto, nec
in parte,vt clarè cantant verba ſtatuti præcita
ti. quod quidem ſtatutum non diſponit de bo-
nis non ſibi ſubditis, ſed indefinite à ſucceſſio
ne excludit perſonam, quæ pro mortua ciuili-
ter reputatur antequam veniat tempus talis re
putationis,quò fit, vt dicatur priuata hæredita
te etiam reſpectu bonorum ſitorum in aliena
iuriſdictione; Nam cum ſtatutum priuet tale
perſonarum genus iure intellectuali,nempè hę
reditate,vel ſucceſſione,quod quidem ius nul
lo circumſcribitur loco, ſequitur, vt non poſ-
ſet conſequi aliquid,nec intra,nec extra terri-
torium ſtatuentium, vt optimè firmat Calder.
conſ.34.tit.de teſtam.quem ſequitur Purp.vi-
dendus conſ.320.num.13.& conſ.517.nume.
35.clarè Cepha.conſ.309.num.25.& ſeq.vbi
citat Alex.& alios,ſubdens,tale ius cenſeri eſ-
ſe in Territorio, vbi eſt perſona defuncti, &
multa alia pulchra adducit;ad do Iaſ. conſ.80.
col.pen.ver.confirmatur per illum,quod deci
dit in 3.& Sur. alios congerentem conſ.343.
nu.26.vbi ſubiungit,hanc ſententiam eſſe for
tiorem, & in praxi magis obtinendam, & non
contradicere ſententię aliorum, ſed illam li-
mitare, & reſtringere, vt per eum, & latius,
conſil. 553. num. 10. verſic. ſecundo confir-
matur vſque nume.14. quo loci inter cætera
poſt Purpu. d.conſ.320. num.14.ſubiungit a-
liam rationem in propoſito iſto,nempe, quod
cum vigore talis inhabilitationis ſtatuariæ il-
la perſona excludatur;& ſucceſſio,ſeu hæredi
tas alterius commodo cedat, tunc ille nouus
ſucceſſor capiens bona in Territorio ſtatuti e-
xiſtentia, etiam alia bona ſita extra Territoriũ
capere debet,non vigore ſtatuti,ſed vigore iu
ris communis, dictantis, quod portio vacans
accreſcat portioni agnitæ, idem tuetur Cioſi.
conſil.132.numero 6.in 1. Decian. conſil.32.
nume.9.in 1.dicens,quod cum ſtatutum exclu
dat à iure vniuerſali,non conſiderantur res ſin
gulares in eo contentæ, ſed in conſequentiam
veniunt in iure vniuerſali,quę principaliter in
eo venire non poſſent.

12 Secundo, † conſidero,ſtatutum illud fuiſſe
editum principaliter, vt bona Ciuium in eorũ
domibus,familia, vel agnitione conſeruentur
ad illius agnationis ſplendorem, licet in cõſe
quentiam quamdam Eccleſię lucrum auferat,
& ideo debet cẽſeri fauorabile ad tradita per
Alciat.conſ.194.libr.9. Nam ſtatutum factum
pro bono Ciuitatis,eſt æquale bono Eccleſia-
rum,maximè ſi concernit acquirenda,cum lai-
ci hoc nõ faciant malo ingenio principaliter,
vt Eccleſiæ noceant,ſed vt ſubditis conſulãt,
vt pulchrè Bal. int.conſ.Anch.c 1.num.5.larè
Calcan.conſ.7.num.17.vbi ait,talia ſtatuta vt
cumq; præiuditialia Eccleſiæ nequaquam di-
ci poſſe contra libertatem Eccleſiaſticam:Ad
cognoſcendum(inquam)an dicatur fauorabi-
le, vel odioſum,debet conſiderari ratio, vel in
tentio principalis,ob quã fuerunt moti ſtatuen
tes,vt probat Roma.conſ.39.n.2.Pariſ. conſ.
83.num.4.in 3.quo fit,vt indubitatè ſit conclu
dendum,huiuſmodi ſtatutum eſſe fauorabile,
vt poſt prædictos aſſerit diffuſe Homod.conſ.
21.nu.13.& ſequ.Maſcard.de interpret.ſtatut.
concl.6.num.123.faciunt dicta per Sur.conſ.
553.nu.9.& ſequ.Cum igitur tale ſtatutum ſit
fauorabile,& in perſonam loquatur,dubio pro
cul extenditur etiam ad bona ſita extra Terri-
torium ſtatuentium, vt plenè poſt alios plures
teſtatur Lamberr.de contrac.mulie.gl.2.n.33.
& ſeq.& latius Gallia in conſuet.Alexandrina
in 8.præfat.num.6.iuncto nu.10.& ſeq.Alcia,
conſ.56.li.2.& conſ.194.num.2.& ſeq.lib.9.
Surd.conſ.153.nu.9. & conſ.343.nu.19.

Tertio, Aduertendum eſt,quòd iſtis Mona
chis,vel Monaſterio tertij ordinis minorũ nul
lum ius aliàs competebat de iure communi in
bonis iſtius Teſtatoris, Et ita attento iure com
muni nullum fit præiudicium dicto Monaſte-
rio per præfatum ſtatutum, † cum ius commu
13 ne tales fratres, vel talia Monaſteria nedum
non admittat,ſed omnino arceat, vti incapa-
ces ad bonorum laicorum ſucceſſionem,inrib.
notis (Niſi ex priuilegio Pontificio diſpẽſen-
tur.) Modò hoc eſt indubitatum,quòd diſpoſi
tio ſtatuti loquẽs in perſonam ſubditam, & ne
mini tertio pręiudicans circa ea,quæ illi tertio
cõpetebant,vel permittebãtur de iure cõi,tra-
hitur ad bona alibi ſita extra Territorium ſta-
tuentium,ita Bar.in l.1.nu.9.ver. interdum ve
ro,& nu.42.ver.mihi videtur, quòd verba ſta
tuti C.ſum.Trinit.Natt.conſ.514.nu.18.verſ.
in his autem,quæ ponit,Rol.conſ.80.num.36.
ver.ſecundo reſpondet in 4.Maſcar.de ſtatut.
concl.6.num.128.& ſeq.

Quarto, Ponderanda ſunt uerba ſtatuti ex-
cludentis nedum perſonam illam excluſam à
ſucceſſione, ſed etiam à qualibet parte illiuſ-
met ſucceſſionis, vel hæreditatis, quo in caſu
extenditur etiam ad partem bonorum ſitorum
extra territorium,vt optimè concludit Decia
conſ.32.nu.11.in 5.

Nec turbant contraria,quia non habent lo-
cum,qñ ſtatutũ explicitè inhabilitat perſonam
ſubditam, diſponendo ſuper iure vniuerſali.
Nec quando ſtatutum eſt fauorabile, & alicui
non

non præiudicat ſuper iure illi competenti de iure communi. Sicuti nec quãdo excludit per ſonam nedum à toto, ſed etiam à qualibet parte, vt in præſenti caſu, prout abundanter ſupra deductum eſt. Ex quibus indubitatè fatẽdum eſt; Stante pręallegati ſtatuti diſpoſitione, Monaſterium, de quo in cauſa, à limine iudicij omno arcendum fore. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V.D.

SVMMARIVM.

1 *Monaſterium ſuccedit Monacho inſtituto hæredi in monaſterio capace abſq; eius miniſterio.*

2 *Monaſterio non valenti excludere ſubſtitutum debetur poſſeſſio bonorum, durante vita naturali inſtituti.*

3 *Donatio continens pacta commodum donatoris reſpicientia non eſt ſimplex ſed ob cauſam.*

4 *Donatio corruit. & habetur pro infecta conditionibus non impletis ex parte Donatarij.*

5 *Donatio dicitur reſoluta ex diuturna patientia donatarij.*

6 *Donatio dicitur nulla ſi facta ſit de omnibus bonis præſentibus & futuris abſq; reſeruatione.*

7 *Donatio annullatur ob ſuperuenientiam filij.*

8 *Donationis inter viuos natura eſt, vt ſit omnino inexpugnabilis.*

9 *Donatio inter viuos a ſolo donatore per teſtamentum reuocari nequit.*

10 *Donator ſi poſt donationem fecerit teſtamentum, hæres non poteſt in bonorum donatorum poſſeſſionem immitti, & Donatarius dicitur legitimus contradictor. & nu. 12.*

11 *Donatio non continens bona futura non ſubiacet nullitati quamuis uerba ſint prægnantia.*

12 *Hæres non poteſt venire cõtra factum defuncti.*

13 *Filius illegitimus non naturalis ſed ſpurius præſumitur alio non conſtito. & num 44.*

14 *Legitimato non competit beneficium. l fin. C. de edic. D Adr. toll.*

15 *Dubitans æquiparatur ignoranti.*

16 *Inſtitutio facta a teſtatore dubitante de ſtatu hæredis an ſit eius filius necne dicitur nulla.*

17 *Fideicommiſſarius qui ſine vitio apprehendit bonorum poſſeſſionem dicitur legitimus contradictor.*

18 *Inſtitutio facta de Monacho ſtante eius inhabilitate inducta a ſtatuto non ſubſiſtit.*

19 *Monachus ſi ſit capax, bona ſibi delata debent eſſe apud monaſterium capax in communi.*

20 *Donatio non dicitur ob cauſam, ſi ſit adiecta cauſa ſeparatim de per ſe.*

21 *Conditio fundatur in incerto, & modus certitudinem importat.*

22 *Diſpoſitio in dubio præſumitur modalis non conditionalis.*

23 *Conditio impleri debet per viam excluſionis, modus autem per viam compulſionis.*

24 *Donatarius interpellandus eſt ad hoc vt cadat ob modum non impletum.*

25 *Donationis reuocatio non admittitur. niſi fuerit monitus Donatarius, & illius culpa interceſſerit.*

26 *Donatione prius ſimpliciter cum promiſſione iurata de nõ contraueniendo facta dicitur adempta facultas Donatori eam reuocandi etiam ob cauſam factam.*

27 *Donationis in reuocatione requiritur enixa voluntas donatoris, & petitio Iudicialis pro reuocatione declaranda.*

28 *Quærela ſeu ius dicendi nullum non præparatum actiuè non tranſmittitur ad hæredes.*

29 *Donatio in dubio non præſumitur reuocata.*

30 *Donatio pro loco facta non poteſt reuocari in euẽtum modi non ſeruati, quando alia pœnalis conuentio addita non fuerit.*

31 *Donator reaſſumens bonorum donatorum adminiſtrationem dicitur illa poſſediſſe nomine Donatariorum, & iure familiaritatis.*

32 *Donatio ſi expreſſe reuocari nequit multo minus tacite.*

33 *Tempus non eſt modus inducendæ, vel tollendæ obligationis.*

34 *Præſcriptio non cadit in his quæ de gratia ſeu ex mera facultate fiunt.*

35 *Facultas aliqua ſi competat alicui & ea non vtatur etiam per centum annos, quia ſibi non expedit, per talem non vſum non tollitur dicta facultas.*

36 *Donatio ſi fiat præſenti quamuis nulla fiat mentio hæredum tranſmittitur ad hæredes, maximè ſi ſit ab initio valida & perfecta.*

37 *Sanguinis coniunctio non operatur Donationis extenſionem niſi in modica ſumma.*

38 *Donatio ob cauſam non reuocatur per natiuitatem liberorum.*

39 *Legitimatus per reſcriptum non reuocat Donationem.*

40 *Diſpoſitio l. ſi unquam C. de reuoc. donat. non admittitur quando Donatio fuit facta perſonæ coniunctæ.*

41 *Renuntiatione facta ſpeciali beneficio l. ſi vnquam, accedente iuramento non habetur ratio ſuperuenientia liberorum.*

42 *Remedium. l. ſi unquam tollitur curſu triginta annorum.*

43 *Donatio non reuocatur per ſuperuenientiam filiorum naturalium.*

44 *Concubinatus hodie eſt etiam prohibitus ex iure Ciuili. & ſupra. nu. 13.*

ARGVMENTVM.

Hæres Monachus non poteſt in bono-
rum donatorum poſſeſſionem immitti,
ſi Donator poſt Donationem fecerit te
ſtamentum,& Donatarius,qui poſſidet
ſine vitio, dicitur legitimus contradi-
ctor,& plura de legitimatione.

CONSILIVM LVII.

Actiones meæ à Domino.

TOto poſſe nituntur Reueren-
di Fratres Sanctæ Mariæ Pa
radiſi de Mediolano tertij
Ordinis Minoritarum S.Frã-
ciſci, ſe immitti in poſſeſſio-
nem bonorum ex aduerſo
prætenſorum per Dom.Fuluium,Gambaloytã
ex remedio l.fin.C.edic.Diui Adr.toll.vigore
teſtamenti conditi per quondam D. Flaminiũ
Gambaloytam, in quo inſtituit hæredem Do.
Carolum Antonium eius filium naturalem, &
ex poſt legitimatum, & deinde Monachum
profeſſum in Religione prædicta,fortaſſe fre-
ti infraſcriptis.
1 Primò,quia inſtituto † hærede aliquo Mona
cho profeſſo in Monaſterio capace in commu
ni,(vt in caſu iſto ex Pontificia diſpenſatione)
illico ſuccedit monaſterium abſq; aliquo mi-
niſterio Monachi, quod gaudet beneficio di-
ctę l.vt poſt Zuccar.notat Menoc. de adipiſc.
poſſeſ.remed.4.num.293.
2 Cui Monaſterio,vtcunq; † etiam non valen
ti excludere ſubſtitutum, debetur poſſeſſio bo
norum, durante vita naturali Monachi profeſ
ſi Religionem capacem in vniuerſum, vt per
Pariſ.Rui.Galliau.Garzi.Soc.iun.Crott.& a-
lios in l.Gallus.§.& quid ſi tantum.ff.li.&poſt-
hum.cum concordantibus per Intrigl. de ſub-
ſtit.cent.3.q.63.in fin.
Nec tali in caſu fideicommiſſarius,qui poſ-
ſeſſionem bonorum authoritate propria cepit,
poteſt dici legitimus contradictor,cùm nõ pro
bauerit eius incumbentia neceſſaria in huiuſ-
modi iudicio,ad trad.per Menoc. d.remed.4.
nu.630.& ſeq.Perſon.de petit.hæred.nu.186.
cum plurib. ſequentib.
Nec pariter dicto Dom. Fuluio poteſt ſuf-
fragari inſtrumentum donationis, cum illi ex
aduerſo obijciatur, illam donationem nul-
lius eſſe momenti, vti pluribus defectibus la-
borantem.
3 Primò, † quia non eſt ſimplex donatio, ſed
ob cauſam, cùm contineat plura pacta com-
modum donatoris reſpicientia,illiuſq; libera-
litatem excludentia.Clar.§.Donatio,q.2.Ri-
min.iun.Inſtit.de donat.§.1.num.483.& 555.
Burſ.conſil.304.num.10.Surd.conſil.143.co-
lum.1.& per conſequens dicitur donatio con
4 ditionalis,† adeo quod conditionibus non im
pletis ex parte donatarij, corruit donatio, &
habetur pro infecta.Magon.dec.Flor.144.nu
me.6.Surd.dec.210.num.7. Imo,etiamſi dice
retur modalis,adhuc haberetur pro infecta ob
modos non impletos.Surd.conſi.487.colum.
1.& conſil.268.num.10.& conſ.369.num.26.
Hond.conſ.82.num.13.in 2.Ioſ. Ludou.dec.
Peruſ.93. num.49. Nec ſufficit implementum
pro parte, niſi totaliter omnia conuenta exe-
quantur.Gabr.titul.de præſumption. concluſ.
13.nume.20.Surd.deciſ.82.nume.7. & deciſ.
7.numer.37. & ſatis conſtat de omiſſione, vel
culpa donatariorum, quod conuenta non im-
pleuerint.
Secundo, poſt reditum donatoris ab Vrbe
in patriam, reaſſumpſit bonorum iam donato-
rum adminiſtrationem, ſcientibus, nec recla-
mantibus donatarijs per ſpatium annorum qua
5 draginta, ex qua diuturna patientia dicitur re-
ſoluta donatio. Honded.conſil.47. nu.30.31.
in 1. Curſus (inquam) tanti temporis inducit
quandam præſcriptionem inducentem effe-
ctum renunciationis circa ea, quæ ſunt faculta
tis,Rim.iun.d.§.1.n.461. Ripa in l.ſi vnquam.
C.de donat.q.43.num.110.& tale beneficium
temporis competit etiam hæredibus donato-
ris aduerſus hęredes donatariorum.Clar.§.do
natio.q.vlti.in princ.ſtente maximè,quod bo-
na donata nunquã fuerunt effectiuè tradita do
natarijs,ſed tantum medio conſtituti.Roman.
conſ.284. num.3.
Tertiò, quia in inſtrumento donationis nul
la fit mentio hæredum donatariorum, ideo
dicitur facta contemplatione illorum tantum,
non eorum hæredum. Tuſc. in littera D. con-
cluſ.704.nume.4. quo circa dicitur caducata
ob præmorientiam donatariorum. Sat enim
eſt dicere,donatarium non ſuperuixiſſe dona-
tori Burſ.conſ.9.n.6.Quinimo præſumitur, do
nantem tantummodo voluiſſe donare ſoli do
natario, etiam ſi fuiſſet facta mentio hæredum
dicti donatarij. Maſcar. de prob.concl.564.
numero 2. 3.
6 Quarto,dicitur nulla aſſerta donatio, vti fa
cta de omnibus bonis præſentibus, & futuris,
nil prorſus reſeruato cauſa teſtandi.Cache. de
ciſ.70.nume.10.Surd.conſil.450.num.12.13.
Nec obſtare poteſt, quod futura non fuerint
explicitè inſerta in dicta donatione,quia ſtan-
te verborum prægnantia,& ſanguinis coniun-
ctione, etiam futura fuiſſe compræhenſa non
eſt ambigendum.Surdus dec.233.num.7.Ma
ximè cum donationis effectus non fuerit col-

latus

latus poſt mortem, nec reſeruatus vſus fructus.
Surd.conſ.473.colum.1.Honded. conſil.44.
num.79.in 2.
7 Quintò, † dicitur omninò ad nihilum redu-
cta talis donatio ob ſuperuenientiam filij, ex l.
ſi vnquam.C.reuoc.donat. vtcunque legitima
ti.Clar §.donatio.q.23.verſic.ſed quæro, Ga-
br.titul.de donat.concluſ.2.num.59. nulla ha
bita ratione iuramenti in ea appoſiti.Rol. con
ſil.89.num.11.in 1. Licet in actu donandi co-
gitauerit donator de liberis, de quorum pro-
creatione deſperauit. Rip. vbi ſupra.quæſt.50.
num.117.Gabr.d.concluſ.2.nume.48.& 55.&
præcipuè cum filijs naſcituris legitimam non
reliquerit.Honde.conſil.43.nu.24. in 1.Clar.
q.23.num.6.quę legitima legitimato debetur.
Surd.conſ.76.nu.2.Hond.conſi.89.nu.7.in 1.
extendunturq; prædicta etiam ſtante expreſſa
renunciatione facta per donatorem de non re
uocando donationem, etiam ſuperuenienti-
bus liberis. Clar. dicto §. donatio. quæſtio.
23.verſicu.Tertio infertur, Gabr.dicta concl.
2.num.63.

Quæ tamen omnia non ſunt tanti ponderis,
vt mouere debeant animum iudicantis ad ex-
cludendũ D. Fuluium a manutentione poſſeſ
ſionis pereum petitæ. Ipſe enim produxit in-
ſtrumentum donationis iam factæ per præfa-
tum D.Flaminium inter viuos titulo puræ, me
ræ, & irreuocabilis, gratis, & amore, prout tali-
ter cantant verba iſtius donationis, Dominis
eius fratribus de Gambaloytis, cuius donatio-
8 nis inter viuos natura eſt, † vt ſit omnino inex
pugnabilis, Rolan.conſil.77.num.8.in 1.& il-
la perfecta, non datur locus pœnitentiæ.l.poſ-
ſeſſionem.l.fin.C.reuoc.donatio.Ruin.conſil.
123.n.9.in fi.in 1.nec etiam Principis miniſte-
rio.Menoch.conſil.103.nu.104.& num.93.
& conſil.496.num.104.Latè Rube.Vtin. con
9 ſil.30.num.31.in 2. Quocirca a ſolo donatore
reuocari nequit, etiam per illius teſtamentum
ſubſecutum in donatarij præiudicium. l. ſi au-
tem.C.de donat.ante nupt.Capra conſil.144.
num.3.latè Decia.conſil.74. num.45. & ſequ.
in 4.vbi ait, donationem nedum dici reuoca-
tam per teſtamentum, ſed potius cõfirmatam,
etiamſi in teſtamento adeſſet clauſula deroga-
toria omnium diſpoſitionum per ipſummet te
ſtatorem antea factarum. Idem probat Sord.
conſil.173.nume.109.verſicu. octauò, vbi ait,
quod per teſtamentum non reuocatur dona-
tio ante facta per multos annos, ſi de illa in te-
ſtamento mentionem non fecit, quia præſumi
tur de illa fuiſſe oblitum, & hanc concluſionẽ
abundanter probat Rube. Vtin. d. conſil. 30.
num.40.& 49. Maxime cum non conſtet, do-
natarios conſenſiſſe donanti circa factionem
teſtamenti per donatorem de rebus donatis,
& ex his euitantur deducta per Menoch. con-
ſil.1099.num.7.& conſil.1095.num.21.& ſe-
quen.) Ideò dixit Borgn.dec.45.num.6.in ad
dit.par.1. donationem irreuocabilem impedi
re teſtamenti factionem in rebus donatis, &
conſequenter impedire immiſſionem hæredis
ſcripti in dicto teſtamento in poſſeſſionem, vi-
gore dictæ.l.fina.C.edict.D.Adr. tollen. vt e-
tiam tetigit Menoch.de adipiſcen. poſſeſſ. re-
med.4.num.588.pulchrè Sur. alios adducens
conſil.263.num.5. vbi poſt alios extendit, id
procedere, etiam quod donatarius poſſeſſio-
nem propria authoritate apprehendiſſet poſt
mortem teſtatoris, vigore conſtituti ipſius do-
natoris, & teſtatoris reſpectiuè, qui iam antea
ſe conſtituerat poſſidere bona donata nomine
donatariorũ, vt in præſenti caſu; ex quo enim
donator donauit, conſtituẽdo ſe poſſidere bo-
na donata nomine donatariorum, conſtituen-
do inſuper ipſos donatarios procuratores in
rem propriam, ponendo illos etiam in locum
ipſius donatoris, donator non poteſt dici am-
plius poſſidere bona per eum donata tempore
illius mortis. Ideo in propoſito infertur, Mona
ſterium non poſſe probare requiſita neceſſaria
valenti gaudere beneficio dictæ l.fin.C.edic.
diu.Adr.toll.nempè, quod teſtator defunctus
tempore illius obitus pro ſuis, & tamquam ſua,
quia imò poteſt hoc in caſu vigore talis dona-
tionis propria authoritate apprehendere poſ-
ſeſſionem bonorum donatorum, vti verus do-
10 minus, & conſequenter ſi donator poſt dona-
tionem fecerit teſtamentum, non poteſt hæres
in illo ſcriptus immitti in poſſeſsionem bono-
rum donatorum per teſtatorem, vt dixi. & vl-
tra prææallegatos in terminis conſuluit Ioan.
Bapt.Ferret.conſil.355.num.6.in 2. quem ſe-
quitur, ac diffusè comprobat Pacia. omnino vi
dendus conſ.145.num.1.vſq; 13.& nu.16.ac
n.70.vſq; 77.vbi optimè loquitur in terminis
iſtis, vbi etiam ſubdit in ſimili, quod ſtante tali
donatione nullo pacto poteſt procedere di-
ſpoſitio ſtatuti continuantis defuncti poſſeſ-
ſionem in hæredem, vt ibidem nume.17.& ſe-
quentibus.
11 Secundo loco aduertatur, † donationem
iſtam non eſſe vniuerſalem, ſed generalẽ, quo
fit, vt cum non compræbendat futura, nulla-
tenus ſubiaceat prætenſioni dicti Monaſterij.
Clarum (inquam) eſt, dictam donationem, vt-
cunque conceptam per verba prægnantia, nõ
continere futura, nempe acquiſita, ſeu acqui-
renda per ipſum donatorẽ poſt donationẽ, iõ
non ſubiacet nullitati, quia donator non impe
ditur teſtari, vt per Dec.conſ.225.num.4.Iaſ.
conſil. 5.col.2.in 3.Cephal. conſ.325. nu.63.
in 3. latiſſimè Rube. Vtin. conſ.30. nu.5. cum
plurib. ſequen. Botta conſ.58. num.36. The-
ſau.

Digitized by Google

ſau.dec.199. & Surd.deciſ.233. bino viden-dus.Hond. conſ.44.nu.79.in 2.latè Bec.conſ. 152.num.25. Menoch. conſ. 496. num. 116. poſt Clar. §.donatio.quæſtio.19.verſic.& hac ratione cum tribus verſic.ſequentibus,latè Pãcirol.conſ.123. num.7. cum pluribus ſeq.Modo cum donatio non ſit vniuerſalis,hæres ſcriptus in teſtamento,& conſequenter Monaſterium prædictum ſubrogatum loco monachi hæredis,nullam poteſt habere actionem contra donatarium rerum ſingularium, tùm quia non poteſt venire contra factum illius, cuius eſt hæres.l.ex qua perſona.ff.reg.iur. tùm quia donatarius eſt ſingularis ſucceſſor, qui cum nõ implicetur actionib. hæreditarijs, ideo nec ab hærede,nec a creditorib. hæreditarijs conueniri poteſt, vt in puncto Ferret.d.conſ.355.nume.5.Pacian.dicto conſ. 145.num.13.14. vbi commendat hoc pro efficaci fundamento. Quo fit, vt ſat ſit donatario producere inſtrumentum donationis, ex cuius lectura cognoſcitur incontinenti, & illico dicitur probatũ de iuribus donatarij, uti legitimi contradictoris, cum habeat titulum à defuncto, & poſſideat ſine vitio, vt poſt alios firmat Pacian. in puncto ideo videndus dicto conſ.145.nu.70. vſque 77. & conferunt dicta per Alex.conſ. 83.nu.6.in 2.qui pariter loquitur in terminis, & per Alciat.conſil.27. num.4. lib.9.Menoc. dicto remed.4. num.636.

13 Tertio conſidero, † Monachum iſtum hæredem inſtitutum ex iniuſtis amplexibus originem duxiſſe, quia erat filius naturalis, non autem legitimus, licèt ex poſt legitimatus ab habente Cæſaream authoritatem. Qui quidem filius non ſimpliciter naturalis,ſed ſpurius præſumitur, alio non conſtito, cum hodie concubinatus ſit etiam à iure ciuili prohibitus, ut poſt Fely.aduertit Alciat.conſ.2. nu.11.lib.9. diffusè Surd.conſ.177.num.41. vbi ait filium illegitimum ſpurium præſumi non naturalem, ex quò ad eſſentiã ſimplicis naturalitatis multa debeant concurrere, quę non præſumuntur, maximè hodiernis temporibus, in quibus acriter coercetur concubinatus. Laderch. Imol. conſ.122.n.1. verſ. & poſſem multis.Nec hoc in caſu ſtandum eſt aſſertioni patris, vel teſtatoris circa veram naturalitatẽ, cum verſemur in prohibitis, vt optimè concludit Surd.alios congerens dicto conſil.177. nu.42.ſtante igitur illegitimitate hæredis, nullatenus gaudere poteſt beneficio prætenſæ immiſſionis in poſſeſſionem bonorum defuncti ex dicta l. fin. etiam conſtito de legitimatione,quia(quicquid nonnulli ſenſerint) legitimato non competit beneficium præfatæ l.fin. C.edic.diu.Adr.tollen.ut latiſſimè probat Menoch. conſ.180.nume.26.vſque 58.Burſ.conſ.139. Optimè Laderch. Imol.conſ.122. & 123.qui hanc efficaciſsimam rationem adducit,nempè, quòd tale priuilegium inſtantis immiſsionis datum eſt ſoli teſtamento, quando ſcilicet ſit tale ex ſeipſo, ut prima facie nullo vitio ſit irretitum, ſecus quando aliunde ſit confirmandum, vt puta ſi veritas aliunde; quàm ex teſtamento probanda eſſet, quia alijs inſtrumentis paratam executionem lex tribuere non ſolet. Quo fit, ut ſi teſtamentum ex legitimatione robur accipere deberet, inſtrumentum legitimationis haberet maius priuilegium, quàm ipſum teſtamentum, quod eſſet abſurdum, & nullo pacto ferendum maximè cum contra inſtrumentum legitimationis plura obijci poſsint. Cùm igitur legimatus habeat præſumptionem iuris cõtra ſe,vt mox retuli,non eſt cur gaudeat beneficio dictæ immiſsionis. Idem Laderch. conſil.123.col.fin.verſ.quod ſi quis dicat.

Quartò, ſi ponderetur qualitas inſtitutionis hæredis, ſatis conſtat teſtatorem titubaſſe in actu inſtituendi, quia non erat certus de filiatione hæredis, quandoquidem ipſemet teſtator neſciens quid diceret, & minus quid faceret, taliter orſus eſt, nempè (hęredem meum vniuerſalem ore meo proprio nomino Carolum Antonium Gambaloytam degentem in domo meæ habitationis, filium meum naturalem natum ex me ſoluto, & quond. Calidonia de Galiate tunc ſoluta, & ſiue ſit filius meus, ſiue non, volo quod ſit hæres meus, & ut melius capax ſit hæreditatis meæ, mando legitimari, &c.) ex quo genere ſermonis ſemper videtur dubitaſſe teſtator,an ille hæres eſſet ſuus filius. vnde cum dubitans æquiparetur ignoranti, ſequitur, talem inſtitutionem eſſe prorſus nullam, vt ſingulariter conſuluit Decia.cõſil.1.nu.87.& 89.in 3.omnino videndus, vbi præcisè dicit, quod ſi teſtator inſtituendo hæredem dixerit,ſiue ſit filius meus,ſiue nõ, adeò quod etiam ad cautelam illum adoptauerit in
16 filium, † talis inſtitutio facta à teſtatore dubitante de ſtatu hæredis non valet, ſed vitiatur propter talem dubitationem. & ibidem n.89. ſubdit, etiam legitimationem ſubſequentem de tali filio,de cuius filiationis certitudine verè non conſtat, nullo pacto ſubſiſtere.

17 Quintò addatur ex abundanti, D.Fuluium fideicommiſſarium apprehendiſſe poſſeſſionẽ bonorum vacantem, & conſequenter ſine uitio, cum appareat ad fideicommiſſum vocatus ex teſtamento, vnde potuit poſſeſſionem prædictam apprehendere authoritate propria ac iuremerito reputatur à lege legitimus contradictor ad impediendam prætenſam Monaſterij immiſſionem in poſſeſſione, vt poſt plures tradit Ioſ. Lud.deciſ.Peruſ.71.num.11.ſequen.videndus. Perſo.de petit.hæred.n.397.

Optimè

Optimè Alciat.conſi.27.nu.4.lib.9.Menoch. dicto remed.4.num.636.poſt Guid.Pap.dec. 132.num.4.Franc.de Pont.conſi.20.num.35. & ſequentibus. Quæ quidem apprehenſio poſſeſſionis vacantis reſpectu portionis bonorum exiſtentium in ſtatu Mediolani, extenditur, ac operatur etiam quo ad bona ſita in territorio Montisferrati, quia portio vacans extra territorium de iure accreſcit portioni agnitæ, nulla habita ratione diuerſitatis dominij, vel territorij, ſeu Principatus, vt clarè in terminis per Surd.conſ.553.nu.13. ver. additur etiam alia ratio, & prout abundanter deduxi in prioribus ſcriptis; non repeto.

Quibus ſic firmatis, reliquum eſt, vt contraria tollantur.

18 Ad primum igitur reſpondetur, † inſtitutionem Monachi non ſubſiſtere ſtante illius perſonæ ſubditæ inhabilitate inducta à Statuto Mediolani in cap. 284. vt diffuſe probatum fuit in primo cõſilio, ad quod me remitto. Imò diximus ſupra, donatarium in caſu iſto eſſe legitimum contradictorem, ſtante maximè illius poſſeſſione vacante apprehenſa ſine vitio, maximè cùm agatur de poſſeſſione danda filio illegitimo, cui non competit beneficium iſtius immiſſionis, vt in prænarratis fundamentis diffuſe probatum legitur.

19 Pariter etiam tollitur illud, † quod viuente Monacho naturaliter bona debent eſſe apud Monaſterium capax in communi, quia id procedit data capacitate Monachi, quæ hic negatur expreſsè, vt ſupra dictum eſt, & quãdo ſubſiſtit diſpoſitio teſtamentaria patris teſtantis, (quæ ſubſiſtentia non admittitur, ſtante præambula donatione teſtatoris, qui de rebus donatis amplius diſponere non potuit per viam teſtamenti,) vt patet ex præallegatis.

Sicuti non obeſt, quod fideicommiſſarius non habeatur pro legitimo contradictore. Nã talis concluſio patitur plures declarationes, vt apud Doctores in oppoſitum adductos, illaq; potiſſimum militat in præſenti facti ſpecie, in qua fideicommiſſarius habens titulum à defuncto vacantem poſſeſſionem apprehendit ſine vitio, vt ſupra dixi in quinto fundamento. Imo ſufficit, vt fideicommiſſarius ex quacunq; cauſa poſſeſſionem vacantem apprehenderit ante aditionem hæredis ſcripti. Alciat. conſilio 27. nuemro 4. libr.9. Menoch. de adipiſc. reme. 4. numero 636.

Non etiam obſtant plura illa obiecta aduerſus donationem, quia de facili tolluntur.

20 Ad primum (inquam) reſpondetur, † quod circunſcripti pra veritate, an iſta ſit donatio ob cauſam, vtiq, illa cauſa non fuit adiecta ſubſtantiæ ipſius donationis, ſed ſeparatim de per ſe. Siquidem donator bona donata donauit faciendo puram, meram, & irreuocabilem donationem, & gratis, & amore, vt apertè legitur in inſtrumenro donationis. Et licet ex poſt fuerint addita pacta per donatorem, attamen non dicuntur adiecta ſubſtantiæ, nec perfectioni donationis ſimplicis præcedentis, ſed ſeparatim de per ſe. Quo fit, vt donatio non dicatur conditionalis, & ſuſpenſa vigore dictorum pactorum, ſed ſimplex, vt declarat in ſimili Soc. conſil.62.num.4.in 4. quem ſequitur latius declarando Menoch.conſ.388. num.17.18.19. optimè Cioffi. videndus conſil.39.nu.6. verſ. quod aut hæc donatio, & nu.12.in 2.& in puncto docuit Molin. de primog.li.2.c.12.num 5. dicens, quòd ſi quis facit aliquã donationem, ſi illi adijciat, quod illam facit ſub hac conditione, quod donatarius faciat aliquid, quod venit implendum in futurum, nihilominus illud adiectum ſub nomine conditionis, modus, non autem cõditio reputatur, in tantum quod non reſoluitur ſub prætextu conditionis non impletæ. Hinc dicitur in ſimili, quod ſi teſtatur legauerit alicui fundum ſimpliciter, & poſtea adiecerit pactum, quod poſt mortem legatarij reuertatur ad hæredem, tunc tale legatum non dicetur temporale, ſed ſimplex, ſed tamen cum onere fideicõmiſſi impoſiti legatario poſt mortẽ illius reſpectu perſonæ hæredis, adeo quod ſi hæres præmoriatur, legatum remanet hæredibus legatarij, non autem reuertitur ad hæredes hæredis, vt declarat Caſtrenſ.in l.Titia. la prima.§.Titia, cùm nuberet ff.leg.2.vbi admonet, hoc eſſe digito ligandum, cùm viderit plures ſapientes errare. Optimè Ruin.conſil.29. num.5.& 65.numer.12.in 2.Anguil.conſ.71. num.18.& ſequ.Cephal.conſil.158.num.9. & ſequen.Eugen.conſi.25.num.58.& 63. In propoſito igitur, cum cauſa, vel pacta non fuerint inſerta, vel addita perfectioni, vel ſubſtantiæ donationis ſimpliciter antea factæ de per ſe, non poteſt dici ſuſpenſa, vel cõditionalis, ſed pura, mera, & ſimplex, cum additione pactorũ additorum per modum modi, non autem per modum conditionis. Plurimum (inquam) differunt inter ſe termini iſti, quia in actu, vel diſpoſitione conditionali, nunquam dicitur aliquid acquiſitum, vel acquiſita aliqua actio ante conditionis euentum, vel implementum, cũ conditio nil ponat in eſſe, adeo quod talis diſpoſitio dicitur imperfecta ante conditionis executionem. At actus, vel diſpoſitio modalis dicitur pura, & incontinenti acquiritur, licet expoſt aliquod onus, vel grauamen adijciatur, adeo quòd modus non ſuſpendit actionem, vel acquiſitionẽ, & ita conſtat, quod conditio præmittitur, modus aũt adijcitur diſpoſitioni, & cõditio reſpicit originẽ, & principiũ in acquirendo, modus autem ſolam perſeuerantiam,

ſeu

21 ſeu perpetuitatem in acquiſito, † imo condi-
tio fundatur in incerto, modus autem certitu-
dinem importat. Ita docent Menoc. lib. 4. præ
ſumpt. 175. num. 11. 12. & conſil. 131. num. 4.
Molin. de primog. par. 2. cap. 12. num. 4. Gall.
conſ. 2. num. 25. 26. Peregrin. de fideicom. ar-
tic. 16. num. 160. & artic. 33. nume. 64. Intrigl.
de ſubſtitut. centur. 3. q. 88. nu. 49. & ſeq. Faten
dum igitur eſt, talem donationem dici ſimpli-
cem, & modalem, non autem ſuſpenſam, ſeu
22 conditionalem, † vt dixi, tum etiam quia in du
bio diſpoſitio præſumitur modalis, non autem
conditionalis. Pret. de interpretat. vltim. vo-
lunt. fol. 507. num. 20. Gabr. conſil. 5. nume. 4.
in 1. cum pluribus congeſtis per Intrigl. dicta
quæſt. 88. num. 55. & verè ceſſat talis dubietas
in præſenti caſu, quia vt dixi, pacta non fuerũt
addita ſubſtãtiæ donationis, ſed donationi per
fectæ, & per verba futuri temporis, & ita ex il-
lis modus, non conditio reſultat, vt per Molin.
d. cap. 12. num. 5. & ſequen. & optimè declarat
Bero. conſ. 66. nume. 5. in 2. Amat. dec. 29. nu-
mer. 42. & idcirco ſolet definiri modus, vt ſit
quædam ſpecies oneris diſpoſitionem modifi
cans, ſeu moderatio quædam addita perfectæ
diſpoſitioni grauans honoratum. Galli. conſ. 2.
num. 25. & 28. vbi alios adducit.

Stantibus modo prædictis, ſequitur, quòd
(dato, ſed nunquam admiſſo) vt dici poſſet do
natarios non impleuiſſe omnia pacta modalia,
vtique non dicitur irrita donatio, cum non cõ
ſtet, donatarios fuiſſe interpellatos, ſeu certio-
ratos, vel requiſitos ad totale implementum
23 pactorum, † quia conditio impleri debet per
viam excluſionis, modus autem per viam com
pulſionis. Menoch. dicta præſumpt. 175. num.
11. 12. & conſequenter hoc in caſu requiritur
partis interpellatio ad implendum. Ruin. con-
ſil. 100. num. 4. in 5. Menoc. dicto conſil. 131.
num. 4. in fin. Crau. conſil. 59. num. 7. Intriglio.
dicta quæſt. 88. num. 51. optimè Molin. de pri-
moge. lib. 2. cap. 12. nume. 8. dicens, quod mo-
dus actũ non reſoluit, ſed aſtringit ad illius im-
plementum latè Euerard. iun. conſi. 3. num. 28.
& 29. in 2. vbi pulchrè loquitur Moron. de pa
ce. par. 1. quæſt. 20. n. 5. dicens † monitionem
24 fore neceſſariam, ad hoc, vt donatarius cadat
ob modum non impletum, quia vbi pœna cen
ſetur appoſita ſine die, interpellatio eſt neceſ-
ſaria. Quinimò dixit Natta conſil. 269. num. 1.
& ſeq. loquens etiam de donatione conditio-
nali, donatarium non poſſe dici motoſum ad
implenda conuenta, niſi prius fuerit monitus à
donante de illius egeſtate. Concordat Corn.
conſil. 102. in 3. quem ſequitur Pacian. conſil.
145. nu. 80. dicens, certi iuris eſſe, donationis
reuocationem non admitti, niſi fuerit monitus
donatarius, & illius culpa interuenerit,

26 Reſpondetur ſecundo, quòd quãdo etiam
diceretur vera donatio ob cauſam, attamen
cum appareat, illam fuiſſe prius ſimpliciter fa-
ctam cum promiſſione iurata obſeruandi illã
in perpetuum, & non contraueniendi de iure,
vel de facto, dicitur adempta facultas donato
ri reuocandi donationem etiam ob cauſam fa
ctam, vt poſt Corne. & Gabriel. firmat Pa-
cian. dicto conſil. 145. nume. 79. in fin. & ſequ.
Concordat Rimin. iun. conſil. 234. num. 302.
vbi ait, quòd ſi donator appoſuerit clauſulam
in donatione, vt ex cauſa ingratitudinis reuo-
cari non poſſet, potuiſſet donator viuens accu
ſare donatarium, vt puniretur ex delicto, non
autem pro priuato intereſſe inſtare ad reuoca-
tionem donationis, ſubdens hoc eſſe tutum
fundamentum.

27 Reſpondetur tertiò, diligenter † aduerten-
dum eſſe, quod omni in caſu, in quo habetur,
donationem poſſe reuocari ob omiſſionem
implementi conuentorum, id tamen debet in-
telligi, volente ipſo donatore, & non aliter, vt
optimè poſt plurimos concludit Torniol. vi-
dendus conſil. 37. nume. 11. & ſequen. vbi ait,
donationem validam perdurare non obſtante
oppoſita reſolutione illius ob defectum cauſę
finalis, niſi donator dixerit, ſe velle eam reuo-
care. Et intantùm neceſſaria eſt voluntas do-
natoris de reuocando, vt non ſufficiat enixa
voluntas, niſi vltra voluntatem ipſe donator
petierit iudicialiter, & declaretur donatio pro
reuocata mediante ſententia declaratoria fa-
cti, ſecundum receptiorem ſentẽtiam, vt poſt
Boer. Ronchegal. in terminis firmat Magon.
deciſ. Florent. 76. num. 22. vſque 26. Ioſeph.
Ludou. deciſ. Peruſ. 93. num. 40. Nec tale ius
declarandi, ſeu petendi reuocationem dona-
tionis tranſmittitur ad hæredes donatoris, ni-
ſi donator ante illius obitum iudicialiter pe-
tierit, donationem declarari debere pro reuo-
cata propter pactorum inobſeruantiam, vt
poſt alios habetur apud Ioſeph. Ludouic. di-
cta deciſ. 93. num. 41. & ſequen. vbi de magis
communi teſtatur. Magon. dicta deciſ. 76. nu-
28 me. 26. Hinc dicitur, querelam, † ſeu ius dicen
di nullum non præparatum actiuè non tranſ-
mitti ad hæredes l. poſthumus. §. ſi quis inſtitu
ta. vbi Docto. ff. de inoffic. teſtam. Gozad. con
ſil. 85. num. 2. latè Pedro. conſ. 15. num. 21. dif
fusè Pancirol. conſi. 123. num. 18. & ſequ. vbi
loquitur in terminis noſtris, ſubdens, quòd cũ
donator viuens poſſet nullam dicere donatio
nem, & non dixerit, hæredes non poſſunt am
plius illam nullam dicere, & dixit Moron. de
pace, part. 1. quæſt. 20. in prin. quòd ſi viuente
donatore modus non fuit adimpletus, hæres
illius reclamare non poterit, quia tale ius con-
cernit cauſam ingratitudinis, & præcipuè

cûm

tum poſt reditum in patriam potuerit ſcire ip-
ſe donator defectum implementi allegari, cũ
vixerit per annos 40. & vltra, in quo tempo-
ris ſpatio potuit cõmodè cognoſcere ingrati-
tudinem, & culpam donatariorum, ſi quæ fue-
rit, (vnde euitantur ſcripta per Bimi. cõſ. 177.
29 num. 22.) Quinimò in dubio ſemper eſt † iudi
candum, donationem non præſumi reuoca-
tam. Decia. conſ. 47. n. 29. in 4. Beci. conſ. 181.
nu. 35. & ſtante curſu lõgiſſimi temporis a die
natiuitatis filij, donatarij dicuntur perſcripſiſ-
ſe ius reuocandi, cum tantoperè donator ta-
cuerit, Guid. Pap. ſingul. 339. Intrigl. de caſ.
conſcientiæ lib. 1. cap. 111. nume. 24. Et ideò
dixi ſupra in primo fundamento, quod dona-
tio non dicitur reuocata per teſtamentum ex
poſt confectum, nec per vniuerſalem hæredis
inſtitutionem, per quæ non dicitur teſtator de
bonis donatis diſpoſuiſſe. Addo nunc Ter-
niol. conſil. 47. nu. 13. Borgni. deciſ. 42. nu. 19.
par. 1. quòd tanto magis procedit, ex quò fuit
inſtitutus filius illegitimus, cuius legitimatio
non ſufficit ad reuocandam donationem ſe-
cundum veriorem, ac receptiorem ſententiã,
teſte Crau. plures alios adducente conſ. 450.
nu. 11. & 14. Mandel. conſ. 564. num. 22. Mo-
zi. de donat. rubr. fin. num. 88. Alciat. conſil. 2.
num. 10. in 2. & conſil. 52. num. 10. in 9.

Reſpondetur quarto, ex abundanti, quòd
impræſentiarũ agitur de reuocatione donatio
nis propoſita per Monaſterium, quæ meo iudi-
cio venit omnimodè ſpernenda: Nam ſtat cõ-
cluſio, quòd donatio facta pio loco, ſeu piæ cau
ſæ non poteſt reuocari in euentum modi non
ſeruati; quando alia conuentio pœnalis nõ fue
rit addita in caſum inobſeruantiæ. c. verum, ex-
tra de condit. appoſ. Didac. lib. 1. variar. reſo-
lut. cap. 14. num. 6. & de communi teſtatur Ioſ.
Ludou. deciſ. Peruſ. 93. num. 49. 50. & ſi hoc
eſt verum, quomodo poterit Monaſterium ſub
rogatum in locum Monachi allegare talem re-
uocationem donationis ob ſimplicem inobſer
uantiam pactorum? Confirmatur concluſio ex
tradit. per Rip. in l. ſi vnquam quæſt. 34. C. re-
uocan. donat. vbi ait, quòd licet ſecundum ali
quos Monaſterium dicatur ſuccedere loco fi-
lij, attamen per Monaſterium non reuocatur
donatio vigore dictæ l. ſi vnquam. ſequitur a-
lios adducendo Intrigl. de caſib. conſcien. li. 1.
cap. 111. num. 104.

Ad ſecundum reſpondetur, notorium eſſe,
donatorẽ expleta donatione ſe contuliſſe Ro-
mam, ibidem continuè habitando per ſexen-
nium, & donatarios poſſeſſionẽ bonorum do-
natorum realem, & cum effectu habuiſſe vltra
conſtitutum inſertum in inſtrumento donatio
nis, adeò quod licet ex poſt ex fraterna, ciuili-
que benignitate conniuentibus oculis permi-
ſerint fratres donatarij, vt frater donator in pa
triam reuerſus quodammodo ſe ingereret in
partis bonorum antea donatorum adminiſtra-
tione per plures annos; Attamen non per hoc
dicitur donator continuaſſe in poſſeſſione bo-
norum donatorum (ex qua continuatione Do
ctores arguunt fraudem, & ſimulationem do-
nationis) ſtante curriculo ſexennij, in quo do-
31 natarij effectiuè poſſederunt. Quo fit, † vt ex
reaſſumpta bonorum donatorum adminiſtra-
tione dicatur donator illamet bona poſſediſſe
nomine donatariorum, & iure familiaritatis,
non conſtito de aliquo titulo iſtius ſuæ nouæ
poſſeſſionis; vt pulchrè in puncto aduertit Ne-
uizan. conſil. 8. num. 52. 54. & 56. Nec Honde
deus in oppoſitum adductus conſil. 47. nu. 30.
in primo aliter dicit, imò ſupponit continua-
tam poſſeſſionem apud donatorẽ, vltra, quod
ſi aliter intelligeretur Hondedeus eò loci, fal-
ſum diceret, nec aliter probat ſuam ſententiã.
Et Bartol. doctrina per eum adducta in ſimili
loquitur de continuata, non de interrupta poſ-
ſeſſione, ſicuti & Menoch. conſ. 1095. nu. 19.

32 Reſpondetur ſecundò, iam ſatis probatum
apparere ex prænotatis, donatorem non reuo-
caſſe, imò nec potuiſſe reuocare donationem
iſtam. Modo ſi expreſſæ reuocationi non adhę
ſit teſtator, q̃ nunquã animi ſui votum declara-
uit de volendo reuocare, vtiquè nec tacitæ re
uocationis præſumptioni ex curſu temporis lo
cus eſſe poteſt, cùm nec per actus poſitiuos do
nationi contrarios dicatur donationem reuo-
caſſe, vt per Borgnin. deciſ. 42. num. 19. parte
prima, dicentem, per alienationem, vel aliam
diſpoſitionem in contrarium donationem nõ
dici reuocatam, quia ſi non poteſt reuocari ex
preſsè, multò minus tacitè. Et iam ſupra dixi-
mus reuocationem donationis debere fieri ex
plicitè, & iudicialiter, nec aliter tale ius reuo-
candi ad hæredes tranſmitti.

Nec Ripa adductus in motiuo in l. ſi vnquã
quæſtio. 43. definit articulum, ſed dicit, ſe non
audere hoc affirmare pro vero, & meritò, quia
33 tempus non eſt modus inducẽdæ, † vel tollen-
dæ obligationis. Imò, quæ ſunt facultatis non
præſcribuntur, niſi à die prohibitionis. Franc.
34 deciſ. 166. num. 8. & in ijs, † quæ de gratia, ſeu
ex mera facultate fiunt, non cadit præſcriptio,
Franc. Marc. deciſ. 158. num. 4. in ſecundo, &
iam dixi ſupra, talem poſſeſſionem bonorum
fuiſſe diſſimulatam ex ciuilitate donatariorũ,
illorumque familiari vrbanitate, ideò per tem
pus vtrumque longiſſimum non dicitur præiu-
dicatum dictis donatarijs, nec publicè, nec pri
uatim, nec in petitorio, nec in poſſeſſorio, vt
tradit Caballio. Milleloq. 24. vbi ſubdit poſt
Caſtren. omninò videndum in conſil. 129. co
lum. 4. verſic. Item non obſtat, quòd poſteà, in

pri-

primo, quòd non præſumitur derogatum iuri ſemel quæſito, quando alia côiectura ſumi poteſt, & maximè ſi fuerit permiſſum aliquid fieri ex gratia, ciuilitate, & pro bona concordia. nam faciens dicitur id feciſſe nô iure ſuo, ſed gratia permittêtis. Al.bi dixit idem Caballin. Milleloq.597.poſt Bartol.& alios, quòd quan
35 do alicui competit † aliqua facultas, & illa non vtatur etiam per centum annos, eò quod ſibi non expediebat vti, vel non occurrebat neceſſitas, per talem nô vſum non tollitur ſua facultas, nec in talibus per non vſum introduci poteſt conſuetudo, & ideò cum nunquam ipſe donator declarauerit, ſe velle reuocare donationem, nec vnquam fuerit conqueſtus de culpa donatariorum in non adimplendo pacta, ipſi donatarij permiſerunt donãtem durante eius vita adminiſtrare bona donata, vnde iuremerito nô poteſt dici inducta præſcriptio aliqua illis præiudicialis, & ita talis tacita reuocatio induci validè non poteſt contra bonum opus fraternum operatum per donatarios erga fratrem.
36 Ad tertium autem reſpondetur, † oppoſita procedere in donatione abſenti facta: nam ante acceptationem donatarij, ſi donatarius decedat, non tranſmittitur ad hæredes, ſecus ſi ſit facta donatario præſenti, ſecundum Alciat. conſ.4.num.56.in 4.& latius conſ.119.nume. 17.& ſeqq.in 9.Menoch.conſ.388.num.55.& conſil.84.num.16.& in tali caſu procedunt allegata per Maſcard. in concluſio. 564. quia exorditur concluſionem in donatione facta abſenti.

Reſpondetur ſecundo, obiectum habere locum in donatione ſui natura inualida, vel imperfecta, verbi gratia, in donatione facta inter virum, & vxorem, quę tantum morte confirmatur, ſeu in donatione inter patrem, & filium, quæ à morte vires aſſumit, ſecus in donatione ab initio valida, legali, & perfecta: nam illa ad hæredes tranſmittitur, vt latiſſimè declarat, & probat Rube.Vrin.conſil.30.nume.88.vſque 500.incluſiuè in 2. Gabriel. conſil. 70.num.1. in 1. Decian.conſil.20.nu.4.in 4 latiſſimè Roland.conſil.77. per totum, in 1.poſt Bal. conſil.195.in 4.per textum in l.ſi pactum.ff.de probat.Idem tradit Menoch.conſil.388.num.51. & 55. Borgnin. deciſ. 42. numer. 4. parte prima, & ita intelligendus eſt Maſcard.in oppoſitum adductus, nempe, illius dicta non admitti in donatione perfecta, & integra, quæ de ſui natura eſt irreuocabilis, & in tali caſu loquuntur Bald.& Menoch.conſil.84.num.15.per illum adducti.

Ad quartum reſpondetur, imo donationem iſtam non fuiſſe vniuerſalem, cum non côprehendat futura, vt latè fuit deductum in ſe-
37 cundo fundamento. Nec † ſanguinis coniunctio operatur donationem, nec donationis extenſionem, niſi in modica ſumma, vt poſt Bar-Ruin.& Crauet.tradit Torniol. conſil.91.nume.21.Cantiuncul.conſil.35.num.10. Quinimo quando per talem interpretatam extenſionem donatio reddatur nulla, non attenditur conſideratio, nec coniunctio ſanguinis, vt latè concludit Sur.dec.Mant.234.num.25. & per totum, ubi reprobat per eum deducta ibidem nu.7. in quibus ſit fundamentum ex parte Monaſterij aduertantis, quod Monaſterium nunquam inualidabit donationem non facientem mentionem bonorum futurorum (dicat quicquid velit) ex deductis in præallegato ſecundo fundamento.

Ad quintum reſpondetur, aduertendum eſſe, Monaſterium deducere pro ſe fundamenta penitus incompatibilia. Nam primo dicit, hanc eſſe donationem ob cauſam, & poſtea illam reuocari per ſuperuenientiam filij, cum tamen ſit abſolutiſſima côcluſio, donationem ob cau-
38 ſam non reuocari per natiuitatem † liberorum, ex remed.l.ſi vnquam.C.reuocan.donatio. Ita poſt alios notat Mandel.conſil.125.numer.2. & conſil.207.num.28.& 240.nume.13.26.& 32.Mozi.de donat.rubr.fin.nume.80. Anton. libr.2.reſolut.56.nu.30.faciunt dicta per Pancir.conſil.3.nu.8.Cephal.conſi.445.num.6.& propè infinitos adducit Intrigl. de caſib. conſcient.caſu 111.num.48. libr.1.& ibidem nu. 97.ſubdit nec dicta.l.ſi vnquam procedere in contractu vltro citroque obligatorio, ſed duntaxat in merè lucratiuo.

Secundo reſpondetur, ſatis eſſe in propoſito noſtro, legitimatum nô reuocare donationem pro obtinenda immiſſione in poſſeſſionem bonorum teſtatoris ex beneficio l.ſi.C.edic. diu. Adr.tollen.vt dixi in tertio fundamento.
39 Tertio reſpondetur, † quod legitimatus per reſcriptum nô reuocat donationem, vt per Oldrad.conſil.278.in 3.dubio, cum concordantibus per Tiraquell.in l.ſi vnquam.numer.56. cum pluribus ſequentibus, Alciat.conſil.2.nume.10.& ſequent.in 2.& conſil.52.num.10.in 9.Crau.conſ.450.num.11.14.Mandel.conſil. 564.nu.22.& hoc latè tuetur, ac de veriori teſtatur Aquilin.in l.ſi is, qui pro emptore, nume. 172. vſque 175. ff. vſucapion. & plurimos recenſet Mozi.de donat.rubr.fin.nume.88.Soc. in rubrica.ff.liber. & poſthum. colum. fin. vbi de magis communi teſtatur, Gaill.libr.2.obſeruat.140.num.10.latiſſimè Intriglio. dicto caſu 111.num.69.qui & ſi in num.74.dicat, id limitari, ſi legitimatio fiat viuente patre, attamen hallucinatur, quia Doctores per eum allegati hoc non dicunt, ſed tantum quod citatio agnatorum non requiritur in legitimatione filij facta
uiuen-

viuente patre, cùm tunc agatur de illius ſolius præiudicio, non autem de præiudicio tertij, & ita talis limitatio nullibi probatur, & eſſet contra receptiſſimas traditiones. Et licet nonnulli ſenſerint, præallegatum axioma procedere in legitimato ſpurio, non autem in naturali legitimato; Attamen talis diſtinctio non eſt ſequenda, & præcipuè hodiernis temporibus, in quibus concubinatus eſt prohibitus, vt dixi in tertio fundamento. Quo fit, vt in materia iſta nil differant naturales a ſpurijs, vt præciſè firmat Alciat. conſ. 2. nu. 11. in ſecundo.

40 Quarto reſpondetur, † diſpoſitionem dictæ l. ſi unquam non admitti, quando donatio fuit facta valde amico teſtatoris, ſeu perſonæ illi magna affectione coniunctæ. Ideo multo minus admittitur in donatione facta fratrib. proprijs vtrinque coniunctis. Ita poſt alios aduertit. Pancir. conſil. 54. nu. 37. Inglio. d. caſu 111. num. 17. qui alios adducit, & præcipue cum talis reuocatio intêretur, & proponatur per Monaſterium filium fictum, & falſum, quod in hoc non auditur, ut ſupra tetigi in vltima reſponſione data primo motiuo excitato in hac materia.

41 Quinto reſpondetur, † quod ſtante ſpeciali, & expreſsa renunciatione in indiuiduo facta per donatorem beneficio dictæ l. ſi vnquam, non habetur ratio ſuperuenientiæ filiorum, maximè accedente iuramento de nunquam reuocando. late Cioffi. conſil. 38. num. 12. vſque ad fin. in 2. Pancir. conſ. 3. num. 7. & hanc eſſe magis communem enuntiat Gabr. titul. de donat. concluſ. 2. numero 63. Viu. deciſ. 259. in fi. Rolan. conſilio 77. numero 24. in 1. & hanc ſequitur Intriglio. dicto caſu 111. numero 75. 77. & ſequen.

Nec reſiſtatur, quod dicitur ex aduerſo, non fuiſſe cogitatum de liberis futuris, de quibus deſperabat donator, vt etiam poſt adductos per Monaſterium id perpendit Intrigliol. d. caſu 111. nu. 67.

Nam reſpondetur, ſatis cogitaſſe de liberis in futurum ſuſcipiendis, & nihilominus voluiſſe renuntiare etiam in ſpecie l. ſi vnquam. C. reuoc. donat. ut expreſſim legitur in inſtrumento donationis, adeo quod talis renunciatio omnino ſuſtinetur. Menoch. conſil. 496. numero 112. & ſequent. † vbi ſubdit poſt alios reme-
42 dium dictæ l. ſi vnquam. tolli curſu triginta annorum, & de deſperatione ſuſcipiendi, &c. nō conſtat, & debet probari ex aduerſo, quia donatarij habent fundatam intêtionem ſuper cogitatione liberorum futurorum expreſſa in dicta donatione. Addatur inſuper, non eſſe cuiā dam talem deſperationem futuræ prolis illegitimæ (quicquid dici poſſet de iuſtis filijs procreandis ex matrimonio futuro) alias diceretur cogitaſſe de peccato futuro committēdo, quo fit, vt talis deſperatio prolis illegitimæ potius debeat confirmare donationem, quam illam irritare, ne vt dixi, diceretur, donātem cogitaſſe, & deſperaſſe de futuro peccato. Nimi-
43 rum ſi datur inconcuſſa † concluſio, vt per ſuperuenientiam filiorum naturalium non reuocetur donatio. Surd. de aliment. titul. 8. priuil. 81. nu. 10. Paleot. de noth. & ſpur. cap. 34. cum pluribus ſequen. ac relatis per Intrigl. dicto caſu 111. num. 99. maximè cum, ut ſupra tetigi, hodie præſumatur ſpurietas, potius quam
44 naturalitas, † ſtante concubinatus prohibitione ex lege Chriſtiana emanata. Et ita etiam ex hoc tollitur, quod dicebatur de legitima non relicta filio naſcituro. Quia id procedit quo ad filium legitimum, non quoad concipiendū in peccato, cui licet ex poſt debeatur legitima vigore ſuperuenientis legitimationis, attamen illiuſmet legitimæ ratio non eſt habenda tempore donationis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia non ſubiacet ſtatutis laicorum limitatiue num 47. & ſequen.*
2 *Eccleſia & laici rem ad eccleſiam ſpectantē contractātes ſtatuti forma adſtricti non dicūtur.*
3 *Statutum condere iuriſdictionis eſt.*
4 *Forma iuris municipalis in contractibus minorum appoſita non eſt ſeruanda in eccleſiæ præiudicium.*
5 *Conſolidatio utilis Dominij cum Directo dicitur reintegratio Iuris Domini concedentis.*
6 *Iuramentum mulieris etiam minoris renuntiantis validat renunciationem & num. 66.*
7 *Iudicis Decretum præſumitur rite interpoſitum.*
8 *Emphyteuſis ſub titulo nouæ conceſſionis, dicitur noua non antiqua.*
9 *Confeſſio facta etiam in inſtrumento nullo præiudicat confitenti, & nu. 76.*
10 *Minor non auditur aduerſus contractum per eum poſtea approbatum & num. 23.*
11 *Alienatio ſtabilium minoris ſubſiſtit ex legitima cauſa, & vtilitas dicitur cauſa legitima.*
12 *Vtile id eſt, quod homini magis placet.*
13 *Minoris contractū ſufficit vtilē fuiſſe ab initio.*
14 *Neceſſitatis nomine venit omnes iuſta cauſa alienandi.*
15 *Minor contrahens ſi maior factus per decennium tacuerit non auditur.*
16 *Confeſſio ex actu geſto inter minos nocet hæredibus & ſucceſſoribus.*
17 *Inſtrumentum producens iudicialiter dicitur fateri omnia in eo contenta.*
18 *Approbatum ſemel amplius reprobare non licet.*
19 *Falſi ſola ſuſpicio ſufficit ad infringendam fidem teſtium.*

Mino-

20 *Minorum in contractibus requiſito.*

21 *Forma ſtatuti ad vnguem eſt ſeruanda, aliàs corruit actus.*

22 *Ex actu peccante in forma nec naturalis nec Ciuilis oritur obligatio.*

23 *Forma ſtatuti omiſſa actus ex temporis progreſſu nec tacitè nec expreſſe ratificatur.*

24 *Solennitatum omiſſio declinat vtilitatis præſumptionem.*

25 *Renunciare gratis & donare paria ſunt.*

26 *Donatio minoris facta cum Decreto nō ſubſiſtit.*

27 *Renuntiatio gratuita vtilis Dominij rei emphyteuticæ facta a minore non tenet.*

28 *Minoris contractus tunc dicitur vtilis, quando eius conditionem meliorem facit, ac deteriorem eſſe non ſinit*

29 *Minor non poteſt alienare ſine Decreto fundum ſterilem.*

30 *Neceſſitas æris alieni concurrere debet in diſtractione ſtabilium minoris.*

31 *Hæres donec incumbit inuentario non poteſt inquietari ab aliqua Creditore.*

32 *Mobilia minoris prius diſtrahi debent quam immobilia.*

33 *Decretum interpoſitum falſis de cauſis eſt ipſa in re nullum.*

34 *Decretum ob unius ex cauſis falſitatem corruit in totum.*

35 *Minoritatis ſexus, & imperitiæ cauſa non ſufficiunt ad alienationem bonorum minoris.*

36 *Imperitia colendi curias non ſufficit ad alienandum in minore.*

37 *De futuris contingentibus nulla eſt determinata veritas.*

38 *Decretum Iudicis non poteſt legitime interponi reſpectu futurorum & incertorum.*

39 *Emphyteutica res non poteſt alienari ſub prætextu damni futuri.*

40 *Minoris bona ex cauſa periculi inſolenniter alienari non poſſunt, niſi euidenter periculum ſit in mora.*

41 *Penſio etſi correſpondens ſit fructibus non dicitur ſufficiens cauſa diſtrahendi.*

42 *Fideiubere non tenetur qui conditionem in deterius non mutat.*

43 *De fideiubendi impotentia conſtare debet ſaltem per iuramentum impotentis.*

44 *Verba enuntiatiua non probant contra tertium.*

45 *Iudicis Decretum nullum ex falſis cauſis ex temporis breuitate dicitur ſine cauſa cognitione.*

46 *Cauſa iuſtificari debet per aliud genus probationis, cum non ſit ſtandum propria aſſertioni.*

47 *Statutum generaliter loquens, & fundatum in honeſta ratione ligat eccleſiam.*

48 *Eccleſia non licet pro parte vti beneficio ſtatutorum, & pro parte non.*

49 *Eccleſia ſi vult laicum obligari ex contractu dēt eo ſeruare ſine quib. minoris obligatio non tenet.*

50 *Statuti uirtutem ad dignoſcendam debet inſpici perſona alienans.*

51 *Statutum ligat eccleſiam quoad acquirenda.*

52 *Statutum laicarum reſpectu utilis Dominij apud laicum reſidentis ſeruandum eſt.*

53 *Minor non poteſt diſtrahere vtile Dominium rei emphyteuticæ eccleſiæ ſine ſolēnitatibus ſtatuti.*

54 *In eccleſiæ graue detrimentum laici diſponere non poſſunt de utili Dominio.*

55 *Eccleſia quoad ſolemnia tenetur ex ſtatutis laicarum.*

56 *Eccleſiæ præiudicium fieri dicitur quando quid ſtatuitur contra eius libertatem.*

57 *Statutum incidenter aliquale damnum afferens eccleſiæ ex honeſta cauſa ſeruandum eſt.*

58 *Res facile reuertitur ad ſui primæuam naturam quando factus eſt locus reuertendi.*

59 *Factum non dicitur quod factum non durat.*

60 *Correſpectiui actus dicuntur qui vnico contextu eadem die, & per eundem celebrantur.*

61 *Præcogitatum præſumitur quod fit incontinenti.*

62 *Quod principaliter agitur attenditur non quod in conſequentiam.*

63 *Renunciatione facta a filio in patris manibus fratris contemplatione fratre patri præmortuo renuntiatio non nocet filiæ.*

64 *Relato quando ſtandum ſit reiecta referente.*

65 *Vbi fraus eſt euidētior, ibi cautela eſt abūdātior.*

66 *Minor iureiurando contrahens præter ſtatuti formam non tenetur ſtare contractui.*

67 *Iuramentum ob reſiſtentiam ſtatuti non obligat partem parti, nec partem Deo*

68 *Iuramentum non eſt conſiderabile ſi inſtrumentum ſit inualidum.*

69 *Iuramento non obſtante contractus minoris reſcinditur ex enormi læſione.*

70 *Decretum præſumitur rite interpoſitum alio non conſtito in contrarium.*

71 *Matris præſentia in contractu filiæ enormiſſime læſa nil operatur.*

72 *Præſentis alicuius ſine reclamatione non dicitur confirmare actum illicitum.*

73 *Agnatorum conſenſus in contractu minoris quando dicatur doloſus.*

74 *Veritas ſola attenditur non verborum cortex*

75 *Arbitrium non attenditur contra iuris ſcripti diſpoſitionem.*

76 *Confeſſio facta in inſtrumento nullo ob defectum ſolemnitatum non præiudicat.*

77 *Confitentis aſſertioni quando ſtandum ſit.*

78 *Confeſſio geminata ſub prætextu erroris quandocunque poteſt reuocari.*

79 *Minor non auditur aduerſus contractum per eum geſtum & ratificatum concurrente iudicis confirmatione.*

80 *Ratificatio doloſa non tenet.*

Mi-

81 *Minor quo pluries ratificat quod male geſſit, eo magis dicitur læſus.*

82 *Exceptio nullitatis nunquam dicitur excluſa per ſtatutum excludentem exceptionem.*

83 *Nullitas omni tempore poteſt allegari.*

84 *Metus reuerentialis præſumitur erga ſuperiorē.*

85 *Aeſtimatores tanquam iudices eligũtur, eorũq; æſtimationi ſtatur vt a iudicibus emanatæ.*

86 *Metus reuerentialis non eſt conſiderabilis, niſi præcedentibus verberibus uel minis.*

87 *Terrarum redditus ſunt quinque pro quolibet centenario.*

88 *Mali euentus non ſunt in conſideratione, nec aduerſa fortuna ſperanda.*

89 *Terræ in dies creſcunt tam ratione temporis quam bona cultura.*

90 *Soluens tardius minus ſoluere dicitur.*

95 *Diuiſionis natura eſt vt partes fiant æquales.*

92 *Ratificatio tacita non operatur contra diſpoſitionem ſtatuti.*

93 *Taciturnitas quinquennij tollit defectum ſolennitatum inductarum de rigore iuris.*

94 *Confeſſio patris quando præiudicet hæredibus.*

95 *Confeſſio veritati repugnans ſoli confitenti obeſſe poteſt.*

96 *Inſtrumenti ex productione reſultat tacita approbatio reſpectu diſpoſitiuè prolatorum.*

97 *Inſtrumenti productio qualificata non nocet producenti.*

98 *In inſtrumento producto enuntiata quando reſpiciunt factum antiquum, & aliarum perſonarum, non dicuntur omnia confeſſa.*

99 *Inſtrumenti approbatio ex productione refertur ad illum ſolum finem ad quem producitur.*

100 *Inſtrumenti productio impugnata a parte, eidē non prodeſt.*

101 *Inſtrumenti productio non operatur quatenus errorem continet extra factum producentis.*

102 *Teſtis impugnatus de falſo & abſolutus, non dicitur falſus.*

103 *Statuta debent interpretari, vt non in totum lædant ius commune.*

104 *Falſitatis ſuſpicio non dicitur vera falſitas, nec punitur.*

105 *Producentes falſos teſtes, & eorum atteſtationibus ſcienter vſi, puniuntur ex ſtatuto in amiſſione cauſæ.*

ARGVMENTVM.

Minoris contractus nullius eſt valoris, niſi a ſtatuto requiſitis ad vnguem obſeruatis, & ſtatutum generaliter loquens, & fundatum in honeſti ratione, ligat etiam eccleſiam.

CONSILIVM LVIII.

Actiones meæ à Domino.

IVſſu Seren. Dñi noſtri, ad inſtãtiam Illuſ. D. Caroli de Sancto Marco, nomine proprio, & fratrum, ſæpe ſæpius, tum oretenus, tum medio amicorum poſtulantis, requiſitus, vt pro veritate tantum, & non aliter, meam in ſcriptis ſententiam proferam; quid iuris eſſe ſentiam, in cauſa uertente inter dictos D. fratres de Sancto Marco, ex vna, & D. fratres de Bonacurſijs ex altera; Arbitror in puncto iuris ueritatem eſſe, prout infra concludam. Et quia lux ueritatis magis emicat medio diſputationis, idcirco fundamenta partium referam, deinde animi mei uotum iuridicum (ni fallor) promulgabo.

Pro Dñis fratribus de S. Marco reis conuẽtis plura faciũt. Et primo, ꝙ renuntiatio Curiarum controuerſarum aliàs facta per Do. Paulã matrem Dñorum fratrum de Bonacurſijs actorũ, ſub die 26. Maij 1540. fuit facta in manib. Reu. Præpoſiti, vt expreſse dr in inſtrumento renuntiæ, & in proceſſu f. 23. ibi (ſponte, volũtariè, motu proprio, renuntiauerunt, & renuntiant, & refutant, in manib. Ill. & Reu. D. D. Federici de Gõzaga Marchionis &c. Præpoſiti digniſſ. oĩa, & quæcunq; iura, omneſq; actiones, & rationes ſibi ipſis ſororibus competentia, & competentes in dictis Curijs &c.) idem repetitum legitur in inueſtitura eadem die facta per ipſummet Reuerendiſſimum Dominũ Prępoſitum, Dominis Iacobo de Sancto Marco, & Guatiſco Ambroſoni, patruo, & ſororio reſpectiue dictæ Paulæ minoris renuntiantis, in proceſſu fol. 25. a tergo, ibi, (quæ agnoſcentes ſe inhabiles ob earum ſexum, & ætatem, ac impetitiam ad uacandum curæ, cuſtodiæ, ac culturæ dictarum Curiarum, renunriauerunt Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Domino Præpoſito dictas Curias, & omnia iura ſibi ipſis in eis competentia &c.) Pariter in inſttumento finis, ſeu ratificationis factæ per eandem Paulam de anno 1544. in proceſſu fo. 31. idem enuntiatur, ibi, (renunciauerunt in manib. prædicti Reuerend. Domini Præpoſiti legitimè, & cum ſolemnitatib. debitis &c.) Modo Præ
1 poſitus, & eccleſia non ſubiacent ſtatutis, † laicorum, adeoquod in eorũ contractibus teneãtur ad obſeruationẽ ſolẽnitatũ traditarũ à ſtatutis laicalib. & quicquid in clerico certis in caſib. controuertatur, id tñ in eccleſia indiſtincte procedit, ut poſt Fel. & alios, trad. Marã. q. 8. n. 15. ꝙ procedit, nedum ſi contrahatur noĩe eccleſię, ſeu cum ipſa eccleſia, ſed ẽtſi ad fauorẽ eccleſiæ, ut poſt multos firmat Io. de Arno.

in commentar. 197. late Ceph. conſ. 109. n. 18.
Secundo ſuppoſito, non tamen admiſſo,
quod aliqualiter dubitari poſſet, etiam eccle-
ſiam contractantem cum laicis, formam ſtatu-
ti in contractibus minorum præſcriptam ſerua
2 re debere, † id tñ nequaquam verũ eſt, quando
res in contractum deducta ad eccleſiam ſpe-
ctat quoquomodo: nam tali in caſu, nedum ec
cleſia, ſed nec laici huiuſmodi rem contractan
tes ſtatuti forma adſtricti dicuntur ca. eccleſia
3 ſanctæ Mariæ ext. conſtit. † Butr. conſ. 40. n. 5.
quia ſtatutum condere iuriſdictionis eſt, Inno
cen. & alij in c. cum accesſiſſent. extr. conſtitu.
At laici non habent iuriſdictionem ſuper ec-
cleſia, vel ſuper re eccleſiæ, latè in propoſito
Barbat. conſ. 24. num. 4. in 3. Socin. conſ. 56.
num. 1. & 2. in 1. Boer. dec. 231. nu. 1.
Tertio dato, quod vtile dominium, ſeu per
ceptio fructuum ex Curijs obnoxijs eccleſiæ,
4 eſſet quid laicale, † attamen adhuc forma iuris
municipalis, in minorum contractibus appoſi-
ta, non uenit ſeruanda reſpectu contractus di-
cti vtilis dominij, ſeu fructuũ perceptionis, quã
alias oriri poſſet eccleſiæ præiudicium, Card.
in c. perpendimus ver. his attentis venio ad ſe
cundum ext. de ſent. excom. ſequitur Fel. in d.
c. eccleſia S. Mariæ nu. 88. & 90. ext. conſt. &
poſt Anch. Alex. & alios optimè aduertit Rui.
conſ. 25. nu. 13. in 5. ſed præiudiciũ eſſet eccle
ſiæ, vt emphyteuſis refutatio facta in manibus
Præpoſiti per puellam inhabilem, non idoneã,
ac pauperem, & inexpertem ad vacandũ agri-
culturæ, & curæ Curiarum emphyteoticarum,
ſub prætextu inſolemnitatis ſtatutariæ irritare-
tur, & quod noua Curiarum refutatarum conceſ-
ſio facta per Præpoſitum uiris ſagacib. proui-
dis, & expertib. agriculturæ, & idoneis ad ſol
uendũ canonem, facilius, & ſine altercatione,
ad nihilum reduceretur ob omiſſam ſtatuti for
mam in contractibus minorum limitatam; er-
go, Cõfirmantur prædicta ex dicto Purpur. in
conſ. 332. n. 9. ver. tertio contingit, ubi dicit, quod
diſpoſitio facta per laicos ſuper vtili dominio
laicorum tenet, quatenus a directo dominio
eccleſiæ diſtinguitur, & pro tpe, quo remanet
apud laicos, & reſpectu fructuũ, qui ex eo cau
ſantur, cũ tũc dicatur facta ſuper re laici, abſq;
eccleſiæ præiudicio, at quando dominium vti
le ad eccleſiam reuertitur, ſeu cùm directo cõ
ſolidatur, tunc ceſſat diſpoſitio, idq; tanto fa-
uorabilius eſt, ex quo res dicitur reuerti ad ſui
naturam primæuam, quod de facili eſt conce-
dendum, l. ſi vnus §. pactus ne peteret, vbi Iaſ.
& alij ff. de pact. conſolidatio enim vtilis do-
minij cum directo dicitur reintegratio iuris
Domini concedentis, Corbul. de caducit. ob
non ſolut. canon. ampl. 28. num. 3. in fin.
6 Quarto, † iuramentum adultæ mulieris re-
nunciantis de non contraueniendo renuntiæ,
validat renuntiationem Curiarum, vtcumque
a minore factam præter ſtatuti formam, Auth.
ſacramenta puberum C. ſi aduerſ. vend. c. cum
contingat de iureiur. & vtrobique ſcribentes.
Nec vim facit, quod in eodem ſtatuto legatur,
quod minorum cõtractus, & obligationes præ
ter formam ſtatuti non valeant, etiamſi iuraue-
rint non contrauenire; Nam ex quo iuramen-
tum eſt quid ſpirituale, illius virtus tolli, nec
impediri potuit per ſtatuta laicorum, & meri-
to iuramentum talibus in caſibus ſupplet de-
fectum agnatorum, ac aliarum ſolemnitatum,
Alex. conſ. 27. num. 5. & conſ. 125. num. 6. in 1.
Corne. conſil. 71. nu. 8. in fin. in 3. cum infinitis
concordantibus per Simoncell. de decret. tit.
8. num. 137. vbi de communi, etiamſi talia ſta-
tuta a Rege, vel Imperatore condita fuerint;
Cum diſpẽſatio iuramenti ad ſolum ſummum
Pontificem ſpectet, Ferrat. caute. 16. addo A-
ſyn. de execut. §. 9. cap. 380. Lambert. de con-
tractib. mulier. in fin. nu. 9.
Quinto, in dicto contractu refutationis inter
uenit iudicis decretum, præſentia matris puel-
læ renuntiantis, conſenſus affinium proximio
rum iurantium; ex quibus omnibus planè ar-
gui debet, dolum, metum, fraudem ac om-
nem colluſionis, ſeu ſeductionis labem pror-
ſus abfuiſſe, & conſequenter etiam rationem,
ac cauſam finalem ſtatuti ſolemnitates aliàs
7 præſcribentis ceſſare, Nam † pro iudicis
decreto præſumitur, quod ritè, & recte fue-
rit interpoſitum, & cum cauſæ cognitione,
l. ab ea parte ff. de probat. l. manumiſſio per li-
beros. ff. manum. vind. diffusè Aleiat. de præ-
ſumpt. reg. 3. cap. 10. nu. 1. & ſequent. Mandel.
conſ. 4. nu. 55. & ob decreti interpoſitionem
omnia neceſſaria interueniſſe præſumuntur, &
ideo ſatis eſt ementi, vel acquirenti a minore
producere inſtrumentũ acquiſitionis factæ cũ
iudicis decreto; nam onus probãdi contrariũ
ſpectat ad pupillum, l. & ſi preces C. prædi. mi
no. l. 1. in princ. ff. rebus eorum Mand. conſ.
205. nu. 25. Quinimo, cum etiam addatur præ
ſentia matris puellæ renuntiãtis, præſumptiuè
arguitur ſuperlatiua utilitatis probatio, cũ ma-
ter præſumatur cæpiſſe bonum conſilium pro fi
lia, quam magis diligit, quàm ſeipſam, vt præci
sè conſiderat Raudenſ. conſ. 10. nu. 137. in 1.
idem præſumitur ex conſenſu affinium iuran-
tium, cum ob eorum præſentiam etiam dolus,
metus, ac ſeductio excludatur.
Sexto, inueſtitura facta per Reuerendiſſi-
mum Præpoſitũ dictis patruo, & ſororio puel
læ renuntiantis, fuit ſimplex, & realis, cum
cantet ſub titulo nouæ conceſſionis, & me-
rito incaſſum laborant Domini Bonacurſij
actores aduerſus dictos inueſtitos, totaliter
Curias recognoſcentes a Præpoſitura. Nam
ſi dicta conceſſio dependeret ab antiquis in-
ueſti-

Digitized by Google

inueſtituris, vel à renuntia facta a puella, non fuiſſet facta ſub titulo nouæ conceſſionis, ſaltem reſpectu Do. Iacobi patrui, ac antiquitus in præcedentib. inueſtituris comprehenſi, ſed ſub titulo renouatæ conceſſionis, & ideo dici
8 tur noua emphyteuſis,† nõ antiqua, iuxta not. in c. 1. per quos fiat inueſtitura. Brun. conſ. 124. in fi. Confirmantur prædicta ex alijs verbis inueſtituræ, quatenus in ea dicitur, libuiſſe Do. Præpoſito illos inueſtire, &c. quod verbum (libuit) ſonat in arbitrium, ac liberam voluntatẽ, non in neceſſitatem inueſtiendi, Bart. in l. alio. ff. de alimen. & cibar. leg. Dec. In l. in actionib. n. 11. verſ. & idem ff. de in lit. iuran. ex quibus liquido conſtat, pręfatam renunciationem vete fuiſſe factam in manib. Præpoſiti ad commodum eccleſiæ, & dictos patruum, & ſorotium fuiſſe motu proprio a Reuer. Præpoſito inueſtiros, non autem intuitu, ac contemplatione renuntiæ factæ a puella minore.

Septimo, dato (non tamẽ admiſſo) quod dicta refutatio nullius eſſet ponderis, iãquam facta in inſtrumento nullo, ob defectum ſolemnitatum ordinatatum a iure municipali, attamen cum ipſa mulier renuntians cõfeſſa fuerit ſe inhabilem, & cauſas in dicta renuncia expreſſas eſſe veras, † vtiq; talis confeſſio pręiudicat
9 confitenti, vtcumq; & facta in inſtrumẽto nullo, l. ſi ita ſtipulatus §. Griſogonus ff. de uerb. oblig. Ruin. conſ. 53. nu. 15. in 2. Maſc. de prob. concluſ. 358. nu. 1. & 2. & tanto magis, cum eadem confeſſio in omnibus & per oĩa pluries fuerit geminata, etiam ex interuallo, ſ. in inſtrumento dationis curatoris, in inſtrumento renũtiæ, in inſtrumento ratificationis poſt quadriẽnium a die renuntiæ, quæ confeſſio reiterata ex interuallo, denotat perſeuerãtiam, perſeuerantia autem arguit deliberationem, vnde merito ſub prætextu alicuius erroris nequit reuocari, Stiat. in praxi. c. 19. nu. 72. Maſc. de prob. concl. 346. n. 20. etiamſi facta reperiatur per verba enunciatiua: nã adhuc virtute geminationis operatur, Rui. cõſ. 128. n. 13. in 2. Maſc. concl. 347. nu. 44. D. Sur. conſ. 188. nu. 11.

Octauo facit, iſtam mulierẽ minorem nedũ ſimpliciter contraxiſſe, ſed & ex interuallo cõtractũ antea geſtũ approbaſſe de anno 1544. vt in inſtrumẽto finis, ſeu ratificationis, in pro
10 ceſſu fol. 30. At minor † non amplius auditur aduerſus contractum per eum poſtea approbatum; Hinc pro cautela traditur pro acquirente a minore, vt conueniat minorem ad approbandum, vel reprobandum contractum antea geſtum; nam ſequuta approbatione, actum eſt de quærela minoris, ita Bart. Fulg. & Caſtr. in l. Iulianus §. ſi quis ff. de actio. empr. cum cõcordãtibus per Franc. de Cald. in repet. l. ſi curatorẽ verſ. læſis num. 80. C. in integr. reſt. mino.

11 Nono, ex legitimã cauſa ſubſiſtit minoris alienatio ſtabilium, ſed vtilitas eſt cauſa legitima, ut paſſim notant Doct. & ex ſupra & infraſcriptis optimè conſtat: modo puella renuntians ſibi ipſi conſcia de ſtatu ſuo, tam reſpectu ætatis, ſexus, & paupertatis, quam etiam in experientiæ, & onerum Curiarum, necnon & graui æris alieni hæreditatis, & qualitatum ſitus, ac periculi Curiarum, placuit dictas Curias renũtiare, idcirco id ſibi fuit vtile, licet de vtilitate ſucceſſiua euidenter non conſtet,
12 Nam id utile † dicitur, quod homini magis placet §. huic autem in fin. Inſti. de action. Mand. conſ. 747. num. 8. & vtilem dici alienationem prædij, & eccleſiæ, penes flumen exiſtentis, ob periculum corroſionis, & inundationis aquarum, poſt alios nouiſſime teſtatur Bimi. conſil. 201. num. 12. quia res ſuppoſitæ fluminis periculo dicuntur de his, quæ ſeruando ſeruari nõ poſſunt, Rube. conſ. 138. num. 3. & ideo ſuffi
13 cit, † contractum minoris ab initio fuiſſe vtiliter geſtum, licet poſtea non appareat utilitas oculata, & ſucceſſiua. Lauren. de Rodulph. in repet. c. ſine exceptione 12. q. 1. in 1. quæſt.

Decimo, paupertas mulieris ſæpius confeſſata, graue æs alienum hæreditatis, de quo in inuentario, in proceſſu fol. 495. creditorib. per ſoluendum, inſtantia, ac neceſſitas perſoluendi ducãtos Octocentum Reuerendiſſimo Pręposito Domino directi Curiarum, ac petenti cautionem pro conſequẽdo debito Canone, & impotentia mulieris circa præſtationem fideiuſſoris, vt patet in inſtrumento finis, vel ratificationis præcitato, & in inſtrumento emptionis factæ per D. Guariſcum Ambroſonum a D. Iacobo de Sancto Marco de anno 1542. in proceſſu fol. 240. & ſeq. carere pecunia, & creditis, ac mobilibus, cum tot mobilia vix ad vſum domus ſufficientia extiterint, hæreditatis bona exauſta fuiſſe, ac conſumpta, cauſa diſſoluendi partem æris alieni, erant iuſta cauſa, & neceſſaria alienandi ſtabilia; neceſſitas autem ſufficit ad validitatem contractus mino-
14 rum, & † ſub nomine neceſſitatis venit omnis iuſta cauſa alienandi, vt poſt Archid. & alios ſcribit Sola in nou. conſtitut. Pedemon. part. 1. titul. de aliena. bonor. minor. gloſſ. 3. numero 9.

Vndecimo, diuturna, ac cõtinua taciturnitas Paulæ iam maioris factæ, cum quadragenaria deceſſerit, vt in proceſſu fol. 295. ſatis opera-
15 tur confirmationem renuntiæ; † quia ſi minor contrahens maior factus, per decennium, & vltra tacuerit, non auditur amplius aduerſus contractum in minori ætate geſtum, vtcunque etiã factum titulo lucratiuo l. fin. C. ſi mino. maior. fact. alienat. Paril. conſ. 16. num. 95. & ſequ. in 2. Franc. de cald. in repet. l. ſi curatorem, verſi.

infra legitimum tempus C. in integr. reſtit. mino. Nec obſtat ſtatutum prohibens tacitam ratificationem, quia non militat in re eccleſiæ, vt ſupra dictum eſt.

Duodecimo, Dominus Io. Franciſcus pater Paulæ refutantis, confeſſus eſt, Curias iſtas controuerſas fuiſſe aquaticas, paludoſas, ſteriles, inundationi padi, & aquarum fortiùs ſuppoſitas periculis, gelu, pruinæ, bellorum caualcatorum, & grandinis, nec ſolitas fuiſſe locari vna cum exemptionibus pluſquam Ducat. nouemcentum cum pacto reſtauri, & cætera id genus, quatenus acceptauit capitula nomine Præpoſituræ ædita, ac omnia prædicta continentia, ut in proceſſu folio 79. & ſequent. & ex acceptatione inueſtituræ inde ſequentis, de qua in proceſſu fol. 22. Quæ confeſ-
16 ſio nocet omnibus eius hæredibus, † & ſucceſſoribus, maximè cum emanauerit ex actu geſto inter viuos, Bald. conſil. 263. verſicu. in contrarium in 3. Cephal. conſil. 276. num. 35. Menoch. conſ. 40. numer. 47. Rolan. conſ. 82. numer. 40. in 2. Dominus Surd. conſilio 169. numero 7. verſicul. non obſtat igitur; quibus ſic ſe habentibus, non vñ locus quærimonijs, ſi Curiæ tam male affectæ fuerunt refutatæ.

Tertiodecimo, Domini fratres actores de Bonacurſijs expreſsè ratificarunt, & apenſatè maternam Curiarum controuerſarum renuntiationem, quatenus ſcienter in iudicio pro eorum defenſione a moleſtia creditorum maternorum produxerunt inſtrumentum emptionis domus factæ per Dominum Guariſcum Ambreſonum a Domino Iacobo de S. Marco, in quo nedum verbatim refertur dicta renuntiatio Curiarum, ſed apertiſſimè omnes cauſæ expreſſè in renuntiatione numerantur, & etiam dicitur, illam in euidentem Dominæ Paulæ vtilitatem ceſſiſſe, quia ſi facta nõ fuiſſet, & vnica tantum inundatio ſuperueniſſet, cui Curiæ ſubiacebant, omnes fructus perijſſent, & in eius graue damnum, & totalem ruinam redundaſſet, & prout latius ex ipſo inſtrumento producto, videre eſt, de quo in proceſſu paruo fol. 91. & ſeq. & in proceſſu magno fol. 239. & ſeq. At producens inſtrumen-
17 tum iudicialiter, † dicitur fateri omnia in eo contenta, l. ſi aduerſarius C. de fide inſtrumen. Natt. conſ. 365. num. 3. l. Paulus reſpondet ff. rem rat. hab. Maſcard. de probation. concluſ. 915. & dicitur approbare pro veris etiam omnia in dicto inſtrumento contenta, ac ipſi producenti contraria. Dec. in c. cum venerabilis nu. 90. exir. exceptio. Paſet. conſ. 124. num. 5. Bec. conſ. 3. num. 38. Nedum quoad verba diſpoſitiua, ſed etiam quoad enuntiatiua, & incidenter expreſſa, vt poſt Abb. Iaſ. & Crau. teſtatur Bec. d. conſ. 3. nu. 38. licet fuerit productũ in parte & partibus, vt poſt multos firmat Bur-
18 ſat. conſ. 193. num. 32. † Semel autem approbatum amplius reprobare non licet, vt in propoſito ait Bec. d. cõſ. 3. n. 39. vbi alios adducit.

Quartodecimo extat Statutum criminale, Rubrica de crimine, & pœna falſi. §. & vtroq; & §. ſi vero falſum cõmiſerit, vbi diſponitur, quod producens falſum teſtimonium, ſeu teſtibus in iudicio ſcienter vtens, pœna ducentarum librarum teneatur, perpetuo ſit infamis, & nihilominus ipſo iure cadat ab eo iure, & articulo, ſuper quo dictis falſis teſtibus vſus fuerit, & ſciẽter produxiſſe falſos teſtes, illiſq; vſum fuiſſe dicitur, qui poſt eorum publicationem declarauerit, ſe velle in iuditio dictis teſtibus uti; Modo Domini Bonacurſij fecerunt examinare plures teſtes, qui poſtea coram Domino Cap. Iuſtitiæ atteſtati ſunt, ſe non dixiſſe multa in eorum teſtificationibus ad fauorẽ dictorum Actorum reſonãtia, licet aliter à Notario ſcriptum appareat, vt diffuſè liquet ex proceſſu criminali, taliter quod D. Capitaneus eodem proceſſu criminali fo. 368. retulit Sereniſſimo Domino, vtique dictos teſtes conuinci de falſo, tàm ex depoſitionibus coram d. Do. Capitanio factis, quam etiam iuncta lectura inſtrumentorum, & librorum coram eo productorũ; & quia vltimæ depoſitiones teſtium illorũ coram ipſo factæ ſunt veriſimiles, primæ autẽ inueriſimiles, & ideo arbitrari, & cenſere dictis teſtibus in eorum atteſtationibus, tam primis, quàm poſtremis, nullam fidem adhibendã eſſe, nec ad fauorem Dominorum fratrum de Sancto Marco, nec fratrum de Bonacurſijs. Nec vim facit, dictos teſtes poſtea ab alio Domino Capitaneo Iuſtitiæ fuiſſe particulariter abſolutos; nam a pœna falſi fuerunt abſoluti, nõ aũt reſpectu probationis, & digni fidei promulgati; Nam negari nõ poteſt, ſtantibus prædictis, fuiſſe de falſitate ſuſpectos, quæ quidẽ falſi ſuſpitio in ciuilibus ſufficit ad infringendam fidem teſtium, licèt reſpectu criminalitaris requirentis exactiſſimas probationes, falſi pœnam euitent, latè Cacheran. deciſ. 117. nu. 7. & ſeq. Ioſeph Ludo. deci. Luc. 15. nu. 64. & ſeq. vnde cum talibus teſtibus vti velle declarauerint dicti D. Bonacurſij pro bonis, & veris, in concernentib. Capitulata, & merita cauſæ, vt in proceſſu fo. 309. in princ. ſequitur in amiſſione cauſæ puniendos eſſe.

Econuerſo autem pro D. Bonacurſijs cantat diſpoſitio iuris municipalis Rubrica de modo, & forma ſeruanda in contract. minor. in §.
20 Habentes aũt Curatores, † vbi apertiſſimè ſancitum legitur, Minorem habentem curatorẽ non poſſe contrahere, nec ſe obligare, niſi trib. concurrentibus, l. Curatoris authoritates cum illius, & minoris iuramento; iudicis Decreto,

&

Et cũ legitima vtilitatis, & neceſſitatis, & de
iſtis tribus requiſitis copulatiuè a dicto ſtatuto
poſt Rolan.& alios, aduertit nos Burſ. conſil.
158.num.20.vbi num.23.ait, alterum iſtorum
non ſufficere, ſed omnium requiri concurſum,
quia hæc fuerunt a ſtatuto tradita pro forma;
Nam quotieſcunque aliquod fieri diſponitur
cum certis modificationibus, quicquid ibi ex
primitur, cenſetur traditum pro forma. Ancha.
conſ.241.Dec.conſ.262.nume.4.dec. Mant.
268.num.9. in fin. Idq; tanto magis procedit
in caſu præſentis ſtatuti, ex clauſula decreti ir
ritãtis ſubſequente, & annullante actum aliter
geſtum; tũc enim realiter cenſetur inducta for
ma, ibi, (& aliter nec alio modo minores ſe ob
ligare, & eorum bona diſtrahere non poſſint,
etſi contrafeecerint, nõ valeant ipſo iure, &c.)
ita Bal.in l.1.ff.de lib.& poſthum. cum concor
dantibus per Tiraquel. de retract. lignag. §. 8.
gloſſ.1.nu.3. Virgin.Bocac.ſuper conſt. Piceni
glo.6.num.159.Burſa.d.conſ.158.num.21. &
21 ſeq. Quæ quidem forma ſtatuti ad † vnguem,
pręcisè, & ad literam eſt ſeruanda, alias in totũ
corruit actus l. cum hi §. prætor.ff. tranſ.Cyn.
Bald. & àlij in l.ambiguitates. C. teſta.diffuſe
Rolan.conſ.72.nume.54. vſque 62.in 3.Sola
in nou.conſt.Pedemon.par.1.tit. alienat. bo-
nor.minor.gl.3.num.13. Nam ex actu peccan
22 te in forma, † nec naturalis, nec ciuilis oritur
obligatio, Bart.in l.1.col.fin.ff.condit. indeb.
Bec.conſ.12.nume.18.& 19.dec.Mant.268.
num.9.vbi extendit, id procedere, etiamſi fiat
actus præter formam, licet non contra formã,
idem poſt multos affirmat Bec. d. conſil. 12.
nu. 22. Nec mirum, quia forma eſt indiuidua,
merito non poteſt pro parte tantum adimple-
ri, cum diuiſio formam corrumpat. Bec.d.con
ſil. 12.num.29.& 30.Lancellot. Gallia.conſil.
31.num.22.& ſequen.dec.Mant.222. num.6.
In tantum etiam omiſſio formæ præſentis ſta-
23 tuti uitiat actum, † vt ex aliquo temporis pro
greſſu per minorem vnquam tacitè, nec expreſ
ſe poſſit ratificari, ſecundum Burſat. d. conſil.
158.numer.21. & conſequenter bona præter
formam prædictã diſtracta per minorem poſ-
ſunt, reuocari, & ſunt reſtituenda vna cum om-
nibus fructibus, l. non ſolum l. prædiorum C.
de prædio.mino. Caſtrenſ. conſil.105. col.1.
in 2. Dec.conſ.403.num.19. Non quidem per
viam reſtitutionis in integrum, ſed iure ordina
rio ex capite nullitatis diſtractionis bonorum,
Pariſ. conſil. 98. numero 22. & conſilio 100.
num.36.in 1.& ita poſt Caſtrenſ.& alios con-
ſuluit Lancel.Galli.conſil.105.nu.1.8.& 113.
etiam à tertijs poſſeſſoribus, late Soc.iun. con
ſil. 52. in 2.

Quod autem prædicta requiſita nedum fue
rint copulatiuè ſeruata, ſed quod nec eorum
vnum iuridice in tali contractu renuntiationis
interuenerit, ſatis liquido ex infraſcriptis de-
monſtratur.

Reſpectu enim curatoris, apparet primo, il-
lum fuiſſe datum per colluſionem, ex quo illius
fideiuſſor extitit Guariſcus Ambroſonus v-
nus ex Inueſtitis acquirentibus Curias renun-
tiatas; nam ex ſimilibus actibus dolus elicitur,
ſicuti dicitur de illo, qui facit decernere in tu-
torem pupillo vnum, qui ſecum communiter
uiuit; nam domeſticam fraudem ex qualitate
negotij probari firmat poſt aliquos, Lancello.
Gallia.conſ.105.num.5.8.& ſequ. cuius cura-
toris iuramentum fuit informe; ſiquidem cura
tor tenetur iurare vna cum minore diſtrahen-
te, prout minoris vtilitas, & neceſſitas contra-
hendi ſugeſſerit, talia (inquam) cantant ver-
ba ſtatuti; Sed de iuramento vtilitatis, & neceſ
ſitatis contractus, non apparet in dicta renun-
tia, ſed tantummodo de iuramento curatoris,
& affinium circa veritatem cauſarum antea ex
preſſarum, nempè Puellam ob ætatem, & ſexũ
eſſe inhabilem, & inexpertem agriculturæ, &
curæ Curiatum, & Curias eſſe ſuppoſitas aquis
Padi, ac annuatim pro illis ſolui ducatos o-
ctingentos, cum aſſumptione caſuum fortuito
rum, quæ omnia, & nos pro ueris admittimus,
prout iureiurando veras curator, & affines aſ-
ſeruerunt; ſed tamen quod illæ cauſæ fuerint
legitimæ reſpectu utilitatis, & neceſſitatis con
trahendi per minorem, id non exprimitur in
iuramento. Merito igitur non dr̃ ſeruata for-
ma ſtatuti, maximè cum ipſa puella minor nul-
lo modo iurauerit, quod erat neceſſe, prout e-
tiam in ſimili ſtatuto de iuramento minoris ta-
ctis corporaliter ſcripturis pręſtando, late do-
cet Bocac.ſuper conſtitut.Picen. glo.2. nu.1.
& ſequ. ubi congerit concordantes.

Reſpectu autem vtilitatis minoris, dico
quod, ex quo requiſitæ ſolemnitatea fuerunt
omiſſę, contractus pręſumitur doloſus, non v-
24 tilis, † cum omiſſio ſolemnitatum decline vti
litatis præſumptionem, Bal.in l.quicunq; uerſ.
ſcias tamen C.bon. quæ liber.cum cõcordan.
per Lambert.de contract.mulier.in fin.nume.
170.& 172.alios adducit Boccaci.ſuper con-
ſtit.Piceni.gloſ.8.nume.51.& damnoſum præ
ſumi minoris contractum inſolemnem probat
dec.Mant.278.num.21.& realiter in caſu iſto
ſumus in claris; nam puella minor, gratis, & ni-
hil accepto, renuntiauit Curias, par autem eſt
25 renuntiare gratis, & † donare Mandel.conſil.
125.numero 16. & donare eſt perdere, iuri-
bus notis, Ideo dicitur, quod eo ipſo, quod
minor renuntiat, dicitur lęſus ipſo iure, Af-
flic.deciſio.114.in fin. Cornaza. deciſio. Lu-
can.135.nu.10.nam in renuntiatione gratuita
Curiarum non pōt cadere vtilitatis conſidera

tio, & conſequenter curator non poteſt in ea authorizare, cum ceſſet legitima cauſa, & i-
26 deo donatio minoris † facta cum Decreto nõ ſubſiſtit, late poſt multos Simoncel. de Decre. tit. 2. nu. 1. & ſeq. & puellarum refutationes & iuratas non tenere poſt Bal. & alios firmat idẽ Simoncel. d. tit. 2. num. 5. & minorem renunciantem hæreditatem patris ſibi delatam non tenere, ſed ad id per dolum inductam reſpondet Lancell. Gallia. conſil. 105. nu. 82. & in ter-
27 minis non tenere gratuitam † renunriationem vtilis dominij rei emphyteoticæ factam à minore, nec illi Curatorem authorare poſſe decidit Afflict. dec. 87. nu. 3. 4. & per totam, idem quod renuntiatio Curiarum gratis facta a minore non ſubſiſtat latè probat Burſ. conſil. 151. num. 116. & ſeq. Hæcq; procedunt etiamſi renunciatio, ſeu donatio minoris fiat eccleſiæ, vel piæ cauſæ, abſq; tamen intuitu charitatis, vel religionis, latiſſimè Simoncell. d. titu. 2. nu.
28 17. quandoquidem minoris contractus tunc dicitur vtilis, quando conditionem minoris meliorem facit, ac deteriorem eſſe non ſinit, alias non dicitur vtilis l. quod dicitur §. fin. ff. impenſ. in reb. dota. fact. cum l. ſequ. l. impenſæ ff. verb. ſign. & in terminis noſtris Burſ. d. conſ. 151. nu. 16. Sola in nou. conſtit. Pedemon. par. 1. titu. alienat. bonor. minor. gl. 3. num. 8. Ideo non dicitur, vtilis ſi detur res æquiualẽs. Dec. conſ. 142. nu. 5. verſicul. hoc etiam patet, Sola
29 d. num. 8. ver. nec dicitur. Hinc dr̃ in propoſito, quod fundus minoris ſterilis, & totaliter infructuoſus non poteſt ſine Decreto iuridice interpoſito alienari, Rol. conſ. 7. num. 27. in 3. & fundum emphyteoticum, ſeu illius dominium vtile, ſub prætextu damni euitandi, niſi aliunde minori reſultet vtilitas, alienari non poſſe firmat Afflic. d. dec. 87. in princ. & per totam, & ita patet in præſenti caſu, prorſus cẽſſare cauſam vtilitatis; Quinimo dato, non tamen conceſſo, vt dici poſſet, iſtum contractum fuiſſe vtilem, attamen adhuc dico, ipſum non tenere, niſi ſeruatis ad vnguem omnibus alijs ſolemnitatibus ſtatuti, ex communi, de qua Rola. conſil. 99. nu. 38. in 1. Simoncell. de decret. lib. 1. tit. 8. n. 125. dec. Mantuæ 278. n. 19. D. Surd. de aliment. tit. 8. priui. 45. col. 1. Hinc dicitur, nõ ſufficere iuſtam cauſam in alienationib. bonorum ſtabilium minoris ſine alijs ſolemnitatib. in terminis Lancel. Gallia, conſ. 105. in fi.

Pariter nec ſubeiat cauſa neceſſitatis; cum ipſa enunciata non legatur in inſtrumento re-
30 nuntiæ, & tamen in † tantum requiritur neceſſitas æris alieni in diſtractione ſtabilium minoris, vt etiam circumſcripta diſpoſitione iuris municipalis, huiuſmodi diſtractio, vtcumq; vtilis minori, non ſubſiſtat, niſi ea concurrat, l. magis puto §. ſi æs alienum ff. de reb. eorum, Caſtr. in l. mandata num. 2. ff. offic. eius, Rolan. conſ. 7. num. 26. in 3. Simoncel. de Decret. tit. 1. num. 35. in fin. & in indiuiduo, quod alienari nequeat vtile dominium rei emphyteoticæ per minorem, etiamſi ipſi minori expediat, niſi ob æris alieni neceſſitatem, tradit Caſtrenſ. conſ. 105. colum. 1. & ſequ. in 2. Modo in caſu noſtro nequaquam potuit conſiderari legitima cauſa neceſſitatis diſſoluendi æs alienum; Nam inuentarium bonorum Dom. Ioan. Franciſci patris puellę ſeductę fuit celebratum die immediatè antecedente renuntiam Curiarum, ſcilicet die 25. Maij 1540. in proceſſu fo. 473. qui quidem puellæ pater paulo ante fatis ceſſerat, vt dicitur in inſtrumento Curę in proceſſu fol. 20. ibi (quondam Dominum Ioan. Franciſcum eius patrem diebus proximè elapſis defunctum) & in principio inuentarij, ibi, (cum
31 ſuperioribus diebus † Do. Io. Franciſcus &c. deceſſerit &c.) At donec hęres intendit inuentario, non poteſt inquietari ab aliquo creditore, Cyn. in l. fin. §. donec C. iur. delib. late Caſſane. in conſuetud. Burgund. rub. 7. tit. de ſucceſſion. §. 13. in verſic. Pat benefice de inuentario num. 9. & ſequent. Vnde ſequitur, nullam tunc temporis adfuiſſe cauſam neceſſitatis æris alieni, cum non ſufficiat in caſu iſto, adeſſe debita hæreditaria, niſi debita vrgeant; nam ſi æs alienum non vrget, ceſſat conſideratio neceſſitatis; Meritò in propoſito dicitur cauſa neceſſaria, quando creditores effectualiter inſtant, ſibi ſolui, aliàs illis non inſtantibus, æs alienum non dicitur vrgere, & per conſequens nec poſſunt minoris ſtabilia diſtrahi cauſa ſoluendi æs alienum: ita fusè Borgni. alios cumulans de tuto, num. 29. Rol. conſ. 33. colum. 1. & conſil. 99. num. 7. & ſequ. in 1. cum alijs relatis a Simoncel. de decret. tit. 1. num. 36. vbi num. 38. ſubiungit, nõ ſufficere, quod de futuro ſperetur, niſi de præſenti immineat, & urgeat. Quinimo nec ſufficit allegare inſtantiam creditorum in inſtrumento ſolutionum, vel alienationum bonorum minoris, niſi aliunde iudici legitimè conſtet de tali creditorum inſtantia, cum verba, & aſſertio notarij prælatam creditorum inſtantiam non probent, vt poſt Dec. Pariſ. Rolan. & Pior. trad. Simoncel. d. titu. 1. num. 37. & num. 42. quod procedit etiamſi vltra aſſertionem Notarij, in dictis inſtrumentis enuntietur, alia bona minoris præter illa ſtabilia minoris diſtracta, non extitiſſe; quia de tali
32 mobilium, † ac aliorum bonorum legitima excuſſione debet conſtare per iudicis interlocutoriam. Rolan. d. conſ. 99. nu. 6. & ſeq. in 1. Porti. conſ. 19. nu. 80. in 1. alios congerit, & ſequitur Simoncel. d. tit. 1. nu. 45. Extenduntur præ dicta etiamſi notorium eſſet, minorem caruiſſe pecunia, & mobilibus, & eſſe notoriè non

ſol-

ſoluendo, quia non ita de facili proceditur ſuper aliquo tamquam notorio, cum multa notoria dicantur, quæ non ſunt; idcircò de tali notorio debet Iudici conſtare ex actis, Rol.loco mox citato cũ aliis adductis per Simoncel. d.tit. 1.nu.47.in fine, verſiculo notes tamen, & ita ex prædictis conſtat, nullam adfuiſſe cauſam neceſſitatis ad faciendam dictarum Curiarum renuntiam: Hoc etiam addito, quod ſuppoſita pro vera cauſa neceſſitatis, non licèt alicui Curatori alienare inregra prędia minoris pro viliori debito, non æquiualente valori prædij diſtracti, ſed eatenus, quatenus ęs alienum vrget, & non vltra l. 1. in fi. ff. ferijs, l. fin. ff. exercit. actio. Simoncel. d. tit. 1. nu. 52.

Idem dicendum eſt reſpectu decreti Iudicis, de cuius nullitate ſatis liquet ex prællegatis. Nam ceſſante vtilitate, & neceſſitate, ſequitur, fuiſſe interpoſitum falſis de cau-
33 ſis, † & conſequenter ipſo iure nullum eſt l. magis puto, §. ſi æs alienum, ff. rebus eorum, Neuizan. conſ. 85. nu. 1. & ſeq. cum multis congeſtis a Simoncel. de Decret. tit. 1. nu. 21. & ſeq. & nu. 26. verſic. ſi aut fuiſſet, quia ſine legitima cauſa Decretum interpoſitum dicitur obteptitium, nec unquam tranſit in iudicatum, ut poſt Rotam firmat Pariſ. conſ. 85. num. 42. in 2. Simoncel. d. tit. 1. nu. 29. Anch. q. 52. n. 14. in 3.
34 Et ſi plures cauſæ allegantur † in decreti interpoſitione ob vnius falſitatẽ corruit in totũ, quia Decretum eſt indiuiduum, latè Anchar. quæſt. 14. part. 1. & q. 74. nu. 2. & nu. 5. in 3. p. Rolan. conſ. 99. nu. 31. in fin. in 1. Quinimò ſi vnica cauſa allegatur, quę in parte ſit falſa, Decretum vitiatur in totum, Barto. Caſtren. & alij in l. ſi non ſortem, §. ſi centum, ff. condit. indeb. Roland. conſil. 7. nu. 86. in 3. Et licet abundè fuerit probatum, in tali renunciatione nullam ſubeſſe cauſam legitimam, adhuc etiã non piget demõſtrare cauſas allegatas, utcũq; illegitimas falſitatis labe notari, & nullius eſſe ponderis. Allegatum enim fuit in renuntia, plures adeſſe cauſas mouentes ad renuntiandum, ſcilicet ætas, & ſexus puellæ, quorum cau ſa imperitia agriculturæ, & inidoneitas vacandi Curijs oriebatur: timor damni futuri ob Curiarum retentionẽ; Penſio annua ducat. 800. ſoluenda Præpoſituræ ſine ſpe reſtauri, qualitas Curiarum ſuppoſitarum inundationi aquarum, ex quibus pro non nullis annis proximis continuis fructus earum ferè in totũ periere.
35 Quo enim ad cauſam minoritatis, ſexus, & imperitiæ, ſi illa vera, ac legitima eſſet, ſequeretur, quòd omnes filiæ minores ſuperſtites ſuis parentibus prædefunctis, cum hæreditate ſtabilium, deberent proprijs bonis ſpoliari ſub clypeo aſininæ charitatis, ex quò imperitæ, ac non idoneæ ad vacandum culturæ agrorum iudicantur, quod quam impium ſit, & ridiculum, nemo eſt qui neſciat, quaſi quod ſtabilia minoris mulieris locari nequeant, vel coli facere per Gaſtaldiones, factores, colonos partiarios, & cætera id genus, ſatis igitur conſtat, iſtam cauſam imperitiæ nullam, & falſam eſſe. Idque etiam confirmatur: nam ſi fundus minoris, & infructuoſus, alienari nequit, ſine iudicis Decreto, & conſequenter ſine alia legitima cauſa vltra ſterilitatem, Affl. decif. 87. nu. 1. 2. & per totam, Rolan. conſ. 7. num. 27. in 3. multo minus Curiæ fertiles minoris, ſub prætextu omiſſæ culturæ alienari poterunt, quare fatendum eſt, iſtam puellam fuiſſe totaliter indefenſam; cum illi non fuerit prouiſum de curatore, qui illius negotia, ac bona iuridicè adminiſtraret, & pro ea in caſibus oportunis com pareret, & per conſequens, omnia in illius pię iudicium geſta fuiſſe, & eſſe penitus nulla, ut optimè poſt gloſ. & alios docet Bec. conſ. 12. nu. 36. & 37.

Quinimo aduertendum eſt ad aliud argu-
36 mentum † ſeductionis puellæ, ſub prætextu inhabilitatis, & imperitiæ colendi Curias, ac ſuſtinendi onera, ſiquidem in inſtrumento dationis inſolutum factæ nomine puellæ prædictę, cuidam Leonoræ Trottæ de bobulcis terrarũ centum de dictis Curijs, eadem die, qua fuit facta renunciatio, dicitur, ipſam Trottam non fuiſſe mulierem ruſticam, & tamen promiſiſſe facere factiones, prout faciunt alij coloni Curiarum, & ita ipſa Trotta a Præpoſito, & ab eodem Curatore puellę admittitur; dicendum igitur eſt, quòd ſi Trotta, imo etiam inueſtiti fuerunt diligentes, & habiles ad culturam, & valde diuites euaſerunt, quod idem pariter fuiſſet factura ipſa puella, ſi Curias retinuiſſet, cum quiſque diligens præſumatur circa cuſtodiam rei familiaris, & ampliationem patrimonij. Crau. conſ. 129. num. 6. & fuiſſe facturam, quod pertinet ad officium diligentis, Bec. conſ. 37. nu. 12. & fuiſſe facturam, quod alij fecerunt, ſi in Curias perſeueraſſet, ut poſt Batt. & alios firmat decif. Mant. 87. nu. 13. & ſeq. non eſt igitur dicendum, ſolos inueſtitos fuiſſe prouidos, ac idoneos pro Curiarum cultura, cum ẽt puella fuiſſet idem factura per ſe, vel per alios, maximè cum maior pars, & quaſi omnes terræ colantur a colonis perpetuis, ſine labore, & onere puellæ, vt eſt notiſſimum.
37 Quoad timorem damni futuri, † idem dicendum eſt; nam de futuris contingentibus nulla eſt determinata veritas, Gabriel. conſ. 47. nume. 4. in 2. maximè in dependentibus extra factum proprium, Paſet. conſil. 124. numero 2.
38 At reſpectu futurorum, † & incertorum ſe habentium ad eſſe, & non eſſe, non poteſt iuridicè iudicis Decretũ interponi, ut poſt Innoc.

Caſtr.Bero, & alios, conſiderat Simoncel. de
decret.titu.1.num.39.Hinc in propoſito præ-
diorum ſuppoſitorum periculis ait Bald.in l.at-
ſi §.quæſitum ff.minor. quod bona ſtabilia mi-
noris ſuppoſitâ periculo,quod non ita de faci-
li,vel de raro accidit, non poſſunt diſtrahi, &
39 quod res † emphyteotica non poſſit alienari
ſub prætextu timoris damni,quod poſſet in fu-
turum contingere, firmat Afflict.d.dec.87.in
princ.Hinc pariter dixit poſt Ang. & alios D.
Surd.de aliment.tit.8.priuilegio 45.numer 4.
40 quod bona minoris † ſuppoſita periculis inſo
lemniter alienari nequeunt,niſi euidenter peri
culũ ſit in mora, & taliter immineat,quod nõ
ſit tutum expectare curſum,& interuentũ ſolẽ
nitatũ. Adeoq; & iſta cauſa falſitate laborat.

Quo ad penſionem annuam Ducatorũ 800.
licet etiam in inſtrumento finis, ſeu ratificatio
nis factę per puellam minorem de anno 1544.
enuntietur, fuiſſe requiſitam ad fideiubẽdum,
ſeu ſatiſdandum pro cautione Reuerendiſſi-
mi Domini Præpoſiti circa conſecutionem fu
turorum liuellorum, ipſamq; puellam non ha-
buiſſe modum fideiubendi,& licet etiam in in
ſtrumento emptionis domus factæ per Guari-
ſcum Ambroſonum a Domino Iacobo de San
to Marco de anno 1542. in proceſſu fol. 242.
à tergo, enuntietur, Dominum Ioan. Franci-
ſcum patrem puellæ fuiſſe tempore ſui obitus
debitorem pro liuello Reuerendiſſimo Prępo
ſito de Ducatis 800.attamen etſi prędicta om
nia non legantur adducta in inſtrumento renũ
tiationis,& idcirco non curanda,ſunt etiam ta
liter friuola,& falſa, vt illorum nulla ratio ha-
benda ſit.Nam admittimus,quotannis pro Cu
rijs liuellum Ducatorum 800.fuiſſe perſoluen
dum, vt dicitur in renuntia, ſed hæc non fuit
41 ſufficiens cauſa diſtrahendi, † etiamſi penſio
fuiſset corriſpondens fructibus,Afflict.d.dec.
87.in princ.cum alia cauſa vtilitatis,& neceſ-
ſitatis non interuenerit,vt patet ex prærallega-
tis. Nec ipſa puella tenebatur præſtare cautiõ
42 nem petitam a dicto Præpoſito, † ex quo ipſa
mores ſuos,& conditionem propriam non mu
tauerat in deterius, ad tradita per Ioſeph Lu-
douic.concluſ.8.& D.Surd.conſ.68.Et dato,
non tamen admiſſo,quod fuiſſet obligata caue
re,attamen non conſtat, illam non potuiſſe in-
uenire fideiuſſorem,cum de tali impotentia ſal
43 tem deberet conſtare † per iuramentum ſpe-
ciale ipſius puellæ,auth.generaliter, vbi Bald.
C.de epiſc.& cleric.latè dec.Mant.141.num.
11.Tandem dico,in omnem caſum, cum ipſa
puella fuerit honeſta perſona (taliter inquam
pro uirgine honeſta nominatur in inſtrumen-
tis Curæ, & renuntiæ) debebat admitti ad iu-
ratoriam cautionem,vel ſaltem illius ſtabilia,
& curias locari, ſeu reſignari apud perſonam
idoneam, qui haberet reſpondere penſionem
Pręposito,uſquequo mulier fuiſſet in ætate ma
tura,ac idonea vacationi curiarum, ne alias tã
ſopinè,ſub prætextu impoſſibilitatis fideiubẽ-
di,proprijs bonis, & iuribus ſpoliaretur, ut ſan
ctè ſanxit dec.Mantuę 141.num.13. 14. ex qui
bus patet,non eſſe verum,veriſimile,nec credi
bile,vt ipſa puella derelicta,proprio orbata pa
tre,patrui meticuloſa,ab affinib. lacerata, tam
indebite à Religioſo Principe Præpoſito ve-
xaretur: quod etiam ex alio inconuincibiliter
confirmatur:nam falſum eſt, D.Io. Franciſcum
fuiſse debitorem, & conſequenter illius filiã,
& hæredem pro liuello Ducatorum 800.quic
quid fucosè, & vafrè in dicto Inſtrumento in-
ter ipſos ſolos inueſtitos,Patruum,& ſororium
celebrato, abſente puella, fuerit enuntiatum.
44 Nam vltra quod illa † verba enuntiatiua ali-
qualiter non probant, nec præſumptionem in
ducunt contra tertium, vt poſt Roman.& alios
late probat Crau.de antiq.tempo.par.1.ſectio
ne.Ampliatur num.25.& ſequen.& quod inter
debita hæreditaria deſcripta in inuentario bo
norum Dom.Ioan.Franciſci tale debitum pen
ſionis liuellorum extenſum non legatur, ſicuti
etiam in inſtrumento renuntiæ Curiarum fa-
ctę pręſente ipſo Præpoſito, de tali debito nul
lum verbum fiat: ſatis patet etiam in nihilo
fuiſse debitorem ex fide ſolutionis Ducato-
rũ 1200. facta die 20. Auguſti de anno 1537.
anticipatè numeratorum Reuerendiſſimo tũc
temporis Præpoſito ad computum liuellorum
Curiarum pro annis proximè futuris poſt an-
num 1537. ita enim cantant verba dictæ fidei
in proceſsu magno fol.372.Quo fit, ut cum li-
uellorum ſolutiones fuerint bipartitæ,vt ſcili-
cet prima fieret in feſto Natiuitatis Domini
noſtri,ſecunda autem in feſto Sancti Petri, nõ
quidem anticipate,ſed poſt lapſum anni, & ſic
ſucceſſiue de anno in annum, ut patet ex Inue-
ſtitura, & in proceſsu fol. 27. vbi inueſtitura
fuit facta de menſe Maij,& prima ſolutio fit in
feſto Natiuitatis, ſecunda in feſto S. Petri pro
ximè futuri, & ſubſequentis, idque etiam cir-
cumſcripto pacto,terminatur a iure communi,
vt ſcilicet penſio ſoluatur in fine anni, Corbul.
de caducit.ob non ſolut.canon.quæſt.8. ſequi
tur quod tempore mortis Dom. Ioan. Franci-
ſci,& tempore renuntiæ, nulla paga, ſeu ſolutio
erat debita, vel maturata. Nam ex illis Duca-
tis 1200.anticipatè ſolutis,tres paghæ, vel ſo-
lutiones debebant computari, ac bonæ fieri;
Prima,quæ erat ducatorum 400. ceſſit pro ter
mino maturato in Natali de anno 1538.(Nam
vt dixi liuelli ſoluuntur in fine anni partim, &
partim in feſto Sancti Petri anni ſubſequentis
pro fructibus anni antecedentis) ſecunda in
feſto S. Petri anni 1539. Quæ ambę ceſse-
runt

Digitized by Google

runt ad extinctionem libellorum pro anno antecedenti 1538. Tertia pariter Ducatorum 400. maturauit in feſto Natalis anni 1539. & ita pro totali extinctione penſionis debitę pro fructibus recollectis de anno 1539. reſtabat ſolui vna paga ducatorum 400. in feſto Sancti Petri de anno 1540. Cuius dies non ſolum ceſſerat tempore mortis Dom. Ioan. Franciſci, nec tempore renuntiæ factæ per puellam poſt obitum patris de menſe Maij 1540. quo tempore ſata erant in campis, & fructus de proximo colligendi, ex quorum retractu de facili penſio ſuo tempore maturanda fuiſſet ſoluta, & ita patet, quā ſint falſæ omnes cauſæ, vtcumq; etiam alias illegitimæ tam in renuntia, quam etiam in alijs Inſtrumentis enuntiatæ.

45 Concludendum igitur eſt, † Decretum Iudicis nullū eſſe, tamquā ex falſis cauſis, ſeu ſine cauſæ cognitione interpoſitum, vt ſupra dictū eſt; quod etiam arguitur ex temporis breuitate; nam vna die fit inuentarium, in alia immediate ſubſequenti datur curator, & eodem momento coram eiſdem Notario, & teſtibus, ſeducta fuit puella minor ob omnibus deſtituta, ad renuntiandum gratis proprium patrimonium ad commodū aliarum perſonarum, incōtinenti poſt renuntiā de Curijs renuntiatis, & extortis inueſtitaris; debuit n. Iudex interponere temporis interuallum, & de bonis, ac iuribus minoris ſe informare, & de veritate, ac ſufficientia cauſarum allegatarum, antequam ad ſtabilium diſtractionem deueniret, quæ tamen non potuerunt fieri in tam breui tempore, ita Dec. conſ. 403. num. 19. alios adducit Duen. reg. 186. an pl. 1. Bocac. ſuper conſt. Picen. gl. 4. n. 7. cum infinitis concordantib. per Simon cell. de Decret. titu. 1. num. 34. & ſeq. Hæcque militant etiamſi in inſtro alienationis atteſtetur à Notario, Decretū fuiſſe interpoſitum cū cauſæ cognitione; nam adhuc ſtante temporis breuitate non creditur tali atteſtationi, niſi aliunde de tali cauſæ cognitione conſtet exactis, & ſcripturis ſeparatis, Ferrat. caut. fin. column. 1. Duen. d. reg. 186. ampl. 3. Bocac. d. glo. 4. nu. 7. Simoncel. d. tit. 1. num. 34. & num. 101. vbi id extendit etiam ſi ipſemet iudex aſſeueret, ſe diligentem cauſæ cognitionem adhibuiſſe, Duen. d. regu. 186. ampl. 5. Ratio eſt, quia quando aliquis non poteſt facere actum

46 pro libito ſuæ voluntatis, † ſed tantum ex cauſa, non ſtatur ſuæ aſſertioni circa cauſam, ſed debet ipſa cauſa per aliud genus probationis iuſtificari, optimè Dec. conſ. 602. num. 12. Simoncel. d. tit. 1. num. 102. & ſeq. & num. 104. vbi id ſine amaritudine admittit, quando veri ſimile non eſt attenta facti ſpecie, vt non fuerit adhibita, quæ veriſimilitudo quantum declinet in propoſito caſu, liquido patet ex prædictis, & infradicēdis; Nam ex declinatione obiectorum melius etiam apparebit de bono iure Dominorum Actorum.

Ad Primum igitur fundamentum Dominorum fratrum de Sancto Marco, quod ſcilicet eccleſia non tenetur ſeruare ſolemnitates Statuti laicalis.

Reſpondetur, diſtinguendum eſſe: Aut ſtatutum expreſſe ligat eccleſiam, & tunc non pręiudicat, nec ex illo tenetur eccleſia, & ita procedit obiectum. Aut vero Statutum generali

47 ter, & indiſtinctè loquitur, † & eſt fundatum in bona, & honeſta ratione, quæ eſt communis tā laicis, quàm clericis, & eccleſiæ, illiusque obſeruantia non eſt valdè difficilis, nec ex ea reſultat notabile præiudicium eccleſiæ, & tunc tenetur eccleſia, ut in caſu iſto, vbi ratio ſtatuti, & ob publicam vtilitatem ad vitandas fraudes, & damna minorum, qui ob eorum facilitatem de facili poſſunt circumduci, & forma poteſt faciliter ſeruari, nec eſt directa ad eccleſiæ præiudicium, ita in propoſito, poſt multos eleganter diſtinguit Mandel. conſ. 8. nu. 8. Hinc dicitur, quod cum ſtatutum reſpiciat tantum ſolemnia, nec prohibeat abſolutè contractus minoris, ſed cum certa modificatione, valet etiam reſpectu eccleſiæ, Dec. in cap. eccleſia S. Mariæ col. penultima. nu. 155. verſ. ſecundus caſus eſt extr. de conſtit. optimè Natt. conſil. 280. num. 4. alios adducit Lambetteng. de contract. mulie. in fin. q. 39. nu. 136. & ſeq. latè poſt multos D. Surd. conſ. 2. num. 41. & ſeq. confert dictum Bal. in d. c. eccleſia Sanctæ Mariæ verſicu. nunc vero aliter, quod licet ſtatutum laicorum non liget clericos, vt ſtatutum, ligat tamen, vt quid honeſtum, ſequitur Zāch. de priuileg. eccleſię 111. nume. 15. in fin. & eccleſiam ligari à ſtatuto ad bonum publicum præordinato, teſtatur Burſ. conſil. 59. num. 31. & idcirco dixit Curt. de conſuetudine, quem ſequitur. Zanch. d. priuileg. 111. numero 16. Quod eccleſia ligatur à Statuto, quoties non contradicit canonibus.

Reſpondetur ſecundo ex abundanti, quod quando eccleſia gaudet aliquibus in caſibus beneficio ſtatutorum laicorum, & utitur diſpoſitionibus iuris municipalis certis in caſibus,

48 ita pariter ligatur in cæteris diſpoſitis † a Statutis, cum non liceat eccleſiæ pro parte vti beneficio Statutorum in fauorabilibus, & in parte non ſeruiente eius intentioni illa reprobare, ita poſt Bart. Bal. & alios, latè firmat Zanch. d. priuileg. eccleſ. cap. 74. nu. 8. At notiſſimum eſt, eccleſiam vti beneficio Statutorum, certis in caſibus, ergo &c.

Reſpondetur tertio, Statutum noſtrum ligat minores diſtrahentes, non autem acquirentes ab eis, cum uerba ſint cōcepta in perſonas mino-

minorum alienantium:Ideo diſtingui ſolet,aut
ſtatutum dirigit verba prohibitoria in perſo-
nas ementium,uel aequirentium à minoribus,
& tunc eo in caſu perſona eccleſiaſtica, uel ee
cleſia vendens non ligatur, cum non ſit ſubie-
cta iuriſdictioni laicorum, & ita militant con-
traria; Aut vero Statutum dirigit verba prohi
bitoria in alienantem venditorem, & tunc e-
ius diſpoſitio extenditur ad actum factum per
laicum cum eccleſia. Ratio differentię eſt,quia
in 2.caſu, Statutum ligat laicum ſubditum ad
talem obſeruationem ſub pœna nullitatis, vn-
de ſequitur,quod cum res alienata tranſeat in
eccleſiam cum illo onere,ac titulo nullo,& vi
tioſo,illius diſtractio nō ſubſiſtit, vt poſt alios
conſiderat Marant.diſputat.8.num.35.verſic.
49 ſecunda contra emptorem, † ſi enim eccleſia
vult laicum obligari ex contractu, ea omnia
debent etiam ab ea ſeruari, ſine quibus illius
minoris obligatio non ualet, Dec.in d.cap.ee
cleſia numer.259. alios congerit Dom. Surd.
conſil.2.nume.41.verſicu. & ſi clericus volue-
rit. Hinc dicitur,quod licet eccleſia poſſit con
trahere cum quacunq; perſona,id tamen intel
ligitur,dummodo non ſit prohibita lege com-
muni,vel particulari,Feder.de Sen.conſi.85.
colum.penultima verſic.nam licet eccleſia,ſe-
quitur Alexan.conſ.93.numer.4.in 2. Et ideo
50 ad dignoſcendam uirtutem ſtatuti, & † an &
quando procedat, debet inſpici perſona alie-
nans,an ſcilicet ſit ſubdita, & obnoxia legi mu
nicipali, non autem attenditur perſona acqui-
rens, & ita aduertendum eſt,an perſonæ diſpo
nenti potuerit interdici bonis per ſtatutum;
quia,etſi quantum ad diſponētem religioſum,
ſtatutum nequeat legem indicere, poteſt tamē
reſpectu laici diſponentis, vel alienare uolen-
tis,ita poſt Abb. & alios trad. Felin.in cap. ec-
cleſia nume.84.verſicu. quintus & vltimus de
conſtit. clarè Ruin.conſ.39.nu.16.in 1.Cephal.
conſil.53.num.41.& ſequ. Honded. conſil.3.
n.28.in prin. & ideo alibi dicitur,ſtatutum nō
51 ligare eccleſiam quo ad acquiſita, † ſed bene
quo ad acquirenda. Iaſ.in l.filiusfam. §. diui n.
75.ff.de leg.1.Gail.li.2.obſeru.c.32.nu.8. &
9.D.Surd.conſ.2.num.9.

Ad ſecundum quatenus dicitur, quicquid
controuerſum legatur de obſeruatione ſtatu-
ti, circa rem laici alienatam, ſeu contractam
inter laicum,& eccleſiam,attamen id pro cer-
to ſciti, ſtatuti formam nō procedere,quando
res in contractum deducta eſt res eccleſię.

Reſpondetur, negando vtile dominium,
ſeu ius percipiendi fructus ex re em pyteotica
eccleſiæ,de quo in dicta renuntia, apud puel-
lam renuntiantem tunc temporis exiſtens,eſſe
quid eccleſiaſticum. Imo eſt quid merè laicale,
licet cohæreat rei eccleſiæ, & dominium dire
ctum ſit apud eccleſiam, ſecundum Anchara.
conſil.125.numer.7.verſicu.ex iſtis infero, &
52 ideo ſtatutum laicorum reſpectu dicti † iuris,
ſeu vtilis dominij,apud laicum reſidentis, ſer-
uandum eſt,latè Barbat. conſil.14. colum.fin.
verſic.ad hoc reſpondeo, quod licet ſtatutum
in prin.Soc.iun.conſ.71.nu.13.in 1.Natt.con
ſil.280.num.3.alios enumerat Burſa.conſ.66.
num.12.& conſ.181.nu.30.addo Clar.§.em-
phyteoſis quæſt.48. cum alijs congeſtis per
Borgnin.dec.28.in addit. nu.7. Sola in antiq.
conſtit. Pedemon.tit. Iure emphyt. Decret. li-
cet glo.vnica 1.& 2. part. num.3. dec. Mant.
160.num.16.& 17.in indiuiduo, quod minor
53 non poſſit diſtrahere † utile dominium rei em
phyteoticæ eccleſiæ,ſine ſolemnitatibus ſtatu
ti,vltra ſæpius allegatam dec. Afflict.87.& di
ctum conſilium Caſtrenſ.105.in 2. optimè fir-
mat Bero.conſil.113.numero 10.in 1.vbi ad-
ducit iura hoc probantia, ſequitur Corbul.
de caducit. ob non ſolut. canon. ampliat. 28.
numero 3.

Ad tertium,quod dato etiam, q vtile domi
nium rei emphyteoticæ apud laicum exiſtens,
ſit quid laicale,quod tamē illius reſpectu quid
quam fieri poſſit in eccleſiæ præiudicium.

Reſpondetur doctrinam Cardinalis, & ſe-
quacium,& cætera in oppoſitum adducta, vi-
54 gere, † quando agitur de notabili præiudicio
eccleſię: nam de vtili dominio laicorum, in
graue eccleſiæ detrimentum per laicos diſpo-
ni nequit, verbi gratia, ſi principaliter agere-
tur de illius præiudicio, uel ſi de debito laude
mio fraudaretur,ita declarat Fel. loco in con-
trarium allegato,& Dec.in d.cap. eccleſia nu.
250.& ſequ.colum.penultima Sola in antiqu.
conſtit. Pedemon. titu. iure emphyt. decret.
licet glo.vnica 1.& 2. part.nu.3. At per obſer
uantiam formæ ſtatutariæ non valde præiudi-
catur eccleſiæ, & ideo quo ad ſolemnia tene-
55 tur eccleſia ex ſtatutis laicorum,ita etiam do-
ctrinam Cardinalis in terminis declarat poſt
multos D.Sur.conſ.2.n.41.Siquidem tunc di
56 citur fieri pręiudicium † graue eccleſię,quan
do aliquid ſtatuitur contra eius libertatem.
Tunc aūt dr̄ ſtatutum contra eius libertatem,
quando per ſtatutum aufertur ei aliquid iā con
ceſſum de iure communi,vel ſpeciali cap.quę
in eccleſiarum ext.de conſtit.& declarat.Nat.
conſ.280.num.2. Modo per inductionem for
mę, ac certarum ſolemnitatum ſeruandarum
in contractibus minorum, ad euitandas frau-
des,dolum,& circumuentiones,quę eis a ſedu
lis,ac ſagacib. fieri poſſent,non poteſt dici ſub
latum aliquod conceſſum eccleſiæ,ergo &c.
57 Quinimo ſuppoſito,quod de aliquali dam-
no, ſeu aliquali pręiudicio eccleſiæ ageretur,
non quidem principaliter, ſed incidenter, ex
in

rationabili fine, ac honeſta cauſa, uel ratione
indicta a ſtatuto, adhuc ſtatutum ſeruandum
eſt, cum non legatur factum ad iniuriam eccle
ſiæ, licet aliqualiter ei patretur præiudiciũ, Fe
det. de Sen. conſil. 85. col. fi. verſ. cum igitur
hæc lex municipalis, Alex. conſ. 95. num. 3. &
4. in 2. ſequitur Mandel. conſ. 8. num. 8. in fin.
Imputatur igitur eccleſiæ, ſi non ſeruauit ſo-
lemnitates requiſitas à tali ſtatuto, cum ſint ra-
tionabiles, & ideo ſi ob eius inobſeruantiam
reperitur læſa, tale præiudicium non attendi-
tur, tamquàm deſcendens ab iniquo iure l. ſi
mulier in princ. ff. quòd met. cauſ. Nam cum
medio iuris priuetur de tali re inſolẽniter con-
tracta, non dicitur in damno verſari, quia bene
amittit, quod male retinuit, Nat. conſ. 509. co
lum. 2. Rimin. iun. conſ. 392. nu. 63. & ſeq. Nec
vim facit prædictis, dictum Purpur. in contra-
rium allegati, quia procedit poſt naturalem, &
iuridicam conſolidationem perfectam, ac con
ſumatam dominij vtilis laici, cum directo ec
cleſiæ, tali enim in caſu poſt dictam conſolida
tionem grauari non poteſt eccleſia in aliquo
per ſtatutum laicorum; ſed nos agimus de vali
ditate cõſolidationis, an ſcilicet ſubſiſtat, nec
ne, & ideò Purpur. ſupponit id, de quo eſt qõ
in caſu noſtro; aliud enim eſt agere de re con
ſolidata, & aliud de re conſolidanda, vt in prę
ſenti facti ſpecie.

58 Pariter ex prædictis tollitur regula, quòd
res de facili reuertitur ad ſui primæuam natu-
ram, tunc etenim procedit, quando factus eſt
locus reuertendi, & non aliter, vt declarat Me
noch. conſ. 142. num. 20. Sed nos dicimus, nõ
fuiſſe factum locum reuertendi.

Reſpondetur ſecundo, nullo pacto dici poſ
ſe in præſenti caſu verſari præiudicium eccle-
ſiæ, ne quidem minimum: quia renunciatio,
ſeu refutatio Curiarum non fuit facta ad com-
modum, & intuitu Præpoſituræ, ſed ad fauo-
rẽ, & contemplatione patrui, & ſororij ipſius
puellæ ſeductæ, incõtinenti Inueſtitorum poſt
dictam refutationem, Si quidem, & ſi ad ſuffo
cationem veritatis legatur in renuntiæ inſtru-
mento, illam fuiſſe factã in manibus Præpoſiti,
Attamen per hoc non excluditur, quin fuerit
facta ad commodum Inueſtitorum abſque cõ-
modo Præpoſiti, eodem contextu, & momen-
to dictos patruum, & ſororium inueſtientis;
59 quia non dicitur factum, † quod factum non
durat c. & ego, vbi glo. ext. de verbo ſignific.
Sicuti nec dicitur in rẽ verſum, quod verſum
non durat. l. ſi pro parte §. verſum autem, vbi
glo. ff. in rem verſ. Bec. conſ. 57. num. 8. Cache
ran. conſ. 53. nu. 8. Non igitur fuit omnimoda
præallegata renũciatio, ſed correſpectiua, quia
eadem die 26. Maij 1540. fuit datus curator
puellæ, & facta per eam renuntiatio Curiarum,
& conceſſa inueſtitura dictarum Curiarum di-
ctis Patruis, & ſororio, coram eiſdem teſtibus,
& Notario; nam illi dicuntur actus correſpe-
60 ctiui. † qui vnico contextu, ſcilicet vnus poſt
alium celebrantur, eadem die, per eundem No
tarium, & coram eiſdem teſtibus, etiamſi fue-
rint diſtincti in diuerſis inſtrumentis, quia ſe
inuicem declarant, & vnus oſtendit volunta-
tem diſponentis cum alio, ita poſt Bald. Alex.
Dec. & alios, verbaliter declarat Mand. con-
ſil. 98. nu. 49. Bocac. ſuper conſtit. Piceni glo.
3. nu. 82. & nouiſſime poſt multos Pariſ. de re-
ſignat. benefic. lib. 1. q. 2. nu. 25. & lib. 14. q. 7.
num. 45. & q. 9. num. 12. & ex talibus actibus
reſultat præſumptio, quod contrahentes non
habuerint animum faciendi vnum, niſi & fie-
ret alius, cum omnes eodem animo, & eodem
contextu celebrati cenſeantur: idem Mandel.
conſ. 178. nu. 1. vbi alios congerit concordan
tes; quod enim fit incontinenti, præſumitur
61 † præcogitatum, l. lecta, ff. ſi cer. pet. Corel. con
ſil. 35. num. 16. In propoſito igitur dico, ſtanti-
bus prædictis, renunciationem fuiſſe extortã
à puella ad finem, vt patruus, & ſororius inue
ſtirentur, & conſequenter de illis debet iudi-
cari, ſicut de vnico actu, cum inſimul facti fue
rint, ut poſt Socin. Caputaq. & alios firmat Pa
riſ. dicto lib. 14. q. 9. nu. 12. 13. quia quando v-
nus actus fit ad finem perficiendi alius, primus
aſſumit naturam ſecundi, & de illo iudicatur,
vt de ſecundo, l. ſi domum, C. locat. Bolognet.
conſ. 11. nu. 62. Hinc ſequitur, quòd cum re-
nuncia ſit nulla, & corruat, pariter inueſtitura
declinatur, quia data nullitate vnius, non da-
tur validitas vllius, ſed omnes diluuntur: Ro-
ta deciſ. 446. par. 1. Pariſ. de reſignat. benefic.
lib. 8. q. 8. nu. 82. latè Decian. conſ. 1. nu. 36. in
pri. Aliàs dici ſolet, quòd in actibus correſpe
ctiuis, ſcilicet quando vnus fit reſpectu alte-
rius, militat regula, quòd ceſſante cauſſa ceſ-
ſat effectus. Crau. conſ. 244. col. 2.

Confirmatur prædicta correſpectiuitas ex ver
bis inueſtituræ factæ dictis patruo, & ſororio
in proceſſu fol. 26. fac. 1. ibi (renuntiauerint
Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo Prępoſito cu-
rias, & omnia iura eis competentia, uti hære-
dibus dicti earum patris, vigore inueſtituræ
prędictæ, ad finem vt ipſe Reuerendiſſimus
Præpoſitus inueſtiat ſupradictum D. Iacobũ,
& Dominũ Guariſcum de Ambroſonibus) cũ
igitur ex talibus verbis conſtet, cuius intuitu
fuerit facta renuncia, non eſt habenda ratio, ꝙ
fuerit facta in manibus Præpoſiti, quia quando
tertius (vt ſunt iſti Inueſtiti) eſt cauſa finalis
alicuius actus (ſcilicet renunciæ) non eſt in cõ
ſideratione ille, ad quem verba diriguntur (vt
fuit Præpoſitus) ſed ille, cuius contemplatio-
ne actus geritur, l. fideicommiſſa, §. interdum,
ff. de

Digitized by Google

ff.de leg.1. cum ſemper attendatur ille,ad cu-
ius commodum fuit facta diſpoſitio, nõ autem
ille,cui commodum adſeriptum videtur, d.§.
intci dum, l.ſeruo legato,§.ſi teſtator, ff. leg.1.
Ruin.conſ.26.nu.3.vſque 7.in 2.& conſ.221.
col.1.in 1. Simone.de Pret. de interpret. vlti.
volunt.fol.65.col.3.num.9.&ſeq. & attendi-
62 tur,quod principaliter † agitur,non autẽ quod
in ſequentiam,vel ſecundariò,l.ſi quis nec cau
ſam, ff.ſi eert.pet.Deciſ.Genuæ 73.nu.7. Per-
ſona (inquam)Præpoſiti, quæ includitur in co
modo renuntiæ, non fuit cauſa fauoris, ſed in-
ueſtiti, qui ineluduntur in fauore, ideo ipſi ſo-
li, non autem perſona Præpoſiti eſt attenden-
da, l. ſed ſi hac, §.fin.ff.legib.D.Surd.conſ.85.
63 num.38. † Hinc videmus, quod ſi filia renun-
tiat in manibus patris hæreditati paternę con-
templatione fratris, ſi frater præmoritur patri,
huiuſmodi renuntia ampliùs filiæ nõ nocebit,
licèt facta in manibus patris,Bald.in l.pactum,
q.4. C. collatio. vbi Salie. Idem dieitur de fi-
lia maritata, quę renunciauit emphyteuſim in
manibus Abbatis, qui inueſtiuit maritum, ut
per Lup.in cap.per veſtras, §.30.nu.6.ext.do-
nat.inter vir.& vxo.

Nec obſtat, ſi dicatur, non eſſe curandum
de præfatis verbis regiſtratis in dicta inueſtitu
ra, cum ibi præſupponatur, idem dictum fuiſ-
ſe in renuntia, quatenus ad ipſam renuntiam
relatio habetur pro veritate pręmiſſorum,& ta
men in renuntia relata nihil ſcriptum appare-
re, ex quo inſurgit concluſio, ſtandum eſſe re-
lato, reiecto referente, tamquam erroneo.
Dec.in auth.ſi quis in aliquo, nu.40.vbi Purp.
num.42.Cagno.nu.90. C.edend.Decian.con
ſil.62.nu.5.& conſ.95.n.5.in 2.Magon.deciſ.
Luca.25.num.5.in fi.

64 Reſpondetur enim, id procedere in ſimpli-
ci relatione, ſecus quando ex effectu ſubſequu
to, alijsque argumentis conſtat de veritate re-
lationis, vt patet ex dicta correſpectiuitate,&
verè ceſſat quælibet amaritudo,cum ſæpius id
in dicta inueſtitura fuerit expreſſum abſolutè,
abſque aliqua relatione, ut in dicta inueſtitura
in proceſſu fol.26.ibi (Præpoſitus digniſſimus
in præſentia, cum conſenſu, & ad preces ſu-
pradictarum Benedictæ,& Paulæ) & paulo in-
ferius ibi (dicentium, & declarantium, ſeſe
eſſe contentas, quod dictæ Curiæ concedan-
tur dictis dominis &c. & etiam paulo inferius
ibi (ac ad inſtantiam Dominorum Iacobi, &
Guariſchi acceptantium, renuntiantium om-
nibus, ac quibuſcunque iuribus, ſibi ipſis, ac
cuilibet earum pertinentibus) & eodem folio
à tergo ibi (promittentes confirmare præſen-
tem declarationem, & renuntiam ad omnem
requiſitionem dictorum earum patrui,& mari-
ti) Modò dico, quòd ſi dicti inueſtiti habent
cauſam a Præpoſito, & conceſſionem totalem
ab eo penitus recognoſcunt, & Curiarum eis
conceſſarum renuntiatio facta a muliere mi-
nore, fuit iuridica, valida,& legalis in manibus
Præpoſiti omnimodè facta, ad quid in inueſti-
tura ab eis habita ſibi prouidere de tot caute-
lis promiſſionibus puellæ,renuntijs, ac clauſu-
lis inſolitis, in ſimilibus inueſtituris apponi nũ
quam conſuetis? niſi adhoc, ut ex illis fraudis
argumentum irrefragabile arguatur, iuxta l. ſi
ventri, §.perueniſſe in fi. ff.priuil.credit.latiſſi
mè poſt multos probat Cephal. conſ.718. nu-
me.17. vſq; 24.Idem quod ſcilicet ex actibus
incontinenti factis, & ex inſolitis verbis, ac
cautelis fraus probetur firmat Pedro.conſ.36.
nu.7. & ſequent. & conſ.39, numer.133. quia
65 ibi fraus eſt euidentior,† vbi cautela eſt abun-
dantior ſecundum Iaſ. poſt Bal.conſ.170.nu.5.
in 2. Et quanto plus eſt cautelæ in contracti-
bus ſuſpectis, tanto plus doli ineſſe præſumi-
tur, Tiraquel. de retrac. conuent. in præfatio.
nu.18. & idem in contractibus minoris, firmat
Lancel.Galli.conſ.105.num.19.Quinimò for
tius,ex confeſſione propria dictorum inueſtito
rum apparet, finem renuntiæ directam fuiſſe
ad commodum, & fauorem ipſorum,quatenus
id exprimunt in inſtrumento finis, ſeu ratifica
tionis extortæ a puella de anno1542. in pro-
ceſſu fol.35. a tergo in fin. & ſequenti ibi (Ita
quod pręſens confirmatio ſe extendat ad re-
nuntiam ipſam iam factam fauore prædictorũ
Dominorum Iacobi & Guariſchi, pręſentium
& acceptantium) Concludo igitur ex prædi-
ctis, ceſſare prorſus præiuditium eccleſiæ in
caſu iſto, cum de illius commodo, vel incom-
modo non agatur ex tali ualiditate, vel inuali-
ditate renuntię, tamquam factę ſolo intuitu
inueſtitorum.

Ad quartum de iuramento puellę,cuius vir
tute dicitur effecta maior,ita quod contractus
iuratus minoris ſubſiſtat, quicquid aliter ſtatu-
to caueatur, cum iuramentum ſit quid ſpiritua
le, nec ſuppoſitum decretis laicorum.

Reſpondetur tamen, ſtatutum noſtrum an-
nullans ipſo iure contractus celebratos per mi
nores inſolemniter, validum eſſe, ac ſeruandũ,
66 & ideo ſi minor iureiurando † cõtraxerit præ
ter ſtatuti formã non tenetur ſtare contractui,
& hoc ſine dubio obtenta abſolutione, ſecun-
dum Didac.in c. quamuis par.2.§.1.nu.8. Imo
nec ante abſolutionem, quia huiuſmodi proui
ſio fuit indicta a ſtatuto ad finem, ne minores
ſui facilitate decipiantur, ne vè in ſuis facul-
tatibus damnum ſentiant, ut in ipſius ſtatuti e-
xordio legere eſt, ideo tenet, ac operatur eius
diſpoſitio irritans, non obſtante iuramento,
cum illud præſumatur extortum, ut præcisè
trad. Mandel, conſ.70.nu.7. Rimin.iun. inſti.
quib.

Digitized by Google

quib. alien. lic. vel non in princ. nume. 369. Lambert. de contract. mulier. gloſ. 8. num. 95. Rolan. conſil. 99. num. 10. & 27. in 4. Gabriel. in terminis noſtris conſil. 89. num. 10. & ſequ. in 1. Dicitur (inquam) cauſa finalis ſtatuti, aſſerra euitatio fraudis, & ſeductionis obuenire ſolitæ in minorum perniciem ob eorum facilitatem, cum in ipſius ſtatuti proœmio deſcripta legatur, ut in propoſito poſt alios Dec. con ſil. 444. num. 8. Pedro. conſ. 36. nume. 265. Et licet ſtatutum non poſſit, ſecundum nonnullos vim iuramenti; tollere poteſt tamẽ iuſta ex cauſa impedire, ne contractus prohibiti confirmatio fiat per iuramentum, cum præſumatur a ſtatuto, quod fraudulenter fuerit extortum, ſecũdum veriorem, ac receptiorem ſententiam, vt in indiuiduo ſtatuti noſtri poſt plures decidit Rimin. iun. conſil. 5. nume. 142. & ſequen. Pedro. conſil. 36. nu. 229. Valde (inquam) differunt iſti caſus, vt ſtatutum expreſſe annullet Iuramentum, vel contractum iuratum, & quod ſtatutum annullet contractus præter datam for mã celebratos, etiamſi minores iurauerint non contrauenire. Nam primo caſu ſtatutum contendit tollere robur iuramenti; in 2. autem tantum diſponit circa actum temporalem, non autem reprobat iuramentum; quia mentio iuramenti, in caſu noſtri ſtatuti, ſtat ampliatiuè, ſeu enuntiatiuè, non autem reprobatoriè, merito operatur, & tenet ita Abb. in cap. eccleſia S. Mariæ colum. penultima, vbi cæteri Canoniſtæ extr. conſtitu. & hanc diſtinctionem ſequitur Ruin. conſil. 51. numer. 22. & ſeq. in 1. cum multis congeſtis per Rolan. conſi. 99. num. 19. in 4. Pedroc. conſil. 36. num. 232. Lancell. Gallia. conſ. 98. num. 30. conferunt tradita per Maſcard. de probat. concl. 1041. nume. 64. 66. & ſequ. ſiquidem in hoc 2. caſu, ſtatutum non declinat obligationem quæſitam parti, Gozadi. conſil. 16. num. 15. Ancliar. quæſt. 20. nume. 3. part. 1. & plurimum intereſt, vt quis ligetur iuramento, aut quod quis ligetur ex pacto iuramento roborato; quia in 2. caſu ſtatutum dicitur ab initio reſiſtere actui remouendo obligationem, Rimin. iun. conſ. 260. numer. 9. 10. &

67 conſ. 292. nume. 22. † imò iuramentum iſto in caſu non obligat partem parti, ob reſiſtentiam ſtatuti impedientis ortum obligationis, & conſequẽter nec obligat partẽ Deo, quia ſi aliqua liter obligatio quæſita parti tollitur, tollitur & Deo, cũ Deus vltra non quærat, niſi vt iuramẽtũ obſeruetur parti, vt in terminis noſtris poſt Caſtrenſ. Felin. & alios, trad. Gabr. conſil. 13. nume. 10. in 1. Nam cum ſtatutum reſiſtat actui præter formam celebrato, ex illo nec ciuilis, nec naturalis oritur obligatio. Dominus Surd. conſ. 115. nume. 36. Rimin. iun. d. conſil. 260. numer. 10. vnde irritatur tamquam factus doloſè contra iura Boccac. ſuper conſtitu. Piceni glo. 6. num. 116.

Addatur etiam, quod cum ſtatutum ſubiungat (etſi contrafecerint, non valeant ipſo iure) tollit vires inſtrumenti, & probationis, quare

68 cum inſtrumentum ſit inualidum, † pariter iuramentum non eſt conſiderabile, ex quo iuramentum probari nequit per inſtrumentum inualidum, Gabr. tit. de ſtatut. concluſ. 1. nume. 12. Lancello. Gallia. conſil. 98. num. 31. & ſeq. Sola ad nou. conſti. Pedemon. par. 1. titu. de alienat. bono. mino. glo. 4. num. 13. Debet enim prius conſtare de actu, antequam perſcrutetur de iuramento, ſeu de iuramenti virtute; At ſi in caſu iſto, Inſtrumentum, ſeu ſcriptura actus nullitate laborant, non dicitur poſſe conſtare de actu, & conſequenter nec de iuramento, ita pulcrè Maluaſ. conſ. 3. num. 37. & ſeq. & conſil. 77. num. 18.

Quapropter concludendum eſt, quod cum tale ſtatutum ſit in uiridi obſeruantia, & tota die ſeruetur in praxi, non eſſe vlterius inueſtigandum, quia inutiliter dubitatur. Nat. conſ. 173. num. 7. verſic. nec me mouet, Pedro. conſil. 36. nu. 234. & ſequ. Et eo magis ſuſtinendũ eſt, cum etiam huiuſmodi ſtatuta fore ſeruanda poſt alios firmet Iaſ. in authen. ſacramenta puberum. num. 36. verſic. quid tenendum. C. ſi aduerſ. uendit. Non id etiam videtur omittendum, quod ſtante enormi læſione minoris, re-

69 ſcinditur contractus, † non obſtante munimine iuramenti, nam tunc arguitur dolus re ipſa, qui quo ad reſciſſionem æquiparatur dolo ex propoſito ſecundum receptiorem ſentẽtiam, quam latè ruetur, & exornat in terminis noſtris Lancello. Gallia. conſi. 105. nu. 15. & ſeq. & num. 42. & ſeq.

Ad quintum, vbi dicitur, præſumi pro decreto Iudicis, maximè cum etiam in dicta renuntia interuenerit præſentia matris, & conſenſus affinium proximiorum mulierculæ renuntiantis, ex quibus excluditur omnis doli, ac ſeductionis præſumptio.

70 Reſpondetur, † in dubio præſumi, pro Iudicis decreto, alio in contrarium non conſtito, dantur tamen cõtrariæ probationes aduerſus dicti decreti præſumptionem, Rolan. conſilio 99. nu. 29. in 1. & id omnes fateri teſtatur Neuizan. conſil. 85. num. 9. At ſupra in fundamentis pro fratribus de Bonacurſijs fuit abundè probatum de nullitate, & iniquitate, ſeu falſitate dicti decreti, meritò nulla habenda eſt ratio dictæ præſumptionis, data veritate in contrarium, cum doloſè extortum, ac ſubreptitiè interpoſitum cenſeatur, vt vltra iam dicta in tali propoſito ſcribunt Corn. conſ. 124. num e. 5. & 6. in 3. Crott. conſil. 120. numer. 21. Natt. conſil. 166. Cephal. conſil. 208. numero 9. &

con-

conſ.642.nu.8.Cacheran.conſ.77.nu.8.Hon. ded.conſ.29.nu.52.

Idem dicitur de præſentia matris, cum pręſumptio inde reſultans cedat veritati, quando filia reperitur enormiſſimè læſa, ut in caſu iſto, ubi filia gratis, nihil inde recepto, curias renunciauit, ſiquidem tali in caſu lex non confidit de parentibus, vt ceperint bonum conſiliū pro filia, ut optimè per Mand. conſ. 100.nu.2. Nec abſonum eſt dicere, matrem in filiam malignari intuitu obſequij, ac contemplatione, alterius, imo illam aliquando ad alterius cōmodum intento odio proſequi iux.l.non eſt, ff.de inoff.teſtam. Ioſeph.Ludo.deciſ.Peruſ.21.nu.57. Vltraquod mater nihil operata eſt rōne ſanguinis, vel muneris pro, vel cōtra filiam in tali renuntia, niſi aſſerendo, filiam ſuam eſſe maiorem annis ſexdecim, ſed abundanter interfuit dictæ renuntiæ factæ per filiam, quæ præſentia non operatiua, ſed a taciturnitate tantum comitata, habetur perinde ac ſi tacens fuiſſet

72 abſens, nam pręſentia alicuius ſine reclamatione non dicitur confirmare actum illicitum, iuxta dicta per Mandel.conſ.543.nume.20.& 21. & conſenſus requiſitus ex talibus ſtatutis debet eſſe expreſſus, nec ſufficit tacitus, ut poſt alios Rimin.iun. conſ. 146. num.41.& ſeq.

73 Similiter dicendum eſt de conſenſu agnatorum; nam ſtante veritate in contrarium, talis conſenſus dicitur doloſus, cum dolus reſultet ex lęſione minoris, Natt.d.conſ. 166.num.15. & 19.Cephal. conſ.208. num.9. & conſ. 142. num.53.Franc.de Cald.de reſti.in integr. ver. lęſis, num.83. necnon etiam ex omiſſione ſolemnium, Lancellot. Gallia. in propoſito noſtro conſ. 105.nu.60. & ſequentibus. vbi multas doli veri coniecturas recenſet, quarum multę apprimè conueniunt caſui iſto, quę cū apud eum legantur, non curo tranſcribere; & in ſpecie affinium, conſtat Manfredum Caruntium affinem puellę deſcriptum in inſtrumento renuntię, tradendo nuptui puellam Bottaleo, extorſit promiſſionem à puella, quòd nec ipſa, nec eius hæredes, etiam in caſu ſecundarum nuptiarum vnquam moleſtarent pręḋictos inueſtitos in dictis Curijs, aliàs dos ei data haberetur pro non aſſignata, & ita conſtat de malo conſilio inito per affines in puellam.

Ad ſextum, quod ſcilicet inueſtitura facta paruo, ac ſororio puellæ incontinenti poſt renuntiam, dicatur noua conceſſio, & noua emphyteuſis accepta a manibus Prępuſiti, cui fuit facta renuntia, & cui poſtea libuit præfatos inueſtitos honorare.

Reſpondetur, ex ſupradictis ſatis conſtare de nullitate renuntię factæ intuitu futuræ inueſtituræ, & de nullitate ipſius inueſtituræ, quę hic non ſunt repetenda, hoc tantum addito,

74 quod ſcilicet verborum cortex† non attenditur, ſed ſola veritas, quæ omnia vincit, omniumq; fortiſſima eſt, Cacheran.deciſ.30.in ſi Calcan.conſ.1.Rol.conſ.4.num.20.in 4.& iuſtitiæ mater nuncupatur, idem Rol.conſ.6.nume.8.in 1.ideo amanda, ac ab omnibus colenda, Bald.in tract.ſchiſmat.col.1.& in l.cum ita ff.cond. & demonſtr. & qualitas actus non regulatur à ſonu verborum, ſed ab effectu digno ſcitur, Cephal.conſ.603.nu.14. Roman. conſil.509.Dec.conſ.190.nu.3.

Reſpondetur ſecundo, quòd cum ſupponatur, renuntiam valere, quę tamen non tenet, & in inueſtitura nominetur noua perſona non comprehenſa in antiquis, cum Guariſcus in illis non fuerit comprehenſus, nimirum ſi dicitur facta titulo nouæ conceſſionis, cum illius reſpectu diceretur noua emphyteuſis, ſi valida eſſet, ut latè poſt alios Intriglio. de feud.q. 23.num.3.6.& per totam.

Nec refragatur verbum (libuit) denotans arbitrium, non neceſſitatem, quia ut ſupra dictum eſt, fuit ſuppoſitum, renuntiam tenere, quæ tamen nullius roboris eſt, ideo talis verborum ſonus non eneruat ſeductionem, priuationem doloſam, & extortam à puella meticuloſa, deſtituta; vnde infertur in propoſito, tale

75 arbitrium non attendi † contra iuris ſcripti diſpoſitionem, Caſtr.in l.certo generi, §.ſi totas, ff.ſeruit.ruſtic.Rim.iun.conſ.361.nu.53. vbi alios adducit. Idem dicimus de iudicis arbitrio, qui ſecundum iuris tramites, non ex proprio libito debet regulari, latè Bec.conſ.85.nu.21. iuris autem ſcripti diſpoſitio deſtruit tale genus renunriæ, & etiam inueſtituræ correſpectiuæ, vt ſupra latius dictum eſt.

Ad ſeptimum, quod confeſſiones mulieris renuntiātis circa cauſas in renuntia expreſſas, teneant utcumq; factæ in inſtrumēto nullo, maximè cum fuerint geminatæ ex interuallo.

Reſpondetur, veriorem, ac crebriorem Doctorum ſententiam eſſe, ut confeſſio facta in inſtrumento nullo ob defectum ſolemnitatum non præiudicet, ex latè congeſtis per Tiraq. de legib. connubial.gloſ.8.nu.116. Lambert. de contract.mulier.glo.1.q.86.num.329. ubi multos alios adducit.

Reſpondetur ſecundo, talem confeſſionem in caſu iſto non tenere, ob inhabilitatem minoris confitentis, adeo quòd obiectum poteſt militare in confeſſione enuntiata a perſona habili, aliàs ſecus, quia duplex inhabilitas concurrit, confeſſionis, & ſcripturæ, Purpur.in l.certi conditio, §.ſi nummos, nu.72.verſic.limitetis concluſionem, ff. ſi cert. pet. Caballin.milleloq.363.

Reſpondetur tertio, quando concluſio contraria procederet (quod tamen non admittitur

cum

cum veritatis præiudicio) certè illa procedit, quando confeſſio fit principaliter de per ſe, ſecus ſi acceſſoriè; nam cum veniat in caſu iſto acceſſoriè ipſi renuntiæ, data nullitate renuntiæ, quæ fuit actus principalis, pariter & cõfeſſiones annullantur, vt poſt plurimos aduertit Lambert. de contr. mul. gloſ. prima, num. 86. & ideo nihil operantur dictæ confeſſiones alio non conſtito. Ratio eſt, quam etiam aliàs in ſimili propoſito probauimus, quia quando propter aliquam cauſam remouetur impedimentũ actus, & ob illam cauſam ipſe actus perficitur,

77 † tunc non ſtatur aſſertioni confitentis circa veritatem illius cauſæ, ſed debet per alias probationes iuſtificari, Dec. conſ. 602. num. 12. & in prohibitis, quibus non poteſt renuntiari, nõ ſtatur dicto facientis actum, Decian. conſ. 20. num. 30. in 5. Ideo alias habetur, donationem inter perſonas prohibitas regulariter non tenere, aliquando tamen validari ex cauſa meritorum, non tamen ſtatur aſſertioni donantis ſine cauſa meritorum, niſi de illa conſtet aliũde, Doct. in l. ſi donatione, C. collat. Bar. in l. ſi forte, num. 4. ff. caſtr. pecul. Barb. conſ. 2. num. 12. & ſequ. in 3. Iaſ. conſ. 154. num. 3. in ſecundo. Rimin. iun. Inſtit. donat. in prin. num. 85. verſi. & quia, & realiter loquẽdo, ſi aliud teneremus, ſequeretur abſurdum, nempe ſimilia Statuta ædita ad minorum defenſam, & prouiſionem, ne dolo, metu, vel eorum facilitate, ſeduci poſſint, ſeruire de vento, cum eorum actus per ſubſequutas confeſſiones ſuſtinerentur, vt nos admonet Tiraquel. de legib. connubial. glo. 8. numero 116. & ita in terminis terminantibus conſului Baiſ. conſ. 151. nu. 119. & ſeq.

78 Reſpondetur quarto ex abundanti, confeſſiones, vtcumque geminatas, ſub prætextu erroris, quandocunque poſſe reuocari, vt latè per Maſcar. de probat. concluſ. 347. num. 48. & ſequen. & licet nu. 50. conciliando opiniones ſubiungat, quod licet poſſit reuocari, attamen ſaltem operantur tranſlationem oneris probandi cauſam ſpecificam erroris. At in caſu iſto, ſtantibus prædictis, abundanter conſtat de tali probatione, ergo

Ad octauum, nempè minorem non audiri aduerſus cõtractum per eum geſtum, & poſtea per eundem approbatum, vel ratificatum.

79 Reſpondetur, † poſſe obiectum procedere, quando cum approbatione, ſeu ratificatione minoris concurrit Iudicis cõfirmatio, alias ſecus; Quia ſicuti contrahendo minor ſibi non præiudicat, ita nec approbando, vt poſt alios notat Aufret. ad dec. Tholoſ. 53. verſi. & idem videtur ſi contractus, alios adducit Franciſ. de Calde. de reſt. in integr. verſ. læſis num. 80. ante fin. quia, quo pluries minor renuntiat ſuo beneficio ex ſe, eo magis læditur, & vtraque uice dicitur deceptus, latè Odd. de reſtit. in integr. q. 25. art. 1. Nec dicatur, habilitationem Principis per Decretum inſitam in dicta ratificatione ſupplere Iudicis miniſterium. Quia reſpondetur, quòd cum Decretum illud fuerit cõceſſum ex eiſdem cauſis, quibus fuit interpoſitum Iudicis Decretum in renuntia, eodem nullitatis, ac falſitatis morbo laborat, & dicitur obreptitium, nihilque operatur iuxta præallegata. Confirmantur prædicta ex eo, quòd dicitur, ratificationem actus geſti a minore factã adhuc durante minoritate, eaſdem requirere ſolemnitates, quæ in primordialis actus ratificandi celebratione requirebantur, D. Surd. conſil. 28. num. 120. Lancell. Gallia. conſ. 53. num. 48. & ſequentib. maximè quando ratificans non poteſt ſibi præiudicare, vt eſt minor, deciſ. Mant. 159. nu. 7. iuncto nu. 22. Vnde cum ſolemnitates, & cauſæ expreſſæ in ratificatione ſint illæmet propriæ, quæ in renuntiæ inſtrumento adducebantur, quæ non ſunt curandæ, ſequitur, nec ratificationis aliquam rationem habẽdam

80 eſſe, † cũ ratificatio doloſa nõ teneat, Lancel. Gallia. d. conſ. 53. num. 51. & ita latiſſimè probat in indiuiduo Rimin. iun. conſil. 248. nu. 4. vſque 13. vbi alios adducit.

Reſpondetur ſecundo, oppoſitum loqui, quando minor petit audiri aduerſus contractũ per eum approbatum, remedio reſtitutionis in integrum; Quo etiam in caſu, (quicquid fuerit adductum in obiecto) extat verior ſententia, vt quando approbatio fuit facta etiam in minoritate, nihil operetur, quia quo magis minor renuntiat ſuo beneficio, & quo pluries minor

81 ratificat, † qđ male geſſit, eo magis dicitur læſus, ac deceptus, & reſtitui meretẽ, vt poſt Bald. Roman. Dec. Cephal. & alios, pulchrè probat Odd. de reſtit. in integr. quæſt. 25. art. 1. Sed in caſu iſto tollitur omnis ſcrupulus, quia non remedio extraordinario reſtitutionis in integrũ vſi ſunt Domini Actores, ſed ordinario nullitatis renuntiæ, quæ nullitas quandocunque, & omni tempore poteſt allegari, Socin. conſ. 18. col. 7. in fin. verſic. vnde de tali nullitate in primo, & in terminis noſtris firmat Neuizan. conſil. 85. num. 12. Simoncel. de Decret. tit. 1. numero 46. Nam notoria nullitas, vt iſta eſt, numquam intelligitur ſublata per quamcunque diſpoſitionem, Odd. de reſt. in integr, q. 24. ar. 4.

82 nu. 27. 28. † Hinc videmus, quod ſi ſtatutum excludit, allegari poſſe exceptiones, attamen numquam dicitur interdicta exceptio nullitatis, Bec. conſi. 12. num. 53. Pedro. conſil. 36. nu. 405. maximè notoriè, & euidentis. Men. conſ. 110. num. 72. Mandel. conſ. 70. nu. 13. etiamſi ſtatutum præfigeret certum tempus ad opponendum de nullitate; nam non obſtante dicti temporis lapſu, ſi nullitas eſt ad modum euidens,

Digitized by Google

dens, cauſata dolo partis, & per illam quis lo-
cupletetur cum aliena iactura, vel habeat ſecũ
83 naturalem rationem,† omni tempore poteſt al
legari, Anchar.conſi.211.num.2.& ſeq. Man-
del.conſil.118.nu.20.

Ad nonum, vbi dicitur, cauſam vtilitatis eſ
ſe iuſtam cauſam alienandi, nec requiri vtilita-
tem euidentem, ac ſucceſſiuam, dummodo ab
initio contractus fuerit vtiliter geſtus, & in ca-
ſu iſto vtilitatem reſultare ex qualitate prædio
rum ſubiectorum fluminis corroſioni, ex ſexu,
ac paupertate, & imperitia mulieris.

Reſpondetur tamen, ex ſupra deductis pro
dominis Bonacurſijs, conſtare, nullam vtilita-
tis cauſam interueniſſe, & etiam in contractu
vtili minoris requiri alias ſolemnitates, prout
diffuſe probatum eſt ſupra in verſic. Reſpectu
autem vtilitatis. Nec periculum corroſionis
ſufficere ad validandam talem diſtractionem
ſtabilium, niſi etiam concurrant alia requiſita,
vt dixi pariter in dictis fundamentis pro Bo-
nacurſijs, quatenus probaui, Decretum Iudi-
cis nihil operari verſic. Quò ad timorem dam
ni futuri; addo nunc etiam Pinel.in l.1.par. 3.
num.28.verſic. ego non dubito, C. bon. mat.
Addatur, Statutum noſtrum requirere concur
ſum neceſſitatis, vt ſupra diximus, quæ tamen
non interueniſſe legitur.

Reſpondetur ſecundo, diſtinguendum eſſe;
Aut contractus minoris fit ex cauſa meræ ne-
ceſſitatis, & tunc non requiritur vtilitas ſucceſ
ſiua, & euidens, ſed ſufficit ab initio vtiliter ge
ſtum; Aut fit ex cauſa vtilitatis, & tali in caſu
debet apparere vtilitas ſucceſſiua, c. ſine exce
ptione 12.q.2. c. cum apoſtolica, de his quæ
fiunt à Prælat. l. cum qui, §. melior, ff. in diem
adie. & hanc diſtinctionem latè probat poſt
alios Redoan. de reb. eccleſ. non alien. quæſt.
20.num.41.vſque 47. Burſat. conſi.151.num.
117.& ſeq. At in dicta renuntia nullum ver-
bũ de neceſſitate; Imò ex inſtrumento Curę o-
ptimè liquet, factam fuiſſe ſub prætextu ſolius
vtilitatis, vt in proceſſu fol.20. à tergo ibi (de-
creuiſſe pro eorum vtilitate, curias ipſas, & om
nia iura ſibi ſpectantia renuntiare) & fol.21.
ibi (qui eorum iuramentis atteſtati ſunt, dictũ
contractum renuntiæ fore vtilẽ Dominę Pau-
læ ſtantibus rationibus, &c.) quo fit, vt conclu
damus, intuitu ſolius vtilitatis fuiſſe celebra-
tam, neceſſitatis nequaquam, licet realiter, nec
vtilitas, nec neceſſitas iuridica interuenerit.

Reſpondetur tertio, vltra iam præallegata,
aſſertam renuntiam, nedùm non fuiſſe vti-
lem, ſed apertiſſimè damnoſam ipſi puellæ, qđ
quidem probabiliter conuincitur ex augmen-
to ducatorum 125. annuatim ſoluẽdorum per
ipſos inueſtitos (vel ſaltem ducatorum 107.
in ſingulos annos, demptis terris Grapellorũ)
vltra alios ducatos 55. pro exemptionibus di-
ctarum curiarum, vt de his conſtat inueſtitura
facta de anno 1548. in proceſſu magno folio
263.& ſeq. Quod quidem augmentum fuit fa-
ctũ, habita ratione temporis, valoris, & reddi-
tus curiarum primordialis conceſſionis curia-
rum factæ de anno 1528. pro quibus ſolueba-
tur tantum penſio ducat.800.

Nec dicatur, tale augmentum fuiſſe quodã-
modo extortum, & promiſſum ab inueſtitis
ob metum reuerentialem Illuſtriſſimi Domini
Cardinalis tunc Præpoſiti, vt dicitur in inue-
ſtitura prædicta, in proceſſu fo.261. fac. prima;
ibi (& dictus Dominus Iacobus, & Guariſcus,
ob reuerentiam, quam meritò debent prædi-
cto Reuerẽdiſſimo Domino Commendatario
obtulerunt ſe ſe, &c.) Nam etiam talis metus
84 reuerentialis præſumitur † erga ſuperiorem
Mandel.conſil.77.num.3.& conſil.186.nu.8.
& cum metus ſit contrarius voluntati, Rimin.
iun.conſ.404.num.62. non poteſt dici validè
factus contractus, ſine conſenſu, & par ſit ali-
quid fieri metu, vel probabili metus ſuſpicio-
ne, deciſ. Mant.166.nu.21.

Reſpondetur etenim, Reuerendiſs. Præpo
ſitum agnouiſſe læſionem Præpoſituræ in pri-
mordiali conceſſione, & ideo per viam iuris
(non autem ex poteſtate Principis) citaſſe in-
ueſtitos ad renuntiandum inueſtituræ, vel ad
tollendam læſionem eccleſiæ, cui pro magno
curiarum redditu tantũmodo canon 800. du-
catorum ſoluebatur, & ad reductionem veri,
& debiti canonis, vt dicitur in exordio dictæ
inueſtituræ in proceſſu fol.261. fac. prima. &
ex actis factis in iudicio nomine Reuerendiſ-
ſimi Præpoſiti reproductis in dicto proceſſu
magno fol.277. & ſequentibus, & ita conſtat,
Reuerendiſſimum Præpoſitum non voluiſſe
procedere de facto, ſed per viam iuris, & con
ſequenter nullo modo dici poſſe, tale augmen
tum fuiſſe meticuloſum, ſed iuridicum; Idque
eo fortius dicendum eſt in caſu iſto, quia men-
tio reuerentiæ enuntiatæ in dicta inueſtitura
non fuit directa ad canonis augmentum, ſed
ad electionem arbitrorum, & peritorum com-
muniter eligendorum iudicare, ac referre ha-
bentium, an adfuerit læſio, necne, & conſequẽ
ter patet, reuerentiam non reſpicere metum,
ſed litis dubiæ deſiſtentiam, ac electionem
amicabilem æſtimatorum. Qui quidem æſti-
matores, tanquam iudices eliguntur, & tamquã
iudices ęſtimationem referunt, illiq; ſtatur, vti
a iudicibus emanatæ, Ioan. de Amic. conſ.102.
num.13.15. Perſonal. de indit. & tortur. q.11.
num. vigeſimo primo. Cum igitur ad terminos
iuris fuerit directa reuerentia, non eſt cur ad
ſenſum indirectum metus reuerentialis trahi
debeat.

Addatur

86 Addatur etiam vltra prædicta, metum reuerentialem non eſſe conſiderabilem, nec præiudicialem, niſi præcedentibus verberibus, vel minis; maximè cum læſio aſſerentium metum non concurrat, vt poſt plures, tradit Plot. de in lit. iuran. §. 3. num. 14. & ſequen. alios congerit, & ſequitur Rimin. iun. conſ. 295. nu. 74. & conſil. 484. nu. 43. & ſeq. & conſi. 506. nu. 70. Mandel. conſ. 11. nu. 9. & conſ. 77. num. 6. At de minis, nec verberibus conſtat, nec de læſione inueſtitorum, ergo. Nam tunc dicitur actus meticuloſus, quando quis non eſt in libertate faciendi, ſed cogitur ad aliquid deuenire, Crau. conſil. 49. num. 6. & actus liber, & naturalis dicitur factus ab eo, qui habuit facultatem faciendi, quod ſibi libuit, l. 4. ff. ſtat. homin. Rimin. iun. conſi. 215. num. 58. Si igitur illis inueſtitis fuit data electio renuntiandi inueſtituræ, vel tollendi læſionem, fuit in eorum libertate alterum eligere, nempè renuntiam, vel reducere penſionem ad debitam quantitatem, & quod verè ipſi inueſtiti voluntariè dictum augmentum promiſerint, optimè liquet ex dicta inueſtitura, folio 260. in proceſſu ibi (vel ad reductionē veri, & debiti canonis) & ibi (& quia numquam animum habuerunt, nec in præſenti habent lædendi Præpoſituram, obtulerunt ſe cōtentos, & cupidos, vt eius valor reuideatur,) & clarius etiam eodem folio, a tergo ibi (ad finem, & effectum, vt videri poſſit, an curia ipſa minori canone, quam mereretur, conceſſa fuerit, & conſequenter, an ipſa Præpoſitura in conceſſione ipſius curię læſa fuerit necnè) & fol. 263. ibi (cupiantque tam ipſe Reuerendiſſimus dominus, quam ipſi Iacobus, & Guariſcus omnē prætenſam læſionem tolli, &c.).

Non etiam videtur omittendum aliud validiſſimum argumentum læſionis dictæ puellæ, quatenus eademmet die renuntiationis, medio ſui vaſfri curatoris ſtudētis commodo inueſtitorum, & aliarum perſonarum, cum iactura, & detrimento miſerrimæ puellæ, dedit inſolutum cuidam Trottæ prætenſæ creditricis quondam Domini Ioann. Franciſci patris dictæ Mulierculæ, bobulcas terrarum centum, & vltra, ſitas in dictis curijs, pro ſatisfactione crediti ducatorum 800. quæ terrarum inſolutum datio præſumitur regulata ad æſtimationem redditus quinque pro quolibet

87 centenario, † cum tantum fructuent terræ. Borgni. deciſi. 35. numero 24. in prin. & deciſ. 10. numero ſecundo, volum. 2. Honded. conſ. 30. numero 20. & tamen incontinenti dicta Trotta eaſdem terras, eodem momento conceſſit ad liuellum pro canone annuo ducatorum 80. & ita in rationem decem pro centenario, vt ex inueſtitura in proceſſu folio 372. & ſeq.

cui non obſtat, ſi dicatur, quòd in tali conceſſione liuelli fuit annexum pactum reſtauri, in caſum damni intollerabilis vltra dimidiam fructuum, & idcirco liuellum illum. 80. ducatorum, licet promiſſum, attamen non fuiſſe ſecurum, vt ſcilicet omni anno foret ſoluendum, ſed minori in quantitate. Quia reſpondetur, ad probandam dictam læſionem puellæ minoris ſufficere conuentionem, & promiſſio-

88 nem de ſoluendo, † ex quò mali euentus noo ſunt in conſideratione, nec aduerſa fortuna ſperanda. Barbat. conſ. 20. numero 8. verſic. & ideo in caſu in quarto. Maluaſ. conſi. 42. numero 52. Magon. deciſ. Floren. 103. numero 20. niſi quo ad prouiſionem. Bald. in l. ſi idem, §. ſi vna numero 3. ff. de iuriſd. omn. iudic. Dominus Surd. conſil. 113. numero 37. Non igitur eſt inferendum à prouiſione in caſum damni incerti ad verum redditum, & valorem fundi, cum ſat ſit in propoſito iſto regulariter, circumſcripto caſu damni, terras ſupportare liuellum in ratione decem pro cētenario, ſeu puellam fuiſſe læſam, & deceptam.

Ex alia etiam fortiſſima baſi probatur læſio maxima, ac damnum enorme ipſius puellæ gratuitò renunciantis curias prædictas; Nam ex diuiſione quadam bonorum facta inter Dominos Iacobum patruum, & Ioannem Franciſcum patrem ipſius puellæ de anno 1529. de qua in proceſſu folio 284. apparet, Dominum Ioannem Franciſcum, in cuius portionem obuenerunt curiæ controuerſæ, fuiſſe grauatum ad ſoluendum ducatos mille Domino Iacobo fratri, cui alia ſtabilia fuerunt adiudicata; Si enim curiæ tunc temporis, habita ratione bonorum obuentorum alteri fratri, necnon, & oneris ſoluendi ducatos mille, fuerunt magni valoris, quanto fortius dicendum eſt, maioris precij, valoris, & redditus fuiſſe tempore re-

89 nuntiationis, † & ita poſt vndecim annos à die diuiſionis, cum terræ in dies creſcant, tam ratione temporis, quam bonæ culturæ, l. precia, §. fin. ff. ad l. Falc. Pret. conſil. 1. num. 5. Honded. conſi. 31. nu. 49. & 50.

Nec opponatur, D. Iacobū habuiſſe electionem partium in diuiſione, & veriſimiliter pinguiorem elegiſſe, vnde in conſequentiam Dominus Ioann. Franciſcus remanſit damnificatus. Quinimò cum D. Io. Franciſcus habuerit & terras alias, vltra curias, fuit honeſtum pro adæquatione partium, alteri fratri ſoluere ducatos mille, adeoq; illi ducati nō debent dici ſoluti intuitu adęquationis reſpectu curiarū, ſed reſpectu aliorū bonorū, & cum dicti mille ducati, per decenniū, ad ratam fuiſſent ſoluendi, ſ. centū in ſingulos annos, nō dſr conſtitue-

90 re verā ſummam ducat. 1000. quia qui tardius

ſoluit, minus ſoluere dicitur, Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 18. num. 34. Bertaz. conſil. ciuil. 114. num. 25. Proinde cum è conuerſo Dominus Iacobus fuerit grauatus ſoluere ducatos centum per triennium Domino Io. Franciſco reſpectu affictus curiarum Iugi, & Gaidellæ, datur intelligi, dictos ducatos mille fuiſſe ſoluendos per D. Ioan. Franciſcum alteri fratri, nedum pro adęquatione valoris curiarum, ſed & omnium aliorum bonorum communiũ per dictos fratres diuiſorum.

Reſpondetur etenim, Imò dictos ducatos mille fuiſſe annexos reſpectu valoris curiarũ, ſeu vtilis dominij dictarum curiarum (quicquid fortaſſe è conuerſo poſſet allegari) vt apertè cantat inſtrumentum diuiſionis, in proceſſu fol. 290. a tergo, vbi dicitur, quòd ille ex duobus prædictis fratribus, cui curia obuenerit in portionem ſuam, teneatur ſoluere ducatos mille alteri fratri, non obſtante quod etiã inſtrumenta ruſticalia nondum fuerint diuiſa. Verba diuiſionis ſunt clariſſima, nec poſſunt tergiuerſari. Nec obſtant oppoſita, quia electio fuit data Domino Iacobo ex benignitate, vt dicitur in dicto inſtrumento diuiſionis, & na-
91 tura diuiſionis eſt, † vt partes ſint, & fiãt æquales, inter fratres, l. inter filios, C. famil. hercisc. necnon & veriſimile eſt, diuiſores æqualitati ſtuduiſſe quantum fieri poſſit. Bal. in l. 1. col. 1. & 2. C. de pact. Pich. conſi. 15. num. 7. & conſequenter credendum eſt, benignam electionem nil pinguedinis, ſed potius aliquid affectionis attuliſſe. Nec eſt ambigẽdum, illos mille ducatos fuiſſe intuitu curiarum ſolutos, non autem aliorum bonorum, quia illa diuiſio non fuit vniuerſalis omnium bonorum communiũ inter dictos fratres, ſed particularis certorum bonorum, ſcilicet curiarum, & ædificiorum, vt ſpecificè exprimitur in dicto diuiſionis inſtrumento, pluribus in locis, maximè in proceſſu fol. 285, 289. 290. & alibi ſæpè, vbi dicitur, illam fuiſſe diuiſionem particularem pro nunc, vſque quo ad integram, & vniuerſalem diuiſionem deueniant, quò fit, vt cum vni fratri ſolæ curiæ obuenerint cum onere ſoluendi mille ducatos alteri fratri, habenti ædificia vrbana, fuerint verè ſoluti intuitu curiarum, & non aliter. Nec habenda eſt ratio, particularium ſolutionum dictorum ducatorum mille diſtributarum in annos decem, quia non per hoc dicitur diminuta ſumma ducatorum mille, nec in hoc caſu militat regula, quod tardè ſoluens, minus ſoluere dicatur, quia non dicitur tardè ſoluere, qui tempore cõuento ſoluit, ſed qui tardius, quam conuentum fuit ſoluit, & ita loquitur, ac procedit obiectum, vltra quod id procedit ex fictione, non ex veritate. Pariter tollitur obſtaculum ducatorum 100. per triennium, & dimidii recollectæ granorum à ſpica, dandorũ per D. Iacobũ alteri fratri, quia non per hoc ſequitur, fuiſſe factam vniuerſalem bonorum communium diuiſionem; Nam iſta vltima ſolutio triennalis reſpicit certas locationes, vt patet in dicto diuiſionis inſtrumento, fol. 291. & ſequen. non bonorum diuiſionem, & meritò nõ arguunt, ducatos mille alia ex cauſa fuiſſe ſolutos, præter adæquationem valoris curiarum; vt apertè dicitur in dicto diuiſionis inſtr°.

Ad decimum de paupertate ſæpius confeſſata, æs alienum perſoluendum, impotentia fideiubendi pro cautione petita à Pręposito, bona hæreditatis exhauſta, fuiſſe cauſas neceſſarias alienãdi, cum ſub nomine neceſſitatis omnis iuſta cauſa alienandi contineatur.

Reſpondetur ſatis, & diffusè fuiſſe probatum, nullam in præſenti caſu interueniſſe legitimam, ſeu neceſſariam alienandi cauſam, omneſque dictas cauſas prænominatas friuolas fuiſſe, ac nihil releuantes.

Ad vndecimum, de tacita ratificatione reſultante ex diuturna taciturnitate minoris per decennium poſt maioritatem.

92 Reſpondetur, † tacitam ratificationem non operari, ſtante diſpoſitione ſtatuti volentis, quod nec poſſint dicti contractus, præter, ſeu contra formam præſentis ſtatuti, poſt maiorẽ ætatem aliquo temporis ſpacio validari, & vbi adeſt ſtatuti deciſio, non eſt vlterius inueſtigãdum. Dec. conſi. 563. num. 7. Marſi. conſi. 131. num. 10. quia metam ſtatuti non debemus excedere. Cyn. in l. 1. C. de hæred. inſtit. Bald. in l. etiam. C. de furt. & vbi ſtatutum cantat, ceſſat diſputatio. Coro. conſi. 109. in fi. in primo, Cephal. conſ. 138. num. 20. D. Surd. conſi. 53. num. 6. quod quidem ſtatutum militat etiam reſpectu vtilis dominij renuntiati annexi rei emphyteoticæ eccleſiæ, vt ſupra probauimus.

Reſpondetur ſecundo, l. fin. C. ſi maior. fact. alien. procedere quando contractus fuit bona fide celebratus, ex cauſa vera, & legitima, nam
93 tunc taciturnitas quinquennij † tollit defectum ſolemnitatum inductarum de rigore iuris, vt eſt defectus Decreti, agnatorum, & cætera id genus, ſecus ſi contractus fuerit doloſus, ſine vera, ac legitima cauſa, celebratus, & cum mala fide, vt in ſpecie poſt Bald. Natt. Menoc. & alios declarat Riminal. iunior, conſilio 248. numero decimoſeptimo, & ſequent. latiſſimè Lancellott. Gallia. conſilio 105. numero vigeſimo ſecundo, vſque vigeſimũ nonũ, vbi alias deſcribit reſponſiones, quas ſcienter omitto, cum apud eum videri poſſint, vbi etiam de veriori, ac receptiori teſtatur, confutando cõtrariantes.

Digitized by Google

94 Ad duodecimũ, de confeſſione patris puellæ renuntiantis terras illas, ſeu curias fuiſſe paludoſas, ſuppoſitas aquis, &c. quæ confeſſio nocet hæredibus.

Reſpondetur, confeſſionem illam nocere poſſe hæredibus, habita ratione temporis, quo fuit facta confeſſio, ſecus poſt dictum tempus, & ita reſpectu temporis renuntiæ, quæ fuit facta poſt annos duodecim a die dictæ confeſſionis. D. Surd. conſi. 188. nu. 3. At in propoſito noſtro non curamus de tẽpore dictæ confeſſionis, ſed de tempore renuntiæ.

Reſpondetur ſecundo, talem confeſſionem quicquam non operari, quia fundus vtcunq; ſterilis, ſuppoſitus damnis incertis non poteſt per minorem alienari alijs non concurrentibus, vt latius ſupra probauimus.

Reſpondetur tertio, confeſſionem illam facta in a patre in vno iudicio ad inſtantiam Prępoſituræ, non præiudicare, nec operari in alio iudicio, reſpectu aliarum diuerſarum perſonarum, quorum contemplatione non emanauit Natt. conſ. 94. nu. 7. D. Surd. conſi. 135. nu. 176 & ſequen.

Reſpondetur quarto, contra dictam confeſ
ſionem fuiſſe poſtea per nouam æſtimationem
& augmentum, ac reductionem veri, & debiti
canonis, & per alterationem inueſtituræ, & cõ
ceſſionis terminatum, ac iudicatũ, vt ſupra pro
bauimus, vnde ſequitur dicẽdum, quod dicta
confeſſio ſuum effectum ſortita non eſt, & con
ſequenter nec ipſi confitenti, nec eius hæredi-
bus nocere potuit; Nam ex quo per iudicium
contrarium, per contrariam, ſeu diuerſam æſti-
mationem, & inueſtituram, conſtat de repu-
gnantia confeſſionis ipſi veritati, concluden-
95 dum eſt illam nocere, † cum cõfeſſio erronea,
ſeu veritati repugnans, confitenti, nec cuiquã
alio obeſſe poſſit. glo. in l. cur ita, C. confeſſ. late D. Surd. conſ. 5. nu. 42.

Ad decimumtertium, de ratificatione Dominorum fratrum Actorum, cauſata ex productione inſtrumenti emptionis factæ per Guariſcum a D. Iacobo de S. Marco, in quo enũtiantur multa præiudicialia ipſis producentibus, relata ſupra in obiecto.

96 † Reſpondetur, ex productione inſtrumenti in iudicio reſultare tacitam approbationem, ſeu ratificationem reſpectu rerum diſpoſitarũ, ac verborum diſpoſitiuè prolatorum in dicto inſtrumento, non autem reſpectu enuntiatorũ, vel incidenter prolatorum, vt diffusè firmat Cacheran. deciſione 39. numero 9. & 30. Paſet. conſilio 131. numero 9. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 19. numero 25. alios congerit, & ſequitur Menoch. libro ſecundo, præſumpt. 45. numero decimoſeptimo, & ita conſtat, hanc eſſe receptiorem ſententiam.

97 Reſpondetur ſecundo, productionem non
ſimplicem fuiſſe, ſed qualificatam, nempe in
parte, & partibus, quæ proteſtatio operatur, vt
talis productio opituletur, non autem noceat
producenti, adeo quod illius inſtrumenti vir-
tus in fauorabilibus prodeſt ſolummodo, non
autem in contrarijs damnificat ſecũdum Spe-
cul. & alios, de quibus Menoc. conſ. 321. n. 10.
Dec. in c. cum venerabilis nu. 99. ext. except.
Paſet. d. conſil. 131. numero nono, & decimo.
Ioſeph. Ludo. d. deciſ. 19. numero 26. vbi poſt
Cephal. teſtatur de communi, & licet iſta con-
cluſio ſit controuerſa, vt patet ex deductis in
oppoſitum, Attamen conciliando contraria,
id admittunt, quando inſtrumentum produ-
ctum non fuit proprium producentis, ſed in-
ter alios celebratum, vt in caſu iſto, Maſcard.
de prob. concluſ. 915. num. 19. Ioſeph. Ludou.
deciſio. 19. num. 28. Hinc dixit Alexand. poſt
Abb. conſ. 108. numero 6. in verſi. quod quan
98 do enuntiata † in inſtrumẽto producto reſpi-
ciunt factum antiquum, & aliarum perſonarũ,
tunc ex ſola productione non dicuntur con-
feſſata omnia in eo enunriata.

99 Reſpondetur tertio, † & melius, approbationem inſtrumenti, ſeu ratificationem ex tali productione reſultantem referri ad illum ſolum finem, & reſpectu illius ſolius finis, ad quem producitur, & non vltra. At talis productio fuit facta per Actores ad defendendum ſe à creditoribus quibuſdam, & ad oſtendendum ſe non habere bona matris ſuæ, quæ fuerunt diſtracta, illiuſque matris hæreditatem fuiſſe exhauſtam, vt patet in ſcriptura concomitante productionem, de qua in proceſſu paruo folio 91. (nam vt patet ex prææallegatis, Domina Paula mater Actorum, adhuc puella indefenſa fuit orbata bonis) non autem ad finem ratificandi cauſas priuationis matris de bonis proprijs extortis a patruo, & ſororio ipſius, non eſt igitur trahenda talis productio ad phariſaicum ſenſum, & ad finem diuerſum ab intentione producentium, ita Cephal. conſilio 236. numero vigeſimo primo, D. Surd. conſil. 252. nu. 17.

Reſpondetur quarto, talem confeſſionem
elicitam ex dicta productione fuiſſe impugna
tam a Dominis fratribus de Sancto Marco,
vt patet ex eodem proceſſu paruo fol. 110. &
100 ſequenti. † Meritò ex productione, & actu
impugnato ſe iuuare non poſſunt, capit. ex eo,
de reg. iur. in 6. Gabriel. tit. de reg. iur. conclu.
prima. Nam quandiu pars, contra quam fit pro
ductio, impugnat productionem, nullo pacto
poteſt ex illa ſe iuuare, Crau. tract. de antiquit.
temporum, part. prima, ſect. vſo de verbis, nu
mero 55.

Reſpondetur quinto, huiuſmodi confeſſio-

nem exortam à productione inſtrumenti reſpe
ctu veritatis cauſarum in eo enũriatarum fuiſ-
ſe erroneam, vt liquidò cõſtat ex ſupradictis;
ex quibus apparet contrarium verius eſſe, &
rem aliter ſe habere, ex quibus contrarijs pro-
bationibus dicitur reuocata dicta confeſſio
quæ tenet vtcũque facta ex interuallo Cache-
ran. deciſi. 39. nu. 39. Quia talis productio non
101 operatur, † quatenus errorem continet, vel
falſitatem extra factum producentis, Bal. in l.
2. in fi. C. de fideicomm. liber. facit dictum Ca
cher. dicta deciſ. 39. nu. 40.

Ad decimum quartum, quatenus dicitur
fuiſſe examinatos falſos teſtes per D. Bonacur
ſios, qui illis vti voluerunt, qui teſtes ſaltẽ ſunt
ſuſpecti de falſo, quæ ſuſpicio in ciuilibus di-
citur vera falſitas, quo fit vt puniri mereantur
in amiſſione cauſæ, iuxta diſpoſitionem iuris
municipalis.

Reſpondetur, quicquid dicant teſtes illi, ſ.
ſe non depoſuiſſe prout ſcriptum reperitur à
Notario, attamen cum pro Notario præſuma-
tur, ſequitur præſumi dixiſſe quicquid ſcriptũ
legitur, maximè in iudicio ciuili, latè Alciat.
de præſumpt. reg. 3. cap. 13. Menoc. lib. 2. præ-
ſumpt. 79. nu. 15.

Reſpondetur ſecundo, quod exprimis atte
ſtationibus iuratis, fuit quæſitum ius ipſis Do-
minus Bonacurſijs, quibus non nocet contra-
dictio, vel negatio teſtium. Didac. lib. 2. var. re
ſolut. cap. 13. nu. 8. ante fin. vbi teſtatur de cõ-
muni, & magis receptam fatetur Menoc. de ar
bitr. iudic. caſu 108. nu. 9. & 10. Clar. §. fi. q. 53.
verſi. quartus caſus, & retractationem primi di
cti, non præiudicare tertio, ſed tantum ipſi te-
ſti, latiſſimè probat Honded. conſ. 106. nu. 22.
& ſequentibus, & multis de cauſis ſtãdum pri-
mo dicto, probat Burſ. conſ. 216. nu. 101. ſequi-
tur Baiard. ad Clar. in d. q. 53. verſ. quartus eſt.
102 Reſpondetur tertio, † illos teſtes imputatos
de falſo fuiſſe a pœna falſi abſolutos, vt cõſtat
ex proceſſu criminali, fol. 381. vſque ad fi. pro
ceſſus, ideo nõn dicuntur falſi, & præſumendũ
pro ſententia abſolutoria, quod, ſ. fuerit ritè &
recte lata, c. bona, il primo, de elec. latè D. Sur.
conſ. 61. col. 1. Nec obſtat illos ſaltem dici ſu
ſpectos de falſo, quo in caſu in iudicio ciuili
tamquam falſi reputantur, ideo eos producẽs,
ac illis vtens, punitur in cauſæ amiſſione. Quia
aduertendum eſt ſtatutum puniens vtentẽ fal-
ſis teſtibus in amiſſione cauſæ, eſſe correctoriũ
iuris communis, quia producens falſos teſtes,
etiam pecunia corruptos, non punitur in amiſ-
ſione cauſæ, (licet cauſam perdat qui acta falſi
ficat) l. diuus Adrianus vbi Bartol. & alij, ff. de
re iudic. Socin. conſ. 60. in principio, in 4. De-
103 bet ergo tale ſtatutum interpretari, † vt non
in totum lædat ius commune, ſed minus quam
ſit poſſibile. Magon. deciſio. Luca. 22. num. 12.
D. Surd. conſ. 182. nume. 12. ideo ſufficit quod
aliquid operetur vltra ius commune, etiam in
minimo, latè Farinac. lib. 1. quæſt. crim. 19. nu-
mero 4. vbi ait ſufficere quod ſolum operetur
ſi non in qualitate, ſaltem in modo proceden-
di. Dicendum igitur eſt vt ſtatutum procedat
in teſtibus verè falſis, non in ſuſpectis de falſo,
confirmantur prædicta, quia verba ſtatuti de-
bent accipi in proprio ſignificatu, ac ſpecifi-
co, & naturali, nõ autem in interpretatiuo, ſeu
ficto, vel ciuili, D. Surd. conſ. 90. nu. 24. & hoc
104 paſſim apud omnes habetur, † At ſuſpitio fal
ſitatis, non dicitur vera falſitas, quod ex eo di-
gnoſcitur, quia talis ſuſpitio non punitur, licet
detrahat fidem teſti, Ioſeph Ludou. deciſ. Lu-
can. 15. nu. 65. & ſeq. vbi concordantes addu
cit. Quinimò mens ſtatuentium dignoſcitur ex
libro ſtatutorum: vnde cum tale ſtatutũ ſit inſi
tum in libro criminalium, ſequitur quod volue
runt intelligere, de teſtibus verè falſis, crimi-
naliter puniendis, non de ſuſpectis, qui nõ poſ
ſunt criminaliter puniri, vt dixi, ex Ioſeph. Lu
dou. loco proximè adducto.

Reſpondetur quarto, quod cum talis ſuſpi-
tio declinetur ab examine aliorum teſtiũ de-
ponentium iuxta atteſtationes dictorum teſtiũ
ſuſpectorum, dubio procul eorum fides ſubſi-
ſtit, quia ſuſpitio falſi nõ nocet quando ex alijs
probationibus coadiuuatur. Mõticel. in praxi.
reg. 15. nu. 122. D. Sur. conſi. 173. numero 54.
56. & ſeq.

Reſpondetur quinto, ſuſpitionem falſi, ope
rate vt teſtibus non credatur ad fauorem con
trouertentium, vt dixi ſupra in 3. reſponſione,
& ita firmatur in relatione facta per Dominũ
Capitaneum iuſtitiæ, de qua in proceſſu crimi
nali, folio 368. vbi ait, illis teſtibus, nec pro,
nec contra S. Marcos probare. Quo fit vt res
ſtet in prioribus terminis, ac ſi nũquam fuiſsẽt
examinati, ſed adhuc omnia ſupradicta mili-
tant pro Bonacurſijs
105 Reſpondetur ſexto, † ex abundanti, quod
ſtatutum punit in amiſſione cauſæ, quando pro
ducentes falſos teſtes, illorum atteſtationibus
ſcienter vſi ſunt, & tunc ſcienter vti dicuntur,
quando poſt aperturam teſtium declarant ſe
velle illis vti, vt dictat ſtatutum, At Bonacur-
ſij nõ declararunt ſe illis velle vti, poſt apertu-
tã teſtiũ, ſed ante, quia illorũ declaratio fuit fa
cta ſub die 13. Decẽb. 1583. vt in proceſſu ma
gno ciuili fol. 309. Publicatio aũt teſtium illis
facta fuit die 3. Auguſti 1589. vt eodem pro-
ceſſu fol. 398. Non igitur ſumus in caſu ſtatu-
ti, & qui fundat ſe in diſpoſitione ſtatuti, de-
bet oſtendere fuiſſe ſeruata illius ſtatuti requi
ſita, illiuſque omnes qualitates, alias pœna ſta-
tuti non habet locum, vt poſt Clar. & alios de-
cidit

cidit Ioſeph. Ludou.deciſ. Lucan.2. numero 17.& ſeq.in terminis noſtris Rimin, iun.conſi. 297.nu.13.& 14.

Quibus ſic ſe habentibus, in eam deuenio ſententiam, dictas curias, vnà cum fructibus perceptis à die iudicij per dominos fratres de ſancto Marco, reſtituendos eſſe dominis fratribus de Bonacurſijs, vt ſupra dixi in fundamentis adductis pro dictis Actoribus. Saluo ſemper,&c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Iuris error cauſat bonam fidem, vel ſaltem remouet a mala quoad fructuum acquiſitionem.*

2 *Emens contra iura maxime a minore, ne dum ad bona, ſed etiam ad fructuum reſtitutionem tenetur vt ſub num.ſeq.*

3 *Iuris ignarantia non excuſat vbi ius reſiſtit.*

4 *Haredes defuncti mala fidei tenentur etiam ad fructuum reſtitutionem.*

5 *Fructus debentur a die actus geſti, quando actus eſt ipſo iure nullus.*

6 *Nullitatis via ſi intentetur omnes fructus debentur a die actus geſti ſecus intentata via reſciſsionis.*

7 *Mala fides reſultat vbi non adeſt iuſta cauſa, ſed titulus reprobatus, qua ſtante omnes fructus ſunt reſtituendi.*

8 *Donatio cauſa mortis quando reducitur ad non cauſam res cum fructibus a die donationis ſunt reſtituendæ.*

A R G V M E N T V M.

Omnes fructus a die actus nulli celebrati reſtituendi ſunt.

C O N S I L I V M L I X.

Actiones meæ à Domino.

IN priotibus allegationibus, in cauſa S. Marca, & Bonacurſia editis, fuit conclusum, bona controuerſa vnà cũ fructibus, ſaltem à die iudicij citra perceptis, reſtituenda eſſe per dños fratres de S. Marco; Sed quia fortaſſe contingeret dubitari, quinam ſint tales fructus reſtituẽdi, & an dicti Dñi fratres ab eorum reſtitutione aliqualiter excuſari poſſent; Quinimò ẽt an dicti fructus ne dùm debeantur à die litis motæ, ſed ẽt à die detentionis bonorum, ſeu à die renũtiæ, & conſequenter ab anno 1540. citra. Placuit pro complemento dictarum allegationum in præſentiarum hæc omnia diffuſe diſcutere, ac omnes amaritudines reſecare, ne vlterius locus dubitationi relinquatur.

1 Dico igitur, † q etſi aliquando iuris error cauſet bonã fidem, vel ſaltem remoueat à mala, quò ad fructuum acquiſitionem, l. ſed ſi lege §. ſcire, ff. pet. hæred. latiſſimè Bec. conſ. 95. nu. 15. Attamen quando quis contra iura mercatur, nedùm ad bona, ſed etiam ad fructuum

2 reſtitutionem tenetur, vt in propoſito alienationis prædiorũ minoris probat tex. in l. ſi contra, C. ſi quis ignor. rem mino. & in l. ſi prædiũ, C. prędijs mino. eum alijs adductis per Cacheran. deciſ. 160. nu. 2. & id ex Caſtr. Dec. Lancell. Gall. & alijs, in prædictis allegationibus iuridicum eſſe demõſtrauimus, cui ſolidiſſimæ concluſioni, etiamſi nonnulli contradicere nitantur, attamen in hoc omnes conueniunt, illam ſine dubio procedere, quando ſumus in caſu, in quo nedùm ius non aſſiſtit, ſed etiam expreſsè reſiſtit, vt in caſu iſto, quia vbi ius reſi-

3 ſtit, † iuris ignorantia non excuſat, vt poſt Alciat. firmat Mazol. conſ. 109. nu. 37. & ſequentibus, & 41. & ſequentibus, & quando nulitat reſiſtentia legis, tunc acquirens contra ipſius legis interdictum dicitur in dolo, & in vera mala fide, meritò ad fructuum reſtitutionem tenetur, ita Bart. in l. ſed ſi lege, §. ſcire, nu. 4. ff. petit. hæred. quem poſt Abb. Butr. Cald. Laurentiũ de Rodulf. Fel. Pariſ. Balb. Alciat. & alios probat, & ſequitur Cacher. deciſ. 160. num. 11. & ſequ. addo Caballin. Milleloq. 315. cum alijs congeſtis per Bec. conſ. 95. nu. 18. & 24. Rim. iun. conſil. 333. num. 29. & 41. diffusè multos adducens D. Surd. conſ. 276. nu. 17. & ſeqq.

Et nedùm ad perceptos, ſed etiam ad percipiendos, ſeu qui veriſimiliter percipi potuerunt; quia quando titulus habetur pro non titulo, ſeu reducitur ad non titulum, quis non excuſatur etiam à percipiendis, Plot. conſ. 38. nu. 12. & ſeq. & in terminis noſtris poſt plurimos aſſeuerat Rol. conſ. 60. nu. 47. in 4.

Tam naturales, quam induſtriales, ſiue extãtes, ſiue conſumptos, ſtante mala fide, ac originali ipſius tituli defectu, Sal. in l. certum, & in l. mala fide, C. cõd. ex leg. Rim. iu. cõſ. 333. n. 35. verſ. & hæc concluſio procedere dẽt, & n. 36.

Et ſicuti D. Iacobus, qui puellam ad renunciandum ſeduxit, inſolemniter, ac nulliter contrahendo, ad dictorum fructuum omnium reſtitutionem teneretur, ita etiam eius hæredes

4 ad talem reſtitutionem cogi debent, † cum ſuccedant defuncto malę fidei l. 2. C. fruct. & lit. expen. & tenentur ipſius defuncti conſciẽtiam exonerare, cap. fin. ext. ſepultu. & idcirco illius defuncti mala fides nocet ſucceſſoribus, ſecundum receptiores ſententias iuris canonici, cui ſtatur in hac materia peccati, Rim. iun. conſ. 333. nu. 35. & quòd vera mala fides au-

thoris noceat ſucceſſoribus (quicquid dicat in mala fide præſumpta) ne dùm vtendo acceſ
ſione temporis authoris, ſed etiam ab eorũ per
ſonis incipiendo, latiſſimè alios congerendo
teſtatur Honded. conſ. 82. nu. 46. & conſil. 84.
nu. 2. iunct. nu. 24. etſi agatur de curſu, vel præ-
ſcriptione longiſſimi temporis, quia ſtante di-
cta mala fide vera reſultante ex iuris reſiſten-
tia, ſemper viget, ac operatur in damnum ſuc-
ceſſorum, vt præter cæteros decidit Dominus
Surdi conſ. 276. nu. 18. vſque 25.

Dictorumque fructuum reſtituendorum cõ
menſuratio debet regulari nedum à die litis
motæ, vel petitionis bonorum, ſed etiam a die
renuntiæ, vel detentionis; Siquidem ſtatutum
irritat ipſo iure tales minorum contractus inſo
lemnes. Non enim ſimpliciter vetat huiuſmo-
di contractus, ſed illos nullos ipſo iure pronũ-
tiat; At quando aliquid eſt ipſo iure nullum,
5 tunc fructus ab ea die actus geſti debentur, †
nulla habita ratione diei petitionis, vel litis cõ
teſtatæ, ita poſt gloſ. Iacob. Beluiſ. Cyn. Bartol.
Bal. Angel. Alex. Iſern. Gemin. Anchar. & plu-
rimos alios, tradit. Tiraquell. in rep. l. ſi vnquã
verſic. reuertatur, nu. 268. C. de reuocan. don.
Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 7. titu. 10. nu. 34.
verſ. & quod generaliter, Lancel. Gallia. in cõ
ſuetud. Alexand, verſi. non poſſit q. 6. nu. 5. Ri-
min. iun. conſi. 333. nu. 19. 22. & 37. dec. Mãt.
25. nu. 21. Confirmantur prædicta, quia in præ-
ſenti iudicio proceditur per viam nullitatis,
6 non autem per viam reſciſſionis, † modo quã-
do via nullitatis intentatur, tũc omnes fructus
debentur à die actus, vel detentionis, non au-
tem à die litis moræ, prout eſſet, ſi per viam re-
ſciſſionis procederetur, tex. in c. ſi quis presby
terorum, §. fin. de reb. eccl. non alien. & ita di-
ſtinguit Caſtren. conſ. 306. in fi. verſi. continet
in ſe etiam repugnantiam in 2. Iaſ. in l. 1. num.
10. C. de his, quib. vt indign. Redoan. de reb.
eccl. non alienan. quæſt. 77. cap. 8. nu. 13. in fi.
Cacheran. deciſ. 160. nu. 2. in fi. Rimin. iun. cõ
ſil. 233. nu. 64. & ſeq. & latiſſimè conſ. 333. nu.
19. & ſequentibus, vſque ad finem Conſilij, &
poſt plurimos, ita etiam in propoſito diſtinguit
Borgnin. deciſio. 27. numero 67. & ſequent. &
deciſio. 45. numero 69. & ſequent. par. prima.
7 † Ratio eſt in promptu, quia vbi non adeſt iu-
ſta cauſa, ſed titulus reprobatus, ibi reſultat ma
la fides, Plot. dicto conſilio 38. numero deci-
moquarto, tenet enim conſequentia, eſt ſine ti-
tulo, ergo eſt in mala fide, Petru. conſilio 114.
numero duodecimo. Ideo dixit in terminis no
ſtris Simon. de Pret. conſi. 139. numero 31. &
ſequen. titulum reprobatum à ſtatuto numquã
poſſe cauſare bonam fidem. Quia mala fide ſtã
te, omnes fructus veniunt reſtituendi, ex quo
poſſidens rem ex contractu improbato a lege
reſiſtente, omnes fructus reſtituere teneatur;
Mazzol. conſi. 109. numero 36. & ſeq. alibi di
citur, quod quando cauſa reducitur ad nõ cau
ſam, ſeu titulus ad non titulum, omnes fructus
debent reſtitui, Roman. conſ. 454. numero 27.
Natt. conſi. 535. numero 12. Lambert. de con-
tract. muliet. gloſ. prima, numero 223. Plot. d.
conſi. 38. num. 14. ſi igitur quando titulus irri-
tatur, ſeu quando ad non titulum reducitur, ve
nit omnium fructuum reſtitutio, multo magis
quando titulus eſt primordialiter nullus, & ha
bet legem reſiſtentem, ita arguit Mazzol. di-
cto conſil. 109. numero quadrageſimo primo.
Concludendum igitur eſt, omnes fructus a die
actus nulli celebrati, perceptos reſtituendos
eſſe. Prout in ſimili, vltra prædicta, videmus
8 in donatione cauſa mortis, † quæ quando re-
ducitur ad non cauſam, vt quia fuit ab initio
nulla, & reuocatio fit ipſo iure, res cum fructi
bus à die donationis ſunt reſtituendæ. Bart. &
alij in l. ſi mortis cauſa inter. ff. de donat. cauſ.
mort. Rimin. iun. inſtitutio. de donat. in princi-
pio, numero 60 t. & conſilio 333. num. 31. &
ſequen. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 Nepos in ſucceſſione maioratus præfertur patruo declara vt num. 3. & 21. & diſtingue, vt num 23.

2 Filius repræſentat perſonam patris.

4 Filius inueſtitus de fundo eſt dominus fundi ſuper ſola adminiſtratione.

5 Filius venit ad feudum continuatiuè, & non adeptiuè.

6 Feudum continuatur in filium ſine inueſtitura.

7 Ius maioratus eſt perſonale. & non poteſt verificari in alio quã in primogenito, & in dimidio tempore non poteſt eſſe apud plures, declara vt numero ſeq.

9 Maioratus eſt dignitas tranſiens de patre in filium. & de auo in nepotem.

10 Honor & beneficia parentum deſcendit in filios.

11 Valet argumentum a feudo ad primogenituras.

12 Nepos præfertur patruo in ſucceſſione feudi etiã antiqui.

13 Maioratum erigens ſicuti prædilexit filium maiorem ita illius deſcendentem.

14 Maioratus ius ſicut eſt ceſſibile, ita & tranſmiſſibile.

15 Qualitas, quæ ineſt in primogenito, ineſt in eius filio.

16 Facilius datur repræſentatio, quã tranſmiſſio.

17 Natiuitas primogeniti perpetuo excludit ſecundogenitum, & eius deſcendentiam.

18 Succeſſio maioratus non eſt ambulatoria de vna linea in aliam.

19 Ex-

Digitized by Google

19 Exclusio durat donec durat cā finalis ſolutionis.
20 Collatum vni alteri cenſetur ſublatum.
*22 Plura veniunt conſideranda in ſucceſsione pri-
mogenitorum.*
*24 Argumentum valet a morte ciuili ad mortem
naturalem.*
*25 Renunciare quis non poteſt iuri primogenituræ
in præiudicium ſuorum filiorum.*
*26 Ius maioratus non defertur iure hæreditario,
ſed iure ſanguinis.*
*27 Defuncto vltimo maioratus poſſeſſore ſine libe-
ris in ſucceſsione præfertur tranſuerſalis pro-
ximior vltimi poſſeſſoris.*
*28 Maluaſ. in conſ. 22. n. 1. Bero. in conſ. 71. in pri
mo vol. refelluntur.*

ARGVMENTVM.

In ſucceſſione maioratus quis ſit præfe-
rendus, an nepos, vel patruus, & quid
dicitur, ſi nondum pater nepotis fuerat
adeptus poſſeſſionem maioratus.

CONSILIVM LX.

Actiones meæ à Domino.

TOT patres celeberrimi, ac iu-
riſconſulti præſtantiſſimi inſu-
darunt circa varias controuer
ſias reſultantes reſpectu ſucceſ
ſionis in maioratu Illuſtriſſimo
rum Dominorum de Carreto,
nec non etiam in præſentiarum multi non in-
fimi nominis iuriſperiti ſuper præfatam ſucceſ
ſionem ſua ſcripta doctiſſima promulgarunt,
& talia, vt de facili colligatur deciſio præſen-
tis articuli nouiſſimè propoſiti.

An ſcilicet Illuſtriſſimus Dominus Marchio
Franciſcus de Carreto pupillus ſit præferen-
dus in maioratu præcitato Illuſtriſſimo, ac Re-
uerendiſſimo Epiſcopo Caſalenſi eius patruo.

Libenter abſtinuiſſem à munere ſcribendi;
quia verè ſuperuacaneum puto aliorum dicta
recenſere; non potui tamen non adimplere iuſ
ſiones Illuſtriſſimæ Dominæ Marchioniſſæ
Granæ matris, & tutricis Illuſtriſsimi pupilli,
& Dominæ meæ colendiſsimæ. Id tamen erit
potius quoddam compendium nõnullarum ra
tionum apprimè facientium pro tutela Illuſtriſ
ſimi pupilli veri domini, & poſſeſſoris iſtius
maioratus, quàm formale conſilium.

Primò igitur dico, Illuſtriſsimum quõdam
Dominum Marchionem Proſperũ, vti primo-
genitum, & maiorem natu ex Perilluſtri Domi
no Galeoto iuniore, pacificè poſſediſſe dictũ
maioratum poſt mortẽ eius genitoris, quo fit,
1 † vt Illuſtriſsimus Dominus eius filius, & ne-
pos reſpectiuè Reuerendiſsimi eius patrui in
dicto maioratu debeat omnimodè ſuccedere,
cùm id etiam conueniat diſpoſitioni iuris cõ-
2 munis, † vt filius dicatur vnus & idem cũ pa-
tre, & in patris locum admittatur, ſaltem iure
repræſentationis, l. in ſuis, l. filius, §. 1. ff. liber. &
poſth. l. 2. 3. & 4. C. ſuis & legit. quæ repreſen-
tatio eſt vera, & propria, cùm in ea ſit ſubſtan-
tia patris primogeniti, Abb. conſ. 87. col. 1. in
primo, & idcircò per hanc rationem de iure,
& æquitate filium primogeniti præferendum
3 eſſe patruo ex iure primogeniorũ firmat Myn
ſing. cent. 3. obſeru. 23. nu. 6. & 7. & per totam
Soc. iun. loquens in primogenitura conſ. 3. nu-
mero 10. in 4. vbi ait, id fore præcipuè admit
tendum in ſucceſsione primogenituræ in teſta
mento, vel codicillis aſcendentis, & in puncto
maioratus ita arguit Gomeſ. ſuper l. tauri 40.
nu. 65. verſ. ſed his non obſtantibus, ſicuti etiã
idem nouiſsimè argumentatus eſt in maioratu
fundato à teſtatore Reuſner. conſ. 8. nu. 5. in 3.
Confirmatur fundamẽtum in ſimili de feudo,
cui æquiparatur Maioratus, cuius feudi filius
inueſtiti dicitur dominus ſola adminiſtratione
4 excepta, gl. in c. 1. §. fi. de feud. cogn. quam ibi
ſequitur Iacob. de Beluiſ. Bal. Laude, Aluarot,
& Card. Alexand. nam filius venit ad feudum
continuatiuè, non adeptiuè, Bal. in c. 1. col. 1. de
5 contr. int. maſc. † & fœm. Brun. conſil. 114. nu.
138. Tiraq. de primog. q. 40. num. 96. Meritò
6 dicitur † feudum continuare in filium, ſine in-
ueſtitura, qui dicitur vaſallus vnà cum patre,
cum quo eſt eadem caro, & poſt illius obitum
non dicitur acquirere, ſed retinere, Cott. me-
morabil. feudum etiam viuo patre, Scrad. de
feud. par. 10. ſect. 5. nu. a 19. & ſeq.

7 Nec vim facit, quod beneficium ętatis, † &
conſequenter ius ex maioritate reſultans ſit
quid perſonale, ſeù quid connaturale, & inſe-
parabile, vt in alio ſubiecto nequeat verifica-
ri, niſi in primogenito, ſeù primo natu naturali
ter, vt latè probat Zaſi. conſ. 8. vol. 1. Menoch.
conſ. 97. num. 55. & ſeq. & idcircò ſolę perſo-
næ cohęrere iſtum maioratum in puncto fir-
mat D. Surd. conſ. 403. num. 41. & ſeq.

Reſpondetur enim, admitti, Maioratum eſ-
ſe quid perſonale, ſed tamen in rem ſcriptum,
meritò eſt quid perpetuum, non temporale, &
conſequenter tranſit ad alias perſonas, Molin.
8 de primog. li. 1. c. 4. n. 22. † Men. cõſ. 803. n. 38
& conſ. 997. nu. 19. quò fit, vt viuente maiore
natu, ſeù primogenito, Maioratus dicatũ quid
perſonale, quia vno, et eodem tempore nõ po
teſt reſidere apud plures, ſecùs diuerſo tempo
re, ideò ſublato primogenito admittitur filius
dicti primogeniti primogenitus, vt in ſpecie
declarat Rimin. iun. conſ. 544. nu. 217. et 218.

Secundo facit, quòd Maioratus eſt quædã
dignitas, Couar.lib.3.var.reſol. cap.5. num.5.
verſ.ſexto cum concordantibus per Menoch.
conſ.808.num.4. quæ quidem dignitas fuit ei
annexa de iure diuino, & humano capit. quam
9 periculoſum 7.q.1.† c.ſignificauit de reſcript.
At dignitas iſta, & illius effectus tranſit de pa-
tre in filium, ſeu de auo in nepotem eius patrẽ
repræſentantem, vt in terminis tradit Gomeſ.
ſuper l.tauri 40.num.65.verſ.ſecundo, & prin
cipaliter. Sicuti etiam alibi videmus, honorẽ,
10 & beneficium parentum † deſcendere regula
riter in filios, l.emancipatum, ff.ſenator. etiamſi
ſit priuilegium perſonale, l.etiam, iuncta, l. ma-
ritum, ff.ſolut.matr. Intrig. de feud.art.36. nu.
137.& num.178. vbi ait, in dignitatibus, vt eſt
primogenitura, magis attendi filiationem, quã
hæreditatem.

Tertio, tenet argumentum à feudo ad pri-
mogenituram, vt poſt Socin.Pariſ. & alios ait
11 Decia.conſ.16.n.5.in 4.† quia introducẽs pri-
mogenituram intelligit, vt in ea ſuccedatur,
ſicut in feudo, Gabr.conſil.107.num.5. & 6.in
1. ita etiam de feudo ad maioratum, vt poſt
plures in ſpecie aduertit D.Surd. conſil.403.
num.7.& ſequ.Gomeſ.loco mox citato, Gam.
deciſ.51.num.5. At in ſucceſſione feudi etiam
12 antiqui nepos præfertur patruo, † vt latiſſimè
infinitos adducens probat Roſent.de faud.c.
7.concl.26.num.13.& in gloſ.P.& nouiſſimè,
ac diffusè Intrig. de feud. art.trigeſimo ſexto,
cent.2.

Quarto, ſicuti erector, ſeu inſtitutor maiora-
tus prædilexit filium maiorem natu, ita illius
13 deſcendentiã prædilexiſſe credendum, † &
veriſimile eſt, adeò quòd dicitur, & primoge-
niti deſcendentem, qui pro tempore ætate ma
ior erit alijs de ſuo genere etiam maioribus na
tu ptoponi voluiſſe ex ratione legis; Cũ auus,
ff.cond. & demonſtrat. & l.cum acutiſſimi, C.
fideic.& ita in puncto perpendit Reuſn. conſ.
8.num.26.in 3. Gomeſ. ſuper dicta l.40.num.
65.Molin.de primog.lib.3.c.9.nu.1. ubi alios
adducit.

Quinto, ius maioratus, & primogenituræ eſt
ceſſibile de ſui natura cap. quam periculoſum
7.q.1.Tiraq.de primog.q.29. Intrig. d.art.36.
14 n.131. † ſi eſt ceſſibile, ergo tranſmiſſibile, l.ſi
ex pluribus, ff.admin. tut.l.1.ff. fund.dot. & id
in terminis admittit Molin.de primoge.lib.3.
c.6.nu.38. maximè in filium ſucceſſorem vni-
uerſalem, ideo qualitas, quæ ineſt in primoge-
15 nito, inhæret eius filio, † in quem fit trãſmiſſio,
l.ſi quis filium, §.pen.ff.acquir.hæredit. Intrig.
vbi ſupra num.132. quo fit, vt etiam dicatur
quid rapræſentabile per ipſum filium primoge
16 niti, † cum facilius detur repræſentatio, quam
tranſmiſſio,

Sexto, natiuitas primogeniti adeò includit
ipſum primogenitum, & eius deſcendentiam,
17 † vt perpetuo excludatur ſecundogenitus à di
cto maiore natu, & ab illius deſcendentibus c.
1.§.quia etiam Epiſc.vel Abb.& firmat Alcia.
inter conſilia Grat.conſ.8.nu.5.ſubiungens, id
18 effici. † ne talis ſucceſſio ſit nimis ambulatoria
de vna linea in alteram, & multis comproban
do ſequitur Men.conſ.981.nu.5.6. & ſeq.con
ferunt tradita per Molin.de primog.lib.3.c.6.
19 nu.37. † & verè durante cauſa finali excluſio-
nis, durat & excluſio, quia quod vni collatum
20 eſt, † alteri ſublatum dicitur, l.quod in rerum,
§.ſi quis, ff.leg.1. cauſa finalis autem perpetua-
tur in deſcendentes in propoſito iſto propter
reliquias primogeniti militantes in eius filio,
& conſequenter propter naturale votum pa-
rentum, l.nam, etſi parentibus, ff.inoff.teſta. &
firmat Molin. d.lib.3. capitulo ſexto, numero
trigeſimo, Menoc.conſil.211.num.16.17.18.
& 19.

21 Septimo, ſi filius primogeniti prædefuncti
Auo, ſeu patri ſuo reſpectiuè excludit patruũ,
vt latè adducit Tiraq.de primog.q.40.nu.13.
Menoc.conſ.211.nu.32.& id in feudo per tri-
ginta duo fundamẽta, & vti communiſſimam,
& antiquiſſimam tuetur poſt infinitos ab eo re
latos Intrig.d.art.36.nu.122.& illã præciſè in
maioratu probat Gomeſ.d.nu.65.fortius ergo
patruus excludetur per nepotem natum ex fi-
lio ſuperuiuente Auo, & tali argumento à for-
tiori vtitur Grat.conſil.6.nu.25.in 1. quem ſe-
quitur in terminis noſtris Menoch.conſil.981.
num.4.

Octauo, aduertendum eſt, in ſucceſſione pri
mogeniorum plura neceſſariò, & gradatim cõ-
ſideranda; primò conſideratur linea, ſecundo
22 gradus, † tertiò ſexus, quartò ætas, vt optimè
ſcribit Molin.de primog.lib.3.c.4.num.13. &
ſeq.ſequitur Fab.de Ana. conſ.53. nu.115. &
ſeq.quibus ſic ſtantibus, ſequitur concludẽter,
nepotem excludere patruum, cùm in illo con-
ſideretur linea primogeniti, & gradus proxi-
mior, quæ non poſſunt cadere in patruo.

Nono, in præſenti articulo communiter ſo
let diſtingui pro conciliatione opinionum di-
23 uerſarum: † Aut pater iſtius nepotis nunquam
fuit adeptus poſſeſſionem maioratus, vt potè,
quia prædeceſſit eius patri, nec erat in huma-
nis tempore ſucceſſionis in maioratu ob mor-
tem communis patris, & tunc quia non poteſt
dici, nepotem (& præcipue pupillum) eſſe ma
iorem natu ex auo, & patre reſpectiue ipſius pa
trui, ſine dubio admittitur patruus; Aut ve-
ro primogenitus ſuperuixit communi patri, &
maioratu gauiſus eſt, & ita ſemel ſucceſſio
maioratus in primogenitũ fuit conſummata,
& tunc ſemota omni amaritudine perpetuo
con-

conſeruabitur dicta ſucceſſio in linea dicti primogeniti, adeo quod donec aliquis capax extiterit de illius deſcendētia, vel linea. nunquã fiet tranſitus in aliam lineam tranſuerſalem, & conſequenter nepos ex primogenito huiuſmodi in caſu omnino excludet patruũ, ut in præſenti facti ſpecie ita poſt Bal. Caſtr. Dec. Grat. Præpoſi. Affl. Soc. Vaſq. Peralt. Molin. & alios tradit Menoch. conſ. 981. nu. 10. 11. & ſeq. & prius conſ. 442. num. 10. & conſ. 886. nu. 7. & num. 16. Gabr. conſ. 107. n. 6. & ſeq. in 1. Berret. conſ. 134. nu. 27. & in indiuiduo vltra Menoch. & plurimos alios in iſto etiam maioricatu firmat D. Surd. conſ. 403. nu. 16. & nu. 134. vbi optimè loquitur adducendo rationem differentiæ, & nume. 68. verſic. nec dici poteſt, & num. 71. verſic. & quamuis; alios etiam plures congerit, & ſequitur Intrigl. d. art. 36. nu. 193. vbi etiam ſubiungit, tali in caſu non agi de ſucceſſione aui, ſed filij primogeniti, cuius filius debet ſuccedere, & non frater, addo Bero. in cap. dilecti filij num. 52. & ſeq. de arbitr. Viui. opin. 539. & nouiſſimè Capriol. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 1. num. 628. & ſequ. qui & ipſe alios commemorat concordantes, idem probat in indiuiduo iſtius articuli Spin. de teſtam. gl. 19. num. 64. & ſeq. Gam. dec. 454. nu. 6.

Decimo, Conſidero ex abundanti, tenere
argumentum de morte ciuili ad naturalem, &
è contra, l. Deo nobis §. nam & maritis C. epi
24 ſc. & cler. † Doct. in l. Gallus §. & quid ſi tan-
tum. ff. lib. & poſthum. Gallin. de verb. ſignific.
lib. 5. c. 16. nu. 272. At renuntians primogeni-
turæ nō facit locum ſecundogenito, niſi in ſub
ſidium, quia talis renunciatio non præiudicat
filijs renuntiantis, ſed ita demum intelligitur
valere renuntiatio ad commodum ſecundoge
25 niti, † ſi primogenitus deceſſerit ſine liberis,
Bal. conſ. 389. nu. 2. verſic. decimoſexto in 2.
diffusè Tiraq. de primog. q. 21. & 26. Menoc.
conſil. 211. num. 15. & numer. 48. Dom. Surd.
conſil. 403. numer. 81. idem firmat in terminis
puncti iſtius Spin. de teſtam. glo. 19. nume. 65.
verſic. at uero prædicta, ergo & mortuo natu-
raliter primogenito admitti debet eius filius,
non frater.

Vndecimo, ius maioratus, & præſertim at-
tenta perſona, ſeu ſucceſſione vltimi poſſeſſo-
26 ris non defertur iure hæreditario, † ſed iure
ſanguinis, late Molin. de primog. lib. 1. c. 8. nu.
2. quæſt. 10. & ſeq. ſequitur Menoc. conſ. 805.
num. 4. merito igitur ſucceſſio iſta debetur fi-
27 lio, † non fratri primogeniti, Molin. d. nu. 2.
Confirmatur argumentum, quia defuncto vlti
mo poſſeſſore maioratus ſine liberis, ſi duo
tranſuerſales concurrant, vnus ſcilicet proxi-
mior vltimi poſſeſſoris, alter proximior primi
inſtituentis, præfertur proximior ultimi poſſeſ
ſoris, Didac. pratic. quæſt. c. 58. in prin. Molin.
de primog. lib. 5. cap. 6. nu. 47. Spin. de teſtam.
gloſ. 19. num. 63. Gam. deciſ. Luſitan. 454. nu.
10. præferri igitur debet filius vltimi poſſeſſo
ris eius fratri, & patruo reſpectiuè.

Duodecimo, ceſſare debet prorſus omnis quæſtio, quia ex tenore teſtamenti, & clariùs ex codicillis ipſis inſtitutoris maioratus liquidò patet, ipſum voluiſſe perpetuare ſucceſſionem in linea primogeniti; quæ quidem conſtitutio fuit ex poſt ampliſſimis verbis manifeſtata per tranſactionem iam inter Dom. Galeortum prædictum inſtitutorem initam, & Ioannē Ambroſium, & Ioannem Vincentium fratres in locis ponderatis etiam per Dom. Surdum d. conſ. 403. adeo quod nullus locus dubitandi fuerit relictus. Vnde verè quanto magis admiranda eſt prætenſio Illuſtr. D. Epiſcopi, tanto minus eſt curanda, maximè ſtante qualitate illius perſonæ ſæpe ſæpius a dicta maioratus ſucceſſione reiectæ.

Plura alia potuiſſent adduci pro & contra
præſentem quæſtionem, quæ tamen conſulto
omiſi, & ſi quis allegaret aduerſus hanc iuridi
28 cam concluſionem adducta † per Maluaſ. cō-
ſil. 22. & per Bero. conſi. 71. in 1. illa omnia de
facili declinantur ex præallegatis, vltra quod
etiam illis ſigillatim ſatisfacit Menoc. conſil.
981. vt apud eum videre eſt. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus & promigenituræ differentia.*

2 *Ius competens ratione ætatis, patre uiuente nec vendi nec cedi poteſt.*

3 *Maioratus non tranſit in lineam tranſuerſalem donec extat deſcendens a primo ſucceſſore.*

4 *Proteſtatio contraria facto non releuat a pœna priuationis.*

5 *Pœna priuationis non incurritur per errorem citra dolum.*

6 *Errare dicitur qui facit actum, quem facere non poteſt.*

7 *Iuris error non præſumitur.*

8 *Errorem allegare non ſufficit niſi probetur teſtatorem motum ad taliter diſponendum ſolum ex illomet errore.*

9 *Error ſupinus non excuſat.*

10 *Error non conſideratur ubi adeſt ſcientia.*

11 *Error non eſt probabilis vbi non cadit obliuio.*

12 *Error non præſumitur in actibus geminatis.*

13 *Ignorantia facti antiqui non præſumitur quando eſt factum graue & arduum.*

14 *Lex quando dicatur aſſiſtere vel reſiſtere actui remiſſiue.*

15 *Error iuris non excuſat vbi lex actui reſiſtit, vel diſpoſitio teſtatoris nu. 16.*

Ar-

17 *Argumentũ a lege ad teſtatorẽ & ad pacta valet.*
18 *Dolus elicitur ex coniecturis, & cauſatur etiam per ſimplicem omiſſionem circa conuentã cum iuramento num. 19. & arguitur in eo qui alienat rem tacitæ reſtitutioni ſubiectam, nu. 20.*
21 *Ex facti ſcientia cauſatur dolus & fraus, iuris præſumptione.*
22 *Teſtator præſumitur habere ſcientiam eorum quæ enunciantur in teſtamento.*
23 *Nouus actus quando dicatur.*
24 *Actum nouum arguit formæ mutatio.*
25 *Pactorum uariatio nouum actum denotat.*
26 *Dictionis (quoque) virtus.*
27 *Pœna contrauentionis cõtrahitur ex actu nullo.*
28 *Pœna committitur ex nudo pacto quando diſpoſitio nudum factum conſiderat.*
29 *Diſpoſitio quando nudum factum reſpicere dicatur.*
30 *Negatiua præpoſita uerbo (poteſt) quid operetur.*
31 *Dictionis (aliquam) efficacia. & numero 32. & 33.*
34 *Dictio (quouis modo) quid operetur.*
35 *Clauſula (niſi modis formis & ordinibus, &c.) quid præſcribat.*
36 *Forma eſt indiuidua.*
37 *Clauſula (nec aliter nec alio modo) natura.*
38 *Clauſula (ipſo iure & facto) quid importet.*
39 *Tranſactioni iuratæ contrauenient in minimo incidit in pœnam priuationis.*
40 *Contrafaciens teſtamento & tranſactioni priuari meretur.*
41 *Relatum eſt in referente, cum omnibus ſuis qualitatibus.*
42 *Referens diſponit quatenus ſcriptum reperitur in relato.*
43 *Relatum dicitur pars referentis.*
44 *Hæres priuatus hæreditate tanquam indignus non repellitur a ſubſtitutione.*
45 *Alienans quæ bona perdat.*
46 *Contrauenienſ teſtamento in parte tantum efficitur indignus quo ad eam ſolam partem.*
47 *Renunciatio certa & perſonalis non extenditur ultra caſum expreſſum ad fauorem nominatorum.*
48 *Per uocationem alterius maioris natu in caſum contrauentionis non dicitur derogatum fideicommiſſo in caſum mortis.*
49 *Fiſcus reſtituit filijs grauati poſt eius mortem bona confiſcata.*
50 *Filij defuncto patre præferuntur patruo in bonis a patre alienatis contra prohibitionẽ teſtatoris.*
51 *Teſtator poteſt apponere pœnam filio contrauenienti, non nepoti ex dicto filio.*
52 *Priuatio teſtatoris cauſata ex facto alterius, eſt irrationabilis.*
53 *Filius non priuatur ob inobedientiam patris.*

ARGVMENTVM.

Succeſſorem in maioratu non poſſe peruertere ordinem maioratus, doctè ſubtiliterq; in caſu ſatis implicito diſcutitur.

CONSILIO LXI.

† Theodorus

† Galeottus — † Albertus primus

† Io. Vincentius — † Io. Ambroſius.

† Albertus 2. — † Galeottus 2. — † Georgius

† Bonifacius — † Scipio — † Alcramus — † Proſper — † Tullius eps Caſalenſis — † Alphonſus actor

† Franciſcus — † Carolus — Franc. marchio reus cõuẽtus.

Ordo mortis obuentæ præfatis perſonis in arbore deſcriptis.

1 Deceſſit Theodorus.
2 Albertus primus.
3 Ioan. Ambroſius.
4 Albertus ſecundus.
5 Georgius.
6 Ioan. Vincentius.
7 Scipio.
8 Bonifacius.
9 Galeottus ſecundus.
10 Proſper Marchio Granæ, &c.
11 Alcramus una cum filijs ob peſtem.

QVæſtio ſucceſſionis uertitur inter Illuſtriſſimum D. Marchionem Franciſcum pupillum, & perilluſtrem Dom. Alphõſum eius patruum ex antiqua, & nobiliſſima familia de Carretis, circa ſucceſſionem in quodam cenſu contento in Maioratu iam erecto, & ſæpius confirmato in teſtamento, & codicillis Galeotti ſenioris, necnon & in tranſactionib. initis inter præfatum Galeottum, & Ioan. Vincentium ac Ioan. Ambroſium eius nepotes, quorum documentorum tenorem non aliter referam, ex quo illorum copia paſſim circumfertur, cum fuerint typis mandata, conſulto etiam omittam facti ſpeciem, cum audiam per Mult. Excellen. Dom. Zanachum, qui diu cauſam iſtã coram Excellentiſs. Senatu Taurinẽſi uentilauit, per extenſum declaraſſe, ne aliàs videar incaſſum occupare membranas, & ad diſcuſſionem puncti, in quo meo iudicio ſcopus deciſionis iſtius controuerſiæ reſidet, quam breuius potero, me conferam.

Vis

Digitized by Google

Vis igitur reſidet in eo: An contrauentio fa cta per Ioannem Vincentium in eius teſtamento condito de anno 1559. in quo peruertendo ordinem Maioratus præcitati diſpoſuit ad commodum Bonifacij eius nepotis ex filio Alberto prædefuncto, & incommodum Galeotti proprij filij natu maioris tempore obitus ipſius teſtatoris, An inquam dicta contrauentio habuerit effectum priuationis necne, accedente maximè actu poſſeſſionis bonorum datæ ipſi Bonifacio de anno 1563.

Et in diſcurſu tractabitur etiam, an ſit habenda ratio contrauentionis factæ per d.Ioã. Vincentium, & Galeottum eius filium ad commodum Georgij filij, & fratris reſpectiuè natu minorem de anno 1570. ſaltem taliter, vt ex illa potuerit patrari præiudicium Illuſtriſſimo D.Marchioni Franciſco in gratiam Domini Alphonſi patrui.

Sed ante quam deueniam ad diſcuſſionem articuli, non ab re uiſum eſt in materia iſta, apprimè vtile eſſe ſcire, Maioratum valdè differ

1 re† a primogenitura, quoad modum ſuccedendi; quia quando natu maior vocatur ad ſucceſſionem maioratus poſt mortem alicuius, verè ille ſolus dicitur uocatus, qui tempore mortis eius, de cuius agitur ſucceſſione, reperitur eſſe maioris ætatis, licet eo viuente non fuerit primogenitus; Hoc (inquam) in caſu ſola ætatis prærogatiua attenditur, adeo quod nepos ex primogenito prædefuncto patri, & minor ætate poſt obitum aui non eſt in conſideratione, extante patruo ſecundogenito ætate maiore, vt explicat Alex.conſil.4.nume.13.14.in 4. Deci.conſil.443.num.22.in fin.& ſequ. Berret.alios adducens conſ.134.nu.23. Menoch. conſil.442.num.19.vbi loquitur in indiuiduo iſtius Maioratus, quod quidem ius ætatis etiã

2 de iure communi, † ſeu ius competens alicui ratione ætatis nec cedi, nec vendi poteſt, patre uiuente, ut poſt Bart. & alios tradit Intrigl. de feud.centur.2.art.45.numer.5.& 6.& maioratum eſſe quid perſonale, ſeu perſonæ cohærens firmat Dominus Surd.conſil.403.nu. 41.& ſequen.

Præterea iuuat etiam memorare, quod ſi Maioratus deuenerit in perſonam vnius, perpetuatur in eius deſcendentia, adeo ut donec

3 extabit aliquis deſcẽdẽs capax ex ipſo, †qui ſucceſſit in Maioratu, nunquam fiet tranſitus ipſius Maioratus in aliã lineam, trãſuerſalem, & conſequenter nepos ex filio maiore natu, qui mortuo patre, & auo reſpectiue poſſeſſionem maioratus accepit, præfertur patruo, prout diffusè per duodecim fundamenta ſuſtinui in alio conſilio per me in hac cauſa edito, ideo iam dicta non repetam.

Hiſ igitur præmiſſis, dico, contrauẽtionem Ioan.Vincentij, de qua in eius teſtamento celebrato de anno 1559. priuationem maioratus cauſaſſe ex pluribus, nulla habita ratione eius proteſtationis, cuius medio profeſſus eſt inhærere iam diſpoſitis, non autem illis contrauenire.

Primo igitur aduertendum eſt, Ioan. Vincẽtium peruertiſſe ordine maioratus, quatenus illum reliquit Bonifacio minori natu eius nepoti ex filio Alberto primogenito prædefuncto in præiudicium Galeotti ipſius teſtatoris filij, & maioris ætatis exiſtentis tempore teſtamenti conditi, & tempore mortis ipſius teſtatoris taliter diſponẽtis, & licet ipſemet teſtator profiteatur, ſe inhærere Primogenituræ (vt vtar verbis teſtamenti) aliàs factæ per Galeottum ſeniorem eius patruum, & conuentionib. ſeu tranſactionibus iã initis inter ipſummet teſtatorem, & dictum Galeottum eius patruum, & Ioan. Ambroſium eius fratrem, quas ipſemet teſtator in omnibus & ſingulis paſſibus, clauſulis, articulis, & punctis confirmauit, & approbauit, vt in dicto teſtamento clarè enunciatur. Non idcirco talis proteſtatio contraria facto illum ſaluauit a priuatione iuxta iam conuenta. Nam aut ſciuit erectum fuiſſe Maioratum, & non Primogenituram, aut hoc ignorauit; Primo caſu, ſi ſciuit adeſſe maioratum, non poteſt excuſari aliquo pacto, quia ſtat concluſio,

4 quod proteſtatio facto ipſi contraria non releuat à pœna priuationis.cap.cum M.Ferrarienſis, vbi doct.ext.de conſtit.cap. ſollicitudinẽ. extr.appellat.Rolan.conſ.69.num.45.in 4.Tuſett.conſ.79.num.9.in 1.& præcipuè quando ipſa proteſtatio præcedit actum ipſum contrarium, & eſt incompatibilis cum ipſo actu incontinenti poſt proteſtationem ſubſecuto, ut in caſu iſto, latè poſt alios Rim.iun.conſ.112. nu.206. vſq; 211.

Aut igitur ſub prætextu ignorantiæ, & erroris allegatur, non incidiſſe in priuationem, quia errans nec ſibi, nec ſuis ſucceſſoribus nocere poteſt, Menoc.conſil.1.n.101.& pœna priuationis nõ incurritur per errorẽ, citra dolũ

5 & malum animũ, † quia error excludit conſenſum, vt in propoſito not. Gabr.conſ.90. num. 26.27.& ſeq.in 2. Ille vero dicitur errare, qui

6 facit actum, quem facere non poteſt. † Meno. conſ.120.nu.35.& ſeq. & errantem excuſari a pœna ait idem Meno.conſ.214.n.42.& conſil.728.num.16.

Et tunc dico, quod iuris error non præſumitur, & qui eum allegat, debet illum proba-

7 re, † Bart.in l.ſed & ſi lege.§.ſcire.num.3.ff.petit.hæred.Dom.Surd.conſ.115.num.17. Meno.conſil.124.num.27. Quinimo nec ſufficit

8 allegare errorem, † niſi probetur ſpecificè, teſtatorem motum fuiſſe ad taliter diſponẽdum

ſolum

ſolum ex illomet errore, ut poſt plures decla-
rat Dom. Surd. d. conſ. 115. num. 18. & conſil.
149. nume. 9. & conſ. 349. nume. 53. Rim. iun.
9 conſ. 612. num. 8. Vlterius † iſte talis error ni-
mis ſupinus eſt, & craſſus, ideo non excuſat.
Cephal. conſil. 435. numer. 30. nam fatetur, ſe
confirmare uelle, & approbare teſtamentum
Galeotti, & tranſactiones antea initas circa e-
rectionem, & conſtitutionem iſtius Maioratus
in omnibus & ſingulis paſſibus, clauſulis, &
punctis &c. At in dictis paſſibus, clauſulis, &
punctis non ſemel, ſed ſæpe ſæpius fit mentio
maioratus, & ſucceſſionis maioris natu, cæte-
ris excluſis, vt ex præfatis diplomatibus vide-
re eſt. Non igitur poteſt ex hoc colligi error a-
liquis, ſed potius uera ſcientia facti proprij, &
10 vbi adeſt ſcientia, † error non eſt conſiderabi-
lis. Gabr. conſil. 146. num. 8. in 2. ibi (inquam)
11 non poteſt eſſe error probabilis, † vbi uériſi-
milis non extat obliuio. Bal. in l. presbyter. C.
epiſc. & cler. Menoch. conſil. 221. num. 34. &
conſ. 248. nume. 20. ſtante maxime pluralitate
documentorum ab ipſomet teſtatore antea ce-
lebratorum, in quibus nominatim exprimitur
conſtitutio maioratus, & ſucceſſionis maioris
12 natu tantum ad aliorum † excluſionem. Error
enim non præſumitur in actibus geminatis, &
præcipuè in inſtrumentis publicis, Ceph. con-
13 ſil. 90. nume. 28. & conſ. 440. nume. 72. † Imo
etiam facti antiqui ignorantia non præſumitur,
quando eſt factum arduum & graue, & præſer
tim ſi eſt alteri obligatorium, vt in caſu iſto. A-
lex. in l. peregrè. col. 1. in 3. fall. ff. acqu. poſſeſ.
Gram. dec. 103. num. 34. cum concordantibus
per Menoch. lib. 6. præſumpt. 23. nume. 39. &
40. Addatur inſuper, quod in dictis tranſactio
nibus, & conuentionibus concernentibus i-
ſtum maioratum adſunt clauſulæ irritantes, &
expreſsè reſiſtentes diſpoſitioni, ſeu ordinatio
ni, vel prouiſioni prædictis contrariæ, adeo q
ipſo iure, & facto ſint nullę, nulliuſque ualoris,
& momenti, & pro non factis habeantur, & e-
tiam ipſo iure, & facto bona prædicta, & poſ-
ſeſſio perueniat in proximiorem ex dictis de-
ſcendentibus maiorem natu. Quo fit, vt ere-
ctio, & confirmatio maioratus nedum non aſſi
ſtit iſti diſpoſitioni teſtamentariæ Ioannis Vin
centij ad commodum Bonifacij nepotis, ſed
imo illi expreſſe reſiſtit, vt declarat Barto. in l.
ſed ſi lege. §. ſcire. numer. 4. ff. petit. hæred. ubi
14 docet, † quando lex dicatur non aſſiſtere a-
ctui, & quando actui expreſsè reſiſtere. Idem
tradit Plot. de iuram. in lit. §. 5. num. 47. Alcia.
de præſumpt. reg. 3. cap. 30. num. 3. Beci. con-
ſil. 95. num. 18. Mazzol. conſil. 109. nume. 28.
Dom. Surd. conſil. 215. num. 21. 22. & 36. ſicu
15 ti ergo ſtante legis reſiſtentia, † error iuris nō
excuſat, nec putatiuus titulus excludit malam
fidem etiam ex curriculo temporis immemo-
rialis. Beci. d. conſil. 95. nume. 18. Dom. Surd.
conſil. 276. num. 17. Burſat. conſil. 23. num. 16.
17. 19. Rimin. iun. conſil. 248. nume. 53. opti-
mè Molin. de primogen. lib. 2. cap. 6. num. 63.
16 & ſeq. & num. 66. & ſequ. ita † etiam ſtante ex
preſſa reſiſtẽtia diſpoſitionis Galeotti ſenioris
teſtatoris, & codicillantis, & erigentis Maiora
tum, necnon & tranſigentium, ſeu paciſcentiũ
circa præfati maioratus manutentionem, & or-
17 dinationem, † quia valet argumentum à lege
ad teſtatorem, & a lege ad pacta, vel conuen-
tiones, ut per Euerar. centur. legal. cap. 52. &
89. idem probat Galli. de verb. ſign. li. 5. c. 16.
nu. 236. & 239. vbi probat, tenere argumentũ
à lege principis ad legem teſtatoris, & ad le-
gem paciſcentium.

Imo fortius, nedum non errauit ipſemet Io.
Vincentius, ſed data opera, ſedato animo, &
doloſè diſpoſuit ad euerſionem Maioratus.
18 Dolus enim ex probabilibus † coniecturis in
iudicis arbitrio reſidentibus elicitur, iurib. no-
tis: in propoſito igitur dolum, & fraudem com
miſiſſe dicitur ipſe teſtator, cum a fide iurata
defecerit. Maſcard. concluſ. 531. num. 24. Mo
19 rot. conſil. 93. nu. 16. † Gabr. conſil. 66. nu. 30.
in 2. Dolus enim cauſatur etiam per ſimplicẽ
omiſſionem circa conuenta cum iuramento,
multo magis ergo per contrauentionem. Burſ.
20 conſil. 94. num. 2. Vlterius dolus † arguitur in
eo, qui alienat rem tacitæ reſtitutioni ſubiectã
Gabr. conſ. 99. nu. 16. in 2. Menoc. conſi. 334.
num. 60. Multo magis dicetur frauduloſa alie-
natio contra expreſſam, & explicitã alienatio
nem. Crau. conſil. 193. num. 5. Menoch. conſil.
296. num. 77. Quinimo ipſemet Ioan. Vincen-
tius interfuit trãſactionibus, in quib. fundatum
fuit fideicommiſſum, & maioratus, & ipſemet
fuit vnus ex fundatoribus, ideo illius memor,
& ſciens præſumitur, † & ex tali ſciẽtia in pro
21 poſito cauſatur dolus, & fraus iuris præſum-
ptione. Maſcar. de probat. concluſ. 879. nume.
38. & 40. poſt Corn. conſil. 128. nume. 6. in 3.
& iam ſupra dictũ eſt, facti ardui notabilis, &
alteri obligatorij obliuionem non præſumi,
hocque præcipuè militat in præſenti caſu, cũ
in teſtamento fiat mentio, & relatio ipſarum
tranſactionum, & aliorum diplomatum conti-
nentium normam, formã, & ordinem Maiora-
tus, quorum claram ſcientiam in omnibus pun
22 ctualiter habuiſſe præſumitur. deciſ. Mant. 4.
nu. 8. & dec. 216. nu. 43.

Sanè (inquam) rectè perpenſis verbis teſta
menti, dolus uerus, clarus ex propoſito colligi
tur, & conſequenter apparet, ipſummet teſta-
torem iocosè, & fictiuè, ſeu potius deridendo
ſimulaſſe, ſe velle inhærere antecedentibus
diſpoſitionibus per verba benè cantantia, &
aperte

Digitized by Google

aperte contraueniſſe per uerba male rufpan-
tia.ſiquidem poſtquam finxit, ſe velle inhære-
re primogenituræ alias factæ, & in omnibus
approbare illius fundationem, ſubiunxit di-
ſponendo in hæc verba (De nouo iure quoq;
particularis inſtitutionis reliquit, & legauit
Magnifico Domino Bonifacio,&c.) Quomo-
do igitur poteſt dici inhæſiſſe antiquis conuē-
tionibus,ſi de nouo,& titulo particulari diſpo
nit ? ſi (inquam) in iſto ſuo teſtamento Ioan.
Vincentius aliquam particulam antiquarum
conuentionum declaraſſet,hoc vtique ſaperet
inhæſionem protestatam,ſed cum de nouo re-
liquerit,non inhæſiſſe, ſed ab antiquis conuen
tionibus receſſiſſe, non ambigitur. nimirum ſi
23 reliquit maioratum nepoti natu minori, † quia
nouus actus dicitur, quando antiquo aliquid
additur,vel detrahitur. Tiraqu.de retrac.lign.
§.1.glo.18.num.55.& §.29.glo.1.num.6. Me
24 no.conſ.104.num.37.Ita dicitur, † quod mu-
tatio formæ nouum actum arguit, & per eam
dicitur à primo receſſum. Raud.conſil.17. par.
25 4.n.5. in 1.& uariationem † pactorum nouum
cōtractum denotare tradit Amed. de laudem.
quæſt.38.column.2.verſic.& hoc niſi diſſolu-
tio.Imo non dixit ſimpliciter, ſe diſponere de
26 nouo ſed dixit (de nouo quoque) † illa e-
nim dictio(quoque) eſt implicatiua caſus di-
uerſi, & ſeparati ab antiquis, & exponitur
pro etiam. l. ſeruum quoque ff. procura. Bart.
in l. 2. ff. pact. ſtat etiam implicatiuè eiuſdem
diſpoſitionis in contrario.Barto.in l.2.colum.
1.verſic.tu dic.ff.eo quod cert.loc. vlterius di
xit (particularis inſtitutionis) ſi igitur particu
larem inſtitutionem fecit totaliter diuerſam
ab antiquis conuentionibus, qūo poteſt dici
confirmaſſe & approbaſſe antiquas conuentio
nes in omnibus paſſibus,punctis,& clauſulis ?

Secundo principaliter dico,in pœnam pri-
uationis incidiſse, non obſtante illa apparen-
27 ti inhæſione; † quia etiam ex actu nullo contra
hitur pœna conirauentionis. Crau. conſ.191.
num.7.quando ex dicto actu reſultat commo-
dum alterins. Barto.in l.continuus.§.cum quis
numero 3. verſiculo oppono quod ſufficit. ff.
verbor.obl. Ruin.conſi.123.nu.15.in 2. Aret.
conſi.18.colum.4.verſic.nec obſtat præmiſſis.

Tertio prohibitio, & priuatio comminata
in dictis inſtrumentis cōcernentibus conſtitu
tionem Maioratus reſpicit nudum factum, &
28 eſt conceptum per verba conditionalia † in
mero facto conſiſtentia. At quando diſp ſitio
conſiderat nudum factum,non autem iuris ef-
fectum tunc committitur pœna ex ipſo mero,
& ſolo facto, Cyn.& Barto.in l.vbi pactum co
lum.4.C.tranſact.Barto. in l.continuus.§.cum
quis ff.verbor.obligat.Mandel.conſ.218. nu.
24.Conferunt tradita per D.Surd.conſ.283.
num.22.& ſequen. Quod autem diſpoſitio an
29 tiqua,& tranſactio nudum † factum reſpiciant,
ex eo ſatis liquet,quod ibidem actus aliter ge-
ſtus nedum annullatur, ſed etiam aliter agenti
priuationis pœna imponitur.Iaſ.in d.l.vbi pa-
ctum colum.antepen.nume.22.& ſeq. C.tran-
ſact.Mandel.dicto conſilio 218.num.24. Ad-
datur,quod verbum (fieri) & verbum (conti-
gerit) de quibus in tranſactione anni 1530.
factum ſimplex de facto important. Rom.con-
ſil.199.num.3.

Quarto prohibitio alterandi,& aliter faciē-
di,de qua in dictis tranſactionibus, eſt conce-
pta per uerba negatiua prægnantia,& gemina-
ta,imo ſępius iterata,ac omnem potentiam de
negantia,ibi (nō poſſint,nec valeant,&c.) ne
30 gatiua enim præpoſita uerbo, † Poteſt, abne-
gat potentiam,& actum, & tollit prorſus om-
nem potentiam iuris, & facti, inducendo ne-
ceſſitatem præciſam, & deſignando actum im
poſſibilē. Caballi.millcloq.351.Bart.in l. Gal-
lus.in princip.ff.libe.& poſthum. Rip.in l.1.in
princ.num.3.ff.verbor. obligat. imo etiam in-
teruenerunt ibidem plurima verba uniuerſa-
lia,prohibitoria,pluries repetita, quæ contra-
uentionem de facto comprehendunt. Dicitur
enim in dicta tranſactione del 1530. (& vbi
forſan contingeret fieri aliquam diſtractio-
31 nem &c.) illa dictio (Aliquam) eſt † vniuerſa
lis,omnia comprehendens. Beci.conſ.12. nu-
me.65.Pedro.conſil.39.num.51. Dom.Surd.
conſ.103.num.8.& præcipuè in caſu iſto, vbi
apponitur negatiuè;nam totum continet,& æ-
quipollet vniuerſali,ac efficacius obligat,ac ſi
fuiſſet affirmatiuè concepta, merito prouiſio-
nem,& ordinationem contrariam, vtcumque
minimam comprehendit. Natt. conſ.525.nu.
32 6.7.Beci.conſil.94.num.30.Porro † cum præ
fata dictio fuerit appoſita in numero ſingulari,
verificatur in quolibet actu modiciſſimo abſq;
vlla diſtinctione,vel reſtrictione,etiam in ma-
teria ſtricta,& odioſa. Pedro.conſ.36.n.256.
& conſ.39.nume.52.Beci.conſ.12.nume.65.
Bertaz.conſ.ciuil.99.num.54.& tract.de clau
33 ſul.inſtrum.clauſ.26.glo.12.nume.1.† Quini-
mo tali caſu etiam caſus improprios compre-
hendit.Pedro.conſ.257. Inſuper in dicta tran
34 ſactione prohibitoria legitur dictio † (quouis
modo) quæ operatur comprehenſionem om-
nis cauſæ,omnis iuris, & cuiuslibet tituli. Ce-
pha.conſil.13.nu.11.Dom.Surd. conſil.103.
num.8.& ea omnia, quæ alias non uenirent.l.
1.ff.teſtam.milit.Borgn.dec.5.num.2. in 1. &
impedit interpretationem reſtrictiuam,includendo omnes caſus ſimiles, & diſſimiles etiā
maiores expreſſis. gloſſ. in clemen. ne Roma.
uerb.quouis modo.de electio. Vulpel. de ad-
uerb.in verb. quouis modo. Tandem fuit ad-
dita

Digitized by Google

35 dita clauſula illa † (niſi modis,formis,& ordi
nibus ſupradictis,&c.) cuius uigore patet,fuiſ
ſe præſcriptam formam ſuccedendi in maio-
ratu,quæ forma debet ad vnguem ſeruari, nec
36 ĩ aliquo minimo alterari,vel diuidi;† quia ſor
ma eſt indiuidua, & diuiſio formam corrum-
pit.latè Beci.conſ.12.nu.29.30.& 32.

Quinto, præfata prohibitio habet clauſulã
irritantem,ibi (nec aliter,nec alio modo) quæ
37 habet naturam præciſam, † non valentem re-
cipere aliquam modificationem, nec interpre
tationem ſeparatam à verbis, imo nec patitur
iſta clauſula,ut diſpoſitio, cui fuit adiecta,aliũ
ſenſum recipiat,quàm verba ſonãt, & facit de
ficere conſenſum partium,ita quod nil vltra a-
gere poſſint,quin etiam negat actum aliter poſ
ſe ſortiri effectum,quam expreſſum, vt de his
latius per Rimin.iun.conſ.555.num.3.vſq; 7.
Viui.dec.234.Cachet.deciſ.165.numer.13.
Borgnin.dec.41.nume.15.in 1.& tanto magis
38 cum fuerit adiuncta clauſula illa † (ipſo iure,
& facto) quæ importat canonem latæ ſenten-
tiæ,iurib. vulg.

Sexto, tranſactioni propriæ iuratæ contra-
ueniens etiam in minimo incidit in pęnam pri
39 uationis, † & ex ſola tentatione faciendi con
tra tenorem tranſactionis, licet non ſequatur
effectus,quia in hoc caſu lex conſiderat nudũ
factum,non effectum,etiamſi factum conſiſtat
in minimo.glo.in l.vbi pactum,vbi Iaſ.C.tran
ſact.Rube.conſi.30. nume.3. cum concordan
tibus per Bertaz.in l.ſi quis maior. nume.357.
& ſequen.& num.376.& ſequen.vbi de verio
ri, ac communiori teſtatur Rimin. iun.conſil.
552.num 42.

Septimo,& id voluit Rota Roma.in deciſ.
vltima edita in præſenti cauſa Maioratus,qua
tenus determinat,Ioan.Vincentium in eius te
ſtamento condito de anno 1559. non modo
voluntatem Galeotti ſenioris teſtantis non
adimpleuiſſe, ſed cõtra eiuſdem iudicium, &
placitum tranſactionum feciſſe per ea, quæ la
tius deducta fuerunt in antecedenti deciſio-
ne eiuſdem Rotę,quæ eſt nona in ordine.Hęc
(inquam) ſunt verba Rotæ,ex quibus aperte
colligitur,Rotam intellexiſse,quod Ioan. Vin
40 centius inciderit in pęnam priuationis, † ex
quo non adimplens, & contrafaciens teſtamẽ
tariæ diſpoſitioni,& conuentis in tranſactioni
bus,illico priuari meretur, ut ſupra dictũ eſt.
Et cum in deciſione nona,ad quã ſe refert Ro-
ta in dicta dec.fin.per plura fundamenta ſuſti-
net,contrauentionem factam per ipſum Ioan.
Vincẽtium vna cum Galeotto filio ſuo de an-
no 1570.pęnam priuationis meruiſſe, vti do-
loſe factam, ita pariter voluit contrauentionẽ
Ioan.Vincentij de anno 1559. in eius teſtamẽ
to fuiſſe doloſam, & priuatiuam, quia relatio
41 eſt † in referente cum omnibus ſuis præciſis
qualitatibus,uerè,& propriè.Anch.quæſt.63.
num.5.in 2.Paſet.conſ.129.num.4. D. Surd.
conſ.104.nume.30.& conſ.200.num.5.Refe-
42 rens enim diſponit, † quatenus in relato ſcri-
ptum repetitur. Dec.conſil.63.colum.3. in fi.
Bimi.conſil.34.numer.6. imo relatum dicitur
43 † pars referentis.Alexan.conſ.35.nu.8. in 4.
Quo fit,ut clauſula illa inſita in principio præ-
fatæ vltimæ deciſionis ibi (circunſcripto ef-
fectu apud dominos perſpicuum fuit,&c.) re-
ferri debeat ad effectum ſucceſſionis, ſeu mo-
di ſuccedendi, vel perſonarum ſuccedere de-
bentium, non ad effectum priuationis, aliàs
Rota contraria eodem ictu recenſeret.

Præterea pro maiori enucleatione iurium
Illuſtriſſimi pupilli aduertendum eſt, quòd da
to (non tamen admiſſo) quod ſola contra-
uentio ſacta del 1570. per Ioan. Vincentium
patrem,& Galeottum filium eius tunc tempo-
ris natu maiorem ad commodum Georgij, ha
beret vim priuationis, non autem contrauen
tio teſtamentaria del 1559.de qua ſupra,atta-
men illa non omnino nocuit ipſi Galeotto in
omnibus caſibus,& præcipuè in caſum mortis
Bonifacij vocati per contrauentionem præ-
dictam del 1570. ex qua nedum priuatur Ioã.
Vincentius & Galeottus renuntiantes, ſed e-
tiam Georgius, ad cuius commodum fuit fa-
cta renuntiatio, cum & ipſe participauerit de
peruerſione maioratus; ſiquidem per mortem
Bonifacij debuit ſuccedere idem Galeottus
(in ſolum caſum cõtrauentionis priuatus) qui
ſuperuixit Ioan. Vincentio patri, & Georgio
fratri,ac Bonifacio nepoti ex fratre, tamquam
maior natu ex deſcendentibus Ioan. Vincen-
tij iuxta formam conuentam in erectione ma-
ioratus. Sanè (inquam) etſi Galeottus meruit
priuari in caſum contrauentionis, attamen nõ
amiſit beneficium ſubſtitutionis in caſum mor
tis ex text.in l. ex facto.§.Iulianus.ff.vulg.quo
loci cauetur, † quod hæres priuatus hæredita
44 te tamquam indignus non repellitur à benefi-
cio ſubſtitutionis. Ratio autem ea videtur eſ-
ſe, quia ille ſatis dicitur punitus in eo, in quo
deliquit, faciendo contra legem, meritò non
priuatur ſubſtitutione,in qua non deliquit, &
ita declarant ibidem Bartol.Caſtr.& Iaſ.num.
4.idem probauit Barto.per illum tex.in l. cum
pater.§.libertis.num.2.in fin. verſ. item hic.ff.
45 leg.2.dicens,† alienantem perdere bona ſibi
debita propter alienationem, non autem ſibi
debita vigore caſus fideicommiſſi purificati
ob mortem fratris ſui, & id latè tuetur Ruin.
conſil.166.num.4.in 2. ſequitur Magon.dec.
Floren.50.num.35. latiſſime omnium ideo vi
dendus.Honde.conſil.72.in 1.dub.in 1. & in-
ter cætera ibidem num.12.& poſt Barro.Soc.

Cur.

Digitized by Google

46 Cur. Manti. & alios ſubiungit, † quod contra-
ueniens teſtamento in parte tantum, efficitur
indignus reſpectu illius partis, & ideo nihilo-
minus poteſt vti beneficio omnium aliorum
contentorum in dicto teſtamento. Petr. de fi-
deic. q. 8. num. 534.

Nec dicatur, Galeottum in dicta tranſactio-
ne del 1570. renunciaſſe etiam iuribus ſibi ob-
uenturis in caſum mortis patris, quia id non re-
leuat, quia renūtiatio non fuit vniuerſalis, ſed
certo in caſu, & ad commodum certarum per
ſonarum, nempè in caſum mortis Io. Vincen-
tij, & ad commodum Georgij fratris ſui, & e-
ius deſcendentium: quo fit, ut dicta renuntia-
tio dicatur certa, & perſonalis, non autem vni
uerſalis, & indefinita, vel abſoluta, & ideo nō
47 extenditur † vltra caſum expreſſum ad fauorē
non nominatorum; late Roſental. de feud. c. 2.
cōcluſ. 20. nu. 6. & concluſ. 21. num. 9. vbi plu
rimos adducit.

Vlterius conſidero, præfatam renuntiatio-
nem, ſeu contrauentionem del 1570. nullo pa
cto obeſſe Illuſtriſſimo pupillo ad commodū
Dom. Alphonſi patrui; ſuppoſita enim pro fir-
ma concluſione, de qua in 2. præmiſſo, quod
Maioratus perpetuetur in deſcendentes illius,
qui ſemel uti natu maior in caſum mortis Ma-
ioratus poſſeſſionem adeptus eſt, dico, quod
48 per uocationem alterius † maioris natu in ca-
ſum contrauentionis nequaquam dicitur de-
rogatum fideicommiſſo ſimplici in caſum mor
tis, adeo quod uocatus in caſum contrauentio
nis admittitur viuente contrafaciente, & illo
defuncto debet admitti ille, qui ſucceſſiſſet ab
inteſtato ipſi grauato reſtituere Maioratum in
caſū mortis, ex tex. in l. Statius Florus. §. Cor
49 nelio Felici. ff. iur. fiſci. vbi ſi grauatus † reſti-
tuere deliquerit, fiſcus bona publicata retinet
durante uita grauati delinquentis tantum, at il
lo mortuo naturaliter fiſcus reſtituit fideicom
miſſarijs: & uerè tale axioma eſt rationabile in
propoſito noſtro, nam pęna priuationis fuit im
poſita contrafacienti odio ſui, ceſſante ergo
cauſa odij ob mortem contrauenientis, debet
& ceſſare odium, & conſequenter hæreditas
debet redire ad deſcendentes illius, quorum
contemplatione fuit facta prohibitio. Ita latè,
& optimè Ruin. conſ. 122. nu. 6. verſ. quinimo
etiam ſi teſtator, & num. ſequen. in 2. Alias ſe-
queretur abſurdum, nempe quod eſſet in facul
tate, & arbitrio vnius (vt puta Galeotti) ſub-
uertere fideicommiſſum, & maioratum in dā-
num eius filiorum, & deſcendentium antiqui-
tus ex anteceſſorum prouidentia vocatorum,
& conſequenter in damnum Illuſtriſſimi quon
dam Dom. Marchionis Proſperi, & Illuſtriſſi-
mi eius filij pupilli nunc viuentis, quod non
admittunt Ruin. dicto conſilio 122. numer. 8.
nec Cepha. conſil. 282. nume. 29. 30. 35. & ſe-
50 quen. concludens in propoſito, † quod ſtante
prohibitione alienationis, & quod vno fratre
alienante bona tranſeunt ad alium fratrem, ſi
alienans habuerit filios, illi filij defuncto patre
præferuntur patruo in bonis illis alienari pro-
hibitis. Idem probauit Gabr. d. conſil. 123. nu
me. 37. 40. & per tot. in 1. diffusè Magon. dec.
Floren. 138. num. 6. vſque ad fin. clare Burſat.
conſil. 13. nume. 68. verſic. quarto dico. Hon-
ded. d. conſil. 72. num. 44. in 1. plurimos adducit,
& ſequitur declinatis contrarijs, Peregr. conſ.
48. in 2. per totum. Non igitur contrauentio
Galeotti nocuit eius filio, & nepoti in aliorum
gratiam, ſtante aperta uocatione deſcenden-
tium primi maioris natu adipiſcentis maiora-
tum, ad ipſum maioratum, de qua in præcita-
tis teſtamento, & codicillis, & reiteratis tran-
ſactionibus.

Quinimo fortius, quando etiam conſtaret,
q̄ fuiſſet mens Galeotti ſenioris, & aliorū, ac
pęna cōtrauentionis Galeotti deſcenderet in
eius filium, & nepotem, attamen non eſſet cu-
randa, & illa non obſtante dicti filius, & nepos
51 debuiſſent ad maioratum admitti, † quia licet
teſtator poſſit apponere pœnam contrauentio
nis filio, ſeu hæredi contrauenienti ipſius teſta
toris diſpoſitioni, attamen non poteſt illam ex
tēdere, & apponere nepoti obedienti propter
inobedientiam filij. Tale igitur teſtatoris man
datum non eſſet vſquequaque ſeruandum. tex.
in l. paterfamilias teſtamento. ubi doct. ff. hæ-
red. inſtit. Bald. in l. 1. nume. 10. C. his, qui pęn.
nomi. Ruin. conſil. 122. num. 9. in 2. vbi ait, pri
uationem teſtatoris cauſatam ex culpa, & fa-
52 cto alterius reputari prorſus † irrationabilem,
53 ſubiungens, propter inobedientiam † patris fi
lium non poſſe priuari, & præcipuè quando
priuatio eſt facta ſub cōditione, ut in caſu iſto,
ſequitur Burſat. alios congerendo conſil. 13.
num. 62. Cepha. d. conſil. 282. num. 35. & ſeq.
Magon. d. dec. Floren. 138. num. 21. Honded.
d. conſil. 72. numer. 44. in 1. qui & ipſi alios
adducunt.

Stante igitur veritate prædictorum, con-
ſtanter affirmo, Illuſtriſſimum Marchionem
Franciſcum optimum ius fouere aduerſus prę
tenſa per Dom. Alphonſum eius patruum, &
ita &c. ſaluo, &c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Geminationis virtus eſt ut contra eam nequeat opponi, maxime ſi fuerit facta ex internallo.*
2 *Reſtitutio non datur aduerſus tranſactionem & pactum de non petendo.*
3 *Minori approbanti non datur reſtitutio in integrum*

Digitized by Google

grum aduerſus contractum approbatum princi-pis diſpenſatione circa ætatem.

4 *Princeps dicitur Index iudicum, ideo eius reſcriptum valet quantum Iudicis decretum.*

5 *Reſtitutio tollitur principe habilitante ſuper ætate & confirmante contractum.*

6 *Reſtitutio ſupponit ualiditatem actus, cuius intuitu petitur.*

7 *Aduerſus tranſactionem nemo audiri poteſt, niſi reſtituat habita ui tranſactionis.*

8 *In tranſactione celebrata medio communium amicorum tollitur omnis fraudis ſuſpicio.*

9 *Fragilitas ætatis & lubricitas conſilij vltra diſpenſationem tollitur etiam per iuramentum.*

10 *Iuramentum in actibus liberatorijs factis per adultum inducit tacitum pactum de non petendo.*

11 *Minor contrahens, & recipiens pretium, maior factus non reſtituitur.*

12 *Confeßio reddita rationis habita ſatisfactione maxime geminata non poteſt reſcindi.*

13 *In reſtitutionis petitione requiritur mandatum ſpeciale, vel ſaltem generale cum libera.*

14 *Reſtitutio adhoc ut minori concedatur quæ requirantur.*

15 *Reſtitutio cognitionem cauſæ deſiderat.*

16 *Læſio enormiſſima quæ dicatur.*

17 *A lite diſcedens ſatis dicitur lucrari.*

18 *Reſtitutio vbicunque denegatur aduerſus aliquem actum, denegatur etiam aduerſus alium.*

19 *Reſtitutio aduerſus calculos quando denegetur minori.*

20 *Tranſactio iurata & ratificata ex interuallo conualidatur utcunq; nulla & doloſa.*

21 *Reſtitutio minori denegatur re non integra.*

22 *Actus interpretari debet vt valeat, non vt pereat.*

23 *Tranſactionis continentis liberationem reciprocam læſio non eſt conſiderabilis.*

ARGVMENTVM.

Minor quando reſtituendus aduerſus tranſactionem liberationis factæ Tutori.

CONSILIVM LXII.

Actiones meæ à Domino.

PRætenſa reſtitutio in integrum per Illuſtrem Dominum Horatium Gornum eſt illi omnimode deneganda ex pluribus.

Primo, quia uſq; de anno 1601. de menſe Iunij ipſe Dominus Horatius habilitatus per ſententiam prouiſionalem perilluſtris Senatus fecit finem, quitationem, remiſſionem, & ampliſſimam liberationem iuratam quondam Illuſtri Domino Capitaneo Gorno eius tutori de adminiſtratione tutelæ per eum facta, & de redditione rationis, cum reſtitutione reliquatus, prout de his omnibus conſtat ex publico inſtrumento. Quam quidem finem, & liberationem iterato ex interuallo medio tranſactionis initæ cum Illuſtriſſimo Domino Ferrando Gorno filio Domini Capitanei confirmauit, concomitante noua conceſſione ueniæ ætatis, & iuramento, ut ex inſtrumẽto rogato ſub die 26. Martij 1602. Quæ tranſactio fuit pariter per actum poſitiuum ex poſt ratificata & ex interuallo approbata per præfatum Dom. Horatium, recipiendo aureos uigintiduos ad computum alimentorum dãdorum per Dominum Ferrantem Illuſtri Dom. Dorotheæ ſorori Domini Horatij ad formam tranſactionis, vt ex chyrographo ſcripto manu Dom. Horatij ſub die 24. Septembris 1602. Vnde ſequitur conclufio, quod Dominus Horatius non poteſt reſtitui aduerſus dictam liberationem ſæpius ex interuallo approbatam per eum ſub aliquo prætextu erroris, uel læſionis. Talis enim eſt virtus
1 geminationis, † ut contra illam nequeat opponi, maximè ſi fuerit facta ex interuallo, ut declarat gloſ. pen. in cap. ſi cautio, vbi Abb. de fid. inſtr. nam iteratio actus arguit mentis perſeuerantiam, tollit fraudis, & deceptionis ſuſpicionem, & erroris; conſenſum, & deliberatam uoluntatem importat, ut latè per Crau. cõſil. 114. nume. 8. cum concordantibus per Decian. conſil. 39. nume. 93. & ſeq. in 2. & diffusè de virtute geminationis agit Maſcard. de probat. concluſ. 838. Vaſq. de ſucceſſ. progreſſ. li. 1. §. 3. num. 13. & ſequen. & ubi actus eſt geminatus, ceſſare prorſus reſtitutionem in integrũ tradit Cepha. conſil. 3. num. 132. ideo in puncto aduerſus binam quitationem aliquem non fore audiendum ſcribit Rube. Alexan. conſil.
2 133. num. 9. optimè † Cepha. conſil. 192. num. 18. & ſequen. Quandocunque enim ultra conſignationem reliquatus interuenit tranſactio, uel pactum de non petendo, non admittitur noua redditio rationis Rimin. conſil. 300. nume. 67. Rolan. conſil. 49. num. 46. in 1. Maſcar. de probat. concluſ. 1256. num. 15. Ita in ſimili dicitur, excludi allegationem erroris calculi, quando confeſſio fuit duplicata uigore animi deliberati inde reſultãtis, tollentis erroris quãcunque præſumptionem. Doct. in cap. ex literis. de diuor. & in cap. fin. de iureiur. in 6. Mõt. de tuto. cap. 38. nume. 162. & ſequen. Ad rem etiam facit, quod cum hæres dicatur eadem perſona cũ defuncto, ſi hæres ipſe minoris defuncti ratum habuerit actum geſtũ per defun-

ctum

Digitized by Google

ctum, aduerſus illud factum amplius reſtitui
non poteſt. gloſ. & Doct. in l. pater familias.
ff. priuil. credit. Roman. ſingul. 99. Aret. in §.
ſi quis agens. nu. 10. Inſtit. de actio. Imol. in l.
fin. num. 3. verſ. item adde quæro. ff. acquiren.
hæred. Alex. ad Bar. in l. non ſolum. ff. in integ.
reſtit. mino. Odd. de reſtit. in integr. quæſt. 50.
art. 1. num. 18.

Hinc dicitur, contrahentem cum minore
timore claudicationis contractus poſſe agere,
& minorem conuenire, ut contractum appro-
bet, vel ab illo recedat, quo in caſu ſecuta ap-
probatione minoris alter redditur perpetuò
3 tutus, & † minori approbanti non datur regreſ
ſus medio reſtitutionis in integrum aduerſus
contractum approbatum, tex. in l. Iulianus, §.
ſi quis colludente. vbi Bart. Fulgoſ. & Caſtr.
ff. actio. empr. Mille. in repert. verb. Minor. cũ
alijs congeſtis per Calder. de reſtit. in integr.
verb. læſis. nu. 80. 81. 82. deciſ. Mant. 70. nu.
23. in fin. & deciſ. 179. nu. 19.

Nec huic corroborationi obſtat, ſi dicatur,
talem approbationem contractus factam per
minorem conuentum à parte, debere confir-
mari à iudice, quia calor iudicij excludit im-
becille conſilium, & ſupplet ætatis fragilita-
tem, aliàs ſimplex minoris approbatio extra-
iudicialis nil reuelat. Mille. vbi ſupra Auffre.
ad deciſ. Tholoſ. 53. in fi. Sarayn. ad Mattheſ.
not. 115. Cald. d. nu. 80. in fi.

Quia reſpondetur, habilitationem prouen-
tam à Principe diſpenſante circa ætatem, vt
in caſu iſto, ſuccedere loco facti, ſeu miniſte-
rij faciendi per iudicem. Princeps enim dici-
4 tur Iudex iudicum. l. nemo iudex. vbi Doct. C.
decurio. lib. 10. Decia. conſ. 41. nu. 120. in 2.
Ideo, Principis reſcriptum, & diſpenſatio ſu-
per ætate tantum valet, quãtum iudicis decre
tum ſolemniter interpoſitũ. Bal. in l. 2. C. quan.
decret. op. non eſt. Monta. de tuto. cap. 33. nu.
574. latè Simoncel. de decret. li. 1. tit. 1. n. 88.

Secundò ante præfatæ tranſactionis inſtru
mentum, & ante habilitationem Principis ibi
dem inſertam, conſtat præceſſiſſe inter præfa-
tos D. Gornos per aliquos dies ſcripturam
conuentionis per ipſos approbatam, & medio
communium amicorum tractatam, qua cele-
brata præfati DD. vnanimiter preces Princi-
pi porrexerunt, vt dignaretur illos habilitare
ad faciendam fidem reciprocam omnium ge-
ſtorum ab eorum anteceſſoribus iuxta concor
dium inter eos iam ſecutum medio amicorũ,
in quo concordio fuit facta ſpecifica mentio
generalis quitationis ob cauſam tutelæ cõtro-
uerſæ, & prout latius ibi legitur in calce dicti
inſtrumenti, adeo quòd emanauit reſcriptum
(fiat ad effectũ ſupplicatũ,) cuius reſcripti vir

tus nedum diſpenſat ſuper ætate, ſed etiam
confirmat tranſactionem, & concordium an-
tea geſtum inter ſupplicantes, & medio amico
rum compoſitum. Quo in caſu nequaquam lo-
cus eſſe poteſt vlteriori reclamationi, ſeu reſti
tutioni in integrum, alias vnuſquiſq; decipere
tur ſub authoritate Principis. Ita Bald. poſt Ia-
cob. de Beluiſ. in l. cum lege. in 1. lect. nume. 2.
5 ff. arbitr. Nam reuera ſi Princeps nedum † mi
norem habilitat, ſed etiam confirmat contra-
ctum, tollitur prorſus reſtitutionis beneficium
Iaſ. in l. ſciendum. nume. 33. ff. verbor. obligat.
Contar. de momen. poſſeſ. limit. 8. nu. 17. Alibi
videmus, quod ſi Princeps venia ætatis con-
ceſſerit ẽt minori bonorũ ſuorũ adminiſtratio
nem, corruit omnino reſtitutionis auxilium.
Ruin. alios adducens conſ. 126. nu. 5. in 5.

Tertio conſidero, quod cum Dominus Ho-
ratius petierit reſtitutionem in integrum ad-
uerſus liberationem factam Domino Capita-
neo tutori, & aduerſus tranſactionem initam
cum Domino Ferrando ſub clypeo læſionis
enormiſſimæ, ex ipſius Domini Horatij facili-
tate procedentis, dicitur apertiſſimè approba-
re dictam quitationem, & tranſactionem; quia
6 reſtitutio in integrum ſupponit † neceſſario
validitatem, & ſubſiſtentiam actus, cuius intui
tu dicta reſtitutio petitur, l. cum minor. in prin
cip. iunct. gloſ. in verbis neque ſtipulationem.
ff. rem rat. hab. Bero. conſil. 89. numer. 41. in 1.
in terminis Honded. conſilio 34. nume. 32. in
2. & ideo nullitas actus, & reſtitutio in integrũ
non ſe compatiuntur. Dominus Surd. conſilio
160. nume. 58. Pancir. conſ. 107. num. 7. Maz-
zol. conſil. 120. num. 35. Cioffi. conſil. 134. nu-
mero 15. Odd. de reſtitut. in integr. quæſt. 15.
num. 81. in fin. & quæſt. 25. nume. 17. & quæſt.
31. numero 50. & quæſtio 41. numero 25. ſed
in dicta liberatione, & tranſactione tolli-
tur omnino reiteratio redditionis rationis cau
ſa tutelæ, de qua in cauſa. Merito læſio præ-
tenſa per Dominum Horatium aliunde de-
bet probari, quam per nouã redditionem rõis.

Quarto in caſibus, in quib. aliquando quis
ſolet audiri aduerſus † tranſactionem per eum
7 celebratam, imprimis & ante omnia debet of-
ferre realiter, & reſtituere omnes res, omniaq;
bona habita in vim tranſactionis vna cum fru
ctib. ex illis perceptis, aliàs audiri non poteſt.
l. quod ſi minor. §. reſtitutio. ff. minor. l. 1. C. re-
putat. latiſſimè Menoch. conſilio 644. per to-
tum. Noni. conſil. 88. nume. 11. Rota dec. 440.
nume. 1. part. 1. in nouiſſim. & ante tradidit Af
flict. dec. 220. colum. 1. Crau. conſil. 329. num.
9. Magon. dec. Floren. 119. num. 8. Decia. con
ſil. 56. nu. 102. in 4. Honded. conſil. 34. nu. 34.
in 2. abſq; aliqua interpellatione D. Ferrandi,

Digitized by Google

vt poſt Pariſ. tradit Menoc. conſi. 644. num. 3. & potiſſimum parte opponente. Afflict. d. dec. 220. nu. 4. Grammat. deciſ. 66. nu. 65. Honde. d. conſi. 34. nu. 35. Bertaz. conſi. ciuil. 13. nu. 9. quæ reſtitutio hucuſque deſideratur.

Nec dicatur, talem oblationem, ſeu reſtitutionem non eſſe neceſſariam, quando pars conuenta illam non acceptat, ſed intendit ſtare tranſactioni ad tradita per Carroc. de depoſ. par. 2. quæſt. 15. & de oblat. par. 1. q. 6. & 7.

Quia reſpondetur; omni in caſu debuiſſe præcedere oblationem verbalem, vt per eundem Carroc. vbi ſupra. latè Menoc. in terminis conſi. 644. nu. 25. 26. Bertaz. vbi ſup.

Preterea dico, realem reſtitutionem debuiſſe fieri, quia Dominus Ferrandus licitè poteſt recipere abſque timore recedēdi a tranſactione, virtute clauſulæ (rata manente ratificatione) in inſtrumento tranſactionis inſitę, & quòd pœna ibidem limitata, & ſoluta, nihilominus contractus in ſuo robore perſiſtat, quæ clauſula mirificè operatur in fauorem Domini Ferrandi tranſactionem obſeruantis. Ita ſingulariter Affl. d. deciſ. 220. nu. 4. Rolan. conſ. 69. numero 10. in 4. Moron. de pace. par. 2. q. 16.

Quintò, fuit petita dicta reſtitutio ob læſionem cauſatam facilitate Domini Horatij liberãtis, & tranſigentis cum ſui læſione, vt ſæpius dicitur in libello; non autem fuit petita ob læſionem cauſatam circumuentione, facto, vel dolo aduerſarij, quia etiam re uera non poteſt conſiderari dolus in tutore patruo, & ſanguine coniuncto cum domino Horatio, & multo minus in Domino Ferrando hærede dicti Do-
8 mini tutoris, † maximè cum tranſactio fuerit ſecuta, & celebrata medio, & interuentu amicorũ communium, ex quorum interuentu omnis fraudis, doli, & circumuentionis ſuſpicio tollitur, l. de tranſactione. vbi Iaſ. & alij. C. trãſact. cum concordantibus per Decian. conſil. 56. num. 63. in 4. vltra quod non omnis dolus eſt potens ad reſciſſionem tranſactionis, ſed tãtum ille, qui poteſt decipere prudentem virũ. Innoc. in c. dilectus. ext. quod met. cauſ. Bald. in rubr. C. reſcin. vendi. Felin. Iaſ. Curt. & alij, de quibus per Decian. conſil. 56. nu. 74. & ſeq. in 4. vbi in ſpecie ait, aliud eſſe, & talem dolũ non cadere aduerſus adultum conſcium rerũ ſuarum, & palàm cum amicorum ſuorum interuentu contrahentem, & verè cùm Dominus Horatius petierit, ſe reſtitui in integrum ſui facilitate, dicitur tranſactionem approbaſſe, vt dixi, & conſequenter dicitur excluſiſſe nullitatem, dolum ex propoſito aduerſantis ipſo iure ab initio quemlibet contractum bonæ fidei annullantem. Doct. in l. ſi quis cum aliter, ff. ver. obl. & in l. 2. C. reſc. vendit. Iaſ. in §. actionum, poſt gl. ibi nu. 28. vbi Gomeſ. nu. 12. Inſtitut. de actio. diffuſe Decia. d. conſil. 56. nu. 60. in 4. in propoſito igitur dico, quod prætenſa læſio cauſata ex facilitate fuit ſublata per iuramentum D. Horatij, qui iureiurando promiſit, omnia, & ſingula in tranſactione vera eſſe, & illa fideliter, ac inuiolabiliter ſe obſeruaturum. Fragili-
9 tas enim ætatis, † & lubricitas conſilij vltra diſpenſationem ætatis per Principem, tollitur per iuramentum adulti tranſigentis, & ideo ſtante iuramento, adultus non poteſt reſtitui in integrum aduerſus læſionem emanantem ex ſui facilitate, ſed tantum ex dolo, & circumuentione aduerſarij, quo circa dolo prædicto ceſſante tenetur ſtare iuramento ſecundum Bal. in l. 1. in fi. C. ſi aduer. venditio. Diaz. in reg. 219. col. fin. verſicu. quintus caſus eſt. Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 7. nume. 8. optime Boccac. ſuper conſtit. Picen. gloſ. 8. nume. 150. & 151. & dixit Gomeſ. var. reſol. tom. 2. cap. 14. nu. 26. ver. aliquãdo & quinto annullatur actus, quod quando actus annullatur fauore alicuius perſonæ principaliter ob fragilitatem ætatis, vel ſexus, tunc firmatur iuramento. Hæcque tanto fortius procedunt, ſtante multiplicitate iuramentorum Domini Horatij, quo in caſu quælibet læſio etiam enormiſſima dicitur ſublata per talem geminationem, vt poſt Dec. tradit Didac. de pact. par. 3. §. 4. nu. 6. in fine. facit
10 Rub. Alex. d. conſ. 133. nu. 9. † ſiquidem iuramentum in actibus liberatorijs, & quitatorijs factis per adultum inducit tacitum pactum de non petendo. Simoncel. de decret. lib. 3. tit. 8. num. 144. vbi id latè probat, & plures adducit, & in tantum operatur iuramentum in tranſactione, quod ſi non valet vti tranſactio, ſuſtinetur in vim pacti. Cacher. deciſ. 91. num. 24. Pret. conſi. 7. in fi. Lancel. Gal. conſi. 27. num. 83. Nimirum ſi contrauenions tranſactioni iuratæ efficitur infamis, & repellitur à limine iudicij. Idem Lancel. dicto conſ. 27. nu. 82. vbi alios adducit, & conſi. 32. nu. 39.

Nec dicatur, iuramentum iſtud reſultare ex clauſula (ſyncere fideliter, &c.) nõ autem fuiſſe iuramentum formale per tactum ſcripturarum, quo in caſu cum ſtatutum in rubr. de contractibus minorum, annullet etiam contractus minorum inſolemnes, vtcunque iuramento firmatos, per clauſulam iuramenti, contractus nõ validatur aduerſus ſtatuti particularis prohibitionem. deciſ. Mant. 154. nu. 15. 16.

Quia reſpondetur, ꝙ requiſitis à dicto ſtatuto fuit ſatisfactum per reſcriptũ principis habilitantis, meritò tale iuramentum nõ ſe opponit diſpoſitioni ſtatuti, ſed actum geſtum per diſpenſatum, & maiorem effectum perpetuo roborat ad læſionis excluſionem, maxi-

mè

mè ex facilitate cauſatæ, vt ſupra dictum eſt.

Sexto Dominus Horatius ſemel fuit habilitatus à perilluſtri Senatu, & poſtea ad validandam tranſactionem à Principis reſcripto, quo in caſu habilitatus ad contrahendum dicitur etiam habilitatus ad pretium recipiendum, cũ id ſit pars, & executio contractus, iuribus notis. Quo fit, vt Dom. Horatius accipiendo pecuniam, & exercendo alia conuenta in tranſactione, ſemper dicitur illa peragere, tamquam, & vti perſona in maioritate conſtituta, modo cum per actum poſitiuum voluntarium factum per Dominum Horatium recipiendo aureos xxij. vigore dictæ tranſactionis antea per ſeptimeſtre celebratæ, ipſam tranſactionem denuo approbauerit, iam maior factus, vtique non poteſt amplius in integrum reſtitui; Poterat enim non recipere dictos aureos, & ideo cum receperit, voluntariè dicitur taliter actum tranſactionis approbaſſe, vt aduerſus illum nequa-
11 quam audiri mereatur, exemplo minoris, † qui vendidit prædium, & maior factus recepit pretium; nam ex quo poterat nõ recipere, dicitur ratificaſſe venditionem, exercendo actum voluntarium per talem receptionem, & aduerſus illam vlterius non reſtituitur. ita Odd. de reſt. in integr. q. 25. art. 6. nu. 63. Maſcar. de proba. concluſ. 1255. num. 55. addo Mandel. conſil. 213. nu. 46. & ſeq.

Septimo, liberatio facta per Do. Horatium Domino Capitaneo ſuo tutori, & patruo non ſtetit in finibus ſimplicis confeſſionis de reddita ſibi adminiſtratione tutelæ, ſed fuit executa in plurium mobilium, & ſtabilium conſignatione, & traditione ei facta per tutorem ipſi ſuo nepoti adulto, ac rei geſtæ conſcio plenam ſatisfactionem dante, & † ita confeſſio
12 redditæ rationis non fuit facta ſimpliciter, ſed habita ſatisfactione a tutore, quam ſatisfactionem fatetur pariter Dominus Horatius habuiſſe in ipſa tranſactione, & per conſequens non fuit liberatus tutor, nec illius hæres vigore cõfeſſionis adulti, ſed vigore ſatisfactionis ei traditæ, quo in caſu non poteſt minor iteratò petere redditionem rationis, vt ample conſuluit Ceph. conſ. 192. per tot. & præcipuè ſtante geminata ſatisfactione habita, de qua in dicto concordio, & tranſactione.

Octauo fuit petita dicta reſtitutio in integrum principaliter, & de per ſe per curatorem ad lites, idcirco talis petitio eſt nulla, quia in
13 hoc caſu † requiritur mandatum ſpeciale, vel ſaltem generale cum libera. Butr. in cap. conſtitutus. de religio. domi. cum alijs congeſtis per Franc. deciſ. 17. nume. 20. 21. Magon. deciſ. Floren. 70. numer. 21. & deciſ. Lucan. 67. numero 13. Dominus Surd. conſil. 1. num. 68. Cald. de reſtit. in integr. verſic. implorandum. numer. 10. Decia. conſil. 18. numer. 233. in 1. Borgnin. deciſio. 30. numero 29. in 2.

14 Nono, † plura requiruntur copulatiuè ad hoc, vt reſtitutio in integrum minori concedatur. Primo minor ętas, ſecundo læſio. tertio quod ſit cauſata facilitate minoris, vel dolo aduerſarij. l. nam poſtea. §. ſi minor. vbi Iaſ. in 3. not. ff. de iureiur. Mandel. conſil. 400. numer. 4. Dom. Surd. conſil. 226. nume. 4. Decia. conſil. 18. num. 241. & ſequ. in 1. & conſil. 54. nume. 32. in 4. & hoc notiſſimum. Quarto requiritur, vt volens reſtitui aduerſus aliquẽ actum, prius doceat, fuiſſe lęſum ex tali actu, antequam reſtituatur. l. non omnia. ff. de mino. Mandel. conſil. 590. nume. 1. & ideo non ſufficit dicere ſe læſum, ſed debet oſtendi, & allegari, ac de neceſſitate probari, quod ſi minor nõ feciſſet illum actum, vt puta, ſi non liberaſſet tutorem, vel tranſactionem non feciſſet, non remanſiſſet læſus in talibus bonis, uel rebus, vel in tanta quãtitate, reddendo rationem concludentem, quod ſi non facit, prout non fuit factum in caſu iſto, debet expelli a limine iudicij, ut poſt alios tradit Viui. opin. 503. Roland. conſil. 53. nume. 42. & ſequ. in 2. & conſil. 10. nume. 10. & 15. in 4. Natta conſil. 343. Dom. Surd. conſ. 226. nume. 6. addit. ad Mandel. d. conſil. 590. ideo dicitur, minorem non reſtitui antequam doceat de eius bono iure, & iudex declaret, an conſtet, vel non conſtet de tali ſuo bono iure, vt poſt Lancell. & alios aduertit Honded. conſ. 28. num. 42. & ſeq. in 1. Hinc dixit Crau. conſ. 685. num. 18. quod nedum læſio eſt proponenda, ſed læſionis cauſa debet inquiri: quãobrem quid fuit omiſſum, vel commiſſum, etſi non ueram cauſam omiſſionis, vel facti fuiſſe cognouerit iudex, apud quem, vel coram quo reſtitutio petitur, illam minori debebit denegare, citat Innocen. Oldra. & alios, de quibus
15 per eum. Nec mirum, † quia reſtitutio in integrum cognitionem cauſæ deſiderat. Magon. dec. Luca. 31. num. 24. & Cornaz. dec. Lucan. 110. nume. 12. Quinimo cum fuerit principaliter in iudicium deducta talis petitio reſtitutionis cum citatione partis aduerſæ, debet fieri plenaria cognitio, vt poſt multos firmat Magon. deciſio. Lucan. 40. nume. 11. & ſequent. & probationem præcitatæ læſionis debere eſſe euidentem, & manifeſtam aſſeuerat Deci. conſil. 474. nume. 12. Decia. amplè conſil. 241. in 1. & conſil. 54. numero 22. 23. & conſilio 56. nume. 67. in 4. Quinto requiritur, vt talis læſio probata nedum ſit magna, & enormis, ſed enormiſſima, quia per ſolam enormiſſimam conceditur. Deci. Come. & alij relati per Decian. conſilio 56. numero 67. & 72. in 4. & alibi ſæpe, vt per Crauet. conſilio 685. numero 15. 16. Calder. de reſtitu. in integr.

Digitized by Google

verb.læſio num. 154. Honded. conſil. 34. nu. 53. & ſequ. in 2. enormiſſima autem læſio dici tur, quæ eſt multum exceſſiua, vtpote ſi detur minus triplo, vel quadruplo, quam dari debuit latiſſimè Menoch. conſil. 401. num. 153. & ſeq. Quæ quidem læſionis enormitas non regulatur hoc in caſu iuxta valorem bonorum, & pretenſionis, ſed attenta communi æſtimatione dubij euentus litium in tranſactione enuntiatarum. Imo cum finis litium pendeat à futuro euentu, non poteſt dici probata læſio. l. ſi pater puellæ. C. inoffic. teſtam. l. quo fideicommiſſo. C. tranſact. & ideo fauorabiles ſunt tranſactiones ſuper litibus inſtantibus, vel futuris. De-
17 cia. dicto conſilio 56. numero 69. quia † ſatis quis dicitur lucrari, ac magnum commodum conſequi, qui a lite diſcedit. l. Lucius. §. fin. ff. ad Trebel. Soc. conſil. 63. colum. fin. in 3. ideo vir bonus dicitur, qui ſtudet lites finiri. l. 3. ff. arbitr. diffuſè Sola in præfat. ad nou. conſtitu. Pedemon. numer. 20. vſque fin. maximè quando aduerſarius ſcit, vel poteſt ius ſuum tueri, & eſt diues, vt hic. Decian. dicto conſilio 56. numero 72. in propoſito igitur dico, hoc in caſu læſionem eſſe æſtimandam attenta communi æſtimatione euentus litium, vtcunque dubij, & incerti, & in illo valore incertæ ſpei debet ex parte minoris doceri, quod fuit enormiſſimè læſus, non obſtante, quod talis modus probandi valorem ſpei, & dubij litis euentus ſit difficilis: nam omiſſa tali probatione minor debet ſuccumbere. Ita Bartol. in l. ſi quis cum aliter ff. verbor. obligat. Socin. conſil. 85. colum. 2. in 1. Socin. iun. conſil. 98. num. 17. in 2. cum concordantibus per Decian. omnino videndum conſil. 56. nume. 73. in 4. & in fine dicti conſilij. Idem poſt multos firmat Honde. conſil. 34. nume. 54. & ſequentibus dicens, enormiſſimam læſionem allegatam aduerſus tranſactionem per minorem non ſecundum rei valorem, ſed attento dubio litis euentu, & habita ratione laborum & expenſarum, periculi, rixarum, & inimicitiarum æſtimari debere. Ita etiam probat Menoch. conſil. 156. numer. 36. & 37. & conſil. 401. numer. 56. diffuſè Non. conſil. 67. Idem Menoch. conſil. 603. numer. 27. Lanceli. Gall. conſil. 27. num. 86. & conſil. 32. nume. 41. 42. optimè Gamma. deciſ. 110. nu. 15. clarè ideo videndus Pret. conſ. 27. nu. 4. 5.

Cum igitur nequeat concedi reſtitutio minori aduerſus tranſactionem, niſi præfatis omnibus concurrentibus, & per veras probationes, & manifeſtas probatis, ſequitur nec etiam debere concedi aduerſus prædictam liberationem factam Domino Capitaneo tutori; quia tranſactio ſubſecuta fuit facta intuitu, ac contemplatione præcedentis liberationis, ne in futurum aliqualiter poſſet agi de iteranda redditione rationis adminiſtratæ tu-
18 telæ prænarratæ. Et vbicunque † denegatur reſtitutio aduerſus aliquem actum, denegatur etiam aduerſus alium, ſi per illum actum præiudicaretur illi actui, aduerſus quem prohibetur reſtitutio dari. Bartol. in l. ſi ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. verſ. nonò reſtitutio Capic. deciſ. 152. num. 2. quos refert, & ſequiquitur Odd. de reſtitut. in integr. q. 15. nu. 15. Rimin. iun. conſ. 801. nu. 52.

19 Decimò, reſtitutio in integrum † fuit prætẽſa ex eo, quod Dominus Horatius fuerit ſua facilitate læſus, & conſequenter ex læſione cauſata ab errore calculi, vtpotè quod factis calculationibus prætenſionum hincinde bona peruenta ad Dom. Horatium ſint modici momenti in eius maximam læſionem. At licet reſtitutio detur minori aduerſus errorem calculi illum lædentis, nihilominus quando actus nõ ſtetit in meris terminis calculi, ſed ex poſt, ſeu exinde fuit facta tranſactio, uel liberatio, denegatur penitus dicta reſtitutio. ita Beto. quæſtio. 105. numero 2. Corn. conſilio 62. numero 3. in 4. Monta. de tuto. cap. 37. in 2. regu. numero 158.

Vndecimo tranſactio prædicta non allegatur doloſa ex propoſito, (quia vere dolus non poteſt notari in perſonam hæredis tutoris, maximè non informati) ſed facta ob facilitatem Dom. Horatij, non igitur dandus eſt terminus ipſi D. Horatio ad probandũ dolũ, nempè enormiſſimam læſionem de ſui natura dolum ex propoſito aduerſarij continentem. ita Afflict. dec. 220. num. 6. in fin. imo quatenus dici poſſet (quod negatur) quod dolum contineret
20 attamen cum tranſactio fuerit iurata, & † ex poſt ratificata ex interuallo conualidatur vtcunque nulla, & doloſa. Afflict. vbi ſupra numero 7. Cacher. deciſio. 142. numero 8. Clarum enim eſt, poſſe tranſigi ſuper vero dolo præterito, Affl. vbi ſupra num. 7. Cacher. dec. 143. nu. 1. Menoc. de recupe. poſſ. remed. 15. nu. 138. Simoncel. de decret. li. 3. tit. 9. nu. 36. ubi alios adducit.

21 Duodecimo, † denegatur prorſus reſtitutio in integrum minori, re nõ integra. At D. Horatius alienauit, & diſtraxit bona accepta vigore tranſactionis, necnon & aureos nonnullos accepit ex interuallo, vt per chirographũ productum, non igitur ei danda eſt reſtitutio. tex. in l. quod ſi minor. §. Scæuola. ff. minor. Cepha. conſ. 356. nu. 30. & in puncto alienationis bonorum acceptorum Crau. conſ. 151. nu. 29. ſequitur Nom. conſ. 67. nu. 9. & conſ. 88. n. 9. Decia. conſ. 18. nu. 254. in 1. & conſ. 54. num. 39. in 4. Borgn. dec. 14. nu. 17. in 1.

22 Decimotertio, ſemper debet fieri interpretatio,

tatio, ut tranſactio obſeruetur, non autem reſcindatur, & vt actus valeat, non autem pereat. l. quoties. ff. verbo. oblig. & poſt Alex. Corn.& alios teſtatur Crau.conſil. 151. num. 33. Decia. conſil. 56. num. 105. in 4. tanto magis, quia non conſtat de enormiſſima læſione, quæ ſola valet ad reſciſſionem tranſactionis, vt dixi, cum etiam non deſint multi maximæ authoritatis affirmantes, tranſactionem non etiam reſcindi ſub prætextu læſionis enormiſſimæ, vt poſt ſexaginta doctores & vltra fideliter enumeratos firmat Menoch. conſil. 401. num. 157. & conſil. 603. num. 27. Lancel. Gall. conſ. 27. num. 81.

Decimoquarto, in tranſactione prædicta continetur quitatio, & liberatio reciproca,
23 nempe vt etiam † Dom. Ferrandus liberet Dom. Horatium à redditione rationis de adminiſtratione tutelę quondam DD. Capitanei Cęſaris, & Horatij antiquioris fratrum de Gornis ſuſceptæ per quondam Dominum Ferrantem Gornum ſeniorem patrem Dom. Horatij actoris. Vnde ſequitur, quod cum tranſactio potuerit reſpectu amborum tranſigentium ſe habere ad commodum, & incommodum vtriuſque, nulla læſio eſt conſiderabilis ad illius reſciſſionem, & ſtante tali dubio, merito denegatur reſtitutio in integrum. l. de fideicommiſſo. C. tranſact. Ceph. conſ. 396. nu. 42. & ſequ. alios refert & ſequitur Lancel. Galli. conſ. 27. num. 87. in fin. & ſequ. Caballi. milleloq. 776. Paſct. conſil. 97. num. 4. Cald. de reſtit. in integr. verſ. vel aduerſarij dolo. num. 12. vbi ait, rationem eſſe, quia tali in caſu certum eſt, læſionem euenire caſu, & fortuito, non autem aduerſarij dolo, uel facilitate minoris, idcirco non poteſt eſſe locus reſtitutionis extraordinario beneficio. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Ab emphyteuſis ſucceſſione ſemel excluſa ſemper præſumitur excluſa.*
2 *A feudo peruento ad aliquem donec ſupereſt aliquis de eius linea alij de alia excluduntur.*
3 *In feudo diſpoſita regulariter militant in emphyteuſi niſi diuerſitas ſit in promptu.*
4 *Sub nomine & renuntiatione vniuerſali bonorum venit etiam emphyteuſis, & nu. 16.*
5 *Fœmina regulariter eſt capax emphyteuſis.*
6 *Fœminæ excluſio perpetuatur etiam cauſa excluſionis deficiente.*
7 *Emphyteuſis perpetua hæreditaria non ſubiacet qualitati maſculinitatis.*
8 *Fœmina excluſa ab hæreditate paterna non dicitur excluſa a fraterna.*
9 *Fœmina excluditur per exiſtentiam maſculi ſimpliciter non perpetuo.*
10 *Statutum excludens fœminas non ſeruatur in conceſſionibus per inueſtituras, & num. 12.*
11 *Emphyteuſis non habet certam naturam, ſed tantum eam reſultantem ex partium conuentione*
12 *Generi per ſpeciem derogatur.*
13 *Eccleſia non cenſetur in ſua conceſſione noluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione ſtatuti cui non ſubiacet.*
14 *Filia non cenſetur excluſa in conceſſione cum qualitate hæreditaria.*
15 *Fœmina unius lineæ admittitur ad excluſionem lineæ tranſuerſalis.*
16 *Emphyteuſis eccleſiaſtica tranſit etiam ad fœminas.*
17 *Emphyteuſis quando non comprehendatur ſub renuntiatione bonorum vniuerſali.*
18 *Renuntiatione facta intuitu certarum perſonarum, illis mortuis renuntians non dicitur remiſiſſe ius ſuum totaliter.*
19 *Renuntiatio intelligitur rebus ſic ſtantibus & noua cauſa non ſuperueniente.*
20 *Fœmina ſatis eſt per ſe non ſtetiſſe, quin fuerit hæres.*
21 *Legitimatus dicitur de domo & familia & per eum conſeruatur agnatio.*
22 *Emphyteuſim acceptare non poteſt & refutare hæreditatem, qui ad talem ſucceſſionem non admittitur ſi non ſit hæres.*
23 *Fœmina admittitur ad feudi ſucceſſionem quando maſculus inſtitutus eſt incapax.*
24 *Fœmina tunc excluditur a ſucceſſione emphyteuſis ob mortem fratris quando poteſt eſſe hæres & recuſat.*

A R G V M E N T V M.

Fœmina non excluditur ab emphyteuſi, conceſſione facta cum qualitate Hęreditaria.

C O N S I L I V M LXIII.

Actiones meæ à Domino.

IN præſenti inueſtitura conceſſa duobus fratrib. inſolidum, & pro hæredibus vtriuſque in ſolidum, uidetur dicendum, quod, ex quo Illuſtriſs. D. Margarita de Gorno fuerit ſemel a ſucceſſione emphyteuſis controuerſæ excluſa à fratre, perpetuo cenſeatur excluſa, & eccleſiæ Dominæ directi deuoluta dicatur abſque aliqua ſpe rei in

tegrationis, ex tex. in capitu. 1. §. quin etiam, vbi id in ſpecie notat Iſern. & Bald. numero 3. in 2. not. Epiſcop. vel Abb. Brun. conſilio 65. numero 1. & 2. & de communi teſtatur Menoch. conſilio 1. numero 458. cum pluribus congeſtis per Intrigliol. de feud. cent. 2. artic. 2. numero 100. qui textus licet loquatur in feudo, attamen æquè procedit in emphyteuſi eccleſiaſtica, vt in terminis conſuluit Bero. conſilio 105. colum. 1. & per totum in 1. latè Honded. conſilio 54. numero 36. in 1. ſicuti etiam pariter videmus text. in capitul. 1. de natur.
2 feud. ſucceſſ. quo cauetur, † a feudo peruento ad aliquem donec ſupereſt aliquis de illius linea, alios de alia linea in inueſtitura comprehenſos excludi, procedere etiam in emphy-
3 teuſi Honded. † dicto conſilio 54. numero 1. in 1. Cum regulariter diſpoſita in feudo militent in emphyteuſi, niſi diuerſitas rationis in promptu legatur, ex Clar. §. emphyteuſis quęſtio. 50. & §. feudum q. 30. ver. & hęc quidem, Borgnin. dec. 44. nu. 22. in 1.

Secundo, cum præfata Domina renuntiauerit bonis paternis, & maternis, vtique dicitur & renũtiaſſe emphyteuſi iſti a patre acquiſitæ, cùm ſub nomine, & † renuntiatione vni-
4 uerſali bonorum veniat emphyteuſis, (ſecus autem fortaſſe eſſet ſi hæreditati paternæ tantum renuntiaſſet) Bald. in Authen. Vnde ſi parens numero 6. C. inofficio. teſtamen. Iaſ. in l. ſi non ſortem §. libertus numero 34. 35. ff. conditio. indebit. Vueſemb. conſilio 74. numero 80. & ſequ.

Tertio, Conceſſio iſta requirit qualitatẽ hæreditariam in ſucceſſore, cum fuerit facta pro inueſtitis, & vtriuſque eorũ hæredibus. Adeo quod Do. Margarita ſaltem debuit eſſe hæres primi, vel vltimi inueſtiti, Dominus Surd. conſilio 5. numero 50. & conſilio 63. numero 21. & ſequen. ſed primi non fuit hæres, quia fuit excluſa a ſtatuto per ſuperexiſtentiam fratris, & quia ſucceſſioni paternæ renuntiauit; Nec etiam vltimi, quia frater eius alium hæredem inſtituit in teſtamento. ergo,

Attamen rectè perpenſo negotio, contrarium eſt verius in præſenti caſu, in quo fuit cõceſſa emphyteuſis pro ſe, & hæredibus, quæ æquè comprehendit fœminas, ſicuti maſculos, cum etiam aliàs regulariter fœmina ſit capax emphyteuſis, tex. in §. emphyteuſim. Auth. de non alien. Bero. conſ. 93. nu. 29. 30. in 1. cũ plurib. congeſtis in deciſ. Mant. 95. n. 12. 13. vſque 20. & per totam Pedro. conſilio 30. numero 5. & ſequ. ac per totum. Quo axiomate firmo ſtante, ſequitur, Illuſtriſſimam Dominam Margaritam actricem habere fundatam ſuam intentionem. Vnde ſupereſt tantummodo tollere contraria.

6 Ad primum ergo reſpondetur, † excluſionem fęminæ perpetuari etiam cauſa excluſionis deficiente, in conceſſione, ſeu diſpoſitione perpetua; tunc enim ceſſante perſona excludente, ſeu illius deſcendentibus, non perpetuatur excluſio, ita operante perpetuitate conceſſionis, & fœmina excluſa reintegratur. Vnde in propoſito cum conceſſio emphyteuſis prædicta indifferenter conueniat maſculis & fœminis, & ſit perpetua cum qualitate hæreditaria, ſi fęmina per maſculum excluſa præmortuo maſculo non admitteretur ad ſucceſſionem emphyteuſis, id contrariaretur primordiali conceſſioni, & menti contrahentium, ex quo reperiretur hæres, & non ſuccederet, & eſſet omnino contra naturam perpetuæ conceſſionis factæ inueſtitis, & vtriuſque eorum hæredibus, ita Pariſ. conſilio 72. num. 100. in 4. & latius alios adducens Molin. de primogen. Hiſpan. libr. 1. cap. 6. numero 22. verſicu. hæc autem regula. & libr. 3. cap. 5. numero 72. ſequitur in puncto Menoch. conſilio 331. num. 59. & ſequent. ac in conſilio 986. numero 39. confert optimè text. in capitu. 1. de eo qui ſibi vel hæred. de quo infra agemus, & ad rem fa-
7 cit Bero. conſil. 99. numer. 3. in 1. dicens, † emphyteuſim perpetuam hæreditariam non ſubiacere qualitati maſculinitatis, concordat Peregr. de fideicom. art. 29. num. 20. ver. quæ etiam deciſiones.

Reſpondetur ſecundo, oppoſitum militare reſpectu ſucceſſionis patris, non autem reſpectu ſucceſſionis fratris vltimo loco defuncti,
8 ex quo fœmina excluſa ab hæreditate † paterna non dicitur excluſa a fraterna, ita latè in puncto Rim. iun. conſilio 82. numero 10. 11. vbi agit de emphyteuſi eccleſiæ, & diffuſe dicta deciſio Mantu. 95. nu. 27. addo Menoch. conſilio 331. nume. 61. vbi plures adducit, & plures alios addit Fabi. de Anan. conſilio 53. numero 38. & ſequen. Nam ſuperueniente noua cauſa, per quam fœmina excluſa reintegratur, iure optimo admittitur, ut poſt Socin. Decia. Menoch. & infinitos alios tradit Intriglio. de feud. cent. 2. nu. 132. & ſequ.

Reſpondetur tertio, Textum in d. §. quin etiam, in contrarium adductum id non probare, cum text. ille declaretur per alium textum in cap. 1. de eo qui ſibi & hæred. ſi quidem in d. §. quin etiam, deciditur, quod ſi quis fuerit inueſtitus pro ſe, & eius deſcendentib. maſculis, & fęminis, relicto maſculo, vlterius fęminę non admittuntur, fœmina igitur excluditur per exiſtentiam maſculi ſimpliciter, non autem perpetuo; Vnde talis eſt ſenſus, vt fœmina ulterius non admittatur donec ſupererit maſculus, ita declarante expreſsè textu in dicto capitulo primo, de eo qui ſibi & hæ-

ręd.

red.ibi,(Non enim patet locus fœminæ in feu
di ſucceſſione, donec maſculus ſupereſt ex
eo,qui primus de hoc feudo fuerit inueſtitus)
& ita hanc interpretationem admittit Fulgoſ.
conſil.8.colum.2.verſic.& ſi fortaſſis inſtetur,
& conſil. 12.colum.2.verſic.ſi quis planè puta
uerit,& in eodem caſu contra Bero.adductum
in motiuo docet Socin.iun.conſ.104.num.11.
12.in 2.& conſil.76.nume.113.in 1.Clar.in §.
feudum.quæſt.80.ver.ſed quæro,& poſt Mar
tin.Lauden.Iacob. de Belui. Ardizo. Petr. de
Montefort.Afflict.Zsbarell.Kuin.Pariſ.Grat.
Socin.iun.Sonsbec.Ferret.Cepha.& Clar. fir
mat Ficard.ad Villalob.in verſic.filia excluſa,
addo etiam Mynſing.obſer.74.cent.5.& latiſ
ſimè ad partes diſputantem, & iuxta prædicta
concludentem per multa fundamenta Hartm.
Piſtor.lib.3.q.36.qui vltra prædictos in hanc
ſententiam adducit Socin.ſen.Alciat.Gozad.
Loriott. & Soacci. addo etiam prædictis Be-
ro.conſil.67.nu.43.44.& 50.in 1. Burſa.con-
ſil.80.num.10.11.Vueſemb. conſil. 74. & de
feud.cap.6.nume.23.latiſſimè Vulte.de feud.
lib.1.cap.9.num.52.vſque 56.Menoc.conſil.
331.num.52.53.vſque 63.Roſent.de feud. c.
7.concluſ.44.num.3.& in glo.A.vbi plures e-
numerat, quibus etiam nouiſſimè addo Fabi.
de Ana.conſ.53.num.39.Intrigl. d.art. 2.nu.
102.& ſeq.& in puncto controuerſo ita decla
rat Rim.iun.conſ.82.num.1.iuncto.num.4.&
ſeq.& latiſſimè tuetur Petr.Heigius.quæſt.26.
per totam,Peregr.de fideicom.art.29. nu.18.
& nu.20.verſic.quæ etiam deciſiones,& artic.
27.nu.24.& conſ.17.per totum in 1.

Nec dicatur, attendendum eſſe ſtatutum
noſtrum ſimpliciter excludens fœminas, non
autem temporaliter per uerbum,donec,& per
verba importantia non ſuſpenſionem, ſed per
petuitatem, ſecundum quod partes cenſeatur
uoluiſse ſe conformare.

10 Quia replicatur,† ſtatutum tale non ſeruari
in conceſſionibus per inueſtituras, & conſe-
quenter non militare in feudo,uel emphyteu-
11 ſi,† Ratio eſt quia emphyteuſis non habet cer
tam naturam,ſed tantummodo illam reſultan-
tem ex partium conuentione,l. 1. & 2. C. iur.
emphyte.Natt.conſil.49.num.18.Burſa.conſil.
522.num.13.Magon.dec.Luca.14.nu.13. &
ſeq.vbi ſubiungit, quod in tali caſu natura rei
geſtæ eſt genus, inueſtitura autem eſt ſpecies,
12 †ſed generi per ſpeciem derogatur.Nõ igitur
dici debet,per prædictum ius municipale alte-
rari naturam conceſſionis feudi,uel emphyteu
ſis,vt etiam latiſſimè probat Dom. Surd. con-
ſil.63.num.28.vſq; ad finem,maximè cum bo
na emphyteotica controuerſa non ſint ſuppo-
ſita totali iuriſdictioni laicali, ſed eccleſiæ,D.
Surd.conſil.63.num.30,& 31.& dec. Mantu.
95.nume.19.verſic. ſtatutum autem fœminas,
& numeris ſequ. vbi etiam dicitur,eccleſiam
13 nõ† cenſeri in ſua conceſſione voluiſſe ſe con
formare cum diſpoſitione ſtatuti, cui non
ſubiacet.

Præterea, vt dixi, ſtatutum àdmitti poteſt
reſpectu ſucceſſionis paternæ, non autem fra-
ternæ,vt in præſenti caſu.

Reſpondetur quarto,obiectum, ſeu perpe-
tuam excluſionem admitti in conceſſione fa-
cta pro ſe,& filijs,ſeu deſcendentibus ſine qua
14 litate hæreditaria,† ſecus in conceſſione pro
ſe,& hæredibus;ratio differentiæ eſt in prom-
ptu,quia in tali caſu filia inueſtiti excluſa nun-
quam dicetur illius hæres, ſed tantum vltimi:
in ſecundo autem caſu verum erit,ipſam hære
dem eſſe patris mediante fratre, Burſa. conſil.
80.num.19.Vel aliter, & clarius;In primo ca-
ſu fœmina non poteſt ſuccedere, niſi vti filia,
vel deſcendens, in ſecundo ſuccedit vt hæ-
res, & ita ſi frater præmoritur ſorori excluſæ,
ſoror in hoc ſecundo caſu ſuccedit ut tranſuer
ſalis ſoror, vel hæres, non vti filia deſcendens
a primo,Bero.conſil.93.num.29.30.in 1.ſequi
tur Pedro.conſ.16.17.& declarat Socin. iun.
conſil.76.num.112.in 1.Hinc dicitur in ſimi-
li,quod d.§.quin etiam,qui perpetuat excluſio
nem fœminæ ſecundum intellectum Iſerniæ,
ut in motiuo, procedit in feudo ex pacto, &
prouidentia,nempè conceſſo pro ſe, & filijs,
uel deſcendentibus, non autem in hæredita-
rio, in quo excluſa fœmina ſi non ſuccedit ut
filia,poteſt ſuccedere fratri ut ſoror,vel hęres,
ut poſt Caſtr.& alios declarat Menoch.conſil.
331. num.55.

Reſpondetur quinto,originalem conceſſio
nem fuiſſe factam duob. fratribus inſolidum,
& pro vtriuſque hæredibus inſolidum,quo in
caſu vnuſquiſque primorum inueſtitorum cen
ſetur voluiſſe magis prouidere ſuæ propriæ li-
neæ,quam alterius fratris,& ideo quouſque a-
15 liquis etiam fœmina ſupererit,† ſemper debet
admitti ad excluſionem lineæ tranſuerſalis,
cum,vt dixi,unuſquiſque ſibi,& hæredib. ſuis
cenſeatur proſpexiſſe,text. in cap.1. de duob.
fratr. a capit.Inue.Bero.conſil.93.num.26. in
1.Cacher.dec.23.numer.30.Garz.de fœmin.
ad feud.admit.Noni.conſil.6. num.6. & ſequ.
Honded.conſil.54.numer.18.19.& ſequen.in
2.Intrigl.d.artic.2.num.431.& ſequen.Quan-
to igitur fortius debet admitti fœmina ſuper-
ſtes in præſenti caſu ad excluſionem domini
directi,cuius admiſſio in hac materia eſt mi-
nus fauorabilis,quam admiſſio agnati, vel li-
neæ tranſuerſalis,ex Clar.§.feudum quęſt.80.
ver.ſed quæro,Honde.d.conſil.54.nu.36.an-
te finem.

Reſpondetur ſexto, quod in iſto caſu fœ-

minæ nedum ex propria ſignificatione verborum, ſed etiam ex ipſius conceſſionis natu-
16 ra (quæ eſt,† vt emphyteuſis eccleſiaſtica tráſeat etiam ad fœminas) a principio, ſicut & maſculi, in contractu uocatę cenſentur. Quo fit, vt ſtatutum iſtud hoc in caſu ſolum operetur, vt fœminæ ordine ſucceſſiuo admittantur, non autem vt penitus excludantur, & ita quod maſculi pręferantur, illis autem deficientibus, fœminę demum admittantur, ut in indiuiduo huius ſtatuti poſt Barto. & alios tradit Maluaſ.conſ. 116.nu.9. quibus addo pariter in terminis. Socin.iun.conſil. 79.num.8.& ſequ. in 4. Cacher.dec.23.nume.52. Fabi.de Ana.conſil.53.num.43. Aliæ plures reſponſiones ad d.§.quin etiam, poſſent adduci, quas cóſulto omitto.

Ad ſecundum reſpondetur, diſtinctionem illam circa renuntiationem bonorum, vel hæreditatis, poſſe operari, quando fuit facta contemplatione illius, ad quem emphyteuſis ſucceſſio poteſt pertinere; tunc enim vniuerſalis
17 bonorum renuntiatio † comprehēdit emphyteuſim, aliàs ſecus; igitur in pręſenti caſu renútiatio non fuit facta contemplatione debentium ſuccedere in emphyteuſi fratri nuperrimè defuncto, meritò in ea non comprehenditur talis emphyteuſis, ita latè probat Scrad.de feud.par.7.c.2.nu.72.vſque 77.

Reſpondetur ſecundo renuntiationem fuiſſe perſonalem, non realem; quia non fuit facta vniuerſalis, ac indefinita renuntiatio intuitu
18 perſonarum, † quo in caſu quando fit renuntiatio intuitu certarum perſonarum, illis mortuis, non dicitur renuntians remiſiſſe ius ſuum taliter, quod per Dñm directi excludatur a ſucceſſione, Barto loquens de emphyteuſi in l.qui Romæ §.duo fratres, n.24.vbi Alex. n.70.Iaſ. nu.68. Rip.Soc.iu.Alci.& Zaſi.ff. verb.oblig. Alex.conſ.179.n.3.4.in 2.Iacob.de S.Georg. in inueſt.ver.& vnus ex dictis vaſallis nu.5.6. latè Roſen.de feud.c.2.concl.20.nu.6.& conclu.21.nu.4.6.8.& 9.vbi ait, realem renuntiationem dici, ſi fiat ſimpliciter in manibus Domini directi, vt alij de nouo inueſtiantur, non itidem ſi reſpectu, & fauore certarum perſonarum fiat, idem probat Honde.conſ.36.nu. 21. 22.26. in 1. Quo fit, ut huiuſmodi renuntiatio nequeat allegari ab eccleſia, vel ab alio non habente cauſam a paciſcentibus, Hondcd. d. conſil.36.num.25.26.

19 Reſpondetur tertio,† Renútiationem intelligi rebus ſic ſtantibus, & noua cauſa non ſuperueniente, cum ſpecificè non fuerit renuntiatum iuri futuro etiam ex cauſa de futuro, & ideo mortuo fratre ſine deſcendentib. capacib. renuntiatio non extenditur ad hūc caſum, cum de illo non cenſeatur cogitatum, latè Honde.d.conſ.36.nume.18.19.& ſequen.

Ad tertium reſpondetur, ſufficere fœminam aliàs capacem hæredem eſſe primi, uel vltimi, D.Sur.conſ.5.nu.50.51.& conſ.63.nu.21.&
20 ſeq. etſi non actu,† ſaltem potentia; cum fœminæ ſat ſit per ſe non ſtare, quin ſit hæres, quo fit, vt ſi non dicatur hæres patris, id euenit per ſuperexiſtentiam fratris illam excludentis, vnde cum defectus non prouenerit ex parte ſua, illi nō negatur ſucceſſio, vel reintegratio mortuo maſculo, vt aduertit Rim.iun.conſ.82. nu. 12.& ſeq. ſequitur D.Surd.conſ.5.nu.10.Turrett.alios commemorans conſ.89.num.12. in 2. Quæ quidem ratio militat etiam reſpectu fratris nuperrimè defuncti, qui alium hæredē inſtituit, & non ſtetit per ſororē, quin eſſet hęres.

Nec obijciatur, fratrem nuper defunctum inſtituiſſe proprium filium legitimatum, & conſequenter inſtituiſſe hæredem, quem de iure inſtituere tenebatur etiam ad excluſionem ſororis; cum etiamſi inteſtatus deceſſiſſet, ipſemet filius legitimatus ſororem patris ſui excluſiſſet vigore ſtatuti excludentis fœminas pro-
21 pter maſculos, † ex quo legitimatus dicitur de domo, & familia, & per illum conſeruatur agnatio, Bal.in l.eam quam colum.6.ver.item fuit quæſitum.C.fideic.Decia.conſ.3.nu. 86. & ſeq.in 1.Burſ.conſ.98.nu.21. maximè cum fuerit legitimatus à Principe, Suarez.Theſ.receptа.ſent.littera.f.nu.317. Adeo quod ſoror dr̄ potius excluſa ab inſtitutione ex facto legis quā ex facto hominis, & conſequenter, cùm nō ſit hęres vltimi inueſtiti ex facto legitimo, non debet admitti ad emphyteuſim requirentē in ſucceſſorem qualitatem hæreditariam.

Reſpondetur enim, id nihil releuare ſtante incapacitate ſtatuti reſpectu emphyteuſis eccleſiaſticæ; nam ſufficit omni in caſu ipſi ſorori ſuccedere volenti per ſe non ſtetiſſe, quin ſit
22 hæres; † ſiquidem concluſio illa, quod quis ad talem ſucceſſionem non admittatur ſi non ſit hæres, intelligitur dum tamen ſit illi hæreditas delata; tunc enim non poteſt acceptare emphyteuſim, & refutare hæreditatem, ſecus ſi non fuerit ei delata hæreditas per inſtitutionē alterius, Deci.conſ.208.in fin.& ita concluſio procedit in propoſito, ſi ſoror prædicta poſſet eſſe hæres, & nollet eſſe; vnde cum non poſſit eſſe hæres per inſtitutionē alterius perſonæ, debet admitti, ſi non ut hæres fratris, ſaltem vti illius ſoror, & deſcendens à primo inueſtito, quo fit, vt admittatur vigore inueſtituræ, licet non admittatur per ſucceſſorium edictum, ita poſt multos declarant Dominus Sur. dicto conſilio 5. numero 10. & conſil.63. numero 21. latè Cephal. conſilio 301. numero 139.& ſequ. Ruin.conſil. 149.numero 8. in 1. & poſt Ruin.& alios Rim.iun. dicto conſi.82.

num-

num. 12.& ſeq. & omnes alij in hoc axiomate præallegati, quibus addo Peregr. latè declarãtem conſil. 1 . num. 4. in 1. Prædictaque procedunt etiam in inſtitutione perſonæ aliàs de iure inſtituendæ per fratrem; nam ſufficit, vt dixi, ſorori per ſe non ſteriſſe, quin eſſet hæres, & vtrobique militat eadem ratio hæreditatis nõ delatæ; Hocque etiam ex abundanti probatur in ſimili; nam ſtante ſtatuto excludente fœminas propter maſculos agnatos intra quartum graduum, fœmina admittetur ad feudum tranſibile ad ſolos filios, vel deſcẽdentes, licet alius agnatus ad hæreditatem maſculi vltimo loco defuncti a ſtatuto admittatur, & tamen ibi hæreditas defertur perſonæ vocatæ a lege abſq; læſione fœminæ. Rimin. iun. d. conſi. 82. num. 12. Ita etiam quando inſtitutus ab vltimo defuncto non eſt capax feudi, vel emphyteuſis, licet fœmina ad feudum vocata in ſubſidium maſculorum ab hæreditate fratris per ſtatutũ propter agnatos excludatur, vel ex teſtamen-
23 to fratris; † Attamen ipſa fœmina, non obſtante illa iuridica inſtitutione, & ſucceſſione, admittetur ad feudi ſucceſſionem, quia ille maſculus inſtitutus eſt incapax, vt probat Natt. conſi. 159. num. 22. vnde dicendum eſt in pro
24 poſito, † fœminam tunc tantum excludi a ſucceſſione emphyteuſis ob mortem fratris, quando poteſt eſſe hæres, & recuſat, & ita dato concurſu potentiæ, & noluntatis, & non aliter.

Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Submittens emphyteuſi fundum valentem bis mille pro quingentis receptis cum onere ſoluendi canonem, non cadit a iure ſua niſi pro rata pecunia exburſata.*

2 *Caducitas nunquam habet locum in fundo proprio ab altero in emphyteuſim recepto propter alienationem factam irrequiſito domino directi.*

3 *Deuolutio eſt fauorabilior caducitate, cum in caſum commiſſi non ſit locus renouationi in proximiorem, qua tamen fieri debet in caſum deuolutionis.*

4 *Melioramentorum refectio non datur in caſum caducitatis. ſecus tamen in caſu deuolutionis.*

5 *Donati eſt omnimode excludenda quando alia coniectura quam donationis capi poteſt.*

6 *Pactum affrancandi tranſit ad extraneos & ad quaſcunque perſonas, vtcunque emphyteuſis eccleſiaſtica incapaces.*

7 *Eccleſia vbi nolit habere illegitimum in emphyteutam poterit dato contracambio aliũ habere.*

Pactum liberandi appoſitum in inueſtitura dicitur pars totius contractus, & influit vniuerſaliter in præcedentem contractum venditionis, & inueſtituræ ſubſequentis, tanquam primum in intentione, licet vltimum in executione.

Bulla Pontificia Pij V excludens illegitimos a ſucceſsione emphyteuſis eccleſiaſtica in ditione Mantuæ non ſeruatur.

A R G V M E N T V M.

Fundus emphyteuſi eccleſiaſticæ ſuppoſitus ob lineam legitimam finitam non deuoluitur, niſi pro rata pecuniæ exburſatæ.

C O N S I L I V M LXIIII.

Actiones meæ à Domino.

PRædium controuerſum fuit originaliter proprium Illuſtris q. Domini Capitanei Gorni, qui cum indigeret pecunia, receptis aureis quingentis a Venerabili Capitulo Sanctæ Barbaræ, ſubmiſit dictum prędium in emphyteuſim dicto Capitulo pro annua pẽſione ſimilium aureorum vigintiquinque in ratione quinque pro ſingulo centenario. Quo fit, vt in præſenti iudicio agatur de emphyteuſi impropria, nempè de emphyteuſi ſubmiſſa, vel ſuppoſita, non autem de propria, ſcilicet de emphyteuſi conceſſa ab eccleſia, vel capitulo. Quia fundus iſte ſuppoſitus qualitati emphyteuticariæ nunquam fuit eccleſiæ, ſed ipſius D. Gorni ſupponentis vigore acceptæ pecuniæ. Quapropter militat cõcluſio, quòd ob lineam legitimam finitam ipſius D. Gorni ſubmittentis non ſit locus prætenſæ deuolutioni ipſius fundi integri, ſed vix pro rata ducatorum quingentorum, vtcunque etiam aliter expreſsè fuiſſet in inueſtitura con-
1 uentum. Siquidem clarum eſt, quod † ſubmittens emphyteuſi fundum valentem biſmille, & vltra pro quingentis receptis cum onere ſoluendi dictum canonem, nõ cadit à iure ſuo, ſed tantum pro rata pecuniæ ſibi exburſatæ; quia cùm fundus nunquàm fuerit eccleſiæ, ceſſat ratio contemptus domini directi orientis ex ipſa ceſſatione, ex quo canon ille in annos ſingulos per ſubmittentem erogandus non ſoluitur in recognitionem directi dominij (quia eccleſia nunquam fuit domina fundi) ſed ratione receptæ pecuniæ. Ita in puncto decidit Affl. deciſ. 80. num. 3. 4. 7. 8. & per totam, vbi optimè notat Viſil. num. 7. verſiculo quidam eſt alius contractus non conceſſionis, ſequitur Valaſc. conſ. 35. in fi. num. 2. Corbul. de cadu. emphyt. ob non ſolut. canon. ampliat. 4. num. 3. & nouiſſimè eruditiſſimus Senator D. Ma-

nentus

nentus de contr.liuel.queſt.1.pact.4.num.16.
& ſeq.& pact.5.nu.9.& ſeq. Pariter in tali ca-
2 ſu, quando ſcilicet quis proprium † fundum
ab altero in emphyteuſim recipit, in commiſ-
ſum nequaquam incidit, ſi illum alienauerit ir-
requiſito domino directi. Ratio eſt, quia ille
dominus directi non perdit dominium per ta
lem alienationem.cum nunquam illud habue-
rit. Et licet in inueſtitura fuerit dictum, eccle-
ſiam conceſſiſſe illum fundum in emphyteu-
ſim Domino Gorno, id nil releuat, nec facit
deſinere illum allodialem, & proprium Domi
ni Gorni ſupponentis. Bartol. in l. ſi aliquam.
num.9.ff.acquir.poſſ.Iaſ.in l.2.num.177.C.iu.
emphyt. cum concordantibus per Corbul.de
caduc.ob alienat.limit.18.conſerunt tradita
per M yner.in l.neque pignus.num.20.ff.reg.
iur. Sicuti igitur caducitas non habet locum
in tali emphyteuſi impropria,& ſuppoſita,mul
tò minus habebit locum deuolutio in præiu-
dicium hæredum ipſius D. Gorni ſupponen-
3 tis; quia deuolutio † eſt fauorabilior caduci-
tate, cum in caſu deuolutionis protſus ceſſet
dolus,& culpa ipſius emphyteutæ, vt eſt notiſ-
ſimum. Nam in caſum commiſſi non eſt locus
renouationi in proximiorem, & tamen fieri de
bet in caſum deuolutionis.Iaſ.in l.2. num.22.
C.iur.emphyt.Soc.iun.conſil.9.num.13.in 3.
Bero.conſi.102.num.26.32.& conſi.112.nu.
4.in 1.Honde.conſi.51.num.6.& ſeq.& num.
49.in 1.Sola in antiq.conſtit.Pedemon.tit.de
iur.emphyt.decret.licet.par.3.glo.2.nume.5.
4 Burſ.conſ.127.num.28.ita etiam dato † com-
miſſo ceſſat refectio melioramentorum, ſecus
veniente caſu deuolutionis ob lineam finitã,
Bero.quæſt.19.& 96.Clar.§.emphyteuſis. quæ
ſtione 45.verſi.adde quod huiuſmodi.Corbu.
de caduc.ob mor.ciuil.num.20.in fi. Gabr.cõ
ſil.80 num.35.in 2.Molin.de Primogen. li.1.
cap.26.num.11.Decia.conſ.63.num.37.in 4.
in propoſito enim aduertendum eſt, intentio-
nem principalem ipſarum partium ab initio
fuiſſe ſubmittendi iſtum fundũ pro ſcutis quin
genris,non autem,vt pro receptione dictorum
denariorum fundus excedens valorem aureo-
rum bis mille deueniſſet in eccleſiam in caſum
ſolutionis biennalis retardatæ, ſeu lineæ fini-
tę; quia ex hoc reſultaret donatio, quę tamen
5 † eſt omnimode excludenda,quando alia con
iectura,quam donationis capi poteſt.Afflict.d.
deciſio.80.num.3.4. ſequuutur alij de quibus
ſupra.

Addatur prædictis, in inueſtituris acceptis
per Dominum Capitaneum expreſsè legi, ip-
ſum Dominum Capitaneum reſeruaſse ſibi fa-
cultatem liberandi, & affrancandi prædium
iſtud ſuppoſitum emphyteuſi per aſſignationẽ
alterius idoneæ proprietatis, Quo pacto ſtan-
te, ſequitur Illuſtrem Dominum Ferran-
dum filium legitimatum, & hæredem ex teſta-
mento dicti Domini Capitanei poſſe fundum
iſtum affrancare per aſſignationẽ alterius pro-
6 prietatis; quia pactum † affrancandi tranſit ad
extraneos,& ad quaſcunque perſonas, vtcun-
que incapaces emphyteuſis eccleſiaſticæ, vt la
tiſſimè in propoſito tradit poſt multos Burſat.
conſi.255.num.6.7.& ſeq.& præcipuè in caſu
iſto, in quo agitur de deuolutione prædij ob li
neam finitam, non autem de commiſſo occur-
ſo dolo,culpa, vel facto inueſtiti: nam verè pa-
ctum affrancandi deſcendit in hæredem inue-
ſtiti teſtamentarium. Ceſsat enim hoc in caſu
7 ratio, quod eccleſia † nolit habere illegitimũ
in emphyteutam,quia dato illi contracambio,
alium emphyteutam idoneum habebit, vt poſt
Caſt.& alios firmat Alciat.conſ.7. num.10.to.
1.lib.1. optime Burſ.d.conſi.255.num.19. fa-
cit idem Alciat.de præſumpt.reg.3.cap.final.
num.3. Quinimò cum, vt dixi, in præſenti con
trouerſia non agatur de vera emphyteuſi con-
ceſsa priuato per eccleſiam de re propria, ſed
de re vendita per Dominum Gornum, & po-
ſtea in emphyteuſim accepta per ipſum vendi
torem a Venerabili Capitulo cum pacto af-
francandi; ceſsat (inquam) hoc in caſu om-
nis amaritudo; quia finita emphyteuſi huiuſ-
modi ſuppoſita, vel recognita, ſeu extincto vti
li dominio aliqua ex cauſa, dubio procul pa-
ctum liberandi non dicitur extinctum, vel a-
8 miſsum,quia dicitur pars totius † contractus,
& in contractum pręcedentis venditionis, ſeu
ſuppoſitionis,& inueſtituræ ſubſequentis vni-
uerſaliter influit, tanquam primum in intentio
ne, licet vltimum in executione, vt optime di-
ſtinguendo in terminis declarat Addit.ad Ale
xand.conſi.228.ſub num.5.in verb.ſeparatim,
in 6.ſequitur Vinc.Franc.deciſ.267.num.5.&
7.diffuſe Rota Roman.deciſi.115.col.1. par.1.
in nouiſſimis Corbul. de caduc. ob non ſolut.
canon.lim.38.nu.3.

Tandem ex abundanti dicitur, Bullam Pon
tificiam Pij V.excludentem illegitimos à ſuc-
ceſſione emphyteuſis eccleſiaſticæ ęditam die
6. Februarij. 1570. & declaratam ab eodem
Pontifice ſub die 5. Martij 1572. de qua per
Rot.deciſ.487.& deciſio.505.in 1. & deciſio.
214.in 2.in nouiſſimis, & per Nau. de ſpolijs,
§.19.Gabr.conſ.83.num.13.in 2.Decia.con-
ſil.25.numero decimo, in quinto, & per Men.
conſilio 428.& conſilio 511.non ſeruari in di-
tione Mantuæ, imò contra illam fuiſse ab epi
ſcopis Mantuanis obſeruatum, teſte Burſat.d.
conſ.255.numero 17.vbi etiam numero deci
moſexto ait, Bullam illam non procedere in
caſu iſto. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVM.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 Teſtatoris voluntas pro lege ſeruanda eſt.

2 Alienandi prohibitio licet non exprimatur, an facta cenſeatur contemplatione venientium ab inteſtato & nu. 23.

3 Fauor agnationis conſeruanda militat in maſculos non in fœminas.

4 Negatiua in totum negat.

5 Statutum prohibens vxori omnes contractus abſque conſenſu duorum proximiorum agnatorũ dicitur fauorabile.

6 Inteſtatus dicitur tacitè diſpoſuiſſe ad commodum venientium ab inteſtato.

7 Tranſactio non fit vbi nulla eſt lis, nec fit de re aliena.

8 Tranſactio facta a patre de re filij non tenet in eius praiudicium.

9 Fideicommiſſarijs datur vendicatio pro bonis in fidei commiſſo contentis.

10 Fideicommiſſum cum ſit quid facti debet probari per pratendentes ſe eſſe vocatos.

11 Diſpoſitio attenditur non propoſitum diſponẽdi.

12 Coniectura non extrinſecus, ſed ex ſolis expreſſis verbis in teſtamento colligi poſſunt qua diſpoſitiua eſſe debent.

13 Quod non eſt expreſſum a teſtatore dicitur eſſe contra eius voluntatem.

14 Alienatio iam prohibita libera eſt quando nemo ſupereſt ex vocatis ad fideicommiſſum.

15 Fideicommiſſum dicitur inductum inter honoratos tantum.

16 Prohibitio aſſignandi in dotem marito vltra certam ſummam continet conſilium & cum ſit facta reſpectu ſolius perſona prohibita nõ obligat.

17 Pactum de non petendo tollit naturalem obligationem ipſo iure.

18 Renuntiatio iurium dicitur prohibitiua litis ingreſſus ſeu impeditiua.

19 Recipiens precium ſibi promiſſum in aliqua conuentione, dicitur eam conuentionem approbare, & reſciſſionem remittere.

20 Actum ratum habens dicitur autor actus ratificati.

21 Approbatum ſemel amplius reprobare non licet.

22 Minor non auditur etiam ex remedio reſtitutionis poſt approbatum contractum.

23 Venientes ab inteſtato excluſi dicuntur quando teſtator de illis mentionem non fecit.

24 Subſtitutio expreſſa facit ceſſare tacitam.

25 Verba directa per teſtatorem in perſonam prohibitam grauamen continene idea nõ poſſunt intelligi prolata gratia prohibiti.

26 Alienatio licet fiat contra verba prohibitiua, valet, & tenet, dummodo mens teſtatoris non ladatur.

27 Subſtituti nominatim & ſpecifice a teſtatore dicuntur ab eo magis dilecti, quam alij ab eo non nominati.

28 Statutum loquens de maritata non procedit in ſponſa.

29 Qualitas a ſtatuto requiſita debet eſſe in actu & cum effectu.

30 Dotandi promiſſio habetur pro dote, & dos deſtinata dicitur dos vera.

31 Dos nuncupatur etiam ante matrimonium.

32 Statutum generaliter loquens non comprehendit caſus priuilegiatos vt eſt dos.

33 Mulier ibi ſortitur domicilium vbi nuptias contraxit.

34 Statutum extenditur extra territorium, quando non excedit terminos ſimplicis inhabilitationis perſona.

35 Statutum contra ius commune debet ſtrictè interpretari.

36 In ſtatuto qui ſe fundat debet probare omnes illius qualitates.

37 Maritata in dubio praſumitur dotata.

38 Maritus dicitur Dominus dotis, non vxor.

39 Facultas diſponendi filia a patre data intelligitur de expreſſa.

40 Teſtamenti pars dubia declaratur per aliam claram.

41 Clauſula (& vt infra) virtus eſt limitandi, ac referendi diſpoſitionem cui fuit appoſita ad ſequentem particulam.

42 Verbum omnino importat formam, & praciſam neceſſitatem.

43 Neceſſitas praciſa quando ponitur affirmatiuè conſiſtit in faciendo.

44 Verbum diſponere debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam.

45 Teſtator ſubſtituens plures perſonas per tempus infinitum duraturas filia ſua, cogitauit ipſam filiam potuiſſe pradecedere ipſis ſubſtitutis.

46 Ceſſio & renuntiatio iurium ſuſtinetur in vim pacti.

47 Filij quando nequeant impugnare factũ patris.

48 Rei vendicationi ſuppoſita an veniant in generali liberatione.

ARGVMENTVM.

Prohibitio aſſignandi in dotem marito vltra certam ſummam continet conſilium, nec obligat: & prohibitio alienandi an cenſeatur facta contemplatione veniẽtium ab inteſtato: & quid ſi concedatur inſtituto facultas diſponendi ſubſtitutione non obſtante.

CON.

CONSILIVM LXV.

Actiones meæ à Domino.

DVplex bonorum genus conten
ditur in præſenri iudicio, ad
quæ omnia aſpiranr Domini
fratres de Arriuabenis Acto-
res ſub prætextu proximiori-
tatis Dominæ Victoriæ Arriuabenæ ab inte-
ſtato prædefunctæ, de cuius agitur ſucceſſio-
ne; Quotum quidem bonorum pars aliàs per
eandem Dominam Victoriam fuit in do-
tem aſſignata quondam Illuſtri Domino Hie-
ronymo Boldrino; Reſiduum autem extra do
tem retentum, ac poſt mortem præfatæ Domi-
næ Victoriæ in eius bonis, & hæreditate re-
lictum.

Siquidem reſpectu bonorum dotalium, nē-
pè habita ratione bonorum in dotem aſſigna-
torum, vltra ſummam ducatorum duorum mil
le, & quingentorum in teſtamento patris Do-
minæ Victoriæ limitatam, allegant actores, ad
ſe ſpectare debere tanquam proximiores ab
inteſtato Dominæ Victoriæ, quæ non potuit
alterare paternam diſpoſitionem aſſignando
maiorem dotem marito contra placitum pa-
1 tris teſtantis, † cuius volūtas pro lege ſeruanda
erat ad vnguem, l. non aliter, ff. leg. 3. §. diſpo-
nat. auth. de nupt. cùm illam ſectari debeant
hæredes, ſicut venator leporem, ſiue expreſ-
ſa ſit, ſiue tacita, vt diffuſe probat Ioſ. Ludo. de
ciſ. Peruſ. 61. num. 23. & ſeq. vnde cùm filia, &
hæres contrauenerit præcepto teſtatoris, in ta-
li caſu contrauentionis dicuntur vocati ſucce
dentes ab inteſtato; quia quando teſtator pro-
2 hibet alienationem bonorum, † vel quid aliud
fieri, etſi non exprimat cuius perſonæ contem
platione id fecerit, dicitur feciſſe intuitu ve-
nientium ab inteſtato, l. qui filium, ff. ad Treb.
vbi teſtator iubens hæredem non facere teſta
mentum vſque ad certum tempus, dicitur ro-
gaſſe hæredem in caſum cōtrauentionis ad re-
ſtituendam hæreditatem venientibus ab inte-
ſtato, Idem firmat Pariſ. conſi. 72. num. 1. & ſe-
quen. in 2. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 8. titu.
1. num. 29. in ſimili videmus inductum fidei-
commiſſum, quando teſtator diſpoſuit, quòd
non poſſit diſponere ſine cōſenſu talis, vt poſt
Bero. & Ruin. tradit Sim. Pret. de interpr. vlt.
volun. fol. 284. col. 2. num. 14. & in caſum pro-
hibitæ alienationis bonorum nullo apparente
ſubſtituto, proximiores ab inteſtato vocatos
intelligi probat Mandel. conſ. 7. num. 13. Ra-
tio eſt, ne aliàs talis prohibitio teſtatoris red-
datur inanis, & fruſtratoria. Iaſ. conſ. 189. in 2.
principali concluſ. volum. 2.

Secundò, quia ipſi actores ſunt agnati pro-
ximiores, & in quarto gradu Dominæ Victo-
riæ ab inteſtato defunctę, vnde, circumſcripto
præallegato tacito fideicommiſſo, dicūtur vo-
cati ad dictam hæreditatem vigore iuris muni
cipalis, rubr. de ſucceſſoribus ab inteſt. adeo
quod non poſſunt dici excluſi fuiſſe a fœmina
in gradu proximiori, ſtante diſpoſitione ſtatuti
3 conſiderantis fauorem agnationis † cōſeruan-
dæ, quæ militat in maſculos, non in fœminas.

Tertiò vigore ſtatuti Caneri rubr. quòd mu
lier habens marit. non poſſ. vendere, &c. vbi
prohibetur vxori omnis contractus, omniſque
obligatio bonorum ſuorum abſque conſenſu
duorum proximiorum agnatorum, &c. Vnde
non potuit Domina Victoria aſſignare dotem
marito vltra quantitatem a patre præſcriptam
ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs, licèt Domina
Victoria appoſuerit in inſtrumento dotis, & ra
tificationis pactum de non petendo, ex quo ta
le pactum etiam dicitur prohibitum per huiuſ
modi ſtatutum negatiuè loquens, & idcircò
cùm prohibeat, mulierem poſſe obligari, de-
bet intelligi de quacunque obligatione tàm ci
4 uili, quam naturali, † quia negatiua in totum ne
gat, vt poſt Bart. & alios de communi teſtatur
Iaſ. in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, num. 20. &
ſeq. ff. pact. & ibidem latè Bologn. num. 41. &
ſeq. Rim. iun. optimè declinans contraria in d.
§. pactus ne peteret, numero 165. vſq; 171. &
5 cum dictum ſtatutum inhabilitet perſonā, † &
ſit fauorabile propter ſexus, ſeu mulierum im-
becillitatem, vel timorem, extra territorium
ſuum vires extendit, & vbique ligat perſonas
ſibi ſubditas. Gabr. tit. de ſtatut. concluſ. 8. vbi
de communi. Pariſien. conſi. 99. num. 5. 6. in 1.
Mandel. conſi. 70. num. 2. Rim. in. iun. conſ. 11.
numero 23. & 26. & conſil. 592. num. 42. & in
terminis poſt plurimos firmat Lamber. de con
trac. mulier. glo. 2. num. 33.

Quartò, quoad reſiduum bonorum extra do
tem, dicunt illa ad ſe ſpectare vigore proximio
ritatis, & tacitæ diſpoſitionis Dominæ Victo-
riæ, cui iam poſt expreſſionem duorum caſuū
fideicommiſſi expreſſi, nempè mortis Dominę
Victoriæ in pupillari ætate, vel alias quando-
cunque ſine filijs, teſtator dedit illi facultatem
diſponendi de omnibus bonis, & hæreditate
quocunque modo, & titulo pro ſui libito, ali-
quo fideicommiſſo non obſtante; vnde cum ip
ſa non diſpoſuerit, ſed inteſtata deceſſerit, di-
6 citur tacitè diſpoſuiſſe ad cōmodum † venien
tiū ab inteſtato, vt poſt Bal. Nouel. tradit Cur.
iun. conſ. 4. num. 5. & per totum. Crau. conſilio
70. num. 13. & conſ. 176. num. 8. Natta conſil.
123. num. 10. & conſ. 216. nu. 10. Mant. de con
iect. vlt. volun. lib. 7. tit. 7. num. 14. Burſ. conſil.
266. col. 1. deciſ. Mant. 272. Adeo quòd dicū

tur

tur vocati iſti actores ad bona iſta nedum taci
to iudicio teſtatoris, ſed etiam tacita diſpoſi-
tione Dominæ Victoriæ.

Nec prædictis dicitur obſtare geminatam
tranſactionem,ſeu ceſſionem Dominorum An
nibalis, & Sebaſtiani patrum iſtorum actorum
iam per eos celebratam cum dicto Domino
Boldrino, in qua illum liberant generaliter ab
omni actione,moleſtia,lite, & prætenſione re-
ſpectu dictorum bonorum, ſoluta ſibi, vel eo-
rum hæredibus certa denariorum quantitate
per dictum Boldrinum, quia nulla aderat lis
inter dictos tranſigentes, & conſequenter non
potuit fieri tranſactio.l.1.ff.tranſ. Corn.conſil.
267.num.5.in 4.Decian.conſi.56.nu.5.& 18.
in 1.Quinimò nec timor litis futuræ aderat,
cùm non enunctetur in inſtrumento, nec con-
ſtet de cauſa legitima, maximè cùm bonorum
iſtorum reſiduum fuerit proprium Do.Victo-
riæ, & non fiat tranſactio de re aliena, & ſicut
ad tranſigendum non poteſt fingi lis, ita nec
timor litis.Angel.conſ.94.cum timor aptus ad
tranſactionem debeat eſſe probabilis reſultãs
ex coniecturis vrgentibus de præſenti ad ita
credendum,taliter quòd lis ſit in potentia pro
pinqua.Dec.in l.2.num.3.vbi Alciat.in fin.C.
tranſact. aliàs quis ſemper poſſet dicere, ſe fe-
ciſſe tranſactionem timore futuræ litis, quod
eſt abſonum. Bott.conſ.67.nu.52.& ſeq. Qui
nimò ſuppoſita exiſtentia litis, vel timoris pro
babilis ſolis tranſigentibus, non vtique eorum
hæredibus,ſeu filijs nocet venientibus ad hæ-
reditatem iure proprio, non ex perſona patrũ.
Natt.conſi.470.num.10. verſ.non obſtat mo-
8 do vſque 18.Pedro.conſi.39.nu.36. † & tran
ſactio facta a patre de re filij non tenet in præ-
iudicium filij.Dominus Surd.conſ.332.nu.8.
Porrò cum fuerit renuntiata hæreditas opulẽ-
ta pro modica ſumma,non nocet tranſactio,cũ
in illa ſemper dicatur excepta enormiſſima læ
ſio,non obſtante verborum prægnantia. Gail.
lib.2.obſeruat.70.num.15.Ioſ.Ludou.deciſio.
Peruſi.18.num.55.& ſeq.meritò non firmatur
iuramento.Non.conſi.69.& 70.Anchar.quæ-
ſtione 52.num.11.& quæſtione 35.in 2. Burſ.
conſ.249.num.65.nec per geminatum cõſen-
ſum.Noni.d.conſ.70.nu.12.Ioſ.Ludou. deciſi.
Lucan.27.num.8.etiamſi ſpecificè fuerit renũ
tiatum enormiſſimæ læſioni. Didac.lib.2. var.
reſol.cap.4.num.5. nulla etiam habita ratione
clauſulæ donatoriæ, quia ex læſione, alijſque
coniecturis ſatis conſtat, quod,qua ſuggeſtio-
ne fuerunt inducti tranſigentes ad tranſigen-
dum, eadem, & ad donandum inducti fuere,
ideo non tenet talis donatio. Mandel.conſilio
77.numero 22.& conſil.100. num.5.Magon.
deciſ.Floren.18.num.3.& ſeq. Non etiam re-
leuante præſentia iudicis,quia conſtito de do-
lo per euidentiam rei, ac de veritate in contr
rium,nullius eſt ponderis.Corn.conſi.124.nu.
5.6.in 3.Cephal.conſ.208.num.9.Cacheran.
d.conſi.77.nu.8.Honded.conſ.29.num.52.in
primo. Vnde videtur dicendum, quòd ſicuti
principalis actus tranſactionis,vel compoſitio
nis non ſubſiſtit,ita omnia acceſſoria,& corro-
borantia declinantur.Ruin.conſil.133.nu.10.
in 1.Quinimò ſuppoſita validitate dictæ gene
ralis liberationis in dicta tranſactione, vel cõ-
poſitione contentæ, adhuc dicitur non conti-
neri in illa ea, quæ poſſunt vendicari, l.Aure-
lius,§.Mæuia,ff.lib.leg.Iaſ.in l.ſub prætextu,la
ſecunda,num.2.C.tranſ.Bal.in l.cum neceſſita
te,num.1.& 2.C.fideicom.Franc.Marc.deciſ.
146.par.1.Gabr.conſil.149.num.19.20.in 1.
D.Surd.conſ.112.nu.96.& ſeq. Cephal.con
9 ſil.575.col.1.†At fideicommiſſarijs datur vẽ-
dicatio pro bonis in fideicommiſſo contentis.
Peregr.de fideicomm.art.45.n.33. ergo libe-
ratio non comprehendit fideicommiſſum.

Cæterum etſi prædicta videantur admodum
vrgere, attamen ex aduerſo Illuſtres Domini
hæredes dicti D.Hieronymi a peritis prætẽ-
dunt abſolui, prout re uera ſunt in aperto caſu
abſolutionis ex pluribus.

Et primò, quia Dominus Philippus teſta-
tor, & pater Dominæ Victoriæ nullum verbũ
fecit de iſtis actoribus, nec de alijs venienti-
bus ab inteſtato, ſed expreſſas fecit ſubſtitu io
nes ad commodum perſonarum in dicto vlti-
mo elogio nominatarum, & ideo ſi iſti prætẽ-
dentes,ſe eſſe per fideicommiſſum vocatos,di
10 cunt bona ad ſe ſpectare,† debent probare fi-
deicommiſsum,cum ſit quid facti.Rim.iu.con
ſil.457.nu.63.& 435.nu.17.& conſ.117. n.64.
Peregr. de fideic.art.1.num.26. ſicuti dicens,
ſe ſubſtitutum,& vocatũ,debet oſtendere ſub-
ſtitutionem,aliàs ei poteſt reſponderi,diſpoſi-
tionem teſtatoris non comprehendere illius
perſonam.Crau.conſ.161.num.16.Rolan.conſ.
56.num.4.in 3.Ioſ.Ludou.conclu.14.illat. 50.
Maſcard.de probat.concluſ.1342.col.1.& ſe
quen.Non enim præſumitur,teſtatorem volu iſ
ſe comprehendere perſonas non nominatas,
quando id ex teſtamenti lectura non ſecerni-
tur.Bal.in l.1.§.ſin autem ad deficientis. C.ca-
duc.toll.Botta conſ.27.num.57. D.Surd.con
ſil.129.num.17. quia quando teſtator non facit
mentionem perſonæ, non dicitur illam voca-
re ad fideicommiſſum.Pedro.conſ.20.nu.117.
Hæcque procedunt etiamſi teſtator cogitaſſet
facere alios gradus ſubſtitutionum; nã ex quo
non diſpoſuit, non attenditur voluntas imagi
naria,l.quidam cum filium, vbi Bald. ff.hæred.
inſtit. D.Surd.conſi.129.num.18.cum attenda
11 tur diſpoſitio,† non autem propoſitum diſpo-
nendi.Bruni.conſ.1.num.33.35.& ſeq.Magon.
decil.

Digitized by Google

decif. Luca.82.nu.13. Alias ſequeretur, quod
ſubſtitutiones poſſent multiplicari per ſubin-
telligentias contra relata per Crau.conſil.161.
num.6.& quod fideicommiſſum poſſet amplia
ri ex voluntate in mente retenta, contra dicta
per Rimin.iun.conſ.110. num. 23. Prædictaq;
militant etiamſi veriſimile eſſet, teſtatorem vo
luiſſe honorare venientes ab inteſtato, ſi de il-
lis fuiſſet interrogatus; quia talis veriſimilis re
ſponſio debet probari per coniecturas emergẽ
tes ex litera,& ſcriptura teſtamenti, & taliter,
quod ſit indubitata, & concludens per neceſ-
ſe. Crau.d.conſ.161.num.16.Burſat.conſi.64.
num.2. Bim.conſ.1.nu.34.Rimin.iun.conſilio
435.num.19.Hinc dicitur, huiuſmodi proba-
12 tionem, † & coniecturas non extrinſecus, ſed
ex ſolis expreſſis verbis,& apparentibus in te-
ſtamentis,colligi poſſe.latè Mant. de coniect.
vlt.volunt.lib.3.tit.19.nu.5.& lib.8.tit.1.num.
23.Bott.conſ.27.num.60.61. Craſſ.de ſucceſ
ſoribus,§.fideicommiſſum, quæſt.4.num.7.Ri
min.iun.conſ.464.num.49.quinimò talia ver-
ba teſtamenti,ex quibus colligi debẽt eiuſmo-
di probatio, & coniecturæ veriſimilis reſpon-
ſionis teſtatoris, debent eſſe diſpoſitiua, alias
non ſunt curanda,ſecundum veram,ac indubi
tatam ſententiam,de qua per Burſ.conſ.51.nu
mero 9.& conſi.64.num.2. At in facto propo-
ſito nulla adeſt probatio concludens talis ve-
riſimilis reſponſionis teſtatoris,quia nec adsũt
coniecturæ, nec verba apta ad eam inducen-
dam; etſi quæ ſunt,debent per allegantes, ſe eſ
ſe vocatos, demonſtrari,alias debent ſuccum-
bere, vt poſt Port. Imol.Burſat. & alios firmat
Maſcard.de prob.conclu.1342.num.12.Hoc
(inquam) eſt regulare, vt dicens aliquid fuiſſe
relictum,& eſſe in tali re,& caſu à teſtatore ho
noratum,neceſſe habeat oſtendere, hanc fuiſ-
ſe mentem teſtatoris,l.Titia cum teſtamẽto.§.
Caius Seius,ff.leg.2.Mant.de coniect.vlt.vo-
lunt.lib.8.tit.1.num.24.ſiue agatur de vulgari,
vel pupillari, vel fideicommiſſaria ſubſtitutio-
ne.Rolan.conſ.38.num.12.in 4.Iaſ.Ludo. con
cluſ.14.illat.16.ampl.1.& ſeq.Maſcar. d.con-
13 cluſ.1342.nu.10. † & ſeq.quia quod non eſt
expreſſum à teſtatore, dicitur eſſe contra eius
voluntatem,Pedro.conſ.19.num.24. & conſi.
20.num.124.quo fit, vt pronuntiandum ſit, nõ
extare aſſertum fideicommiſſum,cum prędicta
omnia ceſſent,maximè cùm ſit quid odioſum.
Rimin.iun.conſ.279.num.139.& ſeq. & conſ.
476.num.12.

Secundò, quia teſtator ſubſtituit expreſsè
dictæ Dominæ Victoriæ filiæ ſuæ certas per-
ſonas duobus in caſibus, nempè illa deceden-
te in pupillari ætate, vel quãdocumque ex poſt
decedente ab inteſtato ſine filijs, &c. ſubiun-
gens etiam expreſſe, quod dicta Domina Vi-
ctoria non ſit ſubiecta, vel grauata aliquo fidei
commiſſo, niſi in dictis duobus caſibus, illiſq;
exceptis, ipſa poſſit de dictis bonis pro libito
diſponere aliquo fideicommiſſo non obſtan-
te,&c. Modò primus caſus euanuit, quia pu-
bes deceſſit,l.in pupillari,ff.vulg.Trentacinq.
de ſubſtit.par.2.cap.19.num.3. De pubertate
conſtat ex matrimonio iam contracto cum D.
Boldrino,l.minorem,ff.rit.nupt. c. tuæ frater-
nitatis.extr.ſponſal.Mozzi.tit.de nupt.rubric.
qui po.contr.col.1.ſecundus caſus pariter ca-
ducauit, quia omnes ſubſtituti prædeceſserũt
Dominæ Victoriæ, l.vnic.§.ſin autem, C.cad.
toll.Trentacinq.de ſubſtit.par.4.cap.14. Pret.
de interpr.vlt.volunt.fol.370.col.1.num.2. &
14 † quando nemo ſupereſt ex vocatis ad fidei-
commiſſum,libera eſt alienatio iam prohibita,
quia ceſsat effectus fideicommiſſi, & perinde
eſt,ac ſi non fuiſset ſcriptum. D.Surd.conſilio
129.num.22.Pedro.conſ.20.num.79. & con-
ſil.21.num.26.& conſ.19.num.54.& ſeq.Ga-
briel.conſ.96.num.8.& conſ.132.quæſt.9. nu
mero 69.Vnde ſequitur, quod Domini Acto-
res non poſsũt dici vocati ex fideicommiſso,
cùm fideicommiſsum defecerit per puberta-
tem,& per mortem vocatorum, non autem po
teſt dici extendendum ad non vocatos ex pro
hibitione dotandi vltra ſummam limitatam
quia prohibitio teſtatoris non eſt facta ad illo-
15 rum commodum, vt mox referam,† & quia fi-
deicommiſsum dicitur inductum inter hono-
ratos tantum à teſtatore.Burſ.conſ.157.nu.59
Pedro.conſ.19.nu.48.

16 Tertiò igitur dico, quod dicta prohibitio
aſſignandi in dotem marito vltra certam ſum-
mam continet conſilium patris,non pręceptũ,
& conſequenter cum ſit nuda a cauſa,& a per-
ſona, ſed facta reſpectu, & ad fauorem ſolius
perſonæ prohibitæ, non tenet, nec aliqualiter
obligat,l.filiusfamilias,§.diui.vbi Bart.& alij,
ff.leg.1.Purp.conſ.304.col.1.Bec.conſil.100.
num.3.Ceph.conſi.330.num.28.Sicard.con-
ſil.8.num.40.& 44.par.3.latè Petra de fideic.
quæſt.1.num.2.& ſeq.vbi nu.4. poſt Crot.ait,
in dubio prohibitionem cenſeri factam fauo-
re ſolius prohibiti,nec mirum,quia huiuſmodi
prohibitio tamquam odioſa, & auferens libe-
ro homini facultatem diſponendi pro libito
voluntatis, debet reſtringi. Rub. Alex.conſil.
53.num.1.& verè ſatis conſtat, hanc prohibi-
tionem fuiſse factam fauore ſolius filiæ prohi-
bitæ, quia in caſum contrauentionis nullam a-
liam perſonam ſubſtituit,ſed ipſimet filiæ pręe-
bet facultatem teſtandi pro libito ſuo de bo-
nis, & hæreditate teſtatoris, & quia vocauit
ſubſtitutos expreſse in duobus caſibus tãtum,
nempè in caſum mortis pupillaris, vel alias
quandocunque ſine filijs, &c. quo in caſu ex-
preſsæ

preſſæ ſubſtitutiones faciunt ceſſare tacitam, vel ſubintellectam, maximè cùm ſit veriſimile, quod cùm teſtator vocauerit certos ſubſtitutos in caſum mortis eius filiæ, illos honorando, ex quo honore arguit̃ dilectio ipſius teſtatoris, vtique etiam illos ſubſtituiſſet in caſum contrauentionis, ſi voluiſſet eſſe locum alicui ſubſtitutioni tali in caſu, alias ſequeretur abſurdum, quod teſtator prætuliſſet minus dilectos magis dilectis, ſed de hoc infra latius.

Quartò, cum adſit ceſſio, & renuntiatio, ac reſpectiue donatio facta per Dominos Annibalem, & Sebaſtianum patres iſtorum actorũ prædicto Domino Boldrino, in qua ceſſione fuit facta finis, & liberatio generalis, & generaliſſima, cum pacto expreſſo de non petendo vlterius aliquid de iſtis bonis controuerſis, numerata prius ipſis renuntiantibus, vel eorum hæredibus certa denariorum quantitate, de qua in inſtrumento ceſſionis, dubio procul audiri non merentur impræſentiarum dicti actores, cum ex parte Domini Boldrini fuerint adimpleta omnia per ipſum promiſſa, vt infra
17 dicetur. Siquidem pactum † illud de non petendo tollit naturalem obligationem ipſo iure, & elidit ciuilẽ, maximè per uiam exceptionis, vt in præſenti caſu, vt poſt alios tradit Iaſ. in l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, num. 16. & ſequentibus, vbi Rimin. iun. num. 127. & ſeq. & 135. & ſeq. Bertaz. de clauſ. inſtrum. clauſ. 35. gloſ. 6, num. 2. Quod quidem pactum obligauit etiam eorum hæredes, tum quia eſt reale, cum fuerit appoſitum verbo promiſſiuo, ſeu obligatiuo perſonæ, cui fuit factum in datiuo caſu, vt declarant Caſtr. Alex. & alij in l. iuriſgentium, §. pactorum, de pac. Aret. in §. Præterea, col. 1, & 2. inſtit. de except. Bertaz. d. clauſ. 35. glo. 6, num. 4. & 5. tum etiam quia in dicta ceſſione, & illius ratificatione obligantur hæredes ipſorum cedentium, & renuntiantium, vt patet intuenti, & pactum iſtud de non petendo poteſt fieri pro parte debiti, & pro reſiduo debitor poteſt medio ſolutionis liberari, vt in præſenti caſu factum fuiſſe legitur, l. creditori. C. pact. vbi doct. Bertaz. d. gloſ. 6. num. 14. &
18 dicta ampliſſima iurium † renuntiatio reſpectu iſtorum bonorum, de qua in dictis inſtrumentis ceſſionis, & ratificationis, dicitur impeditiua litis ingreſſus, l. poſtquam liti. C. pac. nã exceptio rei finitę ingreſſum litis impedit, ſeu litis conteſtationem, vt per ſtatut. ciuil. tub. de except. in prin. latè Blanc. de comprom. quæſt. 4. num. 51. adeo quod à limine iudicij debent repelli.

Quintò cum dictimet actores expreſſè ratificauerint dictam ceſſionem paternam, & in illius executionem pecuniam conuentam in ea ex poſt realiter, & præſentialiter receperint, non eſt cur dubitetur de illorum ſuccumben-
19 tia; † Quia recipiens pretium ſibi promiſſum in aliquo actu, contractu, vel conuentione, dicitur illum actum, vel contractum approbare, ac illius reſciſſionem remittere, l. poſt diem, ff. leg. commiſ. l. Celſus. in princ. ff. arbit. latè Crauet. conſ. 237. num. 2. & conſ. 276. num. 6. dec. Mant. 229. num. 4. Mont. de tuto. capit. 33. nu
20 mero 537. † quia ratum habens actum dicitur author actus ratificati, l. ſi pupilli, §. item quæritur, ff. negoc. geſt. Iaſ. in l. ſtipulatio iſta, §. alteri, col. 4. ff. verb. obl. Crau. conſil. 304. numero 2.
21 & 455. col. 1. † At ſemel approbatum non poteſt amplius improbari, l. Pomponius, ff. nego. geſt. Beci. conſi. 3. num. 35. Cacher. deciſi. 62. num. 18. & in tantum operatur approbatio cõ-
22 tractus, † vt contra illum minor non audiatur etiam ex remedio reſtitutionis in integrum, gl. magn. in l. paterfamilias, vbi Bart. num. 2. Alb. col. 1. verſ. vel dic refert adeundo, vbi Angel. ante fin. ff. priuil. credit. Aret. in §. ſi quis agens, num. 10. inſtit. actio. Imol. in l. fi. num. 3. verſic. item adde, ff. acquir. hæred. Roma. ſingul. 99. Alex. ad Bart. in l. non ſolum, ff. in integr. reſtit. minor. Odd. de reſtit. in integr. quæſt. 50. art. 1. num. 18. & ſeq.

Ad contraria reſpondetur: falſum enim eſt, quòd prohibitio alienandi facta per teſtatorẽ dicatur facta fauore venientium ab inteſtato, quia in cõtrarium extat communis opinio, de qua teſtatur Gabr. conſ. 95. num. 23. verſi. etenim quod non putetur in 1. & conſ. 132. quęſt. 1. num. 7. ſequitur Pedro. conſil. 19. num. 49. in 1. Hocque confirmatur ex eo, quod dicitur, fideicommiſſum numquam induci niſi inter honoratos, & vocatos a teſtatore, vt poſt Rui. tradit Cephal. conſ. 17. nu. 31. in fi. alios adducit, & ſequitur Burſat. conſi. 157. nu. 29. & venien
23 tes ab inteſtato penitus † excluſos dici quando teſtator de illis mentionem non fecit, poſt Purp. Pariſ. Crau. Emilia. Rimin. Rolan. Panc. Ceph. Decia. & Menoc. qui alios antiquiores recenſent, in terminis firmat Pedro. conſil. 20. numero 117.

Secundò reſpondetur quod d. l. filium, nec non alia iura, & doctrinæ, ex quibus videtur probari, prohibitionem alienandi dici factam fauore venientium ab inteſtato, militant, quando nulla alia ſubſtitutio facta legitur perſonæ prohibitæ. At quando teſtator habuit intentionem ſubſtituendi filiæ ſuę, expreſſe nominauit ſubſtitutos, nempè Auguſtinum, & Pirinum eius nepotes, &c. ergo non eſt dicendum, fuiſ-
24 ſe ſubſtitutos venientes ab inteſtato, † quia ſubſtitutio expreſſa facit ceſſare tacitam. l. cũ ex filio, §. filio, ff. vulgar. & poſt Aretin. Dec. & Ruin. ita declarat Gabr. conſil. 132. quæſtio. 1. num. 7. verſi. quartò, & hoc tollit omnem ſcrupulum

Digitized by Google

pulum in 1. ſequitur Pedro. conſil.19. nu. 95.
verſ.quartò,& hoc tollit, vbi id corroborat ex
dictis per Purp.conſi.216.nu.18.19. quatenus
dixit,tacitum fideicõmiſſum reſultans ex pro-
hibitione de non alienando, tolli per fideicõ-
miſſum expreſſum. Idem tuetur Pedro.conſil.
21.nu.18.& ſeq.

Reſpondetur tertiò, nullo modo poſſe di-
ci,teſtatorem voluiſſe ibi vocare tacitè venié-
tes ab inteſtato, ex quo poſt prohibitionem
dat facultatem filiæ teſtandi pro libito ſuo de
bonis,& hæreditate teſtatoris,ſi (inquam) tali
in caſu venientibus ab inteſtato, & agnationi
conſulere voluiſſet, vtique facultatem teſtan-
di non conceſſiſſet, vt patet ad ſenſum, & in ſi-
mili admonet Pedro.conſ.20.nu.119. quæ fa-
cultas ceſſat in obiecto.

Reſpondetur quartò,actores in eorum peti
tione velle ſe admitti tamquam proximiores
ab inteſtato Dominæ Victoriæ, non autem pe
tunt bona, tamquam ad illa vocati per fideicõ
miſſum,& tamquam ſuccedentes Dominæ Vi
ctoriæ grauatæ in caſum contrauentionis; Me
ritò in hoc iudicio corruit conſideratio, an ta-
lis prohibitio facta fuerit fauore venientium
ab inteſtato,vt optimè conſiderat Pedro. con
ſil.21.nu.20.

Reſpondetur quintò, in caſu d.l.qui filium,
prohibitionem factã fuiſſe fauore cohæredis,
nempè fratris filiæ prohibitæ, qui alias fuiſſet
ſucceſſurus, & ideo dicitur in text. (quaſi per
hoc quod prohibuiſſet eam teſtari,petijſſet, vt
fratrem ſuum hæredem faceret,&c.) at in ca-
ſu noſtro ceſsat prorſus conſideratio huiuſmo
di contemplationis,maximè quia verba prohi
bitoria directa in Dominam Victoriam conti-
nent commodum, & prouiſionem illius, con-
tra quam fuerunt directa,& ideo ſonant in cõ-
ſilium,& conſequenter dicitur facta illa prohi
bitio gratia ipſius Dominæ Victoriæ, non alte-
rius. At in caſu d.l.qui filium,necnon in l.peto.
in princ.ff.lega.2. quam in propoſito allegauit
25 Mandel. d.conſ.7. nu.13.in contrarium † cita
tus, verba directa per teſtatorem in perſonam
prohibitam continent grauamen,& meritò nõ
poſſunt intelligi prolata gratia prohibiti, ſed
alterius,nempè cohæredis, vel venientium ab
inteſtato.Ita Bart.in d.l.peto.nu.5.verſi. dic er
go,& in l.quoties,num.5.ff.hæred.inſtit. & v-
trobique doctores,& habetur per Pedro.con-
ſil.20.nu.70.

Reſpondetur ſextò, aduertendum eſsè, quod
quando alienatio fit contra verba teſtatoris,
vel alterius diſponentis, & prohibentis, dum-
modo non fiat aduerſus rationem, & veriſimi-
lem illius mentem,nõ eſt attendenda,quia ve-
rè non cenſetur prohibita, vt poſt Ang. docuit
Iaſ.in l.filiusfamilias, §.diui.in 2.lect.num.78.
ff.leg.1.cum concordantibus per Mandel.con
26 ſil.109.num.8.adeo † quod licet fiat alienatio
contra verba prohibitiua, valet,& tenet,dum-
modo mens teſtatoris non lædatur: ita etiam
firmat poſt multos idem Mandel.conſil.97.nu
mero 15.Pedro.conſil.21.num.7. Modo talis
alienatio, vel obligatio,ſeu dotis cõſtitutio fa
cta viro ſuo per Dominam Victoriam nõ fuit
facta contra mentem veriſimilem teſtatoris,
quia ſi talis conſtitutio fuiſset nulla, & per illã
teſtamentum patris fuiſset redactum ad cau-
ſam inteſtati,bona ipſius teſtatoris fuiſsent per
ventura ad eos,quos teſtator excludere voluit,
& quos ab eius hæreditate cenſuit repellere,
cum alios ſubſtitutos fecerit filiæ in caſum
mortis ab inteſtato,ipſique filiæ dederit teſtan
di liberam facultatem, vt etiam ſupra tetigi.
Non igitur dicendum eſt,vigore dictæ prohi-
bitionis dictos actores intelligi poſse voca-
tos,vt explicitè conſiderat etiam Pedro.con-
ſil.21.nu.27. in obiecto autem militat,& con-
currit mens veriſimilis teſtatoris ad fauorem
alterius,quàm prohibiti, vt dixi in anteceden
ti fundamento, ergo de vno ad alium caſum
non eſt facienda illatio, cùm vnus conſilium,
alter præceptum contineat.

Reſpondetur ſeptimò, quod teſtator ſubſti
tuit filiæ ipſiuſmet teſtatoris nepotes in caſum
mortis pupillaris ipſius filiæ, vel ex poſt quan-
docunque decedenti ab inteſtato ſine filijs tã
tum,& exceptis illis duobus caſibus filiam ip-
ſam a quocunque fideicommiſſo liberauit ex-
27 preſse. At ſubſtituti nominatim,† & ſpecifice
a teſtatore dicuntur ab eo magis dilecti, quã
alij quicunque ab eo non nominati.l.Publius,
§.fin.ff.cond. & demon.auth. hoc amplius. C.
fideicomm.Ruin.conſil.3.num.16.in 2. Man-
del.conſi.57.num.5.cum concordantibus per
Pedro.conſil.19.num.9.Modò ſi ipſi ſubſtitu-
ti nominatim in alia parte teſtamenti, & conſe
quenter magis dilecti non ſunt vocati in ca-
ſum contrauentionis Dominæ Victoriæ circa
exceſsum ſummæ dotis per eam cõſtitutæ ma
rito vltra quantitatem à patre limitatam,ſequi
tur,quod nec etiam alij non nominati, nec ho
norati,& per conſequens minus dilecti dican
tur in dictum caſum vocati, ne ſequatur abſur
dum, vt minus dilecti dicantur prælati magis
dilectis,vt paſſim tradunt ſcribentes maxime
in l.Gallus,§.& quid ſi tantum, ff.lib. & poſth.
Ruin.conſi.158.num.13.in 2.Gabr.conſi.96.
num.15.in 1.Decia.conſ.1.nu.109.in 1.Pedr.
d.conſi.19.nu.10.12.& ſeq.

Ad conſi.Iaſ.189.in 2.ſatis patet ex prædi-
ctis fuiſſe reſponſum,cum liquido pateat, talẽ
prohibitionem non nocere,et continere con-
ſilium,et merũ commodum prohibiti, quo in
caſu nil releuat,licet nihil operetur, et fruſtra-

toria

toria reddatur; ſtante maximè ſubſtitutione expreſſa aliarum perſonarum facta ipſi filiæ in alia parte teſtamenti, vt præciſe declarat Pedro.conſ.21.numero 18.19.vltra quod valde differt caſus Iaſonis conſulentis in caſum prohibiti teſtari, nos autem in caſum prohibitæ alienationis, vt tradit Gabr.conſil.95.num.23. verſic.etenim quod non putetur, in 1.

Ad ſecundum reſpondetur, actores nequaquam poſſe iuuari ex diſpoſitione iuris municipalis conſiderantis fauorem agnationis conſeruandæ per maſculos, quia cum ageretur de hæreditate fœminæ, tollitur conſideratio conſeruandæ agnationis, vt latiſſime fuit probatum, ac deciſum a Perilluſtri Senatu dec.Mãt. 9. per tot. vbi in fine dicitur, multoties etiam ita fuiſſe iudicatum.

Ad tertium reſpondetur (vltra iàm allegata in proceſſu prætorio, folio 25.) ſtatutum illud Caneti loqui de muliere habente maritũ, vt ſup. illa non poſſit vendere, &c. nec obligare bona ſua, &c. ſed ſtatutum loquens de ma-
28 ritata non † procedit in ſponſa, cùm verba ſtatuti ſint ſtrictè, & propriè intelligenda, & ideo in caſu talis ſtatuti requiritur matrimonium fuiſſe ſecutum, vt ait Bald. in l.non ſine, numero ſecundo, C.bonorumque libet. Aliud (inquam) eſt matrimonium, aliud ſponſalia, l. in eo iure, §.hoc caput, ff.rit.nupt. Aliud maritus, aliud ſponſus, l.prima, §.primum, ff.pro do. Alia vxor, alia ſponſa, l.ſancimus, C.nupt.quia in ſponſa non eſt matrimonium, l. quod Seruius, ff.condictio.ob cauſ. Ideo ſtatutum loquens in vxore, non militat in ſponſa, latè Tiraquel.de legibus connub.gloſ.prima, numero 21.& ſequentibus, vbi numero 24. in ſpecie ait, conſuetudinem, qua cauetur, vt vxor non poſſit contrahere ſine conſenſu viri, non procedere in ſponſa, cum talis conſuetudo ſit odioſa, & conſequenter non trahenda ad caſum fictum. Addatur, non ſufficere, quod qua-
29 litas à ſtatuto requiſita adſit in ſpe probabili, † ſed requiritur in actu, & cum effectu. Ripa poſt Abb. in l.ex facto, numero 33. ff. vulg. Fanuc. de lucr.dot.gloſ.2.num.32.& ideo per prædicta ſtatutum loquens in maritata non habere locum in ſponſa tuetur, Dominus Surd. conſi. 45.numero 33.vbi alios adducit, & corroborat. Quare cum dotis iſtius aſſignatio fuerit à Domina Victoria ſponſa ante matrimonium facta, non dicitur ligata a ſtatuto loquente de muliere habente maritum.

Nec dicatur, inſtrumentum dotale, ac dotis traditionem fuiſſe factam poſt matrimonium conſummatum, & ideo militaſſe ſtatutum.

Quia reſpondetur, inſtrumentum illud fuiſſe factũ ad probationem, & traditionem illam fuiſſe executam vigore præambulæ promiſſionis, & concluſionis dotis dandæ Domino Boldrino ante contractum matrimonium, vt aperte legitur in exordio dicti inſtrumenti; quo in caſu attenditur origo, nempè promiſſio dotis, quæ habet eundem effectum, ac ſi fuiſſet verè conſignata ad euitandos circuitus, vt tradit Afflict.deciſio. ſexageſima prima, in primo dubio, vbi latè Vrſi. ait ita in facto habuiſſe, & ita fuiſſe ſæpius iudicatum, quicquid contradicat
30 Grammaticus † cùm promiſſio dotandi habeatur pro dote tali in caſu. idem ait, iudicatum fuiſſe Tiraquel.de retract.conuent. numero quadrageſimo primo, vſq; ſexageſimo. Alibi dicitur, quòd dos deſtinata dicitur dos vera ſecundum communem vſum nõdum etiam ſecuto matrimonio, cùm non ſit opus matrimonio, adhoc vt fiat dos, vt poſt Bartol. Socin. & Didac. aſſerit Imol.iun.conſilio vigeſimo quinto, numero quarto, ſicuti etiam in alio ſimili vi-
31 demus, † dotem relictam à patre in teſtamento filiæ pupillæ nuncupari dotem ante matrimonium. Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero, numero quinto, ff.condit. & demonſtr. vbi cæteri recentiores. Vnde dicendum eſt, nullam fore habendam rationem dicti inſtrumenti, tamquam facti in executionem præambulæ conſtitutionis dotis iam concluſæ tempore ſponſalium. Quilibet enim actus cenſetur factus in executionem præambuli tractatus, vel conuentionis antecedentis. Crau.conſilio 91. numero 9. Cephal.conſilio 315.numero 8. Alciat.de præſum.reg.2.cap.24. Magon.deciſi. Luca.5.nu.23.

Reſpondetur ſecundò, ſtatutum illud non comprehendere caſum dotis conſtitutæ, vel conſtituendæ; quia ſtatutum generaliter lo-
32 quens nõ comprehendit caſus priuilegiatos, † ſeu prærogatiuos, vt eſt dos, ſecundum receptiorem ſententiam teſte Gabr. titulo de legibus concluſ. 1. & præſertim quando ſtatutum concernit formam, ſeu ſolemnitatem contractus, vt in ſpecie tradit Lambert, de contract. mulier.glo.21.numero ſecundo, & 5.& ſeq.& regulariter quando dos reperitur ſpecialiter priuilegiata a iure, numquam includitur in ſtatuto generaliter diſponente. Dec.conſil.301. numero nono. Pedro.conſ.25.numero 40.deciſ.Mant.164.nu.3. At dos in præſenti materia reperitur ſpecialiter priuilegiata, cum mulier poſſit ex ſe omnia bona ſua in dotem conſtituere, l.nulla. C.iur. dot. Bald. Nouel. de dot. parte ſexta, priuileg. 42. Gail. libro ſecundo, obſeruat.82. num.1. & ſequent. tandem quod mulier poſſit non obſtante ſolemnitate ſtatutaria ſe obligare pro dote diffuſe probat Tira-

quel.de retr.ligu.§.primo, gloſ.14.numero 91.
& ſequen.vbi etiam poſt Iaſ.ait,quod ſtatutum
generale aliquid requirens pro ſolemnitate a-
ctus non habet locum in inſtrumento dotis, &
expreſſe Lambert.in puncto d.glo.21.numero
ſeptimo,& ſequen.quæ omnia eo fortius mili-
tant, cùm nullibi conſtet, Dominam Victoriã
tunc temporis fuiſſe minorem.

Reſpondetur tertiò, quod cum mulier illa
fuerit nupta Mantuæ, ibique matrimonium
33 contraxerit,non attenduntur ſolemnia † ſtatu-
ti Caneti, cum ibi mulier ſortiatur domiciliũ,
vbi nuptias contraxit, vt poſt multos in termi-
nis audacter decidit Lambert.de contr.mulie.
gloſ.ſecunda,quæſtione duodecima, num.37.
& ſequen.

Nec vim facit,quod ſtatutum fauorabile in-
habilitatiuum perſonæ extendatur extra ter-
ritorium.

34 Quia reſpondetur, id procedere, † quando
ſtatutum non excedit terminos ſimplicis inha
bilitationis perſonæ, ſed illius fauor ſolam
perſonam inhabilitatam reſpicit. At quando
vlterius procedendo certam formam, certaſ-
que ſolemnitates ſeruandas ordinat, vt in præ
ſenti caſu, tunc tale ſtatutum non ligat origi-
narios alibi contrahentes extra iuriſdictionem
ſtatuentium. Ita Aret.conſil.54.col.2.verſi. &
hanc partem. Iaſ.conſil.59.col.fin.in 3. diffuſe
in puncto Lambert.alios plures adducens de
cont.mulier.gl.2.quæſtione 15. num.46.adde
Rim.iun.conſil.437.numero 47. vbi de rece-
ptiori teſtatur, ſequitur Turret. pariter magis
communem enuntians conſi.26.num.7.in ſo
la in nou.conſtit.Pedemont.par.1.tit.de alien.
bonor.minor.gloſ.2.nu.31. verſ.alij verò non
pauci,& nu.32.verſ.ceſſante,& verè negari nõ
35 poteſt, † quin ſtatutum iſtud ſit contrarius com
mune,& idcirco debet ſtrictè interpretari, nõ
autem extendi extra territorium. Idem Turret.
alios congerens d.conſi.26.nu.11.& ſeq.

36 Reſpondetur quartò, † quòd fundans ſe in
ſtatuto debet probare omnes illius qualitates,
alias illius diſpoſitioni locus non erit. Bar.in l.
1.§.quod autem ait prætor, ff. ne quid in flum.
publ. Ceph.conſi.304.nu.24.Burſ.conſil.307.
num.37.D.Surd.conſil.45.nu.14. Modò non
conſtat,quod tempore dictæ aſſignationis do-
tis in loco ſuppoſito iuriſdictioni ſtatuentium
extiterint agnati aliqui,& proximiores,ac æta
tis legitimæ,ac cætera a ſtatuto requiſita, & ta
men id debuit ante omnia probari. Borgni.de
tuto.numero 131.verſicu. & debent eſſe præ-
ſentes. Sola d.tit.de contr.mino.gloſ.5. nume-
ro 40. Turret.d.conſil.26.numero 8.& 9. Ra-
tio eſt,quia ſi dictæ perſonæ requiſitæ a ſtatuto
ibidem non extitiſſent, potuiſſet mulier liberè
contrahere,& obligare bona, vt præter cæte-
ros ſcribit Rolan.conſ.30.nu.14.in 3. Turret.
d.conſi.26.nu.10.in fine.

Reſpondetur quintò ex abundanti, quod
cùm ſtatutum loquatur de muliere maritata,
non videtur comprehendere cauſam dotis,
quia a communiter contingentibus, & vt do-
cet experientia, quis non ducit vxorem abſq;
prauia dotis conſtitutione. l.purè, §.penult.ff.
dol.exceptio.& ideo præſumitur, vxorem aſſi-
gnaſſe dotem viro, niſi contrarium probet, l.ſi
fraudator, §.1.circa fin.ff.eodem titu. & hanc
iuris præſumptionem vocat Viu.deciſio. 289.
37 numero 48. † & in dubio tenendum eſſe, mari
tatam fuiſſe dotatam tradit Decian.conſil.49.
num.4.in 2.cum id communiter fieri ſoleat, vt
in ſpecie tradit D.Surd.conſi.94.numero 56.
ſtante igitur veritate prædictorum, ſequitur, ſta
tutum non poſse procedere in dote, quia ſta-
tutum dictat, quòd mulier habens maritum nõ
poſſit vendere,& obligare bona ſua, illud pro-
nomen (ſua) importat dominium, & proprie-
tatem, l.ſecunda, ff.religio. Feder.de Sen.cõſ.
279. Decian.conſilio 57.numero tertio, quar-
38 to,& 21.in primo. † Modò maritus dicitur do
minus dotis,non autem vxor. l.doce ancillam.
vbi doct.C.rei vendic.deciſio. Mant.conſilio
192.numero ſeptimo, & durante matrimonio
ſolus maritus eſt dominus, & ille ſolus poteſt
pro libito voluntatis de dote diſponere, vt
plenè ſcribit D.Surd.conſi.330.nu.13. quia il
li ſoli datur pro re dotali rei vendicatio. d. l.
doce, l.quintus, §.argentum, vbi Bartol. ff.aur.
& argen.leg. Decian.loco mox citato. Quare
dicendum eſt, ſtatutum poſse militare in diſpo
ſitione vxoris circa paraphernalia, vel extra-
dotalia, cum mulier habeat multiplex bono-
rum genus, vt per Alexan.conſilio 63.numero
6.in 2. Botta conſil.20.num.59. Gail.lib.2. ob
ſeruat.82.numero 5. Menoch.conſil.56.num.
2.3. Borgni.de vſufruct.nu.206. Cephal.con-
ſilio 112.col.1. Aut debet interpretari, vt non
poſſit alienare, vel obligare bona ſua ad inſtan
tiam mariti ad commodum extranei, faciendo
dotis ſuæ conditionem deteriorem ob ipſius
mulieris metum reuerentialem mariti ſine præ
dictis ſolemnitatibus: taliter enim ſe confor-
mat diſpoſitioni iuris communis iuxta text. in
authen.ſi qua mulier. vbi doct. C.ad Velleian.
& tradita per Afflict. deciſio.311.& Theſau.
deciſ.223. Hæc tamen non ſunt præſentis ſpe-
culationis, nec conueniunt caſui controuerſo,
& conſequenter ſtatutum illud præſenti caſui
minime adaptari poteſt.

Ad quartum reſpondetur, Do. Arriuabenos
non agere vigore teſtamenti patris D. Victo-
riæ ob facultatem diſponendi illi à patre con-
ceſsam,

Digitized by Google

ceſſam, nec virtute alicuius tacitæ diſpoſitio-
nis D. Victoriæ, ſed fundati in mera eorũ pro-
ximioritate, nulla ratione habita mentis tacitæ
Dominæ Victoriæ, vt patet in eorum libello,
& petitione.

Reſpoodetur ſecundò, vanam eſſe illorum
prætenſionem ex iſto capite, cùm teſtator ſen-
ſerit de expreſſa diſpoſitione, quo in caſu eeſ-
ſat obiectum, vt per Sylua. cooſ. 14. Iaſ. conſil.
130. col. 4. verſ. item pro iſta parte, in 3. Mant.
de coniect. vlt. volun. lib. 7. tit. 7. num. 14. verſ.
qua de re cùm ego. Surd. conſil. 369. num. 41.
39 † quòd autem facultas iſta diſponendi filiæ a
patre data intelligatur de expreſſa, probatur
ex pluribus.

Primò, quia quando teſtator eidem filiæ ꝓ-
hibuit aſſigoationem dotis maioris viro futu-
ro vltra metam ab eo deſcriptam, reſeruauit il
li facultatem teſtandi pro libito de bonis, &
hæreditate ipſius teſtatoris, & vt infra: vnde li
cet inferius exceptis duobus caſibus fideicom
miſſi ſuperius deſcriptis dixerit teſtator, vt D.
Victoria poſſit de bonis diſponere, &c. talis di
ſpoſitio debet interpretari, vt exequatur per
viam teſtamẽti, cùm prius nominauerit expreſ-
40 ſam diſpoſitionem teſtamentariam; † nam vna
pars dubia teſtamenti declaratur per aliã par-
tem claram, l. qui filiabus, ff. leg. 1. vbi latè Iaſ.
col. 1. & per primam partem declaratur qualis
fuerit mens teſtatoris in ſecunda. Curt. iu. con-
ſil. 70. nu. 1. cum pluribus adductis per Menoc.
conſ. 435. nu. 6. & ſeq.

Secundò, in prima facultate teſtandi adeſt
41 clauſula (& vt infra) † cuius virtus eſt limitan
di, reſtringendi, ac referendi diſpoſitionẽ, cui
fuit appoſita, ad ſequentem particulam cũ om
nibus ſuis qualitatibus. Burſ. conſ. 337. nu. 50.
Menoc. conſi. 86. nu. 9. ſi igitur in ſecunda par
ticula dicitur repetita teſtamenti factio, ſequi-
tur intellexiſſe de expreſſa diſpoſitione, non
de tacita.

42 Tertiò, teſtator dixit (poſſint omnino) † di
ctio (omnino) importat formam. Alex. in l. hæ
redes, num. 29. ff. vulg. Pariſ. in rub. ff. ope. nou.
nunt. nume. 56. At forma non poteſt ſtare ſine
ſubiecto, vel ſubſtãtia, quia forma dat eſſe rei,
l. Iulianus, §. ſed & ſi quis, ff. ad exhib. cum con
cordantibus, ergo teſtator intellexit de expreſ
ſa diſpoſitione. Confirmatur, quia verbum (om
nino) importat præciſam neceſſitatem eius,
quod fieri iubetur, & cui fuit adiunctum, l. ſi
poſſeſſor, la prima, in princ. ff. petit. hæred. Pa-
riſ. conſil. 21. numero 40. in 1. Bimi. conſil. 10.
numero ſecundo, & conſi. 76. numero 24. Bur-
43 ſat. conſilio 260. numero 31. † At præciſa ne-
ceſſitas conſiſtit in faciendo, quando ponitur
affirmatiuè, vt patet ad ſenſum, merito de ocu-
lata diſpoſitione ſenſit teſtator, non de tacita
coniecturali.

44 † Quartò, cum verbum (diſponere) ſit ap-
poſitum in teſtamento, debet intelligi ſecun-
dum ſubiectam materiam, nempe vt teſtator
ſenſerit de expreſſa teſtamentaria diſpoſitio-
ne, vt præciſe conſiderat Iaſ. conſilio 130. col.
quarta, verſic. item pro iſta parte. in tertio, vbi
in terminis noſtris loquitur, quando ſcilicet
teſtator dixit, quòd hæres poſſit diſponere,
44 prout † voluerit. Idque tanto magis dicen-
dum eſt, ex quo in alia præcedenti particula te
ſtamenti relatiua ad iſtam ſecundam, fit expreſ
ſa mentio teſtamenti faciendi per filiam hæ-
redem.

Quintò, cùm teſtator expreſſe certas perſo-
nas vocauerit in caſum mortis Dominæ Vi-
ctoriæ ab inteſtato ſine filijs, dubio procul non
habuit conſiderationem, vt illi met eodem in
caſu ſuccederent venientes ab inteſtato; quia
expreſſa ſubſtitutio facit ceſſare tacitam. l.
cum ex filio, §. filio, ff. vulgar. Gabriel. conſilio
132. quæſtione prima, numero ſeptimo, in pri-
mo. Pedro. conſilio 19. numero 95. & conſe-
quenter intellexit de expreſſa diſpoſitione ea
viuente, non de tacita ex illius omiſſione re-
ſultante.

Sextò, teſtator creauit fideicommiſſum ſub
ſtituendo Dominæ Victoriæ duobus in caſi-
bus, vt dixi, nempè illa decedente in pupillari
ætate, vel alias ab inteſtato ſine deſcendenti-
bus, quibus caſibus exceptis dedit illi faculta-
tem diſponendi de omnibus bonis aliquo fi-
deicommiſſo non obſtante. Et ita credendum
45 eſt, † quòd cum teſtator ſubſtituerit filiæ ſuæ
plures perſonas per plures gradus, ac per tem-
pus infinitũ duraturas, cogitauerit ipſam eius
filiam fuiſse prædeceſſuram, vel ſaltem potuiſ-
ſe prædecedere ipſis ſubſtitutis. Soc. iun. conſ.
136. num. 18. in 3. vnde cum illi dederit facul
tatem diſponendi duobus caſibus exceptis,
aliquo fideicommiſſo non obſtãte, dicitur in-
tellexiſſe de diſpoſitione facta viuentibus ſub
ſtitutis, cùm illud fideicõmiſſum neceſſariè re-
quirat vitam ſubſtitutorum. Siquidem, vt dixi,
cum fuerint ſubſtituti vigore fideicõmiſſi ſuc-
ceſſuri filiæ hæredi mortuæ ab inteſtato, & te-
ſtator dederit facultatem filiæ diſponendi ſe-
moto obſtaculo fideicommiſſi, ſequitur, quòd
voluerit illã diſponere adhuc viuentibus ſub-
ſtitutis, & per conſequens per expreſſam diſpo
ſitionem, non per tacitam, quia caſui ab inteſta
to alias erat prouiſum, & fideicommiſſum non
potuit obſtare, niſi data vita ſubſtitutorum: &
ita ſatis patet, obiectum non militare in præſen
ti facti ſpecie.

Ad id, quod dicebatur, non obſtare tranſa-

ctionem factam, ac clauſulatam per parentes iſtorum actorum cum D. Boldrino. Reſpondeõ nullam legi fuiſſe inter ipſos celebratam tranſactionem, quia nec etiam reſpectu pactiũ prędictarum, & noĩatarum in inſtrumento aderat lis, nec fuit facta mentio litis, vnde cũ hoc ex facie inſtrumenti non legatur, non poteſt dici tranſactio. Natta conſ. 548. nu. 34. ſed fuit ceſſio, & renũtiatio iuriũ facta per dictos fratres, ac parentes reſpectiuè iſtorum agentium cum D. Boldrino; & ideo fuit acceptum decretum à Sereniſs. Dño ad derogationem ſtatuti de iuribus non acquirendis, cum talia bona tunc tẽporis fuerint litigioſa inter præfatum D. Boldrinum ex vna, & Do. Lauram Ariacoſtam, ex altera, vt ex proceſſu reproducto, & ex prœmio dictæ ceſſionis apertè conſtat. Nec eſt mirandum de tali ceſſione, ac renuntiatione iurium, cum ſæpe contingat, vt vnus modico recepto ab omnibus iuribus ſibi liquidè competentibus partem aliam acceptãtem liberet, vt poſt Bart. Caſtr. & alios firmat Honded. cõſ. 49. nu. 34. verſ. & vt dixit Bar. & probat l. creditori. C. pac. & Bertaz. d. gl. 6. nu. 14. Idq; tãto magis procedit in caſu iſto, cũ tempore ceſſionis extiterit Do. Laura prædicta, quæ aſpirabat ad dicta bona, tamquam proximior Dominæ Victoriæ omnibus alijs eius agnatis, tamquã patruelis, nempe filia D. Ludouici patrui Do. Victoriæ, vt patet ex arbore agnationis, maximè cum ageretur de hæreditate fœminæ, quo in caſu agnati maſculi intra quartum gradum nõ gaudent beneficio ſtatuti. Rubr. de ſucceſſoribus ab inteſtato, ceſſante in tali caſu ratione agnationis conſeruandæ, vt latè per deciſ. Mãt. 9. vnde ſequitur, quod talis ceſſio iuriũ acquiſita mediante pecunia per D. Boldrinum reſpectu cedentium fuit ei damnoſa, quia illis nullũ ius competebat in dictis bonis, ſed potius D.

46 Lauræ, iuxta prædicta. Sed vtcunq; ſit, † talis ceſſio renũtiatio, & liberatio ſortitur in vim pacti, vt diffuſe probaui ſup. in 4. fundamento.

Et cùm in dicta ceſſione adſit pactum reale de non petendo, ſecuta ſolutione promiſſa per D. Boldrinum, non eſt vlterius inueſtigãdum, an tale pactum impediat hæredes, qui ſolutionem prædictam promiſſam realiter eis numeratam acceperint, ratificando etiam expreſſe omnia in dicto ceſſionis inſtrumento contenta, vt patet ex inſtrumentis ſolutionum.

Non etiam vim facit, quòd factũ patris non nocet filio venienti ad fideicommiſſum iure

47 proprio, † quia ſtante ipſorum filiorũ ratificatione expreſſa ceſſionis paternæ, & tacita mediante receptione denariorum, nõ poſſunt amplius impugnare factum patris, quia ſemel approbatũ nequit amplius improbari, vt dixi in quinto fundamento. Addatur, quod cum non conſtet, filios iſtos actores adiuiſſe hæreditatẽ eorum patrum iam cedentium cum beneficio inuentarij, non poſſunt cõtrauenire expreſſæ obligationi paternæ circa bona debita filijs iure aliquo fideicommiſſi, vt poſt alios probat Gabr. conſ. 125. nu. 13. in 1. Peregr. alios commemorans de fideicomm. art. 52. nu. 97. vbi id extendit procedere etiamſi pater in obligatiua promiſſione nullam hæredum mentionem feciſſet.

48 Tandem nõ obeſt, † quod in generali liberatione non veniunt ſuppoſita rei vẽdicationi; quia reſpondetur, quod ex ſubſecuta ratificatione actorum, dũr renũtiaſſe oĩ beneficio ſibi cõpetenti iam renuntiato, vt dixi; & ideo cũ in ceſſione, vel renuntiatione paterna fuerit data facultas D. Boldrino iam procuratori conſtituto in rem propriam, petendi, vendicandi, &c. obiectum ceſſat, cum in ea fuerint comprehẽſa bona, & res ſuppoſitę vendicationi, vt optime probat Hond. d. conſ. 49. num. 38. verſi. & prædicta eo magis, in 1. Addatur, quod cum dicta ceſſio, & renuntiatio non poſſit in alio verificari, quam in rebus fideicommiſſo prædicto ſuppoſitis, & quæ potuiſſent vendicari, dubio procul, & illa comprehendiſſe non ambigitur, ad latè tradita per D. Surd. conſ. 73. nu. 82. & ſequen. Honded. conſ. 63. nu. 88. & ſeq. in 1. Cætera adducta in propoſito tranſactionis nõ obſtant, quia non fuit facta tranſactio, ſed renuntiatio ampliſſima abſque aliqua coniectura doli, vel ſeductionis, cùm de illis non cõſtet. Vnde concludo, quod cùm iſta omnia ratificauerint hæredes dicti Do. Boldrini, abſoluendi ſunt à petitis cũ expetitã victoria. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum ſimplex & abſolutum inducitur per clauſulã perpetuitatem importãtem. & quãdo procedat nu. 2. & ſeq. ac de communi nu. 5. ſed contra num. ſeq.*

4 *Vocatio cohæredum vel eorum filiorum in caſum contrauentionis ſuccedit loco cauſæ.*

7 *Fideicommiſſum reſultans ex clauſula perpetuitatem importante quando ſubſequente poſt prohibitionẽ alienationis dicitur inductum tantũ modo in caſum contrauentionis.*

8 *Verbi alienare & diſtrahere, limitatio quando ad diſpoſitionem tantum inter viuos reſtringatur & num. 10. & ſeq.*

9 *Alienatio vel diſtractio quæ fit in vltima voluntate non dicitur propria.*

12 *Alienatione voluntaria inter viuos prohibita, nõ dicitur prohibita hæredis inſtitutio.*

13 *Verba generalia ſubſequentia caſum prohibitæ alienationis importãt fideicommiſſum merè cõditionale.*

14 *Dictio (omnino) præciſam neceßitatem ſignificat.*

15 *Ex verbis cauſaliter, & enunciatiuè prolatis nõ oritur fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum.*

16 *Non honoratus grauari nequit.*

17 *Vocatus in caſum contrauentionis ſi aliunde ſucceſſerit in bonis teſtatoris dicitur etiam tantũ grauatus in ſolo caſu contrauentionis.*

18 *Hæredum appellatione veniunt hæredes hæredũ.*

19 *Familiæ appellatione in fideicommißis veniũt etiam fœmina deſcendentes ex maſculo. & maximè quando vocatur familia extranei, numero ſequen.*

21 *Vocatione lineæ alicuius comprehenduntur oẽs deſcendentes vtriuſque ſexus.*

22 *Appellatione fideicommißi in domo alicuius relicti veniunt etiam fœmina. ampliatur, n. ſeq.*

24 *In ſimplici fideicommiſſo illi de agnatione gradatim ſuccedere debẽt prout quiſque alienanti proximior eſt attenta gradus prærogatiua.*

25 *Licentia teſtatoris, quòd bona alienari poßint inter cohæredes, & vocatos quid importet, & num. ſeq.*

27 *Prohibitio alienandi facta reſpectu certarũ perſonarum hæredis inſtitutionem ex teſtamento non comprehendit.*

28 *Prohibere alienationem extra familiam, & illã permittere inter ipſos hæredes prius nominatim honoratos ſatis inter ſe differunt.*

29 *Clauſula generalis bonorum conſeruatiua non importat ſimplex & abſolutum fideicommißũ ſi alienatio fuerit conceßa inter cohæredes, & facta prohibitio contemplatione familiæ quæ ſit tantum vocata virtute clauſulæ prædictæ.*

30 *Perpetuitas inſita in clauſula bonorum conſeruatiua reſtringitur ad caſum contrauẽtionis quãdo maximè illi ſoli caſui eſt adiecta.*

ARGVMENTVM.

De fideicommiſſo ſimplici, & abſoluto, ac de fideicommiſſo conditionali, & quomodo vtrumque inducatur.

CONSILIVM LXVI.

Actiones meæ à Domino.

VIm non modicam facere videtur aduerſus Dominas ſorores hæredes quondam Domini Vincentij iunioris de Pretis clauſula illa generalis, & ampla inſita in teſtamento quondam Domini Vincentij ſenioris poſt prohibitam alienationem bonorum hæredibus inſtitutis, nempè; quia ipſe teſtator dixit, & declarauit, quòd firma eius mens, & intentio fuit, & eſt, vt omnia eius bona perpetuò remaneant in manibus dictorum eius filiorum; & eorum filiorum, & hæredum, etiam vltimò in domo, & familia ipſius teſtatoris, & in eius linea, necnon dicti Domini Ludouici de Pretis eius fratris, & cæt. Regulariter enim per huiuſmodi
1 † clauſulam perpetuitatem importantem fideicommiſſum ſimplex, & abſolutum in infinitum, & gradatim de vno in alterum ex deſcendentibus, & de linea teſtatoris, & eius fratris inductum, & repetitum dicitur; prout latè tuetur Dominus Surd. conſilio 67. & con-
2 ſilio 96. & tanto magis † ex expreſſione perpetuitatis ibi (perpetuò remaneant) vt etiam aduertit Petr. de fideicommiſs. quæſt. quinta, numero quarto. Roland. conſilio 23. numero 18. in quarto, Bec. conſilio 24. numero quarto. Turret. conſilio 18. numero nono, in ſecundo. & conſilio 77. numero 16. in primo. Corn. deciſio. Luc. 122. numero ſeptimo, maximè cum
3 † dicta clauſula non fuerit appoſita ad validandam prohibitionem, ſed ad augendum effectum fideicommiſſi præambuli in caſum mortis, ex quo ipſa prohibitio fuit veſtita à vocatione cohæredum, vel eorum filiorum in
4 caſum contrauentionis, quæ † vocatio ſuccedit loco cauſæ, l. prima, C. his quæ pœn. nomin. Ruin. conſilio 113. col. prima, in ſecunda, & 114. numero 7. eod. volum. Dominus Surd. dicto conſ. 67. numero 38. Intrig. de ſubſtitut. cent. 3. quæſt. 72. numero 66. & ſequen. ne igi-
5 tur præfata † verba dicantur ſuperflua, vtique fideicommiſſi ſimplicis, non autem conditionalis inductiua, vno ferè omnium ore concorditer reputantur, Dominus Surdus, conſil. 336. numero 17. & in dicto conſ. 67. num. 38. addo Burſ. conſ. 157. numero 35. 36. & conſi. 243. num. 9. 10. Berett. conſ. 18. num. 5. & conſil. 75. num. 10. Odd. conſ. 46. num. 25. Peregr. de fideicom. art. 14. num. 15. Intrig. de ſubſtit. cent. 3. q. 72. nume. 35. & ſeq. qui omnes alios plurimos recenſent.

6 Nihilominus † probabiliorem arbitror, in præſenti caſu, opinionem, negantem inductionem fideicommiſſi ſimplicis, & approbantem inductionem fideicommiſſi conditionalis, ex pluribus.

7 Primò, quia † fideicommiſſum perpetuum reſultans ex dicta clauſula non præceſſit, ſed ſubſequutum eſt prohibitionem alienationis bonorum, quo in caſu non poteſt dici inductũ fideicommiſſum ſimplex, ſed tantummodò in caſum contrauentionis, text. clarus in l. pero, §. fratre, ff. leg. 1. & in l. cum filiusfam. §. cũ pater, ff. eo. tit. optimè Gab. conſ. 132. q. 9. n. 67. in 1.

vbi declarat,& alios adducit, ſequitur concor
dantes allegando Burſat. conſil.243. num. 10.
vbi poſt Siluan. de magis commune teſtatur,
confert Dec.conſil.53.nu.5.verſi.octauo, idē
Burſ.conſi.157.nu.36.

Secundò, teſtator attenta forma prohibitæ
alienationis dicitur limitaſſe prohibitionem
illam per actus inter viuos,dixit inquàm(& in
caſu,quo contingeret,quòd prędicti hęredes,
& filij teſtatoris alienare vellent, aut quomo-
dolibet diſtrahere totā, vel partem portionis
ſibi ipſis contingentis in dictis bonis,& hære-
ditate, quòd teneantur illud totum, vel illam
partem vendere,& alienare alij vel alijs fratri
bus ſuperſtitibus, vel eis, aut illorum filijs, &
non aliquibus alijs perſonis, quia mens, & in-
tentio ipſius teſtatoris fuit,& eſt,vt omnino e-
ueniente caſu prædicto ſic fiat ipſa alienatio,
& diſtractio inter ipſos hæredes,&c.etſi aliter
fiet,quomodocumque aut qualitercūq; fiat,ip
ſo iure ſit nullius roboris,&c. & deueniat iure
inſtitutionis,& legati in alium, vel alios ex di-
ctis hæredibus,ſeu eorum filios, &c. ſiquidem
8 etſi verbum † (alienare,& diſtrahere) poſſit ali
quando importare etiam diſpoſitionem per
viam vltimæ voluntatis, attamen in hac facti
ſpecie reſtringuntur ad diſpoſitionem inter vi
uos,ex verbis illis (vendere, & alienare alijs
fratribus ſuperſtitibus) quæ verba nō poſſunt
adaptari diſpoſitioni in vltima voluntate,cùm
9 in ea non fiat † propria alienatio, vel diſtra-
ctio,ſeu venditio, ita Angel.conſ.57. ſequitur
Alex.conſ.155.col.1.Soc.iun.conſil.163.nu.
18.& ſeq.in 2.& prius conſ.112.nu.12.13.&
ſeq.in 1.ſequitur Cacher.decif.50.nu.9. & ſe
quen.Burſ.conſ.243.nu.11.& ſeq.non obſtan-
10 te vniuerſalitate † verbi (quomodolibet di-
ſtrahere) nam adhuc ſit reſtrictio per alia adie
cta ad contractus inter viuos, vt per Ang. d.cō
ſil.57.& ſequaces,latiſſimè vidēdus D. Surd.
conſ.77.nu.22.ver.non etiā refricatur,& ſeq.
vſq; nu.29.vbi optimè loquitur,& latius dec.
Mant.124.nu.9.10.21.& per totum, maximè
11 cùm † verba fuerint concepta in perſonas,nō
in rem,vt benè aduertit d.dec. Mant.124.nu.
20.Rim.iun.conſ.371.nu.104.cum igitur ſim
pliciter alienationem voluntariam inter viuos
12 prohibuerit, † non dicitur prohibuiſſe hære-
dis inſtitutionem, & conſequenter ex præfata
prohibitione nequaquam dici poteſt, inductū
ſimplex fideicommiſſum, vt explicitè notant
Doctores ſupra allegati.

Tertiò, liquido patet, teſtatorem ſe reſtrin-
xiſſe ad caſum ſolius contrauentionis; Primò
enim dicit (& caſu,quo contingeret,&c.) po-
ſtea ſubiungit (quia firma mens, & intentio ip
ſius teſtatoris eſt, vt omnino eueniente caſu
prædicto) quò fit, vt cùm teſtator declarauc-
rit apertè, mentem ſuam dirigi ad caſum alie-
nationis prohibitæ, ſubſequentia verba gene-
13 ralia † fideicommiſſum conditionale merum
valeant importare, vt clarè firmat Socin. iun.
conſi.112.nu.5.6.in primo. Cacher.decif.50.
num.11.& 12. Rim.iun.conſil.456. num.86. &
conſ.632.nu.45.facit Alex.conſ.59. num.21.
verſ.non obſtat, quod illa verba in 3. Peregr.
de fideicomm.art.14.num.22. in fi. accedente
14 maximè dictione illa(omninò) † quæ præci-
ſam neceſſitatem ſignificat,§.fin.inſtit.qui teſt.
tuto.dar.poſſ.Bartol.in l. ſi cum exceptione,§.
quatenus, ff.eo quod metu. cauſ. Bimi. conſil.
10.num.2.

Quartò aduertatur; prædictam clauſulam,
prædictaque verba fuiſſe cauſaliter prolata, &
enuntiatiuè,cum dixerit (quia mens teſtatoris
fuit,& eſt, vt omnia eius bona,&c.)non autem
diſpoſitiue, prout ſi dixiſſet (quia vult, quod
bona ſua remaneant,&c.)ſed per talem enun-
tiandi formam ſolum fideicommiſſum in caſū
contrauentionis oritur; non autem ſimplex, &
15 abſolutum; nam tunc † non ampliatur fideicō
miſſum,ſed interpretatur,Soc.conſil.43.nu.7.
in 3.cum concordantibus per Cap.decif.108.
num.3.in fi.Petr. de fideic. d.q.5.nu.48. Alc.
conſ.35.num.22.lib.2.Gabr.conſi.111.nu.22.
in 1.Peregr.d.art.14.nu.17.22. Craſſ.§.fideicō
miſſum q.5.num.6. vbi teſtatur de communi,
& plures adducit,& nouiſſimè Intrig. d.q.72.
num.51.& magis communem enuntiat, Burſa.
conſ.52.numero 39.40. Turret.conſil.77.nu-
mero 17.in 1.

Quintò, conſidero D.Vincentium iuniorē
pronepotem teſtatoris ex fratre Ludouico nō
fuiſſe honoratum per fideicommiſſum in ca-
ſum mortis, cùm D.Vincentius ſenior in de-
fectum propriæ lineæ vocauerit filios maſcu-
los D.Ludouici eius fratris tantùm, vnde ſe-
quitur, quod nullo pacto poteſt dici grauatus
16 fideicommiſſo abſoluto,ex quò non † hono-
ratus grauari nequit.l.ab eo. C. fideicom.qua-
17 re infero, † quòd cum vigore clauſulæ illius
generalis iſte pronepos poſſit dici vocatus,
certè dicitur vocatus in caſum contrauentio-
nis, meritò cùm iſte pronepos non ſucceſſerit
in bonis quondam teſtatoris vigore contrauē
tionis,in cuius euentum fuit ſubſtitutus,nec ex
iudicio ipſiuſmet teſtatoris,ſed aliunde, nō 18 po
teſt etiam dici grauatus niſi in ſolo caſu con-
trauentionis,cùm, vt dixi, non honoratus gra-
uari non poſſit,ita Ruin.conſil.130.nu.5.& 6.
& conſil.131.numero quinto, verſic.ſecundo
principaliter in 2.& conſ.125.numero 4. in 3.
Petr.Ant.Anguiſſ.conſ.75.num.6.12.libro 6.
Ceph.conſi.269.nu.46.47.& ſequen.optimè
Berret.conſ.55.numero 6.Rimin.iun.conſilio
531.num.14.

Sextò,

Sextò, teſtator in dicta clauſula conſeruatiua bonorum nõ excludit dominas ſorores D. Vincentij iunioris ab eo inſtitutas, quia primo vocat proprios ipſius teſtatoris filios, & illorũ filios, & hæredes, quo in caſu veniunt omnes hæredes maſculi, & deſcendentes ipſius teſta-
18 toris in infinitum, quia † ſub nomine hæredũ ipſius honorati veniunt hæredes hæredum, l. in annalibus, C. legat. Cephal. conſi. 499. num. 21. Rim. iun. conſi. 252. num. 32. & per totum, vnde, cùm tandem vocauerit eius domum, familiam, & lineam, dicitur vocaſſe etiam fœminas, & cõſequenter etiam cum ſimpliciter vocauerit familiam, & lineam Do. Ludouici eius
19 fratris, dicitur etiam vocaſſe fœminas; nam † in fideicommiſſis appellatione familiæ veniũt etiam fœminę deſcendentes ex maſculo, nec excluduntur à ſucceſſione, Odd. conſ. 46. nu. 39. Alex. conſi. 55. num. 5. vel. præterea etiam filia in 3. Burſ. conſ. 243. num. 16. Pereg. de fideic. art. 14. num. 37. & art. 22. nu. 25. in fi. ma-
20 ximè quando † vocatur familia extranei, vt in caſu iſto, Bertaz. conſil. ciuil. 98. num. 18. ita
21 pariter † in vocatione lineæ alicuius comprehenduntur omnes deſcendentes vtriuſque ſexus, Peregr. d. art. 22. nu. 24. Corbul. de caducit. ob lineam finit. num. 40. ſicuti ſub nomine
22 † fideicommiſſi relicto in domo alicuius, fœminæ continentur. Non. conſi. 41. nu. 28. Burſ. conſ. 243. nu. 4. & ſeq. omninò videndus, quia optimè loquitur in propoſito, diffuſe Cephal. conſi. 53. num. 84. & ſeq. vbi extendit præfata
23 militare † in fœminis etiam nuptis, & concordat Gabr. conſi. 195. nu. 3. in 1. latè Odd. conſi. 46. num. 34. & ſeq. Peregr. d. art. 14. nu. 37. vbi alios adducit, quo fit, vt nequaquam dicendũ ſit, præfatas ſorores excludi debere, cùm potius debeant admitti vigore teſtamentorum dictorum teſtatorum, nempe vtriuſque Vincentij.

Septimò, in præſenti facti ſpecie nullo pacto poteſt cauſari ſimplex, & abſolutum fidei-
24 commiſſum; nam † in ſimplici fideicommiſſo illi de agnatione, vel familia dicuntur vocati, & debent ſuccedere gradatim ordine ſucceſſiuo vnus poſt alium, & prout quiſque alienanti proximior eſt attenta gradus prærogatiua, l. Peto, §. fratre, vbi Bal. quęſt. 2. ff. leg. 2. deciſio. Mant. 238. nu. 13. Modo cùm hic fuerit data facultas, & conceſſio à teſtatore alienandi inter cohæredes, & vocatos, vel ſubſtitutos, vtri-
25 que licentia † importat, vt alienatio queat fieri in remotiorem, cùm ſat ſit, vt acquirens ſit de vocatis, gloſ. in l. Vnum ex familia, §. itaque ff. leg. 2. Cuman. & Caſtr. in d. §. fratre, deciſio.
26 Mant. 238. nume. 14. & conſequenter † inde reſultat, teſtatorem noluiſſe ſimplex fideicommiſſum inducere, ita Dec. conſil. 377. num. 6. verſi. & hoc idem manifeſtè. Ruin. conſil. 127. nu. 13. verſ. quandoque, & tertio prohibuit in 2. Gozad. conſ. 52. nu. 3. verſic. ſed hic non ſolum, idem Ruin. conſ. 114. nu. 10. in 2. Petr. de fideic. quæſt. 5. nu. 39. & 101. Burſ. conſ. 157. numero 39. Menoc. conſ. 327. nu. 96. dec. Mant. 238. nu. 14. Intrig. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 72. numero 62.

27 Octauò, iſta prohibitio † alienandi, ſi quæ ſit, fuit facta reſpectu certarum perſonarũ, nempè extraneorum, cùm permiſerit teſtator alienationem inter ipſos cohæredes, & eorum filios, meritò inſtitutionem hæredis ex teſtamẽto non comprehendit, ſecundum Alex. conſil. 55. num. 6. ver. aut prohibitus eſt quis alienare in 3. maximè cùm fuerint inſtitutæ ſorores omnium proximiores ipſi Vincentio iuniori eas in ſuo teſtamento inſtituenti, latè Burſ. conſil. 157. num. 26.

Nonò, aduertatur, teſtatorem fideicommittentem non prohibuiſſe alienationem bonorum ſuorum extra familiam, ſed ſimpliciter illam tãtum permiſiſſe fieri inter ipſos hæredes, & eorum filios, & ita qualificatè vocando cohæredes in caſu contrauentionis. Quo fit, vt etſi poſtea ſubiunxerit, mentem ſuam eſſe, vt bona ſua remaneant in manibus dictorum eius filiorum, &c. vtique ex tali clauſula non inducitur ſimplex, & abſolutum fideicommiſſum, ſed tantummodò roboratur fideicommiſſum præcedens cõditionale; quia ceſſat ſuperfluitas; Siquidem ex permiſſione alienandi inter hæredes ipſos, non dicitur vocata agnatio, vel familia teſtatoris, ſeu certę particulares perſonę, ſed bene dicitur vocata agnatio, & familia in clauſula ſubſequenti prædicta. Aliud enim
28 eſt † prohibere alienationem extra familiam, & aliud permittere alienationem inter ipſos hæredes prius nominatim honoratos, hæc inquam valde differunt in propoſito, vt docet Gabr. conſ. 132. q. 9. nu. 67. verſicu. quia aliud eſt bona ipſa cõſeruari in familia in 1. latè Burſat. conſ. 157. nu. 17. Cum igitur in permiſſio-
29 ne primæua † alienationis inter hæredes non dicatur facta prohibitio contemplatione familiæ, & ipſa familia tantùm dicatur vocata vigore præfatæ clauſulæ generalis ſubſequentis, fatendum eſt, ipſam clauſulam diuerſimodè operari, ac facit ipſa præcedens permiſſio alienandi, & conſequenter non poteſt importare ſimplex fideicommiſſum, ſed ſolum in caſum contrauentionis, quia ceſſat ſuperfluitas, vt in omnino ſimili caſu decidit Cacheran. deciſ. 250. per totam omnino legendam, ſequitur Petr. de fideicom. q. 5. num. 39. dec. Mant. 228. num. 12.

Nec vim faciunt in oppoſitum adducta; nã
30 † perpetuitas inſita ĩ dicta clauſula, ſtantibus

maximè prææallegatis ; reſtringitur ad caſum ſuum contrauentionis, maximè cùm illi ſoli caſui adiecta perſpicuè legatur, vt etiam admonet Peregr. de fideic. art. 14. num. 22. Cacher. dicta deciſ. 50. nu. 12. diffuſe Ceph. conſil. 269. num. 46. & ſeq.

Nec eſt verum, vt aliàs dicta clauſula diceretur ſeruire de vento, niſi extenderet fideicōmiſſum, & illud ampliaret, quia imò ſatis probatum eſt, dictam clauſulam generalem non eſſe ſuperfluam, ſed neceſſariam ad vocationē familiæ, quæ aliàs non erat vocata, & ita de per ſe ſatis operari, ſed tamen in ſolum caſum contrauentionis, & ita, &c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica poteſt a patre filio prohiberi, eo magis quando agitur de deductione duarum quartarum nu. 2 ſed contra nu. 3.*

4 *Trebellianica non deducitur a filio vti filio ſed vti grauato, & quidem tamquam hæredi, numero 5.*

6 *Subſtitutio ſonans indirectam, obliquatur, vbi non poteſt verificari in pupillari.*

7 *Trebellianica reſecat fideicommiſſum ipſo iure.*

8 *Clauſula vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum eſt omnino inductiua fideicommiſſi.*

9 *Teſtator prohibendo trebellianicam dicitur grauare filium fideicommiſſo.*

10 *Teſtator poteſt prohibere trebellianicam nepotibus ex filio, ſeu venientibus ab inteſtato filiorū ſuorum.*

11 *Teſtator non poteſt in plus grauare hæredem hæredis quam hæredem ipſum.*

12 *Filius ſimpliciter honoratus non debet minus poſſe diſponere quam ſi grauatus eſſet.*

13 *Hæres hæredis puberis in plus teneri non poteſt quam ipſius puberis ſubſtitutus.*

14 *Teſtator non poteſt filio ſubſtituere niſi ſupra legitima, & trebellianica portionem.*

15 *Grauaminis impoſiti hæredibus filij puberis aut impuberis differentia.*

16 *Bartolus in l. qui duos. ff de vulgar. declaratur, cum rationibus diuerſitatis, numero 17. 18. 19 & 20.*

21 *Teſtator non poteſt facere vt fructus imputentur filio in trebellianicam, ſed bene poteſt grauare filium, vt fructus perceptos vltra legitimā & trebellianicam reſtituat.*

23. *Imputatio fructuum in trebellianicam, & eorū reſtitutio à quibus differant.*

24 *Dictio (ipſis) eſt perſonaliſſima & prius demōſtrata, & alia deſignat, & reſtringitur ad bona cuius intuitu fuit prolata, nu. 25.*

26 *Sermo teſtatoris indefinitus, & vniuerſalis omnia bona comprehendit.*

27 *Teſtator non poteſt diſponere, vt fructus legitima, & trebellianica reſeruantur.*

28 *Trebellianica debetur filijs ex legis diſpoſitione.*

29 *Diſpoſitio prohibens trebellianicam habet legem reſiſtentem.*

30 *Diſpoſitio corruit in totum ſi tractat de reſtitutione fructuum omnium bonorum filij, quia facta in fraudem legis.*

31 *Vtile per inutile vitiatur in actu facto in fraudem legis, & hominis.*

32 *Fraus legi, & homini quando fieri dicatur.*

33 *Oratio reſtricta ſub vnica oratione ſi vitietur in parte, intelligitur vitiata in totum.*

34 *Vnica ſubſtitutio in parte vitioſa corruit in totū.*

35 *Oratio ſumpta ex vniuerſo ſi in parte non tenet totaliter ſternitur.*

36 *Vnus & idem actus non poteſt in parte tenere, & in parte improbari.*

37 *Teſtator, qui vult prohibere trebellianicam quibus verbis vti debeat.*

38 *Oratio perfecta non indiget ſuppletione.*

39 *Voluntas imaginaria non attenditur.*

40 *Eatenus intelligitur dictum quatenus ſcriptū.*

41 *Talis præſumitur intentio teſtatoris qualem verba demonſtrant.*

42 *Teſtator honorans filium in plus quam releuet legitima poteſt eum, et in legitima grauare quod procedit etiā in trebellianica, nu. 43. ſed contra num. 44 & quando procedit, nu. 45.*

46 *Argumentum de legitima ad trebellianicam aliquando non procedit.*

47 *Legitima quid, & quo iure debetur num. 48. & quando detrahitur, nu. 49. & quanta ſit n. 50.*

51 *Semel approbatum amplius reprobari nequit.*

52 *Renunciatio eſt ſtricti iuris, & trahitur ſolum ad expreſſa.*

53 *Voluntas quæ colligitur ex actu, quatenus extendatur.*

54 *Hæres non approbans teſtamentum cadit a commodo hæreditatis.*

55 *Pœna priuationis non irrogatur niſi expreſſe appoſita reperiatur & hoc procedit in diſpoſitione teſtatoris nu. 56. quo caſu valet argumentū a ſtatuto ad teſtatorem. nu 57*

58 *Quando agitur de pœna vel odio, non expreſſū cenſetur conſulto omiſſum.*

59 *Negligens vt priuetur relicto, neceſſaria quæ ſint.*

60 *Interpretatio fit vt pœna priuationis excludatur etiam ſi agatur de fauore piæ cauſæ.*

61 *Pœna numquam dicitur inducta niſi proferatur ore teſtatoris.*

62 *Pœna quando dicatur appoſita.*

63 *Pœna non committitur per inobſeruationem præcepti teſtatoris quod de iure non tenet.*

AR-

Digitized by Google

ARGVMENTVM.

Trebellianicam deduci a filio, non obſtante patris ſtrictiſſima prohibitione, pluribus medijs, pulcherrimo in caſu, optimè conſulitur.

CONSILIVM LXVII.

Actiones meæ à Domino.

EX ſerie teſtamenti perilluſtris
quondam Domini Hieronymi
Guerrerij, plura, & quidem
vngentiſſima eliciuntur, ex
quibus uidetur prima facie di
cendum, nequaquam licere Illuſtiiſſimo Do-
mino Comiti Ioan. Baptiſtæ Guerrerio præ-
fati Domini teſtatoris filio, trebellianicam de-
ducere, ex ſtrictiſſimo fideicōmiſſo per ipſum
Dominum Teſtatorem creato. Prædictis tamē
obſtaculis, ſigillatim ſuas reſponſiones accom
modabimus, & conſequenter locum eſſe aſſer
tæ deductioni liquido demonſtrabimus.

Primo igitur vim facit expreſſa ipſius Do-
mini teſtatoris, & patris prohibitio, quæ ope-
ratur intantum, ut nec filio primi gradus li-
1 ceat † ipſam trebellianicam deducere, prout
latè tuetur Vinc. Franc. dec. Neapol. 11. n. 11.
verſic. contrariam opinionem. Idque tanto ma
2 gis procedit, † ex quo agitur de deductione
duarum quartarum: nam ſine ſcrupulo militat
opinio præcitata, vt poſt alios firmat Marzar.
in Epitom. fideic. q. 49. in fin.

Reſpondetur tamen, in contrarium extare
3 crebriorem, ac veriorem ſententiam, † in iudi
cando, & conſulendo ſequendam, ac in praxi
ſeruatam a Senatu Mantuano, teſte Burſa. infi-
nitos allegaute, conſil. 44. num. 19. Bott. conſ.
63. nu. 6. lariſſime omnium, per multa iura, plu-
rimaſq; rationes, & authoritates Turett. conſ.
100. num. 107. vſque 131. in 2. alios cumulat,
& ſequitur nouiſſimè Borell. conſil. 51. nu. 10.
& ſeq. in 1. Peregr. de fideicomm. art. 3. nume.
112. Eugen. conſil. 38. num. 2. & ſequ. & uerè
ſemper uidi huiuſmodi ſententiam canoniza-
tam fuiſſe coram perilluſtri Senatu Mantuæ,
& pluties obtinui.

Secundo obſtare videtur, quod Illuſtriſſi-
mus Dominus Comes nō fuit nominatiui gra-
uatus reſtituere hæreditatem eius ſucceſſori-
bus, ſed tantum illi fuit directè prouiſum de
ſubſtituto poſt illius mortem. At trebellianica
4 non deducitur a filio, vti filio, † ſed vti grauato,
quia habetur ad inſtar extranei in caſu ta-
lis deductionis, Soc. iun. conſ. 131. num. 75. in
1. Vinc. Franc. dec. 11. numer. 13. Quinimo nec
5 ſufficit, vt filius grauetur, niſi † tamquam hæ-
res grauetur, Peregr. alios adducens de fideic.
art. 3. nume. 104. Non eſt igitur, cur dici poſſit,
reſpectu Illuſtr. D. Comitis extare aliquod fi-
deicommiſſum.

Reſpondetur tamen, dictam ſubſtitutionē,
6 quæ ſonat in directam † ex tempore fuiſſe ob-
liquatam; ſiquidem non poteſt uerificari in
pupillari, cum Illuſtriſs. Comes ſit pubes; Nec
et in vulgari, quia iā hæreditatē adiuit: ergo dr
fideicōmiſſaria, ſeu cōpedioſa multa comple-
ctens, tempora, facta ſub conditione mortis,
Craſſ. §. ſubſtitutio. q. 58. n. 89. & cōſequenter
locus eſt trebellianicæ detractioni. Ruin. cōſ.
59. nume. 9. in 2. Mant. de coniect. vltim. vol.
lib. 7. titul. 12. num. 26. Gabr. conſil. 121. num. 4.
7 in 2. trebellianica (inquam) reſecat † fideicom
miſſum ipſo iure, idem Gabr. conſ. 36. n. 12. in
2. & conſ. 110. nu. 10. eod. vol.

Reſpondetur ſecundo, licet ſimpliciter fuit
facta ſubſtitutio poſt mortem, attamen fuit &
poſt in calce ſubſtitutionis adiecta clauſula,
vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum,
ex qua tollitur omnis amaritudo dubitandi,
8 quia eſt omnino † inductiua fideicommiſſi,
Soc. iun. conſ. 131. nume. 69. in 1. Marzar. in e-
pitom. fideicomm. part. 2. quæſt. 12. maximè
ſequuto temporis tractu poſt aditionem hære-
ditatis factam ab hęrede inſtituto iam adulto.
latè Sim. Pret. de interpretat. vlt. vol. fol. 279.
colum. 1. nu. 1.

Reſpondetur tertio, ex progreſſu teſtamen
ti conſtare, teſtatorem prohibuiſſe filio hæredi
9 inſtituto dictam trebellianicæ † detractionem,
merito dicitur illum grauaſſe reſtituere hære-
ditatem per fideicommiſſum, Menoch. conſil.
424. num. 16. & conſ. 434. num. 3. Borell. conſ.
33. nume. 15. quia talis prohibitio conuenit ſo
lummodo grauatis, Gabr. conſil. 123. num. 12.
in 2. non autem adaptatur ſubſtitutioni dire-
ctæ, idem Gabr. conſ. 121. nu. 5. in 2.

Tertio fortiter vrget contra præallegatam
detractionem, quod teſtator, facta prius expreſ
ſa prohibitione detractionis trebellianicę, ſub
iungit, ſe declarare, quod ad hūc effectum, gra
uamen fideicommiſſi intelligatur apppoſitum
uenientibus ab inteſtato ipſorum filiorum in-
10 ſtitutorum. Vnde cum clarum ſit, † teſtato-
rem poſſe prohibere trebellianicam deſcen-
dentibus vlterioris gradus, & conſequenter
nepotibus ex filio, ſeu uenientibus ab inteſta-
to ipſorum filiorum ſuorum. Rip. in l. nemo po
teſt. num. 54. ff. leg. 1. Peregr. de fideicomm. art.
12. num. 15. trebellianica autem non deduca-
tur à filio primi gradus, niſi grauato per fidei-
commiſſum vtſupra dictum eſt, ſequitur, vt a
eſſe prætenſionem filij in caſu iſto reſpectu aſ-
ſertæ

Digitized by Google

ſertæ dettactionis,ita Barto.in l.qui duos. nu-
me.ff.vulg.Alexan.conſi.67.nu.2.in 1. Noni.
conſ.32.nu.47.Hond.conſ.59.num.38.Odd.
conſ.63.nu.36.ver.ſecundum eſt.

Contrarium tamen videtur verius ex pluri
bus,& primo, quia ſi vera eſſet prędicta cōclu
ſio,vt teſtator honorato ſimpliciter filio hære-
di poſſet ipſius filij ſucceſſoribus ab inteſtato
11 grauamen imponere, ſequeretur † eſſe in fa-
cultate diſponentis, in plus grauare hæredem
hæredis, quam hæredem ipſum, quod tamen
nullo iure cauetur ſecundum Peregr. in pro-
poſito iſto de fideicomm. art. 12. nume. 23.
vbi citat iura probantia cōtra prædictam pro-
poſitionem,idem firmat articu. 1.numero 19.

Secundo, ſi teſtator per indirectum huiuſ-
modi detractionem poſſet prohibere in filij
præiudicium, grauando nepotes, ſequeretur,
quod filius ipſe non poſſet alienare de bonis
paternis niſi pro rata legitimæ, & perconſe-
quens, quod filius ſimpliciter honoratus mi-
12 nus poſſet † detrahere,ſeu diſponere,quam in
caſu, quo grauatus reperitur, quod tamen ab-
ſurdum eſt, & abſonum ſecundum Peregr.d.
art. 12. num.24.

13 Tertio, Hæres † hæredis puberis in plus te
neri non poteſt, quam ipſius puberis ſubſtitu-
tus, modo ſubſtiturus puberis non poteſt tene
ri ad aliquid,niſi prius deducta legitima,& tre
bellianica ex pſona ipſius filij puberis,ergo &
ita illius hęres. Quod aūt ī plus nō teneatur hę
res.quam ſubſtitutus,ex eo facile dignoſcitur,
Nam hæredes filij veniunt ex tacito iudicio
teſtatoris, qui per iudicium non ablatorium,
non ſubſtituendo alios,cum ſubſtituere potue
rit,dicitur illos vocaſſe, ſed ſic eſt,quod teſta-
14 tor non potuit ipſi † filio ſubſtituere, niſi ſupra
legitimæ,& trebellianicæ portionem, idem
igitur dicendum eſt de illius hæredibus, vt
optimè declarat Peregr.d.artic.12.nume.26.
15 Ex quibus manifeſtiſſimè conſtat, † valde in-
tereſſe inter grauamen impoſitum a teſtatore
hæredibus filij ſui impuberis,& grauamen ap-
poſitum hæredibus filij puberis, vt in caſu no
ſtro,cum in vno caſu ſubſiſtat reſpectu trebel-
lianicę,in alio nequaquam,vt infra mox latius
referam in reſponſione obiecti, in cuius decli
natione totaliter reſidet præſentis articuli
reſolutio.

Non obſtant igitur contraria,quia doctrina
16 Barto.in d.l.qui duos, & ſequacium non mili-
tat in præſenti facti ſpecie:ſiquidem Barto. lo-
quitur in caſum ſubſtitutionis pupillaris factæ
filio inſtituto; nam durante pupillari ætate te-
net fideicommiſſum, ac grauamen impoſitum
a teſtatore hæredibus filij pupilli; At puberta-
te veniente reſoluitur, & euaneſcit, reſpectu
legitimæ,& trebellianicæ debitæ filio. Ratio
diuerſitatis eſt, quia pater ſubſtituendo filio
17 ſuo impuberi dicitur † facere teſtamentum
pro pupillo, cum tali in caſu diſpoſitio patris
dicatur diſpoſitio filij, merito igitur pater te-
ſtando pro pupillo dicitur honorare hæredes
ipſius ſui pupilli,ipſiq; hæredes ſcripti dicun-
tur ſuccedere iudicio patris teſtatoris,qui po-
tuit adimere alios ſubſtituendo, & non ade-
18 mir,cū ergo dicti hæredes † pupilli dicantur
capere è manu patris pupilli, nimirum ſi illos
in trebellianica grauare potuit, at veniente
pubertate,ſecus; non enim amplius durat di-
ſpoſitio patris pro filio,quia pater pro filio pu-
19 bere teſtari nequit,& conſequenter fideicom
miſſum,& grauamen impoſitum à teſtatore hę
redibus filij inſtituti expirat adueniente pu-
bertate,quo fit,vt tum temporis ipſi filio pube
ri, ſeu eius hæredibus debeatur legitima, &
20 trebellianica, † non ex iudicio patris, ſed eo
inuito ex legis diſpoſitione,tex. eſt manifeſtus
in l.ſi fundum per fideicommiſſum. §. fin. & l.
ſeq.ff.leg.1.& ibi Bart.& alij,& ita etiam poſt
Areti.& alios diſtinguendo declarat Pariſ. cō
ſil.55.num.12.& ſequen.in 3.Ruin.conſil.58.
nume.19.in 2.Rip.in l.centurio nume.116. &
ſequen.ff.vulga.Clar.in §.teſtamentum.quæſt.
72.in 2.caſu verſic. & ideo hæc omnia. Ceph.
conſil.188.nume.27.& ſequen. Peregr. de fi-
deicomm. art. 12. nume. 24. 26. & ſequen. &
nume.30.& art.36. nume.61. verſicu. & ſicut
non poteſt filius, & huc conferunt tradita per
Menoch.lib.4.præſump.72.nume.23.& ſeq.
& nume.20.Mant.de coniectu.vltim. volunt.
lib.8.titul.3.nume.6.Craſſ.de ſucceſſoribus §.
legitima quæſt.38.num.6.& ſequen.ſiquidem
fideicommiſſum poteſt creari ab eo, qui pro
alio teſtari poteſt,vt eſt pater pro filio impube
re, ſecus ergo ſi non poteſt pro illo teſtamen-
tum condere.Pereg. alios adducens de fidei-
comm.art. 1.num.9.

Quarto, viriliter obſtat huic deductioni;
quod teſtator poſt expreſſam trebellianicę pro
hibitionem vlterius progreſſus eſt dicendo;
quod quatenus aliquis dictorum ſuorum filio-
rum hæredum inſtitutorum vellet trebelliani-
cam detrahere, non obſtante ipſius teſtatoris
uoluntate, talis teneatur, & debeat reſtituere
fructus ex ipſis bonis perceptos,etſi(inquā) te
21 ſtator non poſſit facere, † vt fructus imputen
tur filio in trebellianicam,Bott. conſil.10. nu-
me.9.& Dominus Surd.dec.Mant.21. nume.
22 3.attamen bene poteſt grauare filium,vt reſti-
tuat fructus perceptos vltra legitimam, & tre-
bellianicam l. in fideicommiſſam l. baliſta. ff.
ad trebellia. Rip.in d.l. in fideicommiſſariam
nume.33.Dominus Surd. conſil.291. num.4.
Mant.de coniect.vltim.volunt.lib.7.titul.10.
num.9.Ceph.conſil.153.num.92.93.Peregr.
de

de fideicomm.art.49.num. 24. quia filius tali in caſu non grauatur in portionibus legitimæ, & trebellianicæ ſibi debitis ex legis diſpoſitione, ſed tantum grauatur in bonis ipſis legitimæ,& trebellianicæ ſuperabundantibus. Dif-
23 fert enim imputatio fructuum in † legitimam, & trebellianicam a prædicta fructuum reſtitutione, maxime in hoc, quia imputatio grauat, reſtitutio autem ſumpta nequaquam, quicquid aliqui male ſenſerint, ut latè conſtat ex deciſ. Mant.21.per totam.

Reſpondetur tamen, obiectum illud adaptari non poſſe præſenti caſui; aliud n.eſt, vt filios grauetur reſtituere fructus vltra legitimam, & trebellianicam perceptos, Aliud eſt grauare filium ſimpliciter ad reſtituendum fructus ex ipſis bonis perceptos. Quia primo in caſu excluditur grauamen a trebellianica. In 2. includitur de neceſſitate, quod tamẽ facere nequit teſtator, vt patet ex ſupra & infradictis, cum igitur teſtator grauauerit filios ad reſtitutionẽ fructuum ex ipſis bonis perceptorum, voluit intelligere de fructibus ex portione trebellia-
24 nicæ perceptis: Nam dictio (ipſis) eſt perſonaliſſima, ſeu ad oculum demonſtratiua. Dom. Surd. conſ.31.num.31. & prius demonſtrata, & alia diuerſa deſignat. Gemin. conſil. 108. column.1.Rip.in l.filiusfamilias §. diui. num. 111.ff.leg.1.nam excludit omnia alia, illis tamen exceptis, quorum intuitu profertur. Pedro.conſil.38.num.28.Habetq; naturam præciſam demonſtrandi eam rem, cui adijcitur, vt poſt alios notat Tiraqu. de retract. conuent.§. 1.glo.6.nume.25.verſiculo.Nam & videmus, Dominus Surd.d.nume.31.circa medium, ſi ergo huiuſmodi dictio ſupponit incluſionem particularis rei, excluſa penitus cæterorum vniuerſalitate, & eſt demonſtratiua rei, cui fuit adiecta, & cuius contemplatione fuit prolata,
25 † ſequitur quod debeat verificari, & reſtringi ad bona cadentia in portionem trebellianicæ tantum, cuius intuitu fuit prolata, non autem ad alia bona teſtatoris, aliàs non operaretur ſecundum ſui naturam.

Reſpondetur ſecundo & realiter, ſuppoſito, quod teſtator intellexerit de bonis etiam excedentibus trebellianicam, attamen iſte ſermo indiffinitus, & vniuerſalis omnia bona te-
26 ſtatoris comprehendit; † ſiue enim teſtator dixerit ex ipſis bonis, vel tantum, ex bonis, omnia bona comprehendiſſe non ambigitur. l. ſi pluribus, vbi Bartol.ff.lega.2.etiam concordantibus per Dominum Surd.conſi.215.num.25. & conſil.244.nume.11.ſi ergo comprehendit fructus omnium bonorum, merito & fructus legitimæ, & trebellianicæ comprehendere, ac reſtitui voluit, quod tamen facere non potuit, quia teſtator fraudaret tali in caſu filios primi gradus ſua portione legitimæ, & trebellianicæ; ſicuti enim teſtator iubere non poteſt, ut fructus imputentur in trebellianicam filijs etiam in deductione duarum quartarum, Peregr.de fideicomm.art.3.num.112. latiſſimè Turett.conſil.95.num.4.in 2. vbi infinitos recenſet, ſicut & Mantuæ ſeruari vidi, & traditur dec.Mant.21.nume.3.Ita nec poteſt diſponere, vt ipſius legitimæ & trebellianicę fructus
27 reſtituantur, † quia debentur dictis filijs ſine onere, & cum ſuis fructibus; nam ſicuti pater nequit in totũ præiudicare filijs primi gradus reſpectu trebellianicæ, ita nec pro parte apponẽdo aliquod grauamẽ.Ceph.conſ.557.n.10. ante fin.& ita declarat Natt. conſil.321.nu.5. & Peregr.de fideicom.art.3.nu.2. in fin.& de-
28 betur trebellianica filijs † ex legis diſpoſitione, & contra voluntatem teſtatoris eam prohibentis.Cepha.conſil.557.nume.7.Mantic.de coniectu.vltim.volun.lib.7.titu.11.num.7. & nume.11.Gabr.conſ.86.num.23.in 2.Eugen. conſ.38.nume.46.vbi ait, talem paternam di-
29 ſpoſitionem habere † legem reſiſtentem. Turett.alios cumulans conſi.100.num.14. in 2.Peregr.de fideicomm.art.3.nume.86. æqualiter (inquam) procedunt legitima & trebellianica reſpectu grauaminis, & deductionis iſtius, vt ſatis patet ex præallegatis. Quo ſic ſtante, in propoſito dico, redeundo ad rem noſtram,
30 † quod, cum teſtator ſenſerit de reſtitutione fructuum omnium bonorum, etiam perceptorum ex legitima & trebellianica, quod talis diſpoſitio in totum corruit, nec etiam ſubſiſtere poteſt reſpectu fructuum perceptorum ex bonis vltra legitimam & trebellianicã; quatenus enim concernit portionẽ legitimæ & trebellianicæ, dicitur facta in fraudem legis, vel contra legem, cum lex reſiſtat tali reſtitutioni, & integraliter debeantur legitima, & trebellianica filijs ex legis diſpoſitione, vt dixi, At in di-
31 ſpoſitione facta in fraudem legis, † vel contra legem vtile per inutile vitiatur l. ſi libertus §. penult.ff.iur.patron.per quem ita firmat Bald.in l. certi conditio.§.quoniam nume.8.verſicu.tertius, ſi quis donat. ff.ſi cert.pet. Imol.Alex.& alij, quos adducit, & ſequitur Ruin.conſil.109. nume.27.in 4. Borgnin.dec.11.nume.2.in 1. Magon.dec.Flor.56.nume.10. & nedum talis actus eſt in fraudem legis tantum, ſed etiam in fraudem hominis ſimul, quo fit, vt dubio procul pars vtilis pro inutili uitietur. Alciat. in l. 1.§.ſed ſi mihi nume.27.verſicu. tertio limita ff. verbor.obligat. vbi Iaſ.nume.7.verſicu. ſecundo limita, & Ruin.numer.2.& ſequen. vbi nu.4. declarat, tunc in fraudem legis, & ho-
32 minis ſimul aliquod fieri, quando agitur de diminutione legitimæ alicui debitę. Nec eſt dubitandum, alleetam diſpoſitionem, ſeu iuſſionem

nem reſtituendi dictos fructus eſſe unicam, &
indiuiduam, quo in caſu militat prædicta regu-
la, Barto. in l. græcæ §. illud nume. 3. ff. fideiuſſ.
Borgn. d. dec. 11. num. 21. eſt enim reſtricta ſub
vnica oratione, & ſub vnico verborum con-
33 textu, † nimirum ſi vitiata in parte, corruit
in totum: nam quando uitium cauſatur ex con
iunctione, & reſpicit vnicam diſpoſitionem,
totum actum annullat. Ruin. conſil. 65. nu. 3. in
4. Ita etiam videmus, ſi vnica ſubſtitutio in par
34 te eſt uitioſa, in totum declinatur. dec. Mant.
7. nume. 33. & oratio ſumpta ex vniuerſo, ſi in
35 parte non tenet, † totaliter ſternitur. l. is qui
ducenta §. vtrum ff. reb. dub. Caſtr. conſi. 176.
colum. 1. in fin. verſic. ſed ipſe dicit in 2. Bald.
conſil. 403. num. 3. in 5. Dominus Surd. conſi.
282. nume. 15. Ratio eſt, quia vnus & idem a-
ctus non poteſt † in parte tenere, & in parte
36 improbari, dicta dec. Mant. 7. n. 38. vbi n. 40.
ſubiungit, legatum eſſe indiuiduũ, quia eſt vni
ca voluntas, quę non poteſt diuidi, dicens
idem procedere in ſubſtitutione, & fideicom-
miſſo.

Concludo igitur talem reſtitutionẽ fructuũ
ex ipſis bonis perceptorum non eſſe curandã,
tamquam ſapientem fraudem, & onus legiti-
mæ, & trebellianicæ; Debebat autem teſtator,
pro implemento ſuæ voluntatis, grauare filios
ad reſtituẽdũ fructus ex alijs bonis perceptos,
ſeu ex reſiduo bonorum perceptos, ſeu melius
37 vltra † legitimã & trebellianicam perceptos,
non autem generaliter ex ipſis bonis perce-
ptos. prout exemplificando declarat. Cuman.
in l. cohæredi. §. cum filiæ num. 2. ff. vulga. Be-
rett. conſil. 133. num. 6. Cepha. conſil. 153. nu-
me. 93. Natt. conſ. 321. nume. 5. verſic. nam mo
uetur. Dominus Surd. conſil. 291. num. 4. & de
ciſ. Mant. 21. in principio. nume. 10. 16. & 19.
Menoch. lib. 4. Præſumpt. 196. nume. 23. circa
medium, qui alios adducunt. Nec talis ſermo
teſtatoris meretur ſuppleri per aliqua verba, in
terpretando ſuam voluntatem, vt voluerit gra
uare hæredes ad reſtitutionem fructuum ſuper
abundantiam legit. & trebell. quia oratio eſt
38 perfecta in ſe, † ac diſpoſitio teſtatoris fuit ſuf
ficienter expreſſa, merito non indiget supple-
tione, ſed ſtatur ſcripturæ teſtamẽti, Sim. Pret.
de interpreta. vlt. volun. fol. 149. nume. 121. &
ſequentibus latè Peregr. de fideicom. art. 11.
39 n. 27. & ſeq. † ex quo. n. teſtator nõ diſpoſuit, nõ
attenditur voluntas imaginaria. l. quidam, cum
filium, vbi. Bald. ff. hæred. inſt. Dominus Surd.
40 conſ. 129. num. 18. † nam eatenus præſumitur
dictum, quatenus ſcriptum reperitur, gloſ. Bal.
Caſtr. & alij in l. cum proponebatur ff. leg. 2. la
tiſſimè Pret. de interpreta. vlt. vol. fol. 150. nu
me. 137. cum multis ſequentibus, & quia talis
41 fuiſſe præſumitur † teſtatoris intentio, qualem
verborum proprietas importat. Caſtr. conſil.
71. in fin. in 1. vol.

Nec prædictis obſtat, ſi dicatur, talem obli-
gationem reſtituendi fructus ex ipſis bonis per
ceptos ſubſiſtere, quia ſicuti teſtator honorans
42 filium in plus † quam eſt illius legitima, poteſt
& illum in legitima grauare, dec. Mant. 21. nu-
mer. 20. Ita idem dicendum eſt in trebelliani-
43 ca, † quæ debiliori iure debetur filio, quam
legitima.

Reſpondetur tamẽ, opinionem illam, quod
teſtator poſſit filium grauare in legitima, quan
do illi plus relinquit, quam ſit legitima ipſa, eſ-
44 ſe † valde controuerſam, & a multis reproba-
ri, de quibus per eandem dec. 21. nu. 8.

Reſpondetur ſecundo obiectum poſſe con
cedi, quando aperte conſtat, teſtatoris men-
tem non fuiſſe directam ad fraudem legitimæ
45 vel trebellianicæ, † quinimo uoluiſse illas eſ-
ſe intactas, & omnino filijs ſuis deberi, etiam
in caſu, quo diſpoſitioni paternæ non obediãt,
vt potè, quando teſtator illis relinquit ſuam le
gitimam, & trebellianicam in caſu contrauen
tionis factæ per filios eius voluntati, ut decla-
rat, ac exemplificat Deci. conſil. 687. nume. 2.
& in fin. Durand. de art. teſta. titul. 5. caut. 31.
num. 6. Soc. iun. conſil. 122. num. 89. in 1. Ce
pha. conſ. 153. num. 44. verſic. ſexto. Curt. iun.
conſil. 159. nume. 5. Medices. de acq. poſſ. par.
1. glo. 2. nu. 55. Cuchus. de legit. §. nec vſufru-
ctu num. 29. Marza. de fideicom. quęſt. 50. Pe
regr. de fideicom. art. 36. nume. 62. & expreſſe
Ruin. conſil. 52. num. 5. 6. in 2. Magon. dec. Lu
ca. 85. nu. 3. 10. & ſequ. optimè Surd. de Alim.
tit. 2. quæſt. 15. numer. 188. At hic teſtator vo-
luit fructus omnium bonorum reſtitui ſimplici
ter, nulla mentione habita relicti legit. & tre-
bellianicæ, caſu quo filij non ſtent paternæ iuſ
ſioni, ergo.

46 Reſpondetur tertio ex abundanti, † in caſu
iſto non procedere argumentum de legitima
ad trebellianicam; Nam in legitima poteſt (ſi-
ne præiudicio veritatis) concedi, quod ſi pa-
ter inſtituat filium vltra legitimam, poſſit illũ
in legitima grauare, ſecus tamen, ſi eum non ho
norat vltra legitimam; Hoc tamen non proce
dit in trebellianica, quæ de neceſſitate ſuppo-
nit honorem ſuperabundantem, quod tamen
non ſupponit legitima. ſiquidem legitima dici
tur quota, † vel portio eius, quod quis fuiſſet
47 habiturus ab inteſtato. auth. in nouiſſima. C.
inoff. teſta. Craſſ. §. legitima quæſt. 1. num. 1. &
debetur † filio iure, ſeu ratione naturali, l. cum
48 ratio ff. bon. damn. Craſſ. §. legitima quæſt. 2. &
ita conſtat, quod detractio, vel relictum legiti-
mæ non præſupponit de neceſſitate maiorem
honorem. At trebellianica, quæ non debetur
49 nec detrahitur ante diem † reſtitutionis fidei

com-

commiſſi, ſed tantum poſt conditionis euen-
tum.cap.Rainutius.cap.Rainaldus de teſta.Ga
br.conſil.124.num.39.in 2.Peregrin.de fidei-
com.art.3.nume.24.& ſequen. & dicitur quar
50 ta pars hæreditatis, † quam hæres inſtitutus
fuit rogatus alteri reſtituere, Peregr.d.artic.3.
num.2.& 21. ſupponit honorem vltra trebel-
lianicam, modo cum debeatur trebellianica fi
lio ſine onere.Cepha.d.conſil.557.num.6. &
10.Peregr.d.art.3.num.2.in fin.ſequitur quan
do non poſſit grauari in trebellianica ſub præ
textu,quod fuerit in plus honoratus. quam ſit
ipſa trebellianica.

Reſpondetur quarto, aliud eſſe grauare fi-
lium in legitimam, & trebellianicam, aliud il-
los in totum futiles reddere per reſtitutionem
fructuum ex omnibus bonis perceptorum, vt
in caſu iſto, quod tamen fieri nequit vt ſupra
dictum eſt.

Quinto valde reſtituit, quod teſtator nõ cõ
tentus de prædictis, vlterius diſpoſuit, ad hoc
vt bona ſua integra, & ſine aliqua detractione
conſeruentur, quod mortuo ipſo Domino te-
ſtatore, eius filij, & hæredes infra ſex menſes
laudent,& approbent paternum teſtamentum
cum omnibus diſpoſitionibus in eo contẽtis.
Vnde cum Illuſtriſſimus Comes ſaltem per a-
ditionem hæreditatis dictum teſtamentum ap
probauerit, ſimpliciter abſque aliqua reſerua-
tione deducendi trebellianicã,non poteſt am
plius dare terga,ac palinodiam canere, tentan
51 do dictam detractionem,† quia ſemel appro-
batum amplius improbari nequit,& ſibi eſt im
putandum, ſi illud approbauit hæreditatem a-
deundo ex dicto teſtamento, vt poſt alios teſta
tur Meno.conſ.164.n.29.in 2.Hond.conſ.59.
nu.49.Rim.iun.conſ.379.n.109.& ſeq.Decia.
conſ.59.nu.17.& ſeq.in 2.

Reſpondetur tamen, imo verius eſſe, tacitã
approbationem teſtamenti reſultantem ex adi
tione hæreditatis nequaquam preiudicium pa
traſſe Illuſtriſſimo Comiti reſpectu trebelliani
cæ; quia tali in caſu requiritur expreſſa appro
batio teſtamenti in omnibus & per omnia, a-
liàs nil obſtat trebellianicæ deductioni; Ratio
eſt, quia hæreditatis aditio, ac cętera id genus
inducentia tacitam approbationem poſſunt
tendere ad illum finem, vt facta per filium vi-
deantur cauſa, & animo gerendi ſe pro hære-
de, non autem animo approbandi prohibitio-
nem trebellianicę, ipſo iure a lege reiectam, cũ
52 renuntiatio † ſit ſtricti iuris, & trahatur ſolum
ad expreſſa, vt poſt Calder.Alexan.& alios ad
uertit Dominus Surd.conſil.262.nume.21. &
uoluntas, quæ ex aliquo actu colligitur, non
53 extenditur † vltra quam ex ipſo actu de neceſ
ſitate infertur. Dominus Surd.poſt alios dicto
conſil.262. numer.71. & ita in terminis poſt
Ancha.& alios tradit.Mant.de coniect.vltim.
volunt.lib.7.titu.11.num.10.Pret.de interpr.
vlt.vol.fol.363.colum.3.nume.7. latè Fanut.
de inuent.par.7.nume.127.& ſequen. Eugen.
conſ.38. numer.19.Peregr.de fideicomm.art.
3.num.118.verſicul. ſed contra, latè Magon.
dec.Florent.35.nume.7.8.9.Turett. conſ.81.
num.20.in 1.& expreſſam mentionem requiri
firmat idem Magon.deciſ.Luca.85. numer.8.
& ſequen.

Nec replicetur, quod ſi hæres hucuſque te-
ſtamentum non approbauit iuxta mentem de-
54 functi teſtatoris,† dicitur cecidiſſe a commo-
do hæreditatis, vel ſaltem tenetur approbare,
aliàs debet hæreditate priuari, l. cum pater §.
libertis. vbi Doct.ff.leg.2.Crau.conſil.24.nu.
5.l.ſi quis ſepulchrum §.Prætor ait.verſic.Ni-
ſi aliquid ff.relig.& ſumpt.fun. Parſ. conſil.11
nu.68. in 3.

Reſpondetur etenim, teſtatorem non appo
ſuiſſe pœnam in caſum omiſſæ approbationis,
ideo nec nos illam apponere debere; quia pœ
55 na priuationis † non irrogatur niſi expreſſe,&
ſpecificè impoſita reperiatur.§.cum igitur ver.
ſic enim.Auth.de non elig.ſecun.nubent. Bal.
in l.nemo martyres. C.ſacroſ. eccleſ. Maluaſ.
conſ.16.nume.5.Honded.conſil.72.nu.8.quæ
quidem regula procedit etiam in diſpoſitione
56 teſtatoris, † in qua numquam ſubintelligitur
pœna, niſi illa in ſcriptura extenſa legatur. Bal.
in authen.ex teſtamento,nu.11.12. C.ſecund.
nupt.cum concordantibus per Honded.d.cõ-
ſil.72.num.9.Nam tali in caſu tenet argumen-
57 tum † a ſtatuto ad teſtatorem Cephal. conſil.
58 497.nume.73.† quia quando agitur de pœna
vel odio, non expreſſum cenſetur conſulto o-
miſſum à teſtatore, vt poſt Dec. & alios notat
Pret.de interpret.vltim.volun.fol.150. nume.
154.quia non ſufficit appoſitio dici ad implẽ-
dam uoluntatem defuncti, ad hoc vt negligẽs,
vel tranſgreſſor priuetur relicto, niſi etiam pœ
na apponatur. Mard.conſil.347.num.11. cum
59 tali in caſu duo copulatiuè † requirantur, ex-
preſſio temporis, & expreſſio, ſeu appoſitio
pœnæ per teſtatorem adiectæ, in caſu ſuo par-
ticulari, ſuper quo fit diſpoſitio, idem Mard.
conſilio 48.numero 14. & ideo ſemper debet
60 fieri interpretatio, † ut pœna priuationis ex-
cludatur, etiam ſi agatur de fauore piæ cauſæ,
Purp.conſil.482.nu.34. Mard.conſ.97.n.41.
Honded.conſil.72.nume.18.19.Merito num-
61 quam dicitur inducta, † niſi proferatur ore te
ſtatoris diſponentis, ut ſupra dixi. addo Pan-
cito.conſil.121.num.16.idem Purp.conſ.407.
num.29.in fin.verſicu.quamuis,& dicit Ioan.
Fab.in §.fin.nu.2.verſicu.vnde pœna, Inſt. le-
62 ga.quod † pœna dici non poteſt niſi vbi pro-
cedit diſpoſitio teſtatoris de aliquo dando,
uel

vel faciendo, & adijcitur pęna ad confirmationem diſpoſitionis per verba negatiua, idē ait Aret. in l. Titia, col. 3. verſ. ſed iſta ſua ratio, ff. verb. oblig. ſequitur Cepha. conſ. 52. nu. 13. D. Surd. conſ. 268. num. 64. idque probat text. in d. §. fin. & conferunt tradita per Homded. conſil. 72. in 1. maximè nu. 16. 17. 18. & conſ. 58. nu. 43. & 96. eod. vol.

Præterea addatur, Illuſtriſſimum Comitem non teneri ad talem approbationem, cum ex illa fraudaretur legitima, & trebellianica. & teſtamentum contineat præceptum in fraudē legis, & hominis, & conſequenter nullum, vt
63 ſupra dictum eſt, quo in caſu, † vbi teſtator aliquid præcipit, quod de iure non tenet, etiam ſi apponat pœnam, pęna non committitur per inobſeruationem pręcepti. Soc. iun. conſ. 115. nu. 30. 31. in 1. cum alijs adductis à Pereg. de fideicom. art. 35. nu. 6. in fi. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

SVMMARIVM.

1 *Legitimatus habet intentionem fundatam in legitimationis inſtrumento, quem impugnaturus grauatur onere probandi.*

2 *In dubio debet fieri interpretatio vt legitimatio ſubſiſtat, & id tanto magis in caſu, in quo agitur de vera legitimatione filij nati ex ſoluto, & ſoluta nu. 3.*

4 *Sicut diſpenſatio eſt odioſa, ita è conuerſo vera legitimatio eſt fauorabilis.*

5 *Sub nomine filij legitimi, & naturalis venit & legitimatus.*

6 *Legitimatus dicitur vere legitimus, à quo non differt quo ad ſucceſſionem*

7 *Cum princeps dicitur voluiſſe fideicommiſſarijs præiudicare, ceſſat omnis quæſtio.*

8 *Legitimatus expreſſe ad feuda, in præiudicium agnatorum, fit feudorum capax.*

9 *Legitimatus in ſpecie, ad ſubſtitutiones, omne dubium tollit.*

10 *Cum legitimatio fuit facta inſtante, & petente patre non fuit neceſſaria citatio agnatorum.*

11 *Princeps poteſt legitimare irrequiſitis agnatis; etiam ſine cauſa legitima.*

12 *Obreptio uel ſubreptio, utcunque modica uitiat legitimationem, licet tantum fuerit cauſa impulſiua, & dolus abſit, modo tertio præiudicet num. 13.*

14 *Legitimatio vitiata per ſubreptionem dicitur uitiari ex defectu voluntatis legitimantis.*

15 *Quo conſtet legitimatum eſſe filium, aſſertio patris non ſufficit, nec præiudicat fideicommiſſario num. 16.*

17 *Natus ex matre impudica præſumitur vulgo conceptus.*

18 *Legitimatus ut legitime habeatur pro filio legitimantis debet conſtare natum eſſe ex ſoluto & ſoluta retenta in domo vxoris loco.*

19 *Legitimatio dicitur ſubreptitia quando non fuit legitimanti narratum matrem legitimati rem habuiſſe cum alijs.*

20 *Legitimatio facta a principe ſi non fuit explicite certioratus de exiſtentia, & qualitate fideicommiſſi, & fideicommiſſarij non fuerunt nominati, non eſt curanda. num. ſequen. ſicut nec compendioſa nominatio, niſi illorum numerus explicite deſcribatur in petitione. nn. 22. & eſt neceſſe quod Princeps ſpecifice dicat quod illis vult omnino præiudicare. num. 23. & 53. idem quoad feuda. nu. 57.*

24 *Legitimatio facta legitimato abſente non tenet.*

25 *Per ratificationē legitimati factam poſt mortem patris nō reconualidatur legitimatio abſentis non conſentientis, quæ uires aſſumit a die ratificationis num. 26 quæ ratificatio per conſenſum ſubſequentem non ſufficit ſine publico inſtrumento nu 27.*

28 *Neceſſe eſt legitimatū tempore ratificationis habuiſſe claram notitiam legitimationis per lecturam inſtrumenti.*

29 *Nuda uoluntate legitimati declarata poſt mortem patris per aliquem actum poſitiuum ad ratificationem inducendam non operatur in præiudicium fideicomiſſariorum.*

30 *Triplex iuſta cauſa legitimandi quempiam aſſignatur quib. deficientibus legitimatio corruit.*

31 *Legitimatio eſt ſubreptitia non narrato legitimāti vxorem patris inſtantis pro legitimatione naturalis eſſe iuuenem & prægnantem.*

32 *Bona indoles, & ſpes virtutis non dicitur ſufficiens cauſa legitimandi.*

33 *Legitimatus non ita conſeruat familiam, ſicut legitime natus.*

34 *Legitimatio per reſcriptum non tollit infamiā.*

35 *In principe non præſumitur ineſſe ſufficiens cauſa auferendi ius tertio niſi conſtet & nu. ſequ.*

37 *Deus Principi leges ſubiecit, non etiam contractus.*

38 *Potentius eſt ius naturale, quam principatus.*

39 *Quando aliquid fit a Principe contra ius naturale, uel gentium, uel contra ius poſitiuum fundatum in naturali ratione, nunquam in dubio præſumitur iuſta cauſa.*

40 *Vbicumque alicui eſt ius quæſitum ex diſpoſitione iuris naturalis, vel gentium non creditur principi aſſerenti cauſam ſubeſſe in præiudicium tale ius habentis.*

41 *Numquam præſumitur principem legitimantē. velle tollere ius quæſitum tertio ſiue ſit in re, ſiue ad rem.*

42 *Cauſæ mouentes legitimantem debent eſſe vera, ac rationabiles.*

Digitized by Google

43 *Cauſa legitimandi à principe expreſſa ſi nullius ſit ponderis iuſta non præſumitur.*

44 *Non præſumitur pro Principe faciente actum ad inſtantiam partis.*

45 *Legitimatus per Principis reſcriptum non excludit filium teſtatoris ſubſtitutum.*

46 *Legitimatus non dicitur verè legitimus, nec excludit ſubſtitutum, ſi non fuit legitimatus ſeruatis ſeruandis.*

47 *Legitimatio facta per reſcriptum Principis dicitur odioſa.*

48 *Legitimatus dicitur uere legitimus, & facit deficere conditionem ſi legitimatio ſit facta ſeruatis ſeruandis; alias ſecus & intelligitur id quo ad ſe, non quoad præiudicium tertij. nu ſeq.*

50 *Aliud eſt legitimatum eſſe legitimum, & aliud eſſe hæredem.*

51 *Legitimatus poteſt dici uere legitimus non exiſtantibus alijs legitimis, alias ſecus.*

52 *Legitimatus quando alij filij teſtatoris fuit ſubſtitutus non habetur pro uero legitimo, nec facit deficere conditionem.*

54 *Reſcripta legitimationum ſunt ſtrictiſſime interpretanda.*

55 *Legitimatus ad fideicommiſſa intelligitur habilitatus ad futura non ad præterita & idem in legitimato ad feuda. nu. 56. & 60.*

58 *Legitimatio Principis de incapaci reddit capacem.*

59 *Nil aliud eſt legitimare, quam maculam, & defectum natalium abolere.*

61 *Bona obnoxia reſtitutioni fideicommiſſi paterni, non dicuntur eſſe grauati ſed grauantis.*

62 *Citatio non requiritur quando Princeps habuit plenam cognitionem partium.*

63 *Citatio non requiritur quando legitimatio ſolum concernit ſucceſſionem bonorum patris, ſecus de bonis de quib. pater nõ poteſt diſponere.*

64 *Mortuo fideicommittente ſtatim omnes fideicommiſſarij dicuntur habuiſſe, & habere ius in ſpe conſiderabili &c. quod in tantum eſt conſiderabile, ut recipiat æſtimationem, & uendi ac in contractum deduci poſſit. num. 65.*

66 *Ius tunc quæſitum dicitur eſſe fideicommiſſarijs quando ſucceſſio auferri non poteſt.*

67 *Agnati ſpem certam habent ſuccedendi in fideicommiſſo ex ſenio poſſidentis, & uxoris eius ſterilitate.*

68 *Cauſa de præterito & de præſenti quando dicatur in fideicommiſſis.*

69 *Clauſulæ prægnantes apponi ſolitæ de ſtylo cancellariæ non præiudicant, &c.*

70 *Legitimans poteſt declarare qualis fuerit mens ſua tempore conceſſionis.*

71 *In dependentibus a uoluntate, & mente alicuius ſtandum eſt eius declarationi.*

72 *Legitimatio eſt gratia, & donum Principis.*

73 *Legitimatio per Principem poteſt tolli etiam ſine cauſa.*

74 *Princeps ſicut habet ius potentius in legitimando, ita & in interpretando.*

75 *Papa, & Princeps poteſt per mentis ſuæ declarationem præiudicare iuribus legitimati.*

ARGVMENTVM.

Legitimatio ſubreptitia, nimirum tacita veritate, & expreſſo mendacio (etſi dolus abſit, modo agnatis præiudicet) extorta, maxime in bonis fideicommiſſarijs, legitimatum non iuuat; nec viribus ſubſiſtit. Conſilium notabile, & mente tenendum.

CONSILIVM LXVIII.

Actiones meæ à Domino.

DOminus Ezzelinus Cremaſcus videtur indubitatè poſſe gaudere beneficio legitimationis alias ad illius commodum obtentæ per quondam Excellentiſſimum Dominum Ludouicum eius aſſertum patrem a Sereniſſimo Domino noſtro, vtcumq; ipſa legitimatio redundet in præiudicium fratris, & nepotum ipſius Domini Ludouici vocatorum ad fideicommiſſum paternum creatum ad fauorem deſcendentium maſculorum legitimorum, & naturalium ipſius fideicommittentis.

1 Legitimatus (inquam) habet † fundatam
ſuam intẽtionẽ in inſtrumento legitimationis,
& qui vult illam impugnare, illiq; contrariare
grauatur onere probandi, Abb. & alij in c. in
præſentia extra de probat. Gozad. conſ. 48. n.
11. Rolan. conſ. 12. n. 29. in 4. Soc. conſ. 3. n. 9.
in 3. Bertaz. conſ. ciuil. 50. nu. 19. Barzi. dec.
Bonon. 91. n. 21. Raude. dec. Piſa. 43. n. 3. quo
loci ſubiungit, legitimatum habentem plures
legitimationes ex illarũ qualibet pro libito ſe
2 iuuare poſſe, & ideo dicitur † in dubio, quod
debet fieri interpretatio, vt legitimatio ſubſiſtat,
Paſer. conſ. 72. nume. 25. Decia. conſ. 19.
num. 15. in 1. Idque tanto magis procedere di
3 citur in præſenti caſu, in quo agitur † de uera
legitimatione filij nati ex ſoluto, & ſoluta, non
autem de diſpenſatione, cum tempore natiuitatis
potuiſſet inter parentes ipſius legitimati
contrahi matrimonium, Deci. conſ. 393. num.
9. Menoch. conſil. 581. nume. 3. Odd. conſil. 1.
4 nume. 41. Nam ſicuti † diſpenſatio eſt odioſa,
ita è conuerſo uera legitimatio eſt fauorabilis,
Ro-

Rolan.conſil.89.nume.50.& 53.in 1.Odd.d.
conſ.1.num.33.& ſeq.D. Surd. conſ. 337. nu.
40.Poteſt igitur admitti legitimus ad ſucceſ-
ſionem teſtantis,ſeu diſponentis,ad quam vo-
cati fuerunt legitimi, & naturales tantum, ex
5 quo † ſub nomine filij legitimi,& naturalis ve
nit filius legitimatus, qui hoc in caſu excludit
ſubſtitutos, & facit deficere conditionem, ſi
deceſſerit ſine liberis, ſeu ſine filijs legitimis,
& naturalibus,latè Pereg.de fideicom.art.23.
num.28.& nume.39. Bimi.conſ.55.nume.15.
Honded.conſ.59.nume.2.in 2.Intrigl.de ſub-
6 ſtit.cent.3.q.65. legitimatus enim† dicitur ve
rè legitimus, & a legitimo quo ad ſucceſſionē
non differt.Deci.conſ.258.nume.4.& conſil.
399.num.5.Pariſ.conſil.1.num.57.in 2.Barzi.
dec.Bonon.71.num.29.& dec.91.nume.4. &
conſequenter dicitur effectus capax ſucceſſio
nis bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum ad
incommodum ſubſtitutorum,maximè cũ Prin
ceps in decreto legitimationis expreſſe ipſum
Ezzelinum habilitauerit ad ſucceſſiones quo-
rumcunque bonorum fideicommiſſo ſubiecto
rum, hoc inquam in caſu ceſſare dicitur om-
nis quæſtio, † cum Princeps omnino dicatur
7 voluiſſe præiudicare fideicommiſſarijs, Alex.
conſ.2.num.19.verſic.quinimo in 1. Cephal.
conſ.186.num.40.Rugeri.conſ.27.num.222.
in 1.ita videmus† legitimatum expreſſe ad feu
8 da,dictorum feudorum fieri capacem in præiu
dicium agnatorum,Rim.iun.conſ.796. nume.
33.Menoch.conſil.558.numer.11. ideo dixit
Decia.conſil.3.numer.90.in 1. omne dubium
tolli, † quando quis fuit in ſpecie legitimatus
9 ad ſubſtitutiones,Mantic.de coniectu.vlt.vo-
lunt.libr.11.titul.10.num.19.& de ſucceſſione
expreſsè ad feuda tradit Menoch.conſ. 266.
numero 59.

Et cum prędicta legitimatio fuerit facta ita
inſtante, & petente patre ipſius legitimati,
† non fuit neceſſaria citatio agnatorum,quic-
10 quid dicatur,quando quis legitimatur citra pa
tris voluntatem Barto. & alij in l. Gallus §. &
quid ſi tantum ff.libe.& poſthum.Ruin.conſil.
104.nume.8.in 3.alios in puncto ſequitur Bar
zi.dec.Bonon.116.nume.8.addo Pich.conſil.
25.n.3.Rot.Rom.diuerſ.dec.569.nu.1.par.1.
latè Rolan.conſil.12.num.53.in 4.vbi ait, per
legitimationem filij, viuente patre, non fieri
præiudicium agnatis, cum ſit in poteſtate pa-
tris illos excludere alios inſtituendo, Berrett.
conſil.29.nu.24.cum alijs adductis per Odd.
conſ.1.num.26.27.

Quod eo magis dicendum eſt in præſenti
legitimatione emanata a Principe ſupremo iu-
ra Imperij habente, & plenitudine poteſtatis
11 vtente, † qui poteſt legitimare irrequiſitis a-
gnatis,ſecundum Alcia.conſ.5.nu.1.in 4. Po-
teſt,inquam,Princeps legitimare ſine cauſa ali
qua legitima, (quicquid dicatur in legitima-
tione facta ab inferiore a Principe) vt poſt plu
rimos tradit Meno.conſ.19.nu.3.& conſ.20.
nu.41.Raude.de Analog.cap.36.n.32.& dec.
Piſan.43.num.31.

Nihilominus,prædictis non attentis, arbi-
tror præfatam legitimationem non ſubſiſtere,
& conſequenter illa non obſtante Dom. Vin-
centium fratrem verum legitimum, & natura-
lem præfati.D.Ludouici grauari reſtituere bo
na controuerſa, ſiue deceſſerit ſine filijs legiti-
mis,& naturalibus, nec non etiam ipſius D.Vi
centij filios,& D.Alphõſum nepotē ex quodā
D.Octauio altero fratre, debere ſuccedere in
bonis fideicommiſſo paterno ſuppoſitis,ad for
mam donationis paternæ arctiſſimum fideicō-
miſſum continentis in grãm filiorum,& deſcē-
dentium eorum maſculorum legitimorum, &
naturalium, vt ex dicta donatione videre eſt.
12 Siquidem,† quælibet obreptio, vel ſubre-
ptio,vtcumq; modica,vitiat legitimationem,
Pariſ.conſ.12.num.218.in 2.Viuia.dec.339.
nu.6.Paſct.conſ.165.D.Sur.conſ.337.nu.42.
& 45.Raud.d.dec.Piſa.43.nu.33.Nedum quā
do ipſa ſubreptio fuit cauſa inductiua,vel fina
lis cōcedendi gratiam,ſed etiam ſi fuit ſolum-
modo cauſa impulſiua, vt quia princeps ēt legi
timaſſet ceſſante ſubreptione.Pariſ. conſ.4. n.
25.26.in 2.ſequitur alios adducendo Cache.
13 conſil.68. in 7. Quinimo † etiam ſi non fuerit
doloſa dicta ſubreptio, dummodo tamen ter-
tio præiudicet,adhuc uitiat decretũ legitima-
tionis,Pariſ.d.conſ.12.n.218.in 2.Bertaz.conſ.
ciuil.101.n.34.Quælibet.n.qualitas, vel aliud
tacitum,quæ retardaſſent,vel ſaltem difficilio
rem reddidiſſent Principem ad legitimandũ,
reddũt legitimationem ipſo iure nullam,ſi fue
runt expreſſe vel tacitè in petitione legitima-
tionis,Pariſ.d.conſ.4.nu.25. in 2. Ruin. conſ.
98.n.14.in 4.Curt.ſen.conſ.35.n.37.Suarez.
allegat.12.nu.31.& ſeq.Cacher.d.conſ.68.n.
7.Raud.de analog.ca.36.nu.30. & nu.53.vbi
14 alios adducit. Vbi † enim legitimatio uitia-
tur per ſubreptionem, dicitur vitiari ob defe-
ctum voluntatis legitimantis, Menoch. conſ.
108.nume.24.

Præſens autem legitimatio nedum ex vi-
tio ſubreptionis, ſed & alijs rationibus irrita,
& nulla cenſeri debet, & ita pluribus medijs
arceri poteſt D.Ezzelinus a ſucceſſione fidei-
commiſſi.

Primo igitur aduertendum eſt,hucuſq; nul-
libi conſtare, quod legitimatus iſte fuerit, vel
15 ſit filius Dom. Ludouici, † non inquam ſta-
tur aſſertioni patris hoc in caſu, vt in terminis
poſt Signorol.Barbat.Pariſ.& alios tradit Me
noch. loquens de legitimatione Cæſarea in
conſ.

conſ.181.num.1.vbi ait,hoc in caſu legitima-
tionem eſſe nullam alio non conſtito, Hinc di
xit Alciat.conſilio 135. numero 3.in 5.Quod
16 † confeſſio patris facta in legitimatione cir-
ca filiationem legitimati,alio non probato,nõ
præiudicat fideicommiſſario;quia Princeps le
gitimans legitimat præſuppoſito, quod ille ſit
filius, quod tamen eſt probandum. Sanè in-
quam probatur, Dominum Ezzelinum fuiſſe le
gitimatum per Sereniſſimum Dominum,prout
colligitur ex decreto,quod autem fuerit filius
17 Domini Ludouici, id probatũ non legitur †&
cum fuerit natus ex matre impudica, præſumi
tur vulgo conceptus. Alciat.loco præcitato,&
latius conſil.149.nume.2. in 5. quem ſequitur
Carpan.ad ſtatut.Mediol.par.1. cap.456. nu-
mer. 12. idem probat poſt alios Bertaz.conſil.
ciuil.91.num.21. & ſequen.Decia. conſil.38.
num.52.& ſequ.in 3.& conſil.90.nume.20.in
2. vbi ait, hoc in caſu non ſufficere quaſi poſ-
ſeſſionem filiationis emanãtem ex nominatio
ne,& tractatu patris, Menoch.conſil. 108.nu.
25.26.& conſ.581.in 1.in fin.& ſequen.num.
4.vbi concordat in omnibus cum Decia.loco
mox citato,& conſil.520.numer.30.& conſil.
18 934.num.29.dicens,† conſtare debere,quod
ſit natus ex ſoluto, & ſoluta retenta in domo
vxoris loco,& conſil.181.nume.1.2. Anchar.
quæſt.25.num.3.part.3.Rolan.conſi.89.num.
39.in 1.& conſil.67.nume.13.in 3.Mantic.de
coniectu.vltim.uolun.lib.11. titul.10. num.32.
& dixit in propoſito Cacher.conſ.68. num.8.
non ſufficere aſſertionem illam atteſtantem fi-
lium eſſe naturalem,& natum ex ſoluto & ſolu
ta, niſi conſtet, natum fuiſſe ex muliere in do-
mo retenta in ſchemate concubinæ, quod re-
quiritur ad hoc, vt dicatur naturalis,alias dici
tur ſpurius,& conſequenter hoc in caſu legiti-
matio dicitur ſubreptitia,ut per eum,qui alios
19 memorat concordantes, & in propoſito † le-
gitimatio dicitur ſubreptitia,quando non fuit
legitimanti narratum, quod mater legitimati
rem habebat, vel coibat cum alijs, ſecundum
Odd.conſ. 16.nu.19.20.vbi alios adducit,Me
noc.conſ.581.num.2.

Secundo,dicitur nulla,& ſubreptitia, quia
non conſtat, Sereniſſimum legitimantem fuiſ-
ſe explicitè certioratum de exiſtentia ſtrictiſſi
mi fideicommiſſi paterni, cuius vigore Domi-
nus Ludouicus aſſertus pater Domini Ezzeli-
ni legitimati in caſum mortis ſuæ ſine filijs le-
gitimis, & naturalibus grauatus erat retinere
bona controuerſa fratribus ſuis ſuperſtitibus,
vel eorum deſcendentibus legitimis, & natu-
ralibus,& conſequenter non conſtat, Sereniſ-
ſimum voluiſſe in ſpecie tali fideicommiſſo de
rogare, poſtquã de qualitatibus dicti fideicõ-
miſſi plenè fuerit informatus, idẽ curanda non
20 eſt huiuſmodi legitimatio,vt † de legitimatio
ne facta à Principe firmat Riminal.iun.conſi-
lio 46.numero 106.Cephal.conſilio 111.nu-
mero 44.45.Bertaz.conſil.ciuil.101.num.28.
verſicu.quarto reſpectu,latè Peregr. de fidei-
com.art.23.numer.69.vbi clarè admonet ne-
ceſſe eſſe,quod Princeps fuerit certioratus de
conditione fideicommiſſi, adeout clara appa-
reat mens Principis, quod voluerit omnino
legitimatum contineri in illis ordinationibus
fideicommiſſarijs ad ſubſtitutorum præiudi-
tium, idem tradidere Pariſ.conſilio 12. nume
ro 217.in 2.Menoch.conſilio 629.numero 8.
optimè Honded. conſilio 64. numero 33. in
1. & latius conſilin 59.numero 21. in 2. Pere-
grin.conſilio 5.numero 31.in 1.vbi ait,legiti-
mationem non tenere ſi fuerit taciturnitate ex
tare fideicommiſſum, idem repetit conſil. 66.
numero 4.5.6. in 2.concordat Cephal. conſi-
lio 186.numero 35. & latius Cacher. conſilio
68. numero 26. 45. 55. & 57. videndus,quia
optimè loquitur concludendo, non tenere a-
liquo pacto talem legitimationem deſtitutam
a ſcientia Principis circa exiſtentiam, & qua-
litatem fideicommiſſi,& ideo dixit Odd.con-
ſilio 16.numero 23.quod ſubreptio,& nullitas
inſanabilis legitimationis reſultat,quando le-
gitimanti non fuit facta mentio,quod bona pa
tris legitimati erant ſuppoſita fideicõmiſſo, &
quod propter illam legitimationem fiebat præ
iudicium fideicommiſſarijs habentibus ius
probabiliter in ſpe, idem repetit ipſe Odd.
conſilio 1. numero 96. Gama. deciſio. 278.
numero 9.

Tertiò, tempore quo fuit impetrata le-
gitimatio, aderat in humanis Dominus Vin-
centius frater legitimus, & naturalis ipſius
Domini Ludouici aſſerti patris prædicti Do-
mini Ezzelini legitimati, & Domini Octa-
uius, & Carolus ipſius Domini Vincentij
filij legitimi, & naturales, nec non etiam ex-
titiſſe conſtat tunc temporis Dominum Al-
phonſum filium quondam Domini Octauij
alterius fratris, qui omnes tempore obtentæ
legitimationis viuebant,& erant,ac ſunt voca
ti ad ſucceſſionem fideicommiſſi, quorum
tamen mentio, nec aliqua nominatio fuit fa-
cta ab impetrante, ſeu petente legitimatio-
21 nem Ezzelini,quo fit,† vt omnino dicendum
ſit,talem legitimationem,vti ſubreptitiam, nõ
ſubſiſtere,vt poſt Butr. notat Alexand. conſil.
67. numero 7.in 1. Cum inquam ſit prohibi-
ta legitimatio extantibus legitimis perſonis
ſuccedere valentibus, ſequitur, quod legiti-
matio ſit nulla, ſi petens legitimationem de
illis mentionem non fecerit, vt probat Gabr.
conſil. 23. numero 2.3. in 2. & per totum con
ſilium,In illis (inquam) caſibus, in quibus ne-

ceſſaria non eſt citatio agnatorum legitimatio non tenet, niſi ſaltem ipſorum agnatorum fiat mentio ad finem colligendi mentem Principis legitimantis, an (inquam) illis voluerit præiudicare, necne, Soc. iun. conſil. 99. numer. 40. in 2. & clarè aduertit Menoch. conſil. 629. numer. 12. dicens, quod licet non requiratur citatio agnatorum, attamen narrari ſaltem debet legitimanti extare agnatos ſucceſſibiles, idem Menoch. conſil. 519. num. 30. verſic. ſecundo, & conſ. 108. num. 33. 34. Celſ. Vgo. conſil. 73. nume. 38. Gama. dec. 278. nu. 8. Didac. in epito. quart. decret. part. 2. cap. 8. §. 9. num. 8. Burſ. conſ. 390. num. 45. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 11. tit. 11. num. 14. in fin. Gabr. conſil. 21. num. 7. in fin. in 2. Dom. Surd. conſil. 337. nume. 33. 41. 47. Raud. dec. Piſa. 43. nu. 32. & 50. verſ. ſexto, idem Gabr. conſ. 23. num. 3. & nu. 5. in 2. dicens, neminem poſſe negare, quin Princeps non legitimaſſet, vel ſaltem difficilius, ſi notitiam habuiſſet filiarum legitimarũ, cum Princeps, nec Imperator ſoleat legitimare, quando alij legitimi ſucceſſibiles exiſtunt. Curt. ſen. conſilio 19. numero 8. Rim. iun. loquens de legimatione Principis conſil. 445. num. 49. Et ideo omiſſa mentione agnatorum illis non obeſſe legitimationem vltra prædictos firmauit Cepha. conſil. 186. numero 30. & conſil. 285. num. 24. vbi loquitur de legitimatione facta ad inſtantiam patris, & quando ſubſtitutorum viuentium nõ fiat mentio, quod illis non præiudicet legitimatio firmat etiam Raude. de analog. cap. 36. num. 30. & 53. Menoch. conſil. 20. num. 12. & conſ. 181. num. 13. & in puncto neceſſarium eſſe hoc in caſu mentionem fieri de exiſtentia fratris ipſius petentis legitimationem filij ſui naturalis, & de exiſtentia nepotum vocatorum ad ſucceſſionem, alias legitimationem nullius eſſe ponderis, firmauit poſt plurimos Raude. dec. Piſa. 43. numero 32. & numero 50. verſic. ſexto, Cacher. conſilio 68. numero 17. 20. & 22. & numero 45. vbi alios adducit, optimè in terminis noſtris Riminal. iun. conſilio 199. numero 55. & 57. Et quod etiam debuit fieri mentio ipſi legitimãti, quod Dominus Ludouicus habebat nepotes maſculos ex fratre carnali, qui poterant conſeruare agnationem communis patris, firmat Odd. conſilio 16. nume. 22. & conſilio 1. numero 94. & idem de fratre ſubſtituti tradit Gama. deciſio. 278. numero 9. & de omnibus agnatis, ac de omnibus vocatis debere fieri mentionem ſcripſit Riminal. iun. conſilio 199. numero 57. vſque 60. & conſilio 651. numero 36.

Quinimo fortius non ſufficit compendioſa nominatio agnatorum extantium, & prætendentium in fideicommiſſo, † niſi illorum nu- 22
merus explicitè deſcribatur in petitione legitimationis, Signor. conſilio 28. numer. 10. verſicu. Præterea cum ipſe Pariſ. conſilio 13. num. 230. in 2. & prius conſil. 9. num. 84. eodem volum. Brun. conſil. 15. nume. 19. in fin. optimè Soc. iun. conſil. 95. numero 51. in 3. Gabr. conſilio 23. numer. 11. in 2. Curt. ſen. conſil. 19. nume. 8. Raud. de analog. cap. 36. numero 30. Burſ. conſil. 390. nume. 45. & 57. vbi ait, de ſubſtitutis viuis, & de his, quibus fit præiudicium, mentionem fieri debere, nempe de fratribus, nepotibus, agnatis, propinquis, & ſimilibus, qui legitimantem difficiliorem reddere poſſent, ideo dixit Menoch. conſil. 519. nume. 39. verſicul. ſecundo corruit, quod huiuſmodi in caſu non ſufficit generalis, nec confuſa mentio agnatorum, & alibi conſilio 108. nume. 64. ait in petitione legitimationis debere fieri mẽtionem cuiuſcumque habentis ius aliquod coloratum in illius bonis, concordat Bertaz. conſil. ciuil. 101. numero 29. Ruin. in l. Gallus §. & quid ſi tantum 1. lectura. numer. 198. in fin. ff. lib. & poſthum. Decia. conſ. 9. numer. 25. in 4. vbi ait in legitimatione debere ſaltem mentionari agnatos prætendentes, verbi gratia, quod adeſt talis frater, & quod adſunt etiam filij fratris, alias legitimatio dicitur ſubreptitia, idem
23 Decia. conſil. 38. num. 47. 48. in 3. & † in propoſito dixit Roſell. de legitim. quem ſequitur Felin. in c. cum olim, num. 16. verſic. dummodo illi, quorum intereſt, extr. de ſenten. & re iudic. nedum requiri mentionem omnium agnatorum, vel fideicommiſſariorum in legitimationis petitione, ſed etiam neceſſe eſſe, quod Princeps ſpecificè dicat, quod illis vult omnino præiudicare, & idem ait Peregr. conſil. 66. nume. 3. 4. in 2. quia debet euidenter conſtare de voluntate præiudicandi, aliàs non nocet legitimatio, Gabr. conſ. 21. nu. 6. in 2. quæ omnia hic deſiderantur.

Et ita ex his patet minus rectè ſenſiſſe Caſtr. & Ruin. quos refert, & ſequitur Menoch. conſil. 20. nume. 50. & ſequen. quatenus nituntur ſuſtinere, ſufficere ſcientiam in genere perſonarum legitimatum prætendentium, vt puta, quãdo legitimans dixit ſe legitimare in præiudicium quorumcumque legitimorum. Quia ſatis patet ex præcitatis ſaniorem eſſe, ac receptiorem ſententiam dicentium requiri explicitam, ac diſcretiuam ſcientiam omnium perſonarum viuentium, & prætendentiũ, & ideo alibi idem Meno. conſ. 181. nume. 10. verſicu. non etiam obſtat, ſe retractat, dicendo illam aſſertionem non eſſe tutam, & illam non confirmaſſe, idem ait conſil. 108. numero 34. in fin. & numero 38. 39. Vltra quod omni in caſu
23 in hac facti ſpecie † non interuenit talis ſcientia in genere, cum nec Princeps

ali-

Digitized by Google

aliquam mentionem generalem agnatorum fe
cerit in illorum præiuditium, & conſequenter
ceſſat omne dubium, vt in ſperie poſt Alexan.
conſiderat Menoc.d.conſil.181.nu.10. verſi.
& præterea illa doctrina, Gabr.conſ.23. num.
19.in 2.idem Menoc.conſ.520.num.30. ver.
ſecundo corruit.

Quarto, Ad eſſentiam, & conualiditatem
legitimationis requiritur præſentia legitima-
24 ti, ideo † facta ipſo legitimato abſente non te
net, tex.in §.generaliter, Auth.quib. mod. na-
tur.effi.ſui, per quem ita firmauit Barto.in l.in-
uito.ff. his qui ſunt ſui, vel alien.iur. & hoc eſ-
ſe indubitatum aſſerit Brun.conſil.15.num.5.
dicens, requiri de neceſſitate conſenſum legiti
mati, & ideo abſens non pôteſt legitimari, latè
Cecher.dec.118.num.22. vbi loquitur de le-
gitimatione facta per Principem, & conſilio
68.nume.2.Odd.conſil.1.numero 54. Decia.
conſ.90.nume.22.in 2.& Menoch.conſil.92.
numer.69.& ſequen. vbi poſt alios probat, re-
quiri acceptationem, ſeu ratificationem ab-
ſentis legitimati per Principem, Curt. ſen.con
ſil.4.in fin.ſequitur Alciat. conſil.14.num.15.
lib.8.Maluaſ.conſ.116.num.78.

25 Nec dicatur † per ratificationem legitima-
ti reconualidari legitimationem abſentis non
conſentientis, Tiraq.de nobil.c.6.n.29.Odd.
conſ.1. num. 56.

Reſpondetur enim, quod ratificatio facta
poſt mortem patris, qui procurauit legitima-
tionem, non nocet uocatis in fideicommiſſo,
quibus ius fuit quæſitum illico poſt mortem
patris, res (inquàm) non eſt amplius integra,
& ideo retrotrahi non poteſt talis ratificatio
in præiudicium agnatorum, vel fideicommiſ-
ſariorum, quibus, vt dixi, ius quæſitum fuit, ſed
26 † talis legitimatio tantummodo vires aſſumit
a die ratificationis, vt plenè in puncto tradit
poſt multos Cacher.d.dec.119.num.22. vſque
ad fin.& d.conſil.68.num.34.& ſequ.Bertaz.
conſ.ciuil.52.nume.9.diffusè Odd.conſ.1.nu.
55.vſq; 65.omnino videndus, Menoc.conſil.
461.num.46.& conſ.732.numer.53. Maluaſ.
d.conſil.116.numer.79.& ſequen.Rimin.iun.
conſil.46.n.66.idem Menoc.conſ.442.n.50.

Quinimo nec ſufficit tali in caſu nuda rati-
ficatio per conſenſum ſubſequentem ipſius le
27 gitimati, niſi † fiat inſtrumentum publicum i-
ſtius ratificationis, Dec. & alij relati per Ce-
phal.conſ.66.num.3.Odd.conſil.1.nume.58.
de quo non conſtat in præſenti caſu, & ita pa-
tet minus recte ſenſiſſe Dec. relatum a Meno.
conſ.313.num.3. dicentem, ſufficere tacitam
ratificationem per ſolam obſeruantiam legiti-
28 mationis per legitimatum, & † etiam neceſſe
eſt, vt legitimatus tempore ratificationis ha-
buerit ſcientiam, & claram notitiam legitima-
tionis per lecturam inſtrumenti ipſiuſmet legi-
timationis, Ruin.conſ.71.num.5.in 3. Cache.
dec.119.num.27.

Præterea, quando etiam nuda voluntas, de
clarata tamen per aliquem actum poſitiuum
ipſius legitimati ſufficeret ad talem ratificatio
nem inducendam, adhuc de illa non conſtat,
niſi poſt mortem patris, vigore acceptationis
29 hæreditatis paternæ, quo in caſu † non opera-
tur in præiudicium fideicommiſſariorum, qui-
bus incontinenti fuit ius quæſitum exhalato
ſpiritu Dom.Ludouici patris.Odd. d.conſ. 1.
num.59. & ſequen. & ſatis abundè ſupra pro-
batum eſt.

Quinto, Non pôt ſubſiſtere præfata legiti-
matio tanquã facta ſine cauſa, ſaltem legitima;
vel uti fundata in cauſa falſa, erronea, vel puta
tiua; fuit.n.Sereniſſimo legitimãti inſinuatũ, fa
miliam Cremaſcam eſſe collapſam, & ideo in-
digere tali reparatione, vt pote quia fuerit
ad exiguum numerum redacta, & Dom. Ez-
zelinum legitimatum bonis artibus excultum,
boniſque moribus, & diſciplina inſtructum
eſſe, & tamen in rei veritate tempore dictæ
legitimationis plures perſonæ legitimæ &
ſucceſſibiles erant in humanis, vt ſupra di-
30 ctum eſt, & eſt notiſſimum. † Triplex (inquã)
aſſignatur iuſta cauſa legitimandi aliquem,
quibus circumſcriptis, corruit legitimatio ex
defectu cauſę, nempè Neceſſitas, Vtilitas, &
Pręrogatiua perſonæ, Brun. conſil.15. num.6.
Menoch.conſil.19.n.3.& conſi.108.num.41.
Quinimo vnica reperitur eſſe iuſta cauſa legi-
timandi, nempè publica vtilitas, vt præter So
cin.& alios concludit Odd.conſil.1.num.80.
& ſequ. vbi reddit rationem, & conſil.68. nu-
me.44.in princ.Molin.de primog.lib.3. ca.3.
nume.15.20.21.& 23. vltra quod admiſſa pro
nunc pręfata triplicitate cauſarum, dicitur nul
lam earum inueniſſe in hac facti ſpecie; Neceſ
ſitas enim non aderat, quia plures aderant per
ſonæ ſucceſſibiles, ex quibus poterat argui fa-
miliæ cõſeruatio, nec fuit narratum, Dom. Vin
centium fratrem Dom.Ludouici legitimatio-
nem inſtantis, habere vxorem iuuenem, ex
qua veriſimiliter poterat alios ſuſcipere (pro-
31 ut iam plures ſuſceperat) filios, imo † non
fuit narratum tunc temporis fuiſſe prægnantẽ,
quod erat neceſſarium, ne diceretur legitima-
tio ſubreptitia, ſecundum Rola.conſ.89.n.34
& 37.in 1. vbi alios adducit Paſett. conſilio
72.numero 57. Nec aliqua vtilitas colligi-
tur reſultans ex præfata legitimatione, nec
etiam prærogatiua perſonæ, quia in præſen-
tiarum notum eſt, præfatum Ezzelinum eſ-
ſe carceribus mancipatum propter delicta
perpetrata tempore, quo impetrabatur legiti-
matio, nec qualitates ſuggeſtæ ipſi Sereniſ-

ſimo reſpectu perſonæ illius aliquo pacto ue-
32 rę apparent; Quinimò † bona indoles, & ſpes
virtutis non dicitur ſufficiens cauſa legitiman
di, vt poſt alios aduertit Cacher. conſil. 61. nu
mero 17. Odd. conſil. 1. nume. 86. & conſil.
16. numero 25. ſicuti nec cauſa conſeruandæ
agnationis, nec carentia ſobolis, teſte Cephal.
conſi. 285. nume. 30. & ſequen. Burſat. conſil.
390. nume. 37. Odd. conſil. 16. num. 25. Raud.
deciſ. Piſa. 43. nume. 30. vbi reddit rationem.
33 Porro inquam, † dixit Maluaſ. conſil. 116. nu
mero 72. legitimatum non ita conſeruare fa-
miliam, ſicut legitimè natum, Menoch. conſi-
lio 164. numero 19. & conſil. 266. numer. 17.
34 & multi tenent † infamiam non tolli per legi
timationem per reſcriptum, Celſ. Vgo. conſil.
73. nume. 37.

Nec dicatur Principem ſupremum poſſe
pro libito quemcumque legitimare etiam in
præiudicium tertij ſine aliqua iuſta cauſa ap-
35 parente, quia † in Principe præſumitur ineſſe
ſufficiens cauſa, Gozad. conſ. 6. nume. 56. 57.
Raud. de analog. c. 36. nu. 32. & 34. & dec. Pi-
ſa. 43. num. 31.

Reſpondetur enim hanc opinionem inter
36 maiores noſtros reperiri cõtrouerſam, † vt pa
ret apud Menoch. conſ. 1. num. 422. & conſil.
181. nume. 49. Raud. dec. Piſa. 43. nume. 53. &
latè apud Roſent. de feud. c. 7. concl. 19. num.
22, Gama. deciſ. 278. dicentes requiri iuſtam
cauſam in Principe auferente ius tertij, & po-
tiſſimum quando per legitimationem tollere
videtur ius ſucceſſionis competens agnatis
ex teſtamento, vel ex contractu, vt in præſen-
ti caſu, quia facultas teſtandi, & contrahendi
competit hominibus de iure gentium, l. 1. in
princ. ff. pact. Molin. de primog. libr. 1. cap. 2.
numer. 6. & lib. 3. cap. 3. nume, 14. & 15. Non
igitur credendum eſt Chriſtianum Principem
Sereniſſimum, & iuſtiſſimum voluiſſe abſque
cauſa legitima ius quæſitum ex contractu do-
nationis paternæ deſcendentibus legitimis, &
naturalibus patris donatoris auferre, Bald. in
37 terminis conſ. 16. nu. 2. in 4. cum † Deus Prin
cipi leges ſubiecerit, non tamen illi ſubiecit
contractus, Bald. in cap. 1. num. 1. tit. de natur.
feud. Molin. d. lib. 3. c. 3. nume. 16. 17. vbi poſt
38 multos ſubiungit † potentius eſſe ius natura-
le, quam Principatus; Hinc in puncto, vltra
per eum citatos, tradidit Cacher. conſilio 68.
39 numer. 44. quod † quando aliquid fit a Prin-
cipe contra ius naturale, vel gentium, vel con
tra ius poſitiuum fundatum in naturali ratio-
ne, nunquam in dubio præſumitur iuſta cauſa,
niſi fuerit expreſſa, & ideo ait Principē reſcri-
bentem circa contractus, qui ſunt iuriſgētium
non præſumi motum ex cauſa, & illius volun-
tatem, & motum non haberi pro iuſta cauſa,
ſubiungens etiam, quod cauſæ præſumptio
tunc cadit in Principe, quando veriſimiliter
poteſt præſumi, vel imaginari per quam Prin-
ceps moueri debuit ad tollendum ius quæſi-
tum agnatis ex contractu. & prædicta confir-
mat idem Cacher. eodem conſil. 68. num. 56.
& Crott. conſil. 60. num. 25. vſque 30. vbi in-
ter cætera dixit, quod vbicumque alicui eſt
ius acquiſitum ex diſpoſitione iuris naturalis,
vel gentium, actus factus a Principe in contra
rium non valet, niſi fiat ex cauſa apparente, &
40 iuſtificata, adeo quod † illo in caſu non credi
tur Principi aſſerenti, & legitimanti cauſam
ſubeſſe. ſequitur Menoch. conſi. 181. num. 231.

Confirmatur hoc fundamentum ex eo,
41 quod † nunquam præſumitur Principem legi
timantem velle tollere ius tertio quæſitum,
ſiue ſit ius in re, vel ius ad rem, Rim. iun. conſil.
46. & nume. 67. & 106. Anguil. conſ. 1. nume.
123. & ſeqnen. Cepha. conſil. 186. nume. 33. &
36. Cacher. conſil. 68. num. 42. Peregr. conſil.
66. numer. 34. in 2. Merito igitur Sereniſſimus
voluit exprimere cauſas ibi ſuppoſitas, ac ſu-
geſtas per ſupplicantem legitimationem, quæ
cauſæ non ſunt alicuius ponderis, vt ſupra di-
42 ctum eſt, † & cauſæ, ex quibus mouetur legi-
timans, deberent eſſe veræ, ac rationabiles,
non autem falſæ, erroneæ, vel putatiuæ, Raud.
de analog. cap. 36. numer. 35. Crot. conſ. 60.
num. 17.

Reſpondetur ſecundo, in dubio præſumi
iuſtam cauſam in Principe, ſecus tamen in ca-
43 ſu iſto, † in quo apparet Principem expreſſiſſe
cauſam, qua fuit motus, quæ tamen nullius eſt
ponderis, ita Deci. conſ. 476. nu. 10. & 12. ubi
44 ſubiungit † non præſumi pro Principe facien
te actum ad inſtantiam partis; tunc enim non
dicitur motus ex iuſta cauſa, ſed propter im-
portunitatem petentis. ſequitur Mandel. con-
ſil. 580. num. 50.

Sexto, vitiatur talis legitimatio, ex quo per
illam ageretur de excluſione filij fideicommit
tentis, ſeu patris cõmunis donatoris; ſtat enim
45 concluſio, quod † legitimatus per Principis
reſcriptum nũquam excludit filium teſtatoris
ſubſtitutum, quia non ſupereſt perſona, quæ ex
præſumpta mente defuncti ſit potiori, ac ardē
tiori charitate magis dilecta, & eſſet valdè o-
dioſũ excludere magis dilectũ, ita ſingulariter
docet Bald. conſilio 349. numer. 3. in 3. Man-
tic. de coniectur. vltim. volun. libr. 11. titul. 10.
numero 25. Raud. de analog. c. 36. numer. 64.
circa medium verſic. & ideo legitimatus non
excludit, Dato enim quod aliàs naturalis
legitimatus excludat ſubſtitutum, illud tamen
non procedit, quando ſubſtitutus eſt filius le-
gitimus, & naturalis ipſius ſubſtituentis, vt poſt
Salic. & Rip. aduertit Maluaſ. conſil. 116. nu-
me.

Digitized by Google

me.50.Menoch.conſil.461.num.41.ver. Prima inquam eſt.

Quibus omnibus ſic ſe habentibus non obſtant in contrarium adducta, in quorum declinatione cardo totius præſentis negotij reſidere uidetur.

Quatenus igitur fuit oppoſitum, legitimatum habere fundatam intentionem in decreto legitimationis.

Reſpondetur id procedere, quando legitimatio fuit facta legitimè ſeruatis ſeruandis, non autem ſi ex illius lectura apparet nulla, & ſubreptitia, vt patet ex prællegatis, hinc dici-
46 tur † legitimatum non dici vere legitimum, nec excludere ſubſtitutum, quando non fuit legitimatus ſeruatis ſeruandis, Ceph.conſil.186. nume.81.& conſil.285.num.39.& 42.Maluaſ. conſilio 116.numero 66.& ideo quando ex facie decreti patet nullitas, & ſubreptio, non poteſt fieri interpretatio pro ſubſiſtentia legitimationis.

Et licet in motiuis dicatur legitimationem eſſe fauorabilem.

Reſpondetur tamen illud procedere in legitimatione facta per ſubſequens matrimonium, non autem in legitimatione facta per re-
47 ſcriptum Principis, quia † illa dicitur odioſa. Socin.conſilio 3.nume.16.in 3, Lancell.Gall. conſilio 122.num.2.Et præcipuè quando concernit præiudicium tertij, Anguil. conſilio 11. numero 198.Maluaſ.conſilio 116. numer.63. Rimin.iun.conſil.46.nume.114.Cepha. conſil.286.numer.21.& ideo ſupra probatum eſt talem legitimationem vitiari per quamcumque ſubreptionem, vtcumque leuem, & minimam.

Ad illud autem, quod legitimatus dicatur verè legitimus, & faciat deficere conditionẽ, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, & quo ad ſucceſſiones, legitimatos a legitimis non differre.

48 Reſpondetur, † id militare in legitimè legitimato, ſecus in illegitimè, ac non ſeruatis ſeruandis, vt ſupra dixi, Maluaſ. conſil. 116. num. 66.Cepha.conſil.186.num.81.& conſil.285. nume.30.& 42.per tex.in l.ſi quando C.inoff. teſtamen.

49 Reſpondetur ſecundo † id debere intelligi quo ad ſe, non autem quoad tertij præiudicium, Ruin.conſil.16.num.10.in 3.Cepha.conſil.285.nume.31.& 43.alios adducit, & ſequitur Maluaſ.conſil.116.nume.70. Quare dixit Bald.quem ſequitur Socin.conſil.226. nume. 4.in 2.quod legitimatus dicitur verè legitimatus quo ad extremum temporis, quo legitimatur, non quo ad extremum neceſſitatis, quia ſi traheretur retro, diceretur fictè legitimus, & ideo dicitur verè legitimus, prout ex nunc, nõ prout ex tunc, facit Rolan.conſ.100.nu.37.v. bi loquitur in legitimato per ſubſequens matrimonium. Quocirca debet interpretari, ac haberi pro vero legitimo, quo ad diſpoſita, & quo ad ſucceſſiones creatas poſt legitimationem tantum, nõ autem quo ad præteritas, prout latius mox probabo infra, dum afferam reſponſionem ad ſpecialem, & explicitam Principis legitimationem ad fideicommiſſa; Aliud
50 enim eſt † legitimatum eſſe legitimum, & aliud legitimatum eſſe hæredem, quia iſta non ſunt duo conſecutiua, ſed diuerſa, & ſeparata, Menoch.conſ.490.nu.23. & ideo dixit Rim. ſen.conſ.41.num.14. non tenere conſequentiam, quis poteſt legitimari ſtatibus legitimis, ergo legitimatus concurrit cum legitimis, quia contrarium eſt verius. ſed de his, vt dixi infra
51 latius tractabitur. Quare in propoſito † legitimatus poteſt dici verè legitimus non extantibus alijs legitimis, aliàs ſecus, ita Cur.ſen. conſil.13.num.24.ſequitur Grat. conſ.65.nu.50. in 1.Rim.iun.conſ.46. nu.96. & ſeq.

Reſpondetur tertio, Tunc non haberi pro vero legitimo, nec facere deficere conditio-
52 nem, ſi deceſſerit ſine liberis, † quando alius filius teſtatoris fuit ſubſtitutus, Menoc. conſil. 461.nume.41.verſicu.prima inquam eſt, cum alijs ſupra per nos cõgeſtis in vlt.fundamẽto.

Reſpondetur quarto, tunc non haberi pro verè legitimo, quando teſtator, vel donator prohibuit alienationem quamcumque bonorum ſuorum; nam, cum legitimatio ſit ſpecies alienationis, dicitur etiam prohibita legitimatio, & hoc in caſu legitimatus nõ excludit ſubſtitutum, Grat.conſ.29.num.48.in 2.cum concordantibus per Meno.conſ.461.nu.44. Gama.dec.278.n.8.in fin.Auch.q.25.n.3. par.3.

Quatenus modo vis fiebat in indiuidua habilitatione, ſeu legitimatione Principis ad donationes, & ſucceſſiones quorumcumq; bonorum fideicommiſſo ſubiectorum,

53 Reſpondetur † id non ſufficere quando Princeps nõ apparet plenè informatus de qualitatibus, & exiſtẽtia fideicommiſſi antiquitus creati, & de perſonis, ac illarum numero viuentibus, ac valentibus ſuccedere in fideicommiſſo, ad quod fuerunt vocati, vt abundè docui in ſecundo, & tertio fundamentis, non repeto.

54 Reſpondetur ſecundo, † talia decreta, ſeu reſcripta legitimationum eſſe ſtrictiſſimè interpretanda, Curt.ſen. conſil.13. nu.14. Grat. conſil.65.nume.50.in 1.& conſ.29.nume.62.
55 in 2.Et idcirco dico, quod † legitimatus ad fideicommiſſa intelligitur habilitatus ad futura fideicommiſſa, non autem ad præterita, quia legitimatio non flectit oculos retro, Bald. conſilio 16.numero 3.in 4. omnino videndus; quare legitimatus præſentibus, & futu-

Digitized by Google

futuris,& conceſſis,patri ſuo,& auo poteſt ſuc
cedere, non autem alijs in aliorum præiudi-
cium, & ita debet intelligi legitimatus ad do-
nationes, & fideicommiſſa,dummodo ſibi re-
linquantur, & ita concurrentibus cæteris ha-
bilibus, adhoc vt legitimatio minus noceat
tertio,quam ſit poſſibile,& ita declarat Ceph.
conſilio 111.numero 23.& numero 37.& con
ſil.285.numero 31. vſque 49.& ita ante illum
ſenſit Brun.conſil.15.num.12. ſequitur Burſa.
conſilio 390. numero 55. verſicul. quinto, &
ſi quis legitimetur; vbi ait legitimatum expreſ
ſe ad fideicommiſſa intelligi,ut illa ſint ſibi re-
licta,non autem ſi alijs relicta appareant,idem
probauit optimè in terminis Cacher. conſilio
68.numer. 55.& ideo videmus in ſimili,quod
56 † expreſſe legitimatus per Principem ad feu-
da,intelligitur legitimatus quo ad feuda patris
ipſius filij legitimati deuoluta Iure hæredita-
rio,ſeu in feudis nouis a patre acquiſitis, non
autem quo ad feuda antiqua, in quibus, ſeu
ad quæ agnati vigore antiquarum inueſtitura-
rum ſunt vocati,vt poſt plures firmat Cacher.
dicto conſilio 68.numero 52.Menoch.conſil.
519. numero 30. Et quatenus teneret, quod
57 † in legitimatione ad feuda debet Princeps
eſſe informatus de qualitate, & conditione
feudi,& de perſonis,quibus poſſet præiudica
ri,Peregrin.conſil.66.numero 5.& 6. vbi opti
mè loquitur,Menoch. dicto conſilio 519. nu-
mero 30.& ſequen.Cacher.dicto conſilio 68.
Ratio autem quare huiuſmodi legitimatio ad
futura,non autem ad præterita debeat referri,
58 ea eſt ni fallor,quia † legitimatio Principis de
incapace reddit capacem remouendo obſta-
culum inductum de iure ciuili, non autem au-
fert ius alteri competens,Pariſ.conſil.8.nume
ro 14.in 2.& dixit Roland.conſil.89. numero
59 22.in 1. nil aliud † eſſe legitimare, quam ma-
culam, & defectum natalium abolere, Cum
igitur per remotionẽ talis obſtaculis talis red-
60 ditur capax,† debet intelligi pro futuris,non
autem pro præteritis, alias diceretur auferre
ius quæſitum, quod eſt abſonum, & ita in
puncto declarat Cephal. conſilio 285. nume-
ro 44.& ſequent. & ideo dixit Bald.in l.eman
cipati 2.lectura numer. 2. ff. adoptio.per legi-
timationem auferri obſtaculum habitum velā
tem,& aliud eſſe legitimum, aliud per Princi-
pem legitimatum, quia quo ad ſolum patrem
habetur pro legitimo, non autem quo ad agna
tos, vel cognatos patris, Alibi dixit Rimin.
conſilio 46.numero 95. legitimatum non di-
ſtare a legitimo quo ad futura, ſed quo ad præ
terita,quia legitimatio retro oculos non fle-
ctit,citat Ceph.loco præcitato, & illos ſequi-
tur Menoch.conſil.266.nume.11. concordat
Angel. quem ſequitur Curt. ſen. conſilio 73.
numero 24.in princip.verſicu.ſecundo proba
tur,vbi ait legitimatum per reſcriptum non in
telligi reſtitutum natalibus, niſi quo ad effe-
ctus futuros, non quo ad iam perfectos con-
ſummatos in præiudicium tertij; & verè ex le-
ctura decreti legitimationis ſatis uidetur pro-
batum, petitionem, & intentionem Domini
Ludouici,qui procurauit legitimationem filij,
vt filius legitimatus ſibi tantum ſuccederet,
non autem fratri,& nepotibus eius præiudica-
ret, cum dicat in decreto per talem legitima-
61 tionem fortunis ſuis conſultum iri; quia † bo
na obnoxia reſtitutiori fideicommiſſi paterni
non dicuntur eſſe grauati, ſed grauantis, Do-
minus Surd.conſil.120. numer.12.14. & per
totum,Bal.conſil.87.num.5.in 6.

Non etiam vim facit, quod tali in caſu non
fuerit neceſſaria citatio agnatorum iuxta ad-
ducta in rationibus dubitandi.

62 Reſpondetur inquam † tunc non requiri ci
tationem,quando Princeps habuit plenam co
gnitionem iurium partium prætendentium,
Grat.conſil.158.nume.15.in 2.Raud.deciſio.
Piſa.43.nume.38.quæ cognitio in præſenti ca
ſu omnino deſideratur iuxta præcitata,in 2.&
5.fundamentis, quo loci probaui neceſſe fuiſ-
ſe conſtare, vt fuerit facta mentio Principi de
exiſtentia fideicommiſſi controuerſi,& de per
ſonis viuentibus, & ſuccedere valentibus, &
vocatis, non repeto.

63 Reſpondetur ſecundo † citationem non re
quiri,quando legitimatio ſolum concernit ſuc
ceſſionem bonorum patris ipſius legitimati,ſecus
reſpectu ſucceſſionis bonorum fideicommiſſo
ſubiectorum, de quibus non poteſt pater legi-
timati diſponere prohibito, Cum (inquam)
poſt mortem communis parentis fideicom-
mittentis fuerit acquiſitum ius ſaltem in ſpe
probabili (vt inferius dicetur) ipſis fideicom
miſſarijs, non potuit pater legitimati graua-
tus,medio procuratæ, & extortæ legitimatio-
nis ipſis fideicommiſſarijs non citatis præiu-
dicare,ſecundum Docto.in l.Gallus §.& quid
ſi tantum ff.liber.& poſthum.vbi Socin.nume.
34.& 37.Iaſ.nume.144.Garzi.nume.260. in
fin.Gallia.nume.86.Neuiz.conſil.99.numer.
20.Gama.dec.278.numer.16.Bimi.conſ.55.
numero 15.in 1. cum alijs congeſtis per Mal-
uaſ.conſilio 116.nume.60.& ſequen. & num.
73.Odd.conſil.1.nume.107.108.& 109.De-
cia.conſil.88.numero 33.in 2.& conſil.9. nu-
mero 23.in 4. Rimin. iu. conſilio 46. numero
62.63.& ſequen.Peregr.de fideicomm.artic.
23.numero 52.iuncto numero 62. vbi optimè
declarat, Dominus Surd.conſilio 337.nume-
ro 33.in fin. Cephal. conſilio 186. numero 31.
& conſil.285.numero 51. Burſat. conſil.390.
numero 43.latè Cacher. dicto conſilio 68. nu
mero

mero 24.& ſequen. Hinc dicitur hoc in caſu
citationem non requiri reſpectu ſubſiſtentiæ
legitimationis etiamquo ad patrem legitima-
ti,quia legitimatio poteſt valere ſine citatio-
ne,ſecus tñ quoad damnum, vel præiudicium
tertij,ita Deci.conſ.5.num.7.ver. prætereа,&
conſ.393.nume.8.verſic.3.reſpondetur Grat.
conſ.29.nu.66.in 2.Cephal.conſ.285.nu.50.
Burſ.conſ.390.num.46.Raude.dec. Piſa.43.
num.38.poſt Maluaſ.conſ.116.nu.81.

Quòd autem ius fuerit quæſitum ipſis fidei-
commiſſarijs,& quod agatur de illorũ damno,
& vero præiudicio,id ſatis ex eo colligitur, q
tempore legitimationis agebatur de fideicom
miſſo creato per communem patrem iam vita
64 functum, & ideo † ſtatim mortuo fideicom-
mitente, omnes fideicommiſſarij ad fideicom
miſſum vocati,dicũtur habuiſſe, & habere ius
in ſpe conſiderabili, vti fundatum in cauſa de
præterito,licet adhuc penderet conditio fidei
cõmiſſi, & licet talis ſpes fuerit dilata in futu-
rum euentum,cum ſufficiat in propoſito,vt poſ
ſit venire caſus ſubſtitutionis fideicõmiſſariæ,
Bat.in l.is poteſt n.12.ff.acq.hær.optimè Alex.
conſ.187.nu.12.13.in 5.& conſ.67.nu.6.ver.
nec obſtat ſecundum eum in 1.Pariſ.conſil.1.
n.43.in 2.& declarat Ruin.conſ.3.n.20. ver.
item dum dicebatur in 1.optimè Bertaz.conſ.
ciuil.52.nu.9.10.Gama.d.dec.278.n.19. Sur.
conſil.267.nu.22.dicens,debitum ſub condi-
tione dici quæſitũ ſpe probabili, ac omnium
latius Laderc.Imol.conſ.28.nu.10.11. & ſeq.
95 vbi † ſubiungit,intantum eſſe conſiderabile ta
le ius,& talem ſpem, quod recipiat æſtimatio-
nem, imo vendi,ac in contractum deduci poſ
ſit, idem probat Mant. de coniect.vlt.vol.lib.
11.tit.11.nu.3.clarè Rim.iu. conſ.46.nu.68.
69.& 70.& nu.125.Odd.conſ.1.num.109.&
conſ.16.n.23.latè Peregr.de fideic.art.23.nu.
62.63.vbi ait,ius quæſitum fideicommiſſarijs,
adhuc pendente conditione fideicommiſſi;&
adhuc viuente ipſo grauato reſtituere, Bald.
conſ.87.n.5.in 6.concordat Ceph.conſ.186.
nu.31.Honde.conſ.59.nu.11.& ſeq.in 2.Crot.
conſ.113.nu.23.Meno.conſ.181.n.51.dicens
66 in puncto † ius eſſe quæſitum, quando ſucceſ
ſio auferri non poteſt,& conſ.108.num.62.&
63.optimè Gabr.conſ.21. n.7.8. in 2.tradẽs,
ius in ſpe probabili eſſe quæſitum agnatis,quã
do fundatur in cauſa de præterito, de qua pa-
ter legitimati diſponere nequit,& in ſimili di-
xit Cacher.conſ.61.nu.13.& 36. ius in ſpe eſ-
ſe conſiderabile,quando eſt radicatum in con
tractu antiquæ inueſtituræ,vel in ſubſtitutione
fideicõmiſſaria,idẽ ait Raud.d.deciſ.Piſa.43.
numer.53.54. vbi ſubiungit, quod quouſque
bonorum poſſeſſor non habet ſobolem habi-
lem ad excludendos agnatos, vel fideicom-
miſſarios,nec bona extraneo poteſt relinque-
re,ipſi dicuntur habere ſpem probabilem ſuc-
cedendi poſt eum,quæ ſpes ei auferri nequit,
Meno.conſ.181.num.49.ver.non obſtat,& nu
me.51. Quæ omnia verificantur in præſenti
caſu, cum Dominus Ludouicus tempore le-
gitimationis non habuerit ſobolem habilem
ad ſuccedendum, quinimo tunc temporis ip-
ſemet Do.Ludouicus erat ſenio confectus, &
67 habebat vxorem ſterilem,† adeoquod frater,
& nepotes eius dicebantur habuiſſe nedum
ſpem probabilem, ſed certam, & proximam,
vt in ſpecie aduertit Menoch.conſi.181.num.
41. & 49.

Et ita ſatis patet,erroneam eſſe ſententiam
illorum, qui aſſerunt tunc tantum ius dici ali-
cui quæſitum,quando per eum fuit adita hære
ditas,vel apprehenſa,de quibus per Menoch.
conſ.20.num.39.40.& conſ.181.num.27.De
cia.conſ.5.num.20.in 1.Eugen.conſ.52.num.
63.vbi dixit legitimatione facta viuente gra-
uato,fideicommiſſarios nullum ius nec re, nec
ſpe habere: quia imo uerius eſt ius in ſpe pro-
babili,ac conſiderabili dici quæſitum fideicõ
miſſarijs ſtatim ſequuta morte fideicommitten
tis, cum tale ius ſit fundatum in cauſa de præ-
68 terito. † Illa (inquam) dicitur cauſa de præte
rito,quando actus præceſſit, ſed nondum dies
ceſſit, ſicuti illa dicitur cauſa de nouo, uel de
præſenti, quando tempore actus nec re, nec
ſpe debebatur,vt explicat Pacia. de oner. pro
ban.li.1.c.68.nu.37.

Nec prædictis uim faciunt clauſulæ prægnã
tes in calce legitimationis inſertę, quia † ſo-
69 lent apponi de ſtylo cancellariæ, ideo non
præiudicant,Raude.dec.Piſa.43.nume.68.&
vere tales clauſulæ non nocent perſonis non
mentionatis in legitimatione.Soc.iun. conſil.
251.colum.3.in 2.Grat.conſ.158. nume.28.
29. in 2. Hinc dicitur, tales clauſulas operari
ſolum quando Princeps de omnibus fuit in-
formatus,Cepha.conſ.113.nume.12.Rim.iun.
conſi.46.nu.123.vbi ſubiungit,illas non ope-
rari in præiudicium tertij,& num.115.& 120.
dicens, tales clauſulas referri tantum ad ex-
preſſa in legitimatione,& non vltra, idem fir-
mauit Menoch.conſil.181.numero 5.Mandeli
conſil.564.nume.6.vbi ait,huiuſmodi, clauſu
las nil admodum inducere, uel operari in his,
quæ non cenſentur veriſimiliter fuiſſe de vo-
luntate Principis legitimantis; alia plura in
propoſito adducit Cacher.conſilio 68.nume-
ro 61. uſque ad fin. omnino videndus, quæ
non curo referre, cum apud eum videri poſ-
ſint,addo Celſ.Vgo. conſilio 88. numero 24.
& 34.dicentem,legitimationem nullam per a-
liquas clauſulas coadiuuari non poſſe.

Tandem prædictis omnibus circumſcri-

pris,ex quibus liquido probatur,hanc legitima
tionem eſſe ſubreptitiam, & nullam, quando
etiam diei poſſet, legitimationem eſſe dubiam
nec ex illius decreto probabiliter poſſe colli-
gi qualis fuerit mẽs Principis legitimantis, an
inquam fideicommiſſarijs præiudicare volue-
rit nec ne,debet hoc in caſu conſuli ipſe Prin-
ceps,vt declaret,qualis fuerit illius voluntas,
quando donum legitimationis conceſſit; cer-
70 tum.n.eſt † legitimãtem poſſe mentem ſuam
declarare,qualis fuerit tempore conceſſionis.
Innoc.in c.olim tibi extr.de verb.ſignif.quem
ſequitur in propoſito Pich.conſil.24.num.32.
71 ſubiungens,† quod in dependentibus a volun
tate,& mente alicuius, ſtandum eſt eius decla
rationi,glo.magn. vbi Doct.in §.aliæ Inſtit.de
72 actio.eſt enim † legitimatio gratia, & donum
Principis,Auth.item ſi quis.C.natur.lib.§.ſi ue
ro ſolummodo,Authen.quib.mod.nat.effi. le-
git.Raude.de analog.c.36.nu.64. in princ.&
de reſeruatis Principi dicitur;Meno. conſ.20.
num.15.Illaque poſſunt fieri per ſolum Princi
pem,vel de illius mãdato,& authoritate,Celſ.
Vgo.cõſ.88.n.10.14.17.& ſeq.Rim.ien.conſ.
189.nu.32.Barzi.dec.Bonon.3.nu.23.& ideo
etiam per ipſum Principem ſolum ſine cauſa
poteſt reuocari, cum legitimatio ſit de iure ci-
73 uili. & ideo † poſſit tolli per Principem ſine
cauſa,Afflict.deciſ.108.nu.13. quocirca ſtari
74 debet eius declarationi, quia ſicuti † habet
ius potentius in legitimando, ita habet ius po
tentius in interpretando, Bal.in l.ex facto nu.
1.ff.vulg.& in puncto dixit Caſtr.conſ.200.in
75 fin.in 2.† Papam,& Principem poſſe per men
tis ſuæ declarationem præiudicare iuribus le-
gitimati,quia per talem declarationem non di
citur tollere ius quæſitum,ſed benè declarare
non eſſe quæſitum, & declarare qualiter con-
ceſſio per eum facta ſit intelligenda,immo ſub
iungit Caſtr. quãdo etiam Princeps per talem
declarationem diceretur auferre ius quæſitum
ipſi legitimato, attamen cum illud ius fuerit
quæſitum ex ſola Principis conceſſione,poteſt
Princeps, ac illius ſucceſſor illud auferre abſ-
que iniuria,iuxta illud, Meum non tuum dene
go auxilium,& Caſtr.alios referendo ſequitur
Crau.conſil.749.num.13. & hanc ſententiam
probauit Mantic.de coniectu.vlt.volunt.libr.
11.titul.11.num.9. verſicul. tertio non obſtat
quod Princeps,Soc.iun.conſil.95.num.57.in
3.Menoch.conſil.181.nu.23.Dom.Surd.con
ſil.1.nume.97.Mandel.conſ.562.nume.15.&
ſequen.vbi ait ceſſare omne dubium oriens ex
legitimatione, quando Princeps edoctus de
qualitate negotij,nõ dedignatur intentionem
ſuam declarare. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Pactum adiectum donationi quod poſt mortem donatarij res donata perueniat ad eccleſiam poteſt per donantem reuocari in præiudicium eccleſiæ & ad fauorem donatarij. declara, vt numero 2.*

2 *Id non procedit ubi eccleſia fuiſſet donationi præſens.*

3 *Inueſtitura acquiſitionis feudi, inuito inueſtito derogari non poteſt.*

4 *Nemo priuari debet iure ſibi facto proprio quæſito, abſque ſui culpa vel conſenſu, licet ſit in ſpe tantum.*

5 *Contractus nõ reſoluitur diſſenſu vnius ex contrahentibus,in contractibus nominatis.*

6 *Ius uni quæſitũ facto alterius ex legis diſpoſitione,etiam in ſpe tantum,non poteſt contrario hominis facto tolli.*

7 *Ius quæſitum dicitur,quod per ſtipulationem ſeu acceptilationem recipitur.*

8 *Ius tunc dicitur alicui quæſitum, quod de præſenti quæſitum eſt, ita vt acquirens eo uti poſſit.*

9 *Ius non dicitur quæſitum niſi ſit reuocabile.*

10 *Quod noſtrum non durat, in bonis noſtris eſſe non dicitur.*

11 *Ius quæſitum debet fundari in actu de præſenti, & puro, non autem in actu conditionali.*

12 *Factum proprium, quis re integra reuocare poteſt, cum non ſit perfectè ius quæſitum alteri.*

13 *Ius quæſitum dicitur de præſenti in re, ius vero quærendum ad rem,cui facilius, quam quæſito derogatur & nu 31.*

14 *Ius ad rem habere dicitur qui acceptauit, ſed de præſenti non capit.*

15 *Natura orationis negatiuæ indefinitæ debet in omnibus caſibus verificari.*

16 *Indefinita hominis non æquipollet vniuerſali, niſi negatiuè proferatur.*

17 *Negatiua magis negat, & deſtruit quam affirmatiua affirmet & nu.19.*

18 *Negatiua negat ſemper & pro ſemper.*

20 *Iuramentum appoſitum pacto negatiuo, nedum tollit, & negat actionem ſed & quodcumque aliud remedium.*

21 *Donationis appoſitione affirmatiuè prolata non continetur proprie donatio cauſa mortis ſecus vero negatiuè.*

22 *Negatiua omne genus, & omnem ſpeciem deſtruit.*

23 *Negatiua omnes caſus deſtruit.*

24 *Negatiua non ex interpretatione ſed de ſermonis proprietate æquipollet vniuerſali.*

Oratio

25 *Oratio tota redditur falſa vbicunque ſignificatio deſumitur ex vniuerſo ſi quid falſũ reperitur.*
26 *Diſpoſitio negatiua in vno falſa in totum redditur falſa.*
27 *Negatiua vniuerſalis includit omnes caſus,qui aliàs non includerentur, denegatque omnem interpretationem,& reſtrictionem.*
28 *Executio ſola, & effectus traditionis fuit collata in tempus mortis vbi fuit dictum quod ſequuta morte alicuius talis poſſet inſiſtere in poſſeſſione feudi.*
29 *Conditio aliquando retrotrahitur quando extrema ſunt habilia.*
30 *Aggregatio pendente conditione ſeu actu conditionali reuocari poteſt.*
32 *Forma non ſeruata actus corruit.*
33 *Clauſula ex nunc prout ex tunc non operatur de ta imbecillitate extremi.*
34 *Clauſula ex nunc,prout ex tunc tamquam acceſſoria partibus paſſibus ambulat quibus principalis diſpoſitio.*

ARGVMENTVM.

Aggregatio feudi, vel emphyteoſis facta de licentia Domini directi,poteſt reuocari per aggregantem,inuito aggregato, quando effectus diſpoſitionis fuit collatus poſt mortem aggregantis,&c.

CONSILIVM LXIX.

Actiones meæ à Domino.

Dum eſſet in humanis Illuſtr. Dominus Federicus de Preris ex ſui vrbanitate, præhabita licentia Dominorum directi, aggregauit ſibi ad ſucceſſionem, & participationẽ quorundam fundorum partim feudalium epiſcopatus Mantuç, & partim emphyteoticorum recognitorum à venerabili Capit.Cathedralis Mantuæ,Illuſtr. Dominum Aloyſium Toſabetium eius nepotem aliàs non vocatum in antiquioribus inueſtituris, in hunc, qui ſequitur, modum.

Fuerunt enim præfati de Pretis, & de Toſabetijs ambo inſolidum præſentes, & acceptantes pro ſeſe, & cuiuslibet eorum hæredibus ex eis, & vnoquoque eorum legitimè deſcendentibus, inueſtiti ab epiſcopatu, perpetuò,ac legitimè in feudũ honorificum de &c. Cum hoc tamen, & non aliter nec alio modo, quod huiuſmodi inueſtitura locum nõ habeat quoad perſonam Domini Aloyſij, & ſeu eius hæredum, niſi ſecuta morte dicti Domini Federici, & iuxta formam licentiæ obtentæ, &c.

A Capitulo etiam Cathedralis ambo præſentes inſolidum,& acceptantes pro ſeſe, &c. cum hoc, quòd præſens inueſtitura quoad Dominum Aloyſium ipſimet Domino Aloyſio,& eius hęredibus non proſit,nec incipiat habere aliquem effectum in perſonam D.Aloyſij, vel eius hæredum, durante vita Domini Federici, ſed tantum immediatè poſt eius mortem, ex nunc prout ex tunc, & è contra habeat Dominus Aloyſius, ſeu illius hæredes poſſeſſionem infraſcriptæ petiæ terræ, vigore præſentis inueſtituræ,& aliter ad formam licentiæ,&c.

A quibus quidem inueſtituris in aliquo variant licentiæ datæ à Dominis directis,de quibus infra, & enuntiatæ in præcitatis inueſtituris.

Quibus quidem licentijs, & inueſtituris nõ obſtantibus Dominus Pretus diſpoſuit in eius teſtamento de dictis bonis obnoxijs ad commodum alterius perſonæ.

Proponitur quæſtio, an Dominus Pretus potuerit diſponere de dictis bonis in præiudicium Domini Aloyſij, & conſequenter reuocare illam aggregationem,de qua in dictis inueſtituris,ignorante, vel inuito D.Aloyſio.

Cuius quidem articuli deciſio videtur pendere ab infraſcripta cõcluſione Bartoli declarata, ac limitata, vt mox referam, nempe † ſi 1 quis donat Titio fundũ cum hoc, vt poſt mortem eius perueniat ad eccleſiam,licet eccleſię ius quæratur,ſeu vtilis actio,attamen ex volũtate ſola donatoris poteſt reuocari tale pactũ ad commodum donatarij in eccleſiæ præiudicium,l.4.vbi gloſ.ff.de ſeru.export.vbi Bar.id in ſpecie notat,& latius idem repetit in l. qui Romæ,§.Flauius,ff. verbo.oblig. quem ibi cæteri ſequuutur, teſte Iaſ.ibid.num. 14. vbi de communi, ac vera deciſione teſtatur, ſequitur Toming.deciſ.23.col.1.Hartm.Piſtor.quæſtio.4. nu.71.& quæſtione 20. Andr.ab Exea. de pac. num.143.& ſequen. Quæ quidem concluſio limitatur non procedere,nempè † vt non poſſit 2 reuocari talis donatio in præiudicium eccleſiæ,quãdo ipſamet eccleſia fuiſſet præſens donationi,& illam acceptaſſet,ſeu notarius nomine eccleſiæ acceptaſſet præfatam donationẽ; tali (inquam) in caſu non eſt licita pœnitẽtia, quia eccleſia dicitur ex facto ſuo acquiſiuiſſe, & ita poſt Bal. Cuman. & alios tradit Iaſ. in d. §.Flauius,n.19.& diffuſè probat Exea.de pact. num.177. verſic. fallit quando pro illo tertio Peregr.de fideicom.art.51.num.48.iuncto num.50. vbi plures adducit.Quare in propoſito dicendum videtur,quòd, cum ambo præfati Dominorum Pretus, & Toſabetius præſentes, & acceptantes fuerint ſimultaneè inueſtiti, dicatur ipſe Dominus Toſabetius ex pro-

prio

prio facto ſuo inueſtituram acquiſiuiſſe dicto-
3 rum bonorum, † cui acquiſitioni ipſo inuito
non potuit derogari per Dominum Pretum,
prout in puncto declarat Toming.dicta deciſ.
23.num.7.Hartm.Piſtor.dicta quæſt.4.nu.91.
& ſequen.& quæſtione 20.num.15. latè pluri-
mos congerens Roſent.de feud.cap.6.concl.
69.num.31.& ſeq.conferunt etiam tradita per
4 eundem vbi ſup.c.3.quæſt.11. † non (inquã)
quis debet priuari iure ſibi ex facto ſuo quæſi-
to abſque ſui culpa, vel conſenſu.Tiraquel.de
retr.conuent.§.1.glo.7.num.20.vbi extendit,
5 etiamſi tale ius ſit in ſpe tantum, † & in contra-
ctibus nominatis diſſenſus vnius non reſoluit
contractum.Peregr.d.art.51.num.44. verſ.in
6 contractibus verò nominatis, & † quando ob
factũ vnius ex legis diſpoſitione ius etiam in
ſpe tantum alteri acquiritur,contrarium homi-
nis factum illud non tollit, l. ſi conſtante. vbi
Bald.not.C.donat. ant. nup.alios recenſet Pe-
regr.d.art.51.num.48.in fine.†Illud autem di-
7 citur ius quæſitum,quod recipitur medio ſti-
pulationis,ſeu acceptationis, nec illi poteſt ꝑ
alterum præiudicari.Decian.conſ.7.nu.113.
& conſ.11.nu.91.in 1.

Nihilominus prædictis non attentis in præ-
ſenti facti ſpecie deſcendo in contrariam ſen-
tentiam,quod ſcilicet licuerit Domino Preto
diſponere pro ſui libito de dictis bonis,ſtante
præcipuè qualitate dictarum inueſtiturarum,
necnon, & licentiarum habitarum à Dominis
directorum, non obſtante præſentia, & acce-
ptatione Domini Aloyſij. Taliter (inquam)
cantat licentia epiſcopatus (quòd in inueſti-
tura fienda,&c.comprehendatur, & cum effe-
ctu ſit comprehenſus vnà cum eo inſolidum,
cum conditione tamen infraſcripta,& non ali
ter, Dominus Aloyſius,&c.cum hoc tamen,&
non aliter,quod huiuſmodi inueſtitura locum
non habeat quoad perſonam dicti Domini A-
loyſij,&c.niſi ſecuta morte Domini Federici,
quo caſu Dominus de Toſaberijs recta via poſ
ſit inſiſtere, ac permanere in poſſeſſione petiæ
terræ,&c. vti legitimè inueſtitus vigore inue-
ſtituræ mox faciendæ) & in licentia capituli
vulgari idiomate notata legitur (la qual però
inueſtitura non habbia da giouare, o comin-
ciare ad hauer alcun effetto nella perſona di
detto Signor Luigi, durando la vita di detto
Signore Federico,ma che immediate dopò la
morte di detto Signor Preti eſſo Signor Lui-
gi poſſa ſtar in poſſeſſo di dette terre per vigo
re della inueſtitura da farſi,come legitimamen
te inueſtito,&c.)

Præmitto enim pro dilucidatione præſen-
8 tis articuli, † tunc dici ius quæſitum alicui,qđ
eſt de præſenti quæſitum,adeo quod acquirẽs,
illo vti,ac frui poſſit,§.ſingulorum.Inſtit. de re
rum diuiſ. Decian.conſ.7.num.109.in 1.Pro-
priè (inquam) dicitur ius quæſitum, quod eſt
irreuocabiliter quæſitum,& de quo acquirens
poteſt pro libito diſponere.Pariſ.conſ.9.nu-
9 me.91.& ſeq. in ſecundo. Quia † non dicitur
ius quæſitũ, niſi ſit irreuocabile. vt poſt alios
10 tradit Ceph.conſil.301.num.43. † non enim
dicitur eſſe in bonis noſtris,quod noſtrum non
durat. Roman.conſil.256. Cephal.vbi ſup.nu.
43.& hanc concluſionem probat etiam Men.
11 conſil.157.num.27. Hinc infertur, † quod ius
quæſitum debet fundari in actu de præſenti,&
puro,non autem in actu conditionali.Roman.
dicto conſ.256.in fine.Felin.in cap.ſuper lite
ris,num.11.in fi.& in c.cauſam, quæ. num.26.
extr.de reſcript.& dixit Pret.conſil.151.n.62.
ius non dici quæſitum ex actu ſuſpenſo condi-
tionali, & non perfecto, vbi etiam ſubiungit,
quod in dependentibus à voluntate vnius,ceſ
ſante eius voluntate,impeditur natiuitas actio
nis, ſeu fingitur non actio. Iſtud enim dictum
apprimè conuenit præſenti quæſtioni, vt mox
liquebit inferius. Cui concordat Bald. in l. ſi
quis iuſiurandum,num.2. C.de reb.credit.di-
12 cens, † quòd quis poteſt factum ſuum reuoca-
re, ex quo nondum eſt perfectè ius quæſitum
alteri,& ſic re integra. In propoſito etiam ſciẽ
13 dum eſt, † ius quæſitum dici ius de præſenti
in re,quod valde differt à iure quærẽdo, quod
dicitur ius ad rem, cui facilius derogatur, quã
iuri quæſito.Dec.conſil.147.num.4.vbi etiam
14 ſubiungit, † quod ille,qui acceptauit,ſed non
capit de præſenti, dicitur ius ad rem habere,
ſequitur Decia.conſ.33.nu.16.in 1.

Ad rem igitur accedendo, dico, Dominum
Pretum licitè potuiſſe diſponere de dictis bo-
nis obnoxijs, non obſtante acceptatione Do-
mini Aloyſij, ſiquidem tenor licentiarum, ſeu
pactorum in illis,necnon & in inueſtituris con
tentorum eſt conceptus per orationem negati
uam,ibi (cum hoc tamen,quod huiuſmodi in-
ueſtitura locum non habeat) & ibi (laqual pe-
rò inueſtitura non habbia da giouar, ò comin-
ciar ad hauere alcun effetto) ex quibus quidẽ
pactis negatiuis nullum ius in re, nec in ſpe ſal
tem probabili fuit acquiſitum Domino Toſa-
berio,ſed illius ius totaliter fuit repoſitũ poſt
mortem Domini Preti, & in ſimplici actu de
15 futuro,ac conditionali. † Natura enim oratio
nis negatiuæ indefinitæ debet in omnibus ca-
ſibus verificari.gloſ.& doct. in l.hoc genus, ff.
condit.& demonſtr. Dec.in l.ſi Ruſinus,nu.9.
C.teſtam.milit. Peregr.de fideicomm.art.25.
16 num.14. quia licet † indefinita hominis non
æquipolleat vniuerſali, l.ſi ſeruitus,ff.de ſeru.vrb.
prædio. Attamen ſi negatiuè proferatur pro-
priè æquipollet vniuerſali, & ideo ſi quis di-
cat;Nullus faciat,perinde eſt,ac ſi dixiſſet,nul
lus

Digitized by Google

lus quiſquis, vel quicumque ſit, faciat. Ita Ful-
goſ. in l. iuriſgentium, §. ſed ſi fraudandi, nu....
ff. de pact. Fel. in cap. 2. in fi. de treg. & pa. Nat.
conſil. 66. in fine, & conſ. 481. numero 20. 21.
17 † Negatiua enim magis deſtruit, & negat, quã
affirmatiua affirmet. Quocirca ſi quis dicat, Ti-
tius eſt artifex, ſufficit quòd in vna ſpecie ſit
artifex: ſi vero dicit, Titius non eſt artifex, om
nis ſpecies artificij denegatur, & tollitur. Nat.
loc. præcit. ſequitur Rimin. iun. conſ. 241. nu-
mero 11. & conſ. 363. num. 14 & conſ. 450. nu
mero 53. & conſ. 527. nume. 34. optimè Galli.
conſ. 121. nu. 7. & ſequen. & ſcriptum reliquit.
18 † Dominus Surd. conſ. 17. num. 26. quod nega
tiua negat ſemper, & pro ſemper. Sanè (inquã)
ad negatiuæ indefinitæ veritatem debent con
currere omnia, quæ etiam ſublata ſignificatio-
19 ne vocabuli comprehenduntur, quia † plus
comprehendit, quam indefinita affirmatiua.
Dec. conſil. 12. num. 11. & ſequen. in 1. idcirco
20 videmus, quod † iuramentum appoſitum pa-
cto negatiuo nedum tollit, & negat actionem,
ſed omne, & quodcunque aliud remedium. Pa
riſ. conſ. 97. num. 45. in 1. Decian. conſ. 1. num.
65. in 2. quo loci etiam ſub numero 60. dixit,
21 † appellatione donationis affirmatiuè prola-
tæ nõ cõtineri ꝓpriè donationẽ cauſa mortis,
22 ſecus ſi negatiuè. Ratio eſt, quia † negatiua oẽ
genus deſtruit, & omnem ſpeciem. Quare fa-
tendum eſt, per talia pacta negatiua nullum pe
nitus, vtcunque leuem effectum, iuuamen, ſeu
ius aliquod fuiſſe quæſitum Domino Aloyſio
nec re, nec ſpe conſiderabili, viuente Domi-
no Preto, ſed ius, & obligationem reſpectu pię
fati Domini Aloyſij totaliter tunc temporis
deriuaſſe, ac dependiſſe à ſolo futuro euentu,
23 ex quo † in negatiua nullus caſus dicatur ex-
ceptus. Rim. iun. conſ. 263. nu. 19. Galli. d. con
ſil. 121. n. 6. 14. & ſeq. quia ſicuti priuatio qua-
lemcunque habitum contrarium excludit, ita
negatio tollit omne, quod ſibi aliqualiter ob-
24 ſtare põt; † cũ negatiua non ex interpretatio-
ne, ſed de propriatate ſermonis æquipolleat
vniuerſali. Natt. conſ. 469. num. 14. Rimin. iu.
conſ. 368. num. 11. & conſil. 527. num. 34. vbi
25 ſubiungit, † quod vbicunque ſignificatio de-
ſumitur ex vniuerſo, ſi quid eſt falſum, totam
orationem reddit falſam. Idem firmat Crauet.
26 conſi. 809. nu. 4. dicens † diſpoſitionem nega-
tiuam in vno falſam in totum dici falſam, ideo
nullam patitur reſtrictionem. ſequitur Galli.
conſ. 121. num. 13, & ſequen. Porrò igitur di-
cendum eſt, in nihilo profuiſſe dictas inueſtitu
ras ipſi D. Aloyſio, nec reſpectu actus, nec re-
ſpectu effectus, quia actus, ac obligatio, & effe-
ctus totaliter erant repoſiti in futuro euentu
mortis Domini Preti. Quinimò in licentia, &
inueſtitura Capituli dicitur, quod inueſtitura
non proſit, nec habeat aliquem effectum, &c.
27 & ideo † ſumus in negatiua vniuerſali, quæ in-
cludit omnes caſus, & qui alias non includerẽ
tur; Dominus Surd. conſi. 103. num. 7. 8. & de
negat omnem interpretationem, & reſtrictio-
nem. Honded. conſ. 5. num. 73. in 1. Crau. con-
ſil. 809. num. 4. ſi igitur daretur in præſenti ca-
ſu, quod aliquod ius ſaltem in ſpe dicatur ac-
quiſitum vigore dictarum inueſtiturarum ante
mortem Domini Preti ipſi Domino Toſabe-
tio, vtique actus diceretur purus, & pactum ne
gatiuum ſeruiret de vento.

Nec vim facit, quod in præfatis licentijs di
catur, quod ſecuta morte Domini Preti ipſe
Dominus Aloyſius poſſit inſiſtere in poſſeſſio-
ne dicti fundi virtute inueſtituræ faciendæ,
quaſi quod innuere videantur, quod dicta in-
ueſtitura ius tribuiſſe dicatur vſque ab initio
tempore aggregationis; & conſequenter ſit lo
cus retrotractioni, & præcipuè vigore illius
clauſulæ (ex nũc prout ex tunc, & è cõtra &c.)
inſertæ in inueſtitura Capituli, cuius virtus eſt,
vt vnum tempus cenſeatur ineſſe in aliud tem
pus, & conſequenter tempus futurum inſtar
præſentis tẽporis iudicetur, ita & taliter, quod
28 † ſola executio, & ſolus effectus traditionis di
catur fuiſſe collatum in tempus mortis, vt poſt
plures firmat Borgni. deciſ. 45. in addit. nu. 8.
par. 1. Menoc. conſ. 106. nu. 326.

Reſpondetur enim, nequaquam eſſe locum
retrotractioni in præiudicium iuris quæſiti hæ
redi Domini Preti, ad cuius hæredis commo-
dum. Dominus Pretus viuens diſpoſuit per a-
ctum vltimæ voluntatis, ſtante maxime inha-
29 bilitate extremi, ad quod, † Conditio enim
aliquando retrotrahitur, quando extrema ſunt
habilia, alias ſecus. Bart. in l. quoties in fi. ff. no-
uatio. Anguil. conſ. 31. num. 40. 50. & 59. Mo-
do extremum ad quod, eſt inhabile, quia Do-
minus Pretus iam viuens diſpoſuit de prædio,
prout diſponere potuit, quia aggregatio, ſeu
obligatio præcitata, vt dixi, non fuit fundata
in aliquo actu puro in diem tamen collato, &
cuius ſola executio fuit dilata, vt in obiectis,
ſed fuit fundata in actu conditionali totaliter,
reſpectu ſcilicet actus, & effectus (ſtãtibus pa-
ctis negatiuis, de quibus ſupra) quo in caſu nul
lum ius probabile in ſpe fuit appoſitum, nec
aliqua obligatio Domini Preti dicto Domi-
no Toſabetio, cùm non fuerit fundatum in ali
quo actu de præterito, vel de præſenti, quo fit
30 † vt dicta aggregatio potuerit pendente con
ditione, ſeu actu conditionali, reuocari prout
pulchrè, & diffuſe declarat Anguil. omnino vi
dendus conſi. 31. nu. 51. vſque ad fin. & per to
30 tum. Ad hoc enim, † vt dicatur ius quæſitum
alicui, ſeu aliqua obligatio, debet ſaltem de ne
ceſſitate fundari in actu præſenti, vt in obie-
ctis,

ctis, licet eius effectus differatur in futurum; aliàs dicitur quid conditionale, vt poſt alios optimè probat Gomeſ.ſuper regul. Cancel. tit. de non toll. iur. quæſit. quæſt. 4. in primo, & ſecundo caſu. Lader. Imol. conſ. 28. num. 11. Roman. conſ. 256. in fi. vbi Mandoſ. & cōſequenter poteſt reuocari.

Nec eſt curandum de dicta clauſula, (ex nunc &c.) Quia ipſa nō legitur in licentia Dñi directi, ſed tantum in inueſtitura, modo attēdi debet ſola licentia dans formam inueſtituræ, non autem debet attendi inueſtitura accipiēs formam à licentia, & ideo in ea parte inueſtitu-
32 ra nullius eſt ponderis, † quia forma permiſſiua non ſeruata, illicò ſuccedit forma deſtructiua. Bal. in l. ſciendum. §. ſiue autem. ff. non. ope. nunt. Hinc dixit Honded. conſ. 87. nu. 5. quod diſpoſitio dans formam alicui infert annullationem illius actus à contrario, ſi appareat defectus formæ. ſequitur Borgn. deciſ. 21. num. 20. in 3.

33 Præterea † dicta clauſula non poteſt operari data imbecillitate extremi, de quo ſupra. Cum enim obligatio, necnon & ipſe actus aggregationis in tempus mortis Domini Preti fuerint collati, non datur fictio translatiua tēporis, nec aliqua retrotractio, & ita in ſpecie latiſſime probat Anguil. videndus dicto conſilio 31. numero 38. vſque ad finem, cuius dicta, & rationes conſultò omitto, ne fruſtra dicar occupare membranas, cùm apud eum videri poſſint. Addo Rip. in l. conuentio, num. 5. ff. pign. quia talis clauſula eſt acceſſoria actui, ſeu diſpoſitioni, & ideo eiſdem paſſibus ambulat, quibus ambulat principalis diſpoſitio: late Syluan. conſ. 102. nu. 12. meritò ceſſante retrotractione diſpoſitionis ob defectum extremorū, ipſa nil admodum poteſt operari.

Quare in gratiam hæredis Domini Preti pronuntiandum eſt. Saluo ſemper, &cæt. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Compenſationem proponens dicitur fateri debitum, & de liquido ad illiquidum non fit compenſatio.*

2 *Creditum compenſandum, an breui ac incontinenti poſſe liquidari iudicis arbitrio.*

3 *Compenſatio debiti litigioſi intra breue tempus liquidādi non admittitur, cum liquidatio verſetur circa debiti ſubſtantiam, non autem circa quantitatem.*

4 *Compenſatio non datur niſi inter creditores, & debitores veros & irreuocabiles.*

5 *Compenſationem allegans non tam dicitur excipere quam petere vel agere.*

6 *Excommunicatus non poteſt obijcere compenſationem, licet poſſit excipere.*

7 *Compenſare non poteſt promittens ſoluere tempore promiſſionis, ſi ſit creditor eius cui ꝓmittit.*

8 *Compenſatio tollitur ſi præcedat iuramentum promiſſorium ſoluendi.*

9 *Solutio ficta non admittitur vbi ex partium conuentione expreſſa vera ſolutio requiritur.*

10 *Recedere a forma conuenta non poteſt pars, altera inuita.*

11 *Compenſationem allegare non poteſt ſoluere promittens omni exceptione remota.*

12 *Si tempus nullum dari poteſt reo ad ſoluēdum, nec etiam dari poteſt ad liquidandum.*

13 *Nouationis natura eſt a priori obligatione totaliter recedere, & ea inducitur etiam ex coniecturis.*

14 *Nouatio inducitur per delegationem.*

15 *Nouatio oritur quandocunque actus non ſe inuicem compatiuntur.*

16 *Pacta inſita in contractu nouato non cenſentur repetita in nouante.*

17 *Nouatio habetur pro ſolutione cum tollat obligationem.*

18 *Obligatione nouante nulla vel inualida exiſtente non poteſt induci prioris obligationis nouatio.*

19 *Contractus frequentatus in regione de ſui natura illicitus habetur pro licito propter illius frequentiam.*

20 *Ex Nouatione pacti exceptio reſultat.*

ARGVMENTVM.

Quando non ſit locus compenſationi. Nouatio quando dicatur inducta, & quid operetur.

CONSILIVM LXX.

Actiones meæ à Domino.

NOn eſt locus compenſationi allegatæ per Dominum Garzottum aduerſus Illuſtr. Dominum Ioannem de Matto. Siquidem creditum quantitatis prætenſæ per Dominū Mattum eſt clarum, & liquidum, idque admit-
1 titur per Dominum Garzottum † allegantem compenſationem; quia proponens compenſationem dicitur fateri debitum. Rota. dec. 626. num. 7. par. 1. in nouiſſimis deciſio. Genu. 213. numero ſecundo, & deciſio. Mant. 24. num. 7. at creditum prætenſum per Dominum Garzottum eſt illiquidum, & dubium, meritò non poteſt compenſari, l. fin. vbi Doctor. C. compenſ.

penſ. Roland. conſ. 17. nu. 18. in 1. Ioſ. Ludou.
deciſ. Peruſ. 15.

Nec dicatur, creditum compenſandum bre
2 ui, † ac incontinenti poſſe liquidari iudicis ar-
bitrio, quo in caſu admittitur compenſatio.
Bald. in d. l. fin. nu. 5. Bar. & alij in l. in compen
ſationem. in fin. ff. compenſ. Capic. deciſ. 167.
Menoch. de arbitr. iud. caſu 14. num. 4. & ſeq.
& debitum litigioſum poſſe in compenſatio-
nem deduci probat text. in d. l. in compen-
ſationem.

Quia reſpondetur, quòd imò talis exceptio
compenſationis reſultans ex nullitate, vel ſub-
ſiſtentia contractus locationis vaccarum ante-
cedentis, in iuris difficultate conſiſtit, & iuris
agitationem requirit: talem (inquam) contra-
ctum fore licitum conſuluit Pancir. conſ. 147.
& tota die, vt eſt omnibus notiſſimum, in ditio
ne Mantuæ huiuſmodi generis contractus ce-
lebrantur abſque vlla contradictione, idque
pro notorio allegatur. & ideo dicitur altiorem
indaginem requirere, ac per conſequens com-
penſationem non patitur. l. 3. §. ibidem. vbi gl.
verb. obſcutior. ff. ad exhiben. Bart. & alij in l.
1. C. ordin. cogn. Mandel. conſ. 763. num. 55.
optimè ac diffuſe D. Surd. conſi. 252. num. 10.
11. & ſeq.

Præterea quæſtio crediti Domini Garzotti
concernit ſubſtantiam crediti, an ſcilicet ipſe
ſit creditor, necne, cùm id dependeat à validi
tate, vel nullitate contractus antecedentis nu
per in iudicialem controuerſiam deducti, Non
autem dubium verſatur circa quãtitatẽ, prout
3 loquuntur in oppoſitum adducti. † Quo fit, vt
nequaquam admitti poſſit compenſatio debi-
ti litigioſi intra breue tempus liquidandi, cùm
liquidatio iſta verſetur circa debiti ſubſtan-
tiam, non autem circa quantitatem, vt doctè
admodum probat Dominus Surd. videndus
conſ. 246. num. 4. vſque 8. & facit dec. Cæſar.
Graſſ. 147. num. 2. 3. & 10. Hinc dixit deciſio.
4 Genu. 8. num. 18. non dari † compenſationem
niſi inter creditores, & debitores veros, & ir-
reuocabiles. At quãdo ſubſtantia crediti com-
penſandi eſt dubia, & in iudiciali controuerſia
deducitur, non dicitur verum, ac irreuocabile
creditum, cum pendeat à futuro, & dubio litis
euentu.

5 Secundò Do. Garzottus † allegando com-
penſationem non tam dicitur excipere, quam
petere, vel agere, l. an plius. vbi Bart. & alij. ff.
rem rat. hab. Qui enim vult compenſare dici-
tur quodammodo reconuenire, Bald. in l. cum
inter, num. 5. ff. except. Nam compenſans no-
uam litem facere, & inferre dicitur, quia obij-
ciens compenſationem dicitur ſuum creditũ
exigere. Cin. in l. quoniam Alexandrum. vbi
Bal. nu. 7. C. adult. Non (inquam) compenſatio
eſt mera exceptio, vel ſimplex defenſio, ſed a-
ctio, quia per eam nouum ius acquiritur oppo-
nenti, quod prius non habebat: ex quo enim
eſt in poteſtate creditoris pro ſuæ libito volũ-
tatis allegare compenſationem, & illam omit-
tere, potius actio dicitur, quam exceptio. Bart.
in l. ſecunda, num. 3. ff. except. cum concordan
tibus per D. Surd. conſil. 246. num. 23. 24. vbi
6 ſubiungit, excommunicatum non † poſſe obij-
cere compenſationem, licet poſſit excipere,
quia non admittitur ad agendum, vel peten-
dum, & alia adducit exempla in confirmatio-
nem prædictorum. Modò in propoſito infero,
quod conductor agens non poteſt allegare lo-
cationis contractum vſurarium, niſi reale pre-
tij controuerſi depoſitum faciat. Veral. deciſ..
num... per tex. in l. 2. in fin. C. iur. emphyt. vn-
de fit, vt Dominus Garzottus conductor non
ſit audiendus in ſua propoſita compenſatione,
ſed pecuniæ controuerſæ depoſitum facere te
neatur, antequam diſputetur de viribus lo-
cationis.

Tertiò, cùm creditum Domini Garzotti de
riuet à nullitate primordialis contractus loca-
tionis, eo ſub clypeo, quod contractus vacca-
rum æſtimatarum, quarum pretium in fine loca
tionis veniebat reſtituendum, non fuerit con-
tractus locationis, ſed emptionis, & cõſequen
ter quòd a Domino Matto non potuerint lici-
tè abſque labe fœnoris vaccarum affictus an-
nui conuenti, & ſolui recipi; ſtante igitur qua-
litate præfati crediti creati ante renuntiam lo
cationis, & ante nouam promiſſionem ſoluen-
di dictum pretium, prout conſtat ex inſtrumen
to dictæ renuntiæ, ſequitur, nequaquam poſſe
eſſe locum compenſationi allegatæ ſtante con
7 cluſione, † quod ſi promittens ſoluere tempo-
re promiſſionis ſit creditor eius, cui promittit,
compenſate nõ poteſt, ita Tyndat. de compẽſ.
art. 7. num. 14. & 23. ante fin. Pedro. conſil. 28.
num. 41. maximè in caſu iſto, in quo promiſſio
8 ſoluendi fuit iurata; † nam quando ius compẽ
ſandi præcedit iuramentum promiſſorium ſol
uendi, tollitur compenſatio. ca. ad noſtram. de
iureiur. Afflict. dec. 381. num. 3. Rim. conſ. 69.
num. 14. cum alijs congeſtis per Pedro. d. con-
ſil. 28. num. 41. optime Cacher. deciſ. 92. n. 34.
& ſeq. ſequitur D. Surd. d. conſi. 246. num. 15.
vbi poſt alios declarat, id procedere, licet quis
præciſè ſoluere non iurauerit, ſed tantummo-
do iurauerit attendere, & obſeruare omnia in
inſtrumento contenta.

Quartò, in pacto locationis materno ſermo
ne regiſtrato in inſtrumenti locationis calce
Dominus Garzottus ita ſtipulante Domino
Matto promiſit ſoluere pretium vaccarum in
numeratis, & vt ibi dicitur (l'amontar delle
vacche incontanti) quo in caſu vna in iter
partes

partes dicuntur excluſiſſe compenſationem,
& conueniſſe de facienda vera numeratione:
9 nam † vbi vera ſolutio ex partium conuentio-
ne expreſſa requiritur, ficta ſolutio non admit-
titur, Natt.conſ.60.num.3. Graſſ.in puncto in
tract.de exceptio.cauſa 16.num.62. fuit enim
præſcripta certa forma ſolutioni ab ipſis parti
10 bus, † ideo non debet eſſe in facultate vnius
partis à forma conuenta recedere, altera inui-
ta. Natt.d.conſ.60.nu.5.latè D.Surd.d.conſ.
246.nu.21.& ſeq.

Quintò, Dominus Garzottus in inſtrumen-
11 to renuntiæ, † & nouæ promiſſionis, ſe obliga
uit ſoluere pecuniam iſtam omni exceptione
iuris, vel facti remota, meritò non poteſt com-
penſationem allegare (ſecundum opinionem
tenentium compẽſationem eſſe exceptionẽ,)
vt per plura diffuſe probat Pedro.conſ.28. nu
mero 16.vſque 40.& præcipuè cum præfatus
Dominus Garzottus promiſerit in dicta renũ-
tia, & noua promiſſione, omnia ibidem promiſ
ſa perpetuò, & omni tempore obſeruare, ac in
nullo contrafacere, nec contrauenire aliqua ra
tione vel cauſa, modo, vel ingenio, de iure vel
de facto, ſub pœna, &c. ex qua clauſula omnia
dubitatio reſecatur ſecundum Pancirol.conſ.
45.num.17.& ſeq. quem ſequitur in propoſito
Pedro.conſ.28.nu.50.51.

Sextò, in inſtrumento locationis fuit cõuen
tum, vt finita locatione pretium vaccarum re-
ſtitueretur, & in inſtrumento renuntiæ locatio
nis Dominus Garzottus explicitè faſſus eſt, tẽ
pus ſoluendi dictum pretium fuiſſe maturatũ,
& ob id fuiſſe interpellatum ad ſoluẽdum, ſed
quia non habebat pecuniam in promptu, obli-
gauit in ſe aſſumere onus ſoluendi vnum cen-
ſum, & reliquum, ſeu reſiduum ſoluere in cer-
tis temporibus denuo cõuentis ſine exceptio-
ne iuris, vel facti, &c. Adeo quod tempore ce-
ptæ litis iàm expirauerant omnes termini, &
omne tempus dati, & datum Domino Garzot
to ad ſoluendum, vt patet ex dinumeratione
temporum, & conſequenter intempeſtiuè op-
poſuit compenſationem Dominus Garzottus,
quia quando nullus terminus amplius reperi-
tur conceſſus debitori ad ſoluendum, tũc nec
datur ad compenſandum, ſeu ad liquidandum
creditum ſuum, etiamſi liquidatio altiorem in-
12 daginem non requireret, † quia quando ſumus
in caſu, in quo reo nullum amplius datur tem-
pus ad ſoluendum, pariter nec ad liquidãdum
quoquo modo. Ita Bar.in l.aufertur, §.qui com
penſationem.in fi.ff.iur.fiſc. optimè Alex. con
ſil.94.num.3.& 95.nu.2.in 4. Felin.in c.ſubor
ta, col.2.verſ.ſed ſi non eſſet liquidatum, extr.
de re iud. Medic.de compenſ.par.2.nu.2.in fi.
Neuiz.conſ 56.num.9.verſ.confirmo. latè Pe
dro.d.conſ.28.nu.63.64.& ſeq.

Septimò ex abundanti conſidero, Dominũ
Mattum nõ agere ex contractu primo locatio-
nis, ſed ex conuentione nouata in inſtrumento
renuntiæ locationis, in quo antiqua obligatio
inſita in locationis inſtrumento fuit in iſto po-
ſteriori totaliter perempta, ac in nouam obli-
gationem transfuſa, & conſequenter fuit inter
partes inducta nouatio à priori obligatione to
13 taliter † recedendo iuxta naturam nouationis,
l.1. vbi Doctor.ff.nouat. & declarat Dominus
Surd.conſ.145. nu.28. ſiquidem hodie, vt eſt
notiſſimum, nedum inducitur nouatio ex ver-
bis expreſſis, ſed etiam ex coniecturis ſaltem
ope exceptionis. Afflict.deciſ.44.num.15. Ca
gnol.in l.ſingularia, num.102.ff.ſi cert.pet. Ri-
min.iun.conſ.309.nu.16.& conſ.738.nu.23.
& 807.nu.53.& ſeq. D.Surd.conſ.145.n.26.
Quarum multæ concurrunt in præſenti facti
ſpecie. Nam fuit facta expreſſa delegatio, &
14 per delegationem inducitur nouatio. † gl.in l.
3.C.nouat. Dec.conſ.107.col.1. Bart. Imol.&
alij in l.delegare, ff.nouat. Rimin.iu.conſ.309.
nu.17.18. vbi loquitur in terminis locationis,
D.Surd.d.conſ.145.num.2.& conſil.269.nu.
15. Præterea Dominus Garzottus diuerſimo-
dè, & per diuerſa tempora multas fecit cautio
nes Domino Matto creditori ſuper eodẽmet
pretio vaccarum totaliter diuerſas, & diuerſas
a conuentis in primo contractu, & ideo cum
non poſſit agi ex omnibus, ſtante dicta diuerſi
tate, vtique dicitur inducta nouatio. Imol.in l.
delegare, ff. nouat. cum concordantibus per
Alex.conſi.71, col.2.in 2. Rimin.iun.conſilio
807.numero 56. Quandocumque enim actus
15 non ſe inuicem compatiuntur, † inde oritur
nouatio. Idem Rimin.iun.conſi.738.num.24.
D.Surd.d.conſil.145.nu.25. idem quando ex
interuallo fit pactum inter partes diuerſum a
primo, idem Dominus Surd.conſ.145.nu.27.
vt in præſenti caſu. Quinimò dixit Ceph.con-
ſil.66.nu.22. quod oritur nouatio, quando in
noua conuentione temporis vtilitas fit ad fa-
uorem debitoris, quod quidem ſine dubio pro
cedit, quando fit nouus contractus, vt in iſto
negotio controuerſo. Pret.conſ.133.num.8.&
verè non poteſt negari nouatio, quia partes ex
preſſe renuntiarunt cõtractui locationis, & no
uam conuentionem plura capita pariter noua
complectentem ſuper pretio vaccarum con-
trouerſo, & in antiquo locationis inſtrumento
enuntiato inierunt.

Non igitur poteſt amplius Dominus Gar-
zottus ſe fundare in priori contractu, allegan-
do pacta in eo conuenta fuiſſe illicita, quia pa-
16 cta inſita in contractu † nouato non dicuntur
repetita in nouante, nec in propoſito iſto mili-
tat concluſio, quod ſubrogatus ſapit naturam
ſubrogati, cùm prior obligatio totaliter peri-
matur.

matur. l. ſi creditor. §. nouatione. l. emptor. l. aliam. §. nouat. Caſtr. conſil. 347. in 1. dub. in 2. Crau. conſi. 351. nu. 1. optimè Rim. iun. conſil. 27. nu. 63. & ſeq. Nouatio enim facit, vt prior contractus in ſecūdum transfuſus ſit inefficax, & quod agi debeat ex ſecundo, vt explicitè docet Rimi. conſ. 195. num. 4. & ideo prior cō tractus nouatione peremptus amplius non reuiuiſcit, vt in terminis notat Pancir. conſ. 144. num. 9. & ſeq. Vueſembr. conſ. 10. num. 8. quia ita tollitur obligatio per nouationem, ſicuti per realem ſolutionem, l. ſi rem. §. ſi duo. ff. nouat. cum concordantibus, & probat Menoc. lib. 3. præſumpt. 134. num. 1. Medic. de nouat. par. 1. quæſt. 1. & quæſt. 6. num. 16. Bertaz. conſi. ciuil. 106. nu. 22. Milanenſ. deciſ. 14. num. 12. in 2. & dixit Pret. conſ. 151. num. 67. quod nouatio
17 habetur pro ſolutione, † cū tollat obligationē.
18 Nec prædictis vim facit, ſi dicatur, † quòd ſicuti obligatione nouante nulla, vel inualida exiſtente non poteſt induci prioris obligationis nouatio. l. 1. in fin. l. nouationem, ff. nouat. Bello, conſ. 87. num. 15. Borgn. dec. 18. nu. 11. in 4. Grat. conſ. 123. num. 17. in 2. Menoc. lib. 3. præſumpt. 134. num. 45. ita è conuerſo data nullitate prioris obligationis nouatæ, non poteſt per ſecundam obligationem induci nouatio antiquæ.

Quia reſpondetur; non eſſe verum, vt prior obligatio ſit nulla, nec de hoc conſtat, & quilibet actus præſumitur validus, & licitus alio nō
19 conſtito, † imò contractus frequentatus in regione de ſui natura illicitus habetur pro licito propter illius frequētiam apud probos viros. Oldr. conſ. 307. nu. 6. in fi. Natta conſ. 498. nu. 96. Crau. conſ. 145. num. 12. Meno. conſ. 443. num. 4. Sola in antiq. conſt. Pedem. ti. de vſur. decret. Rem duram glo. 1. nu. 5. Multa (inquā) ſunt illicita ſui natura, quæ iure poſitiuo, vel cōſuetudinario licita redduntur, gloſ. in cap. etſi Chriſtus. verſ. mala ſunt, extr. iureiur. & ideo licitum id dicitur, quod reprobatum, ſeu prohibitum non reperitur. Mandoſ. conſ. 87. num. 7. Præterea dico, quòd nouatio operatur, vt nouus actus de per ſe ſuſtineatur ſine adminiculo alterius cōtractus, ſaltem in vim pacti, quia ex
20 nouatione pacti exceptio reſultat. † Bal. in l. in perſonam. §. qui pecuniam, nu. 1. ff. pact. quare ex prædictis ſatis patet non eſſe locum allegatæ compenſationi. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

S V M M A R I V M.

1 Dotem reſtituere debenti datur annus miſerationis gratia.

2 Ius eligendi amittitur per moram. & nu. 8.

3 Dos ſoluto matrimonio non dr. amplius vere dos.

4 Mora ceſſat quando non præceſſit monitio.

5 Pœna dicitur qualibet priuatio vel diſſolutio pacti.

6 In pœna vel priuationis inductione strictè procedendum eſt.

7 Nemo iure ſuo priuari poteſt ſine monitione.

8 Mora ſine monitione ſufficit quoad intereſſe præſtandum ſecus quoad priuationem.

9 Temporis expreſſio non poteſt extendi ad expreſſionem pœnæ.

10 Pœna vel priuatio nunquam habet locum niſi in caſibus a iure expreſſis.

11 Pœna ad hoc vt incurratur, requiritur appoſitio temporis, & adiectio pœnæ.

12 Pœna appoſita facto negatiuo nunquam incurritur abſque interpellatione.

13 Tempus datum debitori gratia miſerationis non conſtituet in mora reſpectu priuationis ſine interpellatione.

14 Dies incerta adiecta dotis reſtitutioni facit diſpoſitionem conditionalem.

15 A mora excuſat qualibet cauſa.

16 Infantes cum ſocero ob indiuiduitatem obligationis reſtituuntur aduerſus moram in reſtitutione dotium.

17 Mora non eligentis in tempore poteſt purgari vſque ad litis conteſtationem.

18 A facultate nominandi non eſt facienda illatio ad ius eligendi.

19 Error impedit conſenſum, & eo deficiente corruit obligatio.

20 Si partes conueniant de celebrando inſtrumentum circa contenta in capitulis & actus diuerſimode celebratus appareat, error in eo eſſe præſumitur.

21 Actus quilibet præſumitur factus in executionē præambuli tractatus.

22 Vnuſquiſque præſumitur durare in voluntate in qua fuit, non eam mutare abſque expreſſa derogatione prioris.

23 Stare non prohibetur, quod correctum non reperitur.

24 Dictio, ſi, non ſemper importat conditionem.

25 Determinatio vnica reſpiciens plura determinabilia, illa in omnibus æqualiter determinat.

26 Copulata eodem iure, & eodem modo debent determinari.

27 Copula, &, quando cadit inter diuerſas, perfectas, & ſeparatas orationes, non ſeruat naturam ſuam copulandi, ſed tantum continuandi.

28 Pacta vtcumque dura ſunt ſeruanda.

29 Electio in dubio danda eſt debitori dotis reſtituenda.

AR-

ARGVMENTVM.

Dotem debenti reſtituere miſerationis gratia annus datur, quo elapſo non incurritur mora ſine interpellatione quoad iuris eligēdi priuationem, cum electio ſit debitoris.

CONSILIVM LXXI.

Actiones meæ à Domino.

NOn ſine apparente ratione Dominus Alexander Garzottus videtur priuatus facultate eligendi aliàs ſibi reſeruata, & expreſſe conuenta in caſum dotis reſtituendæ Dominæ Camillæ Maraſchæ: Nam datur
1 annus miſerationis gratia † debenti reſtituere dotem poſt mortem viri, ideo durante anno debuit eligere, alias electio dicitur tranſlata in Dominam Maraſcam, vt tradit Salicet. in l. vnic. §. exactio. num. 30. verſi. quæro ſecundo quid ſi rebus æſtimatis. C. rei vxor. actio. poſt gloſ. ibi, in verb. reſtituendis: ſiquidem per moram amittitur ius eligendi,
2 † & tranſit electio in alteram partem, vt poſt glo. Rip. & alios firmat deciſ. Genuæ 144. num. 10. facit tex. in l. mancipiorum, ff. optio. lega. Bart. in l. ſtichum. num. 2. ff. ſolut. ita pariter ius nominandi, & declarandi expirat per annum. deciſ. Mant. 226.

Ego autem non poſſum approbare hanc cōclusionem in præſenti facti ſpecie. Nam electio alicui competens ex contractu, vel conuentione, & ad propriam vtilitatem, eſt perpetua, & ideo tranſit ad hæredes. Gomeſ. var. reſol. tom. 2. cap. 11. num. 41. Gabr. conſ. 128. numero 34. in 2. Pancir. conſ. 177. num. 6. & 7. & præcipuè in præſenti caſu talis electio fuit expreſſe in hæredes mariti, & ſoceri perpetuata, non igitur expirauit per annum datum debitori miſerationis gratia, & maximè cū nulla præceſſerit monitio Nurus, quę ſēp pacificè ſtetit, & vixit in domo, & ſub protectione ſoceri abſque aliquo ſigno prætendentiæ circa dotis repetitionem, tanto magis exiſtentibus filijs pluribus infantibus dictæ nurus, & nepotibus ex filio prædefuncto reſpectiuè dicti Domini Alexandri ſoceri, qui nunquam cogitaſſet, ſtātibus maximè prædictis, vt præfata Domina Camilla animum recedēdi è domo habuiſſet; quia ſi talem diſceſſum præuidiſſet, vtique electionem feciſſet, prout ſpontè fecit, & obtulit incontinenti poſt receſſum præfatæ eius nurus è domo ſua, derelictis proprijs filijs infantibus, prout clarè patet ex actis, & infra mox dicetur in declinatione obiecti?

Reſpondetur igitur, in oppoſitum adducta non militare nulla præcedente interpellatio-
3 ne. † Licet enim agatur de dote, attamen ſoluto matrimonio non dicitur verè amplius dos reſpectu priuilegiorum doti competentium, & conſequenter non fuit contracta mora irregularis, prout quando per maritum onera matrimonij ſuſtinentur, vt per doct. in l. de diuiſione, ff. ſolut. matrim. Alex. conſ. 147. num. 3. in 5. Pedro. conſil. 14. nu. 2. 3. & 4. & præcipuè ceſ-
4 ſat mora; † quando non præceſſit monitio in caſum pœnæ, & priuationis non obſtāte lapſu
5 temporis limitati ad ſoluēdum, † vel reſtituendum: Pœna enim dicitur quælibet priuatio, amiſſio reſciſſio, vel diſſolutio pacti, conuentionis, vel contractus initi, l. ſenatus, ff. cōt. empt. Alexan. in l. prætor, in fi. principij. ff. oper. nou. nunt. Abb. in c. 2. col. 1. de conſtit. Rui. conſil. 44. in 2. Socin. iun. conſ. 129. in 3. Decian. conſil. 57. in 1. & conſi. 4. num. 25. in 2. Ceph. conſil. 196. num. 27. Sim. Pret. de interpr. vlt. vol. fol. 416. nu. 83. & ſeq. Mandel. conſil. 118. nu. primo, & conſ. 152. num. 3. & conſil. 320. nu. 2. & 697. nu. 2. ſed in inductione pœnæ, vel pri-
6 uationis ſtrictè procedendū eſt, † & debet euitari quantum fieri poteſt. l. factum, la ſeconda, §. in pœnalibus. vbi Dec. ff. reg. iur. idem Dec. conſ. 290. Mandel. conſ. 118. num. 1. & 2. Nō igitur debet dici, Dominum Garzottum fuiſſe priuatum iure eligendi ſibi expreſſe contento, cùm nulla præceſſerit monitio, quia iura vo-
7 lunt, † neminem poſſe priuari iure ſuo ſine monitione, vt præciſe firmat Mandel. conſil. 440. num. 22. Mora, (inquam) ſimplex per lapſum
8 anni ſufficit quoad intereſſe † præſtandū ob retardationem dotis reſtituendæ, vt expreſſe legitur in d. §. exactio. ſed vbi agitur de priuatione non datur mora priuatiua ſine monitione. Ideo dixit Bal. in auth. hoc amplius. C. fideicō. quod ad committendam moram priuatiuam requiritur ius dicentis, & clarè tradit Gozad. conſ. 34. num. 6. & 7. Mand. conſil. 48. num. 18. Dec. conſil. 91. nu. 3. fuit enim facta expreſſio temporis ad reſtituendum, non tamen lex priuauit debentem reſtituere facultate eligendi;
9 & expreſſio temporis non † poteſt extendi ad expreſſionem pœnæ: latè omnino videndus
10 Mandel. conſ. 347. nu. 10. & ſeq. † Hinc dicitur, pœnam, vel priuationem numquam habere locum, niſi in caſibus a iure expreſſis. Rolā. conſ. 27. num. 14. in 1. Menoc. de arbit. iud. caſu 276. n. 8. & conſ. 85. num. 10. & conſequenter pœna priuationis iuris, beneficij, vel priuilegij competentis alicui non dicitur inducta, niſi nominatim caueatur. Goza. conſ. 46. nu. 3. & 4. late Pret. de vlt. vol. fol. 15. col. 1. nu. 27.
11 & ſequ. † Ad hoc igitur, vt pœna incurratur

ipſo iure, duo copulatiuè requiruntur, nempè
appoſitio temporis,& adiectio pœnæ, alias re-
quiritur interpellatio non obſtante diei lapſu,
§.ſi quis autem.authent. de eccleſ. tit. Gozad.
conſi.34. nu.7.verſic.non obſtat quod voluit.
Crau.conſi.59.nu.7.Mandel.conſi.48.nu.14.
Cephal.conſ.497.nu.71. & ſeq.idem Crauet.
conſi.192.nu.17.Bimi.conſ.115.nu.29.

Stringitur reſponſio, quia iſta inductio pri-
uationis facultatis eligendi in caſu iſto habet
principium affirmatiuum, nempè vt Dominus
Garzottus poſſit eligere, ſed habet finem ne-
gatiuum,ſeu in fine negatiuo,nempè vt ſi in an
no,vel poſt annum incontinenti non elegerit,
cadat à iure eligendi. Quo in caſu facto vlti-
mo negatiuo diceretur appoſita pœna priua-
tionis. At pœna appoſita facto negatiuo, ſeu
22 conſiſtente in non faciendo, † nũquam incur-
ritur abſque interpellatione ſecundum Innoc.
in cap.extirpandæ, §.qui vero de præben. vbi
Ioan.Andr.Hoſt.Butr.Anch.Imo.& alij, & de
communi teſtatur Alexan. in l.ita ſtipulatus.la
grande.num.13. ff.verb.oblig. Viu.opin.611.
optimè,ac diffuſe Anguil.conſ.36.num.81. &
ſeq.& nu.114.& ſeq.

Addatur prædictis, dictum annale tempus
cenſeri datum debitoribus dotis miſerationis
gratia.Salic.& alij in d.§.exactio. Alex.in l.di
23 uortio.num.21.ff.ſolut.matr. † ſed tempus da-
tum debitori gratia miſerationis nõ conſtituit
in mora ſine præmonitione reſpectu priuatio-
nis iuris ſibi competentis,& conſequenter re-
ſpectu facultatis eligẽdi, ex quo tẽpus eſt ordi
natum ad ſoluendum, non ad priuandum ele-
ctione in pactum deducta. Dec.in l.vinum.nu
mero 9.ff.ſi cer.pet. Gabr.titu.de ſolutio. con-
cluſ.9.nu.28.nam etſi regulariter in obligatio
ne ad factum, vel ad ſoluendum non requira-
tur interpellatio, cùm ſat ſit, debitorem debe-
re ſcire, ſe ad id obligatum eſſe. Rub.Alexan.
conſi.152.in fin. Rimin.iun.conſ.67.nu.21.Id
tamen procedit quoad intereſſe, non quoad
pœnam,vel priuationem,quia tunc neceſſaria
omnino eſt interpellatio. Crau.conſ.64.nu.1.
in fi.Rimin.iun.d.conſ.67.num.22. Gozad.d.
conſi.34.nu.6.& 7.

Reſpondetur ſecundo, aduertendum eſſe,
Dominum Garzottum promiſiſſe reſtituere
dotem in omnem caſum dotis reſtituendæ, &
ſic ad diem incertam; nam erat tunc temporis
totaliter incertum, quando matrimonium ſol-
24 ueretur,& dos foret reſtituenda. † Huiuſmodi
autem dies incerta adiecta dotis reſtitutioni
facit diſpoſitionem conditionalem, l. dies in-
certus,ff.cond.& demonſt. ſed euentus condi
tionis non cauſat moram ſine interpellatione,
vt poſt alios tradit Gabr.conſil.139.nu.7.in 2.
ergo, & ita in puncto arguit omnino vidẽdus.
Honde.conſi.36.nu.1.iuncto num.20. ver.ter
tio addi poteſt.& nu.25.& per totum.vol.2.

Reſpondetur tertio, vt dixi, Dominam Ca-
millam ſemper pacificè ſtetiſſe in domo ſoce-
ri ad gubernium filiorum infantium, & num-
quam reclamaſſe, nec ſigna dediſſe circa ani-
mum recedendi, vel dotem repetendi, adeo
quod Dominus Alexander de facili cogita-
uit, non eſſe locum electioni, & iſta ſua credu-
15 litas excuſat ſaltem illum à mora, † à qua, cũ
in dolo, vel ſaltem in culpa conſiſtat, quælibet
cauſa excuſat, vt in terminis docet Honded.
dicto conſilio trigeſimo ſexto, numero vigeſi-
mo ſecundo, verſiculo accedit quarto, & num.
ſequent.

Reſpondetur quartò, obligationem reſti-
tuendi dotem fuiſſe inſolidum appoſitam, ſeu
deſtinatam marito; ſocero, & eorum hæredi-
bus inſolidum, vt patet ex facie inſtrumenti;
16 qui quidem viri heredes, † ſic vt ſupra obli-
gati, ſunt infantes, meritò aduerſus talem ne-
gligentiam, ſeu omiſſionem debent in integrũ
reſtitui. Gabr.tit.de ſolutio.concluſio.9. nu.11.
quæ reſtitutio prodeſt etiam ſocero ſtante indi
uiduitate obligationis iuribus notis.

Reſpondetur quintò, quòd etiam in caſu,
in quo eligere debens debet quamprimum;
ſeu certo in tempore eligere, ne alias dicatur
17 negligens, poteſt purgare moram † vſque ad
lit.conteſtat. l.cum quidam. vbi Bartol.num.7.
& Bald.nu.4.ff.leg.2.Bar.in l.ſi quis Titio.§.1.
in fi.vbi Caſtr.ff.leg.2.Pret.de vlt.vol.fol.15.
col.1.nu.30.prout fuit factum in præſenti caſu,
vt patet in initio proceſſus.

Nec vim facit tex.in l.mancipiorum.ff.opt.
leg.& Bar.loco in oppoſitum adducto. Quia lo
quuntur, & procedunt, quando debitor eſt in
mora, & in culpa, ſecus ceſſãte culpa, vt decla
rat Imol. in d.l.Stichum.in prin.& num.3.vbi
etiam Caſtr. ſed hic nulla cadit conſideratio
culpæ.

Sicutinec obſtat deciſio. Mant. 226. quia
procedit in nominatione, non autem in ele-
ctione, prout in caſu iſto, hæc (inquam) valde
differunt inter ſe. Bald. in l.ſi adſcribatur, nu-
mero 1. verſi.item nota, quod aliud. C.appell.
Vincen.Franc.deciſio.210.numero quinto, ſi-
cuti etiam electio differt à declaratione, latè
Sarayn. ad Matteſil. not. 171. nominatio ta-
men, & declaratio ſunt vnum, & idem. Rimin.
iun.conſilio 591.numero decimo, & ſequen. fa
cultas autem eligendi tranſit ad hæredes, non
autem eſt perſonaliſſima, vt dixi. Secus dici-
tur in facultate nominandi d.dec. Mant. 226.
in prin. Rim.iu.d.conſ.591.& in facultate de-
clarandi tradit Sarayn. loco pcitato, meritò à
18 facultate noĩandi non eſt facienda † illatio ad
ius eligendi. Præterea in caſũ omiſſæ nomina-

tionis intra annum non inducitur pœna, vel priuatio iuris nominandi, ſed intelligitur facta nominatio ad fauorem, & in perſonam nominare debentis, vt in d. deciſ. num. 12. & ita potius inde reſultat lucrum, & acquiſitio, quàm damnum, & priuatio. Secus in caſu iſtius electionis, vbi inſurgit priuatio iuris eligendi, & reſciſſio, ac diſſolutio facti præambuli, quo in caſu requiritur interpellatio, quia talis priuatio cauſatur ex ſola mora, quæ mora non conſideratur in caſum nominationis faciendæ, ſed tãtummodo ſimplex curſus temporis annalis.

Non etiam vim facit, ſi diceretur, omnia prædicta ceſſare in præſenti caſu, ex quo electio reſeruata marito, & ſocero, illorumque hæredibus fuit ſubſidiaria, nempe in defectum prædij controuerſi in dotem dati a Domina Maraſca, quod quidem prædium cùm nõ fuerit alienatum, ſed extet, cadit omnimodè in dotis reſtitutionem, & conſequenter electio prætenſa per Dominum Garzottum nullius eſt põderis, ſtante qualitate inſtrumenti dotalis taliter cantantis, ſcilicet (Promiſerunt, &c. in omnem caſum, & euentum dotis reſtituendæ dare, reddere, & cum effectu reſtituere dictam dotem, &c. in eiſdem proprietatibus, ſi extabunt, & alienatæ non fuerint, & ad eandem æſtimationem conſideratis melioramentis, &c. & ſeu in tot alijs proprietatibus ad æſtimationem, vt ſupra, vel in tot pecunijs ad electionẽ prædictorum inſolidum obligatorum, &c. ſine aliqua exceptione, &c. & ſub obligatione &c.)

Reſpondetur, id nullam vim facere, ſtante maximè qualitate capitulorum matrimonij in calce dicti inſtrumenti regiſtratorum, & præcipuè ſecundi capituli in hunc modum conuenti (ſecondo il Signor Aleſſandro padre di detto Signor Domenico, & tutti due inſolidum prometteranno per ſe, & ſuoi heredi di reſtituir la dote venendo il caſo della reſtitutione, & cæt. in tanti danari, ò in proprietà, come meglio piacerà à detti padre, & figliuolo, ò ſuoi hæredi ſecondo la ſtima, che ſarà fatta: & occorrẽdo, che foſse fatta la reſtitutione de predetti ſtabili, ſian tenuti gli heredi di detta Signora Camilla, ò coloro, à chi foſse fatta la reſtitutione di dette proprietà, & ſodiſfar pienamente al valore delli miglioramenti, & bonificamenti, che foſsero ſtati fatti ſopra dette proprietadi.) Quæ quidem capitula tempore celebrationis inſtrumenti fuerunt notificata, & approbata a Domina Camilla etiam medio iuramenti, tamquam veritatem continentia, adeo quod dato (nõ tamen admiſso) quod inſtrumentum in aliquo derogaret dictis capitulis reſpectu præfatæ reſtitutionis dotis, & electionis controuerſæ, ſtandum eſt capitulis totidem approbatis; cùm inſtrumentum fuerit tantummodo celebratum in executionem, & ad perpetuam illorum probationem. Siquidẽ in exordio inſtrumenti dotalis, & in proceſſu, fol. 45. vbi licet dicatur, aliqua fuiſse conuenta etiam extra capitula, attamen expreſse, & geminatè ibi dicitur, quod inſtrumentum fiat ſuper contentis in capitulis; ibi (conuentum fuit circa dotis conſtitutionem, & reſtitutionem, ac alia multa in infraſcriptis capitulis cõtenta, ac etiam extra ea conuenta, &c. et ſicuti etiam in infraſcriptis capitulis fit mentio, de quibus cupientes, etc.) et in eodem inſtrumento fol. 46. vbi agitur de interpoſitione decreti per D. Priorem Collegij, ibi (& quia ſic in tractatu dicti matrimonij conuentum fuit, & ſic etiam per Do. Camillam promiſſum, & cæt. & prout ex capitulis ſuperinde inter eos celebratis ibidem exhibitis, ac ab ipſis partibus, ac ab omnibus alijs ſupraſcriptis perſonis pro talibus, ac veritatem cõtinentibus recognitis, &c. vt ſic etiam in rei veritate eſt, Domina Camilla, & prædictus, &c. iureiurando tactis corporaliter ſcripturis ad ſancta Dei Euangelia de mandato D. Viceprioris iurauerunt, & affirmarunt) Cùm igitur tempore, & eodem temporis momento, quo fuit ſtipulatum inſtrumentum, dicta capitula bis, & ter medio iuramenti fuerint à partibus recognita, approbata, & affirmata, mandando de illis præcipuè inſtrumentum celebrari, ſequitur, omnino in caſu ſtandum eſse diſpoſitis in capitulis, non autem contentis in inſtrumento ex pluribus.

Primò, quia notarius de inſtrumento rogatus atteſtatur, ſibi fuiſse tradita capitula cum mandato, vt de contentis in illis cõficeret inſtrumentum, meritò patet intentionem partiũ fuiſse exequendi, non corrigendi capitula, vt docet deciſ. Mant. 71. nu. 12.

Secundò, quia in capitulis fuit factus contractus perfectus, & inſtrumentum ſuperinde celebratum fuit, non quia partes intenderent recedere à contentis in capitulis, vel in eorum parte, ſed ad ſolam perpetuam probationem, vt dicitur in proœmio inſtrumenti, ibi (de quibus cupientes, quòd publicè cunctis pateat temporibus ad præſens inſtrumentum deuenerunt) non (inquam) credibile eſt, quod partes tempore inſtrumenti voluerint recedere à contractu perfecto, & concluſo in capitulis, ac voluntatem mutare, dec. Mant. 71. nu. 32 verſ. his non attentis. Quare ſi ex verbis inſtrumenti prætactis forſan reperiretur alteratũ pactũ circa dotis reſtitutionem, quoad modũ reſtituendi, id dicitur eueniſſe per errorem notarij, ideo non fuit ex dictis verbis † inducta aliqua obligatio; quia error impedit conſenſum, & deficiente conſenſu corruit obligatio, l. non id circo. C. iur. & fact. ignor. Dominus

19

Surd.

Surd.conſilio 25.numero 9.& 10.& in propo
ſito inſtrumenti facti in probationem capitu-
lorum contractus conſilio 202. numero nono
verſic.His autem non refragantibus. Clarum
eſt enim ex pręallegatis clauſulis inſtrumenti,
20 partes conueniſſe de † celebrando inſtrumen
tum circa contenta in capitulis, & quædam
alia, ſed præcipuè circa capitulata, vt gemina
tè,& triplicatè dicitur. Vnde ſi aliquo modo
reperitur aliquid contrarium dictis capitulis,
id omne reputatur erroneum, quia quando
partes conueniunt de faciendo actu vno mo-
do, deinde verò actus diuerſimodè celebra-
tus apparet, error in eo ineſſe præſumitur, opti
mè, ac diffusè poſt alios videndus Dominus
Surd.dicto conſilio 202. numero decimono-
no,& vigeſimo,& ſequentibus, & dec. Mant.
71.num.6.

Tertiò de matrimonio,& de dotis conſtitu
tione,& reſtitutione fuit tractatum,& conclu-
ſum in dictis capitulis, vt expreſſe etiam dici-
tur in præcitatis verbis inſtrumenti,de quibus
quidem capitulis contentis in ſimplici cædu-
la priuata partes voluerunt inde confici inſtru
mentum, vt pariter expreſſe cauetur in præci-
tatis locis inſtrumenti. Ideo dicendum eſt,
partes voluiſſe facere inſtrumentum ſecun-
dum formam apochæ, & non aliter, quia à
primordio tituli poſterior formatur euentus,l.
regula,§.licet,ff.iur.& fact.ignor.& quia actus
21 quilibet præſumitur † factus in executionem
præambuli tractatus, l.tertia,§. verum, ff. ma-
num,l.ſi is,qui putabat. ff.acquirend. hæredit.
Alciat.de præſumpt.reg.ſecunda,capitulo vi-
geſimo quarto.Magon.deciſio.Lucan.quinta,
numero vigeſimo tertio.Maſcar.de prob.con
cluſio.1233. numero octauo. Dominus Surd.
conſi.164.numero 24.& ſequen. & d.conſilio
202.numero 17.18.vbi loquitur in materia;&
cùm ex capitulis continentibus contractum
perfectum fuerit quæſitum ius Domino Gar-
zotto, per actum ſequentem, vtcunque ex in-
teruallo celebratum non dicitur ab illo receſ-
ſum in præiudicium illius,alias ſequeretur do
natio, vt poſt Imol. & alios aduertit deciſio.
Mant.71.numero 4. & num.8. verſ.tertio re-
ſpondeo.

Quartò, cùm partes conuenerint de certo
modo reſtituendi dotem in denarijs, vel ſtabi
libus,non eſt credendum illico voluiſſe rece-
dere à dicta conuentione, ſtante maximè no-
ua, & iterata recognitione, & approbatione
omnium contentorum in capitulis eodē ictu,
22 quo fuit celebratum inſtrumentum. † Vnuſ-
quiſque enim præſumitur durare in voluntate,
in qua fuit,non autem illā mutare, maxime in-
continenti abſque expreſſa derogatione prio-
ris,l.eum qui voluntatem,ff.probat.Cacher.de
ciſ.50.num.13.Menoch.lib.3.præſumpt.133.
nu.19. & conſequenter cùm partes contractū
fecerint in apocha capitulorum,ſi ex poſt fece
runt inſtrumentum,non cenſentur voluiſſe mu
tare voluntatem, & recedere à forma conuen
ta,& contenta in capitulis,maximè cùm volū-
tas expreſſa per contrahentes in dictis capitu
lis fuerit concepta per verba diſpoſitiua, vt o-
ptime in propoſito poſt Nattam Iaſ. Alciat. &
Mantic.aduertit D.Surd.d.conſil.202.nu.18.
ſæpius enim, vt dixi, dicitur in præfato inſtru-
mento, in capitulis fuiſſe actum,tractatum, &
cautum de dotis conſtitutione, & illius reſtitu
tione, & quòd voluerunt partes de illis fieri
inſtrumentum ad perpetuam probationem:
meritò dicuntur ipſæ partes voluiſſe, vt fieret
inſtrumentum totaliter conforme capitulis, tā
quoad formam, quàm quoad ſubſtantiam. Id
(inquam) prouenit ex reiterata mentione ca-
pitulorum penitus excludente alterationem
contentorum in capitulis, vt per D.Surd.con
ſil.14.nu.5.& in propoſito noſtro in conſ. 202.
numero 22.verſi.3.quia in dicto, & vere cum
tempore inſtrumenti fuerint recognita capitu
la,& iuramento fuerit firmatum,illa veritatem
continere,ſuper quibus illico fuit publicatum
inſtrumentum, dubio procul ſi in inſtrumento
aliquid contrarium legitur antea capitulatis,
dicitur factum per errorem, vt dixi,quia veri-
ſimiliter partes non egiſſent eo modo, & ideo
potius dicendum eſt, aliud fuiſſe ſcriptum,
quam fuerit dictum, circa electionem concer-
nentem dotis reſtitutionem, idem Dominus
Surd. vltra loca præcitata in eodem conſ.202
num.23.verſi.quartò error probatur, & idcir-
co dicitur,concluſionem dictantem, quòd po
ſteriora derogant prioribus,procedere in du-
bio,ſecus quando cōſtat,partes noluiſſe diſce-
dere à prima conuentione, ne actus operetur
contra intentionem agentium. dec. Mant.71.
nu.9.10.& ſeq.

Quintò, & verè aduertendum eſt, nullum
dari vitium contrarietatis, vel repugnātiæ in-
ter capitula dotalia,& inſtrumentum,excepta
ſola præpoſteratione literæ cauſata facto nota
rij, quæ tamen recte intellecta optimè etiam
conſonat capitulis. Siquidem in ſecundo capi
tulo dotali electio reſeruata marito, ſeu ſoce-
ro habet principium alternatiuæ in denarijs,
& alteram partem alternatiuæ in proprietati-
bus:In inſtrumento autem notarius præpoſte-
rādo ordinem antiquum electionis adſcripſit
primam partem alternatiuæ ſtabilibus, ſecun-
dam autem attribuit denarijs, ex qua quidem
præpoſteratione notarij ſolius ceruice cauſa-
ta,prima facie videtur,quod reſtitutio prædij
controuerſi in dotem dati, & æſtimati, ac in
electionem reſtituendæ dotis enunciati in ca-

pitulis mero caſui, & fortunæ attributa, & in
puta, ac ſimplici voluntate mariti, & ſoceri re-
ſidens, ibi (& occorrendo, che foſſe fatta la re
ſtitutione de predetti ſtabili) in inſtrumento
exinde ſuper capitulis celebrato, attribuatur
neceſſitati, adeo quòd reſtitutio iſtius prædij
voluntaria in capitulis, efficiatur neceſſaria in
inſtrumento, ibi (in eiſdem proprietatibus, ſi
extabunt, & alienatæ non fuerint) ſed, ut dixi,
talis diuerſitas nil admodum releuat, ex quo
reſtitutio, & electio prædij iſtius eſt æquè vo-
luntaria in inſtrumento, ſicut in capitulis, licet
notarius potuiſſet ſe clarius explicare. Quini-
mò licet reperiantur aliqua mutata, vel aliter
expedita in inſtrumento, quam legatur in capi
tulis, non tamen per hoc cenſetur receſſum a
23 capitulis, † quia ſtare non prohibetur, quod
correctum non reperitur. deciſ. Mant. 21. num.
13. verſ. quamuis autem. Nam dicitur in inſtru-
mento, maritum, & ſocerum promiſiſſe dotem
reſtituere in eiſdem proprietatibus, ſi extabũt,
& alienatæ non fuerint, ſimpliciter, non autem
dicitur vlterius, quod ſi non extabunt, debeãt
reſtitui tot aliæ proprietates, vel denarij, ſed
copulatiuè alternando electionem ſubiungi-
tur, (& ſeu in tot alijs proprietatibus, vel in
tot pecunijs ad electionem) quo in caſu, ſequi
tur, quod verba illa (ſi extabunt, & alienatæ
non fuerint) non ſtent conditionaliter, & coa-
ctiuè, ſeu neceſſitatiuè, ſed admonitiuè, ſeu de
monſtratiuè facti contingentis; declaro; ſiqui
dem in inſtrumento dotali, & antea in capitu-
lis prædium iſtud controuerſum fuit datum in
dotem æſtimatum tali æſtimatione, quæ fecit
emptionem cum expreſſa facultate data mari
to illũ alienandi, & contractandi, vt nequaquã
fundus dotalis valeat reputari. Nimirum ſi in
capitulis illius reſtitutio fuit attributa caſui.
Vnde, cum in inſtrumento dicatur, maritum, &
ſocerum promiſiſſe reſtituere dotem in eiſdẽ
proprietatibus, de neceſſitate debuit adijci
clauſula illa (ſi extabunt, & alienatæ non fue-
rint) ne alias diceretur tacitè prohibita aliena
tio tot vicibus antea expreſſè conceſſa, adeo
quod nullo pacto dicendum eſt, ex talibus ver
bis fuiſſe inductam aliquam conditionem ne-
ceſſitatiuam reſtituendi illud prædium in ca-
ſum exiſtentię, ſed bene fuiſſe expreſſum illud,
quod tacitè inerat, & ſolam facti contingentiã
fuiſſe denotatam, taliter nempè, vt ſcilicet il-
læmet proprietates cadant electiuè in reſtitu-
tionem dotis, ſi extabunt, vnà cum alijs pro-
prietatibus, & denarijs ad electionem mariti,
ſoceri, & illorum hæredum, & ita ex hac vera
interpretatione omnia concordantur, & om-
nia ad veram intelligentiam reducuntur; nam
24 dictio illa (ſi) † nõ ſemper importat conditio-
nem, & cõſequenter formam, ac neceſſitatem
in caſum purificationis, ſed diuerſimodè, & a-
liquando nihil operatur ſecundum ſubiectam
materiam: nam ſi illa dictio (ſi) fuerit adiecta
alicui, quod neceſſario inerat, non importat
conditionem, & nihil operatur. l. hæc verba.
vbi Doct. & præcipue Floria. numero 7. Iaſ. nu
mero 6. & 7. ff. leg. 1. Vulp. de aduerb. in clau-
ſul. (ſi) verſi. Inſuper hæc dictio. Reſonat enim
talis dictio aliquando in conditionem, quo ad
verba, non quo ad vim, & effectum, ſed tãtum-
modo importat quandam admonitionem, vt
declarat Iaſ. poſt alios in dicto numero ſepti-
mo. Hinc optimè dixit Bal. in l. ſi vltra. nume-
ro ſecundo, C. decur. libro 10. quem ſequitur
Vulpel. vbi ſupra, quòd dictio (ſi) non deno-
tat conditionem, ſed ſolam facti contingen-
tiam, & præcipuè quando inde reſultaret abſo
nus intellectus, vt in præſenti caſu, in quo in-
duceretur manifeſta contrarietas inſtrumenti,
& capitulorum, & correctio volũtatis, ſeu mu
tatio diſpoſitionis inſtantanea, quod non eſt
dicendum. Quare concludendum eſt, præ-
dium illud cadere in electionem æquè princi
paliter, vt cætera ſtabilia, & denarij, ad formã
capitulorum. Si enim fuiſſet intentio partium
a principio, vt electio reſeruata ſocero eſſet
ſubſidiaria, & exiſtentia prædij cauſaret neceſ
ſitatem reſtituendi, vtique non dixiſſent ſim-
pliciter, (ſi extabunt,) ſed vlterius ſubiunxiſ-
ſent (etſi non extabunt, in tot alijs ſtabilibus,
vel in denarijs,) vt in puncto declarant opti-
mè Socin. conſilio vigeſimo ſexto, col. ſecun-
da, in tertio caſu. volum. primo. & Ceph. con-
ſilio 532. numero primo, & numero decimo
octauo, & per totum. Sed partes in locum talis
clauſulæ non appoſitæ dixerunt (& ſeu in tot
alijs proprietatibus, vel in tot pecunijs ad ele
ctionem prædictorum obligatorum, &c. ſine
aliqua exceptione, &c. & ſub obligatione bo-
norum infraſcripta,) & ita in vna, & eadem
oratione ſub vnica verborum ſtructura, & ſub
regimine vnius, & ſolius verbi per duas alter-
natiuas, & per vnam copulam æquè principa-
liter appoſuerunt prædium extans controuer-
ſum in electione, vnà cum tot alijs ſtabilibus,
vel tot denarijs. Vnde ſequitur concluſio,
25 quod vnica determinatio reſpiciens † plura
determinabilia, illa in omnibus æqualiter de-
terminet, l. iam hoc iure. Vbi Alexand. Iaſ. &
alij, ff. vulg. latè Pret. de interpre. vltim. volun.
fol. 265. numero 19. & ſequ. & præcipue ſtan-
26 te copula, &, quia copulata eodem iure, † &
eodem modo debent determinari, l. eum, qui
ædes. vbi Bartol. ff. vſucap. cum concordanti-
bus per Pret. vbi ſupra fol. 148. numero 106.
Copulata enim loco vnius habentur, & pro-
pter ſermonis vnitatem dicuntur in vnum cor
pus redacta, l. ſi hæredi plures, ff. condit. inſtit.

l. 1. §.

l.1.§.ſin autem ex his,ſC.caduc.toll.idem Pre. d.fol.148.numero 99.& num.101.illius enim natura eſt copulata æqualiter determinare. Cephal.conſil.365.numero 6. Non enim in præſenti caſu dictio illa (&) ſtare poteſt ſimpliciter continuatiuè ſermonis,ſed copulatiuè,ſtante maximè alternatiua (ſeu) incontinenti addita,quæ ſupponit,præceſſiſſe aliam partem alternatiuæ,aliàs ſeruiret de vento; quia in alternatiua generali ſtabilium,& denariorum adeſt alia alternatiua (vel) cùm igitur ſtet copulatiuè,ſecundum ſuam propriam naturam requirit omnium concurſum, & reciprocam repetitionem antecedentium, & ſequentium in alternatis inducit, ac omnes præcedentes conditiones in ſequentibus repetit,& è contra.latè Decian.conſil.1.numero 191.in primo.Rimin.iun.conſil.676. numero 19. Id (inquam) abſolutum eſt, quòd quando copula(&)cadit
27 inter diuerſas perfectas, † & ſeparatas orationes, non ſeruat naturam ſuam copulandi, ſed ſolummodo continuandi. Secus ſi cadit in eodem capitulo; quia dicta in prima parte dicuntur repetita in vltima, & è conuerſo, vt in præſenti caſu. Alexand.conſilio 117.col.fin. in princ.in ſeptimo. Paſet.conſilio 139.numero duodecimo. Tollitur pariter conſideratio eiuſdem æſtimationis prædij, non enim ex tali enuntiatione probata dicitur neceſſitas reſtituendi,ſtantibus prędictis;opus enim erat vlterius apponi clauſulam, quod ſi tale prædium non extaret, redderetur dos in tot alijs proprietatibus, vt per Socin. & Cephal. in locis proximè adductis: fuit etiam dicta mentio æſtimationis apposita, & connexa exiſtentiæ prædij, ideo & conſequenter debet ſub eiſdē regulis determinari, & in facultate eligendi contineri,ſtante vnitate orationis, & qualitate alternatiuæ, & capitulorum, vt ſimiliter ſupra deductum eſt: nam & in capitulis fuit habita ratio æſtimationis eiuſdem, & tamen reſtitutio iſtius fundi fuit repoſita in mero caſu,& voluntate reſtituere debentis, quia licet æſtimatio,de qua in capitulis, ſonet in futurum, attamen ſupponit identitatem, de qua in inſtrumento, quia tempore capitulorum nondum erat facta, ſed bene tempore inſtrumenti; vt
28 patet intuenti. Debet ergo Domina Camilla ſtare conuentis,quia pacta, † vtcunque dura, ſunt ſeruanda, Imò etiam Deus obligatur ex pacto.latè Nenizan.conſi. vndecimo,numero 10.Beci.conſil.45.numero 25. D.Surd.conſi. 54.num.12.

29 Sextò ex abundanti conſidero,in dubio dā dam eſſe electionem debitori dotis reſtituendæ.l.Plerumque,§.aut ſi nihil,ff.iut.dot.Præterea danda reo conuento, & conſequenter Domino Garzotto. Tandem & illi eſt danda,quia verè verba in eius perſonam ſunt totaliter directa,iuribus notis.

Concludendum igitur eſt, competere electionem Domino Alexandro de reſtituendo dotem in eodem prædio, ſeu in tot alijs ſtabilibus ſaltē ruſticis,vigore dictionis (alijs)quæ de ſui natura eſt relatiua, & repræſentatiua eiuſdem qualitatis,cuius erant proprietates illæ,de quibus antea fuit facta mentio. Ruin.cō ſil.3.nu.4.in 3.Cephal.conſ.204.nu.49. maximè cum ſit appoſita in oratione affirmatiua, vt per Burſat.conſilio 250. numero 7. & ſequen. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Teſtator non excuſatur, qui non adhibuit diligētiam ad formam ſtatuti in qualitate teſtium.*
2 *Teſtamentum, an valeat in quo minime conſtat teſtes cognouiſſe teſtatorem.*
3 *Declarans ſe velle vti dictis teſtium pro bonis,& veris,ſi falſitas adſit cadit ab articulo.*
4 *Actus nullitas inducta fauore alterius ab eo tantum poteſt allegari ad cuius fauorem fuit inducta.*
5 *Exceptio iuris tertij non poteſt opponi ſine expreſſo conſenſu illius tertij.*
6 *Iudex ex officio parte non opponente non poteſt repellere agentem ſine iure.*
7 *Scriptum informe, & inſolemne auditur parte non opponente.*
8 *Teſtamentum inter liberos licet imperfectum ratione ſolemnitatis, dummodo ſit perfectum ratione voluntatis ſuſtinetur.*
9 *Teſtes in teſtamento inter liberos probant licet non rogati.*
10 *Fœminæ recipiuntur in teſtes in teſtamento inter liberos.*
11 *Teſtamentum inter liberos imperfectum rationē ſolemnitatis ſuſtinetur etiam reſpectu extraneorum.*
12 *Quilibet præſumitur vitam ducere in territorio in quo eſt oriundus, & dicens aliquē alibi commorari id probare debet.*
13 *Contractus minorum celebratus ſecundum diſpoſitionem iuris communis abſque tamen interuentu agnatorum, debet ſuſtineri alio non conſtito,niſi probetur agnatos fuiſſe in loco.*
14 *Actum vel diſpoſitionē impugnanti datur onus probandi impugnationem.*
15 *Diſpoſitio cōditionalis non inducit formā pciſā.*
16 *Conditionem extitiſſe dicens eam probare dēt.*
17 *Statutum correctorium iuris cōmunis debet intelligi, vt minus quàm fieri poteſt corrigat ius commune.*
18 *In ſtatuto ſe fundans, probare debet omnes qualitates in eo enuntiatas.*

19 *Fraudem fuiſſe commiſſam allegans eam probare debet.*

20 *Teſtamentum impugnans probare debet vbi deſiciat, cum in dubio pro teſtamento præſumatur.*

21 *Cognitio teſtatoris viſibilis tantum requiritur in notario.*

22 *Cognitio viſibilis teſtatoris requiritur etiam in teſtibus.*

23 *Teſtes quando cognoſcere debeant contrahentes.*

24 *Bona non comprehendunt res alienas, ſed eas cõprehendit hæreditas.*

25 *Dominium bonorum dicitur probatum per teſtes dicentes aliquem poſſediſſe bona pro ſuis.*

26 *Poſſidens præſumitur Dominus.*

27 *Ex pacto de retrouendendo iuncta perſeuerantia venditoris colligitur coniectura contractus ſimulati.*

28 *Verbum ſemper intelligitur pro maiori parte.*

29 *Supplicans referens verba narratiua partis aduerſa non dicitur illa fateri.*

30 *Iuris nomen eſt vniuerſale.*

31 *Feudum in dubio alio non conſtito præſumitur hæreditarium & de eo poteſt liberè diſponi.*

32 *Inueſtitura requiritur ad hoc, vt res dicatur feudalis, nec ſufficit recognitio.*

ARGVMENTVM.

Teſtatore alibi teſtante, & non adhibente teſtes ad formam ſtatuti ſuæ patriæ, an teſtamentum ſuſtineatur.

Cui incumbat probare dictos teſtes fuiſſe, vel non fuiſſe adhibitos.

CONSILIVM LXXII.

Actiones meæ à Domino.

COntra prætenſionem Illuſtriſſ. Dominorum Fratrum de Puſterlis de pluribus contigit dubitari.

Primò, quòd teſtamentum quondam Domini Hieronymi Puſterlæ patricij Mantuani, & conditum in ciuitate Regij, non valeat, vti celebratum adhibitis teſtibus non Mantuanis, & ita contra formam ſtatuti Mãtuæ rubrica de teſtamentis. Quinimò cum teſtator tunc temporis fuerit ſanus mente, & corpore, vt legitur in exordo diſpoſitionis, nulla ſuberat neceſſitas conuocandi teſtes foreńſes, ſeu non ſubditos iuriſdictioni Mantuę, vnde ceſſant latè congeſta per Roland. conſi. 30. in 3. & idcirco teſtator ille non poteſt ex-
1 cuſari, ex quo non adhibuerit diligentiam, † vt teſtes Mantuani accerſirentur, niſi tuentes teſtamentum probent, talem diligentiam fuiſſe omnino adhibitam, Burſat. conſilio 307. numero 95. de qua tamen diligentia hucuſque non conſtat, quæ tantò magis videtur fuiſſe neceſſaria, ſtante vicinitate ciuitatis Regij cum territorio Mantuæ, vnde veriſimile videtur, in præfata ciuitate commoraſſe homines Mantuanos.

Secundò, cum in dicto teſtamento nullibi conſtet, notarium, & teſtes (quatuor exce-
2 ptis, & non iuratis) † teſtatorem cognouiſſe, dubio procul nullius eſt ponderis. Iaſ. conſilio 50. in 3. & conſilio 97. num. 6. in 4. Dec. conſi. 354. nu. 2. 4. latè Bero. conſil. 1. nu. 42. & conſi. 55. nu. 3. in 2.

Tertiò teſtes examinati pro Dominis Puſterlis labe falſitatis notati videntur, cùm deponant, dictum Dominum Hieronymum tempore illius mortis in eius bonis, & hæreditate omnes, & ſingulas petias terrarum in calce libelli deſcriptas, illaſque omnes poſſediſſe, dum viueret, illarumque fuiſſe verum, & legitimum dominum, & tamen ex pluribus, & publicis documentis, de quibus in proceſſu, ſatis apparet, nonnullas petias terrarum, de quibus in dicto libello, fuiſſe à dicto Domino
3 Hieronymo adhuc viuente alienatas. † Quo fit, vt cùm Domini actores declarauerint, ſe velle vti dictis teſtium atteſtationibus pro bonis, & veris, dicantur cecidiſſe ab articulo iuxta diſpoſitionem iuris municipalis, ritu. de falſis, §. ſi vero falſum commiſerit inſtrumentum. Quæ falſitas teſtium comprobatur ex atteſtationibus factis per teſtes ex aduerſo productos optime terrarum alienatarum identitatem probantes, illarumque poſſeſſionem ſtatim acceptam per acquirentes, & iſtis teſtibus reorum magis videtur deferendum, cùm veriſimiliora deponant, & publicis inſtrumentis concordantia, iunctis illorum ætate, & facultatibus.

Ex quibus etiam videtur declinata conſideratio facta pro Dominis actoribus, vt ſcilicet dictas terras alienatas ipſemet Do. Hieronymus poſſederit vſque ad mortem.

Quartò, fuit narratum in precibus porrectis per D. Actores, partem iſtarum terrarum controuerſarum eſſe de iuribus Præpoſituræ, cui confeſſioni ſtandum eſt, alio in contrarium nõ conſtito, & ideo non continentur in aliquo fideicommiſſo præcipuè facto ad commodum tranſuerſalium, maximè cùm conſuetudo Mantuana non æquè procedat in vltimis voluntatibus, & nullibi pateat de licentia domini directi.

Quæ omnia, etſi doctiſſimè, & ſubtiliter enuntiata, attamen videntur pati iuridicas reſponſiones; quo fit, vt cùm ex teſtamento prædicto præfati Domini actores ſuam habeant funda-

tam

Digitized by Google

tam intentionem, motiuis declinatis, in eorũ
gratiam erit pronuntiandum. Deſcendo igitur
ad reſolutionem obiectorum.
4 Ad primum igitur reſpondetur, † nullitatem
actus inductam fauore alterius, ab eo tantum-
modo poſſe allegari, ad cuius fauorem fuit in-
ducta, non ab alio, cuius non intereſt. latè Do-
minus Surd. conſ. 1. nu. 84. & conſ. 284. nu. 6. &
5 ſequentibus. Quinimò exceptio iuris tertij nõ
ſimpliciter excluſiua iuris agentis, ſed ita de-
mum ſi tertius vult, tunc non poteſt opponi ſi-
ne expreſſo conſenſu illius tertij. Rolan. con-
6 ſil. 57. numero 10. in 3. † Vnde nec iudex ex
officio parte non opponente poteſt repellere
agentem ſine iure, vel actione, ſecundum rece
ptiorem ſententiam, teſte Crauett. conſil. 191.
7 numero primo. † ideo in ſimili videmus, quòd
producens ſcripturam informem, & inſolem-
nem nullo iure nullaque ſolemnitate fulcitam,
auditur, & dictæ ſcripturæ datur fides parte
non opponente, Crau. conſ. 150. numero ſecun
do, ſola in antiq. conſtitut. Pedemont. titu. de
oppoſ. contr. for. extrin. inſtrum. decret. quan-
do in iudicio. gloſ. 2. numero 4. & decret. etſi
ſuper glo. 3. numero ſecundo. Maſcar. de pro-
bat. concluſio. 1294. num. 18. nec iudex poteſt
talem producentem repellere, parte non inſtã-
te, vt probat Bologn. in authent. ſi quis in ali-
quo. numero 33. & ibidem Franc. Zoannet. nu
mero 21. C. eden.
8 Reſpondetur ſecundò, † ſtatutum illud non
procedere in teſtamẽto inter liberos: quia illud
vtcumque imperfectum ratione ſolemnitatis,
dummodò perfectum ratione voluntatis, om-
nimodè ſuſtineri debet. Nimirum ſi valet ta-
le teſtamentum per duos tantùm teſtes proba-
tum Ioſ. Ludou. concluſ. 68. limitat. 3. Vaſq. de
ſucceſſ. creat. libro 3. §. 21. numero 58. Quin-
imò fortius dico, huiuſmodi teſtamentũ inter
liberos nedùm valere adhibitis in eo teſtibus
forenſibus, ſed etiam ſi non ſit publicatum co-
ram teſtibus, & ita conſtito de ſola voluntate,
licet nulla ſolemnitate fulcita, cùm iſta volun-
tas patris inter liberos ſit prorſus libera a ſolẽ
nitatibus iuris ciuilis, & iuris poſitiui, & nul-
lam aliam indagationem requirat, niſi ſolam
probationem voluntatis patris teſtaotis. l. hac
conſultiſſima, §. ex imperfecto. C. teſta. Clar. §.
teſtamentum, quæſtione 8. in princip. Craſſ. de
ſucceſſ. §. teſtamentum, quæſtione vndecima,
in princ. & meritò duo teſtes ſufficiunt, vt di-
xi. addo Clar. dicta quæſt. 8. ver. hinc infertur.
Menoch. conſ. 224. num. 55. Mant. de coniec.
vlt. volunt. libro 6. titu. 2. num. 62. & verè ne-
dum fuit ſublata ſolemnitas in tali teſtamento
reſpectu numeri teſtium, ſed etiam reſpectu
9 qualitatis ipſorũ teſtiũ. † Hinc videmus, quod
teſtes teſtamentarij debent eſſe rogati, & tamẽ
in teſtamento inter liberos probant non roga-
ti. Clar. d. quæſtio. 8. verſi. tertiò infertur. Per-
ſonal. de petit. hæred. numero 573. Craſſ. dicta
quæſtione 11. numero 6. Alciat. conſil. 57. nu-
10 mero 6. libro 9. † Ita & fœminæ teſtes reijciũ-
tur à teſtamento, recipiuntur tamen in præfa-
to teſtamento inter liberos. Clar. d. quæſtio. 8.
verſi. ſecundò infertur. Craſſ. Perſon. vbi ſup.
tandem in puncto, quod ſtatutum iſtud nõ pro
cedat in dicto teſtamento inter liberos, pro-
bat Burſat. conſ. 206. num. 11. vbi ait, ita Man-
tuæ fuiſſe iudicatum.
Nec dicatur, prædictum teſtamentum ſuſti-
neri poſſe reſpectu liberorum, ſecus autem re-
ſpectu extraneorum, prout ſunt iſti, de quibus
in cauſa. dicta l. hac conſultiſſima, §. ex imper-
fecto. C. teſta. Clar. § teſtamentum, quæſtio. 8.
& communem enuntiat Craſſ. §. teſtamentum.
q. 14. n. 1.
11 Quia poteſt replicari, † quod, cum teſtamen
tum controuerſum ſit in ſui eſſe perfectum, in-
ſpecto iure communi, cùm fuerit conditum
cum interuentu ſeptem teſtium rogatorum, di
ſpoſita ad fauorem extraneorum ſuſtineri de-
bent, vt in ſimili firmat Caſtr. conſilio 93. nu-
mero ſecundo, verſicu. quinimò, & verſicu. fa-
teor enim quòd talis, & conſilio 97. col. ſecun
da, verſicu. ſuper ſecundo in primo. Salicet. in
authen. Caſſa. quæſtione nona. C. ſacroſan. ec-
cleſ. Ruin. conſi. primo, numero decimo, duo-
decimo, in ſecundo. Cephal. conſil. 72. nume-
ro 16. 17. Addo Bal. conſi. 99. num. 1. in ſecun-
do, & conſ. 300. nu. 3. in 4. Vaſq. de ſucceſ. re-
ſol. libro 1. §. 1. numero 43. Hierony. Pantſch.
lib. 2. quæſtionum, cap. 9. num. 5. verſic. & hæc
quidem in legatis.
Reſpondetur tertiò, omni in caſo, affirmati-
uam illam, de qua in ſtatuto, nempè, quod te-
ſtes Mantuani adhiberi potuerint, debere pro
bari ab impugnantibus teſtamentum, non au-
tem eſſe onus hæredum inſtitutorum probare
negatiuam. Idque probatur ex pluribus.
12 Primò, quia homines Mantuani non præſu-
muntur uitam ducere extra patriam ſuam, ſed
in patria, vel territorio, a quo ſunt orti, & vbi
habent domicilium, vel bona, non alibi. Bart.
in l. is poteſt, num. 17. ff. acquir. hæred. Burſat.
conſ. 307. nu. 102. & de receptiori, ac probabi
liori teſtatur. Menoc. lib. 6. præſumpt. 19. nu. 4.
& conſ. 351. num. 28. vbi loquitur in terminis
noſtris, & conſequẽter dicens, Mantuanos ali-
bi commorari, id debet probare. Idem habe-
tur in deciſ. Rotæ 420. numero primo, p. 1. in
nouiſſimis.
Secundò, quia videmus in ſimili, quod ſi ſtatu
13 tum † der certã formã ſeruandam in contracti
bus minorũ, vel mulierũ, vtputa quod nõ teneãt,
niſi fiant in præſentia duorum agnatorum pro-

ximiorum, attamen ſi fuerit celebratus ſecun-
dùm diſpoſitionem iuris communis, abſque ta
men ſolemnitate interuectus agnatorum, alio
non conſtito, debet ſuſtineri, niſi verè probe-
tur, agnatos illos fuiſſe in loco, & eorum copiã
haberi potuiſſe. Corn.conſ.141.nu.7.in 2. Bor
gni.de tutor.nu.131. & deciſ.30.num.5.in 1.
Rolan.conſ.30.num.14.in 3. Ratio eſt, quia il
lud ſtatutum non afficeret, ſi illos agnatos non
haberet, ideo probandũ eſt, illos adfuiſſe. Gra-
nut.theorem.25.nu.48. Rolan.d.conſil.30.nu.
14. vbi alios commemorat. Ne (inquam) actus
pereat, præſumitur, cõſanguineos, vel agnatos
abfuiſſe, ideo allegans eorum copiam haberi
potuiſſe, id debet probare. latè Boccac. ſuper
conſtit. Picen.glo.3.nu.116. Sola in nou.con-
ſtit. Pedemont.par.1. tit.de alien. bon.min.gl.
5.num.40. Menoch.d.conſi.351.num.30. vbi
num.31. ſubiungit aliud in ſimili, quòd ſcilicet
dicens plures petitos potuiſſe accerſiri, & con
uocari, id debet probare, de quo tamen latius
per Lamberteng.de contr.mino.gloſ.1.nume-
ro 207. & ſequentibus. Ita pariter allegans, ma
ritum eſſe indignum lucro dotis ob non adhi-
bitum medicum vxori, ſi ipſe maritus negat,
medicum adfuiſſe, onus probandi negligen-
tiam incumbit alteri. Rolan.de lucr.dot.quæſ.
64.nu.12.13.

Tertiò, quia impugnanti actum, vel diſpoſi-
14 tionem datur † onus probandi impugnationẽ.
Crauet.conſi.80.num.14. Bald.in l. cum te.nu.
5. in fin.C.probat. D.Surd.conſi.414.num.60.
Gabr.conſi.138.nu.12.13.in 2. cùm ſemper de
beat capi interpretatio, vt actus ſuſtineatur. l.
quoties, ff. verb.obl. idcircò contra impugnã-
tem actum factum in legitima forma a iure cõ
muni præſcripta militat iuris præſumptio, &
debet contrarium probare. Brun.de forma tit.
de prob.formæ.col.penul.verſ.ſed ſi quæratur
de probãda. Quò fit, vt ſatis ſit econuerſio fun
danti ſe ſuper certo actu, probare actum fuiſſe
benè geſtum, licet aliter non probet habilita-
tem perſonæ ad illum actum exercendum. tex.
in cap.in præſentia.num.3. de probat. Bru.præ
cit.tit.col.pen.verſi. & non eſt omittendum in
materia, & alibi ſcriptum legitur, quod cùm te
ſtamentum habeat debitam, & iuridicam for-
mam ſecũdum leges, pro illo præſumitur, quia
quotieſcunque actus habet debitam formam,
præſumitur habilitas perſonarum (ergo & te-
ſtium) Bald.in l.cum te.num.6.C.probat. Imo
in propoſito teſtamenti conſilio 114. numero
ſecundo, col.3. facit Dec.in l.final.num.14.C.
edi. Diui Adr.toll. & in c.in præſentia.not.10.
nu.44. de prob.

Quartò, ſtatutum loquitur conditionaliter,
ibi (ſi eorum copia haberi, &c.) At diſpoſitio
15 cõditionalis non inducit formam † præciſam,
l.ſi quis ſub conditione, ff.ſi quis omiſ.cauſ.te-
ſtar. Pauan.de oner.proban.libro 1.cap.23. nu
16 mero 2. † & ideo conditionem extitiſſe di-
cens, eam debet probare, latè Maſcar.conclu.
343.nu.4.

17 Quintò, † ſtatutum iſtud eſt correctorium
iuris communis, & per cõſequens debet intel-
ligi, vt minus corrigat ius commune, quàm fie
ri poterit. Ceph.conſ.329.num.7. Botta conſi.
14.num.17. Burſ.conſil.65.numero 13. At mi-
nus ius commune corrigitur, ſi actus ſuſtinea-
tur, & onus probandi dictam affirmatiuam ſpe
ctet ad impugnantem, vt patet ad ſenſum,
ergo.

18 Sextò, † qui fundat ſe in ſtatuto, debet proba
re omnes qualitates enuntiatas à ſtatuto. Bart.
in l.prima. §.quod autem ait Pretor, ff. ne quid
in flum.publ. Dominus Surd.conſ.45.numero
14. Menoch.conſilio 132. numero 23. Burſat.
in propoſito noſtro conſ.307.numero 36. ver
ſic.vndecimo addatur. Ideo allegans ſtatutum
requirentem copiam teſtium Mantuanorum
in celebratione teſtamenti, illam haberi po-
tuiſſe, debet probare, cum ſit qualitas a ſtatuto
requiſita. Nec huic fundamento obſtant relata
per Burſat.d.conſ.307.num.99. quia probatio
nes illæ relatæ per Burſ. ibidem non fuerunt
factæ in præſenti caſu, ergo.

Septimò in procœmio ſtatuti apparet, illud
fuiſſe conditum ad euitandas malignitates, &
fraudes, & etiam in ſimili aduertunt Aret. con
ſil.54.numero ſecundo, verſ.ex quo. Pariſien.
conſilio 99.numero 58.in 1. Roland.conſi.33.
19 in fi.in 3. Borgn.deciſio.42.numero 35. † Mo
do qui allegat malignitatem, vel fraudem fuiſ
ſe commiſſam, id debet probare, l.quoties, §.
dolum, ff.probat. Corn.conſ.177. num.21. in 1.
Cioffi.conſil.19.numero 6.in ſecundo. Rimin.
iun.conſ.449.numero 19. & per veras, ac ple-
nas probationes. Burſat.conſ.279.num.3. opti
mè in propoſito Rimin.iun.conſ.42.nu.54. &
conſi.436.nu.32.

Octauò, quod allegans teſtamenti nullita-
tem ob defectum ſolemnitatis id debeat pro-
bare, quando teſtamentum in publica, & au-
thentica forma ſecundum ius commune pro-
ditur, meo iudicio probatur ex text.in l.ſi ſcri-
ptum. vbi gloſ.verſ.alia ratione, C.probat. vbi
in ſpecie dixit Bal.ſummando illum tex. quod
obijciens vitium inuiſibile teſtamento, illud
debet probare, & ibidem Salicet.notat, quod
20 impugnans teſtamentum † debet probare cau
ſam quare careat viribus, vel aliter ſummando
colligit, quod iuris negligentia debet probari,
quando intentio fundatur ex ea, Pariter Caſt.
ibi docet, quod in dubio præſumitur pro teſta
mento, niſi contra probetur, & dictum tex. pro
cedere etiam quoad inhabilitatem teſtium, cla

rè

Digitized by Google

te tradit Bald.ibi poſt gloſ.num.2.& Salic. nu
mero 1. verſiculo ſed ex qua cauſa dicebatur.
Et ita ex his ſatis videtur ſatisfactum primo
motiuo.

Ad ſecundum igitur reſpondetur, quo ad
tabellionem, quod ſi ex ſpeciali diſpoſitione
iuris alicuius municipalis nõ requiratur in no-
tario cognitio teſtatoris, vtique talis cognitio
de iure communi non requiritur; ſiquidem ad
uertendum eſt, in hac materia cadere conſide
rationem duplicis cognitionis, nempè aut viſi
bilis, aut conuerſabilis per præcedentem noti
21 tiam. In notario ſufficit † adeſſe cognitionem
viſibilem tempore actus, ſeu teſtamenti cele-
brati, eo modo, quo poteſt per viſionem cor-
poris teſtatoris, non autem requiritur in eo co
gnitio conuerſabilis. ita Bald. in Rubr. C. de
fid.inſtr.num.20.Boer.dec.118.nume.4.clarè
Carpan.ad ſtatut.Mediol.cap.319. nume.66.
Farin.de teſtib.quæſt.71.nume.52.& ſequen.
idem latè probat Bertaz tract. de clauſ.inſtru.
clauſ. 2.glo.2.nume.9.Maximè quando aliqui
teſtes atteſtati ſunt de cognitione perſonæ te
ſtantis, vt poſt Angel. admonet ita cautè fie-
ri debere Farin.dicta quæſtio.71.numero 56.
Bero.conſil.55.nu. 3.in 2.& ita obiectum pro
cedit in viſibili cognitione, de qua in præſenti
caſu nulla ſubeſt dubitatio.

22 Quo autem ad cognitionem teſtium, † dico
ſatis eſſe, quod quatuor ex teſtamentarijs te-
ſtibus fidem fecerint de veritate perſonæ te-
ſtantis, maximè cùm non ſit neceſſaria cogni-
tio teſtium per præcedentem notitiam, vel cõ
uerſationem, ſed tantum per viſibilem.Iaſ.in l.
ſcimus.num.4.uerſicu.nono requiritur.C. iur.
delib.Farin.d.quæſt.71.nume.49.& ſequ. Ber
taz.d.clauſ.2.glo.2.nu.7.verſic.quoad ſecun-
dum.Felin.in cap.cum cauſam.nume.11.extr.
teſtibus.Ideo in propoſito diſtinguunt Docto.
23 Aut probatio aliqua debet † fieri per viuos te
ſtes ſine miniſterio tabellionis, & tunc teſtes
teſtificantes debent cognoſcere partes contra
hentes, vel diſponentes; Aut probatio fit per
inſtrumentum; & tunc eſt neceſſe teſtes cogno
ſcere, uel cognouiſſe diſponentes, vel partes
contrahentes, quia hoc in caſu ſtatur ſcripturę
inſtrũ.ita Doct.in l.ſi.§.ſin autem dubius, vbi in
ſpecie Bal.num.16.Ang. ante fi.& Sicard. nu.
me.24.C.iur.delibe.optimè Abb.in cap.cum
cauſam.nume.16.vbi Felin.nume.11. Bertaz.
dicta gloſ.2.nume.7.fatentur tamen doctores
optimum conſilium illorum eſſe, qui per ſpe-
ciale ſtatutum prouiderunt, teſtes, vel ſal-
tem vnum illorum debere cognoſcere partes,
vel diſponentes, vt tradunt Bertaz. vbi ſupra
nume.8.Farin. d.quæſt.71.nu.51.Hoc tamen
ſtatutum non creditur extare in ciuitate Re-
gij, ſed ceſſare debet difficultas, ex quo qua-
tuor teſtes atteſtantur de cognitione teſtato-
ris; quæ atteſtatio ſufficit, licet non iurata, cum
ſat ſit notarium facere fidem de ſimplici aſſer-
tione teſtium, quod cognouerint teſtatorem
ad excluſionem periculi falſitatis.Angel. in d.
l.ſcimus. §.ſin autem dubius.in fin.Bero.dicto
conſilio 55.nume.3.in 2.Farin.dicta quæſt.71.
num.56.

Ad tertium reſpondetur, nequaquam dici
poſſe teſtes iſtos falſitatis labe notatos eſſe; ſi-
quidem præfati teſtes vniformiter deponunt,
Dominum Hieronymum viuentem tenuiſſe,
& poſſediſſe pro ſuis, & tamquam ſuas omnes
petias terrarum in calce libelli deſcriptarum,
colligendo ex illis fructus, & introitus, & tãdẽ
faciendo de illis omnes actus poſſeſſorios fieri
ſolitos à veris dominis, & poſſeſſoribus terra-
rum, illaſque tempore obitus reliquiſſe in ip-
ſius bonis, & hæreditate. Iſta ſunt verba teſtiũ,
ni fallor, ex qua ſerie atteſtationum maculam
falſitatis nullo pacto ſubire poſſunt; non enim
dixerunt teſtes ſimpliciter, Dominum Hiero-
nymũ reliquiſſe dictas petias terrarum in eius
bonis, ſed in eius bonis, & hæreditate. Primo
enim caſu cum bona non comprehendant res
24 alienas, † fortaſſe male dixiſſent, ſed cum in
hæreditate, & res alienæ contineantur, vtique
eorum dicta ſuſtinẽtur. Hinc dicitur, quod feu
dum mixtum, licet non ſit hæreditarium, atta-
men dicitur repertum in hæreditate, & ideo in
inuentario deſcribenda ſunt omnia ea, quæ re
periuntur in hæreditate, & quæ erant apud de
functum tempore eius mortis, etiamſi ſolum ei
fuiſſent ab alio commodata, depoſita, vel pi-
gnorata: latè Dom.Surd.conſil.151.num.104.
105. Dummodo ergo quoquomodo terræ il-
læ fuerint tunc temporis apud Dominum Hie
ronymum, ſufficit ad ſuſtinenda dicta teſtium.
25 Præterea ex alio dicuntur rite depoſuiſſe, † ex
quo per aſſertionem teſtium dicentium, ali-
quem poſſediſſe aliqua bona pro ſuis, & tan-
quam ſua, dicitur probatum dictorum bono-
rum dominium, vt poſt Bald.& alios tradit So
cin. iun. conſ.128.numer.13. in 2. Maſcard.
de probat.concluſ.539.num.4. ideo alibi di-
citur, excuſari credentem poſſeſſorem eſſe do
26 minum rei poſſeſſæ, † quia poſſidens præſumi
tur dominus, diffusè idem Maſcar.d.concluſ.
539.num.21. vbi num.22. ait non ſuccumbe-
re probantem poſſeſſionem; cum debuerit pro
bare dominium, confert dictum Maſcard.ali-
bi in concluſ.547.nu.6. & illa dicuntur in bo
nis, quæ ab aliquo poſſidentur. Borgn. dec.31.
nume.43.in 1.Hinc dicitur, quod ſi bona de-
ſcribuntur in inuentario bonorum alicuius de
functi, & poſtea probetur, illa fuiſſe poſſeſſa a
defuncto, dicuntur probata bona in bonis.Ma
ſcar.concluſ.199.num.2. quando igitur teſtes

red-

reddunt rationem ſuorum dictorum, ſubiungunt, quia Dominus Hieronymus colligebat fructus, & faciebat omnes actus poſseſsorios fieri ſolitos a veris dominis, & poſseſsoribus terrarum, & ideo reſtringunt ſe ad probationem poſseſſionis, & conſequenter dicuntur probare dominium terrarũ præſumptum. Nec vim faciunt documenta ex aduerſo producta, quia illorum pars continet pacta de retrouendendo, vnde poteſt eſse, quod ſemper in poſ-
ſeſſione perſeuerauerit venditor, immo ex tali
27 pacto † iuncta perſeuerantia venditoris docto
res colligunt coniecturam contractus ſimulati. Anan. conſil. 58. diffusè Sola in antiqu. conſtitut. Pedemon. tit. de pact. int. empt. & vend. decret. frequentibus part. 1. glo. vnica. nu. 27. & ſeq. Præterea facta venditione poteſt, & ſolet locari res vendita ipſi venditori ſtatim, & etiam ex interuallo poſt venditionem, Natta conſ. 198. num. 10. Sola vbi ſupra. num. 12. inſtra igitur alienationum non excludũt penitus poſſeſſionẽ D. Hieronymi tẽpore eius mortis, aliquo titulo vero, vel colorato, nec teſtes ex aduerſo examinati excludũt poſseſſionem prędictam Do. Hieronymi, ſed dicunt poſse eſse, quod potuiſset titulo locationis, vel aliter poſ ſidere præter ſcientiam ipſorummet teſtium. Non igitur dicendum eſt, teſtes eſse falſos, maxime cum etiam teſtes dicentes, aliquem ſemper poſsediſse, non dicantur falſi, licet ille talis aliquando fuerit abſens, & pro certo tempore verè non poſſederit, quia dicitur poſsediſse reſpectu perceptionis fructuum. Imo ver
28 bum illud (ſemper) intelligitur † pro maiori parte ad tradita per Tyndar. de teſtib. par. 3. c. 6. num. 15. Rim. conſ. 53. num. 18. Petra de fideicom. q. 12. nu. 870. Farin. de teſtib. qu. 65. num. 252. & ſeq. data ergo poſſibilitate poſseſ ſionis D. teſtatoris dictarum terrarum in dictis documentis enuntiatarum tempore mortis, nõ poſsunt dici falſi teſtes, & conſequenter dicuntur probaſse dominium præſumptum, quo fit, vt licet fortaſse dici poſset, ipſos teſtes non probaſse concludenter intentionem Dominorum Capitulantium reſpectu petiarum contentarum in dictis documentis, attamen ex hoc non repelluntur a vera probatione reſpectu aliarum terrarum; quarum ex aduerſo non patet, aliquam fuiſse factam alienationem viuente teſtatore.

29 Ad quartum reſpondetur, † in dictis precib. referri verba narratiua partis aduerſę, ideo ſupplicantes non dicuntur illa fateri; latè Dec. in cap. iurauit. num. 1. & 2. extr. de probat. Gabr. titul. de confeſs. concluſ. 4. numer. 27. & vere iſta eſt realis reſponſio, rectè perpenſa ſupplicatione.

Reſpondetur ſecundo, in dictis precibus fuiſse dictum, nonnulla bona eſse de iuribus Præpoſituræ ſimpliciter, non autem de iurib.
30 feudalibus Præpoſituræ, † ſiquidem iſtud nomen (ius) eſt vniuerſale, & adaptatur feudo, emphyteuſi, cenſui, & allodio, & tamen cēlus, & allodium continentur in fideicommiſso vniuerſali, vt ſatis omnibus eſt notiſſimum, cum tranſeant ad extraneos.

Reſpõdetur tertio, quod etiamſi dicta clauſula (de iuribus Præpoſiturę) reſpiceret feu-
31 dalitatem, † attamen alio non conſtito, feudum in dubio præſumitur hæreditarium, & ad extraneos hęredes tranſitorium, diffusè Do. Surd. conſ. 105. nu. 8. 9. Ceph. conſi. 152. nu. 55. Rolan. conſ. 28. nu. 8. in 3. Decia. conſ. 58. nu. 27. in 2. & de tali feudo abſoluiè hæreditario poteſt vaſallus ex teſtamento ſine aliqua licentia Domini directi liberè diſponere. cap. 1. de feud. non haben. propr. natu. feu. Iaſ. in prælud. feud. num. 46. 49. ac de magis communi, & in praxi ſeruara teſtatur Clar. §. feudum. q. 9. ver. hoc præmiſſo, in fin. cum infinitis relatis a Roſental. de feud. c. 7. concluſ. 6. & conſequenter cadit in reſtitutione fideicõmiſſi vniuerſalis, Bal. in l. cum virum. nu. 21. C. fideicom. Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 7. tit. 9. nu. 4. Intrigl. de feud. centur. 1. q. 50. nume. 62. 89. & 126. vbi de crebriori teſtatur, Mazz. de feud. titul. de natural. feud. numero 105. Craſs. §. fideicommiſsum. quæſt. 50. nume. 2. Roſental. de feud. cap. 7. concluſ. 11. numero 20. vbi plurimos enumerat.

32 Reſpondetur quarto, † talem confeſſionem non nocere, aliunde non conſtito de feudalitate; quia adhoc, vt res dicatur feudalis, requiritur inueſtitura, ut poſt Oldra. tradit Do. Surd. conſ. 135. nu. 106. Quinimo fortius per recognitionem non conſtituitur feudum, niſi appareat, recognoſcentem optimè ſcire, rem eſse ſuam, & nihilominus velle eam in feudum ab alio recognoſcere, quo fit, vt credenti, rem eſ ſe feudalem, erronea recognitio non noceat, latiſſimè D. Surd. conſ. 135. nu. 107. & plurib. ſequent. ideo nec per ſimplicem aſsertionem feudalitatis feudum dicitur conſtitutum. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Legatũ emphyteuſis vel feudi factum extraneo abſque cõſenſu domini non tenet, quod ampliatur procedere etiam a feudo nouo n. 2. & etiam ſi legetur comprehenſo in inueſtitura ſi alteri fiat præiudicium.

4 Filius naturalis non poteſt ſuccedere in emphyteuſi uel feudo eccleſiæ.

5 Hæres retinet legatum nullum, non obſtante præ natto-

Digitized by Google

uatione comminata a teſtatore in caſum moleſtiæ inferenda legatario.

6 *Quod fieri non poteſt per diſpoſitionem nec poteſt fieri per priuationem.*

7 *Principale vbi non ſuſtinetur nec ſuſtinetur acceſſorium.*

8 *Hæres non incidit in pœnam priuationis quando allegat teſtamentum non rite factum.*

9 *Teſtator non poteſt derogare iuris diſpoſitiani.*

10 *Pœna inſerta in fraudem legis habetur pro non appoſita.*

11 *Pœna non incurritur ab eo qui negando legatarium eſſe teſtatoris filium eum inquietat.*

12 *Statuto prohibenti exceptiones contra inſtrumentum non contrauenit qui negat illud eſſe inſtrumentum.*

13 *Inſtrumentum defectuoſum non dicitur inſtrumentum.*

14 *Statutum reijciens omnes exceptiones non reijcit exceptiones patentes ex inſtrumento.*

15 *Impugnans teſtamentum vti inſalemne non dicitur impugnare voluntatẽ defuncti ſed ſolemnitatem facti.*

16 *Allegans teſtamentum nullum non impugnat voluntatem teſtatoris.*

17 *Teſtator aduerſus defectum legitimitatis diſpenſare non potuit, nec pœnam apponere.*

18 *Quando lex reſiſtit diſpoſitioni quia turpis, adiectio pœnæ non valet.*

19 *Prohibitio vniuerſalis comprehendit quamlibet moleſtiam iuris & facti.*

20 *Hæres moleſtando legatarium non excuſatur a pœna quando teſtator expreſſe moleſtiam prohibuit.*

21 *Pœna committitur etiam ex facto abſque iuris effectu quando lex cogitauit etiam de facto.*

22 *Argumentum a ſtatuta ad teſtatarem valet.*

23 *Moleſtia iuris non intelligitur ſublata per verborum prægnantiam.*

24 *Teſtator per verba prægnantia includit iuris & moleſtiæ iudicialis prohibitionem.*

25 *Moleſtia impugnatiua diſpoſitionis non dicitur incluſa in verbis priuatiuis teſtatoris.*

26 *Bona emphyteotica legata incapaci deuoluuntur domino directi quando non adeſt alia perſona in inueſtitura comprehenſa.*

27 *Qualibet cauſa excuſat a dolo.*

28 *Qualibet cauſa excuſat quem ab amiſſione iuris ſui.*

29 *Pœna priuationis ſtrictiſſime interpretatur.*

30 *Teſtatoris prohibitio circa controuerſiam mouendam intelligitur niſi adſit iuſta cauſa.*

31 *Legato ſeudo hæreditario eccleſiæ, debetur illius æſtimatio ab hærede.*

32 *Legatum rei quæ eſt in cammuni commercio ſed non legatarij abſque tamen eius delicto valet ſaltem ad hoc vt æſtimatio debeatur.*

33 *Legatum rei eccleſiæ valet quoad æſtimationem.*

34 *Emphyteuſi legata a teſtatore non ignorante eius qualitatem, debetur eius æſtimatio.*

35 *Feudo legata ſine aſſenſu bona fide æſtimatia debetur, & nu. 38.*

36 *Quæ ſunt in commercio & legantur aut illa præſtantur, aut illorum æſtimatia ex ſecundaria mente diſponentis.*

37 *Intentio diſponentis primaria, & ſecundaria quæ.*

39 *Aeſtimatio debetur quando conſtat ita fuiſſe de voluntate teſtatoris.*

40 *Aeſtimatio vbi debetur ea præſtatur a ſucceſſore bonorum allodialium.*

41 *Voluntas teſtatoris colligitur ex coniecturis.*

42 *Feudum vel emphyteuſi legata perſonæ incapaci, abſque conſenſu domini non debetur nec eius æſtimatio.*

43 *Aeſtimatio non debetur vbi lex reſiſtit perſonæ alienanti ne alienet.*

44 *Aeſtimatio non debetur in impaſſibilibus.*

45 *Aſtimatio non debetur vbi princeps non eſſet legato præſtiturus aſſenſum.*

46 *Aeſtimatio non debetur ſiue feudum ſit hæreditarium ſiue ex pacto & prouidentia.*

47 *In generali diſpoſitione teſtatoris nan uenit emphyteuſis vel feudum.*

48 *Mala fides arguitur ex legato facto abſque conſenſu domini directi.*

49 *Error cauſæ & falſitas cauſæ æquiparatur reſpectu nullitatis actus.*

50 *Legatũ ex falſa cauſa factum habetur pro non ſcripto.*

ARGVMENTVM.

Legatum emphyteuſis, vel feudi factum naturali filio legitimato abſque conſenſu Domini non deberi, nec legati æſtimationem, non obſtante prohibitione teſtatoris de legatarium non moleſtando aptiſſime reſpondetur.

CONSILIVM LXXIII.

Actiones meæ à Domino.

1 LEgatum emphyteuſis, † vel feudi abſque conſenſu domini non tenet, & eſt nullum, quando legatur perſonæ extraneæ in inueſtituris non cõprehenſæ, & huiuſmodi emphyteuſis, vel feudum non domino directi, ſed agnatis, ſeu alijs comprehenſis in inueſtitura, appli-

applicatur, vt probat Alexan.conſi.29.nume.
11.in fin.in 1.Ruin.conſil.143. in fin. in 3. latè
Gabr.conſ.83.nu.31.in 1. Corbul. de caduc.
emphyt.ob alienat.limit.14.num.4.vbi ſubiun
2 gunt,† dominum directi nō teneri inueſtire ta-
lem legatarium, etiamſi emphyteuſis, vel feu-
dum fuerit de nouo acquiſitum a teſtatore; nā
adhuc legari nequit abſque placito domini
directi.Cur.iun. de feud.par.4.nume.83.Me-
noch.conſ.161.num.15.& 62.Burſ.conſ.158.
nu.12.Bertaz.conſil.ciu.t14.nu.16.Peregr. de
fideicom.art.6.nu.23.25.& 28. & veriſſimam
ait Craſſ.§.legatum. quæſt.14.num.20. Mozi.
de feud.titu.de natur.feud.num.87.cum con-
cordantibus per Roſental.de feud.cap.7.con-
cluſ.7.in gloſ. D. & in tantum requiritur con-
ſenſus domini hoc in caſu, vt ſit neceſſarius, vt
cunque legetur perſonę in inueſtitura compre
3 henſæ, † dummodo alteri perſonæ æquè com
preheoſæ fiat præiudicium.Cur.iun.d.nu.83.
Ruger.conſ.2.num.103.& ſequ.& nu.115.in
2.Peregr.d.art.6.nume.25.Roſent.d.concl.7.
nu.9.& ſequ.io gloſ.E.

Pręterea legatarius eſt filius naturalis teſtato
ris legantis, qui nullo pacto poteſt ſuccedere
de iure communi, † nec ſpeciali in bonis em-
4 phyteoticis, vel feudalibus eccleſiæ, vtcun-
que etiam fuiſſet legitimatus; quia eccleſia ab
horret tales filios in peccato conceptos, & ita
cauetur in Bulla Pij V.edita de anno 1570. &
in Bullarij ordine eſt Bulla 120. cuius diſpoſi
tio nedū clericos, ſed ēt laicos cōprehendit, &
ligat quoad bona emphyteotica, & feudalia ab
eccleſia recognita indiſtinctè, Rot.diuerſ. de-
ciſ.214.part.2.in nouiſſimis. Gabr. conſil. 83.
num.11. verſic.3.omnem ſcrupulum in 2. vbi
teſtatur, ita fuiſſe Romæ iudicatum. Honded.
conſil.37.nume.21.22.23.in 2. latè Menoch.
conſil. 511.

Stante igitur nullitate legati prædictis de
cauſis, ſequitur, diſpoſitionem illam nullo pa-
cto arctare domini hæredem, quin poſſit aſpi-
rare ad huiuſmodi bona abſque metu priuatio
5 nis ſibi † comminatæ a teſtatore in caſu mo-
leſtiæ illatæ quomodocunque præfato legata
rio directè vel indirectè, de iure, vel de facto,
aut ſub quouis q̄ſito colore, &c.& prout latius
ex teſtamento colligitur. ſiquidem, vt dixi. nō
potuit teſtator legare dicta bona ſine conſen-
ſu domini, & filio naturali totaliter incapaci.
6 Illud autem, † quod fieri non poteſt per viam
diſpoſitionis, non etiam fieri poteſt per viam
priuationis.l.Seius & Augerius.ff.ad l.Falcid.
vbi Bartol.& alij, & ſicut non ſuſtinetur lega-
tum, quod eſt principale, ita non ſubſiſtit illud,
7 † quod eſt pęnale, & acceſſorium, l.quod per
manus.ff.iur.codicill.glo.in l.ſi patronus.§.pa
tronus.verb.Fauiana.ff.ſi quis in fraud. patro.
optimè Iaſ.conſil.82.in 2.artic.in 3.vbi ait, hę
redem non incidere in pœnam priuationis ap
8 poſitæ a teſtatore, † quando allegat teſtamen
tum non eſſe ſolemne, uel factum non ſeruatis
ſeruandis iuxta legis, ſeu iuris diſpoſitionem,
cui teſtator non poteſt de per ſe derogare, me
9 rito † pœna priuationis habetur pro non appo
10 ſita, † tamquam ibidem inſerta in fraudem le-
gis, ſequitur Pret.de interpret. vlt. volun. fol.
416.num.85.vbi poſt alios ſubiungit, illum nō
11 incidere in pœnam, † nec inquietare filium
legatarium, qui proponit illum filium legata-
rium non fuiſſe verum filium teſtatoris, ſed par
tum ſuppoſitum, inferens etiam, non contraue
12 nire ſtatuto prohibenti † exceptiones contra
inſtrumentum, quando opponit illud non eſſe
inſtrumentum, quia inſtrumentum defectuo-
13 ſum carens aliquo requiſito † neceſſario non
dicitur inſtrumentum, nec aliquam fidem fa-
cit, vt poſt plures tradit Graſſ.de except.c.19.
colum.1.dicens, a ſtatuto reijciente omnes ex
ceptiones non cenſeri reiectam exceptionem
14 patentem ex ipſo inſtrumento. & † ideo dixit
Decia.conſil.83.num.88. quod quis poteſt ſe
fundare in teſtamento, quod impugnauit, vti
15 inſolemne, † quia non dicitur impugnare fa-
ctum defuncti, ſed ſolemnitatem facti, & prę di
cta ſequitur Dom.Surd.de alim.titu.fin.quæſt.
26.num.83.& ſequentibus. Vnde dixit Poly-
dor.Rip.obſeru.82. numer.3.& 10.quod ille,
16 qui allegat teſtamentum nullum, † non dicitur
impugnare uoluntatem teſtatoris, cum non di
catur defuncti menti, ac diſpoſitioni contraue
nire, quando voluntas, & diſpoſitio eſt inuali-
da, & tanto magis ſpernenda eſt talis impoſi-
tio priuationis, quia continet præceptum tur-
pe de non moleſtando filium illegitimum teſta
toris prohibitum capere talia eius bona ad cō
tinentiam refrenandam, tunc enim pœna non
17 incurritur, † quia teſtator aduerſus iſtum defe
ctum diſpenſare non potuit, ideo nec pœnam
apponere, vt in indiuiduo cenſuit Caſtr.conſ.
125.in 7.quæſt.in 2.ſequitur Mandel.conſ.41.
num.6.omnino videndus, quia ſufficit ad vi-
ctoriam præſentis articuli. & dixit Ruin. in l.
filiusfamilias.§.Diui.numer.8.ff.legat.1.quod
18 quando lex reſiſtit diſpoſitioni, † quia turpis,
tunc adiectio pœnæ non valet, ſecus ſi agitur
de ſimplici fauore priuati.

Nec vim faciunt adducta in dec. Sur. 194.
num.11.12.& per tot quatenus ibidem termina
19 tur, † prohibitionem vniuerſalem per verba
prægnantia vniuerſalia concepta comprehen
dere quamlibet moleſtiam iuris, & facti, iuſtā,
uel iniuſtam, & ex omni genere moleſtiæ cau-
ſari priuationem hæredis. Vnde dixit Mande.
conſi.166.nu.33.& conſi.167.nu.13.impugna
tionem diſpoſitionis teſtatoris factam ab hæ-
rede

Digitized by Google

rede illum non excuſare a pœna priuationis;
quando teſtator expreſſe prohibuit, ne mole-
ſtaret,nam licet teſtator nõ poſſit facere,quin-
leges locum habeant in ſuo teſtamento,neque
poſſit impedire hæredem ad allegandam nul-
litatem diſpoſitionis,quę verè nulla eſt,potuit
tamen teſtator tali in caſu priuare hæredem
commodo hæreditatis perinde ac ſi illum in-
ſtituiſſet ſub conditione, ſi non peteret illam
rem, quam de iure ab aliquo petere poterat.
& idem Mandel.in conſil.218.numer. 24. di-
21 xit,†pœnam committi etiam ex facto abſq; iu
ris effectu, quando lex, vel ſtatutum cogitauit
22 etiam de facto,& tenet † argumentum a ſtatu
to ad teſtatorem iuribus notis.

Reſpondetur enim, illam deciſionem non
eſſe tutam, vt colligitur ex traditis per eũdem
Surd.de alim.tit.fin.quæſt.26.num.28. & ſeq.
& diffusè contrarium tuetur Caroz. deciſi.36.
23 vbi probat per uerborum † prægnantiam nun
quam intelligi ſublatã moleſtiam iuris iuſtam,
& inculpabilem,omnino videndus, quia mul-
ta ad propoſitum congerit.

Reſpondetur ſecundo,hanc quæſtionem
diffusè ventilari per Dom.Surd. d. qu.26.per
totam,& præcipuè ibidem nume.27.& 32.ait
veriorem, & receptiorem ſententiam eſſe, in
24 verbis † vniuerſalibus teſtatoris, ac mul-
tum prægnantibus includi iuris,& moleſtiæ iu
dicialis prohibitionem,attamen prius ſuppoſi
ta,& ampliata præfata cõcluſione. Ibidem po
ſtea in diſcurſu nume.80. & pluribus ſequent.
multas excuſationes a priuatione recenſet, &
præcipuè num.83.84.ait, hæredem excuſari à
priuatione comminata,quando impugnat teſta
mẽtum vti nullum, vel inſolemnę,prout etiam
nos ſupra firmauimus. nam teſtator non poteſt
relinquere bona emphyteotica eccleſiæ abſq;
conſenſu domini directi,& præcipuè ſoboli il
legitimæ,vt ſupra probauimus;non (inquam)
eſt in poteſtate teſtatoris facere talem diſpoſi-
tionẽ ob legis reſiſtẽtiam,ut in terminis aduer
tit Caſtr.d.conſ.125.in 7.dub. in 2. & conſe-
quenter tale genus moleſtiæ impugnatiuæ il-
lius diſpoſitionis non dicitur incluſum in ver
bis prohibitiuis, & priuatiuis ipſius teſtato-
ris,cum moleſtia reſultet ex natura actus, &
ita ceſſat prorſus pęna priuationis, ut perbellè
declarat idem D.Surd.d.quæſt.26. nu.34. in
26 fin.Quinimo dico in propoſito iſto, quando
non adeſſet alia perſona in inueſtitura compre
henſa, iſta bona deuoluerent domino directi,
& idõ iure merito D. hæres frater teſtatoris,&
comprehenſus in inueſtitura poteſt petere di-
cta bona ad ſe ſpectantia, non ad dominum
directi abſque metu priuationis, ex quo talis
petitio fit per hæredem cauſa iuris ſui conſer-
uandi, vt in terminis cenſuit Deci. conſ.565.
nu.7.vbi ſubiungit in materia iſta, quòd quæ-
27 libet cauſa excuſat à dolo. † Concordat Man
del.conſ.347.num.13. & 18. dicens,quamli-
28 bet cauſam iuſtam excuſare†aliquem ab amiſ
ſione iuris ſui, imo etiam cauſam beſtialem,
dummodo non ſit in euidenti dolo, & in
conſ.97.nu.41.ſcribit, pęnam priuationis ap-
poſitam à teſtatore ſtrictiſſimè debere inter-
29 pretari, †& in dubio excludi,& in caſu iſto ſu
mus in claris, tale præceptum vti turpe non
poſſe nocere, & dixit in propoſito Homod.
conſ.111.nu.21. teſtatoris probibitionem cir
30 ca † controuerſiam mouendam contra teſta-
mentum ſemper intelligi, niſi adſit iuſta cauſa
mouendi, & iuſtam cauſam eſſe, ne illi deci-
piantur,ad quos bona de iure ſunt peruentura.

Punctus tamen eſt,an ſuppoſita nullitate di
cti legati bonorum ẽmphyteoticorum tenea-
31 tur hæres ad illius æſtimationem,& videtur te
neri. Nam legato feudo hæreditario eccleſiæ
debetur æſtimatio feudi ab hærede. Frece.de
ſubfeud.lib.3.diff.12.Alex.conſil.9.nume.14.
in 2.& ideo dixit Cur.iun.conſ.30.nume.2.&
32 3.quod legatum rei,quæ eſt in communi com
mercio,ſed non legatarij,abſq; tamen eius de
licto,valet ſaltem adhoc, vt æſtimatio debea-
33 tur. Imo etiam legatum † rei eccleſiæ valere
quoad ęſtimationem.Idem repetit Frecci.vbi
ſupra in diff.pen.colum.fin.verſicu. quid ſi pa
ter feudum. Thom. Mari. de feud.in rubr. de
feud. hæreditario antiq.num.39.40.& id latè
firmat Mantic.de coniect. vlt.volun.lib.9. tit.
11.nume.8.vſque ad fin. & ibidem reſpondet
34 contrarijs firmando concluſionem, † vt rele-
gata a teſtatore non ignorante rem eſſe feuda
lem (vt in caſu noſtro, cum ipſe acquiſiuerit
iſtas terras emphyteoticas,& de illis vti talib.
fuerit inueſtitus) æſtimatio debeatur ex conie
cturata mente teſtatoris, & cum diſtinctione
Mant.concordant relati per Roſent. de feud.
cap.7.concluſio.2.in glo.T.ſub nume. 14. Mi
nado.in repet.conſtitu. Regni,in aliquibus,in
35 princ.num.33.vbi ait,† feudo legato,vel pro
miſſo ſine aſſenſu,bona fide æſtimationem de-
beri,cum feudum non ſit omnino extra com-
mercium noſtrum, & diffusè tradit Pont. con-
ſil.88.in 1.dub.dicens,ita fuiſſe iudicatum;ſub
36 iungens,† veram rationem iſtius iuſtæ deciſio
nis eſſe,quia omnia ea,quę ſunt in commercio
noſtro,& legantur,aut illa præſtantur,aut ex ſe
cundaria mente diſponentis illorum debetur
æſtimatio, in tantum quod dicta æſtimatio eſt
principaliter ab intellectu iuris in diſpoſitio-
ne,& obligatione, cum duplex ſit intentio di-
37 ſponentis, primaria ad rem, † ſecundaria ad
æſtimationem, ſic per legem interpretata,quo
fit, ut ſi prima non operatur, tunc operabitur
ſecunda,& ibidem num.5.poſt Barto.ſequitur
dicen-

Digitized by Google

dicendo, præfatam concluſionem adeo ueritati
38 inniti, † vt non ſolum æſtimatio debeatur, quando ſimpliciter res eſt in commercio, ſed etiam quando ipſius commercium impeditur propter aliquam qualitatem, ſeu permittitur, ſed cum aliqua ſolemnitate, ita quod natura rei non repugnet, & conſequenter feudum, cuius commercium nō eſt aliter prohibitum, ſed tantummodo illius alienatio propter quandā ſolemnitatem extrinſecam impeditur, ſi legetur, debetur illius æſtimatio.

Præterea, quando etiam non deberetur regulariter æſtimatio, alio non apparente, vtiq;
39 indubitatè præſtari debet, † quando ita conſtaret fuiſſe de intentione teſtatoris: tūc enim verum pretium fundi emphyteotici, vel feudalis debetur pro obſeruatione voluntatis defuncti, qui ita voluit. glo. in l. ſi quis inquilinos. in princ. ff. leg. 1. & in §. non ſolum. Inſtit. de legat. Alex. conſil. 9. num. 14. 15. in 2. Iaſ. in l. vxor patrui. ant. fin. C. lega. Scrad. de feud. part.
40 7. cap. 2. num. 9. vbi ſubiungit, † talem æſtimationem non quidem a ſucceſſore feudi deberi, quem teſtator ratione feudi grauare non potuit, ſed a ſucceſſore bonorum allodialium. ſequitur Vulte. de feud. cap. 9. num. 72. ante fin.
41 & tūc ſatis dicitur † conſtare de intentione teſtatoris ex coniecturis, nempè quādo ſciuit, vel ſciuiſſe præſumitur, rem legatam eſſe alienam, vtpotè ſi ſit emphyteotica, pro qua ſubiuit inueſtituram, & annuum canonem pro illa ſoluebat, ut in præſenti caſu. Alexan. d. conſil. 9. num. 15. verſ. & maxim è quia teſtator, Iaſ. in d. l. vxor patrui. ante fin. Mant. de coniect. vlt. volun. lib. 9. titu. 11. num. 8. & ſeq. imo talis voluntas teſtatoris arguitur ex prægnantia verborum prohibentium hæredem ad non moleſtandum legatarium, &c.

In contrariam tamen deſcendo ſententiam, nempè feudo, vel emphyteuſi legata ſine licē-
42 tia domini, & † præcipuè perſonæ incapaci, neque ipſum, neque ipſius æſtimationem deberi per tex. in cap. 1. §. donare. in titu. qualiter olim pote. feud. alien. vbi Bald. nume. 7. Aluar. num. 11. Affl. nu. 4. Curt. iun. de feud. par. 4. nu. 126. verſicu. quinto videretur. Pariſ. conſil. 7. nume. 14. & ſequ. in 1. Soc. iun. conſ. 74. nu. 16. & ſequ. in 1. Craſſ. §. legatum. quæſt. 14. nu. 22. vbi de communi, alios plures congerit, & ſequitur Vulte. de feud. cap. 9. num. 72. vbi pariter hanc ſententiam communem enunciat. Canet. in extrauag. volentes. §. ſucceſſiuè. in cap. 55. num. 36. fol. mihi 166. Iacobi. de feud. verſicu. & cum pacto. num. 10. Purp. conſil. 25. nu. 10. Panciro. conſil. 1. nu. 12. Intriglio. de feud. centur. 1. quæſt. 51. numer. 122. poſt Clar. in §. feudum queſt. 40. verſic. ex hac concluſione, vbi pariter reſtatur de communi, & hanc ſententiam latiſſimè tuetur Bamacar. in cap. omnes filij. titu. ſi de feud. defunct. cont. poſt quintam quæſt. in 1. quæſt. reſponſi ibidem per eum poſiti, & ante illum id diffusè, & doctiſſimè tradidit Vinc. de Ana. alleg. 125. 126. & 127. & in repet. cap. diuę memoriæ num. 139. & ſequ. vbi pluribus rationibus, legibus, & authoritatibus mouetur, omnino videndus, & prædicti patres multa fundamenta adducunt, quæ non curo tranſcribere, cū apud eos videri poſſint, & apud Roſent. plures opioiones cōmemorantem, & hanc ſub certa diſtinctione ſequentem de feu. c. 7. concl. 2. & hanc concluſionem nouiſſimè poſt infinitos firmat Fabi. de Anan. cōſil. 87. vbi ait, ita pluries fuiſſe iudicatum, & dicit Franc. de Ponte, de quo in conſ. 88. poſtea mutaſſe ſententiam legendo ipſomet audiente, & hanc receptiſſimam ſententiam enuntiat Dom. Surd. de alim. titu. 4 quæſt. 10. num. 2. latè Menoch. conſil. 986. nume. 48. dicens, ſpurium incapacem feudi non poſſe capere eius
43 æſtimationem, ſubiungens, † quod quādo lex reſiſtit perſonæ alienantis, prohibendo, ne certæ perſonæ alienet, nec quidem æſtimatio debetur, & ibidem nume. 52. poſt plures ait, emphyteuſim eccleſiaſticam ad ſpurios, & inhabiles peruenire non poſſe, nec illis æſtimationē deberi, & prædictam opinionem ſequitur Dominus Surd. conſil. 427. num. 54. Reuſne. conſil. 6. nu. 22. in 3.

Reſtat igitur, vt contraria tollantur, ex quorum diſſolutione veritas præſentis controuerſiæ elucidabitur, ſatis enim patet, negatiuam ſententiam eſſe veriorem, & receptiorem ex præcitatis.

Reſpondetur etiam, tale legatum bonorum eccleſię nullo pacto deberi filio legatario illegitimo, ſtante legum, ſeu Bullarum reſiſtentia, & licentia a Pontifice non ita de facili conceditur in caſu iſto, quo fit, vt illius impetratio reputetur impoſſibilis, maximè cum, vt dixi, non ſit aſſenſus de ſolitis concedi. At in impoſſibi-
44 libus non debetur æſtimatio. l. apud Iulianum §. conſtat. vbi doct. ff. legat. 1. late Bamaca. loco præcitato in quæſt. 2. nimirum ſi doctores in contrarium citati, & præcipuè Pont. conſil. 88. nume. 6. loquitur, quando natura rei non repugnat, & agitur de nullitate legati ob impedimentum cuiuſdam ſolemnitatis, quæ paſſim, & indiſtinctè permitti, & concedi ſolet, quæ facilitas non cadit in præſenti negotio, ſtante aperta legis reſiſtentia, & abhorreſcentia circa ſucceſſionem baſtardorum in bonis eccleſiæ. ſi (inquam) eſſemus in caſu, in quo natura rei legatæ non repugnat, & in quo regulariter ſolet præſtari aſſenſus diſponendi de feudo, vel emphyteuſi, poſſet dici legatum bona fide factum fuiſſe, & conſequenter pretium illius deberi.

beri. Vnde cum ſimus in legato facto ſcienter
de re emphyteotica filio apertè a legibus re-
probato, ſatis dr̃ teſtator in aperta mala fide, &
legaſſe contra legũ interdicta, ideo nullà pror
ſus debetur æſtimatio, ut optimè poſt Iſern. de
clarat Vinc. de Anna, d. allegat. 125. nume. 19.
vſque 25. Fabi. de Anna, conſil. 87. num. 7. vbi
ait, quod quando ſumus in caſu, in quo Prin-
45 ceps non eſt conceſſurus aſſenſum, † omnes
concordant æſtimationem non deberi. Ideo
in puncto dixit Soc. iun. conſ. 74. num. 17. in 1.
quod quando feudum relinquitur incapaci, ta
le relictum dicitur nullum, etiam quoad æſti-
mationem, quia quando aliquid fit prohiben-
te lege, id non valet, nec aliquid ſubſiſtens in-
de ſequi poteſt. l. non dubium. vbi doct. C. le-
gibus, latè in propoſito Burſ. conſil. 199. num.
42. verſic. tertio hæc comprobo, & iam ſupra
diximus, tale præceptum de non moleſtando
filium baſtardum reſpectu iſtorum bonorum
continere turpem prohibitionem à lege repro
batam, & Frecci. in loco citato in motiuo, quẽ
ſequitur Curt. iun. conſ. 30. loquens in feudo
hæreditario, quod eſt vnicuique perſonarum
generi applicabile: nos agimus de emphyteu-
ſi mixta, non abſolutè hæreditaria. Imo fortius
reprobantur à Fab. de Anna d. conſ. 87. n. 3. di
cente, talem differentiam feudi hæreditarij à
46 feudo ex pacto non attendi, † cum utrobique
denegetur æſtimatio prædicta.

Reſpondetur tertio, tunc poſſe in contro-
verſiam deduci æſtimationem emphyteuſis,
vel feudi, quando teſtator expreſsè feudum
vel emphyteuſim alienauit, vel legauit, ſecus
ſi non apparet, feudum, vel emphyteuſim fuiſ-
ſe legatum: nam in generali etiam diſpoſitione
47 teſtatoris nõ venit emphyteuſis, † vel feudum
ex præſumpta mente teſtatoris, & ideo cum in
legato non fuerit facta mentio emphyteuſis,
ſeu qualitatis emphyteoticæ, vtique illius.
æſtimatio non debetur. ita Socin. iun. con
ſil. 72. nume. 60. in 1. Pariſ. & alij, quos ſequitur
Dominus Surd. conſil. 427. numero 54. in fin.
& ſequen.

Nec hic replicetur, imo fuiſſe relicta expreſ
ſe ipſa bona emphyteotica.

Reſpondetur enim, id eſſe verum reſpectu
corporum, & ſubſtantiæ bonorum legatorũ,
ſed ſine mentione oneris, ſeu qualitatis emphy
teoticæ, & ita non fuit factum legatum illarum
terrarum vti emphyteoticarum, ſed uti bono-
rum liberorum ob illam omiſſionem qualitatis
emphyteoticæ, merito dici non poteſt, æſtima
tionem emphyteuſis deberi: Quinimo dico,
quod ſi ſcienter legauit illa bona vti libera,
cum ſciret eſſe emphyteotica (cum illa ipſe
teſtator acquiſiuerit, & de illis ab eccleſia fuiſ
ſet inueſtitus,) vtique dicitur in mala fide, &
amiſiſſe illa bona, & cum de illis diſpoſuerit
contra legum interdicta, illorum æſtimatio nõ
debetur, vt ſupra abundanter docuimus. ſatis
enim dicitur conſtare de mala fide, cum teſta
48 tor legauerit abſolutè abſque † reſeruatione
conſenſus domini directi, & diſpẽſationis Põ
tificiæ. Ita Vinc. de Anna in c. diuæ memoriæ.
num. 166. nam hoc in caſu contemnitur domi
nus, & Papa, & ideo ait, non deberi æſtimatio-
nem; ſin autem ignoranter, ſeu per obliuionem
putando eſſe libera, & adhuc dico, non debe-
ri æſtimationem, cum fuerit diſpoſitio facta ex
falſa, ſeu erronea cauſa, quæ reddit legatum
nullum. Bero. conſ. 28. num. 43. in 2. Menoch.
conſil. 346. num. 10. & lib. 4. præſumpt. 24. nu-
mer. 12. & in tali caſu æquiparatur error cau-
ſæ, & falſitas cauſæ reſpectu nullitatis actus.
49 Gabr. conſil. 62. num. 3. & ſeq. in 2. † & in tan-
tum operatur falſitas cauſæ, vt tollat vires iura
menti. Pariſ. conſil. 96. nume. 24. & conſil. 72.
num. 60. in 1. Menoch. conſ. 91. num. 43. Rim.
iun. conſ. 755. num. 46. Habetur (inquam) pro
non facto, & pro non ſcripto iſtud legatum ex
50 falſa cauſa factum, ſi credidit bona libera, † vt
latè proſequitur D. Surd. conſ. 373. nu. 19. non
igitur dicendum eſt æſtimationem deberi ali-
quo pacto. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Conuictus quis dicatur.*
2 *Quot & quales teſtes requirantur ad conuin-cendum.*
3 *Socij criminis vel mandatarij quam fidem fa-ciant.*
4 *Indicia qualia eſſe debent ad conuincendum.*
5 *Indicia ad torturam quæ requirantur.*
6 *Indicijs, & præſumptionibus quando non ſtetur.*
7 *Statutum tollit vnam exceptionem non plures.*
8 *Statutum Mantuæ de probationibus in crimina libus declaratur.*
9 *Infamia reſultans ex teſtis confeſſione eum re-pellit.*
10 *Tortura non poteſt abluere plures maculas.*
11 *Depoſitio ſocij criminis vix ſufficit ad inqui-rendum.*
12 *Ex promiſſione impunitatis teſtis dicitur cor-ruptus niſi depoſita aliunde probet.*
13 *Teſtis nequam & periurus non facit fidem con-tra mandantem.*
14 *Teſtes deponentes de fama quando probent & fa ciant indicium.*
15 *Ratio eſt illa quæ dat fidem teſtium dictis.*
16 *Statutum diſponens ſuper fama, quomodo intel-ligendum.*
17 *Fœmina in criminalibus non eſt omni exceptio-ne maior, cũ de ſui natura ſit mendax, fallax,*
dolo-

Digitized by Google

doloſa, mutabilis, vana, & corruptibilis.

18 *Statutum exorbitans a iure communi eſt ſtrictiſſime interpretandum.*

19 *Fama vana licet publica nulli nocet.*

20 *Fama debet pracedere detentionem diffamatò.*

21 *Conſuetus delinquere quis dicatur.*

22 *Indicium emanans a conſuetudine delinquendi eſt remotum.*

23 *Ex regula ſemel malus &c. non colligitur praſumptio in delictis occultis.*

24 *Fuga qua & quando faciet indicium ad torturam.*

25 *Cauſa delicti quando dicatur probata.*

26 *Allocutio vt faciat inditium qua requirantur.*

27 *Allocutio quando faciat plenam probationem.*

28 *Inimicitia non praſumitur.*

29 *Inimicitia qualis probanda.*

30 *Inimicitia capitalis ex qua iniuria naſcatur.*

31 *Cauſa inimicitia qualis eſſe debeat.*

32 *Inimicitia facit inditium contra homicidam non contra mandantem.*

33 *Homicida potius ex propria inimicitia quam alterius mandato occidiſſe praſumitur.*

34 *Plura indicia quando coniungantur.*

35 *Reus quando dicatur interrogatus ſuper delicto & quando ſuper qualitate aggrauante.*

36 *Reus conuictus quomodo debeat torqueri ſuper qualitatibus.*

37 *Tortura vnius hora cum dimidia aſperrima dicitur.*

38 *Iudex immoderate torquens male agit.*

39 *Pœna extraordinaria quando locus ſit.*

40 *Commiſſio Principis quomodo intelligenda.*

41 *Iudici non creditur circa commiſſionem ſibi datam niſi probet.*

42 *Iudices torquentes vigore commiſſionis Principis tacitè inferunt torturam non fuiſſe iniuste illatam.*

ARGVMENTVM.

Indicia, quæ & qualia ad torquendum, & ad condemnandum ſufficiant in materia mandati ad occidendum, vtilis ſit explicatio.

CONSILIVM LXXIV.

Actiones meæ à Domino.

ILluſtris Dominus Borteſius ſub prætextu duorum mandatorum per eum datorum per aſſaſſinium, nempè ad occidendum Illuſtrem Dominũ Cęſarem eius patruum, quod tamen non fuit executum, & ad occidendum Virginiam ipſiuſmet Dom. Cæſaris ancillam executioni demandatum, fuit bis, & quidem acerrimè tortus, & in tortura examinatus ſuper ſola cauſa mandatorum prædictorum, non autem explicitè ſuper ipſis mandatis, vel delictis, & ſub eo fortaſſe clypeo (ni fallor) quod de ipſis delictis fuerit conuictus.

Qui Dominus Borteſius reus ſemper in negatiua perſtitit, ſed hoc non obſtante, fuit aduerſus eum formata inquiſitio, vt ſcilicet ipſe dederit præfato duo mandata per aſſaſſinium ad occidendum dictum Dominum Cæſarem, & Virginiam, ea de cauſa, quia ferebatur, ipſam Virginiam eſſe prægnantem ex copula habita cum dicto Cæſare, quod ſi verum fuiſſet, & ſuo tempore maſculum peperiſſet, facultatibus ipſius Domini Cæſaris dictus reus eius nepos priuatus euaſiſſet, & prout latius in dicta inquiſitione. Quæ quidem inquiſitio meo iudicio eo tendit, vt non obſtante geminata acri tortura cum taxillis, compedibus ferreis, & quaſſationibus, adhuc ſit locus pœnæ extraordinariæ, & fortaſſe corporis afflictiuę.

Ego autem nõ poſſum aſſentire, vt ſit locus alicui extraordinariæ, etiam pecuniariæ, ſtante qualitate proceſſus, & præcipuè tormentorum iteratorum, vt ſupra, ad quantitatem duarum horarum, & quartæ partis alterius horę.

Et pro faciliori dilucidatione pręmitto, quod in propoſito ille reus de crimine dicitur
1 conuictus, † contra quẽ militat conuictio, probata per teſtes, vel per indicia indubitata, aut per notorium, vt poſt Dec. & alios notat Boſſ. tit. de conuictis num. 3. Cumi. ſuper Rit. magnæ Curię. c. 74. n. 26. Cartar. de execut. ſent. capt. bannit. c. 1. nu. 79. & idcirco ille dicitur conuictus, qui non poteſt negare crimen. l. qui ſententiam. C. pœn. & qui crimen vel maleficium nulla poteſt tergiuerſatione celare. cap. cum olim. de verb. ſign. Baiar. ad Clar. qu. 66. nu. 5.
2 Ad conuincendum autem per teſtes, † requiruntur ſaltem duo teſtes, & omni exceptione maiores, contra quos nullus defectus, nullave macula aduerſus eos impingi poſſit, aliàs nullam vim faciunt ad condemnandum. *Bal.* in l. fin. colum. 1. vbi Salic. & alij. C. probat. ſequitur Baiar. d. quæſt. 66. numer. 3. Ioſeph Ludou.
3 dec. Luca. 13. nu. 60. & ideo duo ſocij † criminis, vel etiam duo mandatarij nõ ſufficiunt de iure ad conuincendum alterum, vel mandatorem ad condemnandum, ſed vix ad torquendum vtcunque etiam ageretur de crimine excepto, & atrociſſimo, vt latiſſimè probat Farin. quæſt. criminali 43. nume. 34. vſque 43. Tunc etiam dicitur probata conuictio per indicia,
4 quando ſunt clariſſima, & † indubitata, & illa dicuntur indubitata, quæ taliter arctant mentem iudicis, vt omnino cogatur credere, tem-

ita

ita eſſe, taliter quod non poſſit in contrarium
inclinare, quo fit, vt vbicunq; in caſu occurrẽ
te poſſibile eſſet, rem aliter ſe habere, tunc in-
dicia non dicuntur indubitata. ita poſt Butr.
& alios firmat Gomeſ. var. reſolut. tom. 3. cap.
12. num. 25. alios congerit Farin. quæſt. crim.
36. nu. 36. & ſeq. & idcirco illa dicuntur indi-
5 cia ſufficientia ad torturam, † quæ ſunt cer-
ta, probabilia, veriſimilia, grauia, ac luce meri-
diana clariora, ſecundum Bald. conſ. 259. col.
1. in 1. Crau. conſil. 6. nu. 12. Natta conſil. 392.
nu. 6. Rolan. conſ. 7. nu. 34. in 1. Beci. conſ. 85.
col. 1. diffuſè Eugen. conſi. 27. num. 14. & con
ſil. 63. num. 79. & ſequ. Far. quæſt. crim. 37. nu.
3. & ſeq. Hinc poſt alios dixit Maſcar. de pro-
bat. concluſ. 1221. nu. 49. quod vbicunq; eſſet
6 poſſibile rem aliter ſe habere, † non ſtatur indi
cijs, nec præſumptionibus. ſequitur Far. quæſt.
crim. 86. nu. 67. dicens, omnes communiter di
cere, non dici indicium indubitatũ, niſi quã-
do poſſibile non eſt rem aliter ſe habere, quam
quod ex indicio prædicto iudex ad ſic creden
dum inclinet. De probatione per notorium
non eſt neceſſe diſcurrere, quia notorium non
militat in hac facti ſpecie, ſtante qualitate pro
ceſſus, vt colligitur ex latè congeſtis per Far.
quæſt. crim. 21.

Modò in propoſito, dico, nullo pacto dici
poſſe, cõuictum Dominum Borteſium, nec per
teſtes, nec per indicia in aliquo iſtorum crimi
num, vel mandatorum ei impictorum. Quo (in
quam) ad caput mandati, & vt dicitur executi.
per mandatarium in Virginiam, nulla reſultat
conuictio.

Non per teſtes, quia aduerſus illam ſtat
ſolus Cauacinus aſſertus mandatarius pleno o-
re confitens, ſe eſſe ſocium criminis, & quod
acceptis pluribus aureis homicidium in perſo
nam Virginiæ perpetrauit, & quod prius man
datum acceptauerat de occidendo D. Cæſa-
rem, quo fit, vt cum ſit vnicus, & ſocius crimi-
nis vix faciat indicium ad torturam vigore le
gis municipalis. Rubr. de probat. in crim. imo
magis dicitur, nec ipſum Cauacinum vigore
dicti ſtatuti facere indicium ad torturam: quia
talis admiſſio ſtatutaria intelligitur, dummodo
ille mandatarius, vel criminis particeps nõ ſit
de alio delicto infamatus; nam ſi alia ex cauſa
patiatur aliquam exceptionem, vel ſit infamis
infamia facti; penitus reijcitur ab indician-
7 dos; † quia ſtatutum tollit vnam exceptionem,
non plures, aliàs plura ſpecialia reſultarent vni
co ictu, ita in puncto firmat Natta conſ. 296. n.
6. & ſeq. Rol. conſ. 16. nu. 20. 21. in 1. Gram. vo
8 to 34. numer. 9. & † in indiuiduo ſtatuti noſtri
Mantuæ tradit Burſ. conſ. 69. num. 25. optimè
conſil. 201. num. 56. verſ. quarto Hercules, &
conſil. 239. num. 34. 37. Bonacoſſ. comm. opi.
libr. 1. in littera S. uerſ. ſocius criminis a ſtatuto
admiſſus. Catus, Menoc. & alij, de quibus Far.
quæſt. crim. 43. num. 121. & quæſt. 44. & num.
25. & quæſt. 45. num. 27. Honded. conſil. 100.
num. 22. & ſequen. in 1. Præfataque concluſio
viget, etiamſi de tali infamia non conſtaret per
ſententiam contra ipſum delicti participem la
9 tam alia ex cauſa, † dummodo aliunde de illa
conſtet, vel per illiuſmet confeſſionem, vt in
caſu iſto, vel per aliud probationis genus. Nat
ta d. conſil. 296. nume. 6. & ſequen. & concor-
dantes adducit, & ſequitur Farin. dicta quæſt.
43. numer. 178. vbi etiam poſt Burſa. & alios
extendit, illam procedere non obſtante tortu-
ra data ipſi ſocio, quæ non valet abluere plu-
10 res maculas ipſius ſocij † crimino ſi, & verè id
etiam probat Burſat. conſ. 192. numer. 20. 21.
& conſil. 201. numer. 56. 57. vnde ſequitur, vt
depoſitio huiuſmodi ſocij criminis vix dica-
tur ſufficere ad inquirendum ſecundum Burſ.
11 conſil. 295. num. 19. † De alia exceptione, vel
macula, ſeu infamiæ nota iſtius Cauacini vl-
tra homicidium Virginiæ ſatis patet, cum ipſe
fateatur, ſe antea, & ſeparatim in diuerſo tem-
pore acceptaſſe mandatum, & pecuniam pro
occidendo Dominum Cæſarem, quo in caſu
cum agatur de mandato per aſſaſſinium, li-
cet non fuerit executum, attamen illico ipſe
mandatarius reus criminis dicitur, ac ſi illud
executioni demandaſſet, ac pœna capitis ea-
dem ac mandator ipſe plecti meretur, maxi-
me ita cantante ſtatuto noſtro crimin. titul.
Mandat. & mandator. in §. Mandatarius ſuſce
pto mandato.

Prætetca aduertatur, ipſum Cauacinum
tam audacter deponere factum mandatorum
ſibi datorũ a Do. Borteſio, vt nequid magis,
adeoquod certe nec audacius, nec apparẽtius
deponere poſſet, ſi ipſe tutus eſſet, & ſecurus
de euadendo impunè, quo in caſu ſi verum eſ
ſet (citra tamen præiudicium veritatis) quod
ipſi ſocio criminis fuiſſet promiſſa, vel data
ſpes impunitatis, de qua veriſimiliter poteſt
dubitari, cum ipſe fuerit excarceratus, & pu-
blice ambulet per ciuitatem in conſpectu po-
puli, illius dictum nil omnino releuaret aduer
ſus D. Borteſiũ, quia diceretur corruptus ex
12 ipſa promiſſione impunitatis, † niſi depoſita,
& atteſtata per eum aliunde probaret. l. non
omnes. §. fina. ff. re milit. quem text. adhoc ci-
tat Boſſ. in puncto titul. de oppoſ. contra teſtes
numero 21. ſequitur Farin. quæſtio. crimin.
43. numero 192. verſiculo ſecundo autem ca-
ſu in reuelante, de qua probatione nullibi
conſtat.

Addatur & tertio, ipſum Cauacinum ex te-
ſtibus ad defenſam conſtare eſſe virum nequã
peſſimis imbutum moribus, & ſolutum minas

de occidendo exercere, & præcipuè in fœmi-
narum offenſam, & ex vtroq; proceſſu probari
clariſſimè, ipſum eſſe mendacem, & periurum,
quatènus in eius depoſitione fol. 117. ait, ha-
buiſſe in mandatis a Domino Borteſio reo,
quod occideret Virginiam, & palam fingeret,
ſe illam interfeciſſe ob liuorem proprium, vt
pote quia male ſe geſſerit erga ipſum, &c. & tũ
ex atreſtationibus Turlini fol. 79. & Marconi
fo. 94. & iterum præfati Turlini in proceſſu de
fenſionali fol. 15. ti. 10. vbi ait, ipſum Cauaci-
num per duodecim dies ante delictum, in Vir
giniam minatum fuiſſe de illã male tractando,
adeoquod apertiſſimè conſtat per plures dies
ante delictum, & mandatum ſuſceptum de oc
cidendo, ipſummet valde conqueſtum eſſe de
ipſa Virginia, ipſiq; minatum fuiſſe de illam of
fendẽdo, & vindictam de illa ſuſcipiendo ob
mala geſta per ipſam erga ipſummet Cauaci-
num, & ita ſatis liquet de illius mendacio, &
periurio, quo in caſu arcetur a ſtatuto nec ali-
quod indicium facit contra mandantem, ſeu
criminis conſocium.

Non etiam per indicia indubitata poteſt di
ci conuictus D. Borteſius, quia per ipſorũ indi
ciorũ enumerationem ex proceſſu apparenter
reſultantiũ liquido conſtat, nullum ipſorũ indi
ciorum eſſe ſufficienter probatũ, imo ipſorum
cũum, ac ſingulorũ nullam eſſe habendã rõnẽ.

Primum igitur indicium reſultat ex dicto
Cauacini mandatarij, quod eſt nullius ponde-
ris, vt ſupra dictum eſt.

Secundum colligi poteſt ex fama publica,
de qua per teſtes, prout in actis.

Tertium, conſuetudo delinquendi, de qua
in inquiſitionibus ex parte fiſci productis vna
cum gratijs obtentis a Sereniſſimo Domino.

Quartum, receſſus à domo D. Cæſaris eius
patrui poſt aſſerta mandata prędicta, in qua do
mo ante mandata habitabat continuè.

Quintum, veriſimilis timor futuri partus vti
ciſerati per Virginiam, ex cuius natiuitate non
modicum incommodum ipſi Domino reo ob
uenturum fuiſſet.

Sextum ex ſecreta allocutione D. Borteſij
cum mandatario paulo ante delictum.

Septimum ex inimicitia D. Borteſij cum Vir
ginia antea per eum verberata.

Primum ergo, vt dictum eſt, nullius momen
ti reputatur.

Secundum pariter nõ nocet, quia teſtes de
ponentes de fama publica ẽt attenta qualitate
ſtatuti volentis famam inducere probationẽ,
vel indicium facere contra aliquem, debent
14 allegare aliquam cauſam, † rationem, vel con
iecturam veriſimilem, ex qua orta fuerit, & ori
ginẽ traxerit dicta fama, aliàs tamquam vana
vox populi, & vanus rumor non attẽditur l. de
curionum vbi gl. fin. C. pœn. l. ſi priuatus. ff. qui
& a quib. & in terminis ſtatuti declarat Saray.
ad Marthe. ſing. ſi verſ. tertio, vt ſtatutum hẽat
locum, cum alijs, quos refert. & ſequitur Farin.
q. crim. 47. nu. 153. & 155. Hinc dr̃, quod ſi te-
ſtes deponentes de fama publica expreſſerint
cãm, licet non deponant de cauſa niſi ex audi-
tu, ſi aliunde appareat, cauſam illam non fuiſſe
probatã, vel eſſe falſam, hmõi famæ probatio
nõ facit aliqđ indicium. Foller. in praxi Rubr.
dentur capitula, q ſuffocauit vxorem. n. 28. an
te fi. Far. d. q. 47. nu. 34. & ideo infertur in pro
poſito, quod ex dictis teſtium iſtorum atteſtan
tium de varia cauſa mandati ad occidendum,
non poſſe fieri fundamẽtũ in eorũ aſſertionib.

Præterea licet aliàs dici poſſet, non fuiſſe
neceſſariam allegationẽ cauſæ, a qua proceſſit
fama, attñ cum ipſimet teſtes cauſam, & ratio-
nem adduxerint, ipſius rationis pr̃ oĩbus eſt
15 habenda rõ, † quia ratio eſt illa, quæ regulat,
& dat fidem teſtium dictis. latè Far. q. crim. 69.
per totam, & ideo ſi reddunt rõnem, & non bo
nam, nedum non probant, ſed nec ẽt faciunt in
dicium ad torturam. idem Far. d. q. 69. n. 8. Mo
do octo ſunt teſtes deponentes de tali fama,
quorum tres ſunt fęminæ, nempè Heliſabet f.
12. Bartolomæa f. 13. Camilla ancilla D. Cæſa
ris f. 17. Per quas fęminas non poteſt quoquo
modo dici probata publica vox, & fama, quia
officium mulieris non verſatur in plateis, nec
in publica hoĩum, & populi conuerſatione, vl
16 tra quod ſtatutum † volens, famam publicam
ad indiciãdum probari per quatuor teſtes ſim-
pliciter de fama deponentes, intelligitur de
quatuor teſtib. maſculis, non fęminis, alias ſta-
tutum diceretur inducere plura ſpecialia con-
tra diſpoſitionem iuris cõis, quod eſt abſonum
iurib. notis. Nam ius cõe requirit ad famæ pro
bationem, quod teſtes ſint oĩ exceptione ma-
iores. Far. q. crim. 47. nu. 210. & ſeq. ſed fœmi
17 na in criminibus non † eſt teſtis oĩ exceptio-
ne maior, cum de ſui natura ſit mendax, fallax,
doloſa, mutabilis, fragilis, vana, & corruptibi-
lis. Idem Far. q. crim. 59. caſu 1. per totum. Dec.
& alij in l. fęminæ. ff. reg. iu. Præterea ius cõe
exigit plura requiſita ad probationem famæ,
& ſeptem enumerat. Far. d. quæſt. 47. nu. 208.
& ſequ. & tamen ſtatutum indulget, vt ſufficiat
ſimplex atteſtatio. Quod quidem ſtatutum,
18 tamquam exorbitans, & † deuiatorium a iure
communi eſt ſtrictiſſimè interpretandum, Fa-
rin. dicta quæſt. 47. numero 145. & ſequenti-
bus, quo fit, vt intelligatur de teſtibus maſcu-
lis, non fœminis, ne alias dicatur multiplica-
tiuum plurium ſpecialium. Nec videtur o-
mittendum, Heliſabet eſſe conſobrinam Vir-
giniæ occiſæ, & conſequenter dicitur offenſa
ratione coniunctionis ſanguinis; Bartholomęa
eſt

Digitized by Google

eſt varia,& periuta quatenus in ſecundo exa-
mine fol. 13.ait, ſe depoſuiſſe in primo exami
ne omnia,quæ ſciuit reſpectu iſtius homicidij,
& tamen illico proſequitur plura alia decantã
do in primo ſuo examine non depoſita,Catha
rina etiam eſt ancilla D.Cæſaris,qui prætendi
tur offenſus a D.Borteſio ſuo nepote ſub præ-
textu aſſerti mandati dati Cauacino de ſe ip-
ſum occidẽdo,& ex percuſſionibus datis a Do
mino reo Virginiæ ipſius D. Cæſaris amaſiæ.
Quinimo ipſa Catharina fol. 18. deſtruit prio-
rem ſuam depoſitionem,de qua fol.17. vbi di-
xerat,publicam famam traxiſſe originem a ſco
tumatione,& tamen ipſa poſtea fol. 18.ait,ve-
ram cauſam proceſſiſſe à pręgnantia Virginię,
& ita fatetur, vanam eſſe illam famam fundatã
19 in ſcotumatione,quæ † fama vana,licet publi
ca, nil admodum nocet alicui, vt dixi, ex l.
decurionibus. C. pęn.& per Farin. q.47. nu.
153.& 155. Superſunt igitur quinque teſtes
maſculi,quorum nullus deponit ſufficienter ad
probationem famæ publicæ.

Siquidem Pyrrhus fol.23.vltra quod eſt fa
mulus D.Cæſaris offenſi,& conſequenter non
omni exceptione maior,ait cauſam præfatæ fa
mæ deriuaſſe a ſcotumatione, & poſtea depo-
nens,de iudicio ſuo,ait,cauſam homicidij pro
ceſſiſſe a timore futuri partus,ſeu prægnantiæ,
& ita deponit contra famam reputando illam
vanã,& à falſa cauſa ortam, vt ſup. mox tetigi.

Anſelmus fol. 25. eſt villicus D.Cæſaris of
fenſi, & conſequenter laborat eodem morbo.
Prætei ca,ait,cauſam famæ publicæ fundari ſę
pedicta ſcotumatione, ſed eodem fol. a tergo
ait,quod murmuratur,aliam adeſſe cauſam, ſci
licet prægnantiæ,& ita deſtructiuè, ac incon-
ſtanter deponit,maximè cum ſubiungat, ſeip-
ſum neſcire nec vnam, nec aliã; aduertatur e-
tiam, ipſum ponere cauſam prægnantiæ ſub
mormorio,non ſub fama publica.

Andreas fol.26.27. eſt Birtuaris, & conſe-
quenter infamis, in cæteris concordat cum ſu
praſcripto Anſelmo.

Sanctus fo.28.deponit de ſolo auditu, non
de fama publica,& binas cauſas adducit,nem
pè auditum fundati in ſcotumatione;& poſtea
addit cauſam prægnantiæ.

Bernardus.fol.37.eſt factor D. Cæſatis of-
fenſi, & ſimpliciter concordat cum cæteris in
cauſa ſcotumationis, adeoquod non video,
quomodo poſſit dici,famã publicam fuiſſe pro
baram per quatuor teſtes ad formam ſtatuti.

Quinimo addatur,teſtes,& etiam prędictas
mulieres atteſtari de fama publica poſt primũ
examẽ ipſorum teſtium, quod fuit factum poſt
carcerationem D. Borteſij,contra quem depo
ſuerunt,ſed de eſſentia famæ eſt, vt emanaue-
20 rit † ante detentionem rei diffamati ſecundũ
Burſ.conſ.20.nu.27.& conſ.34.n.20. Claud.
ad Bertaz.conſ.crim.162.littera B. verſ.tertio
requiritur optimè omnino videndus Honde.
conſ.102.nu.74.& ſequ.in 1.

Vlterius aduertatur, ſatis conſtare per teſtes
defenſorios probari famam iſtam publicam
non fuiſſe fundatam in ſcotumatione, nec in
prægnantia, ſed in recuſatione eundi in expe-
ditione contra Turcas,& ita non poteſt in hoc
fieri aliquod fundamentum.

Tertium indicium oriens ex conſuetudine
delinquendi,nil admodum nocet, quia ille di
21 citur conſuetus in propoſito, † qui binum de-
lictum commiſit vltra id,de quo agitur,ſecun-
dum receptiorẽ ſentẽtiam, de qua per Claud.
ad Bertaz.conſil. crim.213. littera D. ſequitur
Farin.quæſt.crim.23. num.16.19. Nec ſufficit
reiteratio delictorum ad iſtius conſuetudinis
inductionem,niſi etiam cõcurrat idem genus,
ſeu eadem ſpecies,& identitas,ſeu totalis deli
ctorum ſimilitudo, quia ex delictis diuerſis in
ſe non oritur conſuetudo, Claud. vbi ſupra in
littera C.cum multis congeſtis per Farin. d.q.
23.nu.30.vbi n.32.ait,poſt multos vix ex rei-
teratione delictorum diuerſorum aliquam le-
uem ſuſpicionem redundare.Non igitur ex ta
li reiteratione poteſt induci indicium indubi-
tatum ad conuincendum reum inquiſitum de
delicto.Modo ex condemnationibus illis dua
bus productis per fiſcum aduerſus Do. Borte-
ſium,quarum altera continet inquiſitionẽ pro-
pter homicidium palam cõmiſſum per ipſum
D. Borteſium in perſonam Fini cognominati
il Rizzo, in ſecunda vero inquiritur de manda
to occultè dato alteri ad occidẽdum Stellam,
nullo pacto poteſt argui conſuetudo delinquẽ
di ſtante prænarratorum veritate.

Addatur,indicium iſtud emanans a conſue
tudine delinquendi nedum non eſſe vnum in-
22 dicium de indubitatis,† ac requiſitis ad cõuin
cendum, ſed tamquam indicium remotum vix
ſufficere ad torturam, quando cum illo concur
runt alia adminicula,vt diffusè per Farin. d.q.
23.nu.22.& ſeq.

Porro dicitur ex abundanti, in præſenti ca-
ſu agi de delicto mandati ad occidendum per
aſſaſſiniũ, quod genus delicti ſolet ſecreto,&
occultè committi. Cum igitur ex delicto man
dati dati ad occidendum Stellam arguatur ad
inducendum aliud ſimile delictum occultum,
huiuſmodi argumentum non procedit in de-
lictis occultis,quia ex regula ſemel malus &c.
23 non colligitur † præſumptio in delictis occul
tis, vt poſt Iacob. de Beluiſ. notat Alciat. de
præſumpt.reg.2.c.7.in fin.Menoc. lib.5. præ-
ſumpt.38.nu.45.

Quartum indicium cauſatum ex receſſu do
mus patrui non obeſt, quia ex tali receſſu non

Digitized by Google

arguitur fuga, niſi per diſceſſum à territorio, &
iuriſdictione loci delicti. Nam D. Borteſius ſe
recepit in domum propriam poſt delictum il-
lud, & in domo propria fuit captus, & in carce
res inde conductus, & publicè ante capturam
ibat per ciuitatem Mantuæ, & eius territoriũ,
non igitur fugæ indicium poteſt eidem impin
gi. Quinimo receſſus è domo patrui euenit ex
percuſſionibus datis Virginiæ amaſiæ ipſius
Do. Cæſaris, in cuius domo ipſe Do. Borteſius
percuſſor habitabat, quod cum ęgre ferret D.
Borteſius, & quidẽ valde dictus D. Cæſar, pro
ut eſt veriſimile, & patet ex actis, ipſemet reus
nepos receſſit è domo, quo in caſu cum adſit
veriſimilis cauſa recedendi, imo probabilis iu
dicis arbitrio, vtiq; non dẽt indicium inde re-
ſurgere, quia ẽt fuga formalis orta ex aliqua
24 cauſa † probabili nullum facit indiciũ ad tor-
turam, & potius pręſumitur deriuare ex aliqua
cauſa probabili, quam ex conſcientia patrati
criminis, vt abunde aduertit Far. q. crim. 48. n.
36. 39. & 46. Caſon. de indic. tract. 10. c. 4. nu.
6. Baiar. ad Clar. q. 21. n. 71. Addatur ſolam nõ
inditare ẽt ad torturam ex ſe, ſed ſolam ſuſpi-
cionem inducere. Baiar. vbi ſupra n. 69. & pię
cipuè ſi non ſit plene, & cõcludenter probata
Farin. d. q. 48. nu. 59.

Quintuo indicium, quod de facili pro fi-
ſco poſſet autumari ex ſpe commodi ceſſaturi
ob prægnantiam, & partum Virginiæ, quæ qui
dem cauſa licet fuerit falſa ex eo, quod cõſtat
ex actis, & ſectione ventris minimè fuiſſe præ
gnantem, attamen ſufficit in propoſito, quod
delinquens putauerit cauſam illam adfuiſſe, &
veram fuiſſe, vt in puncto Caſon. de indic. tra-
ctat. 2. c. 3. nu. 3.

Sed verè de tali cauſa putatiua in mente D.
Borteſij rei conuenti non conſtat; quia teſtes
25 mentionem † facientes de tali cauſa illam at-
tribuunt ſuomet iudicio, non autem attribuunt
iudicio, & animo D. Borteſij, nec ex actis con
ſtat vllo pacto fuiſſe probatum, ipſummet reũ
fuiſſe auarum, & pecuniæ cupidum, nec aliquẽ
aliũ potuiſſe prætendere cõmodum, vel incõ-
modum ex tali prægnantia, quo in caſu, de iſtis
non conſtito, dubio procul non eſt habenda
ratio iſtius indicij. Ita optimè declarat Caſon.
d. tracta. 2. cap. 2. in fin. & capitu. 3. per tot. ſe-
quitur Farin. quæſtio. crimin. 52. numero 14.
vſque 152.

Sextum depromptum ex allocutione ante
delictum, de illa non conſtat, niſi ex dicto ſo-
cij criminis, cui nulla eſt adhibenda fides, vt
ſupra probatum eſt.

Præterea, tria requiruntur adhoc, vt ex tali
26 allocutione colligatur † indicium. Primum,
quod præceſſerit inimicitia capitalis inter mã
dantem, & offenſam. Secundum allocutio ſe-
creta. Tertium quod homicidium fuerit incon
tinenti ſecutum. Bald. Iaſ. & alij, de quibus per
Burſ. conſ. 20. num. 20. Bart. in l. ſi veotri. §. eo-
rum. ff. priuil. credit. facit Maſcard. de probat.
concluſ. 419. nume. 8. latè Gabr. tit. de malef.
concluſ. 2. num. 55. de inimicitia capitali inter
D. Borteſium, & Virginiam non conſtat, vt in
fra referam; de ſecreta allocutione cum Caua
cino paulo ante homicidium non conſtat legi
timè, niſi ex dicto ipſius ſocij criminoſi, cuius
nulla eſt habenda ratio.

Præterea ante omnia aduertendum eſt, con
curſum pręfatorum trium requiſitorum vix ſuf
ficere ad indiciandum, & faciendum præſum
ptionem ad torturã, non tamen facere plenam
27 probationem indubitatam † ad condemnan-
dum, vel ad conuincendum reum de delicto,
niſi apertè conſtet de qualitate verborum pro
latorum per mandantem, an ſcilicet ſint apta
ad inducendum mandatum, ita poſt plures o-
ptime conſuluit Petr. Anto. Anguiſ. conſil. 16.
lib. 1. Clar. quæſt. 89. in fin. vbi Baiar. num. 27.
conferunt dicta per Franc. Marc. deciſi. 423.
num. 10. & num. 23. par. 1. Burſ. conſi. 20. num.
5. de quibus verbis nullibi patet, excepta aſ-
ſertione prædicti Cauacini omni fide penitus
indigni. Quo fit, vt dici nequeat, ex hoc fuiſſe
inductum aliquod indicium indubitatum ap-
tum ad conuincendum.

Septimum, quod poſſet allegari ex inimici-
tia inter D. Borteſium, & Virginiam, nil nocet,
28 quia inimicitia † non præſumitur, niſi probe-
tur. Bald. in l. ſi quis teſtibus. colum. fin. verſic.
nota quod ille. C. teſtibus cum alijs congeſtis
per Decian. tractat. crim. tom. 1. lib. 4. cap. 25.
numer. 29. Honded. conſil. 93. numer. 15. in 2.
Nec ſufficit probare inimicitiam in genere,
29 ſed in ſpecie indiuidua † cum expreſſione cau
ſæ inimicitiæ euidentis, & manifeſtæ, & capi-
talis. Bald. in cap. conſtitutus. de reſcrip. Iaſ. in
l. ſororem. column. fin. C. his quib. vt indign.
Decia. d. cap. 25. nume. 31. & 35. Alias quæli-
bet inimicitia leuis, vel procedens ex cauſa le
ui, & non capitali nõ indiciat ad torturã, & ita
tenent omnes indifferenter, vt poſt plures aſ-
ſerit Farin. quæſt. crimin. 49. nume. 101. qui plu
rimos congerit concordantes. Honded. conſi.
87. numero 96. & ſequen. in 2. Decian. conſi-
lio 67. numer. 10. in 3. Modo nulla poteſt con
ſiderari cauſa inimicitiæ capitalis inter Dom.
Borteſium virum ingenuum, illluſtrem, & nobi
lem, ac ditiſſimum, & vilem mulierculam an-
cillam patrui præfati Do. rei. Nec ex proceſſu
conſtat de aliqua probabili cauſa inimicitiæ
capitalis. Impoſitio enim nominis, ſeu ſcotu-
matio, quæ ſolet apponi cauſa ioci, ac cachin-
nationis, nõ poteſt dici cauſa cauſans capitalẽ
inimicitiã, quia non poteſt dici iniuria grauis.

&

30 & atrox,† ex qua capitalis inimicitia tantum-
modo naſcitur.§.atrox,Inſt.de iniur.& aduer-
tit Decia.d.c.25.n.39.& per Farin.d.q.49.n.
38.40.& ſeq.Nec dicatur, cauſam prægnan-
tiæ fuiſſe cauſam capitalis inimicitię ob timo-
rē futuri incõmodi, quia hoc non apparet pro
batum in proceſſu;ſiquidem teſtes illi præme-
morati, qui depoſuerunt de fama publica ex
eorum proprio marte,& de ſui iudicio, depo-
nunt,mandatum proceſſiſſe ex dicta cauſa præ
gnantiæ, ſed per huiuſmodi eorum aſſertionē
à mero eorum iudicio informiter procedentē
non probatur cauſa capitalis inimicitiæ, tum
quia illud eorum iudicium contrariatur famæ
publicæ per eos atteſtatæ,& fundatę in alia di
uerſa cauſa,tum quia,vt dixi, cauſa inimicitiæ
31 debet eſſe omnino euidens, & † manifeſta,&
non a mera ceruice, & imaginatione putatiua
procedens, & conſequenter etiam nec dubia,
nec p̃ſumpta. Iaſ.in d.l.ſororem.col.fi.Decia.
d.c.25. nu.31.addo Hond.conſ.87.nu.46.&
ſeq. in 2.Farin.d.q.49.nu.129.& 131.

Reſpondetur ſecundo,præſumptionem,cõ
iecturam, vel indicium reſultans ex inimicitia
non poſſe applicari præſenti facti ſpeciei, in
qua conſtat de vero interfectore, vt patet ex
actis, ſiquidem indicium deſumptum ex inimi
citia eo tantum caſu militat, quando ignora-
tur delinquens, nam tunc præſumitur contra
illum, contra quem ſtat indicium inimicitiæ,
ſecus q̃n conſtat de vero homicida:tunc.n.ceſ
32 ſat argumentum collectum ex inimicitia.† De
cia.conſ.67.n.11.& ſeq.in 3.vbi reddit ratio-
nem,nempe, ne ex inimicitia arguatur maius
delictum, & quia cum ſimus in claris, ceſſant
coniecturæ, idcirco iniquum eſſe torquere ini
micos offenſi,q̃n conſtat de delinquente extra
dentes fatetur Eugen.conſ.27.nu.32.& ſeq.&
conſ.76.nu.36.vbi in puncto affirmat,inimici
tiam nullum facere indicium contra alium,qui
ſit de auxilio,mandato,vel cõſilio imputatus,
q̃n fuit repertus verus homicida;ſequitur,& la
te comprobat omnino videndus Hond. conſ.
87.nu.97.vſq; 101.in 2.vbi optimè,ac doctiſ
ſime more ſuo loquitur.Idem probat Farin. q.
crim.49.nu.119. Prædictaq; eo fortius proce
dunt,ex quo liquido patet de liuore, & inimi-
citia inter Cauacinum homicidam, & Virgi-
niã ab eo interfectam. Tali(inquam) caſu ceſ-
ſat indicium inimicitiæ prætenſæ inter D.Bor
teſium aſſertum mandatorem,& Virginiã;quia
licet aliq̃n inimicitia poteſt indicium manda-
ti inducere contra inimicum, tamen intelligi-
tur q̃n offendēs, & homicida non eſt inimicus
33 offenſi,vel interfecti,alias ſecus,†quia homici
da ratione proprij liuoris,& inimicitię potius,
quam alterius mãdato occidiſſe præſumitur.
ita Gram.conſ.63.num.12.13.in crim.Decia.
conſil.115.nu.15.in 3.optimè Hond.conſ.96.
num.65.in 3.conferunt relata per Far.d.q.49.
numero 114.

Et ita omiſſo multiloquio,ſatis patet,ex præ
dictis indicijs nequaquam dici poſſe D. Bor-
teſium conuictum de mandato prætenſo, &
controuerſo, imo nec vix indiciatum ad tortu
ram, vt ſatis probatum eſt.

Nec dicatur,dicta indicia ſimul iuncta ſuffi
cere ad cõuincendum,nedum ad torquendũ.

Quia reſpondetur,tũc ſolum plura indicia,
pluresq; imperfectas probationes ſimul iungi
34 ad probandum plenè,† vel ad conuincendũ,
q̃n ipſa indicia & probationes imperfectæ sũt
in ſuo genere plenè,ac ſufficiẽter probatæ,ſed
nullum indicium ex ſe, & in ſui natura non eſt
probatum legitimè, vt ſupra dictum eſt. Ita dif
fusè declarat Peguer.li.1.q.crim.c.17.nu.41.
& ſeq.vbi plures adducit.Quib. addo loquen
tem in terminis Hond.conſ.98.nu. 15. & ſeq.
& n.28.& ſeq.in 2.omnino videndum;latè.n.
ibi probat,non dari talem coniunctionem in-
diciorum ad torturam,ſi ſint in ſuo genere im-
perfecta, & maximè quando agitur ad condē-
nandum,vel cõuincendum, quicquid dici poſ
ſet ad torquendum, vt plenè tradit Farin. q.
crim.86.nu.95.iuncto n.99. Addatur in crimi
nibus,vbi agitur de pęna ſanguinis, vt in caſu
iſto,duas ſemiplenas probationes etiam in ſuo
genere plenè probatas nunquam coniungi ad
faciendam plenam probationem, Menoc.li.1.
præſumpt. q.41. nu.8.

Quo igitur ad caput mandati,vt præfertur,
dati ad occidendum D.Cęſarem extat ſola de
poſitio Cauacini nullo pacto audiendi ſtantib.
prænarratis, & præcipuè ad conuincendum,
quia vix faceret indicium ad torturam, vt ſæ-
pius dictum eſt.Adeo quod negari nõ poteſt,
quin ipſemet tortus omnimodè purgauerit om
nia indicia (quæque ſint) contra eum reſultan
tia, vt ſit in præſentiarum in aperto caſu abſo-
lutionis,quod quidem fatendum eſt ſtantibus
præcipuè infradictis.

Nam ſupponitur in decretis torturæ, & in-
terrogationibus illi factis in tortura, ſuper cau
ſa delictorum, ipſummet reum tortũ fuiſſe de
delictis conuictũ (aliàs diceretur tortus ſuper
35 delicto,† quo in caſu cũ perſeuerauerit in ne-
gatiua,diceret oĩa indicia purgaſſe.)Modo di
co,ꝙ ipſe reus fuit vere tortus ſup delicto, nõ
obſtãte proteſtatione facta in decretis,quia il-
la proteſtatio fuit contraria facto,licet(inquã)
ſaltē de conſuetudine ſoleat torqueri reus con
uictus ſuper qualitate aggrauante crimen, vel
ſuper cõplices delicti. Grã.dec.96.col.1. Far.
q.crim.40.nu.17. Vulpel. conſ.4.nu.12.in fin.
Attamen procedit, quando agitur de cauſa a
principali delicto ſeparata,ſecus ſi cauſa ſit an

nexa delicto, nam tunc dicitur interrogatus
de ipſo delicto. Burſ. conſil. 346. n. 4. ver. quia
reſpondetur quãdo enim fit proteſtatio, debet
reus examinari ſuper alio delicto diuerſo, vel
grauiori, non ſuper eodẽ, aliàs non releuat pro
teſtatio, Bertaz. conſ. crim. 333. nu. 6. Farin. q.
40. nu. 6. ſed mandatum fuit datum, vt ſuppo-
nitur, aut ob uindictam ſcotumationis, ut dicũt
teſtes deponentes de fama, & ipſe Cauacinus
ſocius criminis, & hæc nõ aggrauat delictum,
ideo ſuper illa non potuit torqueri, ſin autem
fuit tortus ſuper alia cauſa, veluti prægnantię,
de illa non conſtat, & quatenus conſtaret, eſt
inſeparabilis à delicto, ſed hoc ſit dictum ex
abundanti, hoc tantum addito, quod fuit tor-
tus ſuper cauſa amborum mãdatorum, pro qui
bus ſupponitur conuictus, & tamen pro man-
dato ad occidendum Dominum Cæſarem ex
tat ſolum, & vnicum dictum Cauacini ſocij
criminis, ex quo non poteſt aliquo modo di-
ci conuictus.

Fortius ergo conſidero, & circa hoc eſt ſum
mopere aduertendum, quod ſuppoſito (ſed ta
men vndequaque negato) quod conſtaret de
aperta conuictione delictorum D. Borteſij, ad
huc tamen ſuper ſola cauſa delictorum fuit a-
cerrimè tortus cum geminata tortura per ho-
ras duas, & vltra, cum taxillis ferreis, quaſſatio
nibus, & grauiſſimis ferreis cõpedibus, vt pa-
ret ex actis, & tamen hoc eſt in iure clariſſimũ,
quod reus conuictus de delicto pro habenda
vlteriore veritate reſpectu qualitatum aggra-
uãtium delictum, vel reſpectu complicum, aut
36 reſpectu aliorum delictorum in genere, † de-
bet moderate torqueri, aliàs iudex dicitur tor
mentaſſe reum, vti indiciatum, non vti conui-
ctum, ne fortaſſe iudex de nimia ſæuitia argua-
tur. Ita in terminis terminantibus firmat Vul-
pel. conſ. 4. verſ. Illud inſuper non omitto, vbi
37 ait, † torturam vnius horæ cum dimidia acer
rimam torturam in propoſito reputari, & idcir
co tali in caſu per dimidium horæ tantum poſ
ſe torqueri reum ſimpliciter, tradit Cartar. de
execut. ſent. capt. bannit. cap. 2. nu. 68. iuncto
nu. 90. in fin. Perſon. de indic. & tortur. c. fi. nu.
10. & nu. 101. Scaci. tract. crimin. tom. 1. c. 78.
nu. 13. ante fin. idem probat Farin. quæſt. crim.
40. nu. 27. vbi magiſtraliter ſubiungit, quod iu
dex immoderatè torquens reum non ſuper de
38 licto principali, † ſed pro habẽda vlteriori ve
ritate, vel pro complicibus, vel qualitatib. ma
le agit, quia reo torto in negatiua perſiſtente ſu
per delicto principali, vt in præcipuo caſu iſto,
ipſa immoderata tortura proderit ipſi reo, ſu-
per dicto delicto principali, quia conuictus
de delicto capitali, immoderatè, ſic ut ſupra
tortus, in modica pœna pecuniaria plecti ad
ſummum meretur.

Præterea, & vlterius omni in caſu, & in ca-
ſum ſubſidij, aduertatur, ſuppoſita (non tamẽ
vnquam admiſſa) præfata conuictione, nullo
pacto fore locum extraordinariæ corporis af-
flictiuę, quia tunc locus eſt extraordinarię cor
39 poris afflictiuæ, † quando reus eſt conuictus
ex plenis, & clariſſimis probationibus, ſecus ſi
eſt conuictus, vel grauatus ex indicijs vrgenti
bus, vel indubitatis præſumptionibus, & eui-
dentibus cõiecturis, iſto enim in caſu ſi iudex
omiſſa uia cõdemnationis, reum duriſſimè tor-
mentauerit iuxta qualitatem, & grauitatem in-
diciorum non poteſt in aliquam pęnam corpo
ralem puniri, Ratio eſt in promptu, ſiquidem
reus grauatus ex indubitatis indicijs, & grauiſ
ſimis, & non tortus, in ſolam extraordinariam
poteſt condemnari, quæ iſto in caſu, ſi delictũ
ſit capitale, vix ad pęnam triremium aſcendit.
Rim. iun. plurimos adducens conſi. 121. n. 25.
cum concordantib. per Farin. q. crim. 40. n. 13.
14. 15. & q. 86. nu. 110. 113. & 117. vbi de ma
gis communi teſtatur, ergo ſi reus in tali caſu
fuerit tortus, & acerrimè, vt in caſu iſto, ini-
quiſſimum videtur, vt in pęna corporis afflicti-
ctiua condemnetur, quia acris illa tortura de-
bet ei aliqualiter prodeſſe, & idcirco ad plus
in pęnam exilij fore condemnandum in publi
cum profert Farin. d. q. 40. num. 15. omnino
videndus, & ita ante illum conſuluit Vulpel.
d. conſ. 4. nu. 15. cum concordantibus per ip-
ſum Farin. d. nu. 15. verſic. nec mea hæc ſola.

Tandem non obeſt ſi dicatur, torturam a-
crẽ fuiſſe illatam vigore cõmiſſionis ducalis.

Reſpondetur enim, hoc eſſe impotiſſimũ pre
ſidium, quia Princeps non gaudet infortunijs
ſubditorũ, & ideo Princeps dr̃ à Deo in Prin-
cipatũ conſtitutus, ad hoc vt iuſtitiam faciat;
vnde ſi fines, & terminos iuſtitiæ excedit, pec
cat contra Dei ordinationem, & nomine Prin
cipis indignus efficitur, c. ſcelus, 2. q. 1. Afflic. in
c. 1. §. ſimiliter, n. 15. de capita. qui curi. vendi.
ſuprema quidem eſt Principis Chriſtiani pote
ſtas, ſed tñ intra limites iuſtitiæ concluſa, quo
fit, vt quanto magis eſt immẽſa, & excelſa Prin
cipis poteſtas, & fortius exigit æquitatem, &
iuſtitiã, latè Gail. li. 2. obſeru. c. 56. n. 11. 12. quo
40 circa † ſtricto propoſito, vt talis cõmiſſio deat
intelligi, vt reus torqueatur prout iuris diſpoſi
tio patitur, & non vltra, quia nunquam præſu-
mitur Principi aliquid placere, niſi quod iuſtũ
eſt, cum velit oẽs actus ſuos regulari a iuſtitia
Peli. & Fort. Bal. in l. 1. nu. 1. vbi Iaſ. nume. 3.
ff. conſtit. Princip. Dec. conſil. 151. colum. 1.
Gail. lib. 2. obſeru. c. 58. nu. 9. Hinc fit, vt Prin
ceps aliquid iubens, vel concedens dicatur
malè informatus, aut importunatus, l. reſcripta,
vbi Iaſ. C. precib. Imper. offer. Gail. vbi ſupra
nu. 9. in fine. ſuppoſita igitur tali commiſſione,
de-

Digitized by Google

debuit quidem intelligi; vt moderate torqueretur, & per vnam vicem tantum, non autem iterato cum taxillis, compedibus, & quaſſationibus, vt in terminis admonet Gram.conſ. crimin.69. nu.12.& voto 3.in fine quem in puncto ſequitur Burſ.conſ.201.nu.137. in fine.

Reſpondetur ſecundo, non conſtare de tali commiſſione Sereniſſimi Domini, & ego vidi ſeruari, vt commiſſiones huiuſmodi verbatim extendãtur in actis, adhoc vt poſſit dignoſci, qualitas iuſſionis, & præciſa mens Principis, & ideo cum ipſa non legatur, aliqui fortaſ-
41 ſe attentarent non † eſſe ſtandum dicto iudicis in commiſſione ſibi data aliunde de illa legitime non conſtito, ſicuti de notario dici ſolet, quod non credatur ei de commiſſione ſibi data a iudice. Iaſ.conſ.155. nu.5. in 4. Marſil. in Rubr.de probat.nu.288.& ſingul.471. Meno.li.2.præſumpt.79.nu.18. ſed ego nolo violare atteſtationem perilluſtris Domini Capitanei Domini mei colendiſſimi, quinimo pro indubitato teneo, proceſſiſſe huiuſmodi commiſſionem Sereniſſimi, tanto magis, quia alias ſcriptum legitur alios iudices inhæſiſſe iſtis commiſſionibus Principum de torquendo abſque eo quod extendi illas in actis curauerint, vt videre eſt apud Bertaz.conſ.crim.333.nu.7.vbi ſubiungit, iudices confiſos in Principis commiſſione, & reos torquentes vigore dictę com-
42 miſſionis, † vt in caſu iſto, tacitę inferre, talem illationem torturæ, minime fore legibus conſentaneam. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Voluntas & factum principis dicitur caſus fortuitus & inter impoſsibilia computatur.*
2 *Datoris iure reſoluto reſoluitur etiam ius acceptoris.*
3 *Conductor probare debet nedum ſe fuiſſe diligentem, ſed etiam diligentiſsimum, vt excuſetur ab impedimentis occurſis.*
4 *Cōtractus quilibet intelligitur rebus ſic ſtantib.*
5 *Locator id prouidere nequit quod euenit ex inſto facto tertij.*
6 *Succeſſor vniuerſalis ſolus tenetur ſtare colone, non ſingularis.*
7 *Succeſſor in maioratu non tenetur ſtare colone, & num.19.*
8 *Locator operare tenetur vt conductor perſeueret in locatione, eum defendendo in poſſeſsione rei locatæ.*
9 *Princeps tenetur ſtare ſuo contractui ad inſtar priuati.*
10 *Diſpoſitio & ſtipulatio qualibet cenſetur facta etiam pro ſuis hæredibus.*
11 *Locator in culpa dicitur qui non procurauit a principe remotionem impedimenti ab eo illati conductori.*
12 *Princeps non præſumitur velle niſi quod iura volunt.*
13 *Princeps iuſtitiæ fines excedens efficitur indignus nomine principis.*
14 *Succeſſor neceſſarius tenetur ſtare colono.*
15 *Conditio non minuitur per ſimplicem locationem ad breue tempus.*
16 *Reſolutionis iuris datoris & acceptoris conſideratio ceſſat in ſuccumbente de facto.*
17 *Denuntiatione opus non eſt in vndiq; notorie.*
18 *Hæreditarium non dicitur licet in hæreditate repertum quod alteri deuoluitur.*
19 *Succeſſor in dignitate tenetur ſtare colono.*
20 *Pacta ſunt ſeruanda.*
21 *Obligatio naturalis ſola cauſat ortum obligationis in principe.*
22 *Princeps reuocans ſemel conceſſa dicitur circumuentus.*
23 *Princeps reuocare nequit donationem a ſe perfectè alicui factam.*
24 *Conuentio remuneratoria eſt irreuocabilis.*

ARGVMENTVM.

Locator conductori tenetur ad intereſſe damni paſſi, & lucri amiſſi, quando eſt in culpa non procurans a principe remotionem impedimenti ab eo illati conductori.

CONSILIVM LXXV.

Actiones meæ à Domino.

NOn videtur teneri de iure Sereniſſimus D. Dux Mutinæ, & Regij, &c. ad intereſſe tam damni paſſi, quam lucri amiſſi, per D. Samuelem Leuiticū hebręum conductorē vectigalis tranſitus ſalis per Statū Ferrarienſem, ad nouennium, vigore contractus locationis initi alias inter Sereniſs. recol. mem. D. Ducem Alphonſum, & ipſum D. Samuelem. Ex quo enim d. Status Ferrarięſis fuit deuolutus ad Sanctam ſedem Apoſtolicam, illiuſq; poſſeſſio adepta ab agentib. Apoſtolicæ Cameræ, ipſe conductor extitit, ſeu remanſit priuatus facultate exigendi dictum vectigal, iuridice, ac iuſta de cauſa, merito ad ſolam mercedis conuentæ remiſſionem adſtrictus dicitur præfatus Sereniſſimus, non vtique ad intereſſe prætenſum per conductorem, id inquam ſuadetur ex pluribus.

Primo quia Summus Pontifex magno militum apparatu, & ſtrepitu armorum corpora-

tium,& ſpiritualium dictum Ferrariæ Statum,
Cameræ Apoſtolicæ adiudicauit, quo fit, vt
1 tale factum Pontificis dicatur † caſus fortuitus
in propoſito iſtius conductionis vectigalis. l.
Lucius ff.euictio. Crau.conſi.95.col.1.Meno.
conſ.27.num.29.dec.Mant.326. num. 15. &
reputatur quid impoſſibile, quia voluntas, ac
factum Principis, cui reſiſti nõ poteſt, inter im
poſſibilia reputatur, l.apud Iulianum §.1.ff.leg.
1.Tiraq.de retract.lignag.§.32.glo.1. num.56.
& ſequ.in tali autem caſu fit tantum mercedis
remiſſio pro rata, Bar.in l.cũ quidam §.ſi vno,
num.4.ff.locat.cum pluribus congeſtis per D.
Surd.conſil.34.colum.1.verſic.de ſecundo e-
tiam; non igitur locus eſt prætenſioni damni,
& intereſſe præallegati.
2 Secundo quia reſoluto iure datoris, † reſol-
uitur ius acceptoris,& extincto iure authoris,
declinatur ius ſucceſſoris. l.lex vectigali.ff.pi-
gnor. l.grege §.ſtatu liber.ff.eod.tit. Hinc obli
gatio uaſalli corruit, deuoluto feudo Domino
directi, ob mortem vaſalli obligati.c.1.§.tur-
ſus ritu, quib.mod.feud.amitt.latè Plot.conſil.
48.num.6.7.dec.Mant.102.nu.12.& reſoluto
iure locantis, dicitur euaneſcere ius conducẽ-
tis, dec.Mantuæ 40.num.10. Tunc enim reſul
tat dicta reſolutio, quando prouenit ex facto
neceſſario, vel voluntario ad priuationem di-
rectè non ordinato, vt in caſu deuolutionis,
prout latè traditur per Dominum Sur. d. dec.
Mant.102.num.13.& 14.& tract.de alimen. ti
tul.ſi.quæſt.42.num.9.& ſeq.& num.17. & 20.
& reſoluto iure Principis, reſolui ius ab eo pro
ueniens, ſcribit Oldrad.conſil.104.in fin. Cra-
uet.conſil.496.num.10.Lancell. Gallia. conſ.
119.num.38. vnde fatis cedente Sereniſſimo
locatore, conductor non poteſt proſequi in iu
re locationis, vel conductionis extincto, ob ſtà
tus deuolutionem.
Tertio, † iſtud impedimentum occurſum
3 conductori proceſſit ex facto tertij, quo fit, vt
ipſi conductori ſit imputandum, cum in tempo
re opportuno illud Sereniſſimo ſucceſſori nõ
denuntiauerit: nam fortaſſe tunc temporis op-
portunam prouiſionem attuliſſet, quam in præ
ſentiarum non poteſt, quia ſero medicina para
tur; quare in aliquo non tenetur aduerſus con
ductorem. l.item quæritur. §.exercitu, ff.locat.
Bim.conſil.78.num.8.& conſil.97.numer.30.
& intereſt conductoris, ipſius culpam abfuiſſe
a tali impedimento exigendi, ac exercendi ve
ctigal conductum, non autem ſimpliciter impe
dimentum oſtendere, & allegare, quia huiuſ-
modi in caſu conductor tenetur etiam de leuiſ
ſima culpa, Burſat.conſil.53.nume.32.Bimi.d.
conſil.97.nume.36. Addatur, impedimentum
non præſumi, niſi probetur, vt in propoſito lo-
cationis trad. Dom. Surd.dec. Mant.326.nu.
7. Nimirum igitur ſi conductor probare de-
bet, nedum ſe fuiſſe diligentem, ſed etiam dili
gentiſſimum extitiſſe; ad hoc vt excuſari me-
reatur a caſibus occurſis in re conducta, vt
præter alios teſtatur Lancell. Gallia.conſ.11.
numero 18.
4 Quarto, † quilibet contractus, ac quælibet
diſpoſitio ſemper intelligitur, rebus ſic ſtanti-
bus, & dummodo iuſta cauſa de nouo non ſu-
perueniat, cur promiſſa ſeruari non poſſint. l.
quod ſeruius. ff. condi. ob cauſ. & in terminis
locationis ſentit Crau.conſil.233.num.3.ver-
ſic.quælibet enim diſpoſitio, Caroc. de locat.
tit.remiſſ.merced.q.8.nu.69.dec. Mant.326.
nu.31.& conſequenter debet intelligi viuen-
te Sereniſſimo locatore, & perdurante ſtatu
Ferrariæ ſub eius claue,& poteſtate, debuit e-
nim conductor præuidere accidens, & caſum
mortis locatoris,& Status deuolutionem.
Quinto, † cum Sereniſſimus Dux Muti-
5 næ,&c. fuerit orbatus prædicto Statu, vigore
ſententiæ Pontificiæ latę cum cauſæ cognitio
ne ob ſequutam deuolutionem, dicitur id eue-
niſſe ob iuſtum factum tertij, cui Sereniſſimus
prouidere nequiuit, idcirco ad ſolam pẽſionis
remiſſionem tenetur, l.ſi fundus, l.ſi quis do-
mum ff.locat. Caroc.d.titu. de remiſſion. mer-
ced.quæſt.8.nume.157. d.deciſio. Mant.326.
numero 16.
6 Sexto, † ſolus ſucceſſor vniuerſalis tene-
tur ſtare colono, non autem ſingularis l.empto
rem C.locat.dec. Mant.40.nume.4. Modo ec-
cleſia non fuit hæres, ſeu ſucceſſor vniuerſalis
Sereniſſimi locatoris, ſed ſingularis in Statu
Ferrariæ. Pariter nec Sereniſſimus Dux Muti-
næ poteſt conſiderari ſucceſſor vniuerſalis,
cum in ſtatu poſſeſſo a Sereniſſimo ſuo autho-
re prædefuncto non ſucceſſerit, quia non dici-
tur hæres vniuerſalis ſuccedens in omnibus
bonis excepto vno feudo, vel emphyteuſi, vt
probat Dec.conſ.597.col.1.cum concordan-
tib. per D.Sur. conſ.73.num.63. ergo nec ex
parte Papæ, nec ex parte Ducis aliquid poteſt
prætendere conductor iſte.
Septimo † ſucceſſor in maioratu non tene-
7 tur ſtare colono, nec præciſe, nec cauſatiuè, &
regulariter quando locator nõ habet plenum,
ac ſucceſſiuum dominium, vel ius, vel omni-
modam adminiſtrationem in re locata, verbi
gratia fructuarius, fideicommiſſarius, poſſeſſor
maioratus,& cætera id genus, tunc ipſius loca
toris ſucceſſor non tenetur ſtare colono, Bart.
in l.ſi filio.§.ſi vir in quinquennium ff. ſol. ma-
trim. Gomeſ.uariar.reſolut.tom.2.c.3. nu.8.in
fin.in 3.concluſione dec.Mant.326.nu.40. &
78.ergo nec ſucceſſor in Ducatu, ſiue conſide
remus ſucceſſionem eccleſiæ, vel Sereniſſimi
Ducis Mutinæ,&c.

Cç.

Digitized by Google

Cæterum arbitror, aſſertum conductorem
audiendum eſſe in petitis, non obſtantibus ex
8 aduerſo deductis; † Siquidem locator operari
tenetur, vt conductor perſeueret in locatione
vſque ad integrale tempus cõuentum, adeo ut
illi præſtetur patientia ſucceſſiua vtendi, ac
fruendi re locata, iuxta præambulas pactiones
l. ſi merces, §. primo, §. qui fundum, ff. loc. & per
conſequens tenetur locator defendere condu
ctorem in poſſeſſione rei locatæ, toto tempore
in pacto locationis adſcripto, vt poſt alios tra-
dit Bec. conſi. 45. num. 19. vbi loquitur in con
tractu locationis cum Principe celebrato, idẽ
aſſeuerat latè Rolan. conſi. 69. num. 22. & ſeq.
in 4. Alias competit conductori remedium a-
gendi aduerſus locatorem ad intereſſe damni
emergentis, & lucri ceſſantis, l. ſi in lege, §. colo
nus, l. ſi fundus, §. nam, etſi colonus, ff. loc. Bec.
d. conſi. 45. num. 20. Rolan. d. conſ. 69. nu. 28.
vbi alios recenſent, etiamſi impedimentũ pro-
ueniat a tertio, quod tamen nõ remouetur cul-
pa locatoris (vt in præſenti caſu prout referã
in declinatione obiectorum) nam adhuc de-
bet reſarciri dictum intereſſe, l. ſi merces, §. cul
pæ, ff. locat. Bec. d. conſ. 45. numero 20. & ſeq.
Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8.
num. 152. & ad locatorem ſpectare omnium
impedimentorum remotionem, ad hoc, vt con
ductor poſſit commode frui re locata firmat
Menoch. conſil. 531. num. 8. etiamſi locator ſit
Princeps ſupremus, vt dixi, cum in tali contra
ctuſ genere interueniat reciproca promiſſio,
& dicitur bonæ fidei contractus, in quo magis
fides debet exuberare, quam in contractibus
ſtricti iuris, maximè interueniente Principe, in
quo regulariter fides ſuperabundare debet, vt
de prædictis teſtatur poſt plurimos Bec. dicto
conſi. 45. nu. 26. & ſequen. etſi (inquam) Prin-
9 ceps legibus non ligetur, † tenetur tamen ſtare
ſuo contractui ad inſtar priuati, cum obligetur
in contractu ex obligatione nedum naturali,
ſed etiam ciuili, diffusè Rolan. d. conſil. 69. nu.
15. 17. & ſeq. quæ quidem obligatio locatoris
ligat & illius ſucceſſorem, & hæredem, etiam
ipſius hæredis nominatione circumſcripta, cũ
10 quælibet diſpoſitio, † ac ſtipulatio cenſeatur
facta etiã pro ſuis hæredibus, Dominus Surdi
conſi. 133. num. 15. tex. in l. ſi pactum ff. de pro
bat. latiſſimè Ioſeph. Ludou. concl. 6. Maximè
cum etiam fuerit facta mentio ſucceſſorum Se
reniſſimi locatoris, vt in calce proœmij capi-
tulorum contractus, ibi (ò ciaſcun'altro, che
nominaſſe S. A. ò ſuoi ſucceſſori.

Nec vim faciunt oppoſita. Ad primum
enim reſpondetur, non conſtare de tali impoſ-
ſibilitate, è conuerſo autem liquido conſtare
de culpa Sereniſſimi Ducis ſucceſſoris, etſi
(inquam) factum, ac voluntas Papæ dicatur
caſus fortuitus, & inter impoſſibilia reputetur,
attamen idcirco Sereniſſimus non excuſatur a
11 culpa, † cum non petierit a Pontifice veniam
perſeuerantiæ conductoris in locatione vſq;
ad tempus conuentum; debebat enim quære-
re, an id potuerit obtinere, alias culpoſus dici
tur, ſecundum Bald. conſi. 395. num. 4. in fin. in
2. quantumcunque enim non fuerit in poteſta-
te Sereniſſimi, talem conſenſum a Papa obti-
nere, erat tamen in eius poteſtate poſtulare, ac
precari, & facere quicquid illi, vti diligenti,
conueniens erat, quo fit, vt cum non petierit,
dicitur per ipſum Dominum Ducem ſtetiſſe,
quominus talis perſeuerantia non fuerit obtẽ-
ta, ita verbaliter tradit Caſtr. conſi. 433. col. 3.
verſ. prærerea poſito, vt dicit conſultor, in pri-
mo, ſequitur Crau. conſi. 64. in fin. & aliquem,
tali in caſu non excuſari, niſi porrigat ſupplica
tiones Principi dominanti poſt alios aſſeue-
rat Medic. de caſib. fortuit. parte 1. quæſtione
quinta, num. 13. alios adducit, & ſequitur Ri-
min. iun. conſil. 85. numero 54. vbi ait, culpam
illi imputari, qui cum Principe non fecit quan
tum in ſe erat, ad hoc, vt videret, an illud
quod deſiderabatur, potuerit obtineri, nec
ne, & locatorem in culpa dici, qui non pro-
curauit a Principe remotionem impedimen-
ti ab eodem Principe illati conductori, tradit
Menoch. conſi. 531. num. 5. & 6. Hæcque pro-
cedunt, etiamſi talis remotio, vel licentia non
eſſet ita de facili concedi ſolita. Crau. conſilio
121. numero 10. Vnde tanto plus culpæ impu
tandum eſt Sereniſſimo, qui talem veniam ob-
tinere non curauit, ex quo iuris erat, ac iuſtitiæ
conſentanea, quo in caſu abſque dubio factum
Principis non reputatur impoſſibile, tũc enim
aliquando adſcribitur impoſſibilitati, quando
ſoli gratiæ nititur, ſecus ſi iuſtitiæ, latè Tiraqu.
de retrac. lignag. §. 32. glo. prima, num. 63. con
ferunt tradita per Rip. in l. in quartam, numero
164. ff. ad l. falcid. alios adducit Medic. d. quæ
ſtione 5. numero 13. verſ. tertio modo declara-
12 tur. Nam Princeps præſumitur † iuſtitia ple-
nus, nec aliquid velle, niſi quod iura volunt,
cum ſemper dicatur regulare ſuos actus ſecun
dum iuſtitiam Poli, & Fori. Bal. in l. prima, nu.
primo, ff. de conſtit. prin. Dec. conſi. 151. col. 1.
vbi ait, Principem æquo ferre, vt veritas, ac iu
ſtitia defendatur, idem ait Alexan. conſi. 216.
in prin. in 2. Cor. conſi. 135. num. 3. in 4. Hinc,
ſi fines iuſtitiæ exceſſerit dicitur peccare con-
13 tra Dei ordinationem, † ac nomine Principis
indignus efficitur, c. ſcelus 2. quæſtio. 1. diffusè
Gail. lib. 2. obſeruat. cap. 56. num. 11. Quod au
tem præfata petitio perſeuerantiæ fuiſſet iuri-
dica, & conſequenter quod Papa requiſitus il-
lam omnino conceſſiſſet, ex eo conſtat manife
ſtè, tum quia tale impedimentum proceſſit via

iuris,

iuris, vigore ſententiæ Pontificiæ adiudicantis Ferrarienſem Statum Eccleſiæ, ob lineam finitam Sereniſſimi Ducis prædefuncti, vnde eadem via erat tentanda, vt remoueretur ſaltem notificando Pontifici, ita iuris fuiſſe, vnde cum remedijs opportunis Sereniſſimus vſus non fuerit, culpa non caret, quia, vt dixi, id debuit petere, ac Pontifici conceſſionem perſuadere, vt poſt Corn. perpendit Menoc. d. cōſil. 531. num. 7. tum etiam cum Pontifex ſucceſſerit in Statu, virtute & in executionem iudi-
14 cati, etiamſi reputetur ſingularis, † attamen tenetur ſtare colono, quia dicitur ſucceſſor neceſſarius, glo. Bart. & alij in l. diuortio, ff. ſoluto matrimon. Rolan. conſil. 49. num. 6. in 2. deciſ. Bonon. 54. Cephal. conſil. 254. col. 1. Cacher. dec. 82. num. 6. Magon. deciſ. Floren. 2. nu. 28. vbi ait, ita fuiſſe Romæ iudicatum, conferunt tradita per Caroc. de loc. tit. de creditore q. 7. ſecundum vltimam impreſſionem.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd ſuppoſita reſolutione iuris datoris, & acceptoris, attamen ex hoc non excuſari Sereniſſimum à culpa, cum non petierit a Papa perſeuerantiæ cōceſſionem, ſat enim eſt in propoſito noſtro, Sereniſſimum tacitè, & expreſſè fuiſſe obligatum in contractu poſt mortem Sereniſſimi locatoris, & ita dato etiam caſu reſolutionis iurium datoris, & acceptoris, quo in caſu debuit facere, ac tentare viam obtinendi perſeuerantiæ placitum a Pontifice, quod cum non fecerit, dicitur per eum ſtetiſse, quominus conductor perſeueret, vt ſupra dixi.

25 Reſpondetur etiam ſecundo † per ſimplicē locationem ad breue tempus non minui conditionem, ſed ius feudi, vel Status, & ideo aſſerta concluſio legis. lex vectigali adducta in oppoſitúm non facit ad rem, ſed bene caſui noſtro applicatur alia diuerſa concluſio, an ſcilicet ſucceſſor teneatur ſtare colono. Alias ſi militaret in hac materia illud axioma, quod reſoluto iure datoris reſolutum dicitur ius acceptoris, ſequeretur, quod multæ quæſtiones valde a noſtris maioribus controuerſæ, in quibus diſputatur, quando ſucceſſor teneatur ſtare colono (de quibus latè Borgn. dec. 25. nu. 2. in 2. & in ſpecie, quòd ſucceſſor ex neceſſitate legis, vel ſtatuti, tenetur ſtare colono reſoluto iure præceſſoris, vel authoris, & Prælatus tenetur ſtare locationi factæ per Prælatum præceſſorem, vt late firmat Rimin. iu. conſ. 292.) incaſſum diſputarentur, ſi eſſet verum, quod talis reſolutio præiudicaret omnibus conductoribus, maximè ad breue tempus.

Reſpondetur tertiò, (ſalua ſemper quacūq; determinatione ſanctæ matris Eccleſiæ iam facta, vel facienda ſuper deuolutione, & adiudicatione dicti Status Ferrarienſis Apoſtolicę Sedi, ac ſine veritatis præiudicio) non conſtare in actis Sereniſſimum Ducem Mutinæ, ante ſententiam Pontificiam, & Status renuntiationem, iura ſua viriliter propoſuiſſe, ac ſuas iuridicas defenſiones in medium attuliſſe pro Status conſeruatione ad ſui commodum, quo in caſu dicitur quodammodo ſuccubuiſſe de facto, potius quam de iure (id tamen, vt dixi, ſit dictum pro defenſione mera conductoris aduerſus locatorem, ſeu illius hæredes, non autē contra determinationem ſanctiſſimi Pōtificis,
16 cui ſemper me ſubijcio, ac ſubijciam) † & conſequenter ceſſat conſideratio reſolutionis iuris datoris, & acceptoris, vt declarat Bero. cōſil. 46. num. 23. in 1. D. Surd. de alimen. tit. vlt. q. 42. num. 32. & ſeq.

Ad tertium reſpōdetur, amiſſionem, ſeu priuationem, aut renuntiationem Status Ferrarienſis, necnon, & apprehenſionem poſseſſionis vectigalis iſtius controuerſi per agentes Sedis Apoſtolicæ, eſſe omnibus, & vndique no-
17 torium, † meritò non opus fuit aliqua denuntiatione, quæ cum requiratur adhoc, vt quis ignorans certior reddatur, non fuit neceſsaria in caſu iſto, cū id omne fuerit Sereniſſimo Duci notiſſimum, vt latè in propoſito ſcribit Menoch. conſ. 120. nu. 13. 14. & 15.

Reſpondetur etiam ſecundò, quòd Sereniſſimus (vltra ſupplicationem, ſeu requiſitionē Papæ, ad quam tenebatur, vt ſupra dixi in reſponſione primi motiui) nequaquam poterat obuiare tali impedimento a facto, & voluntate Pontificis cauſato, vnde cum nullam ipſe Sereniſſimus opportunā fuiſset allaturus prouiſionem, ad remouendum tale impedimentū, (vltra iam præallegatam) ad quam tenebatur abſque interpellatione, non eſt cur imputetur cōductori talis omiſſio denunciationis, vt ſcribit Boſſ. tit. de remiſs. merced. conduc. nu. 52. verſi. arbitror tamen in hoc eſse ponderādum Caroc. de locat. tit. de remiſs. merced. q. 8. nu. 93. & id ſupponit Ruin. conſilio 147. numero 17. in primo.

Ad quartum reſpondetur, oppoſitum admitti, ſed tamen inde nō ſequi, quin Sereniſſimus non teneatur ad operandum, vt conductor perſeueret in ſua conductione, aliàs ſi oppoſitum militaret indiſtinctè, ſequeretur, numquam hæredem eſse obligatum ſtare colono, quia rei Status mutatus fuit ob mortē locatoris, quod eſt abſonum.

Ad quintum reſpondetur, id pariter concedi, ſed tamen adhuc Sereniſſimus dicitur in culpa cum non ſupplicauerit Papæ circa patientiam ſucceſſiuam concedendam conductori, vt dixi.

Ad ſextum reſpondetur, Sereniſſimum aut tamquam ſingularem, aut tamquam vniuerſalē

ſuc-

ſucceſſorem Sereniſſimi præceſſoris locâtis,
teneri,ac ligari ex dicto cõtractu, vt dixi. Qui-
nimò realiter eſt hæres vniuerſalis,cum pro ta
li fuerit declaratus a Sereniſſimo præceſsore,
& ad eum omnia bona ipſius Sereniſſimi de-
functi obuenere,ad tradita per Pariſ. conſ.43.
nu.61.& ſeq. & conſ.82.& ſeq. in 3. vtcumq;
etiam Status Ferrariæ obuenerit Sedi Apoſto
licæ; nam ſi illud ei erat deuolutum, non dici-
18 tur † in bonis deſuncti,nec quid hæreditariũ,
licet in hæreditate repertum, D.Surd.conſilio
151.numero 104. & ſequentibus. Addatur ex
abundanti, etiam ſummum Pontificem, tam-
quam neceſſarium ſucceſſorem, fuiſſe obliga
tum ſtare colono, vt dixi ad declinationem pri
mi obiecti,quo fit, vt verè dicatur culpoſus ip-
ſe Sereniſſimus in omittendo precationes Pō
tificis circa prælibatam perſeuerantiam.
19 Ad ſeptimum reſpondetur. Imò etiam ſuc-
ceſſores in dignitate teneri ſtare colono; Prin
ceps (inquam) tenetur ſeruare conuenta a ſuo
præceſſore,diffuſe Rimin.iun.conſ.355.num,
18.& 19.
Reſpondetur ſecundo, id poſſe aliquando
procedere in antiquo maioratu, non in nouo,
vt eſt in præſenti caſu reſpectu dicti Sereniſſi-
mi moderni Ducis Mutinæ, Padil, in l. vnum
ex familia,§.ſi de falcidia,numero 12.ff.de le-
gat.primo,
Reſpondetur tertio aliud eſſe,quando ſuc-
ceſſor in maioratu poſſidet alia bona deſuncti
locatoris,vltra Maioratum,Padil.d.n.12.verſ,
tenetur tamen ſucceſſor, Caroc.de loc. titulo
de poſſeſſore maioratus q.1.nu.8.
Non etiam videtur omittendum pro com-
plemento iurium Domini Samuelis, alis fuiſ-
ſe conuentum,ac in pactum deductum, vt pro
reſtauratione dicti pretenſi intereſſe eidē per-
ſoluantur,ſeu compenſentur aurei termille, &
vltrà, etſi in præſentiarum per miniſtros Du-
cales talis conuentio in controuerſiam dedu-
20 catur, † pacta enim ſunt ſeruanda,l.prima, ff.
de pact. cum concordantib, cum nil maius ſit
inter mortales, quam fidei obſeruatio, Bal. in
d.l.prima,numero 2. & conſtitutio illa, pacta
ſeruabo,proceſſit ab ore Dei, ſecundum Bald,
in rub.de conſtitutionibus in princ. Neuizan,
conſi.11.num.10.latè Bec,conſi.45.nu,25. Do-
minus Surd.conſil.54.num.12. alibi legitur in
Prouerb.5. Fili ſpopondiſti,illaqueatus es ver
bo oris tui; Quia rumpere pacta nedum graue
eſt,apud homines,ſed etiam apud Deũ.Corn,
in l.ſi paſcenda, quæſt.2, C.de pact. Neuiz. d,
conſ.11,num.10,vbi poſt Bald.ſubiungit,nul-
lam reperiri maiorem iuſtitiam,quam illã, quæ
oritur ex pacto; Nec mirum, quia & Deus om
nipotens ex pacto obligatur, ſecundũ Magiſt.
ſentent.quem refert,ac ſequitur Bal.in l.1.nu.
primo,ff.de pact.quo fit, vt vnuſquiſque hono
ris capax,debeat verecundari,ſi non obſeruat,
nedum cõuentiones,ſed etiam id,quod ex pa-
cto nudo promiſit,vt poſt Bart.Marſil. & alios
teſtatur Neuiz.conſ.66.num.18.Hæcque om-
nia potiſsimum militant in Principe,in quo fi-
dei obſeruatio debet exuberare,vt dixi ſupra,
ex Bec.conſil.45.nu.26.& ſequentibus. Alibi
21 dicitur,quod † obligatio ſola naturalis in Prin
cipe cauſat ortum obligationis, taliter quòd
ex illa ſola naturali obligatione poteſt conue-
niri. Dec,in c.1.num.12.15.25.& ſeq.extr.de
prob.ſequitur Pariſ.conſ.2.num.134.& ſequ.
in 4.diffuſe Roland.conſi.13.nu.54.vſque 59.
in 3.etiamſi huiuſmodi obligatio naturalis cau
ſetur ex lucratiuo titulo,Dec.in d.c.primo,nu,
34.vſque 39.Pariſ.Rol.locis mox citatis,mul
to fortius igitur ligatur Princeps ex conuen-
tione expreſſa,contra quam venire non debet,
aliàs labem inconſtãtiæ ſubiret,& tamen Prin
ceps debet habere vnum calamum, & vnam
linguam,quia nominatur lapis angularis, con-
ſtans ſicut polus in cœlo, illi enim conuenit di
ctũ illud,ſemel locutus eſt Deus,& quod ſcri-
pſi, ſcripſi, etiã quæ proceſſerunt a facie mea
non faciam irrita,Curt.iun.conſil.170. in fine.
alios congerit Gail.lib.2. obſeruatio. cap.55.
22 nu.4.& ſeq. † Meritò dicitur,& præſumitur cir
cumuentus Princeps reuocans ſemel conceſ-
ſa,Boſſ.tit.de Princip.num.19.& 20,Bertaz.
conſil.ciui.124,nu,11,& ſeq.quæ præſumptio
circumuentionis, dicitur eſſe iuris, & de iure,
nec admittens probationem in contrariũ Bal.
quem ſequitur Crau.conſi,143.num.10.Curt.
iun.conſi,170.nu,40. cum cumulatis per Fab.
de Anna,conſi.62.num.30.in primo. quinimò
fortius taliter abhorret orbis terrarum Princi-
23 pis inſtabilitatem, † vt etiam donationem ab
eo alicui factam perfectè reuocare nequeat,
deciditur in tex,in l.perfecta, C.don. quæ ſub
mod.Lofred,poſt Bal.conſi.39.num,3.verſic,
ad quod accedit. Solon.a pace conſi,25.num,
46.Fab.de Anna.conſi.62.num.61,cum nil ſit
magis proprium Principis,ac maieſtatis impe-
rialis,quàm non auferre conceſsa, & alijs data
non minuere,auth.de refer.poſt princi. §.illud
auth.de conſtit,quæ de dignit, Fab. de Anna,
vbi ſup,num,62. Dicendum igitur eſt,pactio-
nem dicti intereſſe ſemel initam inconcuſſam
debere præſtari, tantò magis, quia etiam illius
vigore mediante D. Samueli redditus Sere-
niſſimi reſpectu Dacij Brixilli,fuit duplicatus,
24 † vt in facto ſupponitur, vnde etiam dicitur
iſta conuentio remuneratoria, & cõſequenter
irrcuocabilis,ad tradita per Ruin, conſil.217.
nu.7.in 1,Menoch. conſil.331,nu.66.Turrer,
conſ.9.nu.8.& 9.in 2. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Aliud eſt aſſignare, aliud promittere de aſſignãdo dotem.*

2 *Actio perſonalis ad intereſſe, an detur contra promittentem, ex promiſſione aſſignandi dotem, & ex dotis conſtitutione, an detur actio ad bona ipſa.*

3 *Dos non poteſt ſtare ſine matrimonio.*

4 *Dotis legatum eſt conditionale ſi matrimonium ſequatur.*

5 *Promittens in futurum facere, præſumitur de præſenti nolle facere.*

6 *Matrimonium dependet à ſolo conſenſu contrahentium.*

7. *Promiſſio dependens a voluntate alterius dicitur quid conſiſtens in conditionali, quo in caſu ſola diligentia eſt in obligatione.*

8 *In promiſſione in futurum obligatio generalis bonorum non releuat niſi in tempore conuento, & expreſſo in promiſſione.*

9 *Promiſſio qualibet intelligitur ſecundum naturam actus ſuper quo interponitur, & regulatur ſecundum formam iuris.*

10 *Promiſſio ſimpliciter relata ad ſponſalia futura, eſt omnino nulla ſi contineat factum alienum.*

11 *Mors ſoluit promiſſionem.*

12 *Retrotractio impeditur propter inhabilitatem extremi.*

13 *Ratificatio retrotrahitur tantum ad incommodũ eius qui promiſit.*

14. *Conſenſus tacitus reſultans ex aliquo actu poſitiuo non operatur niſi quatenus ſit de neceſſitate.*

15. *Pacta dotalia facta per patrem intuitu matrimonij filia ipſum non impediunt quin habeat liberam teſtandi facultatem de rebus ſuis.*

16. *Promiſſio conditionalis, et qualificata, an ſit obligatoria.*

17. *Ius quaſitum dicitur quando eſt irreuocabiliter quaſitum.*

18 *Spes vt ſit probabilis debet eſſe fundata in aliqua cauſa exiſtente de præſenti.*

19. *Legitima licet nullum patiatur onus tamen id limitatur quando filia reperitur honorata a patre vltra legitimam, et patris voluntas fuit per eam acceptata.*

20 *Mariti onus eſt alere, & induere vxorem etiam nulla dote ei data.*

21 *Datum ſub conditione, ſub contraria conditione cenſetur ademptum.*

22 *Promiſſio quando eſt ob cauſam, ipſa ceſſante, & promiſſio ceſſat.*

23 *Communio vniuerſalis omnium bonorum ex quibus probetur.*

24 *Inſtrumenti ratificatio, & approbatio, an ex educatione præſumatur.*

25 *Conſenſus vbi requiritur expreſſus non ſufficit tacitus.*

26 *Ratificatio fieri debet eo in tempore quo actus poſſet denuo fieri ſi ita partes vellent, aliàs non tenet.*

27 *Ratificatio in tertij præiudicium fieri nequit maximè quando defectus prouenit ex parte debentis ratificare.*

28 *Modus & conditio licet differant in origine, tamen pares ſunt in egreſſu.*

ARGVMENTVM.

Contra promittentem, an detur actio perſonalis ad intereſſe ex promiſſione aſſignandi dotem; Bonorum communio, & inſtrumenti ratificatio ex quibus præſumantur; & pacta dotalia facta per patrem ad commodum matrimonij filiæ, an ipſum impediant, quin habeat liberam facultatem teſtandi de rebus ſuis.

CONSILIVM LXXVI.

Actiones meæ à Domino.

IN præſenti cauſa pro tutela iurium Do. Reſattæ plura fuerunt deducta, quibus omnibus ex parte Domini Andreaſij fuit ſigillatim reſponſum, non tamen ſufficienter, vt creditur. Idcirco de veritate hinc inde allegatorum diſcutiendum eſt.

Primò igitur fuit dictũ, Dominum Leonellum Tarabutium ſocerum Domini Andreaſij non aſſignaſſe, nec conſtituiſſe certam dotem eius futuro genero, ſed promiſiſse illã aſſignare tempore ſponſaliorum futurorum contrahendorum, quando ſponſa erit annorum quatuordecim, † & ideo cum aliud ſit aſſignare, 1
aliud promittere de aſsignando dotem, ſola actio perſonalis ad intereſse competit aduerſus promittentem, non autem hypothecaria ad rem, ſecundum Ang. conſil. 184. col. fin. ante fi. latè Caſsan. in conſuet. Burg. rubr. 4. §. 23. verſ. ou promiſſ. d'aſsigner. nu. 1. 6. & ſeq. col. mihi 781. & in puncto tradit Gram. dec. 103. nu. 187. & ſeq.

2 Reſponſum fuit ex aduerſo, † quòd licèt ex promiſsione aſsignandi detur ſola actio perſonalis ad intereſse contra promittentem; Attamen ex dotis conſtitutione datur actio ad bona ipſa, de qua dotis conſtitutione dicitur conſtare ex inſtrumento promiſsionis, ibi (& pro dote, & dotis nomine conſtituit poſſeſſionem ter-

terras, &c.) Præterea fuit negatum, ex dictã
promiſſione dari actionem ad intereſſe, maxi-
mè ex quò facti promiſſi implementum fuit fa
cile. Tandem non poſſe negari, quin compe-
tat hypothecaria Domino Andreaſio vigore
obligationis generalis bonorum factæ per Do
minum Tarabutium.

Sed replicatur, nullam fuiſſe factam dotis
cõſtitutionem in præfato inſtrumento, ſed ſim
plicem promiſſionem conſtituendi; quia Do-
minus Tarabutius promiſit, ſe facturum, & cu-
raturum, quòd Domina Olimpia tunc annorũ
vndecim contrahet ſponſalia, & matrimoniũ
cum Domino Andreaſio, completo anno deci
moquarto, & pro dote promiſit dare, &c. Ita
(inquam) cantat inſtrumentum. Vnde ſequi-
tur, ex dicta promiſſione nullam dotis conſti-
tutionem reſultare, ſed ſimplicem promiſſio-
nem conſtituendi; ex quo enim tunc temporis
Domina Olimpia erat pupilla, & inepta ad ma
trimonium contrahendum, non poteſt dici il-
lius reſpectu fuiſſe conſtitutam dotem, quæ nõ
poteſt ſtare ſine matrimonio, † l. fi. C. dona. ant.
3 nupt. Hinc dicitur, † legatum dotis eſſe condi
4 tionale, ſi matrimoniũ ſequatur, l. ſi extraneus,
ff. cond. ob cauſ. Crau. conſi. 466. nu. 4. Quini-
mò promiſſio continet factum, & operam, vt
ſponſalia contrahantur. Quomodo ergo ante
contractum ſponſaliorum poteſt dici dos con
ſtituta cõtemplatione pupillæ, quæ adhuc ſpõ
ſalia non contraxit, ſed fuerunt dilata in futu-
rum quadriennium? Dicendum igitur eſt, Do
minum Tarabutium promiſiſſe facere, vel da-
re, & conſtituere, quod denotat tempus futu-
rum: ergo non dicitur feciſſe, vel conſtituiſſe,
5 quia promittens in futurum facere, † præſumi-
tur nolle facere de pręſenti, l. cum lex, ff. legib.
& ideo facere promittens, nõ facit, nec diſpo-
nit. ita optimè Decian. conſil. 36. num. 7. & 8.
in 2. vbi ſubiungit, quòd quãdo quis ſe refert
ad actum futurum, attenditur ſolum actus fa-
ciendus, non autẽ factus ad futurũ ſe referens.

Nec eſt verum, Dominum Tarabutium de
facili potuiſſe adimplere factum promiſſum;
quia factum non dependebat à ſua voluntate,
& poteſtate, ſed à propria, & ſola ceruice Do-
minæ Olimpiæ, cùm matrimonium depẽdeat
6 a ſolo conſenſu † contrahentium, l. nuptias, ff.
7 reg. iur. ideo promiſſio dependens à † volunta
te alterius dicitur quid conſiſtens in conditio
ne caſuali, quo in caſu ſola diligẽtia eſt in obli
gatione, Feder. de Sen. conſi. 122. Aret. conſil.
143. Decian. conſi. 8. nu. 124. in 1. Rim. iu. con
ſil. 662. nu. 16. 17.

8 Non etiam releuat obligatio † bonorum ge
neralis promittentis, nam ex illa nulla reſultat
hypotheca firma, ſed promiſſio futuræ hypo-
thecæ cum effectu in tempore conuento, & ex
preſſo in promiſſione conditionali ſe referen-
te ad actum, & tempus futurum, vt dixi; ideo
dico in præſenti caſu, aliud eſſe promittere do
tem conſtituere, quando erunt contracta ſpon
ſalia, & aliud dotem conſtituere, & tali in caſu
non dari hypothecam, vt ex præallegatis.

Secundò fuit dictum pro Domina Refatta,
Promiſſionem illam factam per patrem facien
di, & curandi, vt Domina Olimpia contrahat
ſponſalia, & matrimonium cum Domino An-
dreaſio, vtcumque etiam eſſet iuramento val-
lata, non potuiſſe obligare promittentem vltra
illius curam, & poſſibilem diligentiam, tanquã
continentem factum in ipſius promittentis po
teſtate non conſiſtens, & ideo adhibita ſola di
ligentia tali in caſu dici ſatisfactum promiſſio-
ni ſecundum Theologos, vt per Diuum Tho-
mam, Diuum Anton. Sot. & alios, de quibus no
uiſſimè per Sanchez. de matrim. lib. 1. diſput.
24. nu. 11. & ſecundum Canoniſt. vt per Abb.
in capit. gemma. num. 9. de ſponſal. glo. in c. 1.
verb. præſente. de matr. contr. vbi Hoſt. Butr.
Præpoſ. & Alexan. de Neuo. & ſecundum iuri
ſtas Feder. de Sen. conſi. 117. Aret. conſil. 142.
Marant. quæſt. 7. nu. 9. Didac. de pact. par. 2. §.
5. num. 1. Quælibet enim promiſſio intelligitur
9 † ſecundum naturam actus, ſuper quo interpo-
nitur, & regulatur ſecũdum formam iuris. Cin.
Bal. Angel. Salic. & alij in l. fin. C. ad l. Falcid.
Dominus Surd. conſil. 198. nu. 20. Nimirum ſi,
ſupra dixi, promiſſionem facti dependentis ab
alterius libito, adſcribi cõditioni caſuali, quo
in caſu ſola diligentia eſt in obligatione.

Reſponſum fuit pro Domino Andreaſio,
Dominum Tarabutium non ſolum promiſiſse,
quod filia contrahet ſponſalia, & ſe curatu-
rum, &c. ſed vlterius dotem conſtituiſſe, & ſe-
cuto matrimonio promiſiſſe bona in dotem
conſtituta aſſignare. Vnde cum matrimonium
fuerit ſecutum, dos promiſſa venit aſſignanda,
ex quo filia promiſſionem patris quoad cõſen-
ſum dicitur adimpleuiſſe, ſicuti è conuerſo di-
cta dos non deberetur, ſi matrimonium illud
non fuiſſet ſubſecutum. Quo fit, vt per ſubſe-
quens matrimonium illa promiſſio conditiona
lis reddatur pura, & retrotrahatur ad tempus
promiſsionis.

Sed replicatur pro Domina Refatta, inſtru
mentum promiſsionis expreſſe dicere, Domi-
num Leonellum promiſiſse, ſe facturum, & cu-
raturũ, quod Domina Olimpia contrahet ſpõ-
ſalia, &c. Huiuſmodi enim promiſsio ſimplici
10 ter relata ad ſponſalia futura † Dominæ Olim
piæ eſt omnino nulla, tamquam continens fa-
ctum alienum, l. ſtipulatio iſta. ſecundo reſpon
ſo. ff. verb. oblig. §. ſi quis alium inſtit. inut. ſtip.
deciſ. Mant. 234. nu. 15. & ideo promiſit factu
rum, & curaturum, &c. ſed iſta promiſſio non
fuit

Digitized by Google

fuit adimpleta per promittentem, qui ſatis ceſ ſit ante quatuordecim annos ætatis Dominæ
11 Olimpiæ, & idcirco promiſſio † euanuit, cum mors ſoluat promiſſionem. Doct. in l. qui Romæ, §. Augetius. nu. 3. ff. verbor. oblig. Medic. tract. mortis concluſ. 86. Non igitur Dominus Andreaſius poteſt petere dotem vigore dictæ promiſſionis ſoceri, ſed fortaſſe ex alio capite.

Nec conſenſus, & matrimonium ſubſequēs dicitur reconualidare promiſſionem ex nunc prout ex tunc vigore retrotractionis, ſaltem in præiudicium Dominæ Refattæ, cui interim fuit ius quæſitum ex diſpoſitione mariti. Siqui
12 dem impeditur retrotractio propter † inhabilitatem extremi. Bar. in l. quoties. in fi. ff. nouat. Anguil. conſ. 31. nu. 40. Motor. conſ. 25. nu. 5. Cacher. deciſ. 119. num. 23. ex quò enim poſt promiſſionem huiuſmodi ipſe promittens diſpoſuit per vltimam voluntatem ad commodum Dominæ Refattæ (& quidem iure permittente, vt infra dicetur) res non dicitur amplius integra, nec dicitur perſeuerare in eadē cauſa, & eſſentia, ideo talis ratificatio Dominæ Olimpiæ nil releuat in præiudicium Dominæ Refattæ, optimè Cacher. d. dec. 119. numero 23. in fi. & ſequen. maximè cum fuerit facta mortuo promittente. Rub. Alex. conſ. 132. Cacher. vbi ſupra nu. 24. 25. & ſequentibus, vſq; ad fin. vbi etiam plura alia requiſita ad eſſentiam ratificationis, & retrotractionis enumerat, quæ omnia in præſenti facto deſiderantur. Quare concludendum eſt omni in caſu, ratifi-
13 cationem illam nō retrahi ad † incommodum Dominæ Refattæ, ſed tantummodo illius, qui promiſit, vt apertè firmat Morot. d. conſil. 25. numero 6.

Addatur, per matrimonium ſubſecutum nō ſequi, quòd Domina Olimpia illud contraxerit in executionem dictæ promiſſionis paternę ab ea optimè cognitæ, & quod de dictæ promiſſionis qualitate fuerit apertè, & plenimodè informata: de hoc enim non conſtat, ideo nil operatur. Cacher. vbi ſupra nu. 27. vltra quòd, iſta fictio tranſlatiua, ſeu retrotractio eſt remedium ſubſidiarium, & eſt fundatum in neceſſitate, l. in cauſæ, ff. minor. Cioffi. conſil. 127. nu. 24. ſed ex actu poſitiuo matrimonij non ſequitur de neceſſitate, quod voluerit approbare præcedentem promiſſionem paternam, ex quo citra talem approbationem illud potuerit ce-
14 lebrare. Vnde ſequitur † concluſio, quod conſenſus tacitus reſultans ex aliquo actu poſitiuo non operatur, niſi quatenus ſit de neceſſitate, & non vltra. D. Surd. conſi. 290. nu. 58. & infra dicetur.

Tertiò fuit allegatum pro Domina Refatta (ſequendo ordinem interuerſum ſcripturæ D. aduerſantis.) Quod Dominus Leonellus condidit codicillos ad commodum vxoris poſt dictam promiſſionem, quæ quidem promiſſio continens quædam pacta dotalia, & conditionalia reſpectu filiæ, ſicuti non potuit mutare, vel tollere teſtamentum præcedens ipſius promittentis. Iaſ. cōſ. 141. col. 1. in 4. Pret. de vlt. volun. fol. 464. num. 50. Ioſeph. Ludo. conclu. 24. ampliat. 13. declarat. 6. (& præcipuè cum ſola promiſſio dandi non ſit contractus obligatorius, & detur pœnitentia. Tiraq. de retr. conuent. in fi. nu. 41. vſque 46.) ita nec potuit quoquo modo obſtare elogio poſteriori, ſeu codicillo celebrato ad commodum dilectiſſimæ vxoris, quia pacta dotalia facta per patrem ad
15 commodum, † ſeu intuitu matrimonij filiæ, non impediunt patrem, quin habeat liberam teſtandi facultatem de rebus ſuis. ex. in terminis in l. pactum, quod dotali. in fin. C. pact. late Reuſneri. deciſ. 5. num. 14. & ſeq. ac per totam parte ſecunda.

Reſponſum fuit per Dominum Andreaſiū, quod cum promiſſio fuerit facta per contractū inter viuos mediante ſtipulatione, ab illis non licuit recedere per ſimplicem diſpoſitionem codicillarem, cum alteri fuerit ius quæſitum, ſaltem in ſpe, quod ei inuito auferri nō potuit.

Sed replicatur, dictam promiſſionem condi
16 tionalem, † & qualificatam, vt ſupra dictum eſt, non eſſe obligatoriam, & quatenus aliqualiter dici poſſet alicuius iuris tributiua, attamē non eſſe impeditiuam teſtandi quoad patrem, vt mox probauimus. & falſum eſt, quod ex promiſſione illa fuerit ius quæſitum Domino An-
17 dreaſio, † quia ius dicitur quæſitum, quando eſt irreuocabiliter quæſitū alicui, taliter quòd poſſit de illo pro libito diſponere, alias non dicitur ius quæſitum, §. ſingulorum. inſtit. rerum diuiſ. Pariſ. conſi. 9. nu. 91. in 2. & ſicuti non dicitur in bonis noſtris, quod noſtrum nō durat: ita non dicitur ius quæſitum alicui, niſi ſit irreuocabile, & quòd illi nemo poſſit præiudicare. Cephal. conſ. 301. nu. 43. Menoc. conſ. 157. nu. 27. Decian. conſ. 11. num. 91. in 1. Ideo ex actu ſuſpēſo, nec plenimodè perfecto, & à quo poteſt aliquando aliqua ex cauſa recedi, nō dicitur ius acquiri. l. ſed & ſi quis. §. 1. ff. vſufruc. Sim. Pret. conſi. 151. num. 62. ſed à tali promiſſione potuit recedi per patrem, & per filiam, meritò corruit fundamentum prædictum, maximè cùm nulla ſpes probabilis potuerit elici ex dicta promiſsione, ex quo id dicitur nobis ſpe quæri, quod non dependet ex mera alicuius voluntate. l. 2. ff. ſtat. homin. Nam adhoc, vt
18 ſpes ſit probabilis, † debet eſſe fundata in aliqua cauſa exiſtente de præſenti, & inducta facto hominis, l. quod ſeruius, ff. condit. ob cauſ. Cephal. conſil. 526. num. 72. & 77. & ſequentibus. Non igitur ex dicta promiſsione, rectè per-

Digitized by Google

perpenſa, dr ius aliquod alicui fuiſſe quæſitũ.
Quartò, fuit deductum pro Domina Refatta, nullam habendam eſſe rationem deductionis dotis, ſeu legitimæ Dominæ Olimpiæ, ſtan
19 te plenario legato vſusfructus † relicto vxori, quia licet legitima nullum patiatur onus, attamen id limitatur, quando filia reperitur honorata à patre vltra legitimam. Ceph. conſ. 16. numero 56. deciſ. Mant. 21. num. 20. Pedro. conſ. 6. num. 41. etiamſi in codicillis nulla fuerit facta mentio grauaminis ſuper legitima. Dominus Surd. conſi. 215. num. 22. ver. ea vero non placet diſtinctio.
Reſponſum fuit ex parte Domini Andreaſij, non eſſe veriſimile, vt pater prædilexerit vxorem filiæ, adeo quòd vxor omnia poſſideret iure vſusfructus, & filia mẽdicare cogatur, etſi talis fuiſſet mens patris, eſſet reijcienda, cũ a legitima omne onus reijciatur, etiamſi filia fuerit in tota hæreditate inſtituta. Pręterea ceſſare in caſu iſto omne dubium, cùm teſtator cõſtituerit vſumfructum ſuper bonis ſuis tantum, non autem ſuper legitima filiæ, nec ſuper bonis eius maternis, ac alijs ipſius filiæ pręcipuis.
Sed replicatur, magis communem, & magis veram eſſe doctorum ſententiam in contrariũ, vt ſcilicet filia poſſit in legitima grauari, quando vltra legitimam ei fuit relictum, & voluntas patris fuit acceptata per filiam, non autem impugnata, d. deciſ. Mant. 21. nu. 20. & vt ſupra dixi. Nec per hoc filia cogitur mendicare, nam ante nuptias debuit honorificè ali, indui, doceri ex fructibus, & ex bonis patris, non obſtante vſufructu relicto vxori, ſed poſt nuptias non licet eidem filiæ deducere legitimam, vt dixi, ita dictante elogio patris relinquentis om
20 nia bona vxori ad vſufruendum, † & onus eſt mariti alere, & induere vxorem, etiam nulla dote ei data, iuribus notis, tanto magis cum illa ſit hæres in proprietate bonorum patris.
Quintò loco fuit allegatum pro Dominã Refatta, pręfatam promiſſionem non fuiſſe ſimplicem, ſed qualificatam ab implemento plurium conditionum, quæ imprimis debuerunt impleri ante emolumentum quæſitum per Dominum Andreaſium per modum excluſionis. Menoc. libro 4. præſumpt. 175. num. 11. & 12. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 160. Lancell. Gall. conſ. 2. num. 25. 26. Menoch. conſi. 13.
21 nu. 11. † Cùm datum ſub conditione ſub contraria conditionẽ cenſeatur ademptum. l. ſi legatum purè. l. legata inutiliter, ff. adimen. leg. Alex. conſ. 158. nu. 9. in 6. Ruin. conſil. 33. n. 3. in 3. Dominus Surd. conſ. 294. nu. 8. & datum, vel promiſſum ſub conditione non dicitur verè debitum, ſed ſub ſpe tantum, §. ex conditionali. inſt. t. verb. oblig. l. ſi Stichum, §. 1. ff. nouat. Hond. conſ. 18. num. 39. in 2. Imò pluribus conditionibus appoſitis, omnium implementum requiritur. Beci. conſ. 29. nu. 23. Pręterea, cùm in inſtrumento promiſſionis plures hinc inde promiſſiones correſpectiuæ interuenerint, vna ceſſante, cæteræ corruunt. l. etiam, §. ex cauſa. ff. mino. l. fin. ff. acceptil. Crau. conſi. 359. nu. 3.
22 Rimin. iun. conſ. 807. nu. 5. 6. & ſeq. † ſicuti dicitur, quòd promiſſio ob cauſam, ceſſante cauſa ceſſat promiſſio. Soc. conſ. 31. nu. 19. in fi. in 2. Bimi. conſ. 154. nu. 6. & 15.
Fuit enim inter cætera requiſitum in dicto inſtrumento promiſſionis, vt verè adeſſet vniuerſalis communio bonorum inter Dominos Iacobum, & Cæſarem de Andreaſijs, de qua tamen non conſtat, quia ex ſola fructuum communicatione, & introituum, & ex victu ad vnã
23 menſam, & ad vnum panem, † & vnum vinum non probatur omnium bonorum vniuerſalis communio, ſed alia requiruntur. Ioſ. Lud. concluſ. 53. illat. 19. verſ. & propterea non ſufficit. Crot. conſi. 40. num. 4. Alex. conſil. 160. nu. 9. in 6. Nec verè potuit conſiderari dicta communio, ſeu ſocietas ſtante minoritate D. Iacobi. Pariſ. conſ. 86. col. 1. & 2. in 1. Decia. conſil. 85. num. 16. in 2. Ioſ. Ludo. dicta concluſio. 53. illat. 19.
Sicuti pariter fuit requiſita ratificatio, & approbatio contentorũ in dicto inſtrumento per Dominum Bernardinum auum paternum dicti Iacobi, quæ tamen non fuit facta ante matrimonium Dominæ Olimpiæ, & viuente pro
24 miſſore. † Quæ quidem ratificatio non poteſt colligi ex præſtatione alimentorum facta per auum prædictum ipſi Dominæ Olimpiæ. Quia talis educatio potuit fieri ex reditu bonorum Domini Iacobi, ſaltem ex eius legitima. Præterea ex ſimplici educatione non arguitur approbatio dicti inſtrumenti, quia, vt etiam ſupra tetigi, voluntas tacita ex actu reſultans eatenus operatur, quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate, & non vltra. Bart. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, ff. itin. actuque priu. D. Surd. conſil. 290. nu. 58. & 385. num. 26. & in puncto ratificationis. Borgni. deciſ. 21. nu. 54. in 1. At educatio nõ infert neceſſario approbationem inſtrumenti, cũ potuerit præſtari citra animum approbandi. Tanto magis, quia partes conuenerunt, & intellexerunt de expreſſo conſenſu, nõ de tacita approbatione, tùm quia in dubio intelligitur de expreſſo. Cacher. deciſ. 44. nu. 15. tum quia ob rei magnitudinem, & vbi agitur de re aliena, ſemper requiritur conſenſus expreſſus, nec ſufficit tacitus. Burſat. conſ. 160. nu. 9. tum etiam virtute geminationis verborum ibi (ratificabit, & approbabit) Burſ. con
25 ſil. 297. n. 3. ſed vbi † requiritur expreſſus conſenſus, non ſufficit tacitus, nec præſumptiuus. idem Burſ. conſ. 338. num. 58. ex quibus ſequitur,

Digitized by Google

tur, quòd cùm prædicta non fuerint in tempo-
re impleta, non licuit ex poſt implere iudicio
cæpto, & poſt partis oppoſitionem. Beci. conſ.
46. num. 50.

Reſponſum fuit pro Domino Andreaſio, ip
ſum adimpleuiſſe omnia requiſita in dicto in-
ſtrumento ante emolumentum quæſitum. Nã
reſpectu communionis bonorum cum D. Cæ-
ſare vſque ad illius mortem, quorum dimidiũ
eſt illius proprium, ſatis dicitur fuiſſe probatũ
per teſtes. Quo autem ad requiſitam approba-
tionem Domini Bernardini, dicitur, illam fuiſ-
ſe ab eo factam, imò nedũ approbaſſe, & obli-
gaſſe bona ſua pro reſtitutione dictę dotis, ſed
etiam omnia bona ſua æqualiter donaſſe Do.
Iacobo, & Domino Horatio filio Do. Cęſaris.
Quare cùm omnia fuerint adimpleta, relaxari
debent bona petita per Dominum Iacobum,
quæ iam vſque ab initio erant relaxanda, cùm
non omnia requiſita ſtarent in vim cõditionis,
ſed modi valentis adimpleri etiam poſt emo-
lumentum quæſitum. Præterea fuit dictum,
vſusfructus legatum relictum vxori fuiſſe li-
mitatum etiam in codicillis ad tempus matri-
monij prędicti, ſtante mentione futuri generi
in illis facta per codicillantem: & ita dicitur
conſtare, omnia fuiſſe opportunè ante matri-
monium adimpleta: & licet ratificatio Domi-
ni Bernardini non pręceſſerit matrimonium,
attamen id nil obeſt Domino Iacobo, quia ip-
ſe non tenebatur curare talem ratificationem,
ſed Dominus Paulus Vgerius, qui morte pre-
uentus id facere non potuit. Quinimò cum ta
lis conſenſus D. Bernardini potuerit adhiberi
tam ante, quam poſt, nil refert, ſi ante matrimo
nium non fuerit adhibitus, cùm ſat ſit, effectũ
a dicta approbatione reſultantem, & principa
liter propoſitum a Domino Leonello fuiſſe ſe
cutum, nempè cautionem dotis.

Sed prędictis replicatur ex parte D. Refat
tæ, ſatis manifeſtè conſtare ex actis, omnia re-
quiſita, imò nec eorum partem aliquam fuiſſe
adimpletam ante emolumentum quæſitum. Et
impoſſibile eſſe, probatam fuiſſe bonorum om
nium vniuerſalem ſocietatem tacitam inter
Dominos Cæſarem, & Iacobum, ſtante quali-
tate capitulorum, ſuper quibus fuerunt exami
nati teſtes, cum capitula non concludant di-
ctam ſocietatem, quæ etiam non potuit dici
contracta, ſtante minoritate dicti Domini Ia-
cobi, vt ſupra dictum eſt.

Sicuti nec releuat ſubſecuta ratificatio Do
mini Bernardini, vti intẽpeſtiua. Secuto enim
matrimonio, non eſt locus ratificationi ſponſa-
liorum, nec ratificationi reſpectu cautionis do
26 tis, de qua in cauſa, quia ratificatio debet † fie-
ri eo in tempore, quo actus poſſit denuo fieri, ſi
ita partes vellent, alias nõ tenet ratificatio. l.
bonorum. vbi Bar. ff. rem rat. habe. Mandel. cõ
ſil. 266. nu. 27. & 774. nu. 22. Rolan. conſ. 78.
num. 25. in 3. & dixit Caballi. milleloqu. 153.
poſt Bar. Angel. Alex. & alios, quòd ratificatio
debet fieri intra tempus agendi, alioquin ratifi
catio ſequens poſt tempus, & quando actus nõ
poteſt amplius geri, nihil operatur, & actus re-
manet nullus. Vnde ſequitur, quod in tertij præiu-
27 dicium fieri nequit, † maximè quãdo defectus
prouenit ex parte debentis ratificare. Roland.
conſ. 78. nu. 24. in 3. & conſil. 97. num. 61. in 1.
Mandel. conſi. 774. num. 22. Quomodo etiam
poſſunt ratificari ſponſalia poſt matrimonium
illa ſuffocans? neceſſe enim eſt aliquid eſſe,
quod ratificetur. Bal. in l. obſeruare. §. poſt hęc.
num. 2. ante fi. ff. off. procon. Addatur, poſt ex-
ceptionem partis in iudicio nõ admitti imple-
mentum requiſitum. Beci. conſi. 46. nu. 50. & li
cet implementum erat procurandũ à Domino
Vgerio, attamen non ſequitur, quin etiam Do-
minus Iacobus ante matrimoniũ illud debuiſ-
ſet ſpernere, cùm fuiſſet vnum de requiſitis ad
futurum matrimonium per eum celebrandum.
Nec releuat, quòd ratificatio illa Domini Ber
nardini fuerit concepta per modum modi, nõ
per modum conditionis, quia id negatur. Præ-
terea, cùm tantum temporis ſpatium etiam lon
giſſimum interceſſerit, intra quod commodè
potuit adimpleri, & non fuit adimpletus, reſol
uitur, & annullatur actus, ac ſi fuiſſet expreſſe
conditionalis. Rimin. iun. conſil. 595. nu. 31. &
ſeq. Dominus Surd. cõſ. 437. nu. 35. Licet (in-
28 quam) modus, † & conditio differant in origi
ne, tamen pares ſunt in egreſſu, quia ita actus
annullatur, & res reuocatur, ſi deficiat mo-
dus, ſicuti ſi deficiat conditio, non vt ex nunc,
ſed vt ex tunc. Franc. de Pont. conſil. 5. nu. 66.
67. Fab. de Anna. conſ. 81. nu. 15. 16.

Nec vim facit enunciatio illa in codicillis
de futuro genero, quia cõceditur, ſed nil obeſt
Dominæ Refattæ, cum ſit ridiculum dicere,
ex dictis verbis codicillantem terminaſſe lega
tum ad tempus nuptiarum filiæ, id (inquam)
nullo pacto dicendum eſt, cùm filia fuerit hæ-
res in proprietate.

Præterea, licèt regulariter modus non cura-
tur, dummodo ſequatur effectus, attamen id
non procedit, quando modus agendi eſt eſſen
tialis, & poteſt alteri præiudicare iuxta præ-
allegata.

Tandẽ in calce ſcripturæ Domini Andrea-
ſij dicitur, non opus eſſe aliqua reſtitutione in
integrum, cùm in tempore omnia adimpleue-
rit adimplenda. Circa quod dicitur pro Domi
na Refatta, admitti, quod non ſit locus reſtitu-
tioni in integrum, ſed hoc ex dolo Do. Iacobi,
vt iam in actis fuit deductum.

Præterea cum pro D. Andreaſio ſubiungatur,
Domi-

Dominum Leonellum ſe obligaſſe curare, vt filia aſſentiret ſponſalibus, & morte oppreſſum non potuiſſe adimplere promiſſa, idcirco ſufficere, q; impletum fuerit per eius hæredes, ſtare maximè quòd in fine inſtrumenti promiſſionis dixerit, & promiſerit p ſe, & hæredes ſuos attendere, & obſeruare omnia in inſtrumento promiſſa, &c.

Reſpondetur pro Domina Refatta, quod promiſſio patris fuit perſonaliſſima, nempè curandi, vt filia contraheret ſponſalia, & eſt abſurdum dicere, vt ipſa filia hæres promiſſionē patris curandi, vt ſupra contra, & in ſe ipſam pro patre curaret. Quæ filia, licèt ex poſt contraxerit matrimonium cum Domino Iacobo, non exinde ſequitur, quòd Dominus Iacobus poſſit agere ad dotem vigore dicti inſtrumēti promiſſionis in damnum Dominæ Refattæ; hæc enim ſunt valdè diuerſa. Nec illa promiſſio attendendi omnia in inſtrumento contenta poteſt verificari in Domina Olimpia reſpectu promiſſionis curandi, vt ipſamet contrahat ſponſalia, vt dixi. Quare concludendum eſt, Dominam Refattam abſoluendam eſſe à petitis ex aduerſo, eius vita durante. Laus Deo.

S V M M A R I V M.

1 *Emphyteuſis acquiſita pro ſe, & filijs, & deſcendentibus intelligitur acquiſita ſecundum ordinem charitatis.*

2 *In emphyteuſim acquiſita pro ſe, & filijs filij non habent ius niſi poſt mortem patris.*

3 *Pater primus acquirens poteſt pro libito diſponere in perſonas in inueſtituras comprehenſas.*

4 *Pater poteſt vni ex filijs præiudicare in iure in ſpe incerto.*

5 *Vnus ex filijs non poteſt impugnare fideicommiſſum erectum ſuper bonis emphyteoticis à patre primo acquirente.*

6 *Fideicommiſſum non amplectitur emphiteuſim eccleſiaſticam quando poteſt in alijs bonis verificari.*

7 *Dictio tantum excludit omnia non ſpecificata.*

8 *Teſtator poteſt diſponere de re hæredis ſicuti de proprio.*

9 *Actus humani voluntate & poteſtate conficiuntur addita ſcientia agentis, iuſta, et honeſta cauſa ac modo.*

10 *In acquiſitione emphyteuſis ex pacto, et prouidentia dicitur quæſita filijs utilis actio ex ſtipulatione patris.*

11 *Ius conditionale fundatum in cauſa de præterito ſtatim acquiritur irreuocabiliter.*

12 *Spes probabilis æquiparatur iuri quæſito, & poteſt recipere æſtimationem.*

13 *Cauſa de præterito, & cauſa de nouo quæ dicatur.*

14 *Pater acquiſitor emphyteuſis eccleſiaſtica ex pacto, & prouidentia non poteſt vni filiorum in ea præiudicare.*

15 *Conceſſio emphyteuſis gratuita dicitur aduentitia non profectitia.*

16 *Quando pro emphyteuſi quid annuatim ſoluitur in recognitionem dominij tunc talis emphiteuſis dicitur haberi a Domino per titulum lucratiuum.*

17 *In emphyteuſi ex pacto non poteſt pater vni filiorum præiudicare abſque conſenſu Domini.*

18 *Solemnitas eadem, & conſenſus requiruntur in reſolutione actus, quæ interuenit in eius creatione.*

19 *Quod omnes tangit ab omnibus debet comprobari.*

20 *Solus pater nequit auferre filio ius quæſitum ex ipſius patris ſtipulatione & Domini concedente beneficio.*

21 *Talis fuiſſe præſumitur teſtatoris intentio qualem verborum proprietas importat.*

22 *In generali omnium bonorum inſtitutione non cenſetur teſtator voluiſſe comprehendere bona emphyteotica Eccleſiæ.*

23 *Potentia differt ab actu, & facultas diſponendi non operatur niſi facta diſpoſitione.*

24 *Bona teſtatoris non dicuntur illa in quibus non habet dominium in tempore mortis.*

25 *Pater per ſimplicem inſtitutionem non intelligitur derogaſſe iuribus filiorum in emphyteuſi.*

26 *Relinquens in teſtamento cenſetur ſolum relinquere ius quod habet.*

27 *Inſtitutio generalis reſtringitur tantum ad ius quod habet inſtituens.*

28 *Teſtator non intelligitur voluiſſe diſponere de feudo vel emphyteuſi quando illius voluntas poteſt verificari aliquo pacto in bonis liberis.*

29 *Inſtitutio præſumitur poſſe in bonis liberis verificari quando ex aduerſo non legitur probatum nulla alia bona poſſe comprehendi in inſtitutione.*

30 *Acceptans legatum ſibi factum cum honere, ne plus petat ſibi non præiudicat in lucro ei reſeruato a legis diſpoſitione.*

31 *Diſpoſitio generalis non corrigitur ad caſum in quo quis non habet poteſtatem.*

32 *Acceptans legatum non ſibi præiudicat in legitima l. ſibi debita non obſtante facto de non petendo.*

33 *Filius non cenſetur approbaſſe diſpoſitionem patris ei in teſtamento præiudicantis in emphyteuſi eccleſiaſtica etiamſi adierit, & diuiſerit hæreditatem quando eo tempore ignorauit illa bona fuiſſe emphyteotica.*

34 *Ratificatio non obeſt data ignorantia qualitatis actus ratificati.*

Ff Non

35 *Non ſufficit ſcientia actus in genere.*
36 *Hæres tenetur ſtare factis defuncti pro ea portio ne pro qua eſt hæres.*
37 *Legitima debetur contra patris voluntatem, & prohibitionem, & ex prouidentia legis.*
38 *Hæres venit contra factum defuncti quod eſt cō tra legis prohibitionem.*
39 *Hæres reuocat feudum cuius alienationi pater conſenſit.*
40 *Quando clarè conſtat de diſpoſitione, & illius validitate, non curatur obſeruantia ſubſecuta.*

ARGVMENTVM.

Nepotes conſequi poſſe bona emphyteuſis Eccleſiaſticæ, à quibus pater eorum excluſus fuerat, a Patre, primo acquirente, dilucide demonſtratur.

CONSILIVM LXXVII.

Actiones meæ à Domino.

FVit dubitatum per Illuſtr. Dominum Prætorem Guaſtallæ aduerſus Dominum Iuliū Cæſarem, & fratres de Philippis, ipſos fratres nullo pacto aſpirare poſſe ad bona emphyteotica controuerſa, ex infraſcriptis.

Pater enim D. Cæſaris patris iſtorum fratrū
acquiſiuit iſtam emphyteuſim eccleſiaſticam
pro ſe & filijs, & deſcendentibus & cōſequen
1 ter acquiſiuit ſecundum ordinem † charitatis,
nempe pro ſe, & poſt eius obitū pro filijs, &c.
Bar. in l. Gallus, §. quidam rectè, ff. lib. & poſth.
& ideo non dicitur ius quæſitum filijs niſi poſt
2 mortem patris acquirentis, † quo fit, vt pr̄ pri
3 mus acquirēs potuerit pro † libito diſponere in
perſonas in inueſtitura comprehenſas. Alexan.
in l. apud Iulianum, §. ſi quis alicui, nu. 4. ff. leg.
1. Iaſ. conſ. 213. nu. 4. in 2. Tiraq. de retlignag.
§. 2. glo. 6. nu. 25. Pinel. in l. 1. par. 3. num. 97. &
ſeq. C. bon. mater. cum alijs concordantibus.

Et præcipuè, quando primus iſte acquirens
diſpoſuerit inter filios primi gradus, quia tunc
verificatur diſpoſitio conceſſionis. Bald. in authen. ſi quas ruinas. C. ſacroſ. eccl. Caſtr. conſilio 166. col. 7. in 1. Dec. conſ. 468. numero 23.
Cum (inquam) filij hoc in caſu dicantur habe
4 re tantum ius in ſpe † incertum, non eſt mirum, ſi pater acquirens vni eorum poteſt præiu
dicare, Clar. in § emphyteuſis, quæſtione 16.
verſic. his præmiſſis, in fin. & videtur iniquum,
patrem non poſſe pro ſui libito diſponere de
re per eum acquiſita. Alex. conſ. 124. n. 8. in 5.

Nec dicatur, hoc in caſu requiri conſenſum
domini directi, quia cum diſpoſuerit inter vocatos ſecundum formam conceſſionis, ceſſat
præiudicium, contemptus, & quodlibet intereſſe domini, & ideo vnus ex filijs non poteſt
5 impugnare † fideicōmiſſum erectum ſuper di-
ctis bonis, vt in ſpecie Surd. conſilio 305. numero 20.

Pariter vim non facit, ſi excipiatur, emphyteuſim non contineri ſub fideicommiſſo, cum
de illo nullum verbum fecerit teſtator, ſtante
maximè, quòd emphyteuſis eccleſiaſtica non
comprehenditur in generali diſpoſitione, &
potiſſimum quando talis diſpoſitio in bonis li
6 beris poteſt † verificari. Clar. §. feudum. quæ-
ſtione 85. verſ. quarto numquid. Craſs. in §. legatum. quæſtione 14. num. 20. Roſent. de feud.
cap. 7. concl. 7. nu. 5.

Quia reſpondetur, hic non agi de poteſtate,
ſed de voluntate teſtatoris, an ſ. voluerit emphyteuſim comprehendi. Quare conuolandū
eſt ad coniecturas, quarum præcipua eſt, quod
Cæſari reliquit legitimam tantum in bonis liberis, alijs autem filijs cætera ſua bona. Ex
quo quidem modo teſtandi arguitur, teſtatorem voluiſſe emphyteuſim comprehendi in fideicommiſſo ponderando maximè illam taxa
7 tiuam (tantum,) adiectam portioni † Cæſaris,
cuius vigore dicitur excluſiſſe penitus Cæſarem a quibuſcumque alijs eius bonis, relinquē
do reliqua omnia eius bona alijs eius filijs.
Mazzar. de fideicommiſ. quæſt. 7. Alibi dicitur
in reſtitutione fideicommiſſi facti deſcenden
tibus venire emphyteuſim, ſecus in facta extraneo. Bal. in l. cum virum. in fi. C. fideic.

Addatur, Dominos actores eſſe hæredes
Cæſaris, vnde cum Cæſar teſtamento acquieuerit acceptando legitimam vigore dicti teſtamenti, vt colligitur ex inſtrumento diuiſionis,
& hæredes teneantur ſeruare facta defuncti,
non poſſunt dictum factū impugnare, maximè
cum teſtator ita potuerit de re hæredis diſpo-
8 nere, ſicuti de ſua, † prælegando, vel aliter diſponendo, §. non ſolum. Inſtit. de leg.

Tandem dicitur, executionem teſtamenti
declarare voluntatem defuncti; & idcircò, cū
executores dederint tantùm legitimam pro rata melioramentorum Cæſari, non autem ratā
partem capitalis bonorum emphyteoticorū,
ſatis dicitur conſtare, ita ſenſiſſe teſtatorem.

Cæterum prædictis vtcumque prima facie
vrgentibus, non attentis, ſatis dicitur conſtare
de bono iure dominorum fratrum actorū; Siquidem ad dignoſcendum, num bona emphyteotica cadant in reſtitutione fideicōmiſſi debet perpendi poteſtas, & voluntas teſtatoris
circa taliū bonorū diſpoſitionem, omnes (inquam) actus humani voluntate, & poteſtate cō

ficiun-

9 ſciuntur, † & altera iſtarum deficiente actus
non dicitur geſtus. gloſ.1.in l.ſi filiæ. C.donat.
ant.nupt.c.ſuper abbatia.de off.deleg. Eugen.
conſ.73.nu.28.& ſeq.Gaballi.milleloq.237.
num.2.Surd.deciſ.Mant.93. nu.24. imò vltra
poteſtatem, & voluntatem,ſcientiam etiam a-
gentis requiri,poſt Ariſt. & Bal.tradit Decia.
conſi.57.nu.8.in 1.quartum neceſſarium etiam
addit Menoc.conſ.75. nu.34. nempè,cauſam
iuſtam,& honeſtam,ſequitur Eugen.d.conſilio
73.num.31. Addatur & quintum omnimodè,
quod eſt modus, ſ.vt quis eo modo diſponat,
qui in eo actu, vel in ea diſpoſitione requirit;
ſunt enim modi reperti,qui omnino per diſpo-
nentes ſeruari debent, alias actus non conſi-
ſtunt iuxta illud Horatij: eſt modus in rebus
ſunt certi denique fines, quos vltra citraque
nequit conſiſtere verum; & hoc notat Bald.
quem ſequitur Socin.iun. conſ.72.num.14.&
ſeq.in 1.dicentes,tria eſſe,quæ canonizant om
nes actus humanos,nempè poteſtatem,volun-
tatem,& modum. Videamus nunc,an hæc ne-
ceſſaria interuenerint in hac facti ſpecie.

Poteſtas.n.nō apparet; quia in acquiſitione
emphyteuſis,ſeu in illius cōceſſione ex pacto,
10 † & prouidentia dicitur quæſita filijs vtilis a-
ctio ex ſtipulatione patris, ideo filijs ſine cul-
pa,& facto eorum auferri non poteſt. iux.text.
in l.fin.ff.pact.& l.id quod noſtrum, ff. reg.iur.
& in puncto ita poſt alios tradit Valaſc.de iur.
emphyt.quæſt.49.num.6.verſ. etſi qua mei ha
benda eſſet ratio, ſubdens ius quæſitum filijs
ex noua emphyteuſi eſſe proprium ipſorum fi-
liorum, ad quod illi veniunt ex perſona pro-
pria, ideo in illo non poteſt eis aliquod afferri
præiudicium. Vnde ſequitur,falſam eſſe aſſer-
tionem atteſtantium ius filijs hoc in caſu acqui
ri tantùm poſt obitū patris acquirentis, ex quo
11 ius conditionale fundatum in † cauſa de præ-
terito ſtatim acquiritur irreuocabiliter, & eſt
tranſmiſſibile, & diſponibile, & dicitur vires
accipere ex tempore præſenti,vt aduertit ibi-
dem Valaſc. reprobans Pinel. & alios contra-
riantes. Sanè (inquàm) veriſſima eſt conclu-
ſio,quòd ius in ſpe cōſiderabili, vti fundatum
in cauſa de præterito,non poteſt tolli in præiu
dicium eius, cui fuit quæſitum, quia licet ſpes
ſit dilata in futurum euentum, ſufficit in propo
ſito,vt poſſit venire caſus,& cōditio prout de-
clarat Bar.in l.is poteſt,nu.12.ff.acquir.hęred.
Alex.conſ.187.nu.12.13.in 5.& conſ.67. nu.
6.verſ.nec obſtat ſecundum.in 1. Pariſ.conſil.
1.nu.43.in 2.optimè Ruin.conſ.3.nu.20. ver.
item dum dicebatur.in 1.Bertaz. conſ.ciui.52.
nu.9.10.vbi ait,ſpem probabilem dici ius quę
12 ſitum ad rem,& ſpem probabilem † æquipara-
ri iuri quæſito; facit Gama.deci.Luſit.278.nu.
19.Surd.conſ.267.numero 22.vbi firmat,de-
bitum ſub conditione dici quæſitum ſpe pro-
babili,& id latè tuetur Laderch.Imol.conſilio
28.nu.10.11.& ſequ.ſubiungens,in tantum eſſe
conſiderabile tale ius,& talem ſpem,quòd re-
cipiat æſtimationem,imò vendi, ac in contra-
ctum deduci poſſe,concordat Mantic.de con
iect.vlt.volunt.libro 11.tit.11.nu.3. Rimin.iu.
conſ.46.nu.68.vſque 71.& nu.125.Odd.con-
ſil.1.nu.109.Peregr.de fideicomm.art.23.nu-
mero 62.63. Hond.conſil.59.nu.11.& ſeq.in
2.& in propoſito illa dicitur cauſa de præteri-
13 to,quando actus pręceſſit, ſed nondum venit
dies, ſicuti illa dicitur cauſa de nouo, quando
tempore actus nec re, nec ſpe debebatur, vt
pulchrè aduertit Pacia.de probat.lib.1.capitu.
68.num.37.& ita ex his ſatis patet,patrem ac-
14 quirentem emphyteuſim † eccleſiaſticam pro
ſe,& filijs,ac deſcendentibus non poſſe vni fi-
liorum in ea præiudicare, vt poſt 26. doctores
de magis communi teſtatur Menoch. conſilio
161.num.15.verſic.his accedunt authoritates.
Bertaz.conſ.ciuil.114.num.2.vſque 6.vbi enu-
merat 43.doctores ſubiungens,quod tenentes
hanc opinionem excedunt contrariantes pon
dere,numero,& menſura, & cum iſtis alijs etiā
recenſitis concordat Valaſc.dicta quæſtio.49.
num.6.verſic.ſed quantum ego colligere poſ-
ſum.Surd.conſ.305.nu.44.& latius conſ.108.
num.17.Gabr.conſ.85.nu.5.in 1.dicens,filios
habere huiuſmodi empyhteuſim potius à do-
mino concedente, quam a patre. Iaſ. conſilio
213.numero 4.col.4.verſ.ad prædicta facit.in
ſecundo Peregr. de fideicomm.ar.6.num.24.
Lancel.Gall.conſ.12.num.4. ius igitur acquiſi
tum filijs ex contractu patris non poteſt illis a
patre auferri abſque illorum conſenſu. l.fin. ff.
pact.Valaſc.d.quæſtione 49.num.6. Sciad.de
feud.par.10. ſect. 2. numero 97,& 106. Suar.
in Theſaur.recept.ſent.in lit.P.nu.24.

Prædictaque concluſio eo fortius militat;
quando talis conceſſio fuit gratuita, non au-
tem mediante pecunia acquiſita, vt etiam teri-
gi in prioribus ſcriptis in hac cauſa editis, nā
15 ſi pater nihil erogauit † emphyteuſis eſt ad-
uentitia, tanquam proueniens a domino, qui
eſt extraneus, non profectitia. Fabian. de
Gioch. in authent. nouiſſima, numero ſeptua-
geſimo quarto. Rui.in l.in quartam,numero vi
geſimo quarto,vbi Bologn. numero 316. ff.ad
legem falcidiam, Cuch. de legit.rubrica, quæ
ſint imputanda in legitimam. numero ſexto,
vbi dicunt, hac de cauſa feudum nouum ex
pacto non imputari in legitimam filij. Quando
enim emphyteuſis prouenit a domino ad filios
mediante ſtipulatione patris, non poteſt pater
illis illam auferre, cùm nil habeant a patre,
licet miniſterio patris. Baldus in l. prima,
in fine. C.per quas perſon. nobis acquiratur.

Aret,in l.cum ſeruus,§.ſi quis alicui,col.ſi.ver.
prima concluſio.ff.leg.1.Com.conſ.51.col.2.
& conſi.37.nu.13.in 3.Socin.iu.conſ.103.nu
mero 30.in 2.Ceph.conſi.617.nu.171.Natta
conſi.531.nu.43.vbi optimè loquitur, & con-
ferunt latè tradita per Surd.conſi.305.nu.36.
dicentem , de feudo acquiſito ex liberalitate
concedentis , non autem ex re patris non poſ-
ſe diſponi in præiudicium filij, Menoch. alios
adducens conſ.161.nu.15.ver. & hanc opinio
nem probauit pariter, & eſt notiſſimum,quod,
quando pro emphyteuſi quid annuatim ſolui-
16 tur in recognitionem dominij, † tunc talis em
phyteuſis dicitur haberi à domino per titulum
lucratiuum.Bar.in l.ſi mihi,& Titio. ff.verbor.
oblig.Natta conſi.312.num.4 Adeo quod talis
conceſſio dicitur gratuita,non obſtante annua
penſione eroganda in recognitionem dominij
directi,

Inſuper hoc eſt abſolutum , quòd pater ac-
quirens nouam emphyteuſim ex pacto, & pro-
uidentia , non poteſt vni filiorum præiudicare
17 † abſq; conſenſu ſaltē domini directi, vt abun
danter deduxi in antecedentibus allegationi-
bus,in quibus in ſpecie allegaui plurimos tela
tos a Roſent.de feud.cap.7.concl.7. in glo.9.
Peregr.de fideicom.art.6.num.23.25.& 28.
Craſs.§.legatum,quæſtio.14.num.20.Cephal.
conſ.152.nu.51.& ſeq.Beraz.conſ.ciuil.114.
nu.16.Ratio eſt,quia cum tale beneficium ac-
quiratur filijs non ex ſolo facto patris , ſed etiã
ex gratia domini directi concedentis, vt ſupra
dictum eſt, vtiq; conueniens eſt, vt quod duo-
rum conſenſu fuit acquiſitum,ex alterius ſolius
diſſenſu, vel facto ſolui, vel tolli nequeat.l.ni-
hil tam naturale, ff.reg.iur.cum eadem ſolem-
18 nitas, † & conſenſus plurium ſimultaneus re-
quiratur in diſtractu , vel reſolutione actus ,
quæ,& qui interuenit in contractu, vel in eius
creatione,latè Surd.conſi.136.num.17.18.&
ſequ. confert regula dictans, quod omnes tan-
19 git,ab omnibus debet comprobari, † & in ter
minis noſtris poſt Bart.Iaſ.& alios , hoc firmat
Hartman.Piſtor lib.1.quæſt.feud.cap.4. num.
59.in fi.& num.60.& 62. Roſent.d.quæſtio.7.
numero 12.

Etiamſi diſpoſitio fiat inter ipſos filios pa-
tris acquirentis, dummodo vni eorum fiat præ
iudicium. Ruger.conſil.2.nu.103.& 115.in 2.
Peregr.d.art.6.nu.25.Roſent.d.c.7.conclu.7.
nu.9.11.& 13.Cùm (inquam) æqualiter omni-
bus filijs fuerit ius quæſitũ facto patris, & gra-
tia concedentis, ita pariter patris , & domini
conſenſus requiritur, quando vni eorum bene
ficium iam conceſſum aufertur per rationes
iamdudum relatas.

Nec iſti extenſioni obſtat illud axioma cõ-
muniter receptum,vt.ſ.conſenſus domini non
requiratur,quando ſit diſpoſitio inter compre-
henſos in inueſtitura , quia cum omnes vocati
ſint à domino approbati , ceſſat ipſius domini
præiudicium, contemptus, & intereſſe,ad late
trad.per Surd.conſil.305.nu.33.vbi plurimos
adducit ,

Quia reſpondetur, obiectum procedere re-
ſpectu commiſſi, caducitatis , vel priuationis ,
nã p diſpoſitionem factam etiam in remotio-
rem agnatum , dummodo in inueſtitura com-
prehenſum , ſine domini placito non cauſatur
priuatio . At ſecus quando debita feudi , vel
emphyteuſis portio aufertur filio per ſolum pa
trem ad commodum aliorum filiorum ; nam ſi
id factum fuerit abſque domini cõſenſu , filius
illam ſuam portionem poterit reuocare , cùm
ſolus pater ius quæſitum filio ex ipſius patris
20 ſtipulatione † ex beneficio domini conceden
tis abſque dicti domini conſenſu auferre non
poſſit, vt plenè docet Roſen. de feud.d.cap.7.
concluſ.7.num.9.vſque 13. & hanc diſtinctio
nem probauit Surd.conſ.108.nu.34.35. & de
ciſ.343.nu.19.circa med.& n.30.cùm, vt pau
lo ſupra dixi, conſenſus illorum requiratur in
ablatione , quorum interuenit in conceſſione.

Voluntas etiam teſtatoris planè deſideratur
hoc in caſu,cùm nullum verbum fecerit de bo
nis emphyteoticis,vnde videtur abſurdum di
cere,quod de illis diſpoſuerit , quia talis fuiſſe
21 præſumitur teſtatoris intentio, † qualem ver-
borum proprietas importat. Caſtr.conſil.71.in
fin.in 1.& quando teſtator non diſpoſuit , non
attenditur voluntas imaginaria,l.quidam cum
filium.vbi Bal.ff.hæred.inſtit. Surd.conſ.129.
num.18. nam eatenus voluiſſe dicere teſtator
præſumitur,quatenus ſcriptum reperitur. gloſ.
Bal.Caſtr.& alij,in l.cum proponebatur,ff.leg.
2.diffuſe Pret.de interpr.vlt.volun.folio 150.
nu.137.cum multis ſequentibus: vnde dicitur,
ꝙ in generali omnium bonorum inſtitutione
22 non cenſetur teſtator voluiſſe † comprehende
re bona emphyteotica eccleſiæ. Spec.ti.de lo
cat.§.nunc aliqua,nu.139.in fi.Bar.in l.vt iuriu
randi,§.ſi liberi.nu.5.ff.oper.liber. Aret.conſi.
53.nu.3.Fulgoſ.conſil.230.col.2.quos omnes
ſequitur in puncto Surd.conſ.395.nu.18.ſub-
23 dens poſt Natt.Ceph.† & alios,potentiam dif
ferre ab actu,ideo non ſufficere teſtatorem poſ
ſe diſponere,ſi nõ diſpoſuerit,cùm facultas di-
ſponendi nihil prorſus operetur,niſi facta rea-
li diſpoſitione.Idem probat in terminis noſtris
Gabr.conſ.85.n.1.in 1.dicens,id potiſſimum
militare,quando de talibus bonis emphyteoti
cis non fuit ſaltem facta aliqua expreſſa men-
tio in teſtã. Pereg.de fideic.ar.6.n.19.lat iſſimè
dec.Mãr.93.n.16.17.18.& p totã. tãto magis,
quia teſtator inſtitutionẽ generalem reſtrinxit
ad bona ſua,dicendo,(In omnibus autem alijs
ſuis

24 ſuis bonis,&c.) † non enim illa dicuntur bo-
na ſua,de quibus teſtator non poteſt pro libi-
to diſponere, & in quibus non habet dominiũ
tempore mortis,dicta deciſi. Mant.93. nu.20.
vnde tollitur obiectum;quòd teſtator poſſit di
ſponere de re hæredis, ſicuti de propria : nam
hoc non præſumitur in dubio , & potiſſimum
quando inſtitutio fuit per teſtatorem facta de
bonis ſuis. ead.deciſio. Mant.93. numero 27.
imò non ſufficit,teſtatorem poſſe id facere,ni-
ſi conſtet hoc vere feciſſe, vt in terminis tradit
Surd.conſ.237.nu.25.26. quò fit, vt pater,qui
acquiſiuit emphyteuſim pro ſe, & filijs per ſim
plicem inſtitutionem non dicatur voluiſſe de-
25 rogare † iuribus filiorum circa emphyteuſim
vt poſt Barto.Aret.Natt. & alios clarè deduci
tur in d.deciſ.93.nu.16.Pręedictaque militant,
etiamſi agatur de noua emphyteuſi ex facto ac
quiſita a teſtatore ; nam non continetur in ge-
nerali inſtitutione , nec in generali fideicom-
miſſo abſque illius expreſſa mentione, cum v-
trobique vigeat eadem ratio ceſſantis volun-
tatis,& qualitatis bonorum non aptorum com
prehendi in diſpoſitione propriorum bonorũ
teſtatoris,iuxta proxime deducta,& tradit Pe-
regr.de fideicom.art.6.nu.22.& nu.25.

Præterea , quando etiam dici poſſet aliquo
pacto talia bona contineri in inſtitutione gene
rali, vtique dicitur, teſtatorem hoc in caſu di-
ſpoſuiſſe de illis ſecũdum eorum qualitatem,
id eſt vti obnoxijs reſtitutioni iuxta formam
conceſſionis,& inueſtituræ,cùm relinquens in
teſtamento cenſeatur ſolum ius,quod habet re
26 linquere, † & non vltra.l.ſi domus, §.fi.ff.le.1.
l.vxor patrui. C.legat.Bal.Caſtr. & alij in l.1.
C.qui teſta.face.poſs.ideo dixit Crau. conſil.
737.nu.8.ius hæredis non comprehendi in di
ſpoſitione teſtatoris de bonis ſuis factá. Et in
pũcto,quod inſtitutio generalis,quatenus poſ-
ſet includere bona emphyteotica eccleſiæ,re-
27 ſtringatur ad ius tantùm , † quod habet inſti-
tuens,decidit Alex.conſ.91.nu.14.verſ.forti-
ficatur, vſque ad fin.in 1.& ſequitur Do.Surd.
conſ.395.num.15. vbi poſt alios extendit,hoc
procedere,etiamſi teſtator diſpoſuiſſet expreſ
ſe de re emphyteotica , idem legitur in deciſi.
Mant.Surdi 93.nu.27.28. & ſeq. nam, vt dixi
ſupra,teſtator non præſumitur voluiſſe diſpo-
nere de re hæredis, maximè quando reſtrinxit
inſtitutionẽ ad bona ipſiuſmet teſtatoris. Qua-
re fatendum eſt , nequaquam voluiſſe teſtato-
rem iſtum diſponere de bonis eccleſiæ ob-
noxijs.

28 Addatur prædictis † ex abundanti, nequaquã
dici poſſe, teſtatorẽ voluiſſe diſponere de feu-
do, vel emphyteuſi,quando illius voluntas po
teſt verificari aliquo pacto in bonis liberis , vt
poſt Bal.admonet Cotta memorab. emphyteu
ſis non venit,in tertia declaratione . Menoch.
conſi.337.nu.30. vſque 34. Gabr.tit.de reg.iu.
concluſ.12.nu.40.& poſſe in bonis liberis ve-
rificari præſumitur,quando ex aduerſo non le
29 gitur probatum , † nulla alia bona poſſe com-
prehendi in inſtitutione , ſeu diſpoſitione , niſi
ſola bona emphiteotica, nempè quod teſtator
tunc temporis habebat tantùm bona illa em-
phyteotica, vltra iam relicta in legatis, &c. vt
poſt Crau.& Mandel.firmat Surd.conſil.135.
numero 57.

Quibus ſic ſe habẽtibus,ſatis conſtat in hac
facti ſpecie,non interueniſſe poteſtatẽ, nec vo
luntatem diſponendi,nec modum,quia nõ fuit
ſeruata forma iuris pręſcripta in huiuſmodi bo
norum diſpoſitione facienda per teſtatorem ,
defecit etiam iuſta cauſa, & legitima diſponen
di de talibus bonis,quia filij non poſſunt priua
ri à patre tali beneficio ex gratia domini ſibi
competenti, & præcipuè quando filij ſunt in-
fantes, vel pupilli,in quibus nullum ingratitu-
dinis vitium erga patrem eſt conſiderabile.

Reliquum igitur eſt, vt contraria tollantur,
quæ tamen etiam ex præcitatis ſatis fuiſſe de-
clinata non ambigitur. Nam licet in tali ge-
nere conceſſionis emphyteuſis ex pacto ſeruã
dus ſit ordo charitatis , vt primo pater acqui-
rens, deinde filij poſt patris obitum tãtùm ſuc-
cedant , attamen ipſis filijs adhuc, viuente pa-
tre in tali gratuita conceſſione dicitur ius quę-
ſitum irreuocabiliter,maximè non concurren-
te conſenſu domini ad illius reuocationem, vt
ſupra abunde probauimus. Hocque etiam pro
cedit; quando diſpoſitio fuerit facta inter cõ-
prehenſos in inueſtitura, & in filios primi gra-
dus,dummodo agatur de alicuius eorum præ-
iudicio , prout pariter ſupra dictum eſt ſecun-
dum veriorem,& receptiorem ſententiam. Ni
mirum igitur,ſi pater acquirens non poſſit pro
libito de re per eum acquiſita diſponere, quan
do talia diſpoſitio æquè procedit etiam ex fa-
cto,& conceſſione alterius, vt in pręſenti caſu,
in quo conſideratur etiam factum,& gratia do
mini directi beneficiantis filios mediãte ſtipu
latione, & miniſterio patris; nam bona iſta nõ
dicuntur propria patris , ſed communia cum
filijs , attento tamen charitatis, & ſucceſſionis
ordine.

Nec verum eſt, hic agi de ſola voluntate te
ſtatoris coniecturanda circa præfatam diſpoſi
tionem,quia imò & de illius poteſtate æquani
miter tractandum eſt, cùm voluntas ſola ſine
poteſtate,ac cæteris neceſſarijs requiſitis pręe-
narratis non ſufficiat. Quinimò quando de ſo-
la voluntate agendum eſſet, adhuc dicitur, te-
ſtatorem noluiſſe diſponere de emphyteuſi ec-
cleſiaſtica, cum de illa ſpecificam mentionem
non fecerit in ſuo vltimo elogio, & omni in ca

Digitized by Google

ſu cenſeri diſpoſuiſſe de iure ſibi tantum in di-
cta emphyteuſi competenti, vt abundātet de-
duximus. Cui concluſioni non obſtat taxatiua,
& tacitatio addita relicto legitimæ filij.

Quia talis tacitatio non obeſt filio non ſuc-
cedenti patri, vti hæredi, ſed vti filio, & con-
ſequenter ſuccedenti, nō iure hæreditario, ſed
iure ſanguinis, & non ex mera prouiſione pa-
tris, ſed etiam ex beneficio, & gratia domini
concedentis, iuxta præallegata.

Nec per acceptationem legitimæ dici po-
teſt ſibi præiudicaſſe in emphyteuſi, & appro-
baſſe teſtamentum patris.

Quia teſtamentum patris illi non obeſt, nā,
vt ſæpius dixi, pater non potuit, nec voluit illi
præiudicare in emphyteuſi iſta eccleſiaſtica,
& ita declarat Surd.conſ.237.nu.25.& ſeq.

Præterea, per talem acceptationem non di
citur ſibi præiudicaſſe in bonis emphyteoticis
ſibi aliunde ex diſpoſitione legis, & Domini
directi debitis, ideo dicitur, quòd acceptans
30 legatum ſibi factum cum onere, ne plus petat,
ſibi non præiudicat in lucro ei reſeruato à le-
gis diſpoſitione, vt poſt Bald. & alios docet
Surd.conſ.45.nu.54. Alibi dicitur, diſpoſitio-
31 nem generalem nō porrigi ad caſum, † in quo
quis non habet poteſtatem. Dec.conſ.81.col.
1.& conſ.218.nu.3.latè Surd.d.conſ.45.num.
52.vſque ad finem, vbi ex multis probat, acce
32 ptantem legatum non ſibi præiudicare † in le-
gitima à lege ſibi debita, non obſtante tacita-
tione, vel pacto de non petendo.

Addatur, quòd filius nō cenſetur approbaſ
ſe diſpoſitionem patris ei in teſtamento præiu
33 dicantis, etiamſi adiuerit, † & cum alijs filijs
diuiſerit hęreditatem reſpectu emphyteuſis ec
cleſiaſticæ receptæ à patre pro ſe, & filijs, quā-
do filius eo tempore ignorauit, illa bona fuiſſe
emphyteotica. Rui.conſ.48.nu.12.in 1.Men.
conſ.162.nu.32. Modò tempore aditæ hæredi
tatis, & diuiſionis hæreditatis paternæ, filius
iſte erat infans, nec vnquam in illis actibus pa-
tet fuiſſe factam mentionem aliquorum bono-
rum emphyteoticorum, meritò non poteſt di-
ci approbaſse teſtamentum paternum, quo ad
iſta bona, quorum qualitatem ignorauit: vnde
dici ſolet, ratificationem nō obeſſe data igno-
34 rantia qualitatis actus ratificari, † cùm ſcientia
iuris, & facti ſit de ſubſtantia ratificationis. Ga
briel.conſi.146.num.14.in 1. vbi ſubdit etiam
35 non ſufficere conſtare † de ſcientia actus in
genere, ſed requiritur notitia omnium qualita-
tum in ſpecie. concordat Cacher.dec.176.nu.
4.& ſequen.

Tollitur etiam id, quod dicebatur de hære-
dibus obligatis ſtare facto defuncti, & ideo hę
redes præfati filij approbantis teſtamentū pa-
ternum, teneri ſtare tali approbationi, quia, vt
dixi, non conſtat de tali approbatione defun-
cti. Quinimò dico, hæredem teneri ſtare facto
defuncti pro ea portione tantùm, pro qua eſt
36 hæres, ſecus in alijs. † Surd.conſ.150.nu.84.
At filius inſtitutus in legitima tantum, non dici
tur illam habere vti hæres patris, ſed iure natu
ræ, vti filius, ideo dicitur, filium quoad legiti-
mam dici creditorem in bonis patris, & ipſam
legitimam dici æs alienū, & etiam deberi om-
nimodè contra patris voluntatem, & prohibi-
37 tionem, † idem Surd.conſ.192.num.16.17.&
conſ.388.nu.7. Hinc dicitur, legitimam debe-
ri filio ex prouidentia legis, non autem iudicio
teſtatoris, l.ſi arrogator, ff.adopt. Surd.conſilio
394.nu.17. Porrò additur, quod cum teſtator
nō potuerit præiudicare filio in iſtis bonis em
phyteoticis ex pacto, ita vetante lege, vt ſupra
probauimus, nō prohibetur filius illa bona pe-
tere ſub prætextu voluntatis paternæ approba
tæ, quia hæres etiam poteſt venire contra de-
38 functi voluntatem, † quando aliquid fecit cō-
tra legis prohibitionem. Cacher.dec.180.col.
2.Surd.conſ.91.nu.6. randem dico, per talem
tacitam approbationem (ſi quæ ſit) reſultantē
ex diuiſione bonorum paternorum abſque re-
clamatione D.Cæſaris patris, & reſpectiuè fi-
lij primi acquireſcentis non poſse dici, ipſum ap-
probaſse factum defuncti, cum nihil promiſe-
rit, ſed fortaſse dicitur conſenſiſse facto, ſeu
diſpoſitioni defuncti patris, ex quo non contra
dixit. Modo filij D.Cæſaris venientes in præ-
ſentiarum ad ſucceſſionem iſtius emphyteuſis
ex pacto, non ex iure defuncti veniunt, ſed ex
propria perſona, ideo non prohibentur venire
contra actum, cui D.Cæſar defunctus conſen-
ſit, cum ex hoc non dicantur improbare factū
defuncti, vt poſt plures tradit Surd. conſ.105.
nu.40. vbi poſt Curt. & alios infert, quod licet
filius hæres patris non poſſit contrauenire alie
39 nationi feudi factæ † à patre, nihilominus ſi
pater ipſe non alienauit, ſed alienanti conſen-
ſerit, poterit filius ex iure ſibi competente vi-
gore inueſtituræ feudum alienatum reuocare,
nec illi obſtabit, quod ſit hæres patris, qui alie-
nationi conſenſit, cùm auocando feudum non
dicatur venire contra factum patris, ſubdens
hanc eſse communem diſtinctionem.

Quatenus autem vltimo loco dicebatur, te
ſtamentum recipere interpretationem ab exe
cutione, pro quo facit etiam, quod obſeruātia
ſecuta declarat qualiter ſit intelligēdum teſta-
mentum, vt per Surd.conſ.370.nu.18.

Reſpondetur, id procedere quoad volunta
tem, & mentem teſtantis, non autem quoad po
teſtatem, cauſam, & modum diſponendi, cum
hoc non dependeat a facultate priuatorum.

Reſpondetur ſecundò, oppoſitum admitti
in caſum ambiguitatis dubij, & obſcuritatis:
nam

Digitized by Google

nam tunc executio, & obſeruantia declarat vnamquanq; diſpoſitionem, ſecus tamen in caſu iſto claro, in quo clarè patet, teſtatorem non potuiſſe, nec voluiſſe diſponere de iſtis bonis, & cõſequenter dico, quoad emphyteuſim iſtã teſtamentum iſtud non ſubſiſtere, & non comprehendere talia bona. At quando clarè conſtat de diſpoſitione, & de illius validitare, vel
40 nullitate, † nõ curatur obſeruantia ſubſecuta, cùm res clara non indigeat interpretatione, vt in terminis obſeruantiæ ſubſecutæ tradit Arc. conſil. 115. Bero. Natta, & alij de quibus per Surd. conſ. 326. nu. 44. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Sententia non conformis petitioni nulla eſt.*
2 *Iudex tenetur ferre ſententiam magis claram quam ſit petitio.*
3 *Quod nullum eſt, nullum parit effectum.*
4 *Nihil & inualidum æquiparantur.*
5 *Iudex nulliter iudicando non facit litem ſuam, ſecus tamen illam exequendo.*
6 *Promiſſione augmenti dotalis facta ſponſæ non competit actio marito ad dictum augmentum.*
7 *Augmenti dotis conſideratio ceſſat ſi non conſtet de dote.*
8 *Acceſſorium non ſubſiſtit ſine principali.*
9 *Dos cum ſit quid facti non præſumitur.*
10 *Factum præſumitur id, quod ab omnibus fieri ſolet.*
11 *Conſuetudo vel ſolitum non arguit conſtitutionem dotis.*
12 *Dos probari ſolet ex ſolutione gabellæ.*
13 *Conuentio obligatoria non probatur extractatu.*
14 *Dotis dandæ promiſſio non dicitur dotis conſtitutio.*
15 *Dotis augmentum regulari ſolet iuxta normas ipſius dotis.*
16 *Legatum factum a teſtatore promiſſore augmenti dotis cenſetur factum animo compenſandi, & num. ſeq.*
17 *Verbum quondam mortem enuntiat, et transfert onus probandi in contrarium.*
18 *Compenſationem faciendam eſſe colligitur ex ſummarum conuenientia.*

ARGVMENTVM.

Sententia petitioni minime conformis nullius eſt ponderis, & legatum teſtatoris iam promiſſoris augmenti dotis, factum cenſetur animo compenſandi.

CONSILIVM LXXVIII.

Actiones meæ à Domino.

ADeo manifeſta eſt nullitas ſñiæ promulgatę aduerſus per Illuſtrem Do. Equitem Donatum inſtante per Excell. D. Cizzolio, vt ne quid magis. Siquidẽ in eius libello fuit facta petitio ducat. mille, de quibus in chirographo cõtrouerſo nomine ipſius D. Cizzolij, vt in proceſſu fol. a. a ter. & ſeq. & vlterius in eodẽ proceſſu fol. 7. idemmet Do. Cizzolius declarauit aperrè (ita inſtante Do. Equite) ſe velle nunc conſequi ex perſona propria dictos ducatos mille in cauſam doris ſibi promiſſos, & debitos, & alios ducatos mille, de quibus in legato facto Dominabus eius filiabus, tanquam pater earum, & legitimus adminiſtrator. Et tamẽ iſtis non attentis fuit pronuntiatum eodem proceſſu fol. 16. à tergo. præfatum D. Equitem vti hæredem, &c. condemnandum eſſe, &c. ad dandum, & ſoluendũ ſupraſcripto, D. Cizzolio, vti patri, & legitimo adminiſtratori eius filiarum ducatos mille ex cauſa, de qua in ſcripto, &c. reſeruato iure terminandi ſuper legato.

Clarum (inquã,) eſt ex præallegatis, D. Cizzoliũ duplicẽ repræſentare perſonã, & duplex debitũ, & reſpectiuè creditũ prætendere, quorũ alterum, nempè chirographariũ ſibi ex ſua perſona debeatur, reliquũ verò eius filiabus. Quò fit, vt cùm ſñia adiudicet debitum chirographariũ ei ſoluendũ, vti patri, &c. nullius põderis dicatur, quia non conſonat, ſed contrariatur libello, & declarationi petentis, & conſequenter hoc in caſu iudex non dr̃ reſpõdiſſe ad interrogata, ſed aliud condemnaſſe, quã ab
1 eo fuerit petitum, † & tamen ſñia non conformis petitioni nulla eſt. c. licet Heli. extr. de Simon. non. n. poteſt iudex aliter inferre, q̃ ſit in petitione, & ideo fatuus reputatur iudex, qui ĩ aliud condẽnat, q̃ fuerit petitum. l. fi. C. fideic. lib. Ratio eſt, quia ſuper nõ deductis nõ habet poteſtatem. l. vt fundus. C. com. diuid. Debet enim iudex ſe accõmodare petitioni, & libello, ſicuti medicus in purgatione infirmi, nimirum ſi extra petita iudicãs, nulliter iudicat. gl. & doc. in c. prudentiam. §. ſexta. de offi. deleg. Rom. conſ. 22. Curt. ſen. conſ. 48. n. 32. optimè Vant. de nullit. ex defect. proceſſ. num. 97. cũ concordantib. per Borgn. dec. 19. nu. 8. & 9. & dec. 21. n. 84. in 1. & dec. 23. n. 22. 23. & ſeq. ĩ 2.
2 vbi latè declarat. † Quinimò iudex tenet̃ ferre ſñiam magis clarã, & certã, q̃ ſit petitio. Borg. deciſ. 7. nu. 18. in 1. & deciſ. 8. nu. 61. in 5. & ſententia, quæ ex actis apparet falſa, dicitur notoriè iniqua, & iniuſta. Idem Borgn. deciſ. 12. numero 16. & 24. in 1. cum igitur iſta ſententia

 ſit

ſit nulla, non meretur nomen ſententiæ, nec pa
titur executionem, quia non entium nullæ ſunt
3 qualitates, & quod nullum eſt, † nullū parit ef-
fectum, l. 4. §. condemnatum. vbi doct. ff. re iu-
dic. habetur enim iſta ſententia, ac ſi nunquam
fuiſſet prolata, quia inualidum, & nihil æquipa
4 rantur, l. ſi aut nullum. C. legit. hæred. † diffuſe
Honded. conſi. 32. nu. 86. in primo. Surd. conſ.
99. nu. 19. 20. quo loci tuetur, ſententiam nul-
lam nequaquam exequi poſſe, & tanto magis
dicitur nulla præfata ſententia, ex quo nullum
ius poteſt prætendere Dominus Cizzolius in
dictis ducatis mille, ſtante qualitate chirogra-
phi, vt plenius mox referam circa merita cau-
ſæ. Idcireo hoc in caſu ordinarius iudex poteſt
nedum dictam ſententiam nullam ſuſpendere,
ſed etiam illam omnino reuocare. Barto. & alij
in l. ſi ut proponis. & in l. ſi Præſes. C. quomo.
& quan. iud. cum alijs, de quibus per Pariſien.
conſi. 54. num. 43. in 3. Borgni. deciſ. 25. num.
29. in 1. & benè ſe gerit iudex in nō exequen-
do ſuam ſententiam nullam, quia licet iudex
5 nulliter iudicans non faciat litem ſuam, † atta-
men illam ſuam facit, ſi de facto illam mandet
exequi. Bald. in l. obſeruare, §. proficiſci, quæ-
ſtione decimaſexta, ff. offic. proconſ. Iaſ. poſt
Bald. Angel. & Alexand. numero 13. in l. pri-
ma, §. hæc autem, ff. quod quiſq. iur. Montcr. de
ciſ. Aragon. 46. nu. 48.

Quo verò ad merita cauſæ, & quò ad iuſti-
tiam ſententiæ prædictæ, dubio procul con-
cludendum eſt, nullo pacto locum eſſe duplici
prætenſioni Domini Cizzolij, cum legatum
ducatorum mille, de quo in cauſa, fuerit reli-
ctum animo compenſandi. Nam omni in ca-
ſu promiſſio ducatorum mille, de qua in cædu-
la, non cōcernit commodum, & creditum Do-
mini Cizzolij, prout ipſe falſo autumauit, ſed
creditum eius filiarum mediante perſona ma-
tris, quo in caſu cum non ſit conſiderabilis di-
uerſitas perſonarum, nempe patris, & filiarum,
ſed tantummodo filiarum, iure optimo militat
compenſatio ex pluribus.

Et primò, quia promiſſio ducatorum mille
in dotis augmentum, de qua in cædula, nō fuit
facta Domino Cizzolio, ſed Dominæ Euge-
niæ eius futuræ ſponſæ. Taliter (inquam) can-
tat ſcriptura illa (darò l'Eugenia mia nepote
per moglie al Signor Antheo Cizzoli, &cær.
con dote di tutta la facoltà, & heredità del
quondam padre di lei, &c. In oltre darò io per
augmento di dote mille ducati dopò la morte
mia, & così prometto io Marcello Donari) &
ita ſatis conſtat, promiſſionem dotis, & augmē
ti non fuiſſe factam Do. Cizzolio, ſed benè illi
promiſſam fuiſſe Dominam Eugeniam in vxo
rem cum dote, & augmento, quæ quidem dos,
& augmentum alio non cōſtito, dicitur facta;
& factum contemplatione Dominæ Eugeniæ,
6 & conſequenter ipſi † D. Cizzolio marito non
competit actio ad dictum augmentum, vt præ-
ciſe in propoſito tradit Ruin. omnino vidēdus
conſ. 221. in 1. Bal. in l. voluntas, nu. 6. C. fidei-
com. Opiz. in l. filiusfamilias. nu. 139. ff. leg. 1.

Secundo conſidero, creditum, ſeu debitum
illud cædulare ſtare ſub nomine augmenti do-
7 tis. † Quare cùm non conſtet de ipſa dote, ceſ-
ſat prorſus conſideratio augmenti dotis, vt in
ſimili dixit Dec. conſilio 644. in princip. Non
8 (inquam) datur acceſſorium, † nec poteſt ſub-
ſiſtere ſine principali. Surd. conſil. 150. nu. 81.
imò acceſſorium tollitur ſublato principali. l.
cum principalis. vbi Dec. ff. reg. iur. Hinc dici-
tur, acceſſorium aſſumere naturam principalis,
cui accedit, l. 2. §. ſi ſub conditione, ff. vt leg.
nomi. caue. Crott. conſ. 61. nu. 28. Surd. conſil.
217. num. 19. in propoſito igitur, ſi non fuit con
ſtituta dos D. Cizzolio, non eſt cur dicatur il-
limet deberi augmentum dotis. Matrimonium
enim ex poſt ſecutum cum D. Eugenia non ar-
guit dotis conſtitutionem, quia matrimonium
ſtat ſine dote, licet mulier nupta bona poſſi-
deat, l. fin. C. repud. l. ex his. C. donat. int. vir. &
vxo. Corn. conſil. 127. in 4. Non igitur ex con-
tractu matrimonij præſumitur dos conſtituta
9 maximè cum ſit quid facti, † & facta non præſu
mantur, l. quæcunque. §. fin. ff. public. imò dos
eſt titulus, & tituli non præſumūtur, §. aliæ. In-
ſtit. actio. & quandoque maior, quandoque mi
nor conſtituitur, & aliquando in rebus, aliquā-
do in pecunia, ſed id, quod eſt variabile, non
præſumitur ad tradita per Cin. in l. 1. C. contr.
ſtipu. quo fit, vt allegans, dotem, debeat proba
re. ita Bal. conſ. 102. in 4. latè Rimin. iun. conſi.
374. nu. 3. 4. & ſeq. ſequitur plures adducendo
Eugen. conſi. 97. nume. 22. & ſeq. & per totum.
Imò licet maritus diu bona vxoris tenuerit, ac
ea patiente ex ipſis fructus perceperit, adhuc
dicta bona non dicuntur ei in dotem tradita,
nec tali in caſu eſt locus lucro dotis, diffuſe
Peregr. conſ. 75. nu. 4. vſque ad fin. in 1. vbi ex
pluribus docet, dotem datam nō præſumi, ſed
probari debere. Prędictaq; eo magis admittū-
tur, quando mulier minor reperitur tempore
matrimonij, & ſtabilia poſſidet: nam ex quò
adeſt ſtatutum de contractibus minorum, &c.
nō potuit aſſignare dotem ſine decreto, & alijs
ſolemnitatibus ſtatutarijs, vt probè aduertit
Rim. iun. d. conſ. 374. nu. 5.

Nec dicatur, cōiter non ſolere viros duce-
re vxores indotatas, quò fit, vt licet poſſit eſſe,
quòd eas ducant ſine dote, tamen id à iure nō
10 præſumitur, † quia factū præſumitur id, quod
ab omnibus fieri ſolet, l. ſi. C. fideiuſſ. & ita cen
ſuit Bal. in rubr. C. fid. inſtrum. nu. 8. in fi. Surd.
conſ. 94. nu. 56.

Re-

Reſpondetur enim, hoc eſſe leue argumen
tum, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc cõ
tingit abeſſe. l. non hoc. C. vnde legit. & aduer
tit Bal. in d. conſ. 102. Poſſibilitas enim in con
trarium deſtruit omne genus probationum l.
4. §. puto ff. hæred. inſtit. & quando oppoſitum
illius, quod allegatur, poteſt ſtare cum verita-
te cauſæ, nunquam inducitur valida probatio.
Bal. in l. conuenticulam. C. de epiſcop. & cler.
Alex. conſil. 24. nume. 24. in 2. & ideo ex ſola
coniectura non poteſt dici probata dotis con-
ſtitutio, quia eſt præſumptio nimis generalis,
Fanuc. de lucr. dot. glo. 10. nu. 38. ut etiam con
ſiderat Natta conſil. 581. numer. 19. vbi etiam
prius num. 5. poſt Affl. ait, mulierem pulchram
non præſumi dotatam, cum loco dotis ſucce-
dat ipſamet pulchritudo. Adeo quod obiectũ
fundatum in ſolito, poſſet procedere reſpectu
vniuerſi conſtito de creatione, vel eſſentia aſ-
ſignationis, declaro, ideſt, ſi conſtet de dotis
aſſignatione, præſumitur mulier omnia bona
ſua in dotem dediſſe, & ita conſuetudo, vel
ſolitum non arguit contractum, † ſeu conſtitu-
11 tionem dotis, cum ſit quid meri facti, ſed be-
nè operatur ad ipſius contractus, vel aſſigna-
tionis interpretationem, & declarationem, vt
in puncto poſt Rolan. declarat Fanuc. de lucr.
dot. gloſ. 10. nu. 38. quem ſequitur Eugen. con
ſil. 97. nu. 89. & 90.

Secundo, nec conſtat de ſolutione datij
iſtius conſtitutionis dotis, quæ ſolutio debuit
fieri ex diſpoſitione ordinis ſuper dario, ſicuti
enim ex ſolutione gabellæ ſolet probari dos.
Maſcar. † de prob. concl. 569. Eugen. d. conſ.
12 97. num. 14. & nu. 60. in fin. & ſeq. ita econuer-
ſo non probata ſolutione; reſultat negatiua cir
ca dotis aſſignationem, vt contrariorum ſit ea
dem diſciplina, & quod operatur propoſitum
in propoſito æquè operetur oppoſitum in op-
poſito, iuribus notis.

Tertio, cædula promiſſionis continet tra-
ctatum, non concluſionem, quia eſt concepta
per verba de futuro, ibi (darò) & multa tra-
ctantur, † quæ non perficiuntur, ideo ex tra-
13 ctatu non probatur cõuentio obligatoria, nec
concluſio, vel accordium. Alexan. conſ. 43. nu.
17. in 1. Purp. conſil. 183. num. 11. Tiraq. de re
tract. conuent. in fin. nu. 24. Viui. dec. 343. nu.
5. & ſeq. Abſolutio enim conuentionis, & con
tractus conſiſtit in vltima clauſula, & attendi-
tur ſola concluſio, non tractatus. Natta conſil.
164. nu. 6. Surd. conſil. 217. nu. 11. & ideo dici-
tur in propoſito, quod promiſſio dotis dandæ
14 non dicitur dotis conſtitutio, † cum promiſſio
dotis valdè diſcrepet ab ipſa dotis vera con-
ſtitutione, vt poſt alios firmat Rolan. conſ. 69.
num. 21. in 3. cum alijs congeſtis per Petr. de
fideicom. quæſt. 8. nu. 173. & ſeq.

Quarto, valdè obſtat ordo ducalis dictans,
contractus dotis non poſſe fieri per ſcriptu-
ras priuatas. Qui ordo licet rigoroſus, atta-
men recipit declarationem, vt procedat ad
effectum agendi (ut in caſu iſto) licet for-
taſſe ſecus quo ad excipiendum, vel retinen-
dũ, prout aliàs fuit deciſum in dec. Mãr. 277.

Quinto, cum tempore exactionis dicti augu
menti, nempe poſt obitum promittentis, quo
tempore oritur actio, & obligatio, ipſa Domi-
na Eugenia per multos annos iam prædeceſſiſ
ſet, non videtur amplius debitum præfatum
dotis augmentum, quia ſi dos non dicitur niſi
cõſtante matrimonio, ex quo dos dari nequit
ſine matrimonio. l. 3. ff. iur. dot. l. fin. C. donat.
ant. nupt. vtique mortua Domina Eugenia, nõ
eſt amplius dos. Surd. conſ. 179. nu. 29. Merito
nec augmentum dotis debetur, quia principa-
le non adeſt.

Et ita ſatis patet, quod inepte egerit Dom.
Cizzolius in eius petitione, & declaratione
prædictis, cum illius reſpectu D. Eques poſſit
dicere liberas ædes habere.

Sexto, circunſcripta veritate, & virtute præ
fatæ cædulæ, ſatis patet, dictos ducatos mille
fore præcipuos filiarum ipſius Dom. Cizzolij,
ſeu mauis ad illarum commodum ceſſiſſe (quã
do illis non obſtaret compenſatio, de qua in-
fra) Nam aduertendum eſt, illam promiſſionẽ
15 concernere dotis augmentum, † quod ſolet re
gulari iuxta metas, & normas ipſius dotis. l. in
ter ſocerum. §. cum inter. ff. pact. dot. l. etiam.
C. iur. dot. Surd. conſ. 255. nu. 3. ſed dos mor-
tua vxore debetur filijs, non marito ex diſpoſi
tione ſtatut. ciuil. Rubr. de lucr. dot. Non igi-
tur potuit illud prætendere Dom. Cizzolius
intuitu proprio, vnde ſequitur, quod cum præ
tenſio ſit præcipua ipſarum filiarum, iure meri
to ſit locus indagationi; An legatum ducato-
rum mille factum dictis filiabus a teſtatore, &
reſpectiuè promiſſore præfati augmenti dotis
chyrographarij cẽſeatur relictum animo com
pẽſandi cum dicto debito voluntario, necne?
16 Et intrepidè dico, † fuiſſe relictum animo
compenſandi, hoc tamen præmiſſo, quod tem
pore teſtamenti conditi ipſemet teſtator, &
promiſſor erat optimè conſcius mortis D. Eu
geniæ eius neptis, & matris dictarum filiarum,
vt colligitur ex verbis legati, ibi (ex quõdam
magnifica Domina Eugenia Guaria olim præ
17 fati Domini teſtatoris nepte) illa enim di-
ctio (quondam) mortem enunciat. Bald. conſ.
407. num. 9. in 1. Maran. in l. is poteſt. nume.
171. ff. acquir. hæred. vel ſaltem transfert onus
probandi contrarium in aſſerentem, perſonam
illam, cui fuit addita, tunc temporis fuiſſe in
humanis. Gabr. conſ. 22. nu. 5. in 1. Ita etiam il
la dictio (olim) denotat perſonam illam nunc

non

Digitized by Google

non eſſe in rerum natura. Fel. in c. fin. in prine. extr. de teſti. coge. & præcipue accedente coniunctione ſanguinis, & habitatione amborum in eadem ciuitate, & ita infero, teſtatorem optimè ſciuiſſe, mille ducatorum promiſſionē fuiſſe effectuandam ad commodum filiarum matri ſuæ ſuccedentium, vt dixi. Quo in caſu ſtante qualitate legati, arbitror fuiſse factum animo compenſandi, ex pluribus.

Primo, quia legatum fuit factum pro omni eo, & toto, & quocunque iure, quod dictæ ſorores habere, petere, aut prætendere poſsent in bonis, & hæreditate ipſius Dom. teſtatoris talis enim ſermo omnem debiti ſpeciem amplectitur. ita poſt Corn. Ruin. Soc. & alios tradit Menoch. lib. 4. præſumpt. 110. nu. 30. alios adducit & ſequitur Surd. de alimen. ti. fi. q. 16. num. 31. & ſequen. cum (inquam) teſtator nedum legauerit ꝑ prætenſione filiarū in eius bonis non cōtinentibus æs alienū, ſed etiam pro prætenſione in illius hæreditate continente omnia iura actiua, & paſſiua, dubio procul voluiſſe compenſare non ambigitur. Idem Surd. d. quæſt. 16. num. 35. 36. 37. vbi alios adducit. & verè magnam etiam vim habent illa verba triplicata (habere, petere, & conſequi) & etiam illa (pro omni eo, & toto, & pro quocunque iure) quæ quidem verborum prægnantium, & vniuerſalium triplicatarum expreſſio omnia debita cogitata, & incogitata, imo etiā inſtrumenta de nouo reperta comprehendit. Natta conſil. 410. num. 6. Decia. conſ. 11. num. 11. in 3. Marſil. conſ. 111. num. 30. Magon. dec. Luca. 6. verſic. comprehenderentur. Sur. conſ. 73. num. 65. adeoquod virtus iſtorum verborum eſt, perinde ac ſi dixiſset teſtator, lego, vt compenſetur cum debito, vt in ſpecie noſtra poſt plures tradit Fanuc. de lucr. dot. gloſ. 8. numero 92.

Secundo, quia non contentus teſtator de relicto, ſub quocunque prætextu, voluit ei addere tacitationem, & prohibitionem de vlterius non petendo, quatenus dixit (& pro quibus voluit ipſas eſse tacitas, & contentas, vbi aliquod habere, & conſequi poſsent, quod ipſe Dom. teſtator non credit) ita Crau. conſ. 131. num. 17. & 149. nume. 3. Duran. de art. teſtan. tit. de legat. cautel. 5. in fin. Meno. d. prę ſumpt. 110. num. 31.

Tertio, nec videtur omittendum, legatum conuenire in eadem ſumma, & quantitate, quę continetur in chirographo, ex tali enim ſummarum, & quantitatum conuenientia validum compenſationis argumentum depromi cēſuere multi relati per Fanuc. d. glo. 8. numer. 95. cum concordantibus per Menoc. d. prę ſumpt. 110. num. 26.

Nec vim aliquam faciunt verba illa in calce legati poſita, ibi (quod ipſe teſtator non credit) quaſi quod videatur teſtator dubitaſſe ſeu etiam credidiſſe, non eſſe debitorem in aliquo, & ideo cum fuerit verus debitor ex dicta cedula non videtur voluiſſe compenſare.

Quia imo prędicta verba fortius augēt uim cōpenſationis, & animū enixum compenſandi præ ſeferunt, ſiquidem illa verba non referuntur ad aliquam exiſtentiam crediti, vel prætenſionis filiarum vltra legatum, ſed ſolummodo referuntur ad poteſtatem conſequendi vltra legatum ſtante prohibitione, & tacitatione præcitatis; adeo quod teſtator voluit dicere, quod ſtantibus dictis prohibitione, & tacitatione, ipſe non credit, filias aliquid vlterius poſſe conſequi.

Præterea ſatis clara eſt intentio teſtatoris compenſare volentis, quo circa etſi verba illa poſſent referri ad exiſtentiam alterius debiti, attamen cum dicat, ſe non credere, quod ipſę ſorores aliquid conſequi poſſent, nihilominus dicitur voluiſſe compenſare, caſu, quo aliqua valida prætenſio adſit dictarum ſororum vltra legatum, adeo quod voluit vere dicere, quod compenſat caſu, quo adſit, vt in ſimili cenſuit Fanuc. d. glo. 8. nu.... Illa igitur verba influunt maiorem animum teſtatoris in compenſando caſu quo exter caſus debiti compenſandi, & iſte eſt genuinus ſenſus dictorum verborum. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1. *Nullitas ſententiæ ſupremi magiſtratus lata contra formam petitionis non valet, retardare illius executionem, ſtante identitate cauſæ etſi conſtet de iuſtitia, etiam in iudicijs appellationum.*
Cædulæ recognita vim inſtrumenti publici habent.
2. *Clauſulæ ſalutares inſita in libello continente certum remedium nihil operantur.*
3. *Sententia eſt nulla ubi in proceſſu variatum eſt nedum in cauſa, & actione, ſed etiam in perſonis.*
4. *Pater agendo in iudicio ad bona aduentitia filiorum debet exprimere ſe agere uti eorum legitimum adminiſtratorem, alias non auditur.*
5. *Ordo derogatorius iuris communis eſt ſtrictè interpretandus.*
6. *Dotis contractus dicitur quando dos traditur, non quando promittitur.*
7. *Actus dicitur perfectus attenta mente partium, & obligatione de præſenti licet verba ſonent in futurum reſpectu dici.*
8. *Contractus perfectio in materia dotis triplex datur, conuentionalis, obligatiua & acquiſitiua.*

Con-

Digitized by Google

9 *Contractus ut dicatur perfectus attenditur tempus obligationis non autem conditionis.*

10 *Executio contractus prouenit ex quadam neceſſaria conſequentia præcedentis obligationis.*

11 *Promiſſio ex cauſa dotis reſpectu nexus obligationis, operatur eoſdem effectus, ac ipſa dotis realis conſtitutio & ſolutio.*

12 *Dos conſtituitur nudo conſenſu.*

13 *Perpetuitas reſpectu promiſſionis ex cauſa dotis conſideratur duratura ad uitā hominis tantū.*

14 *Obligatus per apocham poteſt compelli de contentis in ea facere publicum inſtrumentum. declara, vt nume. 16. & 17.*

15 *Ordo annullans contractum factum ſine inſtrumento, non procedit quando ex priuata cedula conſtat mentem partium fuiſſe de conficiendo inſtrumentum publicum.*

16 *Natt. conſ. 382 declaratur.*

17 *Debitor non poteſt cogi ad celebrationem inſtrumenti, quando non interuenit mutatio perſonarum, nec aliqua tranſlatio iuris, & eſt probata obligatio per ſcripturam priuatam.*

18 *Compenſatio non habet locum vbi adeſt diuerſitas perſonarum.*

19 *Actio ad augmentum dotis non competit uiro, vbi illi non fuit promiſſa nec conſtituta dos.*

20 *Exceptio compenſationis opponi poteſt contra quamcumque executionem etiam inſtrumenti cameralis.*

21 *Compenſatio non eſt propria exceptio, ſed ſolutio extinctiua actionis ipſo iure.*

22 *Dos non dicitur aliqua finito matrimonio per mortem vxoris.*

23 *Qualitas adiecta verbo regulatur ſecundum tempus verbi.*

24 *Dotis augmentum promiſſum in certum tempus non debetur mortua vxore ante illius aduentum.*

Qualitas aliqua ubi requiritur in aliquo actu, illius omiſſio impedit actum.

25 *Qualitas appoſita in antecedentibus repetita cenſetur in conſequentibus.*

ARGVMENTVM.

Nullitas ſententiæ reſultans ex diuerſitate cauſæ, actionis, & perſonarum impedit illius exequutionem.

Statutum, vel ordo annullans contractum perfectum, & de rebus perpetuo duraturis, ſine inſtrumento confectum, habet locum etiam in contractu conditionali, & in diem.

Exceptio compenſationis admittitur, vbi cadit identitas perſonarum.

Dotis augmentum non debetur præmortua uxore ante aduentum diei ſolutioni ſtatutæ.

CONSILIVM LXXIX.

Actiones meæ à Domino.

NOuiſſimè dubitatur per ampliſſimum Senatum aduerſus perilluſtrem Dominum Equitem Donatum, ſententiam latam in gratiam Excellentiſſimi Domini Cizzolij exequendam eſſe, nulla ratione habita deductorum per Dom. Equitem reſpicientium ordinem proceſſus, & probationem meritorum. ſiquidem etſi Dominus Cizzolius inſiſtētiam fecerit pro ducatis mille cedulatijs ex perſona propria, illique fuerint dati per ſententiam, vti patri, ac legitimo adminiſtratori ſuarum fi-
1 liarum, attamen talis † nullitas non valet impedire ſententiæ illius executionem, ſtantibus identitate cauſæ, qualitate clauſularum expreſſarum in libello, ex Ceph. conſil. 400. in princ. necnon etiam authoritate ſupremi Magiſtratus, qui ſicuti potuit ſola facti veritate inſpecta, omiſſis iuris apicibus, attendere quid probatum, licet non petitum; ita videtur ſuſtineri poſſe in caſu iſto controuerſo, vt ſcilicet ſententia illa mandetur executioni more conſilij Neapolitani, teſte Gram. deciſ. 19. quod eo magis dicendum eſt, ex quo ſatis videtur iuſtificata intentio Domini Cizzolij vigore cedulæ recognitæ per Dom. Equitem, quę vim inſtrumenti publici habere dicitur. Moret. conſilio 66. colum. 1. quo in caſu quæuis nullitas, etiam in iudicijs appellationum, non attenditur. Vant. de nullit. circa fin. numer. 130. & ſequentibus.

Reſpondetur tamen, libellum porrectum per Dominum Cizzolium fuiſſe ex poſt, inſtāte Domino Equite, declaratum per ipſummet Dominum Cizzolium, fol. 7. quo loci dixit, ſe velle ex nunc conſequi ex perſona propria ducatos mille in cauſam dotis ſibi promiſſos, & debitos per illuſtrem quondam Dominum Equitem in cauſam dotis Illuſt. quondam Do. Eugeniæ, &c. virtute polizæ productæ, & recognitæ, & vlterius tamquam pater, & legitimus adminiſtrator eius filiarum, ſuo debito tēpore velle conſequi alios ducatos mille, &c. virtute legati eiuſdem Domini Comitis, &c. adeo quod petitio, & libellus fuit reſtrictus ad certam cauſam, & continet in ſe certum, & determinatum remedium, non autem agitur de libello incerto, vel generali. Quo fit, vt clauſu-

læ

Digitized by Google

2 lę † ſalutares cuiuſcunque generis inſitę in cal
ce libelli nihil operentur.Soc.conſ.95.nume.
16.in 3.Gabr.tit.de clauſ.conluſ.4.nume. 11.
cum concordantib. per Dom.Surd. conſ. 24.
nume. 18.idque fortius militat in præſenti ca-
3 ſu,in quo inſpecto proceſſu,& ſententia † cla-
riſſimè patet, nedum variatum fuiſſe in cauſa,
& in actione,ſed etiam in perſonis,& ideo ſen
tentia eſt omnino nulla,ad tradita per D. Sur.
d.conſ.24.nu.19.Nec authoritas iudicis, vt-
cunque ſupremi poteſt ſanare huiuſmodi defe
ctum,vt ſcilicet quod debetur vni perſonę nõ
comparẽti in iudicio,nec citatæ,adiudicetur,
alteri perſonæ nulliter in iudicio actitãti; hoc
(inquam) ſaperet iniquitatem. Quare cum
Dominus Cizzolius petierit ducatos mille, v-
ti proprios,& ſibi promiſſos,& debitos ex cau
ſa dotis,& illi dentur per ſententiam,vti patri,
& adminiſtratori filiarum, non video quomo-
do bona filiarum dẽtur patri, vti illius propria,
quia vno in caſu pater eſſet plenè dominus,in
alio ſimplicem vſumfructum vix conſequi poſ
ſet.Quinimo dico,nullo pacto ſuſtineri petitio
nem Dom. Cizzolij ex perſona propria ſtan-
te morte vxoris,quo in caſu bona promiſſa di-
cuntur aduentitia filiarum, & pater † agendo
4 in iudicio debet exprimere,ſe agere vt legiti-
mum adminiſtratorem filiarum, aliàs non audi
tur.Bar.Ang.Caſtr.& alij in l.1.C.bon.mater.
Fel.in cap.cum olim.num.4.verſic.quo autem
de teſtib. & ex iſta differentia perſonarum re-
ſultat maximus effectus, & ſummopere haben
dus pię oculis perilluſtr.Senatum,quia in vno
caſu admittitur,in alio autem excluditur com
penſatio,de qua in cauſa, & circa quam infe-
rius verba faciam. Obiecta igitur procedunt,
quando per eandem perſonam variatur mo-
dus agendi, ſecus ſi agatur de diuerſitate per-
ſonarum,vt ſupra dictum eſt.Nec vim facit re
cognitio cedulæ,quia vt iam fuit probatum,in
anteriorib. ſcriptis, & clarius patebit ex infra
dicendis, talis recognitio non nocet Domino
equiti reſpectu puncti controuerſi circa com
penſationem, nec circa veritatem debiti.

Secundo igitur fuit motiuatum reſpectu me
ritorum, ordinem allegatum pro ſuſtinẽda nul
litate cedulæ,nequaquam obſtare,quia cum ſit
5 † derogatorius iuris communis, eſt ſtrictè inter
pretandus.dec.Mant.43.nume.4. & illius ver
ba tam enuntiatiua mentis Principis, quam e-
tiam diſpoſitiua loquuntur de contractibus
perfectis,& de rebus perpetuo duraturis, & i-
deo expreſſit conſignationem dotis, vel illius
6 reſtitutionem. Dotis enim † contractus dici-
tur, quando traditur dos,non quando promit-
titur.Alex.conſ.13.nu.13.in 3.& licèt ex poſt
ſubiunguntur illa verba (di contratto alcuno
di dote) debent intelligi de contractu dotis
perfecto iuxta præcedentia verba,maximè cũ
dotis contractus per rei interuentum,& per ip
ſam executionem actus perficiatur, & deno-
minetur ex Ruin.conſ.151.num.7.in 5.At ca-
ſus iſte controuerſus non ſapit perpetuitatem,
ex quo promiſſio illa tantum durauerit viuen-
te domino Comite, & fuerit exequenda poſt
illius mortem, in quo actu ſolius executionis
perfectionem aſſumit.

Reſpondetur tamen, imo cedulam illam a-
ctum perfectum,& obligationem (circumſcri
ptis compenſatione,& veritate debiti) perpe
tuitatem continere:nam promiſſio illa fuit per
fecta in ſe,& inſpecta ſui natura,licet illius exe
cutio fuerit conditionalis,& in diem. Partes
enim non remanſerunt in terminis ſimplicis
promiſſionis de futuro, taliter quod intentio
partium, & verba diſpoſitiua fuerint redacta
ad actum de futuro,ſed mens,& uerba obliga-
tiua fuerunt relata ad actum præſentem,& om
nia ad ſubſtantiam actus requiſita preſto fue-
7 runt. vnde ſequitur,quod licet † in actu illo in-
ſerta fuerint verba reſonantia in futurum re-
ſpectu diei, attamen actus de præſenti fuit ce
lebratus,& perfectus attenta mente partium,
& obligatione, vt declarat Rube.Alex. conſil.
29.col.2.Caball.omnino videndus, quia diſ-
fuſe declarat milleloq.201.nu.5. & milleloq.
8 487.Confirmatur concluſio,quia † triplex da
tur perfectio contractus in materia iſta, con-
uentionalis,obligatiua,& acquiſitiua.glo. Bal.
Salic.& alij in l.2.C.quan.lic.ab empt.diſced.
Surd.conſ.52.num.26. At in præſentiarum a-
gitur de perfectione obligatiua continẽte per
petuitatem, obligatio enim illa contẽta in pro
miſſione chirographaria eſt perfecta reſpectu
creationis,& nexus licet conditionalis reſpe-
9 ctu executionis, ſed attenditur tempus † con-
tractus, non autem conditionis, Tiraqu. loco
mox citando.ſicuti dicitur in ſimili, venditio-
nem conditionalem,conſtito de certo corpo-
re, dici perfectã reſpectu obligationis,quo ad
hoc, vt alteri partium non liceat ab ea recede
re.l.neceſſario.§.ſi ita ces. vbi gloſ. ff. perie.&
commo.rei vend.Tiraqu.de retrac.lignag.§.1.
gl.10.nu.43.Fuſci.ſing.7.littera V. & idcirco
poteſt dici, aut talis obligatio non fuit perfe-
cta,nec perpetua, vt quia tantum durauit durã
te vita Do.Comitis, & tunc non eſt curanda,
quia expirauit per mortẽ,aut durauit poſt mor
tem,& tunc fatẽdum eſt, ab initio fuiſſe perfe
ctã,& perpetuam,quia nõ attenditur executio
10 contractus,ſed origo, executio (inquã) † con
tractus prouenit ex quadã neceſſaria cõſequẽ-
tia præcedentis obligationis,& ideo non con
ſideratur de per ſe, ſed cum præcedente obli-
gatione, cum qua vnum & idem reputatur, l.
fin.in fin. C.ad Velleia. & ita verbatim docet
Aſin.

Digitized by Google

Afin. de execut. fol. 40 r. c. 269. nu. 5. vbi ſubiungit, quod executio dicitur incipere tempore contractę obligationis dando exempla, quę non curo referre, cum apud eum videri poſſint. Dicitur ergo obligatio ipſa, ſeu creatio promiſſionis, & obligationis natura naturans perfectionem, & perpetuitatem contractus, executio autem dicitur natura, ſeu perpetuitas naturata deriuans ab obligationis nexu illam naturante. Nimirum ſi ordo Ducalis nõ ſimpliciter mentionem fecit de ipſiſmet contractibus totaliter perfectis, ſed de contractibus habentibus naturam perpetuitatis, & conſequenter de promiſſionibus obligatiuis continentibus naturam perpetuitatis, quia ex obligatione temporali, vel conditionali certo tempore de incerto exequendæ perpetuitas reſultat, præmiſſaque omnia ſine dubio militant in
11 promiſſione † ex cauſa dotis; quæ reſpectu nexus ipſius obligationis, & ad circuitus euitandos eoſdem effectus omnimodè operatur, ac ipſa dotis realis conſtitutio, & numeratio. Affl. dec. 61. Cephal. conſ. 162. num. 34. Gabr. con ſil. 58. nu. 11. in 1. Strac. de aſſecurario, in prin. num. 55. Burſ. conſ. 100. num. 11. Alibi dicitur,
12 quod † dos conſtituitur nudo conſenſu. l. exactionem. C. iur. dot. Sur. conſ. 94. nu. 39. & dos habita fide habetur pro ſoluta, Rim. iun. conſ. 496. nume. 7.

Addatur ex abundanti, ipſam obligationẽ, ſeu promiſſionem redactam ad vitam promittentis ſatis dici continere perpetuitatem,
13 quia ſecundum ſubiectam materiam † perpetuitas conſideratur ad vitam hominis duratura tantum. Surd. conſil. 123. num. 15. vbi alios adducit.

Nec ſpecifica mentio conſtitutionis, & reſtitutionis dotis facta in ordine illo, reſtringit ordinem ad contractum executum, quia ſi recte perpendantur verba antecedentia, & ſubſequentia, liquido patebit, omne contractuum genus comprehendere, & ſpecificationem illam conſignationis, & reſtitutionis dotis fuiſſe poſitam ex abundanti ibi (oltre che &c.)

Tertio fuit dubitatum, ordinem procedere tantum in ſcripturis priuatis totalitatem contractuum continentibus, ac vlteriorem ſcripturam publicam non requirentibus, vt puta, quãdo partes tali ſcripturę priuatæ omnino & expreſsè acquieuerunt, quo in caſu verificatur mens Principis directa ad tollendum damnũ, & periculum in ſubditorum perniciem de facili occurſurum, ſecus autem in ſcripturis priuatis vlteriorem ſcripturam publicam requiren-
14 tibus, vt in caſu iſto, cum potuerit † Dom. Cizzolius conſulendo eius indemnitati curare, vt ſuper contentis in cedula ſibi fieret inſtrumentum à promittente, Natta conſil. 382. & hanc
15 diſtinctionem fuiſſe de mente Senatus † apparet dec. Surd. 43. in qua ſancitũ legitur, talem ordinem non procedere, quando conſtat de expreſſa mente partium redacta in priuata cedula de conficiendo inſtrumentum publicum circa actum conuentum.

Reſpondetur enim, & nos admittere; ordinem non procedere, quando partes in cedula contractus conuenerunt de celebratione futuri inſtrumenti. Ratio eſt, quia non dicuntur acquieuiſſe huiuſmodi probationi priuatæ. At in præſenti caſu non conſtat de tali expreſſa conuentione, nec eſt verum, vt cautatus per ſcripturam priuatam poſſit vlteriorem cautionem
16 inſtrumentalem petere, † nec Natt. in oppoſitum adductus id ſcriptum reliquit, prout ſupponitur in obiecto, quia loquitur in eo, cui fuit ceſſum ius emphyteoticum, vt ſcilicet poſſit cogere emphyteutam ceſſum, vt ſibi faciat inſtrumentum recognitionis, quia quando ius dominij in alium mutatur, iure merito renoua-
17 tio poſtulatur. At quando † non interuenit mutatio perſonarum, nec translatio aliqua iuris, & obligatio eſt probata per ſcripturam priuatam, vel per confeſſionem, vel per aliud genus probationis, tunc debitor non poteſt cogi ad aliquam celebrationem inſtrumenti. Mandel. conſi. 33. col. 1. Sur. conſil. 144. numer. 6. & 7. & latius conſil. 208. per totum.

Quarto loco tandem fuit dubitatum, compenſationis exceptionem non poſſe obſtare executioni dictæ ſententiæ, cum in præſenti iudicio, & ſententia non agatur de legato facto filiabus Domini Cizzolij, cuius virtute poſſit diſcuti articulus compenſationis, & om
18 ni in caſu dicitur, † debitum iſtud cedulare fuiſſe factum Domino Cizzolio voluntarie. l. ſi pro te, C. dot. prom. Franc. deciſ. 33. & ideo ſtante diuerſitate perſonarum, non eſt locus compenſationi petitæ, licet in teſtamento legatur relictum legatum pro omni eo, &c.

Reſpondetur enim, ſatis eſſe Domino equiti, vt pronuntietur, nullum ius competere Domino Cizzolio reſpectu prætenſionis ducatorum mille contentorum in cedula ex perſona illius propria, quia illi met non competit actio ad conſequendum illud augmentum dotis chirographarium, quicquid ſupponatur in motiuo, quia text. in d. l. ſi pro te. necnon adducta per Franc. quibus addo Gab. conſ. 165. nu. 8. in 1. procedunt, quando promiſſio fuit facta viro dotem ſtipulanti, ſed in caſu noſtro nulla fuit facta promiſſio dotis Domino Cizzolio, ſed bene illi fuit promiſſa Dom. Eugenia in vxorem cum dote, quo in caſu cum nullibi pateat, Dominam Eugeniam conſtituiſſe dotem aliquam Domino Cizzolio viro ſuo, impoſſi-
19 bile eſt, † vt illi detur actio ad iſtud augmentum

tum, & in his terminis procedunt adducta per
Ruin.conſ.a 21.colum.1. in 1. & vere cum ali-
quo in loco non probetur dotis conſtitutio ab
aliquo facta Domino Cizzolio, nec a Domi-
no Comite promittente, nec a Domina Euge
nia vxore, quomodo poteſt petere augmen-
tum dotis?

Præterea mortua Domina Eugenia, dos, &
augumentum eſt peculiare filiarum, non mari-
ti, & patris reſpectiue, & computatur inter bo
na aduentitia filiarum, & ideo opportune ca-
dit in præſentiarum articulus compẽſationis,
quia agitur de identitate perſonarum, & licet
dicatur in motiuo, hic non agi de legato filia-
rum, quo in caſu ceſſat conſideratio compen-
ſationis. Attamen dico ex declaratione Dom.
Cizzolij ſatis conſtare, fuiſſe propoſitam præ-
20 tenſionem legati, imo dico † exceptionem
compenſationis poſſe opponi contra quan-
cumque executionem faciendam, etiamſi
eſſet executio inſtrumenti cameralis obliga-
tionis, vt poſt alios nouiſſimè tradit Graſſ. de
21 except.c.16.num.2.& ſeq. nam † compenſa-
tio non eſt propriè exceptio, ſed ſolutio ex-
tinctiua actionis ipſo iure, idem Graſſ. ibidem
num.6. & ſequen. vbi plurimos adducit. Suf
ficiat ergo ille locus pro omnibus, qui poſſent
allegari.

Tandem vltra reſolutiones prędictorum
motiuorum, pro condimento iurium perillu-
ſtris Domini Equitis audacter affirmo, nullo
pacto audiri poſſe Dominum Cizzolium in
prętenſione dicti augmenti dotalis, ſtante mor
te Dominæ Eugeniæ ante aduentum diei ſolu
tionis dicti augmenti, & circa hoc eſt ſummo
perè conſiderandum, cum ponat falcem ad ra
dicem friuolæ prætenſionis præfati Excellen
tiſſimi Domini. ſanè (inquam) dicitur in ce-
dula (darò l'Eugenia per moglie, &c. con do
tè di tutta la facoltà, &c. In oltre darò io per
augmento di dote mille ducati dopo la mor
22 te mia, &c.) Dos enim † aliqua non dicitur fi
nito matrimonio per mortem vxoris. Sur. con
ſil.179.nume.29. ideo nec augmentum dotis,
vt etiam tetigi in prioribus ſcriptis. Quinimo
augmentum dotis ſoluendum poſt mortem
promittentis præmortua D. Eugenia ipſi pro-
miſſario nullo pacto debetur, quia promiſſio
fuit qualificata in euentum, quod extaret dos
23 tẽpore, quo moreretur promittens, quia † qua-
litas adiecta verbo regulatur ſecundum tem-
pus verbi. l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. noxal.
At tempore obitus Domini Comitis promit-
tentis non extabat dos, quia per mortem præ-
ambulã Dominæ Eugenię fuerat ſolutum ma-
trimonium, ſine quo dos eſſe non poteſt ergo
24 † locus non eſt promiſſioni dotis augendæ,
quia vbi aliqua qualitas requiritur in aliquo a-
ctu, omiſſio illius qualitatis impedit actum, &
non eũdo per mendicata ſuffragia, ita in termi
nis terminantibus in puncto latè firmat Rim.
iun. omnino videndus conſil. 600. colum.1. &
per tot. & confirmatur ex dictione illa (in ol-
tre) quæ eſt repetitiua præcedentium cũ om-
nibus ſuis qualitatibus, & conditionibus, adeo
25 quod † qualitas appoſita in antecedentibus
repetita cenſeatur in ſequentibus, vt præcisè
tradit Ceph. conſil. 156. num. 18. At in antece
denti particula cedulæ promittitur Domina
Eugenia pro vxore Domino Cizzolio cum
dote &c. ita igitur in ſubſequenti particula cõ
tinente augmentum vna cum Domina Euge-
nia, ſeu Domina Eugenia cum augmento &c.
& idcirco cum tempore ſolutionis augmenti
Domina Eugenia ſatis ceſſerit, ita & augmen
tum cum ipſa Domina ſepultum fuiſſe non am
bigitur. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitate Donatus includitur in ſtatuto loquentè de Ciue.*
2 *Ciuis ex decreto eſt verus ac proprius Ciuis.*
3 *Ciuilitas eſt quid factibile ideo non fit natura ſed arte.*
4 *Statutum loquens de originarijs complectitur etiam ciues ex decreto.*
5 *Modus non ſuſpendit, ſed conditio.*
6 *Modum adimplere ſufficit poſt emolumentum quæſitum.*
7 *Conditio debet adimpleri ante quæſitum emolumentum.*
8 *Conditio dicitur euentus quidam de futuro.*
9 *Modus eſt ſpecies oneris diſpoſitionem modificans.*
10 *In dubio præſumitur modus, non conditio.*
11 *Ex diuerſis non fit illatio.*
12 *Diſpenſatio principis circa vnum impedimentum ad aliud non porrigitur.*
13 *Verba ſtatuti non debent ſtare ſine virtute.*
14 *Decretum ciuilitatis non eximit ab onere debitæ ſolutionis, nec examinis.*
15 *Copula requirit concurſum vtriuſque copulati.*
16 *Oratio vnica dicitur quæ ab vnico verbo regitur.*
17 *Vnica diſpoſitio non poteſt pro parte adimplerè & pro parte refutari.*
18 *Ordo ibi dicitur aſſignatus vbi datur prius & poſterius.*
19 *Ablatiuus abſolutus inducit conditionem.*
20 *Ordo datus a principe ſecundum ordinem litteræ ad vnguem eſt ſeruandus.*
21 *Forma eſt indiuidua.*

Non

Digitized by Google

22 *Non faciens quod debet, non recipit quod oportet.*
23 *Verba enunciatiua ſtant demonſtratiue non diſpoſitiuè.*
24 *Priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda.*
25 *Genus idem operatur quoad omnia, quod ſpeties quoad indiuidua.*
26 *Generalis diſpoſitio ratione certa rei non extenditur vltra illam.*
27 *Gratia & Decretum debet intelligi iuxta preces principi porrectas.*
28 *Statutum obſtans rei petitæ, ſi de eo nulla ſit facta mentio, non dicitur ſublatum.*

ARGVMENTVM.

Ciuis ex decreto in collegium cooptandus ea nihilominus præſtare tenetur, quæ ex collegij ſtatuto diſponuntur.

CONSILIVM LXXX.

Actiones meæ à Domino.

NOn ſine aliqua apparente ratione Excellens Dominus Iacobus Ferrarius, Sabloneta oriundus, prætendit cooptari in collegium Illuſtrium ac Excellentiſſimorum Dominorum Phyſicorum Mantuæ, abſq; onere ſoluendi aureos cētum, ad formam Statuti dicti Almi Collegij, in Rubrica de his qui in Collegij admitti poſſunt. Quo cauetur, neminem in Collegium prædictum admitti, niſi qui origine, aut habitatione decennali Ciuitatis Ius fuerit adeptus, ſiue etiam externum Medicum, a Principe tamen decretatum, & nummis aureis centum ſolutis ordini vniuerſo Medicorum, &c. prout latius ex dicto Statuto videre eſt.

Siquidem, dictus Dominus Iacobus fuit in ampliſſima forma a Sereniſs. Domino ciuilitate donatus, adeo ut deinceps ipſe Ferrarius, eiuſq; filij, & deſcendentes omnibus priuilegijs frui valeant, omniaque alia facere, & exercere, prout Ciues legitimi, & hinc oriundi, poſſunt, &c. Quapropter cum onus exarationis aureorum centum, ſit impoſitum externis, dubio procul arctari non debet, ad huiuſmodi ſolu-
1 tionem, † quia ſtante decreto præallegato, dicitur verus ciuis, & includitur in Statuto loquente de ciue, Bald. conſ. 409. in 5. Cephal. conſil. 451. nu. 16. & ſeq. Lancell. Gall. in conſuetud. Alexand. præfatio. 8. nume. 51. nouiſſime Dom. Surd. conſil. 437. num. 1. Talis enim ciuis ex decreto, non fictus, ſed verus, ac pro-
2 prius ciuis dicitur, quia ita quis efficitur ciuis per creationem, ſicuti per originem, l. 1. in princip. ff. ad municipal. & poſt Bartol. Aret. Pariſ. Grat. Ruin. & alios, tradit Ri-
3 min. Iun. conſil. 23. num. 112. † & ſequen. ciuilitas enim eſt quid factibile, ideo non fit natura, ſed arte, Bald. conſil. 409. in 5. idem teſtatur Rim. iu. conſ. 790. num. 7. Merito ſtatim prolato verbo a Principe reſpectu ciuilitatis, quis incipit eſſe ciuis, Bal. in l. quod fauore, in 7. oppoſ. C. legib. idem Rimin. iun. conſi. 462. num. 45. etiam decreto ciuilitatis nondum abſoluto, idem Rimin. iun. conſil. 472. nume. 16. Non igitur poteſt reputari forenſis, cum ſit incompatibile, vnum eſſe ciuem, & forenſem eiuſdem loci vnico ictu, Caſtrenſ. in l. nulla iuris. numer. 4. ff. de iuſt. & iur. Rimin. iun. conſil. 363. nume. 233. dicendum igitur eſt, Dominū Ferrarium, vtcumque non originarium, huiuſmodi honoris gradu honeſtandum eſſe, perinde ac ſi eſſet verè Mantuæ oriundus, & ita in
4 terminis, † quod non obſtante Statuto dictante, ſolos originarios poſſe eſſe de collegio, vnuſquiſq; decretatus a Principe taliter, quod habeatur pro originario quo ad oīa (vt in præſenti caſu) poſſit eſſe de Collegio poſt Bart. Ange. Roman. Alex. & Iaſ. teſtatur Rip. in l. 1. num. 4. verſic. 2. inducuntur, ff. leg. 1. Rim. iun. conſil. 23. num. 14. vbi addit Anchar. Crot. & alios.

Quibus non obſtat ſi dicatur, decretum Sereniſſimi fuiſſe qualificatum, nempe adiecta lege, vt intra annum proximè futurum ſtabilia æquiualentia ducatis mille acquirere habeat ſub pœna nullitatis decreti, & prout latius legitur in dicto decreto, vnde cum hucuſq; non adimpleuerit per eum adimplenda, beneficio decreti gaudere non poteſt.

Reſpondetur enim, tale onus acquirendi dicta ſtabilia fuiſſe adiectum per uiam modi, nō autem per viam conditionis ut mox referam, quo ſit, ut negari non poſſit, quin ipſe Dominus Ferrarius ſit verus ciuis ante emptionem
5 ſtabilium, † quia modus non ſuſpendit, ſed cōditio, l. eas cauſas, vbi Bart. & Caſtrenſ. ff. condit. & demonſt. Bimi. conſ. 34. num. 17. Rimin. iun. conſil. 700. numer. 14. Hinc dicitur, quod
6 ſufficit modum adimpleri † poſt emolumentū quæſitum l. cum tale §. 1. vbi Bart. ff. de cond. & demonſtr. latè dec. Mant. 156. num. 6. Rim. Iun. conſ. 595. num. 26. alibi dicitur, per adiectionem modi non impediri ortum obligationis, Dominus Surd. conſ. 268. nume. 48. 49. & conſil. 298. num. 27. & modum poſſe adimpleri poſt emolumentum quæſitum, maximè quando non conſtat de contraria mente diſponen
7 tis, vel concedentis latè firmat Rim. iun. conſil. 595.

ſil.595.num.26.& 28.econuerſo aũt conditio deber adimpleri ante quæſitum emolumentũ. l.Thais,§.Sticus,ff.de fideicom.libert.Cepha. conſ.269.num.22.Borellconſ.47.nu.48.Lancell.Galli. conſ.2.num.26.

Quoad autem fuerit adiectum per modum, non autem per conditionem,colligitur ex eo,
8 quod conditio dicitur euentus † quidam de
9 futuro,†modus autem quædam ſpecies oneris diſpoſitionem modificãs,vt colligitur ex Bar. in l.1.ff.condir.& demonſtr.& in l.quibus die bus §.Termilius ff.eo.tit. Arer.conſil.50.viſis diligenter colum.1.verſicu. ſed in caſu noſtro etiam Lancell.Gallia.conſ.2.nu.27.& 28. At præſens acquiſitio non reſidet in aliquo futuro euentu,ſed in onere quodam conceſſionem Principis modificans:ergo.

Secundo colligitur eſſe modum, quia quando aliquid faciendum iniungitur alicui, per hæc verba(hac tamen lege)dicitur iniunctum per viam modi,l.Mæuia ff.manum.teſtamen.l. quoties vbi Bald. C.rerum permut.latè deciſ. Mant.38.numero 7.

10 Tertio quia in † dubio præſumitur modus, non conditio l.quæro §.inter ff.locat. Aretin.d.conſil.50.colum.1.verſicu. verba autem teſtamenti Hond.conſ.58.n.78.cum alijs, quos ſcienter omitto.

Quarto quia acquiſitio ſtabilium non poteſt fieri per forenſem,vigore ſtatuti prohibentis alienationem ſtabilium in perſonas forenſes,cum igitur fuerit grauatus acquirere ſtabilia,ſequitur, quod ante acquiſitionem dicitur verus ciuis, & conſequenter dicitur adiectum onus per viam modi, non autem conditionis, cum modus dicatur, quando aliquid non poteſt adimpleri, niſi poſt emolumentum quæſitum,dec.Mant.38. num.6. vbi alios adducit, ex quibus videtur dicendum, Dominum Iacobum fore cooptandum in Collegio, more originarij abſq; alia pecuniæ numeratione,etiam ſi adhuc acquiſitionem ſtabilium execurione non demandauerit.

Cæterum prædictis non attentis,ſum procliuior in contrariam ſententiam, nempè pręfatum Dominum Ferrarium,non prius in Collegium cooptandum eſſe, quam nummis aureis centum, vniuerſo ordini Illuſtrium Dominorum Phiſicorum Collegiatorum realiter ſolutis,& moueor ex pluribus.

Primo quia Statutum prædictum duos caſus diſtinctos conſiderat,ac omnimode diuerſos a medico extero executioni demandãdos. Primus eſt obtentio decreti, ſecundus eſt refuſio nummorum iuncto examine; Per primum aperitur aditus ad collegium; per ſecundum datur ſedes in collegio; Primus reſeruat Principi,ſecundus ſubditis collegiatis impartitur; in primo cõceditur poteſtas, in ſecundo actus; Primus dat ſpem honoris,ſecũdus pręmiũ honorati,Primus excitat,ſecũdus glorificat,ex primo acquiritur ius ad collegium; ex ſecũdo ius in collegio; virtute primi datur ſpes honoris; vigore ſecundi decor tribuitur honorato. Primus donat ciuilitatem; Secundus medendi facultatem. Conſtat igitur ex his, prædictos caſus, prædictaque munera eſſe valde diuerſa, quando vnumquodque ſtat de per ſe, nec vnum venit ad alterius determinationem, Bart. in l.Aurelius §. idem quæſiuit, in fin.ff. de lib. leg. Et quæ diuerſitate factorum ſeparationem recipiunt, Bald.in l.2. verſic.quid econtra,C.
11 re iudic. Natt.conſ.133.nu.6. Ar †ex diuerſis non fit illatio, l. Papinianus exuli, ff. minor. Quia quando copulatiuè requiruntur, omniũ concurſus debet verificari, & idcirco quando alicui plura obſtant impedimenta, per remotiorem vnius, alterum non dicitur ſublatum, Bald. in l.1. C. furt. cum concordan. per Do. Surd. conſ.5. num. 50.& conſ. 118. nume. 9. & conſ.136. num.37.& diſpenſatio Principis
12 circa † vnum impedimẽtum ad aliud non porrigitur, Bart.in l.cum propter,ff.legat.præſt.&. Corbul.de caducit.emphy.ob alienat.q.6.nu. 9.& 12. Hinc dicitur, quòd ceſſante una ratione legis, non ceſſat legis diſpoſitio, alia ratione adhuc militante §.affinitatis, §. ſocrum, Inſti.nupt.l.ſi non lex alia ff.hæred. inſti. Roſſent.de feud.cap.7.conclus.33.num.10. Quare in propoſito dico, aliud eſſe Decretum ciuilitatis, aliud numerationem pecuniæ faciendam à volente in Collegium cooptari; nam duo debent adimpleri a Medico extraneo volente ſe aggregare cętui Illuſtrium Phyſicorũ Collegiatorum Mantuæ, quod fiat ciuis, & q; ſoluat nummos centum; primum fuit ſublatum per Decretum,alterum remanet adimplendũ, quia Decretum remouet impedimentum alienationis, non autem impedimentum exarationis denariorum, ideo de vno ad aliud diuerſum non infertur, vt ſupra dixi.

Secundo conſidero, quòd facta mentione in dicto ſtatuto de Decreto a Principe obtinendo, ſubiunguntur hæc verba (Non tamen prius in collegiũ cooptari, quam nũ is &c.) illa dictio (tamen) ſtat aduerſatiuè ſuperioribus,Bar.in l. 1.n.4.ff.ſi quis iuſd.non obtemperau. & diuerſum ius, & factum conſtituit, ac modum præſcribit, l. cum hic ſtatus §. diuortium,ff.donat.int.uir.Bimi.conſil.79.numer.7. & quod talis dictio (tamen) aduerſetur præcedentibus,illaq; reſtringat, ac denotet differentiam facti, & iuris, & determinet quod includit, omne aliud excludens probat text. in l.ſi quis

quis ex argentarijs §. ſi initium ff. de edend.
Ruin.conſ.2.nu.9.& conſ.41.nume.8.in 2.Bi-
mi.conſ.159.numer.11.Rimin.iun.conſ.322.
num.10. maximè cum ſit poſitum ſine copula,
(&) nam prioribus dictis penitus aduerſatur,
ac iuris,& facti diuerſitatem importat, Borell.
conſ.47.num.56.& dicitur inducere conditio
nem,quæ præciſe,ac in forma ſpecifica eſt ad-
implenda,Salic.in l.vbi adhuc , verſi.ita tamē
C.iur. dot.Decia.conſ.31. nu.4. in 2. Rimin.
iun.conſ.747.num.5. ſi igitur ſolutio pecuniæ
prædictæ aduerſatur decreto obtento,ac in di
uerſitate iuris , & facti a ſtatuto repoſita lega-
tur,ſequitur decretum nil habere proprij cum
tali ſolutione,& conſequenter D.Iacobum ad
vtrumque teneri.

13 Tertio,verba in vnaquaq; diſpoſitione, ma
xime in ſtatuto , non debent ſtare ſine virtute
operādi,ac ſeruire de uento, l.ſi qñ ff.de leg.1.
c.ſi Papa de priuil.in 6. Crau.conſ.135. n.24.
Turret.conſ.67. n.78. in 2.etiamſi cōtinerent
iniquitatē,ſeu tertij præiudiciū,dec.Peruſ.23.
impreſſa poſt cōſ.Turret.vol.2. modo ſi decre
tum ciuilitatis obtentum a Principe per Medi
cum forenſem contineret gratiam à tali dena
riorum præſtatione, dubio procul talia ver-
ba continentia cooptationem in Collegiū, cū
onere ſoluendi,eſſent totaliter ſuperflua,& cē
ſerentur appoſita ludibrio,quod non eſt dicen
dum,Crauet.conſ.135.nu.24.latè Rolan.con
ſil.61.num.14.& ſeq.in 3.

14 Quarto conſidero, † quòd ſi decretum ex-
imeret decretatum ab onere ſoluendi, dice-
retur etiam eximere ab examine, quod ta-
men eſt abſonum, quia etiam Medici origina-
rij ante cooptationem in collegium examini
ſe ſupponunt; cum igitur vigore Decreti exa-
men nequeat euitari, ſequitur, quod etiam ad
pecuniæ ſolutionem neceſſario tenebitur; ſi
quidem præallegatū ſtatutum præhabita men-
tione Decreti obtenti à Medico forenſi,ſub-
ſequitur in hæc verba (Non tamen prius in
collegium cooptari,quā nummis ſeu aureis cē
tum realiter vniuerſo ordini ſolutis, & deinde
ipſorum medicorū examini in modū infraſcri
ptum ſuppoſitus,iuſtis eorūdem ſuffragijs pro
idoneo fuerit approbatus) clauſula illa (& de
15 inde) ſtat copulatiue , † quæ copula requirit
concurſum utriuſq; copulati.dec.Mant.82.nu
me.5. & præcipue in caſu iſtius ſtatuti , in quo
vnumquodq; ex copulatis de per ſe non ſuf-
ficit ad inducendum effectum poſitum in ſtatu
to,Aretin.in l.ſcire debemus column.2. circa
med.ff.de uerbo.oblig.Sim.Pret.de interpret.
vltim.volun.f.149.col.1.nu.107.hæcque cor
roborantur ſtante vnitate orationis continen-
16 tis dicta copulata; † illa enim dicitur unica o-
ratio,quæ ab vnico verbo regitur , & quando
omnia expreſſa ſub vna verborum cōtinuatio
ne ponuntur,Bar.in l.reconiuncti nu.12.ff.leg.
3.Bello.conſ.71.n.8.in fin.latè Hond.conſ.2.
nu.13.& conſ.4.nu.32.& quando duæ diſpoſi
tiones poſſunt ſimul concurrere circa idem ,&
ab eodem verbo reguntur , dicitur vnica ora-
tio,licet plura contineat.Bart.in l.3.§.filius,ff.
lib. & poſthum. & de communi teſtatur Soci.
conſ.49.col.2. verſic. ſecundo prædicta in 1.
Bero.conſ.120.num.75. in 3.Illudque dicitur
vnicum capitulum continens plures actus,
quorum vnus venit ad determinationem alte
rius , vt eſt ſolutio nummorum ad examen ,
Natt. conſ.133.nu.6. vbi ſubiungit , vnicum
dici capitulum, quando vnica ſtructura con-
ſiſtit , & quæ ex diuerſitate factorum ſepara-
tionem non recipit ; Cum igitur in propoſito
exaratio auri,& examinis ſuppoſitiò, vna ora-
tione copulata dicuntur , ſequitur, vnum ſi-
ne altero expediri nō poſſe ; quia quando duo
copulantur , non principaliter propter ſe, ſed
reſpectiuè ad vnam ſpeciem , tunc omnium
concurſus requiritur , Bero. alios congerens
conſ.161.num.33.in 2. & ubi pluralitas reſpi
cit unum determinabile , requirit concurſum
omnium copulatorum, Ruin. conſ.121. nu.6.
in 3.Modò ſtante dicta oratione vnica copu-
lante ſolutionem , & examen , ſequitur, quod
in totum debet verificari , nec ſufficit impleri
pro parte tantum ; quia quando eſt unica ora-
tio , tūc omnia verba ipſius orationis cēſentur
ſe inuicem reſpicere,ac viciſſim conditionem
inducere,ut per plura iura probat Mand.conſ.
346.n.12. quo fit, vt ſi dictus ſermo ſtatutarius
vnica oratione colligatus ob omiſſam ſolutio-
nē pecuniæ,in parte non verificatur , in totum
17 debet declinare , † cum vnus & idem actus ,
vel vnica diſpoſitio non poſſit pro parte adim
pleri,& pro parte refutari,diffuſe D.Sur.conſ.
152.numer.19.Hinc dicitur, quod quidquid
adiungitur rei ſubſtantiandæ , dicitur ſubſtan-
tia,Bald.in l.in vendentis, numer.3.C. contr.
empt.confert etiam , quod ſi oratio deſumpta
ex vniuerſo in parte reperitur falſa,falſificatur
in totum,Caſtr.conſil.176. colum.1. in fin. in
2.Corn.conſil.262.numer.29.in 1.Bero.con-
ſil.111.numer.6. in 2. Dominus Surd.conſil.
282.nume.15.ex quibus dicitur , concluden-
dum eſſe ſtante qualitate ſtatuti,examen me-
dici externi non poſſe ſtare abſque ſolutione
nummorum.

Quinto fortius cōſidero in dicto ſtatuto di
ci (non tñ prius) & poſtea dr̄ (& deinde) quę
dictiones important ordinem a lege illa muni
cipali præſcriptum,Bar.in l.1.nu.5.C.nou.co-
dic.faci. Abb.in c.in litteris num.4.extr.reſti.
ſpol.Nam vbi datur prius,& poſterius, ibi di-
citur ordo aſſignatus,Purp.conſ.491.nume.3.

Idq; ſatis patet ad ſenſum, & probat Lancell.
Gallia.conſ.108.num.12.dicens, quod quan-
do deſignatur prius & poſterius, dicitur limi-
tatus ordo, qui formam inducit. Qui quidem
ordo ſtatutarius formam inducens taliter eſt
ſeruandus quod ſi fieret præpoſteratio (nempè
vt prius Medicus ſupponeretur examini ante
ſolutionem pecuniæ) examen redderetur nul
lum, cum in ordine neceſſitatis præpoſteratio
vitiet actum, Corn.conſil.136.num.4.in 3. A-
ret.in §.item ſi quis n.1.Inſt.inutil.ſtipul. quod
autem prædictus ordo ſit neceſſitatis, non au-
tem voluntatis, probatur ex eo, quod illius ini
tium fuit conceptum per ablatiuos abſolutos
ibi (quam nummis centum realiter ſolueris) qui
19 ablatiui abſoluti inducunt † conditionem, l.
ab emptione ff.de pact.l.cunctis ff.euict.latiſſi-
me dec.Mant.168.nu.11.Bec.conſ.39.nu.19.
& conſ.58.num.17. Turret.conſ.67.nume.16.
in 2. maxime prolati ab eo, qui poteſt diſpone
re l.fideicommiſſa §.cum eſſet vbi Bartol.ff.de
leg.3.Rim.iun.conſ.661.num.47. conditio au
tem importat formam, Bec.d.conſil.39.nu.19.
& d.conſil.58.nume.18. & vere dicitur indu-
ctum pro forma, quãdo aliquid diſponitur ſub
conditione a ſtatuto, Plot. de iuram.in lit.§.2.
num.3.Borgnin.dec.21.nume.5.in 1. At ordo
formæ non poteſt præpoſterari, Bald. in l.fin.
num.17.C.hæred.inſt. Sim.Pret.de interpret.
vlt.volun.fo.146.nu.32. vnde ſequitur, quod
ſolutio de neceſſitate debet præcedere exa-
men, aliàs non ſubſiſteret, quia ordo ſtatuti de-
bet attendi, aliàs actus redditur nullus, Rim.iu.
conſil.804.nu.6. maximè cum in ordine adeſt
conditio, quæ prius debet adimpleri, antequã
emolumentum ſequatur, cum inducat ſuſpen-
ſionem, vt iam ſupra probauimus, & quando
certus modus a Principe, vel ſtatuto præſcri-
bitur ſeruandus, dicitur ordo ſubſtantiæ, quo
omiſſo actus corruit, vt poſt multos admonet
Rim.conſ.10.nu.5. alibi [illegible] Bal.in l.ſi duas
n.6.ver.ſed tu in dubio dic, ff.excuſ.tut. quod
quando ordo habet rationem, ac ſtatuentis po
teſtatem, non eſt ab eo recedendum, & ordi-
nem datum a Principe ſecundum † ordinem
20 litteræ ad vnguem ſeruandũ tradit, Mediol.
dec.2.nu.173.in 2. & quando ſtatutum indu-
cit aliquid cum certa modificatione, vt in ca-
ſu iſto, cenſetur induxiſſe formam, quæ ad vn-
guem eſt ſeruanda, Cache.dec.165.nu.6.Bec.
conſ.12.nu.14.24.& per totũ, intantum quod
ſi actus fiat nedum contra, ſed etiam præter ip
ſius ſtatuti normam, actus totaliter ſternitur, vt
poſt plurimos firmat Bec.conſ.12.nu.20.21.&
ſeq. ex quibus fatendum eſt, Medicum emerită
prius de neceſſitate debere ſoluere, antequam
ſe examini ſupponat, non autem examen ſubi-
21 re, † omiſſa ſolutione, quia forma eſt indiui-

duæ, & diuiſio formam corrumpit, etiamſi omiſ
ſio conſiſtat in minima qualitate, Bal.in l.ſi ſer
uus ff.ſi quis caut. Alex.in l. ſi is qui quadringẽ
ta §.quædã ff.ad l.Falc. latiſſimè Bec.conſ.12.
& nu.29.& 30. aliàs a collegio arceri meretur
22 quia non faciens, † quod debet, non recipit q
oportet, gl.in l.ſi non fuerit ff.de iureiur.l.ſi in em
ptione ff.cont.emptio.& fruſtra debitum petit
qui quod debet nõ impendit, c.fruſtra de reg.
iur.in 6.l.ædes in fin.ff.edil.edict. diffuse Bec.
conſ.45.nu.7.& differens facere quod debet,
non poteſt petere quod ſibi debetur, Bal.in au
th.dos data, col.1.C.donat.ant.nupt. Dec.con
ſil.361.nu.2.ver.his præmiſſis.

Concludo igitur, D. Ferrarium omnimode
teneri ad numerationem ſcutorum centum ad
formam ſtatuti.

Nec vim faciunt oppoſita; nam admitto,
vigore decreti fuiſſe effectum verum ciuem, e
conuerſo autem audacter affirmo, teneri ad nu
merationem pecuniæ; quia ſtatutum non eſt
contentum decreto, ſed etiam aureorum refu-
ſionem deſiderat decretum enim donat ciuili-
tatem, ſed tamen non ſubleuat ab onere ſoluẽ-
di, ut patet ex eius lectura, & dec. Ripæ, & Ri-
min.iun.in contrarium adducta procedit, quan
do ſtatutum reſpicit tãtummodo originem col
legiati; nam tunc talis defectus per decretum
Principis abolctur, ſecus ſi vltra defectus ori-
ginis abolitionem, aliud requirit adimplendũ,
nam per vnius impedimenti remotionem alte
rum non dicitur ſublatum, ut iam ſupra proba
uimus, merito non obſtante decreto Principis
ciuilitatem donante, ad ſolutionem pecuniæ
cogi debet, antequam in collegium coopte-
tur, cum decretum nil habeat commune cum
dicta nummorum ſolutione, vt patet ex ſupra,
& infraſcriptis.

Pariter declinatur, quod onus acquirendi
ſtabilia iuxta annum fuerit adiunctum per viã
modi, non autem per viam conditionis; nam
id non releuat, quia medicus externus, vt cũq;
ex decreto ciuis effectus inſtar originarij, ad
numerationem ſcutorum centum tenetur om-
nino, vt ſatis probauimus.

Nec obſtat, quod in exordio decreti D.Fer
rarius nominetur artium medicinæ, ac Chirur
giæ Doctor, quaſi quod Princeps uideatur fuiſ
ſet illius intentionis, vt tales artes exercere
poſſet uigore decreti.

23 Reſpondetur, † hoc eſſe falſiſſimum, quia
Sereniſſimus ex huiuſmodi enunciatione vo-
luit circumſcribere hominem ſupplicem ab
eo gratiatum, & conſequenter talia verba ſtãt
demonſtratiue, & ad intelligentiam, non autẽ
diſpoſitiuè, ita Bal.in conſ.339.col.2.verſ.quę
verba intelliguntur in 1. Caſtr.conſ.222.col.
1.nu.1.in 2. Mant.de coniec.vlt.volun.lib.2.
tit.6.

tit.6.nom.6.Sim.Pret.conſ.56.num.12.Pariſ. conſ.21.num.47.in 2.idq; tanto magis ſuadetur, ex quo talis mentio eſt inſerta in narratiua facti, non autem in conceſſione, & gratia Principis.

Præterea, ſi etiam eſt Medicus, & pro tali enuntiatur in exordio decreti; attamen neceſſario non ſequitur, quod fuerit gratiatus ad cooptationem in collegium ſine onere ſoluendi; tum quia de hoc nullum verbum in decreto; tum quia quis poteſt eſſe Medicus, & extra collegium Medicorum, quod ergo non dicit Decretum, nec nos dicere debemus, maxime cũ diſpenſatio ſit odioſa, ſeu ſtricti iuris, Iaſ. conſ.
24 127. ante fin. in 4.† Odd.conſ.1.nu.62.& priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda, l.fin.ff. conſtit.princ.l.ſi quando C.inoffic.teſtam. l.quod vero ff.legi.l.2.C.noxal. idem dicitur de reſcripto, quod eſt ſtricte intelligendum, Anch. q.6.nu.8.in 2.& quælibet conceſſio Principis debet intelligi ſine præiuditio tertij, & conſequẽter ſine præiuditio ſolutionis aureorũ centũ faciendę ad commodum vniuerſi ordinis Illuſtrium Phyſicorũ collegiatorũ, l.2.§.merita l.ſi quis a Principe ff.ne quis in loc. public. D. Surd.conſ.42.nu.20.& conſ.127. num.52.

Non etiam dicatur, Principem derogaſſe dicto Statuto, quatenus in calce decreti præhabita mentione nonnullorum ordinum Ducalium obſtãtium intentioni dicti Domini Ferrarij gratiati, ſubiungitur (dictis enim legibus, & quibuſcunq; alijs, quæ obſtarent de plenitudine poteſtatis noſtrę pro hac vice tantum derogamus, etiamſi talia forent, de quibus expreſſa, ac ſpecifica mentio habenda eſſet, &c.) quia generalitas non minus operatur, quam ſingulorum ordinum Ducalium expreſſio, l.ſi duo in fin.ff.adm.tuto.D.Surd.conſ.338.nu-
25 mer.20. vbi etiam tradit, † quod genus idem operatur quoad omnia quod ſpecies quoad indiuidua, per tex.in l.ſi chorus ff.lega.3. Doct.in cap.2.extr.offic.ord.& in cap.2. de con iugat.leproſ.

Reſpondetur enim, talem generalitatem neceſſario referri ad cauſam antea expreſſam, nempe ad ciuilitatem, & capacitatem bonorum ſtabilium in dotem datorum, l.ſi de re certa, vbi Bart.Bal.Iaſ.& alij C.tranſ.Eugen. conſil.13.num.8. nam generalis diſpoſitio facta ra-
26 tione certæ rei, † non extenditur vltra illam, ſed reſtringitur ad illam, ſecundum Ange.in l. obligatione generali ff. pignor.& generale dictum reſtringitur per rationem ad ſuam cauſam, l.cum pater §. dulciſſimus ff.lega.2. Natt. conſ.546.num.12.dec.Mant.132.num.16.& 17. Idq; potiſſimum ſuadetur in præſenti decreto, ex quo aliter fieri non poteſt ſalua ratione recti ſermonis, l. ſi ex pluribus ff. acceptil. Bart.& alij in d.l.ſi de re certa, Eugen.d.conſ. 13.num.9.& ſeq. Id (inquam) eſt regulare, vt quotieſcunq; ſalua ratione recti ſermonis, generalitas põt reſtringi, non trahitur ad omnia, ſed tantum ad expreſſa, Hond.conſ.49.nu.24. Marcabr.conſil.17.n.13.optimè D.Sur.conſ. 431.n.74. ſiquidem ſi talis generalitas diceretur operari quoad ſtatutũ collegij prædictũ, ſequeretur, quod Sereniſſimus conceſſiſſet gratiam non petitam; Nam conſtat in principio decreti, ipſum D. Ferrarium in ſuis precibus petijſſe à Sereniſſimo Domino, vt Ciuitati donaret & D.Bernardinam Lughignanam ſtabilia poſſidentem in vxorem impunè ei ducere liceret, cuius precibus annuens Sereniſſimus tali decreto, illum ciuitate donauit, & inſuper eidem conceſſit, vt in matrimonium ſe coniungeret D.Bernardinæ prædictæ, taliter (inquam) cantat decretum, in quo & ſi poſtea Princeps ſubiungat (Non obſtantib. legibus a Sereniſſ. noſtro genitore ſancitis, quibus, & alijs quibuſcunq; derogamus, &c.) Attamen talis derogatio debet neceſſario referri ad leges obſtantes forenſibus reſpectu ciuilitatis, ac bonorum capacitatis, non autem reſpectu ingreſſionis collegij medicorum, cum onere ſoluendi pecuniam, alias ſequeretur abſurdum, quod Princeps diceretur exceſſiſſe terminos gratiæ petitæ, ac concedere id, quod non fuit expoſitum, nec ſupplicatum, & tamen hoc eſt firmiſſimum axioma, vt reſcriptum, Gratia, & decre-
27 tum, † debeat intelligi ac declarari iuxta preces Principi porrectas, Bal.in c.inter dilectos. verſic.cæterum de fide inſtrum.D.Surd.conſ. 49.nu.24.& dec.Mant.268.nu.15.& dec.291. nu.15. cum etiam quælibet reſponſio debeat intelligi, ac declarari iuxta præcedentem interrogationem, & vt illi conueniat §.præterea Inſtit.Inutil.ſtipul.d.dec.291.n.14.idem D.Sur. nouiſſimè conſ.357.nu.34. ideo in propoſito ſequitur concluſio, quod quando adeſt ſtatutũ
28 particulare obſtans rei petitæ in precibus, † ſi in illis, vel in decreto non fuit facta mentio illius ſaltem in genere, clauſula generalis, non obſtante appoſita in decreto, non dicitur tollere illud particulare Statutum, nec ſtatuta collegij medicorum, de quibus nec in genere fuit facta mentio, vt poſt Abba.& Fede.de Sen. teſtatur Curt.conſ.35.col.fin.verſic.& ideo iſtæ clauſulæ generales, Gozad.conſ.6.nu.70.non ſufficit igitur, fuiſſe dictum, non obſtantib. quibuſcunq; legibus, &c. cum debeat referri ad cauſas expreſſas, & petitas in precibus, ſed debuiſſet fieri mentio ſaltem in genere de ſtatutis Collegij iuxta præcitata.

Addatur prædictis, talem derogationem in conuincibiliter reſtringi ad capacitatem bonorum, ex quo Sereniſſimus Dominus ait, ſe

Digitized by Google

derogare dictis legibus, pro hac vice tantum. Nam ſi derogatio deberet referri ad ſtatutum dans normam Medico extero volēti in Collegium cooptari, ad quid reſtringere gratiam ad vnicam vicem, cum ſemel ſufficiat ingredi Collegium ad conſequendam perpetuam dignitatem, & medendi perpetuam facultatem? quo in caſu etiam ſatis fuiſſet ſemel dicto Statuto derogare. Vnde ex neceſſitate fatendum eſt, Sereniſſimum habuiſſe rationem actus reiterabilis, & conſequenter ſecundi, tertij, & vlterioris matrimonij, ac lucri dotalis Statutarij, quod poteſt multiplicari, necnon & capacitatis aliorum bonorum, quæ ex dictis cauſis. dicta reſtrictione circumſcripta potuiſſet euenire, alioquin certè dicta reſtrictio Principis ſtaret eluſoriè, ac ſeruiret de vēto, ſi ad ſtatutum Collegij relationem haberet, quod nefas eſt dicere, cum, vt dixi, nullum verbum in Statuto, vel in reſcripto, ſeu decreto reperiatur appoſitum, ſine myſterio, ac ſine virtute operandi, vt pariter ſupra probauimus. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Agnatio per maſculos, & non per fœminas conſeruatur, & nu 6.

2 Fœmina cenſentur excluſa vbicūque teſtator habuit rationem conſeruandæ agnationis.

3 Fœminæ cenſentur excluſæ licet proximiores, quando teſtator iuſſit hæredes nominari de eius domo.

4 Teſtator cenſetur ſe voluiſſe conformare, cum ſtatutis ciuitatis, vel patriæ.

5 Statutum excludens fœminas propter maſculos cenſetur fundatum in ratione agnationis conſeruandæ.

7 Teſtator ad perpetuitatem agnationis reſpexit, quando propriam filiam excluſit inſtituendo nepotem maſculum ex ea.

8 Teſtator ſicuti prætulit maſculos propriæ filiæ, in inſtitutione, ita etiam eos prædilexiſſe cenſetur in ſubſtitutione. declaratur nu 42. & ſeq.

9 Fœmina in concurſu maſculorum in fideicommiſſis, ſub nomine domus, quod pro agnatione accipitur non continentur.

10 Filia ſuccedit in bonis per patrem relictis.

11 Fœmina facit deficere conditionem, ſi ſine filijs.

12 Maſculinum concipit fœmininum in fideicommiſſis maxime quando ſubſtitutus eſt extraneus etiam non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum.

Verbum, filij, à teſtatore negatiuè prolatum comprehendit fœminam.

13 Verbum, hæredibus, eſt indifferens æquè comprehendens maſculos, & fœminas præcipuè appoſitum in diſpoſitione bonorum liberorū. & de ſui natura communicabilium. & nu 17.

14 Verbum ſucceſſoribus, tam fœminas quam maſculos comprehendit in materia fideicommiſſi & num. 17.

15 Fœmina licet regulariter ſit feudi incapax, tamen ſit capax vbi fuit dictum pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus.

16 Fœmina non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & filijs tantum, ſecus tamen vbi eſt conceſſa pro ſe, hæredibus. & ſucceſſoribus.

18 Verba hæredibus, & ſucceſſoribus, adiuncta verbo filijs in materia tranſitoria ad extraneos, nō ſtant ſimpliciter copulatiue, ſed augmentatiue.

19 Verba hæredibus, & ſucceſſoribus, æquipollent dictioni quibuſcunque.

20 Voluiſſe quis præſumitur quod verbis expreſſit.

21 Verba ſunt earum quæ in aīo ſunt paſſionū notæ.

22 Mentis humanæ nullum maius eſt teſtimonium, quam verborum inſpecta qualitas.

23 Teſtator per verba, ſi deceſſerit ſine filijs, hæredibus & ſucceſſoribus, dicitur magis dilexiſſe ſexum quam agnationem.

24 Fœmina quando excluditur propter maſculos, intelligitur data gradus paritate, non autem vt per remotiorem agnatum excludatur.

25 Fœmina proximior per maſculum remotiorem excluditur quando agitur de conſeruanda agnatione.

26 Fœmina excluditur per maſculum quando fuit iniunctum præceptum hæredi aſſumendi cognomen ipſius teſtatoris. declara, vt nu 27.

27 Teſtator ex ſolo præcepto aſſumendi cognomen domus non dicitur voluiſſe conſulere perpetuitati agnationis.

28 Subſtitutio ſola agnati non arguit fuiſſe factam gratia conſeruandæ agnationis, cum potuerit cauſari ex mera affectione, vel ob merita, ſeu propter virtutem aut alia de cauſa.

29 Coniectura quod teſtator cenſeatur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto Ciuitatis fœminas excludente, eſt leuiſſima, & ab eo de facili recedi ſolet.

30 Mens præſumpta ceſſat quando ex qualitate verborum mentem teſtatoris denotantium ſumus in claris.

31 Diſpoſitio teſtatoris facta, ex mera voluntate, & non ex aliqua neceſſitate, non regulatur ſecundum ſtatuta loci.

32 Ius commune ſolum, non ſtatutarium attenditur in teſtamento extranei.

Extraneus dicitur quilibet, qui non eſt de aſcendentibus vel deſcendentibus maſculis.

33 Teſtator cenſetur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto loci quoad verba expreſſa, & diſpoſitiua, ſecus quoad conditionalia.

34 Agnationis qualibet memoratio a teſtatore facta

Digitized by Google

ƈta non ſufficit ad conijciēdum mentem defun ƈtis directam pro conſeruatione agnationis, ſed requiritur quod ſit diſpoſitiue facta.

35 *Statutum excludens fœminas propter maſculos, ſicuti non cenſetur fundatum in vnica ratione agnationis conſeruanda quando vtitur verbis naturalibus, ita & diſpoſitio teſtatoris.*

36 *Ratio conſeruanda agnationis, & excludendi fœminas propter maſculos non aque militat in diſpoſitione hominis ſicut in ſtatuto, & de vno ad alterum recte non arguitur.*

37 *Diſpoſitio teſtatoris, ne illius verba offendantur, & reducantur ad improprietatem, debet regulari ſecundum ius commune, non autem ſecundum ius municipale.*

38 *Teſtator vtens verbis difformibus a verbis ſtatuti, non praſumitur ſe uoluiſſe conformare cum ſtatuto, ſed ab illius diſpoſitione receſſiſſe.*

39 *Filia licet nupta eius vita durante dicitur de agnatione, uel familia patris, ſeu teſtatoris, licet eius filij dicantur cognati.*

40 *Fœmina & clerici quoad familia, vel agnationis conſeruationem parificantur.*

41 *Proneptis in conditione poſita dicitur ad ſucceſſionem admiſſa beneficio eius patris maſculi.*

42 *Proneptis in conditione poſita a teſtatore, nihil recipit. ſed tantum illi ex teſtamento dicitur reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato.*

43 *Excluſio propria filia non arguit excluſionem proneptis remotioris quando perſona remotior eſt coniunƈta teſtatori non ex perſona excluſa, ſed per aliam.*

44 *Excluſio filia tunc arguit excluſionem proneptis quando agitur de admiſſione agnati a teſtatore ſubſtituti, ſecus ſi fuerit ſubſtitutus extraneus.*

45 *Filia faciunt conditionem ad excluſionem patruorum ſubſtitutorum licet propria teſtatoris filia fuerit excluſa.*

ARGVMENTVM.

Proneptis facit conditionem ad excluſionem ſubſtituti in fideicommiſſo facto ſi deceſſerit ſine filijs hæredibus, & ſucceſſoribus, etiam non obſtante ſtatuto excludente fęminas propter maſculos, &c.

CONSILIVM LXXXI.

Actiones meæ à Domino.

EX particula teſtamenti tranſmiſſi apparet, ſicuti quon. D. Iacobus Bertolotus ciuis Piſanus inſtituit hæredem ſuum, q. D. Ioannem Roſeranum eius nepotē ex filia &c. (quem nominari iuſſit, & ordinauit de domo de Bertolotis, cū hoc, quòd caſu, quo d. Ioannes inſtitutus hæres obierit abſque filijs hæredibus, & ſucceſſoribus, tali caſu ſuum hæredem vniuerſalem inſtituit Camillum eius fratrem, & reſpectiuè nepotem ex dicta filia ipſius teſtatoris, qui nominari debeat de domo de Bertolotis. Et ſi ēt d. Camillus obierit abſque filijs hæredibus, & ſucceſſoribus, tali caſu ſuū hæredē inſtituit aliū filium ex dicta filiá cū noĩatione prædicta.

Contigit, ꝙ D. Ioannes primus hæres deceſſit ſuperſtite D. Orynthia eius filia hęrede, & ſucceſſore tm̃, & dicto D. Camillo ipſius D. Ioãnis frẽ, & patruo reſpectiuè D. Orynthiæ.

Quæritur, ad quem ſpectet præfata hæreditas an ad D. Orynthiam, vel ad D. Camillum patruum.

Et vim non modicam facere videtur aduerſus D. Orynthiam præceptum teſtatoris iniunctum D. Ioanni primo hæredi, necnon & hæredib. ſubſtitutis aſſumendi cognomen domus, ſeu familiæ teſtatoris, quo in caſu dr̃ proſpexiſ-
5 ſe conſeruationi agnationis, quę † agnatio per ſolos maſculos, non vtiq; per fęminas conſeruatur, vt in puncto late tradidit Ruſtic. de fi. in condit. poſit. li. 2. c. 14. nu. 6. Theſaur. dec. Pedemon. 188. nu. 11. & dec. 289. col. 1. & num.
2 10. quādocunq; † enim teſtator habuit rõnem agnationis conſeruandæ, ſemper cenſetur voluiſſe fęminas, vtcunq; etiam agnatas, penitus excludere. Ruin. conſ. 15. num. 17. in 3. Crau. conſ. 306. nu. 5. cum concordantib. per Hond. conſ. 75. nu. 17. & ſeq. in 1. Quocirca in propo-
3 ſito dicendum eſt, † quod teſtator iniungendo hæredibus, vt aſſumant cognomen, ſeu nominentur de domo ipſiuſmet teſtatoris, voluerit omnino excludere fęminas, ēt proximiores ad commodū maſculorum remotiorum, vt in terminis iſtis poſt plures firmat Molin. d. lib. 2. c. 14. nu. 8. ſequitur Theſaur. d. dec. 270. nu. 10.
4 Confirmatur concluſio ex eo, quod † teſtator præſumitur ſe voluiſſe conformare cum ſtatutis ciuitatis, vel patriæ, Oldrad. conſ. 159. in 2. dub. Hond. conſ. 6. nu. 28. & conſ. 46. nu. 22. in
5 2. quare cum vigeat in ciuitate Piſarum † Ius municipale excludens fęminas propter maſculos, quod cenſetur fundatum in ratione agnationis conſeruandæ, vt de communi teſtatur. Curt. iun. conſ. 87. col. 1. Brun. de ſtat. exclud. fœmin. art. 3. n. 12. & ſeq. dubio procul cenſetur proſpexiſſe agnationi, & conſequenter noluiſſe, vt ſub noĩe filiorum in conditione poſi-
6 totum D. Orynthia comprehēdatur, quia † per fęminas non conſeruatur agnatio, vt diffusè aduertit Decia. conſ. 84. nu. 18. vſque 27. in 3.

Imo fortius ſtringitur argumentum, conſiderando, quod teſtator propriam filiam excluſit, inſtituendo nepotem maſculum ex ipſa fi-

tum, & in his terminis procedunt adducta per Ruin.conſ.22 1.colum.1.in 1. & vere cum aliquo in loco non probetur dotis conſtitutio ab aliquo facta Domino Cizzolio, nec a Domino Comite promittente, nec a Domina Eugenia vxore, quomodo poteſt perere augmentum dotis?

Præterea mortua Domina Eugenia, dos, & augumentum eſt peculiare filiarum, non mariti, & patris reſpectiue, & computatur inter bona aduentitia filiarum, & ideo opportune cadit in præſentiarum articulus compẽſationis, quia agitur de identitate perſonarum, & licet dicatur in moriuo, hic non agi de legato filiarum, quo in caſu ceſſat conſideratio compenſationis. Attamen dico ex declaratione Dom. Cizzolij ſatis conſtare, fuiſſe propoſitam præ-

20 tenſionem legati, imo dico † exceptionem compenſationis poſſe opponi contra quancumque executionem faciendam, etiamſi eſſet executio inſtrumenti cameralis obligationis, vt poſt alios nouiſſimè tradit Graſſ. de

21 except.c.16.num.2.& ſeq.nam † compenſatio non eſt proprie exceptio, ſed ſolutio extinctiua actionis ipſo iure, idem Graſſ. ibidem num.6. & ſequen. vbi plurimos adducit. Sufficiat ergo ille locus pro omnibus, qui poſſent allegari.

Tandem vltra reſolutiones prædictorum motiuorum, pro condimento iurium perilluſtris Domini Equitis audacter affirmo, nullo pacto audiri poſſe Dominum Cizzolium in pretenſione dicti augmenti dotalis, ſtante morte Dominæ Eugeniæ ante aduentum diei ſolutionis dicti augmenti, & circa hoc eſt ſummo perè conſiderandum, cum ponat falcem ad radicem friuolæ prætenſionis præfati Excellentiſſimi Domini. ſanè (inquam) dicitur in cedula (darò l'Eugenia per moglie, &c. con do tè di tutta la facoltà, &c. In oltre darò io per augmento di dote mille ducati dopo la mor

22 te mia, &c.) Dos enim † aliqua non dicitur finito matrimonio per mortem vxoris. Sur. con ſil.179.nume.29. ideo nec augmentum dotis, vt etiam terigi in prioribus ſcriptis. Quinimo augmentum dotis ſoluendum poſt mortem promittentis præmortua D. Eugenia ipſi promiſſario nullo pacto debetur, quia promiſſio fuit qualificata in euentum, quod extaret dos

23 tẽpore, quo moreretur promittens, quia † qualitas adiecta verbo regulatur ſecundum tempus verbi.l.in delictis.§.ſi extraneus. ff.noxal. At tempore obitus Domini Comitis promittentis non extabat dos, quia per mortem præambulã Dominæ Eugeniæ fuerat ſolutum matrimonium, ſine quo dos eſſe non poteſt ergo

24 † locus non eſt promiſſioni dotis augendæ, quia vbi aliqua qualitas requiritur in aliquo actu, omiſſio illius qualitatis impedit actum, & non eũdo per mendicata ſuffragia, ita in terminis terminantibus in puncto latè firmat Rim. iun. omnino videndus conſil. 600. colum.1. & per tot. & confirmatur ex dictione illa (in oltre) quæ eſt repetitiua præcedentium cũ omnibus ſuis qualitatibus, & conditionibus, adeo

25 quod † qualitas appoſita in antecedentibus repetita cenſeatur in ſequentibus, vt præcisè tradit Ceph.conſil.156.num.18. At in antecedenti particula cedulæ promittitur Domina Eugenia pro vxore Domino Cizzolio cum dote &c. ita igitur in ſubſequenti particula cõtinente augmentum vna cum Domina Eugenia, ſeu Domina Eugenia cum augmento &c. & idcirco cum tempore ſolutionis augmenti Domina Eugenia ſatis ceſſerit, ita & augmentum cum ipſa Domina ſepultum fuiſſe non ambigitur. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitate Donatus includitur in ſtatuto loquente de Ciue.*
2 *Ciuis ex decreto eſt verus ac proprius Ciuis.*
3 *Ciuilitas eſt quid factibile ideo non fit natura ſed arte.*
4 *Statutum loquens de originarijs complectitur etiam ciues ex decreto.*
5 *Modus non ſuſpendit, ſed conditio.*
6 *Modum adimplere ſufficit poſt emolumentum quæſitum.*
7 *Conditio debet adimpleri ante quæſitum emolumentum.*
8 *Conditio dicitur euentus quidam de futuro.*
9 *Modus eſt ſpecies oneris diſpoſitionem modificans.*
10 *In dubio præſumitur modus, non conditio.*
11 *Ex diuerſis non fit illatio.*
12 *Diſpenſatio principis circa vnum impedimentum ad aliud non porrigitur.*
13 *Verba ſtatuti non debent ſtare ſine virtute.*
14 *Decretum ciuilitatis non eximit ab onere debitæ ſolutionis, nec examinis.*
15 *Copula requirit concurſum vtriuſque copulati.*
16 *Oratio vnica dicitur quæ ab vnico verbo regitur.*
17 *Vnica diſpoſitio non poteſt pro parte adimpleri & pro parte refutari.*
18 *Ordo ibi dicitur aſſignatus vbi datur prius & poſterius.*
19 *Ablatiuus abſolutus inducit conditionem.*
20 *Ordo datus a principe ſecundum ordinem litteræ ad vnguem eſt ſeruandus.*
21 *Forma eſt indiuidua.*

Non

Digitized by Google

22 *Non faciens quod debet, non recipit quod oportet.*

23 *Verba enunciatiua ſtant demonſtratiuè non diſpoſitiuè.*

24 *Priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda.*

25 *Genus idem operatur quoad omnia, quod ſpecies quoad indiuiduu.*

26 *Generalis diſpoſitio ratione certa rei non extenditur vltra illam.*

27 *Gratia & Decretum debet intelligi iuxta preces principi porrectas.*

28 *Statutum obſtans rei petitæ. ſi de eo nulla ſit facta mentio, non dicitur ſublatum.*

ARGVMENTVM.

Ciuis ex decreto in collegium cooptandus ea nihilominus præſtare tenetur, quæ ex collegij ſtatuto diſponuntur.

CONSILIVM LXXX.

Actiones meæ à Domino.

NOn ſine aliqua apparente ratione Excellens Dominus Iacobus Ferrarius, Sabloneтæ oriundus, prætendit cooptari in collegium Illuſtrium ac Excellentiſſimorum Dominorum Phyſicorum Mantuæ, abſq; onere ſoluendi aureos cētum, ad formam Statuti dicti Almi Collegij, in Rubrica de his qui in Collegij admitti poſſunt. Quo cauetur, neminem in Collegium prædictum admitti, niſi qui origine, aut habitatione decennali Ciuitatis Ius fuerit adeptus, ſiue etiam externum Medicum, à Principe tamen decretatum, & nummis aureis centum ſolutis ordini vniuerſo Medicorum, &c. prout latius ex dicto Statuto videre eſt.

Siquidem, dictus Dominus Iacobus fuit in ampliſſima forma a Sereniſs. Domino ciuilitate donatus, adeo ut deinceps ipſe Ferrarius, eiuſq; filij, & deſcendentes omnibus priuilegijs frui valeant, omniaque alia facere, & exercere, prout Ciues legitimi, & hinc oriundi, poſſunt, &c. Quapropter cum onus exarationis aureorum centum, ſit impoſitum externis, dubio procul arctari non debet, ad huiuſmodi ſolu-
1 tionem, † quia ſtante decreto præallegato, dicitur verus ciuis, & includitur in Statuto loquente de ciue, Bald. conſ. 409. in 5. Cephal. conſil. 451. nu. 16. & ſeq. Lancell. Gall. in conſuetud. Alexand. præfatio. 8. nume. 51. nouiſſime Dom. Surd. conſil. 437. num. 1. Talis enim ciuis ex decreto, non fictus, ſed verus, ac pro-
2 prius ciuis dicitur, quia ita quis efficitur ciuis per creationem, ſicuti per originem, l. 1. in princip. ff. ad municipal. & poſt Bartol. Aret. Pariſ. Grat. Ruin. & alios, tradit Ri-
3 min. iun. conſil. 23. num. 11a. † & ſequen. ciuilitas enim eſt quid factibile, ideo non fit natura, ſed arte, Bal. d. conſil. 409. in 5. idem teſtatur Rim. in. conſ. 790. num. 7. Merito ſtatim prolato verbo a Principe reſpectu ciuilitatis, quis incipit eſſe ciuis, Bal. in l. quod fauore, in 7. oppoſ. C. legib. idem Rimin. iun. conſi. 462. num. 45. etiam decreto ciuilitatis nondum abſoluto, idem Rimin. iun. conſil. 472. nume. 16. Non igitur poteſt reputari forenſis, cum ſit incompatibile, vnum eſſe ciuem, & forenſem eiuſdem loci vnico ictu, Caſtrenſ. in l. nulla iuris. numer. 4. ff. de iuſt. & iur. Rimin. iun. conſil. 363. nume. 233. dicendum igitur eſt, Dominū Ferrarium, vtcumque non originarium, huiuſmodi honoris gradu honeſtandum eſſe, perinde ac ſi eſſet verè Mantuæ oriundus, & ita in
4 terminis, † quod non obſtante Statuto dictante, ſolos originarios poſſe eſſe de collegio, vnuſquiſq; decretatus à Principe taliter, quod habeatur pro originario quoad oīa (vt in præſenti caſu) poſſit eſſe de Collegio poſt Bart. Ange. Roman. Alex. & Iaſ. teſtatur Rip. in l. 1. num. 4. verſic. 2. inducuntur, ff. leg. 1. Rim. iun. conſil. 23. num. 14. vbi addit Anchar. Ciu. & alios.

Quibus non obſtat ſi dicatur, decretum Sereniſſimi fuiſſe qualificatum, nempe adiecta lege, vt intra annum proximè futurum ſtabilia æquiualentia ducatis mille acquirere habeat ſub pœna nullitatis decreti, & prout latius legitur in dicto decreto, vnde cum hucuſq; non adimpleuerit per eum adimplenda, beneficio decreti gaudere non poteſt.

Reſpondetur enim, tale onus acquirendi dicta ſtabilia fuiſſe adiectum per uiam modi, nō autem per viam conditionis ut mox referam, quo ſit, ut negari non poſſit, quin ipſe Dominus Ferrarius ſit verus ciuis ante emptionem
5 ſtabilium, † quia modus non ſuſpendit, ſed cōditio, l. eas cauſas, vbi Bart. & Caſtrenſ. ff. condit. & demonſt. Bmi. conſ. 34. num. 17. Rimin. iun. conſil. 700. numer. 14. Hinc dicitur, quod
6 ſufficit modum adimpleri † poſt emolumentū quæſitum l. cum tale §. 1. vbi Bart. ff. de cond. & demonſtr. latè dec. Mant. 156. num. 6. Rim. iun. conſ. 595. num. 26. alibi dicitur, per adiectionem modi non impediri ortum obligationis, Dominus Surd. conſ. 268. nume. 48. 49. & conſil. 298. num. 27. & modum poſſe adimpleri poſt emolumentum quæſitum, maximè quando non conſtat de contraria mente diſponen-
7 tis, vel concedentis latè firmat Rim. iun. conſil. 595.

quis ex argentarijs §. ſi initium ff. de edend. Ruin.conſ.2.nu.9.& conſ.41.nume.8.in 2.Bimi.conſ.159.numer.11.Rimin.iun.conſ.322. num.10. maximè cum ſit poſitum ſine copula, (&) nam prioribus dictis penitus aduerſatur, ac iuris,& facti diuerſitatem importat, Borell. conſ.47.num.56.& dicitur inducere conditionem,quæ præciſe,ac in forma ſpecifica eſt adimplenda,Salic.in l.vbi adhuc, verſi.ita tamẽ C.iur. dot.Decia.conſ.31. nu.4. in 2. Rimin. iun.conſ.747.num.5. ſi igitur ſolutio pecuniæ prædictæ aduerſatur decreto obtento,ac in diuerſitate iuris, & facti a ſtatuto repoſita legatur,ſequitur decretum nil habere proprij cum tali ſolutione,& conſequenter D.Iacobum ad vtrumque teneri.

13 Tertio,verba in vnaquaq; diſpoſitione, maxime in ſtatuto, non debent ſtare ſine virtute operãdi,ac ſeruire de uento, l.ſi quis ff.de leg.1. c.ſi Papa de priuil.in 6. Crau.conſ.135. n.24. Turret.conſ.67.n.78. in 2.etiamſi cõtinerent iniquitatẽ,ſeu tertij præiudiciũ,dec.Peruſ.23. impreſſa poſt cõſ.Turret.vol.2. modo ſi decretum ciuilitatis obtentum a Principe per Medicum forenſem contineret gratiam à tali denariorum præſtatione, dubio procul talia verba continentia cooptationem in Collegiũ, cũ onere ſoluendi,eſſent totaliter ſuperflua,& cẽſerentur appoſita ludibrio,quod non eſt dicendum,Crauet.conſ.135.nu.24.latè Rulan.conſil.61.num.14.& ſeq.in 3.

14 Quarto conſidero,† quòd ſi decretum eximeret decretatum ab onere ſoluendi, diceretur etiam eximere ab examine, quod tamen eſt abſonum, quia etiam Medici originarij ante cooptationem in collegium examini ſe ſupponunt; cum igitur vigore Decreti examen nequeat euitari, ſequitur, quod etiam ad pecuniæ ſolutionem neceſſario tenebitur; ſi quidem præallegatũ ſtatutum præhabita mentione Decreti obtenti à Medico forenſi,ſubſequitur in hæc verba (Non tamen prius in collegium cooptari,quã nummis ſeu aureis cẽtum realiter vniuerſo ordini ſolutis, & deinde ipſorum medicorũ examini in modũ infraſcriptum ſuppoſitus,iuſtis eorũdem ſuffragijs pro idoneo fuerit approbatus) clauſula illa (& de

15 inde) ſtat copulatiue, † quæ copula requirit concurſum utriuſq;copulati. dec.Mant.82.nume.5.& præcipue in caſu iſtius ſtatuti, in quo vnumquodq; ex copularis de per ſe non ſufficit ad inducendum effectum poſitum in ſtatuto,Aretin.in l.ſcire debemus columnn.2. circa med.ff.de uerbo.oblig.Sim.Pret.de interpret. vltim.volun.f.149.col.1.nu.107.hæcque corroborantur ſtante vnitate orationis continen-

16 tis dicta copulata; † illa enim dicitur unica oratio,quæ ab vnico verbo regitur, & quando omnia expreſſa ſub vna verborum cõtinuatione ponuntur,Bar.in l.reconiuncti nu.12.ff.leg. 3.Bello.conſ.71.n.8.in fin.latè Hond.conſ.2. nu.13.& conſ.4.nu.32.& quando duæ diſpoſitiones poſſunt ſimul concurrere circa idem,& ab eodem verbo reguntur, dicitur vnica oratio,licet plura contineat.Bart.in l.3.§.filius,ff. lib. & poſthum. & de communi teſtatur Soci. conſ.49.col.2. verſic. ſecundo prædicta in 5. Bero.conſ.120.num.75. in 3.Illudque dicitur vnicum capitulum continens plures actus, quorum vnus venit ad determinationem alterius, vt eſt ſolutio nummorum ad examen, Natt. conſ.133.nu.6. vbi ſubiungit, vnicum dici capitulum, quando vnica ſtructura conſiſtit, & quæ ex diuerſitate factorum ſeparationem non recipit; Cum igitur in propoſito exaratio auri,& examinis ſuppoſitio, vna oratione copulata dicuntur, ſequitur, vnum ſine altero expediri nõ poſſe; quia quando duo copulantur, non principaliter propter ſe, ſed reſpectiuè ad vnam ſpeciem, tunc omnium concurſus requiritur, Bero. alios congerens conſ.161.num.33.in 2. & ubi pluralitas reſpicit unum determinabile, requirit concurſum omnium copulatorum, Ruin.conſ.121. nu.6. in 3.Modò ſtante dicta oratione vnica copulante ſolutionem, & examen, ſequitur, quod in totum debet verificari, nec ſufficit impleri pro parte tantum; quia quando eſt unica oratio, tũc omnia verba ipſius orationis cẽſentur ſe inuicem reſpicere,ac viciſſim conditionem inducere,ut per plura iura probat Mand.conſ. 346.n.12. quo fit, vt ſi dictus ſermo ſtatutarius vnica oratione colligatus ob omiſſam ſolutionẽ pecuniæ,in parte non verificatur, in totum

17 debet declinare, † cum vnus & idem actus, vel vnica diſpoſitio non poſſit pro parte adimpleri,& pro parte refutari,diffuſe D.Sur.conſ. 152.numer.19.Hinc dicitur, quod quidquid adiungitur rei ſubſtantiandæ, dicitur ſubſtantia,Bald.in l.in vendentis, numer.3.C. contr. empt.confert etiam, quod ſi oratio deſumpta ex vniuerſo in parte reperitur falſa,falſificatur in totum,Caſtr.conſil.176. colum.1. in fin. in 2.Corn.conſil.262.numer.29.in 1.Bero.conſil.111. numer.6. in 2. Dominus Surd.conſil. 282.nume.15.ex quibus dicitur, concludendum eſſe ſtante qualitate ſtatuti,examen medici externi non poſſe ſtare abſque ſolutione nummorum.

Quinto fortius cõſidero in dicto ſtatuto dici (non tñ prius) & poſtea dr̃ (& deinde) quę dictiones important ordinem a lege illa municipali præſcriptum,Bar.in l.1.nu.5.C.nou.codic.faci. Abb.in c.in litteris num.4.extr.reſti.ſpol.Nam vbi datur prius,& poſterius, ibi dicitur ordo aſſignatus,Purp.conſ.491.nume.3.

Idq; ſatis patet ad ſenſum, & probat Lancell.
Gallia conſ. 108. num. 12. dicens, quod quan-
do deſignatur prius & poſterius, dicitur limi-
tatus ordo, qui formam inducit. Qui quidem
ordo ſtatutarius formam inducens taliter eſt
ſeruandus, quod ſi fieret præpoſteratio (nempè
vt prius Medicus ſupponeretur examini ante
ſolutionem pecuniæ) examen redderetur nul
lum, cum in ordine neceſſitatis præpoſteratio
vitiet actum, Corn. conſil. 136. num. 4. in 3. A-
ret. in §. item ſi quis n. 1. Inſt. inutil. ſtipul. quod
autem prædictus ordo ſit neceſſitatis, non au-
tem voluntatis, probatur ex eo, quod illius ini
tium fuit conceptum per ablatiuos abſolutos
ibi (quam nummis centum realiter ſolutis) qui
19 ablatiui abſoluti inducunt † conditionem, l.
ab emptione ff. de pact. l. euictis ff. euict. latiſſi-
me dec. Mant. 168. nu. 11. Bec. conſ. 39. nu. 19.
& conſ. 58. num. 17. Tuttet. conſ. 67. nume. 16.
in 2. maxime prolati ab eo, qui poteſt diſpone
re l. fideicommiſſa §. cum eſſet vbi Bartol. ff. de
leg. 3. Rim. iun. conſ. 661. num. 47. conditio au
tem importat formam, Bec. d. conſil. 39. nu. 19.
& d. conſil. 58. nume. 18. & vere dicitur indu-
ctum pro forma, quãdo aliquid diſponitur ſub
conditione a ſtatuto, Plot. de iuram. in lit. §. 2.
num. 3. Borgnin. dec. 21. nume. 5. in 1. At ordo
formæ non poteſt præpoſterari, Bald. in l. fin.
num. 27. C. hæred. inſt. Sim. Pret. de interpret.
vlt. volun. fo. 146. nu. 32. vnde ſequitur, quod
ſolutio de neceſſitate debet præcedere exa-
men, aliàs non ſubſiſteret, quia ordo ſtatuti de-
bet attendi, aliàs actus redditur nullus, Rim. iu.
conſil. 804. nu. 6. maximè cum in ordine adeſt
conditio, quæ prius debet adimpleri, antequã
emolumentum ſequatur, cum inducat ſuſpen-
ſionem, vt iam ſupra probauimus. & quando
certus modus a Principe, vel ſtatuto præſcri-
bitur ſeruandus, dicitur ordo ſubſtantiæ, quo
omiſſo actus corruit, vt poſt multos admonet
Rim. conſ. 10. nu. 5. alibi ſæpius Bal. in l. ſi duas
n. 6. ver. ſed tu in dubio dic, ff. excu. tuto. quod
quando ordo habet rationem, ac ſtatuentis po
teſtatem, non eſt ab eo recedendum, & ordi-
nem datum a Principe ſecundum † ordinem
20 literæ ad vnguem ſeruandū tradit, Menoch.
dec. 2. nu. 173. in 2. & quando ſtatutum indu-
cit aliquid cum certa modificatione, vt in ca-
ſu iſto, cenſetur induxiſſe formam, quæ ad vn-
guem eſt ſeruanda, Cache. dec. 165. nu. 6. Bec.
conſ. 12. nu. 14. 24. & per totū, intantum quod
ſi actus fiat nedum contra, ſed etiam præter ip
ſius ſtatuti normam, actus totaliter ſternitur, vt
poſt plurimos firmat Bec. conſ. 12. nu. 20. 21. &
ſeq. ex quibus fatendum eſt, Medicum centū
prius de neceſſitate debere ſoluere, antequam
ſe examini ſupponat, non autem examen ſubi-
21 re, † omiſſa ſolutione, quia forma eſt indiui-
dua, & diuiſio formam corrumpit, etiamſi omiſ
ſio conſiſtat in minima qualitate, Bal. in l. ſi ſer
uus ff. ſi quis caut. Alex. in l. ſi is qui quadringē
ta §. quadã ff. ad l. Falc. latiſſimè Bec. conſ. 12.
& nu. 29. & 30. aliàs a collegio arceri meretur
22 quia non faciens, † quod debet, non recipit q̃
oportet, gl. in l. ſi non fuerit ff. iureiur. l. ſi in em
ptione ff. cont. emptio. & fruſtra debitum petit
qui quod debet nõ impendit, c. fruſtra de reg.
iur. in 6. l. ædes in fin. ff. edil. edict. diffuse Bec.
conſ. 45. nu. 7. & differens facere quod debet,
non poteſt petere quod ſibi debetur, Bal. in au
th. dos data, col. 1. C. donat. ant. nupt. Dec. con
ſil. 361. nu. 2. ver. his præmiſſis.

Concludo igitur, D. Ferrarium omnimode
teneri ad numerationem ſcutorum centum ad
formam ſtatuti.

Nec vim faciunt oppoſita; nam admitto,
vigore decreti fuiſſe effectum verum ciuem, e-
conuerſo autem audacter affirmo, teneri ad nu
merationem pecuniæ; quia ſtatutum non eſt
contentum decreto, ſed etiam aureorum refu-
ſionem deſiderat decretum enim donat ciuila-
tatem, ſed tamen non ſubleuat ab onere ſoluē-
di, ut patet ex eius lectura, & dec. Ripæ, & Ri-
min. iu. in contrarium adducta procedit, quan
do ſtatutum reſpicit tãtummodo originem col
legiati; nam tunc talis defectus per decretum
Principis aboletur, ſecus ſi vltra defectus ori-
ginis abolitionem, aliud requirit adimplendū,
nam per vnius impedimenti remotionem alte
rum non dicitur ſublatum, ut iam ſupra proba
uimus, merito non obſtante decreto Principis
ciuilitatem donante, ad ſolutionem pecuniæ
cogi debet, antequam in collegium coopte-
tur, cum decretum nil habeat commune cum
dicta nummorum ſolutione, vt patet ex ſupra,
& infra ſcriptis.

Pariter declinatur, quod onus acquirendi
ſtabilia intra annum fuerit adiunctum per viã
modi, non autem per viam conditionis; nam
id non releuat, quia medicus externus, vt eũq;
ex decreto ciuis effectus inſtar originarij, ad
numerationem ſcutorum centum tenetur om-
nino, vt ſatis probauimus.

Nec obſtat, quod in exordio decreti D. Fer
rarius nominetur artium medicinæ, ac Chirur
giæ Doctor, quaſi quod Princeps uideatur fuiſ
ſet illius intentionis, vt tales artes exercere
poſſet uigore decreti.

23 Reſpondetur, † hoc eſſe falſiſſimum, quia
Sereniſſimus ex huiuſmodi enunciatione vo-
luit circumſcribere hominem ſupplicem ab
eo gratiatum, & conſequenter talia verba ſtãt
demonſtratiue, & ad intelligentiam, non autē
diſpoſitiuè, ita Bal. in conſ. 339. col. 1. verſ. quę
verba intelliguntur in 1. Caſtr. conſ. 222. col.
1. nu. 1. in 2. Mant. de coniec. vlt. volun. lib. 2.
tit. 6.

tit.6.num.6.Sim.Pret.conſ.56.num.12.Pariſ.
conſ.21.num.47.in 2.idq; tanto magis ſuade-
tur, ex quo talis mentio eſt inſerta in narrati-
ua facti, non autem in conceſſione, & gratia
Principis.

Præterea, ſi etiam eſt Medicus, & pro tali e-
nuntiatur in exordio decreti; attamen neceſſa
rio non ſequitur, quod fuerit gratiatus ad coo-
ptationem in collegium ſine onere ſoluendi;
tum quia de hoc nullum verbum in decreto;
tum quia quis poteſt eſſe Medicus, & extra col
legium Medicorum, quod ergo non dicit De-
cretum, nec nos dicere debemus, maxime cũ
diſpenſatio ſit odioſa, ſeu ſtricti iuris, Iaſ. conſ.
24 127. ante fin. in 4. † Odd. conſ. 1. nu. 62. & pri
uilegia ſunt ſtrictè interpretanda, l. fin. ff. con-
ſtit. princ. l. ſi quando C. inoffic. teſtam. l. quod
vero ff. legi. l. 2. C. noxal. idem dicitur de re-
ſcripto, quod eſt ſtricte intelligendum, Anch.
q.6.nu.8.in 2.& quælibet conceſſio Principis
debet intelligi ſine præiuditio tertij, & conſe
quẽter ſine præiuditio ſolutionis aureorũ cen
tũ faciendę ad commodum vniuerſi ordinis Il
luſtrium Phyſicorũ collegiatorũ, l. 2. §. merita
l. ſi quis a Principe ff. ne quis in loc. public. *D.*
Surd. conſ. 42. nu. 20. & conſ. 127. num. 52.

Non etiam dicatur, Principem derogaſſe
dicto Statuto, quatenus in calce decreti præ-
habita mentione nonnullorum ordinum Du-
calium obſtãtium intentioni dicti Domini Fer
rarij gratiati, ſubiungitur (dictis enim legibus,
& quibuſcunq; alijs quæ obſtatent de plenitu
dine poteſtatis noſtrę pro hac vice tantum de
rogamus, etiamſi talia forent, de quibus expreſ
ſa, ac ſpecifica mentio habenda eſſet, &c.)
quia generalitas non minus operatur, quam
ſingulorum ordinum Ducalium expreſſio, l. ſi
duo in fin. ff. adm. tuto. D. Surd. conſi. 338. nu-
25 mer. 20. vbi etiam tradit, † quod genus idem
operatur quoad omnia quod ſpecies quo ad
indiuidua, per tex. in l. ſi chorus ff. lega. 3. Do-
cto. in cap. 2. extr. offic. ord. & in cap. 2. de con
iugat. leproſ.

Reſpondetur enim, talem generalitatem
neceſſario referri ad cauſam antea expreſſam,
nempe ad ciuilitatem, & capacitatem bono-
rum ſtabilium in dotem datorum, l. ſi de re cer-
ta, vbi Bart. Bal. Iaſ. & alij C. tranſ. Eugen. con
ſil. 13. num. 8. nam generalis diſpoſitio facta ra
26 tione certæ rei, † non extenditur vltra illam,
ſed reſtringitur ad illam, ſecundum Ange. in l.
obligatione generali ff. pignor. & generale di
ctum reſtringitur per rationem ad ſuam cau-
ſam, l. cum pater §. dulciſſimus ff. lega. 2. Natt.
conſ. 546. num. 12. dec. Mant. 132. num. 16. &
17. Idq; potiſſimum ſuadetur in præſenti de-
creto, ex quo aliter fieri non poteſt ſalua ratio-
ne recti ſermonis, l. ſi ex pluribus ff. acceptil.
Bart. & alij in d. l. ſi de re certa, Eugen. d. conſ.
13. num. 9. & ſeq. Id (inquam) eſt regulare, vt
quotieſcunq; ſalua ratione recti ſermonis, ge-
neralitas põt reſtringi, non trahitur ad omnia,
ſed tantum ad expreſſa, Hond. conſ. 49. nu. 24.
Marcabr. conſil. 17. n. 13. optimè D. Sur. conſ.
431. n. 74. ſiquidem ſi talis generalitas diceret
operari quoad ſtatutũ collegij prædictũ, ſeque
retur, quod Sereniſſimus conceſſiſſet gratiam
non petitam; Nam conſtat in principio decre
ti, ipſum D. Ferrarium in ſuis precibus petijſſe
à Sereniſſimo Domino, vt Ciuitati donaret &
D. Bernardinam Lughignanam ſtabilia poſſi-
dentem in vxorem impunè ei ducere liceret,
cuius precibus annuens Sereniſſimus tali de-
creto, illum ciuitate donauit, & inſuper eidem
conceſſit, vt in matrimonium ſe coniungeret
D. Bernardinæ prædictæ, taliter (inquam) can
tat decretum, in quo & ſi poſtea Princeps ſub-
iungat (Non obſtantib. legibus a Sereniſſ. no-
ſtro genitore ſancitis, quibus, & alijs quibuſ-
cunq; derogamus, &c.) Attamen talis deroga
rio debet neceſſario referri ad leges obſtantes
forenſibus reſpectu ciuilitatis, ac honorum
capacitatis, non autem reſpectu ingreſſio-
nis collegij medicorum, cum onere ſoluen-
di pecuniam, aliàs ſequeretur abſurdum, quod
Princeps diceretur exceſſiſſe terminos gratiæ
petitæ, ac concedere id, quod non fuit expoſi-
tum, nec ſupplicatum, & tamen hoc eſt firmiſ-
ſimum axioma, vt reſcriptum, Gratia, & decre
27 tum, † debeat intelligi ac declarari iuxta pre
ces Principi porrectas, Bal. in c. inter dilectos.
verſic. cæterum de fide inſtrum. D. Surd. conſ.
49. nu. 24. & dec. Mant. 268. nu. 15. & dec. 291.
nu. 15. cum etiam quælibet reſponſio debeat
intelligi, ac declarari iuxta pręcedentem inter
rogationem, & vt illi conueniat §. præterea In
ſtit. inutil. ſtipul. d. dec. 291. n. 14. idem D. Sur.
nouiſſime conſ. 357. nu. 34. ideo in propoſito
ſequitur concluſio, quod quando adeſt ſtatutũ
28 particulare obſtans rei petitæ in precibus, † ſi
in illis, vel in decreto non fuit facta mentio il-
lius ſaltem in genere, clauſula generalis, non
obſtante appoſita in decreto, non dicitur tolle
re illud particulare Statutum, nec ſtatuta colle
gij medicorum, de quibus nec in genere fuit
facta mentio, vt poſt Abba. & Fede. de Sen. te
ſtatur Curt. conſ. 35. col. fin. verſic. & ideo iſtæ
clauſulæ generales, Gozad. conſ. 6. nu. 7e. non
ſufficit igitur, fuiſſe dictum, non obſtantib. qui
buſcunq; legibus, &c. cum debeat referri ad
cauſas expreſſas, & petitas in precibus, ſed de-
buiſſet fieri mentio ſaltem in genere de ſtatu-
tis Collegij iuxta præcitata.

Addatur prædictis, talem derogationem in
conuincibiliter reſtringi ad capacitatem bo-
norum, ex quo Sereniſſimus Dominus ait, ſe

derogare dictis legibus, pro hac vice tantum. Nam ſi derogatio deberet referri ad ſtatutum dans normam Medico extero volẽti in Collegium cooptari, ad quid reſtringere gratiam ad vnicam vicem, cum ſemel ſufficiat ingredi Collegium ad conſequendam perpetuam dignitatem, & medendi perpetuam facultatem? quo in caſu etiam ſatis fuiſſet ſemel dicto Statuto derogare. Vnde ex neceſſitate fatendum eſt, Sereniſſimum habuiſſe rationem actus reiterabilis, & conſequenter ſecundi, tertij, & vlterioris matrimonij, ac lucri dotalis Statutarij, quod poteſt multiplicari, necnon & capacitatis aliorum bonorum, quæ ex dictis cauſis, dicta reſtrictione circumſcripta potuiſſet euenire, alioquin certè dicta reſtrictio Principis ſtaret eluſoriè, ac ſeruiret de vẽto, ſi ad ſtatutum Collegij relationem haberet, quod nefas eſt dicere, cum, vt dixi, nullum verbum in Statuto, vel in reſcripto, ſeu decreto reperiatur appoſitum, ſine myſterio, ac ſine virtute operandi, vt pariter ſupra probauimus. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 Agnatio per maſculos, & non per fœminas conſeruatur, & nu 6.

2 Fœmina cenſentur excluſa vbicũque teſtator habuit rationem conſeruandæ agnationis.

3 Fœminæ cenſentur excluſæ licet proximiores, quando teſtator iuſſit hæredes nominari de eius domo.

4 Teſtator cenſetur ſe voluiſſe conformare, cum ſtatutis ciuitatis, vel patriæ.

5 Statutum excludens fœminas propter maſculos cenſetur fundatum in ratione agnationis conſeruandæ.

7 Teſtator ad perpetuitatem agnationis reſpexit, quando propriam filiam excluſit inſtituendo nepotem maſculum ex ea.

8 Teſtator ſicuti prætulit maſculos propriæ filiæ, in inſtitutione, ita etiam eos prædilexiſſe cenſetur in ſubſtitutione. declara ut nu 42. & ſeq.

9 Fœmina in concurſu maſculorum in fideicommiſſis, ſub nomine domus, quod pro agnatione accipitur non continentur.

10 Filia ſuccedit in bona per patrem relicta.

11 Fœmina facit deficere conditionem, ſi ſine filijs.

12 Maſculinum concipit fœmininum in fideicommiſſis maxime quando ſubſtitutus eſt extraneus etiam non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum.

Verbum, filij, à teſtatore negatiuè prolatum comprehendit fœminam.

13 Verbum, hæredibus, eſt indifferens æquè comprehendens maſculos, & fœminas præcipuè appoſitum in diſpoſitione bonorum liberorũ, & de ſui natura communicabilium. & nu 17.

14 Verbum ſucceſſoribus, tam fœminas quam maſculos comprehendit in materia fideicommiſſi & num. 17.

15 Fœmina licet regulariter ſit feudi incapax, tamen ſit capax vbi fuit dictum pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus.

16 Fœmina non ſuccedit in emphyteuſi eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & filijs tantum, ſecus tamen vbi eſt conceſſa pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus.

18 Verba hæredibus, & ſucceſſoribus, adiuncta verbo filijs in materia tranſitoria ad extraneos, nõ ſtant ſimpliciter copulatiue, ſed augmentatiue.

19 Verba hæredibus, & ſucceſſoribus, æquipollent dictioni quibuſcunque.

20 Voluiſſe quis præſumitur quod verbis expreſſit.

21 Verba ſunt earum quæ in aĩo ſunt paſſionũ notæ.

22 Mentis humanæ nullum maius eſt teſtimonium, quam verborum inſpecta qualitas.

23 Teſtator per verba, ſi deceſſerit ſine filijs, hæredibus & ſucceſſoribus, dicitur magis dilexiſſe ſexum quam agnationem.

24 Fœmina quando excluditur propter maſculos, intelligitur data gradus paritate, non autem vt per remotiorem agnatum excludatur.

25 Fœmina proximior per maſculum remotiorem excluditur quando agitur de conſeruanda agnatione.

26 Fœmina excluditur per maſculum quando fuit iniunctum præceptum hæredi aſſumendi cognomen ipſius teſtatoris. declara vt nu 27.

27 Teſtator ex ſolo præcepto aſſumendi cognomen domus non dicitur voluiſſe conſulere perpetuitati agnationis.

28 Subſtitutio ſola agnati non arguit fuiſſe factam gratia conſeruandæ agnationis, cum potuerit cauſari ex mera affectione, vel ob merita, ſeu propter uirtutem aut alia de cauſa.

29 Coniectura quod teſtator cenſeatur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto Ciuitatis fœminas excludente, eſt leuiſſima, & ab ea de facili recedi ſolet.

30 Mens præſumpta ceſſat quando ex qualitate verborum mentem teſtatoris denotantium ſumus in claris.

31 Diſpoſitio teſtatoris facta, ex mera voluntate, & non ex aliqua neceſſitate, non regulatur ſecundum ſtatuta loci.

32 Ius commune ſolum, non ſtatutarium attenditur in teſtamento extranei.

Extraneus dicitur quilibet, qui non eſt de aſcendentibus vel deſcendentibus maſculis.

33 Teſtator cenſetur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto loci quoad verba expreſſa, & diſpoſitiua, ſecus quoad conditionalia.

34 Agnationis qualibet memoratio a teſtatore facta

cta non ſufficit ad conijciēdum mentem defun ctis directam pro conſeruatione agnationis, ſed requiritur quod ſit diſpoſitiue facta.

35 *Statutum excludens fœminas propter maſculos, ſicuti non cenſetur fundatum in vnica ratione agnationis conſeruandæ quando vtitur verbis naturalibus, ita & diſpoſitio teſtatoris.*

36 *Ratio conſeruandæ agnationis, & excludendi fœminas propter maſculos non æque militat in diſpoſitione hominis ſicut in ſtatuto, & de vno ad alterum recte non arguitur.*

37 *Diſpoſitio teſtatoris, ne illius verba offendantur, & reducantur ad improprietatem, debet regulari ſecundum ius commune, non autem ſecundum ius municipale.*

38 *Teſtator vtens verbis difformibus a verbis ſtatuti, non præſumitur ſe uoluiſſe conformare cum ſtatuto, ſed ab illius diſpoſitione receßiſſe.*

39 *Filia licet nupta eius vita durante dicitur de agnatione, uel familia patris, ſeu teſtatoris, licet eius filij dicantur cognati.*

40 *Fœminæ & clerici quoad familia, vel agnationis conſeruationem parificantur.*

45 *Proneptis in conditione poſita dicitur ad ſucceſſionem admiſſa beneficio eius patris maſculi.*

42 *Proneptis in conditione poſita a teſtatore, nihil recipit, ſed tantum illi ex teſtamento dicitur reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato.*

43 *Excluſio propriæ filiæ non arguit excluſionem proneptis remotioris quando perſona remotior eſt coniuncta teſtatori non ex perſona excluſa, ſed per aliam.*

44 *Excluſio filiæ tunc arguit excluſionem proneptis quando agitur de admißione agnati a teſtatore ſubſtituti, ſecus ſi fuerit ſubſtitutus extraneus.*

45 *Filiæ faciunt conditionem ad excluſionem patruorum ſubſtitutorum licet propria teſtatoris filia fuerit excluſa.*

ARGVMENTVM.

Proneptis facit conditionem ad excluſionem ſubſtituti in fideicommiſſo facto ſi deceſſerit ſine filijs hæredibus, & ſucceſſoribus, etiam non obſtante ſtatuto excludente fęminas propter maſculos, &c.

CONSILIVM LXXXI.

Actiones meæ à Domino.

EX particula teſtamenti tranſmiſſi apparet, ſicuti quon. D. Iacobus Bertolotus ciuis Piſanus inſtituit hæredem ſuum, q. D. Ioannem Roſeranum eius nepotē ex filia &c. (quem nominari
iuſſit, & ordinauit de domo de Bertolotis, cū
hoc, quòd caſu, quo d. Ioannes inſtitutus hæ-
res obierit abſque filijs hæredibus, & ſucceſ-
ſoribus, tali caſu ſuum hæredem vniuerſalem
inſtituit Camillum eius fratrem, & reſpectiuè
nepotem ex dicta filia ipſius teſtatoris, qui no-
minari debeat de domo de Bertolotis. Et ſi ēt
d. Camillus obierit abſque filijs hæredibus, &
ſucceſſoribus, tali caſu ſuū hæredē inſtituit a-
liū filium ex dicta filia cū noīatione prædicta.

Contigit, ꝙ D. Ioannes primus hæres de-
ceſſit ſuperſtite D. Orynthia eius filia hęrede,
& ſucceſſore tm̄, & dicto D. Camillo ipſius D.
Ioānis fr̄e, & patruo reſpectiuè D. Orynthiæ.

Quæritur, ad quem ſpectet præfata hæredi-
tas an ad D. Orynthiam, vel ad D. Camillum
patruum.

Et vim non modicam facere videtur aduer
ſus D. Orynthiam præceptum teſtatoris iniun
ctum D. Ioanni primo hæredi, necnon & hære
dib. ſubſtitutis aſſumendi cognomen domus,
ſeu familiæ teſtatoris, quo in caſu dr̄ proſpexiſ
1 ſe conſeruationi agnationis, quę † agnatio per
ſolos maſculos, non vtiq; per fęminas conſer-
uatur, vt in puncto late tradidit Ruſtic. de fi. in
condit. poſit. li. 2. c. 14. nu. 6. Theſaur. dec. Pe-
demon. 188. nu. 11. & dec. 289. col. 1. & num.
2 10. quādocunq; † enim teſtator habuit rōnem
agnationis conſeruandæ, ſemper cenſetur vo-
luiſſe fęminas, vtcunq; etiam agnatas, penitus
excludere. Ruin. conſ. 15. num. 17. in 3. Crau.
conſ. 306. nu. 5. cum concordantib. per Hond.
conſ. 75. nu. 17. & ſeq. in 1. Quocirca in propo
3 ſito dicendum eſt, † quod teſtator iniungendo
hæredibus, vt aſſumant cognomen, ſeu nomi-
nentur de domo ipſiuſmet teſtatoris, voluerit
omnino excludere fęminas, ēt proximiores ad
commodū maſculorum remotiorum, vt in ter-
minis iſtis poſt plures firmat Molin. d. lib. 2. c.
14. nu. 8. ſequitur Theſaur. d. dec. 270. nu. 10.
4 Confirmatur concluſio ex eo, quod † teſtator
præſumitur ſe voluiſſe conformare cum ſtatu-
tis ciuitatis, vel patriæ, Oldrad. conſ. 159. in 2.
dub. Hond. conſ. 6. nu. 28. & conſ. 46. nu. 22. in
5 2. quare cum vigeat in ciuitate Piſarum † ius
municipale excludens fęminas propter maſcu
los, quod cenſetur fundatum in ratione agna-
tionis conſeruandæ, vt de communi teſtatur.
Curt. iun. conſ. 87. col. 1. Brun. de ſtat. exclud.
fœmin. art. 3. n. 12. & ſeq. dubio procul cenſe-
tur proſpexiſſe agnationi, & conſequenter no-
luiſſe, vt ſub noīe filiorum in conditione poſi-
6 torum D. Orynthia comprehēdatur, quia † per
fęminas non conſeruatur agnatio, vt diffusè
aduertit Decia. conſ. 84. nu. 18. vſque 27. in 3.

Imo fortius ſtringitur argumentum, conſi-
derando, quod teſtator propriam filiam exclu
ſit, inſtituendo nepotem maſculum ex ipſa fi-

lia cum onere aſſumendi cognomen de Berto
lotis, quo in caſu dicitur ceſſare omnis amari-
7 tudo, & † quod certum ſit teſtatorem ad perpe
tuitatem agnationis reſpexiſſe, tex. in l. ſi viua
matre. C. bon. mater. Mandel, conſ. 483. num.
30. & 484. num. 17. Menoc. conſil. 197. num.
8 5 a. Honded. conſil. 57. nu. 13. 14. in 1. † ſicuti
enim teſtator prætulit maſculos propriæ filiæ
in inſtitutione, ita pariter illos prædilexiſſe in
ſubſtitutione non ambigitur, Rol. conſ. 82. nu.
33. in 3. Magon. dec. Luc. 7. n. 24. Menoc. lib.
4. præſump. 85. nu. 8. & nu. 25. ſanè (inquam)
præceptum teſtatoris iniunctũ hæredib. inſtitu
tis, & ſubſtitutis, quod nominari debeant de domo
Bertolota, non poteſt impleri per fœminam;
9 quia † in fideicommiſſis ſub nomine domus
(quod accipitur pro agnatione Peregr. de fi-
deic. art. 22. nu. 27. Honded. conſil. 75. col. 1.
in 1.) fœmina in concurſu maſculi non conti
netur. Socin. iun. conſ. 94. n. 9. & ſeq. in 1. Hon
de. loco præcitato. Cach. dec. 127. nu. 7.

Cæterum prædictis non attentis, in hac fa-
cti ſpecie deſcendo in contrarim ſententiam,
ut ſcilicet Domina Orynthia admitti debeat
ad hæreditatem controuerſam. Habet enim
fundatam ſuam intentionem in iure communi
10 dictante, † filiam ſuccedere in bonis relictis
per eius patrem. Auth. in ſucceſſione. C. ſuis &
legit. Odd. conſil. 65. num. 54. verſic. primo
quia de iure. Quæ quidem mulier ſatis dicitur
vocata ad ſucceſſionem per ipſum teſtatorem,
ſi diligenter verba illius diſpoſitionis perpen-
dantur. Quandoquidem teſtator dixit (quod
caſu quo D. Ioannes obierit ſine filijs, hæredi-
bus, & ſucceſſoribus, inſtituit Camillum &c.)
modo cum D. Ioannes ex eo reliquerit D. O-
rynthiam, non dicitur deceſſiſſe ſine filijs, quia
11 † fœmina facit deficere conditionem, ſi ſine
filijs, & tunc maſculinum concipit fœmininũ,
vt poſt alios tradit Petr. de fideicom. qu. 9. nu.
159. & 164. maximè quando ſubſtitutus eſt ex
traneus, non autem de deſcendentibus teſtato
ris. Gabr. tit. de ſubſtit. concluſ. 2. nu. 13. & 17.
Alban. conſ. 21. nu. 11. Meno. conſ. 95. nu. 97.
98. & conſ. 150. num. 54. iuncto nu. 68. verſic.
non obſtat vltimum. & hanc diſtinctionem
communiorem, & canonizatam enuntiat The
ſaur. dec. 188. nu. 4. Idque etiam militat ſtante
ſtatuto excluſiuo fœminarum, vt probat Rim.
ſen. conſ. 224. nu. 79. & nu. 82. ubi poſt plurì-
mos nouiſſime dixit Peregr. conſ. 10. nu. 6. in 2.
quod fœmina facit deficere conditionem, ſi
deceſſerit ſine filijs, ad excluſionem patruorũ,
etiam ſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, &
licet teſtator propriam filiam ab vniuerſali ſuc
ceſſione excluſerit. Alibi dicitur in propoſito,
quod licet ſub verbo filij verè & propriè non
contineatur fœmina, ſed tantum interpretati-
12 uè, attamen † quando tale verbum profertur
à teſtatore negatiuè, vt in caſu iſto, comprehẽ-
dit fœminam, optimè Rimin. ſen. d. conſ. 224.
nu. 75. ſequitur Cephal. conſ. 45. nu. 8. Theſau.
dec. 188. num. 17. Porro cum teſtator non con
tentus de ſimplici mentione filiorum poſito-
13 rum in conditione, addiderit, † verbum (hæ-
redibus) quod eſt verbum indifferens, æquè
comprehendẽs maſculos, & fœminas. D. Sur.
dec. Mant. 95. nume. 13. Sola in nou. conſt. Pe-
demon. par. 1. in titul. de regeneratione inſtru.
glo. 2. num. 5. & 6. & præcipuè quando fuit ap
poſitum in diſpoſitione rerum, & bonorum li-
berorum, & de ſui natura communicabilium
omni perſonarum generi, vt in caſu iſto. Pere-
gri. de fideicom. art. 32. nu. 16. & 26. & nu. 36.
ait, verbum (hæredibus) appoſitum in condi-
tione mortis interpretari pro Liberis, ſub cu-
ius appellatiua veniunt fœminæ. Cepha. conſ.
11. nu. 6. addit. ad Magon. dec. Lucan. 7. in 1.
additione fatendum eſt voluiſſe omnes hære-
des ſanguinis vocare nulla habita ratione ſe-
14 xus. Quinimo fortius teſtator addidit † ver-
bum (ſucceſſoribus) cuius virtute tam fœmi
næ, quam maſculi comprehẽduntur, idem Ma
gon. dec. Luca. 14. num. 41. Tale (inquam) ver
bum in materia fideicommiſſi eſt latiſſimum, &
perſonas vtriuſq; ſexus continet. Rim. ſen. cõ
ſil. 26. num. 12. 13. Cum igitur in præſenti caſu
vnumquodq; verbum a teſtatore poſitum com
prehendat fœminæ vocationem, ſine dubio o-
mnia prædicta verba (filijs hæredibus, & ſuc
ceſſoribus) ſimul iuncta, virtute geminationis,
& ne aliàs vltima verba ſint ſuperflua, ac ſer-
uiant de vento, fœminas comprehendunt, &
omnes hæredes, ac ſucceſſores ſanguinis ipſius
hæredis grauati, adeo quod circunſcripta ve-
ritate, an ſub ſimplici nomine (filij) in mate-
ria iſta veniat filia vtiq; per additionem ver-
borum (hæredibus, & ſucceſſoribus) illam
15 comprehendi fatendum eſt. Hinc dicitur, † fœ
minam regulariter eſſe feudi incapacem, & i-
deo in conceſſione facta de feudo alicui pro
ſe & filijs, filiæ non continentur, attamẽ ſi fue
rit dictum, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus,
cẽs de ſanguine inueſtiti comprehenduntur,
& conſequenter fœmina. ita Soc. conſ. 257. nu.
2. in fin. & num. 3. in 2. Purp. conſ. 325. nume.
2. Petr. Gregor. de conceſſio. feud. part. 6. qu.
4. num. 6. & per totam. Intrigliol. de feud. cen-
16 tur. 1. quæſt. 48. num. 34. ſimiliter † in inueſti-
tura emphyteuſis eccleſiæ conceſſa pro ſe,
& filijs, non veniunt filiæ. Imol. in c. potuit. in
fin. extr. locat. D. Sur. conſ. 110. n. 15. ſi ũ fuerit
dictum, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, ceſ
ſat omnis quæſtio contra fœminam, quia indu
bitanter procedit Soc. conſ. 266. nu. 36. in 2.
Curt. iun. conſ. 4. nu. 9. 10. Laur. de Pinu conſil.
119.

Digitized by Google

119.cum concordantib. per Meno.conſ. 504.
nu.42.Pariſ.conſ.84.nu.3.vſq;6.in 4.Magon.
dec.Lucan.14.nu.35.Soc.iu.conſ.79.n.23.in
4.& eſt communis opinio teſte Fräc.dec.235.
nu.3.& dec.447.Raudenſ.conſ.59. nu.25.in
1.conferunt tradita per Laderch.Imol.conſil.
102. ſtante igitur veritate prædictorum,tolli-
tur omnis dubitatio in caſu iſto, in quo agitur
de diſpoſitione bonorum de ſui natura tranſ-
miſſibilium ad omne genus perſonarum,etiam
17 extranearum;nam † mentio filiorum,hæredũ,
& ſucceſſorum operatur admiſſionem vtriuſq;
ſexus,vt poſt Alex.ſcribit Meno.conſ.255. n.
22.ideo dixit Peregr.de fideicom. art.32. nu.
18 16.18.19.& 48. quod † verba,hæredib. & fi
milia adiuncta verbo filijs in materia tranſito-
ria ad extraneos non ſtant ſimpliciter copula-
19 tiuè, ſed augmentatiuè. Nimirum † ſi præci-
tata verborum inculcatio æquipolleat dictio-
ni, (quibuſcunq;) vt aduertit Pariſ.conſ.84.
nu.6.in 4.quo in caſu nemo negat, quin fęmi-
næ non comprehendantur.

Cum igitur ſatis conſtet, mentem teſtatoris
fuiſſe comprehendendi fœminas in conditio-
ne poſitas, ex qualitate verborum per eum in
20 ſuo vltimo elogio prolatorum;† cum voluiſ-
ſe quis præſumatur, quod verbis expreſſit. l.
Labeo.ff.ſupel.lega. D.Surd. conſ.106.n.30.
21 † verba inquã ſunt carum, quæ in aĩo ſunt paſ
ſionũ notæ.Bal. in l.1.§.1.C.caduc.toll. Tiraq.
in l.ſi vnquam.verb.Libertis.nu.17.& ſeq. C.
22 reuoc.donat.Cum † nullum ſit maius teſtimo
nium mentis humanæ,quam verborum inſpe-
cta qualitas.D.Sur.conſ.82.nu.33.merito ceſ
ſat admiſſio maſculorum ad fęminarum exclu
ſionem,quia etiam ceſſat ratio agnationis per-
23 petuandæ. †Teſtator,(inquàm) tali in caſu dr̃
magis dilexiſſe ſexum, quam agnationem. D.
Sur.conſ.317.nu.3.Meno.conſ.216.n.8.Odd.
conſ.44.nu.37.Hond.conſ.74.nu.67.in 1.pręe
dictaq; fortius vigẽt in hac facti ſpecie,in qua
agerctur de excluſione filiæ ipſius hæredis in-
ſtituti propter D.Camillum ipſiuſmet filiæ pa
truum & remotiorem; nam † quando fæmina
24 excluditur propter maſculum intelligitur da-
ta gradus paritate, non autẽ vt fœmina proxi-
mior defuncti per agnatum remotiorem exclu
datur, vt poſt multos notat Anch.iu.quæſt.66.
nu.8.in 2.Noni.conſ.15.nu.2. & conſ.10.nu.
12.vbi rationem adducit.Burſa.conſ.208.nu.
11.12.16.17.Meno.conſil.317. nu.5.& n.10.
Ceph.conſ.656.nu.22.Borgn.dec.17.nu.13.
in 3.Pedro.conſ.40.n.352.Odd.conſ.36.nu.
28.29.Mol. de primog. Hiſpa.li.3.c.5.nu.71.
& veriorem, ac crebriorẽ teſtatur, & ſequitur
Bertaz.conſ.ciuil.62.nu.35.D.Sur.conſ.317.
nu.12.Hond.conſ.1.nu.33.in 2.

25 Nec dicatur, † imo fęminam proximiorem
per maſculum agnatum remotiorem excludi,
qñ agitur de conſeruanda agnatione ſecun-
dum Mol.d.c.5.n.71.in fi.Hond.conſ.4.n.87.
in 1.& conſ.15.n.28.in 2.latè Theſau.dec.37.
26 nu.5.6.8.& per totam,& conſequenter † etiã
excludi,quando a teſtatore fuit iniunctum pręe
ceptum hæredi aſſumendi cognomen ipſius te
ſtatoris, vt in indiuiduo cenſuit idem Molin.
de primogen.Hiſp.li.2.c.14.nu.8. quem ſequi
tur Theſaur.dec.270. nu.10.

Quia reſpondetur, hoc ſuppoſitum eſſe fal-
ſum in præſenti controuerſia,ut patet ex præal
legatis, & mox latius, & clarius apparebit ex
declinatione motiuorum.

27 Non igitur obſtant oppoſita,ſiquidem † ex
ſolo præcepto teſtatoris aſſumendi cognomẽ
dominę Bertolotæ nõ dr̃ voluiſſe cõſulere per
petuitati agnationis,vt explicitè in puncto de
cidit poſt alios Mol.d.li.2.c.14.nu.9.& lib.3.
c.5.nu.78. vbi ſubiungit, quod tradita ex ad-
uerſo per doctores in propoſito iſto,procedũt
& militant ſecundum ſtatuta Italiæ, ex quibus
quoad hæc,& alia conſeruatur agnatio, & ma-
ſculinitas,& fœminæ excluduntur.Quod etiã
probauit Hond.conſ.56.nu.19.in 2. quatenus
dixit,ſi dubitatur, an ſubſtitutio agnatorũ ma-
ſculorum dicatur facta fauore agnationis con
ſeruandæ,id dependet a ſtatuto excluſiuo fœ-
minarum.Idem dixit Calcan. conſ.48. nu.12.
adeo quod ſatis patet,ſolam impoſitionem no
minandi ſe de tali domo,circunſcripto ſtatuto
fęminarum excluſiuo(ſecundum quod cenſen
tur teſtatores aliquando ſe voluiſſe regulare)
non inducere rationem conſeruandæ agnatio
nis.Quod vtiq;poteſt etiam confirmari ex eo,
quod expreſſa,& ſola agnati ſubſtitutio facta a
teſtatore non arguit, vt id fecerit teſtator gra-
tia conſeruandæ agnationis, niſi id ſpecificè
expreſſerit, vel de hoc clarè aliunde conſtet,
28 cum † talis ſubſtitutio potuerit cauſari ex me
ra affectione,vel ob merita,vel propter virtu-
tem,vel alia de cauſa.Soc.iu. conſ.117. n.25.
in 1.Deci.conſ.511.col.fin.Odd.conſ.44.nu.
38. ſi igitur ex ſola vocatione veri agnati non
coniecturatur talis mens teſtatoris,vt voluerit
agnationem perpetuare,quanto minus id pręe-
ſumetur ex ſola vocatione agnati ficti?

Nec vim facit, quod teſtator cenſeatur re-
gulaſſe ſuam diſpoſitionem ſecundum ſtatuta
ciuitatis fœminarum excluſiua;in hoc.n.vide-
tur reſidere ſcopus Domini aduerſarius.

29 Reſpondetur.n.quod † talis cõiectura eſt le
uiſſima, & ab ea de facili recedi ſolet, vt poſt
Corn.Crau.Zãch.& alios aduertit Hond. cõſ.
30 48.n.45.in 2.& † qñ ex qualitate verborũ mẽ
tem teſtatoris denotantium ſumus in claris,vt
noluerit ſe conformare cũ tali ſtatuto,tunc ceſ
ſat mens præſumpta conformandi. Bero.q.18.

num.6.Natt.conſil.602.colum.2. Rimin.iun.
conſil.222.nu.107. At in caſu iſto ſatis patet,
teſtatorem receſſiſſe à mera huiuſmodi ſtatuti,
ex pluribus.

Primo, quia teſtator ipſe potuit pro libito
diſponere de bonis ſuis, & in omne genus per
ſonarũ, nec fuit coactus aliqua neceſſitate ad
conformandum ſe cum ſtatuto pro ſubſiſten-
tia ſuę diſpoſitionis, & ad hoc, vt teſtamentum
31 valeat, † diſpoſitio.n.iſta teſtatoris non ex ali-
qua neceſſitate, ſed ex mera voluntate facta,
non regulatur ſecundum ſtatuta loci, ſed ſtat
prout cantat. Bero.conſi.140.nu.40. in 2. Ioſ.
Ludou.dec.Peruſ.61.nu.46.diffusè Rim. iun.
conſi.222.nume.103.& ſequ. vbi latè probat,
hanc præſumptam conformationem non attẽ-
di, niſi neceſſitate ſuggerẽte, aliàs dẽt omnino
de ſtari verbis a teſtatore prolatis abſq; aliqua
intellectuali interpretatione. Idem declarauit
Mant.de coniect.vlt.volun.lib.6.tit.6.nu.28.

Secundo, quia talis conformatio non pręſu
mitur in teſtamento extranei, cum ſat ſit, vt tę
ſtamentum extranei non deuiet a regulis iuris
32 cõis, licet diſcrepet a iure municipali, † quia
in teſtamento extranei attenditur ſolum ius
commune, nõ ſtatutarium, & in propoſito iſto
extraneus dicitur quilibet, qui non eſt de aſcẽ
dentibus maſculis, vel deſcendentibus, vt ſin-
gulariter notat Pariſ.conſ.78.nu.79.in 2.Sim.
Prer.de interpr.vlt.volunt.f.mihi 155.n.304.

33 Tertio, quia † teſtator cenſetur ſe voluiſſe
conformare cum ſtatuto loci quoad verba ex
preſſa, & diſpoſitiua, ideſt quando ageretur de
interpretatione verborum in diſpoſitione poſi
torum, & propter quæ teſtator expreſſe diſpo
nit, non autẽ quo ad verba conditionalia, quæ
nihil ponunt in eſſe, vt ſunt iſta (ſi obierit ſine
filijs, hæredibus, & ſucceſſoribus) vt pulchre
in terminis tradit Rim.ſen.conſ.224.nu.49.&
82.Decia.conſ.12.num.31.verſi.verum ego,
& nu.32.& ſeq.in 1.Ceph.conſ.527.num.43.
Honde.conſ.48.nume.46.in 2. Hinc dicitur,
34 † quod non quęlibet memoratio agnationis
facta a teſtatore ſufficit ad coniecturandã men
tem defuncti directam ad conſeruationem a-
gnationis, ſed requiritur, quod ſit facta diſpoſi
tiuè, vt exemplificando docet Odd.conſi.65.
numero 30.

Quarto, cũ teſtator ſubſtituerit D. Camillũ
vocando illum per verbũ naturale, & propriũ,
nõ autem per verbum ciuile, vt puta proximio
rem, vel agnatum, & cætera id genus, certè nũ
dicitur ſe voluiſſe conformare cum ſtatuto a-
35 gnationis conſeruatorio. Nam ſicuti † ſtatutũ
ipſum excludens fęminas propter maſculos v-
tens verbis naturalibus non cenſetur fundatũ
in vnica ratione agnationis conſeruandæ, vt
poſt plurimos aſſerit Hond.conſ.1.nu.54.in 1.
Idem dicendum eſt de diſpoſitione teſtato-
ris vtente verbis naturalibus, vt ſcilicet nõ di
catur fundata in conſeruatione agnationis, &
per conſequens teſtatorem noluiſſe ſe confor
mare cum ſtatuto agnationis conſeruatorio, vt
in ſpecie arguit idem Honde.alios commemo
rans conſ.57.nu.69.in 1. concordat Theſaur.
deciſ. 188. nu.15.

36 Quinto, † ratio conſeruandæ agnationis,
& excludendi fęminas propter maſculos non
æquè militat in diſpoſitione hominis, ſicuti in
ſtatuto, nec de vno ad alterum rectè arguitur.
Quia ſtatutum debet de neceſſitate fundari in
aliqua rationabili cauſa, & ideo ſi de aliqua ra
tione non conſtat, præſumitur fundatum in ra-
tione conſeruandę agnationis. At teſtatoris dĩ
ſpoſitio eſt voluntaria de ſui natura, nõ autem
in aliqua neceſſitate fundata, merito huiuſmo-
di ratio conſeruandæ agnationis nõ dicitur ne
ceſſario conſiderata à teſtatore, qui potuit ex
mera affectione, ob merita, vel alia de cauſa
emergenti moueri, quocirca in propoſito ſtat
pro ratione voluntas, vt optimè declarat Mãt.
de coniect.vlt.volun.li.11.tit.14.nu.14.in fin.
verſ.ſed tamen Hond. conſ.57.nu.68.in 1.&
conſ.56.nu.19.20,in 2. ideo alibi habetur, ꝙ
licet ex vocatione maſculorum, vt plurimum
cenſeatur conſiderata ratio agnationis conſer
uandæ, id tamen procedit in diſpoſitione ſta-
tuti, non autem in diſpoſitione hominis, Grat.
conſ.3.nu.18.in 1.Pariſ.conſ.41.nu.83. in 3.
Corn.in l.1.num.20.C.conditio.inſert.

Sexto aduertatur, quod ex præcitatis ver-
bis (ſi abſq; filijs, hæredibus, & ſucceſſoribus)
vniuerſalibus, & triplicatis fœminæ continen
tur in iſta controuerſa diſpoſitione, vt ſupra a-
bunde probauimus, vnde ſequitur, quod ſi ip-
ſa verba de ſui natura indefinita vtrumq; ſexũ
comprehendentia ad ſolos maſculos deberẽt
referri, maximè in diſpoſitione bonorum ad
extraneos tranſmiſſibilium, vt ſupra dictũ eſt,
vt dubio procul ipſa impropriarentur, & viola
37 rentur, † ne igitur verba teſtatoris offendan-
tur, & reducantur ad impropriationem, illius
diſpoſitio debet regulari ſecũdum ius commu
ne, non autem ſecundum ius municipale, ſecũ-
dum Pariſ.conſ.78.nu.25.in 2.Rim.ſen.conſ.
224.nu.78.Rim.iun.conſ.222.nu.107.Mant.
de coniect.vlt.volun.li.6.tit.7. nu.11. Hond.
conſ.48.nu.47.in 2.

Septimo, ad inducendum prætenſam con-
formationem teſtatoris cum ſtatuto loci, neceſ
ſario requiritur cõformitas verborum diſpoſi-
tiuorum, aliàs ſtante difformitate ſermonis, &
verborum diſcrepantia, ſeu diuerſitate modi
loquendi inter teſtatorem, & ſtatutum, omni-
no tollitur præſumpta conformitas. Et idcir-
38 co † vtente teſtatore verbis geminatis, imo
tri-

Digitized by Google

triplicatis,& vniuerſalibus,indubitanter fœmi
nas comprehendẽtibus, ſi ſtatutum vtitur ver
bis ſolam maſculinitatem concernentibus, fa-
tendum eſt,teſtatorem non ſecutum fuiſſe, ſed
apertè receſſiſſe a diſpoſitione ſtatuti,teſte Ce
phal.conſ.137.n.26.ver. tertio principaliter.
Mant.d.lib.6.tit.7.nu.13. Hond.conſ.48. nu.
41.44.in 2. & ita ex his liquido patet, ceſſare
præfatam conformationem.

Vlterius non videtur omittendum, Domi-
nam Orynthiam ipſius Domini Ioannis nomi-
39 nati de Bettolotis † filiam,vtcunque nuptam
ipſius vita durãte,dici de agnatione, vel fami-
lia patris,vel teſtatoris,& in tali fœmina fami-
liæ dignitatem, & agnationem conſeruari vſ-
que ad illius mortem, licet eius filij dicantur
cognati,vt poſt Socin.Alexan. & Pari.optimè
probat Cephal. conſil.53.num.97.& ſequen.
& conſil.490. num.11.alios adducit, & ſequi-
tur Cioffi.conſi.8.num.27.in 1. & omnium la-
tiſſimè in terminis noſtris. Odd.omnino vidẽ-
dus conſi.46. num.60. qui & ipſe alios memo-
40 rat concordantes.Quo† (inquam)ad familię,
vel agnationis conſeruationem fœminę,& cle
rici parificantur.argu.ca.1.in fi.tit.an mut. vel
ſurd.in vſib.feudo. & firmat Euerar.iun.conſi.
4.nu.78.in 1. at clericus in materia iſta admit-
titur,donec viuit,iuribus notis.

Tollitur tandem coniectura deſumpta ab
excluſione propriæ filiæ de qua in obiecto. Il-
la (inquam) non attenditur conſilio de clara
mente teſtatoris, vt non obſtante excluſione
propriæ filiæ proneptem ex filia voluerit ad-
41 mittere, vt ſupra ſatis probatum eſt.Iſta † in-
quam)proneptis dicitur admiſſa ad ſucceſſio-
nem beneficio eius patris maſculi, vt cenſuit
Rip.in l.centurio.nu.164.ff. vulg.& tale axio-
ma latè probat Gabr.conſi.97.num.15. in pri-
mo,cum alijs,de quibus Honde.conſil.57.nu.
65.verſ.quintum facilè ſubuertitur in 1.

42 Reſpondetur ſecundo, † proneptem poſi-
tam in conditione à teſtatore nihil recipere,
ſed tantummodo illi ex dicto teſtamento dici
reſeruatum ius ſuccedendi ab inteſtato, adeo
quòd quicquid habet Domina Orynthia pro-
neptis teſtatoris à proprio patre dicitur habuiſ-
ſe,qui per iudicium non ablatiuum, ſeu non di
ſponendo ad commodum alterius, propriæ fi-
liæ dicitur reliquiſſe,& ita ſatis patet,ex virtu-
te teſtamenti illius non dici poſſe effectam fuiſ
ſe meliorem conditionem proneptis, quã pro-
priæ filiæ iam nuptæ, vt in ſpecie aduertit etiã
Honde.conſi.57.nu.62.

Reſpondetur tertio, oppoſitum militare,
quando proneptis eſſet coniuncta teſtatori me
dio perſonæ filiæ excluſæ, quandocunq; enim
perſona remotior coniungitur defuncto propter
perſonam excluſam, tunc excluſa filia di-
citur etiam excluſa neptis, vel proneptis, cùm
excluſio radicis omnes alias perſonas exclu-
dat. At in præſenti caſu Domina Orynthia eſt
coniuncta teſtatori medio D. Ioannis eius pa-
tris a teſtatore vocati, & honorati. Vnde ſe-
43 quitur, † quòd ſi perſona remotior eſt cõiun-
cta teſtatori non ex perſona excluſa, ſed per a-
liam, tunc ceſſat diſpoſitio, l.ſi viua matre. C.
bon.mater. & nulla habetur ratio excluſionis
filiæ,& admiſſionis proneptis remotioris.Cor.
in l.1.nu.18. C.conditio.inſer.Rimin.iu.conſ.
358.nu.182. optimè Cephal.conſ.46. nume-
ro 35.36.Honde.d.conſ.57.num.56.in 1. vbi
alios congerit.

44 Reſpondetur quarto ex abundanti, † exclu
ſionem filiæ tunc demũ præ oculis haberi,quã-
do fuit ſubſtitutus,ſeu quãdo agitur de admiſ-
ſione alicuius agnati ſubſtituti à teſtatore, ſec⁹
ſi fuerit ſubſtitutus extraneus,vt ĩ pñti caſu, vt
de receptiori teſtaẽ Theſ.dec.188.n.4.& penè
infinitos enumerat nouiſſime Intrigliol. de ſub
45 ſtit.cent.3.quæſt.58. nu.25.quinimò abſolutè
dixit † Peregr.conſ.10.nu.6. in 2. poſt plures
ibidem relatos, quòd ſub nomine filiorum po-
ſitorum in conditione veniunt filiæ, & faciunt
conditionem ad excluſionem patruorum,quã-
uis propria filia teſtatoris fuerit ab eo excluſa
ab vniuerſali ſucceſſione, & quamuis in loco
adeſſet ſtatutum excluſiuum fœminarum.

Quare pronuntiandum eſt in gratiam præfa
tæ D.Orynthiæ,& ita,&c.Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Debito ex apocha probato ſuper eius quantitate ſtatur iuramento creditoris idem eſt ſuper cauſa debiti nu.ſeq.*

3 *Confeſſio extraiudicialis ſine cauſa inducit ſemiplenam probationem.*

4 *Creditor allegando cauſam debiti vbi illa non erat expreſſa in apochis locus eſt iuramento ſuppletiuo ad faciendam plenam probationem.*

5 *Scriptura ſemper dicitur loqui,& obligare.*

6 *Acceptatio confeſſionis quando requiratur pulchrè hic diſtinguitur.*

7 *Geminatio confeſſionis ſuccedit loco cauſæ eiuſque defectum ſupplet.*

8 *Geminatio actus omnino in cõſiderationẽ,& inaduertentiam excludit exorbitantem, ac magis exploratam voluntatem loquentis oſtendit, ſpecialem nominationem importat, & omnem interpretationem excludit, num. 9. 10. 11. neque ſtare poteſt ſine virtute operandi num. 14.*

12 *Geminationis facta in actu ſucceſſiuo. incõtinenti abſque temporis interuallo nulla eſt habenda ratio: declaratur tamen, nu.ſeq.*

Con-

15 *Confeſſio ſine cauſa facta Eccleſia, vel ciuitati tenet, & quare.*

16 *Eccleſia, ciuitas, & Princeps æquiparantur.*

17 *Argumentum de populo ad principem rectè procedit.*

18 *Geſta coram principe remouent omnem ſuſpicionem fraudis, & deceptionis læſionem atque in integrum reſtitutionem impediunt.*

19 *Principis præſentia omnes defectus ſupplet.*

20 *Contrahens cum principe dicitur habilitatus ab omnibus ſolemnibus.*

21 *Geſta cum principe, vel per eum requirunt ſola ſolemnia de iure gentium.*

22 *Princeps non eſt ſub lege, ſed ipſa lex.*

23 *Contractus facti cum principe, vel per principẽ habent vim legis nec alia indigent extrinſeca opitulatione.*

24 *Iuramentum ſupplet defectum cauſæ debiti non expreſſe.*

25 *Confeſſio ſub fide dicitur iurata, & ratio.*

26 *Fides iuramenti ſpecies eſt maximè inter perſonas nobiles.*

27 *Pactum nudum propter fidem datam producit actionem.*

28 *Princeps dicitur ligatus iuramento, ſi in actu geſto dat fidem ſecum contrahenti.*

29 *Idem eſt iurare & per fidem aſſerere.*

30 *Confeſſio priuati facta cum principe ſub arrha fidei iuramentum importare debet & quare.*

31 *Quod quiſque iuris in alterum ſtatuit is eodem vti debet.*

32 *Contractus claudicare non debent, nec illorum validitas ab vnius contrahentiũ tantummodo voluntate pendere.*

33 *Aequalitas in omnibus ſeruanda eſt.*

34 *Confeſſio facta ſub fide veritatis dicitur iurata.*

35 *Confeſſio facta coram iudice, & illa facta corã principe æquiparantur quoad efficaciter obligandum.*

36 *Contractus initus cum principe, aliiq́ue actus ſunt bonæ fidei.*

37 *In contractibus bonæ fidei venit quicquid bonũ, & æquum eſt.*

38 *Pactum nudum coram principe executioni mandatur.*

39 *Paria ſunt quid fieri coram principe, & cũ principe ipſo.*

40 *Pactum nudum inter mercatores actionem producit.*

41 *In foro mercatorum agitur ex bono, & æquo.*

42 *Recurſus quando fit ad principem manu regia debet exequi facere pactum nudum.*

43 *Qualitas perſonæ confitentis facit valere confeſſionem abſque expreſſione cauſæ.*

44 *In confeſſione ſi non conſtat de cauſa præſumitur ex cauſa mutui.*

45 *Quod in contractu conſueuit apponi pro expreſſo habetur.*

46 *Voluntas potius in contractibus quam ſolus verborum cortex attendendus eſt.*

47 *Contractus, ac cæteri hominum actus variantur ex varietate locorum.*

48 *Argumentum de loco ad perſonã rectè procedit.*

49 *Veriſimile quod eſt attenditur non quod in puro verborum ſanu continetur.*

50 *Veriſimilitudo ſola in contractibus attenditur etiamſi verba deberent extorqueri.*

ARGVMENTVM.

De effectu apochæ nudæ a cauſa debiti, & à promiſſione reſtituendi.

CONSILIVM LXXXII.

Actiones meæ à Domino.

TEnor apochæ exhibitæ nomine Principis Excellentiſſimi talis eſt. A di 2. Decẽbr. 1592. Io Proſpero. N. confeſſo hauer hauuto, & riceuuto dall'Eccellentiſſimo Signor Prencipe ſcudi mille. Et in fede della verità ho ſcritto, & ſottoſcritto la preſente di mia mano propria. Io Proſpero N. confeſſo quanto di ſopra.

In petitione ſatisfactionis iſtius chirographi opponitur defectus cauſæ debiti confeſſati, & defectus promiſſionis reſtituendi, quaſi quod alio non apparente dicatur informis cõfeſſio nullatenus exequenda in bonis confitentis.

Hæc tamen nequaquam obſtare poſſunt iuſtæ prætenſioni Excellentiſſimi Domini, vigore cedulæ legitimè per comparationem approbatæ, adeo quòd debitori confitenti nil reſtat, niſi ſolutio debiti, non obſtantibus oppoſitis, quæ verè nullam vim faciunt, ex pluribus.

1 Primò, quia ex apocha † legitimè per comparationem iuſtificata dicitur probata ſubſtantia debiti, quo in caſu, cum ſuper quantitate deberet ſtari dicto creditoris, maximè iurato, Doctor. in l. admonendi, ff. iureiur. Crau. cõſ. 198. num. 9. Ceph. conſi. 297. num. 12. Seraph. de iuram. priuil. 36. multo magis ſtandum erit illius
2 aſſertioni † ſuper cauſa, vt in ſpecie tradit Dominus Surd. conſ. 24. nu. 1. in fin. Confirmatur
3 hoc fundamentum, quia † confeſſio extraiudicialis ſine cauſa ſemiplenam inducit probatio
4 nem, & conſequenter cum creditor † allegat cauſam, eſt locus iuramento ſuppletiuo ad faciendam plenam probationem, vt poſt alios D. Surd. d. conſi. 24. nu. 2. & nu. 15. ver. ſecundo

Digitized by Google

do non obſtat.Maſcar.de probat. concluſ.26.
27.& in terminis ſcripturæ probatæ per com-
parationem.Rim.iun.conſ.779.nu.6.Quæ qui
dem confeſſio contenta in chirographo dici-
tur facta præſente parte (vtcunque etiam fa-
5 cta eſſet in partis abſentiam) cum † ſcriptura
ſemper dicatur loqui,& obligare. latè deciſio.
Genu.112.per tot.& deciſ.26.nume.14.in fin.
Maluaſ.conſil.120.num.29.nec reſpectu iuris
quæſiti per talem confeſſionem fuit neceſſaria
expreſſa acceptatio confeſſionis, cum accepta
6 tio † requiratur reſpectu pœnitentiæ, & reuo-
cationis confeſſionis iam factæ, non reſpectu
iuris quæſiti, cuius ſola præſentia ſufficit, ita
poſt alios diſtinguit deciſ.Genu.212.nu.34.&
non eſſe neceſſariam talem acceptationem ab
ſolutè de veriori teſtatur ead. deciſio. Genu.
128.nu.4.

Secundò, in tali cedula adeſt geminatio cõ
7 feſſionis,quæ geminatio † ſuccedit loco cau-
ſæ. Siquidem in ſerie apochæ dixit Dominus
Proſper (confeſſo hauer hauuto, & receputo)
poſtea in ſubſcriptione iterato dicit (confeſſo
quanto di ſopra) non igitur poteſt dici confeſ
ſio nuda à cauſa,cùm geminatio ſuppleat cau-
ſæ defectum.Maſcar.de prob.concluſ.345.nu
8 mero 52.nam per actus † geminationem ex-
cluditur omnis inconſideratio, & inaduerten-
tia. Bald.in tract.ſciſmat.col.8. & exuberans,
9 † ac magis explorata voluntas loquentis oſten
ditur, vt poſt Dec. tradit Mandel.conſil.790.
10 nu.22. imò importat † ſpecialem nominatio-
nem.Menoc.conſ.40.num.4.vbi poſt Gozad.
11 ſubiungit,geminationem † excludere omnem
interpretationem. Idem repetit Menoc. conſ.
10.col.1.

Nec dicatur, nullam habendam eſſe ratio-
12 nem † talis geminationis factæ in actu ſucceſ-
ſiuo incontinenti abſque temporis interuallo,
l.illud,§.fi.in fi.ff.ad l.Aquil.Crot.in l.1.in prin.
nu.23.ff.verb.oblig.

13 Quia reſpondetur; quòd talis † momenta-
nea geminatio multum operatur ad declara-
tionem voluntatis loquentis. Crot. d. nu.23.
ideo licet ad præiudicium tertij nil releuet ta-
lis inculcatio verborum incontinenti gemina-
torum,attamen important veritatem circa ea,
quæ dependent a voluntate proferentis. Ita
Dec.in l.legem,nume.13.C.pact.quem ſequi-
tur Bertaz.in reperit.l.ſi quis maior.num.600.
C.tranſact.latè D.Surd.conſi.369.num.15.&
14 16.& ſeq.vbi etiam ſubiungit,talem † gemina
tionem non poſſe ſtare ſine vi iure operandi.
idem ait Pret.de interpre. vlt. volunt. fol.158.
col.1.nu.23.& ſeq. Rim.iun.conſ.693.nu.38.
& ſeq.Surd.conſ.179.nu.18.

15 Tertiò; confeſſio † ſine cauſa facta eccle-
ſiæ, vel ciuitati tenet, Maſcar.de proba.concl.
345.num.61. ratio eſt: quia in tali confeſſione
non præſumitur error, vel malitia.Fel.in cap.ſi
cautio.nu.6.ex t.fid.inſtrum.ergo & facta prin
16 cipi, † cum æquiparentur.l.fin.C.ſacroſ.eccl.
17 & teneat argumentum † de populo ad princi-
pem.l.Barbarius.ff.off.præto.Sylu.nupt.lib.1.
num.228.ante fin.& alibi paſſim,& ideo infer
18 tur, quod in factis † coram principe tollitur
omnis ſuſpicio fraudis,ac deceptionis, & in fa
ctis in principis præſentia nulla poteſt allegari
læſio,nec peti in integrum reſtitutio. Decian.
conſil.2.nu.114.& ſeq.in 1.& vbi eſt princeps
non poteſt allegari dolus, vel ſimulatio. Bal.in
l.reſcripta.col.2.C.precib.Imper.offer. Iaſ.cõ
ſil.72.col.2.in princip.in 1. cum alijs adductis
per Decian.d.conſil.2.num.116.in 1. vbi etiam
19 num.117.ait, præſentiam † principis omnes de
20 fectus ſupplere; Ideo contrahens † cum prin-
cipe dicitur habilitatus ab omnibus ſolemni-
bus.Purp.conſ.466.numero 14.Magon.deciſ.
21 Luc.26.nu.52.quia facta † cum principe, vel
per principem requirunt ſola ſolemnia de iure
22 gentium,cum princeps † non ſit ſub lege, ſed
ipſa lex.Bero.conſi.61.num.34.in 1. Hinc dici-
23 tur,quod † contractus facti per principem, vel
cum principe habent vim legis, nec alia indi-
gent extrinſeca opitulatione. Iaſ. poſt Abb.in
l.ciuitas.num.5.ff.ſi cert.pet.& conſ.99.col.fi.
verſ.ad idem,in 1.Ruin.conſ.99.nu.2.& 11.in
primo, Mandel.conſi.553.num.9.gloſ.in l.fin.
verſ.proprium.C.donat.Ceph.conſil.579.nu.
9.12.& ſeq.

Quartò,non obſtat defectus allegatæ cau-
ſæ,ex quò cedula eſt virtuali iuramento valla
24 ta,ſanè (inquàm) id verum eſt, quòd † iura-
mentum ſupplet cauſæ defectum. Maſcard. d.
concluſ.345.num.36. latè Seraphi. de iuram.
priuil.49.num.8.de iuramento conſtat ex ver-
bis illis (& in fede della verità) ſiquidem con
25 feſſio ſub fide † dicitur iurata, cum iuramentũ
ſit fidei præſtatio, & fides, ac iuramentum ſe
26 habent, vt genus,& ſpecies,cum fides † ſit ſpe
cies iuramenti. Abb.in ca.ad aures. extr.quod
met.cauſ.Curr.iun.conſ.275.nu.31. & ſeq.ma
27 ximè inter perſonas nobiles, & pactum † nu-
dum propter fidem datam producere actionẽ
tradit Afl.deciſ.389.nu.2. Viui.opin.569.nu
mero 3. Hæcque tanto fortius procedunt in
actu geſto cũ principe,quo in caſu, ſicuti prin-
28 ceps † dicitur ligatus iuramento,ſi in actu ge-
ſto dat fidem ſecum contrahenti. Alex. Iaſ. &
Cagn.num.101.in l.ſi quis maior. C.trant. Ri-
min.iun.conſ.13.nu.19. deciſ.Mant.234.nu-
29 mero 7.& ſeq.& per totam, & idem † eſſe iu-
rate, & per fidem aſſerere. Maſcar. concl.347.
30 nu.78.ita è conuerſo, priuati † confeſſio facta
cum principe ſub arrha fidei,debet iuramentũ
importare,ne alias princeps efficiatur deterio-
ris

Digitized by Google

31 ris conditionis,quam priuatus. Quod enim †
quiſque iuris in alterum ſtatuit, is eodem iure
vti deber,tot.tit.ff.quod quiſq.iur.&c.Alibi di
32 citur,quòd contractus † non debent claudica
re, nec illorum validitas ab vnius contrahen-
tium tantummodo voluntate pendere. Domi-
nus Surd.conſ.68.nu.2.& conſ.136.num.23.
33 ſed ſemp† æqualitas in omnibus eſt ſeruãda.
Mandel.conſil.256.nu.28.

Addatur, quòd nedum fuit ſimpliciter di-
ctum (& in fede) ſed fuit additum (della ve-
rità) quo in caſu non ambigitur de vinculo iu-
34 ramenti,quia confeſſio † facta ſub fide verita-
tis dicitur iurata.ita Bald.in c.ex inſinuatione.
num.4.verſ.iſta dictio,in veritate,extr. procu.
deciſio.Mant.234.num.5. & in puncto firmat
Maſcar.de prob.concl.347.num.77.& in indi
uiduo apochæ non continentis cauſam. Borg.
deciſ.27.nu.66.in 2.

35 Quintò,ſi confeſſio † facta coràm iudice ef
ficaciter obligat,vtcunque nuda a cauſa,virtu
te,& calore iudicij. Barbat.conſ.69. in 2. Ma-
ſcard.d.concluſ.345.num.16.ergo & facta co
ram principe, qui dicitur iudex iudicum. l.ne-
mo iudex.vbi Doct.C.decurio.lib.10.Decia.
conſ.41.nu.120.in 2.

36 Sextò,omnes actus, † & contractus initi cũ
principe de ſui natura ſunt bonæ fidei.Iaſ.in l.
cum fundus.nu.2.in ſi.ff.ſi cer.pet.Boſſ.titu.de
princ.num.12. Rim.iun.conſ.642. num.5. Iaſ.
in l.ciuitas.num.8.ff.ſi cer.per. Vueſ.conſi.42.
num.50.Meritò in confeſſione facta ad ſui cõ-
37 modum naturaliter ineſt cauſa, quia † in con-
tractibus bonæ fidei venit quicquid bonum,
& æquum eſt,licet non fuerit expreſſum. l.bo-
na fides, ff.depoſ. §.actionum autem. Inſtit.de
actio.Mand.conſ.351.nu.2.

38 Septimò,pactum nudum † coram principe
executioni mandatur. Alex.in l.iuriſgentium,
§.ſed cùm nuda.ante ſi.ff.pact. Boſſ.tit.de prin.
num.11.Rimin.iuo.conſil.13.num.53.Decia.
conſ.47.nume.28.in 1.ergo & pactum nudum
initum ad principis commodum, cùm in pro-
39 poſito par ſit † quid fieri coram principe, &
cum principe ipſo.Iaſ.Rui. & alij citati in cal-
ce tertij fundamenti.Addatur,quòd inter mer
40 catores † exequitur pactum nudum, nec dif-
fert à ſtipulatione,ſed actionem producit.Sur.
conſi.309.nu.5.Honded.conſi.40.num.43.in
41 ſecundo.Ratio eſt, † quia in foro mercatorum
agitur ex bono,& æquo, latè Viuia.opin.570.
ſimiliter igitur dicendum in actu geſto cũ prin
cipe,cùm omnes actus cum eo,vel per eum ge
ſti dicantur bonæ fidei,vt dixi in antecedenti
fundamento. Hinc in propoſito dico, quòd ſi
42 fiat † recurſus ad principem, ipſe princeps de-
ber manu regia facere exequi pactum nudum.
Affl.dec.120. num.5. cum alijs congeſtis per
Viu.d.opin.570.nu.2. ergo & in caſu proprio
debet tale pactum initum cùm principe execu
tioni demandari, ne aliàs dicatur principis au
thoritatem, & prærogatiuam cedere commo-
do priuatorum extraneorum, non autem ad ip
ſiuſmet principis vtilitatem.

Octauò, Dominus Comes erat vir ſapiens,
43 † & ſagax, non autem hebes, & idiota.meritò
eius confeſſio ſuſtinetur abſque aliqua expreſ-
ſione cauſæ, cùm reſpectu qualitatis perſonæ
confitentis nullo modo præſumatur erronea.
Barb.conſ.25.num.4.& 5. in 1. diffuſe Ceph.
conſi.108.nu.9.& ſeq.

44 Nono,ſi in confeſſione † nõ conſtat de cau
ſa, præſumitur ex cauſa mutui, l. cum quid,ff.ſi
cer.pet.deciſ. Gen.26. num.15.& illud,quod
45 † in contractu conſueuit apponi, habetur pro
expreſſo,c.cum M.vbi Bal.Butr.Imol.& Abb.
extr.conſtit.Mandel.conſi.765.num.14.Nam
46 in contractibus † potius voluntas,quam ſolus
verborum cortex attenditur, l.in conuentioni
bus,ff.verbor.ſignifi. Mandel.conſ.466.nu.6.
47 & ſicuti † ex varietate locorum contractus,ac
cæteri hominum actus variantur, vt quod in
vno loco planũ,& indubitabile eſt,in altero re
uocetur in dubium, & è contra.l.3. §.ſin.ff.eo.
quod cer.loc.l.circa.C.locat.l.nummis, ff. leg.
3.optimè idem Mandel.conſ.209.num.18. ita
dicendum eſt,ex varietate perſonæ, vt res cla
ra effecta diſputabilis ratione actus geſti cum
vna perſona,& è contra res alioquin dubia red
datur clara ratione perſonæ, cum qua fuit ad
48 eſſe deducta,cùm teneat † argumentum de lo
co ad perſonam,& è contra. Euerar.in ſua cẽt.
cap.41. Vnde in propoſito infero,quòd cũ cõ
feſſio nuda à cauſa non mereatur executionem
ad commodum vilis perſonæ, & malæ vocis,
aduerſus confitentem idiotam ignarum,& inſi
pientem, ſecus dicendum eſt, quãdo agitur de
actu geſto cum principe per equitem proui-
dum,& comitem, perſonam illuſtrem, boni,&
mali expertem,ſagacem, & acutum patremfa-
milias. Vnde attendendum eſt,quod eſt veriſi-
mile,non autem quod continetur in puro ver-
borum ſono. l.ſed Celſus, §.ſi fundus,ff.contr.
empt.cùm in contractibus attendatur veriſimi
litudo ſola, etiamſi verba deberent extorque-
ri,vt poſt Caſt.Fulgoſ.Alexan.Dec.& alios ad
uertit Mandel.conſ.240.nu.19. & conſil.289.
numero 4.

Circa defectum promiſſionis reſtituendi,a-
liter non inſiſto, cùm ex prææallegatis appareat
ſufficienter reſponſum,ex quo ſtante qualitate
cauſæ,& contrahentium, non opus fuit alia ſti
pulatione. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio non tranſmittitur ad hæredes ſubſtituti defuncti ante conditionis euentum, & habetur pro non ſcripta & nu. 2.*

3 *Subſtitutionem allegans debet probare ſe vocatum aliàs poteſt opponi diſpoſitionem non comprehendere eius perſonā quod procedit in quali bet ſubſtitutione, & nu. 11.*

4 *Nepotes non cenſentur comprehenſi in diſpoſitione, ſi teſtator de illis mentionem non fecit, etiamſi cogitaſſet alios gradus ſubſtitutionum facere, & nu 5.*

6 *Diſpoſitio non autem voluntas diſponendi attenditur.*

7 *Subſtitutiones non debent multiplicari per ſubintelligentias maxime quando agitur de faciē di extenſione de perſona ad perſonam, & numero 12.*

8 *Probatio mentis teſtatoris fuiſſe nepotes in ſubſtitutione cōtineri, debet eſſe veriſimilis reſultans ex verbis teſtamenti. & concludens per neceſſe, non autem per poſſibile, quod procedit in omni ſubſtitutionum genere & nu. 11.*

9 *Verba teſtamenti ex quibus colligatur veriſimilis mens teſtatoris debent eſſe diſpoſitiua.*

10 *Dicens aliquid ſibi fuiſſe relictum debet probare talem fuiſſe mentem teſtatoris.*

13 *Subſtitutio fideicommiſſaria facta de filijs, non extenditur ad nepotes.*

14 *Appellatione filiorum non veniunt nepotes ex proprietate ſermonis, ſed ex interpretatione. & num. 16.*

15 *Legata ſunt propria intelligenda, & ſtricte interpretanda.*

17 *Senſus, ſeu intellectus tacitus non attenditur vbi expreſſo locus eſſe poteſt.*

18. *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum quando filij ſunt qualificate vocati.*

19 *Sermo reſtrictiuus, vel limitatus teſtatoris ad filios mediatos non porrigitur.*

20 *Nepotes non veniunt appoſitione filiorum quando legatum eſt factum filijs ſuis.*

21 *Nepotes non veniunt appoſitione filiorum quando aliquid fuit relictum filijs communibus, vel natu maiori.*

22 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum: ſi teſtator diſpoſuerit ad fauorem alterius perſonæ, quam filiorum ſuorum, & nu 78.*

23 *Pronepotes non veniunt appoſitione filiorum in caſibus in quibus continentur nepotes.*

24 *Nepotes veniunt ſub nomine filiorum in his tantum caſibus in quibus filius intrat locum patris per repræſentationem.*

25 *Repræſentatio tunc tantum admittitur, quando agitur de ſucceſſione aui, vel patrui.*

26 *Nepos in fideicommiſſo tunc ſubintrat locum patris quando de iure communi ab inteſtato ſuccedit cum patruo.*

27 *Nepos ex ſpuria ſicut non ſuccedit auo ab inteſtato, ita nec alij deſcendentes vlteriores ex ea, vti prouenientes a radice infecta.*

28 *Filiorum appoſitione non veniunt nepotes nondum nati, vel concepti tempore conditi teſtamenti, et mortis teſtatoris licet agatur de diſpoſitione collata in futurum euentum.*

29 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum in diſpoſitione hominis, niſi quando agnatus, vel teſtatori coniunctus ab extraneo excluderetur.*

30 *Verbum, filius, prolatum ab homine non iuris peritos ſtat appellatiue. & non cōprehendit nepotes.*

31 *Contrariorum idem eſt ius, eadem ratio, & diſciplina.*

32 *Idem operatur oppoſitum in oppoſito quod propoſitum in propoſito.*

33 *Filij quando vocantur pſſinè, tunc non veniunt nepotes.*

34 *Grauatus reſtituere filio non dicitur grauatus reſtituere nepoti.*

35 *Verba teſtatoris, alio non apparente, debent intelligi ſecundum communem vſum loquendi.*

36 *Nomen filij ex communi vſu loquendi in vulgari idiomate non comprehendit nepotem.*

37 *Verba teſtatoris vulgari idiomate prolata ſecundum communem vſum loquendi, & vulgariter ſunt intelligenda.*

38 *Nepotes veniunt filiorum appoſitione in diſpoſitione legis etiam odioſa ſecus tamen in diſpoſitione hominis licet principaliter fauorabilis.*

35 *Legati, & fideicommiſſi materia, reſpectu ſubſtituti dicitur fauorabilis, reſpectu vero grauati dicitur ſtricta & odioſa.*

40 *Nepos non venit ſub nomine filiorum in his, quæ habent implicitum fauorem, & odium.*

41 *Nepos non venit ſub nomine filiorum quādo agitur de fideicommiſſo inducendo vel extendendo ſecus vero vbi agitur de remouendo, vel excludendo.*

42 *Nepos non venit appoſitione filiorum in fideicōmiſſo ſiue agatur de ſubſtitutione actiua, ſiue de paſſiua, vbi de magis communis.*

43 *Nepotes veniunt appoſitione filiorum quando agitur de conſeruanda agnatione certis in caſibus.*

44 *Deſcendentes ex filia non ſunt de agnatione.*

45 *Deſcendentes ex fæminis ſequuntur familiam patris & non matris.*

46 *Filia illegitima & ſpuria non retinet nomen filia agnationis nec coniunctionis & num 69. declara, vt nu 71.*

47 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum in teſtamentis niſi quando teſtator ſolebat appellare nepotes filios.*

Filio-

Digitized by Google

48 *Filiorum nominatio geminata ſpecialis, ac limitata arguit teſtatorem ſenſiſſe de ſolis filÿs immediatis, & non de nepotibus.*

49 *Dicto (dictis) eſt perſonaliſsima & importat relationem cum omnibus qualitatibus.*

50 *Nepotes non veniunt appoſitione filiorum quando nominatio filiorum verificari poteſt in filÿs ipſis nominatis primi gradus, & immediatis.*

51 *Nepotes non veniunt ſub nomine filiorum quando teſtator loquutus eſt diſcretiue de filÿs, & de nepotibus.*

52 *Subſtitutio deficiente ante conditionis euentum legatum remanet liberum apud legatarium, excluſis deſcendentibus.*

53 *Repræſentationi non eſt locus vbi non adeſt concurſus alterius perſonæ præcedentis in gradu.*

54 *Repræſentatio non habet locum vbi non agitur de ſucceſsione aui vel patrui.*

55 *Filius non intrat locum patris quando pater erat in humanis tempore mortis teſtatoris, præcipue ſi adhuc eo tẽpore non erat natus, vel conceptus.*

56 *Tranſmiſsio locum habet in legato conditionali paſsiue; ſecus tamen actiue.*

57 *Spurius dicitur natus extra matrimonialem cõiunctionem, non autem naturalis, niſi contrarium probetur, & nu. 58.*

59 *Spurius dicitur quilibet natus ex damnato, & punibili coitu.*

60 *Virginitas præſumitur niſi probetur defloratio, & nu. 62.*

61 *Dicto puellæ aſſerenti ſe a tali corruptam eſt ſtandum.*

63 *Mulierem ab aliquo cognitam, & habitam pro concubina virginem ab initio fuiſſe præſumitur.*

64 *Filia nata ex virgine dicitur nata ex ſtupro. & ſic ex damnato & punibili coitu.*

65 *Spuria dicitur filia nata ex patre ſacris initiato & ſic ex damnato, & inceſtuoſo coitu.*

66 *Nepotibus legitimis ex filÿs ſpurÿs in teſtamento relinqui non poteſt, nu. 64. 77. ac 81. declara, vt nu. 92.*

67 *Inceſtus nõ cadit, ceſſante cõtumelia ſanguinis.*

70 *Filÿ nati ex damnato, & punibili coitu, ſunt omni legum beneficio prorſus deſtituti.*

71 *Spurius non poteſt dici habere aliquam cognationem ex parte patris excepto iure naturæ.*

72 *Spurius non poteſt ſepeliri in ſepulchro maiorũ ſui patris, vel in capella conſtituta deſcendentibus de familia.*

73 *Deſcendentes ex filia regulariter non poſſunt eſſe melioris conditionis quam ipſa filia.*

75 *Spurius non excluditur ex proprio delicto, ſed ex alia cauſa.*

76 *Filia naturalis non eſt in poteſtate patris.*

77 *Hæredes extranei dicuntur, qui poteſtati patris non ſunt ſuppoſiti.*

79 *Mater filios ſuos in poteſtate non habet.*

80 *Nepotes ex filia non ſunt in poteſtate aui, ſed tãtum in poteſtate eorum patris.*

82 *Filius matri non acquirit.*

83 *Legatum illi quæritur, cuius contemplatione relictum eſt.*

84 *Vſusfructus matri relictus matri non quæritur.*

85 *Legatum in dubio dicitur relictum contemplatione filÿ.*

86 *Legata relinquuntur aut ob merita legatarÿ, aut ob amicitiam, & beneuolentiam inter teſtatorem, & legatarium.*

87 *Merita non cadunt in infantibus.*

88 *Merita non conſiderantur, niſi poſt beneficium acceptum per obligationem ad antidora.*

89 *Donatio præſumitur facta ex cauſa remunerationis, præcipuè ſi ſit notabilis quantitatis.*

90 *Principes donare non ſolent, niſi præcedentibus meritis.*

91 *Donatio excedens merita non tenet.*

92 *Nepotibus ex filia ſpuria relinqui poteſt, præcedentibus meritis.*

93 *Relictum filÿs præſumitur relictum contemplatione patris quando pater erat magis cognitus, & amicus teſtatori, & filÿ erant in poteſtate patris, nec fuerit facta fides de emancipatione.*

ARGVMENTVM.

Nepotes ex filia ſpuria non veniunt ſub nomine filiorum, nec intrant locum patris in hominis diſpoſitione.

CONSILIVM LXXXIII.

Actiones meæ à Domino.

DE anno 1563. Illuſtriſsimus, & Reuerendiſſimus quondam Dominus N.N. materno idiomate taliter inter cætera teſtando diſpoſuit.

Item laſſa all'Illuſtre Signor Scipione Gonzaga quel tanto, che le hà laſciato nel primo teſtamento, ma nel modo infraſcritto, cioè. Vuole, che la quantità de danari ſi riduca à ſei milla ſcudi ſoli, quali ſi ſodisfacciano d'vna parte de danari, che ſi auanzano in Spagna, & graua detto Signor Scipione morendo reſtituir la Corte di Mezzalana laſciata ad eſſo Signor Scipione, alli figliuoli del Signor Conte Federigo Maffei, intendendo, che detta Corte doppò la morte del detto Illuſtre Sign. Scipione, vada a'detti figliuoli.

Dominus Comes Federicus ſupradictus habuit duos filios, Herculem, ſ. & Nicolam natos

tem.

Digitized by Google

tempore conditi prædicti teſtamenti, & viuen
tes etiam tempore mortis præfati Illuſtriſſimi,
ac Reuerendiſſimi teſtatoris. Quorum filiorũ
alter, nempè Dominus Comes Hercules ſine
deſcendentibus deceſſit, ſuperſtite Domino
Comite Nicola eius fratre, qui fatis ceſſit re-
lictis ex ſe Illuſtriſſimis D.D. Carolo, & Clau-
dia, amboque dicti fratres ſubſtituti prædeceſ-
ſerunt dicto Illuſtriſſimo Domini Scipioni fe-
li. recordationis Cardinali meritiſſimo, & lega
tario grauato, vt ſup.

Modò in præſentiarum quæritur, an Domi
ni Comes Carolus, & Claudia nepotes ex fi-
lio dicti Domini Comitis Federici de Maffeis
iuridicè petant dictam Curiam Medielanæ,
tanquam illorum præcipuam, illiſque debitam
vigore præallegatæ diſpoſitionis.

Et omiſſa diſputatione concluſiuè loquen-
do, arbitror dictam Curiam nullo pacto de be-
ri prædictis Dominis Actoribus, ſed prorſus
cædere commodo Illuſtriſſimorum, ac Excel-
lentiſſimorum Principum Sancti Martini, &
Bozuli fratrum, & hæredum dicti Illuſtriſſimi,
ac Reuerendiſſimi Domini. Idque ſuadetur ex
pluribus, &c.

Primò, quia legatum cantat in filios Domi-
ni Comitis Federici, non in eius nepotes, vn-
de cum filij dicti Domini Comitis, & ſubſtitu
ti, vt ſupra prædeceſſerint Illuſtriſſimo, & Re-
uerendiſſimo Domino Cardinali Scipioni le-
1 gatario grauato, legatum caducauit. Quia † de-
functo ſubſtituto ante conditionis euentũ ſpes
ſubſtitutionis expirat, non autem ad hæredes
ſubſtituti tranſmittitur, textus in l. vnic. §. ſin
autem ſub conditione, vbi Doct. C. cad. tolle.
cũ concordãtibus. ius (inquam) ſubſtitutionis
eſt perſonale, ideo regulariter ad hæredes nõ
tranſmittitur, l. ſi ex pluribus, in fi. vbi Barto. ff.
ſuis & legit. l. ſi in perſonam vbi glo. 2. C. fidei-
comm. Dec. conſ. 417. numero ſecundo, & ſe-
quen. Duran. de arte teſtandi tit. 5. cap. 23. nu-
mero 1. & ſeq. vbi ſubiungit, quamlibet ſubſti-
tutionem eſſe conditionalem, ius autem condi
tionale ad hæredes non tranſmitti, in propoſi-
to igitur dicendum eſt, prædictum legatum hu
iuſmodi in caſu remanere apud legatarium ſi-
ne onere reſtitutionis, vt vltra prædicta latè
probat Nat. conſi. 68. num. 5. & ſequentib. Id-
que procedit etiam in legato facto filijs, ſeu a-
lijs deſcendentibus teſtatoris, in quibus etiam
tali in caſu ceſſat ius tranſmiſſionis ſecundum
receptiorem ſententiam teſte Alexan. in l. cum
ex filio, num. 4. ff. vulg. Dec. conſ. 417. num. 5.
Natt. d. conſ. 68. num. 6, Ruin. conſ. 181. col.
2. in 2. Dura. dicto cap. 23. num. 2. & frequen-
tiſſimo calculo receptam teſtatur Mant. de cõ-
iectu. vltim. vol. lib. 11. tit. 20. nu. 1. Pedro. con
ſil. 40. num. 299. quia etſi, tranſmiſſio legati cõ
ditionalis aliquando fiat, attamen fit paſſiuè,
non actiuè, vt infra latius in 21. fundamento,
talis (inquam) ſubſtitutio præmoriente ſubſti-
tuto, habetur pro non ſcripta. Burſ. conſ. 1. nu-
mero 3. Roland. conſ. 38. num. 10. verſ. aut vule
venire ſecundo, in 4. Mago. dec. Luca. 82. nu.
16. & ſeq.

Secundò, facit, quòd ſubſtitutio tanquam
quid facti debet probari, meritò dicens ſe ad-
mittendum tanquam ſubſtitutum, id debet pro
3 bare, aliàs † ei poteſt reſponderi, diſpoſitionẽ
teſtatoris non comprendere eius perſonam, vt
poſt Soc. & alios arguit Crau. conſi. 161. nume
ro 16. Rolan. conſ. 56. nu. 4. in 3. Menoc. conſ.
97. nu. 97. in 1. Ioſ. Ludou. conclu. 14. illar. 50.
Maſcard. de prob. concluſ. 1342. col. 1. & ſeq.
Siquidem Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus
teſtator mentionem fecit de filijs Comitis Fe-
derici, non de illius nepotibus, ſeu filijs filio-
4 rum; igitur † non cenſetur voluiſſe comprehẽ
dere illorum perſonas, cum id nõ expreſſerit,
nec ex teſtamenti lectura cernatur, Bald. in l.
1. §. ſin autem ad deficientis. C. cad. toll. Dec.
conſ. 465. nu. 7. Botta. conſ. 27. num. 57. & ſe-
quen. & conſ. 51. nu. 31. & ſeq. Dominus Surd.
5 conſi. 129. nu. 17. Hocque procedit † etiamſi
teſtator cogitaſſet facere alios gradus ſubſtitu
tionum; nam ex quo non diſpoſuit, non atten-
ditur voluntas imaginaria. l. quidam cum filiũ,
vbi Bal. ff. hær. inſtit. Dominus Surd. d. conſil.
129. num. 18. & ſeq. ſi (inquam) Illuſtriſſimus te
ſtator nepotes cõprehẽdere cogitaſſet, debe-
bat eos vocare, aliàs propoſitum in mente re-
6 tentum nihil operatur, cum † attendatur diſpo
ſitio, non autem voluntas diſponendi. Bimi. a-
lios adducens conſil. 1. num. 33. & 35. & ſequ.
Magon. deciſ. Luc. 82. num. 13. Ratio eſt: quia
7 † ſubſtitutiones non debent multiplicari per
ſubintelligentias, Crau. conſi. 161. num. 6. maxi
mè quando agitur de facienda extenſione de
perſona ad perſonam, vt infra latius, & præter
cæteros firmat Mago. deciſ. Lucan. 82. nu. 14.
quo fit, vt dicens teſtatorem veroſimiliter e-
tiam nepotes cõprehẽdiſſe, ſi de illis fuiſſet in-
terrogatus, debet probare talem veriſimilem
reſponſionem, per cõiecturas elicitas, & emer
gentes ex ſcriptura, ſeu litera teſtamenti, ita &
8 taliter, quod † probatio dictæ veriſimilis reſpõ
ſionis inde reſultans ſit indubitata, & conclu
dens per neceſſe, non autem per poſſibile, Cra
uet. dicto conſi. 161. nu. 16. Bimi. conſ. 1. nu. 34.
Burſ. conſ. 64. nu. 2. idcirco ſequitur, huiuſmo-
di probationem coniecturalem, non extrinſe-
cus, ſed ex ſolis apparentibus, & expreſſis ver-
bis teſtamenti colligi poſſe. latè Mant. de con-
iect. vlt. volun. lib. 3. tit. 19. nu. 5. & lib. 8. tit. 1.
num. 23. & lib. 11. tit. fin. nu. 18. Botta. conſ. 27.
num. 60. 61. & conſi. 28. num. 39. Crau. de ſuc-
ceſſo-

ceſſoribus .§.fideicommiſſum.qõ.4.numero 7.
9 Quinimò † talia verba teſtamenti, ex quibus
colligi debent talis probatio,& cõiecturæ veriſimilis reſponſionis teſtatoris, debent eſſe diſpoſitiua, aliàs non curantur in propoſito iſto ſecundum veram, ac indubitatam ſententiam, de qua Burſ.conſi.51.num.9.& conſil.64. numero 2. At in caſu iſto nulla adeſt probatio, quia nec aliquæ coniecturæ ex præallegata di
10 ſpoſitione colligi poſſunt, & ſi quæ ſunt, † debent per Illuſtriſſimos Dominos actores in medium adduci, aliàs audiri non merentur, vt in ſpecie poſt Port. Imol. Burſat. & alios tradit Maſcar.de prob.concluſ.1342. num.12. cum id tradatur pro regula, vt dicens aliquid ſibi relictum, neceſſe habeat oſtendere, talem fuiſſe mentem teſtatoris, l. Titia cum teſtamento, §.Caius Seius, ff.leg.2.Mantic.de coniect.vlt. volun.lib.8.titu.1.nu.24. Prædictaque omnia
11 † militant in omni ſubſtitutionum genere, ſiue vulgari, ſiue pupillari, ſiue fideicommiſſaria. Roland.conſ.38.num.12.in 4.Ioſ. Ludou. concluſ.14.illat.16.ampl.1. & ſeq. Maſcar.de probat.concl.1342.nu.10.& ſeq.
12 Tertiò confert, quòd † ſubſtitutio non poteſt extendi de perſona ad perſonam, etiam ex tacita, ſeu veriſimili mente teſtantis, ſecũdum Cuman.in l.commodiſſimè, num.3.ff.lib.& poſthum. Aretin.in l.Gallus, §. & quid ſi tantum, col.3.verſ.ſecundo adde, ff.lib.& poſthu.latè Iaſ.conſi.220.col.3.& ſeq.in 2.Rub.conſi.31. nu.5.Gabr.rit.de reg.iur.concl.10.num.9. Caballi.Milleloq.497. Rolan.conſi.45.nu.49.in 4.Tiraq.de retract.lignag.§.1.gloſ.9.num. 38. Celſ.Vgo.conſi.68.nu.4.ver. & ex his, deciſi. Mant.319. nu.2. etiamſi agatur de materia fauorabili, Tiraq.tract.ceſſante cauſa limit. 8.numero 2.Ceph. conſ.582.num.3. diffuſè Pedr. conſi.19.nu.84.licèt adeſſet ſcripta ratio, Paſſet.conſi.134.num.4. ſeu militaret identitas rationis, Natt.conſi.470.nu.14.& hanc eſſe magis communem aſſeuerat Decian.conſi.1.num. 146.& ſeq.in 2.Bott.conſi.51.nu.34.& veram, ac communem fatetur Gabr.conſil.111.nu.13. in 1. ſequitur Simon Pret. de interpr.vlt. volunt.fol.289.col.4.nu.12.& receptiorem nuncupat Pedro.dicto conſil.19.num.84. ideò in
13 terminis noſtris † ſubſtitutionem fideicommiſſariam factam de filijs non extendi ad nepotes ſcribit Rimi.iun. conſ.173.nu.14.& ſequentibus; fuſè Menoc.conſilio 215.num.29. & ſequen.
14 Quartò, † appellatióne filiorum regulariter, & ex ſermonis proprietate non veniunt nepotes, l.quod ſi nepotes, ff.teſtam.l.libertum, ff. excu.tut.cum aliud ſint filij, aliud nepotes, l.filium, quem habeo, ff.ad Maced.Menoc.conſ. 215.nu.12.& ſeq.& 80. & ſeq.aſſerens venire ex interpretatione, vt etiam poſt plurimos latè proſequitur Turret.conſ.68.num.21. & ſequen.in 2. vbi etiam omnia contrariantia de-
15 clinat. deciſ. Mant.73.nu.2. At † legata ſunt propriè intelligenda, & interpretanda, l.apud Iulianũ, §. Seio, ff.leg.1.l.nũmis, ff.leg.3.& ſtrictè intelligi, ac ĩterpretari debere firmat Dec. in l.in teſtamentis, nu.4.ff.reg.iur. Fab. de Anna, conſi.61.num.11. Meritò legatum loquens de filijs non porrigitur ad nepotes, quia, vt di-
16 xi, † nepotes continentur aliquando ſub nomine filiorum ex quadam fictione, & interpretatiue, quod non militat in legatis, & cõſequẽter dicuntur venire per tacitum, ſeu ſubauditũ intellectum, Soc.conſi.30.num.23.in 1. At ſen
17 ſus, † ſeu intellectus tacitus nõ attenditur, ſed corruit donec, & quando expreſſo locus eſſe poteſt, l.continuus, §.cum ita, ff. verb.obl.Soc. vbi ſup.Menoch.conſi.215.nu.13.14. cum itaque filij D. Comitis Federici fuerint expreſſe vocati ad legatum, ceſſare debet interpretatio tacitè vocans illius nepotes.

Quintò dicitur, quòd quotieſcunque teſtator nominat filios qualificatè, nempè adiecta qualitate, ſolis filijs, non vtique nepotibus cõ-
18 ueniente, dubio procul † nepotes non veniũt ſub nomine filiorum. Alex.conſil.4. num.6.in 4. Gabr.conſi.121.num.24.in 1. Rim.iun. conſil.173.num.14.17. At in præſenti caſu Illuſtriſſim⁹ teſtator nominauit iſtos filios ſubſtitutos, nẽpè addita relatione patris, adeo q; neceſſario videtur voluiſſe intelligere de ſolis filijs immediatis, quia verba illa (alli figliuoli del Signor Conte Federigo Maffei) non conueniũt nepotibus dicti D.Comitis Federici, cum nõ
19 ſint filij talis patris, & conſequenter † talis ſermo reſtrictus, vel limitatus teſtatoris ad filios mediatos non porrigitur, ita in indiuiduo cenſuit Socin.in l.Gallus, §.inſtituens, num.5.ff.liber.& poſth.Simon Pret.de interpret.vlt.vol. fol.326.nu.45. cum concordãtibus per Men. conſi.215.nu.52.54.& ſeq.vbi in ſpecie reprobat contradicentes firmantes adiectionem nominis patris ſtare demonſtratiuè, non autem reſtrictiuè, cum verè ſtet limitatiuè, quam ſententiam poſt Roma.Bero.& Burſ.de communi teſtando ſequitur Turret.conſ.68.num.28.in 2. addo.Pich. conſil.74.num.2. & num.8. idem dixit Rim.iun.conſ.173.num.17. quatenus ait, quòd ſi vocantur filij Iacobi, non veniunt filij filiorum Iacobi, cum varientur perſonæ, idem probat deciſ.Mant.73.nu.3.confirmantur præ
20 dicta, quia † ſi legatum relinquatur filijs ſuis, tunc non veniunt nepotes, quia filij dicuntur, qui ſunt immediatè filij, Corn.conſi.47.col.3. in 4.Crau.conſ.98.num.9.Menoch.conſ.215. nu.51.& ſeq.& conſil.328.nu.15. idem tuetur Dominus Surd.de alim.tit.vlt.quæſt.36.n.17.

ſubiun-

ſubiungens, quod ſuitas non cadit in nepoti-
21 bus, idem dicitur † ſi relinquatur aliquid filijs communibus; nam non veniunt nepotes, quia non eſt communis filius ab alijs parentibus deſcendens, deciſ. Mant. 73. num. 3. 4. Pariter, ſi quid relinquatur filio maiori natu, nam legatũ non debet nepoti, quia illa qualitas maioris na tu nepoti non applicatur, Mandel. conſ. 60. nu. 5. cum alijs congeſtis per Dominum Surd. dicta quæſt. 36. nu. 16.

Sextò, aduertendum eſt, nepotes contineri ſub verbo filiorum, habita tamen ratione perſonæ teſtatoris loquentis, ſeu diſponentis ad cõmodum, & fauorem ſuorum filiorum, ſecus ſi ad fauorem alterius perſonæ, & ideo cum teſtator fecerit legatum non ad commodum priorum filiorum ex ſe genitorum, ſed in gratiam filiorum Domini Comitis Federici extra
22 nei † nequaquam dici poteſt, nomen filiorum comprehendere nepotes, nimirum ſi id homini ſani capitis perſuaderi non poteſt, vt in terminis tradit Soc. in ſubſcriptione ad cõſilium Ottonis Lappi inter cõſilia eiuſdem Soc. 152. in 1. & eſt ſecunda ſubſcriptio in verſ. nono vi detur mihi, ita etiam diſtinguit Soc. iun. conſ. 30. num. 18. verſ. & iſta conſiderantur. in 3. latè Rol. conſ. 43. nu. 38. in 4. Rim. iun. conſilio 246. nu. 92. vſque 107. vbi præciſè ait nu. 92. 102. & 103. affectionem teſtatoris circa nepotes intelligi, de veris nepotibus ex filio teſtatoris, nõ alterius, ideo in propoſito dicitur, quod
23 † in caſibus, in quibus nepotes continentur, appellatione filiorum, non tamen venire pronepotes, cum id iure non caueatur. Decian. conſ. 1. nu. 254. in 1. Menoc. conſ. 321. n. 40. Borel. conſ. 34. nu. 9. Vnde cum Do. Actores ceoſeri vix poſſent attento ſolo iure naturæ pronepotes ex filia illegitima teſtatoris, non poteſt dici eos contineri ſub vocabulo filiorum.

24 Septimò poteſt adduci, † nepotes compre hendi ſub nomine filiorũ in illis ſolis caſibus, in quibus per repræſentationem filius ſubintrat in locum patris, Curt. iun. conſ. 57. num. 5. Soc. iun. conſ. 149. nu. 6. in 2. Menoc. lib. 4. præ ſumpt. 94. nu. 18. Burſ. conſ. 372. num. 5. At hu
25 iuſmodi † repræſentatio tunc tantum admittitur; quando agitur de ſucceſſione aui, vel patrui, non autem aliarum perſonarum gradu vlteriorum. Gabr. conſ. 133. nu. 314. in 1. Meno. lib. 4. præſumpt. 95. Cachet. conſ. 72. nu. 8. Anguil. conſ. 2. nu. 9. Sola. in nou. conſtit. Pedem. par. 1. tit. de hæred. pattuo. gloſ. 2. in fin. Rim. iun. conſ. 246. nu. 49. & ſeq. & conſ. 389. n. 20. Burſ. conſ. 372. nu. 6. verſ. ſecundo tractatur; confirmantur prædicta ex eo, quod dicitur, teſtatorem voluiſſe ſe confirmare ſecundum di-
26 ctamen iuris communis. At † quando de iure communi nepos ab inteſtato ſuccedit cum patruo, ita dicitur nepotem in fideicõmiſſo ſubintrare in locum filij, vbi autem de iure communi non ſuccedit ſecus etiam eſt in fideicommiſſo, vt præter alios ſcribit Rim. iun. conſilio 246. nu. 53. In hac autem facti ſpecie non cadit conſideratio ſucceſſionis ab inteſtato, quia non agitur de nepote ſuccedente auo, vt ſupra dictum eſt, tanto magis cum agatur de deſcendentibus ex ſpuria, (vt infra dicetur) in qui-
27 bus non datur ſucceſſio aliqua; nam ſicut † nepos ex ſpuria non ſuccedit auo ab inteſtato. Rim. iun. conſi. 294. num. 2. ita nec alij deſcendentes vlteriores, ex ea, tamquam prouenientes à radice infecta. Idem Rim. iu. d. conſ. 294. nu. 2. vbi alios recenſet.

Octauò, cum iſti Do. Actores veri nepotes D. Comitis Federici hodie adhuc minores nõ fuerint nati, nec concepti tempore teſtamenti, nec tempore mortis teſtatoris, & conſequẽter
28 ipſi teſtatori incogniti † non poſſunt comprehendi ſub verbo filiorum; cum ceſſet ratio affectionis, ita diffusè Dec. conſ. 95. col. penult. verſi. tertio princip. liter. Gabr. tit. verb. ſign. concl. 1. num. 68. latius Bero. conſil. 122. col. 2. verſi. tertio, etſi verum ſit, & ſeq. in 2. Menoc. alios cumulans. conſi. 215. nu. 73. & num. 200. vbi ait, poſt prædictos id procedere etiam in diſpoſitione collata in aliquem futurum euentum, quibus addo Rolan. conſ. 43. nu. 31. & ſequen. in 4. Gozad. conſ. 36. n. 7. Non. conſ. 33. nu. 21. Bec. conſil. 56. nu. 57. Cephal. conſ. 3. nu. 36. Menoc. conſ. 1. nu. 170. & ſeq. & conſi. 240. nu. 18. Burſ. conſi. 372. nu. 6. Decian. conſ. 47. nu. 36. in 3. & de veriori teſtatur Pedro. conſi. 38. col. 1. vbi infinitos adducit, ex quibus optimè patet, iſtam eſſe receptiorem ſententiã (quicquid nonnulli minus ritè ſenſerint) quorũ opinio erronea ſine ſcrupulo non procedit in caſu iſto, in quo agitur de ſubſtitutione fideicommiſſaria, cum militare tantum poſſit in directa ſecundum Rim. iun. plures adducentem, conſ. 75. num. 40. Menoch. conſi. 215. nu. 100. & ſequentibus, vbi pulchrè probat, opinionem aduerſantium indiſtinctè non procedere, nec aliquo iure ſuſtineri. Iſtaq; optimè corroborantur ex alio; nam ſi quis ſubſtituit aliquẽ, & eius filios, talis ſubſtitutio tantùm comprehẽdit filios natos tempore teſtamenti. Idem dicitur ſi fiat legatum alicui, & eius filijs, intelligitur relictum filijs tunc natis tantùm, ſi igitur filij naſcituri in tali diſpoſitione in genere excludũtur, multo fortius nepotes tamquam remotiores, & incognitiores excludi debent, ita Dec. conſil. 95. col. pen. verſ. & pro iſta concluſione, cõferunt dicta Curt. iun. conſi. 11. nu. 3. Menoc. conſi. 220. nu. 108. & ſeq. idem firmat Gozad. in terminis noſtris conſi. 36. nu. 8.

Nonò conſert. Aut mentio filiorum fit à le-

Digitized by Google

29 ge, vel ab homine, ſi ab homine † tunc nũquã
continentur nepotes, niſi quando per illorum
excluſionem reſultat dura ſeparatio, vt purà ſi
agnatus excluderetur, vel ſi teſtatori coniun-
ctus ab extraneo pariter excluderetur, ita ſin-
gulariter poſt Bal. diſtinguit Alex. conſil. 1. nu.
12. verſic. Aut loquimur in diſpoſitione homi-
nis, in 1. Mazzol. conſ. 108. nu. 15. & ſeq. Rim.
iun. conſil. 173. numero 32. & ſequen. optimè
Pich. conſi. 74. nu. 4. vbi reddit rationem diffe
rentiæ inter diſpoſitionem legis, & hominis.
At in caſu propoſito ceſſat prorſus duritics ſe-
parationis, cum non agatur de conſeruatione
agnationis, nec de excluſione coniuncti.

Decimo, aduertendum eſt, quòd aut con-
ſtat de clara mente teſtatoris, vt ſcilicet volue
rit venire nepotem ſub nomine filij, & tũc in-
diſtinctè eſt ſeruanda; aut de illa aperte non cõ
ſtat, ſed ſumus in dubio, & tunc diſtinguẽdum
eſt, aut quærimus de ſignificatione huius ver-
bi, (filij) aut de illius appellatione, nempè qui
nam veniant appellatione filij. Primò in caſu
verbum (filius) comprehendit nepotem, cum
filius denominetur à philos, quod eſt amor, &
amor deſcendit in nepotem. Secundo autem
in caſu nepos non continetur, cum aliud ſit fi-
lius, aliud ſit nepos, vt iam ſupra probauimus.
Modò in propoſito quæritur, an nomen filij
expreſſum à teſtatore in dubio dicatur ſtare ſi-
gnificatiuè, an vero appellatiuè. Quare ſubdi-
ſtinguendum eſt. Aut tale nomen profertur à
lege, ſeu à iuris perito, vel à Principe vtente
principis authoritate (vt in reſcripto, vel pri-
uilegio) & tunc accipitur ſignificatiuè. Aut ve
30 rò † profertur à teſtatore, ſeu ab homine non
iuriſperito, vt in præſenti caſu, & tunc ſtat ap-
pellatiuè, & conſequenter nepos in eo non cõ
prehenditur, ita Bal. quem ſequitur Alex. con-
ſil. 1. nu. 13. in 1. Rim. iu. conſ. 173. numero 34.
Pich. conſ. 74. numero 5. verſ. pro præſenti, cõ
fert dictum Mazzol. cõſ. 84. in fi. dicentis, ver-
bum (filius) prolatum à teſtatore idiota intel-
ligi ſecundum communem vſum loquendi, &
non comprehendere nepotes.

31 Vndecimo facit † contrariorum idem ius
eſt, & eadem ratio, & diſciplina. Eucrar. in ſua
32 cent. cap. 75. & quod † operatur oppoſitum in
oppoſito, idem operatur propoſitum in propo
ſito, & è contra, l. ſi. vbi Bartol. ff. leg. 3. l. inter-
dum, §. paterfamilias. ff. hær. inſtit. Bald. in l. pe-
33 nult. C. ſoluto. Modo † quando filij, vocan-
tur paſſiuè, nempè grauantur reſtituere hæredi
tatem alicui, tunc nõ veniunt nepotes, nec gra
uamen ad illos extenditur, Mazar. in epitom.
fideicomm. quæſt. 17. Pancirol. conſ. 59. nume
ro ... Decia. conſ. 47. nu. 20. in 3. Menoc. con
ſil. 215. nu. 35. verſi. illa minor probatur, ita igi
34 tur è conuerſo † grauatus reſtituere filio, non
dicitur grauatus reſtituere nepoti, cum vtroq;
in caſu agatur de onere grauati, & de fauore fi-
deicommiſſarij, hocque argumenti genere in
terminis noſtris vſus eſt Menoc. dicto conſilio
215. nu. 34. & ſeq.

35 Duodecimo conſidero, † verba teſtatoris
alio non apparente debere intelligi ſecundum
communem vſum loquẽdi, l. cum de lanionis,
§. aſinam, ff. fund. inſtr. glo. ſecunda, in l. li-
brorum, §. quod tamen Caſſius, ff. legat. 3. cum
36 concordibus. At † ex communi vſu loquendi,
maximè in idiomate vulgari, vt in præſenti ca
ſu, nomen filij non comprehendit nepotem,
glo. in §. cum igitur, ver. filios, authent. de non
elig. ſecun. nub. gloſ. penult. in §. final. Inſtitut.
qui teſtamen. tut. dat. poſſ. clarè Noni. conſilio
33. numero decimooctauo, Mazzol. conſilio
84. in fin. cum (inquàm) Illuſtriſſimus, & Re-
uerendiſſimus teſtator voluerit diſponere in
lingua materna, ac ſermone vulgari, non au-
tem latinè, vt regulariter fieri ſolet, certiſſi-
mum colligitur argumentum voluntatis teſta-
toris, quod voluerit exprimere verba ſecun-
dum communem, & naturalem modum loquẽ-
di, eo quia fortaſſe verborum latinorum vim
non percipiebat, & intellectus legum diffe-
37 rentiales illi erant ignoti, vnde † cum dixerit
(alli figliuoli del Signor Cõte Federigo Maf
fei) non legaliter, ſed ſecundum ſolitum mo-
dum communem loquendi pronuntiaſſe, & na
turale modo non eſt dubitandum, Iaſ. conſilio
51. col. penult. verſiculo confirmantur prædi-
cta in 3. Mazza. in epitom. fideicommiſ. quæſt.
quarta, in fi. vbi ſubiungunt, raros, & quaſi nul-
los reperiri teſtatores, qui ſciant verborum in-
tellectus, ideo illorum verba naturaliter eſſe
intelligenda, & in indiuiduo vltra Noni. &
prædictos, quod in teſtamento vulgari lingua
celebrato, verbum (figliuoli) non compre-
hendat nepotes, decidit Alexand. conſilio 9.
num. 3. & 4. in 1. ſequitur Men. conſ. 215. n. 58.
59. & 06. & ſeqq. vbi pulchre loquitur. Quia
vulgari ſermone ſcriptũ teſtamẽtum ſecundũ
cõem vsũ loquẽdi vulgariter dicitur interpre
tari, Pict. de interpr. vlt. volunt. fol. 155. col. 1.

38 Decimotertio adducitur, quòd † in diſpo-
ſitione legis, quãtumcũque principaliter odio
ſa nomen filij comprehendit nepotes, l. filium
habeo, ff. ad Macedo. l. qui exceptione, ff. con
di. inde. ſecus aũt in diſpoſitione hoĩs, quantũ-
uis principaliter fauorabili, l. quod ſi nepotes,
ff. teſta. tut. Pedr. conſ. 6. n. 57. Men. conſ. 215.
nu. 95. poſt Gabr. per eum citatum innumeros
allegantẽ, quibus multos addidit. ibid. Menoc.
teſtans, de receptiori ſententia, & in terminis
fideicommiſſariæ ſubſtitutionis idem notat
Cephal. conſ. 607. nu. 56. Non. conſ. 33. n. 16.
Magon. deciſ. Luca. 82. nu. 21.

Deci-

Decimoquarto facit, quod hic agitur de ma-
teria legati, & fideicommiſſi ſtricta, & odioſa;
39 Nam † etſi reſpectu Dominorum Actorum ta
lis reſtitutio dici poſſit fauorabilis, Menoch.
dicto conſ.215.nu.23. & lib.4. præſumpt.68.
nu.24.Turret.conſi.68.nu.23.in 2. Nihilomi-
nus ex parte Illuſtriſſimi grauati debentis reſti-
tuere dicitur odioſa, vt in terminis poſt Caſtr.
Dec.& alios reſpondet Mandel. conſ.29.nu.
12.cum concordibus per Menoc. dicto conſil.
215.n.23.& ſeq.alios plures adducit,& ſequi-
tur Turret.dicto conſi.68.nu.24.& ſeq.Modò
dico,quòd in hominis diſpoſitione tunc tantũ
venit nepos appellatione filij, quando agitur
de mero fauore ipſius nepotis abſque alterius
præiudicio, at quando cum fauore nepotis cõ
currit inſtituti, vel alterius grauamen, aut præiu
40 dicium,tunc non venit, quia † nunquam venit
nepos ſub nomine filij in his, quæ habent im-
plicitum fauorem,& odium, Bald.conſ.362.in
4.Dec.conſi.95.col.pen.verſi.ſed tamen præ-
dictis,& ver.ſed tamẽ in caſu propoſito. Noni.
conſ.33.nu.22.& nu.26.Rim.iun. conſ.75.nu
mero 43.& ſeq. & in terminis legati idem Ri-
min.iun.conſ.173.nu.37.& 41.Menoch.con-
ſil.215.nu.22.vſque 28.Turret.dicto conſ.68.
num.21.vſque 27.vbi de vera, ac recepta opi
nione teſtatur. Hinc infertur in materia, quòd
41 † aut agitur de fideicommiſſo inducendo, vel
extendendo,& tunc nepos non comprehendi
tur ſub nomine filij, aut agitur de fideicommiſ
ſo remouendo, ſeu excludendo, & tunc recte
venit, ita Ceph.conſ.107.num.16.& ſeq.Non.
conſ.33.nu.26.diffusè Rim.iun.conſil.75.nu.
46.& ſequentibus.Nec in hoc haberi debet ra
42 tio, † an agatur de ſubſtitutione actiua, vel paſ
ſiua, quandoquidẽ etiam in actiua non veniunt
nepotes appellatione filiorum; (quicquid non
nulli minus rectè ſenſerint) quos præclarè con-
fundit Menoch.conſ.215. num.32.& ſeq.cum
alijs congeſtis per Turret.d.conſ.68.nu.26.in
ſecundo, vbi hanc veram,& receptam ſenten-
tiam nuncupat.

Decimoquinto, ratio quare nepotes veniãt
ſub nomine filiorum in diſpoſitione teſtatoris
eſt, quia agnationi proſpexiſſe cenſetur, Rim.
iun.conſ.21.nu.67.& conſil.173.num.42. Nã
43 †. quando agitur de conſeruanda agnatione
certis in caſibus veniunt nepotes ſub nomine
filiorum, ne ſequatur abſurdum, vt aliqui præ-
ferantur illis, qui ſunt de agnatione teſtatoris,
arg.l.cum acutiſſimi. C. fideicommiſ.Gozad.
conſ.36.nu.11.verſ.ſed inter alia veriſſima re-
ſponſio eſt, Soc.iun.conſ.30.nu.20.in 3. Dec.
in l.Gal.§.inſtituens,ff.lib.& poſth.Par.conſil.
63.num.27.28.in 2. & ita poſt alios clarè do-
cet.Fab.de Anna.conſ.10.nu.47.ver.ſecundo
reſpondetur, D.Surd. de alim.tit.ſi.q.36.n.37.
44 At † deſcendentes ex filia non ſunt de agna-
tione,§.ſi.Inſt.patr.poteſt. Rim.iun.conſ.476.
45 nu.10.ideo † dici ſolet, deſcendentes ex fęmi
nis ſequi familiam patris, non matris, l.familię,
§.1.ff. verb.ſign.l.cum legitimum,ff.ſtat.homi.
Decian.conſi.31.nu.88.in 1.Maximè ex filia il
46 legitima,& ſpuria, vt in caſu iſto † quæ nomẽ
filiæ, nec agnationis retinet, Peregr. de fideic.
art.22.num.83.verſ. ſed contra, & infra latius
probabitur.

47 Decimoſexto † in teſtamentis nunquam ne
potes continentur ſub nomine filiorum; niſi
quando teſtator ſolitus erat appellare, & voca
re nepotes, filios, vt poſt Bart. tradit Bero. con
ſil.122.nu.1.in 2.Rol.conſ.43. nu.37.in 4. De
cia.& alij, de quibus per Burſat. conſ.372. nu.
7. At talis vſus, & cõſuetudo teſtatoris nõ fuit
probata: ergo non continentur ſecundum pa-
tres præcitatos. Quinimò nec probari poteſt,
tùm quia iſti Domini Actores prætendentes
ſuccedere tanquam nepotes contenti ſub no-
mine filij non erant nati tempore vitæ teſtato-
ris, & conſequenter ei penitus incogniti, tum
quia non ſunt nepotes, ſed pronepotes, qui nõ
veniunt ſub vocabulo filiorũ; vt iam diximus.

48 Decimoſeptimo, † geminatio ſpecialis, ac
limitatæ nominationis filiorum D. Comitis Fe
derici, arguit teſtatorem intellexiſſe de ſolis fi-
lijs immediatis primi gradus, non de nepotib.
Gozadi.conſ.4.nu.24.25.Menoch.conſ.215.
num.54.& conſ.321.nu.40.& conſ.328.n.16.
Primo enim dixit (alli figliuoli del Sig. Conte
Federigo Maffei) & ſecũda vice dixit (vada
49 a detti figliuoli) nam illa † dictio (detti) eſt per
ſonaliſſima, Burſ.conſ.13.nu.35.& conſ.64.n.
21.& importat relationem, cum omnibus ſuis
qualitatibus, Rui.conſ.206.nu.5.in 2.Plot.cõ
ſil.86.nu.1.Pedro.conſi.33.num.19.& ideo di
ctio illa (detti figliuoli) importat etiam nomi-
nationem patris præambulam, & conſequen-
ter, vt dixi, talis geminatio reſtrictiua excludit
nepotes.

50 Decimooctauo, † quando nominatio filio-
rum facta a diſponẽte poteſt verificari in filijs
ipſis nominatis primi gradus, & immediatis,
vt in caſu iſto, ex quo tempore teſtamenti cele
brati,& tpe mortis teſtatoris extabant filij ab
eo nominati, numq̃ veniunt nepotes. Pariſ.cõ
ſil.20.n.56.in 3.cũ concordibus per D. Surd.
de alim.tit.ſi.q.36.n.19.vbi poſt Ruin. ſubiun
git, tunc venire nepotem, qñ primũ locum ob-
tinet, ſecus ſi pater illum præcedit, vt hic, nam
tempore mortis teſtatoris pater præcedit iſtos
Do.Actores; & verè fuit verificata diſpoſitio,
ac mens teſtatoris in numero plurali cõcepta,
cũ duo filij D. Comitis Federici ſuperſtiterint
iuxta dicta p Ceph.cõſ.262.n.11.& n.17.ver.
nõ obſtat tertiũ, Men.conſ.215.n.106. & ſeq.

Decimonono, facit, quod, quando teſtator
cenſuit de nepotibus, illos ſub nomine nepo-
tũ nominauit, vt patet in inſtitutione vniuer-
ſali hæredum ſuorum: Vnde non eſt dicendũ,
quod cum in alia parte teſtamenti vſus fuerit
nomine filiorum, voluerit comprehendere ne
potes ſub tali nomine, quia id expreſſiſſet, ſi vo
luiſſet, cum illi notum fuerit, aliud eſſe filios, &
51 aliud nepotes, & † quando diſcretiuè teſtator
diſponendo recenſet filios in vna parte teſta-
menti, & in alia nepotes, numquàm nepotes
continentur ſub nomine filiorum. Corn. conſi.
122. numero 18. in 2. Rui. conſi. 131. num. 4. in
2. Gozad. conſi. 4. num. 3. verſic. quarto etiam,
Menoch. conſil. 321. num. 40. & conſ. 328. nu-
mero 6. Dominus Surd. conſ. 403. nu. 21. verſi.
Præterea, & nu. 22. Quinimò ex qualitate inſti
tutionis, & ſubſtitutionum hæredum colligitur
prouidentia, ac ſolertia teſtatoris, qui optimè
præcognouit caſus occurſuros, illis opportu-
nè prouidendo, & ideo ſicuti talibus in caſi-
bus in defectum inſtitutorum, & ſubſtitutorũ
alios vocando prouiſionẽ attulit, idem feciſſet
in caſu iſto, ſi voluiſſet nepotes ſuccedere in lo
cum filiorum ſubſtitutorum: ac præmortuorũ
grauato illis reſtituere.

Vigeſimo, profundius conſidero, & ni fal-
lor ineuitabiliter, cum hucuſque non viderim
reſponſum, Quod Illuſtriſſimus, & Reuerendiſ
ſimus teſtator aliàs reliquit dictam curiam Me
diolanæ controuerſam dicto Illuſtriſſimo, ac
Reuerendiſſimo Cardinali Scipioni ſimplici-
ter, & perpetuo, abſque aliqua plica, ſeu onere
illam alteri reſtituendi, cum in antedicto lega-
to exprimatur, illam eidem fuiſſe relictam in
alio teſtamento per Illuſtriſſimum teſtatorem
prius cõdito; quò fit, vt licet poſtea in vltimo
elogio placuerit ipſimet teſtatori iniungere o-
nus reſtitutionis dictæ curiæ filijs D. Comitis
Federici poſt mortem Illuſtr. D. Legatarij. At-
tamen illud tempus reſtitutionis, ſeu grauatũ
reſtituendi, tempore mortis non fuit adiectum
ſubſtantiæ legati, aliàs ſimpliciter in antecedẽ-
te elogio relicti, ſed ſtat de per ſe, nedũ in ora-
tione ſeparata, ſed ĩ ſeparata diſpoſitione. Vn-
de ſequitur, legatum ab initio fuiſſe ſimplex, &
perpetuum de ſui natura, non autem tempora-
52 le, & conſequenter militat concluſio, quòd †
deficiente ſubſtituto ante conditionis euẽtũ,
legatum remanet liberum apud legatarium, pe
nitus excluſis deſcendentibus, ſeu hæredibus
ſubſtituti prædefuncti, tex. notabil. & ſingul. in
l. in cauſæ, la 2. §. Pomponius, ff. min. per quem
ita magiſtraliter docet ibi Bald. in verſic. nota
quod reſtitutio, pulchrè & magis apertè Caſt.
in l. Titia, la 1. §. Titia cum nuberet, ff. leg. 2. vbi
nos admonet, vt talem diſtinctionem ſignemus
digito, cum viderit in hoc paſſu plures ſapien-
tes errare, idẽ Caſt. in l. ſi a me tibi, ff. ad leg. Fal
cid. & in l. fi. nu. 3. vbi Ale. nu. 4. C. de legat. Alex.
in l. Gallus, §. etiam, in fi. ff. de lib. & poſth. Iaſ. in l.
1. nu. 94. & in l. cũ filiofamilias, n. 25. vbi Soc.
iun. nu. 24. in vlt. not. ff. leg. 1. alibi Iaſ. conſ. 29.
col. 3. ver. confirmantur prędicta in 3. Soc. cõſ.
102. nu. 13. in 3. Rui. cõſ. 29. n. 5. in 2. Pari. cõſ.
82. n. 44. in 2. optimè Anguiſ. cõſ. 71. in 3. caſu
nu. 18. vſq; 31. & n. 167. & ſeq. Natt. conſ. 68.
nu. 5. Bertaz. cõſ. ciu. 83. n. 12. Gabriel. de hær.
inſt. concl. 2. n. 4. Ceph. conſ. 138. nu. 9. & ſeq.
& conſ. 472. n. 12. 13 Eug. conſ. 25. n. 58. & 63.
Hocque fundamentum receptiſſimo calculo
approbatum (meo iudicio) ſufficit pro victoria
præſentis controuerſiæ.

Vigeſimoprimo aduertendum cenſeo, iſtos
D. Actores ſe poſſe fundare in vno ex tribus
capitibus: quia fortaſſe prætendunt ſuccedere
aut virtute ſubſtitutionis, aut vigore repræſen
tationis, ſeu ſubintrationis in locum patris, aut
iure tranſmiſſionis, &c.

Sed ex primo capite ſubſtitutionis nequa-
quam audiri merentur: quia ſubſtitutio non le-
gitur in eorũ perſonis, nec dr ſubſtitutio facta
de filijs D. Com. Federici Maffei extendi, ſeu
ĩn implicari per ſubintelligentias, vt latius di-
xi in tribus prioribus fundamẽtis. Pariter nec
53 poſſunt venire ex vi repręſentationis: quia †
non eſt locus repręſentationi, quando nõ adeſt
concurſus alterius perſonæ, iuxta tex. in §. cum
filius, Inſtit. hær. quæ ab inteſt. & ideo tunc lo
cus eſt repræſentationi, qñ aliquis præcedit in
gradu, alias ſecus. Gab. conſ. 133. nu. 19. in 2.
aliàs dicitur, filium aliquando ingredi in locũ
patris, vt ipſe quoq; cũ alijs ſuccedere valeat,
Ceph. conſ. 465. nu. 33. ſed hic non concurrit
54 alia perſona cũ dictis D. Actorib. † Quinimò
non habet locũ talis ſubintratio, ſeu repręſen-
tatio, cum nõ agatur de ſucceſſione aui, vel pa-
trui, in quibus ſolis caſibus procedit, Gab. cõſ.
133. nu. 22. Anguiſ. conſ. 2. n. 9. Men. cõſ. 357.
nu. 22. Sola in nou. cõſt. Pedem. tit. de ſucceſ.
patruo. gl. 2. in fi. Hucq; confert, quod alibi dr.
55 † filium non intrare in locum patris, quãdo pa
ter erat in humanis tempore mortis teſtatoris,
& potiſſimum ſi filius adhuc eo tempore nõdũ
erat natus, nec conceptus, vt poſt alios probat
Noni. conſ. 34. nu. 6. & nu. 9. Cacher. cõſ. 72. n.
23. quæ oĩa cõcurrunt in præſenti facti ſpecie.

Non etiam venire poſſunt ex iure tranſmiſ-
ſo, quia etſi tranſmiſſio habeat locum in lega-
to conditionali, vt poſt Bart. aduertit Purpu-
56 ratus conſil. 503. numero ſecundo. Attamen †
id intelligitur paſſiuè, nempè moriente graua-
to, per cuius mortem non extinguitur legatum
conditionale, ſed reſtitutionis onus tranſmitti
tur ad hæredes; ſecus tamen actiuè, id eſt lega
tario ſubſtituto prædecedente: nam tunc non
tran-

Digitized by Google

tranſmittitur ad illius hæredes, ſed commodo
grauati cedit, l. vnica, §. ſin autem ſub conditio
ne. C. cadu. tollen. l. ſi in ſingulos, ff. annu. legat.
l. ſi ita legatum, §. ille ſi volet, ff. leg. primo. Bar.
in l. legato, ff. condit. & demonſtr. Zanch. in re-
pet. legis hæredes mei, §. cum ita. par. 4. nume-
ro 3. & ſequen. ff. ad Trebel. clarè Pedr. conſi.
ſecũdo, numero 177. & conſ. 40. numero 297.
& ſequentibus. Idque potiſſimum procedit,
ſtante qualitate legati, & oneris iniuncti, prout
in præcedenti fundamento abundanter de-
monſtrauimus.

Nec prædictis vim facit, ſi dicatur, nepotẽ
venire ſub nomine filij in diſpoſitione facta a
teſtatore ad commodum ſuorum deſcenden-
tium, ſeù deſcendentium ex filia teſtatoris. Nã
ex præcitatis fundamentis, & de primo ad vlti
mum conſtat in præſenti caſu, nullam haben-
dam eſſe rationem talis deſcendentiæ, vel pro
paginis, maximè attẽta qualitate legati, & per-
ſonarum in eo vocatarum. Sed adhuc etiam
ex alijs aperte demonſtrabitur nequaquam fo
re conſiderandam huiuſmodi deſcendentiam,
tanquam ex improba radice deriuatam.

Vigeſimoſecundo igitur conſidero, nepo-
tes non comprehendi ſub vocabulo filiorum
eo ſub prætextu, quod deſcendant a filia teſta-
toris, cum fuerit ſpuria, & ex damnabili coitu,
ac reprobato complexu genita, & cum nomen
filiæ agnationis, nec cognationis retinere po-
tuerit, vt mox probabitur.

Quod autem dicta filia teſtatoris fuerit ſpu-
ria, ex infraſcriptis demonſtratur.

Primò, quia non ambigitur, dictam filiam
fuiſſe illegitimam, & conſequenter ſpuriam,
57 non autem naturalem, quia † natus extra ma-
trimonialem coniunctionem dicitur ſpurius,
alio non probato, ita Alciat. de præſumpt. regu
la ſecunda, capitulo quinto, numero quarto.
Ratio eſt, quia multa debẽt cõcurrere ad hoc,
vt quis dicatur naturalis, quæ cum in facto cõ-
ſiſtant, non præſumuntur; idem affirmat Natt.
conſil. 421. numero 8. & ſequen. vbi declinat
contraria, alios plures adducit, & ſequitur Me
noch. conſ. 461. numero 28. & ſequen. Zucar.
conſ. 10. numero 3. diffusè Honded. conſ. 68.
num. 6. 7. & ſequen. Bertaz. conſi. ciui. 92. num.
9. Dominus Surd. conſ. 177. num. 41. Pereg. de
fideicomm. art. 22. num. 90. verſi. quandoque
verò, vbi teſtatur, hanc eſſe veram ſententiam,
idque verum eſt maximè hodiernis tempori-
bus, in quibus concubinatus valde coercetur
ab eccleſia, vnde cum ſit quid prohibitum, de-
bet ſufficienter probari, aliàs filius non natura-
lis ex vero concubinatu, ſed ſpurius præſumi-
tur, Dominus Surd. dicto nu. 41. confirmantur
prædicta ex doctrina Bal. in l. 3. ff. lib. & poſth.
dicentis, filium illegitimum à patre incapacẽ
præſumi: ſequitur Ceph. conſ. 82. numero quin
to. Menoch. conſ. 6. nu. 12. Bertaz. dicto conſi.
92. num. 9. Pereg. d. art. 22. nu. 90. ſi ergo prę-
ſumitur incapax, conſequenter pręſumitur ſpu
rius, quia naturalis, non eſt penitus incapax, iu-
ribus notis.

Secundò, iſti Domini actores fundant ſe in
filiatione, ſeu in deſcendentia deriuata à filia
illegitima Illuſtriſſimi Domini teſtatoris, ex
58 quorum parte præſumitur ſpuria: nam † ex par
te actorum præſumitur ſpureitas, niſi per eos
probetur naturalitas, tanquam fundamentum
eorum intentionis ſecundum Mantic. de con-
iect. vltim. volun. lib. 6. tit. 11. num. 34. Bertaz.
conſil. 92. nu. 13. vbi ſubiungunt, ex parte reo-
rum conuentorum præſumi naturalitatem.
59 Tertiò probatur, nam † quilibet natus ex
coitu damnato, ſeu punibili à iure dicitur ſpu-
rius, Nat. conſi. 421. num. 11. Bim. conſil. 152.
num. 6. 7. & ſeq. Rim. iun. conſ. 187. nu. 77. dec.
Mant. 249. num. 5. & ſeq. & nouiſſimè Spin. de
teſtamentis gloſ. 16. nume. 3. qua concluſione
ſtante arguo ſic. Quælibet mulier præſumitur
60 virgo, quia † virginitas præſumitur, niſi probe
tur defloratio, Abba. in cap. 1. col. 1. de adulte.
Mandel. conſ. 37. num. 2. Gallini. de verbor. ſi-
gn. lib. 5. cap. 18. numero 773. Menoch. libro
61 ſexto, præſumpt. 89. Hinc dicitur, quod † ſtari
debet dicto puellæ aſſerenti, ſe à tali fuiſſe cor
ruptam. Fuſci. ſingular. 32. litera V. Clar. §. ſtu-
prum, verſ. ſed pone, vbi latè Baiard. num. 41.
Theſſau. deciſ. 3. nu. 2. Honded. conſ. 68. num.
12. in 1. & meritò ex ſupraſcripta concluſione
cõfunditur dictum Crau. conſi. 166. numero 5.
dicentis, tunc tantùm virginitatem præſumi,
quando ab ipſa muliere allegatur, non autem
62 a tertio. Nam † cum iſta ſit præſumptio natu-
ralis, ac inſita mulieri à natura, ab omnibus po
teſt enuntiari, & transfert onus probandi in
negantem, vt etiam firmat Maſcard. de proba.
concluſ. 1410. num. 11. Baiar. ad Clar. vbi ſup.
63 num. 42. & † mulierem ab aliquo habitam pro
concubina, cum qua ſe commiſcuit, præſumi
fuiſſe virginem ab initio tradit Mandel. conſi-
64 lio 692. num. 2. Modò dico, † quòd filia na-
ta ex virgine dicitur nata ex ſtupro, & conſe-
quenter, ex damnato, & punibili coitu à iure.
Mando. conſi. 37. nu. 2. Honded. conſi. 68. nu.
12. & ſeq. Trentacinq. de ſubſtitut. par. 4. ca. 7.
nu. 39. verſ. quòd ſimiliter, Bim. de conſ. 152.
nu. 7. & ſeq. dec. Mant. 249. nu. 5. & ſeq. nega
ri igitur non poteſt, quin ſit ſpuria.

Quartò cum Illuſtriſſimus teſtator tempore
natiuitatis dictæ filię ſuæ fuerit Epiſcop⁹ Dia-
conus, & conſequenter ſacris initiatus, benefi-
65 cijs gaudens eccleſiaſticis, dubio procul † ta-
lis filia dicitur ſpuria, Bald. in l. ſi quis incerti,
nu. quarto, in fi. C. incer. nupt. Palçot. de noth.

Digitized by Google

& ſpur.cap.16.numero 14. Zuchar.conſil.10. col.1.Didac.in epitom.de ſponſal.par.2.capitulo octauo.§.quinto,numero 13. & ſequen.& ſpuriam nefariam vocar.Bero.in cap.in præſentia.numero 256.ext.probat.& ex damnato coitu naram poſt Abbat.& alios fatetur Didac. dicto cap.quinto,numero 17. Quinimò talem filiam clerici ſacrati inceſtuoſam appellat. Glo. Cin.Bald.Salic.& Caſtr.in l.ſecunda, C.epiſc. & cler.quos ſequitur Blanc.de comprom.quæſtio.3.numero 13.ver.& appellantur inceſtuoſi,& licet id multi non admittant, negantes filiam clerici dici inceſtuoſam, attamen conciliando opiniones,pro inceſtuoſa haberi debere in terris Imperij, in quibus ius ciuile ſeruatur,firmat Grillan.de pœn.omnifa.coit.quæſt. 15.num.3.& 4. quæ quidem opinio ſi vera eſſet,ſequeretur,quòd filij Domini Comitis nominati in ſubſtitutione legati curiæ controuerſæ,conſiderari tanquam filij filiæ teſtatoris ſpuriæ, eſſent prorſus incapaces dicti legati, cum
66 † nepotes legitimi ex filijs ſpurijs ſint de perſonis prohibitis, quibus relinqui in teſtamento poſſit, Bald. dicta l. ſi quis inceſti. numero quarto,C.inceſt.nupt.Matſil.ſingul. 143. Coreſet.ſingul. verſiculo hæres. Quod tamen vlti-
67 mum videtur dubium,quia † non cadit inceſtus ceſſante contumelia ſanguinis, Bal. in c.in præſentia.numero 35.in fi.ext.probar. quo fit, vt magis illos ſpurios eſſe dicamus iuxta prædicta,& tradit Didac. dicto §. quinto,numero 13.licet non defuerint atteſtantes,eſſe ſacrilegos,inter quos adeſt Abba. in cap.vt clericorum,numero 6.de vit.& hon.cleticor. per tex. in cap.cos 32.diſtinc.& verè in tantùm abhorrent leges, & canones prolem clerici benefi-
68 ciati,& in ſacris conſtituti, vt † nullo titulo nedum patri,ſed nec matri ſuccedere queant,vt diffuſe probat nouiſſimè Spinus de teſtamentis,gloſ.16.numero 93.94.95. vbi alios adducit,vnde iure meritò idem dicendum eſt de vlterioribus deſcendentibus ex tali filiorum ſpuriorum genere, vt mox referã. Ex qua ſpureirate ſequitur, nequaquam dici poſſe, teſtatorem proſpexiſse ſuæ deſcendentiæ,nec voluiſſe nepotes cõprehẽdi ſub nomine filiorum,ſub prę-
69 textu,quod deſcendant ab eius filia,quia † huiuſmodi filia non meretur, nec retinet nomen filiationis,nec poteſt appellari deſcendens,authen.ex complexu. C.inceſt.nupt.l.filium definimus,ff.his,qui ſunt ſui,vel alien.iur. Cephal. conſilio 591.numero decimo, latè Hond.conſil.95.numero 53.55. & ſequen. Peregr. de fideicomm. art.22. numero 81. & 83.& art.28. numero 44.Spin.de teſtamen.gloſ.16.num.7. in fi. Imò nec continetur ſub nomine coniunctorum,Bal.in l.quod pauperibus, numero 36. C.epiſc.& cler.ſiue agatur de ſpuria aſcendente,vel deſcendente, ſiue collaterali, Felin. in cap.nonnulli,§.ſunt & alij,nu.56. extra,reſcr.
70 Nã † iſti tales filij omni legum beneficio prorſus ſunt deſtituti authen.licet.in fin.C.qui.mo. nat.effic.ſui.latiſſimè deciſ. Mant.249.num.8. & ſeq. vbi ait,talem filiam nullum ius cognationis habere,& genitores illius parentes dici nõ poſſe; Hæcque ſine dubio procedunt ex par-
71 te patris,quia † excepto ſolo iure naturæ,ſpurius nequit dicere, ſe habere aliquam cognationem,ex parte patris,l.ſi ſpurius,ff. vnd.cog. Dun.conſi.16.diligenter,in fi.Felin.d.§.ſunt,& alij,num.56.Spin.dict.glo.16.num.25.& 35.
72 Hinc dicitur, † ſpurium non poſſe ſepeliri in ſepulchro maiorum patris ſui,ſeu in capella eò ſtituta deſcendentibus de familia, l. ius ſepulchri, C. relig. latè Spin. dicta gloſ. 16. numero vigeſimooctauo.

Quibus ſic ſe habentibus,infero in propoſito,quod cum filia ipſa teſtatoris caput deſcendentiæ, in qua ſe fundant Domini actores, ſit indigna nomine filiæ,agnationis,vel cognationis, fortius & ipſi filij, ac cæteri deſcendentes tali labe notantur, ac indigni reputantur,cum
73 † non poſſint habere plus coniunctionis, quã eorum mater. Fel.dicto §.ſunt & alij,num.56. in fi.confert dictum Crauet.conſi.184. num.2. & regulariter deſcendentes ex filia, non poſſunt eſſe melioris conditionis quam ipſa filia, l.ſi viua matre,C.bon.mat.Bimi.conſil.122.nu. 25.Rim.iun.conſ.249.numero 5.& conſ.358 nu.181.& ſeq. Nimirum igitur in propoſito no-
74 ſtro † ſi prouenientes ex matre, ſeu parẽte ſpuria,ſint omnino incapaces,tanquam procedentes ex radice improba,& infecta,latè Dec.cõſil.311.num.1.& ſeq.Capr.conſil.108. nu.23. deciſ.Mant.249.num.8. in principio;Illa (inquam) concluſio, quòd quis excludatur tanquam procedens ex radice infecta,optimè mi-
75 litat in caſu iſto,quia † excluſio non procedit ex proprio delicto,ſed ex alia cauſa; nam ſpuria non peccauit. & conſequenter, non excluditur ob eius factum,vel delictum,licet in peccato fuerit genita,prout in terminis perpendit poſt alios Rim.iun.conſ.564.nu.71.

Vigeſimotertio, dato, non tamen admiſſo, quod ipſa filia teſtatoris fuerit tantùm naturalis,adhuc nihil operatur talis deſcendentia, ſi-
76 quidem † filia naturalis non eſt in poteſtate patris,§.ſi.Inſt.nupt.§.1.Inſt.pat.pot.Clemen. patr.poteſt.cap.5.num.23.optimè Rolan.conſil.87.nu.19.in 3.igitur extranea cenſetur, cum
77 † illi dicantur hæredes extranei, qui poteſtati patris non ſunt ſuppoſiti,l.vnica,§.extraneum. C.rei vxor.acti.§. cæteri. Inſtitut.hæred. qua-
78 lit. & differ. At † in relicto filijs extraneæ perſonæ, non veniunt nepotes, vt patet ex præallegatis, maximè in ſexto fundamento,

&

& tradit Riminald.iun.conſilio 246. num.92.
& ſeq.
Vigeſimoquarto, iſta filia teſtatoris non ha-
79 buit eius filios in poteſtate; quia † mater filios
ſuos in poteſtate non habet, §.fœminæ, Inſtit.
adopt.& d.§.cæteri.Inſt.hæred.qualit.& diff.
vnde ſequitur, quod nec fuerint in poteſtate
80 teſtatoris, quia † nepotes ex filia non ſunt in
poteſtate aui, ſed tantummodo in poteſtate eo
rum patris, §.fin.Inſt.pat.pot.glo.fin. in l.quar
ta, ff.his, qui ſunt ſui, vel alien.iur. Quò fit, vt ta
les deſcendentes, vt filia teſtatoris omnino
extranei ipſi teſtatori dicantur. dicto §.cæteri.
at nepotes non continentur ſub verbo filiorũ
in diſpoſitione facta ad commodum extra-
neorum; vt dixi, & meritò dicitur filiorum no
men comprehendere nepotes inſpecta quali-
tate, & perſona teſtatoris diſponentis, vt dixi,
in ſexto fundamento.

Vigeſimoquinto conſidero, prædictum le-
gatum curiæ controuerſę fuiſſe relictum dictis
filijs Domini Comitis Federici poſt mortem
Illuſtriſſimi Domini Cardinalis Scipionis; aut
contemplatione matris, aut contemplatione
propria ipſorum filiorum ſubſtitutorum, aut cõ
templatione Domini Comitis eorum patris,
ſed quomodocumque ſit in præſenti facti ſpe-
cie, nepotes non comprehenduntur ſub filio-
rum vocabulo.

Nam contemplatione matris nequaquam
dici poteſt fuiſſe relictum: tum quia cum eorũ
mater fuerit ſpuria, legatum non ſubſiſteret,
vnde conſulto teſtator addidit nomen patris,
dicendo (alli figliuoli del Signor conte Fede
rigo Maffei) ſubticendo nomen matris, quia
81 † legatum factum nepotibus ex filia ſpuria non
valet. Bartol.in l.gallus, §. quod ſi is, verſiculo
ſecundus caſus, ff.liber.& poſthum. Crauet. cõ
ſilio 898. numero 14. cum alijs deductis per
Menoch.lib.6.præſumpt. 96.num.19.& con-
ſil.511.num.8.& ſequentibus. D. Surd. conſil.
177.nu.20. Turrett.conſ.85.num.30.in 2. tum
82 etiam, quia † filius non acquirit matri, & ideo
ceſſat ipſius matris contemplatio, Crauet.con
ſilio 184. numero primo, verſicu. Nam hic dici
83 poteſt, † quicquid enim alicuius contempla-
tione relinquitur, illi ſoli quæritur, cuius con-
templatione relictum eſt, l.ſed etſi plures, §.in
arrogato, vbi Doctor.ff.vulgar. Dominus Sur.
conſilio 177. numero vigeſimo, nàm dupliciter
conſideratur contemplatio in propoſito iſto,
aut ratione affectionis maternæ, & talis affe-
ctio non eſt conſiderabilis in matre ſpuria, vt
dixi. Aut ratione vtilitatis, & pariter corruit,
84 quia † vſusfructus quæri non poteſt matri, ita
optimè D.Surd.d.conſ.177.nu.45.& ſeq. quẽ
nouiſſimè ſequitur Turret.d.conſi.85.nu.35.

Pariter nec contemplatione filiorum ſubſti
85 tutorum; quia † etſi in dubio legatum dicatur
relictum contemplatione filij legatarij, l.fin.in
fi. C. vſufruc. Sim. Pret. de interpr. vlt. vol. fol.
66.col.1.nu.14. Dominus Surd.conſ.177.n.10.
Attamen à tali præſumptione receditur ex cõ
86 iecturis, † legata enim relinquuntur a teſtato-
ribus alicui, aut ob merita legatarij, aut ob ami
citiam, & beneuolentiam inter teſtatorem, &
legatarium, l.ſed etſi plures. §.in arrogato.in fi.
ff.vulg. Ioann.de Amic.conſil.4. nu.18. Maſc.
de probat.concluſ.85.nu.9.& merita eſſe fina-
lem cauſam legatorum teſtatur Mant. de con-
iectur.vlt.vol.lib.8.tit.16.num.6.& 7. Signor.
conſil.160. Gozad.conſi.80.nu.15. quò fit in
propoſito, vt cõtemplatione filiorum iſtorum
nominatorum in teſtamento, dici nequeat reli
ctum fuiſſe legatum curiæ, ex quò tempore te-
87 ſtamenti erant infantes, † & merita non cadũt
in infantibus, Alexan.conſi.8.num.10.in 3. &
conſi.81.nu.51. Gabr.tit.de hæred.inſt.concl.
3.nu.5. Menoc.conſ.81.nu.51.& ſeq.& ita nõ
dici contemplatione nepotis pupilli infantis
tradit Peregr.de iur.fiſci.lib.3.titu.18.nu.48.
Soc.iun. conſilio 16.numero 6.9.& ſequ.in 4.
88 † Non enim eſt locus meritis, niſi poſt benefi-
cium acceptum per obligatum ad antidora.
Corn.conſ fi.nu.15. in 1. liquidem legatum eſt
donatio. l.legatum, ff.leg.2. Inſti.eo in princip.
89 † Donatio autem præſumitur facta ex cauſa re
munerationis, l.ſi verò non remunerandi, §.
idem. Papinia. ff.mand. maximè quando eſt no
tabilis quantitatis, quia veriſimiliter talis do-
natio facta nõ fuiſſet niſi merita præceſſiſſent,
l.cum de indebito, §.fin. ff.probat. Bal.in l.cum
te in fi. C. donat. ante nupt. Cephal.conſ.463.
90 nu.24. quinimò † nec principes ſolent dona-
re niſi præcedentibus meritis. Rolan.conſ.13.
91 nu.62.in 3. Hinc dicitur, † donationem debe
re meritis reſpondere, aliàs non tenet, Sola in
antiq.conſtit.Pedem.tit.donat.min. Decr. Ma
litijs.glo.6.par.1.nu.6. ex prædictis igitur con
ſtat, legatum non fuiſſe factum ipſis filijs tan-
92 quam deſcendentibus teſtatoris. † Idque tan-
to magis dicendum eſt in nepotibus ex ſpuria,
in quibus omnino merita requiri firmat Surd.
tract.de legitimar. §.de ſucceſſione ſpuriorum,
nu.9. Menoc.conſ.511.nu.12. Tiraquel.in l.ſi
vnquam verſ.donatione largitus, n.22. C.reu.
don. idem ait Soc.iun.& Peregr. locis mox ci-
93 tatis. Dicendum igitur eſt, † filios fuiſse voca
tos contemplatione patris, quia pater fuit ex-
preſsè nominatus, & erat magis cognitus, & a-
micus teſtatori iuxta d.l.ſed ſi plures, §.in arro
gato. ff. vul. & in fortioribus terminis declarat
Caſtr.in l.fin.in fin.C.vſufr. vbi ait, quod reli-
ctum ab eo, qui habebat notitiam tam patris,
quam filij præſumitur relictum contemplatio-
ne patris, & dixit Bal.in d.l.fin.nu.6.ver.tertio

ad vtrumque quòd ſi in relicto ſit mentio patris, & merita, vel affectio concernant perſonã patris, dicitur relictum cõtemplatione patris, & alibi dicitur, quòd acquiſitum per filium mediante diſpoſitione teſtatoris, videtur acquiſitum contemplatione patris, quando prouenit ab eo, qui habebat magis notitiã patris, quam filij, vel erat magis amicus patri, quam filio, vt tradit Caſtr. in l. cum oportet, numero quarto, verſic. & videtur. C. bon. quæ liber. per text. in l. ſocium. qui in eo in principio; ff. pro ſoc. quod eſſe ſummè notandum ait Corn. in d. l. cum oportet, col. 1. verſi. & cenſetur datum contemplatione patris; idque maximè procedit, ex quò iſti filij erant in poteſtate patris, Bal. Salic. Caſtr. & Cor. in d. l. cum oportet; idque præſumitur, niſi fiat fides, de emancipatione. Bec. conſ. 76. num. 5. Si igitur aſſertum legatum fuit relictum contemplatione patris, qui eſt extraneus teſtatori, in totum declinatur conſideratio deſcendentiæ prætenſæ à Dominis Actoribus.

Ex quibus concludo, pronuntiandum eſſe in gratiam Illuſtriſſimorum, & Excellentiſſimorum Dominorum Principum cum expenſarũ victoria, &c. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum fauorabile, & odioſum reputatur ſecundum qualitatem grauatorum.*

2 *Deſcendentes ex filia ſpuria dicuntur perſonæ odioſæ, & exoſæ legibus.*

3 *Spuria filia, & eius proles non veniunt ſub nomine conſanguinitatis ex latere patris.*

4 *Spurij ſunt infames infamia facti.*

5 *Fauores irrationabiles tanquam odia debent coerceri.*

6 *Abſurdum eſt, vt per naturales excludantur legitimi.*

7 *Filiorum appellatione non venit nepos ex radice ſpuria & nu 34.*

8 *Natura docet parentes filiorum appellatione etiã eorum deſcendentes comprehendere.*

9 *Filiorum extenſio ſit ad nepotes ex iuſta interpretatione.*

10 *Filij iuſti dicuntur ex iuſtis nuptijs procreati.*

11 *Iuſta cauſa dicitur, quæ a lege recipitur.*

12 *Naturalis ſi habeatur ad inſtar legitimorum, id per extenſionem fieri dicitur.*

13 *Nepos ex naturali filio poteſt ex teſtamento capere vnciam ſtante etiam legitima ſobole.*

14 *Nepos ex ſpurio ſtante legitima ſobole nil poteſt capere ab auo teſtante.*

15 *Conditio, ſi quis deceſſerit ſine liberis, extenditur etiam ad naturales.*

15 *Spurij & eorum deſcendentes ſunt prorſus extranei quoad auum, & patrem reſpectiue.*

17 *Teſtator cenſetur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione iuris municipalis.*

18 *Nepos ex ſpurio non ſuccedit auo ab inteſtato.*

19 *Nepos ex ſpuria dicitur prorſus extraneus auo teſtatori.*

20 *Extremum ſapit naturam medij.*

21 *Nepos ex ſpurio dicitur etiam ſpurius.*

22 *Hæredis nomen quando patiatur extenſionem ad hæredes hæredis.*

23 *Affectio in nepotem procedit ex affectione filij.*

24 *Nepotes veniunt appellatione filiorum quando filij ſunt poſiti in conditione.*

25 *Spuriorum genus eſt deteſtabilius quod ex clerico procedit.*

26 *Diſponentis affectio tacita quando colligitur ex aliquo actu eatenus operatur quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate.*

27 *Spuria proles eſt penitus reprobata, nec auus tenetur alimenta præſtare ciuili iure.*

28 *Spuria vel deſcendentes ex ea non gaudent prærogatiua nominis filiorum & familiæ.*

29 *Diſpoſitio hominis ſemper debet interpretari ſecundum affectionem naturalem, & legalem.*

30 *Teſtator dicitur cogitare quod lex diſponit.*

31 *A Deo prouenientia mutari non poſſunt.*

32 *Priuatio ſupponit habitum.*

33 *Statutum quod debeat fieri compromiſſum inter conſanguineos non habet locum in ſpurio.*

34 *Filij nomen abhorrẽt nepotes ex radice ſpuria.*

35 *Nepotes non veniunt in relicto filijs extranea perſona.*

ARGVMENTVM.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes ex radice ſpuria in diſpoſitione ab aſcendente facta.

CONSILIVM LXXXIIII.

Actiones meæ à Domino.

FVit poſitus punctus à Perilluſt. Senatu Mantuæ in cauſa Gonzaga Maffea. An ſicuti in diſpoſitione merè fauorabili aſcendentis legitimi, & naturalis, appellatione filiorum veniunt nepotes, ita veniant in ſimili diſpoſitione ab aſcendente quidem facta, ſed erga deſcendentes ex radice ſpurietatis infecta; vel potius iſti pro extraneis, ſicuti ab inteſtato, & iuris ciuilis ordinatione inſpecta, ita etiam vbi ex teſtamẽto vocati ſunt, & vocari poterunt, haberi debeant, ita quòd filiorum appellatione non contineantur.

Pro

Pro cuius puncti elucidatione, non ab re
propoſita eſſe duxi, tangere per modum cuiuſ
dam præludij, an iſta diſpoſitio controuerſa ſit
odioſa, vel fauorabilis, & odioſam eſſe non
ambigitur; ſiquidem fideicommiſſum fauorabi
le, & odioſum reputatur † ſecundum qualitatē
1 grauatorum, & fideicommiſſariorum: quo fit,
vt ſicuti dicitur fauorabile, quando tendit ad
conſeruationem bonorum in familia, & agna-
tione, latè Mant. de coniectur. vlt. volun. lib. 7.
titul. 1. num. 44. Sim. Pret. de interpr. vlt. volun.
fol. 276. colum. 3. numer. 22. ita econuerſo di-
citur odioſum, quando concernit euerſionem,
ſeu diminutionem bonorum ad incommodū
veræ agnationis, & caſatæ pro commodo alia
rum perſonarum. Ad hoc, vt operetur oppoſi-
tum in oppoſito, ſicuti propoſitum in propoſi-
to iuribus notis, & ita diſtinguendo declarat
Marzat. in epitom. fideicom. q. 1. verſ. Non o-
mitto tamen, & poſt cum alijs relatis, & ſequu
tis per Burſa. conſil. 64. numer. 3. & conſil. 97.
nume. 2. cum igitur iſti ſubſtituti, & fideicom-
miſſarij deſcendant ex filia ſpuria ipſius teſta-
toris fideicommittentis, & conſequenter ex
damnato, & punibili coitu, dicuntur perſonæ
2 odioſæ, & exoſæ legibus, † text. clarus in §. ſin
autem confuſa concupiſcentia, ibi, (odibilis
quidem nobis eſt iſte, qui talis eſt) Authen. de
trien. & ſemiſſ. quem in propoſito pōderat Mo
lin. de Primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 4. numero
45. cum omni iuris participio priuati ſint, vt
diffuſe proſequitur dec. Mant. 249. numer. 8.
& ſequen. non enim veniunt ſpuria filia, & il-
lius proles, † (reſpectu patris dictæ ſpuriæ)
3 ſub nomine conſanguinitatis ex latere patris,
vt poſt Imol. & alios tradit Honded. conſil. 5.
num. 17. & 37. in 2. nec ſub nomine filij, nec fa
miliæ, nec domus, nec cippi, nec agnationis,
nec caſatæ, nec liberorum, nec deſcendentiū
ex parte patris dantis cauſam peccato ſpurie-
tatis, l. ſi ſpurius ff. vnd. cogna. & latiſſime fir-
mat Peregr. de fideicomm. art. 22. num. 81. 82.
83. & ſequen. dec. Mant. 249. nume. 8. Molin.
de primog. Hiſpan. li. 1. cap. 26. num. 45. Hinc
dicitur, quod illa ratio conſeruandi bona in fa
milia in iſto perſonarū genere nequaquam pro
cedit, cū in illis ceſſet prorſus legitima ſucceſ-
ſio. Gomeſ. ſuper leges Tauri. l. 9. num. 53. ver-
ſic. contrarium tamen videtur. Stante igitur
veritate prædictorum, ſequitur, quod fideicō-
miſſum continens commodum talis degenera
tionis nullo pacto dici poſſit fauorabile, cum
fuerit directum in damnum veræ familiæ, &
nobiliſſimæ agnationis. & ideo dixit Alexan.
conſ. 2. num. 5. in 2. quod tales ſpurij ſunt infa-
4 mes infamia facti, & † quod intereſt cuiuſcun-
que hæreditatem ſuam non deuenire ad infa-
matam prolem, vt dignitas, & fama eius con-
ſeruetur illęſa. Nec ſine myſterio dixit Alex.
(ad infamatam prolem,) quia originale vitiū
ſpurietatis influit in omnes inde procedētes,
vt infra latius ex pluribus demonſtrabitur. Ne
gari ergo non poteſt, quin talis diſpoſitio ſit o-
dioſa, cum concernat commodum exoſarum
pſonarū à lege, vnde iure merito debet ſtrictiſ
ſimè interpretari, non obſtante quod videatur
concernere fauorem talem fideicommiſſario-
5 rum, quia fauores irrationabiles, † tanquam o-
dia debent coerceri. Bal. in l. fin. num. 4. verſic.
& ſi nō continet. C. verb. ſig. tanto magis, quia
talis ſpurietas deriuat ex peccato clerici, quæ
eſt cæteris omnibus ſpurietatis ſpeciebus o-
dioſiſſima, vt extra dentes aduertit Ang. conſ.
401. num. 7. Ceph. conſ. 410. nu. 26. D. Sur. de
alimen. tit. 1. q. 10. num. 28. Tandem quod di-
ſpoſitio conſeruans bona in vera agnatione, &
prolē legitimā aduerſus pętenſionē deſcendē
tium ex filia ſpuria dicatur fauorabilis, & reſpe
ctu dictæ illegitimæ, ac reprobatæ prolis dica
tur omnimode odioſa tradit D. Sur. conſ. 177.
num. 30. vbi etiam declarat, quod ſi talis diſpo
ſitio conſideratur odioſa reſpectu talis prolis
illegitimæ vocatę, attamen dicitur odium ra-
tionabile, cum hæreditatem in legitima prole
conſeruandam concernat. Alibi dixit Rim. iu.
conſ. 176. num. 6. poſt Alex. & alios ibidem re
6 latos, abſurdum eſſe, vt per naturales excludā
tur legitimi, & ideo tali in caſu appellatione fi
liorum venire nepotes ad operandam talem
excluſionem; ita igitur econtra dicendum eſt
pro tutela talis prolis, ſeu agnationis legitimæ
nepotes non contineri ſub nomine filij ad ex-
cluſionem perſonarum reprobatarum; ne aliàs
abſurdū ſequatur, vt & tradit D. Surd. de alim.
tit. ſi. q. 36. nu. 5. & in ſpecie notat Gozad. cō-
ſil. 36. num. 11. verſic. ſed inter alia cum con-
cordibus adductis in prioribus allegationibus
in 15. fundamento: Ad hoc vt oppoſitorum ſit
eadem ratio. & ſi quando fauor, & odium con
currunt, odium præualet, & diſpoſitio odioſa
dicitur, vt in materia poſt alios tradit Menoc.
conſ. 215. num. 27. Quanto fortius in præſenti
puncto id dicendum eſt, vbi agitur de odioſiſ-
ſimis perſonis prætendentibus bonorum dimi
nutionem ad damnum nobiliſſimæ familiæ?

Sed de his hactenus. Deueniamus modo
ad diſcuſſionem articuli propoſiti.

7 Dico ergo, quod appellatione † filiorum
nullo pacto venire poſſunt nepotes in diſpoſi-
tione ab aſcendente facta erga deſcendentes
ex radice ſpuria. Quia tali in caſu nulla cadit
affectio, cum iſti tales prorſus extranei ſint, ac
reputentur: quoad ipſum patrem ſpuriæ, & cō
ſequenter quælibet extenſio, ac ſubauditus in
tellectus, necnon & quælibet fauorabilis inter
pretatio debet omnino ceſſare, ex pluribus.

Pri-

Digitized by Google

Primo per text. in l. liberorum verſic. (ſed
omnibus, qui ex eodem genere orti ſunt libe-
rorum appellatione comprehenduntur) ff.
verbor. ſignificat. ſi igitur ibi ſit extenſio ratio
ne eiuſdem generis, dubio procul excludūtur
ſpurij, & eorum deſcendentes, qui nō ſunt de
genere, nec de ſanguine, familia, domo, agna-
tione, vel caſata, vt ſupra dixi. Præterea in præ
8 citata l. in §. præter hæc omnia, † dicitur. Quod
natura docet, parentes vxoratos filiorum ap-
pellatione etiam eorum deſcendētes compre-
hendere, ſi ergo id procedit, & reſtringitur ad
parentes vxoratos, conſequenter excluduntur
ſpurij a lege reprobati; Et paulo infra ſubditur
in fine dictæ legis, (vt ex prole eorum diutur-
nitatis memoria in æuum relinquatur) quomo
do igitur poteſt dici memoria perpetuo con-
ſeruari per ſpurios, & eorum deſcendentes, ſi
non appellantur filij, nec deſcendentes, nec
de familia, domo, vel agnatione, vt ſupra dixi.
Nec dicatur, non eſſe attendendum prædicto-
rum verborum corticem, cum etiam naturales
gaudeant prærogatiua iuſtorum filiorum ex le
gitimis nuptijs deſcendentium; quia infra de
tali inſtantia plena habebitur ratio.

Secūdo moueor per l. iuſta interpretatione
9 ff. verbor. ſignificat. vbi extenſio filiorum ſit
ad nepotes ex iuſta interpretatione, non enim
dixit Iuriſc. ex interpretatione ſimpliciter, ſed
dixit (iuſta interpretatione) At iuſta interpre
tatio non erit ſi fiat ſuper iniuſtos filios à lege
plenimode deſtitutos, ſi ergo non adeſt iuſtū
fundamentum, nec iuſta extenſio fieri poterit,
debet ergo militare iuſta interpretatio quoad
iuſtos filios tantum, † nempe procreatos ex iu
10 ſtis nuptijs, cum iſti iuſti filij dicantur l. Paulus.
ff. ſtat. homi. l. fin. in princ. C. nat. lib. & ita tra-
dit Rebuff. in dicta l. iuſta, verſic. iuſtus filius.
Nec affectio naturalis iniuſta poteſt operari ex
tenſionem nominis filij ad nepotem, cum id
procedat ex iuſta interpretatione, quo fit, vt
non poſſit extenſio iſta reſpicere filios ſpurios
reprobatos, ſed ſolum iuſta affectio inſpicitur,
quæ quidem iuſta affectio dicitur illa, quæ eſt
rationabilis, & honeſta, non autē quæ ex luxu-
ria, delitijs, & voluptatib. à lege neglectis pro
cedit, text. clar. & videndus in l. illud. ff. ma-
num. vindi. Rebuff. in d. l. iuſta verſic. Affectio
iuſta, ſicuti in ſimili dicitur, illam iuſtā cauſam
11 dici, † quæ a lege recipitur. l. iuſta cauſa. ff. de
man. vind. & nepotes non ex quauis interpre-
tatione, ſed tantum ex iuſta interpretatione
contineri ſub nomine filiorum admonet Gal-
lus in addit. ad Alex. conſ. 1. in vltima addit.
volum. 1.

Nec dicatur, iuſtam affectionem, & iuſtam
interpretationem æque militare in filijs natu-
ralibus, prout in filijs ex iuſtis nuptijs procrea-
tis l. fin. vbi Doct. C. nat. lib. ergo etiam id pro
cedere debet quo ad ſpurios.

Reſpondetur enim, multum differre filium
naturalem à ſpurio, quia naturalis toleratur,
& diſpenſatur à lege, ſicuti etiam permittitur
concubinatus, quod tamen æque non proce-
dit in ſpurio a iure reprobato, ſicuti etiam va-
ga concupiſcentia, adulterium, ſtuprum, ince-
ſtus, & cætera id genus reprobantur, & puniū-
12 tur à lege. ſi ergo naturalis † aliquādo compre
henditur, & habeatur ad inſtar legitimorum, id
procedit per extenſionem, vt aperte dicitur in
d. l. fin. in princ. ibi (accommodandum eſſet) &
in fine legis ibi (vocabulum in tam degeneres
hominū extendere maluerit) & id fieri per ex-
tenſionem declarant ibi Doctor. & Dominus
Surd. conſil. 177. num. 21. & nume. 28. in fin. &
nume. 29. verſicu. melior, quæ tamen extenſio
non poteſt ſpuriæ proli accommodari, quia, vt
dixi, naturalis non eſt ita odioſus, & exoſus le-
gib. prout eſt ſpurius, & optimè aduertit poſt
multos in propoſito Dominus Surd. d. conſil.
13 177. nume. 23. quod etiam confirmatur, † quia
nepos ex naturali filio poteſt ex teſtamento ca
pere vnciam ab auo etiam ſtante legitima ſo-
bole §. nos igitur, Auth. qui. mod. na. eff. ſui, la-
tè Dominus Surd. d. conſ. 177. num. 15. ſed ne
14 pos ex ſpurio ſtante † ſobole legitima nil po-
teſt capere ab auo teſtante. Craue. conſil. 184.
Dominus Surd. d. conſ. 177. numer. 18. 21. &
22. ratio eſt, quia naturales non ſunt ita odioſi,
ſicuti ſpurij, idem Surd. ibid. nume. 23. in fine,
15 & idem repetit nume. 39. in fin. & nu. 40. † ſi-
militer videmus, quod conditio illa tacita, &
ſubintellecta (ſi quis deceſſerit ſine liberis)
quæ a naturali pietate, affectione, & charitate
deriuat, vt aperte dicitur in l. cum auus ff. con-
dit. & demo. & in l. cum acutiſſimi. C. fideic.
extenditur ad naturales filios, l. generaliter, §.
cum autem. C. condit. ſubſtit. & tamen non
procedit in ſpurijs, nec ex parte grauati, nec
ex parte poſiti in cōditione, quia inſtituto ſpu
rio non ſubintelligitur talis conditio, quia per
ſemet eſt totaliter incapax vna cum eius pro-
le, vt poſt Padill. Suarez. Bero. & alios tradit
Menoch. lib. 4. præſumpt. 89. numer. 21. in fin.
verſicu. Hæc extenſio, ita nec inſtituto, & gra-
uato legitimo hærede relinquente ſpurium, ta
lis ſpurius poterit excludere ſubſtitutum, vigo
re talis ſubauditæ extenſionis, & interpretatio
nis in pietate, & naturali affectione fundata, vt
latiſſimè probat Menoch. eod. lib. 4. præſum-
ptio. 78. num. 68. Craſſ. §. fideicomm. quæſt. 37.
num. 2. in fin. & omnium diffuſius infinitos ad-
ducens, nouiſſimè Intrigl. in ſuo pulchro tract.
de ſubſtit. centur. 3. quæſt. 64. num. 86. & vere
huiuſmodi extenſio in naturalibus facta dici-
tur prorſus denegata ſpurijs, quatenus in d. l.
fin.

fin.C.nat.lib.ante fin.ibi (ſi quis ſaltem huiuſ-
modi vocabulum) fuit factũ vltimum poſſibi-
le extenſionis, cum illa dictio (ſaltem) ſit to-
taliter diminutiua,& ſubſidiaria, vt poſt Bart.
conſiderat Corn.conſil. 190.num.2.in 1. Burſ.
conſil.206.nu.6.Sola in antiq.conſtitu.Pede-
mor.titul.de tranſact.decret.Blanc.glo. 1. nu-
3.adeo quod ſi dictæ legis diſpoſitio extende
retur ad ſpurios,daretur extenſio extenſionis,
& priuilegiorum multiplicatio,contra l.vnic.
C.vir.dot.nimirum igitur ſi diſpoſitio facta ali
cui,ſi quis deceſſerit ſine liberis, intelligitur ſi
poterit habere filios legitimos, ſin autem natu
rales,& in eorum defectum adoptiuos(qui ta-
men a lege certis in caſib. admittuntur)ut poſt
Imol.Bal.& Ang.tradit Franc.de Pont. conſil.
16 15.nu.21.nulla habita ratione †ſpuriorum.Di
cendum igitur eſt,iſtos ſpurios,& eorũ deſcen
dentes eſſe prorſus extraneos,quo ad auum,&
Patrem reſpectiue, cuius reſpectu non poteſt
conſiderari aliqua affectio naturalis operatiua
reſpectu ſucceſſionis delatæ, & regulatæ a iu-
re ciuili,vt etiam infra latius probabitur.

Tertio ſic arguo, appellatione filij non ve-
nit filia in diſpoſitione teſtatoris, quãdo fœmi
næ per ſtatutum a maſculis excluduntur ab in
17 teſtato, † ea potiſſimum ratione, quia teſtator
cenſetur ſe voluiſſe conformare cum diſpoſi-
tione iuris municipalis.Ancha.quæſt.65.num,
3.in 2.Pancirol.conſ.50.num.69.cum teſtato
ris diſpoſitio debeat intelligi ſecundum ſtatu-
tum ſui loci. Sim.Pret. conſ.161. nu.30. Pari
ergo ratione appellatione filiorum in diſpoſi-
tione teſtatoris non continentur nepotes quo-
tieſcunq; illi ab inteſtato non ſuccederent,cũ
parificentur a lege iſti duo caſus,d.l.iuſta inter
pretatione, vbi etiam declarat Alciat.ff. verb.
18 ſig.†Nam clarũ eſt,quod nepos ex ſpurio non
ſuccedit auo ab inteſtato, Crau.conſ.184. nu.
2.Ioſ.Ludo.dec.Peruſ. 18.nu.37.D.Sur.conſ.
177. num.23.

19 Quarto,dico iſtos nepotes, † ex ſpuria dici
prorſus extraneos auo teſtatori, & per conſe-
quens ceſſat extenſio de filijs ad nepotes,cum
in illis non cadat affectio naturalis operatiua.
Nam videmus, quod conditio illa, ſi deceſſe-
rit ſine liberis (tacite ſubintellecta calore af-
fectionis,& pietatis naturalis de qua ſupra) ex
d.l.cum auus & d.l.cum acutiſſimi & d.l.gene
raliter §,cum autem,non cadit, nec conſidera
tur in extraneo inſtituto & grauato, vt per glo.
Alexan.& alios,in l.ex facto,§.ſi quis rogatus.
ff.ad Trebellian.Dec.in c. in præſentia, num.
mihi 165. ext. probat. & poſt Tiraq. & alios
notat Alfan. in reportat.200.verſic.limita hãc
concluſionem, & ideo in propoſito dixit Bal.
in l.fin. nu.1. verſi. & eſt ratio, C.nat.lib.quod
nepos ex ſpurio capit ex teſtamento aui, quia
ceſſat odiũ aui, & idcirco capit vt extraneus.
facit Corn.conſil.25.nu.13.in 1.vbi dicit,iſtũ
non poſſe eſſe nepotem ſine ſtipite,& ideo poſ
ſe tantum inſtitui, vt quemlibet extraneum.A-
gitur enim de materia differenti inter filium
ſpurium,& nepotem legitimum,ex eo,quia ne
pos eſt legitimus patri ſuo, non autem auo, q
quidem non poteſt cadere in filio qui non eſt
legitimus ſuo patri,& auo reſpectiue,Salic. in
d.l.fin.num.1.vnde dici non poteſt, vt ſub no-
mine filij veniat nepos reſpectu aui,cum ſordi
ties viri j paterni cum filio reſiſtat,& ideo talis
nepos dicitur extraneus auo.idem Bal. conſil.
67.num.3.in C.quem ſequitur Crauet.d.conſ.
184.nume. 1.in fin. (licet illum non approbet
quoad probationem meritorum) & talem ne
potem eſſe extraneum auo in odium ſui, & cũ
non habeat ſtipitem, latè tradit Alexan.conſi.
74.num.4.in 3.Pinell.in l.3.num.22. in princ.
C.bon.mat.idque optimè confirmatur:nam fi-
lius ipſemet ſpurius dicitur extraneus ſuo pa-
tri, cum nec mereatur filius appellari, l.ſi ſpu-
rius ff. und. cogna. & iam ſupra dictum eſt, &
cũ non ſit agnatus,ut explicitè conſiderat poſt
alios Zuchard.conſ.10.n.9. & pluſquam extra
neum nominat Gomeſ.ſupra leg.Taur.lege 9.
num.51.verſic.in contrarium,& in l.4.numer.
70.num.4. verſic.quarto facit ratio, (quod eſt
notandum,quia id dicit Gomeſ.in materia re-
tractus,quæ eſt totaliter fundata in affectione,
& ratione naturali, vt per eundum in d.l.9.nu.
53.vbi ſubiungit, retractum, vtcunque taliter
fundatum,non competere ſpurijs,in quib. ceſ
ſat legitima ſucceſſio) Modo ſi filius ſpurius
dicitur extraneus patri, fortius & illius pro-
les dicetur extranea dicto ſuo patri, & exclu
detur a nomine,& prærogatiua ſanguinis,& fa
miliæ, vt per Decia.conſ.3.num.99.in 2. quia
ſublato medio conuenienti auo,non poterunt
dici conſanguinei aui,Capr. conſil. 180.num.
27.& 29. & nulla poteſt eſſe conſequentia le-
gitima ex illegitimo naſcendi principio, quia
ſi primus amor filij ſpurij eſt contra bonos mo
res, ita ſecundus amor deriuatus ad nepotem,
nõ poteſt eſſe ſine illo peccato originali, quod
quidem peccatum ſicuti primitiua inficit, ita
& deriuatiua vituperat, vt magiſtraliter docet
Bal.in l.fin.in fine.C.verb.ſign.Capr. conſilio
136.num.16.Nepos, enim quoad auum proce
dit ex damnato complexu,merito ſi filius dici
20 tur extraneus auo, ita & nepos, † quia extre-
mum ſapit naturam medij, per quod peruueni-
tur ad ipſum cauſaliter, & effectiue,quo fit, vt
etſi nepos non ſit in auo ſuo formaliter, eſt ta-
men in eo materialiter, & cauſaliter,idem Bal,
in l.Gallus, §.quidam recte,num.13.ff.libe. &
poſthumis,quia forma, ac origo, quæ a radice
ducitur,in quolibet deriuato reperitur. l. in ra
tione

Digitized by Google

tione la 1.§.ſi filio,ff.ad l.Falcidiam.l.tutor. ff. fideiuſſ.& per medium vnumquodque ſpecificatur,& naturatur,ideo omne decedẽs per medium,ſapit naturam medij,ſi illud medium eſt naturale,ſicuti eſt uirga arboris inſerta, quæ facit poma ſuæ ſpeciei,non poma radicis, ex his
21 igitur patet quod nepos ex † ſpurio dicitur & ſpurius ex parte patris, ſi conſideretur vt nepos reſpectu aui,quia vnumquodq; generat tale, quale ipſum eſt ex lege naturæ; ita optime Bal.conſil.389.num.1. verſic. quod igitur nepos in 2.quem ſequitur Menoch. conſil. 215. num.156. ſi ergo medium deficit, quomodo poteſt nepos dici coniunctus auo, vt perpendit Capr.conſil.108.nume.27.& 29. cum deſcendens ex tali filia non poſſit habere plus coniunctionis,quam ipſa filia.Fel. in cap.nonnulli §. ſunt & alij n.56.in fi. extra reſcri.Bimi. cõſ.122.n.25.Rim.iun. cõſ.249.n.8.dec. Mãt. 249.n.8. Negari igitur nõ poteſt,quin talis nepos non ſit extraneus auo, ad quod etiam optimè confert dictum Bald.conſil.283.numer.2. verſicul. propterea non eſt ueriſimile in 2. di-
22 centis,† quod nomen hæredis non patitur extenſionem ad hæredes hæredis, niſi fundetur in prærogatiua ſanguinis,ſecus ſi in iure hæreditario,quia tunc talis hæres dicitur fortuitus, & extraneus, & non patitur extenſionem, ita ergo cum nomen filij in caſu noſtro non poſſit ſe fundare in prærogatiua ſanguinis, non dicitur extendi ad nepotes.

Quinto, Conſidero affectionem ſimplicem naturalem,nil agere in nepotem prædictum ex ſpuria, quia ſi non operatur in filia ,ita nec in nepotẽ, quia affectio in nepotem procedit ex affectione filij, Bald.in l.Gallus, §.quidam, nume.10.Caſtr.ead.l.in §.quod ſi is, nu.6. verſi. nec obſtat ſi dicatur,ff.liber.& poſthu.Hinc in ſimili dixit Corn.conſi.69. num.6. in 4. quem ſequitur Mazol.conſ.88.nu.39. quòd affectio & diſpoſitio teſtatoris non poteſt tranſire ad vlteriores, ſi non incipit à primo hærede,& ratio poteſt eſſe, quia affectio non vadit per ſaltus, ſed per gradus. Cum ergo deficiat origo affectionis operantis, non eſt ut dicatur illam ad alios extendi poſſe.

24 Sexto,† aduertatur, quod quando filij ſunt poſiti in conditione reſpectu grauati, ſemper veniunt nepotes ad excluſionem grauati ex illa naturali extenſione,& affectione,ut ſupra dixi,& id etiam in ſpecie notat Gall.ad Alexan. in conſil. 1.in vltima addit.in fin. vul. 1. Id tamen non procedit, quando teſtator erat poſitus in dignitate, vel erat nobiliſſimus, cum nõ ſit veriſimile, ꝙ voluerit bona ſua continuare in baſtardos,& perſonas reprobatas l.ex facto §.ſi quis rogatus, ubi Rip.num. 166.ff.ad Trebellian.cum plurimis relatis per Intrigl.de ſubſtit.cent.3.quæſt.64. nume. 17. Quanto igitur fortius dicendum eſt,talẽ extenſionem,& continuationem ceſſare in diſpoſitione facta a teſtatore in dignitate quaſi ſuprema poſito, & ſplendidiſſima,& antiquiſſima familia perueniente,cum vt dixi, inter omnia ſpuriorum ge-
25 nera illud ſit longè deteſtabilius, quod ex clerico ſacrato procedit, vt in caſu iſto, vbi tot,& talia concurrunt.

Septimo, ſuppoſito (non tamen admiſſo) quod iſta affectio naturalis ſit conſiderabilis in propoſito caſu, certe nil poteſt operari vltra verborum ſonum,quia nullam cauſat, nec cauſare poteſt ſubauditam extenſionem,ſiquidem arguo ſic. Affectio ſimplex naturalis de per ſe abſq; aliquo actu demonſtratiuo aui nihil operatur ad commodum nepotum,ſeu deſcendentiũ ex filia ſpuria; quod ex eo apertiſſimè probatur, quia talis proles ex ſpuria nullo pacto poteſt ſuccedere ipſi auo ab inteſtato, vt ſupra dixi in calce tertij fundamenti, & tamẽ poteſt capere ex teſtamento aui non extante legitima ſobole, vt pariter ſupra dixi; ſi ergo capit vigore teſtamenti, capere dicitur iure hereditario, non iure affectionis,& ſi dicatur, affectio nem operari calore & vigore illius actus poſiti ui, inſtituendi, legandi, vel ſubſtituendi, tunc dico, quod talis tacita affectio reſultans ex ipſo actu dicitur intelligi, & limitari ſecundum meram,& ſolam neceſſariam diſpoſitionem naturalem, & oculatam ipſius actus, non autem extendi ad aliam mentalem,& ſubintellectam extenſionẽ ſtante abſolutiſſimo, & ab omnib. receptiſſimo axiomate;quod quando tacita di
26 ſponẽtis affectio,& voluntas † colligitur ex aliquo actu,tunc dicta affectio,& voluntas eatenus operatur, quatenus ex ipſo actu infertur de neceſſitate,& non vltra,ita Bartol. in l.1.§. hoc autem interdicto. ff. itin. actuque priu. & poſt decif.Crau.& alios tradit Bec.conſ.106. num.46.addo Nat.conſil.77.num. 14. vbi dicit, quod in his, quæ præſumuntur ex actibus hominum voluntarijs, nunquam poteſt præſumi vltra quam ſe actus extendunt, ſequitur Paris.conſil.79.num.12.in 3.Soc.iun.conſil.122. num.14.in l. Decia. alios adducens conſ. 13. num.30.in 2.Dom.Surd.conſ. 160.nume.53. & conſ.290.num.58.& conſil.315,nume.52. quia voluntas tacita non ita late interpretatur, ſicut expreſſa.Crauet.conſil.34.numer.3.cum ſit maior uirtus expreſſi,quam taciti, ut in propoſito Dom.Surd.conſil.372.nume.17.18.& voluntas, ac mens in corde retenta non accõmodatur actui hominũ,ſed habetur inſtar poſthumi,qui ſi non naſcitur,nihil eſt.Bald.in l. iuriſgentium §.pactorum nu.4.ff.pact.quem comprobat alios adducendo Rim.iun.conſil.602. n.11.12.late etiam Decia.conſ.2.num.64.&

ſequen-

ſequentibus in 2. confirmatur argumentum in ſim: li, nam ratio conſeruandę agnationis fundata in mera affectione naturali, ſi fuit expreſſa, (vel ſaltem tacite collecta, ex validiſſimis, & probatiſſimis coniecturis collectis, ex lectura teſtamenti, vt aduertit Dom. Sur. conſ. 443. num. 20. & conſil. 315. num. 53. verſicu. ſubſiſtunt ergo) operatur extenſionem rationis etiã ad perſonas non expreſſas in teſtamento: ſi autem fuerit tacita reſultans ex aliquo actu, tunc non operatur extenſionem ad perſonas nõ nominatas etiam veriſimiliter dilectas, ſed limitatur ad perſonas expreſſas, vt per Imol. in l. ſi vero §. de viro. column. fin. ff. ſol. matrim. Manti. loquens in fideicommiſſo de coniecturis vlt. vol. lib. 6. titu. 15. num. 6. cum plurimis congeſtis per Dom. Surd. conſ. 315. numer. 51. facit Menoch. conſil. 173. nu. 62. & ſeq. Non enim fit extenſio a ratione agnationis tacitè conſiderata, quia tunc uoluntas regit rationem, non autem regitur a ratione, Corn. conſ. 90. col. 7. nu... in 3. ſequitur Soc. iun. conſ. 1. nu. 15. in 1. Rim. conſ. 371. num. 122. D. Surd. conſ. 315. num. 51. in fin. Hinc dicitur, quod ſi teſtator fecit vnicum gradum ſubſtitutionis, cenſetur voluiſſe proſpicere ſolis hæredibus nominatim inſtitutis, non autem agnationi prouidere. latè Gabr. conſil. 97. nu. 7. 14. in 1. & conſil. 88. nume. 8. in 2. quem poſt Ceph. Menoch. Mantic. & alios ſequitur optime Honded. conſ. 56. nume. 18. in 2. prout etiam vnicè factum fuit in præſenti caſu; non igitur dicendum eſt in re noſtra, iſtam ſimplicem tacitam affectionem aui reſultantis ex illo ſolo actu vnicæ ſubſtitutionis cantantis in filios, operari extenſionem ad vlteriores, & ſubauditos deſcendentes ex radice ſpuria, ſed legatum omnino cedere debere commodo hęredum legatarij grauati, maxime cum tale legatum fuerit de ſui natura perpetuum, non autem temporale, ex quo reſtitutionis grauamẽ fuit appoſitum conditioni mortis in elogio ſeparato, non autem ſubſtantiæ legati, vt plenius dixi in prioribus ſcriptis in ſecundo fundamẽto omnino ſtruidẽdo, cui (vere ingenue fateor) non video aliquod probabile reſponſum poſſe accommodari.

Octauo, ſi eſt verum, prout eſt veriſſimum, prolem ſpuriam reſpectu generantis inſpecta 27 labe ſpuritatis eſſe penitus reprobatam † a lege ciuili, adeo quod nec etiam vigore naturalis affectionis, & charitatis auus inuitus teneatur alimenta præſtare nepoti ex ſpuria, ſicuti nec ipſi filiæ ſpuriæ, niſi id fuiſſet per charitatem iuris canonici prouiſum, vt patet ex dictis per Dominum Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 10. & 13. quomodo poteſt dici, quod affectio naturalis aliquid operetur reſpectu extenſiuæ interpretationis contra prolem ſpuriam, ſi in caſu alimoniæ denegatæ, quę æquiparatur neci, & vbi agitur de ſumma rerum, & in caſu tã fauorabili, nec alimenta pura conſequi de iure poſſunt pro eorũ perſonis proprijs, adeo quod ſatis patet, ius ciuile nil curare de affectione naturali aui erga prolem filiæ ſpuriæ, & ideo ſicuti ius ciuile non arctat auum inuitum ad alẽdam prolem ex ſpuria vigore naturalis affectionis, & obligationis, certe nec dicendum eſt, dictum ius ciuile velle extẽdere diſpoſitionem aui præter naturalem ſenſum ad fauorem talis prolis vigore huiuſmodi naturalis affectionis, cum in maiori neceſſitate, & caſu magis fauorabili dictam affectionem non curauerit; lex enim ciuilis in tantum amauit caſtitatem, quod deſtruxit paternam pietatem vt poſt Bal. Bertran. & alios tradit Marchiſel. q. 10. nu. 4.

28 Nono ſi eſt abſolutum in iure noſtro, † ſpuriam, vel deſcendentes ex ea non gaudere pręrogatiua nominis filiorum deſcendentium agnatorum, & familiæ, vt ſæpius fuit repetitũ, cum ſit genus hominum à lege ciuili penitus reſpectu patris ipſius ſpurij reprobatum, & beneficijs omnibus iuris priuatum, quomodo poteſt dici, quod affectio naturalis aliquid operetur vltra limites legis? certè nemo; quia non poteſt teſtator operari, vt leges nõ habeant locũ in ſuo teſtamento, l. nemo põt. ff. leg. 1. Vnde cum ius ciuile non extendat nomen filij ad nepotes in diſpoſitione facta inter extraneos, cum ceſſet affectio naturæ, multo minus operabitur ad commodum prolis reprobatæ, quæ licet aliquando poſſit capere ab auo actum, id procedit ex iure ſimplici hæreditario, non autem iure ſanguinis, vel affectionis, ut dixi, cũ deficiat mediũ coniungens extrema cõſanguinitatis, & deficiat origo naturalis affectionis vt pariter ſupra probatum eſt, dicendum igitur eſt affectionem naturalem ex ſe non operari extenſionem prædictam, cum id non concedatur à lege; meritò dixit Bald. in conſil. 488. ante finem, verſic. ſed in contrarium in 3. quod teſtamentum aui interpretari debet nedum ſecundum charitatem ordinatam ab homine, ſed etiam a iure, nec mirum, † quia ho- 29 minis diſpoſitio tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus ſemper debet interpretari ſecundum affectionem nedum naturalem, ſed etiam legalem Gabr. conſ. 86. num. 8. in 1. vbi infert ex eo, quod & ſi naturaliter vnus alterum in gradu præcedit, ſi tamen ſecundum legem, vel ſtatutum ambo in eodem gradu reputantur, tunc præſumitur eadem affectio teſtatoris erga omnes, & ita patet, affectionem naturalem nil valere ſine cõcomitantia legis, idem ait expreſſe Magon. dec. Luca. 19. nume. 14. quia in quolibet actu hominis debet concurrere voluntas, & poteſtas, quorum ſi alter deſit,

deſit,nil explicare poteſt, nec tenet quod agi-
tur.cap.cum ſuper de offic.delegat. Rim.iun.
conſil. 742. num.7. ideo dixit Bald.in l.2. C.
commu.delegat.duo repetiri, quæ omnem a-
ctum canonizant,uoluntas ſcilicet,& authori-
tas;teſtatoris igitur affectio tunc tantum eſt cō
ſiderabilis,quando regulatur ſecundum id, q
honeſtum eſt, Ceph.conſ.429.num. 162.& id-
circo nominatur iſta naturalis affectio licita af
fectio teſtatoris ab Anguiſ.conſil.97.num.77.
magiſq; expedit Reipublicæ, honeſtatem ſer-
uari,quam populum multiplicari ex affectione
moribus corrupta, Soc.in l. hæc conditio col.
2. ff. cond.& demon. Sylu. nupt.lib.2.nu.31.
& in propoſito, illa dicitur vera,& propria re-
gula interpretandi teſtantium mentes, vt ſcili-
cet intelligantur ſecundum materiam ſubie-
ctam, naturam rei,& iuris regulas, Didac.& a-
lij de quibus Mantic.de coniect.vltim.volun.
lib.6.titu.12.numer.3.Bimi. conſ.153. nume.
31.Imo ſicuti ſententia intelligitur ſecundum
diſpoſitionē iuris, multo fortius diſpoſitio ho-
minis priuati, Anguiſ.conſil.34.nume.28.& ſi-
cuti rationabile eſt, vt verba diſponentis re-
ſtringantur ad cogitatum, ita incogitatum di-
30 citur habere locum ſtatutum legis, †cum teſta
tor dicatur cogitare,quod lex diſponit,& non
vltra,quia ſi vnum lex dictat, & teſtator aliud
diſponit, ſtatur legi.ita Bal.in l.precibus num.
60.verſic.& rationabile eſt.C.impub.ſequitur
Tiraq.in l.ſi vnquam verſi.donatione largitus,
num.303. C.reuocan.dona.vbi ſubiungit ipſi
mili diſpoſitionem illius legis non procedere
in naturalibus poſtea natis, tanquam ſcilicet
donator non cenſeatur voluiſſe dictos natu-
rales poſſe donationem reuocare,etiam ſi de il
lis cogitaſſet,quod nō ob aliud eſt,quam quod
lex eos tali in caſu non conſiderat,& ideo nec
pater cenſetur illos conſideraſſe,eorumque ra
tionem habuiſſe,hæc dicit Tiraqu. vbi ſupra,
vnde nullo pacto dicendum eſt, affectionem
teſtatoris naturalem operari abſq; legis fomi-
te, & approbatione. Quę quidem approbatio
debet a ſolo iure ciuili procedere,cum agatur
de ſucceſſionibus, quorū materia pertinet ad
ciuiliſtas, Turret.alios congerens conſ.89.nu.
55.in 2.& ita optime probat etiam exemplifi-
cando D.Surd.conſil.303.num.29.& 30. cu-
ius dicta non repeto, cum apud eum videri
poſsint.

Nec præallegatis vim facit, quod iura na
turalia ſunt immutabilia, & iura ſanguinis
per ius ciuile tolli non poſſunt,iunb.notis.

Reſpondetur enim, aliud eſſe ius naturale
aliud effectus iuris naturalis, & ius ciuile eſt
fundatum in iure naturali, ideo induxit, ac di-
ſtinxit, & moderauit effectus iuris naturalis.
At præſens articulus non reſpicit ius naturæ,
ſed effectum iuris naturæ inductum à iure ci-
uili,quia extenſio nominis filij ad nepotem nō
eſt effectus naturæ, ſed legis, cum naturaliter
filius non ſit nepos. Quare, ſi talis extenſio eſt
effectus iuris ciuilis,ius autem ciuile reprobat
talem prolem reſpectu aui, dubio procul per
ius ciuile fieri talem extenſionem dicere pluſ-
quam abſurdum eſt; ideo dicitur obiectū pro
cedere, quo ad naturale fędus & naturalē cō-
iunctionem,quia effici non poteſt, vt inſpecto
iure naturæ primæuo illegitimus filius non ſit
filius, & proles inde deriuans non ſit coniun
cta generanti, cum id proueniat a natura, quæ
eſt actus diuinus,& quæ proueniunt a Deo nō
31 poſſunt immutari, †Bal.in l.adoptionem num.
3.C.adopt. Dom.Surd.conſil.346.num.11.ſe-
cus tamen eſt quo ad effectus reſultantes ex iu
re naturæ, vel ſanguinis ordinatos a iure ciui-
li, vt ſunt iura agnationis ſucceſſionum, & ſi-
milium,nam hæc poſſunt tolli, & alterari a iu-
re ciuili, vt optimè poſt Cin. & alios declarat
Mainer.in l.iura ſanguinis numer.8.vbi Deci.
colum.1.& ibidem recentiores ff.de regu.iur.
quæ tamen alteratio,& ſublatio effectuum ci-
uilium,& iurium ſanguinis non poteſt applica
ri pręſenti caſui,quia ſpuria iſta,& illius proles
nunquam acquiſiuerunt iura ſanguinis ex par-
te patris,ſeu aui reſpectiuè,l.ſi ſpurius ff. vnde
cognat.in terminis Honde. videndus conſi.5.
32 num.16.in 2.vnde cum priuatio ſupponat ha
bitum, & mutatio ſupponat ſubſtantiam exiſtē
tem,ſequitur,quod iura non acquiſita,nec vn-
quam habita nō poſſunt tolli, vel mutari, vt in
ſpecie noſtra tradit Honded. dicto conſil.5.
num.36.vbi ideo infert poſt plures ibidem nu
33 me.37.quod ſtatutum dictans, † fieri debere
compromiſſum inter conſanguineos, non ha-
bet locum in cauſa ſpurij, cum conſanguineis
patris. Hinc dixit Capr.conſil.108.nume.31.
quod in conſtitutionibus iuris naturalis appel
latione filij non uenit nepos ſpurius, nec alius
ex damnato coitu,quem ſequitur Honded. d.
conſ.5.nu.33. & ita patet etiam ex prædictis,
quod concluſio illa enūcians, naturam nullam
conſtituiſſe differētiā inter naturales,& legiti-
mos, de qua in §. ſi quis vero non habens, Au-
then.qui.mod.nat.effic.legit.cum proles natu-
ralis habeatur legitima, quo ad naturale fędus
Anch.conſ.225.colum.pen.non habet locum
hodiernis diebus,ſed tantum poſſet procede-
re, ſi natura ipſa permanſiſſet in ſua primæua li
bertate variæ libidinis,nec fuiſſet a limitibus,
& ordinationibus iuris coercita, vt declarat
Tiraq.in l.ſi unquam verſi. donatione largitus
num.302.C.reuoc.donat. cuius uerba puncta
tim tacito authore recitat Michael ab Aguir-
ra in ſuo conſil. pro Regno Luſitaniæ part. 4.
numero 69.

Con-

34 Concludo igitur,† extenſionem nominis filiorum ad nepotes fieri non poſſe in hac facti ſpecie ad commodum deſcendentium ex radice ſpuria prorſus extranea reſpectu teſtatoris, in damnum veræ familiæ, & legitimæ agnationis, vt latè poſt prædictos, iam antea allegatos tradit ample Bero. conſ. 122. in 2. per totum & nouiſſimè Matteac. de fideicom. li. 2. c. 35 5. nu. 4. id inquam eſt abſolutiſſimum, † in relicto filijs extraneæ perſonæ, non venire nepotes, vt etiam teſtatur Rim. iun. conſ. 246. num. 92. & ſequ. & dixi in ſexto fundamento priorum allegationum. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Venditor dicitur emptorem decepiſſe ſi reperiatur indebita penſio incluſa in venditione & num. 6.*

2 *Emptor quando excuſetur non ſe informans de qualitate damni ex cauſa grandinis.*

3 *Remiſſio penſionis etiam pro anno ſequenti quãdo fieri debeat.*

4 *Reſtauro non eſt dignum omne damnum; ſed illud tantum quod eſt conuentum ab homine, vel a lege.*

5 *Reſtaurum conueniens dicitur quod conuenit diſpoſitioni iuris nec ei eſt locus niſi damnum excedat dimidiam penſionem.*

6 *Damnum tunc verè dicitur excedere dimidiã penſionis quando fructus partis dominicalis non æquiualent dimidio affictus conuenti.*

7 *Contrahens cum aliquo tenetur ſe informare de qualitate ſecum contrahentis de eius iuribus, & qualitatibus rei contractandæ.*

8 *Ignorantia non et obligato inueſtigare ac debẽt eſſe curioſum.*

9 *Error in corpore vel ſubſtãtia vitiat, ſecus error in qualitate.*

10 *Diligens præſumitur vnuſquiſq; in ſuis negotijs.*

11 *Veriſimilitudo attenditur in contractibus.*

12 *Veriſimilitudo dicitur veritatis imago.*

13 *Scientiam habens partis vnius negotij dicitur habere ſcientiam totius.*

14 *Vitium rei venditæ patens dicitur, quando eſt extrinſecum, & in loco.*

15 *Venditor non tenetur denuntiare vitium patẽs.*

16 *Denuntiatio eſt triplex, generalis, ſpecialis, & indiuidua, & ad quam teneatur venditor.*

17 *Ruſtico non parcendum reſpectu imperitiæ, quando poteſt adhibere vel conſulere peritum.*

18. *Nobiles magis debet eſſe diligens in ſuis negotijs peragendis.*

19. *Nobilitas diuitijs acquiritur. & augetur.*

20 *Emptor quilibet præſumitur informatus de qualitatibus rei emendæ.*

ARGVMENTVM.

Venditor emptori denuntiare non tenètur vitium per ſe patens rei contractandæ.

CONSILIVM LXXXV.

Actiones meæ à Domino.

EX allegationibus nouiſſime aduerſus perillustrem Dominũ Equitem Balneum editis, plura colliguntur, ex quibus videtur dicendum, ipſum D. Equitem venditorem prædij arctandum eſſe ad præſtandum, vel ſaltem ad curandum penſiones dicti prædij venditi, & antea locati per conductorem erogari domino emptori, ex quo ipſe emptor ſoluit liuellos reſidui pretij adhuc debiti pro contractu ipſius fundi.

Et primo, quia ipſe venditor fuit ſententialiter condemnatus ad faciendum reſtaurum duorum annorum conductori ob caſum grandinis. Vnde etſi contractus venditionis fuerit celebratus de menſe Nouembris, & ita poſt quadrimeſtre a die damni dati, attamen nõ debuit debitor in fraudem tacere condemnationem prædictam faciendi reſtaurum pro anno ſequenti, & conſequenter affictus fundi regulariter debitos emptori obligato ſtare colono non eſſe pro dicto anno perſoluendos ipſi met emptori; nam cum venditor dictos affictus in venditione fundi incluſerit, ſi poſtea indebiti reperiuntur,† dicitur doloſe emptorem dece-
1 piſſe, quod eſt abſonum. Fabia. de Mont. qu. 6. nume. 23. 24.

Secundo, † quia etſi aliàs videatur imputan-
2 dum emptori, qui diligentius inueſtigando nõ ſe informauit de qualitate damni occurſi ex cauſa grandinis, iuxta dec. Mant. 146. col. 1. & dec. 265. num. 62. 63. attamen in præſenti caſu excuſationem meretur, cum non conſtet, ipſum fuiſſe certificatum de caſu fortuito grandinis, vel damni occurſi, prout erat neceſſe, ſecũdum Salic. in l. ſi debitor. §. veriſimile. ff. contrah. empt. Cacher. conſ. 33. nu. 29. tanto magis, cum nullibi pateat, emptorem vidiſſe ante contractum emptionis ipſum prædium damnificatum, nec damnum fuiſſe patens, & euidens.

Tertio, ſuppoſito, quod damnum fuiſſet dicto emptori denuntiatũ, attamen cum contractum tempore autumnali de menſe Nouembris celebrauerit, non poteſt dici, illum vidiſſe, ſeu videre potuiſſe damnum datum in vitibus, cum illud in tali tempore nec a peritiſſi-

mo

mo agricola cerni poſſit. Quinimo, etiamſi
fuiſſet damnum patens, negari nõ poteſt, quin
in tali tempore dilucidè, & clarè uideri poſſit.
vnde cum emptor dictum vitium, ſeu damnũ
non bene viderit, ex tali ſua ſupina ignorantia
venia dignus cenſendus eſt, ſecundum Cepo.
in l. 1. num. 15. verſic. niſi emptor probaret. C.
ædil. edic. dec. Mant. 146. num. 23. & ſicut ex-
cuſatur, qui vidit, ſed non bene vidit, multo
magis debet excuſari, qui vidit, & non cogno
uit, ut eſt emptor nobiliſſimus, qui non ſolet
vacare negotijs ruſticalibus, nam ceſſant etiã
in hoc caſu rationes deductæ a Bal. in l. 1. nu.
8. C. ædil. actio.

Hæc tamen nil admodum nocent vendito
ri, qui vẽdidit prædiũ ac iura, quæ in ipſo prę
dio habuit, & imputandum eſt emptori, qui nõ
inueſtigauit, prout debebat. Quinimo non eſt
credibile, vt emptor non ſe informauerit de
qualitatibus fundi per eum emẽdi. Vltra quod
non videtur, conductorem ſaluari poſſe, quia
ad affictus non teneatur, quicquid fortaſſe per
eum excipiatur, ſed quia vis conſiſtit in de-
clinatione obiectorũ, ex qua optimè conſtabit
de bono iure venditoris, ideo ad reſolutiones
deueniamus.

Ad primum igitur reſpondetur, falſiſſimum
eſſe, quod uenditor fuerit per ſententiam con
demnatus ad faciendum reſtaurum occaſione
grandinis, etiam pro ſequenti anno; non enim
conſtat de tali ſententia, nec conſtare poteſt,
& quatenus conſtaret, nullius eſſet ponderis.
Quia etſi quando damnum contingens in vno
3 anno afferens ruinam etiam † pro anno ſequẽ
ti, debeat fieri remiſſio, etiam pro illo ſequen-
ti, vt poſt Barto. tradit Soc. conſ. 88. column.
fin. in 1. Boſſ. ti. de remiſ. merced. cõduct. n. 45.
Carroc. de locat. titu. de remiſſ. merced. qu. 8.
num. 66. fol. mihi 184. ſecundum vltimam im-
preſſionem. Attamen id procedit, quando il-
la ruina ſucceſſiua in annum ſequens eſt talis,
& tanta, vt ex illa (maxime attenta natura cõ-
uentionum initarum inter locatorem, & con-
ductorem) remiſſio mercedis fieri debeat
quia non omne damnum eſt dignum reſtauro,
4 ſed illud, quod eſt conuentum ab homine, vel
a lege. l. ſi merces. §. uis maior, vbi Doct. ff. lo-
car. D. Surd. conſ. 34. num. 5. ne aliàs ſequatur
abſurdum, vt ob damnum contingens in cer-
ta parte fructuum debeat a locatore fieri re-
ſtaurum, & econuerſo conductor in reliquo
anni ſpatio tot alios fructus colligat, qui præ-
ponderẽt, vel æquiualeant penſioni, quo in ca-
ſu remiſſio mercedis fuiſſet facta ob lucrum
ceſſans, non ob damnum occurſum, contra di
cta per Pariſ. conſ. 38. num. 12. in 1. Ceph. con
ſil. 104. num. 3. & per totum. D. Surd. conſ. 34.
num. 4. & 46. cum igitur in caſu iſto damnum
afferens ruinam in anno ſequenti ſit conſidera
bile tantum in vitibus, non autem in bladis, &
alijs fructibus, quomodo dici poteſt, vendito-
rem teneri, ac ipſum venditorem optime ſci-
uiſse ſe teneri ad dictum reſtaurum pro anno
ſequenti, ſi nondum erant recollectæ ſegetes
& blada, imo nec ſeminata pro anno ſequenti,
ex quorum quantitate decerni potuerit, an ſit
locus reſtauro, necne? Quinimo dico, quod
cum reſtaurum iuſtum, ac conueniens deberet
fieri conductori, vt dicitur in capitulis locatio
nis, debet regulari ſecundum iuris diſpoſitio-
5 nem, † cum illud iuſtum reſtaurum, ac conue-
niens dicatur, quod conuenit diſpoſitioni iu-
ris, vt in terminis terminantibus ait poſt mul-
tos Dominus Surd. dicto conſilio 34. numero
43. 45. 49. & 52. Rimin. iun. conſilio 282.
numero 83. ius autem dictat, vt damnum ſit no
tabile excedens dimidium penſionis conuen
tæ, aliàs non ſit locus reſtauro Rolan. conſ. 86.
colum. 1. in 3. Viui. opin. 131. D. Surd. d. con-
ſil. 34. nu. 7. & nu. 17. & latiſſime probaui in al-
legationibus in hac cauſa contra conductorẽ
pro D. Equite editis. In quib. & demonſtraui,
6 tunc verè dici damnum excedere † dimidiũ
penſionis, quando fructus partis dominicalis
non æquiualent dimidio affictus cõuenti, Burſ.
conſ. 309. num. 3. Dominus Surd. d. conſil. 34.
num. 18. in propoſito igitur ſtantibus prędictis,
non video, cur dici poſſit, conductorem dam-
nificatum in vitibus potuiſſe tempore contra-
ctus venditionis prætendere reſtaurum pro an
no ſequenti, & conſequenter Dominum ven-
ditorem ſciuiſſe, ſe ad illud fuiſſe obligatum,
& in fraudem tacuiſſe, cùm id pendeat à futu-
ro, & incerto euentu circa futuram recollectã
bladorum, de qua non poterat dici determina
ta veritas. Gabr. conſi. 47. num. 4. in 2. Contar.
in l. vnic. oppoſ. 1. num. 6. C. ſi de momen. poſſ.
fu. appel. quo fit, vt venditor prætendat, ſe nõ
teneri ad dictum reſtaurum, & conductorem
teneri ad refundendos affictus emptori, licet
conductor perperam non teneri fortaſſe aſſe-
ueret. Et idcircò indebitè notatur Do. Eques
de dolo, & fraude à patrocinante partem em-
ptoris. Nam ſi etiam ipſe venditor tacuiſſet, eſ
ſet imputandum emptori, qui cautius non con
traxit, ac maiori diligentia non ſe informauit,
licet verè de omnibus certificatus præſuma-
tur, vt mox referam.

Ad ſecundum igitur reſpondetur, ſine du-
bio imputandum eſſe emptori, qui non ſe in-
formauit de qualitate prædij empti à grandi-
ne damnificati, l. qui cum alio, ff. reg. iur. ex quo
7 contrahens cum aliquo tenetur † nedum ſe in-
formare de qualitate perſonæ ſecũ contrahen
tis: ſed etiam de illius iuribus, & de omnibus
qualitatibus rei contractandæ, ut poſt Grat. &
alios

alios teſtatur Dominus Surd.dec. Mant. 265.
nume.46.& conſil. 150.numer.24.& ſequent.
iuncto nume.123.verſic. ſed quia hæc reſpon
ſio. ſi igitur id omiſerit emptor, ſibi imputet,
cum paria ſint ſcire, & ſcire debere quando
quis tenetur ad ſe informandum. nam hoc in
caſu talis ſupina ignorantia illum non excuſat,
ſed ſuccedit loco veræ ſcientiæ. latè D. Surd.
d.conſil.150.nume.23.vſq; 30.vbi alios mul-
tos recenſet, probat tex.in l.nec ſupina.ff. iur.
& fact.ignor.cap.1.de poſtulat.prælat.Id (in-
8 quam) veriſſimum eſt, † ignorantiam nocere
obligato inueſtigare,ac debenti eſſe curioſum.
Ceph.conſil.218.nume.15.D. Surd.d.conſil.
150.nume.26.
Nec vim facit dictum Salic.in d.§.veriſimile.
quia loquitur, quando caſus immediate præ-
ceſsit contractum,& emptor non potuit ſe in-
formare, ſecus in caſu iſto, in quo per quadri-
meſtre,& ultra potuit emptor multoties infor-
mationes aſſumere.
Præterea illud procedit, quando per omiſ-
ſam denuntiationem cauſatur error emptoris
9 in ſubſtantia,† vel eſſentia rei emptæ.Ita enim
loquitur l.in venditionibus.& ibi glo.ff.contr.
empt.citata à Salic.& ita pariter loquitur Ca-
cher.dicto conſil.33.nume.29.Nimirum ſi ibi
agitur de nullitate contractus in caſibus ſuis.
At hic non in ſubſtantia fundi, ſed in qualita-
te poteſt dici erratum, & ideo debuit de illis
qualitatibus fundi ſe informare, vt dixi. Nam
error in corpore, vel ſubſtantia vitiat, verbi
gratia cum venditur res, quæ non extat. At
error in qualitate non idem operatur,maximè
cum emptor teneatur, & poſſit ſe informare
de dictis qualitatibus,iuxta prẹallegata. Adda
tur etiam in caſu Salic. fuiſſe neceſſariam de-
nuntiationem caſus, in noſtro autem nequa-
quam,vt infra dicam in quarta reſponſione,v-
bi plura genera denuntiationum recenſentur.
Præterea,ſecundo loco conſidero, non eſ-
ſe veriſimile allegare, vt emptor non ſe infor-
mauerit de prædio emendo poſtea empto,imo
veriſimilius eſt ſe de omnibus fundi qualitati-
bus pleniſſime certificatum fuiſſe: nam ſicuti
quilq; pſumitur informatus de viribus,& qua-
litatibus facultatum & rerum ſuarum acquiſi-
tarum, & apud ſe exiſtentium Caſtr. in l. quiſ-
quis C.reſcind.vend.dec.Mant.130.nu.7.ita
pariter præſumitur informationem recipe-
re rerum acquirendarum, vt infra dicam,
maxime ſi eſt perſona accurata, & diligens,vt
10 eſt emptor,de quo in cauſa,† vltra quod vnuſ
quiſq; pſumitur diligens in ſuis negotijs.Brun.
à Sole.q.5.n.14.Beci.conſ.37.n.12. & perſona
diligens præſumitur feciſſe,ꝙ pertinet ad offi-
cium diligẽtis,tam circa cuſtodiam rei familia
ris,quam circa ampliationem & augmentũ re-
rum ſuarum.Crau conſ.129.n.6.Non eſt igitur
veriſimile, emptorem diligentem informatio
nem de ſtatu,redditu,& de ◦ſbus fundi per eũ
emendi qualitatib.non habuiſſe à colonis,con
ductore,vicinis, & ſimilibus perſonis informa
tis,cum id ab oĩbus fundorum emptorib. cõi-
ter fieri ſoleat,vt eſt notiſſimum, & docet ex-
perientia;& non eſſe veriſimile,aliquem diu ta
cere,ac ſe non certificare de actu, ex quo illi
poteſt reſultare præiudicium, imo nec id eſſe
credibile teſtatur Crau.conſ.949.nu.14.Rim.
iun.conſ.489.nu.10.ſiquidem in contràctibus
11 attenditur † veriſimilitudo.Mand. conſ.125.
nume.6. & colligitur veriſimilitudo a commu
niter contingentibus,Pedro.conſi.3.nu.50.&
ex conſuetudine regionis,Medic.de regu.iur.
par.2.reg.2.nu.5.in fin. & ex præſumptionib.
Euerat.in ſua cent.c.5.col.5.Pedro.conſ.135.
num.139.& ex eo, quod frequentius accidit.
Bal.conſ.300.in 2.Crau.de antiq.tempo.par.
4.ſectio.materia.num.118.Medic.d.reg.2.nu.
12. & quod diſtat a veriſimili habet falſitatis
imaginem.Mandel.conſ.112.num.8. D. Sur.
12 conſ.61.num.37.Cum † veriſimilitudo dica-
tur cognata naturæ veritatis imago,tantum põ
deris in ſe habens,vt per illam lites,ac iudicia
definiantur,vt latè exemplificat Tiraqu.in prẹ
fat. l. ſi vnquam. numer.37. vſque 62. C. re-
uocand. donat. Maſcard. de probat. concluſ.
1042.column.1.Nam ex illa actus humani re-
gulantur, merito a iudice ante omnia debet
attendi,quod eſt veriſimile.l.de ætate. ff. pro-
bat.Rolan.conſil.1.num.70.& conſ.61. num
36. in 3. Imo iudicem debere eſſe circumſpe-
ctum,vt attendat quod eſt veriſimile, non au-
tem quod eſt poſſibile,aduertit Bald.in l. ſcri-
pturæ nume.6.C.fid.inſtrum. Crau.conſil.61.
nume.7.Bott.conſil.1.nume.41.Cum potentia
veriſimilitudinis æquipollcat potentiæ legis,
idcirco qui habet veriſimilitudinem pro ſe, di
citur habere pro ſe caſum legis,Crauet. dicto
conſil.61.numer.9.Rolan.conſil.61.nume.35.
in 3.Rimin.iun.conſil.493.numer.24.& latius
conſil.509. num.89. & ſequentibus. Tandem
in indiuiduo, quod quilibet emptor præſuma-
tur ſcire qualitates rei, quam vult emere, poſt
Bald.& alios tradit Odd.conſil.4. numer. 27.
facit dictum Burſ.conſ.153.n.27.Pedro.conſ.
36.n.76.quo fit,vt in propoſito dici nequeat,
emptorem iuridicè cõqueri de venditore, ſi af
fictus a conductore non percipit. nam ex quo
dicitur ſciuiſſe qualitates rei emendæ, tunc tã
ti dicitur valere res, quanti vendi potuit, &
conſequenter ſi emptor damnificatus reperi-
tur, non dicitur fuiſſe deceptus, ſed ſeipſum
decepiſſe. idem Odd.d.conſil.4.numero 24.

& ſequ. & cum dicatur notitiam rei habuiſſe
etiam omnium vitiorum, ac qualitatum illius
certificationem habuiſſe dicendum eſt, cum
de facili de illis omnibus potuerit ſe iuſtifica-
re. Cephal. conſilio 218. numer. 15. & ſequen.
ne aliàs quis dicatur habuiſſe ſcientiam tan-
tum partis vnius negotij actus, vel rei, & non
13 totius, † cum habens ſcientiam partis unius
actus, vel negotij, dicatur habuiſſe notitiam
totius, ſecundum veriorem ſententiam, l. non
eſt ferendus. ff. tranſact. Mandel. conſilio 467.
numero 4. Menoch. conſilio 73. numero 5.
Ripa in l. qui Romæ. §. duo fratres. numero
52. ff. verborum obligation. Bec. conſil. 108.
numero 22.

Addatur & tertio, iſtud damnum in viti-
bus dici patens, & apertum, nam rei venditæ
14 vitium patens dicitur, † quando eſt extrinſe-
cum, & in loco aperto. l. ea quæ commendan
di. ff. contrab. emptio. Cyn. in l. 1. verſiculo iux
ta hoc quæro tota die. C. ædil. actio. Fabia. de
Monte, de empt. quæſt. 6. numero 56. in fine, &
vitium patens eſſe, quod poteſt videri ab inſpi
ciente rem, & quod ex veriſimili coniectura
cadit in emptoris intelligentiam, latè tradit
15 Bimi. conſilio 12. numero 37. † quod quidem
vitium patens nequaquam tenetur venditor
denuntiare, quia quando ſignum de ſui natu-
ra demonſtrat ſignatum, non eſt neceſſaria ho-
minis declaratio. Bald. in l. 1. num. 6. C. ædil. a-
ctio. Fabia. & Bimi. locis mox citatis. Cum igi
tur vites omnibus pateant, & ſint in aperto, du
bio procul ſi ſunt damnificatæ a grandine, ea-
rum damnum dicitur patens, non latens, &
hoc patet ad ſenſum.

Pro quarta etiam reſponſione dici poteſt,
nullo iure caueri, venditorem teneri ad de-
nuntiandum damnum in vitibus occurſum
pro anno ſequenti, cum talis denuntiatio ſit
ſingularis, ſeu indiuidua, ad quam venditor
16 non tenetur. † ſiquidem in propoſito iſto tri-
plex conſideratur denuntiatio, generalis, ſpe-
cialis, ſingularis, ſeu indiuidua. Generalis in
caſu noſtro dicitur denuntiatio caſus grandi-
nis damnificantis, ſpecialis denuntiatio dam-
ni in vitibus, ſingularis, denuntiatio damni in
vitibus etiam pro anno ſequenti. ita Alexand.
conſil. 63. nume. 1. & 2. in 6. Natta conſi. 474.
num. 13. Craſſ. de ſucceſſ. §. teſtamentum, quæ
ſtione 89. nume. 4. at venditor ad generalem,
& ſpecialem denuntiationem tenetur, non v-
tique ad ſingularem, ſeu indiuiduam. l. quæro.
ff. actio. empt. Alexan. d. conſil. 63. nume. 12. in
6. latè D. Surd. dec. Mant. 265. num. 42. & ſeq.
vſq; 46. Merito igitur non debet taxari tam
impertinenter Dominus venditor de tali iuri
dica omiſſione, & verè talis reſponſio ſatis qua
drat, tamquam eneruans omnia in oppoſitum
adducta.

Ad tertium reſpondetur, ſatis conſtare ex
præallegatis, illud non obſtare, cum præſuma-
tur emptor inſtructus de qualitatibus rei em-
ptæ, & illi ſit imputandum, ſi ſe non informaue
rit de re illa, prout tenebatur, vltra quod ven
ditor non tenebatur ad prætenſam denuntia-
tionem. Sed tamen adhuc placet ex abundan-
ti ſigillatim reſpondere. Ideo reſpondetur,
falſum eſſe, vt damnum (maximè notabile,
vt ſupponitur fuiſſe iſtud, de quo quæritur)
datum a grandine in vitibus non ſit viſibile in
menſe Nouembris. nam, vt docet experientia,
& patet ad ſenſum, damnum in vitibus ſucceſ
ſiuum in anno ſequenti non ſtat in fructibus,
& folijs, ſed in ramis, quis igitur tam cæcus
eſt, qui non videat, an uites habeant ramos, &
an integros, vel mutilatos a grandine? Præte-
rea ſi dicitur, emptorem eſſe imperitum in tali
cognitione, adhuc dico, ius noſtrum non dor-
mientibus, ſed vigilantibus ſubuenire, & vul-
go dici ſolet (chi non ſa ballar non vadi alla
feſta.) Debebat ſaltem emptor conſulere in-
formatos, vel peritiores, vnde cum peritum ſe
cum non duxerit, vel miſerit ad diſcernẽdum
fundi qualitates, & vitia ſeu a colonis, & vici
nis, & a perſonis informatis non ſe pleniſſimè
certificauerit, illius ignorantiæ, vel imperi-
tiæ non parcitur, ut in ſimili dicitur de ruſtico;
17 † nam ſub prætextu imperitiæ illi non parci-
tur, quando poteſt adhibere, vel conſulere
peritum. latè Tiraquel. de pœn. temp. cauſ.
11. numero 20. & ſequentibus. deciſio. Mant.
237. num. 6.

Ex quibus etiam tollitur dictum Cepol. in
l. 1. numero 15. verſiculo niſi emptor. C. ædil.
actio. nam in contrarium extat receptior ſen-
tentia, ſcilicet, ſupinam ignorantiam noce-
re obligato ſe informare, vt ſatis ſupra proba
uimus. Præterea illius dictum non procedit,
quando agitur de re, ſeu vitio cadente in ſin-
gularem denuntiationem, ad quam venditor
non tenetur, vt pariter ſuperius demonſtra-
uimus. Vltra quod obiectum procedit in em-
ptore probante negatiuam, ſe non potuiſſe be
nè videre. Addatur etiam, illud dictum non
procedere in caſu iſto, in quo præſumitur, em-
ptorem fundi a communiter contingenti-
bus de omnibus fundi qualitatibus fuiſſe in-
formatum.

Tandem nõ venit excuſandus emptor ſub
clypeo nobilitatis, quia & nobiles vacant ne-
gotijs ruſticalibus, & quanto quis eſt nobilior,
18 eo magis debet eſſe accuratus, † & diligens
in ſuis negotijs peragendis, nam ex ſolertia,
& diligentia diuitiæ acquiruntur. Crauet. con-
ſilio

Digitized by Google

ſilio 129. numero 6. ex diuitijs autem acquiritur, & acquiſita conſeruatur, & conſeruata augetur ipſa nobilitas. diffuſe Tiraquel. de nobilit. capitulo 3. & hoc eſt notiſſimum vnde inoleuit adagium Catulli, & genus, & virtus ſine rebus vilior alga eſt. Hinc dicitur ex augmento diuitiarum, & ex earum diminutione augeri, & diminui honorem, text. in §. hoc quoque a nobis. vbi Riminal. iun. in 6. not. Inſtit. per quas perſo. nob. acquir. & diuitijs familiarum dignitates conſeruari probat text. in l. 1. §. ſi ſeruus. ff. vent. inſp. cum alijs concordantibus per Duran. de art. teſtan. ritu. 5. caut. 31. numero 6. in fin. Præterea non poſſum non mirari, nobiliſſimum, ac prudentem patricium, & prouidiſſimum patremfamiliàs ſub titulo excuſationis imperitiæ, ac negligentiæ nota tam mirificè affici, cum tamen nobilitas, ſolertia, ac diligentia optimè ſe inuicem compatiantur, cum diligentia ſit virtus. Vlterius dato, non tamen admiſſo, quod ex nobilitate inſurgeret veriſimilitudo negligentiæ, & vt ita dicam transeuraginis, attamen ex aduerſo militat potentior veriſimilitudo, vt quiſque em-
20 ptor ſoleat eſſe, † ac præſumatur informatus de qualitatibus rei emendæ, vt ſupra probauimus, idcirco iſta veriſimilitudo, tamquam potentior eſt attendenda, & tamquam veriſimilior, vt per Medic. de regul. iur. part. 2. reg. 2. numero 16. Mandel. conſilio 119. numero 24. Riminal. iun. conſilio 509. numero 89. Demum nec videtur omittendum, nos agere de vitio patenti, & non præſumi emptorem tam fatuum, quin ſciat, quod alij ſciunt, idcirco non poſſe excuſari, & conſequenter militare rationes Bald. in l. 1. numero 8. C. ædil. actio. necnon etiam venditorem non fuiſſe obligatum ad huiuſmodi ſingularem damni denuntiationem, vnde ſi damnum non cognouit, ſibi imputet, ſi ex damno damnificatur.

Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Mercatori debetur intereſſe maximè damni emergentis cambiorum & recambiorum, ſi fuerit conuentum.*

2 *Mora non contrahitur abſque interpellatione ſi nulla dies fuerit appoſita.*

3 *Moram non cauſat, niſi iudicialis interpellatio.*

4 *Neceſſitas accipiendi pecuniam ſuper cambijs ob retardationem ſolutionis debitoris debet conſtare in proceſſu.*

5 *Mora non incurritur ante denuntiationem quãdo tempus ſolutionis eſt incertum.*

6 *Mutuatarius non ſubiacet periculo cambiorum & recambiorum nulla facta præmonitione.*

7 *Litteras recipiens abſque contradictione dicitur approbaſſe omnia in eis contenta.*

8 *Producens cedulam confeſſionis omnia in ea contenta approbaſſe cenſetur.*

9 *Moroſus non dicitur qui ſe poteſt aliqua exceptione tueri.*

10 *Mora data paritate melior eſt conditio rei quam actoris.*

11 *Interpellatio cum ſit quid facti, debet probari.*

12 *Voluntas tacita reſultans ex aliquo actu extendi non poteſt vltra quam infertur de neceſſitate.*

13 *Tolerantia non præiudicat ſcienti ius ſuum durare.*

14 *Ratificatio non cadit in incerto.*

15 *Obligatus non dicitur quãdiu poteſt exceptione aliqua ſe tueri.*

ARGVMENTVM.

Intereſſe damni emergentis cambiorũ, & recambiorum non debetur, niſi aliter fuerit legitimè conuentum.

CONSILIVM LXXXVI.

Actiones meæ à Domino.

NOn ſine ratione ſaltem apparente prætendit Dominus Bõſignorus refectionẽ damni paſſi occaſione cambiorum, & recambiorum, de quibus in proceſſu Senatorio fol. 3. & ſequentibus; ſiquidem perilluſt. fel. record. Dominus Eques Cataneus in cedula per eum facta ſub die 4. Auguſti 1595. de qua in proceſſu ordine folio 4. faſſus eſt, recepiſſe aureos 800. a Bonomeo nomine Domino Bonſignori; Necnon & in quadam ipſius Domini Equitis epiſtola inſcripta die 20. Maij 1596. eodem fol. 4. a tergo, rogat Dominum Bonſignorium, vt illum reddat certiorem de intereſſe curſo ſuper pecuniam habitam a dicto Bonſignoro medio Bonomei; quare nulli dubium ineſſe videtur, quin debeatur huiuſmodi reſtauratio. Nam mercatori debe-
1 tur intereſſe maxime damni emergẽtis, vt poſt multos habetur per deciſ. Genu. 51. numer. 6. & nedum primum intereſſe cambiorum, ſed etiam recambiorum cuiuslibet feriæ, & conſequenter intereſſe ipſius intereſſe, vt in propoſito eadem deciſio. Genuen. 134. numer. 4. etiamſi Bonſignorus non probauerit, ſe eſſe ſo-

litum mercari, & negotiari, quia quando a-
gitur de damno emergenti, non requiritur
talis probatio, ſed tantum quando de lu-
cro ceſsante, deciſio. Genuen. 50. numero
2. & 3.

His tamen non obſtantibus, procliuior
ſum in eam ſententiam, vt tale intereſſe non
debeatur, cum non debeatur intereſſe, ſi non
fuerit conuentum. l. 2. C. pro ſoci. & in indiui-
duo cenſuit Gabr. conſilio 147. numero 5. in
2. vbi loquitur in mercatore pretendente cam
bia, maximè ceſſante mora, & conſequenter
ante interpellationem. latè Lup. in l. curabit.
§. 6. nu. 112. C. pact. int. empt. Rimin. iun. conſ.
218. nu. 105. Gabr. dicto conſilio 147. num.
2. Non (inquam) conſtat de conuentione in
cedula confeſſionis, nec de aliqua interpella-
tione, niſi ſub die 12. Iunij 1597. de qua in
proceſſu ordinarij folio 6. merito nec dicitur
moroſus debitor ante dictam diem, quia mora
2 iſta non † contrahitur abſque interpellatione,
cum nulla dies fuerit apposita reſtitutioni pe-
cuniæ. l. ſi ex legati cauſa. ff. verborum oblig.
Bero. conſilio 155. numero 30. in 1. nec quæli-
3 ber informis interpellatio † cauſat moram, ni-
ſi iudicialiter, ac ſecundum curiæ ſtilum quis
interpelletur ſecundum Angel. in l. fin. C. ca-
no. præſta. lib. 10. Marſil. ſing. 118. cum concor
dantibus per Pedro. conſilio 1. numero 170.
Quinimo nec aliquid operatur dicta interpel-
latio, tum quia non conſtat, eam proueniſſe a
procuratore ſpeciali, prout requiritur in omni
bus actibus concernentibus declarationem a-
nimi ſui principalis, vt eſt denuntiatio reſti-
tuendi pecuniam mutuatam ſimpliciter ſine
die limitata ad reſtitutionem, vt per Alex. con
ſil. 78. nu. 14. in 5. Bar. in l. 1. §. permittitur. nu.
1. ff. lib. agnoſ. tum quia continet illicitum, vt
infra dicam.

Præterea igitur dico, aduertendum eſſe,
non ſufficere Bonſignoro oſtendere, ſe accepiſ
ſe pecuniam ſub cambijs, & allegare ſe paſſum
eſſe tale damnum, cum non docuerit tale dam
num immediatè proueniſſe ob ſolam caren-
tiam pecuniæ mutuatę Domino Equiti, &
quod illud non incurriſſet, ſi dictam pecu-
niam habuiſset, & ſibi fuiſſet a Domino E-
quite debitore ſoluta, vt probat Alexand.
conſilio 141. numero 3. in 5. Non. conſilio 82.
numero. 5. 6. 7. & hoc eſſe neceſſarijſſimum tra
dit Villagut. de vſur. quæſtione 19. in 4. condi-
tione. Pegner. deciſio. 33. numero 10. cum
concordantibus per Lancell. Gallia. conſilio
123. numero 35. & in propoſito cambij ſcri-
bit Riminal. iun. conſilio 52. numero 32. &
4 ſequen. & † talem coactionem, & neceſſitatem
accipiendi pecuniam ſuper cambijs ob me-
ram retardationem ſolutionis debitoris, debe
re conſtare in proceſſu, decidit Magon. deci-
ſio. Floren. 103. numero 11. idem in puncto
cambiorum aſſeuerat Botta conſilio 57. nume
ro 17. & numero 21. optimè Bimi. conſilio
137. numero 10. & ſequen. vbi de communi
teſtatur. Ratio eſt; quia cum poſſibile ſit,
creditorem alijs de cauſis potuiſſe recipere ſu
per cambijs, quam ob cauſam controuerſam,
conſequens eſt, vt tale intereſſe non debea-
tur, cum non iuſtificauerit retardatam iſtam ſo
lutionem, fuiſſe cauſam immediatam accipien
di, &c. vt per deciſio. Rot. Roman. Moedan.
104. Simon centurio, quam refert, & ſequitur
Honded. conſilio 50. numero 30. verſiculo
quæ procederet non ſolum reſpectu intereſſe
lucri. Dicendum igitur eſt, cum de tali cau-
ſa non conſtet, arcendum eſse a petitis ipſum
Dominum Bonſignorum, idque tanto magis
verum eſt, cum apertiſſimè conſtet, alia ex cau
ſa accepiſse pecuniam ſuper cambijs, nec ta-
le damnum prouenire ob cauſam Domini E-
quitis. nam in cedula confeſſionis Dominus
Eques fatetur ſimpliciter habuiſse aureos
800. abſque aliqua præfinitione temporis ad
illos ſoluendos, vel reſtituendos, quo in caſu
dicitur ſe obligaſse ad illorum ſolutionem,
quando fuerit requiſitus, vel interpellatus a
creditore, & non aliter. Bott. conſilio 85. nu-
mero 29. Turret. conſilio 29. numero 17. in 1.
5 Riminal. iun. conſilio 89. colum. 1. † & numero
18. quando enim tempus ſolutionis eſt incer-
tum, quis moram non incurrit ante denuntia-
tionem, ne aliàs ſequatur, vt quis vnico ictu,
& eodem met tempore obligetur, & moroſus
efficiatur, vt poſt Bartol. & alios traditur in de
ciſio. Genuæ 37. numero 12. Nullibi autem
conſtat Dominum Equitem fuiſse interpella-
tum ad reſtitutionem pecuniæ, niſi ſub die 12.
Iunij 1597. ſed ante dictam interpellationem
nequaquam poteſt reputari moroſus Dominus
Eques, cum indeterminatè, & ſimpliciter faſ-
ſus fuerit receptionem pecuniæ, nulla appoſi-
ta die ſolutioni. Addo Riminal. iun. conſilio
109. numero 6. & 7. cum multis congeſtis per
Turret. dicto conſilio 29. numero 18. In propo
ſito igitur infero, quod ſi Dominus Eques non
fuit in mora ante interpellationem tranſmiſ-
ſam die 12. Iunij 1597. (& conſequenter non
tenebatur ad aliquod intereſse paſsum per cre
ditorem, vt ſupra deduxi) In interpellatione
autem prædicta aperto ore dicatur, cambia, &
recambia iam decurriſse ſuper pecuniam in
ea expreſsam, ſequitur neceſsario omnimodo
concludendum eſse, pecuniam alia ex cauſa
neceſsaria fuiſse acceptam ſuper cambijs,
non autem ob retardatam ſolutionem D. Equi
tis,

tis, & idcirco non eſse locum prætenſæ in-
demnitati.

Addatur etiam prædictis [hæc (inquam)
etiam ſeruient ad corroborationem prædicto
rum] quod tale damnum non fuit præuiſum a
Domino Equite, nec euenire dubitabatur, qua
re neceſſarium erat D. Bonſignoro admonere
Dom. Equitem a principio, quod ſi talem pe
cuniam acciperet in mutuum, ſubiacebat peri
culo cambiorum, & recambiorum, eo quia ip-
ſe mutuans, illa pecunia indigebat pro tali ſuo
negotio, vel indigentia, vnde ſequitur, quod
6 cum tale damnum † ſuperuenerit nulla præce
dente præmonitione, non teneatur mutuata-
rius. Ratio eſt: quia ſi mutuatarius fuiſſet præ
monitus de tali magno damno, quod poterat
emergere, potuiſſet ſibi melius conſulere, & ſo
lertius perpendere an id ſibi expediens fue-
rit ſubiacere tali damno. ita firmat Sot. de iu-
ſtit. & iur. libr. 6. quæſtione 1. artic. 3. Peguer.
dicta quæſtione crimin. 33. numero 10. ſequi-
tur Lancell. Gallia. dicto conſilio 123. numero
35. Quinimo fortius etiamſi Dominus Eques
fuiſſet in mora, tempore quo intereſſe prædi-
ctum fuit creatum, vel initiatum (quod tamen
apertiſſimè negatur) adhuc partes erant Bon
ſignori admonere Dominum Equitem ad ſol-
uendum, aliàs accepiſſet pecuniam ſuper cam
bijs, quia aliunde ſibi, ac ſuę egeſtati, vel ſuis
negotijs meliori partito non poterat prouide-
re, quo fit, vt cum id noluerit ſignificare debi-
tori ſuo, vel mutuatario, audiri non meretur.
Ratio eſt: quia potuiſſet fortaſſe debitor ſibi,
& creditori alio meliori modo conſulere ſecũ
dum Villagut. in d. q. 19. in 4. conditione in fi.
idem tradit ſum. Sylueſtr. verb. vſura il 1. nu-
mero 26. in fin. & ſum. Ang. verb. vſura nume-
ro 20. Plot. de in lit. iuran. §. 12. numero 6.
in fine.

Nec prædictis vim faciunt litteræ Domi-
ni Equitis præmemoratæ, in quibus videtur
virtualiter fuiſſe præmonitum de intereſſe
curſo ſuper pecuniam habitam, & tale inter-
eſse ratificaſſe, ac ad illius ſolutionem ſe ob-
ligaſſe.

Reſpondetur enim, dictas litteras fuiſſe
productas in iudicio a Bonſignoro ſimpliciter,
& abſolute abſque aliqua plica, vel reſeruatio
ne, vnde cenſetur confiteri omnia in eis con-
tenta, ac in totum illas approbaſſe. l. Paulus.
ff. rem rat. habe. etiam ipſi producenti contra-
ria. Dec. in capitulo cum venerabilis, numero
90. extr. except. Paſet. conſilio 124. numero
7 5. Beci. conſilio 3. numer. 38. quinimo † etiam
recipiendo dictas litteras abſque contradi-
ctione dicitur approbaſse omnia in eis con-
tenta, illiſque conſentiſse. Bartol. l. ſi filius. la
2. ff. ad Macedo. Strach. de adiect. parte 4.
quæſtione 16. Gozad. conſilio 23. numero 6.
8 Pariter ipſe Bonſignorus ſimpliciter † produ-
xit cedulam confeſſionis, vnde omnia in ea
contenta dicitur approbaſſe, maxime reſpectu
verborum diſpoſitiuorum. Modo dico, quod
in dicta cedula fatetur recepiſse 800. aureos
ad computum 1000. promiſsorum, & ita con-
fitens prætendit ſibi deberi maiorem ſum-
mam nondum plene numeratam. Similiter in
epiſtola ſe quærelat quod fuit deceptus in
ſumma promiſsa, ac contenta, cum minus fue-
rit datum, quam promiſsum. Quibus ſic ſe ha-
bentibus ſequitur, quod Bonſignoro obſtat ex
ceptio implementi non ſecuti, & conſequen-
ter ante Bonſignori implementum nequa-
9 quam dici poteſt moroſus † Dominus Eques,
quia non dicitur moroſus, qui poteſt ſe aliqua
exceptione tueri. cap. non eſt in mora, de reg.
iur. in 6. Cornazan. deciſ. Lucæ 73. numero 7.
10 diffusè Pedro. conſil. 1. numero 233. † & ſequ.
data enim paritate moræ melior eſt conditio
rei, quam actoris. dec. Genuæ 118. numero 1.
quia non faciens quod promiſit, non recipit
quod oportet; late Beci. conſil. 45. numero 7.
& ſequen.

Nec ex dictis litteris inferri põt ad aliquã
11 interpellationem præambulam. † nam cum
interpellatio ſit quid facti, debet proba-
ri, iuribus notis. Imo cum agatur de præſu-
menda interpellatione extraiudiciali alio non
conſtito, nequaquam colligi poteſt, præceſſiſ-
ſe interpellationem, cum non appareat de
die, & loco, in quibus creditor interpellans
voluerit recipere ſolutionem pecuniæ ſibi de
bitæ, prout eſsentialiter requiritur in interpel
lationibus extraiudicialibus. Alexan. conſilio
33. nu. 7. in 6. Magon. alios congerens deciſ.
Flor. 103. n. 7. Nec uoluntas tacita reſultans,
12 † ſeu collecta ex aliquo actu, extendi põt vl-
tra quam infertur de neceſſitate, diffuſe Beci.
conſilio 106. numero 46. Dominus Surd. con
ſil. 290. num. 58.

Nec ex talibus litteris comprehenditur
voluntas aliqua ratificandi curſum intereſſe
decurſi, nec animus ſe obligandi ad illius ſolu
tionem. Nam Dominus Eques conqueritur
cum Bonſignoro ibi (del qual fui ingannato,
ſi che mi promiſe, ch'ella mi haurebbe sborſa
to mille ſcudi, & a conto della Tomba, & poi
ſi riſoluerono in marchi, &c.) at ex talibus
quærimonis expreſsus diſsenſus arguitur, non
autem ratificatio, vel conſenſus, vtcumque
etiam factis abſente parte, & extra iudicium.
Bald. in l. fin. C. ſi maior. fact. Socin. conſilio
104. numero 20. in fin. in 4. deciſio Bonon. 9.
numero 5. Pret. conſil. 6. numero 32. Cephal.

conſil.384.nume.47.Gabr.conſil.89.num.5. in t.& in illis tantummodo rogat Bonſignotū, vt illum admoneat de intereſſe curſo, non autem approbat, nec ſe obligat, licet ſubiungat. (Pero del tutto hebbi patienza, ſi come anco la porto, ſi contentarà dunque farmi ſapere, che coſa vi è occorſa d'intereſſe, ch'io mi sforzarò quanto prima vſcir di queſte amicitie) nam ille dicitur habere patientiam, qui mala æquo animo, ac ſine perturbatione triſtitiæ tolerat, vt poſt Socin. tradit Petr. de fideicomm.
13 quæſtio.12.numer.239. quæ † tolerantia non præiudicat, maxime ſcienti ius ſuum durare, ſiquidem etſi perijt, ſeu rogauit Dominus Eques, ſe certiorari de curſu intereſſe, attamen non dixit, ſe velle ſoluere, quia ſciebat, ſe ad id non teneri, vt ſupra dixi, & ius ſuum durare. At patientia, & tolerantia non nocet ſcienti ius ſuum durare, & quis præſumitur tacere, & pati, quia ſcit ius ſuum durare, vt poſt Ifern. & alios probat Dominus Surd. conſilio 45. numero 46. & 173. numero 99. & conſilio 229. numero 59. nec habetur ratio præiudicij, quod ab iniquo iure deſcendit, prout in caſu iſto, vt dixi, quia intereſſe non proceſſit cauſa Domini Equitis. ita Natt. conſilio 509. colum.2. Rumin. conſilio 392. numero 63. quinimo cum nondum fuerit certior redditus Dominus Eques (ante dictas litteras) de quantitate intereſſe, non poteſt dici ra
14 tificaſſe, quia † ratificatio nō cadit in incerto. Hinc dicitur, quod incertitudo vitiat obligationem vſurarum.l.quod in ſtipulatione. ff. de vſur. & ſtipulationem tam ex parte actoris, quā ex parte promittentis, l. triticum. ff. verborum obligatio. Marſil. in rubrica C. probatio. numero 363. & 384. nimirum dici ſolet, quod ad eſſentiam ratificationis requiritur ſcientia iuris & facti. Bald. conſilio 322. numero 1. verſicul. Præterea quod magis, in 2. Sim. Pret. conſilio 3. numero 21. nec etiam de qualitate nempe de cambijs & recambijs, ideo non pōt dici ratificaſſe, cū ratificare habēs dēat eſſe certus de actu, & de omnibus qualitatibus actus ratificandi, vt plenè Menoc. conſil. 389. nu. 20. & ſequ. fortius conſidero excludi penitus ratificationem obligationis inductiuam, quia nedum non conſtat in proceſſu tale intereſſe non fuiſſe creatum nomine Domini Equitis, ſed vt ſupra probaui, fuit realiter initiatū cauſa & intuitu ipſius Bonſignorij. Modo non poſſ dici Dominus Eques ratificare voluiſſe quod non nomine ſuo geſtum eſt. Barto. in l. 1. numero 9. C. qui admitt. Menoch. dicto conſilio 389. numero 17. maxime cum non appareat Dominum Equitem voluiſſe ratificare tamquam ſuo nomine geſtum, vt docet Cacher. deciſ. 138. numero 17. & ſimus in caſu, in quo actus ipſe ſine ratificatione Domini Equitis effectum ſuum plene habuit, vel habere potuit. idem Menoch. dicto conſilio 389. numero 19. Nec illa verba (io mi sforzarò quanto prima vſcir, & cæt.) inducunt aliquam obligationem, nam ceſſante ratificatione ceſſat conſenſus, & per conſequens obligatio. Vltra quod obligationis ſubſtantia in eo reſidet, quando quis alteri ſe obſtringit ad aliquid dandum, faciendum vel præſtandum. l. 3. ff. action. & obligat. non igitur poteſt dici inducta obligatio per talia verba generalia blanditoria, vel excitatoria. l. ita ſtipulatus. vbi Barto. Ial. & alij. ff. verbor. obligat. Magon. deciſ. Luca. 25. numero
15 69. Bero. conſilio 175. nume. 34. in 3. † vltra quod quis non poteſt dici obligatus quamdiu poteſt ſe aliqua exceptione tueri, vt in præſenti caſu, l. vel obligatus. §. 1. ff. libe. cauſ. l. creditor. l. debitor. ff. verbor. ſignifi. Borel. conſ. 38. numero 3.

Concludo igitur Dominum Equitem vel illius hæredes a petitis damnis abſoluendos eſſe vna cum expenſarum victoria. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Actus omnis ſiue per contractum ſiue per vltimam voluntatem calore iracundiæ geſtus non tenet & nu ſeq.*
2 *Actus per odium, vel iram concepti fraudem ſapiunt. & ideo non ſuſtinentur potiſſimum ſi ſiunt ingratiam potentioris perſonæ.*
3 *Odium vendentis feudum aduerſus agnatos excluſos fraudulentā alienationem indicant.*
4 *Odium inter fratres conceptum longe grauius eſt quam cum extraneis.*
5 *Odium, & ira tollunt miſericordiam, & compaſſionem.*
6 *Irati cupiunt nocere.*
7 *Iratus aſſimilatur furioſo.*
8 *Iratus & ebrius æquiparantur cum iratus cognitionis iudicium amittat & num.27.*
9 *Iracundia eſt inimica conſilio.*
10 *Ira & odium ex verbis dignoſcitur.*
11 *Fraudis ſuſpicio, & probatio inducitur ex comminationibus factis per fratrem erga fratrem.*
12 *Teſtamentum ſeu aliud inſtrumentum dicitur probatio probata, & veritas euidens.*
13 *Dubitatio omnis ceſſat vbi extat caſus legis, vel publici inſtrumenti.*
14 *Teſtamentum non præſumitur per iram, & alterius odium conditum, cum ira, & odium non præſumantur.*

Odio

15 *Odio proſequi aliquem eſt delictum.*
16 *Dignitas inſtituti non vitiat inſtitutionem.*
17 *Interpretatio teſtamenti illa eſt admittenda, qua teſtator mentis ſua gloſsationem expreſſit.*
18 *Cauſa illa diſponendi attenditur, & non alia, qua colligitur ex verbis teſtamenti.*
19 *Verbis claris teſtatoris ſtandum eſt.*
20 *Cauſa amoris & beneuolentia declarantis hæreditates, legata, vel fideicommiſſa relinqui propter amicitiam beneuolentiam, vel merita dicitur iuris diſpoſitioni conſona.*
21 *Suſpicio doli ac fraudis ceſſat vbi conſtat de iuſta, vel legitima cauſa aliquid faciendi.*
22 *Bona fides præſumitur in diſponente de rebus ſuis, vel aliquid faciente ſecundum ius naturale, quia bona fide factum dicitur recte factum.*
23 *Actus geſtus tempore iræ ſuſtinetur quando actum gerens poſt iracundiam perſeuerauit in eadem voluntate.*
24 *Ira eſt furor breuis & num. 27.*
25 *Mutatio voluntatis iratæ de facili fit, & præſumitur.*
26 *Ira breuis eſt, furor autem ſucceſſiuus.*
28 *Ira debet eſſe talis, ac tãta, vt actum irritet, quod hominem a mente extrahat, aliàs actus iræ adſcribi nequit.*
29 *Actus factus calore iracundiæ regulariter tenet.*
30 *Iram & odium non ſufficit probari, niſi etiam cauſa probetur.*
31 *Tempus vbi eſt fundamentum intentionis alicuius debet præciſe probari.*
32 *Qualitas alterans, vel irritans diſpoſitionem debet reduci ad tempus diſpoſitionis.*
33 *Qualitatis concurſus probari debet vbicũq; eſt cauſa agendi ſeu actionem producendi.*
34 *Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi.*
35 *Probatio temporis anterioris, vel poſterioris indefinita, non dat fidem geſtis in præciſo tempore teſtamenti.*
Qualitates humanæ ſunt fragiles ac curſu temporis mutabiles.
36 *Poſſibilitas in contrarium deſtruit omne genus probationum.*
37 *Probatio valida nunquam inducitur quando oppoſitum eius quod allegatur poteſt ſtare cum veritate.*
38 *Quæ poſſunt ex tempore variari non debent metiri ad vnum & idem tempus.*
39 *De præterito non præſumitur in præſens ad continuationem alicuius vniuerſi.*
40 *Tempus teſtamenti inſpicitur ad colligendam teſtatoris voluntatem.*
41 *Ira, & odium non reſultãt ex comminatione fratris dicentis nolle aliquid de ſuo relinquere fratri.*
42 *Ira, & odium remiſiſſe præſumitur qui ſacerdoti peccata confeſſus eſt, & ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ſacramentum ſuſcepit.*
43 *Mutatio voluntatis regulariter præſumitur ex mutatione morum.*
44 *Remiſſio iræ comminata arguitur, & ſuſpicio fraudis excluditur per maiorem præſumptionem.*
45 *Ira præſumitur ceſſata poſt triginta dies.*
46 *Comminationes ſolæ non ſunt conſiderabiles quãdo non conſtat comminantem fuiſſe ſolitum exequi comminationes.*
Paritas affectionis tollit omnem fraudis, iræ, & animi peruerſi ſuſpicionem.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum fratris inſtituentis Principem, & excludentis fratrem, tenet; & non dicitur per iram, vel odium conditum, quando inſtitutio legitur facta propter amicitiam, amorem, & beneuolentiam; vel vbi non probatur, iram & odium teſtantis adfuiſſe tempore inſtitutionis, &c.

CONSILIVM LXXXVI.

Actiones meæ à Domino.

QVidquid per iram, vel odium fit, vel dicitur, non tenet, quia
1 † omnis actus calore iracundię geſtus nullus eſt, & irritus. l. 3. vbi gloſ. & Doct. ff. diuortii. l. quidquid calore, ff. regul. iur. l. ſi filiam tuam, vbi Docto. maxime Iaſ. C. inoffic. teſtam. cap. diuortium, vbi Nauar. de pœnit. diſtin. 1. ſiue fiat per contractum, ſiue per vltimam voluntatem, & ideo contractum, confeſſionem, exhęredationem, votum, iuramentum, acceptationem ſecundi beneficij, diuortium, profeſſionem, & electionem, quæ fiunt inconſulto calore, ſeu per iram, non ſubſiſtere, tradidere Iaſ. in dicta l. ſi filiam tuam, numero 4. Felin. in capitul. ſicut ex litteris, extr. de iureiuran. late Duen. regul. 292. per totam, Aſin. de execut. fol. 398. capitulo 323. numero 2. cum concordantibus, per Farinac. quæſt. crimin. 91. numero 18. vſque 30. Conſequenter etiam teſtamentum factum per teſtatorem iratum contra eius conſanguineos, vel in eorum odium, non tenere, firmauit Plot. conſil. 1. numero 21. 22.

Ruger.conſil.17.numer.115.vſq.122.in 1.Me
noch.conſil.544.numer.6. & ſequen.conſilio
956.numero 40. & ſequen. Flam. Rube. con-
ſilio 8. numero 11. in 2. Tales (inquam)
actus per odium, vel iram concepti fraudem
ſapere dicuntur,& meritò nũ ſuſtinentur, Me-
noch.conſ.104.nu.58. & 61. vbi id conſide-
rat potiſſimùm militare,quando tales actus ge
runtur in gratiam potentioris perſonæ, ut in
caſu præſentis teſtamenti aliàs conditi per il-
luſtriſſimum quondam Dominum Fabritium
de Corrigio inſtituentem Sereniſſimum Do-
minum Ducem Mantuæ, & vt dicitur calo-
re iræ, & odij antea concepti per ipſum teſta-
torem in Illuſtriſſimum Dominum Camillum
eius fratrem, cui aliàs de iure debebatur ab in
teſtato hæreditas dicti fratris irati ex qua ira,
& odio fraus arguitur; quocirca Burſat.conſ.
3 165.num.25.dixit, † odium vendentis feudũ
aduerſus agnatos excluſos alienationem frau-
dulentam indicare, concordat Gabr. conſilio
81. nume.15.in 2. Prædictaque eo fortius pro
4 cedunt,quando res agitur inter fratres,† inter
quos odium conceptum longè grauius eſt,
quam cum extraneis, vt per Mandel. conſilio
5 773.nume.1.ſane (inquam) † ira, vel odium
tollunt miſericordiam,& compaſſionem, Ne-
uiz.in Sylu.nupt. libr.6. numero 49. poſt me-
6 dium,& † irati cupiunt nocere, Borel. conſil.
7 48.nume.52.quo fit;† vt iratus aſſimuletur fu-
rioſo, Tiraqu.de pœn.temp.cau.1.numer.20.
8 Alban.conſil.12.nume.2. alibi habetur † ira-
tum, & ebrium æquiparari, cum iratus cogni-
tionis iudicium amittat, Tiraq.vbi ſupra num.
9 21.Borel.conſ.43.nu.11.& † iracundiam eſſe
inimicam conſilio tradit Flam. Rub. conſil.8.
num. 12. in 2.

Nec ambigitur quin conſtet de tali odio,
vel ira Illuſtriſſimi teſtatoris in fratrem, cum
ex atteſtationibus plurium teſtium legatur, ip-
ſummet teſtatorem ſæpius comminatum eſſe,
ſe nolle aliquid ex ſuis bonis relinquere Illu-
10 ſtriſſimo Domino Camillo fratri † ira enim,&
odium ex verbis dignoſcitur, cap.ira.11.q.3.
c.dudum extr.conuerſ. coniugat. latè Carozi.
11 dec.46.nu.15.qui loquitur in puncto, & † ex
huiuſmodi cõminationibus factis per fratrẽ
erga fratrẽ induci fraudis ſuſpicionẽ, & pro-
bationem tradit Pariſ.conſil.24.num.41.in 1.

Cæterum prædictis non curatis, audacter
affirmo teſtamentum præfati Illuſtriſſimi teſta
toris omnino ſubſiſtere; ſiquidem extat cla-
rum,& nudum teſtamentum,in quo fuit inſti-
tutus hæres Sereniſſimus Dominus,quod qui
dem teſtamentum fuit factum a teſtatore ſanę
mentis,vt ibidem in illius exordio legitur, &
12 † dicitur probatio probata, & veritas eui-
dens,vt diffuſe notat Bec. conſil.86. nume.5.
idem dicitur de quolibet alio authentico in-
ſtrumento. idem Beci. conſil. 14. numero 28.
13 Surd.conſil.53.numer.6.vbi ait † omnem du-
bitationem ceſſare, quando extat caſus legis,
vel inſtrumenti publici, Purp. conſil.492. Ioſ.
Ludou.deciſ. Peruſ.82, nume.3, Botta conſil.
14 29.numer.4.& conſil.48.numer.2.Non † igi
tur debet præſumi, teſtamentum iſtud per i-
ram & in alterius odium fuiſſe conditum,quia
ira non præſumitur, Deci. in dicta l. quidquid
calore, in fin. vbi Cagnol.nume.9. Abb.Felin.
& alij in cap.ſicut,de iureiuran. pariter nec o-
15 dium præſumitur,quia † odiſſe aliquem eſt de
lictum l.merito, ff.pro ſoci. & ita in ſpecie tra
dit Menoch.libr.4. præſumpt.39. numer.43.
Carozi.dicta deciſ.46. numero 18. 19. & vere
ceſſat omnis amaritudo in præſenti caſu, in
quo teſtator ipſe explicite reddit rationem,
ob quam fuit motus ad ita diſponendum,nem
pe, vt Sereniſſimum hæredem ſibi magis bene
uolum redderet, & vt latius ex ipſo teſtamen-
to videre eſt; Non (inquam) prohibitum eſt,
ſed expreſſe conceſſum, vt Princeps etiam Im
16 perator poſſit hæres inſtitui, † cum dignitas
inſtituti non vitiet inſtitutionem l. non du-
17 bium, vbi Doct. C.teſtamen.porrò † cum te-
ſtator ipſe mentis ſuæ gloſsationem exprimat,
illi, & non alteri extraneæ interpretationi in-
hærendum eſt, vt admonet Pariſ.conſ.91. nu-
mer. 27. in 2. Hinc dixit Caſtr. conſil.332. in
18 princ.in 1. quod † debet attendi cauſa diſpo
nendi, quæ colligitur ex verbis ipſius teſtato-
ris,& non alia, ſequitur Pret. de interpret. vlt.
volunt.fol.385.numer.25.vbi ſubiungit, cau-
ſam dicendi probare intelligẽtiam dictorum,
19 & † a verbis claris teſtatoris nullatenus eſſe
recedendum poſt alios aduertit Peregrin. de
fideicomm.art. 11. numer.3. fuit igitur motus
teſtator ob cauſam amicitiæ, amoris, & bene-
uolentiæ in Sereniſſimum hæredem, non au-
tem calore iræ, vel odij in fratrem proprium,
20 † quæ cauſa amoris, & beneuolentiæ eſt con-
ſona iuris diſpoſitioni, declarantis hæredita-
tes, legata, vel fideicommiſſa relinqui propter
amicitiam, beneuolentiam, & amorem, vel
propter merita, text. eſt clarus in l. nec adiecit
ff. pro ſocio, & in l.ſed ſi plures §. in arrogato
in fi.n.ff.vulgar. Signorol. conſil. 160. optime
Ioan.de Amic.conſil.4.numer.18. Mantic.de
coniectũ.vltim.volunt.libr.8.tit.16.num.6.7.
clarè Maſcar.de probat.concluſ.85. nume.9.
modo ſi conſtat de cauſa expreſſa, & iuri con-
ſona inſtituendi Sereniſſimum hæredem, ad
21 iram, & odium non eſt dirigenda, cum † re-
gulariter conſtito de iuſta, vel legitima cauſa
aliquid faciendi, ibi ceſſare dicatur doli, ac cu
iuſcumque fraudis ſuſpicio, gloſ. in l.igitur, §.
cauſa, ff.lib. cauſ. Menoch. conſil.226. nu.59.

fraus

fraus enim non præſumitur, l. ſed ſi maritus,ff.
qui,& à quib. c.ſuper literis de reſcript. Crau.
22 conſil.21.nu.4.& † bona fides præſumitur in
eo, qui de rebus ſuis diſponit, vel qui aliquid
facit ſecundum ius naturale,& bona fide factũ
dicitur rectè factum, vt diffuſè ſcribit Crauet.
conſ.6.num.120.& ſeq. Quare fatendum eſt,
huiuſmodi teſtamentum in ſuo robore perma-
nere,quicquid ex aduerſo fuerit deductum,ea
(inquam) omnia de facili tolluntur.

Reſpondetur enim primo. A die teſtamenti
vſque ad tempus mortis dicti teſtatoris inter-
23 ceſſiſſe curriculum plurium mẽſium,ſed † actus
geſtus tempore iræ ſuſtinetur, quando actum
gerens poſt iracundiam perſeuerat in eadem
voluntate, c.ſi quis iratus 2.quæſt.3. d.l. quid-
quid calore, vbi Bart.& alij,Iaſ.in d.l.ſi filiam
tuam,num.6.Luc.de Pen. in l.omnes omnino,
col.1.verſi.item nota. C.decurio.lib.10.Duen.
reg.292.limit.3.Farin.d.quæſtio.91.num.37.
Gail.lib.2.obſeruat.106.num.10.vbi ait,actum
prius effectum iracundia dici factum ex animo
accedente perſeuerantia. Tanti (inquàm)pon
deris eſt perſeuerantia eiuſdem voluntatis, vt
iræ argumentum omnino tollat,& deliberatio
24 nem inducat,Nam † ira eſt furor breuis,ſecun
dum Horat.quem ſequitur Tiraquel. de pœn.
tempor.cauſ.1.num.20.Flam. Rub.d.conſil.8.
num.13.Caroz.d.dec.46.num.19. vbi probat,
25 † mutationem voluntatis iratæ,ac perturbatæ
fieri, & præſumi de facili, & ibidem loquitur
in caſu omnino ſimili, nempè de marito, qui
ante teſtamentum pluries fuerat in vxorem co
minatus per hæc verba (Io nõ voglio, che mia
moglie, habbia del mio vn piſtacchio) vt ibi-
dem per eum numero 10.& ſequ. ſubiungens,
verba ad iracundiam prolata non præſumi du
rare; Nec mirum, quia vt dixi, iratus æquipa-
ratur furioſo, & ab eo non diſtat,niſi in tem-
26 pore,quia † ira breuis eſt,furor autem ſucceſ-
ſiuus,Alba.dicto conſ.12.numero 2.ita pariter
27 † æquiparatur ebrio, qui durante ebrietate cõ
ſilium non habet, conferunt carmina relata
per Luc.de Penn.d.cap.omnes omnino col.1.

Ira recens furor eſt odium factura vetuſta
Præterit ira citò vix iracundia tranſit.

Et ibidem ſubiungit quanto tempore quis de-
beat perſeuerare in eo, quod fecit, ad hoc, vt
animi iudicium,& conſenſus adfuiſſe dicatur,
& nos infra dicemus in ſexta reſponſione.

Reſpondeť ſecundo. Tunc iram,vel odium
teſtamenti, ſeu alterius diſpoſitionis nullitatẽ
importare, quando talis, vel tale ſit, vt mentis
alienationem, & conſilij remotionem penitus
28 inducat, quia † ira debet eſſe talis, & tanta,
quòd hominem à mente extrahat, aliàs actus
iræ nequaquam adſcribi poteſt, Doctor. in l.
quidquid calore,Felin.in d.capit.ſicut num.3.
Gail.d.obſeruat.106.num.10. Tiraquel.in di-
cta cauſ.1.numero 26. optimè Nauar. in d.ca-
pit.diuortium,num.10.& ſequen.facit text.in
d.l.ſi filiam tuam ibi (inconſulto calore) C.in-
offic.teſtam.Duen.reg.292. in 5.fallentia,vbi
conſiderat mentis alienationem, ſicut in ebrio
durante ebrietate,Bertaz. conſi.crim.44.nu.8.
& ſequen.Farin.d.quæſtio.91.numero 41.42.
vbi ait,concluſionem dictantem, vt omnes a-
ctus per iracundiam geſti reputentur inualidi,
intelligitur quando iracundia fuit magna, &
in totum a mente alienans agẽtem, ſecus ſi par
ua;ſed de tali magnitudine iræ nullibi conſtat,
nec mirum,quia id eſt difficilis probationis, vt
poſt Abb.notat Felin. in dicto cap.ſicut, nu.2.
dicens, difficile eſſe probare de tanto furore,
& ideo in dubio ſtandum eſſe axiomati dictan
29 ti, † actum factum calore iracundiæ regulari-
ter tenere, idem ait Nauar.in dicto cap. ſi quis
iratus,num.4.verſ.ſecundo quòd, alios addu-
cit,& ſequitur Farinac.d.q.91.nu.42.

Reſpondetur tertiò. Adhuc non conſtare,
ſaltem legitimè, de aliqua ira,& odio teſtato-
30 ris in fratrem, non (inquàm) ſufficit, † teſtes
atteſtare Dominum Fabritium fuiſſe iratum,
& odio proſecutum fuiſſe Dominum Camil-
lum, niſi etiam adducant cauſam, & rationem
odij, vel iræ, vt in terminis tradit Burſ. conſil.
165.numero 6.Menoch.d.conſ.226.nu.100.
Quinimò neceſſe eſt, quòd teſtes affirmẽt ver-
ba prolata per Dominum Fabritium cõminan
tia iram,& odium fuiſſe enuntiata tempore te-
ſtamenti; Nam, vt dixi, ira eſt furor breuis, &
31 ira,& odium non præſumitur durare,& † quan
do tempus eſt fundamentum intentionis alicu
ius,debet pręcisè probari,l.eum actum,vbi gl.
Bartol.& alij,ff.neg.geſt.l.matrem, C. probat.
Surd.conſil.151.num.110.& conſ.168.nu.35.
32 † quandocumque enim allegatur aliqua qua-
litas alterans, vel irritãs diſpoſitionem, debet
reduci ad tempus diſpoſitionis, idem Surd.a-
lios congerens conſi.400.num.16.Alibi dici-
33 tur,quòd † vbi certa qualitas eſt cauſa agen-
di, ſeu producendi actionem, non aliter quis
poteſt in iudicio obtinere, niſi probet concur-
ſum illius qualitatis, Cott. memorabili,quali-
tas,Bec.conſi.53.num.9.latè Surd.conſi. 248.
num.19.& conſ.452.num.18. Confert, quòd
34 † qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecũ-
dum tempus verbi,l.in delictis,§.ſi extraneus,
ff.noxa.Roland.conſi.100.num.27.in 2.Surd.
35 conſi.335.nu.20.& † indefinita probatio tem
poris anterioris,vel poſterioris non dat fidem
geſtis in præciſo tẽpore teſtamenti, quia quali
tates humanæ ſunt fragiles, ac curſu temporis
mutabiles,ita Caſtr.conſi.120.num.2.in 1.De
cia.conſi.85.numero 36.in 2.Gaizon.in tract.
de laudo meri iuris,par.4.gloſ.2.nu.23.verſic.
ſecun-

36 ſecundo requiritur. † Poſſibilitas enim in con
tracium deſtruit omne genus probationũ, l. 4.
37 §. puto, ff. hæred. inſtit. Nam † quando oppoſi
tum eius, quod allegatur poteſt ſtare cum ve-
ritate cauſæ, numquam inducitur valida proba
tio, Bal. in l. conuenticulam, C. epiſ. & cler. Ale
xand. conſi. 24. num. 24. in 2. cum non probet,
hoc eſſe, quòd ab hoc cõtingit abeſſe iuribus
38 notis, ſicuti † nec ea, quæ poſſunt ex tempore
variari debẽt metiri ad vnũ, & idem tempus,
l. pretia rerum, ff. ad l. falcid. Angel. de Vbald.
int. conſi. matrim. diuerſ. conſ. 44. num. 5. pari-
39 ter dici ſolet, † quòd de præterito non præſu
mitur in præſens ad continuationem alicuius
vniuerſi, dec. Genu. 16. numero 20. Alciat. de
præſumpt. reg. 2. c. 27. nu. 2. Non igitur inferen
dum eſt, teſtatorem fuiſſe iratum tempore te-
ſtamenti per verba iram cõminantia per eum
prolata per biennium ante teſtamenti celebra
40 tionem, vt innuunt teſtes, quia † tempus teſta-
menti inſpicitur ad colligendam teſtatoris vo
luntatem, Surd. conſ. 395. nu. 36.

Reſpondetur quarto, Dominum Fabritium
diſpoſuiſſe de bonis liberis in Sereniſſimum
hæredem, declarando inſuper, & deſcribendo
qualitates dictorum bonorum allodialium, &
aliorum, quæ ſine alterius placito poſſunt alie-
41 nari, modo cũ † quilibet in re ſua ſit modera-
tor, & arbiter, iuribus vulgaribus, vtique dici
non poteſt, Dominum Fabritium odiſſe fra-
trem, & aduerſus illum fuiſſe iratum, per cõmi
nationem, quòd illi nolebat aliquid de ſuo re-
linquere, quia dicitur expreſſiſſe, quod a iure
ſibi concedebatur, & ideo in indiuiduo dixit
Pariſi. conſ. 14. nu. 41. in 1. quòd licet ex cõmi-
nationibus inducatur ſuſpitio fraudis, attamẽ
ex quò vnus fratrum dixit, quòd nolebat eius
fratri aliquid relinquere, & quòd nihil habe-
bat habere de bonis, & hæreditate ſua, cùm
iſtud pendeat a ſui arbitrio, quia quilibet rei
ſuæ eſt moderator, & arbiter, non dicitur con-
cludenter probata diſpoſitio fraudolenta, ſed
talis expreſſio verborum nihil operatur; quia
dixit, id quod tacitè continebatur, etiam ſi nõ
dixiſſet, & ita oppoſita dicuntur poſſe milita-
re, quando teſtator diſpoſuit de bonis aliter
obnoxijs, prout in tali caſu loquuntur Docto-
res in contrarium citati.

Reſpondetur quinto. Satis conſtare ex alijs
teſtium dictis de remiſſione iræ, vel odij qua-
42 lis qualis fuerit, facta per ipſum † teſtatorem,
qui poſt dicta verba cõminatoria, & poſt teſta-
mentum conditum pluries peccata ſacerdoti
confeſſus eſt, & ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſa-
cramentum ſumpſit, quo in caſu iram omnem,
& odium remiſiſſe dicitur, vt poſt Bald. decla-
rat Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 10.
num. 8. Didac. Rod. Aluarad. de coniect. mẽt.
defun. lib. 2. c. 1. §. 2. nu. 37. 38. dicens inſuper
contritum, & confeſſum teſtatorem præſumi
deceſſiſſe, ac inimicitias etiam capitales remi-
43 ſiſſe, & † regulariter ex mutatione morum mu
tatio voluntatis præſumitur. Menoch. libro 6.
præſumpt. 37. num. 37. & 48. hinc dixit Pariſi.
44 d. conſ. 14. num. 42. † remiſſionem iræ cõmina
tæ per fratrem in alterum fratrem, argui, & ſu-
ſpitionem fraudis excludi per maiorem præ-
ſumptionem, vt quia ſi poſt cõminationem re-
ligionem ingrediatur, & huic optimè confert
doctrina Decij in cap. in præſentia, num. mihi
209. extra de probat. dicentis; Quod ſi graua-
tus fideicommiſſo cõminatus fuerit ſubſtitu-
to, quòd illi nolebat bona reſtituere, & poſtea
fuerit ingreſſus religionem non per hoc dici-
tur ingreſſus religionem, in fraudem ſubſtituti
ad finem, vt excluderetur per monaſterium a
fideicommiſſo, ſed debet amplecti fortior præ-
ſumptio, nempè quòd grauatus motus boni
zelo fuerit cõminatus ſubſtituto de illius ex-
cluſione, quæ in conſequentiam ſequebatur p
ingreſſum religionis ipſius cõminantis; non au
tem, vt principaliter propter illum excluden-
dum ipſe fuerit ingreſſus religionem.

Reſpondetur ſextò. A die comminationum
vſque ad tempus teſtamenti intereeſſiſſe curri
culum biennij, ideò non poteſt dici, teſtamen-
tum fuiſſe conditum per iram, vel odium, quia
45 † ira præſumitur ceſſata poſt triginta dies, vt
benè probat Luc. de Pen. in l. omnes omnino
col. 1, in fi. C. decurio. Dec. in d. l. quidquid ca
lore, num. 9. ff. reg. iur. Neuiz. quem refert, & ſe
quitur Caroz. dicta deciſ. 46. num. 17. Farin. d.
quæſt. 91. nu. 37.

Reſpondetur ſeptimò, Dato quòd aliquan
do Dominus Fabritius fuiſſet iræ ſuppoſitus,
46 attamen † non conſtat, ipſum fuiſſe ſolitũ exe-
qui comminationes per illum iratum prolatas,
vnde ſequitur vanum eſſe allegare, diſpoſitio
nem iſtam bonorum ſuorum fuiſſe calore ira-
cundiæ factam, & non ſubſiſtere, cùm ſolæ cõ-
minationes non ſint conſiderabiles, glo. in l. li-
cet, ff. arbitr. & in puncto, ita cenſuit Pariſ. d.
conſ. 14. n. 43. Burſ. conſ. 165. nu. 7.

Reſpondetur octauo. Nullo pacto dici poſ-
ſe, Dominum Fabritium fuiſſe affectũ ira, vel
odio contra Dominum Camillum fratrem, cũ
in eodem teſtamento vocet filios præfati Do
mini Camilli in feudalibus, dummodo natos,
& conceptos ex vxore illuſtri. Par igitur affe-
ctio teſtatoris fuit oſtenſa tàm aduerſus filios
Illuſtr. D. Camilli, quàm aduerſus Sereniſſimũ
Dominum Ducem, paritas autem affectionis
omnem fraudis, iræ, ac animi peruerſi ſuſpitio-
nem omnino tollit, Bart. in l. qui teſtamento, §.
per contrarium, ff. teſt. alios adducit Sur. con-
ſil. 94. num. 13. Tanto magis, quia D. Fabritius
adhuc

adhuc viuens beneuolentiam in Dominum Camillum apertiſſimè patefecit per plures actus poſitiuos per ipſum factos in gratiam Domini Camilli fratris poſt dictas comminationes, & præcipuè quando prætorem Corigij remiſit, & ex poſt etiam Prætorem Fabrici reintegrauit, vt rem gratam faceret Domino Camillo ita requirenti, vt colligitur ex proceſſu compilato coram Senatu Mantuæ. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Princeps cauſa litis inſtitui non debet.*
2 *Princeps iure priuatorum vtitur in hæreditate acquirenda.*
3 *Fiſcus, vel reſpublica res vel actiones litigioſas ablatas, vel donatas ſuſcipere non poſſunt.*
4 *Nullius intereſt habere duriorem aduerſarium.*
5 *Alienatio bonorum facta in potentiorem irritatur.*
6 *Conceſſio portionis caſtri facta principi vel ciuitati propinquæ per alterum ex fratribus expulſum ab alio non tenet.*
7 *Princeps vtcunque potens a quocunque priuato ſeu inferiore hæres inſtitui poteſt.*
Dignitas inſtituti non vitiat inſtitutionem.
8 *Fiſcus ſuccedit priuato vigore teſtamenti.*
9 *Ciuitas poteſt hæres inſtitui.*
10 *Sancti, & ipſe Deus poſſunt hæredes inſtitui, illiſque legari. & per fideicommiſſum relinqui.*
11 *Fraudis, & aduerſarij potentioris conſideratio ceſſat ceſſante intereſſe inſtituti.*
12 *Ceſſio ſeu inſtitutio facta de bonis ſuper quibus non adeſt contentio ab amico ceſſionario, vel inſtituto potentiori valet.*
13 *Inſtituere Principem cauſa litis eſt quid odioſum, ſæpeque dolum & fraudem.*
14 *Alienatio rerum facta in potentiorem fraudoloſa iudicatur.*
15 *Dolus inſtituentis potentiorem debet probari, vt habeat locum conſideratio potentioris.*
16 *Ceſſiones & inſtitutiones in potentiorem præſumuntur factæ bona fide niſi aliunde probetur fraus.*
17 *Fraus ſemper importat animum deprauatum.*
Fraus non datur ſine dolo.
18 *Fraus, & color parandi duriorem aduerſarium ceſſant ſi tempore inſtitutionis hæredis lis non ſuberat, nec bona viuente teſtatore fuere in iuditium deducta.*
19 *Potentior electus, vel inſtitutus vbi non eſt potēs ad terrendum aduerſarium inſtituentis, tunc ceſſat conſideratio litis, calumnia, & maiores potentia aduerſarij.*
20 *Potentior ille dicitur, qui habet, vel habere poteſt poteſtatem ſupra alium de facto.*
21 *Alienationis facta in potentiores perſonas tenent quando litigatur contra æquè potentes.*
22 *Alienationes in potentiores improbantur timore iniuſti patrocinij.*
23 *Auxilium ſuperioris licitè implorari poteſt vbi ceſſat fauor imperij.*

ARGVMENTVM.

Inſtitutio Principis potentioris non poteſt dici facta cauſa litis, & parandi duriorem aduerſarium, quando nec tempore inſtitutionis, nec uiuente teſtatore bona fuerunt in iudicium deducta.

CONSILIVM LXXXVII.

Actiones meæ à Domino.

EXcipitur denuò ex parte Illuſtriſſimi de Corrigio, inſtitutionem Sereniſſimi Domini aliàs factam per Illuſtriſſimum Dominum Fabritium nō ſubſiſtere, vti factam ex cauſa litis, & data opera, vt durior, ac potentior aduerſarius præfato Illuſtriſſimo pararetur. Iure enim
1 cauetur. † Principem litis cauſa inſtitui non
debere, vt de Imperatore litis intuitu inſtituto, extat tex. in l. pen. ff. hæred. inſtit. concordat
l. res §. lites donatas, ff. iur. fiſc. & §. fin. Inſtitut.
quib. mod. teſtam. infirm. quò loci expreſsè dicitur, hæreditatem eius non admitti, qui litis
cauſa Principem reliquerit hæredem, & ibidē
2 notauit Vulte. † quòd Princeps iure priuatorum vtitur ex ſui tamen voluntate in hæredita
3 te acquirenda; Sanè videmus etiam † fiſcum,
vel Rempublicam res, vel actiones litigioſas
non poſse ſuſcipere, vtcūque illis oblatas, vel
donatas, l. 2. vbi Doct. C. ne fiſc. vel Reſpubl.
Peregr. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 1. num. 42. & ſeq.
4 quia † nullius intereſt habere duriorem aduerſarium, nēpè hominem alterius prouinciæ, potentiorem, vel rixoſum, ſecundum Bart. in l. 3.
ff. alien. iud. mut. cauſ. fact. Sola in nou. conſtit.
Pedemon. par. 1. rubr. de form. ſeru. pro cor fir.
5 contr. gl. 2. num. 46. in fi. Hinc videmus † alienationem bonorum factam in potentiorem irritari, tot. tit. ne lice. potentior. Cranet. 205. in
fi. latè Menoch. conſi. 104. num. 58. & 61. quare in propoſito iſto dixit Bart. in l. 2. C. ne fiſc.
6 vel Reſpub. quòd † ſi fuerint duo fratres poſſidentes vnum Caſtrum, & vnus eorum ab altero fuerit expulſus, & ille expulſus fecerit recurſum ad Principem, vel Ciuitatem propinquam, illique ceſſerit, dederit, vel conceſſerit iura ſua, vel partem ſuā dicti Caſtri, huiuſmodi

con-

cònceſſio non tenet, ſequitur ibidem Salicet.
Aret. & Caſtr. vbi ait, id habuiſſe de facto, &
eo loci Alex. in prin. & Sicard. num. 4. & Iaſ. in
l. ſerui electione, §. 1. num. 14. ff. leg. 1. Non igi
tùr videtur attendenda dicta inſtitutio facta
per Dominum Fabritium quodammodo ex-
pulſum per Dominum Camillum fratrem, &
priuatum adminiſtratione, & exercitio iuriſdi
ctionis in terra Corrigij, ſuper quo exercitio
vertebatur lis inter dictos fratres, & cauſa erat
compromiſſa in Sereniſſimum Dominum, vt
patet ex actis.

Prædictis tamen non attentis, veritas eſt,
dictam inſtitutinnem omninò valere, ſiue alle-
getur timor, vel cauſa litis iàm motæ, ſiue mo-
7 uendæ, † Princeps enim, vtcumque potens, à
quocumque priuato, ſeu inferiore poteſt hæ-
res inſtitui; quia dignitas inſtituti non vitiat
inſtitutionem, l. non dubium, C. teſtam. Pereg.
8 loco infra citato. Ita & † fiſcus ſuccedit priua-
to vigore teſtamenti, l. fiſcus cùm in priuati, ff.
iur. fiſc. Peregr. de iur. fiſc. libro 4. tit. 1. num. 2.
9 Pariter † & Ciuitates poſſunt hæredes inſtitui,
l. hæreditatis, vbi Doct. C. hæred. inſtit. imò vi
demus aliàs populo Romano regna multa, nẽ-
pè Aſiam, Libyiam, Bithyniam in teſtamẽtis re
10 licta fuiſſe. Tandem † Sancti, & Deus ipſe opti
mus maximus poteſt hæres inſtitui, illique le-
gari, & per fideicommiſſum relinqui ex l. 1. §.
ad municipium, vbi Alexan. ad l. falcid. Adeò
quòd ſatis patet, Sereniſſimum habere inten-
tionem fundatam in teſtamento D. Fabritij.

Nec vim faciunt ex aduerſo deducta, quia
tàm quò ad litem motam, quàm mouendam,
de facili tolluntur ex pluribus.

Reſpondetur enim primò. Falſum eſſe, quòd
talis inſtitutio fuerit facta intuitu litis ad parã-
dum aduerſarium potentiorem; quia lis com-
promiſſa in Sereniſſimum, quæ vertebatur tũc
temporis inter dictos Illuſtriſſimos fratres, erat
ſuper adminiſtratione, & exercitio iuriſdictio-
nis in terris, territorio, & ſubditis Corrigij, &
Fabrici, Quæ iuriſdictio non comprehenditur
in inſtitutione facta ad commodum Sereniſſi-
mi, cùi ſola bona libera, & allodialia fuerunt
per Illuſtriſſimum teſtatorem relicta; Quinimò
prędatus Sereniſſimus ab omnibus bonis, & iu
ribus feudalibus aliàs ipſimet teſtatori compe
tentibus fuit explicitè excluſus; cùm teſtator
illa reliquerit deſcendentibus Illuſtriſſimi Do
mini Camilli eius fratris, dummodò natis ex
Illuſtri vxore, & prout in præcitato teſtamen-
11 to. † Cùm igitur ceſſet hoc in caſu intereſſe
Sereniſſimi Domini, ceſſat etiam quælibet cõ-
ſideratio fraudis, & aduerſarij potentioris, vt
tradit Bal. in l. item ſi res, §. idem fieri, ff. alien.
12 iudit. mut. cau. fa. Alibi dicitur, quod † quan-
do agitur de ceſſione, ſeù inſtitutione facta de
bonis indubitatis, ſuper quibus non adeſt con-
tentio, & cedens eſt amicus ceſſionarij, vel in-
ſtituti potentioris, non prohibetur talis ceſſio,
vel inſtitutio, Abb. in ca. ex parte, num. 4. extra
de alienat. iud. muta. cauſ. fac. At Dominus Ca
millus numquam negauit, bona libera Domini
Fabritij ſpectare ad Sereniſſimum, ſed tantum
modò allegauit, bona petita per Sereniſſimũ
eſſe feudalia, & fideicommiſſo ſuppoſita.

Reſpondetur ſecundo, Ex lectura teſtamen
ti, & inſtitutionis ſatis conſtare de cauſa, qua
motus fuerit Illuſtriſſimus teſtator ad facien-
dam talem inſtitutionem, ideò ad aliam cau-
ſam imaginariam non eſſe recurrendum, vt ſa-
tis abundè probauimus in conſilio edito ſuper
articulo teſtamenti cõditi per irã, & odiũ, &c.
non repeto. Hoc tantummodò in præſentiarũ
13 addito, quòd † inſtituere Principem cauſa li-
tis eſt quid inuidioſum, ſapitq; dolum, & frau-
dem, cùm ex hoc calumniæ facultas ex digni-
tate, & culmine Principatus, ac poteſtatis ca-
pi, & patari dicatur, hæc ſunt verba tex. in d. l.
14 penult. ff. hæred. inſtit. Sicuti etiam † alienatio
rerum facta in potentiorem fraudulota iudica
tur, & ideò non tenet, Men. d. conſi. 104. n. 58.
& 61. Modò de tali fraude, nec de tali doloſa
15 mente teſtantis non conſtat, & tamen † ad hoc
vt habeat locum conſideratio potentioris ad-
uerſarij, debet conſtare de dolo inſtituentis ip
ſum potentiorem, vt notat Bart. & Bal. in l. itẽ
ſi res, §. fin. ff. alien. iudic. mut. cauſ. fact. Sola in
nou. conſtit. Pedemon. par. 1. tit. de form. ſcru-
pto confirm. contr. gloſ. 2. num. 41. & ideo di-
xit Din. quem refert Imol. in dicta l. pen. illum
textum militare, quando cõſtat, inſtitutionem
Principis fuiſſe factam in fraudem aduerſarij
debilioris, & ex cauſa calumniæ. Nec mirum,
16 quia † huiuſmodi ceſſiones, & inſtitutiones in
potentiorem præſumũtur factæ bona fide, niſi
aliundè probetur fraus, vt poſt gl. Cin. & Din.
tradit Anch. in cap. ex parte, num. 4. & ibidem
Boich. col. 2. verſ. aut ceſſio fit in potentiorem
extra de alien. iudic. mut. cauſ. fact. vnde dixit
Ibidem Bellam. nu. 2. prædictam legem penul-
timam prohibere illam inſtitutionem, quia ve
rè facta fuit ob cauſam litis, ſubdens, debere
conſtare de fraude, pariter ibidẽ ſcripſit Abb.
num. 4. debere conſtare, vt fuerit facta malitio
sè, cauſa opprimendi aduerſarium; quia iura
hoc prohibentia fundant ſe in fraude; ſed de
tali fraude non conſtat, ſed bene è conuerſo
de bono animo, & zelo Illuſtriſſimi teſtatoris;
17 † fraus enim ſemper importat animum depra
uatum, cùm non detur fraus ſine dolo, vt ad-
uertit Gomeſ. in §. item ſi quis in fraudẽ, Inſtit.
de actio. num. 9. & ideo dixit Sola in d. glo. 2.
num. 47. quòd in materia iſta, in primis, & an-
te omnia ſemper conſideratur fraus, vel do-
lus,

hıs, antequam conſideretur, an aduerſarius ſit
potentior, vel forenſis, vel rixoſus.
Reſpondetur tertio. Talem fraudem, ſeu co
lorem parandi Principem in duriorem aduer-
ſarium cauſa litis, non procedere in inſtitutio-
ne hæredis, ſi lis tunc temporis non erat cępta,
& bona non fuerant viuente teſtatore in iudi-
18 cium deducta. Nam † ex quo inſtitutio, & be-
neficium confertur poſt mortem teſtatoris, id
debetur fieri ex neceſſitate, ideò ceſſat fraus,
Bart. in l. ex hoc edicto, §. alienare, vbi Bald. ff.
alien. mut. iud. cauſ. fact. Sola, in d. gloſ. 2. num.
40. in fi. idem probant (nempè quando p de-
functum nō erant bona in iudicium deducta.)
Abb. in d. cap. ex parte, numero 3. Anch. nume
ro 4. Boich. in princ. Bellam. num. 2. vbi in ſpe-
cie ſubiungit, hoc in caſu non eſſe diſtinguen-
dum, an talis actus conferatur in potentiorem,
nec ne. Vnde ex his patet, in contrarium dedu
cta vigere in alienatione facta inter viuos, vel
in inſtitutione facta de bonis controuerſis, &
in iudicium deductis viuente teſtatore, quæ
omnia in hac facti ſpecie penitus deſiderant.
Reſpondetur quarto, Illuſtriſſimum Domi-
num Camillum fuiſſe Principem Imperij ſupe
riorem non recognoſcentem in temporalibus,
Cæſare excepto, & protectioni Maieſtatis Ca-
tholicæ deditum, & ſub dictæ Regiæ Maieſta-
tis, ac ſub eius militiæ brachio tutum omnino
vixiſſe. Vnde non erat dubium, vt poſſet op-
primi, ac illius iura contundi, & per calumniā,
ſeu de facto arripi per Sereniſſimum hæredē,
& conſequenter dici non poteſt, quòd Illuſtriſ
ſimus teſtator ipſum Sereniſſimum Dominum
hæredem inſtituerit, vt fratri aduerſario alium
19 potentiorem aduerſariū pararet. Quia † quan
documque potentior electus, vel inſtitutus nō
eſt potens ad terrendum primum aduerſarium
inſtituentis, tollitur prorſus conſideratio litis
calumnioſæ, & maioris potentiæ aduerſarij
nuper electi, vt firmat Bald. in l. per diuerſas
quæſtio. 19. num. 43. C. mandat. Celſ. Vgo, ad
Bald. in l. qui ſtipendia, num. 3. C. procur. So-
la, in dicta gloſ. 2. num. 50. Nam in propoſito
20 iſto † ille dicitur potentior, qui habet, vel ha-
bere poteſt poteſtatem ſupra alium de facto,
vt pro eius libito ille alius erigatur, vel depri-
matur, & poſſit illi primo oſtendere vultum ter
ribilem, vt per Abb. in d. cap. ex parte, num. 2.
Anchar. num. 4. Bellam. nu. 3. ext. de alien. iu.
21 mut. cauſ. fact. Hinc in ſimili dicitur, tales † a-
lienationes in potentiores perſonas tenere,
quando contra æquè potentem, vel potentes
litigatur; quia tunc potentior non dicitur ele-
ctus cauſa terroris inijciendi, ſed magis cauſa
vitandi, vel expellendi, Ang. l. cum pater, §. Ti
tio. in fi. ff. legat. 2. Caſtr. in l. 1. num. 2. vbi Ale.
nu. 1. Sicard. nu. 6. C. ne lice. potentio.

Reſpondetur quinto, Ex abundanti, huiuſ-
22 modi † recurſus ad perſonas potentiores im-
probari timore iniuſti patrocinij futuri, ex quo
ſemper eſt in promptu legis, & imperij fauor
ad tutelam, & patrocinium inferiorum, vt cla-
rè deciditur in §. patrocinia, authen. de mand.
princip. Modò cùm hodiernis temporibus ob
Imperij declinationem ceſſet ipſius Imperij fa
uor, vtcumque ab inferioribus imploratus, vt
experientia docet, & tota die videmus, vtique
23 † ceſſante dicta ratione, videtur licitum eſſe
implorare auxilium ſuperioris, prout ſingulari-
ter aduertit Fulgoſ. in l. final. C. ne fiſc. vel
Reſpubl.
Quare concludo, talem inſtitutionem ſub-
ſiſtere, nulla habita ratione litis motæ, vel mo-
uendæ. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Statuta ciuitatis non populi, ſed Principis leges dicuntur de com. contr nu 3.*
Statuta condere eſt iuriſdictionis.
2 *Populus Principi ſubiectus non habet poteſtatem legis condendæ.*
4 *Lex, vel ſtatuta ciuium etiam a Principibus confirmata perſonas, & bona ipſorum Principum non ligant licet principes conſiderentur, vt ciues illarum ciuitatum.*
Statuta inferiorum non ligant ſuperiores ex defectu iuriſdictionis verba ſtatuentium non referuntur ad perſonas non ſubditas.
5 *Statuta etiam a Principe condita illum non arctant, nec ſucceſſorem niſi quoad fauorabilia, vel niſi conſtet illum voluiſſe ligari.*
Nemo poteſt ſibi imperare nec legem imponere.
6 *Statutis ciuitatis derogari non poteſt per vnum ex pluribus illius dominis alijs inſcijs, vel inuitis; diſtingue tamen vt nu. 9.*
7 *Delictum commiſſum per vnum ex pluribus dominis vnius caſtri vel oppidi, non poteſt per condominos puniri.*
Par in parem non habet imperium.
8 *Iuriſdictio feudi competit omnibus non vt ſingulis, ſed vt vniuerſis, quando feudum ab initio vni conceſſum ad plures dominos deſcendit.*
9 *Statutum caſtri a duobus dominis poſſeſſi prohibens extractionem frumenti ligat ipſos Dominos, ſi fuit conditum a ſupremo domino caſtrū concedente ſecus tamen ſi ab ipſis dominis inferioribus fuerit conditum.*
10 *Idem ius reddi debet Mantuanis in terra Corrigij, quod Corrigenſibus in Statu Mantuæ reddi ſolet.*

Google

ARGVMENTVM.

Statutum prohibens alienationem ſtabilium in Forenſes non ligat Dominos, ſeu Principes loci alienantes, ſeu diſponentes de rebus ſuis.

CONSILIVM LXXXIX.

Actiones meæ à Domino.

STatutum Corrigij prohibens
alienationem ſtabilium in fo-
renſes nullo pacto arctare po-
teſt Dom. ſeu Principes Cor-
rigienſes, ſed ſolos ciues ſub-
ditos dicti loci.
1 Etſi (inquàm) nonnullis placuit, ſtatuta † ci
uitatis non populi, ſed Principis leges dici,
quia ſtatuta condere eſt iuriſdictionis ſecun-
dum Doct. in l. omnes populi ſuper prima quæ
ſtione Bart. ff. iuſt. & iur. Tiraq. de primog. quę-
ſtione 16. num. 2. Pereg. conſ. 4. num. 7. in 3. &
2 populus † Principi ſubiectus non habet pote-
ſtatem legis condendæ, Ruin. conſ. 130. nu. 7.
in 5. vbi ait, id etiam procedere, quando popu
lus ſtatuta fecerit, & Princeps illa cõfirmauit,
ex quo a Principe confirmante denominãtur,
idem probat Roland. conſ. 86. nu. 28. 29. in 3.
Contar. in d. l. vnica, limit. 22. nu. 8. C. ſi de mo
ment. poſſeſſ.
3 Attamen verius eſt † non Principis, ſed ci-
uium leges dici ipſa ſtatuta ciuitatis, vtcumq;
a Principe confirmata, ita Zabar. conſ. 2. Bald.
in l. ex placito, num. 6. in fi. C. rer. permut. Ale-
xand. conſi. 123. num. 18. in 4. Brun. trac. quod
ſtant. maſcul. fœm. non ſucced. art. 6. num. 67.
Rol. de lucr. dot. quæſt. 83. num. 10. Menoch.
conſ. 250. num. 14. 15. & conſil. 351. num. 1. &
ſequent. Iſtaque concluſio potiſſimum viget,
quando agitur de ſtatuto concernente admi-
niſtrationem, ſeu regimen bonorum ipſorum
ciuium, non autem tractante de contentioſa iu
riſdictione, vt in caſu iſto; nam verè dicitur
lex ciuium, & non indiget aliqua Principis cõ
firmatione, Bald. in l. cùm acceſſiſſent, numero
10. extra de conſtit. quem ibi ſequitur Abb. Fo
lin. Dec. & alij. Iaſ. in d. l. omnes populi, nume-
ro 8. & 34. vbi Caccialup. num. 8. Crot. nume-
ro 34. latè Ceph. conſil. 38. num. 15. 22. & ſeq.
Menoch. d. conſ. 250. & conſ. 351. nu. 2.
Quicquid tamen ſit, ſiue Principis, ſiue po-
puli leges nuncupentur, illud ſanè perſpicui iu
ris eſt, vtroque in caſu dici, Principem a lege
4 ciuium, vel propria non ligari; Siquidem † lex
ciuium non arctat Principem: quia ſtatuta
inferiorum non poſſunt ligare ſuperiorem ex
defectu iuriſdictionis, cap. cum inferior de ma
ior. & obed. c. venientes, extra de iureiur. Nat.
conſil. 44. num. 1. vbi poſt Card. Felin. & alios
ait, id procedere, etiamſi Princeps conſidere-
tur, vt ciuis illius ciuitatis, quia dignitas illum
facit quò ad omnia ſuperiorem, & abſonum
eſt dicere, quòd intentio populi fuerit ligare
dominos ſuos per eorum leges priuatas, cùm
verba ſtatuentium non referantur ad perſonas
non ſuppoſitas, l. 1. C. ſum. trin. §. ſciendum. In-
ſtit. de hæred. qualit. & differ. Natt. d. conſi. 44.
num. 1. & ſequ. idem optimè probat Fanut. de
inuent. par. 6. num. 135. Roland. de lucr. dot.
quæſt. 83. num. 10. 11. & ſeq. Pancir. conſil. 1. nu
mero 98. alios adducit, & ſequitur Menoc. cõ-
ſil. 250. num. 18. 19. 20. & 54. & conſ. 351. nu-
mero 4. 5. & ſeq. qui omnes concorditer atte-
ſtantur, ſtatuta ciuitatum etiam a Principibus
confirmata non ligare perſonas, nec bona, ſeu
hæreditates ipſorum Principum, facit Sur. cõ-
ſil. 252. num. 58. Hond. conſi. 13. num. 59. in 1.
Raud. de analog. lib. 1. c. 28. nu. 59. & 60. Siuè
ergo dicamus, talia ſtatuta dici leges Princi-
5 pis, adhuc † non arctant Principem, etiamſi il-
lemet Princeps illa condiderit, quia nemo po
teſt ſibimet imperare, nec ſibi legem impone-
re, l. pen. C. arbitr. l. ſi peculium, §. ſicut, ff. pecu.
Natt. d. conſ. 44. num. 2. Ruin. conſil. 83. nu. 4.
in 5. dicens, ſtatutum non ligare eius conditо-
rem, nec illius ſucceſſorem, & de communi te-
ſtatur, ſequitur Fanut. d. par. 6. num. 135. verſi.
quatenus, vbi ſubdit, in generali ſermone nũ-
quam includi perſonam loquentis, plura alia
adducens pro confirmatione iſtius dilẽmaris,
quod probat etiam Lambert. de contrac. min.
& mulier. in fi. nu. 97. Raud. d. cap. 28. num. 62.
& ſeq. diffusè Menoch. d. conſi. 250. num. 21.
& ſeq. & conſ. 351. nu. 5. ver. & rurſus, & conſ.
454. num. 25. Hond. d. conſi. 13. num. 59. opti-
mè Lanar. conſil. 8. num. 3. & ſeq. firmans poſt
alios, Principem non ligari proprijs conſtitu-
tionibus, quia in generali ſermone non vide-
tur ſeipſum aſtringere, & quia quis non intelli-
gitur ponere legem contra ſeipſum, concor-
dant Anguil. conſ. 74. num. 15. Bertaz. conſi. ci
uil. 55. num. 22. dicens, Dominum Caſtri non
ligari a ſtatuto illius Caſtri; Quo igitur ad one
ra, & incommoda Princeps nunquam ligatur;
vt ſupra dictum eſt, ſecus quò ad fauorabilia,
& ipſius Principis commodum concernentia,
vt placuit Natt. d. conſil. 44. num. 4. & nu. 6. 7.
& per totum, Pacian. conſi. 4. num. 85. Brun. &
alij, quos ſequitur Pancir. conſ. 1. num. 99. con
fert dictum Hond. dicto conſi. 13. num. 52. Ro-
land. d. quæſt. 83. nu. 13. Surd. conſ. 262. num.
58. vel niſi conſtet, Principem voluiſſe a dictis
ſtatutis ligari, vt per Pacia. dicto conſ. 4. n. 85
per

per text.in l.digna vox.C.legib. Menoch.con
ſil.881.nu.10.

Vis modò eſt, an ſtante pluralitate Domi-
norum, ſeu Principum vnius ciuitatis, vel o-
pidi omnes dicantur exempti a ligamine ſta-
tutorum, ſeu eorum alter in alterius præiudi-
6 cium, & an vnus † eorum altero inſcio, vel in-
uito poſſit ſtatutis Ciuitatis derogare; Et vnũ
non poſſe ſine altero, tenet Pacia. de prob.lib.
2.c.36.nu.21. & ſeq.iuncto num.35. vbi poſt
longam diſputationem concludit, quòd ſtante
ſtatuto, vt non poſſit mulier cõtrahere ſine cer
ta ſolemnitate, vel non poſſit forenſis in hære-
ditate defuncti ſubditi ſuccedere, non poteſt
vnus ex pluribus Dominis Caſtri habilitare
mulierem, vel forenſem contra formam ſtatuti
communiter facti, niſi aliorum condominorũ
conſenſus accedat, ſequitur Roſent. de feud.
c.12.concl.5.nu.7.in gloſ.h.in fin.

Ego tamen dico, eandem rationem exime-
re plures Principes a ligamine ſtatuti, quæ exi
mit vnum Principem, quia par in parem non
habet imperium, iuribus notis. Hic enim agi-
tur de pœna, nempè de priuatione bonorum
forenſi relictorum, & fiſco Principum Corri-
gij applicandorum, ita dictante ſtatuto Corri-
7 gij, ſed quando † vnus ex pluribus Dominis
vnius caſtri, vel opidi delictum committit,
non poteſt a condomino puniri, ex quò par in
parem non habet imperium, ita Bart.in l.fi.n.3.
vbi Bal.in addit.Fulg.nu.6. ff.rer.diuiſ. Caſtr.
in l.eſt receptum, num.3.ff.iuriſ. omn.iud. vbi
Cur.iun.num.4.Bal.in c.1.in fi.tit.qual. vaſal.
iur.deb.Iacob.in ſua inueſt.in verb.Marchio.
in verſ.dubitatur, num.4. Mozzi.de feud.tub.
de diuiſ.feud.num.49. Vinc.Franc.deciſ.274.
nu.1.2.& num.6. vbi poſt Barto.Felin.& alios
tradit, quòd quando plures habent iuriſdictio
nem in ſolidum, ſeu eãdem iuriſdictioné, tunc
vnus non punit alium, etiamſi inter alios admi
niſtratio, ſeu exercitium iuriſdictionis fuerit
diuiſa, vel diuiſum, alios adducit Menoc.con-
ſil.298.nu.14.Dec.in ca.prudentiam, nu.mihi
51.de offi.deleg.

Confirmatur concluſio ex eo, quòd quan-
8 do feudum † ab initio vni conceſſum ad plu-
res dominos feudi deſcendit, iuriſdictio com-
petit omnibus nõ vt ſingulis, ſed vt vniuerſis,
ideò vnus ſine alijs iuriſdictionem exercere
nõ poteſt, vt poſt plures antiquos notat Pacia.
de prob.li.2.cap.36.num.42. & probant Bal.
in l.1.ff.off.conſul. Butr. & alij in capit.pruden
tiam, ff.offic.deleg.Iacobi. Brun. Ruin. & alij,
de quibus per Menoch.conſil.298.num.9.10.
11.12.& ſequen.vbi poſt Bart. & alios ſubiun-
git, vnum ex pluribus Comitibus vnius Caſtri
non poſſe abſolutè iuriſdictionem exercere,
vt cæteri Comites legibus, & ſtatutis pareant,
ne aliàs par in parem ius dicere dicatur; quod
eſt abſonum. Hinc poſt Abb. Dec. & alios di-
xit Scrad.de feud.part.10.ſectio.4.nu.64.cla-
ri iuris eſſe, quòd vni ex duobus, pluribuſuè,
quibus iuriſdictio in ſolidum competit, nõ per
mittitur illi abſque altero iuriſdictione vti,
vel iuriſdictionem exercere eo in caſu, quan-
do agitur de præiuditio, vel incommodo cu-
iuſlibet, ſequitur Roſent.de feud.c.12. quæſt.
quinta, numero 7.dicens, quod iuriſdictio feu-
dalis reſpectu vnius feudi pluribus competẽs
Dominis, non poteſt, nec debet ab vno exerce
ri, ſed ab omnibus ſimul.

Addatur inſuper doctrina Alexandri in l.
cætera, §.item quæri, numero ſecundo, ff.leg.1.
9 dicentis, quòd ſtatutum † caſtri poſſeſſi a duo-
bus Dominis prohibens extractionem frumẽ-
ti, ligat ipſos Dominos, quando tale ſtatutum
fuerit conditum a Domino ſupremo cõceden
te caſtrum Dominia illis inferioribus; ſecus ſi
ab ipſis Dominis caſtri fuit conditum, (vt in
caſu iſto, in quo, ſicuti conſtat ex proceſſu, non
aliquis ſupremus Dominus conceſſit caſtrum
Dominis de Corrigio, ſed ipſimet Domini an
tea liberi a quacumque ſuperioritate ſeſe de-
derunt in protectionem, & Vaſallagium Impe
ratori, cuius Vaſallos ſe conſtituerunt ex pro-
prio libito) nàm tunc ſtatutum non ligat ſta-
tuentes, cùm ſibi ipſis non poſſint imperare. ſe
quitur Rol.conſ.86.num.41.in 1.

Secundo principaliter conſidero, quod eli
citur ex actis, aliàs Dominos de Corrigio poſ
ſediſſe ſtabilia maximi valoris in territorio
Mantuano, in quo viget, & tota die ſeruatur ſi-
mile ſtatutum, prohibens ſtabilia relinqui fo-
renſibus inter viuos, nec in vltima voluntate;
10 Idẽ † ergo ius debet reddi Mãtuanis in terra
Corrigij, q & Corrigienſibus in ſtatu Mantuæ
reddi ſolet, per titulum ff. quod vnuſquiſque iu
ris, &c.& ita docet Caſtr.conſi.156. col.final.
verſicul.item tàm de iure communi in 1. Rim.
conſil.314. numero 49. Anchar.iun. quæſt.3.
nu.2.par.2.

Nec vim faciunt adducta per Pacia. de pro
bat.lib.2.c.36.num.21.iuncto num.35.quia ſi
rectè eius dicta perpenduntur, apprimè com-
probant intentionem Sereniſſimi hæredis.

Siquidem recenſitis opinionibus contro-
uerſis circa articulum per ipſum ibidem pro-
poſitum num.20. An (inquam) vnus ex pluri-
bus Dñis caſtri poſſit ſolũ derogare ſtatutis cõ
munibus, tandem in num.31. vſque 36. propo-
nit talem diſtinctionem ſatis rationabilem.

Aut ſtatutum fuit vnà cum caſtro traditum
a Domino ſuperiore Dominis inferioribus,
tunc tale ſtatutum non poteſt ab illis inferio-
ribus violari.

Aut fuit conditum ab ipſis inferioribus
Do-

Digitized by Google

Dominis caſtri, & tunc diſtinguendum eſt. 1

Aut ſtatutum concernit ſimplex intereſſe tangens ſolos Dominos caſtri, vt putà, quia diſponit de ſucceſſione inter ipſoſmet Dominos, aut de extractione munitionum, ſeu armamentorum extra caſtrum, & tunc debet huiuſmodi ſtatutum ab omnibus inuiolabiliter ſeruari, adeò quòd vnus ſolus in aliorum præiudicium non poteſt recedere.

Aut concernit intereſſe priuatorum, ſeu ſubditorum, & conſequenter bonum publicum, & tunc etiam diſtinguendum eſt.

Quò ad ipſos Dominos tale ſtatutum non dicitur arctare de neceſſitate, quia ſibi ipſis nõ poſſunt imperare.

Quò verò ad ſubditos, dicendum eſt, quòd vnus non poteſt ſine conſenſu aliorum Dominorum derogare ſtatutis de communi conſenſu conditis. Hæc Pacianus.

Modò hic agitur de ſtatuto condito a Dominis Caſtri, non a Domino ſuperiore, ſeu Cæſare tradente ſtatuta cum caſtro, vt ſupra dictũ eſt; Nec agitur de ſolo intereſſe ſubditorum, & de ſtatuto condito pro bono publico, vt bona inter ſubditos, ac ſupportantes onera conſeruentur, quo in caſu reſpectu Dominorum tale ſtatutum non ligat, vt in præſenti facti ſpetie, in qua Illuſtriſſimus Dominus Fabritius cõdominus diſpoſuit de proprijs ipſiuſmet bonis liberis, & allodialibus, quæ cuilibet alteri perſonæ, imò & eccleſiæ pro libito relinquere potuiſſet; Et ita ſatis paret, nequaquam obſtare in contrarium adducta. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Condominus ſolus non poteſt exercere iuriſdictionem vbi agitur de præiudicio fratris.*

2 *Clauſula generalis non obſtantibus aliquibus legibus, ſufficit, quando Princeps derogat iuri poſitiuo.*

3 *Copula, (&) vbi copulat qualitates, nec apparet expreſſè, vel tacitè, an illas copulet reſpectu diuerſorum ſubiectorum an eiuſdem potius debet referri ad diuerſa quam ad idem.*

4 *Forenſis inſtitutus a Principe dicitur habilitatus ad ſucceſſionem, vbi aliàs erat incapax.*

Contrahens cum Principe dicitur habilitatus licet aliàs eſſet perſona prohibita, incapax, vel inhabilis ad contrahendum, vel acquirendum.

5 *Argumentum, vel ſimilitudo teſtamenti ad conſtitutum non tenet.*

Conſtitutum habet vires tempore contractus de ſui natura teſtamẽtum vero vires virtutem, effectum, & habilitationem ſumit poſt mortem teſtatoris.

6 *Feudum antiquum, vt tranſmittatur ſufficit, quod quis ſit hæres primi acquirentis.*

7 *Primogenitura erigi non poteſt in feudo antiquo in præiudicium aliorum vocatorum.*

8 *Imperator, vel Princeps non poteſt tollere ius quaſitum de iure gentium aliis vocatis in inueſtituris antiquis & vbi poſſit de poteſtatis plenitudine id debet intelligi facta debita compenſatione & illis totaliter reſarcito damno.*

9 *Compromiſſum fit de re dubia, & non de re clara.*

10 *Primogenituræ ad aliorum fauorem per primogenitum renuntiari poteſt.*

Primogenitus ſcienter patiens alios iure proprio actus iuriſdictionales primogenito conuenientes exercere ſibi præiudicat in primogenitura.

ARGVMENTVM.

Statuto prohibente quamcumque alienationem ſtabilium in forenſes, etiam per vltimam voluntatem, derogari poteſt per vnum ex pluribus Dominis diſponendo de rebus ſuis in præiudicium aliorum Condominorum; contra opinionem Peregrini, qui in eadem cauſa contrarium bis conſuluit.

CONSILIVM LXC.

Actiones meæ à Domino.

EDito conſilio ſuper puncto capacitatis Sereniſſimi Domini non obſtante ſtatuto Corrigij prohibente quamcumque alienationem ſtabilium in forenſes etiam per vltimam voluntatem, peruenit ad manus tertium volumẽ conſiliorum Excellentiſſimi Peregrini, qui in indiuiduo iſtius puncti conſuluit contra præfatum Sereniſſimum hæredem, vt conſtat ibidẽ in conſilio tertio, & quarto.

Primò mouetur in dicto conſilio 3. numero 43. vſque nu. 47. incluſiuè, quòd etſi ſtantibus pluribus Dominis vnius caſtri eorum alter poſſit derogare præcitato ſtatuto prohibitorio, ex quò iuriſdictio eſt indiuidua ambobus in ſolidum competẽs, adeò quod eorum ſinguli poſſunt in ſolidum illam exercere, attamen talis opinio eſt controuerſa, cùm multi contrarium teneant.

Præterea, quòd prior illa ſententia nequaquam poſſit habere locum, quando vnus ex dictis Dominis exercet iuriſdictionem in alterius præiudicium, vtputà multando ſubditũ, & applicando ſibi condemnationem; Quia videmus

demus etiam, quòd ſi duo habent iuriſdictionem inſolidum, vnus non damnat alterũ: quia par in parem non habet imperium,& ideò nec vnus alteri poteſt præiudicium parare.

Secundo in nu.48.49.eiuſdem conſilij adducit, ex vſu, & ſtylo hucuſque obſeruato, & conſuetudine in retroactis temporibus obſeruata,quando agebatur de derogatione præfati ſtatuti,omnes condominos ſimul,non vnum ſolum illi derogaſse, quæ quidem ſequela facti,vſus,& ſtyli, eſt attendenda,cùm ſit fida interpres iuris legum,& priuilegiorum.

Tertio allegat ibidem num.50.vſq; 54.defectum voluntatis,& poteſtatis Illuſtriſſimi teſtatoris,quò ad præ citatam derogationem ſtatuti; Non (inquàm) voluit,quia derogatio deſcripta in calce teſtamenti fundata in ſola clauſula generali, ibi.(Nõ obſtantibus quibuſcumque legibus,aut ſtatutis,&c.)quæ alioquin ſufficeret ad derogarionem iuris poſitiui, fuit reſtricta ad formalia, & ſolemnia teſtamenti, & ideò nõ dẽt referri ad ſpecialem derogationẽ dicti ſtatuti prohibitorij.Taliter (inquàm)cantant verba derogatoria (derogans prædictus Illuſtriſſimus Dominus teſtator etiam tamquã Comes,& Princeps, vt ſupra, de plenitudine ſuæ poteſtatis, & ex certa ſuaſcientia,ac animo deliberato quibuſcumque ſtatutis, & ordinibus dicti loci Corrigij in contrarium facientibus,& quatenus in præſenti teſtamento fuerint omiſsæ,vel non ſeruatæ omnes,& quæcũque ſolemnitates,ac modus,& forma,tàm a dictis ſtatutis, & ordinibus requiſitis, quã à iure cõi,aut aliter quomodocumq;,illas omneſque tã iuris,quàm facti defectus,poteſtatis præſertim plenitudine,& omni meliori modo ſuppleuit,ſuppletaſq; eſse voluit, & mandauit) Ponderat enim illam dictionem coniunctiuam (& quatenus) quæ denotat fuiſse derogatum ſtatutis Corrigij concernentibus ſolemnitatem, & formam teſtandi, quatenus ea fuiſset omiſsa: quia natura copulatiuæ (&) eſt, quòd per eam denotetur paritas terminorum, ſeu idẽtitas in copulatis, maximè quia in derogatorijs ſtrictè proceditur.

Quò verò ad poteſtatem, quia contulit habilitatem Sereniſſimi hæredis poſt mortem ipſiuſmet teſtatoris,& ita in tempus inhabile more conſtituentis, qui ſi ſe conſtituit poſſidere nomine alterius poſt mortem ſuam, tale conſtitutum nullius eſt roboris.

Quarto in conſilio 4.nu.8.in medium adducit: quòd ſicuti ſolus Dominus Fabritius non potuiſset ſtatutum condere, ita nec ſolus illud tollere,quia requiſita in condendo,& cõſtruendo,eadem neceſsariò debẽt interuenire in tollendo,& deſtruendo &c.

Quinto in calce dicti conſilij tertij,nu.54. & per totum diſcurſum cõſilij quarti conatur probare, D.Fabritium non potuiſse derogare dicto ſtatuto,& capacem reddere Sereniſſimũ hæredem, quia in eo deficiebat plenitudo poteſtatis ob defectum iuriſdictionis, quæ totaliter reſidebat in D. Camillo eius fratre maiore natu, in quo ſtabat iuriſdictio indiuiſa, & totalis abſque participatione aliqua cum fratre minoris ætatis,& hoc vigore cõuentionis aliàs inter dictorum fratrum communes præceſsores initæ de anno 1449.

Cui conuentioni non obſtat,ꝙ D.Fabritius aliquando exercuerit iuriſdictionis actus, derogando ſtatutis,decernendo officiales publicos,& cætera id genus.

Quia hæc omnia iure familiaritatis,& ex benignitate D.Camilli maioris natu, & veri Dñi abſoluti exercuiſse, & geſsiſse præſumitur, & ad ipſius Domini Camilli iurium conſeruationem,vt ibidem in d.conſ.4.nu.9.& ſeq.

Quæ tamen omnia vtcumque prouenientia a iuriſperito doctiſſimo,certè apud me nõ ſunt tanti ponderis, vt recedam a ſententia in prioribus ſcriptis firmata; Vnde reliquum eſt, vt contraria tollantur.

Primò igitur reſpondetur. Ipſummet Excellentiſſimum Peregrinum in præcitato ſuo cõſ. 3.nu.45. in fine aperto ore fateri,receptiorem Doctorum ſententiam eſse, vt iuriſdictio per obitum præceſsoris in plures filios tranſlata, poſſit per vnum ex eis in ſolidum exerceri,quare ad aliud reſponſum conuolauit.

Dixit enim, tale exercitium iuriſdictionis non potuiſse fieri in præiudicium condomini, ſed verè tale præiuditium non poteſt dari in hac facti ſpecie, in qua agitur de diſpoſitione facta per condominum de proprijs bonis liberis,& allodialibus, de quibus poterat diſponere etiam inter viuos,in quamcumque perſonã etiam priuatam, imò etiam ad eccleſiæ commodum, nulla habita ratione ſuperexiſtentiæ alterius condomini, cùm in re propria nemini obnoxia quis ſit moderator,& arbiter, iuribus notis.

Nec dicatur,ſatis tractari de præiudicio cõdomini in caſu iſto,cùm bona diſpoſita per D. Fabritium in Sereniſſimum D. forenſem fuiſſent applicanda fiſco D. Camilli, prout infert Do.Peregrinus d.conſ.3.nu.47.verſ. quare ex prædictis infertur.Quia, vt mox dixi,talis illatio eſt incompatibilis cum concluſionibus immediatè eò loci adductis per ipſum D.Conſultorem. Siquidẽ ibid.nu.46. firmauit, condñm
1 † non poſse ſolũ exercere iuriſdictionem, vbi agitur de præiudicio fratris, veluti multando ſubditum, & applicando ſibi condemnationẽ,per doctrinam Bart.in l.ſi vni ex plurib. nu.8.9. ff. de iud.ſubdens idem Do.Conſultor in nu.47.

Digitized by Google

quòd ſi duo habẽt iuriſdictionem in ſolidum, vnus non poteſt punire alterum, quia par in parem non habet imperium. His ergo ſic ſtantibus, quomodo poteſt dici hic agi de præiudicio condomini, ſi multaretur non ſubditus, ſed condominus, & ita ex maleficio condominus a condomino puniretur, & conſequenter par in parem haberet imperium, quando tractatur de remiſſione maleficij, & mulæ priuatæ, & ſubditæ perſonæ, prout admonent Bartol. vbi ſupra, & ſequaces, non autem quando condominus deliquit, ex quo non poteſt a cõdomino puniri.

Ad ſecundum reſpondetur, erroneum in facto eſſe, vt ex vſu, & ſtylo, ſeu conſuetudine ſemper fuerit obſeruatum a condominis Corrigij in retroactis temporibus, vt in diſpenſationibus ſtatutorum omnium condominorum conſenſus concurreret.

Primò enim colligitur ex inſtrumento producto fo. 553. primi proceſſus, Dominos Hyppolitum, & Hieronymum ſolos derogaſſe ſtatuto de contractibus minorum, & tamen tunc temporis aderant alij condomini.

Secundò, Dominus Fabritius (de cuius ſucceſſione agitur) huiuſmodi ſtatuto ſolus derogauit, vt fol. 359. dicti primi proceſſus.

Tertiò, conſtat ex proceſſu ſignato G. fol. 143. ſolum Dominum Fabritium derogaſſe ſtatuto prohibenti habitationem, extra iuriſdictionem Corrigij ad commodum Guzoni, qui præſentauit litteras patentes talis conceſſionis, quæ fuerunt executioni mandatæ, cùm illarum vigore ipſe Guzonus retinuerit bona in ſtatu Corrigij, licet Mantuæ habitaret.

Quartò, in materia alienationis in forẽſem idem fecit ſolus Gibertus abſque alicuius cõdomini conſenſu, vt ex inſtrumento regiſtrato fol. 239. dicti proceſſus.

Quintò, Illuſtriſſimus Cardinalis Hieronymus, idem fecit ſolus in alienatione Cantonatij, & Bechuttæ facta cuidam nũcupato il Prete Roſſo da Carpo, vt in proceſſu ſignato Q. folio 549.

S. x. ò, Dominus Ioannes Franciſcus ſolus idem ... peratus eſt derogando ſtatuto, &c. in alienatione poſſeſſionum ſitarum alla Chà de Frati, cuidam Baleſtræ de Parma, vt fol. 799. in proceſſu prædicto.

Septimò. Ipſemet Dominus Fabritius in alienatione palatij Fabrici facta cuidã de Candis, Mantuano fol. 286. primi proceſſus.

Octauò, Et generaliter in omnibus alienationibus per ſingulos ipſos Condominos factis, & de quibus in primo proceſſu a fol. 568. vſque ad 698. vbi etiam apparet, ipſos dediſſe facultatem extrahendi recollectas liberè, non obſtantibus ordinibus in contrarium facientibus, quod nihil aliud eſt, quàm derogatio, quam vnuſquiſque ipſorum Dominorum reſpectu ſuorum bonorum facere ſolitus fuit.

Præterea omni in caſu poſſet dici, quòd in diſpenſatione facta ad commodum priuati requirentis omnium condominorum conſenſus requiratur in derogatione ſtatuti, quia tũc ageretur de præiuditio condomini, ſecus in derogatione ad commodum vnius condomini reſpectu ſuorum bonorum, vt ſupra dictum eſt, & latius probauimus in antecedẽtib. ſcriptis.

Ad tertium reſpondetur. Et voluiſſe, ac potuiſſe facere dictam derogationem ipſum Dominum Fabritium, vt abundanter ſupra deductum eſt, quicquid fuerit ponderatum a dicto celebri Conſultore; Nam ſtat firma concluſio,
2 quòd ſufficit † clauſula generalis (non obſtantibus aliquibus legibus) quando Princeps derogat iuri poſitiuo, vt poſt alios Soc. conſi. 41. num. 5. in 3. & admittit D. Conſultor in d. ſuo conſ. 3. nu. 52.

Nec eſt verum, quod D. Fabritius reſtrinxerit derogatoria ad ſolemnia, & formalia teſtamenti vigore dictionis (& quatenus) prout in
3 motiuo; Nã quando copula, † (&) copulat qualitates, nec apparet expreſsè, vel per coniecturas, an illas copulet reſpectu diuerſorum ſubiectorum, an eiuſdem, quòd eo in caſu cùm natura copulæ ſit ampliandi, potius debet referri ad diuerſa ſubiecta, quam ad idem, vt ſic amplietur, & diſpoſitio plura comprehendat, Bartol. in l. ſi is qui ducẽta, §. ſed vtrum, ff. reb. du. Alex. conſil. 25. nu. 15. in 7. Butr. Imol. & alij, in Clement. In pleriſque de electio.

Præterea, non etiam erat opus aliqua dero-
4 gatione; nàm eo ipſo, quòd Princeps † inſtituit forenſem, dicitur illum habilitare ad ſucceſſionem, ſicuti contrahens cum Principe abſque vlteriori indagine dicitur habilitatus, licet aliàs fuerit perſona prohibita, incapax, vel inhabilis ad contrahendum, vel acquirendum, vt optimè firmat Vaſqu. lib. 1. quæſt. C. 3. nu. 7. Magon. dec. Flor. 26. nu. 52.

Addatur prædictis, quòd derogatio talis ſtatuti in propoſito iſto reſpicit ſolemnia teſtamẽti, quia tota die legimus; Placitum Papæ, in cõtractibus bonorum Eccleſiæ, cum derogatione canonum obſtantium. Derogationem Principis factam ſtatuto, requirenti conſenſum propinquorum in alienatione bonorum mulieris, & minorum, reſpicere, & concernere ſolemnitatem actus geſti, & iſte eſt terminus notus cuilibet etiam mediocriter erudito.

Quare concludendum eſt, talem derogationem, vel non fuiſſe neceſſariam, vel omnes defectus ſupplere, ſtante maximè verborum prægnãtia, & replicatione, ne aliàs Princeps Principem maiorem eluſiſſe dicatur, quod eſt abſonũ.

Quòd

Digitized by Google

Quòd autem potuerit, ſatis conſtat ex præcitatis, nec ad rem facit exemplum conſtituti collati poſt mortem, quia non tenet † argumẽtum, vel ſimilitudo teſtamenti ad conſtitutum, cùm conſtitutum habeat vires tempore contractus de ſui natura, quod non conſideratur in teſtamento, cuius vires, virtus, effectus, & habilitatio tantummodò conſiderantur poſt mortem teſtatoris, & in illud tempus omnia in teſtamento contenta deferuntur, ac ſi omnia il la poſt mortem diſpoſita eſſent, vt clarè probat Socin. iun. conſi. 130. numero 15. in 2. Cephal. conſi. 4. nu. 13. & conſ. 312. n. 15 2. & ſeq. latè Surd. conſ. 398. nu. 19.

5

Ad quartum reſpondetur. Hic realiter non agi de ſimplici derogatione ſtatuti, ſed de ligamine ſtatuti, ſeu potius de exemptione a ſtatuto. Nam derogatio ſupponit ligamen, cùm priuatio præſupponat habitum; Adeò quod, cùm, vt iam probauimus, ſtatutum non liget condominos quò ad ſeipſos, & eorum bona, fruſtra igitur quæritur, de derogatione ſtatuti quò ad ipſos, & eorum bona: vnde neceſſariò dicendum eſt, derogationem ſtatuti vigere tãtum quò ad Dominos erga ſubditos, & bona ſubditorum, & conſequenter, extra caſum noſtrum, in quo agitur de condomino, & de bonis condomini; Argumentum igitur Domini conſultoris procedit, quò ad ſubditos, & eorum bona tantum.

Ad quintum reſpondetur, Dominum Conſultorem prius in dicto conſ. 3. numero 48. 49. ſcriptum reliquiſſe ex vſu, ſtylo, conſuetudine, & obſeruatione in retroactis temporibus omnes diſpenſationes ſtatutorum ex ſimultaneo conſenſu omnium cõdominorum ſemper fuiſſe promulgatas, quæ derogatio eamdem ſapit iuriſdictionem in primo gradu dominij, & ſuperioritatis, quàm importat erectio, & conditio ſtatuti, vt per eumdem Dominum Conſultorem in dicto ſuo conſil. 4. numero 7. Et nunc in præcitato 4. conſ. num. 9. & ſequen. ait, actus iuriſdictionales factos per condominos minoris ætatis iure familiaritatis, & ex tolerantia maioris natu ſolius veri Domini ſuperioris fuiſſe geſtos, non autem iure proprio ipſorum Condominorum, & ita patet prædicta non obſtare.

Reſpondetur ſecundo, Doctrinam Caſt. cõſil. 179. col. 4. in prin. in qua ſe fundat Domi-
6 nus Conſultor † eſſe reprobatam, quando agitur de feudo antiquo, in quo ſufficiebat D. Fabritio eſſe hæredem primi acquirentis, vt per
7 Surd. conſi. 63. num. 21. & in quo † non poteſt erigi primogenitura in præiudicium aliorum vocatorum, quibus fuit ius quæſitũ, in primordiali inueſtitura, vt luculenter probat Roſent. de feud. cap. 7. quæſt. 3. numero 4. & 6. vbi plurimos adducit, ſufficiat ergo locus ille pro omnibus, qui in hoc propoſito poſſent allegari, & in q. 26. nu. 3.

Nec releuat confirmatio Cæſarea dictæ cõ uentionis, de qua in proceſſu primo fol. 761.

Quia fuit facta ad inſtantiam ipſorum paciſcentium, non autem ob merum bonum publi-
8 cum, & omni in caſu non potuit † Cæſar ſine iuſta cauſa tollere ius quæſitum alijs vocatis in inueſtituris antiquis, auferendo illis ius quç ſitum de iure gentium, vt per eumdem Roſen. plurimos adducentem dicto c. 7. q. 19. num. 15. vſque 24. & quatenus talis confirmatio Cæſarea de poteſtatis plenitudine ſubſiſteret, vt p eumdem Roſent. d. quæſt. 19. num. 24. & ſeq. adhuc debet intelligi facta debita compenſatione alijs condominis natu minoribus, illiſque damno totaliter reſarcito, & non aliter, nec alio modo, de qua compenſatione nõ conſtat, Brun. conſi. 12. numero 169. Iaſ. inter conſil. Brun. 8. num. 46. & ſeq. diffusè alios memorans Roſent. d. quæſtio. 19. num. 33. conferunt dicta per Serad. de feud. par. 8. cap. 2. num. 45. tanto magis, quia non fuit facta talis conuentio, & confirmatio ob ſolam publicam vtilitatem, ſed ad priuatum commodum, & contra certas perſonas, vt aduertit Surd. conſil. 313. nu. 99. & ſequen. dicens, hoc in caſu omninò debere fieri recompenſationem, & ſarcimen damnorum.

Reſpondetur tertio, & realiter, iſtam talem conuentionem numquam fuiſſe vſu receptam; Nam Dominus Manfredus vnus ex paciſcentibus in ſuo teſtamento a dicta conuentione receſſit, de qua fol. 330. primi proceſſus, imò illam inobſeruantiam apertè admittunt teſtes examinati pro Domino Camillo, & ſcripturæ productę in 4. proceſſu fol. 21. vſq; 40. & 272. quatenus admittunt in ſpecie etiam per minores natu multa circa gubernium, & adminiſtrationem ſtatus effecta fuiſſe, & communi nomine derogatum ſtatutis, reſcriptum ſupplicibus libellis, retentum ſigillum, monetas cuſas, locata officina monetaria, retentas muniriones ſtatus, facta proclamata, executas ſententias capitales, diſtributas præfecturas militum, exacta regalia, & multa alia, de quibus in ſummario teſtium. Addatur, quod ſupra tetuli in declinatione ſecundi argumenti, quatenus probaui, multoties a diuerſis condominis, & tunc minoris ætatis (maioribus extantibus) ſtatutis, & ordinibus Corrigij ex ſui libito, ſaltem ad proprium commodum derogatum fuiſſe. Tandem videmus, quòd tempore teſtamenti iſtius controuerſi continentis in eius calce prænarratam decreti derogationem, fuit ordinatum per decretum Sereniſſimi Domini, tunc inter dictos Illuſtriſſimos fratres communis arbitri per

Digitized by Google

eos electi, quòd durante compromiſſo iuriſ-
dictio inter Dominum Camillum, & Domi-
num Fabritium foret communis. In ò ex quo
fuit compromiſſa per Dominum Camillum ip
ſamet iuriſdictio, ſatis dicitur fuiſſe dubia, cùm
9 † de re clara non fiat compromiſſum, iuribus
10 notis; Nec ambigitur, iuri † primogenituræ
poſſe per primogenitum ad aliorum fauorem
renunciari, vt per Tiraqu. de primog. quæſt. 25.
11 & ſeq. Et qui † patitur ſcienter alios iure pro-
prio actus iuriſdictionales primogenito con-
uenientes exercere, ſibi præiudicat in iure pri-
mogenituræ, vt per Tiraquel. de primog. q. 25.
num. 3. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Aquæ vſus communis omnibus ſit occupantis.*
2 *Molendina in alueo fluminis non infixa ſunt ædificantis.*
3 *Ius libertatis ædificandi molendina præſcribitur tempore immemorabili.*
4 *Regalia per tempus immemorabile præſcribuntur.*
5 *Temporis diuturnitas facit præſumi licentiam conſtruendi molendina interueniſſe.*
6 *Flumina continuo nauigabilia inter regalia Principis enumerantur.*
7 *Molendina in fluminibus publicis nemini permiſſum eſt tenere abſque Principis licentia.*
8 *Princeps habens regalia poteſt prohibere nauigationem priuatis in flumine vel in lacu.*
9 *Princeps poteſt imponere vectigalia tranſeuntibus per flumina vel loca maritima.*
10 *In flumine nauigabili vſus aquæ eſt publicus ſicuti alueus.*
11 *Intellectus ad concluſionem Bartholi in l. quo minus de fluminibus in vltima quæſt.*
12 *Princeps poteſt prohibere in fluminibus piſcatores & ædificia.*
13 *Præſcriptio non datur vbi non eſt poſſeſſio.*
14 *Ius non acquiritur vniuerſitati per tenementum particularium, niſi concurrant requiſita, de quibus in hoc numero.*
15 *Præſcriptio non iuuat vbi non conſtat requiſita neceſſaria interueniſſe.*
16 *Immunitatis allegatio negatiuè non cadit in tangentibus impoſitionem collectarum.*
17 *Præſcriptio et licentia præſumptio parificantur.*

ARGVMENTVM.

Molendina conſtruere in flumine naui-
gabili, abſque Principis licentia ſubdi-
tis non licere, doctè admodum re-
ſpondetur.

CONSILIVM XCI.

Actiones meæ à Domino.

QVæſtio eſt, numquid liceat ſub-
ditis Sereniſſimi Domini in
territorio Mantuæ conſtruere,
& tenere molendina in flumi-
ne Padi, abſque ipſius Sereniſ
ſimi placito, vel licentia.

Et videtur dicendum quòd ſic, & talia mo
lendina eſſe propria ædificantium, etiam ſi fue
rint fabricata ſine nutu Principis: quia iſta mo-
lendina conſtruuntur more nauium ſuperna-
tantium ex plurium ſandonorum concatena-
tione, quo in caſu, cùm vſu ſolius aquæ, qui eſt
communis omnibus de iure gentium, & conſe
1 quenter ſit occupantis, † domini molendino-
rum perfruantur, videtur licitum eſſe vnicuiq;
huiuſmodi molendina ſupernatantia ædifica-
re ſine licentia Principis; cùm illa non tangāt
ſolum, ſeù alueum ipſius fluminis: ita in pun-
cto firmat Bartol. in l. quo minus, in vltima quę
ſtione, numero 34. ff. flum. vbi præcisè dicit,
2 † quòd molendina facta in nauiculis in alueo
fluminis non infixa, vt fit in Pado, ſunt ædifi-
cantis, ſicuti naues ſunt propriæ fabricantium.
ſequitur Rip. ibi numero 78. verſiculo ſecun-
do declara, & numero 122. dicens, illa eſſe pro
pria ædificantium pleno iure, & ideo dixit
Caſtr. in l. fluminum, numero tertio, ff. damn.
infect. quòd ſi ædificium molendini non tan-
git ſolum, ſiuè alueum, vtpotè ſi fit ſuper aquā
ex concatenatione nauium, tunc licitum eſt
vnicuique facere illud ſine authoritate publi-
ca: quia ſolummodò ædificans vtitur aqua,
cuius vſus eſt communis; idem probat Capic.
in inueſt. feud. in clauſula, Molendinis ferre-
rijs, limitat. ſecunda. & in terminis noſtris de
molendinis ſupernatantibus, vt ſunt illa ſita,
& conſtructa in fluminibus Padi, Ticini, &
Lambri, ſcribit Bimi. conſilio 33. numero ter-
tio, & ſequ. in primo, dicens ſequendo Caſtr.
illa poſſe conſtrui non largita a ſuperiore li-
centia.

Secundò, quando etiam molendina iſta
non poſſent regulariter conſtrui ſine licentia
Principis, attamen, cùm per tempus immemo-
rabile fuerint ſemper ædificata, & poſſeſſa per
ipſos fabricantes abſque vlteriori venia Prin-
3 cipis, dicitur præſcriptum tale ius † liberta-
tis; nam tanto tempore præſcribitur aduer-
ſus fiſcum, vel Principem ius libertatis, vt
latè probat Cephal. conſilio 176. numero 21.
vſque 28. vbi ſubiungit poſt alios, quòd tali
in caſu non requiritur allegatio tituli iuris,
& priuilegij. Rip. in dicta l. quo minus, nume-
ro 41. Rolent. de feud. cap. quinto, conclu. 46.

Qui-

4 Quinimò † regalia,& quæ in ſignum Maieſta-
tis Principatus competunt per tempus imme-
morabile præſcribuntur,concurrente maximè
ſcientia Principis,& eius officialium,Soc.iun.
conſ.76.numero 89.in 1.Cephal.d.conſ.176.
numero 27.in fi.Roſent.d.cap.5. concluſ.16.
vbi plurimos adducit,Pancir.conſ.154.nume
ro 7. 8. & in puncto Menoch. alios adducens
conſil.909. numero 22.vbi ait,illos dici licitè
habere molendina in flumine, quando illa ha-
bent a tempore, cuius initij memoria non ex-
tat, cùm tale tempus habeat vim conſtituti.
Alibi dicitur,quod præſcriptio habet vim cō-
uentionis contractus,& veritatis,vt plenè per
D.Surd.conſ.335.nu.29.

Tertiò, Diuturnitas temporis facit præſu-
mi licentiam conſtruendi talia molendina iā
antiquitus interueniſſe, & Principem conſen-
5 ſiſſe tali molendinorum † conſtructioni, ita in
puncto tenuit Roland.conſ.97.num. 8.9. & ſe
quen.in 3. & hoc eſſe indubitatum tradit poſt
alios Roſent.de feud.c.5.concluſ.28. num. 6.
in gloſ. E. in fi. conferunt tradita per eundem
Roſent.ibid.cap.4.concluſ.31.32.vbi ait, con
ſenſum Principis præſumi ex curſu temporis
immemorabilis, ſicuti etiam regalia tanto tem
pore præſcribuntur aduerſus Imperatorem,
idem Roſent.d.cap.5.concl.16. & c.9.concl.
29.nu.12.

Cæterum prædictis non attentis, profun-
dius,conſiderando,in eam deuenio ſententiā,
nemini licuiſse, nec licere conſtruere, vel te-
nere molendina in fluminibus Padi, Ollij, Si-
tulæ, Mintij, ac cæterorum eiuſdem generis,
abſque licentia, ſeu recognitione Sereniſſimi
Domini.

Siquidem flumina iſta ſemper, & continuo
ſunt nauigabilia, & publica, non autem priua-
6 ta, † & meritò inter regalia Principis propria
enumerantur, cap. vnico, tit. de regal.in vſib.
feud. vbi Doct.Mari.Anguiſ.conſ.90.nu.13.
Pich.conſ.97.nu.19. Mandel.conſil.505.nu.
ſecundo.Afflict.deciſ.388.num.13.Franc.de
ciſ.183.nu.4.Rim.iun.conſ.81.col.1. Pancir.
conſ.154.col.1.Peregr.de iur.fiſc.lib.1. tit.1.
num.16.& ſequen.Felin.conſ.28.numero 13.
Brocolt.de feud.in tit.quæ ſint regal.nu.30. &
ſeq.Valte.de feud.lib.1.c.5.nu.7.verſ.flumina
publica nauigabilia, cum pluribus congeſtis
per Roſent.de feud.c.5.quęſt.23.optimè Viu.
in conſi.poſito poſt ſuam opinionem. 510.nu.
2.& ſeq.

At in fluminibus publicis nauigabilibus re-
galibus nemini permiſſum eſt molas, vel mo-
7 lendina † ædificare,nec tenere abſque licen-
tia Principis,ita Bald.in l.item capilli, num.7.
verſi.ſi verò flumen eſt publicum, ff.rerum di-
uiſ.Decia.conſi.58.numero 1.in 1.vbi ait,flu-
mina publica nauigabilia eſse de regalibus, &
eſse Principis propria, neque alicui licere ali-
quid ſibi in illis adſcribere abſque ipſius Prin
cipis conceſſione per tex.in l.quominus,ff.flu-
min.idem firmat Peregr.conſ.13.col.1.verſic.
ſi verò flumen ſit nauigabile,in 1.& ideo dixit
Mandel. loquens de iure tenendi molendina
in flumine Tanari conſi.505. numero ſecūdo,
illud eſse vulgare,quòd flumina publica naui
gabilia ſunt Principum,non autem priuatorū,
nempè quò ad facultatem extrahendi aquam,
& cōſtituendi molendina ſuper eis. ſeu portus
ad tranſuehendum homines vltra flumina, ſed
tale ius pertinere ad eum,qui habet regalia il-
lius territorij, in quo ſunt flumina; Sanè (in-
quàm) ſi talia flumina nauigabilia ſpectant ad
Principem,vtique illis non poteſt imponi ali-
qua ſeruitus ſine iuſsu Principis, Bal.in l.ſi plu
res,numero 13.C.condit.inſert.Pancir.conſi.
154.nu.3. idcirco molendinorum conſtructio
in talibus aquis ad ſolum Principem pertinet,
vel alteri de ſui tamen licentia, Bero. conſilio
144.numero 93. & 145. numero 2.in 3. & ſe-
quitur Bertaz.conſil.ciuil.89.nu.47.Pereg.de
iur.fiſc.libro 1.tit.1.numero 21.in fi.quia vſus
fluminum publicorum eſt publicus, & ideo il-
lorum proprietas eſt Principis præcipua, Pe-
regr.d.tit.1.num.19.Hinc dicitur,Principem
8 †habentem regalia in illo territorio poſse,pro
hibere nauigationem perſonis priuatis in flu-
mine diſcurrente, vel in lacu exiſtente in illo
territorio,Bart.in rubr.ff.vt in flum.publ.Boſs.
in tit.de aquis,num.4.Peregr.d.tit.1.num.20.
21.vbi ſubiungit, & poſſe Principem in flumi
nibus publicis inhibere piſcationem, ſicuti e-
tiam Princeps prohibet, vt extra flumen publi
cum poſſit educi aliquod canale aquæ, l. quo-
minus,ff.flumin.Franc.Mat.deciſi.500.par.2.
Viu.dec.344. Modò ſi alicui non licet extra-
here aquam è tali flumine ſine licentia,& Prin
ceps poſſit impedire vſum aquæ fluminis, ſe-
quitur neceſsariò,& a Principe dependere cō
ſtructionem molendini, ex quò magis aqua,
quàm ſolum perponderat in molendino, La-
nar.conſ.2.num.2.3.4. Hinc dicitur, quòd ap
pellatione molendini veniunt fiſtulæ,canales,
& ius aquæ,Ruin.cōſ.94.nu.8.in 4.Pariter vi-
demus.Principes imponere gabellas,& vecti-
9 galia † tranſeuntibus per flumina, vel loca ma
ritima in ſignū eorū dominij ſuper aquis, & il-
lorū vſu, quia hodie flumina, & maria ſunt ap-
patronata,Capiblanc.de iur. baron. in pragm.
8.n.210.& pragm.14.n.20.& ſeq.Franc. dec.
283.& ideo ex pręcitatis rationibus æquè po-
teſt Princeps molendinorum ædificia prohi-
bere dixerunt Peregr.dicto lib.1.tit.1.numero
21. Capiblanc. d.pragmat.14. numero 20. &
ſequen. latè Lanar. conſil.39. numero quarto.

Capic.in ſua inueſtitura in ver. Molendinis in
limit.7. vbi ait præciſè, quem non poſſe in flu
mine nauigabili facere molendina, vel alia in-
genia, niſi cum Principis licentia, & ideo dixit
Roſent.de feud.c.5.concl.28.n.7. quòd cum
flumina publica ſint regalia, qui poſſident re-
galia difficulter ferre, vt in illis molendinum,
aut aliud fiat, & ideò conſultius eſſe facere vo
lentibus molendina in fluminibus nauigabili-
bus, vt illorum, qui poſſident regalia, licentiam
impetrent, vt plerumque fieri ſolet; Et tantò
fortius prædicta militant, quando ob cauſam
molendinorum fluminum aqua rapidior, ac
velocior redditur, & ob hoc aggeres fluminũ
deteriorantur, cum graui ciuium diſpendio, &
nauigatio contra curſum aquæ difficilior eua-
dit, aliaque incommoda indè poſſunt reſulta-
re; tunc enim omnimodè requiritur Principis
aſſenſus, & tolerantia, Bartol.in d.l.quo minus,
vbi Iaſ.numero 15. Rip.numero 31. Boſſi.titu.
de acquiſit.num.35. cum concordantibus per
Roſent.de feud.c.5.concluſ.28.num.5. vſque
ad finem, vbi optimè loquitur Franc.Mar. de-
ciſ.348.numero quarto, & ſequen.& dixit Pyr
rhus Engleb.in conſuet.Aurelian.tit. de ſerui-
tut.cap.21. non licere alicui habere molendi-
na, ex quibus pons publicus deſtruatur, vel ag
geres publici rumpantur, idem ait Io.Saxon.in
conſuet.Turon.tit.21.ar.1.

Nec obſtant oppoſita, quia ex præcitatis ſa-
tis dicuntur declinata, & in ſpecie Bartol.
in dicta l.quo minus, in vltim.quæſtione, & Ca
ſtr.in dicta l.fluminum, numero tertio, ff.damn.
infect. (quatenus dicunt, vnicuique licere ex
propria authoritate conſtruere molendina ſu-
pernatantia, vt ea quæ ſunt in flumine Padi) re
probant Iaſ. in dicta l.quo minus, numero 45.
& ſequen. & numero 110. & ibidem Rip.nu-
mero 42. Franc.Marc. deciſ.40.& deciſ.416.
par.1.& deciſ.348.& 500.par.2.Rol.conſ.97.
nu.7.in fi.in 3.Roſent.de feud.c.5.conclu.28.
in gl.d.in fine.

Reſpondetur ſecundo, Caſtrenſem, & ſe-
quaces loqui de molendinis ſupernatantibus
in flumine non nauigabili; At ſecus ſi fabrican
10 tur † in flumine nauigabili, nempè in Pado;
nam tunc vſus aquæ eſt publicus, ſicuti alueus,
& non conceditur occupanti, ita præciſè di-
ſtinguit Caſtr.in dicta l.fluminum, num.3. verſ.
dic melius, & ita Caſtr.ſe probatur in eo, quare
nus loquitur de molendinis ex nauibus factis
in flumine non nauigabili, ſecùs ſi in flumini-
bus nauigabilibus publicis, & de regalibus, &
11 mentio † Padi, quò ad molendina natantia fa
cta per Bartolum, & alios ſequaces in contra-
rium adductos, non fuit facta intuitu deciſio-
nis, ſed intuitu exempli; non (inquàm) dixere
præcitati, molendina natãtia in Pado eſſe pro-
pria fabricantium ſine licentia, ſed molendina
facta in nauiculis, vt ſolet fieri in Pado, adeo
quod mentio illa (Padi) & fluminum nauiga-
bilium, ſit demonſtratiuè reſpectu qualitatis
molendinorum, non deciſiuè, & limitatè. Præ-
terea Bart.dixit, proprietatem, ideſt materiam
conſtructiuam molendinorum eſſe fabrican-
tium, quod & nos admittimus, non tamen di-
cit, quod molendina illa poſſint molere in flu-
mine nauigabili regali, quod nos abſolutè ne-
gamus, niſi Principe annuente, adeo quod do-
minium differt ab vſu in propoſito iſto, cum fa
bricans ſit dominus materiæ, & globi, ſed non
illius vſus reſpectu aquæ, & molituræ.

Reſpondetur tertio, Sereniſſimum Ducem
Mantuæ dici fuiſse antiquitus inueſtitum a Cę
ſare vigore antiquarum inueſtiturarum, nedũ
de territorio Mantuano ſimpliciter, ſed de a-
quis, fluminibus, & pręcipuè de flumine Padi,
& tota aqua ab vtraque ripa, & cæt. ex quibus
tandem inueſtituris colligitur, Cæſarem noluiſ
ſe aquas, & flumina in vſu publico eſse, ſed tã-
quam feudi acceſſiones, & partem ad ipſum
Sereniſſimum Vaſallum pertinere; Quò fit, vt
illius ſubditi nequaquam poſſint molendina in
illis conſtruere ipſo Sereniſſimo inuito, vel no
lente. Luc.de Penn.in l.vſum aquæ, col.1. C.a-
quæduct.lib.11.ſequitur Afflict.in tit. quæ ſint
3 reg.numero 4.5. optimè in puncto Bimi.conſi.
33.num.15. vbi ait, ſtante tenore talium inue-
ſtiturarum ſubditos non poſse facere molendi
na in fluminibus, & Dominum Sereniſſimum
inueſtitum ipſos ſubditos poſse cogere, vt ſibi
aliquid annuum pendant pro ipſius aquæ vſu,
& aluei occupatione, & in caſu recuſationis
12 molendina † poſse tolli, & ibidem prius in nu
mero 12.& 13. dixit, Principem poſse prohibe
re in fluminibus piſcationes, & ædificia, & ipſi
Principi obediendum fore.

Ad ſecundum reſpondetur. Aut ſubditos,
ſeu populum prætendere habere ius ædifican
di, & tenendi talia molendina in fluminibus
iſtis, tanquam ſingulos fabricantes, aut tam-
quam vniuerſos, ſeu iure vniuerſi populi; Pri-
mo in caſu vti ſinguli audiri non debent, niſi
doceant ipſoſmet ſingulos de per ſe tanto tẽ-
pore vſos fuiſse fabrica, & tenimento talium
molendinorum, vt ius iſtud per immemorabi-
le tempus acquirere, & præſcribere potuerint;
13 † Non (inquam) datur præſcriptio, vbi
non eſt poſseſſio, quia tantum dicitur præ-
ſcriptum, quantum eſt poſseſsum, & non vl-
tra, cap.ſine poſseſſione, de regul.iu. Dominus
Surd.conſilio 28. numero 68.& conſil.73.nu-
mero 6. Quinimò etiamſi prętendunt vti con-
iunctione temporum ſuorum anteceſsorum, p
quæ huiuſmodi molendina iam ipſi conſtruxe
rint, & poſsederint, attamẽ debent ſuccũbere,
niſi

niſi explicitè probent, quinam ex dictis ſuis antecesſoribus, ſeu authoribus fuerint vſi tali fabricatione, & molitura, & quòd ipſimet moderni poſſidentes ſint illorum hæredes.

Secundò caſu pariter non ſunt audiendi, quia ex vſu, fabricatione, & tenimento aliquo
14 rum particularium populi, † ſeu vniuerſitatis non acquiritur ipſi populo, vel vniuerſitati ius fabricandi, & tenendi talia molendina in fluminibus publicis nauigabilibus, & de regalib. niſi iſtis concurrentibus.

Primò, quòd conſtet de vſu, & fabricatione per tempus immemorabile: & quòd vniuerſitas fuerit per tantum tempus in quaſi poſseſſione fabricandi, & molendi; Secundò, quòd illi homines particulares conſtruxerint, & tenuerint dicta molendina molentia de mandato populi, vel vniuerſitatis, vel ſaltem nomine ipſius vniuerſitatis, & de ſcientia officialium dictæ vniuerſitatis, non autem nomine proprio, & pro priuato commodo; quia cùm aliud ſit vniuerſitas, aliud homines de vniuerſitate, per ſolam quaſi poſseſſionem ſingulorum non probat̃ quaſi poſseſſio vniuerſitatis circa iſtud ius facultatis fabricandi, & molendi. Idq; procedit, etiam ſi omnes homines de vniuerſitate id fecisſent, ita poſt Bart. Corn. Pur. Didac. Pariſi. Cepol. & plurimos alios declarat diffusè Honded. conſi. 79. num. 24. vſque 32. & conſi. 85. num. 36. in 1. & conſ. 84. num. 25. vſque 31. in 2. qui optimè loquitur, ideo videndus.

Reſpondetur ſecundo, non eſse curandum de tali allegata præſcriptione libertatis fabri-
15 candi, & molendi, cum non conſtet † interueniſse requiſita ad complendam talem præſcriptionem libertatis aduerſus petitionem licentiæ, & ſoluendi annuam penſionem. Debet enim prius conſtare, quòd iſti tales aliquando fuerint requiſiti ſoluere, & quòd negauerint, & quòd id ſciuerit Princeps, & tamen tacuerit per tempus immemorabile, vt probè firmat Alex. conſi. 136. num. 18. & 20. in 2. (malè improbatus a Natt. conſ. 406. num. 20. & a Crau. conſi. 111.) quem ſequitur Bal. de præſcrip. 2. par. 5. par. quæſt. 7. Iacobin. de Homag. nu. 41. Curt. iun. conſ. 60. nu. 21. Crau. ſibi contrarius conſi. 116. num. 8. & conſil. 124. in fi. Natt. ſibi parum conſtans conſ. 226. nu. 7. & conſil. 300. num. 34. Bello. conſ. 1. nu. 15. Boer. deciſ. 264. num. 19. Villalob. com. opin. verſ. præſcriptio, nu. 221. & 256. Burſ. conſ. 142. n. 21. & 25. vbi de receptiori, ac veriori teſtatur, Ruin. conſil. 32. nu. 8. in... Purpur. conſ. 315. nu. 2. & 227. nu. 10. & 489. nu. 13. Rim. conſ. 31. nu. 50. Antibo. Tomat. Rub. Ceph. de quibus per Rimin. iun. conſ. 589. num. 47. & conſ. 10. num. 30. & conſ. 26. num. 47. 48. & conſ. 258. numero 20. Lancil. Gall. conſ. 25. num. 46. & ſeq. & conſil. 115. numero 81. Roueſcà. ad Alex. conſil. 136. verſ. item ad hoc, Plot. conſ. 36. numero 7. Ioſ. Ludou. deciſi. Peruſi. 3. num. 21. Eugen. conſil. 43. numero 74. Et confirmatur axioma, quia ex ſimplici non facto, omiſſione, vel ſilentio, nulla legitima præſumptio capi poteſt, Bald. in l. non hoc, col. 1. C. vnd. legit. Menoch. conſil. 395. numero 79. verſiculo ſiquidem etſi, Lancil. Gall. d. conſil. 25. numero 30. Hinc dixit Gramm. conſ. ciuil. 69. numero duodecimo, & Rim. iun. conſi. 10. num. 37. quòd in tangentibus impoſitionem collectarum negatiuè non cadit allegatio immunitatis in præteritum ad
16 † futurum, dicendo, ſe non teneri, quia non fuit ſolitus ſoluere.

Ad tertium reſpondetur, vt ſupra in antecedenti reſponſione circa præſcriptionem, quia a pari procedunt præſumptio conſenſus, ſeu li-
17 centiæ ex temporis diuturnitate, † & præſcriptio: quia conſenſus præſumptio vlterius operari nequit, quam alicui ad præſcribendum tribuatur, vt declarat Roſent. de feud. c. 9. concl. 29. numero 4. & numero 14. & c. 9. conclu. 97. & ideò debet diſtingui, an talis conſenſus pręſumptus fuerit impertitus fabricantibus molẽdina, vti ſingulis, vel nomine vniuerſitatis: nã ſuccedit tunc præcitata diſtinctio, de qua in reſponſione prima ad ſecundum motiuum, circa curſum temporis immemorabilis curſi contra ſingulos, vel contra vniuerſos fabricantes. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Filia vaſalli hæres inſtituta debet mitti in poſſeſſionem etiam bonorum feudalium non obſtã te contradictione agnatorum, filiorum, vel domini directi, ſaluis interim iuribus contradictoribus competentibus.*

2 *Remedium l. fi. C. de edi. diu. Adria. toll. datur hæredi nedum vt mittatur in poſſeſſionem bonorum defuncti, ſed etiam, vt in iam adepta manuteneatur.*

3 *Filia vaſalli hæres inſtituta debet mitti in poſſeſſionem etiam bonorum feudalium etiamſi agnati illorum poſſeſſionem nacti eſſent, maximè quando de illius capacitate edocetur, non obſtã te etiam poſſeſſione agnati cum titulo noua inueſtitura ſi articulus ſit dubius.*

4 *Fideicommiſſarius debet capere fideicommiſſũ de manu hæredis & non ſibi ius dicere propria auctoritate & nu. 9.*

5 *Agnati, & fideicommiſſarij non ſunt legitimi contradictores ad impediendam filiæ immiſſionem bonorum feudalium, ſeu fideicommiſſo ſuppoſitorum.*

6 *Fideicommiſſarius ſicuti ante reſtitutionem ſibi*

factam non dicitur habere ius in bonis reſtituẽdis, ita nec poteſt habere bonorum poſſeßionẽ, ſeu agere actionibus hæreditarijs.

7 *Fideicommiſſarius poſſeßionem vitioſam bonorum adeptus non poteſt audiri etiamſi incontinenti vellet edocere de iure ſuo.*

8 *Poſſeßio fideicommiſſarij accepta ante reſtitutionem realem, vel verbalem dicitur vitioſa.*

9 *Hæres non debet eſſe petitor ſuæ legitimæ, & trebellianicæ.*

10 *Poſſeßio occupata per fideicommiſſarium redditur vitioſa quando hæres prætendit plures detractiones eße faciendas.*

11 *Poſſeßio fideicommiſſarij apprehenſa etiam authoritate iudicis, hærede tamen non citata, dicitur vitioſa licet præceßiſſet verbalis, vel legalis reſtitutio.*

12 *Poſſeßio quæ tenetur per colonum vacare non dicitur ſed in hæredem continuatur.*

13 *Fideicommiſſarius apprehendens poſſeßionem, vel vacantem, quæ tamen erat occupata, nihil agit.*

14 *Fideicommiſſarius, vt dicatur iuſtè poßidere ſufficit tacita teſtatoris permißio.*

15 *Reſtitutio legalis transfert actiones ipſo iure in fideicommiſſarium.*

16 *Feudum emptum ex pecunia, & bonis hæreditarijs dicitur hæreditarium.*

17 *Fideicommiſſarius pro re empta de pecunia hæreditaria nomine proprio acquirentis habet ſolam actionem perſonalem, non autem realem.*

18 *Fœmina in poſſeßionẽ feudi eccleſiaſtici mitti non debet contra, nu. 15.*

20 *Filia ſi ius prætendit in feudo allegando aliquã probabilitatem in illius poſſeßionem immittitur.*

ARGVMENTVM.

Agnati, & fideicommiſſarij non dicuntur legitimi contradictores ad impediendam immiſſionem in poſſeſſionem bonorum feudalium filiæ vaſalli hæredis inſtitutæ, etiamſi illorum poſſeſſionem vitioſè occupaſſent.

CONSILIVM XCI

Actiones meæ à Domino.

1 FIlia † vnica vaſalli, ſeu teſtatoris, & ab eo hæres inſtituta in poſſeſſionem bonorum etiam feudalium, quæ pater tempore mortis poſſidebat non minus, quam allodialium, mittẽda eſt, non obſtante contradictione agnatorum, imò nec filiorum, vel domini directi, ex l. fi. C. edi. D. Adr. toll. ſaluis interim dictis contradictoribus alijs remedijs illiſmet competentibus. latè Roſent. de feud. cap. 7. quæſt. 48. vbi plurimos adducit, & ita in Camera Imperiali iudicatum fuiſſe teſtatur Perſon. de adipiſc. poſſeſ. nu. 104. Ceph. conſi. 645. nu. 15. addo Peregr. de fideicomm. ar. 46. num. 24. vbi id extendit etiam in ſorore, & quolibet alio extraneo hæ-
2 rede inſtituto. Quinimò † nedum tali hæredi datur præfatum remedium l. fin. ad hoc, vt mittatur in poſſeſſionem bonorũ a defuncto poſſeſſorum, ſed etiam ad hoc, vt in poſſeſſione iã adepta manuteneatur. Dominus Surd. conſi-
3 lio 160. num. 18. Rol. conſ. 2. nu. 28. in 3. † Prædictaque procedunt, etiamſi iam agnati bonorum feudalium poſſeſſionem nacti eſſent: quia adhuc filia illis remotis in poſſeſſione debet collocari. Idem Roſent. d. cap. 7. quæſt. 49. Maximè quando ex parte filiæ allegatur, & oſtenditur, ſe eſſe capacem, & in inueſtitura comprehenſam. Roſent. plurimos congerens d. cap. 7. quæſt. 51. & ſequitur Perſon. vbi ſupra, numero 115. non obſtante etiam, quòd agnatus poſſideret cum titulo inueſtituræ nouæ, dummodo articulus ſit dubius, & altiorem indaginem requirat, vt putà quando filia alleget aliquo modo ſe eſſe capacem, vt in terminis poſt alios tradit Cacher. deciſ. 23. num. 36. ſequitur Cephal. conſil. 645. num. 16. Garzon. de fœm. ad feud. admitt. limitat. 26. Roſent. d. q. 49. glo. 1. ante finem.

Nec vim facit, agnatos prætendere ſibi dãdam eſſe poſſeſſionem, & per eos iam acceptã fore manutenendam ſub prætextu fideicõmiſſi per eos allegati. Quia hoc eſt abſolutum in
4 iure, quòd † fideicommiſſarius debet omnino capere fideicommiſſum è manu hæredis, non autem ſibi ius dicere propria authoritate, & ideo debet ſaltem præcedere reſtitutio realis, vel verbalis ipſius hæredis, l. facta. in princ. ff. ad trebell. Peregr. de fideicom. art. 47. num. 7. tex. in §. reſtituta, ff. fideicommiſ. hæred. Dec.
5 conſ. 467. nu. 11. 12. vbi ait, † tales agnatos, & fideicommiſſarios non eſſe legitimos contradictores ad impediendam filiam immitti in poſſeſſionem bonorum feudalium, ſeu ſuppoſitorum fideicommiſſo, cum illorum poſſeſſio ſit vitioſa. Idem repetit conſi. 588. num. 11. optimè Natta conſi. 495. num. 8. 9. & ſeq. & conſil. 653. n. 7. 8. vbi ait poſſeſſionem apprehenſam per fideicommiſſarium ante reſtitutionem ſibi factam eſſe penitus vitioſam, quando licentia dictam poſſeſſionẽ apprehendẽdi non illi fuerit à teſtatore conceſſa, & loquuntur etiamſi poſſeſſionem vacantem (quod tamen eſt falsũ in præſenti caſu, vt infra referam) apprehen-

diſſet:

diſſet, quia talis poſſeſſio vacans dicitur vitio-
ſa, & infructuoſa ipſi fideicommiſſario, quan-
do non fuit capta de voluntate teſtatoris, vel
de voluntate grauati, vel mediante reſtitutio-
ne hæredis, & conſequenter talis poſſeſſio po-
teſt auocari a fideicōmiſſario ꝑ hæredem gra-
uatum per interdictum, quorum legatorum.
Natta locis præmemoratis, & concordat Ro-
lan.conſ.78.num.19.& 20. in 3.Perſon.de a-
dipiſc.poſſeſ.nume.402. & 411.Peregr.de fi-
deicomm.art.48.num.17.vbi ait fortius, quod
non obſtante reſtitutione verbali, vel legali
transferente iura, & actiones hæreditarias in fi
deicommiſſarium, adhuc poſſeſſio eſt capien-
da de manu hæredis, etiamſi vacantem bono-
6 rum poſſeſſionem fuiſſet adeptus. † fideicom-
miſſarius (inquam) ante reſtitutionem nullum
dicitur habere ius in bonis ſibi reſtituendis, &
ideo multo minus dicitur poſſe habere bono-
rum poſſeſſionem. diffuſe Peregr. de fideicom.
art.2.nume.50.vbi ſubiungit, fideicommiſſa-
rium interim ante reſtitutionem non poſſe hæ
reditarias actiones agere, quia ſibi quæſitæ nō
ſunt. Rō ea eſt: quia quod operatur aditio hære
ditatis quoad perſonam hæredis, id operatur
reſtō verbalis, aut legalis in perſonam fideicō
miſſarij. Ideo ſicuti per aditionem hæreditatis
acquiruntur hęredi iura omnia hæreditaria, ac
rerum dominia, & ex tunc poteſt agere reme-
dijs petitorijs, & poſſeſſorijs, & non ante, ita
quoque fideicommiſſarius vniuerſalis, qui lo-
co hæredis ſubrogatur, vt latè aduertit Pereg.
de fideicomm.art.45.num.18.vbi ſubiungit, fi
deicommiſſarium ante reſtitutionem agere nō
poſſe, nec actiones hæreditarias proponere, &
dixit in art.47.nume.7. id eſſe indubitatum in
fideicommiſſario vniuerſali, quod ſcilicet an-
tequam hæres adeat hæreditatem, & illam re-
ſtituat, rerum, & bonorum dominium illi non
acquiritur, & ibidem num.73.poſt plurimos at
teſtatur, fideicommiſſarium ante reſtitutionē
verbalem, aut legalē, bonorum poſſeſſionem
accipientem non poſſe gaudere dicta poſſeſ-
ſione uitioſa, quia ante reſtitutionem non ha-
bet ius in bonis, ſed tantum ad bona.
7 Quinimo fortius † non poteſt audiri fidei-
commiſſarius poſſeſſionem vitioſam bonorū
adeptus, etiamſi incontinenti vellet docere
de iure ſuo. Bero.conſil.56.colum.1.vbi teſta-
tur de communi, & conſil.58.in 2.Rolan. con
ſil.78.nume.15. in 3.cum concordantibus per
Peregr.d.art.47.num.74. Admittitur enim ta-
lis allegatio iurium incontinenti ad impediē-
dam immiſſionem hæredis in poſſeſſione bo-
norum, quando illius poſſeſſio non eſt vitioſa,
vt puta, ſi illam authoritate propria potuit acci
pere iure, vel teſtatore permittente, & ita de-
clarat Perſon. vbi ſupra num.407.& 411. ſiqui
dem vbi fideicommiſſarij poſſeſſio eſt aliqua
ratione vitioſa, ex illa nullo pacto ſe tueri po-
teſt, quia vitioſam poſſeſſionem prætor non
tuetur. Barto. Ange. Imol. Caſtr. & alij, de qui-
bus per Peregr.d.art.47. numer.64. merito fi-
deicommiſſarius vitioſè poſſidens non audi-
ditur, etiam ſi offert, ſe paratum velle incon-
tinenti docere de iure ſuo, vt ſupra dixi, &
poſt plures alios aduertit Peregr. d.articu.47.
numero 74.
De vitio autem poſſeſſionis controuerſæ
ſatis liquet ex pluribus, &
8 Primo, quia vt patet ex præcitatis, † fuit ac
cepta ante aliquam reſtitutionem verbalem,
vel legalem. Peregr.d.art.47.n.73. & Perſon.
vbi ſupra nu.402.
Secundo, quia filia hæres intendit detrahe-
re legitimam, & trebellianicam ex perſona pa
tris, & incertum eſt, ad quam quantitatem a-
ſcendat dicta detractio, cum iura hæreditatis
9 hucuſq; diſcuſſa non appareant, † & hæres nō
debet eſſe petitor ſuæ legitimæ, & trebelliani
cæ, ne aliàs dicatur, fideicommiſſarius ius ſibi
dicere occupato per eum fideicommiſſo quod
eſt iniquum, vt vtar verbis Natt.conſ.653.in
fin.& in conſ.595.in fin. vbi ait, tali in caſu fi-
deicommiſſarium non eſſe legitimum contra-
dictorem, vtcumq; etiam accepiſſet poſſeſſio
nem vacantem. Idem probat Pereg. d.art.47.
num.65.& 66.vbi ſubiungit, quod in caſu ta-
lis detractionis fideicommiſſarius, etiam ſine
vitio poſſidens, non eſt legitimus contra-
dictor, ne hæres ſcriptus in poſſeſſionem
mittatur. Ratio eſt: quia hæres non debet con-
ſitui petitor legitimæ, & trebellianicæ, vt dixi
ex Natt.conſ.653.in fi. ſequitur Peregr. d. art.
47.nu.67.in fin.& art.48.nu.17.Perſonal. vbi
ſupra nume.411. verſicu. quam concluſionem
limita.
Tertio, quia hæres iſta prętendit, plures de-
tractationes eſſe faciēdas ad ſui commodum
pro meliotamentis, pro vtiliter expenſis, pro
10 debitis ſolutis, pro legatis. Adeo quod † hoc
in caſu poſſeſſio interim occupata per fidei-
commiſſarium vitioſa redditur, Peregr. d.art.
47. num.69.
Quarto, redditur vitioſa, quia (vtcunq; fa-
cta fuiſſet authoritate iudicis) non fuit citata
Illuſtriſſima Domina pupilla hæres, cuius reſti
tutio, nec quidē verbalis præceſſit, adeo quod
11 † non eſt de hoc dubitandum, quia etiamſi prę
ceſſiſſet verbalis, aut legalis reſtitutio, attamē
adhuc dicitur vitioſa poſſeſſio fideicommiſſa
rij appręhenſa hærede non citato. Ratio eſt:
quia licet præfatæ reſtitutiones transferant in
fideicommiſſarium vniuerſalem iura, actio-
nes, ac bonorum dominium, non tamen trans-
ferunt poſſeſſionem, idcirco talis poſſeſſio è
manu

Digitized by Google

manu hæredis capienda eſt.Peregr. d. art.47.
nu.78.ad hoc conferunt tradita per Surd. con
ſil.160.nu.41.& ſeq.

Quinto conſtat de vitio ex abundanti,quia
fideicommiſſarius accepit poſſeſſionem, vti
vacantem,quod eſt falſum,quia coloni, & in-
quilini perſeuerabant in conductione, & cul-
tura nomine defuncti patris, & teſtatoris. At
12 † non dicitur vacare poſseſſio, quæ tenetur
per colonum & in propoſito ſicuti defunctus
poſſidebat animo proprio,& corpore colono-
rum, ita eodem modo continuatur poſſeſſio in
hæredem,ſi coloni,& conductores perſeuerãt
in cultura.ita Natta conſ.538.nu.28. & ſequ.
13 Peregr.d.art.47.nu.35.Modo dico † ſi fideicõ
miſſarius apprehendit poſseſſionem vti vacan
tem,quæ tamen erat occupata,nihil agit, quia
cum poſſeſſio acquiratur animo,eatenus tantũ
acquiritur,quatenus voluit is,qui eſt ingreſſus,
& non vltra,Natta d.conſ.538.nu.12.Surd.d.
conſil.160.num.30.

14 Non etiam dicatur † ſufficere tacitam pro-
miſſionem teſtatoris ad hoc,vt fideicommiſſa-
rius dicatur iuſtè poſſidere,Peregr.d.artic.47.
numero 43.

Quia de tali permiſſione non conſtat, nec
ex exemplis ibidẽ enumeratis per Peregr.vſq;
ad num.58. vnum quidem eorum poteſt appli
cari præſentis facti ſpeciei ſtante tenore fidei-
commiſſi.

Pariter tollitur,ſi dicatur, nos verſari in ca
15 ſu † reſtitutionis legalis, ipſo iure transferen-
tis actiones in fideicommiſſarium,quia hoc eſt
erroneum, vt planè colligi poteſt ex ſcripris
per Peregr.de fideicomm.art.2.num.56. vſq;
63. & in ſpecie dicitur, Illuſtriſſimam hære-
dem pupillam non doloſe latitaſſe, ad hoc vt
ipſo iure actiones, & dominia dicantur tranſi-
re in fideicommiſsarium.Peregrin. loco mox
citato.

Tandem ex ſimultanea inueſtitura non dici
tur poſſidere in fideicommiſsarius, quia inue-
ſtitura tribuit iura potiora ipſi Illuſtriſſimæ hæ
redi,quam fideicommiſsarijs,vt patet ex illius
lectura. Vltra quod acceperunt poſseſſionem
feudi non vti vocati in inueſtitura, ſed vigore
fideicommiſſi conſtituti per quondam perillu
ſtrem D.Hieronymum patrem Illuſt.Comitis,
qui feudum acquiſiuit.

Demum, ſi allegarent fideicommiſsarij,
16 † feudum emptum ex pecunia, & bonis hære
ditarijs,ideo eſse quid hæreditarium. Peregr.
articul.39. numero 12. & art.47. numero 19.
verſic. ſi tamen hæres grauatus alienaſset.
17 Reſponderi poteſt, † quoad partem emptã
de pecunia nomine proprio acquirentis datur
ſola actio perſonalis, non autem realis, maxi-
me quia Illuſtr. Comes acquirens declarauit,
feudũ prius acquiſitum intelligi pro ſe, & ſuis
deſcendentibus,& fœminis, antequam poſſit
deuenire ad ipſos fideicommiſsarios,& notat
Peregr.art.44.nu.28. quo etiam ad aliam par-
tem acquiſitam ex pecunia redacta ex bonis
hæreditatis alienatis,dico, quod debet capi è
manu hæredis.vt ſupra.

Aduertendum etiam eſt, quod ſi iſti Illuſtr.
fideicommiſsarij acceptarunt hæreditatem Il-
luſtr.Comitis Tullij eorum patris ſine inuenta
rio,dicuntur approbaſse conuentiones eorum
patris initas cum d.Illuſtr. Comite acquiſitore
feudi,vt.ſ.ipſe & eius hæredes non ſuccedant
niſi in defectum lineæ fęmininæ præfati Illuſt.
acquirentis.

Reſpectu autem feudi eccleſiaſtici ſtat con
18 cluſio, † quod fœmina in illius poſseſſionem
mitti non debeat. Intrigl. de feud. centur. 2.
art.2.numer. 339.
19 Sed hoc † non placet Roſent.de feud.c.7.
concluſ.53.numer.2. qui ea ratione mouetur,
quia hodie feuda eccleſiæ ſæpius reperiuntur
fœminina,quam ſimpliciter maſculina. Quę
quidem ratio comprobatur ex eo, quod fœmi-
næ non excluduntur a feudo eccleſiaſtico; nã
ſi ab illo non excluditur clericus, Monachus,
vel eccleſia, ergo nec fœmina. Ita arguit Ca-
cher.dec.27.n.15.Burſ.conſ.63.nu.24.Intrigl.
d. art.2. nume.285.poſt Garzon.de fœmi.ad
feud.non admit. limit.19.

Reſpondetur ſecundo, quod ratione melio
ramentorum, & fructuum ſit fœmina in poſſeſ
ſionem mittenda, etiamſi aliàs non eſset ſuc-
ceſſibilis in feudo maximè quando agnati in
feudi poſseſſione non reperiuntur (nam eo in
caſu ceſsaret prætenſio fœminæ circa poſseſ-
ſionem feudi ratione meliorationum) quinimo
20 † ſi filia ius prætendit in tali feudo allegan-
do aliquam probabilitatem,immittitur in poſ-
ſeſſionem, etſi fuiſset è poſseſſione eiecta de-
bet reſtitui. Roſent. dicto cap.7. numero 54.
Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

*1 Bona perpetuo conceſſa ſub annua penſione quo
ad vtile dominium reſeruato directo apud con
cedentem arguunt emphyteuſim.*

*2 Inueſtitura quoties renouari debet de nouennio
in nouennium contractum emphyteuticum de-
monſtrat.*

*3 Prælatus cogi poteſt ad renouandam inueſtiturã
finito ſingulo nouennio, quando illa de nouen-
nio in nouennium eſt facta.*

*4 Mens & verba contrahentium non inſulſa Nota
rij inſcriptio attendi debet.*

*5 Confeſſio authorum afficit eorum ſucceſſores vni
uerſales, & nu. 115.*

Inue-

6 *Inueſtitura carens iuramento fidelitatis arguit emphyteuſim non etiam feudum.*

7 *Fœmina eſt capax emphyteuſis eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus.*

8 *Emphyteuſis Eccleſiæ regulariter tranſit in fœminas.*

9 *Verbum (hæres) eſt commune, indifferens & applicabile vtrique ſexui.*

10 *Feudum cenſuale, vel conditionatum & improprium dicitur quando in ſingulos annos ſoluitur magna penſio, nec fidelitas vel ſeruitium perſonale debetur, nu. 13.*

11 *Fœmina indubitanter ſuccedit in feuda cenſuali, vel conditionato & impropria. ampliatur etſi integrum regnum contineret. nu ſequen. & de communi nu. 15.*

14 *Feudum conditionatum & improprium magis accedit natura emphyteuſis quam feudi.*

16 *Fœmina in feudis non ſuccedit etiam Eccleſiaſticis, nu. ſeq. Ampliatur remiſſiuè nu. 18. ſed contra nu. 15. & ſeqq.*

19 *Fœmina admittitur ad ſucceſſionem bonorum feudalium in dubio fauore priſtini ſtatus quo æqualiter cum maſculis ſuccedebat.*

20 *Reditus ad ius commune ſemper fauorabilis reputatur.*

21 *Fœmina in dubio continetur in inueſtitura feudi, & illius vigore ſuccedere debet.*

22 *Conſuetudo valet qua introductum eſt fœminas in feudis ſuccedere cum per eam fiat reditus ad ius commune & naturale.*

23 *Iura prohibentia fœminas in feudis ſuccedere ſunt ſtrictè intelligenda.*

24 *Inueſtitura quando recepta eſt pro ſe, & hæredibus in ea, in maſculorum ſubſidium fœmina continetur.*

25 *Hæredum mentio quando fit in aliqua diſpoſitione nunquam cenſetur electa induſtria perſona.*

26 *Induſtrialia non tranſeunt in hæredes.*

27 *Clericus continetur in inueſtitura feudi conceſſi pro ſe, & hæredibus.*

28 *Fœmina & clericus in ſucceſſione feudorum æquali lance admittuntur & parificantur. n. 35.*

29 *Verbum (deſcendentes) vtriuſque ſexus deſcendentiam complectitur.*

30 *Verbum (poſteris) eſt commune & tam maſculum quam fœminam comprehendit.*

31 *Fœmina admittitur ad ſucceſſionem feudi Eccleſiæ conceſſi pro ſe, & hæredibus deſcendentibus, præſertim à prælato inferiori à Papa, nu ſeq & quare. nu. 33 & nu 37.*

34 *Prælatus vel Eccleſia quod ſuum genus clericorũ excludere velit non eſt veriſimile.*

36 *Inhabiles ad ſeruiendum ſi ſiunt habiles ad ſuccedendum, poſſunt ſeruire per ſubſtitutum.*

38 *Eccleſia Lombarda magis curant de commodo burſali quam armorum vel ſeruitiorum, perſonalium.*

39 *Fœmina quod ex natura feudi non admittatur procedit, & dependet à ſeruitijs militaribus quæ vbi non præſtantur, illa à ſucceſſione non remouetur nu. ſeq.*

41 *Feudum regulariter ob ſeruitia militaria datum intelligitur.*

42 *Vaſalli omnes milites nuncupantur.*

43 *Militia ratione ceſſante pariter excluſio fœminæ ceſſare debet.*

44 *Fœmina ſuccedere poteſt in feudo cui non eſt annexa ſeruitij præſtatio. ampliatur. nu. ſeq.*

46 *Fœminæ regulariter non rejciuntur à ſucceſſione feudorum ſecũdũ conſuetudinem Mantuanã vti incapaces, niſi in feudis maſculinis.*

47 *Decretum vnicum & indiuiduum debet in totum acceptari aut in totum reſpui. & nu. 87.*

48 *Peregr. conſ. 22. & 25 in 1 reprobatur.*

49 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & hæredibus non eſt hæreditaria ſed mixta.*

50 *Feudum conceſſum pro ſe, & hæredibus, ſeu pro, ſe & hæredibus deſcendentibus dicitur & nuncupatur feudum vel emphyteuſis ſecundũ quid. Ampliatur nu ſeq.*

52 *Feudum mixtum non capit quis vt hæres. ſed quia filius vel deſcendens vocatus in inueſtitura ſeu ex pacto & prouidentia.*

53 *Bona illa tantum cadunt in reſtitutione fideicommiſſi, quæ hæreditaria iure capiuntur, & ad extraneas ſunt tranſitoria. Ampliatur numero ſequen.*

55 *Bona quæ non tranſeunt ad hæredem hæredis, ad eumque perueniunt non vti hæredem, ſed ex alia cauſa non cadunt in reſtitutione fideicommiſſi rationalis.*

56 *Feudum abſolutè hæreditariũ, & emphyteuſis abſolutè hæreditaria ſola ueniunt in reſtitutione fideicommiſſi, non quando ſunt mixta Ampliatur num ſeq.*

58 *Vaſallus poteſt diſponere de feudo vel emphyteuſi mixtis, inter cõprehenſos in inueſtitura, limitatur quando ſumus in antiquis & à grauato fit inuentarium. num ſeq.*

60 *Feudum tunc venit in reſtitutionem fideicommiſſi quando reſtitutio fieri deberet ei qui aliàs vti proximior eſſet ſucceſſurus ab inteſtato, & eadem concluſio quando procedat numera ſequen.*

62 *Feudum & emphyteuſis æquiparantur.*

63 *Acquirens feudum beneficia concedentis gratis dantis, non poteſt filijs ſuis auferre ius quod habens ex ipſius acquirentis perſona.*

64 *Conſuetudo quæ viget Mantuæ quod bona emphyteutica, & feudalia alienari poſſint pro libita inueſtitorum inſtar allodialium in agnatorum præiudicium adhibito ſolo conſenſu Domini tenet, & ſeruari debet. Ampliatur numero 65. 66. & 67.*

Domi-

68 *Dominus directi attēta conſuetudine Mantuana tenetur omnino aſſenſum & licentiam alienandi praſtare uaſallo alienare volenti.*

69 *Inueſtiti acquirentes & Domini directi inueſtientes in inueſtituris & conceßionibus cenſentur ſe conformare, diſponere, contrahere & ſtipulari ſecundū conſuetudinem in patria vigentem, & num 71.*

70 *Quæ ex conſuetudine aguntur tacitè inſunt in ſimilibus conceßionibus licet non exprimantur.*

72 *Feuda & emphyteuſis vigore cōſuetudinis Mantuana, nequeūt ſuppani fideicommiſſo, & duæ afferuntur rationes nu ſeq.*

74 *Prælatus ſi conſenſerit uaſallo teſtanti, & fideicommittenti illius ſucceſſor in prælatura non tenebitur ſtare dicto aſſenſui ſi ſucceſſor in feudo illud voluerit alienare.*

75 *Vaſallus de feuda antiquo teſtari nequit ſine conſenſu Domini, & idem in feuda eccleſiæ. numero 78.*

76 *Teſtamentum factum a vaſallo in præiudicium vocatorum etiam de conſenſu domini directi non valet. Ampliatur nu. 80.*

77 *Pactum ſeu conſuetudo valet, quod vaſallus poſſit teſtari de feudo ſine licentia.*

79 *Vaſallo diſponente de feudo per viam ultimæ voluntatis ſine licentia Domini, an feudum ipſum reuertatur ad dominum, vel applicetur proximioribus, an uero teſtamentum illud ſit nullum remißiuè.*

81 *Conſenſus domini requiritur in diſpoſitione feudi noui, etiamſi facta fuiſſet inter comprehenſos in inueſtitura, & nu ſeq.*

83 *Aſſenſus Domini ante & poſt diſpoſitionem licet obtineri poßit, id tamen intelligitur uiuente diſponente, ſecus poſt mortem, quia agitur de præiudicio tertij cui interim ius fuit quæſitum.*

84 *Aſſenſus validitas non eſt in ſolius domini poteſtate ſed etiam vaſalli.*

85 *Obligatione per uaſallum reuocata aſſenſus domini ſuperueniens nihil operatur.*

86 *Domino directi non creditur atteſtanti ſe aliàs licentiam conceßiſſe vaſallo alienandi in tertij præiudicium.*

88 *Reſeruatio contraria facto eſt inutilis.*

89 *Licentia teſtandi feudi naturam, nec emphyteuſis mutare poteſt.*

90 *Aſſenſus eſt ſubreptitius ſi non ſit conformis cōceßioni feudi, vel ſubfeudi.*

91 *Prælatus una etiam cum vaſallo alterare nequit naturam & formam antiquitatis conceßionis in præiudicium comprehenſorum non conſentientium quibus iam ius antiquitus fuit quæſitum. Ampliatur. nu. ſeq.*

93 *Ordinatio vaſalli morientis in feudo repugnans iuri, vel naturæ feudorum eſt nulla.*

94 *Aſſenſus ſeu licentia teſtandi de feudo ad hoc ut valeat quid requiratur, & nu 96.*

95 *Aſſenſus ſuper alienatione feudi habet certam formam & ſolemnitatem cum expeditione mādati in forma Cancellariæ.*

97 *Spurij non poſſunt ſuccedere in bonis emphyteuticis uel feudalibus Eccleſiæ vigore Bullæ Pontificiæ editæ de anno 1570. & ampliatæ de anno 1572 excludentis etiam legitimatos.*

98 *Aſſenſus non extenditur ad incognita nec de caſu ad caſum.*

99 *Licentia diſponendi non porrigitur ad perſonas prohibitas.*

100 *Diſpoſitio in feudo in totum deficit aliquo corruente ratione indiuiduæ voluntatis domini directi aſſentientis.*

101 *Aſſenſus datus ſuper uenditione non ſuper pacto de retrouendendo, facit utrumque annullari ex indiuiduo uoluntatis.*

102 *Actus geſtus a licentiato præter formam aſſenſus impetrati in totum corruit.*

103 *Regula l. Prætor. ff de Iud procedit in contrarijs & repugnantibus, non in diuerſis.*

104 *Excluſione unius non inducitur effectus incluſionis.*

105 *Verba prohibitoria nunquam poſſunt inducere neque operari conceßionem.*

106 *Iudicibus tribus extantibus, quibus adhuc nulla fuerat data facultas iudicandi, ſi uni eorum per Principem fuerit dictum: nolo quod te intromittas in tali cauſa, non per hoc cenſetur data facultas iudicandi alijs duobus.*

107 *Per ſtatutum excludens a ſucceßione Ciues ex priuilegio & natos ex Ciuibus originarijs extra Ciuitatem non dicitur incluſus ad ſuccedendum Ciuis originarius alibi domicilium habens.*

108 *Aſſenſus diſponendi de feuda requirit ſcripturam & habet uim Inueſtituræ, nu. ſeq.*

110 *Licentia eſt ſtricti iuris nec extenditur de caſu ad caſum, nec de tempore ad tempus nec de perſona ad perſonam, nec de toto ad partem nec e contra.*

111 *Diſpenſatio ſuper iure prohibitiuo quando fit, non procedit argumentum a maioritate rationis.*

112 *Licentia ubi requiritur non ſufficit tacitus conſenſus.*

113 *Dominus directi ſciētiam habens contractus ac alienationis uaſalli, & tacens, ſibi non præiudicat.*

114 *Fideicommiſſum probatur per confeßionem hæredis.*

115 *Hæres non poteſt allegare mendacium defuncti.*

117 *Confeßio repugnans veritati non præiudicat confitenti etiam geminata, nu. 121.*

Con-

218 *Confeſſio tunc ſolum nocet quando continet factum dependens a voluntate confitentis.*
219 *Confeſſio ſola non facit feudum id quod eſt allodium.*
220 *Confeſſio erronea demonſtratur ſtatim ac conſtat rem aliter ſe habere.*
220 *Hæres poteſt detegere & reuocare confeſſionem erroneam defuncti prout defunctus potuiſſet, cum vna eadem perſona cenſeatur.*

ARGVMENTVM.

Fœmina an & quando admittatur ad ſucceſſionem emphyteuſis, vel feudi Eccleſiæ.

Feudum, uel emphyteuſis eccleſiaſtica mixta, non venit in reſtitutionem fideicommiſſi.

Latè tractatur de validitate Conſuetudinis Mantuæ circa alienationem bonorum feudalium.

Et de ſcientia aſſenſus Domini directi ſuper alienatione bonorum feudalium, & emphyteuticorum.

CONSILIVM XCIII.

Actiones meæ à Domino.

INter cætera diſcutienda circa fideicommiſſum controuerſum inter Illuſtriſſimos de Guerrerijs, ille ſe offert in primis articulus; an fideicōmiſſum aliàs creatum per admodum Illuſtriſſimum quondam Dominum Guerrerium ſubſiſtat, necne, ſaltem reſpectu bonorum obnoxiorum venerabili Epiſcopatui Mantuæ, & conſequenter, an ipſa bona cadant in reſtitutionem fideicommiſſi.

Pro cuius puncti dilucidatione videndum eſt ante omnia; an Illuſtriſſima Domina Comitiſſa Hippolyta pupilla, & neptis ex filio præfati Domini Hieronymi teſtatoris, ſit capax iſtorum bonorum ab epiſcopatu recognitorum; Quia aliàs quæſtio fideicommiſſi eſſet inanis reſpectu ſaltem dictorum bonorum, quando in illis ex ipſorum bonorum natura ipſa non poſſet ſuccedere.

Duplex igitur bonorum genus datur in præſenti facti ſpecie, nempe emphyteuticorum conceſſorum antiquitus anteceſſoribus Domini Hieronymi pro ſe, & eorum hæredibus, & feudalium acquiſitorum pro ſe, & hæredibus ex eis legitimè deſcendentibus.

Quo igitur ad bona emphyteutica aduertendum eſt, nullam fore habendam rationem inſcriptionis inueſtituræ originariæ dictorum bonorum cantantis ſub nomine feudi, quia talis forma tituli fuit erronea, cum ex tenore conceſſionis, & ſubſequentium inueſtiturarum ſatis colligatur, conceſſionem emphyteuſis fuiſſe, non autem feudi ex pluribus, quæ ſuccinctè enumerabo, cum res iſta apud me careat omni amaritudine.

1 Primo, quia bona illa † fuerunt perpetuo
conceſſa ſub annua penſione quoad vtile dominium
reſeruato directo apud epiſcopum
concedentem, l. 1. vbi Iaſ. num. 48. C. iur. emphyteu.
cum concordantibus per Brun. à Sole
quæſt. 5. nume. 6. & ſequen. Valaſc. de iure emphyt.
quæſt. 1.

2 Secundo, inueſtitura illa † debet renouari
de nouennio in nouennium, ergo eſt emphyteuſis.
Soc. conſil. 99. nume. 7. in 1. vbi ſubiungit,
3 tali in caſu Prælatos † cogi poſſe ad renouandum
inueſtituram finito ſingulo nouennio.
Rim. iun. conſi. 94. nu. 29. & colligitur ex traditis
per Bero. conſ. 116. num. 16. in 1. latè Rim.
ſen. conſ. 74. nu. 21. & ſeq.

Tertio, præfata conceſſio denominatur explicitè
emphyteuſis nōnullis in locis ipſius inueſtituræ,
in clauſulis diſpoſitiuis, non igitur
debet attendi inſulſa inſcriptio notarij, ſed
4 mens, † ac verba contrahentium, iurib. notis.

Quarto, in decreto Epiſcopali dato ſub die
4. Auguſti 1575. apertiſſimè enunciātur bona
iſta eſſe emphyteutica, & idcirco omne dubium
remouetur.

Quinto, in inſtrumento cautionum, ſeu conuentionum
initarum inter perilluſt. quondam
Dominum Hieronymum teſtatorem, & Comitem
Tullum patrem Illuſtriſſimorum prætendentium
in dicto fideicommiſſo, expreſsè nominantur
emphyteutica, quorum authorum
5 confeſſio † afficit eorum ſucceſſores vniuerſales,
vt eſt notiſſimum etiam mediocriter
eruditis.

6 Sexto, quia † non interuenit iuramentum fidelitatis
in dicta inueſtitura.

Quibus ſic ſe habentibus, militat concluſio
7 † fœminam eſſe capacem emphyteuſis eccleſiaſticæ
conceſſæ pro ſe, & hæredibus, ex quo
8 emphyteuſis † eccleſiæ regulariter tranſeat ad
fœminas, maximè ſi fuit data pro ſe, & hæredibus,
9 cum verbum, (hæres) † ſit commune, ac indifferens,
& per conſequens applicabile vtrique
ſexui, & ita aliàs fuit deciſum Mantuæ, vt
latè colligitur ex dec. Mant. 95.

Quinimo quando etiam eſſet feudum, attamen
non eſſet feudum proprium, ſed improprium,
cum ex illo in annos ſingulos ſoluatur
magna penſio ducatorum centum & nonagin-
10 ta, ideo cenſetur eſſe † feudum cenſuale, vel
con-

Google

conditionatum, & improprium. Beci. conſ. 2.
num. 8. Pariſ. conſ. 12. num. 20. 21. in 1. Meno.
conſil. 65. column. 1. in 1. in quo indubitanter
11 † fœmina ſuccedit. Menoch. d. conſil. 65. per
totum, & receptiorem teſtatur poſt multos In-
trigl. de feud. centur. 2. art. 2. nume. 198. & nu
12 me. 205. vbi ampliat † etiamſi tale feudum in
regium regnũ contineret, poſt Ruin. conſ. 25.
13 num. 13. in 2. Maximè quando vltra † penſio-
nem perſonale ſeruitium non debetur, nec fi-
delitas, vt in caſu iſto, prout tradit Roſent. de
feud. cap. 7. num. 25. Magis enim accedit tale
14 † feudum naturæ emphyteuſis, quam feudi.
Crau. conſil. 293. num. 9. Beci. d. conſ. 2. nu. 8.
15 & in feudo † conditionato, ſeu improprio, ac
conceſſo pro ſe, & hæredibus fęminam com-
prehendi, poſt plurimos teſtans de communi
firmat Burſ. conſ. 131. nu. 4. Intrigl. d. cent. 2. art.
2. num. 43.

Quo autem ad bona feudalia eccleſiaſtica
videtur denegãda ſucceſſio ipſi pupillæ. Quia
16 extat communis traditio, quod fœminæ † in
feudis non ſuccedunt. cap. 1. §. notandum de
his qui feud. dar. poſſ. cap. 1. §. ad filias de ſuc-
ceſſ. fratr. Garzon. de fœmi. ad feud. admitt. co
lum. 1. Roſent. de feud. cap. 7. concluſ. 31. In-
trigl. d. cent. 2. art. 2. in princ. iſtudque axioma
17 æquè procedit in feudo † eccleſiaſtico, in cu-
ius terminis loquitur tex. in c. 1. §. quin etiam.
tit. epiſc. vel Abbat. & not. Abb. in c. ex parte.
not. 1. extr. de feud. & poſt Corn. Iaſ. Ruin. &
Beci. firmat Peregr. conſil. 22. num. 23. & ſeq.
18 vbi ampliat † pluribus modis, & conſil. 25. nu
me. 14. in 1.

Cæterum deuenio in contrariam ſententiã,
quod ſcilicet dicta Illuſtriſſima pupilla admit-
tatur ad talia feuda eccleſiæ conceſſa pro ſe;
& eorum hæredibus ex eis legitimè deſcendẽ
19 tibus. ſiquidem in dubio fœmina † debet ad-
mitti ad ſucceſſionem bonorum fauore priſti-
ni ſtatus, quo æqualiter cum maſculis ſuccede
bat, quocirca odio excluſionis debet admitti
contra rigorem conſuetudinum feudalium.
20 Reditus enim † ad ius commune ſemper re-
putatur fauorabilis. Pariſ. conſil. 16. nume. 28.
in 1. Gozad. conſ. 8. num. 27. Dom. Surd. con-
ſil. 407. nume. 6. in fin. & ideo in dubio fœmi-
21 nam † in inueſtitura feudi contineri, & illius
vigore debere ſuccedere poſt plures tradit
Decia. conſil. 24. nume. 125. libr. 1. Garzon. de
fęmi. ad feud. admitt. limit. 46. Intrigl. d. cen-
tur. 2. art. 2. num. 434. Dom. Surd. d. conſ. 407.
num. 7. Hinc dicitur, quod ſicuti per conſuetu
nem fuit introductum, vt fœminæ regula-
riter non ſuccedant in feudo, ita conſuetu-
dine contraria poteſt induci, vt fœminæ in
22 illis ſuccedant, quia talis vltima † conſuetu
do nedum eſt irrationabilis, ſed etiam per illã
reditus fit ad ius commune, & naturale, vt dif-
fusè probat Vulte. de feud. cap. 9. numer. 48.
Bald. conſil. 275. in 2. confert Rolan. conſilio
23 348. nume. 11. lib. 4. dicens, iura † prohibentia
fœminas ſuccedere in feudis eſſe rigoroſa, cõ-
tra ius commune, ac ſtrictè intelligenda. Meri
24 to pluribus placuit, † in inueſtitura recepta pro
ſe, & hæredibus contineri fęminam (in ſubſi
dium maſculorum) cum verbum (hæres,) ſit
cõe vtriq; ſexui. Ita Alex. & Iaſ. quos ſequi-
tur Gozad. conſil. 20. nume. 7. & illos refert, &
ſequitur Ceph. conſ. 389. nume. 10. & ſequen.
alios adducit Menoch. conſ. 724. numer. 1. &
ſequen. quod quidem axioma confirmatur ex
25 eo, quod quando † in aliqua diſpoſitione fit
mentio hæredum, nunquam cenſetur electa in
duſtria perſonæ. Fel. in cap. in pręſentia. nume.
56. verſ. & vt intelligas extr. de probat. Capic.
dec. 10. nume. 12. nam qualis conditionis de-
beat eſſe futurus hęres nemo ſcire poteſt, ideo
26 dicitur, quod induſtrialia † non tranſeunt in
hæredes, idem probauit Cephal. conſ. 151. nu
me. 42. quapropter in inueſtitura feudi conceſ
27 ſi pro ſe, & hæredibus † clericum contineri
tradidit Rim. iun. conſil. 63. num. 17. 18. & ſe-
quen. modo in huiuſmodi conceſſione ſi venit
28 clericus, ergo & fœmina, quia fœmina, † &
clericus in ſucceſſione feudorum æqua lance
admittuntur. Alex. conſ. 10. nu. 17. in 5. & infra
id latius probabo.

Porro cum inueſtitura nõ fuerit cõtenta de
conceſſione facta primo inueſtito pro ſe, & hæ
redibus ſimpliciter, ſed addiderit ex eo legiti
mè deſcendentibus, dubio procul cenſetur re
ſpexiſſe deſcendentiã, adeo quod ſuppoſito
quod verbum (hæres) in materia feudi impor
taret ſolam maſculinitatem, vtique verbum
29 † (deſcendentes) vtriuſque ſexus deſcendẽ
tiam continere non ambigitur, vt placuit Pa-
riſ. conſil. 4. nume. 35. in 1. alios congerit Ca-
cher. dec. 23. nu. 38. Lancell. Galli. conſil. 87.
nume. 20. 22. & ſequen. & ita poſt plurimos te
ſtatur Raudenſ. conſil. 34. numer. 7. in 1. Meno.
conſil. 986. numer. 3. vbi ait, id procedere e-
tiam in conceſſione facta pro ſe, & poſteris,
30 cum illud † verbum (poſteris) ſit verbum
commune.

Et vere circumſcripta veritate prædictorũ
31 id pro certo admittitur, quod fęmina † admit
titur ad ſucceſſionem feudi eccleſiæ conceſſi
pro ſe, & hæredibus deſcendentibus, maximè
32 quando † agitur de feudo ab eccleſia inferio-
ri, ſeu a Prælato inferiore à Summo Pontifice
33 conceſſo. Ratio † eſt in promptu, quia ſi in tali
feudo eccleſiæ inferioris admittitur clericus,
vt latè probat Cacher. dec. 27. num. 17. 18. Me
noch. conſ. 804. num. 66. Intrigl. d. cent. 2. art.
2. nume. 285. Dom. Surd. conſ. 140. nume. 30.

vbi

vbi ſubiungit, non eſſe veriſimile, quod Præla-
34 tus,† vel eccleſia velit excludere ſuum genus
clericorum. Idem ait Rolan. conſ. 76. num. 13.
in 3. Modo ſi in tali feudorum genere admitti
tur clericus, ergo & fœmina, quæ in feudorum
35 ſucceſſione † parificatur clerico, vt ſupra dixi
ex Alexan. conſ. 10. nu. 17. in 5. per text. in cap.
1. in fin. titul. An mut. vel ſurd. & ſequitur Ca-
cher. d. dec. 27. num. 15. vbi nume. ſequen. ſub
iungit, huic concluſioni non obſtare, quod re-
gulariter fœmina, & clericus ſint inhabiles ad
36 ſeruiendum, quia † ſi tales inhabiles ad ſeruiẽ
dum ſiñt habiles ad ſuccedendum, poſſunt ſer
uire per ſubſtitutum, Garzon. qui pariter vti-
tur tali argumento de clerico ad fœminam tra
ctat. de fœmi. ad feud. admitt. limit. 19. Burſat.
conſ. 63. nume. 24. Intrigl. d. art. 2. numer. 285.
Menoch. d. conſ. 804. num. 64. Vulte. de feud.
lib. 1. c. 9. nu. 48. ver. Huc pertinet q. in fi. Rice-
iuſi. de feud. cap. 14. verſicu. Nono fęmina. Ro
ſent. de feud. cap. 7. concluſ. 31. in gloſ. in fin.
Bamacar. in cap. qui clericus. num. 97. tit. ſi de
feud. defunc. conten. Rim. iun. conſ. 63. nume.
23. Hinc in ſimili dixit Euerar. iun. conſil. 4. nu
me. 78. in attinentibus ad familiæ conſeruatio
nem, & ſimilia, clericum, & fœminam æquipa
rari. Sanè (inquam) in feudis conceſſis ab in-
37 feriore eccleſia, vel Prælato admittitur † fœ-
mina, quia in caſum belli, & controuerſiæ ha-
bet ad quem poteſt confugere nempe ad Pon-
tificem, vel eccleſiam ſuperiorem. ita Bal. in l.
2. nume. 75. C. ſeruit. & aq. Menoch. conſ. 65.
num. 30. Intrigl. d. art. 2. num. 287. & alibi di-
xit in propoſito Brun. conſil. 41. quod eccleſiæ
38 † Lombardæ magis ſe curant de commodo
burſali, quam armorum, vel ſeruitiorum perſo
nalium. Sequitur. Rim. iun. conſ. 38. nume. 15.
Burſ. conſ. 127. nume. 48. Sola, in antiqu. con-
ſtitut. Pedemon. titul. de iur. emphyt. decret.
Rempublicam, par. 1. gloſ. 3. verſicu. ſecundo
ob ceſſationem. Pariter tradidit Harm. Piſtor.
quæſt. feudal. 34. num. 29. & 35. concluſionem
39 dictantem† fœminam ex natura feudi non ad
mitti, procedere, & dependere a ſeruitijs mili
taribus, & ideo in caſu, vbi ſeruitia perſonalia
non præſtantur, natura feudi dicitur mutuata,
40 & fœmina † a feudi ſucceſſione non remoue-
41 tur, & feudum ob ſeruitia militaria † regulari-
ter datum intelligi ſcribit Roſent. de feud. ca.
42 9. quæſt. 44. nume. 8. vbi ait, vaſallos † omnes
43 milites nuncupari. Ceſſante igitur ratione † mi
litię, ceſſare debet fœminæ excluſio. concor-
dat Noni. conſ. 1. nume. 38. & Menoch. conſil.
804. nume. 68. vbi poſt plurimos per eum con
44 geſtos tradit, quod quando † feudo non eſt
annexa ſeruitij præſtatio, fœminæ in eo poſ-
ſunt ſuccedere. Garzon. de fœmi. ad feud. ad-
mitt. limita. 3. qui & ipſe alios commemorat.
45 Quinimo etiamſi aliquod † ſeruitium certum,
& reale decenter, & honeſte per fœminam ex
plicabile, ſicuti per maſculum foret pręſtandũ,
adhuc fœmina non arcetur a feudi ſucceſſio-
ne. Menoch. conſil. 65. num. 16. vbi communẽ
enunciat, & veriorem, ac ab illa in praxi non
recedendum ſcribit Clar. §. feudum. quęſt. 73.
verſic. item quid ſi feudum; & eſſe communio-
rem colligitur ex enumeratis per Intrigl. d. art.
2. num. 195. & hæc eo magis procedunt in pa-
tria Mantuana, in qua tota die feudalia bona
obligantur mulieribus pro reſtitutione earum
dotium, & illis pro dote adiudicantur præuia
licentia Prælati. vnde ſequitur de conſuetudi-
36 ne Mantuana, fęminas † regulariter non reij-
ci a ſucceſſione feudorum, vti incapaces, niſi
in feudis maſculinis. Addatur, quod in decre-
to epiſcopali dato de anno 1575. cuius virtu-
te fuit facta aggregatio Illuſtriſſimorum aduec
ſantium ad illorum bonorum controuerſorũ
ſucceſſionem, explicitè dicitur, Dominum Co
mitem Tullum, eiuſq; hæredes, & deſcenden-
tes, non poſſe ſuccedere in bonis tam emphy
teuticis, quam feudalibus virtute inueſtitura-
rum antecedentium, & concedendarum, niſi
in Domini Hieronymi, aut eius deſcendentiũ
defectum. & ita ibidem ſimpliciter conſidera-
tur deſcendentia Dom. Hieronymi æqualis tã
reſpectu emphyteuſis, quam feudi. Quo fit, vt
ſi deſcendentes Dom. Hieronymi, cuiuſcunq;
ſexus exiſtant, admittũtur ad emphyteuſis ſuc
ceſſionem, pariter & debẽt admitti ad ſucceſ-
ſionem feudi, quia quod Epiſcopus non diſtin
xit, nec nos diſtinguere debemus, iuribus no-
47 tis, & dictum decretum † eſt vnicum, & indi-
uiduum, & debet in totum acceptari, aut in to
tum reſpui, ad tradita per D. Surd. conſ. 159.
num. 19. Tiraqu. de retract. conuent. in fin. nu.
4. & ſequen.

48 Non obſtant adducta per Peregr. † locis in
oppoſitum adductis, quia ipſe mouetur ex ra-
tionibus adductis per Bal. in l. quoties, C. ſuis
& legit. multas commemorans, ex quibus fœ-
mina arcetur à feudi ſucceſſione, quæ non mi
litant in feudis eccleſiæ inferioris, pro quibus
belli, aut ſeruitiorum perſonalium præſtatio-
nes non debentur, vt in præſenti caſu, quod e-
tiam admittit Bal. Ibidem, numer. 3. & omni in
caſu fatendum eſt, contra Peregr. extare com
munem ſententiam, ut patet ex præcitatis, ex
quibus plura colliguntur in hac facti ſpecie, fę
minam ad talis feudi ſucceſſionem admitti.

Stante igitur veritate prædictorum, viden
dum eſt, an talia bona potuerint fideicom-
miſſo auito ſubmitti in præiudicium Illu-
ſtriſſimæ pupillæ, & audacter partem negati-
uam amplector. emphyteuſis enim conceſſa
49 † pro ſe, & hæredibus, non eſt hæreditaria, ſed
mixta,

mixta, nempe participans de emphyteuſi ex
pacto, & prouidentia in omnibus; excepta ſo
la qualitate hæreditaria, ut poſt alios aduertit
50 Dom. Surd.395.num.12.Ita pariter † feudũ
conceſſum pro ſe, & hæredibus, ſeu pro ſe, &
hæredibus deſcendentibus, dicitur mixtũ, &
ideo talia bona mixta in omnibus participant
de conceſſione ex pacto, & prouidentia, &
excepta ſola qualitate hæreditaria, nẽpè quòd
volens in illis ſuccedere debet eſſe hęres me-
diatè, vel immediatè primi acquirentis, idcir-
co nuncupatur emphyteuſis, vel feudum ſecũ
dum quid. Cephal.conſ.253.nume.19.54.&
89.Burſ.conſil.148.nume.8.& ſequen.& con
ſil.3.nume.1.& conſil.291.nume.77.Rugger.
conſ.2.num.41. Canet.in extrauag. volentes.
§.18.nu.39.& ſeq.cum alijs congeſtis per D.
Surd.conſ.63.nu.12.& ſeq.& nu.21.& conſil.
108.num.9.vſque 14.& conſil.395.nume.12.
vbi loquitur de emphyteuſi. Rim.iu. conſ.18.
num.61.& ſequ.Morot.conſ.83.num.2.3.vbi
51 in ſpecie dicit, feudum † receptum pro ſe, &
hæredibus, etiãſi fuerit addita clauſula (ab ip-
ſis legitimè deſcendentibus) eſſe feudum mix
tum; quo fit, vt talia bona capiantur iure ſolius
inueſtituræ, non autem iure hæreditario, quia
52 in illis † quis non ſuccedit vt hæres, ſed quia
filius, vel deſcendens vocatus in inueſtitura,
ſeu ex pacto, & conuentione. Ita Surd.d.con-
ſil.63.nu.18.& conſ.108.nu...ante fin.& ſeq.
& de alimen.tit.4.quæſt.18.nu.22.& ſequen.
Morot.d.conſil.83.num.5. Rimin.iun.conſil.
18.nu.62.& ſeq. qui & ipſi alios adducunt, &
conſequenter non potuerunt ſupponi fideicõ
53 miſſo vniuerſali, quia † ea tantum cadunt in re
ſtitutione fideicommiſſi, quæ hæreditario iure
capiuntur, & ſunt ad extraneos tranſitoria. l.ſi
patroni.in princ.vbi gloſ. ff. ad Trebell.Alex.
conſil.91.numer.14.in 1.Peregr.de fideicom.
art.6.nume.17.D.Surd.conſ.7.num.28.& nu
54 me.29.vbi id etiam extendit, ſi quid † a teſta-
tore proueniſſet, aliunde tamen, quam ex teſta
mento, & in propoſito poſt alios tradidit Pere
gr.d.art.6.nume.33.34.35. conſtituendo plu-
55 res regulas, quod ea, † quæ non trãſeunt ad hæ
redem hæredis, & ea, quæ ad hæredem perue-
niunt non vti hęredem, ſed ex alia cauſa, vel
quia hæredem, non cadunt in reſtitutione fi-
deicommiſſi vniuerſalis. Quare dicendum eſt,
56 ſolum feudum † abſolutè hæreditarium, nec
non & emphyteuſim abſolutè hæreditariam
(vtpote quando pro ſe, & hæredibus quibuſ-
cunque, vel pro ſe & quibus dederit, ac cętera
id genus per verba prægnantia vniuerſalia cõ
ceptum, de quo per Soc.iun.conſil.103. num.
33.in 2.Cacher.deciſ.161. Fanuc. de inuent.
part.6.nume.13.& ſequen.Dom.Surd.d.conſ.
63.numer.11.& ſequen.& conſil.108.numer.
10.) venire in reſtitutionem fideicommiſſi, nõ
autem emphyteuſim eccleſiaſticam mixtam,
vel feudum mixtum. Ita Bald. in l.cum virum.
nume.21.verſic.aut eſt feudum hæreditarium.
C.fideicomm.Pariſ.conſil.2.nume.42.& ſeq.
in 3.late Fanuc. de inuent. part.6. numer. 24.
Mant.de coniectu.vltim.volunt.lib.7.titul.9.
num.4.Pancir.conſ.94.nume.18.Cephal.con
ſil.523.nu.54. Craſſ. de ſucceſſio. §. fideicom
miſſum.quæſt.50.numer.2.3.Dom.Surd.con-
ſi.108.num.21.& ſequ.& num.33. Menoch.
lib.4.præſumpt.197.nume.6.7.13.& ſeq.Pe-
regr.d.art.6.num.18.Intrigl.de ſubſtit.centur.
3.quæſt.74. numer. 118. & duobus ſequenti-
bus.Roſent.de feud.cap.7. quæſt.11. numero
29. qui plurimos alios congerit concordan-
tes, & ait, non magis feudum mixtum cade-
re in reſtitutionem fideicommiſſi, quam feu-
57 dum ex pacto, † idque extendit etiamſi adſit
58 conſenſus domini.

Nec prædictis vim facit, † quod vaſallus po
teſt diſponere de feudo, vel emphyteuſi mix-
tis inter comprehenſos in inueſtitura. Syluan.
conſil.15.num.45.Cacher.dec.161.numer.6.
in fin.Cephal.conſil.303. num. 130.& conſe-
quenter potuiſſe videtur diſponere Dom.Hie
ronymus per viam fideicommiſſi ad commo-
dum patruelis, & eius hæredum aggregatorũ
in inueſtitura, vtcunq; remotiorum in præiu-
dicium fœminæ deſcendentis propinquioris.
59 Reſpondetur enim, hic † agi de emphyteuſi
eccleſiaſtica, & de feudo mixtis antiquis, quo
in caſu, quando grauatus facit inuẽtarium, red
ditur tutus à tali diſpoſitione, & idcirco proxi
mior vocatus in antiqua inueſtitura non liga-
tur ex tali fideicommiſſaria, ſeu teſtamentaria
diſpoſitione, vt optime poſt alios declarat So-
cin.iun.conſ.72.nu.32.& ſeq.in 1.Clar.§.feu-
dum.quæſt.85.in fi.Peregr.de fideicom.art.6.
num.29.Roſent.de feu.cap.7.quæſt.71.diffu-
ſè Dominus Surd.de alimen.tit.4.quęſtio.10.
nu.24.& d.conſi.108.nu.28.29.& ibid.num.
60 32. vbi aliam regulam proponit, nempè tunc
feudum † venire in reſtitutione fideicommiſ-
ſi, quando reſtitutio fieri deberet ei, qui aliàs
vti proximior eſſet ſucceſſurus ab inteſtato, &
ideo in præſenti caſu nequaquam eſt toleran-
dum, vt in præiudicium propriæ neptis ex fi-
lio antiquitus vocatæ, & ab inteſtato aliàs ſuc
ceſſuræ potuerint iſta bona fideicõmiſſo ſub-
mitti ad cõmodum agnatorũ remotiorũ nouiſſi
mè aggregatorũ ĩ inueſtituris dictorũ bonorũ.

Sententia igitur tenentium, quòd feudum
61 † cadit in reſtitutione fideicommiſſi etiam ad
commodum remotioris agnati, vel fideicom-
miſſarij, procedit in feudo abſolutè hæredita-
rio, non autem in mixto, vt ſupra dictum eſt.
Vel ſolum procedit in præiudicium domini
dire-

Digitized by Google

directi, non autem perſonæ proximioris vocatæ in inueſtitura. Dominus Surd. d. conſi. 108.
nu. 33. & 34. qui locus ſufficiat pro omnibus
62 tamquam exuberans, & quæ dicuntur † de feu
do æquè procedunt in emphyteuſi eccleſiaſtica. D. Sur. de alimen. d. tit. 4. q. 10. in fine Pere
gr. d. art. 6. n. 29. & id ſatis liquet ex præcitatis.

Præterea conſidero, ſatis liquere ex tenore
inueſtiturarum (circumſcripta penſione annua
ducatorum 190. quæ ſoluitur pro bonis em-
phyteoticis tantum, quæ dicitur modica reco
gnitio reſpectu introitus annui, & recollectus,
qui ſolet percipi in annos ſingulos) pręfata bo
na emphyteotica, & feudalia non fuiſſe ab an-
teceſſoribus D. Hieronymi acquiſita mediãte
pecunia, ſed beneficio concedentis, & præci-
puè feuda honorifica gratis data. Vnde ſequi-
tur, quod Dominus Hieronymus (vtcunq; e-
tiam fuiſſet primus acquirens) non potuit in
præiudicium filiæ iſtius proximioris per fidei-
commiſſum diſponere de talib. bonis ad com
modum aliorum in inueſtitura comprehenſo-
rum, quia ſi etiã illa acquiſiuiſſet, tamen ex quo
nihil dedit de ſuo pro illis obtinendis, filij &
eius deſcendentes venire, & ſuccedere dicun
tur ex mortis cauſa capione, & ideo cum nihil
habeant ab acquirente, licet miniſterio acqui-
63 rentis, † ius quod habent ex ipſius acquirentis
perſona, non poteſt acquirẽs illis auferre. Bal.
in l. 1. in fin. C. per quas perſo. nob. acquir. A-
ret. in l. cum ſeruus. §. ſi quis alicui. col. fin. ver.
prima concluſio ſit iſta. ff. leg. 1. Corn. conſ. 51.
col. 1. ver. & hanc concluſionem etiam firmat,
& conſ. 37. nu. 13. ver. ad idem optimè in 3. In
trigl. de feud. cent. 2. art. 5. num. 454. Iaſ. in l. 2.
nu. 207. verſi. ſecundo limitat hanc partem. C.
iur. emphyt. Crau. conſ. 135. nu. 8. Ceph. conſ.
617. num. 171. optimè Bertaz. conſ. ciuil. 114.
nu. 10. vbi loquitur de emphyteuſi acquiſita ſi
ne pecunia. Modo ſi iſta procedunt in primo
acquirente gratis, & ſine pecunia, quanto for-
tius vigere debent in nõ acquirente, vt in pręſenti caſu, cuius nullum miniſteriũ interuenit?

Inſuper ex abundanti conſidero, quod at-
tenta notoria conſuetudine Mantuana, quę cõ
cedit, ut bona emphyteotica, & feudalia ad in
ſtar bonorum allodialium alienari poſſint pro
libito inueſtitorum adhibito ſolo conſenſu
domini in agnatorum præiudicium, nullo pa-
cto videntur præfata bona aliquo nexu fidei-
commiſſi ligari poſſe, cum ex fideicommiſſo
dicatur prohibita libera alienatio a notoria
conſuetudine conceſſa. Tenet (inquam) &
64 ſeruari debet † talis conſuetudo, teſte Brun.
conſil. 137. Iacobin. in inueſt. feud. verſicul. &
cum pacto de non alienando. nu. 16. Gozad.
conſ. 90. n. 9. Rolan. conſ. 42. n. 21. in 1. Gabr.
conſ. 83. nu. 58. in 1. Bec. conſ. 88. nu. 8. 9. Sola
in antiq. conſtit. Pedemon. tit. de feud. Decret.
Quia par. 1. gl. 1. nu. 5. D. Sur. conſ. 105. nu. 14.
& eſt in viridi obſeruantia in territorio Man-
tuæ, vt eſt notiſſimum, & tradit Dec. conſ. 586.
Gozad. conſ. 90. nu. 9. Soc. iun. conſ. 72. n. 74.
& ſeq. in 1. Curt. iun. conſ. 171. Burſ. conſil. 29.
nu. 2. & conſ. 40. nu. 1. vſq; 14. D. Surd. conſ.
65 105. nu. 15. Nedum † in bonis laicalibus, ſed
etiam eccleſiaſticis. Gabr. conſ. 83. nu. 63. in 1.
66 Burſ. locis præcitatis. & obſeruatur † etiam ſi
vaſallus alienans alia bona libera poſſideat.
67 Burſ. conſ. 40. nu. 5. vſque 14. ſiue ipſe † vaſal-
lus integra prædia obnoxia alienare voluerit,
ſiue illorũ partem. Mandel. conſ. 61. nu. 6. idem
68 Burſ. conſ. 49. nu. 23. & dominus † directi te-
netur omnino aſſenſum, & licentiam alienan-
di præſtare vaſallo volenti alienare vigore ta-
lis conſuetudinis. Burſ. cõſ. 127. n. 52. vſq; 70.
deciſ. Mant. 182. nu. 12. & dec. 220. nu. 54. &
ſeq. ſtante igitur tali inueterata, & ſeruata con
ſuetudine, non poſſunt, vt dixi, talia bona fi-
deicommiſſo ſupponi in præiudicium aliorum
vocatorum in antiquis inueſtituris, ne aliàs per
indirectum tali conſuetudini derogetur; fuit
enim ius quęſitum omnibus vocatis in inueſti-
turis antiquis circa poteſtatem alienandi vigo
re dictæ conſuetudinis, quæ eſt inuiolabiliter
69 obſeruanda, ex quo ſecundum illam † tam ipſi
inueſtiri acquirentes, quàm etiam domini dire
cti inueſtientes, in inueſtituris, & conceſſioni-
bus ſe conformare, diſponere, & contrahere,
ac ſtipulari cenſentur. Oldra. conſ. 159. in 2.
dub. Brun. conſ. 81. num. 6. & conſ. 137. col. 3.
verſi. nec obſtant tenores, vbi ſubiungit, quòd
70 ea, † quæ ex conſuetudine aguntur, tacitè in-
ſunt in ſimilibus conceſſionibus, licet non ex-
primantur. ſequitur Decia. conſil. 123. nu. 48.
in 3. Menoc. conſ. 545. n. 19. Anguil. conſ. 36.
nu. 287. vbi loquens de tali conſuetudine Mã
71 tuana, dicit tenores † inueſtiturarum ab ea de-
ſumere interpretationem, vt ſcilicet conceſ-
ſio feudi, vel emphyteuſis ſecundum dictam
conſuetudinem reguletur, & ab illa potius,
quam à iure communi recipiat interpretatio-
nem. & ita in puncto, quòd vigore talis con-
72 ſuetudinis † feuda, & emphyteuſis non poſ-
ſint ſupponi fideicommiſſo, conſuluit Soc. iun.
conſ. 72. nu. 74. & ſeq. in 1. Curt. iun. conſ. 171.
per totum, quod etiam nouiſſimè, ac eleganter
firmat Dom. Manent. in ſuo tract. de contrac.
liuel. pact. 7. num. 16. quo loci duas rationes
73 adducit, † quarum altera eſt, quòd nempè ta-
le fideicommiſſum non ſuſtineatur, ex quo
per huiuſmodi prohibitionem vaſalli ſucceſ-
ſores priuarentur libertate alienandi ſibi ipſis
conceſſa a lege, & conſuetudine. Secunda eſt,
q̃a ſequeretur, q̃ emphyteuta, vel vaſallus plus
poſſet, & plus operaret vigore ſui fideicõmiſſi,

quam ipſe dominus directi, imo diceretur li-
gare manus domini, quin poſſet concedere li-
cẽtiam ſucceſſoribus valentib. alienare, quod
eſt abſonum, & maximè quia ipſe dominus di-
recti priuaretur laudemijs, caducitatib. & de-
uolutionibus, ſubiungens ibidem nu. 17. quod
74 ſi Prælatus † conſenſerit vaſallo teſtanti, & fi
deicommittenti, illius ſucceſſor in Prælatura
non tenebitur ſtare dicto aſſenſui, ſi ſucceſſor
in feudo illud voluerit alienare; & plura addu
cit, quæ conſulto omitto, eum apud eum vide-
ri poſſint,

Vlterius, quando præfata omnia ceſſarent,
& quod liberum fuiſſet D. Hieronymo ſuppo-
nere fideicommiſſo dicta bona obnoxia vene-
rabili Epiſcopatui, adhuc ſum voti, dictum fi-
deicommiſſum nullo pacto ſubſiſtere, tamquã
inſolemne, ac celebratum ſine licentia domini
75 directi. Id (inquam) iure cauetur, quod † va-
ſallus ſine conſenſu domini de feudo antiquo
teſtari non poteſt. c. 1. in princ. de ſucceſſ. feud.
cap. 1. §. donare. tit. qual. feud. olim pot. alien.
Clar. §. feudum. quæſt. 40. in princ. Rimin. iun.
conſ. 18. num. 21. Scrader. de feud. par. 7. cap.
76 2. num. 1. & ſequ. vbi in ſpecie ait, † nec hære-
dis inſtitutionem, nec legatum, vel fideicom-
miſſum vaſalli in teſtamento factum ſuſtineri
in præiudicium vocatorum, etiam de conſen-
ſu domini directi. late D. Surd. de alimen. titu.
4. quæſt. 10. num. 1. & ſequ. & latius Intrigl. de
feud. centur. 2. art. 5. nu. 365. cum pluribus ſe-
quentibus. Roſent. de feud. c. 7. quæſt. 2. per
77 totam. Hinc dicitur, valere † pactum, & con-
ſuetudinem, quod vaſallus poſſit teſtari de feu
do ſine licentia. Vulte. de feud. cap. 9. nu. 80.
& quod dicitur de feudo, idem procedit in
78 emphyteuſi † eccleſiæ, de qua inueſtitus non
poteſt diſponere abſque conſenſu domini di-
recti. Bertaz. conſ. ciuil. 113. num. 13. & ſeq. &
conſ. 114. nume. 16. vbi plures commemorat.
79 Hinc controuertunt Doctores, an † vaſallo di
ſponente de feudo per viam teſtamenti, vel le
gati, ſine licentia dñi, feudum ipſum reuertatur
ad dominum; an vero teſtamẽtum illud ſit nul-
lum, ſeu feudum applicetur proximioribus ab
inteſtato, de quo per Alex. conſ. 30. nu. 11. in fi.
in 1. Ruin. conſ. 143. in fin. in 3. Gabr. conſil.
83. nu. 31. in 1. Corbul. de caduc. emphyt. ob
alien. limit. 14. num. 4. Proceditque concluſio
80 † etiamſi vaſallus fuiſſet teſtatus inter com-
prehenſos in inueſtitura, dummodo alicui eo-
rum præiudicium attuliſſet aliter diſponendo,
quam in feudo illo, vel emphyteuſi ipſi voca-
ti alioquin fuiſſent ſucceſſuri, & conſequenter
relinquendo aliquibus vno, vel cæteris exclu
ſis. Bald. Aluar. Præpoſ. Affl. & alij, in cap. 1. in
princ. de prohib. feud. alien. per. Fride. Scrad.
de feud. part. 7. cap. 3. nu. 3. & nu. 18. D. Surd.
de alimen. tit. 4. quæſt. 10. num. 4. & ſequ. Ro-
ſent. de feud. c. 7. concl. 3. n. 4. quinimo nedum
in diſpoſitione antiqui feudi per viam teſtamẽ
81 ti, ſed etiam in diſpoſitione noui † requiri con
ſenſum dñi directi, ẽtſi diſpoſitio inter compre
henſos facta fuiſſet, vt tradit poſt alios Ruger.
conſ. 2. num. 103. & ſequ. in 2. vbi ſubiungit,
hanc concluſionem eo magis admitti debere,
qñ diſpoſitione annullata pp defectum cõſen
ſus dñi, res ad primitiuũ ſtatum reducitur, q eſt
fauorabile, maximè quando agitur de iure ali-
cui quæſito conſeruando. quæ omnia concur-
runt in præſenti facti ſpecie, attenta perſona
Illuſtr. pupillæ vocatę in antiquioribus inueſti-
turis, ad cuius incõmodum fuit creatum fidei
cõmiſſum controuerſum, & quod in feudi et iã
82 noui diſpoſitione, † ac nouæ emphyteuſi re-
quiratur conſenſus domini, probat Peregr. de.
fideic. art. 6. nu. 19. vſq; 30. Cephal. conſ. 152.
nu. 51. & ſeq. Bertaz. conſ. ciuil. 114. num. 16.
Sola in antiq. conſtit. Pedemon. tit. de feud.
decret. Yolant. p. 2. glo. 4. num. 18. Roſent. de
feud. cap. 7. q. 7. nu. 5.

At de conſenſu nullibi patet, non (inquam)
legitur in teſtamento fuiſſe datã licentiã teſtan
di, ac creandi arctiſſimum illud fideicommiſ-
ſum in præiudicium fęminarum deſcẽdentiũ,
& comprehenſarum in antiquis inueſtituris, &
quando poſt mortem teſtatoris fideicommit-
tentis fuiſſet obtenta, non poſſet retrotrahi in
præiudicium filiorum, & deſcendentium teſta
toris, quibus illico poſt ipſius teſtatoris mor-
tem, fuit ius quæſitum, cum res non ſit amplius
integra. Quando enim poſt mortem teſtatoris
obtinetur aſſenſus, bona feudalia, & emphy-
teutica non ſunt amplius teſtatoris, ſed deſcen
dẽtium vocatorum in antiquis inueſtituris, me
ritò non retrotrahitur in eorum præiudicium,
83 quibus interim ius quæſitũ fuit. Etſi † (inquã)
aſſenſus domini ante & poſt diſpoſitionẽ poſ-
ſit obtineri, attamen id intelligitur viuente di
ſponente, cum eo in caſu agatur de ſolo præiu
dicio domini licentiãtis. Secus ergo poſt eius
mortem, quia tunc agitur de præiudicio tertij,
cui interim fuit ius quæſitum: nam tunc ſpes re
conualidationis morte extinguitur. Ita Iſer. &
alij, quos refert, & ſequitur Affl. deciſ. 286. n.
2. 3. & per totam. Capic. deciſ. 114. num. 4. la-
tè Frecc. de ſubfeud. lib. 2. q. 30. per totam.
Cacher. deciſ. 119. nu. 26. Magon. deciſ. Flo-
ren. 49. nume. 21. 22. Vincen. Franc. deciſ.
86. nume. 4. Bero. conſ. 73. nume. 17. 18. in 1.
Scrad. de feud. parte 8. cap. 4. nume. 24. verſ.
quamuis alienatore feudi mortuo. Vulte. de
feud. lib. 1. c. 10. nu. 65. verſic. & quamuis. In-
trigl. de feud. cen. 2. art. 6. nu. 127. & 130. diffu
sè Meno. conſ. 89. n. 75. 76. & conſ. 161. n. 53.
Burſ. conſ. 89. num. 29. & conſ. 291. nume. 96.

Hartm.

Hartm.Piſtor.quæſt.4.nu.87.in 2.Cephal.con
ſil.118.nu.22.Bertaz.conſil.ciuil.114.nu.17.
& conſ.117.nu.13.Lanar.conſ.10.nu.9.10.&
conſ.73.nu.16.Rolan.conſ.73.num.52.in 4.
Molin.de primog.lib.2.c.8.num.20.& hoc in
iure veriſſimum teſtatur D.Sur. conſ.372. nu.
84 3.4.Confirmatur concluſio. nam validitas † aſ
ſenſus non eſt in ſolius Domini poteſtate, ſed
etiam vaſalli,& idcirco dicitur, quod reuoca-
85 ta obligatione † per vaſallum, aſſenſus domi-
ni ſuperueniens nihil operatur.Iſern. in c.1.§.
ille tamen.col.pen.verſic.ſi vero conceſſit, de
contr.feud.ap.Lanar.conſ.73.nu.6.& ſeq.Ad
86 datur etiam,non credi † domino directi atte-
ſtanti,ſe aliàs conceſſiſſe licentiam vaſallo alie
nandi in tertij præiudiciũ.D.Sur.d.conſ.372.
nu.3.Corb.de cadu.emph.ob alienat.q.4.n.8.

Nec dicatur, imo viuente teſtatore fuiſſe
obtentam licentiam a Reuerendiſſimo Epiſco
po vigore decreti præcitati,& obtenti de an-
no 1575.in quo epiſcopus mandat,vt in tertis
Ceretæ,& Voltæ inueſtiatur D.Hier.vna cum
D.Tullo Guerrerio eius patruele &c. iuxta te
norem præcedentium inueſtiturarum &c. ſal-
uis tamen pactis, & conuentionibus inter præ
dictos patrueles initis, de quibus eſt celebra-
tum inſtrumentum manu,&c. & præſertim ne
prædicto Do. Tullo, aut eius hæredibus, &
deſcendentibus liceat in prædictis bonis em-
phyteoticis,& feudalibus virtute inueſtitura-
rum faciendarum ſuccedere, niſi in prædicti
Domini Hieronymi, aut eius deſcendentium
defectu,&c. Hæc (inquam) ſunt præciſa ver-
ba decreti, ex quibus nullus aſſenſus teſtandi,
ac errandi tale fideicõmiſſum colligi poteſt,
licet reſeruentur conuentiones aliàs initæ in-
ter dictos patrueles, quæ quidem conuentio-
nes ſunt iſtæ. Quod Dom. Tullus per ſe, & hę
redes conuenit,& promiſit Dom.Hieronymo
ſtipulanti,&c. quòd (inquam) non vtetur ali-
quo modo inueſtituris faciendis, & quòd vir-
tute earum ſuccedere non poſſit, nec vult in
bonis in dictis inueſtituris comprehenſis, niſi
in defectum Dom.Hieronymi,ipſiusq; filiorũ,
& deſcendentium maſculorum legitimorum,
& prout melius inuenietur, prædictum Dom.
Hieronymũ diſpoſuiſſe in ſuo vltimo teſtamẽ-
to condendo &c. Nemo (inquam) ſani capi-
tis dicere poteſt,ex prædictis documentis eli
ci præſtationem aſſenſus de condendo tale te
ſtamentum cum arctiſſimo illo fideicommiſſo
fęminis deſcendentibus præiudiciali, & qua-
tenus colligeretur, adhuc nullius eſſet ponde
ris, idque ſuadetur ex pluribus.

87 Primo, quia decretum illud † aut in totum
debet acceptari ab illuſtriſ.prætenſis fideicõ
miſſarijs,aut in totum reſpui. Tiraq. de retr.cõ
uent.in fi.n.4.& ſeq.D.Surd.conſ.150.n.21.
& conſ.152.n.19. At in decreto illo facta enũ
meratione dictarũ conuentionũ,ſubiungitur ex-
plicite,& particulariter,vt non liceat D.Tul-
lo, & eius deſcendentib. ſuccedere in illis bo
nis,niſi in defectum D.Hier.& eius deſcendẽ-
tium,ſed inter deſcendentes D. Hier. reperi-
tur vnica neptis ex filio, ergo in illius præiudi
cium non poſſunt admitti deſcẽdentes D. Tul
li.Nec ambigitur,inter deſcendentes D.Hier.
fęminam contineri,vt ſatis ſupra probauimus.
Adeo quod dicendum eſt, conuẽtiones initas
inter dictos patrueles,mentionem faciẽtes de
ſolis maſculis D. Hier. aut non fuiſſe notas e-
piſcopo decretanti,& vtenti verbo,(deſcen-
dentium) cõmuni vtriq; ſexui,aut dictis pactis
voluiſſe derogare, quatenus cõcernunt ſolam
88 maſculinitatẽ.& ita reſeruatio † dictorum pa-
ctorum facta in ipſo decreto nil iuuat,& eſt in-
utilis,quia eſt contraria facto.l.cum in plures.
§.locator horrei.ff.locat.Beci.conſ.34.nu.25.

Secundo quatenus dici poſſet, ex dicto de-
creto referente dictas conuentiones poſſe col
ligi licentiam teſtandi, nihilominus quatenus
contrariatur naturæ cõceſſionis emphyteuſis,
& feudi,nullo pacto eſſet curanda,& cõſequẽ-
ter ſi natura inueſtiturarum eſt communicabi-
lis vtriq; ſexui,non potuit per licentiam prędi
ctã ad ſolam maſculinitatem reſtringi, cũ per
89 illam feudi † natura, nec emphyteuſis mutari
poſſit.Frecci.de ſubfeud.q.1.n.10. Franc. de
Ponte conſ.3.nu.82.& ideo dicitur, aſſenſum
90 † reputari ſubreptitium, ſi non ſit conformis
conceſſioni feudi,vel ſubfeudi. Frecc. de ſub
feud.li.2.q.34.n.4.Intrigl.de feud.cent.2.art.
91 6.nu.148.non (inquam) poteſt Prælatus † v-
na etiam cum vaſallo alterare naturam, & for-
mam antiquioris conceſſionis in præiudicium
comprehenſorum non conſentientium, quib.
iam ius antiquitus fuit quæſitum. Natt. conſil.
322.n.4.Caball.milleloq.496.Roſent.de feu.
92 c.6.q.69.n.3.imo nec † a Principe id fieri po
teſt.Gozad.conſ.44.nu.8.in pręiudicium non
conſentientium,Ceph.conſ.173.nu.9.Scrad.
de feud.par.2.c.5.nu.30.& ſeq. Sola in antiq.
conſtit.Pedem.titul.de feud.in vlt.glo. nume.
7.& pręcipue quod commune vtriq; ſexui ad
ſolam maſculinitatem redigatur,negant Bald.
cõſ.215.n.1.& 4.in 2.Men.conſ.148.n.32.Ro
ſen.de feud.c.6.qu.69.nu.36.Morut.conſ.30.
93 n.14.ita e conuerſo videmus,ordinationẽ † va
ſalli morientis in feudo repugnantem iuri, vel
naturæ feudorum nullam omnino eſſe. Roma.
conſ.494.nu.1. Scrad.de feud.par.7.c.2.nu.
11.verſ.decimo hęc concluſio.

94 Tertio ad hoc,vt aſſenſus, † ſeu licentiæ prę
ſtatio operetur, & valeat, non debet eſſe ſim-
pliciter permiſſiua,& relatiua,& continere ſo-
lam facultatem diſponendi in genere, ſed de-

ber continere normam, & formam actus cele-
brandi, taliter quod ex illius tenore forma a-
ctus colligatur, & conſequenter debet conti-
nere modum agendi, & nomina perſonarum,
ad cuius commodum fieri debet diſpoſitio v-
na cũ natione, & familia, aliàs nil releuat. Frec
ci. de ſubfeud. lib. 2. quæſt. 23. nu. 1. 10. & per
95 totam, & in quæſt. 25. nu. 3. ait aſſenſum † ſu-
per alienatione feudi habere certam formam,
& ſolemnitatem cum expeditione mandati in
forma cancellariæ, & in qu. 28. nume. 4. Vinc.
Franc. dec. 153. nu. 28. Intrigl. d. cent. 2. art. 6.
num. 146. In propoſito igitur fideicommiſſum
iſtud fuit reſtrictum ad ſolos maſculos ex Do.
Hieronymo deſcẽdentes, poſtea ad maſculos
deſcendentes ex D. Comite Tullo, & in illorũ
defectum ad naturales, & ſpurios ex domo
Guerreria, tandem in omnium defectus ad ma
ſculos exteros de familia Guerreria extante in
ciuitate Firmi. Vltimo loco ad deſcendentes
teſtatoris fęminas. Hæc (inquam) omnia debe
96 rent legi per extenſum in licentia, † quæ cum
totaliter deſiderẽtur, dicitur ſubreptitia, & in-
operatiua. Frecc. cum alijs concordantib. de
quib. ſupra. & ideo dixit Mozzi. de feud. titul.
ex quib. cauſ. feud. amitt. nu. 168. ver. ſed poſ-
ſet intelligi, quod per licentiam faciendi hæ-
redem non poteſt vaſallus plures hæredes fa-
cere, nec per licentiam ſubſtituendi poteſt plu
res facere gradus ſubſtitutionum.

Quarto, in fideicommiſſo vocãtur ſpurij de
domo Guerreria, qui non poſſunt ſuccedere
97 † in bonis emphyteuticis, vel feudalibus ec-
cleſiæ, vigore Bullæ Pontificiæ editæ de anno
1570. & ampliatæ de anno 1572. excludentis
etiam legitimatos (quæ tamen qualitas legiti-
mationis non etiam fuit in teſtamento enũtia-
ta) de qua bulla excludẽte habetur apud Ror.
dec. 487. & dec. 505. par. 1. dec. 204. part. 2. in
nouiſſimis Meno. conſi. 511. Gabr. conſ. 83. in
2. Decia. conſ. 25. in 5. Hond. conſ. 37. nu. 22.
in 2. Naua. de ſpol. §. 19. Coſta de iuris & fact.
ignor. diſt. 62. cent. 2. in fi. Meno. iterum conſ.
428. vocantur etiam alienigenæ, ſeu forenſes
de familia Guerreria in ciuitate Firmi, inhabi
les vigore ſtatuti prohibentis alienationem ſta
bilium in forenſes, de quibus quidem perſonis
nullum verbum fit in decreto, nec in inſtrumẽ
to conuentionum ibidem relato. Quo fit, vt ſi
etiam poſſit aliqualiter dici, in illis contineri
licentiam diſponendi, nihilominus in totũ cor
98 rueret. Nam aſſenſus † non extenditur ad in-
cognita, nec de caſu ad caſum, Lanar, conſ. 18.
99 nu. 5. & conſ. 160. nu. 120. & ſeq. licentia † e-
tiã diſponendi non porrigitur ad perſonas pro
hibitas. Laderch. Imol. conſ. 1. num. 19. & ideo
in propoſito dico, quod cum teſtamentum, &
fideicommiſſum nõ teneat, nec operetur quo
ad iſtos incapaces vigore licentię, in totum de
bet declinari ratione indiuiduæ voluntatis; vo
cauit enim teſtator ſpurios, & exteros in defe-
ctum deſcendentium, & legitimorum, & ita fe
cit illorum vocationem contemplatione qua-
dam ipſorum deſcendentium legitimorum, ad
hoc vt omnimodè fideicõmiſſum in ſolis ma-
ſculis reſideat. Modo ſi illorum vocatio non
tenet, cum licentia de illis nullo pacto loqua-
100 tur, in totum debet deficere † diſpoſitio ra-
tione indiuiduæ voluntatis domini directi aſ-
ſentientis, vt in ſimili dixit Camerar. in cap. im
perialem. fol. mihi 59. littera B. titu. de prohib.
alien. feud. dum reſoluit quæſtionem illam, q
101 † aſſenſus datus ſuper venditione, & non ſu
per pacto de retrouendendo, faciat vtrunque
annullari ex indiuiduo voluntatis. ſequitur
Franc. de Ponte conſ. 10. nu. 10. & ſeq. & con-
ſil. 67. nu. 17. & clarius, & latius tradit Lanar.
102 conſ. 73. nu. 5. videndus, vbi ait, † actum ge-
ſtum a licentiato præter formam aſſenſus impe
trati, in totum tolli, & tam valida, quam inuali-
da corruere.

Quinto, in inſtrumento conuentionum rela
to in decreto, tale pactum negatiuum legitur
in perſonam D. Tullij, & eius hæredum, nem-
pè, quod ſuccedere non poſſit, nec vult in bo-
nis comprehẽſis in dictis inueſtituris, niſi in de
fectum D. Hieronymi, ipſiuſq; filiorum, & de-
ſcendentium maſculorum legitimorum, &c.
non autem affirmatiuè fuit dictum, vt D. Tul-
lus, & eius hęredes poſſint, & valeant ſuccede
re in dictis bonis in defectum D. Hier. & eius
deſcendentium maſculorum. Hæc (inquam)
maximè differunt inter ſe, quia per pactum af-
firmatiuum incluſiuum maſculorum deſcendẽ
tiũ D. Hier. excluduntur fęminæ deſcendẽtes,
in negatiuo aũt nõ excludũtur. Põt. n. eſſe, & q
dem compatibiliter (ſtante maximè qualitate
inueſtiturarum comprehẽdentium et fęminas
in ſubſidium) vt D. Tullus, &c. non poſſit ſuc-
cedere in dictis bonis extantibus deſcendenti
bus D. Hier. & etiam quod illis deficientibus
per exiſtentiam fęminarum deſcendentiũ non
ſuccedat. Hæc (inquam) ſunt diuerſa, non au-
103 tem contraria. & regula † l. Prætor. ſ. iud. di
ctãs, quod incluſio vnius eſt excluſio alterius,
procedit in contrarijs, & repugnantibus, non
in diuerſis. Noni. conſil. 65. numer. 5. imo ex il-
lo pacto prohibitorio, & negatiuo ſucceſſionis
Domini Tulli per exiſtentiam maſculorum
non poteſt colligi incluſio ſucceſſionis in illo-
rum defectum ad incommodum fęminarũ a-
liunde ſuccedere valentium, cũ ſit abſurdum,
104 † vt per excluſionem vnius inducatur effe-
ctus incluſionis. l. fuit quæſt. ff. acquir. hæred.
Rim. iu. conſ. 31. num. 67. Magon. dec. Lucan.
58. nu. 9. & ſeq. id (inquam) clarum eſt, quod
ver-

105 verba † prohibitoria nunquam poſſunt indu
cere, nec operarari conceſſionem l. legata inu-
tiliter. ff. legat. 1. Hinè dixit Alber. in d. l. præ-
106 tor, quod extantibus † tribus iudicibus, qui-
bus adhuc nulla fuerat data facultas iudican-
di, ſi vni eorum fuit per Principem dictum, no
lo quod te intromittas in tali cauſa, non per
hoc cenſetur data facultas iudicandi alijs duo
bus, quia verba ſunt negatiua, & prohibitoria,
& ideo non poſſunt operari conceſſionem. Pa-
riter tradidit Rimin. iun. conſ. 353. numer. 77.
107 & ſequ. quod per ſtatutum † excludens a ſuc
ceſſione ciues ex priuilegio, & natos ex ciui-
bus originarijs extra ciuitatem, non dicitur in
cluſus ad ſuccedendum ciuis originarius alibi
domicilium habens, quia per verba negatiua,
& prohibitoria non poteſt induci conceſſio, &
admiſſio alicuius perſonæ. non igitur dici po-
teſt, quod in decreto, & inſtrumento conuen-
tionum dicatur data licentia fideicommitten-
di in præiudicium fœminarum antiquitus vo-
catarum in inueſtituris.

Nec releuat clauſula inſerta in dictis con-
uentionibus negatiuis, ibi (& prout melius in-
uenietur per dictum Illuſtriſſimum Dominum
Hieronymum diſpoſuiſſe in ſuo vltimo teſta-
mento condendo, &c.) quaſi quod videatur
facta diſpenſatio, vt pro libito D. Hieronymus
teſtator condat teſtamentum vigore decreti
antedicti.

Quia aduertendum eſt, decretum reſeruare
pacta inita, non actus ineundos, aliàs daretur
relatio relationis, quod eſt abſurdum, maxime
cum, ut ſupra dixi, aſſenſus nedum debeat con
tinere facultatem ſimplicem diſponendi, ſed
etiam modum, & formam extenſam cum qua-
litatibus perſonarum, ad quarum commodum
debet fieri diſpoſitio, necnō etiam qualitatem
futuræ diſpoſitionis in omnibus & per omnia.
108 Quinimo † aſſenſus diſponendi de feudo re
quirit ſcripturam. Affl. dec. 243. nu. 3. 4. Dom.
Surd. conſ. 372. num. 2. Caball. milleloq. 528.
109 Ideo dicitur, aſſenſum † habere vim inueſti-
turæ. Affl. in ca. imperialem. §. præterea, il 1. de
prohib. feud. alien. per Frider. cum concordā-
tibus per Lanar. conſ. 8. nu. 15. & conſ. 18. n. 6.
110 alibi habetur, licentiam † eſſe ſtricti iuris, nec
extendi de caſu ad caſum, nec de tēpore ad tē
pus, nec de perſona ad perſonam, nec de toto
ad partem, vel econtra, vt latè probat Lanar.
conſ. 60. nu. 120. & ſeq. Rolent. de feud. c. 9. q.
33. 34. & 35. dec. Mant. 220. nu. 1, & num. 4. &
111 quando fit † diſpenſatio ſuper iure prohibi-
tiuo, argumentum non procedit etiam a maio-
ritate rationis. Abb. in c. at ſi clerici. §. de adul
terio. extr. de iud. Lanar. d. conſ. 18. nu. 5. & di-
xit Freec. de ſubfeud. li. 2. nu. 4. quod per aſſen
ſus præſtationem fit diſpenſatio ſuper iure pro
hibitiuo, ideo quod fit ſuper vno, non extendi
tur ad aliud, vtcunq; ſimile. Quæ omnia ceſſa-
rent, quando explicitè, & per extenſum non le
geretur in licentia modus, qualitas, & forma
contractus ineundi, & perſonarum in contra-
ctu, vel diſpoſitione interuenientium. Quinimo
ſi, in hac facti ſpecie per talem relationē, & ta-
lia verba diceretur data licentia diſponendi,
ac fideicommittēdi, diceretur datus aſſenſus ta
citus, & cōſequenter inualidus, quia vbi requi
112 ritur † licentia, non ſufficit tacitus cōſenſus,
Plot. de iura. in lit. §. 8. n. 22. Caball. milleloq.
528. licentia. n. requirit ſcripturam, vt ſupra di-
113 ctum eſt. Hinc dr̃, dominum † directi ſciam
habentem contractus, ac alienationis vaſalli,
& tacentem, non ſibi præiudicare, quia vbi re-
quiritur expreſſus cōſenſus, tacitus non obeſt.
Roſen. de feud. c. 9. concl. 29. n. 3. Corbul. de
caduc. emphyt. ob alien. lim. 18.

Demum, ſi obijceretur, ſatis cōſtare de ſub
ſiſtentia fideicōmiſſi per confeſſionem Illuſt.
q. D. Comitis Io. Baptiſtæ, qui in documentis
publicis declarauit, ſe alienaſſe plura ſtabilia
hæreditaria, ac ſuppoſita fideicommiſſo pater
no, quare non vr̃ locus eſſe vlteriori inueſtiga
114 tioni, cum † per confeſſionem hæredis pro-
betur fideicommiſſum, l. non intelligitur. §. taci
tè vbi gl. in verb. probationibus, & ibi Bart. ff.
prob. Decia. conſ. 10. nu. 77. & ſeq. in 3. Peregr.
de interpr. vlt. volun. f. 543. nu. 116. cum nulla
ſit præſtantior probatio, quam oris proprij cō-
feſſio, ex qua confeſſione dubio procul vr̃ liga
ta Illuſtr. pupilla filia confitentis, illiuſq; hæres
115 vniuerſalis, quia † confeſſio defuncti nocet
hæredi, ſeu ſucceſſori vniuerſali. Pariſ. conſil.
11. nu. 39. 40. in 3. & in puncto fideicommiſſi
notat Mant. de coniect. vlt. volun. li. 3. tit. 1. nu.
28. & tradit D. Sur. conſ. 315. nu. 60. Non (tan-
116 quam) poteſt † hæres mendacium defuncti
allegare, aſſerendo uerum non eſſe, quod de-
functus dixit. Bar. in l. rem alienam. 3. not. C. pi
gn. Cagnol. in l. hæredem eiuſdem. num. 10. ff.
reg. iur. Ioſ. Ludo. concl. 16. illat. 22.

Reſpondetur tamen, ſtante ueritate præalle
gatorum, dictam confeſſionem fuiſſe erroneā.
117 ſed confeſſio † repugnans veritati non præ-
iudicat cōfitenti. l. iuncta. C. confeſſ. non enim
nocet confeſſio, niſi contineat factum poſſibi-
le ſecundum naturam, & ſecundum ius. gl. in l.
confeſſionib. ff. interr. actio. Rom. conſ. 520. n.
10. D. Sur. conſ. 5. n. 43. 44. vbi prius n. 42. ait,
118 tunc ſolum † confeſſionem nocere, qn̄ cōti-
net factū dependens a volūtate confitētis, q2
errore geſtorum iuris veritas non vitiatur. l. il-
licitas. §. veritas. ff. Offic. Præſid. Pariter dici-
119 tur, quod ſola † confeſſio non facit feudum
id, quod eſt allodium. D. Surd. conſ. 411. nu. 73.
120 conſtito † enim, quod res aliter ſe habeat, er

tor confeſſionis detegitur l. de ætate. §. fin.ff. interrog. action. confeſſio autem erronea non
121 nocet, † vtcumque etiam fuiſſet geminata. Alexan.conſil. 102.numer.8.in 1. Becci. conſil. 90.nume. 19. Dominus Surd.conſ.345.nume. 16.17.& in puncto, confeſſionem ob errorem iuris in fideicommiſſo non nocere poſt Curt. iun.Socin.iun. & alios teſtatur Pret. de interpret. vltim. volunt.fol.122.colum.3.in fin.nume.60.Decia.d.conſil.10.num.85.& ſequen. in 3.Dominus Surd.conſil.403.numer.77.& ſequen.Peregr.de fideicomm.art.43.nume.6.
122 7.Clarum(inquam) eſt,† hæredem poſſe detegere, & reuocare confeſſionem erroneam defuncti, prout potuiſſet defunctus,cum cenſeatur vna & eadem perſona,& præcipuè quādo talis error probatur ex facie publicarum ſcripturarum,vt in præſenti caſu.Affl. deciſio. 253.nume.3.Ioſ.Ludo.d.concluſ.16.illat.29. alios congerit Dom.Surd.conſ.351.nume.56. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas quomodo acquiratur.*
2 *Immunitas quomodo interpretanda.*
3 *Immunitas non extendenda.*
4 *Immunitas præſumitur perſonalis non realis.*
5 *Ius collectandi & ius dattandi pari paſſu ambulant.*
6 *Datia ſunt conſecutiua contractuum.*
7 *Immunis ab oneribus non eſt immunis à gabella pro contractu.*
8 *Decretum immunitatis à tranſitu per pontem nō comprehendit datia contractuum.*
9 *Immunitas non extenditur ad non ſpecificata.*
10 *Priuilegium amittit qui extra eius limites vagatur.*
11 *Præſcriptio immunitatis quot annos requirat.*
12 *Teſtes in præſcriptione quomodo deponere debeant.*
13 *Teſtis intereſſatus non probat.*
14 *Teſtis de fama deponere debet ſecundum neceſſaria requiſita.*
15 *Teſtis deponens de negatiua debet eam coarctare loco & tempore.*
16 *Libertas non præſcribitur ab eo qui ſcire debet ſe eſſe obligatum.*
17 *Immunitas non præſcribitur abſque titulo.*
18 *Ad probandam immunitatem quæ requirantur.*
19 *Bona fides requiritur in præſcriptione libertatis non ſoluendi.*
20 *Scientia officialium nō eſt ſcientia principum.*
21 *Scientia vera requiritur vbi agitur de alterius præiudicio.*
22 *Inualiditas tituli ſuppletur per temporis curſum cauſantem præſcriptionem.*
23 *Titulus diuerſus non adiuuat præſcriptionem.*
24 *Titulus vitioſus vel ineptus nil iuuat.*
25 *Principalis conceſſio eſt attendenda.*
26 *Clauſulæ acceſſoriæ reſtringuntur ad caſum in quo loquitur principalis diſpoſitio.*
27 *Quod princeps non expreſſit, dicitur denegaſſe.*
28 *Vbi agitur de intelligentia priuilegij recurrendum eſt ad formam petitionis.*
29 *Verba deſcribere debēt intentionem loquentis.*
30 *Non creditur referenti niſi conſtet de relato.*
31 *Quando relatio ſimpliciter facta eſt, debet conſtare de relato.*
32 *Priuilegio dicitur renuntiatum per actus contrarios.*
33 *Strictius vtens priuilegio quod latius habet, ſibi præiudicat.*
34 *In concurſu plurium priuilegiorum attenditur prohibitiuum.*
35 *Reus non tenetur edere actori ad intentionem fundandam.*
36 *Ex ſilentio nulla capi poteſt præſumptio.*
37 *In tangentibus impoſitionem colectarum non poteſt quis dicere ſe non teneri, quia non fuit ſolitus ſoluere.*
38 *Datiarij non præiudicant principi in non exigendo datio.*
39 *Fundans ſe in decreto, oſtendere debet ſe omnia adimpleuiſſe, aliàs non auditur.*

ARGVMENTVM.

In materia immunitatis à datijs contractuum plura non paſſim obuia diſcutiuntur.

CONSILIVM XCIIII.

Actiones meæ à Domino.

EXtat ſtatutum, plura, ac diuiſa capita continens, & indies ſeruatum in praxi in ditione Mantuana, vt eſt vndequaque notiſſimum, quo cauetur, vt datium debeatur pro contractibus venditionum, locationum, permutationum, dationum in ſolutum, ac cætera id genus.

Sed contra præfati ſtatuti, ac iuris municipalis diſpoſitionem, Commune, & hoīes Marchatię, & Caſſatici inſurrexerunt, allegando ſe immunes, & exemptos à tali onere datiorū pro contractibus, & ideo inſtituerunt iudicium cōtra præfati datij conductores. vnde ad ſuorum iurium probationem produxerunt quoddam decretum, de quo in proceſſu fol. 3. necnon & curauerunt examinari teſtes ad probandam præſcriptionem libertatis de non ſoluendo tale

tale datium ex curſu annorum 30. 40. 50. & tanti temporis, de cuius initio memoria non extat.

At neutro ex capite merentur audiri præfati homines, licet aliàs regulariter immunitas
1 acquiri ſoleat ex priuilegio Principis, † vel ex præſcriptione, ſeu præſcripta conſuetudine annorum 40. Purp. conſ. 547. D. Surd. conſ. 262. num. 18. & conſ. 234. num. 14. 15.

Siquidem aduertendum eſt in propoſito, quod immunitas eſt odioſa, cum ſit contra pu-
2 blicam vtilitatem, † ideo ſtrictè interpretanda. l. 1. ff. iur. immun. Oldr. conſil. 268. Roma. conſil. 180. in fin. D. Surd. conſ. 278. nume. 2. Cephal. conſ. 553. num. 12. dec. Mant. 35. nu. 7. & 18. vbi declarat, id ſine dubio procedere, quando non agitur de ſuppoſitione hominum, qui nunquam fuerunt adſtricti, ſed bene quando agitur de exemptione hominum ab onere, cui antea ſubiacebāt, vt in caſu iſto, prout colligitur ex decreto per dictum Commune producto, nec nō etiam ex altero producto per Cameram, quod etiam præſumitur ſtante clara lege municipali in contrarium cantante, & hoc etiam admittunt aduerſantes. Merito debet ſtrictè intelligi, cum ſit de ſui natura reſtringibilis, ſecundum Alciat. conſ. 7. nu. 21. in 4. D. Surd. conſ. 313. nu. 15. ideo contra illam debere iudicari firmat Lancel. Gall. conſ. 25. nu. 96. & odioſam, ac reſtringendam, & ideirco non extendendam † de ſimilibus ad ſimilia,
3 nec de perſona ad perſonam, nec de re ad rē, nec de loco ad locum aſſerit Decia. conſ. 2. nume. 15. & conſ. 5. nume. 7. in 4. Borgn. dec. 38. num. 18. in 1. Hinc dicitur, immunitatem conceſſam pro ſe, & poſteris, non comprehendere natos ex fœminis. Alciat. conſ. 7. num. 22. in 4. Anguil. cōſ. 54. n. 27. vbi declarat, nec includit caſum publicæ vtilitati contrariū. D. Surd. conſ. 313. nu. 97. ita immunitas præſumitur perſonalis, † non realis. l. ſemper. §. immunitatis. ff.
4 iure immunit. l. forma. §. quāquam. ff. cenſibus Menoc. conſ. 70. col. 1. Feſtas. de collect. c. 8. q. 22. n. 15. & 31. & cōceſſa pro hæredibus, & ſucceſſoribus non extenduntur ad ſucceſſores ſingulares. Mandel. conſ. 34. nu. 4. ſicuti etiam non extenditur ad bona poſtea quæſita. Bald. conſ. 112. num. 4. in 2. Rube. Alex. conſ. 32. in fine. & dixit Alciat. conſ. 16. num. 2. in 4. quod priuilegium immunitatis eſt quædam nuda cōceſſio, quæ non tranſit in contractum, maximè quando habet cauſam ſucceſſiuam, vt eſt illud, quod quis non ſoluat collectas; poteſt enim in diſtinctè reuocari: nam tale priuilegium habet quandam vim pollicitationis in futurum, merito poteſt quandocunq; reuocari. Prædictaq; omnia, licet loquantur de immunitate a collectis, nihilominus æquè militant in immunita-
5 te à ſolutione datij, † quia ius collectandi, & ius datiandi pari paſſu totaliter ambulant, vt poſt Alexan. Corne. & alios tradit Rimin. iun. conſil. 26. numero 41. dicendum igitur eſt, talia priuilegia immunitatum ratione publicæ vtilitatis fore reſtringenda, vt dixi, addo Lanari. conſil. 65. numero 27. & conſil. 76. num. 24. & ideo propius accedendo ad caſum controuerſum, dicitur, quod immunitas, de qua in dicto decreto, eſt immunitas a ſolutione pedagij, ſeu a tranſitu pontis Marchariæ; non igitur eſt extendenda ad ſolutionem datij contra-
6 ctuū. Datia enim † contractuum ſunt ipſorummet contractuum conſecutiua. Bal. in l. 1. quæſt. 4. & 5. C. contrahen. empt. Deci. conſil. 457. colum. 1. Rimin. iun. conſil. 508. nume. 5. quo fit, vt immunitas alicui conceſſa ab omnibus grauaminibus, impoſitionibus, & oneribus non operetur, nec reddat immunem ab onere
7 ſoluendi gabellam pro contractu, † quia huiuſmodi gabella non eſt onus rei, vel perſonæ, ſed onus contractus celebrati, reſpiciens ipſam alienationem, & rei traditionem, & quædam ipſius contractus ſolemnitas reputatur, vt poſt alios declarat Cephal. conſ. 58. nu. 33. & latius conſil. 553. in 1. dub. ſequitur Ioſ. Ludo. concluſio. 15. colum. 3. verſic. gabellæ onus. Bertaz. conſil. 476. numer. 28. in criminalibus licet in caſu ſuo alijs ex cauſis contrarium tenuerit, & firmet Dom. Surd. conſil. 313. nume. 91. & confirmatur concluſio ex eo, quod dicitur, exemptum ab omnibus oneribus realibus, & perſonalibus, non dici exemptum ab onere laudimij, quod eſt de natura contractus. Alexand. conſil. 123. in 5. Menoch. latiſſimè conſil. 197. dec. Mant. 31. numer. 11. quare fatendum eſt, quod priuilegium, ſeu decretum immunitatis loquens de pedagio, vel tranſitu
8 per pontem, † non comprehendat datia contractuum omnino diuerſa; ſi enim Princeps voluiſſet in decreto datia contractuum comprehendi, illi fuiſſet facile ipſa datia exprimere, & ideo cum de illis nullum verbum fecerit, dicitur illa noluiſſe concedere, quia quæ ſpeciali nota digna ſunt, cenſentur neglecta, niſi ſpecialiter notentur. ita Anan. conſil. 8. in fin. Bec. conſil. 101. numero 42. & in terminis noſtris Rimin. iun. conſil. 589. numer. 71. & ſequen. vbi alios adducit. Pro certo igitur caſu immunitas conceſſa, ad alia non ſpecificata extendi
9 nequit. † latè Lancell. Gallia. conſil. 25. nume. 79. 80. 82. & ſequen. quia limitata cauſa limitatum producit effectum, vt in terminis exemptionis admonet Purpur. conſilio 547. numero 8. Priuilegia (inquam) non ſunt trahenda ad conſequentiam. Rimin. iun. conſil. 117. numero 69.

Quibus ſic ſe habentibus, reliquum eſt, vt

Digitized by Google

tollantur adducta per communia, & homines prædictos.

Quatenus ergo conati ſunt homines iſti probare per multos teſtes, curſum temporis validi ad inducendam præſcriptionem libertatis de non ſoluendo, aduertendum eſt, quod decretum illud non comprehendit datia controuerſa, & ideo ſi in dicto decreto fundati iſti homines per aliquod temporis ſpatium illo latius vſi ſunt extra limites conceſſionis, nedum talis vſus illis fuit proficuus, ſed etiam ipſummet priuilegium amiſiſſe dicuntur, l. eos. C. a
10 quæ duct. lib. 11. † Bero. conſ. 144. nume. 17. in 3. Rim. iun. conſ. 427. num. 11. & conſ. 742. nume. 16. & conſil. 275. nume. 34. vlterius dico, quod ad talem præſcriptionem requiritur cur
11 ſus annorum 40. nempe † vt homines iſti probent fuiſſe in quaſi poſſeſſione libertatis, ſeu immunitatis per 40. annos continuos, vt clarè ait Alciat. conſ. 16. nume. 11. in 4. & eſt communis ſententia. Purpur. d. conſil. 547. numer. 26. verſic. primo enim præſupponit. Sylua. conſil. 83. numer. 10. Bello. conſ. 39. numer. 4. Rolan. conſil. 5. num. 58. in 1. Natta conſil. 446. nume. 13. Feſtaſ. de collect. part. 4. cap. 4. q. 7. ſed nullus ex dictis teſtibus deponit de tempore 40. annorum, ſed vix de 30. & nonnulli de viginti tantum, idem probat Rim. iun. conſil. 26. nu. 45. vbi ait, tales teſtes non curandos.

Reſpondetur ſecundo, teſtes illos informiter deponere, & eſſe varios circa initium, & circa finem temporis per eos depoſiti, & tamē certum eſt, quod innitens præſcriptioni doce-
12 re debet certum initium, & certum finem temporis, ex quo poſſit dignoſci an ante litem conteſtatā fuerit legitimè completa præſcriptio, nempe præſcriptionem fuiſſe cēptam tali tempore, & tali tempore finitam, aliàs probatio remanet incerta, & non releuat, vt in terminis noſtris poſt Bar. Crau. Rim. Purp. Pariſ. & alios docet Gall. d. conſil. 25. num. 43. Hond. conſ. 82. num. 45. in 1.

Reſpondetur tertio, maiorem numerum teſtium fuiſſe examinatos in cauſa propria, & eſ-
13 ſe intereſſatos, † quia circumſcripta exemptione controuerſa, ipſi tenerentur ad datia contractuum per eos celebratorum, ideo eorum dicta nullius ſunt ponderis, vt latiſſimè in puncto decidit Rim. iun. omnino videndus, conſ. 26. num. 38. vſq; 43. ad quem breuitatis cāuſa me remitto.

Reſpondetur quarto, quod teſtes illi non deponunt de fama, prout requiritur, & ſecun-
14 dum neceſſaria requiſita, † ſicuti pariter aduertit in puncto Rim. iun. conſil. 589. nume. 25. & ſequen. vſq; 32. & num. 45. & ſequen. & conſ. 26. nume. 51. Burſa. conſil. 146. numer. 20. nec depoſuerunt, nec interuenerunt alia requiſita neceſſaria, de quibus per Maſcard. concluſ. 1038. vltra quod deponunt de negatiua non coarctata certo tpe, & atteſtantur de actu de
15 ſui natura multiplicabili, & † reiterabili. Nō n. probant teſtes deponētes de plurib. pſonis & de pluribus annis circa ea, quæ non ſoluerint, vel non acceperint, cū talis negatiua nō ſit coarctata loco, & tempore veriſimili, & ſit impoſſibile, eos omnes tanto tempore ſimul fuiſſe continuè, vt docet Corn. conſ. 105. numer. 14. in 3. & in puncto Alex. conſil. 135. colum. fin. in 2. quem in terminis ſequitur Rimin. iun. d. conſ. 26. num. 51. vſq; 62. & 589. nu. 29. & ſeq. & ex his ſequitur, præfatos teſtes non etiā probaſſe tempus immemorabile, cum nec de curſu annorum 40. ſufficienter depoſuerint, prout aduertunt præcitati patres.

Reſpondetur quinto, extare clarum ſtatutū, quod datia ſoluantur pro contractibus, & ideo non eſt curādum de tali probatione per teſtes; Cum enim ſtatutum illud velit omnes ſubditos indiſtinctè teneri ad datia, iſti hoīes Marchariæ, & Caſtatici ſciunt, vel ſaltem ſcire debēt, ſe teneri ad huiuſmodi ſolutionem ex certa obligatione ſtatutaria, quo fit, vt ſtante illorum mala fide non potuerit cauſari aliqua valida præſcriptio. Libertas enim non præſcribi-
16 tur ab eo, † qui ſcit ſe teneri, ſeu ſaltem ſcire debet, ſe eſſe obligatum ſoluere (quicquid nō nulli contrarium ſenſerint) vt probe, ac diffuſe declinando contraria reſoluit Rim. iun. conſil. 589. numero 33. vſque 45. omnino videndus, quem ſequitur alios adducendo Lancell. Gall. d. conſil. 25. nu. 55. ver. ruſus arguitur.

Reſpondetur ſexto, in propoſito immunitatis præſcribendæ non ſufficere allegare, & probare ſolum temporis curſum, niſi etiam allegetur ſufficiens, ac validus titulus conceſſionis
17 ſpecialis, qui omnino deſideratur in † præſenti caſu. Ita Felin. in cap. accedentes. numero 6. verſicu. ſed diceres. extr. præſcript. Gall. dicto conſil. 25. numer. 45. ſed de hoc infra latius in verſic. Nec dicatur prędicta requiſita non eſſe neceſſaria, &c.

Reſpondetur igitur ſeptimo, ad eſſentiam probationis circa præſcriptionē immunitatis plura requiri copulatiuè, quæ omnia in hac fa-
18 cti ſpecie deſiderantur. Primo, † quod homines iſti fuerint aliàs a Datiarijs requiſiti ad ſoluendum. Secundo quod ipſi requiſiti ſoluere recuſauerint. Tertio quod præſcriptio ſit a bona fide concomitata. Quarto quod interuenerit ſcientia Principis. Alexan. conſil. 136. num. 19. 20. in 2. quem ſequitur Curt. iun. Balb. Rip. Pariſ. Ruin. Purp. Antibol. Tomat. Feſtaſ. & Ceph. quos refert, ac ſequitur Lancel. Gall. conſ. 25. num. 46. 47. & ſeq. & conſ. 15. nu. 81. & ſeq. late Rim. iun. conſ. 10. nu. 29. vſque ad fin.

fin.& conſi.34. per totum, vbi Alexandrum, &
ſequaces præſeruat à morſib. Crauettæ, reſpon
dendo ſigillatim omnibus eius fundamentis, il
lumque de inconſtantia, & variatione notan-
do, cuius dicta non curo tranſcribere, cũ apud
eum videri poſſint. Idem repetit Rim.iun. con
ſil.258.num.20.& ſequen.& conſi.589. n.47.
vſque 59. omninò videndus, quia omnia con-
traria tollit, & plures allegat concordantes, &
veriorem, ac communiorem affirmat Burſ.con
ſil.142.num.21.& 25. De primo requiſito non
conſtat, imò teſtes aſſeuerant, numquam prędi
ctos homines fuiſſe interpellatos.

Conſequenter nec de ſecundo conſtare
poteſt.

De tertio autem, ſcilicet bona fide, nullo
pacto potuit interuenire, ſtante lege municipa
li in contrarium cantante, vt in puncto in cau-
ſa Mantuana cenſuit Curt.iun.conſ.60.nu.17.
verſ.ex præmiſſis conſtat. Rim.iun. in terminis
immunitatis dicto conſ.589. num.43. & ſequ.
19 & † bonam fidem requiri in præſcriptione li-
bertatis de non ſoluendo, poſt alios pręcitatos
tradit idem Rim.iun.conſ.258.nu.45.

De quarto nullibi patet, quia ſcientia offi-
cialium non dicitur ſcientia Principis, maxi-
20 mè in rebus † maximi ponderis, & præiudicij.
Alexand.conſi.84.num.3.in 1. Natta conſilio
636.nu.191. Dominus Surd.conſ.270.nu.20.
Alibi dicitur, quòd vbi agitur de præiudicio
alicuius, non ſufficit ſcientia præſumpta, ſed
21 vera requiritur, † ac plenè probata, Pret. con-
ſil.199.num.36. Cacher.deciſ.176. non igitur
potuit officialium ſcientia præiudicare Princi
pi inconſulto, & inſcio.

Nec dicatur, præfata requiſita non eſſe ne-
ceſſaria, quando cum curſu temporis allegatur
aliquis titulus licet inualidus, quia inualiditas
22 ſuppletur per † temporis curſum cauſantẽ præ
ſcriptionem: vnde cum fuerit productum de-
cretum prębens titulum ſaltem coloratum, ceſ
ſare debet interuentus prænarratorum, vt di-
ſtinguit conciliando opiniones controuerſas
Balb.de præſcript. par.2.par.5.princip.q.7. ſe
quitur Rim.iun.conſ.26.num.49. & ſeq. Lan-
cel.Gall.conſ.25.nu.61. Rolan.conſ.5. nu.62.
in 1.Strac.ad Crau.conſi.111.nu.2.& ſeq.

Reſpondetur enim, quòd quando doctores
loquuntur de titulo colorato, quem quis ha-
bet, intelligunt de titulo ſpecifico loquẽte de
re in controuerſiam deducta, vtpotè ſi in de-
creto illo producto per homines fieret mentio
de datijs contractuum: nam ſi conceſſio, vel de
cretum eſſet ex aliquo alio defectu inualidũ,
tũc curſus temporis cum allegatione tituli co-
lorati operaretur. Sed ſecus eſt, quando allega
tur nedum titulus generalis: ſed etiam alius di-
23 uerſus titulus † nullo pacto conſonans cum re
controuerſa: quia tunc ceſſat omnino color ti-
tuli, cùm nedum non ſit ſpecialis in caſu con-
trouerſo, ſed omnimode diuerſus, & in diuer-
ſa ſpecialitate conſiſtens, nempè pro immuni-
tate pedagij, vel tranſuerſiæ pontis, vt patet
intuenti. Ita optimè præter cæteros declarat
Rim.iun.conſ.258.num.40. & ſeq.& conſilio
589.num.62.& ſequen. omnino videndus dif
fusè Lancel.Gal.d.conſ.25.num.61.62.& ſe-
quen.& num.80. & ſeq. non enim fit illatio ex
diuerſis, iuribus notis. Hinc ſequitur, quòd quã
do conſtat de titulo vitioſo, vel quando fuit
24 † productus titulus ineptus, nil iuuat temporis
immemorabilis curſus, vt in terminis noſtris
conſiderat Rim.iun.conſi.258.nu.43. latè Ma
ſcar.de prob.concluſ.1371.nu.63.& ſeq.

Non etiam vim aliquam faciunt verba nõ-
nulla generalia inſita in dicto decreto poſt mẽ
tionem immunitatis tranſuerſiæ, ibi (necnon a
datijs, quæ ſoluerentur ad Maſſariam noſtram
Mantuæ, ad quæ declaramus, & volumus eos
non teneri, & liberos eſſe) ex quibus verbis vi
detur conceſſa immunitas ab omni datiorum
genere,

Reſpõdetur enim, Homines prædictos ſup-
plicaſſe Principi pro immunitate tranſuerſiæ,
& illorum precibus Principem annuiſſe red-
dendo illos immunes à datio trãſuerſiæ, vt cla
rè patet ex decreto, & ideo ſemper eſt ſpectan
25 da principalis conceſſio, † & ſecundum illam
debet interpretari qualitas immunitatis, non
autem debet intelligi ſecundum alias clauſu-
las executiuas generales: quia illæ numquam
ampliant principalem diſpoſitionem, vt poſt
alios aduertit in terminis immunitatis Alciat.
conſ.7.nu.26. lib.4. omnes inquam clauſulæ
26 poſitæ ad executionẽ, † & ad ipſam executio-
nem acceſſoriæ, ſemper reſtringuntur ad caſũ,
in quo loquitur principalis diſpoſitio. Clem. 1.
de præben. Paril.conſ.20.nu.88. in 1. Magon.
deciſ.Floren.64.num.64.verſ.tertio. Cùm in-
quam in principali petitione hominum, nec in
principali conceſſione fuerit facta mentio de
datijs contractuum, ſequitur, quòd verba gene
ralia ſubſequentia non poſſunt ad illa referri.
Rim.iun.conſ.589. nu.64.& ſeq. Verba enim
immunitatis ſunt rigoroſè, & ſtrictè interpre-
27 tanda, † & ideo quod Princeps non expreſſit,
dicitur denegaſſe, vt ſupra dictum eſt, & quæ-
libet immunitas debet reſtringi ad ſuam cau-
ſam. Innoc.in c.dudum.de priuil. Abb.conſilio
107.col.3.in 1. Decia.conſ.5.nu.5.in 4.& pri-
uilegium à ſua cauſa regulari ait Mandel. con-
ſil.132.num.8. & ideo debet intelligi ſecun-
dum mentem proferentis, à quo procedit. Idẽ
Mandel.conſi.163.num.48.& 53. Quinimò ſi
agatur de intelligentia priuilegij, recurrẽdum
eſt ad formam petitionis, Natta conſ.274.n.6.
Rimin.

Google

28 † Rimin.iun.conſ.752.nu.26. & vna pars,vel clauſula priuilegij declaratur per alteram. Put pur.conſ.585.nu.8. Aliàs dicitur,quod quando vnum indiuiduum alicuius ſpeciei reperitur expreſſum,alia diuidua eiuſdem ſpeciei nō continentur, licet ſequantur verba generalia. Rimin.iun.conſil.589.nu.65.68. & ſeq.verba inquàm debent deſeruire intentioni loquentis
29 † non autem è contra. l.Labeo, ff. ſuppel. leg. Eugen.conſ.53.nu.28.

Reſpondetur ſecundo, quòd verba illa ge-
30 neralia ſtant † relatiuè,ſed non creditur referenti,niſi conſtito de relato,Authent.ſi quis in aliquo. C.eodem.nec dicatur ſtandum eſſe ſcripturę referenti in diſpoſitione Principis ſupremi pro libito de nouo diſponere valentis, c. ſi Romanorum,vbi gloſ.19.diſt. Cagn.d.auth.ſi quis in aliquo,num.94. Quia id debet intelligi,quando relatio eſt certa, ac indubitata non autem obſcura, vt in caſu iſto, vbi non poteſt apparere, quòd Princeps intellexerit de datijs debitis pro contractibus, maximè cùm iſtius datij genus ſit ipſorum contractuum conſecutiuum, nec contineatur in immunitate ab oneribus realibus,nec perſonalibus, nec mixtis,vt ſupra dictum eſt; Ita declarat Dec. in d. auth.ſi quis in aliquo,num.40.verſ.& iſta concluſio reſtringitur,vbi ait, quòd quando in tali diſpoſitione referente non habetur certitudo de voluntate Principis referentis,nempè quādo relatio nō explicitè, ſed implicitè facta eſt,
31 tunc enim † debet conſtare de relato. ſequitur Bologn.ibi,num.58. verſi. quod tamen intelligi debet.& Zoannet.nu.53.Crau.conſilio 956.nu.15.D.Surd.conſ.419.nu.24.

Reſpondetur tertio, nullam penitus rationem habendam eſſe dictorum verborum generalium, imò nec etiam dictorum decretorum relati, & referentis: nam relatum eſt de anno 1431.& referens eſt de anno 1436.cùm aliud diuerſum priuilegium fuerit conceſſum dictis hominibus de anno 1454.continens immunitatem generalem quinquennalem tantùm, de quo in proceſſu,fol.21.quò fit,vt omni in caſu dicantur homines iſti renuntiaſſe antecedentibus priuilegijs:quia priuilegio dicitur renun
32 tiarum † per actus contrarios,c. ſi cætera.vbi Doct.de priuil. Marſ.de fideiuſſ.nu.335.imò per vnicum actum contrarium. Gozad.conſil. 23.nu.7.ideo patiens ſe deſcribi in æſtimo,immunitatis priuilegiū amittit. Angel.in l. 1. §.ſi quis tutor.ff.quan.appel.ſit.Crot.conſil.64.numero 20.Cacher.deciſ.91.num.5. & ex actibus antiquo priuilegio cōtrarijs factis per Principem,priuilegium perire notat Crau.conſilio 592.numero 107.& ſtrictius vtens priuilegio,
33 quod † latius habet,ſibi præiudicat. Decian. conſ.7.num.7.in 3.Rimin.iun.conſil.275.numero 35.Pariter ille dicitur renuntiaſſe priuilegio,qui iure communi vtitur, l.final. C.pact. Crau.conſ.96.num.10. Rimin.iun.conſi.152. numero 11.Præterea,poſteriora derogāt prioribus,l.pacta nouiſſima, C. pact. ideo vltimum priuilegium eſt attendendum, maximè cū excepto quinquennio a die conceſſionis immunitatis de cætero dictam immunitatem prohibeat,& in concurſu plurium priuilegiorum at-
34 tenditur † prohibitiuum,l.ſi Ruſinus, C.teſta. milit. Decia.conſi.32.nu.18.in 2. & quod per impetrationem ſecundi priuilegij primum priuilegium in aliquo contrarium tollatur, firmat Innoc.in cap. veniens,numero 5. de præſcrip. quem ſequitur,& comprobat Lanar. conſ.32. num.10.11. & per totum. Et ita paret non eſſe curandam dictam clauſulam relatiuam omnino nullam ob ſubſequens aliud priuilegium, priori relato, & referenti derogatiuum,& irritatiuum.

Tollitur etiam id, quod dici poteſt,nempè immunitatem probari ex inſpectione librorū ipſorum datiariorum,in quibus ſi non reperiūtur ſolutiones factæ ab iſtis hominibus, ſatis dicitur probata negatiua.

Nam reſpondetur, quòd cum homines iſti ſint actores, vt colligitur ex actis,non tenentur datiarij conuenti ad præfatorum librorum edi
35 tionem,vt in † terminis notat Rimin.iun. conſil.26.nu.62.& conſi.589.nu.32.Lancel. Gal. conſ.25.nu.29.

Sed ſuppoſita editione librorum,adhuc dico, quòd ſi hominum iſtorum ſolutiones nō reperiantur regiſtratæ in dictis libris, nō per hoc ſequitur illos eſſe immunes, cùm talis omiſſio potuerit aliundè cauſari,quàm ex reali exēptione,nempè ob negligentiam officialium, vel notariorum,qui deſcribere debuerunt,quò fit,vt ex non facto,idest ex omiſſione,& ſilentio nul-
36 la legitima † capi poſſit præſumptio. Bal.in l. non hoc.col.1. C. vnde legit. & declarat Men. conſi.395.num.79.verſic.ſiquidem etſi, quem in propoſito caſus noſtri ſequitur Lancel.Gal. conſil.25.num.30. Hinc in ſimili dixit Gram. conſi.69.num.12.in fin. quod in tangentibus impoſitionem collectarum negatiuè, nulla cadit allegatio immunitatis in præteritum ad futurum, dicendo ſe non teneri, quia non fuit ſo
37 litus ſoluere, † ſequitur Rim.iun.conſ.10.numero 37. Addatur, quòd ſtantibus prænarratis iſta omiſſio officialium proceſſit a mero errore, ſed erronea non præiudicant ob defectum conſenſus, iuribus notis. Vltra quòd officiales in arduis,& præiudicialibus non poſſunt nocere Principi inconſulto: nam, vt ſupra dixi, in præiudicialibus non nocet ſcientia præſumpta,ſed requiritur vera ſcientia, ac plenè probata. Ideò cum ſcientia officialium non ſit ſcié

tia

Digitized by Google

tia Principis ſaltem vera ex omiſſione officia-
lium præiudicium Principi parari nequit. &
38 in terminis noſtris, † quòd officiales, & datia-
rij nō poſſint irrogare præiudicium naturæ da
tij in perpetuum damnum Principis in nō exi
gendo, vel minuendo datium abſque Princi-
pis commiſſione, vt optime tradit videndus
Bald. conſil. 211. in 3. vbi ait talem remiſſionē
durare durante conductione datij per Gabel-
larium, ſecus finito tempore conductionis. Idē
ait Bero. conſ. 137. nu. 67. in 3. Burſ. conſi. 329.
nu. 9. 10. & conſi. 452. nu. 2. 3.

Tandem non videtur omittendum, quòd
immunitates, de quibus in primo, & ſecundo
decretis in actis productis, fuerunt conceſſæ
hominibus iſtis qualificatè, nempè cum onere
faciendi, reficiendi, ſeu reſtaurandi pontē, &c.
quod quidem onus non adimpleuerunt homi-
nes, ſed Camera Principis, quæ proprijs ſum-
ptibus ſecundum occurrentias fecit, ac reſtau
rauit, ſed fundans ſe in decreto, debet oſtende
39 re † prius omnia in decreto expreſſa adimple
uiſſe, aliàs audiri non meretur. Beci. conſil. 12.
num. 14. Caballi. milleloq. 90. & 218. Quo fit,
vt cum limites, ac normam decreti, ſeu priuile
gij, non ſeruauerint, illud dubio procul amiſiſ-
ſe dicuntur, l. eos, C. aquæduct. lib. 11. Rui. con
ſil. 28. num. 5. in 1. Rimin. iun. conſ. 18. nu. 94.
optimè Bero. conſil. 144. num. 16. & ſeq. in 3.
idem Rim. iun. conſi. 281. nu. 14. & conſi. 789.
num. 1. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum conſtitutum dicitur ex primogenitura erecta, vel conſtituta in teſtamento.*

2 *Primigenia quid ſint ex ſententia Molin.*

3 *Maioratus quid ſit ex ſententia Valaſc.*

4 *Fideicommiſſum cenſetur perpetuò conſtitutum quando teſtator voluit, quod bona transfirent de primogenito in primogenitum.*

5 *Primogenitura, vel maioratus deficiente expreſſa vocatione non finitur, ſed ad proximiores non nominatos deuenire debet.*

6 *Primogenitura cenſetur in rem ſcripta, non autem perſonalis, & ad omnes tranſit.*

7 *Fideicommiſſum quando factum eſt familiæ omnes de familia tam nominati, quàm non nominati inuitati dicuntur ad illud, & quare numero ſequen.*

9 *Subſtitutio facta hæredi de antiquiori de domo, illo mortuo non expirat, ſed deuoluitur ad ſequentem antiquiorem in infinitum.*

10 *Maiore natu domus vocato onere quo fideicommiſſi grauato, & cæteri maiores natu grauati cenſentur.*

11 *Fideicommiſſum à teſtatore creatur etiamſi nihil dicat de reſtitutione bonorum, vel de gr.. namine hæredis, & quomodo ac quando locum habeat.*

12 *Verba in ſtrictiori fideicommiſſo, quod leges ponant quid importent.*

13 *Dictio (ſemper) importat temporum & caſuum diuerſitatem, & continuationem.*

Item iuncta verbo executiuo denotat perpetuationem, & includit omnes caſus, & omnia tempora, itē & pluralitatem temporum et caſuum ac æqualem diſpoſitionem in omnibus inducit fideicommiſſum, & facit diſpoſitionem perpetuam, & extenſibilem vltra quartum gradum, num. 14. & 15. ſed vide nu. 44.

16 *Maſculinitatis expreſſio præbet argumentum, vt ſit proſpectum agnationi.*

17 *Agnationis fauore non ſunt addendæ nec multiplicandæ ſubſtitutiones vltra teſtatoris diſpoſitionem.*

18 *Prohibitio alienationis bonorum, & non conſeruandi bona in familia dicuntur acceſſoria principali diſpoſitioni, & intelliguntur ſecundum vocationem, & præcedentem ſubſtitutionem, et num. 21.*

19 *Ratio generalis ampliat dictum & fideicommiſſum, intra tamen terminos, & naturam dicti, & nu. ſeq.*

22 *Fideicommiſſum relictum primogenito filio & eius filijs, ac deſcendentibus maſculis non inducit perpetuum fideicommiſſum in tota agnatione.*

23 *Primogenitura non conſtituta in feudis habentibus annexam dignitatem eſt exorbitans à iure communi, & ſtrictè eſt interpretanda.*

24 *Clauſula (& ſic) eſt illatiua & nu. 28.*

25 *Oratio illatiua ſeu quæ per modum cuiuſdam futuri euentus à teſtatore profertur non ampliat fideicommiſſum, nec præcedentem diſpoſitionē.*

26 *Verba (ita quod bona prædicta numquam exeant de familia & agnatione poſt præcedentem ſubſtitutionem factam certæ perſonæ deſcendenti) quid importent.*

27 *Clauſula vocationis generalis dependens à præcedenti non inducit fideicommiſſum niſi principaliter, & de per ſe ponatur.*

29 *Subſtitutiones iſti plures extant, & vna dependeat ab alia, vltima locus non eſt, ſi prior non verificatur.*

30 *A primordio tituli poſterior formatur euentus.*

31 *Caducato primo gradu ſubſtitutionis onus reſtituendi remanet apud hæredem ad commodū vlterioris ſubſtituti ſed quando procedat.*

32 *Subſtitutio facta filio naſcituro & poſtea decedēti ſine filijs non habet locū ſi filius non naſcatur.*

33 *Subſtitutio relatiua, & ſeu verbis reſtrictiuis cōcepta, numquam extenditur de caſu ad caſum, quamuis ſubſtitutio alias eſſet extenſibilis.*

Subſtitutio

Digitized by Google

34 *Subſtitutio in caſum naſciturorum, & poſteamorientium comprehendit caſum ſi non naſcantur ſecundũ aliquos quorum ſententia declaratur.*

35 *Subſtitutio primogenitis & ſucceſſiuè primogenitorum eſt obliqua, & ideo ſtrictè intelligenda, neque extendenda, quæ concluſio ampliatur num. ſeq.*

37 *Conditio voluntaria, quæ dicatur remiſſiuè.*

36 *Extenſio de caſu ad caſum nõ admittitur in ſubſtitutione affecta condĩone voluntaria et quare.*

39 *Caſum eſſe omiſſum ſat eſt quando agitur de cõditione voluntaria licet non poſſit diuinari, cur id actum ſit.*

40 *Subſtitutio alias extenſibilis nunquam poteſt trahi ad caſum ſibi oppoſitum, ſed tantum ſibi ſimilem.*

41 *Anchar. conſ. 27. perpenditur.*

42 *Argumentum a primogenito ad proximitatem non tenet, & quare.*

43 *Fideicommiſſum perſonale non extenditur ad alias perſonas vtcunque vocatas.*

Verba vniuerſalia limitantur & reſtringuntur ſecundùm naturam actus & ſunt ciuiliter, & non abuſiuè intelligenda recipiuntque limitationes, quas diſponens adiecit.

ARGVMENTVM.

Quando fideicommiſſum creatum a teſtatore cum primogenitura, & per verba in tractum temporis ſucceſſiuum perpetuum reſonantia, extinguatur, tẽporale efficiatur, nec aliter ad tranſuerſales tranſmittatur.

CONSILIVM XCV.

Actiones meæ à Domino.

IN teſtamento quondam Domini Iulij de Cootis legitur talis inſtitutio.

Item in tutti quanti gli altri mici beni mobili, ſtabili, ragioni, & attioni, quandocumque, & qualitercumque a me ſpettanti, & pertinenti, ſi præſenti come futuri, voglio, che ſia mio herede vniuerſale Horatio figliuolo del nobile Signor Girolamo Guerrerio Cittadino di Mãtoua, & dopò la morte del detto Horatio, che vadi al ſuo primogenito, & così ſucceda ſempre il primogenito maſchio di caſa Guerrera, obligandolo al più ſtretto fideicommiſſo, che mettino le leggi.

Deceſſit Horatius hæres ſine filijs, quinimò totaliter extincta eſt linea maſculina deſcendens a dicto Domino Hieronymo, ſuperſtitibus tranſuerſalibus prædictorum Dominorũ Hieronymi, & Horatij.

Quæritur, an iſtud fideicommiſſum ſit perpetuum ad commodum omnium maſculorum primogenitorum de domo Guerreria, etiam non deſcendentium a Domino Horatio, & ita an talis primogenitura trãſeat ad trãſuerſales.

Et quòd tale fideicommiſſum perpetuetur in infinitum in primogenitos quoſcumque de domo Guerreria, primogenituraque iſta tranſeat ad tranſuerſales, plura ſuadere videntur.

1 Primò, quia ex primogenitura † erecta, vel conſtituta in teſtamento, dicitur conſtitutum fideicommiſſum, Rim. iun. conſ. 544. num. 69. Mandel. conſi. 60. nu. 10. Maſcar. de prob. concluſ. 774. nu. 6. Decia. conſ. 16. num. 9. in 4. latè poſt alios plures Molin. de primog. lib. 1. c.
2 primo, num. 7. vbi ait, primogenia † nil aliud eſſe, quàm fideicommiſſa perpetuò familiæ relicta ordine ſucceſſiuo, ſubdens etiam maioratum nil aliud eſſe, quàm fideicommiſſum, idem probat Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 50. num. 29. dicens, maioratus eſſe quædam fideicom-
3 miſsa particularia perpetua, † quæ primogenitis deferuntur, & ita de illis ſicuti de fideicommiſſis iudicatur, ſequitur Menoch. conſil. 803. num. 1. in 5. & 8. verſi. concludo itaque, dicens primogenituram nil differre a fideicommiſſo, & ob mentionem primogenituræ cenſeri repetitum onus reſtitutionis a primo vocato in ſecundum, & ſucceſſiuè in alios, ita quòd cẽſeatur perpetuum fideicommiſsum, idem repetit conſ. 220. nu. 34. vbi poſt Pariſ. & Gabr. ait, fi-
4 deicommiſsum † cenſeri perpetuò conſtitutum, quando teſtator voluit, quòd bona tranſirent de primogenito in primogenitum, & li. 4. præſumpt. 69. num. 15. At perpetuum fideicõmiſsum non expirat per defectum primogenituræ deriuantis ab Horatio primo hærede, ſed perpetuatur in illos de domo Guerreria, vtcũque expreſsè non vocatos, nec honoratos, ſeu non nominatos in explicita inſtitutione: ſi quidem conſtitutio primogenituræ, vel maioratus ſit ad hoc, vt perpetuò conſeruetur in fami-
5 lia, vnde ſequitur, quòd deficiente † expreſsa vocatione, ipſa primogenitura, vel maioratus non finitur, ſed ad proximiores nõ nominatos debet deuenire, l. cum ita legatur, §. in fideicõmiſſo, ff. legat. 2. per quem textum ita decidit Molin. de primog. lib. 1. c. 4. nu. 17. 22. & 32. ſequitur Menoch. conſ. 803. nu. 35. & ſeq. vbi ait, Primogenituram extendi de perſona ad perſonam, & extinctis perſonis nominatis primogenituram ad proximiores deuenire, qui proximiores, licet non expreſsè, attamen ſaltẽ tacitè ex natura ipſius ſubſtitutionis cenſentur
6 vocari, cùm † primogenitura cenſeatur in rem ſcripta, non autem perſonalis, & cõſequenter

ad

Digitized by Google

ad omnes tranſit, idem probat Borgni.dec.19.
num.65.& ſeq.in 3.qui poſt Molin.& alios fir-
7 mat,quòd ad fideicommiſſum † factum fami-
liæ omnes de familia tàm nominati, quàm nõ
nominati dicuntur inuitati, ex quò nominatio
8 † aliquarum perſonarum hoc in caſu ſolum tri
buit præcedentiam ſucceſſionis,non autẽ ope
ratur aliorum excluſionem,ſubdens ibidem in
verſiculo,ſecundo quia,&c. quòd ſi facta pri-
mogenitura inter aliquos,teſtator vocauerit fa
miliam,ſeu caſatam illorum pręnominatorum,
licet alterius non progrediatur ſpecificè nomi
nando deſcendentes, ſeu deriuantes ex fami-
lia, ſeu caſata, attamen dicitur perpetuaſſe il-
lam primogenituram in omnes de familia, &
præcipuè quando teſtator vſus fuerit verbis
importantibus tempus ſucceſſiuum, & perpe-
tuum,vt in præſenti caſu,vbi conſtituta primo
genitura in deſcendentes ex Horatio, ſubiun-
xit (& così ſucceda ſempre il primogenito di
caſa Guerrera,&c.)

Confirmatur concluſio ex eo; quòd, ſi quis
9 † ſubſtituerit hæredi antiquiorem de domo, il
lo mortuo non expirat ſubſtitutio, ſed deuolui
tur ad ſequentem antiquiorem in infinitum,cũ
cenſeatur conſiderata domus,vel agnatio,non
autem ſingulares perſonæ,ita Anch.conſil.27.
num.6.col.a.in fin.verſ.eſt enim mihi iſta ſub-
ſtitutio,quem ſequitur Roman.conſil.438.nu-
10 mero 13.14.vbi conſuluit,quòd vocato † na-
tu maiore domus,& illi iniuncto onere fideicõ
miſſi,cẽſentur ſucceſſiuè vocati, & grauati alij
maiores natu pro tempore exiſtentes,& hos ſe
quitur Soc.Iaſ.Ruin.Dec. & Natt. quos refert
& ſequũtur Menoc.conſ.575.nu.15.& prius
ac magis diffusè conſi.117.num.14.15. & ſeq.
Lancell.Gall.conſi.38.nu.12. vſque 25. Me-
noch.conſ.220.num.19.20. Tiraq.de primo-
gen.quæſt.3.num.16. ita igitur dicendum eſt
in præſenti caſu, in quo erecta primogenitu-
ra, fuit dictum, vt ſuccedat ſemper primogeni
tus de domo Guerreria.

Secundò, teſtator obligauit hæredem illo
ſtrictiori fideicommiſſo, quod dicitur a iure;
Satis (inquam) notum eſt, tunc fideicommiſ-
11 ſum † creari a teſtatore, quando declarat, ſe
velle, vt bona ſua ſubiaceant fideicommiſſo,
ſecundum receptiorem ſententiam, licet ipſe
teſtator nullum verbum fecerit de reſtitutio-
ne bonorũ,vel de grauamine hæredis, vt poſt
Aret. Crot.Pariſ.Alciat.Port.Marza. & alios
tradit Menoch.conſ.434.num.1.& lib.4.præ-
ſumpt.68.num.2.Peregr.de fideicomm.art.5.
num.12.Pret.de interpret.vlt.volun.fol.279.
col.1.nu.2. vbi hoc ita demum admittit,ſi con
ſtet de perſona honorata, & grauata a teſtato-
re,& de illa, cui eſt facienda reſtitutio, ac etiã
ceſſet impoſſibilitas,ſeù perplexitas impediti-
ua fideicommiſſi; quòd quidem fideicommiſ-
ſum dubio procul in caſu iſto debet eſſe perpe
12 tuum,cùm dixerit teſtator, vt fiat, † & intelli-
gatur eo ſtrictiori modo,qui dictatur, & poni-
tur a legibus,vt in puncto cenſuit Menoc.con
ſil.575.num.14.dicens, tunc bona dici ſuppo
ſita perpetuo fideicommiſſo, quando teſtator
dixit (che la ſua robba ſij ſotto fidecommeſ-
ſo con le ſue clauſule opportune, & condecen
ri,&c.) facit Dominus Surd.conſ.443.nu.41.
dicens, induci fideicommiſſum per verba im-
portantia deſiderium.

Tertiò,teſtator dixit (& così ſucceda ſem-
pre il primogenito di caſa Guerrera) nam di-
13 ctio † (ſemper) importat temporum, & caſuũ
diuerſitatem, & continuationem, Paſer.conſi.
139.num.14.Menoch.conſi.106.numero 63.
Turret.conſi.29.num.6.in 1. Rim.iun. conſilio
219.num.26.& ſeq. & 30. & ſequen. Pret.de
vlt.volunt.fol.398. col.4.num.84. vbi ait,ta-
14 lem dictionem †iunctam verbo executiuo,de
notare continuationem,& perpetuationem,&
includere omnes caſus,& omnia tempora,idẽ
diffusè tuetur Decian.conſi.1.num.258.& ſe-
15 quen.in 1.vbi firmat tale verbum,†(ſemper,)
diuerſitatem,& pluralitatem temporum, & ca
ſuum denotare,ac continuam, & æqualem di-
ſpoſitionem in omnibus, & eſſe tamquam ge-
nus comprehendens caſus,& ſpecies, ac indu
cere fideicommiſſum, facereque diſpoſitionẽ
perpetuam, & extenſibilem vltra quartum gra
dum. Adeo quòd primogenitura perpetua di-
citur fuiſſe conſtituta in domo Guerreria.

Quartò confert, quòd teſtator ſemper vo-
cauit maſculos nedùm deſcendentes ex Hora
rio,ſed extantes de domo Guerreria, quò fit,
vt dicatur habuiſſe rationem conſeruandi bo-
na in caſata,& agnatione, & conſequenter vo
luiſſe, onus fideicommiſſi extendi de perſona
ad perſonam, & eſſe repetitum de vno in aliũ.
Menoc.conſ.310.nu.24. vbi alios commemo
rat,& conſ.434.num.2.Molin.de primog. lib.
1.c.5.num.36.dicens poſt multos,quod expreſ
16 ſio maſculinitatis † præbet argumentum,vt ſit
proſpectũ agnationi,& latius lib.3.c.5.nume-
ro 9.& 50.

Hæc tamen vtcumque apparenter vrgentia
non ſunt tanti ponderis, quin valeant in con-
trariam ſententiam deſcendere,ex pluribus.

Primò,quia teſtator non vocauit diſpoſiti-
uè omnes primogenitos de caſata Guerreria,
ſed ſolum Horatium,& poſt eius mortem illius
primogenitum; Vnde etſi teſtator ſubiunxerit
(& ſic ſuccedat ſemper primogenitus maſcu-
lus de domo Guerreria) attamen talis clauſu-
la generalis refertur, & reſtringitur ad caſus,
& perſonas expreſſas, & honoratas, nempè ad
primogenitos deſcendentes ab Horatio, non
autem

autem ſenſit de primogenitis tranſuerſalibus,
adeo quòd mentio, & ratio caſatæ Guerreriæ
non poteſt multiplicare ſubſtitutiones ad com
modum tranſuerſalium non nominatorum, ſi-
17 cuti dicitur, quòd fauore † agnationis nõ ſunt
addendæ, nec multiplicandæ ſubſtitutiones
vltra teſtatoris diſpoſitionem, vt poſt Alexan.
Soc. & alios tradit Mant. de coniectu. vlt. vol.
lib. 6. tit. 15. nu. 6. alios adducit, & ſequitur In-
trig. de ſubſtit. cent. 3. quæſt. 72. nu. 82. & plu-
res cumulat Menoch. conſ. 326. num. 75. & ſe-
quen. & conſ. 327. num. 82. & ſeq. vbi ait, affe-
ctionem teſtatoris ad agnationem maſculinã,
& rationem per ipſum habitam ad bonorum
conſeruationem in familia ipſa, ſemper debe-
re intelligi ita limitatã ad caſum expreſſum, vt
non inducat fideicommiſſum vltra dictum ca
ſum, & conſ. 376. num. 49. & 50. dicens, prohi
18 bitionem † alienationis bonorum, & rationẽ
conſeruandi bona in familia dici acceſſoriam
principali diſpoſitioni, & intelligi ſecundum
præcedentem vocationem, & ſubſtitutionem,
idem probat Ceph. conſil. 17. num. 28. 29. vbi
ait, quòd ſi teſtator fecit mentionem de omni-
bus, & ſingulis deſcendentibus, intelligitur de
deſcendentibus perſonarum poſitarum in di-
ſpoſitione, quas honorauit, & cõſequenter gra
uare potuit, & ideo dixit Peregr. de fideicom.
19 art. 14. num. 22. rationem † generalem amplia-
re dictum, & fideicommiſſum, intra tamen ter
minos, & naturam dicti; ſcripſit etiam in artic.
29. num. 39. concluſionem dictantem, quòd te
ſtator habuit rationem conſeruandæ agnatio-
nis, ſi quæ colligitur, reſtringitur ad perſonas
maſculorum, de quibus loquutus eſt teſtator,
non autem ampliare debet ſubſtitutionem ad
alias perſonas, quibus verba non adaptantur,
facit Gabr. conſ. 111. num. 25. cùm dixit, ratio
20 nem † generalem ampliare illud ſolum caput
teſtamenti, cui ſubijcitur, & conſequenter am
pliare ſolam ſubſtitutionem actiuam, non paſ-
ſiuam, & nouiſſimè Papon. conſilio 18. nume-
21 ro 20. 21. 22. firmat rationem † conſeruandæ
agnationis referri tãtùm ad caſus, & perſonas,
de quibus ſpecialis, & expreſſa diſpoſitio facta
eſt. concordat Ceph. conſi. 510. nu. 8. & 13. di-
cens, quòd ſi teſtator dixerit, quòd bona num-
quam exeant de familia, dicitur ſenſiſſe de fa-
milia, cui reliquerat, & ſic de familia ipſius li-
mitata ad deſcendentes, cui bona reliquerat,
non de familia tranſuerſalium, cui non erat o-
pus proſpicere, idem firmat Rim. iun. conſilio
509. numero 94. & ſequent. & in terminis no-
ſtris hoc declarat Molin. de primog. lib. 1. c. 5.
22 num. 37. dicens, quòd fideicommiſſum † reli-
ctum primogenito filio, vel alij agnato, vel co
gnato, & ſuis filijs, ac deſcendentibus maſcu-
lis, non inducit perpetuum fideicommiſſum in
tota agnatione, ſed tantum cenſetur habita ra-
tio agnationis, & fideicommiſſi, quò ad perſo-
nas nominatas tantum, & de quibus teſtator
diſpoſuit, & optimè declarat Menoch. conſil.
326. num. 71. verſic. reſpondetur, quòd in ea,
23 & num. 72. Nam primogenitura † non conſti-
tuta in feudis habentibus annexam dignitatẽ
eſt exorbitans a iure communi, ideò eſt ſtrictè
interpretanda, & præcipuè quando eſt conſti-
tuta a lege, Principe, vel ſtatuto, vt diffusè
poſt alios probat Decian. conſil. 16. num. 19.
20. in 4.

Secundò, Aduertendum eſt, illa verba (& così ſucceda ſempre il primogenito di caſa Guerrera) ex quibus argui poſſe videtur vocationẽ perpetuã primogenitorũ de domo Guerreria, non eſſe diſpoſitiuã, ſed illatiuã, & conſequenter non poſſe ampliare, ſed tantum declarant præcedentem diſpoſitionem; Siquidem verba illa latinè interpretantur, (& ſic ſucce-
24 dat, &c.) At clauſula † (& ſic) ſtat illatiuè ad
præcedentia tantùm, & ad ſolum caſum antea
expreſſum, iuxta text. in c. frequens, in prin. de
reſtit. ſpoliat. in 6. & declarat Ruin. conſil. 102.
nu. 13. in 2. dicens, ſtare illatiuè, & debere in-
telligi ſecundum orationem præcedentem, &
conſ. 184. num. 6. eodem volum. Peregr. conſi.
47. nu. 16. & ſeq. in 1. vbi optimè loquitur Ale.
de Neuo conſ. 81. num. 9. Rot. diuer. dec. 568.
nu. 3. 4. par. 1. omnino videnda, poſt Alexand.
conſ. 139. nu. 3. in 6. Hond. conſ. 78. nu. 19. in 2.
25 & conſi. 49. num. 20. in 1. Oratio † autem illa-
tiua, ſeu quæ per modum cuiuſdam futuri euen
tus a teſtatore profertur, non ampliat fideicõ-
miſſum, nec præcedentem diſpoſitionem, ſed
ſecundum illam interpretatur, cùm non ad am
pliationem dicatur prolata, ſed ad declaratio-
nem, vnde deficiente, & non verificata prima
ſubſtitutione, cæteræ illatiuæ corruunt, vt opti
mè poſt Rui. & alios declarat Gab. conſ. ... nu
mero 22. 23. in 1. cũ alijs, de quibus per Pereg.
de fideicom. art. 11. num. 56. Hond. d. conſilio
78. num. 17. 18. & ſeq. Rot. d. deciſ. 568. nu. 4.
Alex. dicto conſ. 139. in 6. & dixit Ceph. con-
ſil. 510. num. 5. & ſeq. & per totum, quòd ſi te-
ſtator ſubſtitutioni præcedenti factæ certæ
perſonæ deſcendenti, ſubiunxerit hæc verba
26 (ita † quòd bona prædicta numquam exeant
de familia, & agnatione) non tamen per hæc
ampliatur fideicommiſſum inter nominatos a
teſtatore inductum, cùm ſint verba enuntiati-
ua teſtatoris cuiuſdam futuri euentus, quem te-
ſtator ſperabat euenire propter ſuam diſpoſi-
tionem, & ibidem num. 13. 14. ſubdit, debere
præſupponi, quòd teſtator ſenſerit de familia,
cui expreſsè reliquerat, & ita de familia limi-
tata ad deſcendentes, cui bona reliquerat, non
de familia tranſuerſalium, cui non erat opus

pro-

proſpicere,concordat Menoch.conſ.326. numero 37.verſic.reſpondetur prædicta,vbi ait,
27 † clauſulam vocationis generalis dependentem a præcedenti, & ad illam continuatiuè venientem nõ inducere fideicõmiſſum niſi principaliter, & de per ſe ponatur. Ita igitur in caſu noſtro dicitur ſe reſtrinxiſſe ad caſatam deſcendentem a Domino Horatio nominato,nõ autem ad caſatam tranſuerſalium, cui teſtator proſpicere non tenebatur. Alibi dixit Ruin. poſt Bart.conſ.158.nu.11.in 2. iſta verba enunciatiua cuiuſdam euentus prolata non diſpoſitiuè,nec per modum rationis,non poſſe inducere fideicommiſſum inter omnes de domo, ſed reſtringi ad hæredes nominatorum, & in terminis dictionis (& † ſic ſuccedat,&c.)dif-
28 fusè omninò videndus declarat poſt alios plures Peregr.conſil.47.num.16.17.in 1. dicens, ſtare illatiuè, & debere reſtringi ad terminos pręcedentis conſtituti fideicommiſſi, & ſolum repetere formam, & qualitatem præcedentẽ; Adeo quòd procedit,& operatur,quatenus operatur pręcedens fideicommiſſum,& illo extincto extinguitur,ſecundum Ceph.conſ.477. num.16.Alexand.de Neuo.d.conſ.81.nu.8.in fin.concordat Mandel.conſ.344.nu.5.

Tertiò notiſſimum eſt, Dominum Horatiũ hæredem, poſt cuius mortẽ fuit vocatus illius primogenitus, vxorem non duxiſſe, nec filios aliquos habuiſſe, vnde ſequitur, quod cum prima ſubſtitutio ſui primogeniti (non nati) defecerit,omnes aliæ ſubſtitutiones inde dependẽtes expirauerint. Nam ſubſtitutiones ſucceſſiuæ primogenituræ perpetuæ in domo Guerretia dependent a prima ſubſtitutione in perſonam primogeniti Horatij, meritò cum ab illa priori cæteræ ſubordinentur, vbi prima defecit,omnes corruunt,l.ſi mater,§.fin. vbi Iaſ. in ſecundo not.ff.vulg.Soc.conſ.62.num.7.in 3. Rolan.conſ.56.num.13.in 3.Ceph.conſ.477. num.17.Decia.conſ.64.num.16.in 4. dicens,
29 quòd quando † plures extant ſubſtitutiones, & vna dependet ab alia,ad hoc, vt vltimæ locum habeant,oportet quòd priores verificentur,idem repetit conſil.77.num.37.eodem volum.Ceph.conſ.17.num.11.12.& conſi.620. num.21.& ſeq. vbi ait, ſubſtitutionem ſecundam ſemper cenſeri factã quatenus prima verificetur,latè Hond.conſil.78.nu.48.& ſeq.in 1.Peregr.conſil.65.num.16. Lanari.conſil.60. num.96. Iſtaque omnino militant, quando per viam continuati ſermonis fuerunt formatę, nã
30 à † primordio tituli poſterior formatur euẽtus, ideo deſtructa prima ſubſtitutione,cæteræ omnes ab ea deſcendentes euaneſcunt, Anchar. conſi.137.Decian.conſi.77.num.37.in 4.Cephal.conſil.17.num.10.11.& ſeq. vbi declarat, & conſilio 482.numero 36. Honded. dicto conſilio 78.numero 44. in ſecundo.

Quartò,conſidero ſucceſſiuam primogenituræ conſtitutionem deriuare a primogenito Horatij,qui primogenitus cum numquam fuerit in rerum natura,ex quo Horatius numquam habuit filios, vtique ſubſtitutio illa primogeniti,non quidem dicitur caduca ſimpliciter, ſed nulla,& pro nõ ſcripta,quo in caſu ceſſat prorſus
31 concluſio dictans, quòd caducato † primo gradu ſubſtitutionis, onus reſtituendi remanet apud hæredem ad commodum vlterioris ſubſtituti; Nam,vt dixi, talis concluſio habet locum,quando ſubſtitutio caducat, vtputa ſi naſcitur ſubſtitutus, & prædecedat inſtituto, ſecus ſi ſubſtitutus numquam venit in humanis: quia tunc talis ſubſtitutio non dicitur caduca ſimpliciter,ſed nulla,& pro non ſcripta,& tũc ceſſat onus reſtituendi vlteriori ſubſtituto, & hæreditas hoc in caſu dicitur eſſe in caſum inteſtati,ita Caſtr.conſi.394.num.3.in 1. & poſt Caſtr.Corn. & Deci. tradit Alciat.conſil. 44. num.51.lib.9.Rim.iun.conſ.117.nu.76. Menoch.conſ.326.nu.35.

Confirmatur fundamentum ex dicto Oldr.
32 conſi.177.vbi tenuit,quòd † ſubſtitutio facta filio naſcituro, & poſtea decedenti ſine filijs, non habet locum, ſi nullus filius naſcatur, & ita Oldr.ſequuntur Ioan.Andr. Anch. Fulgoſ. Alex.Corn.Signor. & alij, quos ſequitur Soc. iun.conſ.169.in 2.per totum. Menoch.conſil. 326.num.13.qui ſupradictis addit Ang.Ruin. Pariſ.Soc.ſen.Gozad.Anch.Rip.Felin.& Vigli.addo Mazzol.conſ.2.nu.37. Narr.conſilio 667.per totum,Rim.iun.conſil.110.nu.18.vſque 37.vbi reſpondet contrarijs,latè Pacia.cõſil.23.per totum.Hond.conſ.49.num.63.in 2. Ceph.conſ.649.per totum. Et indubitatè ceſſare debet extenſio ſubſtitutionis iſtius de caſu ad caſum,cùm teſtator ſe reſtrinxerit ad caſum ſuperexiſtentiæ primogeniti Do. Horatij, ex quò ita dixit teſtator(& dopò la morte del detto Horatio, che vadi al ſuo primogenito, & così ſucceda ſempre il primogenito di caſa Guerriera) vnde clarè patet, teſtatorem voluiſſe primogenitos de domo Guerreria, caſu quo ſuperuiueret primogenitus Horatij, cùm dixerit (& così ſucceda) quæ oratio eſt illatiua,& interpretatiua,ſeu declaratiua præcedentis diſpoſitionis, & conſequenter reſtrictiua, ſeu relatiua ad caſum expreſſum, vt dixi ſupra
33 in ſecundo fundamento; At quando † ſubſtitutio eſt relatiua, ſeu verbis reſtrictiuis concepta,numquam extẽditur de caſu ad caſum,ſed tantùm in caſu expreſſo adimpleri debet, etiã ſi aliàs ſubſtitutio de ſui natura eſſet extenſibilis, ut probè poſt alios docuit Menoc. conſil.

243.

243.nu.35.& conſil.326.nu.16.& ſeq. Hond.
conſ.49.num.47.48.in 1. quare dicendum eſt,
caſum ſuperexiſtentiæ primogeniti Horatij
expreſſum a teſtatore, qui voluit primogenitũ
illum eſſe hæredem Horatij patris, non cõpre-
hendere caſum primogeniti non nati, quia ex
hoc colligitur, teſtatorem conſideraſſe in iſta
ſua voluntaria diſpoſitione nudum factum, &
nudum modum ſuccedendi, non autem effe-
ctum, prout perpendunt Oldra.& illius ſequa-
ces præmemorati, quorum doctrina dubio pro
cul admittitur in ſubſtitutione reſtrictiuè ad
caſum præcedentem concepta, Men.& Hond.
locis præcitatis, qui & ipſi plurimos adducũt,
Ceph.conſi.649.num.42.& 81.Decia.conſil.
77.nu.19.in 4.Odd.de compend.par.6.ar.1.nu
mero 6.ver.qua retenta limitate omnino, Bor
gn.deciſ.5.nu.67.83.84.in 3.

Addatur prædictis, ſententiam contratian-
tium, qui volunt † ſubſtitutionem in caſum na
34 ſciturorum, & poſtea morientium comprehen-
dere caſum, ſi non naſcatur, de quibus per De-
cia.conſil.1.nu.128.& ſeq. in 1.& per Dominũ
Surd.con.236.nu.26.Crau.conſi.904. Pereg.
de fideicomm.art.15.num.15.16.Lader.Imol.
conſ.72.Viu.deciſi.513.procedere in ſubſtitu
tione directa, per quam non nato hærede inſti
tuto, ſubſtitutus conſequitur hæreditatem dire
ctè ab ipſo teſtatore, & teſtamentum incipit a
ſubſtitutis, quod factum eſt ea ratione: quia per
talem admiſſionem ſubſtituti, conſeruatur te-
ſtamentum iuxta naturam vulgaris; At in caſu
iſto Do.Horatius hæres adiuit hæreditatem, &
35 ſubſtitutio † primogeniti, & ſucceſſiuè primo-
genitorum, non eſt directa, ſed obliqua. Hond.
conſi.48.num.61.& ſeq.in 2. continens onus,
& grauamen, nec per illam ſubſtitutionem agi-
tur de conſeruatione teſtamenti, ſed de ſolo
fauore ſubſtitutorũ, & conſequenter agitur in
caſu tali de ſubſtitutione odioſa grauoſa, &
ſtrictè interpretanda, meritò non admittitur
extẽſio de caſu ad caſum, vt probè firmat poſt
alios Hond.conſi.49.nu.51. in 2. idem ait Me-
noch.conſi.243.num.18. & num.50.& conſil.
326.num.27.& conſil.171.nu.26. Hond.etiam
conſi.48.num.58.in 2.confert dictum Cur.iu.
conſilio 96.num.5.vbi ait, hanc concluſionem
procedere, quãdo ſuccedit ſubſtitutus per vul
garem, non autem per fideicommiſſariam. Id-
36 que tantò magis debet admitti: † quia teſtator
adiecit ſubſtitutioni huiuſmodi obliquæ con-
ditionem voluntariam, nõ autem neceſſariam
ad actum, cum vocauerit primogenitum Hora
tij poſt ipſius Horatij mortem, & poſt aditam
hæreditatem, & conſequenter ſi ſuperuixerit
patri, & tamen potuiſſet teſtator erigere primo
genituram de domo Guerreria, etiam ſi primo
genitus Horatio non ſuperuixiſſet, vt decla-
rat Cephal.conſil.649.nu.58.vſque 67. Maz-
zol.conſ.2.num.35.& ſeq.Hond.d.conſil.48.
numero 63.& conſ.49.n.54. qui omnes decla
37 rant quæ dicatur † conditio voluntaria; modo
38 non admittitur extenſio † de caſu ad caſum in
ſubſtitutione affecta conditione voluntaria;
quia conditio voluntaria, quæ non eſt neceſſa-
ria ad actum, vel effectum actus, debet impleri
in forma ſpecifica, cùm teſtator per illius ap-
poſitionem dicatur magis conſideraſſe mo-
dum implendi conditionem, quàm effectum.
Gabr.conſilio 98.numero quinto, in ſecundo.
Honded.dicto conſ.48.numero 59.& ſequ.&
conſilio 49.numero 54.& ſequen.in ſecundo.
Menoch.conſil.243.numero 23.& ſequen. &
numero 27.vbi reſpondit obſtaculis, & nume
ro 53.Mazzol.d.conſ.2.num.36.& ſequen.lat
39 enim eſt, caſum † eſſe omiſſum, quando agitur
de conditione voluntaria, licet non poſſit di-
uinari, cur id factum ſit, Natt.Gabr.de quibus
per Hond.d.conſ.49.numero 62.Quinimò di
co, quòd cum conditio, & caſus iſtius ſubſtitu-
tionis requirat ſuperuiuentiam primogeniti hę
redi inſtituto, & totaliter contrarietur caſui
primogeniti non nati, ſequitur omnino ceſſare
40 extenſionem, quia ſubſtitutio, † quæ aliàs con
ceditur extendi poſſe, numquam poteſt trahi
ad caſum ſibi oppoſitum, ſed bene ad ſibi ſimi-
lem, Rim.ſen.conſil.119. numero 34. Cephal.
conſilio 649.numero 65.& verè ſi teſtator eri
gendo primogenituram conſiderauit quod pri
mogenitus primò vocatus ſuperuiueret patri,
non video quomodo ex hoc argui poſſit, quod
teſtator noluerit, vt vlteriores primogeniti ſuc
cedant primo vocato, qui patri non ſuperuixe
rit, vt ponderat Honded.d.conſi.49.num.66.
verſic.tertia eſt.

Nec obſtant contraria, nam ex prædictis de
facili tolluntur.

Ad primum enim reſpondetur, concedi,
creatum fuiſſe fideicommiſſum perpetuum, &
ſucceſſiuam primogenituram, reſtrictiuè tamẽ
ad deſcendentes primogenitos Horatij, vt ſu-
pra in primo fundamento, hoc in præſentia-
rum addito, quòd fideicommiſſi onus fuit per-
ſonale, non autem reale: quia obligauit Hora-
tium nexu fideicommiſſi, non autem ſuppoſuit
bona fideicommiſſo, adeo quòd dicitur pro-
ſpexiſſe deſcendentiæ, & lineæ Horatij graua
ti, non aliorum, cùm etiam locutus fuerit illati
uè, non autem diſpoſitiuè, vt dixi in ſecundo
fundamento, nec dari extenſionem ſubſtitu-
tionis de caſu ad caſum, cùm ſimus in ſubſtitu-
tione fideicommiſſaria relata ad caſum expreſ
ſum, & caducata, imò annullata vnà cum cæte
ris ſubſequentibus, vt latè in alijs fundamen-
tis

Digitized by Google

tis prænarratis legi poteſt, & conſil. Anch. 27.
41 † & illius ſequacibus ſatisfacit Crau. conſilio
180. num. 1. & ſeq. Menoch. conſil. 85. nu. 123.
& ſequen. & conſ. 328. nu. 86. & ſeq. idem Cra
uer. conſ. 161. num. 9. & conſ. 984. num. 160. &
ſeq. Molin. de primog. lib. 1. c. 5. num. 19. apud
quos plures reſponſiones colligũtur apprimè
facientes ad rem noſtram, quas tamen non cu-
ro tranſcribere, cùm apud eos videri poſſint.
& iſtis addo Decia. conſi. 16. num. 56. in 4. vbi
reſpondendo d. conſil. Anch. dicit, non tenere
42 argumentum † a primogenitura ad proximita
tem: quia in primogenitura militat actus mo-
mentaneus, cùm in ea attẽdatur ſolus ordo na-
ſcendi, & per natiuitatem illicò ius acquiritur
primogenito, quod non poteſt in alium tranſi-
re: At proximitas habet actum ſucceſſiuum, &
reſpicit variationem verè, & propriè, ex quo
mortuo proximiore, ſemper ſuccedit alius pro
ximior, & hoc firmat Caſtr. conſil. 164. col. 6.
ver. ad ſecundum.

Ad ſecundum reſpondetur, vt ſupra, nem-
pè, teſtatorem ſenſiſſe de fideicommiſſo reten-
to themate caſus expreſſi antecedentis quò
ad perſonas nominatas, & deſcendentes ab
Horatio. addo Menoc. conſ. 326. numero 65.
vbi alios commemorat; Non (inquam) teſta-
tor ſuppoſuit bona fideicommiſſo, ſed obliga-
uit Horatium fideicommiſſo, ad fauorem pri-
43 mogeniti, quod quidem † fideicõmiſſum per-
ſonale non extenditur ad alias perſonas, vt-
cumque vocatas, Crauer. conſil. 98. numero 5.
Menoch. d. conſ. 326. num. 44. Gayl. deciſi. 6.
numero 43.

Ad tertium reſpondetur, verbum (ſemper)
44 † temporis, non tamen caſuum perpetuitatẽ,
generalitatem, & continuationem importare,
vt probat Iaſ. in l. prima, numero 35. ff. ſoluto
matrimon. Hinc dicitur, quòd verba vniuerſa
lia limitantur, & reſtringuntur ſecundum natu
ram actus, & ſecundum modum proportiona-
bilem materiæ, de qua agitur: vnde ſunt ciuili-
ter intelligenda, non autem abuſiuè, vt latè fir
mat Cacher. deciſio. 169. numero 11. & dixit
Dominus Surd. conſilio 131. numero 26. di-
ctiones vniuerſales reſtringi debere ad eos ca
ſus, qui ſunt de natura diſpoſitionis, cui fuerũt
adiectæ. facit idem Surd. conſilio 48. numero
vigeſimoquarto, & conſilio 77. numero vigeſi-
moſeptimo, dicens, verba vniuerſalia reſtrin-
gi ad contenta ſub eodem genere, & recipere
illas limitationes, quas diſponens adiecit. ex
quibus ſatis declaratur hanc vniuerſalem di-
ctionem (ſemper) reſtringi ad primogenitu-
ram deſcenſiuam Horatij, & data ſuperexiſten
tia primogeniti poſt obitum Horatij, iuxta
dogmata præallegata, non repeto, addo nunc
Borgnin. ita etiam declarantem deciſ. 5. num.
85. in 3.

Ad quartum, de maſculinitate, poteſt reſpõ
deri, vt ſupra, nempè, qualitatem maſculinita-
tis debere conſiderari ſecundum qualitatem
primogenituræ, circa quam plura iam deduxi-
mus: nam debet reſtringi ad maſculinitatem
deſcendentem ex Horatio, & data ſuperexi-
ſtentia primi maſculi primogeniti poſt mortẽ
Horatij patris. Laus Deo.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo non ſoluendi onera inducitur per tẽpus immemorabile. ampliatur nu. 2. & 3.*
4 *Conſuetudo aduerſus legem, vel ſtatutum, in tantum operatur inquantum eſt præſcripta.*
5 *Conſuetudo non præſcripta nullatenus derogat conſuetudini præſcriptæ.*
6 *Componens dicitur fateri debitum.*
7 *Baldi doctrina in l. de quibus, nu. 61. ff. de legib. ponderatur.*
8 *Actus per ſilentium non reuocatur.*
9 *Præſumptio nulla ex ſilentio, & ex non facto capi poteſt & nu. 28.*
10 *Conſuetudo in tantum valet quantum habet de vſu vel de actu, & non vltra, maximè, vbi agitur de conſuetudine inducenda contra ſtatutum num ſeq.*
12 *Accidens non datur ſine ſubiecto.*
13 *Conſuetudo induci, & præſcribi poteſt ex actibus negatiuis, ſeu ex quibus elicitur negatiua.*
14 *Datiarius exigens ab aliquibus conſeruat ſibi ius quoad omnes.*
15 *Iuriſdictionem habenti cõtra omnes, ſi cognoſcat contra aliquos, acquiritur poſſeſſio contra oẽs.*
16 *Obſeruantia in quibuſdã ſolet cætera deſtruere.*
17 *Cõſuetudo ex actibus difformibus nõ inducitur.*
18 *Præſcriptio interrumpitur per diuerſos actus ſolutionum & nihil operatur.*
19 *Præſcriptio quoties interrumpitur toties inchoari debet.*
20 *Natt conſi. 406. num 21 reprobatur.*
21 *Actus negatiuus requirit actum poſitiuum ex quo elicitatur negatiua & latè declaratur.*
22 *Contrahentes omnes cuiuſcumque generis ſint, tã debentes ſoluere gabellam, quam immunes, contractus denunciare tenentur.*
23 *Actus denunciandi eſt indifferens omni hominum generi applicabilis.*
24 *Non vſus qui ſit, ex Pet. de Rauen. tract. de conſuet ſect. 3.*
25 *Actus negatiuus dicitur, & inde cauſata præſcriptio non ſoluendi, quando contrahentes interpellati ſoluere recuſarunt.*

Digitized by Google

26 *Præſcriptio in iuribus negatiuis præſcribendis currit a die contradictionis.*

27 *Conſuetudo in iuribus negatiuis non inducitur niſi præcedente prohibitione & quod prohibitioni acquieuerint.*

29 *Datium pro contractibus iuſtum, & licitum dicitur ob publicam vtilitatem.*

30 *Conſuetudo contra obedientiã, veluti peccati nutritiua non præſcribitur etiam centenaria.*

31 *Recuſatio ſolutionis datij iuſti & liciti, continet mortale peccatum.*

32 *Conſuetudo peccati nutritiua licet ſoleat excuſare a pœna temporali, & quo ad iuris effectum, non tamen excuſat quoad pœnam æternam, nec quoad Deum.*

33 *Datiarij facere nequeunt actus in præiudicium Domini.*

34 *Vectigal vel datium tamquam de regalibus non præſcribitur niſi per tempus immemorabile ſine Principis ſcientia.*

35 *Roſent. de feud cap. 5. concluſ. 46. declaratur.*

36 *Scientia aduerſarij in omni præſcriptione requiritur præterquam in immemorabili.*

37 *Tempus immemorabile excedit centenarium.*

38 *Reſtitutio in integrum competit etiam Principi ex clauſula generali.*

ARGVMENTVM.

An, & quando ex conſuetudine, & tempore immemorabili præſcribatur immunitas à ſolutione datij contractuum contra Principem.

CONSILIVM XCVI.

Actiones meæ à Domino.

FVit dubitatum, homines cõmunis Merzariæ ſatis dici tutos à ſolutione datij prætenſi per Cameram Sereniſſimam, ex eo quòd conſtet, ex extractu parcellarum denuntiationum factarum officialib. datij ab anno 1501. vſque 1580. numquam huiuſmodi datia fuiſſe ſoluta, & ita per tempus
1 † immemorabile dictos homines eſſe in conſuetudine non ſoluendi, ſeu potius ius libertatis non ſoluendi præſcripſiſſe, ad tradita per Nat. conſ. 406. num. 20. vbi reprobat Alexan. conſi. 136. in 2. Cui accedat diſtinctio Roſen-
2 tal. de feud. capit. 5. concluſ. 46. vbi † ex receptiori teſtatur, tale ius exigendi vectigalia tolli poſſe per curſum annorum quadraginta, quibus addo ego Rimin. iun. conſilio 102. nume-
3 ro 16. & ſequen. vbi ait † ſufficere curſum triennalem, ſubiungens, non requiri ſcientiam Principis, ſed ſufficere ſcientiam ſuorum officialiũ ad id deputatorum.

Nec dicatur, in marginibus nonnullarum partitarum extractarum, vt ſupra conſtare de aliquibus ſolutionibus factis datiarijs: quia ſi rectè inſpiciantur, non concernunt datia debita pro terris oppidi Marzariæ, ſed pro terris alibi ſitis, tantò magis quia in pluribus ex dictis parcellis expreſsè dicitur, aliquod datium non deberi, quia terræ de loco Marzariæ ſunt exemptæ.

Horum tamen nulla omninò ratione habita, perſiſto in ſententia in antecedentibus ſcriptis firmata, vt datium pro contractibus dictarum terrarum ſitarum ſub oppido, & ditione Marzariæ debeatur, adeò quòd reliquum eſt, vt ſimpliciter declinentur obiecta.

Dico igitur, quòd ſiue agatur de præſcriptione, ſiue de conſuetudine, in caſu iſto ipſam conſuetudinem non releuare, qualis qualis ſit;
4 Intantum inquàm tenet, † ac operatur conſuetudo, & præcipuè aduerſus legem, vel ſtatutum, inquantum eſt præſcripta, & non aliter: quia ante præſcriptionem dicitur adeſſe voluntas inducendi conſuetudinem, ſeu merus vſus, non autem effectuata, vel inducta ipſa cõſuetudo; ideo dicitur in propoſito conſuetudi-
5 nem † non præſcriptam nullatenus derogare conſuetudini præſcriptæ, & in ſpecie hoc firmat Bero. conſilio 157. num. 6. & num. 13. in 3. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 62. num. 42. poſt Dec. conſil. 483. nu. 26. cum pluribus concordantibus per Burſ. conſi. 360. nu. 37. & num. 38. quo axiomate præmiſſo, aduertendum eſt, triplex genus parcellarum extractarum reperiri, quorum primum continet, ſeu habet annexas plures datij ſolutiones; Secundum continet compoſitionem, ſeu modicas ſolutiones datij, nempè in parte tantum, tertium autem genus partitarum ſimplicem denuntiationem contractuum geſtorum denotat abſque aliqua mentione ſolutionis, vel liberationis ipſius datij.

Aut igitur volumus conſiderare omnia genera partitatum præcitatarum vnumquodque ſeparatum de per ſe, aut omnia ſimul iuncta.

Si ſeparatim de per ſe, primum genus probat ſolutiones, & conſequenter onus ſoluendi, non autem libertatem de non ſoluendo datia, quià conſtat de ſolutionibus. Secundum pariter genus innuit, adhuc & ſemper datium
6 deberi: quia † componens dicitur fateri debitum, & tales cõpoſitiones, vt plurimũ fieri a cõductorib. & officialib. gabellarũ latè conſuluit Bal. conſ. 211. in 3. (de quo cõſilio infra latius verba faciemus.) Et idcirco quò ad iſta duo genera parcellarum, non applicatur motiuum,

& præ-

Digitized by Google

& præcipuè conſilium Natt.406. numero 20. Tertium igitur genus videtur prima facie vrgere, ſed verè nil admodum nocet; ſiquidem Natt. loco præcitato arguendo Alexandrum, nititur declarare Baldum in l. de quibus, nume-
7 ro 61.ff.de legibus. Quò loci † Baldus proponit quæſtionē, an ex non actu inducatur conſuetudo, & tandem concludit, quòd ſi conſuetudo negatiua poteſt elici ex actibus, poteſt præſcribi. Quare in propoſito duæ oriuntur concluſiones. Prima eſt, quòd ex non actu non poteſt induci conſuetudo: quia non ens non habet materiam, nec formam, & ex nihilo nihil fit, & q
8 non eſt, populus ignorat, nec per † ſilentium actus reuocatur, Bald. vbi ſupra num.61. Cin. Bart. & alij, de quibus per Alexan. conſil.136. nu.18. in 2. Brun. conſi.36. numero 6. Dominus Surd. conſi.127. num.82. Berret. conſ.9. nume-
9 ro 55. Alibi dicitur, ex ſilentio, † & ex non facto nullam poſſe capi præſumptionem, Bald. Imol. & alij, de quibus per Menoc. conſ.395. num.80.81. Gallia. conſi.25. num.30. Hinc di-
10 citur, quòd in tantum valet † conſuetudo quātum habet de vſu, vel de actu, & non vltra, Dominus Surd. conſil.138. num.7. & conſil.234. num.26. & conſil.393. num.20. & conſi.424.
11 num.33. maximè quando agitur † de conſuetudine inducenda contra ſtatutum: quia debent ſpecificè probari actus, ex quibus dicitur inducta conſuetudo. Bertaz. conſil. ciu.93. nume.23. et ſi ex non actu, cauſatur conſuetudo ergo nec immemorabilis, ne aliàs detur acci-
12 dens † ſine ſubiecto, vt in terminis per Dom. Surd. conſ.127. nu.83.
13 Secunda eſt concluſio, quòd † ex actibus negatiuis, ſeu ex quibus elicitur negatiua, poteſt induci, ac præſcribi conſuetudo, Bald. vbi ſuprà; idem probat Purpu. conſil.467. num.1. Alexand. conſi.6. nu.1. verſ. ergo ex prædictis, in prima.

Modo, in præſenti negotio parcellarum extractarum nequaquam poteſt elici negatiua, & conſequenter non poteſt dici præſcripta conſuetudo ex actibus negatiuis, quandoquidem in propoſito noſtro Natt. firmat argumentum tale: Venerunt caſus ſoluendi daria, & cæteris ſoluentibus aliqui non ſoluerunt, ergo dicitur inducta conſuetudo ex iſtis actibus negatiuis: Certè ingenuè fateor, quòd tale argumentum nullo pacto concludit in materia darij, nec poteſt aliqualiter applicari caſui noſtro; nàm ius exigendi datia contractuum competens Cameræ, eſt vnicum contra omnes homines, non autē diuerſum contra ſingulos, & ideò aliquibus non ſoluentibus, cæteris autem ſoluentibus, non ſoluentes immunitatem ſibi nō acqui-
14 runt, quocirca Camera, † vel Datiarius, qui exigit ab aliquibus, dicitur ſibi conſeruaſſe ius quò ad omnes, vt poſt Bart. communiter approbatum Ang. Caſtr. Bal. Alexan. Berrach. & alios, optimè tradit Roſent. d.c.5. concl.46. in oppoſitum adductus, quibus addo Rol. conſil. 5. nu.77. in 1. Peregr. de iur. fiſc. lib.6. tit.8. nu. 30. qui & ipſe alios commemorat. ita in ſimili
15 dicitur, quòd habens † iuriſdictionem, vel facultatem cognoſcendi contra omnes, per vſū talis poteſtatis contra aliquos, acquirit poſſeſſio contra omnes, latè Do. Surd. conſi.323. num.44. & ſeq. Hinc dixit Bald. in loco præci-
16 tato, nu.61. quòd obſeruantia † in quibuſdam ſolet cætera deſtruere. & optimè conſonat cō-
17 cluſio alibi firmata, quòd ſcilicet † conſuetudo non poteſt induci ex actibus difformibus, & idcircò aliquibus ſoluentibus integrè, aliquibus modicum quid, & aliquibus nihil, vt in præſenti facti ſpecie, non dicitur probata, nec inducta conſuetudo, ita poſt alios tradit Burſ. conſ.360. nu.52. D. Surd. conſi.254. nu.29. & 31. & conſ.449. nu.7. Rim. iun. conſil.220. nu. 26. ita pariter in propoſito poſt plurimos dixit Moroti. conſ.34. nu.8. & 9. quòd illa eſt notiſſima, ac receptiſſima concluſio, quòd ex actibus difformibus, & varijs, non poteſt induci conſuetudo, quia ſi vario modo obſeruatur, ex varietate actuum conſuetudo non perficitur, ſed ad ius commune, vel municipale recurritur. Rurſus ſubiungit, quòd ex varietate obſeruantiæ diceretur interrupta omnis præſcriptio cōtra ſtatutum, quæ ex actibus contrarijs ſequi poſſet, & quòd conſuetudo interrupta nullius eſt ponderis, & vltra Moroti. idem probauit Burſat. conſ.360. num.35. & 37. dicens, quod
18 † per diuerſos actus ſolutionum interrumpitur præſcriptio, & nihil operatur. Quandocū-
19 que enim † interrumpitur præſcriptio, debet ſemper de nouo inchoari, Lanar. conſi.65. nu. 38. & ita ſatis patet falſam eſſe aſſertionē Nat-
20 tæ, † vel ſaltem non applicabilem præſenti caſui.

Addatur inſuper, negatiuum actum non poſſe colligi ex ipſo extractu parcellatum, quia a-
21 ctus † negatiuus in puncto requirit actum poſitiuum, ex quo eliciatur negatiua, ſed denuntiatio darij facta per contrahentes, officiali, vel gabellario, non cōtinet in ſe negatiuam, vt paret ad ſenſum, & probatur etiā ex eo, quia om-
22 nes † contrahentes cuiuſcumque generis ſint, tàm debentes ſoluere, quàm immunes, tenentur denuntiare contractus, tùm ex ſtylo notorio (quod pro notorio allegatur) tùm vigore proclamatum Ducalium, tùm etiam, quia ita iure communi cauetur, Ferret. de Gabell. n.172. Roland. conſil.71. numero 22.23. in 4. Ioſ. Ludou. conclu.15. col.9. verſic. iſti tamen clerici,

Digitized by Google

23 quò fit vt iſte † actus denuntiandi ſit indiffe-
rens, ac omni hominum generi applicabilis, &
conſequenter non continet in ſe negatiuam,
& ideo qui volunt ſoluere, & habent animum
ſoluendi, ſolent denuntiare ſimpliciter abſque
actu ſolutionis, vt docet notiſſima experientia.
Præterea huiuſmodi denuntiationes fiunt à
Notarijs ſe rogantibus de ipſis contractibus,
non autem a partibus contrahentibus; quare
ex his ſequitur, quòd ex talibus denuntijs non
probetur negatiua ad commodum perſonæ
non denuntiantis, nec ad commodum perſo-
næ habentis animum ſoluendi; Et ſi dicatur
negatiuam contineri ſolutione non apparen-
te; Reſpondeo ex ſolutione non apparente
colligi non actum, non autem actum negati-
uum, quia vt dixi actus negatiuus conſiſtit in
actu poſitiuo continente in ſe negatiuam, ſeu
ex quo colligitur negatiua neceſſaria, verbi
gratia; Statutum diſponit vt mulier non poſſit
contrahere niſi in præſentia duorum propin-
quorum, modò producuntur plurima inſtru-
menta (quæ dicuntur actus poſitiui) in quibus
apparet mulieres contraxiſſe abſque præſen-
tia propinquorum, vtique ex talibus actibus
colligitur negatiua, prout etiam declarat Bal.
in dicta l. de quibus, numero ſexageſimo pri-
mo. At ex denunciatione ſimplici ſine apparē-
te ſolutione, non dicitur probata negatiua ſolu
tionis, quia denunciatio non infert ad ſolutio-
nem, & ad non ſolutionem, ſed eſt actus indiffe
rens, & ſtans de per ſe, vt ſupra dixi, & non ſo-
lutio, eſt non actus, & quoddam ſilentium, vt
etiam ſupra tetigi ex quo nil reſultat ope-
rabile.

Confirmatᷣ iſta declaratio ex dictis per Pet.
de Rauen. tractatu de conſuet. ſectio. tertia, nu
mero 66. & ſequent. vbi ait, quòd ille dicitur
24 † non vſus, qui non habet in ſe implicitam af-
firmationem contra legem, nec in ſubſtantia
nec forma, vt quia non accidit caſus, vel ſi ac-
cidit, homines non fuerunt vſi lege, & in tali
caſu tamen non fecerunt contrarium, quocir-
ca talis non vſus non tollit legem, & ibi dat
exempla vtriuſque caſus, quorum vltimus eſt,
vt debeat interueniſſe aliquod affirmatiuū ad
hoc, vt dicatur inducta conſuetudo, nempè vt
ſi agatur de ruina domus comminata, ſi dica-
tur, quòd numquam fuit præſtita cautio de dā-
no infecto, nec petita, non dicitur præiudica-
tum legi cautionem poſtulanti, niſi probetur
petitio cautionis, & recuſatio.

25 Quare in propoſito, actus † negatiuus dici-
tur, & inde cauſata præſcriptio, vel conſuetu-
do præſcripta non ſoluendi, quando cōtrahen
tes, qui denuntiarunt, fuerunt interpellati, &
de tali interpellatione conſtet vnà cum aper-
ta eorum recuſatione de non ſoluendo, vt pro
bè voluit Alexan. d. conſ. 136. n. 18. 20. & ſeq.
(malè improbatus per Nattam loco præcita-
to, & per Crauet. conſilio 111.) maximè cùm
Alexan. ſequantur Balb. de præſcript. 2. par. 5.
par. quæſt. 7. Iacobus de Homag. num. 41. Cur.
iun. conſil. 60. nu. 21. Rip. reſp. 14. Crauet. ſibi
contrarius conſil. 226. numero 7. & conſi. 300.
num. 34. & ſeq. Bello. conſi. 1. nu. 15. Boer. dec.
264. num. 19. Villalob. comm. opin. verſi. præ-
ſcriptio, num. 221. & 256. Burſ. conſ. 142. num.
21. & 25. vbi de receptiori, ac veriori teſtatur,
Ruin. conſ. 32. num. 8. in .... Purpur. conſ. 315.
num. 2. & conſ. 277. nu. 10. & conſ. 489. nu. 13.
Rim. conſ. 31. num. 50. Antibol. Tomati. Rub.
Ceph. de quibus per Rim. iun. conſ. 589. num.
47. idem Rim. iun. conſil. 10. num. 30. & conſil.
26. num. 47. 48. & conſil. 258. num. 20. Gallia.
conſil. 25. num. 46. & ſeq. & conſil. 115. nu. 81.
Roueſcal. ad Alex. d. conſil. 136. verſ. item ad
hoc, Plot. conſ. 36. num. 7. Ioſe. Ludou. deciſio.
Peruſi. 3. nu. 21. Eugen. conſ. 43. num. 74. & in
ſpecie Crauettam, & Nattam reprobant, Rim.
iun. dicto conſ. 589. & Gallia. locis mox cita-
tis, & hanc ſententiam nouiſſimè ſequitur Niz
zol. alleg. 48.

Confirmatur aſſertio Alexan. & ſequatium
26 ex eo, quòd † in iuribus negatiuis præſcriben
dis non currit præſcriptio niſi à die contradi-
ctionis, & ideo in præſcribenda libertate re-
quiritur factum vtentis, tex. in l. hæc autem ver
ba, vbi gloſ. & Doctores, ff. ſeruit. vrban. præ-
dio. ita Rimin. conſil. trigeſimo primo, numero
50. & latiſſimè Rim. iun. d. conſi. 589. num. 49.
vſq; 59. quibus addo D. Surd. conſ. 127. n. 81.
27 dicentem, non poſſe induci † conſuetudinem
in iuribus negatiuis niſi præcedente prohibi-
tione, & quòd prohibitioni acquieuerint, idē
Surd. conſ. 130. nu. 17. Sed de his non conſtat,
quare non ſolutiones illæ quę deſiderantur in
præcitatis parcellis potius dicūtur omiſſæ per
errorem, vel ob aliam cauſam ſeù ex negligen
tia officialium deputatorum, ſeu conductorum
ipſius datij, non autem ex eo, quòd homines il
28 li, & eorum bona ſint immunia: quia † ex non
facto, omiſſione, vel ſilentio, non oritur aliqua
præſumptio, vt dixi, & in ſpecie declarat Gal-
lia. conſ. 25. nu. 30. ſicuti ex non facto non eli-
citur conſuetudo, vt ſupra dictum eſt.

29 Quinimò fortius, datium † pro cōtractibus,
& ex ſtatutis antiquiſſimis Ciuitatis Mantuæ
ſolui ſolituiu, & debitum, iuſtū, ac licitum fuit,
& eſt, ob publicam vtilitatem, meritò illius ſo-
lutionis libertas non potuit præſcribi: nàm cō
30 ſuetudo † contra obedientiam, vel peccati nu
tritiua non tenet, nec ſpſcribitur, vtcūq; cente
naria, Mand. cōſ. 576. n. 7. Lanar. conſ. 35. n. 15.
& con-

& conſi.27.numero 35.latè Sola,in gloſ.final.
procemij ad antiqu.conſtitu.Pedemont.nume
31 ro 11. Sed recuſare ſoluere † datium iuſtum,
& licitum continet mortale peccatum ſecun-
dum Legiſtas, & Canoniſtas, de quibus diffu-
sè per Bertaz.conſilio crim.76. numero 33. &
34. & ibi additiones in littera F. Siquidem li-
32 cet conſuetudo † peccati nutritiua ſoleat ex-
cuſari à pœna temporali, & quò ad iuris effe-
ctum, non tamen excuſat à pœna æterna, nec
quò ad Dominum Ieſum Chriſtum, Sola, vbi
ſupra numero vndecimo, & duodecimo, qui
plurimos adducit, Mandell. conſilio 769.nu-
mero 30.Lanat.conſilio quinto,numero 16.&
in materia præſcriptionis illud præcipuè præ
oculis habetur, vt euitetur peccatum,nimirum
ſi in materia præſcriptionis ſtari debemus iuri
Canonico,quia agitur de materia peccati, iuri
bus notis.

Tandem pro condimento aduertendum
eſt, extractum parcellarum nil nocere Came-
ræ, quia durante tempore anni 1501. vſque
1580. Datium illud fuit locatum per Came-
ram varijs conductoribus pro tempore ſucce-
dentibus in conductione, vt ſatis notum, &
probatum eſt, quo in caſu ſi Datiarij illi, ſeu
conductores, vel ipſorum conductorum offi-
ciales ſe compoſuerunt cum denuntiantibus
contractus datio obnoxios, recipiendo ſolam
partem datij,vel datium totum remiſerint,ex-
plicitè, vel tacitè illud non petendo, id in-
33 quàm † facere potuerant in eorum præiudi-
cium tantummodo, & temporaliter durante
eorum conductione, non autem perpetuò in
Cameræ Ducalis præiudicium, vt in terminis
terminantibus conſuluit Bald.conſ.211.omni
no videndus in 3. latè & optimè Bero. conſil.
137.numero ſexto, vſque duodecimo, in ter-
tio, Surd. conſilio 454. numero 45. & 46. ſe-
quitur Burſ.conſilio 329.numero 9.10. & con
ſil.452.nu.2.3.

Reſtat ſolum diſcutere dictum Roſent. di-
cta concluſione 46. in oppoſitum adductum,
cui licet ex prææallegatis ſatis ſufficiens colli-
gatur, nempè in hoc caſu nullam conſiderari
præſcriptionem, ſeu præſcriptam conſuetudi-
nem, attamen adhuc placuit addere, quòd re-
34 ceptior ac verior ſententia eſt,quòd cùm † ve
ctigal,vel datium ſit de regalibus, non præſcri
batur niſi per tempus immemorabile ſine Prin
cipis ſcientia,vt per Brocolt.de feud.tit.de re
galibus,numero 15. Fichar.ad Villalob.verſi.
regalia,num.14.Vulte.de feud.lib.1.cap.9.nu
mero 21. At concurrente ſcientia, & patientia
Principis,datur præſcriptio per annos quadra
35 ginta,& ita debet intelligi † dictum Roſent.
vt etiam declarando diſtinguit Peregr. d.li.6.
titu.8.num.14.16.& 27.& 29.nouiſſimè Coſt.
de fact. ſcient. & ignor. inſpectio. 67. num.9.
36 Borgn. deciſio.4.num.53.in 5.vbi ait, † in om-
ni præſcriptione requiri ſcientiam aduerſarij
præterquam in immemorabili, & concordat
Burſat.conſi.360.num.69.70.At ſcientia Prin
cipis imò nec eius officialium poteſt conſide-
rari in præſenti caſu, cùm datium fuerit loca-
tum conductoribus, qui & ipſos officiales, &
Notarios accipientes denuntias pro eorum li-
bito eligunt,quorum factum,& omiſſio nō po-
teſt perpetuò Principi præiudicare, vt ſupra
dictum eſt; fortaſſe ſecus eſſet ſi datium per-
manſiſſet in Camera, & fuiſset adminiſtratum
per officiales Cameræ ad dictam adminiſtra-
tionem deſtinatos,tunc etenim eſset locus di-
ſcuſſioni,an ſcientia, & factum officialium præ
iudicare poſset Principi necnè. Addatur,non
etiam poſse conſiderari præſcriptionem im-
memorabilem hoc in caſu, quia ex parcellarū
extractu conſtat de memoria ſolutionum facta
rum in totum, & in parte, medio compoſitio-
37 num, vltra quòd tempus † immemorabile ex-
cedit centenarium, vt præter cæteros doctiſſi
mè probat Moli.de primog.lib.2.cap.6.& om
38 ni in caſu † Principi competit reſtitutio in in-
tegrum ex clauſula generali, Surd.conſil.454.
num.47.

Tollitur demum, quòd ſolutiones leguntur
reſpectu diuerſorum bonorum, vt dicitur in
dubijs; Nam ſub nomine Marzariæ continen-
tur Villæ, ſeu loca Campitelli, Canicoſſiæ, Ce
ſularum, & cætera ibidem in dicto extractu
deſcripta ex quò diſtrictus ſolus oppidi Mar-
zariæ non continet ſub ſe prædia ruſtica, quia
extra ambitum oppidi per paucum ſpacium
terræ ſub diuerſo nomine vocantur, licet re-
gantur ſub nomine Marzariæ dominante, vt
eſt notorium, & pro notorio, & notiſſimo al-
legatur. Et aſsertio illa in calce aliquarum
parcellarum inſita,tollitur ex alia aſsertione ſę
pius reiterata, quæ denotat fuiſse ſolutum da-
tium pro terris Marzariæ. Vltra quòd illa aſser
tio nullo pacto poteſt Cameræ præiudicare,
vt ſupra dictum eſt. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

S V M M A R I V M.

1 *Aliud eſt legare terram, aliud eius vſumfructū legare.*

2 *Vſusfructus morte finitur.*

3 *Verba in teſtamento inſerta non debent ſtare ſine virtute operandi.*

4 *Teſtator quando cenſeatur legaſſe proprietatem.*

5 *Proprietas eſt ius quo plenè, & perfectè res noſtra efficitur.*

6 *Subſtituto defuncto ante conditionis euentum ſpes ſubſtitutionis expirat.*

7 *Subſtitutionis ius eſt perſonale.*

8 *Ius conditionale ad hæredes non tranſmittitur.*

9 *Subſtitutio eſt quid facti, & debet probari a prætendente ſe eſſe ſubſtitutum.*

10 *Subſtitutiones non multiplicantur per ſubintelligentias.*

11 *Verbum (ipſi) eſt perſonaliſſimum, & importat identitatem.*

12 *Diuiſio ſupponit communionem.*

13 *Filiorum appellatione quando non contineantur nepotes.*

14 *Legatum quando dicatur perpetuum, & quando temporale.*

15 *Subſtituto deficiente ante conditionis euentum legatum remanet liberum apud legatarium hæredibus excluſis ſubſtituti prædefuncti.*

16 *Tranſmiſſio quomodo habeat locũ in legato conditionali.*

17 *Hæres non tenetur ſtare facto defuncti geſto in ſui fraudem.*

18 *Hæres non tenetur approbare factum defuncti extra ius hæreditarium.*

19 *Agens contra filium vti hæredem patris, debet iſtud aſſumptum probare.*

20 *Reſeruatio quale ius tribuat reſeruanti.*

21 *Mutus perfectè intelligens ex motu ſignis, & nutu æquiparatur minori vigintiquinque annis, & ideo læſus reſtituitur etiam poſt lapſum quadriennij.*

ARGVMENTVM.

Proprietas quando legata cenſeatur, nõ eius ſimplex vſusfructus, & ſubſtituto deficiente ante conditionis euentum, an liberum remaneat legatum apud legatarium, excluſis ſubſtituti hæredibus.

CONSILIVM XCVII.

Actiones meæ à Domino.

PLura fuerunt adducta ex parte Dominorum Iugalium de Ballantinis aduerſus Dominam Franciſcam Cauariam, quæ verè meo iudicio non tangunt vera merita cauſæ, nec dubia contra eos militantia aliqualiter eneruant.

Quare requiſitam meam qualem qualem ſententiam in præſenti controuerſia proferam in medium, qua viſa, & conſulta per Dominos Ballantinos fortaſſe reteminabunt, an velint cedere, vel contendere,

Dico ergo, quòd petia terræ controuerſa fuit pleno iure legata Dominæ Sanctæ, & conſequenter illius proprietas, non autem ſolus illius ſimplex vſusfructus formalis, prout ex parte dictorum iugalium ſupponitur, idque ſuadetur ex pluribus,

Primò, quia teſtator legauit Sanctæ filiæ ſuæ petiam terræ bubulcarum ſex, non autem illius terræ vſumfructũ, nec vnquàm fit mentio fructuum dictæ terræ, niſi reſpectu fratris onerati ad alimentandam dictam Sanctam legatariam. Aliud enim eſt legare terram, † &
1 aliud legare vſumfructum terræ, l. qui fructus prædiorum, ff. vſufruct. leg. l. planè vbi, §. planè ſi alteri, ff. legat. primo. Pign. ad ſingul. Roman. 563. tu iudex. Cephal. conſilio 299. numero 36. Simon. Prer. de interpr. vlt. volun. fol. 180. col. 3. nu. 9.

Secundo, teſtator adiecit pactum in legato, nempè, vt in caſum mortis legatariæ ipſa petia terræ diuidatur inter ipſius teſtatoris filios, omni iuris, & facti exceptione remota, quæ prouiſio fuiſſet ſuperflua, ſi ſolus formalis vſusfructus fuiſſet relictus, cùm ſemper talis
2 vſusfructus morte † finiatur, §. finitur, Inſtit. de vſufruct. etſi teſtator intellexiſſet de vſufructu, dixiſſet; vſusfructus diuidatur, non autem, petia terræ diuidatur. Vnde dicendum eſt legaſſe vſumfructum caſualem, ſeu proprietatem liberam dictæ petiæ terræ, non illius ſimplicem vſumfructum. Ita Cepha. conſ. 399. nu. 34. verſiculo, ſexto nam teſtator. Eugen. conſi. 25. nu. 39.

Tertiò teſtator reliquit Sanctæ petiam terræ, donec vixerit, quæ plica fuiſſet ſuperflua, ſi ſolus formalis vſusfructus in legato contineretur, ex quò per mortem extinguitur. † Verba
3 autem in teſtamento inſerta non debent ſtare ſine virtute operandi, ac ſeruire de vento. capitulo ſi Papa, de priuileg. in ſexto, adeo ut talia verba denotant, quòd etiam legatum duraſſet poſt mortem, niſi fuiſſent appoſita, & conſequenter dicitur legaſſe proprietatem. Cephal. dicto conſilio 399. numero 33. Euge. conſilio vigeſimoquinto, numero .... & licet aliud videtur ſentire Borgni. de vſufruct. numero 76. attamen illius opinio non eſt tuta, ſtantibus prædictis, vltra quod in ſuo caſu legatus fuit vſusfructus, cuius mentio in præſenti caſu prorſus deſideratur.

Quartò, ſuppoſito (non tamen admiſſo) quòd poſſet dici mentionem vſusfructus contineri

tineri

tineri in dicto legato, attamen adhuc dico,
quòd cum teſtator inceperit diſpoſitionem
à conceſſione rei, legando petiam terræ,
quæ debuit frui alimentanda legataria, non
autem incepit diſpoſitionem ab vſufructu,
legādo fructus, vel vſufructum percipiendum
à dicta petia terræ, quo in caſu igitur incipien
5 do a conceſſione rei, dicitur † legaſſe proprie
tatem, quæ dicitur obligata pro fructuum
præſtatione. Ita Bartol. in l. 4. numero 2. ff.
alimen. & ciba. legat. diffuſe Dominus Surd.
de alim. titul. 2. quæſtione 1. numero 23. &
nouiſſimè Rizziard. in Rubric. Inſtit. de vſu-
fruct. numero 83. verſiculo, ſed nunquid alio
modo. Borgnin. de vſufruct. numero 78. Qua
re concludendum eſt, proprietatem terræ
fuiſſe legatam, non autem illius ſimplicem v-
ſumfructum, cum vere ex ſerie teſtamenti ne-
quaquam id colligi poſſit.

Cum ergo fuerit relicta proprietas, quæ
importat ipſius petiæ terræ dominium, cum
proprietas ſit ius, quo plene & perfectè res no
ſtra efficitur, ſecundum Bald. in l. 3. C. ſi a
non compet. iudic. ſequitur quod cum filij te-
ſtatoris prædeceſſerint legatariæ, legatum
fuerit effectum caducum, & conſequenter
ad hæredes legatarij tranſit, non ad hæredes
hæredum ſubſtitutorum, attenta maxime
præſentis facti ſpecie, ut patet ex infra-
ſcriptis.

6 Primo quia defuncto ſubſtituto † ante con
ditionis euentum ſpes, ſubſtitutionis expirat,
l. vnica, §. ſin autem ſub conditione. C. caduc.
7 tollen. † ius inquam ſubſtitutionis eſt perſona
le, merito ad hæredes non tranſmittitur. l. ſi ex
pluribus. in fine, vbi Bartol. ff. ſuis, & legit. l. ſi
in perſonam. vbi gloſſ. 2. C. fideicomm. Du-
ran. de art. teſtan. titul. 5. caut. 23. numero 1.
& ſequen. vbi ſubiungit quamlibet ſubſtitutio
8 nem eſſe conditionalem, † ius autem conditio
nale ad hæredes non tranſmitti, vnde dicitur
legatum remanſiſſe apud legatariū ſine onere
reſtitutionis. Natta conſilio 68. numero 5. &
ſequen. idque procedit in legato facto filijs
ſuis à teſtatore, nam etiam tali in caſu ceſſat
ius tranſmiſſionis, ſecundum receptiorem ſen-
tentiam, teſte Alexand. in l. cum ex filio. nume-
ro 4. ff. vulgar. Dec. conſilio 417. numero 3.
Natta dicto conſilio 68. numero 6. Ruin. con-
ſil. 181. colum. 1. in 2. Mantic. de coniectur.
vltim. volunt. libro 11. titul. 20. numero 1. Pe-
dro. conſilio 40. numero 299. talis inquam ſub
ſtitutio habetur pro non ſcripta. Burſat. con-
ſilio 1. numero 3. Roland. conſilio 38. numero
10. verſiculo, aut vult venire ſecundo. in 4.
Magon. deciſio. Luca. 82. numero 16.

9 Secundo, † quia ſubſtitutio eſt quid facti,
ideo debet probari a prætendente ſe eſſe ſub-
ſtitutum. Crauet. conſilio 161. numero 16. Me
noch. conſilio 97. numero 97. non igitur con
ſtat Dominam Franciſcam contineri in dicta
ſubſtitutione, cum id ex lectura teſtamenti
non ſecernatur. Dec. conſilio 465. numero 7.
Botta conſilio 27. numer. 57. & ſubſtitutiones
10 non multiplicantur † per ſubintelligentias.
Crauet. conſilio 161. numero 6. nec extendun
tur de perſona ad perſonam, etiam ex tacita
mente defuncti. Cuman. in l. commodiſſimè,
numero 3. ff. liber. & poſthum. deciſio. Mant.
319. numero 2. etiamſi agatur de materia fauo
rabili. Tiraq. tract. ceſſan. cauſ. limita. 8. nume-
ro 2. Cephal. conſilio 582. numero 3. & adeſ-
ſet ſcripta ratio. Paſet. conſilio 134. numero 4.
ſeu etiam militaret rationis identitas. Natta
conſilio 470. numero 14. & hanc eſſe receptio
rem ſententiam firmat Decia. conſilio 1. nu-
mero 146. & ſequen. in 2. Botta conſilio 51.
num. 34. Pedro. conſil. 19. nume. 84. Rim. iun.
conſil. 173. num. 14. & ſeq.

Tertio, teſtator dixit, quod dicta petia ter-
ræ mortua Sancta diuidatur inter ipſos eius fi
lios, ergo vocauit ſolos filios ſupra nomina-
11 tos, non autem filiorum filios, † quia dictio
(ipſos) eſt perſonaliſſima, ac importat identi-
tatem. Rolan. conſilio 55. numero 29. in 3.
Menoch. conſilio 82. numero 158. Dominus
Surd. conſilio 53. numero 7. Odd. conſil. 48.
numero 17. & eſt dictio relatiua, ac demonſtra-
tiua ad oculum. idem Dominus Surd. conſilio
31. numero 31. & conſilio 448. numero 29.
cum ſubſtituerit ipſos filios (quos antea no-
minibus proprijs nominauit) de ſolis filijs te-
ſtatoris primi gradus, qui oculo corporali legi
poſſunt, non autem de nepte, vt dicitur de ver
bo (infraſcriptos) Alexan. conſilio 173. in 5.
Socin. iun. conſilio 54. in 4. Iaſ. in l. paterfami-
lias. numero 5. ff. vulgar. Pter. de interpret. vlt.
voluntat. folio 171. numero 213. & ſequen. Præ
dictaque vigent etiam in filijs teſtatoris ſub-
ſtituris, qui alios deſcendentes reliquerunt,
vt in præſenti caſu. Imol. in l. ſi quis filiusfami-
lias. §. fin. in fin. ff. acquirend. hæredita. vbi A-
ret. column. prima, verſiculo extra gloſſ. v-
bi dicit hoc eſſe veriſſimum. Ruin. conſilio
29. numero 4. in 2. Socin. iun. conſilio 54. nu-
mero 10. in 4.

Quarto dixit (æqualiter diuidi debeat)
non igitur ſenſit de nepte, cum diuiſio ſuppo-
12 nat communionem, & † conſequenter plurali
tatem perſonarum, quæ qualitas non poteſt
conuenire ſoli nepti ex vno filiorum præde-
functorum, ergo nec diſpoſitio.

13 Quinto dixit teſtator † (inter ipſos eius fi-
lios) nominando eos qualificate, nempe adie
cta

Digitized by Google

ᵭa qualitate ſolis filijs proprijs non vtique ne
potibus conueniente, dicendo igitur (eius fi-
filios) reſtrinxit ſermonem ad filios immedia
tos, quia nepotes non dicuntur filij teſtatoris,
merito talis ſermo qualificatus non porrigitur
ad filios mediatos. ita Socin. in l. Gallus. §.
inſtituens, numero 5. ff. liber. & poſthum. Pret.
de interpret. vltim. voluntat. fol. 326. numero
45. cum concordantibus per Menoch. conſil.
215. numero 52. & 54. vbi reprobat contra-
riantes.

Sexto agitur de legato, ergo de materia ſtri
ᵭa; nam licet reſpeᵭu Dominorum iugalium
de Ballantinis dici poſſit fauorabilis, nihilo-
minus ex parte Dominæ Franciſcæ, quæ præ-
tendit ſe eſſe grauatã onere reſtitutionis tam-
quam hæres patris, dicitur odioſa. Menoch.
conſilio 215. numero 24. & ſequen. Mandel.
conſilio 29. numero 12. Turret. conſilio 68. nu-
mero 24. & ſequen. in 1. Modo dico, quod in
diſpoſitione hominis tunc tantum venit ne-
pos appellatione filij, quando agitur de me
ro fauore nepotis abſque aliquo præiudi-
cio. At quando etiam concurrit aliquod gra-
uamen, tunc ſecus, quia nepos nunquam ve-
nit ſub nomine filij in his, quæ habent im-
plicitum fauorem, & odium. Bald. conſilio
362. in 4. Dec. conſilio 95. colum. pen. ver-
ſiculo, ſed tamen prædiᵭis, & verſiculo,
ſed tamen in caſu propoſito. Noni. conſilio
33. numero 22. & 26. Riminal. iun. conſilio
75. numero 43. & in terminis legati idem
Riminald. iunior conſilio 173. numero 37.
& 41. Turret. diᵭo conſilio 68. numero 21.
vſque 27. vbi de vera ac recepta opinione te-
ſtatur.

Nec prædiᵭis vim facit clauſula (& ipſa
decedente) importans temporalitatem, vnde
cum legatum non ſit perpetuum, redit ad hære
ditatem, ſeu ad hæredes hæredum, non ad hæ
redes legatarij. Pariſ. conſilio 21. numero 38.
in 2. cum concordantibus per Dominum Sur.
de alimen. titul. ſecundo, quæſtione prima nu-
mero nono, vbi reddit rationem, quia reli-
ᵭum ad tempus, finito tempore dicitur ſubla-
tum, & limitata cauſa limitatum producit ef-
feᵭum.

14 Reſpondetur enim, † prout etiam tetigit
iudex in motiuis, quod talis clauſula non fuit
adieᵭa ſubſtantiæ legati, ſed in oratione ſe-
parata de per ſe, vnde legatum dicitur perpe-
tuum non temporale. Quandocunque enim
tempus reſtitutionis, vel grauamen reſtituen-
di tempore mortis non fuit adieᵭum ſubſtan-
ſtantię legati, aliàs ſimpliciter in antecedenti
ſeparata oratione ſine plica temporis reliᵭi
legatum non efficitur temporale, ſed remanet
de ſui natura perpetuum; & conſequenter mili-
15 tat axioma, † quod deficiente ſubſtituto ante
conditionis euentum, legatum remanet libe-
rum apud legatarium penitus excluſis hæredi-
bus ſubſtituti prædefunᵭi. text. eſt ſingularis
in l. in cauſæ. la 2. §. Pomponius. ff. minor. per
quem ita magiſtraliter docet ibidem Bald. in
verſiculo nota quod ſubſtitutio. & magis aper
te id tradit Caſtr. in l. Titia, la prima, §. Titia
cum nuberet. ff. legat. 2. vbi nos admonet ad
ligandum hanc diſtinᵭionem digito, quia vi-
dit plures ſapientes errare. idem Caſtr. in l. ſi a
me tibi. ff. ad leg. Falc. & in l. fin. vbi Alexand.
numero 4. C. leg. Alexan. in l. Gallus. §. etiam,
in fin. ff. liber. & poſthum. Iaſ. in l. 1. numero
94. & in l. cum filiofamilias. vbi Socin. iun. nu-
mero 24. in vlt. not. ff. legat. 1. alibi Iaſ. conſi-
lio 29. column. 3. verſicul. Confirmantur præ-
diᵭa. in 3. Socin. conſilio 102. numer. 13. in 3.
Ruin. conſilio 29. numero 5. in 2. Pariſ. conſi-
lio 21. numero 44. in 2. optime Anguil. conſi-
lio 71. in 3. caſu numero 18. vſque 31. Nat-
ta conſilio 68. numero 5. Gabr. titul. de hæ-
redib. inſtituen. concluſio. 2. numero 4. Ce-
phal. conſilio 158. num. 9. & ſequen. & conſil.
472. nume. 12. 13. Eugen. conſil. 25. nume. 58.
& numero 63.

Non etiam dicatur, Dominam Franciſcam
filiam ſubſtituti præmortui venire ex iure trãſ
16 miſſo, † cum trãſmiſſio habeat locum in legato
conditionali, vt poſt Bartol. aduertit Purpur.
conſilio 503. numero 2.

Reſpondetur enim, id procedere paſſiuè,
nempe moriente grauato per cuius mortem
non extinguitur legatum conditionale, ſed o-
nus reſtitutionis tranſmittitur ad hæredes, ſe-
cus tamen aᵭiuè, ideſt, ſi ſubſtitutus prædeceſ
ſerit legatario, nam tunc non tranſmittitur ad
illius hæredes, ſed totaliter commodo graua-
ti cedit. l. vnica. §. ſin autem ſub conditione.
C. caduc. tollen. l. ſi in ſingulos. ff. annu. legat.
l. ſi ita legatum. §. ille ſi volet. ff. legat. 1. Bar-
tol. in l. legato. ff. condit. & demonſtr. Zan-
ch. in l. hæredes mei. §. cum ita. part. 4. nume-
ro 3. & ſequ. ff. ad Trebell. clare & optime Pe-
droc. conſilio 2. numero 177. & conſil. 40. nu-
mero 297. & ſeq.

Nec dicatur præfatam Dominam Franci-
ſcam fuiſſe hæredem patris alienantis diᵭam
petiam terræ, cuius faᵭo ipſa tenetur ſtare, &
conſequenter tenetur de euiᵭione, maxime
per eam adita hæreditate ſine beneficio inuen
tarij, iuribus notis.

17 Reſpondetur inquam, † hæredem non
teneri ſtare faᵭo defunᵭi geſto in fraudem
ſui. ita Iaſ. conſilio 64. column. 2. verſiculo
item hæres poteſt venire, in tertio, cum con-

cor-

cordantibus per Caballin.milleloqu. 83.

Reſpondetur ſecundo Dominam Sanctam capere iſtam terram ex perſona Sãctæ eius amitæ, non autem iure hæreditario a pa-
18 tre prouueniente,† merito non tenetur approbare factum defuncti extra ius hæreditarium, vt diffuſe poſt multos aduertit D.Surd. conſ. 150.num. 83. & ſequ.

Reſpondetur tertio, non conſtare, quod D. Franciſca ſit hæres patris, nec tenet conſequẽtia, filia, ergo hæres, cum ſimus in odioſis, & in filia rea conuenta vti hærede, quo in caſu agens contra filium vti hæredem patris, debet
19 † iſtud aſſumptum probare, ut de communi teſtatur Rolan.conſ.20.n.17.in 1.Soc. conſ.60. col.3.in 1.Etiamſi id ex aduerſo non opponatur. Magon.deciſ.Luca.62.num.12.& 13.vbi ſubiungit id procedere, etiam ſi filius poſſederit res aliquas hæreditarias. Idem ait Maſcar. do probat.concluſ.45. num.3. maximè ſi fuerint res viles & parui ponderis. Maſcar. ibidẽ num.39.vel ſi hæreditas fuerit ex communi reputatione debilis, vacua, vel damnoſa, Maſc. vbi ſupra nu.57. Aditio enim hęreditatis eſt quid facti:idem Maſcar.concluſ.40. n.4. & 7. & licet in animo conſiſtat ac ſolo animo adiri poſſit hæreditas, attamen de tali animo debet conſtare per extrinſecas demonſtrationes, & tales quæ non poſſint applicari aliter quam aditioni hæreditatis, cùm actus dubij non probent aditionem. Maſcard.concluſ.45.nu.49. & ſeq.Quinimo etiamſi aliqui fiant actus à muliere ignara, & præcipuè minori, qui citra ius hæreditatis fieri nequeunt, nõ per hoc probatur aditio. Maſcard.alios adducens concl.47. nu.4.& ſeq.

Declinatur etiam ſententia iam lata contra Sanctam mutam, quatenus in illius prçiudiciũ fuit reſeruata proprietas Domino Hippolyto poſt ipſius Sanctæ obitum.

Siquidem illa reſeruatio, ſtante veritate præallegatorum nil reſeruat, nec nocet Sãctæ veræ proprietariæ, cum reſeruatio nil iuris
20 tribuat reſeruanti, † licèt conſeruet ius quale quale ſit in eodem ſtatu. Parif. conſ.102.in fi. in 3.Bott.conſ.21.nu.12.Paſet.conſ.178.n.15. Burſ.conſil. 264. numero 22. Dominus Surd. conſil. 82. nume.29. Alibi dicitur, quòd reſeruatio nil operatur, quando reſeruans non habet ius validum reſeruandi, & idcirco vendens fundum & reſeruans ſeruitutem debitam Titio, reſeruatio non operatur, ſi nulla ſeruitus Titio debetur. l.ſi in uenditione, ff.com mun. prædio. Natta conſil. 636. nume. 197. Paſet. conſil. 14. nume.11. Pedro. conſil. 36. nume.146.nec vnquam ius tribuit reſeruatio, niſi aliundè conſtet illud competere. Oldrad. conſil.214. latè Beci. conſil.74. num.6. Dom. Surd. conſil.377. nume. 21. Ideo impoſſibilis reſeruatio nullius eſt ponderis. idẽ Beci.conſil.34.nume.23.& non probanti reſeruata, nil prodeſt reſeruatio, ſecundum Mazzol. conſil.4. nume. 114. Burſat. conſil.329. num. 25. & cum reſeruatio ſupponat ius conſtitutum adeſſe, nil ponit in eſſe, ſi nullum ius adſit, idem Burſat. dicto conſilio 329. numero 14. dicendum igitur eſt, talem reſeruationem non nocere Dominæ Sanctæ veræ proprietariæ & veræ dominæ.

21 Addatur prædictis † mutum etiam perfectè intelligentem ex motu, ſignis, & nutu, æquiparari minori 25.annis. Alexan. in l.1. numero 8.ff.verbor.oblig. vbi Iaſ.numero 26. de communi Alciat. numero 51.Rip.numero 72. Niger numero 48. latè Caldas, de reſtitut. in integr. verſiculo cum non abſimilis, numero 68. & ideo ſi læditur, ob talem defectum in integrum reſtituitur. Calder. vbi ſupra. Odd. de reſtitut. in integr. quæſtione 3. articulo 2. Hinc etiam in ſimili dicitur, mutum reſtitui aduerſus caducitatem ab emphyteuſi, ob non ſolutum canonem, cum minori ęquiparetur. Bero. conſillo 49. numero 9. 10. in 3. quod quidem beneficium reſtitutionis tranſiuit ad hæredes mutæ, cum ſit reale, non perſonale. Odd. de reſtitut. in integr. quæſtione 50. articulo primo. Calder. vbi ſupra, verſiculo Minoribus, numero 43. Petra de fideicomm. quęſtio. 14. numero 283.

Nec replicetur de lapſu quadriennij, quia quamdiu durat mutitas, tamdiu durat beneficium reſtitutionis, cum non valenti agere, nõ currat præſcriptio, vltra quod ex dinumeratione temporis ſatis liquet, in tempore fuiſſe petitam reſtitutionem. imo partes ſunt negantis ad probandum reſtitutionem non fuiſſe petitam, opportunè Dominus Surd. conſilio 287.

Quare videtur pro veritate concludendum Dominam Franciſcam Cauatiam non fore iuridicè moleſtandam in ſua poſſeſſione dictæ petiæ terræ, cum illius ſit vera poſſeditrix & domina, ſaluo ſemper, &c.

Carolus Bardellonus. I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Percutiens aliquem cum pugno armato, vel calce, qui deceſſerit tenetur de homicidio culpoſo, declara. ut nu.18.*

2 *Animus occidendi an adfuerit, vel abfuerit colligitur ex modo & inſtrumentis vſis in offendendo.*

3 *Exitus acta probat.*

Vul.

4 *Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere etiã ſi deceſſerit poſt dies octo à tempore illati vulneris.*

5 *Vulneratus præſumitur mortuus ex vulnere quãdo deceſſit intra breuius tempus quam octo dierum.*

6 *Vulnus in dubio præſumitur mortale.*

7 *Infirmus vulneratus dicitur ex vulnere deceſſiſſe, & nu 9.*

8 *Vulnus licet ex ſe non ſit mortale, tamen illatum in corpus ægrotum ſit mortale.*

10 *Vulnus dicitur mortale quando, ſecundum regulas medicinæ, vel magna cum difficultate, vulneratus euadere poteſt.*

11 *Percuſſus leuiter in vim correctionis, & caſtigationis, non dicitur mortiferè percuſſus.*

12 *Vulnus, ſeu percuſſio tunc dicitur mortalis, quando tempore percuſſionis intra paucos dies apparet in percuſſo aliquod ſignum mortale.*

13 *Vulnus an ſit mortale conijcitur ex qualitate armorum illati vulneris.*

14 *Percuſſio facta ſuper maxilla manu aperta, vel cum pede non poteſt dici vulnus mortale.*

15 *Vulnus illatum cum baculo ſuper ſpatulis non poteſt dici mortale.*

16 *Vulneratum deceſſiſſe ex vulnere debet probari ad hoc ut vulnerans teneatur de occiſo.*

17 *Morbus lethalis ſuperueniens ex antiqua cauſa, non imputatur leuiter percutienti.*

18 *Mortuus quis præſumitur ex vulnere reſpectu irregularitatis, & in foro animæ, ſecus vero reſpectu pœna criminalis.*

19 *Mortuus quis non præſumitur ex cauſa percuſſionum, ſed ex antiquo morbo, quando vulnera, & percuſſiones non erant mortiferæ.*

20 *Cauſa morbi anterioris vbi probatur breuitas temporis nihil facit, licet percuſſus deceſſerit ante triduum.*

21 *Leges punientes non occidentem, ſed mortis cauſam præbentem, procedunt in habente animum occidendi, non leuiter, caſu & leui culpa percutiente.*

22 *Statutum loquens in homicida non extenditur ad cauſantem homicidium.*

23 *Statutum loquens de occidente non habet locum in vulnerante.*

24 *Signa etiam ex leuiuſculis verberibus reſultant præcipuè in corpore fœtido.*

25 *Probata bona fama diluit quaſcumque ſuſpiciones contrarias.*

26 *Percutiens aliquem cum alapa nõ de homicidio, ſed de ſimplici alapa punitur.*

ARGVMENTVM.

Percuſſus cum alapa, vel calce, ſi erat male affectus, non præſumitur ex percuſſionibus mortuus, ſed ex antiquo morbo.

CONSILIVM XCVIII.

Actiones meæ à Domino.

EX proceſſu criminali formato aduerſus Illuſtrem Dominum Alphonſum Gazium in quo inquiritur de homicidio in perſonam Ioannis Furlani ſub prætextu, quod ipſum Furlanum recolligentem fabas in arca ipſius Domini inquiſiti duabus alapis in faciem percuſſerit, & vno calce in podice affecerit, ex quibus percuſſionibus, ſtante ipſius Furlani imbecillitate, fatis ceſſerit. Ex proceſſu inquam prædicto videtur primo aſpectu ipſum Dominum inquiſitum teneri ex homicidio culpoſo puniendo in erogationem librarum mille, vel in minori ſumma, iuxta culpæ qualitatem iudicis arbitrio, ita dictante iure municipali. Rubrica de homicidio, §. ſi vero caſualiter, culpa tamen caſum præcedente.

Dicitur inquã culpoſum homicidium, quan
do quis citra animum occidendi aliquem per
cuſſit, ex qua percuſſione mortuus eſt, vt in ca-
ſu iſto ex parte fiſci aſſeritur contigiſſe, & id-
1 circo † percutientem cum pugno armato, vel
cũ calce alterum, ex dictis percuſſionibus de-
cedentem, ex homicidio culpoſo teneri tra-
didere Aret. Signorol. & alij, de quibus per
Clar. in §. homicidium, verſiculo, dicitur etiã
2 culpoſum, quia † ex modo percutiendi, & ex
inſtrumentis vſis in actu offendendi, ſatis col-
ligitur an adfuerit vel abfuerit animus occi-
dendi. Idem probat latiſſimè Carrer. in prax.
§. circa vero ſecundam ſpeciem homicidij
caſualis. Maſcard. de probation. concluſio.
867. nume. 4. & ſeq. Vulpel. conſil. 126. nu-
me. 6. Marſil. conſil. 7. numero 44. & ſequen.

Sed punctus eſt præſentis quæſtionis, an
dictus Furlanus præſumatur ex dictis percuſ-
ſionibus deceſſiſſe, ſtante mala ipſius corpo-
ris qualitate, & morte poſt aliquot horarum
ſpatium habitis percuſſionibus, ſubſecuta, ta-
liter quod ſit locus pœnæ prædictæ, vel iu-
dicis arbitrio. Et fortaſſe dici poſſet, milita-
re præſumptionem mortis ob percuſſiones
prædictas, & conſequenter dictas percuſſio-
3 nes fuiſſe mortales, quia † exitus acta pro-
bat.

4 bat. l. rem non nouam. C. iudic. † & vulne-
ratus præſumitur mortuus ex vulnere, etiam-
ſi deceſſerit poſt octo dies a tempore vulne-
ris, capitulo, continebatur. extr. de homicid.
Abb. in capitulo 2. de cleric. percuſ. circa fin.
5 multo † magis igitur ex percuſſione quis dici-
tur obijſſe, quãdo intra breuius tempus deceſ-
ſerit, & ita omnes tenere poſt alios tradit Cla.
§. homicidium. verſiculo. Cæterum ſi vulnera
6 tus poſt illatum vulnus, & ſicut † in dubio præ
ſumitur vulnus fuiſſe mortale ex Bald. in capi-
tulo primo numero 9. quibus mod. feud. amitt.
text. clarus in capitulo ſignificaſti. il ſecundo.
§. fin. extr. de homicid. Boer. deciſio. 323. nu-
mero 8. ita in præſenti caſu prædicta indubi-
tanter videntur procedere, ſtante ægritudine
ipſius Furlani, qui inteſtina & humores corru-
ptos adhuc viuens habebat, & ab omnibus re-
putabatur ſemimortuus, & veluti quoddam fœti-
7 dum cadauer. Quo fit, vt infirmus vulneratus
abſque controuerſia dicatur ex vulnere deceſ
ſiſſe, vt per Medic. in tract. Mors omnia ſoluit
part. 1. numero 61. Baiard. ad Clar. §. homici-
dium. numero 156. Gomeſ. ſuper regul. Can-
cellar. titul. de infirm. reſign. quæſtione vnde-
8 cima; quia † licet vulnus, ſeu percuſſio ex ſe
non ſit mortale, tamen illatum in corpus ægro
tum habetur pro mortali, & ita leuitas vulne-
ris non excuſat tali in caſu. l. qua actione. §. ſed
ſi quis ſeruum ægrotum. ff. ad leg. Aquil. & ibi
Floria. Angel. de malefic. verſiculo, & ex inter
uallo dictus Titius, numero 6. ita igitur dicen
9 dum eſt, † has percuſſiones fuiſſe mortales in
corpore tam male affecto, & idcirco ſequitur,
Dominum Gazium teneri de occiſo, capitulo
primo, vbi doctor. de cleric. percuſſ. nam dici-
tur ſaltem acceleraſſe mortem. d. l. ita vulnera
tus. §. quia quouſque aliquis reſpirat, vtcun-
que etiam lethaliter vulneratus, non dici-
tur mortuus ex illo lethali vulnere, quando
ex poſt ab alio fuit exanimatus, non in-
quam poteſt dici ex prima infirmitate, vel ex
primo vulnere mortuus. l. item vulneratus. §.
1. ff. ad l. Aquil. Bald. in l. item ſi mela. §. Cel-
ſus. & in l. huic ſcripturæ, §. ſi ſeruus. ff. eod. ti-
tul. Boer. dicta deciſio. 323. numero 9. & ſe-
quen. Clar. dicto §. homicidium. verſiculo, ſed
quid ſi reus prober. Cabal. reſolut. 158. nume-
ro 20. ita pariter dixit Baiar. ad Clar. §. homi-
cidium. numer. 162. quod occidens illum, qui
eſt proximus morti, qui nullum habet officiũ
vitæ, punitur tamquam homicida. Prædicta-
que etiam locum habent, etſi percuſſio fuerit
facta manu, vel calce. l. qua actione. §. occisũ.
ff. ad leg. Aquil. vbi probatur, mortem alteri
inferri poſſe manibus, vel calce, ideo punitur
talis homicida ac ſi gladio occidiſſet. Baiar. ad
Clar. §. homicidium. numero octauo.

In contrarium tamen eſt aperta veritas. ſi-
10 quidem † vulnus, vel percuſſio dicitur morta
lis, & ad mortem vulneratus, vel percuſſus di-
citur ille, qui ſecundum regulas Medicinæ, vel
ſaltem cum magna difficultate põt euadere.
Baiar. ad Clar. d. §. homicidium num. 135. At
11 † leuiter in vim correctionis & caſtigationis
percuſſus, nõ dicitur mortiferè percuſſus, iux-
trad. in l. ab hoſtibus. §. fin. ff. ſolut. matrimon.
tradit Cepol. conſilio crimin. 28. numero 20.
12 Palet. conſilio 202. nume. 43. & † illa dicitur
percuſſio mortalis, quãdo in percuſſo apparet
aliquod accidens, vel ſignum mortale tempo-
re præciſo illatæ percuſſionis, ſeu illati vulne-
ris, vel ſaltem infra paucos dies, vt poſt alios
firmat Marſil. conſilio 7. numero 30. 31. ſed
de hoc non conſtat, ſed potius contrarium ap-
paret ex teſtibus tam ad defenſam, quam ad
offenſam.

13 Addatur, quod † ſicuti ex qualitate armo-
rum, quibus vulnus illatum eſt, coniecturatur
an vulnus lethale ſit, necne. Menoch. de arbit.
14 iudic. caſ. 362. numero 6. certe † ex percuſſio
ne facta ſuper maxilla manu aperta, & cum fi-
de in corrigendo adoleſcentem non poteſt di
ci cauſari mortale vulnus, vt in indiuiduo cen
ſuit Cuman. omnino videndus conſilio 135.
numero 3. verſiculo cum ergo manifeſtum ſit
15 ſicuti fortius nec † vulnus factum cum bacu-
lo vel ligno ſuper ſpatulis. Marſil. dicto conſil.
7. numer. 32. vbi alios adducit, & numero 45.
vbi poſt Bald. & alios tradit, quod percutiens
cum baculo non tenetur de vulnere mortali,
quia non præſumitur habere animum occiden
di. & ita percutiens leuiter, vel non lethaliter
tenetur de tanto non de toto, vel de vulnere,
non de homicidio, prout ſupponitur ex parte
16 fiſci, † qui non probauit contenta in inquiſi-
tione, vt ſcilicet ex dictis percuſſionibus ip-
ſe Furlanus deceſſerit, quo in caſu totaliter
Dominus Gazius debet abſolui. latè Marſil.
conſil. 7. numero 50. verſicul. & licet ipſe Io-
annes. & num. ſequ.

Præterea quando percuſſus ante percuſſio
nem ſe male habet, & eſt male diſpoſitus, non
ex percuſſione leui dicitur mortuus, ſed ex an
tecedenti indiſpoſitione iterato poſt percuſ-
ſionem operante, & ſuperueniente propter an
17 tiquam humorum corruptionem, † talis in-
quam morbus lethalis ſuperueniens ex anti-
qua cauſa, non imputatur percutienti leuiter,
& non mortaliter, vt in indiuiduo tradit Cu-
ma. dicto conſilio 135. numer. 3. verſiculo, nec
illius morbi cauſam, & verſiculo, nec veriſimi-
le eſt, & numero 4. verſiculo, non etiam præſu-
mitur, & per tot. conſilium. idem probauit Ce-
pol.

Digitized by Google

pol. conſilio crimin. 62, numero 35. & ſequ.
ſequitur Carer.in praxi.in tract.de homicid.§.
quarto quæro, dictum eſt de vno accidente,
num. 12. omnino uidendi vna cum Crau.conſ.
451. num. 11. & 19.

18 Contraria non obſtant. nam † tunc vulnus,
& percuſſio dicitur lethalis, & quis pręſumitur
mortuus ex vulnere reſpectu irregularitatis &
in foro animæ, in quo facilius præſumitur ho-
micida, ſecus reſpectu pęnę criminalis in foro
ſæculari. Cepol. conſil. crimin. 40. in 3. dub.
Gram. voto 24. num. 10. & 13. Marſ. d. conſ. 7.
num. 59. Rimin. iun. conſil. 121. num. 27. Nec
vim facit debilitas & indiſpoſitio Furlani,
quia non valet conſequentia, vulnus vel per-
cuſſio accelerauit mortē infirmo, ſeu illi mor-
tis cauſam præſtitit, ergo vulnus vel percuſ-
ſio fuit mortalis. Id inquàm ſaperet ſtulti-
19 tiam, ſecundum Cepol. vbi infra, quò ſit † vt
cum clarum ſit in caſu iſto dictas percuſſio
nes ex ſui aptitudine naturali non fuiſſe morti
feras, nullo pacto eſt præſumēdum ipſum Fur
lanum deceſſiſſe ex cauſa percuſſionum, ſed ex
antiquo morbo, & Dominum Gazium nullo
pacto teneri tamquam homicidam. Cuma. di
cto conſilio 135. numero 4. verſiculo nec ob-
ſtat illa ratio. Gram. d. vot. 24. numer. 13. verſi
culo, & ideo dicta regula. Riminal. iun. conſilio
121. numero 22. optimè Crauet. conſil. 451.
numero 11. dicens poſt Cuma. Socin. & alios,
20 quod † vbi probatur cauſa morbi anterioris,
breuitas temporis nihil facit, licet percuſſus
obierit ante triduum, & numero 19. vbi loqui-
tur in terminis noſtris. latē Cepol. conſ. 40. nu
mero 25. 26. 27. & conſilio 62. numer. 35. 36.
omnino videndus, vbi etiam declinat obie-
ctum dicti §. ſed ſi quis ſeruum. Cui etiam re-
ſpondet Carer. præcitat. nu. 12. in fin. dicens
textus ſub titulo ad leg. Aquil. in oppoſitum
adductos, militare reſpectu damni ciuilis, & v-
bi percuſſiones erant in ſui aptitudine natura-
li aptæ ad mortem inferendam, aliàs ſecus.
Multas alias reſponſiones adducunt præcita-
ti, quas conſulto omitto, cum apud eos videri
21 poſſint. Hoc ſolum addito, quod † leges pu-
nientes non occidentem, ſed mortis cauſam
præbentem, procedunt in habente animum
occidendi, non in leuiter, caſu, & leui culpa
percutiente, vt poſt Bartol. & Angel. firmat A-
lexand. conſil. 140. numero 4. verſiculo & per
hoc patet non obſtare. in 2. quinimo fortius
dico, ſtatutum in d. §. ſi quis caſualiter, puniens
homicidam culpoſum in mille libris, &c. non
comprehendere dantem cauſam & opem ho-
22 micidio, quia † ſtatutum loquens in homici-
da, non extenditur ad cauſantem homicidiū.
ita Angel. Butr. & Imol. de quibus Alexand. d.
conſilio 140. numero 5. Marſil. dicto conſilio
23 7. numero 52. ſicuti † nec vulnerantis per-
ſona attenditur, vigore ſtatuti de occiden-
te mentionem facientis, Crauet. conſil. 923.
numero 5.

Addatur ex abundanti, nullam eſſe haben-
dam rationem nigredinis, vel rubędinis appa-
rentis in cadauere Furlani, quia ex illis non in
24 fertur aliqua mortalis percuſſio, quia † talia ſi
gna etiam ex leuiuſculis verberibus reſultant,
ut in puncto probat Crauet. d. conſil. 451. nu-
mero 15. 16. ubi ſubiungit dicta ſigna de faci
li cauſari in corpore fętido, & antiquitus indi
ſpoſito, prout etiam deponunt teſtes periti, ad
defenſam examinati. Hæcq; tanto fortius
procedunt, attenta qualitate probata Domi-
ni Gazij iuuenis nobilis, ingenui, nominis in-
tegri, optimæ indolis, ac moribus laudatiſſi-
mis, uirtutibuſque, ac animi dotibus pluſquam
25 ornati † cuius optimæ famę & luculenter pro
batæ tanta uis eſt, ut quaſcumque ſuſpiciones
contra eum laborantes omnino diluat, l. fina.
§. pen. ff. re milit. Crauet. dicto conſilio 451.
numero 20.

26 Vnde iure merito cōcludo, ad ſummū † pro
ſimplicibus alapis multandum, non de homi-
cidio. Cuman. d. conſ. 135. Crauet. d. conſilio
451. omnino videndus, nume. 22. in fin. cum
alijs nuperrimè in illorum concordantiam
adductis. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum arguitur ex coniecturis.*
2 *Poſterorum appellatione veniunt omnes deſcen dentes in infinitum.*
3 *Onus vbi tangit pronepotes, ad eos extenditur fideicommiſſum.*
4 *Fideicommiſſum regulatur à ratione.*
5 *Fideicommiſſum qui allegat, probare debet.*
6 *Subſtitutum ſe dicens, oſtendere debet.*
7 *Teſtator non præſumitur, quod voluerit compre hendere perſonas non nominatas.*
8 *Voluntas imaginaria non attenditur.*
9 *Voluntas diſponendi non attenditur.*
10 *Subſtitutiones non multiplicantur per ſubintel-ligentias.*
11 *Fideicommiſſum non ampliatur, ex voluntate in mente retenta.*
12 *Veriſimilis reſponſio teſtatoris probatur per con-iecturas emergentes ex ſcriptura teſtamenti.*
13 *Coniecturæ voluntatis teſtatoris ex ſolis verbis teſtamenti colligi debent.*
14 *Verba ex quibus eliciuntur coniecturæ, debent eſſe diſpoſitiua.*

Qui

15 *Qui dicit talem fuiſſe mentem teſtatoris, probare debet.*

16 *Fideicommiſſum eſt odioſum.*

17 *Subſtitutio in caſum delicti, non ſubſiſtit tamquam facta in odium fiſci.*

17 *Inducta ad honeſtandum, non operantur diſpoſitionem.*

19 *Dictio (vt) denotat cauſam.*

20 *Dictio (quia) diſponit.*

21 *Cauſa appoſita vt fraus euitetur dicitur impulſiua.*

22 *Ex cauſa impulſiua non inducitur fideicommiſſum.*

23 *Fœmina veniunt ſub nomine filiorum, & poſterorum.*

24 *Expreſſa ſubſtitutio facit ceſſare tacitam.*

25 *Diſpoſitionum contrarietas eſt euitanda.*

26 *Expirata conditione, expirat fideicommiſſum.*

27 *Limitata ratio, limitatum producit effectum.*

28 *Adiectiuum, qualificat ſubſtantiuum, cui adiicitur.*

29 *Qualitas adiecta enti, illud reponit in diuerſam ſpeciem.*

30 *Relatiuum ſine copula, adiectum qualitati, quæ non conuenit, cuilibet de genere diſpoſitionem reſtringit.*

31 *Relatiui natura eſt vt repetat omnes qualitates, & omnes modos.*

32 *Clauſula (vt ſupra) repetit omnes qualitates, præcedentis diſpoſitionis.*

35 *Ratio conſeruandi bona in poſteros limitata cum clauſula (vt ſupra) non extendit fideicommiſſum vltra perſonas, caſus, & terminos, antecedentes.*

34 *Fideicommiſſum fauore agnationis, eſt latè interpretandum.*

35 *Fauor agnationis reſtringitur ad nominatos, & expreſſos.*

36 *Geminatio limitationis plus operatur quam ſimplex limitatio.*

37 *Vbi conſtat de relato, tunc illud attenditur, non autem referens.*

38 *Teſtator, non præſumitur quod voluerit ſe incontinenti corrigere.*

39 *Duo imperfecta non efficiunt vnum perfectum.*

ARGVMENTVM.

Quando ratio conſeruandæ hæreditatis in deſcendentes, ſeu poſteros, non arguat perpetuum ac abſolutum fideicōmiſſum optimè declaratur, &c.

CONSILIVM XCIX.

Actiones meæ à Domino.

Plura colliguntur ex teſtamento Domini Bernardini Cadamuſti, quæ videntur reſiſtere intentioni Domini Maximiliani Cadamuſti nepotis dicti Domini Bernardini, ac prætendentis fideicommiſſum creatum per dictum Dominum Bernardinum eſſe extinctum, ac terminatum in ipſius Domini Maximiliani perſonam, nec vlterius extendi.

Et primò, quia poſt ſubſtitutionem factam
in caſum delicti, ad euitandam bonorum con-
fiſcationem, ipſemet teſtator ſubiungit, ſe id fe
ciſse non quidem in odium fiſci, ſed vt eius
hæreditas, & bona in eius filios, & poſteros
remaneant: & quia magis diligit filios deſcen-
dentes, & agnatos ſuos, quàm qui nullo ſan-
guinis vinculo ſibi coniuncti ſunt, & cæt. Quæ
quidem ratio conſeruandæ hæreditatis in eius
deſcendentes, ſeu poſteros arguit fideicom-
miſsum, cùm illud nedùm ex expreſsa, ſed e-
tiam ex tacita mente teſtantis, ſeu ex conie-
1 cturis † inducatur, l. hęredes mei, §. cum ita, ff.
ad Trebell. cum concordantibus, ſiue dicta
verba rationis conſeruandi bona in poſteros,
proferantur de per ſe, ſiue per modum rationis
ſiue per modum cauſæ, latè Dominus Surd.
conſilio 67. numero 12. cum ſequentibus. Mo-
dò iſtud fideicommiſsum taliter inductum eſt
perpetuum, cùm appellatione poſterorum ve-
2 niant † omnes deſcendentes in infinitum. Bar.
in l. ſi quis filiabus. ff. teſtam. tut. & nepotem ac
alios deſcendentes vlterioris gradus contine
ri tradit Rui. conſ. 58. num. 4. in 5. etiam conce
ptos poſt mortem teſtatoris. Bar. in l. item præ
tor. ff. ſuis & legit. Ruin. conſ. 22. numer. 14. &
conſilio 150. numero 8. in 2.

Secundo quia teſtator deficiente aliquo
ex eius filijs ſine filijs maſculis, &c. ſubſtituit
vulgariter, pupillariter & per fideicōmiſsum
alios ipſius Domini teſtatoris filios cum onere
dotandi filias, &c. quo in caſu nedum nepotes
ſed etiam pronepotes dicitur vocaſse per
fideicommiſsum, maximè cùm onus dotan-
di filias filiorum reſpiciàt tractum temporis
3 † quod poteſt tangere pronepotes, ex quo
onere extenſum fideicommiſsum induci pro-
bat in ſimili Soci. iun. conſilio 136. numero
24. in tertio. Valaſc. conſilio 27. numer. tertio.

Tertio & fortius obſtare videtur, quod teſtator prohibitam bonorum alienationem, in-

quit ſe id feciſse, quia vult bona prædicta
remanere in eius poſteros, & deſcendentes
ſubſtitutos vt ſupra. Quæ ratio conſeruan-
di bona ampliat dictum cauſando perpetuum
fideicommiſſum inter omnes poſteros, & de-
ſcendentes ideſt nepotes, pronepotes, ac
quoſcunque naſcituros ex ipſius teſtatoris fi-
4 lijs, & deſcendentibus, † cum fideicommiſ-
ſum a ratione reguletur, Bartol. in l. pater fi-
lium. §. fundum ff. legat. tertio. Petra de fidei-
commiſ. quæſtione quinta numero 83. Nec
vim facit dictio illa, vt ſupra, quia non ſtat
reſtrictiue, ſed demonſtratiue, ut in pun-
cto firmat Curt. iunior conſilio 43. numero
11. non obſtat etiam præmiſſæ concluſioni.

Quarto ſaltem videtur negari non poſse
omnia prædicta ſimul iuncta oſtendere cni-
xam voluntatem teſtatoris conſeruandi bona
in poſteros, aliàs fruſtratoria fuiſset inculcatio
verborum toties facta ad fauorem poſtero-
rum, quod tamen non eſt dicendum, ergo fidei
commiſſum perpetuum creauit.

Contrarium tamen verius arbitror, vt ſcili
cet dictum fideicommiſſum expiret in perſo-
nam Domini Maximiliani nepotis ipſius fi-
deicommittentis, nec vlterius extendatur.
5 Nam alleganti fideicommiſſum † incumbit
onus probandi illud, cum ſit quid facti. Rimi-
nal. iun. conſilio 457. numero 63. & conſilio
435. numero 17. & 117. numero 64. Peregr.
de fideicom. artic. 1. numero 26. Ita & dicens
6 ſe ſubſtitutum † debet oſtendere ſubſtitutio-
nem, aliàs ei poteſt reſponderi, diſpoſitio-
nem teſtatoris non comprehendere eius per-
ſonam, vt poſt Socin. & alios arguit Crauet.
conſilio 161. numero 16. Roland. conſilio 56.
numero quarto in 3. loſ. Ludou. concluſio. 14.
illatio. 50. Maſcard. de probation. concluſio.
1346. column. 1. & ſequen. non enim præſumi
7 tur teſtatorem voluiſſe † comprehendere per-
ſonas non nominatas, quando hoc ex teſta-
menti lectura non ſecernitur. Bal. in l. prima. §.
ſin autem ad deficientis. C. caduc. tollen. Bot-
ta conſilio 27. numero 57. Dominus Surd. con
ſilio 129. numero 17. Hæcque procedunt e-
tiam ſi teſtator cogitaſſet facere alios ſubſti-
tutionum gradus, nam ex quo non diſpo-
8 ſuit non attenditur † voluntas imagina-
ria. l. quidam cum filium, vbi Bald. ff. hæ-
redib. inſtituen. Dominus Surd. dicto conſilio
129. numero 18. & ſequen. quia attenditur di-
9 ſpoſitio, non voluntas diſponendi. Bimi. alios
congerens conſilio primo nume. 33. 35. & ſe-
quentibus. Magon. deciſio. Lucan. 82. numero
3. aliàs ſequeretur quod ſubſtitutiones poſ-
10 ſent multiplicari per † ſubintelligentias con-
tra dicta per Crauet. conſilio 161. numero ſex-
to; etenim fideicommiſſum non ampliatur ex
11 voluntate in mente † retenta. Riminald. iun.
conſilio 110. numero 23. Prædictaque tanto
fortius militant, quando agitur de facienda
extenſione de perſona ad perſonam, vt præ
ter cæteros firmat Magon. dicta deciſio. Lu-
can. 82. numero decimoquarto, quæ qui-
dem extenſio ceſſat, etiamſi diceretur teſta
torem veriſimiliter honoraſſe, ac comprehen
diſſe pronepotes, ſi de illis fuiſset interroga-
tus, quia talis veriſimilis reſponſio debet pro-
bari per coniecturas emergentes ex litera, &
12 ſcriptura teſtamenti, † ita & taliter quod ſit
indubitata, & concludens non per poſſibile
ſed per neceſſe. Riminald. iun. conſilio 435.
numero 19. Crauet. conſilio 161. numero de-
cimoſexto. Burſat. conſilio 64. numero ſecun-
do. Bimi. conſilio primo numero 34. & merito
huiuſmodi probatio & coniecturæ non extrin
13 ſecus, ſed ex ſolis † apparentibus, & expreſ-
ſis verbis teſtamenti colligi poſſunt. late Man-
tic. de coniectur. vltim. volunt. libro tertio, ti-
tulo 19. numero quinto, & libro octauo titu-
lo primo, numero vigeſimotertio. Botta conſi-
lio vigeſimoſeptimo, numero 61. 62. Craſſ.
de ſucceſſio. §. fideicommiſſum, quæſtione
4. numero ſeptimo. Riminald. iunior conſilio
463. numero 40. quinimo talia verba teſta-
menti, ex quibus colligi debent talis proba-
14 tio, & coniecturæ veriſimilis † reſponſionis
teſtatoris, debent eſſe diſpoſitiua, aliàs non
ſunt curanda ſecundum veram ac indubita-
tam ſententiam, de qua Burſat. conſilio 51.
numero nono & conſilio 74. numero ſecun-
do. At in facto propoſito nulla adeſt proba-
tio concludens talis veriſimilis reſponſionis
teſtatoris, quia nec adſunt coniecturæ, nec ver
ba apta ad eam inducendam, et ſi quæ ſunt,
debent per allegantes ſe eſſe vocatos demon
ſtrari, alias audiri non merentur, vt poſt Porr.
Imol. Burſ. & alios ſcribit Maſcar. d. concluſ.
1342. numer. 12. Cum hoc ſit regulare, vt di-
15 cens aliquid fuiſse † relictum & eſſe in tali re
& caſu a teſtatore honoratum, neceſſe habeat
oſtendere talem fuiſſe mentem teſtatoris. l. Ti
tia cum teſtamento. §. Caius Seius. ff. legat. 2.
Mant. de coniectur. vlt. volunt. libr. 8. titul. 1.
numero 24. ſiue agatur de vulgari, ſiue de pu-
pillari, ſiue de fideicommiſſaria ſubſtitutione.
Rolan. conſilio 38. numero 12. in 4. loſ. Lu-
dou. dicta concluſio. 14. illat. 16. ampliat. 1.
& ſequ. Maſcar. d. concluſ. 1342. numer. 10. &
ſequentib. ex quibus dicitur pronuntiandum
eſſe fideicommiſſum nõ extare ultra perſonam
16 Dom. Maximiliani, † cum ſit quid odioſum. la

te Ri-

te Rimin.iun.conſil.279.nume.139.& ſequ.&
476.num.12.
Tota igitur vis reſidet in declinatione obie
ctorum,quæ vere non obſtant.
Ad primum igitur reſpondetur ſubſtitutio
nem illam in caſum delicti nequaquam ſubſi-
17 ſtere ſecundum aliquos tamquam † factam in
fraudem,uel odium fiſci per tex.in l.filiusfami
lias.§.Diui,ibi,neque fiſco fraudi eſſe.ff.legat.
1.& ibidem in ſpecie notat Ripa numero 52.
Alciat. conſil. 785.cum alijs concordantibus
per Farin.libr.1.quæſt.crim.25.num.24. adeo
quod teſtator timore inualiditatis prædictæ
ſubſtitutioni addidit rationem,qua motus fuit
ad illam faciendam,allegando ſe eam feciſse
non in odium fiſci, ſed vt hæreditas, & bona
in eius filios, & poſteros remaneant &c. & ita
patet teſtatorem ad eum ſolum finem addidiſ-
ſe rationem conſeruationis hæreditatis, vt fi-
ſcalica malignitas euitaretur iuxta conſil. Mar
zar.in epitom.fideicommiſſ. quæſt. 47. verſic.
additum tamen fuit.Farin.d.quæſt.25.numer.
30. Cum igitur dicta ratio fuerit addita ad cor
roborandum præcedentem ſubſtitutionem, &
ad fiſci excluſionem,ſequitur, quod non de-
bet alium finem, & effectum operari l. legata
inutiliter.ff.adimen.leg. l. eum qui. ff. vſucap.
c.ſicut,de præben.in 6.Sim.Pret.de interpret.
vlt.volun.f.77.num.21.& conſequenter indu
18 cta ad honeſtandum non debet † dici indu-
cta ad diſponendum, & extendendum iam di
ſpoſitum, maxime in caſu iſto, in quo teſtator
paulo ante ſubſtituerat tantum filios, & filio-
rum filios.
Reſpondetur ſecundo dictam rationem cõ
ſeruandæ hæreditatis non importare cauſam
finalem præcedentis diſpoſitionis,ſed tantum
modo cauſam impulſiuam, cum fuerit conce-
pta per dictionẽ,(vt)ſiquidẽ dictio,(vt) deno
19 rat cauſam.l.1.C.donat.quæ ſub mod.Berett.
conſil.150. num.9. quæ cauſa dicitur impulſi-
ua,& ideo multi dicunt per dictam rationem
cõſeruatiuam non ita induci fideicommiſſum,
ſicuti per conceptam per verbum,(quia,)cum
aliud ſit dicere, vt bona remaneant, & aliud
20 dicere, † quia vult quod bona remaneant, ex
quo prima ſtat enuntiatiuè,ſecunda autem di-
ſpoſitiuè, & prima tantum corroborat, ſecun-
da autem Inducit. ita poſt Socin. conſiderat
Ripa in l.filiusfamilias diui.numero 122. ver-
ſiculo,ſed reſponderi poteſt, vbi Bolognin.nu
mero 302. ff. legat. 1. Socin. iun. conſilio 97.
numero 51.& ſequen.& conſilio. 163. numero
8.in 2.Socin.ſen.conſilio 227. colum.4.verſi-
culo,quibus tamen,in 2.Deci.conſilio 377.nu
6.latè Cacher.deciſ.50. numero 7. & ſequen.
Petra de fideicomm.quæſtione 5.numero 48.
& cauſam appoſitam, vt fraus euitetur, † dici
21 impulſiuam probat Crauet. conſilio 192. nu-
mero 21. in fin. ex qua impulſiua non induci-
tur fideicommiſſum,† ſed tantum ex finali. Ri
22 minal.iun.conſilio 279. numero 4. & patet ad
ſenſum.
Reſpondetur tertio,ſi ex dicta clauſula,vel
ratione diceretur inductum fideicommiſſum,
vtique tam maſculi, quam fœminæ in eo con-
tinerentur, † cum fœminæ veniant ſub nomi-
23 ne filiorum,& poſterorum l.iuſta. ff.verb.ſign.
Magon.deciſio. Luca.7.numero 7.l.quod his
verbis.§.fin.ff.legat.3.Pariſ.conſilio 88.nume
ro 13. in 2. & tamen ipſe teſtator in expreſſis
ſubſtitutionibus fœminas excluſit,vocando ſo
los maſculos,donec extiterint. Ne igitur dicta
ratio operetur contrarium eius, quod teſtator
expreſsè diſpoſuit, dicendum eſt ex illa non
argui fideicommiſſum.
Reſpondetur quarto fideicommiſſum pror
ſus ceſſare in dicta ratione,vel clauſula. Nam
teſtator in caſum delicti expreſsè ſubſtituit
fratres ſuperſtites delinquentis, & in eorum
defectum infraſcriptos ſubſtitutos ordine in-
fraſcripto,nẽpe filios filiorum, ſeu eorum ma-
ſculos deſcendentes. Modo expreſsa ſubſtitu
tio facit ceſſare tacitam,† cum per expreſsum
24 tollatur tacitum. l. cum ex filio.§.fin.ff. vulga.
cum concordantibus. Hocque tanto magis
dicendum eſt, cum expreſsa ſubſtitutio præ-
dicta habeat duas qualitates, quibus omnino
careret tacitum illud pręrenſum fideicõmiſsũ.
Prima eſt, quod ſucceſſio deferatˉ per ſtirpes,
& non per capita. Secunda eſt ꝙ ſubſtituti,ſeu
deſcendentes vocati teneantur ad dotandum
filias &c. At ſuccedentes per illud tacitum fi-
deicommiſſum ſi eſsent plures in eodem gra-
du, non per ſtirpes, ſed per capita ſuccede-
rent; latiſſimè Sola in 1.part.ſuper nou.conſti-
tut.Pedemont.titul.de hæred.patru. gloſ.pri-
ma Theſau. deciſio.162. Nec etiam teneren-
tur ad dotandum filias teſtatoris,cum nullo iu
re caueatur, vt conſobrinus teneatur dotare
conſobrinam, nec patruus neptem ex fratre,
imò contrarium deciditur, vt præter cæteros
norat Anguil.conſil.79.numer.50. Reſultaret
igitur contrarietas diſpoſitionum, vnde ad
euitandam dictam contrarietatem ſequitur di
cendum,illam clauſulam non importare fidei-
commiſsum.
Ad ſecundum reſpondetur nullam vim fa-
cere, quia dicta ſubſtitutio fuit facta ſolis fi-
lijs decedentibus ſine filijs, in quo caſu nos
non ſumus, quia non uenit caſus mortis filio-
rum ſine filijs ſed quærimus, an Dominus Ma
ximilianus nepos ex filio ſit grauatus necne.
& in illa ſubſtitutione grauamen legitur iniun

ctum ſolis filijs, non nepotibus, cum nepotes
vocentur ad fideicommiſsum illud actiue tan
tum non paſſiue, adeo quod expirata conditio
26 ne il la per ipſorum † nepotum ſuperexiſten-
tiam, fuit extinctum fideicommiſsum, vt ſingu
lariter declarat Socin. conſilio 250. numer. 4.
in 2. Pariſ. conſil. 18. nume. 38. in 2. Meno. con
ſil. 152. num. 36. & ſeq. & conſil. 348. num. 19.
& ſequen.

Ad tertium reſpondetur, aduertendum eſ-
ſe, quod aliud eſt, teſtatorem dicere, ſe velle
bona ſua remanere in eius poſteros etiam de-
ſcendentes ſimpliciter & abſolute. Aliud eſt,
dicere, ſe velle bona ſua remanere in eius po-
ſteros & deſcendentes ſubſtitutos, vt ſupra,
nam in primo ſermone ſimplici, & abſoluto
veniunt nepotes, pronepotes & cæteri deſcē-
dentes vlterioris gradus, quia ratio eſt gene-
ralis, ad cuius generalitatis limites regulatur,
& ampliatur dictum, & teſtatoris præambula
diſpoſitio. In ſecundo autem modo loquendi
illa ratio eſt reſtricta, ac limitata ad prænomi-
natas perſonas, & conſequenter vltra illas ex-
27 tendi nequit, † quia limitata ratio limitatum
producit effectum, iuribus notis, & infra la-
tius demonſtrabitur: & ratio conſeruatiua bo
notum deſcendentiæ, poſteritatis, & etiam a-
gnationis, ad caſus, & perſonas antea expreſ-
ſas reducitur, deciſio. Mantu. 9. numero 16. &
infra latius deducetur, & talis reſtrictio potiſ-
ſimum militat in facto iſto. Pondero, inquam
participium (ſubſtitutos,) quod qualificat il-
la verba præcedentia (poſteros & deſcenden
tes) ita quod non omnes poſteri & deſcenden
tes ſunt vocati, ſed illi ſolum qui ſupra ſunt
28 ſubſtituti, † quia adiectiuum qualificat ſub-
ſtantiuum, cui adijcitur. Bartol. in l. cum filio-
familias. in fin. vbi Socin. iun. numero 262,
ff. legat. 1. Dominus Surd. conſilio 34. nume-
ro 42. vbi etiam poſt alios ſubiungit qualita-
tem adiectam verbo, vel ſubſtantiuo, illud
qualificare, ac in diuerſam ſpeciē reponere. &
29 eſt regulare, † vt qualitas adiecta enti illud re
ponat in diuerſam ſpeciem. Bartol. & alij in l.
ius ciuile. ff. iuſtit. & iur. Pariſ. conclio 68. nu-
mero 327. in 4. Marſ. ſingul. 520. Merito igi-
tur dicta ratio conſeruandi bona in poſteros,
non extendit fideicommiſsum omnes poſte-
ros comprehendendo, ſed tantum illos, qui ſu
pra leguntur ſubſtituti. Hæcq; confirmantur
ex eo, quod participium illud, ſubſtitutos, re-
ſoluitur in relatiuum & verbum, ac ſi teſtator
dixiſſet, qui fuerunt ſubſtituti. gloſ. in clem. cu
1. verb. dignitaribus. de præbend. Cepha. con
ſilio 436. numero 35. Natta conſilio 204. nu-
mero 13. cum alijs adductis per Domin. Surd.
conſilio 127. numero 46. At relatiuum ſine co
30 pula adiectum qualitati, † quæ non conuenit
cuilibet de genere, diſpoſitionem reſtringit, l.
ea tumen adiectio, vbi Bartol. ff. legat. 3. Do-
minus Surd. d. conſilio 127. numero 47. Cum
igitur qualitas ſubſtitutionis non conueniat
omni generi poſterorum, ſeu omnib. poſteris,
cum ſubſtitutio non multiplicetur, nec de per
ſe extendatur, ſed tantummodo nominatos
comprehendat, ut ſupra dictum eſt, ſequitur
rationem illam ad ſolos præuocatos reſtrin-
gendam eſſe. & quod dictum eſt de relatiuo in
telligitur tam de implicito, ideſt contento, in
participio, quam de explicito; latè idem Do-
minus Surd. dicto conſilio 127. numero 48.
quo fit, vt concludam, quod ſicuti ſi teſtator di
xiſſet, poſteros & deſcendentes, quos ſupra
ſubſtitui, certè venirent ſolum qui oculo cor-
porali ſubſtituti leguntur, ita dicendum eſt de
poſteris ſubſtitutis.

Quinimo vlterius aduertendum eſt, dictum
participium (ſubſtitutos,) reſolutum in rela-
tiuum, & verbum, facere relationem nedum
perſonarum ſubſtitutarum, ſed etiam caſuum,
in quibus ſubſtitutæ fuerunt, adeo quod ne-
dum refert ſubſtantiam, ſed etiam caſus, mo-
dos, & qualitates ſuccedendi. Socin. conſilio
27. numero 12. in 4. & mox diffuſius referam.
In propoſito igitur cum poſteri & deſcenden-
tes fuerint ſolum ſubſtituti in vno caſu, nēpe,
quando filij decederent ſine filijs, ſequitur aſ-
ſertam rationem conſeruatiuam hæreditatis
ad illummet ſolum caſum referri quo filij te-
ſtatoris decederent ſine filijs, hæc enim eſt na-
31 tura relatiui, † vt repetat omnes qualitates &
omnes modos, & ideo perinde eſt ac ſi fuiſſet
dictū per teſtatorem (qui fuerunt ſubſtituti, &
ad eum modum & in eum caſum, in quem fue-
runt ſubſtituti) text. in l. a filio. §. teſtator. ff. a-
lim. leg. per quem ita pulchrè & ſingulariter
docet Caſtr. conſilio 283. numero 5. in 1. ſe-
quitur Crauet. conſilio 47. numero 4. & ita in
terminis noſtris declarat poſt multos alios de
ciſio. Mantu. 85. numero 3. verſi. ideo cum te-
ſtator dixit.

Addatur etiam, teſtatorem non fuiſſe con-
tentum de ſola reſtrictione reſultante ex parti
cipio referente ſubſtantiam, modos, caſus, &
qualitates præcedentes, ſed etiam aliam reſtri
32 ctionem addidiſſe per clauſulam, † vt ſupra,
cuius virtus eſt repetendi omnes qualitates
præcedentis diſpoſitionis, limitando ac re-
ſtringendo ſermonem referentem, cui adie-
cta reperitur, iuxta præcedentem diſpoſitio-
nem, ad quam fit relatio. Botta conſilio 27.
numero 125. & conſilio 47. numero 33. Ce-
phal. conſilio 78. numero 1. latiſſimè Pariſ.
conſil. 19. numero 68. & ſequen. in 2. Berret.
con-

Conſilio 118. numero 57. Propterea dum te-
ſtator dixit ſe velle bona ſua remanere in e-
ius deſcendentes ſubſtitutos vt ſupra, debet
intelligi iiſdem modis,& caſibus bona ad de-
ſcendentes peruenire debere, quibus dictum
eſt ſupra, & quibus de eis facta eſt ſubſtitutio;
& in terminis quod ratio conſeruandi bona in
poſteros, & deſcendentes,ſeu etiam in agna-
33 tione & familia † limitata,ſeu qualificata,cum
clauſula,vt ſupra, nequaquam extendere poſ-
ſit fideicommiſſum vltra perſonas in diſpoſi-
tione relata nominatas,nec vltra caſus,vel ter
minos antecedentes, & ita non ſtet ampliati-
uè,ſed tantummodo corroboratiuè, ſeu con-
ualidatiuè,& conſequenter reſtrictiuè ad ſub-
ſtitutione, vel fideicommiſſum antecedens
prout in eodem caſu Curt. iun. in oppoſitum
adducti,& contra ipſum Curr. iun. tradit poſt
Alexand.& alios Ruin. conſilio 134. numero
16.in fin. verſiculo,& prædicta confirmantur,
in 3.idem tuetur Beterr.conſilio 118. numero
38.& declarat poſt alios optimè Peregrin. de
fideicomm. articulo 11. numero 54. iuncto
numero ſequen. alios infinitos contra Curr.
iun. adducit,& diffuſius cæteris loquendo ſe-
quitur Menoch.conſilio 376.numero 50.vſq;
55.& libr.4.præſumpt.68. numero 20. Rimi-
nal.iun.conſilio 509.numero 54. Hinc in ſimili
34 videmus,quod etſi † fideicommiſſum fauore
agnationis ſit latè interpretandum. Anchar.
conſilio 27.numero 6.Mazar.in epitom.fidei
comm.quæſtione 1. verſiculo,ſit igitur. Atta-
men id procedit quando teſtator rationem ha
buit totius agnationis, ſecus ſi non omnes a-
gnatos, ſed ſolum filios, ſeu nepotes honora-
uit: nam fauor agnationis reſtringitur ad no-
35 minatos & expreſſos. † Gabr.conſilio 97.nu-
mero 7.in 1.& illum poſt Cephal. ſequitur Ri
minal.iun.conſil.509.num.94.& ſeq. idem vl
tra prædictos aſſeuerat. Petra de fideicomm.
quæſt.5. nume.26.

Ex quibus ſatis patet, non eſſe curandum
de dictis per Curt. iuniore in oppoſitum ad-
ductum.

Cui etiam ex alio videtur ſigillatim poſſe
reſponderi, ſcilicet in caſu Curtij adeſſe ſo-
lam & vnicam reſtrictionem vigore clauſulæ,
vt ſupra. At in caſu iſto adeſt verbum (ſubſti-
tutos) pariter importans reſtrictionem, vnde
36 cum hic adſit geminatio † limitationis, ſequi-
tur geminationem illam plus debere operari
per ſimplicem relationem reſtrictiuam. l.Bali-
ſta.ff.ad Trebellia.& duo vincula magis ſtrin-
gunt, iuribus vulgatis.

Præterea in caſu Curtij nulla extabant ver
ba reſtrictiua præter clauſulam (vt ſupra)
imo extabant verba generalia, & diſpoſitiua
cum relatione; & ideo vult quod referenti
credatur in iis, de quibus teſtator poteſt di-
ſponere. At in caſu noſtro extant verba re-
ſtrictiua(ſubſtitutos) vt ſupra prout iam di-
ximus.

Tandem dicitur, regulam illam in qua ſe
fundat Curt. quod ſcilicet credatur referen-
ti non attento relato, quando referens poteſt
diſponere, procedere tantum vbi de relato
non conſtat, prout non conſtate in ſuo caſu ip
ſemet Curtius ſupponit, & poſt Bald. Angel.
& alios ita declarat Rimin. ſen. conſilio 483.
numero 12. At vbi conſtat de relato,tunc illud
attenditur, non autem referens, etiam ſi di-
37 ſponens, ſeu teſtator poſſit diſponere, † quia
tunc relatio reſtringitur ad relatum. Crauet.
conſ.671. nu.3. vbi alios adducit. Quinimo
regulariter ſi adeſt relatū,& diuerſimode quid
referatur in referente, quam in relato, ſemper
ſtatur relato reiecto referente tamquam erro-
neo. Dec. in auth. ſi quis in aliquo, nu.40. vbi
Purpur. nu.42. Cagnol. numero 90. C. eden.
Decian. conſilio 62. numero 5. in 2. Magon.
deciſio.Luca.25.numero 51.in fin.in propoſi-
to autem conſtat, qui ſint illi poſteri,& deſcen
dentes ſubſtituti, quia fuerunt ſupra nomina-
ti,nempe filij,& filiorum filij, ergo ad eos di-
ſpoſitio reſtringitur, quamuis teſtator poſſit fi-
deicommiſſum facere inter pronepotes,atque
ita diſponere.

Ad quartum reſpondetur,negando expreſ-
ſe teſtatorem voluiſſe perpetuum creare fidei
commiſſum,quia quod ipſe voluit, id expreſ-
ſit. Vnde ſicuti ſubſtituit filijs ſuis deceden
tibus ſine filijs, eodem modo ſubſtituiſset
nepotibus ſi voluiſset. Vnde expreſſio filio-
rum eſt excluſio nepotum. & licet fideicom-
miſsum induci poſſit ex coniecturis,attamen il
læ debent eſse vrgentes ac probabiliter con-
cludentes per, neceſse, vt ſupra dictum eſt.
Imo omnes illæ diſpoſitiones, quæ in teſta-
mento leguntur,ſuum operantur effectum abſ-
que eo, quod fideicommiſsum importent, ſi-
quidem prima iuſtificat,excluſionem fiſci non
eſse in illius fraudem nec mala mente. Secun
da non vocat nepotes ad fideicommiſsum
paſſiuè, ſed actiuè tantum, cum grauamen ſo-
lis filijs fuerit impoſitum. Tertia rendit ad con
ualidandum prohibitionem alienationis præ-
cedentis,atque ita vnaquæque ſuum finem aſ-
ſequitur.

Reſpondetur ſecundo, dictas clauſulas ne-
quaquam perpetuare fideicommiſsum in ne-
potes & pronepotes,aliàs eſset contrarium ex
preſsæ ſubſtitutioni factæ de fœminis. Nam fę
minæ ſunt vocatæ ſolum poſt mortem filiorū
decedentium ſine maſculis, & per tacitum

fideicommiſſum reſultans, ex dicta ratione eſſent vocatæ etiam poſt mortem nepotum & aliorum deſcendentium, cum fœminę veniant appellatione poſterorum, & deſcendentium, vt ſupra probauimus. Non enim præſumitur
38 teſtatorem voluiſſe † ſe incontinenti corrigere, ſeu ſubſtitutionem immediatè factam tacito modo extendere, vulg. iuribus.

Reſpondetur tertio regulam illam non procedere in inductione fideicommiſſi, ad cuius demonſtrationem cum ſingula ſatis non ſint,
39 nec ſimul iuncta iuuant, † quia duo imperfecta non efficiunt vnum perfectum. ita Menoch. conſil. 362. numero 26.

Reſpondetur quarto, quod teſtator noluerit grauare filios filiorum, manifeſtè ex eo colligitur, quod fœminas a ſeipſo deſcendentes vocauit ſolum in eum caſum, quo omnes filij ipſius teſtatoris decederent ſine maſculis, vbi aūt filij filiorum deficerent ſine maſculis, non vocat fœminas, ergo.

Laus Deo.

Carolus Bardellonus I.V.D.

SVMMARIVM.

1 *Creditor ille præfertur in re feudali vel emphyteutica, qui prius a domino directi aſſenſum obtinuit, vtcumque poſterior reſpectu creatæ obligationis.*

2 *Licentia alienandi bona emphyteutica non requiritur in dotis conſtitutione.*

3 *Requiritur in aſſignatione voluntaria, licet ſecus in neceſſaria.*

4 *Aſſerenti bona libera, pro aſſignanda dote non extare, incumbit onus probandi.*

5 *Mater non tenetur dotare filiam, niſi in ſubſidium patre egeno.*

6 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe & hæredibus legitime deſcendentibus dicitur mixta.*

7 *Ratio eadem militat in emphyteuſi, quæ militat in feudo.*

8 *Emphyteuſis mixta in omnibus ſapit emphyteuſim ex pacto, & prouidentia excepta qualitate hæreditaria.*

Emphyteuſis mixta eius eſt naturæ, vt non admittat ſuccedere volentes, niſi ſint hæredes ſaltem vltimi inueſtiti.

9 *Filia antiquitus vocata in inueſtitura dicitur ſuccedere, vt tunc, non vt nunc, vbi agitur de feudo mixto.*

10 *Feudum mixtum licet dicatur repertum in hæreditate non tamen dicitur de hæreditate.*

11 *Feudum, vel emphyteuſis antiqua mixta non imputatur filio in legitimam.*

Filio in legitimam non imputantur, quæ ſibi competunt vti filio extra tamen prouiſionem paternam.

12 *Emphyteuſis vbi non debetur hæreditario iure, non poteſt cedere commodo creditorum hæreditariorum in præiudicium vocati, etiam non conficientis inuentarium.*

13 *Hæres feudatarij cum beneficio legis, & inuentarij non tenetur vltra vires hæreditarias vbi ſumus in feudo mixto.*

14 *Succedens in emphyteuſi mixta non poteſt in ea inquietari per creditores hæreditarios vbi non agitur de ære alieno, uel obligatione cōtractis ex cauſa ipſius emphyteuſis.*

15 *Aſſenſus obtentus poſt mortem alienantis, vel obligantis non retrotrahitur in præiudicium iuris tertio quæſiti.*

16 *Aſſenſus ſemper intelligitur conceſſus ſine præiuditio tertij.*

17 *Aſſenſus domini ſuperueniens poſt reuocatam obligationem per vaſallum, nihil operatur.*

18 *Domino directi atteſtanti ſe conceſſiſſe vaſallo licentiam vendendi feudum, in præiudicium tertij non creditur.*

19 *Dominus directi ſicuti non poteſt confitendo tertio præiudicare, ita nec concedendo.*

20 *Aſſenſus impetratio conſiſtit in facto, & impetrandi facultas reſidet in faciendo.*

21 *Conditio vbi conſiſtit in faciendo cenſetur ſtatim reuocata per dantem facultatem impetrandi, ſeu per venditorem, vel obligantem, quando tantum tempus præterijt in quo emptor potuit factum expedire, & non expediuit.*

22 *Caducitati ſit locus non obſtante reſeruatione, cum clauſula irritante facta in alienatione rei emphyteuticæ, ſi intra certum tempus non fuerit obtentus aſſenſus domini, intra quod commode obtineri potuerit.*

23 *Alienatio feudi noui facta per vaſallum tenet, licet conſenſus domini ſuperuenerit poſt mortem vaſalli, contra nu. ſeq.*

ARGVMENTVM.

Hæres debitoris ſuccedens in emphyteuſi mixta, non poteſt in ea moleſtari per creditores hæreditatis, non obſtante etiam licentia, ſeu aſſenſu Domini directi poſt mortem tamen ipſius debitoris impetrato, &c.

CON-

CONSILIVM C.

Actiones meæ à Domino.

FVit dubitatum per admodum
Illuſtrem Senatum, quod de-
fenſio Domini Puſterlæ videa
tur periculoſa; quia reſpectu
partis affrancatæ ceſſat omne
dubium, quin actores habeant anteriora iura.
Reſpectu autem partis obnoxiæ, dubitandum
eſt; quia Domini Ferratij actores non agunt
contra tertium poſſeſſorem, ita vt inſpicien-
dum ſit, quis eorum ſit anterior reſpectu licen-
tiæ, ſed agunt contra hæredem debitoris, quò
fit, vt ſicuti ſi ageretur contra debitricem iam
Dominam Comitiſſam Barbaram, non fuiſſet
neceſſarium (quantum ſit ad ipſius domini præ
iudicium) licentiam obtinere magis in vno;
quam in alio tempore, ita etiam cum agatur cō
tra eius hæredem non poſſidentem vigore li-
centiæ, ſed tamquam hæres debitricis, median
te perſona matris. Nec licentia olim obtenta
pro aſſignanda iſta curia in dotem marito, ali-
quid facit: tùm quia non fuit neceſſaria ſtante
curiæ inæſtimatione, quo in caſu dominiū fun
di dotalis remanſit apud vxorem, quod etiam
ex eo dignoſcitur, ex quo maritus ſuſcepit in-
ueſtituram nomine vxoris, tum etiam, quia om
ni in caſu licentia fuit reſoluta ob mortem ma
riti, & curia iſta tamquam de bonis matris tran
ſiuit in filium vti hæredem, abſque miniſterio
alicuius licentiæ, &c. meritò &c.

Et verè negari non poteſt, quin motiua præ
dicta mirabiliter vrgeant aduerſus D. Puſter-
lam. Attentè tamen perpenſo negotio, ac dili-
genter ventilato proceſſu, apertiſſimè colligi-
tur præfatum D. Puſterlam omnino abſoluen-
dum eſſe ab iniuſta moleſtia Dominorum acto
rum, ex pluribus.

Et primò ſatis conſtat ex actis, illum ex plu-
ribus creditoribus præferri in re obnoxia, qui
prius licentiam obtinuit a domino directi pro
cōſequenda ſatisfactione ſui crediti in re obli
gata, non obſtante anterioritate obligationis:
quia prior obligatio ſine aſſenſu nullum ius tri
buit, & tali in caſu ipſi creditori nullum dici-
1 tur ius quæſitum, nimirum ſi † prior impetrator
aſſenſus præfertur alteri vtcumque anteriori
reſpectu creatæ obligationis, vt latè probat
Frecc. de ſubfeud. lib. 2. quæſt. 30. Brun. conſil.
96. num. 3. Burſ. conſi. 44. nu. 9. & nu. 22. Cor-
bul. de caduc. emphyt. ob alienat. quæſt. 4. nu.
8. 9. dec. Mant. 189. num. 18. 19. Villagut. dec.
3. col. 1. & 2.

2 Nec obſtat licentiam † non requiri in dotis
aſſignatione, ex Corb. de cad. ob alien. lim. 20.

Quia imò fuit neceſſaria in caſu iſto, ſtante
qualitate Dominæ Margaritæ filiæ Illuſtriſſi-
morum iugalium Comitum Gazoldi Princi-
pum Imperij, & magna diuitiarum opulentia
ſuffectorum, ac plura alia bona libera, & allo-
dialia notoriè poſſidentium, ex quibus com-
3 modè potuiſſet aſſignari dos filiæ. Et ideo † ſi
dictæ filiæ fuit data dos in bonis emphyteuti-
cis, talis aſſignatio non fuit neceſſaria, ſed vo-
luntaria, cùm huiuſmodi bona pro dote aſſi-
gnentur tantùm in ſubſidium, & conſequenter
fuit omnino neceſſarius aſſenſus domini dire-
cti, vt poſt Iaſ. & alios tradit Crauet. conſi. 215.
numero 6. verſic. hoc tamen intelligo. Corbu.
dicta limit. 20. numero 7. Amed. de Ponte de
Laudem. quæſt. 29. col. 1. verſi. opinionem Ia-
4 ſonis ſequitur Aymo, & ſi quis † diceret alia
bona libera non extitiſſe pro dicta dote aſſi-
gnanda, id debet probare, vt poſt multos teſta
tur Marzar. de fideicomm. quæſtione 48. verſ.
ſed quod imò. Burſat. conſil. 80. num. 28. Non.
alios adducens conſ. 16. num. 21. cum concor
dantibus per Turret. conſi. 80. num. 34. in pri-
mo, latè Bimi. conſ. 44. numero 30. & ſequen.
in primo.

Addatur prædictis curiam iſtam controuer
ſam fuiſſe in bonis Dominæ Comitiſſæ Barba-
ræ, vt patet ex actis, & ideo cum fuerit data in
dotem Dominæ Margaritæ filiæ, ipſa filia dici
tur dotata à matre tātum, vel de bonis matris,
5 ſed mater † non tenetur dotare filiam, l. auia,
C. iur. dot. l. final. C. dot. promiſſ. niſi in ſubſi-
dium patre, ſeu marito reſpectiuè egeno. Bal.
& alij, in Authent. res quæ. C. commun. de leg.
Surd. de alimen. tit. 1. quæſtione 14. num. 13. de
qua ægeſtate patris non conſtat, imò notiſſi-
mum eſt de illius, & filiorum diuitijs. Quò fit,
vt omnimodè fatendum ſit, talem dotis aſſi-
gnationem in re matris obnoxia eccleſiæ, fuiſ-
ſe alienationem voluntariam, & neceſſariam
licentiam domini requirentem. Præterea licet
non fuiſset necesſaria eo in caſu, attamen Do-
mina Margarita voluit illam obtinere pro ma-
iori ſua cautione, & ideo illi prodeſse debet,
& illius hæredibus.

Secundo aduertendum eſt iſtam curiam ſa-
6 pere † emphyteuſim mixtam, cum fuerit con-
ceſsa pro ſe, & hæredibus ex ea legitimè de-
ſcendentibus, non autem eſse emphyteuſim
abſolutè hæreditariam, vt latè probat Domi-
nus Surd. conſil. 63. & conſi. 108. qui licet lo-
quatur in feudo, attamen eadem ratio militat
7 † in emphyteuſi, vt in terminis admonet idem
D. Surd. conſi. 395. numero 12. facit Perег. de
fideicommiſ. art. 6. num. 29. Quæ quidem em-
8 phyteuſis † mixta in omnibus ſapit emphy-
teuſim ex pacto, & prouidentia, excepta ſola

qua-

qualitate hæreditaria, cum volens ſuccedere
eſſe hæres ſaltem vltimi inueſtiti, taliter quòd
non poteſt refutare hæreditatem acceptando
feudum, vel emphyteuſim. Cacher. deciſ. 161.
Fanuc. de inuent. part. 6. num. 13. & ſeq. Dom.
Surd. conſi. 63. num. 12. & conſil. 108. num. 10.
Burſ. conſi. 148. num. 8. Peregr. de fideicomm.
art. 32. num. 11. Rugger. conſ. 2. num. 41. in 2.
Mozzi. de feud. tit. de diuiſ. feud. num. 5. Intri-
glio. de feud. centur. 1. quæſtione 49. Cephal.
conſi. 523. nu. 19. & ſeq. idque eſſe abſolutum,
plurieſq; ita fuiſſe iudicatum teſtatur Burſ. con
ſil. 291. nu. 77. & conſequenter filia non dici-
tur ſuccedere in dicta emphyteuſi vti hæres;
ſed quia hæres, id eſt filia, & deſcendens. Non
inquam ſucceſſit in ea Domina Margarita iu-
re hæreditario, ſed iure ſanguinis, ex prouiden
tia primi inueſtiti. Vnde ſequitur, quòd licet ta
lis emphyteuſis fuerit reperta in hæreditate
Dominę Commitiſſæ Barbaræ, non idcirco re-
putatur quid hæreditarium. Imò Domina Mar
9 garita filia, † & antiquitus vocata in inueſtitu-
ra dicitũ ſuccedere, vt ex tunc, non vt ex nunc.
Ita diffusè probat Fanuc. de inuent. par. 6. nu-
mero 21. verſic. ſicque infertur feudum, vſque
nu. 34. Dominus Surd. omnino videndus con
ſil. 63. num. 18. vſque 24. Peregr. de fideicom.
art. 36. num. 106. Rim. iun. conſil. 18. num. 61.
10 Facit idem D. Surd. conſi. 151. nu. 104. † vbi
ait, quòd licet feudum mixtum dicatur reper-
tum in hæreditate, non tamen dicitur de hære-
11 ditate. Hinc in ſimili dicitur feudum, † vel
emphyteuſim antiquam mixtam non imputari
filio in legitimam: quia in illam tantummodo
imputantur, quæ iure hæreditario capiuntur.
Alex. conſ. 8. num. 6. in 3. Vaſq. de ſucceſ. crea.
§. 30. nu. 234. & ea, quæ competunt filio: quia
filio extra prouiſionem paternam, tamquam æs
alienum filio debitum deducuntur, & conſe-
quenter illi in legitimam non imputantur. An-
gel. in l. ſi patroni, ante fin. ff. ad Trebel. vbi Cu
man. & Caſtr. idem ait Ruin. in l. in quartam,
num. 19. 23. & ſequen. vbi Bologn. num. 315.
ff. ad l. Falcid. Marſil. ſingul. 32. Vaſqu. d. §. 30.
num. 233. Craſſ. §. legitima, quæſt. 21. nu. 5. &
in terminis firmat Peregr. d. artic. 36. num. 108.
verſ. & idem eſt, & pro conſtanti ſupponitur in
deciſ. Mant. 235. nu. 3. in fin. & ſeq. Cum igitur
12 in propoſito talis emphyteuſis † non capiatur
hæreditario iure, nequaquam cedere poteſt
commodo creditorum in præiudicium filiæ
vocatæ, vt latè teſtatur Dominus Surd. d. con
ſil. 63. num. 19. & ſequen. vbi alios adducit, &
in num. 22. ver. & hoc intelligo, etiamſi hæres.
& nu. ſeq. ſubiungit prædicta militare, etiamſi
filia non feciſſet inuentarium. Vnde tanto ma-
gis dicendum eſt ceſſare omnem amaritudi-
nem, cùm Domina Margarita filia Dominę
Comitiſsæ Barbaræ obligantis, fecerit ſe hæ-
redem cum beneficio inuentarij, quod etiam
admittunt DD. actores in eorum libello, & cõ
13 ſequenter non tenetur talis hæres † vltra vi-
res bonorum hæreditariorum, vt in terminis
feudi mixti aſſerit idem D. Surd. d. conſil. 63.
num. 18. verſi. eodem modo reſpondetur, & la
tius conſil. 108. num. 24. & 28. & per totum in
diſcurſu, vbi plurimos commemorat. Conclu-
dendum igitur eſt Dominam Margaritam, &
per conſequens eius filium, nequaquam inquie
tari poſse in dicta curia emphyteutica ſub cly
peo, quòd ſint hæredes Dominæ Comitiſsæ
14 Barbaræ, maximè cum † non agatur de ære a-
lieno, vel obligatione contractis occaſione ip
ſius emphyteuſis, nempè pro illius acquiſitio-
ne, vel conſeruatione, ſed de obligatione hæ-
reditaria, ad tradita per Brun. conſ. 104. & ſeq.
Mandel. conſ. 290. nu. 16. & conſ. 337. vbi ad
dit. in prima additione citat concordantes.

Tertiò, & fortius conſidero, incaſsum labo
rare Dominos Actores, cùm licentia adducta
pro baſi ſuæ prætenſionis, ſit nullius ponderis.
Siquidem obligatio Dominę Comitiſsę pro
euictione Dominorum de Ferrarijs fuit facta
de anno 1561. licentia autem actorum fuit, ob-
tenta de anno 1599. Conſtitutio autem dotis
D. Margaritæ fuit de anno 1582. & illius licẽ-
tia, quòd potuerit talem dotem aſſignare fuit
obtenta de anno 1587. quo tempore Domina
Comitiſsa Barbara iam fatis ceſserat. Vnde ſe
15 quitur concluſio, quòd aſsenſus † obtentus
poſt mortem alienantis, vel obligantis non re-
trotrahitur in præiudicium tertij, cui interim
ius fuit quæſitum, cùm res non ſit amplius in-
tegra. Poſt mortem inquam D. Comitiſsæ ius
fuit quæſitum Dominæ Margaritę filiæ ſuę, cũ
emphyteuſis prædicta ipſimet filiæ fuerit aper
ta: & ita dico obligationem Comitiſsæ nil va-
luiſse ſine aſsenſu Domini directi, & emphy-
teuſim tempore aſsenſus obtenti per actores
non fuiſse amplius D. Comitiſsę obligantis,
ſed Do. Margaritę, ſeu Do. Franciſci Puſterlę
eius nepotis ex filia, meritò non retrotrahitur
talis aſsenſus in præiudiciũ aliorum, quib. inte
rim ius fuit quęſitum: quia etſi talis aſsenſus do
mini, & ante, & in, & poſt contractum emphy-
teuſis, poſſit impetrari, Burſ. conſ. 50. nu. 28. At
tamen id intelligitur ante mortem obligantis,
cùm eo in caſu agatur de ſolo pręiudicio do-
mini aſsentientis, ſecus poſt mortem obligan-
tis: quia etiam agitur tunc de pręiudicio tertij,
cui interim fuit ius quęſitum ob mortem pręfa
ti obligantis, & tunc ſpes reconualidationis
morte extinguitur. Ita poſt Iſer. & alios docet
Afflict. deciſ. 286. num. 2. 3. & per totam, vbi

Vrſil.

Vtſil. Capic. deciſ. 115. num. 4. latiſſimè omni-
no videndus; quia contraria tollit, Frecc. de
ſubfeud. lib. 2. q. 30. per tot. Cacher. deciſ. 119.
num. 26. Magon. deciſ. Flor. 49. nu. 21. 22. Vin
cent. Franc. dec. 86. nu. 4. Bero. conſ. 73. num.
17. 18. in 1. Scrad. de feud. par. 8. cap. 4. nu. ...
verſ. quamuis alienatore feudi mortuo. Vultc.
de feud. lib. 1. cap. 19. num. 65. ver. & quamuis.
Intriglio. de feud. cent. 2. art. 6. nu. 127. 130. la-
tè plures cumulans Menoc. conſi. 89. num. 75.
76. & ſequen. vbi optimè loquitur, & conſ. 161.
nu. 53. Burſ. conſ. 89. nu. 29. & conſ. 291. num.
96. Hartm. Piſtor. q. 4. nu. 87. lib. 2. Ceph. conſ.
118. nu. 22. & ſeq. Bertaz. conſil. ciuil. 114. nu.
17. vbi loquitur in emphyteuſi, & conſil. 117.
num. 13. Lanati. conſi. 17. num. 9. 10. & conſil.
73. num. 16. Roland. conſ. 63. nu. 52. in 4. Mo-
lin. de Primogen. lib. 2. cap. 8. num. 20. & id eſ-
ſe in iure vetuſtiſſimum nouiſſimè probat D. Sur.
conſ. 372. num. 3. in fi. & num. 4. vbi ſubiungit,
quòd re non integra per mortem vnius con-
trahentium, actus reſoluitur, & dominus non
poteſt dare licentiam poſt mortem vnius eo-
16 rum in præiudicium alterius, & aſſenſum † ſem
per intelligi conceſſum ſine præiudicio tertij,
teſtatur Frecc. d. lib. 2. quæſt. 22. nu. 3. & q. 30.
num. 2. ſicuti etiam de iure communi paſſim ha
betur, ratificationem actus non retrotrahi in al
terius præiudicium re non integra. Confirma-
tur prædicta concluſio, quia validitas aſſenſus
non eſt in poteſtate ſolius domini, ſed etiam
17 vaſalli, & ideo reuocata † obligatione per va
ſallum aſſenſus domini ſuperueniens nihil ope
ratur. Iſern. in c. 1. §. ille tamen. col. pen. verſic.
ſi vero conceſſit, & poſt Afflict. & alios firmat
Lanari. conſ. 73. num. 6. & ſeq. Addatur etiam
18 pro corroboratione, quòd domino † directi
non creditur atteſtanti, ſe aliàs conceſſiſſe licē
tiam vendendi vaſallo in præiudicium tertij,
vt poſt Alciat. aſſerit Corb. de caduc. ob alien.
quæſt. 4. nu. 8. D. Surd. conſ. 372. num. 3. ſicuti
19 igitur confitendo † non poteſt dominus præiu
dicare tertio, ita nec concedendo, ſecundum
D. Surd. d. conſ. 372. nu. 3.

Ex quibus ſatis conſtat non eſſe curandum
de Fuſci. ſing. 45. litera F. & Burſ. ſibi paruum cō
ſtante conſ. 77. nu. 49. atteſtante aſſenſum poſ-
ſe impetrari mortuo diſponente: quia cum ſe
remittat Beroo conſ. 73. nu. 17. 18. in 1. qui vt
ſupra dictum eſt, ait talem impetrationem non
poſſe præiudicare tertio, vtique ex præcitatis
ſatis conſtat illius dictum eſſe erroneum.

Quarò etiam ex abundanti conſidero, aſ-
ſenſum fuiſſe impetratum per dominos acto-
res poſt curſum annorum 38. à die obligatio-
nis, & poſt annos 18. & vltra à die iuris quæſiti
per Dominam Margaritam matrem D. Puſter-
20 læ. Quo in caſu dico, quòd præfata † aſſenſus
impetratio conſiſtit in facto, necnon & impē-
trandi facultas reſidet in faciendo, l. conſilio.
21 in fi. ff. cur. fuſio. At vbicumque † conditiò cō
ditio conſiſtit in faciendo, cenſetur ſtatim defi
cere, & eſſe reuocata per dantem facultatem
impetrandi, ſeu per venditorem, vel obligan-
tem, quando tantum temporis ſpacium præ-
terijt, in quo emptor potuit commodè factum
expedire, & aſſenſum impetrare, & non impe-
trauit. Vnde cum per tot annorum curriculum
numquam ex parte emptorum fuerit curata
præfata impetratio, obligatio Dominæ Comi-
tiſſæ dicitur reſoluta, taliter, quòd dominus
amplius validè conſentire non potuit, vt pul-
chiè, & latè probat Cephal. conſilio 118. num.
15. & ſeq. Burſ. conſ. 45. num. 15. Rolan. conſi.
63. num. 48. in 4. Dominus Surd. conſ. 372. nu
mero 5. & conſ. 437. nu. 35. Rim. iu. conſ. 595.
num. 31. & ſequ. Confirmatur fundamentum,
quia aliàs videmus clauſulam (ab habita licen
tia domini, nec aliter, nec alio modo) ſaluare
contrahentes a commiſſo, & ſecundum ali-
quos etiam ſecuta rei emphyteuticæ traditio-
ne. Id tamen intelligitur, dummodò poſt tradi
tionem intra commodum, & honeſtum tempo
ris ſpacium aſſenſus domini fuerit petitus, vel
22 impetratus. Secus ſi intra † certum temporis
curſum non fuerit obtentus, intra quod com-
modè obtineri potuerit: nam tunc locus eſt ca
ducitati, non obſtante præfata reſeruatione
cum clauſula irritante: quia contractus dicitur
reſolutus, & intelligitur reuocatus, & nullus, re
ſpectu ipſorum contrahentium, ne aliàs ſit in
eorum facultate fraudare dominum directi de
bitis laudemio, & recognitione. Salicet. in l. 3.
nu. 5. in fi. C. iur. emphyt. Burſar. conſil. 181. nu.
15. 16. 21. & ſeq. vbi alios adducit.

Nec prædictis vim facit ſi diceretur, quòd
ſtante conſuetudine Mantuana, indiſtinctè &
omni tempore admittente vaſallum inueſti-
tum ad alienandum in agnatorum præiudi-
cium, adhibito ſolo conſenſu domini directi,
prædicta duo vltima fundamenta non poſſunt
obſtare: quia vigore dictæ conſuetudinis agi
dicitur in tali alienatione de ſolius domini pię
iudicio, & intereſſe, vnde ſufficit illius conſen
ſum etiam poſt longum interuallum interueni-
re, omne impedimentum remouēdo, tanto ma
gis: quia præfata conſuetudo reduxit feudum
antiquum ad qualitatem noui, cùm inuitis a-
gnatis poſſit alienari, & ideo ſicuti in feudo
23 † nouo tenet alienatio facta per vaſallum, li-
cet domini conſenſus poſt mortem alienantis
ſuperueniat, dummodo ſit certus de morte va-
ſalli, & in ſui præiudicium aſſenſum præſtet:
ita & in præſenti caſu, vt in terminis firmauit,
Paſſ.

Digitized by Google

Pariſ. conſilio decimoquarto, numero quarto,& 7.in 1. quem ſequitur Burſat. conſilio 76. numero 51.

Quia reſpondetur dictum Pariſien. & ſequacium ſtare contra communem, vt patet ex præallegatis, imò eſse apertiſſimè falſum, quia mortuo alienante, feudum, vel emphyteuſis non amplius dicitur eſse inueſtiti iam mortui, ſed filij, vel agnati ſuccedentis, & ideo ſi dominus per conſenſum præſtitum poſt alienantis mortem dictam alienationem validaret, nedum diceretur remiſiſse ius ſuum, ſed etiam ius tertij, nempè filij, vel agnati ſucceſsoris, vt patet ad ſenſum, & abundanter patet ex præcitatis; non poteſt igitur operari quocumque tempore talis aſsenſus ſaltem poſt mortem alienantis, cùm verè agatur de præiudicio tertij. Sicuti etiam omnino erroneum dicitur
24 † in feudi noui alienatione conſenſum domini ſuperuenientem poſt mortem alienantis validare alienationem in præiudicium filij, vel agnati, quia etiam iſto in caſu ius fuit illis quæſitum ab initio, & vtrobique militat prædicta ratio præiudicij illius, qui in feudo ſucceſſit. Ita Capic. decil. 115. numero quarto. Loffred. conſilio ſeptimo, numero 23. Menoch. conſil. 161. numero 53. in fi. verſi. eſt maius dubium, quem ſequitur Bertaz. conſil. ciuil. 114. numero decimoſeptimo, vbi loquitur in terminis nouæ emphyteuſis alienatæ per primum acquirentem, vt ſcilicet illa non teneat ſine conſenſu domini præſtito ante mortem alienantis, & ante ius quæſitum filijs in conceſſione, ſeu inueſtitura vocatis; latè alios adducens Roſent. de feud. cap. 7. concluſ. quarta, numero ſeptimo, octauo & nono, vbi doctiſſimè loquitur, & Pariſium, & Burſatum nominatim reprobat. Confirmarique poteſt dicta reprobatio: quia aſsenſus, vel licentiæ impetratio nil aliud operatur niſi ſolam remiſſionem requiſitionis faciendæ de ipſo domino, an velit emere, &c. meritò talis licentia importat dictam ſolam remiſſionem, non autem operatur quoad alterius præiudicium. Corbul. de caduc. ob alien. quæſtione 7. numero 5. & 8. dec. Mant. 189. nu. 22. ideo dixit Franc. de Ponte conſil. 36. num. 6. quòd aſſenſus tollit obſtaculum feudalitatis, non tamen addit poteſtatem contrahendi, vbi nō eſt.

Quare ſtantibus præcitatis, concludendum arbitror, partem affrancatam dictæ curiæ non cedere commodo actorum: quia a ſucceſsore poſt mortem obligantis fuit liberata, & curia non fuit aperta aliquo titulo hæreditario, ita etiam nec partem obnoxiam quoquo modo eſſe ſuppoſitam tali nexui obligationis, vt ſupra dictum eſt. Laus Deo.

Carolus Bardellonus I. V. D.

FINIS.

V E N E T I I S, M D C X I I.

Apud Io. Guerilium, & Io. Ant. Finatium.

ANT 1319660

Digitized by Google

Digitized by Google

E 52